THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS IVSSV ET AVCTORITATE
CONSILII AB ACADEMIIS SOCIETATIBVSQVE
DIVERSARVM NATIONVM ELECTI

VOLVMEN VIII

M

MCMXXXVI—MCMLXVI
LIPSIAE IN AEDIBVS B.G.TEVBNERI

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

moincipium, -ī *n. v. s.* municipium.
moiros, -ī *m. v. s.* murus.
moium (muium, mugium) -ī *n.*, μοιόν. *i. q. pars verenda animalium*: PLAC. med. 1, 13 rec. α moium eius (*sc. cervi*) tritum et potui sumptum (*antea* testiculum). 11, 13 rec. α mugium tauri (*11, 14* testiculum). rec. β taurinum muium. *R.*
? deriv.: mugillum.

1. *mola, -ae *et saepius* **molae,** -ārum *f.* [*cf. c. gr.* μύλη '*mola*', *hibern.* meil '*mola versatilis*' *et c.* molere, *q. v. J.B.H.*] *de origine*: VARRO ling. 5, 138 -ae a mol⟨l⟩iendo (*corr. Scaliger*, movendo *Groth*); harum enim motu eo coniecta mol⟨l⟩iuntur. SERV. auct. Aen. 4, 517 -am ... a molendo appellant (*cf.* EVTYCH. gramm. V 477, 23). ISID. orig. 20, 8, 6 (*in cap.*: 'de vasis coquinariis') -a a rotunditate sui vocata, ut mala pomorum: sic et Graeci (*propter pronuntiationis similitudinem confundere vid. voces q. s.* μύλη et μῆλα). *de numero fere pl. tant. v. infra l. 29, fere sg. tant. p. 1335, 41.* *notatur* mol *p. 1336, 1.*
de notionibus (*cf. l. 39. p. 1335, 41 sq. 1336, 15*): GLOSS. haec -a: ὁ μύλος καὶ μύλη. μύλοι: -ae. -a. *legitur inde a* NAEVIO, PLAVTO, ENNIO. [*it.* mola, *hisp.* muela, *francog.* meule, *prov.* mola, *val.* moară, *port.* mó. *Rohlfs*]. [*confund. saepius c. voce q. e.* mala: *v. e. g. p. 159, 66 sqq. 160, 15 et cf. p. 1336, 15. 28.* *e coni. probab.*: VITR. 10, 1, 6 (motae *codd.*). PLIN. nat. 18, 97 (*cf. Blümner, Technol. I^2 46 n. 2*). CARM. c. pag. 116. *contextu non satis dilucido vel depravato*: NOVIVS Atell. 22 *v. vol. V 1, 39, 39.* FEST. p. 141a, 32 *v. vol. II 1420, 56.* VITAE patr. 3, 128 *cf. Migne adn. 17 p. 811.*]

I *i. q. instrumentum, quo frumenta sim. conteruntur*: **A** *proprie* (*cf. Blümner, Technol. I^2 20 sq., Baudrillart apud Daremberg-Saglio s. v., Hug, RE s. v.* μύλη): **1** *spectatur totum instrumentum molare e duobus lapidibus constans* (*inde vox tamquam plurale tantum usurpari solet: e. g. l. 36. p. 1335, 4. num. sg. primitus singulos machinae lapides designasse vid. et praecipue superiorem, qui et solus versatilis fuit et imprimis officio molendi fungebatur: v. p. 1334, 41. 77. 1335, 1. 10; per synecdochen ad significandam totam machinam [ut l. 49 sq.] transfertur* [*inde a* POMPON. Atell. *p. 1335, 2,* MORETO *p. 1334, 4, in prosa oratione vix ante* PETRON. *p. 1334, 42,* PLIN. nat. *p. 1334, 45. 1335, 4*]): **a** *de constructione, forma sim.*: CATO agr. 10, 4 -as ... trusatilis unas, hispaniensis unas (11, 4 GELL. 3, 3, 14). PLIN. nat. 36, 135 *Varro dicit* -as versatiles Volsinis inventas *esse.* APVL. met. 7, 15, 3 mulier -ae machinariae subiugum me (*sc. asinum*) dedit (GLOSS. -a m. μηχανή).
de materia (*fere lapidea; de lignea v. p. 1334, 42*): OV. medic. 58 haec (*sc. hordea cum ovis et ervo*) ... lenta iube scabrā frangat asella -ā (ars 3, 290 ridet, ut rudit a s. turpis asella -a. fast. 6, 312. *cf.* SERV. georg. 1, 274 -am manualem cudendo asperatam). 72 utraque (*sc. lupinos et fabam*) da nigris (*sc. e lapide nigro* [*v. p. 1337, 3*]) comminuenda -is. fast. 6, 318 pumiceas versat asella -as. *al. e. g.*: ITALA Luc. 17, 2 (cod. e) lapis -ae (PRVD. perist. 7, 25). CAES. AREL. serm. 8, 4 p. 45, 21 lapideis -is. *de partibus earumque compositione* (*cf. etiam p. 1335, 29. 36. 37. al.*): FEST. p. 141 a, 20 *v. p. 1389, 1.* PAVL. dig. 33, 7, 18, 5 meta inferior pars -ae, catillus superior. SYMPH. 168$^{tit.}$ -a. ambo sumus lapides, una sumus, ambo iacemus ...: hic manet inmotus, non desinit ille moveri. CYPR. GALL. deut. 118 -a ..., gemino quae concava saxo in gyrum sinuata volat frumentaque frangit. *-arum aliae leviores sunt portabilesque* (*in re militari: l. 54. 56*), *aliae graviores et inaedificatae*: LIV. 28, 45, 17 *Arretini attulerunt* -as, quantum in quadraginta longas naves opus esset. PS. FRONTIN. strat. 4, 1, 6 *calones*, qui -as et funes ferrent (*cf.* VEN. FORT. vita Radeg. 16, 37 -am ... deferri). IAVOL. dig. 33, 7, 26, 1 -as manuarias quidem suppellectilis, iumentarias autem instrumenti esse (VLP. dig. 33, 7, 12, 10. PAVL. dig. 33, 7, 18, 2 -am negat Neratius instrumento fundi contineri. *cf.* sent. 3, 6, 36 fructuum cogendorum causa comparata instrumento cedunt, velut corbes, alvei ..., -ae olivariae [3, 6, 64]). POMPON. dig. 33, 7, 21 de -is ... quaeri solet, cum (num *? Mommsen*) ita adfixae itave inaedificatae sint, ut partes aedificiorum esse videantur. *ibid.* -ae olivariae et praelum et quaecumque infixa inaedificataque sunt fundo legato continentur, nulla autem ex his rebus, quae moveri possunt.

b *movetur vario modo* (*cf.* ORIG. in Matth. 13, 17 p. 225, 13 *sunt* -arum differentiae, ut sint quaedam earum ... humanae, aliae autem asinariae): **α** *iumentorum opera* (*cf. etiam e. g. l. 39. 41. 57. p. 1334, 22*): CATO agr. 10, 4 -as asinarias (11, 4. *v. etiam p. 1335, 18. cf.* VARRO rust. 2, 6, 5 plerique *asini* diducuntur ad -as. OV. fast. 6, 348 *Vestae die festo* cessat opus *asini*; vacuae conticuere -ae. *al.* COLVM. 7, 1, 3 -arum ... paene sollemnis est huius pecoris [*sc. asini*] labor. *al.*). VARRO rust. 1, 20, 4 *adduci possunt iuvenci* ad -as. PHAEDR. app. 19 (21), 3 *equus* productus ad bibendum ... a -is (IVV. 8, 67. *cf.* AVSON. 413, 33 p. 272 P. subiugabo de -arum ambagibus, qui machinali saxa volvunt pondere tripedes caballos). COLVM. 6, 37, 1 ad -am vinctus *mulus admissarius.* APVL. met. 9, 11, 1 complurium iumentorum multivii circuitus intorquebant -as ambage varia. HIL. in Matth. 18, 2 -ae opus labor est caecitatis; nam clausis iumentorum oculis aguntur in gyrum (*cf.* VITAE patr. 5, 11, 49 sin ... discoopertos habuerit *animal* oculos, non ambulat in circuitu -ae. 5, 15, 80). *adde*: CHIRON 257 girat *iumentum* tanquam post -am (279 tanquam post -as. VEG. mulom. 2, 10 tanquam ad -as. *cf.* 2, 2 tanquam ad -am vadit in gyrum).

β *hominum manibus* (GLOSS. -a manualis: χειρόμυλον. χειρόμυλος): POMPON. Atell. 66 age, anus, accinge (*i. accingere*) ad -as. CIC. Att. 2, 1, 9 (*nota lusum verborum*) dixit *Favonius* ita, ut Rodi videretur -is potius quam Moloni operam dedisse. MORET. 19 adsistit *Simylus* ... -ae. 23 perverrit cauda *caprae* silices gremiumque -arum *eqs.* SVET. frg. 7 p. 24, 2 (= HIER. chron. a. Abr. 1817) Plautus (*cf. l. 10*) ... ad -as manuarias pistori se locaverat (*v. etiam p. 1333, 57. cf.* CASS. FEL. 40 p. 91, 18 moles manuali -a [76 p. 185, 1. *v. p. 334, 71 sqq.*]). GELL. 3, 3, 14 cum ... ad circumagendas -as ... operam pistori locasset *Plautus* (*cf. l. 7*). VVLG. exod. 11, 5 ancillae, quae est ad -am. Matth. 24, 41 duae molentes in -a (ἐν τῷ μύλῳ, *Itala* [*Max. Taur. hom. 3 p. 227C*] in pistrino). SVLP. SEV. dial. 1, 4, 1 *senem* -am manu vertentem (GREG. TVR. Mart. 3, 3). *imprimis supplicio condemnatorum sim.*: NAEV. com. 114 tantum ibi -ae crepitum faciebant, tintinnabant compedes (*cf.* ENN. scaen. 373 quo nunc me ducis? :: ubi -arum strepitum audibis maximum. *v. etiam p. 1335, 5*). PLAVT. Bacch. 2 vincla, virgae, -ae. Men. 975 verbera, compedes, -ae *eqs.* Persa 22 plusculum annum fui praeferratus apud -as tribunus vapularis. Poen. 1152 quos ego iam detrudam ad -as. Pseud. 1100 quid ego cesso Pseudolum facere ut det nomen ad -as coloniam? ITALA thren. 5, 13 (Verec. in cant. 3, 13) potentes -is molebant (*LXX et Vulg. aliter*). AVG. epist. 185, 15 iuncti ad -am et eam in gyrum ducere tamquam iumenta contemptibilia verbere adacti sunt *quidam patres familias.* CYPR. GALL. iud. 701. *al.* *in imag.*: SERM. Arrian. frg. II 13 p. 638A in -a tenebrarum commolere coegerunt *animam*, ut cogitaret carnalia et mundana. VEREC. in cant. 3, 13 in ... -is cupiditatum ... volvuntur. ORIG. in Matth. ser. 57 p. 132, 6 de animabus molentibus in gravi -a mundi vel corporis (58 p. 132, 33 [*gr. utrobique* ἐν τῷ μυλῶνι τοῦ κόσμου). *al.*

γ *aquae impetu* (*de constructione fusius* VITR. 10, 5, 2): PALLAD. 1, 41 ut ... formatis aquariis -is sine animalium vel hominum labore frumenta frangantur. COD. Theod. 14, 15, 4 aquae -arum, quae urbi ... annonas abundantius praestitissent (CASSIOD. var. 3, 31, 2 ad a. -as exercendas ... fuisse derivatam *aquam.* COD. Iust. 11, 43, 10, 3). CASSIAN. conl. 1, 18$^{tit.}$ conparatio aquaris -ae et animae (*sim. mens c. -is aquariis comparatur fusius ibid.* 1, 18, 1. CAES. AREL. serm. 8, 4 p. 45, 17 mens ... nostra similitudinem illarum -arum habere videtur, quae iugiter aquarum inpulsione vertuntur *eqs.*).

c *adhibetur*: **α** *ad frumenta sim. in farinam sim. redigenda*: VITR. 10, 5, 2 in qua machina (*sc. hydraleta*) inpendens infundibulum subministret -is frumentum. COLVM. 2, 10, 35 cum suspensa -a divisa est *cicera.* PETRON. 74, 5 Fortunata -a buxea piper trivit (*cf.* CAPER gramm. VII 93, 5 -a ... piperaria). PLIN. nat. 18, 72 Graeci perfusum aqua hordeum siccant ... ac ... frigunt, dein -is frangunt (18, 73 *h., semen lini et coriandri* miscent in -a. APVL. met. 7, 15, 5. *v. etiam p. 1333, 41*). 18, 116 (*in trago comparando*) *grana tritici* arefaciunt sole ... rursusque leviter adspersa -is frangunt. VVLG. num. 11, 8 *semen coriandri* (*cf. l. 45*). Is. 47, 2 tolle -am et mole farinam. MACR. Sat. 7, 8, 6 potentior -a ampliora grana confringit. CASS. FEL. 66 p. 161, 11 similam quam -a ceciderit. CAES. AREL. serm. 8, 4 p. 45, 22 quomodo illa saxea -a, si triticum miseris, triticum molet, si paleas, si lutum, si spinas, hoc sine dubio in farinam redigit; ita *eqs. v. etiam l. 37. p. 1333, 44. 52. al.* *in imagine vel comparatione*: TERT. adv. Val. 31 p. 206, 20 (*in doctrina gnostica*) ubi Achamoth totam massam *spiritalis* seminis sui presserit ... tum ad -as delatum et defarinatum ... absconderit *eqs.* PETR. CHRYS. serm. 71 p. 402C ipse *Christus* est panis, qui ... legis et gratiae -a aptatus est in farinam (VEREC. in cant. 3, 13 l. -a [-am *cod.*] molent). *dicitur etiam de mente sim., quae cogitando tamquam -a aliquid infringit* (*cf. l. 35 sqq.*): AMBR. paenit. 1, 15, 82 cum litteram legis duriorem spiritali interpretatione mollivit et velut -a quadam suae disputationis infregit. PAVL. NOL. epist. 11, 7 p. 66, 6 puram similaginem -a mundi cordis excretam. EVCHER. form. 7 p. 42, 7 possunt et duo testamenta lapides -ae significare, per quos labore disserentium triticum veteris instrumenti in farinam euangelii convertatur (*cf. p. 1335, 33*). VEREC. in cant. 3, 13 fit, ut quaedam sit spiritalis -a, qua molent, ut similaginem minutissimam eiiciant intellectuum. **β** *ad olivas torculandas* (*appellatur 'olearia', 'olivaria', 'olivaris'* [SERV. georg. 2, 519]. *non discernitur a 'trapetis'*: VARRO ling. 5, 138 trapetes -ae oleariae [*sim.*: SERV. georg. 2, 519 BREV. EXPOS. Verg. georg. 2, 519 ISID. orig. 20, 14, 12 GLOSS. *saepius. v. etiam l. 76*]. *distinguitur ab his: l. 81. 82.* EPIPHAN. de mensur. 3 ab olearia -a quae vel bethuel badda nominatur *hebraice* [*gr. I p. 260, 27* ἐλαιοτριβείῳ]. GLOSS. III 263, 18 -a olearia: μύλος ἔλαιον [ἐλαίου? *Goetz*], ἐλαιοτριβεῖον. *de re v. Blümner, Technol. I^2 337 sqq.*): CATO agr. 13, 1 (*inter instrumenta torcularia*) -as ... cribrum ... incerniculum. VARRO rust. 1, 55, 5 *trapetae sunt* -ae oleariae ex duro et aspero lapide. COLVM. 12, 51, 2 inicitur ... -is suspensis *oliva* (12, 54, 2 s. -ā olivam frangito. PALLAD. 12, 17, 1 -am primo oleo debere leviter esse s. *v. etiam l. 41 p. 1335, 1*). 12, 52, 3 uniuscuiusque diei fructus (*sc. olivae*) -is et prelo statim subiciatur. 12, 52, 6 oleo ... conficiendo -ae utiliores sunt quam trapetum. *ibid. iterum.* 12, 52, 7 optima -arum opus est *ad oleum conficiendum*, tum etiam trapeti. *v. etiam p. 1333, 61. 64. 1336, 7.* **γ** *ad alias res conterendas sim.* (*cf. supra l. 51*): COLVM. 12, 55, 2 cocto sale nec nimium minuto, sed

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

suspensa -a infracto. PLIN. nat. 36, 194 *harena* pila -ave teritur. *nota* POMPON. Atell. 13 exsilui de nocte ad -am fullonis festinatim.

d *alia*: POMPON. Atell. 123 plus quaesti facerem, quam quadrinas si haberem -as. PLIN. nat. 18, 76 *amylum* appellatum ab eo quod sine -a fiat. APVL. met. 9, 22, 1 -ae etiam sonum (*cf. p. 1334, 14 sqq.*) ... timentem. SERV. Aen. 1, 179 quia apud maiores nostros -arum usus non erat, frumenta torrebant et ea ... pinsebant et hoc erat genus molendi. *in proverbio*: SEN. apocol. 8, 3 Romae ... mures -as lingunt (*de interpret. variis doctorum cf. Dornseiff, RhM. 77, 1928, 221 sqq.*). *in comparat.*: PETRON. 39, 13 orbis vertitur tanquam -a (*cf. p. 1333, 83 sq.*). *in interpret. mystica*: EVCHER. form. 7 p. 42, 7 -a: vitae conversio.

2 *de singulis -arum lapidibus* (*cf. p. 1333, 30. spectatur, ut vid., ipsa lapidis species q. v. 'molaris'* [*cf. p. 1336, 66*]: ANTH. 390, 11 rupibus atque -is similis dicatur iaspis [*cf. 10* silicibus]. *sim. l. 23. 26. 31*): ITALA Luc. 17, 2 (Clem. ad Cor. 46, 8) circumdari -am (*λίθος μυλικός* [*ὀνικός l. var.*], *Vulg. v. p. 1337, 9*) collo ... et praecipitari in mari (*sim.*: HIER. chron. a. Abr. 2324 manuali -a ad collum ligata. adv. Iovin. 1, 24 -a asinaria [VVLG. Matth. 18, 6 *et* Marc. 9, 41, *gr.* μύλος ὀνικός. FACVND. defens. 2, 3 p. 571[A] o quantum malum, torquem aureum -a a. velle commutare]. NICET. virg. laps. 31 p. 122, 15 B.). apoc. 18, 21 (Primas.) lapidem ad magnitudinem -ae magnae (*λίθον ὡς μύλον μέγαν, Vulg.* molarem magnum). SER. SAMM. 652 (*in fluxu femin. sanguinis retinendo*) est qui frusta -ae percussu decutit uno, quorum aliquod lanis tectum ad praecordia nectit *eqs.* (*item in medicina* [*cf. p. 1336, 78*]: ANTIDOT. Brux. 24 *ad dysenteriam* fragmenta de -a ignifera facies *eqs.*). AMM. 20, 11, 10 dolia desuper cadebant et -ae et columnarum fragmenta, quorum ponderibus nimiis obruebantur oppugnatores (*sim. in usu militari* [*cf. p. 1337, 18*]: VVLG. iud. 9, 53 mulier fragmen -ae desuper iaciens illisit capiti Abimelech [II reg. 11, 21]). VVLG. deut. 24, 6 non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem -am. VITA Hil. Arel. 20 l. 13 C. -arum funibus ruptis (*antea* marmorum crustas). *al.* *ap.* ECCL. *comparantur duo -arum lapides c. duobus Testamentis* (*cf. p. 1334, 63 et v. p. 1337, 15*): MAX. TAVR. hom. 3 p. 229[B] ad vicem -arum aliud *Testamentum* prius solo positum, aliud insuper collocatum. p. 229[C] quae lex (*sc. Test. Vetus*) velut inferioris -ae saxum, ita erat tarda *eqs. ibid.* euangelium tanquam superior -a cunctos credentes suscipit ... et velut per quasdam cavernulas praeceptorum ad interiora transmittit. p. 230[A] -arum operatione id est Novi ac Veteris Testamenti.

B *metonymice*: **1** *de re molendo effecta i. q. farina, alica* (*praeter l. 63. 74 et* GLOSS. *deest plur.* GLOSS. III 239, 6 πέμμα. 239, 7 ζειά: far, -a, ador [*al.*]): **a** *in usu sacrali (magico sim.: l. 71. 73. 82, nuptiali: l. 80) de -a salsa* (casta *l. 49. 52.* pura *l. 76.* GLOSS.[L] II Philox. MO 15 -ae salsae: κριθαὶ πεφρυγμέναι [*al.*]. *de re v. Koch, RE XV 2516 sq.*): **α** *de praeparandi ritu*: VARRO ling. 5, 104 frumentum, quod ⟨ad⟩ exta ollicoqua solet addi ex -a, id est ex sale et farre molito (VAL. MAX. 2, 5, 5 constat. *cf.* PAVL. FEST. p. 3, 10 ador farris genus ..., unde in sacrificio -a salsa efficitur. SERV. auct. ecl. 8, 82 far ... pium, id est -a casta, salsa. *et fusius.* SERV. Aen. 2, 133 fiebat ... de horna fruge et horno sale. SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 200. PRVD. c. Symm. 1, 203 de farre -ae [2, 23]. *v. etiam l. 57. 59. 61*). PAVL. FEST. p. 65, 1 casta -a genus sacrificii, quod Vestales virgines faciebant. *al.* **β** *de usu*: *adhibetur ad victimas aspergendas* (*ad ritus orig. cf.* HYG. fab. 277, 4): CIC. div. 2, 37 iam abscedet *cor de tauro*, simul ac -am et vinum insperseris (*cf.* HOR. sat. 2, 3, 200 spargis ... -a caput *Iphigeniae immolandae* ... salsa [SEN. Oed. 335 colla taurorum]. PAVL. FEST. p. 141, 10 -a ... vocatur far tostum et sale sparsum, quod eo molito hostiae asperguntur [SERV. Aen. 2, 133 'salsae fruges': sal et far, quod dicitur -a salsa, qua et frons victimae et foci aspergebantur et cultri]). PAVL. FEST. p. 110, 5 immolare est -a id est farre molito et sale hostiam perspersam sacrare (*sim.*: SERV. auct. Aen. 4, 57. *al. v. vol. V 1, 488, 58 sqq.*). SEN. Thy. 688 non tura desunt ... tangensque salsa victimam culter -a (*cf.* LVCAN. 1, 610 obliquo ... -as inducere cultro). PLIN. nat. 31, 89 nulla *sacra* conficiuntur sine -a salsa. ACT. Arv. a. 87 I 20 immolavit *magister* ... vino, -a cultroque ... b(ovem) m(arem). *al.* *offertur et -a ipsa vel cum (pro) ture deis sim. placandis per focum, altaria sim. sparsa*: PLAVT. Amph. 740 *mulierem* prodigiali Iovi aut -a salsa ... aut ture comprecatam oportuit (*cf.* VERG. Aen. 4, 517 -a ... testatur moritura *Dido* deos. PLIN. nat. praef. 11 dis lacte rustici ... et -a tantum salsa litant, qui non habent tura. 12, 83 -ā salsā supplicantibus [18, 7]). VERG. ecl. 8, 82 (*in amore conciliando*) sparge -am et ... incende ... laurus. TIB. 1, 5, 14 procuravi, ne possent saeva nocere somnia, ter sancta deveneranda -a (*sim. in somniis averruncandis*: MART. 7, 54, 5 consumpsi salsasque -as et turis acervos). PRIAP. 70, 2 cum libum dederat *Priapo inquilinus* -āque fusā ... abit. FEST. p. 245b, 26 (*suppl. ex Paulo*) -a p⟨ura offerebatur in sacrifi⟩cio. MAECEN. frg. Sen. epist. 114, 5 crepacem -am focum (*cf. l. 59*) ... investiunt (*ad l. cf. Norden, Kunstprosa I 294, Kappelmacher, RE XIV 221 sq.*). ITIN. Alex. 21 -a sacrificanti pro ture est odoribus efficacior. SERV. auct. georg. 1, 31 cum ... per fruges et -am salsam coniungebantur *maritus et uxor*. PRVD. perist. 3, 129 inpositam ... -am turibulis ... prosubigit. *al.* DRAC. Romul. 10, 195 per aras ... -am perfert *Medea*.

?**b** *in usu profano*: VARRO Men. 2 grundit tepido lacte satur -a mactatus (*cf. p. 21, 70*) porcus (*ad hunc usum rettulit Koch per litt.*). CIL IV 2604 (*in amphora*) mol (-a *supplendum et huc referendum vid., 'quamquam de -a in amphoris ... asservata aliunde ... non constat' [Schoene]. sic saepissime in amphoris sim. in thermis, aedibus, villis rusticis repertis litterisque primis nominum ut vid. possessorum signatis: e. g.* CIL IV 2604a sqq. 5745 sqq. INSCR. NSc. 1914 p. 199. 1929 p. 198).

2 *i. q. actio (modus) molendi*: PLIN. nat. 15, 23 quod ... post -am *olivarum* primum expressum est, flos *vocatur*. 18, 87 -ae discrimine hoc (*sc. farinae copia*) constat; nam quae sicca moluntur, plus farinae reddunt *eqs.*

II *de dentibus tam hominum quam bestiarum, qui aliter molares, genuini, maxillares appellantur* (*cf.* PS. SORAN. quaest. med. p. 367, 10 VIII ... priores decisores vocantur; et ex utraque parte horum sunt canini dentes, intrinsecus vero -ae [mylae *man. sec. in marg.* 'graece, nos molares vocamus' *addens*]. GLOSS.[L] I Ansil. MO 118 -as: dentes maxillares -as dicit. GLOSS. III 12, 27 ὀδόντες: dentes; μύλαι: -ae; οὐλαί: gingibae. *opp.* dentes *l. 20. 26., cf. p. 1337, 53. ad appellat. v. Goldberger, Glotta, 18, 1930, 33*): ITALA Hebr. 11, 33 (Ambr. in Luc. 10, 122) leonum -as *obstruxit Daniel* (*gr.* στόματα, *Vulg.* ora. GILD. Brit. 74 chron. III p. 68, 1 l. -is ... confractus est *Ignatius*. *cf. l. 33*). ANTH. 205, 3 putredo et cancer trivit dentesque -asque *castellani* (*v. Ahlquist, Stud. Chiron. 123 sq.*). CHIRON 319 (*inde* VEG. mulom. 2, 88, 7) surculos laureos ... in ore *mulo* ... inter -as mittito (*malas intellegit Oder in app. crit. ad l. et in indice s. v. vix recte, cf. Ahlquist l. c.*). THEOD. PRISC. eup. faen. 46 (*in cap.* de dentium causatione) si ... -ae (*r,* malae *Bb vix recte*) doluerint *eqs.* 47 si ... percussus quidam dens vel -a fuerit *eqs.* (*sic recte ut vid. rB, cf. Junel, In Cass. Fel. stud. 18, 1;* motus f. *b et Rose*). CASS. FEL. 32 p. 64, 18 (*in cap.* ad dentium dolorem) ad dolorem -ae (32 p. 65, 7 [malae *utrobique coni. Rose, sed v. Junel l. c., qui etiam* 32 p. 65, 9, *quem locum Roseum secutus Richter p. 159, 79 attulit,* -a *lect. genuinam esse putat*]). *allegorice ap.* ECCL.: VVLG. Iob 29, 17 conterebam -as iniqui et de dentibus illius auferebam praedam. psalm. 57, 7 deus conteret dentes *peccatorum* ..., -as (*Hier. psalt. sec. Hebr.* molares, *gr.* μύλας) leonum (*cf. l. 18*) confringet dominus (*ad l. cf.* HIL. in psalm. 57, 4 de peccatorum dentibus et -is leonum frequenter ... fuit sermo, quia in his desaevientis malignitatis significatur instinctus. *Hier. in psalm. 57 p. 51, 4* in dentibus aperta persecutio, in molaribus significatur abscondita).

deriv.: molaris, molarius, molinus. immolo. *compos.*: aqua(e)mola, molitundius.

v. Onom.

2. mola, -ae *f.* [*gr.* μύλη *'embryo', cf.* molucrum. *J.B.H.*] *de origine v. l. 51.* *i. q. massa carnea in mulieris utero ex imperfecta conceptione loco fetus concrescens, molucrum,* μύλη: PLIN. nat. 7, 63 *mulieris* unius utero *sunt* quas appellamus -as; ea est caro informis, inanima, ferri ictum et aciem respuens *et fusius.* 10, 184 -as ... gigni putant, ubi mulier non ex mare, verum ex semet ipsa tantum conceperit. 30, 131 -as uteri rumpere *ova perdicis*. SORAN. p. 65, 7 de -a; valitudo quae appellatur -a duritia est ex praecedente fervore *et fusius* (*gr. p. 116, 15 Ilb.* μύλης). p. 65, 16 aliquando omnis matrix talem valitudinem patitur, ut venter omnis cum duritia lapidis excrescat ..., nam inde dicta est -a, a gravedine et quod tarde moveatur (*gr. p. 116, 18 Ilb.* μύλος). p. 65, 18 separamus ... -am habentem a gravida muliere. p. 66, 1 quae (*mulier*) -am habet, cotidie punctiones et dolores sentit. p. 66, 8.

[molancia *v. p. 612, 84.*]

mōlar amentia GLOSS. V 524, 2. *cf.* momar.

***molāris,** -e. [*a* mola (*sc.* lapis). *J.B.H.*] PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 172, 4 B. (*ex Romano*) si r littera praecesserit ..., sequi debet l, ut 'augurale'; contra si l praecesserit, sequi debet r, ut '-e'. PRISC. gramm. II 133, 6 in 'aris' desinentia derivantur a nominibus sive verbis ...: 'molo molis' vel 'mola molae -is' (*cf. p. 1337, 24*). GLOSS. -is: μυλίτης. -es: μύλιοι. *v. etiam p. 1337, 27. inde a* VERG. (*p. 1337, 28*), AETNA, OV., CELS. [*in codd. variat c.* molarius: *l. 74. dub.*: OROS. hist. 4, 8, 11 -e (*codd. meliores* murale) saxum.]

I *i. q. ad molas vel ad molendum pertinens*: **A** *de lapide*: **1** *sensu strictiore*: **a** *generatim appellatur certum lapidis genus ad molas exstruendas usitatum* (*de appellationis origine: v. p. 1337, 3. dicitur et 'pyrites': l. 71. 77. per ellipsin subst.: l. 71. 81. p. 1337, 3. de re v. Ebert, RE XV 2517 sq.*): **α** *de natura et qualitatibus* (*de speciebus v. etiam p. 1337, 4*): AETNA 400 maxima causa -is illius incendi *Aetnae* lapis est (*sim. de eius natura igni concipiendo apta*: 454 ardendi causam lapidem esse -em. 536. PLIN. nat. 36, 137 -em quidam pyriten vocant, quoniam plurimus sit ignis illi, sed est alius spongiosior tantum et alius etiamnum pyrites similitudine aeris). PLIN. nat. 1, 36, 30 (*inter lapidum genera*) de -bus (-ariis *l. var.*) lapidibus. LACT. opif. 10, 18 quorum *dentium* durities sicut in -i lapide maior est et asperior quam in ceteris ossibus. **β** *de usu vario*: CELS. 5, 11 ad discutienda ... ea, quae ... coierunt, maxime possunt labrotonum ..., pyrites lapis aut -is (*item de vi lapidis medica* [*cf. p. 1335, 25*]: 5, 28, 14[E] pulveris ..., quem ex lapide -i contrito fecit. VEG. mulom. 2, 28, 5. *al.* CHIRON 380. 486. 523 THEOD. PRISC. eup. faen. 28. *al.*). PLIN. nat. 36, 174 utilior *est calx parata* e -i. QVINT. inst. 2, 19, 3 si ... signum ... ex -i lapide conatus esset exsculpere *eqs.* HYG. lim. grom. 157, 14 limitibus ... lapides defigemus ex saxo silice aut -i (-arum *l. var.*) aut ne deteriore (*sim. de usu in terminis finalibus condendis*: LIB. col. I grom. p. 212, 9.

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 214, 5 termini lapidei alii saxei alii -es. Ps. Boeth. grom. p. 401, 20 petras -es, foveas vel metas. 406, 20. *cf. etiam l. 43*). Isid. orig. 19, 10, 10 -is in parietibus utilis ..., ex quo ... et molae fiunt; unde et nomen traxit; huius quattuor genera: albus, niger *eqs.*

b *speciatim respicitur lapis, qui est molarum pars* (*sub specie ponderis vel magnitudinis usurpatum tendit ad notionem sub 2 allatam: v. e. g. l. 8 sq.*): Colvm. 2, 19, 1 aequata paviculis vel -i lapide condensetur *area.* Ivvenc. 3, 405 nectat saxo sua colla -i praecipitemque maris sese iaculetur in undas (*sim.*: Vvlg. Luc. 17, 2 si lapis -is [*gr.* λίθος μυλικός] imponatur circa collum eius *eqs. cf. p. 1335, 15*). Zeno 2, 44, 1 -is ... lapidis ... pondere ... fracta *frumenta* (*cf.* Tract. in Luc. 6, 1 pro -e lapide dente confringebant). Vvlg. apoc. 18, 21 sustulit ... angelus ... lapidem quasi -em (*gr.* λίθον ὡς μύλινον) magnum. Max. Tavr. hom. 3 p. 229^{A} (*ad Vulg. Matth. 24, 41*) duo -es lapides duo esse ... testamenta (*cf. p. 1334, 63. 1335, 33*).

2 *sensu latiore per similitudinem dicitur de quolibet lapide sive magno et ingentis ponderis (sed cf. l. 27 sq.) sive scabro et mucronato* (*usurpatur imprimis de lapidibus, qui pro telis missilibus in pugna sim. adhibentur. de ipso pondere l. 21*): Sen. epist. 82, 24 *serpens* -bus demum fracta saxis est (Ivvenc. 3, 405. Amm. 20, 7, 12 denso s. -ium pondere ... ire protinus vetabantur). Prvd. perist. 5, 489 saxum -is ponderis ut spuma ... innatat. psych. 418 coniciens silicem rupis de parte -em. *per ellipsin subst. (sc. lapis) masc. pro subst.* (*cf.* Prisc. gramm. II 161, 18 '-is' a mola derivatum potest esse commune, cum adiectivum est, sed quia plerumque ad dentem vel lapidem refertur, usus frequens masculinum hoc profert) *significat fere i. q. lapis, fragmentum saxi sim.* (Gloss.^{L} IV Plac. m 17 '-i exiguo': saxo brevi vel modico. Gloss. V 523, 48 -is lapis exiguus): Verg. Aen. 8, 250 Alcides telis premit *Cacum* ... et ramis vastisque -bus instat ([*Serv. ad l.*: asperrimis saxis, non unde molae fiunt; et secundum Homerum (*Il. 7, 270*) dixit, μυλοειδεῖ πέτρῳ. Clavd. Don. p. 151, 11 scilicet ... fragmentis ... saxorum]. Sil. 1, 335 effundit v. balista -is. *cf.* Ov. met. 3, 59 magnum). Stat. Theb. 1, 622 trabibus duris ... proterere ... artus asprosque -es deculcare genis (*at* Schol.: id est natos ad molarum usum lapides, eo quod natura sunt asperi). 1, 700 umeris subiisse *Apollinem* -es. 5, 386 fracti ... -es ... nunc pelago nunc puppe cadunt. 5, 561 librati saliunt ... -es. 8, 710 volvuntur (*cf.* Tac. hist. 2, 22, 2 -es ingenti pondere ac fragore provolvunt *praetoriani de moenibus*). Ach. 2, 141 excipere inmissos scutato umbone -es. Lact. mort. pers. 15, 3 domestici alligatis ad collum -bus mari mergebantur (*cf. p. 1335, 15 sqq.*). Sidon. carm. 7, 181 fractus ... -i dissiluit vertex (*i. caput*). 22, 123 stridentes torquet catapulta (*cf. l. 32*) -es. 23, 61 (*de Narbonis ruinis*) quassatos ... -es. epist. 2, 2, 19 supra -es naturaliter aggeratos ... meta protuberat. Coripp. Ioh. 4, 1028 fracto monte -es in galeis ... tonant.

B *de qualibet re*: Apvl. met. 7, 17, 1 -es ... circuitus *asini.* Ps. Vict. Vit. pass. 4 *frumentum* nequaquam industria -i contritum.

II *de dentibus tam hominum quam bestiarum, qui aliter genuini (nota abundantiam* g. -em *infra l. 79), maxillares, molae appellantur* (Gloss. οἱ γομφίοι, ὁ γόμφος, ὁ γονιαῖος [*perperam ad reddend. vocem q. e. 'genuinus' sc. 'ad genas pertinens'*].dentes extremi. *discernuntur a 'mediis' et 'caninis' l. 58. cf. l. 60. 63. 66. per ellipsin vocis q. e.* dens *pro subst. passim. interdum opponuntur* -es dentibus *ut l. 75. 83.* Oribas. eup. 4, 63 Aa si dentes ... deficiunt vel -es. *cf. p. 1336, 16*):

A *exempla ad naturam, definitionem sim. pertinentia*: Colvm. 6, 29, 4 dum bimus sex mensium est *equus*, medii dentes ... cadunt; cum quartum annum agit, iis, qui canini appellantur, deiectis alios affert; intra sextum deinde annum -es ... cadunt (*inde* Pelagon. 1 [*Hippiatr. gr. II p. 238, 10* τῶν μυλιτῶν]). Veg. mulom. 3, 1, 1 habet *iumentum* ... dentes xl, hoc est -es xxiv, caninos iv, rapaces xii. Vindic. gyn. p. 459^{P} alii *dentes vocantur* μυλῖται (*trad.* molliete), quod nos -es appellamus eo quod escam velut mola comminuant (gyn. ed. Sudhoff, Archiv f. Gesch. d. Med. 8 p. 419 rec. Li l. 77 -es appellamus, quia concisa a prioribus *dentibus sc. mediis et caninis* atque confracta subigunt et molliunt [*inde* Isid. orig. 11, 1, 52]. *cf.* Isid. diff. 2, 59 priores, qui cibum praecidunt, adversi dentes dicuntur; -es intimi, qui cibos subigunt; canini, qui *eqs.*). gyn. ed. Sudhoff l. c. 8 p. 419 rec. Ba l. 65 qui dicuntur -es, habent ternas vel quaternas *radices.*

B *varia selecta*: Scrib. Larg. 61 super extremum -em. Ivv. 13, 212 inter ... -es difficili crescente cibo. Ter. Mavr. 118 lingua remotos premit hinc et hinc -es (*sc. in dicendo ut* Mar. Victorin. gramm. VI 33, 22 Mart. Cap. 3, 261). Veg. mulom. 2, 33, 1 (*Chiron 544* colomellos). Vvlg. iud. 15, 19 aperuit ... dominus -em dentem in maxilla asini. Prvd. cath. 7, 119 praeda cassos dentium eludit ictus ..., ne retentam mordicus offam -es dissecarent uvidi. Avg. civ. 15, 9 p. 75, 10 D. -em ... dentem ... ingentem. Sidon. carm. 9, 70 anguis domiti satos -es. *per allegoriam et in imagine*: Ivv. 5, 160 per lacrimas effundere bilem ... pressoque diu stridere -i (*in invidia, ira sim. [cf. Otto, Sprichw. s. v.] ut* Sidon. epist. 1, 1, 4 si ... deliramentis genuinum -em invidia non fixerit *eqs.* 4, 22, 6 colubrinis oblatratorum -bus fixi). Vvlg. prov. 30, 14 generatio, quae pro dentibus gladios habet, et commandit -bus suis, ut comedat inopes de terra. Ioel 1, 6 dentes eius *gentis sc. locustarum* ut dentes leonis et -es eius ut catuli leonis (*cf. ad l.* Hier. in Ioel 1, 6/7 p. 955^{C} de cuius *leonis* contritis -bus, qui intrinsecus latent ..., ne facile vitentur). Rvfin. Orig. in exod. 10, 4 p. 251, 7 quo *dente* suscipiens cibum verbi vel comminuere vel -bus terere solitus erat auditor. Ven. Fort. Mart. 1, 460 (*de daemone*) acuit qui fauce -es (*cf. p. 1336, 31*). Theod. Mops. epit. in psalm. 56, 5^{C} ad p. 371, 15/16 tamquam -bus sic iaculis ... configere.

molārium, -i *n. v. l. 16.*

molārius, -a, -um. *a* mola. Gloss. λίθος μυλίτης: lapis -us. μυλοκόπος: -us.

1 *i. q. ad molendum pertinens: de asino molas versante*: Cato agr. 10, 1 (*in apparatu oleti*) asinos ornatos ... tris, asinum ⟨-um⟩ (*add. Meursius ex* Varrone rust. 1, 19, 3) i (11, 1 *in apparatu vineae* [Varro rust. 1, 19, 3 *ubi lect. trad.* molendarium *vel* molendinarium *corr. Victorius*]). *de ancilla ad molendum adhibita fere pro subst.* (*cf. p. 1357, 69*): Cassiod. Ios. antiq. 6, 4 p. 150 filias ... vestras unguentarias habebunt et coquestrias et -as (*gr. 41* σιτοποιούς). *n. pro subst.* -um. *i. q. locus, ubi est mola* (*cf. p. 1357, 76*): Gloss. II 373, 65 μυλώνιον -um.

2 *de dente molari*: Plin. Val. 1, 10 l. 4 dolorem ... -orum dentium.

molātio, -ōnis *f.* *a* molo, molare (*p. 1385, 82*). *i. q. actio molendi*: Gloss. II 224, 49 ἄλεσμα.

molātor, -ōris *m.* *a* molo, molare. *i. q. molitor*: Gloss. (*v. l. 44*). *Szantyr.*

molchomor, *abl.* -o. *pun.?* *i. q. hostia?* (*cf. Julien Guey, Mélanges d'archéologie et d'histoire 54, 1937, 88 sq.*): Inscr. RevA. 34, 1931 p. 349 n. 59 solverunt mochomoro (*'m. ... serait un terme phénicien signifiant: par la promesse ou l'offrande d'un bélier'. Chabot*). *cf.* p. 349 n. 58 mor⟨c⟩homor. p. 350 n. 60 mo⟨lcho⟩mor.

mole *v. s.* molestia (*p. 1346, 55*).

molebd- *v. s.* molybd-. *R.*

?**molemōnium**, -ī *n.* *orig. inc., cf. Walde-Hofmann^{3} s. v.; ad gr.* *μωλεμώνιον *refert Weise, Die griech. Wörter im Lat. 461.* *nomen herbae (cf. J. André, Lex. d. termes de botan., Paris 1956 s. v.)*: Plin. nat. 25, 108 -um (lemon- *E* [?]) sucum lacteum ⟨e⟩mittit concrescentem cummis modo *eqs.* (*cf.* 1, 25, 61 -um [melom- *VF^{a}*, lemon- *Harduinus*]). 26, 40 faciles praestat vomitiones ... -um (molium *V*, mollium *d*, lemon- *Harduinus*, *'an* hemionium *?' Jan-Mayh.*) denarii pondere (*cf.* 1, 26, 25 -um [hermon- *dT*, *secl. Jan-Mayh.*]).

molendārius, -a, -um. [*a* molere, molendus. *J.B.H.*] [*falso trad. l. 12*] *i. q. ad molam aut molendum pertinens*: Pavl. dig. 33, 7, 18, 2 asinam (*cf. l. 10*) -am et molam. 33, 7, 18, 5 de meta -a (Amm. 17, 4, 15 *hominibus* tamquam -as [*V*, -dinar- *vulgo*] rotantibus m.).

masc. pro subst. **molendārius**, -ī. [*hisp.* molendero, *port.* moendeiro *'molitor'. Rohlfs.*] [*falso trad. pro* -dinar- *l. 48.*] Gloss. II 224, 50 ἀλέτης: -us (-dinar- *e*), molator.

molendīnārius, -ī *m.* (*dub. adi.* -us, -a, -um *l. 41*). *a* molendinum. [*falsa var. l. pro* -dar- *l. 44. cf. et l. 12*] *i. q. molitor, pistor*: Edict. praef. urb. fraud. (cil vi 1711) 3 -orum fraudes. 12 accipere ... -d⟨in⟩arios ... nummos iii.

molendīnum, -ī *n.* (*?* -us, -ī *l. 63, cf. etiam l. 65*). [*a* molere, molendus. *J.B.H.*] -ī- *producta metro non confirmatur, at cf.* pistrīnum *sim. trad.* -lund- *l. 57.* Gloss. μυλώνιον. μυλών.

i. q. mola sc. tam de machina ipsa quam de loco, ubi est: Itala Matth. 24, 41 (cod. e; *cf.* Aug. in psalm. 99, 13. 132, 4) duae molentes in -o (*gr.* ἐν τῷ μύλῳ, *Vulg.* in mola. *ad l. v. etiam* Avg. in psalm. 36 serm. 1, 2 Greg. M. moral. 32, 35). Ps. Cypr. pasch. 11 vinctum *Sedeciam* ... in Babyloniam duci iussit et in -o constituit (*inde* Lib. geneal. chron. I p. 180, 413 [-lund- *L*]). Avg. quaest. euang. 2, 44 Iob ... ad illud genus pertinet, cui -um deputatum est. Vitae patr. 5, 11, 49 circuit *animal* ad -um (*postea*: in circuitu molae; *gr. Nau 1909 p. 371 n. 276* μηχανήν). Bened. reg. 66 l. 11 (*inter res monasterii*) aqua, -um. Caes. Arel. serm. 8, 4 p. 45, 24 in -o mentis nostrae (*opp.* saxea mola). 118, 6 p. 473, 37 sq. (*cf.* Avg. serm. dub. 364, 5 p. 1643) fuit *Samson* ... in -o caecatus, fuit in domo carceris: domus carceris vel -us (monumentum *O*, -um *Aug.*) labor huius saeculi est.

?**molendīnus**, (-a, -um). Gloss.^{L} I Ansil. mo 131 -us: molinus.

molendo, -āre. *cf.* molendus, molendarius, molendinum. *i. q. molere*: Pomp. gramm. V 309, 12 'parant ... frangere saxo *fruges* (*Verg. Aen. 1, 179*)': ... dixit ... -are triticum.

molept- *v. s.* molybd-. *Szantyr.*

*__mōlēs__, -is *f.* [*cf. c. gr.* μῶλος *'labor, molestia',* μόλις *'vix', lituan.* prisimuõlėti *'laborare', got.* afmauiþs *'fessus'* (*theod.* müde, mühen), *slavon.* majati *'defetigare'. J.B.H.*] *mensuratur* -ēs (*fort.* -is *ut l. 79*): Pavl. Petric. Mart. 5, 569. *inter subst. gen. fem. enumerant* Char. gramm. p. 459, 57 B. haec -is. Dvb. Nom. gramm. V 583, 30 Gramm. suppl. 116, 31. 132, 27. *masculine trad.*: Ps. Tert. exsecr. 4 (*v. p. 1343, 84*). Hier. in Ier. 2, 3, 3 (*v. p. 1343, 35*). Vita Roman. vet. (BHL 7305g) p. 54, 20. *de formis*: *nom. sing.*: *inter nomina in* -es *terminata afferunt* Char. gramm. p. 46, 12 B. Prisc. gramm. II 349, 13 Gramm. suppl. 116, 31. 132, 27. *trad.* -is (*cf. l. 72. 74*): Tac. ann. 1, 45, 1. 3, 10, 3. Balb. grom. p. 92, 16 L. (*codd. plurr.*). Paneg. 4, 27, 3. 12, 24, 2 Orient. carm. app. 4, 2. Clavd. Mam. anim. (*in codd. vett.*). 1, 20 p. 70, 13. 2, 3 p. 107, 20. 2, 4 p. 112, 23' Pavl. Petric. Mart. 2, 182. 3, 103. *al.* *abl. sing.*: -ĕ: Verg. georg. 3, 370. *al.*, *at* -ē: Prisc. gramm. II 349, 13 *apud vetustissimos* 'a -ē'

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*exempla desunt*). *gen. plur.* -ium: TAC. ann. 14, 8, 1. *al.* *acc. plur.*: -ēs: LVCR. 6, 194. *al.*, *at* -īs: AMM. 16, 12, 57. NOT. Tir. 75, 57 -is. *de notione*: PAVL. FEST. p. 140, 11 -es pro magnitudine fere poni solet. SYNON. Cic. p. 436, 31 B. (*ex add. in marg. cod.*) operis sarcinae oneris -is impedimenti. p. 447, 19 B. vastitas. strues. strages. congeries. agger. -es. GLOSS. μέγεθος. μῶλος. θειμον (*i.* θημών? *Heraeus*). -es iactae βληθέντες θεμέλιοι. GLOSS.[L] III Abstr. MO 3 magnitudo vel vastitas. *cf. et p. 1340, 12. 16. 1341, 80. 82.* *respondet gr.* μέγεθος (*cf. etiam p. 1345, 69*): CHAR. gramm. p. 46, 12 B. p. 459, 57. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 180, 28 (*v. l. 77*). βάρος *p. 1345, 31. 35.* *legitur inde a* PACVVIO (*l. 17*), ACCIO, AFRANIO, CIC.; *apud* PETRON. *non nisi in vers.; praeter ceteros adamat voc.* SIL. (*81 locis*); *deest* PHAEDRO, PERS. *a lat.* -es *mutuatur gr. byz.* ὁ μῶλος *notionem q. e. agger, portus*: COD. Iust. 10, 30, 4 pr. PROCOP. de aedif. 4, 10, 7. [*confund. in codd. c.* mobilis (*e. g. p. 1340, 58. 1342, 37*). mollis (*e. g.* CALP. ecl. 5, 15. 7, 34). mors (*e. g. p. 1344, 61. 64*). mos (*e. g.* PLAVT. Mil. 194 LVCAN. 10, 329). motus (CLAVD. rapt. Pros. 1, 164. *cf. l. 23*). *locis corruptis vel mancis*: PACVV. trag. 394 ACC. trag. 101. *dub.*: VARRO frg. Non. p. 149, 16 *v. vol. VI 3, 2661, 46.* ITALA apoc. 18, 21 (Caes. Arel. in apoc. 17 p. 266, 4) -em *fort. corrupt. e* molam (*v. p. 1335, 21, sed cf. p. 1342, 83*). *in var. l.*: Ov. met. 1, 258 mundi proles (*MN*, -es *M²N² vulg.*) obsessa (*MN*, operosa *M³ vulg.*). FRONTO p. 153, 16 v.d.H. = p. 160, 13 N. *e coni.*: Ov. met. 13, 884 angulus is -is *coni. Merkel pro* a. is motus. VAL. MAX. 7, 6, 2 -e parvum *coni. Madvig pro* moderarum. STAT. silv. 1, 1, 64 -is *coni. Halm pro* montis. TAC. hist. 3, 15, 1 -em *coni. Faërnus pro* luem. SACR. Gelas. 2, 14 p. 642 -e vitiorum (*cf. infra l. 69*) *temptat Wilson pro* molliciorum.]

I *praevalente sensu* **incorporali**: A *respicitur potissimum onus, pondus*: 1 *de onere rerum molestarum*: a *belli* (*cf. Hom. Il. 2, 401. al.* μῶλος Ἄρηος. SIL. 3, 574 Martis): ACC. trag. 610 quantam Tyndareo gnata (*i. Helena*) et Menelai domus -em excitarit b. LIV. 7, 29, 5 in se deinde -em omnem b. verterunt (*cf.* 10, 14, 3 totam b. -em in Samnium averterunt. AMM. 26, 10, 4 conversam -em b. totius in Asiam). 7, 32, 3 b. -em inclinaturam (30, 21, 2). 8, 3, 4 consules adversus tantam -em b. crearentur. 10, 16, 4 tolerare ... -em b. 21, 41, 2 minorem. 23, 38, 5 quanta ... Macedonici b. -es instaret. 33, 20, 2 territi ... -e imminentis b. 33, 44, 6 b. -em instare. 36, 7, 10 -em sustinebat b. VELL. 2, 79, 1 Caesar -em b. eius suscipere statuit. 2, 95, 1. *al.* TAC. hist. 2, 16, 1. 2, 74, 2. 3, 1, 2 b. -em cieret (ann. 15, 2, 4). *al.* FLOR. epit. 3, 10, 24. 4, 8, 7. AVR. VICT. Caes. 39, 30 bellorum (AMM. 16, 3, 3). AVSON. 437, 3 p. 388, 10 P. CYPR. GALL. exod. 16 qua -e duelli Aegyptus vastata cadet? *al.* *sim.*: LIV. 7, 32, 11 media in -e pugnae (AMM. 17, 13, 3). FLOR. epit. 2, 17, 13 certaminum (AMM. 20, 6, 5. 25, 1, 18).

b *variorum malorum*: ACC. trag. 200 (*loq. Atreus*) maior mihi -es, maius miscendum est malum (635 quo pacto magnam -em minuam). CIC. Catil. 1, 23 istius invidiae. 3, 17 hanc tantam -em mali a cervicibus vestris depulissem (carm. frg. 39, 4 B. semper aliquam -em meditabar m. LVCR. 3, 1056 tanta m. tam quam -es in pectore constet. Ov. met. 11, 494 LIV. 5, 37, 1 SEN. Herc. f. 1239. AMM. 15, 8, 2 malorum inpendentium. *al.*). de orat. 1, 2 maximae -es molestiarum. VERG. georg. 3, 370 cervi torpent -e nova. Ov. trist. 1, 8, 17 ingenti prostratum -e *Ovidium.* LIV. 4, 43, 3 necopinata -es discordiarum inter plebem ac patres exorta est. 9, 7, 3 ingentem -em irarum (*cf.* PAVL. NOL. carm. 15, 153 furoris). 22, 54, 10 cladis (AMM. 21, 5, 1 intestinae). 27, 40, 6 totam periculi -em (APVL. met. 6, 14, 6 AMM. 19, 6, 9). 28, 24, 2 quantam excitatura -em vera fuisset clades. MANIL. 2, 592 scelerum. LVCAN. 5, 756 non tota te -e premat (*cf.* PANEG. 3, 9, 1 intolerandi tributi -e depressi [5, 11, 5]). VAL. FL. 6, 673 virgo ... turbata ... facibus, ... -e dei *Cupidinis*, quem pectore toto iam tenet. STAT. Theb. 3, 547 trepidos sic -e futuri. 6, 157 leti. PS. QVINT. decl. 7, 3 quantam -em accusationis ... susceperim (*cf.* 17, 19 reatus). TAC. ann. 14, 65, 2 orta insidiarum in Neronem magna -es et inprospera. 15, 52, 1 Caesar ... epulas inibat omissis excubiis et fortunae suae -e (*i. molesto apparatu et comitatu imperatorio*). HIL. in Matth. 17, 8 p. 1016[C] gravem infidelitatis -em. AMM. 15, 3, 5 gravi -e criminis (22, 11, 2 criminum. 28, 6, 27 COD. Theod. 9, 41, 1 pr. 16, 10, 12, 1 NOVELL. Theod. 3, 8). *al.* AMBR. paenit. 2, 7, 56 ut levaremus delictorum onera, -es quasdam reorum. HEGES. 1, 40, 9 p. 88, 24 calumniarum. 3, 17 p. 216, 8 formidinis. RVFIN. Orig. princ. 3, 4, 5 p. 270, 12 *anima* oppressa vitiorum -bus (AVG. ord. 1, 10, 29 p. 141, 6. *cf. supra l. 26*). AVG. in euang. Ioh. 49, 19 tanta -e peccati gravaris et premeris (SVLP. SEV. epist. 2, 17 depressum. SACR. Leon. 142. *al.*). COD. Theod. 6, 4, 22, 6 gravissimi dispendii -e fatigatos. 6, 26, 12 promissionis (*i. cautionis*). 6, 27, 16, 1 stipendiorum. 10, 17, 3 (= Iust. 4, 44, 16 pr.) debitorum -e depressos (NOVELL. Marc. 1, 2 INST. Iust. 3, 25, 8). *al.* OROS. hist. 7, 7, 10 facinorum. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 180, 28 tantis nequitiae -bus (*gr. I 1, 3 p. 67, 17* μεγέθεσιν) obligatus. FAVST. REI. grat. 2, 10 p. 85, 15 iniquitatis. PS. BOETH. fid. cath. 150 *Israelitas* Pharaon magna ponderum -e premi decreverat. COD. Iust. 4, 32, 26, 1 veterem duram et gravissimam earum *usurarum* -em ad mediocritatem deducentes. 8, 55, 10 pr. iacturae. *al.*

2 *de vi et pondere ruinae (in imag. l. 83. p. 1340, 1. 10 sq.) et ictus (p. 1340, 6 sq. 8; cf. etiam p. 1341, 18)*: HOR. carm. 3, 4, 65 vis consili expers -e ruit sua (*agitur de gigantibus, cf. p. 1344, 56. sim.*: SEN. dial. 2, 2, 2 civitatis degenerantis et pessum sua -e sidentis). Ov. trist. 5, 12, 13 fracta cadet tantae sapientia -e ruinae (VAL. MAX. 9, 12 ext. 10 humeris suis totius r. -em sustentaturus. LVCAN. 2, 187. SIL. 9, 504 sternuntur ... miles et arma. 17, 424 irrumpit -e r. STAT. Theb. 6, 715 *discus regionem* tremefecit -e r. 6, 879 oppressum ... -e r. AMM. 23, 2, 8 *acervus palearum* quinquaginta obruit homines -e maxima ruinarum). SIL. 1, 641 qua -e sonantīs exigit ille trabes! (STAT. Theb. 7, 676 magna venturam -e cupressum). 7, 569 non graviore movent venti certamina -e. 12, 143 Herculea prostratos -e (*'vi ac virtute Herculis' Lemaire*) gigantas. 14, 331 *navem* praecipitem reddebant -e. TAC. ann. 4, 18, 1 quanto maiore -e procideret *Silius.* HIER. epist. 50, 2, 3 eloquentiae suae -e oppresserit. *al.*

B *respicitur potissimum labor, negotium, difficultas* (*cf.* GLOSS. IV 416, 24): 1 *generatim* (*nonnulla exempla sub A 1 b allata etiam huc referre possis et vice versa*): CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 76 te patria in media virtutum -e locavit. VERG. Aen. 1, 33 tantae -is erat Romanam condere gentem ([SERV. -is: difficultatis. GLOSS. IV 453, 17 difficultatis magnitudinis]. *cf.* MANIL. 3, 215 tantae -is *est* minimum deprendere punctum. *sim.*: PANEG. 12, 24, 2 quanta [quantae *recc.*] -is sit superare). Ov. met. 15, 433 -e sub ingenti (*cf. l. 48. 50*). LIV. 6, 2, 11 minor (25, 11, 18). 6, 14, 1 maior domi exorta -es (TAC. ann. 3, 43, 1. *cf.* VELL. 2, 121, 1 res Galliarum maximae -is). 8, 29, 8 cui *Furio* maior -es rerum inposita erat (26, 19, 9 tantam r. -em. MANIL. 1, 116 r. tantas ... -es. CLAVD. carm. min. 30, 134 r. -es [mores *A*] ... publica. *cf.* VAL. MAX. 5, 6 ext. 2 maximae rei -em). 21, 27, 5 sine ulla -e. *al.* SEN. dial. 10, 18, 5 ad tantam te -em obicere. PLIN. nat. 2, 26 occupato deo in tanta -e. VAL. FL. 1, 499 operis (CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 133, 11). SIL. 10, 45 quam metuens -em. 13, 864 quantas -es ... movebunt. 15, 598 gravior (*cf. l. 61 sq.*). *al.* STAT. silv. 5, 1, 84 immensam. *al.* TAC. Agr. 17, 2 subiit sustinuitque -em. hist. 3, 46, 2 externa. 4, 28, 3 -em ... operum (*i. gravem laborem operum faciendorum*). ann. 3, 10, 3 haud fallebat Tiberium -es (*Rhenanus, edd.*, -is *trad.*) cognitionis. 12, 66, 1 in tanta -e curarum valetudine adversa corripitur *Claudius* (AMM. 14, 11, 9 inter has curarum -es inmensas [ENNOD. epist. 4, 9, 4 p. 105, 13. 7, 20, 2 p. 188, 25]. *cf. infra l. 56*). 13, 35, 1 Corbuloni plus -is adversus ignaviam militum quam contra perfidiam hostium erat. *al.* PANEG. 9, 4, 1 quanto ipsa -es restitutionis immanior. AMM. 17, 13, 28 negotiorum. 21, 12, 22 sollicitudinum. PAVL. NOL. epist. 1, 10 p. 9, 8 sacrae -is (*de munere ecclesiastico*). SVLP. SEV. chron. 2, 2, 2 tantam -em abnuentes *Chaldaei.* dial. 3, 2, 4 inparem se esse tantae -i. SIDON. epist. 8, 3, 4 -bus aulicis. SCHOL. Ter. p. 73, 29 difficultatis. COD. Iust. 1, 17, 2, 11 (*de vetere iure enucleando*) ad portandam tantae sapientiae -em non sunt idonei homines rudes. *abl. instr. vel caus.* (*modi l. 52*): *pendet e verb.*: HOR. epist. 1, 14, 30 multa -e docendus. Ov. met. 15, 765 quanta mihi -e parentur insidiae. LIV. 1, 38, 5 quanta -e gesserat bella (*cf.* 2, 16, 2 bellum parabant. 5, 12, 7 bella tractabantur). 8, 13, 6 maiore -e ... pugnat (CELS. 3, 22, 11. *cf.* TAC. hist. 3, 77, 4 haud parva -e certatum ... foret [AMM. 27, 10, 14]). 24, 34, 2 quidquid ... ingenti -e agerent. 25, 11, 17 plaustris transveham naves haud magna -e. SEN. Oed. 829 magna -e quod petitur. LVCAN. 3, 116 ingenti ... revelli -e. SIL. 4, 449 acri -e retorquebat ... hastas. 10, 382 tanta -e ... est victus. TER. MAVR. 50 sudor dum ... cadat nulla -e palaestrica. CYPR. ad Donat. 14 p. 15, 10 ut ... elaborata -e pariatur. CAPITOL. Aur. 14, 5 ne tanti apparatus -e premerentur (GREG. M. moral. 2, 75 p. 591[C] nimiis cogitationum -bus premunt *maligni spiritus. cf.* RVRIC. epist. 2, 8 p. 382, 16 aerumnarum -e depressi). IVVENC. 2, 786 curarum -e (more *var. l.*) gravatis (AMM. 17, 3, 1 SVLP. SEV. chron. 2, 45, 5). AMM. 15, 10, 2 quas *vias* rex Cottius ... -bus magnis exstruxit. HEGES. 4, 29, 2 p. 288, 18 rerum -bus (mobilibus *var. l.*) expergefactum. PRVD. c. Symm. 2, 227 nec -e laboris ... fatigor. CLAVD. carm. min. 22, 34 quid tanta dignaris -e (*i. apparatu*) clientem? BOETH. cons. 3 carm. 8, 21 cum falsa *bona* gravi -e paraverint. INSCR. christ. Diehl 1770, 6 est ... remota gravi -e ruina. *pendet ex adi.*: VELL. 2, 114, 1 distractissimus ... tantorum onerum -e.

2 *speciatim de munere, negotiis imperatoris sim.* (*add. gen. gerundii l. 78*): Ov. met. 15, 1 quis tantae pondera -is sustineat (TAC. ann. 1, 4, 3 Agrippam ... non ... tantae -i parem [*cf.* HEGES. 1, 25, 4 p. 41, 18 inpar tantae -i imperioque]. 1, 11, 1 solam divi Augusti mentem tantae -is capacem. PANEG. 2, 3, 5 tantam -em subire). trist. 2, 221 (*ad imp. Aug.*) non ea te -es Romani nominis urguet. CVRT. 10, 5, 37 sed maior -es erat, quam ut unus subire eam posset. SIL. 3, 604 *Titus* excipiet patriam -em. PLIN. paneg. 44, 4 quis enim curae tuae -em sponte subeat? (*cf. l. 68. 70*). SVET. Aug. 84, 1 in tanta -e rerum (PANEG. 7, 5, 2 tantarum ... rerum sustines -em). TREB. trig. tyr. 5, 3 tanti ponderis. AVR. VICT. Caes. 9, 3 quanta -es molestiaque imperio inesset. HEGES. 1, 39 p. 83, 13 negotiorum. NOVELL. Valent. 1, 3, 2 nobis et proceribus nostris aliarum sollicitudinum -e (male *M*, more *Δ al.*, mobile *X*) constrictis. SIDON. epist. 1, 2, 9 circa nonam recrudescit -es (*CM* [es *in ras. M²*], -is *L*) illa regnandi.

C *respicitur potissimum magnitudo, gravitas, maiestas, vis* (*dub. hucne pertineat* VERG. Aen. 12, 161 ingenti -e Latinus quadriiugo vehitur curru [SERV. pompa, ambitu: nam modo hoc significat, *quam interpret. post Heynium secuti sunt Conington-Nettl., vulgo de magnitudine corporis* [*p. 1344, 55*] *explanatur*): 1 *imperii, civitatis*: LIV. 1, 9, 5 tantam in medio crescentem -em ... metuebant. 1, 55, 3

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad indicandam tanti imperii -em (Vell. 2, 131, 1 Romani i. Sen. Oed. 84 cadentis i. -es labet. Stat. Theb. 3, 387 Clavd. 26, 571. rapt. Pros. 3, 56 *Iovis*). 22, 9, 2 quanta -es Romanae urbis esset. Petron. 120 v. 83 perituram extollere -em. Calp. ecl. 1, 84 Romanae pondera -is. Sil. 6, 594 -es rerum quassata (*cf.* Oros. hist. 2, 6, 14 Romanae reipublicae -es nunc ... contremescunt). 17, 151 ruentem. Paneg. 8, 20, 2 nimia -e. Clavd. 15, 108 ipsa nocet -es. 2 *aliarum rerum*: Ov. Pont. 2, 5, 28 ausus sum tantae sumere -is opus. Liv. 4, 54, 4 multarum magnarumque rerum -em ... populo ostentantes (7, 29, 2 quanta rerum -es! Sen. epist. 111, 5 Paneg. 8, 1, 5). 26, 6, 9 apud alios *scriptores* nequaquam tantam -em pugnae invenio. Sen. epist. 89, 2 sapientis ... animus totam -em eius *philosophiae* amplectitur. Sil. 11, 207 mens imperterrita -e invictā stabat (*cf. p. 1344, 60*). Ivvenc. 3, 326 (*ad Matth. 17, 4*) tantae spectacula ... -is. Clavd. 20, 101 tanta sublimes -e (laude *var. l.*) redibant, ceu *eqs.* *spec. ap. script. eccl. de argumentis vel testimoniis verae fidei vel cuiusdam doctrinae* (*saepius subauditur etiam notio p. 1339, 81 allata*): Avg. c. acad. 1, 9, 24 p. 21, 21 cui loco tu cum -em auctoritatis obiceres (Facvnd. defens. 5, 5 p. 654D paternae sententiae). mor. Manich. 2, 9, 18 rationis. nat. et grat. 52, 60 p. 277, 6. nupt. et concup. 2, 3 p. 255, 8 cuius *testimonii* se premi magna -e sentiebat (serm. 294, 17, 17 matris ecclesiae. *cf.* Vigil. Thaps. c. Eutych. 4, 11 p. 125A oppressus veritatis -bus). Vincent. Ler. 11, 11 probationum. 17, 2 exemplorum -bus inlustrare (19 ecclesiasticorum e.). *al.* *de gloria dei*: Vvlg. Iob 23, 6 nec magnitudinis suae -e me premat *deus*.

II *praevalente sensu* **corporali**: A *de magnitudine*: 1 *strictius de rebus satis amplis*: a *usu sollemni*: α *de rebus*: Ⓘ *artefactis*: Ⓐ *de navigiis*: Acc. trag. 391 tanta -es labitur fremibunda ex alto. Verg. Aen. 5, 118 ingentem ... Gyas ingenti -e Chimaeram *agit* ([Serv.: motu, ut *3, 656* (*cf. p. 1344, 57*)]. 5, 223). 8, 693. Prop. 4, 6, 19 stetit aequore -es pinea. Liv. 37, 15, 2 hostes extracturi demersas -es sint. Lvcan. 3, 536. 4, 462 Opiterginis -es onerata colonis. *al.* Val. Fl. 1, 127 constitit ut, longo -es non pervia ponto, puppis. 1, 599 novam. 2, 353 -em ratis. Sil. 13, 761 capaci. Flor. epit. 4, 11, 5. Veg. mil. 4, 43 p. 162, 1 liburnarum. *al.* Ⓑ *de substructionibus, aedificiis sim.*: *de aggeribus procurrentibus in mare vel flumen sim.*: Afran. com. 137 appellant huc ad -em nostram naviculam. Cic. Verr. II 4, 118 nisi *fons* munitione ac -e lapidum diiunctus esset a mari. off. 2, 14 -es oppositas fluctibus (Verg. Aen. 2, 497 Plin. nat. 6, 139 CIL XII 107, 9. *cf. l. 61 et* Ivv. 12, 75 positas ... -es [Rvt. Nam. 1, 403]). Lvcr. 1, 287 turbidus imbri -bus incurrit ... amnis. Caes. Cic. Att. 9, 14, 1 ab utroque portus cornu -es iacimus (*v. vol. VII 1, 38, 36 sqq. cf.* Varro rust. 3, 17, 9 obiecta -e [Svet. Claud. 20, 3. CIL IX 6010, 16 (*a. 210*)]. Colvm. 8, 17, 10 praeiaciuntur. Vlp. dig. 25, 1, 1, 3 proiectas [43, 8, 2, 8]. *v. etiam l. 76 sq.*). Gall. 3, 12, 3 extruso mari aggere ac -bus (*cf.* civ. 1, 25, 5 Cvrt. 4, 2, 21). civ. 1, 25, 6. 1, 28, 4 Caesaris. 3, 40, 2 ex altera parte -em tenuit naturalem (*i. non manu factam*) obiectam, quae paene insulam oppidum effecerat (*cf.* Ov. epist. 5, 61 -es nativa). Bell. Alex. 16, 7. 17, 1 insulam -emque ad insulam pertinentem (*cf.* Sall. hist. frg. 3, 37 inter -em atque insulam). 19, 6 pugnabatur ... ex ponte, ex -e (20, 5. *cf. l. 54*). *al.* Tib. 2, 3, 45 claudit et indomitum -es mare. Ov. met. 1, 279. 9, 40 -es, magno quam murmure fluctus oppugnant. 11, 729 adiacet undis facta manu -es (Liv. 23, 5, 12 pontibus ac -bus ex humanorum corporum strue faciendis. Tac. hist. 5, 19, 2). *al.* Liv. 2, 5, 4 additas -es. 39, 44, 5 ad Neptunias aquas. *al.* Vitr. 2, 6, 1 -es cum struuntur in mari. 2, 6, 6 in maritimis -bus. Val. Max. 9, 1, 1 Sen. Herc. f. 1048. Cvrt. 4, 2, 8 vix leni et tranquillo mari -es agi possunt (4, 2, 22). 4, 2, 8 firma. 4, 2, 23 ex capite -is (4, 3, 3. 4, 4, 4). 8, 2, 24 excitatam -em. *al.* Colvm. 8, 17, 11. Lvcan. 2, 684 fastigia -is. 10, 534 -is in exiguae spatio. *al.* Plin. nat. 5, 58 apertis -bus. 10, 94 -em continuatione nidorum evaganti Nilo inexpugnabilem opponunt *hirundines*. *al.* Sil. 12, 186 fractis ... -bus. 14, 645 certantīs ... mari -es. *al.* Stat. silv. 1, 5, 27 praecelsis quarum vaga -bus unda crescit (*de saeptis*). Frontin. strat. 1, 5, 5 aditus, qui ad portum ferebant, ... ingenti -e tutatus (*cf. l. 70*). Tac. hist. 1, 86, 2 *Tiberis* proruto ponte sublicio ac strage obstantis -is refusus. 5, 14, 2. 5, 18, 1. ann. 14, 8, 1 -ium obiectus (Sidon. epist. 1, 5, 5 -ium publicarum ... obiectu). Plin. epist. 8, 17, 3 decidentium. Svet. Cal. 19, 1 Puteolanas -es. Flor. epit. 4, 8, 4 litoris. *al.* Amm. 22, 12, 8 *fontem* obstruxisse ... -e (-is *var. l.*) saxorum ingenti (24, 6, 2). CIL XIV 4449, 8 (*Ostiae, s. IV*$^{med.}$) consul(ari) -ium, fari atque purgaturae. Inscr. Germania 23, 1939 p. 32. *al.* *de aggeribus in mare procurrentibus, in quibus aedificia excitantur*: Hor. carm. 3, 1, 34 contracta pisces aequora sentiunt iactis in altum -bus (Sen. Thy. 460 retro mare iacta fugamus -e. Porph. Hor. carm. 2, 18, 20 -bus [mobilibus *var. l.*] in mare [*Fabricius*, mari *trad.*] iactis praetoria superaedificare). Sen. contr. exc. 5, 5, 2 maria proiectis -bus submoventur. Vell. 2, 33, 4 ob iniectas -es mari. *de vallis, muris, turribus sim.*: Cic. Att. 4, 16, 7 aditus insulae esse muratos mirificis -bus. Verg. Aen. 2, 608 disiectas. 5, 439 celsam oppugnat qui -bus urbem (*cf.* Gloss.L III Abstr. mo 8/9 -bus saxis aut ⟨-es *add. Lindsay*⟩ machinae). 9, 35 ab adversa conclamat -e. 9, 542 inmani -e *turris* secuta. 11, 130 fatalīs murorum attollere -es ([Gloss. IV 453, 10 aedificiorum magnitudo]. Ov. Pont. 2, 1, 51. *v. et p. 1342, 3*). Vitr. 2, 9, 16 tota -es concidisse (*de turri ut* Sil. 14, 309). Sen. Phoen. 567 Amphionis quassare -es (Amm. 19, 8, 2). Lvcan. 3, 396. 6, 19 -es structa (*cf.* Sil. 1, 579 extructa). Sil. 9, 239 turritas -es ac propugnacula dorso *elephas* ... gestans. 12, 108 muri saxea -es (Amm. 24, 2, 17). *al.* Stat. Theb. 4, 47 ingenti turritae -e Cleonae. *al.* Qvint. inst. 12, 9, 2 civitates ... operum -e difficiles. Ivv. 16, 26 aggeris (Amm. 20, 11, 12). Tac. hist. 5, 11, 3 urbem ... opera -esque firmaverant. *al.* Inscr. NSc. 1892 p. 480 -em novam ad defensionem viae ... fecerunt. *al.* *in imag.*: Avg. c. acad. 3, 14, 30 p. 70, 3 -em istam transcendere, quae intrantibus ad philosophiam sese opponit. epist. 153, 2 p. 397, 14 ad -em hanc amoliendam. *de aedificiis eorumque partibus*: Cic. Mil. 85 *aras Clodius* substructionum insanis -bus oppresserat (Paneg. 3, 11, 2). Verg. Aen. 1, 421 miratur -em *Carthaginis* Aeneas, magalia quondam. Hor. carm. 2, 15, 2 regiae -es. 3, 29, 10 -em propinquam nubibus. Ov. met. 12, 283 saxea -es (*de limine ut* Plin. nat. 36, 96. 36, 110). fast. 6, 645 tantas operum subvertere -es (Manil. 3, 100). Sen. dial. 11, 9, 2 quo maiori -e fastigia cenationum subduxerint. Cvrt. 5, 1, 33 (*de hortis pensilibus ut* 5, 1, 34). Colvm. 1, 5, 10 propriam. Petron. 121 v. 109 (*in imag.*). Calp. ecl. 7, 34 geminis ... -bus *amphitheatri* (Mart. epigr. 2, 6 Tac. hist. 2, 21, 2 ann. 13, 31, 1 Amm. 16, 10, 14. *cf.* Stat. silv. 3, 5, 91 geminam -em ... theatri [Tac. ann. 4, 62, 2. Avson. 289, 5 p. 146 P. cuneata. 300, 15 p. 170 saxea. 300, 19 p. 171 *v. et p. 1343, 15*]). Plin. nat. 36, 88 aedificiorum -es (Avg. c. acad. 1, 1, 2 p. 4, 24). Stat. silv. 3, 4, 48 -e nova. 4, 2, 23. Mart. 1, 12, 7 *de porticibus*. Tac. ann. 2, 60, 3 manebant structis -bus litterae Aegyptiae. 4, 67, 3 villarum. Tert. adv. Marc. 2, 4 p. 337, 15 (*in imag.*). Ivvenc. 1, 726 omnis subverso procumbit pondere -es. Clavd. 5, 136 prolatae ... ad sidera -es. *al.* Inscr. christ. Diehl 229, 2 *de thermis*. *de fundamentis aedificiorum*: Avg. serm. 362, 8, 8 ponit in imo firmissimas -es. *in imag.*: Cypr. hab. virg. 2 p. 188, 10 domiciliis nostris super petram robusta -e solidatis (*ad Matth. 7, 24 sq. ut* unit. eccl. 2 p. 210, 16 epist. 37, 4 p. 579, 9. *cf. et* epist. 59, 2 p. 667, 25 petrae obiacentis fortitudine et -e ... obsistere. Hier. hom. Orig. in Luc. 1 p. 6, 25). Favst. Rei. epist. 6 p. 199, 1 inconcussa fidei -e fundatus (Pomer. 3, 14, 4 p. 495C patientiae). *cf. et p. 1343, 19*. *de templis*: Plin. nat. 36, 95 fundamenta tantae -is. Stat. Theb. 6, 242 stat saxea -es, templum ingens (*cf. supra l. 3*). Arnob. nat. 6, 6 p. 219, 13 superlati ponderis -es. Avson. 297, 15 p. 151 P. Amm. 22, 15, 28 templa ... -bus (mobilibus *var. l.*) magnis exstructa. Svlp. Sev. dial. 3, 8, 4 -es turrita (Pavl. Petric. Mart. 5, 536). 3, 8, 6. *al.* CIL V 328, 6 -bus extruct(is). *de aedibus sacris Christianorum*: Inscr. christ. Diehl 1786 vetustatis. *in imag. de ecclesia*: Avg. serm. 362, 8, 8 attracta est -es ad fundamentum coeleste. Consvlt. Zacch. 2, 11 p. 71, 8 magnae -is pondus. 3, 1 p. 95, 21 spiritalis aedificii solidam -em. *de monumentis sepulcralibus*: Cic. Phil. 14, 33 erit ... exstructa -es opere magnifico (*seq.* monumentum). Verg. Aen. 6, 232 Aeneas ingenti -e sepulcrum inponit. Sen. Tro. 484 -e quem *tumulum* immensa parens ... struxit. dial. 10, 20, 5 sepulcrorum (Pavl. Petric. Mart. 2, 182). 12 (11), 18, 2 marmoreas -es (Anth. 417, 2). Lvcan. 8, 866 ardua. Stat. silv. 5, 3, 48 aeriam. CE 1442, 1 lapidum. *al.* *de columnis, statuis sim.*: Sen. epist. 90, 25 quid *loquar* lapideas -es in rotundum ac leve formatas, quibus porticus et capacia populorum tecta suscipimus? Plin. nat. 34, 39 -es ... statuarum, quas colossaeas vocant, turribus pares. 36, 6 *columnarum* (*cf.* Sol. 52, 42 Svlp. Sev. dial. 3, 9, 1). 36, 66 *de obelisco* (36, 73 Amm. 17, 4, 13). 36, 96 epistylia tantae -is. Sil. 6, 664 nivea. Stat. silv. 1, 1, 1. Mart. 1, 70, 8 radiata colossi ... -es. Amm. 17, 4, 6 diversas ... -es figmenta Aegyptiorum numinum exprimentes. *de variis operibus*: Cvrt. 5, 7, 8 contabulato mari -bus (*i. ponte. cf.* CE 878, 9 [*s. II*$^{in.}$] vasta pontem qui -e peregit. Stat. Theb. 10, 868 Paneg. 6, 13, 3 Clavd. 28, 522. Inscr. christ. Diehl 777, 1 antiquas). Sil. 2, 599 surrectae -is ... rogus (*cf.* 8, 132 celsam, quam struxerat ante magna -e, pyram. 10, 556 flagrantem. Stat. Theb. 12, 54 -bus exstructis). Stat. Theb. 5, 208 *de lecto*. Frontin. aq. 16 aquarum tam multis necessariis -bus. Ⓒ *de aliis rebus*: *de machinis bellicis* (*cf. p. 1341, 80*): Cic. leg. agr. 2, 89 -em contra veterem rem publicam comparant (*in imag.*). Verg. Aen. 2, 32 -em mirantur equi (*de equo Troiano ut* 2, 150 quo -em hanc immanis equi statuere? [Clavd. Don. Aen. 2, 185 p. 174, 6]. Clavd. Don. Aen. 2, 195 p. 175, 7 in equi -e tam magna. *cf. et* Verg. Aen. 2, 185 inmensam ... attollere -em [Sen. Ag. 628]. Petron. 89 v. 5. 89 v. 26 dum murmurat, roborea -es spirat alieno metu. Serv. auct. Aen. 2, 230 notandum, quot nominibus hunc equum appellet: lignum, ... -em. Clavd. Don. Aen. 2, 185 p. 174, 8 grandem. *al.*). Liv. 2, 17, 5 et cum vineis refectis aliaque -e belli iam in eo esset, ut in muros evaderet miles. Cvrt. 8, 10, 32. Amm. 20, 11, 11 -em arietis magnam. 23, 4, 5 (*de scorpione*). 23, 4, 13 hanc ita validam -em rotis et funibus regens (*de helepoli ut* 24, 2, 19 -em ingentem). Veg. mil. 4, 20 p. 142, 3 cum rotis suis -es (-is *MG*, mollis *AL*) fuisset inpulsa. Oros. hist. 7, 9, 4 machinis cunctisque bellicis -bus ... muros civitatis inrupit. *varia*: Ov. met. 13, 75 -em clipei (*cf.* Val. Fl. 6, 349. Stat. Theb. 4, 167 *de laminis, quibus clipeus obductus erat*). Sil. 5, 337 magna vexillum -e ferebat. 14, 523 vasta ... -e catenas. Stat. Theb. 6, 700 -is praevalidae ... lapsus (*de disco*). Tert. anim. 14, 4 *de organo hydraulico*.

Ⓘ *de rebus naturalibus sim.*: Ⓐ *de saxis, lapidibus* (*cf. p. 1339, 19*): Acc. trag. 402 saxeam (Amm. 19, 2, 7 Hyg. fab. 125, 3. *cf. l. 3*

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et Plin. nat. 34, 41 magnae -is saxa). Verg. Aen. 7, 589 quae *pelagi rupes* sese . . . -e *sua* tenet. 8, 191 disiectae. 9, 516 inmanem Teucri -em volvont (*in impetu hostili ut* Ov. met. 8, 357. 13, 887 de -e [more *MN*] cruor manabat. Cvrt. 5, 3, 21 Lvcan. 3, 493. Stat. Theb. 10, 859 -bus urgent. Tac. hist. 2, 21, 3 lapidum [ann. 4, 51, 1]). 9, 711. Aetna 27 quae causa . . . trudat ab imo ingenti sonitu -es (*de saxis eiectis ut* 200 flagrantes. 468 accensae. *al.*). 381. 489. Ov. met. 2, 12 *dearum* pars in -e sedens (13, 923). 4, 773 esse locum solidae tutum munimine -is. 13, 890. fast. 5, 149 est -es nativa loco . . .: appellant Saxum. *al.* Liv. 7, 10, 9 velut -es superne inminens (*cf.* Sen. epist. 117, 31 tanta -e impendente capiti tuo. Ps. Qvint. decl. 5, 16 terrore ruiturae -is). 9, 2, 9 saxorum . . . ingentium obiacentem -em invenere (Cvrt. 8, 10, 30 Porph. Hor. carm. 3, 30, 2 Avien. orb. terr. 1343). Sen. benef. 4, 6, 2 integras lapidis pretiosissimi -es (Ps. Cypr. spect. 9 p. 12, 4 magnis licet lapidum -bus exstruatur *theatrum*). Plin. nat. 36, 3 trahi . . . -es. *al.* Val. Fl. 1, 581 rupes . . . quot in aethera surgit -bus, infernas totiens demissa sub undas. Sil. 1, 371 scopulorum (5, 301 scopuli). *al.* Tert. apol. 21, 21 -e revoluta, quae obstruxerat sepulcrum *Christi*. Arnob. nat. 7, 46 p. 281, 12. Ivvenc. 3, 279 hac in -e mihi saxique in robore ponam semper mansuras . . . aedes (*ad Matth. 16, 18*). Amm. 22, 8, 14. Prisc. periheg. 704 crystalli . . . maxima -es (molles *DX*). *al.* Ⓑ *de aquis, fluctibus: marium sim.*: Lvcr. 6, 405 quid undas arguit et liquidam -em camposque natantis? Sen. suas. 1, 1 naturae pigra -es (*ibid.* immotum mare). Lvcan. 5, 625 maris (Sil. 14, 123 sequitur cum murmure -em . . . m. Tac. Agr. 10, 5 Avien. orb. terr. 49). Plin. nat. 2, 171 tam vastae -is possessio (Avien. orb. terr. 234 sali. *cf.* 255 vasti -es pelagi). Sil. 3, 46 profundi (4, 322 Anth. 387, 3). Tert. orat. 17 p. 191, 7 aequoris (Avien. orb. terr. 123). Sol. 23, 15 aquarum -es (-e *L*) . . . in angustias stringitur Propontidis (Tract. in Luc. 5, 10 aquae -em separabit a terra *deus*. Oros. hist. 1, 10, 16 refusis a tergo aquarum adstantium -bus *in transitu maris rubri* [*cf.* Consvlt. Zacch. 1, 18 p. 23, 11]). Paneg. 8, 6, 4 oceanus . . . tanta -e consurgens (Avien. orb. terr. 191). Gavdent. serm. 19, 15 G. plana confestim iacuit inflati gurgitis -es ([*ad Matth. 8, 26*]. Avien. ora 580 -es . . . multa g. Hier. in Ier. 2, 3, 3 immensos [immensas *edd. vett.*] gurgitum -es). Avien. orb. terr. 156 efflua . . . -es . . . alti. *al.* *fluminum*: Sen. nat. 4, 2, 6 (*de Nilo ut* Sol. 32, 11). Lvcan. 2, 214. Plin. nat. 3, 119 aquarum (Ivst. 31, 5, 7). Stat. Theb. 9, 226 magnā se -e Ismenos agebat (*cf.* 9, 466 -e liquenti). Avien. orb. terr. 432 Rhenus . . . rotat agmine -em gurgitis. 1158. Avson. Mos. 367 undisona . . . -e *Saravi*. Clavd. Don. Aen. 1, 245 p. 56, 28 undarum. Vvlg. Ios. 3, 13 quae *aquae Iordanis* autem desuper veniunt, in una -e (*hebr.* נֵד) consistent. *undarum quarumlibet commotarum*: Verg. Aen. 1, 134 tantas . . . tollere -es (*cf.* Sen. nat. 3, 28, 5 *mare* non magna -e se tollet *eqs.* Arator act. 2, 1074 pontus attollens . . . suas . . . -es). 5, 790 in undis quam -em subito excierit *Iuno*. Cvrt. 3, 1, 5 *Marsyan* maiore vi ac -e agentem undas. Apvl. mund. 19 p. 332 fluctuum (Ambr. obit. Theod. 28 Ven. Fort. vita Radeg. 31, 73). Ivvenc. 2, 30 (*ad Matth. 8, 24*). Avien. orb. terr. 295 ardua . . . undarum -es (Amm. 16, 12, 57 Hier. in Is. 17, 12—14 p. 245B in Is. lib. 13 praef. p. 442D hom. Orig. in cant. 2, 9 p. 55, 20). Heges. 3, 20, 2 p. 223, 22 praecelsa -e supereminens *unda*. Ⓒ *de mundo eiusque partibus: de mundo universo, chao sim.*: Lvcr. 5, 96 ruet -es et machina mundi (Manil. 1, 107 Tert. adv. Marc. 4, 9 p. 442, 11. Arnob. nat. 1, 9 p. 10, 6. 3, 35 p. 134, 19 universam istam -em m. [Avg. conf. 12, 20, 29 corporei m. huius. 13, 32, 47 Clavd. Mam. anim. 2, 4 p. 112, 23]. Avg. conf. 7, 1, 2 totam. 10, 6, 9). 5, 436 nova . . . -es . . . coorta. Verg. Aen. 6, 727 mens agitat -em ([Serv. auct.: magnitudinem mundi]. *cf.* Manil. 1, 542 ratio, cui nulla resistunt claustra nec immensae -es. Drac. laud. dei 2, 33 spiritus inmensam penetrans . . . -em). Ov. ars 2, 467 prima fuit rerum confusa sine ordine -es. met. 1, 7 chaos: rudis indigestaque -es. fast. 1, 111. Pont. 4, 8, 57 naturae. Manil. 1, 478 nec quicquam in tanta magis est mirabile -e quam ratio *eqs.* (1, 492 t. operum . . . -es. 3, 48 cum t. strueret -es per moenia mundi. 4, 878. Plin. nat. 2, 6 t. -is rotatae vertigine. Paneg. 11, 3, 4). 1, 718. 2, 62 ingentem. Sen. epist. 107, 10 *Iovis* gubernaculo -es ista derigitur. frg. 16 fundamenta -is pulcherrimae. Val. Fl. 1, 829. Sil. 11, 453 caecam. Min. Fel. 34, 4. Tert. apol. 17, 1 *deus* totam -em istam . . . de nihilo expressit (Victorin. Poetov. fabr. mund. 1. Avg. civ. 7, 17 p. 296, 7 D. hanc t. -em atque naturam. *al.* Mart. Cap. 9, 922 *cf. l. 57*). 47, 7. adv. Hermog. 30 p. 158, 20 massalis. Tiberian. carm. 4, 29 mundanas olim -es (*i. chaos*) quo foedere rerum sustuleris, *o deus* (Avg. anim. 2, 3, 5 p. 339, 19 universae mundanae -is . . . materia. serm. 184, 1, 1. 214, 2 serm. ed. Mai 128, 1 -es ista mundana, id est caelum et terra et omnia quae in eis sunt. Clavd. Mam. anim. 2, 9 p. 132, 6 Boeth. arithm. 1, 1 p. 10, 12). Sol. 23, 20 aeternae -is vigorem. Arnob. nat. 1, 2 p. 4, 9 *coniung.* machinae (*cf. l. 53. 79 et p. 1344, 3*). 2, 37 p. 78, 6. Prob. Verg. ecl. 6, 31 p. 332, 25 tenui . . . et inani -e. Avg. c. acad. 3, 11, 25 p. 65, 10 istam totam corporum -em atque machinam. Boeth. cons. 3 carm. 9, 25 terrenae nebulas et pondera -is. Carm. de resurr. 106. *al.* *de caelo, sphaera sim.*: Manil. 2, 117 hanc convexi *caeli* -em. Sen. benef. 4, 24, 1 non caperis tantae -is adspectu. nat. 7, 14, 2. Min. Fel. 11, 1 quasi . . . -es ista, qua continetur et cingitur *mundus*, subruatur. Ps. Tert. execr. 4 nemo gubernabat tantum (tantam *Bickel*) -em orbis. Avien. Arat. 712 aetheris. 720 sub medii iam -e poli. Macr. somn. 2, 1, 4 tantarum -ium inpulsus. Mart. Cap. 2, 201 totam caeli -em machinamque (CE 254, 7). *de sole*: Lavs Pis. 19 aethereae -es circumvaga flammae. *cf. et infra l. 76.* *de orbe terrarum*: Lvcan. 6, 483 tantae -is onus. Ps. Qvint. decl. 4, 13 terrenum pondus in medio . . . librata -e consideret. Ps. Cypr. spect. 9 p. 11, 16 terrae -em libratam cum montibus (Avien. Arat. 89. Vvlg. Is. 40, 12 quis appendit tribus digitis -em t.? [*cf.* Hier. ad l. p. 406B]. Avg. gen. ad litt. 1, 12 p. 18, 15). Novatian. trin. 1 p. 886B *deus* terram deiecta -e solidaverit (*cf.* Hier. in Is. 13, 13 p. 213A. 42, 5—9 p. 423A). 3 p. 891B onus . . . terrenae -is (Amm. 20, 3, 8). Anth. 761, 3 caeli terraeque globos in -e rotundos. Chalc. comm. 60 crescere in -em. Prvd. ham. 904 orbis. Avg. gen. ad litt. 1, 12 p. 18, 21 aquosa et globosa. Orient. carm. app. 4, 2 illa -is (*A*, -es *Commirius*) quadriformis machinae. Evstath. Bas. hex. 1, 8, 8 -es tam gravis et spissa. Boeth. cons. 5 carm. 2, 9. *de partibus terrae*: *de montibus*: Verg. Aen. 1, 61 -emque et montīs insuper altos inposuit (*hendiadyoin*). Aetna 50 iam *Gigantes* coacervatas nituntur scandere -es (*cf. l. 20 et* Ov. met. 1, 156 obruta -e suā [*i. ab ipsis coacervata*] . . . corpora). Sen. Thy. 1083 montium tergemina -es *a Gigantibus coacervata* (Mela 1, 27. Avien. orb. terr. 1050 montis. Val. Cem. hom. 2, 2 p. 697B). Sil. 1, 127 *de Alpibus*. 2, 313 -e nivali *Apennini*. 12, 71 maior -es. 12, 713 altae -is Aventinus. 14, 78 harenosa. *al.* Ivvenc. 3, 378 cunctam transvolvere -em (*ad Matth. 17, 20*). Avien. ora 92 celsa (orb. terr. 786). 627 scrupeam -em (*Pithou*, molle *trad.*) imminentis *montis*. *al.* Vvlg. prov. 8, 25 necdum montes gravi -e constiterant. *al.* *de continenti*: Tert. adv. Marc. 2, 12 p. 351, 26 inter maris coetum et aridae -em. Avien. orb. terr. 832 unam Asiae -em. *de insulis*: Avien. orb. terr. 732 vasta . . . -es *insulae*. 776. Prisc. periheg. 478 Trinacriae. 564. Ⓓ *varia: de substantiis terrenis sim.*: Lvcr. 6, 567 cum videant tantam terrarum incumbere -em (*agitur de terrae motibus ut* Sen. nat. 6, 4, 1 quid sit, quod terram ab infimo moveat, quod tanti -em ponderis pellat. 6, 7, 4. Plin. nat. 2, 193 egestis -bus. Amm. 17, 7, 13 inmanissimas -es). Petron. 120 v. 91 perfossa dehiscit -bus insanis tellus. Sil. 3, 643 putris . . . -es. Stat. Theb. 11, 72 abrupta terrarum -e. Pallad. hist. mon. I 35, 5 p. 321B evenerat . . . ut . . ., dum puteum conatur effodere, terrenae -is aggere obrutus interiret. Verec. satisf. 175. *sim.*: Vitr. 8, 3, 8 qui *lacus* emittunt bituminis maximas -es (*cf.* Tac. hist. 5, 6, 4 undantes bitumine -es). Plin. nat. 6, 147 turres . . . ex salis quadratis -bus. 31, 113 aphronitrum . . . colligi in speluncis -bus destillans. *al.* *de rebus aeriis, igneis sim.*: Lvcr. 6, 194 magnas -es cognoscere eorum *nubilorum*. Plin. nat. 36, 105 imbrium. Stat. Theb. 3, 320 volat ignea -es (*i. fulmen*). Avien. Arat. 1614 nebularum. 1644 taetrae. 1738. Pavl. Nol. carm. 28, 106 illam extinguere -em (flammam *GR*). Avg. serm. 22, 8, 8 sic . . . est fumus: vides magnam -em; habes quasi quod videas, et non habes quod teneas. Clavd. Mam. anim. 2, 12 p. 146, 5 elementorum. Alc. Avit. carm. 5, 202 in -em nox densa coit (*de plaga tenebrarum, cf. exod. 10, 21*). *de glacie vel nive*: Plin. nat. 14, 132 glaciatae -es. Clavd. 26, 344 profundae vasta -e nives. Boeth. cons. 4 carm. 5, 15 nivis duram . . . -em. *de arboribus earumque partibus*: Ov. met. 12, 523 corpus . . . detrusum silvarum -e. Colvm. 3, 13, 6 (*de ramis et truncis*). Sil. 6, 195 arboris (Greg. M. in euang. 26, 12 p. 1204A moral. 3, 70 p. 634A). Ser. Samm. 833 celsa . . . de -e cupressi.

β de animantibus: ① *de corporibus (membris l. 61. 67. 73) hominum vel heroum (de gigantibus sim. l. 57. 59. 64. 65. 68)*: Verg. Aen. 3, 656 vasta se -e moventem pastorem Polyphemum ([Serv. auct.: molitione, agitatione]. Sil. 14, 530 corporis alti terribilis -es *Polyphemi*). 5, 431 membris et -e valens (Manil. 4, 151). 8, 199 magna se -e ferebat *Cacus*. 10, 771 -e sua stat. 12, 161 *v. p. 1340, 80.* Ov. met. 15, 230 solidorum -e tororum (*Heins.*, more *vel* morte ferorum *sim. codd.*). Liv. 38, 46, 4 corporum (Cvrt. 5, 4, 32. Sil. 5, 436 gigantei . . . corporis. Flor. epit. 1, 13, 4 Apvl. met. 7, 5, 2 Avg. quant. anim. 17, 29. *al.*). Sen. Herc. O. 1211 vasta tumidi -e (morte *E*) gigantis. 1242. 1760. *al.* Val. Fl. 2, 28 cruenta -e resurgentem *Typhoea*. 3, 479. 4, 322 iacentis *Amyci*. *al.* Sil. 2, 154 iuventae. 4, 290 viri (15, 337). 13, 195 membrorum (16, 46 Cypr. Demetr. 4 p. 353, 23. ad Donat. 7 p. 9, 1 m. -es robusta. Filastr. 108, 3 -e m. diffusos *gigantas* [*sim.* Mar. Victor aleth. 2, 364]. Avg. pecc. mer. 1, 37, 68 p. 68, 28 non parvulus factus est *Adam*, sed perfecta -e m.). *al.* Stat. Theb. 5, 442 tarda . . . se -e ferentem. 6, 838 Herculea nec -e minor. 9, 861 conspecta -e Dryantos. Sol. 1, 90 priscorum. Avson. 151, 8 p. 5 P. nimia . . . tendis -e saginam. Clavd. 20, 377 crassa. 20, 444 pingui suspirat corpore -es (-is *V1*). Avg. civ. 3, 10 p. 106, 28 D. ad -em aliquam giganteam . . . pervenire. in euang. Ioh. 97, 1 spatiosa. *al.* Alc. Avit. carm. 4, 19 nec meritis sed -e potens. *al.* *in sideribus*: Germ. 250 -es ipsa viri (*sc. Perseos*). Avien. Arat. 238 *Ophiuchum* superhaerentem plantarum -e duarum Scorpios . . . sustinet. 983 Centaureae fera -is terga (*cf.* 1215 ferae vestigia -is [*Sieg*, mollis *trad.*, in ollis *Grotius*]).

② *de corporibus animalium*: Ov. met. 9, 197 elisa iacet -es Nemeaea (*de leone ut* Mart. epigr. 15, 5 ignotā . . . -e leonem). Liv. 21, 22, 9 quae -es ea . . . esset (*de serpente ut* Sil. 6, 229. Sol. 2, 33 *boam* ad inmensam -em ferunt convalescere). 27, 49, 2 in tantae -is belua (*de elephanto ut* Manil. 4, 237. Sen. dial. 10, 13, 6 ingenti -e animalium.

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CVRT. 8, 13, 10 ingentes vastorum corporum -es [9, 2, 21]. PLIN. nat. 8, 3 SIL. 3, 464. 9, 560 ferae . . . turrigerae -em. 9, 571 atra -e fera. *al.* FLOR. epit. 1, 18, 12 gravi -e. APVL. flor. 6 p. 20. CLAVD. 24, 355 pigra . . . -e. *al.*). SEN. Phaedr. 1059. dial. 1, 6, 8 (*de bove ut* VAL. FL. 7, 599. STAT. Theb. 6, 266 lenta -e. IVV. 12, 12. PS. RVFIN. [*fort.* IVLIAN. AECL.] in Os. 4, 16 p. 988[A] ut ad agni exiguitatem de taurina quasi -e descenderint *Israelitae*). COLVM. 2, 2, 23 corporis (APVL. flor. 2 p. 8 tanta -e c. labitur *aquila*). 3, 8, 3 ferarum. VAL. FL. 2, 518 horrificam. 8, 98 gravida . . . -e (*de dracone*). SIL. 17, 556 cornipedis (STAT. Theb. 6, 437). MIN. FEL. 7, 3 *v. vol. V 2, 717, 35.* NEMES. cyn. 161 (*de cane*). SOL. 52, 33. *al.* *de partibus corporis*: COLVM. 6, 2, 15 tergoris -e *bovis.* LVCAN. 1, 627 fibrarum (*i. viscerum, iecorum*) . . . -em. APVL. met. 6, 15, 5 libratis . . . pinnarum . . . -bus.

b *respicitur potius notio oneris fere prementis* (*aliter l. 18. 24*): VERG. Aen. 3, 579 Enceladi semustum fulmine corpus urgeri -e hac *eqs.* (*cf.* OV. met. 5, 347 *insula Trinacris* magnis subiectum -bus urget . . . Typhoea. LVCAN. 5, 101 conditus Inarimes aeterna -e Typhoeus. VAL. FL. 2, 32 iniectam . . . -em. CLAVD. 7, 159). PROP. 4, 11, 23 Sisyphe, -e vaces. SEN. Herc. f. 71 nec flexit umeros -is immensae (*i. caeli*) labor (*cf.* MART. 7, 74, 6 parca -e prematur *Atlas.* AVIEN. Arat. 574 subiit celsae qui pondera -is *Atlans.* CLAVD. 21, 146 perpetua . . . -e). LVCAN. 4, 419 gerendis -bus. PLIN. nat. 8, 8 inpellunt -es. 9, 29 ea . . . -es ponderis nullo modo toleretur. 11, 82 pulverum -e degravante *texturam araneae.* 36, 106 trahuntur -es superne tantae. TAC. ann. 1, 75, 2 -e publicae viae . . . labefactas aedis suas. APVL. met. 7, 17, 4 fascium (VAL. CEM. hom. 2, 1 p. 696[D] [*in imag.*]). 7, 18, 1 tantae -is superpondium. SYMPH. 167 (*de feno*) -e premor propria (proprio *d*). AVSON. 237, 4 p. 79 P. frontem *sepulcri* -e onerant statuae. PRVD. psych. praef. 27 -e praedarum graves. CYPR. GALL. iud. 323 innumeros torva cum -e camellos. EVSTATH. Bas. hex. 5, 7, 2 *radicibus* -es *arborum* superposita valeat sustentari (*gr. p. 109[B]* βάρει). *de corpore animantium, inquantum onerat pedes*: LVCR. 4, 891 ita tota paulatim -es protruditur atque movetur. AVSON. 341, 9 p. 160 P. -em quantam fert corpoream crus! EVSTATH. Bas. hex. 9, 5, 11 -em tantam *elephanti* sublevare (*gr. p. 201[A]* βάρος). *inquantum premit animam*: PS. APVL. Ascl. 9 quicumque . . . in inferiorem intellegentiam -e corporis resederunt. MAR. VICTORIN. ad Iust. 16 p. 1008[D] ipsorum abdominum -e praegravari. AVG. civ. 22, 11 p. 586, 1 D. in hac -e quid agit *anima?* (*agitur de doctrina Platonicorum*). BOETH. cons. 3 carm. 11, 10 non omne . . . mente depulit lumen obliviosam corpus invehens -em. ENNOD. opusc. 4, 21 p. 388, 7 terreni carceris -e deposita.

2 *sensu amplitudinis neglecto de materia cuiuslibet quantitatis*: **a** *generatim*: CHALC. comm. 236 cum . . . delicatior simulacri -es erit (*opp.* corpulentior). 298 cunctae rei -em. 307 *principia* an incorporea, an corporeae -is (*cf.* AVG. epist. 120, 10 p. 713, 2 intellecta conspicimus sine ullis formis et -bus corporalibus. vera relig. 43, 80 corporum -es). AVG. anim. 4, 19, 30 p. 409, 25 voluntatem . . ., quae utique -es non habet vel colores. civ. 8, 6 p. 330, 26 D. *in animo* species, sine tumore -is. conf. 5, 10, 20 *de materia bona vel mala Manichaeorum* (*cf.* 7, 2, 3 ex adversa -e). 10, 6, 10. 12, 15, 19. domus dei non terrena neque ulla caelesti -e corporea. CLAVD. MAM. anim. 2, 5 p. 116, 15 en tibi humani animi sine -e magnitudinem. 3, 4 p. 160, 17 illud, quod nullius est -is, nullius est spatii. *al.* (*v. ind.*). *de volumine corporum*: CARM. de pond. 185 seu pondera rerum seu -es spectare velis spatiumque locorum. 187 metallis, quis forma ac -es eadem est. **b** *corporum animantium: hominum*: POTAM. tract. 1 J Th St. 19, 1918 p. 299, 35 ne fieret *homo* divortio recedentis spiritus lutea -es (*item de corpore mortui* AVG. civ. 19, 12 p. 376, 7 D. *cf. etiam* SVLP. SEV. chron. 1, 6, 6 *uxor Loth* reflexit oculos statimque in -em [*i. statuam salis*] conversa traditur). 1 p. 300, 46 his quadriformibus elementis in unum quadripartita -e constantibus. AVG. catech. rud. 25, 46 -es corporis tui (conf. 10, 6, 10. in euang. Ioh. 121, 4 corporis *Christi* [*cf.* serm. 247, 3]). civ. 13, 18 p. 579, 27 D. *de corpore spiritali.* ARATOR act. 1, 758 nodis laxata -e (corpore *interpr. T*) *paralytici* solutis (*opp.* anima). *ecclesiastici deum -em habere negant imprimis oppugnantes doctrinae Manichaei*: AVG. civ. 10, 3 p. 405, 33 D. nec -e distenditur nec partitione minuitur. epist. 137, 8 p. 106, 7 *non* -e sed virtute magnus est deus. *al.* DIONYS. EXIG. Conc.[S] I 5 p. 238, 17 quod divinum est . . ., sine quantitate et sine -e (*gr. I 1, 1 p. 35, 25* ἀμέγεθες) cognoscitur. *angeli*: FAVST. REI. epist. 3 p. 178, 20 -e descendit, mobilitate discurrit. *animalium*: AVG. civ. 22, 24 p. 615, 22 D. *animantium* illae plus habent admirationis, quae -is minimum. doctr. christ. 1, 8, 8 eam *vitam* . . . illi -i, quae ab illa vegetatur et animatur, . . . praeferunt. CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 107, 17 formicae et cameli animas utrumnam providentia an -e censeres?

B *de multitudine*: **1** *animantium (fere hominum; deorum p. 1346, 12; animalium p. 1346, 18): de turba bellantium, incursantium*: CIC. carm. frg. 33 (Tusc. 2, 20), 13 B. Terra edita -es Gigantum ([*Soph. Trach. 1059* στρατὸς Γιγάντων]. SIL. 17, 649 DRAC. laud. dei 2, 373). VERG. Aen. 12, 575 dant cuneum densaque ad muros -e feruntur. LIV. 3, 2, 13 exercitūs (FLOR. epit. 4, 2, 58). 5, 8, 7 Etruriam omnem . . . magna -e adesse (10, 19, 19 SIL. 10, 212. IVST. 22, 3, 9 maiori -e reparaturus bellum. 42, 4, 7 castra . . . magna -e adgrediuntur. AMM. 27, 10, 6 contracta . . . undique -e maxima catervarum. 28, 1, 3. OROS. hist. 4, 19, 3 *proelium* magnis copiarum -bus gestum). 29, 4, 3 summae belli -em adhuc in Sicilia esse. 29, 35, 9 SEN. benef. 6, 31, 2. CVRT. 3, 2, 12 tot gentium et totius orientis excita sedibus suis -es. 5, 9, 5 ut maior belli -es supersit quam exhausta sit (IVST. 29, 4, 10 maiore b. -e Macedoniae inminebant. *cf.* TAC. hist. 1, 61, 2 tota -e b. secuturus. FLOR. epit. 2, 6, 49 cum . . . nova b. -e veniebat. PANEG. 4, 18, 2 cum tantam b. -em videres [OROS. hist. 3, 2, 6]. *cf. et l. 2*). LVCAN. 6, 189 illum tota premit -es (SIL. 11, 27 tota se socios properarunt iungere -e. TAC. hist. 2, 100, 2 FLOR. epit. 2, 6, 55 CLAVD. 26, 425. PAVL. NOL. carm. 26, 172 unam *urbem* tota bellorum -e petebat). VAL. FL. 1, 758 leo cunctatus in arta -e virum (*sc. venatorum*). SIL. 1, 521 glomerata -e feruntur. 9, 300 *deorum.* 9, 417 ademptum -e nova campum. 15, 190 tergemina cum -e. 17, 60 terribilem . . . -em. STAT. Ach. 1, 457 sparsa ac dissona -es. TAC. ann. 3, 46, 3 inertem. 6, 36, 1 mox Artabanus tota -e regni ultum iit (FLOR. epit. 3, 5, 14). AMM. 18, 8, 10 pugnatorum . . . -e circumdatus. 21, 3, 3 urgente magnitudinis -e. 25, 3, 6 fugientium. 29, 4, 3 agminum (29, 6, 14 agminis). VEG. mil. 3, 1 p. 66, 7. CLAVD. 15, 299 militis. 17, 298 magna . . . -e ruentes *ursos.* *alia*: TAC. Germ. 37, 1 quorum *castrorum ac spatiorum* ambitu nunc quoque metiaris -em manusque gentis *Cimbrorum.* ann. 2, 17, 6 plerosque . . . -es ruentium . . . operuere. CARM. de resurr. 302 (*de damnatis*). *de corporibus mortuorum*: SIL. 6, 112 prostrata . . . virum -e. PANEG. 4, 30, 1 inter congestas alte cadaverum -es. 12, 6, 5 corporum suorum. AMM. 31, 13, 8 imperator . . . insiliens funerum -es.

2 *rerum*: GERM. 581 maiore trahuntur -e *sidera* (*Arat. 567* πολλά). STAT. Theb. 10, 908 incussa sanctarum -e comarum. APVL. met. 6, 10, 4 nec Psyche manus admolitur inconditae illi et inextricabili -i. 9, 13, 2 contruncabant -es palearum. PANEG. 4, 27, 3 praetereo . . . complura, quorum est . . . singillatim onerosa -is (-es *W*[2], *edd. vett.*) et omnium simul acervus onerosior. IVVENC. 2, 821 quod *fermentum* magnā condit mulier sub -e farinae (*ad Matth. 13, 33*). IVST. 1, 9, 3 *exercitus* harenarum -bus oppressus interiit (4, 1, 6. 15, 3, 11 inmensas [RVFIN. hist. mon. 8 p. 422[A]]). VIGILANT. Hier. c. Vigil. 4 p. 342[C] cereorum. PRVD. apoth. 718 micarum. PAVL. NOL. epist. 24, 3 p. 204, 9 pecuniae (VAL. CEM. hom. 2, 6 p. 699[C]. CASSIOD. in psalm. 53, 1 p. 382[B] pecuniarum [COD. Iust. 4, 66, 3, 4]. *cf.* PETR. CHRYS. serm. 54 p. 349[B] divitiarum [COD. Iust. 1, 17, 2, 12 non -e d. expensa . . ., sed vilissima pecunia]. ENNOD. epist. 8, 1, 7 p. 201, 1 patrimonii). NOVELL. Theod. 1, 1 -es (malis *G*, molesti *N*) constitutionum divalium (*antea*: copia inmensa librorum). CASSIOD. in psalm. 113, 3 p. 811[D] miraculorum. COD. Iust. 7, 40, 1 pr. altercationum. *al.*

paronomasiae: *c.* molestia *p. 1339, 50. 1340, 74.* *c.* amoliri *p. 1342, 9.* *homoeoprophora passim e. g. l. 20. p. 1339, 44 sq. 47. 1341, 78. 1343, 53. 63. 64.*

deriv.: molestus, molior.

cf. Onom.

molestātio, -ōnis *f.* *a* molestare. *i. q. actus molestandi*: CHIRON 244[tit.] de sanguinis -e ([molestione *cod. in capp. 114*]. *seq.*: sanguis si molestus iumento fuerit *eqs.* [*Hippiatr. gr. II p. 134, 10* περὶ ἐνοχλοῦντος ἤτοι περιττεύοντος αἵματος. *Veg. mulom. 1, 55* de infestatione sanguinis]). ALEX. TRALL. 1, 110 quae *medicamenta* . . . sine nimia -e (*gr. 3, 1 p. 73* δήξεως) purgant.

molestē *v. p. 1355, 17.*

***molestia**, -ae *f.* [*a* molestus. *J. B. H.*] *de formis: plur. inde a* TER. (*v. p. 1349, 36*). mole *pro* -a *dimidiari* (*ut* volup) *reprobat* FRONTO p. 213, 22 v.d.H. = p. 225, 6 N. NOT. Tir. 42, 95 (*post* molestus). *de notione*: CIC. inv. 1, 36 (*inter species affectionum animi enumeratur ut* 1, 41. 2, 30 de orat. 2, 206 [*opp.* laetitia *ut* 2, 209 leg. 1, 32]. part. 9 [*opp.* voluptatem *ut* 35]. Tusc. 4, 16). Tusc. 3, 22 praeclare nostri . . . -am sollicitudinem, angorem . . . aegritudinem nominaverunt. 4, 18 -a *est* aegritudo *animi* permanens. GLOSS. ὄχλησις. dolor. tristitia. maeror. *respondet gr.* κόπος (*e. g. p. 1347, 70. 78. 80*). ἀηδία (*p. 1348, 12. 40. 63*). ἀναλδεια (*p. 1347, 52*). ἀπέχθεια (*p. 1348, 67*). δυσκολία (*p. 1348, 16*). δυσχήρεια (*p. 1348, 13*). λύπη (*p. 1347, 40*). πάθος (*p. 1348, 48*). πραγματεία (*p. 1347, 73*). *cf. etiam p. 1347, 75. 81. 1348, 42. 66.* *legitur inde a* PLAVTO, TER., CATONE, *saepissime apud* CIC. (orat. *27*, rhet. *19*, phil. *60*, epist. *86 locis*). *deest* CAES., SALL., NEP., LIV., CVRT., PETRON., TAC. *et poetis posterioribus excepto* PHAEDRO (*v. p. 1352, 44*). [*confund. c.* modestia *v. p. 1221, 25 et e. g. p. 1347, 15. 61.* molesta *pro* -a *e. g. p. 1348, 10.* militia PASS. Cassian. 1, 3 (*v. app. crit.*). PASS. Marcell. rec. N 4, 3 (*cf. rec. M*).]

I ***usu sollemni*** *i. q. condicio molesta, incommoda, sollicitudo, aegritudo, negotium sim.*: **A** *generatim*: PLAVT. Asin. 571 ubi eris (*i. dominis*) damno, -ae et dedecori saepe fueris (Curc. 501 odio et malo et -ae, bono usui estis nulli. Poen. 35. Rud. 830 *seq. acc. c. inf.* CIC. Att. 6, 2, 1 PORPH. Hor. carm. 3, 1, 47 sq. *coniung.* oneri. *cf.* PLAVT. Aul. 588 ne morae -aeque imperium erile habeat sibi). TER. Eun. 630 ubi quid in animost -ae. MET. MAC. or. frg. Gell. 1, 6, 2 si sine uxore vivere possemus . . ., omni ea -a careremus (*cf.* LVCIL. 678 homines ipsi hanc sibi -am ultro atque aerumnam offerunt, ducunt uxores *eqs.* GELL. 1, 6, 3 de -a incommodisque perpetuis rei uxoriae confiteri. HIER. epist. 22, 2, 1 nuptiarum [22, 15, 1. 49, 18, 2]). CORNELIA epist. frg. 2 ecquando desinemus . . . -is insistere? RHET. Her. 3, 24, 39 (*coniung.* labore *ut* CIC. Verr. II 1, 119 Tusc. 2, 51 off. 1, 71 Att. 1,

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 7. *al. cf. et l. 2*). 4, 37, 49 ⌊iracundia et⌋ (⌊ ⌋ iracundiae *E*) -a. Cic. inv. 2, 169 sine magno aut sine ullo labore, sumptu, -a (Sull. 1 Marcell. 34 fin. 1, 56 epist. 4, 3, 1. *al.* Phaedr. *v. p. 1352, 44.* Sen. dial. 5, 13, 2. *al.*). Quinct. 20 minima cum -a (44 minore [Act. lud. saec. Aug. (cil vi 32323) 47. *al.*]. Gell. 1, 6, 3 parvas et leves facilesque ... toleratu. *al.*). Q. Rosc. 34 (*coniung.* cura *ut* Lael. 48). Verr. II 2, 133 huius negotii atque operis. 4, 23 *coniung.* sumptu, munere. 5, 61 *coniung.* difficultatem. Cluent. 10 sine acerbissimo animi sensu ac -a ([dolore *var. l.*]. de orat. 3, 1 a. curam -amque. fam. 13, 1, 1. *al.* Sen. dial. 2, 10, 3 quas non miserias animorum sed -as dixerim. *al.*). 16 augebatur ... eius -a cotidianis querimoniis ... sororis (*c. gen. obi. hominum ut* Sest. 6 hac vel adsiduitate eius vel sollicitudine et -a. epist. 15, 4, 10 sine ulla -a sumptuve sociorum. Avr. Vict. Caes. 39, 7 gentis patriciae. Cod. Theod. 10, 7, 2 alicuius corporis [*i. collegii, ordinis; aliter l. 42*]. 10, 8, 3 -am [mod- *V¹*] possidentis. *al. cf. pro gen. pron. poss.* Cic. Att. 1, 5, 7 tua [fam. 4, 3, 3. *al.*]. 11, 10, 2 meam. Sen. dial. 5, 13, 2 nostra [Plin. epist. 7, 3, 3]. *nota etiam* Sen. epist. 88, 38 aurium [Paneg. 2, 45, 6]). Mur. 46 et petendi et defendendi et accusandi (Sen. dial. 10, 17, 5. *sim. c. gen. gerund.* Cic. fam. 6, 14, 2 omnem adeundi et conveniendi illius indignitatem et -am. Varro Men. 510 sine ulla sollicitudine ac -a ducundi [*usu pass.*]. Svet. Cal. 23, 3 navigandi. Paneg. 5, 9, 2. Avg. civ. 13, 22 p. 587, 2 D. esuriendi ac sitiendi [conf. 8, 3, 7 *opp.* edendi et bibendi voluptas]). Scaur. frg. 1 *coniung.* offensione. Planc. 68 si hoc -ae non accidisset (ad Q. fr. 2, 8 [9 Sj.], 2 mihi iucunditatis plena epistola hoc aspersit -ae). Phil. 6, 17 paucorum dierum (Sacr. Leon. 591 diei). de orat. 1, 2 maximae moles -arum. rep. 1, 7 iniuriarum omnium ... curam et -am. *ibid.* neque tantum -ae quantum gloriae, maioremque laetitiam ... percepimus quam ... dolorem. 3 frg. 1 (*opp.* voluptate *ut* fin. 1, 33. 1, 37 Tusc. 5, 103. *al.*). 5, 10 senectutis (Cato 2 ut ... omnes absterserit s. -as, sed effecerit mollem ... senectutem). leg. 2, 53 sacrorum. fin. 1, 32 voluptate ..., quam nihil -ae consequatur (Paneg. 3, 12, 3. *al.*). 1, 33 (*coniung.* dolores *ut* 1, 57 Tusc. 5, 121). 1, 51 vitae (Gell. 12, 4, 1. Porph. Hor. epod. 2, 1 urbanae v. Avg. catech. rud. 16, 12 amarissimas v. ... -as. *al.*). 1, 55 quamquam ... laetitiam nobis voluptas animi et -am dolor afferat (1, 56). 1, 59 accedunt aegritudines, -ae, maerores. 2, 16 summum bonum esse sine ulla -a vivere (*cf.* ac. 2, 138). 5, 95 ut, ubi virtus sit ..., ibi esse miseria et aerumna non possit, tamen labor possit, possit -a. Tusc. 2, 44 (*opp.* laetitiae *ut* 4, 66 epist. 5, 12, 5). 4, 38 (*coniung.* angore *ut* 5, 3 fam. 5, 13, 5). Tim. 44 voluptate et -a mixtum amorem (*gr. p. 42A* λύπη). off. 2, 13 calorum -ae. Att. 8, 14, 2 eius rei (*cf. p. 1346, 81*). 9, 17, 2 me hebetem -ae reddiderunt. 11, 5, 3 incredibilem et animi et corporis -am (Avg. civ. 19, 1 p. 347, 13 D. lib. arb. 1, 62 *opp.* voluptates. *al.; cf.* Avg. epist. 153, 20 p. 419, 16 corporales [nat. et grat. 23, 25 p. 252, 5]. *v. etiam p. 1348, 43 et 60*). 13, 6, 4 iudiciali. 16, 2, 3 *coniung.* stomachi. fam. 2, 7, 4 provincialem. 5, 12, 5 ceteris ... nulla perfunctis propria -a. 6, 13, 3 diuturnioribus. 13, 50, 2 *coniung.* incommodo, detrimento. 14, 7, 1 *coniung.* sollicitudines. 16, 12, 5 habeo ... illam -am, quod *eqs.* (Gell. 1, 3, 7). ad Q. fr. 1, 3, 7 (8 Sj.) *de difficultate nummaria. al.* Q. Cic. pet. 54 multorum odium ac -a perferenda est (*c. gen. subi. hominum ut* Itala Luc. 11, 8 [Mutian. Chrysost. hom. 27, 4 p. 408in.] propter -am eius ... dabit illi [*gr.* ἀναίδειαν, *Vulg.* improbitatem]. Clavd. Don. Aen. 1, 245 p. 56, 19 sine cuiusquam -a vel inpedimento. *al.* Rvfin. hist. mon. 29 p. 453B *daemonum.* 31 p. 459A multitudinis. Avg. gen. c. Manich. 1, 1, 2 -as et insultationes haereticorum. Cod. Theod. 7, 7, 5 pr. [= Iust. 11, 61, 3 pr.] militum. 7, 8, 8 pr. [= Iust. 12, 40, 4] -am hospitum [7, 8, 16 pr.]. 7, 8, 16 pr. metatorum [7, 8, 16, 1 Cod. Iust. 12, 19, 9]. 11, 7, 17 [= Iust. 10, 23, 2, 1] imminentem sibi memoratorum declinare -am. *al.*). *al.* Rvt. Lvp. 1, 21 vix sufferens viae -am (*cf.* Cod. Theod. 11, 1, 9 itineris). Vitr. 5, 1, 4 tempestatium. Sen. epist. 3, 5 *languor* motum omnem -am iudicat. 66, 20 dolores, -as (mod- *var. l.*), iniurias virtus ... elidit. 99, 9 si -as aestimes (*cf.* 123, 5 aspexit). *al.* Scrib. Larg. 43 sine dolore et -a. *al.* Qvint. inst. 2, 3, 1 elementorum. *al.* Fronto p. 41, 9 v.d.H. (= p. 45, 23 N.) imperii Romani -as ac difficultates (*cf.* Avr. Vict. Caes. 9, 3 quanta moles -aque imperio inesset. Ps. Avr. Vict. epit. 2, 7 imperialis). *al.* Vlp. dig. 44, 4, 4, 11 hereditariis. *al.* Apvl. flor. 16 p. 69 ambitūs. 20 p. 99 sarcinarum. *al.* Tert. test. anim. 2 p. 136, 26 curis observationis et -is animadversionis. *al.* Itala Gal. 6, 17 (Mar. Victorin. in Gal. 6, 17 p. 1198A) nemo mihi -as praestet (*gr.* κόπους ... παρεχέτω, *Vulg.* molestus sit). II Tim. 2, 4 (Cypr. Fort. 8 p. 330, 4; *cf.* testim. 3, 11 p. 124, 10. epist. 1, 1 p. 465, 14) obligat se -is (*W*, negotiis *S ut Vulg.*) saecularibus ([*gr.* ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις]. *cf.* Avg. epist. 122, 2 p. 744, 10 saeculi huius). Paneg. 3, 13, 3 verborum. 5, 12, 5 temporum. *al.* Vita Anton. 87 p. 87, 24 -am passus cogitationum ([*Migne gr. 26 p. 965B* ἐν λογισμοῖς ἐνοχλούμενος]. Pallad. hist. mon. II 14 p. 369C c. carnalium). Amm. 30, 7, 5 periculorum. *al.* Hier. epist. 52, 12, 1 -as quasdam difficultatesque ciborum. interpr. Iob 4, 2 ne forte loquamur tibi in -a? (*gr.* λελάληται ἐν κόπῳ, *Vulg.* si coeperimus loqui tibi, forsitan moleste accipias). *al.* Vvlg. Sirach 22, 15 ut non -am habeas (*gr. 22, 13* κόπον). Dan. 3, 50 neque contristavit *eos ignis* nec quidquam -ae intulit (*gr.* οὐ παρηνώχλησεν αὐτούς). *al.* Avg. catech. rud. 16, 12 *opp.* delicias. civ. 1, 26 p. 42, 11 D. temporales (epist. 93, 2 p. 447, 18. 122, 1 p. 743, 4). *ibid.* perpetuas (*cf. p. 1346, 81*). 14, 17 p. 40, 11 morbi -a (*opp.* iucunditas sanitatis. *cf. p. 1348, 28*). 18, 49 p. 333, 10 laborum. 21, 15 p. 519, 9 conflictationis. conf. 4, 8, 13 *opp.* laetitia. in euang. Ioh. 123, 5 p. 1969in. mortis. gen. ad litt. 1, 19 p. 29, 12 *coniung.* tristitiae. 4, 28 p. 127, 21 curae. pat. 17, 14 p. 679, 8 *coniung.* dolorum. in psalm. 42, 6 -a ..., quae fit in corpore, dolor dici potest, tristitia non potest. serm. 51, 21, 31 calumniarum. 165, 6, 7 *opp.* voluptates. *al.* Cod. Theod. 5, 12, 32, 2 (*coniung.* inquietudinem *ut* Iust. 8, 53, 36 pr. *al.*). 6, 26, 7, 1 publica. 6, 26, 15 pr. sollicitudinis. 7, 4, 32, 1 exactionis (Novell. Theod. 26, 2 [= Cod. Iust. 10, 28, 1, 1]). 12, 1, 177 pr. curiali. 13, 3, 18 (= Iust. 12, 40, 8) hospitali (*cf. p. 1347, 56*). Novell. Marc. 2 pr. debitorum ... exactionem -am (molestam *OH*, molestium *Φ*) esse ... obnoxiis. Conc.S I 3 vers. Tur, p. 43, 31 ne in -as incurramus (*gr. I 1, 1 p. 109, 1* ἀηδίαις). Evstath. Bas. hex. 5, 7, 6 saporis incongrui (*gr. p. 109D* δυσχήρειαν [*sic*]). Salv. gub. 1, 20 fatigationis. Apring. in apoc. 2, 10 persecutionum. Mvtian. Chrysost. hom. 29, 4 *deliciae habent* non tantam voluptatem, quantas difficultates atque -as (*gr. p. 207* δυσκολίας). Cod. Iust. 11, 66, 5, 1 (*a. 383/4*) sitis. *al.*

B *specialia*: **1** *de difficultate, impedimento*: Plavt. Amph. 464 amovi a foribus maximam -am (Fronto p. 54, 17 v.d.H. [= p. 59, 21 N.] magna -a magnoque labore *malum* erit restinguendum). Rhet. Her. 4, 56, 69 quod alii cum -a ... faciunt. Vitr. 5, 1, 10 operosam. Colvm. 6, 14, 6 clavorum ... minor -a est: nam facile sanantur (9, 11, 3). Hil. trin. 9, 41 p. 314A quae *quaestiones* cum se nodis suis illigent, in nullo tamen agmine haerendi -am continebunt (*de difficultatibus in disputando vel explanando ut* Hier. epist. 20, 4, 1 Avg. gen. ad litt. 7, 28 p. 225, 24). Avson. 337, 2 p. 156, 14 P. *de technopaegniis componendis.* **2** *de nimia diligentia in dicendo fere i. q. insulsitas*: Cic. Brut. 143 Latine loquendi accurata et sine -a diligens elegantia. 315 nihil habere -arum nec ineptiarum. **3** *de morbo* (*cf.* Gloss. I p. 81 n. 12 egritudo. egrimonium *eqs.*): Cic. fam. 16, 11, 1 ne nauseae -am suscipias (Pallad. hist. mon. I 24, 5 p. 307C navigationis). Scrib. Larg. 101 omni -a liberat (104). Plin. nat. 28, 109 -as in facie nascentes tollit (*de vitio corporis in cute ut* Marcell. med. 34, 76 p. 263, 3 exulceratas eminentias ... ut verrucas, naevos, clavos aliasve eius generis -as). Garg. Mart. med. 50 p. 197, 5 pulmonis. *al.* Avg. civ. 22, 8 p. 574, 32 D. *fistulae. al.* Marcell. med. 9, 66 surdiginis. 11, 32 gingivarum. 14, 2. Theod. Prisc. eup. faen. 44 sanguinis fluentis (*de fluxu sanguinis narium*). log. 32 sub inmoderata patratione -a. 33 passionis huius. 37 ventris. phys. 4 p. 252, 2 capitis. *al.* Mvtian. Chrysost. hom. 29, 4 ructationis indigestae. *ibid.* abundantia ... morbum facit et -as ingerit et aegritudines generat (*gr. p. 208* ἀηδία). Oribas. syn. 2 add. p. 139, 16 qui lumbricorum patiuntur -a (*Severus p. 21, 17* τοῖς ὑπὸ τῶν ἑλμίνθων ὀχλουμένοις). Greg. M. dial. 1, 10 p. 65, 15 M. veniente -a corporis (4, 37 p. 285, 19 interveniente. *ibid.* p. 286, 15 superveniente. *al. cf.* 4, 16 p. 252, 18 corporali [past. 3, 12 p. 68C quanta salus cordis sit -a corporalis]. *v. etiam p. 1347, 42*). in euang. 22, 1 fractus longa -a stomachus. *al.* *in imag.*: Alterc. Hadr. et Epict. 59 *amor est* otiosi pectoris -a (*cf. Stob. floril. 64, 29* ἔρως πάθος ... ψυχῆς σχολαζούσης). Greg. M. in euang. 1, 5 p. 1080C -is crescentibus urgetur *mundus.*

II ***vi aucta*** *i. q. damnum, detrimentum, iniuria, malum sim.*: Cic. S. Rosc. 154 assiduitate -arum sensum omnem humanitatis ... amittimus. Vitr. 6, 3, 2 ea habent in refectionibus -am magnam, quod *eqs.* (*opp.* praestant utilitates). Cels. 7, 12, 6 labra ... saepe finduntur, eaque res habet cum dolore etiam hanc -am, quod sermo prohibetur. Sen. epist. 87, 36 commodum est, quod plus usus habet quam -ae. Venvl. dig. 48, 3, 10 sibi ... -ae futurum ..., si *eqs.* (*supra*: multam dices). Gell. 1, 17, 1 irarumque et -arum muliebrium ... scatebat (*cf. p. 1346, 81*). Vopisc. Prob. 18, 2 nec parum -ae Romanae gloriae intulerunt *barbari.* Avr. Vict. Caes. 41, 20 fiscales. Vvlg. Dan. 6, 2 ut ... rex non sustineret -am. Cod. Theod. 12, 1, 126 nihil corporalium -arum patiantur (*de atrocitate poenae; cf. p. 1347, 44*). Canon. Turner I 1, 2 p. 118, 8 rec. II requiratur ..., ne ... pertinacia aut aliqua alia episcopi -a excommunicati sunt (*gr. Mansi 2 p. 669C* ἀηδίᾳ; *rec. III* odio, *rec. IV* animositatem). Evstath. Bas. hex. 8, 4, 7 nulli -am facientes nec aliena patrimonia rapientes *apes* (*gr. p. 173B* οὐδενὶ λυμαινομένη). Cassiod. hist. 5, 14, 2 invidiae nimietate *non* ... ab eius *Athanasii* -a recedebant (*Sozom. 4, 8, 4* τῆς ἀπεχθείας ἀπέσχοντο).

iuncturae: **A** *per casus digestae*: **1** *acc.* (*adiunximus locutiones* tantum [hoc *sim.*] -ae): *exhibere, afferre, augere sim.*: Plavt. Capt. 817 alieno naso quam exhibeant -am (Persa 274 Cic. Cael. 18 Att. 2, 1, 2 fam. 12, 30, 1 Phaedr. 4, 7, 24. *al.*). Ter. Hec. 344 laborem inanem ipsus capit et illi -am adfert (Cic. fin. 1, 55 Lael. 48 fam. 7, 13, 1. *al.* Colvm. 1, 7, 2. *al. cf.* Lvcil. 678 offerunt. Vopisc. Prob. 18, 2 intulerunt [Vvlg. Dan. 3, 50 quidquam -ae. Cod. Theod. 5, 5, 1. 7, 4, 32, 1. *al.* Cod. Iust. 4, 60, 1. 8, 53, 36 pr. *al.*]). Cornelia epist. frg. 2 neminem inimicum tantum -ae tantumque laboris ... mihi tradidisse. Cic. Cluent. 16 augebatur ... eius -a (Flacc. 29 Brut. 2. fin. 1, 51 tanta ... ad minuendas vitae -as accessio potest fieri, quanta ad augendas). de orat. 3, 1 renovavit. nat. deor. 1, 56 nec sibi fingere ullam -am nec alteri quaerere (Hier. epist. 52, 12, 1). Scrib. Larg. 199 praestantem (Tert. adv. Marc. 1, 25 p. 325, 16 Vvlg. Sirach 29, 4. *al.*). Avg. civ. 14, 26 p. 53, 17 D. sensibus ingerebat (gen. ad litt. 1, 19 p. 29, 12 Mvtian. Chrysost. hom. 29, 4 Novell. Iust. 36 pr.). doctr. christ. 1, 19, 18 faciens (Romvl. fab. 42, 3 rec.

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gall. EVSTATH. Bas. hex. 8, 4, 7 [*v. p. 1348, 64*]. *al.*). *amovere, levare, minuere sim.*: PLAVT. Amph. 464 amovi a foribus (COD. Theod. 7, 8, 8 pr. = Iust. 12, 40, 4. *cf.* CIC. div. in Caec. 4 demoveri). TER. Ad. 819 dempseris (*cf.* EVSTATH. Bas. hex. 5, 7, 6 exempturus). CIC. Cluent. 154 mitigare. de orat. 3, 14 sedatis (off. 2, 13). fin. 1, 51 minuendas (Att. 11, 10, 2). Tusc. 3, 34 extenuat et diluit. Cato 2 absterserit (BOETH. mus. 1, 1 p. 185, 22). off. 2, 4 deponi (fam. 14, 7, 1 deposui et eieci. SEN. dial. 10, 17, 5). Att. 1, 17, 4 levandae (fam. 4, 3, 2. 4, 3, 3). fam. 2, 16, 1 depulisset (*cf.* AVG. serm. 165, 6, 7 -as repellunt, voluptates accipiunt). ad Q. fr. 3, 8 (6 Sj.), 1 delevit. SEN. dial. 2, 10, 3 vincit (AVG. in euang. Ioh. 123, 5 p. $1969^{in.}$). epist. 56, 6 tollit (PLIN. nat. 28, 109 MARCELL. med. 34, 76 p. 263, 3). 66, 20 elidit atque opprimit (*cf.* AVR. VICT. Caes. 41, 20 -ae ... pressae). AVG. epist. 153, 20 p. 420, 4 relaxantur. nat. et grat. 23, 25 p. 252, 7 superando. COD. Theod. 11, 3, 5 ablata. *suscipere, ferre, sentire sim.*: CIC. Verr. II 5, 61 tantam ... -am ... susceperis (nat. deor. 3, 63 Lael. 48. *al.* QVINT. inst. 2, 3, 1 VLP. dig. 14, 4, 7, 1. *al. cf.* CIC. Caecin. 17 ceperat [Sull. 1 Lael. 90 GELL. 1, 3, 7 AVSON. 338, 2 p. 156, 14 P. *opp.* oblectationem]. fin. 1, 33 excepturi sint). Mur. 46 expertus (*act.*) ... -am (AVG. civ. 14, 17 p. 40, 11 D. experta [*pass.*] ... -a). fam. 4, 3, 1 qui maiorem ex pernicie ... rei publicae -am traxerit. 5, 18, 2 ferre (RVFIN. hist. mon. 29 p. 453^{B}. *cf.* CIC. fam. 6, 14, 2 pertulissem [Q. CIC. pet. 54]. RVT. LVP. 1, 21 sufferens). SEN. dial. 2, 10, 3 sentit (GARG. MART. med. 50 p. 197, 5 AVG. civ. 13, 6 p. 563, 15 D. *al.*). FRONTO p. 41, 9 v.d.H. = 45, 23 N. perpetitur (AVG. in euang. Ioh. 57, 5. *cf.* VITA Anton. 87 p. 87, 24 passus [AMM. 20, 4, 4 VVLG. II Macc. 11, 31 AVG. civ. 7, 28 p. 311, 2 D. COD. Theod. 7, 7, 4, 1. *al.*). PANEG. 3, 13, 3 sustinere (MAR. VICTORIN. in Gal. 6, 17 p. 1198^{A} VVLG. Dan. 6, 2 COD. Theod. 5, 12, 32, 2 COD. Iust. 1, 9, 13. *al. cf.* SACR. Leon. 591 sustenta). *fugere, timere, vitare sim.*: CIC. rep. 3, 8 nullam ... -am fugere debemus (AVG. civ. 1, 26 p. 42, 11 D.). off. 1, 71 timere (*cf.* COD. Theod. 11, 20, 4 pr. pertimescat). SVET. Cal. 23, 3 vitasset (AVG. lib. arb. 1, 62. *cf.* AVG. civ. 13, 22 p. 587, 2 D. devitetur. SALV. gub. 1, 20 evitans). AVSON. 414, 3 p. 273, 16 P. verereris. NOVELL. Theod. 26, 2 = COD. Iust. 10, 28, 1, 1 formidari (COD. Iust. 4, 61, 10. 11, 62, 14 pr.). *habere* (*cf. p. 1348, 28*): TER. Eun. 77 amor -as habet (*de rebus -am afferentibus ut* CIC. rep. 1, 7 nostri casus ... habuerunt ... tantum -ae [fam. 5, 12, 5]. Tusc. 2, 44 dolor. *al.* VITR. 6, 3, 2 CELS. 7, 12, 6. SEN. dial. 9, 1, 13 minus -arum habet funus tacitum. *al.*). CIC. fam. 16, 12, 5 habeo ... illam -am, quod *eqs.* (*de hominibus -am patientibus ut* SEN. epist. 42, 9 FIRM. math. 5, 1, 28 VVLG. Sirach 22, 15).

2 *abl.*: **a** *separ.*: **α** *pendet e verbis*: MET. MAC. or. frg. Gell. 1, 6, 2 ea -a careremus (CIC. Rab. Post. 17 Tusc. 1, 118 Att. 13, 6, 4 SEN. benef. 1, 1, 7 PLIN. epist. 2, 12, 3 *coniung.* labore. AVG. civ. 11, 12 p. 479, 18 D. *al.*). CIC. Quinct. 44 liberatus ... -a (Q. Rosc. 34 Marcell. 34 de orat. 1, 166 leg. 2, 53 Att. 7, 3, 10. *al.* SCRIB. LARG. 101. 104 AVG. civ. 22, 8 p. 572, 1 D. COD. Iust. 12, 19, 9. *al.*). fin. 1, 57 vacare (ac. 2, 131 Tusc. 5, 105. *al.* SEN. epist. 87, 19). div. 2, 7 levaretur (fam. 3, 6, 5. 4, 4, 4. *al. cf.* THEOD. PRISC. phys. 4 p. 252, 2 relevabitur). Att. 2, 25, 2 expedies nos. 12, 26, 2 privares me. LVCC. Cic. fam. 5, 14, 3 te ... laxes. TERT. test. anim. 2 p. 136, 26 absolvunt (MARCELL. med. 11, 32). **β** *ex adi.*: CIC. fam. 4, 4, 2 vacuus. SEN. epist. 92, 6 liber (HIER. epist. 22, 22, 3). **b** *instr. vel caus.*: **α** *pendet e verbis*: CIC. Brut. 11 quam te afficeremus ulla -a (Att. 1, 17, 1. 15, 1^{a}, 1 fam. 1, 9, 20 SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 1). rep. 3 frg. 1 frangitur (ad Q. fr. 1, 1, 2 GREG. M. in euang. 22, 1). Tusc. 4, 66 adflicti (*cf.* fam. 6, 13, 3 conflictatum). 5, 3 implicatos (VLP. dig. 44, 4, 4, 11). AVG. civ. 16, 35 p. 181, 1 D. angeretur. 22, 8 p. 574, 32 D. laboraverat. THEOD. PRISC. log. 37 fatigantur (COD. Theod. 7, 7, 5 pr. = Iust. 11, 61, 3 pr. 11, 66, 5, 1). **β** *ex adi.*: CIC. fin. 5, 92 infelix una -a. HIL. myst. 1, 26 p. 22, 1 difficile. AVG. nupt. et concup. 1, 35, 40 p. 252, 8 negotiosum.

3 *dat. fin.*: *v. p. 1346, 74. 1348, 56.*

4 *gen.*: **a** *pendet e subst.*: **α** *explic.*: CIC. de orat. 1, 2 moles. AVG. civ. 1, 30 p. 47, 6 D. asperitate. COD. Theod. 14, 3, 9 inquietudine. **β** *obi.*: CIC. fin. 1, 37 liberatione et vacuitate (ad Q. fr. 1, 1, 35). *ibid.* detractio. 1, 61 intercapedo. Att. 5, 2, 3 consolationem. **b** *pendet ex adi.*: PORPH. Hor. epist. 1, 18, 86 plenam. AVR. VICT. Caes. 39, 7 memor. AVG. pat. 17, 14 p. 679, 8 patientior. **c** *pendet e verbis*: CIC. inv. 2, 169 indiget. GELL. 1, 17, 1 scatebat.

B *praepositionales*: **1** *c. acc.*: ad: CIC. part. 9 incitatio ... ad -am. phil. frg. II 4. fam. 2, 7, 4 quicquam ... temporis prorogari. CYPR. epist. 1, 2 p. 467, 7 devocet (COD. Theod. 10, 7, 2). *al.* citra: PANEG. 5, 9, 2 COD. Theod. 10, 8, 3. in: CIC. inv. 1, 41 confertur. SEN. epist. 117, 1 $CONC.^{S}$ I 3 vers. Tur. p. 43, 31. post: AMM. 30, 7, 5 AVG. gen. ad litt. 4, 28 p. 127, 21. propter: CIC. fin. 1, 46 esse fugiendam. Att. 11, 5, 3 APVL. flor. 20 p. 99 ITALA Luc. 11, 8 (Mutian. Chrysost. hom. 27, 4 p. $408^{in.}$).

2 *c. abl.*: ab: RHET. Her. 4, 37, 49 removeat. CIC. Verr. II 4, 23 vacui, expertes, soluti ac liberi ... ab omni ... -a (fam. 11, 16, 1). Att. 9, 4, 3 abduco ... animum (fam. 4, 13, 4. 5, 13, 5. *cf.* AVG. in euang. Ioh. 123, 5 p. $1969^{in.}$ eductus est). fam. 2, 16, 5 liberum (AVG. serm. 51, 21, 31 COD. Iust. 4, 65, 32 pr. ab omni super hoc -a liberis. *cf. l. 80*). 4, 3, 2 abes (SEN. dial. 7, 12, 1). 13, 50, 2 sincerum integrumque conserves. 15, 18, 1 aberrationem. ad Q. fr. 1, 4, 2 vindicat (COD. Theod. 10, 12, 2, 4). COD. Theod. 6, 26, 7, 1 inmunes (7, 8, 16 pr.). 7, 8, 16 pr. aliena (13, 1, 10). 12, 1, 177 pr. securus (13, 3, 4). 16, 2, 3 liberatis (NOVELL. Maior. 7, 16). cum: RHET. Her. 4, 56, 69 (*opp.* libenter *ut* CIC. fam. 13, 1, 1). CIC. Quinct. 20 Att. 1, 18, 8. 2, 19, 1. fam. 6, 1, 1 cum magna -a tuos ... desideras (AVG. conf. 4, 8, 13 *opp.* cum laetitia). SEN. dial. 5, 13, 2 epist. 102, 20. ex: CIC. Att. 1, 5, 7 conquiescimus. fam. 5, 16, 1. in: CIC. inv. 2, 132 esse (Tusc. 3, 83 *coniung.* dolere, adflictari. fam. 4, 13, 4. 6, 13, 3). Att. 7, 11, 2. *al.* HIER. interpr. Iob 4, 2. *al.* sine: TER. Eun. 928 confeci (CIC. inv. 2, 169 fam. 15, 4, 10. SCRIB. LARG. 22 *opp.* cum magno labore. *cf.* RHET. Her. 3, 24, 39 facere [CIC. Att. 1, 5, 7 fam. 13, 35, 2]). CATO agr. $154^{tit.}$ NOVIVS Atell. 27. CIC. Verr. II 3, 69 discederent (Att. 2, 21, 6 COD. Iust. 10, 44, 3 pr.). Scaur. frg. 1 retineret (fam. 15, 15, 4). fin. 2, 16 vivere (Tusc. 4, 38. off. 3, 25 non modo sine ullis -is, sed etiam in maximis voluptatibus. INTERPR. cod. Theod. 4, 9, 7). fam. 13, 2 quod s. tua -a fiat (13, 23, 2). 13, 67, 2 quibuscumque rebus ... s. -a tua poteris, adiuveris (13, 70). *al.* VARRO Men. 510 posse perveniri (CLAVD. DON. Aen. 1, 245 p. 56, 19). PLIN. nat. 30, 25 ut s. -a *dentes* cadant. QVINT. inst. 2, 7, 3. CLAVD. DON. Aen. 10, 50 p. 297, 29 perfruetur (AVG. civ. 11, 13 p. 479, 30 D. 12, 1 p. 514, 1). COD. Theod. 10, 8, 3 manentibus (*cf.* 11, 20, 6, 4 permansura). *al.*

paronomasiae: p. 1347, 26. 65. parecheses: p. 1347, 30. 1348, 57. homoeoprophora: p. 1346, 75. 77. 1348, 18.

compos.: praemolestia. *deriv.*: ? molestio (*v. infra l. 26*).

***molesto**, -āvi, -ātum, -āre. *a* molestus. *de formis*: -iare (*a* molestia?) *v. infra l. 80*. *depon.*: ITALA I Macc. 10, 35 (*v. infra l. 80*). act. 15, 19 (*v. p. 1351, 2*). PALLAD. hist. mon. II 9 (*v. p. 1351, 27*). CIL VI 13927. 14159. 29579. 36631 GLOSS. (*v. l. 31*). *saepius ap.* ORIBAS. (*v. e. g. l. 39*). *part. praes. usu pass. ap.* ORIBAS. (*v. l. 48. 50*).
de notione: GLOSS. -o ὀχλῶ. ἐνοχλῶ. -aris ἐνοχλεῖς. *respondet gr.* (*cf. et p. 1351, 4*): ὀχλεῖν (*v. e. g. infra l. 51. 65. 67*). ἐνοχλεῖν (*v. l. 54. p. 1351, 21*). παρενοχλεῖν (*v. e. g. l. 82. p. 1351, 1. 3*). διοχλεῖν (*v. p. 1351, 5*). θλίβειν (*v. p. 1351, 11*). ἀνιᾶν (*v. l. 48. al.*). λυπεῖν (*v. l. 42. 58*). *legitur inde a* SCRIB. LARG., PETRONIO, IREN., MOD. dig.

i. q. ***molestia afficere, vexare, infestare*** *aliquem vel aliquid*, **molestiam inferre** *alicui (rei)*: **A** *-ant res*: **1** *morbi sim.* (*partes dolentes l. 39. 44, vermes sim. l. 42. 45. 56 sq.*): **a** *absol.*: SCRIB. LARG. 71 raro valde -at *uva* (ORIBAS. eup. 4, 78, 5 Aa si u. -atur et tussim movit). ALEX. TRALL. 1, 60 -antem in eo *capite* reliquum vaporem. ORIBAS. syn. 6, 29, 10 Ab *humor* que -atur (9, 56, 5 Aa [*La* qui nocit humor, *gr.* λυποῦντος χυμοῦ]). eup. 4, 91 Aa add. p. 608, 21 lumbricos. *al.* **b** *c. acc.*: **α** *aliquem* (*bestiam l. 44 sq.*): CHIRON 382 si quod iumentum bile -bitur (*Veg. mulom. 2, 114* bilis ... solet iumenta vexare). 441 si quod iumentum a vermibus -bitur. MARCELL. med. 4, 8 ulcera ... mulieres graviter -ant (*Plin. med. 1, 3 p. 13, 12* infestant). PS. THEOD. PRISC. ves. vit. 3 p. 264, 5 dolore -ari (ORIBAS. syn. 2 add. p. 138, 32 Mø. articulorum doloribus -antibus [*Severus p. 20, 11* τὰ ἄρθρα ἀνιωμένοις]. *cf. l. 61*). ORIBAS. syn. 1, 19, 10 La p. 67, 20 Mø. ad tenesmum ... -antem ([-antes *Li*]. *Aa p. 67, 19* quando t. patiuntur, *gr.* ἐπὶ τῶν τεινεσμωδῶς ὀχλουμένων). *al.* **β** *aliquid*: AVG. in psalm. 55, 6 quando tangitur et -atur *sanitas*, dolet. MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 7 p. $419^{in.}$ quando *pulchritudo* non -atur aegritudine neque cura maceratur (*gr. p. $201^{extr.}$* ἐνοχλήσῃ). ORIBAS. syn. 2 add. p. 139, 8 Mø. si fastizius (*i. fastidium*) -etur *stomachum*. **c** *dat.* (*rei l. 57*): ORIBAS. syn. 1, 19, 16 Aa p. 69, 10 Mø. quibus ... ascaredas -antur (*La p. 69, 10* nocent). 1, 19, 16 La p. 69, 20 lumbrici (2 add. p. 149, 6). 3, 74 quibus *carnibus* -antur humores (*gr.* λυποῦντας χυμούς).

2 *aliae res*: **a** *c. acc.*: **α** *aliquem*: VVLG. Sirach 11, 9 de ea re, quae te non -at, ne certeris. AVG. civ. 19, 14 p. 380, 6 D. nec dolore -ari nec desiderio perturbari (*cf. l. 47*). in euang. Ioh. 46, 8 cum -aris (*opp.* delectaris). PS. APVL. herb. 72 l. 4 neque occursus mali -bunt eum. SACR. Gelas. 3, 24 p. 704 nullis ... inimici -etur insidiis. VITAE patr. 3, 61 p. 770^{B} -ant me cogitationes meae ([*7, 1, 8 p. 1028^{A}* molestae sunt mihi. *5, 18, 9 p. 982^{A}* infestus mihi est. *gr. Cot. p. 529^{C}* ὀχλεῖ]. *cf.* PALLAD. hist. mon. II 15 p. 372^{B} non -or a carnali concupiscentia [*gr. p. 122, 16 B.* ὀχλούμενος]). CASSIOD. in psalm. 118, 43 p. 850^{D} iniqui ... cum -antur (*postea*: sancti viri si affligantur). *al.* *pass. sequente inf.* (*cf. p. 1351, 19*): PASS. Petr. 2 p. 24, 17 S. *concubinae* tabescebant et -bantur esse (*om. C. al.*) sub thoro Agrippae. **β** *aliquid*: AVG. retract. 1, 26, 67 p. 126, 3 (*cf.* divers. quaest. 66, 6) ut *corpus* indigentia rerum temporalium -et animum. COD. Iust. 7, 5, 1 dediticia condicio ... rem publicam (*cf.* 8, 37, 14 pr.). **b** *absol.*: MIRAC. Steph. 2, 3 non tam -ante damno (*Migne dubitans*, damnum *trad.*) iactura patris familias habebatur.

B *-ant animantia* (*bestiae l. 78; aliter l. 38*): **1** *c. acc.*: **a** *aliquem* (*bestiam p. 1351, 6*): PETRON. 58, 10 meliorem noli -are. frg. 11 contubernalem alucitae -bant. MOD. dig. 34, 3, 20 pr. neminem -ari volo nomine debiti (*c. abl. caus. ut* COD. Iust. 7, 37, 2, 1). ITALA I Macc. 10, 35 (rec. L) nemo habebit potestatem agere et -iare (*cod. L*, -ari *X*, -are *G*) aliquem eorum in omni negotio ([*rec. B* concuciendi, *Vulg.* movere negotii, *gr.* παρενοχλεῖν]. VITA Anton. 2 p. 18, 13 in nullo [*Migne gr. 26 p. 844^{A}* ὀχλήσωσιν]. *cf. p. 1351, 14*). II Macc. 11, 31 (rec. L *et* X) uti ... nemo eorum ... -bitur de his quae *eqs.* (*rec. B* laedetur, *rec.*

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

M et P inquietabitur, *Vulg.* molestiam patiatur, *gr.* παρενοχληθήσεται). act. 15, 19 (Iren. 3, 12, 14 [17 H.]) non -ari eos, qui ex gentibus convertuntur (*gr.* παρενοχλεῖν, *Vulg.* inquietari). VITA Anton. 48 p. 58, 7 Martinus . . . -bat Antonium (*Migne gr. 26 p. 912^C* ἐγίνετο δι' ὄχλον τῷ 'A.). 82 p. 83, 14 valde -verunt eum (*gr. p. 957^B* διώχλησαν). CHIRON 397 ne quis eum (*sc. iumentum*) -et *labore.* AVG. epist. 89, 6 p. 424, 5 -ti . . . indignantur. CONC.^S II 3, 1 p. 43, 17 nullo . . . alio . . . synodum -ante (*sim.* II 2, 1 p. 43, 17, *gr. II 1, 1 p. 68, 24* παρενοχλήσαντος). IOH. MAXENT. Conc.^S IV 2 p. 55, 12 violentissime. VITAE patr. 3, 99 p. 779^C ne me et ipsi homines -rent (*5, 15, 25 p. 959^A* affligerent, *gr. Cot. p. 526^B* θλίψωσι). 3, 148 p. 790^C -ans eum pro solido ([*5, 6, 7 p. 889^D* coepit ei molestus esse pro solido, *gr. Cot. p. 503^C* ὀχλῶν]. COD. Iust. 11, 57, 1 p. alienis debitis [IVLIAN. epit. novell. 54, 1]). *al.* COD. Iust. 1, 3, 32, 3 clerici in causis . . . suis . . . nulla praebendi fideiussoris -entur iniuria (*c. abl. instr. ut* 1, 3, 32, 6. 10, 15, 1 pr. super requirendo . . . thesauro . . . effusis precibus pietatis nostrae benignas aures. *al.*). 7, 72, 10, 1^a *coniung.* damnis adficere. LIB. iubil. 24, 10 (13) quicumque -verit eum aut aliquid eius (*cf. Vulg. gen. 26, 11* qui tetigerit . . . huius uxorem). *al.* *seq. inf.* (*cf. p. 1350, 70*): VITA Anton. 1 p. 17, 14 nec iterum ut puer -bat parentes amplius sibi exhiberi (*Euagr. vita Anton. 1* taedio fuit. *Migne gr. 26 p. 841^A* ἠνώχλει). **b** *aliquid*: COD. Iust. 2, 7, 22, 2 aediculas . . . metatorum onere -ari. 8, 47, 10, 1^a filius adoptivus . . . non patris naturalis successionem -are (*i. contendendo cum aliis heredibus turbare*) concedatur. CIL V 8753, 9 si quis eam *arcam* molistavirit (*i. sepulcrum violaverit, cf.* IX 2437, 8 monumentum. *al. v. et. l. 28*).

2 *absol.*: AVG. serm. 216, 10, 10 in . . . catervis -antium.

3 *c. dat.* (*rei l. 28*): PALLAD. hist. mon. II 9 p. 355^D ei plures -bantur (*gr. p. 46, 12 B.* ὤχλουν). CIL VI 13927 ne velis . . . sepulchris -ari (36631. *cf.* 29579 tuis *manibus. v. et l. 25*). *al.*

deriv.: molestatio. *compos.*: commolesto.

***molestus**, -a, -um. [*a* mōlēs, *cf.* modestus; *v. Pedersen, La cinquième déclin. lat. 1926, 62. J.B.H.*] *compar.* -ior *inde a* CIC. (*p. 1354, 2*). magis -us: TER. Eun. 414 CIC. fam. 12, 30, 1 QVEROL. p. 12, 9 R. validius -us: PHAEDR. 4 epil. 9. *superl.* -issimus *inde a* CIC. (*p. 1352, 80*). multum -us *p. 1352, 75. al.* valde -us *p. 1353, 23. al.* vehementer -us *p. 1355, 4.* NOT. Tir. 42, 94 -us (*post* vulgaris). 42, 96 -issimus.

de notione: GELL. 4, 15, 6 χαλεπόν . . ., quod est cum difficile, tum -um quoque et incommodum et intractabile. 18, 4, 10 'stolidos' autem vocari . . . taetros et -os et inlepidos, quos Graeci μοχθηροὺς καὶ φορτικοὺς dicerent. SYNON. Cic. p. 414, 5 B. gravis. -us. odiosus. invisus. putidus. p. 432, 16 -us. iniucundus. ingratus. gravis. onerosus. GLOSS. ὀχληρός. ἐπαχθής. λεσχώδης. infestus. vexus (vexans *Hildebrand*). -um gravem vel ingravatum. *respondet gr.* δεινός *p. 1353, 68. 1354, 76.* δυσχερής *p. 1353, 42.* ἐπιφερόμενος *l. 47.* μοχθηρός *p. 1354, 71.* χαλεπός *p. 1354, 68. cf. etiam l. 12. p. 1352, 9. 15. 16. 17. 19. 41. 46. 47. 71 et 1353, 56.* *in titulo satirae*: SCHOL. Hor. sat. 1, 9, 1 sermo iste dicitur 'Molestus', 'Ἐπιφερόμενος. *legitur inde a* PLAVTO, TER., CATONE, LVCIL., AFRAN., RHET. Her., CIC. (orat. *32*, rhet. *21*, phil. *41*, epist. *90 locis*), *singulis locis apud* LVCR., PS. SALL. (*v. p. 1353, 28*), CVRT., *deest* CAES. (*sed cf. p. 1355, 24*), VERG., TAC. [*confund. c.* modestus (*cf. p. 1224, 23*) *l. 74. p. 1354, 65.* -a *c.* molestia *e. g. p. 1348, 10. p. 1353, 12. 64*]

I ***usu primario*** *i. q. molis, laboris plenus, onerosus, gravis, iniucundus* (*subst. m. infra l. 74 p. 1354, 32. n. p. 1352, 21 et 82*):

A *generatim*: **1** *de animantibus* (*de deo p. 1352, 4; de bestiis p. 1352, 26*): **a** *exempla selecta*: PLAVT. Cist. 466 omnes mortales vocant *me* -um (*pro nom. proprio?*). Pseud. 1264 neque esse alium alii odiosum nec -um. Truc. 721 ni quis nobis usust, nobis -ust (*emend. Ernout*). TER. Andr. 641 ei. Haut. 568 *syn.* immodestus. Eun. 414 is ubi -us magis est. RHET. Her. 2, 11, 16 interpellatores (CIC. Att. 15, 13, 6). CIC. Verr. II 3, 78 aemuli non -i (*V β, om. O*). Flacc. 13 accusatorem . . . in omni genere odiosum ac -um (Brut. 130). Cael. 56 verbo se -um non futurum fuisse Caelio. Scaur. 8 uxorem anum et locupletem et -am (ITALA iud. 14, 17 [Lugd. *et* VVLG., *gr. cod. A* παρηνώχλησεν]). Phil. 8, 12 dominus. de orat. 1, 265 *opp.* iucundus. 2, 13 tu nos ineptos . . . vel -os putes (HIER. epist. 49, 1 -um me magis quam officiosum putares). 2, 259 qui te rogasset num tibi -us esset futurus, si ad te bene ante lucem venisset *eqs.* Brut. 18 flagitatorem (AVSON. 326, 4 p. 115 P. AMM. 29, 1, 5). ac. 2, 75 *homines* -os vobis (fam. 13, 1, 5 in rogando. TERT. adv. Marc. 4, 26 p. 511, 5. PORPH. Hor. sat. 1, 9, 1 *coniung.* garrulum. VVLG. I reg. 25, 15). Att. 5, 21, 7 nec sum in ulla re alia -us civitatibus (fam. 13, 76, 1 nulla in re [Q. CIC. pet. 20]. *cf.* Att. 7, 3, 7 in eo). 13, 47^a o magistrum -um! *al.* CATVLL. 10, 33 tu insulsa male et -a vivis. HOR. sat. 1, 3, 65 -us (mod- *var. l.*), communi sensu plane caret (*pro subst. ut* PHAEDR. 3, 19, 10 ille [PORPH. Hor. sat. 1, 9, 19. *al.*]. SEN. epist. 80, 1 omnes. 98, 8 istos satagios ac sibi -os [PETRON. 46, 1 PORPH. Hor. sat. 1, 9, 72/73]). 1, 7, 10. OV. am. 2, 3, 15 quamvis habeare -us. SEN. contr. 10 praef. 1 quod ultra mihi -i sitis, non est (*interrogationibus importunis ut* suas. 4, 5 quia soletis mihi -i esse de Fusco *eqs.*). PHAEDR. 2, 5, 4 ardalionum . . . natio . . . sibi -a et aliis odiosissima (AMM. 23, 5, 19. *cf.* MART. 1, 42, 6 turba. TERT. apol. 37, 10 non -um vobis genus [*i. Christianos ut* scorp. 1 p. 145, 18 sectam]. AVG. civ. 4, 6 p. 153, 14 D. populos). 4 epil. 9 poetae sunt -i validius. SEN. dial. 5, 43, 1 superioribus acidum ac -um. epist. 21, 11 *venter* non est . . . -us creditor ([*in imag.*]. PLIN. epist. 2, 4, 2 AMM. 30, 4, 21). 88, 37 *coniung.* verbosos, intempestivos, sibi placentes. GAIVS dig. 7, 8, 11 (= INST. Iust. 2, 5, 1) *coniung.* impedimento sit. MIN. FEL. 10, 5 -um illum *deum* volunt *Christiani*, inquietum, inpudenter etiam curiosum (*cf.* VVLG. Mich. 6, 3 [*loq. deus*] popule meus, . . . quid -us fui tibi?). TERT. adv. Marc. 1, 25 p. 325, 19 Christo -o et Iudaeis per doctrinam et sibi per Iesum (*i. per carnalem suam naturam*). 4, 21 p. 491, 8 -us uberibus. ITALA Luc. 18, 5 (cod. b *al.* = VVLG.) -a est mihi . . . vidua (*cod. d* lavorem . . . praestat. *cod. e* tedium facit. *gr.* παρέχειν . . . κόπον). CAPITOL. Aur. 17, 5 nec -us ulli fuit *imperator* (21, 9). EPIT. Alex. 53 finitimus (*cf.* AMM. 23, 6, 67 *Seres* nulli finitimorum -i). FIRM. math. 5, 1, 26 erit . . . dis longis . . . precibus -us (*cf.* VVLG. Is. 7, 13 -i . . . deo). QVEROL. p. 12, 9 R. nemo mihi magis -us quam familiaris neque magis morigerus quam leviter cognitus. PSALT. Rom. (= VVLG.) psalm. 54, 4 in ira -i erant mihi (*gr.* ἐνεκότουν). CONC.^S II 3, 3 p. 86, 21 -us existens auribus . . . episcoporum ([*gr. II 1, 3 p. 78, 36* ἐνοχλήσας]. *cf.* p. 87, 19 [*gr. II 1, 3 p. 79, 31* ὀχλῆσαι]. p. 87, 34 [*gr. II 1, 3 p. 80, 10* παρενοχλησάντων]). CASSIOD. Ios. antiq. 11, 114 Samaritae . . . invidi vel -i adversum eos *Iudaeos* erecti (*gr.* ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι). VITA Fulg. p. 45, 10 L. pati -issimos Arianos. *al.*

de corpore: SEN. dial. 6, 25, 1 pessima eius et ipsi -issima istic *in sepulcro* iacent. epist. 92, 20 cui corpus -um est (AVG. civ. 13, 17 p. 579, 5 D. *coniung.* corruptibilia, gravia, moribunda). TERT. resurr. 4 p. 30, 8 carnis . . . inmundae . . ., frivolae, infirmae, criminosae, onerosae, -ae (*sec. doctr. gnost.; aliter* AVG. civ. 14, 15 p. 37, 3 D. caro nostra nobis . . . non serviendo -a). *de bestiis*: CATO agr. 96, 2 ricini. 126 (= capp. 135) taeniae et lumbrici. 129 formicae. CIC. de orat. 3, 81 clamatores (*ambigue de sectatoribus Coracis et pullis corvi*) odiosi ac -i. VARRO rust. 2, 2, 14 iam factis praegnatibus *ovibus* quod sunt -i *arietes.* PLIN. nat. 9, 154 animalia pernici -a saltu (QVEROL. p. 34, 1 R. *coniung.* improba, *opp.* periculosa). MART. 14, 83, 1 mordente -o pulice. *al.*

b *locutiones notabiliores*: PLAVT. Asin. 469 -us ne sis (Aul. 458. *al.* Most. 886^a mihi -us ne sies [Pseud. 118 QVEROL. p. 28, 12 R. *cf. p. 28, 8* odiosa societas]. *al.* TER. Eun. 529 -a ne siet. *al.*). Aul. 768 -us non ero (CIC. de orat. 2, 85 -us magno opere non ero). Bacch. 885 quid illi -u's ? (ITALA Marc. 14, 6 [cod. d. *al.* = VVLG.] q. i. -i estis? [*cod. k* taedium facitis, *gr.* κόπους παρέχετε]. *cf.* PLAVT. Merc. 767 mihi [Poen. 335 SEN. contr. 2, 3, 4. RVFIN. hist. mon. 30 p. 456^B GREG. TVR. Franc. 9, 34 p. 455, 3]. Poen. 249 q. -u's? ITALA Matth. 26, 10 [cod. a. *al.* = VVLG.] mulieri [*cod. d* labores praestatis, *gr.* κόπους παρέχετε]). Cas. 545 -a ei esse nolo (Pseud. 714. CIC. Quinct. 39 huic . . . -us e. videlicet noluisti. *al.* PHAEDR. 4, 7, 23 noli -us e. omnino litteris, maiorem exhibeant ne tibi molestiam. ITALA I Macc. 12, 14 [recc. L X B = VVLG.] noluimus . . . -i e. vobis . . . in his proeliis [*gr.* παρενοχλῆσαι]. Luc. 11, 7 [cod. a. *al.* = VVLG.] noli mihi -us e. [*gr.* μή μοι κόπους πάρεχε]. *cf.* CIC. Att. 12, 26, 2 cur . . . illi -us esse velim, cum mihi ille iucundus esse non possit?). Cist. 449 -us es (Persa 234 -a es. *al.* AFRAN. com. 202). 465 potin ut mihi -us ne sis? (Epid. 63. *al. cf.* Rud. 1031 ut . . . mihi -us ne sies [Truc. 919 TER. Phorm. 635]. CIC. S. Rosc. 82 vereor ne . . . -us sim vobis [fam. 1, 8, 5. *al.*]. Att. 7, 18, 3. *al.* MET. NEP. Cic. fam. 5, 3, 2 ne vobis multitudine litterarum -ior essem. CATVLL. 68, 137 ne nimium simus stultorum more -i. *al.*). Curc. 572 si perges -us esse (TER. Ad. 181). Men. 293 qui mihi -u's (827 quae m. -a est [molestiaest *Schoell*] quoquo modo. CIC. ad Q. fr. 3, 1, 10. *cf.* PLAVT. Men. 323 qui huic sis -us [Poen. 1316]. Persa 275 nunc [CIC. Att. 12, 23, 1]). Most. 590 -us si sum (Trin. 946 RHET. Her. 4, 50, 63 CIC. Att. 15, 15, 1). 856 nisi -um vis videri te atque ignavom (PHAEDR. 3 epil. 2. SEN. dial. 10, 13, 2 non doctior videaris, set -ior. CVRT. 9, 4, 28 incommodus ac -us. MART. 12 praef. l. 4 ut -i potius quam ut officiosi esse videamur [*cf. p. 1351, 66*]. AVG. epist. 93, 2 p. 447, 4 -issimus et adversissimus; *opp.* utilissimus et misericordissimus. *al.*). 955 tu ne -u's (Rud. 1254). Rud. 116 et impudicum et impudentem hominem addecet -um ultro advenire ad alienam domum (*cf.* CIC. de orat. 2, 14 ne -i vobis interveniremus [*ibid.* nisi forte -i intervenimus]. MART. 7, 26, 2 ne -us accedas [*in prosopopoeia de scazonte*]). SEN. benef. 7, 14, 5 desine tibi -us instare (epist. 17, 9 esse. *cf.* dial. 10, 12, 2 sibi ipsi -i sunt [nat. 4 praef. 2. *al.* AVG. civ. 14, 15 p. 37, 3 D. deo non serviendo. *al.*]. *v. etiam l. 7. 21. p. 1351, 76. 80*). ITALA I Macc. 10, 63 (rec. B) et nemo ei -us sit ex ulla ratione ([*sim.* rec. L *et* VVLG., *gr.* παρενοχλείτω]. VVLG. Gal. 6, 17 de cetero n. mihi -us sit [*Itala cod. r* laborem . . . praestet, *gr.* κόπους . . . παρεχέτω]).

2 *de rebus*: **a** *exempla selecta*: PLAVT. Amph. 634 satin parva res est voluptatum in vita . . . agunda praequam quod -um est? Capt. 272 non multum fuit -a servitus. Cist. 106 istud mihi erit -um triduom. Men. 572 hoc utimur maxime more moro -oque multum. Most. 891 fumus. Pseud. 247 moram. *al.* CATO agr. 6, 2 (= VARRO rust. 1, 24, 2) muscus ruber. 98, 2 aerugo. TER. Andr. 438 nuptiae. RHET. Her. 4, 25, 34 quod faciunt, vobis -um non est? CIC. div. in Caec. 36 cum omnis arrogantia odiosa est, tum illa . . . multo -issima (*nota gradationem; cf.* Att. 13, 52, 2 *et p. 1354, 7*). Verr. II 1, 26 quod habet lex in se -issimum (*neutr. pro subst. ut* AVG. c. Petil. 2, 84, 186 p. 115, 27 quidquid . . . homo durum et -um patitur. *cf.* CIC. Att. 5, 10, 3 -iora restare [*plur. ut* 6, 4, 1 multa. SEN. dial. 2, 15, 1 quae excogitari pudori inge-

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nuo -a possunt. epist. 70, 5 Mart. 9, 90, 4. *al.* Avg. c. Fort. 20 p. 98, 12. *al.*]). 4, 148 huius ... insania ... mihi ... -a ... fuit. 5, 152 exitus. Cluent. 150 *coniung.* difficilia, *opp.* commoda. Mur. 18 *provinciam* non tam gratiosam et illustrem quam negotiosam et -am (*cf. p. 1354, 2*). Arch. 3 veniam accommodatam huic reo, vobis ... non -am. de orat. 1, 221 *coniung.* mala, fugienda. 2, 199 seditiones. part. 15 narrationes. Tusc. 2, 61 dolor. Cato 7 inportunitas ... et inhumanitas omni aetati -a est. 85 levis est senectus nec solum non -a, sed etiam iucunda. nat. deor. 1, 52 -is negotiis et operosis. 2, 59 molientium cum labore operoso ac -o (Porph. Hor. epist. 2, 1, 11 'fatali *labore*' pro ... -o. Avson. 303, 10 p. 176 P.). fat. 4 *opp.* gratum. Lael. 22 *amicitia* (72 -as amicitias [molestias amicitiae *M*]). off. 1, 70 facilior et tutior et minus aliis gravis aut -a vita est otiosorum (*cf.* Avg. serm. 210, 5, 7. Oros. hist. 7, 29, 18 -issimum ... spatium vitae suae). Att. 2, 21, 1 dominatio ... iucunda ... multitudini, bonis ... -a. 2, 21, 4 edicta Bibuli populo ... sunt iucunda ..., ipsi ... acerba ..., mihi mehercule -a. 2, 24, 1 res est ... non tam exitu -a quam auditu (12, 32, 1 [2 Sj.]. *al.* Lvcr. 2, 424 -a atque aspera. Liv. 35, 51, 5 iacturā militum. Sen. epist. 57, 2 gravis et -a. *al.* Qvint. inst. 5, 13, 36 -am et odiosam. Avg. virg. 16, 16 p. 249, 4 ab onerosa ac -a. *al.*). 3, 2 iter. 5, 12, 1 vento (*cf.* Vitr. 1, 6, 8 ventorum vis. Sen. nat. 6, 18, 1 *spiritus* innoxius nec circumiectis -us). 7, 7, 4 hoc imperium mihi -um erit (*aliter p. 1354, 81*). 10, 10, 3 δυσουρία tua mihi valde -a (*cf.* 16, 11, 3 gravedo. Sen. epist. 78, 1 vexari te destillationibus ... eo -ius mihi est, quia *eqs.*). 10, 11, 1 de itinere ... quae scribis -a sunt (fam. 7, 27, 2 non ... ingrata mihi sunt, quae fecisti, sed quae scripsisti, -a. ad Q. fr. 1, 2, 12). 14, 8, 1 reginae fuga. fam. 2, 16, 2 haec pompa lictorum meorum. 5, 20, 8 quibus epistolae ... -ae sunt (Plin. epist. 7, 2, 3). *al.* Ps. Sall. in Tull. 6 verbis (Sen. benef. 2, 2, 1 *coniung.* onerosum. 3, 27, 1 sub divo Augusto nondum hominibus v. sua periculosa erant, iam -a). Hor. sat. 1, 6, 99 onus. 1, 7, 5 litis. epist. 1, 1, 108 pituita (Colvm. 7, 5, 18. *cf.* Vitr. 5, 9, 6 umores [Petron. 60, 6]. Colvm. 6, 30, 8 bilis). *al.* Prop. 1, 5, 1 voces. 3, 14, 28 odoratae cura -a comae (Ov. am. 2, 2, 8. *al.* Svlp. Sev. dial. 3, 11, 6. *al.*). Sen. contr. 2, 2, 12 -a illi erat omnis argumentatio (9 praef. 1). *al.* Sen. dial. 9, 1, 1 vitia. nat. 4, 13, 4 divitiae. *al.* Petron. 31, 4 officio (Plin. epist. 1, 10, 9). 107, 13 exonerare capita -o et supervacuo pondere *capillorum*. 114, 12 mortem (Avg. civ. 13, 11 p. 569, 18 D. *cf. etiam* 13, 9 p. 566, 3 gravis et -us eius *mortis* ... sensus). Mart. 4, 64, 20 rota ... somno. Plin. epist. 1, 8, 6 oratio (Hier. epist. 18ᵃ, 16, 2). 7, 30, 3 necessitas ... -a (molestia *γ*). Tert. idol. 18 p. 53, 6 nativitas et substantia tua -ae tibi sunt adversus idololatrian. mart. 3ⁱⁿ· carcer. *al.* Itala II Macc. 9, 7 (rec. P) -issimo prolapsu (*gr.* δυσχερεῖ. *rec. L* gravi ... vexatione, *rec. B* scelerato casu, *Vulg.* gravi ... conlisione). Porph. Hor. epist. 1, 18, 6 '*asperitas* gravis': nunc ⌞-a et⌟ (*ed. Mediol.*, -e *trad.*, *fort. recte*, *cf. p. 1355, 79*) odiosa. *al.* Ambr. exc. Sat. 1, 72 l. 11 noctes (*opp.* dulcis). Hier. interpr. Iob 16, 3 (*sim.* Vvlg.) aut in quo -um (*i. pias aures offendens*) tibi erit *id, quod locutus sum*, quia respondebis (*gr.* παρενοχλήσει). Vvlg. IV Esdr. 5, 21 cogitationes cordis mei -ae erant mihi (*i. urgebant me*) valde. *al.* Avg. civ. 5, 9 p. 203, 9 D. *coniung.* invidiosum. 22, 2 p. 555, 2 mutatur sol oculis sauciatis et asper ... ex miti et ex delectabili -us efficitur (*cf. p. 1354, 61*). 22, 22 p. 606, 1 ferarum vel tantummodo -is vel etiam mortiferis morsibus. c. Parm. 3, 6, 29 p. 138, 6 rex ... quod vindicat, ad tempus -um (-us *FGγ*) est. in psalm. 85, 18 causam (Ps. Avg. serm. 268, 1). *al.* Svlp. Sev. epist. 2, 17 sarcina -a me praegravat (*in imag.*). *al.* Cassiod. Ios. antiq. 17, 37 -am esse regi suam ... benevolentiam (*gr.* ἐν ἀπεχθείᾳ). *al.*
de morbo (*interdum vergit ad notionem p. 1354, 60 allatam*): Cato agr. 156, 5 tormina (157, 9). Cic. Att. 8, 12, 1 lippitudo. fam. 7, 26, 1 πάθη. Planc. Cic. fam. 10, 21ᵃ febriculam. Cels. 3, 11, 1 morbi genus (*cf.* Sen. epist. 77, 5 morbo). 4, 12, 6 -ius est, si stomachus ... vitiosus est (*cf.* 7, 7, 1ᴮ -ius est, ubi incisa vesica est. Scrib. Larg. 62 est et -um interdum, cum cancer os corripit). Sen. epist. 54, 2 *suspirium.* Scrib. Larg. 21 epiphoram. 24 pustulae. 38 vitio. Marcell. med. 14, 50 et pthisin et syntexin et alias -as (molestias *P*) valetudines. *al.*

b *locutiones notabiliores*: Plavt. Asin. 830 numquidnam tibi -umst, gnate mi, si *eqs.* (Schol. Cic. Bob. p. 113, 1 Prisc. rhet. 3, 14 p. 554, 17 *ibid. seq.* intolerabile [*Rhet. gr. Spengel II p. 8, 20* δεινόν]. *cf. l. 60 sq.*). Capt. 357 hoc quidem haud -umst (Ter. Andr. 43 h. mihi -umst [Cic. Verr. II 3, 155]. Cic. nat. deor. 1, 24 cur h. idem non habeatur -um in deo? Att. 6, 2, 1 in quo h. -issimum est. *al. cf.* Ter. Ad. 122 haec ... non -a sunt [142 mihi. Cic. Att. 1, 11, 1 ei. *al.*]). Mil. 672 tibi tanto sumptui esse mihi -umst (*cum inf. ut* Cic. Manil. 46, *ubi v. app. crit.* fin. 4, 52 illi asperum esse dolere, -um, odiosum, contra naturam, difficile toleratu. Cato 47 odiosum ... et -um est carere. Att. 11, 6, 2 Brundisi iacere in omnis partis est -um. fam. 2, 1, 1 non tam mihi -um fuit accusari abs te officium meum, quam iucundum requiri. *al.* Sen. epist. 12, 6. 78, 11 Paneg. 3, 18, 6. Arnob. nat. 1, 25 p. 16, 19 si non est -um, non grave ... disceptationis huius disceptare momenta. *al. cf. etiam p. 1354, 28. 50*). Pseud. 715 -umst mi id quidem ([*Leo, v. app. crit.*]. Cic. Planc. 5 id ipsum. *ibid.* mihi ... non id est in hac re -issimum. Att. 11, 17ᵃ, 3 id ... mihi valde -um est. *al. cf.* fam. 5, 5, 2 ea [Plin. epist. 9, 17, 3 quos ea, quibus ego et tu capimur ..., partim ut inepta, partim ut -issima offendant]). Rud. 387 istuc mihi -umst (Cic. Flacc. 77 istud). Ter. Andr. 358 mihi -um (*elliptice ut* Cic. Att. 12, 23, 3 de Attica -um). Haut. 582 mihi -umst. Cic. leg. 3, 19 nihil erit iis urbe ... dulcius nec laboriosius -iusque provincia (Att. 2, 19, 1 n. est -ius quam *eqs.* 6, 3, 2 *coniung.* odiosius. Liv. 37, 54, 4 *coniung.* difficilius. Porph. Hor. epist. 1, 17 praef. *coniung.* aerumnosius. *al. cf.* Cic. Cato 47 n. ... est -um [*sc. carere*] quod non desideres. Sen. epist. 24, 4 n. ... aliud. *al.*). Tusc. 4, 42 quod cum ipsum per se odiosum est, tum eo -ius, quia *eqs.* (nat. deor. 1, 24. *al.* Sen. epist. 112, 1 *al. cf.* Cic. off. 1, 52 quae sunt iis utilia, qui accipiunt, danti non -a [Att. 9, 19, 1 quae ... ipsa per se -a sunt. Cassiod. Didym. in Iac. 1, 17 p. 4, 13 *coniung.* tristia. *al.*]). 5, 116 aliud -ius, quod male audiebat (off. 1, 26 est ... in hoc genere -um, quod *eqs.* Sen. dial. 5, 11, 2. *al.*). Att. 7, 8, 5 mihi ... illud -issimum (est *add. Δ, edd. vett.*), quod *eqs.* (8, 14, 3. fam. 7, 13, 2 *opp.* iucundum. *al. cf.* Plin. epist. 3, 9, 25 illa quam ardua, quam -a). fam. 11, 21, 2 quid enim -ius? (Sen. contr. 1, 8, 3). *in formulis urbanitatis sollemnibus*: Plavt. Epid. 461 volo te verbis pauculis, si tibi -um non est ([*fere i. q.* '*si tibi placet*']. Cic. fat. 4 si tibi non est -um. fam. 5, 12, 10 Hist. Apoll. rec. A *et* B 15. *cf.* Lvcil. 987 si noenu -um est. Catvll. 55, 1 si forte non -um est [-us es *V*]. Mart. 1, 96, 1. 5, 6, 1 si non est grave nec nimis -um. CE 1533, 1). Persa 599 nisi -um est (Poen. 50. *al.* Ter. Ad. 806 Afran. com. 95 Cic. Cluent. 168. *al.* Liv. 30, 17, 11. *al.* Flor. Verg. p. 183, 9. *al.* CE 118, 1 nisi -ust. Inscr. Rev. Arch. VI 6 [1935] p. 246 n. 158 [molet- *lapis*]. *al.*). Ter. Eun. 484 ubi -um non erit, ubi tu voles, ubi tempus tibi erit. Cic. Att. 11, 2, 2 ut ... illam ... tueare ... tuis, quibus tibi -um non erit, facultatibus.

B *specialia*: **1** *i. q. laboriosus, difficilis*: Cic. top. 92 nomen (*pertinet ad pronuntiationem vocis q. e.* 'iuridicialis'). Plin. epist. 3, 19, 8 nec -um erit mutuari (*cf.* Hil. in Matth. 25, 6 p. 1055ᴬ *c. acc. c. inf.*). Vlp. dig. 9, 2, 27, 14 separatio. Avg. anim. 2, 13, 18 p. 353, 16 huic -issimae ac periculosissimae quaestioni (in euang. Ioh. 101, 6).

2 *i. q. importunus in re amatoria*: Cic. Cael. 36 cur huic *Caelio*, qui te *Clodiam* sprenit, -a es? Petron. 8, 4 iunctis viribus -um contempsimus (*i. reppulimus*). Vvlg. gen. 39, 10 mulier -a erat adulescenti. Act. Petr. 33 cum illis *concubinis* -us esset *praefectus*.

3 *i. q. nimis exquisitus, nimis diligens, interdum fere i. q. ineptus, putidus sim.*: **a** *de hominibus*: Cic. dom. 121 ne aliis -us, vobis etiam curiosus viderer. fin. 2, 28 reperiam multos ... non tam curiosos nec tam -os, ... quibus, quicquid velim, facile persuadeam (*cf.* Avg. gest. Pelag. 25 p. 78, 26 disputatores -issimos). Qvint. inst. 9, 4, 53 in -os incidimus grammaticos. Svet. gramm. 22 sermonis Latini exactor -issimus. *pro cognomine adhibitum esse videtur* CIL VI 33930 magister fecit discenti suo -o merenti. **b** *de rebus*: Cic. de orat. 2, 294 -o aut difficili argumento aut loco. 3, 51 haec ... -a et putida videri. Brut. 116 quos statarios appellant, quorum sit illa simplex in agendo veritas, non -a. Ov. ars 1, 464 effugiant voces verba -a (*i. nimis erudita et a communi usu remota; opp. v. 467* consueta) tuae. Qvint. inst. 1, 6, 17 -issima diligentiae perversitate. 11, 1, 51 ne cui vestrum ... meus aut vultus -ior aut vox inmoderatior aliqua aut ... iactantior gestus fuisse videatur. 11, 3, 33 est ... omnis inputare et velut adnumerare litteras -um et odiosum (Gell. 11, 7, 1 -ius ... culpatiusque). 11, 3, 183 pronuntiatio vultuosa et gesticulationibus -a. Svet. Tib. 56 quendam exquisitius sermocinantem cum interrogasset, quaenam illa tam -a dialectos esset.

4 *per euphemismum* tunica -a *dicitur vestimentum pice illitum, quo induebantur ad ignem damnati* (*v. Friedlaender, Sittengesch.*⁹ *II [1920] 91*): Mart. 10, 25, 5 t. praesente -a. Ivv. 8, 235 t. punire -a. *ad hunc usum per iocum alludere videtur* Mart. 4, 86, 8 nec scombris tunicas dabis, *libelle*, -as.

II **vi aucta** *i. q. damnum afferens, damnosus, noxius, periculosus, perniciosus* (*n. pro subst. l. 74*): **A** *generatim* (*cf. p. 1353, 57*): Cic. rep. 1, 32 solem alterum ne metueritis; aut enim nullus esse potest, aut sit sane ut visus est, modo ne sit -us (*cf. p. 1353, 51*). Catvll. 51, 13 otium, Catulle, tibi -um est. Phaedr. 1, 22, 3 muribus (Romvl. fab. 49, 3 rec. gall.). Colvm. 5, 10, 9 ne tinea -a sit seminibus. Plin. nat. 17, 231 culicum genera aliquis *fructibus* -a (*mod- var. l.*). Tert. cult. fem. 2, 2, 5 l. 42 oculorum incursibus -um (*de tentatione*). Itala II Tim. 3, 1 (Cypr. unit. eccl. 16. *al.*) in novissimis diebus aderunt tempora -a (*gr.* χαλεποί, *Vulg.* periculosa). Pallad. 1, 6, 10 locis -ioribus (*i. ventosis; opp.* placidioribus). Synod. Hil. coll. antiar. p. 105, 16 -issimae heresis (*al. vers. p. 105, 7* sceleratae, *gr. p. 105, 25* μοχθηρᾶς). Hil. in psalm. 63, 5 p. 227, 8 quantis ... et quam -is disputationum aculeis dei providentiam ... philosophia impugnat (*cf. supra l. 39*). Avg. gen. ad litt. 10, 3 p. 298, 11 illud durum ac -um, ut *eqs.* (*neutr. pro subst. ut* Greg. Tvr. Franc. 7, 38 p. 361, 6 nihil ei -i fieri. *sim.* 8, 10 p. 377, 2). *al.* Physiogn. 36 p. 52, 13 oculi acriter intuentes ... -i (*i. atroces, Adamantius p. 332, 3* δεινοί) sunt. Sedvl. op. pasch. 3, 25 p. 251, 15 *filium* in aquis ... -is ... extinguere. *al.*

B *specialia*: **1** *i. q. inclemens, iniquus*: **a** *de hominibus*: Apvl. met. 7, 25, 9 collo constrictum reducunt eum pastores -i. Amm. 31, 14, 2 *Valens* in adaerandis reliquorum debitis non -us (*cf. p. 1352, 10*). **b** *de rebus*: Amm. 15, 3, 7 imperium praesens ut -issimum incusabant (*aliter p. 1353, 22*). 25, 4, 20 iura condidit non -a (*seq.*: erat illud inclemens). Salv. gub. 3, 41 quae ratio est ..., ut -um sit despici a domino preces nostras?

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *i. q. iratus, indignans*: Greg. Tvr. Franc. 5, 28 p. 234, 7 unde multum -us rex ... inmensis damnis populum adflixit (*cf.* 10, 2 p. 483, 16 qua de causa imperator valde -us). 7, 22 p. 342, 12 ego *Gregorius* ... valde tibi *Eberulfo* -us eram. 7, 47 p. 367, 4 vehimenter ex hoc -i.

structurae: c. dat. pers. p. 1351, 58. 1352, 34. 37. al.; rei p. 1352, 16. 84. 1353, 7. al. c. abl. instr. p. 1351, 62. 1352, 30. 1353, 18. al.; ger. p. 1352, 26. 69. c. abl. resp. p. 1353, 17. adversus *aliquid p. 1353, 41.* de *aliquo p. 1351, 79.* in *aliqua re p. 1351, 62. 71. al.; c. abl. ger. p. 1351, 69. 1354, 80.* per *aliquid p. 1352, 6.*

homoeoprophora: p. 1351, 73. 1352, 13. 31. 53. 76. 1353, 52. et al. paronomasiae: p. 1352, 44. 1353, 9.

cf. Onom.

acc. n. sg. **molestum** *fere pro adv.* (*cf. l. 29 sqq.*): Greg. Tvr. Franc. 2, 37 p. 85, 5 valde -um (-e *C 1*) fero, quod *eqs.* (glor. conf. 104 p. 815, 23 quod -um non ferat quae feceris).

adv. ***molestē**. *de formis: compar.* -ius *inde a* Cic. (*v. l. 32*). *superl.* -issime *inde a* Cic. (*v. l. 47*). Not. Tir. 42, 97 -e tullit. 42, 98 -i (*? i.* -e) fert. *de notione*: Synon. Cic. p. 422, 24 B. dolenter. aegre. acerbe. indigne. -e. graviter. iniquo animo. Gloss. ὀχληρῶς. vix. aegre. -e fert ἄχθεται. angitur. *respondet gr.* ἐπαχθῶς *l. 48.* ἀπεχθῶς *p. 1356, 7. cf. etiam infra l. 39. 56. 62. legitur inde a* Laelio, Cic. (orat. *41*, rhet. *3*, phil. *6*, epist. *64 locis*). *locis singulis apud* Caes., Liv., Cvrt., Petron., *deest* Sall., Tac. *et poetis praeter* Catvllvm (*infra l. 81*). [*confund. c.* modeste *p. 1226, 64. falso trad.* Plavt. Most. 73.]

I ***usu primario*** *i. q. cum molestia, aegre, graviter*: **A** *generatim*: **1** *pertinet ad animi commotionem ingratam*: **a** ferre: Lael. or. frg. Schol. Cic. Bob. p. 118, 15 neque *ita* -e atque aegre ferri quam ferundum *est*, cum isto modo mortem obiit. Cic. inv. 2, 79 me ... vicisse -e ferebat (*c. [acc. c.] inf. ut* Tull. 14 non. Verr. II 1, 24 ferat -ius. 5, 31 *coniung.* offendebantur. 5, 173 *coniung.* querentur. Lael. 90 *opp.* non anguntur. Att. 3, 14, 1 minus. 7, 5, 3 non -e fero *fere i. q.* '*pergratum est mihi*' [*cf. Hofmann, Umgangsspr.*[3] *p. 147*]. 13, 33, 4. *al.* Caes. Gall. 2, 1, 3 Liv. 5, 4, 5. Sen. dial. 2, 13, 5 *opp.* gaudeat. *al.*). S. Rosc. 148 (*absol. ut* Flacc. 57. Att. 13, 47[b], 1 -e ferrem postea. fam. 9, 23 tuli scilicet -e [*cf. formulam dolentis alterius calamitatem* Sen. epist. 67, 13 -e fero]. *al.* Varro rust. 1, 69, 3 non -e ferentes. Petron. 100, 6. Conc.[S] I 5 p. 205, 1 ne -e ferant nonnulli audientes *eqs.* [*gr.* δυσχεραινέτωσαν]. *al.*). div. in Caec. 69 quod ... simulant sese mirari, cum -e ferunt (Mil. 58 q. minus -e ferat [*i. quod magis gaudeat*]. Att. 1, 12, 3. *al. sim. c. acc. pron. n.*: Cic. Verr. I 21 id [II 2, 29. Cluent. 136 -e graviterque ferre. ad Q. fr. 1, 1, 2 ea. *al.*]. Catil. 2, 4 illud [fam. 2, 12, 1. *al.*]. Phil. 13, 23 quid. Att. 4, 15, 7 istuc. ad Q. fr. 1, 1, 2 quiddam. Cod. Theod. 11, 20, 5 pr. hoc). Verr. II 4, 138 senatum ... -e graviterque ferre, quod ... nihil ... facerem (Phil. 10, 23. Att. 5, 20, 8 minus. 8, 9, 1 non. fam. 3, 6, 5 -issime. *al.* Val. Max. 6, 9, 6. Conc.[S] II 3, 2 p. 39, 31 -e ... ferebat eo q. *eqs.* [*gr. II 1, 2 p. 24, 11* ἐπαχθῶς]. *al.*). p. red. in sen. 27 qui id impedisset, vos graviter -eque laturos (*hominem ut* Cic. Planc. 62 hominem). Pis. 43 non ferrem omnino -e, si (99. Att. 6, 1, 2 sin. 6, 1, 21 rescripsi alterum me -e ferre, si. fam. 7, 12, 2 Sen. dial. 2, 13, 4. Boeth. cons. 1, 1, 10 W. minus. *al.*). Phil. 13, 39 illam rem (*rem ut* Sen. dial. 11 [12], 6, 8 transitum ac migrationem. Itala II Macc. 4, 35 [rec. L, *sim.* rec. X] -e ferebant necem viri [*rec. B et M* indigne sustinebant, *rec. P* aegre portabant, Vvlg. -e ferebant de nece ... viri, *gr.* ἐδυσφόρουν]. Avg. c. Cresc. 1, 6, 8 p. 330, 21 *coniung.* onerose. *al.*). Att. 6, 8, 3 de illo, qui (15, 17, 2. *cf. l. 55*). Svlp. Rvf. Cic. fam. 4, 5, 1 pro eo *obitu* ac debui graviter -eque tuli. Hyg. fab. 67, 7 quo audito ... -e ferre coepit. Op. imperf. in Matth. 50 p. 921[med.] quia. Boeth. cons. 4, 7, 17 quotiens (*coniung.* indignari). Pallad. hist. mon. I 11 p. 287[B] dum grandis cupiditas ... me coepisset urgere, graviterque ac -e plus ferrem ... confligens (*gr. p. 75, 2 B.* δυσφορεῖν). **b** pati *sim.*: Cic. Q. Rosc. 29 nisi idcirco -e pateris, quod *eqs.* (Cluent. 11 leg. agr. 2, 55. Schol. Cic. Bob. p. 165, 2 *coniung.* anxie). Bell. Hisp. 30, 4 -e et acerbe accipiebant se inpediri (Avson. 302, 33 p. 174 P. Vvlg. Iob 4, 2 [תְּלָאֶה]. Oros. hist. 1, 6, 3). Schol. Cic. Bob. p. 99, 30 testibus -e haec obsequia tolerantibus (Avg. epist. 137, 20 p. 125, 4 ubi ... non sit -e toleranda calamitas nec laboriose frenanda cupiditas). Avg. civ. 1, 9 p. 15, 28 D. multa terrena libenter adipiscuntur et -e amittunt. conf. 5, 6, 11 -e habebam, quod *eqs.* (epist. 200, 1 p. 293, 5).

2 *pertinet ad actionem aliis ingratam*: **a** *c. verbis*: **α** *pertinet ad actionem animantium*: Pavl. Fest. p. 187, 6 alterius sermonem -e inpedire. Amm. 18, 4, 3 quam *domum* -issime flagitabat (28, 4, 25 *v. app. crit.*). Pass. Mar. Iac. 8, 11 incumbenti acrius et perscrutanti -ius. **β** *pertinet ad condicionem rerum*: Fronto p. 174, 2 v.d.H. = p. 184, 15 N. *nervorum dolor* diutius ac -ius solito remoratus est. Soran. p. 116, 6 siquidem durissimae pulpae cum ingenti difficultate praecidantur et -e sanguinent. **b** *c. adi.*: Cvrt. 3, 6, 11 amici sane fideles, sed -e sedulī. *cf. p. 1353, 45.*

B *specialia*: **1** *i. q. nimis exquisite, inepte, putide*: Catvll. 42, 8 quam videtis turpe incedere, mimice ac -e ridentem catuli ore. Epist. imp. Aug. Suet. Aug. 86, 3 opus est dare te operam, ne -e scribas et loquaris. Sen. contr. 7 praef. 1 argumentabatur -e magis quam subtiliter. Qvint. inst. 11, 3, 181 nec in loquendo distinctionibus, temporibus, adfectionibus -e utemur. Gell. 3, 19, 3 nimis -e atque odiose confabricatus ... commolitusque magis est originem vocabuli. **2** *i. q. difficulter, tarde*: Avg. c. Adim. 13 p. 147, 11 -e intelligentibus.

II ***vi aucta***: Cassiod. hist. 4, 29, 1 quem (*Athanasium*) Constantius imperator non tunc -e (*i. infenso animo*) suscepit (*Socrat. 2, 23* ἀπεχθῶς). Theod. Mops. in Col. 3, 19 p. 305, 11 'exacerbari ad illas *uxores*' ... -e (*i. exacerbato animo*) erga illas versari.

homoeoprophoron: p. 1355, 81. paronomasia: l. 2.

deriv.: molestia. molesto. *compos.*: permolestus. submolestus. *Lumpe.*

moletrīna, (-ae) *f.* *a* molere, *v.* Non. p. 63, 22 (*inde* Gloss. V 651, 2) -a a molendo, quod pistrinum dicimus, ut furatrina aut f⟨o⟩etutina. *cf.* pistrina. *i. q. pistrinum*: Cato frg. 12, 2 (*ap.* Non., *v. supra*) nervo, carcere, -a. *Szantyr.*

moli *n. v. s.* moly.

molibd- *v. s.* molybd-.

[**molibola** *pro* mandibula *v. p. 261, 16.*]

molibus, -ī *m.*, μόλιβος. *i. q. plumbum*: Diosc. 1, 108 p. 55, 3 M. labatur ut -o (*gr. 1, 98* μόλιβδος). 5, 109 p. 211, 7 *stibium* virtute simile habet -o cecaumeno (*gr. 5, 84, 2* τῷ κεκαυμένῳ μολύβδῳ. *cf.* Gloss. III 195, 34). *cf.* molybdus.

molicadium, (-ī) *n.* *i. q. malleus?* (*cf. Gloss. III 94, 9* mylocopon malleus): Gloss. III 326, 5 (*in cap. de ferreis*) μυλοκόπον -um (-cidium *coni. Boucherie assentiente Svennung, qui cft. Gloss. V 260, 43* acisculum ... quasi malleolus est ad caedendos lapides. -cudium *Heraeus*).

? **molicīdus** (-ī) *v. l. 33.*

molicin(i)a *v. s.* molochinus (*p. 1387, 48. 53*).

molicūdus, (-ī) *m.* *cf. c.* mola *et* cudere. *i. q. faber molam cudens*: Gloss. III 308, 55 (*in cap. de artificibus*) μυλο⟨κό⟩πος -us (530, 8).

? **molidicus,** (-ī) *m.* *per metathesim scriptum esse pro* molicīdus *dubitanter coni. Svennung. i. q. mullus?*: Gloss. III 187, 19 (*in cap. de piscibus*) mulocopos (*i.* μυλοκόπος) -us (257, 4 *in cap. de carnibus*).

molier *v. s.* mulier.

CIL IV 5216 **moligo** (*not. incerta*). *R.*

molile, (-is), *pl.* -ia *n.* [*a* molere; *v. Leumann, Adj. auf -lis 13. J. B. H.*] *vox notionis parum certae; manubrium, quo mola movetur, significare suspicatur Blümner, Technol. I*[2] *30 Turnebum Gesnerumque secutus, funem, quo asinus sim. molae annectitur ('Zugseil'), post alios Leumann l. c., batillum aut vas quoddam aheneum, quo molita colliguntur, Hörle, Catos Hausbücher 256*: Cato agr. 10, 4 (*inter instrumenta olivetorum*) molas asinarias unas et trusatilis unas, Hispaniensis unas, -a iii, abacum i, orbes aheneos ii *eqs.* 11, 2 (*inter instrumenta vinearum*) aratra ii, iugum plostrarium i ..., orbem aheneum i, -e i, ahenum quod capiat culleum i *eqs.* *Szantyr.*

***mōlimen,** -inis *n.* *a* moliri, *cf.* molimentum. *de orig.* (*cf. l. 51*): Prisc. gramm. II 126, 12 molior -n. i *productam testatur* Gramm. suppl. 113, 24 molior moliris -n. *praevalet sing. abl.* (*nom. et acc.* -n *l. 66. 74. al. gen.* -is *l. 66. p. 1357, 14. 24. al.*), *plur. nom. et acc.* -a (*gen.* -um *p. 1357, 34*). Gloss.[L] III Abstr. mo 5/6 -e: conatu. III Abol. mo 52 -a: machinationes. V Abba mo 15 -a: artificia, cogitationes, machinationes. *gr. respondet* ἐπιχείρησις (*p. 1357, 7*), μηχανή (*l. 79*), μηχάνημα (*p. 1357, 37*), ὁρμή (*p. 1357, 4*), συσκευή (*p. 1357, 6*). *legitur apud poetas inde a* Lvcr., Hor., Ov., Val. Fl., *apud scriptores post unum locum* Livi (*p. 1357, 23*) *saepius inde a s. III in.* [*e coni. p. 1358, 3.*]

A *i. q.* ***actio moliendi***: **1** *i. q. conatus, nisus, machinatio, intentio, operatio* (*fere consiliorum vel factorum; rerum corporearum l. 70. 73. 81; accedit gen. subi. e. g. l. 65. 67. 72. 76, rerum l. 71. p. 1357, 3; gen. obi. l. 63. 70. 76. 83. al.; gen. gerund. l. 81; gen. epexeg. p. 1357, 5*): Ov. met. 6, 473 ipso sceleris -e Tereus creditur esse pius. 15, 578 rerum (Pont. 1, 2, 75. Clavd. 17, 205 [lumina *vel* limina *var. l.*]). Val. Fl. 6, 34 quanto Scythiam -e Perses concierit. Iren. 3, 15, 2 hoc ... hypocritarum est -n. Itin. Alex. 19 laudem de -is difficultate. 48 duces coepti -is. Anth. 941, 65 matris -e (*i. instinctu*) magno. Paneg. 3, 6, 2 cum in ipso -e oppressisset Alamanniam rebellantem. Spart. Hadr. 19, 12 ingenti -e (Amm. 18, 5, 2 fugam ... conabatur. 29, 1, 6). Arnob. nat. 6, 13 p. 225, 11 cum *Phidias* Olympii formam Iovis -e operis extulisset immensi. Ivvenc. 1, 521 *dei* iussa ... occulta internae frenant -a mentis (2, 308). 2, 18 gentis sic sunt -a (*gloss.* intentio *add. C*). 2, 171 constructum veteris regni -e templum (*ad Ioh. 2, 20*). Don. Ter. Hec. 614 ut incertum -n etiam verbis potuisset ostendere. Amm. 24, 4, 7 haec dum magno -e comparantur (Avg. bapt. 6, 7, 10. *al. cf. l. 67. p. 1357, 2. 10*). Ambr. Abr. 1, 8, 75 quanta -a immolaturi. hex. 1, 9, 34 operationis. 3, 2, 11. in Luc. 2, 19 nescit tarda (*cf. p. 1357, 12*) -a sancti spiritus gratia. in psalm. 38, 35 in ipso suae improbitatis -e. Hier. adv. Iovin. 1, 6 -a eius (*antea*: in expositione propositorum eius). Rvfin. hist. 4, 7, 1 (*gr.* μηχανάς). Pavl. Nol. carm. 18, 414 reserantis. 21, 664 multiiugo. 27, 606 inrupto. epist. 24, 9 p. 209, 18 in ipso ... hominis faciendi -e (*item c. gen. gerund.* Avg. civ. 10, 9 p. 416, 23 D.). Avg. doctr. christ. 2, 20, 30 magicarum artium. in psalm. 103 serm. 1, 7[med.] *coniung.* labore, operatione. 344, 5[in.] *coniung.* conatus. *al.* Hesych. in lev. 17, 13/14 p. 1006[C] [*R.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

huiusmodi -a (*antea*: fraudibus, machinationibus, dolis). Cod. Theod. 16, 8, 25 pr. recenti -e. Vincent. Ler. 20, 25, 4 sine magno -e. Leo M. serm. 60, 3 in illo -e imprudentis audaciae. Conc.S II 3, 3 p. 119, 10 malignorum . . . -a (*gr. II 1, 3 p. 113, 33* τὰς ὁρμάς). Sidon. epist. 1, 5, 11 tibi laborum meorum -a reserabuntur. Cassiod. hist. 4, 24, 11 insidias . . . et -a (*Theodoret. 2, 8, 9* τὴν συσκευήν). Mvtian. Chrysost. hom. 26, 4 p. 400extr. abduxerunt eos a disposito et -e suo (τῆς ἐπιχειρήσεως). Cod. Iust. 11, 43 (42), 6. *al.*

2 *i. q. impetus, vis motus* (*fere abl. sing.*; cum -e *l. 13. gen.* -is *l. 14*): Lvcr. 4, 902 ventus agens magnam magno -e navem (Ov. met. 12, 357 Mart. Cap. 2, 169). Ov. met. 6, 694 tanto -e luctor (Sil. 3, 178 cecidit . . . Graia Saguntos). Paneg. 12, 19, 1 tardo (*cf. 1356, 77*) -e currūs. Don. Ter. Andr. 181 corpus . . ., quod cum -e moveatur. Pavl. Nol. carm. 10, 312 in astra pedes facili -e tollent. 20, 425 lenti -is agmen (Cypr. Gall. exod. 1049 conscendit . . . l. -e collem). Avg. serm. 277, 13, 13 *deus* non . . . quasi terra -e separatur atque transfertur. Cypr. Gall. Ios. 300 *mulos* portantes celeri -e farra. iud. 223 incertum refugo -e pontum. Orient. comm. 2, 197 fallentes tacito -e cursus *temporis.* *oris in pronuntiandis sonis* (*cf. p. 1361, 66*): Mar. Victorin. gramm. VI 33, 21 c . . . et g . . . sono proximae oris -e nisuque dissentiunt.

3 *i. q. gravitas, pondus*: Hor. epist. 2, 2, 93 aspice . . ., quanto -e circum spectemus . . . aedem. Liv. 2, 56, 4 res . . . suo ipsa -e gravis. Don. Ter. Ad. 286 verbum est magni -is et gravaminis ingentis. Hec. prol. 2, 10 τὸ coepi difficultatem facti et -n ostendit. Avg. lib. arb. 2, 18, 49 probavi tibi tanto -e superioris disputationis. Vincent. Ler. 5, 8, 6 ut . . . suspiciones tam magno -e adsererent. 8, 13, 4 ingenti -e iteratae insinuationis. *addam*: Avg. epist. 151, 6 post hunc . . . tanti -is (*i. fatalem*) exitum.

B ***metonymice*** *i. q. res moliendo effecta, structura, opus, apparatus* (Gloss. IV 538, 37 -a: aedificia): Ov. met. 15, 809 cernes illic -e vasto ex aere et solido rerum tabularia ferro. Ivl. Val. 3, 35 celsitudo -is (*antea*: domus). Pavl. Nol. carm. 28, 307 surget in altum fabrica divini -is. Avg. quant. anim. 33, 72 aedificiorum ac -um multimoda miracula. *speciatim i. q. apparatus oppugnatorius*: Cassiod. hist. 5, 45, 3 cum *urbem obsidens* plurima circa hanc -a posuisset (*Theodoret. 2, 30, 4* μηχανήματα περιστήσας). *i. q. institutum*: Gild. Brit. 6 chron. III p. 30, 7 ad . . . confirmanda Romani regni -a. 37 p. 48, 23 opusculi nostri. Primas. in apoc. p. 904C saecularis potentiae -a destruebat.

paronomasia: l. 13. homoeoprophora: l. 10. 34.

1. mōlīmentum, -ī *n.* *a* moliri; *cf.* molimen. *plur. v. l. 55. 57. 59.* Gloss. -i machinationis. -o conatu (*cf. l. 48*). *inde a* Sisenna, Caes.; *poetis deest.* [*e coni. dub.*: Varro rust. 3, 14, 1 *pro* emolumentum (*cf. l. 50*) -um *coni. Palmerius, quod def. Keil in ed. maiore p. 279, sed v. vol. V 2, 522, 65.*]

i. q. actus moliendi, conatus, nisus, labor, machinatio: Sisenna hist. 72 Galli contra magno cum -o (Non. p. 142, 3 pro 'conatu') . . . procedunt. Caes. Gall. 1, 34, 3 exercitum sine magno commeatu atque -o (*Faernus*, emolumento *vel* emulomento *codd.*) in unum locum contrahere. Liv. 5, 22, 5 *Iunonem* motam . . . sede sua parvi -i adminiculis (*cf.* 37, 14, 6 minoris -i ea claustra esse. Sen. dial. 6, 11, 4 magni res -i). 37, 15, 2 cui dubium esse, quin hostes extracturi demersas moles sint et minore -o aperturi portum (*cf.* Novell. Iust. 62, 1, 1 nostro -o. *sim. l. 48*). Vell. 2, 78, 1 provincias, quas magnis -is (*Ruhnken*, momentis *A P*) concusserat. Fronto p. 135, 6 v.d.H. = p. 141, 4 N. ut prima homini ad sapientiam tendenti sint -a, quae ad vitam . . . pertinent ⟨conservandam⟩. Avg. serm. 277, 7, 7 desideria vix sequuntur et -a moliendo perveniunt.

paronomasia: l. 54. 59.

2. molimentum, -ī *n. v. s.* monumentum.

molīna, -ae *f. v. p. 1358, 1.* *R.*

molīnāris, (-e). *a* molina. *i. q. ad molinas pertinens*: Vitae patr. Iurens. 1, 18 alveum torrentis . . ., quo -is advehebatur aqua.

molīnārius, -a, -um. *a* molina, *cf.* ferrarius, lanarius *sim.* *scrib. in codd.* mul- *l. 72, cf. l. 79.* *notatur* CIL III 5866 Neptu(no) sacr(um) molin(arii). [*sard.* molinarzu, *hisp.* molinero, *prov.* moliner, *port.* moleiro, *francog.* meunier, *it.* mugnaio. *Rohlfs.*]

1 *m. pro subst.* -us *i. qui molinas gubernat, molendi artem exercet* (*tam dominus quam servus.* Gloss. ὑδραλέτης. *cf. p. 1338, 42*): Greg. Tvr. Franc. 7, 14 p. 336, 9 duo . . . patres . . . habuit, lanarium simul -umque (*var. l.* mul-; *postea*: molinas gubernavit). Lex Sal. 10 add. 4 p. 20, 24 fabrum . . ., venatorem, -um, carpentarium vel quemcumque artificem (*cf.* p. 21, 3). 22, 1 si . . . in molino annonam alienam furaverit . . ., ipso -o . . . dc dinarios . . . solvat. **2** *n. pro subst. i. q. locus, ubi est mola* (*cf. p. 1338, 52*): Gloss. III 269, 69 μυλώνιον -um.

mōlīnior, -īrī *v.* molior *p. 1358, 63.*

molīnus, -a, -um. *a* mola. *scrib. in codd.* mul- *passim* (*cf. supra l. 66 et vol. II 365, 49*). [*sard.* molinu, *it.* mulino, *hisp.* molino, *port.* moinho, *francog.* moulin. *Rohlfs.*] *i. q. ad molam pertinens, molaris*: Tert. adv. Marc. 4, 35 p. 538, 25 -o saxo ad collum deligato (*cf. Luc. 17, 2* si lapis molaris imponatur circa collum). Gloss. *v. p. 1338, 65.*

fem. pro subst. **molīna,** -ae. Gloss. ὑδραλέσια. *i. q. molendinum, pistrinum*: Amm. 18, 8, 11 -ae ad calles aptandas aedificatae (moli⟨mi⟩na . . . aedificata *Mommsen*). Reg. urb. p. 95, 19 N. *et* Cvrios. urb. reg. p. 95, 16 N. -as. Cassiod. inst. 1, 29, 1 *amnis* et hortis . . . sufficiens et -is ('*lege* molendinis' *Migne*). Greg. Tvr. Franc. 3, 19 -as (*var. l.* mul-) mira velocitate divertit *fluvius.* 7, 14 -as (*var. l.* mul-, molinos) gubernavit (Vitae patr. Iurens. 1, 17 -as piscinasque). 7, 25 -as (*varr. ll.* mul-, molinos) aeclesiasticas.

neutr. sg. pro subst. **molīnum,** -ī. *i. q. molendinum*: Greg. Tvr. vit. patr. 18, 2 p. 734, 27 -um in ipso . . . fluvii alveo stabilire. p. 735, 5 hunc (*var. l.* hoc) -um (*antea*: hanc . . . fabricam). p. 735, 15 restitit . . . rota -i ab inundatione. p. 735, 23 Lex Sal. 22 tit. 22, 1. Gloss. *v. vol VI 2, 1996, 65 sq.*

? masc. sg. pro subst. **molīnus,** (-ī): *v. supra l. 7 sq. 11 et cf. vol. II 365, 49 sq.*

deriv.: molinaris, molinarius. *Szantyr.*

1. molio, -ōnis *m.* *a* molere. Gloss. V 621, 23 -o est custos molendini.

2. mōlio, -īre *v. l. 26.*

ᵐmōlior, -ītus sum, -īrī. [*a* moles. *J. B. H.*] *de orig. cf. l. 39. 43.* *de formis: inter verba IVae coniug. enumeratur* Gramm. suppl. 113, 24. *imperf.* -ibar: Ov. met. 2, 582. *cf. etiam p. 1362, 46.* *fut.* -bimur: Avell. p. 401, 9. *imperat. fut.* -ito: Lex Quinctia (Frontin. aq. 129) 26. *inf. praes.* -irier: Lvcr. 5, 934. *gen. plur. part. praes.* -entum: Ter. Mavr. 91. *formae act.* (Prisc. gramm. II 392, 12 '-o' pro '-or' *apud vetustissimos*): Vvlg. II Esdr. 4, 8 *codd. Cav. et Matrit.* -ierunt. Pavl. Nol. epist. 32, 18 p. 293, 6. 11 -ieram. *cf. etiam l. 50. p. 1362, 46. 70.* *pass. perf.*: Lex Mamil. (grom. p. 263, 16 L. *v. p. 1361, 27*). Avg. c. Petil. 3, 36, 42 p. 196, 8 (*v. p. 1359, 45*). Verec. satisf. 110 (*v. p. 1359, 69*). *praes.*: Ivst. 38, 1, 7 (*v. p. 1360, 23*). Novell. Iust. 74 praef. pr. (*v. p. 1360, 29*). *sunt, qui ita interpretentur* Caecil. com. 192 (*v. p. 1362, 67*). Lvcil. 294 (*v. p. 1362, 70*). Cic. Sest. 41 (*v. p. 1359, 80*). Apvl. met. 10, 9, 2 (*v. p. 1359, 56*). 11, 9, 1 (*v. p. 1362, 65*). *de rectione*: Arvs. gramm. VII 493, 10—13 -or illam rem (*affert* Verg. Aen. 7, 290 [*v. p. 1361, 35*]). -or tibi illam rem (*affert* Verg. georg. 1, 271 [*v. infra l. 78*]). -or illam rem in illam rem (*affert* Verg. georg. 4, 331 [*v. p. 1362, 7*]). *de notione*: Pavl. Fest. p. 140, 11 -iri et molitiones a movendo certum est dici. Non. p. 346, 4 -iri est facere (*affert* Verg. Aen. 1, 414 [*v. p. 1359, 11*]. 1, 564 [*v. p. 1360, 50*]. Cic. Phil. 3, 6 [*v. p. 1359, 6*]. Cato 26 [*v. p. 1360, 7*]). p. 346, 12 -iri, retinere, morari ac repigrare (*affert* Caecil. com. 192 [*v. p. 1362, 67*]. Lvcil. 294 [*v. p. 1362, 70*]). p. 346, 17 -iri, exstruere: dictum a molibus (*affert* Verg. Aen. 1, 424 [*v. p. 1361, 33*]. Acc. trag. 567 [*v. p. 1361, 79*]). Synon. Cic. p. 445, 3 B. struxit. munit. fabricavit. -tus est. machinatus est. commentus est. excogitavit. invenit. repperit. Evgraph. Ter. Andr. 707 -or est conor vel excogito. Gloss. -or μηχανῶμαι. dispono. excogito. paro. -itur moram facit verborum. cogitat, apparat vel instruit agit. -imur aedificamus. fabricamus. statuimus. -iri aliquid cum mora agere. protendere. -ire aedificare. -iebatur temptabatur. *respondet gr.* αἱρεῖσθαι (*p. 1360, 74*). ἀνακινεῖν (*p. 1359, 66*). δημιουργεῖν (*p. 1359, 65*). δρᾶν (*p. 1361, 19*). ἐγχειρεῖν (*p. 1360, 13*). ἐνεργεῖσθαι (*p. 1361, 21*). ἐπέχειν (*p. 1362, 69*). ἐπινοεῖν (*p. 1360, 2*). ἐπιχειρεῖν (*p. 1361, 6*). κατασκευάζειν (*p. 1359, 69*). πειρᾶσθαι (*p. 1361, 3*). πράττειν (*p. 1360, 57*). προτίθεσθαι (*p. 1361, 3*). τεχνάζειν (*p. 1360, 29*). *legitur inde a* Plavto, Ter., Cic.; *deest* Caes. [*in codd. saepe scribitur* moll- (*v. e. g. l. 80. p. 1360, 32*), *interdum* mul- (Sacr. Leon. 456. *in var. l.* Avg. retract. 2, 18). *confunditur cum* mori (*v. e. g. infra l. 80 p. 1359, 58. 1361, 21*), movere (*v. p. 1359, 58. 1360, 6. 1361, 42*), amoliri (*p. 1362, 41.* Frontin. strat. 2, 5, 19. *conicitur* amoliri Sil. 13, 48). *e coni.*: Enn. ann. 621 (*v. p. 1025, 63*). Vell. 1, 15, 3 ⌊id -enti⌋ (⌊ ⌋ *Castiglioni*, in demoliendo *A P*, in eo -endo *Riguez*). Itin. Alex. 49 Alexandrum ad sese *Porum* -iri (moliniri *trad. defend. Rönsch, coll. phil. p. 233*, -iri ire *Peiper*, -iri iter *Mai*).]

I *i. q.* ***conari, cogitare, studere, parare,*** *praesertim res difficiles, magni momenti*: **A** *generatim*: **1** *c. acc.* (*accedunt structurae: alicui e. g. l. 77. 78. 84. alicui rei l. 78. 83 p. 1359, 2 [ger. p. 1359, 31]. aliqua re e. g. p. 1359, 36. 78. 1360, 16 [ger. p. 1359, 37. 1360, 3].* ab *aliquo p. 1359, 47 [aliqua re p. 1359, 26].* ad *aliquid l. 82. p. 1360, 18 [ger. p. 1360, 44].* adversum *aliquem l. 82 [aliquid p. 1360, 2. 12].* adversus *aliquem e. g. p. 1360, 1. 11. 26 [aliquid p. 1359, 70].* contra *aliquem p. 1360, 22 [aliquid e. g. p. 1360, 13. 36 et 58].* de *aliqua re p. 1360, 4. 8.* in *aliquem e. g. p. 1360, 9. 40. 55 [aliquid p. 1360, 19].* in *aliqua re p. 1359, 78. 1360, 15. 37 [ger. p. 1359, 64].* per *aliquem p. 1359, 63. 68. 81 [aliquid p. 1360, 71].* pro *aliquo p. 1360, 25*): **a** *subst.* (*aliquem p. 1359, 54. 67. 73*): Plavt. Bacch. 761 insanum magnum -or negotium. Persa 785 mihi eas machinas -tust. Cic. Cluent. 176 -iri . . . insidias filio (Verg. georg. 1, 271 avibus. Plin. nat. 16, 248. Gaivs epit. 2, 4, 2 vitae pupilli. Avson. 448, 3 p. 394, 12 P. redeunti i. -entes. Vvlg. gen. 42, 31 nec ullas -imur [morimur, mollimur *varr. ll.*] i. II Esdr. 4, 8 -rentur [-ierunt *codd. Cav. et Matrit.*] i. [עֲשִׂ֫ית]. Rvfin. hist. 1, 1, 2 adversum salvatorem. Prvd. c. Symm. 1, 536 ad vitalia plebis. Rvt. Nam. 1, 303 paci. *al.*). Catil. 1, 5 perniciem rei publicae (Sen. Ag. 230 tibi. Svlp. Sev. chron. 1, 27, 3). 2, 1 pestem

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

patriae nefarie -entem (Colvm. 6, 17, 1 non exiguam p. Sil. 7, 264). Mur. 6 Catilinam exitium rei publicae ... -entem (Val. Fl. 5, 625 exitia. Tac. ann. 14, 7, 6 exitium principis. *al.*). Sest. 1 civibus periculum (*cf. p. 1360, 47*). har. resp. 40 discordiam. Pis. 5 Catilinam caedem senatus, interitum urbis non obscure, sed palam -entem (Phil. 3, 6 nihil -iri nisi caedem civium atque interitum civitatis). parad. 46 corruptelam iudicii. ac. 2, 119 ut nulla vis tantos queat motus mutationemque -iri, ... ut *eqs.* (Stat. Theb. 2, 335). nat. deor. 1, 51 *deus* nulla opera -itur (Colvm. 4, 18, 2. *al.* Priscill. tract. 10, 129 intellegentiae opus. *al.*). Att. 7, 11, 1 scelera -iri (Liv. 24, 25, 3. Val. Max. 9, 15, 1 scelus. *cf. p. 1360, 56. 58*). Verg. Aen. 1, 414 -iri ... moram (Serv. auct.: -iri hic pro struere posuit et per hoc facere, ut infra -irique arcem [*v. p. 1361, 33*]. Gloss. IV 453, 16 moram protendere). 2, 109 fugam ... -iri ([Serv.: parare. Serv. auct.: hoc verbo difficultatem rei ostendit]. Ov. am. 3, 6, 69. Gratt. 390 fugas. Colvm. 9, 1, 9. *al.*). 3, 6 classem ... sub ipsa Antandro et Phrygiae -imur montibus Idae ([Serv.: paramus. et bene petiit loca, in quibus et lateret et navigia praepararet. Serv. auct.: fabricamus. Gloss. IV 453, 15 navigare]. 4, 309 etiam hiberno -iris sidere c. [Serv. auct.: aut moves aut paras]). 4, 233 nec super ipse sua -itur laude laborem ([Serv.: praeparat, exercet]. *inde* 4, 273 *interpolatum esse videtur*). 7, 127 -iri ... aggere tecta (*i. praeparare. sed cf. p. 1361, 36*). 7, 158 -itur ... locum (Serv.: praeparat). Moret. 59 aliam -itur opem sibi (Val. Fl. 6, 431). Priap. 35, 3 furta. Ov. am. 1, 7, 35 triumphos (met. 14, 719 Sil. 16, 631). met. 4, 462 -iri ... suis letum patruelibus (Sil. 10, 5 omni l. -itur [*i. intendit*] ab ense). *al.* Liv. 2, 6, 1 bellum aperte -endum (*v. vol. II 1838, 36 sqq.*). 6, 21, 2 defectionem (Cvrt. 9, 10, 19). 6, 34, 5 rem ingentem -undi causa (23, 32, 10 eam rem. 34, 61, 6 novas -iri res [Tac. hist. 4, 38, 1. *al.* Svet. Aug. 14. *al.* Evtr. 9, 5. *al. cf. infra l. 83*]. Cvrt. 5, 7, 1 in rebus -endis efficiendisque. 7, 11, 23. Apvl. met. 11, 28, 4 si quam rem voluptati struendae -iris). 33, 13, 15 transitum (Paneg. 6, 11, 3). perioch. 127 p. 117, 4 consilia nefaria adversus Caesarem -tum (Edict. imp. Diocl. I 13). *al.* Cels. 1 prooem. 43 medicum non caedem, sed sanitatem -entem (3, 2, 4 magis ... ad rem pertinet vim totius corporis -iri quam proprie partis aegrae sanitatem). 1, 3, 17 vorandi facultatem. 2, 12, 1 deiectionem (6, 6, 37^{B} medicamentis ... -iri deiectiones). 3, 18, 12 somnum -untur potui dando aquam. Phaedr. 4, 9, 7 illa fraudem -ens (Sil. 8, 177 fraudes [Vvlg. prov. 1, 18 contra animas suas]. *cf. l. 51*). Sen. nat. 5, 18, 9 nullum ... malum (Vvlg. prov. 3, 29 ne -aris [תַּחֲרֹשׁ] amico tuo m. *cf.* Victorin. Poetov. in apoc. 11, 4 malitiam ... arcane -itur. *v. etiam infra l. 77*). epist. 90, 26 non arma nec muros nec bello utilia -itur *sapientia* (Stat. Theb. 9, 864 Flor. epit. 4, 4, 2). *al.* Cvrt. 6, 6, 28 aditum per saxa -tus (9, 5, 19. Avg. c. Petil. 3, 36, 42 p. 196, 8 quo aditu perscrutato aut -to. *aliter p. 1362, 28*). Colvm. 6, 17, 4 caeciliae morsus tumorem suppurationemque -itur (mollitur, demolitur *varr. ll.*). Petron. 107, 9 gratiam a legato -iebantur. Val. Fl. 3, 154 vulnus. Sil. 1, 13 medio finem bello excidiumque vicissim -tae gentes (Stat. Theb. 7, 387 avis). 10, 89 proelia (13, 198). 11, 196 facinus (Svet. Cal. 49, 2 ingentia facinora ausus et aliquanto maiora -ens. Ivst. 13, 3, 8). Stat. Theb. 8, 504 nefas (10, 795. Drac. Romul. 10, 344 quam ... fraudem quodve n. -iris?). 12, 770 horridus Aegides ferrata ... arbore magnos -itur iactus. Tac. hist. 1, 5, 1 praefecti imperium sibi -entis. ann. 12, 22, 1 Agrippina ... Lolliae infensa ... -itur crimina et accusatorem. 13, 1, 1 Agrippina ... Silano necem -ta (Gell. 13, 25, 20 Svlp. Sev. chron. 1, 8, 4). *al.* Apvl. met. 10, 9, 2 *eum* aliquod -iri flagitium. Min. Fel. 11, 1 ruinam (Cypr. zel. 1 p. 419, 13 ruinas). Tert. castit. 9 l. 7 ad inlecebras -endas (moriendas *NF*, movendas *R*). Arnob. nat. 4, 11 p. 149, 19 talia *monstra* ... -imini (*coniung.* confingitis). Hil. myst. 1, 34 *deus* arcanum operationis suae in tempora reservatum -itur in praesens (*i. revelat*). trin. 2, 4 p. 53^{B} dum substantias diversitatum in rebus tam communibus -untur *haeretici (i. fingunt)*. *al.* Schol. Cic. Bob. p. 169, 20 vim -iri ... per armatos homines (Cod. Theod. 3, 11, 1, 2 = Iust. 5, 7, 1, 3 in huiusmodi contrahendo matrimonio). Rvfin. Basil. hom. 1, 2 psalmus tristitiam quae secundum deum est -itur (*gr. p. 213^{A} δημιουργεῖ*). 3, 17 persecutionem -itur in nostros (*gr.* ἀνεκίνει). Clavd. 28, 88 Fortuna novum -ta tyrannum. $Conc.^{S}$ I 3 vers. Tur. p. 157, 3 deus non per alios salutem nostram, sed per semet ipsum -tus est (*gr. I 1, 2 p. 85, 12 κατεσκεύασεν*). Verec. satisf. 110 omnis -tus mihi sit veniabilis error. Cod. Iust. 11, 32, 3, 1 ne quis adversus commoda civitatum quicquam -iri possit incommodum. *al.* *i. q. carmine vel oratione tractare* (*cf. p. 1361, 11*): Calp. ecl. 4, 83 si quis Atlantiaci pondus -itur Olympi (*cf. v. 82* si quis canit aethera). Stat. Ach. 1, 19 te *imperatorem* ... -imur. Apvl. apol. 49 Plato philosophus in ... Timaeo caelesti ... facundia universum mundum -tus.

b *neutr. adi. vel pronom.*: Aem. Pavl. or. frg. Val. Max. 5, 10, 2 ne quid mali (*cf. supra l. 40*) fortuna -retur (Cic. Verr. I 16 q. -atur. II 1, 154 in hostium praeda. 5, 174 artificio, consilio, potentia *eqs.* Cluent. 194 [*coniung.* agat *ut* Catil. 3, 4]. Sest. 41 ab illis ne q. meo nomine -rentur [-retur *trad., quod passiva notione non utique spernendum esse videtur A. Klotzio*], sibi cavendum putaret. Att. 7, 7, 4 per suos tribunos. Phil. 11, 3 q. ... hunc aliud -iri, quid optare censetis ...? [*cf.* Ov. met. 10, 320]. *al.* Lvcr. 6, 646 q. -retur rerum natura novarum [*cf. supra l. 28*]. Liv. 6, 9, 4 cum q. novi -rentur. Pavl. Fest. p. 221, 4 si q. -rentur adversus ipsum. Macer dig. 1, 18, 14. Rvfin. hist. 2, 2, 3 ne quid adversum doctrinam Christi contrarium -retur [*gr.* ἐπινοῆσαι]. Clavd. Don. Aen. 4, 275 p. 391, 1 tractando. *al.*). Cic. S. Rosc. 22 ut ... aliquid huiuscemodi -antur (Verr. II 1, 40. Mil. 67 si hunc de tua vita nefarie ... -tum aliquando a. putas. rep. 1, 31 triumviris ... a. cotidie novi entibus [*Moser*, moventibus *trad.*]. ac. 2, 22 ut -atur a. et faciat [*opp.* ut tantum modo animo rem cernat]. Cato 26 [*coniung.* agens *ut* nat. deor. 1, 77 off. 3, 102 Amm. 31, 10, 12]. Att. 7, 1, 5 de triumpho. *al.* Sen. Med. 181. Oed. 28 a. in nos fata -iri parant. Amm. 15, 5, 3 perniciosum a. 19, 11, 1 a. ... inicum [Vvlg. II Macc. 3, 4 iniquum a. Clavd. 15, 289]. Clavd. Don. Aen. 1, 65 p. 26, 16 adversus nepotem Iovis. Rvfin. hist. 4, 13, 6 a. adversum Romani regni statum -iri [*gr.* ἐγχειροῦντες]. Cod. Theod. 16, 2, 35 = Iust. 1, 3, 14 contra quietem publicam [Novell. Theod. 23, 2 Cod. Iust. 5, 17, 8, 2 Inst. Iust. 4, 18, 3]. *al.*). 91 multa ... vis belli ac turba -itur (Pis. 5 in re publica [Planc. 33]. Sall. Catil. 27, 2. Liv. 42, 11, 8 m., quae non vi, non dolo Philippus ... potuisset -iri. Sen. epist. 14, 15 *coniung.* agenti. Firmil. Cypr. epist. 75, 10 p. 818, 1 ad deceptionem fidelium -iebatur. Amm. 14, 7, 10 m. in eius -iebatur exitium [31, 16, 4]. *al.*). Verr. II 1, 133 quod -are (Vatin. 24. Phil. 5, 25 quod hic non aut fecerit aut faciat aut -atur et cogitet. Gell. 1, 11, 1 ut excitarentur ... animi, quod cornua et litui -untur. Cypr. epist. 69, 8 p. 757, 22 contra deum. Ivst. 38, 1, 7 [*usu passivo, nisi subest ellipsis vel corruptela*]. Mvtian. Chrysost. hom. 2, 1 p. $243^{in.}$ quando ... sermo ... non potest ... quod -itur exprimere. *al. cf.* Cic. Cael. 35 quae -iris [Vell. 2, 13, 2 pro senatu. Avg. civ. 19, 5 p. 364, 3 D. adversus eum. Cod. Theod. 9, 35, 2 pr. = Iust. 9, 41, 16, 1 quae nefanda dictu sunt (*i. magiam*) ... -entes (*part. praes. pro subst*). Novell. Iust. 74 praef. pr. ex his quae a natura rerum ... -untur (ἐκ ... τῶν ... τεχναζομένων). *al.*]). Cluent. 178 id struere et -iri (nat. deor. 2, 59 multitudo nec cessantium deorum nec ea, quae agant, -entium cum labore operoso ac molesto [Liv. 32, 26, 16. *al.*]. Cels. 3, 21, 7 id ipsum ... -iri [*J*, moll- *FVP*] cibo. *al.*). leg. agr. 2, 10 aliud (Phil. 11, 3. Liv. 2, 3, 6 alia [10, 10, 6]. *al.*). Catil. 1, 8 nihil agis, nihil -iris, nihil cogitas (1, 15 [*v. app. crit.*]. Vatin. 21 in re publica. nat. deor. 1, 2 utrum *di* nihil agant, n. -antur. Hor. ars 140 inepte. Qvint. decl. 266 p. 87, 13 contra patriam. Tert. anim. 43, 11 deus ... n. sine exemplaribus in sua dispositione -tus. Firm. math. 1 prooem. 4 *coniung.* curare. Clavd. Don. Aen. 4, 275 p. 390, 24 *coniung.* disponere. *al. cf. etiam p. 1359, 6*). Phil. 2, 48 quiddam (Vlp. dig. 43, 24, 1, 1 quaedam [Amm. 16, 7, 1 q. in Iulianum]). 14, 14 Catilinam haec -entem (de orat. 2, 206 *de concitandis animi motibus*. Nep. Alc. 10, 1 hoc [Sen. dial. 11 (12), 15, 2 hoc quoque adversus te crudeliter fortuna -ta est, quod *eqs.*]. *al.*). rep. 1, 28 omnia (Liv. 25, 22, 6 Casilino o. deportantem -entemque ad oppugnandam Capuam [*vix ad p. 1362, 33 referendum*]. 40, 9, 9 o. -iris et temptas. *al.*). fin. 1, 50 quippiam. 2, 112 sapientem ... tanta -tum (Ov. am. 2, 13, 3 tantum ... pericli [Liv. 1, 47, 6. Act. Petr. 17 p. 64, 28 domui meae]. *cf.* Sen. Phoen. 503 quanta [benef. 4, 25, 2]. Svet. Iul. 31, 2 quantum). Tusc. 1, 16 maiora (Svet. Iul. 9, 1. *cf.* Cic. Att. 16, 8, 1 magna. Carm. inc. Sen. nat. 3 praef. 3 maxima). 1, 91 aeterna. Verg. Aen. 1, 564 talia (Cod. Theod. 9, 38, 8 = Iust. 1, 4, 3, 3 adversus quem *dominum* t. -tus est). Liv. 10, 20, 8 sua quemque -entem (*i. curantem*). 23, 39, 4 movere ac -iri quicquam. Vell. 2, 129, 2 nova -entem (Sil. 2, 149 -tus. Tac. ann. 12, 32, 1. *al. cf. etiam supra l. 6. p. 1359, 28. 84*). Tac. hist. 2, 101, 2 eadem -enti (4, 41, 2. Ivst. 14, 4, 11 in Antipatrum). Amm. 31, 7, 6 quicquid -rentur (Pavl. Nol. carm. app. 3, 87 q. scelerum -itur, perficit, audet. *al.*). Rvfin. hist. 3, 23, 11 grandia quaeque -itur (*gr.* πράξας). Boeth. cons. 1, 4, 28 W. impios scelerata contra virtutem ... -tos.

2 *c. praep.*: Cic. Verr. II 1, 131 aliquid se inventurum in quo -iri praedarique posset (4, 95 in demoliendo signo. Sidon. epist. 1, 9, 3 in filiis ... provehendis). rep. 2, 60 Cassium de occupando regno -entem. Hier. in eccles. 9 p. 1089^{A} *diabolum* adversus ecclesiam -entem. Cod. Theod. 9, 16, 3 = Iust. 9, 18, 4 pr. contra hominum ... salutem.

3 *c. sententia finali*: Cic. Flacc. 94 cum alia multa certi homines, tum hoc vel maxime -untur, ut vestrae ... mentes ... inimicissimae reperiantur (Phil. 8, 8 id -itur, id pugnat, ut *eqs.* Att. 9, 6, 6 illud. epist. 1, 5^{b}, 2 id. Nep. Lys. 1, 4 nihil aliud -tus est quam ut *eqs.* Liv. 24, 23, 11 illud -iri ... eos atque struere, ut *eqs.* 32, 30, 7 id agere ac -iri coepit, ut *eqs.* Avell. p. 4, 27 precibus apud eos -itur et pretio, ut *eqs.* *al.*). Vlp. dig. 43, 24, 1, 8 per vim -tus est, ne prohiberi possit.

4 *c. inf.*: Cic. orat. 37 de quo -imur aliquid exquisitius dicere (Ov. ars 1, 266 Hil. trin. 2, 18 p. 62^{C}. $Conc.^{S}$ I 5 p. 267, 13 [*gr. I, 1, 6 p. 127, 7* ἑλέσθαι]. *al.*). Phil. 14, 33 redire (Avg. civ. 2, 24 p. 87, 28 D.). Tim. 4 qui aliquod munus efficere -itur (13 Clavd. Mam. anim. 1, 18 p. 66, 1. *cf.* Liv. 29, 27, 4 facere [Marcian. dig. 48, 3, 6, 1 Avg. civ. 5, 9 p. 207, 25 D. *al.*]). Lvcr. 2, 1024 nova res -itur ad auris accedere. Ov. met. 2, 582 reicere ex umeris vestem -ibar. 12, 249 tauri rumpere sacrifica -itur colla securi (*cf.* Evtr. 9, 2, 2 erumpere). 15, 804 Aeneaden -itur (conatur *cod. Harleianus*) condere nube (Ivst. 2, 15, 1). *al.* Sen. epist. 31, 1 non desidero maiorem melioremque te fieri quam -iebaris. Val. Fl. 3, 491 fallere. 6, 625 subducere (*cf.* Sil. 16, 611 ducere. Synod. Hil. coll. antiar. p. 65, 9 inducere). Sil. 5, 485 proferre (*cf.* Ps. Orig. tract. 5 p. 45, 22 inferre [Cassian. conl. 7, 12, 3]). Avg. civ. 9,

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

18 p. 393, 18 D. nos avocare atque avertere -untur (*cf.* CONC.^{S} II 3, 3 p. 115, 1 doctrinam rectam pervertere -untur [*gr. II 1, 3 p. 110, 31* πειρωμένοις]. p. 116, 12 subvertere [*gr. II 1, 3 p. 111, 31* προέθεντο]). 20, 1 p. 405, 28 D. defendere (retract. 2, 18 se d. *al.*). *al.* CONC.^{S} I 5 p. 282, 3 ut . . . criminibus blasphemiae eum -rentur obstringere (*cf. p. 137, 10* conarentur; *gr. I 1, 7 p. 58, 19* ἐπιχειρεῖν). *al.* *c. gerund.*: AVG. civ. 22, 24 p. 612, 32 D. quae in theatris mirabilia spectantibus, audientibus incredibilia facienda et exhibenda -ta sit *industria humana*.

5 *c. interrog. indir. i. q. tractare* (*cf. p. 1359, 71*): STAT. Theb. 4, 37 Calliope, quas ille manus, quae moverit arma Gradivus . . ., sublata -ire lyra!

6 *absol. vel obiectis supplendis*: PLAVT. Curc. 188 viden ut misere -untur (*de re amatoria*). TER. Haut. 240 dum -untur, dum conantur, annus est (SCHOL. p. 116, 15 dum festinant conari et contra vires aliquid laboriose facere). CIC. Verr. II 5, 88 ceterae naves uno in loco -iebantur (*cf. p. 1362, 59*). fam. 6, 10, 2 (*coniung.* agam *ut* LIV. 29, 30, 5). 6, 12, 2 pro ratione temporum. SALL. Iug. 11, 8 *coniung.* parare. SEN. nat. 3 praef. 3. SVET. Nero 31, 4 (*partic. praes. pro subst.*). APVL. mund. 31 p. 359 ad -endum (*gr. 6 p. 399b 13* πρὸς τὸ δρᾶν). ITALA II Thess. 2, 7 (Victorin. Poetov. in apoc. 11, 4) arcanum malitiae iam -itur ([moritur *var. l. in rec. Hier.*]. *Vulg.* operatur, *gr.* ἐνεργεῖται). CAPITOL. Pius 5, 5 Alanos -entis (bella -entis *Helm*) saepe refrenavit. *al.*

B *specialia*: 1 *i. q. exstruere, fundare, facere, condere, creare aliquid* (*aliquem infra l. 62. accedunt structurae: alicui l. 43. 62. alicui rei l. 70. aliqua re e. g. l. 37. 49. 51. de aliqua re l. 54. 57. 64.* ex *aliqua re e. g. l. 42. 53. 57.* in *aliqua re [ger.] l. 69.* per *aliquid l. 55*): LEX Mamil. (grom. p. 263, 16 L.) neve quid in eis -tum . . . habeto (LEX Quinctia [Frontin. aq. 129] 26 neve quis in eo loco . . . q. obponito, -ito [*Schultz*, -it *trad.*], obsaepito. VLP. dig. 39, 1, 1, 17 qui . . . in publico vel in privato q. -itur. *cf.* SEN. dial. 6, 26, 7 cum deo visum erit iterum ista -iri. PAVL. NOL. epist. 32, 18 p. 293, 11 ut quae corporaliter -ieram in terris latenter in caelis per ipsum *deum* aedificentur). VERG. Aen. 1, 424 -iri . . . arcem (SERV.: molibus factis extollere. SERV. auct.: '-iri' est exstruere, huic contrarium demoliri. GLOSS. IV 453, 13 -iri arcem: exstruere, parare civitatem. *cf. p. 1359, 13*). 3, 132 muros. 7, 290 tecta ([*sed cf. p. 1359, 22*]. SEN. epist. 90, 7. *v. etiam l. 44*). HOR. carm. 3, 1, 46 cur invidendis postibus et novo . . . ritu -ar atrium? ars 399 oppida. OV. met. 11, 199 moenia. LIV. 25, 36, 7 ubi ad -endum clitellae defuerant. 32, 16, 10 ad nova -enda opera (CVRT. 5, 1, 35 opus [TAC. hist. 3, 26, 2. *al.*]. 9, 6, 23. PAVL. NOL. epist. 32, 18 p. 293, 6 haec . . . o. visibilia de terrenis in terra labore -ieram [*ex* meliora *L*]. *al.*). VELL. 1, 11, 5 aedem ex marmore (FLOR. epit. 1, 7, 9 -entibus [mov- *B*]). 2, 1, 2 amoenissimam porticum (2, 8, 3). 2, 130, 1 templum patri. SEN. dial. 2, 12, 2 in lapidibus ac parietibus et tectis -endis (TERT. cult. fem. 1, 6, 1). CVRT. 8, 9, 7 insulas. PLIN. nat. 36, 66 apud -entes (*i. structores*). VAL. FL. 1, 94 puppem. TAC. hist. 2, 40 vallum. ann. 11, 20, 1 castra (ITIN. Alex. 47 SVLP. SEV. chron. 1, 21, 5). 11, 20, 3 effodere rivos, quaeque in aperto gravia, humum infra -iri. GELL. 10, 18, 4 *Artemisia* -ta . . . est ingenti impetu operis . . . sepulcrum. 19, 10, 2 balneis . . . -endis. TERT. apol. 21, 10 deum universitatem hanc mundi verbo et ratione et virtute -tum *esse* (*cf.* 21, 11 per quae omnia -tum *esse* deum ediximus. adv. Hermog. 9 p. 136, 17 *deus* -tus est mundum [adv. Marc. 1, 15 p. 310, 6 ex aliqua materia subiacente. 1, 15 p. 310, 11 de nihilo. *al.*]. resurr. 11 p. 40, 17 ex nihilo deus -tus est cuncta). coron. 8 l. 15 navem. adv. Hermog. 45 p. 174, 21 per quas *manus* operatus est atque -tus est *deus*. mart. 3$^{in.}$ fossam. resurr. 6 p. 33, 26 Phidiae manus Iovem . . . ex ebore -itur. SOL. 15, 15 pocula . . . de inimicorum capitibus -untur. AVSON. 438, 3 p. 388, 12 P. caelestia . . . arma -itur *Vulcanus*. Mos. 320 villas. AMM. 23, 6, 67 arborum fetus aquarum asperginibus crebris velut quaedam vellera -entes (*i. subigentes, sed* mollientes *edd. Bonon. et Gelen., fort. recte*). PRVD. ham. 166 *sapientia dei* aerios . . . -ta ministros (*i. angelos*). CLAVD. 10, 274 tibi -itur . . . serta. 28, 371 arcum *triumphalem*. rapt. Pros. 3, 364 qui . . . -itur tellure ratem. *al.* AVG. civ. 21, 6 p. 499, 6 D. mechanicum aliquid de lapide asbesto ars humana -ta est. *al.* COD. Theod. 15, 1, 29 aedificia. *al.* *sonos, verba sim.* (*cf. p. 1357, 19*): STAT. silv. 5, 5, 27 singultantia verba -or (FRONTO p. 59, 7 v.d.H. = p. 65, 8 N. v. . . . alii vecte et malleo, ut silices, -untur. GELL. 17, 10, 8 sententias et v.). TER. MAVR. 91. 134 sonum. *alia*: AVG. civ. 5, 7 p. 199, 17 D. in eligendis diebus nova quaedam suis actibus fata -untur *astrologi*. pecc. mer. 3, 10, 18 p. 145, 4 opus (*i. librum*).

2 *i. q. agrum colere, arare*: LVCR. 5, 934 nec scibat ferro -irier (*ed. Brix.*, mollirier *AJ*, *Pontanus*, mollerier *BV*) arva. VERG. georg. 1, 494 agricola . . . terram -tus aratro (LIV. 40, 29, 3 COLVM. 1 praef. 17. 2, 4, 10. *al.* AVIAN. fab. 12, 1 rusticus impresso -tus [moll- *var. l.*] vomere t.). *translate de cultura animi*: OV. ars 2, 119 iam venient rugae, quae tibi corpus arent: iam -ire animum, qui duret.

II *i. q.* **movere**: **A** *generatim*: ACC. trag. 567 stellas septem, unde horrifer aquilonis stridor gelidas -itur nives (*sed cf. p. 1358, 44*). LIV. 33, 49, 7 ad animum eius -endum. 36, 24, 3 corpora ex somno. SEN. epist. 121, 6 aegre -itur artus suos. CVRT. 3, 11, 15 equi pariter equitesque Persarum . . . agmen . . . aegre -iebantur. 4, 7, 7 quod *sabulum* . . . aegre -untur pedes (*i. cum labore perambulant*). 4, 9, 1 quas *gentes* aegre per praefectos suos -iebatur. 5, 7, 8 classem et exercitus. 9, 9, 13 navigia languide -iebantur. PLIN. nat. 11, 108 maiora *onera* . . . postremis pedibus -untur *apes*. 31, 79 -entes *salem*. SIL. 1, 645 -itur populos (*i. ad bellum excitat*). APVL. flor. 15 p. 53 digitis nervos (*in arte musica*).

B *specialia*: 1 *i. q. iacere, iactare, mittere* (*in imag. l. 9; aliqua re l. 7 et 12.* adversus *aliquem l. 12.* in *aliquem l. 13* [*aliquid l. 7. 10. 11*]): VERG. georg. 1, 329 pater . . . corusca fulmina -itur dextra. 4, 331 validam in vites -ire bipennem. Aen. 10, 131 ignem (*i. malleolos, phalaricas, faces.* SERV. auct.: quid est -iri? num inicere, an temptare iacere?). 12, 852 si quando letum horrificum morbosque deum rex -itur. OV. met. 5, 367 in . . . pectus . . . -ire sagittas. fast. 3, 35 meus ferrum patruus -itur (moll- *A*) in illas *palmas*. SEN. Phaedr. 200 tela -itur manu (VAL. CEM. hom. 18, 2 p. 747^D adversus singulos. CLAVD. MAM. anim. 1, 1 p. 22, 17 in alios). STAT. Theb. 6, 539 robora (*i. clavam*).

2 *i. q. regere, tractare*: VERG. Aen. 12, 327 manibus -itur habenas (SERV.: regit. et est acyrologia: nam proprie '-itur' est parat. SERV. auct.: alii '-itur' movet intellegunt vel arripit vel aptat). OV. am. 1, 6, 65 -itur lucifer axes. met. 2, 135 nec summum . . . -ire per aethera currum (cursum *Merkel*^{2}).

3 *i. q. labefactare, effringere, subruere, evertere* (*de conatu e. g.* LIV. 27, 28, 10 *l. 25 et* TAC. hist. 2, 22, 2 *l. 25*): LIV. 6, 11, 8 fidem (*Sigonius Faernum secutus*, idem *codd. et edd. vett.*) -iri (*codd.*, *sed* regnum mori *F*^{3}, demoliri *Faernus*) coepit. 6, 33, 11 Romanos subeuntes moenia -entesque obices portarum (*cf.* 23, 18, 2 -iri portas et claustra refringere [24, 46, 5 portam. 27, 28, 10 TAC. hist. 2, 22, 2]). 25, 36, 13 quas *fores* nulla -iri potuerant vi (TAC. ann. 1, 39, 3. 2, 82, 4). SEN. Tro. 682 (*loq. Andromache*) rumpe fatorum moras, -ire terras, Hector (*i. perrumpe*). CVRT. 6, 8, 20 clausum aditum domūs (*aliter p. 1359, 43*). 7, 5, 33 fundamenta murorum ab imo -untur. LVCAN. 3, 489 -iri nunc ima parant et vertere ferro moenia. SIL. 5, 385 -tus (iaculatus *Withof*) Iuppiter altas fulmine nunc Alpes. 17, 242 telo -tus regna tridenti *Neptunus*. TAC. hist. 4, 29, 3 sonus -entium *vallum*.

4 *i. q. amovere, deportare, solvere, evellere* (*cf. p. 1360, 44; de conatu l. 35*; aliquem *l. 41*): LIV. 9, 3, 3 montes -iri sede sua. 22, 3, 12 signum omni vi -ente signifero convelli nequire. 25, 36, 10 onera obiecta. 28, 7, 7 -entibus ab terra navis. 28, 17, 15 ancoras (*cf.* 28, 36, 11 ne in -endo mora esset). CVRT. 4, 3, 10 tum levatos onere stipites truncosque arborum haud aegre -iebantur. PLIN. nat. 34, 40 propter difficultatem -endi (moll- *VRd*, mov- *B*^{2} *Broterius*) *colossum*. VAL. FL. 6, 650 saxum . . . concussa -itur humo (*i. saxum e terra eruit*). GELL. 19, 1, 11 his . . . verbis Stoicus divitem illum Asiaticum a sese -tus (amolitus *γ*) est.

III *i. q.* **viam ingredi, proficisci** *sim.*: **A** *aliquid*: *iter, viam*: VERG. Aen. 6, 477 inde datum -itur iter ([SERV.: peragit]. AETNA 112 SEN. Oed. 996 STAT. silv. 5, 2, 61. CLAVD. 7, 68 princeps -itur [molibat *B*^{1}] i.). 10, 476 (477) *hasta* viam clipei -ta per oras (SIL. 4, 788 vias [AMM. 23, 6, 40 *amnis* v. sibi . . . impetu ingenti -tus]. APVL. apol. 50 *vitiligo* ad summum caput viam -ta. AMM. 15, 11, 16 *Rhodanus* v. sibi impetu veloci -itur. CLAVD. rapt. Pros. 1, 278 superas . . . ad auras. AVG. civ. 16, 4 p. 130, 23 D. in caelum. ord. 2, 14, 39 p. 174, 24 *ratio* sibi v. per suas possessiones ordinemque [*ad notionem p. 1361, 23 allatam*] -ta est). *gradus, gressus sim.*: SEN. Phaedr. 431 gradus (AVG. civ. 9, 15 p. 388, 33 D.). STAT. Theb. 1, 457 ad limina . . . -tus gressus (6, 705 ad certamina. silv. 5, 3, 269 in Tartara. CLAVD. rapt. Pros. 3, 438 ab Aetna. SVLP. SEV. epist. 2, 5). TERT. pall. 3, 3 *chamaeleon* -itur incessum stupens. AVSON. Mos. 140 cum tranquillos -iris (mol- *L*) in amne meatus (*de siluro*). **B** *c. praep.* (*cf. etiam* CIC. Verr. II 5, 88 *p. 1361, 16.* ITIN. Alex. 49 *p. 1358, 63*): LIV. 37, 11, 13 dum -untur a terra *naves* (PS. HIPPOCR. epist. 4 p. 12, 11 N. si quando . . . morbus a ventre -itur [*i. oritur, incipit*]). TAC. hist. 2, 35, 1 in quam *insulam* gladiatores navibus -entes. MART. CAP. 8, 853 sidera . . . non . . . adversum mundum . . ., sed obliquo per zodiaci defixa -untur. **C** *absol.*: LIV. 28, 44, 6 ⌊ut -entem hinc Hannibalem⌋ (*totum locum del. Luchs, alii alia temptaverunt*). APVL. met. 11, 9, 1 iam sospitatricis deae peculiaris pompa -iebatur.

IV *i. q.* **retinere, morari**: **A** *c. acc. i. q. retinere*: CAECIL. com. 192 ita quod laetitia me mobilitat, maeror -itur metu (*cf.* NON. *ad loc. p. 1358, 42*). AVIEN. Arat. 1634 cum matutinos -itur lucifer ortus (*gr. 865 [866]* ἐπέχοντι). **B** *absol. i. q. morari*: LVCIL. 294 muginamur, -imur (molimus, olimur *varr. ll.*), subducimur (*cf.* NON. *ad loc. p. 1358, 43*). AVIEN. Arat. 134 haut mora longos pigra tenet gyros neque ceu -ta parumper flectitur *Cynosura*.

part. praes. **mōliēns**, -entis *pro subst. v. p. 1360, 28. 1361, 18. 45.*
paronomasia p. 1357, 59. *homoeoprophora l. 67. p. 1358, 77. 1359, 7. 11. 1360, 52. 1361, 13.*
deriv.: molimen, molimentum, 1. molitio, 1. molitor.
compos.: ad-, a-, com-, de-, e-, ob-, prae-, re-, supermolior, immolitus. *Lumpe.*

mōlis, -is *f. v. s.* moles (*p. 1338, 79 sqq.*).

? **molisimila** id est amelo (*i.* ἄμυλον) GLOSS. III 569, 53. *cf.* amylum. *et* simila. *videtur compos. ex* mola *et* simila.

*1. **mōlītio**, -ōnis *f.* *a* moliri. *de orig. v. p. 1363, 1.* *plur.*: PAVL. FEST. (*p. 1363, 1*). VAL. MAX. (*p. 1363, 32. 34*). DECL. in Catil. (*p. 1363, 38*). IVL. VAL. (*p. 1363, 24*); *inde passim.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 140, [*R.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

11 -es a movendo certum est dici. SERV. auct. Aen. 3, 656 mole -e agitatione GLOSS. μηχάνημα. μηχανή. excogitatio. meditatio mali. GLOSS.^{L} III Abol. MV 32 (= V Aa M 556) dispositio. *gr. repondet*: ἐπισύστασις (*infra l. 54*), κακομηχανία (*infra l. 53*), μηχάνημα (*infra l. 81*). *legitur inde a* CIC., LIV., VITR. *in versibus non nisi nom.* -ŏ: IVVENC. 1, 696 (*in vs. spurio*). PAVL. PELL. 276 PAVL. PETRIC. Mart. 6, 269. [*e coni.*: GLOSS. V 605, 1 -es (*Graur, Mél. ling. 1936 p. 8*, monitiones *Heraeus*, mull- *cod.*) arcanum secretum (*Graur*, Hadrianum decretum *Heraeus*, ardianum serretum *cod.*) sive constitutionis].

I *i. q.* ***actio moliendi*:** **A** *i. q. actio, ratio, facultas tractandi vel efficiendi aliquid* (*accedit gen. subi. infra l. 18. 60. al., rei l. 22 sq. 52; gen. obi. saepissime e. g. l. 16 sqq. 31 sqq. 64; gen. gerundii l. 61*): **1** *generatim*: **a** *i. q. fabricatio, praeparatio, machinatio*: **α** *rerum corporearum*: CIC. nat. deor. 1, 19 quae -o, quae ferramenta ..., qui ministri tanti muneris fuerunt? (*cf.* LACT. inst. 2, 8, 60 qua -e tantum hoc opus fecerit *deus*). 1, 23 tanta est facta rerum -o (2, 133. Tim. 9 originem r. et -em novam). VITR. 6, 11 (8), 3 fulturarum. FLOR. epit. 4, 8, 5 cuius *classis* -o ipsa magnifica. VLP. dig. 39, 1, 21, 1 -o eius *aedificantis* non impeditur. TERT. adv. Hermog. 44 p. 174, 11 ante mundi -em *dei* (*cf.* Marc. 1, 11 p. 305, 14 per aliqua propriae -is indicia. CHALC. comm. 26 nisi eum *mundum* ... manibus ceterorumque artuum -e construxerit *deus*. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 11, 1 opificis verbi dei -e). pall. 5, 2 tota -o eius *pallii* operire est solutim. IVL. VAL. 1, 28 coeptis -bus. SYMM. rel. 26, 3 novarum -um cura (COD. Theod. 15, 1, 31, 1). PS. RVFIN. (*fort.* IVLIAN.) in Am. 5, 12 operis. PAVL. NOL. epist. 31, 5 p. 272, 26 laborem istius -is hausit. MACR. Sat. 5, 13, 19 conatum insanae -is. COD. Theod. 13, 6, 7, 1 (= IVST. 11, 3, 2, 3) extructio, cuius est ardua difficilisque -o. *in imag.*: CASSIAN. conl. 9, 2, 3 haec turris spiritalium virtutum -bus extruenda.

β *consiliorum (praecipue improborum), facinorum*: SEN. contr. 2, 5, 19 consili. VAL. MAX. 3, 3, 1 propositi. 3, 6, 1 inter consilia ac -es tantae rei (HIL. in psalm. 67, 29 subitarum. RVFIN. hist. 2, 26, 1 novarum [OROS. hist. 7, 36, 4]). 6, 5 ext. 2 cum ... opes clandestinis -bus ad principatum Graeciae capessendum nutriret. 7, 6, 5 magistra novae -is necessitate usus (HIL. trin. 3, 13 ALC. AVIT. c. Eut. 2 p. 29, 19). 9, 12 ext. 1 tamquam magno apparatu aut exquisita -e opus sit, ut *eqs.* PETRON. 95 quid sibi vult tam furtiva -o? DECL. in Catil. 60 noctem impiarum -um tuarum consciam (*seq.* conatus *ut* 72). PANEG. 4, 7, 4 quidquid instruxerat diuturni sceleris longa -o. IVL. VAL. 2, 27 *Persis* -o (*sc. persecutio Alexandri*) tardior (*cf. infra l. 69*) ... erat. HIL. myst. 1, 4 sacramenti -o. in Matth. 4, 14 coelestis -is arcanum. in psalm. 57, 2 cogitationum -es. *al.* ZENO 1, 6, 3 adversus dominum ... variis -bus pugnant. SYMM. rel. 34, 8 socerum meum ... petit ista -o. AMM. 14, 9, 4 adminicula futurae -i pollicitus (*seq.* cogitatorum socium). RVFIN. Basil. hom. 5, 7 instabilis *sermo* arte quadam semper et diversis ligaturis ac -bus (πολὺ τὸ ἐπίπλοκον καὶ ἐγκατάσκευον ἔχων) profertur. Clement. 4, 29 excelsioribus usi sunt magi -bus. COD. Theod. 2, 26, 5 (= Iust. 3, 39, 6) cunctis -bus et machinis amputatis. 12, 1, 161 fraude callidae -is. 12, 3, 1 (= Iust. 10, 34, 1, 2) occultis (AVELL. p. 45, 29). 16, 5, 9 pr. sine fraudis -e. OROS. hist. 5, 17, 8. *al.* LEO M. epist. 145, 2 (Conc.^{S} II 4 p. 96, 8) haereticorum. serm. 61, 1 p. 346^{B} novae -o potestatis. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 92, 6 litigium ... -e cuiusdam diabolicae malignitatis immissum (*gr. I 1, 4 p. 5, 15* κακομηχανία). CONC.^{S} II 2, 1 p. 9, 32 (*gr. II 1, 1 p. 132, 38* ἐπισύστασιν). PROSP. chron. I p. 479, 1348 -e detecta. GREG. TVR. Franc. 9, 9 p. 422, 7. *al.*

b *i. q. contentio, opera, labor*: SEN. nat. 3, 30, 1 ne sit quandoque velut in novo opere dura -o. 6, 2, 3 corpuscula ... non magna -e perdenda (7, 16, 1 FRONTIN. strat. 1, 1, 8 IVLIAN. Aug. c. Iulian. 6, 18, 54). FRONTIN. aq. 117 quae non sunt magnae -is. NOVATIAN. trin. 6 p. 896^{C} sine aliqua -e. SERV. auct. Aen. 10, 383 expressit ... -em extrahentis. MACR. exc. gramm. V 651, 25 -o quaedam inserendi ... exprimitur. SALV. gub. 3, 1 operis pia -e coepti. *al.*

2 *speciatim de actione tractandi soli i. q. subactio*: COLVM. 1 praef. 32 in agrorum solique -e. 5, 4, 3 terrae. 11, 2, 98 differant terrenam -em.

B *i. q. actio movendi, motus*: LIV. 33, 5, 6 facilis -o (*i. remotio, evulsio*) eorum valli erat. PLIN. nat. 36, 74 ex omnibus *obeliscis* unus omnino fractus est in -e (*i. transportatione*). FIRM. math. 1, 4, 6 post quantum tempus ad eandem signi partem ... pigra rursus -e perveniat *stella* (PAVL. PELL. 276 agminis). PALLAD. hist. mon. I 18 p. 295^{D} quod -es eorum *hostium* orationes memoratae virginis impedissent.

II ***metonymice*** *i. q. res moliendo effecta, structura, opus*: TERT. resurr. 9 p. 37, 30 -is suae (*i. creationis divinae*) reginam (PS. ORIG. tract. 17 p. 188, 4 -is s. regulam). IVL. VAL. 1, 26 operum imposita -o *cloacis*. IVST. 12, 8, 16 quorum *castrorum* -bus ... posteris admiratio sui relinqueretur. CHALC. transl. 29 mundi (48. *cf.* CASSIAN. conl. 23, 3, 3 fabricae mundialis). SYMM. epist. 6, 9 -bus novis decem tantum pedum ... permittatur adiectio. 9, 17. PS. RVFIN. (*fort.* IVLIAN.) in Am. 3, 15 -es ... concremandas. GILD. Brit. 3 chron. III p. 28, 16 domorum ... -bus non improbabiliter instructis. CASSIOD. Ios. antiq. 6, 8 p. $159^{in.}$ urbes ... alias ... -bus (*gr. 136* μηχανήμασι) ... capiens.

2. molitio, -ōnis *f.* *a* molere. *i. q. actio molendi*: MAX. TAVR. hom. 3 p. 228^{C} considerandum est ..., quid pistrinum sit, quisve -is effectus.

1. mōlītor, -ōris *m.* *a* moliri. *loco dub. interpret.*: VIGIL. TRID. ad Ioh. 5 p. 554^{B} saxorum (*i. signorum?*) moles *in certamine* cum suis -bus commoventur.

i. qui molitur, fabricator, machinator: *rerum corporearum*: CIC. Tim. 17 effector mundi et -r deus. OV. met. 8, 302 primae ... ratis -r Iason. *facinorum sim.*: SEN. dial. 9, 7, 5 maximorum ... -es scelerum. TAC. ann. 11, 29, 1 caedis. SVET. Dom. 10, 2 rerum novarum (*cf. l. 8*). *f.* **mōlītrīx,** -īcis: SVET. Nero 35, 4 novarum rerum (*cf. l. 7*).

2. molitor, -ōris *m.* *a* molere. *de usu*: ISID. orig. 15, 6, 4 apud veteres non -es sed pistores dicti sunt ..., molae enim nondum usus erat. GLOSS.^{L} II Philox. MO 22 ἀλέτης.

i. qui molit, ἀλέτης: VLP. dig. 33, 7, 12, 5 pistorem ... et mulieres, quae panem coquunt ..., item -es, si ad usum rusticum parati sunt, *instrumento legato contineri*. *sensu obscaeno* (*cf. p. 1387, 1*): AVSON. 90, 3 p. 347 P. dabit uxori -r tuus et tibi adulter.

μυλωρός **molitundius** GLOSS. III 269, 68 (*in cap. de supellectili*). *a* mola *et* tundere; *ad formationem cf.* molicudus. *R.*

molle *pro adv. v. s.* mollis (*p. 1380, 71*).

[**molleolus** (*pro* molle olus) *v. vol. VI 2863, 53.*]

mollēsco, -īvī (-iī), -ere. *cf. c.* mollis *et c.* mollire. *scrib.* molesc- ORIBAS eup. 4, 63 La p. $579^{ex.}$ *perf.* -vi: AMM. *p. 1365, 14.* -ii: ITALA *l. 74.* HIPPOCR. *l. 45.* DIOSC. *l. 39.* APIC. *l. 40.* NOT. Tir. 73, 24 -it *post* mollities. *quae graece respondent v. l. 39. 47. 54. p. 1365, 4. 7. 15 sq. 1368, 29.* *fere abundanter* -ere incipere *l. 58. 60. p. 1365, 2.* *leg. inde a* CATVLLO, LVCR., OV., VITR., CELSO. [*hisp. vet.* mollecer. *Rohlfs.*]

I *intransitive*: **A** *proprie*: **1** *i. q. duritie corporea deposita mollem fieri, macerari*: OV. met. 10, 283 -it ebur ... ut ... cera remollescit. VITR. 1, 4, 3 calor ... dissolvit eas *res* et fervore -entes efficit imbecillas. *ibid. ferrum* percalefactum ita -it, ut *eqs.* (SERV. Aen. 8, 446 HIER. in Ezech. 7, 22 p. 211^{C} GREG. M. in Ezech. 1, 11, 2). 8, 3, 18 cortex eius *ovi* -et et dissolvetur. CELS. 5, 17, 2^{A} malagmata contusa abunde -unt (PLIN. med. 2, 26 p. 70, 7 *opp.* induruit). PLIN. nat. 12, 76 *ladanum* debet ... tactu ... -ere (*cf. l. 42. 48*). GARG. MART. med. 42 donec *mala* in ceroti lentorem -ant. PALLAD. ins. 117 siliquae ... suco. HIER. tract. in psalm. I p. 36, 20 cera (MARCELL. med. 32, 2). AVG. serm. 12, 12, 12 sol ... durat limum nec inde -it. DIOSC. 1, 30 p. 21, 11 M. *fenugraecum* cum -ierit (*gr. 1, 30, 4* μαλακὴν γενομένην). APIC. 3, 62 ubi -ierit *polypodium*, rades. VAL. CEM. hom. 17, 1 p. 744^{A} nisi prius scissa ... -at *terra*. FAVST. REI. epist. 6 p. 199, 5 (= CAES. AREL. serm. 69, 3) quidquid -it adtactu. OP. imperf. in Matth. 49 p. 920 ficus ... -it ad folia. *de partibus corporum*: CELS. 5, 28, 14^{D} *clavus*. 8, 9, 1^{H} cutis. HIER. in eccles. 11 p. 1103^{B} aliud -at in carnibus, aliud durescat in ossibus. HIPPOCR. progn. 19 si ... neque vessica -ierit (*gr.* μαλθαχθῇ). ORIBAS. eup. 4, 63 La p. $579^{ex.}$ quibus ... terunt se dentes, ut velut -ant (*Aa* molliores sunt, *gr. 4, 62, 3* ὡς ἂν ὑπὸ μαλακότητος τοῦτο πάσχοντας). *in imag.*: BOETH. cons. 1, 5, 12 W. tactu blandiore (*opp.* induruerunt).

2 *i. q. rigore vel robore deposito languidum fieri, laxari*: CATVLL. 64, 38 rura colit nemo, -unt colla iuvencis (*aliter l. 65*). SIDON. epist. 4, 13, 2 manus. CASSIOD. in psalm. 130, 4 p. 944^{C} ne eius *pueri* substantia ... -at. MVTIAN. Chrysost. hom. 29, 3 p. $424^{ex.}$ morbo -imus (*gr. p. $206^{ex.}$* μαλακίζεσθαι).

B *translate*: **1** *de hominibus eorumque moribus, actionibus sim.*: **a** *in bonam partem i. q. mitescere*: *de ipsis hominibus* (*de animis sim. l. 58. 62. 65*): LVCR. 5, 1014 genus humanum ... -ere coepit. OV. Pont. 1, 6, 8 pectora -unt asperitasque fugit (GREG. M. epist. 9, 228 p. 222, 4. *cf.* moral. 10, 25 animus [*opp.* obdurescit]). PS. AMBR. act. Seb. 3, 9 coeperunt milites Christi -ere et animos suos flectere ad dolorem. PRVD. ham. 282. CLAVD. rapt. Pros. 1, 228 corda (AVG. serm. coll. Morin p. 496, 22 superbientis cor ad paenitentiam non -it. *aliter l. 84*). 2, 313 *Pluto* facili passus -ere risu. COMM. apol. 74 saxei sic (*sc. igne*) homines -unt sero gehenna (*notione propria tralucente*). ENNOD. epist. 9, 35, 1 p. 259, 13 superbarum mentium colla (*cf. l. 71*). APON. 12 p. 221 *diabolus* numquam poenitendo a sua duritia -ere potest. *in imag. de flore*: ALC. AVIT. hom. 20 p. 133, 30 rosae blanditer -entis sero pudore (*cf. p. 1376, 27*) vultus inrubuit (*opp.* rubum tactu aspero). *de animi habitu*: AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 2, 4 ferreus ... peccati rigor superno -at incendio. 14, 7, 2 *humilitate* cervicis nostrae dura -unt. HIER. tract. in psalm. I p. 306, 12 ut ... nostra duritia -at (VAL. CEM. hom. 12, 4 p. 729^{D}). GREG. M. moral. 29, 20 ut quae ... duruerant, ... -ant. *de dictis blandis*: ITALA psalm. 54, 22 (Hil. in psalm. 54, 17) -ierunt sermones eius super oleum (PSALT. Cas. 54, 22 -unt. *cf. p. 1368, 30*).

b *in deteriorem partem i. q. infirmari, effeminari*: OV. met. 4, 386 tactis ... -at in undis *vir in semivirum mutandus*. FEST. p. 329, 13 quam *aquam* qui bibisset vitio impudicitiae -ret (*cf.* VIB. SEQ. geogr. p. 152, 31 -it id est obscenus fit). ARNOB. nat. 7, 4 p. 240, 8 deos ... voluptatum diffusione -ere. HIL. in Matth. 11, 5 quod luxu ac lasciviis -at *anima*. HIER. epist. 22, 12, 1 Sampson ... saxo durior ... in Dalilae -it amplexibus. adv. Iovin. 2, 9 p. 298^{B} ne per luxum ... animae fortitudo -ret (in Is. 24, 7 p. 284^{A}). in Mich. 2, 7 p. 1221^{C} ne animi duritia ... -at illecebris. VVLG. Ier. 51, 46 ne ... -at cor vestrum et

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

timeatis (CASSIOD. in psalm. 111, 8. GREG. M. moral. 19, 50 cum ... coeperint ... -ere. *aliter p. 1364, 62*). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5, 9 p. 766$^{med.}$ pigrius ad impetus movebatur, cum suorum plerique -rent (*gr. 4, 584 μαλακιζομένων*). AVG. in psalm. 92, 2 *opp.* frangi. ENNOD. dict. 28, 2 p. 505, 14 ne dira nutrimentis natura -ret. CASSIOD. in psalm. 26, 19 viri cum -unt, animo femineo sunt. 33$^{div.}$. MVTIAN. Chrysost. hom. 30, 3 p. 427$^{med.}$ non oportet ... -ere (*gr. p. 209$^{ex.}$ ἐκλυθῆτε*). GREG. M. moral. 15, 12 in iis quae fortia egerit in vitio -it *hypocrita*. *de re pro persona*: CLAVD. 20, 563 iam signa tubaeque -unt, ipsos ignavia fluxit in enses.

2 *in arte musica de sonis remissioribus*: MART. CAP. 9, 932 gravitas dicitur, quae soni (modi *var. l.*) quadam ⟨r⟩emissione -it.

3 *de tempestate i. q. quiescere*: AMM. 29, 6, 18 ubi tempestas -vit.

II *transitive i. q. mollem facere*: *cf.* GLOSS. II 232, 51 ἁπαλύνω (ἁπαλύνομαι *e*) mollifico, mollio, -o. *var. lect. det. v. p. 1379, 34.* *structurae*: in *aliquid*: *p. 1364, 36.* ad *aliquid*: *p. 1364, 43. 62.* ab *aliqua re*: *p. 1364, 66.*

deriv.: ? ad-, e-, remollesco.

mollestra, -ae *f.* [*ex gr. μηλωτή (vel μαλλωτή?)* 'pellis ovilla' *secundum* mollis *deformatum videtur; v. Keller, Lat. Volksetym. 110. J.B.H.*] PAVL. FEST. p. 135, 3 -as dicebant pelles ovillas, quibus galeas extergebant.

mollia, -ium *n. v. p. 1370, 22. 1375, 15.*

mollicellus, -a, um. *demin. a* mollis (*cf.* molliculus). [*val.* molicel '*satis mollis*', *it. dial.* monosello. *Rohlfs.*] *i. q. satis delicatus, tenellus*: CATVLL. 25, 10 laneum latusculum manusque -as (*cf. p. 1379, 28*).

mollicia, -ae *f. v.* mollitia (*p. 1383, 9*).

mollicina, -ae *f. v.* molochinus (*p. 1387, 52*).

mollicomus, -a, um. *a* mollis *et* coma. *i. q. mollibus comis praeditus* (*cf. gr.* ἁπαλόθριξ): AVIEN. orb. terr. 1081 -is tellus insternitur herbis.

molliculus, -a, -um. *demin. a* mollis (*cf.* mollicellus). [*it.* mollicchio, *hisp.* mollejo. *Rohlfs.*] *i. q. satis mollis, maceratus*: PLAVT. Cas. 492 obsona ... -as escas, ut ipsa -a est. Poen. 367 meus -us caseus (*in imag. de puella*). *i. q. aliquantum delicatus, tenellus, effeminatus*: *de re*: CATVLL. 16, 4 qui me ex versiculis meis putastis, quod sunt -i, parum pudicum (16, 8). AMBR. epist. 63, 97 nihil -um, nihil infractum ad laudem pervenit (off. 1, 19, 84 vocis sonum. 2, 3, 9 *seq.* eviratum et infirmum). *de homine*: CHAR. gramm. p. 258, 4 B. (*ex Romano*) -um adulescentulum effeminate loquentem. AMM. 27, 10, 3 specie quidem -us et morbosus, sed audax ⟨et⟩ fortis. *cf. Onom.*

mollier *vox ficta v. p. 1383, 32.*

mollificātīvus, -a, -um. *a* mollificare. *i. q. satis mollis*: ALEX. TRALL. 2, 271$^{extr.}$ facies cerotum -um (*gr. 2 p. 575 P. κηρωτὴν ἁπαλωτάτην*).

mollifico, -āre. *a* mollis *et* facere. [*dub., hucne pertineat* DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 26 p. 390^{C} *mater* ... panem ... mandens propriis dentibus -at (mordificat *trad., Migne gr. 44, 217^{A} καταλεάνασα*).] *i. q. mollem reddere* (GLOSS. II 232, 51 ἁπαλύνω): PRISC. LYD. solut. 2 p. 54, 2 B. somnus stomachum ... dissolvit et -at. 7 p. 81, 21 apparet ... caliditas et frigiditas ... et indurare et -are (*μαλάττουσαι*). *deriv.*: mollificativus.

mollificus, -a, -um. *a* mollis *et* facere, *cf.* mollificare. *i. q. mollitiem ingerens* (*cf. gr.* μαλακοποιός): CAEL. AVR. chron. 4, 1, 9 si ... sit arifica carnis et -a corporis phlebotomia.

mollifio, -fīerī. *a* mollis *et* fieri. *i. q. mollem fieri*: PS. THEOD. PRISC. add. p. 296, 18 pilae cupressi ... decoctae ita ut -iant (*in cod. disiunctim scrib.*). DIOSC. 2, 84 p. 212, 9 quando *triticum madefactum* -ieri vellis (*gr. 2, 101, 1 ὅταν ... μαλακὸς γένηται*).

mollifluus, -a, -um. *a* mollis *et* fluere. *proprie i. q. leniter fluens*: SERV. gramm. IV 462, 11 (*versus fictus*) tremulum mare -a nitet aura. *translate i. q. delicate flexus*: DRAC. Romul. 7, 11 agmine -o ducens ... choreas.

1. mollīgo, -inis *f.* *a* mollis *sec.* robigo *sim. cf. Stolz-Leumann*^{5} *241.* *i. q. mollia panis?*: MARCELL. med. 26, 45 -em ex vino ... bibat (*alii rectius, ut vid., interpretantur de herba medicinali, quae a Plinio vocatur* mollugo [*q. v.*]).

2. mollīgo, -inis *f.* *a* mollis *fictum vid. sec. v. q. e.* cartilago. *i. q. pars mollis*: GLOSS. V 564, 8 cartilagines -es narium.

mollīmen, -inis *n.* *a* mollis, *cf.* mollimentum. *i. q. molle substramen*: GREG. TVR. vit. patr. 19, 2 nullum habens stratum feni paleaeque -n (mollitiem *cod. Bruxell.*).

mollīmentum, -ī *n.* *a* mollis, *cf.* mollimen. *i. q. lenimentum*: SEN. dial. 9, 10, 2 calamitatum -um consuetudinem invenit *natura*.

1. *mollio, -īvī (-iī), -ītum, -īre. [*a* mollis. *J.B.H.*] *scrib. interdum* moli- *e. g. p. 1369, 14.* *de formis*: *inf. praes. pass.* -irier: TER. Phorm. 632. -ibat (*cf.* SCAVR. app. gramm. VII 35, 3 rectius dici -iebam ... quam ... -ibam): ACC. trag. 630 OV. met. 6, 21. 8, 199 APVL. met. 10, 13, 3. *al.* *formae stirpis perf. brevioris* (*cf.* CHAR. gramm. p. 321, 10 B. -io, -is, -ii): -iit: CIC. Att. 9, 10, 3 (*cod. M m. pr.*). -iĕrunt: OV. am. 2, 1, 22. -iera(n)t: OV. am. 1, 9, 42 met. 5, 244. 6, 220. -ierit: HIER. in Is. 28, 23 p. 236^{B}. -isse(n)t: LIV. 23, 19, 13 VELL. 2, 121, 1. -isse: PROP. 4, 11, 41 OV. ars 2, 477. moll(i)are: ORIBAS. syn. 1, 26, 1 Aa *et* La p. 79, 5 Mø. -at (As *et* Ab -iat). 1, 29, 5 Aa *et* La p. 84, 21. 2, 27$^{tit.}$ La p. 106, 15 -ant (As *et* Ab -iant). 2, 60, 28 La p. 136, 5 *v. l. 70, 74.* eup. 2, 1 A 24 Aa *et* La p. 435. B 4 Aa p. 443 *et saepe* (*cf. Mørland, Lat. Oribas.-Übers. 140. Svennung, Wortstud. Oribas. 99*). *de notione*: PAVL. FEST. p. 308, 9 subactus ... -tus. GLOSS.^{L} II Abav. MO 22 temperat, mitigat. V Abba MO 12 mitigat, placat. GLOSS. ἁπαλύνω, καταπραΰνω, μαλάσσω. *quae graece resp. v. l. 48. 67. 71. 74 sq. p. 1367, 13 sq. 29. 34 sqq. 53. 1368, 29. 1369, 32.* *leg. inde a* PLAVTO (*p. 1367, 39*), PACVVIO (*p. 1369, 9*), TER., ACCIO, CIC. [*descendit a* -ire: *hisp.* mullir. *a* mollere: *hisp. dial.* moler. *a* molliare: *prov.* molhar, *hisp.* mojar, *port.* molher, *francog.* mouiller, *val.* muia. *Rohlfs.*] [*var. l. det.*: CIC. Phil. 5, 26. CELS. 3, 20, 6 (*v. vol. V 2, 518, 66*). *dub.*: AMM. 15, 5, 20 (*v. p. 1368, 31*). *loco contextus dub.*: TAC. ann. 15, 63, 1. *falso trad.*: SPART. Sept. Sev. 17, 7. *confunditur c.* moliri: VARRO ling. 5, 138 (*v. l. 28*). CAES. Gall. 7, 46, 2 (*v. p. 1369, 14*). AMM. 23, 6, 67. *c.* molere: *v. p. 1369, 14. 1386, 12.*]

I ***transitive***: **A** *proprie i. q. duritiem vel rigorem corporum solvere, macerare* (*partes corporis l. 64. p. 1367, 1. 9 sqq.*): **1** *generatim*: **a** *terendo, tundendo, tractando* (*cf. et l. 47 sq. 50*) *sim.*: CIC. Cato 51 gremio *terrae* -to ac subacto (*cf.* OV. met. 6, 220 dura ... -ierat subiectas ungula glaebas. HIER. in Is. 28, 23 p. 326^{B} dura ... arva. CLAVD. 17, 177 duras sulcis -ire novales. VAL. CEM. hom. 19, 2 p. 750^{A}). VARRO ling. 5, 138 'molae' a mol⟨l⟩iendo, harum enim motu eo coniecta mol⟨l⟩iuntur (*corr. Scaliger*). MORET. 101 dextera pistillo ... -it allia (*cf.* SER. SAMM. 491 bulbos -ire terendo). OV. fast. 6, 382 *Cererem*. met. 8, 199 pollice ceram -ibat *Icarus* (*aliter l. 50*). FEST. p. 281, 19 lapis -itur frangendo. PLIN. nat. 11, 162 *syn.* subigere. TERT. pall. 4, 3 exuvias *Hydrae* ... diu -tas (*cf.* HIER. reg. Pachom. 71 *lebitonaria* leviter -ientur). *technice de lana praeparanda* (*cf. Blümner, Technol. I*^{2} *109*): OV. epist. 3, 70 est mihi quae lanas -at apta manus (met. 2, 411 fast. 3, 817). met. 6, 21 vellera. *audacius de metallis in fila ductis*: CLAVD. 8, 593 quae ... potuit digitis -ire rigorem *metallorum* ... colus? (*aliter l. 50*).

b *calefaciendo*: CIC. nat. deor. 2, 26 durescit umor et idem vicissim -itur tepefactus et tabescit calore (*cf.* SIL. 11, 418 -tae flammis lymphae). LVCR. 5, 1102 cibum coquere ac flammae -ire vapore (*seq.* mitescere. SEN. dial. 5, 20, 3 LACT. ira 13, 2. *cf.* OV. met. 15, 79 herbae ..., quae mitescere flamma -irique queant. LVCAN. 6, 114 flammā. APVL. met. 10, 13, 3 pulmenta ... vapore. RVFIN. hist. mon. 9 p. 427^{C} cum ... neque fervere neque -iri ... potuissent *olera*). HOR. sat. 1, 4, 20 dum ferrum -at ignis (PAVL. FEST. p. 144, 2 Mulciber ... a -endo ... f. dictus. CLAVD. DON. Aen. 8, 445 p. 180, 32 *syn.* liquescit. CYPR. GALL. gen. 226. MACR. somn. 2, 1, 9 ignitum f. ictibus -entes. *cf.* HERM. Pal. vis. 1, 3, 2 faber ... -ens opus suum [*gr. σφυροκοπῶν, vulg.* producens]. CLAVD. 26, 542 flammis ... -tus ... chalybs. PAVL. PETRIC. Mart. 3, 94 -tum in fila metallum [*cf. l. 37*]). OV. met. 8, 226 vicinia solis -it ... ceras (*aliter l. 31*). Pont. 2, 3, 89 nivis, quam -it ... auster (SEN. nat. 4, 1, 2. *cf.* SIL. 3, 482 duratas ... flammis -ire pruinas. CYPR. GALL. Ios. 107 laxatur glacies solis -ta tepore). SEN. epist. 90, 33 ebur (*seq.* decoctus calculus). VAL. FL. 1, 125 -iri videt igne trabes. SER. SAMM. 757 sevum ... igne. SYMPH. 243 rec. B virtus magna mihi (*sc. silici*), duro -itur ab igni.

c *madefaciendo*: CIC. nat. deor. 2, 130 -tos ... et oblimatos agros ad serendum relinquit *Nilus* (*cf.* SEN. benef. 4, 25, 2 imbribus ... deiectis solum. dial. 1, 1, 2 ut ... maria -ant terras [CONSVLT. Zacch. 1, 25 p. 31, 20 imbribus]. PRVD. c. Symm. 2, 934 glaebas ... rigentes infusis ad pingue lutum -ire fluentis. SIDON. epist. 1, 5, 2 nivibus itinera -ta [*aliter p. 1368, 35*]). LVCR. 6, 969 umor aquae ... coria et carnem -it durata calore ([*opp.* condurat]. APVL. met. 10, 15, 3 corium arvina suculenta -veram. *cf.* LIV. 23, 19, 13 lora ... fervida ... aqua). AETNA 113 lympha ... obstantia -it. OV. met. 1, 229 ferventibus artūs *coquendos* -it aquis (*opp.* torruit. *aliter p. 1367, 1*). 7, 123 semina -it humus (EVSTATH. Bas. hex. 5, 3, 3 s. ... humore ... et calore [*Migne gr. 29, 100 χαῦνον γενόμενον*]). fast. 2, 539 in ... mero -ta Ceres violaeque solutae (*cf.* SER. SAMM. 511 calido filicis radicem -it Iaccho. APIC. 1, 1 vino). CELS. 5, 18, 7^{B} adicitur ungenti irini quantum satis est ad ea *medicamina* -enda (ORIBAS. syn. 3, 80, 1 Aa p. 867, 32 -andi causa [*προσηνείας ἕνεκα*]). 5, 21^{B}, 7 adeps leonina ex rosa -enda est. 5, 28, 5 rosae quantum satis sit ad ceram ... -endam (PLIN. nat. 30, 119). 8, 4, 10 *emplastrum* ex aceto -tum (*cf.* ORIBAS. syn. 2, 60, 28 La p. 136, 5 Mø. -antes [*γλοιώσαντας*]. 3, 77 Aa p. 866, 24 *cataplasma* -latur [*συμμαλάττεται*]). 8, 4, 18 medicamentum. PLIN. nat. 29, 49 maceratorum *ovorum* in aceto -iri ... putamen. 32, 124 cinis ... suco porri -tus. MARCELL. med. 29, 11 p. 230, 4 quae -enda sunt. MISC. Tir. 61, 17 tritici *grana* ... umore -ta. CAEL. AVR. chron. 5, 11, 136 fluidantur accepta, caro -itur (*sc. concoquendo*). *in imag.*: QVINT. inst. 10, 1, 19 ut cibos ... prope liquefactos demittimus ..., ita lectio non cruda, sed multa iteratione -ta et velut confecta memoriae ... tradatur.

d *aliis modis*: OV. met. 1, 402 saxa (*sc. a Deucalione iacta*) ... ponere duritiem coepere ... -irique mora -taque ducere formam (*item de formis mutatis*: 4, 381 undas semimarem fecisse *se Hermaphroditus*

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

 1. MOLLIO

videt -taque in illis membra ⌊5, 429]. 14, 549 robore *navium* -to ligno-que in corpora verso. STAT. Ach. 1, 326 colla rigentia *Achillis* -it *Thetis. aliter l. 25. p. 1369, 3*]). 4, 742 -it humum foliis *et* ... virgas sternit (*cf.* QVINT. inst. 2, 16, 16 cubilia. PRVD. perist. 5, 335 torum. CLAVD. 10, 151 terga *beluae* purpureis -ta toris). CELS. 8, 1, 5 caruncula ... -untur *nares* (*cf.* 8, 1, 15 *os pectoris* cartilagine -tum [*opp.* valens et durum]). PLIN. nat. 35, 188 renascentes *pilos* -it in lanuginem *misy*. PALLAD. 3, 25, 9 ubi se -ire coeperunt *poma*.

2 *speciatim in arte medica sim. de corporibus eorumque partibus curandis*: LIV. 21, 55, 1 ut -rent artus *oleo* (*cf.* CELS. 5, 18, 35 articulos induratos [PLIN. nat. 28, 51]). CELS. 2, 12, 1^{C} qui *cibi* ... ventrem -ant (SCRIB. LARG. 135 *bis*. 200 PLIN. nat. 20, 43. 46. *al.* ORIBAS. eup. 1, 11 La p. 418$^{med.}$ [ὑπάγει]. 2, 1, 4 La p. 448 [*Aa* malaxat, *gr. 2, 1 K 14* λαπάσσει]. *cf.* CELS. 4, 27, 1^{C} si durities *alvi* manet, -ire ... videtur *eqs.* COLVM. 12, 37 alvum [SCRIB. LARG. 135 *ter.* PLIN. nat. 20, 79. 96. *al.*]. ORIBAS. syn. 3 add. p. 904, 10 stomachum). 2, 14, 2 frictione, si vehemens sit, durari corpus; si lenis, -iri (*ibid.* -endum c., quod induruit [*opp.* adstringendum]. 2, 14, 3 PLIN. nat. 22, 116. 23, 80. *al.*). 5, 18, 8 ad resolvenda quae adstricta sunt, -enda quae dura sunt (*cf.* 5, 28, 11^{F} si qua circa duriora sunt, ad ea -enda *eqs.* SCRIB. LARG. 156 muliebres locos durissimŏs. PLIN. nat. 28, 234 duritias corporum [ORIBAS. syn. 1, 26, 1 Aa *et* La p. 79, 5 Mø.]). 5, 21^{B}, 2 vulvam (PLIN. nat. 23, 95. 28, 247). 7, 26, 5^{C} nervos ... -at *hapsus lanae* (PLIN. nat. 21, 163 ad excalfaciendos -endosque n.). 8, 4, 19 cervix ... -iri debebit (*cf.* PLIN. nat. 32, 89 rigor cervicis. *aliter l. 2. p. 1369, 3*). PLIN. nat. 22, 138 collectiones *saniei*. *al.* SER. SAMM. 436 tumorem (743). RVFIN. Orig. in Ios. 7, 6 p. 334, 6 *coniung.* mitigavimus. VAL. CEM. hom. 20, 1 p. 752^{A} *syn.* compesci. ORIBAS. syn. 3, 13 p. 853, 29 quaecumque -are oportet (*gr.* ὅσα μαλάξεως δεῖται). *al.* *obiecto non indicato*: CELS. 2, 9, 2 omne auxilium corporis ... aut durat aut -it. 2, 33, 2 leniter ... reprimunt et -unt lana *eqs.* 5, 15. PLIN. nat. 24, 23 -it calefacit discutit dissolvit *hammoniacum*. 24, 184 vis eius *faeni Graeci* siccare -ire dissolvere (25, 48). *al.* ORIBAS. syn. 1, 29, 5 Aa *et* La p. 84, 21 Mø. (μαλάσσει). 2, 27$^{tit.}$ La p. 106, 15 quae -lant (*Aa* emolliunt, μαλάσσοντα). 9, 43 La p. 358$^{ex.}$ quibus ... -are possunt (τοῖς μαλακοῖς).

B *translate*: 1 *homines* (*deos*: *l. 41. 43. 46. al.*, *bestias*: *l. 44*) *resque ad homines pertinentes*: a *in bonam partem*: α *ipsos animantes i. q. mitem reddere, lenire, placare sim.*: PLAVT. Cas. 883 *nuptam* conloco, fulcio, -o, blandior. TER. Phorm. 498 ut neque misericordia neque precibus -iri queas (IVVENC. 1, 564 deum. *cf.* TER. Phorm. 632 verbis. OV. met. 13, 323 eloquio. AMM. 26, 7, 17 sermonis placiditate. PRVD. cath. 7, 171 -tus his ... deus. EVCHER. instr. 1 p. 135, 17 praedicatione). LVCR. 2, 605 quamvis effera proles *ferarum* officiis debet -iri victa parentum. HOR. carm. 3, 23, 19 manus ... -vit (*var. l.* -bit) aversos penates. PROP. 4, 5, 5 Hippolytum Veneri -ire. OV. met. 5, 244 te ... nec mala -ierant, sed inexorabile durus exerces odium. fast. 3, 278 Quirites -iri ... iure deumque metu (*cf.* VIR. ill. 3, 1 populum ferum religione). SIL. 13, 118 Capys ... parvae *cervae* -tus amore. TAC. ann. 3, 8, 1 principem. 6, 38, 1 *syn.* mitigabant. ARNOB. nat. 5, 26 v. 6 *dea a Baubone mitigata*. 7, 44 p. 277, 29 cyatho uno ... -ti *dei*. HEGES. 1, 1, 7 cum matrem verberari ... videret *iuvenis*, -iebatur (*Ios. bell. Iud. 1, 59* ἐθηλύνετο). PHYSIOGN. 33 p. 51, 1 ratione -untur atque mitigantur. APON. 12 p. 221 ad pietatem -iri (*antea*: mollescere). *al.*
adde de re quasi hominum affectibus praedita: OV. am. 2, 1, 22 -ierunt duras lenia verba fores (*cf. 2, 1, 27* carminibus cessere f.).

β *animos, ingenia, vultus sim.*: SALL. Iug. 33, 3 sedare motus et animos eorum -ire (VERG. Aen. 1, 57 Aeolus ... -it ... a. *ventorum* et temperat iras. OV. ars 2, 477 truces a. fertur -isse voluptas. LIV. 23, 16, 1. 30, 15, 14. VITR. 2, 8, 12 humanitatis dulcedine -tis a. barbarorum. *al.* *cf.* HOR. epod. 5, 14 pectora [SEN. Phoen. 141 precibus]. OV. ars 3, 545 ingenium placida -itur ab arte [SEN. dial. 4, 15, 1 disciplinā]). OV. Pont. 1, 2, 117 vox ... Augustas pro me tua -at aures (*aliter p. 1369, 1*). VAL. MAX. 5, 1 ext. 6 *humanitas* truces hostium -it oculos. HIER. epist. 63, 1 paterna viscera. VVLG. Iob 23, 16 deus -vit cor meum (*fere i. q. infregit*. VITA Fulg. p. 35, 14 L. qui dura ... c. -ibat). CLAVD. carm. min. 29, 45 vultum *Martis*. SVLP. SEV. dial. 2, 5, 7 imperatoris spiritum superbum -endum *esse* (*i. -tum iri*).

γ *affectus, mores sim.*: SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 6 nullus dolor est, quem non longinquitas temporis minuat ac -at (*cf.* CASSIOD. in psalm. 118, 23 quae sensum doloris ... -iebant. *aliter p. 1369, 23*). OV. fast. 4, 217 feritas -ta per illam (*sc. Magnam Matrem*). LIV. 1, 9, 15 -rent ... iras *Sabinae* (29, 22, 8. PLIN. nat. 22, 111 i. luctusque ... et omnis animi impetus cibo -itur. AMM. 14, 1, 10). 3, 35, 7 obsecundando -ire impetum (SOL. 33, 21 *syn.* refrenate. AMM. 26, 5, 12. *cf. l. 74. aliter p. 1368, 21*). SEN. Phoen. 310 affectus ... -ire duros. dial. 11, 15, 3 intervallo desiderium -ente. MELA 1, 102 -tis aliquantum moribus (*cf.* PLIN. nat. 3, 39 ritūs). SIL. 13, 325 atrocibus irae languescunt animis et vis -ta senescit (*sc. militibus Capuam deleturis*). TAC. ann. 4, 30, 1 invidiam. APVL. met. 5, 15, 3 (*ambigue*) nec ... nequitia ... mellita cantus dulcedine -ta conquievit. PORPH. Hor. carm. 2, 12, 26 saevitia (AMM. 31, 12, 9 RVFIN. Orig. in gen. 2, 3 p. 31, 12. *cf.* ARNOB. nat. 1, 6 p. 8, 12 rabies. MART. CAP. 9, 923 ferociam). ARNOB. nat. 2, 5 p. 50, 22 asperitatem (*cf.* AMM. 27, 7, 4 ut asperitatis opinionem -ret). 7, 32 p. 265, 27 numina tibiarum stridore mulcentur et ... -ta indignatione flaccescunt (AMBR. Iac. 2, 4, 14). AVR. VICT. Caes. 13, 10 vinolentiam. HIL. in Matth. 18, 10 -endis ac frangendis ... motuum nostrorum aculeis. OPTAT. 5, 9 p. 139, 10 duritiam (FAVSTIN. trin. 1, 12 p. 47^{A} d. indomitae fidei ad piam ... intellegentiam. *al.* *cf.* AMM. 14, 10, 9 -to rigore [RVFIN. Orig. in gen. 5, 4 p. 62, 8 patris *Lot* ... r. vino -unt et resolvunt *filiae*. COD. Theod. 11, 30, 8. *al.*]). HEGES. 1, 40, 10 p. 90, 16 a furore animi ... intentionem eius -vit. *al.*

δ *condiciones, actiones, sententias sim.*: ① *generatim*: CIC. orat. 49 ille *adversarius* ... -et dura (SEN. dial. 1, 5, 9 -iat et conplanet. 9, 10, 4 possunt et d. -iri et angusta laxari. epist. 98, 3. AVG. enchir. 29, 112 *coniung.* in leniorem flectendo sententiam. *al.*). PROP. 4, 4, 62 vestra meus -et arma torus (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 11, 830 p. 535, 5 bellum [AMM. 21, 7, 1]). 4, 11, 41 censurae legem (*cf.* AVG. epist. 139, 2 p. 151, 14 sententiam [*seq.* mitius vindicare]. CONSVLT. Zacch. 1, 15 p. 19, 10 vim severioris edicti [COD. Iust. 4, 29, 25, 1 severitatem legis]. NOVELL. Valent. 2, 3 pr. decreta). OV. met. 14, 121 -it sermone laborem (*cf.* trist. 4, 1, 6 *cantu* grave -it opus *fossor*). trist. 3, 5, 53 poenam (HERMOG. dig. 48, 19, 42 *opp.* asperandae). VELL. 2, 121, 1 dissensiones. SEN. dial. 5, 12, 4 quaedam ... dies -et, quaedam ex toto evanescent. 9, 11, 6 malorum omnium impetum -et *homo* (*aliter p. 1367, 76*). QVINT. inst. 4, 2, 74 defensione -ta. 4, 5, 16. 5, 13, 2 id, quod obiecerit, patronus ... -at, minuat *eqs.* decl. 315 p. 239, 7 quaestionem. TAC. Agr. 19, 4 tributorum exactionem (*cf.* AMM. 30, 9, 1 t. ... sarcinas. 31, 14, 2 t. onera). ann. 11, 25, 3 ignominiam (*cf.* 14, 14, 3 dedecus). FRONTO p. 148, 10 v. d. H. (= p. 155, 3 N.) si qua acrius dicta sunt, permixta fabulis -antur. ITALA psalm. 54, 22 (Gild. Brit. 40 chron. III p. 50, 27) quorum verba super oleum -untur (ἡπαλύνθησαν, VVLG. -ti sunt sermones eius, PSALT. Rom. -ierunt sermones suos [VVLG. prov. 2, 16]. *de blanditiis; cf. p. 1364, 74*). AMM. 15, 5, 20 necessitas ..., antequam cresceret, -enda (⟨a⟩molienda *coni. Mommsen*). 20, 8, 9 tumultum. COD. Theod. 9, 42, 17 (= 10, 10, 23) duriores casus et tristiorem fortunam. *al.* *audacius i. q. faciliorem reddere (in imag., cf. p. 1369, 13 sqq.)*: PROP. 4, 6, 10 pura novum vati laurea -it iter (PRISCILL. tract. 10, 137 arduum divinae intellegentiae i. velut clivo -ens leniori faciliori instituit ascensu. *aliter p. 1366, 60*). OV. ars 1, 352 accessus -et illa *ancilla* tuos. ② *asperitatem vel invidiam verborum* (*numerorum l. 46*): CIC. de orat. 3, 165 ne ... durior tralatio esse videatur, -enda est proposito ... verbo (*quale* 'ut ita dicam'). nat. deor. 1, 95 utrumque (*sc. tam* 'beatitas' *quam* 'beatitudo') ... durum, sed usu -enda nobis verba sunt (*inde* QVINT. inst. 1, 5, 72. 8, 3, 32). OV. ars 2, 657 nominibus -ire ... mala. SEN. contr. 7, 4, 6 orationem ad habitum eius quem movere volumus adfectus -endam *esse*. QVINT. inst. 1, 5, 42 quod evitandae asperitatis gratia -tum est. 11, 1, 85 -enda est ... colore asperitas orationis. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 158 'defluxit numerus Saturnius' ... -tus est et iam cessavit ... fluere. TERT. adv. Prax. 29, 1 duritiam pronuntiationis. SVLP. VICT. rhet. 15 p. 321, 9 adhibendus est modus *in compositione*, ne quid nimio opere luxurietur ⟨neve⟩ nimium -atur. SCHEM. dian. 2 quod arrogans ... esse videatur praemissa praefatione -imus. ③ *sonos pronuntiandos* (*cf. l. 47*): PLIN. nat. 7, 70 *dentes* serie structurae ... mutilantes -entesve aut hebetantes verba. QVINT. inst. 1, 11, 5 cum 'c' ac similiter 't' non evaluerunt, in 'g' ac 'd' -untur (9, 4, 39 'm' littera in 'e' -ta). 12, 10, 32 syllabae ... in b litteram et d innituntur adeo aspere, ut plerique ... veterum -ire temptaverint non solum 'aversa' pro 'adversis' (*BH*, abversis *P*) dicendo, sed et *eqs.* CARM. de alphab. 50 placuit me (*sc. litteram r*) non -ire Camenis.

b *in malam partem i. q. infirmare, effeminare*: α *generatim*: ① *ipsos homines*: CIC. Phil. 12, 8 legio hoc nuntio languescet et -etur. Cato 10 *Maximus* Hannibalem ... exultantem patientia sua -iebat. Att. 9, 10, 3 aetas ... ad otium domesticarum me rerum delectatione -vit. 10, 9, 2 lacrimae meorum me ... -unt precantium (*i. animo deprimunt*). SEN. contr. 2, 3, 8 -it viros otium. SEN. epist. 36, 1 *felicitas* hos inflat, illos -it et totos resolvit. 84, 11 *voluptates* -unt et enervant. PS. QVINT. decl. 5, 3 robustus ... non -iri prosperis facile, non accidentibus frangi. TAC. ann. 4, 41, 2 Caesarem ... secreto ... loci -tum. ARNOB. nat. 2, 41 p. 82, 1 in habitum feminarum deliciasque -iri. GAVDENT. serm. 11, 21 G. ne ... a rigore veritatis ... -amur (CASSIAN. inst. 5, 38, 2). HIER. in Soph. 1, 11 p. 1350^{C} in femineo languore. CONSVLT. Zacch. 3, 3 p. 101, 5. CASSIOD. in psalm. 39, 6 pantomimis saltantibus. BENED. reg. 1 p. 19, 15 nulla regula adprobati sicut aurum fornacis, sed in plumbi natura (naturam *var. l.*) -ti.

② *animos, corporum partes, vigorem sim.*: CIC. Tusc. 2, 27 *poetae* -unt animos nostros (5, 78. SALL. Catil. 11, 5 loca amoena ... militum a. -verant. OV. am. 1, 9, 42. LIV. 23, 35, 2 fractis ... viribus, ... -tis a. PLIN. paneg. 33, 1 *coniung.* frangeret, *opp.* accenderet. *al.* *cf.* HIER. epist. 22, 29, 5 mentes ad delicias). VAL. MAX. 2, 6, 1 Pausanias ... fortitudinem suam effeminato eius *Asiae* cultu -ire non erubuit (*cf.* FLOR. epit. 2, 11, 4 feritas eorum Asiatica amoenitate -ta est. CASSIOD. in psalm. 140, 9 constantia). SIL. 2, 70 non calathis -ta manus *venatricis* operatave fuso. QVINT. inst. 5, 12, 18 fortia ... ut dura -unt *evirando* (*cf. p. 1369, 5*). 11, 3, 24 vocem deliciis non -amus (CARM. ad senat. 12 *cultorum Cybeles*). CYPR. ad Donat. 8 p. 10, 11 vigor sexus enervati corporis dedecore (*cf. p. 1369, 5*) -itur (zel. 2 p. 420, 6 *coniung.* solvat. ARNOB. nat. 3, 27 p. 130, 10).

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ARNOB. nat. 4, 33 p. 168, 4 aures ... enervati pectoris dissolutione -tae (*aliter p. 1367, 63*). FIRM. math. 8, 7, 2 corporis formam vario pigmentorum genere -entes. CLAVD. 1, 86 colla nec ornatu patitur -ire retorto (*aliter p. 1367, 2. 25*).

β speciatim i. q. evirare (*cf. p. 1368, 81. 83*): LVCAN. 10, 133 infelix ferro -ta iuventus atque exsecta virum. STAT. silv. 3, 4, 68 puerum. CLAVD. 18, 48 mares.

2 *res naturales i. q. lenire*: **a** *vim, gradum: fluctuum, undarum*: PACVV. trag. 77 -itur mare ([*de tralatione cf.* CIC. de orat. 3, 167]. ACC. trag. 630 qua mons -ibat m. AMM. 19, 10, 4 tranquillitas m. -vit). CLAVD. 20, 268 Marsya velox ... flumine mixtus -itur, Maeandre, tuo (*cf.* MEROB. carm. 4, 11 Thybris ... nec asper unda ... vada -at). *molestiarum locorum*: CAES. Gall. 7, 46, 2 ad -endum (moliendum *MQC*) clivum oblique ascendendo (*cf.* LIV. 21, 37, 3 -unt [*i. planiorem reddunt*] ... anfractibus modicis c. *v. et p. 1368, 36*). *aliter*: PLIN. epist. 2, 17, 27 quod *litus* nonnumquam longa tranquillitas -it, saepius ... contrarius fluctus indurat. IVST. 2, 1, 6 priusquam ... locorum vitia ... remediis -rentur. *malorum* (*v. et p. 1368, 42*): OV. met. 11, 15 tela (*saxa sim.*) forent cantu *Orphei* -ta. EPICED. Drusi 400 non ex praecipiti dolor ... venit, sed per -tos ante timore gradus. CELS. 2, 4, 5 ut per accessiones increscant, per decessiones ... -antur *febres*. 2, 12, 2F morbum ... -it *medicamen*. PLIN. nat. 28, 198 lumborum dolores et quaecumque alia -iri opus sit (*cf. p. 1367, 71*). *tempestatum sim.*: SEN. Phaedr. 21 qua tepidis subditus austris frigora -it durus Acharneus (*cf.* TAC. Germ. 16, 3 rigorem frigorum ... -unt). benef. 7, 31, 4 hiemes aestatesque interventu lenioris spiritus -unt *dei* (AMM. 30, 2, 6 -ta h. *cf.* ALC. AVIT. epist. 37 p. 67, 1 tempestate -ta). PLIN. nat. 2, 122 favonii hibernum -unt *caelum* (18, 231). 2, 124 -ire eos *aquilones* creditur solis vapor (18, 335).

b *acrimoniam*: VERG. georg. 2, 36 fructus ... feros -ite colendo (*cf.* EVSTATH. Bas. hex. 5, 7, 6 amaras amygdalas ... posse -iri [*Migne gr. 29, 109D* εἰς εὐχρηστίαν μεταβάλλουσι ... τοῦ χυμοῦ τὴν δυσχέρειαν]). PLIN. nat. 30, 68 alvum ciet ... ius et acria -it. 34, 122 quotiens opus sit -iri vim eius *medicamenti*, mel adspergitur. SER. SAMM. 207 fel ... -tum simplice lympha. VAL. CEM. hom. 13, 2 p. 732B aspera ... pocula mellis suavitate -ire (*syn.* temperasse).

II ***intransitive*** *i. q. mollem fieri, mollescere* (*retrograde ut vid. factum ex perf., quod v. p. 1364, 22*): THEOD. PRISC. eup. faen. 79 cicer ... coques, ut -at et maturescat.

p. p. p. **mollītus,** -a, -um *pro adi.* [*falso trad.* CIC. off. 1, 131 (*v. p. 1378, 46*).] *i. q. mollis, maceratus*: CE 1552 A, 45 (*s. II in.*) -ae ... stamine cerae. SER. SAMM. 385 in -o pulvere iuncta *medicamina*.

structurae: in *aliquid*: PLIN. nat. 35, 188 (*p. 1367, 7*). QVINT. inst. 1, 11, 5 ([9, 4, 39] *p. 1368, 53*). ARNOB. nat. 2, 41 p. 82, 1 (*p. 1368, 67*). PAVL. PETRIC. Mart. 3, 94 (*p. 1366, 50*). in *aliqua re*: PLIN. nat. 29, 49 (*p. 1366, 76*). HIER. in Soph. 1, 11 p. 1350C (*p. 1368, 69*). ex *aliqua re* (*indicatur causa efficiens*): CELS. 5, 21B, 7 (*p. 1366, 71*). 8, 4, 10 (*p. 1366, 73*). ad *aliquid*: CIC. Att. 9, 10, 3 (*p. 1368, 61*). PRVD. c. Symm. 2, 934 (*p. 1366, 60*). FAVSTIN. trin. 1, 12 p. 47A (*p. 1368, 5*). APON. 12 p. 221 (*p. 1367, 54*). ab *aliqua re*: GAVDENT. serm. 11, 21 G. (*p. 1368, 68*). HEGES. 1, 40, 10 p. 90, 16 (*p. 1368, 7*). *c. dat. pers.*: PROP. 4, 4, 5 (*p. 1367, 46*).

syntactica: se -ire: PALLAD. 3, 25, 9 (*p. 1367, 8*). -endum esse *pro inf. fut. pass.*: SVLP. SEV. dial. 2, 5, 7 (*p. 1367, 67*).

homoeoprophora: p. 1367, 70. 80. 1368, 23.

compos.: ? ad-, com-, de-, e-, prae-, remollire.

deriv.: mollitorius. mollesco.

2. mollio, -iāre *v. p. 1366, 5 sqq.*

mollipēs, -edis *adi.* *a* mollis *et* pes; *cf. e. g.* levipes *Cic. Arat. 121.* [*falsa var. l. v. p. 1389, 67.*] *i. q. mollibus pedibus praeditus* (GLOSS. II 232, 48 -s ἁπαλόπους): CIC. progn. frg. 7 boves.

***mollis,** -e. [*cf. c. sanscr.* mṛdúḥ '*mollis, tener, lenis*', *gr.* ἀμαλδύνω '*debilito*', βλαδαρός '*flaccus*', °*hibern.* meldach '*mollis, tener*', *cambr.* blydd '*lenis*', *slavon.* mladъ '*tener, parvulus*' *et c. gr.* μαλθακός '*mollis, lenis*', ἀμαλός '*tener, infirmus*', ἀμβλύς '*debilis*', *al. J.B.H.*] *de orig.*: ISID. orig. 10, 179 -is, quod ... quasi mulier emolliatur. *in textu gr. p. 1371, 10.* *de formis: abl. sing.* -e *non nisi in scriptis stili inferioris* (*cf.* CHAR. gramm. p. 173, 18 B. [*ex Romano*] -i numquam per e ablativo singulari evadat, quia proprium id nomen hominis esse non potest): PETRON. 57, 3. MARCELL. med. 19, 63 (*cod. P*). DIOSC. 1, 79 p. 84, 8 MISC. Tir. 62, 15 ORIBAS. *p. 1370, 32.* *comp.* -ior *inde a* PLAVTO (*p. 1373, 3*), VARRONE, CIC., *superl.* -issimus *inde a* CATONE. bene -is: LVCIL. 1356 CATO agr. 36, 1. sane -is: CIC. fam. 6, 14, 2. maxime ... -is: VARRO rust. 2, 2, 11. valde -is: SEN. epist. 112, 1. specialiter -is *p. 1372, 82.* -is supra modum: *p. 1378, 28.* NOT. Tir. 73, 19 -es *post* flectibilis. 73, 22 -es *ante* mollities. *de notionibus* (*cf. p. 1370, 20. 1372, 11*): SYNON. Cic. Char. gramm. p. 423, 10 B. delicatum, tenerum, lautum, -e, fluxum. *sim.* p. 433, 28. p. 435, 11 temperatus, -is, lenis *eqs.* NON. p. 346, 28 sqq. -e est non durum, ... non arduum nec erectum, dulce, iucundum, placidum. CAEL. AVR. chron. 1, 5, 145 μανόν ... dimissum sive -em appellant *Graeci*. GLOSS.L III Abstr. MO 11 -is effeminatus vel qui barbam non habet. 13 -ia blanda. GLOSS. μαλακός, ἁπαλός, τρυφερός. IV 259, 5 -es vani (538, 39). *respondent graece* ἁπαλός (*p. 1370, 79. 1371, 9. al.*). ἥμερος (*p. 1376, 44*). μαλακός (*p. 1371, 43. 1372, 35. al.*). μαλθακός (*p. 1379, 50. 1380, 35*). ὁμαλός (*p. 1380, 26*). τρυφερός (*p. 1371, 31. 35. 1379, 4*). ὑγρός (*p. 1374, 7*). χαῦνος (*p. 1374, 59*). *cf. etiam p. 1380, 48.* *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, TER., ACCIO, LVCILIO, CATONE, CIC.; *solito saepius habent* OV. (*139ies*), STAT. (*58ies*). [*val.* modle, *it.* molle, *prov.* mol, *francog.* mou. *Rohlfs.*] [*falso trad.*: CELS. 4, 6, 6 *delendum ut glossema*. 8, 11, 2. *al.* -ior (-ius) *confunditur cum* melior (-ius): VARRO rust. 2, 3, 2 CELS. 5, 28, 1B COLVM. 12, 23, 1 PLIN. nat. 21, 61. *var. lect. minus prob.*: PLIN. nat. 2, 136 (*cf. Mayhoff ad loc.*). *loco corrupto*: APVL. mund. 9. *e coni. probab.* (*cf. p. 1371, 84. 1372, 77. 1374, 31*): TVRPIL. com. 218 lectu' ⟨somno -ior⟩. PHAEDR. 5, 7, 13 spectatorum -e (*coni. Mueller*, mos *codd.*) est ... genus. SEN. nat. 7, 32, 3 latus -ius (illius *codd.*). epist. 66, 44 quamvis ... plana ⌊et -i via ierit⌋ (*pro* ⌊ ⌋ *trad.* emolliverit). STAT. silv. 1, 5, 29 carmine -i (nulli *codd.*). *e coni. dub.*: LVCIL. 455 caseus aula -is (ala molis *codd.*). VITR. 9 praef. 14 PLIN. nat. 17, 159 FRONTIN. aq. 90.]

I ***proprie*** *pertinet ad corpora non dura neque rigida* (*cf.* AVG. civ. 11, 26 p. 498, 1 D. dura et -ia contrectando sentimus. in euang. Ioh. 40, 5 p. 1689in. quod tangendo sentiatur. GREG. M. moral. 16, 51 -e est ... quod penetrari potest, durum quod penetrari non potest. *v. et p. 1372, 11.* *pro subst.: m. p. 1373, 30. n. sing. l. 61. 1371, 53. 1372, 2. 6. 12. 28 sq. pl. l. 39. 69. 1371, 52. 54. 1372, 10. 29 sq. 44. al.*):

A *strictius i. q. tactui cedens, non durus*: **1** *generatim*: **a** *de rebus naturalibus*: **α** *de rebus aeriis* (*cf. p. 1371, 57. 79*): PLAVT. Cas. 847 nebula haud est -is aeque atque huius pectus est. CIC. nat. deor. 2, 66 effeminarunt *Stoici* aëra ..., quod nihil est eo -ius (VVLG. sap. 2, 3 CLAVD. MAM. anim. p. 140, 1. *cf.* AMBR. hex. 1, 6, 22 aëris natura tenuis et -ior). STAT. Ach. 1, 372 nubila. APVL. mund. 1 antarcticus *vertex* ... humidus et austrinis vaporibus -is. ANTH. 452, 5 *Delia in somniis visa* -ior aurā venit. ORIBAS. syn. 9, 40 (73) add. Aa p. 346ex. suffumigatione[m] ex vapore -e facta. *sim. de imagunculis in membrana oculi interiore effectis*: APVL. Plat. 1, 15 teneras visiones -esque.

β de terra, solo, agro sim.: ACC. trag. 496 glebas ... *arvo* ex -i (molli⟨to⟩ *Bergk hiatus vitandi causa*) excitent *tauri* (LVCR. 5, 780 LVCAN. 4, 308. 8, 526. 9, 627 *opp.* aspera saxis). VARRO rust. 1, 20, 2 per harenam aut -iorem *terram* (COLVM. 6, 2, 10. 10, 195 mater [*i. terra*] facilis -issima subiacet arvo [PLIN. nat. 17, 37 *terra* -is facilisque culturae]. VVLG. sap. 15, 7. *n. pl. pro subst.*: HIL. gen. 121 adsumis -ia terrae). LVCR. 6, 626 -is ... *luti* ... crustas (PERS. 3, 23 udum et -e l. AVG. serm. 276, 3, 3). PROP. 1, 20, 22 litora (OV. Pont. 1, 2, 62. HIER. vita Hilar. 19 p. 36C l. per naturam -e arenis in saxa durescentibus asperatur. *aliter p. 1380, 18*). OV. ars 3, 688 viridi caespite -is *humus* (SEN. epist. 52, 5 *coniung.* fluvidam, *opp.* solidum). met. 6, 365 limum. fast. 3, 357 -is erat *tellus* roratā mane pruinā (STAT. Theb. 8, 210). GRATT. 508 rura. VITR. 2, 6, 6 quod est -e et tenerum exurit ignis, quod autem asperum relinquit (*antea*: quibus locis ... sunt ... tenerae materiae). 5, 12, 6 locus (PLIN. nat. 9, 95 [*opp.* petrosis]. PLIN. epist. 10, 91, 1 ITIN. Alex. 48 DIOSC. 5, 131 p. 224, 6). SEN. nat. 3, 27, 5 virgultum non tenetur solo, quod -e fluidumque est (CVRT. 5, 3, 2. 8, 9, 7 COLVM. 2, 17, 6. PLIN. epist. 10, 39, 2 s. umidum et -e). COLVM. arb. 4, 4 sulcum ... fodito -emque reddito. LVCAN. 1, 221 vado. PLIN. nat. 17, 63 argilla (PORPH. Hor. epist. 2, 2, 8 a. ... uda, i. e. -i). PLIN. epist. 1, 3, 1 -is et tamen solida gestatio (*cf.* 2, 17, 2 iter. VLP. dig. 43, 8, 2, 32 via [*opp.* aspera]. GELL. 1, 2, 2 ambulacris). 2, 17, 15 vinea ... nudis ... etiam pedibus -is et cedens. paneg. 32, 3 -i *gremio* *Aegypti* semina recondat (APVL. met. 10, 35, 4 harenae). NEMES. ecl. 1, 33 ager (*cf.* SIDON. epist. 4, 21, 5 aequor agrorum ... viatoribus -e). CLAVD. DON. Aen. 5, 285 p. 455, 9 *campum* non calculosum, sed -em. HEGES. 3, 6, 3 portio eius *Galileae* -is ad cultum. MACR. Sat. 1, 17, 53 ubi primum ... terra ... in -i atque instabili sede mutaret. *neutr. sing. pro subst.*: SEN. nat. 6, 26, 1 cum solido liquidum ac -e semper accederet *in solo Aegypti*. *de locis herbis teneris consitis*: VERG. ecl. 10, 42 prata (georg. 2, 384. 3, 520 LYDIA 16 PROP. 3, 3, 18 OV. ars 1, 279 CALP. ecl. 5, 15. STAT. Theb. 4, 437 -ia [putria *BM*] sanguine p. *al. cf. l. 70*). ELEG. in Maecen. 1, 35 hortis. PROP. 4, 6, 71 luco (*cf. l. 71*). SEN. Herc. O. 644 caespes Tyrio -ior ostro. epist. 51, 10 in -i palustrique pascuo (*opp.* in aspero). IVV. 12, 85 -īs ornate focos glaebamque virentem (*proleptice, i. aras e glaebis structas ita ut -es fiant*). *n. pl. pro subst.*: IVVENC. 4, 266 -ia prati (*cf. l. 63*). ALC. AVIT. carm. 3, 27 viridis per -ia luci (*i. paradisi; cf. l. 66 et p. 1375, 79*).

γ de herbis, plantis, arboribus, lignis sim.: ① *de ipsis plantis*: LVCIL. 945 asparagi. LVCR. 2, 29 prostrati in *gramine* -i (5, 1392 OV. fast. 6, 328 trist. 5, 1, 32. 5, 4, 9 STAT. Theb. 3, 414). VERG. ecl. 2, 50 vaccinia. 3, 45 acantho (PLIN. epist. 5, 6, 16 a. ... -is et paene dixerim liquidus. NEMES. ecl. 2, 5). 3, 55 herba (7, 45 somno -ior h. OV. met. 10, 513. 15, 417 curalium ... durescit, -is fuit h. sub undis. SEN. Herc. f. 145 COLVM. 6, 27, 2. *al.* PS. APVL. herb. interp. 88 l. 35 *h.* est -is ac lenior [*gr. Diosc. 4, 38* ἁπαλωτέρα]). georg. 2, 12 -e siler lentaeque genistae. 2, 120 nemora Aethiopum -i canentia lana. Aen. 1, 693 amaracus (CLAVD. rapt. Pros. 2, 129). OV. met. 8, 563 musco. 8, 655 ulva (STAT. silv. 4, 3, 68). 10, 92 tiliae (PLIN. nat. 16, 207). hal. 91 algae (VAL. FL. 1, 252). COLVM. 7, 3, 21 *autumnale foenum* -ius ... est quam maturum (8, 7, 2). 8, 14, 2 olus (AVSON. 238, 4 p. 79 P. ORIBAS.

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

syn. 1, 6, 7 La p. 41, 11 Mø. -es [*cf. l. 32*] olera. *aliter p. 1372, 24*). 10, 397 *cucumis* -ior ... lacte. SCRIB. LARG. 158 spongia (PLIN. nat. 9, 148 s. tria genera accepimus: spissum ac praedurum ..., spissum et -ius ..., tenue densumque. 9, 149. 31, 123. 131. CAEL. AVR. chron. 2, 13, 152 s. -ium ac limpidorum). PETRON. 120 v. 73 virgulta. 127, 9 v. 4 cyperon. PLIN. nat. 12, 92 cinnamum. 19, 166 lepidium. 20, 172 *cunila* (*opp.* cunilago ... radicis lignosae). 20, 177 heraclium. 21, 156 thymo. *al.* MART. 3, 89, 1 malvis. 13, 21, 1 spina (*de asparago. aliter l. 48*). DIOSC. 4, 114 crision virga est -is ([*gr. 4, 118* ἁπαλόν]. *inde* PS. DIOSC. Vind. 4, 118 p. 268, 11 κρίσιον ... Ῥωμαῖοι σπῖνα μόλλις). Ⓘ *de partibus plantarum* (*fere i. q. offensionibus obnoxius l. 24*): Ⓐ *de fructibus*: VARRO Men. 443 hanc caducam Liberi -em dapem (*i. uvam*). VERG. ecl. 1, 81 sunt nobis mitia poma, castaneae -es. OV. met. 13, 816 fraga. COLVM. 8, 17, 13 sorbum. PLIN. nat. 18, 20 *glans*. 18, 78 hordeum frugum omnium -issimum est. 25, 116 acinis hederae. 27, 43 bacis. *al.* GELL. 13, 2, 5 quae *poma* gignuntur statim vieta et -ia ..., non matura mox fiunt, sed putria (*opp.* dura et acerba). EVSTATH. Bas. hex. 5, 8, 2 eorum, quae -em (*Migne gr. 29, 112^D* ἁπαλός, *opp.* durior) fructum ferunt, folia fortiora sunt. *in imagine*: FRONTO p. 149, 13 v.d.H. (= p. 155, 21 N.) eloquentiam ... Senecae -bus et febriculosis prunuleis insitam (*opp.* pineis nucibus). *per enallagen* (*cf. p. 1374, 38*): PLIN. nat. 15, 82 ficis -is omnibus tactus. Ⓑ *de aliis partibus*: LVCR. 5, 817 herba ... multa et -i lanugine abundans. VARRO rust. 1, 41, 2 quae *germina* ... natura sunt minus -ia ([*cf. ibid.* tenellum]. 1, 45, 2 PLIN. nat. 17, 222). 1, 47, 1 cacumina *surculorum* (OV. trist. 3, 12, 12. *cf.* PLIN. nat. 27, 22 capite). CATVLL. 64, 293 fronde (VERG. Aen. 4, 147 PLIN. nat. 8, 127). DIRAE 29 ramos (*cf.* PLIN. nat. 27, 122 ramulis). VERG. ecl. 4, 28 arista. 5, 31 foliis (OV. met. 4, 314 -bus aut f. aut -bus incubat herbis. PLIN. nat. 13, 39. 15, 27. 68. 131. *al.* PS. APVL. herb. interp. 109 l. 47 f. ... -ioribus *helioscopii* [DIOSC. 4, 159 p. 78, 9 (*gr. 4, 164, 8* τρυφερώτερα)] atque tenuioribus. ORIBAS. syn. 3, 129 p. 875 f. -es [ἁπαλώτατα]. 7, 7, 4 Aa p. 138$^{med.}$ f. -es [ἁπαλῶν, *item* 7, 18, 5 Aa p. 150$^{ex.}$]). Aen. 7, 390 thyrsos ([*pertinet simul ad p. 1378, 32 sqq., cf. p. 1378, 67*]. STAT. Theb. 9, 435. PS. APVL. herb. interp. 73 l. 17 *herba* -bus t. [DIOSC. 4, 32 p. 22, 14 hastae ... -es (*gr. 4, 35* τρυφεροῖς)]. 89 l. 19. 107 l. 9. CARM. c. pag. 72. *sim.* STAT. Ach. 1, 261 hastas [*cf. l. 35*]). PRIAP. 86 (Verg. 3), 11 tenera virens spica -is arista (SEN. epist. 124, 11 PLIN. nat. 21, 101). OV. met. 9, 388 liber. NVX 95 lamina *nucis* (*cf.* PLIN. nat. 15, 36 nucleorum cute. 17, 104 *corticibus* [*opp.* duri]). VITR. 7, 5, 4 coliculus tam tenuis et -is (*cf.* SEN. epist. 121, 15 culmo. PLIN. nat. 12, 105 calamus ... -ior tactu [18, 122]. 21, 102 caule tenero, ... -i [27, 33]). COLVM. 10, 304 flores (PS. APVL. herb. interp. 62 l. 28 = DIOSC. 3, 34 p. 392, 16 [*gr. 3, 32, 2* μαλακόν]). PLIN. nat. 13, 40 lignum (*i. nucleus*) in pomo ... his -ius, aliis durius (15, 84 [*aliter l. 45*]. *cf.* 14, 43 nucleo [16, 29]). 16, 47 lignum maribus durum ..., feminae -e (*cf.* 16, 82 -is ac pessima pars. SER. SAMM. 404 [*aliter l. 43*]). 19, 96 radice -is naturae, quae estur et cruda (27, 11. 65. 133. *cf.* 27, 92 radiculae). 26, 134 hippurim ... -ioribus comis (*aliter p. 1374, 34*). 27, 61 spinae (*aliter l. 8*). *al.* *de sertis sim.*: VERG. Aen. 7, 488 sertis (TIB. 1, 7, 52. 2, 2, 6. PROP. 3, 1, 19 [*opp.* dura corona, *pertinet etiam ad p. 1377, 6; cf. Rothstein ad l.*]. OV. fast. 5, 340 STAT. silv. 2, 7, 15. *al.*). OV. met. 3, 555 coronae (CLAVD. 13, 2). *neutr. pro subst.*: PALLAD. vet. med. 43, 1 palearum -ia purgata (*sim.*: APIC. 2, 54 capita porrorum ... ad -e purgata [*cf. Colum. 12, 9, 1* eatenus qua tenera folia videbuntur]). SORAN. p. 102, 1 cupressi ... -ia ... decoquamus.

δ de materia corporum: LVCR. 1, 567 solidissima materiai corpora cum constant, possint tamen omnia reddi -ia quae fiunt, aer, aqua *eqs.* (1, 743 *motus* res -īs rarasque relinquont, aëra, solem *eqs.*). 1, 570 si -ia sint *primordia rerum* (1, 754). 2, 860 -i[a] lenta ... corpore ... omnia sint ... necesse est. 4, 491 quod -e sit. SEN. dial. 7, 27, 3 -em cedentemque materiam (CHALC. transl. p. 50^b).

ε de cera, metallis, lapidibus sim. (*interdum agitur de rebus, quae e duris tractando molliuntur, e. gr. l. 64*): CIC. de orat. 3, 177 cera (*v. vol. III 853, 53*). OV. fast. 3, 832 facis docta -ia saxa manu (*sc. sculpendo, cf. p. 1375, 9 sqq. aliter* IVV. 1, 83). VITR. 1, 4, 3 cum *ferrum* -e et candens refrigeretur, ... redurescit (PLIN. nat. 34, 143 *add.* plumbo ... vicinum. *cf.* 34, 145 admiscetur -ior complexus). 2, 6, 6 materiae potestas -ior quam tofus, solidior quam terra (2, 8, 2 *calcis et harenae*). 2, 7, 1 *calces* (*seq.* temperatae, durae. *cf.* CELS. 7, 26, 3^A calculos [7, 27, 7 -es harenosive c.]). 2, 8, 5 caemento (*opp.* de silice seu lapide duro. 2, 8, 8). PLIN. nat. 1, 36, 44 lapides (36, 136. 159 natura -issimus). 34, 117 chalcitis friat se statim, -is naturā. 36, 56 *ophitis* (*opp.* duri). 36, 149 aëtitae (36, 150). 37, 98 fictis *gemmis* -ior materia fragilisque est (37, 127. 130. 149). *al.*

ζ de umoribus tangenti, natanti cedentibus (*aliter p. 1380, 4 sqq.*): CIC. nat. deor. 3, 31 umor ita -is est, ut facile premi collidique possit. TIB. 1, 4, 18 longa dies -i saxa peredit aqua (*cf. l. 57 et* OV. ars 1, 476 [*inde* CE 936, 2]. HIER. in Matth. 14, 29 p. 103^B quia *corpus Domini* super -es a. -e et aereum incesserit [*cf. p. 1370, 24*]). OV. epist. 18, 88 unda (STAT. Theb. 7, 439 ubi ... taurus ... fecit vadum, tunc -ior u.). CELS. 6, 6, 1^A pituita (6, 6, 1^B). PRVD. apoth. 428 exutus glacie iam -ior amnis. ham. 811 gluten. MAXIM. eleg. 5, 38 -is spuma liquoris (*de semine virili*). *sim. de nive*: OV. met. 9, 221 nivibus ... -e (mole *codd., corr. Regius*) rotatis adstringi ... corpus. LIV. 21, 36, 5. MANIL. 1, 100 cur ... hiberna aestiva nix grandine -ior esset. *neutr. sing. pro subst.*: SEN. nat. 4, 2, 21 maxime integrae adhuc nives ex -issimoque tabes est.

η de harena, pulvere sim.: OV. am. 2, 11, 47 harenae (met. 2, 577 Ib. 422 PLIN. nat. 36, 52. 194. STAT. silv. 4, 4, 3 -es solidus premit agger h. *al.* *n. sing. pro subst.*: AVIEN. ora 319 -e harenarum). fast. 3, 561 favillae (*cf.* PELAGON. 414 cinerem). PLIN. nat. 22, 124 *farina* (22, 125 SER. SAMM. 251). PS. APVL. herb. 123 l. 5 in pulvere -issimo.

ϑ de materiis accuratius non definitis (*neutr. pro subst.*): *plur.* (*opp.* dura): *v. vol. V 1, 2305, 30 sqq., ubi addas* AVG. serm. 43, 2, 3 -ia diiudicamus et dura, aspera et lenia. *sing.*: SEN. epist. 90, 20 quemadmodum alia torqueantur fila, alia ex -i solutoque ducantur.

b *de rebus ad usum animantium paratis sive natura -bus sive -ioribus tractando factis*: *α de cibis*: PLAVT. Capt. 851 caseum (*cf. vol. III 514, 20 sqq.*). CATO agr. 76, 1 alicam in aquam infundito; ubi bene -is erit *eqs.* DIRAE 92 pabula (OV. met. 7, 284 Ib. 137 COLVM. 6, 14, 2). CELS. 2, 18, 10 ovum ... -e vel sorbile (*opp.* durum. 2, 24, 3. 2, 26, 2. 4, 11, 7. PLIN. VAL. 5, 11 ovorum vitellos ... -issimos [*gr. Alex. Trall. II p. 145$^{extr.}$* ἁπαλωτάτας]. *aliter p. 1374, 42*). 3, 6, 14 cibo ... tenui, simplici, -i (6, 9, 1. *cf.* COLVM. 8, 17, 11 esca *piscium*. PLIN. nat. 9, 2 nutrimento. CHIRON 12 cibariis [526]. *aliter p. 1380, 46*). PLIN. nat. 22, 112 pane (24, 15. GARG. MART. med. 42 p. 184, 24 [-i panis *Rose; cf. l. 29*]. MARCELL. med. 19, 63 MISC. Tir. 62, 15. *cf.* IVV. 5, 70 tener ... -ique siligine fictus *p.*). 27, 66 olus (APIC. 3, 97. *al. aliter p. 1371, 1*). STAT. silv. 1, 6, 17 gaioli. QVINT. inst. 12, 6, 6 ferarum ut catuli -iore praeda saginantur (*cf.* MART. 1, 104, 19 rapinam [*de lepore*]). CAEL. AVR. acut. 2, 37, 209 haedina caro vel -ium caprarum. *neutr. pro subst.*: LVCIL. 1157 durum -e voras, fragmenta interfici' panis. CELS. 4, 14, 4 nihil nisi -e et lene sumatur. PLIN. nat. 13, 82 -ia panis (*cf. l. 22*). CHIRON 10 -ia dabis (*cf.* VEG. mulom. 1, 22, 7 faenum -issimum). 12.

β de vestimentis, vittis sim.: LVCIL. 13 amphitapae ... -es (1356 super a. bene -i [*citat* VARRO Men. 253]). VARRO Men. 569 sagus. LABER. mim. 67 -em e lanitia Attica an pecore ex hirto ⟨du⟩rum vestitum geras (*cf.* CATVLL. 65, 21 veste [APVL. flor. 3 p. 15. VVLG. Luc. 7, 25 vestimentis [μαλακοῖς]). CATVLL. 64, 129 tegmina surae. VERG. ecl. 8, 64 vitta (APVL. apol. 30 AVIEN. orb. terr. 1370. *cf.* STAT. Theb. 3, 666 infula). CIRIS 250 amictu (*cf.* SEN. dial. 7, 25, 2 amiculum). PROP. 4, 9, 49 -is ... hirsutum cepit mihi (*sc. Herculi Omphalae servo*) fascia pectus. OV. met. 4, 345 velamina (5, 594. 15, 118 fast. 2, 344). CELS. 6, 13, 2 lin[i]amenti (*cf.* PLIN. nat. 19, 14 *lina*). SEN. epist. 90, 16 tergis vulpium ..., quae tactu -ia ... sunt (*aliter p. 1373, 28*). STAT. Ach. 1, 142 -es habitus et tegmina foeda (SVLP. SEV. Mart. 10, 8). CARM. ad senat. 23 gallica ... -i redimita papyro. EPIST. Alex. l. 435 H. tunicas. *al.* *neutr. pl. pro subst.*: VVLG. Matth. 11, 8 hominem -bus (*gr.* μαλακοῖς) vestitum (PS. HIER. epist. 19, 14 p. 202^B *opp.* setosa ... tegmina). ARNOB. in psalm. 102 p. 173^B consideravi ... me agentem in -bus.

γ de lectis, feretris sim., quae impositis culcitis al. molliora fiunt (*de sedibus natura -bus v. p. 1370, 63 sqq.; de dorso animalis p. 1373, 29*): LVCR. 4, 849 lecti -ia strata (VERG. Aen. 8, 415 LIV. 21, 4, 7 PLIN. nat. 10, 161. *cf.* VARRO rust. 2, 9, 12 substernitur eis *canibus* acus ..., quod -iore cubili facilius educentur [CELS. 1, 3, 9 *opp.* durum. 1, 3, 15]. 3, 10, 4 ut *pulli* -e habeant substramen. COLVM. 6, 30, 5 stramentum. PLIN. nat. 10, 100 stragulum. CAEL. AVR. chron. 1, 5, 155. 5, 1, 38 stramine). VERG. georg. 3, 295 stabulis. Aen. 8, 666 pilentis (*ubi* SERV. *falso* pensilibus). 11, 64 alii crates et -e feretrum arbuteis texunt virgis (STAT. Theb. 9, 100). TIB. 1, 2, 19 lecto (PROP. 2, 4, 21. PAVL. NOL. epist. 19, 13 p. 260, 22 *opp.* durus. *cf.* PLIN. nat. 17, 99 in -bus arborum lecticis). 1, 2, 58 toro (PROP. 1, 3, 34 OV. am. 2, 4, 14 ars 2, 712 SEN. Herc. f. 1152. *al. cf.* MAXIM. eleg. 1, 253 -ia fulcra tori [*opp.* duris ... cautibus]). OV. met. 10, 269 plumis. PLIN. nat. 10, 93 *nidi* substernendis *pullis* -es. 12, 1 harum *arborum* fronde -ior specus fiebat. STAT. Theb. 6, 63 supercilium (*i. culmen rogi*). IVV. 6, 91 cathedras. ARNOB. nat. 4, 21 p. 158, 10 cunis. CHIRON 481 dormitionibus (VEG. mulom. 2, 69, 2).

δ de aliis rebus: VARRO Men. 463 suspendit Laribus manias, -is pilas (*cf.* VERG. georg. 2, 389 oscilla ... -ia [SERV. pensilia. SERV. auct. pro mobilia. PRISC. gramm. III 474, 7 (*add. cod. L*) parva ora ..., quae fiunt ex ligno et vestibus. *cf. Ehlers, RE XVIII 1573 sq.*]). rust. 2, 9, 15 *corollario canis* insuitur pellis -is, ne noceat collo duritia ferri. VERG. georg. 3, 188 *pullus* det -bus ora capistris (*cf.* MANIL. 4, 232 frena). CIRIS 179 telae (INSCR. christ. Diehl 1559 t. -e ⟨peregit opus⟩. *item de filis*: CELS. 5, 26, 23^C acia. SEN. apocol. 4 stamina. ANTH. 478, 2 fila. SYMPHOS. 181 vincula). CELS. 8, 5, 2 habena (8, 7, 3. VAL. FL. 6, 365 galeae. PRVD. cath. 8, 2 [*in imag.*] Christe ..., -bus qui nos moderans h. leniter frenas. *cf.* CELS. 8, 15, 3 lora. COLVM. 4, 6, 2 -i et laxo vinculo [4, 13, 2. 4, 29, 10 PLIN. nat. 17, 209. TERT. pudic. 22, 1 *trad.* immollia]. PRVD. c. Symm. 2, 148 retinaclis -bus ac lentis). SEN. dial. 7, 11, 4 -bus lenibusque fomentis ... lacessitur ... corpus (*aliter p. 1374, 10*). COLVM. 4, 24, 21 obtusa ... et hebes et -is falx. SCRIB. LARG. 45 emplastri. PLIN. nat. 17, 112 fasciis (*cf. l. 38 et* ORIBAS. syn. 8, 2 Aa *et* Ab add. p. 204$^{in.}$ specialiter -bus ligaturis fasciarum). STAT. Theb. 10, 233 -e domandi ... iugum. MART. 1, 49, 23 inligatas -bus dammas plagis.

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

c *de animantibus*: α *de ipsis corporibus, i. q. ossibus minus duris praeditus, tener*: Ⓘ *hominum* (*fere mulierum vel puerorum; dei l. 20*): PLAVT. Aul. 422 ita fustibus sum -ior (*per iocum, i. q. maceratus, cf. p. 1148, 5*) magis quam ullus cinaedus. HOR. epod. 11, 4 -bus in pueris aut in puellis (PETRON. 97, 2 puer [APVL. met. 9, 28, 3 *coniung.* tener]. MART. 5, 37, 2 puella ... agnā ... -ior. 9, 25, 3 ministrum. 9, 56, 3 iuvenes ... -esque puellas. PS. PHILO antiq. 62, 5 cum sim iuvenis et -is dierum). OV. met. 13, 796 *Galatea* -ior et cycni plumis et lacte coacto. MANIL. 4, 797 *Aquarius* nudos formatus -ior artus. CELS. 2, 1, 13 in -ioribus corporibus ideoque praecipue in muliebribus (*v. vol. IV 1008, 68, ubi addas* FIRM. math. 8, 21, 6 *coniung.* delicato [MVTIAN. Chrysost. hom. 29, 3 p. 424ᵉˣ·; *gr. p. 206ᵉˣ· μαλακωτέρου*]. PRVD. cath. 7, 181 c. istud -e naturaliter). STAT. Theb. 6, 733 tegmina cruda boum non -ior ipse lacertis induitur *Capaneus*. silv. 3, 2, 25 utrumque latus *navis* -i praecingite gyro, *naïdes* (*i. corporibus vestris*). Ach. 1, 341 aulae (*de coetu puellarum, inter quas Achilles erat*). PS. QVINT. decl. 19, 5 p. 341, 2 sexus (HIL. in Matth. 10, 13). APVL. met. 9, 38, 5 nec ... sui -iorem provocarat *latro*. *inde transfertur ad aetatem teneram* (*cf. p. 1376, 15*): OV. epist. 1, 111 qui -bus annis ... erudiendus erat (VAL. FL. 7, 296). ars 1, 10 puer (*sc. Amor*) est, aetas -is et apta regi (SEN. Tro. 1145. MIN. FEL. 28, 11 *opp.* servitus durior. SEDVL. carm. pasch. 3, 328 [*cf. op. pasch. 3, 27 p. 253, 7* anni infantiles]. DRAC. Orest. 370).

Ⓘ *animalium*: CATO orig. frg. 139 qua -issimum est corpus *elephantorum*, adoriantur (MANIL. 2, 615 *Aries sidus* nec minus ingenio [*cf. p. 1376, 29*] -i quam corpore constans. PLIN. nat. 11, 9 c. *insectorum* arenti simile, nervo -ius. *cf.* 8, 30 durissimum dorso tergus [*i. truncus corporis*], ventri -e). OV. hal. 126 -es tergore ranae (*cf.* AVIEN. Arat. 706 *delphis Amphitriten* -is dorsa tulit [*pertinet etiam ad p. 1372, 49, cf. l. 64*]). PLIN. nat. 1, 9, 44 qui piscium '-es' (*i. sine ossibus*) appellentur (9, 162. 11, 218 neque his [*sc. arteriis constant*] -es p. generis. *cf.* AVSON. 393, 60 p. 247 P. platessae. *neutr. pl. pro subst.*: PLIN. nat. 9, 73 quae '-ia' appellantur. 9, 83 *bis*. 9, 85. 158. 11, 133. 215 aquatilium -bus nulla *ossa sunt*. 11, 267). 29, 140 blattae. MART. 3, 58, 21 agnus. 13, 86 cortice deposita -is echinus erit. IVV. 11, 66 haedulus ... toto grege -ior. PHYSIOGN. 104 p. 127, 5 quae *animalia* mansueta magis sunt, et -iora sunt (*opp.* sicciora). ROMVL. fab. 12, 10 rec. W catulos (*opp.* fortes). *specialiter de ovibus* (*respicitur potissimum infirmitas vel aetas tenera; aliter p. 1379, 57 sqq*): VERG. georg. 3, 299 glacies ne frigida laedat -e pecus (Aen. 9, 339 leo ... mandit ... -e [*i. imbelle; cf. p. 1379, 53*] p. [*inde* SEDVL. carm. pasch. 2, 113; *cf.* CYPR. GALL. exod. 913]. CYPR. GALL. gen. 697 -e p. armentaque [*Vulg. gen. 20, 14* oves et boves]. 937). CYPR. GALL. exod. 100 bidentes. 383 *agnus* (*cf.* lev. 49 grege de -i ... agnum [*Vulg. lev. 12, 6* agnum anniculum]). *expresse* (*sc. respecta mollitie lanae, cf. Blümner, Technol. I² 100*): COLVM. 7, 2, 6 duo genera sunt ovilli pecoris, -e et hirsutum. 7, 3, 10. PLIN. nat. 8, 189 *de ove tecta*. *neutr. pro subst.*: CALP. ecl. 5, 71 *in tondendis ovibus* consimiles include comas ..., -ia ne duris coeant. *sim. de equo*: SEDAT. ad Ruric. epist. 8 p. 450, 3 equum ... -iorem plumis.

β *de carnosis partibus*: PLAVT. Cas. 847 pectus (*v. et p. 1370, 25.* OV. ars 1, 535 tundens -issima p. [*aliter p. 1376, 24*]. *cf.* TIB. 1, 2, 96 sinus [1, 8, 30 COLVM. 10, 168]). CIC. nat. deor. 2, 142 palpebrae ... -issimae tactu, ne laederent aciem ([*antea*: membranis tenuissimis]. PRVD. ham. 308). Att. 2, 1, 6 me quodam modo -i bracchio ... obiurgas (*proverbialiter. cf.* QVINT. inst. 11, 1, 70 quam -i ... articulo tractavit Catonem. *alia v. vol. II 2157, 64. cf.* SEN. Phaedr. 653 lacertis [STAT. Theb. 12, 110 ANTH. 429, 7. *al.*]). CATVLL. 68, 70 pede (PLIN. nat. 8, 26 *elephantorum*. PHYSIOGN. 72 p. 91, 2 -es [*gr. I p. 355, 6 ἁπαλοί*] p. et ampla carne circumdati. *aliter p. 1374, 56. cf.* MIN. FEL. 2, 4 -i vestigio cedens harena). VARRO rust. 2, 2, 11 caput ... maxime ovis -e est (*cf. vol. III 403, 22*). 2, 9, 4 *canis* solo ne ut corneo ne nimium duro, sed ut fermentato ac -i *sit*. LVCR. 2, 906 visceribus, nervis *eqs.* 5, 1064 ricta *canum* (*cf.* CELS. 4, 9, 1 partes *faucium* [QVINT. inst. 11, 3, 20 fauces ... -es ac leves]). PROP. 2, 26, 6 aurea quam -i tergore vexit ovis ([*cf. l. 27*]. PLIN. nat. 11, 155. *cf.* OV. ars 1, 158 terga [*aliter p. 1372, 40*]). 3, 15, 14 *Dirca* -ia ... immites fixit in ora *Antiopae* manus (OV. met. 10, 125 *cervi*. MONTAN. carm. frg. 1, 4 *hirundinis*. CALP. ecl. 2, 85 -issima ... o. *pueri*. *al. cf.* OV. medic. 97 vultus. *aliter p. 1376, 27*). OV. epist. 9, 112 hirsuti ... leonis aspera texerunt vellera -e latus (18, 138. met. 14, 710 posuit ... in limine duro -e l. CALP. ecl. 1, 5 *vaccarum*. *aliter p. 1379, 25. cf.* MART. 9, 47, 6 in -i rigidam clune libenter habes). 10, 44 genae *Ariadnae*. 14, 56 manus (am. 1, 4, 24. fast. 4, 342 *eunuchi* [Ib. 456]. SEN. Herc. f. 473. *al. cf.* OV. met. 7, 848 ulnis. MART. 12, 97, 9 pollice. CLAVD. rapt. Pros. 3, 217 digitis). met. 1, 549 praecordia (CELS. 2, 3, 1. 3, 20, 3. 3, 20, 6 *opp.* dura. 3, 24, 1). 6, 256 internodia. fast. 4, 185 cervice *eunuchorum* (*aliter p. 1374, 54. 69*). Pont. 1, 3, 19 pulmone. LIV. 21, 55, 11 qua maxume -i cute vulnera accipiunt *elephanti* (*v. vol. IV 1579, 72*). MANIL. 2, 189 artus. FEST. p. 165, 14 -issima pars auris (CELS. 6, 7, 7ᴮ NEMES. cyn. 113. *cf.* IVV. 1, 104 -es ... in aure fenestrae). CELS. 2, 7, 31 tumorem (7, 14, 2 *opp.* durus. 7, 18, 4 tactu ... -is et lubricus. 7, 18, 7. *item de fistulis sim.*: 5, 28, 12ᴰ. 6, 8, 2ᴮ *caruncula*. 7, 6, 2 quaedam *tubercula* -ia cedentiaque sunt. SCRIB. LARG. 201 ulcus). 2, 8, 8 venter (*aliter p. 1374, 54. cf.* PLIN. nat. 8, 71 alvum [*aliter p. 1374, 44*]. STAT. silv. 1, 2, 270 uterum). 5, 26, 23ᴬ si plaga in -i parte est (*postea*: si vero in carne vulnus est. SEN. nat. 4a, 2, 14 p. corporis *crocodili* ... inferior -is ac tenera [*opp.* dura]. PLIN. nat. 8, 33 *elephantorum*. 34, 174 ARNOB. nat. 4, 26 p. 163, 21). 5, 26, 23ᴴ locus (*opp.* nervosus aut musculosus. 5, 28, 2ᴮ l. ... nonnumquam durior aut -ior est quam esse naturaliter debet. 5, 28, 11ᴮ). 7, 17, 1ᴬ caro (PETRON. 57, 3 in -e c. vermes nascuntur [*proverbialiter, cf. Friedländer ad loc.*]. PHYSIOGN. 88 p. 117, 16 [*gr. I p. 86, 14 ὑγραῖς σαρξί*]). SEN. Oed. 369 ambitu *omentorum*. 414 frontem *Bacchi* (MART. 6, 38, 8 vitulus -i proelia f. cupit. *aliter p. 1378, 29*). epist. 102, 26 ex maternorum viscerum calido -ique fomento. SIL. 10, 344 alis. IVV. 6, 514 genitalia. CHIRON 161 nervos (AVG. civ. 14, 24 p. 50, 10 D. *opp.* conpactis ... ossibus). *al.* *n. pl. pro subst.*: CLAVD. 8, 247 *Prometheus* invenit pulmonis opem ..., ut tumidae ruerent in -ia fibrae. OROS. hist. 4, 1, 21 subiectis inter posteriora ac -ia *elephantorum* ignibus.

γ *de osseis partibus*: VARRO rust. 2, 8, 5 *muli* habent ungulas -es (*opp.* durissimis). 3, 14, 5 *cochlearum* semen ... testa -i diuturnitate obdurescit. PROP. 4, 7, 80 pelle hederam tumulo, mihi quae pugnante corymbo -ia (*Itali*, -i *codd.*) ... alligat ossa (*item de o. puellae mortuae*: MART. 5, 34, 9 -ia non rigidus caespes tegat o. *aliter*: CELS. 8, 1, 1 o. ... ab exterioribus partibus dura, ab interioribus -iora sunt. 8, 1, 7 maxilla ... est -e o. 8, 1, 25. PRVD. apoth. 1016 [*proleptice*] o. liquescant -ia). CELS. 8, 1, 18 humerus ... -is, sine medulla, cartilaginosus. 8, 4, 6 num quis locus *calvariae* -ior sit et tumeat.

δ *de lana, capillis sim.*: CATVLL. 64, 311 lana (VARRO rust. 2, 2, 3. 2, 11, 8 VERG. georg. 2, 120 OV. fast. 2, 742. 4, 774 CELS. 5, 21 pr. 6, 6, 1ᴷ. *et saepe. cf.* VERG. georg. 4, 348 pensa [PROP. 3, 11, 20. STAT. Theb. 9, 614 teretes thyrsos aut -ia ... p.]). LVCR. 5, 673 veste (*de prima lanugine, seq.* -em ... barbam [PLIN. nat. 15, 89]. 5, 889 -i vestit lanugine malas [OV. met. 13, 754 PLIN. nat. 8, 117 MART. 10, 42, 1. *aliter* PRVD. ham. 292 l. ferae -issima tactu. *v. et p. 1371, 23*]). VARRO rust. 2, 3, 2 hircus -iore (*coni.* *Iucundus*, meliore *cod.*) ... pilo (PLIN. nat. 8, 108 utrique -ior plumā p. 8, 219 leporino p. ... tactu ... -i. SVET. Aug. 68). VERG. georg. 3, 386 greges villis ... -bus albos (*cf.* TIB. 2, 1, 62 vellus [3, 8, 16 STAT. Theb. 2, 681]). VERG. Aen. 2, 683 comas (*v. vol. III 1749, 35. cf. et p. 1371, 48 et* HOR. ars 33 capillos [*v. vol. III 318, 22*]). 10, 192 pluma (CIRIS 502. GRATT. 82 p. ... -is tactu. PLIN. nat. 10, 53. *al. cf.* APVL. met. 3, 21, 5 plumulae). *per enallagen* (*cf. p. 1371, 22*): COLVM. 6, 1, 3 *bos* tactu corporis -issimo ([*cf. Varro rust. 2, 5, 7* corium attactu non asperum nec durum]. SIL. 6, 92 vellera -i ... t. RVFIN. hist. 5, 1, 24).

ε *de excrementis* (*neutr. pl. pro subst. l. 42*): CELS. 2, 3, 5 venter ... reddit -ia, figurata (2, 8, 9). PLIN. nat. 10, 145 ova *piscium* (10, 170. *aliter p. 1372, 18*). CHIRON 161 stercora sicca et -iora (376). *huc pertinent*: CELS. 3, 12, 6 cibus ..., qui -em alvum praestet. MART. 13, 26, 1 sorba ... -es nimium tendentia ventres (*aliter l. 54. p. 1373, 83*).

2 *i. q. languidus*: a *de corporibus animantium*: VARRO Men. 247 iuvencus, quam labos -em facit. LIV. 34, 47, 5 -ia et fluida corpora Gallorum et minime patientia sitis (38, 17, 7 -ia c., -es, ubi ira consedit, animos. *cf. p. 1379, 2*). *in re veneria i. q. impotens coeundi*: HOR. epod. 12, 16 Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum -is opus. MART. 5, 11, 2 *syn.* eviratior. 7, 58, 5 maritum. b *de partibus corporum*: LVCR. 3, 596 languescere ... voltus -iaque exsangui cadere omnia ⟨corpore⟩ membra. 6, 744 *aves* praecipites ... cadunt -i cervice profusae in terram (*aliter p. 1373, 75*). HOR. epod. 8, 9 venter (PORPH.: cute iam rugosa ac dissoluta. *aliter p. 1373, 83*). sat. 1, 2, 88 pede *equi* (*aliter p. 1373, 57*). CELS. 4, 1, 10 omentum (*opp.* leve et strictum). APVL. Plat. 2, 17 desidia -es ... artus (*syn.* emedullatos, *opp.* solidatos). HIER. epist. 14, 2, 2 manus otio. EVSTATH. Bas. hex. 8, 8, 5 membranis -ioribus *bombycis* (*Migne gr. 29, 184ᴰ χαύνοις*). c *de armis*: OV. epist. 4, 92 arcus ..., si numquam cesses tendere, -is erit. *cf.* SERV. Aen. 7, 164 *spicula* lenta: -ia (*opp.* acres arcus: fortes. CLAVD. DON. Aen. 5, 586 p. 490, 3).

B *latius i. q. flexibilis, mobilis*: 1 *de membris*: ENN. ann. 556 *grues* -ia crura reponunt (*inde* VERG. georg. 3, 76. COLVM. 6, 29, 3 *equi* [SIL. 16, 443]). CIC. nat. deor. 2, 150 facilis ... porrectio *digitorum* propter -es commissuras et artus nullo in motu laborat (*cf.* QVINT. inst. 2, 12, 2 adversarii *luctatoris* -is articulus). LVCR. 4, 789 -ia membra movere, -ia mobiliter ... bracchia mittunt (4, 980 *de saltantibus*. OV. ars 1, 595 si -ia bracchia *tibi sunt*, salta!). VERG. georg. 3, 204 collo *equino* (Aen. 11, 622 STAT. Theb. 5, 562 MART. 14, 211, 1. *al. cf.* MANIL. 1, 334 cervice [COLVM. 6, 29, 2]. *aliter l. 54. p. 1373, 75*). *de toto corpore*: MANIL. 5, 323 mobilis in saltus et scaenae -ior arte.

2 *de motibus corporis* (*animalium l. 76. 78 sq.*): LVCR. 4, 1268 motūs (OV. ars 3, 306 STAT. silv. 3, 5, 66). PROP. 2, 22, 5 gestu (*cf.* SVET. Tib. 68, 3 gesticulatione). OV. am. 2, 4, 30 tenerum -i torquet ab arte (*sc. saltandi*) latus (*cf.* MART. 1, 104, 9 choreas *beluae edoctae*. FIRM. math. 6, 30, 9 -i corporis flexu cum grata venustate saltare. *aliter p. 1378, 49*). SEN. epist. 78, 5 iactatione. PLIN. nat. 8, 166 glomeratio *equorum*. VAL. FL. 6, 239 anfractu *equi*. STAT. Ach. 1, 837 gressūs. CLAVD. 20, 359 vertigine. *audacius de lapsu corporis* (*cf. p. 1379, 82. 1380, 9*): PS. QVINT. decl. 17, 16 p. 315, 14 strictos ... laqueos ... corporis ruina decepit, rotatos per abrupta -is (molis *codd. fere omnes*) iactus explicuit.

3 *de plantis* (*opp.* lentus *l. 84*): VERG. ecl. 2, 72 iunco (NEMES. ecl. 2, 33 *opp.* vimine lento). 5, 38 viola (Aen. 11, 69 PETRON. 131, 8).

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

6, 53 hyacintho. Calp. ecl. 5, 110 salictum. Plin. nat. 21, 113 utilissimus ad vitilia holoschoenus, quia -is et carnosus est.

4 *de rebus arte tractatis*: Verg. Aen. 10, 138 crines -i subnectit circulus auro (*sc. in tenuia fila ducto, item* 10, 817 Val. Fl. 1, 430 Avson. 37, 2 p. 332 P. *cf.* Plin. nat. 33, 98 a. argentumque quo -ius eo pulchrius). Vitr. 9, 8, 8 catena (Val. Fl. 6, 233). *in imag. de verbis tamquam rebus corporeis*: Plin. epist. 8, 4, 4 datur Homero et -ia vocabula et Graeca ... contrahere, extendere, inflectere. *audacius de operibus arte fingendis* (*opp.* rigidus. *cf. p. 1371, 64*): Cic. Brut. 70 Calamidis dura *signa* ..., sed tamen -iora quam Canachi (*antea*: rigidiora). *n. pl. pro subst.*: Qvint. inst. 12, 10, 7 duriora ... Callon ..., iam minus rigida Calamis, -iora ... Myron fecit.

II ***translate*** *pertinet ad ingenia, mores, actiones animantium ac statum rerum* (*pro subst.: m. sing.: p. 1379, 4. 42 sqq. m. pl.: p. 1379, 2 sq. 38 sqq. n. sing.: p. 1377, 51 sqq. n. pl.: l. 43. 75. p. 1376, 69. al.*): A *de animantibus* (*deis p. 1376, 32. 1377, 76. 78, bestiis p. 1376, 19. 1378, 8. 1379, 54*) *rebusque ad homines pertinentibus*: 1 *in bonam partem i. q. mitis, placidus, lenis, obsequens, gratus, tolerabilis, mediocris* (*l. 33. 48. p. 1376, 14. 49*), *blandus* (*p. 1376, 73*): a *de rebus ad homines* (*deos l. 22. p. 1376, 51 bestias p. 1376, 19*) *pertinentibus* (*cf. etiam p. 1378, 3 sqq.*): α *de actionibus hominum* (*deorum: l. 27. 35*): Plavt. Pseud. 67 teneris labellis -es morsiunculae (*cf.* Mart. 11, 22, 1 basia. Ivv. 6, 366 oscula [Hier. epist. 49, 2, 6]). Stilo Paul. Fest. p. 122, 15 (*v. p. 1384, 13*). Catvll. 64, 88 in -i complexu matris (*cf.* Verg. Aen. 8, 388 amplexu [Apvl. met. 5, 13, 6 his verbis et a. -bus decantatus]). Hor. carm. 4, 1, 7 desine, *Venus*, ... flectere -bus iam durum imperiis (Sil. 8, 57 Cyrenen -i ... fovebat i. mitis Battus. Tac. hist. 3, 57, 2). Ov. trist. 1, 5, 74 studiis (*opp.* saevis ... in armis. Manil. 4, 152 -ius e Geminis st. est et mitior aetas). Pont. 2, 7, 13 membra reformidant -em quoque saucia tactum (Cels. 3, 21, 11). Cels. 8, 10, 7ᴬ unctio. Phaedr. app. 8, 20 voce (Gell. 4, 1, 13 *coniung.* demissa. *aliter p. 1378, 33*). Sen. clem. 1, 17, 2 curatione (Plin. med. 1, 7). epist. 37, 1 -em ... militiam et facilem (Svet. Vesp. 6, 4 ad securiorem -ioremque m. Fronto p. 195, 7 v.d.H. [= p. 206, 2 N.]. *cf.* Stat. Theb. 9, 608 *Dianae* non -ia signa militiamque trucem). Plin. nat. 2, 190 ritūs (Sil. 12, 31). Sil. 14, 137 certamen (*cf.* Lampr. Alex. 30, 4 luctaminibus -ioribus). 15, 703 otia -i exercens cura. Qvint. inst. 11, 1, 90 ipsos *homines* ratione vincere, quod est -issimum. 11, 3, 165 imitatio. Svlpicia sat. 31 Romana manus ... praemia consilio et -i ratione (*i. ratione mollitiae, cf. Thiele, Herm. 51, 1916, 237*) regebat. Tac. ann. 13, 34, 2 -bus ... initiis prolatum ... bellum acriter sumitur. Tert. pudic. 5, 15 -issima et humanissima disciplina. *al.* *neutr. plur. pro subst.*: Sen. dial. 3, 6, 2 si frustra -iora cesserunt (*opp.* dura ... curatio). Qvint. inst. 10, 2, 19 nihil est ... tam indecens quam cum -ia dure fiunt. Amm. 28, 4, 3 *praefectus urbi* flexus in -iora (*cf.* Heges. 1, 12, 4 ut matrem ab exsecutione praecepti severioris ad -iora inflecteret).

β *de eventis, condicionibus vitae sim. i. q. iucundus, amoenus, facilis*: Ⓐ *generaliter*: somnus: Enn. ann. 369 Catvll. 68, 5 Lvcr. 3, 112. Verg. georg. 2, 470 (*gr. ex ignoto poeta cit. Serv.* μαλακοί). 3, 435 Tib. 1, 2, 76 Carm. de bell. Aeg. 46 Ov. met. 1, 685 Sen. epist. 90, 41. *al. cf.* Sen. Oed. 788 sopor. *sim.*: Catvll. 63, 38 quiete (63, 44. 80, 3 Lvcr. 4, 999 Prop. 1, 3, 7). Ov. met. 1, 100 sine militis usu -ia ... peragebant otia gentes (Manil. 4, 511). *alia*: Cic. Cato 2 -em et iucundam senectutem (*cf.* Manil. 1, 115 senecta. Sen. Oed. 270 senium). Verg. Aen. 4, 293 temptaturum ... -issima (*i. maxime idonea*) fandi tempora (Macr. Sat. 1, 2, 1 -issima consultanti t. ... adsunt feriae. *sim. de vita*: Ov. trist. 4, 8, 32 cum mihi t. prima -ia praebuerint *fata*). 4, 423 viri -es aditus et tempora noras ([Serv.: faciles]. Sil. 4, 489 Ps. Qvint. decl. 9, 3 Cypr. Gall. gen. 1195. *cf. p. 1381, 42 et* Ov. am. 2, 16, 20 iter [Qvint. inst. 4, 2, 46 (*in imag.*)] amoenum ac -e i. [*opp.* durum aridumque compendium]. Liv. 34, 17, 8 via [Sen. Herc. f. 437 dial. 11, 2, 2 Ps. Sen. mon. 171. Qvint. inst. 1, 6, 22 *coniung.* magis trita]). Eleg. in Maecen. 2, 23 exemplum *vitae* vixi ... -e (Ov. trist. 5, 3, 9 -em vacuamque laboribus ... v. Tac. ann. 13, 43, 5 copiosa et -i v. Plin. epist. 7, 26, 3. *cf.* Ov. fast. 6, 416 *aevum*. Sil. 15, 54 victu). Prop. 1, 7, 4 sint ... fata tuis -ia carminibus (Ov. Pont. 4, 12, 36). 2, 28, 16 hora (Ov. epist. 3, 44 Pont. 3, 3, 84). Ov. trist. 3, 4, 43 annos (Mart. 10, 38, 1). Stat. Theb. 4, 346 plebes ... nec -i territa fama (*aliter p. 1376, 60*). Tac. ann. 16, 18, 2 nihil amoenum et -e adfluentia (*cf. Furneaux ad loc.*) putat *Nero*. Apvl. apol. 92 mulier ... larga dote et -i condicione (*aliter p. 1376, 4. 9*). *al.* -e *est*: Stat. Theb. 6, 689 conlaudant Danai *Phlegyam*, sed non tibi -e *est* tuenti, Hippomedon. *i. q. emolliens*: Ivv. 6, 300 divitiae (Schol. divitiae debilitaverunt). *n. plur. pro subst.*: Pomer. 3, 16, 2 p. 499ᴮ ne praeponat -bus dura, laetis tristia (*sim.* 3, 20, 1 p. 503ᶜ). Avell. p. 574, 18 prosperorum ... aut -ium. *de locis, ubi vita iucunda degitur* (*v. et p. 1370, 70. 1379, 75*): Ov. met. 14, 558 duris in montibus ortae *naïdes* -e fretum celebrant. Stat. silv. 3, 3, 162 Elysii. Mart. 1, 49, 10 lene ... vadum -esque Nympharum lacus (*cf.* 6, 43, 5 Lucrinus). 6, 42, 5 Sinuessa. Ⓑ *de eventis iniquis i. q. tolerabilis, minus durus*: Sall. (?) rep. 1, 1 bellum -ius pace. Ov. epist. 9, 120 dolor. rem. 654 per ... gradus -es emoriatur amor. Pont. 4, 4, 50 exilium (Plin. epist. 4, 11, 3). trist. 5, 11, 10 poena (Sen. clem. 1, 15, 7 -issimo genere p. Cod. Theod. 9, 10, 4, 1. Cod. Iust. 9, 12, 8, 3 [*a. 390*]. *cf.* Gell. 20, 1, 12 quaedam esse impendio -iora). Sen. epist. 70, 24 exitum. 76, 34 praecogitati mali -is ictus venit. Qvint. decl. 316 p. 244, 2 invidia. Tac. hist. 4, 57, 2 servitium. Gell. 4, 18, 3 condicionibus gratiosis et -bus (*aliter p. 1375, 72*). Tert. anim. 55, 5 *mors* non in -bus (*i. dolore vacuis*) febribus et in lectulis, sed in martyriis (fug. 9, 3 p. 478, 16. *cf.* Theod. Prisc. log. 117 cum ... minoratis doloribus causa -ior [minorata *b*] fuerit). *neutr. pl. pro subst.*: Sall. hist. frg. 2, 87 -ia (*i. mites condiciones*) ... legatis ostentans.

γ *de animis, vultibus, affectibus*: *de animo*: Cic. Att. 1, 17, 2 quam -is a. ad accipiendam et ad deponendam offensionem. 3, 9, 1. Liv. 38, 17, 7 *v. p. 1374, 47.* Sen. contr. 7, 1, 12 mitioris ... pectoris sum, -ioris a. (*postea*: alius durior est, alius clementior). 7, 1, 14 obicis mihi -iorem a.; alius mitior est ..., alius saevior. Plin. nat. 25, 16 -is ac feminei corporis animive. Clavd. 8, 396 Musis a. *filii*, dum -ior (*sc. aetate; cf. p. 1373, 18*), instet (*cf.* Prisc. rhet. 1, 1 a. eorum *puerorum* adhuc -es [*rhet. gr. II p. 3* ἁπαλούς]). Physiogn. 81 p. 109, 12 Cod. Iust. 4, 31, 14, 1. *sim.*: Hil. Arel. vita Honorat. 9 l. 6 mens ad pietatem -ior. *de aliis partibus animantium* (*bestiarum l. 22. 25. 30*): Catvll. 45, 16 medullis. Hor. sat. 2, 5, 32 gaudent praenomine -es auriculae (*cf.* Plin. paneg. 68, 7 -issimis [*i. fastidiosis*] istis auribus parci). Lygd. 6, 16 *Amor feris* indomitis -ia corda dedit (*vol. IV 941, 47*). Eleg. in Maecen. 2, 13 -bus ex oculis ... procidet humor (Ov. rem. 340 Anth. 794, 3). Ov. epist. 16, 111 -e ... verbis convellere pectus (fast. 4, 1, 4 Epist. Sapph. 126. Stat. Theb. 5, 166 cerva ..., nullum cui pectore -i robur. *aliter p. 1373, 50*). trist. 4, 3, 70 -i (*i. ad erubescendum prono; cf. p. 1364, 68*) fiat in ore pudor (*sim.* Sen. epist. 11, 4. *aliter p. 1373, 66. cf.* Ov. met. 10, 609 vultu [Physiogn. 6 p. 10, 5 *syn.* lenis, inoffensus]). Epist. Sapph. 84 ingenium (*v. p. 1373, 25 et vol. VII 1, 1552, 1*). Sen. nat. 6, 27, 4 oves ... -ioris naturae. Qvint. decl. 260 p. 67, 12 frons (Don. Ter. Eun. 806 -is frontis dicuntur, qui sunt reverentes [*opp.* os durum]). *de specie, forma*: Stat. Theb. 10, 643 *Virtuti in Manto mutatae* permansit honos ... -ior (*i. moderatior; aliter*: silv. 2, 6, 39 non tibi [*sc. puero amato*] ... ora ... supra -is [*i. femineus; cf. l. 27*] h.). *de affectibus sim.* (*v. et p. 1378, 16 sqq.*): Cic. Mil. 42 nihil est ... tam -e, tam tenerum, tam ... flexibile quam voluntas erga nos ... civium. phil. frg. V 51 mores ... ad capienda praecepta -iores. Verg. Aen. 4, 66 est -is flamma medullas (*cf.* Ov. ars 2, 152 dulcibus est verbis -is alendus amor [Dom. Mars. carm. frg. 7, 3]). Ps. Qvint. decl. 9, 16 p. 181, 22 mite pectus et -is affectus (Plin. epist. 8, 11, 1). Prvd. perist. 10, 715 indulgentiae. *de affectibus duris mitigatis*: Verg. Aen. 11, 452 stimulis haud -bus irae (11, 728. *cf.* Ov. trist. 1, 5, 84 ira [2, 28 Val. Fl. 7, 127 Stat. Theb. 5, 732]). Physiogn. 104 p. 128, 2 intemperantia (*gr. p. 423, 1* ἤθη ... ἡμερώτερα).

δ *de dictis, sententiis, mandatis sim.*: ① *generatim*: Cic. Verr. II 1, 26 legem (*cf.* Prop. 4, 11, 18 iura). Catil. 1, 30 sententiis (Plin. epist. 2, 11, 21 *coniung.* solutiore). fin. 4, 72 ista ... dicam graece προηγμένα, latine ... producta, sed praeposita ... malo, sit tolerabilius et -ius. off. 1, 37 -i nomine *hostis* (Sen. epist. 67, 15. *cf. l. 55. aliter l. 78*). fam. 6, 14, 2 *oratio* sane -is et liberalis. Verg. georg. 3, 41 haud -ia iussa (Aen. 9, 804 *Iovis*. Ov. ars 2, 196. Sil. 14, 151 dominantis. *cf. p. 1375, 27 et* Ps. Avr. Vict. epit. 42, 16 mandatis. Caes. Arel. serm. ed. Morin 233, 7 p. 883, 28 illa *praecepta dura et inepta* facere ... -iora). Aen. 12, 25 haec haud -ia fatu (*inde l. 70*). Hor. epod. 5, 83 verbis (Ov. am. 1, 12, 22 Pont. 3, 6, 14 Sen. dial. 3, 6, 3. nat. 2, 49, 3 quae ... Iovem arcessunt et, ut v. eorum *interpretum* -iori utar, invitant [*cf. l. 49*]. *al. v. l. 76. p. 1375, 26 et cf.* Ps. Qvint. decl. 17, 7 praerigidae mentis affectūs vocabulo -iore lenitis). Lygd. 3, 7, 6 vincuntur -i pectora dura prece (Ov. am. 2, 2, 66 quid p. nostris -ius esse potest? met. 3, 376). Manil. 1, 751 vulgata fama vetusta -ior (famae v. vetustas *codd., corr. Housman; aliter p. 1375, 70*). Sen. contr. exc. 4, 8, 3 promissione. Tac. hist. 4, 44, 1 sermone (Cassiod. in psalm. 90, 3. *aliter l. 74*). ann. 1, 40, 1 consultis. Plin. epist. 4, 14, 10 -e et humanum est *dicere* 'habes quod agas' (*opp.* durum). 5, 16, 10 solacium, non quasi castigatorium et nimis forte, sed -e et humanum. Avson. 322, 70 p. 264 P. pueros -i monitu et formidine leni pellexi. Amm. 14, 11, 1 scriptis. Vvlg. prov. 15, 1 responsio -is (*opp.* sermo durus). 25, 15 lingua. *al.* *de eo, quod summissa voce dicitur*: Lampr. Heliog. 16, 2 -ioribus verbis iussit. *neutr. pl. pro subst.*: Sil. 1, 113 subicit ... haud -ia dictu (*cf. l. 54*). Tac. hist. 4, 32, 3 ann. 12, 46, 3. Apvl. apol. 77 haud -ia. Tert. anim. 28, 3 in durioribus *creditu* fefellit, qui -iora mentitus est. Vvlg. Iob 40, 22 numquid ... *crocodilus* loquetur tibi -ia? ⓘ *potius i. q. blandus, tener*: Sall. Catil. 25, 5 sermone uti *Sempronia sciebat* vel modesto vel -i vel procaci (*aliter l. 62*). Ov. ars 2, 159 blanditias (Amm. 18, 5, 1). fast. 6, 120 ad duram verbis -bus usus erat (Itala prov. 18, 8 [Cassiod. in psalm. 140, 6] v. adulatorum -ia [*gr. deest, Vulg.* simplicia]. Prvd. perist. 5, 17). Mart. 9, 11, 10 nomen nobile, -e, delicatum (*sc. Earini*) versu dicere non rudi volebam (*aliter l. 49*). Apvl. met. 10, 22, 2 voculas.

ε *de carminibus*: ① *generatim*: Cic. div. 1, 66 o poema tenerum et moratum atque -e! (*cf.* Mall. Theod. gramm. VI 585, 9 quid in poemate quasi -ius ac blandius ... esset [*opp.* asperius ac durius]). fin. 5, 3 -issimo carmine (Cvlex 35 Sen. Ag. 361. Avson. 1, 14 p. 321 P. c. non -e modis. Mos. 396). Sil. 11, 439 haec ... carp-

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sit *vates* -issima mensae. PLIN. epist. 1, 16, 5 inserit ... -bus levibusque *versibus* duriusculos (SERV. auct. Aen. 9, 611 sunt -iores v. apti ad carpendam mollitiem). AMM. 22, 4, 6 cantilenas. MACR. Sat. 6, 3, 9 huic -iori filo (*opp.* versus ... scabri). ⓘⓘ *de poesi elegiaca*: HOR. carm. 2, 9, 17 desine -ium ... querellarum. PROP. 1, 7, 19 -em componere versum (*cf. Rothstein ad l.*; Ov. trist. 2, 307). 2, 1, 2 liber *elegiarum* (*aliter p. 1378, 58*). Ov. trist. 2, 349 delicias et -ia carmina feci. Pont. 3, 4, 85 elegi. 4, 16, 32 cum ... Callimachi Proculus -e teneret iter. PLIN. epist. 9, 22, 2 opus tersum, -e, iucundum et plane in Propertii domo scriptum.

ζ de genere dicendi vel compositionis, pertinet ad stilum remissum, tenuem, nihil duri asperique habentem (*cf. Jackson, Harvard Stud. 25, 1914, 117 sqq.*): CIC. de orat. 2, 95 dicendi -iora ac remissiora genera (Brut. 132 -i et Xenophonteo g. sermonis). Brut. 38 *Phalereus* inflexit orationem et eam -em teneramque reddidit (274 -is et pellucens. orat. 52 -is et tenera et ... flexibilis. 64 -is est ... o. philosophorum et umbratilis *eqs. aliter p. 1378, 42*). 85 tralationibus quam -issimis. SEN. epist. 100, 7 compositio *Ciceronis* ... est ... sine infamia -is, at contra Pollionis Asinii salebrosa et exiliens. QVINT. inst. 9, 2, 32 -ior fit figura. *transfertur ad ipsum hominem*: QVINT. inst. 12, 10, 12 *Ciceronem* in compositione fractum ... ac paene ... viro -iorem. *in carminibus*: HOR. sat. 1, 10, 44 forte epos ... Varius ducit, -e atque facetum Vergilio adnuerunt ... Camenae (*cf. l. 32*). VELL. 1, 7, 1 Hesiodus ... -issima dulcedine carminum memorabilis. MART. 11, 90, 1 carmina ... -i quae limite currunt. DON. Ter. Hec. praef. 1, 5 πρότασις turbulenta est, ἐπίτασις -ior, lenis καταστροφή. SERV. Aen. 1, 92 'duplices tendens ad sidera palmas' ... -e (*opp.* altum et heroicae personae).

η de numeris, rhythmis, sonis sim.: ⓘ *generatim*: CIC. orat. 40 numeris (192 *de paeane.* PERS. 1, 63). 77 habet ... concursus vocalium -e quiddam. BRVT. Cic. epist. frg. XVII 2 pedes faceti ac delicatius (*vulg.*, deliciis *trad.*) ingredienti -es ([ingrediendi -ius *var. l. cf. l. 24*]. CIRIS 20 gracilem -i ... p. claudere versum). VARRO frg. Diom. gramm. I 428, 24 syllabae ... -es ... ut 'aedes' (*opp.* durae). HOR. carm. 2, 12, 3 -bus ... citharae modis. PROP. 2, 34, 42 ad -es membra resolve choros (*opp.* Aeschyleo ... cothurno. HOMER. 881). Ov. Pont. 1, 5, 14 non fit fato -ior ille *versus* meo. MART. 2, 86, 5 -em debilitate galliambon (DIOM. gramm. I 514, 18 ut enervatius fieret et -ius. *cf.* I 470, 8 anapaestus ... -is et fluens. BASS. gramm. VI 255, 8 sotadeus). QVINT. inst. 9, 4, 78 -issimo rhythmorum genere. 9, 4, 97 *in clausulis* fit forte 'criminis causa', -e 'archipiratae', -ius, si tribrachys praecedat. DIOM. gramm. I 432, 33 natura litterarum b et r, quae -is est. 469, 16 -em et quasi lubricam structuram *orationis* (469, 23 *coniung.* fluxior. 472, 6 vel delumbis vel fluxa vel -is). GELL. 13, 21, 15 Ciceroni -ius teretiusque visum ... 'fretu' scribere quam 'freto' (*opp.* crassius). 13, 21, 20 subtilius ad aurem -iusque est. APVL. met. 10, 32, 3 tibiarum sono (*cf.* MVTIAN. Chrysost. hom. 29, 3 p. 424[ex.] sonitus -es et delicati [*gr. p. 207[ex.]* ἁπαλοὶ καὶ μαλακοί]). *adde*: STAT. Theb. 10, 876 moenia *Thebarum* -i structa lyra (*metonymice de lyrae sonis*). *neutr. pro subst.*: *obiecti q. d. interioris vice fungens* (*fere pro adv., cf. p. 1380, 71*): PROP. 4, 7, 52 *Cerberus* mihi -e sonet. Ov. ars 3, 513 ridenti -ia (*cf.* PERS. 3, 110 subrisit -e puella *et p. 1382, 61 sq.*). CLAVD. 10, 196 -e lyrae festumque canant. *alia*: SEN. dial. 5, 35, 3 ut non modulata tantum et -ia et ex dulci tracta ... accipiant *aures.* BOETH. mus. 1, 1 p. 180, 19 neque fieri potest, ut -ia duris, dura -bus adnectantur aut gaudeant. ⓘⓘ *speciatim pertinet ad harmoniae doctrinam*: MART. CAP. 9, 959 chromatis tres *sunt divisiones*, quarum prima, quae -is ac soluta. *ibid.* diatonicae duae, -is una, altera robusta. BOETH. mus. 1, 1 p. 184, 5 genus chromaticum, quod -ius est (5, 15 p. 365, 16 unum g. est -ius, aliud incitatius *eqs. cf. p. 1379, 1*).

b *de ipsis hominibus* (*cf. l. 21. de umbris mortuorum p. 1378, 3. de deis l. 77. 78*): CIC. Caecin. 28 *Falculam* placidum -emque reddidi (*opp.* vehemens acerque). ad Q. fr. 2, 14(13), 4 me ... fore oricula infima scito -iorem (*proverbialiter; v. Otto, Sprichw. p. 46; paulo aliter*: AMM. 19, 12, 5 ima quod aiunt auricula -ior [*i. fastidiosior*] et suspicax et minutus. *cf. p. 1379, 29*). HOR. carm. 3, 10, 17 supplicibus tuis parcas, nec rigida -ior aesculo nec Mauris animum mitior anguibus. 3, 11, 43 ego *Hypermestra* illis sororibus -ior. PROP. 2, 4, 22 alter ... uno mutat praecordia verbo, altera vix ipso sanguine -is erit. 2, 22, 13 cur sim tam -is in omnes (*i. obsequens in amore, ut*: Ov. am. 2, 3, 5 -is in obsequium facilisque rogantibus. 2, 4, 24 altera dura est, at poterit tacto -ior esse viro. 2, 5, 26 amica [epist. 3, 114]. rem. 529. CALP. ecl. 7, 4 o duro non -ior axe, Lycota!). 3, 9, 57 -is (-ia *Broekhuyzen alii, perperam*) tu, *Maecenas*, ... fautor cape lora iuventae (*fere i. q. propitius; aliter p. 1379, 8*). 3, 15, 29 durum Zethum et lacrimis Amphiona -em. Ov. ars 2, 565 neque ... dea -ior ulla est *Venere.* fast. 4, 523 flent ... -es animis. Pont. 4, 6, 40 -ior est animo femina nulla tuo. EPIST. Sapph. 179 Amor. LIV. 42, 62, 6 Romanos -iores ... ad paciscendum. AVSON. 45, 4 p. 314 P. riget *statua rhetoris* ...; unum dissimile est: -ior ille fuit. AMM. 15, 3, 9 ad suspiciones ... -em et penetrabilem *principem.* 27, 6, 2 lenis videri cogebatur et -is. 28, 1, 7 *coniung.* tractabilis. RVFIN. hist. 3, 6, 26 feminā -iores (μαλακώτεροι). CLAVD. 10, 39 mater ... rogari -ior. 18, 364 (*ironice*) *Eutropius* lenis facilisque moveri supplicibus mediaque tamen -issimus ira. 20, 157 magistro. SALV. epist. 9, 8 piissimi et -issimi patris. EVGRAPH. Ter. Ad. 994 conversatione -ior (*opp.* durus). CE 1147, 3 in -bus umbris (*i. inter mortuos*). *adde de rebus quasi affectibus humanis praeditis, fere i. q. propitius*: VERG. Aen. 8, 726 Euphrates ibat iam -ior undis (*sc. Parthis domitis; aliter p. 1371, 75 sqq. 1380, 4 sqq.*). PROP. 2, 20, 23 nobis non umquam ianua -is (*i. q. cedens*). PLIN. nat. 2, 172 -iorum siderum (2, 223 lunae femineum ac -e s.).

c *de animalibus*: *α natura mitibus, pacificis* (*v. et p. 1376, 22; cf. p. 1379, 48*): HOR. carm. 1, 37, 18 columbas (IVV. 3, 202). PROP. 2, 19, 22 lepores. STAT. Theb. 8, 594 imbelles vitulos -esque iuvencas (12, 169). silv. 3, 4, 22 cygnos. *β domitis, mansuetis*: PROP. 2, 36, 48 taurus ... venit assueto -is ad arva iugo.

2 *in deteriorem vel etiam contemnendam partem i. q. parum obduratus, effeminatus, dissolutus, iners* (*fere i. q. lascivus p. 1379, 24. i. q. nimis misericors l. 19, cf. l. 42*): a *de hominibus*: *α de animis, mentibus, moribus sim*: PACVV. trag. 261 nimis paene animo es -i, qui consuetus in armis aevom agere (CIC. leg. 2, 38 *coniung.* teneros. SALL. Catil. 14, 5 *coniung.* fluxi. LIV. 5, 6, 4 effeminata corpora ..., -es a. SEN. dial. 4, 17, 2 illius *misericordis* nimis -is a., huius *crudelis* nimis durus est. TAC. hist. 1, 22, 1 non erat Othonis -is et corpori similis a. ann. 4, 68, 3 ut sunt -es in calamitate mortalium a. *cf.* CIC. Tusc. 2, 41 partem animi [2, 48. 51]). CIC. rep. 1, 67 fastidiosae -esque mentes ... civium ([*cf. Plat. rep. 563[D]* ἁπαλὴν τὴν ψυχήν]. CAES. Gall. 3, 19, 6 -is ac minime resistens ... m. *Gallorum* [*opp.* alacer ac promptus ... animus]). Tusc. 2, 47 est in animis omnium fere -e quiddam, demissum, humile *eqs.* (3, 12 tenerum q. atque -e). HOR. epod. 14, 1 inertia. Ov. met. 11, 648 languore. PETRON. 126, 2 oculorum ... petulantia. QVINT. inst. 6, 4, 11 animi iacentis et -is supra modum frontis (*antea*: praeduri ... oris. *aliter p. 1374, 8*). IVVENC. 3, 302 timore. PRVD. perist. 2, 328 lenitas. psych. 233 desidiam (CLAVD. 7, 40). MAXIM. eleg. 1, 83 lascivia.

β de actionibus rebusque humanis (*animalium: l. 55*): CIC. de orat. 3, 41 -is vox aut muliebris (QVINT. inst. 11, 3, 23 non ... tam -i teneraque v. quam forti ac durabili. 11, 3, 32 *coniung.* effeminata, *opp.* dura, rigida. IVV. 6, 365, 23. PS. AVG. quaest. test. I 114, 11 -em quassatamque v. et turpem. PHYSIOGN. 78 p. 104, 1 [*gr. p. 405, 1* μαλακόν]. *aliter p. 1375, 31*). 3, 98 -iores ... et delicatiores in cantu flexiones. nat. deor. 1, 113 -es et delicatas voluptates. fin. 1, 37 voluptaria, delicata, -is ... disciplina (*opp.* gravis, continens, severa). 5, 12 delicatior ... -iorque ratio. Tusc. 1, 95 cogitationibus -issimis effeminamur. 2, 36 cultu (*aliter*: SEN. Oed. 422 *c. Bacchi. cf.* STAT. Theb. 12, 788 orgia). 4, 38 -is et enervata ... ratio et oratio (*sc. de affluentia quadam misericordiae. cf.* SEN. contr. 2 praef. 1 compositio verborum [*seq.* lasciva]. 9, 2, 24. *aliter p. 1377, 15 sqq.*). 4, 64 ne quid ... -e, effeminatum ... faciamus (off. 1, 129). off. 1, 131 tarditatibus ... -bus (*var. lect. det.* mollitioribus). Ov. ars 2, 236 castris *Amoris* (*cf.* rem. 24 regna). MANIL. 2, 146 luxum (SIL. 12, 18. *cf.* SEN. nat. 4, 13, 11 luxuria, invictum malum et ex -i fluidoque durum atque patiens). 5, 254 artes (*aliter p. 1374, 75*). SEN. contr. 9 praef. 5 omnia (*sc. in exercitatione rhetorum*) -iora et solutiora sunt. SEN. dial. 1, 4, 12 numquam virtutis -e documentum est. 4, 21, 6 educatio -is et blanda (QVINT. inst. 1, 2, 6 quam indulgentiam vocamus). nat. 7, 31, 1 invenit deliciarum dissolutio ... aliquid ... tenerius -iusque. 7, 31, 2 tenero et -i incessu (*cf.* epist. 90, 19 -es corporis motus ... -esque cantus et infractos. APVL. met. 7, 16, 2 gradu *asini.* PORPH. Hor. carm. 3, 6, 21 saltatus). epist. 66, 49 haec *bona* ..., quae tristia videntur, -bus illis et delicatis praetulissem. STAT. Theb. 6, 219 planctum (11, 609). 7, 497 lacrimas. MART. 12, 43, 4 libelli (*sc. de symplegmatibus scripti; aliter p. 1377, 6*). QVINT. inst. 11, 3, 128 -is actio, qualem in Titio Cicero dicit fuisse (*cf. l. 74*). PLIN. epist. 9, 17, 2 si quid -e a cinaedo ... profertur. LAMPR. Alex. 20, 3 -iorem tibi potestatem et contemptibiliorem ... fecisti (*sc. civilitate tua*). AVSON. 397, 2 p. 225 P. Burdigalae -es ... illecebras. AMM. 31, 2, 20 omnis aetas ... imbellis ... muniis distringitur -bus (*opp.* equitandi usu). HIER. tract. in psalm. 127 p. 236, 17 nihil habebat *Isaac* in se -e et tenerum et effeminatum, sed totum virile et rigidum. RVFIN. Orig. in gen. 7, 3 p. 74, 11 malitiae species ... -es et delicatae et ludo similes. *al. audacius de tympano pulsato fere i. q. enervans* (*cf. p. 1371, 33*): PROP. 3, 17, 33 STAT. Ach. 1, 654. *n. pl. pro subst. i. q. mollities*: MANIL. 5, 153 ficti ... placent ad -ia gressus (*cf. Löfstedt, Komm. Peregr. Aeth. 136*). SEN. dial. 2, 15, 4 -ia ac desidiosa praecipere *Epicurum* et ad voluptates ducentia (*opp.* duritiam).

γ de ipsis hominibus (*dea p. 1379, 19*): ⓘ *generatim*: CIC. de orat. 1, 226 philosophus ... tam -is, tam languidus, tam enervatus *eqs.* Brut. 225 Titius ..., homo ... tam solutus et -is in gestu (fin. 5, 35 protervorum h. aut -ium. *cf.* HOR. epod. 1, 10 non -es viros [*seq.* forti ... pectore. Ov. epist. 9, 72 SEN. dial. 3, 11, 4. QVINT. inst. 5, 9, 14 -is et parum v.]). Tusc. 5, 88 *syn.* voluptarium. off. 1, 71 qui ... in dolore sint -iores. Lael. 75 is et infirmus est -isque natura (*cf. Seyffert-Müller Komm.[2] p. 459*). CATVLL. 11, 5 Arabas (MANIL. 4, 654. 754 CLAVD. 8, 258. *cf.* VERG. georg. 1, 57 Sabaei. MART. epigr. 1, 3 Iones. *v. p. 1379, 20 sqq.*). HOR. epod. 16, 37 -is et exspes *grex hominum.* carm. 1, 15, 31 *Paris.* Ov. trist. 2, 411 auctori, -em qui fecit Achillem. 3, 2, 10 -is et impatiens ante laboris eram. LIV. 2, 27, 4 -em consulem et ambitiosum. 9, 13, 7 Samnites ... maritima loca contempto cultorum -iore ... genere, ...

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

depopulabantur (BOETH. mus. 1,1 p. 181,8 *syn.* lascivum [*cf. p. 1377,59*]). 22,2,4 -is ad talia gens *Gallorum.* SEN. dial. 1,4,7 -es venturis malis servat *deus* (*item* m. *pro subst.* 4,25,3. epist. 71,17. ITALA deut. 28,54 [Lugd. *al.*] -is ... et tener [ἁπαλὸς καὶ τρυφερός, *Vulg.* homo delicatus et luxuriosus]). 7,11,1 a tam -i adversario victus (*opp.* acerrimorum hostium). epist. 82,2 audire solemus ... 'molliter vivit'; hoc dicunt: '-is est'; paulatim enim effeminatur animus. 112,1 (*opp.* durus). 114,7 apparet ... -em fuisse *Maecenatem,* non mitem. rem. fort. 9,2 'dura res est dolor': immo tu -is. LVCAN. 8,543 -is turba Canopi (STAT. Theb. 6,132. *cf.* TAC. hist. 3,40,1 multo ac -i concubinarum spadonumque agmine). 9,507 *syn.* vacuum virtute. MART. 6,32,2 Otho (EVTR. 7,17,3 in privata vita -is. AVSON. 257,8 p. 184 P.). IVV. 8,15 Fabius ... Euganea quantumvis -ior agna. TERT. pall. 4,5 -iorem Sardanapallo Caesarem (AVSON. 362,28 p. 88 P. Sardanapalli). VOPISC. Prob. 6,4 Gallieni ... principis -ioris (*postea*: dissolutus). AMM. 25,5,8 *syn.* inertem. VVLG. prov. 18,9 *coniung.* dissolutus. Is. 47,1 *coniung.* tenera. *al.* *per enallagen*: RVT. NAM. 1,392 *sabbata* tamquam lassati -is imago dei. *sim.*: CLAVD. 18,494 quae ... bella geramus -bus auspiciis (*i. -is Eutropii*). *de re pro persona*: SEN. dial. 7,7,3 Voluptatem ... -em, enervem. CLAVD. 26,160 nos, ... luxu -ior aetas. *de civitatibus, quarum incolae effeminati sunt* (*cf. p. 1378,79 sq.*): HOR. sat. 2,4,34 Tarentum (*cf. epist. 1,7,45* imbelle T.; *v. et l. 45*). PROP. 1,6,31 Ionia. LVCAN. 2,593 Sophene. PANEG. 2,33,4 Canopus. CYPR. GALL. deut. 36 Aegyptus. *de parte corporis i. q. lascivus*: PRIAP. 83 (Tib. 2), 45 dum mihi Venus ... -e ruperit latus (*aliter p. 1373,69*).

Ⓘ *speciatim de pathicis, cinaedis sim.* (*v. et l. 10*): Ⓐ *adi.* (*cf. p. 1376,34*): CIC. de orat. 2,277 Egilio, qui videretur -ior nec esset. CATVLL. 25,1 cinaede Thalle, -ior cuniculi capillo vel anseris medullula (PRIAP. 64,1) vel imula oricilla (*cf. p. 1377,66*). LIV. 33,27,2 -bus viris, qui ioci causa convivio ... interfuerant (SEN. Ag. 686 MART. 1,96,10. 3,73,4 PS. ORIG. tract. 10 p. 112,21). OV. fast. 4,243 ministri *Cybeles* (*aliter p. 1373,6*). PHAEDR. 4,15,1 tribadas et -es mares (*cf.* TERT. adv. Val. 15,3 p. 194,24 quae *aqua* [*cf. l. 39*] ebrios efficit et ... quae masculos -es [*MF,* mollescit *P*]). MART. 2,84,1 -is ... facilisque viris. 9,59,3 pueros. 12,75,4 Dindymus (*sensu ambiguo*). IVV. 2,165. 3,99. 6,63. SVET. Cal. 56,2 *coniung.* effeminatum. AVR. VICT. Caes. 28,8 -issimum ... quemque beatum fore. PRVD. perist. 14,72 languidus ac tener -isque ephebus. Ⓑ *subst.* (*plur. praeter l. 42 sq. 48 sq.*): OV. met. 3,547 *opp.* fortes. VITR. 2,8,12 -es et impudicos ex ea aqua (*cf. l. 33*) fieri (*cf.* FIRM. math. 3,6,4 Venus ... faciet -es, cinaedos). SEN. Phaedr. 922 simulant ... -es dura. epist. 87,16 unus ex Cleopatrae -bus. PETRON. 23,3 PLIN. nat. 11,275 IVV. 2,47. 9,38 -is avarus. PORPH. Hor. sat. 1,8,39 Pediatus ... -is evaserat. *ibid.* et 'fragilem' dixit, i. e. -em. CYPR. epist. 2,1 turpes et -es et muliebres. ARNOB. nat. 5,17 p. 189,4 *syn.* evirati. SERV. auct. Aen. 3,551 Tarentum, in quo -es et luxuriosi nascuntur. SCHOL. Iuv. 2,92 'Baptae' -es. VVLG. I Cor. 6,10 neque -es (*gr.* μαλακοί) neque masculorum concubitores (*inde dependet* TERT. pudic. 16,4). CLAVD. 18,252 servum -emque. AVG. civ. 2,7 p. 61,8 D. *coniung.* Galli. 6,7 p. 260,24 abscisus aut -is. *al.* CAEL. AVR. chron. 4,9,131 -es sive subactos Graeci μαλθακοὺς vocaverunt. MVTIAN. Chrysost. hom. 2,4 p. $249^{in.}$ -bus (*gr. p.* $25^{med.}$ μαλακοῖς) vel fornicariis.

b *de animalibus*: α *i. q. iners (l. 54), ignavus, timidus, imbellis* (*cf. etiam p. 1373,38 sqq. 1376,25*): GRATT. 277 *canis* -is in officio. MART. 4,35,1 dammas (*seq.*: leves animi). ISID. orig. 12,7,58 milvus -is et viribus ... et volatu quasi '-is avis'. β *i. q. delicatus, offensionum non patiens*: VARRO rust. 2,5,8 -issimus ... hic (*sc. color albus corii bovis, pro ipso bove dictus* [*cf. vol. V 1,2310,37*]), ut durissimus primus (*i. niger*). COLVM. 6,2,11 est ... -ioris generis bos, qui decumbit in sulco. 7,2,2 id pecus, quamvis -issimum sit, ... valetudinis tutissimae est (*cf.* 7,4,1 cum sit universum genus lanigerum ceteris -ius, tum ... Tarentinum -issimum, quod nullam domini ... ineptiam ... sustinet). 8,2,7 *gallinae albae* -es ac minus vivaces. 8,17,7 -issimum genus mulorum et servitutis indignantissimum (CHIRON 134 percussionem inspicere [*? i. plagam sentire, cf. 261*] -ior m.).

B *de statu rerum naturalium* (*cf. et p. 1378,3 sqq.*): **1** *pertinet ad temperiem*: **a** *de tempestate, umbra, caelo*: VARRO rust. 3,9,15 cum tempestas sit -is atque apricum. VERG. georg. 3,464 umbrae (PROP. 3,3,1 CARM. de resurr. 25). FLOR. epit. 1,16,3 nihil -ius caelo *Campaniae* (4,12,27 c. ... mitius -iusque solito). *de spatiis temporum*: VERG. georg. 1,312 ubi iam breviorque dies et -ior aestas. COLVM. 4,10,3 hiemes (STAT. silv. 3,5,83 *opp.* frigida ... aestas. AMM. 18,7,5). 10,282 nunc ver egelidum, nunc est -issimus annus. GELL. 19,7,2 -i quodam tempestatis autumnae die. *inde de ipsis regionibus miti caelo fruentibus* (*aliter p. 1370,70. 1375,78*): SALL. hist. frg. 4,24 Italiae plana ac -ia (*cf.* 4,26 -ioris I., in quam asperitas et altitudo Siciliae aestum relidit. FLOR. epit. 3,3,13 [*seq.*: soli caelique clementia]). LIV. 21,37,6 locis. LVCAN. 7,833 ad -em ... austrum istis, aves. SIL. 5,466 Zephyro Surrentum -e salubri. STAT. silv. 3,3,162 -es Campani litoris oras (*cf. l. 70*). *al.* **b** *de ventis placidis*: OV. ars 3,728 zephyri (met. 13,726. SEN. Ag. 433 [*praeced.*: aura ... lenis]. LVCAN. 4,405. *cf.* VAL. FL. 1,686 -i zephyros descendere lapsu). met. 15,512 auras (fast. 2,148. trist. 4,5,20 [*in imag.*]. RVT. NAM. 1,29,4. *al.*). SEN. nat. 5,16,5 argestes *ventus* fere -is est (*opp.* cori violenta vis). PLIN. nat. 19,4 -issimo flatu (CYPR. zel. 1 p. 419,12 leniore aura et f. -iore).

2 *pertinet ad vim attenuatam, gradum delenitum*: **a** *de fluviis, undis sim.* (*aliter p. 1371,75 sqq. 1378,5*): CATVLL. 67,33 -i praecurrit flumine Mella (*cf.* LVCAN. 5,462 volucer Genusus ... -ior Apsus [*seq.* leni ... unda]). LVCR. 1,281 -is aquae ... natura. 2,375 undis (VERG. Aen. 9,817). LVCAN. 8,98 quo sit tibi -ius aequor (*cf.* STAT. silv. 3,2,3 sternite -e fretum [*proleptice, praeced.* mulcere pericula ponti]; *seq.* lenis ... unda). 10,315 lapsus (PLIN. paneg. 30,4 *coniung.* placido). PETRON. 135,8 v. 6 -i stillae lacus (*i. aquae pluviae conceptabulum*). *sim. de pulsu*: PS. SORAN. quaest. med. 158 quid est apalos p.? -is et contrarius duro, ut sic sit -is quasi aqua. ORIBAS. syn. 5,49 Ab p. $86^{in.}$ (*gr.* μαλακοί). **b** *de regionibus paulum declivibus rebusque leniter curvatis*: VERG. ecl. 9,8 clivo (*v. vol. III 1356,84 sqq. cf.* CAES. civ. 2,10,3 fastigio [MELA 1,102. STAT. Theb. 6,260 -ia non subitis ... f. clivis]. TAC. Germ. 1,2 -i et clementer edito Abnobae iugo [LACT. opif. 10,21]. VITAE patr. Iurens. 1,3 p. 133,31 colliculo). CAES. Gall. 5,9,1 in litore -i atque aperto (*v. Meusel ad loc.* MELA 1,102 non -i neque harenoso. VAL. FL. 1,365). OV. fast. 3,13 ad -i declivem tramite ripam (*cf.* LIV. 27,18,15 -ioris ascensus viam). VITR. 3,3,13 quemadmodum -is et conveniens efficiatur *adiecto in mediis columnis.* MELA 2,27 ambitu *maris.* PERS. 3,68 flexus (*cf.* PLIN. epist. 9,7,4 curvamine). PLIN. nat. 3,147 mitiscentia Alpium iuga ... -i devexitate considunt (AMM. 22,8,11. 23,6,65. 27,10,9 *coniung.* facilis). 6,65 planities (AMM. 29,6,18). 6,134 transitu. HERM. Pal. vis. 1,1,3 veni in locis -bus (*gr.* εἰς τὰ ὁμαλά, *vulg.* ad planitiem. AMM. 14,2,5 l. plana ... et -ia). *al.* *n. pl. pro subst.*: AMM. 24,1,2 per plana camporum et -ia. **c** *de medicamentis vi leni praeditis*: SEN. clem. 1,17,1 *morbus animi* -em medicinam desiderat (*cf.* ORIBAS. syn. 8,23 Aa p. $238^{ex.}$ leniorem et -iorem ... medicamen, ita ut eius minuas virtutem). PS. QVINT. decl. 14,4 solaciis ... ac -ium remediorum ratione (PANEG. 4,9,2 *in imag.*: r. -iora, ut ... mitior medicina sanaret). **d** *de igne leni* (*cf. p. 1376,38*): PS. GARG. MART. p. 212,8 coquis igni -i id est paulatim (APIC. 10,476 i. -issimo. ORIBAS. syn. 3,21 p. $855^{in.}$ [*gr.* ἐπὶ πυρὸς μαλθακοῦ]). PELAGON. 323 -issimis carbonibus (*Hippiatr. gr. I p. 417,7* μαλακωτέρῳ πυρί). ANON. med. ed. Piechotta 152 in focu -e hoc est super cinere calidum. THEOD. PRISC. gyn. 19 quae cum -i vapore coqui ... coeperint (ORIBAS. syn. 9,40 p. $346^{ex.}$). **e** *de variis rebus i. q. modicus*: VITR. 10,10,6 quo -ior est tonus *catapulti.* PLIN. nat. 2,45 -iore et imperfecta vi solvere ... umorem *lunam.* 37,47 -i fulgore perspicuis *sucinis Falernis.* DRAC. laud. dei 1,263 -i durescunt ova tepore.

3 *pertinet ad saporem sive odorem*: VERG. georg. 1,341 vina (*cf.* HOR. carm. 1,7,19 mero. STAT. silv. 3,5,102 cara ... ⌊non -i⌋ [⌊⌋ *i. austero*] iuga Surrentina Lyaeo. IVV. 1,1,69 Calenum). PROP. 4,6,5 costum (*cf. Rothstein ad loc.*). CELS. 4,7,4 -es et non acres cibi (4,10,4). PLIN. nat. 21,61 amaracum ... odore -ius (mellius *E, at cf. Theophr. hist. plant. 6,7,4* ὀσμῇ μαλακωτέρᾳ). 28,72 de lactis usu convenit dulcissimum esse -issimumque (*cf.* NEMES. cyn. 152 sero). CONSVLT. Zacch. 3,9 p. 116,2 tura. *per enallagen*: RVT. NAM. 1,253 -is ... sapor *aquae.* *neutr. plur. pro subst.*: PLIN. nat. 28,131 salsa minuunt corpus, alunt -ia.

structurae: *alicui*: MACR. Sat. 1,2,1 SIDON. epist. 4,21,5. *alicui rei*: VERG. ecl. 7,45 (*p. 1370,76*). PROP. 3,15,29 (*p. 1377,76*). *c. gen. relationis*: PS. PHILO antiq. 62,5 (*p. 1373,8*). in *aliquem*: PROP. 2,22,13. in *aliquid*: OV. am. 2,3,5. in *aliqua re*: CIC. Brut. 225 off. 1,71 GRATT. 277 EVTR. 7,17,2. ad *aliquid*: CIC. Att. 1,17,2 phil. frg. V 51 HOR. epod. 12,16 OV. trist. 5,8,28 LIV. 22,2,4. 42,62,6 AMM. 15,3,9 HEGES. 3,6,3 ORIG. in Matth. ser. 53 p. 120,16. *acc. graec.*: AVIEN. Arat. 706 dorsa. *abl. limit.*: LVCIL. 13 villis. VERG. Aen. 8,726 undis. PROP. 3,15,29 lacrimis. OV. fast. 4,523 animis. hal. 126 tergore. MANIL. 5,323 arte. PLIN. nat. 21,61 odore. 34,117 natura (36,159). *al.* *abl. instr.*: PROP. 2,4,22 (*p. 1377,70*). SIL. 5,466 (*p. 1379,79*). MART. 2,86,5 (*p. 1377,38*). *?* TAC. ann. 16,18,2 (*p. 1375,71*). APVL. mund. 1 vaporibus. HIER. epist. 14,2,2 (*p. 1374,58*). CLAVD. 26,160 (*p. 1379,20*). *c. supino*: VERG. Aen. 12,25 fatu. GRATT. 82 tactu (CELS. 7,18,4 SEN. epist. 90,16 PLIN. nat. 8,219. 12,105 PRVD. ham. 292). *c. inf.*: *?* CHIRON 134 (*p. 1379,65*). CLAVD. 10,39 (*p. 1377,83*). -e *est alicui*: STAT. Theb. 6,689 (*p. 1375,73*).

acc. n. sing. **molle** *pro adv.* (*v. et p. 1377,51*): *i. q. leniter*: STAT. Theb. 1,330 plagam, qua -e sedens in plana Cithaeron porrigitur. silv. 5,3,36 tumulo quo -e quiescis. *i. q. expedite*: PRVD. perist. 10,281 Dianam -e succinctam.

elocutio adverbialis **in mollius:** TAC. ann. 14,39,3 cuncta ... in -ius relata *sunt.* AMM. 15,5,25 in -ius (*corr. m. pr. ex* molliendo) vergente securitate. *cf. p. 1371,53. 1375,46 sq.*

adv. ***molliter,** -ius, -issimē. *scrib.* moliter: CE 479,9. *de notione*: DON. Ter. Ad. 763 -r delicate (*cf. p. 1381,66. 1382,10*). *graeca respond. p. 1381,2. 8. 54. 1382,35. 58.* [*loc. corrupto*: VARRO Men. 306. *e coni. probab.*: VAL. MAX. 8,13 ext. 1 quo -ius (*C. F. W. Müller pro* millius) senectutem ageret. *var. l. det.*: CALP. ecl. 1,5. *v. et p. 1381,14.*]

I *cum* **verbis:** **A** *proprie*: **1** *i. q. non dure*: PLAVT. Pseud. 1296 -r ... tene me, cave ne cadam. CIC. nat. deor. 2,129 *nidos*

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam possunt -issume substernunt *aves*. VARRO rust. 2, 1, 19 ut pure et -r stent *pulli* (*cf.* PELAGON. 363 -r stabulari [*Hippiatr. gr. I p. 394, 9 ἐν μαλακῇ ἱπποστάσει*]). 2, 2, 8 subicere oportet virgulta ..., quo -ius requiescant *oves* (*cf.* 2, 5, 14 conquiescant. VERG. ecl. 10, 33 mihi ... -r ossa quiescant. PS. VERG. catal. 9, 17 -r ... Moeris ... et Meliboeus erant [*i. quiescebant*]. Ov. am. 1, 8, 108 ut mea ... -r ossa cubent [epist. 7, 162 trist. 3, 3, 76 CELS. 4, 17, 1 COLVM. 6, 31, 1. PELAGON. 30; *Hippiatr. gr. II p. 186, 22 ἀπ⟨α⟩λῶς. al.*]. COLVM. 7, 3, 8 quo ... -ius incubent fetae. STAT. silv. 4, 6, 11 qua recubent conchylia -ius alga. APVL. met. 6, 19, 4 assidere. SIDON. carm. 9, 139 *Achilles* dormit -ius in iuba magistri *Chironis*). ELEG. in Maecen. 1, 92 *Iovis aquila Ganymedem* presso -r ungue rapit (*cf.* PROP. 1, 3, 12 -r impresso ... toro). PROP. 1, 11, 14 *Cynthiam* -r in ... litore compositam ([STAT. silv. 5, 3, 283]. *cf.* 1, 17, 22 poneret [MANIL. 5, 443 -r (*MG*, tollitur *L*). VAL. MAX. 9, 1 ext. 7. SEN. nat. 3 pr. 9 alia *deus* submittit nec -r p., sed ex fastigio suo ... iactat]. SEN. epist. 13, 11 deposuit [PS. SEN. mon. 140 tenera vasa paulatim et -r]). 1, 14, 1 abiectus Tiberina -r unda. Ov. am. 3, 7, 74 -r admota ... manu (*cf.* RVFIN. hist. mon. 1 p. 399^C palpare cervicem -ius). met. 11, 785 Tethys ... cadentem *Aesacum* -r excepit (*cf. infra l. 74 et* CASSIOD. in psalm. 1, 1 p. 28^D *cathedra* nos ... -r a dorso suscipit). COLVM. 5, 9, 2 -r et sine noxa corticis taleae ... secentur. 8, 11, 9 deciderunt. PLIN. nat. 15, 35 cura -r semina collocandi. STAT. Theb. 3, 131 -r aptant bracchia trunca *mortuorum* loco. silv. 5, 1, 225 te Sidonio velatam -r ostro. QVINT. inst. 6, 4, 19 (*in imag.*) ab iis quae non adiuvent quam -issime pedem ... referre. *al.* *pertinet ad cibos ministratos* (*in imag.*): QVINT. inst. 2, 4, 5 ut teneras ... mentes ... -ius alant.

2 *i. q. flexibiliter*: HOR. sat. 1, 9, 25 quis membra movere -ius *poterit*? (SEN. contr. 9, 2, 8. *cf.* PORPH. Hor. sat. 2, 6, 72 quod iucunde et -r saltaret et eloqueretur). PROP. 2, 12, 24 ut soleant -r ire pedes. Ov. am. 2, 4, 23 incedit *puella* (*aliter p. 1382, 19*). VITR. 10, 10, 6 bracchia *machinae* quo longiora sunt, -ius, quo breviora, durius ducuntur. APVL. met. 11, 3, 4 crines ... -r defluebant. *in arte fingendi i. q. non rigide*: VERG. Aen. 6, 847 excudent alii spirantia -ius aera ..., vivos ducent de marmore voltus. PLIN. nat. 34, 55 diadumenum fecit -r iuvenem (*opp.* viriliter puerum).

B *translate*: 1 *de actionibus, condicionibus hominum*:
a *in bonam partem*: *α i. q. laute, commode*: PLAVT. Poen. 693 hospitium, ubi ... curer -ius quam ... Antiocho oculi curari solent (TER. Ad. 763 te c. -r [SCHOL. Bemb. deliciose]. *aliter l. 81*). SALL. Catil. 17, 6 vel magnifice vel -r vivere (Ov. trist. 3, 1, 24. SEN. epist. 82, 2 [*sensu ambiguo, cf. p. 1379, 6*]. *aliter p. 1382, 11. cf.* Ov. trist. 4, 8, 8 otia ... carpere et in studiis -r esse meis). *fere i. q. facile*: FEST. p. 213, 16 qua -issime adibatur urbs (*cf. p. 1375, 59*).

β i. q. leniter: ① *de dictis, scriptis sim.*: CIC. fam. 1, 9, 23 id feci (*sc. laesi adversarios in carminibus*) parce et -r. VERG. Aen. 7, 357 -ius et solito matrum de more locuta est (ELEG. in Maecen. 1, 67 QVINT. inst. 4, 2, 69. *cf.* Ov. ars 3, 344 quod docili -r ore legas. DON. Ter. Hec. 266 dixit [PS. ASCON. Verr. p. 211, 26 ROMVL. fab. 75, 13 rec. gall.]. AMM. 14, 7, 12 primos ... adlocutus est -ius [*postea*: vocis obiurgatorio sono. VEN. FORT. vita Leob. 5, 17 *seq.* suis blandimentis]). SEN. contr. 2, 3, 18 eadem figura declamavit et Hispo ..., sed transiit -ius. QVINT. inst. 9, 2, 92 schemata, per quae res asperas -ius significant *Graeci*. TAC. hist. 1, 74, 1 paria Vitellius ostentabat, primo -ius (*cf. Plut. Otho 4 ἡσυχῇ*), ... mox quasi rixantes *eqs.* ann. 2, 65, 5 -r rescriptum *est* (*cf.* SPART. Sept. Sev. 10, 2 qui ad illum -ius vel scripserunt vel rescripserunt). POMER. 3, 16, 2 blandum nescio quid -r insusurrat *Virtus homini.* *de compositione versuum vel orationis placida*: HOR. sat. 1, 10, 59 versiculos ... euntes -ius. SEN. epist. 52, 11 sonus inoffense ac -r orationis elapsae (*cf.* 114, 15 blanditur et -r labitur *compositio*). 100, 6 aspera gaudent *compositione*, ut etiam quae -ius casus explicuit ... dissipent. 114, 16 *Ciceronis compositio* devexa et -r detinens. MART. CAP. 5, 522 si modo eam *clausulam* velis -r fluere. *de sonis*: PS. PALAEM. gramm. V 542, 22 plurima in verbis, quae rancidule audiebantur, polita sunt, ut ... -ius sonarent. ⓘⓘ *de actionibus*: HOR. sat. 2, 2, 12 -r austerum studio fallente laborem. 2, 2, 85 tractari -ius aetas imbecilla volet (SEN. dial. 5, 9, 1 -ius delicatiusque t. *iracundus.* benef. 7, 30, 1 vitia. PLIN. epist. 8, 24, 5 -ius ... liberos clementiusque). Ov. fast. 2, 452 parce ... Lucina puellis maturumque utero -r aufer onus (*cf.* 3, 258 ut solvat partus -r illa suos). LIV. 39, 37, 18 -r agendo dignitatem suam tenere Romanos non posse (SEN. dial. 6, 1, 5 alii ... -r a. et blandiantur [*opp.* confligere]). PLIN. epist. 5, 19, 1 quam -r tuos habeas ..., qua indulgentia meos tractem (*opp.* asperior et durior. *v. et p. 1382, 64*). PHYSIOGN. 37 p. 55, 3 cum subrident -r oculi. *i. q. propitie*: Ov. Pont. 4, 14, 47 -r a vobis mea sors excepta (*cf. l. 19*), Tomitae (*seq.* mites Graios). STAT. Theb. 6, 51 ille ... adfatūs non -ius audit amicos quam trucis Ionii rabies ... vota virum. *in arte medica*: SEN. dial. 2, 1, 1 ceteri sapientes -r et blande, ut fere domestici ... medici ... medentur (*opp.* virilem ingressi viam). 6, 1, 8 non possum ... per obsequium nec -r adsequi tam durum dolorem: frangendus est. 9, 9, 3 ubi parum audit praecepta animus nec curari -ius potest (SER. SAMM. 1025 -r ... curatur *regius morbus sc. iucundis remediis*). CYPR. GALL. gen. 35 -ius ut vulsa formetur femina costa. AVIAN. fab. 17, 9 -r ... fixum traheret cum saucia *tigris* telum. ⓘⓘⓘ *de factis duris aequo animo ferendis*: CIC. Cato 5 *vietum et caducum* ferendum est -r sapienti (*aliter l. 7*). SEN. epist. 30, 4 nullo genere *mortis* homines -ius moriuntur (*cf.* 77, 10 -issime excessit et vita elapsus est). 74, 18 paucis deponere felicitatem -r licuit. TAC. hist. 1, 12, 1 quo seditio *legionum* -ius acciperetur (ann. 2, 30, 2. *cf.* hist. 2, 96, 1 interpretabantur).

b *in deteriorem partem*: *α i. q. effeminate, infirme*: CIC. fin. 2, 64 nec -r ferret *dolorem* et tamen medicis ... uteretur (ad Brut. 1, 9 [= 9, 17 Sj.], 1 -ius ... f. ... quam deceret virum. SEN. suas. 2, 15 [*opp.* durius]. SEN. dial. 12, 17, 2 -r et effeminate [*opp.* acerbe et aspere]. epist. 99, 1. 2. *aliter l. 1*). off. 1, 106 quam sit turpe ... delicate ac -r vivere quamque honestum parce, continenter, severe, sobrie (ARNOB. nat. 1, 9 p. 9, 24. *aliter p. 1381, 40*). SALL. Iug. 82, 2 nimis -r aegritudinem pati. LIV. 2, 28, 5 nihil ... segnius -iusve quam patribus placeat acturos (*cf.* SEN. epist. 51, 6 nihil delicate, nihil -r esse faciendum. MART. CAP. 5, 543 nec -ius agitandi sunt gestus aut muliebriter). 3, 59, 5 -ius consultum *esse* (30, 7, 3 per metum). 5, 5, 1 -r et per dilationes bellum geri. 29, 19, 12 segniter, -r ... Syracusarum amoenitate frui. PAVL. FEST. p. 377, 7 vinnulus dicitur -r se gerens et minime quid viriliter faciens. SEN. contr. 2, 1, 6 incedentem, ut feminis placeat, femina -ius (MACR. Sat. 2, 3, 16 [*opp.* concitatius]. *cf.* PHAEDR. app. 8, 2 miles ... ambulando -r famam cinaedi traxerat [FIRM. math. 8, 7, 2]. SEN. dial. 9, 17, 4 corpus movit ... non -r se infringens). SEN. epist. 51, 11 Literni honestius Scipio quam Bais exulabat: ruina eius non est tam -r collocanda. 82, 1 in isto te vitae habitu compone placide, non -r; male mihi esse malo quam -r. 96, 5 quos putida quies ... -r habet. IVV. 6, 198 dicas haec -ius Haemo (PROB. cath. gramm. IV 40, 27 magis fortiter ... quam -r vel laxe d.). *al.*

β i. q. mediocriter, paulum: CIC. fin. 3, 41 quam *contentionem* tractatam a Peripateticis -ius (*i. parum subtiliter; seq.*: consuetudo dicendi non satis acuta). PROP. 1, 5, 8 irasci. LIV. 30, 3, 7 -ius ... illa abnuere (*opp.* vix auribus admisit). SEN. benef. 5, 22, 2 nec dure illi exprobrabo ..., sed ... -issime (*cf.* 7, 24, 2 castigare. dial. 3, 15, 1 corrigendus est ... et admonitione et vi, et -r et aspere. CAPITOL. Pert. 7, 1 puniri [*opp.* graviter]). PELAGON. 256 *ungula* -r raditur (*Hippiatr. gr. I p. 378, 11 ὑπότεμνε*). PAVL. NOL. carm. 18, 421 -r obnixi *iuvenci.* PHYSIOGN. 42 p. 60, 4 cilium -r oculis superducunt *eqs.*

2 *de motibus sim. rerum naturalium i. q. placide*: PROP. 2, 33, 40 spumet *Falernum* ... -ius in calice. 3, 10, 6 ponat ... in sicco -r unda minas. GRATT. 458 *flamma* -r aram lambit. VITR. 10, 3, 4 imbecillior aequipondii brevitas maiorem vim ponderis ... deducens sine vehementia -r ... egredi cogit. SEN. nat. 6, 31, 3 materias -ius ... tremere quam natura duri sinit. epist. 23, 8 alia lenior unda ... -ius vexit, alia vehementior rapuit. COLVM. 3, 13, 7 humus ... -r cedat. MELA 1, 20 *Africa* fastigat ... se -r (*cf.* CLAVD. carm. min. 26, 12 clivus ... -r tumet). PLIN. nat. 37, 84 *gemma* -ius nitet (*cf.* 37, 130 radiat). FIRM. err. 7, 2 hederae per terram -r serpunt. *al.*

II *cum* **adi.** *vel* **partic.**: **A** *i. q. leniter*: 1 *pertinet ad corporea*: CIC. de orat. 3, 63 recubans -r et delicate (STAT. silv. 3, 4, 2. *cf.* MANIL. 5, 555 *Andromeda* nivea cervice reclinis -r. CLAVD. 9, 6 Chiron -r obliqua parte refusus equi). VITR. 10, 11, 4 curvaturam -r circumactam (*cf.* MELA 1, 91 sinus ... longe ac -r flexus [PLIN. nat. 16, 46 FIRM. math. 4, 19, 17]. MIN. FEL. 3, 4 oram curvi -r litoris. AVIEN. orb. terr. 238 bracchia pontus ... -r inclinans]). PAVL. FEST. p. 121, 6 promonturii ... -r in planum devexi (COLVM. 1, 2, 3. 4. QVINT. decl. 388 p. 436, 16 litus ... -r d. aequali planitie). COLVM. 2, 2, 1 collem clementer et -r assurgentem (*cf.* AMM. 16, 12, 19 editum [21, 10, 4]. RVFIN. hist. 2, 17, 8 regio ... sita colliculis ... -r et clementer erecta [*gr.* ἐπὶ γεωλόφου χθαμαλωτέρου]). LVCAN. 1, 421 litore curvo -r admissum ... aequor. PLIN. nat. 2, 152 umore -ius coacto (*ibid.* conglaciato imbre). APVL. met. 4, 35, 4 mitis aura -r spirantis zephyri. 10, 16, 2 -ius mihi renidentis Fortunae ... faciem (*cf.* DON. Ter. Eun. 90 a meretrice ridente -r). TERT. pall. 4, 6 -ius ventilante serico. FIRM. math. 6, 31, 35 serpens -r impetigo (CLAVD. DON. Aen. 4, 65 p. 364, 29). *al.*
2 *pertinet ad animum*: TAC. ann. 1, 54, 2 populum ... -r habitum nondum audebat ad duriora vertere (*cf. p. 1381, 72*). PHYSIOGN. 104 p. 128, 2 alter *homo* -ius et affabilius, alter atrocius ... iniustus existit. POMER. 3, 6, 4 persentit *homo* nescio quid -r blandum.

B *i. q. mediocriter, paulum* (*per oxymoron*): COMM. apol. 1019 pars incredulorum servatur -r usta.

C *i. q. subtiliter*: PLAC. med. 1, 4 rec. *β* cornu cervinum conbustum, -issime detritum (*cf.* PS. APVL. herb. 59 l. 3 herbae ... pulverem). PS. APVL. herb. 25 l. 10 *herbae* tunsae et -issime cribratae.

litotes: non (haud, nec) -is *p. 1375, 35. 69. 1376, 70 sq. 84. 1378, 75. 1380, 19. 44.* non (nec) -ior *p. 1373, 14. 17. 1377, 68. 73.* nec molliter *supra l. 7. p. 1381, 15. 79.* non (nec) -ius *supra l. 15. p. 1381, 76.*

homoeoprophora: LVCR. 4, 790 -ia mobiliter ... bracchia mittunt. 5, 817 multus (TAC. hist. 3, 40, 1). MANIL. 5, 323 mobilis. CELS. 6, 9, 1 modicus. FLOR. epit. 2, 30, 29 mitis.

deriv.: mollicellus, molliculus, molluscus; mollitia (-es), mollitas, mollitudo, mollugo (-igo), mollimen, mollimentum; mollio (mollo), *cf.* mollesco. ? mulier.

compos.: mollifico, mollificus, mollifio; mollicomus, mollifluus, mollipes, mollitestia.

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mollitās, -ātis *f.* a mollis *sec.* lenitas *sim.*
i. q. inertia: VITA Mar. meretr. 16 (RevBén. 50, 1938, p. 239, 27) somno adgravesco propter meam -em (*seq.* propter ... pigritiam).

mollitestia, -ium *n.* a mollis *et* testa, *sec. gr., quod v. l. 6.*
i. q. animalia molli testa instructa: EVSTATH. Bas. hex. 7, 2, 2 quae -ia (*Migne gr. 29, 149*^{C} μαλακόστρακα) nominantur, id est astaci, cercini *eqs.* (*opp.* testicutes).

***mollitia**, -ae *et* **mollitiēs**, -ēī *f.* a mollis.
interdum scrib. -lic- *e. g.* COLVM. 7, 2, 5 (*in parte codd.*). *v. et l. 39.* *de schemate declinationis*: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 151, 19 B. (*e Romano*) ut planities ... luxuries -es et similia, veteri dignitate. *de usu formarum* (*cf. Neue-Wagener I*^{3} *561sqq.*): *-a praevalet apud scriptores vetustiores,* -s (-em, -e *passim, gen. sg.* -ei *l. 83*) *apud poetas* (-s *metri causa e. gr. p. 1384, 16. 21. 47*) *et scriptores posteriores sine ulla sensus differentia. plur.* -ae *v. p. 1384, 24. 42. 72.* -es ? *l. 51. formae 1*^{ae} *et 5*^{ae} *decl. in codd. saepe inter se confunduntur, e. gr.* CIC. fin. 5, 58 SALL. Iug. 70, 5. 85, 35 HOR. epod. 11, 25. *al.* NOT. Tir. 73, 23 *post* molles. *de notione* (*v. etiam l. 33. p. 1384, 47*): GLOSS.^{L} III Abol. MO 47 -ae ignaviae. GLOSS. II 364, 28 -a μαλακία. *gr. respondent* μαλακία (*l. 36*), μαλακότης (*l. 37. 39*), μάλαγμα (*l. 47*), ἁπαλότης (*p. 1384, 64. 1385, 42*). *cf. l. 80. p. 1384, 10. legitur inde a* PLAVTO (*p. 1384, 23. 41*), TER. (*p. 1384, 47*), STILONE (*p. 1384, 13*), CIC. (*e poetis posterioribus soli habent* HOR., OV., MART., CLAVD.). [*e coni. probab.: p. 1384, 72*]. [*descendunt a* -a *francog.* mollesse, *prov.* moleza, *it.* mollezza, *port.* molleza; *a* -s *hisp. vet.* mollez. *Rohlfs.*]

I *proprie et metonymice*: A *proprie i. q. teneritas, natura non dura nec rigida* (*fere i. q. flexibilitas l. 41. 56*): 1 *in universum*: CIC. fin. 5, 58 in primo ... ortu *rerum* inest teneritas ac -a quaedam.

2 *corporum animantium eorumque partium*: a *de ipsis animantibus eorumque natura*: VARRO frg. Lact. opif. dei 12, 17 mulier ... a -e *vocata est* ... velut mollier (CAES. AREL. serm. 43, 1, *ubi add.* id est a fragilitate). HOR. epod. 11, 24 quamlibet muliercuIam vincere -a (*cf.* MART. 8, 64, 8 vincas -a tremente plumas). APVL. met. 1, 4, 4 puer in -em decorus. TERT. pall. 3, 5 arietis. HIPPOCR. aer. 20 p. 39, 20 humiditatem naturae et -em (molitie *P, gr.* μαλακίην). ORIBAS. syn. 5, 43 Ab p. 77$^{med.}$ in -[a]e et duritia ... mediocris *homo* (*gr.* μαλακότητος, *La* molestia). 5, 44, 10 Ab p. 78$^{ex.}$ ei ... inseparabile corporis molliciis (*sic*) est quemadmodum et pinguidum (*La* mollitudo, *gr.* μαλακότης).

b *de partibus corporis*: CIC. orat. 59 cervicum. SEN. contr. 1 praef. 8 -a corporis certare cum feminis (*aliter p. 1384, 61. 66*). CELS. 1 pr. 24 *viscerum* duritiem, -em (*cf. ibid.* 41 [*bis*]). COLVM. 7, 2, 5 maternam -em *velleris* (PLIN. nat. 8, 135. *cf.* PS. AMBR. serm. 5, 6 = MAX. TAVR. serm. 5 p. 542^{C} solida -e). PLIN. nat. 9, 61 carnis. 11, 216 auriculae ac nares ... flexili -a *sunt* ..., ne frangerentur. APVL. Plat. 1, 15 vertex cordis ... pulmonum excipitur -a (*cf. Plat. Tim. 70*^{d} μάλαγμα). PORPH. Hor. sat. 1, 2, 86 -s ungularum *equorum*. CLAVD. DON. Aen. 3, 45 p. 269, 17 ut ... comarum -s obdurata constiterit (4, 280 p. 391, 4. 12, 685 p. 632, 10). HIER. epist. 38, 4, 2 plumarum quoque dura -s videbatur (79, 7, 7 pl. -es iuvenalia membra non foveant [foveat *pars codd.*]). CAEL. AVR. gyn. 1, 14 linguae. *de tumore, pustulis*: CELS. 7, 18, 3 inter utrumque (*sc. durissimum et mollissimum*) -s *tumoris* (7, 18, 4 *t.* est ... cum molliti⟨e⟩. *cf.* GREG. TVR. Mart. 3, 34 visicae ... cum duritia nullam habentes -em). *de motu* (*sc. flexibilitate*): GREG. M. moral. 4, 15 in serpentis tortitudine fluxa -s, in vecte autem est duritia rigiditatis. *de alvi fluxu*: DIOSC. 2, 47 p. 195, 22 *lac* facit -em (*antea*: solutorium ventris).

3 *rerum naturalium: plantarum, herbarum sim.*: VARRO rust. 1, 41, 4 vitis propter femin⟨e⟩am -am ad crescendum prona. PLIN. nat. 13, 60 prunum differens brevitate et -a. 13, 118 *arbor* figura ... et -a Punicae. 19, 18 medullae *lini* numerosior distinctio candore, -a. 25, 167 herba ... trixaginis specie et -a. TERT. coron. 5 l. 27 in lectulum sparge *flores*, si tanta -a est. CLAVD. DON. Aen. 1, 690 p. 136, 16. 12, 615 p. 624, 17 graminis. *rerum liquidarum vel madidarum*: PLIN. nat. 2, 163 propter subtilitatem umoris -amque in se residentem. TAC. hist. 1, 79, 3 altitudine et -a nivis hauriebantur. APVL. mund. 9 si -a roris matutinis frigoribus incanuit. SOL. 1, 56 bitumen ... lentum -e glutinosa (AMM. 16, 12, 59 *paludis.* 20, 11, 25 luti. *cf. l. 84*). *aliarum rerum*: PLIN. nat. 19, 5 in -em lanae coactum (19, 48 candori -aeque. 35, 175. FRONTO p. 18, 5 v.d.H. [= p. 22, 4 N.] vestem ... l. -a delicatam. TERT. anim. 32, 9 -a l., -a plumae. *al.*). 35, 192 Eretria *terra* ... probatur -a (PS. RVFIN. in Am. 9, 6 p. 1101^{A}). 36, 159 -ae *lapidis Siphnii* (36, 162. *cf.* 36, 166 tofus aedificiis inutilis est mortalitate, -a. 36, 167). APVL. met. 1, 4, 1 -e cibi glutinosi faucibus inhaerentis. 6, 13, 1 flaventis auri (*sc. in fila deducti*) -e. 9, 3, 1 -e cubiculi refota lassitudine (*cf.* ARNOB. nat. 6, 16 p. 228, 26 nidulorum. CHIRON 136 susternentes aliquid ex his, quae -a praestant [*i. facilitate cedendi. sim.* CAEL. AVR. gyn. 1, 120 fetus locandus est ... in tenero mediocriter stramine, ne ... plurimum cedens -s (*gr. Soran. 2, 16* διὰ τὴν πολλὴν σύννευσιν) spinas faciat depravari]. SVLP. SEV. epist. 1, 10 insuetam -em strati. CAEL. AVR. acut. 3, 8, 75 straminum. *nota gen. qual.*: LEO M. serm. app. 7, 3 p. 494^{B} in -ei strato iacebas). AMM. 22, 16, 9 *naves* harenarum inlisae glutinosae -ae (*cf. l. 69*). CHIRON 409 ceroti. HIER. epist. 23, 2, 2 post -em vestium sacco membra trivisse (SVLP. SEV. Mart. 23, 8). AVG. ord. 1, 4, 11 p. 129, 7 aëris (*coniung.* mobilitatem). CONSVLT. Zacch. 1, 10 p. 14, 24 crystalla flatibus duret *deus* naturae suae non receptura -em.

B *metonymice: i. q. materia mollis* (*cf. l. 1. p. 1383, 67. 75. al.*): APVL. met. 4, 15, 1 habili corio (*sc. ursae*) et -e tractabili ... sese recondit. RVFIN. Orig. in num. 12, 2 p. 99, 14 in terrae -e ... demergere *puteum*. CONSVLT. Zacch. 1, 23 p. 29, 20 ex viridibus herbis alba -s mutatur in farra. PS. DIOSC. herb. fem. 47 (46) l. 5 *cucurbitae* intestina -s ... ventrem deducit. *i. q. locus mollis*: PELAGON. 241 -em ad colla mularum sapone lavabis (*cf. Hippiatr. gr. I p. 135, 6* ἐκβολῆς).

II *translate*: A *de hominum animis, indole, actionibus*: 1 *in meliorem partem i. q. lenitas, ratio mitis*: a *ipsorum hominum*: STILO Paul. Fest. p. 122, 15 militem ... a -a κατὰ ἀντίφρασιν dictum ..., quod nihil molle, sed potius asperum quid gerat. CIC. Sull. 19 qua -a sum animi ac lenitate (*aliter l. 46sqq. cf.* OV. am. 3, 8, 18 -s pectoris). EPIST. pontif. 111 (Cypr. epist. 49, 1 p. 609, 7) fratres ... tumorem illorum, horum -am nuntiabant. b *rerum humanarum*: SALL. or. Phil. 3 -a decretorum. PHYSIOGN. 104 p. 127, 13 vitia ... signorum duritia vel -a (*i. qualitate minus dura*) ... discernuntur. *de lenitate sonorum*: CLAVD. 18, 341 vocis acutae (*sc. femineae*) -s.

2 *in deteriorem partem i. q. infirmitas, effeminatio* (*de nimio obsequio l. 56*): a *nude*: PLAVT. Vid. 35 -a urbana atque umbra corpus candidumst. CIC. leg. 2, 38 mores lapsi ad molliti⟨a⟩s (ad ⟨-am⟩ mollitis *Vahlen.* AMM. 15, 11, 5). Tusc. 2, 52 qua *voluptate* cum liquescimus fluimusque -a (*cf. l. 58*). 5, 4 quod ... ex nostra ... -a, non ex ipsa virtute, de virtutis robore existumo. SALL. Iug. 85, 35 cum tute per -em agas. HOR. sat. 2, 2, 87 tibi quidnam accedet ad istam quam puer et validus praesumis -em? LIV. 5, 6, 5 patrocinium -ae inertiaeque. 7, 32, 7 Campanos ... magis -a ... sua quam vi hostium victos esse. 25, 18, 8 *coniung.* ignaviam. SEN. dial. 2, 18, 3 exprobrans armato -am. epist. 33, 2 ab homine (*sc. Epicuro*) -am professo. 114, 3 si ille (*sc. animus*) effeminatus est, in ipso incessu adparere -am (*cf. l. 58*). PLIN. nat. 28, 106 viris, qui sint probrosae -ae. TAC. ann. 6, 43, 3 externa -a. APVL. apol. 74 saltandis fabulis ... indocta et rudi -a. TERT. mart. 3, 5 virtus duritia exstruitur, -a vero destruitur. IVST. 1, 7, 13 gens ... effeminata -e luxuriave. VVLG. deut. 28, 56 *coniung.* teneritudinem (*cf. etiam p. 1383, 28*). AVG. epist. 27, 2 *opp.* fortitudinem. MART. CAP. 7, 727 deliciosa -e. *al. nota*: CHAR. gramm. p. 71, 10 B. '*canities*' poetico decore in levitatem soni corrupta est; porro prosae orationi ... cum poetica -e (*i. incuria?*) parum convenit. *plur. i. q. deliciae* (*cf. l. 47*): PLAVT. Pseud. 173 vos quae in munditiis, -is deliciisque aetatulam agitis. VELL. 1, 6, 2 Sardanapalum ... -is fluentem (2, 88, 2 otio ac -is). ANON. in Matth. 18 p. 43, 9 nec se impedimentis et -is saecularibus obligent.

b *cum gen.* (*adi. pro gen. l. 58*): α *ipsorum hominum eorumque animorum* (*corporum l. 61. 66*): animi (*aliter l. 15*) *sim.*: TER. Eun. 222 eicienda ... haec est -s a. (GLOSS. V 537, 22 deliciae). CIC. part. 81 imitatur ... lenitatem -a a. fin. 1, 33. Att. 2, 21, 3 vide -em a.: non tenui lacrimas. CAES. Gall. 7, 20, 5. 7, 77, 5 *opp.* virtus. SALL. Catil. 52, 28 *syn.* inertia. LIV. 28, 22, 11. *al. cf.* CIC. Att. 1, 17, 4 naturae. PLIN. epist. 6, 29, 6 -a (*i. inclinatione ad erubescendum, cf. p. 1376, 26*) frontis, ne in publico diceret, impediebatur *Isocrates*. AMM. 27, 7, 4 nasci ex mentis -a *irae ulcus*. *alia*: CIC. Att. 12, 26, 2 nosti Niciae ... imbecillitatem, -am. SALL. Iug. 70, 5 -am socordiamque viri. RVT. LVP. 1, 21 quod petisset a patris (LAMPR. Comm. 2, 7) -e (*i. obsequio*) impetraturum. LIV. 39, 1, 3 Asia et amoenitate ... et -a hostium ... ditiores quam fortiores exercitus faciebat. SEN. dial. 9, 17, 4 etiam incessu (*cf. l. 33*) ... ultra muliebrem -am fluentibus (*cf.* CASSIOD. in psalm. 30, 32 feminea -e *et l. 36*). FLOR. epit. 4, 2, 24 Graecula civitas non pro -a nominis ... vallum rumpere ... ausa. GELL. 3, 5$^{tit.}$ deliciarum vitium et -s oculorum et corporis (FIRM. math. 6, 31, 9 IVST. 1, 3, 2). TERT. spect. 10, 8 Veneris et Liberi. CLAVD. 20, 112 -ae ... mederi ... Eoae. PALLAD. hist. mon. I 42 p. 328^{D} -em ipsius deliciasque reprehendens (*gr. p. 149, 3 B.* τῇ ἁπαλότητι). *strictius i. q. lascivia, prostitutio*: TAC. ann. 11, 2, 1 Suillio ... adulterium Poppaeae, postremum -am corporis ... obiectante (15, 49, 4 Quintianus -a c. infamis. *aliter l. 61. p. 1383, 42*). β *morum, actionum humanarum* (*compositionis oratoriae l. 70*): TAC. ann. 6, 14, 1 vitae (15, 70, 2. AMM. 31, 5, 14 solutioris v.). FRONTO p. 18, 3 v.d.H. (= p. 22, 3 N.) potius ut in compositionis structuraeque -a sit delictum quam in sententia impudenti. GELL. 19, 9, 8 ut ... in cantilenarum quoque -is (*Hertz, trad.* multis) anteiretis (*cf.* MART. CAP. 9, 920 dulcem eblanditamque -em *cantus*). TERT. cult. fem. 2, 13, 3 deliciae, quarum -a et fluxu fidei virtus effeminari potest. CYPR. mortal. 1 p. 297, 8 sexus -e. LACT. inst. 6, 22, 5 suavitudinum -e capti. MACR. somn. 2, 3, 7 cantus, quibus ... ad -em voluptatis resolvantur *barbari. al.*

B *de musica chromatica*: MACR. somn. 2, 4, 13 *genus musicae chr.* est infame -e. BOETH. mus. 5, 16 p. 365, 19 incitatione -eque participans.

C *rerum naturalium: i. q. temperies*: TAC. ann. 12, 66, 1 refovendis viribus -a caeli et salubritate aquarum. *i. q. lenitas*: PS. AMBR. serm. 2, 2 (= MAX. TAVR. serm. 1 p. 531^{B}) addunt -em olei, saponis etiam acrimoniam. *i. q.* μαλακία: SVLP. SEV. dial. 1, 4, 2 ne statim repetere cursum possimus, maris -e detineri.

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

homoeoprophora: p. 1383, 33. 74. 1384, 58.

mollītōrius, -a, -um. *a* mollire.
i. q. molliendi facultatem habens: CASS. FEL. 78 p. 189, 19 pessus malacticus id est -us ad resolvendas duritias.

mollitūdo, -inis *f.* *a* mollis. *de notione*: NON. p. 135, 19 -em pro mollitiem (*inde* GLOSS. V 643, 69). *plur: l. 44. gr. respondent* ἁπαλότης (*l. 24. 42*), μαλακότης (*p. 1383, 39*); *cf. etiam l. 19. 47. 50.* *legitur inde a* PACVVIO (*l. 15*), RHET. Her. (*l. 33*), VARRONE (*l. 38*), CIC. [*falso trad.*: ITIN. Alex. 45 -is divitem (multitudinis *coni. Klugius coll. 21* copiis dives). *e coni. probab.*: *l. 41.*]
i. q. mollitia: I *proprie*: A *generatim*: CIC. de orat. 3, 99 in ipso tactu esse modum et -is et levitatis. AVG. gen. ad litt. 12, 3 p. 382, 14 *opp.* duritia.
B *speciatim*: 1 *corporum animantium eorumque partium*: PACVV. trag. 246 lassitudinem ... minuam manuum -e. 247 lenitudo orationis, -o corporis. CIC. nat. deor. 2, 136 in pulmonibus ... inest raritas quaedam et adsimilis spongiis -o ad hauriendum spiritum aptissima. LACT. opif. 10, 23 carnis (EVSTATH. Bas. hex. 7, 3 [*Migne gr. 29, 153A* τὸ ἁπαλὸν τῆς σαρκός]). AVG. soliloq. 2, 6, 12 plumarum cygni. CAEL. AVR. diaet. pass. 15 ex ... quadam tactus -e *cognosces statum febricantis.* ORIBAS. syn. 5, 44, 10 La p. 78ex. *v. p. 1383, 39.* 2 *rerum naturalium*: VITR. 10, 2, 11 propter ... viarum campestrem -em. EVSTATH. Bas. hex. 4, 1, 5 aerem ... leniter ... cedentem -is intercessu (*Migne gr. 29, 80B* δι' ἁπαλότητα). *metonymice i. q. materia mollis*: LACT. inst. 5, 4, 6 liquore lactis ac -e alitur *infans*, donec ... vesci fortioribus possit. AMM. 23, 4, 6 *stilus catapultae* -e offensus cilicii saxum contorquet.
II *translate*: A *animorum, morum, actionum hominum* (*vocis humanae l. 32*): 1 *in meliorem partem i. q. lenitas*: CIC. de orat. 3, 161 et 'odor' urbanitatis et '-o' humanitatis ... sunt ducta a ceteris sensibus. THEOD. MOPS. epit. in psalm. 54, 22C ad p. 359, 10—12 -e sermonum (*antea*: dulcibus verbis). *speciatim vocis humanae i. q. flexibilitas*: RHET. Her. 3, 11, 20 *figura vocis* dividitur in tres partes: magnitudinem, firmitudinem, -em. *ibid.* -em v., hoc est, ut eam torquere in dicendo ... possimus, maxime faciet exercitatio declamationis. 3, 12, 20 de -e v., quae maxime necessaria est oratori. 3, 12, 23. 24. 2 *in deteriorem partem i. q. infirmitas, effeminatio*: VARRO Men. 371 luculla in mento impressa Amoris digitulo ... demonstrat -em. CIC. Tusc. 3, 13 videamus, ne haec oratio sit hominum adsentantium nostrae imbecillitati et indulgentium -i. ITALA deut. 28, 56 (Lugd.) propter -em (multit- *cod.*) et teneritudinem (διὰ τὴν τρυφερότητα καὶ ... ἁπαλότητα, *Vulg.* mollitiem). ARNOB. nat. 2, 30 p. 73, 11 ne deliciis marceat et corrumpatur -e vitiorum. 7, 33 p. 267, 13 in femineas -es enervantes se viros. PAVL. NOL. epist. 16, 7med. *coniung.* ignaviam. MART. CAP. 9, 892 quibus ... deliciis ac ... enervi -e sideralis curiae transeantur *puellae.* CASSIOD. Ios. antiq. 18, 2 l. 5 nihil -i aut delicatudini penitus indulgentes (*gr. 18, 12* οὐδὲν ἐς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες). ANIAN. Chrysost. hom. 7, 5 cum plurimae feminarum tanta ... animi -e resolvantur, ut *eqs.* (*Migne gr. 57, 79med.* οὕτως ... μαλακίζονται).
B *de lenitate medicamentorum*: HIER. in Is. 1, 6 p. 30B post austeritatem vini infusam vulneribus ... olei -em. CAEL. AVR. acut. 2, 19, 114 *milium* solvit ... naturali quadam -e ... dolores.
homoeoprophora v. l. 15.

mollītus, -a, -um *v. p. 1369, 40.*

mollo, -āre *v. p. 1366, 5 sqq.*

Ps. DIOSC. Vind. 3, 128 p. 138, 16 (*adn. crit.*) σατύριον τὸ ἐρυθρόνιον ... Ῥωμαῖοι **μολλορτίκουλουμ** βένερις (*CN, i. mollorticulum Veneris,* τεστίκουλουμ λέποριϲ *Wellmann secutus Knaackium, retrograde fictum ab acc.* moll(em)orticulum, *sc.* mollis *et* *horticulus [*pro* horticellus, *cf. vol. VI 3, 3006, 48*] *coni. Svennung per litteras, qui ad notionem cft. Ps. Diosc. Vind. 4, 91 p. 250, 16* κῆπος Ἀφροδίτης).

mollūgo, -inis *f.* [*a* mollis, *cf.* lanugo; *v. Stolz-Leumann5 241. J.B.H.*] *herba medicinalis* (*cf. p. 1365, 71 et Ernout, RevPhil. 67, 1941, 103*): PLIN. nat. 1, 26, 65 lappago sive -o. 26, 102 *describitur.*

molluscus, -a, -um. [*a* mollis. *J.B.H.*]
1 *i. q. mollem materiam intus habens*: *de genere quodam nucum* (*cf. Hehn, Kulturpflanzen8 397; Blümner, Privataltertümer 172*): PLAVT. Calc. 1, 1 -am nucem (SVEIVS carm. frg. 1, 8. MACR. Sat. 3, 18, 9 sq. est ... Persicum quod vulgo vocatur et -a n. dicitur, quod ceteris mollior sit). *f. pl. pro subst*: PLIN. nat. 15, 90 -ae, putamen rumpentes.
2 *n. pro subst.* **molluscum,** -ī *i. q. tuber aceris arboris* (*cf. Blümner, Technologie II 247*): PLIN. nat. 1, 16, 27 quarum arborum materiae in pretio: ... aceris genera x, bruscum, -um. 16, 68 *bis.*
Buchwald.

1. *molo, -uī, -itum, -ere. [*cf. c. umbr.* maletu '*molito*', kumaltu '*commolito*', *hibern.* melim, *cambr.* malu, *slavon.* meljǫ, *lituan.* malù '*molo*', *got.* malan '*molere*', *hethit.* mallanzi '*molunt*', *arm.* malem '*contero*' *et c. got.* gamalwjan '*conterere*', *theod. vet.* melo '*farina*', *al. J.B.H.*]
de formis: *praes.* -ent (*dub. p. 1386, 15*): DIOSC. 1, 34 p. 23, 7 M. (-ant *B, gr.* ἀλήθουσιν). VEREC. in cant. 3, 13 (*bis*) *v. p. 1386, 69 sq.* GLOSS. III 123, 41. *abiit in primam coniug.* (*cf. l. 80 et* molatio, molator): ITALA Matth. 24, 41 (cod. n 29) d⟨ua⟩e -antes. *perf.* (*inter verba IIIi ord.* [*cf. p. 1386, 7 et* EVTYCH. gramm. V 477, 18/19]): CHAR. gramm. p. 318, 10/11 B. -o, -is, -ui (MART. CAP. 3, 319 -ueram. PRISC. gramm. II 526, 8). *p. p. p.* -lutus: MARCELL. med. 33, 36. 36, 40. 44. ISID. orig. 20, 16, 1 *K* (*cf.* GLOSS.L I Ansil. FA 4). GLOSS.L I Ansil. FR 136 (mod- *L1*). *cf. infra l. 59.* -ltus: DIOSC. 2, 74 p. 210, 18. 2, 90 p. 214, 28. 29. *cf. Junel, In Cass. Fel. stud. 60 sq. 95 sq. ad* CASS. FEL. 16 p. 23, 14 *et* 44 p. 111, 1 (*v. p. 207, 3*). *de notione*: CLAVD. DON. Aen. 1, 175 p. 41, 10 frangere saxo hoc est -ere. EVGRAPH. Ter. Andr. 707 p. 64, 24 -o ... tertiae coniugationis est molam verto. GLOSS. -o: ἀλήθω. -itur: ἀλεῖται. *legitur inde a* PLAVTO, TER., CATONE, LVCIL. [*sard.* mólere, *prov.* molre, *francog.* moudre, *hisp.* moler, *port.* moér. *Rohlfs.*]
[*variat in codd. c.* emolere PLIN. nat. 16, 15 *v. vol. V 2, 519, 82; confunditur* -itur *c.* mollitur *l. 77,* -untur *c.* mol(l)iuntur *l. 42, 75,* -tus *c.* mollitus *passim. dubia*: PLIN. nat. 18, 97. VESPA 40 (*de pistore*) tono, cum -o (*T,* ulo *S,* illo *Salmasius, alii alia*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 39 burdones, qui in montibus -ent et insimul pascuntur ('*alii* manent' *R in marg., deest in rec. B*).]
I *usu sollemni i. q. conterere, confringere, in farinam redigere* (minute -ere *l. 49*): A *instrumento ad hoc facto sc. mola* (*describitur actus -endi* MAX. TAVR. hom. 3 p. 228C. -ere molā [-is] *infra l. 30. 69 sq. et* CASS. FEL. 40 p. 91, 18. 76 p. 185, 1, in mola *l. 37. 71.* ITALA num. 11, 8 [Aug. loc. hept. 4, 28 p. 586, 4]. *de bestia -ente cf. supra l. 15*): 1 *frumenta, fructus* (*olivam infra l. 58*) *sim., maxime in re pistoria, coquinaria, medica* (*nota* in farinam -ere *l. 43, cf. etiam l. 78*): a *proprie*: α *absolute*: PLAVT. Merc. 396 nihil opus⟨t⟩ nobis ancilla, nisi quae texat, quae -at (416. *cf.* TER. Ad. 847 coquendo sit *psaltria* faxo et -endo). TER. Andr. 200 verberibus caesum te in pistrinum ... dedam usque ad necem, ea lege ..., ut, si te inde exemerim, ego pro te -am (*de poena -endi ut* Phorm. 249 -endum [mihi] est [usque] in pistrino ..., habendae compedes. ITALA thren. 5, 13 [Verec. in cant. 3, 13] potentes molis -bant [*LXX et Vulg. aliter*]. VVLG. iud. 16, 21 clausum in carcere -ere fecerunt. AVG. spir. et litt. 33, 58 semper. *cf. etiam l. 71*). FEST. p. 141a, 30. p. 210b, 27 pistum ⟨a⟩ pinsendo pro -tum (perpolitum *W,* propol- *X, corr. Scaliger*). PLIN. nat. 7, 191 -ere et conficere *invenit Ceres.* PAVL. dig. 33, 7, 18, 5. VVLG. eccles. 12, 3 otiosae erunt -entes in minuto numero (*per metaphoram de dentibus senum dictum intellegit* HIER. ad l. p. 1108C. 1109B epist. 140, 13, 2). 12, 4 *vox* -entis. Matth. 24, 41 duae -entes in mola (Luc. 17, 35). SORAN. p. 34, 1 -ere (*v. app. crit.*) et farinam facere *sunt exercitia nutricis.*
β *c. acc. rei*: (i) *affectae*: CATO agr. 23, 1 far (VARRO ling. 5, 104. *al.*). LVCIL. 813 ex -to hordeo uti cataplasma (PLIN. nat. 18, 61 triticum et siligo et h. [moliuntur *DE*]. 18, 73 *bis.* 18, 74 tostum *h.* in subtilem farinam -it. 18, 78. CHIRON 319 [*Veg. mulom. 2, 88, 7* emolitum]. *cf. l. 50*). POMPON. Atell. 122 decipit vicinos: quod -endum conduxit, comest. VARRO rust. 2, 2, 16 viciam. CAES. Gall. 1, 5, 3 -ta cibaria. FEST. p. 348a, 19 ⟨... ex faba milio⟩que -to (SCRIB. LARG. 158. CHIRON 526 f. -tam minutam [*Hippiatr. gr. II p. 81, 10* ἠλεσμένον]. *al.*). COLVM. 6, 5, 2 -ti tritici farina (SERV. auct. georg. 1, 267. *al. cf. l. 42*). 6, 10, 1 (*bis*) lentis ... minute -tae (6, 31, 1 *var. l.* -oll-). 6, 10, 2 pari mensura ervum ... cum ... hordeo -tum ('e. -tum' *t. t. esse vid.* [*cf. Diosc. 2, 108, 1* τὸ καλούμενον ὀρόβινον ἄλευρον. *Hippiatr. gr. I p. 230, 9*]: 11, 3, 5 e. -ti farinae. SCRIB. LARG. 126 [*inde* MARCELL. med. 22, 17]. CHIRON 379 [-oll- *falso cod. et Oder sec.* VEG. mulom. 2, 112, 4 *L corr. ex* -ol-]. 611. 615. 764 [-oll- *cod.*]. *liberius* SCRIB. LARG. 165 e. albi seminis -ti. MARCELL. med. 33, 36. *ad comparandi modum v.* CHIRON 548 *coll. Diosc. l. c.*). 6, 24, 5 -to (-oll- *var. l.*) ... milio (*al. cf. l. 46*). 12, 21, 3 *foenum Graecum* (CASS. FEL. 42 p. 105, 3 [-oll- *c*]. *al.*). 12, 52, 19 *olivam.* SCRIB. LARG. 159 (-oll- *P,* -oluta *Heraeus*). 160 piperis. PLIN. nat. 15, 92 *castaneae* (*v. app. crit.*). 18, 87. 22, 160 *lolium.* CLAVD. DON. Aen. 1, 175 p. 41, 17 frumentum. *al.* (ii) *effectae*: VARRO rust. 2, 7, 11 obiciendum *est pullis* farinam hordeaciam -tam (VVLG. Is. 47, 2 [*gr.* ἄλεσον ἄλευρον]).
b *in imagine*: AMBR. Abr. 2, 5, 20 quae *mens* -it spiritale frumentum. PAVL. NOL. epist. 11, 6 p. 65, 21 -amus in huius mundi pistrino triticum bonum, quod est oboedientiae fidelis operatio. 11, 7 p. 65, 25 bonam deo frugem -is. AVG. serm. 227in. vos ... ieiunii humiliatione et exorcismi sacramento quasi -bamini (229 ieiuniis et exorcismis. *cf.* 272med. quando exorcizabamini, quasi -bamini). VEREC. in cant. 3, 13 p. 46a, 21 qui ... spiritales sunt, legis mola -ent. p. 46a, 24 spiritalis mola, qua -ent, ut *eqs.* ORIG. in Matth. ser. 57 p. 132, 5 de animabus -entibus in gravi mola mundi vel corporis (*ad Matth. 24, 41*).
2 *salem, lapides, metalla sim.*: CATO agr. 162, 1 salis romaniensis -ti (COLVM. 12, 50, 4). VITR. 7, 6 quae *glebae marmoris* contusae et -tae (-oll- *SE*) praestant operibus utilitatem (*cf. ibid.* caementa marmorea ... contunduntur et -untur [-olli- *GH*]. *ibid.* foditur ⟨farina *marmorea*⟩ parata, quam nec -ere nec cernere opus est). PLIN. nat. 33, 69 *terra aurosa* tunditur ..., uritur, -itur (*var. l.* -oll-); farinam *eqs.* (-itur in f. *pars codd.*). 33, 87 *chrysocolla* tunditur in pila ..., postea -itur (*ibid. iterum*). 34, 175 arefactum -itur *plumbum.*
B *dentibus* (*cf. supra l. 36*): POMPON. Atell. 187/8 *v. p. 159, 66.* IREN. 5, 28, 4 (*verba Ignatii martyris, cf.* HIER. vir. ill. 16 RVFIN. hist. 3, 36, 12 IGNAT. Rom. 4, 1) frumentum sum Christi et per dentes bestiarum -or, ut mundus panis dei inveniar (*gr.* ἀλήθομαι. SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 228 *v. p. 269, 27*).

[*Szantyr*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *usu obsceno i. q. futuere (cf. Goldberger, Glotta 20, 1932, 106. Hopfner, WSt. 44, 1924/5, 118)*: LVCIL. 278 hunc -ere, illam autem ut frumentum vannere lumbis (*v. Marx ad l.*). POMPON. Atell. 100 *v. p. 273, 19.* VARRO Men. 331 tibi . . . alius -it et depsit *uxorem*. PETRON. 23, 4 super inguina mea diu multumque frustra -uit. AVSON. 71, 7 p. 341 P. cunctas *Veneres* exercet *Crispa* corpore in uno: deglubit, fellat, -itur per utramque cavernam. 123, 2 p. 343 diceris hanc *Phyllida* mediam lambere non -ere (*v. app. crit.*).

part. praes. pro subst. **molēns,** -entis *p. 1386, 35. 37 (bis).*

neutr. part. p. p. pro subst. **molitum,** -ī: PLAVT. Men. 979 nimio . . . edo lubentius -um, quam -um praehibeo.

deriv.: 1. mola, molendarius, molendinum, moletrina, molile, 1. molio, 2. molitio, 2. molitor. *comp.*: com-, e-, permolo.

2. molo, -āre *v. p. 1385, 82.* *deriv.*: molatio, molator.

Szantyr.

molochās *m.*, *μολοχᾶς. *lapis pretiosus, fort. i. q. molochites*: EPIPHAN. Avell. p. 746, 5 *est* et alius sardonyx, qui vocatur -s, sciens attenuare pinguedines; ipsius (*sc. eiusdem atque sardium*) autem formae est, subviridis aliquantulum *eqs.*

moloc(h)ē (-ī), *acc.* -ēn (-īn) *f.*, μολόχη. *cf.* malache *et* malva. *scripturas depravatas v. l. 25. 36. cf. etiam p. 627, 12.* [*lectio det.*: PLIN. nat. 26, 154.]

i. q. malva (cf. Steier, RE XIV 922, 10sqq. et J. André, Notes de Lexicogr. Botan. Grecque p. 43): COLVM. 10, 247 -e (*codd. dett.*, molo hec *A*, *sim. S*) prono sequitur quae vertice solem (*cf. Theophr. caus. plant. 2, 19, 5*). PLIN. nat. 20, 29 (*cf.* 1, 20, 14) hibiscum, quod -en agrian vocant (PS. APVL. herb. 40 l. 19 alii eleomolochin. ORIBAS. eup. 2, 1 E 1 La [*Aa* malva silbatica]. *cf. l. 35 sqq*). PS. APVL. herb. 40 l. 20 *malva erratica*, alii -in iption (*i.* ὑπτίαν). *confunditur c. herba q. e. viscum (cf. s.* hibiscum): PS. APVL. herb. 38 l. 16 *ibiscum* alii -en Creticen, alii anadendromolocin (*cf.* GLOSS. III 568, 63 molacerratica i. eviscus. *seq.* molacim i. mascauisco). ORIBAS. eup. 2, 1 M 1 Aa anadendron . . . -i (La -cia), id est quae in arboribus crescunt, quam et ibiscum (eviscum *var. l.*) appellant (ἀναδενδρομαλάχη).

de aliis herbis: PS. APVL. herb. 52 l. 8 ⟨*h*⟩*astula regia* -in agrian (GLOSS. III 540, 59 mocinagio). GLOSS. III 568, 41 mocenagria i. aristoloreia (*cf. Theophr. hist. plant. 9, 15, 5*). 569, 38 -en agrian: pastenaca.

moloc(h)inārius, -ī *m.* [*a* molochinus. *J.B.H.*] *qui telas molochinas vendit (cf. Blümner, Privataltert. 595, 19)*: PLAVT. Aul. 514 (*inter venditores vestimentorum muliebrium*) solearii astant, astant -cinarii (*ad l. vix recte* NON. p. 548, 19 *Plautus* institores molochini coloris -os [-ci- *var. l.*] appellavit. *cf. l. 49*).

moloc(h)inia *v. l. 53 sq.*

moloc(h)inus, -a, -um, μολόχινος. *de script.*: -oli-: *l. 48.* -olli- (*cf. Keller, Lat. Volksetym. 97*): *l. 50. 52.* -ci-: *l. 52. 54.*

1 *fere i. q. 'e malva factus', de telis e malvarum fibris textis (cf. Blümner, Privataltert. 247. Technologie I² 200. Steier, RE XIV 926, 29); nonnisi subst.*: *neutr.*: CAECIL. com. 138 carbasina, -a (-oli- *var. l.*), ampelina (*ad l. vix recte* NON. p. 548, 16 -um a graeco, color flori similis malvae. *cf. l. 41*). *fem.*: NOVIVS Atell. 71 -am (-olli- *trad.*), crocotam, ceridotam, ricam, ricinium (*ad l. ex etymol. q. d. populari ut vid.* NON. p. 540, 23 mollicina vestis a mollitie dicta). ISID. orig. 19, 22, 12 molochinia (ma-, molocinia, -na *var. ll.*) *vestis est*, quae malvarum stamine conficitur; quam alii -am (-ci- *trad.*; -niam *var. l.*), alii malvellam vocant.

2 *i. q. malvae similis v. l. 41. cf. l. 49. 60.*

deriv.: molochinarius.

molochītēs, *acc.* -ēn *m. (?) et* **molochītis** *f.*, *μολοχίτης, -ῖτις. *lapis pretiosus (cf. Blümner, Technologie III 277)*: PLIN. nat. 37, 114 non tralucet -is (-es *var. l.*); spissius viret, ab colore malvae nomine accepto, reddendis laudata signis et infantum custodia *eqs.* (1, 37, 36 [-chites, -cinthes *al. varr. ll.*]). SOL. 33, 20 -en (-em *var. l.*) Arabs invenit virentem *eqs.* PRISC. periheg. 882 *Arabicis* -es splendet harenis. ISID. orig. 14, 3, 15 -es. 16, 7, 11 -es spissius virens et crassior, quam smaragdus *eqs.* *syn.*: chrysocolla, molochas (?), molotius (?). *Brandt †.*

molocrum *v. s.* molucrum (*p. 1389, 4*).

molon *n.* *orig. inc. nisi idem (sc.* mōl-) *est quod gr.* μῶλυ (*sc. 'alium nigrum L.'? cf. Weise, Griech. Wörter im Latein 461*). PLIN. nat. 26, 33 -on scapo est striato, foliis mollibus, parvis, radice IV digitorum, in qua extrema alii caput est. vocatur a quibusdam syron (1, 26, 19 -on sive syron).

molossiambus (-os) *sc. pes*, *μολοσσίαμβος. MAR. VICTORIN. gramm. VI 145, 10 ex molosso et iambo, qui -us dicitur ut 'marcenti gradu'. DIOM. gramm. I 481, 21 -os ex tribus longis et brevi et longa temporum novem.

molossicus (Molossicus), -a, -um, μολοσσικός.

1 *de cane (cf. 1388, 18)*: PLAVT. Capt. 86 prolatis rebus parasiti venatici sumus, quando res redierunt, -i (*cf. Stolz-Leumann⁵ 229*).

2 *de pede (p. 1388, 1) vel metro (cf. p. 1388, 45)*: SACERD. gramm. VI 540, 7 *Ionicum metrum* interdum et molossos omnes habet: unde et -um metrum (*i. versus*) hoc dicitur (*seq. exemplum. cf.* DIOM. gramm. I 495, 21 *versus* spondiacus . . ., quem quidam -um dixerunt [*cf. p. 1388, 59*]. 513, 15 mihi durissimum videtur. *aliter*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 98, 19 nec -um . . . videri metrum potuit). SIDON. epist. 4, 3, 8 minutis trochaeis . . . -as (moll- *et* -losic- *pars codd.*) anapaesticasque ternarias . . . supervenire iuncturas.

molossopyrrichos *sc. pes*, *μολοσσοπύρριχος. DIOM. gramm. I 481, 26 -os (-ius *edd. vett.*) hoc est ex tribus longis et duabus brevibus temporum octo.

molossos, *acc.* -on *v. l. 9.*

molossospondīos *sc. pes*, *μολοσσοσπόνδειος. DIOM. gramm. I 482, 9 -os (-loso- *codd.*) ex longis quinque temporum decem.

***molossus** (Molossus), -a, -um, μολοσσός. *scrib. saepe* -losus (*cf. l. 1. 8*), *raro (e. g. l. 41)* moll- (*cf. l. 1*). *m. acc. sing. in* -on: QVINT. inst. 9, 4, 82. 100. 102 PS. CENS. frg. 13, 5 p. 67, 21 DIOM. gramm. I 465, 21. *gen. plur.* -um: LVCR. 5, 1063 (*l. 24*). NOT. Tir. 114, 60 (*post* dactylus, anapaestus). *legitur notione s. 1 allata inde a* LVCR., VERG., HOR. (*in prosa oratione non nisi l. 16. 35. 43 sq.*), *not. s. 2 allata inde a* QVINT., TER. MAVR., *passim apud* GRAMM. [*e coni.* (*cf. l. 42*): ROMVL. fab. 57, 4 rec. gall. cervus . . . dicitur ⟨evasisse⟩ -os (*L. Müller, Thiele*; molos *BS*, malos *F et rec. W*).]

1 *de cane (cf. Orth, RE VIII 2548 sqq. primitus est species quaedam canum a gente Molossorum educata imprimis ad pecora custodienda et venationem apta, inde nomen transfertur ad omnes canes venaticos vel feroces, postremo de quolibet cane usurpatur, cf. l. 35. 42 et* GLOSS.^{L} I Ansil. MO 223 -os canes: Dracontius [*v. l. 33*]. III Abstr. MO 12 -us canis. Abol. MO 8 canis rusticus [*v. etiam Lindsay, ALMA 1, 1924, 16 sqq.*]): LVCR. 5, 1063 canum . . . -um . . . ricta (CVLEX 331 HOR. sat. 2, 6, 114). GRATT. 197 Calydonia *canis* . . . patre emendata -o. SIL. 2, 689 custos. NEMES. cyn. 224 catulos (*coniung.* Spartanos). *de part. corp. (per enallagen)*: PROP. 4, 8, 24 armillatos colla -a canes. *m. pro subst.*: VERG. georg. 3, 405 veloces Spartae catulos acremque -um (SEN. Phaedr. 32). HOR. epod. 6, 5 -us aut . . . Lacon, amica vis pastoribus. GRATT. 181 egregios. LVCAN. 4, 440 venator tenet ora levis clamosa -i. STAT. Theb. 3, 203 *Actaeonis* (CLAVD. 5, 420). Ach. 1, 747 muto legit arva -o. MART. epigr. 30, 1 veloces fugeret cum damma -os (*cf.* DRAC. laud. dei 1, 279). 12, 1, 1 latratores (CLAVD. 24, 293 latrantes). CLAVD. 22, 215 ducunt . . . tenera venantem nare -i. rapt. Pros. 2 praef. 25. GILD. Brit. 34 chron. III p. 46, 7 tua . . . ad horribilem more -i aegri vomitum . . . reversio (*cf. Vulg. prov. 26, 11* canis). SIDON. carm. 7, 188 catenati . . . colla (*cf. l. 27*) -i. PAVL. PETRIC. Mart. 4, 498 sensere -i imperium (*de eadem re* VEN. FORT. Mart. 3, 331 [*Sulp. Sev. dial. 2, 9, 6* canes]). 4, 510 certabant alacres ventos aequare -i. 5, 241 diri violentia saeva -i (*cf.* VEN. FORT. Mart. 4, 94 [*4, 88* canis horrificus. *Sulp. Sev. dial. 3, 3, 7* canis . . . importunior]). 5, 324 (moll- *P*). DRAC. laud. dei 2, 285 (*ex emend. M³*). satisf. 43 vulnera vexati curat sua lingua -i (*antea*: cane). GREG. TVR. glor. conf. 86 *cornus* voce . . . -os collegere. vit. patr. 12, 2 -orum turba.

2 *de pede (versu l. 59) metrico (semper pro subst.; cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. MO 225 pes in grammatica): *de orig.*: SACERD. gramm. VI 498, 25 -us dictus, quod a Molosso, Cretensi viro, repertus est (AVDAX gramm. VII 335, 1 a Molosso Pyrrhi filio). DIOM. gramm. I 479, 6 -us dictus, quia Molossi . . . ad bellum procedentes huius modulata compositione utebantur (*cf.* ISID. orig. 1, 17, 6 -us dictus a saltatione Molossorum, quam exercuerunt armati). *definitiones*: QVINT. inst. 9, 4, 82 *tres* longae -on efficient (DIOM. gramm. I 465, 21. *cf.* FORTVN. gramm. VI 280, 18 AVG. mus. 2, 8, 15. *al. sim.* AVDAX gramm. VII 334, 23 -us, qui ⟨et⟩ trimacrus). TER. MAVR. 1397 -um . . . et ἵππειον vocant (DIOM. gramm. I 479, 4 -us, vortumnius, extensipes, quem alii hippium vel Chaonium dicunt. *al. v. vol. VI 3, 2814, 46 sqq.*). PS. CENS. frg. 13, 5 p. 67, 15 *brachysyllabo* contrarius -us, cuius exemplum 'Maecenas' (p. 67, 21. *cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 45, 11 DON. gramm. IV 369, 25. *al.*). 15 p. 72, 16 -us idem est qui spondiazon (*cf. p. 1387, 82*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 41, 9 -i ratio . . . duplex. DIOM. gramm. I 432, 25. 35 *de accentu* (CLEDON. gramm. V 32, 30). *al.* *in usu*: SACERD. gramm. VI 540, 7 *ionicum metrum* interdum et -os omnis habet *eqs.* (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 94, 29. 95, 18 DIOM. gramm. I 506, 4). DIOM. gramm. I 504, 36 metrum *anapaesticum* catalexin facit . . . in -o (*cf.* 512, 37). *in formandis clausulis*: QVINT. inst. 9, 4, 100 -on quoque clausulae convenire. 9, 4, 102. SACERD. gramm. VI 494, 20 sqq. *inter* 'structuras nobis delectabiles' (*sim.* PROB. cath. gramm. IV 42, 3 sqq. DIOM. gramm. I 469, 34. 470, 15. MART. CAP. 5, 522 trisyllabis clausulam terminantibus lex est . . ., ut trochaeo praecedente paenultimo -us subsequatur *eqs.* FRG. Bob. gramm. VI 627 sqq. *al.*). CONSENT. gramm. p. 13, 23 N. vult struere aliquis ex trochaeo et -o. *al.*

cf. Onom.

? **molōsus,** (-a, -um). *si vera vox est, conferenda est c.* 1. mola, molaris. GLOSS.^{L} I Ansil. MO 222 -i dentes molares.

molotius (-oct- *C*, morochtius *coni. Arev.*) veluti viridis et grandis invenitur in Aegypto ISID. orig. 16, 4, 32 (*in cap. 'de lapidibus insignioribus'*). *orig. inc.; vix idem est ac* molochites (*p. 1387, 58*).

molta, moltāticus *v. s.* mult-.

1. moltus, -a, -um *v. s.* molo (*p. 1386, 4*).

2. moltus, -a, -um *v. s.* multus.

mōlu *v. s.* moly.

molucrum, -ī *n.* [*a* mola, *ad significationem p. 1389, 3 cf. gr.* μύλη *'embryo'; v. Specht, KZ 59, 1932, 231. J.B.H.*]

adhibetur variis notionibus (*ad* 1. mola *pertinent p. 1389, l. 12. 13. ad*

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2. mola *l. 3*): FEST. p. 141a, 20 -um non solum quo molae verruntur (*Paul.*, teruntur *Fest.*) dicitur, id quod Graeci μυλήκορον (*Salm.*, μύλικρον *Ald.*) appellant, sed etiam tumor ventris, qui etiam virginibus incidere solet (*cf.* GLOSS.[L] IV Ps. Plac. M 23 -um [molo- *trad.*] morbum quem Graeci μύλον dicunt [*v. etiam p. 1336, 43*]): cuius meminit Afranius in Virgine (com. 336): 'ferme virgini ⌊tam crescit uterus⌋ (⌊ ⌋ *Paul., ordinem verborum Fest. invertit*) tamquam gravidae mulieri. -um vocatur, transit sine doloribus'. Cloatius etiam in libris sacrorum (frg. gramm. Rom. 11 F.): '-um esse aiunt lignum quoddam quadratum, ubi immolatur'. idem Aelius (frg. gramm. Rom. 2 F.) in explanatione carminum Saliarium eodem nomine appellari ait, quod sub mola supponatur. Aurelius Opilius (frg. gramm. Rom. 7 F.) appellat, ubi molatur (*cf. Hörle, Catos Hausbücher 212*).

molumentum *v. s.* monumentum.

mōly *indecl. n.*, μῶλυ. *pro abl. l. 37, pro dat. (an gen.?) l. 36; alias non leg. nisi nom. et acc.* *passim scribitur* -i (*cf. etiam l. 24. 28. 35 sqq.*), -u *l. 32. 34. 38.* *gr. ubique repondet* μῶλυ. *de re v. Steier, RE XVI 29 sqq.*

1 *i. q. herba magica contra fascinationes efficax* (*de herbis quibuscum comparabatur v. l. 27. 30*): OV. met. 14, 292 Vlixi dederat florem Cyllenius album, -y vocant superi: nigra radice tenetur (*cf. Hom. Od. 10, 302 sqq.*). *ioco lascivo interpretatur de mentula* PRIAP. 68, 22 hic (*sc. in Odyssea; cf. l. 21*) legitur radix, de qua flos aureus exit, quam cum -y vocat, mentula Vlixis -y (thimoli *V*, tmoli *L*, ≡ moli *H utrobique*) fuit (*sc. qua mens Circae victa est*).

2 *de herbis variis* (*cf. etiam p. 1387, 67*): PLIN. nat. 21, 180 alterum genus *strychni*, quod halicacabon vocant, soporiferum est atque etiam opio velocius ad mortem, ab aliis morion, ab aliis -y (moti *codd.*) appellatum ([1, 21, 52 -ym, -im, -in *codd.*]. Ps. APVL. herb. 75 l. 17 *addit. interpol.*). 25, 26 clarissima herbarum est Homero teste (*cf. l. 21*) quam vocari a dis putat -y (*seq. descriptio sec. Theophr. hist. plant. 9, 15, 7. cf.* Ps. APVL. herb. 48 tit. herba -u [etmolum, imolum *sim. codd.*]). 25, 127 contra haec omnia *venena* magicasque artes erit primum illud Homericum -y (*inde* Ps. APVL. herb. 66 l. 12 -u). DIOSC. 3, 48 p. 399, 10 alterum genus rutae . . . -i appellant (*seq. descriptio.* p. 399, 17 Cappadoci -i dicunt, quia et similis -i est. Ps. APVL. herb. 90 l. 46 *de herba ruta hortensi*). 3, 49 p. 399, 19 de -i. -i folia habet similia agrostis *eqs.* pessario additus matrici supponitur (*cf.* Ps. APVL. herb. 48 l. 6 herba -u contusa et imposita dolorem matricis sedat [Ps. THEOD. PRISC. add. p. 353, 15]).

***molybdaena,** -ae *f.*, μολύβδαινα. *passim scrib.* -lib- *et* -den-, *rarius* molli-, muli-, -lip-, -din- (*cf. etiam l. 53. 57. 60*). *gen.* -is (*i.* -ης): *l. 53. 56. al.* *gr. semper respondet* μολύβδαινα.

1 *de substantia plumbosa* (*cf. Blümner, Technologie IV 156 sqq.*): **a** *i. q. vena plumbosa*: PLIN. nat. 34, 173 est et -a, quam alio loco (*33, 95*) galenam appellavimus, vena argenti plumbique communis (*quae seq. pertinent ad b*). **b** *i. q. recrementum metallorum sc. spuma vel scoria plumbi sim.*: PLIN. nat. 33, 108 *genus* spumae . . . tertium -am. DIOSC. 1, 26 p. 68 a, 16 *crocus* adulteratur . . . spuma argenti aut -a. 5, 106 p. 209, 13 *in lotura plumbi.* *in arte medica*: SCRIB. LARG. 220 -ae lotae p. *tot.* PLIN. nat. 33, 105 *helcysma* addita emplastris ut -a . . . cicatricibus maxime glutinandis *eqs.* (1, 34, 53). VEG. mulom. 3, 28, 28 malagma ad nervos: . . . -ae (molipidinis *A*) selib. (CHIRON 870. *al. v. ind.* MARCELL. med. 35, 10). DIOSC. 5, 110 p. 211, 15. 5, 111 p. 212, 5. THEOD. PRISC. eup. faen. 82 -a . . . teritur (CASS. FEL. 7 p. 14, 14. ORIBAS. syn. 8, 35 Aa -is et papaveris folia aequalia pondera). ORIBAS. syn. 2, 7 Aa p. 97, 11 Mø. (La p. 97, 19 molymnina). 2, 46 Aa p. 114, 14. 2, 56, 80 p. 129, 16 -a bona est, qui est lithargiroides *eqs.* 3, 39. *al.*

2 *de herba*: PLIN. nat. 25, 155 nascitur vulgo -a (-bena *codd.*) id est plumbago etiam in arvo, folio lapathi, crassa, hispida *eqs.* (1, 25, 97).

molybdītis, *acc.* -im *et* -em (-ēn) *f.*, μολυβδῖτις.

i. q. λιθάργυρος, *spuma argenti* (*cf. Blümner, Technologie IV 154*): PLIN. nat. 33, 106 spuma argenti . . . optima, quam chrysitim vocant, sequens quam argyritim, tertia quam -im. 33, 107 -is e plumbi ipsius fusura — quae fit Puteolis — et inde habet nomen. *pro adi.*: DIOSC. 5, 108 p. 210, 22 de lapide -liptidem (-lepd- *P*). lapis -libditen (mollipedes *e*; *gr. 5, 83* ὁ μολυβδοειδὴς . . . λίθος) simile virtute habet scori plumbi. 5, 112 p. 212, 7 lithargiu nascitur ex arena -libditen (-lopdinis, molid- *b*), que combusta liquescit (*gr. 5, 87* ἐκ τῆς μολυβδίτιδος καλουμένης ἄμμου. *cf.* GLOSS. III 584, 59 moleptidus [*i.* μολυβδίδος?] i. pulveres plumbi).

molybdoc(h)rōs, *acc. plur.* -ōtas *m.*, μολυβδόχρως. *i. qui lividae cutis est*: ORIBAS. syn. 5, 44, 4 Ab p. 78[med.] *vocare* tale (*i. livido*) colore hominis -lybdochrotas (La -libdocrudo), id est plumbo similis.

molybdus (-is *l. 80*) *m.*, μόλυβδος. *gen. gr.* -u *l. 79.* *praeter l. 79 semper scrib.* -libd-. [*e coni. falsa*: STAT. silv. 3, 2, 30.]

i. q. plumbum (GLOSS. III 584, 49 melepdus. 626, 39 molibduus): SORAN. p. 97, 16 medicaminibus . . . dia -lybdu (*h*, diamoybdine *l*). ORIBAS. syn. 2, 46 La p. 114, 14 Mø. lythargyrus, -is id est plumbus hustus (*gr.* μόλυβδος κεκαυμένος). eup. 2, 1 M 12 Aa *et* La p. 489 -us (*Aa* -pdus) id est plumbus (*gr. 22* μόλυβδος). *cf.* molibus.

mōmar, (-aris) *n.*, μῶμαρ. PAVL. FEST. p. 140, 1 -r Siculi stultum appellant (GLOSS.; *notio fluxit ex significatione primaria vocis gr. q. e. probrum*). [*inc., hucne pertineat* GLOSS. V 524, 2 molar amentia. *suspecta est* GLOSS. V 604, 9 (*quam Scal. hausit ex Osbernio*) -r Siculus (605, 4 marsiculus) stultus, qui cito movetur ad iram. Plautus (*frg. confictum; cf. Leo ed. II p. 553*): quid tu, o momarsicule homo, praesumis?] *R.*

mōmen, -inis *n.* [*ex* *movimen, *a* movere. *J.B.H.*] PAVL. FEST. p. 140, 2 -n momentum (*cf.* GLOSS.[L] III Abol. MO 21 monin [-n *?*]: momentum). *legitur certe trad. apud* LVCR., ARNOB. nat., *e coni. l. 15. 19. 20.* [*e falsa lectione Osberni*: ENN. ann. 595 vestro sine -e, venti (*cf. Goetz, Gloss. I p. 210*). *e coni. dub. vel falsa e. g.* LVCR. 4, 179 AETNA 306 STAT. Theb. 3, 658 PANEG. 3, 23, 6 ARNOB. nat. 6, 20 AVIEN. Arat. 447.]

1 *fere i. q. motus*: LVCR. 2, 220 corpora . . . spatio depellere paulum, tantum quod -n mutatum dicere possis. 2, 1169 temporis incusat -n (nomen *trad.*) saeclumque fatigat. 6, 474 salso . . . -e ponti.

2 *fere i. q. causa movens, impulsus, vis, pondus* (*transl. l. 19 sqq.*): LVCR. 3, 144 cetera pars animae . . . ad numen mentis -nque movetur. 3, 188 -e uti parvo possint impulsa moveri. 3, 189 movetur aqua et tantillo -e flutat. TER. MAVR. 662 -n (nomen *trad.*) i quod consonantis, u vicem solam gerat. ARNOB. nat. 2, 29 res parvas atque exigui -is (nominis *trad.*). 2, 35 rationes . . . nostras . . . nullius apud principem -is. 2, 49 ⟨non⟩ modo [non] parvi, sed esse nullius . . . -is.

cf. momentum.

mōmentāliter *adv. a* momentum, *cf.* momentaneus *et* temporaliter. *fere i. q. momento, cito*: FVLG. myth. 2, 1 p. 39, 1 divitiarum . . . appetitus -r ornat, postrema (-o *var. l.*) . . . nudat. p. 39, 6 -r refugit. p. 39, 16 quod sicut spuma libido -r surgat. p. 40, 12 libido libet -r, fugit perenniter.

mōmentāna, -ae *f. a* momentum. *scrib.* -anea GLOSS. V 542, 43. 614, 43. *cf. l. 33 et Schol. Pers. 4, 10 (bis)* momentariae (*plerique, v. et p. 1391, 74*; -aneae *b 3*). ISID. orig. 16, 25, 4 trutina est gemina ponderum lances aequali examine pendens facta propter talenta et centenaria adpendenda; sicut -a (-nea *var. l.*) pro parva modicaque pecunia (*inde* GLOSS. V 614, 43 -a [-nea *trad.*] duabus lancibus et uno in medio stilo aequaliter constat; est trutina modica pecuniae). *v. et p. 1391, 73.* *i. q. species trutinae*: GREG. TVR. glor. mart. 27 palliolum . . . -a pensatum. Mart. 1, 11 ut tam diu elevarent aeream libram, quantum habere poterat quo ascenderet -a.

***mōmentāneus,** -a, -um. [*ab abl. adv.* momento, *cf.* temporaneus; *v. Leumann, IF 40, 1922, 118. J.B.H.*] *scrib.* -nus: FVLG. myth. 2, 14 p. 56, 4 aet. mund. p. 149, 8. 163, 21. *cf. supra l. 29.* *legitur inde ab* ITALA, TERT., *fere apud ecclesiasticos.* [*e coni. dub.*: FLOR. epit. 4, 2, 63 *Heraeus apud Rossbach p. LXV.* *contextu corrupto*: CIL VIII 12 433.]

i. quod momento (per momenta) temporis fit (*de rebus praeter l. 61. 84. p. 1391, 1, n. pro subst. l. 53. 59*): **1** *respicitur brevitas, fere i. q. brevis, fugax, temporalis sim.* (*opp.* aeternus *passim*, perpetuus *l. 63. 67*, annosus *l. 76*; *syn.* brevis *l. 71*, exiguus *l. 71*, transitorius *l. 75*): ITALA I Cor. 15, 52 (Tert. resurr. 42, 1. 51, 8 adv. Marc. 5, 10, 14) in atomo, in -o motu oculi (*gr.* ἐν ῥιπῇ [ῥοπῇ *var. l.*] ὀφθαλμοῦ. *Vulg.* in momento, in ictu oculi. FVLG. RVSP. ad Tras. 2, 13 p. 260[A] -is . . . sententias motibus variatas). II Cor. 4, 17 (Hier. in Zach. 2, 9, 11—12. *al. cf.* VVLG.) in praesenti -um et leve tribulationis nostrae . . . operatur (*gr.* τὸ . . . παραυτίκα ἐλαφρόν, VVLG. *et al. verss.* quod i. p. est -um, *Tert. scorp. 13, 8* temporale, *Rufin. Orig. in num. 14, 2 p. 123, 9* momentarium. *cf. in explic. Rufin. Orig. in cant. prol. p. 73, 28* momentaria . . . tribulatio). TERT. adv. Marc. 3, 17 p. 405, 11 linum ardens, id est -um ardorem gentium. scorp. 5 p. 155, 11 deo de -is aeterna medicante. HIL. in psalm. 52, 14 p. 128, 14 aeternis . . . poenis -a atque abolenda supplicia praeferentes (*cf.* CASSIAN. conl. 6, 11, 10 poena. *aliter infra l. 83*). 123, 9 p. 595, 20 *avis* incola non -a, non temporaria, sed . . . consistens. GAVDENT. serm. 13, 12 G. lucra (*opp.* perpetua). FVLG. myth. 2, 14 p. 56, 4 felicitatis (*cf.* PRIMAS. in apoc. p. 896[A] prosperitatis). AMBR. act. Seb. 1, 3 fugitiva saeculi blandimenta . . . et -a tormentorum genera (PASS. Secund. Theb. [BHL 7568] 3. *cf.* PASS. Vrban. [BHL 8372] 9 tormenta). 6, 21 tribulationem (*opp.* perpetuam, sempiternam. PASS. Secund. Theb. [BHL 7568] 8. *v. et l. 53. cf.* ARNOB. ad Greg. 6 doloribus. FVLG. RVSP. epist. 2, 1, 1 tristitiam. GREG. M. in euang. 25, 10 fletus). HIER. epist. 64, 2, 1 -a blandimenta gulae (*cf.* CAES. AREL. serm. 189, 4 libidinem). Ps. AVG. serm. 56, 3 exiguum, -um et breve est quidquid . . . in saeculo est. CASSIOD. in psalm. 43, 23 non -am mortem, sed per universum vitae tempus protractum . . . exitium (PRIMAS. in apoc. p. 808[C] m. non -am corporis, sed animae . . . aeternam. *al. aliter p. 1391, 14*). FAVST. REI. spir. 2, 4 p. 141, 11 transitoria et -a . . . habitacula (*cf.* CASSIOD. var. 8, 33, 3 domos). OP. imperf. in Matth. 32 p. 801[C] annosa passio medicamento -o non curatur (*aliter l. 82*). CASSIOD. in psalm. 128, 3 subreptiones (*opp.* prolongatas). *al.*

2 *respicitur celeritas, fere i. q. subitus, repentinus sim.*: TERT. anim. 44, 3 fulgure rapido, -ae mortis ictu (IORD. Get. 258. *cf.* FVLG. aet. mund. p. 149, 8 interitu. *aliter l. 72*). CYPR. epist. 30, 6 p. 554, 8 non -am neque praeproperam desiderare medicinam (*aliter l. 76*). AVELL. p. 16, 28 praesentem et -am . . . ultionem. HEGES. 4, 25, 2 subito -i bellatores (*Ios. bell. Iud. 4, 563* ἐξαπίνης ἐγίγνοντο πολεμι-

[*Wieland*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

σται). Hier. epist. 69, 9, 6 sacerdos (*de episcopo neophyto*). Ps. Avg. serm. ed. Mai 33, 3 confessionem *latronis in cruce* (Cassiod. in psalm. 118, 156. *cf. l. 5. 10*). Favst. Rei. epist. 5 p. 184, 4 paenitentia ([*cf. l. 6* subitis ... gemitibus]. *ibid.* p. 195, 1. Alc. Avit. epist. 4 p. 30, 5 p. quam proprie -am nominastis, id est in aegritudine quasi sub momento mortis acceptam [*in tit.*: subitanea]. Caes. Arel. serm. 64, 1). Ennod. opusc. 3, 46 p. 342, 15 omnes ... sub -a ... voce dixerunt. Cassiod. var. 6, 18, 2 seditiones ... -a satisfactione dissolvis. in psalm. 49, 3 p. 350^B celeritate. 50 p. 358^C latronis ... repentina confessio, Petri lacrimas subito ... respectas, ... -a humilitas publicani.

3 *respicitur crebritas, fere i. q. per momenta (cf. p. 1395, 75) iteratus*: Fvlg. myth. 1 praef. p. 5, 3 nova indictionum ac -a proferens genera. Ps. Phoebad. fid. 6 p. 42^B elementorum sibi succedentium -a vicissitudo. Gild. Brit. 72 chron. III p. 67, 8 mortes (*cf. l. 41. aliter p. 1390, 72. 80*).

f. subst. **mōmentānea,** -ae *v. p. 1390, 29.*

mōmentārius, -a, -um. *ab abl. adv.* momento, *cf.* subitarius, momentaneus. Synon. Cic. p. 449, 18 incerta. fortuita. casualia. -a.

i. q. momentaneus (de rebus praeter l. 26): 1 *fere i. q. repentinus, subitarius sim.*: Papin. dig. 34, 1, 8 praesentem ac -am curam. Apvl. met. 10, 25, 2 venenum. Lampr. Heliog. 24, 1 -as de ... rosis piscinas exhibuit. Ambr. Hel. 17, 65 inundationibus. hex. 4, 6, 27 -a celeritate ... micat splendor. 6, 9, 71 effusione. Clavd. Mam. anim. 2, 12 p. 148, 18 -a mundi creatio. 2 *fere i. q. brevis, temporalis sim.*: Apvl. met. 2, 29, 3 *mortuum* ad -ae vitae reducitis officia. 5, 12, 3 maritus. 9, 1, 6 salutem. Itala II Cor. 4, 17 (Rufin. Orig. in num. 14, 2 p. 123, 9) *v. p. 1390, 56.* Ps. Avg. serm. ed. Caillau 1, 28, 2 *deus* voluit ut morte -a fungeretur *Christus*. Cod. Theod. 11, 3, 1 (= Iust. 4, 47, 2) captantes aliquorum -as necessitates. Boeth. cons. 2, 5, 2 W. caduca et -a fortunae dona. Cod. Iust. 3, 28, 20 (*a. 294*) voluntatibus. 6, 61, 8, 7 usus fructus. *in serm. iur. de possessione (et de actione possessionis reformandae; cf. p. 1394, 77)*: Cod. Theod. 2, 1, 8, 1 (= Iust. 8, 4, 8) -ae ... possessionis interdictum (2, 4, 6. 4, 22, 1 [= Iust. 8, 5, 1 pr.] ut eos -ae ... p. restituant. Cod. Iust. 3, 6, 3 [*a. 414*] -ae p. actio. 3, 16, 1 [*a. 366*]. 7, 69^rubr.). Interpr. cod. Theod. 4, 23, 1 ad -am actionem. 11, 37, 1 -ae causae audientiam proprietas obesse ... non debere (Cassiod. var. 4, 44, 2 in c. -a vel principali). 3 *fere i. q. per momenta iteratus*: Ambr. epist. 2, 24 adstipulatur ... -as esse vices rerum ... frequenter variatus status. Tob. 11, 38 fructus ... non annuus, sed -us (-aneus *T*). Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 53, 1 cottidianas et -as mortes (*gr.* τοὺς καθ' ἡμέραν καὶ ὥραν θανάτους. *cf. II Cor. 11, 23* ἐν θανάτοις πολλάκις).

f. subst. **mōmentāria,** -ae *v. p. 1390, 30.*

mōmentātim est subito Gloss. V 621, 36. *ab abl. adv.* momento, *cf.* citatim *iuxta* cito.

? **mōmentissimē** *adv. si recte trad., ab abl. adv.* momento. *fort. i. q. eodem ipso tempore (cf. p. 1395, 22)*: Ps. Chrysost. solstit. l. 404 conceptus est *dominus* ... octavo kalendarum aprilium die, luna quintadecima fuit -e (meminentissime *Usener apud W. Hartke, Über Jahrespunkte und Feste* ... 1956, 75) propter horam passionis suae sustinebat (*textu non sano, ut vid.*)

mōmentōsus, -a, -um. *a* momentum. *fere i. q. brevis, citus, momentaneus sim.* (*sic explicant vulgo; sed vide, ne de parvo pondere rapinae dictum sit, cf. p. 1392, 44*): Ps. Qvint. decl. 23, 12 p. 258, 14 quam -a sit huius animalis (*i. apis*) rapina (*cf. l. 15* qua pernicitate ... revolet, *sed l. 19* quantulum *eqs.*).

***mōmentum,** -ī *n.* [a movere, *cf.* momen. *J. B. H.*] *de derivatione*: Gramm. suppl. 75, 4 ab infinitivo futuri ...; sic -um *eqs. v. et l. 70.* *scribitur litt. graec.*: Tab. devot. Audollent 231, 24 μομεντο (*abl.*). 252, 44 ιν ομνι μομεντο. *corripitur* mo-: Ven. Fort. carm. 8, 3, 369. Not. Tir. 51, 34. *de notione*: Synon. Cic. p. 415, 28 ad -a. ad incepta. ad conatus. ad impetus. 424, 23 fortuitu. eventu. exitu. fatali -o. Evgraph. Ter. Eun. 411 'non flocci pendere' contemnere et nullius -i ducere. Isid. orig. 5, 25, 25 -um dictum a temporis brevitate, ut quam statim salvo negotio reformetur, nec in ullam moram produci debeat quod repetitur; sicut nec ullum spatium est -i, cuius tam brevis est temporis punctus, ut in aliquam moram nullo modo ducatur. 5, 29, 1 -um est minimum atque angustissimum tempus a motu siderum dictum. Gloss. -um ῥοπή. ῥοπὴ ἐπὶ ὥρας. ictum tempus. quasi motamentum a motione. una hora. -o ῥοπῇ, θήξει. spatio. -um (-o ?) subito. nullius -i homo: pro nihilo computatus. Gloss.^L III Abstr. MO 14 (= Gloss. IV 119, 8. *cf.* Gloss.^L V Abba MO 26 Gloss. IV 538, 41 V 311, 33. 542, 43. 614, 44) -um: stilus in quo momentana (-tanea V 542, 43; -taria V 614, 44) exaequatur; quia cito admodum (c. et ad modicum V 311, 33) inclinatur si aequaliter non pensetur, vocabulum sumpsit. *graece resp.* ῥοπή *passim, cf.* τροπή *p. 1393, 84,* ῥιπή *p. 1390, 50;* καιρός *e. g. p. 1394, 60. 62,* ὥρα *e. g. p. 1395, 49. 79; al. e. g. p. 1392, 50. 69. 81.* *legitur inde a* Ter., Cic., Varrone, Caes., Nep., Hor., Ov., Liv. [*francog.* moment, *it. et hisp.* momento, *raet.* mumaint, *val.* moment. *Rohlfs.*] [*confunditur c.* monumentum *passim. e coni. non probab.*: Comm. instr. 2, 18, 18 memoriam (*Martin*, momerium *trad.*, -um *Dombart*).]

i. q. **vis** *vel* **actio** *(se)* **moventis;** *accedunt notiones exiguitatis passim (maxime l. 64. p. 1392, 44 sqq. 1394, 39 sqq., cf. adi.* paulum *p. 1392, 8,* parvum *l. 46. 47. 61 p. 1393, 37. 42. 43. 1394, 41.* leve *l. 63. p. 1393, 38. 51. 60), partium singularum p. 1393, 69. 1394, 26. 64 (cf. etiam de mensuris quibusdam loci p. 1394, 12, temporis p. 1395, 5; de ea parte q. d. gr.* μονάς *ponderis l. 33, numeri p. 1394, 18; nota* -i -um *p. 1394, 61).*

I *de* **causa movente, impulsu** *sim.*: A *de pondere, libramento*: 1 *proprie et in imagine*: a *locutiones selectae imaginem librandi servantes*: Ter. Andr. 266 dum in dubio est animus, paulo -o huc vel illuc impellitur (Don.: translatio a mole alicuius ponderis. *cf.* Ov. met. 10, 376 animus ... nutat huc levis atque illuc -aque sumit utroque. Evseb. Emes. serm. 1, 16 -a habes dexterae et sinistrae). Cic. Font. 21 rem existimandam -oque suo ponderandam. Mur. 3 perpendenti -a officiorum (Paneg. 4, 7, 4 meritorum -a perpendit, librat, examinat. Amm. 22, 9, 9 Ps. Rvfin. in Am. 9, 8 p. 1101^C. *al. cf.* Arnob. nat. 4, 31 p. 166, 16 si rerum -a pendantur. Ps. Rvfin. in Os. 10, 9 p. 1013^B quasi culparum et -a poenarum ad examinandum suspendens). rep. 3, 12 ut omnia verborum -is, non rerum ponderibus examinet. ac. 1, 45 paria contrariis in rebus -a rationum (2, 124. Colvm. 3, 12, 4 p. -o libratum. Arnob. nat. 1, 2 p. 3, 21 -orum p. examinatione. Amm. 16, 12, 43 pugnabatur p. ... -is. *al. v. et infra l. 74. cf.* Tert. adv. Hermog. 41 p. 170, 17 aequalis -i habens motum. Amm. 31, 16, 5 aequis ... -is *in proelio*). Qvint. inst. 12, 8, 8 in neutram partem habere -um. Amm. 24, 2, 14 neutrubi inclinato -o. Clavd. 15, 251 libravit geminas ... vires ad rerum -a (Pavl. Nol. epist. 40, 11 p. 354, 9. *al. v. et l. 13*).

b *in ipso librando (per comparationem in gubernanda nave l. 28)*: Vitr. 10, 3, 4 *parvum pondus longius a centro recedens* maiorem vim ponderis -o deducens ... sursum versus egredi cogit (*inde de vi gubernantis navem*: 10, 3, 5 ansam gubernaculi tenens ... -o per centrum pressionibus ... agitans versat *navem*). Plin. nat. 31, 32 nullo paene -o ponderis aquis inter se distantibus. Paneg. 2, 26, 1 stabat ... ad lances et -a ponderum nutusque trutinarum ... exigebat. Chalc. comm. 45 *Pythagoras* suspendit ... -a ponderum certa chordis aequalibus ... et invenit *tonum* ... in octo esse -is (*sim. in extendendis chordis*: Fav. Evl. p. 16, 4. 6. 8). Avg. civ. 11, 28 p. 501, 26 D. sicut amores corporum -a sunt ponderum. 22, 11 p. 585, 1 -is ... propriis ... elementa librantur. serm. 242, 3, 5 de -is ponderum. Cod. Theod. 12, 7, 1 (= Iust. 10, 73, 1) aequis ac paribus suspenso statere -is. *pressius* -um staterae (*non plane liquet utrum de parvo pondere, ut l. 44, an de aequipondio dicatur*): Itala Is. 40, 15 (Iren. 5, 29, 1 = Vvlg.) sicut -um st. (*gr.* ῥοπή. *aliae verss. sec. hebr.* pulvis. *Hier. ad l.*: quod levi pondere in partem alteram declinatur). Hier. epist. 98, 18, 1. Vvlg. sap. 11, 23 (*gr.* ῥοπή). Rvfin. Basil. hom. 2, 3 p. 1737^B sicut ... st. -um si in unam partem depresseris, leviorem alteram facies (*gr.* ἐν ταῖς ῥοπαῖς τῶν ζυγῶν).

c *expresse de parva quantitate (cf. l. 38. p. 1391, 83; acced. gen. l. 47. 48. 49)*: Cic. fin. 3, 31 nihil aliud alii -o ullo anteponentem. 5, 88 nec ullo minimo -o plus. Liv. 2, 51, 3 parvo -o superior. 27, 45, 3 si quantumcumque virium -um addiderint. Manil. 5, 529 parva ... ramentis faciet -a *auri* minutis. Plin. nat. 28, 203 fel cum ... aluminis -o. 30, 56 addito resinae -o. 30, 87 murrae (30, 93. 30, 140). Itala Marc. 7, 3 (cod. a) nisi -o (*sc. aquae*) laverint manus (*gr.* πυγμῇ *c. var. l.* πυκνά, *inde Vulg.* crebro).

2 *translate de auctoritate, gravitate, dignitate sim. (et metonymice de rebus vel partibus praecipuis, gravibus, magnis sim.)*: a *exempla selecta significantiora*: Cic. Verr. II 5, 153 cuius nullum in re publica -um ... fuit. orat. 47 nec in omnibus causis ex isdem argumentorum -a sunt. nat. deor. 1, 10 non ... tam auctoritatis ... quam rationis -a. ad Brut. 2 (= 9 Sj.), 1, 1 quanta -a sint in re publica temporum et quid intersit *eqs.* frg. inc. I 21 cum sis post vitam sine -o futurus ([*explic.* Adnot. Lucan. 4, 819 i. e. nullius -i]. Ambr. epist. 19, 14). Ov. met. 11, 285 -a potentia, clarum nomen avumque Iovem. Liv. 22, 12, 10 parva -a levium certaminum (*opp.* summa rerum). Val. Max. 4, 8, 1 accedit ... pretio rei inaestimabile -um occasionis. Sen. dial. 11 (12), 5, 1 leve -um ... et quod in neutram partem magnas vires habeat. Qvint. inst. 5, 10, 42 suadendi -a. 7, 2, 38 non omnes causas in omnibus personis valere; ... non erit idem in Curio Fabricioque -um. Cod. Iust. 8, 52, 2 (*a. 319*) consuetudinis ... non vilis auctoritas est, verum non usque adeo sui valitura -o, ut *eqs.* Hil. in Matth. 25, 5 praeceptorum caelestium. in psalm. 118 sin 4 sub imaginis sacramentorum -is. Philo vita contempl. 28 oratoriae interpretationis (*gr.* σύμβολα). Amm. 29, 1, 27 -a causarum. Boeth. herm. sec. 1, 1 p. 26, 7 ex his, quae significant, -um sumunt *verba et nomina* (*sim.* p. 26, 10).

b *locutiones selectae*: α *abl.*: Cic. inv. 2, 77 ut ... locus in hac causa magno ad persuadendum -o futurus sit. Mur. 18 quaestura utriusque ... pari -o sortis fuit. Caes. Gall. 7, 39, 3 levi -o aestimare. Liv. 2, 7, 10 tam levi -o mea apud vos fama pendet?

β *gen. c. adi. vel pron. (apud ICtos* nullius -i *saepe i. q. irritus, non iustus*; nullius -i dignus *p. 1393, 7)*: *praedic.*: Cic. Verr. II 1, 28 magni -i nostra esset oratio (II 5, 177 permagni. Nep. Alc. 8, 4 nullius -i apud exercitum. Liv. 7, 11, 1. 24, 28, 5 longe minorem ac levioris -i. Qvint. inst. 10, 1, 3 ad efficiendum oratorem. Mvtian. Chrysost. hom. 17, 2 eius -i ..., cuius [*gr. p. 129* ἀντίρροπος ἦν]. *passim; apud ICtos*: Iavol. dig. 24, 1, 64 nec ... ullius. Nerat. dig. 2, 11, 14 nullius. Cels. dig. 46, 3, 71, 2. *et saepissime*). Vatin. 1 nullius -i putaretur. off. 3, 11 omnia vix minimi -i instar habeant (Liv. 42, 45, 3 ma-

[Wieland!

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ximi. MVTIAN. Chrysost. hom. 15, 4 nullius [*gr.* ἐν οὐδενὸς ... μέρει]. INST. Iust. 2, 14 pr. nullius). COLVM. 1 praef. 12 nullius -i ducimus ... vilicum facere (PELAG. in I Cor. 4, 3 p. 146, 13. *v. et p. 1391, 64*). IAVOL. dig. 41, 3, 21 existimes (IVLIAN. dig. 40, 4, 17 pr.). PAPIN. dig. 50, 17, 77 nullius -i faciet actum (*i. efficiet. aliter* ITALA I reg. 15, 23 [Lucif. reg. apost. 2 p. 40, 24; *gr.* ἐξουδένωσας, *Vulg.* abiecisti]). MVTIAN. Chrysost. hom. 10, 3 nullius -i digni sunt (*gr. p. 87* οὐδενὸς ἄξιοι λόγου). 31, 1 nullius ... -i pensat ... nulliusque dignaminis (*gr. p. 214* οὐδενὸς ἄξια). *attrib.*: CIC. fin. 4, 47 propensionem ne minimi quidem -i. LIV. 10, 16, 5 haud magni -i ... auxilia. PLIN. nat. 20, 10. 20, 79 TAC. hist. 3, 8, 1. IREN. 2, 7, 5 St. (= 2, 6, 3 H.). AVG. in psalm. 49, 27 p. 581. *per contaminationem*: ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 22, 2 puto ... non parvi operae pretium esse -i, si *eqs.*

γ acc. (*vel acc. pron. c. gen.* -i): CIC. Verr. I 52 plus habuisse -i ad *eqs.* (II 5, 3 quantum. Font. 14 aliquid apud *eqs.* fin. 2, 38 nihil. LIV. 34, 5, 2 satis. *et saepe. cf.* CIC. fin. 4, 30 -um aliquod. VARRO rust. 1, 18, 8 quod. CAES. Gall. 7, 85, 4 magnum. *et passim. sim.* VARRO rust. 1, 6, 6 ad colendum dispariliter h. -um). fin. 1, 56 plus ... ad beatam ... vitam afferre -i (de orat. 2, 319 aliquid. SEN. epist. 6, 3 quantum. 81, 61 plurimum. *al. cf.* CAES. civ. 1, 51, 6 magnum attulit nostris ad salutem -um. QVINT. inst. 6, 1, 24 adfert in his -um et aetas *eqs.* 6, 1, 33 magnum). LIV. 1, 47, 6 nullum -um in dando adimendoque regno faceret (4, 12, 9 nullum -um annonae. 28, 13, 2 magnum. *cf.* 7, 8, 2 quicquam -i. 23, 39, 4 tantum ... -i ad *eqs.* 25, 18, 3 magnae ... rei -um. *al. sed ut vid. nonnisi apud Liv.*). SEN. dial. 3, 20, 9 parum -i ... ad incitandas ... mentes addidisse (TAC. hist. 2, 86, 2 grande -um addidit).

δ -i (-um) est *sim. c. enunt. vel inf.*: CIC. Vatin. 9 boni viri quid iudicent, id est maximi -i et ponderis (*sim. c. interrog.*: LIV. 9, 1, 11 cum rerum humanarum maximum -um sit, quam propitiis rem ... agant diis. *cf. et infra l. 49*). LIV. 24, 28, 7 esse ... -i aliquid ad consilium, quod *eqs.* COLVM. 1 praef. 12 (*v. supra l. 2. c. inf. ut*: IVST. 31, 5, 5 plurimum -i habere ... cepisse occasionem. CLAVD. MAM. anim. 1, 25 p. 92, 3).

B *de quolibet impulsu sim.*: 1 *proprie* (*v. et p. 1392, 28. 1395, 61; c.* in *c. acc. l. 39*): OV. met. 4, 180 ut ... leves tactus -aque parva sequantur *vincula*. LIV. 23, 24, 7 arbores ita inciderunt, ut immotae starent, -o levi impulsae occiderent. SEN. epist. 90, 24 levi eius (*sc. caudae*) in utrumque -o velocitatem suam flectunt *pisces*.

2 *translate*: a *transit in notionem causae, adiumenti sim.*: CIC. Phil. 5, 26 minimis -is ... maximae inclinationes temporum fiunt. div. 1, 118 parvis ... -is multa natura ... mutat. CAES. civ. 1, 21, 1 quod saepe in bello parvis -is magni casus intercederent. OV. Pont. 4, 13, 49 praebe nostrae -a saluti (*cf.* MANIL. 2, 901 -a ... nostrae ... salutis [CYPR. GALL. num. 364]). LIV. 3, 12, 6 iuvenem ..., maximum -um rerum eius civitatis (*sim. de hominibus*: 21, 4, 2. 28, 17, 10 magnum in omnia -um Syphax. LVCAN. 3, 338 nec pondera rerum nec -a sumus. SIL. 8, 251 -um ... rerum et fati ... arbiter. QVINT. decl. 315 p. 241, 18 inter -a victoriae fui. IVST. 17, 2, 11 *Pyrrhus* ingens -um futurus, utri parti socius accessisset. *al.*). 37, 26, 3 -um ... spei. 39, 5, 3 alieni -is animi circumagi. MANIL. 2, 448 -a futuri. CELS. 7, 7, 15^{A} ex levibus -is inflammationes ... excitat. LVCAN. 3, 56 summa favoris ... -a. PLIN. nat. 32, 7 remediorum (*antea*: vim ..., quae ... adficiat membra). HIL. in psalm. 56, 3 misericordiae ... quod -um quive sit effectus. AMBR. virg. 1, 4, 18 quam vellet in voce -um sui pudoris existere *meretrix voce, i. lingua abscisa, fortis* (*vix ut Faller: ad probandum pudorem*). CONC.^{S} II 2, 2 p. 6, 22 gratiae supernae -o (*gr. II 1, 2 p. 140, 31* ῥοπῇ). EVSTATH. Bas. hex. 1, 2, 10 solo -o propriae voluntatis (*gr. p. 8^{C}* ῥοπῇ. *similiter*: 2, 7, 8. 7, 1, 8). *al.* b *de impetu, molimento sim.*: LIV. 5, 49, 5 haud maiore -o fusi Galli sunt quam *eqs.* 8, 19, 8 et levi -o nec ambigue *est victus* (21, 43, 11 perlevi -o). 24, 34, 3 quibus *operibus*, quidquid hostes ingenti mole agerent, ipse perlevi -o ludificaretur *Archimedes. al.* IVST. 1, 10, 11 regnum Persarum ... quaesitum tam levi -o. 7, 3, 1 regna, quibus pro ignobili -o erat accessura Macedonia (*Gronov.: quasi nullo labore domandam sc. Macedoniam*). CLAVD. DON. Aen. 6, 240 p. 541, 23 quantum -i avibus fuerat necessarium, ut transire incolumes possent?

II *de* **motu** (*et meton. de spatio loci et temporis*): A *de ipsa actione se moventis*: 1 *proprie* (*ad singulas partes motionis referri potest l. 76, ad tempus l. 74*): CIC. Tusc. 1, 40 quasi partita habeant inter se ac divisa -a (*de motu elementorum ut*: FAV. EVL. 3, 21 -is potentiaque distantes. PRISC. LYD. solut. 7 p. 88, 5 unumquodque ... habet ... suum naturale -um). nat. deor. 2, 117 *astra* forma ipsa ... sua -a sustentant. HOR. epist. 1, 10, 16 rabiem Canis et -a Leonis. MANIL. 3, 32 -a ... mundi signorumque vices. 3, 210 -o variantur sidera templi. SEN. nat. 1, 14, 4 visus nostri tarditas non subsequitur -a currentis *ignis caelestis*. PS. PROSP. carm. de prov. 634 sidereos ... ignes in quae -a crearit *deus*.

2 *translate*: a *de mutatione* (*cf. p. 1394, 52*): CIC. leg. agr. 2, 80 illa ... vectigalia perlevi saepe -o fortunae, inclinatione temporis pendere (LIV. 4, 32, 2 ex tam levibus -is f.). fin. 5, 11 rerum inclinationes et -a temporum. LVCAN. 7, 118 sine -o rerum partisque ruina. ITALA Iac. 1, 17 (Aug. gen. ad litt. 5, 18 p. 161, 16. *al.*) apud quem non est commutatio nec -i obumbratio (*gr.* τροπῆς ἀποσκίασμα, *Vulg.* vicissitudinis). *al.* b *de motione animi*: CONC.^{S} I 2 p. 14, 16 ad utrumque -um ..., id est et ad odium et ad miserationem. ENNOD. epist. 3, 32, 1 p. 94, 16 affectum ... ore testantur et pingunt ... -a *in epistulis* ..., quando ... amor totus in lingua est. opusc. 6, 3 vers. 4 p. 402, 14 quamvis ... carmen captivet ... -a cordis. dict. 1, 10 p. 426, 3 -is ... incerti favoris aura popularis impellitur. CASSIOD. hist. 5, 17, 21 nisi nos ... impellentis -a temperassemus (*Theodoret. 2, 16, 21* τὴν τοῦ παροξύνοντος καὶ τοῦ παροξυνομένου ῥοπήν). ORIG. in Matth. ser. 119 p. 252, 27 -um aliquod benignum erga Christum habebat *Pilatus*.

B *transfertur ad locum et distantiam*: 1 *de spatio*: a *quolibet brevi*: QVINT. inst. 11, 3, 159 procedens minimo -o sinister *pes* (*cf. l. 41*). b *certo*: *α in astronomia de definitis particulis caeli dimetiendi* (*fortasse huc spectat et p. 1395, 7*): CHALC. comm. 70 Stilbon ... viginti -is non amplius ..., *Venus* prope quinquaginta -is ... discedens. 88 sol ... fere -um declinans. *ibid.* luna ... decem utrimque -is devia. 110. 111 *bis*. 112 *bis*. 115. MART. CAP. 8, 867 *luna* utrimque -is ⟨sex⟩ excurrens. 8, 881 intra xx -a abesse non poterit. 8, 882. *β de singulari numero q. d. gr.* μονάς: CHALC. comm. 9 quadrati ... sit unum latus in -is ... duobus, aliud ... in -is tribus; hoc subputatum facit aream ... -orum sex (*sim.* 14). 46 *numeri octonarii* triplus est is, qui in viginti quattuor -is invenitur.

2 *de puncto* (*tamquam minimo spatio*): a *proprie*: PLIN. nat. 18, 333 sol ... cotidie ex alio caeli -o quam pridie oritur. 36, 18 in scuto ..., in parmae eiusdem concava parte ..., in soleis vero ...; adeo -a omnia capacia artis illi (*sc. Phidiae*) fuere. 37, 90 illic ... -um esse, hic circulum (*de ornamentis onychis*). b *translate de singulis partibus cuiuslibet rei*: VAL. MAX. 2, 6, 7 omnia antiquae consuetudinis -a (monum- *var. l.*) servantium. PLIN. nat. 7, 7 naturae ... vis ... in omnibus -is fide caret, si quis ... non totam complectitur animo. QVINT. inst. 3, 11, 23 corpus orationis in parva -a diducendo. 5, 13, 51 solliciti et circa omnia -a luctantis. PS. QVINT. decl. 4, 4 p. 70, 23 nec ⟨sic⟩ mathematici fides circa -um aliquod ⟨rerum⟩ve cessavit ordinem (*suppl. Reitzenstein, Stud. zu Quint. größ. Dekl. 50 sq.*). VLP. dig. 36, 4, 3, 3 per singula -a onerari. CHALC. comm. 118 per omnia -a (*i. iuxta altitudinem et latitudinem*). BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 1 p. 138, 1 cetera accidentium -a. *al.*

C *transfertur ad tempus* (*sive de cursu vel spatio, maxime brevi, sive de puncto temporis*): 1 *exempla selecta quaedam notionem illustrantia*: a *de quolibet (parvo) tempore*: *α generatim* (*incertum, an referas ad spatium l. 41, ad motum l. 43. 54 sqq.*): CAES. civ. 2, 6, 4 Brutus celeritate navis enisus est, ut parvo -o antecederet (*an potius de spatio ut l. 11? sed cf.* SEN. epist. 71, 15 exiguo -o publica fata praecedo). HOR. epist. 1, 6, 4 decedentia certis tempora -is. OV. met. 15, 179 -a ... cuncta novantur. MANIL. 3, 154 dies atque ... -a (*cf.* SEN. epist. 91, 6 hora -umque temporis. QVINT. decl. 338 p. 337, 21 omnes dies, singula temporum -a. SVET. Claud. 40, 3 horarum et -orum. VOPISC. Tac. 16, 7 dies, hora, -um. HIL. in psalm. 2, 23 -a et horas et menses et annum. HIER. in Eph. 4, 22 dies, horas, puncta atque -a). VAL. MAX. 8, 7 ext. 4 temporum -a (GELL. 14, 1, 26 parvum atque rapidum est -um temporis [*syn.* puncto]. *v. et p. 1395, 12. et passim. aliter de tempestate*: PS. QVINT. decl. 12, 17 p. 234, 9 [*respicitur fort. mutatio, cf. p. 1393, 79*]). PHAEDR. 3 prol. 5 -um ... horae (SEN. dial. 9, 11, 9 *opp.* magnis intervallis. ZENO 1, 6, 2 *opp.* spatiis. *al. v. et p. 1395, 15*). PLIN. epist. 4, 30, 3 *fons* certis dimensisque -is ... adsurgit (*cf.* APVL. flor. 23 p. 103 venarum pulsum et -a. PRVD. apoth. 681 variis ... refundit -is latices nec fluctum semper anhelat). paneg. 56, 2 quod -um, quod immo temporis punctum ...? (*cf.* APVL. met. 10, 12, 5 -o modico, immo puncto exiguo post ... periculum). ITALA act. 1, 7 (Hil. trin. 9, 75. *al.* = VVLG.) scire tempora vel -a (*gr.* χρόνους ἢ καιρούς. *sim.* VVLG. I Thess. 5, 1). PS. AMBR. paenit. 2 p. 973^{C} nullum ... temporis punctum, nullum -i -um. CONC.^{S} I 5 p. 380, 39 unica -i inclinatione (*gr. I 1, 7 p. 83, 30* ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ. *sed al. vers.* I 4 p. 78, 38 in uno -o temporis). *al.*

β speciatim: (I) *de temporali parte actionis*: QVINT. inst. 5, 10, 71 ut sunt ... tria tempora, ita ordo rerum tribus -is consertus est: ... ⟨initium⟩, incrementum, summam. FLOR. epit. 2, 15, 2 trium temporum -a (*seq.*: primo commissum est bellum, profligatum secundo, tertio ... confectum). TERT. anim. 53, 4 *mors* nec discessum eius *animae* in -a discruciat (*i. cruciando dirimit*). VLP. dig. 41, 1, 23, 1 utrum initium spectamus an singula -a. 43, 24, 3, 1 non omnibus -is ..., sed semel inter initia. HIL. in psalm. 67, 9 paribus haec -is, quibus ex Aegypto populum eduxit, implevit *deus*. trin. 12, 9 operationum suarum ... -a (12, 40 ne levi saltem -o operationis). (II) *in metiendis syllabis*: TER. MAVR. 548 si -a quae sint litterarum examines (*syn.* tempus). 566 temporis -a longae *vocales* possident partem et duo. 1115 *dactylus* sentiet accessum -i et temporis auctum. (III) *in serm. iur. per breviloquentiam de possessione q. d. momentaria sive de actione qua eiusmodi possessio reformari poterat* (*cf. et p. 1391, 31; de re v. Bruns, Besitzklagen 1874, 84 sqq.*): SYMM. epist. 10, 28, 1 in causis ... quibus -i reformatio postulatur. COD. Theod. 4, 22, 4 ad repetendum -um redintegrationemque fortunae. 4, 22, 6 -i actio (*Cod. Iust. 3, 6, 3* momentariae possessionis). 9, 19, 2 pr. 11, 37$^{rubr.}$ (*Cod. Iust. 7, 69* momentaria possessione). 11, 37, 1 (= Iust. 7, 69, 1) de possessione et -o (Iust.: et eius -o). INTERPR. cod. Theod. 2, 4, 6 beneficium -i (4, 22, 1. 4, 23, 1. 9,

[*Wieland*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

20, 1). 9, 20, 1 -um sibi restitui. *ibid.* recepto . . . -o. CASSIOD. var. 4, 39, 4 -i tempora. 4, 44, 1 -i iure (7, 8, 3. 8, 28, 3 EDICT. Theodor. 76). GREG. M. epist. 9, 41 tam -i quam proprietatis causam (9, 90). 9, 42 tam -i quam principalis rei quaestionem (9, 91 -i et proprietatis).

b *de certis definitis temporis (horae) particulis*: METROL. p. 139, 25 hora constat ex v punctis, x minutis, . . . XL -is. PS. APVL. Ascl. 35 quot hora -a habet circuli circumcurrentis (*cf. p. 1394, 12*). PS. ANATOL. pasch. 13 p. 326, 22 per duo -a et dimedium et VI. partem -i. *ibid.* l. 24 per eundem numerum -orum. l. 26 spacium . . . simili numero dierum horarum ac -orum finitur.

2 *locutiones selectae*: **a** *abl.*: *sing.*: VERG. (?) catal. 3, 10 tali mortalia nutu fallax -o temporis hora dedit (LIV. 2, 28, 4. VAL. MAX. 5, 1, 8 parvi t. -o. SEN. apocol. 13, 3 CVRT. 8, 13, 24 PETRON. 28, 1 TAC. hist. 2, 86, 4. PLIN. epist. 7, 4, 5 exiguo t. -o. *al.*). HOR. sat. 1, 1, 8 horae -o cita mors venit (LIV. 5, 7, 3 *opp.* longi temporis. PLIN. nat. 7, 172 nullo h. -o. *al. cf.* LIV. 9, 16, 9 -o . . . unius horae [CVRT. 9, 6, 21]. IVST. 2, 14, 9 per tot maria . . . tam brevi horarum -o . . . nuntiatum). LIV. 3, 63, 1 -o . . . restituta . . . pugna (*solo abl. ut*: 3, 70, 13 MANIL. 4, 427 CELS. 3, 2, 4. SEN. nat. 3, 27, 2 -o fit cinis, diu silva. TERT. apol. 22, 8 -o ubique sunt *angeli*. PAVL. dig. 6, 2, 12, 7 -o possedit [*i. haud diu*]. *aliter* HERM. Pal. sim. 5, 7, 2 quodsi corpus tuum maculaveris, maculabis -o spiritum sanctum [*gr.* μιανεῖς καί, *vulg.* eodem tempore]). LIV. 25, 28, 9 illo (40, 15, 14 VAL. MAX. 7, 8, 8 SEN. dial. 9, 14, 9. *al.*). VAL. MAX. 1, 8 ext. 5 eodem (2, 7, 1 quo . . . intravit. CELS. 7, 26, 2L CVRT. 6, 7, 27 COLVM. 8, 10, 1. *al. cf.* PLIN. paneg. 6, 4 uno eodemque [*al.*]). 1, 8 ext. 7 eo (QVINT. decl. 284 p. 149, 18 TRYPH. dig. 1, 5, 15. *al.*). 5, 5, 3 eo ipso (SEN. epist. 77, 13 hoc i. SVET. Tib. 14, 4. *al.*). CELS. 8, 12, 3 uno (*syn.* simul. TAC. dial. 6, 1 *opp.* omnibus . . . diebus ac . . . horis. *al.*). PERS. 5, 78 -o turbinis exit *libertus*. PLIN. nat. 11, 87 nullo (*opp.* semper. VLP. dig. 15, 1, 9, 5. *al.*). TERT. castit. 10 l. 16 omni (INSCR. christ. Diehl 1549, 10). *al.* *plur.*: OV. Pont. 3, 5, 47 te . . . -is video paene omnibus absens (SEN. epist. 30, 16 PLIN. nat. 2, 81. *al.*). SEN. benef. 1, 12, 3 quibus -is, quae damus, grata et ingrata sunt (*sic Gertz, v. app. crit.*). COLVM. 11, 1, 30 propriis pene -is fieri quidque. TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 419, 30 per dies quadraginta matutinis -is. CHALC. comm. 60 non isdem -is temporum dies ubique inlucescunt (OPTAT. 2, 17 p. 51, 5 i. paene -is). AMBR. exc. Sat. 1, 73 nullis . . . -is. AVG. gen. ad litt. 5, 11 p. 155, 6 certis dierum -is. GREG. TVR. vit. patr. 19 praef. p. 736, 16 eius miracula cotidianis indulta -is. *al.*

b *gen.* (?): VEN. FORT. vita Germ. 42, 118 ita -i (*pars codd.*, -o *rell.*) temporis . . . de mortis fauce . . . tollitur.

c *praepos.*: a(b): VLP. dig. 4, 4, 3, 3 ut a -o in -um tempus spectetur. 41, 3, 6 non a -o ad -um, sed totum . . . diem computamus. ad (*c. plur. l. 45*): *i. q. usque ad -um*: PAVL. dig. 50, 16, 134 annum civiliter non ad -a temporum, sed ad dies numeramus. *v. et l. 43.* *i. q. ad breve tempus, haud diu, subito sim.*: SEN. dial. 11 (12), 17, 2 ad exiguum -um prosunt. NOVATIAN. trin. 29 p. 943C ibi ad -um, hic semper. CHALC. comm. 216. PEREGR. Aeth. 38, 2 ad -um fit . . ., ne diutius tardetur. AVELL. p. 8, 17 *syn.* repente. RVFIN. hist. 4, 15, 24 (*gr.* πρὸς ὥραν). *al.* *cf.* RVFIN. apol. Orig. 3 p. 562A vel ad punctum -i alicuius. ante (*plur. l. 53*): *ante certum punctum temporis*: QVINT. decl. 321 p. 264, 22 ante -um mortis. CLAVD. DON. Aen. 1, 405 p. 87, 28 ante hoc -um. CASSIOD. var. 6, 19, 6 ante -a scientiae. *paulo ante*: CLAVD. DON. Aen. 7, 215 p. 34, 16 AMBR. epist. 4, 1. de: GREG. TVR. glor. mart. 83 p. 545, 7 cessit incendium de -o. ex: TAB. devot. Audollent 294, 9 ex hoc die, ⟨ex⟩ hac hora, ex hoc -o (*sim.* 292 B 3. 293 A 8. B 5. *et saepe in huiusmodi tabulis*). in *c. abl.* (*plur. l. 64*): LIV. 25, 38, 18 in occasionis -o, cuius praetervolat opportunitas. VAL. MAX. 4, 3, 4 aliquo in -o. APVL. met. 1, 17, 1 in ipso -o (*al.*). TERT. virg. vel. 17, 1 ne quidem in -o horae. ITALA Luc. 4, 5 (codd. a b *al.* = VVLG.) in -o temporis (*gr.* στιγμῇ, *cod. e* puncto). I Cor. 15, 52 (Ambr. hex. 4, 4, 14) in atomo, in -o oculi (*gr. p. 1390, 50*, VVLG. in -o, in ictu oculi. *inde et* AMBR. spir. 3, 19, 151 subito, in -o oculi). OROS. apol. 9, 7 in -o diei. CONC.S I 2 p. 50, 18 in ultimis saeculi -is (*gr. I 1, 1 p. 40, 9* καιροῖς. *cf. I 5 p. 242, 12* temporibus). EVSTATH. Bas. hex. 5, 5, 7 in brevissimo temporis -o (*gr. p. 104C* ἐν ἀκαριαίᾳ χρόνου ῥοπῇ). *et saepe.* in *c. acc.*: *sing.*: *v. supra l. 42. cf.* TERT. adv. Marc. 4, 18 p. 478, 1 in illud usque -i. *plur*: SOL. 40, 23 chamaeleonis color varius et in -a (-o *var. l.*) mutabilis. HIL. in psalm. 123, 2 p. 591, 7 incertus, quid in -a sibi accidat. intra: SEN. dial. 6, 7, 2 *syn.* i. exiguum tempus. nat. 1, 3, 10. 1, 4, 2 *syn.* celeriter. 7, 22, 1 intra exiguum -um. QVINT. decl. 316 p. 245, 10 APVL. met. 9, 18, 3. *al.* per (*nonnisi c. plur.*): *i. q. non diu, cito sim.*: SEN. dial. 10, 10, 4 singuli tantum dies, et hi per -a, praesentes sunt. PAPIN. dig. 41, 2, 44 pr. PANEG. 2, 11, 4 ARNOB. nat. 7, 42. *al.* *i. q. iterum atque iterum sim.*: PAPIN. dig. 41, 2, 44, 1 per -a . . . causas . . . inquirere. ARNOB. nat. 6, 24 cum per -a, per puncta examina . . . nova pariantur. OPTAT. 2, 1 p. 35, 20 deum per -a laudare. VVLG. II Macc. 9, 11 per -a singula . . . augmenta capientibus (*gr.* κατὰ στιγμήν, *recc. Italae pleraeque* paulatim). RVFIN. hist. 2, 20, 6 (*gr.* καθ' ὥραν). 3, 6, 22 (*gr.* καθ' ἡμέραν). *al.* *i. q. iam iamque*: ZENO 1, 6, 4 p. 315B cataclysmum . . . imminere per -a. CLAVD. 15, 102 per singula letum impendet -a. ALC. AVIT. epist. 67 p. 89, 5 GREG. M. moral. 10, 34 p. 940A. post (*plur. l. 84; cf.* -o post LIV. 44, 39, 4 *et p. 1394, 58*): PLIN. nat. 35, 15 post -um. TERT. cult. fem. 1, 2 l. 31 post libidinum . . . -a. ZENO 1, 16, 6 p. 379A PRISCILL. tract. 3, 71. GREG. TVR. vit. patr. 19, 3 p. 739, 10 post unius . . . horae -um. sub: NEPOTIAN. 1, 4, 6 sub -o . . . percussores irruerunt (*i. eodem illo puncto temporis*). APVL. met. 7, 2, 1 sub ipso flagitii -o. CYPR. epist. 81 p. 841, 9 sub ipso confessionis -o. AMBR. Tob. 11, 38. COMM. instr. 2, 22, 16 sub uno -o. RVFIN. hist. 3, 6, 18 sub -o temporis (*gr.* ὥρᾳ μιᾷ). *al.*

deriv.: momentaliter, momentana, momentaneus, momentarius, momentatim, *?* momentissime, momentosus. *Wieland.*

[momerium, -ī *n. v. p. 1391, 82.*]

momma, -ae *f.* *a* mam(m)a (*ad mutationem vocalium in sermone infantulorum Heraeus per litt. contulit formas* nann-, nonn-, nunn-). GLOSS.L I 520 mamme (*v. p. 246, 61*) -a id est avia Graece (*cf. Heraeus, Kl. Schr. 160*[1]).

cf. Onom. s. v. Momma.

? **momoco** flos de morario GLOSS. III 584, 58.

monacha *v. s.* monachus (*p. 1399, 43*).

monachālis, -e. *a* monachus; *cf.* amicalis, regalis *sim.* [*var. l. v. l. 73.*]

i. q. ad monachum pertinens: de habitu, veste: PAVL. NOL. epist. 17, 1 p. 125, 26 -i caliga et veste. MAR. AVENT. chron. II p. 235, 523 in habitu -e (VITAE patr. 7, 2, 1 [*3, 67* monachilem; *gr. Nau 1907 p. 178 n. 51 nude* τὸ σχῆμα]). VEN. FORT. vita Germ. 26, 79 -e (monachili, monichale, monichile *vv. ll.*) veste. *de institutione, vita sim.*: MART. BRAC. sent. patr. 49 multos schematis -is (monachis *V*, monacis *L*; *opp.* multos laicorum. *cf. Vitae patr. 3, 205* multos de habitu nostro monachili. *5, 3, 15* de habitu nostro [*nude ut gr. Cot. p. 679B*]). VITAE patr. Iurens. 1, 2 p. 133, 2 necessitatem victus exigui institutione -i (*cf.* 2, 4 p. 145, 23 mensarum -ium micas). 1, 6 p. 135, 8 humilitate. 2, 2 p. 144, 18 professione. MVTIAN. Chrysost. hom. 11, 4 p. 316med. circa viros -em vitam agentes ([*gr. p. 96* ἐπὶ μοναζόντων ἀνδρῶν]. *opp.* pauperes . . ., qui per vicos ambulant. PALLAD. hist. mon. I 29).

monachātus, -ūs *m.* *a* monachus *sec.* dominatus, pontificatus. *i. q. condicio monachi*: GREG. M. epist. 1, 40 p. 55, 25 de clericis ad -um venientibus. 4, 11 p. 244, 18 regula -ūs.

***monachicus,** -a, -um, μοναχικός. *gr. ubi nihil adnotatur, resp.* μοναχικός, *alia v. l. 47 sqq. 53 sq.* [*var. l. v. p. 1404, 77.*]

i. q. ad monachum pertinens: **1** *attr.*: *de veste*: LIB. pontif. p. 147, 12 vestem (NOVELL. Iust. 5, 2, 1. VEN. FORT. vita Radeg. 12, 28 [monachi *L*]. GREG. M. epist. 9, 197 p. 186, 7). NOVELL. Iust. 5, 2 pr. nondum -um habitum promerentes, sed . . . veste eorum, qui laici vocantur, uti (IVLIAN. epit. novell. 115, 487. GREG. M. dial. 1, 4 p. 29, 1 M. in -o [monachi *vel* monastico *vv. ll.*] h. *aliter l. 44*). IVLIAN. epit. novell. 4, 13 stolam. *de vita, ordine sim.*: PS. AMBR. epist. de monach. 1 p. 1153C in -o habitu constitutus (NOVELL. Iust. 5, 2, 3 GREG. M. epist. 1, 14a p. 15, 1. 5, 19 p. 301, 27 *coniung.* religioso. *al.* PAP. Marini 2. *aliter l. 40*). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 89, 33 vitam -am (*Rustic.*: monasticam [*gr. I 1, 2 p. 69, 11* τὸν μονήρη βίον]. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 212, 4. CASSIOD. hist. 5, 32, 4 [*Theodoret. 2, 24, 7* ἀσκητικήν]. 6, 1, 12 [*Socrat. 3 p. 372B* τῶν μοναχῶν]. NOVELL. Iust. 123, 338 [monachiam *T*]. GREG. M. epist. 4, 11 p. 244, 17 PALLAD. hist. mon. I 16. 29 p. 315B). II 3, 3 p. 93, 37 Φr optentu professionis -ae ([*gr. II 1, 2 p. 159, 20* ἐπὶ τῷ μονάσαι]. COD. Iust. 1, 3, 37 [38]). CASSIOD. hist. 1, 11, 1 conversatione -a (*Sozom. 1, 12 p. 892A* μοναστικήν) . . . fruebantur (10, 27, 3 [*Theodoret. 5, 37, 1* ἀσκητικόν]. IVLIAN. epit. novell. 7, 42 GREG. M. epist. 5, 28 p. 308, 24. *al. cf.* 1, 40 p. 55, 18 conversionem). NOVELL. Iust. 133, 5 pr. certamen. GREG. M. epist. 1, 49 p. 75, 17 regulae (5, 1 p. 282, 1). 4, 11 p. 244, 13 ordinibus. *al.* *in tit. libr.*: CASSIOD. hist. 6, 21, 6 in -o libro (*Socrat. 3, 7* ἐν τῷ Μοναχικῷ). **2** *praed.*: NOVELL. Iust. 5 praef. quod -um est. VEN. FORT. vita Pat. 3, 9 iugum dominicae culturae -us (*an pro adv.* μοναχικῶς?) gestaturus.

***monachīlis,** -e. *a* monachus; *cf. Leumann, Adj. auf -lis 12.* [*var. l. v. l. 22.*]

i. q. ad monachum pertinens: CONC.S II 2, 2 p. 34, 8 sub praetextu habitus -is ([monachi *BL*; *item p. 55, 9. al.*]. II 3, 2 p. 179, 11. II 3, 3 p. 95, 28 Φr [*cf.* II 2, 2 p. 99, 25 sub -i praetextu (*gr. II 1, 2 p. 159, 11* μοναχικῷ προσχήματι)]. VITAE patr. 3, 67 *v. supra l. 21.* 3, 205 *supra l. 26.* NOVELL. Iust. 5, 2 pr. h. percipere -em [μοναχικόν]. *cf. l. 21*). II 3, 1 p. 237, 15 a puerili -i mea vita (VITAE patr. 5, 2, 3 [*Cot. p. 353B* μονήρει]). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 75, 18 amictu -i (*gr. I 1, 7 p. 74, 42* μοναχικόν). VITAE patr. 5, 7, 34 nihil operor -e (*3, 106* nulla opera . . . monachi [*Nau 1908 p. 278 n. 202* οὐδὲν . . . μοναχοῦ]). NOVELL. Iust. 5 praef. conversationis -is (monachalis *V*) vita (ἐν ἀσκήσει μοναχικῇ). PALLAD. hist. mon. I 6 p. 267C abstinentiae. II 15 p. 371B vestimenta -is propositi. MART. BRAC. sent. patr. 61 opus humilitatis.

monachīnus, -a, -um. *a* monachus. *i. q. ad monachos pertinens*: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 170, 35 ad vitam -am confugere.

monacholus, -ī *m.* *a* monachus *demin.* *i. q. monachus ignobilis, mediocris*: GREG. TVR. vit. patr. 20, 3 cum aliquid de illius -i litem . . . habuisset. *R.*

***monachus,** -ī *m.* [*gr.* μοναχός. *J.B.H.*] *de orig.*: HIER. epist. 14, 6, 1 interpretare vocabulum -i . . .: quid facis in turba, qui solus es? (*cf.* 58, 5, 1 -us, id est solus. RVT. NAM. 1, 441 -os . . . quod soli nullo vivere teste volunt. *cf.* PS. HIER. epist. 7, 9 p. 115C -i *nomen*

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

frustra a Latinis in turba commorantibus imponitur, cum a Graecis solitarie viventibus legitime deputetur). Oros. hist. 7, 33, 1 -i, hoc est Christiani, qui ad unum fidei opus dimissa saecularium rerum multimoda actione se redigunt (*cf. p. 1398, 7*). Cassian. conl. 18, 5, 4 -i sive μονάζοντες (*v. p. 1405, 35 et cf.* Isid. orig. 7, 13, 1 -us Graeca etymologia vocatus, eo quod sit singularis. μονάς enim Graece singularitas dicitur. ergo ... solitarius interpretatur vocabulum -i). *scribitur* monachus: *e. g.* CIL X 1376 (= Inscr. christ. Diehl 1654 CE 785), 3. -acus: Lex Visig. Eur. 335 Inscr. christ. Diehl 1090 (= CE 699), 12. 1816[b] monacũ. *al.* monicus (*cf. theod.* '*Mönch*', *v. Kluge-Mitzka, Etym. Wörterbuch d. dtsch. Spr.*[17] *p. 485*): CIL XIII 2431 (= Inscr. christ. Diehl 1657). monuchus: CIL XIII 1178 (= Inscr. christ. Diehl 1655). *cf.* CIL XIII 2628 (= Inscr. christ. Diehl 1656) monu(chus?). *abbrev.*: CIL VIII 23921 (= Inscr. christ. Diehl 2089[b]) mon̄cs. CIL XIII 5593 (= Inscr. christ. Diehl 1658) monac'. Not. Tir. 55, 44 (*post* anachorita). *de notione* (*cf. l. 1. p. 1398, 5*): Hier. epist. 22, 34, 1 tria sunt in Aegypto genera -orum: coenobium ...; anachoretae ...; tertium ... remnuoth (*cf.* Cassian. conl. 18, 4, 2 *genus* coenobiotarum ..., anachoretarum ..., tertium reprehensibile sarabaitarum. Bened. reg. 1 -orum quattuor esse genera manifestum est: ... coenobitarum ... anachoritarum, id est heremitarum; ... tertium vero -orum teterrimum genus est sarabaitarum ...; quartum vero genus est -orum, quod nominatur gyrovagum. Isid. eccl. off. 2, 16, 2sqq. sex ... sunt genera -orum ... genus ... coenobitarum ... eremitarum ... anachoretarum ... qui sibi anachoretarum imagine blandiuntur ... circumcellionum, qui suo habitu -orum usquequaque vagantur ..., qui ... Aegyptiorum lingua sarabaitae sive remobothitae nuncupantur. orig. 7, 13, 1sqq.). Evcher. instr. 2 p. 160, 11 -us: solitarius. Gloss. μοναχός. singularis. solitarius. *ubi nihil adnotatur, respondet gr.* μοναχός (*cf. etiam* Mvtian. Chrysost. hom. 15, 3 p. 339[in.], *ubi Mutianus* μοναχός *pro gr. p. 121*[in.] μονομάχος *legisse videtur*). μονάζων (*v. e. g. p. 1398, 41. 1399, 21. 22*). μοναστής (*v. p. 1399, 20*). *v. etiam p. 1398, 15. in titulis librorum*: Ps. Ambr. epist. de -o energumeno. Ps. Athan. exhortatio ad -os. Avg. de opere -orum. Avrelian. regula ad -os. Bened. regula -orum (*item* Ferreol., Isid.). Evagr. Antioch. versio vitae Antonii -i ab Athanasio conscriptae. Evagr. Pont. sententiarum ad -os versio Latina. Hier. vita Hilarionis -i. vita Malchi -i captivi. Val. Cem. epist. ad -os. Ps. Vict. Vit. passio septem -orum. Vitae patrum -orum. *cf.* Cassiod. hist. 8, 1, 14 quorum *librorum Euagrii* unus ... Monachus titulatur et est de actuali (*Socr. 4, 23 p. 516*[A] Μοναχὸς ἢ περὶ πρακτικῆς). *legitur inde a* Vita Anton. [*francog.* moine, *it.* monaco, *prov.* monge, *hisp.* monje, *port. vet.* mogo. *Rohlfs.*] [*confund. c.* miles: Sidon. epist. 1, 8, 2 faenerantur clerici, Syri psallunt, negotiatores militant, -i (*LT*, milites *CF al. fort. recte*) negotiantur.]

1 *i. qui religionis causa se a saeculo removit*: **a** *de eremitis vel anachoretis sive in solitudine sive in coloniis* (λαύραις) *habitantibus* (*cf. l. 1. p. 1405, 38*): Vita Anton. praef. p. 15, 6 apud vos sunt -i et nomen ipsorum apud vos conversatur (Evagr. vita Anton. praef. p. 837 apud vos iam plurima sunt monasteria; -orum quoque nomen est celebre). 3 p. 18, 23sq. nec omnino sciebat -us (-os *trad.*) longa et deserta loca (*Euagr. vita Anton. 3* neque omnino quisquam aviam solitudinem noverat). 23 p. 37, 21 hi daemones, si viderint ... -os diligentiam ... habentes (*cf.* Evagr. vita Anton. 23[in.] p. 877). 65 p. 70, 21 ex eo ... factus est -us (Evagr. vita Anton. 65 p. 935). Evagr. vita Anton. 11[in.] p. 859 eremi adhuc -is ignotae. 41 p. 903 cur mihi (*sc. satanae*) frustra imputant -i? Peregr. Aeth. 3, 1. 3, 4 occurrit presbyter ... senex integer et -us a prima vita et ut hic dicunt ascitis (*cf.* 20, 5 omnes -os ..., etiam et illos maiores, qui in solitudine sedebant, quos ascites vocant. *cf. l. 60*). 3, 6 sancti -i (5, 10. 7, 7. 10, 9 -i ... vere s. et quos hic ascites vocant [16, 5. 20, 11]. 11, 3 s. clericis et -is. 12, 3 presbyteri vel -i s. 13, 1. 15, 3 fratres s. -i. 20, 5. 20, 6 s. et vere homines dei -os Mesopotamenos. 20, 8 extra paucos clericos et s. -os, si qui tamen in civitate commorantur, penitus nullum Christianum inveni. 20, 13 sancti episcopi vel s. -i. 23, 6 s. -is vel aputactitis. *al. cf.* 7, 2 sancti qui nobiscum erant, hoc est clerici vel -i. 20, 13 sanctis viris ..., id est -is). 4, 4 presbyteris vel -is. 8, 4 *episcopus* est iam senior vir, vere satis religiosus ex -o (9, 2. 14, 2 *presbyter*. 23, 1. *cf.* 19, 1 episcopo vere sancto et -o et confessore. 19, 5 episcopus ipsius civitatis, vir vere religiosus et -us et confessor. 20, 2). 10, 3 fratribus ..., id est -is (*v. vol. VI 1, 1257, 16sq.*). 20, 13 -orum maiorum. 49, 1 turbae ... -orum vel aputactitum. *al.* Hier. epist. 3, 1, 1 audio te Aegypti secreta penetrare, -orum (Christianorum *A*) invisere choros. 22, 7, 1 in heremo constitutus et in illa vasta solitudine, quae exusta solis ardoribus horridum -is praestat habitaculum. 22, 33, 1 initum inter -os consilium, nam in eodem loco circiter quinque milia divisis cellulis habitant (*antea*: quidam e fratribus). 24, 4, 3 inveniret heremum -orum (vita Pauli 1 p. 17[A] dubitatum est, a quo potissimum -orum eremus habitari coepta sit). chron. a. Abr. a. 2372 Antonius -us ... in heremo moritur (Avg. conf. 8, 6, 14 p. 165, 1). *al.* vita Malchi 5 p. 56[A] agebam ... dei iudicio gratias, quod -um, quem in patria fueram perditurus, in eremo inveneram (*i. quod rursus -us factus eram, cf.* 6 p. 56[C] -um coepi plangere, quem perdebam). *al.* Rvfin. hist. mon. prol. apud Aegypti -os (*postea*: commanent ... per eremum dispersi et separati cellulis). Inscr. christ. Diehl 1980 (= CE 911), 7 quem -i ritu tenuit spelunca latentem.

b *de coenobitis* (*cf. p. 1397, 1*. Avg. in psalm. 132, 3 ex voce huius psalmi appellati sunt et -i, ne quis vobis de isto nomine insultet catholicis. 132, 6 quare ... et nos non appellemus -os, cum dicat psalmus 'ecce quam bonum et quam iucundum habitare fratres in unum'? μόνος enim unus dicitur ... merito illis displicet nomen -orum, quia illi *circumcelliones* nolunt habitare in unum cum fratribus): Hier. epist. 51, 2, 3 (*Epiphan.*) abbatem -orum (Greg. M. epist. 10, 5 p. 240, 27. *cf.* Sidon. carm. 16, 113. CIL VIII 23127 [= Inscr. christ. Diehl 1642[a]], 3). 125, 7, 1 *de officiis boni -i*. Orsies. doctr. 28 p. 129, 20 conciliabula -orum. reg. Pachom. praef. 1 p. 5, 9 B. nostri ... fratres Aegyptiorum hoc est Tabennensium -orum exempla sequerentur. 49 p. 26, 6 tunc nudabunt eum vestimentis saecularibus et induent habitu -orum ([*gr. p. 175, 3* τὸ σχῆμα τὸ ἀποτακτικόν]. Cod. Iust. 1, 3, 37 [*a. 484*]. Greg. M. epist. 9, 144 p. 141, 6 licet iam -i h. sumpserit. 12, 6 p. 352, 11). 67 p. 33, 14 in veste ... -orum. *al.* Avg. epist. 220, 3 p. 433, 9 servi dei -i (*cf.* Lib. pontif. p. 193, 12). 262, 8 p. 627, 9 -i professionem (Verec. in cant. 9, 11). op. monach. 30, 38 p. 589, 9 de opere -orum. c. Petil. 3, 40, 48 p. 201, 4 in vituperationem monasteriorum et -orum (Novell. Valent. 35, 3). *al.* Victric. 5 -orum ... caterva densatur. Oros. hist. 7, 40, 7 Constantem ... ex -o Caesarem factum ([*cf.* Marcell. chron. II p. 70, 411, 2 Iord. Get. 165 Rom. 324]. Lib. pontif. p. 190, 1 Adeodatus ... ex -is [p. 193, 2]. Marcell. chron. II p. 98, 513). Cassian. conl. 19, 1, 1 de aliis quoque coenobiis -orum turba confluxerat. Itin. Eucher. p. 126, 1 planitiem -orum cellulae (*i. monasteria*) obtinuerunt (*cf.* Ven. Fort. vita Leob. 5, 16 eiusdem cellae -i [vita Pat. 4, 12]. Evgipp. Sev. 19, 1 cellulam paucis -is fundaverat). Hil. Arel. vita Honorat. 16 l. 15sq. -i humilitatem. 17 l. 2 -orum habitaculis. Vita Hil. Arel. 2 l. 1 Hilarii ... -i singularis. 6 l. 12 refrigeriis ... -orum. 11 l. 17 confirmare -os, accersire saeculares. Epist. pontif. 544 Migne 54, 1207[B] propositum -i proprio arbitrio ... susceptum (Verec. in cant. 9, 11). Lib. pontif. p. 127, 28 (rec. F) per manus -orum catholicorum. p. 129, 1 (rec. P) multitudo -orum orthodoxorum (Avell. p. 553, 6. *cf.* Cod. Iust. 1, 7, 6 [*a. 455*] orthodoxae fidei -i). p. 147, 15 domnus papa *Silverius* depositus est et factus est -us (Avell. p. 687, 22. *cf.* Ven. Fort. vita Leob. 2, 6 coma capitis detonsus efficitur -us). p. 192, 6sq. Nestorianitas -os Syros (*seq.* -os Romanos). Avell. p. 565, 23 supplicatio minimorum archimandritarum et ceterorum -orum vestrae ... provinciae. Conc.[S] I 3 p. 91, 12 ingressi sunt archimandritae et remansit multitudo -orum (*gr. I 1, 2 p. 66, 2* μοναζόντων) et populorum psallentium (Alc. Avit. c. Eutych. 1 p. 16, 6. Itin. Anton. Plac. rec. A 29. 37 m. -orum et [*deest RBr*] heremitarum). Marcell. chron. II p. 84, 451 nefandissimorum praesulem -orum. Ioh. Bicl. chron. II p. 216, 584, 2 monasterii -um (Greg. M. epist. 1, 40 p. 55, 9. 10, 5 p. 240, 26). Ps. Vict. Vit. pass. 7. Itin. Anton. Plac. rec. A 23 congregatio nimia -orum (Ven. Fort. vita Leob. 4, 11 Greg. M. epist. 1, 48 p. 75, 7. 4, 18 p. 252, 21. *al. cf.* Greg. M. dial. 1, 4 p. 29, 6 M. ut eundem -um in congregationem susciperet rogavit). Ven. Fort. vita Pat. 10, 32 -orum ... examina. *al.* Greg. M. dial. 1, 3 p. 25, 16 M. in eodem monasterio quidam magnae vitae -us erat hortulanus. 1, 7 p. 43, 3 Laurionis ... veterani -i. epist. 1, 40 p. 55, 13 ut neque -o ulterius de monasterio in monasterium emigrare liceat. 1, 42 p. 68, 1. 1, 50 p. 76, 13 in eo *monasterio* -i debeant ordinari (5, 2 p. 282, 20. 5, 18 p. 300, 4). 8, 17 p. 19, 30 ut invito ... abbate ... ad ordines sacros ... tolli exinde (*sc. e monasterio*) -i non debeant (*cf.* 13, 11 p. 378, 3). 9, 12 p. 49, 21 pro ... -orum gubernatione. 9, 20 p. 55, 3 regulam -orum nosse (*cf. p. 1397, 34*). *al.* Bened. reg. 22. *al.* Ferrand. epist. 11 beatissimorum ... consuetudo sanctissima -orum. Vita Caes. Arel. 1, 10 venerabilem -um. *al.* Vitae patr. Iurens. 1, 1 p. 131, 35 -orum ... exercitui. CIL XII 944 (= Inscr. christ. Diehl 1644 CE 712), 36 -um ... benignum. *al. nota*: Greg. M. dial. 2, 7 p. 89, 21 Placidus puer sancti viri -us (*cf.* 2, 24 p. 116, 12 quidam eius puerulus -us).

c *generatim* (*hic afferuntur loci, ubi dinosci non potest, utrum eremitae an coenobitae significentur*): Ambr. epist. 12, 1 -orum et virginum impia caede. 40, 16 ut in -os vindicaretur, qui ... incenderunt fanum *Valentinianorum* (*cf.* 41, 1). Hier. epist. 3, 2, 1 quidam Alexandrinus -us (dei famulus *A*). 9[tit.] 12[tit.] 14, 8, 1 alia ... -i causa est, alia clericorum (49 [48], 2, 3 c. et -os et continentes [*opp.* saeculi homines]. 52, 1, 1 qui saeculi militia derelicta vel -us coeperit esse vel c. 52, 6, 1. Pavl. Nol. epist. 5, 14 p. 34, 2 fratrum -orum antistitum c. atque ... saecularium officia. Avg. epist. 36, 5, 9 haer. 40. Cod. Theod. 5, 5 [3], 1 [= Iust. 1, 3, 20 pr.] c. aut -us aut mulier ... solitariae vitae dedita. 5, 5 [3], 1 [= Iust. 1, 3, 20, 1] c. vel -i cuiuscumque sexus [*v. p. 1399, 47*]. Avell. p. 447, 13 episcopi seu c. seu -i seu saecularis vitae homines. Sidon. epist. 4, 24, 4 de tribus ... ordinibus, -um ... an c. paenitentemve. 5, 17, 3 -i clericique psalmicines. Fvlg. Rvsp. fid. 84 p. 705[B] sive c. sive -orum sive laicorum *professio*. Cod. Iust. 1, 3, 51, 1 c. et -os ... non devagantes. Greg. M. epist. 1, 42 p. 67, 15. *al. cf.* Hier. epist. 52, 5, 7 in clericis -is. *v. etiam vol. III 1339, 81sqq.*). 14, 9, 3 (*opp.* sacerdos. *cf.* 39, 8, 1). 38, 5, 2. 39, 6, 2 populus mussitabat: '... quousque genus detestabile -orum non urbe pellitur?' 50, 1, 2. 58, 4, 2 propositum -i non amittas (127, 5, 1 nulla eo tempore nobilium feminarum noverat Romae p. -orum [*v. p. 1399, 47*]. Pavla Hier. epist. 46, 12, 2 Svlp. Sev.

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Mart. 10, 2). 58, 4, 4 -um profiteri (*cf.* Cod. Theod. 16, 3, 1 quicumque sub professione -i repperiuntur [*v. p. 1398, 78*]). 64, 4, 1. 127, 8, 2 crebra virginum monasteria, -orum innumerabilis multitudo. *al.* Pavla Hier. epist. 46, 10, 1 -orum et virginum chorus (46, 13, 1). 46, 10, 2. Gennad. vir. ill. 7 Pachomius -us ... scripsit regulam utrique generi -orum aptam (Consvlt. Zacch. 3, 3 p. 100, 25). Tract. de indur. cord. Phar. 1 l. 9 qui saeculum ridet et sub chlamyde -um gerit (*cf.* Sidon. epist. 4, 9, 3 *Vectius* novo ... genere vivendi -um complet non sub palliolo, sed sub paludamento). Pavl. Nol. carm. 17, 219. Avg. epist. 126, 11 p. 17, 1. *al.* gest. Pelag. 30, 55 p. 110, 13 sive in ista frequentia hominum sive in solitudine -orum. op. monach. 28, 36 p. 585, 15 hypocritas sub habitu -orum. *al.* Svlp. Sev. Mart. 2, 7. *al.* Consvlt. Zacch. 3, $3^{tit.}$ quae instituta -orum. 3, 3 p. 100, 11 quae ... -orum congregatio vel secta sit. *al.* Cod. Theod. 16, 3, 2 -os, quibus interdictae fuerant civitates. *al.* Oros. hist. 7, 30, 5. 7, 33, 2 Epist. pontif. 339 Migne 20, 670^{A}. 489 $Conc.^{S}$ II 4 p. 66, 15 de Palaestinis ... -is. *ibid.* p. 66, 28 de Aegyptiis -is. 495 $Conc.^{S}$ II 4 p. 74, 36 sive ille -us sive sit laicus (*cf.* Avell. p. 194, 7. *v. etiam p. 1398, 78*). Avell. p. 130, 2 presbyterorum et -orum (*cf.* p. 131, 21). p. 648, 24 religiosis -is (p. 649, 3). p. 652, 24. *al.* $Conc.^{S}$ I 3 p. 16, 13 quae *epistula* facta est ad sanctos -os (*gr. I 1, 1 p. 24, 2* μοναστάς). p. 17, 32 ad -os (*gr. I 1, 1 p. 109, 8* μονάζοντας) feci epistulam. p. 38, 29 -is (*gr. I 1, 1 p. 98, 28* μονάζουσι) per Aegyptum ... conturbatis. p. 51, 28 saeculares ... et -os (*gr. I 1, 1 p. 120, 15* μονάζοντας). Prosp. chron. I p. 459, 1156 Valens legem dedit, ut -i militarent (*cf.* Iord. Rom. 312). Marcell. chron. II p. 84, 453, 1 orientalibus -is. Orient. comm. 2, 336 Salv. eccl. 2, 14 gub. 8, 19 Vict. Vit. 1, 23. Vitae patr. 5, 10, 82 peregrinus -us (Bened. reg. 61). Mvtian. Chrysost. hom. 25, 3 p. $393^{extr.}$ neque vestigium tunc -i (*gr. p.* $177^{in.}$ μονάζοντος) erat (*opp.* saeculares). Pass. Matth. 14 p. 234, 27 beatissimis -is (*gr.* μοναζόντων). Vitae patr. Iurens. 1, 1 p. 132, 2 ante quem *Romanum* nullus omnino -orum intra ipsam provinciam religionis obtentu aut solitariam aut consortialis observantiae sectatus est vitam. *al.* *extra religionem Christianam*: Filastr. 9, 1 *Esseni* -orum vitam exercent ... in locis ... separatis habitantes. Hier. epist. 125, 7, 3 filii prophetarum, quos -os in veteri legimus testamento. tract. in Marc. p. 321, 26 -orum princeps Iohannes Baptista est. vita Pauli 1 p. 17^{A} Elias plus nobis videtur fuisse quam -us.

2 *singulariter*: Hier. tract. in psalm. I p. 37, 14 (*ad psalm. 67 [68], 7*) in Hebraeo ... habet 'dominus inhabitare facit -os (*hebr.* יְחִידִים, *gr. LXX* μονοτρόπους, *sed Symmachus* μοναχοῖς, *Theodotion* μονάχους, *Psalt. Rom.* unanimes, *Vulg.* unius moris, *Hier. psalt. sec. Hebr.* solitarios) in domo': id est in quibus non cohabitat peccatum.

fem. ˣ**monacha,** -ae. *scribitur in var. l.* monicha: Greg. Tvr. Franc. 10, 16 p. 506, 17. monica: Lib. pontif. p. 93, 3 (F^{2}). *de formis: dat. abl. plur.* -abus: Greg. Tvr. Franc. 10, 16 p. 507, 25 Ven. Fort. vita Radeg. 23, 54. 34, 78. *respondet gr.* μονάστρια (*v. l. 61*).

i. q. religiosa, nonna (*cf. p. 1398, 74 et 83*): Hier. epist. 22, 13, 3 quam viderint tristem atque pallentem, miseram ⌊et -am⌋ (⌊ ⌋ *deest in Φ t*) et Manichaeam vocant (*affertur tamquam nomen ioculare virginibus valde abstinentibus attributum*). 39, 5, 2 (*ad Paulam*) si Christianam et -am Christianam *cogito*, istis nominibus mater excluditur. 39, 6, 2 *Paula* quam -a esse noluerit, hinc probatur, quod nulla gentilium ita suos umquam filios fleverit. Avg. epist. 262, 9 p. 629, 7 etsi te indumentum -ae delectabat. haer. 47 monachos ... et -as et coniugia non habentes. Epist. pontif. 609 Thiel Felix 13, 8 sive clericos sive monachos sive -as *eqs.* Lib. pontif. p. 93, 3 constituit, ut nulla mulier aut -a pallam sacratam contingeret. p. 105, 12 hic constituit, -a non acciperit velaminis capitis benedictionem, nisi probata fuerit in virginitate. Greg. Tvr. Franc. 10, 16 p. 506, 17 -am nobilem. Conc. Matisc. a. 583 p. 160, 5 -a nomine Agnis (Ven. Fort. vita Radeg. 6, 16). p. 160, 10. Novell. Iust. 123, 42 pr. ut neque monachi neque -ae (*gr.* μονάστριαι) circumeant civitates. Ivlian. epit. novell. 115, 471 -a ... vel ascetria a monasterio vel asceterio non detrahatur. 115, 483 in nullo loco monachos et -as permittimus unum monasterium habere. Ven. Fort. vita Radeg. 5, 15 dicebatur habere se potius iugalem -am quam reginam. 32, 74 Goda puella saecularis post deo -a serviens. *al.* Greg. M. epist. 13, 12 p. 379, 21 cum consensu -arum. Vita Caes. Arel. 1 prol. 1 p. 296, 5 M. cum choro sodalium -arum. Vitae patr. Iurens. 1, 9 p. 136, 3 *sororem* rexisse -as tradunt (3, 5 p. 156, 7).

parechesis: l. 49.

usu adi. **monachus,** -a, -um *i. q. monachicus, ad monachum pertinens*: Pavl. Nol. epist. 23, 8 p. 166, 16 fraternitatem ... -am (monachorum *var. l.*).

deriv.: monachalis, monachatus, monachilis, monachinus, monacholus; *cf. etiam* monachicus.

monacosmum, -ī *n.* *orig. inc.* $Gloss.^{L}$ III Abstr. mo 17 -um: genus vehiculi quod ab uno iumento ducitur. V Abba mo 17 monac[h]osmum. *cf.* monoscovium.

monacus *v. s.* monachus (*p. 1397, 9*).

monada, -ae *f. v. s.* monas (*p. 1401, 37*).

monadēs *adi.* a monas. *de prosodia* -ād- *v. l. 83.* *i. q. singularis, unicus*: Ven. Fort. carm. app. 1, 119 p. 374 o virgo (*sc. Maria*) insignis nobisque medella -es. epist. (carm. 10, 2) 4 p. 230, 8 infelix cunctis Eva -es (monader *A*).

monadicon, μοναδικόν. *i. q. singulare, exemplo carens*: Serv. Aen. 4, 402 'farris' solum nomen est, quod 'r' geminet in genetivo: -on est ergo, sicut 'sol' ...; et haec carent exemplis.

monadicus, -a, -um, μοναδικός. *i. q. simplex, incompositus*: Cassiod. inst. 2, 4, 3 p. 134, 11 primus et simplex numerus est qui -am mensuram solam recipere potest, ut verbi gratia III · V · VII · XI · XIII · XVII (*ibid.* l. 14 [*opp.* arithmeticam]). *ibid.* l. 20 non habet communem numerum nisi solum -um (*ibid.* l. 22 [*opp.* trinarius]. *inde* Isid. orig. 3, 5, 8).

monarcha, -ae *m.* *cf. c. gr.* μονάρχης. *de notione*: Isid. orig. 9, 3, 23 *v. infra l. 20.* [*in var. l.*: Carm. frg. Mar. Victorin. gramm. VI 103, 18 -a *ed. princ. pro* Menoeta.]

i. qui solus imperat: Ps. Ambr. philos. epist. p. 1149^{C} ego -ae nec sua tuta esse puto (*seq.* tyrannum). Cassiod. Ios. antiq. 11, 3 p. 312, 24 ante ... reges praesules eos *Iudaeos* regebant, qui appellabantur iudices et -ae (*gr. 11, 112* μόναρχοι). Ios. c. Ap. 2, 164 -is (*sed gr.* μοναρχίαις) ... potestatem reipublicae commiserunt (*dub., utrum huc an ad vocem q. e.* monarchus *referendum*).

cf. monarchia, monarchus.

monarchia, -ae *f.*, μοναρχία. *de orig.*: Isid. orig. 9, 3, 23 monarchae sunt, qui singularem possident principatum ...; hinc et -a dicitur. μονάς quippe singularitas Graeco nomine, ἀρχή principatus est. *scribitur* monarcia *in var. l. e. g. infra l. 46. 48. 57. 78. 79.* *de formis: acc. sing.* -am: Tert. adv. Prax. 3 p. 230, 19. *al.* -an: Lact. inst. 1, 5, 23 (*RPV*, -am *BSM*). epit. 4, 1 (-am *edd. vett.*). $Conc.^{S}$ I 5 p. 82, 25. *de notione*: Tert. adv. Prax. 3 p. 230, 24 -am ... significare ... singulare et unicum imperium (*v. totum cap.*). Oros. hist. 6, 20, 2 summa rerum ... penes unum esse coepit et mansit, quod Graeci -am vocant. $Gloss.^{L}$ III Abstr. mo 16 unius principatus. V Abba mo 20 principatus singularis (*cf. l. 21*). Gloss. V 371, 4 anuald (*anglosax.*). IV 538, 45 pugna singularis (*confunditur cum* monomachia, *sim.* V 311, 17) aut singularis principatus. V 311, 43 ⌊monarem unum⌋ (⌊ ⌋ *fort.* -am unius) principatum. *in tit. librorum*: Hier. vir. ill. 23 *Iustini philosophi* aliud *volumen* de -a dei (*cf.* Rvfin. hist. 4, 18, 4 [*Euseb.* περὶ θεοῦ μοναρχίας]). 35 *Irenaeus scripsit* ad Florinum de -a sive quod deus non sit conditor malorum (*cf.* Rvfin. hist. 5, 20, 1 [*Euseb.* περὶ μοναρχίας]). *legitur inde a* Tert. [*in var. l.*: Tert. cult. fem. 2, 6 l. 25 hanc *iuventutem* incorruptibilem habemus semper induere ad donum domini, ⌊quam acacia⌋ (⌊ ⌋ *NF*, qua -a *A*, quam -a *Rigaltius, Oehler*, quam -a acacias *Kroymann cuius adn. videas*) pollicetur.]

i. q. unius principatus, unius dominatus: **1** *proprie*: **a** *in re publica*: Capitol. Max. Balb. 14, 4 *Maximum Balbinus* ⌊putabat -am velle⌋ (⌊ ⌋ *Σ*, postulabat -am *P*, postulare putabat -am *Peter*). Ps. Orig. tract. 18 p. 195, 13 ipse *Antichristus* solus toto orbe -am (monaciam *F*) habiturus est. Schol. Iuv. 10, 77 post Augusti -am (Hier. chron. a. Abr. a. 1986 A. -ae [-ciae *L*]. *cf. l. 48*). Heges. 2, 13, 1 p. 166, 19 quibus temporibus et aristocratia fuit et -a iudicum et regum potestas. Hier. chron. a. Abr. a. 1993 Augustus cum ei -a (-cia *L*) deferretur, rennuit (*cf.* Prosp. chron. I p. 406, 342 recusavit). Hyd. chron. II p. 20, 82 *Theodosius* post obitum Honorii patrui -am tenet imperii (Isid. orig. 5, 39, 25). p. 27, 165 obtinet -am. *de imperio unius populi*: Ps. Primas. in Hebr. 12, 11 p. 779^{C} Romani tirones ... -am totius orbis possidentes. **b** *in ecclesia*: Ps. Hier. epist. RevBén. 35, 1923 p. 123, 1 domino meo vere domino -amque (*Morin*, -am *T*, monarchiteque *B*, monarchitaeque *De Bruyne*) ecclesiarum totius orbis tenenti (*T*, tenentis *B De Bruyne*) papae Damaso. Epist. pontif. 554 Arel. 15 p. 22, 35 in provincia, que ad -am (-ciam *var. l.*) tuam (*sc. episcopi*) pertinet. Greg. Tvr. vit. patr. 1, 2 Lupicinus ... super eos *monachos* obtenuit -am. Vitae patr. Iurens. 1, 5 p. 134, 32 indebitam sibi per Gallias vindicans -am.

2 *translate*: **a** *de unitate divinae potestatis* (*fere in doctrina Christiana; Platonis l. 71*): Tert. adv. Prax. 3 p. 230, 19 '-am', inquiunt *haeretici trinitatem negantes*, 'tenemus' (10 p. 241, 20. *cf.* $Conc.^{S}$ I 5 p. 82, 25 -an se in divinitatis substantia retinere). 3 p. 231, 11sqq. si et -a divina per tot legiones ... angelorum administratur ..., nec ideo unius esse desiit *eqs.* 3 p. 231, 21 -ae eversionem (*ibid.* l. 23 *et* 27). 4 p. 232, 4 destruere -am (*ibid.* l. 7). 4 p. 232, 19 non obesse -ae. 8 p. 239, 11 trinitas per consertos et conexos gradus a patre decurrens et -ae nihil obstrepit. 9 p. 239, 21 adversus oikonomian -ae adulantes. 10 p. 241, 17 sub -ae favore. 20 p. 263, 6. *al.* Lact. inst. 1, 5, 23 Plato ... -an plane aperteque defendit. epit. 4, 1 Plato -an adserit unum deum dicens ($Conc.^{S}$ II 5 p. 150, 31 *Sabellius* sensu Iudaico asserit -am intellegendo ... patrem non vere patrem *eqs.*). Serm. Arrian. $34^{extr.}$ *deus* semper -am et potestatem habens omnium. Ambr. fid. (cod. Paris. 8907) p. 24, 32 K. in -a omnitenentis patris. Rvfin. Clement. 2, 44 Moyses ... eos ad intelligentiam -ae et fidem dei unius initiavit. Favst. Aug. c. Faust. 20, 4 p. 538, 4 -ae opinionem primo vobiscum divulsistis (*ibid.* l. 15. Avg. c. Faust. 20, 19 p. 559, 21 -ae [-ciae $L^{1}S^{1}M^{1}G$] o.). Avg. c. Faust. 20, 19 p. 560, 17 non cum ipsis creditis -am (-ciam $L^{1}G$). $Conc.^{S}$ I 5 p. 72, 11 *Paulus Samosatenus* sub occasione unius praedicandi dei, id est -ae, deum patrem solum definit deum verum. II 5 p. 151, 19 *Arrius* contraria ... Sabellio (*cf. l. 72*) iudaizanti pergens via et fugiens -am in multorum deorum paganicam inruit opinionem (*cf. p. 151, 25* uniprincipium). Evseb. Emes. serm. 5, 7 p. 132, 5 non ... natura filii interemptio

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est -ae. ACT. Archel. 16, 2 (*loq. Manes*) si . . . dicimus -am unius naturae *eqs.* **b** *de usu unius linguae*: RVFIN. Clement. 1, 30 divinitus humano generi data Hebraeorum lingua tenuit -am.

deriv.: monarchianus.

monarchiānus, -ī *m.* a monarchia. *i. q. haereticus, qui tamquam 'monarchiam tenens' negat trinitatem* (*cf. p. 1400, 62 sqq.*): TERT. adv. Prax. 10 p. 240, 18 ut sint ambo (*sc. pater et filius*) unus et utrumque alter, quod vanissimi isti -i volunt. *usu adi. in tit. librorum*: PRAEF. bibl. monarch.

monarchus, -ī *m.*, μόναρχος. *de notione*: GLOSS.[L] V Abba MO 19 singularis rex (*cf.* GLOSS. IV 538, 44 rex singularis [*scrib.* -cus]). GLOSS. III 297, 41 αὐτοκράτωρ (*scrib.* monachus). *i. qui solus imperat*: EXC. barb. p. 324, 14 Fr. Romanorum primus -us Gaius Iulius Caesar (p. 324, 19). *v. etiam s. v.* monarcha (*p. 1400, 18*). *cf.* monarcha, monarchia.

monārius, -a, -um. *a gr.* μόνος. *t. t. gramm.*: *i. q. unicam formam in omnibus casibus habens, unarius*: PROB. inst. gramm. IV 121, 12 sunt nomina -a, ut puta cornu (*sc. in numero singulari, si adhibeas gen.* cornu; *antea*: nomina senaria, . . . quinaria, . . . quaternaria, . . . ternaria, . . . binaria). *cf.* monoptotus.

*__monas,__ -adis *f.*, μονάς. *forma graeca affertur*: VITR. 3, 1, 5 ex singularibus rebus, quae μονάδες (monades *trad.*) apud Graecos dicuntur. RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 6 p. 21, 13 ut *deus* sit ex omni parte μονάς (monas *α*, MONAS *γ*) et ut ita dicam ἑνάς. MACR. somn. 1, 6, 7 μονάς (monas *P*) id est unitas. *de formis*: *gen. sing.* -adis: MACR. somn. 1, 6, 11 MART. CAP. 7, 742 ISID. orig. 10, 171. *acc. sing.* -ada: TERT. adv. Val. 37 p. 211, 6 IREN. 1, 11, 3 St. (= 1, 5, 2 H.). AMBR. epist. 7, 21. CASSIOD. inst. 2, 4, 3 p. 134, 2 (*sed cf. l. 74*). -adem: RVFIN. Orig. in num. 21, 2 p. 201, 19 AVG. conf. 4, 15, 24 Ps. AVG. c. Felician. 11[med.] MACR. somn. 1, 5, 18. 1, 6, 46. *al.* MART. CAP. 7, 732. *al. abl. sing.* -ade: Ps. TERT. haer. 4 p. 222, 1 IREN. 1, 16, 1 St. (= 1, 9, 1 H.). MACR. somn. 1, 6, 10. 1, 6, 46. *al. gen. plur.* -adum: MART. CAP. 7, 743. *dat. abl. plur.* -asin: IREN. 5, 30, 1 St. (= H.). -adibus: CASSIOD. inst. 2, 4, 2. *al.* ORIG. in Matth. 14, 5 p. 283, 18. *acc. plur.* -adas: IREN. 1, 15, 2 St. (= 1, 8, 12 H.). Ps. ORIG. tract. 18 p. 196, 11. MART. CAP. 2, 103 -as (*A*, -es *rell., edd. vett.*). -ades: *v. l. 36*. *formae quasi a* monada, -ae *f. derivatae*: *nom. sing.* -ada: VICTOR CAP. frg. Spicil. Solesm. I p. 288[a] *in cod.* (*v. adn. crit.*). *acc. sing.* -adam: CASSIOD. Clem. Alex. adumbr. p. 88, 11 -am (*ML*, -em *PD*, *sed* a *in P suprascript.*). *cf. etiam infra l. 74*. *abl. sing.* -adā: RVFIN. Orig. in num. 25, 4 p. 239, 17 (*v. infra l. 56*). *dat. abl. plur.* -adis: RVFIN. Orig. in lev. 8, 3 p. 398, 22 diebus triginta tribus, hoc est tribus decadis et tribus -is. *de notione* (*cf. l. 24*): GLOSS.[L] III Abol. MO 53 singularitas graece (*cf. l. 22 p. 1402, 4 sqq.*). V Abba MO 29 -em: unitatem (*cf. l. 25*). *legitur inde a* TERT., IREN.

i. q. unitas, singularitas: **1** *generatim*: IREN. 1, 15, 2 St. (= 1, 8, 12 H.) *alphabetum* Graecorum habere -as (*gr.* μονάδας) octo et decadas VIII et hecatontadas VIII (*sc. si stigma, coppa et sampi eo numero non comprehenduntur*). 5, 30, 1 St. (= H.) sexcentos . . . et sexaginta et sex: hoc est decadas aequales hecatontasin et hecatontadas aequales -asin (*cf.* Ps. ORIG. tract. 18 p. 196, 11). AMBR. epist. 7, 21 nec numerum -a, sed elementum numeri . . . appellaverunt (*cf.* MACR. somn. 1, 6, 18 dyas, quia post -em [*P*, -a *B*, *Eyssenhardt*] prima est, primus est numerus. MART. CAP. 7, 745). in psalm. 118 serm. 5, 11, 2 vides quia -s et decas duo festi dies, item quintus decimus dies. RVFIN. Orig. in num. 25, 4 p. 239, 17 septem septimanae -a, id est uno, addito (*an* addita*?*), quinquagesimae diem faciunt (*cf.* GREG. M. moral. 1, 18 p. 535[A] septem hebdomadibus . . . -e [-i *var. l.*] addita. 1, 23 p. 537[B]. 35, 16 p. 758[C] -e addita [addito *var. l.*]. ISID. eccl. off. 1, 34, 4 assumpta -e). MACR. somn. 1, 5, 18 usque ad -em, quae divisionem arithmetica ratione non recipit. 1, 6, 11 *numerus septenarius* ex solius -is fetu et multiplicatione processit (*cf.* MART. CAP. 7, 744 *primi numeri* a -e tantum non dividi, sed componi videntur). *al.* MART. CAP. 6, 707 -s eiusdem *Arithmeticae* insecabilis procreatio numerorum est, mihique *Geometriae* signum vocatur (*cf.* 7, 746 *ubi v. totum locum; item* 9, 971). 7, 731 prae cunctis . . . affata sacra -s esto *eqs.* 7, 740 -s omnium numerorum *primus est* (*sed cf. supra l. 52*). 7, 742 quae *decas* licet primi versus finis sit, secundi ([*sc. versus*] *β A Δ R*[1], secundae *rell., edd. vett.*) -is implet auxilium (*cf.* ISID. lib. num. 61 undenarius numerus prima secundi versus -s est. *sim. l. 73. 79*). 7, 743 numerus est congregatio -um vel a -e veniens multitudo atque in -em desinens (*cf.* CASSIOD. inst. 2, 4, 2 numerus . . . est ex -bus multitudo composita). 7, 745 primus . . . versus est a -e usque ad enneadem. 7, 747. CASSIOD. inst. 2, 4, 3 p. 134, 2 divisio . . . usque ad -a (-am *trad.*, *sed corr. O*, -um *p*). 2, 4, 6 p. 139, 4 sqq. discretus numerus est qui a discretis -bus continetur . . . continens numerus est qui a coniunctis -bus continetur. GREG. M. in Ezech. 2, 5, 7 p. 989[B] cui *viginti et quatuor* -s additur, quia unus est per quem bene omnes operantur. viginti . . . et quinque *eqs.* moral. 9, 3 p. 860[A] -s multiplicata in denarium ducitur (*cf.* 35, 17 p. 759[C] dum -s in denarium surgit). ORIG. in Matth. 14, 5 p. 283, 18 decades et hecatontades aliquem sermonem communem habent ad numerum, qui in -bus (*gr.* μονάσιν) est. ISID. orig. 10, 171 minimus: a numero -is (mona diis *K*), quod post eum non sit alter. *al.*

2 *specialia*: **a** *in doctrina Pythagorica, Platonica, gnostica, Manichaica sim., ubi unitas tamquam substantia existimatur*: TERT. adv. Val. 37 p. 211, 6 Monotes et Henotes, id est Solitas et Vnitas . . . protulerunt . . . initium omnium intellectuale innascibile invisibile, quod sermo ⟨Monada⟩ (*add. Rhenanus ex Iren., v. l. 6*) vocavit ([*postea l. 8* Singularitas]. *cf.* IREN. 1, 11, 3 St. [= 1, 5, 2 H.] quam archen sermo Monada [*gr.* μονάδα] vocat. *ibid.* hae . . . virtutes, id est Monotes et Henotes et Monas [*gr.* μονάς] et Hen, emiserunt reliquas emissiones aeonum. 1, 15, 1 St. [= 1, 8, 11 H.] duae . . . emissiones, . . . Monas [*gr.* μονάς] et Hen). Ps. TERT. haer. 4 p. 222, 1 deinde ex illa -e duo, ac deinde reliquos aeonas. IREN. 1, 16, 1 St. (= 1, 9, 1 H.) qui in numeros omnia deduxerunt, de -e (*gr.* μονάδος) et dualitate dicentes omnia constare, . . . sic generant decadem. AVG. conf. 4, 15, 24 illam -em appellabam tamquam sine ullo sexu mentem, hanc vero dyadem, iram in facinoribus, libidinem in flagitiis. MACR. somn. 1, 6, 8 haec -s initium finisque omnium . . . ad summum refertur deum. 1, 6, 9 inde . . . hanc -em (mona *B*) repperies ad animam referri. MART. CAP. 7, 733 nam -em fabricatori deo, dyadem materiae procreanti, triadem idealibus formis . . . aptamus. 9, 922 cum illa -s intellectualisque lucis prima formatio animas fontibus emanantes in terrarum habitacula rigaret. CASSIOD. Clem. Alex. adumbr. p. 88, 11 -s . . . dei opus est, dyas autem et quicquid praeter -am constat, ex vitae perversitate contingit. **b** *in doctrina Christiana ad trinitatem vel incarnationem pertinente*: RVFIN. Orig. in num. 21, 2 p. 201, 19 omnia . . . ad -em rediguntur, quae tamen trinitatis sacramentum in numero ter centum cubitorum designat. Orig. in Rom. 3, 8 p. 948[A] (*ad exod. 25, 10, quod refertur ad verbum incarnatum*). Ps. AVG. c. Felician. 11[med.] -s illa (*i. pater*) . . . in nullo differentem -em (*i. verbum divinum*), nisi quod -s docetur esse, genuit. CASSIOD. inst. 2, 4, 8 p. 141, 22 in essentia . . . divinitatis -s intellegitur, in personis . . . trinitas comprobatur. **c** *in arte grammatica*: VIRG. gramm. epit. 3 p. 11, 8 H. syllabae -es (-s *PN*) senas literas transcendere non debent ut 'scrobs' *eqs.*

deriv.: monades, *cf.* monadicon, monadicus.

cf. Onom.

monastēria, -ae *f. v. l. 70 et p. 1405, 12. 14. 18.*

monastēriālis, -e. *a* monasterium. *i. q. ad monasterium pertinens*: CASSIAN. inst. 4, 7 habitu -i . . . accinctus. EPIST. pontif. 636 Thiel Gelas. 14, 2 disciplinis -bus eruditus (Ps. PETR. CHRYS. serm. 107 p. 498[A] SIDON. epist. 7, 9, 11 REGVLA Tarnat. 21 p. 985[D]). CONC.[S] II 3, 1 p. 193, 16 conversationis -is (*gr. II 1, 1 p. 187, 7* τῆς ἀσκήσεως). GREG. TVR. Franc. 6, 9 p. 279, 2 gregi -i (vit. patr. 9, 3 p. 704, 33). 10, 29 p. 523, 12 *abbates*, qui -em vitam instituerunt. vit. patr. 6 praef. p. 680, 7 -i se districtione subegit (CAES. AREL. serm. 235, 3 p. 891, 14). VEN. Fort. vita Radeg. 23, 55 officiis. BENED. reg. 1 *genus* coenobitarum, hoc est -e militans sub regula vel abbate. CAES. AREL. reg. virg. 32 quae . . . -em rigorem custodiat. *ibid.* tamquam interversores rerum -ium (*inde* REGVLA Tarnat. 19 p. 985[C]). VITA Caes. Arel. 1, 9 -is . . . simplicitas.

monastēriolum, -ī *n.* a monasterium *demin.* NOT. Tir. 55, 45[A] (*post* monasterium; *item* 119, 66). *i. q. parvum monasterium*: HIER. epist. 57, 2, 2 erat in -o (monasterio *edd. vett.*) nostro . . . Eusebius (76, 3, 2 nobiscum). 105, 4, 3 in -o cum sanctis fratribus labore desudans. EPIST. donat. Hareg. Conc. Cenoman. a. 516/7 Mansi 8, 546[D] pontificis. PALLAD. hist. mon. II 4 p. 348[D] sororibus suis sequestratim fecerunt -i habitaculum. 7 p. 352[C] per singula ostia ingrediens -a (*gr. p. 37, 4* μοναστήρια). MIRAC. Theclae 1 p. 169, 16 plura . . . possessionum praedia idem dudum -um iure possederat. 6 p. 172, 4 ante valvam -i.

*__monastērium,__ -iī *n.*, μοναστήριον. *de orig. cf. infra l. 80 sq. de prosodia*: -ĕrium (*per systolen*): VEN. FORT. Mart. 1, 158. 1, 220. *scribitur* monasterium: CIL VIII 23127, 9 (*fragm.*). XII 482, 8. 944 subscr. -stir-: CONC.[S] II 2, 2 p. 99, 26 sqq. GREG. M. dial. 4, 49 p. 308, 22 M. (-styr- *A*). NOT. Tir. 119, 65. -sthir-: GREG. TVR. Franc. 4, 39 p. 171, 15. PAP. Marini 64, 42 (*a. 653*). 66, 3. 16. 33 (*ca. a. 658*). -styr-: GREG. TVR. Franc. 2, 37 p. 86, 18. 19. 87, 10. 3, 7 p. 105, 5. *al.* -nistir-: INSCR. christ. Leblant I 91. PAP. Marini 96, 20 (*ca. a. 690*) donamus ad domno Christivilo monistirio puellarum in Parisius. *cf. theod.* Münster, *theod. vet.* munist(i)ri. *abbrev.*: INSCR. christ. Diehl 1660 m̊. *fort. pro* -o. *de formis*: monasterius *m. in var. l.*: ITIN. Theod. 11 (*G*). VEN. FORT. Mart. 1, 158 (*N*). *al. cf. A. Uddholm, Formulae Marculfi, Ups. 1953 p. 64.* monasteria, -ae *f.* (*cf. p. 1403, 56. 57*): VITA Caes. Arel. 1, 58 -ae (-i *var. l.*, *Morin*) matrem. *construitur tamquam subst. gen. masc.*: LIB. pontif. p. 192, 6 in -o (monte *K*) qui (quod *A*[2] *al.*) appellatur Boetiana (*cf.* GREG. TVR. Franc. 5, 14 p. 207, 12 PAP. Tjäder 23, 5. VITA Caes. Arel. 2, 47 in -o virginum, quem [quod *var. l.*] ipse fundaverat). GREG. TVR. Franc. 4, 39 p. 171, 15 ad -um Chrononensim (*cf.* glor. conf. 21 p. 760, 19 apud Malliacensim [Malliacense *var. l.*] -um. 85 p. 802, 23). *al.* NOT. Tir. 55, 45 *post* monachus. 119, 65. 119, 67 in -um. *de notione*: CASSIAN. conl. 18, 9 sq. *fusius de differentia inter* -um *et* coenobium. ISID. orig. 15, 4, 5 -um unius monachi habitatio est. μόνος enim apud Graecos solus, στηριον statio; id est solitarii habitatio (*cf.* GLOSS. V 415, 10). *respondet gr.* μοναστήριον, *ubi nihil adnotavimus.* ἀσκητήριον *p. 1404, 16.* κοινόβιον *p. 1404, 66.* μονή *p. 1403, 62. 63. 1404, 5.* σεμνεῖον *p. 1404, 19.* *in tit. librorum*: REGVLA -i Tarnatensis. *legitur inde a* PEREGR. Aeth. [*francog.* moutier, *ca-*

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tal. monestir, *hisp. vet.* monesterio, *sard. vet.* munistere, *port.* mosteiro. *Rohlfs.*] [*confund. c.* ministerium: LIB. pontif. p. 155, 4 ministeria A^2 *pro* -a. *in var. l.*: HIER. epist. 45, 6, 2 -o *G pro* monte Sion.]

1 *sensu strictiore pertinet ad instituta eremitarum vel monachorum*: **a** *i. q. habitatio monastica*: *α i. q. casa anachoretae, cellula* (*cf. p. 1402, 79. opp.* coenobiis: HIER. tract. in psalm. I p. 231, 11 in -is et maxime in coenobiis solent ista esse vitia): PEREGR. Aeth. 3, 1 pervenientes ad -a quaedam susceperunt nos ibi satis humane monachi. 3, 4 occurrit presbyter veniens de -o suo, . . . monachus a prima vita. 3, 6 monachi . . . instituunt . . . sibi -a. 4, 6 ibi erant -a plurima sanctorum hominum et ecclesia in eo loco, ubi est rubus. 4, 7 ubi -a sunt plurima. 5, 10 in -is suis advenientes . . . suscipere (5, 12. *cf.* 21, 3 per -a sua). 7, 7 vicus ecclesiam habet et martyria et -a plurima sanctorum monachorum. 11, 2 inter ecclesiam et -a in medio fluit . . . aqua. 16, 2 in ipsa valle vidimus -um cuiusdam fratris nunc id est monachi. 16, 3 ubi sanctus monachus nunc -um sibi fecisset (PASS. Typas. [BHL 8354] 4 p. 119, 6). 20, 7 petierunt heremum et unusquisque eorum -a sua. 21, 3 accessi cum episcopo ad sanctos monachos per -a ipsorum. 23, 2 *ad ecclesiam* -a sine numero virorum ac mulierum. *al.* EVAGR. vita Anton. praef. p. 837 apud vos iam plurima sunt -a (*Vita Anton. praef. p. 15, 6* apud vos sunt monachi). vita Anton. 3 p. 843 necdum . . . tam crebra erant in Aegypto -a (*Vita Anton. 3 p. 18, 23* mansiones monachorum). 15 p. 865 ut brevi tempore plurima fierent -a (*Vita Anton. 14 p. 31, 2* mansiones monachorum). 39 p. 901 commoverunt . . . -um meum (*Vita Anton. 39 p. 51, 14* mansionem). 41 p. 903 pulsavit . . . daemon -i ostium (*Vita Anton. 41 p. 52, 17* ostium cellae). 44 p. 907 erant . . . in monte -a tanquam tabernacula (*Vita Anton. 44 p. 54, 26* mansiones monachorum). *talia passim.* AMBR. epist. 15, 12 ille *Acholius* se -is puer dedit . . . angusto clausus tugurio. HIER. vita Hilar. 18 p. 36B venit ad -um. 21 p. 38B. 24 p. 40D exemplo . . . eius per totam Palaestinam innumerabilia -a esse coeperunt. vita Pauli 16 p. 27B. PASS. Typas. (BHL 8354) 4 p. 119, 14 solus in -o, quod sibi construxerat, habitabat (*cf. ibid. l. 17* de eadem cellula). SVLP. SEV. Mart. 2, 4 animus . . . aut circa -a aut circa ecclesiam . . . intentus. 6, 4 Mediolani sibi -um statuit (*i. in habitatione solitaria vixit*). VITAE patr. 6, 3, 11 p. 1009C aedificavi mihi -um. ITIN. Anton. Plac. rec. A 21 p. 173, 11 in qua *turre David* sunt -a in cenaculis singulis. *extra religionem Christianam* (*cf. p. 1404, 17*): PHILO vita contempl. 25 singulis . . . habitaculum est religiosum, quod semnium vocant *Therapeutae* sive -um (*gr.* σεμνεῖον καὶ μοναστήριον. *at scriptores ecclesiastici talia ad antiquissimos Christianos referunt, cf.* HIER. vir. ill. 11 p. 14, 14 RVFIN. hist. 2, 17, 9. 14).

β i. q. aedificium, in quo plures monachi vel monachae habitant (*nonnullis locis fortasse i. q. colonia eremitarum* [λαύρα] *e. g. infra l. 46. 48. 51. 73*): PEREGR. Aeth. 9, 2 episcopus ex monacho est, nam a pisinno in -o nutritus est. 23, 4 murus missus est ad custodiendam ecclesiam propter Hisauros . . ., ne forte conentur aliquid facere circa -um, quod ibi est deputatum. AMBR. epist. 5, 19 p. 897B cucurrisse mulieres viles ad -um . . ., de -o rumorem . . . sparsum. HIER. epist. 51, 1, 3 (*Epiphan.*) in -o fratrum. 51, 1, 5 quia multitudo . . . fratrum in -o consisteret. 60, 16, 4 quot -a capta . . . sunt. 103, 2, 1 nos in -o constituti (AVG. epist. 36, 8 p. 37, 17. 83, 4 p. 390, 10 in Tagestensi -o constitutus. 211, 5 p. 359, 18 in -o constitutae). in Eph. lib. 2 prol. p. 477A in -i solitudine. Orsies. doctr. 39 p. 134, 28 in domo -i. reg. Pachom. praef. 1 p. 4, 4 B. quod in Thebaidis coenobiis et in -o Metanoeae . . . habitarent plurimi Latinorum (7 p. 8, 8 in -o [-a *A*] Bau. PS. VICT. VIT. pass. 7 fratres . . . in -o [-a V^1] habitantes). 2 p. 5, 11 qui habent per singula -a patres et dispensatores. 2 p. 5, 16 sint . . . pro numero fratrum triginta vel quadraginta domus in uno -o. reg. Pachom. 1 p. 13, 7 B. ab ostio -i (49 p. 25, 9. 51 p. 26, 17. 52 p. 28, 5). 59 p. 32, 1 ianitor -i. 84 p. 38, 4 extra murum -i (*gr. p. 178, 22* ἔξω τοῦ τείχους τῆς μονῆς). 85 p. 38, 8 ne *quis* de -o in -um *verba transferat* (*gr. p. 178, 25* ἀπὸ μονῆς εἰς μονήν). 110 p. 43, 1 ante fores -i. 193 p. 51, 3 de virginum -o (GREG. M. epist. 5, 4 p. 285, 4 VITA Caes. Arel. 2, 47). *al.* RVFIN. hist. mon. 5 p. 408C per totam civitatem (*sc. Oxyrynchum*) multo plura -a quam domus videbantur. 17 p. 439C -um amplissimis spatiis circumsaeptum muroque circumdatum (ITIN. Anton. Plac. rec. A 37 p. 184, 1 ⌊quod -um circumdatum⌋ [⌊ ⌋ qui monasterius circumdatus *G*] muris munitis. *cf.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 29 -um muro cinctum). patr. 2 praef. 1 in -o Pineti positus (AVG. in psalm. 75, 16med. EVOD. Aug. epist. 158, 11 p. 496, 26 GREG. M. dial. 3, 33 p. 211, 4 M. *al.*). AVG. conf. 8, 6, 15 erat -um Mediolanii plenum bonis fratribus extra urbis moenia. epist. 111, 1 in . . . solitudinibus Aegypti, ubi -a separata ab omni strepitu quasi secura degebant, a barbaris interfecti sunt fratres. in euang. Ioh. 97, 4 xenodochia et -a postea sunt appellata novis nominibus. gest. Pelag. 35, 66 p. 121, 26 aedificia -orum. serm. 355, 1, 2 quaerebam ubi constituerem -um et viverem cum fratribus meis (LEO M. epist. 134, 2 Conc.S II 4 p. 88, 5 LIB. pontif. p. 105, 8 BENED. reg. 66). *al.* POSSID. vita Aug. 27 feminarum . . . -a . . . visitabat (PALLAD. hist. mon. I 17, 3 p. 294B ITIN. Anton. Plac. rec. A 22 p. 174, 18. *cf. l. 81. 82*). 31 -a virorum ac feminarum (PS. VICT. VIT. pass. 5 universa . . . -a v. vel puellarum sanctarum . . . cum habitatoribus. CASSIOD. hist. 5, 31, 1. GREG. M. dial. 3, 23 p. 191, 18 M. *al.*). SVLP. SEV. Mart. 7, 1 sibi . . . -um conlocavit. BACHIAR. repar. laps. 16 p. 1054A -i . . . carcerem. VINCENT. LER. 1, 4 -i . . . habitaculum (*cf.* GREG. M. dial. 1, 4 p. 30, 25 M. ex -i habitatione). LIB. pontif. p. 99, 17 fecit . . . -um in Catatymbas (p. 149, 14. p. 173, 8). AVELL. p. 567, 2 -a incenderunt. *al.* RVSTIC. Conc.S I 4 p. 71, 30 ad suum -um dimitteretur (*gr. I 1, 7 p. 81, 35* μονήν). VICT. VIT. 1, 32 illa . . . -um incoluit puellarum (ITIN. Anton. Plac. rec. A 34 p. 181, 10. *cf. p. 1403, 82*). PS. VICT. VIT. pass. 16 in -o Biguae contiguo basilicae. ITIN. Theod. 11 ibi intus in -o ipso deponitur. ITIN. Anton. Plac. rec. A 12 -um . . . sancti Iohannis grande valde. CASSIOD. inst. 1, 32, 2 ad -a sancta conveniant *rustici.* COD. Iust. 1, 3, 53 (54), 3 sanctimonialem virginem, quae in asceterio vel -o degit. 1, 5, 8, 3 Apollinaristae vel Eutychianistae non ecclesias non -a sibi construant (GREG. M. dial. 1, 1 p. 18, 7 M. *al.* EVGIPP. Sev. 4, 6. *al.*). GREG. M. dial. 1, 3 p. 27, 4 M. abbatis -i quod appellatur Balneum Ciceronis (*cf.* 2tit.). 4, 49 p. 308, 22 in eiusdem -i cymiterio . . . sepultus. *al.* PALLAD. hist. mon. II 10 p. 362A ingressus -um Tabennensiotarum (*gr. p. 52, 4* ἀσκητηρίῳ). BENED. reg. 4 claustra . . . -i (67). 66 ad portam -i. *et saepe.* *extra religionem Christianam* (*cf. p. 1403, 37*): PHILO vita contempl. 32 hoc commune est -um *eqs.* (*gr.* τὸ δὲ κοινὸν τοῦτο σεμνεῖον).

b *i. q. conventus vel congregatio monachorum*: PEREGR. Aeth. 23, 3 haec *Marthana* . . . -a aputactitum seu virginum regebat (EPIST. pontif. 369 Migne 50 p. 433B AVELL. p. 35, 27. COD. Iust. 1, 2, 23 pr. si quis aliquam reliquerit hereditatem . . . -is masculorum vel v. *cf. l. 24*). GAVDENT. serm. 17, 15 G. -i sanctarum virginum dignissimas matres (*cf. p. 1402, 71*). HIER. epist. 23, 2, 2 ut *Lea* -i princeps, mater virginum fieret (Orsies. doctr. 13 p. 116, 23 B. reg. Pachom. praef. 7 p. 8, 7 B. reg. Pachom. 22 p. 18, 9 B.). 51, 1, 5 (*Epiphan.*) cum diaconibus -i et ceteris fratribus. 51, 1, 7 ad sanctos presbyteros -i. 60, 10, 2 ad Aegypti -a pergere aut Mesopotamiae invisere choros. 125, 11, 5 Aegyptiorum -a hunc morem tenent, ut *eqs.* epist. Theod. p. 106, 8 B. dispensatores -orum (reg. Pachom. praef. 8 p. 8, 16 B. -orum capita, d., praepositi, ministri). Orsies. doctr. 7 p. 112, 12 B. duces et praepositi -orum ac domorum (AVG. epist. 64, 3 p. 231, 17 GREG. M. dial. 1, 3 p. 25, 11 M. *al.* VITA Caes. Arel. 2, 26. *cf. l. 32*). 24 p. 125, 26 legibus -i (reg. Pachom. 81 p. 37, 2 B. -i lege. 165 p. 66, 7). reg. Pachom. praef. 6 p. 8, 5 B. patrem -i (reg. Pachom. 49 p. 25, 12 B. 52 p. 28, 7. 55 p. 30, 14. *al.* CHRON. Gall. chron. I p. 656, 86 GREG. M. dial. 1, 7 p. 45, 14 M. *al.*). reg. Pachom. 17 p. 17, 12 B. absque praeposito domus et maioribus -i. 64 p. 33, 4 iuxta ritum -i. 151 p. 56, 9 contra . . . -i disciplinam. 158 p. 58, 7 regulas -i (167 p. 67, 1. 171 p. 68, 10 CASSIAN. inst. 1, 1, 1 LIB. pontif. p. 88, 2 GREG. M. epist. 9, 20 p. 54, 13. *al.* BENED. reg. 7 CIL XII 5352, 7. *cf. p. 1402, 83*). 169 p. 67, 13 corripietur ordine -i. 193 p. 51, 8 antequam . . . intrarent in -um ([-o *EC*]. *cf.* AVG. epist. 211, 5 p. 360, 4 quando ingressae sunt -um. NOVELL. Iust. 5, 5 in -um introire). PAVL. NOL. epist. 45, 2 p. 381, 10 si . . . saccum togae et -um senatui praetulisset. NOVELL. Valent. 35, 3 nullus originarius inquilinus . . . monachis aut -is adgregetur (VICT. VIT. 1, 32 Tabraceno -o . ., socientur [COD. Iust. 1, 3, 54 (56), 5 vel -o vel clero. BENED. reg. 60]). CASSIAN. inst. praef. 3 instituta -orum. LEO M. epist. 84, 3 Conc.S II 4 p. 44, 14 -o . . . abbatem . . . praeponi (134, 2 Conc.S II 4 p. 88, 7). 117, 2 Conc.S II 4 p. 69, 25 -orum praesules (MARCELL. chron. II p. 85, 25 a. 453, 4). AVELL. p. 37, 17 cum suo sacro -o (p. 323, 17 [= COD. Iust. 1, 1, 8, 14] archimandritae s. -orum). p. 450, 3 -um (-o *B*) gubernasse (PALLAD. hist. mon. I 17, 4 p. 294D muliebre -um. *cf.* GREG. M. epist. 14, 2 p. 421, 1 ad gubernationem . . . -orum). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 91, 4 surgentia universa -a cum archimandritis suis exierunt ad palatium psallentes antiphonas (*cf.* VITA Melaniae [BHL 5885] 68in. diversa -a . . . venerunt). SIDON. epist. 7, 17, 4 -i magister. MAXIM. epist. p. 3 -i ovile. VEREC. in cant. 9, 11 onera -i. CASSIOD. inst. 1, 8, 14 -i bibliotheca. IVLIAN. epit. novell. 7, 32 -um tam monachorum quam sanctimonialium, archimandritam habens vel archimandritissam. GREG. M. dial. 1, 2 p. 23, 24 M. -i regimen (2 praef. p. 73, 1 epist. 8, 17 p. 19, 8. *al. sim.*: GREG. M. dial. 3, 15 p. 170, 7 M. -um rexit [4, 22 p. 260, 1. *cf. etiam l. 21*]). 1, 8 p. 47, 17 -o . . . praefuit (4, 22 p. 259, 19. *al.*). PALLAD. hist. mon. I 10 p. 284C leviora -a (*gr. p. 70, 17* κοινόβιον). BENED. reg. 2tit. de decanis -i. *et saepe.*

2 *sensu latiore i. q. locus a multitudine seiunctus et solitarius*: PEREGR. Aeth. 7, 2 sunt . . . mansiones quattuor per heremo, sic tamen . . ., ut cata mansiones -a sint cum militibus et praepositis, qui nos deducebant semper de castro ad castrum (*de stationibus militum in eremo positis*). PASS. Firm. 6 *Proculus episcopus* propter metum paganorum cum paucis Christianis non longe a muris civitatis in -o suo latitabat (*fortasse de sacello vel loco sepulcrali*).

deriv.: monasterialis, monasteriolum.

monasticus, -a, -um, μοναστικός. *de notione*: GLOSS. V 311, 21 -is monasterialibus. *gr. respondet* μονήρης *p. 1405, 1.* [*confunditur c.* monachicus: GREG. M. dial. 1, 4 p. 29, 1 M. in monachico (-o *AV 3. 4*) habitu. *l. 81. 84.*]

i. q. ad monachum vel monasterium pertinens: GENNAD. vir. ill. 9 -ae disciplinae (GREG. M. epist. 5, 49 p. 349, 4 abbatem . . . aptum d. -ae [monachicae *var. l.*]). 52 monachorum regulam . . . totius -ae professionis in se disciplinam tenentem. 64 tam ecclesiasticis quam -is studiis necessaria (*inde* MARCELL. chron. II p. 86, 456, 2). CONC.S I 3 Rustic. p. 89, 33 vitam -am (monachicam *piS* [*gr. I 1, 2 p. 69, 11*

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

μονήρη]. I 5 p. 343, 4 [*gr. I 1, 4 p. 49, 5 μονήρη*]. INSCR. christ. Rossi II p. 295 n. 8, 14). MARCELL. chron. II p. 98, 512, 4 -o habitu (*cf. p. 1404, 77*). VITAE patr. 3, 29 p. 756^D secundum regulam -am (DYNAM. vita Max. 3 p. 34^C -am vivendi r.). PALLAD. hist. mon. II prol. auditor effectus -ae institutionis.

adv. **monasticē.** *i. q. more monachorum*: VEN. FORT. vita Leob. 4, 11 in illa cella -e conversatus.

monastria, -ae *f.*, μονάστρια. *i. q. religiosa, nonna*: NOVELL. Iust. 79 praef. executores praesumentes . . . -as (T^2, monastias V^1, monasteria RV^2T^1) vel ascetrias inquietare (*gr.* μοναστρίαις). 123, 21 pr. contra aliquem clericum aut monachum aut diaconissam aut -am (-teriam VT^3, -teria R^1T^1 [*gr.* μοναστρίας]) aut ascetriam (*inde* GREG. M. epist. 13, 50 p. 414, 21). 123, 27 clerico aut monacho aut -ae (-terie V^1, -terio V^3T^1 [*gr.* μοναστρίᾳ]) aut cuicumque monasterio. 123, 44 uti schemate monachi aut -ae (*gr.* μοναστρίας) aut ascetriae. IVLIAN. epit. novell. 115, 493 si quis rapuerit . . . ascetriam vel diaconissam vel -am. GREG. M. epist. 7, 23 p. 468, 5 ancillis dei, quas vos Graeca lingua -as (-terias *var. l.*) dicitis.

monaulēs, (-ae) *m.* *e gr.* *μοναύλης, *cf.* monaulus. *i. qui monaulo canit*: NOT. Tir. 107, 10 -is (*seq.* ascaulis, calamaulis).

monauliter *adv.* *cf.* monaulus (-os), μόναυλος. *i. q. modo tibia simplici vel monaulo canentis*: MART. CAP. 9, 905 *musici divini* concinentes . . . intravere primum; sed puer -r (A^m λb, monaliter β *ALM ed. pr., quod Vulcanius interpretabatur 'singulariter, per se'*, monauloter R^1B^1, moniliter *r*) sonabat.

monaulus *et* **-os,** (-ī) *m.*, μόναυλος. *i. q. tibia simplex sc. ex una harundine confecta*: PLIN. nat. 7, 204 fistulam et -um *invenit* Pan Mercuri (*seq.* obliquam tibiam, geminas tibias). MART. 14, 63 (64), 2 ebria nos madidis rumpit tibicina buccis: saepe duas pariter, saepe -on habet. *cf.* monaules. monauliter.

monazontes, -ōn (*l. 43; alias indeclin., pro abl. infra l. 45. 47. 48*) *m.*, μονάζοντες. *litt. gr.: l. 36. cf. l. 41.* *de notione*: CASSIAN. conl. 18, 5, 4 qui paulatim tempore procedente segregati a credentium turbis ab eo, quod a coniugiis abstinerent et a parentum se consortio mundique istius conversatione secernerent, monachi sive μονάζοντες (monaziantes *F*, abnazontaic *R*, monozontes *K*) a singularis ac solitariae vitae districtione nominati sunt; . . . istud . . . solummodo fuit antiquissimum monachorum genus. *i. q. monachi solitariam vitam agentes, eremitae sim.*: ATHAN. Lucif. epist. 6 p. 324, 11 ut . . . ad heremias exirent et funestas suas manus adversus -es (*V*, μονάζοντας *ed. pr.*) inmitterent. COD. Theod. 12, 1, 63 (= Iust. 10, 32 [31], 26 pr.) quidam ignaviae sectatores . . . captant solitudines ac secreta et specie religionis cum coetibus -onton congregantur. PEREGR. Aeth. 24, 1 descendent omnes -es et parthenae . . . et laici. *ibid.* presbyteri . . . et diacones singulis diebus vices habent simul cum -es, qui cata singulos ymnos vel antiphonas orationes dicunt. 24, 12. 25, 2. 25, 6 pro -es, qui pedibus vadent, necesse est lenius iri. 25, 7. 25, 12 laetitia celebratur a presbyteris et ab omni clero ipsius loci et a -es, qui in ipso loco deputati sunt. *ibid.* infinitae turbae se undique colligent in Ierusolima, non solum -es, sed et laici. 49, 1 de Egypto aut Thebaida, ubi plurimi -es sunt.

moneaeus, -a, -um. *fort. e gr.* *μονιαῖος *a* μονία (*cf. Heraeus, Kl. Schr.* $41^{in.}$). [*cf. it. mer.* (*Bruttium merid.*) pane monèu. *Rohlfs.*] *fort. i. qui diu servari potest* (*an i. q. electus, exquisitus?*): EDICT. imp. Diocl. 6, 86 *pruna* Damascena -a sicca.

monēdula, -ae *f.* [*a* moneta *et* edo, esse *secundum antiquos (cf. l. 59) ductum putat Niedermann, IF 10, 1899, 235, an recte, dubito; cf. quae dicta sunt s.* ficedula. *J.B.H.*] *de orig.*: ISID. orig. 12, 7, 35 -a avis quasi monetula, quae cum (dum *var. l.*) aurum invenit, aufert et occultat. *form.* monerula *ap.* PLAVT. *v. l. 63 et 74.* [*e coni.*: PLAVT. Truc. 501 malam -erulam (*coni. Schoell loco dub.* [*v. p. 1421, 23*]).]

avis e familia corvorum, quae etiam graculus vocatur (*de habitu v. l. 72*): PLAVT. Capt. 1002 quasi patriciis pueris aut -erulae aut anites aut coturnices dantur, quicum lusitent. PLIN. nat. 10, 77 examina graculorum -arum, cui soli avi furacitas argenti aurique praecipue mira est. 17, 99 -am condentem semina in thensauros cavernarum. *in locutione proverbiali*: CIC. Flacc. 76 (*codicibus non iam servatum*) re vera non plus aurum tibi quam -ae (*Peutinger in marg. ed. Cratandri ex* ISID. orig. 12, 7, 35, *Naugerius, Hervagius,* monedium *Cratander, Accursius*) committebant (*cf. l. 65 et 72*). *in fabula*: Ov. met. 7, 468 *Arne Sithonis* accepto, quod avara poposcerat, auro mutata est in avem, quae nunc quoque diligit aurum, nigra pedes, nigris velata -a pennis. *adhibetur tamquam vox blandientium*: PLAVT. Asin. 694 dic igitur med . . . hirundinem, -erulam (-am *BD var. l.*), passerculum putillum. *Lumpe.*

monēla (monella), -ae *f.* [*a* monere, *cf.* suadela. *J.B.H.*]

i. q. admonitio, praeceptum: TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 538, 5 nostri dei -ella (*MF*, -ela *R*) de caelo non Moysen . . . iussit audiri, sed Christum: 'hunc audite' ([*N. T. Luc. 9, 35*]. *cf.* patient. 8 p. 13, 8 dominica -ela: *seq. Matth. 5, 39.* LVCIF. Athan. 2, 5 p. 154, 28 domini -ella dicentis: *seq. Matth. 7, 15*).

monēmerum (-on), -ī *n.* μονήμερον. -nim- ORIBAS. *v. p. 1406, 3.* *i. q. medicamentum intra unum diem sanans vel in singulos dies compositum* (*cf.* monimerium *p. 1419, 14 et* authemerum *vol. II 1598, 30*): MARCELL. med. 8, 16 -um collyrium dicitur, quod dolores in impetu statim tollit (8, 195 c. nomine -on facit ad impetus lippitudinis *eqs.* ORIBAS. syn. 8, 39, 2 Aa [= La] -nimeron [*gr.* τῶν καλουμένων μονημέρων κολλυρίων]). *cf.* monoemeros.

monenteron, -ī *n.*, μονέντερον.

i. q. intestinum a ceteris segregatum: CHIRON 420 intestinum, qui vocatur -on (-toron *cod.*), quod quidam colum appellant propter hoc, quoniam . . . volutatur singularis (*Hippiatr. gr. I p. 195, 7. 23* μονέντερον. *vox deest Veg. mulom. 2, 124*).

***moneo,** -uī, -itum, -ēre. [*cf. lituan.* (iš)manýti '*comprehendere mente*', *sanscr.* mānáyati '*honorat*', *theod. vet.* manēn, manōn '*monere*' *et c.* memini, miniscor. *J.B.H.*] *de orig.*: VARRO ling. 6, 49 ab eodem (*sc.* manimoria) -ere [m], quod is qui -et proinde sit ac memoria. *scrib. compendio*: CIL IV 3818 mo(neo). *de prosodia*: mōn-: CORIPP. Ioh. 8, 36 (*si sanum*). *de formis*: *coni. perf. act.* -eris (*pro* -ueris; *cf. Whatmough, ClPh. 45, 1950, 202*): PACVV. trag. 30; -erint (*pro* -uerint): *v. p. 1408, 9.* *? ind. praes. sec. III coniug.*: COMM. instr. 2, 29, 2 -itur (*BA*, movitur *C*). GLOSS. III 381, 16 -untur. *imperat. pass.* -eminor *testatur* MACR. exc. gramm. V 642, 24. *inf. praes. pass.* -erier: *v. p. 1407, 8. 1408, 31.* -tus fui *sim.*: *v. p. 1408, 24. 29. 40. 1412, 60.* *supinum* -tu: *v. p. 1407, 65.* -tum: *v. p. 1408, 17.* *part. praes.* -ientes: PAP. Tjäder 2, 23 (*ca. a. 570*). (*post* cohortatur). *de notione* (*cf. l. 13*): DON. Ter. Hec. 64 -emus consilio, hortamur impulsu. SYNON. Cic. p. 414, 22 B. hortatur -et. 420, 4. 9 -et docet. GLOSS.^{L} II Abav. MO 27 corrigit, increpat. III Abol. MO 54 docet. GLOSS. IV 539, 4 praedico, testor. ὑπομιμνήσκω, παραινῶ, νουθετῶ. *quae gr. respondent v. p. 1407, 73. 83. 1408, 5. 1411, 57. 1412, 35. 46. 65.* *de ratione quae intercedit inter* -ere, admonere, commonere *v. vol. III 1931, 2 sqq. sim.* CHAR. gramm. p. 388, 14 B. *de differentiis inter* -ere, admonere, summonere. *de usu scriptorum v. hanc tabulam*:

	moneo	adm-	comm-
PLAVT.	67	6	4
TER.	21	2	2
CATO	3	—	—
RHET. Her.	4	7	5
CIC. or.	57	44	11
rhet.	11	20	3
phil.	38	32	1
epist.	57	51	3
VARRO	3	5	—
CAES.	15	2	—
SALL.	11	5	—
VERG.	25	10	—
HOR.	12	1	—
OV.	52	31	1
LIV.	62	42	—
VAL. MAX.	30	20	—
SEN. phil.	42	73	—
CVRT.	21	23	—
COLVM.	9	7	—
LVCAN.	4	4	—
PETRON.	—	9	—
PLIN. nat.	2	14	—
VAL. FL.	13	6	—
SIL.	25	3	1
MART.	20	1	—
STAT.	24	6	—
QVINT.	25	27	9
TAC.	58	24	—
PLIN. iun.	22	36	1
IVV.	8	—	—
SVET.	25	23	—
APVL.	7	9	8

[*hisp.* muñir *i. invitare. Rohlfs.*] [*loco manco*: PLAVT. Vid. 12. *loco corrupto*: CAEL. Cic. fam. 8, 14, 1. *e coni. probab.*: PLIN. nat. 30, 64 -ent (*Mayhoff,* mori et *codd.*) humari debere eos *catulos*. QVINT. inst. 6, 3, 112 -bam (*Halm,* movebant *codd.*). *cf. p. 1407, 2. 1411, 48.* *falso trad.*: APVL. met. 2, 20, 8 *pro* manes. *var. l. det.*: PLAVT. Trin. 1064 *pro* iubes (-es *A*). CALP. ecl. 5, 119 *pro* meminisse. *saepe confunditur c.* movere (*v. l. 71*) *e. g.* TER. Andr. 921 VERG. georg. 1, 457 Aen. 10, 163 HOR. carm. 3, 7, 20. *cf. p. 1408, 15. 1409, 82. 1411, 48. 50.*]

I *praevalet notio aliquid in memoriam redigendi, i. q.* ***in mentem revocare,*** *commonefacere, mentem alicuius convertere in aliquid, docere* (*praeceptis, admonitionibus e. g. p. 1407, 5. 15. 22. 41. 43. 54, actibus p. 1407, 53; hic illic subauditur notio leviter reprehendendi, corrigendi e. g. p. 1407, 10. 13. 22. 41. 43. 58. 1408, 54. 64; inde i. q. punire p. 1407, 59 [cf. p. 1412, 55 sqq.]; saepe i. q. praemonere a periculis sim. e. g. p. 1407, 7. 11. 16. 19. 25. 29 sqq.; vergit ad notionem confirmandi, erigendi p. 1407, 34. 43 sqq. 49*): **A** *generatim*: **1** *subi. animantia* (*dei p. 1407, 76 sqq.; moneatur homines; pars corporis pro toto hom. p. 1408, 61*):

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a *non add., quid -atur (part. praes. pro subst. l. 45. 55. 60. 73)*: PLAVT. Asin. 826 ne -e (iam emone *codd.*). Bacch. 403 utut eris, -o, haud celabis (*in parenthesi ut*: TIB. 1, 8, 69 PRIAP. 13, 1 PROP. 1, 1, 35. *al.*). 910 etiam me -es? Capt. 191 memorem -es (Stich. 578. *cf. p. 1408, 21*). Mil. 354 praecepta facito ut memineris :: totiens -ere mirumst. 573 bene me -es, ita facere certumst (1169 Most. 814 ENN. scaen. 368. *al. cf.* PLAVT. Men. 346 recte [Most. 842. CIC. div. in Caec. 52 *praemonendo ut*: PVBLIL. Q 73. *al.*]. 385 probe). 881 melius est ⟨te⟩ -erier (*seq.*: commoneri). 1378 ne me -atis; memini ego officium meum. Most. 187 quin -e quaeso, si quid erro. Rud. 159 si non -as, nosmet meminimus (*cf. Sonnenschein ad l.*). *al.* TER. Haut. 58 ut te audacter -am et familiariter (*cf.* CIC. Att. 7, 1, 2 amicissime. QVINT. inst. 11, 1, 68 eum non inimice corripere, sed paene patrie -ere). 592 nisi eum . . . servas, castigas, -es. Eun. 216 memini, tametsi nullus -as. RHET. Her. 3, 6, 12 nos -endi causa pauca dicturos. CIC. Font. 42 *syn.* praecipere. Catil. 2, 27 etiam atque etiam (Sulla 23). Phil. 2, 52 -endo (*i. praemonendo; opp.* rogando). 7, 20 -bo, praedicam, denuntiabo *eqs.* de orat. 2, 130 sapienter (*cf.* Brut. 11 prudenter). Brut. 3 communicando et -endo. orat. 144 *coniung.* cohortando, docendo. div. 1, 30 qui -uerit (*opp.* qui non obtemperarit). Lael. 44 ad -endum non modo aperte, sed etiam acriter. 91 et -ere et -eri proprium est verae amicitiae. Att. 1, 5, 2 litteras . . ., quibus et placarem ut fratrem et -rem ut minorem et obiurgarem ut errantem (*cf.* CVRT. 8, 1, 40 *coniung.* iurgantes. FRONTO p. 49, 3 v.d.H. [= p. 53, 15 N.] *opp.* obiurgantium). 5, 1, 4 *coniung.* instituendi. fam. 4, 3, 1 prospexi tempestatem futuram . . . -ente et denuntiante te. 4, 8, 1 *coniung.* confirmare. ad Q. fr. 1, 2, 3 -ui, suasi, deterrui. CAEL. Cic. fam. 8, 16, 1 testificor me tibi praedixisse neque temere -uisse. CATVLL. 39, 9 -endum est ⟨te⟩ mihi. CAES. civ. 1, 14, 5 -tus ab suis. NEP. Dat. 2, 4. VERG. Aen. 3, 188 cedamus Phoebo et -ti meliora sequamur. 6, 620 discite iustitiam -ti (*inde per errorem docet* PRISC. gramm. II 391, 25 -or iustitiam). HOR. sat. 2, 1, 80 ut -tus caveas *eqs.* ars 344 miscuit utile dulci lectorem delectando pariterque -endo. 354 si peccat idem librarius usque, quamvis sit -tus, venia caret. OV. rem. 128 quis matrem . . . in funere nati flere vetet? non hoc illa -enda loco est. met. 6, 40 consilii satis est in me mihi, neve -endo profecisse putes. Pont. 1, 1, 47 vaticinor -oque. LIV. 8, 30, 2 a pullario -tus. 44, 22, 12 a prudentibus . . . -endi imperatores sunt (*antea*: admonendos. 44, 38, 2 absentem carpere i. quam praesentem -ere melius visum est). VAL. MAX. 5, 1, 3 -ere ingratum quam vincere maluit. SEN. Thy. 334 haud sum -endus. benef. 5, 25, 5 -eri velle ac posse secunda virtus est. dial. 3, 6, 3 transeat . . . ad tristiorem orationem, qua -at . . . et exprobret. 6, 2, 1 a praeceptis incipere omnes, qui -ere aliquem volunt. epist. 27, 1 iam . . . te ipse -uisti, iam correxisti? (PLIN. epist. 4, 24, 7 vel praeceptis vel exemplis. 8, 10, 3 *coniung.* hortor, confirmo). 94, 17 si quis furioso praecepta det . . ., erit ipso, quem -bit, insanior. *ibid.* abibunt in vanum -entium verba. 94, 19 a nigro album etiam nullo -ente distinguet *homo suffusione sublata* (*antea*: non opus est exhortatione. *seq.* aegros medicus . . . -et [*94, 20* adicit . . . consilium]). CVRT. 8, 14, 44 plus -endo profecit quam si precatus esset. VAL. FL. 3, 327 -entis verba. SIL. 14, 182 sedare -endo pectora caeca virum. 15, 200 *coniung.* monstrabat. STAT. Theb. 4, 548 (*verba Tiresiae ad filiam*) dic . . . nostramque -e per singula noctem (*i. doce me caecum*). 6, 706 tardos molitur gressus, namque illum . . . casus Phlegyae -et *eqs.* silv. 3, 3, 160 tonitru tantum lenique procella contentus -uisse senem *princeps*. QVINT. inst. 2, 2, 5 quo saepius -uerit, hoc rarius castigabit *praeceptor*. 11, 3, 64 suadentium et -entium . . . gravis *vox est*. IVV. 8, 39. TAC. hist. 1, 16, 4 diutius. 3, 42, 2 Valentem . . ., ne Galliam . . . ingrederetur, -endo terruit. 3, 81, 1 coeptabat . . . bona pacis . . . disserens armatos -ere. 4, 44, 1 *eos* -uit sermone molli et tamquam rogaret. ann. 5, 9, 1 posse se puerili verbere -eri (*i. puniri*). PLIN. epist. 1, 10, 7 nec castigat homines, sed emendat; sequaris -entem *eqs.* 7, 1, 7 non sine exemplo. SVET. Nero 4 ut necesse fuerit Augusto clam frustra -tum *Neronem* edicto coercere. VLP. dig. 9, 2, 5, 3 -endi et docendi causa. 17, 1, 10, 7 in -endis procuratoribus . . . et in regendis consilio. PAVL. dig. 50, 16, 57 pr. magistros appellari a -endo vel monstrando. GELL. 2, 29, 1 utilia -tu suasuque. APVL. Socr. 17 p. 158 eos auctoritate advertat, exemplis -at (FIRM. math. 1, 8, 1 -ti atque formati. COMM. instr. 2, 7, 11). TERT. adv. Marc. 4, 31, 3 qui neminem miserit ad -endum (*syn.* admonendos). PS. CYPR. mont. 13 *syn.* instruente. HIER. epist. 22, 28, 2 ne videar invehi potius quam -ere. CLAVD. 10, 236 *syn.* tradit praecepta. AVG. catech. rud. 15, 23, 2 aliam esse intentionem . . . in secreto -entis . . ., aliam palam docentis aliquid. HIL. AREL. vita Honorat. 32 l. 31 plus . . . vultu, plus oculis, plus . . . sensu -bat. CONC.[S] II 3, 2 p. 41, 3 eum fraterne -entes (suadentes *var. l., gr. II 1, 2 p. 25, 5* παραινοῦντες). *al.* *obi. est res pro homine (cf. l. 51. p. 1408, 30. 61. 1409, 41)*: CAECIL. com. 114 ut te di . . . infelic[it]ent cum male -ta memoria. PVBLIL. M 70 -ere non punire stultitiam decet. *subi. dei (cf. p. 1408, 9. 12. 33. 43. 75. 1410, 41sqq.)*: CIC. div. 1, 132 curare *deos* arbitror et -ere . . . ac multa praedicere. VAL. FL. 5, 260 auguriis monstrisque . . . urbem territat ante -ens semper deus. SIL. 4, 120 superos sentire -entes.

b *quid -atur, exprimitur*: **α** *acc. (cf. l. 30; additur etiam quis -atur p. 1408, 5. 7. 8. 17sqq. al.; pass. l. 84. p. 1408, 13. 14. 20. 22. 24. 29.* GLOSS. III 381, 16 si quid ipsi -untur εἴ τι αὐτοῖς δεικνύοιτο): Ⓘ *subst. (cf. p. 1409, 53. 72. 1410, 4.)*: PLAVT. Stich. 58 qui manet ut -atur . . . servos homo officium suum nec voluntate id facere meminit. CIC. div. 2, 32 ab aqua aut ab igni pericula -ent *haruspices*. OV. ars 1, 739 conquerar an -am mixtum fas omne nefasque? VAL. FL. 6, 17 fraudem . . . tyranni ut -ant. STAT. Theb. 8, 28 Minos . . . iura . . . meliora -et. ITALA exod. 18, 16 (Aug. quaest. hept. 2, 67 p. 132, 9) -o eos praecepta dei (*gr.* συμβιβάζω αὐτοὺς τὰ προστάγματα, *Vulg.* ostendam). AVG. conf. 2, 3, 8 mater . . . -uit me pudicitiam. in psalm. 130, 7 l. 58 medicus . . . consolatur *aegrum*, -et eum patientiam. *al.* Ⓘⓘ *neutr. plur. adi. pro subst.*: PACVV. trag. 112 (*inde* LVCIL. 653) di -nerint meliora (DAMAS. epigr. 14, 3 AMM. 29, 3, 2). SALL. Catil. 58, 3 pauca (ANTH. 407, 1). VERG. Aen. 3, 712 vates . . ., cum multa horrenda -ret (OV. fast. 6, 766 per volucres aequos m. -ere deos. *cf. l. 35*). TIB. 2, 4, 51 vera (LYGD. 4, 5 *subi.* divi . . ., exta. 4, 11 si . . . v. -eri . . . volent. OV. met. 13, 775. *cf. p. 1409, 84*). OV. epist. 19, 108 falsa (met. 10, 427 scit se non f. -eri). ars 353 parva. SIL. 13, 186 plura (*syn.* hortandi). 17, 83 cassa -bat (*LF*, movebat *OV*) ductor. Ⓘⓘⓘ *neutr. pron. pro subst. (cf. p. 1409, 27. 31. 73. 1410, 51sq. al.)*: PLAVT. Aul. 145 te id -tum advento (CIC. Verr. I 43 SEN. epist. 94, 10. *cf.* CIC. Verr. II 3, 157 ea -et alienum hominem quae *eqs.* [*antea*: praecipit. Att. 4, 5, 2 *syn.* suasisse. fam. 3, 3, 1 me]). Capt. 53 est paucis quod vos -tos voluerim (Pseud. 940 -et q. memor meminerit. PACVV. trag. 30 me. TER. Andr. 918 illum . . . probe. Phorm. 221. CIC. Verr. II 2, 97 q. -batur [*opp.* rogabatur]. Phil. 3, 34 vos. fin. 3, 76 Croesum. *al.* PHAEDR. 3, 5, 8 persuasus ille fecit q. -tus fuit. HIER. epist. 39, 7, 3 *syn.* hortatus sum). 309 hoc te -tum . . . voluerim (Pseud. 915 h. volo -ere te :: -endus ne me -as. TER. Hec. 766 te [PROP. 1, 20, 1]. Haut. 78. CIRIS 332 h. unum [OV. ars 1, 387]. *al.* PROB. app. gramm. IV 204, 2 [*cf. Barwick, Herm. 54, 1919, 411*]. *cf.* PLAVT. Rud. 28 -o vos ego haec [OV. trist. 3, 4, 13 h. ego si monitor -tus prius ipse fuissem. LIV. 10, 19, 5 h. -endo obtestandoque. AVG. anim. 2, 17, 23 h. me . . . religionem tuam . . . -uisse vel commonuisse minime paenitebit]). 396 quae memini mora mera est -erier (TER. Ad. 427. 963 docui -ui bene praecepi . . . q. potui omnia. CIC. div. 2, 132 nos *di*. VERG. Aen. 3, 461 q. nostra liceat te voce -eri. LIV. 35, 35, 13 eum. CENS. 1, 6. *al.*). Curc. 384 nil tu me . . . -ueris, memini et scio (CIC. ad Q. fr. 1, 2, 9 n. te . . . -o [*seq.* multa]). RHET. Her. 1, 1, 1 te unum illud -uerimus artem . . . non multum iuvare (CIC. fam. 4, 8, 2. CAEL. Cic. fam. 8, 6, 2 te. VERG. Aen. 3, 436. LIV. 1, 23, 8 i. te . . . -tum velim. QVINT. inst. 11, 1, 86 *seq. interrog. obl.*). CIC. nat. deor. 3, 5 si quid praedictionis causa ex portentis . . . Sibyllae interpretes . . . -uerunt (div. 2, 69 a qua *Moneta* praeterquam de sue plena q. umquam -ti sumus? *v. et p. 1407, 83*). CAES. civ. 2, 35, 1 uti . . . -ere aliquid velle ac dicere videretur. OV. ars 3, 484 ista (trist. 5, 14, 43 te . . . i. -eri. SEN. epist. 94, 9). met. 15, 32 visus . . . deus est eadem . . . -ere (*seq.* minari). *al.*

β *gen.*: TAC. ann. 1, 67, 1 iussos dicta cum silentio accipere temporis ac necessitatis -et; unam in armis salutem *esse eqs.* AMM. 20, 4, 12 factorum . . . fortium singulos -ens. *dub. rectene gen. tradatur*: TAC. ann. 2, 43, 4 Plancinam . . . Augusta -uit aemulatione muliebri Agrippinam insectandi (insectans *Madvig, sed cf. Nipperdey ad l.*).

γ *praepos.*: de (*cf. l. 40; aliter p. 1411, 44sqq.*): CIC. har. resp. 45 post discidium optimatium, de quo ipso nunc -emur. 53. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4 (= 9, 12 Sj.), 3 aequo animo te -eri patieris praesertim de communi salute. VAL. MAX. 1, 6 ext. 1 *Xerxem* de Leonida. 8, 12 ext. 3 -eri se a sutore de crepida . . . passus. CALP. decl. 10. BASS. gramm. VI 256, 25 de ultima syllaba, brevis an longa sit, iam supervacuum est -ere. TERT. pudic. 17, 14. *al.* in *aliqua re*: *v. p. 1409, 67.*

δ *or. directa (interrog. l. 59sqq.)*: CIC. Phil. 7, 27 vos -o, patres conscripti: libertas agitur. ac. 2, 61 te . . . non dubitabo -ere: tune . . . eam philosophiam sequere . . . ? (*seq. interrog. dir. ut*: PERS. 5, 143 ni . . . Luxuria . . . seductum -at: quo . . . ruis . . . ? SIL. 12, 692). LYGD. 6, 43 PROP. 1, 15, 41. OV. met. 9, 674 coniugis aures vocibus his -uit: *eqs.* SIL. 7, 385. 15, 182. HOMER. 151 -o remoneboque . . . : in decimo labor est. STAT. Ach. 1, 338. PS. MATTH. euang. 29 accessit . . . Ioseph ad Iesum et -bat (*i. reprehendebat*) eum dicens: ut quid talia facis? *laudantur loci sacrae scripturae (fere notione docendi, instruendi, interdum vi mera iubendi; cf. p. 1409, 24. 1411, 42 sq.)*: CYPR. hab. virg. 1 p. 187, 14 de Salomone mandata sapientiae -entis accepimus: 'fili, ne neglexeris disciplinam dei' (*cf.* epist. 59, 3 p. 668, 23 quando accurrat et -at scriptura divina dicens [70, 1 p. 767, 12]). 2 p. 188, 26 domini verba . . . docentis . . . et -entis (zel. 14 p. 429, 6). 7 p. 193, 6 qui -uit et dixit (10 p. 194, 22 unit. eccl. 1 p. 209, 2. Demetr. 6 p. 354, 26 *syn.* instruentem. *al.*). zel. 11 p. 426, 25 hortatur et -et dicens. epist. 10, 2 p. 492, 1 spiritu sancto loquente . . . et -ente. *al.* AVG. civ. 14, 16 p. 38, 23 D. sicut apostolus -uit (*seq. N. T. I Thess. 4, 4*). *praecedit or. dir.*: OV. ars 2, 65. 509 sic -uit Phoebus. epist. 15, 173 met. 9, 701. 10, 708 Pont. 1, 1, 47.

ε *interrog. obl. (cf. l. 38. 55. p. 1409, 26. 81.* VAL. FL. 6, 34): TER. Ad. 429 -o quid facto usus si[e]t. CIC. Verr. II 3, 157 ut -at Apronium, quibus rebus . . . Volteium corrumpat. div. 1, 30 -uit . . ., quid eventurum esset, nisi cavisset. 2, 44 quid faciendum esset (*cf.* Att. 11, 16, 3 quid mihi putares f.). VARRO rust. 1, 1, 2 quid fieri oporteat, ut te -am (AMM. 20, 8, 3. *cf.* COLVM. 2, 21, 1 quae feriis facere . . . *agricolae* debeant [MART. 9, 58, 8. AVG. civ. 1, 9 p. 15, 24 D. *coniung.* docens]). TIB. 1, 6, 84 Venus . . . infidis quam sit acerba -et. OV. fast. 4, 247. LIV. 22, 22,

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10 eum ... ignorantem -et, quo statu sit res. SEN. epist. 94, 38 -e, dic, quid me velis fecisse. QVINT. inst. 2, 5, 1 FRONTO p. 60, 8 v.d.H. (= p. 66, 16 N.). p. 107, 19 v.d.H. (= 107, 3 N.) quas *epistulas* potissimum legendas mihi censeas. AFRIC. dig. 47, 2, 62, 5. CYPR. domin. orat. 2 p. 267, 16 *coniung.* instruxit. eleem. 2 p. 374, 21 *coniung.* ostendens. PRVD. apoth. 971.

ζ acc. c. inf.: *praes.* (*cf. l. 61. 73. p. 1408, 36. 46. 1410, 72. 1411, 36 sqq.*): CIC. Verr. II 1, 31 si me non omnes ... -uissent id agi *eqs.* dom. 105 -ete eum modum quendam esse religionis. CAES. civ. 3, 89, 3 -uit ... victoriam in ... virtute constare (*antea*: ostendit). NEP. Phoc. 2, 4 cum ... Nicanorem ... insidiari Piraeo ... a Dercylo -retur (*item pass.*: CVRT. 3, 4, 13 DRAC. laud. dei 1, 683). VERG. Aen. 11, 47 cum ... metuens ... -ret acris esse viros. LIV. 24, 24, 2. 39, 31, 5 *syn.* docere. QVINT. inst. 5, 12, 3 TAC. ann. 2, 76, 1. 12, 12, 2 *v. p. 1410, 12 sqq. al.* *perf.* (*cf. l. 37*): SIL. 6, 290. 13, 322 fundamenta Capyn posuisse. TAC. ann. 3, 6, 2. *al.* *fut.* (*fere pass.; act. l. 22*): HIRT. Gall. 8, 34, 1 cum ... -ret frumenti rationem esse habendam. CVRT. 10, 8, 1 ius imperii ... sanciendum esse. QVINT. inst. 5, 10, 83. 11, 3, 27 quae cavenda quidam -ent (SVET. Vesp. 14 TERT. adv. Marc. 5, 19, 7 p. 645, 3. *al. cf.* TAC. ann. 4, 10, 2 vitandam potionem [THEOD. PRISC. log. 85]). CLAVD. DON. Aen. 5, 635 p. 496, 20 hoc faciendum Cassandra mandavit et -uit. PRVD. c. Symm. 2, 572 nemo deum -uit ... perituros ... tercentum Fabios. *al.*

2 *subi.* res (*fere humanae, divinae l. 29 sqq., naturales l. 27. 32. 35. 38. 39. 42; cf. p. 1408, 12. pass. l. 34 sqq. 40 sqq.; acced. acc. rei l. 27. 31. 43, acc. c. inf. l. 30. 33. 37. 38. 42, interrog. obl. l. 35. 36. 40*): TER. Ad. 857 quin res, aetas, usus semper aliquid adportet novi, aliquid -at. RHET. Her. 3, 21, 35 ut imagines ... ad -endum idoneae sint (*opp.* quae vix memoriam possint excitare). CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 50 omnes *voces* ... volvier (*Baehrens*, vir *fere codd.*) ... cladem ... -bant (*cf.* div. 2, 20 quid est quod me -ant aut sortes aut exta ...? SEN. Oed. 16 hoc [*sc. timorem, ne patrem perimam*] me Delphicae laurus -ent [*seq.* indicunt]). Cato 32 *proverbium* -et mature fieri senem. div. 1, 5 rerum ... eventis -ti (*opp.* ratione docti). Att. 5, 10, 1 acrius vestigiis tuis -tus de te cogitabam. LIV. 2, 54, 9 quam nihil auxilii ... leges haberent, morte collegae -tos. 38, 46, 5 -ente fortuna, quid casurum fuisset. VITR. 10, 9, 4 quot calculi deciderint sonando, singula milia exisse -bunt. LVCAN. 2, 720 iam Phoebum urguere -bat non idem eoi color aetheris. VAL. FL. 5, 65 Erginum fato vocat ... -enti quercus. QVINT. inst. 1, 7, 3 utrum sequamur, ... hac nota (*sc. apice*) -endi sumus. SER. SAMM. 58 natura volens ... sensibus ... -tis vigiles intendere curas. SVLP. SEV. dial. 1, 27, 6 umbra ... -et non multum diei superesse. DRAC. laud. dei 1, 56 ventura -et per ... praesagia somnus (*cf. p. 1412, 17 sqq.*).

B *speciatim*: 1 *i. q. memoriae alicuius subvenire, subicere*: PLAVT. Bacch. 37 ubi me fugiet memoria, ibi tu facito ut subvenias, soror :: pol magis metuo, ne defuerit mi in -endo oratio. 330 meminero, et recte -es. Cas. 998 -bo, si quid meministi minus. CIC. Verr. II 2, 108 qui tabulas tenet, qui scribit, qui -et. PAVL. FEST. p. 138, 29 *v. p. 1420, 64.* QVINT. inst. 11, 3, 132 palam -eri excidentis *est.* 12, 3, 3 credit eum scire qui -at (*antea*: subiecerit). *per iocum de re pro homine*: PLAVT. Mil. 49 nullos habeo scriptos, sic memini tamen :: edepol memoria es optuma :: offae -ent.

2 *i. q. docere* (*pass. l. 59. 62; acced. acc. rei l. 55. 60. 64. 72*; ne *l. 57; acc. c. inf. l. 61; interrog. obl. l. 65. 70*; in *aliqua re l. 69*): a *subi. scriptores, magistri sim.*: CIC. Tusc. 2, 44 tantum -et *Epicurus* quantum intellegit. SEN. epist. 29, 1 obvios -uerunt *Cynici*. COLVM. 6, 31, 1 ut supra -uimus. QVINT. inst. 4, 1, 14 in iudicem ne quid dicatur ..., stultum erat -ere. *al.* PLIN. paneg. 26, 2 *verba* reddebant illi *parvuli* quae -bantur. GELL. 5, 1, 1 philosophus ... hortatur, -et, suadet (TERT. apol. 46, 2 eadem ... -ent atque profitentur). MIN. FEL. 26, 12 *Plato* vult ... esse substantiam ..., ex qua -et etiam nos ... informari. ROMVL. fab. Aesop. 36, 6 rec. gall. *et* W qui -etur, caute vivit. *al.*
b *subi. Musae sim.* (*deus Christianus l. 69*): VERG. Aen. 7, 41 tu vatem, tu diva *Erato* -e! (*item imper.* OV. fast. 1, 467. 3, 261. 5, 447 VAL. FL. 1, 5. 6, 34). TIB. 1, 6, 50 canit eventus, quos dea magna -et. OV. fast. 3, 154 sive hoc a Samio doctus ... Egeria sive -ente sua. VITR. 9 praef. 7 Pythagoras ... non dubitans a Musis se in (*cf. p. 1411, 56*) ea inventione -tum (DRAC. Romul. 2, 2). CARM. de resurr. 357 *prophetae* spiritu ... dei -ti. CORIPP. Iust. 1, 11 vos *Vigilantia, Sapientia* ... arcana -etis.

3 *i. q. de rebus futuris certiorem facere, portendere* (*cf. p. 1406, 81. 1408, 11. 33. 1412, 28 sqq.; acced. acc. rei l. 76. 77. p. 1410, 3 [pron. l. 78. 80. p. 1410, 1], acc. c. inf. l. 78. 79. p. 1410, 2 [cf. l. 84], interrog. obl. l. 81*): a *subi. omina, oracula sim.* (*cf. p. 1412, 27*): VARRO frg. Serv. auct. Aen. 3, 366 monstrum, quod -et (SINN. Fest. p. 138, 20). CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 27 terribiles formae bellum motusque -bant. *ibid.* 50 *voces* cladem pestemque -bant. VERG. georg. 1, 353 quid menstrua luna -ret (*cf.* 1, 465 ille *Sol* ... instare tumultus saepe -et. EPICED. Drusi 409 *Lucifer*. AVIEN. Arat. 1162 Cepheus ... -et adfore pestem. DRAC. satisf. 88 Sirius hoc -uit [*syn.* docuit]). OV. met. 15, 795 instare tumultus (*cf. l. 78*) fibra -et. MANIL. 3, 125 quanti contingant usus *divitiarum*, -et (*GL*, movet *M*) *sexta sedes*. FEST. p. 129, 17 manubiae ... minimae, quae -ant (*de doctrina fulminum; cf. p. 1421, 32*). STAT. Theb. 4, 192 hoc aurum ... fata exitiale *esse* -bant. 8, 333 vera -entibus aris. SVET. Iul. 86, 1 quae religiones -rent. AMM. 28, 1, 7 quid augurales alites vel cantus -rent oscinum. 31, 1, 1 quos *eventus* adventare praesagiorum fides -bat. DRAC. laud. dei 1, 25 ostentis ventura ... -ens *natura*. b *subi. animantes*: *animalia* (*acced. acc. rei l. 8, iuxta acc. eius qui -etur l. 7. 8*): OV. ars 1, 26 nec nos aeriae voce -emur avis (*cf.* QVEROL. p. 48, 21 R. si recinenti ac -enti credidissem graculae. AMM. 28, 1, 7 *v. l. 1*). STAT. Theb. 11, 442 *equum Adrasti* fata -entem ... Ariona. DRAC. laud. dei 1, 526 cum nos venturum -ant animalia muta (*seq.* praedicunt). *homines*: CYPR. idol. 12 p. 29, 2 prophetis -entibus adnuntiabatur Christus.

II *praevalet notio ad aliquid impellendi, i. q.* **hortari**, *incitare* (*sensu ambiguo*: TAC. ann. 2, 76, 1 -bant ... prompta illi legionum studia *esse* [*ad p. 1409, 7 sqq.*]: repeteret provinciam [*ad p. 1411, 9 sqq.*]. *sim.* 12, 12, 2 CYPR. epist. 59, 7 p. 675, 4. *cf. etiam l. 71*): A *notione primaria*: 1 *subi. animantes* (*dei l. 41 sqq., animalia l. 58. p. 1411, 30. 33; cf. p. 1412, 14. 29. -etur mens l. 47, libellus l. 70*):
a *non add. quid -atur* (*part. praes. pro subst. l. 32. 33*): PLAVT. Asin. 537 mater, quid faciam? -e! Aul. 130 et mihi te et tibi ⟨me⟩ consulere et -ere. Curc. 460 qui -et quasi adiuvat (*cf.* SEN. epist. 94, 45 si prodest qui suadet, et qui -et proderit. *v. Otto, Sprichw. 227*). TER. Hec. 719 faciam ut -es (CIC. Att. 10, 9, 3 fam. 5, 13, 5. *al. cf.* CATO agr. 157, 7 ita uti -o). TVRPIL. com. 148 quin -am, quin clamem et querar tua vitia. CIC. fam. 6, 20, 1 te ... ut antea consolabar, hoc tempore -bo (*M*, manebo G^1R). 9, 24, 4 nullum locum praetermitto -endi, agendi, providendi. 10, 5, 3 sic -o ut filium ..., sic hortor ut ... amicissimum (13, 4, 1 -rem te et h. SALL. Iug. 60, 4 CVRT. 5, 9, 17 PLIN. epist. 9, 33, 7. *cf.* SEN. Herc. O. 1742 adhortatur, -et, gerit aliquid). ad Brut. 1, 10 (= 9, 18 Sj.), 3 illum absentem litteris -ere. VERG. Aen. 2, 183 -ti ... effigiem statuere (*cf.* LIV. 2, 44, 5 praeceptis Appii -ti ... benigne tribunos appellare. 36, 8, 4 VAL. MAX. 1, 6, 3 SEN. epist. 95, 40 VLP. dig. 27, 8, 1, 6. *al.*). PRIAP. 72, 3 quod -ar (*Buecheler*, -am *vel* -at *codd.*), non est. OV. rem. 124 odio verba -entis habet. LIV. 4, 48, 11 suadendo, -endo pollicendoque (TAC. ann. 2, 67, 1). CVRT. 3, 2, 13 ad nutum -entis (*i. iubentis*) *milites* sequi signa ... didicerunt. SIL. 7, 348 docent quae sint properanda -etque quisque suos. STAT. Theb. 11, 404 *coniung.* stimulat. QVINT. inst. 6, 1, 6 provocare, quae inde (*sc. ab altera parte*) sint fortia, non arguentis est, sed -entis. TAC. hist. 3, 52, 3 ad ... Varum media scriptitabat ..., ceteros ... apertius -uit. ann. 2, 37, 2 hos ... non sponte sustuli, sed quia princeps -bat. 11, 1, 8 -ente Claudio (*item abl. abs.*: 12, 69, 1. *cf. l. 48*). PLIN. epist. 5, 17, 4 *seq.* incitavi. FRONTO p. 145, 21 v.d.H. (= p. 152, 6 N.) *syn.* obsecro. *al.* *subi. dei* (*cf. l. 64. 84. p. 1407, 76 sqq. 1411, 39. 40. 1412, 24*): CIC. har. resp. 63 quemadmodum -emur. div. 1, 85 cur ... deus dormientes nos -at, vigilantes neglegat? 2, 78 nolle -eri a Iove (VERG. Aen. 7, 110 sic I. ipse -bat). 2, 125 *add.* somniis (*cf.* VERG. Aen. 4, 557 forma dei ... ita visa -ere est. *v. et l. 79. p. 1409, 43. 1412, 17*). OV. met. 9, 599 *add.* signa ... certa dabat. LIV. 26, 29, 4 velut divinitus mente -ta. CYPR. idol. 14 p. 31, 6 deo -ente (*item abl. abs.*: laps. 12 p. 246, 2 *coniung.* praedicante; *cf. Schrijnen-Mohrmann, Synt. Cypr. epist. I p. 36*).

b *quid -atur, exprimitur*: α *enuntiatis finalibus* (*simul acced. neutr. pron.*: hoc *l. 53 sq. 69. p. 1411. 11*; id *l. 55*; illud *l. 81*; quod *l. 55. 69*; quae *l. 67.* nihil *l. 68. p. 1411, 7*): ① *c.* ut (*cf. p. 1411, 62*): PLAVT. Stich. 41 te hoc ... -o, ut tuom memineris officium (Trin. 674. HIER. epist. 22, 8, 1 h. ... -o, h. obtestor, ut. *cf.* CIC. Att. 4, 8^a, 4 de eo quod me -es, ut. QVINT. inst. 2, 9, 1 id unum). TER. Andr. 22 ut quiescant ... -o. CATO agr. 142 VAL. ANT. hist. 21. CIC. Verr. II 5, 174 quae ... coepta sunt ... -o, ut exstinguas et longius progredi ne sinas. Mur. 86 *coniung.* hortor, obtestor. fin. 3, 63 *subi.* pinoteres. Tusc. 1, 52 praeceptum Apollinis, quo -et, ut se quisque noscat (*seq.*: praecipit). Att. 6, 9, 3 -bas de Q. Cicerone ..., ut eum ... neutiquam relinquerem. fam. 1, 1, 2 Pompeium et hortari et orare et iam liberius accusare et -ere, ut. 4, 3, 1 accuratissime. 9, 24, 3 extra iocum. ad Q. fr. 3, 8, 1 *coniung.* rogo. CAES. Gall. 5, 27, 7 *coniung.* orare (LIV. 3, 52, 11). SALL. Iug. 10, 3 *coniung.* obtestor (49, 2. 62, 1). 102, 5 *subi.* di. or. Macri 13 ego vos -o quaesoque (epist. Pomp. 8). HOR. epist. 1, 3, 15 -tus multumque -endus ..., ut (OV. Pont. 2, 6, 10). LIV. 2, 40, 4 -ere, praedicere, ut pontem ... interrumpant (*cf. l. 82. p. 1411, 9. 22*). VAL. MAX. 7, 2 ext. 1 quae ... praedicatione aperte -bat *Socrates*, ut. SEN. epist. 119, 12 nihil ... -uisse te malim quam hoc, quod nemo -etur satis, ut. MART. 3, 83, 1. 4, 86, 2 exhortor -oque te, libelle. QVINT. decl. 286 p. 152, 30 illa praecepta, quibus -bam, ut. TAC. hist. 4, 53, 4 haruspices -uere, ut ... templum ... sisteretur, nolle deos mutari veterem formam. APVL. apol. 87 graviter. AMM. 18, 2, 8 minaciter. 22, 5, 3 civilius. *et saepe.*
nota: AVG. anim. 4, 7, 11 -ere vel, si non dignaris, certe ammonere non desino, ut. ② *c.* ne (*cf. l. 57 p. 1411, 62*): PLAVT. Persa 681 ne ... permittas ..., -o te. TER. Hec. 64 sedulo et -o et hortor, ne. Eun. 16 is ne erret -o et desinat lacessere. CIC. Sest. 51 *coniung.* praecipio. Phil. 7, 27 te ipsum ... -o, quamquam non eges consilio ..., ne (*syn.* admoneri). div. 1, 56 -eri visus est *somnio*, ne. *al.* BELL. Alex. 70, 2 -uit ... mitibus verbis legatos, ne. SALL. Iug. 30, 3 *coniung.* hortari. 64, 2 quasi per amicitiam. NEP. Alc. 8, 5 illud. OV. met. 8, 204. 15, 491 trist. 1, 1, 115. LIV. 21, 10, 3 -uisse praedixisse se, ne (*cf. l. 66*). 24, 6, 6 -to magis quam rogato *Hieronymo*, ne. *al.* VAL. MAX. 1, 6, 12 Pompeium Iuppiter (*cf.* 1, 8, 10 consiliis se Apollinis -eri). SEN. epist. 24, 24 in

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

utrumque -endi et firmandi sumus, et ne ... et ne. Colvm. 3, 13, 10 necubi scamna omittantur. Sil. 2, 287 -ui et ... -bo. Homer. 329. 652 Stat. Theb. 3, 664. 10, 132 Mart. 9, 51, 8. Qvint. inst. 5, 13, 21 *Cicero* -et pluribus, ne. Tac. ann. 1, 8, 5 Caesar populum edicto -uit, ne (4, 67, 1 Svet. Claud. 25, 2). 4, 17, 2 oratione. Plin. epist. 5, 13, 2 sermonibus amicorum perterritum recessisse: -tum enim, ne. Svet. Dom. 9, 2 nihil prius acrius -uit quam ne. *et saepe.* *nota*: Avg. virg. 1, 1 Christi virgines commonuimus atque -uimus, ne. (III) *solo coniunctivo*: Tert. Eun. 16 (*v. p. 1410, 77*). Cic. Verr. I 36 -o, praedico, ante denuntio, ... abstineant ... manus. II 5, 174 -o videas *eqs.* Catil. 2, 20 eos hoc -o, desinant. div. 2, 84. Liv. 2, 54, 4 suadent, -ent, ... abstineant (3, 12, 5). 22, 13, 4. 22, 60, 10 non destitit -ere, adhortari eos, ... se ducem sequerentur (*cf.* Rvt. Lvp. 1, 5 -ret et hortaretur [Plin. epist. 4, 15, 8 Svet. Aug. 3, 2]). *al.* Val. Max. 7, 2 ext. 11. Phaedr. app. 16, 3 -o praecaveas dolum. Sen. dial. 5, 33, 5. *al.* Calp. ecl. 2, 23 irrita sint, -o. Homer. 84 Stat. Theb. 2, 408. Mart. 9, 90, 10 observes -o precorque, Flacce. *al.* Tac. ann. 2, 76, 1 (*v. p. 1410, 12*). 13, 9, 1. *et saepe.*

β *imperativo* (*cf.* Char. gramm. p. 341, 7 B. praeponuntur ... imperativis alia multa, velut ... -o, quaeso, hortor): Cato orig. 86 dictatorem ... magister equitum -uit: mitte ... equitatum. Cic. Mur. 80 -o, iudices: ... nolite *eqs.* Rab. Post. 15 -o et praedico, ... denuntio ...: providete *eqs.* Hor. epist. 1, 18, 67 ut -am, siquid monitoris eges tu: quid ... dicas, saepe videto, percontatorem fugito. Sen. Thy. 93 -o: ne ... violate ... neve ... aspergite *eqs.* (*cf.* Stat. Theb. 4, 512 ne tenuis annos ... spernite, ne, -o). dial. 7, 26, 7 Ivv. 6, 629. *v. et l. 80.*

γ *infinitivo* (*act. praeter l. 33; cf. l. 39. 61*): Cic. fat. 5 Philippus hasne in capulo quadrigulas vitare -batur? (*infra*: ei praedictum). Verg. Aen. 10, 439 soror ... -et succedere Lauso Turnum. Cvlex 184 *subi.* culex. Ov. met. 7, 256 -et ... oculos removere (*antea*: iubet). fast. 4, 131. 5, 353 Gratt. 357 Sen. Ag. 324. epist. 24, 16 quod facere te -o, scio certe ⟨te⟩ fecisse; nunc admoneo, ut. Cvrt. 10, 1, 27 Colvm. 10, 143. Mart. 1, 109, 13 *catella* toro ... deponi -et et rogat levari. *et saepe apud poetas, in oratione pedestri (cf. l. 27) saepius inde a* Tac. hist. 4, 33, 7 *et* Tert. (*cf. Löfstedt, Zur Sprache Tert. 56*).

δ *acc. c. inf.* (*pass. praeter p. 1410, 72; cf. p. 1409, 7 sqq.*): Stat. Theb. 4, 446 vates ... armenta ... sisti ... -et. Cypr. eleem. 2 p. 374, 22 *deus* -et misericordiam fieri (*seq.* docet). Hil. in Matth. 25, 4 Iudaeam deseri -et *dominus* et transfugere in montes. Canon. Hippol. 78, 34 quae custodiri -o ab eis. Pavl. Nol. carm. 10, 72 Cassian. inst. 5, 21, 5. Sacr. Leon. p. 29, 6 viam domino -uit praeparari. Ven. Fort. Mart. 3, 37 *seq.* haec memorante pio. Caes. Arel. serm. 71, 1 p. 287, 19 -bat ... dicens.

ε *praepos.*: **de** (*cf. p. 1410, 60. aliter p. 1408, 50 sqq.*): Cic. Att. 11, 16, 5 ut Terentiam -atis de testamento; tempora -ent, ut videat, ut satis faciat quibus debeat. 11, 24, 5 quod me -es de voltu et oratione ad tempus accommodanda (*item de re facienda*: ad Q. fr. 2, 3, 6. Tert. adv. Valent. 7, 5 -ere [*coni. Rigalt.*, movere *codd.*] eum de proferendo ... initio. Epist. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 146, 40). Tert. spect. 25, 4 poterit ... de misericordia -eri (*coni. Maffei*, moveri *AB*) defixus in morsus ursorum. Avg. civ. 3, 17 p. 122, 10 D. de hac re nec petendi sint *boni Romani* nec -endi. **ad** *aliquid*: Stat. silv. 5, 1, 122 ipsa *Priscilla* dapes modicas ... tradit exemplumque ad erile -et. Schol. Hor. sat. 1, 4, 107 me ... ad rectam viam. Evseb. Emes. serm. 26, 25 ad fidem. **in** *aliquid*: Clavd. Don. Aen. 2, 595 p. 228, 26 in contrarium. **in** *aliqua re* (*cf. p. 1409, 67*): Herm. Pal. vis. 3, 5, 4 -entur ... ab angelis in bonis factis (*gr.* νουθετοῦνται ... εἰς τὸ ἀγαθοποιεῖν, *vulg. 3, 5* commonentur ... ad benefaciendum). **super** *aliqua re*: Amm. 19, 1, 6 super deditione -eri defensores.

2 *subi. res* (*animal pro omine p. 1412, 29; acced. acc. rei [fere pronominum] l. 72. 76. 80. al.; inf. l. 66. 70. 73. 76. 83. al. coniunct. nudus l. 66. 77. ut l. 65. 69. 71. al. ne l. 77. 78. p. 1412, 2. al.*): a *generaliter*: Plavt. Asin. 512 is quaestus mihi est: lingua poscit, corpus quaerit, animus orat, res -et (Capt. 448. Ter. Andr. 551 neque postulem abs te, nisi ipsa r. -at. Hec. 375. Rhet. Her. 4, 34, 46 ut. Cic. Att. 10, 8, 1. Sall. Catil. 50, 3 r. atque tempus [*cf. l. 45. 76*]. 52, 3 cavere [*item c. inf.*: Aetna 193 (*cf. 192* docent). Liv. 35, 35, 5 Ter. Mavr. 999 Amm. 15, 5, 21]. *al.* Drac. Romul. 10, 467 redeatur). Boeot. 1, 6 ubi is *venter* te -bat, esse⟨s⟩, nisi cum nil erat (Amm. 23, 6, 77). Ter. Andr. 904 una ... causa me ut faciam -et (Greg. Tvr. Franc. 2, 9 p. 75, 15. Arator act. 2, 994 *c. inf.*). Cic. Sest. 90 qui volneribus ... -etur, ut ... caput ... tutetur. Lael. 88 quae ab ea *natura* -emur (Hor. sat. 1, 2, 73 quanto meliora -et ... n. Ov. hal. 52 *c. inf.* [Plin. nat. 18, 227]). fin. 1, 47 ut rationem sequamur, -et *temperantia*. 1, 66 ratio ipsa -et amicitias comparare (Sen. epist. 70, 28 ut. Gell. 4, 5, 4. *al.*). Att. 11, 16, 5 tempora -ent, ut (Sall. Iug. 19, 2 *c. inf.* Tac. ann. 1, 5, 4 quae t. -bat. *v. et l. 66. cf.* Hor. carm. 4, 7, 7 immortalia ne speres -et annus et ... hora [Prvd. cath. 3, 89 *c. inf.*]). Hor. carm. 1, 18, 8 ne quis ... transiliat ..., Centaurea -et ... rixa ..., -et ... Euhius. Ov. met. 3, 732 talibus exemplis -tae. Liv. 4, 33, 5 (*praecedunt imperativi*) hoc ... sanguis vastatique fines -ent. Vitr. 7 praef. 11 ex eo (*sc. quod alii de scaenographia scripserant*) -ti ... de eadem re scripserunt. Sen. nat. 3, 27, 1 -et me locus, ut. Val. Fl. 3, 79 hasta volans ... insonuit -uitque ratem (*i. nautas*) rapere ... arma. Mart. 14, 98, 1 (*inducuntur ipsa dona -entia ut* 14, 103, 1. *cf.* *Weinreich, Stud. zu Mart. 153 n. 115*). Tac. hist. 4, 74, 4 -ant vos utriusque fortunae documenta, ne. Svet. Tib. 14, 3 sorte tracta, qua -batur, ut. Avson. 307, 3 p. 180 P. iste καιρὸς *Pittaci*, tempus ut noris, -et.

b *specialia*: (I) -*ent affectus, animi animantium* (*animalium l. 14*): Plavt. Stich. 8a neque id magis facimus quam nos -et pietas (Cic. inv. 2, 66 *c. inf.*). Cic. fam. 5, 17, 5 virtute atque observantia filii tui -tus. Lvcr. 5, 1400 umeros ... redimire coronis ... lascivia laeta -bat (*F*, movebat *OQ*). Sall. or. Cottae 8 ut -et ira. Sall. (?) rep. 1, 2, 1 quae me animus -et, accipe. Liv. 3, 68, 9 etsi meum ingenium non -ret, necessitas cogit. Val. Max. 9, 3 ext. pr. cum propositi fides excellentissima quaeque complecti -at. Sen. Tro. 590 amor (*seq. inf.*). epist. 22, 1 aliquid ipsa inclinatio corporis intuentem *gladiatorem* -et. Val. Fl. 3, 580 error ... -et meminisse. 7, 324 quidquid pudor ... -bat. Stat. Ach. 1, 708 ne nuntiet hostes cura canum et ... -at vigilare magistros. Plin. paneg. 66, 4 prudentia -bat, ut. Amm. 17, 13, 2 scelerum conscientia (*praeced. inf.*). CIL XIII 5371 ex voto -tus. (II) *subi. somnia* (*cf. p. 1409, 43. 1410, 79*): Cic. div. 1, 55 *rusticum* esse idem iussum et -tum, ne (*seq.* admonitionem ... tertiam). Stat. silv. 3, 3, 204 adfatus ... pios -ituraque (*corr. Domitius*, morituraq. *M*) somnia poscam (Plin. epist. 3, 5, 4 somnio -tus. Svet. Aug. 91, 1 Galba 9, 2 Gran. Lic. p. 13, 8. *al.*). Svet. Vesp. 5, 7 Neronem ... -tum per quietem, ut. Tert. anim. 46, 9 -tus in somnis (Itala Matth. 2, 12 [cod. k] responso -ti in s. non reverti [*gr.* χρηματισθέντες, *Vulg.* responso accepto ..., ne]. *cf.* Clavd. 22, 217 *dei* -tos certa dignantur imagine somnos [*i. homines somniantes*]. CIL III 1032 *v. p. 1420, 45.* 8044 ex praecepto num(inis) Aesculap(ii) s. -t(us). XIV 3565). CIL XIII 3643 visu -tus (4256. *cf.* 6415 ⟨ex⟩ v. -ta). (III) -*ent omina, oracula sim.* (*cf. l. 34. p. 1409, 71 sqq.*): Ps. Verg. ecl. 9, 15 nisi me ... novas incidere lites ... sinistra ... -uisset ... cornix. Val. Max. 7, 3 ext. 1 rex sorte -tus, ut (Ps. Avr. Vict. orig. 12, 3). Svet. Cal. 57, 3 -uerunt Fortunae Antiatinae, ut. Pavl. Nol. carm. 31, 405 omnes vera -ent sacris oracula libris credere praedictis. (IV) -*ent verba, scripta sim.*: Verg. Aen. 3, 684 (*locus varie explicatus*) iussa -ent Heleni, ... ni (*i. 'ne'*). Hor. carm. saec. 5 Sibyllini -uere versus virgines ... dicere carmen ([*cf. orac. Sibyll. 3* μεμνῆσθαι κτλ.]. Phaedr. 1, 19, 2. *cf.* Amm. 22, 9, 5 carmine Cumano -ente). Prop. 1, 20, 51 his *narratis* ... -tus. Phaedr. 1 prol. 4 prudenti vitam consilio -et *libellus*. 3, 8, 1 praecepto (Colvm. 2, 7, 2 Ivv. 15, 107. *cf.* Marcell. chron. II p. 88, 462, 18 praeceptionibus). 4, 16, 7 argumentum -et, ut. Mart. 1, 116, 5 (*inducitur ipsum epigramma -ens ut* 6, 73, 9. 8, 40, 4. 13, 15, 2. 14, 178; *cf. Weinreich op. supra l. 1 cit.*). Qvint. inst. 1, 1, 35 sententias ... honestum aliquid -entes. Ivv. 8, 91 quid -ant leges, quid curia mandet (Plin. epist. 4, 23, 3 Prvd. cath. 10, 65). Tert. anim. 17, 12 ut -et Delphica inscriptio. Mar. Victorin. in Gal. 3, 4 p. 1167D oratio, quae reprehendit et -et. Avian. fab. 16, 19 haec nos dicta -ent magnis obsistere. Cod. Theod. 9, 45, 4, 3 ecclesiae voce -ti (*gr.* ὑπομνησθέντες. Rvt. Nam. 1, 456 puppim v. -ente regit). *al.*

B *notione secundaria*: **1** *i. q. impellere (quid -atur, exprimitur infinitivo l. 54)*: *subi. res*: Cic. Cluent. 67 ut ... bestiae fame -tae (dominante *pars codd.*) ... revertantur (Amm. 14, 2, 2. *cf. p. 1411, 68*). Sen. Ag. 428 laetum remigem -uit tuba. *subi. homines qui bestias impellunt*: Prop. 2, 19, 20 incipiam ... audaces ipse -ere canes. Manil. 5, 705 elephanta ... stimulis. Ven. Fort. Mart. 3, 136 mulas ire -ent.

2 *in actibus iuris i. q. convenire (syn. l. 59; pass. praeter l. 57; cf. p. 1407, 59. 1422, 55)*: Cod. Iust. 1, 3, 32, 5 si ... apparitor ... ex sententia ... eos -uerit (12, 21, 8, 2 ut numquam nisi ex s. ... penitus -antur. *cf.* 1, 12, 6, 1 iudicum ... sententiis -antur. 2, 7, 23, 3 per s. 12, 29, 3, 4 ex verbis). 2, 6, 7, 2 a iudice. 12, 35, 18, 2 *syn.* conveniri. 12, 35, 18, 6a si ... milites ... incusati aut -ti fuerint.

part. praes. **monēns,** -tis *pro subst. v. p. 1407, 1. 1410, 17.*

p. p. p. pro subst. n. ***monita,** -ōrum (monitum, -ī? *v. p. 1421, 54*). Not. Tir. 53, 64 -a. *legitur inde a* Cic. Prop. Verg. *in tit. libr.*: Ps. Sen. -a. Hier. -orum Pachomii versio latina. *quae gr. respondent v. p. 1413, 2. 4. 5. 8.* [*c coni.*: Cic. off. 3, 121, *ubi trad.* monumentis.]

i. q. adhortationes, praecepta, consilia sim.: **I** *generatim*: **A** *absolute vel c. gen. subi.* (*monentur homines ab hominibus, a bestia p. 1413, 13; re l. 71, cf. p. 1413, 30 sq. bestiae l. 80 sq. in imag.*: Ven. Fort. carm. 2, 9, 41 assiduis -is ad pascua salsa vocatus grex): Cic. Phil. 14, 20 omnium praeceptis -isque (fam. 5, 13, 3. 10, 3, 4). de orat. 2, 175 usus nostri quasi quaedam -a. fin. 4, 6 *coniung.* cohortationes, consilia (fam. 5, 8, 2 Val. Fl. 7, 349). fam. 6, 6, 5 *coniung.* querelarum. Prop. 1, 1, 37 si quis -is tardas adverterit aures (*postea*: verba ... mea). Ov. am. 2, 19, 34 ne -is torquear ipse meis (epist. 18, 188 ars 2, 548. *al.*). met. 2, 126 -is parere parentis (Homer. 644 Mart. 9, 53, 3. *al. cf. etiam l. 79. 81*). 15, 140 -is animos advertite nostris (*sc. Pythagoreorum; sim. de praeceptis philosophorum*: Gell. 1, 3, 30 Chilonis ... -a [mota *pars codd.*]. Firm. math. 1, 7, 11). trist. 4, 6, 7 sui -is obtemperat Inda magistri belua (*i. elephas. cf.* Phaedr. 2, 6, 14 inducta verbis aquila -is *cornicis* paruit). Val. Fl. 2, 385 -is accensus amaris (Sil. 3, 171). Sil. 5, 81 immiscet precibus -a. 7, 408 castra ... vallarat *Fabius* -is. 9, 56 *coniung.* precibus. 17, 85 -is frustra nitentibus. *al.* Ser. Samm. 809 isdem ... -is casus sanabimus omnes (*de praeceptis medicorum ut*: Avg. ord. 1, 8, 24

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAEL. AVR. chron. 1, 3, 59). IVVENC. 2, 705 Ionaeis -is (*cf. N. T. Matth. 12, 41 κήρυγμα, Vulg.* praedicatione) potiora iubentur. VEG. mil. 3, 12 p. 95, 10 *syn.* adhortatione. HEGES. 1, 25, 4 nunc mollioribus -is (*Ios. bell. Iud. 1, 201 σύμβουλος ὤν*) nunc minis. 1, 26, 3 vel patris -is (*ibid. 1, 210 πατρὸς παραινοῦντος*) vel consilio placidiore. PAVL. NOL. epist. 8, 2 *syn.* hortatui (INSCR. christ. Diehl 201 B, 5). LEO M. epist. 95, 2 Conc.S II 4 p. 51, 3 *coniung.* obsecrationibus. CONC.S I 4 p. 40, 36 -a vestra in terram proicere (*gr. I 1, 5 p. 126, 23 παρεγγυήσεις*). SEDVL. carm. pasch. 4, 235 errantem populum -is convertit amicis (*op. pasch. 4, 19 p. 269, 1* amica ... monitione). INSCR. christ. Diehl 1233, 8 implevit factis, quod docuit -is. *al.* *per iocum de morsibus canis*: QVEROL. p. 48, 23 R. in laqueos non incidissem, si -a ... servassem canis. :: et qualiter te admonuit? :: mihi suras omnes conscidit.

B *acced. structurae:* *gen. rei efficiendae*: HIL. in Matth. 10, 6 -a introeundi, habitandi. VVLG. Tob. 1, 15 -a salutis dabat eis. pro: VITA Hil. Arel. 13 l. 10 C. eius pro salute propria ... -a. ut: PASS. Felicit. 2 ista -a dare, ut ... contempnant.

II *speciatim*: **A** *de vaticinationibus, oraculis, somniis sim.* (*quid moneatur, exprimitur infinitivo l. 37*): **1** *de nutibus deorum*: CIC. har. resp. 54 deorum (LIV. 5, 32, 7 VAL. MAX. 8, 11, 2. *cf.* VERG. Aen. 8, 504 divom. SIL. 10, 377 superum. *al.*). VERG. Aen. 4, 331 Iovis ([CLAVD. DON. *ad l. opp.* iussis]. 10, 688). 8, 336 me ... egere tremenda Carmentis nymphae -a. OV. met. 1, 397 caelestibus ... diffidunt -is (14, 293 APVL. met. 4, 34, 1 CYPR. epist. 58, 7 p. 662, 19. *al.*). fast. 3, 759 VAL. FL. 7, 187 SIL. 13, 63 HOMER. 400 STAT. Theb. 3, 184. CYPR. laps. 21 p. 253, 15 praecepta eius *dei* et -a salutaria (eleem. 12 p. 383, 6. *al.*). *et saepius.*

2 *de praesagiis vatum*: VERG. Aen. 10, 110 sinistris. VAL. FL. 4, 569 (*verba Phinei*) ipse iuvare ausa quibus -is possim tua? 6, 117 illius *vatis* ... dites -is spondentibus Indi. STAT. Theb. 6, 84 auguris (*cf.* PANEG. 12, 2, 4 haruspicum). TAC. ann. 12, 68, 3 Chaldaeorum. APVL. Socr. 18 p. 162 *praeced.*: auguria, vaticinia, praesagia. ARNOB. nat. 7, 40 p. 273, 5 *coniung.* iussis. *al.*

3 *de somniis*: SIL. 4, 739 his agitur -is *Hannibal*. SOL. 7, 10 remedia capessunt de -is somniorum (SCHOL. Verg. Veron. Aen. 2, 295). IVVENC. 1, 272 mirandis ... urgetur -is Mariam puerumque Ioseph ... ad patriam vectare.

B *in re militari fere i. q. iussa* (*monet res l. 40, cf. p. 1410, 33*): VEG. mil. 3, 5 p. 73, 6 nihil magis ad victoriam proficit quam -is obtemperare signorum (*cf.* 3, 9 p. 89, 2 tubarum -a). COMM. apol. 78 excutit alter *miles* nec accipit corde -a (munita *M*).

homoeoprophora: l. 3. 36. p. 1407, 7. 75. 1408, 21. 25. 28. 31. 43. 1412, 75.

compos.: ad- (am-), com-, de-, ? e-, per-, prae-, pro-, re-, submonere.

deriv.: monitare, monitio, monitus (-ūs), monitor (-trix), monitorius; moneta, monstrum, monumentum. *Buchwald.*

moneocron *v. s.* monoceros (*p. 1423, 27*).

monēris, -is *f.* *cf.* μονήρης. *i. q. navis, quae simplici remorum ordine agitur* (*cf. F. Miltner, RE suppl. V p. 957*): LIV. 38, 38, 8 (*fortasse secundum verba foederis cum rege Antiocho conscripti*) neu plures quam decem naves ... habeto, neve -em (*antiqua lectio teste Gelenio, cod. Lov. 4*, minorem *M?*, *codd. recc. plerique*, minore *B*).

monērula *v. s.* monedula (*p. 1405, 60*).

monestrum *v. s.* monstrum. *Lumpe.*

***monēta**, -ae *f.* *videtur translatum a* Moneta (*q. v. in Onom.*) *cognomine Iunonis ad significandam primum officinam nummorum, v. infra l. 73 et Marbach, RE XVI 115, 23 sqq.* *de origine*: ISID. orig. 16, 18, 8 -a appellata est, quia monet, ne qua fraus in metallo vel in pondere fiat. *cf. p. 1415, 15.* *scrib.* PAP. Marini 120, 88 (*a. 572*) *et passim in codd. per* -nit-, *cf. l. 66. p. 1416, 21.* *graec. litt.* μονήτα (*e. g. p. 1414, 21*) *et* μόνιτα (*v. Zilliacus, Kampf d. Weltspr. 194*); *v. et Psaltes, Gramm. d. byz. Chroniken 14 adn.* *abbreviationi inserviunt* m (*e. g. p. 1414, 19. 30*), monet (*e. g. p. 1414, 24. 51*); *de signis officinarum, in quibus nummi cuduntur v. Bernhart, Hdb. z. Münzkunde d. röm. Kaiserzeit 335 sqq.* NOT. Tir. 53, 64 -nita (*post* monile). GLOSS. τόπος ἔνθα τὸ νόμισμα χαράττεται (τόπος, τὸ χαραγεῖον *e*). τὸ νόμισμα. *leg. inde a* CIC. [*it.* moneta, *hisp.* moneda, *francog.* monnaie, *port.* moeda, *raet.* monaida. *Rohlfs.*] *v. etiam Gamillscheg, Romania Germanica I 9, qui confert anglosax.* mynet, *theod. vet.* munizza.

I *i. q. locus, quo nummi cuduntur, officina monetaria* (*plur. l. 81. p. 1414, 3. 5. 16*): **A** *proprie* (*officina Romae primum templo Iunonis Monetae iuncta fuit, cf. Suid. s. v. Μονήτα: ἐτίμησαν Ἥραν Μονήταν ... τὸ νόμισμα ἐν τῷ ἱερῷ αὐτῆς ὁρίσαντες χαράττεσθαι, ceterum Marbach l. c. 113, 57 sqq. et 117, 64 sqq. [etiam de officina in montem Caelium translata, v. p. 1414, 15]. apud Graecos* [*v. et p. 1414, 21*]: MALALAS p. 308, 1. 2 D. *al.* *transit in notionem q. e. 'res monetaria' e. g. p. 1414, 7. 36, cf. p. 1414, 10 sq.*): **1** *generatim*: CIC. Phil. 7, 1 de Appia via et de -a consul ... refert. Att. 8, 7, 3 scripsi de viatico, sive a -a ... sive ab Oppiis. SEN. nat. 1 praef. 7 *aurum* signandum -ae dedit (COD. Theod. 9, 21, 8 pro figuratione -is inlatum). LVCAN. 1, 380 numina miscebit castrensis flamma -ae (*cf.* 6, 404. STAT. silv. 3, 3, 105 quid Ausoniae scriptum crepet igne -ae [FIRM. err. 28, 6 deos istos aut -ae ignis aut metallorum coquat flamma]). LAMPR. Alex. 39, 8 *quartarios* iam formatos in -a detinuit. PS. LACT. mort. pers. 7, 9 hic ... -a (*cf.* REG. [= CVRIOS.] urb. p. 76, 8 N. continet -am. SIDON. carm. 23, 41 delubris, capitoliis, -is. *al.*). AMM. 22, 11, 9 aram in -a recens locatam. ANON. de mach. bell. 3, 1 per -ae culpam. COD. Theod. 9, 21, 3 (= Iust. 9, 24, 2) in -is tantum nostris. 11, 16, 15 carbonis ..., quem -a ... poscit, ... praebitio (*item* Iust. 10, 48, 12, 3, *at Theod. 11, 16, 18* monetalis cusio). CASSIOD. var. 7, 32 tit. formula qua -a committitur (*cf. Friedlaender, Münzen der Ostgothen 22*). LEX Visig. 7, 6, 5 solidum ..., cuiuscumque -e sit. *al.* *potius de iure cudendae pecuniae*: PS. ASCON. Verr. p. 248, 14 Cornelia *lex* ... de -a, ne quis privatim pecuniam faceret. *huc trahendum videtur*: INSCR. numm. Eckhel I 2 p. 257 adv. indulgentiae Aug(usti) -a impetrata (*Patris*).

2 *specialia*: **a** *coniung. cum adi.* (*cf. etiam l. 41. 43. 53*): LVCAN. 1, 380 castrensis (*v. p. 1413, 82*). MART. 12, 55, 6 (8) binos quater petit a nova -a (*cf. Marbach l. c. 118, 5*). VLP. dig. 48, 13, 8 pr. in -a publica (COD. Theod. 9, 21, 7 in -is p. [*infra*: -is fiscalibus. *item plur.* ALC. AVIT. epist. 87 p. 96, 23 -nit- *L*]). PAVL. dig. 48, 19, 38 pr. (= sent. 5, 21a, 1) si quis aliquid ex metallo principis vel ex -a sacra furatus sit (CIL III 14340 ad tens(auraria) s(acrae) (-ae) S(irmiensis). *cf. etiam l. 24. 30. 47 et* INSCR. Österr. Jahreshefte 23, 1926, Beibl. p. 206 n. 168 ἐξάκτως ἀναφερό⟨μ⟩ενος ἐν τ⟨ῇ⟩ εἱερᾷ μονήτῃ [*Perinthi*]). AVSON. 289, 6 p. 146 P. opulens ... -a. **b** *coniung. cum gen. possessivo* (*imperatorum*): CIL VI 33726 (= XV 7140) d(ominorum) n(ostrorum) sacra -a urbis Romae; of(ficina) II. XIII 10030, 12 ⟨ex⟩ -(a) Iuli Aviti. *cf. etiam l. 31 sqq. 42 sq.* **c** *coniung. cum pron. possessivo*: COD. Theod. 9, 21, 3 (= Iust. 9, 24, 2) in -is tantum nostris.

d *de magistratibus, opificibus sim. ad curam -ae adhibitis* (*cf. Hirschfeld, Kaiserl. Verwaltungsbeamte*[2] *182 sqq.*): procurator -ae: *in titulis* (*inde ab aet. Traiani*): CIL II 4206, 3 proc(uratori) -ae. VI 1145, 11 pro(curatori) s(acrae) (-ae) u(rbis) una cum p(rae)p(ositis) et officinatoribus (VIII 822, 8. 23948, 8. 23963, 8). VI 1607, 4 -ae Aug(usti) (INSCR. NSc. 1916 p. 140 Augustor(um). *Ostiae*). 1625 a 7. b 6. 1641, 4 -ae Triveric(a)e. VIII 9990, 6 p. imp. ... Traiani ... -ae. X 1710 XIII 1810, 8 INSCR. NSc. 1903 p. 602. *al.* *apud scriptores*: AMM. 28, 1, 29 p. -ae extinctus est. NOT. dign. occ. 11, 38. 39 sqq. or. 13, 18. *alia* (*cf.* SVET. Iul. 76, 3 -ae publicisque vectigalibus servos praeposuit): *apud scriptores*: AVR. VICT. Caes. 35, 6 -ae opifices (ANON. de mach. bell. 3, 2. CASSIOD. hist. 6, 27, 3 publici ... o. artificesque -ae [*Sozom. 5, 15, 6 τῶν τεχνιτῶν τοῦ νομίσματος*]). AMM. 22, 11, 9 -ae praepositus. *in titulis*: CIL II 4609, 6 III viro ad -am (*s. II. cf. p. 1415, 66. 78*). VI 43, 3 (*a. 119*) officinatores -ae aurariae argentariae Caesaris n(ostri) (44, 6 [*a. 119*] signat(ores) suppostores malliatores -ae C. n. 791, 4 conduct(ores) flaturae argen(tariae) -ae C.). 675, 3 aéedituus dé monéta. 8454, 6 disp(ensator) rationis monate (*sic*). 8456, 3 flaturarius auri et argenti -ae. 8461, 5 superposito auri -ae numulariorum. 8463 a 4 off(icinator) -ae (b 4 nummulario [*v. et l. 45*] offic(inatori) -ae. *v. et l. 31. 41*). 8464, 6 atiutor praep(ositi) scalptorum sacrae -ae. 8465, 3 ser(vo) de -a (*cf. l. 36*). XIII 1499, 4 mil(iti) coh(ortis) XVII Luguduniensis ad -am ([*cf. Cramer, RE XIII 1719, 54 sqq.*]. PAP. Corp. 106r II C 4 exit ad -a [*saec. I*]). 1820, 3 Tib(erii) ... ser(vus) aeq(uator) -(ae) (*Luguduni*). XIV 1878, 9 pr⟨a⟩epositus mediastinorum de -a of(f)icina prima (*Ostiae, cf. Hirschfeld l. c. 189*). 3642, 3 ⟨man⟩ceps aerariae -ae. PAP. Marini 120, 88 (*a. 572*) habens stationem ad -am auri in porticum sacri palati. **e** *singulariter*: INSCR. numm. Mattingly-Sydenham III p. 430 n. 559 Apol(lini) -ae (*cf. Marbach l. c. 118, 8 sqq.*).

B *in imag. et translate*: **1** *imag. magis servata*: RVFIN. Orig. in exod. 6, 9 p. 201, 3 talis pecunia de eius *diaboli* -a procedit. in lev. 3, 8 p. 315, 10 *pecunia* adulterina et ut vulgo dicitur extra -am formata (in psalm. 36 hom. 3, 11 p. 1347D quia e. ecclesiam composita est). **2** *imag. fere detersa*: SEN. benef. 3, 35, 1 tempus est quaedam ex nostra, ut ita dicam, -a (*sc. cogitatorum*) proferri. MACR. somn. 1, 6, 63 semine semel intra formandi hominis -am locato hoc primum artifex natura molitur, ut *eqs.* (*cf. 1, 6, 65* concepti corporis fabricam). SIDON. epist. 4, 1, 3 intra Eusebianos Lares talium te quaedam -a susceperat disciplinarum, cuius philosophica incude formatus *eqs.*

II *metonymice de nummis in officina cusis*: **A** *sing.*: **1** *in univ.*: **a** *collective, saepe fere i. q. pecunia* (*cf. Mommsen, Münzwesen 302*[36]): **α** *proprie*: OV. fast. 1, 222 victa ... concessit prisca -a novae (MART. 4, 28, 5 centum dominos n. -ae). PLIN. nat. 33, 132 miscent aera falsae -ae (PAVL. dig. 48, 10, 19 pr. qui f. -am percusserint [sent. 5, 12, 12. 5, 25, 1a. *cf.* INTERPR. cod. Theod. 9, 22, 1 fecerit. LEX Visig. 6, 1, 4 confixerit. 6, 1, 6 ferisse. 7, 6, 2 sculpserit sive formaverit]. HERMOG. dig. 5, 1, 63 f. -ae criminis reos [COD. Theod. 9, 21, 9 CONST. Sirmond. 8 p. 913, 26]. COD. Theod. 9, 21 tit. de f. -a). MART. 1, 99, 13 ut convivia ... nigrae sordibus explices -ae. 12, 65, 6 de -a Caesaris decem flavos. 14, 12, 1 de flava ... -a. SATVRN. dig. 48, 19, 16, 9 adulteratores -ae (COD. Theod. 9, 38, 8 [COD. Iust. 1, 4, 3 a. violatorque -ae]. *al. cf.* INTERPR. cod. Theod. 9, 21, 5 si de -ae adulteratione convictus fuerit. LEX Visig. 7, 6, 1 tit. pro corruptione -e. 7, 6, 2 tit. qui solidos et -am adulteraverint). VLP. dig. 48, 13, 8 pr. non videntur adulterinam -am exercuisse ([COD. Theod. 9, 21, 2 pr. exercent. COD. Iust. 7, 13, 2. 9, 24, 1]. PAVL. sent. 5, 25, 1 qui ... vultu

[Pfligersdorffer-R.]

89*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... principum signatam -am praeter a. reprobaverit). 48, 13, 8 pr. furtum publicae -ae fecisse (VVLG. gen. 23, 16 quadringentos siclos argenti ⌊et probati⌋ [probatae *var. l.*] -ae p. [ἀργυρίου δοκίμου]). APVL. met. 9, 19, 1 -ae lumina (*9, 18, 4* solidos aureos, quorum viginti *eqs.*) TERT. nat. 2, 7, 5 -am repercu⟨titis⟩. ITALA I Macc. 15, 6 (codd. LX). facere -am propriam (*κόμμα, cod. B* pecuniam, *Vulg.* percussuram). VOPISC. quatt. tyr. 2, 1 percussa -a Augustum esse vocitatum (LAMPR. Diad. 2, 6 apud Antiochiam -a Antonini Diadumeni nomine p. est). TREB. Gall. 12, 1 *Odenati* -am, qua Persas captos traheret, cu⟨d⟩i[us] iussit (trig. tyr. 26, 3). LAMPR. Alex. 8, 3 -ae nomen Antonini reddatur. IVL. VAL. 2, 35 reliqua ... omnis -a, quae cuique est, domino permittetur. PRVD. psych. 526 sordet christicolis rutilantis fulva -ae effigies. perist. 2, 56 fulgidae montes -ae conditos. COD. Theod. 9, 38, 7 -ae ... adulterata figuratio. CASSIOD. var. 6, 7, 3 -am ... facis de nostris temporibus futura saecula commonere (*antea*: ut figura vultus nostri metallis ... inprimatur). 7, 32, 4 -ae curam ..., quam Servius rex in aere primum inpressisse perhibetur. NOVELL. Iust. app. 7, 20 de mutatione solidorum id est -ae (-ite *MU*).

β in imag.: FRONTO p. 154, 13 v.d.H. (= p. 161, 14 N.) -am illam veterem sectator; plumbei nummei et cuiusce modi adulterini *eqs.* (SOL. praef. 5 vestigia -ae v. persecuti opiniones universas eligere maluimus potius quam innovare. SYMM. epist. 3, 11, 2 spectator [*i. probator*] tibi v. -ae solus supersum). AVG. serm. dub. 365, $3^{extr.}$ accepta -a (*cf. N. T. Luc. 10,35*). VITA Hil. Arel. 24 l. 7 ut supernae -ae verum obryzum ... reconderetur.

b *de singulis nummis*: *α proprie*: TERT. idol. 15 p. 47, 25 -am ostendi sibi dominus postulavit (*cf. Vulg. Matth. 22, 19* obtulerunt ei denarium). *β in imag.* (*de homine c. moneta comparato cf. Ignat. Antioch. epist. ad Magnes. 5 Migne gr. 5, 761^B* ὁ θεοσεβὴς ἄνθρωπος νόμισμά ἐστι ὑπὸ θεοῦ χαραχθέν, ὁ ἀσεβὴς ... παραχάραγμα): TERT. fug. 12, 10 quomodo reddam quae sunt dei deo? utique proinde imaginem et -am ipsius inscriptam nomine eius, id est hominem Christianum (adv. Marc. 4, 38 p. 549, 25 AVG. in euang. Ioh. 40, 9. serm. 90, $10^{extr.}$ -a Christi homo est).

2 *magis respicitur forma nummis impressa* (*cf. l. 9. 14*): **a** *proprie*: FORTVN. rhet. 3, 3 p. 122, 10 utendum est verbis (*cf. l. 45*) ut nummis publica -a signatis ([*cf. Quint. inst. 1, 1, 18* ut nummo, cui p. forma est]. 3, 8 p. 125, 16 v. propriis, usitatis, sicut n., ut dixi, p. -a s. HIER. epist. 119, 11, 2. *cf. l. 58*). PS. AVR. VICT. orig. 3, 4 *Saturnus* usum signandi aeris ac -ae in formam incutiendae ostendisse traditur, in quam ab una parte caput eius imprimeretur, altera navis. EPIPHAN. in euang. 49 p. 122, 26 omnis ... denarius sui regis exprimit -am (unitatem *S*, *antea*: figuram). CASSIOD. var. 7, 32, 1 -ae debet integritas quaeri, ubi ... vultus noster imprimitur.

b *translate*: *α speciatim pertinet ad genus scribendi* (*cf. l. 36 et A. Fr. Juret, miscell. ad Symm. 84. 315. Bentley ad Hor. art. 59. Birt, Jugendverse u. Heimatpoesie Vergils 7*): IVV. 7, 55 qui communi feriat carmen triviale -a. APVL. apol. 38 ea ... nomina ... ita de Graecis provenire, ut tamen Latina -a percussa sint. SYMM. epist. 1, 3, 2 unus aetate nostra -am Latiaris (*cf. l. 54*) eloquii Tulliana incude fixisti. ENNOD. epist. 4, 23, 2 p. 115, 11 in spem altioris meriti trahitur, etiamsi veniat a -a (meta *suspicatur Arnaldi, ALMA 20, 1950, 119*) triviali (*cf. l. 48*), qui tibi impositum oris mancipavit obsequium. 7, 16, 2 p. 185, 13 quamvis -am (-it- *Bb*) Latiaris (*cf. l. 50*) eloquentiae teneas, non potes tamen *eqs.* *β generatim*: ZENO 1, 10, 3 p. 334^A illic (*in penetralibus tuis*) aureis argenteisque innumerabilibus veluti templis tereti -a percussis inesse similiter regum vultus signaque (*cf. l. 49*). 2, 13, 5 p. 433^A *duo testamenta* denarii ... duo, sed una -a signati (*cf. l. 37*). HIER. adv. Rufin. 1, 16 p. 410^A adulterinae -ae pecuniam reprobet. PAVL. NOL. epist. 20, 6 p. 148, 4 -am et anuli tui symbolum. 23, 26 p. 183, 22 imaginis suae (32, 24 p. 298, 18).

B *plur.*: PS. HIER. indic. de haer. 1 ne ... eius (*Caesaris*) -is (*Oehler*, -it- *Migne e Menardo*) uterentur. LEX Burg. extr. 21, 7 de -is solidorum ⟨iubemus⟩ custudire, ut omne aurum ... accipiatur praeter quattuor tantum -as (-it- *A 3*) hoc est *eqs.* (*postea*: praeter istas quattuor -as [-it- *A 3*]). INSCR. Dessau 8979, 12 trium⟨viro m⟩onetarum ⟨a(ere) a(rgento) a(uro) f(lando)⟩ f(eriundo) (*cf. l. 78. p. 1414, 40*).

III *i. q. momentana, statera* (*v. Sofer, Etym. d. Isid. 43*): ISID. orig. 16, 25, 4 momentana pro parva modicaque pecunia *adpendenda facta est*; haec et -a vocata.

deriv.: monetalis, monetarius, monetula.

Pfligersdorffer-R.

monētālis, -e. *a* moneta. NOT. Tir. 53, 65 monitale. *de script. per* -nit- *cf. p. 1413, 61.* *compendia*: m *p. 1416, 3.* monet *p. 1416, 1.*

i. q. ad monetam pertinens:

I *adi.*: **A** *de hominibus* (*gr. litt. p. 1416, 5 et* INSCR. Wiener Denkschr. 57, 1 [1914] p. 93 n. 129 οὐιόκουρον, μονητᾶ⟨λιν ...⟩ [*in Lydia, saec. III*]): **1** triumvir -is (*v. Mommsen, Münzwesen 366². Lécrivain apud Daremb.-S. V 414. Hirschfeld, Kaiserl. Verwaltungsbeamte² 183. Strasburger, RE VII A 515 sqq. cf. l. 66. p. 1414, 40*): CIC. Att. 10, 11, 5 '-i' autem adscripsi, quod ille *Vettienus* ad me 'procos'. POMPON. dig. 1, 2, 2, 30 triumviri -es aeris argenti auri flatores. *in titulis*: CIL II 4509, 12 IIIvir -is a(ere) a(rgento) a(uro) f(lando) f(eriundo) ([*fuit praetorius a. 129, ad quem pertin. etiam* 4510, 17. 4511, 16 XIV 3599, 16]. III 289, 6. V 1812, 10 monet(ali) [VI 1365, 5]. 4347, 8 VI 1339, 9. 1422, 8. 1540, 13. 31740, 5. 32412, 13. X 3724, 7 [*de eodem hom. atque l. 7*]. 3850, 4. XIV 2501, 6 m(onetali). 3600, 5). VI 1368, 9 (*a. 225* = XIV 3993) triumviro -i (*dat. finali non addito ut* VI 31717, 9 X 1259, 2 XIV 3593, 8. *cf.* IG VII 89, 4 τρία⟨νδρον μονητᾶλι⟩ν [*Megaris, pert. ad eund. hominem atque p. 1415, 83*]). **2** vigintivir -is (*v. Strasburger l. c. 517, 60*): CIL XIV 3609, 16 xx viro -i (*de Q. Pompeio Senecione consule a. 169 v. Wolf, RE XXI 2288, 57 sqq.*). **3** familia -is (*cf. l. 28 et Hirschfeld l. c. 187¹*): CIL VI 239, 2 Genio familiae monetal(is) Demetrius ... disp(ensator).

B *de rebus*: **1** *ad metiendum aptis* (*cf. Rudorff, Grom. Institut. 281. Hultsch, Metrologie² 88*): HYG. grom. p. 86, 2 pes *Ptolomeicus* ... habet -em pedem et semunciam (p. 86, 5. 11). p. 86, 9 eorum mensura ... -i autem mensura. **2** *aliis*: APVL. met. 7, 6, 4 pretiosissimis monilium et auro -i zonis refertis incincta (AMBR. parad. 3, 15 hoc ... bonum aurum dicere ⟨licet⟩, non -e, quod corruptibile ac terrenum est). COD. Theod. 11, 16, 18 nisi vel -is cusio vel antiquo more necessaria fabricatio poscit armorum (*cf. p. 1414, 5*).

II *pro subst. i. q. homo negotiis gerendis intentus*: CIC. Att. 15, 13, 5 Vettienum accusat; tricatur scilicet, ut -is (*Schütz*, homo talis *M*).

monētārius, -a, -um. *a* moneta. *scrib.* -nit- *l. 36 et* PAP. Marini 115 II 2 (*a. 540*). 120, 91 *bis* (*a. 572*); *cf. etiam p. 1413, 61. 1415, 73 et Schuchardt, Vokalismus I 294 sq. III 122. Zilliacus, Kampf d. Weltspr. 194.*

i. q. ad monetam (v. p. 1413, 71) pertinens (*v. Lenormant-Babelon apud Daremb.-S. III 1984*):

I *adi.*: **A** *de animantibus*: **1** *de dea*: COMMENT. Lucan. 1, 380 Iunonem -am dicit (*cf. p. 1413, 73*). **2** *de hominibus*: CIL VI 298, 8 officinatores et nummulari officinarum argentariarum familiae -(ae) (*cf. l. 9*). **B** *de rebus* (*in imag.*): VICT. VIT. prol. 4 speciem ... adhuc sordentem atque confusam non cunctabor artifici iudicio ignis examinandam contradere, qui -os possit solidos picturare (*i. ad praecepta artis perfectos*).

II *subst. fere i. q. opifex monetae* (*cf.* GLOSS. paracharaximus est falsus -us. trapezita. *abiit in serm. gr. e. g. apud* CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 92 p. 422, 9 οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ μονητάριοι. SVID. μονιτάριοι· οἱ περὶ τὸ νόμισμα τεχνῖται. *pendet gen.*: PAP. Marini 120, 91 [*a. 572*] -us auri. *de re cf. Waltzing, Ét. hist. sur les corpor. professionnelles II 228 sqq. 282. 298. al.*): VOPISC. Aurelian. 38, 2 fuit sub Aureliano ... -orum bellum Felicissimo rationali auctore (*cf.* 38, 3 -i ... rebelles spiritus extulerunt. PS. AVR. VICT. epit. 35, 4 in urbe Roma -i rebellarunt. EVTR. 9, 14. *v. etiam Suid. s. v. μονιτάριοι. Groag, RE V 1372 sqq.*). FIRM. math. 8, 17, 8 erunt etiam -i. AVG. serm. 90, $10^{extr.}$ Caesar ... non fecit nummum, -i faciunt. COD. Theod. 1, 32, 3, 2 procuratores textrinorum et -orum et vectigalium praepositos (11, 28, 3. *cf.* CIL VI 8460, 3 [*christ., a. 452*] filia Porfori primiceri -orum). 9, 21, 2 pr. (= Iust. 9, 24, 1 pr.) nonnulli -i adulterinam monetam ... exercent (*cf.* Iust. 7, 13, 2). 10, 20 tit. (= Iust. 11, 8 tit.) de murilegulis ... et -is *eqs.* 10, 20, 1 (= Iust. 11, 8, 1) -os in sua semper durare condicione oportet nec dignitates eis ... tribui (Iust. 12, 1, 6 ne quis ex ... -is abiectisque officiis ... aliqua frui dignitate pertemptet. *cf.* Theod. 10, 20, 16 [= Iust. 11, 8, 13] ex corpore ... -orum ... vel ... similium ad divinas largitiones nexu sanguinis pertinentium. CASSIOD. var. 5, 39, 8. *v. et Hirschfeld, Kaiserl. Verwaltungsbeamte ²187³*). 10, 20, 10 pr. (= Iust. 11, 8, 7 pr.) mulier splendidioris gradus -i adhaerens consortio (*ibid.* conplexui -i ... inhaerendum *et* ante legem ... -is ... coniunctae). 10, 20, 10, 1 (= Iust. 11, 8, 7, 1) si qua ... -o adsociabitur. 10, 20, 10, 2 (= Iust. 11, 8, 7, 2) ut -o nullam necti volumus ita et -o patre susceptas *eqs.* (*cf.* CIL VI 8457, 3 lib(erto) -o). INTERPR. cod. Theod. 9, 21, 5 adulterum -um. GREG. TVR. glor. conf. 103 -us urbis. *in titulis* (*v. et l. 45. 58*): CIL VI 8458, 1 Santias mone⟨tarius⟩ (*christ. ut* 8459, 2 -us qui vixit *eqs.* [*a. 546*]). 31893 b 8 -is. h 5 Iulius -us. *in comparatione*: CASSIAN. conl. 1, 20, 6 imitantur ... nomismata veri regis ... sed non sunt a legitimis -is id est probatis et catholicis patribus figurata (GREG. M. moral. 33, 60 si a probatis -is id est antiquis p. ducitur).

monetrīx *v. p. 1421, 22.*

monētula, (-ae) *f.* *vox demin. a* moneta *ficta.* ISID. orig. 12, 7, 35 monedula avis, quasi -a (-nit- *K*), quae dum aurum invenit, aufert et occultat (*cf. p. 1405, 59*). *Pfligersdorffer.*

moniālis *v. s.* sanctimonialis.

monichālis *sim. v. p. 1396, 23.* **monicus** *v. s.* monachus (*p. 1397, 10*).

***monīle,** -is *n.* [*derivatum a* *monī '*collum, cervix*', *cf. sanscr.* mányā '*cervix*', *avest.* manaoϑrī-, *hibern.* muinēl, *cambr.* mwnwgl '*collum*' *et gr.* (*gall.*) μανιάκης, μάννος '*monile*', *hibern.* muin-torc '*torques*', *cambr.* minci '*collare*', *slavon.* monisto '*monile*', *anglosax.* manu '*iuba*' (*theod.* Mähne). *J.B.H.*] *de orig.*: ISID. diff. 1, 382 -e dicitur harpago a monendo, eo quod moneat mulierem esse sub potestate viri; munile vero dicitur vestimentum a muniendo, vel munile dicitur ornamentum ex gemmis, quod solet ex feminarum pendere collo: dictum a munere (*cf. p. 1417, 20. 23*). GRAMM. suppl. 239, 30 -e ornamentum muliebre est a collo usque ad pectus dependens et dicitur a monendo, eo quod moneat mentem mulieris subditam esse debere viro suo. *de prosodia*: PS. PRISC. gramm. III 522, 28 paenultimam syllabam ... productam *habet.* *scrib.* mon- *in inscr., e. g.* CE 403, 5; mun-

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*v. p. 1416,78*): AMBR. in Luc. 4,63 p. 170,21 (*P* [o *supra* u] *AL*, mon- *rell.*). Ps. AMBR. pudic. 19 (Mercati, Studi e testi 12 [1904] p. 45). LIB. iubil. 41,11. 41,17 (18) GRAMM. suppl. 109,14 (*v. app. crit.*) *et saepius in codd.* monilae: ITALA gen. 38,18 (Lugd.). *de formis: inter substantiva neutri generis enumeratur* MART. CAP. 3, 235 *et* 3, 291 (*ubi tritissima de decl. proferuntur; item* 3, 234). PRISC. gramm. II 121,7 GRAMM. suppl. 109, 14. *sing. acc.*: -em: LIB. iubil. 41,17 (18). *in var. l.*: AMM. 24,4,5 (*V*). *abl.*: -i *testimonio confirmatur* CHAR. gramm. p. 58,4 B. AVG. gramm. V 500,12 MART. CAP. 3,291; *in usu e. g. l. 47. 48. 49*; -e *testimonio confirmatur* CHAR. gramm. p. 73,23 B. PROB. nom. gramm. IV 207,10; *in usu non inveni.* NOT. Tir. 53,63 (*post* monumentum). *de notione*: FEST. p. 138,31 -e dictum est ornatus mulieris; qualem habuisse Eriphylam fabulae ferunt. ex eo etiam equis praependens a collo ornamentum -e appellant. EXC. Bob. gramm. I 554,1 -e ὅρμος. SERV. Aen. 1,654 -e ornamentum gutturis, quod et segmentum dicunt (*cf. l. 21*). AVG. gramm. V 500,10 -e, quod est ornamentum ex gemmis. ISID. orig. 19,31,11 torques ... et bullae a viris geruntur; a feminis vero -ia (mun- *KT fort. recte*) et catella. 19,31,12 -e (mun- *BK fort. recte*) ornamentum ex gemmis est, quod solet ex feminarum pendere collo, dictum a munere. hoc etiam et serpentum dicitur ...; nonnulli hoc et ⟨segmentum dicunt⟩ (*cf. l. 16*). 19,31,13 plerumque ... et per 'munile' omnia ornamenta matronarum significantur, quidquid illis munere datur (*cf. l. 20. p. 1416, 80*). GLOSS. ὅρμος, γυναικεῖος κόσμος, ὅρμος γυναικεῖος, περιδέραιον, δράκων (*cf.* GLOSS. II 280,56 δραυκιον [*fort.* δρακίον]), περιτραχήλιον. ornamentum. GLOSS.[L] I Ansil. MO 285 -e: ornamentum muliebre. 286 torquem. 289 -e: ornamentum ex auro et gemmis (*seq.* VERG. Aen. 1, 654, *v. infra l. 44*). MV 250 -ia: pectoralia equorum vel ornamenta in cervice mulierum. III Abol. MA 43 -e: ornamentum mulieris. *respondet gr.* κόσμος *p. 1418, 44 et 49* (*cf. p. 1418, 38*). ὁρμίσκος *infra l. 65.* ψέλιον *p. 1418, 45.* *legitur inde ab* AFRANIO, CIC., VERG. [*it. dial.* manil. *Rohlfs.*] **[***confund. c.* mobilis *infra l. 62. p. 1418, 41. 43. cf. infra l. 50.* *in var. l.*: COMM. instr. 2,19,14 obruitis collum margaritis (*Dombart*, naturalis *C*, naturale *Durel, Martin fort. recte*, -bus *codd. rell.*) gemmis et auro.**]**

i. q. ornamentum primitus colli: **1** *proprie*: **a** *sensu strictiore i. q. ornamentum colli ex auro vel margaritis vel gemmis sim. confectum* (*ad rem cf. Marquardt-Mau 703. 706*):

α *i. q. torques hominum* (*plerumque feminarum; puerorum l. 47. 49, virorum mollium [infra l. 46. 58] vel exterarum gentium [l. 65. 66. 78]; militum infra l. 47. 55. 67. 71*): AFRAN. com. 204 eius -is possestricem. CIC. Verr. II 4,39 *Eriphyla* cum vidisset -e ... ex auro et gemmis (*cf.* OV. am. 1,10,52. STAT. Theb. 2,266 geris dirum ... -e Harmoniae. MIN. FEL. 26,5). VERG. Aen. 1,654 collo ... -e bacatum (CIRIS 170 SIL. 8,134 LAMPR. Alex. 41,1). OV. epist. 9,57 vidit in Herculeo suspensa -ia collo. met. 5,52 ornabant aurata -ia collum *Athidis pueri* (SIL. 7,638 cui *Cleadae militi* plurima ... a. fulgebat gemma -i). 10,264 dat longa -ia collo. SEN. Herc. O. 659 disposito ... -i. Med. 573 auro textili -e fulgens. Phaedr. 391 cervix -i vacua. epist. 115,8 *pueri* parentibus ... praeferunt parvo aere empta -ia (*Erasm.*, mobilia [*et sim.*] *codd.*). LVCAN. 2,363 -e decens. PLIN. nat. 9,117 smaragdis margaritisque ... fulgentibus ... auribus, collo ⌊-bus⌋ (⌊ ⌋ *del. Friedlaender*). 12,88 cum armillis ac -bus (*a, edd. vett.*, mun- *FE*). 13,142. 37,44 -ium vice sucina gestantibus. VAL. FL. 6,668 *de cingulo Veneris.* 8,18. SIL. 7, 657 qua laxa -ia crebro nudabant versu *pectus Cleadae.* 8,467 ut fulvo micat ignea gemma -i. 12,309. STAT. Ach. 1,329. QVINT. inst. 11,1,3 ut -bus et margaritis ..., quae sunt ornamenta feminarum, deformentur viri (RVFIN. Greg. Naz. orat. 9,4,3 *incongruum est* si aptetur viro -e [mun- *OC*] muliebre). IVV. 2,85 *molles* toto posuere -ia collo. TAC. ann. 16,31,1. SVET. Galba 18,2 -e margaritis gemmisque consertum ad ornandam Fortunam ... secreverat. PAVL. dig. 34,2,32,7 legata (sent. 3,6,60 -bus [*codd. recc.*, mobilibus *L*] l.). TERT. cult. fem. 1,2,1 lumina lapillorum quibus -ia variantur. adv. Iud. 1 l. 40 feminarum. pall. 4,10. uxor. 1,4 l. 41 -ium pondera. ITALA gen. 38,18 (Lugd.) anulum tuum (*i. Iudae*) et -ae (*gr.* ὁρμίσκον, *Vulg.* armillam). PORPH. Hor. carm. 3,16,11sq. -i aureo (AMM. 23,6,84 *Persas* armillis uti -busque [mun- *V*] a. 24,4,5 sustulit in hoste prostrato a. colli -e Torquatus. HYG. fab. 73,2. VVLG. Ier. 4,30 cum ornata fueris -i [*hebr.* עֲדִי a.]). CYPR. hab. virg. 14 p. 197,20. 21 p. 202,3 nec brachia includat aut colla de armillis et -bus catena pretiosa. ANTH. 835,4 *Torquatus* abstulit aurati pretiosa -ia torquis (AMM. 14,1,3. AMBR. virg. 1,6,29 p. collo dependent -ia. *al.*). Ps. AMBR. pudic. 19 (Mercati, Studi e testi 12 [1904] p. 45) distinctorum -ium census (PAVL. NOL. carm. 25,45 variis d. -ia [mun- *var. l.*] gemmis). HIER. in Ezech. 16,11 p. 134[B] ex variis gemmis in pectus mulierum -e descendens. *al.* VVLG. Is. 3,19 torques et -ia et armillas. Os. 2,13 *Israel* ornabatur inaure sua et -i suo (*hebr. v. 15* חֶלְיָתָהּ). CLAVD. 26,627 gemmata -ia. *al.* AVG. in psalm. 61,11. EPIPHAN. Avell. p. 750,25 in ... -bus reges utuntur eo *sapphiro* ...; unde nonnulli vocaverunt eum -is ornatum. SALON. in prov. p. 976[A] ornamenta inaurium, -ium. CIL II 3387 gemmeum. *al.*

β *de ornatu bestiarum in collo praependente*: *equorum*: VERG. Aen. 7,278 aurea pectoribus demissa -ia pendent (*cf.* SERV. pro phaleris posuit. CLAVD. DON. Aen. 7,275 p. 45,21sqq.). STAT. Theb. 9, 689 sub pectore primo *equi* iactantur niveo lunata -ia dente (*sec. Lemaire de -i confecto ex dentibus aprorum formatis in modum lunae curvatae in cornua*). SVET. Cal. 55,3 *Incitato equo* -ia e gemmis *dedit.* GELL. 5,5,3 equitatum ... frenis, ephippiis, -bus, phaleris praefulgentem. APVL. Socr. 23 p. 173 si ex auro et argento et gemmis -ia variegata dependent. CLAVD. carm. min. 47,9 gemmata -ia. *cervorum*: OV. met. 10,113 demissa ... in armos pendebant tereti gemmata -ia collo. CALP. ecl. 6,43 rutilo ... -ia torque extrema cervice natant. *canum*: GRATT. 403 (*agitur de rabiei remediis magicis*) sacris conserta -ia conchis. *singulariter de ornamento collari ex pane parato*: OV. fast. 6, 347 quem *asinum* tu, diva, memor de pane -bus ornas.

b *sensu latiore de quibuslibet ornamentis pretiosis, margaritis, gemmis sim.* (*plur. tantum*): STAT. silv. 1,2,128 huic *Violentillae* Inda (uda *var. l.*) -ia Glaucum Proteaque ... quaerere iussi (*de margaritis*). APVL. met. 5,1,5 beatos illos, qui super gemmas et -ia calcant! (*antea*: pavimenta ipsa lapide pretioso caesim deminuto in varia picturae genera discriminantur). 5,6,5 quibuscumque vellet eas *sorores* auri vel -ium donare. 5,8,5 auro facto gemmosisque -bus onustas. 5,9,5. 7,6,4 pretiosissimis -ium et auro monetali zonis refertis incincta. CYPR. hab. virg. 13 p. 197,7 auro et margaritis et -bus adornatae. 22 p. 203,17 nec -ium ... quaerat ornamenta sed morum (*in lusu verborum ut* Ps. AMBR. pudic. 32 [Mercati, Studi e testi 12 (1904) p. 45]. RVFIN. hist. 8,12,5. *cf.* PRISCILL. can. 59 p. 134,15 ornatas ... non -bus sed conversatione). laps. 30 p. 259,14 pretiosa ornamenta et -ia laborata (elaborata *var. l.*). SOL. 52,64 Indici reges ... gemmas ... -ia (mun- *G*) habent. AMBR. in psalm. 118 serm. 17,30,2 gemmarum ... -ia (mun- *var. l.*) coruscantia. Tob. 6,23 p. 529,23 -ia nobilia. HIER. epist. 38,4,1 vidua ... -bus (mun- *L*, morosius *N*) ornabatur (VVLG. Is. 61,10 quasi sponsam ornatam -bus [*hebr.* כַּלָּיהָ] suis [*cf.* Ps. LEO M. humil. 17 p. 176[A] si ... ullis aliis -bus acquiescit ornari, nisi illis quae de thesauris sponsi per sancti spiritus pignus accepit]. *v. etiam l. 19 et 35*). 54,11,2 amorem -ium atque gemmarum. VVLG. iud. 8, 26 absque ornamentis et -bus (mun- *var. l., hebr.* הַנְּטִיפוֹת). Ezech. 7,20 ornamentum -ium suorum (*hebr.* עֶדְיוֹ). RVFIN. Adamant. 1,10 p. 23,4 aurum vel argentum atque omnia Aegyptiorum auferte -ia. apol. adv. Hier. 2,34 p. 613[A] sponsam ... -bus exornatam (GREG. TVR. glor. mart. 91). Greg. Naz. orat. 6,3,1 -ium (mun- *R*) munera. hist. 5,18,11 prophetissa ornamentis utitur et -bus (*O*, ornatibus *PF*) delectatur (*gr.* φιλοκοσμεῖ)? PRVD. perist. 3,22 fulva -ia (mun- *var. l.*) respuere. *al.* CONSVLT. Zacch. 1,19 p. 24,33 mulierum (*ad exod. 32, 2*). MART. CAP. 1,7 p. 8,10 auro ac -bus (mun- *βAγ*) inhiare. COD. Theod. 9,42,7 (= Iust. 9,49,7,1) quantum auri et argenti, vestium ac -ium (mobilium *Iust. in LCQ*). 10,18,2 pr. quisquis thesauros et condita ... -ia (mun- *S*, mobilia *HGE*) ... repperit. *al.* PALLAD. hist. mon. I 2 p. 256[C] reliquos *lapides* neptis tuae -bus (*gr. p. 23, 17 B.* εἰς κόσμον) deputare. PASS. Theclae Bb 18 p. 44,14 dedit -ia sua ostiario (*gr.* τὰ ψέλια, *Ca* virias, *Cd* armillas). *al.*

2 *in comparatione et translate* (*cf. l. 29; sing. l. 49. 60. 62. 64. 75. 76. 77. 78. 79. 81. p. 1419,2*): APVL. mund. 29 hoc ornamentum ⌊et ut⌋ (⌊ ⌋ *codd. plerique*, et *F*, et velut *Thomas*, velut *Hildebrand*) -e κόσμος rectissime Graeca lingua significat. TERT. nat. 1,12,15 (*de religione Romanorum*) ille imaginum suggestus (*sc. in signis*) et totius auri cultus -ia crucum sunt (*sim.* apol. 16,8). CYPR. hab. virg. 6 p. 192,11 illa (*sc. ignes, cruces sim.*) sunt carnis pretiosa -ia, illa corporis ornamenta meliora. IVVENC. 1,665 iactare -ia porcis (*e Matth. 7, 6* margaritas). AVSON. Mos. 72 sub undis adsimulant nostros imitata -ia cultus. AMBR. hex. 3,5,23 p. 74, 15 quid enumerem insulas, quas velut -ia plerumque praetexit? 3,12, 52 p. 94,22 serta pendentia velut quaedam speciosi ruris -ia. 3,12,52 p. 95,11 spectent singuli fidelium pulchra animarum -ia. patr. 10,41 p. 148,13 *sarmentum* ad verticem ascendens iugi quaedam colla vitium pretiosi palmitis vestit -i. in psalm. 118 serm. 4,5,2 si habeat in se verbi dogmata velut quaedam falerum -ia. 5,29,2 stellarum -ia (mun- *C*) HIER. epist. 52,13,3 (*de virtutibus*) nihil hoc -i (mun- *N*, munere *K*) pretiosius, nihil hac gemmarum varietate distinctius. 77,9,1 (*de morte Fabiolae*) pretiosissimum ... -e perdidimus. in Ier. 1,14,2 (*loq. deus*) legis tibi ornamenta et verborum distribui -ia (mun- *var. l.*). *al.* VVLG. cant. 1,9 collum tuum sicut -ia (mun- *var. l., hebr. v. 10* חֲרוּזִים). *cf.* RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 154,2 *ad loc.*: cervix eius tam decora sit reddita quasi -ium redimiculis adornata). 7,1 iunctura feminum tuorum sicut -ia (mun- *var. l., hebr. v. 2* חֲלָאִים). RVFIN. Basil. hom. 2,3 exornes eam *animam* et excolas omnibus virtutis pietatisque -bus (PETR. CHRYS. serm. 115 p. 516[A] non compta moribus, non -bus ornata virtutum). hist. 5,1,35 vincula sua -ia (*gr.* κόσμον) pretiosa ducebant. Orig. in gen. 8,1 p. 77,17 mysteriorum pretiosa -ia. Orig. in exod. 9, 4 p. 242,27 ista ... pars *intellectualis* in nobis velut quidam pontifex exornetur ... -bus pretiosis. Orig. in cant. 2 p. 156,17 -e cervicis ecclesiae oboedientia Christi est (*cf.* 2 p. 156,26 istud oboedientiae -e). *al.* PRVD. perist. 2,305 hoc est -e (mun- *var. l.*) ecclesiae. PAVL. NOL. carm. 19,489 virga crucis ... spoliata -i. 21,75 virtutum varias ut viva -ia gemmas. 24,813 sapientiae -e. AVG. discipl. 2,2 praecepta multa tanquam multas gemmas et pretiosa -ia. VICTRIC. 29 aeternitatis. VITA Hil. Arel. 2 l. 12 vitae illius pretiosissimum -e. COMPVT. Carth. 1,9 p. 285,15 ut horum circulorum veritas in omnibus suis ornata -bus ostendatur (*cf. inscriptionem libri secundi*: omnia ornamenta ... circulorum). GREG. TVR. Thom. p. 101,1 cuius *regis caelorum* thalamum

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

immensis -bus (mun- *P*) splendet. CE 1560 B (= INSCR. christ. Diehl 98 c), 4 -e pium. *al.*

parecheses c. mores: *p. 1418, 20 et 71, c.* munera: *p. 1418, 36. cf. Onom.*

monima. *fortasse vocabulum Ibericum pateram sacram significans esse conicit Huebner, Ephem. epigr. VIII p. 418*: INSCR. Ephem. epigr. VIII p. 417 n. 147 (*in manubrio paterae, Tarracon. saec. I*) Stenionte deo Docilico [An] Annidio gente -am (*sc. dedit*). n. 148 Congio Viscico -am. *cf. Onom.* *Lumpe.*

monimen, -inis *n.* *a* monere.

i. q. monitio: PRISC. gramm. II 126, 4 i habent correptam, ut moneo mones -n, . . . regimen, . . . tegimen, . . . specimen.

moniment- *v. s.* monument-.

monimerium, -ī *n.*, μονημέριον. *cf.* monemerum *p. 1405, 82. i. q. sollemne per unum diem agendum*: IVLIAN. epit. novell. 98 quarta *die* . . . ea *processio*, quae -um dicitur . . . celebrandum est *a consulibus* (*Novell. Iust. 105, 1 τὴν τοῦ λεγομένου μονημερίου, vers. authent.* quod dicitur totius diei).

monimeron *v. s.* monemeron (*p. 1406, 3*).

[**monit** *v. s.* morimal.]

monita, -ōrum *n. v. p. 1412, 62.*

***monitio,** -ōnis *f.* *a* monere. *de notione*: PAVL. FEST. p. 196, 7 obiurgatio post turpe factum castigatio, -o vero est ante commissum. GLOSS.[L] V Aa m 475 eruditio seu decantatio. GLOSS. παραίνεσις, ὑπόμνησις. *quae graece respondent v. l. 34. 54. 56. 63. 66. 67. 76. adde* CASSIOD. hist. 5, 43, 10 (*Theodoret. 2, 29, 10 ὑποθήκαις*). *leg. inde a* CIC. (*l. 34*), LIV., SEN. (*cui soli vox familiarior est semper plurali numero, qui alias rarius usurpatur*); *poetis deest (ut dactylico metro non conveniens).*

i. q. actus monendi, admonitio, praeceptum, saepe i. q. reprehensio vel praemonitio (sc. ne iniqua fiant, ut l. 34. 36. 38. 47. 60. al.), interdum i. q. institutio (l. 46. 53. 59. 68. 70) sim. (*monentur homines*):

A *generatim* (*de parte quadam philosophiae moralis l. 39 sqq.*):

1 *nude positum*: CIC. Lael. 89 ut -o acerbitate, . . . ut obiurgatio contumelia careat (*cf.* AMBR. off. 1, 22, 99 -o sine asperitate, hortatio sine offensione). LIV. 45, 19, 7 ni . . . amici prudens -o velut frenos animo eius . . . imposuisset (*cf.* APVL. met. 5, 6, 3 seriae. 8, 16, 1 salubri. *v. et l. 62*). SEN. clem. 1, 16, 3 -bus et verecundia emendare ac docere *discipulos.* benef. 1, 15, 2 nostras. epist. 89, 13 locum, qui -es continet, sustulit *Ariston.* 94, 12 contraria -bus tuis fama. 94, 21 consolationes dicas supervacuas et exhortationes; atqui non sunt supervacuae, ergo ne -es quidem (*antea*: praecepta). 94, 24 -es admotae gravibus vitiis. 94, 39 putemus non proficere leges: non ideo sequitur, ut ne -es quidem proficiant. *ibid.*: consolationes . . . dissuasionesque et adhortationes et obiurgationes et laudationes: omnia ista -um genera sunt. 94, 55 crebris. COLVM. 11, 1, 6 *agricolarum peritissimorum* -bus . . . rusticationis . . . consequatur scientiam. FRONTIN. strat. 4, 7, 38 -e (mun- *H*) consecutus est *eqs.* SVET. Aug. 89, 2 prout quique -e indigerent. AVR. Fronto p. 27, 6 v.d.H. (= p. 28, 23 N.) mihi . . . nullus metus huius -is erat. APVL. met. 5, 18, 4 omnium mariti -um . . . memoriam effudit. 11, 7, 1 -is ordinem *ab Iside imperatum.* TERT. Scap. 3, 5 (*ubi admon- falso edd., cf. Löfstedt, Krit. Bem. zu Tert. Apol. 1918 p. 47*). uxor. 2, 2, 2 hanc -em (motionem *NFR*[1], mentionem *A*). ITALA deut. 11, 2 (Lugd.) -em domini (*gr. παιδείαν, Vulg.* disciplinam; *antea*: praecepta, mandata). IREN. 4, 14, 3 sacrificia . . . et oblationes ⌊et -es⌋ (⌊ ⌋ *om. cod. Clerm., gr. νουθεσίας*). MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 4 p. 1240[A] *coniung.* lex. in Phil. 2, 16 p. 1213[C] *opp.* instantia. 2, 24 p. 1215[A] magno affectu et magna -e hoc adiunxit. FILASTR. 135, 2 ita docebat, ut . . . -e mulceret. SERV. Aen. 12, 611 in georgicis -bus. COD. Theod. 12, 1, 39 *syn.* hortatu. 13, 5, 16 pr. apparitione . . ., cuius -o hanc debet sollicitudinem sustinere, ut iudices . . . ab inlicitis tempestiva suggestione deducat. 16, 5, 7, 1 refrenari divina . . . -e. *al.* CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 36, 1 consiliis et -bus (ammon- *Rustic., gr. I 1, 1 p. 113, 13 παραινέσεσιν*) ecclesiasticis. EVSTATH. Basil. hex. 5, 5, 5 verbum -is (*gr. aliter*). SEDVL. op. pasch. 4, 19 *v. p. 1413, 10.* CASSIOD. hist. 6, 29, 2 paganorum dogmatibus atque -bus (*Sozom. 5, 16, 2 παραινέσεσιν*). PALLAD. hist. mon. I 9 p. 282[A] eius -bus acquiesces (*gr. p. 66, 2 B. τῇ ἐπικρίσει*). LEX Visig. 8, 4, 23 post -em (admon- *V*[2]. *postea*: commonitione). *al.*

2 *acced. structurae*: *gen. obi.*: COLVM. 11, 1, 30 menstrui cuiusque officii -o (*i. institutio*) ea, quae pendet ex ratione siderum. TERT. apol. 33, 4 ut illi -o (*F*, admon- *P*) condicionis suae sit necessaria (*antea*: hominem se esse . . . admonetur). ut: SVET. Tib. 18, 2 addita -e, ut . . . se . . . interprete . . . uteretur.

B *speciatim i. q. vaticinatio*: SVET. Nero 56 volebat . . . credi -e eius *imagunculae* futura praenoscere. CLEM. ad Cor. 55, 1 -i⟨bu⟩s acceptis tradiderunt se in morte (*gr. χρησμοδοτηθέντες*). FIRM. math. 5, 4, 3 deorum adsidua -e formati.

monito, -āre. *a* monere. [*sicil.* amunitari. *Rohlfs.*]

i. q. acriter monere (*v. Blomgren, Stud. Fortunatiana I 151*): VEN. FORT. carm. 5, 5, 23 quos *Iudaeos* . . . -bat saepe sacerdos, ut *eqs.* Mart. 2, 387 -at cunctis talem esse sequendum (*cf. Sulp. Sev. Mart. 25, 4* clamabat).

***monitor,** -ōris *m.* *a* monere. *scrib. compendio p. 1421, 9. v. et p. 1421, 21.* *de notione*: VARRO ling. 5, 94 quae ab scientia voca⟨n⟩tur aliqua ut praestigiator, -r, nomenclator. SCHOL. Ter. p. 115, 20 '-e' invitatore. SCHOL. Cic. Gron. p. 327, 3 (= GLOSS. V 659, 22) -r dicitur qui vel propria dicenti suggerit vel aliena. GLOSS. II 587, 44 qui alii memoranti dicit oblita. GLOSS. σημαντήρ, ὑποβολεύς. *quae graece respondent v. l. 34. 38. 55. 64. p. 1421, 18.* *discernitur* -r *et* minator *p. 995, 56. legitur inde a* TER., CIC., SALL., HOR. [*falso trad. pro* minoribus: GREG. TVR. Franc. 3, 13 (*cf. Bonnet, Lat. de Grég. 245, 7*). *dub.*: PS. CIC. in Sall. 4, 12 (memores *V*).]

is qui monet, suadet, docet (e. g. l. 17. 28. 29. 34), impellit, saepe is qui praemonet, ne iniqua fiant (e. g. l. 18. 21. 25): **I** *generatim*: **A** *monent animantes*: **1** *nude positum*: **a** *de hominibus*: TER. Haut. 171 ⟨tempust⟩ monere me . . . Phaniam, ad cenam ut veniat; . . . nihil opus fuit -e (SCHOL. *v. l. 1*). 875 hic adiutor meus et -r et praemonstrator Chremes. Phorm. 234 o Geta -r! CIC. Verr. II 3, 155 te -e an sua sponte venerat (*abl. absol. ut*: STAT. silv. 4, 7, 25 fido. VEN. FORT. carm. 3, 15, 16 ARATOR act. 2, 161. *cf. l. 79*). de orat. 2, 99 est . . . magis . . . -is non fatui quam eruditi magistri (*cf.* SEN. dial. 6, 9, 4 intempestivi [*praeced.*: si admoneatur]. ANTH. 198, 59 iners. HEGES. 1, 39 l. 29 improbis. ENNOD. opusc. 2, 72 p. 310, 2 sinistri). HOR. epist. 1, 18, 67 *v. p. 1411, 23.* 1, 20, 14 ridebit -r non exauditus. 2, 2, 154 tamen uteris -bus isdem? (PS. AVR. VICT. epit. 45, 6 probatis eruditisque). ars 163 iuvenis . . . custode remoto gaudet equis . . ., -bus asper. OV. trist. 3, 4, 13 *v. p. 1408, 28.* LIV. 24, 35, 5 ipse haud vanus praesens -r facile perpulerat, ut *eqs.* 45, 19, 8 -r . . . fidus (*cf. l. 16*), si decedi fide vidisset (*quae praecedunt v. p. 1419, 36*). SEN. epist. 94, 10 non desiderant manifesta -em, praecipienti dubia non creditur. 94, 72 stet ad latus -r (*alluditur ad usum l. 74 descriptum*). IVVENC. 3, 424 alius . . . -r pia iussa frequentet (*seq.* doctorum). MAR. VICTORIN. in Phil. 4, 8 p. 1231[A] ut non -r solum Paulus sit, sed etiam praebeat exemplum. AVR. VICT. Caes. 4, 1 *syn.* auctoribus. SCHOL. Cic. Gron. p. 320, 20 Lucullus secum habebat -es. HIER. Orsies. doctr. 25 *coniung.* doctorem (*item* RVFIN. Orig. in cant. p. 91, 12 B.). RVFIN. Orig. in cant. p. 92, 7 quotiens . . . aliquid . . . absque -bus invenimus. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 17, 33 -es (*Migne gr. 78, 1041[A] παραινέτας*). ARATOR ad Vigil. 30 *syn.* magistro. *al.* *in re militari fere i. q. imperator* (*cf. p. 1410, 33*): SIL. 8, 370 his *copiis* Scaurus -r *erat.* *in arte medica de adiutore medici*: CAEL. AVR. chron. 1, 5, 167 vocis exercitium musico -e (*qui gr. appellatur φωνασκός*) compositum (*cf.* 4, 7, 101 v. e. et perunctio adhibito -e).

b *de numinibus aut ventura praedicentibus (ut l. 41) aut hortantibus*: PLIN. nat. 3, 55 vates intellegitur potius ac -r *Tiberis fl.* (PANEG. 12, 18, 1 hospitis -r Aeneae. CLAVD. DON. Aen. 8, 45 p. 120, 2 benignus. 8, 60 p. 122, 28). SIL. 3, 219 -r Cyllenius. 4, 723 -r deus (IVL. VAL. 2, 26 p. 92, 3 accepto habitu, quem deus -r praemonstraverat [*cf. 2, 25 p. 91, 23* moneo in somnio]). CIL III 1032 (= INSCR. Dessau 3019) Iovi -i conservatorique . . . somno monitus (3228 [= INSCR. Dessau 546]). *de deo Christiano*: CASSIOD. in psalm. 150 p. 1056[A]. *de spiritu sancto*: CASSIOD. in psalm. 33, 5 -r spiritualis.

2 *c. structuris*: **a** *quid moneatur, indicatur gen.*: SALL. Iug. 85, 10 sumat aliquem ex populo -em officii sui. AMM. 14, 10, 14 utilium. HIER. epist. 39, 2, 8 humanae imbecillitatis. DRAC. laud. dei 3, 20 iustitiae -r, sed plus pietatis amator. **b** *qui moneatur, indicatur gen.* (*cf. l. 42*): AMBR. Abr. 2, 4, 18 conversus . . . ad aliquem -em sui. RVFIN. hist. 1, 2, 7 ⌊praeceptor . . . et -r⌋ illius . . . prosapiae (⌊ ⌋ *gr. διδάσκαλος*). *dat.* (*cf. etiam l. 36*): CLAVD. 26, 307 nec vobis fortis -r, mihi cautior.

B *monent res* (*cf. l. 65*): AVIEN. Arat. 1495 *colorem lunae* perpende oculis, ipso -e dierum signa tene! EPIST. pontif. 286, 1 Migne 20, 470[A] regularum hunc librum quasi didascalicum atque -em . . . insinuare.

II *speciatim*: **A** *is qui alicui dicenda aut agenda subicit*: CIC. div. in Caec. 52 hunc librum . . ., quem -r tuus hic tenet; qui si te recte monere volet *eqs.* QVINT. inst. 6, 4, 9. *in re scaenica i. q. ὑποβολεύς* (*cf. l. 3*): FEST. p. 138, 29 -es . . . qui monent histriones in scaena sed etiam ubi adiciuntur ⟨libri dicuntur⟩ (*add. dubitanter Lindsay, Gloss.*[L] *IV 200 coll. Paulo*) commentarii (*ad l. 59 ?*). CIL III 3423 genio collegio (*sic*) scaenicorum . . . Secundus -r d(onum) d(edit). *fortasse huc pertinet*: CIL IV 3905 Conopi manuductori (*cf. p. 337, 75*) et Clementi -i fratri. *i. q. nomenclator* (*cf. l. 1*): CIC. Mur. 77 quid quod habes nomenclatorem? . . . per -em appellandi sunt *cives.* VAL. MAX. 8, 7 ext. 16 ut sine -e exercitum salutaret *Cyrus* (PLIN. paneg. 23, 1 quod equestris ordinis decora honore nominum s. -e signares).

B *i. q. paedagogus, custos, comes, rector* (*quid moneatur, indicatur genetivo l. 77. 79; ad rem cf. Blümner, Privataltertümer 310*): SEN. epist. 94, 8 -em non desiderabit ad singula (*eqs.*), . . . haec paedagogus puero . . . praecipit. STAT. Theb. 12, 205 virginei custos -rque pudoris. silv. 5, 2, 51 disce puer, nec enim externo -e petendus virtutis tibi . . . amor. 5, 3, 147 pubes te -e regi. AMBR. Abr. 2, 6, 27 -es alicuius sermonis ([*ibid.*: praeceptores]. Cain et Ab. 1, 5, 14 *voluptas* pollicetur sine paedagogo disciplinas, sine -e sermones). Iob 1, 7, 21 adulescentia . . . fastidiosa -bus. EVGRAPH. Ter. Andr. 192 'magistrum' dicit -em (*cf.* Phorm. 72, *ubi add.* custodem). ENNOD. opusc. 6, 4 p. 402, 25 -is officium. 6, 13 p. 406, 14 sollicitudo -is. *de angelis tutoribus*:

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

RVFIN. Orig. in num. 24, 3 p. 231, 25 utrum . . . peccaverint homines . . . -um custodumque negligentia.

C *in re agraria i. q. praefectus operariorum* (*cf. Marquardt-Mau 154*): COLVM. 1, 9, 4 et in turba et sub -e vinitor opus facere debet. 1, 9, 7 praeeuntis -is diligentiam. VLP. dig. 33, 7, 8 pr. praepositi operariis . . . villici et -es (*cf.* PAVL. sent. 3, 6, 35).

D *in re sacra i. q. praecentor, qui praeit verbis* (*cf. Marquardt, Staatsverw. III 178*): CIL I² 782 (= INSCR. Dessau 902. *Tusculi*) aed(ilis) lustr(alis) mon(itoris) sacr(orum). XIV 2580 (= INSCR. Dessau 3152. *in agro Tusculano*) aedilis, -r, augur, praef(ectus) sacror(um). *sim. in cultu christiano* (*cf. F. J. Dölger, Antike u. Christentum II 241 sqq.*): TERT. apol. 30, 4 Christiani . . . sine -e, quia de pectore oramus, precantes sumus.

E *in negotiis publicis: i. q. exsecutor pecuniarum*: COD. Theod. 1, 10, 2 palatini -es frequentissimi ad profligandos largitionales titulos iudicibus . . . adsistant. *i. q. iudex*: PALLAD. hist. mon. I 1 p. 254A numquam sit alter -r talis, qui addici iubeat libidini castitatem (*gr. p. 19, 8 B.* δικαστής).

v. Onom.

f. **monitrīx,** -īcis. *de scriptura*: PROB. inst. gramm. IV 128, 12 quaeritur, . . . qua de causa monitor et -x per i litteram scribuntur (*cf. K. Meister, Zeitschr. f. vergl. Sprachf. 45, 1913, 183 sqq.*). [-etrix *loco dub.* PLAVT. Truc. 501 *Buechelerum secuti legunt Leo, Lindsay, Enk, ubi* emonet ruria *trad.; cf. quae disseruerunt de hoc l. C. F. W. Mueller, RhM. 55, 1900, 312 sq., Ernout et Enk ad l.*]

de bestia praemonente: NEPOTIAN. 1, 3, 5 Sertorius . . . albam cervam habuit, quam persuasit barbaris -em sibi esse (*cf. Paris 1, 2, 4* ab ea se quaenam aut agenda aut vitanda essent . . . admoneri).

deriv.: monitorius.

monitōrius, -a, -um. *a* monitor. [*falso trad.*: PASS. Theclae A 33 p. 88, 4 accepto -o (aecepta munitura *coni. v. Gebhardt*).]

i. q. ad monendum aptus: de fulminum genere: SEN. nat. 2, 39, 2. 4 (*v. vol. IV 438, 41 sqq.*). 2, 49, 1 -a *f.*, quibus docetur, quid cavendum sit.

n. sing. ˟**monitōrium,** -ī *pro subst. i. q.* ὑπόμνημα, *commentarius*: DIG. tit. libr. 27, 2 Callistrati edicton -on βιβλία ἕξ (*cf.* CALL. dig. 2, 6, 2 ad e. -um. 3, 5, 28 edicti -i. *al.*). *titulus postea a librariis falso intellectus esse videtur* (*cf. vol. V 2, 70, 24 sqq. et v. Kotz-Dobrž, RE suppl. III 226 sq.*).

monitum, -ī *n. v. p. 1412, 62. cf. et s.* monumentum.

˟**monitus,** -ūs *m. a* monere. *scrib.*: MONꝉV: CIL XIII 11817. *compendio* m(onitu): CIL X 205. *de usu formarum*: SERV. Verg. Aen. 10, 689 et 'hos -us' dicimus . . . sed a quarta declinatione nec singulari dativo utimur nec plurali. *legitur saepissime abl. sing.* -u *inde a* CIC.; -o: GREG. M. epist. 11, 10 p. 272, 4 (*cf. Norberg, In reg. Greg. M. stud. crit. II 130*). *v. et p. 1422, 36. in lapide*: CIL VI 2232 (*litt. bonis*) Bellonae . . ., cuius -o hasta . . . dicata est. *inde a* VERG. Aen. 7, 102 *et* OV. *nom. et acc. plur.* -us (*metro dactylicorum saepe commodiores quam monita*). *ad locos apud Neue-Wagener I³ 646 citatos adde: nom. plur.*: VAL. MAX. 1, 6, 11 VAL. FL. 4, 187 SIL. 5, 75. 8, 112 STAT. Theb. 5, 645. 10, 593. 723 PANEG. 8, 15, 2 CLAVD. 17, 157. 26, 229. *acc. plur.*: OV. fast. 1, 227 (?). PHAEDR. app. 6, 7 SIL. 5, 186. 9, 133 STAT. Theb. 1, 492. *al.* APVL. met. 5, 3, 1 Socr. 19, 163. *al. formae rariores: acc. sing.* -um (*possit ad p. p. p.* monitum *referri*): IVL. VAL. 1, 4 p. 6, 3 MAXIMIN. c. Ambr. 115 EVGRAPH. Ter. Andr. 293 p. 29, 6 CARM. de resurr. 61. *nom. sing.* -us: THEOD. MOPS. epit. in psalm. 49, 21a ad p. 332, 1. 3 (*gr.* παραίνεσις, *cf. p. 1422, 28*). *gen. sing.* -us: COD. Iust. 1, 12, 6, 2 (*a. 451*). *graece respondet* παραίνεσις (*l. 57. p. 1422, 28*).

I *i. q. actio monendi, admonitio, praemonitio* (*sc. ne iniqua fiant, p. 1422, 14. 21. al. et* SIL. 8, 112 SVET. Aug. 94, 8), *fere i. q. institutio* (*p. 1422, 17, cf. p. 1422, 29*), *commemoratio* (*p. 1422, 38*):

A *abl. alicuius* -u *i. q. aliquo auctore* (*sc. moveri ad aliquid agendum; acced. pron. pers. l. 72. 80; nude ponitur l. 76 sqq., c. praepos.* ex *l. 77. p. 1422, 4*): 1 *deorum* (*fatorum l. 73*): CIC. div. 2, 86 Fortunae (*bis*). VERG. Aen. 6, 533 -u divom (OV. Pont. 3, 4, 113 di, quorum -u sumus eventura locuti [LIV. 5, 51, 6. 7, 6, 2. 39, 13, 9 VAL. MAX. 1, 7, 3. *al.* CIL XIII 7360 *s. II*ex.]. *cf.* OV. epist. 15, 17 divino [APVL. met. 11, 14, 3 CIL IX 949]). OV. met. 3, 127 Tritonidis. 13, 216 Iovis (LVCAN. 9, 545. AVIEN. Arat. 3 *coniung.* imperio, *antea*: auspice . . . Iove). fast. 1, 499 Carmentis. 3, 313 (*Faunus:*) magna petis nec quae -u tibi discere nostro fas erit (*cf.* LIV. 1, 19, 5 eius *Egeriae.* APVL. met. 11, 6, 1 [*regina caeli:*] meo). 3, 802 Parcarum. VAL. MAX. 8, 15, 3 Apollinis (*cf.* SEN. Oed. 719 Phoebi). VAL. FL. 4, 27 Iunonis. TAC. hist. 1, 22, 3 fatorum. 4, 81, 1 Sarapidis dei (*postea*: eodem deo auctore). *al. dei christiani*: IVVENC. 1, 160 AVG. civ. 1, 10 p. 19, 11 D. *al. nude ponitur*: CIL VII 98 Iovi . . . Calpurnius . . . -u. XII 659 sive voto sive visu sive -u posuit. ex -u: ARNOB. nat. 2, 68 p. 103, 11 Apollinis. CIL XIII 7356 ⟨ex⟩ moni⟨tu⟩ dei. XIV 38 (= INSCR. Dessau 4115) deae.

2 *hominum: generatim*: VERG. Aen. 9, 499 Ilionei. OV. ars 2, 427 nostro (*cf.* 2, 428 meo. SIDON. epist. 3, 2, 2 tuo). epist. 17, 115 -u nutricis amaro. LIV. 22, 1, 17 decemvirorum. VAL. FL. 1, 184 ducis imperiis . . . -uque (STAT. Theb. 5, 555. 10, 387). TAC. ann. 4, 22, 2 principis. APVL. met. 2, 31, 4 -u famuli mei, qui noctis admonebat. *al. haruspicum, vatum*: LIV. 1, 31, 4 seu voce caelesti . . . seu haruspicum -u (25, 16, 3. 25, 17, 3 TAC. ann. 11, 15, 1 PLIN. epist. 9, 39, 1). 7, 27, 1 *librorum Sibyllinorum.* ACT. lud. saec. Sept. Sev. 1, 8 vetustissimae v⟨ati⟩s. *al. sanctorum*: INSCR. christ. Diehl 3487 A, 8. ex -u: HYG. fab. 20 Phinei.

3 *prodigiorum*: VAL. MAX. 1, 7 ext. 1 cuius (*sc. iuvenis in somniis visi*) -u (*cf.* AMM. 25, 10, 16 -u cuiusdam somnii . . . praescisse).

B *usu generali*: 1 *de admonitionibus divinis homini datis:* VERG. Aen. 4, 282 attonitus tanto -u imperioque deorum (OV. met. 7, 600. fast. 3, 167 occultos -us. VAL. MAX. 1, 6, 11. STAT. Theb. 10, 188 magna d. mandata . . . -usque verendos. COLL. Mos. 15, 2, 6 qui sub obtentu et [ex *Krüger*] -u d. quaedam enuntiant. CARM. de resurr. 61 ultra -um *dei* [*cf. 66* mandata]. *cf.* SEN. Oed. 239 -u caelitum iussus. PLIN. paneg. 76, 7 revereri . . . numinum -us). 7, 102 responsa . . . Fauni -usque silenti nocte datos (STAT. Theb. 5, 645). OV. met. 2, 103 finierat -us *Phoebus* (fast. 1, 227). VAL. FL. 4, 523 *Iovis* (STAT. Theb. 7, 13. CLAVD. 15, 217 I. arcanos -us mandataque). PHAEDR. app. 5, 7 *Phoebi* (*cf. p. 1421, 73*). VAL. FL. 1, 231 cui genitor tribuit -u (*i. institutione*) praenoscere divom omina. STAT. Theb. 1, 492 *syn.* oracula Phoebi. 3, 304 fatorum (11, 149 fati). APVL. met. 5, 3, 1 -us . . ., voces informes, audiens. 11, 19, 2 visu deae -uque (*postea*: imperiis). CLAVD. 26, 229 monstra deum -usque sinistri. AVG. civ. 15, 7 p. 67, 22 D. *syn.* admonitione. *al.*

2 *hominum* (*dei monentis deam l. 32*): a *vatum*: VERG. Aen. 4, 465 vatum praedicta . . . terribili -u horrificant. OV. epist. 16, 239 *seq.* praemonuisse. met. 13, 723 futurorum . . . quae . . . fideli . . . Helenus -u praedixerat. VAL. FL. 5, 127 Phinei. STAT. Theb. 10, 593 *coniung.* consilia. 10, 723 Ach. 1, 32. *al.* THEOD. MOPS. epit. in psalm. 49, 21c ad p. 332, 1—3 hinc iam inchoatur -us profetae (*l. 1* παραινέσεως). b *aliorum* (*magistrorum sim. l. 31. 33. 35. 37. cf. l. 51*): VERG. Aen. 10, 396 Arcadas accensos -u. OV. ars 3, 750 meos. met. 8, 210 *Daedali.* PERS. 1, 79 hos pueris -us patres infundere . . . cum videas. VAL. FL. 1, 475 acres. *al.* STAT. Theb. 3, 703 *coniung.* iussa verenda. 9, 834 maestam -u Latoida duro increpat *Mars.* silv. 2, 2, 113 volvit -us, quos dat Gargettius auctor (*i. Epicuri* κυρίας δόξας. *cf.* CLAVD. 17, 157 Pythagorae). IVV. 14, 228 laevo -u pueros producit avaros. PANEG. 4, 29, 3 exercitus . . . -u (-o *M*) regis, opere iuvas *eqs.* IVL. VAL. 1, 4 p. 6, 3 secundum -um *Nectanebi.* AVSON. 322, 70 p. 264 P. pueros molli -u et formidine leni pellexi. AMM. 16, 7, 9 *lector* hoc -u recordetur *eqs.* MAXIMIN. c. Ambr. 115 per adsiduum -um interveniente correctione. HEGES. 2, 9, 1 post sobrios -us (*antea*: post consultationem). MART. CAP. 5, 436 *syn.* praecepta. EVGRAPH. Ter. Andr. 293 p. 29, 6 conclusit per mandatum et -um. VEN. FORT. carm. 3, 7, 6 doctior hic *Paulus* -u (*i. in docendo, cf. ibid. 8* quos docet iste stilo).

3 *rerum, animalium* (*l. 45. 46. 49. 50*): a *prodigiorum*: LVCAN. 1, 588 -us errantis in aere pinnae (*i. avis. cf.* STAT. Theb. 7, 404 ferunt diros -us volucresque feraeque *eqs.*). PLIN. nat. 2, 24 fulgurum -ūs (*cf.* SIL. 5, 75 heu vani -us frustraque morantia Parcas prodigia [*antea*: tonitru, fulmina]. TAC. hist. 1, 3, 2 fulminum [*coniung.* prodigia, praesagia]). VAL. FL. 1, 29 pecudum . . . terrifici -us. TAC. Germ. 10, 2 equorum . . . praesagia ac -us experiri. b *aliarum rerum*: STAT. Ach. 2, 163 *Chiron* -us . . . sacrae sub pectore *Achillis* fixit iustitiae. AVSON. 317, 12 p. 18 P. tu *deus* mites legum -us . . . impertis. HEGES. 4, 4, 2 qui . . . non sedulo verborum -u flectuntur. PS. VEN. FORT. Med. 3, 8 cum crebrius ad templorum oracula fidei -u promulgante discurreret.

II *i. q. actio, petitio* (*cf. p. 1412, 55*): COD. Iust. 1, 12, 6, 2 defensor ecclesiae . . . personam decenter sine ullo incommodo -ūs . . . praesentet; cum autem monitus fuerit *eqs.*

homoeoprophora: *l. 10. 16. 21. 37. 41. p. 1421, 72.*

Buchwald.

monna, -ae *f.* [*ex* nonna *dissimilatione ortum, v. Niedermann ap. Schopf, Die konson. Fernwirkungen 1919, 115 sq.*]

vox blandientis: CIL IX 3215 (= INSCR. Dessau 8443) Caeciliae Festivae coniugi carissimae -ae.

deriv.: monnula.

monnula, -ae *f. a* monna *deminutive.*

vox blandientis (*cf. Niedermann l. l. 60 c. p. 116*): CIL VI 27009 (= INSCR. Dessau 8543) Sulpicia Parthenopae Fructuosae alumn(a)e suae b. m., qu(a)e vixit annos VIIII m. II d. XV, quae supra -am suam supravixit dies XXII.

mono *cf. gr.* μονο- *in compositis.* GLOSS. V 415, 10 -o . . . apud Graecos solum est.

monobelis *v. s.* monobilis (*p. 1423, 17*). *R.*

monobibl(i)on, (-ī) *n.*, μονόβιβλον, μονοβίβλιον. NOT. Tir. 114, 43 -ia (*Schmitz*, -a *Kopp*, -bilia *trad., cf. infra l. 78*). *i. q. liber singularis* (*cf.* monobiblos *l. 79*): HIER. epist. 33, 4, 4 *Origenes scripsit* in Lamentationes Hieremiae tomos V, item -a, Periarchon libros IV *eqs.* (*affert hunc locum* RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 20 p. 599C item, inquit *Hieronymus*, -a [-bilia *cod. Vat. lat. 343*, -ia *edd. vett.*]).

monobiblos, (-ī) *m.*, μονόβιβλος. -bybl- *l. 83. i. q. liber singularis* (*cf. e. g. Birt, Kritik u. Hermeneutik 294. Henriksson, Griech. Büchertitel in d. röm. Lit. 50 sqq.*): PROP. 1 tit. incipit -s Propertii *eqs.* (*AF, sim. al., decst in N; testatur* MART. 14, 189 tit. -os [-byb- *TX*] Properti). 4 subscr. (*cod. D*) Propertii . . . -s liber feliciter explicit.

[Reichmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

monobilis, (-e). *ortum esse vid. ex gr.* μονόβολος, *v. Piechotta, ALL 1, 1884, 585; aliter Rönsch, ZöG. 32, 1881, 735 sqq.* (μονώβελος) *et Leumann, Adj. auf -lis 113 ('monubilis' a* moneo *derivatum, ad l. 10). scribitur* monub- *l. 6. 10.* munibul- *l. 6. 8. v. et l. 10.*

1 *i. q. monolithus*: ITIN. Burdig. p. 595, 3 sq. inde non longe ... sunt monumenta duo -es (monov- *V*, monub- *P*, munibulis *S*) mirae pulchritudinis facta: in unum positus est Isaias propheta, qui est vere monolitus (*P V*, munibulis *S*). SIDON. epist. 2, 2, 10 porticus ... magis rotundatis fulta collyriis (*sc. coluriis. v. vol. III 1743, 7*) quam columnis invidiosa -bus (*LN*, monub- *MV* [*v. l. 3*], munib- *C²*, volub- *T*, monolithis *Luetjohann; de notione non satis liquet*). VITA Caes. Arel. 1, 57 -es (*cod. 1c*, -e *H*, mobiles *vel* immobiles *al.*) arcas corporibus humandis aptissimas de saxis ingentibus noviter fecit excidi.

? 2 *transfertur ad viros bene vasatos, qui fortasse cum rebus monolithis comparantur*: LAMPR. Heliog. 8, 7 ut ex tota ... urbe atque ex nauticis -es quaererentur (*P*, -bol- *Σ*; onobelos quaererent *Lipsius, quasi asinino telo insignes, cf. Comm. 10, 9*; monobelis *i.* μονοβελεῖς *'qui telum habent' Salmas.*); sic eos appellabant (-bat *Σ*) qui viriliores videbantur (*cf. 8, 6* bene vasatorum hominum).

COD. Iust. 3, 43, 1, 4 quinque ludos, ton **monobolon,** ton condomonobolon *eqs. i.* μονόβολος *genus aleae, v. Hartke, RE Suppl. VI 529.*

monocentaurus *v. Onom.*

monocerōs, -ōtis *m.*, μονόκερως. *de script. et formis*: -cher- *saepius. sing. nom.* monucerus: PRISCILL. tract. 1, 11 p. 11, 17 (*cod. s. V/VI*). *ad* -us *cf. l. 44 et Not. Bern. 58, 11 (W. Schmitz, Panstenographicon I 1874 ind. p. 62)*. -on: EVCHER., ISID. orig. 12, 2, 12, GLOSS. *cf.* moneocron POL. SILV. *l. 50. gen.* -otis (*var. l.* -ontis): HIER. psalt. sec. Hebr. 78, 69 (*pars codd. pro plur.* -oton *sive* -onton, -ron). 92, 11. *acc.* -otem: PLIN., GREG. M. -on (*cf. nom.*): ISID. orig. 14, 3, 6 -on bestiam. *abl.* -ote: PHILIPP. in Iob 39, 9 p. 771^{B}. *plur. nom.* -otes: HIER. psalt. sec. Hebr. 37, 20 (-ontes *B²*). CASSIAN. *gen. v. l. 28. litt. graecis*: AVG. in Iob p. 618, 4 μονόκερως ... unicornis est (*sed* -os p. 618, 1. 26). CASSIOD. in psalm. 21, 23(22) 'unicornuorum'... quae *animalia* Graeci μονόκερως appellant.

de notione: PHILIPP. in Iob 39, 9 p. 770^{D} advertimus, quod ipsum sit rhinoceros quod et -os et Latine intelligatur unicornis *eqs.* (GREG. M. moral. 31, 29 p. 589^{D} rh. iste, qui etiam -os in graecis exemplaribus nominatur. p. 590^{A} rhinocerotem vel certe -em, scilicet unicornem [*affert Iob l. c.*]. ISID. orig. 12, 2, 12 -on id est unicornus eo quod unum cornu in media fronte habeat *eqs.* [*confund.* -os *c. rhinocerote Africano, quem describit Plin. nat. 8, 71*]. *cf. l. 59*). EVCHER. form. 4 p. 26, 1 (*ad psalm. 28, 6*) -on hoc est unicornis (*cf.* instr. 2 p. 157, 21 [*opp.* rinoceron ... gemina ... gestans cornua]). GLOSS.^{L} I Ansil. MO 297/8 -on. II Abav. MO 29 -os (-us *Goetz*): quadrupes unum cornu habens (V Aa M 483 in fronte. *cf.* Abba MO 27 -on: q. unicornis. *pendent ex* ISID. *l. c.*). *legitur inde a* PLIN. nat., ITALA.

i. q. bestia unicornis (*de definitionibus v. supra l. 35 sqq.; in enumerationibus animalium*: CASSIAN. conl. 16, 2, 2 p. 440, 6 *bestiae noxiae* ut sunt basilisci vel -es vel grypes. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 5 moneocron [*postea:* rinoceron]): 1 *de rhinocerote Indico a Ctesia primum descripto (v. Steier, RE XVI 1783, 23 sqq.)*: PLIN. nat. 8, 76 in India ... asperrimam ... feram -em, reliquo corpore equo similem, capite cervo *eqs.* (*cf. Megasthenes 715 F 27b Jac.* ἵππους ... μονοκέρωτας. *inde* SOL. 52, 39 ISID. orig. 12, 2, 12. 14, 3, 6). 2 *de genere quodam boum ferorum, ut vid.* (*cf. Brandenburg, RAC IV 844 sqq. s. v. Einhorn*): ITALA Iob 39, 9 (Philipp. in Iob *ad l.* p. 770^{D}, Aug. in Iob p. 618, 1. *al.* = Hier. interpr. Iob; *locum liberius affert* PRISCILL. tract. 1, 11 p. 11, 17) numquid volet -os servire tibi ...? (*gr.* μονόκερως, *Vulg.* rinoceros). HIER. psalt. sec. Hebr. 37, 20 (*Vulg. 36, 20 aliter. textu hebr. corrupto ut* 78, 69 [*Vulg. 77, 69* unicornium]). 92, 11 exaltabitur quasi -is cornu meum (*Vulg. 91, 11* unicornis). *huc spectant Eccl. l. 32 sqq.*

cf. Onom. *Reichmann.*

monochordos, (-on) *et* **-us,** μονόχορδος. NOT. Tir. 107, 16 -us (*restituit Schmitz ex* monochorius; *antecedit* symphoniacus).

i. q. una chorda instructus: SCHOL. Hor. ars 216 cithara -os (-cor- *plurr. codd.*) fuit.

n. pro subst. **monochordum,** -ī. *de instrumento quodam musico*: AVG. trin. 4, 2, 4$^{extr.}$ qui novit in regulari -o (BOETH. mus. 1, 27 de -i r. divisione [*cf. 3, 16 et 4, 5* partitio]). BOETH. mus. 4, 6 tit. -i netarum hyperboleon per tria genera partitio.

? **monochrōmatēa,** (-ōrum) *n. v. l. 77.*

monochrōmatus, -a, -um (-os, -on *l. 75*), μονοχρώματος. *i. q. uno colore pictus* (*cf. Blümner, Technol. IV 420*): PLIN. nat. 35, 15 secundam *picturam* singulis coloribus ⌊et -on⌋ (⌊⌋ e -o *B probante Urlichs*) *esse* dictam (1, 35, 5 de -is picturis). 35, 29 cum de iis pigmentis traderemus in metallis, quae -a (*Mayhoff coll. 35, 56*; monochromatea *h* [?], *edd. vett.*, mox neogrammatae *B*, *an* monogrammata? *Mayh.*) a genere (*Mayh.*, genera *trad.*) picturae vocantur.

n. plur. pro subst. **monochrōmata,** -ōrum: PLIN. nat. 33, 117 cinnabari veteres quae etiam nunc vocant -a pingebant. 35, 56 qui -is (*T Sillig*, -a *d* [?] *h*, *edd. vett.*) pinxerint. 35, 64 *Zeuxis* pinxit et -a (*B*, -tas *rell. codd.*) ex albo.

monochronos (*pro fem. p. 1424, 3. 5*), -on, μονόχρονος. *i. q. spatium unius temporis habens*: MART. CAP. 9, 982 -on ... dicitur tempus etiam cum longa ponitur, quae duo tempora recipere consuerit *eqs. ibid.* elationem ... quae -os esse dicatur (*seq.* positionem dichronon habere monstrat). EXPLAN. in Don. gramm. IV 533, 24 brevem *syllabam* -cronon, longam dicronon appellamus.

monoclitos, -on, μονόκλιτος. *i. q. unam tantummodo formam declinationis habens, indeclinabilis*: *n. pl. pro subst.*: FRG. Bob. gramm. V 564, 27 posteritas formas *quartae declinationis generis neutri* inter -a posuit (*cf. p. 1427, 71 sq.*).

monoclōnos, -on, μονόκλωνος. *i. q. uno tantummodo caule instructus*: *de herba artemisia* (*cf. Plin. nat. 25, 74 h. a.* simplici caule. *Ps. Diosc. Vind. 3, 113 p. 125, 6* ἀρτεμισία μονόκλωνος): PS. APVL. herb. 10 l. 1 PS. THEOD. PRISC. add. p. 354, 1 GLOSS. III 552, 7 sqq. (*v. etiam vol. II 682, 14 sqq.*). *huc pertinere videtur* GLOSS. III 540, 58 molonos (568, 40 monolus) id est serpillu maiore.

monocnēmos (*pro fem.*), -on, μονόκνημος. PETRON. 83, 2 Apellis *tabulam*, quam Graeci -on (*Scaliger*, μονόκνημον *Buech.*, monocremon *L*) appellant (*i. 'uno crure fulta ut cursor [cf. p. 1426, 79 et l. 33]' explicat Ernout ad l., 'quae unum tantummodo crus spectandum exhibet' Maaß, ÖJh. 11, 1908, 32 sqq.*).

monococcus, (-a), -um, μονόκοκκος. *i. q. unum tantummodo granum habens*: DIOSC. 2, 71 unum *genus ziae* -um est, qui unum granum habet (*gr. 2, 89* ἁπλῆ [*opp.* δίκοκκος]).

monocoetium, -ī *n.*, μονοκοίτιον. *i. q. lectulus secubantis* (*cf. Heraeus, Kl. Schr. 178³*): SORAN. p. 40, 21 naucella pensilis sit ita ut ... *infans* moveri incipiat vel certe -o (-cet- *trad.*) duobus in divexum pedibus fulto huc atque illuc exagitari.

monocōlos (*pro fem. l. 30*), -on, μονόκωλος. *t. t. metricus i. q. unius metri tenore compositus*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 160, 33 prima *Horati* ode -os (-cul- *A*) id est unius metri qualitate composita (SERV. gramm. IV 468, 18. SCHOL. Hor. p. 2, 6 -os ... hoc est cantus unimembris [p. 4, 8]).

m. pl. **monocōlī,** -ōrum. *de genere cursorum singulis cruribus prosilientium* (*cf. l. 16 et p. 1426, 79*): PLIN. nat. 7, 23 hominum genus, qui -i (monosceli *R²*) vocarentur, singulis cruribus, mirae pernicitatis ad saltum (*inde* GELL. 9, 4, 9 -i [-culi *plurr. codd.*, -coli *N*, menocoli *X*] singulis cruribus saltuatim currentes. SOL. 52, 59 [-cul- *var. l.*]).

monocontia, (-ōrum) *n.*, μονοκόντια. *genus telorum Isaurorum*: IVLIAN. epit. novell. 79, 304 spathas vel gladios ... aut lanceas vel quae ab Isauris -a (*Novell. Iust. 85, 4* monocopia, *gr.* μονοκόντια) dicuntur (*cf. Grosse, Röm. Militärgesch. p. 333 adn. 7*).

monocopia, (-ōrum) *n. v. l. 40.*

monocrēpis, (-īdis) *m.*, μονοκρηπις. HYG. fab. 12, 1 -is id est uno pede calciatus.

monoculus, (-a, -um). *e* μόνος *et* oculus *coaluit.* [*it. merid.* minorchio, *tarent.* minuecchie. *Rohlfs.*]

i. q. altero oculo orbus, unoculus (GLOSS. III 252, 67 μονόφθαλμος -us luscus): MYTHOGR. 1, 217 *Anchises* afflatus est fulmine oculoque privatus; us enim erat.

monōdēs, (-es), μονώδης. *i. q. per unum diem vigens*: ALEX. TRALL. 1, 23$^{extr.}$ facit ... ad fervores, qui in ventre fiunt, mox in initio antequam -es (*in marg.*: i. unius diei) fiant. *cf.* monoemeros.

monōdia, -ae *f.*, μονῳδία. *de notione*: ISID. orig. 6, 19, 6 cum ... unus canit, graece -a, latine sicinium dicitur ([*opp.* bicinium, chorus]. *inde* GLOSS. I 303). GLOSS. V 118, 1 -am longum carmen.

i. q. pars dramatis uni soli actori mandata: DON. Ter. Hec. 816 reliqua pars argumenti per -am narratur.

deriv.: monodiarius.

monōdiārius, -ī *m.* *a* monodia. *i. q. artifex, qui solus in scaena canit*: NOT. Tir. 107, 53 *post* Atellanus (-dar- *H*). *f.* **monōdiāria,** -ae: CIL VI 10120 (*s. I*) Heriae Thisbe -ae Ti. Claudi ... choraulae. 10132 Paezusae Caes. ser. -diar(iae).

monōdium, -ī *n.*, μονῴδιον. *i. q. monodia*: DIOM. gramm. I 492, 13 (= SVET. frg. 3 p. 12, 10) si quando -o agebat *artifex*.

monoecus, -ī *m.*, μόνοικος. *nomen herbae*: MARCELL. med. 36, 12 herbae -i drag(mam) I (*'on peut penser à* μόνοικος *épithète d'Hercule dans le sud de la Gaule et voir dans ce mot un terme grec de la région marseillaise' André, Notes de Lexicogr. Botan. Grecque 43*).

cf. Onom.

? **monoeidia,** -ae *f.*, μονοειδία. *i. q. uniformitas*: QVINT. inst. 11, 3, 44 cum illi virtuti (*sc. aequalitati*) contrarium vitium sit inaequalitas, huic (*sc. varietati*) quae dicitur μονοειδία (*Radermacher,* μονοείδεια *Halm,* μονοιδια *BH,* μονοειδής *P*) quasi quidam unus aspectus. *cf.* monoides.

monoēmeros, -on, μονοήμερος. *i. q. per unum diem vigens*: CAEL. AVR. diaet. pass. 42 ob quam celeritatem concurrentium signorum Graeci eandem passionem -uemeron vocaverunt, quod in unius diei spatio terminetur. ALEX. TRALL. 1, 89 collirion apocrion mediocriter -oymeron ([*gr. p. 13 P.* μονοήμερον]. *cf.* 1, 89$^{tit.}$ de colliriis apocrusticis quae -oymera [*gr. p. 11 P.* μονοημέρων] vocantur). 1, 96$^{extr.}$ ydarion aut -omerion (*p. 35$^{extr.}$ P.* τῶν μονοημέρων). *cf.* monemeron, monimerium, monodes.

[monofagium, -ī *n.* *vox depravata apud* PROB. gramm. IV 198, 1 *pro* homfagium (*v. vol. VI 3, 2865, 62*).**]**

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

*__monogamia__, -ae *f.*, *μονογαμία.* GLOSS. V 370, 46 -ae singularis nuptiae. *in tit. libr.*: TERT. monog. de -a (*affert* HIER. vir. ill. 53). *cf.* HIER. epist. 123 tit. 123, 17, 3.

1 *proprie i. q. matrimonium semel tantummodo initum*: TERT. castit. 1, 4 tertius gradus *sanctificationis* superest -a, cum post matrimonium unum interceptum exinde sexui renuntiatur (*opp.* virginitas a nativitate *et* virginitas a lavacro). 5, 4 qui de -a exorbitat. 11, 2 per sacerdotem de -a ordinatum (HIER. epist. 52, 16, 1 qui de -a s. est. ISID. eccl. off. 2, 5, 11 s. . . . aut de -a ordinatum aut de virginitate sanctum). 13, 1 -a apud ethnicos . . . in summo honore est. ieiun. 1, 4 -ae defensionem. monog. 2, 1 -ae disciplinam in haeresim exprobrant (4, 1). 3, 1 an onerosa -a. 4, 8 etiam in ipsis animalibus -a recognoscitur. 5, 5 -ae censura. 6, 4 tueris praeputiationem, teneris et -ae (12, 3). 7, 9 -ae debitores. 8, 1 -a et continentia. 12, 1 -ae iugo. 12, 8 si . . . suam habent episcopi legem circa -am (*cf.* 12, 9). *al.* virg. vel. 3, 5 ne multinubi scandalizentur, -a recusanda est? HIER. epist. 49 (48), 1 (= adv. Iovin. 1, 14) -am digamiae comparat et . . . digamiam nuptiis subicit. 54, 6, 1 si ambigeres de bono -ae. 123, 2, 1. 123, 12, 4. ISID. eccl. off. 2, 20, 5 propter -am.

2 *metonymice i. q. monogamus* (*cf. Bulhart, Tert. monog. praef. p. XXXVIII sq., Tertullian-Stud. p. 10 n. 20*): TERT. monog. 6, 4 digamia cum circumcisione esse orsus est *Abraham* et -a (monogamus R^3, *Dekkers*) cum praeputiatione. 6, 5 -ae (monogami *R*, *Dekkers*) Abrahae filius es sicut et praeputiati. 17, 4 idolis certe et [in] -a et viduitas apparent (*i. sacerdotes et monogami et vidui*).

monogamus, -ī *m.*, *μονόγαμος.* ISID. orig. 9, 7, 14 -us dictus quia uni tantum nupsit. *μόνον* enim apud Graecos unum dicitur, *γάμος* nuptiae interpretantur. GLOSS.[L] III Abstr. MO 19 unius uxoris vir. HIER. epist. 33, 4, 9 *affert in catal. scriptt. Origenis* de -is et trigamis omeliae II (*cf. Harnack II 2, 47 adn. 3. Bardenhewer II 176*). [*var. lect. dub. v. l. 22. 23.*]

i. qui semel tantummodo iungit matrimonium: TERT. monog. 5, 5 -um . . . Adam ([*opp.* integrum]. HIER. adv. Iovin. 1, 15 p. 254[B] primus A. -us, secundus agamus). 6, 1 -i parentes Adam et Eva. 8, 4 Petrum . . . -um praesumo per ecclesiam, qua (*i. quia*) super illum omnem gradum ordinis sui de -is erat collocatura (*cf.* 11, 7). 8, 10 *opp.* spadonem. 11, 1 episcopo (HIER. epist. 69, 3, 4. *cf.* ARNOB. ad Greg. 24 p. 436, 22 -os [*Morin*, non agamus *A*, modo rogamus *C*] antistites). 11, 7 unde -i in clerum? (*seq.* ordo . . . -orum). 17, 1 Isaac (HIER. adv. Iovin. 1, 5 *opp. Abraham* trigamus, *Iacob* quattuor uxorum). HIER. epist. 49 (48), 18, 5 (= adv. Iovin. 1, 15) ubi unus maritus exceditur, nihil refert, secundus an tertius sit, quia desinit esse -us. 69, 3, 4 *episcopi* iubentur -i in clerum adlegi (*respicit Vulg. I Tim. 3, 2 episcopum* unius uxoris virum). 123, 8, 2 *opp.* digamos. hom. Orig. in Luc. 17 p. 110, 12 -um et virginem (*opp.* digamus). *nota de Christo sponso ecclesiae*: TERT. monog. 5 *Christus* -us . . . unam habens ecclesiam sponsam. HIER. epist. 49 (48), 9, 2 Christum in carne virginem, in spiritu -um, quod unam haberet ecclesiam. 123, 11, 2 ut et primus Adam (*cf. l. 33*) in carne et secundus in spiritu -us erit.

monogenēs *et* **monogenitus** *v. Onom.*

monogramma, -tis (*l. 58; abl.* -te [*l. 63. 64*] *vel* -a [*l. 53. 61. 62*]) *et* **monogrammum**, -ī *n.* *cf.* monogrammus. *plur. deest.* *in tit. libr.*: HIER. de -a XPI. *de -e Christi in inscr. servato v.* CIL XIV suppl. Ost. p. 806. *cf.* CAES. AREL. reg. virg. 47 *et* 73 *-a Caes. Arel. in cod. Tur. impressum.*

i. q. signum complures litteras continens, quibus nomen aliquod significatur (*de re cf. Gardthausen, RE XVI 133 sqq.*): ALC. AVIT. epist. 87 p. 97, 4 signum -is mei per gyrum scripti nominis legatur indicio. *specialiter de -a Christi* (*cf. l. 53*): HIER. monogr. p. 195, 6 redactus . . . in -a id est quasi in unam litteram. 196, 4 describe -a. 196, 8 ista nota in -a electa est, ut *eqs.* 196, 11 ut in isto -a dicatur Christus. 198, 1 in nota id est in -a. 198, 21 quod superius de -a diximus. PAVL. NOL. carm. 19, 618 crux . . . eloquitur tamquam -e Christum. PRIMAS. in apoc. p. 884[C] in nota id est in -e, quod in hunc modum fit ☧. p. 885[A] superius in -a diximus (*opp.* soluti nominis digesta serie).

forma **monogrammum:** OPT. PORF. schol. carm. 8 pictura habet -um Christi (14 Christi -um rubrica depictum est. 19). CAES. AREL. in apoc. 11 p. 247, 22 *litterae* redactae . . . in -um et notam faciunt et nomen et numerum.

monogrammus, -a, -um, *μονόγραμμος.* [*e coni. dub.*: PLIN. nat. 37, 118 *v. vol. VI 2, 2170, 27.*]

i. q. umbra tantummodo delineatus neque coloribus absolutus: in usu non est nisi de animantibus debilibus ac vigore carentibus (*cf.* NON. p. 37, 9 -i dicti sunt homines macie pertenues ac decolores: tractum a pictura, quae priusquam coloribus corporatur, umbra fingitur): LVCIL. 59 vix vivo homini ac -o. 725 -i (*i. famelici praetenues*) quinque adducti. CIC. nat. deor. 2, 59 Epicurus -os deos et nihil agentes commentus est.

monoīdēs, -es, *μονοειδής.* *i. q. uniformis, idem genus* (*sc. metrorum*) *servans* (*cf.* monoschematistus): MAR. VICTORIN. gramm. VI 102, 16 ex una eademque specie id compositum metrum stare et quasi uniforme, quod -es Graeci dicunt, procedere. *cf.* monocidia.

monolinum, -ī *n.*, **μονόλινον.* *i. q. collare muliebre ex uno filo margaritarum constans*: CAPITOL. Maximin. 27, 8 -um (*Casaubon.*, -lium *P*) de albis novem (*inter arras regias*).

monolithus, -a, -um, *μονόλιθος.* NOT. Tir. 101, 2 ([molo- *A*] *post* marmor, musivum *sim.; seq.* ololithum). *in codd. saepe scrib.* -lit-. [*dub.*: SIDON. epist. 2, 2, 10 *v. p. 1423, 11.* ITIN. Burdig. p. 595, 4 *v. p. 1423, 8.*]

i. q. ex uno lapide constans: LABER. mim. 38 columnas. AMPEL. 8, 12 postes marmorei -i. HERM. Pal. sim. 9, 9, 7 ex petra illa turris nobis videbatur esse exculpta et erat -a (9, 13, 5 [*gr. μονόλιθος utrobique*]. *cf. 9, 18, 3* [*sim. vis. 3, 2, 6*] facta ex uno lapide). CIL VI 675 (= INSCR. Dessau 3533) Silvanum (*i. signum Silvani*) -thum d. s. dd. sodalibus.

monolōris, -e. *coaluit e μόνος et* lorum. *i. q. unum tantummodo lorum habens*: VOPISC. Aurelian. 76, 6 *v. vol. V 1, 1185, 70.*

monomachia, -ae *f.*, *μονομαχία.* *de notione* (*cf. etiam p. 1400, 31*): GLOSS. III 500, 50 -a singularis pugna. [*in versione lect. variae falsae gr.*: CASSIOD. Ios. antiq. 19, 4 p. 565, 8 quod ipsi ad -am (*gr. 254 μονομαχεῖσθαι E, μοναρχεῖσθαι cett. recte*) pariter conspirassent.]

i. q. certamen singulare (*de re cf. Martin apud Daremb.-S. III 2, 1991 sqq.*): **1** *generatim*: SERV. Aen. 6, 136 ut . . . -a cum fugitivo templi sacerdote dimicaret. SCHOL. Stat. Theb. 6 argum. prohibitio -ae Agrei et Polynicis. SCHOL. Pers. 2, 72 *Aurelius Messala* cum a quodam Gallo ad -am in proelio vocaretur (*cf.* AVG. serm. 32, 3, 3 qui . . . provocaret ad -am). CASSIOD. var. 3, 24, 4 cur ad -am recurratis, qui venalem iudicem non habetis? quid opus est homini lingua, si causam manus agat armata? *in imag.*: AVG. c. Iulian. 3, 1, 4 absit, ut ad -am vos provocem, (*cf. l. 24*), quos . . . ubique diffusus Christi debellat exercitus.

2 *strictius i. q. gladiatorum spectaculum*: CASSIOD. hist. 2, 18, 15 removit . . . -as (*Socrat. 1, 18 τὰ μονομάχια*).

monomachus, (-a), -um, *μονομάχος.* GLOSS. II 569, 5 sq. *v. s.* auctoratus (*vol. II 1234, 33*). *i. q. ad singulare proelium pertinens*: PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 38, 4[med.] Christus . . . diabolum . . . -o proelio solus solum . . . devicit.

m. pro subst. **monomachus**, -ī. *gr. ubi nihil notatur respondet μονομάχος.*

1 *i. q. propugnator, qui in singulari certamine dimicat*: CASSIOD. hist. 11, 15, 16 magister militum fortissimum Persarum -um (*cf. Socrat. 7, 18 μονομαχήσας*) interemit. *in imag.*: PS. ORIG. in Iob 1 p. 376[D] homo vere tamquam constantissimus belligerator, tamquam singularis -us (*seq.*: qui singulariter de omnibus daemonum virtutibus virtutem sumpserit solus). 1 p. 435[C] ut tamquam . . . singularis -us adversus innumeros inimicos . . . singulariter immobilis perstitisset. GREG. M. epist. 9, 147 p. 143, 12 vos . . ., qui solitariam vitam ducitis quid aliud quam -os (monachos *var. l.*) dixerim, qui fervore virtutis etiam ante aciem exire festinastis?

2 *i. q. gladiator*: CASSIOD. Ios. antiq. 14, 19 p. 407, 13 in ludo -orum vel bestiarum. 19, 1 p. 556, 9. 32 propter spectaculorum et -orum munera (*gr. 130 μονομαχιῶν*). 19, 4 p. 565, 1 -orum . . . turba. hist. 1, 9, 6 -orum (*corr. Beatus ex* monachorum) spectacula. 4, 36, 4 -orum (*A*, monachorum *CN*) virtute suffultus.

monomerēs, -es, *μονομερής.* *i. q. unius tantummodo partis particeps*: CHAR. gramm. p. 28, 8 B. nomina -e . . . in numeris (*i. vel singularia vel pluralia tantum*).

t. t. rhet. de causa, quae ex una tantummodo parte efficax est: FORTVN. rhet. 1, 2 p. 82, 27 -es quae est? cum ex una parte . . . tantum constat. 1, 2 p. 83, 3 -es quid aliud appellatur? *ἑτερομερής.* 1, 3 p. 83, 22 quo differt ab achromo? (1, 4 p. 84, 12 ab anaeschynto). SVLP. VICT. rhet. 5 p. 315, 25 *causa asystatarum* est -*ής*, si ex altera parte praevalida sit causa, ex altera prorsus infirma. DON. Ter. Phorm. 159 *ἀνθυποφορὰ* -*ής*. SCHOL. Cic. Gron. D p. 293, 23 ecce -es (*ad Cic. Lig. 10* arguis fatentem).

monomerios *v. p. 1424, 81.*

monometer (*cf. l. 64*), -tra, -trum (-on), *μονόμετρος.* *f.* -a *l. 66.* *n.* -on *l. 67.* *m. sing. nom.* (-ter *vel* -tros?) *non legitur.*

i. q. unum metrum complectens: SACERD. gramm. VI 543, 21 syzygia iambica -a. MAR. VICTORIN. gramm. VI 53, 30 ultimum *metrum*, quod -on dicitur. SERV. gramm. IV 457, 16 -um vel dimetrum vel trimetrum versum . . . per pedes duplices computari (PRISC. gramm. III 418, 13). *n. pro subst.*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 78, 8 leges . . . -a id est ultimas metrorum particulas . . . inter metra numerari. 85, 15 -a id est ex uno pede . . . subsistentia. 86, 22. PRISC. gramm. III 422, 19 utitur etiam -is. FRG. Bob. gramm. VI 621, 5 -um hypercatalectum *trochaicum*, quod penthemimeres . . . appellatur. SCHOL. Hor. p. 10 versus constat amphimacro et -o iambico.

μονόμισσα, *οὕτω δὲ τὴν καθάπαξ ἀνάπαυλαν ἐκ μέσης τῆς ἡμέρας διδομένην τῇ τάξει ἡ παλαιότης ἐκάλεσε* LYD. mag. 3, 15. *si recte trad.* (manumissa *coni. Fuss*), *ex μόνος et* missa *coaluisse videtur; de notione non satis liquet.*

monopeda, -ae *f.* *cf. c. μόνος et* pes. *i. q. uno pede saltuatim currens?* (*cf. p. 1424, 16. 33*): PS. AVG. serm. ed. Mai 53, 1 fecit sibi *Christus* potentissimam -am, singularem quadrigam, mirandam suis vestigiis plateam componens.

monopericopus, (-a), -um, *μονοπερίκοπος.* [*e coni. dub.*: FORTVN. gramm. VI 294, 29 *v. p. 1428, 64.*] *litt. gr.*: MAR. VICTORIN. gramm.

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VI 59, 13 *strophe et antistrophe et epodo* ⟨si⟩ vel bis . . . vel saepius carmen concludatur, *-ov* nominatur.

monophōnos, -on, *μονόφωνος. i. q. unum habens sonum*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 7, 7 k . . . dicitur -os quia nulli vocali iungitur nisi soli a brevi. 7, 25 k consonans muta -os.

monop(h)t(h)almus, *μονόφθαλμος. de scriptura v. Schulze, Orthographica XXIX. LII.*

i. q. uno tantummodo oculo instructus: GLOSS. V 370, 43 (*scrib.* monofealmon). 653, 9 -ptalmus luscus. *litt. gr.*: CHAR. gramm. p. 47, 6 cocles *-ος* coclitis. HIER. vir. ill. 98 quem quia luscus erat *-ov* nuncupabant. *cf.* monoculus.

monop(h)t(h)ongus, -um, *μονόφθογγος. de scriptura v. Schulze, Orthographica XXIX. XLVIII.*

i. q. unam tantum vocalem habens: GLOSS.^{L} IV Plac. A 8 *aedituus* scribimus cum diptongo, editissima vero loca -ptonga.

monopodia, -ae *f., μονοποδία.*

i. q. unum pedem metricum complectens: MAR. VICTORIN. gramm. VI 53, 18 metra . . . quaedam singulis pedibus, quam -am . . . vocaverunt, scandi (*opp.* dipodian). 61, 2 in -a id est in simplici pede (*opp.* in syzygia). 70, 15 dividitur per -am.

monopodium, -ī *n., *μονοπόδιον, cf. μονόπους.*

i. q. mensa, quae uno tantummodo pede sustentatur (*de re cf. Hug, RE XVI 145 sq.*): LIV. 39, 6, 7 quae tum magnificae supellectilis habebantur, -a et abacos (PLIN. nat. 34, 14 *de eadem re*).

monopodius, (-a, -um). *cf. c. μονόπους, -ποδος. i. q. uno tantummodo pede instructus*: LAMPR. Comm. 10, 6 -os . . . eos, quibus . . . singulos pedes fregisset, appellabat.

monopōlārius, -ī *m. v. l. 31. cf. μονοπώλης.*

monopōlium, -ī *n., μονοπώλιον* (*cf. l. 36 sq.*). GLOSS.^{L} III Abstr. MO 18 -um statuo, ubi una res venditur. Corp. M 265/6 -um (myropolium *Goetz*) pigmentarium; monopolarius: qui ibi est. NOT. Tir. 91, 28 (*seq.* porturium).

i. q. privilegium, quo alicui soli res quasdam vendere conceditur (*de re cf. Heichelheim, RE XVI 147 sqq.*): PLIN. nat. 8, 135 magnum fraus et ibi lucrum -o (*Barbar-*, -iū *codd.*) invenit. SVET. Tib. 30 *referebatur* de vectigalibus ac -is. 71 ut -um nominaturus veniam prius postularet, quod sibi verbo peregrino utendum esset. CASSIOD. var. 2, 4 siliquatici vel -i titulos exercentem (2, 26, 4 -um [COD. Iust. 4, 59, 2, 2]). 2, 30, 3. COD. Iust. 4, 59$^{tit.}$ de -is et de conventu negotiatorum illicito. 4, 59, 2, 3 in prohibitis -is.

monoptalmus *v. l. 9.*

monopteros, -on, **μονόπτερος. fem. nom. plur.* -oe *l. 44.* *t. t. architecturae* (*cf. Ebert, RE XVI 199*): VITR. 4, 8, 1 aedes rotundae . . . aliae -oe sine cella columnatae constituuntur, aliae peripteroe dicuntur (7 praef. 12 [*ibid.* pseudodipteros]).

monopticus, (-ī) *m. de orig. cf. Heraeus, ALL 12, 1902, 55* (*-πτυχ-an -οπ-?*). NOT. Tir. 106, 75 *inter* archimimus *et* timelicus. *titulus mimi*: MIM. inc. frg. 22 = GLOSS. V 603, 57 -us mimus (thymelicus *add. alia exemplaria*).

monoptongus *v. l. 15.*

***monoptōtos,** -on *et* **-us,** -a, -um, *μονόπτωτος. de orig.*: ISID. orig. 1, 7, 33 -a *dicta*, quod uno tantum casu funguntur ut frugi. *cf. l. 69.* *de formis: fem.* -os: CONSENT. gramm. V 351, 21. 22. *fem.* -a: SERV. gramm. IV 433, 32 VIRG. gramm. epit. 14 p. 86, 12. *neutr.* -on: NON. p. 202, 28. 487, 1 CHAR. gramm. p. 78, 11 B. *al.* COMMENT. Lucan. 7, 197 ADNOT. Lucan. 7, 197. 217 CLAVD. DON. Aen. 6, 600 p. 586, 32 MART. CAP. 3, 294. *al.* GLOSS.^{L} IV Plac. C 2. *definitiones* (*cf. Jeep, Lehre von den Redeteilen, Leipzig 1893 ind. p. 302*): PROB. cath. 14, 3 ut -um sit vel indeclinabile (SCHOL. Pers. 5, 191. *cf. p. 1428, 6*). inst. gramm. IV 118, 19 sunt nomina -a hoc est quae unum casum tantum exhibeant ut puta ablativum sponte (*opp.* aptota. *item* 120, 26. SERV. gramm. IV 433, 32 est etiam *forma* -a, quam non bene -am sed aptotam dicimus ut est nequam. nam -a illa sunt, ubi unus tantum casus est ut sponte; aptota vero . . . frugi. CLEDON. gramm. V 41, 30. 42, 4. 45, 30 EXPLAN. in Don. gramm. IV 540, 11. PRISC. gramm. II 184, 6 et aptota et -a indeclinabilia sunt. 184, 12 inveniuntur antiqui aptota pro -is et -a pro aptotis posuisse. FRG. Bob. gramm. V 557, 32). DIOM. gramm. I 309, 14 sunt quoque alio genere -a, quae per ablativum tantummodo enuntiantur et ob id -a dicuntur. CLEDON. gramm. V 42, 4 -on est, ubi omnes casus similes sunt. CONSENT. gramm. V 351, 22 -os est forma quotiens in omnibus sex casibus nomina similiter declinantur flectique non possunt ut cornu. PRISC. gramm. II 184, 15 -a . . . sunt, quae pro omni casu una eademque terminatione funguntur (187, 16). ISID. orig. 1, 7, 33 *v. l. 52.* PS. ASPER gramm. V 550, 21 quae non flectuntur . . ., quae Graeci -a appellant. *legitur inde a saec. IV.*

i. q. nomen, unius tantummodo casus (*Char. gramm. p. 119, 10 B.*): **1** *adi.*: SACERD. gramm. VI 428, 18 -a sunt (473, 12. PROB. cath. gramm. IV 11, 19 excepto uno quod -um est hoc ir. CHAR. gramm. p. 78, 11 B. 183, 5 EXC. Bob. gramm. I 543, 7 COMMENT. Lucan. 7, 197. MART. CAP. 3, 294 si 'proconsule' dicatur in casu nominativo -on erit. PHOC. gramm. V 413, 26. *al.*). 473, 31 excepto uno *nomine* generis omnis (*cf. p. 1428, 12*) -o (PROB. cath. gramm. IV 8, 14. DON. gramm. IV 377, 23 n. alia -a, alia diptota *eqs.* DOSITH. gramm. VII 396, 2 -a . . . n. . . . deminutionem . . . non recipiunt [*cf.* CHAR. gramm. p. 197, 5 B. *et l. 14*]. CHAR. gramm. p. 40, 15 B. *al.* MART. CAP. 3, 291 EXPLAN. in Don. gramm. IV 544, 32 BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 15, 7 syll. categ. introd. p. 766^{B} CASSIOD. inst. 1, 15, 9. *al.*). 474, 5 excepto nequam -o (PROB. cath. gramm. IV 9, 4). NON. p. 202, 28 cummi . . . -on. 487, 1 gelu. PROB. cath. gramm. IV 11, 28 ir (*cf. p. 1427, 79*) . . . indeclinabile vel -um repperi (22, 6. *cf.* 22, 22 inveni). MART. CAP. 3, 305 neutra -a. CONSENT. gramm. V 351, 21 ut formae casuales sint sex: -os diptotos *eqs.* PRISC. gramm. III 2, 6 *pronomina* -a ut istuc (*seq.* triptota *et sim.*). *al.* VIRG. gramm. epit. 14 p. 86, 12 quorum nominum -a declinatio est.

2 *neutr. pro subst.*: PROB. cath. gramm. IV 8, 32 excepto uno generis omnis (*cf. p. 1427, 83*) -o (*sc.* nequam). CHAR. gramm. p. 39, 24 B. de -is (EXC. Bob. gramm. I 531, 8 EXPLAN. in Don. gramm. IV 540, 11. *al.*). 42, 7 -a hypocorismata non recipiunt (*cf. l. 1*). 44, 19 inter -a. 82, 12 exceptis neutris et -is (153, 7). 151, 15 Adam . . . -on est . . . latine ut et graece. EXC. Bob. gramm. I 555, 21 ut -a perseverabunt. ADNOT. Lucan. 7, 197 tonitru . . . non quasi -on declinavit (CLAVD. DON. Aen. 6, 600 p. 586, 32. 9, 415 p. 245, 13). MART. CAP. 3, 242 *M littera* terminat . . . -a ut 'nequam'. EXPLAN. in Don. gramm. IV 541, 24 numero singulari -a sunt, plurali . . . numero per omnes casus declinantur. POMP. gramm. V 172, 1 est unita *forma*, quod dicitur -on (*seq.* bipertita . . . tripertita, quod graece appellatur triptoton *et sim.*). *al.*

cf. monarius, monoclitos.

τόδε τὸ **μονορεγκαυτον** (*sive μονορεκαυτον*) PAP. WSt. 24, 1902, 138. *coaluit ex μόνος et* recautum; *i. q. cautio unius?* (*Meinersmann, Lat. W. i. gr. Pap. 37*).

monoscelus, -ī *m. cf. gr. μονοσκελής.* PLIN. nat. 7, 23 *var. l. det. v. p. 1424, 35.*

***monoschēmatistus,** -a, -um, *μονοσχημάτιστος. de notione* (*cf. l. 37*): DIOM. gramm. I 496, 14 versus -us id est unius figurae. *non legitur nisi apud* SACERD. gramm. *plurimis locis et bis apud* DIOM. gramm.

i. q. uniformis, unum genus metrorum servans (*cf.* monoides): SACERD. gramm. VI 502, 23 -us dactylicus dicitur, qui omnes pedes quinque dactylos habet (506, 18. 515, 7. *al.* DIOM. gramm. I 496, 19 si . . . omnes habuerit dactylos id est quinque et ob hoc d. nominatur . . ., -us dicetur). 509, 14 -a dactylica penthemimerica (*cf.* 512, 12 *et l. 39*). 510, 12. 13 priapeium metrum (516, 3). 510, 25 de pentametro . . . -o (511, 7. 8). 512, 21 caesuram (*opp.* tetraschematistam). 516, 24 adonium . . . -um ⟨est⟩: semper enim dactylo et spondeo percutitur. *al.*

? **monoscovium,** (-ī) *n. orig. inc.* GLOSS.^{L} I Ansil. MO 310 -um (*vel* monoscuibium; '*pro* monacosmum ?' *Lindsay*) genus carri.

monosēmos, (-on), **μονόσημος* (*cf. δίσημος*). *i. q. ex una mora constans, monochronos*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 42, 17 in iambo . . . -os [unius] enim [temporis] (*gloss. delevit Ritschl*) arsis ad disemon thesin comparatur.

monosolis, -e. *a μόνος et* solea, *cf.* bisolis.

i. q. unam soleam habens: EDICT. imp. Diocl. 9, 13 Gallicae biriles -es. 9, 16 Taurinae muliebres -es.

monosōmus, -um, **μονόσωμος, cf. c.* bisomus *et gr. δίσωμος.* *i. q. unum corpus continens*: INSCR. RevA. VI 8 (1936) p. 288 n. 119 loca dua, unu bisomu et unu -u.

monostichium, -ī *n. cf.* monostichum. *i. q. sententia uno versu prolata*: AVSON. 374, 8 p. 108 P. non placitum divis tolle -um (*sc. Auson. 378*).

monostichon (*l. 58 bis*) *et* **monostichum,** -ī *n., μονόστιχον.* ISID. orig. 1, 39, 21 idyllion *opus* paucorum versuum, distichon duorum, -on unius. DVB. PLAC. Gloss.^{L} IV M 15 -on (monoscoticon *codd.*) opus unius versus. *i. q. monostichium*: AVSON. 256, 3 p. 183 P. sua quemque *Caesarem* -a signant (396, 4 p. 250. *cf.* 316, 2 p. 409 dicent [375, 2 p. 103]).

monostrophus, -a, -um, *μονόστροφος.* [*dub.*: FORTVN. gramm. VI 294, 29 in cantionibus . . . lyricis legitime scriptis ⌊hoc est -is⌋ (⌊⌋ *del. Bergk*; '*scribendum erat potius* id est monopericopis . . ., *nisi errori grammatici tribuendum est, quod -a carmina dixit pro monopericopis*'. *Keil*).] *t. t. metr.*: BASS. gramm. VI 266, 26 -a vocantur haec carmina, quia ad primam strophen cetera respondent nulla interveniente epodo. *sim.*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 167, 18 (*cf. etiam* 59, 6. 162, 1).

monosyllaba, -ae *f. v. p. 1429, 47.*

monosyllabātim *adv. a μόνος et* syllabatim, *cf. gr. μονοσυλλάβως.* VIRG. gramm. epist. 3 p. 155, 9 verbum neutrale -m indicativo dicto modo 'flo.'

monosyllabis, -e. *cf.* monosyllabus. VIRG. gramm. epist. 1 p. 119, 24 nominis, quod . . . -e sit. 2 p. 128, 25 pronomen. p. 128, 28 articulum. 155, 8 verbum.

monosyllabum, -ī *n. v. p. 1429, 18.*

***monosyllabus,** -a, -um, *μονοσύλλαβος. neutr.* -on: PROB. cath. gramm. IV 22, 31. 29, 1 AVSON. 338, 5 p. 156 P. 348, 13 p. 166 (*metro probatur*). *interdum scribitur -sil-. praeter locum dub.* LVCIL. 1209 (*ad quem v. Marxium*) *legitur inde a* PLIN., QVINT., SACERD. gramm. [*loco corrupto*: MART. CAP. 3, 275. *lect. var. falsa*: PRISC. gramm. II 464, 3 *v. p. 1298, 71.*]

i. q. unisyllabus, ex una syllaba constans: **A** *in doctrina grammaticorum et rhetorum* (*l. 1429, 36*): **1** *adi.*: PLIN. dub.

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

serm. frg. Char. gramm. p. 159, 2 B. exceptis -is cetera x finita nomina (SACERD. gramm. VI 473, 21. 483, 6 PROB. cath. gramm. IV 14, 5. 22, 31 *n.* 'ius' [*i. in ius desinens*] -on [*opp.* disyllabum]. 32, 1. *al.* EXC. Bob. gramm. I 546, 17. 20 DIOM. gramm. I 492, 30 SERV. Aen. 1, 232 PROB. nom. gramm. IV 214, 4. 35. 215, 35 PRISC. gramm. II 145, 3. *al.*). SACERD. gramm. VI 493, 1 verbo ([*cf. ibid.* una syllaba]. 493, 13 VLT. SYLL. gramm. IV 236, 25 EVTYCH. gramm. V 473, 26. 488, 8). PROB. cath. gramm. IV 29, 27 *tus* -um est. (MAR. VICTORIN. gramm. VI 192, 24 CHAR. gramm. p. 117, 29 B. DIOM. gramm. I 306, 9 sive -a sive polysyllaba. 433, 2 MART. CAP. 3, 269. *al.* PRISC. gramm. II 168, 5. *al.*). DIOM. gramm. I 431, 15 vox (MART. CAP. 3, 269). 433, 7 praepositiones (MART. CAP. 3, 287 PRISC. gramm. III 27, 8. *al.* EVTYCH. gramm. V 473, 28 [*ibid.* disyllabis]). SERV. georg. 3, 389 're' . . . quasi -um produxit. gramm. IV 426, 27 in -is partibus orationis (POMP. gramm. V 232, 23 sqq. AVDAX gramm. VII 358, 6). MART. CAP. 3, 284 adverbia (PRISC. gramm. III 89, 18). 3, 288 interiectiones (*opp.* disyllabae vel trisyllabae). *al.*

2 *pro subst.*: **a** *neutr.* (*sc. vocabulum*): **α** *sing.* (*cf. l. 52. 55. 56*): SACERD. gramm. VI 477, 12 excepto uno -o (477, 29 indeclinabili [PROB. cath. gramm. IV 27, 1]. 478, 17. 479, 27 excipitur unum -um [PROB. cath. gramm. IV 29, 1 -on]. MART. CAP. 3, 279. 283 excepto -o [-a $β^2$ *b*] 'es'). PROB. cath. gramm. IV 13, 18 unum -um . . . tertiae declinationis (24, 34). 24, 12. MAR. VICTORIN. gramm. VI 72, 7 *versus* in -um desinentes (SERV. Aen. 5, 481 [-am *var. l.*]. *cf.* DON. Ter. Ad. 353 nos -o finit exprimens vultuosam pronuntiationem [SERV. Aen. 8, 83 esse vitiosum -o (-a *AS*) finiri versum]). MACR. exc. gramm. V 629, 9 quae ex -o per ἰῶτα geminantur ut τρῷ τιτρῷ. MART. CAP. 3, 303 in -o (-a *pars codd.*) analogia non tenetur (*cf. l. 32*). 5, 520 hoc de -o praeceptum. PHOC. gramm. V 414, 18 unum est masculi generis -um. *al.* **β** *plur.* (*cf. l. 49. 50. 54 sq.*): PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 173, 23 B. quae in duas semivocales . . . -a nominativo exeunt. p. 175, 25 -a extra analogiam esse (*cf. l. 28*). p. 178, 26 in -is (CHAR. gramm. p. 58, 16 B. SERV. Aen. 6, 791 [*seq.* disyllabis, polysyllabis]. gramm. IV 452, 8 VLT. SYLL. gramm. IV 226, 10 MART. CAP. 3, 279. 5, 520 POMP. gramm. V 232, 25). QVINT. inst. 9, 4, 42 -a . . . male continuabuntur (*cf.* FORTVN. rhet. 3, 6 p. 124, 6 vitandae sunt plures breves et plura -a). SACERD. gramm. VI 480, 1 rationem -orum (SERV. Aen. 5, 522 PHOC. gramm. V 416, 21. 419, 6). PROB. cath. gramm. IV 18, 31. 28, 11 omnia -a (SERV. Aen. 3, 91. *al.*). DON. gramm. IV 383, 17 sunt . . . -a, quae *eqs.* (CLEDON. gramm. V 59, 4). 378, 3. CHAR. gramm. p. 40, 22 B. inter -a. 84, 9 exceptis his -is tribus (150, 8 SERV. auct. Aen. 1, 609. *al.*). SERV. ecl. 2, 31 Graeca -a. MART. CAP. 9, 283 -a (-ae *RM*) etiam producenda (producendae *M*) sunt. CONSENT. gramm. V 363, 21. PHOC. gramm. V 412, 10 expositis -is (*opp.* ceteris quotlibet syllabarum nominibus). PRISC. gramm. III 103, 4. *al.*

b *fem.* -a (*sc. vox; cf. etiam infra l. 53. in var. lect. v. l. 22. 24. 26. 28. 43. 58*): MART. CAP. 5, 520 si brevis fuerit -a.

B *alia*: AVSON. 337 p. 155 P. quae lecturus es, -a (*i. versus -o desinentes*) sunt quasi quaedam puncta sermonum (*seq.*: sine te -a erunt vel si quid minus). 338 versiculi sunt -is coepti et -is terminati (*seq.*: ut idem -on, quod esset finis extremi versus, principium fieret insequentis). 340 A^tit. praefatio -arum tantum in fine positarum. 340 A, 3 -is terminantur. 343, 1 sunt et caelicolum -a. 348, 13 dividuum Betae -on Italicum B. 364, 1 p. 91 'est' et 'non' cuncti -a nota frequentant. AVG. mag. 3, 6 ut et hoc -um 'ex' et ille gestus unam rem quandam significent (*cf. Wijdeveld p. 139*). LIBERAT. 19 Conc.^S II 5 p. 133, 11 hunc . . . 'qui' hoc est ΟϹ (*i.* ὅς) ⌞-um graecum⌟ (⌞⌟ -am graecam *W*) littera mutata ο in ϴ vertisse.

monotēs *v. Onom.*

monotonia, -ae *f.*, μονοτονία. *i. q. idem tenor soni*: FORTVN. rhet. 3, 19 p. 132, 5 ut -an (-am *ed. vulg.*) vites id est ut varia utaris pronuntiatione. *litt. gr.*: QVINT. inst. 11, 3, 45 vitemus . . . illam, quae Graece -α vocatur una quaedam spiritus ac soni intentio.

monotonus, (-a, -um) *et* **-os,** -on, μονότονος. GLOSS.^L V Aa M 482 -us uno tenore rigidus (*vel* regitur). *i. q. eodem tenore perseverans* (*cf. l. 68*): CAEL. AVR. acut. 3, 1, 4 exclamatio vehemens atque eodem modo perseverans, quam Graeci -on vocant. *in arte rhet.*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 530, 16 *Athenodorum*, qui quandam prosodiam -on (*C*, -tomon *l O*) appellat, quae videtur non alia esse quam media.

monotriglyphos, -on, *μονοτρίγλυφος. *i. q. una triglypho instructus*: VITR. 4, 3, 7 -on opus.

monotropus, -a, -um, μονότροπος. *i. q. simplex, solitarius*: PLAVT. Stich. 689 (*A non legitur*) nosmet inter nos ministremus -i (*Ritschl, Leo, Lindsay,* -trophe *P*, *Scal.*, *Ussing adnotans: non mutandi ratio, ubi non mores* [τρόπος] *significantur solitarii sed victus* [τροφή]).

monoxylus, -a, -um, μονόξυλος. *scrib. etiam* -xil- *vel* -sil-. *i. q. ex uno ligno constans*: PLIN. nat. 6, 105 lintribus (SOL. 54, 8). *m. pro subst.*: VEG. mil. 2, 25 p. 60, 17 contextis isdem sicut -is. 3, 7 p. 81, 4 -os hoc est paulo latiores scafulas ex singulis trabibus excavatas.

[**monozontes** *var. l. pro* monazontes *v. p. 1405, 36.*] *R.*

ˣ**mōns,** montis *m.* [*cf. c. cambr.* mynydd *'mons', island.* mœnir *'fastigium tecti', avest.* mati- *'promonturium' et c.* mentum, -minere. *J. B. H.*] *ad originationem ab* eminere *cf. e. g. l. 31 p. 1438, 17.* *notatur* mont: CIL XV 7916. *scribitur* mùnt(e): CIL V 1469. *cf. Prinz, De o et u vocalibus 87. Schmitz, Beitr. z. lat. Sprach- u. Lit.-Kunde 16.* *de prosodia*: -o- *natura longam esse testatur* DIOM. gramm. I 431, 18. *cf.* CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 74 p. 370, 11 ἰν μωντεμ. *de genere masc.*: GELL. 15, 9, 8 CHAR. gramm. p. 49, 10 B. GRAMM. suppl. 123, 2. *testimonia gramm. de formis: abl. sing.* -e *et* -i: VARRO ling. 9, 112. *e coniectura C. O. Mülleri vix probabili* -ei: ENN. ann. 440 (*v. Timpanaro, StItal. 22, 1947, 65 sqq.*). *gen. plur.* -ium: DIFF. Suet. p. 311, 23 -ium . . . non -um. DIOM. gramm. I 306, 12. *acc. plur.* -es *et* -is: VARRO ling. 8, 66. *cf.* CONSENT. gramm. V 356, 27 hos -is. -eis: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 164, 23 B. (*ex Romano; cf.* p. 174, 18). NOT. Tir. 42, 55. *gr. resp.* ὄρος (*l. 46. 50. al.*), βουνός (*l. 54. p. 1437, 44*). GLOSS. -s: ὄρος. -es: rupes, saxa. *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO. [*hisp. vet.* muente, *francog.* mont, *it. et port.* monte, *val.* munte. *Rohlfs.*] [*confunditur in codd. c.* gens, fons, mens, mox, pons, -is *c.* noctis, -bus *c.* moenibus, motibus. *variat c.* collis *l. 51*, rupes OV. fast. 4, 511; *cf.* PRISC. periheg. 1052 -e *c. Avien. orb. terr. 1147* rupe.]

I *generalia*: **A** *de notione et differentiis* (*numeri sing. vis collectiva sc. notione q. e. 'das Gebirge' ratione manifesta vix potest delineari, cf. utriusque numeri usum promiscuum p. 1433, 41 sqq. descriptum; in codd. variant e. g.* VERG. Aen. 2, 804): **1** *definitiones*: AVG. in psalm. 89, 3 -es . . . partes terrae sunt altiores. 103 serm. 2, 10 collibus et -bus contraria figura opponuntur valles et convalles; colles et -es tumores terrarum sunt, valles autem vel convalles humilitates (124, 4. ISID. diff. 1, 376 -es t. t., colles prominentiora iuga -ium, quasi colla. orig. 14, 8, 1 -es sunt t. t. altissimi, dicti quod sint eminentes).

2 *iuxta posita*: **a** *synonyma et affinia*: **α** collis: *c. differentia* (*cf. l. 29 et p. 1431, 74*): ACC. trag. 177 in celsis -bus . . . atque inter colles. CAES. Gall. 7, 36, 5 erat . . . collis sub ipsis radicibus -is. DIRAE 88 obstabunt . . . colles, obstabunt -es. OV. ars 2, 71 -e minor collis, campis erat altior aequis (AVG. in psalm. 124, 4 -es magni sunt et colles minores sunt. *cf. ibid.* non tantae sunt altitudinis *colles*, quantae sunt -es). PAVL. FEST. p. 42, 6 -bus collibusve (*cf.* AMM. 22, 16, 9 -ium . . . vel collium. VEG. mil. 1, 16 aut [1, 2, 2 *v. app. crit.*]). CVRT. 8, 10, 16 iuga -is collesque (*cf.* TAC. ann. 12, 56, 3 ripas et colles -ium⟨que⟩ edita [*v. app. crit.*]. CYPR. hab. virg. 21 colles et vertices -ium). COLVM. 2, 2, 1 collem clementer et molliter assurgentem; -em ⟨non⟩ sublimem et asperum, sed *eqs.* MELA 3, 9, 5 ultra -em viret collis. MIN. FEL. 17, 10 recta -ium, collium flexa, porrecta camporum. ITALA deut. 12, 2 (Tert. scorp. 2, 6. *cf.* VVLG.) super -es et colles ([*gr.* ἐπὶ τῶν ὀρέων . . . καὶ ἐπὶ τῶν θινῶν]. Is. 30, 25 [Iren. 5, 34, 2. *cf.* VVLG.; *gr.* ἐπὶ . . . ὄρους . . . καὶ ἐπὶ . . . βουνοῦ]. VVLG. psalm. 71, 3 AVG. util. ieiun. 9, 11. *al. cf. supra l. 27. 28*). PRISC. periheg. 929 quos *Matienos* . . . concludunt collibus altis -es (*Dionys. 1004* οὔρεσι κεκλιμένοι *tantum*). VVLG. Ier. 50, 6 de -e in collem transierunt. *sine differentia* (*var. l.* STAT. Theb. 3, 672 CLAVD. 28, 536. *cf.* ITALA Is. 41, 18 [Cypr. testim. 2, 4] inter -es [*Vulg.* in supinis collibus]. Ezech. 20, 28 [Weing.] mo⟨ntem⟩ [*Vulg.* collem, *gr.* βουνόν]. *v. etiam Thielscher, PhW. 1930, 126 sqq.*): LVCR. 1, 999 aer dissaepit collīs atque aera -es. CAES. Gall. 7, 46, 3 a medio . . . colle . . ., ut natura -is ferebat *eqs.* OV. fast. 1, 517 hi . . . colles . . .; -bus his. LIV. 2, 34, 9 in Sacrum -em aliosque colles.

β *alia*: CIC. leg. 2, 2 saxa et -es (PROP. 1, 20, 13 duros -es et frigida saxa. SEN. nat. 3, 7, 3 DRAC. laud. dei 1, 697. *cf.* OV. met. 12, 507 saxa . . . totosque . . . -es [LVCAN. 2, 664. VEG. mil. 4, 10 -bus . . . saxisque munita]. OROS. hist. 6, 2, 17 -es . . . vel saxa. *aliter p. 1431, 41*). VARRO rust. 3, 14, 2 sub rupibus ac -bus (SEN. dial. 6, 26, 6 totos supprimet -es et . . . rupes in altum novas exprimet. nat. 6, 4, 1 -is aut rupis. SIL. 4, 70 -is rupesque. *cf. p. 1431, 43. 1436, 34*). SALL. hist. frg. 2, 28 -es tumulique (*cf. p. 1431, 72*). HOR. sat. 2, 6, 16 in -īs et in arcem (*cf. p. 1431, 70*). MANIL. 4, 641 surgunt scopuli -esque per altum (5, 586. *cf.* STAT. Theb. 5, 481 et scopulis et summo vertice -is. IVV. 10, 153 diducit scopulos et -em rumpit aceto. *aliter p. 1431, 73*). SEN. nat. 4, 11, 5 -es . . . et vertices (HIER. epist. 58, 8, 3 per Aonios -es et Heliconis vertices). COLVM. arb. 3, 7 -bus clivisque. PLIN. nat. 27, 3 -es et excedentia in nubes iuga (TAC. Agr. 10, 6 iugis . . . ac -bus. FLOR. epit. 2, 9, 4 Ceraunios -es iugumque Maleum. *cf. p. 1431, 49*). VVLG. apoc. 6, 16 -bus et petris.

b *opposita*: campus: CATO orig. 57 in campo . . ., idem in -bus. CIC. nat. deor. 2, 98 -ium altitudines immensitatesque camporum (*cf.* PLIN. nat. 2, 160 in . . . -ium excelsitate, . . . c. planitie. APVL. mund. 4 altitudine -ium, c. aequore). div. 1, 94 campos et -es (COLVM. 7, 9, 6 et -bus et campis. ITALA Ios. 12, 8 [Lugd.] in -e et in campo [*gr.* ἐν τῷ ὄρει καὶ ἐν τῷ πεδίῳ, *Vulg.* tam in montanis quam in planis]. AMM. 17, 1, 10. *cf.* LIV. 22, 6, 9 -es campique). LIV. 3, 8, 6 supra -es . . ., inde . . . in campos (*cf.* 39, 2, 9 de -bus in c. 41, 14, 2 superatis -bus in c. degressi). SVET. Cal. 37, 3 campi -bus aggere aequati. planities: SISENNA hist. 51 de planitie . . . in -es. CAES. civ. 3, 98, 1 eos, qui in -e consederant, . . . in planitiem descendere . . . iussit. PLIN. nat.

[*Szantyr*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

17, 36 ab radice -ium planitie . . . excurrente. TAC. ann. 1, 64, 4 medio -ium . . . porrigebatur planities. CLAVD. 7, 46 ascensu vincere -es, planitiem cursu, valles . . . saltu. plana (-um): LIV. 22, 24, 2 quae in -e . . . fuerant, . . . in planum deferuntur. SEN. nat. 6, 4, 1 defert -es, subrigit plana. PLIN. nat. 16, 77 -bus planisque. STAT. silv. 2, 2, 54 -s erat hic, ubi plana vides. FRONTIN. strat. 2, 5, 18 qui in -bus se continuerant, in plana descenderunt. *alia*: CIC. leg. agr. 2, 96 in -bus . . . et convallibus (PLIN. nat. 37, 179. *cf.* CAES. Gall. 3, 2, 4 ex -bus in vallem [PLIN. nat. 16, 74 -es et valles. AMM. 26, 10, 16. VVLG. III reg. 20, 28 -ium . . . non . . . vallium. RVFIN. Orig. in exod. 6, 10 p. 202, 3 non . . . in vallibus, sed in -bus. AVG. serm. 175, 3, 3 *homines* de -e facti sunt valles. *al.*]). Planc. 20 agri . . . -esque (OV. met. 3, 25. LIV. 40, 38, 2 deducere ex -bus in agros campestres. SCHOL. Cic. Bob. p. 153, 31 neque agri ⟨neque⟩ -es. HIER. psalt. sec. Hebr. 50, 11). OV. ars 1, 220 quae loca, qui -es, quaeve . . . aquae (VELL. 2, 115, 4 situ locorum ac -ium. GRAN. LIC. p. 33, 12). LIV. 9, 17, 16 saltus Apuliae ac -es Lucanos (25, 32, 6 saltus -esque [PLIN. nat. 18, 265]. TERT. scorp. 6, 9 per -es et saltus. VVLG. I Macc. 4, 38 in saltu vel in -bus). TAC. Agr. 10, 5 terrae -esque (PROB. Verg. ecl. 6, 31 p. 334, 1 et summa -ium et ima terrarum. CLAVD. DON. Aen. 1, 50 p. 24, 32 cavis terrae vel -ium. HIER. psalt. sec. Hebr. 90, 2). PS. MVSA herb. Vett. l. 181 in pratis et in -bus. INSCR. Dessau 3528, 4 (= CE 19, 4) per arva per(que) -is Alpicos.

B *de descriptione sim.*: **1** *iuncturae selectae de -ium partibus, forma, natura* (*cf.* CIC. fam. 15, 4, 9 pars . . . -is [OV. met. 13, 810 LIV. 38, 22, 1 PLIN. nat. 7, 26 AMM. 27, 10, 10. *al. aliter p. 1437, 50. cf.* SERV. Aen. 6, 676 *dividuntur -es* in radices, latera, iuga, vertices]. LVCR. 6, 682 -is . . . natura [CAES. Gall. 7, 46, 3. *al.*]. SEN. epist. 104, 15 novas . . . -ium formas. TAC. hist. 2, 4, 3 ob ingenium -is):

a *c. subst.* (*nota* -is collis *l. 74*, suggestus *l. 77*, tumulus *l. 72; cf.* HIER. epist. 78, 36, 2 [*ad Vulg. num. 33, 38*] legi potest 'ascendit Aaron . . . in -is -em', id est in verticem eius; . . . non in -e simpliciter, sed in -e -is . . . mortuum [78, 36, 5]): *α variis*: CATO agr. 1, 3 sub radice -is (VARRO rust. 1, 7, 1. 1, 12, 1 sub radicibus -is [*sic plur. c. sing.* CAES. Gall. 1, 38, 5. 7, 36, 5 civ. 1, 41, 3. 1, 42, 2 HIRT. Gall. 8, 40, 3 NEP. Milt. 5, 3 OV. met. 15, 548. *al.*]. BELL. Alex. 40, 3 ad radices -ium. SALL. hist. frg. 3, 92. *al.*). CIC. leg. agr. 2, 52 altitudine -ium (prov. 34 nat. deor. 2, 98 CAES. Gall. 7, 52, 3 NEP. Milt. 5, 3. *al.*). progn. frg. 3 celso e vertice -is (CATVLL. 68, 57 VERG. Aen. 5, 35 CIRIS 307 PROP. 1, 20, 33 OV. met. 11, 503 LIV. 29, 32, 2. *al.*). VARRO rust. 2, 10, 3 arduitatem. Men. 467 -ium saxa (FRONTIN. strat. 3, 9, 3 PORPH. Hor. carm. 1, 17, 10/12 AMM. 27, 9, 7 SVLP. SEV. Mart. 10, 5. *cf.* CVRT. 3, 11, 19 rupes saltusque [LVCAN. 6, 640 PRISC. periheg. 1005]. VVLG. apoc. 6, 15 in petris -ium). CATVLL. 64, 240 -is . . . cacumen (LVCR. 6, 459 -is . . . cacumina [*sic plur. c. sing.* 6, 464 VERG. Aen. 3, 274 CVRT. 7, 11, 20 SIL. 3, 415. *al.*]. OV. met. 1, 666. 6, 311 SEN. nat. 2, 26, 5. ITALA Is. 2, 2 [Aug. civ. 10, 32 p. 457, 20 D.] in cacumine [*v. app. crit.*] -ium [*gr.* ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων, VVLG. in vertice -ium]). CAES. Gall. 1, 21, 2 summum iugum -is (VERG. ecl. 5, 76 iuga -is [CVLEX 46 OV. met. 10, 172 LIV. 9, 36, 11]. LIV. 36, 10, 10 in iugum -ium [44, 2, 10 CVRT. 5, 3, 16. 5, 4, 23 TAC. Germ. 43, 2]. CVRT. 3, 4, 6 perpetuo i. -is [MELA 2, 58]). 4, 23, 2 -ium angustiis (AMM. 25, 10, 5 -is. MEROB. pros. frg. 1 B 3). VERG. georg. 2, 186 cava -is convalle (LIV. 1, 12, 10 in media c. duorum -ium. AMM. 17, 12, 5 PRVD. perist. 10, 331. *cf.* LIV. 44, 8, 6 ex valle . . . -is [VVLG. Zach. 14, 5 *bis*]). Aen. 11, 320 plaga pinea -is. OV. met. 12, 337 ab ancipiti . . . acumine -is. fast. 1, 563 fracti . . . obice -is (*cf.* SEN. nat. 4, 2, 8 obiectu -ium [TAC. ann. 4, 67, 2]). LIV. 29, 32, 5 anfractus (32, 11, 2 callesque. 38, 23, 6 TAC. ann. 4, 51, 2 AMM. 15, 4, 2). VAL. MAX. 2, 8 praef. -is . . . claustra (TAC. hist. 3, 2, 2). SEN. apocol. 15 summi . . . culmina -is (PLIN. nat. 25, 3. *al.*). Thy. 1082 moles (AVIEN. orb. terr. 1050). nat. 6, 25, 2 magnitudinem (APVL. mund. praef. HYG. astr. 4, 9). CVRT. 3, 9, 12 sinus. 6, 6, 29 fastigium -is (SIL. 5, 488 fastigia -is [IVVENC. 1, 731 CLAVD. rapt. Pros. 3, 383]). COLVM. 9, 1, 4 tractus. PLIN. nat. 2, 115 flexus. 2, 160 excelsitate (*cf.* AMM. 23, 6, 66 celsitudine). 3, 103 promunturium -is. 4, 105 ad . . . -is excursum. 6, 73 -ium corona. 10, 70 recessus (*cf.* TERT. carn. 24 l. 21 in secessu -is [AVSON. 434 p. 386 P. AMM. 27, 12, 11]. AMM. 18, 8, 9 excessus). SIL. 4, 740 aggere -is (DAMAS. epigr. 49, 1). 12, 709 -is apex (PRVD. cath. 7, 136 tituli 37). FLOR. epit. 1, 13, 13 arcem Capitolini -is (IVVENC. 2, 279. 3, 196. 3, 320. 4, 501 AMM. 24, 2, 12). 2, 6, 35 immanitas. 3, 10, 22 per invios . . . -ium tumulos (APVL. met. 6, 14, 1 [*trad.* cum-]). APVL. met. 4, 33, 1 (*vers.*) -is in . . . scopulo (4, 35, 2. AMM. 31, 7, 3 -is . . . scopulos). PRISC. periheg. 672 Caucasii -is prope collem (*Dionys. 690* Καυκάσου *tantum*). PEREGR. Aeth. 3, 2 in summitatem . . . -is (3, 3. *al.*). AMM. 14, 2, 5 ambitus -ium. 15, 10, 1 ob suggestus -ium arduos. 23, 6, 61 crepidines (VVLG. Iudith 7, 3. *cf.* deut. 32, 22 fundamenta [II reg. 22, 8 psalm. 17, 8]). 23, 6, 70 defectibus. 26, 10, 16 vastitates.

β a corporis animantium figura translatis: CIC. nat. deor. 2, 161 vestitus . . . densissimos -ium. CATVLL. 68, 111 -is . . . medullis. LVCR. 4, 397 medio de gurgite -is. 6, 639 per fauces -is (6, 696 FLOR. epit. 3, 20, 4). VERG. georg. 4, 419 est specus ingens exesi latere in -is (SEN. Herc. O. 865 clem. 1, 19, 6 nat. 3, 27, 9 LVCAN. 6, 267 PLIN. nat. 5, 110. *al.*). Aen. 3, 575 viscera (SIL. 5, 396 AVIEN. Arat. 1185 PRVD. perist. 11, 165 CLAVD. rapt. Pros. 1, 177). 6, 360 capita aspera -is (STAT. Ach. 2, 139 APVL. Socr. 10 p. 142 HIER. psalt. sec. Hebr. 72, 16 VVLG. Os. 4, 13). GRATT. 444 e pectore -is. SEN. epist. 79, 4 ab ipso ore -is. CVRT. 3, 4, 12 dorsum -is (5, 44 -ium dorso. 7, 3, 8. *cf.* AVIEN. ora 625 -s dorsa celsus). PLIN. nat. 3, 117 e gremio Vesuli -is. 6, 12 a tergo -ium (AMM. 27, 10, 15). 6, 29 tota -ium fronte. 33, 75 in superciliis -ium (VVLG. num. 20, 29 Tob. 11, 5 ORIG. in Matth. ser. 99 p. 217, 12). 36, 125 -ium ulcera. 37, 201 articulis. VAL. FL. 4, 96 cornua -is *sc. Tauri*. SIL. 3, 480 ardua -is aetherii facies (GELL. 13, 30, 4). TERT. pall. 2, 2 scapulae. AMM. 14, 8, 10 imos . . . pedes . . . -is (18, 7, 8. *al.* ITIN. Theod. 7 ad pedem -is [*sic sing.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 9. 37]). 17, 4, 6 -ium venis . . . excisos *obeliscos*.

b *c. neutr. adi. pro subst.*: SALL. Iug. 37, 4 in . . . -is extremo (APVL. met. 6, 14, 1. *plur.* extrema: SEN. Tro. 1084 VVLG. Ion. 2, 7). 93, 2 ad summum -is (OV. met. 13, 908. *plur.* -ium summa: SEN. nat. 1, 5, 3 COLVM. 1, 4, 10 PLIN. nat. 32, 64. *al.*). VERG. Aen. 8, 221 ardua -is (11, 513 OV. met. 8, 692 VAL. FL. 3, 695 SIL. 3, 497. *al.*). TIB. 3, 9, 2 devia (*cf.* APVL. met. 3, 28, 6 avia). LIV. 9, 3, 1 adversa. 38, 20, 9 infima (*cf.* COLVM. 3, 11, 8 ima [MELA 1, 91 TAC. ann. 12, 24, 1 SVLP. SEV. chron. 1, 17, 6. 2, 15, 9]). CVRT. 3, 7, 7 interiora. 5, 3, 18 prona (7, 11, 3). 6, 6, 25 edita (TAC. ann. 4, 46, 1 AMM. 14, 2, 7). LVCAN. 2, 421 declivia (*cf.* APVL. met. 4, 3, 4 proclive). PLIN. nat. 16, 41 in excelso -ium (*plur.* VVLG. IV reg. 19, 23 AVG. [?] un. eccl. 19, 49 p. 296, 6. *al. cf.* IVVENC. 1, 397 celsis [3, 95. 3, 669 AMM. 31, 9, 2]). SIL. 12, 641 -is penetralia. TAC. Agr. 25, 1 silvarum ac -ium profunda. ann. 1, 17, 3 inculta. 2, 16, 1 prominentia. 15, 18, 1 medio . . . -is (PSALT. Rom. 103, 10 in medium -ium). PLIN. epist. 8, 4, 2 abrupta (*cf.* HIER. vita Hilar. 40 praerupta). AMM. 14, 2, 20 avia -ium . . . celsorum. CLAVD. DON. Aen. 1, 605 p. 120, 19 convexa . . . -ium. VEG. mil. 3, 10 praecipitia. HIER. epist. 22, 7, 4 aspera. VVLG. psalm. 74, 7 deserta.

c *c. adi.* (*cf. p. 1433, 28*): abruptus: SEN. Herc. O. 1167 PLIN. nat. 3, 67 IVVENC. 1, 397. 3, 318 SVLP. SEV. epist. 2, 10. acer: MART. 10, 103, 2. adesus: SIL. 3, 470. adversus: OV. am. 1, 9, 11. aerisonus: VAL. FL. 3, 28. aërius: CATVLL. 68, 57 VERG. ecl. 8, 59 Aen. 6, 234 CIRIS 302 SIL. 4, 740 STAT. Ach. 2, 139. *al.* aetherius: SIL. 3, 480. altus: *v. vol. I 1774, 15 sqq.; adde* altissimus: CIC. rep. 6, 19 div. 2, 45 CAES. Gall. 3, 1, 5. 7, 36, 1 civ. 3, 93, 6. *al.* amoenus: PLIN. nat. 6, 46 (*v. app. crit.*). amplus: PLIN. nat. 3, 48. angustus: TAC. ann. 4, 47, 2. apertus: SEN. Herc. O. 1158. aquosus: LIV. 29, 31, 9 PLIN. nat. 16, 74. 25, 71. arduus: HOR. carm. 1, 29, 12 OV. met. 1, 316 SEN. Tro. 1149 FRONTIN. strat. 3, 15, 5 TAC. ann. 12, 33. *al.* aridus: PLIN. nat. 33, 67. asper: LIV. 30, 33, 9 asperrumis (FRONTIN. strat. 1, 5, 21). SEN. Herc. O. 865 COLVM. 2, 2, 1 PLIN. nat. 5, 70 TAC. ann. 12, 55, 1. *al.* avius: *v. vol. II 1447, 38 sqq.* caliginosus: VVLG. Is. 13, 2. canus: VERG. georg. 1, 43. cavus: *v. vol. III 715, 71 sqq.* celsus: ACC. trag. 178 VERG. Aen. 11, 320 VAL. FL. 3, 652 SIL. 4, 736 IVVENC. 1, 731 AVIEN. ora 625 AMM. 14, 2, 20. 27, 4, 10. *al.* concavus: APVL. Plat. 1, 4. continuus: HOR. epist. 1, 16, 5 CALP. ecl. 7, 32 PLIN. nat. 6, 188 TAC. ann. 4, 47, 2 ITIN. Anton. Plac. rec. A 37. desertus: MANIL. 1, 75 VAL. MAX. 2, 8, 5 CIL IV 1645. devexus: *v. vol. V 1, 857, 71.* devius: CVRT. 5, 6, 15. 6, 11, 20. dumosus: COLVM. 4, 33, 5. durus: PROP. 1, 20, 13 OV. met. 14, 557 SIL. 8, 457 CLAVD. rapt. Pros. 2 praef. 7. editus: CIC. Mil. 85 BELL. Alex. 61, 3 SALL. Iug. 92, 5 LIV. 38, 19, 3 editissimos. SEN. nat. 4, 11, 3 CVRT. 3, 8, 22. 7, 5, 13. 7, 6, 3 APVL. Socr. 10 p. 142. eminentissimus: FLOR. epit. 4, 12, 49. erectus: SEN. dial. 6, 18, 5. excellentissimus: APVL. Socr. 8 p. 139. excelsus: *v. vol. V 2, 1219, 43 sqq.* exesus: *v. vol. V 2, 1317, 65.* exutus: STAT. Ach. 1, 427. ferus: OV. met. 3, 708 Ib. 535. floridus: VARRO rust. 3, 16, 7. frondosus: VARRO rust. 2, 5, 11 VERG. Aen. 7, 387. gelidus: *v. vol. VI 1728, 40.* giganteus: AVG. gest. Pelag. 30, 55. glareosus: COLVM. 4, 33, 5. herbidus: LIV. 29, 31, 9 COLVM. 2, 2, 1. horridus: SEN. suas. 1, 2 APVL. met. 4, 6, 2. humidus: CVRT. 4, 12, 20. immanis: ARNOB. nat. 2, 30 p. 72, 26. immensus: TAC. ann. 2, 47, 1. impeditus: CVRT. 9, 4, 26 AMM. 14, 2, 2. imus (*cf. l. 69*): LIV. 9, 35, 1 AVIEN. Arat. 1728. inaccessus: PLIN. nat. 6, 144 CLAVD. 26, 322. incultus: VARRO rust. 3, 16, 7 OV. fast. 2, 181. infimus (*cf. l. 67*): SENT. Minuc. (CIL I^2 584) 14 NEP. Eum. 9, 3. ingens: STAT. Theb. 5, 154 PRISC. periheg. 828 PEREGR. Aeth. 16, 4. iniquus: OV. met. 10, 172 CLAVD. 5, 33. interior: VITA Anton. 51 p. 60, 20. 58 p. 66, 9. invius: PLIN. nat. 6, 28 FLOR. epit. 2, 7, 10. 2, 8, 2 CLAVD. 10, 49. lapidosus: OV. met. 1, 44. longinquus: PLIN. epist. 2, 17, 5. magnus: CATO orig. 93 CATVLL. 64, 281 LVCR. 1, 201. *al.* maritimus: PLIN. nat. 24, 165. 27, 78. mediterraneus: APVL. apol. 41. minimus: HIER. psalt. sec. Hebr. 42, 7. modicus: VVLG. psalm. 41, 7 ITIN. Theod. 22 Anton. Plac. rec. A 9. naufragosus: AVG. in euang. Ioh. 1, 3. nemorosus: OV. ars 3, 427 COLVM. 2, 2, 1 PRISC. periheg. 967. nimbosus: PLIN. nat. 18, 109 SIL. 3, 195. nivalis: AMM. 22, 8, 25. niveus: CATVLL. 64, 240 FLOR. epit. 4, 12, 54. nivosus: SIL. 3, 508. nubifer: SIL. 4, 2. obliquus: LIV. 7, 15, 5. 38, 20, 8. obscurus: RVT. NAM. 1, 431. occiduus: VAL. FL. 2, 620. opacus: LVCR. 4, 575 VERG. Aen. 3, 508 SEN. Oed. 155 PLIN. nat. 6, 198. *al.* patrius: CIC. carm. frg. 18 OV.

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

met. 4, 292 VAL. FL. 5, 425 STAT. Theb. 11, 422 IVV. 7, 211. perpetuus: LIV. 9, 2, 7 PLIN. nat. 5, 10. petreus: ITIN. Theod. 7. petrosus: ITIN. Anton. Plac. rec. A 38. praealtus: LIV. 28, 6, 10. 43, 19, 8 MELA 1, 27. *al.* praecelsus: IVVENC. 3, 196 AMM. 22, 8, 2. 27, 10, 9. praeceps: LIV. 28, 6, 10 PLIN. paneg. 16, 5. praeruptus: CATVLL. 64, 126 SALL. Iug. 37, 4 LYDIA 32 SEN. Tro. 1084 FRONTIN. strat. 3, 8, 3. *al.* procellosus: SEN. nat. 5, 18, 7 SIL. 4, 532. rigidus: STAT. Ach. 2, 97 AVIEN. orb. terr. 783. 1332. saxeus: SALL. Iug. 92, 5 PLIN. nat. 36, 76 FRONTIN. strat. 3, 9, 3 FLOR. epit. 3, 1, 14 AMM. 24, 4, 10. saxosus: VERG. georg. 2, 111 PLIN. nat. 27, 125 SIL. 7, 276. 7, 357 FRONTIN. aq. 93. secretus: IVVENC. 3, 320. 4, 501 CE 954, 2. silvestris: CIC. nat. deor. 2, 132 VARRO rust. 1, 12, 1 CVRT. 8, 10, 19 PLIN. nat. 37, 39 VEG. mil. 3, 22. silvosus: APVL. met. 8, 15, 5. sinuosus: HIER. epist. 3, 4, 4. sterilis: PLIN. nat. 33, 67. 36, 76. sublimis: VVLG. Ezech. 17, 23. subsolanus: PLIN. nat. 7, 24. sulphureus: CLAVD. rapt. Pros. 1, 177. summus: ENN. sat. 67 LVCR. 6, 422 VERG. Aen. 2, 626 HOR. carm. 2, 10, 12. *et saepe.* supernus: STAT. Theb. 2, 500 PASS. Thom. p. 135, 10. supremus: LVCR. 1, 274 VERG. georg. 4, 461 HOR. epod. 17, 69. terrenus: PLIN. nat. 36, 124 FRONTIN. strat. 3, 9, 3. terrosus: VITR. 2, 6, 6. umbrifer: SIL. 13, 219. umbrosus: TIB. 3, 9, 2 PLIN. nat. 12, 47 HOMER. 654 APVL. met. 4, 6, 2 IVVENC. 1, 364. vacuus: VAL. FL. 4, 21 STAT. Theb. 10, 87. vastus: LIV. 21, 43, 8 MELA 3, 89 PLIN. nat. 6, 11. viridis: AVSON. Mos. 193.

2 *de prosopopoeia sim.* (*notabiliora*): **a** *per subst.* (*cf. p. 1431, 80*): VERG. Aen. 1, 55 magno cum murmure -is ... fremunt *venti* (1, 245 LVCAN. 10, 321 SIL. 12, 142). AETNA 278 Aetnaei -is fremitus (*cf. l. 38*). PLIN. nat. 18, 360 -ium sonitus nemorumque mugitus. AMM. 17, 7, 3 gemitus. **b** *per adi.* (*cf. p. 1432, 33*): improbus: VERG. Aen. 12, 687. intonsus: VERG. ecl. 5, 63. maestus: VAL. FL. 4, 248. malignus: STAT. silv. 3, 1, 111. rabidus: VAL. FL. 4, 583 IVVENC. 2, 29. superbus: TERT. paenit. 12, 3. tumidus: OV. am. 2, 16, 51 *v. l. 34.* **c** *per verba*: HOR. ars 139 parturiunt -es, nascetur ridiculus mus (PHAEDR. 4, 23, 1 -s parturibat gemitus inmanes ciens). OV. am. 2, 16, 51 tumidi, subsidite, -es (SEN. suas. 1, 9. *cf.* STAT. Ach. 1, 462 decrescere). met. 2, 264 exsistunt. SIL. 2, 545 tremuit. VAL. FL. 3, 585 pavent. 4, 645 adversos ... vident discedere -es *sc. Cyaneos* (*cf.* STAT. silv. 2, 2, 59 recedere). STAT. Theb. 5, 339 credas ... fractum pelago decurrere -em. 12, 654 fremunt (*cf. l. 26*). Ach. 1, 101 laetantur. 1, 427 exuti viderunt aera -es. AVIEN. ora 259 tumet (433. 608).

C *de appellatione: ad numerum sing. et plur. de eisdem -bus promiscue usitatum cf. e. g. de* Albano *p. 1434, 73 c. p. 1435, 12. 1436, 23,* Capitolino *p. 1435, 7 c. p. 1435, 13,* Caucaso *p. 1434, 7. 26 c. p. 1435, 28 sq.,* Cebenna *l. 73 c. p. 1435, 27,* Hemodo *p. 1434, 35 sq. 1435, 57 c. p. 1434, 8. 1435, 14,* Ida *l. 81 p. 1434, 30. 1435, 18 c. p. 1434, 43, 1435. 24,* Massico *p. 1434, 71 c. p. 1435, 69,* Oeta *p. 1434, 18. 1435, 17 c. p. 1435, 27,* Palatino PROP. 4, 9, 3 ad eductos, pecorosa Palatia, -es *c. p. 1435, 1,* Pelio *l. 70 p. 1434, 31 c. p. 1435, 30,* Pyrenaeo *p. 1435, 4 c. p. 1435, 11,* Ripaeo *p. 1435, 4 c. p. 1435, 9,* Taygeto *l. 69 p. 1434, 29 c. p. 1434, 9,* Vaticano *p. 1434, 79 c. p. 1435, 10. nota num. plur.* -es *c. nominis proprii num. sing. coniunctum p. 1434, 40. 43. 1435, 37. 42; indecl. p. 1434, 69.*

1 *acced. nomina propria* (*cf. p. 1436, 42*): **a** *ipsorum -ium* (*per ellipsin vocis q. e.* -s *e. g.* Algidus [*v. vol. I 1544, 72 sqq.*], Appenninus [*II 278, 54 sqq. passim*], Aventinus [*II 1311, 20 sqq. passim*], Capitolinus [*Rhet. Her. 4, 32, 43* si quis de Tarpeio loquens eum Capitolinum nominet], Coraxicus [*Mart. Cap. 6, 683*], Garganus [*Sil. 4, 563. 7, 366. 17, 600*], Pyrenaeus [*Iuv. 10, 151 Isid. orig. 14, 8, 15*], Tarpeius [*v. l. 56*]): **α** *per iuncturam artiorem*: ① *substantiva* (*certa quaedam collocandi lex vix statui potest, cf. e. g.* PS. CYPR. mont. 1 Sina -em et ... -em Sion *et p. 1434, 49 c. p. 1434, 60*): Ⓐ *declinabilia*: ① *eodem casu*: ⓐ *-s praecedit*: ⓐ *sing.*: PACVV. trag. 252 -em Aetnam (LVCR. 6, 639 -is ... Ae. MANIL. 2, 880 -e sub Ae. PLIN. nat. 3, 88. GELL. 17, 10 tit. -is Ae. 17, 10, 8 de -e Ae. *al.*). SENT. Minuc. (CIL I² 584) 17 in -em Ioventionem. 19 in -em Tuledonem. CIL I² 846 in -e Eruco (PLIN. nat. 3, 90 -s Eryx. TAC. ann. 4, 43, 4 -em apud Erycum). CIC. leg. agr. 2, 36 -s Gaurus (LIV. 7, 32, 2 ad -em G. PLIN. nat. 14, 64). Sest. 58 intra -em Taurum (fam. 2, 15, 5. 15, 2, 2 VARRO rust. 2, 1, 8 LIV. 38, 27, 7. *al.*). div. 1, 112 -e Taygeto (FEST. p. 181, 4 in -e T. MELA 2, 41 PLIN. nat. 4, 16). fat. 35 -s ... Pelius (HYG. astr. 2, 18 p. 59, 1 in -e P.). Att. 2, 16, 2 in -e Antilibano. CAES. Gall. 1, 6, 1 -e Iura altissimo (1, 8, 1). 4, 10, 1 (*interpol.?*) ex -e Vosego (PLIN. nat. 16, 197 Iuribus ac -e V.). 7, 8, 2 -s Cebenna (7, 56, 2. SVET. Iul. 25, 1 Alpibus ... et -e C.). PROP. 3, 13, 53 -s ... Parnasus (MELA 2, 40 PLIN. nat. 4, 7. 15, 134. *al.*). LIV. 45, 30, 4 ad ... -em Athon (VAL. MAX. 1, 6 ext. 1). VITR. 8, 2, 6 ex -e Atlante (8, 2, 7 -is A. PLIN. nat. 5, 11. 6, 199 [*bis*]. 25, 78. 27, 2. *al.*). FEST. p. 266, 32 -em Palatium. PAVL. FEST. p. 100, 10 a -e Helicone (PLIN. nat. 4, 8 GELL. 3, 11, 3. HYG. astr. 2, 27 MART. CAP. 6, 651). VELL. 2, 25, 4 -em Tifata. COLVM. 9, 2, 4 in -e Hymetto (PLIN. nat. 35, 172). MELA 1, 79 -s Sardemisos (PLIN. nat. 5, 96). 1, 91 ad ima -is Idae (PLIN. nat. 2, 50 AVSON. 434 p. 386 P.). 1, 98 -s Olympus (PLIN. nat. 5, 142. 21, 31 COMM. instr. 1, 4, 5). PLIN. nat. 2, 236 -s Chimaera (5, 100). 3, 62 -e Vesuvio (FLOR. epit. 3, 20, 4 PS. AVR. VICT. epit. 10, 12). 4, 2 Pindus (MART. CAP. 6, 651). 4, 28 Oeta. *ibid.* Callidromus. 4, 45 Haemus (TAC. hist. 2, 85, 2. 3, 38, 4. ann. 4, 51, 3 -is H.). 5, 83 in -e Aga. 5, 116 -s Mimas (AMM. 31, 14, 8). 6, 5 Cytorus. 7, 19 ad -em Soractem. 36, 190 -is Carmeli (*al.*). TAC. Germ. 1, 2 -is Abnobae iugo. ann. 1, 56, 1 Tauno (*al.*). FLOR. epit. 2, 8, 15 Sipylum. 4, 11, 4 Leucaten. ITIN. Anton. Plac. rec. A 9 Hermon. AMM. 18, 6, 12 Izalam. HYG. astr. 2, 6 in -e Caucaso (ISID. orig. 14, 8, 2). ⓑ *plur.*: PLIN. nat. 3, 145 -es Acroceraunia. 6, 64 a -bus Hemodis. SIL. 4, 362 gelidos ... -is Taygeta. PRISC. periheg. 382 -es excelsa Ceraunia (*Dionys. 389 οὐρέων ... ἠλιβάτων, τὰ Κεραύνια κικλήσκουσιν*).

ⓑ *-s sequitur*: ⓐ *sing.*: CIC. Verr. II 2, 22 Erycum -em (2, 115 in E. -e). SALL. hist. frg. 2, 84 Tauro -e (NEP. Eum. 3, 2 inter T. -em. ACT. triumph. a. u. c. 716 [CIL I² p. 180] ex T. -e et Partheis. LIV. 37, 35, 10 cis T. -em [*saepe*]. 38, 12, 4 iuga T. -is. VAL. MAX. 2, 8 praef. Alpium T.que -is. *al.*). VERG. Aen. 3, 274 Leucatae nimbosa cacumina -is. PROP. 1, 20, 33 Arganthi ... sub vertice -is. LIV. 1, 5, 1 in Palatio -e (*ibid.* P. -em). 8, 8, 19 Vesuvii -is (VITR. 2, 6, 1. 2, 6, 2 VELL. 2, 30, 5. *al.*). 22, 15, 3 Calliculam -em. 36, 22, 5 Oetae -is (PLIN. nat. 25, 49. 35, 139. *al.*). 38, 18, 14 Olympum -em (38, 19, 1. 38, 20, 2 ad O. -em. 38, 23, 8 in O. -e. *al.*). 40, 21, 2 in verticem Haemi -is (AMM. 31, 7, 3). 42, 54, 10 Ossae -is (44, 13, 2). 43, 20, 1 iugum Scordi -is. 44, 11, 3 Atho -s (VITR. 2 praef. 2 Athon -em. MELA 2, 31 PLIN. nat. 7, 27). 45, 29, 8 Bora -s (45, 29, 9 trans B. -em). VITR. 2, 8, 9 ad Hymettum -em et Pentelensem (PLIN. nat. 4, 6 Chalcis -s et Taphiassus. AMM. 23, 6, 60 Ascanimia -s ... et Comedus). 8, 2, 6 ab Caucaso -e (VAL. MAX. 3, 3 ext. 6 CVRT. 5, 4, 6. 6, 5, 25. *al.*). SEN. nat. 3, 11, 2 in Coryco -e (PLIN. nat. 31, 54). CVRT. 4, 2, 18 ex Libano -e (10, 1, 19 PLIN. nat. 5, 77. *al.*). MELA 2, 62 Vesuli -is (3, 117). PLIN. nat. 2, 191 Taygeti -is ... pars (36, 164. *al.*). 5, 18 in Abila -e. 5, 110 Tmoli -is (6, 215. *al.*). 5, 122 Ide -s (6, 216 TAC. hist. 5, 2, 1 I. -em. *al.*). 7, 202 secundum Pelium -em (12, 31 in P. -e). 13, 91 Atlas -s (HYG. astr. 2, 3 p. 33, 23). 19, 46 in Parnaso -e (ITIN. Anton. Aug. p. 524, 4 P. -is). FRONTIN. strat. 2, 4, 4 Callidromi -is. IREN. 3, 6, 3 in Carmelum -em (*al.*). PORPH. Hor. carm. 3, 4, 75/6 Aetna -s (SPART. Hadr. 13, 3. *al.*). PRISC. periheg. 724 Emodum -em (*Dionys. 748* Ἠμωδὸν ὄρος. AVIEN. orb. terr. 926 Hemodi[i] ... -is). VIR. ill. 53, 1 apud Sipylum -em. AVIEN. orb. terr. 437 Abnoba -s. AMM. 19, 9, 4 per Izalam -em. SVLP. SEV. chron. 1, 17, 5 ad Sinam -em. *al.* ⓑ *plur.*: VAL. MAX. 4, 6 ext. 3 excelsa Taygetorum (*cf. supra l. 9*) -ium iuga. TAB. Peut. 8, 3 Boecolen -es. *nota*: STAT. silv. 4, 7, 14 Dalmatae -es.

② *gen.*: ⓐ *ipsorum -ium*: LVCR. 6, 786 magnis Heliconis -bus (*var. l.* mot-). VERG. Aen. 3, 6 -bus Idae (HOMER. 654. PRISC. periheg. 781 [*var. l.* moen-. *Avien. orb. terr. 985* rupibus. *Dionys. 814* πόδας]). 8, 231 Aventini. TAC. ann. 12, 24, 1 per ima -is Palatii ([-i⟨n⟩i *edd.*]. PS. AVR. VICT. orig. 20, 3). TREB. Gall. 18, 3 in summo Esquiliarum -e. FILASTR. 121, 2 ad -em Libani. 121, 3 usque ad Tauri -em. AVSON. Mos. 464 gelido Durani de -e. AMM. 28, 2, 5 in -e Piri (*nisi indeclin.*). MART. CAP. 6, 640 inter -es Alpium. IORD. Get. 52 Caucasi. ISID. orig. 14, 8, 17 Calpes. ⓑ *deorum vel heroum* (*aliter p. 1436, 32*): LIV. 24, 41, 4 ad -em Victoriae. 34, 28, 7 sub ipsas Menelai -is radices. MELA 2, 89 -s Iovis (2, 90).

Ⓑ *indeclinabilia*: ① *anteposita*: LIV. 44, 28, 3 sub Atho -e (MELA 2, 106 A. -i. PLIN. nat. 18, 215 usque A. -em. ANTH. 461 tit. de A. -e). ITALA psalm. 2, 6 (Ps. Cypr. mont. 2 = VVLG.) super Sion -em (PS. CYPR. mont. 3. 9. *al.*). PS. CYPR. mont. 3 Sina -em esse terrenum (OPTAT. 3, 7 p. 87, 11 de S. -e. HIER. epist. 18A, 8, 3 in S. -e. VVLG. Iudith 5, 14 S. -is. *al.*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 6 in Tabor -e. SVLP. SEV. chron. 1, 21, 5 in Or -em. *al.* ② *postposita*: *sing.*: PLIN. nat. 4, 37 -em Atho (ANTH. 442 tit. de -e A.). TERT. ieiun. 6 in -em Choreb (IREN. 4, 33, 14. *al.*). adv. Marc. 5, 4 p. 581, 18 a -e Sina (PS. CYPR. mont. 1 in -e S. 3 ex ... -e S. FILASTR. 138, 2. VVLG. act. 7, 30 -is S. *al.*). ITALA Ier. 31, 12 (Iren. 5, 34, 3 = VVLG.) in -e Sion (PS. CYPR. mont. 2 [*bis*] -em S. 9 -is S. OPTAT. 3, 2 p. 70, 9. *al.*). PEREGR. Aeth. 10, 1 ad -em Nabau (10, 8. *al.*). HIER. epist. 29, 3, 3 de -e Ephraim (VVLG. iud. 7, 24 in omnem -em E. 19, 1 in latere -is E. *al.*). VVLG. num. 20, 22 in -em Hor (33, 37). *et passim.* *plur.*: ITALA gen. 8, 4 (Aug. civ. 15, 14 p. 86, 6 D.) super -es Ararat (*gr.* ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ἀραρατ, VVLG. -es Armeniae).

(II) *adiectiva* (*cf. p. 1435, 72 sqq. et p. 1436, 36 sqq. 43 sqq.*): Ⓐ *varia* (*selecta*): ① *sing.*: PLAVT. Pseud. 1303 Massici -is ... fructus (LIV. 22, 14, 1 *et* 3). SENT. Minuc. (CIL I² 584) 14 Lemurino (15. *al.*). CIC. carm. frg. 11 (de consul. 13) Albano in -e (Att. 1, 3, 1. VARRO ling. 6, 25 ex A. -e. HOR. epist. 2, 1, 27 LIV. 1, 3, 3. *et saepe*). Mil. 85 ex ... edito -e Latiari. off. 3, 66 in Caelio -e (VARRO ling. 5, 46 C. -s. 5, 47 OV. fast. 3, 835 LIV. 1, 30, 1. FEST. p. 348, 28 Fagu⟨t⟩ali, Suburae, Cermalo, Oppio, C. -i, Cispio -i. *et passim*). VARRO ling. 5, 50 (*bis*) Oppius -s (INSCR. Dessau 5428 [*bis*]. *al.*). BELL. Alex. 48, 2 -em ... Herminium. HOR. carm. 1, 20, 8 Vaticani -is (IVV. 6, 344 V. ... de -e. PRVD. c. Symm. 1, 583. *al.*). OV. fast. 2, 435 -e sub Esquilio. LIV. 1, 55, 1 in -e Tarpeio (STAT. silv. 5, 3, 196 T. de -e. SVET. Iul. 44, 1. *al.*). 9, 36, 11 Ciminii (9, 37, 1). VITR. 2, 6, 5 -s Appenninus (2, 10, 1 -is A. MELA 2, 58 A. -is. *al.*). VELL. 2, 112, 3 -e Claudio (PLIN. nat. 3, 148). VAL. MAX. 1, 8, 3 -is Aventini (SEN. dial. 10, 13, 8 A.

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-em. *al.*). 2, 2, 9 sub -e Palatino (GELL. 13, 14, 2 P. -is. LAMPR. Heliog. 3, 4 in P. -e. Ps. AVR. VICT. orig. 23, 1 in -e P. *al.*). COLVM. 10, 131 -e Lepino. MELA 1, 61 Casio -e (LVCAN. 8, 470 PLIN. nat. 5, 65. *al.*). 1, 115 ex Riphaeo -e (1, 117). 2, 81 Atax ex Pyrenaeo -e degressus (3, 21 PLIN. nat. 4, 105 SIL. 3, 415). PLIN. nat. 4, 40 Pangaei -is (4, 42 -s P. 7, 197. *al.*). 6, 10 Amazoni -is. TAC. ann. 15, 18, 1 Capitolini -is (FLOR. epit. 1, 13, 13). FLOR. epit. 1, 13, 16 in Quirinali -e. TREB. Gall. 19, 4 Romulei. AMM. 23, 6, 39 sub Iasonio -e. ② *plur.*: ENN. sat. 67 -bus summis Ripaeis (PROP. 1, 6, 3 MELA 2, 1 PLIN. nat. 4, 78 *al.*). CIC. Att. 13, 33, 4 -ĭs Vaticanos. CAES. Gall. 1, 1, 7 ad Pyrenaeos -es (LIV. 21, 23, 2. 21, 26, 4 PLIN. nat. 2, 244. *saepe*). OV. met. 14, 674 Albanos (LIV. 7, 25, 3 IVV. 5, 33). LIV. 44, 2, 6 per Cambunios -es (44, 2, 10). MANIL. 4, 28 Capitolino⟨s⟩ . . . -es (*v. app. crit.*). PLIN. nat. 6, 56 Hemodi -es (6, 64 a -bus H. 6, 88). VAL. FL. 2, 381 -es Cyaneos (8, 193 STAT. Theb. 11, 438).

Ⓑ *a nominibus -ium derivata*: ① *sing.*: ACC. trag. 670 in -e Oetaeo (*cf. l. 27*). CATVLL. 105, 1 Pipleum scandere -em. VERG. Aen. 3, 105 Idaeus (SEN. Ag. 457 MELA 1, 93. 2, 113. *cf.* APVL. met. 10, 30, 1. *v. etiam infra l. 52 et l. 24*). AETNA 278 Aetnaei (VAL. MAX. 5, 4 ext. 4. MIN. FEL. 35, 3 Ae. -is et Vesu⟨v⟩i -is. TERT. mart. 4). OV. met. 6, 132 Cytoniaco . . . de -e. VAL. MAX. 1, 6 ext. 3 Hymettium. 6, 9 ext. 5 in . . . Mycalensis -is vertice. MELA 1, 86 Latmium. PLIN. nat. 4, 66 Cynthio -e. 5, 126 Pindaeo. STAT. Theb. 8, 545 Gaurano de -e. ② *plur.*: CATVLL. 64, 178 Idaeos (LVCR. 5, 663. PLIN. nat. 16, 142 in I. -bus et quos Albos vocant. AMM. 23, 6, 53. *cf. l. 18*). LIV. 21, 35, 8 Alpinis (*cf.* INSCR. Dessau 3528, 4 [= CE 19, 4] Alpicos). 41, 22, 5 per Oetaeos -es (*cf. l. 17*). MELA 2, 74 Cebennicis. PLIN. nat. 6, 28 Caucasis (6, 29. 6, 39. VAL. FL. 5, 253 Caucaseis. PRISC. periheg. 653 Caucasiis [*Dionys. 663 Καυκασίοισι. Avien. orb. terr. 862* Caucasus. *cf. p. 1431, 74*]). VAL. FL. 3, 353 Peliacis.

β per iuncturas laxiores: ① -s *praecedit*: Ⓐ *varia*: SENT. Minuc. (CIL I² 584) 18 in -em Apeninum qui vocatur Boplo (LIV. 42, 53, 6 CVRT. 4, 10, 8. *al. item per enunt. relat.*: CIC. Brut. 54 appellatus est [FEST. p. 322, 25 CVRT. 8, 10, 12. *al.*]. VERG. Aen. 6, 234 dicitur [LIV. 38, 19, 1. *al.*]. VAL. MAX. 1, 5, 9 cui . . . cognomen est. PLIN. nat. 7, 22 cui nomen est [TAC. ann. 12, 13, 3]. CLAVD. 28, 285 ad -es . . ., quos Appenninum perhibent). OV. met. 1, 316 -s . . . nomine Parnassus (MELA 3, 60 ad -em . . . n. Tabim. PLIN. nat. 2, 184. HYG. astr. 2, 15 p. 53, 19 in -e Scythiae n. Caucaso. *al.*). 8, 797 cacumine -is. Caucason appellant, *eqs.* (*in parenthesi ut* LIV. 29, 31, 7 in -em, Bellum incolae vocant, perfugit. 40, 58, 2). LIV. 36, 15, 10 extremos ad orientem -es Oetam vocant. PAVL. FEST. p. 52, 5 in -e Arcadiae Cyllene (*item c. nomine terrae*: MELA 3, 74 -em Arabiae Casium. PLIN. nat. 5, 5 ad -em Africae vel fabulosissimum Atlantem. *cf. l. 39 et infra l. 55*). *al.* Ⓑ *sequentibus pluribus -ium nominibus ponitur numerus*: *sing.*: SALL. hist. frg. 1, 11 -em Sacrum atque Aventinum. FRONTIN. aq. 76 circa -em Caelium et Aventinum. *plur.*: LIV. 39, 2, 7 -es duos Ballistam Suismontiumque (41, 18, 1). 45, 12, 11 ad -is Siciminam et Papinum. MELA 2, 43 sunt . . . -es Pholoë, Cyllenius, Parthenius, Maenalus. PLIN. nat. 3, 31 -bus Cebenna et Iuribus (4, 105 ad -es Cebennam et Iures). 4, 36 qua in regione -es Hypsizonus, Epytus *eqs.* 4, 59 -es Cadistus, Idaeus, Dictynnaeus, Crocus. FLOR. epit. 1, 16, 5 amicti vitibus -es Gaurus, Falernus, Massicus *eqs. al.*

Ⓘ -s *sequitur*: Ⓐ *varia*: CIC. Tusc. 1, 92 in Latmo . . ., qui est -s Cariae (*item c. gen. terrae sim.*: OV. fast. 5, 381 Pelion, Haemoniae -s. SEN. epist. 51, 1 Aetnam, . . . nobilissimum Siciliae -em. MELA 3, 68 in Haemode, Indiae -e. *al.*). VARRO ling. 7, 20 Olympum, -em in Macedonia (PLIN. nat. 25, 94 et Pelium, -em in Thessalia, et Telethrium in Euboea. SVET. Tit. 8, 3 VOPISC. Prob. 18, 8). LIV. 28, 5, 17 in Tisaeo, -s est *eqs.* (35, 27, 13 ad Barbosthenem, -s est *eqs.* 36, 30, 4). CVRT. 7, 3, 20 Taurus, secundae magnitudinis -s. Ps. AVR. VICT. epit. 37, 3 Almam, -em apud Sirmium, et Aureum apud Moesiam. AVIEN. ora 507 Sellus, nomen hoc -i est vetus. Ⓑ *praecedentibus pluribus -ium nominibus ponitur*: *sing.*: CIC. rep. 2, 11 inter Esquilinum Quirinalemque -em. 2, 33 Aventinum et Caelium -em. LIV. 3, 61, 5 Aventini Sacrique -is. SEN. epist. 31, 9. *plur.*: VARRO rust. 2, 1, 5 circum Fiscellum et Tetricam -es. LIV. 40, 41, 2 Ballistam Letumque -es. MELA 2, 36 hic Pelion hic Ossa -es gigantum fabula . . . memorati. PLIN. nat. 3, 60 consurgunt Massici, Gaurani Surrentinique -es. 24, 164 in Libano Syriae, Dicte Cretae -bus. TAC. ann. 15, 38, 2 Palatino Caelioque -bus. VIR. ill. 5, 2 MART. CAP. 6, 680.

b *terrae, gentis sim.*: *α adi.* (*cf. p. 1434, 70. 1436, 42*): ① *plur.*: LVCIL. 247 Lucanis oriundi -bus tauri (LIV. 9, 17, 17 saltus Apuliae ac -es L.). VARRO rust. 2, 2, 9 Reatinis. 3, 9, 17 contra -es Liguscos, Intimilium, Album, Ingaunum (*cf.* LIV. 34, 8, 6 Ligustinos). 3, 17, 9 Sabinos. CATVLL. 60, 1 Libystinis (*cf.* Ps. APVL. Ascl. 27 in -e Libyco). VERG. ecl. 2, 21 Siculis (*cf.* EPIST. Sapph. 57 Sicanos. COLVM. 10, 170 Sicaniis). 6, 65 Aonas in -es (*cf.* HIER. epist. 58, 8, 3 Aonios). Aen. 6, 758 Marsis (COLVM. 6, 5, 3). PROP. 1, 21, 10 Etruscis. 4, 4, 35 Romani (SIC. FLACC. grom. p. 137, 2). OV. ars 3, 409 Calabris. met. 14, 327 Latiis (STAT. silv. 1, 2, 1. 1, 6, 100. 3, 4, 47. 5, 3, 38). 15, 285 Scythicis (PLIN. nat. 6, 65). fast. 1, 542 Ausoniis. LIV. 3, 8, 6 Praenestinos (IVV. 14, 88). 5, 37, 7 Crustuminis. 22, 4, 2 Cortonenses. 44, 36, 10 Macedonicorum. MANIL. 4, 633 Euboicos (VAL. FL. 6, 321). VITR. 2, 6, 2 a -bus Cumanorum Baianis. SEN. Tro. 815 Thessali -es. PLIN. nat. 3, 126 Tarvisanis. 5, 80 Rhosiorum -ium et Tauri. 6, 26 Heniochiis. 12, 133 Medicis. 16, 137 Lyciis Phrygiisque (STAT. silv. 1, 2, 222). 31, 43 Hyrcanis (DRAC. laud. dei 1, 311). VAL. FL. 8, 216 Haemonios. STAT. Theb. 1, 10 Tyrios (12, 693). TAC. ann. 4, 59, 1 Fundanos. *al.* Ⓘ *sing.*: AETNA 446 Siculi . . . -is *sc. Aetnae.* OV. fast. 2, 423 Arcadio (5, 663). LIV. 39, 44, 6 per Formianum -em. PLIN. nat. 13, 51 Damasco. STAT. silv. 3, 3, 90 Dalmatico. MART. 8, 28, 12 Tiburtino. PRISC. periheg. 675 Armenii . . . vertice -is. HYG. astr. 2, 15 p. 55, 8 Hyperboreo. CLAVD. 5, 418 Aonius.

β gen. (*iuxta adi. l. 19. cf. et p. 1435, 44. 56*): ① *plur.*: LVCR. 6, 735 Aethiopum . . . de -bus altis (PLIN. nat. 2, 201). VERG. Aen. 10, 544 Marsorum. OV. met. 1, 689 Arcadiae gelidis in -bus (PLIN. nat. 37, 146). LIV. 9, 13, 10 Samnitium. 21, 43, 8 Lusitaniae Celtiberiaeque. MANIL. 4, 753 Scythiae. CVRT. 4, 12, 10 Cossaeorum. 4, 14, 1 Ciliciae (4, 14, 14. PLIN. nat. 24, 165 maritimis. *cf. l. 19 sq.*). 5, 1, 13 (*bis*) Armeniae (7, 3, 20 VVLG. gen. 8, 4). 5, 3, 1 Vxiorum. PLIN. nat. 3, 145 Candaviae. 6, 129 Gordyaeorum. 7, 24 Indorum. 19, 165 Liguriae. 21, 25 Lyciae. 23, 8 circa Antiochiae et Laodiceae -es. 25, 46 ex Ciliciis (-iae V^2) et Pisidiae -bus (Ps. APVL. herb. 56 l. 9 Ciliciae et P.). 31, 41 Paelignorum. 33, 67 Hispaniarum (ISID. orig. 14, 8, 16 Hispaniae). 36, 59 Arabiae (PEREGR. Aeth. 10, 4). 37, 173 e Persis . . . et Rubri maris -bus. TAC. ann. 6, 33, 3 Albanorum. GELL. 9, 4, 6 terrae Indiae. APVL. apol. 41 in Gaetuliae mediterraneis -bus. *al.* Ⓘ *sing.*: PAVL. FEST. p. 220, 5 Palatium, id est -s Romae. PLIN. nat. 3, 109 Anio, in -e Trebanorum ortus. 5, 51 in -e (*var. l.* fronte) inferioris Mauretaniae. Ps. APVL. Ascl. 37 Libyae. ITALA Am. 6, 1 (Tert. adv. Marc. 4, 35 p. 541, 13 = VVLG.) Samariae (HIER. epist. 53, 8, 8). IVST. 2, 14, 7 Moesiae. AVIEN. ora 308 Tartesiorum -s . . . attollitur. VVLG. deut. 1, 7 ad -em Amorrhaeorum. ISID. orig. 14, 8, 17 Africae. INSCR. Dessau 2699 Beronices (2700 Berenicidis).

c *poetice heroum sim. pro ipsis -ium nominibus*: *α gen.* (*aliter p. 1434, 51*): STAT. silv. 2, 2, 90 Amyclaei . . . de -e Lycurgi. MART. 9, 45, 3 Promethei rupes et fabula -is. PRISC. periheg. 279 Pyrenes . . . -s (*Dionys. 288 Πυρηναῖον ὄρος. Avien. orb. terr. 421* Pyrenaei . . . dorsa). *β adi.* (*aliter p. 1434, 70*): STAT. Theb. 2, 721 Pandionio . . . -e *sc. Acropoli Athenarum.* 3, 633 Persei . . . ad culmina -is (*sc. Aphesantis ut* 5, 641). 9, 679 Dircaei . . . -is *sc. Cithaeronis.* MART. 6, 34, 4 Cecropio -e *sc. Hymetto.* 13, 109, 2 Iuleo *sc. Albano.* CLAVD. 28, 11 Euandrius *sc. Palatinus* (*cf. Stat. silv. 4, 1, 7* E. . . . collis).

2 *acced. nomina appellativa* (*attuli hic etiam illorum quaedam, quae iam propria facta sunt*): **a** *adi.*: CIC. or. frg. A VIII 49 Sch. -s Sacer (rep. 2, 58. 2, 63 LIV. 2, 32, 2 MANIL. 5, 123. PLIN. nat. 19, 56 Sacros Aventinosque. *al.*). LIV. 30, 39, 2 Insanos (STAT. Theb. 11, 319 FLOR. epit. 2, 6, 35 CLAVD. 15, 513). PLIN. nat. 5, 35 Ater . . ., adusto similis. 6, 79 Merum (16, 144). 31, 43 Albi (*cf. p. 1435, 25*). AVIEN. ora 291 Argentarius (RVT. NAM. 1, 315). PRVD. tituli 173 -is oliviferi (ARATOR act. 1, 53). Ps. APVL. herb. 16 l. 9 Gemellis -bus. ITIN. Anton. Aug. 132, 2 *et* 3 Aureo -e. DONAT. Tiburt. a. 471 p. CXLVI^b 6 fundum -s Paternus. TAB. Peut. 6, 1 in -e carbonario. **b** *gen. subst.*: ITALA Zach. 14, 4 (Tert. adv. Marc. 4, 39 p. 558, 20) in -e elaeon (*gr.* ἐλαιῶν, VVLG. olivarum. *cf.* Luc. 19, 37 [cod. d e *al.*] olivarum [*gr. ut supra,* VVLG. oliveti. HIER. sit. et nom. p. 139, 28]. *al.*). IVVENC. 4, 458 -is Oliveti . . . culmina (PEREGR. Aeth. 25, 11 PAVLA Hier. epist. 46, 13, 2 PRVD. tituli 172^a NICET. psalm. 9. *al. cf. l. 48, 53*). TAB. Peut. 6, 1 in -e grani. **c** *per periphrasin*: TIB. 2, 5, 55 de septem -bus (*sc. Romae ut* OV. trist. 1, 5, 70 SIL. 17, 227 STAT. silv. 4, 3, 26. GELL. 13, 14, 4 urbis. *al. cf.* PLIN. nat. 36, 122 omnes urbis -es). SEN. Med. 342 duo -es *sc. Symplegades.*

II *specialia*: **A** *de -ium generibus*: **1** *de Aetna sim.* (*vocis q. e. -s vis expressa, si qua est, cum ipso contextu cohaeret*): *sollemnius excipitur nomen proprium -is* (*selecta*): LVCR. 6, 682 totius subcava -is est natura (*praecedit nom. propr.* Aetnae *ut* VERG. Aen. 3, 575 scopulos avolsaque viscera -is. AETNA 72 Iuppiter Aetnā obruit Enceladon, vasto qui pondere -is aestuat. *al.*). VITR. 2, 6, 1 circa Vesuvium -em; . . . sub his -bus *eqs.* (VAL. FL. 4, 508 ignea -em torsit hiemps. FLOR. epit. 3, 20, 4 per fauces cavi -is. *al.*). *liberius sine nomine* -is: STAT. Theb. 3, 596 ubi temptat Enceladus mutare latus; super igneus antris -s tonat *sc. Aetna.* silv. 5, 3, 105 crinem *Parthenopes* . . . adflato -e sepultum (*sc. Vesuvio ut* TERT. apol. 40, 8 [= nat. 1, 9, 7] cum Vulsiniis de caelo, Pompeios de suo -e perfudit ignis). TERT. paenit. 12, 4. *adde* LVCR. 6, 747 acri sulpure -ĭs *Avernales* oppleti calidis . . . fumant fontibus aucti. **2** *de -bus metallorum* (*aliter p. 1437, 3*): CATO orig. 93 in his regionibus . . . argenti fodinae . . ., -s ex sale mero magnus (PLIN. nat. 31, 77 -es nativi salis). NEMES. Cypr. epist. 77, 3 -es metalli.

B *de vocis q. e. -s usu figurato*: **1** *in imagine* (*c. respectu magnitudinis*): **a** *de rebus*: *α corporeis*: ① *de auro sim.* (*v. etiam p. 1437, 36. ad usus originem cf.* PLAVT. Aul. 701 Picīs divitiis, qui aureos -es colunt, . . . supero [Stich. 31 Persarum. *inde* VARRO Men. 36 non demunt . . . curas . . . Persarum -es, non atria divitis Crassi]. *cf. p. 1437, 1*): PLAVT. Mil. 1065 argenti -es, non massas habet. TER. Phorm. 68 -ĭs auri pollicens (APVL. apol. 20 nec -bus a. satiabitur. RVFIN. hist. 8, 14, 10 ut ita dixerim. *cf.* HIER. adv. Rufin.

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 39 cum -es aureos pollicitus fueris [*v. et l. 3 et p. 1436, 80*]). SALL. Catil. 23, 3 glorians maria -esque polliceri coepit. PERS. 3, 65 magnos promittere -īs (SCHOL. ad l.: in proverbio est '-es aureos'; grandia enim promittunt, qui *eqs.*). PRVD. perist. 2, 56 fulgidae ... monetae.

ⓘⓘ *de unda sim.* (*cf. sub. 2 passim*): VERG. Aen. 1, 105 insequitur cumulo praeruptus aquae -s ([GLOSS. IV 472, 44 *et* V 262, 26 magnitudo]. OV. trist. 1, 2, 19 quanti -es volvuntur aquarum! GERM. 302 instantis a. -s. HEGES. 5, 46 p. 397, 5 praeruptus. PRVD. psych. 654 PAVL. NOL. carm. 27, 525). ZENO 1, 6, 2 *mare* vitreis armatum -bus, violentis undarum saevientium cumulis. HIER. adv. Iovin. 2, 35 post -es gurgitum et spumosos fluctus (vita Hilar. 40). vita Hilar. 40 undarum. DRAC. laud. dei 2, 358 in cumulos -esque videns insurgere fluctūs. Romul. 8, 391 -bus aequoreis. ⓘⓘⓘ *varia*: PLAVT. Pseud. 189 -es maxumi frumenti. LVCR. 6, 159 in artum concreti -es nimborum. VERG. georg. 3, 373 *nivis* (LAMPR. Heliog. 23, 8 nivium). LVCAN. 2, 619 -es scopulosae rupis aperto opposuit natura mari (*cf.* PHOC. carm. de Verg. 76 [*de sepulcro*] lapidum). SIL. 3, 661 *pulveris* (*cf.* GELL. 16, 11, 7 cumulis -busque harenarum). 10, 548 constructus acervo ingenti -s armorum surgebat ad astra. SIDON. epist. 7, 1, 3 favillarum.

β incorporeis: PLAVT. Epid. 84 in te inruont -es mali (Merc. 617. Most. 352 m., maeroris -em maximum). RHET. Her. 4, 10, 15 qui -īs belli fabricatus est, campos sustulit pacis. HIER. adv. Pelag. 2, 15 p. 551^D fidei ... -bus intumescit *Pelagius*. adv. Rufin. 3, 3 p. 459^B criminum.

b *de homine* (*cf. p. 1438, 4*): PS. SEN. epist. Paul. 12 cum sis ... vertex et altissimorum omnium -ium (*v. app. crit.*) cacumen.

2 *in comparatione*: **a** *de rebus*: VERG. georg. 3, 240 neque ipso -e minor *fluctus* (*cf.* OV. trist. 1, 4, 7 -e nec inferior *unda*). 4, 361 curvata in -is faciem (speciem *M*) *unda* (*cf.* OV. met. 15, 509 cumulus ... inmanis aquarum in -is speciem). Aen. 2, 15 instar -is equum *Troianum* ([CLAVD. DON. ad l. p. 148, 26]. TAC. ann. 2, 61, 1 pyramides. VVLG. Ios. 3, 16 intumescentes apparebant *aquae*). SEN. Thy. 643 latus *domūs* aequale -i crescit. SIL. 17, 257 similem -i *fluctum* (PS. AVR. VICT. epit. 42, 14 stabant acervi -ium similes). STAT. Theb. 6, 86 instat ... aeriam ..., -is opus (*var. l.* onus), cumulare pyram. IVV. 12, 129 -bus aurum exaequet. *incorp.*: HIER. psalt. sec. Hebr. 36, 7 iustitia *dei* ... quasi -es. **b** *de animantibus*: VERG. Aen. 9, 674 abietibus iuvenes ... et -bus aequos (PRISC. periheg. 599 *cete* [*Dionys. 598* οὔρεσιν ἠλιβάτοισιν ἐοικότα. AVIEN. orb. terr. 783 ferae, ut rigidi iuga maxima -is]. *cf.* SEN. Thy. 1083 -bus stabant pares Gigantes. SIL. 3, 195 attollens ... caput nimbosis -bus aequat *serpens*). EVSTATH. Basil. hex. 9, 5 p. 962^C velut quaedam corporeae turres ... locantur *elephanti* ante aciem vel -es animati opponuntur hostium munimenta rupturi (*gr.* βουνοί τινες σάρκινοι). DRAC. laud. dei 1, 286 instar -is habens incedit bestia moles.

3 *per synecdochen de saxis, fragmentis -ium, maxime mobilibus* (*ad usus originem cf.* VERG. Aen. 1, 61 molem ... et -es [*i. molem -ium*] insuper altos imposuit. 9, 569 *et* 10, 698 saxo atque ingenti fragmine -is [SIL. 3, 470. *cf.* AMM. 24, 2, 17 fragmentis -ium]. 10, 128 fert ... saxum, haud partem exiguam -is [OV. met. 13, 882 partem ... e -e revulsam mittit *Cyclops*. SIL. 9, 467]): VERG. georg. 3, 254 flumina correptos ... unda torquentia -es (SCHOL. Bern. ad l.: saxa ingentia -es vocat). Aen. 6, 360 prensantem ... uncis manibus capita aspera -is. 12, 687 fertur in abruptum magno -s inprobus actu (*antea*: -is saxum. *ad l. cf.* SERV. Aen. 6, 360 pro 'saxo'; alibi [2, 308] e contrario ... pro '-is'). STAT. Theb. 1, 10 iusserit Amphion Tyrios accedere -es (SCHOL.: ἐμφατικῶς dixit '-es' pro 'saxis'). 2, 565 emissi turbine -is obruitur. silv. 5, 3, 207 exemptum terris ad sidera -em sustulit *Iuppiter sc. scorias Vesuvi*. MART. 10, 5, 15 inquieti -e Sisyphi. IVV. 3, 258 eversum fudit *currus* super agmina -em (*antea*: saxa). SERV. Aen. 3, 500 caesis -bus fecerunt *hostes* addere munimenta civitati. CLAVD. 26, 65 cum bracchia centum -bus armaret totidem *Typhoeus*. CIL V 1863, 5 titulum immanem -em Alpinum ingentem litteris inscripsit. *de obelisco*: AMM. 17, 4, 15 *funibus* conligatus -s ... cavea locatur in media.

4 *per metonymiam*: **a** *de materia -ium* (*imprimis de marmore*): PLIN. nat. 35, 3 -ium haec (*sc. artes pingendi parietes*) subsidia deficientium. 36, 68 *obeliscum* statutum in sex talis e -e eodem *sc. ut ipse obeliscus*. STAT. Theb. 1, 145 -bus ... alte Grais effulta nitebant atria. silv. 4, 2, 27 -s Libys Iliacusque nitent. CLAVD. carm. min. 7, 8. **b** *poetice de variis rebus vel animantibus* (*minus audacter de vineis*: VERG. georg. 2, 260 magnos scrobibus concidere -es): STAT. silv. 1, 1, 80 tardum in foedera -em longo Marte domas *sc. Dacos -ium incolas*. 3, 3, 169 haec est ... quae ... suum Dacis donat clementia -em *sc. domum*. CLAVD. 17, 310 largo ditescat harena sanguine, consumant totos spectacula -es *sc. bestias montanas*. **c** *de loco sacro Bellonae sc. Magnae Matri in -e dedicato* (*v. Aust, RE III 225. Latte, Röm. Religionsgesch. 353, 2; an etiam de ipsa aede?* [*cf. l. 82 et* aedes Bellonae *vol. II 1821, 25sq.*]): TERT. pall. 4, 10 cum ob ... affectionem tenebricae vestis ... in Bellonae -īs (*v. app. crit.*) fugantur (OPTAT. app. 1 p. 186, 6 fugivimus in -em B.). CIL XIII 7281 (*a. 236*) deae V[i]rtuti Bellon⟨a⟩e -em Vaticanum vetustate conlabsum restituerunt hastiferi.

5 *in allegoria Christianorum* (*tam in bonam quam in malam partem, cf.* AVG. in psalm. 97, 9 sunt -es boni, sunt -es mali: -es boni magnitudo spiritualis, -es mali tumor superbiae. CASSIOD. in psalm. 10, 1 et in bono et in malo ponitur [124, 2]. *attuli selectissima*): **a** *in bonam partem*: *α de hominibus* (*maxime apostolis*): HIER. hom. Orig. in cant. 2, 12 p. 57, 12 esto -s ecclesiasticus (*cf. infra l. 42*). RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 205, 9 in legis et prophetarum (*cf. l. 11*) -bus. AVG. in euang. Ioh. 1, 2 -es excelsae animae sunt. 2, 3 mentes magnae -ium, qui -es dicti sunt, quos maxime illustrat lumen doctrinae. in psalm. 35, 9 magni praedicatores -es dei (*ibidem* per -es ..., per magnos p. veritatis. 124, 4 sive angeli, sive apostoli, sive prophetae [*inde* PROSP. in psalm. 124, 1/2]. GREG. M. moral. 9, 6 non inmerito -es vocantur, quia per vitae suae celsitudinem ima terrarum deserunt *eqs. al.*). 45, 6 apostoli -es portantes -em *sc. Christum* (103 serm. 2, 10 audi -em: dicit a. *eqs.* GREG. M. in euang. 30, 10 p. 1227^A illustratos -es claritate *dei* ..., sanctos videlicet a. *al.*). 97, 9 -es iusti (*opp.* iniqui -es). 124, 5 -es bonos (124, 6). *ibid.* in -bus, id est in sanctis (PROSP. in psalm. 103, 6 super -es, id est eminentissimos ... sanctorum. CASSIOD. in psalm. 124, 2. GREG. M. in Ezech. 2, 1, 4 -es iure vocantur *sancti*, quia per vitae meritum ad caelestia propinquaverunt). PROSP. in psalm. 103, 10 qui -es sunt propter sancti spiritus magnitudinem. SIDON. carm. 16, 110 quantos illa insula plana (*sc. Lirinus*) miserit in caelum -es (*de episcopis et sacerdotibus ut* ENNOD. opusc. 3, 93 p. 354, 24 Lerum ... nutricem summorum -ium). GREG. M. moral. 12, 23 (*de David*). ISID. orig. 7, 6, 47 Aaron -s fortitudinis.

β de Christo, deo: HIER. hom. Orig. in cant. 2, 3 p. 45, 5sq. 'lapis erat praecisus e -e sine manibus' (*Dan. 2, 34*): nostri in carne salvatoris adventus, neque enim totus -s fuit, qui descendit ad terras, nec poterat humana fragilitas totius -is magnitudinem capere *eqs.* in Is. 65, 11/12 p. 639^A dominum salvatorem, qui -ium -s est. VVLG. Ier. 31, 23 dominus, pulchritudo iustitiae, -s sanctus. AVG. in psalm. 47, 2 *et* 3. ORIENT. carm. app. 2, 3 (*de Christi epithetis*) sol, sponsus, semen, -s, stella. *al.*

γ de rebus (*cf. supra l. 1 sq.*): TERT. adv. Marc. 2, 10 p. 349, 11 in -e sancto dei (*cf. Ezech. 28, 44*), id est in sublimitate caelesti (3, 21 p. 413, 16 'et erit' inquit [*Is. 2, 2*] 'in novissimis diebus manifestus -s domini', utique sublimitas dei. *cf.* HIL. in psalm. 146, 9 -es patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum altitudines [AVG. civ. 18, 32 p. 300, 11 D. -em ... accepimus scripturarum a. CASSIOD. in psalm. 10, 1]. AVG. in psalm. 89, 3 celsitudines angelorum). HIL. in psalm. 120, 4 -es accipimus propheticos libros ..., poterimus autem et -es existimare angelica ministeria, caelorum virtutes et potestates. OPTAT. 3, 2 p. 71, 2 in -e sancto, qui est ecclesia (p. 71, 6 'super Sion -em ...' [psalm. 2, 6], utique super e. p. 71, 8 in -e ecclesiae. AVG. in psalm. 2, 5 propter eminentiam et firmitatem. OP. imperf. in Matth. 9 p. 680. *cf. supra l. 5*). RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 205, 14 possumus ... -es ... novum accipere testamentum, colles vero ... veteris testamenti sentire volumina (GREG. M. in Ezech. 1, 2, 9 -em testamenti [*ibid. iterum*]. *cf.* AVG. serm. 46, 11, 24 colligite vos ad -es scripturae sanctae [PROSP. in psalm. 103, 18]. *v. etiam l. 38. 40*). PETR. CHRYS. serm. 89 p. 451^C -es iustificationum, mandatorum colles. GREG. M. in Ezech. 1, 9, 31 habeant ... -es intelligentiae, qui *eqs.* ORIG. in Matth. ser. 42 p. 84, 31 ad spiritalia et intellegibilia et sublimes veritatis -es. PS. ORIG. hom. in Matth. 2, 1 p. 246, 17 in illum caelestem -em ascendunt (p. 247, 6). PASS. Thom. p. 135, 10 tenet regnum pater ... in supernis -bus *sc. caelo*.

b *in malam partem* (*cf. etiam l. 16*): *α de diabolo, haereticis sim.*: HIL. in Matth. 17, 7 diabolum -em cognominant, quia *eqs.* (21, 7. HIER. epist. 61, 4, 2 [*ad Vigilantium*] ausus es dicere -em, de quo abscisus est in Danihelo [*2, 34*] lapis sine manibus, esse d. *ibid.* a -e, hoc est a d.). HIER. hom. Orig. in cant. 2, 12 p. 57, 8 inveniuntur ... -es erecti et consurgentes adversum scientiam dei, -es Aegypti et Allophylorum. VVLG. Ier. 51, 25 ad te, -s pestifer *eqs.* AVG. in psalm. 35, 9 emerserunt ... principes haeresum et -es erant; Arrius -s erat, Donatus -s erat *eqs.* (*cf.* EVCHER. form. 3 p. 14, 2 ad -es caliginosos id est haereticos [OP. imperf. in Matth. 9 p. 680 sunt ... et haereticorum -es]). 45, 7 alii sunt ... -es dei, alii sunt -es saeculi: -es saeculi, quibus caput diabolus, -es dei, quibus caput Christus. 124, 5 de illis -bus malis ...; tales -es ... significant magnas quasdam animas, sed malas (*ibid. iterum*). CASSIOD. in psalm. 148, 10 -es significant homines praetumida potestate sublimes.

β de rebus: PS. CYPR. mont. 6 -s Sion temptatio exacerbationis. HIL. in psalm. 64, 9 -ium nomine supereminentem omnem potestatem intelligi oportet (*cf.* 64, 10 -es ..., id est adversariae omnes supereminentesque virtutes). RVFIN. Adamant. 4, 11 p. 167, 22 velut ovis errans per ignorantiae -es et colles. AVG. util. ieiun. 9, 11 per -es et colles, id est per superbias hominum, per tumores terrarum (CASSIOD. in psalm. 10, 1 stupor mentis et elevata superbia. *cf. etiam l. 2*). PROSP. in psalm. 103, 8 -es elationes aquarum sunt, id est fluctus persequentium populorum. CASSIOD. in psalm. 10, 1 'transmigra in -em', id est ad haereticam pravitatem.

deriv.: montanis, montanus, montensis, monticulus, montius, mont(u)osus.

compos.: monticola, montifer, montivagus.

cf. Onom.

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mōnstellum, -ī *n.* *a* monstrum *demin., cf.* GLOSS. II 587, 42 *et Strodach, Latin dimin. in -ello/a- and -illo/a- 29.* *i. q.* φάσμα: GLOSS. II 470, 22 (*trad.* most-, *cf.* Mostellaria). III 457, 13 (*trad.* musc- *ut* 485, 37). *Szantyr.*

mōnstrābilis, (-e). *a* monstrare. *i. q. notabilis, insignis* (*cf. p. 1442, 5. 20. 1444, 10*): **1** *pertinet ad homines*: PLIN. epist. 6, 21, 3 *poeta* est . . . probitate morum, ingenii elegantia, operum varietate -is. SIDON. epist. 3, 7, 2 *Licinianus* persona . . . est . . . ob omnia felicitatis naturaeque dona -is. 4, 3, 5 *Claudiani Mamerti* doctrina . . . in diversarum rerum assertione -is. **2** *de rebus*: SIDON. epist. 1, 5, 1 campos proeliorum replicatione -es (*antea*: inlustres, inclitas, vulgatos).

mōnstrātio, -ōnis *f.* *a* monstrare. *i. q. actio monstrandi*: **1** *monstrant dei, homines*: TER. Ad. 714 ut . . . te cum tua -e *viae* magnus perdat Iuppiter! (AVG. c. acad. 3, 15, 34 p. 73, 2 non . . . -em istam tamquam veram . . . approbo, sed *eqs.*). NON. p. 350, 3 (*ad Verg. Aen. 3, 59*) monstrum -em. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 4 p. 11, 10 generis in definitione -o (*cf. p. 1444, 78 sqq.*). **2** *monstrat, docet natura* (*cf. p. 1442, 68*): VITR. 6, 1, 12 cum habeamus ab ipsa rerum natura sollertem et expeditam -em.

mōnstrātīvus, -a, -um. *a* monstrare. **1** *i. q. ostensivus, confirmativus*: BOETH. anal. post. 1, 21 p. 738^C quod . . . -a *propositio* sit dignior privativā (*gr. p. 86 a 32* δεικτική, *quod praeterea bis sic vertitur ibid.* p. 739^B; *sim.* p. 739^B sine . . . -a [*gr. p. 86 b 39* δεικνυούσης]). **2** *i. q. significativus, proprius*: BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 193, 4 hoc (*sc.* τὸ ὁπότερ' ἔτυχεν) . . . -um est naturae instabilis et ad utramque partem . . . vergentis.

mōnstrātor, -ōris *m.* *a* monstrare. *scribitur* mostr-: VERG. georg. 1, 19 (*M ante corr.*). OV. Ib. 397 (*H*). GLOSS. II 465, 48 ὑποδείκτης -r. GLOSS. Verg. ed. Hagen D 294 duce itineris -e.
i. q. qui monstrat: **A** *res*: **1** *inventa*: VERG. georg. 1, 19 unci . . . puer -r aratri. OV. Ib. 397 sacri -r iniqui (*cf. p. 1443, 32*). AMM. 21, 1, 10 cuius disciplinae (*i. haruspicii*) Tages nomine quidam -r est. **2** *loca, vias sim.* (*cf. l. 30*): SEN. dial. 6, 25, 2 ignotarum urbium -r (*codd. recc.*, monstratus *AF*). LVCAN. 9, 979 -r ait *eqs.* TAC. Germ. 21, 2 qui modo hospes fuerat, -r hospitii et comes. HIER. in Is. 38, 4 sqq. p. 392^A sanctorum locorum in hac provincia -es. CLAVD. rapt. Pros. 3, 429 qua te parte poli . . . quaeram? quis -r erit?
B *homines, animas*: CLAVD. DON. Aen. 6, 775 p. 607, 6 ne Aeneas . . . nesciret, qui sibi ostenderentur, signum dedit ipse -r (*Anchises*), quo *eqs.* *in actione denotandi*: AVG. gramm. V 507, 14 (= PS. PALAEM. gramm. V 541, 7) pronomina quae non sic definiunt personam, ut non egeant -e (demonstratore *l. v.*) . . . nam ipsum tu non plene finitum est, nisi in personam direxeris digitum.

f. **mōnstrātrīx,** -īcis. GLOSS. Verg. ed. Hagen D 296 duce ducatrice et itineris -e (*resp. Aen. 10, 92?*).

mōnstrātū *m. abl. defect. (sed v. et supra l. 35).* *a* monstrare. **1** *strictius de gestu denotandi* (*c. gen. obi.*): APVL. met. 1, 22, 7 *mensa*, cuius -u 'en' inquit 'hospitium'. **2** *latius in actione docendi* (*de gestibus et verbis; c. gen. subi.*): APVL. met. 5, 28, 9 *Cupido* lenam me putavit, cuius -u puellam illam cognosceret. AVSON. 423, 4 p. 380, 6 P. Priamus . . . -u Helenae de viris insignibus edocetur.

mōnstrātus, -a, -um *v. p. 1442, 20.* *Reichmann.*

mōnstrifer, -a, -um. *a* monstrum *et* ferre. *vox praeter l. 72. 74 poetica.* [*variat in codd. c.* -ficus *p. 1440, 19. 21*, -ger *l. 72*, mortifer *l. 58. 66.* *in versu delendo ut vid.* SEN. Phaedr. 688.]
1 *notione originaria i. q. monstra ferens*: **a** *de locis*: LVCAN. 5, 620 -os (mortiferos *G*) agit unda sinūs (*transit in notionem q. e. 'immanis,' 'ingens' ut* VAL. FL. 2, 498 -i mugire s. Sigeae pestis adglomerare fretum). VAL. FL. 5, 221 -is . . . campis *Colchicis* (CLAVD. 17, 307 *Gaetuliae*). STAT. Theb. 1, 453 -ae Calydonis. 4, 298 -um . . . Erymanthon et aerisonum Stymphalon. CLAVD. 22, 110 -is . . . antris *Tartari*. **b** *transfertur ad alia*: LVCAN. 2, 3 leges . . . et foedera rerum praescia -o vertit natura tumultu indixitque nefas. VAL. FL. 5, 43 -ae . . . novercae *sc. Iunoni monstra domanda adversus Herculem mittenti*. CLAVD. 20, 4 -i (mortiferi *B*) praesagia . . . anni.
2 *notionibus secundariis usurpatur pro voce q. e. monstruosus*: **a** *fere i. q. horrifer, horribilis, nefandus, immanis* (*cf. l. 59*): STAT. Theb. 10, 796 -o coitu (*v. app. crit.*) *Iocastae* (*cf.* ANTH. 149, 5 -o . . . luxu *sc. coitu perverso*). SALV. gub. 5, 41 illud quale quam non ferendum atque -um (*var. l.* -gerum) et quod non dicam pati humanae mentes sed quod audire vix possint, quod *eqs.* VITAE patr. Iurens. 1, 17 p. 141, 37 (*de puellis virum sanctum tentantibus*) signa -a. *vi corporali*: CLAVD. carm. min. 53, 3 Terra . . . omnia -o complebat Tartara fetu. **b** *fere i. q. mirabilis*: ALC. AVIT. carm. 5, 623 -ae . . . viae *Iudaeorum per mare rubrum.*

mōnstrificābilis, -e. *cf.* monstrificus *et* luctificabilis, tabificabilis *sim.* *i. q. monstruosus, mirabilis*: LVCIL. 608 nunc ignobilitas his *optimatibus* mirum ac -e (mortific- *codd. praeter C, emend. ex lemmate Nonii*).

mōnstrificus, -a, -um. [*a* monstrum *et* facere. *J. B. H.*] *compar.* magis -us *p. 1440, 3. 8*, *cf.* minus -us *p. 1440, 11.* *legitur fere ap. solum* PLIN. nat. [*variat in codd. c.* -fer *p. 1440, 19. 21.*]
1 *notione originaria i. q. monstra sc. mirabilia faciens vel facere potens et inde fere i. q. mirandus, insolitus sim.*: PLIN. nat. 7, 64 nihil facile reperiatur mulierum profluvio magis -um (*cf.* 28, 77 mensibus . . . -is. *v. etiam l. 15*). 21, 26 inventa est . . . ratio inserendi -is (*'malim* serendi -a' *Jan-Mayhoff*) hominum ingeniis. 24, 157 *sucus Minyadis herbae* -ā prorsus naturā veneni . . . contra venena (28, 30 hominum -as n. et veneficos aspectus diximus in portentis gentium). 33, 129 excogitantur et -a *specula*. 37, 192 magis . . . -ae *gemmae*. VAL. FL. 6, 153 omnibus *gentibus Scythicis* artes -ae *sc. magicae* (*antea*: magico terrore). *neutr. plur. pro subst. fere i. q. mirabilia, incredibilia*: PLIN. nat. 5, 4 paulo minus -a quaedam . . . tradidisse (*antea*: portentosa . . . mendacia). 28, 81 alia nuncupavere -a aut inter ipsa pugnantia (*antea*: inter se contraria). 28, 92 permutationes sexus . . . ceteraque -a naturae *hyaenarum*. SOL. 1, 54 profluvia *mulierum* . . . inter -a . . . numerantur.
2 *notione secundaria fere i. q. horrificus, immanis*: PLIN. nat. 2, 7 innumerae, in mari praecipue, ac plerumque confusis *seminibus* -ae gignantur *effigies* (6, 187 animalium hominumque -as [*var. l.* -feras] e. circa extremitates *Aethiopiae* . . . gigni. 36, 88 [*inde* ISID. orig. 15, 2, 36] intus *sc. in labyrintho Aegyptio* . . . -ae [*var. l.* -ferae] e.). 9, 2 pleraque *animalia* etiam -a reperiuntur. RVST. HELP. benef. 93 nocte fugata -i vultūs . . . lumina caeco *fecit Christus*.
adv. **mōnstrificē.** *i. q. modo monstrifico sc. mirabiliter*: PLIN. nat. 28, 181 equarum virus a coitu . . . Anaxilaus prodidit lichenis equinorum capitum vires repraesentare -e (*v. app. crit.*).
cf. monstrificabilis.

mōnstrigenus, -a, -um. *a* monstrum *et* gignere. *i. q. monstra gignens*: AVIEN. orb. terr. 789 ne -is, hostem licet, inferat aestus fluctibus.

? **mōnstriger,** -a, -um *v. p. 1439, 72.*

? **mōnstrium,** (-ī) *v. p. 23, 37.*

? **mōnstrivorus,** -a, -um. *a* monstrum *et* vorare. *i. q. monstra vorans, superans*: COMM. instr. 1, 13, 6 terrenus utique fuit *Hercules* et -a (*BA*, monstruosa *C et Dombart al.*) natura. *Szantyr.*

***mōnstro,** -āvī, -ātum, -āre. [*a* monstrum. *J. B. H.*] *scribitur*: mostr-: CE 937, 1. *in lect. var.*: PLAVT. Trin. 920 (*C*). 948 (*B*). ENN. scaen. 398 CIC. progn. frg. 8, 3. SEN. dial. 7, 2, 4 (*A*). epist. 108, 38 (*A*). PAVL. dig. 50, 16, 57 pr. (*F*). *al.* montr-: VERG. Aen. 4, 498 (*P*). VVLG. deut. 3, 11 (*O*). *cf.* DAMAS. epigr. 11 (= 50 F.), 3 ? ⟨mon⟩sravit. *formae perf. breviores leguntur* -asti (STAT. silv. 5, 3, 181. *al.; plenior deesse videtur*), -arunt (ARNOB. nat. 2, 10 p. 55, 10 FIRM. math. 1, 10, 1 IVST. 2, 6, 5. *al.*; -verunt *inde a* CATONE, -vere *inde a* PLIN. nat.), -ara(n)t (VERG. Aen. 1, 444 *et saepius in poesi*; -ver- *inde ab* OV., TAC.), -aro (PHAEDR. 2, 6, 9; -vero *inde ab* ITALA), -arit (MART. CAP. 6, 616; *pleniores inde a* STAT. *passim*), -asse, -assem, -asse(n)t (*inde a* CVRT. *passim*; -visse SIL. 8, 499 [*sed* -asse 12, 369], -visset TAC. hist. 4, 41, 3 [*sed* -assent 3, 27, 3]). NOT. Tir. 47, 4 -at. *de notione v. vol. V 1, 503, 50 sqq.* SERV. auct. Aen. 2, 681 a -ando id est monendo. GLOSS.^L II Philox. MO 34 -at ὑποδ⟨ε⟩ιγνύει. GLOSS. δεικνύω. μηνύω. *graece resp.* ἀποδείκνυμι *p. 1445, 70. al.* ἀποφαίνω *p. 1443, 79. al.* δείκνυμι *p. 1442, 16. al.* δηλόω *p. 1444, 45. al.* διδάσκω *p. 1444, 25.* ἐλέγχω DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 26 p. 389^B. ἐπισημαίνω CHRYSOST. hom. III 817^C. σημαίνω *p. 1441, 30.* ὑποδείκνυμι *p. 1443, 7. al.* *de frequentia et rationibus cum* demonstro (= d.), ostendo (= o.) *intercedentibus* (*cf. vol. V 1, 503, 65 sqq. et sub* o.): *legitur in poesi inde a* PLAVTO (*21^ies*, d. *16^ies*, o. *27^ies*), ENN. scaen. (*ter*, d. *deest*, o. *semel* ann.), TER. (*semel*, d. *bis*, o. *28^ies*); *in dactylis praevalet* o. *ap.* CIC., CATVLL., LVCR., *crebrescit* -o *inde a* VERG. (*20^ies*, d. *deest*, o. *18^ies*); *deest* TIB. *in serm. ped. inde a* CATONE (*bis*, d. *deest*, o. *5^ies*), CIC. (*10^ies*, d. *225^ies*, o. *426^ies*), LIV. (*7^ies*, d. *quater*, o. *114^ies*); *etiam hac voce frequentata* o. *fere semper*, d. *nonnumquam praeferuntur* (*e. g.* SEN. philos. *38^ies*, d. *11^ies*, o. *194^ies*; PLIN. nat. *33^ies*, d. *70^ies*, o. *92^ies*; *sed praevalet* -o *apud nonnullos scriptores inde a s. IV, e. g.* FIRM. err. (d. *deest*), AMM., COD. Theod. [*it.* mostrare, *val.* mustra, *francog. vet.* mostrer, *sard.* mustrare, *hisp.* mostrar. *Rohlfs.*] [*confund. in codd. c.* demonstrare (CIC. off. 3, 54. *al.*; -are *falsa var. l.* CAES. Gall. 5, 1, 2 NEP. Dat. 11, 5), ministrare (QVINT. inst. 1, 10, 27. *al. cf. p. 1017, 40*), non stare (ARATOR act. 2, 352). *struct. dubia*: DIFF. Suet. p. 291, 14 (= gramm. suppl. 285, 4) 'saevus' circa verb[er]a est, 'crudelis' -atur sanguinis (*i. 'est'?, cf. p. 1442, 37*; -ator *s. trad.*, -atur sanguine ISID. diff. app. 200, *cf. Isid. diff. 501 et Diff. ed. Beck p. 82, 4* 'c.' in sanguine).]
I *corporaliter* (*proprie et in imagine*) *i. q. oculis subicere* (*opp.* exponere *p. 1441, 83*; *accedit* digito *sim. p. 1441, 64. p. 1442, 5. al.*, nutu *p. 1441, 67, cf. p. 1441, 69. p. 1442, 14*; *quae absque signo per se -ari possint, exponit* AVG. mag. 3, 6. *al.*). *pro obi. succedit interrog. indir. p. 1441, 19. 32. 52. 64*; *inf. p. 1441, 15*; *acc. c. inf. p. 1442, 19, cf. p. 1441, 31*; quod *p. 1441, 66.* *praedicative c. adi. vel subst. p. 1442, 9. 30. 45*; *c. gerundivo p. 1441, 61.*
A *active et passive*: **1** *-atur, ubi quis (quid) sit, inveniatur* (*hic illic c. colore destinandi, e. g. p. 1441, 5. 6. 26. 28. 39. 42. 56*): **a** *de -andis viis*: **α** *subi. animantia*: PLAVT. Rud. 212 viam aut semitam (ENN. scaen. 398 erranti. CIC. off. 3, 54 VERG. Aen. 1, 382 HOR. epist. 1, 2, 65. *al.*). HOR. epist. 1, 17, 4 si caecus [Reichmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

iter -are velit (OV. trist. 3, 1, 22 LIV. 43, 5, 3. *al.*). CVRT. 8, 11, 3 aditum. AMM. 30, 1, 15 callem. *al.* *per imag.*: ENN. scaen. 321 (*de vatibus*) qui sibi semitam non sapiunt, alteri -ant viam (LVCR. 6, 27 *de Epicuro*. HOR. ars 404 vitae. SEN. benef. 2, 1, 1. *al.*). OV. fast. 2, 702 perdendi Gabios quod sibi -et iter *genitor* (SEN. epist. 8, 3 rectum. CVRT. 4, 4, 5 iaciendo operi. *al.*). IVV. 14, 37 *iuvenes* -ta diu veteris trahit orbita culpae. *al.* *β subi. res variae*: LVCR. 5, 1447 qua ratio vestigia -at. CIC. fin. 1, 46 *sapientia* omnis -at vias, quae *eqs.* (SIL. 14, 523 qua caedes reclusit -vitque viam. QVINT. inst. 2, 13, 16 si ... rectam viam, non unam orbitam -ent *praecepta rhetorum*). VERG. Aen. 2, 388 qua prima ... fortuna salutis -at iter (SIL. 15, 514 agger -at iter). OV. epist. 10, 103 quae reditus -rent, fila. PERS. 3, 57 *Y littera* surgentem dextro -vit limite callem (collem *var. l.*). *γ subi. ipsa via*: ① *absol.*: VERG. Aen. 1, 418 qua semita -at (SIL. 15, 148 patrio ... signo). ② *c. inf. vel acc.*: MANIL. 3, 437 haec via -bit stadiorum ponere summas. PRVD. perist. 11, 134 devia quo fractum semita -at iter.

b *-antur alia*: *α res* (*cf. p. 1442, 50*): PLAVT. Cist. 736 *cistellam.* Pseud. 951 propera mihi -are, ubi sit os lenonis aedium. :: tertium hoc est (*cf. infra l. 52*). CIC. leg. 1, 2 Deli ... hodie -ant eandem *palmam.* VERG. Aen. 3, 690 talia -bat relegens errata retrorsus litora Achaemenides *Aeneae naviganti* (SIL. 12, 369 *Aristaeo* Cyrenen -asse ferunt nova litora). 6, 8 inventa ... flumina (STAT. Theb. 6, 244 *in effigie*). 8, 337sqq. PROP. 3, 3, 25 *Apollo* plectro sedem mihi -at eburno (CVRT. 3, 4, 10 -bantur urbium sedes ... specus ... nemus ... ceteraque). OV. epist. 5, 17 quis tibi -bat saltus venatibus aptos ...? met. 1, 591 nemorum -verat umbras *Iuppiter Ioni.* 14, 115 auro fulgentem ramum -vit *Sibylla. al.* LIV. 21, 54, 3 Mago locum -bit, quem insideatis (STAT. Theb. 12, 512. IVL. VAL. 3, 15 p. 124, 17 insulae [*Hist. Alex. M. I p. 106, 19 Kr.* ἐσήμαναν]. *al.*). 22, 23, 4. 44, 11, 5 quaerenti praetori ... -ti sunt fornices: ... simplici laterum ordine structos esse. SEN. Tro. 1051 Troia qua iaceat regione -ans dicet et longe digito notabit: 'Ilium est illic *eqs.*' benef. 3, 8, 3 arentibus siti ... -are fontem (CVRT. 5, 13, 24). CVRT. 5, 13, 20 Darei vehiculum. LVCAN. 4, 444 *canis* contentus tremulo -asse cubilia loro (NEMES. cyn. 236). 8, 822 *Pompei nomen*, quod nisi -tum Romanus transeat hospes (*cf.* 8, 870 saxum). PLIN. nat. 25, 21 Frisi ... -vere illam *herbam Romanis* (*al. cf. infra l. 67*). VAL. FL. 5, 407. *al.* SIL. 15, 204 (*ad manes*) -tam *somnio* ducite ad urbem. *al.* STAT. Theb. 7, 664 haec ... moenia (*sc. aedificanda*) Cirrhaea -vit Apollo iuvenca (*cf.* silv. 3, 5, 80 solum ... -vit Apollo columba). silv. 4, 3, 115 fine viae ..., qua -at veteres Apollo Cumas. *al.* TAC. hist. 3, 27, 3 Cremonam (*sc. diripiendam*). 5, 4, 2 quo *asino* -ante errorem sitimque depulerant *Iudaei.* *al.* *subi. res*: HOR. sat. 2, 6, 10 si urnam argenti fors quae mihi -et. LVCAN. 6, 357 veteres ubi fabula Thebas -at Echionias. 7, 393 Gabios ... vix ... poterunt -are ruinae. VAL. FL. 1, 276 lumina nondum ullis terras -antia nautis (*cf.* IVVENC. 1, 245 *stella* pueri lustrata habitacula -at. AMM. 24, 5, 8 cum nox ... lunari splendore nitens ... aperte cuncta -ret). STAT. Theb. 12, 409 Ismeni -bant murmura ripas. PRISC. periheg. 614 Asiae fines ambarum *insularum* linea -at. *al.* *β homines* (*cf. p. 1443, 23; subi. res l. 57 sq.*): PLAVT. Cist. 584 donec se adiurat anus iam mihi -are *puellam.* Epid. 536 qui -et eum mi hominem aut ubi habitet (Trin. 920. 948). Poen. 1149 quis illas tibi -bit? OV. met. 13, 417 *de turribus* videre patrem -tum a matre solebat *Astyanax* (STAT. Theb. 7, 242 patres). SEN. Herc. f. 1168 hostis est, quisquis mihi non -at hostem (STAT. Theb. 7, 490). LVCAN. 7, 578 senatum (*sc. occidendum*). STAT. Theb. 3, 127 inventa ... corpora (10, 284. 11, 599 quaesita diu -vit corpora clamor). 8, 720 nec prodidit ipse ..., sed gaudia turmae -bant trepidum (IVVENC. 4, 425 [*Iudas*:] si prodere vobis quaesitumque diu possim -are magistrum). *al.* *γ bestiae*: CVRT. 4, 15, 27 avem. ROMVL. fab. 79, 8 rec. gall. (*de equo*) ego -bo (*rec. vet.* ostendam) capiendum ... cervum. CE 1967, 6 ⟨cani⟩bus ... leporem.

2 *vario usu*: **a** *aliquid*: *α denotando, indicando*: LVCR. 5, 1032 ut digito, quae sint praesentia, -ent *pueri* (HOR. sat. 2, 8, 26 qui ... indice -ret digito *saporem. al. cf. p. 1444, 29 et* CLAVD. 28, 574 pollice [*seq.* quod]). HOR. epist. 2, 2, 149 si volnus tibi -ta radice vel herba non fieret levius (*cf. supra l. 37*). VITR. 2, 11 nutu -antes *ignem* ostendebant, quas haberent ex eo utilitates (*cf.* APVL. met. 10, 17, 4 ut quod nollem relato, quod vellem deiecto capite -rem). SEN. nat. 5, 14, 2 *in specu* nulla lux discrimen aeris -at (*subi. res ut*: CAPITOL. Pert. 8, 7 *vehicula* iter metientia horasque -antia. *al.*). *al.* *β ostentando*: VERG. Aen. 6, 446 Eriphylen crudelis nati -antem vulnera. SEN. epist. 94, 69 *vitiorum* -ari et conspici fructus est. *al.* STAT. Theb. 12, 813 *Thebaida* Fama ... coepit ... novam -are futuris (*sc. saeculis*). silv. 1, 3, 55 splendor ... et ... testae -vere solum (*subi. res ut*: 3, 3, 114 *Etruscae* decus ... sibimet similis natorum gratia -at. TREB. trig. tyr. 14, 4 *tunicae sim.*, quae Alexandri effigiem ... -ent [*v. p. 1445, 44*]. AMM. 16, 12, 57 aulaeis miranda -antibus multa. *al.*). QVINT. decl. 282 p. 147, 19 (*de statua ponenda*) tyrannicidium tuum semper -bitur (*cf. p. 1442, 9*). APVL. met. 2, 16, 4 lacinia remota impatientiam veneris Fotidi meae -ans. 10, 24, 4 qui *anulus* -tus fidem verbis adstipularetur. *al.* *mimice, aliquid formando*: MIN. FEL. 37, 12 mimus vel exponit adulteria vel -at. TREB. Gall. 8, 3 ut miranda quaedam et stupenda -re⟨n⟩t *apenarii* (AVG. civ. 10, 16 p. 427, 13 D. *de angelis*). CLAVD. 13, 6 cum ... luctamen inter fortissimos quosque -ret *Claudius.* AMM. 26, 8, 9 ut ... formam aedificii fornicati -rent *milites.* *de revelatione fortuita*: FVLG. aet. mund. p. 138, 5 *Noe dormiens* -at ... pudenda.

b *aliquem*: *α usu verbali*: HOR. carm. 4, 3, 22 -or digito praetereuntium (PERS. 1, 28 MART. 9, 97, 4. *al. cf.* MART. 5, 41, 6 pumicata pauperes manu -as. CASSIAN. c. Nest. 3, 16, 8 quasi digito indicante -vit *deus Christum* [*v. Matth. 3, 17*]). SEN. contr. exc. 3, 6, 1 tamquam tyrannicida -aris (*cf. p. 1441, 79*). SEN. epist. 19, 3 ut ... penitus recondaris, tamen priora -bunt (*subi. res ut*: STAT. Theb. 4, 216 vatem cultu Parnasia -ant vellera. TAC. Agr. 13, 3 -tus fatis [*abl.*] Vespasianus [*cf. p. 1444, 39*]. *al.*). STAT. silv. 5, 3, 137 natis te -vere parentes *ut exemplum* (*sim.* QVINT. decl. 306 p. 205, 17. *cf. p. 1443, 43*). Ach. 1, 766 *Vlixes Achillem* comiti ... obliquo lumine -at. *al.* *accedente vi spiritali* (*cf. l. 7*): ITALA Ioh. 14, 9 (cod. d) patrem ([*gr.* δεῖξον, *Vulg.* ostende]. PRVD. apoth. 836). HIER. hom. Orig. in Luc. 27 p. 168, 13 *Iohannes* -vit *Christum* (AVG. civ. 17, 24 p. 254, 23 D. non quidem futurum praedixit, sed tamen incognitum ... -vit. *cf.* SACR. Leon. 238 salvatorem mundi ... adesse -vit). epist. 29, 5, 2 Danihelo -atur *vir* (*cf. Vulg. Dan. 10, 5*). *al.* *β -tus fere i. q. conspicuus, nobilis*: TAC. Germ. 31, 2 insignes et hostibus simul suisque -ti. hist. 1, 88, 1 nullum ob crimen (*cf. p. 1445, 14*), sed vetusto nomine et propinquitate Galbae -tus *Dolabella.* 3, 73, 2 umbra honoris et suamet vanitate -tum *consulem* (*antea*: insignes).

B *mediopassive* (*huc transit p. 1441, 25*): VERG. Aen. 6, 440 nec procul hinc partem fusi -antur in omnem lugentes campi. 7, 569 saevi spiracula Ditis -antur (*cf.* PLIN. nat. 27, 4 ad inferos aditus. APVL. met. 6, 18, 2 iter invium). VAL. FL. 7, 390 -ta (*i. quae antea conspiciebantur*) ... condere vultus numina *incantatione coeperant* (*v. app. crit.*). STAT. Theb. 6, 582 quantus ..., tantus -atur in undis *Hesperus* (*cf.* CLAVD. 10, 107 *Venus* similis tecto -atur in omni). 10, 30 -tae ... ducum septena per agmina cristae. Ach. 1, 110 signa ... et quem quisque sacravit ... locum, -antur. IVV. 6, 60 porticibusne tibi -atur femina voto digna tuo? ITALA gen. 1, 9 (Ps. Hil. libell. 5 p. 74, 26) ut arida -retur (*gr.* ὀφθήτω, *Vulg.* appareat). GREG. M. moral. 14, 51 p. 1065D *deus* in carne -tus (*antea*: incarnatus). *transit in notionem q. e. esse* (*cf. p. 1440, 71*): FAV. EVL. 7, 4 W. (= p. 4, 29 H.) tria corporum intervalla -antur, longitudo, latitudo, altitudo.

C *reflexive*: ITALA Matth. 8, 4 (Cypr. epist. 3, 2 p. 471, 5) -a te sacerdoti (*gr.* δεῖξον, *Vulg.* ostende, *vers. al.* demonstra). LACT. inst. 4, 15, 1 *Christus* se hominibus in carne -vit. FIRM. math. 3, 3, 11 si ... Mars *Iovi* ... contrario se cursu -verit. ENNOD. epist. 2, 7, 4 p. 46, 23 mei macies longe se -at studii. CE 278, 3 cum et in hoc g⟨e⟩nio (*i. statua Constantini*) sese provincia monst⟨re⟩t. *praedicative*: THEOD. PRISC. eup. faen. 13 cum se plenae (plene, plenam *varr. ll.*; *cf. p. 1445, 63*) -verint *papillae.*

II ***incorporaliter*** (invisibiliter AVG. epist. 147, 37 p. 311, 20): **A** *vi plena c. respectu cognoscendi, intelligendi*: **1** *praevalente sensu finali fere i. q. praecipere, monere sim.* (*v. p. 1440, 49. magis proprie* [*v. p. 1441, 18 sqq.*]: EPIST. Sapph. 175 -ta ... saxa petemus. SEN. contr. 10, 4, 7 domos *pueris mendicaturis.* SEN. Med. 454 maria. *al. cf. etiam p. 1444, 57*): **a** *absolute vel c. simplici obi.*: PLAVT. Bacch. 133 (*verba paedagogi*) qui tibi ... -vi bene (Curc. 199. *cf.* Cas. 826 mala malae male -ant. Curc. 299 recte [Pseud. 289 Stich. 146]). Capt. 359 dice, -a (de- *codd.*), praecipe (Mil. 256). Rud. 1251 cum illos sapientis mores -ba⟨n⟩t poplo *comici* (*seq.* iusserant). CATO agr. 152 de scopis virgeis q(uem) a(d) m(odum) Manlii -verunt. *al.* CIC. Balb. 55 quae *sacerdos* Graecum illud sacrum -ret et faceret. CATVLL. 78, 6 qui patruus patrui -et adulterium (SEN. rem. fort. 12). VERG. georg. 4, 549 -tas excitat aras *Aristaeus* (*antea*: praecepta). Aen. 4, 636 -ta piacula (SIL. 13, 418 PRVD. c. Symm. 1, 522). HOR. sat. 2, 1, 53 dente lupus, cornu taurus petit: unde nisi intus -tum? (*cf.* STAT. silv. 2, 5, 1 quid tibi *leoni* -ta mansuescere profuit ira?). *al.* OV. rem. 252 Apollo ... -at opem (SEN. benef. 4, 28, 4). trist. 3, 11, 53 -tis ... ignibus (*antea*: repertor. *item inventa*: LVCAN. 1, 426 -ti ... covinni. PLIN. nat. 35, 104 -vit et fortunam [*sc. pingendi modum casu inventum*]. *al.* SIL. 5, 12 tubae ... murmura. 5, 364 Garamantica ... -ta. *et saepe. cf. infra l. 78. 83*). VITR. 2, 8, 20 uti natura rerum -at, explicabo. SEN. benef. 6, 16, 4 remedia -are (*cf.* PLIN. nat. 28, 122 *urina lyncum* iugulorum dolori -atur in remedio). LVCAN. 5, 713 varias casu -ante figuras *gruibus.* PETRON. 17, 7 -ta subtilitate. CE 937, 1 (*Pompeis*) scribenti mi dictat Amor -atque Cupido. STAT. silv. 1, 4, 108 -antque simul parentque volentes. 2, 4, 31 (*de psittaco*) -ta ... reddere verba. 4, 4, 95 *Apollo* arma (*i. bella canenda*) ... -at Ausonii ... ducis. *al.* *part. praes. pro subst.*: PLIN. med. 2, 26 p. 69, 16 -antis auctoritas. **b** *c. structuris q. s.*: *interrog. indir.*: PLAVT. Men. 742 -a quod bibam. 787 quotiens -vi tibi, viro ut morem geras (SEN. epist. 94, 6 FRONTIN. [?] strat. 4, 7, 10). HOR. ars 74 bella quo scribi possent numero -vit Homerus. OV. ars 3, 669 non avis aucupibus -at, qua parte petatur. *al.* SEN. contr. 10 praef. 8 -bo ... vobis libellum, quem ... petatis. PHAEDR. 5, 9, 3 *tauro* -bat vitulus, quo se pacto flecteret. *al.* *inf.*: LVCR. 5, 1106 *sapientes* victum vitamque priorem commutare novis -bant rebus (*item respiciuntur inventa*: HOR. sat. 2, 8, 52 inulas ... incoquere. PLIN. nat. 7, 197 aes conflare et temperare. 17, 139

[Reichmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ivst. 2, 6, 5). Verg. Aen. 4, 498 abolere ... monumenta iuvat -atque sacerdos (Serv. auct.: praecipit). *al.* Ov. ars 2, 65 *Daedalus* aptat opus puero -atque moveri. *al.* Lvcan. 9, 588 *Cato* -at tolerare labores. Val. Fl. 2, 61 adeo non illa sequi mihi sidera -a[n]t *Minerva.* *et saepius in poesi, in sermone pedestri rarius, e. g.*: Tert. cult. fem. 2, 5 l. 12 quis corpus mutare -ret ...? Itala Matth. 3, 7 (Iren. 3, 9, 1) quis vobis -vit fugere ab ira ventura? (*gr.* ὑπέδειξεν, *verss. al.* ostendit, demonstravit). *acc. c. inf.*: Plin. nat. 22, 36 urtica naturam fricandam -ant (*gerund. ut* Clavd. Don. Aen. 1, 240 p. 55, 9 *Venus* intellegendum -at *eqs. al. cf.* Prvd. c. Symm. 1, 201 quidquid sibimet venerabile ... -arant atavi). 29, 123 fimum ... inlini. Pallad. ins. 133 fagos ... inficiens -at piceo nigrescere partu *morus.* Prvd. cath. 5, 8 incussu silicis lumina nos ... -as ... quaerere. perist. 11, 36 *Hippolytus plebem* -vit ... sequi, qua via dextra vocat. *? gen. gerundii* (*v. Mus. Helv. 17, 1960, 235 sqq.*): Fronto p. 218, 17 v.d.H. (= p. 230, 7 N.) ut aurigae agitandi -ret *fautor.*

2 *vario usu* (*passim in structuris q. s. nom. c. inf.* [Plavt. *l. 24.* Ov. *l. 34. al.*], *acc. c. inf.* [Ov. *l. 32.* Liv. *p. 1444, 29. al.*], *acc. vel nom. dupl.* [Sen. *l. 42.* Sil. *l. 60. al.*], *interrog. indir.* [Plavt. *l. 57.* Ov. *p. 1444, 16. al.*]; *rarius accedit* de [*l. 39*], quia, quod, quoniam [*l. 78 sqq. p. 1444, 6 sqq. 47*]): **a** *praevalet notio q. e. describere, explicare, narrare sim.* (*aliquem l. 49. 50. 51; magis proprie -atur, ubi quis sit* [*cf. p. 1439, 14. 1441, 52*]: Plavt. Poen. 959 is in hisce habitare -tust regionibus. Ter. Ad. 570 scio, ubi sit, verum hodie numquam -bo. Verg. Aen. 1, 321 Ov. fast. 4, 579. *al.*): *α in universum*: Enn. scaen. 397 si voles advortere animum, comiter -bitur (*cf.* Cic. fam. 16, 22, 1 si quid librarii mea manu non intellegent, -bis). Cic. inv. 1, 55 qui id, quod aliquo in loco viderunt, alio in loco, nisi -tum est, nequeunt cognoscere (*cf.* de orat. 3, 124). Verg. georg. 2, 477 caeli ... vias et sidera -ent *Musae.* Ov. epist. 1, 31 aliquis posita -at ... proelia mensa pingit et ... Pergama ... mero. ars 1, 647 (649) *Thrasius* -at ... piari ... posse Iovem (*item c. acc. c. inf.*: Plin. nat. 22, 88 Erasistratus calculos ... pelli eo *soncho* -at. Sil. 16, 284 *syn.* edocuit. *al.*). fast. 6, 223 mihi post sacras -atur Iunius Idus utilis ... esse. Manil. 2, 223 nullo -ante loquuntur *sidera.* 2, 755 rudibus pueris -atur littera primum per faciem nomenque suum (CIL VI 33 929, 6 studens litteras Graecas non -tas sibi Latinas adripuit). Vitr. 5, 11, 1 palaestrarum aedificationes ... explicare et ... -are. 10, 7, 1 insequitur nunc de Ctesibica machina ... -are (Prisc. gramm. II 117, 13 de quibus *denominativis* ... sufficienter ... -vimus. Boeth. anal. post. 1, 4 p. 717[C] Cassiod. Didym. in Iudam 9 p. 92, 18 Caes. Arel. brev. p. 193, 16). Sen. benef. 6, 36, 1 quis Siculos iuvenes ut bona liberis exempla -bit ...? (*cf.* Ivv. 7, 56 vatem ..., qualem nequeo -are et sentio tantum [Tac. hist. 2, 50, 1]). epist. 94, 25 quid prodest ... aperta -are? (*sequitur*: non docet admonitio, sed advertit, sed excitat). Mela 2, 58 *etsi non* -ari eget, pauca dicentur *de Italia.* Plin. nat. 22, 78 venena. 24, 150 *dracontion* alii radice longa ... -vere (*antea*: demonstratum). Sil. 11, 458 *Chiron* casta ... Saturni -bat saecula (Stat. Ach. 1, 118 -are lyra veteres heroas alumno). Stat. silv. 3, 3, 39 durabit in annos me -ante dolor. 5, 2, 54 aliis Decii reducesque Camilli -entur. Apvl. met. 9, 13, 4 summae prudentiae virum -are cupiens *Homerus.* Firm. math. 6, 1, 5 sicuti praecedenti explicatione -vimus. *al.* Dares 8 *Priamus* -vit, quas iniurias Graeci Troianis fecissent. Hyg. astr. 1 praef. p. 19, 11 hoc ... scripsi ad te, non ut imperito -ans, sed ut scientissimum commonens. *al.*

β c. colore confirmandi, probandi: ① *obiecto expresso*: Plavt. Rud. 991 te mihi -are oportet piscis qui sit vidulus (*item c. interrog. indir.*: Sen. epist. 90, 15 qui et aliis et sibi hoc -at *rationibus vitae*, quam nihil nobis natura durum ... imperaverit. Stat. silv. 4, 6, 30. *al.*). Sil. 3, 360 *Concanus* Massageten -ans feritate parentem (*item c. acc. vel nom. praedicativo*: Stat. Theb. 7, 62 *Mars* nondum radiis *Solis* -tus adulter [*cf. p. 1445, 18*]. Apvl. met. 10, 22, 3 Tert. apol. 21, 26. *al.*). Stat. Theb. 4, 593 quantum arma et vulnera -ant, pugnaces animae (*cf.* Inscr. Tun. Merlin 193, 2 ut tempora -ant). Qvint. decl. 289 p. 156, 21 non esse hoc vulgare nomen (*sc. amici*) ipse -vit (*item c. acc. c. inf.*: Ivv. 10, 48 *Democriti* prudentia -at summos posse viros ... vervecum in patria ... nasci. Apvl. met. 3, 6, 5. *al.*). *al.* Vlp. dig. 3, 1, 1, 6 qui adversus ea fecisse -etur (*item nom. c. inf.*: Cypr. epist. 51, 2 p. 615, 25 ecclesia catholica una esse ... -ta est. Arnob. nat. 3, 16 p. 122, 28 inreligiosi esse -amini [*cf.* 3, 37 p. 136, 3 Lvcif. Athan. 1, 25 p. 109, 22. *al.*]. Dionys. Exig. Greg. Nyss. creat. 17 p. 372[D] aliud quiddam esse -atur [*gr.* ἐστίν, *item* 18 p. 376[B]]. *et saepe*). Consvlt. 1, 9 (*impp. Diocletiano et Maximiano*) si ... id ... evidentibus documentis -ari potest (*cf.* Cod. Iust. 8, 27, 10, 2 [*a. 290*] evidentibus probationibus). Itala Iac. 3, 13 (Ps. Aug. spec. 35 p. 463, 1) *prudens* -et de bona opera conversationem suam (*gr.* δειξάτω, *cod. ff* demonstrat, *Vulg.* ostendat). Iren. 3, 10, 2 per haec ... -at euangelium, quoniam *eqs.* (*cf.* Amm. 24, 7, 5 cum ... -ret ... perspicua veritas, quod *eqs.* [Conc.[S] I 5 p. 120, 2; *gr. I 1, 7 p. 37, 19* ἀποφαίνει. Alc. Avit. epist. 25 p. 56, 25]. Ennod. dict. 1, 5 p. 424, 15 indicio certo -are, quia *eqs.* [Bened. reg. 7 l. 112 Rvstic. c. aceph. p. 1205[A]]). Ivvenc. 1, 700 (*ad Matth. 7, 20*) dolus illorum fructu -ante patescit. *al.* ② *pass. impers.*: Frg. Vat. 293, 2 (*a. 293*) si ex donatione te non fuisse dominum -etur ([demonstretur *Cod. Iust. 4, 38, 4*]. *item seq. acc. c. inf.*: Arnob. nat. 2, 31 p. 74, 10 quibus *argumentis* esse divinas immortalesque *animas* -atur. Firm. err. 27, 7 Amm. 24, 6, 14 Avg. anim. 1, 18, 31 p. 332, 12. *al.*). Firm. err. 25, 1 cur deus ... homo passus est fieri, brevi ... ratione -bitur (*item c. interrog. indir.*: math. 4, 22, 11 Clavd. Don. Aen. 1, 50 p. 24, 4 Avg. civ. 1, 36 p. 52, 11 D. *al.*). Rvfin. Adamant. 2, 19 p. 105, 29 quia Paulus creatorem deum praedicat, ... -atur, cum dicit *eqs.* (Cassiod. Didym. in I Ioh. 2, 5 p. 45, 20. *cf.* Avg. pecc. orig. 10, 11 p. 173, 12 quod. Boeth. herm. sec. 4, 10 p. 279, 29 quoniam [trin. 4, 22; demonstratum *var. l.*]).

b *praevalet notio q. e. denotare, designare, nominare sim.* (*augetur vocibus q. s.* fingere, ostendere *infra l. 31 sq.; ceterum vis propria saepe quodammodo servatur, v. e. g. infra l. 29*): *α in universum*: ① *de rebus*: Cic. progn. frg. 8, 3 (div. 1, 15) lentiscus ... ter fruges fundens tria tempora -at arandi ([*Arat. 1052* φέρει ... σήματα]. Avien. Arat. 1789 ter -at tempus adesse). Ov. trist. 2, 270 *medicina* quaeque iuvet, -at, quaeque sit herba nocens (*item c. interrog. indir.*: Sen. benef. 3, 7, 6 quid sit ingratus, nulla lex -at). Manil. 1, 190 aeterna cum luce dies, qui tempora -at nunc his nunc illis eadem regionibus orbis. Sol. 19, 15 dentes *cervorum* -ant senectutem ([indicant *SA*; declaratur *Plin. nat. 8, 116*]. *cf.* Physiogn. 16 p. 27, 6 caput malleo simile ... impudentem -at [demonstrat *A*, indicat *x*]). Paneg. 4, 19, 1 ut victoriarum tuarum non summam evolveret, sed ornamenta -ret *oratio.* Firm. math. 6, 32, 3 ipsum tibi signum locum patris -at. *al.* Avien. Arat. 1338 *luna* effluxisse ... medii ... tempora mensis -bit caelo (*gr. 734* διδάσκει). 1354 postrema crepuscula noctis bis sex signa tibi ... -bunt. *al.* ② *de hominibus*: Verg. Aen. 4, 483 hinc mihi Massylae gentis -ta sacerdos (Serv.: praedicta. Pap. Corp. 8, 992 δηλωθισα). Hor. epod. 12, 17 quae te ... quaerenti taurum -vit inertem. Liv. 8, 39, 6 *Cornelius* quod manu, quod voce poterat -bat vexilla se suorum ... cernere (*item seq. acc. c. inf.*: Sil. 7, 445 *Cupido* -bat gravidam telis se ferre pharetram). Manil. 4, 438 nec fingenda datur, tantum -anda figura; ostendisse deum (*i. mundum*) nimis est (*seq.* tantum ... signare canenda). Sen. contr. 1, 1, 10 quisquis alimenta a mendico rogatus est, nihil amplius quam -at: 'i ad fratrem, i ad filium'. Sen. epist. 90, 5 *sapientes* utilia atque inutilia -bant. *al.* Cvrt. 4, 13, 37 ut regionem -tam *a transfuga* declinent. *al.* Sil. 5, 573 patrio -ante ... armigero *Labicum Hannibali.* Ivv. 8, 45 patriam -are parentis (Min. Fel. 21, 1 *Euhemerus deorum* natales patrias, sepulcra dinumerat et per provincias -at). *al.* Tac. hist. 1, 16, 2 si velis eligere, consensu -atur (*cf. p. 1442, 11*). ann. 12, 63, 2 ea ambage *oraculi* Chalcedonii -bantur. Plin. epist. 6, 6, 3 solebat ... mihi pater eius cum magna laude -ari. paneg. 88, 6 frugalitate Pisones, sapientia Laelii, pietate Metelli -bantur. Vlp. dig. 48, 5, 18, 2 etsi iudicem non -vit. 50, 14, 2 *proxeneta* -at magis nomen quam mandat, tametsi laudet nomen (Herm. Pal. sim. 9, 15, 1; *gr.* δήλωσον, *vulg.* demonstra). Arnob. nat. 1, 43 p. 28, 27 aliquem nobis designare, -are. Damas. epigr. 49 (47 F.), 2 hunc *tumulum* Damasus -at, servat quod membra piorum (*i. -at quod hic servat*). *al.*

β c. coloribus certis: ① *praedicendi* (*cf. supra l. 27 et oppositionem p. 1442, 18; in definitionibus vocis q. e.* monstrum [*q. v.*] *inde a* Cic. div. 1, 93): Verg. Aen. 1, 444 effodere loco signum, quod regia Iuno -arat, caput acris equi (*'had taught them to expect' Conington.* Serv.: monstro dederat). Sen. dial. 5, 6, 3 Democriti salutare praeceptum, quo -atur tranquillitas, si *eqs.* Sil. 4, 121 penna -are futura magistra (*cf.* Clavd. 22, 216 *superi* ominibus ventura notant aut alite -ant). Stat. Theb. 6, 945 penitus latet exitus ingens -tumque nefas (*cf. p. 1445, 16*): uni remeabile bellum. Ps. Qvint. decl. 4, 17 p. 83, 9 praedicebar bello, -bar armis *constellatione.* Tac. Germ. 8, 1 constantia precum et obiectu pectorum et -ta cominus captivitate. Tert. adv. Marc. 4, 39 p. 555, 1 -to ... tempore excidii *Hierosolymorum* (*resp. N. T. Luc. 21, 20*). Ps. Orig. tract. 2 p. 13, 8 *Abraham* non solum verbo, sed actu quae erant futura -vit. 11 p. 117, 16 haec lectio (*sc. V. T. num. 13, 2 sq.*) non solum rei gestae historiam indicat, sed et, quae erant futura de Christo, iam tum imaginali praefiguratione -bat. *al.* Priscill. tract. 1, 34 p. 28, 12 deus noster id quod ... patribus nostris ... -vit, veniens in carnem ostendit in nomine appellatus Iesus. Avien. Arat. 1545 astrorum ... duci (*i. a Sole*) -ta tenacius haerent (*gr. 820* σήματα). Amm. 31, 1, 3 *omina Valenti* inpendere exitum vitae modo non aperte loquendo -bant. Ps. Hippocr. epist. 1 ut ... tempestas numquam nisi praecedentibus solet signis ingruere, ita corporum inminentia pleraque incommoda ortus proprii significatione -antur. *al.* ② *significandi*: *in serm. gramm. et philos.* (*cf. p. 1445, 28. 46*): Hor. ars 49 indiciis -are recentibus abdita rerum. Clavd. Don. Aen. 5, 780 p. 515, 14 'effundit' ... et 'questus' ex aperto -at esse aliquid quod iram ... pronuntiet. Prisc. gramm. II 372, 19 'far farris' ..., ne, si 'faris' dicamus, aliud -et. III 407, 3 Latini ... 'lympha' dicunt pro 'nympha', aquam vel fontem volentes -are. Evtych. gramm. V 469, 2 'praedico' ... 'praedixi', quando quod graece προλέγω -at (*syn.* significat). Boeth. in Porph. comm. sec. 2, 4 p. 180, 5 tertium 'genus' (*t. t. philos.*) ... solum est, quod substantiam -at, cetera vero *eqs.* (3, 2 p. 200, 10. *al.*). Carm. de alphab. 37 (*de littera N*) vox sum certa sonans, qua res -atur adesse (*cf.* 'en'). *in interpretatione locorum scripturae sacrae* (*cf. supra l. 61. 63*): Ps. Orig. tract. 3 p. 33, 15 ideo angelum nominavit *scriptura* (*gen. 21, 17*), ut non Patris sed Filii personam in hac pollicitatione -ret. Firm. err. 20, 1 Christus

[Reichmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nobis venerandi lapidis significatione -atur (*e. g. I Petr. 2, 4sqq.*). 21, 4 cornua nihil aliud nisi venerandum signum crucis -ant (*Hab. 3, 4*). HIL. in Matth. 4, 10 p. 934^A proprietas est quaerenda dictorum, quam ... ipsius salis natura -bit (*Matth. 5, 13*). myst. 1, 17 Sarra ... ecclesiam signat ..., semen autem vocatum in Ysaac Christum esse -at (*gen. 16, 1. 21, 12*). psalm. 65, 4 p. 251, 6 universitas nostra ... sub plurali numero -atur, cum dicitur: iubilate (*psalm. 46, 2*). GAVDENT. serm. 12, 4 G. domus Israhel dicitur, et non parietes vel tecta, sed homines Israhelitae -antur. FILASTR. 139, 4 p. 110, 18 *ut apostolorum* eminens dignitas -retur *imagine aquilae (Ezech. 1, 10)*. *al.* CHRYSOST. hom. III 821^D ille agnus futuri agni fuit typus et ille sanguinis dominici sanguinis -bat adventum (*Migne gr. 49, 379 τύπος ἦν eqs.; cf. V. T. exod. 12, 3sqq.*). IVNIL. 2, 17 p. 512, 9 quae omnia typis -are ... ad expositionem textus pertinet. *al.* Ⓜ *prodendi (cf. p. 1441, 58. 1443, 70. 82. al.): alios, aliena*: PROP. 2, 32, 17 ista tui furtum via -at amoris (*sim. de re*: STAT. Theb. 2, 519 *Sphinge occisa* -at silva nefas [*cf. p. 1444, 55*], horrent vicina iuvenci gramina *eqs.*). OV. met. 4, 174 *Sol Vulcano* furta tori furtique locum -vit (*cf. p. 1443, 62*). SEN. contr. 9, 5, 14 -bo ..., quis ante me tibi filios abstulerit. SEN. dial. 9, 8, 7 nec *servum* ... reducere, cum -retur, tanti putavit *Diogenes*. PETRON. 98, 2 in potestate tua esse Gitonem meritissima proditione -bo. PS. QVINT. decl. 11, 3 p. 209, 3 liberos meos, quos inimicus tota sua contentione -verat, occidit *civitas*. TAC. hist. 4, 1, 2 pessimi servitiorum prodere ultro dites homines, alii ab amicis -bantur. 4, 41, 3 tamquam Neroni Scribonios ... ad exitium -visset. TERT. nat. 1, 10, 2 eadem vulnera criminum in vobis defossa -bo. *al.* *affectus suos*: VAL. FL. 7, 253 imi -bat pectoris ignem *Medea*. DON. Ter. Eun. 192 haec ... pronomina (*sc. 'iste'*) spernentis sunt odiumque -antis (FVLG. aet. mund. p. 144, 26 quod adhuc vulva inclusus odium -at *Iacob [cf. V. T. gen. 25, 25]*. *item de Iacob*: p. 144, 14 -at nondum homo sui cordis invidiam). AMM. 16, 12, 13 ardorem ... pugnandi hastis inlidendo scuta -antes *milites*. 17, 13, 10 barbari non tam mortem dolere quam nostrorum laetitiam horrendo stridore -bant. *al.* BOETH. herm. sec. 1, 2 p. 59, 17 ut hinnitus equi consueti equi inquisitionem, latratus canum latrantium iracundiam -at.

B *vi debilitata vergit in notionem q. e. exhibere, praestare sim.* (*refl. l. 58. 59 sqq.*): **1** *c. acc.*: **a** *simplici*: **α** *imaginem sim.*: SEN. Phaedr. 823 forma ... nobilis deformis senii ⌊-et imaginem⌋ (⌊⌋ limina transeat *A*]. ITALA IV Esdr. 5, 37 vocis [*SA*, demonstra *CM*]. IREN. 3, 11, 8 euangelii [*gr. δεικνύων*]. PS. ORIG. hom. in Matth. 2, 6 p. 253, 12 ecclesiae). APVL. met. 7, 2, 1 nec exiguum scelerati -batur indicium (FVLG. aet. mund. p. 147, 20 libertatis). ITALA IV Esdr. 6, 12 signorum ..., quorum ex parte mihi -asti ([*MN*, demonstrasti *al.*]. AMM. 24, 6, 17 *taurus* mactatus ominosa signa -vit. PELAG. in II Tim. 4, 21. *al.*). AVIEN. Arat. 594 crinis ... soluti -ari effigiem. AMM. 20, 3, 11 figuram -at amficyrti *luna*. BOETH. cons. 2 carm. 1, 8 ostentum. *cf. p. 1441, 77. 1442, 2 et in serm. gramm.* 'significationem -are' (*v. p. 1444, 71*): MART. CAP. 3, 309 passivum ... patientis s. -at (dem- *L*; *syn.* habet). PRISC. gramm. II 525, 23. **β** *varia*: NOVATIAN. Cypr. epist. 36, 3 p. 575, 11 ut -ent humilitatem, ut exhibeant modestiam. VOPISC. Aurelian. 23, 1 duo ... praecipua *dicta et facta* ... -vit (*cf.* AMM. 16, 7, 9 quod ... gloriose -vit). DAMAS. epigr. 17 (62 F.), 5 honorem (PRVD. psych. praef. 63 *Christus cor* intrabit ... -ans honorem trinitatis hospitae). PRVD. perist. 9, 20 *historia* veram vetusti temporis -at fidem. CE 685, 1 (*a. 425*) cum prima Dativae suboles -ret gaudia cara. DRAC. laud. dei 1, 700 *deo aspiciente* subitum -at vaga terra tremorem. LVX. anth. 370, 1 pica hominum voces ... -at. GREG. M. dial. 3, 36 p. 216, 7 M. miraculum. *refl.*: RVST. HELP. hist. testam. 48 qua pergit *Christus*, sese sapientia -at. **b** *duplici* (*subst. l. 61. 69; succedit nom. l. 62*): AMM. 21, 1, 3 inimicum se ... -are (*refl. ut*: 29, 5, 20 contentum. AVG. civ. 8, 13 p. 340, 35 D. CANON. Turner I 2, 1 p. 341, 29 hominem. SACR. Leon. 1236. *al. nota*: GREG. M. epist. 9, 127 p. 128, 1 si ... se ... fraternitas vestra ... indevota [*cf. p. 1442, 45 et Norberg, Synt. Forsch. 57*] -are voluerit). RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 235, 11 *deus carnem* faciens propriam et suam ... -ans (*gr. I 1, 6 p. 155, 15 ἰδίαν ἀποφήνας, Dionys. Exig. I 5 p. 298, 11* propriam fecit). CONC.^S I 5 p. 176, 20 quod *deus Adam* ... mortalem ... post peccatum -verit. CASSIOD. hist. 2, 18, 16 *Constantinus* volens similem -are Romae Constantinopolim (*Sozom. 2, 3 p. 940^A δεῖξαι ... ἐφάμιλλον*). IOS. antiq. 14, 25 p. 423 quem paulo ante regem ipse -verat (*gr. 14, 446 βασιλέα ἀποδείξας*).

2 *c.* sic: TER. MAVR. 1960 (*de caes. septenaria*) fabula sic Euripidis ... -at Orestes.

3 *c.* quod: DAMAS. epigr. 27 (21 F.), 3 Eutychius ... iussa tyranni ... vincere q. potuit, -vit gloria Christi.

part. praes. mōnstrāns, -antis *pro subst. p. 1442, 75.*

p. p. p. mōnstrātus, -a, -um *vice adi. p. 1442, 20. 63.* *n. pl. pro subst. p. 1442, 67.*

homoeoprophoron: p. 1442, 54. 56.

deriv.: monstrabilis, monstratio, monstrativus, monstrator (-trix), monstratu(s), mostellarius. *cf.* mustricula.

compos.: com-, de-, per-, prae-, praetermonstro.

Reichmann.

mōnstrōsitās (-struos-), -ātis *f.* *a* monstr(u)osus. [*utrobique var. l.* -struos-.] *i. q. status monstrosus* (*de forma*): AVG. civ. 7, 26 p. 307, 18 D. huic monstro (*sc. Magnae Matri*) nec Iani -s comparatur. 7, 27 p. 309, 31 stoliditate vel -e simulacrorum.

mōnstrōsus, -a, -um *v.* monstr(u)osus.

***mōnstrum,** -ī *n.* [*a* monere; *ad significationem cf.* portentum *et gr. τέρας. J. B. H.*] *de originatione*: CIC. nat. deor. 2, 7 ostendi, monstrari, portendi, praedici, ex quo illa ostenta, -a, portenta, prodigia dicuntur (div. 1, 93 quia ... monstrant ..., -a dicuntur. NON. p. 429, 27 -a et ostenta similiter intelleguntur, quod imminentia monstrent et ostendant. AVG. civ. 21, 8 p. 507, 12 D. [*inde* GLOSS. IV 119, 28. V 507, 33] a monstrando, quod aliquid significando demonstrent *eqs.* p. 507, 25 *v. infra l. 62.* SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 714 a monstrando dictum est, monstratio autem est. *cf. l. 19*). VARRO frg. Serv. auct. Aen. 3, 366 ostentum, quod ... ostendit, portentum, quod ... portendit, prodigium, quod porro dirigit, miraculum, quod mirum est, -um, quod monet (FEST. p. 138 [*v. et* PAVL. FEST. p. 140] -um, ut Aelius Stilo interpretatur, a monendo dictum est, velut monestrum. *cf. infra l. 19 et 42*). FEST. p. 138 (*sec. Sinnium Capitonem*) quod monstret futurum et moneat voluntatem deorum (*sim. per derivationem ambiguam sc. a 'monstrare' vel 'monere'*: ISID. orig. 11, 3, 3 portenta ... a portendendo ..., ostenta ..., quod ostendere quidquam futurum videantur, prodigia, quod porro dicant ..., -a vero a monitu dicta, quod aliquid significando demonstrent, sive quod statim monstrent, quid appareat; et hoc proprietatis est, abusione tamen scriptorum plerumque corrumpitur. GLOSS. IV 119, 22 quod futura ⟨m⟩oneant vel demonstra⟨n⟩t. *cf. etiam l. 45*). *de scriptura*: mostr- (*cf. infra l. 73 necnon* mostellum *et var. l.* nostr- *l. 74*): STAT. Theb. 7, 111 *L.* DECL. in Catil. 32 *QVM.* AMM. 19, 12, 19 *V.* CLAVD. 22, 247 *P.* CORIPP. Ioh. 1, 325 *T.* GLOSS. IV 119, 9. 538, 43. *cf. Schmitz, Beitr. z. lat. Sprach- u. Lit.-Kunde 34.* -struum (*imprimis plur.* -strua; *cf.* monstruosus): FRG. apoc. p. 154 *bis.* ITALA IV Esdr. 5, 8 (*CLV*). CYPR. Demetr. 12 *R.* CHIRON 459 haec est demonstratio horum -uorum (*Buecheler* morborum *secundum gr. παθῶν*) et sanatio. VVLG. num. 13, 34 (*codd. aliquot*). GLOSS. *saepius.* NOT. Tir. 58, 76 (*inter* prodigum *et* ostentum). *de genere*: ? -us GLOSS.^L V Abba MI 26 Minotaurus: -us, qui *eqs.*; *cf. p. 1449, 55. aliter per constr. ad sens.* COMM. instr. 1, 15, 2 (*de Caco*) -um ... qui *eqs.* *de differentiis* (SERV. Aen. 3, 366 prodigium, portentum et -um modico fine discernuntur sed confuse pro se plerumque ponuntur [*cf. l. 24*]. *v. etiam supra l. 8 et cf. infra l. 79*): FEST. p. 245 portenta, quae quid porro tend[e]atur, indicent, ostenta, quae tantummodo ostendant, -a, ⟨quae⟩ praecipiant quoque remedia. NON. p. 435, 27/28 -a et prodigia et portenta hoc distant, quod sunt -a ostenta et monita deorum. PROB. app. gramm. IV 200, 7 ostentum et -um praesentia ostentant, prodigium autem et portentum futura significant (SERV. Aen. 2, 681 '-um' ... dictum a monstrando [id est monendo *add.* SERV. auct.] et refertur ad praesens eius significatio; 'prodigium' autem est quod in longum tempus dirigit significationem. GLOSS. V 554, 43 -um quod in praesenti ostenditur). CHAR. gramm. p. 389, 4 B. ostentum, quod praeter consuetudinem offertur ..., portentum, quod porro et diutius manet futurumque postmodum aliquid significat, -um est contra naturam, ut est Minotaurus *eqs.* (DIFF. Suet. p. 284, 4 [*cf.* DIFF. ed. Beck p. 74, 13 *et* GRAMM. suppl. 286, 12] ostentum sine corpore solido ..., ut interdiu tenebrae ..., prodigium, quod solidis corporibus conspicitur, ut in caelo cometae ..., -um, quod c. n. ⟨est aut naturam⟩ cognitam egreditur, ⟨ut⟩ serpens cum pedibus *eqs. cf.* ISID. diff. 1, 457 portentum est, quod ex formis diversis proponitur, -um, quod extra naturam nascitur, vel nimis grande, vel nimis breve). *de notione* (*v. etiam supra l. 5sqq. et 36sqq. passim*): PAVL. FEST. p. 156 -a dicuntur naturae modum egredientia ut serpens cum pedibus, avis cum quattuor alis, homo cum duobus capitibus, iecur cum distabuit in coquendo (*cf.* TERT. coron. 5 l. 33 omne ..., quod contra naturam est, -i meretur notam [AVG. civ. 21, 8 p. 507, 25 D. ista, quae velut c. n. fiunt et c. n. fieri dicuntur ... et -a, ostenta, portenta, prodigia nuncupantur, hoc monstrare debent, hoc ostendere *eqs. cf. etiam l. 50*]. GLOSS. IV 366, 9 -um ostentum, quod extra nascitur). NON. p. 350, 1 -um dicitur horrenda magnitudo. SYNON. Cic. p. 421, 17 -um. portentum. ostentum. GLOSS. -um: τέρας, σημεῖον, παράδειγμα. πέλωρον. μύσος. deformitas membrorum et prodigium adversum. signum, ostensum. obscenum prodigium. -a: prodigiosa. -is: prodigiis, ostensis, portentis. *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, TER., LVCILIO, HEMINA, CIC., *semel tantum ap.* LIV. 4, 15, 8 TAC. ann. 2, 24, 4; *deest e. g.* CAES., SALL.; *adamatur a poetis, imprimis hexametr.* (*cf. Norden, Aen. VI² p. 311*). [*it.* mostro. *Rohlfs.*] [*confunditur in codd. e. g. c.* menstr-, mixt-, monit-, nostr-. *falso trad.* AVIAN. fab. 31, 11 (*mus ad bovem*) disce ..., brevibus quae sit fiducia -is (membris *B*, rostris *Froehnerus recte ut vid.*). *loco corrupto* CARM. c. pag. 66. *e coni. vix probab.* FRONTO p. 218, 17 v. d. H. (= p. 230 N.) ut aurigae agitandi -a dare⟨n⟩t (*trad.* monstraret; *v. p. 1443, 15*).]

fere i. q. ***prodigium, portentum*** *differentia vocum parum perspicua; ad distinctionem et confusionem cf. testimonia gramm. supra l. 51sqq. allata et locos ut* CIC. S. Rosc. 63 portentum atque -um (div. 1, 95. LVCR. 4, 590 -a ac p. [5, 845]. *cf.* CIC. Pis. frg. 1 p. ..., -um ..., prodigium. Phil. 13, 49 -a ... et p. ... et prodigia [nat. deor. 3, 5 TERT. apol. 20, 3 CYPR. Demetr. 12]. MIN. FEL. 10, 5 quan-

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ta -a, quae p. . . . !). Verr. II 2, 79 -um aut prodigium (*sim.* COD. Iust. 6, 29, 3, 1 vel. *cf.* CIC. Verr. II 3, 171 -um ac p. [Catil. 2, 1 *et* or. frg. XIV A 22 Sch. atque]. 4, 47 quod hoc -um, quod p. . . . ? [*eisdem fere verbis* FIRM. err. 4, 2]. part. 73 -is, p., [et] oraculis. ARNOB. nat. 7, 36 p. 270, 8 -um et p. CLAVD. rapt. Pros. 2, 9 nullis . . . -is nulloque . . . p. *v. etiam p. 1446, 83 et cf.* PRVD. c. Symm. 1, 452 prodigialia . . . -a). *syn. specialia suis locis adnotavi e. g. l. 10. p. 1451, 28. 1453, 15.*

I vi monendi *(monstrandi, ostendendi)* **servata** (*cf.* ex -is monere *l. 60,* -is significare *l. 46,* signa dare *infra l. 20,* ostendere *l. 53,* portendere *l. 55 et syn. vel coniuncta ut* monitus *infra l. 30. 36,* augurium *l. 63. p. 1448, 1,* indicium *infra l. 31,* ostentum APVL. met. 10, 17, 5): A *generalia de usu vocis*: 1 *pertinet imprimis ad ostentationem vel significationem numinis divini sim.* (*cf.* -a deum *l. 26*): a *fere i. q. monitus, indicium sim.*: ENN. scaen. 289 cert⟨ati⟩o . . . est nulla, quin -um siet: hoc . . . dico et coniectura auguro. PLAVT. Asin. 289 pro -o extemplo est, quando qui sudat tremit (LIV. 4, 15, 7 habendum). TER. Phorm. 705 quot res . . . -a evenerunt (monstraverunt D^1) mihi! CIC. S. Rosc. 63 -um certissimum est esse aliquem *eqs.* (*cf.* VERG. Aen. 2, 171 nec dubiis ea [*i. eius rei*] signa dedit . . . -is [CORIPP. Ioh. 1, 325 nec d., nam vera ferunt incendia, -um]. VAL. MAX. 1, 6, 11 evidentissimis ante . . . ruinam -orum pulsatus ictibus). div. 1, 98 quid, ortus androgyni nonne fatale quoddam -um fuit? (*antea*: portentis). 2, 59 si mures corroserint aliquid, quorum est opus hoc, -um putemus? (*postea*: maxumum portentum). 2, 65 cur . . . de passerculis coniecturam facit, in quibus nullum erat -um, de dracone silet, qui . . . ? VERG. Aen. 3, 59 -a deum refero et, quae sit sententia, posco ([SERV. auct. *ad l.*: quae ostenderant]. LVCAN. 7, 172 dubium, -isne d. nimione pavori crediderint. VAL. FL. 3, 356 quis non prima refellat -a d. . . . ? STAT. Theb. 11, 143 [*antea*: omnia, *postea*: fati monitus]. CLAVD. 26, 229 -a d. monitusque sinistri. *cf.* CVRT. 9, 9, 10 -a . . . et irae deum indicia cernere videbantur. VOPISC. Aurelian. 2, 1, 4 -is . . . speciebusque divinis). 5, 846 confidere -o (*cf.* 12, 874 talin possum me opponere -o? [*antea*: omen. SERV. *ad l.*: augurio ex Iovis voluntate venienti]. *v. etiam l. 28*). 7, 270 non . . . ex adyto sortes, non plurima caelo -a sinunt (*cf.* STAT. Theb. 7, 402 nec -a tenent [*postea*: diros monitus. CLAVD. rapt. Pros. 2, 9 nullis . . . -is nulloque tenetur prodigio]). 12, 246 turbavit mentes . . . -oque fefellit (*antea*: dat signum). VAL. MAX. 1, 7 ext. 1 adtonitus . . . quidnam ⟨id⟩ esset -i et quid portenderet interrogavit. RVFIN. hist. mon. 1 p. 402^C intellexit *monachus* . . ., quod ipsum respiceret hoc genus -i *sc. panis subito sordidior factus.* b *singulariter de monitis Chaldaeorum*: CIC. div. 2, 87 hoc divinationis genus omittamus; ad Chaldaeorum -a veniamus (*postea*: praedictione, praedicta).

2 *pertinet imprimis ad ipsam rem, qua aliquid significatur, fere i. q. casus mirabilis, miraculum*: CIC. har. resp. 26 quod . . . ex aliquo diiuncto diversoque -o significatum caveremus, id cum ipsum sibi -um est et cum in eo ipso periculum portenditur, non pertimescemus? (part. 73 sive nec opinata sive significata -is, prodigiis [et] oraculis. *cf.* VAL. MAX. 1, 6 ext. 1 quo genere -i . . . significatus est eventus. *v. etiam supra l. 20*). div. 1, 49 quaesisse de deo, quodnam illud esset tale -um, et deum respondisse vastitatem esse Italiae *eqs.* (*inde* VAL. MAX. 1, 7 ext. 1 *v. supra l. 38*). 1, 92 interpretatur *Etruria*, quid quibusque ostendatur -is atque portentis. VERG. Aen. 5, 523 magno . . . futurum augurio -um. OV. met. 15, 571 quidquid . . . -o portenditur isto, seu laetum est . . . sive minax (SVET. Galba 18, 1 magna et assidua -a . . . exitum *Galbae* . . . portenderant. OROS. hist. 5, 6, 2 quod . . . genus . . . -i non portendere malum adsolet sed inferre. *cf. l. 47*). *de -is interpretandis* (*cf. etiam supra l. 15. 25sq. 39. 51. 53*): CIC. nat. deor. 3, 5 si quid praedictionis causa ex portentis et -is Sibyllae interpretes haruspicesve monuerunt. div. 1, 3 -is interpretandis ac procurandis (1, 12 -a aut fulgora [*postea*: praedictione]. *cf. supra l. 52*). CLAVD. DON. Aen. 3, 55 p. 272, 10 iudicare de -is et auguriis. HYG. fab. 136, 3 ad -um solvendum augures convocavit. *ibid.* -um demonstravit *Polyidus* (*i. explicavit*).

B *de natura -orum*: 1 *de specie mirabili et stupenda* (*cf. p. 1448, 11*): CIC. carm. frg. 22 (div. 2, 63), 20 timidi stantes mirabile -um vidimus (VERG. Aen. 2, 680 subito dictu . . . oritur m. -um. 3, 26 horrendum et dictu video m. -um. 8, 81 ecce . . . subitum atque oculis m. -um. *al.*). VERG. Aen. 5, 659 attonitae -is actaeque furore (OV. met. 14, 412 a. -is vulgus pavet). SEN. Thy. 703 movere cunctos -a, sed solus sibi immotus Atreus constat atque ultro deos terret minantes.

2 *de vi fausta et infausta* (*nota* SERV. auct. Aen. 3, 59 '-a deum' . . . et modo mala, nam medium est, quia interdum dicuntur et bona [*cf.* GLOSS. V 657, 25]. *v. etiam supra l. 55 et e. g.* VVLG. II Macc. 5, 4 rogabant in bonum -a converti): a *-a metuenda sim.* (*v. etiam sub 1*): CIC. har. resp. 62 terrae motus horribilis cum quibusdam -is (*Müller Madvigium secutus, trad.* multis) metuendisque rebus. VERG. Aen. 7, 81 sollicitus -is oracula . . . adit (*antea*: variis portenta deum terroribus obstant). OV. met. 14, 567 metu -i. PHAEDR. 3, 3, 5 pepererunt oves agnos humano capite; -o exterritus *rusticus* ad consulendos currit maerens hariolos (*cf.* VAL. MAX. 8, 11, 1 velut diro quodam -o perterritus. OCTAVIA 231 caelitum rector . . . mentes . . . ignibus terret sacris novisque -is. VAL. FL. 5, 259 auguriis -isque minacibus . . . territat [*postea*: signa mali]). SEN. Oed. 743 horret tantis . . . -is. SIL. 3, 198 trepidus -o (STAT. Theb. 4, 406 variis terroribus impar . . . vatis opem . . . consulit). 9, 1 turbato -is Latio cladisque futurae signa . . . prodentibus irrita divis (*opp.* fausta . . . et prospera . . . omina. *cf.* CORIPP. Ioh. 3, 347 miseros -is conturbans letifer annus). b *-a laeta* (*cf. p. 1447, 75*): SIL. 16, 133 sic vates, iuvenisque animum tam clara movebant -a. FLOR. epit. 1, 7, 9 -um pulcherrimum.

3 *genera -orum* (*exempla selecta*): a *constant in eventu, casu, statu mirabili*: α *varia*: *partus insolitus* (*cf. p. 1452, 56 et* PLIN. nat. 7, 34 multiformes . . . inter -a partus eduntur [*antea*: inter ostenta]): ENN. scaen. 289 (*cf. p. 1447, 15*) *filii Melanippae bove orti putantur* (*cf.* VAL. MAX. 1, 6 ext. 1 equae partu leporem editum. IVV. 2, 122 horreres maioraque -a putares, si mulier vitulum vel si bos ederet agnum?). HEMINA hist. 11 -um fit: sus parit porcos triginta (*cf.* VERG. Aen. 8, 81 [SERV. *ad l.*: '-um', quia et subito et cum triginta porcellis est visa *sus*]. CLAVD. DON. Aen. 3, 390 p. 319, 29 supra fidem rerum est posse porcam parere fetus triginta). *sonitus inopinus*: TER. Phorm. 705 (*v. p. 1447, 17*) gallina cecinit (*cf.* VAL. MAX. 1, 6, 5 [*v. l. 46*] bos . . . mugitu suo in sermonem humanum conversus. CLAVD. 18, 8). VAL. MAX. 1, 6, 5 puerum infantem . . . in foro . . . triumphum ⟨clamasse⟩. LVCAN. 7, 172 edere nocturnas belli Pharsalia voces. CLAVD. 18, 8 moenibus . . . mediis auditum nocte luporum murmur. rapt. Pros. 2, 9 ter cardine verso praesagium cecinere fores. *sudor et sanguis inexspectatus*: VERG. Aen. 2, 171 (*v. p. 1447, 19*) salsus . . . per artus *simulacri* sudor iit (*cf.* SEN. Thy. 703 flevit in templis ebur). 3, 26 *arbori* liquuntur sanguine guttae. VAL. MAX. 1, 6, 5 scuta . . . sanguinem sudasse, . . . metentibus cruentas spicas in corbem decidisse, . . . aquas sanguine mixtas fluxisse. SEN. Thy. 703 libata in ignes vina mutato fluunt cruenta Baccho. LVCAN. 7, 172 visus . . . ire per Ossaeam rapidus Boebeida sanguis. CLAVD. 18, 8 puteos . . . cruore mutatos. *flamma intempestiva sim.*: VERG. Aen. 2, 171 (*cf. l. 26*) arsere . . . luminibus *simulacri* flammae. 2, 680 summo de vertice visus Iuli fundere lumen apex *eqs.* (*cf.* SIL. 16, 133). 7, 81. *alia*: TER. Phorm. 705 (*cf. l. 20*) anguis per impluvium decidit de tegulis. VERG. Aen. 5, 523 oculis subito obicitur . . . -um: . . . volans liquidis in nubibus arsit harundo. VAL. MAX. 1, 6, 11 Crassus . . . -orum pulsatus ictibus: . . . pullum *pro albo* . . . traditum est paludamentum *duci* . . .; aquila vix convelli a primo pilo potuit *eqs.* SEN. Thy. 703 (*cf. l. 56*) regium capiti decus bis terque lapsum est. SVET. Galba 18, 1 magna . . . -a . . .: essedum *Galbae* . . . invasit *taurus consternatus eqs.* FLOR. epit. 1, 7, 9 molientibus aedem in fundamentis humanum repertum est caput.

β *in naturalibus apparentia*: (I) *in caelo* (*cf. p. 1447, 35*): VAL. MAX. 1, 6, 5 novitate -i . . .: carnis . . . in modum nimbi dissipatae partes ceciderunt (*sim. de imbre prodigioso ibid.* lapidibus pluisse [IVV. 13, 65 CLAVD. 18, 8]). 8, 11, 1 (*cf. p. 1447, 83*) serena nocte subito luna *deficiens* (CLAVD. 18, 8 binas . . . lunas). SEN. Thy. 703 (*cf. l. 56*) e laevo aethere atrum cucurrit limitem sidus trahens (STAT. Theb. 7, 402. *cf.* OCTAVIA 231 [*v. p. 1447, 84*] vidimus caelo iubar ardens cometam pandere infestam facem). VAL. FL. 3, 356 praesaga . . . fulmina (*cf.* STAT. Theb. 7, 402 mala fulgura. CLAVD. 26, 229 quid . . . aether fulmineo velit igne loqui *eqs.*). STAT. Theb. 7, 402 infestum tonat *Iuppiter*. CLAVD. 18, 8 nimbo . . . minacem sanguineo rubuisse Iovem . . ., geminos soles. (II) *in terra*: SEN. Thy. 703 (*v. supra l. 49*) lucus tremescit, succusso solo nutavit aula (*cf.* SVET. Galba 18, 1 terrae tremor et assimilis quidam mugitui sonus [CLAVD. 20, 40 *terrae* t. Chalcedona movit]). CVRT. 9. 9, 10 adversum agebatur *flumen* (*cf.* STAT. Theb. 7, 402 aversi . . . suis decursibus amnes). LVCAN. 7, 172 concurrere visus Olympo Pindus et . . . mergi . . . Haemus. CLAVD. rapt. Pros. 2, 9 ter conscia fati flebile terrificis gemuit mugitibus Aetna (OROS. hist. 5, 6, 2 vastos ignes eructavit).

b *constant in forma immani sim.*: TER. Phorm. 705 (*cf. l. 20*) intro iit in aedis ater alienus canis. CIC. div. 1, 49 (*cf. p. 1447, 50*) visam beluam vastam et immanem (*inde* VAL. MAX. 1, 7 ext. 1 animadvertit inmensae magnitudinis serpentem. *cf.* SEN. Oed. 724 anguis imis vallibus editus. SIL. 3, 198 *serpens ingens subito visus*). LVCAN. 1, 589 -a iubet *vates* . . ., quae nullo semine discors protulerat natura, rapi sterilique nefandos ex utero fetus infaustis urere flammis. *de partu deformi* (*cf. etiam l. 11. 68. p. 1452, 56*): CIC. div. 1, 98 *v. p. 1447, 22.* VAL. MAX. 1, 6, 5 (*cf. l. 46*) *puerum* cum elephantino capite natum. PHAEDR. 3, 3, 5 *v. p. 1447, 82.* PLIN. nat. 7, 34 *v. supra l. 12.* CLAVD. 18, 8 semiferos partus metuendaque pignora matri.

II vi monendi *fere* **detersa** *de ipsis mirabilibus (metonymia ut vid. vetustissima, cf. p. 1447, 13). pertinet imprimis ad res fabulosas et fictas, hic illic ad somnia et visiones ut e. g. p. 1449, 20sq. 1451, 18.* STAT. Theb. 2, 126 toro . . . eripitur *Eteocles* plenus -is (*de ipsa specie vana e. g.* SEN. Herc. f. 1063 solvite tantis animum -is [*loq. Hercules furens ut* 1280 *v. p. 1451, 60*]. SIL. 17, 550 latet *deus* . . . cur -o ? [*antea*: imagine vana, fallax simulacrum *sim.*]. *cf. p. 1453, 72*), *rarius ad naturalia (maxime per appellationem indirectam, sc. comparationem et appositionem, praecipue in emphasi; v. e. g. p. 1451, 75)*:

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

A *de eventu mirabili sim. fere i. q. miraculum* (*cf.* miracula -i *l. 10 et iuncturas ut* miracula et -a AVG. civ. 12, 14 p. 532, 14 D., mirabilia et -a *infra l. 51 sq.; ad usus originem v. exempla p. 1448, 10 sqq. allata; nota plur. intens. infra l. 9, cf. etiam l. 57*): **1** *in fabulis*: **a** *de ipso eventu* (*selecta*): VERG. georg. 4, 554 subitum ac dictu mirabile -um aspiciunt: liquefacta boum per viscera ... stridere apes ... et ruptis effervere costis *eqs.* Aen. 9, 120 virgineae, mirabile -um (dictu *P*), reddent se ... facies (*sim. de metamorphosi*: Ov. met. 2, 367. 2, 675 nomen ... -a dedere *Hipponi in equam mutatae.* 7, 294 tanti miracula -i. 9, 667 [*syn.* miracula]. 12, 175 -i novitate. STAT. silv. 3, 2, 36 subitis ... perdidit inguina -is Glaucus. *al. cf. l. 16*). SEN. Herc. O. 728. Tro. 169 maiora veris -a — vix capiunt fidem — vidi, ipse vidi. AVG. soliloq. 2, 15, 29 non ... dicemus illud de Medea, nescio quod -um (*sc. eam alitibus anguibus volasse*), falsum esse ? :: non utique, nam si falsum est, quomodo -um est? **b** *tropice*: Ov. met. 10, 553 veteris -um mirabile culpae (*i. poenam mirae transformationis*). VAL. FL. 6, 6 -um inrevocabile belli concutiens *sc. hastam Martis mirabilia perficientem* (*cf. l. 44*).

2 *in superstitione cotidiana*: PLAVT. Most. 505 (*loq. Tranio, cui mortuus in somnis apparuit*) quae hic -a fiunt, anno vix possum eloqui (ARGVM. Plaut. Most. 4 terrifica -a dicit fieri in aedibus. *cf. p. 1451, 19*). TER. Eun. 334 nonne hoc -i simile st? ([SCHOL. Ter. p. 101, 14 insolitam et inopinam infelicitatem ... -um vocat]. Phorm. 954 -i, ita me di ament, s. CIC. Verr. II 2, 158 novum est ... et ... -i s. [*sc. Verris statuas deiectas esse*]. CVRT. 9, 8, 13 urbem cuniculo cepit; barbaris s. -i visum est. SCHOL. Cic. Bob. p. 83, 35 quasi -i s. sit in tanto consule aliquid potuisse fraudis existere). 656 (*Eunuchus virginem vitiasse dicitur*) quod (*var. l.* quid) istuc nam -um (*var. l.* -i) fuit? (*nisi ad ipsum Eunuchum referas, cf.* DON. *ad l.*: si ... eunuchus et vitiavit virginem, contra rerum naturam factum est et recte -um est). APVL. met. 3, 9, 7 quod -um! quae fortunarum ... repentina mutatio! *de mirabilibus naturae*: VERG. Aen. 3, 583 (*de Aetnae sonitu*) immania -a perferimus nec, quae sonitum det causa, videmus. GRATT. 443 hic *Vulcanus*, dictu mirum atque alias ignobile -um, ... rupto ... e pectore montis venit ... et multo flumine flammae emicat (*cf.* SIL. 17, 595 videre Eoi *Vesuvium*, -um admirabile, Seres). GELL. 17, 10, 19 quod saxa ... et scopulos eructari et erigi ... dixit *Vergilius*, hoc ... nec umquam fando auditum et omnium, quae -a dicuntur, monstruosissimum est.

3 *in magia*: LVCAN. 6, 436 Haemonidum, ficti quas nulla licentia -i transierat, quarum, quidquid non creditur, ars est. PLIN. nat. 28, 116 sinistrum *chamaeleonis armum* ... quibus -is consecret superstitiosus, qualiter somnia quae velis ac quibus velis mittantur, pudet referre. *tropice de ipso apparatu ad amorem movendum apto* (*cf. supra l. 15*): VAL. FL. 6, 470 fecunda ... -is cingula *Veneris* (*postea*: cingitur arcanis ... venenis. *cf. Hom. Ξ 215* θελκτήρια).

4 *in religione*: IVVENC. 4, 139 -a potentia fingent *falsi prophetae* ([*cf. Vulg. Matth. 24, 24* signa magna et prodigia]. COMM. instr. 1, 18, 16 -a ... ista *Ammudatis* ficta sunt per vinivoraces). VVLG. sap. 8, 8 signa et -a scit *sapientia*, antequam fiant (BARNAB. 4, 14 tanta. 5, 8 magna s. et -a faciens). 19, 8 mirabilia et -a (*gr.* θαυμαστὰ τέρατα). Sirach 45, 24 fecit ... -a (48, 15 et ... mirabilia operatus est. *cf. l. 51*). AVG. quaest. hept. 4, 48 p. 356, 12 talibus -is (*de asina loquente, cf. Vulg. num. 22, 28*). ACT. Petr. 9 magnum et mirabilem -um visuri estis.

B *de habitu deformi, multiformi, confuso, inconcinno sim. et inde immani, horribili, abominando* (*ap. poetas saepe plur. intens. q. d. pro sing. ut l. 75. 82. p. 1450, 5. 9. 13. 17. 70. 1451, 19 sqq. 1452, 50. 81. 1453, 17, cf. supra l. 4*): **1** *animantium vel idolorum* (*de equo Troiano* VERG. Aen. 2, 245 [*cf. Kleinknecht, Hermes 79, 1944, 84, 1*], *de nave Argo* CATVLL. 64, 15 -um ... admirantes *tamquam -um marinum* [*cf.* DRAC. Romul. 10, 38 expavit *navem Scytha*, nam -a putat]. *per synecd. p. 1452, 79. ad iuncturas ut* '-um hominis' *v. p. 1454, 11 sqq.*): **a** *de specie sui generis* (*maxime marina* [*v. l. 72 sqq. passim et p. 1451, 33*] *aut e terra genita* [*cf. e. g. p. 1450, 11. 22. 43. 1451, 31.* LVCR. 5, 845 Ov. met. 1, 437 SEN. Herc. f. 939 Oed. 724] *aut ex inferis missa* [*v. l. 81. p. 1450, 28. 69. 1451, 50*]. *sing. collect.* CIRIS 57 -o ... voraci [*i. canibus Scyllae, nisi de hac ipsa accipias*]. SEN. Thy. 12 [*de Tityos avibus*]; *cf.* omne -um [SEN. Med. 684 SIL. 13, 579] *c.* omnia -a [*e. g.* Ov. met. 9, 736 SEN. apocol. 5, 3 LVCAN. 8, 474]): *α pertinet ad ficta*: Ⓘ *definita*: Ⓐ *strictius de cetis, draconibus sim.*: CATVLL. 64, 101 saevum ... -um *sc. Minotaurum* (PROP. 4, 4, 41. Ov. met. 8, 156 -i novitate biformis. 8, 170 Actaeo bis pastum sanguine -um. Ib. 373 novi. SEN. Phaedr. 649. *per plur.*: 122 caecā -a conclusit domo [*cf.* 174]). 68, 113 Stymphalia. VERG. ecl. 6, 75 (*inde* CIRIS 59) latrantibus ... -is *sc. Scyllae canibus* (Ov. met. 14, 60 fast. 4, 500 Pont. 4, 10, 25. STAT. silv. 5, 3, 280 Centauros Hydraeque greges Scyllaeaque -a. *de ipsa Scylla*: Ov. met. 8, 100 tantum ... -um. IVST. 4, 1, 13). Aen. 3, 214 tristius haud illis (*sc. Harpyis*) -um nec saevior ulla pestis et ira deum Stygiis sese extulit undis (VAL. FL. 4, 456. 4, 462. 4, 506). 7, 780 -is ... marinis *sc. tauro Hippolyti* (*per sing.*: Ov. met. 15, 517 -i ... metu. SEN. Phaedr. 1034. 1046 in -um coit facies [*syn.* ingens belua]). 8, 289 ut prima novercae -a manu geminosque premens eliserit *Hercules* angues (SERV. auct. *ad l.*: unum est ... '-a' et 'angues'). CIRIS 67 -o ... biformi *sc. Typhoni.* HOR. carm. 4, 4, 63 non ... -um ... submisere Colchi maius Echioniaeve Thebae (*de dracone Colchico etiam* SEN. Med. 473 insomne. VAL. FL. 7, 536 pervigilis ... -i. *cf.* 7, 522). PROP. 2, 28, 21 -is ... marinis *sc. ceto Andromedae.* Ov. ars 3, 311 -a maris Sirenes erant. met. 4, 615 viperei ... -i *sc. Medusae* (4, 745. 5, 241 colubriferi. *al.* MANIL. 5, 567 Gorgonei. *al.*). 11, 211 -o ... aequoreo *sc. ceto Hesiones* (VAL. FL. 2, 479 belua, -um ingens. 2, 514 celsi spatiosa volumina -i. MART. epigr. 27, 9. *per plur.*: VAL. FL. 2, 489. 3, 512 Phrygiis ... -is). fast. 3, 799 (*de dracone Briarei*) satus Terra, -um mirabile, taurus parte sui serpens posteriore fuit. SEN. Herc. f. 241 saeva Lernae -a, numerosum malum (*item per plur.* SIL. 2, 158 Lernaea ... -a gerebat *Hercules* in clipeo. *per sing.* SALV. gub. 6, 76 anguinum illud -um). 807 gravia -i colla *sc. leonis Nemeaei* (VAL. FL. 3, 567 terga ... horrida -i. STAT. Theb. 1, 487 Cleonaei ... -i. 4, 834 rabidi. MART. 5, 65, 9 Nemeaeo. *v. etiam l. 33. per plur.* STAT. Theb. 4, 157). Oed. 106 callidi -i *sc. Sphingis* (PLIN. nat. 36, 77 facies -i colitur *ab Aegyptiis.* AVG. civ. 18, 13 p. 272, 21 D. -um ..., humana facie quadrupedem). LVCAN. 9, 663 (*de Argo*). PLIN. nat. 2, 140 (*de Olta -o*). VAL. FL. 1, 374 Erymanthei ... -i (AVSON. 393, 40 p. 246 P.). 6, 437 *de tauris Aeetae* (7, 267. 7, 345). SIL. 6, 151 -um exitiabile et ira telluris genitum ..., serpens centum porrectus in ulnas *sc. draco Bagradae fluminis* (6, 193 infandum. 6, 204 dirum ... et lamentabile. 6, 246 [*syn.* ferae]. 6, 262 tanto in corpore -i. FLOR. epit. 2, 2, 20 [*postea*: mirae magnitudinis serpens]). STAT. Theb. 1, 562 sinuosa volumina -i *sc. Pythonis.* 5, 570 hiantia -i ora *sc. serpentis ab Archemoro occisi.* 6, 495 anguicomam -i effigiem, saevissima ... ora, movet *Phoebus* sive ... Erebo seu finxit in astus temporis *sc. ad Amphiarai equos consternandos.* *inter astra*: GERM. 50 mirabile -um *sc. Serpens* (AVIEN. Arat. 144). 358 *Andromeda* terretur -o pelagi *sc. Pistrice* (AVIEN. Arat. 778 squalentia -i terga. 1158 fluctigeni specie⟨m⟩ -i. 1301 diri). MART. 4, 57, 5 horrida ... Nemeaei pectora -i (*cf. l. 15*). AVIEN. Arat. 251 falcata Chii ... cornua -i *sc. Scorpionis* (1143. 1152 venenati. 1187).

Ⓑ *latius de aliis speciebus*: ① *quibuslibet*: ⓐ *de Cyclopibus, Gigantibus sim.* (*cf.* FILASTR. 108, 3 Gigas ... per etymologiam terrae -um dicitur, ex duobus nominibus compositum, sive forma sive vita sive visu sive fortitudine sive mole membrorum): VERG. Aen. 3, 658 Polyphemum .... -um horrendum, informe, ingens. 8, 198 huic -o *sc. Caco* (Ov. fast. 1, 554 -i ... huius. COMM. instr. 1, 15, 1 AVG. civ. 19, 12 p. 374, 1 D. tale. *cf. p. 1446, 36*). HOR. carm. 3, 4, 73 iniecta -is Terra dolet suis *sc. Gigantibus* (Ov. fast. 5, 35 terra feros partus, immania -a, Gigantas edidit. SEN. Ag. 344 trucibus. Herc. f. 82 -i ... terrifici *sc. Enceladi.* PANEG. 2, 44, 5 anguipedum. 11, 3, 4 biformium. *cf. l. 37*). SEN. Herc. f. 778 trepidant -a, Centauri truces Lapithaeque (SIDON. carm. 5, 230. *cf.* SERV. Aen. 6, 286). Ag. 838 geminos ... fratres pectore ex uno tria -a natos *sc. Geryonem* (SIL. 1, 278 id -um. 6, 629 triplicis -i. 13, 201 -um, Geryones, immane). STAT. Theb. 12, 554 Siculis exorta sub antris -a *sc. Cyclopes* (COMM. instr. 1, 10, 6 Cyclopem ... -um). TERT. apol. 14, 3 cuiusdam -i *sc. Briarei.* *de Amyco*: VAL. FL. 4, 155 isti frustra quisquam concurrere -o audeat. 4, 188 -i subiit absentis imago. 4, 750 similem per litora -o.

ⓑ *de Furiis aliisque numinibus figuratis* (*maxime malis, cf. infra l. 79; inde de maga Erictho l. 67, de hominibus furentibus infra l. 78*): CIC. nat. deor. 3, 44 aut ... haec -a (*enumerantur Amor, Dolus, Labor al.*) probanda sunt aut ... illa (*sc. Aether, Dies sim.*) tollenda. APVL. flor. 22 p. 102 iracundiam (*cf. etiam l. 73*) et invidiam atque avaritiam (*cf. l. 74*) atque libidinem ceteraque animi humani -a (*postea*: pestes). *ap. poetas* (*prosopopoeia manifestiore*): VERG. Aen. 4, 181 -um horrendum, ingens, cui quot sunt corpore plumae, tot vigiles oculi (*de Fama ut* STAT. Theb. 2, 212 quae tanta licentia -o, quis furor est?). 7, 328 (*de Allecto*) odere sorores Tartareae -um: tot sese vertit in ora, tam saevae facies, tot pullulat atra colubris (*cf.* 7, 348 *de uno huius Furiae angue*). Ov. met. 4, 488 *de Tisiphone comitantibus Luctu, Pavore, Terrore, Insania* (SIL. 2, 553 mutabile -um). LVCAN. 6, 635 -o ... potenti (*i. a maga Erictho*) extractus Stygio populus ... Averno (*cf. p. 1449, 40*). STAT. Theb. 1, 597 infandis Acheronte sub imo conceptum Eumenidum thalamis *sc. Poena* ([*postea*: dira lues]. 1, 637 cruento. *per plur.*: 1, 615. 1, 648 effera). 7, 111 (*de Pavore, cf. l. 66*) innumerae -o vocesque manusque et facies quamcumque velit. AVSON. 417, 67 p. 279 P. crimina -i *sc. Nemeseos.* PRVD. psych. 130 -i sine more furentis *sc. Irae* (*cf. l. 58*). 275 (*de Fraude*). 466 (*de Avaritia, cf. l. 59*). 565 (*de Lue*) -um ferale. 715 (*de Discordia*). *adde*: SEN. Thy. 254 (*loq. Atreus*) non satis magno meum ardet furore pectus, impleri iuvat maiore -o (*antea*: dira Furiarum cohors discorque Erinys veniat). *per similitudinem de Lemniadibus furentibus*: VAL. FL. 2, 248 tota ... sparsis exarserat insula -is.

ⓒ *de idolis deorum*: CIC. nat. deor. 1, 28 multa ... -a *Parmenidis*, quippe qui bellum, qui discordiam ... ad deum revocet. SEN. frg. 31 quae *numina* si spiritu accepto subito occurrerent, -a haberentur (*antea*: habitus illis hominum ferarumque et piscium, quidam vero mixto sexu diversis corporibus induunt). PLIN. nat. 2, 21 -a ... colunt (*cf. p. 1451, 1*). *ap. Christianos de idolis paganorum*: MIN. FEL.

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

28, 2 quasi Christiani -a colerent, infantes vorarent (CARM. c. pag. 115. *cf. p. 1450, 83 et* CYPR. Demetr. 12 non tantum ista inepta idola et manu hominis facta simulacra sed et portenta quaedam et -a venerantur [*postea*: crocodili et cynocephali et lapides et serpentes coluntur]). TERT. idol. 3 huius -i (*sc. idoli*) artifices. PRVD. ham. 99 semideis . . . -is. perist. 1, 69 ridenda . . . -a divos fingitis. 2, 451 Ianum bifrontem (*cf. l. 9*) et Sterculum colit senatus, horreo tot -a patrum dicere. c. Symm. 1, 452 prodigialia . . . credere -a deos. 1, 636 sordida -a. AVG. civ. 7, 26 p. 307, 17 D. huic -o (*sc. Magnae Matri*) nec Iani (*cf. l. 6*) monstrositas comparatur (*postea*: deformitatem, deformem crudelitatem). PS. AVG. serm. ed. Mai 6, 2 -is . . . innumeris subiacere (*opp.* vero deo). CORIPP. Iust. 3, 378 persculpti lapides, surdae mutaeque figurae -aque, quae variis extant conflata metallis.

ⓓ *de diabolo sim.*: PRVD. apoth. 400 bacchantis . . . -i (*postea*: daemon). cath. 6, 103 de furente -o *sc. Antichristo*. SEDVL. carm. pasch. 2, 192 -um . . . nefandum (op. pasch. 2, 14 p. 216, 23 -um . . . caelo deiectum).

② *de imaginibus mortuorum aut subito apparentium*: VERG. Aen. 3, 307 magnis exterrita -is deriguit *Andromache manes Hectoris invocans Aeneamque aspiciens* visu in medio ([*cf.* SERV. auct. *et* CLAVD. DON. p. 307, 24]). STAT. Ach. 1, 662 obstipuit tantis . . . exterrita -is *sc. Deidamia Achillis specie insperata. cf.* 1, 890 inopina . . . -a paventem). PETRON. 111, 7 visa . . . pulcherrima muliere primo quasi quodam -o infernisque imaginibus turbatus substitit. PLIN. epist. 7, 27, 6 tota . . . illi -o relicta *domus* (*antea*: apparebat idolon, senex macie et squalore confectus *eqs.*).

(II) *indefinita, sc. imaginatione (poetica vel populari) tantum concepta* (*ad voces affines cf. e. g.* OV. epist. 9, 34 -aque terribiles persequiturque feras [SEN. Herc. f. 434 f. -isque. *cf.* MANIL. 5, 191 ferarum . . . et . . . -orum. SEN. Herc. f. 454 -a saeva . . . aut . . . feras. Herc. O. 54 feras tellus timet concipere nec -a invenit. *v. et* -a ferarum *p. 1454, 19*]. DRAC. laud. dei 2, 164 pisces, horrida -a . . . et belua . . . ingens): Ⓐ *marina* (*cf. infra l. 69*): VERG. Aen. 6, 729 hominum pecudumque genus vitaeque volantum et quae marmoreo fert -a sub aequore pontus (*cf.* ALBINOV. carm. frg. v. 5 immania -a sub undis). DIRAE 56 nigro multa mari dicunt portenta natare, -a repentinis terrentia saepe figuris (HOR. carm. 1, 3, 18 -a natantia . . . vidit). MANIL. 5, 191 caeco missa profundo . . . -orum corpora. SEN. Phaedr. 1160 (*loq. Phaedra*) in me -a . . . maris emitte (VAL. FL. 5, 482 cui non iusso tot adire voluptas -a m.? TAC. ann. 2, 24, 4 PORPH. Hor. carm. 1, 3, 17/18 CLAVD. 22, 28. *cf. l. 44 et* SEN. Phaedr. 1204 saeva ponti -a. IVV. 14, 283 Oceani. AVIEN. orb. terr. 781 vaga -a profundi [*antea*: cetosi pecoris, *Prisc. perieheg. 598* cete . . . montibus aequa]). STAT. Theb. 9, 300 ibitis aequoreis crudelia pabula -is. FLOR. epit. 2, 2, 5 fretum . . . fabulosis infame -is. AVIEN. orb. terr. 793 involvunt . . . -a voracia nautas (*Dionys. perieheg. 604* τεράατα). AVG. soliloq. 2, 8, 15 (*in imag.*) illa tot -a, quae me dudum enavigasse arbitrabar. *inde de hominum cadaveribus in litore sparsis*: VAL. FL. 3, 261 heu socii quantis conplerunt litora -is! (*cf. p. 1450, 53*).

Ⓑ *inferna*: SEN. dial. 4, 35, 5 qualia poetae inferna -a finxerunt subcincta serpentibus et igneo flatu (*cf.* LVCAN. 7, 783 infera -a). STAT. silv. 1, 2, 39 Stygiis . . . concurrere -is. Theb. 4, 533 -a Erebi. QVINT. decl. 299 p. 182, 9 onerosa . . . inferis -a in lucem redundare visa sunt. CLAVD. rapt. Pros. 1, 37 quaecumque latent ferali -a barathro.

Ⓒ *silvestria*: CALP. ecl. 7, 64 non solum nobis silvestria cernere -a contigit *eqs.* VAL. FL. 4, 370 in scopulos et -is horrida lustra . . . ire.

Ⓓ *aëria*: PRVD. c. Symm. 2, 857 tot sunt . . . divortia *paganorum*, quot templorum signa, quot aëriis volitant fantasmata -is.

Ⓔ *varia selecta*: SEN. Herc. f. 1280 (*loq. Hercules*) iamdudum mihi -um impium saevumque et immite ac ferum oberrat (Herc. O. 878 [*loq. Deianira*] ego vos tyrannis, regibus, -is f. saevisque . . . opposui deis. MART. 9, 65, 4. *cf.* SEN. epist. 88, 7 -a effera et humano cruore gaudentia). Med. 479 per victa -a, . . . per caelum et undas . . . miserere. LVCAN. 9, 855 tot -a ferentem . . . orbem. 9, 910 nocentia -a *Africae*. STAT. Theb. 1, 459 sunt et rabidis iura insita -is fasque suum. 9, 11 -is . . . datae crudelibus urnae (12, 576. *cf.* 9, 102 nullae illum volucres, nulla impia -a, nec ipse . . . ignis edat!). AVSON. 157, 2 p. 14 P. cum terrena marinis -a admiscentur (CLAVD. 24, 361 t. . . . Nereus confert -a suis et non aequa refatetur). CLAVD. DON. Aen. 3, 265 p. 302, 24 fugienda . . . loca, in quibus non homines, sed exsecranda -a commorabantur. RVFIN. hist. mon. 29 p. 453B multos . . . aiebant esse daemones in deserto ac -a.

β *pertinet ad naturalia* (*minus definita quaeque supra l. 27 sqq. invenies*): (I) *de bestiis*: Ⓐ *in emphasi aut appellatione indirecta*: VERG. georg. 1, 185 mus . . ., talpae . . ., bufo et quae plurima terrae -a ferunt (*sim. in fine seriei*: LAMPR. Heliog. 26, 7 cum ranis et scorpiis et cum serpentibus et huiusmodi -is. AMM. 22, 15, 14 capreoli . . . et bubuli et spinturnicia omni deformitate ridicula aliaque -a [*cf. p. 1452, 2*]). 3, 152 (*de asilo*) hoc . . . -o (COLVM. 10, 337 haec ne ruricolae paterentur -a *eqs.* [*sc. volucres, erucam sim.*]. MART. 7, 87, 10 haec dominis -a placere suis [*nominat cercopithecum, picam al.*]. IVV. 4, 45 [*de rhombo magnitudinis eximiae*]. *v. p. 1452, 1 et cf.* SOL. 40, 11 [*de bonaco*] -o illi). Aen. 7, 21 talia *sc. leones, sues, lupos* (PLIN. nat. 8, 79 [*de basilisco*] huic t. -o. *cf.* CLAVD. 20, 428 [*de ballaena*] tanto). PLIN. nat. 8, 72 lyncas . . . et sphingas . . . multaque alia -is similia. 9, 92 (*de polypo*) cum -o dimicare sibi videbantur. 10, 34 *bubo*, noctis -um (*sic in apposit.*: SOL. 52, 39 monoceros, -um mugitu horrido, equino corpore, elephanti pedibus *eqs.* AMM. 22, 15, 20 audax . . . crocodilus -um fugacibus). Ⓑ *liberius* (*propter formae quamlibet immanitatem, maxime magnitudinem, cf.* SEN. clem. 1, 25, 4 solitam mensuram transiit et in -um excrevit *serpens* [*v. etiam p. 1446, 66*]): PLIN. nat. 9, 153 (*de caniculis*) -o sollertia est navigium subeundi. CLAVD. 10, 161 Oceani -um Tartesia tigris. 22, 247 Caledonio velata Britannia -o (muro *Burman*) *sc. apro*. 24, 274 casuris parcite -is. *de elephantis*: SIL. 9, 571 appellitur atra mole fera et -is componitur Itala pubes. 9, 599. 9, 628. 10, 101. 10, 158. IVST. 18, 1, 6. DRAC. laud. dei 1, 307 eburnea -a.

(II) *per contumeliam aut despectum de hominibus improbis sim.* (*de deo infra l. 35. cf. p. 1454, 12 sqq.; aliter infra l. 54 sqq.*): TER. Andr. 250 (*de Glycerio*) aliquid -i alunt ([DON. *ad l.*: duplex contumelia est: et '-i' et 'aliquid', minus enim esset 'aliquod -um'. *aliter* SCHOL. p. 82, 28]. *cf.* SEN. dial. 5, 3, 2 quantum -i sit homo in hominem furens). Eun. 860 vix me contineo, quin involem in capillum, -um (*in allocutione ut*: CIC. Pis. 30 immanissimum ac foedissimum. or. frg. XIV A 22 Sch. o singulare . . . -um! PRVD. perist. 10, 77 infame). CIC. Verr. II 2, 79 quod umquam huiusce modi -um . . . audivimus aut vidimus . . . ? ([*de Verre ut*: 4, 47 q. hoc -um . . . in provinciam misimus? *cf. l. 27*]. Cluent. 188 [*de Sassia*] q. tantum -um in ullis locis . . . natum dicamus? PS. QVINT. decl. 11, 2 cuius ego -i artes pertuli? IVV. 9, 38). 5, 145 (*de Verre, cf. l. 24*) quoddam novum -um ex vetere illa immanitate *Siciliae* (Phil. 13, 49 -a quaedam ista . . . sunt . . . rei publicae). Catil. 2, 1 a -o illo ([*de Catilina ut* DECL. in Catil. 74, 99. *cf. et l. 32. 47*]. SEN. nat. 1, 16, 6 [*de Hostio Quadra*]. FLOR. epit. 4, 11, 3 [*de Cleopatra, cf. l. 39*]. APVL. flor. 3 p. 13 PANEG. 12, 3, 5. *v. etiam infra l. 38*). Cael. 12 (*de Catilina, cf. l. 29*) neque ego umquam fuisse tale -um in terris ullum puto (VAL. MAX. 8, 3, 2 [*de Gaia Afrania*]. OCTAVIA 372 [*de Nerone*]. VAL. FL. 5, 657 [*Pallas ad Iovem de Marte*]. IVVENC. 1, 695 [*de falsis prophetis*]. CLAVD. 15, 257). Pis. frg. 1 hoc . . . -um urbis (VAL. MAX. 5, 3, 4 SEN. Herc. f. 1020 QVINT. decl. 329 p. 293, 20 LACT. mort. pers. 38, 3. *cf. supra l. 24*). ad Brut. 2, 2, 3 magnum illud -um (SEN. Phoen. 122 maius *sc. Sphinge Oedipus*). HOR. carm. 1, 37, 21 fatale -um (*de Cleopatra ut l. 31*. PORPH. *ad l.*: a fato . . . servatum aut detestabile). VAL. MAX. 9, 15, 1 (*de Equitio*) Firmo Piceno -um veniens (*in appositione ut* IVV. 4, 2 -um nulla virtute redemptum a vitiis. *cf. etiam l. 21*). SEN. Ag. 997 (*Aegisthus de Electra*). Med. 191 (*de Medea, cf. l. 45*) -um . . . saevum, horribile. LVCAN. 8, 474 omnia -a . . . coiere (*de Aegyptiis ut* 8, 548 externa . . . -a pellite. 8, 613). 8, 541 (*de Achilla*). VAL. FL. 6, 45 (*de Medea, cf. l. 43*) quanti . . . -i (*cf.* CORIPP. Ioh. 4, 109 tantis [*v. etiam supra l. 25*]). DECL. in Catil. 32 isto -o (*sc. Catilina ut* 56 exsecrabili. *cf. et l. 29*). CLAVD. 5, 99 avidi . . . dementia -i *sc. Rufini*. *in compar.*: VAL. MAX. 3, 5, 1 quid . . . -o similius quam superioris Africani filius Scipio . . . ? (9, 11, 1 -i simile exemplum. PANEG. 10, 4, 2 [*de Bacaudis*] illud malum simile -orum biformium). SVET. Cal. 22, 1 (*de Caligula*) reliqua ut de -o narranda sunt.

b *de specie mutilata aut degeneri*: α *corporali*: SEN. dial. 5, 17, 4 factus . . . -um *Telesphorus auribus nasoque abscisis*. MART. 14, 182, 1 (*de imagine hominis gibberi*) ebrius haec fecit . . ., puto, -a Prometheus. *de partu deformi* (*cf.* AVG. enchir. 22, 87 vel amplius vel minus habendo vel quadam nimia deformitate -a dicuntur *partus [sim. p. 1455, 45]. v. etiam p. 1448, 71*): QVINT. inst. 5, 12, 19 si nasceretur *spado*, -um erat (FIRM. math. 7, 7, 2 aut quadrupes . . . aut -um [*antea*: portentum]. AVG. civ. 12, 14 p. 532, 11 *et* 14 D. [*iuxta* miracula]. *al.*). ITALA IV Esdr. 5, 8 mulieres parient -a (EPIT. Alex. 90 [*postea*: mirifica re, portentum, prodigium, ostentum]). DRAC. laud. dei 1, 63 matres . . . -a creant (ISID. orig. 11, 3, 5 -um creatum, quod superiores corporis partes hominis . . . habuerit, inferiores diversarum bestiarum). COD. Iust. 6, 29, 3, 1 *infans* ad nullum declinans -um vel prodigium. *respicitur sexus mixtus*: FIRM. err. 4, 2 quod hoc -um est quodve prodigium? negant se viros esse et non sunt ⟨mulieres⟩. AVG. anim. 4, 20, 32 huius -i, ubi et femineum est corpus et femineus non est sexus. *respicitur substantia confusa*: VIGIL. THAPS. c. Arrian. 3, 6 (*de Christo non unius cum patre substantiae*) degenerem . . . et instar alicuius -i. β *incorporali*: SEN. Tro. 1154 novum . . . -um est Pyrrhus ad caedem piger. IVV. 4, 115 Veiento . . ., qui numquam visae flagrabat amore puellae, grande et conspicuum . . . -um. 13, 65 egregium sanctumque virum si cerno, bimembri hoc -um puero . . . comparo. APVL. apol. 85 *puerum*, velut -um quoddam, prius robusto scelere quam tempore, ante nocentem quam potentem, viridi pueritia, cana malitia. TERT. virg. vel. 9, 5 ne tale . . . miraculum, ne dixerim -um, . . . demonderetur, virgo vidua.

c *per synecdochen (aliter e. g. p. 1450, 30): de ipsa superficie (forma) -orum*: OV. met. 4, 591 (*Harmonia ad Cadmum in serpentem mutatum*) te . . . his exue -is! 5, 459 tangere -a *sc. iuvenem transformatum in lacertam*. BOETH. cons. 4 carm. 3, 28 sola mens *sociorum Vlixis in bestias conversorum* stabilis super -a, quae patitur, gemit. *de ipsa deformitate*: QVINT. inst. 1, 1, 2 prodigiosa corpora et -is insignia.

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

de aspectu diro: CORIPP. Ioh. 1, 251 vultu minitans ... tristis imago, horrida sulfureis contorquens lumina -is ... ait *eqs.*

2 *rerum* (*cf. p. 1454, 29*): **a** *corporaliter* (*aliter p. 1449, 60. 61*): VITR. 7, 5, 3 pinguntur tectoriis -a potius quam ex rebus finitis imagines certae: pro columnis enim statuuntur calami striati cum crispis foliis et volutis, pro fastigiis appagineculi *eqs.* *tropice de ipsa forma monstruosa sc. rara* (*cf. p. 1452, 84*): PLIN. nat. 19, 53 alia *poma* sapore, alia magnitudine, alia -o pauperibus interdicta. *sub specie naturae degeneris* (*cf. p. 1452, 53*) *de ovo inani*: ITALA Is. 59, 5 (Rustic. Conc.S I 4 p. 78, 4 *et* 6) comesurus ex ovis *aspidum* ... confringens invenit -um (*gr.* *οὔριον*, *Vulg. aliter, Conc.S I 5 p. 380, 6* putamen. *cf.* RVSTIC. *l. c.* p. 78, 7 quod est ... -um nisi quod generare non potest? p. 78, 10 *et* 11).

b *incorporaliter*: *α pertinet imprimis ad statum nefandum*: Ⓘ *usu sollemni*: Ⓐ *de facinoribus* (*syn.* scelus, nefas *sim., at cf.* SEN. Phaedr. 143/4 maius est -o *Pasiphaae* nefas *Phaedrae*, nam -a fato, moribus scelera imputes. *nota plur. intens.* MART. 4, 63, 3; *cf. p. 1949, 57*): CIC. Sest. 53 quaenam ... -a, quae scelera vidistis! civis erat expulsus is, qui rem publicam ... defenderat. Att. 5, 16, 2 -a quaedam non hominis, sed ferae nescio cuius immanis (*sim. c. gen. subi.* SIL. 2, 650 diros urbis casus laudandaque -a *Sagunti sc. caedes cognatorum*. STAT. Theb. 4, 395 -a ducum *sc. Eteoclis et Polynicis*). SEN. Med. 675 maius parat Medea -um (*cf.* VAL. FL. 3, 29 nova -a ... volvit. IVV. 6, 645 grandia -a audebant). LVCAN. 4, 245 fecit -a (7, 464. *cf. infra l. 31*). 10, 337 deae *ultrices* dant in nova -a furorem. VAL. FL. 2, 217 -is *Lemniadum*. SIL. 10, 61 talia ... suadentem -a Metellum. STAT. Theb. 8, 66 novis asperrima -is *Tisiphone* (*postea*: triste, insuetum, ingens ... nefas). 12, 422 locum -is ... Fortuna parabat. CLAVD. 18, 236 portenta ... -is aggerat *Eutropius*. *de libidine perversa sim.* (*cf. p. 1454, 44*): CATVLL. 104, 4 (*ad ignotum quendam*) cum Tappone omnia -a facis. Ov. met. 9, 736 (*Iphis de amore ad Ianthen*) ne non ... omnia Crete -a ferat, ... meus est furiosior illo (*sc. Pasiphaes*) ... amor. VAL. MAX. 1, 8 ext. 3 inopinati -i *sc. stupri filii ac filiae*. SEN. Phaedr. 898 (*Theseus ad Phaedram de Hippolyti incestu*) quod facinus ... cerno? quod -um intuor? STAT. Theb. 1, 235 -o *Oedipodis*. MART. 9, 8, 6 talia. IVV. 2, 143 (*nisi interpol.*) hoc -um (CARM. c. pag. 13 *Iovis*). TERT. pudic. 4 p. 226, 3 non sunt delicta, sed -a. PS. CYPR. pudic. 3 extraordinaria et portentuosa contra ipsam naturam ex viris per viros -a conquirat *libido*. *de anthropophagia* (*cf. etiam l. 46*): PS. QVINT. decl. 12, 8 primo ... intra suas quisque latebras admisit hoc -um. IVV. 15, 121 tam detestabile -um audere.

Ⓑ *de opinione* (*cf. p. 1454, 36*): VAL. MAX. 4, 3, 6 pro -o ... vocem accepit *suadentis omnia voluptatis causa agi debere*.

Ⓒ *de moribus*: PLIN. nat. 7, 9 in medio orbe terrarum ac Sicilia et Italia fuisse gentes huius -i (*sc. anthropophagiae ut*: 28, 9 [*de Ostano*] eversor iuris humani -orumque artifex. IVV. 15, 172 si nunc haec -a videret Pythagoras. *cf.* PLIN. nat. 30, 13 *Romani* sustulere -a, in quibus hominem occidi religiosissimum erat, mandi vero etiam saluberrimum. *v. etiam supra l. 40*). IVV. 6, 286 unde haec -a ... requiris? -um est *c. acc. c. inf.*: CONC. Matisc. a. 585 p. 170, 11 ubi ... dei est assiduitas cantilenae, -um est et dedecoris nota canes ibi ... habitare.

Ⓘ *c. respectu patientis*: *fere i. q. calamitas, res adversa*: IVVENC. 3, 298 (*Petrus ad Christum*) absint ... tuis ... tam tristia ... -a procul membris (*postea*: tam durus ... casus). *fere i. q. contumelia*: CASSIOD. hist. 6, 44, 5 *Iulianos, Christianos, Galilaeos appellans* aliquid -i se nobis putavit inferre (*antea*: contumeliam nominis se eis inferre putans, *Theodoret. 3, 21, 7 πημαίνειν*).

β pertinet ad statum a veritate vel ratione (sim.) alienum: LVCIL. 481 multa homines in Homeri versibus ficta -a putant (*cf.* PLIN. nat. 29, 72 -a quaedam ex *serpentibus* ... confingit *Democritus*, ut possint avium sermones intellegi [MIN. FEL. 10, 5 Christiani quanta -a, quae portenta confingunt! deum illum suum ... in omnium mores ... inquirere *eqs.* HIER. hom. Orig. in Luc. 25 p. 162, 5 in tantam ... dilectionis audaciam proruperunt, ut nova quaedam et inaudita super Paulo -a confingerent]). CIC. Tusc. 4, 54 omnes insipientes insanos esse dicunt *Stoici* ...; remove perturbationes ...: iam videbuntur -a dicere (*cf.* Att. 4, 7, 1 mera mihi -a nuntiarat. 9, 11, 4 -a narrant, quae falsa esse possunt. 10, 11, 4 quae ille -a [*sc. narrabat*], di immortales! ad Q. fr. 2, 4, 5 de Caesare -a promulgarunt. LVCR. 4, 590 -a ... loquontur [STAT. Theb. 10, 205 non vanae -a quietis, nec somno comperta loquor]). Att. 9, 13, 7 nos quae -a cotidie legamus ...! VAL. MAX. 4, 7, 4 haec sunt vera ... indicia, illa gentis ad fingendum paratae -o similia mendacia (*cf.* PLIN. nat. 9, 91 quae ... retulit, -o propiora possunt videri). ARNOB. nat. 7, 36 p. 270, 8 -um et prodigium iudicamus, quod quisquam hominum credit aut augustiorem fieri deum fumo aut *eqs.* *praevalet notio inconcinnitatis*: CIC. Verr. II 3, 171 non mihi iam furtum, sed -um ac prodigium videbatur civitatum frumentum improbare, suum probare. SEN. contr. 10, 3, 4 o novum -um! irato victore vivendum est, exorato patre moriendum est (10, 4, 3 integer alitur, debiles alunt). PETRON. 126, 11 inter -a numerare, quod ancilla haberet matronae superbiam et matrona ancillae humilitatem. QVINT. inst. 4, 2, 39 -o simile: placet actio, causa non intellegitur. TERT. ieiun. 1 -um ... haberetur libido sine gula. QVEROL. p. 59, 15 R. quodnam hoc -i genus est? ego totum feci, solus totum nescio. AVG. conf. 8, 9, 21 (*bis*). BOETH. cons. 4, 1, 6 W. esset ... infiniti stuporis omnibusque horribilius -is, si ... vilia vasa colerentur, pretiosa sordescerent. INST. Iust. 1, 11, 4 pro -o est, ut maior sit filius quam pater. *praevalet notio obscuritatis*: SEN. Oed. 641 fratres sibi ipse genuit *Oedipus*, implicitum malum magisque -um Sphinge perplexum sua. Phoen. 137 -a (*sc. Oedipodis cognationem*) quis tanta explicat? (*antea*: quid tam inextricabile?). MART. 1, 90, 9 dignum Thebano aenigmate -um, hic ubi vir non est, ut sit adulterium.

3 *grammatica* (*ad 1 et 2*): **a** *c. gen. definitivo*: *α animantium* (*cf. p. 1449, 59*): PLAVT. Poen. 273 quasi bella sit ..., -um mulieris, tantilla tanta verba funditat. TER. Eun. 696 -um hominis, non dicturu's? (GELL. 17, 1, 1 [*de impiis*] -a hominum [*postea*: tam prodigiosi]. AVG. civ. 16, 8 p. 137, 24/25 D. ut, quem ad modum ... quaedam -a [-osa *B*, -ata *e¹*] sunt h., ita ... quaedam -a sint gentium [*inde* ISID. orig. 11, 3, 12 *afferens Gigantas, Cynocephalos sim.*]. BOETH. trin. praef. 14 talibus h. -is. *cf. l. 21*). VERG. Aen. 6, 285 (= Ov. met. 14, 412) variarum -a ferarum (MANIL. 4, 662 varias pestes diversaque m. f. [*postea*: horrendos angues]. HOMER. 875 horrenda. APVL. flor. 22 p. 101 -a illa immania hominum ac f. *in Herculis fabula*. *cf.* ISID. orig. 11, 3, 33 -a quaedam inrationabilium animantium ut Cerberum). 8, 698 omnigenum ... deum -a *Aegyptia* ([*inde* HIL. in Matth. 1, 6]. PRVD. perist. 10, 241 [*de Faunis, Nymphis al.*]. c. Symm. 1, 434 PETR. CHRYS. serm. 109 p. 502D. *cf.* MIN. FEL. 22, 6 tot sunt Iovis -a quot nomina). PROP. 4, 7, 58 *Pasiphaes* mentitae lignea -a bovis (bovem *Postgate*). VAL. FL. 2, 16 immania -a terrigenum ... Gigantum. VVLG. num. 13, 34 -a quaedam filiorum Enach de genere giganteo.

β rerum (*cf. p. 1453, 3*): Ov. met. 4, 500 attulerat *Tisiphone* ... -a veneni, oris Cerberei spumas et virus Echidnae. SIL. 6, 583 poenae *Reguli* ... -a. PLIN. nat. 8, 55 -a ... calamitatium. FLOR. epit. 1, 10, 8 tot tantisque virtutum *sc. Horatii Coclitis, Mucii Scaevolae, Cloeliae* territus -is (*antea*: tria Romani nominis prodigia atque miracula). GELL. 11, 7, 8 quasi -um verbi (*ut 'bovinator'*) admirantibus (SER. SAMM. 929 verborum -a *in magia*). ARNOB. nat. 3, 10 p. 119, 1 talia ... -a opinionum *de deis* (LEO M. epist. 35, 1 Conc.S II 4 p. 6, 23 [errores *G, antea*: prodigio falsitatis; *gr. ἀτοπήματα*]. *cf.* AVG. c. Iulian. 2, 8, 30 cogitationum). CLAVD. 20, 519 mirantur -a furoris avertuntque oculos.

b *fere loco adiectivi*: -um *praecedit*: TERT. pall. 4, 2 apud rupicem et silvicolam et -um eruditorem *sc. Chironem*. -um *apponitur*: TERT. pall. 4, 2 ecce ... mutatio -um et quidem geminum, de viro femina, mox de femina vir (*postea*: uterque habitus [*i. modus*] mutandi malus). CARM. de Sod. 21 *Sodomitarum* conubia -a (*V*, mixta *LP*, communia -a *L. Müller*) incestu parili (*cf. p. 1453, 30*).

homoeoprophora: p. 1447, 81. 1448, 1. 6. 8. 1449, 6. 10. 16. 1450, 30. al.

deriv.: monstellum, monstr(u)osus.

compos.: monstrifer, monstrificus, monstrigenus, ? monstrivorus.

mōnstruōsitās, -ātis *v. p. 1445, 83.*

***mōnstr(u)ōsus**, -a, -um. [*a* monstrum, *cf.* portentosus. *J. B. H.*] *de formarum q. s.* -uosus *et* -osus *usu in serm. ped. vix aliquid certi statui potest: usitatior videtur forma longior; brevior, quantum editorum notis confidere licet, traditur sola ap.* SEN. dial. 3, 15, 2 PETRON. 69, 7 SVET. Tib. 43, 1 Cal. 16, 1 gramm. 15, 2 TERT. anim. 26, 4 *et passim ap. posteriores; in versibus usurpant hanc metri causa poetae hexametr. praeter* COMM. instr. 1, 4, 4 (*v. etiam p. 1440, 34*), *illam* PRVD. perist. 2, 7; *cf. Schönwerth-Weyman, ALL 5, 1888, 207 sq.* *compar.* -(u)osior: PETRON. 69, 7 TERT. anim. 26, 4 AVG. civ. 6, 1 p. 244, 1 D. adult. coniug. 2, 4, 3 conf. 7, 12, 18 c. Cresc. 2, 12, 15 CASSIAN. c. Nest. 1, 3, 2 GLOSS.; *cf.* magis -us *p. 1456, 33*, minus -us *p. 1456, 9*. *superl.* -uosissimus: CIC. div. 2, 69 GELL. 17, 10, 19 (– MACR. Sat. 5, 17, 14). TERT. bapt. 1 p. 201, 15 adv. Marc. 3, 4 p. 380, 15. GLOSS. -us: *τερατώδης. αἰνιγματώδης.* -um: perniciosum vel adversum. -ius: *τερατωδέστερον. v. etiam p. 1456, 67.* *legitur inde a* CIC. (*bis, v. p. 1455, 23. 73; cf. p. 1457, 2*), SALL. (*semel, v. l. 84*), *tum passim ap.* SEN. *phil.*, LVCAN., PETRON., PLIN. nat., *saepius ap. posteriores.* [*in codd. confunditur c.* menstr-.]

i. q. monstri speciem praebens, portentosus, prodigiosus (*iuxta ponuntur p. 1455, 38. 42. cf.* -uosum portentum AMBR. fid. 1, 6, 46 CAES. AREL. serm. 193, 4 p. 744, 17. *praedicative e. g.* -osum contingere AVG. civ. 10, 16 p. 427, 19 D., evadere *p. 1455, 50*):

I *notione monendi fere detersa respicitur sive deformitas sim.* (*v. p. 1455, 65 et cf.* -[u]osa magnitudo *p. 1455, 67. 1456, 1 [sim. p. 1455, 21] et de nimia partium multiplicatione p. 1455, 47. 65*) *sive mirabilitas sim.* (*cf.* -uosa miracula *p. 1456, 56 et* -uosa novitas [TERT. adv. Marc. 3, 13 p. 397, 2 = PS. TERT. adv. Iud. 9 l. 54 MART. CAP. 6, 673 PALLAD. hist. mon. I 6 p. 268C], raritas [GELL. 3, 16, 9. AMM. 22, 15, 24 antehac]. *ad limitationem accedit abl. p. 1455, 37. 52. 75, de p. 1456, 63*): **A** *de habitu et natura*: **1** *animantium* (*aliter p. 1456, 63*): **a** *corporaliter* (*de forma animae p. 1455, 50*): *α ipsorum*: Ⓘ *de specie sui generis et usu inde derivato*: Ⓐ *pertinet ad fabulosa aut imaginatione tantum concepta*: SALL. hist. frg. 4, 27 -uosam speciem

[*Szantyr*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Scyllae. SIL. 10, 177 -osa ... stirpe Medusae. MIN. FEL. 20, 3 (de Scylla, Chimaera, Hydra sim.). TERT. adv. Marc. 3, 5 p. 382, 24 illis -uosis fabulosisque cantricibus sc. Sirenibus. CLAVD. DON. Aen. 3, 260 p. 301, 7 -uosae volucres sc. Harpyiae (antea: 'dirae obscenaeque'. p. 301, 23 H. quam constat esse -uosam. cf. infra l. 56). MIRAC. Steph. 2, 2, 6 horribili -uosoque visu serpentis volitantis (antea: serpentem teterrimum. cf. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 9, 25 velut -uosam viperam, ut fertur hydra fuisse, diffugient honesti haereticum. v. etiam e. g. infra l. 81). de simulacris sim.: LACT. inst. 1, 20, 36 -uosa et ridicula quaedam simulacra venerantur Aegyptii (cf. PRVD. perist. 2, 7 -uosis idolis. v. etiam infra l. 65). FIRM. err. 5, 1 mulierem ... triformi vultu constituunt Persae -osis eam serpentibus inligantes. CAES. AREL. serm. 192, 2 p. 739, 14 (inde ISID. eccl. off. 1, 41, 2) Kalendis Ianuariis sumunt formas adulteras, species -uosas (antea: obscenis deformitatibus). fingitur genus hominum quoddam -(u)osum: TERT. virg. vel. 7, 2 si 'caput mulieris vir' (I Cor. 11, 3) est, utique et virginis ..., nisi si virgo tertium genus est -uosum aliquod sui capitis (AVG. civ. 16, 8 p. 135, 6 et 9 D. quaedam g. hominum -osa. cf. SOL. 56, 11 Gorgadas insulas incoluerunt Gorgones monstra et sane usque adhuc -uosa gens habitat). SOL. 9, 7 ossa ... grandiora e terra evulsa, quae ob enormem magnitudinem -osi exercitus iactant extitisse.

Ⓑ pertinet ad bestiam naturalem: CIC. div. 2, 69 illam -uosissimam bestiam simiam (cf. nat. deor. 1, 97 simia ... turpissima bestia).

Ⓒ transfertur ad res ad animantes pertinentes: pro gen. possess.: STAT. Theb. 12, 668 (de Labyrintho) -osi ... antri sc. Minotauri. MACR. Sat. 7, 5, 26 -osis carnibus sc. testiculis castorum et venenatis corporibus viperarum (cf. Willis, RhM. 100, 1957, 163). alia: PALLAD. Maximin. c. Ambr. 87 similitudine -uosa (i. comparatione, quae in monstris versatur. cf. CLAVD. 20, 549 -osa mihi turpisque relatu fabula de Eutropio eunucho). VITAE patr. Iurens. 1, 16 ut relicta ... temptationis serie fantasmatum -uosoque corporali inpulsu niteretur diabolus ... monachos effugare.

(II) de quolibet corpore deformi (de partibus corp. et ipsis deformitatibus v. sub β et γ): Ⓐ strictius de partu: SEN. dial. 3, 15, 2 debiles -osique liberi (antea: portentosos fetus). LVCAN. 1, 562 -osi ... hominum partus numeroque modoque membrorum (PLIN. nat. 1, 7, 6. VLP. dig. 50, 16, 135 portentosum vel -osum vel debilem ... vel qualem visu vel vagitu novum eqs. FIRM. math. 2, 4, 5 AVG. civ. 16, 8 p. 136, 5 D. 22, 12 p. 589, 23 [antea: foeditates et vitia, postea: deformitatis]). PS. QVINT. decl. 15, 11 -uosa fecunditatis onera. PAVL. dig. 1, 5, 14 (= sent. 4, 9, 3) si mulier -osum aliquid aut prodigiosum enixa sit (antea: contra formam humani generis). AVG. c. Iulian. op. imperf. 1, 116 foeda atque -osa ... corpora nascentium (antea: ut ... nimia deformitate etiam monstra dicantur). BOETH. arithm. 1, 19 p. 40, 28 si quis multis super naturam manibus natus ... vel quicquid unquam -uosum naturae in partium multiplicatione subripuit.

Ⓑ varia liberiora: SEN. epist. 101, 12 depraves licet corpus, dum -oso et detorto (v. app. crit.) temporis aliquid accedat. AVG. anim. 4, 18, 28 quam -osa evadat anima iuvenis sive senis, si eius brachium praecidatur infanti (sc. si dicas animam formam suam de corpore accipere). adde: TERT. adv. Val. 26 p. 202, 18 compositione -uosum Soterem sc. simul corporalem et animalem.

β de partibus corp. (in imag. l. 81): PS. QVINT. decl. 4, 20 nescio quem in me -uosi vultus horruere conspectum (cf. CLAVD. DON. Aen. 3, 215 p. 295, 28 'virginei volucrum vultus sc. Harpyiarum': hoc non esse -uosum, si cetera convenirent). SOL. 30, 12 (inde ISID. orig. 11, 3, 18) -osae gentium orientalium facies. AVG. epist. 120, 14 -uosa membra, ubi palmus lumbis et pugillus plantis ambabus coniunctisque sit latior (cf. quant. anim. 19, 33 quae, cum praeter consuetudinem nimia sunt, -uosa nominantur). serm. 243, 8, 7 nihil indecorum erit in paradiso ..., nihil discordans, nihil -uosum, nihil quod offendat aspectum (antea: multorum membrorum ibi usum non futurum).

γ de ipsis deformitatibus: AVG. civ. 7, 4 p. 279, 30 D. -osa deformitate turparunt Romani Ianum bifrontem vel quadrifrontem ([cf. l. 70]. 22, 19 p. 598, 17 d. humanorum corporum ... raras atque -osas [opp. usitatas]). IVLIAN. in Iob 41, 3 (de Leviathan) illa -a corporis magnitudo. LVX. anth. 359, 5 nec -osum aliquid membris gerit catula ... decoris. CAES. AREL. serm. 192, 1 p. 739, 6 hoc ... voluerunt in Iano bifronti ... esse praecipuum, quod est etiam in pecudibus -uosum (cf. l. 65).

b incorporaliter (de hominibus; cf. de Phoenicis natura mira p. 1456, 63): CIC. fin. 1, 61 homines difficiles, lucifugi, ... -uosi ([var. l. -osi, Lambinus morosi]. GREG. ILIB. in cant. 2, 15 p. 162, 9 subdolos et -uosos). SVET. gramm. 15, 2 vita scriptisque -osum Sallustium. TERT. nat. 1, 8, 13 si tam -uosi Christiani eqs. SALV. eccl. 3, 77 nisi forte -uosa sit in te aliqua et discrepans ab humano genere natura, ut solus tibi penitus bene esse nolis eqs.

c in imagine ap. Christianos de haereticis (in comparatione l. 7, cf. p. 1456, 17): TERT. bapt. 1 p. 201, 15 illa -osissima vipera. CASSIAN. c. Nest. 1, 2, 1 -uosi seminis. 7, 1, 2 ad -uosum illud letiferi serpentis caput.

2 rerum (aliter supra l. 25): a corporaliter (cf. p. 1454, 81): PETRON. 69, 7 haec (sc. cenae) quidem tolerabilia erant, si non fericulum longe -osius effecisset eqs. MACR. Sat. 3, 17, 17 -uosae magnitudinis margaritae.

b incorporaliter: α pertinet ad statum insolitum: SEN. nat. 6, 28, 3 subitae continuaeque mortes et -uosa genera morborum ut ex novis orta causis. APVL. met. 7, 9, 2 -uosa morte. 10, 15, 5 -uosas asini delicias (postea: infandam memoratu hebetis iumenti gulam).

β pertinet imprimis ad statum nefandum: ① usu vario: SEN. epist. 95, 30 ista scelera quamdiu furtim et a singulis fiunt, minus noxia minusque -uosa sunt. PS. CYPR. spect. 5 p. 7, 10 sacrificiorum in ludis genera -uosa. SALV. gub. 7, 78 supra omnem ... -uosi piaculi exsecrationem est scelus ... admittere et pudorem ... non habere. de ipsa nequitia sim.: PS. QVINT. decl. 19, 15 furiis -osae feritatis. FIRM. err. 12, 4 si qui -uoso cupiditatis ardore in paternae necis armatur exitium eqs. COMM. instr. 1, 4, 4 viscera natorum rabie -uosa sumebat Saturnus. OBSEQ. 68 -osa malignitate Antonii consulis. tropice de homine nequam (cf. p. 1455, 73): PANEG. 4, 33, 7 (de Maxentio) illa -osa labes (antea: dominatio feralis). (II) de libidine perversa sim.: SVET. Tib. 43, 1 -osi ... concubitus repertores sc. spintriae (cf. loc. seq.). Cal. 16, 1 -osarum libidinum spintriarum (PORPH. Hor. epod. 5, 41/42 -osae l. concubitum feminarum ⟨cum⟩ feminis). APVL. met. 7, 22, 2 nuptiis. TERT. adv. Marc. 1, 29 p. 331, 16 incestam, sacrilegam atque -osam in masculos et in pecudes libidinum insaniam. ANTH. 108, 5 voluptas. PELAG. in II Cor. 12, 21 turpitudo (respondet PS. PRIMAS. in l. p. 583[C] fornicatio). SALV. gub. 7, 94 impuritatibus -uosis Afrorum sc. incestibus.

γ pertinet imprimis ad statum a veritate alienum, discordem, inconcinnum: APVL. met. 5, 16, 1 de tam -uoso fatuae ... mendacio sc. incongrua narrantis. TERT. adv. Marc. 3, 4 p. 380, 15 fidem -uosissimam ..., qua ante crederetur Christum venisse quam sciretur fuisse (cf. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 181, 13 -uosae doctrinae Nestorii [gr. I 3 p. 68, 9 τερατώδους]). nat. 1, 11, 1 -uosae superstitionis credentium deum Christianorum caput asininum esse. CENS. 4, 6 nescio an magis -uosas, certe non minus incredibiles ... opiniones (AVG. gen. ad litt. 7, 11 p. 210, 25 falsas, noxias -osasque). PELAG. in I Tim. 4, 5 -uosa nescio quae praedicatio ..., quae tam nubere quam abstinere prohibeat (cf. PS. PRIMAS. in l. p. 666[C]). AVG. adult. coniug. 2, 4, 3 vide, quam sit absurdum, ut ideo non sit adulter, quia duxit adulteram, immo vero, quod est -osius, nec ipsa mulier erit adultera, quoniam eqs. (c. Cresc. 2, 12, 15 p. 373, 29 et, q. e. -uosius, ideo expiandum, quia inexpiabile). civ. 6, 1 p. 244, 12 D. quid hac absurditate -osius? (conf. 7, 12, 18 et q. est -osius quam ea dicere omni bono amisso facta meliora?). de ipsa amentia: CASSIAN. c. Nest. 1, 3, 2 factum est, ut in maiorem ... ac -osiorem insaniam prorumpens dicerent eqs. SALV. gub. 6, 26 Christo ... (o amentia -uosa!) ... circenses offerimus. de magia: CONSVLT. Zacch. 1, 18 p. 22, 29 sicut haec scientia -uosa solet, nocere noverant Aegyptii, succurrere nesciebant. -(u)osum est c. inf. vel ut: AVG. gen. ad litt. 1, 10 p. 16, 6 sed hoc -osum est suspicari (sim. c. inf.: vera relig. 3, 5). soliloq. 2, 13, 23 -uosum ... et a veritate alienissimum est, ut id ... possit esse.

B de eventu mirabili (casu inopinato): 1 ipso: GELL. 17, 10, 19 (= MACR. Sat. 5, 17, 14) quod scopulos eructari et erigi ... dixit Vergilius, hoc ... nec umquam fando auditum et omnium, quae monstra dicuntur, -uosissimum est. TERT. anim. 26, 4 singulares conceptus et quidem -osiores, sterilis et virginis (cf. CASSIAN. c. Nest. 1, 1, 1 parturitio -uosa Hydrae [antea: novo inauditoque miraculo, fecunditas prodigiosa]). LACT. inst. 4, 15, 28 -uosa ... miracula, quorum nec ratio nec tempus nec auctor designabatur (AMM. 31, 16, 6 [antea: novo neque ante viso ... eventu]). ISID. orig. 11, 4, 1 -uosae hominum transformationes et commutationes. -uosum est c. acc. c. inf.: SERV. auct. Aen. 3, 46 misisse radices iacula mirum est, nisi -uosum sit. 2 transfertur ad alia: TERT. resurr. 13 p. 42, 7 (= PS. AMBR. trin. 34 p. 545[A]) alitem orientis peculiarem, de singularitate famosum, de posteritate -uosum sc. Phoenicem. PS. RVFIN. in Os. 7, 13/16 arcus dolosus, qui ... fraude -uosa in ipsum, cuius manibus tendebatur, tela dirigeret.

II cum notione monendi fere i. q. (mala) futura indicans (cf. CASSIOD. in psalm. 105, 19 -uoso ... indicio. GLOSS. IV 555, 2 portenta: -uosa signa): SOL. 1, 51 -uosa fecunditate portendens futurae calamitatis indicium mulier uno partu quattuor geminos edens (AVG. civ. 21, 14 p. 517, 15 D. nec ... boni aliquid -osus risus ille Zoroastris portendit). MIRAC. Steph. 2, 2, 6 pavefacta Megetia horribili -uosoque visu ... viri exhortatione firmatur ... dicentis: eqs. ALC. AVIT. hom. 6 p. 109, 13 -uosum intellegebatur seu ... immania bestiarum corda mansuefieri seu eqs. de ipsa timiditate: FIRM. math. 1, 4, 10 imperitos homines -uosa semper timiditate perturbat, cum Sol medio diei tempore Lunae radiis ... impeditus ... splendoris sui denegat lumina eqs.

-(u)osum est v. l. 47. 59.

neutr. pl. pro subst.: TERT. nat. 1, 2, 10 si ... tam horrenda tamque -uosa de nobis deferuntur, utique erui debuerunt, ne incredibilia viderentur. RVFIN. hist. 3, 6, 20 -uosa narrare (gr. τερατεύεσθαι). de vestimento: ITALA deut. 22, 11 (Lugd.) non indueris -uosa, lanea et lino in ipso (gr. κίβδηλον, Vulg. vestimento, quod ex lana linoque contextum est).

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adv. **mōnstr(u)ōsē.** *i. q. modo monstruoso*: **a** *sine notione monendi*: *i. q. absurde, confuse*: CIC. fin. 2, 146 nihil tam praepostere, tam incondite, tam -uose cogitari potest, quod non possimus somniare. CONC.^{S} I 5 p. 267, 5 varie -uoseque falseque contionatur (*opp.* recte). *i. q. nequiter*: ORAT. imp. Claud. (Berl. Urk. 611) 2, 7 -ose agentibus. **b** *cum notione monendi*: PORPH. Hor. carm. 1, 2, 14 (*de Tiberis inundatione*) quod ... -ose factum dicit *Horatius*.

deriv.: monstr(u)ositas.

? **mōnstrus,** -ī *v. p. 1446, 34.*

mōnstruum, -ī *v. p. 1446, 29.*

1. montana, -ae *f. v. p. 1458, 63.* **2. montāna,** -ōrum *n. v. p. 1458, 30.* *?* **montāniculus** *v. p. 1459, 33.*

montāniōsus, -a, -um. [*a* montanus (*vel* *montaneus) *secundum* nemorosus *sim. J. B. H.*] [*francog.* montagneux, *hisp.* montañoso, *it.* montagnoso. *Rohlfs.*] *i. q. montanus*: GROM. p. 331, 20 si in -o loco fuerit *casa* (*opp.* in campaneis).

montānis, -e. *a* mons, *cf.* montanus *et* campestris (-ensis), nemorensis. *i. q. montanus*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 11 mus -is.

***montānus,** -a, -um. *a* mons; ‘*fort. ad instar vocis q. e.* **paganus** (*cf. l. 57*)’ *Leumann in plagulis.* *de orig.*: PROB. inst. gramm. IV 73, 37 a monte montius et -us (GRAMM. suppl. 67, 17. *v. etiam* PROB. *l. c.* 74, 10). *litteris graecis* DIOSC. 3, 37 *et* 3, 45 *RV* μοντάνα. NOT. Tir. 42, 56 -us (*post* mons). *cf.* 87, 79. GLOSS. II 386, 51 ὀρ⟨ε⟩ινός. *inde a* LVCILIO, CIC., VARRONE, CAES. [*francog.* montain, *it.* montano (*fringilla*). *Rohlfs.*] [*e coni.*: VAL. FL. 7, 390 -a (*d'Orville, trad.* monstrata [*cf. p. 1442, 28*]) ... numina. *interpr. incertae*: CIL II 459, 3 III 1601. IV 5380, 2 (*v. Väänänen, Le Latin vulg. des inscr. Pomp.*^{2} *97*). XII 3067. *var. l.* -tuan- (*cf.* montuosus): DIOSC. 3, 26 p. 389, 7.]

i. q. ad montes pertinens:

I *usu vario i. qui (quod) in montibus est, degit, nascitur sim.*: **A** *de animantibus*: **1** *de bestiis*: LVCIL. 1246 pascali pecore ac -o. OV. epist. 11, 90 lupis (ars 2, 364 trist. 3, 11, 12). ars 1, 305 armenta. fast. 2, 216 feras. SCRIB. LARG. 127 capreae -ae stercus (*per enallagen* PS. THEOD. PRISC. add. p. 290, 18 stercus caprinum -um *i. caprarum -arum*).

2 *de hominibus*: **a** *adi.* (*dub.* CIC. leg. agr. 2, 95): CAES. civ. 1, 57, 3 (*de Albicis*) homines asperi⌊et -i⌋ (⌊⌋ *om. N*) et exercitati in armis. CIL I^2 1003 = VI 32455 (*s. I med. a. Chr.*) flamin(es) -i montis Oppi. LIV. 40, 41, 5 Ligurum. LVCAN. 7, 225 Cappadocum -a cohors. PLIN. nat. 6, 73 gentes (18, 178). 6, 118 Silices. IVV. 2, 74 vulgus. 6, 5 uxor. HIER. epist. 64, 5, 8 habitator.

b *subst.*: *α* *sing.* montānus, -ī *et* montāna, -ae: LVCIL. 56 qui ⟨di⟩ te, -e, malum! PS. AVG. alterc. p. 1135 (*loq. Synagoga ad Ecclesiam*) tu rustica, tu aliquando -a. *β* *plur.* montānī, -ōrum: ① *generatim*: CIC. Pis. 96 Dolopes finitimique -i. CAES. civ. 1, 39, 2 ex Aquitanis -isque, qui Galliam provinciam attingunt. 1, 58, 2 ad virtutem -orum. LIV. 9, 13, 7 campestria et maritima loca contempto cultorum molliore ... genere ipsi -i atque agrestes depopulabantur *Samnites*. 21, 32, 8 apparuerunt imminentes tumulos insidentes -i. 34, 16, 8 ad devios -os. PLIN. nat. 6, 78 TAC. hist. 2, 12, 3 AMM. 19, 13, 1. *al.* ⑪ *speciatim de collegiis civium in collibus Septimontii habitantium* (*cf. Wissowa, Ges. Abh. z. röm. Rel.- und Stadtgeschichte 233 sqq.*): CIC. dom. 74 nullum est in hac urbe collegium, nulli pagani aut -i (FEST. p. 340 ⟨mon⟩tani paganive. *cf.* VARRO ling. 6, 24 [*de die Septimontii*] feriae non populi sed -orum modo [*opp.* Paganalibus]). CIL I^2 1003 = VI 32455 (*s. I med. a. Chr.*) de pequnia mont(anorum) montis Oppi (*cf. l. 41*).

3 *de deis*: OV. epist. 4, 171 Satyri -aque numina Panes (met. 6, 331 non ... -um n. *sc. neque Naiades neque Faunus sim.* 8, 786 -i numinis unam ... oreada. fast. 2, 307 [*de nymphis*]. CE 2037, 1). STAT. silv. 2, 2, 106 Panes (*cf. l. 61*). APVL. met. 5, 25, 3 Echo, -am deam. NEMES. ecl. 2, 55 o -a Pales, o pastoralis Apollo *eqs.*

B *de rebus*: **1** *corporeis*: VARRO rust. 1, 6, 4 in collibus humilibus societas maior cum campestri fructu quam cum -o. 1, 6, 5 segetes meliores ... campestres, vineae collinae, silvae -ae (*cf.* PLIN. nat. 1, 16, 30 *arbores* [*opp.* campestres *ut*: 16, 48 *larices* -ae maritimaeque. 16, 63 *fraxinum*. 16, 67 *acer*. 16, 72, *ubi codd.* -tuos-]). VERG. Aen. 2, 305 rapidus -o flumine torrens ([SCHOL. Veron. *ad l.*: magno aut quod monte decurrat rapidus]. *cf.* VITR. 8, 1, 2 fontium [LVCAN. 2, 485]. CARM. laud. dom. 41 fluctus. AMM. 15, 10, 5 rivis. GILD. Brit. 17 chron. III p. 34, 11 torrens). 5, 440 castella. OV. met. 1, 104 fraga. 2, 841 gramine (*cf.* COLVM. 6, 17, 2 trifolium. PLIN. nat. 1, 20, 65 cunila [20, 173]. 21, 160 habrotonum [*opp.* campestre]. IVV. 11, 68 asparagi. APIC. 3, 75 sil. 10, 462 nepetam. GLOSS. III 588, 49 *et* 610, 16 herba. *al.*). 11, 147 antris (STAT. Theb. 4, 140). COLVM. 6, 17, 7 -us sal Hispanus (PALLAD. vet. med. 3, 3. 19, 2). PLIN. nat. 5, 100 *oppida* (*cf.* VVLG. deut. 2, 37 urbibus. Ier. 32, 44 in civitatibus -is [*opp.* campestribus]). 24, 34 *resina* (*opp.* campestris). STAT. Theb. 7, 428 nubes. APVL. met. 3, 18, 1 melle. MEROB. poet. 167 cubilia. CASSIOD. var. 12, 14, 1 -is lapillis terra rarissima. CIL II 4112, 5 thermarum -arum. *technice ap. grom.*: FRONTIN. grom. p. 13, 11 qui ad mare spectant *limites* maritimos appellant, alibi qui ad monte⟨m⟩ -os (HYG. lib. grom. p. 133, 6 LIB. col. I grom. p. 225, 6. *et saepe*).

2 *de actibus*: CALP. ecl. 1, 30 deus ipse canit: nihil armentale resultat, nec -a sacros distinguunt iubila (nubila *vulgo*) versus. APVL. met. 5, 8, 4 rurestribus ac -is venatibus. 5, 28, 4 -o scortatu, ... marino natatu. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 10 subdivales ac -as orationes *Moysis* (*gr.* αἰθρίους *tantum*).

C *grammatica notabiliora*: OV. ars 3, 574 -is silva recisa iugis (*pro gen. poss. q. e.* ‘*montium*’ *ut*: met. 1, 310 cacumina [ANTH. 886, 1 CLAVD. carm. min. 2, 1]. APVL. met. 4, 6, 5 margines. ITIN. Alex. 8 praecipitio. AMM. 18, 6, 15 excessūs). PLIN. nat. 6, 74 -os ... colles (*fere pro gen. inhaerentiae ut*: GILD. Brit. 25 chron. III p. 40, 6. *cf.* CHALC. comm. 276 aggestiones ... -as). STAT. Theb. 9, 447 mittit gelidus -a Cithaeron auxilia antiquasque nives et pabula brumae ire iubet (*pro gen. subi.*). AMM. 27, 12, 6 munimentum positum in asperitate -a (*pro gen. inverso q. d.*).

II *de locis sim. i. q. non planus, montibus frequens, montuosus*: **A** *adi.*: VARRO rust. 1, 6, 2 tria genera ... agrorum: campestre, collinum, -um (COLVM. 2, 2, 1 g. terreni tria ...: c., c., -um. *cf.* VARRO rust. 1, 18, 6 in agro Ligusco -o [PLIN. nat. 18, 63]). 1, 6, 5 -is locis ([*opp.* in campis]. 1, 20, 2 ex campestribus l. ... in dura ac -a. LIV. 39, 1, 5 [*coniung.* aspera *ut*: COLVM. 6, 2, 12 MARCELL. chron. II p. 94, 492]. AMM. 23, 6, 56. *al. sing.*: QVINT. inst. 5, 10, 37 -us *locus* an planus, maritimus an mediterraneus). OV. Pont. 2, 2, 78 Dalmatiae (*cf.* MART. 7, 97, 2 Vmbriae [9, 58, 3]). LIV. 27, 42, 15 nocturnis -isque itineribus (*cf.* RVT. NAM. 2, 34 claustra ... -is vix adeunda viis [*v. app. crit.*]). COLVM. 6, 27, 2 spatiosa et palustria, nec -a pascua. HIER. in Dan. 11, 44/45 provinciae. VVLG. Ios. 10, 40 terram (*opp.* campestrem. 11, 16).

B *subst.*: **1** *neutr. plur.* montāna (-ōrum) *sc. loca*: **a** *generalia: ad originem respicias locos ut* VARRO rust. 1, 6, 3 ubi lati campi, ibi ... loca calidiora ac graviora, ubi -a, ut in Vesuvio, ... salubriora. HEGES. 4, 16, 1 -a locorum regionis eius. *v. etiam l. 47 et cf.* CASSIOD. Ios. antiq. 5, 78 licet ... haec spatia parva et eorum multa -a sint *eqs.* (*gr.* ὀρεινὴν τὴν πολλήν). *ad usum vocum q. s.* -a *et* mons *nota* HIER. in Matth. 5, 1/2 *et* 17, 1 ‘in montem ...’; ... ad -a (*sim.* tract. in Marc. p. 350, 3. *cf. infra l. 58. 61*), *praeterea* psalt. sec. Hebr. 133, 3 super -a (*var. l.* montem) Sion, *ubi Vulg. 132, 3* in montem S., *et* CAES. AREL. serm. 1, 5 p. 293, 3 per -a, *ubi Rufin. Orig. in Ios. 116, 4* per montes; *in codd. variat c.* mons VVLG. Ios. 16, 1 (*cf. l. 38. 62*), montes *infra l. 60. de variatione c. fem.* -a, -ae *v. l. 64. non leguntur nisi nom. et acc., abl. non nisi c. praep.* **b** *exempla selecta*: VARRO rust. 1, 6, 4 in -is (*opp.* campestribus *ut*: HIER. in Is. 7, 21 PAVLA Hier. epist. 46, 2, 3. VVLG. Ios. 9, 1 in -is et c. Iudith 6, 8 CASSIOD. Ios. antiq. 5, 177 *et* 211. *al. cf. l. 53. 57. 59. 60*). LIV. 21, 60, 4 in mediterraneis ... ac -is. LVCAN. 4, 52 -a ... camposque ([ADNOT. *ad l.*: ‘-a’, quae sunt in montibus loca]. ITALA Ios. 8, 29 [Lugd.] in -is et in c. [*gr.* ἐν τῇ ὀρεινῇ καὶ ... ἐν τῇ πεδινῇ, VVLG. *v. l. 44*]). PLIN. nat. 6, 70 a Prasiorum gente, quorum in -is Pygmaei traduntur (*sim. c. gen. regionis vel nominis montis* [*indecl. v. l. 62*]: HEGES. 4, 16, 2 Hierosolymitanae regionis. HIER. in Dan. 11, 44/45 Iudaeae provinciae [*cf. l. 54*]. CASSIOD. Ios. antiq. 5, 62. CORIPP. Ioh. 2, 146 Navusi). 6, 92. HEGES. 4, 19 omnia -a atque campestria (4, 25, 1. VVLG. Luc. 1, 65 Iudaeae). HIER. epist. 108, 13, 2 -a et aspera *deligere*. 122, 1, 3 (*opp.* valles *ut* VVLG. iud. 1, 19. *al.*). hom. Orig. in Luc. 7 p. 46, 3 (*gr.* ὀρεινήν; *syn.* sublimioribus *ut* in Matth. 17, 4 [*opp.* terrena]). in Ion. 1, 3 de -is et arduis (*opp.* campestria). tract. in Marc. p. 349, 27 ad -a, id est ad excelsa (*antea*: in montem). VVLG. Ios. 11, 2 in -is et in planitie ... in campestribus quoque (*cf.* 12, 8 tam in -is [*var. l.* montibus] quam in planis atque campestribus). 11, 21 de -is Hebron et Dabir et Anab et de omni monte Iuda (*sim. c. nom. indecl.* 16, 1 ad -a [*var. l.* montem] Bethel. *cf. l. 38*).

2 *fem. sing.* montāna (-ae) *sec. gr.* ὀρεινή (*respondet in scripturae sacrae vers. Itala, Hieronymo aut neutr. plur. aut vocem q. e.* mons *praeferente; in codicibus variat c. neutro plur. e. g. l. 72 bis.* VVLG. Ios. 18, 12): ITALA Ios. 13, 6 (Lugd.) de -a a Libano usque (*Vulg.* in monte). II par. 26, 10 (Complut. *al.*) in -a et in Carmelo (*Legion. et Vulg.* in montibus). Iudith 5, 5 (Aug. civ. 16, 13 p. 148, 7 D.) de populo, qui habitat ... -am hanc (VVLG. in -is). Luc. 1, 39 (codd. a d) abiit in -am (VVLG. in -a). 1, 65 (cod. a, *cf.* c d *al.*) in omni -a Iudaeae (*cod. e* montuosa, VVLG. super omnia -a). ITIN. Anton. Plac. rec. A 1 civitas iacet sub -a (-is *R*) Libani. 16 ascendentibus ... de -a (-is *R*). CASSIOD. Ios. antiq. 5, 128 civitates ... in -a (*opp.* in campestribus, *gr.* ὀρεινήν).

deriv.: montaniculus (*?*), montaniosus.

compos.: dom(i)nicomontanus.

montēnsis, -e. [*a* mons. *cf.* nemorensis, campensis *sim. J. B. H.*] -tes- *l. 80.* [*hisp.* montés. *Rohlfs.*]

i. q. montanus, qui in montibus est sim.: COMM. instr. 1, 21, 1 (*ad Montesianos sc. deorum -ium cultores*) -eses deos (montes et d. *ed. pr.*, montes esse d. *Oehler*) dicitis (CIL VI 377 ex praecepto d. -ium *i. d. montium urbis*). EXPOS. mundi 52 *v. p. 1460, 15.* GREG. TVR. Iul. 17 saltus -es, ubi ad aestivandum oves abierant.

v. Onom.

[Szantyr]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

monticellulus, -ī *m.* *a* monticellus *deminutive.* *i. q. parvus monticellus*: POMP. gramm. V 143, 33 mons . . . monticellus . . . -us (*inter deminutiva ut* GRAMM. suppl. 70, 1 *v. l. 24*).

monticellus, -ī *m.* *a* monticulus *deminutive, cf.* campicellus, collicellus, flumicellus *et* POMP. gramm. V 143, 33 *v. l. 2.* GRAMM. suppl. 69, 35 *v. l. 23.* *praeter l. 10 et* GRAMM. *non nisi ap.* GROM. [*val.* muncel *et it.* monticello *i. q. mons parvus; francog.* monceau, *prov.* moncel, *it. mer.* munziellu *i. q. acervus. Rohlfs.*]

i. q. parvus monticulus, sive naturalis sive arte effectus: **a** *generatim*: ITIN. Theod. 22 *circa Iordanem* -i sunt multi (*postea*: montes). **b** *fere technice apud* GROM. *de terrae tumulo, quo terminus designatur*: GROM. p. 306, 9 -i sunt in finibus constituti (p. 310, 14 in fine suo -os habet *casa*). p. 307, 18sq. (= 345, 16sq.) terminus . . . tres -os transit et in tertium -um arcam . . . significat (p. 335, 5 terminum in -o constitutum. p. 352, 24 -os de terminibus circumdedimus). p. 308, 2 in limitibus . . . -os plantavimus de terra. p. 308, 7. 10. p. 311, 27 *casa* habens sub se planum, de latus se -os (p. 325, 12 [*postea*: montem]. *cf. l. 13*). p. 315, 17 *et* 319, 4 arca in -o constituta (p. 325, 9. 336, 7. 352, 9). p. 322, 15 inter vallem et vallem -us descendit et de latere huius -i alveus et qui finem facit. p. 332, 27 significamus colles, -os, riguram. p. 333, 18. 333, 19.

deriv.: monticellulus.

[GRAMM. suppl. 69, 35 *deminutiva* diminuunt sensum ut **monticius,** monticulus, monticellus, monticellulus. *latere vid. aut* mon-[ticiu]s *deminutivorum seriei praemissum (cf. postea*: ut homo, homuncio, homunculus *eqs.) aut* montic⟨u⟩lus *scribae incuria iteratum, vix* **monticlus.**]

monticola, -ae *m.* [*a* mons *et* colere, *cf. gr.* ὀρεινόμος. *J. B. H.*] *i. q. montium incola*: OV. met. 1, 193 Nymphae Faunique Satyrique et -ae Silvani.

monticulus, -ī *m.* [*a* mons *deminutive. J. B. H.*] *inter deminutiva afferunt*: PROB. inst. gramm. IV 74, 2 a monte -us (POMP. gramm. V 143, 19. *cf.* CHAR. gramm. p. 196, 25 B. mons, -us [montanus, montaniculus *N*]. PRISC. gramm. II 105, 16). DON. gramm. IV 373, 14 CONSENT. gramm. V 340, 22 GRAMM. suppl. 69, 34. 35 *v. supra l. 23.* GLOSS. V 482, 58. *scribitur*: munt- GLOSS. IV 36, 43. -nticl- ANTHIM. 34 *v. l. 47. cf. l. 26. 39 et praeterea* fonticlus *vol. VI 1, 1028, 36.* NOT. Tir. 42, 57. GLOSS.[L] II Abav. MO 30 agger, terrae congeries. *cf. vol. I 1305, 46sq. III 1626, 35.* [*it.* monticchio, *sard.* montigu. *Rohlfs.*]

i. q. parvus mons: SENT. Delph. et Antic. (CIL III 567) 17 ad -⟨os app⟩ellatos Acra. 19 in u⟨troque⟩ -o lapide⟨s⟩ ex⟨tant⟩. PS. CYPR. cena 17 *sedit* Beniamin super saccum, David super -um, Iohannes in terra. ITIN. Burdig. p. 593, 4 -us Golgotha. p. 595, 6 -us, ubi dominus ascendit orare et apparuit illic Moyses. p. 598, 3. PEREGR. Aeth. 13, 3 non satis grandis. 19, 11. PASS. Maximil. 3, 4 sub -o . . . martyrem . . . condidit. *in compar.*: ANTHIM. 34 in gavata componatur *afratum* quomodo -nticlos (*sic G*, -culos *H*).

deriv.: monticellus.

montifer, -a, -um. *a* mons *et* ferre. *i. qui montem fert* (*montibus superiectis sepultus*): SEN. Herc. O. 1212 -um (mortif- *E*) Titana.

montivagus, -a, -um. *a* mons *et* vagus (*cf. gr.* ὀρειπλανής) *derivat J. B. H., a* mons *et* vagari *Leumann in plagulis.* *vox praeter l. 57. 62 poetica.*

i. qui in montibus vagatur (*transfertur ad ipsam vagationem l. 57. praedicative l. 63*): CIC. Tusc. 5, 79 -os atque silvestris cursus lustrationesque (SIL. 3, 546). LVCR. 1, 404 ferae (*cf.* 2, 597 -o generi . . . ferarum [2, 1081]. SEN. Herc. O. 137 pecori). SEN. Phaedr. 784 Panas (NEMES. ecl. 3, 17). STAT. Theb. 1, 581 -o pecoris custodi. Ach. 1, 450 deae *sc. Artemidi.* AVIEN. orb. terr. 1142 -os (mentiv- *A*) . . . Erembas (*Dionys. perieg. 963* ὀρεσκῴων. *cf.* ISID. Goth. 63 chron. II p. 292, 29 -i populi terrore). PRISC. perieg. 124 qui *draco* iuga -us vastat silvasque fatigat (*Avien. orb. terr. 179* vagus).

montius, -a, -um. *a* mons. *i. q. montanus*: PROB. inst. gramm. IV 73, 37 biformi specie nascitur *derivatio*, ut puta a monte -us et montanus, a fonte fontius et fontanus (*cf.* POMP. gramm. V 144, 13 invenimus . . . varias declinationes . . . mons, -us [*om. A*], montanus. 144, 14). 74, 10 frequenter per omnes ordines (*sc. positionem, derivationem, deminutionem*) perseverant *nomina*, ut puta mons, -us vel montanus et monticulus.

montōsus *v.* mont(u)osus. **montuānus** *v.* montanus *p. 1457, 30.*

*****mont(u)ōsus,** -a, -um. [*a* mons, *cf.* saltuosus *sim. J. B. H.*] -tos- *in dactylis inde a* VERG.; *in serm. ped. vel traditur vel editur solum ap.* COLVM. (5, 6, 5. 7, 2, 3 [-tuos- *dett. duo*]), *iuxta* -tuos- (*12ies*) *ap.* PLIN. nat. (25, 64 [montibus *T*, -tuos- *Harduin., 'an recte?' Mayhoff*]. 26, 72 [-tuos- *var. l.*]), *ceterum hic illic var. lectione, e. g. p. 1460, 3. 34.* NOT. Tir. 42, 58 -us. GLOSS. -a: ὀρ⟨ε⟩ινή. *inde a* CIC., VARRONE, CAES. [*falsa var. l.* PLIN. nat. 12, 48. *dub. interpr.* GROM. p. 332, 23 nigriores terras invenies, si in campaniis fuerit *casa* . . ., sin autem -um *eqs.* *ex falsa vers.* IVL. VAL. 3, 60 Alexandria -a (*cf. Arrian. anab. 6, 21, 5* πρὸς Ὠρείτας).]

I *de locis sim. i. q. montibus frequens, non planus*: **A** *adi.*: loca (loci): CIC. part. 36 maritimi an remoti a mari *l.*, plani an -i, leves an asperi. Lael. 68 -is . . . et silvestribus. VARRO rust. 2, 1, 16 in -is . . . l. (*opp.* campis *ut* VEG. mil. 3, 6. 9). CAES. civ. 1, 66, 4 aspera et -a (3, 42, 5. COLVM. 5, 6, 5. PROB. Verg. georg. 1, 14 [-tosa *MP*]. VEG. mil. 3, 13 p. 96, 17 a., inaequalia, -a. ISID. orig. 14, 3, 8 -is et asperioribus). 3, 49, 3. BELL. Hisp. 7, 3 -a et natura ⟨imp⟩edita. FRONTIN. strat. 1, 8, 12 IVL. HON. cosmogr. B 20. SCHOL. Verg. Bern. georg. 2, 168 frigida . . . et -a l., id est Alpes marinas. PS. APVL. herb. 17 l. 18 l. cultis et -is (101 l. 13 c. et -is et saxis. *cf. infra*). 19 l. 28 -is et solidis et cultis vel lapidosis (24 l. 14). PS. DIOSC. Vind. 4, 70 *et* 164 in collibus vel -is l. (*gr. utrobique* ὀρεινοῖς). herb. fem. 1 l. 2 (*gr.* ἐν ὄρεσι). *al.* *alia*: CIC. Planc. 22 illa aspera et -a . . . regio (HIPPOCR. aer. 24 [*gr.* ὀρεινήν]). VERG. Aen. 7, 744 -ae . . . Nersae (SERV.: civitas in montibus posita). COLVM. 7, 2, 3 *agrorum situs* silvestris et -us ([*opp.* campestris, collinus]. OROS. hist. 1, 2, 17 situ terrarum -o et aspero). PLIN. nat. 5, 18 provincia (EXPOS. mundi 52 brevis . . . et -a [*rec. alt.* montensis]). 18, 70 -is . . . partibus *Siciliae et Achaiae.* CAPER gramm. VII 106, 12 -am Italiam seu Sardiniam. ITALA Ios. 10, 40 (Lugd.) terram ([*gr.* τὴν γῆν τῆς ὀρεινῆς, *Vulg.* montanam]. PAVLA Hier. epist. 46, 2, 3 -a et in sublimi sita. VVLG. deut. 11, 11). SERV. Aen. 7, 563 in vallibus Italiae -ae. HEGES. 3, 6, 4 *Samaria et Iudaea* (*cf.* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 2 p. 708; *gr. 3, 49* ὀρειναί). VVLG. Ier. 33, 13 in civitatibus -is et in civitatibus campestribus. PAVL. NOL. carm. 14, 72 aspera -ae . . . strata Latinae. *al.*

B *subst.*: **1** *neutr. plur.* -a, -ōrum (*sc. loca*): PLIN. nat. 2, 194 maritima . . . maxime quatiuntur *terrae motu*; nec -a tali modo carent. 6, 45 laevā *parte sunt* -a. 11, 280 in Pamphyliae et Ciliciae -is. 15, 131. 16, 16 -is planisque. 16, 60. 16, 74. 17, 18 mediterranea maritimis praefert . . . et -a planis. 25, 64. 25, 70 silvestribus et -is. 26, 72. 97. FRONTIN. (?) grom. p. 49, 18 per clivia et -a. ITALA Ios. 2, 16 (Lugd.) in -a ite (*gr.* εἰς τὴν ὀρεινήν, *Vulg.* ad montana). 2, 22 (Lugd.) venerunt in -a (*gr. et Vulg. ut supra*). LUC. 1, 39 (cod. e) abiit in -a (*gr. et Vulg. ut supra*). HIER. tract. in psalm. I p. 296, 27 fenum magis in convallibus nascitur quam in -is. VVLG. Iudith 7, 5 per loca, quae . . . tramitem dirigunt inter -a (-ntosa *var. l.*). CASSIOD. var. 12, 18, 1 gressu facili -a conscendere.

2 *fem. sing.* -a, -ae *sec. gr.* ὀρεινή (*cf.* montana, -ae *p. 1458, 63*): ITALA Ios. 11, 2 (Lugd.) ad reges *misit* . . . in -am . . . et in campum (*gr.* εἰς τὴν ὀρεινήν, *Vulg.* in montanis). LUC. 1, 65 (cod. e) factus est timor . . . in tota -a Iudaeae (*gr. et Vulg. ut supra*).

II *de rebus, quae in montibus crescunt, ad montes pertinent, i. q. montanus*: *de herbis sim.*: PLIN. nat. 12, 102 *glandem myrobalani*, quoniam sit -a, spissiorem (*'an* amet -a?' *Mayhoff*). 16, 72 Graeci duo genera *ulmi* . . . novere: -am (-tanam *Mayhoff*) . . ., campestrem. DIOSC. 1, 7 p. 8, 18 M. nardu Celtica -a (*gr. 1, 9* ὀρεινή). 3, 37 p. 393, 22 *calamintha* -a est (*antea*: puleiu agreste; *gr. 3, 35, 1* ὀρεινοτέρα). *al.* *de rupibus sim.*: LICENT. carm. ad Aug. 114 -is firmatas rupibus Alpes. EVSTATH. Basil. hex. 4, 6, 4 cum aliquibus -is obstaculis retardata fuerit *aqua* (*gr. p. 92C* σκολιαῖς καὶ οὐ πρὸς τὸ ὄρθιον φερομέναις . . . διεξόδοις). *de sepulcro e rupibus structo*: PHOC. carm. de Verg. 76 carcere -o clausus Ballista (*antea*: monte sub hoc lapidum).

III *allegorice de hominibus superbis*: HIER. tract. in psalm. I p. 143, 22 non consumit *ignis* humiles, sed quicumque -i sunt (*opp.* humiles, *postea*: qui in valle sunt, qui in monte sunt).

Szantyr.

monubilis, -e *v. s.* monobilis (*p. 1423, 3*).

[VARRO Men. 409 quid inguinum interesset, utrum puerum essem devirginatum usurus an ⌊**monuce**ρωcac purus⌋ (⌊⌋manus ἐρώσας p. *Buecheler dubitanter,* μονοχείρως acturus *Heraeus*) dum cogito.]

monuchus, -ī *v. s.* monachus (*p. 1397, 12*). *Rubenbauer †.*

monumentālis, -e. *a* monumentum. *i. q. vim monumenti habens*: GROM. p. 281, 21 si superior pars tantum dolata est . . ., cippus nominandus est -is . . ., non terminatus. p. 306, 28 terminus . . . -is est et non habet fidem finitionis.

monumentārius, -a, -um. *a* monumentum. *i. q. ad sepulturam pertinens*: APVL. flor. 4 p. 17 *tibicen quidam* nihil aeque se laborare . . . dicebat, quam quod -i ceraulae tibicines dicerentur.

*****monumentum (monimentum),** -ī *n.* [*a* monere. *J. B. H.*] *de orig.* (*cf. p. 1461, 34*): PRISC. gramm. II 125, 15 alia . . . in 'mentum' desinunt, quae plerumque a verbis veniunt: . . . -um. *cf.* ISID. diff. 1, 522 dictum eo quod mentem moneat. GRAMM. suppl. 289, 23. *aliter* MACER (*ex imp. Hadriani rescripto*) dig. 11, 7, 37, 1 -um . . . sepulcri id esse . . . quod -i, i. e. causa muniendi eius loci factum sit (ISID. diff. app. 216). *de scriptura et formis*: *compendia*: m: CIL I^2 1263. 1398. 1756 (*in formula p. 1463, 49 allata ut* VI 2532 XIII 5712. 5718. *al.*). VI 9664 VIII 27956 NSc. 1920 p. 341 (*Tauromenii*). *al.* mn: CIL III 12055. mnmt: XIII 5548. mo: III 4218 INSCR. Afr. Gsell I 2964. mon: CIL VIII 23607 XII 5219. monmen: XIII 659. monment: III 9450 (monmentum: VIII 168). monmntu: VIII 23296. monem: XIII 5635. moni: INSCR. Afr. Gsell I 2851 (*bis*). monim: CIL III 9315 V 1047, 10 XIV 5175. monime: VII 133. monimen: V 5991, 12. moniment: VI 8457. 34913 VIII 27966. monimin: XIII 4614. *nota*: VI 36364 monitum (*pro* -um). monimont: XIII 11070 (*saec. II*). monoment: III 6798 V 1037 XIV 416, 9. monu: I^2 1279. monum: I^2 792. 1220.

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

munem: INSCR. EphEp. IX 322 (*Hisp*). munniment: CIL II 5718. *de sonis*: -nem- (*v. et p. 1460, 79*): CIL I² 1739. -nom- (*v. et p. 1460, 83*): ITALA Ioh. 11, 38 (cod. 18). ORIBAS. syn. 8, 10 Ab p. 216 (*gr.* 8, 9, 1 *μνήματα*). CIL VI 13120. 31768 (*saec. I*). VIII 9493 X 563. 3428 XII 2068 XIV 523. *al.* -nym-: CE 2107 A, 1 INSCR. Afr. Gsell I 2203. molim-: CIL VII 2269. 11480, 6. 21489. mulum-: VIII 21489, 5 (*a. 237*). mun- (*v. et l. 54 sqq.*): II 266. 900 VI 13028. 34104 VIII 2296. 4381. 21116 IX 5860 X 3717. 4539, 5. *al.* -metus: VIII 11751. *de formis* -num- *vel* -nim-: CASSIOD. gramm. VII 150, 15 (*ex Cornuto*) ego in antiquiorum multo libris quam C. Caesar est per -u pleraque scripta invenio, . . . -um. PRISC. gramm. II 125, 19 -i- *breve esse testatur. argutius quam verius discrimen statuit* GRAMM. suppl. 289, 23 -nim- memoriae, -num- sepulturae dicimus. *re vera utraque forma sine discrimine notionis invenitur et in* INSCR. *et in libris vetustioribus* (*cf. etiam p. 1460, 84 sq.*): -num- *in* INSCR. *antiquissimis praevalet; exstat e. g.* LEX Tarent. (CIL I² 590), 37 CIL I² 834. 1202 IV 1205. 8899. *al. v. p. 1460, 83 sqq. in codd. vetustissimis legitur e. g.* PLAVT. Stich. 63 *A*. TER. Eun. 13 *A*. CIC. rep. 2, 26. 63. 3, 3. 24 VERG. Aen. 3, 102. 486. 498 *M*. 5, 538. 572. 8, 312 *MPR*. *al.* FRONTO p. 114, 17 v. d. H. (= p. 120 N.). -nim- *legitur inde a* LEGE Vrson. (CIL I² 594) 73, 5, *postea magis magisque crebrescit, e. g.* CIL I² 1204. 1205. 1687 II 266. 5718 III 6594 VI 13028 VII 2296 XIII 6197. TEST. Galli (CIL XIII 5708) 2, 1 (*s. I, membrana s. X trad.*). CE 1014, 1 (*s. I*). *nota*: CIL XIII 8842 -nIm-. *v. et p. 1460, 79 sqq. l. 1. 6. in codd. vetustissimis legitur e. g.* PLAVT. Mil. 704 *A*. VERG. Aen. 3, 102 *FP*. 3, 486. 498 *P*. 6, 512 *PR*. 8, 356 *MPR*. ITALA Marc. 15, 46 *et* 16, 4 (cod. k). *de terminationibus*: *nom. sing.* -o: CIL XIII 5502. 5523. -on: XIII 5628. -ym: III 6594. -u: I² 1687. 2032. II 6298 (*acc.*). *accipitur pro masc.* -us (*ad exemplum vocis* 'titulus', *ut vid.*): CIL II 266 VI 2530. 8931. 10959. 35595 XIV 166, 10. *v. et l. 8. cf.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 18 p. 171, 5. 11. -um: CIL III 14524 VI 3324. 8480. 11913, 12. 13028. 13297. *al.* VIII 19173 IX 1858. NOT. Tir. 53, 61 (*post* monet *sim.*) -nim-. 53, 62 -num-. *de notione*: VARRO ling. 6, 49 -a (*trad.* monitio menta) quae in sepulcris et ideo secundum viam, quo praetereuntes admoneant et se fuisse et illos esse mortales. ab eo cetera quae scripta ac facta memoriae causa -a dicta. *cetera testim. gramm. v. in ed. Goetz-Schoell ad loc., ubi addas* FLOR. dig. 11, 7, 42 -um generaliter res est memoriae causa in posterum prodita (*quae seq. v. p. 1463, 11*). PORPH. Hor. carm. 1, 2, 15 -um non sepulcrum tantum dicitur, sed omnia quidquid memoria⟨m⟩ testantur. GLOSS.^L III Abstr. MO 20 posteritatis memoria⟨m⟩ continentia vel res memoriae signatas. *v. et p. 1462, 28. 1463, 11. 1464, 29. leg. inde ab* INSCR. *antiquiss.*, PLAVTO, TER., LVCILIO. *in tit. libr.* (*ad p. 1464, 28 sqq.*): POMP. dig. 1, 2, 2, 39 volumina scripta Manilii -a (-a *delendum putat Mommsen*, Manilii ⟨in⟩scripta '-a' *coni. Pernice*). OPTAT. appendix decem -orum *eqs. plur. q. d. poet. in poesi leg. inde a* VERG. (*l. 67*), HOR. (*p. 1462, 46*), PROP. (*p. 1462, 20. 1463, 22*), OV. (*p. 1464, 15*), MANIL. (*p. 1462, 24*). OCTAVIA (*p. 1464, 15*), *saepe; in prosa or. legitur apud* CIC. (*p. 1462, 13. 64. 69. 74*), VAL. MAX. (*p. 1464, 21*), SEN. *philos.* (*p. 1462, 48*), TAC. ann. 2, 22, 1. 3, 23, 1. 3, 72, 1. 4, 7, 2 TERT. adv. Prax. 16. PANEG. (*p. 1464, 25*). EPIT. Alex. (*p. 1462, 12*). AVR. VICT. (*p. 1464, 16*). INSCR. (*p. 1466, 49 et* CIL XI 6841). [*it. vet.* molimento, *sic.* mulimentu, *val.* mormînt, *prov.* morimen, *sard.* murimentu. *Rohlfs.*] [*confunditur c.* moment- *saepe; c.* muniment- LIV. 45, 43, 4. MELA 3, 4 (*cf. Strab. 3, 1, 9 πύργος*). *cf. p. 1465, 21. falso transl. e graeca voce q. e. τάφρος*: PS. APVL. herb. 28 l. 7 (*bis*). 43 l. 8. DIOSC. 4, 43 p. 26, 10 (*gr. 4, 46, 1 ἐν τάφροις. item* 4, 88 p. 48, 23). *loc. dub. interpr.*: MELA 1, 31 (*cf. Tzschucke ad l.*). CYPR. GALL. iud. 363 (momenta *coni. dubitanter Peiper*).]

id quo quis monetur (*fere i. q. memoria p. 1462, 31. 1464, 26. 54. 1465, 61. 1466, 21 sqq.*):

I *praevalet notio* **commonefaciendi,** *in memoriam revocandi i. q. pignus memoriae*: A *pro -is sunt ipsi homines*: *accedit dat.*: PLAVT. Mil. 704 liberos hominem educare, generi -um et sibi (*cf.* OV. met. 1, 159 stirpis). *accedit gen. obi.* (*subauditur* CIC. Phil. 9, 12 nullum -um clarius . . . relinquere potuit quam effigiem morum suorum . . . filium): VERG. Aen. 6, 26 Minotaurus . . ., Veneris -a nefandae (*inde* CARM. c. pag. 5 *de Adone*). OV. met. 4, 550 (*verba Iunonis ad comites Inus in saxa et aves mutandas*) faciam vos . . . maxima . . . saevitiae -a meae (*sim.* 5, 227 mansura . . . -a per aevum). STAT. Theb. 5, 463 (*loq. Hypsipyle*) thalami -a coacti enitor geminos. QVINT. decl. 372 p. 410, 4 cum misericordiae meae adversarius ipse -um sit. CASSIOD. in psalm. 105, 39 l. 517 -a caritatis (*i. filii filiaeque*) . . . sculptilibus sacrificata. *acced. gen. subi.*: DECL. in Catil. 2, 4 Catoni aut Scipioni . . ., -is immortalibus huius urbis. PRVD. apoth. 1021 manuum . . . horret *Christus* -a suarum (*sc. corpus humanum*). ENNOD. dict. 8, 4 p. 447, 6 stant ante oculos tuos non annosa pueri -a, sed recentia (*sc. avi*).

B *-a sunt res*: 1 *oppida, loca sim.* (*plerumque acced. gen. obi.; dat. l. 83. p. 1462, 17, gen. inhaerentiae p. 1462, 16. 22, adi. locum indicans p. 1462, 19*): a *oppida* (*fere condita, ornata sim., cf. p. 1466, 26; diruta p. 1462, 5 sqq.*): PLAVT. Rud. 935 urbi 'Gripo' indam nomen, -um meae famae et factis (*cf. p. 1462, 24*). CIC. Verr. II 2, 4 ut esset *urbs Syracusae* . . . -um victoriae, mansuetudinis, continentiae (VAL. MAX. 3, 7 ext. 6 FLOR. epit. 4, 12, 58. PANEG. 3, 9, 2 in -um Actiacae v. trophaei instar). leg. agr. 2, 49 maiores vobis in sociorum urbibus . . . et vinculum pacis et -um belli reliquerunt. VERG. Aen. 8, 356 disiectis oppida muris, reliquias veterumque . . . -a virorum. LIV. 5, 30, 2 gloriae suae. 31, 29, 11 Capua . . . sepulcrum ac -um Campani populi. VELL. 1, 12, 5 *urbem* funditus sustulit fecitque suae virtutis -um quod fuerat avi eius clementiae. VAL. MAX. 3, 2, 14 tui . . . clarissimi excessus, Cato, Vtica -um est. CVRT. 3, 4, 10 multa . . . -a vulgata carminibus vetustas exederat; monstrabantur urbium sedes . . ., specus . . ., nemus. LVCAN. 7, 397 -a . . . rerum putria (*seq.* vacuas urbes). FLOR. epit. 2, 6, 4 Saguntos . . . fidei . . . erga Romanos magnum quidem sed triste -um. EPIT. Alex. 37 *Nysa* Liberi Patris -a ac beneficia. b *loca* (*v. et l. 10*): CIC. Mil. 17 quod is *P. Clodius* in -is maiorum suorum sit interfectus (*item de via Appia*: CIC. Mil. 18. 37 -um sui nominis [*inde* QVINT. inst. 5, 10, 41]. *de via Latina*: TIB. 1, 7, 57 nec taceat -a viae). VARRO ling. 5, 148 locum (*sc. terrae hiatum*) coisse . . . ac reliquisse genti suae (*sc. Curtiae*) -um (*cf.* PROP. 3, 11, 61 expletis statuit -a lacunis). CATVLL. 11, 10 Caesaris visens -a magni, . . . Rhenum, . . . aequor . . ., Britannos. PROP. 4, 6, 17 Actia Iuleae . . . -a carinae. LIV. 6, 20, 12 (*de rupe Tarpeia*) et eximiae gloriae -um et poenae ultimae. 6, 28, 6 Alliam . . ., -um tantae cladis. 10, 15, 5 nec valli tantum . . . vestigia relicta, sed multo illis insigniora -a vastitatis . . . regionumque depopulatarum. 26, 41, 11 occisorum exercituum. MANIL. 4, 685 *litus* -a sui titulo sacravit amoris. VELL. 2, 38, 6 Cn. Pompei virtutis. 2, 40, 4 victoriae suae. SIL. 17, 232 castrorum. IVST. 22, 7, 8 -um suppliciorum (*opp.* ornamentum honorum). RVT. NAM. 1, 517 scopulos, damni -a recentis.

2 *aedificia, artificia sim.* (GLOSS.^L V Aa M 612 aedificiis publicis sempiternis): a *generatim* (*acced. gen. obi. pers. l. 35. 40. 44 sqq. 58, rei l. 41. 50. 53. 55, adi. pro gen. pers. l. 31. 54; v. et p. 1464, 50*): LEX Tarent. (CIL I² 590) 37 sive ad -um suom in publico consumere volet *magistratus* (*cf.* CIL I² 1635 [*aet. Sull.*] quod eos . . . in ludos aut in -o consumere oportuit. IX 3306 curatori aedium sacr(arum) -or(um)que public(orum) tuendorum. *ad rem cf. Mommsen, Strafrecht 1025 et Ges. Schr. I 159, 58*). LVCR. 5, 311 -a virum dilapsa (6, 242 VERG. Aen. 8, 356). CIC. inv. 1, 100 si . . . loco, urbi, -o oratio attribuetur. leg. agr. 1, 12 consumptum in -o (2, 59). Arch. 27 *coniung.* templorum (har. resp. 16 ad Q. fr. 1, 1, 26 NOVELL. Maior. 4, 1). dom. 51 te -um fecisse in meis aedibus (*de porticu Clodii et statua Libertatis ut* 137. 146). 102 clarissimi viri mortui -um (*de porticu Catuli ut* 114 fam. 1, 9, 15). 114 Fulvi domum . . . -um tuarum manubiarum esse voluisti. 115. Sest. 95 publica. Lig. 6 clementiam . . . praedicatione, litteris -isque decorandam. Phil. 2, 116 muneribus, -is . . . multitudinem . . . delenierat. 13, 8 urbis ornamenta, ipsius, fratris maiorumque -a. *al.* TEST. Galli (CIL XIII 5708) 2, 18 aedificiorum -orumque meorum. HOR. carm. 1, 2, 15 -a regis (*i. regiam Numae*). OV. ars 3, 391 ducis. VELL. 1, 11, 5. VAL. MAX. 4, 8 ext. 2 publicis usibus apta. SEN. dial. 6, 22, 5 in -is . . . imperatoris (*item de theatro Pompei*: TAC. ann. 3, 23, 1. 4, 7, 2). nat. 2, 6, 5 *iuxta pon.* ingentia saxa. CVRT. 9, 3, 19 duodecim aras . . ., -um expeditionis suae (*seq.* munimenta . . . castrorum). CIL X 1453 (*Herculanei, s. I*) *de ponderibus, chalcidico, schola.* PLIN. nat. 25, 87 vetera. 36, 23 sqq. Pollionis Asinii. 36, 31 *Mausoleum* gloriae ipsorum *artificum* artisque -um. TAC. ann. 3, 72, 1 basilica Pauli, Aemilia -a. 15, 39, 2 populo . . . -a Agrippae . . . patefecit. *al.* FRONTO p. 195, 13 v. d. H. (= p. 206 N.) itinerum -a . . ., cum alia multa tum sepulcra. *al. in imag. fere i. q. domus*: LVCIF. non conv. 7 p. 15, 31 qui derelinquat domum dei (*i. ecclesiam*) et eat ad diaboli -um (*i. haeresim*).

b *specialia*: α *statuae*: ① *indicatur homo vel res*: Ⓐ *dat.*: PLAVT. Curc. 140ᵃ (*iocose, cf. Weinreich, Genethliakon Wilh. Schmid 381, 19*) vineam pro aurea statua statuam, quae tuo gutturi sit -um (441 factis -um suis). CIC. Phil. 9, 3 eis -um exstare. Ⓑ *gen.* (*pron. poss. l. 81. 82*): ① *rerum*: CIC. Verr. II 2, 3 victoriae (4, 75. 78 memoriam virtutis -a v. [*cf. 76* simulacrum Dianae]. 4, 84 non solum suae v., sed etiam illorum fidei societatisque -um atque indicium. 5, 186 *coniung.* fani . . . ornamenta). 2, 115 -um tuorum flagitiorum crudelitatisque (*seq.* argenteum Cupidinem. *cf.* 4, 73). 2, 157 tuae formae ac nominis. 4, 88 imperi nostri, gloriae, rerum gestarum -a (*antea*: signum . . . publicum p. R.). 4, 139 -um scelerum, non beneficiorum. PRVD. ham. 748 (*de uxore Loth in statuam conversa*) antiquae -a rigentia noxae. c. Symm. 1, 505 artis. DRAC. Romul. 5, 292 imago, virtutis -a tuae. ② *hominum* (*animalis l. 77*): *quorum ad effigiem statuae formatae sunt*: CIC. Verr II 2, 152 istius honores atque -a (*cf. 151* statuam. 2, 163). Sest. 140. har. resp. 33 imperatoris. Phil. 9, 11 magis -um grati senatus quam clari viri. CVRT. 10, 1, 14 columnam . . ., Erythri regis -um (MELA 3, 79). PLIN. nat. 34, 57 cicadae . . . ac locustae. 35, 109 Telesti poetae. *eorum qui statuas vel dedicaverunt vel donaverunt* (*cf. l. 76*): CIC. Verr. I 14 -a antiquissima partim regum . . ., partim . . . imperatorum (*postea*: statuis, ornamentisque publicis, delubra. II 4, 97). II 1. 11 P. Africani (2, 85. 4, 79. *al.*). 2, 88 maiorum (4, 11 *seq.* signa). 4, 81 vestris. 4, 123 illorum -a atque ornamenta. PLIN. nat. 36, 33 Pollio Asinius . . . spectari -a sua voluit *eqs.* ⓘⓘ *absolute* (*acced. gen. explic. p. 1463, 3*): CATO orig. 83 virtutes . . . decoravere -is: signis, statuis, elogiis, historiis aliisque

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rebus. CIC. Verr. II 1, 55 *coniung.* donis. 2, 3 signis -isque pulcherrimis. 4, 98 religiosa. *al.* Font. 12 *coniung.* triumphis. Sest. 83 sempiterno. Phil. 9, 11 hoc statuae -o non eget: habet alia maiora. 9, 13 *statua* desiderium honore -i minuet. rep. 3 frg. 5 CAES. civ. 2, 21, 3. SEN. dial. 10, 15, 4 *iuxta pos.* honores. PLIN. nat. 36, 168. *al.*

β aedificia sim. ad memoriam mortuorum (dei p. 1463, 57) pertinentia i. q. sepulcrum sim. (*interdum i. q. crypta, aperte l. 19. 23. 57, adde* CIL XIII 11079 [= TAB. devot. Audollent 112, *s. II*], 6 quomodi in hoc -o animalia ommutuerunt; *alias [e. g. l. 15. 20. 28] minus certe distingui potest; coniungitur* sepulcrum, ostium *sim. l. 52. 68. 71.* FLOR. dig. 11, 7, 42 -um memoriae causa factum, quod Graeci κενοτάφιον appellant. *cf. et p. 681, 77 sqq.* GLOSS. μνημεῖον): (I) *proprie*: (A) *apud scriptores*: (1) *cuius -um sit, indicatur adi. vel gen.* (*hominum; rei pro homine l. 32 sqq. cf. p. 1462, 5*): TER. Eun. 13 patrium. CIC. Phil. 14, 33 *praeced.* exstructa moles rep. 3, 24 laus in . . . imperatorum incisa -is (AMM. 15, 9, 6. *cf.* CIC. Tusc. 5, 64 *senariolos* inscriptos [SEN. epist. 77, 20. 89, 7 PLIN. nat. 29, 9]. PLIN. nat. 7, 83 insculpta. *v. et l. 43*). Tusc. 5, 66 civis. NEP. Att. 22, 4 sepultus est . . . in -o Q. Caecilii (QVINT. decl. 299 p. 180, 7 maiorum). Them. 10, 3 huius ad nostram memoriam -a manserunt duo: sepulcrum . . ., statua. RVT. LVP. 2, 6 parentum (VAL. MAX. 5, 4 ext. 5). PROP. 3, 11, 59 victi -a Syphacis. 4, 7, 43 nostra. Ov. met. 13, 524 condetur . . . -is corpus avitis (*cf. vol. IV 151, 11*). LIV. 38, 56, 4 in Scipionum -o tres statuae sunt. VAL. MAX. 2, 7, 15 (*in imag.*) decretum *senatus* . . . speciosum et aeternum Petili -um extitit, sub quo . . . cineres eius adquiescunt (*cf. l. 40*). 8, 7 ext. 2 Metapontus . . ., Pythagorae quam *civium* suorum nobilius . . . -um. 8, 14, 1 in -is Corneliae gentis conlocari. MELA 1, 71 Arati poetae. TAC. Germ. 3, 2 *coniung.* tumulos. ITALA gen. 35, 20 (Ambr. Iac. 2, 32; *gr.* μνημεῖον, *Vulg.* sepulcrum). Ezech. 37, 12 (Iren. 5, 15, 1. *al.*) aperiam -a vestra et educam vos de -is vestris (*gr. bis* μνήματα. *Vulg.* tumulos . . ., de sepulcris, *postea*: sepulcra [τάφους]). *al.* *accedit gen. rei pro homine*: TERT. ieiun. 16 p. 294, 28 -a concupiscentiae, ubi sepultus est populus carnis avidissimus ([*cf. V.T. num. 11, 34* μνήματα, *Vulg.* sepulchra]. ITALA num. 33, 16 [Rufin. Orig. in num. 27, 12 p. 273, 12; *gr.* μνήμασιν, *Vulg.* sepulchra]). (2) *cuius -um sit, non indicatur* (*acced. gen. qual. infra l. 59*): VARRO frg. Plin. nat. 36, 91 sepultus sub urbe Clusio, in quo loco -um reliquit *eqs.* CIC. Phil. 9, 5 mortem . . . eius non -o (-is *b*), sed luctu publico esse ornandam. 14, 31 amplissimum (14, 38 *de senatus consulto, cf. l. 25.* VAL. MAX. 6, 8, 6 amplum). 14, 33 immortale. 14, 34 gloriae munus . . . -i honore persolvitur. 14, 35. leg. 2, 64 *coniung.* bustum, columnam (SVET. Nero 38, 2). fin. 2, 116 elogia -orum (*cf. l. 16 et* TEST. porcelli p. 269, 12 -um ex litteris aureis scriptum. PLIN. nat. 29, 11 illa infelicis [infelix *var. l.*] -i inscriptio. PAVL. sent. 1, 21, 8 -o inscriptos titulos). SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 12, 3 marmoreum (ELEG. in Maecen. 1, 37. *cf.* VITR. 2, 8, 3 e marmore seu lapidibus quadratis). NEP. Dion 10, 3 sepulcri -o donatus est. HOR. sat. 1, 8, 13 heredes -um ne sequeretur (PETRON. 71, 7. *scrib. compendiis* CIL I^2 1263 H. M. H. N. S. [1756 VI 2532. 34913 XIII 5712. 5718. *al.*]. *cf.* CIL I^2 1351 hoc -um heredem sequitur. *ad rem cf. Mommsen, Ges. Schr. III 202, 1*). S. C. Frontin. aq. 127 *coniung.* aedificiis (*bis*). LIV. 31, 30, 5 *coniung.* sepulcra (SEN. contr. 7, 4, 10 inter s. -a sunt. *cf.* SEN. epist. 91, 16 tumulis. TERT. resurr. 27 p. 65, 4 mausoleis). 38, 53, 8. 38, 56, 3 *coniung.* statua(e). PHAEDR. app. 13, 10 custodes . . . cadaverum -um iuxta. PETRON. 65, 5 lapidarius, qui videtur -a optime facere. 111, 6 *seq.* conditorium. PLIN. nat. 2, 155 *coniung.* titulos. MART. 9, 32, 2 Gnosia . . . -a (*de Iovis sepulcro Cretensi; sim. de deorum -is*: TERT. nat. 2, 12, 39 [*cf. Cic. nat. deor. 1, 119* sepulturae]). IVV. 5, 55 veheris . . . per -a Latinae *viae.* ANTH. 417, 1 haec . . . stulti -a laboris (*postea*: moles . . . marmoreas). SEDVL. op. pasch. 3, 7 p. 237, 7 sepulchralibus -is (*cf. carm. pasch. 3, 72* tumulis). *al.* (B) *saepissime in inscr.* (*cf. et l. 49. p. 1461, 52. 1462, 31*): *acced. gen.*: LEX VRSON. (CIL I^2 594) 73, 5 hominis mortui. CIL VI 31904 (*s. IV*) statuae. 32051 (*s. IV med.*) perennis memoriae. X 5020 (= CE 1084), 1 legis hoc mortis -um (CE 1083, 1. 1581, 1 INSCR. BCH 61, 413, 5. *inde depravatur*: CE 1540, 1 spectas mortem -i mei). CE 492, 22 aevi -um (1969, 15). *acced. adi.*: CIL II 3596 commune. EPIST. donat. Candid. (CIL VI 10242, *a. 136*) 10 testacio. *coniung.*: statuam: CIL III 13665 (τὸ μνημεῖον καὶ τὸν ἀνδριάντα). 14179 (τὸ ἡρῷον σὺν τῷ ἀ. *sed* X 563 hunc eroum sive -um). *sim.* CIL VI 10848 vel aedificium. 36364 sive sepulchrum (XIV 1153). X 3594 sive pomariolo. *cf.* VIII 19174 quod appellatur pyramis. XIV 1153 titulum sive -um.

(II) *translate*: *transfertur ad homines*: TERT. resurr. 37 p. 80, 12 peccatores, id est mortui per ignorantiam dei, quos -a intellegendos argumentantur haeretici *eqs.* p. 80, 14 quomodo de -is -a procedent? ORIG. in Matth. ser. 139 p. 288, 6 -a . . . dicuntur corpora peccatricium animarum, id est mortuarum deo. *adde*: AVG. anim. 3, 2, 2 p. 361, 9 nolumus te habere tale cognomentum, tamquam sis haeretici mortui -um. *transfertur ad substantiam*: CLEM. ad Cor. 38, 3 p. 37, 3 cogitemus . . ., qui et quales venimus in hunc mundum, de quo -o et tenebris (*gr.* τάφου. *alluditur ad Vulg. psalm. 138, 15* substantia mea in inferioribus terrae).

γ tropaea sim. (*acced. gen. obi. l. 84*): CIC. inv. 2, 70 aeternum inimicitiarum -um Graios de Graiis statuere (*cf.* EPIST. Alex. l. 467 H. perpetuum . . . virtutis . . . -um). Arch. 21 *coniung.* tropaea, triumphi (Marcell. 11). Pis. 92 bellicae laudis victoriaeque . . . insignia et -a. Marcell. 28 victorias, -a, munera, triumphos. CVRT. 4, 13, 12 dignam vetere gloria maiorumque -is fortitudinem (*possit et ad p. 1465, 70 sqq. referri*). TAC. ann. 2, 22, 1 (*antea*: congeriem armorum). 11, 10, 3 exstructis -is, quibus opes suas testabatur. AVSON. 417, 55 p. 278 P. Cecropidum in terris -a paranti *regi Persarum.*

δ templa (NON. p. 462, 16 -a et templa dici posse M. Tullius auctor est in Verr. [*l. 10*]. *v. et p. 1462, 79*): (1) *deus, cuius templum est, vel subauditur vel indicatur gen.*: CIC. Verr. II 1, 129 in aede Castoris, celeberrimo . . . -o, quod templum *eqs.* (*de eodem* 1, 131). leg. agr. 2, 61 deorum (*cf.* AMM. 25, 10, 5 divorum veterum). dom. 100 illud non -um Libertatis (*coni. Naegelsbach,* urbis *codd.*), sed sepulchrum (112. 116. *cf. Busche, BphW. 37, 1917, 1359*). PROP. 4, 6, 67 -a *Apollinis.* Ov. fast. 6, 611 templum, -a parentis. OCTAVIA 196 -a exstruit. AVR. VICT. Caes. 9, 7 -a Claudii. (II) *is qui templum seu dedicavit seu administrat indicatur gen.* (*adi. l. 18. 21*): CIC. Verr. II 4, 69 de tuo (*sc. Catuli*) clarissimo . . . -o (*i. templo Iovis; item* 4, 126 Cael. 78). Sest. 116 Gai . . . Mari (*sc. e manubiis eius dedicatum, item* Planc. 78 div. 1, 59. 2, 136. 140 VELL. 2, 43, 4. VAL. MAX. 2, 5, 6 in arca Marianorum -orum [4, 4, 8]). off. 1, 55 maiorum. Ov. fast. 6, 195 hominum. 6, 801 Philippi. (III) *indicatur res cuius -um sit templum: gen.*: LIV. 1, 55, 1 Iovis templum . . ., -um regni sui nominisque. VAL. MAX. 6, 3, 1^b religiosae severitatis. PANEG. 9, 7, 2 earum *artium* . . . consecrata . . . -a (*de aede Herculis*). *acc. c. inf.*: LIV. 1, 12, 6 templum Statori Iovi, quod -um sit posteris tua . . . ope servatam urbem esse.

ε opera conscripta tam publica quam privata (SERV. auct. Aen. 3, 22 dici solet . . . inscriptum nomen memoriaque '-um'. SYNON. Cic. p. 434, 6 -a publica, annales, historiae, libri veteres, scrinia antiqua. GLOSS. ἀρχεῖον. ὑπόμνημα. II 333, 35 ἱστορίαι . . . singularia non habet [*item* 372, 24 μνημόσυνα]. GLOSS.^{L} V Abba MO 23 memoriis litterarum. Aa M 493 testimonia publica, libri. *v. et p. 1461, 36; de ipsis tabellis, voluminibus sim. l. 44. 47. 52. p. 1465, 6 sqq.*): (I) *c. gen. obi.*: LVCIL. 1084 haec virtutis tuae ⟨c⟩artis -a locantur. CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 47 artis scripta ac -a volutans (*cf.* SEN. contr. 10 praef. 7 disciplinarum). inv. 1, 39 eorum *gestorum* (Font. 41 Mur. 31. de orat. 1, 201 *add.* vetustatis exempla. 2, 53 temporum, hominum, locorum, g. rerum. rep. 3, 3. PS. VERG. catal. 9, 57 *seq.* carmina. LIV. 1 praef. 6. *al.*). Verr. II 2, 177 istius indicia ac -a furtorum (4, 80 virtutis). LVCR. 5, 329 facta . . . aeternis famae -is insita. PROP. 3, 2, 16 carmina erunt formae tot -a tuae. Ov. am. 1, 7, 31 pessima Tydides scelerum -a reliquit (*sc. in Homeri Iliade*). LIV. 4, 10, 6 ad delendum publicae avaritiae -um (*i. decretum 3, 72, 6 allatum*). VAL. FL. 6, 500 magna fugae -a dabis, *Medea.* QVINT. inst. 12, 10, 51 neque aliud esse oratio scripta quam -um actionis habitae. TAC. hist. 2, 101, 1 qui . . . -a belli huiusce composuerunt. 4, 67, 1 proiectis foederis Romani -is. ann. 4, 43, 2 -a eius rei sculpta saxis . . . manere (*cf.* PLIN. epist. 8, 6, 14 insculpta sunt publicis . . . -is praetoria ornamenta Pallantis). PLIN. paneg. 54, 7 non . . . saxis nomen tuum, sed -is aeternae laudis inciditur (*antea* titulis; *possit et ad p. 1462, 28 sqq. referri*). AVR. VICT. Caes. 35, 7 consumptis igni tabulis -isque . . . negotiorum (OROS. hist. 7, 15, 12 n. calumniosa -a . . . iussit incendi). PHOC. carm. de Verg. 7 prisci -a saecli condita libris). *al.* *fere i. q. memoria*: LACT. inst. 5, 4, 2 quin . . . Latinis litteris -um iniustitiae suae struxerint. RVFIN. Adamant. 2, 12 p. 83, 22 quod . . . sine scriptura dictum est, paulo post desinit, quia nullum sui continet -um. (II) *absolute vel c. gen. subi.*: CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 66 veteres, quorum -a tenetis (ANTH. 724, 9. *al. cf.* CIC. Phil. 2, 105 iura populi R., -a maiorum [Tusc. 4, 5]. div. 1, 127 superiorum). Verr. II 3, 209 exempla e vetere memoria, e -is ac litteris (4, 106 dom. 4 Planc. 94 Brut. 26). leg. agr. 2, 88 in -is veteribus (QVINT. decl. 268 p. 93, 23 PAPIN. dig. 10, 1, 11 GELL. 4, 12 tit. *al. cf.* TAC. ann. 11, 14, 1 antiquissima -a memoriae humanae impressa saxis). Sull. 41 publicis (dom. 74 *coniung.* rationibus. Sest. 128 Ov. Pont. 1, 1, 5. LIV. 6, 1, 2 *add.* privatisque [*cf.* PLIN. nat. 13, 69 TAC. ann. 3, 57, 2]. *al.* CASSIOD. Ios. antiq. 8, 2 p. 222 custodem -orum p. Tyriae civitatis [*gr. 8, 55* τῶν ἐπὶ τοῦ Τυρίων γραμματοφυλακείου δημοσίων]). dom. 86 ut annales populi Romani et -a vetustatis loquuntur (Scaur. 42 *coniung.* historiae. *cf.* Cato 38 antiquitatis. PANEG. 2, 45, 1 nostrorum temporum). Scaur. 3 in omnibus -is Graeciae (fam. 13, 28^a, 2. ad Q. fr. 1, 1, 28 *add.* disciplinisque [*cf. l. 80*]. *cf.* fam. 9, 16, 6 Graecorum [PLIN. nat. 8, 174. FIRM. math. 2 praef. 4 *coniung.* libris]. PLIN. nat. 4, 102 Graecis nostrisque [*cf.* AMM. 30, 4, 5 Atticis]. 8, 175 Atheniensium). Phil. 2, 20 -orum meorum. 5, 17 ad posteritatis memoriam. 13, 26 consulatus est ex omni -orum memoria evolsus. Brut. 28 ut ex Attici (*def. Münzer, Hermes 40, 1905, 80*) -is potest perspici. 62 *coniung.* ornamenta. leg. 1, 62 sempiternis. ac. 1, 3 res . . . mandare -is (2, 2 ut litteris consignamus quae -is m. volumus. div. 1, 33). Tusc. 1, 31 sepulcrorum -a, elogia. div. 1, 72 *coniung.* disciplina (*postea* haruspicini . . . libri: *cf. l. 71*). Att. 12, 18, 1 *Tulliam* consecrabo omni genere -orum ab omnium ingeniis scriptorum. fam. 5, 12, 1 *praeced.* scriptis. 5, 20, 5 pecunia . . . gravissimis . . . -is testata. *al.* CATVLL. 95, 9 parva. HOR. carm. 3, 30, 1 exegi -um aere perennius. Ov. trist. 2, 419 doctorum . . . virorum. [B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 3, 78 maiora libelli et diuturna magis sunt -a mihi ([*allud. ad notionem tituli*]. 5, 14, 1 quanta tibi dederim nostris -a l.). *al.* *fere i. q. testamentum*: Avg. fid. et symb. 5, 11 fit recordatio novi -i (testamenti *P*), quod resurrecturo ... praeberet testimonium. Cypr. Gall. exod. 1047 librum ... servantem -a dei (*cf. Vulg. exod. 24, 7* volumen foederis). Ⓜ *c. gen. inhaerentiae*: Cic. inv. 1, 1 res ... ex litterarum -is repetere (Catil. 3, 26 dom. 137 rep. 2, 63 off. 1, 156. ad Q. fr. 1, 2, 11 auctoritatem et -um aliquod decreti aut l. tuarum. Liv. 38, 57, 7 [*cf. 38, 56, 1* scriptis]. 39, 37, 16 *add.* in lapide insculptis. *al.* Pallad. hist. mon. I 25 p. 309B [*gr. p. 116, 8 B.* γραφῇ]). Rab. perd. 15 ex annalium -is atque ex regum commentariis (Sest. 102. Rab. Post. 43 *coniung.* poetarum carminibus. fin. 2, 67 phil. frg. V 26 Liv. 7, 21, 6. *al.*). Liv. 9, 18, 7 ex -is orationum patet (*cf.* Hier. epist. 39, 8, 1 sermonis nostri). Sen. dial. 9, 7, 2 componendis historiarum -is (Gell. 10, 17, 1 h. Graecae. *cf.* Ivvenc. 2, 569 veteris scripti. Priscill. tract. 3, 67 librorum [Rvfin. hist. 4, 7, 5 *gr.* συγγραμμάτων. *al.*]. Hier. epist. 100, 13, 1 tractatuum suorum. Prvd. c. Symm. 2, 184 meorum ... operum. Cassiod. Ios. antiq. 16, 6 p. 465 reliqua -a conscriptionis [*gr. 177* τὰ συνεχῆ τῆς ἱστορίας]). 12, 18, 2 produc memoriam aliquo scriptorum -o tuorum ([*in lusu verborum, antea*: velut munimenta animi]. Colvm. 1 praef. 13. 1, 1, 15. 10 praef. 5. Cod. Iust. 1, 5, 8, 10 [*a. 452*]. *cf.* Cassiod. var. 6, 16, 2 armaria, quae continent -a chartarum). *al.*

ζ *variae res corporales* (*cf.* Schol. Cic. Gron. B p. 333, 27 omnia '-a' dicuntur quae faciunt alicuius rei recordationem, ut Verg. [*v. l. 37*]. Gloss. IV 120, 3 -is instrumentis): ① *generatim* (*attenuata vi monendi fere i. q. reliquiae l. 56; accedit gen. obi. passim, gen. subi. l. 58, gen. inhaerentiae l. 53. 61, dat. l. 55*): Plavt. Stich. 63 (*per iocum*) vos -is commonefaciam bubulis (*i. loris facinorum admonentibus*). Cato or. frg. 1, 5 ego mihi haec -a sempiterno posui quae cepi. Cic. Verr. II 4, 26 in Mamertinorum solo ... -um istius crudelitatis constitutum est (*sc. crux.* 5, 170 *add.* sceleris audaciaeque suae). 4, 67 candelabrum ..., quod populo Romano -um suae societatis amicitiaeque esse voluisset. Verg. Aen. 3, 486 accipe et haec *textilia*, manuum tibi quae -a mearum sint. 4, 498 abolere nefandi cuncta viri -a iuvat (*cf.* Sil. 8, 103 c. tui -a ... et ... dona). 5, 538 sui ... -um et pignus amoris (*sc. crater.* 5, 572 *equus. cf. l. 44*). 6, 512 *Helena* haec -a reliquit (*sc. vulnera, cf. 6, 494* laniatum corpore toto Deiphobum vidit. Sil. 13, 826 vulnus ..., tristia defensi ferro -a pudoris). 12, 945 -a doloris exuviasque (Mart. 1, 88, 7). Ov. met. 4, 161 (*de bacis mori*) fetus, gemini -a cruoris. fast. 2, 265 antiqui -a perennia facti ... sidera iuncta micant (*cf.* 3, 513 -a coronae *caelestis* [Manil. 5, 253]. Manil. 1, 323 Gnosia desertae ... fulgent -a puellae. Avien. Arat. 197 Bacchi -um ... amoris [*Arat. Phaen. 72* σῆμα ... Ἀριάδνης]). Liv. 1, 36, 5 ut esset *cos* ... miraculi eius -um (1, 45, 4 cornua ... -um ei fuere m.). 7, 3, 7. 25, 39, 17 -um ... victoriae ... fuisse ... clipeum (Not. urb. Const. 5, 11. *cf.* Manil. 5, 512 Pompeia ... -a triumphi [Sil. 6, 435]). Sen. dial. 9, 9, 5 (*de bibliotheca Alexandrina*) pulcherrimum regiae opulentiae -um (*de eadem* Oros. hist. 6, 15, 31 singulare ... -um studii curaeque). Cvrt. 7, 9, 15 Liberi patris terminos, quorum -a lapides erant. Pers. 3, 75 Marsi -a clientis. Val. Fl. 5, 229 vellera *Phrixi* ... -um insigne pericli (*cf.* 8, 119 Phrixeae -a fugae). Sil. 6, 453 clara dies summa lustrabat in Oeta Herculei -a rogi. 6, 655 belli ... -a prioris (6, 715). 14, 212 taurum ..., poenae -a vetustae. Mart. 14, 96, 1 vilia sutoris calicem -a. Hier. sit. et nom. p. 83, 9 lignorum *arcae Noe* quaedam superesse -a (*Ios. antiq. 1, 29* τὰ λείψανα). Vvlg. exod. 30, 16 ut sit *pecunia collata* -um eorum coram deo (Mal. 3, 16). Prvd. psych. 149 -a ... tristia longe spernit *Ira* (*i. capulam gladii fracti*). Evstath. Basil. hex. 8, 8, 17 mirabilium ... aeterna -a (*gr.* ὑπομνήματα). Arator act. 1, 765 se ... levans *paralyticus* vacui linquit -a cubilis. *al.* *latiore usu fere i. q. memoria*: Itala exod. 36, 14 (Epiphan. Avell. p. 758, 21) lapides -i filiorum Israhel (*gr.* λίθους μνημοσύνου, *Vulg. aliter*). ② *speciatim i. q.* γνωρίσματα (Gloss. II 264, 11 γν. τὰ περιδέραια): Ter. Eun. 753 cistellam ... domo effer cum -is (*cf. 808* signa. Schol. Bemb. crepundiis). Atell. inc. 6 si quid -i nacta est, qui eum requirere.:: est ungulus *eqs.* *sim. in re mystica*: Apvl. apol. 55 eorum *sacrorum* quaedam signa et -a tradita mihi a sacerdotibus ... conservo (*cf. Boyancé, Mélanges Ernout 30*).

η *facta, mores, affectus sim.* (*plerumque acced. gen. obi. rei* [*hominis p. 1466, 8*], *praedicative p. 1466, 6*): Cic. Verr. I 12 vitiorum suorum plurima et maxima constituit -a et indicia (II 4, 82 rerum gestarum). II 1, 129 in sermone hominum audaciae suae -um aeternum relinquere. leg. agr. 2, 98 Bruti sceleris vestigia quam -a maiorum sapientiae sequi maluisti. Catil. 3, 26 nullum -um laudis postulabo praeterquam huius diei memoriam sempiternam (*antea*: praemium, insigne). *ibid.* -a gloriae (*antea*: ornamenta). dom. 100 sin mea domus ... -um praebet ... doloris ..., sceleris *eqs.* (Clavd. 26, 615 Avian. fab. 30, 3. Prisc. Anast. 21 impia condebat terris -a d. *cf.* Ov. met. 10, 725 luctus -a manebunt). p. red. ad Quir. 24 vestri in me beneficii. Mil. 104 huius ... animi -a retinebitis (*opp.* corporis ... sepulcrum). Deiot. 40 clementiae (Phil. 5, 39 Liv. 37, 6, 6). Phil. 9, 10 Sulpici vita multis ... -is ad omnem memoriam commendata (*seq.* gravitas, constantia). 12, 12 operum ... taetra -a (*seq.* indicia ..., vestigia). off. 3, 4 nulla ... eius ingenii -a mandata litteris, nullum opus otii *eqs.* Cassiod. Ios. antiq. 17, 17 p. 508 dedit ... i. sui propositique -a [*gr. 17, 313* παράδειγμα]). ad Brut. 1, 15 (= 9, 23 Sj.), 9 -a odii publici sempiterna. Varro ling. 5, 41 cuius *Vestalis* nominis -um relictum, quod ... rupes Tarpeium appellatur saxum (*cf. p. 1461, 83 et* Liv. 1, 13, 5 -um eius pugnae ... Curtium lacum appellarunt. 1, 48, 7 traditur scelus -oque locus est: Sceleratum vicum vocant). Verg. Aen. 3, 102 veterum volvens (*sc. animo*) -a virorum (8, 312 audit ... v. -a priorum). Ov. fast. 2, 301 vetusti moris. 4, 709 factum abiit, -a manent. Liv. 4, 16, 1 (*v. infra l. 23*). 4, 23, 2 aliquid operis ..., quod -um esset dictaturae. 5, 52, 1 culti neglectique numinis tanta -a in rebus humanis cernentes (momenta *C*, *cf. Weißenb.-Müller ad loc.*). *al.* *latiore usu*: Dionys. Exig. Greg. Nyss. creat. 10 (*v. p. 685, 31; Migne gr. 44, 152C* τῶν εἰσαγομένων ... λόγων). *i. q. testimonium ex libro sumptum*: Gell. 18, 7, 8 harum ... significationum (*sc. vocis 'contionis'*) -a apud elegantissimos veterum reperta.

C *minus certo diiudicari potest, quae res pro -o sit*: Cic. ad Q. fr. 1, 1, 44 cum amplissimis -is consecrare voluisses memoriam nominis tui. Sall. Iug. 14, 17 ubi non maiorum meorum hostilia -a plurima sint. Plin. nat. 30, 5 *viri gentium barbararum*, quorum nulla exstant -a.

structurae notabiliores (fere ad notionem memoriae pertinentes): *verbales*: *aliquid* -o est: Liv. 1, 48, 7. 2, 33, 9. 2, 40, 12. 8, 11, 16. *c. gen. obi.*: Liv. 4, 16, 1 ut -o area esset oppressae nefariae spei. id ... -i est (*seq. acc. c. inf.*): Liv. 4, 7, 10. *praepositionales*: ad -um (Gloss. III 100, 37 πρὸς μνήμην): *p. 1462, 31.* in -a: Ivst. 12, 10, 6 in -a a se rerum gestarum urbem Barcem condidit. in -um: Vvlg. exod. 12, 14 Ios. 4, 7. *c. gen. obi.*: Vvlg. exod. 39, 7 lev. 5, 12. 6, 15. 24, 7. 31, 54. ob -um: Vvlg. exod. 17, 14. pro -o: Vvlg. num. 16, 38 (*coniung.* signo). -um coram deo (*pro gen. obi.*): *p. 1465, 58.*

epitheta selecta: aeternum: Cic. inv. 2, 70 Verr. II 1, 129. *al.* Lvcr. 5, 329 Val. Max. 2, 7, 15. *al.* calumniosa: Oros. hist. 7, 15, 12. commune: CIL II 3596. consecrata: Paneg. 9, 7, 2. diuturna: Ov. trist. 3, 3, 78. festa: Prvd. perist. 4, 46. gravissima et certissima: Cic. fam. 5, 20, 5. immortale: Cic. Phil. 14, 33 Paneg. 9, 4, 1. illustre: Liv. 1 praef. 10. incorrupta: Liv. 1 praef. 6. perenne: Hor. carm. 3, 30, 1 Ov. fast. 2, 265. perpetuum: Epist. Alex. l. 467 H. publica: *v. p. 1464, 64 sqq.* religiosa: Cic. Verr. II 4, 98. sacrata: Liv. 26, 24, 14.

II *praevalet notio* **hortandi,** *impellendi, i. q. monitus, iussum* (*acced. gen. subi. l. 46 sqq.*): Cic. off. 3, 121 -is praeceptisque (fam. 6, 6, 3). Anth. 666, 17 *Seneca* mihi -a (commenta *coni. Buecheler*, mentita *Thomas*) dedit te *Iordane* vera docente (Cypr. Gall. Ios. 493 parva. Carm. adv. Marc. 4, 232 recta). Hier. epist. Pachom. p. 90, 5 ut -um, quod nobis scriptum est (*N. T. I Tim. 5, 8*), impleatur. Cypr. Gall. num. 275 percipere -a dei atque ... iussa. Alc. Avit. c. Eutych. 2 p. 28, 35 Christus inter suprema cibi illius -a testatur (*seq. N. T. Luc. 24, 44*). *ne aliquid fiat* (*iocose, cf. p. 1411, 60 sqq.*): CIL IV 8899 urticae -a vides, discede cacator.

homoeoprophora: memoria (*p. 1462, 64. 1463 20. 1464, 63. al.*); munera (*p. 1462, 43. 1464, 3*); munimenta (*p. 1462, 50. cf. p. 1465, 21*); mandare -is (*p. 1464, 78*); -a manent *sim.* (*p. 1465, 80 et supra l. 9*).

deriv.: monumentalis, monumentarius.

v. Onom.

monop. *aegypt.?* *nomen herbae*: Ps. Apvl. herb. 74 l. 27 a Graecis dicitur celidonia, alii ..., Aegyptii (Daci *β γ*) -p (*Ps. Diosc. Vind. 2, 180 p. 250, 16* Αἰγύπτιοι μοθὸθ [Γάλλοι μ., Αἰγύπτιοι μονας *C*]).

mopsicus *v. s.* myopicus.

1. *mora, -ae *f.* [*cf. c. hibern.* maraim '*maneo*' *et fort. c.* memor. *J. B. H.*] *scribitur* mur-: Greg. Tvr. Franc. 2, 9 p. 56, 18 (*pars codd.*). *de formis gen. sing.*: -ai: ? Plavt. Stich. 537 (*v. p. 1467, 11*). *cf. l. 78.* -as (*in textu graeco*): Schol. Sinait. 23 -as γενομένης. Cod. Iust. 1, 3, 45, 4 τῆς -as. *seq.* τῆς καλουμένης -as. *mensuratur*: -ō-: CE 477 (CIL XIV 2605), 1 fac -a et perlege versus. ?Comm. instr. 2, 23, 12. Not. Tir. 63, 49 -a. *de notione*: Synon. Cic. p. 417, 17 cunctari. dubitare. -as nectere. tergiversari *eqs.* Isid. diff. 1, 356 -a est quae impedit, tarditas quae impeditur; -a in re, tarditas in homine (*item* Diff. ed. Beck p. 70, 18). Gloss.L I Ansil. MO 358 -a tarditas. Gloss. II 259, 55 βραδύτης -a, remora, sera tarditas. 399, 7 παρολκή. 464, 25 ὑπέρθεσις dilatio ... frustratio, -a, remora, cunctatio. III 456, 65 ἀναβολή. *al.* *legitur inde a* Plavto, Ter., *plur. inde a* Cic. (*v. p. 1467, 19. 1468, 67*). [*dub. vel falso trad.*: Lvcr. 4, 1281 (modis *Pontanus*). Manil. 4, 75 Sen. contr. 9, 2 (25), 8 Plin. nat. 18, 20 Val. Fl. 3, 599 Stat. silv. 1, 4, 61 Ps. Qvint. decl. 1, 10 p. 12, 10 Svet. Tib. 45 Comm. instr. 2, 23, 12 Drac. Romul. 6, 117. Inscr. numm. Cohen VIII² p. 266, 6 (*cf. Lamer, RE XIII 2002, 11 sqq.*). *loco lacunoso*: Ov. hal. 91 (*v. vol. I 1542, 56*). *e coni. probab.*: Plavt. Trin. 1108 (moracii *trad.*, -ae *Ritschl*). Truc. 334. Lvcr. 6, 453 (modis *trad.*, -is *Lachmann*). Sen. contr. 10, 3, 14. Val. Max. 9, 12 ext. 8 (umor *trad.*, -a *Madvig*). Apvl. met. 8, 21, 2 (hora *trad.*). *al.*]

fere i. q. tarditas, lentitudo, cessatio, ὄκνος, *hic illic attenuato sensu tarditatis vergit ad notionem q. e. commoratio, tempus, spatium sim.* (*e. g. p. 1467, 29. 37. 1468, 1 sq. 1469, 1 sqq.*):

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *de* ***notione*** *et usu*:

A *generatim*: 1 *vario usu* (*de usu Plaut. v. Langen, Beitr. 169 sqq.*): PLAVT. Capt. 396 quae memini, -a mera est monerier. 906 si alia memorem . . ., -a est. Cas. 618 tot amanti mi eveniunt -ae. 690 est quod volo exquirere ex te. :: -am offers mihi. :: at tu mihi offers maerorem (Poen. 852. *cf.* Pseud. 246 obtulit). Curc. 461 cave in te sit -a mihi (TER. Andr. 166 in Pamphilo. 420 Ad. 712 VERG. ecl. 3, 52 Aen. 12, 11 Ov. met. 11, 161 TAC. hist. 1, 52, 3. *al. cf. l. 27*). Epid. 691 tibi -am facis, cum ego . . . asto. Pseud. 168 cito celerate, ne -a quae sit, cocus cum veniat. Stich. 309 fores facite ut pateant, removete -am. 537 iam istoc -ai (*Lachmann*, -ae *codd.*) minus erit; iam ego te apud ero. 710 (*secl. Langen, Leo*) bibe . . . :: non -a erit apud me. *al.* TER. Andr. 593 per hunc nulla est -a. CIC. inv. 1, 12 -am atque impedimentum . . . praeceptis intulisse. 2, 146 *iuxta* sustentationem. Quinct. 65 videtur . . . intercessisse appellatio . . . non -ae sed auxilii causa. Sest. 75 cum omni -a . . . senatus auctoritas impediretur. Mil. 54 quid igitur erat? -a et tergiversatio; dum hic veniret, locum relinquere noluit. Phil. 5, 30 unde est adhuc bellum tractum nisi ex retardatione et -a? 5, 31 etiamne hanc -am adferemus, dum proficiscantur legati *eqs.*? 8, 17 qui omnes -as interponas, quibus infirmetur Brutus. ad Brut. 1, 5, 4 per auspicia longam -am video. CATVLL. 63, 19 -a tarda mente cedat, simul ite *eqs.* LVCR. 6, 531 vis magna geli, magnum duramen aquarum, et -a, quae fluvios . . . refrenat. BELL. Alex. 2, 1 neque . . . Alexandrinis in gerendis negotiis cunctatio ulla aut -a inferebatur. 8, 5 magnam . . . -am et difficultatem ascensum . . . habere. VERG. georg. 2, 482 quae tardis -a noctibus obstet (Aen. 1, 746). Aen. 3, 453 -ae . . . dispendia (*v. vol. V 1, 1397, 17*). HOR. carm. 3, 29, 5 eripe te -ae. PROP. 1, 13, 6 in nullo quaeris amore -am (Ov. epist. 2, 144 in necis electu parva futura -a est. LIV. 28, 36, 11 in moliendo). Ov. rem. 83 -a dat vires, . . . -a percoquit uvas. met. 11, 651 intra . . . -ae breve tempus (*cf.* trist. 1, 3, 47 spatium). trist. 5, 2, 9 -a spatioque suo coitura . . . vulnera (*cf.* LIV. 2, 4, 3 cum . . . eam . . . causam -ae in urbe haberent legati, quod spatium . . . sumpsissent). Pont. 3, 4, 52 gratia . . . officio *nuntiorum*, quod -a tardat, abest. LIV. 9, 27, 5 Romanum . . . -ae, qua trahebat bellum, paenitebat. SEN. Ag. 54 noctis aestivae vices hiberna longa spatia producunt -a. dial. 5, 1, 2 -a, lentum praecipitis mali remedium. PETRON. 115, 17 corpus quae ratio consumat, ignis an fluctus an -a. QVINT. inst. 1, 1, 32 quantum -ae lectioni festinatione adiciatur. *et saepe.*
in lusu verborum: SIDON. epist. 2, 9, 1 nec -as meas prodere moror.
in interpret. textus graeci male intellecti: SORAN. p. 95, 18 si . . . tarditas ipsa -am habuerit (*gyn. 4, 16 εἰ . . . πλείονος χρεία εἴη διατριβῆς*).

2 *metonymice de ipsis causis -ae*: a *de rebus*: α *generatim*: PROP. 3, 12, 24 non illi *Vlixi* longae tot nocuere -ae, castra decem annorum *eqs.* VAL. MAX. 9, 1 ext. 4 *argentea vasa sim.* avaro potius hosti praeda . . . quam ulla ad vincendum strenuo -a. CELS. 8, 20, 5 cum . . . fustium imas partes oppositae -ae obiecerint *famuli*. SEN. Med. 35 gemino Corinthos litore opponens -as (*cf.* PLIN. nat. 10, 84 *homines*, qui . . . linguae . . . parvā aliquā oppositā -ā indiscreta redderent). Phaedr. 1101 *equi* pariter -am (*i. truncum*) dominumque rumpunt. epist. 7, 4 non galea, non scuto repellitur ferrum . . ., omnia ista mortis -ae sunt. SIL. 12, 536 *Tusculi* muros, haud dignam inter tanta -am. STAT. Theb. 4, 220 *Amphiaraus curru vehitur*, hinc atque inde -ae iaculis, et ferrea curru silva tremit (*i. thecae; de parte exercitus cogitat Amar-Lemaire ad l. distinguens post* -ae). TAC. ann. 15, 38, 2 neque . . . domūs . . . vel templa . . . aut quid aliud -ae interiacebat. ANTH. 21, 90 litoreas transcende -as, *Neptune*. CORIPP. Ioh. 5, 434 dirupit vincula pondus *lapidis* dissolvitque -as. β *speciatim de uncis hamis, retinaculis sim.* (*v. et p. 1469, 60*): GRATT. 110 *venator* omne -is *venabuli* excepit onus *ferae irruentis* (*cf. Xenoph. cyneg. 10, 16 κνώδοντες*). CELS. 7, 15, 2 in media *fibula* circumsurgente quadam -a, ne tota intus delabi possit. 8, 10, 5[A] *canalis* habere debet . . . a planta -am, quae simul et sustineat eam et delabi non patiatur *eqs.* LVCAN. 6, 217 -as ferri nervorum et vincula rumpit *miles* adfixam vellens . . . sagittam. TERT. paenit. 12, 6 ut ferrum et irrevocabiles -as eius de vulnere expellat *cervus*. b *de animantibus*: α *generatim (de hominibus): retardantur bella sim.*: VERG. Aen. 10, 428 *Lausus* Abantem . . . interimit pugnae nodumque -amque (HEGES. 2, 18 p. 180, 8 belli [*cf.* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 19 p. 692 totius aciei ⌊-a et momentum⌋; *gr. 2, 470* ⌊ ⌋ *ῥοπή*]. PRVD. ham. 210. *cf. l. 82*). SEN. suas. 2, 19 (*Porcius Latro de Laconibus*) si nihil aliud, erimus certe belli -a. ARBON. carm. frg. 2 belli -a concidit Hector ([*Hom. A 284 ἕρκος πολέμοιο*]. SEN. Ag. 211 sola Danais H. et bello -a). SEN. Phoen. 458 (*Iocasta*:) proinde bellum tollite aut belli -am (*sc. me*). LVCAN. 1, 100 sola futuri Crassus erat belli medius -a. *al.* *retardantur alia* (PLAVT. Rud. 412 *v. p. 1470, 55*): LIV. 23, 9, 11 (*de Pacuvio*) restituendae Romanis Capuae -a atque impedimentum es. SEN. Herc. f. 1215 ego inquieta montium (*sc. Symplegadum*) iaceam -a. Tro. 124 (*de Hectore*) columen patriae, -a fatorum. 813 abripite propere classis Argolicae -am (*i. Astyanacta*). SIL. 8, 34 (*de Fabio*) sola illa Latinos sub iuga mittendi -a, iam discingitur armis. FLOR. epit. 4, 9, 1 nondum . . . ad pacis stabilitatem profecerat Caesar, cum scopulus et nodus et -a publicae securitatis superesset Antonius. ALTERC. Hadr. et Epict. 35 quid est homo? . . . mancipium mortis, vitae -a. HIER. in Am. 1, 1 p. 992[B] Ioas *κυρίου χρόνισμα* id est 'domini -a' sive 'temporalitas' (in Os. 1, 1 p. 821[B] Jeroboam . . . *χρονισμός* id est t. sive -a). VEN. FORT. Mart. 2, 410 quidquid agendum esset, totum velociter implens, sed -a Christus erat, famulans sibi nocte dieque, non cibus et somnus. β *speciatim de pisciculo q. d. echenais* (*cf.* Ov. hal. 99 parva echenais, at est . . . -a puppibus ingens. PLIN. nat. 9, 79 *echeneis* infamis est . . . iudiciorum ac litium -a): PLIN. nat. 32, 6 e nostris quidam Latine -am appellavere *piscem* (*BVR, testatur et* ISID. orig. 12, 6, 34; remoram *d E edd. vett., quod habent et Serv. Aen. 8, 700 Comment. Lucan. 6, 675*). *v. vol. V 2, 43, 84 sqq. et* remiligio, re(mi)mora.

3 Mora *quasi persona, fictione sc. iocosa*: PLAVT. Mil. 1292 mulier . . . natast ex ipsa -a, nam quaevis alia quae -a est aeque -a minor ea videtur quam quae propter mulieremst.

B *speciatim* (*usu quasi technico*): 1 *in iudiciis de -a debitoris vel creditoris* (*sc. solvendi vel accipiendi debiti. definitur*: POMPON. dig. 19, 1, 3, 4 -a . . . videtur esse, si nulla difficultas venditorem impediat, quominus traderet *possessionem*. VLP. dig. 22, 1, 21 non omne quod differendi causa optima ratione fiat, -ae adnumerandum. PAVL. sent. 3, 8, 4 -a fieri videtur, cum postulanti non datur. *v. et p. 1470, 79 sqq.*): a *debitoris*: CIC. Sull. 58 patrimonio . . . spoliari maluit quam ullam -am cuiquam *fieri* creditorum suorum (VLP. dig. 38, 9, 1 pr. creditoribus). LABEO dig. 16, 3, 34 quamvis sine -a et incorruptum reddiderit *depositum* (POMPON. dig. 40, 4, 41, 2 VLP. dig. 38, 17, 2, 35 PAVL. dig. 9, 2, 55). IVLIAN. dig. 45, 1, 56, 8 si *servus* . . . pendente condicione post -am Titii decesserit (POMPON. dig. 35, 1, 112, 1 PAPIN. dig. 9, 2, 54 VLP. dig. 13, 3, 3. *cf.* AFRIC. dig. 13, 4, 8 post -am factam [VLP. dig. 30, 47, 6 PAVL. dig. 13, 4, 10]). POMPON. dig. 17, 2, 60 pr. qui . . . -am adhibuit (*apud hunc saepius, ceteri non habent*). GAIVS dig. 2, 11, 8 si . . . nec actoris ius ex -a deterius factum sit (VLP. dig. 17, 1, 10, 3 PAVL. dig. 13, 7, 7. *cf.* VLP. dig. 10, 2, 18, 3 ex die -ae). SCAEV. dig. 45, 1, 127 propter . . . -am (PAPIN. dig. 7, 5, 8 PAVL. dig. 22, 1, 17, 3). PAPIN. dig. 4, 3, 19 ante -am (PAVL. dig. 9, 2, 55). frg. Vat. 65 -ae actio. VLP. dig. 13, 1, 8, 1 semper -am fur facere videtur. 22, 1, 23, 1 aliquando etiam in re -am esse decerni solet, si forte non exstat, qui conveniatur (40, 5, 26, 1 [*seq.* -a fortuita]. PAVL. dig. 22, 1, 38, 1. *cf.* COD. Iust. 4, 7, 7 [*a. 294*] cum in hoc casu in rem -a fiat. *v. Kaser, RE XVI 269 sqq. Röm. Privatrecht I 430, 14. Jörs-Kunkel, Röm. Privatrecht 184, 2*). 46, 2, 8 pr. quasi -a purgata (46, 2, 14 pr. PAVL. dig. 45, 1, 73, 2. *cf.* PAVL. dig. 45, 1, 91, 3 extinguatur superior -a [*seq.* emendare]). *de -a permissa*: EPIST. imp. Hadr. ad Quiet. (CIL III 355[B]) vec⟨tig⟩al pendend⟨u⟩m e⟨rit, nis⟩i si quae -ae . . . us⟨u veneru⟩nt. COD. Theod. 11, 36, 27 nec . . . aliquid . . . -ae ac temporis relaxetur. COD. Iust. 10, 72, 1 pr. CASSIOD. var. 11, 35, 3 cave venales -as (12, 10, 2). *al.* b *creditoris*: LABEO dig. 19, 1, 51 pr. si et per emptorem et venditorem -a fuisset, quominus vinum . . . traderetur. IAVOL. dig. 45, 1, 105 (*v. p. 1470, 83*). POMPON. dig. 33, 6, 8 id quod propter -am . . . damnum passus sit heres (*sc. si legatarius non accepit vinum*). MARCELL. dig. 46, 3, 72 pr. pro soluto id, in quo creditor accipiendo -am fecit, oportet esse. COD. Iust. 4, 48, 2 pr. (*a. 223*) periculum . . . emptoris, qui -am mensurae faciendae non interposuit, non fuit. *al.*

2 *in astronomia de -is solis, stationibus stellarum errantium*: Ov. fast. 3, 161 *Caesar* -as solis, quibus in sua signa rediret, traditur . . . disposuisse (MANIL. 2, 201 ne mirere -as, cum sol aversa per astra aestivum tardis attollat mensibus annum). VITR. 9, 1, 7 uti, quod demorentur in nonnullis signis, nihilo minus cum eripiant se ab necessitate -ae, celeriter consequantur iustam circumitionem. APVL. Plat. 1, 10 ortus, obitus, recessus, -as progressusque. CLAVD. 22, 435 cursus stabilesque -as (*cf. Semple, ClQu. 31, 1937, 165*).

3 *in arte scaenica de gestibus quibusdam histrionum*: QVINT. inst. 11, 3, 158 in hac cunctatione *Vlixis* (*Hom. Γ 217 sqq.*) sunt quaedam non indecentes, ut appellant scaenici, -ae: caput mulcere *eqs.* 11, 3, 182 dubitationis (-nes *var. l.*) -as, diversos nutus actor adhibebit.

4 *in arte gramm.*: a *de distinctione sententiae, versus* (*usus technicus significari videtur iam* CIC. orat. 53 flumen aliis verborum . . . cordi est . . ., distincta alios et interpuncta intervalla, -ae respirationesque delectant [*cf. l. 78*]. QVINT. inst. 10, 7, 22 et tardior pronuntiatio -as habet et suspensa . . . oratio): *definitur*: DIOM. gramm. I 438, 14 -a est levis in continuatione sensuum interposita discretio, legitimae distinctionis subdistinctionisque medium obtinens locum *eqs.* *notatur*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 23, 2 quotiens . . . ante distinctum -a fuerit necessaria, . . . *διπλῆν* aversam id est sicilicum ponite. *alia*: BASS. gramm. VI 260, 25 ut inter duo commata *versus* exiguam pronuntiando interponas -am (*sim. inter metra*: QVINT. inst. 9, 4, 108. *inter versus*: SERV. auct. Aen. 12, 15). 273, 3 -a est requies animi; . . . distinctio . . . declarat, subdistinctio . . . significat, -a reficit lectorem simulque sensibus lumen accommodat. QVINT. inst. 7, 9, 11 divisio respiratione et -a constat (11, 3, 39). MAR. VICTORIN. gramm. VI 192, 9 (= DIOM. gramm. I 437, 15. *al.*) *distinctio est* nota finiti sensus vel pendentis -a. DOSITH. gramm. VII 428, 23 *distinctio* media vel -a *eqs.* (DIOM. gramm. I 437, 13 vel . . . submedia). *al.* *accedit gen. identit.*: CHAR. gramm. p. 313, 22 B. (*ex Romano*) -a distinctionis. *absolute ponitur* (*cf. p. 1471, 32*): PORPH. Hor. sat. 2, 2, 128 'novus', -a, deinde

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

'incola venit'. **b** *de sustentatione vocis in pronuntianda syllaba*: Ov. Pont. 4, 12, 14 (*resp. nomen Tuticani*) *ut* producatur quae nunc correptius exit et sit porrectā longa secunda *syllaba* -ā. MAR. VICTORIN. gramm. VI 29, 16 in brevi syllaba tempus est unum, quia nihil -arum illic vox facit (*seq.* vox detinetur. EXPLAN. in Don. gramm. IV 533, 22 concessum est eam -am, qua brevis syllaba dicitur, unum . . . tempus vocare *eqs.* AVG. ord. 2, 12, 36 *ratio* adiecit animum in ipsas vocum et syllabarum varias -as [*seq.* spatia temporis . . . dupla . . . simpla]). 31, 23 tempus est spatium -ae, per quod syllaba longa extenditur, brevis vero contrahitur. MART. CAP. 9, 981 illorum *pedum* prolixam -am. *pressius de productione syllabae* (*cf. l. 4*): SCHOL. Hor. sat. 1, 4, 58 'tempora' dixit -as syllabarum et correptiones.

II ***grammatica*** *notabiliora*:

A *accedunt determinationes*: **1** *per gen.*: **a** *animantium vel rerum naturalium quasi animatarum*: CIC. de orat. 3, 162 (*ad Trag. inc. 48*) non dixit . . . 'cape', haberet enim -am sperantis diutius esse victurum, sed 'rape'. CAEL. Cic. fam. 8, 12, 4 conturbat me -a servi . . ., nam . . . ⟨dies⟩ quadraginta mansit. CAES. Gall. 5, 58, 4 -a reliquorum (*i. quae caede reliquorum effecta esset*) spatium nactum *Indutiomarum* . . . effugere nolebat *Labienus*. SALL. Iug. 30, 3 inter dubitationem et -as senatus. PROP. 3, 3, 9 victrices . . . -as Fabii. Ov. epist. 13, 132 non subiti casus, numinis ista -a est. 17, 28 insani sit -a longa freti. LIV. 1, 51, 7 Tarquini. 31, 48, 10 -as et dilationes imperatorum. SEN. suas. 3, 3 -a naturae, maris et ventorum (*sc. Aulide*). SEN. Phoen. 246 uteri . . . nondum solveram clausi -as. epist. 102, 23 per has mortalis aevi -as illi . . . vitae . . . proluditur. STAT. Theb. 10, 196 -as . . . frangite portarum (11, 244. *cf. p. 1501, 52*). APVL. met. 8, 11, 1 de diei . . . spatio et vesperae -a querebatur.

b *actionum* (*fere gerund.*): CIC. Verr. II 2, 143 magistratibus . . . -am accipiendi, . . . sociis causam dandi adferre. 5, 165 supplicii. 5, 166 ne -am quidem mortis . . . adsequi potuit. Caecin. 4 se iniecturos vobis . . . iudicandi iustam -am ac religionem. Rab. perd. 8 iudicii (*seq.*: prolationem). Phil. 6, 2 insequendi M. Antonium. or. frg. A XIV 23 libidinem . . . ne subornandi quidem -a retardavit. fam. 10, 22, 2 propter tarditatem sententiarum -amque rerum. PLANC. Cic. fam. 10, 23, 2 in quo *flumine* -a transitus esset. LVCR. 4, 227 nec -a nec requies interdatur ulla fluendi (6, 931). CAES. civ. 1, 29, 1 eius rei. 1, 32, 3 dicendi -a dies extrahente *Catone*. Ov. epist. 3, 13 poenae (met. 6, 215). met. 4, 199 spectandi. 10, 643 opis. LIV. 3, 2, 10 certaminis. *al.* QVINT. inst. 1, 12, 18 conviviorum. 11, 3, 126 propter immodicas laudationum -as. TAC. Agr. 22, 2 *castella* adversus -as obsidionis . . . firmabantur. TRYPH. dig. 27, 1, 39 contradictionis (COD. Theod. 11, 1, 18). NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 8 p. 556, 5 dilationis (MOYS. Cypr. epist. 31, 5 p. 561, 3 FIRM. err. 7, 1. COD. Theod. 2, 7, 2 [= Iust. 2, 52, 6 pr.]). PANEG. 12, 15, 3 haesitandi. PALLAD. 1, 1, 1 praefationis.

c *rerum*: SALL. hist. frg. 1, 142 nullā munitionis (mon- *var. l.*) aut requie -ā processit. VERG. Aen. 9, 143 *hostibus* fossarum . . . -ae, leti discrimina parva, dant animos (SIL. 9, 218). 10, 485 loricae . . . -as . . . perforat (*cf.* 12, 541 clipei. VAL. FL. 6, 97 quos . . . crudi -a corticis armat. 5, 319 aeris). HOR. ars 291 limae labor et -a. PROP. 4, 3, 42 hiberni temporis (Ov. epist. 18, 8 parvi t. met. 9, 134 longa fuit medii -a t. Pont. 2, 10, 5 LIV. 30, 16, 14. *cf.* LIV. 10, 40, 1 diei noctisque. PETRON. 134, 6 aetatis longae). Ov. am. 2, 11, 14 nec medius . . . lapillos pontus habet, . . . litoris illa -a est (*sc. lapillis ludere; an ad p. 1467, 44sqq. ?*). trist. 5, 1, 34 *malorum* quies . . . nulla nisi in studio est Pieridumque -a. LIV. 21, 63, 5 Latinarum . . . feriarum -ā et consularibus aliis impedimentis. SEN. Tro. 939 abrumpere ense lucis invisae -as. dial. 11 (12), 11, 6 quantum per -as membrorum et hanc . . . gravem sarcinam licet. SIL. 1, 516 *Hannibal* exigit ensem *in Murri corpus*, qua capuli statuere -ae (*an ad p. 1467, 59sqq. ?*). STAT. silv. 4 praef. 9 viam Domitianam . . ., qua gravissimam harenarum -am exemit. 5, 2, 44 nemorum.

2 *per dat.* (*nonnisi in elocut. verbalibus; v. et p. 1467, 45. 73. 1471, 54; omisso verbo q. e.* esse *l. 66*): CIC. Verr. II 5, 165 quod -am supplicio quaereret. Phil. 5, 25 legatio -am et tarditatem adferet bello (6, 1). VERG. Aen. 3, 473 fieret vento -a nequa ferenti. 5, 639 nec tantis -a prodigiis. 12, 565 ne qua meis esto dictis -a. HOR. carm. 2, 14, 2 pietas -am . . . senectae adferet. Ov. epist. 17, 114 querimur parvas noctibus esse -as. Ib. 105 votis -a . . . absit. Pont. 3, 1, 149 lacrimis demenda -a est. LIV. 4, 53, 6 -am dilectui non facere (6, 31, 5). 7, 24, 10 -am triumpho vulnus consulis attulit. 27, 6, 5 comitiis. *al.*

3 *per praepos.*: **ad** (*v. et p. 1467, 46. 1470, 62*): CIC. Caecin. 6 *eum* -am ad condemnandum quaesisse (*seq.*: spatium ad sese colligendum). Att. 5, 21, 3 (*ex epist. Att.*) tibi . . . nulla ad decedendum erit (*om. pars codd.*) -a. LIV. 22, 12, 11 *Hannibal* nihil aliud quam quod impar erat imperio -ae ad rem publicam praecipitandam habebat. 31, 40, 9 (*v. p. 1470, 63*). 34, 12, 2 ad dimicandum. QVINT. inst. 12, 3, 3 *in altercatione non* libera ad discendum -a est. RVFIN. Clement. 2, 72 si ad purificandum -as habeatis et tardius baptizemini. **ab**: STAT. Theb. 4, 641 ab igne supremo sontes lege -ae (*sc. quod Creon Polynicem sepeliri vetuit*). IVST. 29, 2, 9 quibus *Poenis et Romanis* una haec a Graecia atque Asia (*sc. occupandis*) sit -a, dum inter se . . . discrimen . . . faciunt.

4 *per adi., quibus indicantur*: *loca, condiciones sim.*: CIC. Att. 11, 16, 2 Alexandrina. LVCAN. 9, 1002 Iliaca. ANTH. 21, 90 litorea (*v. p. 1467, 57*). FRONTIN. strat. 1, 3, 4 obsidionalis (AMM. 17, 2, 2). AMM. 19, 11, 4 subdivalis. VITA Hil. Arel. 24 l. 5 terrena. *tempora, spatia sim.*: Ov. met. 14, 308 annua. fast. 5, 144 annosa. LIV. 1, 51, 3 hesterna. SEN. Ag. 54 hiberna. PLIN. nat. 36, 114 temporaria. SERV. Aen. 1, 746 aestiva. AVG. gen. ad litt. 4, 32 p. 130, 26 temporalis (5, 3 p. 141, 20). *alia notabiliora*: VERG. georg. 3, 43 segnis (Aen. 10, 308 Ov. met. 3, 563 LIV. 25, 8, 13. 37, 26, 10 s. diu -a. *al.*). TIB. 1, 3, 16 tarda (Ov. epist. 18, 38 fast. 2, 170. 256. *al.*). Ov. epist. 3, 138 lenta (NVX 4 CELS. 1, 3, 12 MART. 7, 93, 4 epigr. 23, 6. 30, 2). VAL. MAX. 9, 12 pr. iners. SEN. Phoen. 46 languida. AVIEN. Arat. 133 pigra (PAVL. NOL. carm. 33, 2 BOETH. arithm. 1 pr. p. 5, 17).

5 *per enuntiata secundaria introducta coniunctionibus*: quo setius: SENT. Minuc. (CIL I² 584) 26 quod per Genuenses -a non fiat, q. s. . . . accipiant. quin (*enuntiato primario negato; v. et p. 1471, 73*): TER. Andr. 971 nec -a ulla est, q. . . . ducam. Hec. 127. Ad. 171 ne -a sit. CIC. ac. 1, 1 POLLIO or. frg. Sen. suas. 6, 15 LIV. 22, 12, 3. 24, 13, 3 TAC. hist. 2, 31, 2 ann. 4, 70, 1. 13, 45, 4 FLOR. epit. 3, 8, 1. quominus (*enuntiato primario tam negato quam affirmato; v. et l. 82. p. 1471, 6. 13*): CATO agr. 148, 1 quot dies per dominum -a fuerit, . . . degustet. LEX repetund. (CIL I² 583) 25 -a non erit. CIC. Verr. II 2, 93 (*v. infra l. 58*). Vatin. 15 S. C. Cic. fam. 8, 8, 6 CAES. civ. 2, 12, 3 LABEO dig. 19, 1, 51 pr. (*v. p. 1468, 45*). SEN. benef. 5, 1, 5 IVV. 6, 333 TAC. hist. 1, 59, 2. *al.* ne (*v. et p. 1471, 4*): MOD. dig. 40, 5, 13 si . . . ancilla -am . . . patiatur, ne manumitteretur. ut: PEREGR. Aeth. 25, 1 dum dicuntur *praedicationes*, grandis -a fit, ut fiat missa ecclesiae.

B *locutiones verbales*: **1** -am (-as) facere: PLAVT. Epid. 691 tibi -am facis. Most. 75 mihi non facies -am. LEX repetund. (CIL I² 583) 69 quaestor -am nei facito. SENT. Minuc. (CIL I² 584) 26 (*v. l. 14*). CIC. Sest. 74 VERG. Aen. 3, 473 PROP. 4, 1^b, 100. *et saepe.* *c. inf.*: ITALA eccles. 5, 3 (Cypr. testim. 3, 30) ne -am feceris reddere *votum* (*gr.* χρονίσῃς, *Vulg.* moreris). Matth. 24, 48 (cod. g¹ = VVLG.). Luc. 12, 45 (cod. b *al.* = VVLG., *cod. l* moratur). VITAE patr. 6, 3, 5 (*gr. Cot. p. 664^B* χρονίσαντος). **2** *variae selectae*: adhibere: QVINT. inst. 11, 3, 182. POMPON. dig. 17, 2, 60 pr. (*v. p. 1468, 28*). agitare: SALL. Iug. 81, 4. constituere: APVL. Plat. 1, 10 CLAVD. 4, 16. creare: PLAVT. Pseud. 394. ducere: PROP. 2, 15, 6. exhibere: CIC. Phil. 6, 7. fabricare: SIL. 16, 670. habere: CIC. inv. 2, 146 Phil. 6, 7. *al.* CAES. AREL. serm. 45, 2 p. 193, 20 in corde nostro. p. 194, 12. 30. *al.* inferre: CAES. civ. 3, 77, 3 BELL. Alex. 2, 1 LIV. 1, 51, 3. iniungere: BELL. Alex. 14, 4. inserere: LVCAN. 6, 609. intericere: CAES. civ. 3, 69, 1 VAL. MAX. 6, 9 ext. 7. *al.* interponere: CIC. Phil. 6, 2. 8, 17. 10, 1. *al.* moliri: VERG. Aen. 1, 414. nectere: SEN. Herc. O. 10 dial. 5, 39, 3. *al.* obicere: PLAVT. Poen. 446 Trin. 1124 SEN. benef. 1, 15, 1. *al.* parere: PLAVT. Truc. 334. serere: SEN. Med. 281. trahere: VERG. Aen. 10, 888 CLAVD. 1, 103.

C *locutiones praedicativae sim.*: **a** -ae sum (alicui) (ARVS. gramm. VII 493, 19 '-ae est' pro 'in -a est' *afferens* VERG. Aen. 9, 232 [*falso*] *et* TER. Ad. 712 [*v. l. 75*]; *omissa copula l. 61; ubi pron. sim. neutr. pro subi. est,* -ae *pro gen. accipi potest*): PLAVT. Amph. 972 faxo haud quicquam sit -ae (Persa 86 adproperate ocius, ne mihi -ae sit q. BELL. Afr. 1, 2 ne quis sibi [*om. S*] -ae q. fore speraret). Cas. 750 numquid est ceterum, quod -ae sit? Mil. 1190 ut properet, ne -ae sit matri. Pseud. 573 non ero vobis -ae. Rud. 412 ne -ae illi sim (*cod. Turn.*, -a *cett.*). TER. Andr. 166 in Pamphilo ut nihil -ae sit (LIV. 28, 44, 6 modo n. -ae sit). Ad. 904 hoc mihi -ae est (morast *A*, -a est *pars codd. et Don.*). CIC. Verr. II 2, 93 si tantulum -ae fuisset, quominus *eqs.* 4, 142 ut aliquid esset -ae. Catil. 1, 9 paulum tibi esse . . . -ae, quod . . . viverem. LIV. 7, 34, 3 dum id -ae Samnitibus est, quoad *eqs.* (SIDON. epist. 9, 13, 5 id -ae tantum, dum *eqs.*). 21, 45, 9 id -ae, quod nondum pugnarent, ad potienda sperata rati (*c. miro ordine verborum, pro* '*id, quod . . ., -ae esse ad . . .*'). 31, 40, 9 qui -ae ad decernendum bellum . . . ⌊auctor⌋ fuerat (⌊ ⌋ *om. codd. Lov.² Harl., del. Madvig, Emend. Liv.² 468, quamquam locutionis q. e.* '-ae sum ad *aliquid*' *exempla exstant nulla praeter locum l. 62 allatum*). 35, 38, 14 quid -ae esset. COLVM. 3, 9, 5 neque est quod temporis tarditas quemquam deterreat; quidquid -ae est, in exploratione . . . absumitur. PETRON. 33, 1 ne diutius absens -ae vobis essem (*v. app. crit.*). *audacius*: AVG. util. ieiun. 1, 1 in via est *Paulus* . . . pervenire desiderat . . ., nihil illi tam magnae -ae est quam dissolvi et esse cum Christo (*cf. N. T. Phil. 1, 23*).

b in -a sum (*c. dat. l. 73. 75. 76*): **α** *subi. homines*: PLAVT. Trin. 278 pater, adsum, impera quidvis, neque tibi ero in -a neque *eqs.* TER. Andr. 424 i . . . intro, ne in -a, cum opus sit, sies (Ad. 354 nobis). 467 ne in -a illi sis. Ad. 712 cesso ire intro, ne ⌊in -a⌋ (*sic* DON. *ad l.*; -ae *A*, ARVS. [*v. l. 49*]; -a *pars codd.*) meis nuptiis egomet siem. LIV. 3, 24, 7 in -a tribuni erant. 24, 33, 6 quicumque in -a sit. 44, 22, 5 extemplo proficisci placet neque ego in -a sum. PROC. dig. 45, 1, 113, 1 in -a est is qui . . . promisit. PAVL. dig. 12, 1, 40. PAPIN. dig. 22, 1, 3 pr. si . . . in -a heres fuit (40, 7, 34, 1 [*bis*]). PAVL. dig. 45, 1, 49 pr. 45, 1, 91, 3. *quid retardetur indicatur enuntiatis secundariis introductis per* quominus: LIV. 26, 3, 8 negarunt se in -a esse, q. minus . . . anquireret. 30, 44, 3. IAVOL. dig. 45, 1, 105 ego q. acciperem *servum*, in -a fui. VENVL. dig. 46, 2, 31 pr. si in -a fueris, q. dares. VLP.

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 4, 8, 21, 5. 46, 2, 8 pr. PAVL. dig. 18, 6, 15 pr. *β subi. res* (*seq.* ne *l. 4,* quominus *l. 6*): POLLIO Cic. fam. 10, 31, 1 saltus Castulonensis ... nequaquam tanta in -a est, quanta (*i. in q.*) qui ... scrutantur tabellarios et retinent. LIV. 23, 4, 7 id modo erat in -a, ne extemplo deficerent. 30, 44, 3 cupiditatem ... Cn. Cornelii fuisse in -a, quominus id bellum ... finiret. SEN. epist. 70, 21 ad moriendum nihil aliud in -a esse quam velle. 117, 23 quid in -a est? nemo te tenet. VLP. dig. 35, 3, 3, 3 si condicio in -a est, exspectabimus condicionem, quoad exsistat; si autem dies superest *eqs.* AVG. civ. 20, 19 p. 450, 3 D. (*ad N. T. II Thess. 2, 6*) 'quid detineat ...' id est: quid sit in -a, quae causa sit dilationis eius.

c in -a habeo *aliquid*: VELL. 2, 51, 2 Caesar ... nihil in -a habuit, quominus ... perveniret.

d in -am *alicuius* facio *aliquid*: SEN. contr. 9, 6, 9 *Medea* fratrem in -am sequentis (-ti *T*) patris (-ri *codd., corr. E*) sparsit.

D *locutiones adverbiales*: 1 *sine praepos.*: a *nominativus* (*cf. p. 1468, 84*): **haud (nec) -a** *i. q. continuo, statim* (*poetice, pro* sine -a, *q. v. p. 1472, 17; cf. Wölfflin, ALL 11, 1900, 366. Norden, Aen. VI² 185*):

α haud -a (*nonnisi per asyndeton; in poesi dactyl. praeter* PETRON. *l. 24; in I° vel in V° pede hex.*): ① *c. enuntiatis*: *in initio*: VERG. georg. 4, 548 h. -a continuo ... facessit. Aen. 3, 548 (Ov. met. 14, 362. *cf. l. 39*). Aen. 3, 207 h. -a nautae ... torquent. 5, 749 h. -a consiliis. 6, 177 h. -a festinant (7, 156). Ov. met. 6, 53. PETRON. 99, 6 h. -a omnes consurgimus. VAL. FL. 5, 60. 558 HOMER. 407. SIL. 4, 101 h. -a, iam ..., cum subitum augurium *eqs.* (*cf. l. 44*). 12, 380 qui *Sidonii et Hiberi* postquam ... animos auxere ..., h. -a prorumpit *Hostus*. STAT. Theb. 8, 277. *al.* *in medio*: VERG. Aen. 5, 140 finibus omnes h. -a prosiluere suis. STAT. Theb. 3, 293 alto h. -a desiluit curru. *in fine*: VERG. Aen. 11, 713 iuvenis ... avolat ipse h. -a conversisque ... aufertur habenis. ⓘⓘ *nude positum* (*cf. p. 1468, 84*): PERS. 5, 171 ne ... si vocet *meretrix*, 'h. -a' dicas.

β nec -a (*voce interposita* SIL. 9, 602 iusso. 14, 97 sceleri. TAC. ann. 14, 57, 4 ultra; *fere in poesi dactylica, semper in initio versus* [*alterius partis pentametri*: OV. fast. 5, 254]; *in or. pedestri inde a* SEN. apocol., PETRON.): ① *vigente vi sententiae*: Ⓐ *seq. enuntiata primaria*: ① *per asyndeton*: VERG. Aen. 5, 458 n. -a nec requies; quam ... nimbi ... crepitant, sic ... heros ... pulsat (12, 553. *cf. l. 51*). 5, 368 n. -a, continuo ... effert ore Dares (*v. vol. IV 728, 57 sq. cf.* STAT. Theb. 6, 887 mox [IORD. Get. 166]. IORD. Get. 28 ilico. VITA Caes. Arel. 2, 15 statim). Ov. am. 1, 6, 13 n. -a venit amor. 1, 11, 19 n. -a, .., rescribat multa, iubeto (*seq. modus imperativus ut*: ars 1, 146 GRATT. 461. *cf.* CALP. ecl. 5, 29 tunc ... dabis). 3, 7, 81. *al.* SEN. apocol. 11, 6 PETRON. 49, 10. 64, 7 SIL. 3, 170. 512. 5, 130 n. -a iam ... aptabat (*v. vol. VII 1, 102, 68 sq.*). PS. HIL. libell. 5 p. 75, 14 n. -a in his omnibus, ... filius ... capessebat. SEDVL. carm. pasch. 2, 139 n. -a — quas etenim volitans per tempora mundus novit habere -as? — ... Iordanis ad undam venit. IORD. Get. 307 n. -a, in ipso tempore. *al.* *enuntiato sequenti adiuncto*: Ov. met. 4, 120 *Pyramus* demisit in ilia ferrum, n. -a ... e vulnere traxit. PS. AVR. VICT. epit. 47, 7 *Maximus* Gratianum fugavit n. -a exstinxit. ② *c. copulis*: VERG. georg. 3, 110 n. -a nec requies, at (ad *PR*) ... nimbus harenae tollitur. STAT. Ach. 1, 27 et (AVSON. Mos. 255. MART. CAP. 9, 905 et ecce. *al.*). TAC. hist. 2, 14, 2 nec -a proelio, sed (et *Thoma*) acies ... instructa *est* (APVL. met. 7, 9, 1 n. -a nec cunctatio, s.). Ⓑ *seq. enuntiata secundaria introducta per*: cum: PROP. 4, 8, 51 n. -a, c. ... resupinat Cynthia valvas. STAT. Theb. 1, 533 n. -a praeceptis, c. protinus *eqs.* 6, 887. 9, 834. APVL. met. 17^ies (11, 7, 2 *delendum putat Robertson, seq.* et ecce, *cf. l. 53*). CYPR. GALL. 5^ies. quin: STAT. Theb. 2, 513 TAC. ann. 4, 70, 1. 13, 45, 4 PAVL. PETRIC. Mart. 1, 100. 3, 187.

ⓘⓘ *evanida vi sententiae, sc. pro adv.*: RVFIN. hist. 1, 8, 3 statim namque n. -a ultio ... convertitur (*gr. Euseb. hist. 1, 8, 3* παραυτίκα μηδὲ σμικρᾶς ἀναβολῆς γεγενημένης). IORD. Get. 221 *Hunni* machinis constructis omniaque genera tormentorum adhibita n. -a et invadunt civitatem. 307 *iuxta*: in ipso tempore. 313 ubi obsessus n. -a ... se ... dedit. GREG. TVR. Mart. 4, 14 *filius*, ut ... limina oscularet, patrem ... efflagitat; qui n. -a in navi positum ... exposuit. ISID. chron. II p. 464, 317 Aurelianus ... flumine corripitur ... et n. -a occiditur.

γ aliae: VERG. georg. 4, 185 mane ruunt portis *apes*, nusquam (numq. *P*) -a, rursus ... tecta petunt. SIL. 15, 789 non telo -a, non dictis. IVV. 12, 111 nulla igitur -a per Novium, -a nulla per Histrum ..., quin ... ducatur (TAC. hist. 2, 31, 2).

b *abl.* -ā *addito adi. sim. i. q. lente* (*non hic afferuntur loci abl. instrum. ut* Ov. ars 1, 374 interit ira -ā. *de* QVEROL. p. 44, 20 R. ne -a suspicionem offerat *non liquet*): SALL. hist. frg. 1, 142 (*v. p. 1469, 46*). PROP. 1, 10, 6 te ... longā ducere verba -a. Ov. epist. 17, 218 *epistulam* precor ut minima prosequar ipse -a. Pont. 4, 8, 88 magna ... quam minima facta referre -a. LIV. 21, 35, 3 elephanti ... magna -a agebantur. SEN. nat. 7, 19, 2 nec diu durant *cometae* et exigui temporis -a dissipantur. AVG. civ. 21, 11 p. 512, 13 D. ut tanta -a temporis quisque puniatur, quanta -a temporis unde puniretur admisit (serm. 277, 10, 10). VRAN. epist. 3 et ecce non longa -a ingreditur ... presbyter. CE 2174, 5 perbrevi disces hoc -a.

2 *c. praepos.*: cum -a: PS. QVINT. decl. 17, 4 p. 304, 21 c. quadam cunctatione, c. -a. PORPH. Hor. carm. 2, 7, 6 *dies*, qui c. -a spatium suum decurrat. SCHOL. Cic. Bob. p. 120, 18. inter -as: SALL. Iug. 47, 4 i. eas -as (74, 2. *cf.* SVET. Aug. 78, 2 aliquas. AMM. 17, 10, 3 has. 28, 6, 13 tales). FRONTIN. strat. 2, 1, 8 decertandi. TAC. hist. 1, 72, 3 i. stupra ... et deformes -as. *nude i. q. interea*: QVINT. inst. 11, 3, 131. decl. 249 p. 19, 16 (*alia v. Wahlén, stud. crit. 41*). PLIN. epist. 9, 13, 20 SVET. Nero 49, 2 Otho 11, 1 FLOR. epit. 3, 10, 3. 4, 10, 10 APVL. met. 8, 8, 6 MARCELL. dig. 23, 2, 33. PAVL. dig. 3, 5, 14 (*seq.* interea). *al.* per: *c. adi., pron.*: Ov. epist. 2, 94 per longas ... -as (rem. 92 AVSON. 191, 30 p. 49 P.). ars 2, 404 per turpis ... -as. *al.* SVET. Iul. 34, 2 per omnis -as. SACR. Leon. 175 per has -as aeclesiae. *nude*: CASSIOD. gramm. VII 145, 5 quae prius per -am quaesistis, protinus inoffensa velocitate transcurretis. post (*aliter p. 1468, 25*): *c. adi.*: Ov. ars 3, 473 post ... brevem rescribe -am (*cf.* epist. 18, 47 post ... -ae minimum). *nude*: HIST. Apoll. rec. A 32 (= rec. B) villicus post -am rediit (exiit *rec. B*). sine -a *i. q. statim*: PLAVT. Truc. 5 *partem urbis* me ablaturum sine -a. CIC. Catil. 3, 5 sine ulla -a (Phil. 5, 31 et confestim. Att. 5, 2, 1. *al.* LIV. perioch. 113 p. 108, 22 SEN. benef. 5, 9, 4. *al.* APVL. met. 9, 4, 1. *al.*). Phil. 5, 53 sine -a mature. *al.* CAES. Gall. 2, 15, 2. *al.* SALL. Catil. 40, 2. *al.* LIV. 5, 28, 1. *et saepe.* *aliter i. q. sine interruptione*: FLOR. epit. 2, 3, 1 statim ac sine -a patuit *porta Iani*. absque: VEG. mil. 3, 7 p. 81, 7 a. -a constructus pons. VVLG. I Esdr. 7, 21. COD. Theod. 11, 7, 16 a. ulla -a. RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 30, 7 (*gr. I 1, 5 p. 13, 27* ἀνυπερθέτως). *al.*

deriv.: morax (?), 1. moror, 2. morosus, 1. morula. *cf.* 2. moralis.
compos.: morifico. *B.*

2. mora, -ae *f.*, μόρα. *i. q. pars exercitus Laconici* (*cf. Lammert, RE XVI 251 sq.*): NEP. Iph. 2, 3 *Iphicrates* exercitu -am Lacedaemoniorum interfecit. *v. et p. 1467, 54.*

3. mōra, -ae *f.* *a* morum, *cf. Walde-Hofmann s. v.* 1. morus. *scrib.* mu-: GLOSS.^L II Abav. MV 25 (*v. l. 43*). GLOSS. III 543, 60. 544, 25. 587, 45. *litt. graec. l. 48.* *ad vocem q. e.* morum *referri potest l. 47.* [*e coni. probab.*: CHIRON 343, *cf. Heraeus, ALL 14, 1906, 123.*]

i. q. sentis quaedam (arbor l. 39), fructus qui mora vocantur ferens ('*rubus fruticosus*' *L.; ad rem cf. Fischer-Benzon, Altdeutsche Gartenflora 156. Hehn, Kulturpflanzen ⁸ 387 sqq. Schmidt, RE III 887 sq. André, Lex. des termes de bot. 211 sq.*): 1 *de planta*: *non indicatur species* (? '*morus nigra*' *L.*): ITALA Luc. 17, 6 (cod. i) huic arbori -ae (*Vulg.* -o, *gr.* τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ. *cf. l. 57*). *indicantur species per adi.*: agrestis: PORPH. Hor. carm. 1, 23, 6 'rubus' sentes sunt -ae a. (-es *P*), sic ... et a rusticis hodieque in Italia appellantur. GLOSS.^L II Abav. MV 25 -a celsa a. canina: GLOSS. III 580, 53 cyno⟨s⟩batos i. -a c. domestica: GLOSS. III 538, 17 celsa id est -a d. (*v. vol. III 774, 83*). 543, 60 batus -a d. (*v. vol. II 1787, 63 sq.*). 568, 11 leucophillon flos -ae d. silvatica: GLOSS. III 554, 23 batos idaea i. -a s. (618, 51). PS. APVL. herb. 88 l. 31 Itali sentix, alii rubus, Romani -a s. (*Diosc. Vind. 4, 37 p. 196, 15* μόρα ⟨σιλ⟩βάτικα [*βατικάνα Stadler, ALL 10, 1898, 92*]). silvestris: ISID. orig. 17, 7, 19 morus a Graecis vocata, quam Latini rubum appellant, ... est enim -a s., fructus adferens, quibus ... fames ... confovetur. 2 *de fructibus eius*: *sing.* (*sc. collective*): PS. APVL. herb. 88 l. 23 (*cf.* PS. THEOD. PRISC. add. p. 280, 12) herbae rubi aut flos aut -a ... sanat (*de usu medicinali v. et* morum). ORIBAS. eup. 2, 1 B 3 La p. 442 fructus *bati* ..., id est -a, si fuerit matura, habent ... calorem ([*Aa* que mora vocantur, si fuerint matura]. syn. 9, 15, 15 La -a cruda, hoc est fructus siccata [*Aa* muri arboris. *gr.* μορέας ... καρπός]). eup. 4, 74 Aa -ae sucos ([*La* de moris. *gr. 4, 73, 1* τῶν μόρων]. syn. 3, 173, 1. 3). syn. 4, 20, 1 Aa sycamina, robi -a (La sycamina, id est -a. *gr.* συκάμινα βάτινα). *plur.*: GLOSS. III 15, 51 σικάμινα -ae. 575, 51 sicamina i. -as.

morăcia, -ae *f.* [*orig. inc. J. B. H.*] *i. q. nux longa* (*fort. amygdalum, cf. Serv. georg. 1, 187*): TITIN. com. 185 (*de casu nil constat; testatur* PAVL. FEST. p. 139 -as nuces Titinius duras esse ait, unde fit deminutive moracillum). GLOSS.^L IV Ps. Plac. M 13 -is (-agis *codd.*) nucibus longis (= GLOSS. V 84, 29).

deriv.: moracillum.

morăcillum, -ī *n.* *a* moracia. *v. l. 64.*

mōrăcius, -a, -um. *a* morum, *cf.* piracius, rosacius *sim.*, *melius* -āceus. *i. q. e suco mororum factus*: DIOSC. 5, 55 p. 189, 16 (*cod. M*) de bino -o (-tio *P*): vinu -u (vino -tio *P*) conficitur *eqs.* (*gr. 5, 33* ἐκ τῶν συκομόρων). *Reichmann.*

1. *mōralis, -e. [*ab* 1. mos. *J. B. H.*] *compar. p. 1473, 47. 83.* *acced.* magis: RVFIN. Basil. hom. praef. p. 1723^B. nimis: *p. 1473, 46.* NOT. Tir. 42, 54. GLOSS. II 223, 49 ἠθικός (III 276, 41). *v. et p. 1473, 19. 1474, 18.* *legitur post* CIC. *ap.* SEN. *philos.*, QVINT., TAC., GELL., APVL.; *inde a* TERT. *saepe ap. ecclesiast.* (*p. 1473, 64 sqq.*); *in poesi non nisi* ENNOD. carm. 2, 3, 15 (*p. 1473, 15*). ARATOR act. 2, 891 (*p. 1474, 12*). [*e coni. probab.*: *p. 1473, 20.* *dub. trad.*: FORTVN. rhet. 1, 10 p. 89, 18 si persona vel res -is (*B*, miseranda *DP*) sit, erit ethicon *genus controversiae.*]

i. q. ad mores pertinens: A *in neutram partem*: 1 *in sermone philos. i. q.* ἠθικός: a *de parte philosophiae sim.*: CIC. fat. 1 nos eam partem philosophiae 'de moribus' appellare solemus, sed decet augentem linguam Latinam nominare -em (SEN. epist. 88, *[B.]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

24 *opp.* naturalis, rationalis [89, 9 QVINT. inst. 12, 2, 10. 19 TAC. dial. 30, 4 APVL. Plat. 1, 3. *al.*]. AVG. civ. 18, 37 p. 312, 7 D. quae -is vel activa dicitur. CASSIOD. inst. 2, 3, 7 *opp.* dispensativa, civilis). SEN. epist. 89, 14 partem (*dividitur in inspectionem, de impetu, de actionibus*). 106, 2 philosophiam (109, 17 GELL. 15, 20, 4. APVL. Plat. 2, 1 -is ph. caput est ..., ut scias, quibus ad beatam vitam perveniri rationibus possit. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 100 [morabili *P*]. *al.*). AVG. civ. 8, 3 p. 324, 1 D. quaestionibus (*cf.* 8, 4 p. 325, 14 disputationibus). MACR. somn. 2, 17, 16 ethicae philosophiae instituta -ia. *al.* *n. plur. pro subst.*: SEN. epist. 89, 12 Cyrenaici ... contenti fuerunt -bus. *ibid.* in quinque ... partes dividunt -ia *eqs.* 102, 4 -bus (*codd. recc.*, -ia *BA*) rationalia immixta sunt. **b** *de scriptis ad philosophiam pertinentibus*: GELL. praef. 9 epistularum -ium (12, 2, 3 Senecae). GREG. M. past. 1, 6 in libris -bus (*i. in suis ipsius* '-bus', *cf. l. 18*). *c. ellipsi nom. subst.*: ENNOD. carm. 2, 3, 15 -is strictis *verbis*, narrentur physica certis. *n. pl. pro subst.*: FVLG. myth. 2, 1 p. 39, 2 Theophrastus in -bus ait (2, 4 p. 43, 14 Plato [*ubi* mortalibus *PRM*]. AVG. c. acad. 3, 17, 37 p. 76, 1). GREG. M. *tit. libr.* *dub. an huc pertineat*: GLOSS.[L] II Philox. MO 39 -ia ἠθικά. **c** *de variis rebus* (*fere actionibus, qualitatibus humanis*): SEN. epist. 121, 1 non quidquid -e (*codd. recc.*, mortale *BA*) est mores bonos facit. TERT. anim. 20, 6 varietas. resurr. 45 p. 93, 9 tam vetustatem hominis quam novitatem ad -em, non ad substantialem differentiam pertinere (adv. Val. 29). AMBR. Abr. 1, 9, 87 simplicitas. fid. 2, 10, 87 humanitate. RVFIN. Orig. in num. 10, 1 p. 70, 6 delicta (*cf.* AVG. c. Iulian. op. imperf. 1, 105 peccatis [*opp.* originalibus. ORIG. in Matth. ser. 33 p. 61, 17]). MACR. Sat. 1, 5, 4 'bona verba quaeso' Praetextatus -i ut adsolet gravitate subiecit. PS. PROSP. vocat. gent. 1, 16 innocentiam (*antea*: originalem culpam). CASSIOD. in psalm. 30, 10 l. 167 virtutes. *al.* *n. pl. pro subst. fere i. q. exhortatio*: AMBR. fid. 2, 12, 100 si -bus flecti non queunt *Ariani*, provocemus ad iudicem.

2 *in sermone rhetorico vel grammatico*: **a** *i. q. morum alicuius hominis proprius*: **α** *in scriptis rhetorum*: AQVILA rhet. 4 p. 23, 30 ἠθοποιία, -is confictio (*seq.* certis ... personis verba accommodata adfingimus). MAR. VICTORIN. rhet. 2, 14 p. 270, 8 θέσιν civilem -emque (*opp.* naturalis [SVLP. VICT. rhet. 13 p. 320, 5]). SVLP. VICT. rhet. 6 p. 316, 9 ethica ... causa id est -is, cum erit suscipienda persona vel rustici vel dyscoli *eqs.* SVLP. SEV. rhet. 18 p. 365, 13 -is argumentatio de natura hominum vel morum consuetudine ducitur. PRISC. rhet. 9, 28 *allocutiones* -es (*Rhet. gr. II p. 15* ἠθικαί) ..., in quibus obtinent mores, ut quibus verbis uti potuisset rusticus, cum primum aspexerit navem (CONSTANT. epist. ad Opt. Porf. 3 prope cotidianis ac -bus v. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 5, 765 dictio, in qua humani actus apparent [12, 605]). **β** *alia*: DON. Ter. Hec. 104, 1 facetias. 243, 1 -is allocutio ... mitissimi patris colorem ostendens. Ad. 343 -is significatio ... et communis omnibus. 396, 2 nimis comica et -is asseveratio (914, 6). CLAVD. DON. Aen. 11, 325 descriptio. 5, 765 *v. l. 43.* AMBR. epist. 1, 4 nihil -ius, nihil expressius dici potuit (*an adv.?*). *al.* -e est: AMBR. Ioseph 10, 56 -e est, ut quos diligimus eos videamus prae ceteris. *c. dat. pers.*: DON. Ter. Eun. 405, 3 proprie hoc -e est stolidis inerudite loquentibus. AMBR. in Luc. 2, 19 -e est omnibus, ut ... fidem adstruant. **b** *ex falsa interpretatione gr. termini technici rhetorici q. e.* τροπικός (*v. p. 1526, 10, sed et infra l. 65 sqq., unde hos locos dubitanter separavimus; cf. p. 1474, 64*): ORIG. in Matth. 12, 41 p. 163, 4 necdum -em ... contigimus sensum (*gr.* τροπολογεῖν), sed simplicem verborum intellegentiam exsequentes haec sumus locuti. 15, 18 p. 399, 20 relinquens verbi simplicitatem ad expositionem -em (*gr.* ἐπὶ τροπολογίαν) transibit (22, 34 p. 696, 10 in Matth. ser. 49 p. 104, 27. *al.*). 22, 23 p. 694, 25 secundum intellectum -em (*gr.* ἐν τροπολογίᾳ. *item* 22, 35 p. 698, 10. *al.*). in Matth. ser. 56 p. 129, 11 mundi corruptio ... secundum -em ignis descensionem (*opp.* sec. iudicium dei).

? **3** *singulariter i. q. usitatus*: CASSIOD. in psalm. praef. 3 l. 2 *finis* communis atque -is (*v. vol. VI 1, 794, 37; vix subest* 1. mora).

B *in bonam partem* (*fere apud ecclesiasticos*): **1** *strictius de ratione, quae in sacris scripturis interpretandis adhibetur*: **a** *de variis rebus humanis* (AVG. serm. 88, 5, 5 exhortationes ecclesiae -es, id est pertinentes ad corrigendos mores *eqs.*): MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 5 p. 1205[A] hoc ad -em disciplinam, idest ad vitam, pertinet, illud ad scientiam (AMBR. epist. 65, 2 *opp.* mysticam. in psalm. 36, 64 PELAG. in Gal. 5, 7. CASSIOD. in psalm. 48 concl. l. 352 *opp.* inspectivam). AMBR. Abr. 1, 5, 33 loci (HIER. epist. 30, 1 omnem -em l. in eo [*sc. psalm. 118*] esse comprehensum. hom. Orig. in Ezech. 7 p. 399, 20 *opp.* mysticus. *al.*). HEGES. 2, 12, 1 praeceptis (PELAG. in Gal. 4, 24 *add.* monitis. *cf.* in I Cor. 14, 6 institutis). AMBR. Isaac 4, 23 p. 657, 17 proverbia eius *Solomonis* -ia, Ecclesiastes naturalis, ... mystica sunt eius cantica. HIER. tract. in psalm. I p. 219, 22 octavus decimus psalmus ... -is est et instruit vitam nostram. RVFIN. patr. 2 praef. 2 stilum (*cf.* AVG. in psalm. 118 serm. 15, 1 locutione -i, qua humanus movetur affectus). AVG. in euang. Ioh. 58, 5 intellectu (*cf.* GILD. Brit. 93 chron. III p. 78, 1 historico vel -i sensu [ISID. alleg. 200 -i ac mystico. *al.*]). GREG. M. moral. 16, 24 allegoria. ORIG. in Matth. 15, 22 p. 413, 23 in -bus expositionibus (*gr.* ἐν τῇ ἀναγωγῇ, *aliter l. 57*). *acced.* ad: AMBR. in Luc. 7, 123 nihil ... -ius ad faciendam fidem omnia credentibus a deo posse conferri quam *eqs.* 7, 125 bonus ... sermo atque -is, quod ad fidem nos ... provocavit; quid enim tam -e ad persuasionem *eqs.* **b** *neutr. pro subst.* (*acced. gen. rei l. 7. 10*): **α** *plur., fere i. q. mores* (*cf.* APON. 7 p. 131 -ia ..., idest mores quos diligit deus): AMBR. myst. 1, 1 de -bus cotidianis sermonem habuimus ...; nunc de mysteriis *eqs.* (*item opp.* virg. 1, 7, 38 in psalm. 1, 32. 61, 16. *et saepe*). bon. mort. 5, 18 *opp.* intellegibilibus. PELAG. in Gal. 5, 14 legis ... ipsa -ia quae quaeruntur uno possunt sermone concludi. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 102, 30 *opp.* naturalia (AVG. epist. 118, 17). PS. HIER. in Rom. 12, 1 *opp.* dogmata. **β** *sing., fere i. q. sensus* -is: AMBR. in psalm. 118 serm. 8, 17 -e ... historiae veteris facit nos meminisse debere *eqs.* PS. AMBR. mans. 4 p. 16[B] quod (*sc. exod. 14, 2sqq.*) ... ad -e *spectat.* ARATOR act. 2, 891 qui canit ecclesiae tria dogmata, saepius historicum, -e sonans typicumque volumen.

2 *latius i. q. bene moratus*: **a** *de hominibus* (*deo l. 16*): AMBR. Abr. 1, 9, 86 quasi propheta ... et quasi -is doctor. epist. 41, 24 vides, quam -is dominus sit (paenit. 1, 14, 70 *add.* indulgentem. in Luc. 4, 55). off. 1, 30, 147 iudicem. paenit. 1, 17, 92 magister (in Luc. 6, 36. 7, 1 *add.* bonus). GLOSS. V 84, 30 -is dicitur omnis auctor, qui res aptas et convenientes moribus scripsit (V 117, 39 scribit). **b** *de vita honeste degenda*: PS. SEN. epist. Paul. 1 litteras ... mira exhortatione vitam -em (mortalem *pars codd.*) ... continentes.

adv. ***mōrāliter.** *comp.* -ius: AMBR. Iob 1, 1, 3 (*v. l. 45*). in psalm. 118 serm. 1, 5, 1 in Luc. prol. 3 p. 5, 8. *v. et p. 1473, 47.* *pro superl. accedit* nimis DON. Ter. Ad. 554, satis *infra l. 31.* *legitur inde a s. IV p. Chr. ap. grammaticos (v. l. 29 sqq.) et ecclesiasticos (v. l. 40 sqq.), vocem maxime amplectitur* AMBR., *non adhibere vid.* AVG.; *in poesi non exstat.*

1 *i. q. ita ut moribus conveniat,* ἠθικῶς (*cf. p. 1473, 32*): PORPH. Hor. epist. 2, 2, 214 -r repetitum 'satis', quod acclamationis est. DON. Ter. Hec. 67 bene additum 'scito' et -r (Eun. 901). 611 κωμικῷ χαρακτῆρι et usu cotidiano satisque -r (620. 807 Phorm. 75. *al.*). Phorm. 194, 5 *coniung.* comice. 276 -r de his qui invident. Eun. 342, 2 -r τῷ ἀστεϊσμῷ. 837, 2 -r expressit puellae stupentis verba. Ad. 852 non laudantis est quod ait ..., sed -r reprehendentis. *al.* SCHOL. Cic. Gron. B p. 342, 31 -r locutus est *Cicero*, nam nemo est qui *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 2, 325. 3, 40. *al.* *huc fort. pertinet*: SIDON. epist. 9, 9, 10 scripseras ... cuncta -r, lecte, potenter, eloquentissime.

2 *i. q. secundum intellectum moralem* (*fere in interpretatione sacrae scripturae, cf. p. 1473, 64*): **a** *c. verbis docendi, intellegendi sim.*: GAVDENT. serm. 8, 19 G. his pro communi aedificatione -r expositis iam venio ad ... allegorias ... euangelicae lectionis (ORIG. in Matth. 16, 24 p. 557, 3 secundum consequentiam ... -r expositorum [*gr.* ἀκολούθως ... ταῖς ... ἀναγωγαῖς]. *sim.* 15, 5 p. 359, 18). AMBR. Iob 1, 1, 3 quod (*sc. deum interpellare*) ... ante ipsum *David* fecerat ... Iob, sed iste -ius, ille vehementius. vid. 5, 28 *opp.* mystice (in psalm. 118 serm. 14, 23, 1). PS. AMBR. serm. 3, 4 monemur. HIER. in Eph. 4, 25 *opp.* simpliciter (VEREC. in cant. 4, 12 p. 59[b] ORIG. in Matth. 17, 35 p. 697, 24. *cf.* in Matth. ser. 50 p. 107, 26). PHILIPP. in Iob 9 p. 638[C] metaphoricos montes homines ... intellegendi sunt ..., item -r. EVCHER. instr. 1 p. 127, 26 ecclesia prophetante, id est -r disserente. SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 224, 5 *opp.* secundum litteram specialiter. VEREC. in cant. 6, 29 p. 90[a] quaere -r, lector, intra te arborem olivae. 9, 14 p. 116[a] *opp.* tropologice (*aliter l. 67 sqq.*). GREG. M. moral. 7, 11 *opp.* figuraliter. ORIG. in Matth. ser. 27 p. 45, 18 *opp.* corporaliter (30 p. 56, 8). *al.* *verbo subaudiendo*: AMBR. in Luc. 4, 33 haec -r; ceterum quod ad mysticum ordinem spectat *eqs.* **b** *c. verbis agendi, i. q.* '*si locum -r interpretaris*': AMBR. Ioseph 11, 65 nolebant ... -r redire sine fratre, mystice sine Paulo reverti (*item opp.* in psalm. 118 serm. 20, 2, 1. 20, 18, 2). PS. AVG. dial. quaest. 62 -r ... eximus de terra nostra, quando divitias ... contemnimus. SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 224, 5 et secundum litteram ... videmur ... postulare et -r ... deprecamur. VEREC. in cant. 2, 10 p. 16 [b] -r terra deserta est anima vitiis habitatoribus destituta. 3, 5 p. 42 [b]. *al.*

3 *e falsa interpretatione gr. t. t. q. e.* τροπικῶς (SCHOL. Pers. 4, 16 GLOSS.[L] V Abba TO 37. *cf. p. 1473, 51 sqq.*): ORIG. in Matth. 13, 4 p. 187, 22 videamus, -r ... quem esse lunaticum ... dicere possumus (τροπολογοῦντες. 15, 17 p. 397, 16. 17, 28 p. 661, 17 [ἐν τροπολογίᾳ]). 13, 14 p. 191, 11. 15, 4 p. 357, 19. *al.*

4 *i. q. bene, honeste*: AMBR. fid. 2, 10, 88 quam -r egerit dominus, ut nos non solum fidem, sed etiam mores doceret (2, 11, 89).

deriv.: moralitas.

? **2. morālis**, -e. *ab* 1. mora. *v. p. 1473, 63.*

***mōrālitās**, -ātis *f.* *ab* 1. moralis. *leg. ap. ecclesiasticos* (*fort. inde a* TERT., *v. l. 78, sed certe inde ab* AMBR. *qui vocem amplecti videtur; deesse vid. ap.* HIER. *et* AVG.) *et grammaticos.* [*dub.*: TERT. resurr. 47 p. 95, 19 haec ... erit vita mundialis, quam veterem hominem dicit (*sc. N. T. Rom. 6, 6*) confixum [esse] Christo, non corporalitatem, ⌊sed -em⌋ (⌊ ⌋ *del. Kroymann, tuentur Souter, Borleffs*).]

1 *in neutram partem, i. q. morum proprietas (syn. l. 83), natura humana,* ἠθοποιία: FORTVN. rhet. 1, 10 p. 88, 28 quod est ethicum genus? in quo -s quaedam est, id est, ubi mores dominum considerantur, ut sunt comoediae. DON. Ter. Hec. 746, 1 magna -s in renuntiatione, magna proprietas (Ad. 179). Ad. 795 mira perspicuaque. CLAVD. DON. Aen. 1, 215 p. 50, 11 subnectitur ... -s et aliud aliis, regi

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliud datur. 1, 630 p. 122, 31 qua ostendatur humanitas plena. 2, 25 p. 151, 2 plena (3, 705 p. 351, 16. *cf.* 2, 735 p. 247, 4 plenissima). SCHOL. Ter. p. 165, 13 ibi patet -s aetatum . . ., sexuum . . ., condicionum. *inde de genere dicendi*: MACR. Sat. 5, 1, 16 stili duo (*sc.* maturus *et* ardens) dispari -e diversi.

2 *in bonam partem*: **a** *i. q. integritas, sanctitas morum* (*fere hominum; dei l. 16*): FORTVN. rhet. 28 p. 101, 34 placatis in partem nostram iudicibus . . . -e quadam vel sympathia. CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 2, 16 Vergilii ingenium, -em, dicendi naturam, . . ., mores *eqs.* AMBR. epist. 63, 71 (*de institutis monachorum*) ista ad commoditatem et -em disciplina . . . assuefacta *est.* Ioseph 11, 62 docet te -em scriptura divina. BOETH. mus. 1, 1 p. 179, 23 musica non modo speculationi, verum etiam -i coniuncta, nihil est enim tam proprium humanitatis *eqs.* comm. sec. 1, 3 p. 142, 10 quae in exercitium -is adducta beatitudinem pariunt. GREG. M. in euang. 40, 1 allegoria fidem aedificat, et historia -em. *al.* *fere i. q. usus moris humani, quo deus se nobis accommodat*: AMBR. in psalm. 36, 72 videns . . . David hac quadam -e dei amplius se gravari iudicium refugit. in Luc. 5, 45 quanta -s domini, qui periclitari magis apud nos iudicium suum quam adfectum maluit! **b** *i. q. sensus moralis* (*fere in interpretatione sacrae scripturae, cf. p. 1473, 65*): AMBR. in psalm. 1, 7 historia instruit, lex docet, . . . -s suadet. 118 serm. 2, 32, 2 *qui* apostolici sermonis -em adverterit (*antea*: euangelii altitudinem). ANIAN. Chrysost. hom. prol. p. 975 vel exigua -is puncta. GREG. M. moral. 3, 56 -is intellegentiam. in cant. p. 173 *opp.* naturalis consideratio. epist. 5, 53ª, 3 p. 356, 6 allegoricae -is instrumenta. *al.* *B.*

morāmentum, -ī *n.* [*ab* 1. morari. *J.B.H.*] *i. q. impedimentum*: APVL. flor. 21 p. 99 habet interdum et necessaria festinatio honestas moras; . . . propter molestias sarcinarum . . . et moras orbium . . ., hisce . . . -is omnibus qui volunt devitare *eqs.*

[morāneus *v.* forasmuraneus (*vol. VI 1, 1049, 61*).**]**

morāria (*vel* morr-) *v.* murraria.

mōrārius, -ī *m.* *a* morum, *cf.* nucarius, pomarius *sim.* *ad rem v. libros p. 1472, 36 sqq. allatos et Schöneweiß, Die Namen der Obstbäume in den roman. Sprachen, 1955, 59 sqq.; de genere masc. ibid. p. 146 sqq. 171.* *i. q. morus nigra L.*: GLOSS. III 584, 58 momoco (*vox graeca corrupta?*) i. flos de -o ([mo]moco flos de morato *coni. André, ALMA 26, 1956, 204. cf. p. 1476, 53*).

? **morātē, morātim** *adv. v. s.* 1. moror.

morātio, -ōnis *f.* *ab* 1. morari. 1 *i. q. tarditas, retardatio*: VITR. 9, 1, 11 *nonnulli* aiunt solem . . . errantia (*i. stellas errantes; cf. Wistrand, Apophoreta Lundström 42*) . . . obscuritatis -bus impedire (-ri *trad.*). *ibid.* cum faciant eae stellae regressus et -es. 2 *attenuato sensu tarditatis fere i. q. commoratio*: CAEL. AVR. chron. 3, 5, 74 utendum. . . littoraria -e. *metonym. de ipso domicilio*: ITALA lev. 3, 17 (Monac.) *lex valeat in omnem* -em vestra(m) (*gr.* κατοικίᾳ, *Lugd.* habitatione, *Vulg.* habitaculis).

morātor, -ōris *m.* *ab* 1. morari.

fere i. q. cessator, dilator: **a** *usu quasi technico*: *in rebus forensibus de causidicis, qui actionem retardant*: CIC. div. in Caec. 49 *aliquem* ex illo grege -um ([*var. ll.* meatorum, oratorum]. PS. ASCON. *ad l.* p. 200, 27 obturbatores quosdam sordidosque causidicos significat, qui adhibebantur ad moram faciendam, dum meliores advocati recrearentur *eqs. cf.* SCHOL. Cic. Gron. B p. 327, 2 -es dicuntur advocati. GLOSS.ᴸ V Aa A 663 aginator [*Goetz*, -tus *trad.*] . . . aut tricator, -r vacuus). *in re militari de militibus, qui agmen retardant* (*cf. p. 1501, 42*): CVRT. 4, 10, 10 Persarum -es . . . mille ferme, qui speciem magni agminis fecerant. *in ludis circensibus de ministro quodam* (*cf. Regner, RE Suppl. VII 1633*): CIL VI 10046, 11 Alexioni -i (*inter* aurigas, agitatores *al.*). **b** *usu communi*: OV. epist. 18, 70 (*Hero Leandro*:) cur totiens a me, lente -r (*var. l.* natator), abes? LIV. 2, 44, 6 adversus unum -em (orat- *M³ al.*) publici commodi (*sc. conscriptionum habendarum. item c. gen. obi.*: PS. RVFIN. in Os. 1, 2 p. 966ᶜ *divinae* sententiae -es [*i. pios*]). CIL IV 813 (=CE 333) otiosis locus hic non est, discede -r.

deriv.: moratorius.

˟morātōrius, -a, -um. *a* morator. *i. q. moram faciens, dilatorius* (*leg. ap. iuriscons. et* AVG. *c. Donatistis certantem*): PAPIN. dig. 50, 15, 5, 2 pro pecunia tributi, quod sua die non est redditum . . ., oblata -a cautio non admittitur. VLP. dig. 26, 7, 7, 1 non . . . praecipiti festinatione, sed nec -a cunctatione. frg. Vat. 119 dilationi (COD. Theod. 11, 36, 1). PAVL. sent. 5, 35, 2 appellationes. COD. Theod. 11, 36, 1 dilationes. CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 83ᴰ actionibus (132ᴬ). *ibid.* 172ᴰ prosecutiones (AVG. c. Emer. 4 p. 184, 23). 185ᴬ praescriptiones (AVG. coll. c. Don. 1, 10 p. 44, 14 COD. Theod. 1, 2, 5. *al.*). 197ᴱ tergiversationes (*cf. l. 78*). COD. Iust. 4, 31, 14, 1 ambagibus. *al.* *n. pl. pro subst.*: CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 189ᴬ nescio qua tergiversatione -a . . . interponuntur (tergiversationes -ae *Pithoeus, cf. l. 75*). *ibid.* 189ᶜ -is . . . agere (225ᴰ). 193ᶜ -a innectere. 205ᶜ -is uti, ne ad negotium veniatur.

adv. **morātōriē.** *i. q. modo dilatorio*: CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 35ᴬ (*in tit.*) -e agere Donatistas. *Reichmann.*

1. ˟mōrātus, -a, -um. [*ab* 1. mos. *J.B.H.*] *de notione*: PORPH. Hor. ars 319 in consuetudine dicere solemus bene -um eum, qui rectos mores ediderit. SCHOL. Hor. (Acr.) ars 319 *distinguitur a v.* morosus (*v. l. 41*). *loc. dub.* NON. p. 433, 26 (*v. Luc. Mueller ad l.*). DON. Ter. Hec. 644 -am id est institutam, et est participium sine verbo. GLOSS.ᴸ II Philox. MO 36 ῥυθμισθείς, εὔτροπος (*cf.* GLOSS. II 320, 6 bene -us εὐ.), πολύτροπος, ποικίλος. *cf.* ORIG. in Matth. 16, 29 p. 573, 1 male -us (*gr.* τοῖς ἤθεσι βεβλαμμένος ὤν). *inde a* PLAVTO. **[***de confusione c. v.* moderatus *v. p. 1211, 18.* *e coni. probab.*: PRIAP. 68, 11 mentula Tantalidae bene si -a fuisset (*S. Mariotti mox in Lance satura N. Terzaghi oblata, ut litteris docemur; trad.* non nata). *loco lacunoso* TERT. nat. 2, 13, 20, *ubi* morigerata *coni. Reifferscheid.***]**

i. q. moribus praeditus: **A** *in neutram partem* (*acced. fere adv.* [aliquid *l. 29*]; *abl. l. 14*; ad *aliquid l. 28; in lusu verb. l. 26*):

1 *de ipsis hominibus, civitatibus sim.*: PLAVT. Asin. 506 ubi piem Pietatem, si istoc more -am tibi postulem placere *eqs.* (*paronomasia ut*: PLAVT. Capt. 107 -us moribus. TER. Hec. 644 TITIN. com. 59). Aul. 22 filium pariter -um ut pater . . . fuit. 239 dummodo -a recte veniat, dotata est satis. Stich. 109 peiorem et peius -am *feminam.* CIC. leg. agr. 2, 84 genus hominum optime -um. Mil. 93 bene -am et liberam civitatem (Brut. 7 bene -ae et bene constitutae. rep. 5, 1 Cato 63 LIV. 45, 23, 10. *al. cf.* CIC. de orat. 1, 85 *res publicae.* SEN. epist. 74, 22 patriam. QVINT. inst. 8, 6, 24 [*inter tropos*] urbes [AVG. civ. 2, 14 p. 68, 35 D.]). de orat. 2, 184 ut probi, ut bene -i, ut boni viri esse videamur. part. 82 generatus, . . . educatus, . . . institutus -usque (LACT. inst. 6, 23, 19). Att. 2, 25, 1 mirabiliter. MELA 1, 41 orae . . . habitantur ad nostrum maxime ritum -is cultoribus. APVL. Plat. 2, 19 qui nec plane optimi nec oppido deterrimi sint, sed quasi medie -i. apol. 24 non . . . ubi prognatus, sed ut -us quisque sit spectandum *est.* 90 qui semper eodem ingenio ad virtutem vel ad malitiam -us *eqs.* TERT. anim. 33, 7 integre. adv. Marc. 4, 15 p. 463, 27 iam et non optimus *deus*, iam aliquid et cum creatore -us. patient. 4 p. 5, 9 (*quae praeced. v. p. 1491, 15*) secundum dominum. *al.* *per iocum de re quasi animata*: PLAVT. Asin. 390 ita haec -a est ianua: extemplo ianitorem clamat *eqs.* 2 *de parte corporis humani* (*v. etiam l. 7*): OV. met. 15, 95 placare voracis et male -i . . . ieiunia ventris (*cf. Hom.* ρ *287* γαστέρα . . . οὐλομένην). 3 *de rebus ad homines pertinentibus*: HOR. ars 319 speciosa locis -aque recte fabula (*cf.* ENNOD. dict. 7, 9 p. 445, 20 bene -a oratio). COLVM. 1, 8, 20 quae cuncta si per plures annos facere instituerit, bene -am disciplinam . . . obtinebit. BOETH. mus. 1, 1 p. 180, 23 bene -a musica (p. 181, 21 optime -a).

B *in bonam partem, sensu significanti, i. q. bonis moribus praeditus* (SCHOL. Hor. [Acr.] ars 319 morosa malis moribus, -a bonis dicitur, -a . . . ⌊bene instituta⌋ [⌊ ⌋ = PORPH. *ad l.*]. *cf. etiam l. 35*): 1 *de scriptis sim.*: CIC. div. 1, 66 o poema *Ennii* tenerum et -um atque molle! QVINT. inst. 4, 2, 64 *Cicero* (top. 97, *v. supra p. 1217, 77*) *narrationem* vult esse evidentem, -am . . .; in oratione -a debent esse omnia cum dignitate quae poterunt (DON. Ter. Eun. 232, 4). 2 *de homine*: FIRM. math. 3, 3, 15 et carissimam et -am uxorem. *B.*

2. mōrātus, -a, -um. *a* morum, *cf.* cuminatus, granatus *al.* *i. q. ad morum pertinens*: ORIBAS. eup. 2, 1 C 12 Aa p. 452 huius *rubi canini* haec -us (-iatus *cod.*) fructus (*deest gr., cf. p. 1472, 54*). *? n. sg. pro subst. i. q. vinum e suco mororum factum*: GLOSS. III 547, 70 modeo (*vox graeca corrupta*) feces -i ('ati *incertae' Goetz ad l.*). 584, 55 flores de -o (demozrato *cod., cf. André, ALMA 26, 1956, 204 sq.*). NOT. Tir. 105, 20ª -um (*post* morum; moretum *coni. Heraeus*).

? **morāx,** -ācis *adi.* *ab* 1. mora. *i. q. saepe morans, moram faciens*: NON. p. 451, 12 exvigila . . . et -ium (-tium *pars edd.*, -ntium *coni. ed. pr.*) . . . cogitationum . . . torpedinem pelle. *Reichmann.*

morbeo, -ēre. [*a* morbus. *J. B. H.*] GLOSS. II 247, 34 ἀσθενῶ aegroto langueo -o languesco imbecillor infirmor.

morbēsco, -ere. *a* morbus. *cf. c.* morbere. [*hisp. dial.* morbrer. *M.-L.*] [*loco lacunoso*: PAVL. FEST. p. 277 -at, *nisi legendum* ⟨re⟩morbescat (Enn. frg. inc. 37).] -ens *fere i. q. morbidus, morbosus*: VEN. FORT. epist. (carm. 5, 6) 1 mens . . . diutina tabe -ente brutiscens (*cf. Mart. 4, 430* tabifluus . . . morbus).

compos.: remorbesco.

morbidōsus, -a, -um. *a* morbidus. GLOSS.ᴸ Corp. M 266 -us qui abundat morbis.

˟morbidus, -a, -um. [*a* morbus. *J. B. H.*] NOT. Tir. 112, 27 -um (*post* morbum). GLOSS. IV 539, 3 -a insana. V 413, 71 -a languida. *quae graece resp. v. p. 1477, 13. 15. 61. 75. 76.* *n. sg. pro adv. v. p. 1477, 78.* *legitur inde a* LVCR., VARRONE. [*it.* morbido, *it. dial.* morbio, *raet.* mörv. *Rohlfs.*] **[***falso trad.*: PS. QVINT. decl. 12, 7 p. 224, 4 (*del. Reitzenstein, Studien 45*). *in contextu dubio*: CHIRON 508 -a *equa* (?) in aqua reponitur (reponite *trad., corr. Oder*). *e coni. probab.*: CHIRON 181 (*Oder*, morbos *trad.*).**]**

I *vi originaria pertinet ad morbum naturalem*: **A** *i. q. morbis infectus, aegrotus, debilis* (*i. q. morbi capax l. 82. p. 1477, 1; acced. abl. lim. p. 1477, 44, adv. p. 1477, 29; in paronomasia p. 1477, 3. 15. 24*): 1 *de corporibus*: **a** *hominum*: α *pertinet ad tota corpora* (*cf. p. 1477, 44. 50*): LVCR. 6, 1261 agricolarum copia conveniens *Athenas* . . . -a. SEN. dial. 6, 11, 4 *corpus* tenuissimis causis atque offensionibus -um, putre *eqs.* (epist. 66, 22 *opp.* valido. APVL. apol. 44 turpissimum puerum c. putri et -o caducum. CENS. 14, 16 SOL. 1, 49. *v. et p. 1477, 8*). GELL. 4, 13, 3 plurimis hominum -is medicinae fuisse incen-

[Reichmann-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tiones tibiarum. CENS. 11, 7 parvoli ... per hos *dies* ... -i sine risu nec sine periculo sunt. *m. pro subst.*: APVL. Socr. 5 p. 129 qui *deus* ferocibus moderetur, -is medeatur. AVG. civ. 13, 18 p. 580, 15 D. cum ... onerosior sit salvus et validus quam exilis et -us. c. Iulian. op. imperf. 4, 115 p. 1409 ENNOD. epist. 9, 28, 2 p. 249, 25. *al.* *n. pl. pro subst.* (*potest etiam ad partes corporis referri*): GREG. TVR. Iul. 13 p. 569, 24 sancti virtute curata -a retexuntur. *acced. gen. ident.*: GREG. TVR. vit. patr. 14, 3 p. 719, 33 sacerdos ... infirmitatum -a virtutum efficacia pellebat. *β pertinet ad partes corporum* (*in imag. praeter l. 12. 14*): HYMN. Ambros. II 6, 9 lumbos iecurque -um adure igne congruo, *deus*! AVG. in psalm. 5, 14 oculi. PROSP. epigr. 95, 9 penetralia. HIPPOCR. aer. 14 p. 31, 33 semen ... de -is *corporibus* -um nascitur ([*gr.* ἀπὸ ... τῶν νοσερῶν νοσερός]. *cf.* CAEL. AVR. gyn. 1, 125 ⟨ex⟩ sanis corporibus sanum ..., ex -is -um lac ferri [*Soran. 2, 19 p. 66, 22* νοσώδες ... καὶ φαῦλον ἐκ νοσεροῦ]). ANTH. 175, 2 membra (FACVND. defens. 9, 5). *γ pertinet ad statum, qualitatem corporis* (*rei publicae l. 20*): CYPR. Demetr. 7 p. 355, 26 si ... hominem -a valitudo consumat (AVG. epist. 147, 2 p. 275, 22 in epist. Ioh. 10, 5). mortal. 14 p. 305, 18 (*in imag.*) membrorum partes contagio -ae putredinis amputantur. AVG. civ. 3, 21 p. 133, 26 D. quasi -a vetustate conlapsam ... rem publicam *Romanam*. gen. ad litt. 11, 32 p. 366, 7 corpus *Adae Evaeque* ... duxit -am et mortiferam qualitatem, quae inest etiam pecorum carni (POMER. 2, 19, 2). serm. 362, 11, 11 tabificam maciem et ... -am exilitatem (*cf. supra l. 4*). CAEL. AVR. chron. 3, 1, 3 cum ... sudoribus et colore (calore *Amman*) -o. VEN. FORT. carm. 1, 6, 10 *Martinus* -a bella (*i. accessiones morbi*) tulit.

b *animalium*: *α generatim, sc. variorum*: VARRO rust. 3, 16, 22 cum sint apes -ae propter primoris vernos pastus. PLIN. nat. 8, 96 *hippopotamus satietate obesus* profluvio sanguinis -um alias corpus exonerat. *β speciatim, sc. pecorum morbo maleos affectorum* (*v. et l. 23. fort. huc pertinet*: SEN. dial. 3, 15, 2 -is pecoribus, ne gregem polluant, ferrum demittimus): COLVM. 6, 5, 1 segregandi a sanis -i *boves*. VEG. mulom. 1, 16, 6 animalibus (1, 17, 17 CHIRON 182. *cf.* CHIRON 963 ad -a iumenta et ad comitialem *morbum*). 2, 6, 12 -i ... dysenterici *eqs.* (CHIRON 28 vulsici, -i, nefritici. 245 -is sive valetudinariis). *al.* *in imag. de ove erranti sec. N. T. Luc. 15, 4 sqq.* (*cf. l. 42 sqq.*): CYPR. hab. virg. 17 p. 200, 6 *lapsas virgines* tamquam contactas oves et -as pecudes (*cf.* epist. 59, 15 p. 684, 24 -as et contactas oves). HIER. in Is. 63, 8 sqq. p. 615C ut ovem -am suis humeris reportaret. *saepe.* *cf. p. 1478, 50.*

2 *de animis eorumque vitiis i. q. perditus, perversus sim.* (*saepe de haereticis, e. g. l. 44. 48. 61*): **a** *de ipsis hominibus*: SEN. epist. 78, 25 quicquid ... intolerabile videtur delicatis ... magisque animo quam corpore -is. LVCIF. non parc. 6 p. 220, 28 te ... -um esse pestiferum quippe Arrianum, elephantiam in te esse quia istam consideremus. 27 p. 267, 7 ipsi -i effecti. SALV. gub. 7, 19 -o ... capite (*i. patre familias*) nil sanum est. *m. pl. pro subst.*: PS. AMBR. mans. 12 p. 22C *haeretici* tamquam contagiosi et -i ... eiciuntur. LEO M. epist. 59, 5 Conc.S II 4 p. 37, 15. *de animis sim.*: LVCIF. Athan. 1, 28 p. 115, 11 morbus ad hoc valens, ut non solum corpora, sed et animas -as possit (possis *trad.*) efficere. AVG. civ. 9, 17 p. 392, 23 D. *mediator*, qui corpus quidem habeat immortale ..., animum autem -um similem infimis. mor. eccl. 1, 17, 30 mentes ... corporeorum simulacrorum pestifero pastu -as. **b** *de actibus vel affectibus humanis* (*sunt quae etiam ad B referri possint, e. g. l. 57. 59. 61*): CYPR. laps. 16 p. 249, 7 sermone -o ad letale contagium serpunt *lapsis communicantes* (ORIG. in Matth. ser. 38 p. 72, 27 [*seq.*: pestiferi ... sermones]. *cf.* HIL. trin. 8, 1 p. 236C -i eloquii ... contagia). HIL. in psalm. 1, 10 p. 26, 6 tamquam lue -a (*sc. negotiis saecularibus*) imbuuntur *religiosi*. trin. 8, 2 p. 237B letales doctrinas et -as intelligentias. OPTAT. 5, 1 p. 120, 15 haereticorum -os fontes. RVFIN. hist. 2, 3, 2 superstitionis (*gr.* νόσω δεισιδαιμονίας). AVG. enchir. 16, 60 error ... periculosus aut -us. epist. 102, 19 -is et pestilentiosis affectibus (nupt. et concup. 1, 31, 35). *al.* *n. sg. pro subst.*: AVG. civ. 18, 51 p. 335, 25 D. qui ... -um aliquid pravumque sapiunt.

B *i. q. morbos efficiens, pestifer* (*fere de rebus naturalibus; v. et supra l. 55 sqq.*): LVCR. 6, 955 -a vis ... cum extrinsecus insinuatur *mundo* (6, 1092 ratio quae sit morbis aut unde ... mortiferam possit cladem conflare coorta -a v. hominum generi pecudumve catervis. 1152. 1224). 6, 1097 fit -us aer (AVG. div. daem. 5, 9 p. 607, 9). ARNOB. nat. 7, 17 ex odoribus -is regiones consauciare vicinas. HIER. epist. 54, 4, 1 acescentes et -os cibos (*cf.* AVG. beat. vit. 8 p. 96, 7 duo alimentorum genera ..., unum salubre ..., alterum -um atque pestiferum. c. Faust. 32, 13 p. 771, 23 caro. ARNOB. in psalm. 139 p. 551A herbae [*in imag.*]. *v. et supra l. 14*). HIPPOCR. aer. 6 civitates positionem iacēre -a⟨m⟩ (*gr.* νοσερωτάτην. *cf.* GREG. TVR. Franc. 3, 32 p. 128, 5 loca). 7 *aquae* -ae (*gr.* νοσώδεα) et salubres. 10 annus sive -us (*gr.* νοσερὸν) sive salutaris. *n. sg. pro adv.*: BOETH. divis. 877D *Canis sidus* -um micat.

II *vi deflexa pertinet ad mollitiem, i. q. coquendo maceratus, emollitus*: MISC. Tir. p. 60, 27 (*e notis transcriptum*) medium *bulbi* ... in aqua coquendum; cum -um fuerit *eqs.* (*cf. Ps. Apul. herb. 42 l. 4* madidum).

deriv.: morbidosus.

morbifer, -a, -um. *a* morbus *et* ferre. *i. q. morbos ferens, efficiens* (*fere de aëre*): NON. p. 104, 34 eluvio: corruptus et -r aeris (*Guietus*, -is operis *trad.*) tractus. PAVL. NOL. carm. 28, 242 -am (mort- *ET*) de labe cadaveris auram. ORIG. in Matth. ser. 36 p. 68, 30 necesse est ... ut ... aer ... vim quandam -am concipiens pestilens fiat (*ad N. T. Matth. 24, 7* ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοί).

? **morbificātor** *v. s.* mortificator.

morbifico, -āre. *a* morbus *et* facere; *cf.* morbificus. *i. q. morbidum facere*: SCHOL. Verg. Bern. georg. 3, 425 effert odorem serpentium ventus et homines -at. CAEL. AVR. salut. praec. 19 gestatio ... post cibum -at (*antea*: infirmat).

? *deriv.*: morbificator.

morbificus, -a, -um. *a* morbus *et* facere; *cf.* morbifico. *i. q. morbos faciens* (*n. pl. pro subst.*): BOETH. top. Arist. 6, 6 p. 986C *dictum* maxime ... manifestum *est* ... in salubribus et -is (*seq.* medicamentorum; *gr. p. 150 b 11* τῶν ... νοσωδῶν).

morbōsitās, -ātis *f.* *a* morbosus. [*var. l. falsa*: PALLAD. 1, 16 si provincia ... de morbis aestate (de morbi statu *V*, de -e *R*) suspecta est.] *i. q. morbus*: PALLAD. hist. mon. I 2 p. 257A *feminarum* vultibus totis ⌊varia -e laceratis⌋ (⌊⌋ *gr. p. 24, 14 B.* λελωβημένας).

*morbōsus, -a, -um. [*a* morbus. *J. B. H.*] *compar.* -ior: PRIAP. 46, 2 (*v. infra l. 58*). *pro superl. accedit* plane *infra l. 70* (*cf.* VLP. dig. 21, 1, 9 utique). NOT. Tir. 112, 28 (*post* morbum, morbidum). *de notione* (*v. et l. 34 sqq.*): PAVL. FEST. p. 139 -um hominem morbo aliquo adfectum. GLOSS. νοσερός. languidus. *v. et l. 56.* *graece respondet* νοσώδης *l. 67.* *legitur inde a* CATONE, COELIO (*l. 61*), CATVLLO (*l. 56*), VARRONE (*l. 46*); *ap. artis medicae scriptores semel tantum ut vid.* (*l. 53; cf. l. 30*). [*francog.* morveux. *Rohlfs.*] [*falso vel dub. trad.*: APVL. Plat. 2, 12 -aque (morbos atque *Goldbacher*). CAEL. AVR. acut. 2, 36, 188 medici ... -a aegrotantibus reddiderunt corpora (morbos, *deleto* corpora, *Friedel*). *e coni. dub.*: VEG. mulom. 2, 88, 4 (morbus *trad.*). *loco lacunoso*: CIL IV 1914 -um (-cum?).]

I *i. q. morbis infectus, aegrotus, debilis*: **A** *de corporibus* (*quomodo differant inter se* -us *et* vitiosus, *contendunt iuris consulti, e. g.* LABEO Gell. 4, 2, 5 sqq. POMPON. dig. 21, 1, 6 VLP. dig. 21, 1, 1, 7 *et saepe; v. et l. 48 sq. et cf. p. 1479, 3 sqq.*): **1** *hominum*: CATO agr. 2, 7 servum (*cf.* IVLIAN. epit. novell. 36, 134 servum ... aegrotum vel ancillam -am). AMM. 14, 7, 15 Montium ... levi corpore senem atque -um. 15, 6, 1 homo gracilis et -us. 27, 10, 3 rex ... specie quidem molliculus et -us, sed audax et fortis. *m. sg. pro subst.*: SCHOL. Hor. ars 454 sicut lunaticum aut -um, ita insanum poetam fugiunt sapientes. VEN. FORT. carm. 10, 6, 35 ulcera -i (*antea*: leprosi). *de statu, qualitate corporis* (*cf. l. 52*): AVG. epist. 243, 12 aut mors ancillarum aut fratrum -a valetudo. SEDVL. op. pasch. 4, 15 (*de hydropico*) -a paludis corporeae unda. CASSIOD. in psalm. 72, 14 qui -is caloribus aestuabat. **2** *animalium*: VARRO rust. 2, 1, 21 -um pecus est vitiosum (2, 2, 6 [*in prisca formula stipulationis ut* 2, 4, 5]. VLP. dig. 19, 1, 13 pr. [*bis*]. *al.*). LABEO Gell. 4, 2, 5 equus mordax aut calcitro vitiosus non -us est. SERV. georg. 3, 490 -a caro non coquitur (*adumbrari videtur Plin. nat. 11, 187*). *de ove erranti* (*cf. p. 1477, 36*): GREG. M. epist. 11, 55 p. 330, 19 melius est de ovili dominico -am ovem eicere quam unius vitio sanas amittere. *de statu, qualitate corporis*: VEG. mulom. 1, 13, 2 creditur sanguis emissus ... vitia -a (*sc. morbi articularis*) siccare.

B *de animis eorumque vitiis, per hyperbolen*: **1** *de ipsis hominibus*: *i. q.* παθικός (GLOSS.L II Philox. MO 54): CATVLL. 57, 6 *Mamurra et Caesar*, -i pariter gemelli utrique. PRIAP. 46, 2 non candidior puella Mauro, sed -ior omnibus cinaedis. *i. q. ultra modum cupidus* (*accedente re appetita per* in *c. acc.*): PETRON. 46, 3 *servus* ingeniosus est ..., etiamsi in aves -us est. **2** *de actibus vel affectibus humanis*: COEL. hist. 36 -um factum, ut ea quae oportuerint facta non sint. AVELL. p. 344, 12 (*a. 536*) de causa fidei extitit -a contentio. POMER. 3, 4, 1 *Adam malum interdictum appetens* -ae (*var. l.* morbo se) affectum cupiditatis ostendit.

II *i. q. morbos efficiens, pestifer*: *de rebus naturalibus*: VEG. mil. 3, 2 paludes. 3, 8 -a ... aut salubris aqua. BOETH. top. Arist. 2, 4 p. 934B in -is locis (*gr. p. 115 b 20* νοσώδεσι). ORIBAS. eup. 1, 15, 1 *aer* -us ... est pessimus nebulosus. *de actibus humanis, sc. haereticis, in imagine*: AVELL. p. 492, 8 (*a. 512*) contagio. THEOD. MOPS. in psalm. 1, 1 p. 4, 17 *pestilentium* est plane -a coniunctio.

deriv.: morbositas.

[**morbulentus** *falsa varia lectio* ORIBAS. syn. 6, 27, 3 p. 114 deficiente ... iam virtute ... et nigrum velut -us sit constitutus *eqs.* (*sic Ab* [*def. Svennung, Wortstud. Oribas. 99 coll.* febriculentus, somnolentus; *sed per litt. nuper datas probat fere coniecturam Skutschii*], mori vultus *G vestigium recti servans, cf. gr.* ἡ νεκρώδης ἐν τῷ προσώπῳ κατάστασις. morientis vultus *Skutsch, ALMA 11, 1937, 24*, morti [*pro* 'mortui'] vultus *Heraeus in schedis*).] *Reichmann-B.*

*morbus, -ī *m.* [*cf. c. gr.* μαραίνομαι '*consumor*' *et fort. c.* morior *et* mordeo, *ubi plura; v. Persson, Beitr. z. idg. Wortf. 215 sqq. W. Schulze, Kl. Schr. 470. J. B. H.*] *de origine v. p. 1479, 16.* *scrib.* -vus: ITALA II par. 6, 28 (Complut.). *de genere*: DVB. NOM. gramm. V 583, 28 generis masculini. -um *n.* (*dub.* HIPPOCR. aer. 3 p. 7, 13. 22 p. 41, 26): GLOSS. III 206, 45 ἴκτερος -um regium. NOT. Tir. 112,

[*Reichmann-Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

26. *de notione et differentiis* (*v. et p. 1481, 24sqq.*): GELL. 4, 2, 2sqq. (*ad* EDICT. *infra l. 50*) quaesierunt iureconsulti veteres, ... quantum ... '-us' a 'vitio' differret; (3) Caelius Sabinus ... LABEONEM refert ... definisse: '-us est habitus cuiusque corporis contra naturam, qui usum eius facit deteriorem'; ... (13) non praetereundum est id quoque in libris veterum iurisperitorum scriptum esse '-um' et 'vitium' distare, quod 'vitium' perpetuum, '-us' cum accessu decessuque sit (*ceterum qui morbosi, qui vitiosi dicendi sint, testibus veteribus allatis fusius quaeritur. cf.* VLP. *et* PAVL. dig. 21, 1, 1 sqq. MOD. dig. 50, 16, 101, 2 verum est '-um' esse temporalem corporis imbecillitatem [*v. l. 13*]. NON. p. 440, 32). 20, 1, 27 (*ad* LEGEM XII tab. *l. 38, cuius humanitatem defendit*) '-us' in lege ista non febriculosus neque nimium gravis, sed vitium aliquod inbecillitatis (*v. l. 10*) atque invalentiae demonstratur ...; ceteroqui -um vehementiorem vim graviter nocendi habentem legum istarum scriptores alio in loco non per se '-um', sed '-um sonticum' appellant (*v. p. 1480, 28*). ISID. orig. 4, 5, 2 -i generali vocabulo omnes passiones corporis continentur, quod inde veteres -um nominaverunt, ut ipsa appellatione mortis vim, quae ex eo nascitur, demonstrarent. SYNON. Cic. p. 448, 23 valetudo. vitium. -us *eqs.* GLOSS. νόσος. ἀρρωστία. aegritudo, putredo. aegrotatio. -um: vitium (*ad p. 1481, 18?*). *cf. s. vv.* comitialis, regius, sacer, sonticus. *legitur inde a* LEGE XII tab. *l. 38 et p. 1480, 27*; CELS. *multo saepius adhibet in libris 1—4, quibus medicinam victu factam tractat, quam in ceteris, v. Lyngby, Textkrit. stud. 1sqq.* (*ad locum vix sanum* 1 praef. 12); *ap. artis medicae scriptores posteriores extra iuncturas sollemnes cedit synonymis, v. Wölfflin, Ausgew. Schr. 196sqq.; omnino deest e. g.* VVLG., SORAN., PHYSIOGN., ANTHIM., BENED. reg. [*not. q. e. 'malis'* (*v. infra l. 75*) *hisp. vet.* muerbo, *hisp.* muermo, *port.* mormo, *francog.* morve; *not. q. e. 'mucus' it. mer.* muorvu, *hisp. dial.* muermo. *Rohlfs.*]

i. q. ***valetudo adversa, aegritudo*** *fere gravior* (*v. l. 12; letalem tantum significari exemplis non probatur*), *νόσος, quod graece respondet, nisi alia adnotantur; plur. de singulis -is poetice* TIB. 3, 10, 1 (*respiciuntur mala varia, v. 7*). SVLPICIA Tib. 3, 17, 3. 5 OV. met. 13, 322 VAL. FL. 5, 2. *al., dub. in serm. ped.* PLIN. nat. 7, 148.

I *de habitu*: A *animantium* (*bestiarum inde a* CATONE agr. 70, 1. 103, *usu speciali infra l. 75; deos -is carere docent philosophi*):
1 *vi naturali*: a *in univ.*: α *stricte*: ① *generatim* (*exempla selecta*): LEX XII tab. 1, 3 (Gell. 20, 1, 25 *v. supra l. 11*) si -us aevitasve [vitium] (*del. Ed. Fraenkel, Herm. 60, 1925, 440sqq.*) escit, iumentum dato (CIC. Verr. II 3, 63 SALL. Iug. 9, 4. *al.*). PLAVT. Amph. frg. 8 quaeso advenienti -o medicari iube: tu certe aut larvatus aut cerritus es (*item spectat ad insaniam*: Men. 872sqq. *al.* ENN. scaen. 22. CIC. Cluent. 182 mulier iam non scelere, sed -o furiosa. *al. cf. p. 1481, 20sqq.*). Bacch. 732 scribe ... salutem ...: : quid si potius -um, mortem scribat? (TER. Phorm. 244. CIC. Pis. 43 -um aut m. aut cruciatum. Phil. 1, 28 LVCR. 6, 771. *al. cf. p. 1482, 25 et* CIC. div. 1, 63 -o ... mortifero [fat. 17]. 2, 54 -o ... morituros [fat. 17 NEP. Them. 10, 4 LIV. 2, 61, 8. *al. v. et supra l. 18*]). CATO agr. 141, 2 (*lustratio agri*) uti tu -os visos invisosque, viduertatem (*eqs.*) ... prohibessis ... duisque bonam salutem valetudinemque (*cf.* FEST. p. 210). EDICT. aedil. curul. Gell. 4, 2, 1 (= Vlp. dig. 21, 1, 1, 1. *al. v. supra l. 2*) quid -i vitiive cuique sit (COLVM. 7, 5, 1 vitiis aut -o). RHET. Her. 4, 27, 37 'formae dignitas aut -o deflorescit aut vetustate extinguitur' (*Ps. Isocr. or. 1, 6* χρόνος ... νόσος). CIC. carm. frg. 41, 2 B. (Tusc. 3, 59) mortalis nemo est, quem non attingit dolor -usque ([*Eur. frg. 757, 2 N.*[2] ὅστις οὐ πονεῖ]. fin. 3, 51. *al.* LVCR. 3, 460. 472 SEN. dial. 4, 28, 4. *al.*). inv. 1, 7 -os et vulnera (de orat. 3, 132 CELS. 1 pr. 1. *al. cf.* CELS. 7, 7, 14^A vel ex -o vel ex ictu). 1, 36 -us, debilitas (*v. vol. V 1, 110, 19 sqq.*). Rab. perd. 21 confectus senectute, perditus -o, mancus *eqs.* (*infra*: infirmitatem corporis. *al. cf. et p. 1480, 6*). Att. 11, 6, 4 -us et imbecillitas corporis. LIV. 41, 21, 11 -us pestilentiaque (COLVM. 9, 13, 1. *cf.* 7, 5, 19 -is ac pestibus). GRATT. 345 -os causasque adfectusque. SEN. dial. 2, 9, 1 fervores -osque et cetera forte accidentia (*cf.* PLIN. nat. 37, 51 febribus et -is). 4, 20, 1 -us aut iniuria corporum (benef. 1, 5, 4). 5, 3, 4 -us et accessio. COLVM. 7, 7, 1 -o et languoribus (Ps. QVINT. decl. 8, 2 p. 147, 18 -orum languorisque. *al.*). APVL. Plat. 2, 14 aegritudine corporali -oque (ARNOB. nat. 7, 34 LACT. opif. 4, 3). MIN. FEL. 25, 8 (*v. p. 1482, 54*) -i et malae valetudines (TERT. adv. Marc. 4, 9 p. 443, 6 [*ad Is. 53, 4 Matth. 8, 17*]. ARNOB. nat. 1, 65. *al.*). VEG. mulom. 2, 139 infirmitates et -os. *et passim.* *in proverbio*: SEN. benef. 4, 39, 2 (*de Zenone quingentos denarios credente homini parum idoneo*) illud quod dici solet, 'in -o consumat' (*v. Otto, Sprichw. 228; aliter Alexander, ClRev. 50, 1936, 121sq.*). -us *vice aegri agens inducitur*: LVCAN. 4, 371 -us egens iam gurgite plenis visceribus sibi poscit aquas.
② *speciatim de passione iumentorum q. v. malis* (*v. p. 187, 8sqq. 1480, 56. 76 et K. Hoppe, Abhandl. a. d. Gesch. d. Veterinärmedizin 19, 1929, 6sqq.*): PELAGON. 5 ad omnem -um ([*Hippiatr. gr. I 34, 1* λοιμόν]. *cf.* 6 [*gr. I 39, 7* λοιμῷ]. 8 ad -um et ad omnia. CHIRON 981 -o, qui appellatur omnimorbus [*v. Heraeus, ALL 14, 1906, 123*]). 347 pecus cum scabiaverit, non statim curari debet, ne res ... in -um se convertat (VEG. mulom. 2, 36, 2 *de glandulis. cf.* 2, 24, 1 glandulae ... in -um transeunt [2, 109, 5 aegritudo]). CHIRON 89 *ex glandulis* solent iumenta et in -um incidere (*Hippiatr. gr. I 97, 14* μάλεως γενομένης). 156 a -o venit humor *eqs.* (*respondet* VEG. mulom. 1, 38, 4 a -o ... maleo). *al.*

β *usu dilatato* (*fere c. acumine dictum, per comparationem infra l. 7*): ① *vario*: PLAVT. Truc. 520 vim ... mihi magni doloris per voluptatem tuam condidisti in corpus, quo nunc etiam -o misera sum (*respicitur graviditas ut*: TER. Andr. 300 [*ambigue, cf. 268*] laborat e dolore atque ... misera sollicitast; *v.* DON. *ad l.*]. Hec. 366 alio ... -o ... adfectam ac sensi ... uxorem). TER. Phorm. 575 senectus ipsast -us (CIC. Cato 35 pugnandum tamquam contra -um sic contra senectutem. SEN. epist. 108, 28 [*ad* VERG. *p. 1482, 57*]. *cf. Otto, Sprichw. 316*). ? LVCIL. 1073 longincum mortalibus -um in vino esse (*crapulae gravedinem intellegit Cichorius, Unters. 216sq.*). OV. met. 8, 876 gravi ... -o *Erysicthonis* (*sim. de edacitate*: PLIN. nat. 11, 283 -us esuriendi [*v. app. crit.*]. GELL. 16, 3, 9. *cf.* AVG. in psalm. 37, 5 l. 15 *fames* naturalis quidam -us est [*v. l. 23*]). PETRON. 134, 10 istum ... -um (*sc. membri virilis languorem*). PLIN. nat. 7, 169 -us est aliqu⟨ant⟩isper sapientiam mori (*cf. 171* sapientiae ... aegritudine). 20, 75 genitura quibus valetudinis -o (iniuria *vel* malo *sim. coni. Mayhoff, v. p. 1481, 9*) effluat (*de profluvio seminis ut*: 34, 166 visa ... in quiete veneria sponte naturae erumpentia usque in genus -i. CASSIAN. conl. 22, 6, 2). ② *ap. apium cultores de genere inertiae*: PLIN. nat. 11, 64 (*descripsit -os apium*) sunt et operis -i: cum favos non explent, claron vocant; item blapsigonian, si fetum non peragant (*cf. Arist. hist. anim. 9 p. 626 b 19* νόσημα). ③ *in doctrina christiana de mortalitate*: AVG. in psalm. 37, 5 l. 70 in illius sanitatis (*sc. immortalitatis*) comparatione ista sanitas -us est. serm. 77, 9, 13. 278, 2 ut ... in -um mortalitatis irrueret *Adam*.

b *determinationes*: α *per adi.* (*indicantur initia; plura v. sub singulis vocibus*): ① *varia*: LEX XII tab. 2, 2 (Stilo Fest. p. 290. *al.*) sonticum. PLAVT. Trin. 544 solstitiali. VARRO frg. Plin. nat. 22, 114 regium cognominatum *esse* arquatorum -um (*cf.* CELS. 2, 4, 6 arcuatum). HOR. sat. 1, 5, 62 Campanum. FEST. p. 234 vulgo ... maior, ceterum ... comitialis (*de eodem*: APVL. apol. 50 divinum. CAEL. AVR. diaet. pass. 56 puerilem ... caducum). CELS. 1, 9, 6 pestilentibus (*cf.* 4, 2, 2 pestifer). LVCAN. 6, 96 (*describitur erysipelas*) sacro. *al.*
② *locum -i indicantia*: PLAVT. Curc. 239 hepatiarius (*cf.* CELS. 4, 15, 1 ἡπατικόν). CATO agr. 157, 7 articularium (*cf.* SCRIB. LARG. 101 articularem -um, quem ἀρθρῖτιν vocant). CELS. 4, 13, 1 pleuriticus. 4, 14, 1 peripleumoniacon. 4, 19, 1 coeliacus. PLIN. nat. 11, 187 cardiaco. ARNOB. nat. 1, 48 intercutes (*cf.* PS. AVR. VICT. epit. 14, 9 subcutaneo). 7, 34 corporales (*cf.* CHALC. comm. 226 p. 264, 10 corporeis). CHIRON 1 renali (*cf.* 168 subrenalis). CASSIAN. conl. 24, 15, 2 otalgicum sive ophthalmicum. GREG. TVR. Franc. 6, 14 p. 284, 17 inguinarium. ③ *a genere -i derivata*: CELS. 3, 20, 1 -us ... phrenetico contrarius. SERV. georg. 3, 564 morbus pedicularis, qui est φθειρίασις. SCHOL. Hor. ars 453 regium ... vocat -um elephantinum (*cf.* VITAE patr. 7, 19, 3 elephantiaco. PALLAD. hist. mon. I 9 p. 280^C elephantioso). sat. 2, 3, 30 lethargicus. CHIRON 168 farciminosus. PS. DIOSC. herb. fem. 40 -um regium, id est ictericon (*gr. 3, 134, 2* ἰκτέρῳ). GREG. TVR. Franc. 5, 34 p. 239, 1 desentericus. *al.*

β *per subst.*: ① *appos.* (-us *fere postponitur*): PLAVT. frg. inc. 52 patagus -us. ? LVCIL. 44 icterus (*v. vol. VII 1, 163, 49*) -us. LVCR. 6, 1114 elephas -us (*inde* SER. SAMM. 128. *cf.* CHIRON 195 elephantiotem -um [994 m. -en]. VEG. mulom. 1, 9 tit. -i elephantiasis [elephantioses *P*, elephantiosi *A. item saepius*]). PLIN. nat. 23, 10 -um ... lethargum (SCHOL. Iuv. 6, 613 l. -us). FRONTO p. 117, 26 v. d. H. (= p. 124 N.) phrenitis -us. GARG. MART. med. 19 p. 152, 7 vigilia -o. VEG. mulom. 1, 19, 1 -um maleum (*saepius*). PASS. mart. Graec. (BHL 3970) 6 in paralysi (*V*, -is *P*) -o. ② *gen.*: *loci affecti*: CIC. Verr. II 5, 111 oculorum (div. 1, 13 NEP. Hann. 4, 3 CELS. 6, 6, 16^A. *al.*). Cluent. 57 corporis (Mur. 86 *opp.* animi dolore. Tusc. 3, 6. *al.* LVCR. 3, 463. 824. *et saepe*). fin. 2, 96 (*epist. Epicuri*) vesicae et torminum (*gr. p. 143, 18 Us.* στραγγουρικά τε ... καὶ δυσεντερικὰ πάθη). Tusc. 3, 8 mentis (*cf. p. 1481, 21*). CELS. 2, 7, 6 articuli (PLIN. nat. 23, 83 articulorum [24, 116]). 2, 8, 2 pulmonis (*al.*). 2, 10, 6 viscerum (*al.* PLIN. nat. 28, 68). 3, 21, 15 iocineris (4, 15, 1). *al.* PLIN. nat. 13, 105 ventris (22, 56). 22, 90 aurium (PLIN. med. 1, 6 p. 17, 4). *al.* *passionis*: CATO *p. 1481, 70* (*gerund. ut* PLIN. *supra l. 11*). CIC. *supra l. 60.* LIV. 41, 21, 5 quartanae (SVET. Iul. 1, 2. *cf.* PLIN. nat. 8, 119 febrium [CASSIAN. conl. 13, 16, 2]). CELS. 2, 7, 19 atrae bilis (RVT. NAM. 1, 449 nimiae). PLIN. nat. 7, 166 vomicae. 7, 171 furoris (*cf. supra l. 60*). 24, 53 papularum. 26, 100 podagrae (SVET. gramm. 3, 2). 30, 66 stranguriae. SVET. Nero 5, 2 aquae intercutis (GELL. 19, 8, 3. *al.*). APVL. met. 9, 2, 4 vesaniae. HIL. (?) hymn. de Christo 24 leprae (GREG. TVR. Mart. 1, 12 p. 596, 10). AMM. 16, 12, 66 veterni. 30, 6, 4 pestilentiae. SCHOL. Hor. epist. 2, 2, 146 hydropis (*al.*). GREG. TVR. Franc. 10, 3 p. 485, 14 desenteriae. *et saepius.* *cf. indecl. ex gen.*: CHIRON 182 maleos (*al.*). *aegri*: PLIN. nat. 22, 114 (*v. supra l. 29*). 23, 50 cardiacorum. 28, 225 comitialium. ? *causae* (*potius praedicative* CIC. fam. 7, 26, 1): PLIN. nat. 28, 257 dentiendi (*Ian*, dentienti *codd., an* dentientium ? *ad rem cf.* 11, 170). *peculiariter* operis *l. 20*.

c *abundantiae*: α *forma* 'valetudo -i' (*aliter in iuncturis q. s.* accessio [*v. vol. I 285, 3*], dolor [CIC. Tusc. 2, 65 LVCR. 6, 657], malum [*v. p. 230, 25*], vitium [CELS. 3, 5, 5. *al. cf. p. 1481, 58*]): CYPR. mortal. 8 p. 301, 8 -i ... valitudo. IVL. VAL. 2, 24 p. 84, 24 -i

[*Reichmann-Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

causa (PELAGON. 11 valetudo vel c. -i. *aliter e. g. infra l. 47*). PACIAN. (?) sim. carn. p. 112, 4 -orum langore (CASSIOD. Ios. antiq. 10, 10 p. 290 -i [*gr. 10, 116* φθορὰ λοιμική]). RVFIN. hist. 1, 13, 1 -i ... aegritudine (*gr.* νόσων καὶ ... παθῶν). VEN. FORT. carm. 8, 11, 5 -i ... debilitate. *β forma* 'valetudinis -us' (*cf.* PLIN. *p. 1480, 16*): GAVDENT. serm. 19, 22 G. aegritudinum -os (*sing.*: RVFIN. Basil. hom. 1, 6 p. 1732^C [*gr.* νόσον *tantum*]. hist. 1, 13, 17 [*gr.* τῆς νόσου καὶ τοῦ πάθους]. CASSIAN. conl. 13, 9, 5 EPIST. pontif. 392 Conc.^S I 2 p. 110, 5. *al.*). CASSIAN. inst. 7, 14, 1 valitudinis -us. CAEL. AVR. chron. 1 pr. 2 chronicae ... passionis -i (*locus coniecturis temptatur*).

2 *hyperbolice, in imagine, translate*: **a** *de damnis vel miseriis* (*cf. p. 1482, 19*): *α simpliciter*: PLAVT. Asin. 55 eum -us invasit gravis. :: quid -i est? :: quia non suppetunt dictis data. Ov. trist. 2, 15 tanta meo comes est insania -o (*sc. ut ictus saxa repetam tamquam harenam gladiator victus vel mare navis fracta*). *β ambigue c. respectu -i naturalis*: PLAVT. Capt. 621 me insaniam neque tenere neque mi esse ullum -um, nisi quod servio. TER. Hec. 239 (*de nuru aegra*) tuos ego illi mores -um magis quam ullam aliam rem arbitror.

b *de moribus vitiosis vel animi passionibus* (-us animi *l. 25. al.*, mentis *p. 1482, 7* [*cf. p. 1480, 62*], animae APVL. Plat. 2, 9. *al.; notio genuina servatur in comparationibus p. 1482, 22sqq., in sententiis generalibus l. 47 bis. 53. al. necnon in formula q. e.* '-us est' *l. 37. 40. p. 1482, 9* [*cf. p. 1480, 6. 13. 14. 24*]): *α doctrinae philosophorum*: CIC. fin. 1, 59 animi ... -i sunt cupiditates inmensae et inanes ...; accedunt aegritudines, molestiae, maerores ...; nec vero quisquam stultus non horum -orum aliquo laborat *eqs.* (Tusc. 3, 5 *ad Enn. scaen. 392sq.*). 3, 35 perturbationes animorum, quae vitam insipientium miseram ... reddunt, quas Graeci πάθη appellant: poteram ego ... -os appellare, sed ... quis ... misericordiam aut ipsam iracundiam -um solet dicere? (Tusc. 3, 7 misereri, invidere, gestire, laetari ... -os ... non satis usitate *dixerimus*. *al. cf.* ac. 1, 38 LACT. inst. 6, 14, 2. AVG. civ. 14, 5 p. 12, 8 D. -i cupiditatum et timorum et laetitiae sive tristitiae; quibus quattuor vel perturbationibus, ut Cicero appellat, vel passionibus, ut plerique *eqs.*). Tusc. 4, 23sqq. (*sec. Stoicos distinguit inter* -os *i.* νοσήματα *et* aegrotationes *i.* ἀρρωστήματα, *deinde* vitium). *al.* SEN. benef. 7, 16, 6 stultitia -us est animi (*cf.* APVL. Plat. 1, 18 imperitiae -um). epist. 75, 11 quid inter -os animi intersit et adfectus, saepe iam dixi ...; -i sunt inveterata vitia et dura, ut avaritia, ut ambitio (*cf.* 85, 10). *ibid.* -us est iudicium in pravo pertinax *eqs. al.*

β exempla: ① *de tristitia*: PLAVT. Asin. 593 salvere me iubes, quoi tu abiens offers -um. Bacch. 1111 numquid nam ad filium haec aegritudo attinet? :: admodum. :: idem mihi -us in pectorest. Truc. 466 id (*sc. quod malum non effecit*) illi *mulieri* -o, id illi seniost, ea illi miserae miseriast. CIC. Att. 10, 14, 2 imbecillior est medicina (*ex libris petita*) quam -us. LVCR. 3, 1070 -i ... causam non tenet aeger. BOETH. cons. 1, 1, 9 W. hominum ... mentes assuefaciunt -o, non liberant *Musae*. ② *de amore, libidine*: PLAVT. Cas. 810 illo -o, quo dirumpi cupio, non est copia. Cist. 71sqq. Mil. 1272. CAECIL. com. 262 quem sanari (insanire *trad.*), quem in -um inici *velit*, *Amori in manu est*. CATVLL. 76, 25 taetrum hunc deponere -um (*13* amorem. *20* pestem perniciemque). TIB. 2, 5, 110. PROP. 2, 1, 58 solus Amor -i non amat artificem. Ov. rem. 81. 115. *c. convicio dictum*: HOR. carm. 1, 37, 10 contaminato cum grege turpium -o virorum (*spectat ad cinaedos, pathicos sim. ut*: SEN. nat. 1, 16, 8 epist. 83, 20 IVV. 2, 17. 2, 50 utroque. 9, 49. AVSON. 131, 5 p. 346 P. bimarem. CLAVD. DON. Aen. 10, 325 p. 336, 4 libidinis. *al.*). VITR. 2, 8, 12 venerio (*infra*: inpudico -i vitio). ITALA I Thess. 4, 5 (Aug. nupt. et concup. 2, 33, 55. *al.*) in -o desiderii ('*vel* concupiscentiae' *Aug.; gr.* πάθει, *Vulg.* passione. *cf.* TRACT. Pelag. 6 p. 139 fornicationis. AVG. civ. 14, 26 p. 54, 1 D. libidinis [c. Iulian. 3, 21, 42 FERRAND. epist. 7, 12 p. 940^C]. nupt. et concup. 2, 31, 53 -um ..., non coniugium. *al.*). ③ *de fastidio*: PLAVT. Trin. 75 si in te aegrotant artes antiquae tuae ..., omnibus amicis -um tu incuties gravem, ut te videre audireque aegroti sient (*sec. gr., v. Leo, Plautin. Forsch.² 105*). AVG. catech. rud. 13, 12 ne -um fastidii *auditoris* ... etiam augeat ipsa medicina (*sc. sermo*). ④ *de variis studiis perversis vel immodicis* (*accedit gen. explic. passim, in c. abl. l. 78*): PLAVT. Trin. 28 nimium -us mores invasit bonos (*seq.* intermortui, aegrotant). CATO or. frg. 40, 1 numquam tacet, quem -us tenet loquendi, tamquam veternosum bibendi atque dormiendi (*sim. de vitiis dicendi*: SEN. contr. 2, 4, 11 hunc novitium -um, quo nunc laborat *forum*. 7, 5, 12. suas. 2, 17 -o huius rei [*sc. cupiditate grandia dicendi*]. SEN. epist. 40, 13 PETRON. 90, 2 MART. 1, 89, 5. *al. cf.* Ov. Pont. 3, 9, 15 *de librorum delictis*). CIC. Verr. II 1, 91 *Malleolus* sodalis istius *Verris* erat in hoc -o et cupiditate (4, 1 istius, quemadmodum ipse appellat, studium, ut amici eius, -um et insaniam, ut Siculi, latrocinium [4, 29]. QVINT. inst. 9, 2, 62 -um in signis atque tabulis). off. 1, 49 multi ... faciunt multa *beneficia* temeritate quadam sine iudicio, ⌊vel -o in omnes⌋ (*v. app. crit.*) vel ... impetu animi incitati (SEN. contr. 1, 6, 9 beneficium esse, quod iudicio detur, non quod furore [*antea*: libidine] aut -o. SEN. benef. 1, 14, 1 -o suo morem gessit [2 liberalitatem]). VARRO Men. 126 a[c] -o stimulatus *avarus*. CATVLL. 39, 7 renidet: hunc habet -um. PS. SALL. in Tull. 1 si te scirem iudicio magis quam -o animi petulantia ista uti (SEN. contr. 1, 8, 13 malebat adulescentem i. quam -o militare. 2, 1, 6 VELL. 2, 83, 1. *cf. p. 1481, 79. 81.* SEN. contr. 2, 6, 9 consilium esse, non -um). HOR. sat. 1, 6, 30 siqui aegrotet quo -o Barrus, haberi et cupiat formosus *eqs.* 2, 3, 27 (*ad Damasippum olim mercatorem*) miror -i purgatum te illius. 2, 3, 80 quisquis ambitione mala aut argenti pallet amore, quisquis luxuria tristive superstitione aut alio mentis -o calet. MANIL. 5, 155 -um virtutis nomine iactant *viri mulierum habitum affectantes* (*cf.* FIRM. math. 8, 7, 3). SEN. contr. 1, 7, 14. 3 praef. 10. SEN. dial. 10, 13, 2 Graecorum iste -us fuit quaerere, quem numerum Vlixes remigum habuisset *eqs.* (*cf.* clem. 2, 6, 4 -um esse, non hilaritatem, semper adridere ridentibus). nat. 7, 31, 3. *al.* TERT. mart. 5, 1 (*de studio armorum*) affectatio ... et -us quidam animi. MOYS. Cypr. epist. 31, 6 p. 563, 5 delictorum (PETR. CHRYS. serm. 120 p. 527^C. *cf.* 35 p. 299^D criminum [*infra*: originalis -us]). HIL. trin. 2, 4 (*de haereticis*) praedicantium (*cf.* 6, 1 pestiferae ... praedicationis. HESYCH. in lev. 14, 33/47 p. 964^C pravorum dogmatum. LEO M. epist. 15 p. 678^B errorum. PROSP. c. coll. 21, 2 p. 271^B. FACVND. defens. 7, 7 p. 709^B Nestoriano). *al.* *pertinet ad res publicas corruptas vel afflictas*: CIC. Catil. 1, 31 ut ... homines aegri -o gravi ... iactantur ..., sic hic -us, qui est in re publica, ... ingravescet (*cf.* PLIN. epist. 4, 22, 7 ut ... in corporibus sic in imperio gravissimus est -us, qui a capite diffunditur). Sull. 53 quas in oras maxime quasi -us illius *Catilinae* furoris (furor *Eussner, v. p. 1480, 69*) pervaserat (*cf.* LIV. 24, 2, 8 velut -us. SIL. 11, 13 ceu ... manarent ... contagia -i). 76 ex ... desperatis rei publicae -is. Att. 2, 20, 3 novo quodam -o civitas moritur, ut *eqs.* SALL. Catil. 36, 5 SALL. (?) rep. 2, 13, 6 S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 2sq. *peculiariter de ferocia equi*: VARRO Men. 118 neque furentem eculeum ... insanus equiso ex ... -i fluctibus educet umquam.

B *rerum* (*iocose* QVEROL. p. 47, 20 R. o crudele aurum, quisnam te -us tulit?): **1** *naturae* (*in facete dicto* SEN., *per comparationem* COLVM.; *mundum -o vacare Platonem secutus docet* CIC. Tim. 16sq.): LVCR. 5, 345 cum res tantis -is tantisque periclis temptarentur (*velut terraemotu, inundatione*). VERG. georg. 3, 478 -o caeli ... coortast tempestas. MANIL. 5, 215 (*de Canicula*) natura suismet aegrotat -is nimios obsessa per aestus. SEN. epist. 104, 1 *Gallio* cum in Achaia febrem habere coepisset, protinus navem ascendit clamitans non corporis esse, sed loci -um. COLVM. 1 praef. 2 rerum naturam ... quasi quodam -o sterilitate affectam. PRVD. c. Symm. 2, 988 (*cf.* 995) terrarum.
2 *arborum, frugum sim.* (*de differentia v.* PLIN. nat. 17, 232 quaedam temporum causae aut locorum non proprie dicantur -i, quoniam protinus necant, sicut tabes ... aut uredo vel flatus *eqs.* [*cf. Theophr. hist. plant. 4, 14, 11*]): PLIN. nat. 15, 33 -is quadripedum, arborum quoque (17, 218 [*inde* 1, 17, 37]. 17, 246. *cf.* 17, 216 infestantur ... et arbores -is. 17, 224). 16, 44 laricis -us est, ut taeda fiat. 17, 221 mespila ... obnoxia ei -o (*sc. vermiculis*) est. 17, 226 vitibus ... -us peculiaris articulatio. 18, 153 (*inde* 1, 18, 44) lolium et tribulos (*eqs.*) ... inter frugum -os potius quam inter ipsius terrae pestes numeraverim (*cf.* 18, 148. 156). 19, 176 (*inde* 1, 19, 57) -os hortensia quoque sentiunt. *ibid.* cumini -us scabies.

II Morbus *daemon* (*dub.* CIC. nat. deor. 3, 44, *potius in imagine agentis* [*cf. p. 1479, 74*] IVV. 10, 219 circumsilit agmine facto -orum omne genus [*sc. senem*]; *de* '-is' *velut Febri, Pallore cultis v.* SEN. frg. 33 PLIN. nat. 2, 15 MIN. FEL. 25, 8, *qui ironice addit*: sane et Acca Larentia et Flora, meretrices propudiosae, inter -os Romanorum et deos computandae): VERG. georg. 3, 552 pallida Tisiphone -os agit ante Metumque. Aen. 6, 275 in faucibus Orci ... pallentes ... habitant -i tristisque Senectus et Metus *eqs.* (*inde* LACT. Phoen. 15 exsangues. CLAVD. 3, 32 impatiens ... sui. 28, 323 inferno stridentes agmine -i [*cf. l. 52*]. GLOSS. III 237, 51). SEN. Herc. f. 694 tremens. Oed. 593 aegre ... lassum sustinens -us caput. 1059 horridus -i tremor. SIL. 13, 581 Macies ... malis comes addita -is. PRVD. cath. 10, 105 pestifer.

III *per metonymiam* *de hominibus pravis*: **A** *simpliciter*: AMBR. in psalm. 1, 29, 2 isti sunt -i, qui mala sua in multos transferunt (*cf. infra*: tamquam -us transit in animas singulorum *flagitiosus*. 1, 29, 4). MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 4 p. 413/4 nonne -us mundi vocitabatur atque deceptor *Paulus*? (*gr.* λυμεών. *cf. Itala act. 24, 5* [*codd. e g*] pestem [*gr.* λοιμόν, *Vulg.* pestiferum]). **B** *per allusionem ironicam* (*cf. supra l. 55*): SIDON. epist. 5, 13, 4 quia dicitur haec ipsa pernicies (*i. Seronatus*) appropinquare ..., praeveni -um providentiae salubritate.

in paronomasia c. mors *p. 1479, 44*, mos *p. 1481, 18. 69. 82.*

deriv.: morbeo, morbesco, morbidus, morbosus, [morbulentus]. *cf.* Morbovia. *compos.*: morbifer, morbifico, morbificus; centi-, mille-, omnimorbia; omnimorbus. *Reichmann-Ehlers.*

morchomor *v. p. 1338, 27.*

mordācitās, -ātis *f. a* mordax. *scrib.* -dic- *p. 1483, 4. 28. legitur ap.* PLIN. nat. *et inde a* TERT. [*falsa var. l. p. 1484, 45.*]

I *vi activa, i. q. vis aut cupiditas mordendi, violandi, vellicandi sim.*: **A** *corporaliter* (*acced.* ad *p. 1483, 2*): **1** *herbarum, sc. spinosarum sim.*: PLIN. nat. 21, 91 quaedam spinosa foliata sunt, ut ...; his enim omnibus foliis inest aculeata -s (*cf. Theophr. hist. plant. 6, 1, 3* ἀκανθαν). 21, 94 -s *urticae* non protinus cum ipsa herba gignitur nec nisi solibus roborata. **2** *rerum variarum gustu acri praedita-*

[Reichmann-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rum (*v. et l. 22*): PLIN. nat. 21, 120 *iuncus Africanus est* vinosae -is ad linguam. TERT. paenit. 10, 10 pulveris alicuius -e cruciari (*inde* PACIAN. paraen. 8). PALLAD. 2, 15, 7 amygdala ... aqua, ita ut ne nimis, maceremus, ne germen extinguat ex multo melle -s (-dic- *var. l.*). CAEL. AVR. gyn. 1, 165 decocto mediocriter melle ..., quo acrimonia et -e deposita medeatur *eqs.* (*Soran. gyn. 2, 53* τὸ δηκτικόν). 3 *medici secantis, pungentis sim.*: PS. HIER. epist. 5, 3 p. 64B qui curandus est medentis -e non potest noceri. 4 *insectorum*: RVFIN. Orig. in exod. 4, 8 p. 180, 15 scinipharum -i similes calliditatis aculeos ..., libidinum ... morsus cynomiae spiculis similes.

B *incorporaliter, i. q. acerbitas* (*c. notione secundaria mordicus tenendi l. 14*): 1 *actionum, affectuum*: ZENO 1,2,9 affectibus omni ... tortore pietatis -e peioribus. PS. HIER. epist. 5, 4 p. 66A diversae -is languoribus subiacemus. 5, 8 p. 70C eos luxuria ferali -e in vinculis tenet. AVG. epist. 85, 1 salubrem -em caritatis. OP. imperf. in Matth. 42 p. 868 illibatam deo ... imaginem suam reddamus, ... non detractionis -e pestiferam. 2 *verborum, fere obiurgationum, vituperationum, irrisionum sim.*: ARNOB. nat. 2, 45 ut ... se omnes maledicerent, carperent et saevorum dentium -e laniarent. SCHOL. Hor. epist. 1, 12, 1 ut illic cupiditatem perstrinxit, ita hic parsimoniam laudat, tamen cum -e. 1, 15, 26 (*v. p. 1484, 26*). AVG. c. Parm. 3, 2, 8 nullum *collegam* ... nominatim appellans, sed ... saluberrimae -is inferens medicinam *Cyprianus* his verbis graviter arguit *eqs.* MACR. Sat. 2, 3, 4 nec ... fratri circa similem -em pepercit *M. Cicero* (*de eodem ibid.* 2, 3, 9. 12. 13). CASSIOD. inst. 1, 21, 1 *de epistulis Hieronymi.* PS. VARRO sent. 110 invidiae -s ... publicanda ...; id mordacius lima coaequet. VIRG. gramm. epit. 4 p. 18, 24 leporia est ars ... amoenitatem -emque (-dic- *var. l.*) in sua facie praeferens, mendacitatem tamen *eqs.*

II *vi mediopassiva, de animi -e, qui furore, ira sim. se ipse conficit*: CONC.S II 5 p. 81, 24 *Iudaei miracula Christi videntes* pro tantis beneficiis -e concussi et invidentes suae saluti *eqs.* CASSIOD. hist. 1, 12, 5 *Arius* eventum temporis non portavit, sed et -e compulsus litis quaerebat initium (*Theodoret. 1, 2, 9* οὐκ ἤνεγκε τοῦ φθόνου [χρόνου *leg. Epiphan.*] τὴν προσβολήν, ἀλλ' ὑπὸ τούτου νυττόμενος κτλ.).

mordāciter *v. s.* mordax.

mordāgo, -inis *f. fort. a* mordere; *cf.* citrago, solago. *nomen herbae, quae alias* vesicalis, vesicaria, vesicago *vocatur*: GLOSS. III 582, 53 fisiadon vissigaria sive -o.

mordātrīx, -īcis *f. a* mordere, *quasi* *mordare *sit, ad evitandum femininum nominis q. e.* *morsor. *i. quae mordet, carpit sim.*: VIRG. gramm. epit. 4 p. 19, 17 dialecta est -x omnium verborum, quae *eqs.*

***mordāx,** -cis *adi.* [*a* mordere, *cf.* pugnax *sim. J. B. H.*] *scrib.* -xs: CIL IV 5120 Glycera -xs (*supra imaginem navis; cf. p. 1484. 21*). *abbrev.* M *in versu iocoso parietibus inscripto teste* CIC. de orat. 2, 240 (*v. l. 62*). *comp.* -ior *inde a* PHAEDR. 4, 8, 1. *superl.* -issimus *inde a* SEN. contr. 7 praef. 8. NOT. Tir. 94, 53. *de notione*: GLOSS. II 269, 7 δήκτης -x. GLOSS.L II Philox. MO 42 -ior δηκτικώτερος. Corp. M 264 -ius clofae (*cf. p. 1484, 58*). *legitur inde a* PLAVTO, INSCR. (*v. l. 62*), VARRONE, HOR.

I *adi.*: **A** *vi activa i. q. mordens, affligens* (*acced. adv. l. 58. 68. p. 1484, 5. 10. 52; abl. rei l. 81. p. 1484, 52 [cf.* cum *aliqua re: p. 1484, 49]; gen. obi. p. 1484, 32;* in *aliqua re p. 1484, 27; dat. personae l. 71; in paronomasia p. 1484, 37. 38*): 1 *corporaliter* (*transfertur ad qualitates l. 68. 81. p. 1484, 7. 8*): **a** *proprie de animantibus ore violantibus* (*pungentibus l. 66; de hominibus edacibus l. 62. 64*): PLAVT. Bacch. 1146 praeter eos agnos (*i. filios*) meus est istic clam -x canis ([*i. servus*]. AMM. 15, 3, 5). VARRO Men. 479 ecum -em, calcitronem (LABEO Gell. 4, 2, 5 equus -x aut calcitro. *cf.* APVL. met. 8, 25, 1 vervecem ... non asinum ... non -em nec calcitronem). CIC. de orat. 2, 240 (*in solutione inscriptionis* LLLMM) lacerat lacertum Largi -x Memmius (*sim. de hominibus edacibus*: CYPR. GALL. num. 358 cucumeres avido -es carpsimus haustu). PLIN. nat. 9, 132 clusiles -esque conchae (*cf. p. 1487, 15*). SIDON. carm. 15, 11 -x crinis *capitis Gorgonei.* CASSIOD. in psalm. 104, 31 l. 413 cynomyia ... ceteris muscis ... -ior est. *de partibus corporum*: PLIN. nat. 11, 201 venter ... aliis *animalibus* denticulatae asperitatis, aliis cancellatim -is. AVIAN. fab. 31, 3 -i confecit vulnera rostro *mus bovem laedens.*

b *translate de rebus corporeis quolibet modo infestantibus* (*in imag. de dente l. 75*): **α** *variis*: PLAVT. Truc. 352 num tibi ... ianua est -x mea, quo intro ire metuas ...? HOR. carm. 4, 6, 9 -i ... icta ferro pinus. OV. ars 3, 506 nec tua -i (*i. fricante*) pumice crura teras. CLAVD. DON. Aen. 12, 275 p. 586, 21 fibulae (SIDON. carm. 5, 18 pepli textus, quem fibula torto -x dente forat. *cf.* 2, 397 fibula -i ... vestes dente capit). PS. HIER. epist. 5, 8 p. 72A flagellis (5, 10 p. 74D). AVIAN. fab. 28, 2 -i subdere colla *iuvenci* iugo. SIDON. epist. 8, 6, 15 anchoras. SEDVL. carm. pasch. 4, 21 aerugo (*cf. op. pasch. 4, 2 p. 257, 3* aeruginis ... morsus). VEN. FORT. Mart. 4, 22 forceps (*cf. p. 1484, 58*). *al.* *de plantis*: OV. ars 2, 417 urticae (*cf.* PLIN. nat. 9, 146 *urticae marinae* vis pruritu -x. 16, 91 *folia* -ia sunt quibusdam ut urticis. 21, 92 *urticae* caule quoque -i). medic. 4 rubi. PLIN. nat. 17, 45 *genus margae* -issimum. 18, 61 arista *frumenti* -ior hordeo. **β** *de rebus gustu, odore sim. acribus*: OV. Pont. 3, 3, 106 tincta ... -i spicula felle (*cf.* DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12 p. 363B fellis ... humorem asperum atque -em [*Migne gr. 44, 160A* δακνώδη]. *cf.* PRVD. cath. 10, 83 -x et amara medella). PERS. 15, 86 Stoicus ... aurem -i lotus aceto (CYPR. GALL. num. 78). PLIN. nat. 15, 123 folia *myrti* ... siccantur in farinam, ad ulcerum remedia ... leniter -i pulvere (HIER. in Ier. 6, 7, 7 p. 374, 21 -issimo. in Gal. 4, 20 p. 387B -iori). 21, 15 *rosa* collyriis inseritur -i subtilitate. 22, 31 *urticae* amaritudo -x (*cf. p. 1483, 81*). 24, 143 semen dracunculi fervens -xque (*cf.* DIOSC. 2, 152 p. 237, 5 gustu -i; *gr. 2, 166, 1* ἐπιδάκνων τὴν γεῦσιν). 25, 89 sucus croci -x (PS. APVL. herb. interp. 74 l. 32 -em sensim; *Diosc. 2, 180, 1* δηκτικὸς ποσῶς). SER. SAMM. 64 sinapi. HIER. in Is. 1, 30, 1 p. 28, 21 nitri. PS. HIER. epist. 5, 3 p. 64B -bus adiumentis nocentium medelarum (*in imag. ut*: RVFIN. apol. Orig. 8 p. 602B necessariam ... austerioris ac -ioris medicamenti curam). PRVD. perist. 10, 260 acerbum caepe, -x allium. MARCELL. med. carm. 54 -x piper et laser algens. *al.* *n. pl. pro subst.*: AVG. in euang. Ioh. 18, 11 si qua -ia reparandae sanitati adhibentur (*ibid.* collyria -ia). CAEL. AVR. gyn. 2, 63 remotis acrioribus sive -bus, mitigativis ... medemur (*Soran. gyn. 3, 50, 3* πᾶν ... δηκτικόν).

2 *incorporaliter i. q. invidiosus, cavillosus, quolibet modo sollicitans*: **a** *de hominibus* (*fort. i. q. pugnax ut* CIL IV 5120 [*v. p. 1483, 45*]): HOR. sat. 1, 4, 93 si risi, quod ... pastillos Rufillus olet ..., lividus et -x videor tibi? epist. 1, 17, 18 -em Cynicum (*i. Diogenem*). SEN. contr. 7 praef. 8 contumelias ... Cestii, -issimi hominis. SCHOL. Hor. sat. 2, 1, 77 -bus et maledicis hominibus. epist. 1, 15, 26 *Maenius* urbanus et -x; itaque dabant illi ... qui -em timebant (*cf. Hor. epist. 1, 15, 30* opprobria fingere saevus). SIDON. epist. 8, 11, 6 in satirica *materia* sollicitus et -x *orator.* *m. sg. pro subst.*: PHAEDR. 4, 8, 1 -iorem qui improbo dente adpetit.

b *de rebus*: **α** *de actionibus vel affectibus hominum*: HOR. carm. 1, 18, 4 sollicitudines. PHAEDR. 5 prol. 9 invidia (CYPR. zel. 10 p. 425, 17. HIER. epist. 45, 4, 1 o i. primum -x tui. DRAC. laud. dei 1, 464 [*antea*: livor edax]). LVCAN. 2, 681 Pompeius ... curis animum -bus angit (ANTH. 487a, 9 PS. ATHAN. ad mon. 2 p. 73C AVG. civ. 22, 22 p. 603, 29 D. conf. 7, 5, 7. *al.*). AVG. conf. 6, 7, 12 irrisione. c. Iulian. 4, 14, 68 -i voluptate carnali. serm. 353, 1, 1 quid est detractio nisi -ior quam verior reprehensio? POSSID. vita Aug. 24 rebus -bus ac molestis. CYPR. GALL. gen. 75 *anguis* livida -i volvens mendacia sensu (151). 848 certamine. BOETH. cons. 3, 7, 5 W. *filiorum* quam sit -x quaecumque condicio. **β** *de verbis (sententiis) detrectantibus*: OV. trist. 2, 563 non ego -i destrinxi carmine quemquam. MANIL. 5, 145 corda ... sale -i dulces quaerentia risus (SCHOL. Hor. epist. 2, 2, 60 ['Bioneis sermonibus'] -issimis salibus). VAL. MAX. 1, 8 ext. 8 ineptae et -is opinationis *sophistarum.* PERS. 1, 107 teneras -i radere vero auriculas (*cf.* HIER. epist. 31, 1 quod ... in se habeat et ⌊-is aliquid⌋ veritatis [⌊⌋mordacitatis aliquid et *var. l.*]). QVINT. inst. 6, 3, 74 subicitur pro eo, quod neges, aliud -ius. ARNOB. nat. 1, 64 maledictis (*cf.* FIRM. math. 8, 7, 1 salsi sermonis -bus dictis [PRVD. psych. 349 CYPR. GALL. iud. 273]. IVL. RVF. rhet. 3 [*v. vol. III 995, 66*] dictio cum amoenitate -x). AMM. 20, 2, 1 susurros. *al.* PAVL. NOL. carm. 10, 263 satirae -is aceto (*cf.* SIDON. epist. 1, 11, 2 satiricorum). MACR. Sat. 1, 7, 2 *Euangelus erat* amarulenta dicacitate et lingua proterve -i ([linguae protervae mendacii *var. l.*]. SIDON. epist. 1, 2, 9 SEDVL. epist. 2 p. 172, 14). *al.* *tropice de dente* (*cf. p. 1483, 75*): PS. ATHAN. ad mon. 4 p. 75C -em malignis rumoribus dentem.

B *vi mediopassiva i. q. se conficiens, indignatus*: CYPR. GALL. exod. 1136 vatem deesse ... -i sub corde gemit *populus.*

II *subst.* -x, -cis *f. i. q. forceps* (*cf. p. 1483, 50. 79*): HIER. reg. Pachom. 82 nullus habeat separatim -em parvulam ('*leg.* pavulam' *Migne*) ad evellendas spinas, si forte calcaverit, ... pendetque in fenestra, in qua codices conlocantur.

adv. **mordāciter.** *compar. inde ab* OV., LACT., *pos. et superl. inde ab* AVG. [*falsa var. l. pro* mordicus: DON. *p. 1488, 51.*]

i. q. mordenter: 1 *vi corporali perlucente*: **a** *in censura librorum* -ius *i. q. durius*: OV. Pont. 1, 5, 19 incipiam lima -ius uti et sub iudicium singula verba vocem? (*cf.* PS. VARRO sent. 110 *v. p. 1483, 26*). **b** *in arte medica i. q. secando, urendo sim.*: AVG. serm. 357, 4 videte quam blandi sunt medici eis, quos etiam -r curant.

2 *vi incorporali*: **a** *i. q. acerbe* (*fere de reprehensione, irrisione*): LACT. inst. 5, 2, 12 eandem materiam -ius scripsit (HIER. epist. 61, 4, 4. *cf.* SVLP. SEV. dial. 1, 21, 5 haec describenda -ius). DON. Ter. Eun. praef. 1, 9 Terentius ... vitia ... paulo -ius ... carpit. AVG. bon. viduit. 15, 19 -issime reprehendendo (gen. c. Manich. 2, 7, 8 in psalm. 136, 12). MACR. Sat. 7, 3, 8 *Laberius in Ciceronem* ait ... -r: *eqs.* (*cf.* BOETH. cons. 2, 7, 20 W. ille nimium -r: *eqs.*). PRIMAS. in apoc. prol. p. 793D illudendum. PALLAD. hist. mon. I 22, 8 p. 303A vehementer ... atque -r ... instructus ac doctus (*gr. p. 104, 5 B.* ὠφεληθεὶς ... καὶ στυφθεὶς ἱκανῶς). VITAE patr. Iurens. 3, 14 p. 160, 14 succensenti. **b** *i. q. mordicus, firmiter*: AVG. epist. 28, 2 cum ... locutionum ... hebraearum viam ... -ius ... tenerent.

deriv.: mordacitas. *compos.*: submordax.
v. Onom.

***mordeo,** momordī, morsum, -ēre. [*cf. c. sanscr.* mardayati (mardati, mr̥duāti) '*conterit*' *et c. gr.* σμερδνός '*horribilis*', *theod.* schmerzen,

[Reichmann-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliis significatione paulo seiunctis; v. Persson, Beitr. z. idg. Wortf. 215 et 945. J. B. H.] *scrib.* -red-: GLOSS.L III Abol. MO 48. *de formis*: *III*ae *coniugat.*: -it: CONC.S I 3 vers. Tur. p. 49, 6 (*var. l.* -et). -unt: GLOSS. III 410, 44. -ant: ITALA Hab. 2, 7 (cod. 176). -atur: DIOSC. 2, 159 p. 241, 18. *perf.* (*de forma sollemni cf.* GELL. 6, 9, 1 poposci, -di *sim.* ... probabiliter dici videtur, atque ita nunc ferme doctiores hisce verbis utuntur [*quae seq. v. l. 9sqq.*]): mem- (*cf.* NON. p. 140, 19 mem- *sim.* ... in veteribus lecta sunt): *testatur* GELL. 6, 9, 2 *citatis* ENNIO *v. l. 40*, ATTA *v. l. 44*, NIGID. *v. l. 42*, LABER. *v. l. 47* (*deinde affert etiam Plaut. Aul. frg. 2* admemordit). 6, 9, 13 quoniam Graeci ... secundam verbi litteram in e plerumque vertunt ut γράφω γέγραφα *eqs., ubi affert* CIC. frg. inc. K 9 CAES. anal. frg *cf.* VERG. Aen. 11, 418 (*P*). momors-: ORIBAS. syn. 3 add. p. 916. *v. et l. 22.* ? morm- (*cf. Banta, Abweichende ... Perfektbildungen 24*): SEDVL. carm. pasch. 3, 317 *unus cod., contra metrum; corr. man. alt.* ? mordid- (*cf. Banta l. c.*): *singuli codd.* LEX Burg. lib. const. 18, 1 LEX Visig. 8, 4, 19. *sine redupl.*: mord-: GARG. MART. cur. boum 21 ORIBAS. eup. 3, 72, 1 syn. 8, 13, 1 La (mom- Aa, mors- Ab). *v. et l. 26.* mors- (*cf.* GLOSS.L I Ansil. MO 450 morsit non dicitur, sed momordit): PS. THEOD. PRISC. add. p. 282, 5 ORIBAS. eup. 3, 72, 1 (*bis*). syn. 3 add. p. 916, 61 (*ibid.*: momors-). *al.* VITA Adae 37. 44 GLOSS. III 410, 45. *v. et l. 26.* *part. perf. pass.* (*formam sollemnem testatur* PRISC. gramm. II 569, 10): -ditus: CASS. FEL. 68 p. 167, 3 (*def. Junel, Stud. 138 coniciens hanc formam usurpavisse auctorem, ut p. p. p. distingueret a nomine q. e.* morsus, *id quod statim sequitur*). NOT. Tir. 94, 50 -et (*var. l.* -it). 94, 51 morsit (*var. ll.* momordit, mordit). *de notione*: SYNON. Cic. p. 434, 35 vellit *eqs.* GLOSS. δάκνω. GLOSS.L III Abol. MO 48 (*v. l. 2*) obloqui (*cf.* CASSIOD. in psalm. 43, 17 obloqui est ... doloso aliquem sermone -ere). *al.* *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, CATONE, TER. [*it.* mórdere, *raet.* mórder, *francog.* mordre, *hisp.* morder. *Rohlfs.*] [*confunditur in codd. c.* mergere: HIER. epist. 43, 2, 2 (morsit *pro* mersit *restituit Buecheler* PRIAP. 65, 1). *c.* movere: IVLIAN. in Iob 36, 7 CASSIOD. hist. 11, 8, 2. *falso trad.*: SIL. 9, 266 -ens *pro* moriens. *loco corrupto*: NOVIVS Atell. 23 (morso *trad.*, moris est *Buecheler*).]

i. q. δάκνειν: I *corporaliter* (*saepe absolute i. q. mordacem esse, e. g. l. 41. 60. p. 1486, 21; cf. p. 1486, 40. 1487, 6sqq.*): A *strictiore sensu i. q. dentibus, ore sim.* (*cf. l. 48. 51. 55. 65. al.*) *rodere, laedere* (*-ent animantia, tam bestiae quam homines*): 1 *exempla selecta*: ENN. sat. 63 si me canis -erit (CIC. S. Rosc. 57 canes, qui et latrare et -ere possunt. SEN. epist. 76, 8 CVRT. 7, 4, 13. *al. cf. Otto, Sprichw. 70*). CATO agr. 102 si bovem ... serpens -erit (NIGID. Gell. 6, 9, 5 PLIN. nat. 8, 229. *al. cf.* LVCAN. 9, 738 dipsas. PLAC. med. 28, 1 rec. β qui a vipera percussi sunt vel -si. *al.*). ATTA com. 6 ursum se -isse autumat. CATVLL. 8, 18 quem basiabis, cui labella -bis? (*cf.* 68, 127 *columba* dicitur ... oscula -enti ... decerpere rostro). LABER. com. 28 (*loq. fort. piscis*) simul sub dentes mulieris veni, bis ter -it. VERG. Aen. 11, 418 procubuit moriens et humum ... ore -it (PLIN. nat. 8, 52 *leo. cf.* CLAVD. 26, 589 harenam [DRAC. Romul. 5, 284]. DRAC. Orest. 786 pallia ... dente -it *Clytaemnestra moribunda. sim. de luctatore victo* OV. met. 9, 61 harenas ore -i). TIB. 1, 3, 42 frenos ore -it equus (*cf. p. 1486, 34sqq.*). PROP. 3, 25, 4 ungue meam -so ... querere fidem (*cf.* SEN. dial. 3, 19, 3 tua *ipsius* ... labra [QVINT. inst. 11, 3, 81]. VVLG. prov. 16, 30 labia sua [*hebr.* qirez]). OV. met. 3, 69 *draco vulneratus* fixum ... hastile -it (*cf.* 5, 143 iaculum Clanis ore -it. STAT. Theb. 12, 746 ferrum). 13, 943 (*loq. Glaucus*) pabula decerpsi decerptaque dente -i. PHAEDR. 5, 3, 1 calvi -it musca ... caput (*item de insectis*: MART. 14, 83, 1 pulice. PS. RVFIN. in Os. 5, 11 p. 992B tinea). PLIN. nat. 9, 145 *glanis* -et hamos nec devorat, sed esca spoliat. 11, 162 cum apri percutiant, feminae sues -ent. PRVD. perist. 10, 904 *dum medicus linguam exsecat*, numquam -it martyr aut os dentibus compressit. *al.* *-ent partes corporis* (*cf. l. 38. 46*): PLIN. nat. 11, 163 *dentem serpentis cuiusdam* resupinari, cum -erit (*nisi ipsa bestia pro subi. est*). VINDIC. med. 7 p. 212, 24 *prosacines* naves retinent opposito ore vel -ente.

2 *notabiliora quaedam*: *acced. obi. rei effectae*: PLAVT. Poen. 1074 *signum*, puero quod -it simia. *obi. indicatur per dat.*: CHIRON 507 si mus ... -erit equo. *pars corporis morsa indicatur per* in *c. abl.*: AVIAN. fab. apol. 31 taurum ... mus in aure -it.

B *latiore sensu i. q. quolibet modo affligere* (*secando, rodendo, lacerando sim.*): 1 *-ent res*: a *variae*: VARRO ling. 5, 135 dens *vomeris vocatur*, quod eo -etur terra (*cf. infra l. 81*). VERG. Aen. 12, 274 ad medium *corpus*, ... qua ... laterum iuncturas fibula -et (OV. met. 8, 318 -bat f. vestem. STAT. Theb. 7, 659. *al. cf.* OV. met. 14, 394 vestem ... -erat aurum). HOR. carm. 1, 31, 8 rura, quae Liris quieta -et aqua taciturnus amnis (*cf. 1, 22, 8* lambit *et* SEN. nat. 3, 25, 2 vis illi *aquae* est etiam dura -endi). CELS. 5, 26, 23D quo ... plura loca iniectum vinculum -et (*cf.* 7, 4, 4B quod ab eo *lino* -etur). 7, 5, 4 locus *ossis*, qui mucronem -at (*sc. ita ut eum mordicus teneat; cf. p. 1486, 3. 30*). PLIN. nat. 18, 171 *culter* sulcis vestigia praescribens incisuris, quas in arando -at vomer. SIL. 10, 117 prima -it tegmina *scuti* ... cornus. STAT. Theb. 9, 499 qua stagna subit radice *fraxinus* quibusque ... -bat humum. MART. 5, 80, 13 *libellum* censoria ... docti lima -erit Secundi. IREN. 3, 23, 5 *folium ficulneum* delectationem ... nullam praestat, -et autem et pungit corpus. SYMM. or. 2, 26 navigia *more pontis coniuncta* riparum extima -erunt. HIER. in Ezech. 8, 27 p. 248C iuncturas ... tabularum mollius invicem se tenentium atque -entium. *al.* DRAC. Romul. 8, 249 ancora -et litus (ENNOD. carm. 1, 6, 16. 1, 7, 48). VEN. FORT. Mart. 1, 290 flamma ... Borinas -bat ... pinnas. *al.* *de rebus nimia vicinia se invicem quasi prementibus*: GROM. p. 325, 16 alia casa ea⟨m⟩ casam ... -et (327, 1). AVIEN. Arat. 530 (*describitur Deltotus*) gemini suprema iugi vicinia -et. 935 *zonae* mutua ... implexae sibimet consortia -ent (*cf. Manil. 1, 605* se secant).

b *speciales quaedam*: α *frigus, aestus sim.*: HOR. sat. 2, 6, 45 matutina parum cautos iam frigora -ent (AVSON. 332, 10 p. 25 P. -at autumnas frigus ... pruinas [autumna ... pruina *Heinsius, coni. alii alia*]. 361, 1 p. 409 [*v. app. crit.*]. *cf.* PLIN. nat. 17, 191 si saucias *vites* ... -at quaedam hiemis ruminatio). epist. 1, 8, 5 quia grando contuderit vites oleamque -erit aestus. MART. 8, 14, 2 ne ... -at ... tenerum fortior aura nemus. β *medicamenta vel res gustu, odore sim. acres*: SCRIB. LARG. 37 medicamento suffricatur ... ad delacrimationem et ubi desierit -ere ⌊medicamen⌋ *eqs.* (*del. Helmreich coll.* MARCELL. med. 8, 120. *cf.* PLIN. nat. 34, 113 vis *aeruginis* ... delacrimationibus -endo proficiens [*seq.*: donec rodere desinat]). 188 *aconiti gustus* -et ... stomachum et cor afficit (193). 230 *medicamentum mixtum* minus -et. PLIN. nat. 12, 97 *casia* lento tepore leniter -ens. 12, 119 *lignum balsami* -ens gustu fervensque in ore. 21, 32 *croci species* si ... relata ad ora leniter faciem oculosque -it. 23, 79 *omphacium* odoratum quodque non -at. *al.* HIER. epist. 64, 5, 2 *homo* vini austeritate -etur. γ *urina vesicam acriter premens*: PLIN. nat. 20, 161 urinae incontinentiam ..., iis vero quos acrior urina -at *eqs.*

2 *-ent homines, bestia* (*l. 37*): LABER. mim. 50 de ... patrimonio meo centum milia nummum -i. SEN. epist. 78, 29 hoc tene, hoc -e (*sc. ita ut id mordicus teneas*). SIL. 7, 68 nec ... bellatoris equi frenis ... -eris ora. PETRON. 140, 15 homines non caperentur, nisi spei aliquid -rent. ENNOD. opusc. 2, 12 p. 291, 10 adversus eos, qui ..., quaestionem rhetorica fibula -istis. *in usu proverbiali* (*cf. Otto, Sprichw. 146*): BRVT. Cic. fam. 11, 23, 2 si frenum -eris, peream si te omnes ... conantem loqui ferre potuerunt (*respondet* CIC. fam. 11, 24, 1 ut mones f. -i. SEN. dial. 9, 17, 11 [*in imag. de mente hominis*]. LVCAN. 6, 398. *al. cf. p. 1485, 51*). PLIN. nat. 29, 102 lapidem a cane -sum usque in proverbium discordiae venisse.

II *incorporaliter, vexantur animi, fama, studia, commoda sim. hominum* (*vigente saepe vi imaginis, e. g. l. 44. 48. 53. 57; absolute e. g. l. 43. 48. 53; acced. pron.* quid *pro obi. int. q. d. l. 75*): A *vi activa*: 1 *-ent homines* (*fort. huc pertinet* LVCIL. 1025 quanto blandior haec, tanto vehementius -et): TER. Eun. 411 invidere omnes mihi, -ere clanculum (*cf.* HOR. carm. 4, 3, 16 iam dente minus -or invido. PS. AVG. serm. ed. Mai 72, 2 serpentinus livor -it invidia *primum hominem; cf. infra l. 73*). OV. Pont. 4, 14, 46 non -enda mihi turba fidelis *Tomitanorum* erat. SEN. contr. 10 praef. 8 adulescentis ... illos *Labieni* dentes ad -endum provocantis. HIER. epist. 43, 2, 2 -entes invicem consumimur ab invicem (in Gal. 2, 11 p. 340B ut *oratores* ... ioculari se i. dente -rent. VVLG. Gal. 5, 15. *al.*). interpr. Iob praef. 3 nullus -ret, nemo reprehenderet. adv. Rufin. 2, 2 p. 425B -etur et carpitur. *al.* PS. HIER. epist. 6 (= MAX. TAVR. epist. 2), 11 virtutes ... maluerunt detractione -ere. VVLG. Mich. 3, 5 *prophetae*, qui -ent dentibus suis et praedicant pacem. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 43 p. 619D -ere vel laedere. Greg. Naz. orat. 1, 79, 2 quicumque potuerint ... acerbius obtrectare vel certe qui subtiliter et figuraliter -erint. AVG. c. Faust. 22, 64 p. 659, 13 dente maledico. serm. 19, 2 quaerunt ..., non quid corrigant, sed quid -ant. *al.* *reflexive*: GREG. M. past. 4 p. 125B ut timoris laceratione se -at *praedicator*, ne ... intumescat.

2 *-ent res* (*fere ad hominem pertinentes*): TER. Eun. 445 par pro pari referto, quod eam *meretricem* -at. Ad. 807 si id te -et, sumptum filii quem facitur *eqs.* CIC. Tusc. 3, 82 si paupertas -it, si ignominia pupugit. 4, 45 -eri ... conscientia (HIER. epist. 55, 2, 4 in Am. 2, 5 p. 1048B. *al. cf.* GREG. M. moral. 11, 53 p. 977C dente conscientiae). Att. 11, 7, 8 si qua sint in tuis litteris, quae me -ant (*cf.* 13, 12, 1 valde me -erunt epistulae tuae. OV. trist. 1, 1, 25 -bere dictis [PORPH. Hor. sat. 1, 10, 14 -ent dicta]. HIER. adv. Rufin. 1, 4 p. 400D *libri. al.*). fam. 3, 12, 2 neque ... tristius dicere quidquam debeo de ea re ... neque non me tamen -et aliquid. HOR. epist. 1, 16, 38 -ar opprobriis falsis? OV. am. 2, 19, 43 -eat ista tuas ... cura medullas (STAT. silv. 3, 4, 72 curis -etur *Venus*. SYMM. epist. 10, 30, 2. *al.*). epist. 13, 30 pectora ... -it amor. met. 2, 806 dolore ... occulto -etur. trist. 4, 10, 124 nec ... livor iniquo ullum de nostris dente -it opus (*cf. supra l. 45*). SEN. Tro. 1011 lenius luctus lacrimaeque -ent *eqs.* epist. 66, 32 *vanus affectus* animum et diffundit et -et. *al.* PETRON. 44, 1 nemo curat, quid (*'i. quantum' Buecheler*) annona -et. QVINT. inst. 1, 3, 7 hunc -bit obiurgatio. FRONTO p. 194, 6 v. d. H. (= p. 204 N.) invidia ... a⟨d⟩ superstitem -ens adit. SYMM. epist. 1, 13, 4 nullo fascino felicitas publica -atur. *al.* *quid -at, indicatur per enunt. secundar.*: quod: CIC. Att. 6, 2, 8 -eri te interdum, q. non simul sis. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 49, 6. *acc. c. inf.*: CASSIOD. in psalm. 49, 15 l. 317 tribulatio ..., quando te alter affligit, non cum inimicum evasisse -eris.

B -eri *vi mediopass. i. q. indignari* (*indicatur causa per* ad *l. 84. cf. supra l. 59, v. et l. 79*): HIER. epist. 60, 10, 5 ut qui -bantur ad

[Reichmann-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aetatem eius, stuperent ad continentiam. HESYCH. in lev. 19, 17 p. 1029C non invidere operantibus ... nec -eri, quando alii ... glorificantur. CASSIOD. Ios. antiq. 10, 14 p. 301 Daniel ... invidiae apud ceteros crimine laborabat; -entur enim, qui quosdam ... plus quam se valere conspiciunt (*gr. 10, 250* βασκαίνουσι ... οἱ ... ἑτέρους ... βλέποντες).

part. praes. **mordēns,** -entis. *i. q. mordax:* 1 *pro adi. (in litot. l. 10):* **a** *corporaliter: de bestiis (v. et p. 1485, 46. 65):* PLIN. nat. 23, 62 contra -ia venenata. ORIBAS. syn. 8, 13 La p. 221 signa -is canis ravidiosi (*gr. non respondet*). *de rebus v. p. 1486, 22 sq.; adde:* PLIN. nat. 22, 37 *urtica* mitissima et foliis non -bus (*cf. ibid. 21, 93* morsu carens). 27, 22 *alypon* -s ... vehementer. OP. imperf. in Matth. 8 p. 677 medicinam. **b** *incorporaliter:* IVV. 9, 10 conviva ioco -e facetus. ARATOR act. 1, 515 zelo. 2 *n. pl. pro subst.: de partibus acutis concharum:* PLIN. nat. 9, 132 *conchae aculeo exstimulatae* claudunt sese comprimuntque -ia (*cf. p. 1483, 64; vix de animalibus eas laesuris*). *de medicamentis:* CAEL. AVR. acut. 3, 17, 162 acria atque -ia.

adv. **mordenter.** *i. q. acerbe:* GREG. M. epist. 5, 15 p. 295, 13 irrisiones illas ... retinet; -r loquitur ..., de absentibus obloquitur.

p. p. p. neutr. pl. pro subst. **morsa,** -ōrum. *i. q. partes demorsae:* CATVLL. 64, 316 decerpens aequabat semper opus dens *Parcarum nentium* laneaque aridulis haerebant -a labellis. *i. q. morsūs:* GLOSS.L I Ansil. VV 48 vulnera -a apium sunt, quibus etiam quae percusserint moriuntur.

paronomasia -ere -entem: HIER. adv. Rufin. 3, 43 p. 490C SYMPH. 147 sq.

deriv.: mordax, mordex, mordico, 1. 2. mordicus, mordosus, morsico, morsio, morsura, morsus. *cf.* mordago, mordatrix.

compos.: ad-, com-, de-, ob-, prae-, re-, submordeo; immorsus.

mordex, -icis *m.* [*a* mordere, *cf.* mordicus; *v. Buecheler, Kl. Schr. III 46. J. B. H.*] *i. q. maxilla:* PLAVT. Aul. 234 asini me -bus (*teste* NON. p. 139, 32 [*v. p. 1488, 18*], *def. Buecheler l. c.*; mordicus *codd. Plaut.*) scindant, boves incursent cornibus. *cf. p. 1488, 54.*

×**mordicātio,** -ōnis *f.* *a* mordicare. *graece resp.* δῆξις, *ubi nihil notatur. legitur ap. script. rei medicae infimae aetatis, saepissime ap.* CAEL. AVR. *et* ORIBAS. [*falso trad.:* ORIBAS. syn. 7, 43, 3 La ad -em; *coni. Bulhart, WSt. 67, 1954, 146* admordicationem *coll. gr.* ἐπιδήξεως.]

i. q. actio mordicandi vel status mordicati (pruritus sim.), fere de effectu medicamentorum sim. (plur. e. g. l. 48. 51 sq.): 1 *nude ponitur:* PLIN. VAL. 5, 9 cibos mitiores et sine -e (*Alex. Trall. II 27 P.* ἀδήκτῳ). CAEL. AVR. acut. 2, 18, 105 *utrum fluoris* meatio -em quandam faciat podici (chron. 3, 2, 32. *al. cf.* ORIBAS. syn. 4, 19, 1 La p. 22 arciotidas -em faciunt stomachum [*gr.* δάκνουσι]). 3, 3, 19 quae usque ad sensum veniunt -is. chron. 2, 1, 33 acopa, quae -e quadam corpus afficiant. 2, 11, 129 pruritus vel -o (ORIBAS. syn. 1, 19, 5 La p. 65, 26 Mø. odaxismus dicitur -o sive p.). 5, 3, 57 *urina* cum -e ferri solebat (*opp.* sine labore). 5, 10, 106 cum -bus ac doloribus repentinis (*cf.* diaet. pass. 118 ex -e cum dolore pungenti *eqs.*). gyn. 1, 152 *fetum* -e aut punctione vexetur (*Soran. 2, 39, 4* δάκνεται). 2, 14 vehementia acrimoniae ac -is. *al.* ORIBAS. syn. 1, 17, 33 Aa p. 60, 23 Mø. aqua -es *ventris* delavat (*gr.* δηγμούς. *cf. ibid.* La -es in ventre. *al.* ALEX. TRALL. 1, 38. 96. *al.* PHILVM. med. 1 p. 110, 4 M. *al.*).

2 *c. gen.:* **a** *indicantur corpora vel corporum partes -e affectae:* VINDIC. med. 2 p. 209, 21 *veneri nimium deditis urinam facientibus* partium -o sequitur (CAEL. AVR. acut. 2, 30, 161 -o ... supradictarum partium *sc. stomachi et oris ventris. al.*). CAEL. AVR. acut. 1, 15, 128 intestinorum (*cf.* chron. 3, 2, 18 interiorum). chron. 1, 6, 182 stomachi (CASS. FEL. 1 p. 9, 8 cum -em ⌊stomachi vel thoracis senserit⌋ [cum -e *g, ubi* ⌊⌋ *inclusa desunt*]. *cf. l. 57*). 4, 7, 95 -o tumentium. 5, 4, 76 qui -e quadam locorum ... tanguntur (diaet. pass. 92 loci). PHILAGR. (?) Oribas. syn. add. ad 1, 17 p. 61, 12 Mø. totius corporis. ORIBAS. syn. 6, 18 Aa p. 107 ventris. PHILVM. med. 1 p. 114, 10 M. cutis *eqs.* **b** *indicantur res, quae -em efficiunt:* CAEL. AVR. acut. 1, 15, 128 (*cf. l. 57 sq.*) inusta ... intestina melle atque ceterarum specierum -e. 3, 17, 156 ob acrimoniam fellis atque -em. chron. 2, 11, 127 acceptarum (-orum *trad.*) cibo vel potu acriorum materiarum -is affectio. gyn. 1, 151 l. 1416 D. infantes vagiunt ... -e suarum egestionum ... lacessiti. ORIBAS. syn. 6, 7, 3 Aa ut ... ex agridine cutis vel vaporis -e⟨m⟩ in manu senciat. 6, 42, 3 Aa ex plenitudinem aut -em humorum.

? *compos.:* admordicatio (*v. l. 37*).

? **mordicātīvum,** -ī *n.* *a* mordicare. *i. q. vis mordicandi vel medicamentum mordicans:* CAEL. AVR. chron. 3, 8, 144 *Praxagoras ventrem hydropici laxaturus dat* potum ⌊repugnante -o⌋ (⌊⌋ repugnantem ordinat *Drabkin; praeced.* constrictiva, laxativa), dat enim acetum vel puscam vel his rursum contraria ut mulsam.

[**mordicitus** *adv. falsa var. l. pro* mordicus: SOL. 52, 41 (*cod. R*).]

mordico, -āvī, -ātum, -āre. [*a* mordere, *cf.* morsico, vellico *sim. J. B. H.*] *graece resp.* δάκνω, *quod infra non notatur. legitur ap. scriptores rei medic. infimae aetatis.* [*it. dial.* mordger. *M.-L.*]

1 *proprie i. q. dentibus violare sim.:* VEG. mulom. 2, 11, 1 *iumentum rabiosum* ilia sibi -ans rodit (*cf. Chiron 280* morsicis comedet. *Pelagon. 408* mordicus adpetierit. *v. et p. 1508, 19*).

2 *translate i. q. acri dolore afficere* (*de medicamentis sim.*): ORIBAS. syn. 2, 56, 45 p. 126, 2 Mø. *omphacium* -ans linguam. 7, 5, 2 Aa p. 136 *cutis* tarde cicatricem ducit -ando et sordidato vulnus (*La* comedentem). 8, 33, 1 p. 248 quando incipit -are *raphanus.* eup. 2, 1 K 1 Aa p. 446 *calaminthes* nimis calefacit et -at et rovorem inducit cuti (*gr.* θερμὴ καὶ ξηρὰ σφοδρῶς). ALEX. TRALL. 2, 171 -ando loca vel comedendo. RVF. podagr. 25 -ta intestina. *part. praes. pro adi. i. q. acer (aliter l. 25):* CAEL. AVR. acut. 2, 8, 34 est acerrimae atque -antis qualitatis *clyster.* 2, 33, 176 fervor -ans atque febrem designans (2, 33, 179). chron. 2, 1, 39 acriora ... vel -antia ... collyria. 2, 11, 128 materiae. ORIBAS. syn. 1, 25, 2 La p. 77, 12 Mø. calefactiones (*Aa* quae ... mordent, *gr.* δακνώδεις). 9, 43, 29 Aa p. 357 si -ans est humor (La -ans ... fuerit).

deriv.: mordicatio, mordicativum (*?*). *compos.:* e-, submordico.

? **mordicōsus,** -a, -um *v. s.* mordosus.

1. ×**mordicus** *adv.* [*a* mordere; *v. Buecheler, Kl. Schr. III 45 sq. Wackernagel, IF 31, 1912, 269 = Kl. Schr. 1246. J. B. H.*] *de orig.:* GLOSS. V 644, 21 a mordendo. *de scriptura:* -os: OROS. hist. 5, 12, 2 (*L*). GLOSS. V 370, 48. *de notione:* NON. p. 139, 32 mordicibus et -s pro morsu, pro morsibus. SCHOL. Hor. sat. 1, 8, 27 pro -s, quod est morsibus, velut adverbialiter locutus ut radicitus. *inter adv. in -us desinentia habent* AVG. gramm. V 518, 40 PRISC. gramm. II 78, 9. GLOSS. δάξ, ὀδάξ. GLOSS.L I Ansil. MO 408 -s (-cis *trad.*) morsu gravi. *de usu:* CAPER gramm. VII 110, 14 -s recte (*vox falso usurpata non traditur*). *legitur inde a* NAEVIO, PLAVTO. [*hisp.* muérdago '*viscum*'. *Rohlfs.*] [*e coni. probab.:* THEOPHIL. ALEX. Hier. epist. 92, 2 p. 148, 7 (*trad.* modicus, *cf. l. 37*).]

i. q. mordendo: 1 *corporaliter:* **a** *proprie, sc. dentibus (aculeo l. 41) adhibitis:* NAEV. com. 43 utinam nasum abstulisset -s (CIC. ad Q. fr. 3, 4, 2. *cf.* PLAVT. Capt. 605 os denasabit tibi -s. Men. 195 si amabas, iam oportebat nasum abreptum -s). TVRPIL. com. 108 arripuit colubram -s. AFRAN. com. 39 vaha, retinet nunc linguam -s. LVCIL. 659 -s petere aurum e flamma ..., e caeno cibum (*proverbialiter ut:* PETRON. 43, 1 quadrantem de stercore -s tollere; *cf. Otto, Sprichw. 137*). CIC. nat. deor. 2, 124 *plataleam* premere ... capita *avium* -s. VARRO rust. 2, 7, 9 *equus aurigam* -s interfecit. HOR. sat. 1, 8, 27 divellere -s agnam (SCHOL. *v. l. 19*). COLVM. 7, 12, 14 *nervus caudae caninae* -s (*sic vel* modicus *dett.*, modice *SA*) comprehensus ([compressus *SA*]. PLIN. nat. 9, 96. *cf. ibidem* 8, 132 cauda -s adprehensa [11, 102. 32, 11]). SVET. Iul. 64 paludamentum -s trahens. APVL. met. 3, 6, 2 *latronem* pedibus meis -s inhaerentem. 3, 26, 2 feminam ... calcibus feriens et -s adpetens. 8, 23, 4. 9, 34, 3. *al.* AMM. 18, 7, 5 *culices* palpebrarum libramentis -s insidentes. RVFIN. Clement. 10, 16 labrum *suum* -s stringens. PALLAD. hist. mon. II 14 p. 368B -s tenens gladium in ore (*gr. p. 59, 7 B.* δακὼν ... ἐν τῷ στόματι). *al.* **b** *hyperbolice, sc. manibus adhibitis:* PLAVT. Curc. 597 ut eum *anulum* eriperet, manum arripuit -s.

2 *incorporaliter:* **a** *i. q. firmiter:* CIC. rep. 1, 51 nomen illi principes optimatium -s tenent, re autem carent [eo nomine] (fin. 4, 78 verba. ac. 2, 51 perspicuitatem. AVG. c. Iulian. 5, 9, 35 dogma). **b** *i. q. acerbe:* DON. Ter. Eun. 491, 3 -s utrumque (*sc. dictum sim.*); simul et nescias, quem plus vituperaverit, huiusne famem an illius immanitatem *eqs.* (mordaciter *codd. dett.*).

? 2. **mordicus,** -a, -um. *a* mordere. *i. q. mordax:* HYG. fab. 273, 11 *Glaucum* equi -i distraxerunt (*def. Buecheler, ALL 1, 1884, 105 = Kl. Schr. III 45*; mordicibus *M. Schmidt ad loc., cf.* mordex. *alii alia*).

[**mordifico** *falso trad. pro* mollifico, *v. p. 1365, 51.*]

mordōsus, -a, -um. *a* mordere, *cf. Ernout, Adj. en -osus 76.* GLOSS. II 269, 8 δηκτικός -us (mordicosus *Goetz dubitanter in Thes. gloss.*).

mordris, -is *et* **mordrida,** -ae *f.* (-tri- *? v. l. 62; acc.* -em *v. l. 63*). *vox germanica legis Salicae, cf. theod.* mord. *i. q. celatio caedis (ni fallimur; cf. s. v.* morter): LEX Sal. Merov. caus. 8, 1 p. 462 E. si quis hominem ... occiserit et in -dridam (-tri- *trad.*) mittitur, soledos MDCCC *eqs.* (8, 2 in -drem miserit [8, 4. 5. 6. 7]). 8, 3 si quis femina ... et occisa fuerit et -drida fuerit (*vix part. perf. pass. verbi cuiusdam alias ignoti*).

mōrē *v. s.* 2. morus.

morea⟨...⟩ *sensus incerti in inscr. mutilata* CIL IV 5255, 4.

1. **mōrella,** -ae *f.* *a* μόριος (*cf. Strodach, Latin Deminutives 78, 33*), *v. et p. 1492, 5. scrib.* maur-: GLOSS. III 592, 52. *al.* (au *supra* o: 626, 29). [*it.* morello, *francog.* morelle. *M.-L.*]

nomen herbae, quae gr. στρύχνος *vocatur:* PS. DIOSC. Vind. 4, 70 p. 228, 7 (*cod. N in marg.*) -a strichnos melas cepaios. *v. et s. vv.* ficarius (*vol. VI 1, 646, 8*), glandolaria (*vol. VI 2, 2030, 56*), millemorbia (*supra p. 983, 43. 45*).

2. **morella,** -ae *f.* *theod. vet.* morhel(a) *Althochdeutsche Glossen Steinmeyer-Sievers 3, 483, 39. scrib.* maur-: GLOSS. III 595, 36. *nomen herbae q. d. pastinaca sativa L. vel daucus carota L. (cf. Fischer, Mittelalterl. Pflanzenkunde 214. 277):* GLOSS. III 595, 36 scumaria -a (629, 35 *accedit:* aquatica). 630, 40 uva lupina idest faunus idest -a, in stercore nascitur.

morēna *v. s.* muraena.

morētārius, -a, -um. *ab* 1. moretum. *i. q. ad moretum conficiendum aptus:* APIC. 6, 224 condimenta -a (*var. l.* -rt-. 10, 470 *trad.* -rt-). *n. pl. pro subst. i. q. condimenta ad moretum necessa-*

[*Reichmann-B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ria: APIC. 1, 36 -a (*var. l.* -rt-): mentam, ... omnia viridia *eqs.*

1. morētum, -ī *n.* *dub. orig., v. Walde-Hofmann s. v.* GLOSS.ᴸ II Philox. MO 45 -um τρίμμα (*cf.* GLOSS. II 468, 23 ὑπότριμμα -um [*corr. ex* amoretum]). GLOSS. III 315, 17 μορητον vibecum (*i.* vivitum).

i. q. intritum quoddam ex herbis confectum additis oleo et caseo (*in tit. carminum*: SVEIVS carm. frg. 1 [*sec.* MACR. Sat. 3, 18, 11 in idyllio, quod inscribitur -um, loquitur de hortulano faciente -um]. MORET.): MORET. 116 in ... globum distantia contrahit unum, constet ut effecti species nomenque -i. OV. fast. 4, 367 non pudet herbarum ... posuisse -um in dominae (*i. Magnae Matris*) mensis (*seq.*: cognoscat priscos ut dea prisca cibos). COLVM. 12, 59 tit. (*S solus*) quemadmodum -um facias (*cf. p. 1516, 39*). PLIN. med. 2, 10 ruta cum casia teritur in vino ⌊in modum -i⌋ et ita editur (*item fere* PLIN. VAL. 2, 28; ⌊⌋ *desunt Plin. nat. 20, 140*).

deriv.: moretarius.

2. mōrētum, -ī *n.* *a* morum, *cf.* olivetum, vinetum *sim.* *i. q. locus moris consitus*: GLOSS. II 526, 51 -um συκαμ⟨ι⟩νεών.

morganegyba, -ae *f.* *de var. scripturis v. app. crit. loc. cit.* *vox german., cf. theod.* morgengabe, *i. q. donum nuptiarum mane coniugi a marito datum*: GREG. TVR. Franc. 9, 20 p. 376, 18 (*in exemplari pactionis a. 587*) tam in dote quam in -a, hoc est matutinale donum. LEX Burg. lib. const. 42, 2. *Reichmann-B.*

1. VARRO frg. Non. p. 544, 5 tinas ponebant id est **mori** (oris *edd.*) longi cum operculo (*def. F. Marx, RhM. 78, 1929, 335 sq. de specie quadam vasorum cogitans*).

2. lacus **mori** TAB. Peut. 9, 4 (*cf. L. Miller, Itin. Roman. 858*).

1. moria *v. s.* memoria. **2. moria** *v. s.* muria. *B.*

***moribundus,** -a, -um. *a* mori. *de formatione*: SERV. gramm. IV 441, 18 *non est participium* (*item* POMP. gramm. V 257, 12 sqq.). CLEDON. gramm. V 58, 1 est participale. *deest comparatio.* *de notione*: DIOM. gramm. I 403, 2 licet mortem non sit subiturus, nihilo minus similis morituro. SERV. Aen. 10, 341 non vere *moriturus*, sed similis morienti (PRISC. gramm. II 137, 18 in 'bundus' ... desinentia similitudinem habere significant, ut *eqs. al.* ISID. orig. 10, 181 morientis similis). GLOSS. τεθνηξόμενος. similis mortuo. -a: velociter moritura. *legitur inde a* PLAVTO, MATIO (carm.), CIC.

I *i. q. moriturus*: A *strictius*: 1 *usu sollemni de eis, qui iamiam morituri sunt*: a *de totis animantibus*: α *de hominibus, bestiis* (*anima l. 50*): PLAVT. Bacch. 192 si illa inventa est, quam amat, recte valet; si non inventa est, minus valet -usque est (*item de amante*: VERG. Aen. 4, 323 cui me *Didonem* -am deseris?). CIC. Sest. 85 iacentem -umque vidistis. LVCR. 3, 232 -os deserit aura (*pro subst. de hominibus ut*: VAL. MAX. 5, 7 ext. 1 -o similis [CVRT. 9, 5, 10]. CVRT. 9, 5, 28 velut ... -us. TERT. anim. 13, 2). 3, 542 lumina qui linquunt -i particulatim. 3, 1033 animam -o corpore fudit (STAT. Theb. 7, 760 corpora. APVL. apol. 50 -o c., cessante animo cadunt *epileptici*. AVG. civ. 13, 17 p. 579, 5 D. *al.*). VERG. georg. 3, 488 hostia. Aen. 5, 374 *Dares Buten* perculit et ... -um extendit harena (*inde* OV. met. 10, 716 *de Adone*). 10, 590 OV. met. 6, 291. 7, 851 *Procris* viribus ... carens et iam -a. trist. 4, 5, 3 ab alloquiis *sodalis* anima haec -a revixit. LIV. 1, 41, 1 Tarquinium. 1, 58, 11. 2, 6, 9. *al.* CVRT. 6, 1, 15 Agis. 9, 1, 33 *canis*. LVCAN. 6, 86 *equus*. VAL. FL. 5, 175 *aquila*. SIL. 17, 302 *Appium* -um perculit hasta (*per prolepsin*). HOMER. 371 STAT. Theb. 2, 457 TAC. ann. 6, 40, 1 CE 1225, 5. *al.* β *de herbis sim.*: PS. QVINT. decl. 12, 4 p. 221, 6 perustis ... sole herbis -a seges palluit. DRAC. laud. dei 2, 382 cum -a fretis *diluvii* silvestria cuncta natarent.

b *de partibus corporum humanorum* (*de voce l. 64*): MAT. carm. frg. 6 herbam -o contigit ore (PROP. 3, 7, 56 ora. STAT. Theb. 9, 349). LVCR. 3, 129 artus (SIL. 2, 147 FLOR. epit. 1, 23, 2. *al. cf.* SEN. Phaedr. 1097 membra [STAT. Theb. 2, 630. *al.*]). 3, 653 pes. VERG. Aen. 10, 341 dextera ... ex umero ... -a pependit (SIL. 4, 210. *cf.* SIL. 10, 199 manus [FLOR. epit. 4, 2, 72]). OV. met. 5, 84 humum -o vertice pulsat (HOMER. 376, *ubi* -us v. p. *trad.*). 12, 118 pectore. STAT. Theb. 8, 642 *Atys vulneratus Ismenen vocabat*, namque hoc solum -a precatur vox generi (*aliter l. 81*).

2 *usu maxime Christianorum* (*post* VERG. *et* APVL.) *proprio de hominibus omnino morti destinatis, caducis sim.* (*de vita l. 76*): VERG. Aen. 6, 732 *est* caelestis origo seminibus *animantium*, quantum non noxia corpora tardant terrenique hebetant artus -aque membra ([*explicat locum* AVG. civ. 14, 5 p. 12, 21 D. *al.*]. APVL. Socr. 4 p. 126 immortalis animis, -us membris. PROSP. epigr. 102, 1. *al.*). ARNOB. nat. 3, 15 -i et caduci animantis liniamenta diis dare. PRVD. cath. 10, 3 vivum simul ac -um hominem. c. Symm. 2, 136 (*per enallagen*) -us et aeger corporis ac vitae volucris ... usus. AVG. anim. 2, 4, 8 p. 432, 12 carnis. civ. 21, 12 p. 514, 6 D. infirmitate -orum sensuum. quaest. hept. 4, 33 p. 345, 20 huius -ae vel morticinae vitae.

B *latius, sc. hyperbolice, de rebus humanis*: 1 ? *de oppido languente seu ob incolarum mores seu ob situm importunum seu ob aëris intemperiem* (*locus vix plane explicari potest, dissentiunt inter se viri docti*): CATVLL. 81, 3 iste tuus -a ab sede Pisauri hospes inaurata pallidior statua. 2 *de voce humana, quae metu deficit* (*aliter l. 64*): AMM. 26, 6, 18 pauca ... interrupta et -a voce dicere ... exorsus.

? II *usu singulari ap. versificatorem quendam carminis sepulcralis i. q. mortuus*: CE 1198, 1 qui legis has pueri -as perlege voces (*per enallagen; sequuntur versus pueri quasi ex orco parentes adloquentis; cf. Buecheler ad l. et p. 1495, 79*).

moriēns *v. p. 1495, 73.*

morifico, -āre. *ab* 1. mora *et* facere. *i. q. moram facere, retardare*: GLOSS. IV 366, 14 -ando (more-, mortificando *var. ll.*) moram faciendo (V 604, 10). *Lumpe.*

mōrigeranter *v. l. 47.*

mōrigerātio, -ōnis *f.* *a* morigerari. *i. q. actio morigerandi*: AFRAN. com. 380 aetas et corpus tenerum et -o (morigeneratio *var. l.*), haec sunt venena formosarum mulierum (*cf. Menand. frg. 571 K.* εὐγνώμων τρόπος). *fort. ad hunc locum, si sanum*: GLOSS.ᴸ I Ansil. MO 429 -o vitiositas.

mōrigerātor, -ōris *m.* *a* morigerari. GLOSS. II 330, 43 ἰδιογνώμων. 330, 45 ἰδιότροπος.

mōrigerātus *v. l. 49.* **mōrigerē** *v. p. 1491, 34.*

mōrigero(r), -ātus sum, -ārī. *a* morigerus. *formae generis verbi activi exstant*: PLAVT. (*l. 27, metri gr.*), ITALA (*l. 37*), ORIG. (*l. 43*). GLOSS. II 409, 53 πληροφορῶ -o satisfac[t]io. GLOSS.ᴸ III Abstr. MO 24 -are mores portare (pati *coni. dub. Lindsay*) ⌊vel mores facere⌋ (⌊⌋ *om. pars codd.*). *v. et l. 23.* *ap.* PLAVT., TER., CIC. *et inde a* SVET., ITALA. [*e coni.*: PLAVT. Stich. 742 -bor *Ritschl, prob. Lindsay* (morem vobis geram *trad. invito metro*). AMM. 14, 1, 6 (*v. infra l. 47*). CANON. Turner II 1 p. 30 IX pro alia quae ⌊festinat -are⌋ *Turner* (festinantur migrare *trad., gr. Mansi 2 p. 452ᶜ* διὰ τὴν ἄλλην σπουδήν).]

1 *i. q. morem gerere, obsequi*: a *subi. homines*: *vario usu*: PLAVT. Amph. 981 (*loq. Iuppiter*:) dum cum hac usuraria uxore nunc mihi -o. Capt. 198 servitus si evenit, ei vos -ari mos bonust. TER. Ad. 218 si nunc de tuo iure concessisses paululum atque adulescenti esses -tus. *in re veneria*: SVET. Tib. 44, 2 tabulam, in qua Meleagro Atalanta ore -atur. *in coniugio*: FIRM. math. 3, 6, 13 quibus uxores -entur (-untur *var. l.*). AMBR. Abr. 1, 4, 26 p. 520, 13 improvidum et levem maritum, qui -ari nesciat. HEGES. 1, 36, 1 p. 70, 26 videns mulier -ari sibi maritum. b *subi. actio humana*: CIC. orat. 159 voluptati ... aurium -ari debet oratio.

2 *i. q. tolerare* (*cf. l. 19; subi. deus Christianorum; usus interpretis Origenis proprius esse vid., sec. gr.* τροποφορεῖν τινα): ITALA deut. 1, 31 (Orig. in Matth. 17, 17 p. 635, 26) -vit te dominus ... quemadmodum si pater -et filium suum (*gr.* ἐτροποφόρησέ σε ..., τροποφορῆσαι ... τὸν υἱόν, *Vulg.* portavit te ..., gestare ... filium suum; *mediopassivae formae exstant* ORIG. in Matth. 17, 6 p. 594, 18. 20 *in interpretando eodem Italae loco*). ORIG. in Matth. 17, 18 p. 637, 36 multa in eo *deo* secundum passibilem naturam humanam esse dicuntur *ut ira*, non quia ipse passibilis est, sed qui -at passibilem naturam hominum.

? 3 *i. q. curare, c. abl. instr.*: THEOD. PRISC. eup. faen. 23 paregoricis ... adiutoriis sic -andum (*B Gel.*, īminendum *b r; an* illinendum?) erit, ut ... cataplasmentur *parotides*.

[*adv.* **mōrigeranter** AMM. 14, 1, 6 *coni. Bentley, Kiessling pro* peragranter.]

part. perf. pro adi. **mōrigerātus,** -a, -um. [*e coni.*: TERT. nat. 2, 13, 20 (*trad.* morata).] *i. q. moratus, moribus praeditus*: ITALA prov. 11, 22 (Op. imperf. in Matth. 45 p. 888) mulieris male -ae species (*gr.* κακόφρονι, *Vulg.* mulier ... fatua). *inde pendet* OP. imperf. in Matth. *l. c. uxorem* bene -am. *pro subst. i. q. femina morata*: OP. *ibid.* 32 p. 802 vir meretricem quidem dimittat, alias autem male -am castiget et teneat.

deriv.: morigeratio, morigerator. *cf.* morem gerere.

***mōrigerus,** -a, -um. *cf. c.* morem gerere, *v. etiam l. 74.* *scrib.* mur- AMM. 16, 11, 1 *V.* murg- GLOSS. V 537, 19. *nom. sg. semper* -us. *pro compar. add.* magis QVEROL. p. 12, 10 R. *cf.* minus *p. 1491, 8,* nimis *l. 68.* *de notione*: NON. p. 433, 26 *v. p. 1476, 2.* SYNON. Cic. p. 437, 10 obsequens ... morem gerens. GLOSS. πειθήνιος (*cf. l. 83*). καταθύμιος. moribus concordans. -i: oboedientes moribus. *apud* NAEV., PLAVT., TER., AFRAN., LVCR., *postea inde a saec. II.* [*dub.*: GLOSS. V 118, 11 -a: mores componet.]

i. q. morem gerens, obsequens: 1 *de hominibus* (*cui quis obsequatur, indicatur fere per dat., subaudiendum e. g. l. 77. 81. 84*; in *aliqua re l. 76*, ad *aliquid p. 1491, 7* [*cf. p. 1491. 28*]; *paronomasia l. 74. 75, homoeoprophoron l. 76. 77*): a *generatim*: NAEV. com. 91 numquam quisquam amico amanti amica nimis fiet fidelis nec nimis erit ⌊-a et⌋ nota (⌊⌋ moriger et *trad.*, -e morata *Buecheler*). PLAVT. Amph. 842 tibi *marito* -a ... ut ... sim (IVL. VAL. 1, 15 p. 25, 22 [*Hist. Alex. M. I p. 22, 10 Kr.* ὑποτάσσεσθαι]. *cf.* PLAVT. Cist. 175 [*per iocum de coniuge mortua*] facta -a est viro [FIRM. math. 3, 6, 12 SALV. epist. 4, 11]. *cf. l. 79*). 1004 meo me *Mercurium* aequomst -um *esse* patri, eius studio servire addecet. Cist. 84 gessit morem oranti -ae (-e *pars codd. defic. A*) mihi. Curc. 169 male mi -u's, tace (Epid. 607. Pseud. 208 [*v. app. crit.*]). Men. 202 una vivis meis -a moribus. Most. 398. TER. Andr. 294 in rebus omnibus. AFRAN. com. 372 dum ⟨me⟩ -am, dum morosam praebeo. CALP. decl. 24 p. 22, 7 quam -um sibi filium senex ... formarit *eqs.* FIRM. math. 3, 6, 9 uxores (3, 6, 12. *al.* AVSON. 161, 3 p. 30 P. *cf.* ZENO 1, 5, 8 coniunx [PAVL. NOL. carm. 4, 17]). AMM. 16, 11, 1 eum ... secutus, ut ductorem -us (-um *trad.*) miles (19, 11, 10. 24, 3, 8 regibilem ... et -um. 28, 2, 4. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 6, 5 p. 778 quod sunt -i [*gr. 5, 121* διὰ τὸ πειθήνιον]. 7, 19 p. 829 [*gr. 7, 7* πειθαρχίας]). 26, 4, 3 in modum apparitoris. *al.* PS. ORIG. in Iob 2 p. 462ᴰ -um atque devo-

[*B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tum. *al.* *m. pro subst.*: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 1 p. 706 cum -is et nutu rectoris omnia facientibus erant dimicaturi *Iudaei*. VEN. FORT. carm. 5, 5 praef. 2 obsequella -i, servitute devoti. **b** *speciatim in re veneria*: PLAVT. Capt. 966 ut vis fiat. : : bene -us fuit puer, nunc non decet. Cas. 463 ut tibi -us hodie, ut voluptati fui. 897 quid agit Casina? satin -a est? : : pudet dicere. APVL. apol. 74 emasculatoribus suis ad omnia infanda -us. *pro subst.*: APVL. met. 2, 5, 7 minus -os et viles fastidio in saxa ... reformat *Pamphile*.

2 *de bestiis*: IVL. VAL. 1, 9 p. 20, 4 effrenem ... eum *equum*, sed -um ... imperiosis motibus aurigabundus ... Alexander circumducit (AMM. 17, 12, 3). CLAVD. carm. min. 18, 1 -as Rhodani ... alumnas (*sc. mulas Gallicas*). CASSIOD. var. 4, 1, 4 beluas (*i. domitas*).

3 *de rebus*: **a** *humanis* (*fere divinis l. 16; acced. dat. rei l. 19. 23. 27, in aliquem l. 26*): LVCR. 4, 1281 *facit* suis ... femina factis -isque modis (*Pont.*, moris *codd.*), *ut ametur*. TERT. patient. 4 p. 5, 8 obsequii ... disciplina -a subiectio est (PS. ARNOB. confl. 1, 11 p. 257C *de filio dei. cf.* NOVATIAN. trin. 31 p. 120, 18 F. oboedientia. CASSIAN. conl. 18, 14, 3 obsequiis). PANEG. 4, 35, 3 populi ... Romani vis ... et magnitudo ... -am se non terrori eius *principis* praebeat, sed benignitati. IVL. VAL. 1, 9 p. 19, 25 ut diceres adloquia illa (*sc. equi*) ad dominum esse -a, non equi fremitum saevientis. AMBR. Noe 18, 65 p. 460, 19 communis ... quaedam est bonitas sapientiae ..., ita ut quas *naturas* -as sibi cernit adsociet. 22, 78 p. 469, 21 virtus iusti. in psalm. 47, 5, 2 -a ... societate iungatur *vir cum muliere*. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 17 p. 731 nos *Romanos* ... virtus regit et -a voluntas (*gr. 3, 479* εὐπείθεια). AVG. conf. 9, 12, 33 conversationem ... eius *matris* ... sancte in nos blandam atque -am. epist. 263, 2 p. 632, 17 -o, pio et officioso ... affectu. **b** *manu factis vel naturalibus* (*sc. quasi animatis*; ad *aliquid l. 30. 31; cf. p. 1490, 66*): PLAVT. Curc. 157 tandem ... mihi -i pessuli fiunt. LVCR. 5, 80 *sidera* -a ad fruges augendas atque animantis. APVL. apol. 14 *imago speculo relata* mobilis et ad omnem nutum hominis sui -a. CHALC. comm. 270 silvam (*i. materiam*) ei *mundo* -am parentemque.

adv. **mōrigerē.** *i. q. oboedienter* (*v. et p. 1490, 69. 74*): FAVST. Aug. c. Faust. 19, 1 p. 497, 4 patienter ac -e mandatorum subire iugum.

deriv.: morigero(r).

[**morimal** *vox hebr. corrupta, v. vol. V 2, 408, 20.*]

morina *v. s.* muraena. **morinum** *v.* 1. murrhinus. *B.*

1. morio *v.* morior *p. 1492, 49.*

2. morio *v. s.* mormorion.

? **3. mōrio** *v.* 3. morion *p. 1492, 10.*

4. mōrio, -ōnis *m.* [*ab* 2. morus. *J. B. H.*] *de orig.*: AVG. pecc. mer. 1, 22, 32 *e graeco derivatum esse dicit*. ISID. orig. 10, 183 -o ⌊a morte vocatus, eo quod non vigeat intellectu⌋ (⌊⌋ *om. pars codd.*). *scrib.* mur- *l. 46. 77 et in var. lect. l. 47. 50. 68. al.* NOT. Tir. 62, 12 murio. *de notione*: AVG. epist. 143, 3 illi, quos vulgo -es (mur- *solus G*) vocant, quanto magis a sensu communi dissonant *eqs.* (*opp.* cordati). 166, 17 quidam ... tantae sunt fatuitatis, ut non multum a pecoribus differant, quos -es (mur-, murr-, morr- *var. ll.*) vulgo vocant (*cf.* c. Iulian. 3, 4, 10 ut quibusdam eorum paene sensus pecorum conferatur). pecc. mer. 1, 22, 32 *v. vol. III 1188, 64.* GLOSS. -o est follis. -es homines pecuati. *v. etiam l. 44 et vol. VI 3, 2581, 4.*

i. q. homo imbecillo animo (atque deformi corpore l. 59. 62) praeditus (vix adi., cf. l. 66); saepe de servis (libertinis l. 70) ita constitutis, qui oblectationis causa habebantur (acced. gen. possessoris l. 70; distinguuntur a scurris l. 63 sqq.; ad rem cf. Daremb.-S. III 2, 2005): MART. 3, 82, 24 (*in lusu verborum*) Opimianum -bus nectar crystallinisque murrinisque *vasis* propinat *Zoilus*. 6, 39, 17 hunc ... acuto capite et auribus longis ..., quis -is filium negat Cyrtae? 8, 13, 1 -o dictus erat: viginti milibus emi; redde mihi nummos, Gargiliane: sapit. 12, 93, 3 parvum basiat ... -em *Fabulla, ut maritum decipiat* ...; (7) quanto -o maior est maritus! (*cf. l. 73 sqq.*). 14, 210 tit. PLIN. epist. 9, 17, 1 scurrae, cinaedi, -es mensis inerrabant (9, 17, 2 si quid ... petulans a scurra, stultum a -e profertur). VLP. dig. 21, 1, 4, 3 (*e Pomponio*) si ita fatuum *servum* vel -em (*vix adi.*) vendiderit, ut in eo usus nullus sit, videri vitium (*opp.* valide sapientem servum). LAMPR. Alex. 34, 2 nanos et nanas et -es ... populo donavit. SCHOL. Iuv. 1, 35 Massa -o (mur- *PS*) fuisse dicitur et Carus nanus (*Prob. teste Valla ad l.*: Massa ... -o Traiani fuit ..., omnes autem hi fuerunt ... libertinae condicionis *eqs.*). PS. AVG. quaest. test. I 115, 75 temporibus Constantini -em (mur- *var. l.*) se triginta annis finxit *Samsucius*, ut imperatorem ... a taediis suis avocaret. *per hyperbolen contumeliose dictum*: SORT. Sangall. 6, 10 D. (= 4, 10 W.) recede inde, -o. GALLICAN. Avid. 1, 8 me *imp. Verum* luxuriosum -em vocat. *singulariter de hominibus quibusdam scelestis* (*sc. a recta vita per inscitiam aberrantibus?*): GREG. TVR. Franc. 9, 41 p. 467, 6 turba -um (mur- *trad.*, mulierum *D 3*) praefatorum (*cf. 9, 40 p. 446, 8 sq.* furibus, homicidis *eqs.*).

cf. 2. moro, 3. morosus.

moriola *v. s.* muriola.

1. morion *v. s.* mormorion.

2. morion, *pl.* -a *n.*, μόριον. *in arte gramm. i. q. particula enclitica*: SERV. Aen. 3, 91 omne -on, id est particula, quae sui substantiam non habet, membrum putatur superioris orationis. 10, 668 -a (memoria *ASLH, corr. a l*), id est minores particulae, ut 'que, ne, ve, ce', quotiens iungitur aliis partibus, ante se accentum faciunt. *in arte medica i. q. partes corporis interiores*: CASS. FEL. 21 p. 36, 7 interiora membra, quae Graeci -a vocant (34 p. 72, 20. 37 p. 83, 10).

3. mōrion *n.*, μώριον. *cf.* 2. morus. *nomen quarundam herbarum venenatarum e familia solanacearum, quae homines insanos vel stultos faciunt*: 1 *i. q. physalis Alkekengi L.* (*an ph. somnifera?*): PLIN. nat. 21, 180 alterum genus *strychni*, quod halicacabon vocant, soporiferum est atque etiam opio velocius ad mortem, ab aliis -on, ab aliis moly appellatum (1, 21, 52 *scribitur* morio, *fort. corrupt.*). 2 *species quaedam e genere mandragorae* (*cf.* GLOSS. III 569, 57 moron i. mandragora. *v. Steier, RE XIV 1028 sqq.*): **a** *i. q. m. vernalis Bert.*: PLIN. nat. 25, 148 alii arsena, alii -on (modrion *VRd*), alii hippophlomon vocant (*cf.* 1, 25, 94). DIOSC. 4, 71 p. 40, 22 masculus vero *mandragora*, quem multi marion (*corrupt. e* morion, *cf. p. 398, 47*) dixerunt (*gr. 4, 75, 2* μώριον). **b** *i. q. m. microcarpa Bert.*: DIOSC. 4, 72 p. 42, 11 mandragora, quem -on (motion *var. l.*) dicunt (*gr. 4, 75, 7* μώριον).

morior, -rtuus sum, -ritūrus, morī. [*cf. c. sanscr.* mriyátē, máratē '*moritur*', *arm.* meṙanim '*morior*', *lituan.* miȓti, *slavon.* mrěti '*mori*'. *J. B. H.*] *de orig.*: PAVL. FEST. p. 139 -rtuus ab emerita vita dictus.

de script. et formis: *imp. fut.* -itor: SEN. contr. 10, 5, 2 (-itur *var. l.*, -iatur *exc.*). CE 31, 2 *suppl. Buecheler Weilium secutus. partic.*: *gen. pl. praes.* -entum: VARRO Men. 424 VERG. Aen. 11, 633 OV. epist. 14, 35. *al.* *perf.*: CAES. anal. frg. Isid. orig. 11, 2, 33 ab eo quod est -or, in participio praeteriti temporis in 'tus' exire debuit, per unum scilicet u, non per duo. nam ubi geminata est littera, nomen est, non participium, ut fatuus arduus (*sim.* PROB. inst. gramm. IV 126, 16 AVG. civ. 13, 11 p. 570, 18 sqq. D. *al.*). PRISC. gramm. II 558, 18 sqq. '-rtuus', non '-ritus'. -rtus: CIL IV 3129 XI 5325 INSCR. christ. Diehl 655a. *al.* -rtum: TERT. pall. 2, 4 CIL III 14195[42]. -rta: INSCR. christ. Diehl 2788. 2788B adn. -rte (*gen. sg. f.*): INSCR. christ. Diehl 1482a. -rtuua: CE 974, 4. *fut.*: PROB. inst. gramm. IV 140, 39 non ... -rturus. 181, 18 SERV. gramm. IV 417, 35. CLEDON. gramm. V 71, 20 non ... -rtuurus. *gerund.* -und-: CIC. Verr. II 5, 112 Scaur. 4 SALL. or. Cottae 11 CIL I² 1217, 12 IX 5659, 4. X 5371 (= CE 118) -undust. *al.* *inter deponentia in 'rior' desinentia, quae tam sec. tertiam quam sec. quartam coniug. declinaverunt auctores, enumerat* PRISC. gramm. II 501, 10 sqq. '-or, -eris' et '-iris'. *cf.* CLEDON. gramm. V 61, 18 veteres dicebant '-iri'; euphonia '-i' emendavit. *formae IVae coniug.* (*cf. l. 52. 69*): PLAVT. Asin. 121 -iri (Capt. 732 Rud. 675. *al.* POMPON. Atell. 31 OV. met. 14, 215). ENN. ann. 392 -īmur. EVSEB. EMES. serm. 1, 14 p. 23, 4 -iretur ([*T1*]. 3, 33 p. 99, 18. GREG. TVR. glor. conf. 17 p. 757, 13 [-aeretur *var. l.*]. VISIO Pauli 17 rec. P p. 20, 16. *cf.* p. 31, 16 -irentur). GREG. TVR. Andr. 19 p. 837, 12 -ire (*imp.*). *formae variae*: CIL IV 9054 -eor. VI 36377 mores (*pro* '*-ens*'). INSCR. christ. Diehl 2790A -renti. *formae activae* (*cf. l. 69*): ITALA psalm. 117, 17 (Veron.) -am. ORIBAS. syn. 6, 26, 3 l. 12 -unt. VEN. FORT. carm. 9, 2, 52 -iere (periere *cod. unus*) senes. LEX Sal. Merov. decr. Child. 2, 3 p. 444 E. qui novit occidere, discat -ire. *notatur*: m(oritur) PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 51; mor(itur) INSCR. christ. Diehl 3887; m(ortuus) FAST. cos. Capitol. a. u. c. 482 (NSc. 1925 p. 376). *al.* *litt. gr.*: INSCR. christ. Diehl 3391 μορτουα. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357A μορέτουρ.

de notione: OV. met. 15, 256 (*loq. Pythagoras*) nasci ... vocatur incipere esse aliud, quam quod fuit ante, -ique, desinere illud idem. SEN. dial. 1, 6, 9 illud quod vocatur -i, quo anima discedit a corpore (*cf.* IREN. 5, 7, 1 -i ... est vitalem amittere habilitatem *eqs.* ORIG. in Matth. ser. 138 p. 283, 9 si ... emittere spiritum aut ... tradere spiritum idipsum erat quod est -i). GELL. 7, 13, 8 alii *philosophi* -endi verbum atque momentum manente adhuc vita dici atque fieri putaverunt, alii nihil in eo tempore vitae reliquerunt totumque illud, quod -i dicitur, morti vindicaverunt. AVG. civ. 13, 19 p. 581, 28 D. homines sive -turos sive iam -rtuos, id est aut carentes corporibus aut corpora relicturos. vera relig. 11, 22 MART. CAP. 3, 309. GLOSS. θνήσκω. ἀποθνήσκω. -itur: defungitur, expirat.

legitur inde a LEGE XII tab., NAEVIO, PLAVTO, ENNIO. [*e* morere: *sard.* mórrere, *hisp. vet.* morrer; *e* morire: *val.* murí, *it.* morire, *hisp.* morir, *francog.* mourir. *Rohlfs.*] [*confund. in codd. c. compositis* com- (PLIN. nat. 17, 255), de- (*p. 1494, 10*), e- (CIC. Cael. 59 PLIN. nat. 12, 115. *al.*), im- (LVCAN. 3, 613 PLIN. nat. 30, 58 PALLAD. 1, 6, 16), monere (SEN. contr. 2, 2 pr. 7, 3, 10 suas. 6, 2), morari (CIC. Tusc. 1, 104 TERT. apol. 40, 6 PASS. Theclae C b 22 p. 59, 14. *al.*), movere (LIV. 5, 48, 3 LVCAN. 2, 529 QVINT. decl. 326 p. 284, 25), oriri (VELL. 2, 27, 3 *post* m. CVRT. 4, 15, 26 PS. TERT. haer. 2 p. 218, 10).]

i. q. ἀποθνήσκειν (*quod gr. respondet, nisi alia adnotantur*):

I *proprie*: **A** *de animantibus*: 1 *de hominibus sim.*: **a** *ipsis*: **α** *generatim*: LEX XII tab. 5, 4 si intestato -itur cui heres nec escit. *et passim.* *in formulis exsecrationis*: CIC. Att. 15, 4, 3 quem *Caesarem* di -rtuum perduint! 15, 20, 3 di illi *Caesari* -rtuo, qui *eqs.*! CE 1948, 5 hoc opto: -are malis exemplis cruciatus. *-i negantur deus, angeli al.*: MIN. FEL. 21, 11 deus -i non potest (*cf.* TERT. adv. Marc. 2, 16 p. 356, 20 AVG. in psalm. 40, 2. *al.*). TERT. adv.

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Marc. 3, 9 p. 392, 2 *de angelis.* 4, 39 p. 556, 9 *de beatis.* *β c. abl.*: NAEV. trag. 13 numquam hodie effugies quin mea manu -are (PLAVT. Truc. 927 SEN. Ag. 971. *al.*). PLAVT. Asin. 531 fame (Stich. 640 CIC. Att. 6, 1, 6 LIV. 10, 35, 14. *al.*). COM. pall. inc. 10 risu. CIC. Verr. II 4, 85 virgis. div. 2, 54 morbo (fat. 17 NEP. Them. 10, 4 LIV. 2, 61, 8. *al.*). 2, 135 vulnere (Ov. met. 10, 131 SEN. contr. 1, 7, 9). VERG. georg. 3,263 -tura super (*potius adv. quam praep.*) crudeli funere virgo (Aen. 4, 308. *cf.* STAT. Theb. 10, 763 f. tanto). Aen. 11, 857 telis (PRVD. psych. 161). *al.* morte: *iuxta adi. in locut. adv.*: CIC. Rab. perd. 15 acerbissima. SALL. hist. frg. 1, 43 simplici. SEN. epist. 69, 6 sua *i. naturali* (FIRM. math. 8, 19, 2. 8, 21, 2. *al.*). *nude fere per hebraismum* (*cf. l. 26*): ITALA gen. 2, 17 (Tert. adv. Marc. 2, 4 p. 339, 1; *cf.* VVLG.) m. -emini (*gr.* θανάτῳ). VVLG. lev. 20, 10. 11. *al.* MAXIM. eleg. 1, 265 morte -i melius quam vitam ducere mortis. *γ c. dat.*: *pers.* (*cf. p. 1494, 35*): TER. Eun. 518 quam pridem pater mihi et mater -rtui essent. ELEG. in Maecen. 2, 20 tibi (sibi *Barth*) qui -itur (SEN. dial. 6, 10, 5 -rtuum t. filium. LVCAN. 7, 691 SIL. 2, 489. *al.*). LIV. 29, 29, 6 pater ei -itur. SEN. Phaedr. 1184 -ere, si casta es, viro, si incesta, amori. TERT. pall. 5, 4 nemo alii nascitur -turus sibi (VVLG. Rom. 14, 7; *gr.* ἑαυτῷ. *cf. p. 1494, 13*). VVLG. Rom. 14, 8 domino -imur (*gr.* κυρίῳ). Ps. APVL. herb. 93 l. 20 si infans mulieri in utero -rtuus fuerit. *rei* (*cf. l. 18*): TERT. resurr. 47 p. 96, 4 *carni* (AVG. enchir. 13, 41). ITALA Rom. 6, 10 (Tert. pudic. 17 p. 256, 29) *Christus* -rtuus est delinquentiae (*gr.* ἁμαρτίᾳ, VVLG. peccato. *cf.* AVG. enchir. 13, 41 c. Iulian. 6, 3, 7. *v. etiam p. 1495, 13*). *δ c. acc.* mortem: *nude fere per hebraismum* (*cf. l. 11; figuram Graecam esse contendit* SERV. Aen. 2, 53 *iuxta* vitam vivere): ITALA lev. 20, 10 (Coll. Mos. 4, 1, 1, *ubi* morte *V ut* Aug. quaest. hept. 3, 73 *et* VVLG.; *gr.* θανάτῳ θανατούσθωσαν). 20, 11 (*ibid.* 6, 1, 1; *gr. ut supra*, VVLG. morte). num. 35, 17 (*ibid.* 1, 1, 2; *gr. ut supra*, *Lugd.* morte puniatur, *cf. Vulg.*). *al.* LIB. iubil. 30, 9. *c. adi. ut in figura etymol.*: RVFIN. Orig. princ. 1 praef. 4 p. 10, 12 *Christus* communem hanc mortem vere -rtuus. *ε c. praepositionibus causam, instrumentum, finem sim. indicantibus*: ab: SEN. contr. exc. 5, 3, 1 -untur non alter ab altero, sed uterque a patre (*cf.* ITALA gen. 47, 18 [Lugd.] ne forte -amur a domino [*gr.* ἐκτριβῶμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου]. HEGES. 4, 7, 1. AVG. catech. rud. 17, 11 a peccatoribus. PRISC. gramm. III 361, 4 -rtuus est a suis [*Herodot. 3, 65, 5* τετελεύτηκεν ὑπὸ τῶν ... οἰκειοτάτων]. *al.*). VAL. FL. 7, 484 me mox merita -turam patris ab ira. ITALA Ios. 20, 9 (Lugd.) ne -atur a manibus eius (*gr. cod. Alex.* ἐκ χειρός, VVLG. in manu proximi). de: TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 642, 18 de transgressione. VVLG. apoc. 8, 11 de aquis (*gr.* ἐκ τῶν ὑδάτων). COMM. apol. 324 de peccato *Adae*. LEX Visig. 8, 4, 19 de morsum illius *canis*. *al.* ex: POLLIO Cic. fam. 10, 33, 4 ex vulneribus (LIV. 27, 33, 6. 30, 19, 5. *al.* PLIN. nat. 35, 98. *al.*). ALF. dig. 9, 2, 52 pr. ex plagis. LIV. perioch. 142 ex fractura. CELS. 2, 7, 26 ex eo casu. COD. Iust. 5, 16, 24 pr. (*a. 321*) damnato ac -rtuo ex poena (*i. morte punito*) marito. *al.* in *c. abl.* (*aliter* CIC. inv. 1, 108 inimicorum in manibus. Cato 49 in studio. PROP. 2, 1, 47 in amore. *al.*): LVCAN. 2, 265 in isto ense. ITALA iud. 15, 18 (Lugd.) in siti (*gr. cod. Alex.* ἐν δίψει, VVLG. siti). I Cor. 15, 22 (Tert. resurr. 48 p. 99, 27 = VVLG.) in Adam omnes -untur (*aliter p. 1495, 7*). CYPR. mortal. 15 p. 306, 9 in hac mortalitate. VVLG. Ier. 11, 21 in manibus nostris (*cf. supra l. 40*). 11, 22 in gladio ... in fame (*cf.* Bar. 2, 25 in doloribus pessimis, in fame et in gladio [*gr.* ἐν πόνοις]. Hebr. 11, 37 in occisione gladii [*gr.* ἐν φόνῳ μαχαίρης]). *al.* in *c. acc.*: VVLG. II reg. 3, 27 in ultionem sanguinis. GREG. M. moral. 3, 11 p. 604^{B} in saltationis praemium. ob: Ov. Ib. 577 *Hippolytus* Veneris -turus (moribundus, periturus *var. ll.*) ob iram. Ps. AVR. VICT. orig. 15, 2 ob libertatem. PRVD. cath. 3, 185 ob facinus. *al.* per: HOR. carm. 3, 14, 15 p. vim. CELS. 2 prooem. 2 p. omnia genera morborum. SEN. contr. 7, 1, 3 p. fratrem (*cf.* VVLG. num. 19, 16 per se -rtui [*opp.* occisi]. Sirach 25, 33 p. illam *Evam* [*gr. 24* δι' αὐτήν]. COMM. instr. 1, 35, 4 p. illum *Adam*). SEN. Thy. 743 p. utrumque vulnus. *al.*

b *de partibus hominum vel rebus ad homines pertinentibus*: *α strictius*: CIC. Cael. 59 *Metellus moriens* significabat interruptis ac -entibus vocibus *eqs.* rep. 6, 27 (= Tusc. 1, 54) *animus* nec nasci potest nec -i ([*Plat. Phaedr.* 245^{D} ἀπόλλυσθαι]. *sim. de animo immortali*: AVG. civ. 21, 3 p. 490, 3 D. immort. 9, 16. *de animo morientis*: SEN. epist. 104, 3. 107, 3 LVCAN. 8, 636). LVCR. 3, 529 pedes et crura. 3, 613 *mens* (TERT. nat. 1, 19, 3). VERG. Aen. 10, 462 (463) -entia lumina Turni (Ov. met. 9, 391 SIL. 17, 456. *al. cf.* AMM. 16, 12, 53 oculis -entibus). 11, 665 corpora (Ov. ars 3, 743 fast. 2, 403 Ps. APVL. Ascl. 27. *al.*). Ov. epist. 14, 13 ora (LVCAN. 7, 609). met. 5, 117 digitis -entibus. 6, 228 manu (LVCAN. 4, 560 SIL. 9, 266). 10, 194 vultus (STAT. silv. 2, 1, 149). *al.* LVCAN. 5, 278 membra (FIRM. err. 20, 5 *in imagine*). TERT. nat. 1, 7, 31 animam (anim. 56, 3. *al.* IREN. 2, 34, 2 [= 2, 56, 1 H.]. AMBR. bon. mort. 10, 42 p. 739, 21 non -itur. *al.*). carn. 4 l. 33 carnem (5 l. 34 nasci et -i. adv. Prax. 30 p. 287, 22. *al.* IREN. 5, 7, 1. AVG. contin. 8, 19 p. 163, 9 discedente anima *c.* -itur. *al.*). *β latius de partibus corporis exstinctis, officio privatis* (*cf. p. 1494, 17. 49*): CELS. 7, 14, 5 id, quod supra vinculum est, -itur (emoritur *Targa coll. initio paragraphi*). APVL. met. 8, 12, 2 vivo tibi -entur oculi. SER. SAMM. 171 si vero obstrusa sensus -etur in aure. 260 cum ... nondum extincti -retur lingua diserti *Hortensii* (*cf. 259* obticuit. *v. etiam p. 1494, 19*).

HIER. epist. 40, 1, 1 ⌊et -rtuas⌋ (⌊ emortuas *X*) carnes ... secare. DRAC. laud. dei 1, 643 -rtua ... caecorum lumina. ARATOR act. 2, 160 (*de homine claudo*) membris pars coeperat aegri se nascente -i. *adde*: SORAN. p. 109, 12 ut paulatim ... -rtuae caderent *haemorroides*.

2 *de bestiis*: **a** *ipsis*: PLAVT. Trin. 524 boves (PAVL. dig. 31, 49 pr. TERT. apol. 30, 6. *al.*). 540 sues (Ov. met. 15, 112 MART. epigr. 12, 5. *al.*). VARRO rust. 3, 2, 18 pavones. 3, 5, 5 aves (Ov. met. 13, 619 PLIN. nat. 30, 94). CIC. har. resp. 55 (*in imag.*) serpens (SEN. Oed. 153 PLIN. nat. 7, 15. *al.*). Tusc. 1, 73 cygni (Ov. met. 14, 430 SEN. Phaedr. 302). VLP. dig. 23, 3, 10, 3 -rtuorum (demort- *var. l.*) capitum (*per synecdochen de pecoribus ipsis ut* ITALA apoc. 16, 3 [cod. g; *cf.* VVLG.] omnis anima viva -rtua est in mari). ITALA lev. 11, 8 (Lugd.) sibi -rtua eorum *pecorum* ([*gr.* θνησιμαίων, *Vulg.* cadavera]. 11, 11 [Lugd., *gr. item, Vulg.* morticina]. *al.*). *al.* *per enallagen*: CLAVD. 8, 538 -tura volumina *draconis*. **b** *de partibus bestiarum*: PRISCILL. tract. 3, 71 p. 54, 20 -tura post momentum animalium viscera. *latius de partibus corporis exstinctis, officio privatis* (*cf. p. 1493, 79*): PLIN. nat. 8, 170 -ente visu *asinorum* celerrime id genus deficit. PELAGON. 409 in paralytico *equo* ... lingua passione ipsa -itur (*Hippiatr. gr. I p. 433, 8* γλῶσσα ... νενεκρωμένη).

B *de herbis earumque partibus* (CIC. fin. 5, 39 'vivere' vitem et '-i' dicimus. SEN. epist. 58, 10): VARRO Men. 424 -entum ... arborum aritudine (PLIN. nat. 17, 13. 17, 222. 17, 233. 17, 235 quaedam tardius ita -untur, ut robora et quercus. 17, 237 hac iniuria. 17, 238 radicibus amputatis. VLP. dig. 25, 1, 14 pr. *al.*). ling. 5, 102 *virgultum*. VERG. ecl. 7, 57 herba (georg. 1, 107. CYPR. Demetr. 20 p. 365, 15 siccitate). Aen. 9, 434 (436) flos (STAT. Theb. 6, 58 TERT. coron. 15 l. 13). *al.* Ov. met. 5, 482 segetes. NVX 160 optavi ... arida facta -i. PLIN. nat. 7, 64 insita. 14, 99 pars eorum *acinorum* aestu -itur. 16, 123 *abies* (17, 235). 17, 182 vitis (20, 92 VLP. dig. 50, 15, 4, 1. *v. et l. 21*). *al.* STAT. Theb. 8, 89 olivae. silv. 3, 3, 129 rosae. TAC. ann. 13, 58 -rtuis ramalibus et arescente trunco deminutam *ficum*.

II *hyperbolice* (*de hominibus*): **A** *generatim*: **1** *de ipsis*: PLAVT. Cist. 647 nil mecum tibi, -rtuos tibi sum (*cf.* Persa 20 mihi quidem tu iam eras -rtuos). Pseud. 248 -rtuost qui fuit. *de iis, qui animi vel corporis malis premuntur*: PLAVT. Pseud. 1221 perdidisti, ut nominavisti pedes; ... actumst de me, iam -or, Simo. LVCR. 4, 1167 rhadine ... iam -rtua tussi. Ov. epist. 11, 63 -rtua ... tamen ad tua verba revixi. PETRON. 10, 1 fame (HIER. epist. 58, 7, 1. ORIG. in Matth. 15, 14 p. 389, 36 prae fame). 62, 8 timore. 98, 3 ne -entes vellet occidere. 101, 2 miserere ... -entium. *al.* *de iis, qui amore, desiderio sim. laborant*: CIRIS 347 super -entis alumnae frigidulos ... pependit ocellos *nutrix*. TIB. 2, 6, 51 tunc -or curis. PROP. 1, 10, 5 cum te complexa -entem, Galle, puella vidimus. Ov. am. 2, 7, 10 alterius dicor amore -i (ars 1, 372 MART. 9, 56, 9). 3, 14, 37 mens abit et -or (*cf.* fast. 2, 753). ANTH. 435, 2 perit et -itur. AVSON. 359, 20 p. 217 P. illa manu -ens telum trahit (*in centone nuptiali e* VERG. Aen. 11, 816, *ubi proprie dicitur*). *de muliere sterili* (*cf. l. 56*): PETR. CHRYS. serm. 92 p. 459^{B} Elisabeth annositate iam -rtua ... reviviscit in partum. **2** *de part. corp.* (*cf. l. 17. p. 1493, 79*): PLAVT. Cas. 622 cor metu -rtuomst, membra miserae tremunt. CIC. Cato 27 *de lacertis Milonis Crotoniatae senescentis*. LYDIA 22 mihi tabescunt -entia membra dolore. PROP. 4, 3, 6 signa meae dextrae iam -entis erunt. MART. 6, 73, 7 *Priapi ficti* numquam -tura ... mentula (*cf.* 13, 34, 1 cum ... sint tibi -rtua membra). FRONTO p. 218, 6 v. d. H. (= p. 229 N.) artu⟨bus⟩ -rtuis immobiles iacebunt *sopore*. SEDVL. carm. pasch. 1, 109 prolem ... negabat frigidus annoso -ens in corpore sanguis *Sarrae* (*cf. op. pasch. 1, 4 p. 181, 19* extinctus).

B *in formulis asseverationis*: CIC. Att. 5, 20, 6 -ar, si quicquam fieri potest elegantius (8, 6, 4. 16, 5, 3 fam. 9, 15, 2. *cf.* Att. 16, 11, 1 -ar, nisi facete [fam. 7, 13, 1 ni puto *eqs.* CARM. inc. Sen. contr. exc. 6, 8 *explicatur* peream]). BALB. Cic. Att. 9, 7^{b}, 3 quod te, ita incolumi Caesare -ar, tanti facio (FRG. or. inc. Sen. epist. 117, 23 *ter*).

III *translate* (spiritaliter *p. 1495, 2*): **A.** *de hominibus* (*in sermone Christiano; accedit* mortem *p. 1495, 29* [*in fig. etymol., cf. p. 1493, 25*], vitam *p. 1495, 23*, morti *p. 1495, 28*, vitae *l. 76. p 1495, 25*, secunda morte *l. 75*): **1** *de iis, qui in gehennam mittuntur*: MIN. FEL. 8, 5 dum -i post mortem timent *Christiani*, interim -i (*sc. proprie*) non timent. ITALA Ioh. 6, 50 (cod. e = VVLG.) ut qui manducaverit ex eo *pane vitae*, non -atur. 11, 26 (Cypr. mortal. 21 p. 310, 18 = VVLG.) in aeternum ([*gr.* εἰς τὸν αἰῶνα]. AVG. civ. 21, 20 p. 525, 21 D. *al.*). Rom. 8, 13 (Tert. pudic. 17 p. 257, 27; *cf.* VVLG.) si secundum carnem vivitis, futurum est ut -amini. FIRM. err. 18, 1 homo -turus (*de cultoribus Attidis; vix recte miserum intellegit Clemen, RhM. 73, 1924, 357 sq.*). 26, 4 cum serpente. AVG. civ. 13, 11 p. 571, 7 D. sine fine. 20, 6 p. 418, 12 secunda morte. *al.* POMER. 3, 12, 3 p. 492^{B} -i vitae beatae, morti vivere sempiternae. GREG. M. moral. 4, 5. *al.*

2 *de iis, qui bona relinquunt*: TERT. resurr. 19 p. 51, 16 per quam *ignorantiam dei* homo -rtuus deo non minus in errore iacuerit quam in sepulcro (AMBR. bon. mort. 10, 41 p. 739, 9 *anima peccans* -itur deo, ... vivit peccato. *cf.* GAVDENT. serm. praef. 6 G. -itur apud deum, qui ab ... fidei veritate discedit). 37 p. 80, 11 peccatores, id est -rtui per ignorantiam dei. ITALA apoc. 3, 2 (cod. g = VVLG.) confirma cetera, quae -tura erant (*de fidelibus*). IREN. 5, 13, 2 nude ...

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dictiones tenentes circa eas -untur *haeretici*. CYPR. laps. 8 p. 243, 1 ara ..., quo -turus accesserat *lapsus*. 30 p. 259, 24 spiritaliter. *al.* GAVDENT. serm. 3, 7 G. viventes ... peccato, -rtui ... iustitiae. VVLG. Rom. 7, 10 peccatum revixit, ego autem -rtuus sum. AVG. civ. 19, 8 p. 368, 22 D. in ... anima (*cf.* trin. 4, 3, 5 anima, *opp.* corpore). 20, 6 p. 416, 22 in peccatis. in euang. Ioh. 23, 9 p. 1588 in deterius (*opp.* in melius). gen. ad litt. 9, 6 p. 274, 23 in Adam. *al.*

3 *de iis, qui malis renuntiant* (*cf. infra l. 65*): TERT. adv. Marc. 5, 4 p. 584, 5 cui *diabolo* renuntiando mutuo transfigimur et invicem -imur (PROSP. in psalm. 134, 10sq. p. 385ᴮ -untur d., ut vivant deo). resurr .47 p. 97, 9 per simulacrum ... -imur in baptismate (CYPR. zel. 14 p. 429, 4 epist. 74, 6 p. 804, 3. *cf. l. 22*). ITALA Rom. 6, 2 (Tert. pudic. 17 p. 256, 18) -rtui sumus delinquentiae (*gr.* ἁμαρτίᾳ, VVLG. peccato. *cf. p. 1493, 24 et* TERT. pudic. 17 p. 257, 4 nemo potest, qui post Christum -rtuus [*sc. per baptismum*], delinquentiae ... reviviscere. resurr. 47 p. 96, 5 *opp.* carni). 6, 7 (Filastr. 79, 8; *cf.* VVLG.). Col. 2, 20 (Tert. resurr. 23 p. 57, 3; *cf.* VVLG.) ab elementis mundi (*gr.* ἀπὸ τῶν στοιχείων. *cf.* PAVL. NOL. epist. 45, 5 p. 383, 17). *al.* HIL. trin. 1, 13 p. 35ᴬ dum ... -entes vitiis immortalitati renasceremur (CASSIAN. inst. 4, 35). AMBR. bon. mort. 2, 3 p. 704, 12 peccato -itur et deo vivit (exhort. virg. 7, 47. VVLG. I Petr. 2, 24 [*gr.* ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι]. AVG. enchir. 13, 43 in baptismo. *al. cf. l. 15 et p. 1493, 24*). epist. 50, 10 -atur *anima mea* hanc corporalem vitam, ut ... aeternae vitae adipiscatur gratiam (*seq.* culpae, peccato. *cf.* RVFIN. Orig. in num. 7, 3 p. 42, 17 huic vitae). paenit. 1, 13, 61 -atur ... caro nostra cupiditatibus. HIER. epist. 39, 5, 1 mundo (65, 14, 3 RVFIN. Orig. in num. 7, 3 p. 42, 27 AVG. civ. 10, 6 p. 410, 17 D. *al.*). 65, 14, 5 saeculo (AVG. doctr. christ. 1, 20, 19. *al.*). AVG. conf. 8, 11, 25 p. 175, 7 -i morti et vitae vivere. epist. 95, 2 p. 507, 28 euangelicam mortem (EVAGR. sent. mon. 21). *al.*

B *de rebus*: 1 *corporalibus*: PLAVT. Capt. 650 vae illis virgis miseris, quae hodie in tergo -entur meo. Stich. 212 quot ... cenae ... -rtuae. VARRO Men. 268 *mundus* nec natus est nec -etur. CATVLL. 95, 7 Volusi annales (*cf.* MART. 7, 63, 1 numquam -tura volumina Sili). AETNA 419 (420) materies (TERT. adv. Hermog. 12, 4). OV. am. 1, 2, 12 flammas (DRAC. laud. dei 1, 656). MANIL. 4, 627 litora Niliacis iterum -entia ripis (*i. desinentia eo, unde coeperunt*). PERS. 4, 32 -entis ... aceti (SCHOL.: evanescentis, *cf. etiam Henss, Philol. 99, 1955, 282*). PETRON. 122 v. 133 flumina. BVC. Eins. 2, 33 Roma. PLIN. nat. 3, 70 Casilini reliquiae. 13, 20 unguenta. 37, 104 carboni (AMBROSIAST. in Rom. 12, 20 APON. 1 p. 13). STAT. Theb. 6, 547 ignis (12, 252 SEDVL. carm. pasch. 1, 263). MART. 1, 18, 8 amphora.

2 *incorporalibus, fere actionibus*: PLAVT. Persa 356 etiam tum vivit *infamia*, cum esse credas -rtuam (*cf.* CVLEX 362 fama [LYDIA 58]). CIC. Rab. perd. 25 causa ante -rtua est, quam tu natus es (COD. Iust. 7, 63, 5, 1ᶜ *antea*: lites expirare. *cf.* GAIVS inst. 4, 104 litem anno et sex mensibus -i [VLP. dig. 42, 8, 3, 1 PAVL. dig. 46, 7, 2]). 29 omnia sua secum (Arch. 30 STAT. silv. 2, 1, 210 TERT. apol. 48, 9. *cf. l. 71*). p. red. in sen. 3 beneficiorum memoria ac fama (Pis. 93 off. 2, 56). Cael. 76 sermo deliciarum (HEGES. 2, 9, 1 p. 146, 13; *Ios. bell. Iud. 2, 347* διαπίπτει). Att. 2, 19, 3 -rtuo plausu. 2, 20, 3 civitas -itur. CIRIS 462 querimonia. LIV. 2, 55, 2 tribuniciam potestatem. MANIL. 2, 953 dies (STAT. silv. 4, 6, 3. TERT. resurr. 12 p. 40, 24 in noctem. *al.*). VAL. MAX. 5, 3, 2ᵇ rem publicam. SEN. epist. 98, 9 non -itur ... sapientia (PLIN. nat. 7, 169. VVLG. Iob 12, 2 vobiscum. *cf. l. 68*). PETRON. 46, 8 artificium nunquam -itur (*cf.* PLIN. nat. 35, 28 artis [GLOSS. III 39, 19]). MART. 8, 80, 2 saecula cana (CYPR. epist. 58, 2 p. 657, 13. *cf. l. 67*). *al.* QVINT. inst. 8, 6, 32 multa ... ab antiquis ficta *verba*. TAC. ann. 1, 74, 5 libertatis. SVET. gramm. 23, 4 litteras. AVG. c. Secundin. 15 p. 928, 3 sermo peragitur quasi -entibus atque orientibus syllabis (*cf.* MART. CAP. 3, 247 mutae ..., nisi illis vocales associatae succurrerint, intra oris sonitum ante auspicia -untur). *al.* *per oxymoron*: AVG. civ. 6, 12 p. 271, 29 D. *in gehenna* non -itur mors (serm. 231, 5, 5 EVSEB. EMES. serm. 3, 33 p. 99, 18 FVLG. RVSP. rem. pecc. 2, 13 p. 564ᴰ. *al.*). *in sermone Christiano de malis, terrenis* (*cf. supra l. 8*): OPTAT. 5, 9 p. 139, 22 in quo *Iordane* ... populorum peccata fuerant -tura (AVG. in psalm. 72, 5). AMBR. bon. mort. 6, 25 p. 725, 23 hoc saeculum, ... carnis istius sapientia. exhort. virg. 7, 47 corporis voluptates. Isaac 4, 28 mundana (*cf.* ORIG. in Matth. ser. 35 p. 65, 15 res mundiales). RVFIN. Basil. hom. 1, 5 cogitationes malae (FAVST. REI. epist. 3 p. 176, 27). HIL. AREL. vita Honorat. 5 l. 24 haec omnia *terrena* ... quasi -tura esse credebant. *al.*

part. praes. ***moriēns**, -entis. *passim inde a* TER. Andr. 284. *pro subst.*: CIC. Cluent. 30 voces ... -is. fin. 2, 99. *al.* VERG. Aen. 10, 820 (821) voltum ... -is (SEN. contr. 10, 5, 10 VELL. 2, 27, 3). 11, 633 gemitus -um (OV. epist. 14, 35. *al.* LIV. 10, 35, 6. *al.*). *et saepius.* *i. q. mortalis*: HIL. trin. 1, 13 p. 35ᴮ pro -ium aeternitate moreretur *Christus*. VVLG. Hebr. 7, 8 decimas -es homines accipiunt (*gr.* ἀποθνήσκοντες). *i. q. mortuus* (*cf. p. 1494, 56*): SEDVL. carm. pasch. 3, 130 -s ubi virgo iacebat (*op. pasch. 3, 11* funus ... virginis). DRAC. Romul. 8, 538 ut vivum linquam iam non -e marito (*al. v. ind. Vollmeri*). COD. Iust. 4, 20, 20 (*antea*: mortui). CORIPP. Iust. 1, 245 CE 2103 (= INSCR. christ. Diehl 2142ᵃ), 8 INSCR. christ. Diehl 4837, 9.

gerund. ***moriendus** (moriundus), -a, -um. *usu pass. impersonali* (-um est) *passim inde a* CIC. Verr. II 1, 81. *usu personali i. q. moriturus*: LVCIF. moriend. 4 p. 291, 25 in omni pro te -os bello milites tuos censuisti. VICT. VIT. 2, 29 -os (morituros *var. l.*). COD. Iust. 7, 6, 1, 3 quem *servum* ille *dominus* -um (-o *RM?*) dereliquit.

part. fut. ***moritūrus**, -a, -um. *passim inde ab* ENN. scaen. 312. *locutiones notabiliores*: VERG. georg. 4, 458 -a puella (*i. 'cui fato destinatum erat mori' ut*: LVCAN. 2, 524 iam dudum -e. APVL. met. 4, 30, 2 [*syn. 1* mortali]). Aen. 2, 511 densos fertur -us in hostes (*sim.* 9, 398 [400]. 9, 551 [554]. LIV. 25, 6, 9 VELL. 2, 5, 3). OV. fast. 3, 479 quid me ... -am ... servabas? (*sim.* SEN. benef. 3, 30, 1 si quis patrem meum ... -um sanaverit. APVL. met. 7, 27, 6. 8). SVET. Claud. 21, 6 have imperator, -i te salutant.

part. perf. pro adi. ***mortuus**, -a, -um. [*cf. slavon.* mrъtvъ *'mortuus' et sanscr.* mṛtáḥ, *avest.* mərəta- *'mortuus'*, *arm.* mard, *gr.* βροτός *'homo mortalis' necnon cambr.* marw *'mortuus'. J. B. H.*] *de scriptura et formis v. p. 1492, 26 sqq.* *vocat. infra l. 61.* *pro compar.* magis -us (*iocose*): APVL. met. 2, 25, 5. NOT. Tir. 58, 44.

de notione: TERT. adv. Marc. 5, 9 p. 601, 21 -um non est nisi quod amisit animam, de cuius facultate vivebat (*cf.* AVG. civ. 13, 11 p. 568, 33 D.). SERV. Aen. 6, 83 defunctos -os dicimus. AVG. immort. 9, 16 dicimus ea -a, quae vita carent *eqs.* ISID. diff. 1, 374 -um iam exanimatum corpus, emortuum vero vicinum morti. orig. 11, 2, 34 -us aut funus est aut cadaver *eqs.* GLOSS. νεκρός. ἄπνους. GLOSS.ᴸ V Aa P 1505 prope -us (mortus *Acc.*): novissimus ⟨morti⟩ (?). *legitur inde a* NAEVIO, PLAVTO, TER. [*val.* mort, *it.* morto, *francog.* mort, *hisp.* muerto. *Rohlfs.*] [*falso trad.*: SEN. contr. 1, 7, 9 PLIN. nat. 8, 111. 21, 146.]

I *notione communi q. e.* νεκρός (*respondet graece, nisi alia adnotantur*): A *i. q. vita functus*: 1 *proprie*: a *de hominibus*: α *ipsis*: ① *adi.*: PLAVT. Amph. 459 vivo fit quod numquam quisquam -o faciet mihi. *et passim.* *cf. de re pro homine*: PRVD. cath. 10, 56 res creditur illis *monumentis* non -a, sed data somno. ② *pro subst.* (*cf.* APVL. apol. 64 species -orum [*postea*: umbrarum, ... lemurum, ... manium, ... larvarum]): NAEV. com. 129 praefica est: nam -um collaudat. *et passim.* *m. pro fem.*: ITALA gen. 23, 3 (Aug. loc. hept. 1, 74 p. 518, 22) surrexit Abraham a -o suo *sc. Sara* (*Vulg.* ab officio funeris. *cf.* AVG. *ad l.*: non dixit 'a -a sua'). 23, 4 (Aug. *ibid.* l. 24 = VVLG.) sepeliam -um meum. PS. AVSON. 246, 1sqq. p. 433 P. *de Niobe* (*ex Anth. Pal. 7, 311, 1sqq.*).

β *-ae dicuntur partes hominum*: TERT. adv. Marc. 2, 4 p. 338, 13 animam non -am, sed vivam. ANTH. 396, 4 -a ... manus. *latius de exstinctis, officio privatis*: CELS. 5, 28, 1ᴮ non sentit, quoniam ea caro -a est (*aliter infra l. 81*). DRAC. laud. dei 1, 647 -a pars hominis quotiens, pars viva iacebat (*item fere* 2, 216).

γ *metonymice i. q. -orum proprius*: APVL. met. 6, 18, 5 flumen -um ..., cui praefectus Charon.

b *de bestiis*: PLAVT. Asin. 35 ubi vivos homines -i incursant boves *sc. lora* (PRVD. perist. 10, 1049). VARRO rust. 3, 2, 18 *pisces* (APVL. apol. 33). 3, 14, 3 *cochleas*. CIC. nat. deor. 1, 101 *angues*. COLVM. 9, 13, 7 *apium* (PLIN. nat. 11, 69). PLIN. nat. 30, 85 amphisbaenam (30, 110. 30, 128). *al.* *m. (n.?) pro subst. q. e. -us fetus*: CHIRON 763 equa si -um eicere non potuerit.

2 *hyperbolice* (*c. dat. eth. l. 58; ad usum cf.* VEREC. in cant. 2, 20 hominem vivum quidem, sed inutilem operi ... dicimus -um): CAECIL. com. 147 dum eius *uxoris* mortem inhio, egomet inter vivos vivo -us (*cf.* SORT. Sangall. 14, 8 inter -os -us). CARM. Gell. 19, 11, 4 v. 16 mira ... res foret, ut fierem ad me -us, ad puerum ut intus viverem. CIC. Pis. 88 quod tibi succederetur ..., exsanguis et -us concidisti. PVBLIL. E 9 exul ... sine sepulcro est -us. Q 37 qui sibi non vivit, aliis merito est -us. SEN. dial. 10, 12, 9 aeger est, immo -us est *iners*. PETRON. 45, 11 tertiarius -us pro -o, qui habe⟨ba⟩t nervia praecisa. MART. 3, 32, 2 tu -a, non vetula es. 8, 75, 16 cui merito dici '-e Galle' potest. APVL. met. 2, 30, 4 sopore -us (*cf.* 7, 12, 4 omnes vino sepulti iacebant, omnes pariter -i [*Helm*, parati morti *cod.*]). AVG. civ. 22, 8 p. 575, 9 D. morbo praevalescente -us sic iacebat, ut ei iam pollices ligarentur. *de oculis*: PETRON. 62, 10 paene animam ebullivi ..., oculi -i. 68, 8 vix oculo -o unquam. *de bestia*: APVL. met. 4, 5, 3 -o, immo vero lapideo asino.

3 *translate* (spiritaliter *l. 77*): a *de hominibus et rebus humanis* (*in sermone Christiano*): α *significantur ei, qui bona relinquunt* (*cf.* TERT. resurr. 19 p. 52, 5 -orum ..., id est ignorantium deum): TERT. carn. 2 l. 20 -us es *Marcion*, qui non es Christianus. cult. fem. 1, 1 l. 28 Eva ... de paradiso expulsa, iam -a. l. 31 damnatae et -ae mulieris. adv. Marc. 5, 17 p. 634, 16 illos delictis (*abl.*) -os ([*pertinet ad N. T. Eph. 2, 1*]. ITALA Col. 2, 13 [Tert. resurr. 23 p. 56, 26; *gr.* παραπτώμασιν, VVLG. in delictis]. *cf.* VVLG. Eph. 2, 5 peccatis [*gr. ut supra*]). pudic. 20 p. 266, 24 operibus -orum (*cf. p. 1497, 2*). resurr. 23 p. 56, 22 -os ..., alienatos et inimicos sensus domini. 23 p. 57, 5 spiritaliter (TYCON. reg. 4 p. 48, 3. 6). ITALA Matth. 8, 22 (Cypr. domin. orat. 9 p. 273, 1; *cf.* VVLG.) -i (*transl.*) -os (*proprie*) suos sepeliant (*cf. ad l.* HIL. in Matth. 7, 11 p. 958ᴮ AVG. in psalm. 118 serm. 7, 1). IREN. 5, 9, 3 (= 5, 9, 2 H.) caro sine spiritu dei -a est non habens vitam. CYPR. epist. 71, 1 p. 772, 12 eos, qui non sunt in ecclesia Christi, inter -os conputari. *al.* RVFIN. Orig. in gen. 15, 2 p. 128, 27 -a est ... anima, quae peccavit (AVG. civ. 13, 2 p. 558, 15 D. 13, 24 p. 592, 28. *al.*). *et pas-*

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sim. *inde de rebus ad homines pertinentibus*: ITALA Hebr. 6, 1 (cod. d = VVLG.) operibus (9, 14 [cod. d, *cf.* VVLG.]. HIER. epist. 23, 4 AVG. nat. et grat. 23, 25 p. 252, 4. *al. cf. p. 1496, 76 et infra l. 6*). Iac. 2, 17 (Faust. Rei. epist. 5 p. 185, 5 = VVLG.) fides, si non habeat opera (2, 20 [Faust. Rei. epist. 5 p. 185, 13 = VVLG.]. *al.*). AMBR. paenit. 2, 8, 72 cogitationibus et operibus (ORIG. in Matth. 15, 12 p. 381, 32 *opp.* vivas). AVG. conf. 5, 8, 14 p. 87, 25 vitam (GREG. M. moral. 15, 21 p. 1092^B^). *al.* *n. pl. pro subst.*: MAX. TAVR. hom. 16 p. 257^A^ -a et vana sectando. ORIG. in Matth. 15, 12 p. 381, 27 -a loquens. *β significantur ei, qui malis renuntiant*: ITALA Rom. 6, 11 (Tert. pudic. 17 p. 257, 1) reputate vosmetipsos -os quidem delinquentiae, viventes autem deo per Christum Iesum (*gr.* ἁμαρτίᾳ, VVLG. peccato). 8, 10 (Tert. adv. Marc. 5, 14 p. 623, 19; *cf.* VVLG.) corpus quidem -um propter delictum, spiritus autem vita propter iustitiam (*falso* AVG. civ. 13, 23 p. 589, 5 D. *ad l.*: -um *corpus* dicit apostolus, quia iam moriendi necessitate constrictum est). MVTIAN. Chrysost. hom. 24, 1 p. 383/4 *dicit seipsum* -um mundo et mundum sibi. *γ significantur damnati in gehenna*: HIER. epist. 39, 3, 2 lugeatur -us, sed ille, quem gehenna suscipit. AVG. civ. 20, 21 p. 461, 19 D. -orum ... corpora, id est eorum, qui in secundam mortem cadent.

b *de rebus variis*: *α generatim*: PLAVT. Men. 155 dies quidem iam ad umbilicum *horologii solarii* est dimidiatus -os. Pseud. 259 -ā verba re (*i. opibus exhaustis*) nunc facis, ... rem actam agis. CIC. Verr. II 5, 45 antiquae sunt istae leges et -ae. MART. 11, 42, 1 vivida cum poscas epigrammata, -a ponis lemmata. MIN. FEL. 18, 6 -am fabulam. VVLG. Rom. 7, 8 sine lege ... peccatum -um erat. *in lusu verborum*: ALC. AVIT. hom. 10 p. 121, 2 cum resurrectionem -orum non -o sermone describeret *Paulus*. *β speciatim de mari* (*in imag.*: SEN. epist. 67, 14 *Demetrius* vitam securam et sine ullis fortunae incursionibus mare -um vocat): ① *septentrionali*: PLIN. nat. 4, 95 mare (SCHOL. Iuv. 14, 280). PRISC. perieg. 42 *oceanus*. AVIEN. orb. terr. 59 gurges. ② mare -um *sc. Iudaicum*: IVST. 36, 3, 6 PEREGR. Aeth. 12, 4. 12, 7. *al.* HEGES. 5, 41, 2 p. 386, 18 HIER. in Ezech. 47, 6—12 p. 472^C^ sqq. quaest. hebr. in gen. p. 18, 1. *al.* PALLAD. hist. mon. I 38 p. 326^A^ (*gr. p. 144, 11 B.*). *al.* *cf.* TERT. pall. 2, 4 (*v. Bulhart ad l.*).

B *i. q. per se vita carens*: **1** *generatim de rebus inanimis* (*aliter p. 1496, 44*): SEN. nat. 6, 16, 1 qui *spiritus* inest etiam saxis -isque corporibus (TERT. anim. 26, 5 -um adhuc c. *al.*). epist. 84, 8 imago res -a est (PRVD. ham. praef. 29. *cf.* VVLG sap. 15, 5 -ae imaginis). APVL. Socr. 8 p. 140 vacabitne *aer* animalibus suis atque erit ista naturae pars -a ac debilis? AVG. in psalm. 96, 11 lapides. CYPR. GALL. Ios. 503 idola. *neutr. pro subst.*: ITALA sap. 15, 17 (Firm. err. 28, 2 = VVLG.) -um fingit. VVLG. sap. 13, 18 PELAG. in Rom. 1, 23. *masc. pro subst.*: PRISCILL. tract. 3, 71 p. 54, 22. PSALT. Rom. 105, 28 (= VVLG. *al.*) sacrificia -orum. VVLG. sap. 13, 10. **2** *speciatim in serm. iuris de re, quae fructum non fert*: VLP. dig. 24, 1, 7, 1 non est locupletior *mulier*, quae tantundem in re -a impendit (*exempla afferuntur antea*: unguenta, lanx; *opp. ibid.* praedia).

II *i. q. moriens vel moriturus*: IREN. 1, 21, 5 (= 1, 14, 4 H.) qui -os redimunt (*gr.* τελευτῶντας).

paronomasiae c. mors *p. 1493, 9. 25. 1494, 65. 66*, mortalitas *1493, 52*, immortalitas *p. 1495, 19*.

homoeoprophora p. 1493, 2. 38. 1494, 50.

deriv.: moribundus; mortualia, mortuarium, mortuetum, mortuosus. *cf.* mors.

compos.: com-, de-, e-, im-, inter-, per-, praemorior; mortuicola; semimortuus.

moriturio *v. s.* morturio. **morix** *v. s.* murex.

? **mormicāria,** -ae *f.* *species herbae in medicina adhibitae* (*fort. corrupt. ex* armoracia; *cf. vol. II 622, 3*): PLIN. VAL. 2, 30 l. 241 recipe ... -ae duas *drachmas*.

mormoriōn, (-ōnis) *f.*, *μορμορίων. *species lapidis, fort. i. q. capnias* (*cf. Blümner, Technol. III 264*): PLIN. nat. 37, 173 -n (*B*, morio in *Fdh*, moryon *L*, morion *edd. vett.*) ab India nigerrimo colore tralucet, vocatur et promnion, cum in ea miscetur et carbunculi color, Alexandrion, ubi vero sardae, Cyprium; nascitur et in Tyro et in Galatia; Xenocrates et sub Alpibus nasci tradit (*cf.* 1, 37, 63 -n [morrion ^Fa^*FE*, morion *Harduin*]).

mormur *v. s.* murmur.

mormyr, -ȳris *f.* *e gr.* μορμύρος. [*it. vet.* mormo, *it.* mormora, *prov.* morme. *Rohlfs.*] *species piscis in Ponto viventis, i. q. pagellus* (*s. sparus*) *mormyrus*: OV. hal. 110 et rarus faber et pictae -es (*Sannazaro*, murmires *A*) et auri chrysophrys imitata decus (*inde* PLIN. nat. 32, 152 his adiciemus ab Ovidio posita animalia, quae apud neminem alium reperiuntur, sed fortassis in Ponto nascentia, ubi id volumen supremis suis temporibus inchoavit: ... p. -as). *Lumpe.*

1. moro *v. s.* 1. moror.

? **2. moro,** -ōnis *m.* [*ab* 2. morus *sec.* Maro. *J.B.H.*] *si recte trad., i. q. mōrio*: ENNOD. carm. 2, 122, 2 non potes esse Maro, sed potes esse -o (baro *Barth*, mero *Vogel, ALL 1, 1884, 270 coll. Suet. Tib. 42, 1*). *B.*

moroc(h)thos, -ī *m. vel f.*, μόροχθος. *in codd.* PLIN. *scrib. etiam* -chites, -chthes, -cthi(s); *cf.* molochites (-is) *et* molotius (morochtius *Arev.*). *species argillae*: PLIN. nat. 37, 173 -os, colore porracea, lacte sudat (*cf.* 1, 37, 63 -os). DIOSC. 5, 160 p. 239, 7 lapis -os, que multi galaxian aut leucografidu dixerunt, nascitur in Egiptu (*gr. 5, 134* λίθος μόροχθος).

mōrologia, -ae *f.*, μωρολογία. *i. q. stultiloquium*: DON. Ter. Eun. 236, 4 'pannis et annis' -ae parasitorum sunt.

mōrologus, -a, -um, μωρολόγος. *i. q. stulte loquens*: PLAVT. Persa 49 amoris vitio, non meo, nunc tibi -us (-locus *trad.*) fio. Pseud. 1264 (*loco varie temptato*) nec sermonibus -is uti.

moromon *v. s.* maronion *p. 414, 55*.

1. mōron *v. s.* morum. **2. mōron** *v. s.* 3. morion. *Lumpe.*

1. ªmoror, -ātus sum, -ārī (moro, -āvī, -āre *v. l. 24 sqq.*). [*ab* 1. mora. *J.B.H.*] *scrib. litt. gr. lectione incerta*: PAP. BGU 1141, 6 μωράντι σοι γράψαι. *de genere*: CHAR. gramm. p. 479, 24 B. (*inter depon.*). PRISC. gramm. III 306, 17 multa habemus variae (*i. tam passivae quam activae*) significationis verba, ut ... '-or' (323, 14. *cf.* 361, 18 tam absoluta quam activa). *vi pass.* (PRISC. gramm. II 389, 17 '-or' ... modo ... activam modo passivam habet significationem, modo absolutam ...; passivam ..., quando ablativus iungitur ut '-or a te'): -tus: CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 60 (*antea*: tardata). *v. et p. 1501, 63.* GLOSS.^L^ II Philox. MO 36^1^ παρελκυσθείς. *n. pro subst.*: SIDON. epist. 3, 13, 2 (*v. p. 1501, 81*). *gerund.* -andus: HOR. ars 223 OV. trist. 3, 9, 20 LIV. 3, 31, 3. 25, 36, 9. 26, 9, 3. COD. Iust. 9, 22, 2 (*a. 223*). GLOSS.^L^ I Ansil. MO 371. -andum (*impers.*): COD. Iust. 2, 7, 26, 2 (*a. 524*). -bitur (*impers.*): PLAVT. Men. 326 Mil. 1305. HOR. ars 178 (*var. l.*). *cf.* -etur: CAEL. Cic. fam. 8, 5, 2. *formae act.* (CHAR. gramm. p. 473, 22 B. -o *inter verba activa I^ae^ coniug.* DIOM. gramm. I 400, 18 -o quod crebro -or dicimus [*seq. loci prisci l. 29 sqq. allati*]. GLOSS. II 259, 53 βραδύνω -o tardo. 270, 36 διατρίβω dego -o. *de* LIV. 2, 24, 6 *cod. M* -ret *non constat*): NAEV. com. 68 -as. ENN. scaen. 424 -are (*text. dub.*). PACVV. trag. 181 -ret. ITALA gen. 47, 4 (Lugd.) -are. ? RVFIN. Clement. 1, 72 -etis (*prob. falso pro* -eris). STEPHAN. 1 p. 37^D^ -verint. *de formis*: *praes.*: *II^a^ pers. sg.* -are: PLAVT. Bacch. 1064 Men. 156. 1146 Mil. 946 Most. 803 Poen. 359. 911. OV. epist. 17, 169 (*var. l.* -aris; *cf. Owen, ClQu. 31, 1937, 5 sq.*). *cf. l. 29.* -ere: PLAVT. Mil. 1361. *imperat. II^ae^ pers. sg.* -aris: CE 76, 2 (*iuxta* lege *ut* 77, 2). -arus: CE 1876, 2 (*iuxta* lege). *inf.* -arier: PLAVT. Cas. 553. 603. *perf.* -tus fui *sim.* (*fere intrans.*): LIV. 37, 45, 18. 40, 56, 8 SCAEV. dig. 32, 93, 2 PAVL. dig. 32, 78, 2. 35, 1, 84 (*bis*). VVLG. deut. 4, 25. 23, 21 Ruth 1, 16 LEX Visig. 9, 1, 3. *de notione*: SYNON. Cic. p. 433, 32 cunctari. impedire *eqs.* GLOSS.^L^ II Abav. MO 32 -atur: consistit, versatur. Philox. MO 46 -or: διατρίβω, χρονίζω. III Abol. MO 12 -atur: detinet, moram facit. *al.* NOT. Tir. 63, 50 *post* mora. *inde a* NAEVIO (*supra l. 29*), PLAVTO. [*it.* muorarsi, *hisp. et port.* morar. *Rohlfs.*] [*e coni. probab.*: PLIN. nat. 17, 179 FRONTIN. strat. 2, 3, 23. ITALA psalm. 21, 20 (Sangerm.). AMM. 17, 12, 6 COMM. instr. 2, 5, 10. *pro* -or *falsae var. ll. sunt* miror (PLAVT. Truc. 204. *al.*), moderor (*v. p. 1501, 14.* CVRT. 7, 1, 24. *al.*), memoro (*v. p. 1500, 33*).]

I ***transitive*:** **A** *generatim i. q. tardare sim.* (*saepe in figura q. d. litotes*): **1** *obi. expresso*: **a** *c. variis obi.*: *α nude*: ① *aliquem* (*partes corporis l. 63. 67. 70*): PLAVT. Asin. 413 hic me -tust (*seq.* detinuisse). Epid. 305 i, numera, nil ego te -or. Mil. 1300 *Philocomasium* omnes -atur. Poen. 911 numquid aliud? me -are, Milphio (*sic dist. Ussing, aliter vulgo; cf. vol. I 1630, 57*). Stich. 424 in hunc diem te nil -or, abi quo lubet. TER. Haut. 172 convivas. ACC. trag. 172 exercitum. CIC. Vatin. 12 mercatores ... conscendentes. Phil. 5, 26 legatorum nomen ipsum et animos (molliet *addit D*) hominum et belli celeritatem -bitur (LIV. 22, 22, 5). Att. 4, 19, 1 quid te Apulia -etur? 10, 6, 1 me ... nihil praeter tempestatem -atur (*cf.* fam. 2, 15, 5 etesiae). fam. 2, 16, 7 Curtius ... dibaphum cogitat, sed eum infector -atur. 6, 20, 2 aliqua res eum vel inpediet vel -bitur. LVCR. 5, 91 ne te in promissis plura -emur (6, 245. *cf. p. 1501, 9 sqq.*). CAES. Gall. 2, 11, 3 equitatum, qui ... agmen -retur (HIRT. Gall. 8, 28, 1). 5, 44, 8 casus ... dextram -atur manum. 7, 22, 5 *Galli* cuniculos *Romanorum* ... saxis -bantur. civ. 1, 70, 1 *iuxta* tardabant. VERG. Aen. 1, 670 *Aenean* tenet Dido blandisque -atur vocibus (*cf.* OV. ars 1, 703 blanda voce). HOR. epist. 1, 7, 83 longis ambagibus (OV. met. 7, 520). 1, 13, 17 carmina, quae possint oculos auresque -ari Caesaris ([*cf.* ars 321 fabula *populum*]. SEN. dial. 9, 1, 7 *mensa* nullius convivae o. nec voluptate -etur nec *eqs.*). 2, 2, 19 lite. PROP. 3, 1, 7 Phoebum quicumque -atur in armis (*seu enarrandis seu sumendis*). OV. met. 9, 361 crescentem truncum ramosque *Dryopae mutatae* amplexa -bar. SEN. dial. 9, 3, 3 *prodest qui* ruentes ... retrahit et, si nihil aliud, certe -atur. epist. 77, 16 *voluptates* te -antur ac retinent. 78, 20 *morbus* -atur pedes, ... manūs impediet. SIL. 4, 622 tardata -antur vulnere membra virum (*nota abundantiam*). *et saepe.* *quasi technice in usu iudiciali sim.*: LIV. 4, 42, 8 Sempronium nihil -or (*verba iudicis accusatum absolventis ut*: 8, 35, 8. 10, 18, 13. 43, 16, 16). CAPITOL. Aur. 10, 9 (*verba consulis senatum dimittentis*:) nihil vos -amur, p. c. ② *aliquid* (*v. et l. 57. p. 1499, 26*): PLAVT. Curc. 352 *eamus ad cenam*; neque diem decet [me] -ari neque nocti nocerier (me *del. Scaliger*, remorari *Camerar.*, *alii alia. cf.* HOR. epist. 2, 1, 4 longo sermone ... tua tempora [*i. negotia eo tempore facienda*]). PLANC. Cic. fam. 10, 8, 6 periculum ... -ari. PVBLIL. P 29 poenam. LVCR. 1, 1044 *plagae* possunt partem *atomorum* ... -ari. 2, 233 corpus aquae naturaque tenuis aër⟨is h⟩aut possunt ... rem quamque

[Reichmann-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ari. CAES. Gall. 7, 40, 4 iter *Haeduorum* ... -atur atque impedit (SALL. Iug. 79, 6. *al.*). civ. 2, 39, 5 victoriam. *al.* BELL. Alex. 55, 2 nec diu -atur dolorem suum, quin eos interfici iubeat. VERG. Aen. 6, 40 nec sacra -antur iussa viri. 7, 388 taedas (*i. nuptias*). 11, 177 vitam invisam (*cf.* 12, 874 lucem). CIRIS 152 retinere gradum cursusque -ari. HOR. epod. 9, 21 Triumphe, tu -aris aureos currus et ... boves (*cf.* LIV. 39, 4, 6 debitum ... triumphum). carm. 1, 12, 9 Orphea ... arte ... rapidos -antem fluminum lapsus. epist. 1, 1, 24 *tempora* spem consiliumque -antur *eqs.* PRIAP. 51, 10 sorbum ... ventres lubricos -turum (MART. 13, 116, 1. *cf.* SER. SAMM. 557 alvum). OV. epist. 18, 95 ventos ... mea vota -antes. VELL. 2, 50, 3 festinationem itineris ... aliquamdiu -ta Massilia est. CVRT. 9, 4, 33 *milites* festinando -bantur auxilia (*nota oxymoron*). LVCAN. 10, 203 *sol* cursus *siderum* ... statione -atur. *et saepe.* *audacius*: SEN. Phoen. 30 (*loq. Oedipus Cithaeronem petiturus*:) quid -or sedes meas? *part. praes. pro subst.*: LIV. 22, 49, 4 victores -antibus victoriam irati.

β c. additamentis: PLAVT. Aul. 612 ne affinem -er, quin ... ducat (Bacch. 340 Men. 1146. *cf. l. 3 et* PANEG. 11, 8, 1 quominus). CAES. civ. 2, 39, 6 ne haec quidem res Curionem ad spem -batur (SIL. 4, 722 nec *Hannibalem* ... noscenda [*coni. ed. Basil. a. 1522, alii alia*; nasc- *trad.*] ad coepta -atur ... deus). LIV. 10, 41, 4 quos timor -retur a fuga ([*cf. 2* retineret]. 10, 43, 2 ab impetu. 23, 28, 9 ab itinere proposito. 25, 11, 2. 5).

b *reflexive*: PLAVT. Cist. 692 memet -or, quom hoc ago setius (Merc. 468. 930 Most. 1061 Poen. 1294 Stich. 445). Men. 156 te -are, mihi quom obloquere. LIV. 6, 39, 8 se ipsam plebem et commoda -ari sua. SIDON. carm. 5, 308 non se poena -atur.

2 *obi. subaudiendo*: **a** *nude*: *α subi. animantia* (manus *l. 34. 48*): PLAVT. Bacch. 1064 non ... capiam. : : at quaeso. : : dico ut res se habet. : : -are (Mil. 946 Most. 803 Poen. 359). 1118 quid dubitamus pultare ...? : : haud -or. Cas. 422 numquid -or? (Persa 462. 726. *cf.* Curc. 365 num [Most. 794]). Cas. 606 quin me perdis. : : quin bene est. : : quin etiam diu -bor. Cist. 623 ei nunciam istuc quo properabas, nil -or (Curc. 453. Epid. 694 cedo manus igitur. : : -antur nihil. Persa 767 LIV. 1, 53, 10. 27, 45, 11. 32, 16, 3 n. -andum ratus. 33, 3, 9. 36, 9, 13 SEN. Ag. 1010 Tro. 993 SIL. 2, 48 AVSON. 413, 19 p. 271 P. AMM. 14, 7, 15. 16, 12, 35. *al. cf. p. 1498, 51. aliter l. 70 sqq.*). Mil. 1361 i, sequere illos, ne -ere. Poen. 1229 ite in ius, ne -amini. Pseud. 245 tametsi occupatu's, -amur. Truc. 668 ibitur, ne me -ari censeas. *al.* TER. Andr. 114 quid multis -or? (CIC. Verr. II 4, 104 OV. fast. 1, 161. *cf. p. 1501, 9 sqq.*). Phorm. 718 duc me ad eum ergo. : : non -or (Eun. 460). VARIVS carm. frg. 3, 3 *homo equum* insultare docet campis fingitque -ando. OV. ars 2, 690 -er, me, me sustineamque, roget *puella*. rem. 461 quid -or exemplis? (*cf.* met. 8, 879 externis). met. 14, 473 ne ... -er referens ... casus. fast. 3, 249 quid -or et variis onero tua pectora causis? LIV. 3, 56, 5 *Appius* nullo -ante arreptus (*abl. absol. ut*: QVINT. decl. 373 p. 412, 6). SEN. contr. 3 praef. 9 in proclive nitentibus vehiculis -turas manus inicit. MART. 11, 98, 2 *basiatores* instant, -antur, persecuntur *eqs.* *al.* *β subi. res* (*dub. interpr.*: OV. Pont. 3, 4, 75 si genus est mortis male vivere, terra -atur *eqs.*): LVCR. 2, 1068 cum ... nec res nec causa -atur, ... debent ... confieri res (BELL. Alex. 51, 3 LIV. 4, 27, 1. 30, 5, 7). 6, 338 ut *fulmen* ... quaecumque -antur obvia discutiat. HIRT. Gall. 8, 42, 2 id ipsum quod -batur. VERG. Aen. 2, 373 festinate viri; nam quae tam sera -atur segnities? AETNA 165 ventos ... -antes (*aliter p. 1501, 52*). 599 Graiae fixos *peregrinantes* tenuere tabellae ... et ... operum turbae ... -antur. OV. met. 7, 773 vincula pugnat exuere ... colloque -antia tendit. STAT. Theb. 5, 655 longo rapit arva -antia passu. silv. 4, 3, 111 nil obstat cupidis, nihil -atur. SVET. Iul. 57 flumina. Aug. 97, 3 omnia. PS. AMBR. paenit. 22 p. 995^C differt ... dominus poenam ... et -turis utens spatiis protelat patientiam.

b *c. additamentis*: quin: PLAVT. Asin. 355 argentum non -bor q. feras. TAC. hist. 3, 28 non iam sanguis neque volnera -bantur, q. subruerent vallum milites. quominus: LIV. 9, 11, 10 nec -or, q. ... redeant. 9, 11, 13 -tus sit nemo, q. ... abeant. 33, 13, 7 cum Philippus nihil -ari diceret, q. reciperent. 35, 41, 5 dilectum habere ... consul iussus, ne quid -retur, q. consul novus ... extemplo proficisci posset. SEN. benef. 6, 41, 2 nihil -or, q. *munus* tuum revertatur.

B *speciatim i. q. respicere, curare* (*nonnisi in fig. q. d. litotes, ita ut fere* nil *apponatur; cf. p. 1498, 76. aliter supra l. 34 sqq.*):
1 *forma* nil (nec *sim.*) -or (*verbis interpositis l. 78. 80. 83. dub. an huc pertineant* PLAVT. Bacch. 153 [*vers. suspectus*]. Cist. 288 hastatos multos adscisce ..., nil -or precario [triarios *Ussing*]. Stich. 429 [*loc. lacunosus*]): **a** *c. acc.*: PLAVT. Asin. 643 ego complexum huius nil -or, meum autem hic aspernatur. Aul. 169 nil -or quae in servitutem ... redigunt viros. Curc. 515 ego mancipem te nil -or nec lenonem alium quemquam. Epid. 350 vetera ... verba. Mil. 280 istam insulturam et desulturam. 452 istam domum neque -or neque vos qui homines sitis novi neque scio. 1333 ecferto aquam. : : nihil aquam -or, quiescat malo. Poen. 1415 vin tibicinam meam habere? : : nil -or tibicinam. Rud. 852 salve. : : salutem nil -or. Stich. 714 cuppedia. Trin. 297 nihil ego istos -or faeceos mores. 511 dotem (1158). TER. Eun. 184 non plus biduom aut — : : 'aut' nil -or. VERG. Aen. 5, 400 haud ... pretio inductus ... venissem nec dona -or. HOR. epist. 1, 15, 16 bibant ... puteos ... iugis aquae, nam vina nihil -or illius orae. 2, 1, 264 officium, quod me gravat. SYMM. epist. 2, 46, 2. 9, 115 (105), 1. *acced.* mi(hi): PLAVT. Most. 746 patrone salve. : : nil -or mi istius modi clientes. Rud. 583 barbarum hospitem mi in aedis nil -or, sat litiumst. 1248 ego mihi, cum lusi, nil -or ullum lucrum. Liparg. frg. 1 nil -or mihi fucum in alveo, apibus qui peredit cibum.

b *c. struct. variis*: *abl.*: PLAVT. Cas. 748 lepide ... volo *cenam* parari, nil -or barbarico bliteo. *acc. c. inf.*: PLAVT. Cist. 778 nil -or aliena mi opera fieri plures liberos. Epid. 687 te ... mihi deprecari. Mil. 447 negotiosum mi esse tergum. Poen. 1273 Trin. 337. ACC. trag. 9 pervicacem dici me esse ... patior, pertinacem nil -or. ANTON. or. frg. CIC. Phil. 13, 35 *milites* salvos esse et ire quo libet, si tantum modo patiuntur *eqs.* VERG. Aen. 11, 365 invisum quem tu tibi fingis, et esse nil -or. *inf.*: PLAVT. Capt. 16 accipite relicuom *argumentum*, alieno uti nil -or. Most. 845 apage istum a me perductorem, nil -or ductarier. ? ut (*c. coniunctivo subaudiendo*): HOR. sat. 1, 4, 13 *Lucilius* piger scribendi ferre laborem, scribendi recte, nam ut multum nil -or.

c *absol.*: PLAVT. Bacch. 989^a volo ..., ut scias quae hic scripta sient. : : nil -or neque scire volo. 1073 ne miremini quod non triumpho; pervolgatum est, nil -or. 1186 faciet. : : minime, nolo; nil -or, sine sic. Cas. 544 Cist. 371. 453 obsecro te : : valeas. : : ut sinas : : nil -or. : : expurigare me. 482. Mil. 759 remove pernam, nil -or. Poen. 492 volo narrare tibi ... : : nil -or. : : ausculta. : : non hercle auscultabo. Stich. 206 eos omnes tametsi ... haud indignos iudico qui multum miseri sint, laborent; nil -or. Truc. 259 salve. : : sat mihi est tuae salutis; nil -or, non salveo. 792 tace, nil -or praeterea, satis es fassa. PERS. 1, 111 per me ... sint omnia ... alba, nil -or.

2 *ceterae formae*: PLAVT. Capt. 471 nil -antur iam Lacones unisubselli viros. Cas. 553 ea *femina* se eam *feminam* negat -arier (603 negavit eius operam se -arier). VERG. Aen. 2, 287 ille *Hector* nihil, nec me quaerentem vana -atur. SIL. 8, 346 *si me (Paullo) invito pugnabitur,* haud ego vos ultra, nati, dulcemque -bor Assarici de gente domum. SYMM. epist. 3, 48 p. 86, 11 nihil -tus testis officium salutationi ... operam dedicavi. 10, 2, 5 fastus ... nihil -amini (memoramini *F*).

II intransitive (*cf. refl. p. 1499, 24*) *fere i. q. tardari, cunctari* (*de differentia v. p. 1501, 28; affinitatem huius usus cum transitivo demonstrare potest e. g.* SEN. dial. 3, 11, 5 *Fabius* cunctari et trahere et -ari scivit [*cf. p. 1501, 41*]; *hic illic debilitata notione fere i. q. commorari [e. g. p. 1501, 8. 13. 31; accedit adi. sim. praedic. p. 1501, 30. 32. 34]; figura q. d. litotes multo rarius quam in transitivo adhibetur, e. g. l. 64. 82. p. 1501, 37*): **A** *subi. animantia* (*res animantium l. 68. 71. p. 1501, 2. 25*): **1** *c. additamentis*: **a** *locum indicantibus*: *α corporaliter*: TER. Haut. 834 nihil est illic quod -emur diutius (MANCIA or. frg. Val. Max. 6, 2, 8 dum i. -or. *cf.* CIC. Att. 5, 20, 3 ibi [fam. 16, 9, 1 VARRO rust. 3, 5, 7 LIV. 26, 9, 2. VAL. MAX. 5, 3, 2^f perseveranter. *et saepe*]. QVINT. inst. 5, 10, 21 ubi). CIC. rep. 6, 15 quid -or in terris? (Att. 7, 1, 5 in provincia. *et passim*). Att. 5, 16, 2 Laodiceae *eqs.* fam. 15, 4, 6 ad Cybistra (CAES. Gall. 1, 39, 1 LIV. 24, 36, 7. *al. cf.* CAES. Gall. 2, 7, 3 apud oppidum). VERG. Aen. 4, 568 his ... terris (*c. abl. nudo ut*: PROP. 2, 15, 10 OV. epist. 17, 124. *al.* SEN. epist. 63, 8. CIL VIII 23125, 11 [*a. 129*] cives Romani qui vico Hateriano -antur. *et saepius*). HOR. carm. 2, 3, 23 sub divo. CE 1814, 2 (*a. 180*) in lucem (COMM. apol. 205 si *deus nos* filios dixit, in illius sancta -emur). 2203, 2 sanctae abitationi (*pro abl.*). *β incorporaliter*: (I) in *c. abl.* (*indicantur fere agenda, tractanda sim.; cf. p. 1498, 61. 69*): CIC. inv. 1, 109 diutius in conquestione -ari. Cluent. 168 in qua *commemoratione* ego diutius non -bor. VARRO frg. Non. p. 15, 19 in singulis rebus diutius (LVCR. 4, 963 multum. CAES. Gall. 7, 82, 4 in his r. administrandis). rust. 2, 11, 11 in rustico opere. CAES. Gall. 7, 66, 5 si ... auxilium ferant atque in eo -entur, iter confici non posse. SALL. Iug. 101, 5 in itinere. epist. Mithr. 14 in obsidio. VERG. Aen. 7, 253 quantum in conubio natae thalamoque -atur *Latinus animo*. 9, 439 solum ... Volcentem petit, in solo Volcente -atur. 12, 781 diu luctans lentoque in stirpe -tus. HOR. ars 178 in adiunctis aevoque -bitur aptis. OV. ars 2, 535 quid -or in parvis? LIV. 6, 13, 4 ne in singulorum -ando caede spatium ... darent. VELL. 1, 7, 2 in externis. 2, 11, 2 -andi in imperiis cupiditatem. 2, 41, 1 *consulatus Caesaris* quamlibet festinantem in se -ari cogit. *al.* (II) cum: SEN. epist. 2, 1 primum argumentum compositae mentis existimo posse consistere et secum -ari. (III) circa: QVINT. inst. 1, 1, 35 c. res adhuc tenues. 8, 4, 9 c. singulos gradus. FRONTIN. strat. 2, 9, 8 c. gratulationem. FIRM. math. 6, 10, 7 c. cultum vestis *eqs.* (IV) ad: AMBR. in psalm. 118 serm. 17, 16, 2 si *anima* castiget carnem suam, ne -etur ad cursum.

b *inf.* (*praes.; perf. l. 77*): CATVLL. 52, 1 quid est, Catulle? quid -aris emori? (52, 4). CIC. Phil. 5, 33 em, ad quem legatos mittamus, cui bellum -emur inferre. HIRT. Gall. 8, 34, 4 Caninius ... oppido munitiones circumdare -atur (conatur *var. l.*). VERG. ecl. 8, 106 HOR. epod. 16, 24 OV. am. 1, 11, 26. epist. 12, 186 nec -or ante tuos procubuisse pedes. met. 13, 531. SEN. Ag. 304 nil -or. OCTAVIA 805 SIL. 1, 694. 4, 21. 756 STAT. Theb. 11, 108 silv. 3, 5, 43. *al.*

c quin *sim.* (*cf. p. 1499, 3*): BELL. Alex. 7, 1 ut ... alii -ari Caesarem (⟨nihil⟩ -ari *recc.*, Caesarem ⟨rem⟩ *Larsen*) dicerent, quin ... iuberet (LIV. 40, 31, 8 nec diu -ti sunt, q. decurrerent. ARNOB. nat. 7, 33 quid -amini, quid cessatis, q. ... dicatis ...?). LIV. 3, 54, 4 nihil ne ego quidem -or, quominus ... abeam.

[Reichmann-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *nude*: CIC. Verr. II 2, 191 quid sedes, quid -aris? (SEN. Med. 988 q. . . . -aris, anime, quid dubitas potens?). Phil. 11, 26 miror tam diu -ari Antonium. Tusc. 1, 113 iumenta (*cf. Herodot. 1, 31, 2 οὐ παρεγένοντο ἐν ὥρῃ*). Att. 10, 15, 1 *eum*, cui expensum tulerit, -ari. 16, 5, 3 *Brutum* valde -ari, non tergiversantem, sed exspectantem *eqs.* fam. 16, 19 si ob eam rem -aris, accipio causam; si id te non tenet, advola. LENT. Cic. fam. 12, 15, 1 diutius -ari aut exspectare praesidium. *al.* CATVLL. 35, 10 quamvis . . . puella euntem revocet . . . *et* roget -ari. 61, 94. LVCR. 1, 398 quamvis causando multa -eris ([m. *simul ex* caus. *pendere videtur*]. VERG. Aen. 3, 610. 12, 506 VAL. FL. 4, 371. *cf. p. 1500, 57 et* VERG. Aen. 5, 381 plura [Ov. met. 12, 322 LVCAN. 2, 642. *al. v. et p. 1498, 61*]. STAT. Theb. 2, 141 longa [7, 81. 12, 358. *al.*]). CAES. Gall. 1, 26, 5 nostri triduum -ti. 7, 78, 2 si . . . auxilia -entur. *al.* HIRT. Gall. 8, 52, 5 rem -ando (*S corr.*, moderando *cett.*) discusserunt (-cess- *trad.*). VARRO rust. 1, 2, 2 -ere oportet nobiscum, dum ille revertatur. SALL. Iug. 53, 5 Metellus amplius opinione -batur. NEP. Milt. 1, 6 -andi tempus non habens. VERG. Aen. 4, 649 *Dido* postquam Iliacas vestes notumque cubile conspexit, paulum lacrimis et mente -ta *eqs.* (*de ablativis non liquet; imitatur* VAL. FL. 2, 169 lacrimisque . . . visuque. *cf.* DRAC. laud. dei 2, 618 nostro corde). 5, 207 *nave concussa* consurgunt nautae et magno clamore -antur (*dub. interpr., cf. Conington-N. ad l.*). 5, 766 complexi inter se noctemque diemque -antur (*aliter p. 1498, 79*). 10, 798 *Lausus Aenean* -ando sustinuit. HOR. carm. 2, 17, 6 te meae si partem animae rapit . . . vis, quid -or altera? PROP. 2, 4, 6 ibat . . . expenso planta -ta gradu. Ov. epist. 14, 78 tu fugis, ipsa -or. met. 9, 147 repetam Calydona -erne? *al.* LIV. 23, 29, 15 Hasdrubal usque ad ultimum eventum pugnae -tus . . . effugit. 38, 44, 1 tempus eum -ando extracturum. 40, 33, 2 -antibus iis, non quia ipsi cunctati sunt, sed quia profectos . . . amnes tenebant. CE 373, 2 (*s. I*) m⟨ih⟩i non fato datum est felice(m) -ari. ITALA Ioel 3, 8 (Weing.) gentem longe -antem (*gr.* ἀπέχον, *Vulg.* genti longinquae. COMM. instr. 1, 2, 5 gens . . . sine lege -ta). II Macc. 5, 27 (recc. LX) faeni cibo vescentes -bantur (*gr.* διετέλουν, *Vulg.* demorabantur). COMM. instr. 1, 26, 24 perversa mente. 1, 27, 20 da . . . deo, fragilis dum -eris, honorem. *al.*

partic. pro subst.: *praes.*: CAES. civ. 1, 79, 3 neque ii qui antecesserant -antibus opem ferre poterant. VERG. georg. 3, 565 *homo infectus morbo tabescebat* nec longo deinde -anti tempore . . . artūs . . . ignis edebat. 4, 28 *de apibus* (4, 70). Ov. fast. 6, 679 plaustro -antes sustulit. LIV. 22, 61, 6 -antibus . . . longius omnium spe . . . legatos venisse. 30, 19, 4 metuens . . ., ne victor hostis -anti instaret. MANIL. 4, 39 Fabium . . . -antem. CVRT. 4, 13, 18 PETRON. 136, 10 STAT. Theb. 5, 246. *al.* *perf.* (*cf. p. 1475, 56*): LIV. 21, 35, 2 utcumque . . . progressi -tive aliquam occasionem fecissent. 21, 47, 3 ad sescentos -torum . . . segniter ratem solventes cepit ([*cf. Polyb. 3, 66, 4* ἔτι . . . ὑπολειπομένους]. 21, 48, 6. 24, 41, 4 aut -torum aut palantium).

B *subi. res* (*fere naturales, sc. quasi animatae; indicatur 'ubi' l. 49. 63. 76sqq.; loco dub. interpr.* CIC. Att. 13, 23, 2 libri ad Varronem non -bantur, sunt enim † deffecti *eqs.*): CIC. Pis. 27 in ea re publica . . . diutius vestrorum scelerum pestem -ari. LVCR. 6, 519 retinere diu pluviae longumque -ari consuerunt. VERG. georg. 4, 138 aestatem . . . seram zephyrosque -antes. Aen. 7, 620 *Iuno* -antes impulit ipsa manu portas *Belli* (*cf.* SIL. 13, 108 claustra). AETNA 327 spiritus . . . quacumque iter est properat transitque -antem (*sc. spiritum; cf. Sen. nat. 5, 14, 4* etiam si quid ignavi aëris erat). 374 causa . . ., quae rumpat iter cogatque *ventos* -ari. HOR. sat. 2, 4, 27 si dura -bitur alvus (SER. SAMM. 514). carm. 2, 7, 6 -antem . . . diem mero fregi (PORPH.: '-antem' pro longo posuit, ut qui cum mora spatium suum decurrat. *aliter de die constituenda*: PAPIN. dig. 36, 3, 5, 1 si petitionis d. -retur). PROP. 1, 3, 32 luna -turis sedula luminibus (*cf.* 3, 20, 12 Phoebe, -turae contrahe lucis iter). Ov. am. 1, 8, 82 numquam dederis spatiosum tempus in iram: saepe simultates ira -ta facit (SIL. 15, 483). met. 12, 97 *telum* rupit terga novena boum *clipei*, decimo tamen orbe -tum est (CELS. 7, 5, 4B. *cf.* STAT. Theb. 9, 104 iaculum . . . in aere). Pont. 4, 12, 9 si te *Tūticānum*, qua syllaba parte -atur (*sc. productione*), artius adpellem Tūticanumque vocem (*cf.* VEL. gramm. VII 55, 5 hanc . . naturam esse quarundam litterarum, ut -entur et enuntiatione sonum detineant). MANIL. 3, 556 nunc illa *sidera* nimis properant, nunc illa -antur (*cf.* VITR. 9, 1, 11 non progrediuntur, sed regressus facientes -antur). VITR. 5, 2, 2 vox ab imis -ta, priusquam . . . dissipabitur, auribus erit intellecta. *al.* PLIN. nat. 18, 211 coeperat . . . annus -ari, qui prius antecedebat. APVL. met. 5, 2, 4 nec . . . epulae -buntur. flor. 9 p. 35 ut . . . in manu capulo -retur *strigilecula*. TERT. anim. 51, 6 -ante adhuc sepultura. carn. 1 l. 2 fidem resurrectionis . . . sine controversia -tam (cult. fem. 1, 1 l. 4 in terris). LACT. inst. 5, 8, 8 si per totum orbem mansuetudo . . . -retur. CE 2144 hic pax eterna -etur. *al.* *abundanter*: CAEL. AVR. acut. 1, 16, 165 cum *vinum* . . . quadam tarditate -etur.

part. praes. pro subst. **morāns**, -antis *v. l. 35sqq. p. 1499, 16.*

part. perf. pro subst. **morātus,** -ī *m. v. l. 42sqq.*

n. pro subst. **morātum,** -ī *n.* *i. q. res nondum soluta*: SIDON. epist. 3, 12, 2 *Gnatho* calumniator -i, infitiator soluti.

? adv. compar. **morātius.** *fere i. q. cunctantius*: SEN. nat. 6, 14, 2 neque . . . in nobis febris alias partes -s impellit, sed per omnes pari aequalitate discurrit (mordacius *E*; moderatius *Muret, cf. p. 1220, 27*).

adv. **morātim.** *i. q. cum mora, ambagibus*: SOL. 3, 1 longum est, ut -m insularum omnium oras legamus.

deriv.: moramentum, moratio, morator.

compos.: com-, de-, *?* e-, im-, per-, re-, submoror.

2. mōror, -ārī. [*ab* 2. morus *in lusu verborum c.* 1. moror. *J. B. H.*] [*var. l.*: PLAVT. Mil. 370 -or *B²CDZ*, mora *AB¹*, *v. p. 1522, 27.*] *i. q.* μωρὸν εἶναι: SVET. Nero 33, 1 *Claudium* mortuum insectatus est . . . stultitiae . . . arguens; nam et -ari eum desisse inter homines (*cf. p. 1501, 41*) producta prima syllaba iocabatur (*infra*: insipientis atque deliri). *Reichmann - B.*

1. mōrōsē *v. p. 1503, 5.* **2. morōsē** *v. p. 1503, 50.*

1. mōrōsitās, -ātis *f.* *ab* 1. morosus. [*dub.*: TERT. nat. 2, 4, 17 otium affectatae ⟨mo⟩rositatis (*Gothofred.*, curiositatis *Reifferscheid*) eloquii artificio adornatum. orat. 20 p. 192, 21 crinium lenonem operositatem (*A*, -em *D*).] **1** *i. q. importunitas morum, aegritudo animi, indignatio* (GLOSS. δυσαρεστία. δυσκολία): CIC. Cato 65 -s . . . *habet* aliquid excusationis. off. 1, 88 ne si irascamur . . ., in -em inutilem et odiosam incidamus. **2** *i. q. affectatio nimia, cura putida* (*cf. l. 13. 15*): SVET. Tib. 70, 1 affectatione et -e nimia obscurabat stilum. GELL. 1, 2, 12 anxietate illa et quasi -e disputationis praetermissa. TERT. adv. Marc. 4, 35 p. 539, 20 legis (praescr. 40, 6 Iudaicae l.).

? **2. morōsitās,** -ātis *f.* *ab* 2. morosus. *i. q. tarditas, cunctatio*: ARNOB. nat. 3, 10 deas fetas . . . intestini ponderis -e cunctari (*nisi subest notio importunitatis sim., v. l. 15 sqq. et cf. quae adnotavimus p. 1503, 20 sqq.*).

1. mōrōsus, -a, -um. *ab* 1. mos; *cf. l. 31. 36. 37 et* DON. Ter. Hec. 478, 2 mores . . . unde senes -i appellantur. 578, 1 sui . . . moris. *compar.* -ior: SEN. clem. 1, 17, 1 SVET. Iul. 45, 2 GELL. 18, 7, 1 TERT. virg. vel. 12, 4. *superl.* -issimus: TERT. coron. 1 l. 15. *cf.* GELL. 1, 17, 1 -a admodum. NOT. Tir. 42, 53 (*inter* mos *et* moralis). *de notione*: CIC. Tusc. 4, 54 bene . . . nostri, cum omnia essent in moribus vitia, . . . iracundos solos -os nominaverunt. NIGID. Gell. 4, 9, 12 omnia istiusmodi inclinamenta nimium ac praeter modum significant et idcirco in culpas cadunt ut . . . -us, verbosus *eqs.* PORPH. Hor. carm. 1, 9, 17 -i dicuntur multorum morum inter se contrariorum. NON. p. 433, 27 'morata', quod est morigera . . . '-a' est contrariis et perversis moribus (SCHOL. Hor. ars 319 sq. ⟨fabula⟩ -a malis moribus, morata bonis dicitur). SYNON. Cic. p. 422, 1 difficilis. -us. fastidiosus. querulus. GLOSS. fastidiosus vel superbus. δυσάρεστος. δύστροπος. GLOSS.[L] II Abav. MO 38 displacidus. *de usu vocum* 1. *et* 2. -us *v. Ussani, Giorn. it. di filol. 1, 1948, 353 sqq.* [*dub. trad.*: CIC. fin. 1, 61 (*v. s.* monstruosus *p. 1455, 74*). FVLG. myth. 3, 9 p. 76, 19 Marsyas . . . Grece quasi -is (moros is [*i.* εἷς] *Helm*, -os *D*, -us *β*) id est stultus solus. *dub. interpr.*: ORIBAS. syn. 3 add. p. 923, 71 curat *catharticum* emicranios, stomacicos . . ., melancholicos . . ., lithargicos et -os (*i. maestitudine aegrotantes? dementes intellegit Arnaldi, ALMA 20, 1950, 123*).]

i. q. importunus, molestus sim.: **A** *i. q. stomachosus, querulus sim.*: **1** *de hominibus* (*pro subst. l. 50. 56. 58. 60. 61*): PLAVT. Poen. 379 novi ego huius mores -i malos. CAECIL. com. 158 uxor (SEN. dial. 1, 3, 10. SPART. Hadr. 11, 3 -am et asperam. *cf.* GELL. 1, 17, 1 Xanthippe . . . -a admodum fuisse fertur et iurgiosa). AFRAN. com. 372 dum ⟨me⟩ morigeram, dum -am praebeo. CIC. de orat. 2, 251 genus hoc *hominum*, quod risum . . . movet: -um *eqs.* (Att. 1, 13, 2 consul . . . cavillator g. illo -o, quod etiam sine dicacitate ridetur). 2, 279 *stomachosa* quom a -o dicuntur. Cato 65 sunt -i et anxii et iracundi et difficiles senes. epist. 7, 15, 1 quam sint -i qui amant (*cf. l. 66*). ad Q. fr. 2, 4, 1 defendendo -o homini. HOR. sat. 2, 5, 90 difficilem et -um offendes garrulus. Ov. ars 3, 237 ne sis -a (*seq.* tuta sit ornatrix). SEN. dial. 3, 4, 2 inter hos *irae deditos* -um ponas licet, delicatum iracundiae genus. 5, 8, 1 cum placidissimo et facillimo et minime anxio -oque vivendum est. clem. 1, 17, 1 nullum animal -ius est, nullum maiore arte tractandum quam homo. GELL. 18, 7, 1 *Domitius 'Insanus'* erat natura intractabilior et -ior. PANEG. 3, 12, 1 ut . . . difficiles et -i sint, sibi parum laeti *eqs.* LAMPR. Alex. 29, 5 -us aut iratus (*opp.* laetus). **2** *de rebus humanis*: PLAVT. Trin. 669 *amor* mores hominum moros et -os efficit (*cf. supra l. 57*). HOR. carm. 1, 9, 18 canities . . . -a (PORPH.: id est senectus difficilis). SEN. dial. 5, 35, 5 opinio illic aequa et patiens, domi -a et querula (9, 1, 2 in statu . . . maxime querulo et -o). MART. 11, 6, 8 loquamur -ā sine cogitatione.

B *i. q. fastidiosus, delicatus, putide diligens*: **1** *de hominibus*: CIC. orat. 104 usque eo difficiles ac -i sumus, ut nobis non satis faciat ipse Demosthenes. SVET. Iul. 45, 2 circa corporis curam -ior. **2** *de rebus humanis*: SEN. contr. 1, 2, 11 videris, quemadmodum tam -ae legi satisfacias (*antea*: ambitiosa lex). SEN. epist. 78, 11 stomachus. 92, 33 *corporis* -um imperium delicatumque est. PERS. 6, 72 cum -a vago singultiet inguine vena. PLIN. nat. 35, 1 -a caelandi *metalla* . . . subtilitas. GELL. 15, 7, 3 elegantia orationis neque -a neque anxia sed facili. **3** *de plantis*: PLIN. nat. 14, 28 *vitis* in eligendo solo -a. 16, 139 cupressus satu (natu *edd. vett.*) -a. 17, 151 aesculus . . . minus -a nasci in quacumque terra.

C *i. q. indignationis efficiens, molestus sim.*: Ov. ars 2, 323 -i . . . fastidia morbi. MART. 14, 23, 1 prurigine. 14, 105, 2 -a (*i. cui non facile satisfieri possit*) ludere parce siti. TERT. coron. 1 l. 15 speculato-

[Rubenbauer †]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

riam. *addi potest*: TERT. virg. vel. 12, 4 faciem -iorem (*i. scrupulosiorem sibi curam exposcentem*) lavacro macerant.

parechesis p. 1502, 50. 66. acced. abl. limit. p. 1502, 63, inf. p. 1502, 81, in *c. abl. gerund. p. 1502, 79,* circa *p. 1502, 73.*

adv. **mōrōsē.** *compar.* -ius: TERT. pall. 4, 10. *superl.* -issime: SVET. Aug. 66, 4. [*var. l.*: HIER. epist. 38, 4, 1 munilibus (*L*, -ius *N*) ornabatur (*cf. l. 14*).]

1 *pertinet ad mores hominum*: **a** *i. q. moleste, stomachose*: CIC. Brut. 236 hominum ineptias ... iracundius ... respuebat sive -e ... sive ingenuo liberoque fastidio. VLP. dig. 1, 16, 6, 3 modum adicere ut neque -e in totum abstineat neque avare modum xeniorum excedat. APVL. Plat. 2, 20 quod nihil -e vel difficulter excipiat *sapiens.* **b** *i. q. curiose, putide diligenter*: SVET. Aug. 66, 4 amicorum ... suprema iudicia -issime pensitavit. TERT. pall. 4, 10 pallium -ius ordinatum (*cf. l. 6*). DON. Ter. Eun. 936, 2 ligurire dicitur, qui eleganter et -e cumque multo fastidio suaviora quaeque degustat.

2 *pertinet ad rem i. q. fastidiose*: PLIN. nat. 18, 128 *rapum* terram non -e legit.

deriv.: 1. morositas. *compos.*: im-, submorosus.

2. mōrōsus, -a, -um. *ab* 1. mora, *quae vox in adi.* 1. morosus *aevo cadente subaudita esse videtur (cf. Hofmann, IF 60, 1952, 272sqq.), ita ut exempla difficile discernantur; cf. Ussani l. c. (v. p. 1502, 41 et infra l. 51).* *compar.* -ior: SYMM. epist. 7, 48. *cf. l. 52.* GLOSS. V 414, 1 -a diuturna vel longa.

1 *i. q. diutinus, longinquus*: TER. MAVR. 319 -a intentio ... legentis (*opp.* cursim aut remisse ... acumina adsequi). 2819 divisio quarta non -a (*cf. 2729* longula ... d. tertia. *2814* tertia longa). HIL. trin. 10, 57 ut absolutam expositionem ratio non -a commendet. SYMM. epist. 7, 48 -ior cautela (*praecedit*: longo tempore opus est). rel. 38, 1 loquacitas -a (*antea*: longae orationis excursum). SCHOL. Hor. carm. 1, 28, 35 nec -um, quod coeperat, ostendit. VEG. mulom. 2, 20, 2 si hoc quoque difficile videbitur aut -um. AMBR. in psalm. 118 serm. 4 p. 74, 16 longa ... meditatio vel -a quaedam mentis intentio (*seq.* diutius exercere debet). MART. CAP. 2, 219 ductibus. 4, 423 nil -um disserens. 6, 643 percursio. 8, 840. 859. CASSIOD. in psalm. 89, 4 nihil longinquum agitur nec -um. BENED. reg. 58, 16 sub tam -am deliberationem.

2 *i. q. tardus, serus*: **a** *de rebus*: HIL. in psalm. 1, 9 p. 25, 6 adhibito ... non -o recursu. 2, 49 p. 74, 8 non -a ... ira est (*seq.* in brevi ... exardescit ira). 119, 18 p. 555, 4 -a corporum dissolutione. trin. 9, 33 -as difficilium quaestionum absolutiones. SYMM. epist. 7, 105, 1 equorum ... tarda emptio et -a deductio. CASSIAN. conl. 17, 5, 3 -o reditu. CASSIOD. in psalm. 30, 3 l. 45 resurrectionem (*opp.* celerrimam). 34, 17 l. 350 -um videtur, quodcumque futurum est. 45, 5 l. 100 nihil -um cursum eius *fluminis* sustinet. var. 1, 29, 1 ne ... incipiat iter effici -um, quod ad celeritatem constat inventum. **b** *de animantibus cunctabundis*: NON. p. 22, 29 tricones: -i et ad reddendum duri. HIL. in Matth. 4, 19 ne in reditu gratiae -i ... veniamus. VEN. FORT. carm. 6, 5, 85 turba -a ... se properando ligat. PS. VEN. FORT. vita Remed. 1, 3 haud -a extitit vel incerta.

adv. **mōrōsē.** *i. q. tarde, lente*: SERV. auct. Aen. 9, 457 descripturus ... bella -e diem oriri facit (*cf. Ussani, Giorn. it. di filol. 1, 1948, 357sq.*). CASSIOD. var. 3, 5, 2 paulatim provehi ..., dum -ius agnoscitur, quod sub lenitate praeparatur. NOVELL. Iust. 95, 1, 2 -e iter agere (*gr.* κατὰ σχολήν). BENED. reg. 43, 4 psalmi ..., quem ... subtrahendo et -e volumus dici.

deriv: 2. morositas (?).

3. mōrōsus, -a, -um. *cf. c.* 4. morio, 2. morus. *i. q. fatuus, demens, morus* (*cf. Hesych.* μωρωσός· ὁ τὴν διάνοιαν παντελῶς πεπληγώς): SYNON. Cic. p. 443, 20 fatuus. -us. insipiens. [*dub.*: FVLG. *p. 1502, 43.* ORIBAS. *p. 1502, 46.*] *Rubenbauer †.*

morphnos *m.*, μόρφνος. PLIN. nat. 10, 7 *tertium genus aquilae est* -os, quam Homerus (*Ω 316*) et percnum vocat, aliqui et plangum et anatariam *eqs.* *B.*

***mors,** -rtis *f.* [*i. q. sanscr.* mṛtiḥ, *avest.* mərəti-, *lituan.* mirtìs, *slavon.* -mrъtь *'mors', cf. theod. vet.* mord, *got.* maúrþr *'interfectio'.* *J. B. H.*] *de orig.*: PS. AVG. hypomn. 1, 4, 5 opinor ... quod ideo -s hoc vocabulum accepit, eo quod morsu ... serpentis ... Adam fuerit interemptus (PS. PRIMAS. in Rom. p. 440^B ARATOR act. 2, 1196. *al.*). ISID. orig. 8, 11, 51 Martem quasi effectorem -ium *appellant*; nam a Marte -s nuncupatur (11, 2, 31 -s dicta, quod sit amara, vel a M., qui est effector -ium. LYD. mens. 4, 34). *de formis: sing. abl.* -i: ITALA iud. 15, 13 (Lugd.). PASS. Maur. Par. (BHL 5787) init. (*cod. Istr.*). ? CE 2013, 3 myserum -i ⟨demersit⟩ (*suppl. Löfstedt,* demisit *Buecheler*) acerbum (*cf. Armini, Eranos 34, 1936, 124*). *sunt, qui etiam* LVCR. 6, 1232 *et* MANIL. 3, 617 *huc referant.* -ae: CIL XIII 2548. *adhibetur fere sing.* (GLOSS. II 326, 28 singulariter tantum); *plur. de* -bus *plurium (inde a* CIC. *p. 1507, 24) vel de variis* -is *generibus* (*e. g.* VERG. Aen. 10, 854), *ceterum v. p. 1504, 32. 60. 83. 1505, 2. 32. 73. 1506, 39. 1507, 7. 53.* *litt. gr.*: LYD. mens. 4, 34 μόρτεμ. NOVELL. Iust. 22, 22 pr. μόρτις (87 tit. *al.* TAB. devot. Audollent 267, 25. *al.*). NOT. Tir. 58, 43. 60, 67. *de notione* (*cf. p. 1506, 22*): CIC. Tusc. 1, 18 sunt ..., qui discessum animi a corpore putent esse -em; sunt, qui nullum censeant fieri discessum, sed una animum et corpus occidere, animumque in corpore extingui (*cf.* TERT. anim. 27, 2 -s non aliud determinatur quam disiunctio corporis animaeque). AMBR. bon. mort. 2, 3 -is tria sunt genera: una -s peccati est, de qua scriptum: 'anima, quae peccat, ipsa morietur' (*Ezech. 18, 4; cf. p. 1506, 3*); alia -s mystica, quando quis peccato moritur et deo vivit, de qua ait ... apostolus: 'consepulti ... sumus cum illo per baptismum in -em' (*Rom. 6, 4; cf. p. 1506, 42*); tertia -s, qua cursum vitae huius et munus explemus, id est animae corporisque secessio (*cf.* RVFIN. Orig. in Rom. 6, 6 p. 1068^A separatio corporis ab anima -s nominatur ...; et rursus separatio animae a deo -s appellatur, quae per peccatum venit ...; et iterum ipse auctor -is huius diabolus -s appellatur [*cf. p. 1505, 34*] ...; sed et inferni locus, in quo animae detinebantur a -e, etiam ipse -s appellatur [*cf. p. 1505, 7*]; dicitur vero et illa -s laudabilis, qua peccato quis moritur et Christo consepelitur). SYNON. Cic. p. 434, 1 -e. obitu. interitu. die supremo *eqs.* DIFF. ed. Beck p. 67, 11 letum per se venit et sine extranea vi, -s vero etiam infertur (*cf.* ISID. diff. 1, 330). GLOSS. θάνατος. nex, letum, exitium, supplicium. *legitur inde a* LEGE reg., NAEVIO, PLAVTO, ENNIO. [*val.* moarte, *it.* morte, *francog.* mort, *hisp.* muerte. *M.-L.*] [*confund. in codd. c.* Mars (LVCAN. 4, 147. 4, 283 HOMER. 932), mons (SEN. Phoen. 31), morbus (*infra l. 38*), mos (RHET. Her. 3, 3, 5 CAES. civ. 3, 110, 5 OV. met. 15, 602. *al.*), sors (LVCAN. 5, 773).]

i. q. θάνατος (*respondet graece, nisi alia adnotantur*): **I** *proprie*: **A** *usu sollemni*: **1** *animantium*: **a** *hominum*: LEX reg. Paul. Fest. p. 221 si quis hominem ... -i duit. *et passim.* *per hendiadyoin*: CIC. Verr. II 3, 129 ut homines iniuriae tuae remedium -e ac suspendio quaererent. 5, 125 -em ac sanguinem. 5, 138 -em cruciatumque (5, 153). Catil. 1, 4 -s ac rei publicae poena. VERG. Aen. 11, 348 arma ... -emque. **b** *bestiarum*: NAEV. trag. 44 sine ferro pecua mansueta ad -em meant. PLAVT. frg. inc. 47 ipsa sibi avis -em creat. CVLEX 387 culicis. OV. met. 15, 470 bos aret aut -em senioribus imputet annis (*cf.* fast. 4, 665 -e boum). SEN. nat. 3, 18, 6 mulli. PETRON. 136, 5 anseris. PLIN. nat. 10, 63 olorum. *al.* MAECIAN. dig. 35, 2, 30 pr. -es ... animalium (VLP. dig. 50, 17, 23 casus -esque. *al.*). *et saepius.*

2 *arborum* (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 5, 7, 5 *ligna* mox cum truncantur arescunt, tamquam -em quandam ex incisionis iniuria perferendo): PLIN. nat. 17, 5 ni princeps ille adcelerasset etiam arborum -em. 17, 225 undique primo dolor, mox et macies earum partium fragilis, postremo tabes -sque (morbusque *E*), non intrante suco aut non perveniente, maximeque id fici sentiunt. IVVENC. 3. 661 discipuli celerem mirantur in arbore -em.

B *usu poetico, rhetorico sim.*: **1** *pro ipsis mortuis* (*v. Schmalz-Hofmann⁵ 792. Hagendahl, Apophoreta Lundström 337sq.; cf. p. 1505, 54*): ACC. trag. 317 nec perdolescit fligi socios, -e campos contegi. CIC. Cluent. 201 ut huius ... -s sepulcro patris privata esse videatur. Sest. 83 cuius -em ornandam monumento sempiterno putaretis. Mil. 86 neque ullo in loco potius -em eius lacerari, quam in quo esset vita damnata. CATVLL. 64, 362 denique testis erit -i quoque reddita praeda (*sc. Polyxena*). BELL. Hisp. 5, 6 non solum -i -em aggerabant, sed tumulos tumulis exaequabant. PROP. 2, 13, 22 nec sit in Attalico -s mea nixa toro. MANIL. 4, 665 -is pastu ([*Bentley,* partu *O*]. *cf.* SCHOL. Hor. sat. 2, 5, 55 -bus pascitur *corvus.* ARATOR act. 1, 654 nutriri de -e timens *columba*). SEN. contr. 10 praef. 9 (*per oxymoron*) -bus vivimus. VAL. MAX. 3, 4, 5 cuius *Perpennae* vita triumphavit, -s Papia lege damnata est. 4, 7, 4 -i ... inhaerentem -em videre. 9, 2 ext. 10 vitae pariter ac -is tortores (*antea*: vivorum corpora cadaveribus adversa adversis alligata). PLIN. nat. 14, 119 quam *vitem* ... iuxta hominis -s laqueo pependerit. SIL. 6, 32 labentia membra prostravit super atque iniecta -e tegebat *aquilam.* STAT. Theb. 7, 768 tunc ipse furens in -e relicta spicula et e mediis extantes ossibus hastas avellit. 9, 29 quibus *avibus* aura nocentem aera desertasque tulit sine funere -es. PS. QVINT. decl. 2, 19 sic quidam cadaverum expressere pallorem et contra verbera, experimenta telorum -ium pertulere patientiam. 12, 14 cadavera -bus adnumerare. *al.* (*v. ind. Lehnert p. 459*). FLOR. epit. 3, 15, 6 insultatum quoque -is (mortui *Rossbach in marg.*) reliquiis. PETR. CHRYS. serm. 83 p. 433^A calente adhuc -e, recenti adhuc funere. VICT. VIT. 3, 60 inferendarum -ium ... strages. DRAC. laud. dei 3, 510 *Euadne* conscendit -s viva rogos. Romul. 5, 133 -bus (*Vollmer in ind.*, morsibus *cod.*) ... cruentis. *al.* VEN. FORT. Mart. 1, 243 cadaver nec iam ferre valent et -s in pondere crescit. *et saepius.* *inde audacius de ipsis ossibus*: CIL VIII 21617, 12 cuius -e(m) colligere non potui.

2 *pro causa -is* (*cf. p. 1506, 79. 1507, 12*): **a** *de hominibus* (*per metonymiam*): CIC. Verr. II 5, 118 -s terrorque sociorum et civium, lictor Sextius. DRAC. laud. dei 3, 361 *Verginius* hostis erat generis, prolis -s (*cf. Vollmer in ind.*). **b** *adumbrantur res -em efficientes: sanguis, ut vid.* (*loco audaciae singularis*): VERG. Aen. 9, 348 pectore in adverso totum cui comminus ensem condidit adsurgenti et multa -e recepit; purpuream vomit ille animam et cum sanguine mixta vina refert moriens (SERV.: multi ... 'eduxit gladium multo cruore purpureum', alii ... 'e. g. cum m. c.' *eqs.* auct.: Cornutus 'nocte' legit). *venena sim.* (*cf. p. 1505, 25*): SEN. contr. 7, 3 (18), 8 abdicationes, inquit, suas veneno diluit; et iterum: -em, inquit, meam effudit. LVCAN. 9, 616 'pocula -e carent'; dixit dubiumque venenum hausit. 9, 707 inde petuntur huc Libycae -es. *al.* PS. QVINT. decl. 13, 5 sparsit omnibus floribus -em (*cf. praef.* flores suos veneno sparsit). APVL. met. 10, 5, 2

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fratri suo paratam -em ebibit. VVLG. IV reg. 2, 21 non erit ultra in eis *aquis* -s neque sterilitas. 4, 40 -s in olla. *tela (plur.)*: LVCAN. 7, 517 inde cadunt -es. SIL. 9, 369 per pectora saevas exceptat -es. STAT. Theb. 6, 793 motu Spartanus acuto mille cavet lapsas circum cava tempora -es. ENNOD. opusc. 1, 67 p. 279, 17 dum . . . pennatae -es sibi aethera vindicarent.

3 *in describendo regno vel domo -is (cf. p. 1504, 10; usus proxime accedit ad C)*: CATVLL. 68, 4 naufragum ut . . . a -is limine restituam (PLIN. nat. 7, 143 SIL. 5, 423. *al.*). SIL. 11, 187 ianua -is. TERT. resurr. 44 p. 90, 27 portas adamantinas -is et aeneas seras inferorum (PSALT. Rom. 9, 15 *et* 106, 18 [= VVLG.; *cf.* HIER. psalt. sec. Hebr.]. VVLG. sap. 16, 13 [*gr.* ᾅδου. *cf. infra l. 33*]. *al.*). VVLG. prov. 5, 5 pedes eius descendunt in -em, et ad inferos gressus illius penetrant. 7, 27 viae inferi domus eius, penetrantes in interiora -is. apoc. 1, 18 habeo claves -is et inferni. 20, 13 -s et infernus dederunt mortuos suos (*cf.* RVFIN. apol. Orig. 7 p. 596^{B} *ad l.*: forte . . . inferi . . . *hic* pro aëre *appellati sunt*, -s vero pro terra).

C Mors *per prosopopoeiam* (GLOSS. III 237, 59 ὁ Θάνατος -s. *cf.* ENN. sat. 20 NOVIVS Atell. 63 tit. *et ad rem Marbach, RE XVI 314sqq.*): PLAVT. Cist. 639 recipe me ad te, -s. ENN. scaen. 245 Acherontem obibo, ubi -is thesauri obiacent. CIC. nat. deor. 3, 44 Labor Invidentia Fatum Senectus -s Tenebrae . . .; quos omnis Erebo et Nocte natos ferunt (*sim.* HYG. fab. geneal. 1. *cf.* SEN. Oed. 652 Letum Luesque, -s Labor Tabes Dolor). VERG. Aen. 11, 197 multa boum circa mactantur corpora -i (SERV.: ipsi deae). HOR. sat. 2, 1, 58 -s atris circumvolat alis. carm. 1, 4, 13 pallida -s aequo pulsat pede pauperum tabernas regumque turris (SEN. Herc. f. 555). TIB. 1, 3, 5 -s atra (EPICED. Drusi 360 SEN. Oed. 164. STAT. Theb. 4, 528 [saeva *Serv. Aen. 11, 197*]. CE 346, 4. *al.*). *al.* SEN. Herc. f. 1069 Somne . . . frater durae languide -is (STAT. Theb. 4, 413). *al.* LVCAN. 6, 601 (ADNOT.: quasi corporalem deum inducit -em). *al.* STAT. Theb. 8, 24 stant Furiae circum variaeque ex ordine -es (*plur. ut* silv. 2, 7, 131 [Manes *Saenger*]. DRAC. Romul. 8, 156). *al.* ANTH. 415, 5 -is requiescere portis (*Hom. I 312* Ἀΐδαο. *cf. supra l. 10*). *et saepius.* *usu eccles.* (*saepe de diabolo, cf. p. 1504, 9*): ITALA I Cor. 15, 26 (cod. d *al.*; *cf.* VVLG.) novissimus inimicus destruitur -s (*cf.* RVFIN. Orig. in num. 12, 3 p. 103, 3 *ad l.*: qui est diabolus). 15, 55 (cod. d *al.*; *cf.* VVLG.) ubi est, -s, stimulus tuus? ubi est, -s, victoria tua? apoc. 6, 8 (cod. g; *cf.* TERT. pudic. 20 p. 268, 10 *et* VVLG.) qui sedebat in illo *equo*, nomen eius -s. 20, 14 (cod. g; *cf.* VVLG.) inferus et -s missi sunt in stagnum ignis (*cf.* AVG. civ. 20, 15 p. 442, 16 D. *ad l.*: his nominibus significans diabolum, quoniam -is est auctor et infernarum poenarum, universamque simul daemonum societatem). *al.* PSALT. Rom. 48, 15 (*cf.* VVLG. *et* HIER. psalt. sec. Hebr.) sicut oves in inferno positi sunt et -s depascet eos (*cf.* AVG. in psalm. 48 serm. 2, 2 *ad l.*: -s diabolus est). RVFIN. Orig. in lev. 9, 11 p. 439, 15 ista -s *est diabolus* (*cf.* Orig. in num. 12, 3 p. 103, 1 est quaedam -s inimica Christi et quaedam amica eius [*sc. qua commorimur ei, v. p. 1506, 42*]. Ps. AVG. quaest. test. I 116, 3 -s, qui est diabolus). *et passim.*
in lusu verborum: TERT. resurr. 51 p. 105, 26 ipsius -is quodammodo -em expressit (Ps. HIL. libell. 6 p. 78, 17 AMBR. fid. 3, 11, 84 p. 607^{A} VVLG. Os. 13, 14. *al.*). AVG. serm. 231, 5, 5 *Christus* resurrexit . . . mortua -e. FACVND. defens. 11, 7 p. 821^{A} moritur -s (CE 1354, 6).

II *hyperbolice* (*opp. -s proprie dicta l. 71. 75*): A *per metonymiam de sene debili* (*cf. p. 1504, 41*): PLAVT. Bacch. 1152 odiost -em amplexari.

B *de statu, condicione sim.*: 1 *hominum*: PVBLIL. A 47 avaro non ⌊est vita⌋ (*Buecheler*, vita vivet *trad.*), sed ⌊-s longior⌋ (*Meyer*, -e longior torpescit *trad.*). CIRIS 182 tabidulam . . . labi per viscera -em (*cf. p. 1494, 52*). OV. Pont. 1, 5, 44 -s nobis tempus habetur iners (*cf.* SEN. epist. 82, 3 otium sine litteris -s est et hominis vivi sepultura). 1, 5, 86 vos . . ., quibus perii . . ., de nostra -e (*sc. de relegatione*) tacere reor. SEN. benef. 2, 11, 1 (*de frequenti meritorum commemoratione*) ille triumvirali proscriptione servatus a quodam Caesaris amico exclamavit, cum superbiam eius ferre non posset: '. . . istud, si meo arbitrio memini, vita est, si tuo, -s est.' *al.* STAT. Theb. 1, 48 longa . . . animam sub -e (nocte *var. l.*) tenebat *Oedipus oculis privatus* (*cf.* 4, 615 iunctae sentit confinia -is. 11, 582 saevo . . . in limine profert -em imperfectam). DRAC. laud. dei 1, 648 (*de paralyticis*) mortua pars hominis quotiens, pars viva iacebat . . ., vivax in -e cadaver ac sine -e tamen vitali in -e perempta? CE 1338 (= INSCR. christ. Diehl 205), 2 cum -s est tecum non meruisse mori (*cf.* 4 -em ferre tuam -s mihi semper erit).
2 *partium corporis* (*cf. p. 1494, 49*): PETRON. 20, 2 sollicitavit inguina mea mille iam -bus frigida. *argutius*: TERT. resurr. 57 p. 116, 18 cuiusque membri detruncatio vel obtusio nonne -s membri est? si universalis -s resurrectione rescinditur, quid portionalis?

III *translate* (*cf. supra l. 56sqq. et* GAIVS inst. 3, 153 civili ratione capitis deminutio -i coaequatur. *sunt, qui* CIC. Mil. 59 domini -e ipsa tristius *ad exilium tamquam -em civilem referant*): A *hominum* (*usu philos. et eccles.*): 1 *de vita terrena*: CIC. Scaur. 4 Socrates illo ipso die, quo erat ei moriundum, permulta disputat, hanc esse -em, quam nos vitam putaremus. rep. 6, 14 hi vivunt, qui e corporum vinculis tamquam e carcere evolaverunt, vestra vero quae dicitur vita -s est. Tusc. 1, 75 haec . . . vita -s est. TERT. resurr. 19 p. 52, 7 quia et corpus vice sepulcri conclusam animam in saecularis vitae -e detineat. AVG. civ. 13, 10 tit. an vita mortalium -s potius quam vita dicenda sit. *al.* MACR. somn. 1, 10, 7 -s animae (1, 11, 1 *opp.* animalis).

2 *de statu infidelium vel peccatorum* (*cf. p. 1504, 2. 8 et* TERT. resurr. 19 p. 51, 14 ipsam etiam -em spiritaliter intellegendam; non enim hanc esse in vero, quae sit in medio, discidium carnis atque animae, sed ignorantiam dei, per quam homo mortuus deo non minus in sepulcro iacuerit quam in errore. CYPR. epist. 55, 22 p. 639, 14. *al.*): MIN. FEL. 37, 8 absque . . . notitia dei quae potest esse solida felicitas, cum -s sit *deum ignorare*. TERT. bapt. 2 p. 202, 5 nonne mirandum et lavacro dilui -em? 5 p. 206, 9 deleta -e per ablutionem delictorum. 11 p. 210, 26 quia nec -s nostra dissolvi posset nisi domini passione nec vita restitui sine resurrectione ipsius (scorp. 5 p. 155, 7 -e *corporali*). ITALA Ioh. 5, 24 (cod. b; *cf.* VVLG.) transiit de -e ad vitam (*sim.* I Ioh. 3, 14 [cod. h; *cf.* VVLG.]). Rom. 8, 6 (cod. g *al.* = VVLG.) prudentia carnis -s est. I Ioh. 5, 16 sq. (Tert. pudic. 19 p. 266, 1. 5. *al.*; *cf.* VVLG.) delictum ad -em. CYPR. epist. 64, 5 p. 720, 21 *infans* secundum Adam carnaliter natus contagium -is antiquae prima nativitate contraxit. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 17 p. 821, 30 antiqua -is peccata. AMBR. spir. 1, 6, 76 p. 723^{A} ut . . . renovemur a -e peccati, renati in deo (PELAG. in Rom. 12, 1 RVFIN. Orig. in lev. 11, 2 p. 452, 9. *al.*). HIER. epist. 65, 14, 3 -is opera (APON. 12 p. 218). AVG. civ. 13, 2 p. 557, 18 D. -s . . . animae fit, cum eam deserit deus, sicut corporis, cum id deserit anima (conf. 5, 9, 16 p. 89, 13 *opp.* carnis. gen. ad litt. 6, 22 p. 195, 13 *opp.* corporis. *al.*). GREG. M. moral. 8, 57 p. 837^{A} interiorem (*opp.* 836^{D} exteriorem, *item* 9, 97 p. 912^{C}). *et passim.* *pro causa* -is *spiritalis* (*cf. p. 1504, 80*): VITAE patr. 5, 4, 53 dederunt seni in calice vinum; quod abiciens dixit: tolle a me -em istam.

3 *de poena aeterna*: TERT. cult. fem. 1, 2 l. 2 *angeli* damnati in poenam -is. fug. 12, 5 dominus . . . illum redemit . . . a -e perpetua (LACT. inst. 7, 11, 2 LVCIF. Athan. 2, 6 p. 159, 3 AVG. enchir. 29, 113. *al.*). adv. Marc. 2, 19 p. 362, 3 de -e . . . aeterna (praescr. 2 l. 11 CYPR. Demetr. 16 p. 362, 8 LACT. inst. 4, 27, 16. *al. aliter vol. I 1145, 7*). *al.* ITALA Matth. 7, 13 (Ambr. in Luc. 4, 37) via . . ., quae ducit ad -em (*gr.* ἀπώλειαν, *Vulg.* perditionem). apoc. 2, 11 (cod. g; *cf.* VVLG.) qui vincit, non laedetur a -e secunda (21, 8 [*ibid.*] in stagno ardenti igne et sulphure, quod est -s s. *inde* TERT. scorp. 12 p. 173, 16 CYPR. mortal. 14 p. 306, 5. LACT. inst. 2, 12, 9 *opp.* prima. AVG. civ. 13, 2 p. 558, 23 D. *opp.* prima . . . corporis. *al.*). LACT. inst. 1, 11, 3 sempiternae (1, 19, 7. AVG. in euang. Ioh. 11, 15 s. -es faciunt [*opp.* temporales]. *al.*). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 6, 31 poenalem (*opp.* corporalem). *et saepe.*

4 *de obitu mystico* (*v. p. 1504, 3. 12*): ITALA Rom. 6, 4 (Tert. pudic. 17 p. 256, 21. *al.*; *cf.* VVLG.) consepulti illi *Christo* . . . sumus per baptismum in -em (*v. Lietzmann ad l.*). RVFIN. Orig. in lev. 16, 6 p. 504, 7 si . . . -em inferamus membris nostris. Orig. in num. 7, 3 p. 43, 13 si . . . mortuus es peccato, . . . erit in te -s ista laudabilis (*cf. p. 1504, 12*). 12, 3 p. 102, 24 -is . . . illius, qua Christo 'commorimur, ut et convivamus ei' (*II Tim. 2, 11*) et qua debemus mortificare membra nostra (*sim. ibid. saepius*). PAVL. NOL. carm. 28, 321 letalem vitam vitali -e tegamus (*oxymoron ut* GREG. M. moral. 8, 45 p. 829^{D} *sanctus* vivificatrice -e cotidie a vita se passionis occidit). epist. 45, 4 p. 382, 22 -em istam euangelicam prius emori, qua carnalem resolutionem voluntario praevenimus excessu, non obitu sed sententia recedentes ab huius saeculi vita (AVG. epist. 95, 2 p. 507, 10 e. -em prius emoriendum. *ibid.* l. 28 ut vivamus euangelicam vitam moriendo e. -em). AVG. doctr. christ. 1, 19, 18 animi quaedam -s est vitae prioris morumque relictio, quae fit poenitendo (*opp.* corporis -s). *et passim ap. ecclesiasticos; praeterea* MACR. somn. 1, 13, 5 *Plato* hominis duas adserit -es, quarum unam natura, virtutes alteram praestant; homo enim moritur, cum anima corpus relinquit solutum lege naturae; mori etiam dicitur, cum anima adhuc in corpore constituta corporeas inlecebras philosophia docente contemnit.

B *rerum*: 1 *corporalium*: LVCR. 1, 264 nec ullam rem gigni patitur *natura* nisi -e adiuta aliena. 1, 671 (= 1, 793. 2, 754. 3, 520) quodcumque suis mutatum finibus exit, continuo hoc -s est illius quod fuit ante. 1, 852 quid in oppressu valido durabit eorum, ut -em effugiat (efficiat *var. l.*), leti sub dentibus ipsis? 2, 1002 nec sic interemit -s res, ut materiai corpora conficiat, sed coetum dissupat ollis, inde aliis aliud coniungit *eqs.* VERG. georg. 4, 226 huc reddi deinde ac resoluta referri omnia, nec -i esse locum, sed viva volare sideris in numerum (SERV.: id est perditioni *eqs.*). PROP. 3, 2, 20 neque pyramidum sumptus . . . nec Iovis Elei . . . domus . . . -is ab extrema condicione vacant. PLIN. nat. 2, 54 hominum mente . . . in defectibus . . . -em aliquam siderum pavente. AVSON. 35, 10 p. 84 P. -s etiam saxis nominibusque venit. CARM. de Sod. 140 nec mare vivit ibi: -s est maris illa quieti (*cf. p. 1497, 32*).
acced. gen. identitatis: TERT. apol. 48, 7 qui *deus* tantum corpus hoc mundi de eo, quod non fuerat, non minus quam de -e vacationis et inanitatis inposuit (*i. condidit*) animatum spiritu omnium animatore.
pro causa -is (*cf. p. 1504, 71. 1507, 12*): TERT. resurr. 12 p. 41, 1 *lux* interficiens -em suam, noctem. PRVD. perist. 2, 510 -s (*proprie*) illa sancti martyris -s vera templorum fuit.

2 *incorporalium* (*cf. p. 1505, 49*): CIC. rep. 3, 34 civitatibus . . . -s ipsa poena est (*postea*: interitus . . . rei publicae). PROP. 3, 2, 24 non ingenio quaesitum nomen ab aevo excidet: ingenio stat sine -e decus.
[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ov. am. 1,15, 32 carmina -e carent. PLIN. nat. 14, 142 rerum omnium oblivio -sque memoriae. QVINT. decl. 257 p. 51, 10 si ... ea ..., quae alieno incommodo commutantur, brevi -e deficiant. TERT. resurr. 4 p. 30, 11 omnis ... vocabuli -em (*cf. p. 1506, 74*). CYPR. ad Donat. 4 p. 6, 12 quid detraxerit nobis quidve contulerit -s ista criminum, vita virtutum (OPTAT. 5, 1 p. 121, 19 POMER. 3, 13 p. 493B). OPTAT. 2, 24 *linguas* movistis in -es non corporum, sed honorum. RVFIN. Orig. in gen. 6, 3 p. 69, 1 legis. AVG. civ. 17, 5 p. 214, 31 D. sacerdotii. FAVST. REI. grat. 2, 8 p. 76, 7 post primi hominis praevaricationem non -s arbitrii, sed infirmitas ... successit. *al.* *in serm. iuris*: COD. Iust. 3, 1, 13, 5 -s litis (*cf. p. 1495, 46 et Kaser, RE XVI 316 sqq.*). *pro causa -is* (*cf. p. 1504, 71. 1506, 79*): SEN. epist. 58, 23 cum omne momentum -s prioris habitus sit.

structurae et iuncturae notabiliores: **A** *nominales*: **1** *c. adi.* (*pron. l. 32*): bellica: CIC. leg. 2, 60 LAMPR. Alex. 62, 2. bestialis: AVG. civ. 13, 3 p. 559, 30 D. biothanata: FIRM. math. 3, 4, 24. *al.* coacta: TAC. ann. 16, 19, 2 (*opp.* fortuitae). communis: CIC. Cato 68 omni aetati. SIL. 13, 529. TERT. pudic. 14 p. 248, 22 c. et propriam carnis. EVTR. 7, 8, 4 (*i. naturalis*). RVFIN. Orig. in gen. 8, 7 p. 82, 10 c. et omnibus debita. *al.* cruenta: SVET. Cal. 26, 1 FIRM. math. 6, 35, 7. falsa: HIST. Apoll. rec. A 26. fortuita (*cf. l. 17*): VELL. 2, 102, 1 *opp.* voluntaria (PLIN. epist. 3, 9, 5). TAC. ann. 2, 4, 2. *al.* gonorroica: FIRM. math. 7, 23, 18. hydropica: FIRM. math. 8, 25, 4. imperatoria: CIC. fin. 2, 97 (*plur.*). LAMPR. Alex. 62, 2. maritima: FVLG. myth. 3, 4. militaris: TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 490, 13 (*suppl. Kroymann*). CAPITOL. Gord. 22, 6 TREB. Gall. 13, 7. monstruosa: APVL. met. 7, 9, 2. naturalis: PLIN. nat. 7, 180 SERV. Aen. 4, 694 MACR. somn. 1, 13, 11. 13 ISID. orig. 11, 2, 32. *al.* poenalis (*cf. p. 1506, 29*): AMM. 14, 9, 6. 22, 11, 1. publica: FIRM. math. 3, 9, 6. 4, 15, 4. *al.* AMM. 22, 11, 2. *al.* sicca (*i. sine sanguine*): IVV. 10, 113. simplex: SALL. hist. frg. 1, 43 SEN. benef. 7, 19, 8 epist. 70, 11 CVRT. 8, 7, 5. *al.* spontanea: AVG. civ. 1, 18 p. 30, 31 D. *al.* sua (*i. naturalis*): FEST. p. 161 SEN. epist. 69, 6 SVET. Iul. 89 FLORENT. dig. 38, 2, 28 pr. PAVL. dig. 48, 20, 7, 1 TREB. trig. tyr. 27, 2 FIRM. math. 8, 30, 10. *al.* CIL VI 33983. violenta: VAL. MAX. 3, 8 ext. 5. 4, 6, 2. 6, 9 ext. 4 SEN. Tro. 1171 GELL. 13, 1, 3. *al.* voluntaria: CIC. prov. 6 Scaur. 5 Brut. 103. *al.* LIV. 6, 1, 7 VELL. 2, 87, 3. *al.*

2 *gen.* -is *pendet a subst.*: **a** *rei* (*gen. explic. vel inhaer.*): animadversio: FIRM. math. 3, 9, 6 publicae -is. cruciatus: FIRM. math. 1, 7, 39. exitium: APVL. met. 5, 27, 5 FIRM. math. 4, 4, 5. 8, 15, 5 ARNOB. in psalm. 67 p. 418D. exitus: VELL. 2, 7, 1 TERT. anim. 32, 5. 52, 3. *al.* CYPR. epist. 12, 1 p. 502, 17. *al.* finis: FIRM. math. 4, 10, 11. 4, 11, 6 BOETH. cons. 2, 4, 28 W. *cf. l. 47*. funus: INSCR. Rev. Afr. 1919 p. 241 sqq. n. 3 b, 6. interitus: FILASTR. 132, 7 ARNOB. in psalm. 78 p. 440B PS. BOETH. fid. cath. 100. labes: CIC. Rab. perd. 27. meta: VERG. Aen. 12, 546 (SERV.: Homerus ait τέλος θανάτοιο, hoc est finis -is). occasus: TERT. resurr. 27 p. 64, 20 ARNOB. nat. 1, 62 FIRM. math. 8, 6, 11. *al.* poena: CIC. Catil. 4, 7 p. red. in sen. 33 QVINT. decl. 251 p. 28, 5. *al.* SVET. Cal. 48, 2 COD. Iust. 1, 3, 53 (54), 5. *al.* quies: APVL. met. 8, 12, 3 HIL. AREL. vita Honorat. 34 l. 1. ruina: HIL. trin. 6, 3 p. 159A VVLG. prov. 13, 14. 14, 27. somnus: GREG. M. moral. 12, 12 p. 992A. sors: VVLG. Sirach 48, 5 CE 1604, 15 CE Eranos 46, 1948, 159. strages: RVFIN. hist. 3, 5, 4 -ium (AVG. quaest. hept. 4, 27 p. 336, 13 VICT. VIT. 3, 60). Orig. in num. 9, 5 p. 60, 10. supplicium: VAL. MAX. 3, 8, 8. 5, 8, 5 AVG. enchir. 8, 25 COD. Iust. 1, 3, 53 (54), 2. *al.* terminus: AVG. serm. 280, 3, 3. transitus: COMM. instr. 2, 17, 20. **b** *pers.* (*per hebraismum*): VVLG. I reg. 20, 31 filius -is est (26, 16 II reg. 12, 5). III reg. 2, 26 vir -is es.

B *verbales* (*c. acc.*; -em mori *v. p. 1493, 25*): PLAVT. Aul. 15 obiit -em (TER. Andr. 223 Haut. 271. *al.* CIC. Cluent. 48. *et saepe. cf.* PROP. 2, 9, 52 subire [TERT. patient. 3 p. 4, 16 adv. Prax. 16 p. 257, 15. *al.*]. SEN. Herc. O. 1773 -s aditur). Pseud. 995 exsequi (*cf.* CIC. Planc. 90 adsecutos). ENN. scaen. 203 utinam -em obpetam (RHET. Her. 4, 20, 27 CIC. Verr. II 3, 129. *al.*). CIC. Tusc. 1, 102 occumbere (LIV. 2, 7, 8. *al.* CVRT. 4, 15, 24. *al.*). VERG. Aen. 2, 645 inveniam (TAC. ann. 1, 61, 4 VVLG. sap. 19, 5). PROP. 3, 15, 40 habitura (AVG. civ. 11, 28 p. 502, 9 D.). Ov. epist. 14, 130 tulit *i. obiit* (QVINT. inst. 8, 2, 4 in oratione Dolabellae emendatum a Cicerone adnotavi '-em ferre'. *cf.* AVG. civ. 10, 24 p. 438, 13 D. -em ... esse ... perferendam. 13, 4 p. 561, 25 sufferant). trist. 1, 2, 42 ne mihi -s ... patienda foret (LIV. 10, 35, 10. 38, 15, 5 SEN. Herc. f. 486. *al. cf.* SEN. Tro. 937 perpeti [TERT. adv. Marc. 5, 5 p. 587, 6. *al.*]). SEN. Tro. 1156 recepta -e (*cf.* epist. 30, 12 -em ... excipit [69, 6 TERT. adv. Marc. 5, 12 p. 617, 2. *al.*]. LVCAN. 5, 658 accipiam [9, 817]. PS. QVINT. decl. 3, 8 cepisset. AVG. civ. 13, 7 tit. suscipiunt [*al.*]). LVCAN. 4, 570 sentire (CYPR. idol. 14 p. 30, 8). SIL. 9, 321 -e peracta (STAT. Theb. 3, 94 AVG. civ. 13, 9 p. 566, 4 D.). SVET. Dom. 14, 4 in adipiscenda -e (HYG. astr. 2, 14 p. 50, 25. *cf.* CARM. Gell. 1, 24, 3 est -em aptus). APVL. met. 6, 32, 1 sustinebunt. *al.*

paronomasiae c. mori *p. 1493, 25. 1505, 51; parecheses c.* morbus *p. 1482, 72; homoeoprophoron p. 1504, 28.*

deriv.: mortalis, morticinus, morturio (*?*). *compos.*: mortifer(us), mortifico, mortificus, mortigena. *cf. Onom.* *Lumpe.*

morsicātim *adv.* *a* morsicare. *i. q. morsicando*: SVEIVS carm. frg. 2 sic incedunt et [in] labellis -m lusitant *pulli*.

morsicātio, -ōnis *f.* *a* morsicare. *i. q. actio morsicandi*: PAVL. FEST. p. 143 munnitio (*?*) -o ciborum.

morsico, -āre. [*a* mordere, morsus, *cf.* vellico *sim. J. B. H.*] [*it.* morsicare, *it. mer.* muzzicare, *hisp., prov., sard.* mossegar. *Rohlfs.*] *i. q. etiam atque etiam leviter mordere*: PAVL. FEST. p. 68 dagnades sunt avium genus, ... quae vellicando -andoque ... non patiuntur dormire potantes. APVL. met. 7, 21, 3 imaginem ... savii mentiendo ore improbo compulsat ac -at *asinus feminas*. *transfertur ad oculos nictantes*: APVL. met. 2, 10, 2 limis et -antibus oculis (morsit- *v; cf. 10, 22, 2* commorsicantibus o.).

deriv.: morsicatim, morsicatio, morsicosus, 1. 2. morsicus.

compos.: com-, demorsico.

morsicōsus, -a, -um. *a* morsicare. GLOSS. III 410, 46 δήκτης. [*e coni. l. 24.*] *i. q. aliquatenus morsicans* (*de rebus naturalibus*): DIOSC. 5, 114 p. 216, 5 virtus est *chrysocollae* ... -a (*gr. 5, 89, 3 μετὰ τοῦ ἐπὶ ποσὸν δάκνειν*). 5, 151 p. 236, 20 linguae applicitus -us (mordic- *ed. Colle*) est *lapis Assius* (*gr. 5, 124, 1 δάκνει ποσῶς*).

1. morsicus, -ī *m.* *a* morsicare *retrograde derivatum, v. Recueil Niedermann 50.* *i. q. morsus*: CHIRON 280 *iumentum rabiosum* aut praesepium corrodet (*Heraeus coll. 301,* porro det *trad.*) aut ilia sibi -is comedet (*Veg. mulom. 2, 11, 1* praesepia aut ilia sibi mordicans rodit). 838 -is hominem sequitur *iumentum* (*cf. 280* morsu[s]. *295* morsibus).

2. morsicus, -a, -um. *a* morsicare. *cf.* mordicus. *i. q. mordax*: CHIRON 977 si iumentum -um (-cosum *Niedermann, sed v. Löfstedt, Glotta 3, 1912, 31*) et calcitrosum (-tusum *trad.*) fuerit.

morsio, -ōnis *f.* *a* mordere, *cf.* morsus. EXC. Bob. gramm. I 547, 13 (*inter verba in* o *cadentia*). GLOSS. II 269, 6 δῆγμα morsum, hic morsus, -o.

deriv.: morsiuncula.

morsiuncula, -ae *f.* *a* morsio *deminutive.* GLOSS. II 523, 19 -a degma (mensiuncula deigma *var. l.*). *i. q. morsus delicatus vel pusillus*: PLAVT. Pseud. 67 teneris labellis molles -ae (*cf. 68* oppressiunculae). APVL. met. 8, 22, 7 *formicae* parvis quidem sed numerosis et continuis -is penitus inhaerentes *corpori*.

morsūra, -ae *f.* *a* mordere, *cf.* morsus. *legitur ap.* ORIBAS., *saepe iuxta* morsus (*cf. Mørland, Oribas.-Übers. 88 sq.*). [*it.* morsura, *francog.* morsure. *Rohlfs.*] *i. q. morsus bestiae, vulnus*: ORIBAS. syn. 3, 12, 2 La emplastrum ... facit et ad canis -a(m) ([*gr.* κυνόδηκτα, *Aa* morsum]. 7, 22, 23 La c. rabidi -a(e) ... ulcus [*gr.* λυσσοδήκτων, *Aa aliter*]. 8, 12, 7 La [*gr.* δῆξιν]. eup. 3, 71 tit.). 3 add. p. 900 ad ulcus et -a(m) serpentium (p. 918 ad venenosas -as. eup. 3, 73 La). p. 917 unguis -a(m) *mustelae* et in guiro ipsa loca (eup. 3, 70 La superlines -am et circa plagam *eqs.* [*gr.* δῆγμα]). 8, 12, 3 Aa ⌊vulnus -ae⌋ (*gr.* ⌊⌋ ἕλκος). eup. 3, 73.

***morsus,** -ūs *m.* *a* mordere. *de formis: dat. sg.* -u: SER. SAMM. 44 tit. VEN. FORT. Mart. 1, 457. 3, 365. *abl. sg.* -o: VITA Anton. 86 p. 87, 1. LEX Visig. 8, 4, 19 R^1E^2 (-u *cett.*). *cf. var. ll.* ELEG. in Maecen. 74 PLIN. nat. 8, 66. *dat. pl.* -is: DIOSC. 1, 19 p. 15, 18 M. *acc. pl.* -os: CHIRON 237 ORIBAS. eup. 2, 1 A 34 Aa. *al.* NOT. Tir. 94, 52. GLOSS. -s (-um) δῆγμα. *legitur inde a* CATONE, ACCIO, CIC. [*it.* morso, *sard.* mossu, *francog.* mors, *hisp. vet.* mueso '*offa*', *catal.* mos '*oreae freni*'; *formae fem.*: *it.* morsa, *sard.* mossa '*oreae freni*', *raet.* muersa, *port.* mossa '*incisura*', *francog. vet.* morce. *Rohlfs.*] [*confund. in codd. c.* cursus, morbus, mors, mos, motus. *e coni. probab.*: LVCR. 3, 693 (*Lachmann,* morbus *trad.*). PANEG. 12, 23, 4 (*Baehrens,* mortibus *trad.*). *loco dub. interpr., corrupto ut vid.*: COD. Theod. 7, 1, 10 sciant se non absque devotionis nota et -u honoris alieni commilitonibus esse postponendos.]

i. q. vis, actio, effectus mordendi: **I** *usu primario*: **A** *corporaliter*: **1** *strictius, sc. dentibus, ore sim.*: **a** *mordent animantia* (*exempla selecta*): ACC. trag. 552 e viperino -u venae ... cruciatus cient (*cf.* CIC. div. 1, 16 serpentium. SEN. dial. 4, 31, 8 -u aut ictu nocent *viperae* [*sim.* SCRIB. LARG. 163. 165. *al.*]. *et saepe*). CIC. Arat. 158 *Lepus sidus* formidans acrem -um Canis. Verr. II 5, 32 cicatrices ... ex mulierum -u. CATVLL. 2, 4 *passer* acres solet incitare -us. LVCR. 3, 888 mālis -uque ferarum tractari. VERG. Aen. 7, 112 vertere -us exiguam in Cererem (*seq.* violare ... mālis). 12, 755 *canis cervum persequens* similis ... tenenti increpuit mālis -uque elusus inani est (*cf.* Ov. met. 7, 786 vanos exercet in aëra -us). CELS. 5, 23, 1 venena ... per -us ... corporibus inserta. PETRON. 136, 4 *anser* non dubitavit crus meum serrato vexare -u. PLIN. nat. 8, 66 *tigris catulum* tollit -u. 10, 129 porphyrio solus -u bibit (*Aristot. hist. anim. 595a 12 κάψει. cf.* 10, 201 aquam -u vorant). CE 1512, 10 (*ad canem mortuum*:) nec blandis mihi -bus renides. *al.* *c. gen. rei affectae*: VERG. Aen. 3, 394 nec tu mensarum -us horresce futuros. PLIN. nat. 15, 80 -u ficorum crebro, hoc est avidiore pastu. *in pleonasmo*: FLOR. epit. 2, 11, 6 cum catenas -bus et ore temptassent (*sed* 4, 12, 17 -bus *tantum*). *in imag.*: CALP. ecl. 1, 48 *Bellona* in sua vesanos torquebit viscera -us. **b** *mordent res, quae spiculis, uncis, aspera superficie sim. praeditae sunt* (*de robigine l. 84*): VERG. Aen. 1, 169 unco non alligat ancora -u (*cf.* LVCAN. 3, 699 nimis adfixos unci convellere -us, adductum quotiens non senserat ancora funem. ENNOD. dict. 1, 8 ancorarum -us absolvere). 12, 782 *Aeneas* viribus haud ullis valuit discludere -us roboris, *ut hastam extraheret*. LVCAN. 1, 243 scabros ... -u rubiginis enses (*cf.* SEDVL. op.

[*Reichmann-B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pasch. 4, 2 aeruginis . . . -us [*carm. pasch. 4, 21* mordax aerugo]). CALP. ecl. 7, 81 adunco fibula -u (SIL. 7, 624 qua f. -us loricae crebro laxata resolverat ictu. STAT. Theb. 9, 694 TERT. pall. 1, 1). SIL. 14, 327 cum . . . incuterent *Syracusani* puppi chalybem (*i. trabem militibus capiendis*) -usque tenaces. MART. 8, 72, 2 *libellus* -u pumicis . . . politus. SYMPH. 196 (*loq. serra:*) *lignum* -u depascor acuto ARNOB. nat. 5, 11 circumpositi laqueorum -us.

2 *latius* (*maxime de materiis acri gustu sim. iniucundis, astringentibus*): **a** *in universum*: MORET. 83 trahunt acri vultus nasturcia -u. SCRIB. LARG. 227 *medicamentum carnem* sine magno -u tollit (237 s. ullo -u). PLIN. nat. 17, 261 quaedam *arbores* poena emendantur aut -u excitantur , , ,; salsis enim aquis aluntur. 21, 93 *urtica* innoxia est, -u carens. 31, 10 *aquae Cutiliae* gelidissimae suctu quodam corpora invadunt, ut prope -s videri possit. 36, 191 harenae *Beli fluminis* marino creduntur adstringi -u, non prius utiles *ad vitrum faciendum*. MART. 7, 25, 5 nec cibus . . . iuvat -u fraudatus aceti. SYMPH. 149 nemo timet -um *cepae*, dentes quia non habet ullos. AVSON. 344, 8 p. 162 P. est . . . -u piper aequiperans git. AVG. serm. coll. Morin p. 652, 12 aeger sub -u medicamenti rogat *eqs.* **b** *indicatur pars corporis morsa: per gen.*: SCRIB. LARG. 189 *cantharides potae* stomachi dolorem -usque excitant (GARG. MART. med. 37 [*cf. Plin. nat. 20, 175* rosiones]. *al.* SCHOL. Cic. Bob. p. 158, 18 *in imagine. cf.* FRONTO p. 85, 27 v. d. H. [= p. 91 N.] ventris). DIOSC. 2, 29 p. 193, 5 *ovum tepidum acceptum* -us vesicae et renum curat (*gr. 2, 50 δηγμούς*). 2, 47 p. 196, 22 intestinarum. *per adi.*: DIOSC. 2, 86 p. 213, 4 sucus . . . -us ystericos curat (*gr. 2, 103 ὑστέρας δηγμούς*).

B *incorporaliter, sc. mordent res iniquae, adversae sim.* (*cf.* SCHOL. Prud. c. Symm. praef. 1, 51 -um haeresim): CIC. Tusc. 2, 53 acrem -um doloris (3, 61 dolor, cuius -s acerrimus. 4, 15. *cf.* CIC. Att. 12, 18, 1 recordationes . . ., quae quasi -u quodam dolorem efficiunt. *v. et l. 40. 42*). 3, 83 -s . . . et contractiuncula . . . animi relinquetur (LIV. 6, 34, 8 SEN. dial. 1, 4, 1 epist. 19, 4 MART. 12, 34, 9. *al. cf.* SIL. 17, 344 qui te mentis edunt -us?). off. 2, 24 acriores . . . -us sunt intermissae libertatis quam retentae. HOR. epist. 1, 14, 38 *rure nemo mea commoda* odio obscuro -uque venenat. OV. Pont. 1, 1, 73 mea perpetuos curarum pectora -us . . . habent. 1, 3, 43 exilii -us e pectore nostro fomentis speras cedere posse tuis. VAL. MAX. 4, 1 pr. reprehensionis -u sit vacua *moderatio*. SEN. dial. 2, 10, 3 *de contumelia* (TERT. nat. 1, 10, 34). 5, 1, 5 *ira* in se ipsa -us suos vertit. 6, 7, 1 discessu . . . carissimorum necessarius -s est et . . . animorum contractio (*cf.* epist. 63, 4 hic quoque -s habet suam voluptatem). epist. 99, 14 non est dolor iste (*sc. morte filii effectus*), sed -s; tu illum dolorem facis. *al.* SIL. 7, 271 *Fabius, cuius agris Hannibal parcit, ut dictatoris famam detrectet, non vult* dubia -us famae depellere pugna. 13, 274 sopito . . . necis -u. STAT. silv. 5, 2, 3 mea secreto velluntur pectora -u. *al.* TERT. adv. Marc. 3, 18 sanitas -uum peccatorum. ITALA psalm. 90, 6 (cod. 136 Cas.) a peste . . ., a -u meridiae (*gr. δαιμονίου, Vulg.* daemonio). ARNOB. nat. 4, 32 hoc -um habet minorem. AVSON. 196, 27 p. 55 P. invidiae. *al. v. etiam p. 1483, 10.*

II *usu secundario*: **A** *i. q. vulnus, locus corporis afflictus* (*vix huc conferas locos, quibus notio ipsius actionis mordendi viget, ut* CIC. div. 1, 13 *radices utiles sunt* ad -us bestiarum . . ., ad vulnera. VERG. Aen. 7, 755 *medicus* -us *serpentis* arte levabat. PLIN. nat. 7, 65 veneno -s inficitur. 25, 101 -bus imponitur Vettonica [*v. Önnerfors, Pliniana 13sqq.*]. 28, 111 *adeps* instillatur -bus): GARG. MART. cur. boum 21 acu . . . -um . . . compungito. **B** *i. q. malae, rictus*: STAT. Theb. 5, 169 cerva . . . elusos audit concurrere -us *luporum* (*cf.* SOL. 32, 22 -us *crocodili* . . . conveniunt. CYPR. GALL. Ios. 538 conductis -bus). ITALA Hab. 3, 14 (Aug. civ. 18, 32 p. 302, 17 D.) adaperient -us suos (*gr. χαλινούς, Vulg. aliter*). NON. p. 22, 25 *prostomis* naribus *equorum* vel -ui imponitur. CHIRON 544 *iumentum* -um (morr- *trad.*) cludere non potest (*sim.* VEG. mulom. 2, 33, 1). VEG. mulom. 3, 5, 4 ab angulo, ubi incipit -s, . . . usque ad extremum labrum. AVG. in psalm. 102, 9 non habet -us quasi forcipem *aquila*. *transfertur ad tormenta*: PASS. Claud. Ast. (BHL 1829) 2, 4 apprehendite ferreos -us. ? **C** *i. q. res demorsa, frustum*: Ps. QVINT. decl. 12, 27 *e cadaveribus* -us abrumpimus (morsa *Reitzenstein*). *Reichmann-B.*

***mortālis**, -e. [*a* mors, *cf.* vitalis *et gr. βροτός; v. Ernout-Meillet, Dict. ét. lat.⁴ 414sq. J. B. H.*] *compar. n. sg.* -ius *p. 1513, 39 sqq., pro superl.* valde -is *p. 1513, 58.* NOT. Tir. 58, 45. *de notione*: GLOSS. *θνητός. βροτός. al.* V 629, 62 -ia: carnalia. *v. etiam p. 1510, 43. 1512, 24. 25. 55. 1513, 45. 69.* *graece respondet, nisi alia adnotantur, θνητός.* *legitur inde a* NAEVIO. [*it.* mortale, *francog.* mortel, *hisp.* mortal. *M.-L.*] [*confund. c.* immortalis LVCR. 3, 624 EPIST. Alex. l. 230 H.; moralis Ps. SEN. epist. Paul. 1 CYPR. GALL. Ios. 156; mortuus *p. 1513, 37.* *dub. vel falso trad.*: NAEV. trag. 43 (*v. p. 161, 51*). CIC. inv. 2, 170 (*loco a Friedrich secluso*). 2, 172 (*del. Friedrich*). MART. CAP. 2, 125 (*del. Stange*).]

i. q. ad mortem vel mortuos pertinens (non -is *i. q. immortalis p. 1512, 79*, nec -is *p. 1510, 25. al.; accedit* e cunctis partibus LVCR. 1, 217, funditus LVCR. 1, 855, quam minime SEN. benef. 1, 12, 1, nimis SEN. dial. 8, 5, 7, valde HIPPOCR. progn. 2 p. 124 K.):

I *usu sollemni i. q. morti, ruinae sim. obnoxius, caducus sim.*: **A** *de animantibus* (*deis p. 1510, 34sqq.; bestiis p. 1510, 8. 17. 24. 58. 78. 1511, 13. cf.* ARNOB. nat. 7, 28 quicquid . . . spirat et . . . halitus . . . ducit, id necesse est esse -e, quia caeli sustineatur e pastu): **1** *ipsis*: **a** *c. subst.* (*afferuntur exempla paucissima*): PLAVT. Truc. 307 numquam . . . quisquam homo -is (CIC. nat. deor. 1, 109 homines. APVL. Socr. 4 p. 126 singillatim. Ps. APVL. Ascl. 9 ex parte. Ps. HIL. libell. 6 p. 78, 23 non -is iam. VVLG. sap. 7, 1 -is h. similis omnibus. *al.*). ACC. trag. 328 deorum -es . . . ⟨esse⟩ liberos. CIC. Flacc. 40 quem . . . nemo, qui -is esset, audivit. nat. deor. 3, 29 omne animal (SEN. epist. 58, 14. *cf.* QVINT. inst. 5, 10, 61 a. genus, -e species. *sim.* CIC. Tim. 47 animantis [Ps. APVL. Ascl. 27 CHALC. transl. p. 42[E] AVG. civ. 14, 2 p. 4, 23 D.]). 3, 45 dei . . . -bus nati matribus (PRVD. psych. 75. *al. cf.* SEN. Herc. O. 1848 genetrix). Att. 9, 10, 3 hunc *Caesarem* . . . -em esse . . ., urbem autem et populum nostrum servandum ad immortalitatem (*cf.* TAC. ann. 3, 6, 3 principes -es, rem publicam aeternam. *v. etiam p. 1511, 32*). CATVLL. 64, 385 sese -i ostendere coetu (*cf.* SEN. Phaedr. 475 -em . . . turbam). LVCR. 1, 1015 nec -e genus nec divum corpora (*v. vol. VI 2, 1893, 8sqq. aliter p. 1512, 8*). 2, 1153 -ia saecla (*de animantibus ut* 5, 791. 5, 805. *de hominibus*: 5, 988. 5, 1169. 5, 1238 SER. SAMM. 534). VERG. Aen. 10, 375 numina nulla premunt, -i urgemur ab hoste -es (SIL. 2, 339). HOR. epod. 13, 12 -is dea nate puer Thetide. carm. 3, 4, 47 divosque -esque turmas. SEN. Herc. O. 1189 -is odia femina *Deianira* excessit tua *Iunonis* (SCHOL. Stat. Theb. 7, 187). 1501 sive -is meus *Herculis* pater est (COMM. instr. 1, 6, 11). STAT. Theb. 1, 646 caede subegi, Phoebe, tuum -e nefas (*i. monstrum, v. Amar-Lemaire ad l.*). 9, 377 nec -is avus. APVL. met. 4, 29, 5 honorum caelestium ad puellae -is cultum . . . translatio (4, 30, 1 MART. CAP. 2, 149). MIN. FEL. 18, 10 dominum. HIER. quaest. hebr. in gen. p. 5, 20 (*ad gen. 2, 17*) melius interpretatus est Symmachus dicens '-is eris' (*cf.* CONC.[S] I 5 p. 173, 21 non ait '-es eritis', sed 'morte moriemini'. *sim.* AVG. gen. ad litt. 6, 21 p. 195, 10sq. quomodo . . . sine morte -is *Adam*, aut quomodo non -is, si corpus animale? GREG. M. moral. 4, 54 p. 664[C] sic -is est conditus *primus homo*, ut . . . non mori posset. *v. et p. 1511, 57*). RVFIN. hist. 5 pr. 4 -es milites (*opp.* spiritales daemones). AVG. civ. 12, 16 p. 535, 9 D. creaturam. *al.* *de deis* (*cf.* CIC. fin. 2, 40 hominem . . . quasi -em deum. QVINT. inst. 1, 10, 5 sapientem . . ., qui sit . . . -is quidam deus): HOR. epist. 2, 2, 188 genius . . . naturae deus humanae -is (*cf.* SCHOL.: mortem inferens vel cum eo simul moriens. *v. Kießling-Heinze ad l.*). AVG. civ. 13, 16 p. 575, 30 D. (*ad Cic. Tim. 41*[A]*sq.*) deos Plato dicit et . . . -es, et tamen inmortales. *c. licentia poetica*: VAL. FL. 4, 201 -ia nusquam signa manent (*fere i. q. vestigia hominum vel ipsi homines; aliter p. 1512, 15. 1513, 58*).

b *pro subst.*: **α** *plur.* (SYNON. Cic. p. 436, 9 omnes -es: omnes homines [GLOSS.[L] III Abol. MO 36 -bus: h. GLOSS. IV 453, 25 -bus aegris: h. laboriosis]): ① *masc., fem.*: NAEV. carm. frg. 5, 1 eorum sectam sequuntur multi -es (PLAVT. Men. 30 -es m. CATO or. frg. 9 videre m. -es [*seq.*: inspectantibus popularibus suis atque m. -bus. *cf. infra l. 84*]. QVADRIG. hist. 76 [*explicat* FRONTO frg. Gell. 13, 29, 4 *ἐμφατικώτερον* quam . . . 'cum multis hominibus']. VARRO Men. 28 CIC. div. in Caec. 5. Cluent. 202 plurimis . . . -bus. *al. cf.* PLIN. nat. 2, 206 plurimis -ium [TAC. ann. 6, 22, 3. APVL. met. 4, 29, 2 multi -ium]). com. 106 pati necesse est multa -es (-em *var. l.*) mala. EPITAPH. Naev. Gell. 1, 24, 2 inmortales -es si foret fas flere. PLAVT. Amph. 547 ut -es inlucescat *dies* (*cf.* CIC. Arat. 387 lucet -bus Hydra). 1047 quem *Amphitruonem* omnes -es ignorant (ENN. ann. 367. 560. CIC. Q. Rosc. 18 quisquam o. -ium [Verr. II 2, 107 nemo. 5, 179 quis. CVRT. 10, 5, 35 solus]. dom. 99 senatus et populus Romanus et o. -es [*cf. infra l. 84*]. LVCR. 1, 151 -es . . . o. *al. v. etiam infra l. 64. 71*). Bacch. 293 edepol -es malos (Poen. 603. 653). Capt. 822 et petronem et dominum reddam -es miserrumos (LVCR. 5, 944 miseris [*v. p. 1101, 22, ubi addas* SEN. dial. 10, 9, 4 id est occupatis]. *cf. p. 1511, 25*). Rud. 7 inter -es (LVCR. 5, 1280 SALL. Catil. 1, 5. *al.* OV. met. 6, 31 LIV. 6, 35, 6. *al.*). ENN. ann. 23 est locus, Hesperiam quam -es perhibebant (*sim.* 409). sat. 6 qui -bus versus propinas. scaen. 5 -es . . . pugnant. frg. var. 58 -es atque urbes beluasque omnes. LVCIL. 1073 bene longincum -bus morbum . . . esse. ACC. trag. 533 nemus . . . unde ignis cluet -bus clam divisus (*huc pertinet etiam* RHET. Her. 4, 6, 9). SISENNA hist. 123 utrumne divi cultu erga se -ium laetiscant. VARRO Men. 71 unam virtutem propriam -bus fecit *Iuppiter*, cetera promisque voluit communia habere (*sim.* SEN. epist. 98, 9 hoc unum contingit inmortale -bus). ling. 5, 75 quod ad -es attinet (*opp.* immortalis). *al.* RHET. Her. 4, 29, 40 tu . . ., homo omnium -ium — (*subauditur superlativus. cf.* CIC. Verr. II 3, 65 omnium -ium profligatissime. *sim.* LIV. 4, 3, 17 taeterrimis -ium. SEN. benef. 4, 8, 2 ingratissime -ium [*item* Ps. QVINT. decl. 15, 12 p. 288, 17]). *al.* CIC. Arat. 41 ut mandent -es semina terris. har. resp. 32 ut nihil -es a dis immortalibus usu capere possint. Tim. 52 -ium generi (SEN. epist. 90, 38 SCRIB. LARG. praef. p. 2, 4. *al.*). phil. frg. I 9 (*cf. Xen. oec. 7, 19 ἀνθρώποις*). *al.* CATVLL. 64, 17 viderunt . . . marinas -es . . . nymphas. LVCR. 2, 76 inter se -es mutua vivunt (*seq.* saecla animantum). 5, 1089 (*opp.* animalia. *cf.* Ps. QVINT. decl. 15, 11 p. 286, 21 -ium ferarumque coitus). 6, 1 aegris (VERG. georg. 1, 237 Aen. 2, 268. *al. v. etiam supra l. 44. de aegrotis*: COLVM. 10, 399 RVFIN. Basil. hom. 1, 1 p. 1724[B]). *al.* SALL. Catil. 12, 3 religiosissumi -es. 20, 11 quis -ium (SEN. dial. 7, 5, 4. *al.* PLIN. nat. 31, 3. *al. v. etiam supra l. 55*). hist. frg. 2, 70, 2 ultra Romanum ac -ium etiam morem (*cf.* SEN. dial. 9, 3, 1

[Reichmann-Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

civibus -busque. *v. etiam p. 1510, 46. 56*). *al.* SALL. (?) rep. 1, 4, 3 deterrumi. VERG. Aen. 10, 861 res si qua diu -bus ulla est. TIB. 1, 7, 41 adflictis. PROP. 2, 27, 1 at vos incertam, -es, funeris horam quaeritis. SEN. rem. fort. 13, 1 stultus es, qui fles mortem -ium. PLIN. nat. 11, 271 totidem . . . sunt hae *voces*, quot in rerum natura -es. CE 2070, 3 discite -es in spem non vivere longam. *al.*

Ⓘ *neutr.*: POMPON. Atell. 3 nec -is nec -ium ullum . . . miseriust (*cf. Haupt, Opusc. III 464*). VARRO ling. 5, 57 nunc de his, quae in locis esse solent immortalia et -ia, expediam. LVCR. 2, 918 cum . . . animalia sint -bus una eademque. *al.* SEN. benef. 6, 23, 4 servare -ia (PRVD. ham. 121). COLVM. 1 praef. 1 solum nequire . . . praebere -bus alimenta. PS. QVINT. decl. 10, 14 p. 201, 4 cum tacuere -ia (*seq.* profani). PS. APVL. Ascl. 22 hominem . . . esse meliorem et diis . . . et omnium -ium. TERT. anim. 23, 5 delegata sibi (*sc. daemonibus*) -ium genitura. CHALC. transl. p. 41C ita instituite atque extricate -ia, ut *eqs.* PRVD. c. Symm. 2, 852 geminis -ia partibus ire. CLAVD. 15, 233 *imperatorem* -ia . . . implorant. CASSIOD. var. 5, 40, 6 fides *comitis*, quam divina diligunt, -ia venerantur. ARATOR act. 2, 929 non -ia possunt auctori certare suo. *al.*

β *sing.* (*masc. [fem. infra l. 45]. cf. etiam supra l. 7*): PLAVT. Amph. 495 suam . . . culpam expetere in -em ut sinat *deus*. 516 numquam . . . quemquam -em (Persa 748. *al.* CATVLL. 64, 168 SALL. Iug. 72, 2. *al.*). 833 -is nemo (VARRO Men. 426. CIC. carm. frg. 41, 1 B. [Tusc. 3, 59. *cf. Eurip. frg. 757, 2 βροτῶν*]. *al. cf. p. 1510, 7*). Asin. 858 minimi -em preti (*cf.* HOR. sat. 2, 6, 58 egregii . . . silenti). Aul. 443 miserrimus (*cf. p. 1510, 59*). Mil. 1246 nulli -i. Most. 463 quem -em? (Bacar. frg. 1, 1 LVCIL. 1028 ACC. trag. 424. 554). 1071 o -em malum! (*sim. in exclamationibus*: Poen. 1107 catum. Pseud. 519 graphicum. CIC. div. 2, 30 beatum). Pseud. 1243 illic -is. *al.* ENN. ann. 312 -em summum Fortuna repente reddidit e summo regno, ut famul infimus esset. LVCIL. 701 nihil esse in vita proprium -i datum (*cf. Archiloch. frg. 67a, 7 ἀνθρώπους*). CIC. Marcell. 22 doleo . . . cum res publica inmortalis esse debeat, eam in unius -is anima consistere (*cf. p. 1510, 12*). rep. 2, 20 quod . . . nullo alio de -i (mortalitate *cod.*, *sed* tate *expunct.*) . . . credidissent. Tusc. 3, 30 'sciebam me *Anaxagoram* genuisse -em' (*facete dictum* TREB. Gall. 17, 1). nat. deor. 1, 98 rationem inesse non posse . . . nisi in homine atque -i. div. 1, 127 si quis -is possit esse, qui *eqs. al.* LVCR. 3, 933 (*loq. natura*) quid tibi tanto opere est, -is, . . . ? (*vocat. ut*: PRVD. c. Symm. 2, 244. CIL VI 5075 o -is. *al.*). *al.* SALL. Iug. 92, 2 *Marium* magis quam -em timere. SALL. (?) rep. 1, 7, 5 neque . . . divina -is attingere potest. VERG. Aen. 7, 771 aliquem . . . -em (VAL. MAX. 4, 8 ext. 2 FRONTO p. 221, 3 v. d. H. [= p. 233 N.]). OV. am. 2, 17, 15 nymphe -is amore . . . capta. met. 2, 579 nec . . . ullum . . . -em (IVVENC. 1, 32). fast. 4, 175 -i Merope tibi, Sisyphe, nupsit. *al.* LIV. 3, 17, 6. SEN. Herc. O. 1510 (*fem. ut* CE 1988, 19 -em nullam). clem. 1, 5, 3 quemlibet. PLIN. nat. 2, 18 iuvare -em. TAC. ann. 4, 38, 1 me . . . -em esse et hominum officia fungi. FRONTO p. 226, 4 v. d. H. (= p. 238 N.) fortunatissimum -em. ITALA Iob 4, 17 (Clem. ad Cor. 39, 4) numquid mundus erit -is coram domino? (*gr. βροτός, Vulg.* homo). prov. 20, 24 (Hier. adv. Pelag. 2, 39 p. 534C, *Vulg.* hominum). CYPR. epist. 58, 3 p. 659, 9 cum -em mori necesse sit. *al.*

2 *de partibus animantium* (*bestiarum infra l. 76, herbarum infra l. 79*): CIC. Sest. 143 corpus (rep. 6, 26 non esse te -em, sed c. hoc. Cato 80. HOR. carm. 1, 35, 3 [*seq.* funeribus]. LIV. 6, 23, 7. ITALA Rom. 6, 12 [cod. d = VVLG.; *cf.* AMBROSIAST. *ad l.* p. 102A non propter dissolutionem dixit -e c., sed propter poenam gehennae. *v. p. 1513, 9*]. *al.* AVG. gen. ad litt. 6, 25 p. 197, 9 *corpus ante peccatum* -e, quia poterat mori, inmortale, quia poterat non mori. 9, 10 p. 279, 4 -e . . . c. etiam tunc [*sc. morte imminente*] dicitur, sed aliter quam cum esset sanum. *al. v. etiam vol. IV 1009, 20sqq. cf.* SEN. epist. 24, 16 corpusculum). Tusc. 1, 77 animos (LVCR. 3, 417 SEN. suas. 1, 5 PLIN. nat. 2, 49. *al. cf.* LVCR. 3, 423 animam [QVEROL. p. 31, 10 R. GREG. M. moral. 4, 5 p. 640C. *cf.* CE 91, 2 ani⟨mu⟩lam]). Tim. 41 partem adtexitote -em (PS. APVL. Ascl. 11 [*cf. p. 1510, 5*]). LVCR. 1, 66 oculos (ALBINOV. carm. frg. v. 21 APVL. mund. 31. *al.*). 3, 512 mentem (BOETH. cons. 2, 4, 28 W.). 3, 778 membra (VAL. FL. 3, 378 PS. QVINT. decl. 10, 17 p. 204, 1. *al.*). VERG. georg. 1, 123 corda (*v. vol. IV 941, 60sqq.*). Aen. 3, 56 pectora (4, 412 CIRIS 232 OV. met. 4, 201. *al.*). MIN. FEL. 26, 12 *Plato* vult . . . esse substantiam inter -em immortalemque . . . mediam (TERT. adv. Marc. 5, 20 p. 648, 13. *al.*). TERT. adv. Marc. 3, 7 p. 387, 22 carnis passibilis et -is (resurr. 34 p. 74, 16 -i et interibili. ITALA II Cor. 4, 11 [cod. d; *cf.* VVLG.]). CARM. laud. dom. 121 aula (*v. vol. II 1459, 14*). HYG. fab. 107, 1 talum *Achillis* (*cf.* PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 12, 6 quod fuit in eius corpore -e). VVLG. IV Esdr. 2, 45 qui -em tunicam deposuerunt (PASS. Petr. 12 p. 34, 10 S. *cf.* PETR. CHRYS. serm. 82 p. 432A stola ista non ex -i vellere, sed ex virtute vitali [*ad Marc. 16, 5; seq.* colore terreno]). *al.* *nota*: AVG. civ. 7, 24 p. 305, 18 D. Matris Magnae . . . mysteria, unde omnia referuntur ad -ia semina et exercendam agriculturam (RVT. NAM. 1, 235. *cf.* AVG. civ. 8, 5 p. 327, 15 D. rerum . . . -ium semina. *aliter p. 1513, 14*).

B *de rebus*: 1 *de actionibus, moribus sim. animantium* (*bestiarum p. 1512, 43. 49*): a *usu generali* (*cf.* PS. APVL. Ascl. 8 dico -ia non aquam et terram, quae . . . subiecit natura hominibus, sed ea, quae ab hominibus aut in his aut de his fiunt, ut ipsius terrae cultus *eqs.*): α *c. subst.* (*transit in notionem q. e. terrenus, profanus infra l. 12. 13. 40. 51; de tempore vitae infra l. 39*): VARRO Men. 320 facere ⌞-em ad⌟ (⌞⌟ adiz -em *trad.*) modum medioxime (AMM. 14, 11, 3 ultra -em m. [14, 11, 13]). frg. Serv. auct. georg. 1, 34 Empedotimo . . . -em aspectum detersum (Verg. Aen. 9, 657 AVG. civ. 16, 29 p. 172, 19 D. *cf.* OV. met. 8, 626 specie -i. 11, 203 -em induitur formam [*aliter p. 1513, 30*]). CIC. inv. 1, 35 *naturae partes* partim divino, partim -i in genere versantur (leg. 1, 24. *al.* APVL. Plat. 1, 11. *al. aliter p. 1510, 16*). Rab. Post. 32 -es inimicitias, sempiternas amicitias habere (LIV. 40, 46, 12 SEN. contr. exc. 5, 2, 2). Phil. 14, 33 pro -i condicione vitae inmortalitatem estis consecuti (Tim. 41 VELL. 2, 2, 2. *al.*). div. 1, 1 natura (Tusc. 1, 62 ex hac . . . terrena -ique n. et caduca. VELL. 2, 97, 2. PS. APVL. Ascl. 8 ex animi atque corporis id est ex aeterna atque -i n. *al.*). off. 1, 120 ut fortuna nonnumquam tamquam ipsa -is cum immortali natura pugnare videatur. *al.* LVCR. 3, 521 -ia signa (*aliter p. 1510, 40*). 3, 869 -em vitam mors cum inmortalis ademit (VERG. georg. 4, 326 SEN. apocol. 4, 1 v. 21. *al. aliter p. 1513, 17*). 5, 121 inmortalia -i sermone notantes. 6, 29 in rebus -bus (TAC. ann. 3, 18, 4. *al.* HIER. in Is. 5, 21 p. 87B. *al.*). VERG. georg. 3, 319 quo minor est illis *ovibus* curae -is egestas ([*aliter* SERV. auct.: '-is' mortifera intellegenda . . ., ut sit sensus: quo minus est illis curae mortifera egestas. *cf. p. 1513, 45*]. PETRON. 79, 8 [vers.] valete, c. -es. VAL. FL. 1, 837 SIL. 1, 85. *al.*). Aen. 1, 328 voltus (CLAVD. 28, 190. *cf.* GLOSS. IV 453, 26 -is ⟨v.⟩: visus humanus). 2, 605 *nubes* -is hebetat visus ([GLOSS.L I Ansil. MO 451 humanos aspectus]. 4, 277 MANIL. 4, 870 PANEG. 4, 14, 2. *al.*). 12, 797 -in decuit violari volnere divom? (SERV.: non 'letali', sed aut quo -es laborant aut a -i inlato. *aliter* SERV. auct.: mortem facienti. *cf. p. 1513, 45*). HOR. ars 68 -ia facta peribunt (OV. met. 14, 729 PLIN. paneg. 10, 4. AVG. serm. 362, 7 p. 1614 f. -ia . . . atque transeuntia). PROP. 3, 18, 5 urbes. OV. am. 1, 15, 7 -e est, quod quaeris, opus ([*opp.* perennis]. LIV. 1, 2, 6 STAT. Theb. 11, 224 TAC. Germ. 10, 2. *al.*). epist. 12, 3 fata. met. 2, 56 sors tua -is, non est -e quod optas (*cf.* PS. CATO dist. 2, 2 cum sis -is, quae sunt -ia, cura). 7, 525 malum (*i. morbus*). 15, 628 temptamenta (*opp.* caeleste). fast. 1, 249 facinus. 4, 552 sono. trist. 1, 2, 97 acta. Pont. 2, 6, 33 carmen (GERM. 98). LIV. 2, 44, 8 imperia. 34, 6, 5 leges (*seq.* mutabiles). MANIL. 1, 515 omnia -i mutantur lege creata (SEDVL. carm. pasch. 2, 5 [*cf. op. pasch. 2, 1 p. 197, 6* mortis . . . condicioni]. ARATOR act. 2, 112). VELL. 2, 131, 2 functo longissima statione -i (*respicitur tempus ut*: SEN. Tro. 52 aevi [TAC. Agr. 3, 2. *al.*]. PRISCILL. tract. 10, 124 p. 92, 5 temporum). SEN. benef. 1, 12, 1 mansura quaeremus, ut quam minime -e munus sit (*aliter p. 1514, 11*). dial. 7, 16, 3 omne vinculum -e (PAVL. NOL. carm. 33, 9). epist. 63, 15 omnia . . . incerta lege -ia (FIRM. math. 1, 5, 8. *al.*). 66, 11 animalium . . . virtutes (*seq.* fragiles, caducae). 98, 9 -e est omne -ium bonum (AVG. fid. et symb. 4, 10 p. 14, 10 b. -ia). *al.* OCTAVIA 558 error. STAT. Theb. 4, 599 consiliis (QVINT. decl. 274 p. 122, 16). *al.* PLIN. epist. 7, 18, 5 -bus *utilitatibus* aeternas anteferre. APVL. met. 6, 23, 4 matrimonio (SVLP. SEV. chron. 1, 2, 7). PS. CATO dist. 1, 39 egestas. IVVENC. 3, 308 saecli -ia lucra (*opp.* perennis). CARM. laud. dom. 76 volucres . . . -em harmoniam lucis resonare canoris. AVG. civ. 21, 11 p. 513, 16 D. civitate. SACR. Leon. 1183 more (*aliter p. 1513, 11*). *al.*

β *n. pro subst.*: Ⓘ *plur.*: SALL. Catil. 6, 3 sicuti pleraque -ium habentur. VERG. ecl. 8, 35 curare deum . . . -ia quemquam (LVCAN. 7, 454). Aen. 1, 462 sunt lacrimae rerum et mentem -ia tangunt (*varie explicant* SERV., CLAVD. DON., GLOSS. IV 452, 36). VERG. (?) catal. 3, 9 tali -ia nutu fallax . . . hora dedit (*cf. Birt, Jugendverse 65sq.; RhM. 65, 1910, 350*). OV. met. 13, 70 adspiciunt . . . superi -ia. 13, 950 quaecumque feram -ia (SEN. dial. 7, 15, 7). MANIL. 4, 99 est aliud, quod . . . in proprias ducat -ia leges. SEN. epist. 66, 12 -ia minuuntur. 109, 14 haec civilia et domestica . . . et, ut ita dicam, -ia. LVCAN. 2, 13 habet -ia casus. PLIN. nat. 2, 54 viri ingentes supraque -ia. TAC. ann. 14, 54, 1 quae *invidia* . . . ut omnia -ia infra tuam magnitudinem iacet. PS. DAMAS. epigr. 85 (= CE 669), 11 -ia linquens (CE 778, 5. *cf.* CE 688, 6 -ia mutans perpetuis). AVSON. 469, 7 p. 4 P. -ia (*i. quae homines suadent*) quaerunt consilium (*opp.* iussa . . . dei). AMM. 23, 6, 53 calcare cuncta -ia (PRVD. c. Symm. 1, 429). HIER. epist. 22, 30, 6 (*de scriptis, opp.* divina). PRVD. apoth. 775 ut . . . deus -ia gestet (*sim. de Christo*: DRAC. laud. dei 2, 108 -ia dura subivit. GREG. M. moral. 2, 43 p. 577A -ia perpeti humanitatis). *al.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 299 *lunaris globus* aeternis -ia separat astris. AVG. in Iob p. 607, 5 (*opp.* supercaelestia). ord. 2, 11, 31 p. 169, 7 progressus animae usque ad -ia lapsus est. SVLP. SEV. chron. 2, 30, 6 ultra omnia -ia illustrem *aedem*. RVST. HELP. benef. 54 post inferna deus et post -ia vivus (*cf. p. 1513, 69*). ARATOR act. 2, 1171 -ia (*i. pericula Pauli*) tractant et divina probant *barbari*. *al.*

Ⓘ *sing.*: CIC. Scaur. 50 divinus animus -e nihil habuit neque . . . quicquam potuit emori (HOR. carm. 3, 25, 18 nil -e loquar. SEN. benef. 2, 29, 4. PS. APVL. Ascl. 29 [*cf. Hermet. 12, 15 νεκρόν*]. ENNOD. carm. 2, 130, 2 INSCR. christ. Diehl 1700, 5. *cf.* OV. trist. 3, 7, 43 nil non -e). orat. 101 neque quicquam -e et caducum (*cf.* rep. 6, 17 nihil . . . nisi -e et caducum). LVCR. 3, 800 -e aeterno iungere. *al.* VERG. Aen. 6, 50 nec -e sonans *Sibylla* (STAT. Theb. 4, 146 SVLP. SEV. dial. 2, 4, 5). PS. APVL. Ascl. 27 de -i (*opp.* inmortali). ITALA I Cor. 15, 53 (Tert. adv. Marc. 5, 12 p. 616, 17) necesse est corruptivum istud induere incorrup-

[Reichmann-Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

telam et -e istud inmortalitatem ([VVLG. -e hoc. *explicant* TERT. resurr. 51 p. 106, 22 aliud -e, aliud mortalitas. HIER. epist. 119, 5, 9sq., *v. vol. IV 1067, 62. al.*]. *cf.* II Cor. 5, 4 [cod. d *al.*] absorbeatur -e [VVLG. quod -e est]). LACT. inst. 2, 8, 68 -e inmortali, temporale perpetuo ... propinquare non potest. AMM. 26, 6, 8 ultra -e (-em *Petschenig*) tumens. FVLG. myth. 1 praef. p. 15, 8 enerva totum -e quod tibi est (*opp.* sacrati). PRVD. apoth. 37 *Moyses* plus quam -e laborans. psych. 765 *Christus* sociat -e patri. *al.*

b *usu ecclesiastico* (*c. respectu mortis spiritalis; cf. l. 73, v. etiam p. 1511, 55*): VVLG. IV Esdr. 7, 119 si promissum est nobis inmortale tempus, nos vero -ia opera egimus (*cf. p. 1497, 2*). 8, 31 moribus (*aliter p. 1512, 51*). 14, 14 dimitte abs te -es cogitationes (*seq.* pondera humana). AVG. c. Iulian. 6, 5, 14 p. 831 homo ..., qui spiritualiter natus carnaliter gignit, utrumque habet semen, et immortale, unde se gaudeat vivum, et -e, unde generet mortuum (*aliter p. 1511, 80*). PVBLIC. Aug. epist. 46, 1 p. 124, 8 iuramentum ... -e datum decurioni *a pagano*. PETR. CHRYS. serm. 1 p. 186[A] -is est ista vita *luxuriosa*, quia moritur virtutibus (*aliter p. 1512, 16*). *n. pl. pro subst.*: CARM. de resurr. 393 deum ... placate ..., pessima cuncta bonis cedant, -ia vivis.

2 *de rebus corporeis tam naturalibus quam arte factis*: **a** *c. subst.*: CIC. rep. 6, 26 mundum ex quadam parte -em (SEN. epist. 58, 29. QVINT. decl. 283 p. 148, 26 [*opp.* perpetuus]. *al. cf.* LVCR. 6, 43 mundi -ia templa). nat. deor. 1, 27 *Alcmaeo* non sensit sese -bus rebus (*sc. sideribus animoque*) inmortalitatem dare (LVCR. 1, 855 res funditus omnis ... -is erit [*de homoeomeriis*]. *al.*). LVCR. 1, 755 primordia ... nativa ... esse et -i cum corpore (5, 65. 5, 238 [*seq.* -bus ... figuris]. *al.*). 5, 248 terram (SEN. nat. 6, 2, 9). *al.* VERG. Aen. 1, 542 arma (10, 30 STAT. Theb. 3, 624. *cf.* VERG. Aen. 12, 740 mucro. Ov. Pont. 4, 3, 55 tela. *sim. al.*). 9, 101 *navibus* -em eripiam formam (*aliter p. 1512, 6*). AETNA 439 in breve -īs flammas ... copia nutrit. PLIN. nat. 2, 29 ut nostro fato -is sit ... siderum fulgor. TAC. Agr. 46, 3 ut vultus hominum, ita simulacra vultus imbecilla ac -ia sunt. PLIN. paneg. 55, 8 -es istos caducosque titulos. APVL. mund. 3 regio ... -is ac iam paene terrena (*gr.* φθαρτὴ ... καὶ ἐπίκηρος). TERT. nat. 2, 3, 8 *elementa*. CASSIOD. in psalm. 150 praef. ignis. *al.* **b** *n. pro subst.*: *α plur.*: CASSIOD. var. 3, 47, 4 quae *flamma* -ia (mortua *var. l.*) cuncta consumit. *β sing.* (*compar.*): PLIN. nat. 34, 141 naturae ... nihil in rebus -ius facientis quam quod esset infestissimum mortalitati (*sc. ferrum*). 36, 110 aliquid ipso homine -ius esse.

II *usu hyperbolico*: PETR. CHRYS. serm. 87 p. 445[B] *Elisabeth uxori Zachariae* ad id perventum est ... aetatis, quo transacto calore vitali -e frigus sterilis iam viscera possidebat (*aliter l. 53*).

III *usu recentiore*: A *i. q. mortem imminentem praenuntians vel afferens, letalis* (GLOSS. letale, exitiosum. θανάσιμον, *cf. p. 1510, 37. 1512, 20. 27; gr. respondet, ubi nihil adnotatur,* θανατώδης): 1 *pertinet ad homines*: **a** *corporaliter* (*in imagine infra l. 49. 52. 55*): *α c. subst.*: ITALA Iac. 3, 8 (Ps. Aug. spec. 51 p. 525, 13) *lingua* plena est -i veneno ([*gr.* θανατηφόρου, *Vulg.* mortifero]. *in imag. ut*: Ps. CYPR. aleat. 6, 11 p. 99, 9. *proprie*: DRAC. Orest. 497 Furiis augete malum -e v. ORIBAS. syn. 3 add. p. 917, 61). CYPR. unit. eccl. 10 p. 219, 4 -e virus *haereticorum* (*antea*: venena letalia). NEMES. ecl. 1, 49 iaces -i (letali *V*) frigore segnis (HIL. AREL. vita Honorat. 32 l. 2). OPTAT. serm. 12 Migne suppl. 1, 294 serpentinae conbustionis -is nidor. VEG. mil. 1, 12 caesa ... non frequenter interficit ...; at contra puncta duas uncias adacta -is est. FVLG. aet. mund. p. 158, 23 (*ad II reg. 11, 14sqq.*) -is conscripta epistola adulterii fuerat lena. HIPPOCR. progn. 2 p. 124 signum (*ibid.* -e valde. *aliter p. 1510, 40*). 24 p. 136 in febre non -i. FRG. Ps. Apul. herb. l. 11 ad pericula -ia (ANON. med. ed. Piechotta 138). DIOSC. 4, 78 p. 45, 4 virtus est illi *nerio* ... -is (*gr. 4, 81, 2* φθαρτικήν). GREG. TVR. Franc. 3, 10 p. 107, 7 -i ictu (6, 13 p. 283, 18). 5, 49 p. 259, 17 -es poenas (*cf.* LEX Visig. 6, 1, 4 culpa). ORIBAS. eup. 3, 63, 1 qui -es accipiant potiones (*gr.* θανάσιμον). syn. 1, 19, 16 La p. 68, 20 Mø. ad -es fungos (*gr.* θανασίμους, *Aa* malos). 9, 28, 1 Aa pessima et -is est inflammatio vissicae. -e est *c. inf.*: HIPPOCR. progn. 3 p. 124. *nota de templo Martis* 'inmansueto': SCHOL. Stat. Theb. 7, 44 ut ... -em domum ex ipsius aedificii fabricatione cognosceres (*ibid.* cruentae domus. *aliter p. 1514, 13*).

β n. sg. pro subst. i. q. sors mortis (GLOSS.[L] II Abav. LE 28 letum: mors, -e. *cf. et p. 1512, 73*): MAR. VICTOR aleth. 1, 445 (*ad gen. 3, 8*) ut iam miseros -e paventes mortis imago iuvet. DRAC. laud. dei 2, 232 innumerae pestes -e minantes (Orest. 617. 823).

b *incorporaliter ap. ecclesiasticos de peccatis sim. mortem spiritalem afferentibus* (*cf. l. 9. 49. 52. 55*): *α c. subst.*: TERT. pudic. 3 p. 225, 2 dominum ... delicta concedere, et utique -ia (19 p. 266, 8. *al. cf. etiam p. 1514, 1*). CYPR. patient. 14 p. 407, 21 crimen (Ps. CYPR. aleat. 11, 3 p. 104, 2 AMBR. fug. saec. 2, 8. *al.*). epist. 65, 5 p. 725, 16 -i seductione. FIRM. err. 23, 1 a -bus laqueis (COMPVT. Carth. 1, 1). GAVDENT. serm. 13, 17 G. actus. HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 8 p. 385, 28 ream ... -ium peccatorum (RVFIN. hist. mon. 32 p. 459[C] EVAGR. alterc. p. 26, 11. *al.*). RVFIN. Orig. in lev. 15, 2 p. 489, 13 culpa -is (*seq.* crimine -i). EVSEB. EMES. serm. 6, 31 p. 174, 15 quia -bus -is non est mors, sed exitus ad vitam. CASSIOD. in psalm. 54, 25 (*ad v. 24* 'in puteum interitus') fovea -is, mersura terribilis (*opp.* vitalem).

β n. pro subst.: ① *plur.*: TERT. pudic. 19 p. 266, 4 pro populo -ia delinquente (*cf. p. 1513, 75*). CYPR. epist. 2, 2 p. 469, 3 -ia docere (*opp.* salutaria *ut* LVCIF. moriend. 13 p. 313, 1). ⓘⓘ *sing.*: HIER. Orsies. doctr. 16 p. 118, 25 si quid -e ... commissum fuerit.

2 *pertinet ad rem*: COD. Iust. 7, 63, 5, 1[C] saepe eveniebat, cum multae sunt occasiones -es appellationum, vel aegritudine vel spatii prolixitate ... diem fatalem non observari et lites exspirare (*cf. p. 1495, 45*).

B *i. q. mortuorum proprius*: 1 *c. subst.* (*de sepulcris, sepultura sim.; cf.* SCHOL. Iuv. 5, 85 feralis *cena*: -is): TREB. trig. tyr. 11, 5 (*tit. Aureoli*) Claudius Aureolum munere prosequitur -i (*supra*: dono sepulchrorum. *aliter p. 1512, 41*). PETR. CHRYS. serm. 103 p. 489[B] (*ad Luc. 7, 14*) de -i feretro. CE 84, 2 esse hanc -em domum (*aliter p. 1513, 67*). INSCR. christ. Diehl 173, 4 -em moriens non timet ille viam.

2 *pro subst.* (*de cadavere; cf.* morticinum): ITALA psalm. 78, 2 (Heges. 5, 2, 1 p. 300, 7. *al.* = PSALT. Rom.) *gentes* posuerunt -ia servorum tuorum escas volatilibus caeli, ⌊carnes ... bestiis terrae⌋ (⌊⌋ *om. Heges., gr.* θνησιμαῖα, *Vulg.* morticina, *Hier. psalt. sec. Hebr. 79, 2* cadavera. *cf.* AVG. *ad l.*).

adv. ***mortāliter.** *legitur inde ab* AVG. [*confund. c.* mutabiliter: AVG. civ. 12, 9 p. 525, 30 D. *angelorum* pars, quae ... mutabiliter (*V al., Dombart*; -r *A al., Hoffmann*) peregrinatur in terris.]

1 *i. q. ita, ut morti succumbat*: AVG. civ. 9, 14 p. 386, 25 D. quamdiu -r vivit *homo* (conf. 10, 17, 26 p. 228, 26. *al.* POMER. 3, 2, 3 p. 477[C]. *al. aliter l. 45*). c. Adim. 21 p. 180, 16 *Christus* -r natus (in Iob p. 606, 20 causa -r nascendi. *al.*). catech. rud. 23, 6 *Christus* tanta -r pertulit. epist. 102, 11 p. 554, 4 *Christus* se ... mortalibus -r demonstravit. in psalm. 77, 42 p. 1007 aliis abeuntibus ... ex hac vita -r transit *ecclesia*. 118 serm. 9, 1 qui nos -r in haec mala genuerunt. serm. coll. Morin p. 312, 30 quidquid -r possidebant *martyres*. *al.* IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 6, 25 p. 1558 *hominem* -r institutum ... mori non potuisse pronuntiat *Augustinus*. PETR. CHRYS. serm. 82 p. 432[B] (*ad Marc. 16, 8*) *mulieres* sepulcrum sicut mortales adhuc -r expavescunt. GREG. M. moral. 4, 5 p. 640[C] *humana anima* et immortaliter mortalis est et -r immortalis. 10, 41 p. 943[C] cogitare mortalia -r.

2 *i. q. ita, ut mortem afferat*: **a** *pertinet ad tormenta vel vulnera mortem corporalem afferentia*: ALC. AVIT. hom. 8, 3 p. 119, 19 saeviens civicus furor, quantum ad poenam -r torsit *Isaiam*, tantum ad gloriam vitaliter occidit. CASSIOD. Ios. antiq. 8, 15 *Achab* graviter ... et -r fuerat sagittatus (*gr. 8, 415* καιρίως). **b** *pertinet ad peccata mortem spiritalem afferentia*: DIDASC. apost. 47, 20 eos ..., qui -r laesi sunt in verbo perversionis ..., eiecimus (*Const. apost. 6, 18, 10* τοὺς δὲ ἀνιάτως ἔχοντας). GREG. M. moral. 6, 56 p. 760[D] quae *anima* prius mundi desideria sentiens -r vivebat.

deriv.: mortalitas. *compos.*: com-, immortalis.

***mortālitās**, -ātis *f.* *a* mortalis. *plur. p. 1515, 40. 55.* GLOSS. θνῆσις. *legitur singulis locis ap.* CIC., SEN. rhet., VAL. MAX., PHAEDR., *saepius inde a* SEN. *philos.* [*it.* mortalità, *prov.* mortaldat, *hisp.* mortandad. *M.-L.*] [*confund. c.* immortalitas LACT. inst. 4, 25, 1 -em (*B¹ al.*, inmortalitatem *H al.*). HIER. chron. a. Abr. 2269 de -e (immortalitate *O*). *falso trad. pro* mortalis *p. 1511, 34*.]

I *proprie de statu morti obnoxiorum*: A *hominum*: 1 *usu communi*: **a** *generatim* (*respicitur simul status fragilitatis sim. e. g. l. 56. 57. 62. 65. 66. 67. 68. 69. cf. etiam p. 1513, 2. 39*): PHAEDR. app. 2, 14 nec plus conemur quam sinit -s. SEN. benef. 2, 26, 1 insitum -i vitium. dial. 2, 8, 2 sapiens ... excepta -e similis deo. 5, 42, 2 cogitatio -is (GAIVS dig. 39, 6, 31, 2. *cf.* AVG. doctr. christ. 2, 7, 9 p. 39 c. de nostra -e. *sim.* SEN. epist. 63, 15 cogitemus ... de ... -e [*cf.* PLIN. epist. 9, 3, 2 -em cogitare]). 6, 12, 5 -is exempla (epist. 101, 6). 10, 3, 5 -is oblivio (12 [11], 11, 1). 10, 15, 4 *philosophia* una ratio est extendendae -is ([*opp.* immortalitatem]. *cf.* nat. 1 praef. 17 transilire ... -em suam). 12, 11, 4 -is legem (Ps. QVINT. decl. 8, 13 p. 158, 2. CYPR. mortal. 12 p. 304, 9 l. et sorte -is. ARNOB. nat. 2, 62 p. 98, 2. *al.*). epist. 91, 12 omnia mortalium opera -e damnata. 107, 6 -is tributa pendamus. *al.* CVRT. 9, 3, 7 quidquid -s capere poterat (10, 5, 36). *al.* PLIN. nat. 7, 165 -is inconstantia. 7, 189 avidae ... -is. QVINT. decl. 270 p. 108, 20 communi -is condicione solarer me *de morte filiae* (312 p. 226, 24 misera ... c. -is. PORPH. Hor. carm. 1, 28, 4. *al.* ARNOB. nat. 2, 63 p. 98, 20. *al.*). Ps. QVINT. decl. 4, 10 p. 77, 1 per succedentium vices in ordinem -is natus (PAPIN. dig. 5, 2, 15 pr.). 8, 10 p. 154, 23 fragilitatem -is (PLIN. epist. 4, 24, 2. *al.*). *al.* PLIN. epist. 2, 10, 4 habe ante oculos -em. *al.* Ps. CIC. epist. ad Oct. 5 supra ... -em tuam (*cf.* AMM. 28, 4, 12 ultra -em). Ps. APVL. Ascl. 9 homo ... ad certam rationem -e auctus. 11 nexibus -is absolutos (SACR. Gelas. 3, 99 p. 758). TERT. nat. 2, 6, 7 melius ... in physico -s errat *quam in mythico*. anim. 43, 5 *corpori* -s competit. resurr. 35 p. 76, 6 carnis esse -em ([*opp.* anima inmortalis]. AVG. bapt. 4, 9, 13 p. 237, 26. *cf. p. 1515, 22*). ARNOB. nat. 2, 57 p. 93, 12 *animas* -is ... in iura succedere. IVST. 12, 16, 2 *Olympias* maius humana -e opus utero tulit (*cf. p. 1516, 1*). AVG. civ. 9, 13 p. 385, 1 D. -s misera (*cf.* 12, 21 p. 544, 20 tartareae). *al.* *de diis, qui re vera homines fuerunt*: MIN. FEL. 21, 9 in primis parentibus probata -s.

b *specialia*: *α deponitur sim. -s*: PLIN. nat. 35, 139 Herculem ... exusta (exuta *dh*, *cf. p. 1515, 5*) -e ... in caelum euntem. FIRM.

[Reichmann · Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

math. 1, 4, 2 *animi* substantia ... societate terreni corporis et assidua dissolutione -is hebetatur. PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 14, 15 ut ... ablueret -em *Aeneas* (*Ov. met. 14, 600* obnoxia morti). GENNAD. dogm. 7 -em ... deponant (RVFIN. Orig. princ. 2, 10, 1 p. 174, 4. *cf. infra l. 12*). SACR. Gelas. 3, 106 p. 764 contagiis -is exutam. *β expletur sim. -s*: TAC. ann. 6, 50, 4 interclusa anima creditus est -em explevisse *Tiberius*. PLIN. epist. 2, 1, 10 qua *morte immatura* tanti viri -s magis finita quam vita est, vivit enim vivetque semper ... in memoria hominum (SACR. Leon. 1303 CIL V 2117, 3. *cf.* SVET. Claud. 46 accessisse ad finem -is). ARNOB. nat. 3, 39 p. 137, 23 postquam sunt vitae -e defuncti.

2 *usu ecclesiastico pertinet ad peccatum originale tamquam causam -is*: HERM. Pal. (*cf.* vulg.) sim. 9, 16, 2 nisi -em primae vitae suae deposuissent *iusti veteris testamenti* (*gr.* νέκρωσιν). FIRM. err. 25, 2 humanum genus -is laqueis adflixit *Adam* (AVG. in epist. Ioh. 8, 7). RVFIN. Orig. in gen. 8, 7 p. 82, 5 -is vincula (PAVL. NOL. carm. 21, 172). PAVL. NOL. carm. 10, 51 *Christus* -is vita nostrae. AVG. catech. rud. 18, 3 antequam eos -s invaderet. civ. 13, 1 tit. contracta -s (*pro morbo ut*: in psalm. 38, 18 quid vobis prodest medicina -is? serm. 278, 2, 2 morbum -is). 15, 21 p. 105, 22 D. ianua -is (*cf.* in Iob p. 606, 28 -is originem). conf. 1, 1, 1 homo circumferens -em suam, circumferens testimonium peccati sui (*cf.* in epist. Ioh. 2, 10 p. 1995 portamus -em carnis). gen. c. Manich. 2, 26, 38 poenalem. *al.* SACR. Leon. 711 reatus -is. *al.*

B *rerum*: CIC. nat. deor. 1, 26 Anaximenes aera deum statuit ..., quasi ... non omne, quod ortum sit, -s consequatur. PLIN. nat. 17, 102 (*contextu vix sano*) *calamorum*. 36, 166 tofus aedificiis inutilis est -e, mollitia. APVL. mund. 19 quod ... nondum sit eius *mundi* -s dissoluta. PS. APVL. Ascl. 29 *in mundo* nullus est -is locus.

II *metonymice*: **A** *de ipsa morte*: **1** *generatim*: SEN. dial. 5, 43, 5 dum respicimus, quod aiunt, versamusque nos, ⌊iam -s⌋ (⌊ ⌋ *Pincianus*, inm- *AL*) aderit. PLIN. epist. 10, 41, 4 intercepto rege -e. SCAEV. dig. 42, 8, 24 res deterior facta ... -e. TRYPH. dig. 43, 16, 19 subtractis ... -e servis aut pecoribus. VLP. dig. 23, 4, 2 cum mariti -s intervenit (COD. Theod. 6, 24, 11, 1). 38, 17, 2, 43 -e filii praeventa *mater* (SACR. Leon. 1141. *al.*). 40, 5, 26 pr. -is necessitate. PAVL. dig. 5, 3, 40 pr. *non* debet possessor ... -em praestare (*sc. damna morte oriunda*). *al.* TERT. bapt. 18 p. 216, 18 qui *sponsores* ... per -em destituere promissiones suas possunt. *al.* CYPR. laps. 30 p. 259, 20 -is exitu. ARNOB. nat. 7, 51 p. 284, 27 *Magna Mater interesse* desideret pugnis, caedibus, -bus et cruori. PS. PHILO antiq. 10, 1 -s primitivorum (*ad exod. 12, 29*). SACR. Leon. 446 ab omni -is incursu. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 49, 1 generationem ... et passionem et -em *Christi* (*gr. I 1, 1 p. 31, 29* νέκρωσιν. *cf. I 2 p. 43, 7 et I 3 p. 25, 28* mortem). *al.* *i. q. status corporis mortui*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 30 p. 399[B] frigidum ... in corporibus nihil est aliud quam ipsa -s (*antea*: argumentum ... vitalis rei. *Migne gr. 44, 237A* νεκρότης).

2 *speciatim de communi morbo pestifero* (*inscribunt libros de -e* CYPR., GREG. M.): TAC. ann. 16, 13, 2 tamquam communi -e saevitiam principis praevenirent *equitum senatorumque interitus* (*antea*: morbis, pestilentiae). ITALA II reg. 24, 13 (Iunil. 2, 21 p. 515, 21) tribus diebus fieri -em in terra (*gr.* θάνατον, *Itala Ambr. in psalm. 118 serm. 14, 22, 3* mortem, *Vulg.* pestilentia. *huc pertinet* SALV. gub. 7, 81). CYPR. mortal. 1 p. 297, 3 ad praesentis -is copiam (*cf. 8 p. 301, 8* morbi ... valitudo. *16 p. 307, 4* pestis ... et lues). *al.* VICTORIN. POETOV. in apoc. 6, 3 venturas pestes et -es (CAES. AREL. in apoc. 6 p. 227, 1 p. magna et -s). AVG. serm. coll. Morin p. 151, 11 (*inter varia mala*). SACR. Gelas. 3, 38 tit. orationes tempore, quod absit, -is. 3, 42 tit. orationes pro -e animalium (*cf.* FAST. Vind. I chron. I p. 305, 599 boum nimia -s). *al.* ORIGO Rom. chron. I p. 148, 2 magna. IOH. BICL. chron. II p. 213, 573, 4 -s inguinalis plagae. OP. imperf. in Matth. 31 p. 794[B] -em frequenter fieri super terram aut famem aut gladium. GREG. M. epist. 2, 4 p. 103, 15 in civitate vestra ... -em ... grassari. *al.*

B *de hominibus morti obnoxiis*: **1** *de universo genere hominum*: SEN. contr. 9, 6, 19 incauta futuri -s! (*in exclamatione ut*: PS. QVINT. decl. 4, 9 p. 76, 8 misera [FIRM. err. 2, 4 m. et caduca]. 15, 8 p. 284, 5 felix). VAL. MAX. 9, 2 ext. 11 cum tot cruciatus sibimet ipsa -s ... excogitaverit. PLIN. nat. 2, 22 invenit ... medium sibi ipsa -s numen *Fortunae*. 2, 25 *omina* inprovidam -em involvunt. 7, 147 *Augustum* universa -s in hac (*sc. felicitatis*) censura nuncupet. PS. QVINT. decl. 2, 23 p. 39, 23 illud ..., cui vix habere possit -s fidem. 5, 6 p. 93, 30 -is artifex deus. 8, 16 p. 160, 7 publico ... -is contendo nomine (*seq.* genere humano). *al.* TERT. nat. 2, 13, 5 causas allegandae -is in caelum (*cf. apol. 11, 9* humanitatis). ARNOB. nat. 1, 7 haec mala, quibus ... premitur iamdudum miseranda -s (2, 45 p. 84, 9). 1, 34 p. 22, 14 communi -is adsensu. 4, 36 p. 171, 2 premitur ... -s (*cf. l. 73*). 7, 42 p. 275, 12 *deus* stragem -is (-i *Iunius, sed v. Löfstedt, Arnobiana 99 sq.*) indixit. *al.* LACT. inst. 4, 25, 1 erudiendam. FIRM. math. 3, 1, 11 ⟨in⟩ initiis vitae constituta -s (*Kroll*, qualitas *trad.*). 3, 1, 12 rectum vitae iter ingressa -s et iam humanitatis quadam moderatione composita. err. 24, 4 elato gaudio clamat elata -s (*syn.* iustorum ... turba). *al.* AMM. 14, 11, 29 qui *motus fortunae* ludunt -em. 20, 3, 10 *exortus lunae* adhuc gracilescens primitus -i videtur. 21, 1, 8 *daemones* vaticina -i[s] subpeditant verba. *al.* FVLG. aet. mund. p. 139, 3 unum ... quod -s adsumserat opus. *al.*

2 *de singulari corpore hominis* (*pertinet ad fetum; cf. p. 1514, 80*): MART. CAP. 2, 108 intra ... latebras uteri septimo mense absoluta -s. *Reichmann-Lumpe.*

***mortāriolum,** -ī *n.* *a* mortarium. *scrib.* murt- *saepe in codd. recc.* *de orig.*: ISID. in exod. 56, 12 -a, laborum passionumque tolerantiae, quibus mortificantur membra paenitentium (*cf. infra l. 18*). [*it. mer.* murtarole, *francog. vet.* morteruel, *hisp.* morteruelo. *M.-L.*]

i. q. vas libatorium quoddam in sacris Iudaeorum adhibitum (*vox occurrit in V. T. tantum, hebr.* kap, *gr.* θυίσκη): ITALA exod. 25, 29 (Isid. in exod. 56, 9. 12, *cf.* HIER. epist. 64, 9, 1; *Vulg. aliter*). num. 4, 7 (Lugd., Monac. = VVLG.). I Esdr. 1, 9 (Lib. geneal. chron. I p. 181, 422) -a argentea (*gr. et Vulg. aliter; Vulg. III Esdr. 2, 13* athiscae). VVLG. num. 7, 4 -um ex decem siclis aureis (*cf.* 7, 20 aureum; *sic ibid. saepe*). III reg. 7, 50. *al.*

***mortārium,** -ī *n.* [*a *mortos derivatum, cf. c. sanscr.* mṛṇāti *'conterit, contundit', gr.* μαραίνω *'contero, consumo'; cf. etiam* marceo, morbus, mordeo. *J. B. H.*] *de origine*: ISID. orig. 4, 11, 6 -um, quod ibi iam semina in pulverem redacta et mortua condiantur (*var. l.* conterantur). *scribitur* murt-: DIOSC. 5, 103 p. 207, 18 *et saepe in codd. recc.* mult-: GLOSS. III 457, 5. 485, 36. *notatur* morta: INSCR. Obergerm.-rät. Limes B 73 Taf. IX 101 (*in margine -i pictum; aliter in ed. anteriore* CIL III 14116, 40); *item iuxta alia compendia* INSCR. Graufesenque, Texte p. 320. NOT. Tir. p. 63, 5. *formae generis masc.*: INSCR. Graufesenque *l. c.; v. etiam* DIOSC. *infra l. 62.* *de notione* (*v. et l. 18*): NON. p. 543, 18 -um in quo teruntur quae solvenda sunt (*seq.* PLAVT., *v. l. 35*). GLOSS. II 458, 47 τριβάς tritorium -um. III 270, 8 ἴγδη καὶ ἰγδίον, θυία καὶ θυΐδιον, τριβαία, ὅλμος. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, MORETO, VITR. [*it.* mortaio, *francog.* mortier, *hisp.* mortero. *M.-L.*] [*locis corruptis*: DON. Ter. Phorm. 318, 1 hoc ... inter rusticos de aleato -o dici solet. APIC. exc. 114 facies -um sic, in quo teres piper *eqs.* (*cf. Brandt, Unters. z. röm. Kochbuche 122 adn. 177*). *de confusione c. voce q. e.* motarium *v. p. 1530, 9.*]

A *proprie i. q. vas, in quo variae res conteruntur, contunduntur*: **1** *usu communi*: **a** *teruntur cibi, medicamenta sim.* (*plur. poet. q. d. l. 38 bis*): PLAVT. Aul. 95 cultrum, securim, pistillum, -um, quae utenda vasa semper vicini rogant. CATO agr. 74 *bis.* 75 casei p. II bene disterat in -o. 76, 1. 2. 3 (*bis*). *al.* MORET. 91 famulam poscit -a. 114 digitis -a tota duobus circumit. CELS. 5, 24, 2. COLVM. 12, 57, 1 (*ter*) 12, 59, 1. *al.* SCRIB. LARG. 22. 23. 27. *al.* PLIN. nat. 12, 131. 24, 109. *al.* PELAGON. 72. 215. *al.* CHIRON 141. *al.* VVLG. num. 11, 8. Ier. 52, 19 *inter vasa templi Iudaeorum* (*cf.* mortariolum). APIC. 2, 38 *et saepe. al.* *acced. adi. materiam, formam, usum (fere medicinalem) sim. significantia*: aereum: PLIN. nat. 33, 123 DIOSC. 5, 103 p. 207, 18. *al.* fictile: SCRIB. LARG. 111 ANON. med. ed. Piechotta 169. *al.* marmoreum: PAP. Tjäder 8, 2, 9. plumbeum: PLIN. nat. 34, 168 THEOD. PRISC. eup. faen. 15 p. 15, 7. *al.* a(n)sati: INSCR. Graufesenque graffiti 20, 8. pedalis: *ibid.* 21, 6 (*cf. ibid.* pe: 11, 7. 17, 6). triatalis: *ibid.* 22, 9. medicinale: PLIN. nat. 36, 157 ANTIDOT. Brux. 28 p. 371, 18. *al.* Arretinum: ORIBAS. syn. 3 add. p. 926. Cyprium: PLIN. nat. 33, 93. Thebaicum: PLIN. nat. 34, 106. 169. *respicitur magis id, quod in -o contritum est*: SCRIB. LARG. 203 haec ... liquefacta ... -o superfunduntur (216. 223. 242). 259 rosa adicitur -o. IVV. 7, 170 quae iam veteres sanant -a caecos.

b *teritur arenatum in opere aedificandi*: VITR. 5, 12, 2 *pulvis* misceatur, uti in -o duo ad unum respondeant. 5, 12, 3. 7, 1, 5. 7, 3, 6. 10. 8, 6, 14. *sim. colores*: VITR. 7, 10, 3. 7, 13, 3. 7, 14, 1.

2 *usu speciali i. q. pars trapeti, in qua olivae exprimuntur*: CATO agr. 22, 1 (*bis*). 22, 2.

B *translate de alveis quibusdam concavis*: **1** *i. q. fovea circa arbores facta*: PALLAD. 4, 8, 1 arbori -um ... faciunt. 2 *i. q. vas ad pedes fovendos aptum*: DIOSC. 5, 151 p. 237, 8 fiunt ... -us (*sic P, deest M; gr. 5, 124, 3* πύελοι) ex ipso lapide *Assio*, quibus assidue podagricis utile est pedes mergere.

deriv.: mortariolum. *cf.* 1. moretum.

morter. *vox germanica legis Salicae, cf. theod.* Mord. *i. q. occultatio caedis*: LEX Sal. Merov. 41, 7 si ... eum *hominem occisum* ... celaturus texerit, ... -r hoc est. *cf.* mordris.

***morticīnus,** -a, -um. [*a* mors, *cf. Ernout-Meillet[4] 415. J. B. H.*] *scrib.* -cein- *p. 1517, 36*, -nium *p. 1517, 46.* *de notione*: GLOSS.[L] II Philox. MO 51 -a: θανάσιμα. *in sacr. script. respondet gr.* θνησιμαῖος. *v. et p. 1517, 49 sqq.* *legitur inde a* PLAVTO (*p. 1517, 35*), VARRONE (*l. 76*). [*it.* morticina, *hisp.* mortecino. *M.-L.*]

i. q. mortuus (*fere sua morte; imprimis de animalibus; vergit ad not. q. e. mortalis p. 1517, 31*): **A** *proprie de animantibus partibusque eorum* (*de hominibus l. 79. p. 1517, 31*): **1** *generatim*: VARRO rust. 2, 9, 10 -ae ovis ... vesci carne. 3, 2, 18 quid ... interest, utrum -as editis volucres an pisces, quos nisi mortuos estis numquam? SEN. epist. 122, 4 (*hyperbolice de hominibus, qui nocturnis epulis dediti sunt*) languidi ... albent, et in vivis caro -a est (SERM. Caspari p. 213, 10). ITALA lev. 5, 2 (Lugd. *al.*) si contigerit ... rem immundam aut certe -am ... aut -orum pecorum immundorum (*Vulg.* per se mortuum; *ceterum aliter*). HESYCH. in lev. 11, 35 p. 918[A] mure. CASSIAN. conl. 5, 20 cadaveribus (CAES. AREL. serm. 124, 1). *per enallagen de urnis mortuorum*: PRVD. perist. 10, 385 urnas reorum -as lambere.

[*Reichmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *speciatim*: a *de rebus e pellibus animalium factis*: α *de calceis* (*cf.* SERV. auct. Aen. 4, 518 flaminicae non licebat neque calceos neque soleas -as habere; -ae autem dicuntur, quae de pecudibus sua sponte mortuis fiebant): FAST. ann. Iul. Praen. Ian. 12 (CIL I² p. 231) *in aede Carmentis* ⟨cavetur ab scorteis tamquam⟩ omine -o. VARRO ling. 7, 84 in aliquot sacris ... scriptum habemus 'ne quod scorteum adhibeatur', ideo ne -um quid adsit. AVG. epist. 205, 2 -a pellis calciamentorum (*subauditur sensus fragilitatis; inde* ISID. in deut. 2, 3 p. 360B). MART. CAP. 2, 115 calceos ... ex papyro ... subligavit *Philologia*, ne quid eius membra pollueret -um. IOH. epist. ad Sen. p. 403A -is et carnalibus indumentis. *per imag.*: CASSIAN. inst. 1, 9, 1 animae nostrae pedes ... -is saeculi huius curis ... involvi. β *de codicibus*: AVG. c. Faust. 15, 4 p. 422, 8 coguntur fateri *Manichaei* mundius esse legem conscriptam in tabulis lapideis quam suum thesaurum in pellibus -is.

b *de clavo pedis*: PLIN. nat. 22, 103 clavis, qui vulgo -i appellantur (*vix pro subst.; v. vol. III 1330, 24. cf.* MARCELL. med. 34, 98 raporum semen ... clavellum etiam -um excutit).

B *translate* (*in sermone ecclesiastico*): 1 *de rebus vel hominibus perniciosis, peccatoribus* (*saepe allegorice, cf.* HESYCH. in lev. 17, 15 p. 1007D -um esse peccatorem, utpote qui ... peccati sustinet mortem; *conviciose dictum l. 25*): ITALA Ier. 16, 18 (Wirc.) violaverunt terram meam in -is abominationibus suis (*gr.* τοῖς θνησιμαίοις τῶν βδελυγμάτων, VVLG. *v. l. 65*). AVG. c. Pelag. 4, 6, 15 quid remansit pelli -ae (*i. Pelagio*), unde possit inflari ... ? (serm. 304, 4, 3 *de hominibus generatim. cf.* epist. 93, 21 quid non audeat typhus -ae pelliculae?). c. Faust. 22, 90 p. 697, 15 (*explicatur V. T. exod. 2, 12*) *diaboli* iam -am praesentiam in eis latere, qui *eqs.* (*cf. l. 44*). quaest. hept. 4, 33 p. 345, 20 iniquitate huius moribundae vel -ae vitae. QVODV. Aug. epist. 221, 3 *ut adversarii* -os spiritus non audeant anhelare. 2 *i. q. mortalis*: HIL. in psalm. 118 gimel 4 in hoc terreni et -i corporis habitaculo. AVG. epist. 137, 6 de sensu ... -o.

pro subst.:

m. **morticīnus**, -ī. *de homine molesto conviciose dictum* (*cf. l. 25*): PLAVT. Persa 283 non hercle, si os perciderim tibi, metuam, -e (-ceine *A*; *antea*: cucule).

f. **morticīna**, -ae. *i. q. caro mortua vel mortalis* (*dub. interpr.*: INSCR. NSc. 1922 p. 483 n. 8 -ae hereditas. *cf. Väänänen, Latin vulg.² 82*): HIL. in psalm. 118 gimel 3 hanc mundi istius sedem regionem non esse viventium ..., nunc enim admiscemur -ae. *ibid.* 5 emundatio puritatis ... a labe -ae et societate purgabit. AMBROSIAST. in Rom. 9, 32 si ... tetigisset aliquam -am (aliqua -ia *ed. Migne; seq. V. T. lev. 11, 29*). GILD. paenit. 13 chron. III p. 89 manducans -am. ? PRIMAS. in apoc. p. 824D (*ad V. T. exod. 2, 12; cf. l. 28*) eius *diaboli* -am ⟨praesentiam?⟩ in eis tantum latere *eqs.*

n. ˣ**morticīnum**, -ī. *scrib. in codd. hic illic* -nium, *e. g.* ITALA deut. 14, 21 (Lugd.). VVLG. lev. 17, 15 (*unus cod.*). num. 19, 13 (*unus cod.*). RVFIN. Clement. 4, 36. *al. v. et l. 42.* *i. q. cadaver* (*legitur in sacr. script. et ap. ecclesiasticos; cf.* HIER. in Ezech. 4, 13 p. 49C -ium dicitur, quod absque effusione sanguinis amittit vitam et in quo moritur anima, laceratum bestiis, quod graece appellatur θηριάλωτον. AVG. c. Faust. 32, 13 p. 771, 25 -um ..., puto quod ad escam usus hominum non admisit, eo quod non occisorum, sed mortuorum animalium morbida caro est nec apta ad salutem corporis): 1 *proprie*: ITALA lev. 5, 2 (Aug. quaest. hept. 3, 2) omnem rem immundam -i. 7, 24 (Lugd.) adeps -orum (VVLG. cadaveris -i). 11, 28 (Wirc.) qui tollit -um illorum (*gr.* τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, *Vulg.* huiusmodi cadavera. *accedit gen. ut*: lev. 11, 31 [Wirc. = VVLG.]. 11, 35 [*item*]. deut. 14, 8 [Lugd.; VVLG. omne -um]. *al.* HIER. in Ier. 2, 82, 2 -um eorum sive cadavera mortuorum. VVLG. lev. 11, 24. 27. *al.*). *al.* *sing. usu collectivo*: VVLG. Ier. 7, 33 erit -um populi ... in cibos volucribus. 2 *translate de rebus perniciosis* (*cf.* RVFIN. Orig. in lev. 3, 3 -a, id est peccata. HESYCH. in lev. 11, 23 sqq. p. 913D -a id est actiones, in quibus peccati morte intereunt): VVLG. Ier. 16, 18 contaminaverunt terram ... in -is idolorum suorum. GENNAD. vir. ill. 18 iustificati ... a -is peccatorum suorum. ALC. AVIT. epist. 7 p. 38, 7 expulisti ... -um dogmatis alieni. GREG. M. in euang. 7, 3 p. 1101B *Christus* -a nostrae corruptionis assumpsit.

[**morticulum** *falso trad.* PS. DIOSC. Vind. 3, 128 p. 138, 16 (*adn. crit.*) cod. A *litt. gr., pro* mollorticulum, *v. p. 1385, 58.*] *Reichmann.*

mortiferē *v. p. 1518, 59.*

ˣ**mortifer(us)**, -a, -um. [a mors *et* ferre. *J. B. H.*] *nom. sing. masc.* -us: CELS. 4, 2, 3. 5, 26, 22. COLVM. 6, 17, 1 (*inde* VEG. mulom. 4, 21, 1). AVG. util. cred. 18, 36 p. 46, 21. *compar. et superl. desunt.* NOT. Tir. 58, 46 -um *post* mortalis. GLOSS. II 326, 27 θανάσιμον letiferum -um. 326, 29 θανατηφόρος. *al.* *legitur inde ab* ENN., LVCIL., CIC., LVCR. [*confunditur c.* mortificus *p. 1520, 54.*]

A *sensu strictiore i. q. mortem afferens* (-um est *c. inf. vel* si *p. 1518, 12. 52; pro subst. p. 1518, 23. 44. 53, f. c. gen. p. 1518, 39*): 1 *corporaliter*: a *de rebus variis*: ENN. scaen. 314 scribam me in -um bellum, non in epulas mittere *filium* (VERG. Aen. 6, 279. *cf.* SERV. auct. Aen. 9, 313 castra). LVCIL. 802 non -o adfectus vomicae vulnere (CIC. Sull. 73 HIRT. Gall. 8, 23, 6 NEP. Epam. 9, 3 LIV. 2, 47, 7. *al.*). CIC. Arat. 432 virus (*cf.* Tusc. 1, 71 poculum. OV. rem. 26 sanguine. Pont. 3, 1, 26 tabe. *sim. al.*). Sest. 44 accipienda plaga mihi sanabilis, illi -a (Vatin. 20. *al.*). div. 1, 63 qui sunt morbo gravi et -o adfecti (fat. 17. *al. cf.* CELS. 2, 8, 31 tormina. 4, 2, 3 dolor. 7, 26, 3B inflammationes). 1, 79 -a quaedam pars *terrarum* (*cf.* LVCR. 6, 819 Averna loca alitibus summittere debent -am vim). 2, 62 emissio feminae anguis mortem adferebat Ti. Graccho, emissio autem maris anguis erat -a Corneliae. leg. 2, 13 si quae inscii ... pro salutaribus -a conscripserint *medici praecepta.* LVCR. 6, 1091 unde repente -am possit cladem conflare coorta morbida vis hominum generi. 6, 1138 -r aestus (*sic ap.* MACR. Sat. 6, 2, 7; -ae *fere codd. Lucr.*, -r aer *cod. unus*). VITR. 8, 3, 15 aquae genera -a (*cf.* PLIN. nat. 2, 231 fontes. *sim. al.*). SEN. contr. 2, 3, 11 accusare eum ..., quem -um est non exorasse (CELS. 2, 8, 21 *si vesica dolet*, malum atque -um est). SEN. Ag. 887 -a ... vestis (*cf.* OPTAT. 2, 24 p. 61, 9 velamina). clem. 1, 17, 2 -ia signa *in morbo* (SCRIB. LARG. 118. *al.*). dial. 6, 11, 4 odor illi *homini* saporque ... -a sunt. epist. 121, 19 intellectum habere aut salutaris aut -ae rei. COLVM. 6, 17, 1 est ... -us serpentis ictus (PLIN. nat. 11, 281. *al.*). PLIN. nat. 2, 207 spiritus letales ... ipso loci situ -i (*cf.* OBSEQ. 30 *locustae* -o vapore gravem pestilentiam fecerunt pecori. AVSON. Mos. 266 flatus. *sim. al.*). SIL. 10, 142 ferrum (*cf.* QVINT. decl. 289 p. 157, 9 telum. *sim. al.*). IVV. 14, 221 dote. SERV. auct. Aen. 4, 69 ictum letalem amori -o comparavit. *al.* *hyperbolice*: PETRON. 132, 8 vs. 8 *mentulae se recipientis* -o timore lusus. *neutr.* (*fere plur.*) *pro subst.*: CIC. ac. 2, 120 cur *deus* -a tam multa ⟨ac⟩ perniciosa terra marique disperserit (*cf.* SEN. nat. 6, 27, 2 multa ... -a in alto latent. 6, 28, 1 multas ⌊-a *B*⌋ ... terras habere -a). LIV. 6, 40, 12 si quis *esurienti* ... venenum ponat cum cibo et ... -um vitali admisceat. SEN. epist. 49, 9 -a mecum sunt ..., mors me sequitur. 121, 18 tenera ... animalia ... -a devitant. PLIN. nat. 14, 141 alii *ebriorum* -a elocuntur (*cf.* IVV. 10, 10 -a est facundia). PS. QVINT. decl. 14, 6 si qua ex ipsis quoque -is mitiora sunt.

b *de animantibus*: α *de plantis*: MANIL. 4, 110 herbas. SEN. Med. 717 quodcumque gramen flore -o viret (731 gramina). Oed. 555 taxus. PLIN. nat. 10, 163 urtica. *al.* β *de animalibus*: QVINT. decl. 350 p. 378, 13 *venenum* aliud ex animalibus -is reservatur. AMM. 22, 15, 25 *ibis* efficit, ut rariscant -ae pestes (*i. angues*) absumptae. *al.* γ *de hominibus* (*deo l. 45*) *eorumque partibus*: IVV. 4, 113 cum -o prudens Veiento Catullo. 9, 95 res -a est inimicus pumice levis. FVLG. aet. mund. p. 139, 21 *Sameramis* erat ... et suorum adulterorum -a ⟨et⟩ morientium adultera. CLAVD. rapt. Pros. 3, 237 nosse nec aurigam licuit: seu -r ille seu Mors ipsa fuit. ROMVL. fab. 76, 4 rec. gall. *verveces* manu lanii -a (*rec. vet.* mortifica) teneri, trahi et interfici. DRAC. Orest. 893 Orestem. *hyperbolice*: MAXIM. eleg. 5, 120 *si membrum virile iners est*, externum fallax -umque genus (*i. deficiet generatio*). *m. pro subst.*: VVLG. Iob 33, 22 adpropinquabit corruptioni anima eius et vita illius -is. CHRYSOST. ad neoph. 13 W. -r (*gr.* ὁ ὀλεθρεύων, *cf. V. T. exod. 12, 29*) domus singulas circuibat.

2 *incorporaliter*: a *pertinet ad statum ingenii*: SEN. contr. 1 praef. 7 nihil ... tam -um ingeniis quam luxuria est. b *in serm. eccles. pertinet ad mortem animae*: TERT. pudic. 20 p. 268, 9 extrahi statim et abici foras sensus -os et cruentos. CYPR. laps. 15 -os idolorum cibos. LACT. inst. 2, 1, 4 -as libidinum suavitates. AVG. pecc. mer. 3, 5, 10 animae ... infantis exitiabile esse atque -um sine ullo ... sacramento exire de hac vita. *et saepe.* *n. pl. pro subst.*: GREG. M. moral. 32, 1 quae levia ... credidit, mox ut gravia ac -a perhorrescit *mens.*

B *sensu latiore i. q. ad mortem pertinens, funebris, ut vid.* (*notionem q. e.* '*mortuum portans*' *statuunt nonnulli viri docti vix recte; ad vim debilitatam syllabae q. e.* -fer *cf. Ov. fast. 1, 123* sanguine letifero totus miscebitur orbis): PROP. 3, 13, 17 ubi -o iacta est fax ultima lecto.

adv. ˣ**mortiferē.** *i. q. letaliter*: a *sensu corporeo*: PLIN. epist. 3, 16, 3 aegrotabat ... maritus ..., aegrotabat et filius, uterque -e, ut videbatur; filius decessit *eqs.* MARCELL. dig. 9, 2, 36, 1 servum, quem Titius -e vulneraverat (VLP. dig. 9, 2, 15, 1 vulneratus [9, 2, 21, 1. *al.* PAVL. dig. 9, 2, 30, 4]. *cf.* ITALA II Macc. 14, 43 [rec. M] dum non -e se plagasset [*gr.* τῇ πληγῇ μὴ κατευθικτήσας, *Vulg.* non certo ictu plagam dedisset]. CASSIOD. Ios. antiq. 9, 6 non -e sagittatus [*gr. 9, 105* οὐ καιρίως]). ALEX. TRALL. 1, 60 nimium illata gravedine somni oppressos -e (*gr. p. 531 P.* ὕπνῳ βαθεῖ καὶ καρώδει). b *sensu incorporeo in serm. ecclesiastico pertinet ad mortem animae*: SERM. Arian. frg. I 6 qui filium aequalem deo patri ... -e defendunt. CASSIOD. in psalm. 73, 10 (9) ut qui prius -e locuti sunt, postea praedicare salutariter audiantur. 118, 100 *populus Iudaicus* -e credidit esse temnendum *Christum.*

deriv.: mortifero.

mortifero, -ātum, -āre. *a* mortifer. GLOSS. II 375, 35 νεκροῦμαι -or. *i. q. interficere*: PS. CYPR. mont. 9 quod *Moyses* Aegyptium calce percusserit ... et -tum (-vit eum cum *sim. trad., corr. Hartel*) manibus suis eum in harena obruerit; Christus autem in montem sanctum ascendit lignum regni sui, ut moreretur a Iudaeis, quam quod ipse aliquem hominum -ret, nisi solum diabolum *eqs.*

mortiferus *v. s.* mortifer.

[**mortificābilis** *falso trad. pro* monstrificabilis *p. 1439, 80.*]

mortificāns *v. p. 1520, 38.*

ˣ**mortificātio**, -ōnis *f.* *a* mortificare. GLOSS. II 375, 36 νέκρωσις. *legitur ap. ecclesiasticos tantum, inde ab* ITALA, TERT., IREN.

[*Gruber*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. actio mortificandi (*gr. respondet* νέκρωσις, *ubi infra nihil notatur*): 1 *proprie de obitu*: a *hominum*: ITALA I reg. 26, 16 (Lucif. Athan. 1, 15 p. 93, 9) filii -is vos estis, qui non custodistis ... regem vestrum (*gr.* θανατώσεως, *Vulg.* mortis). II Cor. 4, 10 (Tert. resurr. 44 p. 90, 14. *al.* = VVLG.) -em Iesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Iesu manifestetur in corporibus nostris ([*de affinitate cum usu sub 2 notato cf. Bultmann in Kittel, Wörterb. z. N. T. s. v.* νέκρωσις]. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 55, 1 *Paulus* velut pretioso quodam monili -e Christi adornatur. *al.*). TERT. adv. Marc. 5, 9 p. 602, 16 similitudo non constat, si non in eadem substantia -i[s] in Adam vivificatio concurrat in Christo (IREN. 3, 23, 1 [= 3, 32, 2 H.] *diabolus* per occasionem immortalitatis -em faciens in eum *Adam*). PS. ORIG. in Iob 1 p. 419[B] perditionem atque vivorum -em. RVSTIC. c. aceph. p. 1245[A] (*verba Nestorii*) carnis proprietates, generationem dico et -em. *al.* b *rerum*: EVSEB. EMES. serm. 21, 19 p. 113, 25 *irrationabilium* -o immutata est a statu illorum, quae occiduntur.

2 *translate de restinctione, exstirpatione* (*sc. voluptatum sim.*): a *c. gen.*: *rerum*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 58 omne divinum ... incarnari, in -em omnis corruptionis et peccati (in Eph. 2, 5. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 235, 15 [*I 5 p. 298, 14* abolitio]. *al. cf.* GAVDENT. serm. 2, 23 G. vitiorum. *sim. al.*). VEREC. in cant. 4, 14 spiritalium ... tria sunt genera, martyrium, -o mundi et baptismum. *corporis sim.*: HIER. epist. 44, 2 carnis (in Zacch. 3, 14 p. 1537[A] VITA Hil. Arel. 2 l. 23. *al.*). in Am. 4, 10 p. 1032[A] membrorum corporalium (SERM. Ps. Hier. epist. 35, 10 p. 253[A] RVFIN. Orig. in iud. 5, 5. *al.*). HESYCH. in lev. 1, 3 p. 794[C] corporum nostrorum (CASSIAN. conl. 20, 8, 10 cordis et corporis. *al.*). b *nude*: AMBR. epist. 76, 9 Iesus insolentiam ... carnis -e compressit. HIER. in Gal. 2, 19 tropaeum -is suae ... affigit. PS. AVG. serm. 139, 3 offerte ... myrrham perfectae -is. 262, 1 (= CAES. AREL. serm. 197, 1) -e praesenti futurae mortis sententia praevenitur. CASSIAN. *tit. libri* de -e (*testatur* Gennad. vir. ill. 62). *al.*

mortificātor, -ōris *m.* *a* mortificare. *i. qui mortificat, mortem affert*: AVG. contin. 5, 13 non desunt ... operum carnis ... -bus aliqua vulnera peccatorum. PETR. CHRYS. serm. 146 p. 593[C] *Christum* reparatorem mundi, -em mortis, redditorem vitae. MVTIAN. Chrysost. hom. 17, 4 p. 349/50 iterum te illis -bus (*gr.* νοσοποιοῖς, *an* morbificatoribus?) cibis (*i. peccatis*) tradas.

mortificātōrius, -a, -um. *a* mortificare. *i. q. mortifer*: HIPPOCR. num. sept. 34 b, 8 (cod. A) quantum enim ... plus ad ... cerebrum pervenerit febres, tanto -e fiunt egritudines quam que inferiori.

mortificātum, -ī *n. v. p. 1520, 48.*

mortificātus, -a, um *v. p. 1520, 45.*

***mortifico,** -āvī, -ātum, -āre. *a* mors *et* facere. *formae perf. breviores* (*longiores inde ab* ITALA): -asti: AMBR. Iac. 1, 3, 10 HIER. epist. 65, 14, 2 AVG. serm. 156, 9, 9. -astis: OPTAT. 4, 5 p. 109, 12. -asse: CASSIAN. conl. 24, 2, 1 CONC.[S] II 5 p. 155, 15. -avere: HIER. in Ier. 1, 10, 1. fui -tus *sim.*: IREN. 3, 23, 1 (= 3, 32, 2 H.). PETR. CHRYS. serm. 115 p. 516[B]. NOT. Tir. 119, 35. *de notione*: AVG. serm. 292, 4, 6 quomodo -are mortuum facere, vivificare vivum facere *eqs.* ORIG. in Matth. 17, 13 p. 621, 26 verbum ... veritatis nemo potest ... separare a sensu credentium neque -are id est destruere. GLOSS. II 326, 30 θανατῶ. *legitur inde ab* ITALA, *extra ecclesiasticos nonnisi ap.* AVSON., HIPPOCR. (*p. 1520, 39. 40*); *in poesi* AVSON., PRVD., PAVL. NOL., PROSP. [*in falsa interpretatione vocis gr. q. e.* ζῳοποιεῖν: SERM. de conf. diab. 119[V] Iudaei ... volentes me perdere -verunt simul crucifigentes me cum domino.]

i. q. morte afficere (*opp. saepe* vivificare; *gr. respondet* θανατοῦν, *ubi infra nihil notatur*):

A *sensu generali q. e. vita privare, occidere, delere sim.*:

1 *-antur animantia* (*acced. abl. limit. l. 70. 72*): a *proprie*: ITALA gen. 38, 10 (Lugd.) -vit ... hunc (*Vulg.* percussit). exod. 31, 14 (Lugd.) qui commaculabit *sabbata* ..., morte -bitur (*Vulg.* m. morietur). deut. 32, 39 (Tert. fug. 3, 2) ego percutiam et sanabo, ego vivificabo et -bo (*gr.* ἀποκτενῶ, *Vulg.* occidam). *al.* Os. 9, 14 (Aug. c. Adim. 25) -a semen ventris ipsorum (*gr. et Vulg. aliter*). thren. 3, 53 (Rufin. symb. 27) -verunt in lacum vitam meam (*Vulg.* lapsa est ... vita mea). Luc. 21, 16 (cod. e) trademini ... a parentibus ... et -bunt *nonnullos* ex vobis (*Vulg.* morte afficient). I Petr. 3, 18 (Aug. epist. 163 = VVLG.) *Christus* -tus carne, vivificatus spiritu. TERT. adv. Marc. 5, 9 p. 602, 13 sic in Christo vivificamur omnes, sicut -amur in Adam; quando in Adam corpore -emur *eqs.* IREN. 5, 7, 2 *animam* cum amiserint, -antur *corpora*. *al.* AMBR. epist. 63, 69 tentabantur, sed non -bantur in ieiuniis. AVG. c. Faust. 19, 7 -bat nos littera iubens quod non possemus implere. PETR. CHRYS. serm. 115 p. 516[B] ut vivat *adultera* ..., quae fuerat interempta et -ta per legem. *al.* b *hyperbolice*: ITALA psalm. 43, 22 (Tert. scorp. 13 p. 175, 8. *al.* = VVLG.) propter te *deum* -amur tota die. c. *respectu facultatis concipiendi*: MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 2 p. 379/380 *Sara* iam -ta erat et sterilis (*gr.* ἡ νενεκρωμένη).

2 *translate: -antur res (fere humanae), actiones sim.*: OPTAT. 4, 5 p. 109, 12 -astis in sacerdotibus honores. AMBR. in psalm. 43, 62, 2 -to ritu Iudaico. AVG. in euang. Ioh. 51, 9 granum. HESYCH. in lev. 11, 46 p. 921[C] bonas actiones. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 53, 14 qui ... deitatem ... filii -ant (*gr. I 1, 1 p. 110, 22* νεκροῦντας). PETR. CHRYS. serm. 82 p. 431[A] *sol* meridianam suam -verat claritatem. EVSEB. EMES. serm. 19, 32 Lazarum ... voluerunt occidere, ut -rent admirationem (*i. miraculum*). *al.*

B *sensu speciali in quibusdam doctrinis christianis*:

1 *de morte spiritali*: TERT. resurr. 37 p. 79, 23 spiritus prodest, vivificat enim; caro nihil prodest, -atur enim (46 p. 95, 13 TYCON. reg. 3 p. 17, 2. *cf.* PAVL. NOL. epist. 45, 5 -tis membris et sensibus carnis). IREN. 1, 27, 4 (= 1, 25, 2 H.) Simonis ... impietatem ... introducentes -ant multos ... apostasiae ... venenum porrigentes eis. 5, 10, 2 (= 5, 10, 3 H.) *concupiscentiae* -ant hominem. PS. PHILO antiq. 51, 5 dominus -at in iudicium et vivificat in misericordiam. AVG. civ. 17, 4 p. 207, 18 D. salubriter. *al.*

2 *de exstinctione vitiorum, peccatorum sim.*: a *-antur res* (*v. et l. 25; acced. dat. l. 19*): ITALA Rom. 8, 13 (Tert. resurr. 46 p. 94, 15. *al.* = VVLG.) si ... spiritu carnis actus -veritis, vivetis (*inde saepe sim. ap. ecclesiasticos*). LVCIF. Athan. 2, 9 p. 165, 7 iacent ... venena vestra virtute dei -ta. moriend. 13 p. 313, 17 rabies. AMBR. bon. mort. 5, 20 si quis -et peccatum suum (HIER. hom. Orig. in Luc. 30 p. 174, 24. *al.*). Isaac 6, 53 opera eius et facta -ta sunt mundo. off. 3, 6, 37 -etur avaritia, moriatur concupiscentia. PS. ORIG. in Iob 1 p. 396[D] *ut filii* animas interficerent, id est iuventutis ignorantias a se -rent. CASSIAN. conl. 7, 5, 5 fides ... libidinum tela ... -at. *al.*

b *-antur homines* (*vel partes corporum humanorum; reflexive l. 28. 33. al.*): α *nude*: ITALA Col. 3, 5 (Iren. 5, 12, 3 = VVLG.) -ate ... membra vestra, quae sunt super terram, fornicationem, immunditiam *eqs.* (*inde* AVG. serm. 216, 5, 5 qui vitaliter -ant m. sua). HIER. epist. 22, 11, 3 qui pascha facturus est, accinctis -tisque lumbis facere praecipitur (in Ier. 1, 10, 1). ISID. sent. 2, 2, 9 ferre crucem et mori -are se ipsum est. *al.* β *c. additamentis: dat.*: ITALA Rom. 7, 4 (Tert. monog. 13, 4) -amini et vos legi per corpus Christi (VVLG. -ti estis). CASSIAN. conl. 9, 12, 2 conversationi mundanae. 20, 8, 11 -tos vitiis vivere deo. FVLG. RVSP. epist. 3, 1, 1 huic mundo (VEREC. in cant. 3, 13. *al. cf.* VEN. FORT. vita Radeg. 1, 2 -antes se saeculo). ab: PHILIPP. in Iob 30 p. 709[D] -antes semetipsos a peccatis. RVFIN. Orig. in lev. 9, 9 p. 436, 22 ab omni concupiscentia. CASSIAN. conl. 12, 15, 2 ab omni ira. VITAE patr. 5, 10, 63 se ... a proximo suo (*cf.* 7, 26, 1 *et Salonius 154. 168*). 6, 4, 2 se ipsum ab omni re mala (*gr. Cot. p. 555[A]* νεκρῶσαι). *al.*

part. praes. **mortificāns,** -antis. *i. q. letalis*: a *pro adi.*: HIPPOCR. aer. 7 hydropes plurimi fiunt et -es (*gr.* θανατωδέστατοι). progn. 11 horum *excrementorum* adhuc -ia erunt nigra *eqs.* (*gr.* θανατωδέστερα. *vox q. e.* adhuc *accedit vi comparativa, cf. vol. I 662, 36 sqq.*). b *n. pl. pro subst.* (*de sensu v. supra l. 4 sqq.*): PAVL. NOL. epist. 24, 12 cum vivorum essemus mortui et -ia gerentes in mortuis viveremus.

p. p. p. **mortificātus,** -a, -um. *i. q. mortuus*: a *pro adi.*: *v. e. g. l. 26. p. 1519, 47. 70. 79.* b *pro subst.*: *masc.*: ITALA psalm. 101, 21 (Aug. *ad l.*) ut *deus* solvat filios -orum (*Vulg.* interemptorum). *neutr. i. q. cadaver*: ITALA Ier. 36, 30 (Iren. 3, 21, 9 = 3, 29, 1 H.) -um eius erit proiectum in aestu diei (*gr.* θνησιμαῖον, *Vulg.* cadaver).

deriv.: mortificatio, mortificator, mortificatorius.

compos.: commortifico.

mortificus, -a, -um. *a* mors *et* facere. [*variat in codd. c.* mortifer *l. 54, 55,* mortificatus AMBR. obit. Valent. 7.] *i. q. mortem efficiens*: VAL. MAX. 5, 6, 1 -o (-fero *var. l.*) vulnere ictus. CARM. adv. Marc. 3, 167 -um ... cibum in vitalem transtulit escam. ROMVL. *p. 1518, 41.* *incorporaliter*: PAVL. NOL. carm. 33, 45 vita ... -is eluta sordibus. PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 34, 10 (Migne suppl. 2, 977) etsi sunt delicta, ... non sint -a. CONSVLT. Zacch. 3, 7 p. 110, 27 vultus *antichristi* ... -os supplici adoratione venerari.

(mortigenus), -a, (-um). *a* mors *et* gignere. *i. q. letalis*: INSCR. christ. Rossi II p. 78, 1, 11 (*e codd. sumpta*) sub -ae (-gin- *ibid. p. 53. 145*) quidam iacuere gehennae verbere confossi.

mortuālia, -ium *n.* *a* mortuus. *i. q. res ad mortuos sive funera pertinentes*: 1 *de vestimentis*: NAEV. trag. 43 pallis patagiis crocotis malacis -bus (*teste* NON. p. 540, 7. *at ibid.* p. 548, 32 malaciis mortalibus). 2 *de carminibus ineptis, quae a praeficis cantabantur*: PLAVT. Asin. 808 haec *pacta* sunt non nugae, non enim -ia. *v. et l. 75.*

cf. emortualis.

mortuārium, -ī *n. et* (?) **-us,** -a, -um. *a* mortuus. 1 -um *i. q. receptaculum rerum mortuarum, obsoletarum*: CATO inc. libr. frg. 19 (Gell. 18, 7, 3 *verba Domitii grammatici*) ego ... grammaticus vitae iam ... disciplinas quaero, vos philosophi mera estis, ut M. Cato ait, -a; glosaria namque colligitis et lexidia, res ... inanes et frivolas tamquam mulierum voces praeficarum (mortualia *Scriverius*). ? 2 *adi. i. q. ad mortuos, funera pertinens*: TERT. spect. 11 p. 13, 24 *agones* aut diis nationum aut mortuis fiunt; proinde tituli: Olympia Iovi ..., ceteri -i agones (*A,* mortuorum varii *C et ed. Mesnart. in marg., sed in textu* -i varii).

mortuētum, -ī *n.* *a* mortuus; *vox ficticia sec.* murtetum. *i. q. lucus mortuorum*: SCHOL. Hor. epist. 1, 15, 5 murteta ... quasi -a, quod omnes animae mortuorum inde inferos petere credantur.

mortuicola, -ae *m.* *a* mortuus *et* colere *ad vert. gr.* νεκρολάτρης *formatum; cf.* deicola, hominicola *sim.* *i. q. hominis mortui cul-*

[Gruber]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tor (*de iis, qui unam et indivisibilem naturam Christi praedicant*): CONC.[S] I 3 Rustic. p. 78, 20 hominicolae et -ae (*v. vol. VI 3, 2871, 34sqq.; syn.* mortuorum cultores).

mortuōsus, -a, -um. *a* mortuus. *i. q. ad mortuos pertinens sive mortem indicans sim.*: CAEL. AVR. acut. 1, 3, 38 (*inter signa phrenitidis*) ultimo quibusdam etiam vultus -us. *n. pro subst.*: *ibid.* 1, 10, 71 in omnibus passionibus, siquidem sit -um *eqs.* [*var. l. dub.*: AVG. serm. 97, 3, 3 aegritudinem . . . -am *codd. Colbert.*, tortuosam *cett. et edd.*]

? **morturio,** -īre. [*a* mori; *cf.* esurio *etc. J. B. H.*] *i. q. mori velle*: CIC. frg. inc. K 22 (Aug. gramm. V 516, 17) sunt alia *verba* perpauca, quae desiderativa dicuntur, ut . . . dictum est a Cicerone de philosophis, -unt (*sic Keil,* mortui sunt *cod. unicus et ed. pr.,* morituriunt *Putschius*), mori desiderant.

mortuus, -a, -um *v. p. 1496, 13.*

1. morula, -ae *f.* *ab* 1. mora *deminutive.* *i. q. mora brevis*: 1 *nude vel c. adi.*: CYPR. epist. 11, 6 interim -a est. LVCIF. reg. apost. 1 p. 38, 22 quod -ae aliquae fiant (AVG. serm. ad Caesar. 1 p. 168, 9). AVG. civ. 21, 11 p. 512, 17 D. ut *peccatum* tanta vindicetur -a, quanta deprehenditur perpetratum. conf. 11, 15, 20 *praesens tempus* ita raptim a futuro in praeteritum transvolat, ut nulla -a extendatur. 11, 23, 29 gyros . . . aequalibus -is agi. gen. ad litt. 6, 3 p. 172, 7 verba . . . novimus nisi per temporales (*cf. l. 34*) -as emitti voce non posse. mus. 2, 3, 3 syllabam brevem . . . habere quamdam -am suam (*cf. l. 32. de pronuntiatione syllabarum v. etiam s.* 1. mora *p. 1469, 1*). serm. 187, 2, 2 verbum dei . . . nec -is brevibus longisque variatur (*cf. l. 37*). 362, 17, 20 venias ad tantum temporis punctum, . . ., ut per nullam -am produci possit. CONC. Carth. a. 441 Mansi 4, 189[A] amputatis omnibus -is (*cf. l. 36*). PRIMAS. in apoc. p. 797[A] quantiscumque in hac vita -is aliquid proteletur. DIFF. ed. Beck p. 52, 26 subdistinctio . . . suspendit *sensum* quasi -a facta. 2 *c. gen.*: AVG. catech. rud. 2, 3 quia vestigia . . . impressit *intellectus* memoriae, perdurant illa cum syllabarum -is (epist. 101, 3). civ. 10, 15 p. 425, 16 D. *ut deus* syllabatim per transitorias temporum -as humanae linguae vocibus loqueretur (in euang. Ioh. 54, 8 soni strepuerunt peractis -is t. suorum). epist. 93, 18 *deus* dilationum -as amputavit. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 23 p. 383[B] modicam voluptatis -am (*gr. p. 204*[B] *ἀναβολήν*).

2. mōrula, -ae *f.* *a* morum *deminutive, cf. André, Lex. bot. s. v.* morum. GLOSS. III 428, 71 βατόμορος -a. 547, 65 -a domestica.

***mōrum,** -ī *n.* [*e gr. μόρον 'morum', μῶρα· συκάμινα Hes., cf. arm.* mor, mori *'morum', nisi tam Graeci quam Latini et Armenii vocem e quadam lingua mediterranea mutuati sunt. J. B. H.*] *scrib.* mu-: ORIBAS. eup. 2, 1 C 9 La p. 450 syn. 2, 55 La p. 119, 11 Mø. GLOSS. III 300, 46. 47. *de notione*: CAEL. AVR. chron. 4, 8, 126 -a . . ., quae vulgo celsa Latini vocaverunt, Graeci vero sycamina. GLOSS. συκάμινος -um; -a poma. II 415, 36 πριν́όκοκκα ὅθεν τὸ ῥοῦβρον βάπτεται -a. *inde a* VARRONE. [*it.* mora, *sard.* mura, *francog. vet.* moure, *hisp.* mora, *port.* amora, *francog.* mûre, *val.* mură. *Rohlfs.*]

significatur fructus:

1 *arboris mori (vel rubi, v. l. 67; ad rem cf. Hehn, Kulturpflanzen*[8] *387sqq. Steier, RE XIV 2331sqq. André, Lex. bot. s. v.)*: *in universum*: VARRO rust. 2, 1, 4 arboribus . . . decarpendo . . . -a. VERG. ecl. 6, 22 sanguineis frontem -is . . . pingit (*cf.* COPA 21 -a cruenta. OV. met. 4, 127 madefacta . . . sanguine radix purpureo tingit pendentia -a colore). HOR. sat. 2, 4, 22 qui nigris prandia -is finiet (MART. 1, 72, 5 quae nigrior est cadente -o. 8, 64, 7). PROP. 4, 2, 16 aestivo -a rubere die. ITALA Am. 7, 14 (cod. 175) pastor eram caprarum bellicans -a (*suprascr.* alius sykamina; *gr. συκάμινα, Vulg.* sycomoros, *sed v. l. 70 et cf. p. 1522, 10*). *indicantur species* (*per adi.*): agreste: PALLAD. 10, 16 sucum -i a. MARCELL. med. 34, 24. GLOSS. V 311, 28 -a celsae a. domesticum: PLIN. med. 1, 12 p. 25, 24 -orum d. sextarii tres. ANTHIM. 86. silvaticum (*cf. l. 72*): ANTIDOT. Brux. 17. 18. ANTHIM. 86 -a sive domestica sive s. GLOSS. III 300, 46 ἄγριον μῶρον -um s. *describitur* PLIN. nat. 15, 96sq. 112. 23, 134. *de usu medicinali*: CELS. 4, 7, 3 eo medicamento, quod ex -is est. PLIN. nat. 34, 133 antispodon . . . ex -is inmaturis, id est candidis. *al.*

2 *sentis rubi* (*ea exempla, quibus plantae species non aperte indicatur, sub 1 attuli; ad rem cf. Schmidt, RE III 887sq. André l. c.*): OV. fast. 4, 509 excussa . . . -a rubetis (met. 1, 105 in duris haerentia -a r.). PLIN. nat. 16, 180 rubi -a ferunt. HIER. epist. 53, 8, 8 Amos . . . ruborum -a destringens. *al.* *indicatur species*: GLOSS. III 300, 4 βάτος -um silvaticum. *de usu medicinali*: PLIN. nat. 24, 117 adversantur . . . -a (*sc. rubi*) scorpionibus. 24, 120 -a, quae in iis (*rubis*) nascuntur, vel efficaciorem stomaticen praebuerint quam sativa morus. *al.*

3 *variarum plantarum*: PLIN. nat. 17, 62 tomice -is spinarum circumlita (*cf.* SCHOL. Hor. epist. 1, 16, 9 spineta, virgulta . . . poma habent -is similia). SERV. ecl. 3, 92 'fraga' -a quae in herbis nascuntur. PLIN. VAL. 2, 27 -i succum in caprino lacte potabis (*cf. Plin. med. 2, 6* sativi siseris).

deriv.: 3. mora, moracius, morarius, 2. moratus, 2. morula. *cf.* 1. morus *et Onom.*

1. *mōrus, -ī *f.* [*cf.* morum *et* malus, malum *sim. J. B. H.*] *de origine et notione*: ISID. orig. 17, 7, 19 -us a Graecis vocata, quam Latini rubum appellant *eqs.* GLOSS. -us arbor. συκάμινος -us (*cf. infra l. 10*). [*it.* moro, *val.* mur. *Rohlfs.*] [*e coni. probab.*: COLVM. 5, 10, 20 (*trad.* mal-). arb. 25, 1 (mar- *S*, mabr- *AR*).]

1 *i. q. arbor mora ferens* (arbor -us: HYG. fab. 136, 3 VVLG. Luc. 17, 6 MARCELL. med. 12, 18 [*ibid.* 31, 33 -us a.]; arbor -i: ITALA II par. 1, 15 = 9, 27 [Complut. *al.*, *Vulg.* sycomoros]. *ad rem v. s.* morum. *graece respondet συκάμινος, ubi infra nihil notatur*): OV. met. 4, 90 arbor ibi niveis uberrima pomis, ardua -us, erat (MARCELL. med. 7, 14 pomorum de -o). CELS. 3, 18, 13 sycamini lacrimam . . .; hoc nomen apud medicos reperio, sed cum Graeci -um sycaminon appellant, -i nulla lacrima est (MARCELL. med. 12, 18 arboris -i l. *al.*). PLIN. nat. 12, 25 *terebinthus* foliis -o similis (13, 56). 16, 102 -us, quae novissima urbanarum *arborum* germinat nec nisi exacto frigore, ob id dicta sapientissima arborum. 24, 120 sativa -us (*cf. p. 1521, 74*). *al.* PLIN. epist. 2, 17, 15 hortum -us et ficus frequens vestit. *al.* *in usu medicinali*: CELS. 4, 24, 1 cortex -i decoctus sit. PLIN. nat. 23, 138. *al.*

? 2 *i. q. morum*: GLOSS. Itala Am. 7, 14 (cod. 176) p. 173 in Alexandrea . . . sunt ⟨arbores syco⟩morae si⟨ve ficu⟩s sicut -os fruc⟨tus habentes, attam⟩en ficos hae duriores sunt (*cf. p. 1521, 57*).

2. mōrus, -a, -um. [*gr. μωρός (μῶρος) 'stultus'. J. B. H.*] *vox* PLAVTI *propria, fere in lusibus verborum, semel ap.* COMM. (*l. 32*). GLOSS. V 118, 8sq. -on fatuum graece. -o fatue graece. [*falso trad.*: PLAVT. Poen. 379 (*A*) -os *pro* morosi. GLOSS.[L] V Aa M 517 -us ingeniosus (moratus *Heraeus,* iningen. *Schoell*).]

i. q. stultus: PLAVT. Men. 571 hoc utimur . . . more -o (-um *P defic. A, corr. Lipsius*) molestoque multum. Mil. 370 ego stulta et -a (*AB*[1], moror *cett.*) multum. 672 -us es. Trin. 669 is mores hominum -os et morosos efficit. NON. p. 61, 4 Sanniones dicuntur a sannis qui sunt in dictis fatui . . .; quos -os vocant Graeci.

? adv. **mōrē.** *i. q. stulte*: PLAVT. Stich. 641 -e hoc fit atque stulte mea sententia (*sed Leo ad l.* '-e *non μώρως sed ἐξ ἔθους ut opinor'*). COMM. instr. 1, 18, 3 Ammudatem . . . cultores -e colebant (*nisi pertinet ad vocem q. e.* mos).

deriv.: 4. morio, 2. moro (*?*), 2. moror. *cf.* 3. morion, 3. morosus. *Gruber.*

1. *mōs, -ris *m.* [*orig. inc.; sunt qui conferant c. gr. μῶσθαι 'studere', μαίομαι 'contendo, expeto', got.* moþs *'animus, ira'. J. B. H.*] *de scriptura*: mur- CIL XIII 2477, 11. 2478, 5. *c. apice*: móres CE 973 *bis* (*s. I*). móre CE 1012, 2. *abbreviatur*: mor(es) SCHOL. Sinait. 4. *abl. pl.* -ebus: CIL XII 2090 (*s. VI*). XIII 1489 (= CE Engstr. 252). *c. mensura singulari* mōribus: CE 657 (= INSCR. christ. Diehl 845), 1. NOT. Tir. 17, 65. 69. *al.* *de notione* (*cf. etiam p. 1524, 6sqq.*): VARRO frg. Serv. Aen. 7, 601 -em esse communem consensum omnium simul habitantium, qui inveteratus consuetudinem facit ⟨VLP. reg. 1, 4 -es sunt tacitus c. populi longa consuetudine inveteratus. ISID. orig. 5, 3, 2 *opp.* lex). FEST. p. 157 -s est ⟨institutum pa⟩trium, i. memoria veterum pertinens maxime ad religiones . . . antiquorum. SYNON. Cic. p. 435, 3 -s natura ingenium institutum propositum. GLOSS. ἔθος. τρόπος. ἦθος. consuetudo. -es: leges. -bus: institutionibus. *legitur inde a* NAEVIO (*p. 1529, 38*), PLAVTO (*infra l. 83*), ENNIO (*p. 1523, 6*), TER. (*p. 1523, 8*). [*francog.* les mœurs. *Rohlfs.*] [*falso trad.*: PLAVT. Poen. 1416 CIC. rep. 1, 68. fam. 15, 4, 14 (*secl. Madvig*). PROP. 2, 7, 8 OV. met. 15, 230 QVINT. inst. 12, 11, 9. *in versu suspecto*: IVV. 10, 323. *variat in codd. c.* modo (CIC. inv. 1, 2 SALL. Iug. 65, 2 SEN. nat. 1, 1, 14 PLIN. nat. 37, 98. *cf. p. 1526, 20*), amor (PROP. 2, 7, 8. *cf. l. 65. p. 1529, 22sqq.*), mortes (MANIL. 4, 186), fas (PLIN. nat. 28, 4). *loco corrupto vel dub. interpr.*: PACVV. trag. 295 CIC. Cael. 79 Lig. 11. de orat. 1, 219 (*bis*). 2, 251. 3, 80 Att. 9, 2[a], 2. 14, 14, 1 fam. 8, 5, 1 PHAEDR. 4, 26, 8. 5, 7, 13. 25 PLIN. nat. 18, 20 TERT. pudic. 9 p. 237, 25. PRVD. psych. 726 (*v. Lavarenne ad l.*). COMM. instr. 1, 18, 3. *e coni. prob.*: TITIN. com. 59 si sitis moratae ambae ibus prout ego -bus (maioribus *codd.*). ACC. trag. 245 neque vetustas neque -s (mors *codd.*) neque grandaevitas. CIC. Verr. II 3, 118 ⟨m⟩ore. 5, 169 (nomine *codd.*). SALL. hist. frg. 2, 69 (in ore *codd.; item* PANEG. in Mess. 73). OV. epist. 16, 291 (amorum *codd.*). LIV. 27, 17, 11 VAL. MAX. 4, 7, 1.]

i. q. ***institutum consuetudine et indole firmatum,*** *modus sollemnis, τρόπος sim.* (-s assuetus *p. 1528, 12,* perpetuus *p. 1529, 16,* solitus *p. 1526, 47. 1528, 11* [*cf. p. 1526, 32. 37*], sollemnis *p. 1523, 44. 1527, 31,* usitatus *p. 1526, 46*): *notio quaedam voluntatis, studii sim., quam originariam fuisse vulgo autumant, neque* PLAVT. Bacch. 459 (*v. p. 1524, 18*) *neque locis velut* TER. Andr. 152 Haut. 203 (*v. p. 1526, 39. 1527, 29*) *probatur, cum notio supra indicata etiam his exemplis sufficere videatur; vix aliquid momenti affert locutio q. e.* -em gero, *v. p. 1529, 31.*

CAPVT PRIVS: ***usu sollemni:***

I *animantium*: **A** ***hominum*** (*tam singulorum quam gentium sim.; deorum p. 1524, 82, Fortunae* PANEG. in Mess. 182): 1 *de singulis institutis, usibus sim.* (*sing. opponitur plurali p. 1523, 42.* VITR. 7 praef. 3 AVG. civ. 19, 19 p. 387, 12 D.; -s *saepe coniungitur c.* consuetudo, *v. vol. IV 553, 40 sqq. 558, 36sqq. et infra p. 1529, 22*): **a** ***quid*** *-is sit, e contextu patet* (*exempla pauca; vocativus p. 1523, 19, gen. qual. p. 1523, 20. 22*): PLAVT. Amph. 713 salutare . . . me solebas . . ., appellare . . .: eo -e expertem te factam . . . offendi domi. Asin. 506 ubi piem [B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Pietatem, si istoc -e moratam tibi postulem placere (*v. p. 1476, 14*). Aul. 504 -bus praefectum mulierum hunc factum velim (*i. γυναικονόμον, de quo v. Fraenkel, Plautin. i. Plaut. 139 sq.*). Capt. 233 -em hunc homines habent: quod sibi volunt, dum id impetrant, boni sunt (Men. 338). Mil. 265 sese vidisse eam ... osculantem ...; novi -em. Most. 115 -em (-am *codd.*) hunc induxerunt: si quid *eqs.* ENN. ann. 248 *virum* -es veteresque novosque tenentem. frg. var. 132 *Iuppiter* reliquit ... hominibus leges, -es. TER. Haut. 562 qui istic -s est ...? itane fieri oportet? (*sc. manum in sinum meretrici ingerere*). CIC. top. 28 ius civile ... id esse, quod in ... edictis ..., -e, aequitate consistat (31). leg. 2, 18 eum -em (*i. genus dicendi in legibus usitatum*) ... consequar. 2, 57 eum ... -em (*sc. 'humatos' dici qui quolibet modo sepulti sint*) ius pontificale confirmat. 2, 67 quem -em (*sc. funerum*) tenemus (Tusc. 5, 11). de orat. 2, 121 qui *Crassus* hoc (*sc. ornate dicere*) ... in nostros -es induxit. fin. 2, 1 eorum erat iste -s (*sc. scholam explicare*), qui *eqs.* 2, 2 qui -s (*sc. disputandi*) cum ... non esset retentus, Arcesilas eum revocavit. SALL. Iug. 7, 4 ubi ... -em hostium (*sc. pugnandi*) cognovit. TIB. 2, 3, 74 nullus erat custos, nulla exclusura dolentes ianua: si fas est, -s precor ille redi! OV. met. 2, 345 *Heliades* -e suo, nam -em fecerat usus, plangorem dederant. 3, 581 -is ... novi ... sacra (*sc. ritum Bacchicum*). fast. 2, 37 Graecia principium -is dedit (*sc. ut purgaminibus nefas tolleretur*). LIV. 10, 26, 11 ovantes ... -is sui carmine (21, 28, 1. 21, 42, 2 CVRT. 9, 4, 24). 10, 37, 6 cum triumphum ... -is magis causa quam spe impetrandi petisset (26, 26, 5 SEN. epist. 99, 3). 28, 12, 3 non lex, non -s (*sec. Polyb. 9, 19, 4 ἔθος*). GRATT. 116 lubricus errat -s et ab expertis festinant usibus omnes. SEN. dial. 5, 36, 3 uxor -is iam mei conscia (*sc. ut facta singulis diebus excutiam*). epist. 75, 12 destillatio ... nec adhuc in -em adducta tussim facit. PLIN. nat. 1, 33, 13 antequam ea (*sc. aes, argentum, aurum*) signarentur, quis -s in aere fuerit (*cf. p. 1524, 32*). *al.* *acced. adi. per enallagen*: AVIEN. orb. terr. 1257 dives in his *Persis* -s est iam longi tempore saecli, ex quo ... illudunt auro vestes.

b *c. gen. explicativo*: α *gerundii* (*gerundivi l. 36. 39. 42*): CIC. orat. 46 Aristoteles adulescentes non ad philosophorum -em tenuiter disserendi ... exercuit (QVINT. inst. 12, 2, 25. *cf.* LIV. 23, 5, 4 loquendi). off. 3, 44 praeclarum a maioribus accepimus -em rogandi iudicis (fam. 12, 17, 1 quia -s est ita r., rogo). fam. 5, 20, 1 si rationum referendarum ius vetus et -s antiquus maneret. SALL. epist. Mithr. 15 regna subvortundi. OV. fast. 4, 352 dandae -s stipis. LIV. 1, 49, 7 senatum consulendi (3, 38, 8 c. senatūs). 2, 9, 2 pellendi reges. 35, 35, 13 fecerat sibi -em Alexamenus ... circumeundi *eqs.* SIL. 9, 32 pugnae ... petendae. AVG. civ. 3, 2 p. 99, 29 D. corruptissimis -bus ... -s iurandi servabatur. *al.* β *substantivi* (*sc. rerum humanarum*): LVCR. 1, 96 sollemni -e sacrorum perfecto (*cf.* COLVM. 2, 21, 5 sacrificiorum. *aliter l. 75. p. 1526, 62*). SALL. Iug. 41, 1 -s partium popularium ... ac deinde omnium malarum artium ... Romae ortus est. or. Macri 14 omittendum *esse* -em hunc, quem agitis, impigrae linguae, animi gnavi *eqs.* HOR. carm. 1, 10, 4 palaestrae (*aliter infra l. 78*). OV. fast. 4, 946 scena ioci -em liberioris habet (VAL. MAX. 2, 10, 8 iocorum). VITR. 9 praef. 2 instituunt civitatibus humanitatis -es (*cf.* APVL. met. 2, 20, 7 tuae urbanitatis). VAL. MAX. 2, 2, 9 Lupercalium. PLIN. nat. 33, 10 unde -s bullae duravit. STAT. Theb. 4, 303 Arcadii -em tenet ille galeri (*i. Arcadio galero uti*). 8, 154 agmina ... non expectato revocantum -e tubarum praecipitant. QVINT. inst. 8, 3, 39 Romani pudoris -e contentus. SVET. Aug. 38, 3 travectionis. Tib. 37, 3 abolevit ... ius -emque asylorum. Cal. 16, 2 comitiorum -e revocato. TERT. orat. 23 p. 197, 4 nulla oratio sine genu et reliquo humilitatis -e celebranda est. AVSON. 416, 9 p. 283 P. -em missae acceptaeque salutis ... retine! SIDON. epist. 7, 2, 2 si -is est regularum, ut ... usurpentur (*cf.* LEX Visig. 3, 5, 2 canonum).

c *c. gen. subiectivo*: α *hominum*: PLAVT. Truc. 16 poscendo atque auferendo, ut -s est mulierum. *et saepe.* β *rerum humanarum*: CATO orig. 118 -em ... hunc epularum fuisse, ut *eqs.* CIC. Verr. II 4, 116 quae tum ... commissa non sunt neque -e belli neque iure victoriae. Pis. 71 ne hoc ... genus orationis ... ab huius loci (*i. iudicii, cf. l. 67*) -e abhorreret. Planc. 22 vicinitas retinens veterem illum officii -em (mentem *T*). Rab. Post. 9 quem hunc -em novorum iudiciorum in re⟨m⟩ publica⟨m⟩ inducimus? (Mil. 1 *praeced.*: consuetudine fori. VLP. dig. 48, 19, 5 pr. *aliter p. 1526, 76*). orat. 36 non discedit *Ennius* a communi -e verborum. leg. 2, 9 ne aestus nos consuetudinis ... ad sermonis -em usitati trahat (QVINT. inst. 2, 10, 13 decl. 294 p. 166, 10). fam. 9, 8, 1 nosti -em dialogorum. LVCR. 6, 1278 nec -s ille sepulturae remanebat ..., quo prius ... populus semper consuerat humari (*sec. Thuc. 2, 52, 4 νόμοι ..., οἷς ἐχρῶντο περὶ τὰς ταφάς*). VERG. Aen. 3, 408 sacrorum (12, 836 -em ritusque s. OV. fast. 1, 465. 5, 728. *al. cf.* COLVM. 2, 21, 5 sacrificiorum. *aliter supra l. 44*). 5, 596 hunc -em cursūs ... Ascanius ... rettulit. POMP. TROG. Iust. 38, 4, 12 *exercitus* novo contumeliae -e sub iugum missos. LVCAN. 4, 614 perfundit membra liquore hospes Olympiacae servato -e palaestrae (*aliter supra l. 48*). CALP. ecl. 1, 72 fori. SIL. 16, 409 certaminis. STAT. Theb. 11, 661 saevis imbutum -bus aulae. QVINT. inst. 12, 2, 18 quaestiones in illo ... studiorum -e versatas. PS. QVINT. decl. 9, 3 fortunae magis -bus dissidere (*v. vol. V 1, 1466, 5*) quam suis. TAC. Agr. 43, 2 (*v. p. 1527, 36*). hist. 1, 19, 3 contra -em obsequii, contra fas disciplinae. GELL. 3, 3, 1 *credendum est tantum* ipsi Plauto -busque ingenii atque linguae eius. 14, 3, 7 philosophiae. TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 369, 16 paenitentiae divinae. PHILO vita contempl. 29 iisdem -bus gaudens voluntatis (*gr. τῆς προαιρέσεως τὸν τρόπον*). *al.*

2 *fere i. q. habitus, ingenium, natura, indoles sim.* (*haec notio etsi ab usu sub 1 notato vix secerni potest, illustratur tamen* CIC. leg. agr. 2, 95 non ingenerantur hominibus -es tam a stirpe generis ... quam ex eis rebus, quae ab ipsa natura nobis ad vitae consuetudinem suppeditantur, quibus alimur et vivimus. QVINT. inst. 6, 2, 8 ἦθος, cuius nomine ... caret sermo Romanus; -es appellantur *eqs.* [PRISC. rhet. 9, 28 p. 558, 17]. *exempla afferuntur infra paucissima; praevalet plur.* [DIOM. gramm. I p. 327, 29 *habet* -es *inter* masculina semper pluralia], *sing. adhibetur sensu collectivo ut vid. e. g. l. 18. 26. 28. 34*):

a *in neutram partem* (*cf.* VITA Caes. Arel. 1, 17 supplicia minabatur, prout singulorum noverat aut virtutes aut -es aut vitia): α *generalia*: PLAVT. Amph. 267 decet ... facta -esque huius habere me similes (Rud. 11 TER. Eun. 1089 CIC. Pis. 96 fin. 1, 65 SALL. Catil. 55, 6 NEP. Chabr. 3, 4 TAC. Agr. 1, 1. *al.*). Bacch. 459 oboediens ... est -i (*vulgo*, -e *trad.*) atque imperiis patris. 545 illorum (*sc. falsorum amicorum*) -es perquam meditate tenes. 1089 omnes longe antideo stultitia et -bus indoctis. Capt. 1029 ad pudicos -es facta haec fabula est. Cas. 783 novi hominum -es maleficos (Mil. 194). Epid. 403 divortunt -es virgini longe ac lupae. Persa 550 urbis speciem vidi, hominum -es perspexi parum (HOR. epist. 1, 2, 20 *et* ars 142 *sec. Hom. α 3 νόμον*). 379 novi ego huius -es morosi malos. TER. Phorm. 454 quot homines tot sententiae, suos cuique -s (COM. pall. inc. 75 sui c. -es fingunt fortunam hominibus. NEP. Att. 19, 1 SEN. epist. 47, 15 MACR. Sat. 1, 9, 10). ACC. trag. 560 Phrygiam (*i. Phryges*) miti -e esse, animo immani Graeciam. CIC. S. Rosc. 143 homo imperitus -um, agricola et rusticus. orat. 128 quod Graeci ἠθικὸν vocant, ad naturam et ad -es et ad omnem vitae consuetudinem accommodatum (*cf. l. 9 sq.*). *et saepe.* *acced. in c. abl.* (*cf. p. 1523, 29*): LAMPR. Alex. 53, 1 quae *contio* illius in re militari -es ostenderet. *gen. qual. pro adi.*: VVLG. psalm. 67, 7 *deus* inhabitare facit unius -is in domo (*cf. Itala Cypr. unit. eccl. 8 p. 217, 16* unanimes, *sim. Psalt. Rom. al.; Aug. in psalm.* unius modi). *-es explicantur nomine coniuncto* (*cf.* VELL. 2, 116, 3 Lamia, vir antiquissimi -is et priscam gravitatem semper humanitate temperans. *v. et 1525, 22*): CIC. Cluent. 111 -es eius et arrogantiam. SALL. Catil. 51, 16 eos -es eamque modestiam viri cognovi (SALL. [?] rep. 1, 4, 4 [*sing.*]. CAPITOL. Max. Balb. 17, 7 [*plur.*]. DICT. 2, 21 [*sing.*]. *al.*). APVL. met. 1, 24, 1 -es atque parsimoniam ratiocinans Milonis. β *metonymice*: ① *de ipsis hominibus* (*cf.* FLOR. epit. 3, 1, 15 *Iugurtha* cum in Scauro ipsos Romani imperii -es expugnasset *eqs.*): OV. trist. 5, 7, 10 inter quos habitem -es (TAC. dial. 41, 3 i. bonos -es et in obsequium regentis paratos). LIV. 10, 22, 3 cum -bus notis facilius se communicaturum consilia (*opp.* novo imperii socio). SIL. 14, 87 (*de Hieronymo tyranno*) indomitos accepit regia -es. QVINT. inst. 2, 15, 32 perniciosa nocentissimis -bus dare instrumenta. 2, 17, 32 qui malis -bus nomen oratoris indulgeant. IVV. 6, 45 antiquis uxor de -bus illi quaeritur (*cf. Müller ap. Friedl. ad l.*). TERT. pall. 6, 1 grande pallii beneficium est, sub cuius recogitatu improbi -es vel (*i. 'saltem'*) erubescunt. ② *c. acumine rhetorico dictum de facto quodam*: PORC. LATR. Sen. contr. 7, 2, 1 occisum Ciceronem malos -es ⟨voco⟩ (*add. excerptor*).

b *in malam partem*: α *usu generali* (*huc fort.* PLAVT. Capt. 107 condigne pater est eius moratus -bus; *cf. Langen, Beitr. 209*): PLAVT. Amph. 154 qui me alter est audacior homo ..., iuventutis -es qui sciam, qui hoc noctis solus ambulem? Asin. 932 istoscine patrem aequom est -es liberis largirier? Cas. 963 colere -es Massilienses (*'sc. malos' Ussing ad l., aliter Otto, Sprichw. 214*). Men. 726 non ... patiar ..., quin vidua vivam quam tuos -es perferam. Persa 385 non tu nunc hominum -es vides? *eqs.* Trin. 284 hoc saeculum -bus quibus siet (Truc. 13 haec huius s. -es in se possidet. SEN. contr. 2, 5, 7 ut s. -s est. SEN. epist. 100, 5. *cf.* LVCAN. 2, 257 corrupto -bus aevi. PLIN. epist. 8, 18, 3 temporum). TER. Hec. 578 uxorem tuam propter meos -es hinc abisse (DON.: '-es' proprie senum dicuntur, unde senectus morosa). Haut. 260 qui (*sc. pater*) harum -es cantabat mihi. 839 quam multa iniusta ... fiunt -bus. Ad. 758 hancine vitam, hoscine -es, hanc dementiam! CIC. Quinct. 59 antiquam officii rationem ..., cuius splendor omnis his -bus obsolevit (93 Verr. II 3, 210 fam. 3, 12, 1. *cf. vol. VI 3, 2722, 12*). Verr. II 4, 55 o tempora, o -es! (Catil. 1, 2 dom. 137 Deiot. 31 div. 2, 4 MART. 6, 2, 6. *al. cf.* PLIN. nat. 33, 153 heu -es! PERS. 4, 35 hi -es!). Cael. 25 dixit ... de luxurie, ... de libidine, ... de -bus *eqs.* (*cf.* PERS. 1, 67 in -es, in luxum ... dicere). SALL. Iug. 4, 9 civitatis. OV. trist. 2, 7 carmina fecerunt, ut me -esque notaret ... Caesar. VAL. MAX. 1, 1, 14 Carthaginienses -bus suis uti passi sunt *dei*. 3, 5, 2. 8, 2, 3 SEN. benef. 4, 17, 3. 4, 27, 3. STAT. Theb. 1, 232 vix ... enumerare queam -es *Labdacidarum* gentemque profanam. 2, 465 *syn.* sceleris. 4, 403 a miseri -um (quorum *Baehrens*). Ach. 1, 70 Veneris. QVINT. inst. 8, 3, 45 quatenus verba honesta -bus perdidimus. IVV. 13, 239 ad -es natura recurrit. 14, 52. TAC. hist. 1, 50, 1 urbem ... veteres Othonis -es paventem. ann. 3, 28, 1 consul corrigendis -bus delectus. 3, 69, 1. 4, 33, 4 VLP. reg. 6, 9 PAVL. dig. 5, 1, 12, 2. TERT. apol. 9, 3 *deorum*. pall. 5, 5 medicinas -bus dicere. *al.* *per fig. q. d. hendiadyoin*: IVV. 6, 84 prodigia et -es urbis. β *usu speciali de vitiis uxoris vel*

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mariti divortium efficientibus (*cf.* VLP. reg. 6, 9 retentiones ex dote fiunt . . . propter -es): VLP. reg. 6, 12 -um nomine graviorum quidem sexta retinetur, leviorum autem octava; graviores -es sunt adulterium tantum, leviores omnes reliqui. 6, 13 mariti -es puniuntur . . . ita, ut propter maiores -es . . ., propter minores *eqs.*

c *in bonam partem*: CIC. Pis. 2 -bus, non maioribus meis, virtuti prospectae, non auditae nobilitati deferebat *honorem populus.* Deiot. 16 nota . . . hominis probitas . . ., noti -es (fin. 2, 99 fam. 13, 10, 3. 13, 17, 3. OV. trist. 5, 5, 45 nata pudicitia est -es probitasque fidesque [-um *codd. dett., perperam ut ceterae coniecturae*]). orat. 118. fam. 13, 21, 1 suis -bus suaque humanitate. HOR. epist. 1, 1, 57 est animus tibi, sunt -es (4, 2, 22. epist. 4, 1, 249 [*plur.*]). carm. 4, 5, 22 -s et lex maculosum edomuit nefas. PROP. 4, 11, 101 -bus et caelum patuit. OV. medic. 45 certus amor -umst (*cf.* 43 prima sit . . . -um tutela). met. 7, 717 facies . . . iubebat credere adulterium; prohibebant credere -es. fast. 3, 383 Mamurius, -um fabraene exactior artis difficile est ulli dicere. EPIST. Sapph. 83 abeunt studia in -es. EPICED. Drusi 41 quid tibi nunc -es prosunt . . . ? MANIL. 4, 18 *a fatis dantur* -es . . . creatis et vitia (VAL. MAX. 4, 3 pr.). SEN. Phaedr. 1196 (*Phaedra Hippolyto defuncto*:) recipe iam -es tuos! CALP. ecl. 1, 72 ius aderit -emque fori . . . reddet *deus.* PLIN. nat. 35, 63 *Zeuxis* fecit et Penelopen, in qua pinxisse -es videtur. STAT. Theb. 12, 166 bello cogendus . . . in -es hominemque Creon (*cf. p. 1524, 36 sqq.*). silv. 1, 2, 164 quis -um fideique modus? (*cf. 162* modestia). MART. 6, 29, 5 -bus hoc (*i. manumissio*) formaeque datum. 9, 28, 7 nec poteram gratus domino sine -bus esse. 9, 101, 21 templa deis, -es populo dedit *Domitianus.* IVV. 13, 204 reddidit *debitum* . . . metu, non -bus (TAC. ann. 3, 26, 1). TAC. Agr. 1, 3 plerique suam ipsi vitam narrare fiduciam potius -um quam adrogantiam arbitrati sunt. hist. 4, 42, 6 diutius durant exempla (*sc. puniendi*) quam -es (*sc. egregii -es Vespasiani*). ann. 3, 28, 1 exim continua . . . discordia, non -s, non ius. PLIN. epist. 3, 3, 7 a quo (*sc. praeceptore*) -es primum, mox eloquentiam discat, quae male sine -bus discitur. paneg. 46, 5 *gloria* consecutus es, ut quod antea vis et imperium nunc -es vocarentur. APVL. apol. 75 -um dedit operam (*cf. Löfstedt, Eranos 8, 1908, 93*). TERT. spect. 10 p. 12, 8 censores . . . theatra destruebant -bus consulentes, quorum . . . periculum . . . de lascivia providebant. GREG. M. dial. 2 praef. p. 71, 7 M. aetatem -bus transiens. *al.*

B *animalium* (*c. adi. l. 47. 59*): **1** *in universum* (*acced. gen. gerund. l. 45*): CIC. rep. 2, 48 *tyrannus* quamquam figura est hominis, -um tamen immanitate vastissimas vincit beluas (PS. APVL. Ascl. 7). LVCR. 2, 665 *animalia* retinent . . . parentum naturam et -es (SEN. dial. 4, 31, 6 ARNOB. nat. 1, 2 PHYSIOGN. 132 p. 144, 7). 5, 897 *monstra* nec simili Venere ardescunt nec -bus unis conveniunt. SEN. Oed. 639 qui . . . vix -s est feris: fratres sibi ipse genuit (PLIN. nat. 7, 18 ferarum -em vescendi humanis visceribus. STAT. Theb. 5, 233 ut fera . . . in -es negat ire suos. PAVL. NOL. carm. 17, 225. *cf.* PRVD. c. Symm. 2, 293 *populi* ferinos in -es redeant). **2** *singularum specierum*: CIC. nat. deor. 1, 97 quid canis, nonne similis lupo (*cf. l. 52. 59*) . . . ? at -es in utroque dispares (GRATT. 154 MANIL. 5, 201 COLVM. 7, 12, 5. 6 NEMES. cyn. 237). VERG. georg. 4, 5 totius . . . gentis *apium* -es et studia . . . dicam (4, 197 SEN. clem. 1, 19, 4. COLVM. 9, 3, 2 placidis. 9, 15, 7 PLIN. nat. 11, 12). HOR. epod. 7, 11 neque hic lupis -s nec fuit leonibus *sc. sanguinem propinquorum profundere* (STAT. Ach. 1, 858 TERT. anim. 24, 5). PHAEDR. 1, 2, 12 *ranarum.* app. 29, 9 vespa dignam -bus (memoria *Halbertsma, Havet*) vocem edidit. 30, 9 ego *vulpecula* te *terraneolam* . . . diligo propter quietos -es (*item de -bus avium*: COLVM. 8, 2, 13 *gallinae* [8, 5, 6. 8, 2, 15 *gallorum*]. PLIN. nat. 10, 104 *columbarum.* PHYSIOGN. 73 p. 94, 4. EVSTATH. Basil. hex. 8, 3, 1 [*gr.* ἤθη]). OP. imperf. in Matth. 17 p. 728 hominibus caninos vel porcinos -es habentibus.

II *rerum*: **A** *ad homines pertinentium* (*v. et p. 1523, 63 sqq.*): CIC. Att. 13, 9, 4 quae . . . scripsi, Ἀριστοτέλειον -em habent, in quo sermo ita inducitur *eqs.* VERG. Aen. 6, 852 paci . . . imponere -em (SERV.: leges pacis [*v. Ed. Fraenkel, MusHelv. 19, 1962, 133*]. *cf.* VAL. MAX. 2, 6, 3 prudentissimi pacis -bus Athenienses [*sim. p. 1526, 75*]). VITR. 1, 2, 5 ab severo -e Doricorum *operum* et ab teneritate Corinthiorum. 4 praef. 2 Ionici generis *columnarum* -bus. SEN. Phaedr. 208 tecta sani -is aut vilis scyphus. COLVM. 1, 8, 12 illa vetera sed optimi -is, quae nunc exoleverunt. MART. 11, 15, 13 -es non habet hic meos libellus (*sc. continens versus Saturnalicios sim.*). QVINT. inst. 5, 10, 19 suos quidque horum *argumentorum* velut -es habet. **B** *naturalium* (*sc. quasi animatarum*): LVCR. 1, 296 sunt venti corpora caeca, quandoquidem factis et -bus aemula magnis amnibus inveniuntur *eqs.* VERG. georg. 1, 51 varium caeli praediscere -em (*inde* COLVM. 1 praef. 23 PLIN. nat. 14, 10. 17, 19. *cf.* PLIN. nat. 18, 206 siderum). Aen. 5, 694 (*v. p. 1528, 37*). PROP. 3, 5, 23 naturae . . . perdiscere -es (VITR. 4, 2, 6). OV. met. 14, 524 arbor enimst (*sc. oleaster*), sucoque licet cognoscere -es (*sc. tam arboris quam Apuli pastoris*). MANIL. 2, 862 *natura sidera* cogit esse sui -is (*cf.* 4, 122 signorum [FIRM. math. ind. cap. 2, 16]. SEN. nat. 7, 13, 1 stellis [FIRM. math. ind. cap. 2, 14]. *aliter supra l. 75*). LVCAN. 10, 329 it . . . tacens iam -bus (motibus *vel* mol- *varr. ll.*) unda *Nili* receptis (AVSON. Mos. 374. *cf.* STAT. silv. 3, 2, 82 quos tibi currenti praeceps gerat Hadria -es. CLAVD. 28, 514 *fluminum.* carm. min. 30, 128 *pelagi*). PLIN. nat. 36, 126 quid ferri duritia pugnacius? pedes ei impertivit *natura* et -es. MART. 1, 105, 3 accepit quotiens tempora longa, merum exuit annosa -es nomenque senecta. 6, 83, 4 tu missa tua revocasti fulmina dextra; hos cuperem -es ignibus esse Iovis. TERT. praescr. 42 l. 18 agnoscit naturam suam et originis suae -em profectus rei. resurr. 12 p. 41, 8 revolvuntur . . . verna et autumna cum suis viribus, -bus, fructibus. IREN. 4, 61, 1 in quibus (*sc. in animalibus*) unus sensus et unus -s *eqs.* SIDON. carm. 2, 113 *ordine naturae inverso* -s elementorum cedit. ANTHIM. 51 lactucae uno -e sunt (*i. eadem natura qua olera* [*50*]).

III *singulariter in versione graecae vocis q. e.* τρόποι, *in arte rhetorica de translatione verborum adhibitae* (*cf. p. 1473, 51*): AQVILA rhet. praef. p. 22, 8 illi . . . -es (modi *Vossius, sed v. Halm ad l.*), qui τρόποι nominantur.

appendix syntactica et stilistica:

I *locutiones plus minus adverbiales*:

A *abl.*: **1** *sing.* **-e**: **a** *nude positum i. q. rite* (*vix huc pertinent* PLAVT. Stich. 641 [*v. p. 1522, 31*]. COPA 10 [*recta var. l.* in ore]. *litotetem v. l. 26*): CIC. S. Rosc. 143 omnia . . . -e, lege, iure gentium facta (*opp.* per Sullam gesta). Mur. 72 hoc factum a Murena omnino . . . non est, ab eius amicis autem -e et modo factum est (Scaur. 37 in quo *genere accusationis* nihil -e, nihil m., nihil considerate . . . videtis esse suscepta. *v. et l. 33. 50. 59*). dom. 134 nihil rite nihil caste nihil -e institutoque perfecit. fam. 11, 29, 3 -e magis hoc . . . scribo quam quo te admonendum putem. *al.* BELL. Afr. 3, 4 ut -e ipsius consuetudo . . . fuerat (*cf. Klotz ad l.*). VERG. Aen. 7, 247 cum iura vocatis -e daret populis *Priamus.* 7, 617. SIL. 12, 449 vectis non -e carinis (*sed terrestri itinere*). TAC. hist. 2, 10, 2 ann. 1, 10, 8. SVET. Iul. 18, 1 neque -e neque iure . . . profectus est *in provinciam.* Aug. 35, 4 sententias . . . non -e atque ordine sed prout libuisset perrogabat. *al.*

b *c. additamentis i. q. modo*: **α** *vario usu accedit*: (I) *adi., pron.* (GLOSS. eo -e: τοιοῦτον τρόπον): PLAVT. Amph. 198 si dixero mendacium, solens meo -e fecero (Curc. 184 CIC. de orat. 1, 107. fam. 12, 24, 3 m. pristino). 221 nos nostras -e nostro et modo instruximus legiones (CIC. Phil. 11, 33. de orat. 1, 133 *opp.* rhetorico. Att. 14, 4, 2). Asin. 272 -e si fecit suo (CIC. Scaur. 11. rep. 3, 12 qui suo quodam -e loquitur [fin. 2, 15]. Att. 16, 3, 3 [*in anacolutho*]. *al.*). Aul. 146 -e tuo facis (TVRPIL. com. 182 ut soles. CIC. or. frg. A XIV 16. de orat. 1, 230 *opp.* philosophorum). Bacch. 540 -e isto atque exemplo. TER. Andr. 152 alieno (*sc. uxoris*) -e vivendumst mihi (*opp.* meo . . . modo). CATO agr. 139 Romano (CIC. fam. 7, 5, 3. 7, 16, 3. 7, 18, 3 LVCR. 1, 96 VERG. Aen. 3, 369. 7, 204. *al. cf. Otto, Sprichw. 302*). CIC. Arat. 29 vetusto (*cf.* Planc. 56 meo pristino [Marcell. 1]. leg. 2, 3 antiquo. S. C. de sumpt. lud. [CIL II 6278] 56 veteri [*seq.* sacro ritu]). inv. 1, 35 quo -e . . . sit educatus (*postea*: quo modo . . ., qua consuetudine). 2, 29 qua ratione vitae, quo -e domestico vivat. Q. Rosc. 56 perverso. Verr. II 1, 66 ut Graeco -e biberetur. 2, 9 si humano modo, si usitato -e . . . peccasset (*cf.* OV. epist. 20, 127 solito [VAL. MAX. 5, 19 ext. 1 SEN. Oed. 374 SVET. Iul. 41, 3]. *v. et p. 1528, 12*). 2, 67 novo (2, 114. 5, 68 *opp.* omnium exemplo. Mur. 44 or. frg. A XIII 26). Flacc. 14 accusatorio iure et -e (dom. 43. *opp.*: HIER. vita Pauli 11). Cael. 33 illo austero -e ac modo. de orat. 3, 80 Aristotelio (fam. 1, 9, 23). orat. 27 Asiatico. *al.* *in introducenda oratione*: EVSEB. VERC. epist. 2, 3, 4 libellum ad ipsos hoc -e feci: '*eqs.*'

(II) *gen.* (*graece resp.* δίκην IREN. 5, 8, 2 [1 H.], ἀντί DIOSC. 1, 3 p. 5, 19 M.): (A) *hominum*: PLAVT. Cist. 787 maiorum (*cf. p. 144, 34. 61*). Merc. 16 amatorum. Rud. 346 lenonum. CIC. Verr. II 2, 128 res . . . istius -e deciditur: *eqs.* 4, 5 Atheniensium virginum. 4, 71 omnium. Cluent. 166 Larinatium. *al.* HOR. carm. 4, 2, 28 apis Matinae -e modoque. *al.* *seq.* ut: VEG. mil. 2, 20 -e humani generis, ut . . . habeat. (B) *rerum* (*fort. huc pertinet* BELL. Afr. 47, 2 superiorum temporum [imperatorum *trad., corr. Glandorp*]): LVCR. 2, 610 *matrem deorum* gentes antiquo -e sacrorum Idaeam vocitant matrem. BELL. Alex. 74, 3 cum -e operis cotidiani . . . servorum multitudinem . . . militum esse credidisset. SALL. Iug. 54, 1 militiae (TAC. hist. 1, 13, 1 SVET. Cal. 58, 2). hist. frg. 1, 103 -e humanae cupidinis ignara visendi (TAC. hist. 5, 13, 2). 4, 75 equestris proelii (TAC. ann. 6, 35, 1 [*v. Nipp.-Andr. ad l.*]. *cf.* LIV. 22, 47, 2 pugnae). LIV. 1, 15, 1 populabundi magis quam iusti -e belli (21, 35, 4 VELL. 2, 31, 2. *al.*). POMP. TROG. Iust. 38, 4, 12 novo contumeliae -e. SEN. Tro. 1132 thalami -e praecedunt faces. dial. 7, 2, 1 non est quod mihi illud dissensionum -e respondeas. PLIN. nat. 11, 20 statio ad portas -e castrorum (11, 26). STAT. Theb. 7, 402 properatur in hostem -e fugae. TAC. hist. 5, 16, 6 contionis. PLIN. paneg. 39, 2 naturae. AVIEN. ora 234 noctis . . . -e ros frequens. PRVD. c. Symm. 2, 199 -e sepulcri obruta *cadavera.* AMM. 22, 12, 8 haec . . . dum ita procedunt -e pacis (23, 5, 3 p. -e). COD. Iust. 4, 19, 2 (*a. 215*) possessiones . . . -e iudiciorum persequere (2, 12, 10 *a. 227.* 2, 3, 14 *a. 241. aliter p. 1523, 67*). *al.*

β *usu praedicativo* (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 336*): (I) *c. gen. personae* (*per iocum*): OV. Pont. 4, 12, 11 nec potes in versum Tuticani (*i.* ⏑⏑— —) -e venire, fiat ut e longa syllaba prima brevis.

(II) *c. adi.* (*pro gen. rei*): DIOSC. 1, 78 p. 42, 21 M. *resina terebinthi* oblectario -e accepta (*gr. 1, 71, 2* ἐν ἐκλεικτοῖς). 1, 80 p. 44, 15 -e eglectario ([*1, 72, 1* ἐκλειχομένη]. 1, 88 p. 47, 31). 1, 141 p. 71, 1 pessario -e suppositus opūs (*gr. non respondet*).

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

γ respicitur obi. enuntiati: VELL. 2, 119, 2 quem ... -e pecudum trucidaverat (FLOR. epit. 1, 11, 13 MARCELL. chron. II p. 96, 504, 17. *cf.* SVET. Cal. 27, 3 bestiarum -e quadripedes ... coercuit). TERT. praescr. 39 l. 14 qui de carminibus Homeri propria opera -e centonario ... in unum sarciunt corpus. AVIEN. Arat. 754 -e latebrarum repetens freta *lepus*. MARCELL. med. 9, 57 farinam ... cataplasmatis -e ... imponere. 14, 30 fylacterii -e suspendas *alei umbilicum*. CASSIOD. antiq. 20, 10 qui eum -e principis adorarent (*gr. 20, 152 προσαγορεύσοντες αὐτὸν αὐτοκράτορα*).

δ in pleonasmo cadentis aetatis proprio (*cf. p. 1522, 68 sqq.*): HEGES. 1, 11, 2 p. 16, 27 quasi -e pecorum ([*Ios. bell. Iud. 1, 101 ἀνέδην*]. GREG. M. past. 3, 34 p. 118^{C} anima q. -e navis est. dial. 3, 38 p. 226, 17 M.). CONC.^{S} I 2 p. 66, 6 tamquam -e (*gr. Mansi 4, 1345^{A} ἐν τάξει*) symboli.

2 *plur.* **-bus** (*afferuntur tantum exempla adverbii certiora; loco vix sano* VITR. 6, 7, 4 in his oecis fiunt virilia convivia, non enim fuerat institutum matres familiarum eorum -bus accumbere [*exspectaveris fere* mensis]): CIC. Sest. 88 videbat ille gladiator se, si -bus ageret, parem esse non posse. LVCR. 5, 897 *v. p. 1525, 43.* CAES. Gall. 1, 4, 1 -bus suis Orgetorigem ex vinclis causam dicere coegerunt. 4, 2, 4 neque eorum -bus turpius quicquam habetur *eqs.* NEP. praef. 4 id ... nostris -bus nefas habetur. Alc. 11, 4 Epam. 1, 2. *al.* VITR. 4, 6, 6 *rem* veluti legitimis -bus exposui. 8 praef. 4 sacerdotia gerunt -bus Aegyptiorum. 10 praef. 3. 10, 1, 6. SEN. epist. 59, 7 Graecis verbis, Romanis -bus philosophantem. PLIN. epist. 7, 11, 6 quod libertus meus meis -bus gessit.

B *iuncturae praepositionales*: 1 *affirmativae*: **a ex -e** (-bus VITR. 4, 1, 2 PLIN. epist. 4, 2, 2; GLOSS. ἐξ ἔθους. κατὰ τὸ ἔθος): *α add. gen. vel adi.*: ① *pro adv.*: TER. Haut. 203 huncine erat aequom ex illius -e an illum ex huius vivere? CIC. inv. 1, 14 quid iuris ex civili -e et aequitate sit. SALL. Iug. 61, 3 aliorum. NEP. Con. 3, 2 Persarum. OV. ars 1, 133 ex illo sollemni -e theatra ... insidiosa manent (sollemnia *trad., corr. Madvig; cf. Kenney, ClQu. N. S. 9, 1959, 243*). met. 14, 156. 15, 593 Pont. 4, 4, 35 LIV. 23, 8, 6. 28, 24, 8 procacius quam ex -e et modestia militari erat. SEN. dial. 12 (11), 2, 7 tuo. PLIN. nat. 17, 34 suo. TAC. hist. 2, 55, 1. *al.* *gen. rei*: TAC. Agr. 43, 2 crebrius quam ex -e principatus ... medicorum intimi venere. ⑪ *pro attrib.*: CIC. Phil. 2, 69 quid ... domus illa viderat nisi pudicum, quid nisi ex optimo -e ...? VERG. Aen. 8, 186 non haec sollemnia nobis, has ex -e dapes ... superstitio ... imposuit. STAT. Theb. 6, 5 (*de ludis funebribus Archemoro institutis*) Graium ex -e decus. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 43 p. 619^{B} ex -e huic esse, ut ... deroget. *β nude*: VERG. Aen. 5, 244 cunctis ex -e vocatis. HOR. sat. 2, 3, 280 ex -e imponens cognata vocabula rebus. SEN. epist. 114, 10 quae ex -e sunt. HOMER. 1046 STAT. Ach. 2, 12. 98. QVINT. inst. 6, 3, 47 (*v. app. crit.*). 11, 3, 129 TAC. hist. 2, 55, 1 SVET. Nero 16, 2 GELL. 6, 1, 9 APVL. met. 3, 25, 4. 10, 15, 5 SCAEV. dig. 22, 1, 13 pr. VLP. frg. Vat. 155. *al.* *usu hyperbolico*: STAT. Theb. 11, 615 (*queritur Oedipus*) o si fodienda redirent lumina et in vultus saevire ex -e (*i. sicut olim*) potestas.

b ad -em: CIC. orat. 46 (*v. p. 1523, 34*). rep. 2, 36 equitatum ad hunc -em constituit, qui usque adhuc est retentus. PERS. 3, 31 ad -em discincti vivere Nattae. QVINT. inst. 1, 8, 3 nec prosopopoeias ... ad comicum -em pronuntiari velim. 3, 1, 18 appellati *sunt* ... Theodorei ad -em certas sectas ... sequendi. 4, 1, 43. 7, 3, 14. FRONTIN. strat. 2, 3, 22 ad -em equestris pugnae exercitatos *pedites*. TAC. hist. 5, 6, 1 fruges nostrum ad -em *sunt*. ann. 14, 20, 1 ludicrum Romae institutum est ad -em Graeci certaminis. CYPR. Fort. 11 p. 342, 2. *al.*

c per -em: SALL. epist. Mithr. 21 Romani arma in omnes habent ..., p. hunc -em exstinguent omnia (HOR. epist. 2, 1, 145 Fescennina p. h. inventa licentia -em). GELL. 15, 15, 4 'a' littera in 'e' mutata p. compositi vocabuli -em 'dispessis' dicit *Plautus*.

d in -em: *α c. gen.* (*comparatio refertur ad obi. l. 65. 66. 68. 73. 75*): VERG. georg. 1, 245 elabitur Anguis *sidus* ... in -em fluminis (*Arat. Phaen. 45 οἵη ποταμοῖο ἀπορρώξ*). 2, 250 *pinguis tellus* picis in -em ... lentiscit. Aen. 7, 159 primas ... sedes castrorum in -em ... cingit. 8, 88 mitis ut in -em stagni ... sterneret aequor aquis *Tiberis*. 11, 616 fulminis (STAT. Theb. 5, 593). 12, 401 Paeonium. HOR. sat. 2, 1, 63 in hunc operis componere carmina -em (*cf.* TAC. dial. 22, 5 annalium). carm. 1, 36, 12 neu -em in Salium sit requies pedum (4, 1, 28). MANIL. 3, 361 SEN. nat. 7, 11, 2. epist. 40, 2 nivis (*Hom. Γ 222 νιφάδεσσιν ἐοικότα*). COLVM. 2, 10, 26 in -em horti areas ... facito. SIL. 13, 141. 14, 631. APVL. met. 5, 12, 6 in -e⟨m⟩ Sirenum. PS. AVR. VICT. epit. 15, 3 omnes ... in -em caelestium propitium optantes *Antoninum*. SCHOL. Stat. Theb. 3, 223 fulminis. HIER. epist. 21, 13, 6 haec (*sc. superflua in scriptis philos.*) in unguium -em ... desecamus. in Is. 13, 7 p. 156^{C} in -em parturientium feminarum dolor torqueat viscera. VVLG. deut. 11, 10 in hortorum -em aquae ducuntur irriguae (*hebr. aliter*). *al.* *audacius*: IVVENC. 4, 692 Christus ... genitorem ... vocabat Hebraeae in -em linguae (*i. utens lingua hebr.*). *β nude*: VERG. Aen. 5, 556 omnibus *pueris* in -em tonsa coma pressa corona. 8, 282 pellibus in -em cincti *sacerdotes*. PS. VERG. catal. 14, 10 mille coloribus ales in -em picta stabit Amor pharetra.

e de -e (GLOSS. ex consuetudine; *in serm. pedestri nonnisi p. 1528, 4. 5*): *α pro adv.*: ① *nude*: VERG. Aen. 1, 318 umeris de -e suspenderat arcum *Venus in venatricem mutata*. 3, 65. 369. 4, 57 (= 8, 544). 5, 96. 6, 39. 10, 831. 11, 35. PROP. 2, 3, 13 de -e comae ... fluentes (*v. Rothstein ad l.*). OV. met. 2, 711 fast. 2, 361. 6, 121 EPICED. Drusi 217 MANIL. 1, 317 SEN. Ag. 314 PETRON. 14, 7 PLIN. nat. 7, 112 SIL. 4, 770. 5, 59 GELL. 12, 5, 2. 16, 19, 14 APVL. met. 3, 25, 4. *al.* *iuxta adi.*: SEDVL. carm. pasch. 5, 406 alloquiis de -e piis (*op. pasch. 5, 35 p. 301, 2* sollemnium ... verborum). ⑪ *c. additamentis*: *adi.*: VERG. Aen. 8, 344 Lupercal Parrhasio dictum Panos *esse* de -e. 11, 142 vetusto (LVCAN. 1, 584 [*var. l.* e]. SIL. 2, 443. 11, 501). OV. met. 12, 11 patrio. SEN. Med. 802 funereo. Phoen. 357 nostro. *al.* *gen. subi.*: VERG. Aen. 7, 357 solito matrum de -e locuta est. GRATT. 491 lustralis de -e sacri. SIL. 1, 123 artis de -e vetustae. 7, 312 assueto belli de -e (*cf. p. 1526, 46*). *gen. qual.*: AVG. conf. 2, 4, 9 ludum de pestilentiae -e ... produxeramus. *β pro attrib.*: OV. met. 7, 606 corpora ... nullis de -e feruntur funeribus. 9, 730 naturale malum et saltem de -e dedissent. VAL. FL. 8, 32 pavidae virgo de -e columbae. STAT. Theb. 5, 159 nec de -e cruor *adhibebatur in iure iurando* (*sc. cruor pueri immolati*).

f pro -e: PLIN. nat. 29, 18 decuriae p. -e censuris principum examinantur. CYPR. epist. 36, 4 p. 575, 19 p. tuo -e fecisti, qui ... voluisti. COD. Theod. 5, 12 (15), 20 pr. 12, 1, 101, 4 provinciae. CHAR. gramm. p. 379, 5 B. p. (*om. C*) nostro -e ... et non secundum Graecos.

g in -e (GLOSS. in ordine; *falso trad. p. 1527, 72*): HIER. in Is. 14, 2 p. 160^{C} in -e serpentis terram comedo. tract. in Is. p. 99, 21 ut in (*erasum in cod. B*) -e animalium suae illos relinquerem passioni. IVLIAN. in Iob 27, 20 ('quasi aqua') in -e ... aquae ... malis obruetur. HESYCH. in lev. 15, 16 p. 975^{B} illarum consuetudo ... in -e vestimentorum ... commutatur.

h secundum -em: MART. CAP. 9, 947 (*seq. gr. κατ' ἦθος*).

2 *negativae*: **a ultra -em:** SALL. hist. frg. 2, 70 u. Romanum ac mortalium etiam -em curabant *Metellum Vrbinus aliique*. VEG. mulom. 1, 4 AVG. civ. 3, 18 p. 127, 14 D. OROS. hist. 7, 13, 3.
b contra -em (-es): SALL. hist. frg. 3, 96 c. -em fiducia augeri nostris coepit. PROP. 2, 32, 44 si c. -es una puella facit (SEN. dial. 3, 14, 2 quam multa c. bonum -em faciat). *al.* **c supra -em:** VERG. georg. 2, 227 rara sit *humus* an s. -em si densa requires. **d sine -e** (GLOSS. sine consuetudine): VERG. Aen. 5, 694 tempestas s. -e furit (7, 377 *Amata* s. -e f. lymphata per urbem). LACT. mort. pers. 39, 4 s.-e, sine exemplo maritum alterum experiri. SEDVL. carm. pasch. 1, 170 Heliam corvi ... pavere ... praebentes s. -e dapes (*cf. op. pasch. 1, 14 p. 185, 11* praeter naturae dispositum). VEN. FORT. Mart. 1, 267 ARATOR act. 1, 956. **e praeter -em:** AMM. 14, 2, 1 *Isauri* feris ... obiecti sunt p. -em.

II *iuncturae verbales selectae*: **A** *variae* (-s *vel* -es *pro obi. ponitur*): agere: *p. 1523, 47.* facere sibi: *p. 1523, 41.* imponere: *p. 1525, 63.* inducere: *p. 1523, 68.* instituere: *p. 1523, 50.* possidere in se: *p. 1524, 62.*

B *c.* esse: **1 -s (est):** **a** *exempla varia enuntiatis secundariis (sequentibus praeter l. 57. 59) notabilia*: ut: PLAVT. Amph. 46 -s numquam ... fuit patri meo, ut exprobraret. Men. 723 Merc. 513 Pseud. 492 ACC. carm. frg. 3, 5 CIC. inv. 2, 69 Verr. II 1, 66. 2, 158. 4, 79 or. frg. A VIII 4 Brut. 84. 85 SALL. (?) rep. 1, 5, 5 NEP. Ages. 1, 2. *al.* *iuxta inf.*: MVTIAN. Chrysost. hom. 3, 4 p. 257/8 iste -s est apostolo, ut non ... habeat ..., sed ... ponere (*gr. ἔθος ... μὴ ... ποιεῖσθαι ... ἀλλὰ ... τιθέναι*). *cf. etiam coni. nudum* GREG. M. epist. 9, 202 p. 190, 3. *acc. c. inf.*: PLAVT. Capt. 198 ei *servituti* vos morigerari -s bonust. TER. Ad. 532 CIC. Rab. perd. 35 orat. 151 LIV. 3, 55, 12. 10, 42, 7. 32, 25, 2. 37, 24, 4. *al.* *praecedit omissa copula*: LIV. frg. 65 quos *ludos* ... fieri -s. *inf.*: PLAVT. Capt. 985 -s est oblivisci hominibus. CATO mor. frg. 2 vestiri in foro honeste. CIC. de orat. 1, 84 hic ... -s erat patrius Academiae adversari ... omnibus. Tusc. 1, 108 SALL. Catil. 30, 4 Iug. 80, 5 SALL. (?) rep. 1, 8, 2 VERG. Aen. 1, 336. 7, 731 OV. am. 3, 12, 19 met. 15, 41 fast. 2, 283 LIV. 5, 27, 1. *al.* *omissa copula*: VERG. georg. 3, 224 SIL. 3, 26. 291. 7, 383. 8, 373 (*antea*: solitum). 11, 52. 533. 13, 405 VAL. FL. 5, 582. 7, 95 TAC. hist. 4, 83, 2. *gen. gerundii* (*omissa copula*): PLIN. nat. 7, 14 -s ... liberos ... obiciendi *eqs.* **b** ut -s est: PLAVT. Men. 906 ut -s est meretricius. Pseud. 433 ut nunc -s est (TER. Phorm. 55 *plur.*). LVCIL. 289 ut -s fuit illis. CIC. div. in Caec. 55 ut -s in Sicilia est. Verr. II 1, 63. 4, 62 regius. 5, 65 cum omnes, ut -s est, ⌊ut solet fieri,⌋ (*del. Pluygers*) concurrerent. ac. 1, 1 amicorum. Att. 1, 16, 4. CATVLL. 9, 8 tuus (HOR. sat. 1, 4, 95. 1, 6, 60). HOR. sat. 1, 9, 1 sicut meus est -s. LIV. 9, 38, 14. *omissa copula*: LVCAN. 10, 400 PLIN. nat. 4, 33 TAC. ann. 1, 39, 3. 2, 54, 4. 4, 49, 3. *al.*

2 in -e esse (*omissa copula l. 78*): CIC. leg. 2, 40 quae (*sc. religiones*) essent in -e maiorum. 2, 61 haec habemus in XII *tabulis* ..., reliqua sunt in -e. PLIN. nat. 10, 192 ad sonum mergere se dicuntur solenes; ideo et silentium in -e (mari *var. l.*) piscantibus. 16, 13 *civi coronato* ludis ineunti semper adsurgi ... ab senatu in -e est. 25, 85. 33, 9 manus ... Romanae, quarum in -e ferrei *anuli* erant ut virtutis bellicae insigne. QVINT. inst. 12, 11, 15 tam multis annis quam in -e est plurimorum ... declamitare. TAC. ann. 3, 72, 1 BOETH. mus. 1, 1 p. 181, 26. 1, 2 p. 186, 21. 1, 32 p. 223, 4.

3 -is est (-um *p. 1529, 15; c. gen. p. 1529, 1, dat. p. 1529, 2. 13, adi.*
[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. 16): **a** *absol.*: LIV. 36, 28, 4 qui nobis imperes quae -is Graecorum non sint. VELL. 2, 37, 5 sicuti Pompeio -is erat. SEN. benef. 5, 6, 3 quod in luctu ... -is est. CVRT. 5, 2, 21 QVINT. inst. 1, 1, 13. 34. 2, 7, 1. TAC. Agr. 39, 1 ut Domitiano -is erat. hist. 1, 15, 1. *al.* *omissa copula*: TAC. Agr. 33, 1 ann. 1, 56, 4. **b** *c. enunt. secund.*: ut: CIC. Verr. II 1, 66 negavit -is esse Graecorum, ut .. accumberent mulieres. DON. Ter. Ad. 400, 3 -is est, ut qui cogitat ... emoretur. HIER. epist. 60, 1, 3 AVG. serm. 239, 1, 1 EVGRAPH. Ter. Ad. 899. *cf.* SCHOL. Iuv. 1, 94 -is ... erat apud antiquos, ne quis adderet *eqs.* *acc. c. inf.*: VELL. 2, 40, 3 cum ... comitatu, quem ... illi adstare -is fuit. VAL. MAX. 2, 8, 6 -is est ... consules invitari. PLIN. nat. 17, 214. 19, 51. *inf.*: SEN. dial. 10, 13, 8 *pomerium* proferre -is ... fuit. CVRT. 10, 1, 26 nec -is esse Persis mares ducere. ASCON. Mil. p. 38, 6 PLIN. nat. 17, 66 QVINT. inst. 1, 7, 14. 2, 4, 22. *al.* TAC. Agr. 42, 4 Germ. 13, 1. 21, 2. ann. 1, 80, 1 id ... -um Tiberii fuit. *al.* PLIN. epist. 3, 21, 3 paneg. 13, 3. RVFIN. hist. 4, 15, 9 quod ei facere ... -is perpetui fuit (*gr.* εἶναι .. σύνηθες). *omissa copula*: TAC. Germ. 13, 1. 21, 2 MART. CAP. 9, 888 vs. 11.

C *aliquid* **in -em venit** (*cf.* in -es inducere *p. 1523, 15*, in -em adducere *p. 1523, 28*): OV. fast. 5, 283 Pont. 2, 7, 39 LIV. 42, 21, 7.

III *lusus verborum* (*cf. p. 1525, 6. 1526, 17*): PLAVT. Men. 571 hoc utimur ... -e moro molestoque (Trin. 669 moros et morosos). Pseud. 64 nostri amores, -es, consuetudines (NEP. Cim. 1, 2 non magis amore quam -e ductus. AVSON. 91, 3 p. 318 P. SYMM. epist. 4, 14 AVG. civ. 21, 26 p. 543, 8 D. serm. 311, 11, 11). SEN. frg. 39 *cultum deorum* magis ad -em quam ad rem pertinere. PS. AMBR. pudic. 32 *mulier* hone⟨stis⟩ -bus, non monilibus plena (RVFIN. hist. 8, 12, 5 [*deest ap. Euseb.*]). PRVD. c. Symm. 1, 457 armorum -umque feros mansuescere ritūs. AVG. civ. 1, 33 p. 50, 15 D. stantibus moenibus, ruentibus -bus (2, 27 p. 94, 6. *cf.* 2, 2 p. 55, 19 murorum). c. Petil. 2, 72, 162 -e atque ore vaniloquo (FAVST. REI. epist. 3 p. 172, 26 VEN. FORT. carm. praef. 1 p. 1, 3).

CAPVT ALTERVM: -em gerere *i. q. obtemperare, indulgere: locutio tantopere sibi constans, ut neque attributa neque pluralem admittat (aliter* -es gerere *p. 1525, 83 et vol. VI 2, 1934, 33), qua ratione c. vocibus q. s.* -s (*v. p. 1522, 67 sqq.*) *et* gerere *cohaereat, non satis perspicuum est, quoniam ad notiones solitas vix quadrare videtur; cf.* morigerus *c. derivatis. rem tractavit Williams, JRS 48, 1958, 28 sq., ipse tractabo MusHelv. 21, 1964 ('Beiträge aus d. Thes.-Arbeit'). legitur inde a* NAEV. trag. 1; *exempla v. vol. VI 2, 1942, 41 sqq. (praeter l. 64, v. supra p. 1525, 83) 80 sqq.*

deriv.: 1. moralis, 1. moratus, 1. morosus.

compos.: bene-, malemorius. *cf.* morigerus *c. deriv.* (*v. l. 31*).

? **2. mos** *indecl.* VIRG. gramm. epit. 6 p. 48, 2 est aliut pronomen neutrum, quod praeter nominativum solum nullam declinationem habet ut -s id est aliut.

moscātus, moscillus *v.* musc-.

DIOSC. 4, 125 p. 59, 10 semen est illi (*herbae q. e. antirinon*) simile ⟨m⟩oscoridi (*gr. 4, 130* ὅμοιον μόσχου ῥισίν).

mosechim *vox hebr.* HIER. in Ier. 1, 96, 2 pro 'admissariis' *equis* in Hebraico scriptum est '-m', quod omnes ... ἕλκοντες transtulerunt *eqs.*

moselius *v. s.* mosylon. *?* **mosillus** *v.* musillus.

mōstellārius, -a, -um. *a* *mostellum, *cf.* monstrum. PLAVT. tit. -a (*sc. fabula*) *i.* Φάσμα.

mostum *v.* mustum.

mosylītis *adi.*, μοσυλῖτις. *i. q. ad mosylon pertinens*: DIOSC. 1, 12 p. 10, 27 M. cas[s]iae -i (*scrib.* mossiliti; *gr. 1, 14, 1* μοσυλῖτιν).

mosylon *n.*, μόσυλον. *i. q. genus cinnamomi*: DIOSC. 1, 12 p. 10, 26 M. cinnamomi ... genera multa sunt; que ... appellatur -on (*scr.* mossilo), ⟨i⟩ste melior est omnibus (*gr. 1, 14, 1* τὸ μόσυλον). *cf.* GLOSS. III 569, 54 moselius i. cinamus. *B.*

mōtābilis, -e. *a* motare. NOT. Tir. 31, 71ᵃ (*inter* immobilis *et* mutat; *similiter signatum atque* motus). [*dub.*: PS. ORIG. tract. 1 p. 9, 8 non infirmum, non -e (*B*, mutabile *F*).] *i. q. mobilis*: HIER. nom. hebr. p. 61, 7 Chanani negotiator vel -is (*defenditur contra var. l.* mutabilis *coll. ibid. p. 4, 14* Chanaan σάλος hoc est motus eorum vel negotiator). VVLG. gen. 1, 21 omnem animam viventem atque -em (mutabilem *pars codd. et ed. comm. pont.*).

adv. **mōtābiliter:** VIRG. gramm. epist. 7 p. 174, 20 'trans' ... -r hoc est in transitu tantum ... accipiatur (*reprehenditur* 'habitasse trans mare').

? compos.: immotabilis.

mōtācilla, -ae *f.* [*dub. orig.; ex* *mūtācula *sec.* motus *deformatum et c. gr.* μύττηξ· ὄρνις ποιός *Hes. conferendum esse putat Keller, Lat. Volkset. 52. J. B. H.*] *de orig.*: VARRO ling. 5, 76 quod semper movet caudam. *scribitur* mut- *passim in* GLOSS. (*cf. et l. 80*); mot- *defendit* CAPER gramm. VII 110, 15. GLOSS. σεισοπυγίς. σεισοπυγή. *genus avium* (*Motacilla alba L.*): PLIN. nat. 37, 156 in ventre -ae avis. ARNOB. nat. 7, 17 p. 250, 31 *iuxta* hirundines. *ibid.* p. 251, 7.

mōtacismus *v.* moetacismus (*p. 1332, 36*).

? **motaculia** taciturnitas GLOSS. II 587, 40 (*'an* mutacilla *male versum est?' Goetz in indice*).

mōtāmen, -inis *n.* *a* motare, *cf.* motamentum. GLOSS. V 311, 29 momentum quasi -n a motione. *i. q. actio motandi*: PAVL. PETRIC. Mart. 5, 683 adplaudens segni -e caudae *piscis moriens*.

mōtāmentum, -ī *n.* *a* motare. GLOSS.ᴸ II Abav. MO 25 momentum quasi -um a motione (*cf. p. 1529, 83*).

***motarium**, -ī *n.*, μοτάριον (*cf.* 2. motus). *scribitur* mut- CHIRON 623. 627. 644 *et passim apud* ORIBAS., *e. g.* syn. 3, 25, 3. 7, 20, 4 La; *v. et l. 15. 17. 18.* *adhibetur fere plur.* (*pro gr. sing.* ORIBAS. syn. 3, 25, 3. 7, 1, 11 Aa. eup. 4, 75 Aa l. 16); *sing.* CHIRON 644 THEOD. PRISC. eup. faen. 61 DIOSC. 4, 146 p. 67, 17 CAEL. AVR. chron. 3, 8, 134 ORIBAS. syn. 3, 36. 7, 20, 4 La. 7, 20, 16 Aa. [*confunditur c.* mort- CHIRON 65 THEOD. PRISC. eup. faen. 61 DIOSC. 4, 146 p. 67, 17 ORIBAS. syn. 3, 36. *e coni. dub.*: CHIRON 672 (*v. Heraeus, ALL 14, 1906, 122*).]

i. q. linteolum (*sc. vulneribus curandis aptum, cf. l. 16; gr. resp.* μοτός, ὀθόνιον, τιλτόν [*non inveni* μοτάριον]): CHIRON 65 -a satiabis et ... imponis (597 -a [not- *trad.*] ... saturata. ORIBAS. eup. 4, 75 Aa l. 16 -a i. infusa [*gr. 4, 74, 1* τιλτόν, *La* lenteo]. *cf.* THEOD. PRISC. eup. faen. 61 infuso motario [mort- *vel* mut- *var. ll.*] ... imponuntur. ORIBAS. syn 7, 22, 17 Aa -is id est carpias ... imponi [*gr.* μοτοῖς, *La* mutari, *cf. l. 15. 18*]). 623 -a (mutari *trad.*) ... saturata aceto. 627 -a (mutari *trad.*) ex aceto et oleo. 649 sinum *ulceris* ... -is impleto. DIOSC. 4, 146 p. 67, 17 in -o (mort- *trad.*) missum *elaterium* (*gr. 4, 150, 4* ὀθονίῳ). CAEL. AVR. chron. 3, 8, 134 -um aqua infusum. ORIBAS. syn. 3, 25 Aa lanea aut linea (9, 54 Aa). 3, 36 sine -o (mort- *trad.*; *gr. 3, 35, 4* χωρὶς τοῦ διαμοτῶσαι). 3, 96 tigmata (*gr.* πτύγματα) ... id est -a. 3 add. p. 895, 6 l. 7 lenteos id est -a. 7, 2, 5 Aa (*gr.* μοτούς, *La* lenteo). 7, 20, 4 La (*gr.* μοτόν, *Aa* carpias). 7, 31, 3 Aa (*gr.* ἐμμότοις, *La* inmotis). *et saepius apud script. rei medicinalis.*

mōtātio, -ōnis *f.* *a* motare. GLOSS. II 587, 11 mango: -o oneris (*'vertit male* μετάβολος*' Goetz in indice, qui suspicatur* mut- *ut* 591, 28/9 repastinatio: replantatio vel in aliud -o). [*confunditur ubique c.* mutatio *praeter* TERT. anim. 45, 1; *falso legitur pro* mut-: VIRG. gramm. epit. 2 p. 10, 9 (*v. vol. VI 3, 2389, 51*).]

i. q. motus frequens, assiduus sim.: ITALA Ioh. 5, 3 (cod. δ) exspectantium aquae -em (mut- *trad.*; *gr.* κίνησιν, *Vulg.* motum). TERT. anim. 45, 1 ex perpetuitate -is (*sc. animae; antea* iactationibus). adv. Hermog. 41, 1 haec inquies non est ..., sed moderatio ... -is (mut- *trad.*, nut- *Iunius*) neutram in partem inclinantis. HIER. nom. hebr. p. 21, 28 Barne filius -is (mut- *var. l.*). SEDVL. op. pasch. 5, 12 p. 285, 1 pro -e saepissima *harundinis* (*cf. carm. pasch. 5, 170* mobile).

mōtātor, -ōris *m.* *a* motare. *i. qui motat*: TERT. nat. 2, 3, 11 nullo ... apparente -e eorum *elementorum*. 2, 3, 15 -em ... caelestium rerum. anim. 12, 1 qui ... universitatis -em (mut- *var. l.*) animum decernunt. ARNOB. nat. 3, 31 p. 133, 3 *Neptunus* tremebundi -r soli.

mōtelo *v. l. 49.*

mōth (mooth) *vox hebr.* *in explicanda voce q. e. Sademoth* (*cf.* Ascarmoth *vol. II 749, 52 sqq.*): HIER. in Ier. 6, 29, 10 -th quod interpretatur 'mortis'.

? **mōtilo**, -āre. *a* movere (*cf.* motare), *nisi ad vocem q. e.* mutilare *trahendum, sc. perperam substituta notione mutandi* (*cf. Gloss.ᴸ Corp. M 366* mutilare mutare) *et inde motandi* (*cf. p. 1531, 78*). *scribitur* -tel- (*cf. Greg. Tur. Franc. 8, 34* mutelavit). [*dub. an huc pertineant*: GREG. TVR. glor. conf. 59 p. 782, 19 mutilare (-are *Bulhart in schedis; fort. subest sensus mutandi*). GLOSS.ᴸ Corp. M 305 mutilanda: commovenda (*aut* -anda *aut* commutanda *suspicatur Lindsay; sed cf. Conc.ˢ II 5 p. 96, 4* mutilare aut commovere). *cf. et p. 1531, 58.* *script. falsa pro* mutilare *e. g.* GLOSS.ᴸ III Abstr. MO 27.] *? i. q. movere*: PS. VEN. FORT. vita Med. 6, 18 nullo -ante (modolante, mutilante *var. ll.*) *tinnibulum sonuit.*

***mōtio**, -ōnis *f.* *a* movere. *scribitur* -cio ORIBAS. syn. 5, 17, 1 Ab (*bis*). mut- ORIBAS. syn. 8, 1, 2. 8, 14, 2. 8, 16, 1 eup. 4, 14, 2 (*ubique* La). *plur. passim inde a* CIC. (*p. 1531, 30*). GLOSS. κίνησις. *legitur post* CIC. *philos.*, VITR., CELS. *apud recentiores (maxime, ut vid., variationis causa pro voce q. e.* motus, -ūs, *e. g. l. 78. p. 1531, 39. 40*).

i. q. κίνησις (*resp. gr., ubi nihil aliud adnotatur; tam de eis quae movent quam de eis quae moventur*):

A *corporalis* (per *alqd. p. 1531, 7*): **1** *generatim*: **a** *animantium, plantarum* (*part. corp. l. 70*): CIC. nat. deor. 2, 145 in corporum ... -e atque gestu (VITR. 5, 9, 5 AVG. gen. ad litt. imperf. 3 p. 463, 12. ORIBAS. syn. 1, 2, 1 La gymnasia -es sunt *c. al.*). VITR. 5, 9, 5 cum corpus -bus in ambulatione calescat. AVG. gen. ad litt. 8, 21 p. 260, 12 cardines membrorum ..., a quibus initia -um nitantur (*sim.* p. 260, 18). MART. CAP. 9, 922 cogitabilium -um (*de saltatione, ut vid.*). *al.* *de instabilitate dentium*: PLAC. med. 5, 15 rec. β (*bis*). 14, 2 tit. *de motu vitali plantarum*: ARNOB. nat. 3, 33 attollentia se germina et frugum subcrescentium -es (*in etym. vocis 'Proserpina'*). AVG. civ. 11, 27 p. 499, 23 D. *arbustis* nullus est sensus ad vitandam manifesta -e perniciem.

b *rerum*: CIC. fat. 43 (*ex Chrysippo*) qui protrusit cylindrum, dedit ei principium -is. Tim. 30 ex alterius naturae -e (*gr. 38ᴱ* κατὰ ... φοράν) transversa in eiusdem naturae motum incurrentia *sidera* (*cf.* nat. deor. 2, 51 *planetarum*). VITR. 1, 4, 11 redundantia -bus *maris* concitata. 8, 5, 1 sin -bus lineae non potuerint certam significationem facere. 9, 8, 5 versationes ... et -es *machinae*. *al.* AVG. conf. 12, 12, 15 (*ad V. T. gen. 1, 2*) vel -is vel stationis *terrae*. *al.*

2 *speciatim*: **a** *de motu terrae* (*cf. praeterea p. 1531, 26*):

[Wieland]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ITALA IV Esdr. 9, 3 -o locorum (commotio *var. l.*). **b** *philosophica quaedam* (*v. et l. 10 sqq.*): IREN. 2, 19, 2 (= 2, 28 H.) propriam quandam -em (monitionem *var. l.*) et qualitatem vel caliditatis vel velocitatis vel dulcedinis (*cf.* BOETH. cons. 3, 11, 26 W. cur ... flammas ... sursum levitas vehit, terras ... pondus deprimit, nisi quod haec singulis loca -esque conveniunt?). CLAVD. MAM. anim. 2, 2 p. 102, 12 quod, etsi non subderetur -i per locum, moveretur tempore per adfectum.

B *incorporalis* (*animantium praeter l. 24*): **1** *de actione, contentione sim. animi, dei* (*aeonum l. 13; transfertur ad elementa l. 26*): CIC. Tusc. 1, 22 *Aristoteles* animum ἐνδελέχειαν appellat ... quasi continuatam -em et perennem. IREN. 1, 7, 4 (= 1, 1, 13 H.) spiritus qui prophetat habens et ipse suam aliquam -em. 2, 13, 1 (= 2, 15, 1 H.) *Ennoia* ab hoc (*i. Nu*) est qualislibet et de quolibet facta -o (*similiter* 2, 13, 2 [= 2, 15, 2 H.]. 2, 13, 4 [= 2, 16, 1 H.] -es ... eius et affectus). *al.* PRISC. LYD. solut. 1 p. 48, 32 ipsa per se -o *animae*. p. 49, 35 rationis. *in explicanda trinitate*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 27 p. 1060[D] τοῦ λόγου *est* ... proprium movere et agere, et non localiter ..., sed -e quae animae est meliore et diviniore, quae propria -e ... vitam dat (*cf.* 1, 32 p. 1065[B] -es, vitam, intellegentiam, nullam dicens sensibilium -um nec in locum transitum). p. 1080[A] in prima ... -e (1, 58 p. 1084[B] motam in p. -e intellegentiam. 1, 60 p. 1085[D]; *cf. primum motum in arithm. p. 1537, 83*). 1, 60 p. 1085[D] non solum circularis -o ista, sed sphaerica (*cf. p. 1535, 22*). *et passim in hoc opere.* *singulariter* potentiae -o: FILASTR. 102, 2 *haeretici* non adtendentes dei potentiam, elementorum naturae audent adscribere p. -em (*i. operationem, nisi intellegendum* e. naturae [*gen.*] p. [*dat.*] audent adscr. -em *sc. terrae*).

2 *de motu affectuum* (adversum *aliquem l. 46*): **a** *sensus, corporis*: **α** *de incitatione, appetitu sim.*: CIC. Tusc. 3, 41 ex formis percipiuntur oculis suaves -es (*antea syn.* voluptas; *ex Epicur. frg. 67 p. 120, 4 U.* κινήσεις). AVG. nupt. et concup. 2, 26, 42 *concupiscentia carnis movetur et* in somnis ad operis similitudinem et suae -is pervenit finem. c. Pelag. 1, 10, 20 (*ad Rom. 7, 23* lege peccati) carne, non mente, -e, non consensione. quaest. hept. 4, 59 p. 367, 2 animalem. EVSEB. EMES. serm. 22, 16 p. 122, 22 concupiscentiarum. **β** *de morbo*: CELS. 3, 5, 8 si post alteram febrem -o manet, post alteram integrum corpus est. CHIRON 988 fit *fascinatio iumenti* ... ex indigestione sive -e. IOH. BICL. chron. II p. 213, 573, 3 cerebri -o.

b *animi*: HIER. hom. Orig. in cant. 2, 1 p. 42, 15 animae -es (*postea* animi motibus. *cf.* BOETH. cons. 3, 11, 33 W. animali [*i. animae; disting.* naturali intentione; *cf. 30* animae motibus]). CAEL. AVR. gyn. 1, 63 si ... secularis -o tenuerat mentem (*gr. p. 34, 30 Ilb.* βιωτικαὶ φροντίδες). EVSEB. EMES. serm. 2, 32 auctor ... -is (*antea* movent plurimos haec *dicta*). 12, 6 nostram ... mitigare -em (*i. iram ut*: PASS. Fabii [BHL 2818] 5 iudicis -em in eum saevire [*nisi de sententia iudicis, cf. p. 1535, 76*]). 20, 14 quaecumque ... -es erant diaboli adversum Iob. EXPOS. mundi rec. interp. 37 -e populi facta. ACT. Petr. 4 p. 48, 26 non ... minima -o (*cf. l. 19* turbatio). *animalium*: EVSTATH. Basil. hex. 8, 1, 9 vita carnalis aquariorum moderatur animi -bus (*gr.* κινημάτων).

3 *de cursu temporis* (*cf.* AVG. conf. 12, 12, 5 sine varietate -um non sunt tempora): AVG. civ. 11, 6 p. 468, 25 D. quae *creatura* aliquid aliqua -e mutaret, cuius -is et mutationis *eqs.* gen. ad litt. 4, 33 p. 132, 18 rerum naturales -es dierumque ... spatia. BOETH. cons. 5, 6, 15 W. omnem temporis ... -em.

deriv.: motiuncula.

mōtito, -āre. *a* motare. GELL. 9, 6, 3 moveo, motus, -o. [*e coni. falsa*: PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 56, 3 *pro tradito* mutilare, *quod in eodem fere contextu exhibet Ps. Aug. serm. ed. Mai 160, 2.*]

mōtiuncula, -ae *f.* *a* motio *deminutive.* GLOSS. infirmitatis repetitio. *i. q. morbi sive febris motio levis* (*cf. l. 36. p. 1536, 74; accedit* levis *l. 63*): SEN. dial. 9, 2, 1 qui ex ... gravi valetudine expliciti -is levibusque ... offensis perstringuntur. epist. 53, 6 levis aliquem -a decipit; sed cum crevit et vera febris exarsit *eqs.* (SVET. Vesp. 24 MARCELL. med. 20, 128). TERT. adv. Val. 23 p. 200, 22 (*postea* febricitasse).

mōtīvus, -a, -um. *a* movere. GLOSS. III 279, 40 anima loco -a ψυχὴ μεταβατική. *i. q. motum efficiens*: CHALC. comm. 57 omne corpus, quod ... habet intra se -um vigorem (motuum *var. l.*; *vertit Plat. Phaedr. 245[E]* τὸ κινεῖσθαι). 225 -a vis *animae*. 292 spiritum ... -um ... fore ... animam. *i. q. mobilis sim.*: PS. AVG. sent. 16, 52 per -a tempora.

1. *mōto, -āvī, -ātum, -āre. [*a* movere. *J. B. H.*] *perf. act. non nisi l. 77 et formae breviores* OV. met. 4, 46 (-asse), PATRIC. conf. 9 (-arunt). *de notione*: SERV. Aen. 3, 581 (*ubi trad.* mutet) '-at' movet; nam si 'mutat' legeris, dat refectionem labori. '-at' frequenter movet. GLOSS. -et: exagitet, conturbet. -are: movere. -vit: movit. *inde a* VERG. [*propter affinitatem formae et notionis* (*v. e. g. Compernass, Glotta 8, 1917, 109; Waszink ad Tert. anim. 24, 9*) *saepe confunditur c.* mutare; *e coni. dub. vel falsa e. g.* PROP. 2, 19, 31. STAT. Theb. 9, 277 (*v. Kerr, ClQu. N. S. 3, 1953, 180*). AMM. 17, 13, 23. *al.*]

i. q. frequenter, vehementer movere (*mediopass. p. 1532, 10. 20*): VERG. ecl. 5, 5 sub incertas zephyris -antibus umbras (*cf.* TIBERIAN. carm. 1, 4 laurus ... leniter -bat [mut- *trad.*] aura. SCHOL. Verg. Bern. georg. 2, 437 buxus vento -ta. SIDON. epist. 2, 2, 16 *lacus* ventis -antibus aestuans. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 231 tremefacta levi -antur lintea vento. 4, 557 impulsas ... levis -bat spiritus herbas). 6, 28 videres ... rigidas -are cacumina quercus (*cf.* CYPR. GALL. exod. 574 *palmae* -bant ... per nubila conos). PRIAP. 19, 3 clunem ([*v. Vollmer, SB Münch. 1918, 4 p. 23*]. *partem corporis ut*: PAVL. NOL. carm. 20, 350 *sus* -ando dat oscula rostro. AVG. ord. 1, 8, 24 p. 137, 24 -to capite. *cf.* GELL. 11, 3, 1 quando ... -andi corporis gratia ... spatiamur. *aliter l. 11. 13*). OV. met. 4, 46 stagna ... -asse (*N*, mut- *cett.*). TERT. nat. 2, 4, 1 θέειν id est ἴεσθαι pro currere ac -ari interpretatio est (*mediopass. ut*: IVL. VAL. 3, 55 p. 163, 4 si ... pars *corporis* ... viveret et -retur [*Hist. Alex. M. I p. 132, 16 Kr.* ἐν κινήσει ἦν]. 3, 56 p. 164, 10 simulacrum *Iovis*. PAVL. PETRIC. Mart. 4, 281 artus [mut- *trad.*]). IVL. VAL. 1, 4 p. 9, 17 *iuxta* quati (*Hist. Alex. M. I p. 10, 11 Kr. cod. L* σεισθῆναι). ARNOB. nat. 1, 29 nos esse et animali agitatione -ari (2, 52 vitali. 3, 53 *si mundus* unius mentis a. -atur). *al.* *p. p. p. n. plur. pro subst.* (*i. q. suscepta sim.*): PS. CATO dist. 3, 14, 2 ne ... frustra -ta relinquas. *indicatur unde*: EPIST. Alex. l. 285 H. castra inde -ari (mutari, moveri *var. ll.*) imperavi. AVIEN. Arat. 91 *axem non caeli* cursus agit -atve loco labor. orb. terr. 550 *scopuli* -antur humo (*cf. Dionys. perieg. 396* δονεύμεναι).

deriv.: motabilis, motamen, motamentum, motatio, motator, motito. *cf. ?* motilo.

2. motō *f.*, μοτώ. *genus cinnamomi*: DIOSC. 1, 12 p. 11, 13 M. alterum genus cinnamomi, qui appellatur lotos et -o.

mōtor, -ōris *m.* *a* movere. *i. qui movet*: MART. 11, 39, 1 cunarum fueras -r ... mearum. GROM. p. 351, 4 (*Vegoiae frg.*) -es *terminorum* ... pessimis morbis ... efficientur. *? pro adi.*: VINDIC. med. 35 spiritus ... aeque -is seu (atque roris ceu *cod.*) sensualis viae occlusionem ... facit.

mōtōrius, -a, -um. *a* movere (*cf. l. 37*). PRISC. gramm. II 75, 9 -a quae in motu *est* (motuaria *vel* motaria *var. l.*).

i. q. ad motum (incorporalem) pertinens: **a** *de ingenio*: TERT. anim. 14, 3 non ... membra ... substantiae animalis, sed ingenia, ut -um, ut actorium, ut cogitatorium (*vulgo pro n. subst. accipitur, sed vide ne sit 'ingenium' supplendum*). **b** *de comoediis earumque personis, fere i. q. actionis plenus* (*t. t. gramm., formatus fort. sec.* statarius [*cf. Ter. Haut. 36* statariam agere]; *huc spectare vid. et l. 32*): DON. Ter. Andr. praef. 1, 2 haec *fabula* maiori ex parte -a est (Eun. praef. 1, 2. Ad. praef. 1, 2 *opp.* statarios locos. Phorm. praef. 1, 2). Ad. 24, 2 in -o *charactere* (*opp.* statario. *cf.* SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 36 personae [*in contextu male tradito*]). *ibid.* duo agendi sunt ... modi, -us et statarius. 299, 1 maxima ... pars scaenae -a est (*cf.* Hec. praef. 1, 2 -is actibus ac statariis). EVANTH. de com. 4, 4 comoediae ... -ae sunt aut statariae ...; -ae turbulentae, statariae quietiores (SCHOL. Hor. ars 288 [= SCHOL. Ter. p. 76, 12] comoediarum genera sunt sex: stataria, -a, praetextata *eqs.*).

1. *mōtus, -ūs *m.* *a* movere. *scribitur* mut-: *l. 69.* *de formis: gen. plur.* -uum *saepe inde a* CIC. div. 1, 80 PLIN. nat. 2, 74 TAC. ann. 12, 44, 1 FLOR. epit. 2, 6, 4. *dat. sing.* -ui (*falso* QVINT. inst. 9, 4, 139 [*Spalding*]. *e coni. dub.* TERT. adv. Hermog. 43, 1 [-us *trad.; vide ne sit gen. pro dat.*]): CHALC. comm. 120 AVG. lib. arb. 3, 7. 9 NOVELL. Marc. 1, 8 SALV. gub. 1, 32. -u: CAEL. AVR. acut. 3, 14, 114. *abl. sing.* -u *pro supino accipi potest*: CIC. nat. deor. 3, 23 ornatius aspectu -uque constantius. LVCR. 6, 1150 -u gravis. LVCAN. 1, 662 -u ... celer (QVINT. inst. 9, 4, 138 AVG. civ. 3, 8 p. 105, 13 D.). STAT. Theb. 1, 284 aspera -u. 5, 383 inertia -u. ITIN. Alex. 28 minax -u. MART. CAP. 1, 14 quietus ... -u. *formae heterocliticae: abl. sing.* -o VVLG. Iudith 13, 6 (*var. l.*); *in iunct.* terrae -o ITALA Matth. 27, 54 (cod. ff²). VVLG. apoc. 11, 13 codd. AZ. CASSIOD. hist. 4 tit. 10 p. 156. 5, 33, 4. 9. 7, 22, 5 CIL XI 268, 4. *nom. plur.* -i SERM. Caspari p. 212, 1 terrae -i. *acc. plur.* -os ORIBAS. eup. 2, 1 A 9 Aa (modus *Ab*). GREG. M. epist. 11, 24 p. 285, 14 (*v. Norberg, In reg. Greg. M. stud. II 1939, 130*). *neutr.* (*praeter* ORIBAS. *in iunctura* terrae -um; *cf.* PROB. app. gramm. IV 198, 32 terrae -s, non terrimotium): *sing.* -um: ITALA Matth. 27, 51 (cod. a) t. -um factum est (cod. h -s, *gr.* γῆ ἐσείσθη, *Vulg.* terra mota est). CIL VIII 2481 (*a. 267*) ⟨post terra⟩e -um, quod ... contigit. GLOSS. II 430, 25. 501, 35 III 294, 19. *plur.* -a: ITALA Marc. 13, 8 (cod. d). ANON. Vales. 14, 84 (-us *var. l.*). *dub.*: ORIBAS. syn. 5, 47, 1 La muta (*gr.* κλύδωνας). *c. apice*: CIL XIV 3608, 13. NOT. Tir. 82, 89 (*an part. perf. ? sequitur* remotus). *de notione*: AVG. ord. 2, 6, 19 nihil aliud esse -um quam de loco in locum transitum. GLOSS. κίνησις, κίνημα, ζάλη, σάλος. GLOSS.[L] II Abav. MO 42 commotio. *v. et p. 1534, 9. 1536, 10.* *legitur inde ab* ENNIO (*p. 1537, 26*), ACCIO (*p. 1534, 23*), RHET. Her., CIC., VARRONE. [*de linguis Roman. v. p. 1534, 13.*] [*confunditur c.* metus *e. g.* CIC. Catil. 2, 26 SEN. nat. 2, 42, 3. TAC. ann. 1, 40, 1 (-u *Lipsius*); *c.* modus *e. g.* CIC. nat. deor. 1, 26. div. 1, 36 (modis *e coni.*). TERT. anim. 1, 2 (-um *edd.*). THEOD. MOPS. in psalm. 2, 9 p. 14, 8 (*v. Bulhart, PhW. 62, 1942, 61*); *c.* mos *e. g.* SEN. epist. 85, 11 LVCAN. 10, 327. *loci dubii*: CIC. nat. deor. 2, 15 aequabilitatem -us (-us *add. M*) ⟨constantissimamque⟩ (*add. Plasberg*) conversionem caeli (*sufficit fortasse* aequabil[itat]em conversionem). LIV. 10, 40, 8 -u pulveris (moto pulvere *M*, *cf. 10, 41, 5* pulvis ... motus).]

[*Wieland*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. κίνησις (resp. gr., ubi nihil adnotatur; tam de eis quae movent [e. g. l. 71. p. 1536, 80. 1537, 26] quam de eis quae moventur):

I corporalis (comprehenduntur incorporalia l. 42. p. 1534, 28. 33. 84. 1535, 14): A generatim: 1 hominum, deorum (in [i. contra] aliquem l. 29): a de quolibet -u corporis (opp. status e. g. CIC. de orat. 1, 251. 2, 91. al. VARRO ling. 5, 11 et passim; transfertur ad gestum statuae QVINT. inst. 1, 13, 9; de -u oratoris v. maxime RHET. Her. 3, 15, 26sq. CIC. orat. 59 QVINT. inst. 11, 3, 67sqq.): RHET. Her. 3, 15, 26. CIC. Verr. II 3, 31 primo -u surgentis. de orat. 1, 18 in oris et vocis et -us moderatione (cf. Brut. 110 voce voltu -u [part. 3]. 261 voce -u forma. off. 1, 102 vultus voces -us statusque. QVINT. inst. 1, 12, 4 gestus, pronuntiatio, vultus, -s). orat. 228 (in palaestra ut: 229 off. 1, 30 MANIL. 5, 163 QVINT. inst. 9, 4, 8). off. 1, 130 (iuxta pos. gestus ut: LVCR. 4, 367 QVINT. inst. 1, 11, 3 TAC. ann. 15, 37, 3. al.). LVCR. 4, 1268 molles (concumbentium ut: PROP. 2, 15, 11 OV. am. 1, 10, 36. 2, 10, 35 Veneris [cf. p. 1536, 73]. ars 3, 802. SEN. nat. 1, 16, 2 admissarii. al. cf. etiam l. 54). EPIST. imp. Aug. Suet. Claud. 4, 5 -um et habitum et incessum (STAT. Ach. 1, 331. al.). CELS. 2, 7, 6 cursu omnique -u. et passim. accedit corporis (corporum): RHET. Her. 3, 11, 19 CIC. div. in Caec. 46. VAL. MAX. 8, 10 tit. apto (QVINT. inst. 1, 10, 26 a. et decens ..., qui dicitur εὐρυθμία). CELS. 4, 20, 4 ambulationem, gestationem ceterosque c. -us. SEN. benef. 2, 32, 2 iuxta agilitate. et saepe.

b de -u partium corporis: α exempla varia: RHET. Her. 3, 15, 26 (manus ut: CIC. off. 1, 128 OV. met. 10, 455. al.). CIC. nat. deor. 2, 135 agitatione et -bus linguae (cf. LVCAN. 2, 182 exsecta ... lingua ... muto ... ferit aëra -u). 2, 150 (digitorum ut: SEN. dial. 2, 5, 2 QVINT. inst. 11, 3, 160. al.). NIGID. Gell. 10, 4, 4 capitis vel oculorum (OV. met. 8, 780 PAVL. FEST. p. 52. TERT. patient. 15 p. 23, 5 -s ... c. in diabolum. al.). VERG. Aen. 5, 430 pedum (OV. met. 14, 739. ITALA Sirach 19, 27 [Pallad. hist. mon. I prooem. p. 249/50; gr. LXX βήματα, Pallad. p. 14, 23 B. βῆμα ποδός, Vulg. ingressus]. al.). OV. epist. 17, 161 (bracchiorum ut: met. 6, 308 CELS. 8, 1, 17. al.). met. 7, 579 versantes ... lumina -u (cf. CELS. 2, 7, 25 oculorum [ITALA I Cor. 15, 52 v. p. 1390, 50. al.]). al. β notabiliora quaedam: de pulsu venarum sim.: CIC. nat. deor. 2, 24 quasi quodam igneo -u. VITR. 1, 1, 15 de venarum rythmo et ad pedem -u ([ad textum cf. Plin. nat. 29, 6]. CELS. 5, 26, 15. 5, 28, 11). CELS. 1 prooem. 15. al. GELL. 18, 10, 5 -u atque pulsu. 18, 10, 10 (explicat gr. σφυγμός). al. in imag. (confundi vid. vena sanguinis c. vena auri): ENNOD. opusc. 2, 52 p. 304, 4 in sensibus vestris latentium venarum -us inveniat. de -u genitalium (libidinoso, cf. p. 1536, 70): PETRON. 131, 6 nervi ... manus ... ingenti -u impleverunt. AVG. c. Iulian. 4, 13, 62 -um visibilem. nupt. et concup. 2, 31, 53 p. 310, 7 pecc. mer. 2, 22, 36 p. 108, 6 c. Pelag. 1, 5, 10 p. 431, 1. 7. 9. de instabilitate: PLIN. nat. 20, 16 dentium -us stabilit (23, 79 [v. app. crit.]. cf. de eadem re PS. APVL. herb. app. 17 l. 14). in imag.: ITALA psalm. 65, 9 (Aug. ad l.; cf. Veron.) ne dederis in -um pedes meos (gr. σάλον, Vulg. commotionem).

c de -u saltantium, histrionum sim.: CIC. fin. 3, 24 saltatori -s ... certus quidam est datus. CATVLL. 64, 305 infirmo quatientes corpora -u ad cantum. VERG. georg. 1, 350 incompositos ([SERV.: saltationem]. VAL. MAX. 2, 4, 4 rudi atque i. -u corporum). HOR. carm. 3, 6, 21 Ionicos (PORPH.: molles saltatus, sed cf. ad v. 22 turpes et libidinosos -us rerum veneriarum). ars 214 priscae -um ... addidit arti tibicen. LIV. 7, 2, 4 haud indecoros -us. PAVL. FEST. p. 17 histrionum et saltatorum (AVG. civ. 2, 6 p. 59, 24 D. cf. AMBR. Hel. 18, 66 histrionico [paenit. 2, 6, 42 saltationis]). FEST. p. 270 -us edidit praesul Saliorum. al.

2 animalium: CIC. rep. 6, 28 (= Tusc. 1, 54; cf. Plat. Phaedr. 245E) animal -u cietur interiore et suo (opp. pulsu ... externo). fin. 1, 34 ferarum -us et impetus. LVCR. 3, 301 tremulum ... membris cervi exsistere -um. 6, 1150 lingua pecoris ... -u gravis (cf. SEN. dial. 3, 3, 7 lingua devincta nec in -us varios soluta. SIL. 6, 223 lingua draconis micat -u). NEP. Eum. 5, 4 corporis (PLIN. nat. 9, 176). CVLEX 167 serpentis. OV. met. 5, 629 lepus nullos ... audet dare corpore -us. PLIN. nat. 6, 192 saturicos -us scopum. 8, 121 pupillae (syn. versatione). 9, 175 caudae. SOL. 27, 18 equini. 27, 60 simiae gesticulatis -bus inquietae. al.

3 rerum: a variarum: CIC. de orat. 1, 153 retinet ... navis -um et cursum suum. nat. deor. 2, 33 quod est calidum, ... cietur ... -u suo. CAES. Gall. 4, 25, 2 remorum (SEN. nat. 2, 55, 4). VARRO ling. 5, 138 molarum. CVLEX 139 aeriis ... -bus (arboris ut: OV. met. 7, 637 fast. 2, 501 LVCAN. 5, 551. aliter p. 1535, 48). OV. met. 8, 375 hastarum tremulo quatiebant spicula -u. 10, 7 fax nullos ... invenit -bus ignes. VITR. 10, 3, 3 caput vectis deducitur faciundo -us circinationis (cf. p. 1535, 29). 10, 3, 9 duriores (rotae ut: AVG. civ. 5, 3 p. 194, 5 D.). SEN. Herc. O. 737 tellus spumeos -us agit (sc. contacta sanguine Nessi). benef. 5, 8, 4 in orbe ac pila -u ordo mutatur. al. b aquae (in imag. p. 1534, 3): CIC. Mur. 35 tot -us, tantas ... agitationes ... fluctuum Euripi (ITALA Luc. 21, 25 [cod. f, cf. Tert. resurr. 22 p. 55, 16] sonitus maris et -us f. [gr. σάλου, Vulg. om. -us, Tert. distinguit aliter]. al. cf. CIC. nat. deor. 3, 24 Euripo in -u identidem reciprocando). VERG. georg. 4, 365 aquarum (SERV. Aen. 8, 243 VVLG. Ioh. 5, 3. 4 [gr. ταραχήν]. cf. SEN. nat. 5, 5, 2 cum aqua -um suum habeat). OV. met. 11, 739 undae (GELL. 2, 30, 1. al.). al. de aestibus alternantibus (v. et p. 1533, 80): MELA 1, 35 alternos (3, 51). 3, 1 PLIN. nat. 2, 215. 219 AMM. 27, 8, 4. in imag.: AMM. 31, 13, 2 undarum specie -bus sunt reciprocis iactitatae acies. c aëris sim. (cf. l. 82): LVCR. 4, 136 nubes ... aëra mulcentes -u. VITR. 1, 6, 2 -us redundantia (de vento). SEN. nat. 1, 1, 6 aëris (5, 13, 4. al.). COLVM. 1, 4, 10 ventorum (LVCAN. 5, 561. al.). SVET. frg. p. 234, 5 aurae.

B speciatim: 1 de -u terrae (et de concussione mundi; GLOSS. σεισμός [quod resp. in graecis, ubi nihil adnotatur], κίνησις γῆς. rem tractant LVCR. 6, 535sqq. AETNA 150sqq. SEN. nat. 6 PLIN. nat. 2, 191sqq. APVL. mund. 18 AMM. 17, 7; v. et A. Hermann, RAC s. v. Erdbeben): a collocatio sollemnis terrae -s: verba aetate recentiore in unam vocem concreverunt, cf. linguas Rom. (it., hisp., port. terremoto, francog. vet. tremuete, foroiul. taramot. M.-L.) et script. continuam terraemotus: CIL IX 3046. VVLG. Matth. 24, 7 codd. DJ (ut 27, 54. 28, 2). al. GLOSS. III 354, 21; terremotus: CIL IX 2638 (sec. Piccolum). ITALA apoc. 11, 19 (cod. h). VVLG. Matth. 28, 2 cod. O. GLOSS. II 349, 38. al.; terrimotus (cf. p. 1532, 65 et Heraeus, Kl. Schr. 5, 2): ITALA Luc. 21, 11 (cod. ff²). VVLG. Matth. 27, 54 cod. O. 28, 2 cod. E; nota locutionem 'terram (com)movere t.-u' ITALA psalm. 103, 32 (Filastr. 102, 1; gr. et Vulg. aliter). FILASTR. 96, 3; utuntur sola hac collocatione sacr. script., iuriscons., script. hist. Aug. (maxime variat SEN. nat.). exempla selecta: ACC. trag. 479 utrum terrai (cf. l. 26) -s sonitusne inferum ... ? CIC. Catil. 3, 18 har. resp. 62. nat. deor. 2, 14 iuxta fremitibus. div. 1, 101 factus (2, 31. al.). off. 2, 13. LVCR. 6, 535 terrai (cf. l. 23). LIV. 34, 55, 4 SEN. nat. 6, 1, 1. CIL III 7096 (a. 31/37). VI 1716 (= 32094; a. 508?). et passim. in comparatione (Pharisaeorum c. terra): AVG. serm. 13, 4, 5 o t. -um, ubi sic terra mota est, ut etiam mutaret locum. inseruntur alia: CIC. div. 1, 35 t. saepe fremitus, saepe mugitus, saepe -us. AETNA 153 OV. met. 12, 521. SEN. nat. 3, 29, 4 t. quoque -u (PLIN. nat. 31, 54). CVRT. 8, 11, 2 terraeque -u (TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 553, 4. al.). al. in comparatione: HIER. epist. 36, 11, 1 post t. meae -um.

b collocatione liberiore: -s terrae: LIV. 4, 21, 5. 7, 6, 1. 22, 5, 8. 35, 21, 6 MELA 2, 22 SEN. nat. 5, 14, 4 LVCAN. 3, 418 PLIN. nat. 2, 191. 2, 203. 4, 66 TAC. ann. 2, 47, 1. 4, 13, 1. 4, 55, 2. 15, 22, 2. al. terrarum -s: LVCR. 5, 105 SEN. nat. 2, 1, 3. 2, 27, 1. 6, 6, 3. 6, 25, 2. 6, 27, 2. 6, 32, 9. 7, 28, 3 epist. 91, 1 PLIN. nat. 5, 139. al. -s terrarum: SEN. nat. 3, 11, 1. 6, 4, 2. 6, 7, 1 epist. 117, 31 TERT. nat. 1, 9, 5. 2, 5, 6. al.

c nude: CIC. har. resp. 63 cum agri atque terrae -u quodam novo contremescunt (cf. VERG. georg. 1, 329 quo ... -u terra tremit [1, 475]. OV. met. 1, 284 terra intremuit -uque vias patefecit aquarum). LVCR. 5, 551 terra ... concutit omnia -u (LIV. 3, 10, 6 terra ingenti concussa -u est. IVVENC. 4, 745 CLAVD. carm. min. 29, 6). 6, 589 ceciderunt moenia magnis -bus in terris. SEN. Herc. f. 521 labant ... -u templa. nat. 2, 1, 3. 6, 13, 1 -um ac tumultum. PLIN. nat. 2, 194 sine -u. 2, 195 maximi ... -us exsistunt matutini. APVL. mund. 18 horum -uum ... nomina. AMM. 17, 7, 113 chasmatiae ... grandiore -u ... terrarum partes absorbent. al. comparatur cum -u aegroti (cf. p. 1536, 74): SEN. nat. 6, 14, 2 tunc velut aegri corporis -s est.

d in comparatione de concussione mundi sim.: CIC. Manil. 19 (in imag.) ruere illa non possunt, ut haec non eodem labefacta -u concidant (de ratione pecuniarum). TERT. apol. 23, 12 cum totius mundi -u, cum orbis horrore. HIL. in Matth. 26, 1 casu stellarum, virtutum caelestium -u. CLAVD. rapt. Pros. 3, 66 horrendo concussit sidera -u Iuppiter.

2 de -u orbium caelestium sim. (cf. p. 1535, 27): a mundi: CIC. Arat. 225 mundi (Tusc. 5, 69 -us conversionesque. MANIL. 1, 197 -u cursuque. al. cf. AMM. 23, 6, 17 mundani [23, 6, 33. 26, 1, 8 MART. CAP. 8, 879]). Mil. 83 caeli signorumque (Tim. 31 [gr. 39B περιφορᾶς]. div. 2, 94 -bus mutationibusque. MELA 3, 19 c. ac siderum. al.). 84 naturae (Tim. 30 [gr. 39A bis φορά]. nat. deor. 3, 27 iuxta mutationibus). rep. 6, 18 impulsu et -u orbium (cf. VARRO Men. 202 orbito [ARNOB. nat. 2, 58 p. 94, 4]. MACR. Sat. 7, 9, 4 sphaeralem [somn. 2, 1, 12]. CASSIOD. inst. 2, 7, 2 sphaericus. v. et p. 1535, 22). LVCAN. 7, 301 poli (PS. CATO Mus. 8 = AVSON. 367, 7 p. 412 P.). al. b stellarum sim.: CIC. Arat. frg. 24 solis (div. 1, 128 ortus obitus -usque. VARRO ling. 6, 8. PS. APVL. herb. interpol. 49 l. 8 [Diosc. 4, 190, 1 κλίσει]. al.). carm. frg. 11 (de consul.), 6 stellarum -us cursusque vagantis (div. 1, 2 traiectiones -usque. GELL. 14, 1, 8 -us et vias et discessiones et coetus. al.). ibid. 11 astrorum volucris ... -us concursusque ... stellarum (LVCR. 5, 509. PETRON. 88, 4 a. caelique. al.). de orat. 1, 187 siderum (rep. 3, 3 CAES. Gall. 6, 14, 6. al.). div. 2, 17 lunae (VARRO ling. 6, 10 MANIL. 2, 94. al.). LVCR. 5, 532 causa quae vegeat -um signis (cf. MANIL. 4, 820 signa ecliptica sterili torpentia -u [vix morbo]). CENS. 13, 1 stellas ... vagas ... -um habere enrhythmon. al.

3 de tempestate sim. (cf. l. 6. p. 1533, 81): CIC. nat. deor. 3, 16 ex perturbationibus tempestatum et reliquis causa -bus. HOR. carm. 3, 27, 22 caecos ... -us orientis Austri. LIV. 31, 47, 1 hiemales. LVCAN. 4, 49 variis incertus -bus aer. PLIN. epist. 2, 17, 22 tempestatum. ITIN. Alex. 3 aerios (AVIEN. Arat. 1384 iuxta tempestatibus. 1442 a. [Buescu, aeris hos trad.] -us rabiemque ... undae). AVIEN. Arat. 1559 et caelo et pelago magnos ... adfore -us. in imag.: HIL. in Matth. 14, 14

[Wieland]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

totis saeculi -bus ... iactantur (*ibid.* s. -bus circumactam *ecclesiam.* 14, 15 contemptis s. ut maris -bus. 14, 16 s. -us tempestatesque). PALLAD. hist. mon. I 9 p. 282ᴰ pessimis ... -bus ... fatigor (*gr. p. 67, 14sq. B.* δεινῶς ... χειμάζομαι).

4 *in sermone philos.* (*et usu inde derivato*): **a** *exempla varia*: LVCR. 1, 634 (*cf.* 2, 727. 5, 442) conexus pondera plagas concursus -us (*de -u atomorum ut passim apud* LVCR., *e. g.* 1, 819 quos ... dent -us accipiantque [1, 910. 1023. 2, 311. 762. *al.*]. 2, 297 quo ... in -u principiorum corpora sunt [*similiter* 2, 309]. CIC. fin. 1, 17 atomorum [fat. 23 AVG. civ. 11, 5 p. 467, 10 D.]. nat. deor. 1, 9 fat. 46. *al.* CLAVD. 3, 16). 3, 855 materiai (TERT. adv. Hermog. 41, 1. *cf. ibid.* materia aequalis momenti habens -um). *al.* CIC. fin. 1, 18 naturalem ... corporum -um (1, 19 ponderum [fat. 47]. *cf.* AVG. lib. arb. 3, 7 -ui, quo naturaliter movetur lapis). *et saepe.* *de -u dei, mentis sim.*: CIC. phil. frg. IX 10 deus ... mens ... praedita -u sempiterno (PANEG. 11, 3, 2. *cf.* 2, 10, 1 perpetuo [12, 22, 1]). nat. deor. 1, 26 *deum esse* semper in -u. 1, 102 -u et actione divina. fat. 23 animi -um voluntarium (25. 39. 48. RVFIN. Orig. princ. 2, 9, 2 p. 165, 25 v. ... et liberos). MIN. FEL. 19, 6 -s infinitae mentis. TERT. nat. 2, 4, 1 (*sec. Varronem*) ‘θεός’ a cursu et -u (*i.* θέειν. *similiter saepius in eodem capite*). CHALC. comm. 56 animae -s gyris circuit (*cf.* MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 60 p. 1085ᶜ circularis -s *dei.* MACR. somn. 2, 14, 31 sphaerico). 120 deliberativo. 225 animam in aeterno esse -u, quia habet internum domesticumque ex natura sua -um. PRVD. apoth. 87 natura superni ignis (*i. dei*) ... liquido praelibera -u. *al.*

b *de variis modis et generibus -us*: *de septem -bus*: CIC. Tim. 19 unus ex septem -bus *circuitus* (*cf.* QVINT. inst. 11, 3, 105 septimus ... ille ... orbis. *describunt* APVL. Plat. 1, 8. FAV. EVL. 12, 6 W. [= p. 8, 15 H.] primus est circularis *eqs.* MACR. Sat. 7, 9, 3 somn. 1, 6, 81. MART. CAP. 7, 736 *ultimo loco* -s ... circuli [*de hoc cf. praeterea l. 21. p. 1533, 75. 76. 78. 1534, 58*]). *ibid.* sex ... reliquos -us (*i. praeter circuitum ut*: 48 CHALC. transl. p. 43ᴮ BOETH. arithm. 2, 4 p. 88, 23). 36 quinque ... reliquis -bus (*i. praeter circuitum et progressum ut*: CHALC. transl. p. 40ᴮ erraticis et contrariis sibi invicem. comm. 120 ceteris). *aliae distinctiones*: CHALC. comm. 262 corporeum -um locularem vocans, cuius duae sunt species translatio et circumlatio (*distinguuntur praeterea concretio et discretio, incrementum et diminutio, generatio et interitus ut*: MACR. somn. 2, 14, 30 [*cf. Arist. anim. 406 a 13*]. BOETH. herm. pr. 2, 13 p. 203, 1 herm. sec. 6, 13 p. 458, 25). CANDID. gen. div. 6 p. 8, 6sqq. W. (*de ratione quae intercedit inter -um et progressionem*).

c *de -u vitali* (*sc. de signo vitae; de incremento sim. l. 48sq.*): LVCR. 2, 717 vitales -us consentire atque imitari (2, 942. 955 *opp.* leti ... -um. *al.* PLIN. nat. 9, 177 patinarum calore v. -um fatentes *gobiones.* ARNOB. nat. 2, 16 p. 61, 24. *al. in imag.*: PASS. Petr. 14 p. 36, 9 S.). 3, 240 sensiferos (3, 245. 379. 570. 924). CIC. Tusc. 5, 37 interiore quodam -u (*sc. arborum sim.; cf. p. 1533, 72*). COLVM. 4, 28, 2 tres esse -us in vite ... naturales, ... quo germinet, ... quo floreat, ... quo maturescat (POMPON. dig. 8, 2, 7 arboris [*de incremento*]. TERT. anim. 25, 2 semen *humanum* ... -u ... naturali vegetatum. *cf. p. 1536, 69*).

II *incorporalis* (*v. et p. 1533, 3*): **A** *animantium*: **1** *de cogitationibus sim.* (*elementorum l. 66; acced. gen. explic. l. 58. 59. 65. 67. 68*; *cf.* CIC. off. 1, 132 -us ... animorum duplices sunt; alteri cogitationis, alteri appetitus): **a** *generatim*: CIC. Arch. 17 animorum incredibiles -us celeritatemque ingeniorum (Sest. 143. de orat. 1, 113 a. atque ingenii. nat. deor. 3, 71 a. -u et cogitatione [off. 1, 19]. PLIN. epist. 1, 20, 12 diversis [VLP. dig. 2, 14, 1, 3 *iudicum*]. BOETH. cons. 5, 3, 30 W. liber ac voluntarius. *al. aliter p. 1536, 9. 61*). orat. 134 cogitationis (nat. deor. 3, 69 HIL. trin. 12, 39. *al. cf.* TERT. adv. Prax. 5 p. 234, 5 cogitatus tui -um). fin. 2, 34 ingenii (4, 35 -um i. quemdam, id est rationem). nat. deor. 1, 104 -u mentis ac ratione (LVCR. 3, 1040 memores. AMM. 16, 5, 5. RVFIN. Orig. in gen. 1, 11 p. 13, 7 -us et cogitationes m. *al.*). div. 2, 128 agitatione et -u (*cf.* VARRO ling. 8, 15 *syn.* agitationibus). *al.* SEN. epist. 39, 3 animus ... in -u est, eo mobilior *eqs. al.* QVINT. inst. 11, 2, 33 ut duplici -u iuvetur memoria, dicendi et audiendi. PLIN. epist. 3, 4, 8 consilii mei (IREN. 2, 13, 2 [= 2, 15, 2 H.]). AMM. 21, 1, 8 elementorum spiritus ... praesentiendi -u ... vigens. AVG. gen. ad litt. 7, 7 p. 207, 3 ratiocinandi (*cf.* BOETH. cons. 5, 4, 2 W. ratiocinationis). *al.* *inde de exitu cogitationis*: CALL. dig. 1, 18, 19, 1 (*iudicis ut*: CHAR. dig. 22, 5, 21, 3. GELL. 14, 2, 17 -us atque sensus [TERT. adv. Marc. 2, 16 p. 356, 13]. *al. cf. l. 76sqq.*). CYPR. epist. 73, 1 p. 778, 12 significari tibi -um animi nostri, quid nobis videatur de ... baptismo. CHIRON 743 singulorum *auctorum* sensus et -us animae (*cf. l. 71*). AVG. civ. 16, 6 p. 132, 29 D. -bus sanctis, hoc est cogitationibus piis. pecc. mer. 3, 1, 1 p. 129, 2 omnibus omnium ... in hac causa -bus animorum. *al.*

b *speciatim de sententia iudicis sim.* (*cf. l. 69. p. 1536, 58*): POMPON. dig. 10, 3, 20 si ... -u iudicis villa diruta est (CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 39ᴰ ne -s i. ante finem negotii publicetur. COD. Iust. 1, 40, 12 [*a. 412*]. 4, 20, 14 [*a. 486*]. 9, 2, 10 [*a. 290*]. *al.*). PRVD. cath. 7, 92 censura iustis excitatur -bus (*cf.* perist. 2, 62 atrocibus censura fervens -bus). AVG. adv. Don. 23, 39 iudicem, ... cuius -um adversum se nullum ... senserant. COD. Theod. 9, 45, 5 iudiciarii vigoris. 16, 1, 2, 1 (= Iust. 1, 1, 1, 1) -us nostri ... ultione. NOVELL. Marc. 1, 8 competenti (COD. Iust. 12, 52, 2, 1 [*a. 373*] c. -u et indignatione). CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 68ᴰ iudiciali (COD. Iust. 9, 45, 2 [*a. 239*]. *cf.* CONC.ˢ II 2, 2 p. 24, 2 iudiciario). GREG. M. moral. 9, 61 praesentis -bus animadversionis. *inde de iussu, decreto sim.*: AMM. 28, 2, 14 rapiendi dulcedinem ... interceptam imperiali -u (CONC.ˢ II 5 p. 13, 11 i. -u [nutu *var. l.*] ... exilium sunt experti). COD. Theod. 11, 30, 60 nostro ... -u decernimus, ut *eqs.* (CASSIOD. var. 2, 23 n. -bus ordinata. 3, 36, 2 delegatos -u nostro iudices). 7, 34 tit. quam *formulam* princeps -u suo dirigit.

2 *de affectibus animantium* (*bestiarum l. 26*): **a** *animi*: **α** *in definitionibus*: CIC. Tusc. 3, 7 haec (*i. miserari, invidere eqs.*) ... morbos (*i.* πάθη) Graeci appellant, -us animi rationi non obtemperantis, nos autem hos eosdem -us concitati animi recte ... perturbationes dixerimus (*similiter in explicando gr.* πάθος: GELL. 1, 26, 11 quos Latini ... affectus vel affectiones, Graeci πάθη appellant. MAR. VICTORIN. gramm. VI 78, 11. AVG. civ. 8, 17 p. 346, 22 D. πάθος passio ... -s animi contra rationem. 9, 4 p. 371, 10). 3, 24 cum omnis perturbatio sit animi -s vel rationis expers vel rationem aspernans vel rationi non oboediens. SEN. epist. 75, 12 adfectus sunt -us animi improbabiles, subiti et concitati.

β *exempla*: Ⓘ *accedit gen.*: Ⓐ *animi, mentis sim.*: animi (animorum): CIC. leg. agr. 1, 24 hoc -u (metu *var. l.*) atque hac perturbatione a. (part. 43. *cf.* Tusc. 5, 15 -us ... iactationesque. 5, 110 -us a., sollicitudines aegritudinesque). de orat. 2, 195 -u magno a. ac dolore (ad Q. fr. 1, 1, 38). part. 32 narratio ... quae habet ... interpositos -us a. (*in rhet. ut*: TAC. dial. 31, 3 quibus a. -bus concitetur *misericordia. v. etiam l. 49*). fin. 5, 38 *in bestiis quibusdam* (*item* VERG. georg. 4, 86 *in apibus. al.*). LVCR. 4, 1072. VARRO ling. 6, 48 metuere a quodam -u a. HOR. ars 111. SEN. dial. 4, 2, 5 *disting.* adfectus. *et passim.* mentis: CIC. ac. 2, 48 Att. 3, 8, 4 SEN. frg. 33. *al.* cordis: APVL. Socr. 12 -u c. et salo mentis (*inde* AVG. civ. 8, 17 p. 347, 18 D.). AVG. conf. 4, 14, 22. *al.* pectoris: VOPISC. Car. 13, 1. animae: LACT. opif. 14, 8 animi animaeque. HIER. hom. Orig. in cant. 2, 1 p. 42, 18. *al.* Ⓑ *affectuum*: CIC. Planc. 15 tanto ... impetu studiorum et -u temeritatis. de orat. 2, 209 invidiae. Tusc. 4, 10 cum irae tum cupiditatis (VAL. MAX. 9, 3, 4 LVCAN. 7, 385. *al.*). Lael. 29 animi et amoris (PERVIG. Ven. 87). LVCR. 3, 116 laetitiae (CLAVD. DON. Aen. 3, 345 p. 314, 22 l. ... atque maeroris). GELL. 14, 3, 1 simultatis aemulationisque. *al.* Ⓒ *gen. pro adi. ut vid.*: LVCAN. 10, 335 scelerum -u (*i. furore scelesto*).

Ⓘ *alia*: CIC. de orat. 1, 220 permediocres ac potius leves -us debere esse (SEN. dial. 3, 16, 7 l. tenuemque. *cf.* OV. rem. 79 modici. QVINT. inst. 6, 2, 9 in altero vehementes -us, in altero lenes). Tusc. 4, 81 -us perturbationesque. div. 2, 111 *carmen Sibyllae* est ... magis artis et diligentiae quam incitationis et -us (*cf.* GELL. 15, 18, 3 vaticinantis. CASSIOD. Clem. Alex. adumbr. 3 p. 211, 22 *prophetarum*). SEN. dial. 4, 3, 1 *disting.* adfectus (*sed cf.* QVINT. inst. 9, 4, 143 a. -usque. LACT. inst. 4, 19, 1 -us vel a.). HIL. in psalm. 2, 13 (*syn.* passio *ut*: SALV. gub. 1, 32). *et passim.* *de affectibus oratione sim. comprehensis* (*usu rhet.; v. et supra l. 25*): CIC. de orat. 3, 102 superiore -u (*i. antecedentibus expresso*). off. 1, 136 eius modi -bus sermo debet vacare. QVINT. inst. 9, 2, 42 nec ... sine -u quodam imaginantur. 10, 1, 55 Arati materia -u caret, ut in qua nulla varietas, nullus adfectus *eqs.* (11, 3, 45). *al.* *pressius de ira sim.*: OCTAVIA 804 civium (*syn.* irae *ut*: CLAVD. 8, 266. *al.*). SIL. 9, 472 nimios. PANEG. 2, 41, 4 heriles. AVSON. 319, 35 p. 23 P. irasci promptus properavi condere -um. PS. AMBR. epist. 1, 6 ut -us deorum incurras (GREG. M. epist. 9, 112 p. 118, 7. 11, 24 p. 285, 14). COD. Theod. 8, 5, 54 (= Iust. 12, 50, 6, 1) nostrae mansuetudinis (*i. imperatoris ut*: 9, 9, 40 [= Iust. 9, 47, 19]. CASSIOD. hist. 7, 22, 2 [*Socr. 4, 11* μῆνιν]. *al.*). *al.*

b *corporis*: **α** *de voluptate, dolore sim. sensuum* (*cf. et de perceptione sim.*: CIC. nat. deor. 1, 105 talem conformationem animi ... -um inanem vocant [1, 106 RVFIN. Clement. 2, 64]. SEN. epist. 117, 13 -us animorum enuntiativi corporum): CIC. fin. 2, 8 iucundum -um, quo sensus hilaretur, Graece ἡδονήν, Latine voluptatem vocant (2, 75 i. -s in sensu). Tusc. 2, 35 *dolor est* -s asper in corpore alienus a sensibus. Tim. 44 (*gr. 42A* παθημάτων). LVCR. 3, 352 hunc -um, quem sensum nominitamus. SEN. dial. 7, 4, 4 corpusculi (*cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 20 corporis [RVFIN. Orig. princ. 3, 2, 3 p. 248, 2 naturalibus. *al.*]. RVFIN. Orig. in gen. 1, 16 p. 20, 8 carnis [*al.*]). AMBR. Abr. 2, 11, 78 passio -us virilis (ORIG. in Matth. 13, 16 p. 220, 1 *gr.* κινημάτων. *al.*). CASSIOD. hist. 7, 11, 12 passionibus -us cuiuslibet (*inverso ordine Theodoret. 4, 11, 7* τῆς τῶν παθῶν κινήσεως. *cf. l. 70*). ORIBAS. eup. 2, 1 A 9 Aa venerios (*gr. 16* ὁρμάς, *La* libidinem). *al.* **β** *de morbo* (*cf. p. 1534, 50. 1537, 72*): GRATT. 381 varii sunt -us (*vix c. Enkio de progressione morbi*). VELL. 2, 123, 1 -us imbecillitatis. CELS. 3, 9, 1 initium ... novi -us. PLIN. nat. 23, 94 *hyoscyaminum* potum ... cerebri -us facit (*cf.* DAMIG. lapid. 14 frontis). IVLIAN. dig. 42, 1, 60 -s corporis contra naturam, quem febrem appellant. PHILIPP. in Iob 24 p. 685ᴰ in typicis -bus. CAEL. AVR. chron. 2, 4, 72 passionis. **γ** *de effectu medicaminum*: CAEL. AVR. acut. 1, 10, 72 cum adiutorii -s quieverit. chron. 1, 1, 43 *ellebori.* 1, 1, 46 ob vehementiam -us (*sc. arteriotomiae*). 2, 13, 163 clysteres incongruis -bus lacerant cicatrices.

3 *de seditione, bello sim.* (*cf.* LIV. 29, 3, 6 tumultu haud magno

[*Wieland*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-u . . . concito. VAL. MAX. 6, 9, 5 civile bellum ingenti -u oriens. CYPR. GALL. iud. 192 nullum dant proelia -um): **a** *notabiliora quaedam: coniungitur c. syn.*: CIC. Catil. 2, 28 minimo -u, . . . nullo tumultu (VERG. Aen. 11, 225). carm. frg. 11 (de consul.), 27 bellum -usque (LIV. perioch. 48 p. 57, 12 LVCAN. 1, 184. *al.; syn.* bellum: TAC. ann. 12, 44, 1 FLOR. epit. 2, 17, 13. *al.*). LIV. 4, 10, 6 *syn.* seditione (10, 3, 2 TAC. ann. 12, 54, 1. *al.*). *accedit gen. explic.*: LIV. 29, 1, 15 belli (VAL. MAX. 1, 6, 5 initia -usque b. TAC. hist. 1, 9, 2 civilium [AMM. 18, 5, 7]. *al.*). VAL. MAX. 3, 2, 18 seditionum. AMM. 21, 15, 1 certaminum civilium. *al.* **b** *exempla varia*: CIC. Verr. II 5, 9 servorum (*cf.* 5, 15 servitiorum. LIV. 39, 29, 8 servilis). Mur. 30 novus (har. resp. 20 *gigantum.* LIV. 34, 26, 4 SIL. 15, 289. *al.*). Att. 5, 2, 3 magnos (LIV. 27, 9, 1 CVRT. 3, 12, 3. *al. cf.* VERG. Aen. 12, 503 tanto [*opp.* pace]). CAES. Gall. 7, 1, 2 urbano (LIV. 3, 72, 7 ab u. -bus et ab externis. *al. cf.* HOR. carm. 2, 1, 1 civicum [*cf.* MANIL. 1, 906 civiles (*al.*)]. LIV. 34, 27, 3 intestini [AMM. 21, 13, 7]. FLOR. epit. 3, 12, 14 domesticos [*al.*]). LIV. 35, 33, 6 generis humani (*cf.* TAC. Agr. 25, 1 gentium [hist. 4, 12, 1. *al.*]. IREN. 4, 33, 13 [= 4, 55, 4 H.] -um universae terrae adversus ecclesiam). TAC. hist. 3, 4, 1 legionum (3, 44 ann. 1, 46, 1. *cf.* PLIN. paneg. 5, 7 castrensem. CAPITOL. Opil. 5, 7 militum [AMM. 16, 12, 14]). *et passim.* **c** *transfertur ad quemlibet tumultum* (*cf. p. 1535, 1. 1536, 39*): SIL. 10, 372 inter -us somni vanosque tumultus. ARNOB. nat. 5, 7 p. 179, 20 -us tantos furialium discriminum. AVSON. 195, 31 p. 54 P. criminum -u gravi.

B *rerum*: **1** *respicitur magis mutatio, turbatio sim.*: **a** *generatim*: ENN. scaen. 342 di, quibus est potestas -us superum atque inferum (*cf. p. 1544, 54*). CIC. Flacc. 94 quo in -u temporum, quanta in conversione rerum ac perturbatione (Mil. 69. *aliter l. 61*). Sest. 99 -us conversionesque rei publicae (Pis. 10 rep. 1, 14. *al. cf.* ad Q. fr. 3, 5 [6], 2 civitatis [CAES. Gall. 6, 5, 2. *al.*]). Marcell. 23 incertos . . . -us valetudinis. fin. 5, 7 -us fortunae mutationesque rerum (Att. 8, 4, 1 CAES. civ. 2, 17, 4. *al.*). Att. 5, 21, 3 rerum (LIV. 2, 41, 3 TAC. ann. 4, 32, 2. *al.*). OV. trist. 3, 5, 32 (*de mutatione sententiae ut*: VAL. FL. 3, 686 STAT. Theb. 12, 173. *cf.* AVG. conf. 12, 11, 11 -s voluntatis a te . . . ad id, quod minus est. lib. arb. 2, 201 -s iste, id est aversio voluntatis). VAL. MAX. 8, 1 pr. ancipites iudiciorum -us. *al.* esse in -u *sim.*: CIC. fin. 2, 9 voluptas . . . in -u est (2, 10. 32. *al. cf.* 2, 16 appellat hanc *v.* . . . 'in -u', illam 'in stabilitate'. 2, 30 hanc in -u stabilitatem). VARRO ling. 9, 17 consuetudo loquendi est in -u. SEN. dial. 7, 7, 4. *al.*

b *in arte rhet. et gramm.*: **α** *de tropis*: QVINT. inst. 8, 5, 35 de tropis, quos -us (modos *var. l.*) clarissimi . . . auctores vocant. 9, 1, 2 quod vertant orationem, unde et -us dicuntur (*inde* DIOM. gramm. I 443, 10). *cf. de figuris* (QVINT. inst. 9, 2, 4 -s est in his *figuris* orationis atque actus): AQVILA rhet. 30 p. 31, 24 iteratio . . . et repetitio . . . et omnis huiusmodi -s (*sim.* 42 p. 35, 26). **β** *de mutatione formarum* (*in coniugatione praeter l. 54. 56; de formis ipsis l. 51*): MACR. exc. gramm. V 608, 24 -s . . . paenultimae *syllabae* . . . ultimam movet, ἀγείρω ἀγερῶ. PRISC. gramm. II 452, 14 non . . . per singula tempora omnes -us . . . pati *verbum* (*sc. in principio, medio, fine ut*: 453, 14 tres . . . -us [*e. g.* '*caedo cecidi*']). III 228, 1 alios verbi -us (*de formis ipsis ut*: EVTYCH. gramm. V 452, 2. 465, 31. 467, 32. 481, 26. 486, 28). CASSIOD. inst. 1, 15, 9 in verbis quae accusativis et ablativis praepositionibus serviunt, situm -umque . . . observa . . .; si 'm' litteram . . . addas aut demas *eqs.* (*cf.* gramm. VII 144, 20 modo ex casibus sermonum, modo ex -u atque situ). gramm. VII 202, 2 (*ex Eutyche*) ex -u verbi ut 'eo is *eqs.*'

2 *respicitur magis cursus temporis, actionis sim.* (*ad affinitatem -us et temporis cf.* LVCR. 1, 463 nec . . . quemquam tempus sentire . . . semotum ab rerum -u. VARRO ling. 5, 12. 6, 3 AVG. civ. 11, 6 p. 468, 32 D.): **a** *generatim*: CIC. Tim. 30 -s temporis ([*gr.* 38E χρόνου *tantum*]. RVFIN. Clement. 1, 4. *al. cf.* AVG. civ. 11, 21 p. 489, 19 D. temporalibus. *aliter supra l. 27*). OV. met. 15, 179 adsiduo labuntur tempora -u. trist. 5, 10, 11 peragunt solitos . . . tempora -us. VAL. MAX. 9, 12 pr. *vitae* cursus . . . modo aspero, modo tranquillo -u peragitur. HIL. hymn. 1, 64 aeternum in -um tempora protulit deus. PETR. CHRYS. serm. 43 p. 321B momentorum. *al.* *cf. de anacyclosi q. d. rerum publicarum*: CIC. rep. 2, 45 ille . . . orbis, cuius naturalem -um atque circuitum . . . discite cognoscere (*cf. 1, 45* orbes et quasi circuitus).

b *specialia*: **α** *magis respicitur initium cuiuslibet actionis*: CIC. nat. deor. 3, 24 *tertianarum febrium* reversione et -u. SPART. Hadr. 12, 8 bellum . . . in -u tantum fuit. AVSON. 322, 73 p. 265 P. puberis aevi (323, 8 p. 258). *c. gen. ident.*: MART. CAP. 6, 576 ab inchoamentorum -u limineque. **β** *in re metrica*: *de rhythmo* (*cf. p. 1534, 77*): TER. MAVR. 1367 tam cito -u recursat *pyrrhichius*, quam breves hi sunt soni. CENS. 10, 2 sonis -uum modum mensuramque invenere geometrae magis quam musici. PS. CENS. frg. 11, 3 *carminis* discrimina *sunt* cantus, modus, -s. *dub.*: AVG. civ. 8, 6 p. 330, 24 D. nulla . . . pulchritudo corporalis sive in statu corporis, sicut est figura, sive in -u, sicut est cantilena *an de -u modulante vocem*). *de dipodia, i. q.* βάσις: *v. vol. VII 1, 1576, 32 sqq.*
γ *in arte arithm.* primus -us *quasi primus gradus numerorum*: FAV. EVL. 6, 1 W. (= p. 3, 32 H.) dyas . . . secundus est -s; p. enim -s (*cf. p. 1535, 29*) in monade stabilis . . . in dyadem velut foras egreditur. MART. CAP. 7, 732 *dyas* est . . . -us . . . primi probamentum (7, 737 p. -um hoc est dyadem).

grammatica notabilia ad II (*cf. p. 1533, 4*): ab *aliqua re*, ad *aliquid*: *v. p. 1537, 34.* adversus *aliquem*: *v. p. 1535, 81. 1537, 18.* contra *aliquid*: *v. p. 1536, 16. 78.* in -u esse: *v. p. 1535, 63. 1537, 37 sqq.* (*cf. p. 1535, 8. 17. 23*).

2. motus, -ī *m.*, *gr.* μοτός. *i. q. linteolum* (*vulneribus curandis aptum*): CASS. FEL. 19 p. 28, 18 -o tilto ([molli tilto *trad.*, *cf. Galen.* μοτῷ τιλτῷ]. 22 p. 38, 14. 29 p. 58, 14 tenui linteolo . . . vel ⌞-o t.⌟ (⌞⌟molli *trad.*]. 32 p. 67, 2 [melitincto *vel* molli -o *trad.*]). ORIBAS. syn. 7, 20, 4 La -us lenteus (*gr.* μοτός, *Aa* carpias).

cf. emmotus, motarium.

movēbilis *var. l. pro* mobilis ORIBAS. syn. 9, 19, 2 (*cf. gr.* δυσκίνητος).

movēns, moventer *v. p. 1546, 77. 80.*

ᴺmoveo, mōvī, mōtum, -ēre (movo, -ere *v. l. 36*). [*umbr.* comohota *abl. sing.* 'commota'; *cf. c. sanscr.* mivati '*promovet, trudit, pulsat*', kāma-mūtaḥ '*amore commotus*', *gr.* ἀμεύσασθαι '*antecedere, superare*', *lituan.* maujóti '*stringendo replicare, destringere*'. *J. B. H.*]
de scriptura: mob- ITALA II par. 35, 15 (Complut.). VVLG. gen. 9, 2 -bentur (*CX*, -buntur *O*). DIOSC. 1, 82 p. 45, 13 M. ORIBAS. syn. 1, 17, 34 Aa p. 60, 27 Mø. -buerit. INSCR. Bull. Corr. Hell. 61, 1937 p. 418 n. 12 -berit. PAP. Tjäder 17, 33 -bentib⟨us⟩. *al.* moere TAB. devot. Audollent 275, 30. 282 A, 25. 283 A, 27. 284, 31. *de formis*: *imp. praes. pass.* -ere: SEN. Herc. f. 1274. *v. et l. 56.* *3. pers. sing. praes.* -e: CIL IV 8496. *de formis perf. brevioribus*: CONSENT. gramm. p. 5, 8 N. 'morat' pro '-verat' *barbarismus.* GLOSS.ᴸ I Ansil. MO 491 (= III Abol. MO 13) morunt -verunt (*ex Verg. Aen. 4, 367* admorunt?). *perf.* -vui: *v. l. 23.* *part. fut.* -turus *inde a* CIC. Att. 8, 9, 1 (*vi passiva* EPIST. pontif. 1056 Conc.ˢ IV 2 p. 128, 1 singula . . . -ete; . . . qui *episcopi* ad singula . . . -tura retenti sunt), -viturus GLOSS. I p. 96. *part. perf. pass.?* moetus: CATO agr. 160 (*in carmine magico*, mot- *traditio genuina*). *inf. fut. pass.* -tum iri: LIV. 23, 34, 12, -tum ire: GRAMM. suppl. 75, 18. *de supino* -tu *v. p. 1532, 54.* *formae heterocliticae*: -is ORIBAS. syn. 2, 60, 26 Aa p. 135, 19 Mø. 3 add. p. 893, 2; -it GARG. MART. cur. boum 12 VINDIC. gyn. p. 454ᵍ. 456ᵈ ORIBAS. syn. 1, 17, 29 La p. 59, 25 Mø. *et saepius*; -itur *v. p. 1406, 18*; -unt RVF. podagr. 20 p. 21; -untur VVLG. gen. 9, 2 (*cod. O*). PLAC. med. 1, 2 (*pars codd. rec.* β); -vat ORIBAS. eup. 2, 1 E 8 (*gr. 19*) Aa. S 3 (*gr. 4*) Aa; -vant RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 23, 29 ORIBAS. syn. 5, 51, 10 La; -vĕret VEN. FORT. carm. 7, 1, 1 (ageret *var. l.*; *ibidem* 9, 7, 5 -ēre); -ire RVF. podagr. 22 *iuxta* -ere. *de prosodia*: *dicunt* -o- *produci in part. perf.* GELL. 4, 17, 10 (*an subst.* motus, -ūs?). VLT. SYLL. gramm. IV 261, 4 (*ibid. et in part. fut.*), *in perf. act.* VLT. SYLL. gramm. IV 261, 1 PRISC. gramm. II 22, 4; *producitur in praes.* PAVL. PETRIC. Mart. 3, 39 (mollire *Wopkens*); *de -e- brevi in* moveo MAR. VICTORIN. gramm. VI 226, 18. NOT. Tir. 31, 63 -et (*sequuntur compos.*). *v. et p. 1532, 70.* *de notione et differentiis*: TERT. anim. 45, 5 aliud est concutere, aliud -ere, aliud evertere, aliud agitare (*cf.* DIFF. ed. Beck p. 34, 55 agitantur quae levia sunt . . ., -entur onerosa). NON. p. 351, 9 -ere manifestum est quam habeat significationem. *ibid.* -ere excludere (*affert* CIC. *p. 1539, 71*). MART. CAP. 4, 359 quoniam ornatum non est '-eri', alieno utimur (*sc.* 'fluctuare'). *distingui videtur a voce q. e.* commovere: SIDON. epist. 8, 6, 11. GLOSS. σείω. σαλεύω. κινῶ. -et: convellitur. -ere (-eri): egredere (*cf. l. 26* . GLOSS.ᴸ III Abol. MV 24 multa -ens: multa cogitans. MO 10 -tos: turbatos. *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, CATONE, TER., LVCILIO. [*it.* muóvere, *raet.* muvair, *francog.* mouvoir, *hisp.* mover, *catal.* móure. *Rohlfs.*]
[*confunditur c. compositis*: a- PLAVT. Truc. 710 CIC. leg. 2, 19, ad- OV. am. 2, 16, 3, com- CIC. Verr. II 1, 152. *al.*, om- CATO agr. 134, 2, re- PS. SALL. in Tull. 4 OV. medic. 41. *al.* *c. aliis verbis*: moliri CIC. rep. 1, 31 TERT. castit. 9 l. 7, monere LVCR. 5, 1400 VERG. georg. 4, 505 OV. epist. 19, 108. *al.*, mori CIC. rep. 6, 27, novisse OV. epist. 6, 83 fast. 6, 760 LVCAN. 6, 432. *al.* (-tus *pro* notus OV. fast. 4, 113 STAT. Ach. 1, 123. *al.*), novare MANIL. 3, 678 VAL. FL. 5, 303. *al.*, vomere MANIL. 5, 583. *al.* *contextu dubio*: SVLPICIA sat. (= EPIGR. Bob. 37) 53 vespis, quarum domus arce -ente ('*mendo laborat*' *Munari*). CAEL. AVR. salut. praec. 50 minus *cibi* accipere defectum facit -ente cavo corporis.]

CAPVT PRIVS: ***transitive*** *i. q.* κινεῖν:

I *de motu corporali* (*in imag. e. g. p. 1539, 13. 1540, 42. 49; c. abl. limit. l. 83. p. 1539, 8. cf. p. 1542, 32*): **A** -*entur animantia*:
1 *impulsu suo*: **a** *reflexive*: *de hominibus, deis*: PLAVT. Merc. 311 si -vero me. Trin. 802 quid . . . stas? quin tu hinc amoves et te -es? (*v. Leo in app. crit.*]. *cf.* NOVIVS Atell. 92 quid stas? age, -e te. CIL IV 8400 -e te [*sc. abeundo*]). TER. Andr. 731 ocius (Eun. 912/3 -e . . . o. te . . . :: -o. :: video, sed nil promoves). CIC. parad. 26 histrio . . . extra numerum. Att. 4, 9, 2 de Cumano. 7, 16, 3 *syn.* profectae sunt. fam. 5, 21, 5 istinc. BELL. Afr. 14, 1 cum . . . neque Caesar sese -ret ([se remov- *trad.*]. *in re milit. ut*: 61, 2 equitatus. SALL. hist. frg. 2, 93 LIV. 38, 40, 9 SEN. epist. 49, 6. *al.*). VERG. Aen. 3, 656 vasta se mole -entem . . . Polyphemum. OV. met. 14, 228 Aurora. LIV. 21, 58, 10 agitando sese -ere *frigore torpentes.* *al.* *de animalibus*: CATVLL.
[*Wieland*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 8 a gremio *passer*. SEN. dial. 6, 18, 7 *animalia marina* alieno se magisterio -entia. CELS. dig. 50, 16, 93. CHIRON 261 non ... nisi difficiliter (VEG. mulom. 2, 5, 3 cum tarditate). *al.*

b *mediopassive* (*de animantibus eorumque partibus*): *α usu sollemni*: PLAVT. Asin. 788 in cubiculo (*de motu obscaeno ut*: MART. 7, 18, 5 IVV. 6, 311. *al. v. et infra l. 27*). CIC. de orat. 3, 200 cum venustate (*de oratore; v. app. crit.*). fin. 5, 56 etiam inertissimos ... et corpore et animo -eri semper. nat. deor. 2, 83 qua. 2, 125 ranae. Tim. 48 animal (*de creatione hominis; gr.* 43A κινεῖσθαι). SALL. Iug. 53, 1 acies (*in re milit. ut*: LIV. 4, 33, 6 ad imperium [4, 38, 3]. 28, 5, 7 [*cf. Polyb. 10, 41, 4* ἐξάγειν τὰς δυνάμεις]. CVRT. 6, 6, 14 agmen. *al.*). HOR. ars 232 matrona -eri iussa (*saltando ut*: OV. am. 3, 1, 23 *in imag. de poeta* [3, 1, 37 imparibus ... numeris *i. distichis. cf. p. 1544, 48*]. *al. v. et infra l. 29*). 433 derisor (*sc. et gestu et affectu*). OV. met. 4, 552 haud usquam. 5, 498 loco. 6, 48 cum primum Aurora -etur *oriens*. 13, 936 *de piscibus*. *al.* *de venis pulsantibus* (*ultra modum l. 19*): CIC. fat. 15 (*bis*). OV. met. 6, 307 CELS. 2, 2, 3. 2, 7, 8 vehementer. 3, 6, 7 non aequalibus intervallis. SEN. epist. 104, 1 medicus initia *febris* esse dicebat -tis venis et ... naturalem turbantibus modum. GELL. 3, 10, 13 numero ... septenario. *al.* *adde*: PLIN. nat. 11, 181 palpitat ... et quasi alterum -etur intra animal *cor*. *de dentibus non fixis* (*cf. p. 1540, 24*): CELS. 6, 15, 3 si ... -entur ... dentes, refigi (-ci *trad.*) eos oportet. 7, 12, 1A. 7, 12, 1B donec bene -atur *dens extrahendus*. SCRIB. LARG. 57. 58 proderit -tis dentibus hoc medicamentum. PLAC. med. 1, 2 rec. α (commotos *var. l.*). DIOSC. 1, 77 p. 42, 6 M. (*gr. 1, 70, 2 W.* σειομένους). *al.* *β usu poetico accedit acc.*: *obi. int. q. d.* (*cf. p. 1541, 27*): LVCR. 4, 1274 id ... consuerunt scorta -eri (*item acced. pron.*: MANIL. 4, 84 tanta. LVCAN. 9, 580 quodcumque). HOR. epist. 2, 2, 125 nunc Satyrum, nunc ... Cyclopa -etur (PERS. 5, 123). *graec. q. d.*: VERG. Aen. 6, 470 nec ... vultum ... -etur *Dido*. SEN. Med. 800 caput.

c *-ere suum corpus eiusque partes* (*mediopass. vix secerni potest*): *α de hominibus*: PLAVT. Aul. 596 manus (Persa 772 VARRO rust. 2 praef. 3. *al. cf.* OV. met. 5, 186 dextera [LVCAN. 7, 494 ac tela. *al.*]. 14, 264 digiti. *al.*). LVCIL. 284 -et ac simat nares. CATVLL. 61, 161 tremulum ... tempus (OV. met. 3, 516). LVCR. 4, 455 membra (4, 789 TIB. 1, 7, 38. *al.*). CIC. rep. 6, 26 *animus* moderatur et -et ... corpus (OV. fast. 1, 144 SEN. benef. 5, 8, 2. *al.*). HOR. sat. 1, 5, 58 caput (OV. am. 3, 1, 31 Pont. 4, 13, 35. *al.*). epist. 1, 16, 60 labra (SEN. epist. 47, 3. *al.*). *al.* *de motu obscaeno*: CATVLL. 15, 11 *penem* qua lubet ut lubet -eto (*cf.* PRIAP. 37, 13 mentulam). 16, 11 lumbos (VERG. [?] catal. 13, 21). TIB. 1, 9, 66 corpus. PRIAP. 19, 3 clunem ... altius. 27, 2 nates. *β de animalibus*: VARRO ling. 5, 76 caudam (OV. met. 14, 258. PLIN. nat. 11, 264 in dexteram ac laevam. *al. cf.* SEN. Oed. 96 verbera ... caudae). PROP. 4, 1, 105 alas (OV. met. 2, 719 SEN. Phaedr. 301. *cf.* OV. met. 2, 547 -tis ... pennis [15, 99 per aëra. *al.*]). OV. met. 2, 158 pedibus ... per aëra -tis (PLIN. nat. 11, 101 in obliquum [11, 258]. *al.*). 5, 675 bracchia (PLIN. nat. 11, 258 in contrarium). PLIN. nat. 11, 159 maxillas. TERT. pall. 3, 1 *pluma pavonis* totiens ... mutanda, quotiens -enda. *al.* *de motu non voluntario*: LVCAN. 1, 629 *pars extorum* celeri venas -et ... pulsu. CHIRON 21 (= VEG. mulom. 1, 25, 6) si basem -verit *iumentum luxatione* (*cf. p. 1540, 24*).

2 *impulsu alieno*: **a** *-entur homines*: *α depellendo sim.*: ① *usu militari* (*sc. fugando; aliter l. 79*): TER. Phorm. 32 noster grex -tus locost (HEMINA hist. 34 CIC. Rab. perd. 36 CAES. civ. 3, 93, 4 LIV. 10, 14, 10. *al.*). CIC. Caecin. 43 *metus* exercitūs ... -et. LIV. 3, 61, 8 hostem. 7, 8, 3 gradu (SEN. Herc. f. 817 dial. 2, 19, 3. *cf.* LIV. 10, 36, 3 vestigio). LIV. 7, 33, 16 in fugam. 34, 46, 12 in hanc aut illam partem. *al.* ⓘⓘ *usu censorio (et inde derivato), sc. e senatu, ordine sim.* (*per ellipsin ablativi* HOR. sat. 1, 6, 20; *suppletur abl.* LEX repetund. [CIL I² 583] 28): CIC. Cluent. 122 de senatu ([VLP. dig. 1, 9, 7, 1 de s. *iuxta abl. nud.*]. SALL. Catil. 23, 1 senatu [*abl. nudo ut*: LIV. 23, 23, 3 VELL. 1, 10, 6 VAL. MAX. 2, 7, 5. *et saepe*]. LIV. 39, 42, 6 e senatu). *ibid.* tribu (rep. 4, 10 *acced.*: notatione censoria. LIV. 45, 15, 4 *syn.* emovere. VAL. MAX. 2, 4, 4 *syn.* repellitur. *al.*). Catil. 2, 1 loco (Planc. 53 *syn.* demovere. CAES. civ. 3, 74, 1 signiferos. LIV. 39, 42, 6 senatorio l. *al.*). PLIN. nat. 3, 152 equestri ordine (TAC. ann. 12, 4, 3 senatorio [SVET. Iul. 43. *al.*]. PLIN. epist. 2, 12, 2. PAPIN. dig. 48, 10, 13, 1 o. decurionum [50, 1, 15 pr.]. VLP. dig. 47, 14, 1, 3 aut relegandi ... aut -endi o. *al.*). ⓘⓘⓘ *usu iuridico, e possessione sim.* (*per ellipsin ablativi*: CIC. off. 3, 76 qui quondam ... veneno perficiat, ut veros heredes -at, in eorum locum ipse succedat): CIC. Verr. II 1, 116 possessione (leg. agr. 2, 57 p., ... sedibus ac dis penatibus. Sest. 103). Caecin. 37 loco. Phil. 13, 41 (*verba Antonii*) sedibus (13, 49 *iuxta* demigrare. LIV. 5, 52, 13 ex qua *sede*). fam. 13, 5, 2 ex eo agro (*cf.* FLOR. epit. 3, 14, 6 agris). BELL. Alex. 7, 2 domiciliis. *al.* *singulariter, sc. a iure quodam*: VLP. dig. 50, 10, 1 pr. -tus ab excusatione perferenda (*i. non admissus ad excusationem*; 'proferenda?' *Mommsen*).

β ducendo sim. (*sc. exercitum, milites sim.*): CIC. ad Brut. 1, 2 (= 9,7 Sj.), 2 exercitum Apolloniā (*abl. nudo ut*: VERG. Aen. 7, 429 LIV. 31, 40, 8 CVRT. 4, 9, 6 TAC. hist. 4, 25, 3). BELL. Hisp. 31, 5 *legio* est -ta. LIV. 10, 27, 6 ex agro Sentinate (CVRT. 8, 4, 1 TAC. hist. 2, 11, 1. *al.*). 26, 25, 2 in Graeciam. 27, 22, 13 ab Arretio (37, 26, 7 ab Samo). TAC. hist. 4, 19, 3 utrimque. *al.*

γ vario modo: CIC. Caecin. 50 deiectus ... qui potest esse quisquam nisi in inferiorem locum de superiore -tus? VERG. Aen. 4, 490 -et manes *venefica* (*cf.* MANIL. 1, 93 Acheronta [CARM. c. pag. 119. *aliter p. 1542, 58*]. TERT. anim. 57, 7 animas ab inferis). OV. met. 11, 679 -ti voce ministri. LIV. 1, 39, 2 puerum (*dormientem ut*: 7, 36, 2. PETRON. 119, 59 Romam [*i. urbem pro incolis*] somno ... iacentem. PLIN. nat. 7, 171 a somno). STAT. silv. 1, 2, 221 Ortygiā. SVET. Tib. 64 loco. TERT. adv. Marc. 4, 17 p. 474, 20 cum de suo halitu -vit *me deus creando*. *al.*

b *-entur animalia* (*v. etiam p. 1541, 7*): CIC. fin. 5, 42 *bestia* suo ... appetitu -etur. VERG. Aen. 8, 213 stabulis ... armenta (*cf.* CALP. ecl. 5, 18 pecus ... ovili). HOR. carm. 3, 20, 1 catulos leaenae (*sc. venando ut*: GRATT. 3 silvas ['*i. feras*' *Vollmer*]. *al.*). OV. am. 1, 2, 26 adiunctas arte -bis aves. epist. 11, 46 equos. MANIL. 5, 706 elephanta ... stimulis ... -bit (mon- *var. l.*). SEN. nat. 2, 32, 3 aves non in hoc -tae, ut nobis occurrerent (*ibid.* illas *a.* ... deus -vit). COLVM. 8, 11, 14 *pullos* (*iuxta* transferantur). *al.*

c *-entur partes corporis*: *α in re medic.*: ① *de solutione alvi sim.*: CATO agr. capp. 124 ad alvum -endam (114, 2. 115, 1. 115, 2 [*bis*]. CELS. 1, 10, 2 *opp.* comprimenda. 2, 19, 2 *opp.* supprimunt. COLVM. 6, 5, 1 aut a. -et aut ... febrem [*cf. p. 1545, 70*]. *al.*). CELS. 2, 8, 9 venter medicamentis -etur (COLVM. 6, 30, 8 MART. 11, 52, 5 SVET. Nero 33, 2. *al.*). GARG. MART. cur. boum 12 intestinum. ⓘⓘ *de luxatura sim.* (*cf.* PAVL. FEST. p. 119 'luxa membra' e suis locis -ta et soluta. NON. p. 55, 11 luxum id est vulsum et loco -tum. *v. et p. 1539, 22. 52*): CATO agr. 160 -tas *eqs.* (*in textu nondum explicato cantionis magicae, cf. Bergk, Kl. Schr. I 558*). CELS. 7, 12, 1B maxilla loco -etur (8, 2, 1 os [LEX conviv. (Querol. p. 60, 4) in luxu ... et ossibus l. -tis]. 8, 11, 6. 8, 14, 3 *vertebrae*. 8, 25, 4 *membrum*. SEN. dial. 5, 28, 3 articulum. QVINT. inst. 7 prooem. 2 artus). 8, 11, 1 sedibus suis *ossa*. 8, 11, 7 ossibus -tis (*sine adiumento ut*: 8, 12, 4. SER. SAMM. 961 *o.* -ta ligare). 8, 18 in latus. COLVM. 6, 14, 3 si cervix -ta et deiecta est.

β vario usu: PROP. 2, 30, 4 si Persei -verit ala pedes. OV. am. 1, 7, 3 furor in dominam ... bracchia -vit. met. 4, 674 aura capillos -verat (6, 303. MART. 10, 83, 4. *al. cf.* OV. am. 1, 7, 12 -tae ... comae [*al.*]). met. 15, 143 deus ora -et *Pythagorae* (SEN. Oed. 269 vatis. CLAVD. carm. min. 30, 15 Camenis). CELS. 1 prooem. 39 quid venas -at (3, 6, 6 sollicitudo [*cf. p. 1539, 19*]. *aliter p. 1539, 51*). 1, 2, 6 si ... melius ascensus ... corpus -at. *al.* *γ fere i. q. avertere* (*si recte trad.*): PROP. 2, 30, 33 nec tu *Cynthia adveniens* virginibus (*i. Musis*) ... -veris ora (*cf. Rothstein ad l.*). *in imag. de instabilitate pedum*: VVLG. psalm. 72, 2 paene -ti sunt pedes (*gr.* ἐσαλεύθησαν, *Hier. psalt. sec. Hebr.* vacillaverunt, *Itala Veron.* commoti; *cf.* GLOSS.L V Abba PE 68 paene -ti: cito ⟨r⟩egressi [*supplevi sec. Cassiod. ad l.* cito ... redisse]). 93, 18 (*gr.* σεσάλευται). HIER. epist. 21, 8, 1 AVG. in psalm. 120, 5.

B *-entur res* (*animalia inter res numerantur p. 1541, 48*): **1** *respicitur mutatio loci*: **a** *impulsu alieno*: *α generatim*: PLAVT. Mil. 813 (*in imag.*) quantas -o machinas (VITR. 10, 15, 7 m. sex modis -batur: progressu *eqs. cf.* CAES. Gall. 2, 31, 1 -eri et adpropinquare muris *turrim* [BELL. Alex. 2, 5 CVRT. 4, 6, 9. *al.*]). CIC. Verr. II 2, 62 si quid -eri loco non potuerat. Phil. 9, 14 *solum* nulla vi -eri ... potest. nat. deor. 2, 87 *navigium* (*cf.* VARRO Men. 49 celocem. CAES. civ. 1, 25, 7 *rates* [VAL. FL. 2, 110]. OV. epist. 13, 101 carinam [STAT. silv. 1, 2, 246]. *cf.* PROP. 4, 11, 51 Cybeben *nave vehentem*). Att. 5, 15, 1 clavum anni -bis (animo verbis *trad.*). VARRO frg. Non. p. 547, 8 manalis lapis ... -etur (HOR. carm. 3, 11, 2. *al. cf.* VERG. Aen. 12, 904 saxum [HOR. ars 395 *syn.* ducere. *al.*]. SEN. Herc. O. 1622 cautem. *cf. p. 1541, 72*). PROP. 2, 26, 39 litora *Symplegadum*. LVCAN. 9, 466 concuteret terras orbemque a sede -ret. *et saepe.* *paulo pressius c. colore solvendi, promendi sim.*: CIC. Att. 1, 12, 1 nummum (*i. mobilem reddere ut*: SEN. epist. 118, 2). HOR. epod. 13, 6 vina ([PORPH.: proferri]. *cf.* carm. 3, 21, 6 testa ... -eri digna [*ad sacra refert Norden, cf. p. 1545, 30*]). *absolute* (*cf. p. 1544, 1*): AETNA 295 pellit opus collectus aquae (aqua *Alzinger, Schwartz*) victusque -ere spiritus (-eri *Sauppe*).

β speciatim: ① *in re medic. de rebus e corpore producendis* (*cf. p. 1545, 21*): CELS. 1, 3, 6 urinam (1, 9, 5 SCRIB. LARG. 110 PLIN. nat. 20, 10. *et saepe*). 2, 17, 8 -to sudore (3, 3, 4 SEN. epist. 122, 6. *al.*). 3, 23, 1 ex ore spumae -entur. 5, 3 pus (5, 19, 9. *al.*). SEN. dial. 5, 9, 4 bilem cibo temperant, quam ... -et fatigatio (*cf. p. 1545, 59*). *al.* *cf. de spiritu ducendo*: CELS. 8, 9, 1E ut ne spiritus quidem ... -endus sit (8, 14, 2). *dub. de partu*: VINDIC. med. 16 maturatum -et infantem (*subi. non liquet; cf. alias recc.* VINDIC. gyn. p. 454—456). ⓘⓘ *in re militari* (*cf. p. 1546, 30 sqq.*): castra: *v. vol. III 554, 43 sqq.* signa: VERG. georg. 3, 236 (*in imag.*) s. -et *taurus* praecepsque ... fertur in hostem. OV. am. 2, 12, 28 (*in imag.*) militiae s. (COLVM. 9, 9, 4 *de apibus*). LIV. 1, 14, 9 e castris. 7, 34, 13 huc atque illuc. *al.* aquilam: SEN. Phoen. 390. AMM. 16, 12, 12 a. et vexilla.

ⓘⓘⓘ *in serm. iuris*: *de rebus, quae non ad fundum aedesque pertinent* (*cf. p. 1541, 48. 1546, 67*): VARRO rust. 1, 5, 4 quae ad solum pertinent, ... quae -entur. NEP. Dion 4, 2 omnia quae -eri poterant (Them. 2, 8. PAVL. FEST. p. 143 *mundus mulieris* non alius est

[*Wieland*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam quod -eri potest. POMPON. dig. 10, 2, 47, 1 res [33, 7, 21]. INTERPR. cod. Theod. 8, 12, 1). *de cursu publico usurpando*: COD. Theod. 6, 29, 2, 2 (= Iust. 12, 22, 2, 1) ne quis citra (contra *Iust.*) evectionis auctoritatem -at cursum (8, 5, 27. *cf. p. 1545, 5*). 8, 5, 11 si qui ... amplius -verit *quam binas angarias*. 8, 5, 35 pr. a nullo ... oppido ... ultra quinque veredorum numerus -atur. COD. Iust. 12, 50, 23, 1 animalia. *al.*

④ *in religione de violatione sacrorum sim.*: VERG. Aen. 3, 700 fatis numquam concessa -eri ... Camerina ([SERV. *adfert verba oraculi*: μὴ κίνει *eqs.*]. SIL. 14, 198). HOR. ars 472 bidental. LVCAN. 8, 529 bustum cineresque (8, 791). COD. Theod. 9, 17, 5 pr. (= Iust. 9, 19, 5 pr.) lapidem hinc (*sc. a bustis*) -ere. CIL VI 35243, 6 aediculam ⟨ollasque ex⟩ monumento ... ⟨ne quis⟩ inde -visse veli⟨t⟩. 36537, 6 (*s. II*) titulum.

b *impulsu suo*: α *mediopassive* (*exempla certiora*): ① *de quibuslibet rebus*: CIC. rep. 6, 27 quod semper -etur (*Plat. Phaedr. 245C* ἀεικίνητον. *cf. l. 55*). ac. 2, 81 *navis* stare nobis videtur, at iis ... -eri haec villa (*cf.* div. 2, 120 navigantibus -eri videntur ea, quae stant). LVCR. 2, 133 -entur ... per se primordia rerum (3, 236. *al. cf.* 3, 188 *semina*). LIV. 37, 29, 2 -eri tamquam ad profectionem naves (*cf.* SIL. 6, 512 -eri ... et ripa coepit decedere puppis. NEMES. cyn. 59 ratis vicinis sueta -eri litoribus). VITR. 2, 3, 2 *lateres* sidentes ... contractioneque -ti (*cf. refl. l. 43*). SEN. nat. 1, 3, 11 in contrarium -ta *imago solis* (*i. arcus*). PAVL. dig. 41, 1, 65, 2 (*ex Labeone?*) insula quae ... -etur. *al.* *de incremento sim. naturali* (*cf. etiam l. 46*): Ov. trist. 3, 12, 13 de palmite gemma -etur. COLVM. 3, 12, 1 radices (*postea*: se promunt). *acced. obi. int.* (*cf. p. 1539, 27*): LVCR. 3, 569 *primordia animi* -entur sensiferos motus, quos extra corpus ... haut possunt ... -eri. ② *de sideribus, mundo sim.*: CIC. rep. 6, 17 tellus (*cf.* ac. 2, 123 neque praeter terram rem ullam in mundo -eri [*opp.* stare]). fin. 3, 37 *sidera* (Tim. 36 non -entur loco [*gr. 40B* ἀπλανῆ]. Ov. fast. 4, 939 quo s. -to [*i. orto*]. *al. cf.* CIC. nat. deor. 2, 44 astra [*al.*]. 2, 51 *stellae* [VARRO rust. 3, 5, 17 *iuxta* circumeunt. PLIN. nat. 2, 64 tardius. 2, 74 tardissime. *al.*]). nat. deor. 2, 44 solem et lunam et sidera (2, 49. VARRO ling. 6, 8 a bruma ad solstitium. *al.*). VARRO ling. 5, 68 *luna* (7, 16 tribus viis ..., in altitudinem et latitudinem et longitudinem. *al.*). MANIL. 1, 64 mundum (APVL. Plat. 1, 9 musice ... et canore). SEN. nat. 7, 18, 1 cometes (7, 21, 4 hic in dextrum ..., ille in sinistrum). *al.*

β *reflexive* (CIC. rep. 6, 27 quod se ipsum -et [*Plat. Phaedr. 245C* τὸ αὑτὸ κινοῦν]. *cf. l. 16*): ① *generatim*: CAES. Gall. 3, 15, 3 ut se ex loco -ere non possent *naves* (VERG. Aen. 5, 280 tali remigio n. se tarda -bat). VITR. 7, 1, 5 contignationes ... sidentes -endo se faciunt vitia pavimentis (*cf. supra l. 23*). GERM. 723 claro se -et ortu Orion. SEN. nat. 5, 5, 1 vim -endi se. COLVM. 4, 29, 4 gemma se et cortex naturaliter -et (*de motu naturali ut*: 11, 2, 26. *cf. etiam l. 25*). *audacius dictum*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 42 p. 1072D se -ens motio. ② *in serm. iuris* res se -entes (*de servis et animalibus, cf. p. 1546, 69*): VLP. dig. 21, 1, 1 pr. (*ex Labeone?*). COD. Iust. 3, 36, 4 (*Alexandri Severi*). NOVELL. Theod. 22, 2, 3 (= COD. Iust. 10, 35, 2, 2). COD. Iust. 1, 2, 23, 29. 2. 1, 3, 48, 2. 3. *et saepe*. NOVELL. Iust. 112, 1 (*gr.* αὐτοκίνητον). *al.*

2 *respicitur status inquietus* (*mediopassivum secerni non potest nisi forte p. 1542, 20 sqq.; reflex. v. p. 1542, 6*): a *res -entur turbando sim.*: α *liquidae*: PLAVT. Rud. 69 (*loq. Arcturus*) fluctus -vi maritimos (VERG. Aen. 1, 135. *al. cf.* APVL. apol. 35 leviter -tis fluctibus). 539 a fundamento ... -visti mare (CIC. frg. inc. I 22 M. m. -etur ventis. SEN. benef. 7, 31, 4 flatu. *al.*). LVCR. 3, 189 -etur aqua et ... flutat (Ov. Pont. 1, 5, 6. SEN. nat. 5, 1, 4 nemo a. fluere dicit, si tantum intra se -etur, sed si aliquo fertur. *al.*). VERG. georg. 1, 130 pontum. Ov. am. 2, 11, 5 remo freta (rem. 279 tempestate. *al.*). met. 4, 732 aequore -to. PLIN. nat. 2, 107 stagna. *et saepe*. *medicamenta sim. miscenda*: SCRIB. LARG. 45 -ere spatha medicamentum. 122 -ente aliquo cocleario liquorem. 212 super ignem. CHIRON 854. DIOSC. 5, 42 p. 185, 12 -tu⟨m⟩ reponis (*aliter gr. 5, 20 W.* διυλίσας ἀπόθου. *an intellegendum: 'mixturam percolandam in moto, i. linteolo, ponis'? cf. p. 1538, 8*). APIC. 8, 15 -es paulatim *ius* (*cf.* CLAVD. 20, 347 prudens ... -endi iuris; *c. lusu significationum*). *al.* β *aridae*: *arando sim.* (*aliter, ut vid.*, VERG. georg. 2, 418 pulvis ... -endus [*i. aspergendus?*]): VERG. georg. 1, 123 agros ([SERV. auct.: iussit coli ut est 'terram vertere']. COLVM. 4, 1, 3). 2, 264 iugera. 2, 316 tellurem. HOR. epist. 1, 14, 39 glaebas et saxa. Ov. met. 3, 102 -tae ... terrae (COLVM. 2, 2, 25. PLIN. nat. 31, 53 coli -erique. *al.*). Pont. 1, 8, 58 -ta spargere semen humo (COLVM. 3, 13, 7. *al.*). COLVM. 2, 4, 3 solum (PLIN. nat. 18, 175). *al.* *quolibet modo*: ELEG. in Maecen. 1, 20 harenas ... quas ... unda -et (SEN. nat. 2, 30, 2 h. austro -ta. PLIN. nat. 37, 65 ventis). Ov. met. 3, 106 glaebae coepere -eri (*exsilientibus Spartis. cf.* 15, 555 *de ortu Tagetis*). LIV. 10, 41, 5 pulvis velut ... agminis incessu -tus (SEN. epist. 13, 8 p. -tus fuga pecorum. *al. cf. et p. 1532, 83*). *al.* γ *aeriae*: AETNA 351 -et ... manus sacros ubi ventilat ignis. Ov. epist. 17, 45 auram (met. 8, 202 STAT. Theb. 5, 730). met. 1, 707 -tos in harundine ventos (SEN. nat. 3, 12, 3 v. et auras. *cf.* LIV. 5, 48, 2 quid venti. *an ad p. 1546, 1?*). fast. 3, 347 super aethera -tum *tonitru* (*cf.* SIL. 11, 468 -ta ... in aethra). VITR. 5, 3, 6 *vox* -etur circulorum rotundationibus infinitis (5, 4, 1 SEN. nat. 6, 19, 2. *aliter p. 1546, 3*). PLIN. epist. 5, 6, 5 aer spiritu aliquo -etur (AVSON. Mos. 258). *al.*

b *res -entur quatiendo, torquendo sim.*: α *variae*: PLAVT. Trin. 1005 *tintinnabulum* tractat aut -et. CATO agr. 20, 1 si -bitur columella ([*syn.* labat. *ibid.* ne se -ret]. *cf. de terebra infixa*: CELS. 8, 3, 2). CIC. rep. 1, 22 sphaeram *Archimedis* (*de eadem re*: div. 2, 89 PROP. 4, 1, 76). VERG. georg. 1, 460 silvas (Ov. met. 12, 520. *al. cf.* Ov. met. 7, 585 -tis ... ramis [*al.*]. 11, 192 *lucus* -tus ab austro. LVCAN. 8, 6 -torum ventis nemorum). *et saepissime*. *per synecdochen*: IVV. 3, 226 puteus ... reste -endus. β *arma sim.*: VERG. Aen. 8, 565 arma -enda (*vol. II 596, 60. 597, 2 sqq.; tropice*: VERG. Aen. 12, 6 *de leone* [DRAC. laud. dei 1, 295]. GELL. 6, 3, 52 omnia disciplinarum rhetoricarum a. atque subsidia). Ov. met. 12, 492 ensem ... in viscera -vit (SEN. Thy. 556. LVCAN. 4, 173 -to ... salutant e. *al.*). MANIL. 2, 926 Venerem sua tela -ere. SEN. clem. 1, 9, 1 gladium (*cf.* OPTAT. 2, 24 p. 61, 4 linguas ... acuistis in gladios, quas -vistis in mortes non corporum, sed honorum). LVCAN. 5, 367 ferrum (7, 549 STAT. Theb. 8, 443). VAL. FL. 4, 609 -ta ... hasta. *al.* γ *terra* (*inde caelum sim. l. 27*): LVCR. 6, 667 unde ... queat tellus concussa -eri (Ov. met. 15, 344. *al.*). VERG. Aen. 3, 91 tremere omnia visa ... totusque -eri mons (*al. cf.* VERG. Aen. 6, 256 iuga ... silvarum. SIL. 5, 611 colles). Ov. epist. 15, 59 pedum pulsu visast mihi terra -eri (SEN. nat. 6, 4, 1 ab infimo. 6, 21, 2 sursum ac deorsum. VVLG. psalm. 67, 9 [*gr.* ἐσείσθη]. *al. v. et p. 1534, 20. 28*). met. 15, 798 -tam ... tremoribus urbem. SEN. nat. 6, 1, 11 omnia ... sunt ..., si nondum -ta, tamen mobilia (PLIN. epist. 6, 20, 3 non -eri o., sed verti). *al.* *inde de concussione mundi sim.*: SEN. nat. 6, 2, 4 mundi partibus -tis (*cf.* SIL. 15, 145 -to strepuere tonitrua mundo). LVCAN. 5, 633 -ta ... poli compage (*cf.* AVIEN. Arat. 1850 -ti ... poli). FLOR. epit. 4, 3, 8 -ta sidera (*seq.*: intremuit). *al.*

II *de motu incorporali*: A *animantium* (*-entur homines, dei praeter l. 52; res pro pers. l. 62 sqq.; abl. limit. l. 48. 81.* CIC. Deiot. 11; *abl. separ. l. 40; reflexive* CIC. nat. deor. 3, 92 fam. 12, 19, 2 CAES. civ. 2, 17, 3. 4 LIV. 6, 6, 13. 34, 33, 11. *al.*): 1 *-entur animi*: a *generatim*: α *-ent res*: *affectus*: PLAVT. Truc. 773 postquam una cura cor meum -vit ..., timeo *eqs.* (LVCAN. 7, 308. *al.*). RHET. Her. 4, 24, 33 misericordia -tus es? (CIC. Catil. 4, 11 humanitate et m. *al.*). CIC. Verr. II 1, 81 ut vehementius odio ... quam ... metu -rentur (LIV. 5, 5, 1. *al.*). Font. 27 timore (Tusc. 3, 11 iracundia ... t. ... dolore. *cf.* 4, 19 metum mentem loco -entem [*al.*]). p. red. ad Quir. 6 pietas (Ov. met. 7, 169. *cf.* VERG. Aen. 6, 405 pietatis imago). part. 56 aut caritate ... aut amore ... aut honestate (VERG. Aen. 11, 538 amor ... animum dulcedine -vit. *al.*). fin. 5, 54 desiderio (*al.*). *et passim*.
aliae: TER. Haut. 939 nil nos dos -et (*cf.* CIC. Verr. II 4, 18 pecunia [Lael. 63. *al.*]). CIC. Verr. II 1, 67 iniuriae magnitudo (*cf.* Att. 9, 15, 5 iniuria). 4, 83 istius furtis atque flagitiis ... -or (SALL. or. Macri 26 non gloria ... neque f. *al.*). 5, 109 lacrimae (Mil. 34 preces et l. *al.*). Sull. 37 nobilitate. leg. 2, 46 qui ... ingenio possit -eri (*si sanum; ad abl. limit. cf. p. 1539, 8*). ac. 1, 35 cum ... subtiliter dissereret et peracute -retur ([*vix iure dubitant Bentley, Halm, Baiter*]. *cf.* fam. 15, 21, 4 acute [AVG. epist. 138, 4, 20]. LIV. 27, 28, 3 sagaciter). 2, 104 -eri et agere aliquid. *al.* VERG. georg. 3, 521 nec mollia possunt prata -ere animum *tauri*. Aen. 4, 170 specie famave (11, 368 STAT. Theb. 9, 787). *et saepe*. β *-ent homines* (*dea l. 58*): CIC. Sest. 88 non -vit hominem ... gravitate. Planc. 55 animos iudicum suis testimoniis. Phil. 2, 52 de sententia. nat. deor. 2, 46 ex hoc, quod etiam ipse probat. SALL. hist. frg. 1, 6 a vero. VERG. georg. 4, 505 fletu ..., voce. 7, 312 (*loq. Iuno*) flectere si nequeo superos, Acheronta -bo. HOR. sat. 1, 10, 78 men -at ... Pantilius aut cruciet, quod ...? PROP. 1, 15, 26 oblitos parce -ere deos (*fere i. q. iratos reddere, aliter Rothstein ad l.*). Ov. met. 5, 516 patrem. LIV. 9, 20, 1 senatum. *suum pectus*: Ov. trist. 2, 340 falso -vi pectus amore meum. γ *pro obi. sunt res per prosopopoeiam*: Ov. am. 3, 7, 58 blanditiis saxa (ars 3, 321 met. 6, 547. 13, 48). fast. 1, 19 pagina ... -etur *metu*. VAL. FL. 8, 210 pruinas. STAT. Theb. 6, 190 nunc vallem ..., nunc flumina questu, nunc armenta -et.
luditur c. sensu proprio: Ov. epist. 19, 115 parce -ere feros ... arcus *Dianae* (*i. deam lacessere, ut arcum -at*).

b *speciatim*: α *in arte rhet. de effectu oratoris*: CIC. de orat. 2, 121 et concilientur animi et doceantur et -antur (*cf.* Brut. 185 doceatur ... delectetur ... -atur. 276. QVINT. inst. 3, 5, 2. 8 prooem. 7. 11, 3, 154 conciliet, persuadeat, -at. *al.*). 2, 178 *auditor* sic -atur, ut impetu quodam animi ... magis quam iudicio ... regatur. 2, 195 iudices (ASCON. Scaur. p. 23, 28. QVINT. inst. 7, 1, 10 *iuxta* impellendus. *al.*). 3, 197 *iuxta* delectet. SEN. epist. 14, 11 eloquentia ... populum -et. 40, 4 *oratio* -ere vult turbam. *al.* β *de abalienatione mentis* (*v. etiam p. 719, 12*): VARRO ling. 6, 45 mentem quodammodo -tam (Ov. trist. 5, 6, 24 m. ... -ta malis. SCRIB. LARG. 185. *al. cf. etiam l. 40*). SEN. dial. 1, 4, 10 *nimia felicitas* -et cerebrum (epist. 36, 1 *felicitas* -et c. ..., alios in aliud irritat *eqs.*). epist. 114, 8 -tum ... nimia felicitate caput (PLIN. nat. 21, 138 ANTH. 412, 8. *al.*). PAVL. FEST. p. 119 larvati furiosi et mente -ti (RVFIN. Hier. adv. Rufin. 2, 18 p. 442C [*ex Orig.*] m. -tus et ... insaniens [*Hier. p. 442A* m. ... captus]. apol. Orig. epil. p. 619A vel m. -tus vel cerebro ... insanus). *de ebrio*: ARATOR act. 1, 148 musto ... -eri.

[*Wieland*]

97*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *-entur corpora, sensus sim.* (*cf.* Tert. anim. 12, 4 -eri sentire est; *pass. impers.* Cic. ac. 2, 34 cum sit incertum vere inaniterne -atur [-amur *Faber, alii suppl.* animus *vel* mens]): Lvcr. 3, 841 sensum (Cic. de orat. 3, 99 leviter ... voluptate. fin. 2, 18 dulciter ac iucunde. Gell. 11, 5, 7. Cypr. ad Donat. 8 p. 10, 14 -et s., mulcet adfectus. *al.* . 4, 233 tactum visumque (6, 155. *cf.* Cic. Tusc. 3, 46 *formis oculi* iucunde -antur [off. 1, 98 *iuxta* delectat. Qvint. inst. 11, 3, 14 vocem gestumque, quorum alter o., altera aures -et]). 4, 352 ne simulacra possint ... -ere ([*Bentley*, -eri *trad.*]. *obi. suppl. ut*: Cels. 3, 20, 1 quae odore foedo -ent). Cic. Tusc. 3, 15 quemadmodum totum ... corpus, statu cum est -tum *aegritudine*, deest officio suo ..., sic conturbatus animus *eqs.* nat. deor. 2, 58 animis -emur et sensibus (off. 1, 11. fam. 4, 9, 1 sensu ... oculorum). Liv. 21, 39, 2 otium ... ex labore, copia ex inopia ... corpora varie -bat (25, 26, 7 vis aestus ... c. -vit). Cels. 1, 2, 3 ne modo frigus, modo calor -at (1, 5, 2 neu ... f. id *caput* -at). *al.*

3 *grammatica notabiliora* (*ad 1 et 2*): a *indicatur causa* (*per abl. passim*): α *per praepos.*: de (*v. et l. 41. p. 1544, 19*): Cic. fam. 14, 4, 4 de familia ... nihil est quod te -at. Min. Fel. 14, 3 altius -or ... de ... genere disputandi. Cypr. epist. 55, 3 p. 625, 11. *al.* super: Verg. Aen. 10, 42 nil s. imperio -or. Stat. Theb. 2, 340 foedere rupto concubiisve s. Itala Luc. 7, 13 (codd. f l *al.* = Vvlg.) misericordia -tus s. eam (*gr.* ἐσπλαγχνίσθη, *aliae verss.* misertus). pro: Ov. met. 2, 579 -ta est pro virgine virgo (*Minerva*). Epiced. Drusi 195 pro Druso Livia -vit *deos*. Sen. contr. 7, 2, 2 pro parricida iudices. Stat. Theb. 4, 362. ad (*cf. p. 1539, 10*): Liv. 5, 46, 2 ad vocem ... terroremve -tus. 34, 38, 6 ad clamores. 45, 34, 1 ad ea, quae fierent (*cf.* Tert. adv. Marc. 1, 26 p. 327, 18 ad factum). Tac. hist. 4, 49, 2. *al.* *reflex.*: Avg. in Iob p. 523, 18 ut non me -am ad perturbationem ut sunt maris termini. *al.* β *per enuntiata secundaria* (*saepe posita pro subi.*): quod: Cic. Att. 8, 15, 2 nec me -et, q. scribis *eqs.* Ov. epist. 2, 55 nec -or, q. te iuvi. met. 8, 112 nec te ... munera nec ... amor -vit nec q. *eqs.* Liv. 6, 8, 5 nec vis ..., sed q. *eqs.* Sen. contr. 1, 1, 18. *et saepe, maxime ap. iurisconsultos.* ne (*sc. timeo sim., cf. Cic. Quinct. 1* ne ... impediat, commoveor): Cypr. epist. 9, 2 p. 489, 14 quoniam me ... chartae ipsae ... -verunt, ne quid ... subtractum sit. *interrog. indir.* (*cf. et* Vlp. dig. 4, 3, 7, 8 ego -or: quemadmodum ... dabitur ... ? Avg. civ. 17, 6 p. 217, 28 D. -eri ... potest ac dicere: quomodo ...?): Val. Fl. 7, 131 quid me ... sic ille -et, superetne labores an cadat ...? Ambr. Noe 16, 56 p. 452, 13 qua causa. Avg. civ. 12, 13 p. 529, 13 D. Oros. hist. 1 prol. 1 quamquam in utramque partem de explicito -ar, rectene an secus egerim. *al.* *cf. enunt. c.* cur *pro 'quod'*: Svlp. Sev. chron. 2, 2, 2 rex -tus, cur (quod *ed. pr.*) ... illuderent. γ *per (acc. c.) inf.* (*loco vix sano*: Cic. Att. 1, 14, 3 *Pompeium* -eri, utrum Crassum inire ... gratiam ... an esse tantas res nostras *eqs.*): Peregr. Aeth. 24, 10 *fiunt* tantae lacrimae, ut quamvis durissimus possit -eri in lacrimis dominum ... tanta sustinuisse. Clavd. Don. Aen. 10, 545 p. 363, 12 quis ... non -retur ... iri obviam nisibus suis? *al.*

b *indicatur finis*: α *per praepos.*: ad: Cic. fin. 5, 18 ad appetendum (*gerund. ut*: 5, 52 ac. 2, 25 Liv. 2, 37, 8. 3, 20, 8. *al.*). div. 2, 56 ad cantum. Liv. 29, 12, 3 ad spem. 35, 12, 15 ad bellum (Tac. hist. 4, 3, 3). Vitr. 6, 1, 9 ad ... cogitationes (Qvint. decl. 274 p. 121, 22). *al.* *ambigue*: Avg. serm. coll. Morin p. 176, 14 ut ... -antur ad feminas et ad concubitum *pecora*. in *c. acc.* (*cf. p. 1544, 39. 41*): Verg. Aen. 6, 813 in arma (Liv. 8, 2, 6 Sen. Phoen. 283. *cf.* Verg. Aen. 7, 306 in proelia). Liv. 21, 62, 1 in religionem. Sen. epist. 94, 90 in rectum (*cf. supra l. 41*). Qvint. inst. 6, 3, 104 in ... adfectum (Ps. Qvint. decl. 11, 7). Tert. adv. Val. 18 p. 197, 15. *al.* *c. abl.*: Peregr. Aeth. 24, 10 in lacrimis (*v. l. 46. item* 34). β *per enuntiata secundaria*: ut: Cic. Mur. 3 me vehementer -et, ... ut ... probem. Flacc. 57 -eri impellique. fam. 1, 7, 9 Nep. Con. 4, 1 Ov. met. 13, 192 Liv. 1, 28, 2. 23, 11, 1 maxime, ut hoc ferretur, -verat, quod *eqs.* *al.* ne: Svet. Aug. 94, 11 -tum Caesarem, ne ... vellet. quominus: Caes. civ. 1, 82, 3 *isdem causis*, q. dimicare vellet, -batur. quo: Bell. Afr. 91, 3 nec minis ... -eri, q. magis ... reciperent. ? *coni. nudus*: Tac. hist. 2, 48, 1 comiter appellatos, irent propere ..., iuvenes auctoritate, senes precibus -bat (*sunt qui coni. pendere velint ex* appellatos). *c. breviloquentia dictum*: Papin. dig. 49, 17, 14, 1 verecundia nos -et, quatenus ... fiat (*i. ad decernendum sim., ut fiat*). Pavl. Frg. Vat. 245 (*ex rescripto Marci et Lucii*) -ere nos possunt multa, ut ... recipi possit. γ *inf.* (*cf. p. 1544, 34. 83. dub.* Lvcr. 5, 1400 -bat *OQ*, monebat *F, Bailey*): Verg. georg. 1, 457 non ... quisquam me ... -at (mon- *M² R et gramm.*) convellere. Anth. 515, 33 spes Marium -vit ... se credere limo. *cf. gen. gerundii*: Frontin. aq. 11 quae ratio -verit Augustum ... perducendi Alsietinam aquam (*an pendet gen. ex subst.* ratio?).

c *indicatur, erga (contra) quem*: Liv. 8, 32, 17 si ... multitudinem in se ... -visset (Herm. Pal. sim. 7, 4 in eum [*gr.* σπλαγχνισθήσεται, *vulg.* commovebitur]. Ps. Cypr. singul. cler. 11 p. 185, 21 in nos. *al.*). Spart. Hadr. 26, 8 contra quem (Vvlg. deut. 2, 5 Avg. civ. 3, 6 p. 102, 19 D. *al.*). Evtr. 4, 16, 2 adversus Romanos (Vita Anton. 18 p. 34, 4 [*Migne gr. 26, 869C* ἀγανακτήσει]. *al.*). *contra quid*: Plin. nat. 21, 153 contra sententias eorum. Avg. mus. 6, 5, 15 utrum te adversus ista nihil -at.

d *absolute*: α *-ent res* (*cf. p. 1540, 64; obi. suppl. e. g.* Trag. inc. 248 nil ... numen Pietatis -et?): Cic. de orat. 2, 280 -ent illa etiam, quae *eqs.* 3, 197 ars ..., nisi natura -eat ac delectet, nihil ... egisse videatur. 3, 202 commoratio ... permultum -et. 3, 205. part. 22 oratio. 40 veri similia ... partim singula -ent pondere (e suo p. *falsa var. l.*), partim ..., cum sunt coacervata, proficiunt. 57 fin. 5, 17 ac. 2, 25. Tusc. 5, 68 quaedam quasi -entia ..., quae nos ... convertant. Att. 9, 5, 2 semper causae eventorum magis -ent quam ipsa eventa. Verg. Aen. 11, 368 fama. Ov. Pont. 2, 3, 14 decor recte facti, si praemia desint, non -et. Liv. 1, 59, 4. 3, 18, 6. 3, 47, 3. *al.*

β *-ent homines* (*cf. p. 1543, 3. 9 sq.*): Cic. Brut. 276 ut doceret, ..., ut -ret *orator*. Ov. met. 14, 220 (*loq. Achaemenides*) adspexi ... navem oravique fugam gestu ... et -vi. fast. 2, 806 instat Tarquinius *Lucretiam petens* ..., nec prece ... nec -et ille minis. Liv. 2, 2, 9. 2, 45, 3. *al.*

e *impersonaliter* (*cf. p. 1543, 18 et locos c. subi. dub., e. g.* Cic. Att. 7, 8, 5 ex illa ... sententia relinquendae urbis -et hominem [*Sjögren 'ea res vel sim.'*]. Pers. 1, 88 men -at? [*sc. aut poema aut poeta*]): Avg. pecc. mer. 2, 34, 54 p. 124, 2 quos de morte ... similiter -et (Avell. p. 98, 6).

B *rerum*: 1 *c. obi. rerum affectarum* (*respicitur hic illic mutatio, turbatio sim.*): a *variis modis* (*per zeugma*: Ov. ars 1, 3 arte ... veloque rates remoque -entur; *cf. infra l. 58*): α *generatim*: Ter. Andr. 516 nil -entur nuptiae (Don.: differuntur. Schol.: impediuntur vel removentur). Cic. Rab. Post. 25 illud maneat et fixum sit, quod neque -eri neque mutari potest (*cf.* Phil. 1, 17 *iuxta* muto. ac. 1, 28 *syn.* versetur. Verg. Aen. 10, 626 -eri mutarique ... bellum). off. 2, 81 quinquaginta annorum possessiones. Att. 7, 3, 6 sententiam (Liv. 35, 42, 6. *al.*). Att. 8, 11, 2 omnes terras, omnia maria -ere, reges barbaros incitare. Sall. Catil. 21, 1 quieta. Sall. (?) rep. 1, 5, 2 -ere aut contundere ... hoc imperium. Ov. met. 8, 729 forma ... -ta est et in hoc renovamine mansit. fast. 4, 204 fidem (Liv. 35, 33, 4). Liv. 27, 5, 10 statum civitatis (Ampel. 26, 1). Sen. Herc. f. 315 *iuxta* tolli. *et saepe.* *accedit inf. vi finali* (*cf. p. 1543, 71*): Carm. de resurr. 14 quae virtus -at solidas tremescere terras. Coripp. Ioh. 3, 104 *Vulcanus* concurrere ventos arte -et. β *speciatim in artibus*: (I) *grammatica*: *-entur litterae sim.*: Cic. fin. 3, 74 ut, si ullam litteram -veris, labent omnia (Varro ling. 10, 26 *syn.* commoventur). Macr. exc. gramm. V 600, 18 'ab' -etur in 'au' (*cf. Gell. 15, 3, 2* versam mutatamque). *declinando sim.*: Char. gramm. p. 183, 14 B. (*ex Romano*) ab hoc tristi, nec potest ⟨i⟩ in e -eri. Diom. gramm. I 309, 32 *syn.* declinatur. Prob. nom. gramm. IV 211, 16 per tria genera (*cf.* Prisc. gramm. II 452, 7 in genera ... et numeros et casus transeuntia finem -ent ... 'ille illa illud'). *al.* *-etur ipsa declinatio*: Prisc. gramm. II 405, 5 sq. cum nominis declinatio in fine solo -atur. (II) *musica* (*metrica*): Vitr. 5, 4, 6 *sonitus mobiles* qua -entur. Avg. mus. 1, 2, 3 modulatio ... dicitur -endi ... peritia, qua fit ut bene aliquid -atur. *cf. de modulatione versuum*: Avson. 393, 84 p. 248 P. modulis tribus -eri *hendecasyllabos*. Diom. gramm. I 505, 15 prima ... regio *metri antispastici* omni genere ... -etur. (III) *mathematica*: Mart. Cap. 6, 717 cum -veris *angulum*, in forma eadem permanebit (*cf. p. 1200, 76*).

b *nutu deorum sim.*: Plavt. Rud. 1 qui gentes omnes mariaque et terras -et (*Iuppiter ut*: Hor. carm. 3, 1, 8 cuncta supercilio. Ov. met. 1, 180 cum qua *caesarie* terram, mare, sidera -vit. *al.*). Cic. ac. 2, 119 mentem, quae ... omnia moderetur, -at, regat. nat. deor. 1, 2 *iuxta* regentur. 1, 100 natura, quae haec effecisset, -ret, regeret, gubernaret. Ov. Pont. 2, 2, 66 *Augusti* vultus ..., qui secum terras imperiumque -ent. Manil. 1, 406 -et ... mundum vultuque gubernat *Canicula* (*sidus ut*: 2, 271 *signa* fata -ent. 3, 141 mundum sidera. *cf.* Sen. epist. 117, 19 an ad illarum *stellarum* motus nostra -antur). Lvcan. 8, 685 *caput Pompei* leges campumque et rostra -bat. 10, 383 nec opes populorum et regna -emus. Gell. 7, 2, 5 fato ... omnia -eri et regi (*cf.* 7, 2, 11 necessitas fati ... principia causarum -et). Min. Fel. 17, 4 numen ... quo omnis natura inspiretur, -atur, alatur, gubernetur. Pavl. Nol. carm. 5, 16 cuncta *deus* (Avg. gen. ad litt. 5, 4 p. 145, 3 -ens ... administransque). *al.*

c *cogitationibus, voce sim.* (*fere auctorum, poetarum, cf. p. 1538, 32; fort. huc pertinet* Paneg. 2, 44, 5 haec *gesta* in aere [aera *trad.*] -antur [*i. narrentur; an i. q. mutentur?*]): Enn. ann. 410 vetusta ... bella. Cic. div. 2, 140 reliquiae rerum in animis *somniantium* -entur et agitantur. Verg. Aen. 1, 262 fatorum arcana. 3, 34 multa -ens animo (10, 890 Stat. Theb. 2, 367). 7, 45 opus (Ov. am. 3, 1, 6. *al.*). Hor. carm. 3, 7, 20 historias. Sen. contr. 1, 1, 15 hoc ... tamquam quaestionem (*sequuntur verba allata*). suas. 5, 6 locum (iocum *var. l.*) -vit non inutiliter: iudicare quidem se *eqs.* Colvm. 10, 218 -entem orgia naturae ... vatem. Hil. trin. 10, 54 nondum ... sacramentum -bo. Rvfin. hist. 6, 9, 6 eorum quae -ta sunt (*gr.* τῶν εἰρημένων). Clavd. rapt. Pros. 1, 194 talia voce -ens: '...'. *al.* *pro obi. acced. interrog. indir.*: Stat. Theb. 2, 148 quae sint ... fata, -et. 10, 232 vacuo sub corde -et, qui *equi* ... domandi *sint eqs.* Evseb. Emes. serm. 25, 5 utrum ... aut quomodo ... et quaecumque ..., oportet -eri. Coripp. Ioh. 2, 324 quae sit fortuna salutis. *inf.*: Pavl. Nol. carm. 22, 35 nosse -es causas rerum (volens *LM*, mavis *N*, *alii coni. alia; vix intrans. ut*

[*Wieland*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 1546, 38). de *aliqua re*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 3, 2 de talibus (*antea*: disputare de deo). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 99, 8 -tum est de haeresi. CONC.S II 2, 2 p. 101, 25 (*gr. II 1, 2 p. 161, 21* κινεῖν). *al.*

2 *c. obi. rerum effectarum* (*reflexive* CVRT. 8, 14, 6 pugna se -verat. VAL. CEM. hom. 5, 1 ut se rixa -at): **a** *-etur motus ipse* (*euntis sim. praeter l. 12 et* APVL. mund. 27 in ... figuris ... gestus -ent; *cf. p. 1541, 4*): PLAVT. Men. 888 -e formicinum gradum (SEN. Thy. 420. STAT. Theb. 8, 363 inde. *al.*). TIB. 3, 8, 7 quoquo vestigia -vit (LIV. 44, 26, 11 nusquam inde. *al.*). PRIAP. 36, 7 gressus (PETRON. 36, 7. *al.*). OV. epist. 17, 10 e portu ... iter (HEGES. 4, 16, 1 [*gr. 4, 443* ἤγαγεν]. *al.*). fast. 3, 399 ortus (STAT. silv. 1, 6, 9. *al.*). LIV. 1, 55, 3 -visse numen ad indicandam ... molem deos. MANIL. 1, 710 viam ... quam (quas, *sc. undas, Housman*, qua ... se *Bentley*) ... -vit de gurgite vertex. LVCAN. 1, 418 meatus. *al.* *inde de linea ducenda*: COLVM. 3, 13, 10 per ... spatium ... -enda linea est. BOETH. arithm. 2, 30 p. 122, 1 unde -eri coeperat *circulus*.

b *-entur variae actiones*: *α corporis*: ① *de eventibus affectuum sim.*: RHET. Her. 1, 6, 10 risum (CIC. Phil. 2, 98 r. ... et querellas. de orat. 2, 218. *al.*). CIC. or. frg. A VI 2 plausus et clamores (orat. 236 PHAEDR. 5, 5, 28). de orat. 1, 228 fletum populo (*cf.* TIB. 1, 10, 63 lacrimas [OV. epist. 10, 148. *al.*]). VERG. Aen. 7, 641 (= 10, 163) cantus ... -ete (mon- *var. l.*), *Musae* (*cf.* OV. met. 10, 149 carmina nostra). HOR. epist. 2, 2, 86 sonum (OV. ars 1, 144). LIV. 30, 37, 8 fremitum populi (32, 20, 7). *al.* ② *de voce sim., quam aliquis sibi ipsi -et* (*cf. p. 1544, 68 sqq.*): OV. met. 10, 147 vocem carmine. 11, 647 lacrimas -et atque lacertos. 14, 21 *carmen* ore (MANIL. 5, 334. *al.*). fast. 3, 742 -ent sonitus aera. 6, 622 voce -ere preces. STAT. silv. 1, 2, 49 colloquia. RVFIN. Adamant. 3, 2 sermonem ([*gr.* γενέσθαι]. VITAE patr. 5, 15, 4 [*gr. Cot. p. 345B* προεβάλετο]. *al.*). CORIPP. Ioh. 1, 132 sic (haec *T*) verba -ens: '*eqs.*' ③ *de sacris suscipiendis* (*cf.* SERV. auct. Aen. 4, 301 -eri ... s. dicebantur, cum ... aperiebantur templa instaurandi sacrificii causa; *v. Norden, Agnostos Theos 149 adn.*): SEN. epist. 108, 22 alienigena ... sacra ([*cf. Préchac, REL 12, 1934, 370 sqq.*]. VAL. FL. 3, 232. *al.*). CIL IX 3014, 4 taurobolium (XIV 2790, 6. INSCR. RevA. 34, 1931 p. 351 t. et criobolium). 3015, 2 criobolium et aemobolium.

β animi (*sc. cogitationes sim., inde apud* ICTOS *de lite sim. suscipienda* [*per confusionem c. usu p. 1544, 68 allato*]): CIC. Brut. 144 coniectura -enda aut sedanda suspicione (part. 111. *al.*). 191 approbationem, ... assensum (off. 1, 98. *cf.* fat. 43 [*ex Chrysippo; in compar. c. cylindro*] *adsensio suapte vi et natura* -bitur [44]. TERT. apol. 48, 1 consensum). part. 114 suspicionem (top. 52 rep. 2, 53. *al.*). SEN. contr. 1, 2, 15 quaestionem (SEN. benef. 6, 7, 2 TAC. dial. 16, 1. *al. saepe apud* ICTOS *inde a* PAPIN. dig. 18, 6, 19, 1). CELS. 3, 3, 6 controversiam (SEN. epist. 19, 10 QVINT. decl. 311 p. 223, 9 TAC. dial. 25, 1. *al. saepe apud* ICTOS *inde a* IVLIAN. dig. 37, 10, 4). QVINT. decl. 264 p. 80, 27 an -eri lis possit (IVV. 6, 243. *saepe apud* ICTOS *inde a* MARCELL. dig. 46, 8, 22, 5). IVLIAN. dig. 28, 6, 31 pr. *causa* ... quae ... -ta est (CALL. dig. 49, 14, 1, 4. COD. Theod. 11, 30, 5 [= Iust. 7, 62, 13]. *al.*). MAECIAN. dig. 49, 17, 18, 5 actiones (SCAEV. dig. 5, 2, 20. *et saepe; c. ellipsi vocis q. e. actio*: COD. Theod. 4, 14, 1, 5 [= Iust. 7, 39, 3, 3] -endi ... facultatem [*antea*: actionem ... -isse]. COD. Iust. 5, 28, 7 [*a. 294*] tutelae [actione *add. pars codd.*] ... -ta). SCAEV. dig. 3, 5, 34, 3 querellam (TRYPH. dig. 37, 4, 20 pr. *et saepe*). *al.* *pro obi. est res, de qua lis est*: VLP. dig. 5, 2, 8, 12 si quis et irritum dicat testamentum ... et inofficiosum, condicio ei deferri debet, utrum prius -ere volet.

c *-entur affectus*: *α animi*: ① *-entur partes corporis ad affectus pertinentes*: bilem: PLAVT. Bacch. 537. *al.* (*v. vol. II 1987, 84 sqq.*). stomachum: CIC. Mur. 28. ② *usu pleno*: CIC. Phil. 10, 4 admirationem (de orat. 2, 254 part. 58. *al.*). de orat. 2, 211 misericordia -etur (278 LIV. 23, 20, 5. *al. cf.* QVINT. inst. 2, 8, 12 -enda miseratio). Tusc. 4, 61 mala ... quae metum aegritudinemve, ... bona quae cupiditatem laetitiamve -ant. 4, 62 lubidinem (PLIN. nat. 30, 143. *al.*). VARRO frg. Char. gramm. p. 315, 6 B. πάθη (*postea* generat). VERG. Aen. 2, 96 odia (OV. ars 2, 146. LIV. 36, 8, 5 ad Philippum). OV. epist. 15, 78 unde -etur amor (SEN. epist. 115, 14. *cf.* NEMES. ecl. 3, 56 venerem). LIV. 4, 50, 1 indignationem. *al.* *suum affectum -ere*: STAT. Theb. 9, 825 dolorem. IVVENC. 3, 453 iram. *β corporis* (*cf. p. 1540, 21*): CIC. Tusc. 3, 78 *aegritudinem*. HOR. sat. 2, 4, 78 stomacho fastidia (OV. Pont. 1, 10, 7. *al.*). OV. met. 11, 307 soporem (SIL. 13, 257. *cf.* CELS. 2, 19, 2 somnum [*al.*]). CELS. 1 prooem. 21 calorem (1, 3, 34. *al.*). 4, 3, 2 vomitum. *al.*

d *-entur seditiones, bella sim.*: CIC. div. 2, 120 dissensionem ac seditionem -eri *oculis* (LIV. 3, 48, 1. 4, 16, 3 s. -tam ... sedasse. VELL. 2, 68, 2 in urbe seditionem, in agris ... tumultum. *al.*). off. 1, 36 in bello -endo (*v. vol. II 1838, 40; in imag.*: HOR. carm. 4, 1, 2 OV. am. 2, 6, 25 MANIL. 2, 480. *cf.* LIV. perioch. 72 p. 82, 8 initio belli ... -to. SIL. 17, 87 Martem. TAC. ann. 4, 27, 1 belli semina). HOR. sat. 2, 2, 126 tumultus (LIV. 3, 15, 7 *opp.* sedabant. SEN. dial. 6, 11, 4. *al.*). OV. epist. 15, 372 certamen (LIV. 6, 12, 10 LVCAN. 3, 121. *al.*). 20, 53 proelia (met. 14, 670 LVCAN. 4, 211. *al.*). fast. 3, 395 pugnas (GELL. 13, 28, 4. *cf. etiam l. 4 sq.*). LIV. 4, 48, 14 discordiam (FRONTIN. strat. 1, 8, 1). *al.*

e *-entur actiones sim. rerum*: LVCR. 6, 289 fremitus *tempestatis* (*cf.* OV. met. 2, 308 tonitrus [DRAC. laud. dei 3, 16 t. imbresque]. fast. 3, 742 quos ... -ent sonitus aera. LVCAN. 2, 694 non ancora voces -vit). PROP. 4, 1, 85 quid -ant pisces (*sc. portendendo ut*: GERM. frg. 4, 111 quid -at mundo Cyllenius ignis). OV. epist. 20, 160 -to ... igne. met. 7, 424 nebulis per carmina -tis. fast. 4, 386 aquas (*i. imbrem. cf.* SEN. dial. 1, 1, 3 pluvias ..., tremores ... soli aliaque. nat. 2, 11, 2 frigora, ... imbres aliasque ... iniurias). *al.*

CAPVT ALTERVM: ***intransitive*** *i. q.* κινεῖσθαι (*saepe praes. inf. et part.; vix huc pertinet p. 1544, 83*):

I *exempla originem usus illustrantia*: **A** *iuxta verbum reflexive usurpatum*: TER. Eun. 913 *v. p. 1538, 78.* LIV. 7, 14, 8 se occultare ... neque inde ... -ere (-eri *var. l.*). PASS. Petr. Paul. long. 11 serpentem aereum -ere se (se *om. pars codd.*) et ... statuas ... -ere (-eri *utrubique var. l.*). **B** *iuxta verbum intransitive usurpatum*: LVCR. 6, 595 *frigus* concutit invitos *artus* cogens tremere atque -ere. CIC. fin. 2, 31 stante an -ente *voluptate*? (2, 36 stare -ere). Tusc. 4, 30 *opp.* manentes. LIV. 10, 20, 6 ad ... flumen sedere ..., inde ... -turum. 21, 39, 4 *antea*: venit (*cf.* 37, 37, 1 *postea*: venit). 25, 27, 11 (*antea*: concursurae, *postea*: petere altum). 33, 26, 6 *antea* proficiscerentur. EVSEB. EMES. serm. 7, 6 -ere et ... exire. CASSIOD. var. 5, 11 -ete feliciter, ite moderati. **C** *gerundium*: LVCR. 1, 383 initum ... -endi. CIC. rep. 6, 27 (= Tusc. 1, 53) principium ... -endi (*Plat. Phaedr. 245C* κινήσεως). VARRO ling. 6, 48 cum vehementius in -endo ... foras fertur. LIV. 22, 1, 4 causa ... maturius -endi ex hibernis (27, 39, 5 tardius -endi). SEN. nat. 2, 15 *aer* ipse ... se -endo accendit. AVG. civ. 7, 30 p. 312, 29 D. subsistendi et -endi initia finesque. MAR. VICTOR aleth. 1, 138 ratio ... -endi.

II *usu pleno*: **A** *-ent animantia*: **1** *de hominibus iter molientibus* (*fere usu militari, cf. p. 1538, 81 et ellipsin vocis q. e.* castra *plerumque e contextu supplendae, e. g.* BELL. Hisp. 20, 1 LIV. 21, 32, 1. 22, 43, 5. 35, 4, 5): CIC. Att. 9, 1, 1 postquam ille Canusio -verat. BELL. Afr. 7, 1 inde (SIL. 7, 131. *al.*). LIV. 10, 4, 9 cum ... nec ... iniussu -ere auderent *ad pugnam* (se -ere *var. l.*, -eri *Madvig*; *cf. p. 1539, 10*). 21, 39, 6 ex Taurinis. 23, 1, 1 in Samnium. 38, 41, 2 prius ... quam ... -rent. *al.* LVCAN. 2, 529 -turi militis. CVRT. 5, 13, 1 TAC. ann. 15, 46, 2. *al.* *per pleonasmum acced. inf.*: ITALA I Macc. 5, 66 (rec. L) -vit ire in terram alienigenam (*gr.* ἀπῆρε τοῦ πορευθῆναι, *rec. B* exivit ut iret, VVLG. -vit castra, ut iret).

2 *usu vario*: *-ent homines*: SIL. 11, 279 strepitu ... -entum *ministrorum*. SORAN. p. 15, 6 -ere incipit *infans in utero* (*antea*: -eri). PHYSIOGN. 76 qui cum -ent (-entur *ed., an ex sequentibus* '*corpus*' *pro obi. intellegendum?*), corpus inclinant. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 84 oportet aegros ... -ere (*cf.* diaet. pass. 136 quod pigrius -ent aegrotantes. CASS. FEL. 76 p. 183, 19 laborantes deambulatione -ere iubebis). *part. corp.*: ORIBAS. eup. 4, 30 tit. La *palpebras* difficile -entes (*gr.* δυσκίνητα, Aa quae vix -entur). *-ent animalia*: TERT. ieiun. 4 p. 278, 13 volatilium caeli et -entium in terra (*ad gen. 9, 2. cf.* MAR. VICTOR aleth. 1, 198 omnia quaeque -ent). CHIRON 319 adsidue -at *animal roborosum*. CAEL. AVR. diaet. pass. 117 corpusculis -entibus (*i. lumbricis*). GREG. TVR. glor. conf. 8 p. 753, 27 (*appellatur equus*) -ere non es ausus (-eri *cod. Bruxell., cf. antea*: non -etur).

B *-ent res*: **1** *generatim*: S. C. Gell. 4, 6, 2 (*a. 99 a. Chr.*) nuntiavit ... hastas Martias -isse. MAECEN. frg. Quint. inst. 9, 4, 28 inter (se *add. Halm praeter necess.*) sacra -vit aqua fraxinos (*v. Kappelmacher, RE XIV 224*). VITR. 10, 7, 4 bibentia ... et ... -entia (se *add. Krohn*) sigilla (*cf.* HIER. chron. a. Abr. 735 simulacra ... -entia). AMPEL. 8, 17 *columna* non -et (-etur *Assmann*). QVEROL. p. 39, 13 R. -ere inutile carpentum non vult neque animal debile (*cf.* MARCELL. chron. II p. 92, 481, 1 [= IORD. Rom. 346] -entia plaustra). CAEL. AVR. acut. 1, 14, 105 atomos, corpuscula ... -entia. *dub.*: ORIBAS. syn. 5, 48 add. p. 127 l. 1 -it et fit per naribus sanguinis fluxus.

2 *speciatim*: **a** *de concussione terrae*: LIV. 35, 40, 7. 40, 59, 7 SVET. Claud. 22 GELL. 2, 28 tit. 2, 28, 2. TERT. nat. 1, 9, 3 (= apol. 40, 2). *caeli*: VISIO Pauli 44 rec. P p. 35, 28 J. (*cf.* rec. Sang. p. 146, 20 S.) vidi -ere celum velut arborem ... commotam.

b *de mobilitate possessionis, per part. praes.* (*in serm. iur.; iuxta* mobilis *infra l. 76. p. 1199, 18 sq. 23 sqq. 40; cf. p. 1540, 81*): res -entes: LIV. 5, 25, 6 praeda, quae r. -entium sit. GELL. 11, 18, 13 non hominum tantum neque r. -entium, quae auferri ... possunt, sed fundi quoque et aedium. SCAEV. dig. 39, 5, 35 pr. FLORENT. dig. 33, 10, 2 r. -entes non animales. TRYPH. dig. 43, 16, 19 PAVL. dig. 47, 2, 21, 6. *n. plur. pro subst.*: MARCELL. dig. 46, 3, 48 SCAEV. dig. 33, 2, 32, 9. VLP. dig. 42, 1, 15, 2 (*bis*). MOD. dig. 48, 17, 5, 1. 2. COD. Theod. 10, 9, 2 omnium bonorum, id est immobilium -entium. COD. Iust. 9, 33, 1 (*a. 242*) mobilia -entiaque.

part. praes. **movēns**, -entis *pro adi. v. l. 17. 47. 48. 56. 69 (intrans.); n. plur. pro subst.* CIC. Tusc. 5, 68 quaedam quasi -entia, quae ... convertant (*transitive*); *v. et l. 73* (*intrans.*).

adv. **moventer.** *i. q. modo ad movendos animos idoneo*: SCHOL. Cic. Bob. p. 119, 6 -r hoc exemplo utitur nec sine aculeis invi⟨diae⟩.

deriv.: mobilis, momen, momentum, ? motilo, motio, motivus, 1. moto, motor, motorius, 1. motus, movebilis, movitio. *cf.* motacilla.

[*Wieland*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

compos.: a-, ad-, circum-, com-, de-, di-, e-, inter-, ob-, per-, prae-, pro-, re-, se-, sub-, transmoveo; immotus.

movitio motio impetus GLOSS. I p. 83, 75. *a* movere, *cf.* moviturus *p. 1538, 32.* *Wieland.*

***mox** *particula.* [*i. q. hibern.* mos *'mox'*, *cf. sanscr.* makṣû, *avest.* mošu *'mox, statim'*. *J. B. H.*] *de forma*: VARRO ling. 10, 14 alia verba nusquam declinantur ut ... '-x' (*sim.* 10, 80). GRAMM. suppl. 301, 10 '-x' ... per o *scribendum.* *? scribitur* mos CE 1386, 2; *cf. Buecheler ad l.* NOT. Tir. 49, 38. 39 quam -x. *cf.* MISC. Tir. p. 59, 15. *de notione* (*v. et p. 1553, 77*): FEST. p. 261 'quam -x' significat 'quam cito', sed si per se ponas '-x', significabit 'paullo post' vel 'postea' (*cf.* CHAR. gramm. p. 266, 3 B. [*ex Romano, ad Verg. georg. 1, 24*] Gnifo pro 'cito' significare ait, alii 'paulo post'). DOSITH. gramm. VII 409, 10 -x ἔπειτα ὕστερον εὐθέως. SYNON. Cic. p. 418, 19 ilicet. actutum. -x. quam primum *eqs.* GLOSS. εὐθέως, παραχρῆμα, ἅμα, αὐτίκα. continuo, statim. sine mora. extemplo. subito. *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, TER., CIC.; *frequentius inde a* LIV. *demum, abundat ap.* TAC.; *deest ap.* CATONEM, RHET. Her., CAES., NEP., VITR. *al.* [*falso vel dubie trad. pro* nox: PLAVT. Asin. 597 STAT. silv. 1, 3, 42. AVIEN. Arat. 1499 (*corr. Hobein in schedis nostris*). *pro* vix: SEN. nat. 7, 32, 4 AVIEN. orb. terr. 162. *pro* vox: NEMES. cyn. 63.]

CAPVT PRIMVM: *i. q. (paulo) post, de tempore tam proximo* (*e. g. p. 1551, 22. 24. 69.* AVG. civ. 5, 17 p. 222, 11 D. si -x fieret quod postea ... factum est) *quam postero quocumque* (*e. g. infra l. 48 et* CIC. orat. 77 numeri, de quibus -x agemus [*sc.* *168*]. OV. fast. 5, 48 coluerunt Romulus illam et Numa, -x alii, tempore quisque suo. QVINT. inst. 3, 7, 25 *Aristoteles* praecipit illud ..., quod -x Cornelius Celsus ... invasit. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 15, 20 non statim inquit ..., sed -x addidit. *v. et p. 1551, 18*):

I *usu communi*: A *plena vi temporali* (*exempla paucissima*): 1 *cum verbis*: a *temp. praes.*: α *formae variae*: PLAVT. Mil. 1168 ne ille -x vereatur intro ire. Poen. 596 nos inspicere oportet istuc aurum ..., ut sciamus, quid dicamus -x. Rud. 111 quon furatum -x venias, vestigas loca? (Trin. 864). Truc. 850 ego ab hac puerum reposcam, ne -x infitias eat. TER. Andr. 485 -x ego huc revortor. SALL. or. Macri 21 *Pompeium* -x dempto metu lacerant (*nisi* -x *iungas cum p. p. p. ut* VERG. Aen. 5, 216 columba ... fertur in arva volans ..., -x aere lapsa ... radit iter liquidum. *et saepe*). hist. frg. 1, 58 -x ... pudet dicere. VERG. georg. 3, 296 dum -x frondosa reducitur aestas (SERV. auct.: Celsus 'd. -x' pro 'donec' interpretatur, sed ut puto '-x' abundat). Aen. 3, 274 effugimus scopulos Ithacae ..., -x ... aperitur Apollo. 8, 613 en ... munera, ne -x ... dubites. HOR. carm. 1, 1, 17 mercator ... oppidi laudat rura sui, -x reficit rates. epist. 2, 1, 191 *in ludis* -x trahitur manibus regum fortuna retortis. OV. met. 15, 376 generat *limus* truncas pedibus *ranas*, -x apta natando crura dat. fast. 1, 374 *Proteus* suam faciem transformis adulterat arte, -x ... redit. 4, 545 tota domus laeta est ..., -x epulas ponunt *parentes*. COLVM. 7, 5, 8 oblitum vas in sterquilino defoditur ac toto anno fimi vapore concoctum -x promitur (*cf.* PLIN. nat. 2, 76 *Mercurius* consistit quadriduo prope immobilis, -x ab altitudine descendit. 18, 89 siccantur *folia* sub tecto quaternis diebus, -x in sole expanduntur. *sim. al.*). 8, 14, 4 anseribus ad admittendum tempus aptissimum est a bruma, -x ad pariendum a kal. Febr. ... usque ad solstitium. TAC. Germ. 11, 2 considunt armati ..., -x rex vel principes ... audiuntur. *al.* β *imperat.* (*cf. infra l. 73sqq.*): TER. Ad. 204 de argento somnium: '-x, cras redi' (*dicit debitor, nisi intellegendum est*: -x *dicet: 'eqs.', cf. p. 1548, 28*). HOR. epist. 2, 2, 95 -x etiam, si forte vacas, sequere. OV. am. 1, 8, 75 saepe nega noctes, ... -x recipe. γ *partic.*: STAT. Ach. 2, 88 valida -x accedente iuventa. TAC. Germ. 45, 5 *animalia glaeso* implicata humore -x durescente materia cluduntur. hist. 1, 63, 2 is ... terror Gallias invasit, ut venienti -x agmini ... civitates ... occurrerent. 3, 13, 1 -x incipientibus qui conscii aderant. ann. 6, 8, 2 videram collegam patris regendis ... cohortibus, -x urbis et militiae munia simul obeuntem. SVET. Cal. 8, 1 versiculi imperante -x eo divulgati. Tit. 5, 1 Galba -x tenente rem p. missus ad gratulandum *Titus*. *al.*

b *temp. fut.*: α *formae variae*: PLAVT. Capt. 194 ad fratrem, quo ire dixeram, -x ivero (*fut. exact. ut*: Truc. 547 NERAT. dig. 5, 3, 57. *al.*). Rud. 417 accipiam hospitio, si -x venies. CIC. rep. 2, 65 puto nobis -x ... fore disserundi locum. orat. 77 numeri, de quibus -x agemus (*cf.* part. 29 dicentur. div. 1, 47 revertar. fin. 4, 8 videbimus. COLVM. 6, 24, 2 praecipiemus. *al.*). VERG. Aen. 10, 741 te quoque fata prospectant paria atque eadem -x arva tenebis. PROP. 4, 6, 80 reddat signa Remi, -x dabit ipse sua. LIV. 21, 10, 5 VAL. FL. 1, 645. 745. *al.* β *imperat.*: PLAVT. Men. 430 -x auferto tecum, quando abibis. TIB. 1, 2, 88 tu, qui ... rides mala nostra, caveto -x tibi (*nisi* -x *iungendum c. insequenti* saeviet). γ *partic.*: CIC. Att. 10, 4, 8 iussit ... mihi nuntiari, -x se venturum. SALL. (?) rep. 1, 6, 5 si ... praesens gaudium cum -x futuro malo concesseris (*cf.* QVINT. inst. 12, 10, 13 futurae -x artis primordia. MACR. exc. gramm. V 635, 15 *tempus* futurum secundum aut medium aut -x futurum). VERG. georg. 4, 393 quae sint, quae fuerint, quae -x ventura trahantur. HOR. epist. 2, 2, 161 cum segetes occat tibi -x frumenta daturus (*var. l.* daturas). LIV. 3, 54, 1 -x redituros se legati rebus perfectis adfirmant. TAC. Agr. 13, 3 initium venturae -x fortunae. IVLIAN. dig. 14, 2, 8 si quis ... rem abiecerit -x cum aliis reversurus, ut *eqs.* *al.* δ *gerund.*: LIV. 6, 33, 10 fiducia -x capiendae arcis. 9, 5, 8 contemplari arma -x trahenda. 23, 48, 6 quanta ... classis -x paranda esset. 24, 30, 14 neu proderent Syracusanis, a quibus ipsi -x trucidandi populo Romano dederentur. SEN. epist. 88, 20 *litteratura* non docet liberales artes, sed -x percipiendis locum parat. 118, 5 petunt ... -x fugienda. TAC. ann. 1, 67, 1 -x undique erumpendum. *al.*

c *temp. praeteriti*: α *imperf.*: VERG. georg. 3, 511 ea visa salus morientibus una, -x erat hoc ipsum exitio. LIV. 21, 54, 3 ita praetorium missum, -x cum delectis Mago aderat (22, 19, 9. *cf.* 36, 12, 5 erat). SIL. 17, 635 ibat. β *perf.*: HOR. carm. 4, 14, 14 *Tiberius* -x grave proelium commisit. OV. met. 3, 592 -x ego, ne ... haererem ..., addidici regimen ... carinae. 6, 717 implumes Calaisque puer Zetesque fuerunt, -x ... coepere *plumis obduci*. LIV. 1, 39, 2 moveri vetuisse puerum *ardentem*, ... -x cum somno et flammam abisse. OCTAVIA 45 coniugis scelere occidit, -x illa (*i. Agrippina*) nati. COLVM. 2, 21, 6 quae de vineis ... prodidere veteres auctores quaeque ipse -x comperi. QVINT. inst. 5, 10, 120 dicta sunt omnia *argumenta* ..., -x ea scriptores ... ediderunt. TAC. hist. 1, 13, 3 *Nero* Poppaeam ... ut apud conscium (*i. Othonem*) libidinum deposuerat, donec Octaviam ... amoliretur; -x suspectum ... seposuit. 3, 71, 4 lapsus ignis in porticus ..., -x ... aquilae ... traxerunt flammam. *al.* *partic.*: PROP. 3, 12, 26 non illi (*Vlixi*) longae tot nocuere morae, castra decem annorum ... exustaeque tuae -x, Polypheme, genae. LIV. 4, 40, 2 equites ... -x cogniti tantam ex metu laetitiam fecere, ut *eqs.* 9, 27, 13 partis alterius victoria audita, -x visa etiam, proelium restituit. SVET. Cal. 1, 1 hoste -x devicto triumphavit. TERT. nat. 2, 12, 15 *Saturnus* timebat ..., nato -x et abalienato Iove saxum ... deglutivit (*aliter p. 1553, 80*). *al.*

2 *omittuntur verba*: a *dicendi* (*v. et p. 1547, 56. 1550, 7. 8. 1551, 46. 70*): CIC. fin. 4, 5 qui sit ... finis bonorum, -x; hoc loco tantum dico *eqs.* ac. 2, 87 sed de physicis -x. div. 2, 38 -x de sortibus. OV. fast. 1, 171 'causam percipe' Ianus ait '...', -x ego: '*eqs.*' (*item in introducenda oratione*: SIL. 13, 850 -x deinde: '*eqs.*' STAT. Theb. 12, 321 silv. 1, 1, 73). VAL. MAX. 4, 3 ext. 4 -x ... de ceteris, interim velim *eqs.* PLIN. nat. 2, 241 plura -x et distinctius. 7, 72. 9, 19. b *alia*: PLAVT. Most. 722 (*v. p. 1549, 50*). PROP. 3, 13, 50 aurum lex sequitur, -x sine lege pudor. SIL. 4, 266 (*Scipio Crixum petiturus equum suum alloquitur*) vulgum Martemque minorem -x, Gargane; vocant superi ad maiora. TAC. ann. 4, 55, 3 in Graeciam ..., cui -x a Pelope nomen. 6, 47, 1 unde illis odia, -x Othoni exitium (*cf.* IVST. 9, 3, 2 hinc iurgium et -x proelium). PLIN. epist. 6, 20, 2 reliquum tempus studiis impendi, -x balineum cena somnus. FLOR. epit. 1, 17, 1 hactenus cum singulis gentibus, -x acervatim. 3, 10, 8 nec ulla de rege -x ultio. TERT. patient. 5 p. 8, 20 ceterum quanta -x incrementa! AVSON. 214, 11 p. 70 P. tam decus omne tuis quam -x dolor. IORD. Rom. 178 post quos -x Galli. ITIN. Anton. Plac. rec. A 8 quod si tetigeris et non comparaveris, -x scandalum (rec. B: -x scandalizabuntur). *iuxta adi., subst.* (*fere praedicative usurpata*): VERG. Aen. 5, 117 Mnestheus agit ... Pristim, -x Italus Mnestheus. LIV. 37, 42, 1 vana illa res verae -x cladis causa fuit. VELL. 2, 8, 3 tum Cimbri et Teutoni transcendere Rhenum, multis -x nostris suisque cladibus nobiles (2, 105, 1 SIL. 3, 356. *cf.* TAC. hist. 1, 67, 1 clara). 2, 25, 3 Sertorium, pro quanti -x belli facem. 2, 30, 6 gloria penes M. Crassum fuit, -x rei publicae principem (SVET. Nero 6, 2 a quo -x principe Nero adoptatus est). 2, 46, 4 reliquias legionum C. Cassius, atrocissimi -x auctor facinoris, tum quaestor, conservavit. 2, 59, 6 cum *Octavianus* intraret urbem, solis orbis ... velut coronam tanti -x viri capiti imponens conspectus est. SIL. 5, 41 patet ... incustoditum, -x irremeabile, litus. 16, 116 proximus in pugna ... regnator Nomadum fuerat; -x foedere longo ... nomen Masinissa superbum. QVINT. inst. 1, 1, 21 corporum -x fortissimorum educatio. TAC. hist. 1, 32, 2 eundi ultro, si ratio sit, eandem -x facultatem. 2, 101, 1 *scriptores* nobis super insitam levitatem et prodito Galba vilem -x fidem aemulatione etiam ... pervertisse ipsum Vitellium videntur. ann. 2, 52, 1 *Tacfarinas* in castris Romanis auxiliaria stipendia meritus, -x desertor. 3, 30, 3 *Sallustius* incolumi Maecenate proximus, -x praecipuus. PLIN. paneg. 95, 5 non ut me consulem et -x consularem, sed ut candidatum consulatus putem. SVET. Tit. 2 quorum omnium -x memor statuam ei ... posuit. Dom. 1, 1 corruptum Domitianum et a Nerva successore -x suo. rhet. 29, 2 a quo -x consule ingens ... congiarium accepit. FLOR. epit. 2, 17, 7 Scipio ille -x Africanus. 4, 3, 2 collega quondam, -x aemulus. TERT. pall. 4, 2 (*de Achille, qui habitum puellae assumpsit*) ecce ... mutatio monstrum ..., de viro femina, -x de femina vir.

B *attenuata vi temporali*: 1 *c. respectu dignitatis*: COLVM. 2, 14, 4 optimum *stercus* existimatur, quod asinus facit ...; post haec ... ovillum et ab hoc caprinum est, -x ceterorum iumentorum ..., deterrimum ex omnibus suillum habetur (PLIN. nat. 13, 12. 16, 20 glans optima ... atque grandissima ..., -x. 25, 157). 3, 12, 5 quam regionem spectare debeant vineae, vetus est dissensio, Saserna maxime probante solis ortum, -x deinde meridiem, tum occasum (*cf.* 5, 4, 1 maxime ... deinde ... -x ... ultima. 6, 3, 3 maxime ... tum ... -x etiam. PLIN. nat. 11, 231 maxime ... -x. *sim. al.*). PLIN. nat. 11, 237 *lac* tenuissimum camelis, -x equis, crassissimum asinae. 12, 45 proxime laudatur Syriacum *nardum*, -x Gallicum, tertio loco Creticum. 15, 82 in Ebuso insula praestantissimas amplissimasque *ficos*, -x in Marrucinis. 16, 36 scandula e robore aptissima, -x e glandiferis aliis. 17, 51 primum *stercus* Colu-

[Gruber]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mella e columbariis, -x (*Colum. 2, 14, 1* deinde) gallinariis facit (21, 31 VLP. dig. 37, 11, 2, 4. *cf.* PAPIN. dig. 50, 1, 13 talis ordo dabitur, ut in primis . . . -x . . . postremo. VLP. dig. 50, 3, 1 pr. scribantur eo ordine . . .: prior, deinde . . . post eos . . . -x). 18, 63 in quo *tritico* principatum tenuit Boeotia, dein Sicilia, -x Africa. 18, 306 ante omnia ut sicco solo fiant *scrobes* curatur, -x ut palea substernantur. 19, 110 laudatissimum *porrum* Aegypto, -x Ostiae atque Ariciae (21, 24. 53. 25, 117. 28, 145. *cf.* 36, 164 laus maxima . . ., -x). 20, 7 praecipuum . . ., -x (CAPITOL. Aur. 4, 10). 21, 16 celeberrima . . . proximam . . ., -x (*cf.* 33, 156 post hos celebratus est . . ., -x). 22, 96 tutissimi *fungi* qui rubent callo . . ., -x candidi . . .; tertium genus suilli, venenis accommodatissimi. 25, 110 *dauci* probatissimi in Creta, -x in Achaia (36, 61). 32, 27 efficacissimi . . ., -x. 36, 157 etesium lapidem . . . praetulere ceteris, -x Thebaicum . . ., tertium . . . chrysiten. PAPIN. dig. 46, 3, 97 potior . . ., -x . . ., tertio. *al.*

2 *c. mera vi adnectendi*: **a** *generatim*: COLVM. 5, 1, 4 pes multiplicatus in passus et actus et climata et iugera et stadia centuriasque, -x etiam in maiora spatia procedit. PLIN. nat. 5, 37 *Cornelius Balbus duxit in triumpho nomina et simulacra* hoc ordine: . . . flumen Dasibari, -x oppida (*sim.* 5, 60 *bis*). 15, 86 primum . . . -x (19, 47. *cf.* AVSON. 366, 3 p. 106 P. *enumerantur aerumnae Herculis*: prima . . . proxima . . . -x . . . quarto . . . quinto *eqs.*). 19, 111 *alium* tenuissimis . . . velatur membranis, -x pluribus coagmentatur nucleis. PLIN. epist. 3, 9, 9 *verebamur* deinde, ne . . .; -x, ne . . .; postremo, ne *eqs.* (VLP. coll. Mos. 16, 9, 1 vocat praetor patronum . . ., d. . . ., -x *eqs.* CHAR. gramm. p. 205, 5 B. *cf.* APVL. Plat. 2, 2 dehinc . . ., et -x). *al.* **b** *in descriptione regionum orbis terrarum, variorum locorum* (*mundi l. 40; cf. p. 1547, 41*): MELA 1, 87 dein rursus *Ionia* inflexa tingit urbem Prienen . . . -xque . . . plura complectitur (PLIN. nat. 6, 39. 6, 190 TAC. hist. 3, 21, 2 ann. 13, 53, 2). 2, 37 *Graecia* proximo spatiosa . . . -x mari utroque . . . latera eius intrante. 2, 91 primum . . ., -x (3, 16 PLIN. nat. 3, 6. 3, 38. 4, 12. 4, 79. 5, 83. 5, 98. *al.*). 3, 9 frons illa *montis* aliquamdiu rectam ripam habet, dein modico flexu accepto, -x paulum eminet, tum reducta iterum iterumque recto margine iacens ad promunturium . . . Celticum . . . extenditur. PLIN. nat. 3, 51 hinc amnes Prile, -x Vmbro. 5, 103 in proxima ora Caria est, -x Ionia, ultra eam Aeolis. TAC. ann. 12, 24, 1 *pomerium Romuli* inde . . . per ima montis Palatini ad aram Consi, -x curias veteres, tum ad sacellum Larum *extenditur*. PLIN. epist. 2, 17, 5 est . . . cavaedium . . ., -x triclinium. 2, 17, 11 adiacet unctorium . . ., -x duae cellae. APVL. Plat. 1, 11 ignem ante alia superiorem esse, -x aëris locum, hinc aquae proximum et tunc globum terrae. AVIEN. ora 425 *Tartesios* propter autem -x iugum Barbetium est. *al.*

II *specialia quaedam*: **A** *accedit* quam (*v. etiam p. 1547, 9. 10*): **1** *in interrogatione*: **a** *directa*: PLAVT. Asin. 449 q. -x mi operam das? (Pseud. 1166). Bacch. 775 q. -x navigo in Ephesum? 880 q. -x dico 'dabo'? Cas. 742 q. -x recreas me? :: cena modo si sit cocta. Men. 153 q. -x incendo rogum? Mil. 1406 q. -x seco? Rud. 342 q. -x coctum est prandium? (*cf.* Stich. 533 q. -x cocta est cena?). 1227 q. -x licet *eqs.*? 1412 q. -x mi argentum ergo redditur? Truc. 208 q. -x te huc recipis? :: iam hic ero. *c. aposiopesi verbi*: PLAVT. Most. 722 quid nunc? q. -x? (*fort. sc. ibis in malam crucem*). **b** *obliqua*: PLAVT. Amph. 360 vide sis, q. -x vapulare vis, nisi actutum hinc abis. Men. 704 provisam, q. -x vir meus redeat domum (TER. Ad. 889 proviso). Truc. 820 timeo, q. -x nominer. ENN. ann. 86 spectant . . ., q. -x emittat *consul* . . . currus. TER. Phorm. 161 exspecto, q. -x veniat (606. CIC. inv. 2, 85 q. -x iudicium fiat, exspectare. Q. Rosc. 1 e., q. -x Chaerea hac oratione utatur [*nota septen. iamb.*]. 44 LIV. 3, 37, 5. 34, 11, 4). LIV. 5, 45, 1 intenti, q. -x signum daretur.

2 *in affirmatione i. q. quam primum*: PAVL. PELL. 371 *amicus monuit*, quae scirem omnino neganda, praestanda quae autem, q. -x temptanda perurgens.

B *in serie*: **1** *binorum membrorum*: **a** *c. particulis, adverbiis*: ante: OV. ars 3, 50 probra Therapneae qui dixerat a. maritae, -x cecinit laudes. LIV. 21, 43, 2 quem animum . . . paulo a. habuistis, eundem -x . . . habueritis. COLVM. 2, 11, 9 aut a. aut -x. *al.* dein(de): LIV. 5, 39, 5 privatos d. luctus stupefecit publicus pavor . . ., -x ululatus . . . audiebant. 30, 7, 2. VELL. 2, 59, 4 -x belli Getici ac d. Parthici. MELA 1, 74 d. aliquamdiu . . ., -x *eqs.* PLIN. nat. 4, 67 *Naxum* Strongylen, d. Diam, -x Dionysiada . . . appellarunt. *al.* extemplo: LIV. 39, 48, 1 haec . . . e. in invidiam, -x etiam in perniciem . . . verterunt. iam: ENN. ann. 431 si luci, si nox, si -x, si i. data sit frux. TER. Eun. 219 nam aut i. revertere, aut -x noctu te adiget horsum insomnia. OV. met. 1, 109 -x . . . fruges tellus . . . ferebat . . ., i. flumina nectaris ibant. LIV. 4, 38, 2 i. omnibus locis ceditur . . ., dataque -x terga hostibus forent, ni *eqs.* 35, 35, 7 Antiochum i. transisse in Europam, -x in Graecia fore. 44, 43, 7 *Perseus* i. metuens, ne, qui venire ad se abnuerent, maius aliquid -x auderent, . . . profugit. COLVM. 11, 1, 28 res . . . ipsa i. domino decoxit, nec -x in tantum exuberat, ut *eqs.* VAL. FL. 4, 197 -x omne pecus formidine pulsa pone subit, iamque et mediis praecedit ab undis. STAT. Theb. 10, 840 i. sordent terrena viro . . . ardua -x torvo metitur culmina visu *Capaneus*. TAC. Agr. 26, 1 iamque in ipsis castris pugnabatur, cum Agricola . . . adsultare tergis pugnantium iubet, -x ab universis adici clamorem. GELL. 18, 6, 8 dictam . . . *matronam* ita esse a matris nomine, non adepto i., sed cum spe et omine -x adipiscendi. *saepius.* mox (*aliter p. 1551, 76*): PLIN. nat. 34, 104 Nymphodorus lapidem . . . urit . . . tunditque, -x cribrat . . ., -x . . . macerat. NEMES. cyn. 149 rapit . . . primum portatque cubili, -x alium, -x deinde alium. PS. ORIG. in Iob 1 p. 394D. nunc: PLAVT. Men. 47 ne -x erretis, iam n. praedico prius. TER. Andr. 507 -x . . . deferent . . ., id ego iam n. . . . renuntio. CIC. Pis. 38 -x . . . ut cum fure . . . disputabo, n. *eqs.* de orat. 1, 148 verum illa -x, n. . . . quaerimus (*cf.* nat. deor. 3, 37 hoc totum quale sit, -x, n. autem concludatur illud). HOR. carm. 1, 4, 20 *puero* calet iuventus n. omnis et -x virgines tepebunt. *al.* primo: VERG. georg. 4, 310 visenda modis animalia miris, trunca pedum p., -x et stridentia pinnis. Aen. 4, 176 *Fama* parva metu p., -x sese attollit. OV. met. 1, 222 inridet p. pia vota Lycaon, -x ait. 2, 336 LIV. 28, 25, 3. 33, 16, 8 VELL. 2, 30, 5. 2, 48, 4. *al.* primum: OV. met. 1, 581 conveniunt . . . popularia flumina p. . . ., -xque alii. 8, 504 bisque datam, p. partu, -x stipite rapto, redde animam. 15, 556 *vidit glaebam* sponte sua p. . . . moveri, sumere -x hominis . . . formam. LIV. 28, 25, 4. 36, 45, 1 VELL. 2, 61, 2. *al.* prius: OV. fast. 1, 621 p. Ausonias matres carpenta vehebant . . ., -x honor eripitur. PERS. 5, 108 illa prius creta, -x haec carbone notasti. VAL. FL. 8, 132 aurea misit terga p., -x . . . puppem insilit. SIL. 12, 359. *al.* quondam: *v. p. 1548, 69.* statim: PLIN. nat. 29, 121 primum omnium . . . s. . . . in os addi iubent, -x . . . discoquunt. TAC. hist. 1, 17, 1 Pisonem . . . s. intuentibus et -x coniectis in eum omnium oculis nullum . . . animi motum prodidisse. 1, 71, 2 SVET. Iul. 23, 1 FLOR. epit. 3, 21, 12 SPART. Ael. 3, 2 PEREGR. Aeth. 20, 7. *al.* tum (*v. et p. 1548, 54*): LIV. 26, 46, 6 t. turbatis defensoribus . . . et -x caedendo confectis. 35, 34, 12 -x equitum plena urbs erat . . ., t. in domos missi, qui *eqs.* CVRT. 10, 9, 21 t. quidem . . . quietus stetit, at -x . . . confugit. LVCAN. 1, 195 PETRON. 135, 4. *al.* tunc: COLVM. 7, 5, 22 -x . . . et t. (STAT. Theb. 6, 314 TAC. ann. 1, 63, 1. *al.*). PLIN. nat. 10, 104 t. plenum querela guttur . . ., -x . . . exosculatio (*eodem ordine* 17, 180 SIL. 7, 514 PLIN. paneg. 15, 1. *al.*). **b** *c. adi.*: antiquus, vetus: IVV. 6, 23 anticum et vetus est alienum . . . lectum concutere . . .; omne aliud crimen -x ferrea protulit aetas. QVINT. inst. 12, 10, 42 antiquissimum quemque maxime secundum naturam dixisse contendunt, -x poetis similiores extitisse. *al.* primus: VERG. georg. 2, 267 locum . . . exquirunt, ubi prima paretur . . . seges et quo -x digesta feratur. OV. ars 2, 469 prima fuit rerum confusa . . . moles . . ., -x caelum impositum terris. LIV. 2, 25, 4 primo statim incursu pulsi hostes, . . . -x ipsa castra . . . capta. 45, 32, 4 id, prima specie saevom, -x apparuit . . . pro libertate sua esse factum (*cf.* COLVM. 1, 4, 1 prima inspectione . . . -x. PLIN. nat. 34, 2 prima aeris inventio, -x). VELL. 2, 102, 2 *Gaius* prima parte introitus . . .; -x. LVCAN. 8, 205 *Sextus Pompeius* primus . . . occurrit . . ., procerum -x turba. *al.* prior: LIV. 28, 17, 16 in terram prior Hasdrubal, -x Scipio et Laelius egressi (VELL. 2, 22, 1. 2, 37, 4). QVINT. inst. 1, 12, 6 -x transeamus ad musicam, excidant priora? priscus: PLIN. nat. 17, 102 timebant prisci truncum findere, -x inforare ausi.

2 *ternorum membrorum*: TER. Andr. 485 nunc primum . . . post deinde . . . -x (COLVM. 3, 10, 11. 6, 4, 4. 6, 12, 2 PLIN. nat. 18, 167. 35, 198 PLIN. epist. 7, 27, 5 SVET. Aug. 58, 1 Vit. 15, 4 gramm. 9, 1. *cf.* SALL. hist. frg. 3, 70 prius . . . d. . . . -x. OV. met. 3, 108 prima . . . -x . . . -x. TAC. Agr. 14, 2 primus . . . ac subinde . . . -x). LVCR. 5, 1135 nec magis id nunc est neque erit -x quam fuit ante (*cf.* PLIN. nat. 4, 41 antea, -x . . . n.). HOR. carm. 4, 4, 9 olim . . . -x . . . nunc. LIV. 21, 58, 8 tum . . . tandem . . . et -x. 29, 34, 12 primo . . . -x . . . postremo (PLIN. nat. 17, 225 TAC. Agr. 42, 1 ann. 4, 72, 2. 16, 4, 3 MIN. FEL. 14, 6. *cf.* MELA 2, 62 primum . . . -x . . . ad postremum). 33, 8, 10 primo . . . -x . . . deinde (PETRON. 86, 5 PLIN. nat. 26, 121 TAC. ann. 14, 60, 4 FLOR. epit. 2, 8, 17 AVSON. 207, 7 p. 64 P. *cf.* PLIN. nat. 6, 165 primus . . . -x . . . d.). 35, 35, 14 nunc . . . nunc . . . -x (PRVD. c. Symm. 2, 983). 40, 48, 6 extemplo . . . -x . . . postremo. VELL. 2, 14, 3 quondam . . . -x . . . nunc. 2, 36, 2 anteque . . . -xque . . . et proximum. SEN. nat. 6, 13, 5 rursus . . . tunc . . . -x (*cf.* COLVM. 2, 10, 16 tum . . . -x . . . rursus). OCTAVIA 939 primum . . . -x . . . tandem. COLVM. 6, 2, 8 post eiusmodi experimenta . . . paulatim longius . . . -x. 12, 8, 2 deinde . . . deinde . . . -x. 12, 44, 3 deinde . . . tum . . . -x (*cf.* TAC. ann. 2, 69, 2 dein . . . -x . . . tum [3, 23, 2]). 12, 45, 3 deinde . . . -x . . . et statim. PLIN. nat. 2, 59 postea . . . -x . . . iterumque. 4, 70 primum . . . postea . . . -x (*cf.* GELL. 15, 20, 4 primo . . . post . . . -x). 10, 155 admiratio prima . . . -x . . . postremo (*cf.* 15, 13 primae *olivae* . . . -x . . . post. 26, 7 prima lenticula . . . -x . . . ad postremum). 16, 97 cum . . . quae *arborum genera* sunt in palustribus priora germinent, -x campestria, novissima *eqs.* TAC. dial. 28, 2 primum . . . -x . . . iam. hist. 1, 15, 1 dein . . . -x . . . postremo. 2, 89, 1 -x . . . post . . . dein. *al.*

3 *multorum membrorum*: LIV. 22, 47, 8 primum, dein . . . iam . . . -x (*cf.* PLIN. nat. 13, 69 primo . . . d. . . . postea . . . -x. MART. CAP. 7, 738 primo . . . deinde . . . dehinc . . . -x). 35, 49, 11 nunc . . . nunc . . . nunc . . . et -x. SEN. nat. 1, 17, 6 primo . . . deinde . . . tunc demum . . . et -x . . . tunc quoque (*cf.* 3, 27, 5 primo . . . t. . . . -x . . . iam. COLVM. 6, 2, 6 tum demum . . . deinde . . . -x etiam . . . post haec. 8, 2, 6 primum . . . deinde . . . -x . . . tum demum . . . postremo. TAC. ann. 11, 22, 5 primum . . . dein . . . -x . . . post. PLIN. epist. 7, 17, 7 primum . . . deinde . . . -x . . . novissime). COLVM. 1, 1, 12 iam nunc . . . post hunc . . . ac deinde . . . -x . . . postremo. 10, 88 post . . . tum . . . iam . . . -x

[Gruber]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . . tunc. 11, 3, 46 deinde . . . deinde . . . -x . . . deinde. PLIN. nat. 4, 80 alias . . . alias . . . alias . . . -x. STAT. Theb. 12, 123 prima . . . proxima . . . post . . . -x . . . postrema. SVET. Aug. 19, 1 deinde . . . -x . . . exin . . . item . . . ad extremum. FLOR. epit. 1, 9, 6 populus Romanus prima adversus exteros arma . . . corripuit, -x . . . deinde . . . tum. 4, 10, 9 primum . . . tum . . . novissime . . . -x. POMPON. dig. 1, 2, 2, 32 deinde . . . -x . . . item . . . deinde. LACT. mort. pers. 19, 6 Daia . . . sublatus nuper a pecoribus . . ., statim scutarius, continuo protector, -x tribunus, postridie Caesar. *al.*

C *augetur vel explicatur* (*hic illic vox accedit in parte sententiae, quae novi aliquid affert*): 1 *variis locutionibus* (*interponitur et l. 34. 35. 44*): PLAVT. Cas. 84 -x . . ., post transactam fabulam (SCAEV. dig. 28, 2, 29, 7). Cist. 44 cottidie viro nubit, nupsitque hodie, nubet -x noctu (TER. Eun. 219 aut iam . . . aut -x n.). COLVM. 7, 7, 2 -x interposito spatio conveniet olim gregem reparare (*cf.* 12, 8, 2 intermisso biduo). 8, 16, 3 -x istam curam sequens aetas abolevit. PLIN. nat. 15, 2 urbis . . . anno DV . . ., et -x anno DCLXXX *eqs.* 18, 259 -x insequente anno. 21, 12 -x procedente hilaritate (22, 145 curatione. SVET. Tib. 49, 1 tempore [AMM. 14, 2, 4]). VAL. FL. 4, 341 toto -x tempore mensae. 8, 14 haec longa placidus -x sceptra senecta tuta geras. SIL. 3, 688 -x subitum nemus . . . exiluit (4, 308 incendia. 8, 88 tremore. STAT. Theb. 10, 392 subitus -x fraude reperta exclamat). TAC. hist. 1, 48, 3 oneratus catenis, -x mutatione temporum dimissus. 4, 67, 2 per novem -x annos. APVL. apol. 67 -x in principio (CONC.[S] IV 2 p. 177, 32. ORIBAS. syn. 8, 16, 1 Aa [*gr. 8, 15, 1* εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς]. *cf.* APVL. apol. 100 a principio [ORIBAS. syn. 6, 9, 1 Aa. *al.*]). 74 olim in pueritia . . . -x in iuventute (*cf.* AVSON. 322, 38 p. 263 P. nunc ego te puerum, -x in iuvenalibus annis iamque virum cernam). LACT. inst. 3, 28, 21 *Aristoteles* aut a veteribus coeptam *philosophiam* aut a novis auctam -x a posterioribus perfectuiri putavit. CE 111, 41 (*s. IV ex.*) tua quia sum fuique postque mortem -x ero (*cf.* AVG. civ. 18, 41 p. 318, 27 D. alii *dixerunt animas* -x interire post corpus, alii vivere etiam postea vel paululum vel diutius). INTERPR. cod. Theod. 2, 4, 6 -x . . . sine ulla temporum mora (BENED. reg. 71, 8. *cf.* IORD. Rom. 379 -x et s. m.). 4, 21, 1 -x sine ulla dilatione (*cf.* CONC.[S] I 2 p. 103, 9 -x et s. d.; *gr. I 1, 4 p. 8, 9* εὐθὺς καὶ παραχρῆμα). CONC.[S] II 3, 1 p. 64, 6 in eadem . . . hora, in qua . . ., -x et subscriptio secuta est (*gr. II 1, 1 p. 88, 8* εὐθύς). CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 42 -x ex prima generatione. ORIBAS. eup. 4, 72 La expedit . . . qua citius -x evacuare . . . corpus (*gr. 4, 71, 2* ὡς ὅτι τάχιστα, *Aa* quam celerrime). 4, 79 -x imprimis periculosissimum est ([*gr. 4, 78, 1* ὁ πρῶτος κίνδυνος]. syn. 9, 52 Aa). syn. 2, 60, 14 Aa p. 134, 6 Mø. in initio -x (*gr.* μετὰ τὰς ἀρχὰς εὐθύς, La ab i. -x). 6, 14, 1 Aa -x in primis diebus (*gr.* κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν εὐθύς). *sim. al.* RVF. podagr. 26 -x et desubito. *ablativo, qui intervallum temporis indicat*: PLIN. nat. 4, 102 -x paulo (6, 79. 14, 104. 16, 120 [*omisso verbo dicendi*]. 18, 239. 28, 182. *cf.* 5, 106 p. -x [18, 268. 21, 5. 33, 116]). 11, 112 triduo -x. 18, 341 paucis -x horis. BENED. reg. 8, 4 parvissimo intervallo . . . -x (42, 5 parvo).

2 *particulis vel adv. temporalibus*: confestim: *v. p. 1553, 57.* continuo: *v. p. 1552, 49.* cras: TER. Ad. 204 *v. p. 1547, 55.* GALLICAN. Avid. 9, 10 (*epist. Faustinae*) ipsa in Albanum c., ut iubes, -x veniam. deinde (*v. et p. 1548, 78. 1550, 4*): TIB. 1, 5, 73 simulat transire domum, -x d. recurrit. OV. met. 9, 143 dolorem diffudit . . ., -x d. . . . ait. LIV. 34, 29, 8 tardavit impetum eorum spes obiecta dedendae urbis, -x d. eadem turbata. CVRT. 10, 3, 12 (*v. p. 1552, 4*). COLVM. 1 praef. 16. 2, 1, 5 (*v. infra l. 79*). 4, 22, 5. 7, 3, 18. 9, 15, 13 PLIN. nat. 10, 18 SIL. 11, 383. *al.* d. -x: PRVD. perist. 4, 199 AVG. civ. 1, 30 p. 47, 23 D. 3, 11 p. 108, 30. *al.* demum: IREN. 2, 5, 3 (= 2, 4, 3 H.). denique: CLAVD. DON. Aen. 1, 210 p. 49, 24. 2, 145 p. 166, 17. iam: LIV. 27, 48, 14 tanta . . . celeritas fuit, ut, cum ostendissent se ab latere, -x in terga i. pugnarent. 34, 39, 5 ex superioribus locis vulnerati quidam sunt, -x progressos i. etiam ex tectis . . . perculerunt. IVV. 6, 127 -x lenone suas i. dimittente puellas tristis abit. TAC. ann. 13, 46, 2 Poppaea primum per blandimenta . . . valescere . . ., -x acri iam principis amore ad superbiam vertens *eqs.* ilico: *v. p. 1553, 29.* inde: IVVENC. 2, 472 i. aliam, -x i. aliam conquirite sedem. AVSON. 195, 9 p. 53 P. 195, 33 p. 54 CLAVD. carm. min. 30, 193. mox: *v. l. 76.* primum: NOVELL. Iust. 4, 1 non p. -x adversus mandatorem . . . accedat (*gr.* τὴν πρώτην εὐθύς). statim: *v. p. 1552, 5. 37. 61. 1553, 16.* tandem: STAT. Theb. 12, 321 -x t. voce reversa: '*eqs.*' tum (*v. et p. 1552, 32. 45*): COLVM. 4, 15, 1 nec -x vineam t. (vinetum *Ursinus*) subseri, cum fructus capiendus est. IVVENC. 3, 83 t. -x discumbere plebem . . . iussit.

3 *enuntiatis secundariis*: **a** *praecedentibus*: PLAVT. Asin. 372 pugno malam si tibi percussero, -x, cum Sauream imitabor, caveto (*v. et p. 1552, 1sqq. cf.* SORT. Sangall. 15, 9 si . . . volueris . . ., -x -x *eqs.*). VERG. georg. 3, 191 ubi quarta acceperit aestas, carpere -x gyrum incipiat *equus* (SEDVL. carm. pasch. 5, 423; *cf.* op. pasch. 5, 38 p. 302, 8 cum . . ., -x). LIV. 27, 48, 14 (*v. supra l. 60*). COLVM. 2, 1, 5 cum primum coeperint . . ., -x deinde non ita respondere *loca dicit Tremellius.* LACT. Phoen. 160 postquam . . . pervenit . . ., -x redit (DRAC. laud. dei 1, 483 p. . . . comedit . . ., -x sapit). SIDON. carm. 2, 263 vix matre carens ut constitit infans, -x praebet *eqs.* BENED. reg. 9, 7 dum incipit cantor dicere *gloriam*, -x omnes surgant.

b *sequentibus*: **α** *interponuntur alia vocabula*: PLAVT. Cas. 215 -x, magis cum otium . . . erit, igitur tecum loquar; nunc vale (Poen. 405 -x dabo, c. . . . rediero. VELL. 2, 99, 2 causae -x detectae sunt, c. . . . sumpsisset. CVRT. 10, 3, 12 -x deinde, c. . . . cuperem, . . . duxi. FIRM. math. 6, 29, 14 -x Luna c. . . . transierit . . ., statim . . . decernitur [‘-x *semel dictum et suspectum*’ *Kroll, ed. p. 555*]. *al.*). Men. 430 (*v. p. 1547, 74*). HOR. epist. 2, 2, 95 (*v. p. 1547, 56*). QVINT. inst. 1, 1, 25 non intendentibus -x *parvulis* animum . . ., dum . . . sequuntur. SVLP. APOLL. perioch. Ter. Ad. 10 -x tamen, ut (et *A*) veritas patefecit, ducit *eqs.* (VVLG. Iudith 14, 7 -x autem ut ortus est dies, suspenderunt. ENNOD. dict. 21, 15 p. 487, 14 opusc. 3, 59 p. 345, 22. 3, 178 p. 377, 13. VITAE patr. 5, 11, 5 [*gr. Cot. p. 475C* ὡς]. VEN. FORT. vita Germ. 43, 121 -x habens in eo fiduciam, qui . . ., eam ut . . . superlinivit, statim *eqs.*). SPART. Pesc. 4, 4 -x dabo, ubi . . . recusaverit. CONC.[S] I 2 p. 86, 34 -x enim quod ingressus est . . ., congregavit (*gr. I 1, 3 p. 7, 19* ἅμα τε γὰρ εἰσῆλθεν. *item* I 3 vers. Tur. p. 171, 5).

β -x *et coniunctio iunctim ponuntur, ita ut fere in unam vocem notione q. e. simulac coalescant* (*cf. Jones, ALL 14, 1906, 524sqq.*): ① *ordine sollemni* -x *antecedit*: cum: PLAVT. Asin. 372 (*v. p. 1551, 75*). VERG. Aen. 12, 438 -x c. matura adoleverit aetas, sis memor. LIV. 38, 41, 13 -x c. iam . . . conseruisset, . . . praebuisse. VELL. 2, 61, 2 -x c. Antonius occurrisset, . . . *legiones* se contulerunt. 2, 123, 2 primo . . .; -x c. . . . fata vincerent, . . . reddidit. COLVM. 2, 11, 9 *tangemus segetem* aut ante aut -x c. defloruerit. 12, 46, 5 IVV. 10, 319 SVET. Tib. 14, 3. *al.* EPIST. Alex. p. 198, 25 pecora . . . refeci; -x c. . . . refecissem . . ., . . . iussi. COD. Theod. 2, 16, 2, 4 (*v. p. 1553, 59*). VITAE patr. 3, 57 sed -x c. pervenisset, iterum verecundabatur. si: SALL. or. Macri 7 -x si vostra receperitis, ad vos plerique *concedent*. LIV. 33, 44, 8 nunc Lacedaemoniorum, -x si liceat, universae Graeciae futurum tyrannum. 42, 13, 3 COLVM. 1, 5, 9. *al.* ubi: HOR. carm. 2, 1, 10 -x ubi publicas res ordinaris, . . . repetes. 3, 27, 69 -x ubi lusit satis, ‘abstineto’ dixit. PROP. 4, 1, 131 -x ubi bulla . . . dimissa est . . ., tum *eqs.* 4, 11, 33 -x ubi . . . cessit . . ., vinxit. OV. epist. 21, 21 met. 1, 403. 6, 531. 7, 309. *al.* LIV. 3, 52, 7 quid, si plebs -x ubi . . . moveatur, . . . veniat? COLVM. 5, 5, 13. 8, 14, 10. *al.* LVCAN. 1, 208. 2, 330 STAT. silv. 2, 1, 200 VAL. FL. 1, 300. 5, 683. *al.* FLOR. epit. 1, 13, 14. 3, 5, 11. 3, 6, 13 -x ubi . . . viderunt, abiectis statim telis *eqs.* AMBR. Hel. 12, 42 -x ubi . . . digesserint, cernunt *eqs.* SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 517 (‘ubi friget’) -x ubi ei verba defecerunt (*cf. Euagr.* ubi oratio deficit). CASSIOD. Ios. antiq. 17, 16 (*gr. 17, 286* ἐπειδὴ τὸ πρῶτον). *al.* ut: LIV. 2, 50, 10 primo resistere; -x ut . . . locus spatium dedit . . ., pepulere. CVRT. 4, 9, 15 *fluminis* altitudo primo summa equorum pectora, -x ut in medium alveum ventum est, cervices quoque aequabat. LVCAN. 4, 174 -x ut . . . rupit amor leges, audet. STAT. Theb. 1, 411 -x ut . . . irae intumuere . . ., tum vero *eqs.* 6, 37. *al.* SVLP. APOLL. perioch. Ter. Haut. 4 -x ut reversust . . ., devortitur. LVCIF. reg. apost. 1 p. 37, 20sqq. -x ut . . . videt . . ., -x ut . . . sunt mactati . . ., -x ut . . . vidit . . ., fabricat eam rem *eqs.* AVG. civ. 2, 7 p. 61, 14 D. *al.* OROS. hist. 6, 8, 11 -x ut . . . visae sunt, continuo . . . constiterunt. *et saepissime.* quod: DRAC. laud. dei 2, 253 -x q. factus erat . . ., peccavit. NOVELL. Iust. 134, 2 iudices, -x q. futuri sunt, cingula accipere *iubentur* (*gr.* ἡνίκα). edict. 8, 1, 1 (*gr.* ἐπειδάν). ⑪ *ordine inverso, sc. ita ut* -x *ab enuntiato secundario quasi attrahatur* (*v. et p. 1547, 39*): ubi -x (*non huc pertinere vid. locus vix recte traditus* SIL. 10, 488 pressit *Porsenna* . . . Ianiculum incumbens; ⌊ubi -x iam⌋ pace probata compressere odia [⌊⌋ u⟨r⟩bi; -x *Blass*]): SIL. 17, 109 ubi -x iuncto sociarant aggere vires Massylus Tyriusque duces . . ., ira pudorque dabant animos (*locus vix ad p. 1553, 79sqq. referendus est*). quam -x (GLOSS. ἅμα τῷ, ὀπηνίκα): FLOR. epit. 2, 4, 2 q. -x caluere pugna, statim in sudorem eunt *Galli* (quae -x ut *codd. dett.*, -x quam *Heraeus, sed cf.* IORD. Rom. 178 [*ex Floro*] cum -x caluere). Ps. CYPR. rebapt. 16 ut, q. -x in aquam descenderunt, statim . . . ignis appareat. cum -x (*v. et l. 60*): CAEL. AVR. chron. 4, 2, 16 *adhibendae* unctiones magis c. -x fuerit capillatura derasa.

CAPVT SECVNDVM: *usu coniunctionali i. q. ubi primum*:

I *accedunt particulae*: quam (*cf.* postquam): VLP. reg. 1, 22 qui testamento liber esse iussus est, -x q. vel unus ex heredibus adierit hereditatem, liber fit (*cf. p. 1553, 59*). PAVL. dig. 7, 4, 13 fructuarii fructus tunc fieri, cum eos perceperit, bonae fidei autem possessoris, -x q. a solo separati sint. SCHOL. Iuv. 10, 283 dicitur Pompeius -x q. suscepit bellum civile aegrotasse. AVELL. p. 238, 4 *Christus* -x q. plasmatus est, et ut templum dei esse accepit (*gr.* ἅμα τῷ διαπλασθῆναι καὶ τὸ εἶναι . . . εἰλήφει). COD. Iust. 5, 27, 5 pr. (*a. 477*) -x q. nuptiae fuerint celebratae. 5, 37, 24 pr. tutores . . . -x q. fuerint ordinati. NOVELL. Iust. 6, 3 deinceps imperiali perfrui adspectu, -x q. imperanti adstiterit (*gr.* ἡνίκα). primum (*cf.* ubi primum): IVL. VAL. 3, 26 intentis ad audiendum, -x p. (⟨cum⟩ p. *Mueller*) solis occasus . . . fuit, vox auditur (*Hist. Alex. M. I p. 113, 13 Kr.* ἅμα τῷ δῦναι τὸν ἥλιον, *cf. Löfstedt, Beitr. 27*). atque (*cf.* simulatque): NOVATIAN. cib. Iud. 7 cum daemoniis immolata fuerit *creatura dei*, inquinata est . . .; quod -x a. factum est, non est iam dei, sed idoli. OROS. hist. 5, 21, 1 Sulla -x a. urbem victor intravit *eqs.* (ad que, at quem *var. ll.*, ut in *cod. unus in ras.*; -x ut *ibid. septies*). quoque: PACAT. c. Porph. frg. 6 (ed. Harnack, SB Berl. 1921 p. 275) ecce -x q. formata est, mulier appellatur. IORD. Get. 124 -x q. (-xque *L*, -x q. ut *B*) Scythica terra . . . apparuit, cerva disparuit.

[Gruber]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *solum ponitur*: A *c. perf. ind.* (*v. et l. 67*): ITALA gen. 32, 32 (Novatian. trin. 19 p. 924A) ortus ... est ei sol, -x transivit visionem dei (*gr.* ἡνίκα, *Vulg.* postquam). exod. 31, 18 (Lugd., Monac.) dedit Moysi dominus, -x cessavit loqui cum eo ..., duas tabulas (*gr.* ἡνίκα, *Vulg.* completis ... sermonibus). 34, 33 (Lugd.) et, -x quievit loqui ad eos, imposuit ... velamen (*gr.* ἐπειδή, *Vulg.* impletisque sermonibus). 34, 34 (Cypr. testim. 1, 4, *qui affert* II Cor. 3, 16) -x autem conversus est ad dominum, auferetur velamen (*gr.* ἡνίκα δ' ἐάν, *Vulg.* quod ingressus est). II par. 33, 12 (Complut.) -x afflictus est, quaesivit (*gr.* ὡς, *Vulg.* postquam). II Macc. 1, 15 (rec. P; *gr.* ὡς *ut* 1, 22. 2, 4. *al.*). CE 245, 2 (*ca. a. 215*) vita parvom munus est; ⌊-x exorta est, sensim vigescit⌋, deinde sensim deficit (⌊⌋ -x ut e. e., v. *Leo metri gratia*). Ps. CYPR. adv. Iud. 5 sed, -x surrexit dominus tertio die, aperuit testamentum novum. IVVENC. 1, 384 moenibus urbis -x inferre pedem sensit *diabolus*, ... Christum culmine ... fecit consistere templi. 1, 398. 4, 21. POTAM. tract. 1 (JThSt. 19, 1918, 303) -x ... Christus ... accessit, statim ... revolvuntur saxa (OPTAT. app. 2 p. 197, 26. VITA Anton. 82 p. 84, 3 [*Migne gr. 26, 960A* ὡς]. CASSIOD. var. 8, 10, 3 [-x ut *codd. fere omnes, ut ibid. saepe; 'usum nudum vix ausim affirmare' Traube in indice*]). LVCIF. non parc. 28 p. 269, 34 -x effugatus est ..., concitavit. AMM. 17, 1, 2 -xque ad locum ... est ventum, ... occupavere terras. CASSIOD. hist. 6, 22, 18 ab initio ..., -x homo factus est, cum esset parvulus, ... mandavit (*Socr. 3, 8* ἅμα τῷ γενέσθαι). IORD. Get. 126 -x ... transierunt, ilico ... rapuerunt (Rom. 282. 347). VEN. FORT. carm. 2, 16, 78. 4, 10, 16. 6, 5, 315. 7, 1, 3. 9, 2, 102 CORIPP. Ioh. 3, 79. *al.*

B *c. plusquamperf.*: 1 *coni.*: ITALA exod. 33, 9 (Lucif. non conv. 1 p. 3, 23) -x autem introisset ... Moyses, descendebat columna (*gr.* ὡς δ' ἂν εἰσῆλθεν, *Vulg.* ingresso ... illo). IORD. Rom. 340 -x ... rexisset imperium, ... excessit. 372 -x ... venisset ..., ilico ... excepit. ORIBAS. syn. 9, 24, 23 Aa dolor, -x bibuisset, cessabat. GREG. M. dial. 1, 9 p. 56, 24 M. -x nudum ... repperisset, vestiebat hunc (-x ut *codd. nonnulli, item* 4, 19 p. 257, 8). PASS. Paul. 2 quod -x Neroni ... fuisset nuntiatum ..., contristatus est (cum -x, -x cum, -x ut *var. ll.*). *in or. indirecta*: ENNOD. epist. 8, 4 p. 203, 1 scripturum te, -x fuisses ad optata pervectus, sine cunctatione promisisti. opusc. 2, 84 p. 313, 17 *eum* ad ... Petri basilicam, -x Romam perductus fuisset, mandavit occurrere. 2 *ind.*: AMM. 14, 10, 16 -x dicta finierat, multitudo ... consensit. AVELL. p. 143, 1 memoratis *viris* in urbe, -x venerant, constitutis *eqs.*

C *c. imperf.*: ITALA II Macc. 10, 28 (rec. P) -x autem lucis diffundebatur ortus, commiserunt pugnam (*gr.* ἄρτι δὲ τῆς ἀνατολῆς διαδεχομένης, *Vulg.* primo ... solis ortu). ACT. Archel. 31, 8 cum ipse dixeris te, -x ires, missurum esse paracletum (*cf.* 32, 2).

D *c. fut. exact.* (*vel perf. coni.*): ITALA exod. 9, 29 (Monac.) -x exiero ..., extendam (*gr.* ὡς ἄν, *Vulg.* cum egressus fuero). Is. 55, 6 (Cypr. testim. 3, 11) quaerite dominum et, -x inveneritis, invocate eum (*gr.* ἐν τῷ εὑρίσκειν, *Vulg.* dum inveniri potest). FRG. apoc. p. 154 -x nupserit femina, pariet filios. IVVENC. 2, 816 iusti -x incrementa viroris sumpserit, ... transcendit. PEREGR. Aeth. 24, 9 -x ... primus pullus cantaverit, statim descendet episcopus (MARCELL. med. 34, 59. CASSIOD. var. 8, 31, 6 [*v. quae ad l. 18 adnotavimus*]. LEX Visig. 5, 1, 2). 27, 9. 46, 1. MARCELL. med. 20, 74 -x ergo cibum sumpserint, dato pastillum. VINDIC. med. 19 -x ... venerint, intereunt. DIOSC. 2, 64 p. 207, 1 lincei urinam ..., -x meiaverit, lapis fiet (*gr. 2, 81, 3* ἅμα τῷ ἐξουρηθῆναι). 3, 160 p. 442, 26 -x generaverit (*gr.* μετὰ τὸ τεκεῖν). APIC. exc. 42 patinam, -x constrinxerit, inferes. MART. CAP. 6, 592 -x (-x ut *codd. aliquot*) primi luminis fulgor emerserit, confestim *eqs.* (LEX Visig. 3, 6, 1). INTERPR. cod. Theod. 2, 16, 2, 4 -x ... fuerit restitutus (*cf.* COD. Theod.: -x cum fuerit adita hereditas). 3, 30, 6 pr. -x ad tutelam quis accesserit, adhibitis continuo primatibus ... conscribat (*cf.* COD. Theod.: eodem momento, quo fuerint ordinati, -x adeant. COD. Iust. *p. 1552, 73*). CASSIOD. hist. 2, 15, 3 -x ... fuerit captus, ... suscipiet (*Socr. 1, 9* παραχρῆμα ... ἁλούς). *al.*

E *c. fut.*: MARCELL. med. 36, 55 -x dolor auspicabitur, pedibus impone *pannum*. CORIPP. Ioh. 8, 227 -x primo mundum consurgens margine Phoebus ... continget ..., committere pugnam ... liceat.

F *c. praes.*: AMM. 16, 7, 2 -x venit (*an perf.?*) ..., ... insimulat. COMM. apol. 979 -x autem properant sanctae civitati paternae, expavescet enim (*i. profecto*) terribilis ille tyrannus. instr. 1, 24, 19 -x moreris, duceris in loco maligno (*cf.* 1, 29, 16 -x animam reddis, duceris quo te paenitet esse). SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 112 scimus infantes, -x oriuntur, ... discere. ORIBAS. eup. 2, 1 Γ 1 Aa -x mulgitur, de praesenti accipiatur *lac* (La -x ut mulgetur; *item* syn. 4, 14, 1). syn. 4, 14, 10 Aa *porci* qui, -x nascuntur, si comeduntur (La post partum ... -x comesta, *gr.* μετὰ τὴν ἀποκύησιν εὐθέως). VEN. FORT. carm. 2, 9, 43. 10, 6, 122 vita Germ. 40, 113. *al.*

CAPVT TERTIVM: *i. q. (paulo) ante* (*cf.* SERV. Aen. 4, 545 'vix' ... -x, id est paulo ante):

I *c. partic.*: A *perf.* (*cf. p. 1552, 56*): ARNOB. nat. 2, 21 accipiamus deinceps -x aliquem natum (AMM. 16, 10, 19 obstetrix -x natum necavit. SCHOL. Stat. Theb. 1, 602 ['a stirpe recentes'] -x natas, id est pueriles animas. AVG. pecc. mer. 1, 25, 36. *al. cf. p. 1554, 18 et* SCHOL. Stat. Theb. 1, 570 -x editum partum exposuit [AVG. pecc. mer. 1, 37, 68 filios ... -x editos grandes protinus facere. CONC.S I 5 p. 178, 2]). 4, 21 *Iovem* ex alieni uberis alimonia -x traditam retinuisse vitam. AMM. 19, 9, 9 nostrorum cadavera -x caesorum fatiscunt. MACR. Sat. 7, 8, 3 *isicium* -x tritum. MARCELL. med. 16, 57 ut -x coagitatum statim sorbeas. APIC. 1, 27 *olivae* erunt tales quovis tempore quasi -x de arbore demptae. THEOD. PRISC. phys. 4 nidus hirundinum -x expositus. Ps. THEOD. PRISC. add. p. 325, 26 lac ... -x mulctum. CAEL. AVR. acut. 3, 5, 49 oblivio -x dictorum (DRAC. Romul. 8, 608 dicta). CASS. FEL. 80 p. 192, 14 dabis cyatum ... -x lotae (*sc. feminae*). B *praes.*: EPIPHAN. Avell. p. 762, 4 praecipitur eis, antequam ingrediantur terram Israhel, -x transfretantes Iordanem stent *eqs.* (*i. modo transgressi*). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 166, 12 in homine inhabitavit deus, quem propriam imaginem -x formans amplexus est (*gr. 1 1, 2 p. 78, 26* ὃν ... εὐθὺς πλάσας ἠσπάσατο).

II *in enunt. secundariis*: IVVENC. 3, 160 tunc petit absolvi Petrus, quid quaestio vellet, ipse *Christus* Pharisaeis quam -x scribisque dedisset. CLAVD. DON. Aen. 2, 395 p. 201, 1 spoliis ideo recentibus, quia -x (modo *cod. unus*) fuerant retracta mactatis. VINDIC. med. 11 ut reliqua animalia, quae -x nata fuerint, ambulant. *Gruber.*

mozicia, (-ōrum *n.* ?). *inter vasa repositoria commemorat* ISID. orig. 20, 9, 4 -a quasi modicia, unde et modicum, z pro d, sicut solent Itali dicere 'hozie' pro 'hodie'.

mū *syllaba onomatopoetica. testatur inter interiectiones* CHAR. gramm. p. 313, 4 B. (*ex Romano*) *afferens* PLAVT. (*v. l. 28*) *sine interpretamento*; p. 313, 10 *addit* pro muttire *afferens* LVCIL. (*v. l. 29*). GLOSS.L IV Ps. Plac. M 19 mu adhuc in consuetudine est, unde mugire dicimus. NOT. Tir. 17, 66 *ante* mus.

vox in sermone familiari quasi pro minimo vocabulo posita: PLAVT. Caec. frg. 10 quis tu es qui ducis me?:: mu.:: perii hercle, Afer est. LVCIL. 426 non laudare hominem quemquam neque mu facere inquam (mu *deest in Charisii cod. Neapol., habent excerpta cod. Paris.*). PETRON. 57, 8 tu lacticulosus, nec mu nec ma argutas. *e coni. probab.*: SVET. Cal. 34, 2 se ... effecturum, ne quid respondere possint *iurisconsulti* praeter mu (*P. Thomas pro* eum). NON. p. 9, 17 mu (mutus *sim. trad.*) sonus est proprie, qui intellectum non habet. HIER. epist. 12, 3 mu (muttum *trad.*) ... facere (84, 7, 2 in Is. 3, 13sq. p. 68D). *suppletur*: ENN. frg. inc. 9 nec dico nec facio ⟨mu⟩.

cf. mugio, muttio; mutmut.

(mūca), mucca, -ae *f. cf.* mucus. GLOSS. II 374, 1 μύξα (III 247, 34 purgamentum narium). *cf.* 587, 46 muccamucatio urina.

mucca, muccidus, muccilāgo *etc. v. s.* muca, mucidus, mucilago *etc.*

muccamucatio *v. l. 39.* [**muccinātus** *v. p. 18, 13.*]

mūceo, -ēre. *a* mucus; *cf.* aceo. [*francog.* moisir, *prov.* mozer, *hisp. dial.* musir. *Rohlfs.*] *i. q. muco inquinatum esse*: CATO agr. 148, 1 *vinum* quod neque aceat neque -eat, id dabitur *in culleos*.

deriv.: mucesco, mucidus. *cf.* mucor.

mūcēsco, -ere. *a* mucere. *i. q. muco inquinari*: PLIN. nat. 14, 131 proprium ... inter liquores vino *est* -ere (*var. l.* mulc-) aut in acetum verti. 18, 98 *sesamam frigida aqua mersam* exporrigi in sole ..., quod nisi festinato peragatur, lurido colore -ere. *v. et p. 1144, 78.*

? **mucētum,** -ī *n. orig. incertae. species rosarum*: PLIN. nat. 21, 19 alia *rosa* funditur e cauleo malvaceo folia oleae habente, -um (uc- *V*, mac- *RE*).

? **mūceus** *v. p. 1557, 33.*

muchul. *persica appellatio gemmae cuiusdam, ut vid.*: PLIN. nat. 1, 37, 68 thelycardios sive -l (mulc *B*). 37, 183 -l ⟨e⟩am appellant (macula *F al.*).

mūcidus (mucc-), -a, -um. *a* mucere. *scrib.* -cc- *l. 61. 63.* [*it.* mucido, *val.* muced, *raet.* miš, *it. mer.* (*Salent.*) mucitu '*sordidus*'. *Rohlfs.*]

i. q. muco inquinatus: 1 *de hominibus* (*sc. malis sive vilibus*): PLAVT. Epid. 494 frugi es ..., qui me emunxisti -um (mucc- *A*), minimi preti. Mil. 647 minime sputator, screator sum, itidem minime -us (mucc- *codd., deficit A*). 2 *de variis rebus ad vescendum aptis*: COLVM. 12, 39, 1 acina -a aut vitiosa reicere (*cf.* 12, 45, 2 -a [acida *var. l.*] vel vitiosa grana). MART. 8, 6, 4 *hospes garrulus* verbis -a vina facit ([*per hyperbolen*]. POMPON. dig. 18, 6, 6 *bis, iuxta* acidis). IVV. 5, 68 solidae ... -a frusta farinae, quae genuinum agitent non admittentia morsum (14, 128 caerulei panis. *item de pane*: DON. Ter. Eun. 939, 3 ex antiquitate -um. ZENO 2, 44, 1 Ps. HIER. epist. 18, 2). VEG. mulom. 1, 56, 8 *ne sit hordeum* aut -um aut vetustate corruptum (*cf.* 2, 136 fenum).

***mūcilāginōsus** (mucc-), -a, -um. *a* mucilago. *scrib.* -uccil(l)-, -uccell-, -ucell-; -uscell- DIOSC. 4, 33 p. 22, 20. *legitur tantum ap.* DIOSC. *et* (*semel*) CASS. FEL., *ut videtur. gr. respondet fere* γλίσχρος, DIOSC. 4, 77 p. 44, 16 (*gr. 4, 80*) ὑπόγλισχρος.

i. q. mucilagine affectus: *de herbis*: DIOSC. 3, 157 p. 441, 9. 4, 10 p. 14, 5. 4, 31 p. 22, 15. 4, 141 p. 64, 10 satis -um. *al. de gustu herbarum*: DIOSC. 3, 143 p. 435, 9. 4, 32 p. 22, 15. *de excrementis*: CASS. FEL. 48 assellatio inferioris ventris ... aliquando -a.

mūcilāgo (mucc-), -inis *f.* [*a* mucus, *cf.* tussilago *sim. J.B.H.*] *de script.* -uccil-, -ill-, -ell- *v. infra.* GLOSS. III 603, 12 -e id est muccus sanguineus.

i. q. mucor: PHILVM. med. 3 p. 146, 12 *homines tenismo laborantes* faciunt -es cum pondere. p. 147, 5 *lac dandum est*, ut -es purgentur [B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*cf.* ORIBAS. syn. 9, 13, 4 Aa p. 296 ut illa -o purgari possit [-ill- *trad.; gr. deest*]). PS. THEOD. PRISC. ves. vit. 1 (-ill- *trad.*). ANTIDOT. Brux. 189 (-ill- *trad.*). DIOSC. 4, 79 p. 45, 12 *boletus quidam* -em habens super se (-ell- *var. l.; gr. 4, 82, 1* γλινώδη ... ἐπίπαγον). 5, 100 p. 205, 23 (-ell- *var. l.; gr. 5, 78, 4* γλισχρότητα). ORIBAS. syn. 9, 12, 1 Aa *et* Ab p. 295 secessus ... pingues ⌊cum -e (muccil- *Aa*, mucell- *Ab*) multa⌋ (⌊⌋ *La* muccosae; *gr.* μυξώδεις).

deriv.: mucilaginosus.

mucillum *v.* mug-.

mūcinnium, -ī *n.* [*a* mucus; *muccinium *legit Niedermann ap. Walde-Hofmann*³ *s.* emungo. *J. B. H.*] *i. q. pannus ad emungendam narem aptus*: ARNOB. nat. 2, 23 (*inter res manu factas ad usum domesticum aptas*) -um.

(mūcitūdo), muccitūdo, -inis *m. pro f.* *a* mucus. *i. q. mucida materies*: CHIRON 169 humidus *morbus* est, cui de naribus -o humoris effluit male odoratus et spissus *eqs.* (*cf. Veg. mulom. 1, 3* pro mucis humor defluit).

1. (mūco), mucco, -āre. [*a* mucus, *cf.* exmuccare. *J. B. H.*] [*it. mer.* mucare 'mucescere'. *Rohlfs.*] *i. q. emungere*: ORIBAS. syn. 7, 20, 18 La p. 155 si trombi de sanguine remanent[em] *in naribus*, -andi sunt frequenter (*Aa* sugere oportit ipsas nares, *gr.* ἐκμύσσεσθαι).

deriv.: mucatio (*? v. p. 1554, 39*). *compos.*: exmucco.

2. mucō, μυχῷ. LVCIL. 1075 omnia tum endo -o (*i. q. in penetralibus domus?*) videas fervente micare.

mūcor, -ōris *m.* [*cf.* muceo. *J. B. H.*] [*it. dial.* mucore, *sard.* mugore, mucore, *hisp. dial.* mugor, *hisp.* mugre, *val.* mucoare. *Rohlfs.*] *i. q. lanugo in rebus putridis crescens, putredo, tabes* (COMMENT. Lucan. 1, 621): COLVM. 12, 4, 4 locum *salgamis deponendis aptum* esse debere ... quam frigidissimum et siccissimum, ne situ penora -em contrahant. 12, 6, 2 *e dolio, in quo antea muria inerat,* omnem ... -em vis solis aufert. 12, 17, 1 *acetum numquam* situm aut -em contrahit, si non umido loco positum est (*sim. de qualitate vini*: 12, 23, 3 *admixtio salis* -em vino inesse non patitur. VLP. dig. 18, 6, 4 *ter; opp.* acor). SERV. georg. 3, 560 caro ... corrupta morbo quendam habet -em, qui non potest ablui, quoniam omne possidet corpus. MACR. Sat. 7, 12, 12 oleum ... superfluo humore siccato velut -e, qui in eo latuit, absterso adquirit novam suavitatem. *significatur sanies quaedam e vite insita manans*: PLIN. nat. 17, 116 ut ... destillaret -r, qui maxime vites infestat.

mūcōsus (mucc-), -a, -um. *a* mucus. *scrib.* -cc- *saepe.* [*hisp.* mocoso, *it. mer.* muccusu, *sard.* muccosu, *val.* mucos, *prov.* mocos. *Rohlfs.*]

1 *corporaliter i. q. muco affectus* (GLOSS.ᴸ II Philox. MV 1 μύξων. GLOSS. II 587, 53 humidas nares habens): CELS. 2, 8, 38 alvus nisi coacta non reddit idque quod excernitur -um est. 4, 22, 1 *cruor* cum quibusdam quasi -is excernitur. 5, 28, 15ᶜ exulceratio -a, colore umori suo similis. 6, 18, 10 umore. COLVM. 6, 7, 1 cruenta et -a ventris proluvies (*cf.* VEG. mulom. 4, 4, 7 ventrem). ORIBAS. *supra l. 7.* **2** *translate i. q. incultus, stupidus*: FEST. p. 158 (*v. p. 1557, 64*). SCHOL. Hor. sat. 1, 4, 8 ('emunctae naris') significat ... sapientem, quia e contrario -um stultum appellamus (*sim.* SCHOL. Pers. 1, 118). SCHOL. Iuv. 6, 147 ('saepe emunxeris') -a es (*vigente simul notione corporali*). *B.*

***mucro,** -ōnis *m.* [*cf. c. gr.* ἀμυκαλαί· αἱ ἀκίδες τῶν βελῶν *Hes.,* ἀμύσσω '*lacero, dilanio*', *fort. lituan.* mùšti '*caedere, verberare*'. *J. B. H.*] *de orig.*: ISID. orig. 18, 6, 2 dictus a longitudine, nam μακρόν Graeci longum dicunt. *abl. sg.* -i LVCR. 2, 520 (*p. 1556, 13*); *sed ibid.* 5, 1274 -e *metro firmatur; v. p. 1556, 10. prima syllaba corripitur*: HOMER. 296 stridetque -o -e corusco. 963 (?). *alias producitur.* NOT. Tir. 77, 39 (*inter* hastilis *et* ballista). *de notione* (*cf. p. 1556, 19. 35; de ratione quae intercedit inter vv. quae sunt* -o, ensis, gladius *v. vol. V 2, 608, 30 sqq.*): SERV. Aen. 11, 817 cuiuslibet teli acumen. GLOSS. ἄκρον σιδήρου (μαχαίρας). ἐπιδορατίς. ἀκωκή. *al. legitur inde ab* ENNIO, LVCIL., ATTA, BIBAC., CIC., LVCR. [*catal.* mugró '*papilla*'. *Rohlfs.*] [*e coni.*: NAEV. trag. 1. *loco corrupto*: BELL. Hisp. 32, 1. *dub. interpr.*: CLAVD. 5, 393 *Rufinus* ensiferae stupuit -e coronae (rumore *Jeep,* mutata *Birt*). MAX. TAVR. serm. app. 29 p. 907ᴬ *Stephanus* vallatur -e lapidum.]

I *corporaliter*: **A** *strictius i. q. cuspis, spiculum sim.* (in -em *acuere sim. aliquid: p. 1556, 4. 20. 23. 27. 28.* PLIN. nat. 9, 103. 37, 56): **1** *armorum*: **a** *gladiorum, pugionum sim.* (*cf. p. 1556, 34 sqq.*): LVCIL. 1187 haerebat -o gladium⟨que⟩ in pectore totum. CIC. Catil. 3, 2 gladios ... destrictos rettudimus -esque ... a iugulis vestris deiecimus. Lig. 9 quid tuus ille ... gladius agebat? cuius latus ille -o petebat? OV. met. 4, 162 aptato pectus -e sub imum incubuit ferro. 12, 485 medio iugulaberis ense, quandoquidem -o est hebes. LIV. 22, 46, 5 gladii Gallis ... s i n e -bus, Hispano, punctim magis quam caesim adsueto petere hostem, ... cum -bus (TAC. Agr. 36, 1). 34, 34, 8 micare gladiis -emque intueri. VELL. 2, 70, 5 -em gladii ... dextera tenens (PLIN. nat. 21, 42. SVET. Vit. 17, 1 [*cf.* TAC. hist. 3, 85, 1 Vitellium infestis -bus coactum erigere os]. FIRM. math. 6, 31, 60. *al.*). VAL. MAX. 3, 2, 23 destricto gladio ... modo umbonis impulsu, modo -is ictu depellens *hostem.* SEN. epist. 76, 14 gladium bonum dices, ... cui et ad secandum subtilis acies est et -o munimentum omne rupturus. 109, 18 si circa me gladii micarent, etiam si -o tangeret iugulum. LVCAN. 7, 140 nec gladiis habuere fidem *milites*, nisi cautibus asper exarsit -o (*cf.* TAC. ann. 15, 54, 1 pugionem ... obtusum increpans asperari saxo et in -em ardescere iussit). PLIN. nat. 34, 154 APVL. met. 1, 4, 2. *al.* **b** *hastarum*: STAT. Theb. 9, 866 *arcum tendens* cornua contingit -e et pectora nervo. SERV. Aen. 10, 484. 11, 93 CARM. adv. Marc. 2, 11.

2 *aliarum rerum* (*in usu technico l. 18*): **a** *manufactarum* (*hic illic fort. et de tota re, cf. infra l. 34 sqq.*): ATTA com. 13 vertamus vomerem in cera -eque aremus osseo ([-ique *Haupt, alii alia*]. *de graphio ut*: CIC. Cluent. 123 censorium stilum, cuius -em multis remediis maiores nostri rettuderunt [*in imag.; seq.* dictatorium gladium]. LVCR. 2, 520 *calor et frigus* ancipiti ... -i utrimque notantur. COLVM. 10, 252 HIER. epist. 40, 2, 3). CELS. 7, 7, 4ᴮ hamulum acutum paululum -e intus recurvato subicere ... ungui. 7, 15, 1 *ferramentum* tale esse debet, ut fere tertiam digiti partem latitudo -is impleat. 8, 3, 1 *terebra* ab acuto -e incipit, dein subito latius fit (8, 3, 7). COLVM. 4, 22, 3 ferramenti. 4, 25, 1 *vinitoriae falcis pars extrema* velut apex pronus imminens -o vocatur. 10, 87 bidentis. PLIN. nat. 18, 172 *vomeris pars extrema* acutior in -em fastigata. *al.* **b** *naturalium*: LVCR. 2, 427 *atoma* nec lēvia ... neque omnino flexis -bus unca, sed magis angellis paulum prostantibus. MELA 2, 5 *paeninsula* se ipsa fastigat et quasi in -em longa colligens latera facie positi ensis *eqs.* (*item in geographia*: PLIN. nat. 6, 38 -em ipsum faucium *sinus Scythici* tenent Vdini. 6, 116 Mesopotamia excepto -e eius. IORD. Get. 219 *Aquileia* in -e vel lingua Atriatici posita sinus). PLIN. nat. 2, 47 *de spiculo umbrae solis.* 2, 89 *cometas* in -em fastigatas xiphias vocavere. 8, 8 *dentis elephanti.* 8, 48 unguium. 11, 125 *cornua* in -em nigrantia (11, 127. 28, 167. 230). 11, 181 *cor* turbinato -e in priora eminens. 13, 30 folia cultrato -e. 17, 63 *amygdalas* -e defigi *in terram. al.* MART. 4, 18, 6 -o tener *stiriae. al. de mentula* (*cf. vol. VI 3, 2552, 79*): AVSON. 359, 121 p. 217 P. *versu Vergiliano* (Aen. 11, 817) *in obscaenum flexo.*

B *latius i. q. gladius, pugio sim.* (*sc. parte pro toto posita, cf.* VARRO frg. Aug. dialect. 6 QVINT. inst. 8, 6, 20. *al.; sunt quae etiam ad A referri possint, e. g. l. 39. 44, cf. supra l. 9*): **1** *usu sollemni* (*sing. collect. l. 44. 45. 49. al.*): ENN. frg. inc. 3 versat -em. BIBAC. carm. frg. 10 pressatur pede pes, -o -e, viro vir. CIC. Catil. 2, 2 non cruentum -em ut voluit extulit (*seq.* ferrum). Mur. 82 ex istorum insidiis ac -bus. leg. 3, 21 nisi -em aliquem tribunicium (*sc. Clodii*) exacuisset in nos. LVCR. 5, 1265 in acuta ac tenuia posse -um duci fastigia producendo, ut sibi tela parent *homines* (*cf.* FIRM. math. 1, 7, 3 -is aciem [SCHOL. Lucan. 6, 186]. DRAC. Romul. 4, 47 -is acumen). VERG. Aen. 2, 333 stat ferri acies -e corusco stricta. 2, 449 strictis -bus (10, 651. 12, 663 OV. fast. 3, 231. *saepe*). 7, 665 tereti pugnant -e (*de re non constat; v. comm. ad loc.*). 10, 681 *seq.* ensem. 12, 511 hunc ... cuspide longa, hunc -e ferit. PROP. 2, 25, 15 teritur rubigine -o ferreus (*cf. Otto, Sprichw. 134*). *al.* APVL. met. 3, 28, 2 *latrones* gladiis et facibus instructi noctem illuminant, coruscat ... ignis et -o. *et saepe.* -*o quasi agens inducitur*: CIC. Phil. 14, 6 -es ... militum tremere ... dubitantes utrum in cive an in hoste figantur. VAL. MAX. 8, 9, 2 *verba* Marianos Cinnanosque -es civilis profundendi sanguinis cupiditate furentes inhibuerunt. **2** *usu poetico audaciore fere i. q. ictus*: CLAVD. 7, 103 traiecerat ... non uno -e latus duplexque tepebat ensis.

II *incorporaliter*: **A** *orationum sim.* (*usus translatus ab eo, quem p. 1555, 72 sqq. illustravimus*): CIC. Caecin. 84 hic est -o defensionis tuae, in eum ipsum causa tua incurrat necesse est. QVINT. inst. 9, 4, 30 *verba Ciceronis (Phil. 2, 63) sedem mutare non possunt,* nam totius ductus hic est quasi -o. LACT. inst. 3, 5, 8 Arcesilas ... confectis omnibus philosophis se quoque ... eodem -e (*sc. argumento inscientiae*) transfixit. **B** *hominum actionumque humanarum* (*cf. supra l. 11. 40*): SEN. contr. 2 praef. 2 deerat illi *Fabiano* oratorium robur et ille pugnatorius -o. QVINT. inst. 6, 4, 4 asperrima *in altercatione* ... dimicatio est nec alibi dixeris magis -e pugnari. 10, 5, 16 necesse est ... ipse ille -o ingenii cotidiana pugna retundatur (*cf.* GREG. M. moral. 5, 27 cunctum ... acuminis -em). HIER. epist. 14, 8, 3 inoboediens spiritali -e truncatur (*cf.* ISID. alleg. 68 spirituali). RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 10 rhetor ... non iam oblique, sed palam -e districto (*i.* destr-) me petit. PROSP. c. coll. 21, 1 nefandi erroris capita apostolico -e percussit. ENNOD. epist. 2, 2 p. 41, 10 ut contemptus circa me ... pari -e feriretur. *acced. gen. explicativus* (*ap. ecclesiasticos*): HIER. hom. Orig. in Luc. 17 p. 117, 20 pertransibit infidelitatis gladius, et ambiguitatis -e ferieris. RVFIN. Orig. in psalm. 38 hom. 1, 5 maledicti (*cf.* CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 107, 4 convicii). PS. AVG. serm. ed. Mai 28, 3 impietatis. PETR. CHRYS. serm. 7 p. 205ᴮ *hypocrisis* crudeli arte virtutes truncat -e virtutum; ieiunium ieiunio premit. 114 p. 514ᴬ adversitas ipsius adversitatis -e prosternitur. VITAE patr. 5, 14, 17 punctus ... invidiae -e (*gr. deest*). GREG. M. in euang. 34, 16 concupiscentiae. in Ezech. 1, 12, 28 vitiorum. mortal. p. 1312ᴰ caelestis irae. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 2, 5 armati perfidiae -bus.

in paronomasia: *l. 38. p. 1555, 60.*

deriv.: mucronatus. *cf. Onom.*

mucrōnātus, -a, -um. *a* mucro. *i. q. mucrone instructus*: PLIN. nat. 16, 90 *sunt folia* -a malo (25, 161; *antea*: linguae similia).

[van den Hout—B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

32, 15 Trebius Niger *tradit* xiphian, id est gladium, rostro -o esse (*inde* ISID. orig. 12, 6, 15).

adv. **mucrōnātim.** CHAR. gramm. p. 235, 2 B. fuerunt . . ., qui ex his, quae o terminantur, putarent adverbia trahi posse: . . . a mucrone -m dicimus. sed mihi non videtur . . . a mucrone -m, sed a mucronato. *van den Hout–B.*

? **muctus,** -a, -um. *si recte trad., a* mucus; *cf.* mucidus, muculentus. *i. q. muco infectus, humidus*: DIOSC. 5, 131 p. 225, 1 liquida . . . stipteria eligenda est . . . -a (*gr. 5, 106, 3* χυλώδη. inuncta *Arnaldi, ALMA 20, 1950, 127; fort. leg.* humecta).

mūculentus (mucc-), -a, -um. [*a* mucus, *cf.* luculentus. *J. B. H.*] *scrib.* -cc- *saepe*; -uci- *ap. medicos, sed ap.* CAEL. AVR. *iuxta* -ucu-.

i. q. muco infectus: **1** *de homine eiusque naribus*: FRONTO p. 62, 17 v. d. H. (= p. 69 N.) videor mihi perfrixisse . . .; homo . . . pituitosus, hodie tamen multo -ior mihi esse videor. PRVD. perist. 2, 282 istos potentes saeculi . . . pannis videres obsitos et -is naribus.
2 *de variis humoribus*: ARNOB. nat. 3, 13 imbricem narium ⟨m⟩unctionibus -is (munc- *trad.*) . . . commeabilem. VINDIC. med. 8 *ut cibi* materies . . . in nares veniens -um faciat liquorem (*cf.* CASS. FEL. 7 humor. 78 sucum . . . non nimis -um. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 39 -a [*pro* '-i'] humoris excussio). CAEL. AVR. chron. 4, 6, 84 -a ventris egestio (4, 6, 88 ipsa . . . stercora vel eorum e. . . . leviter -a). diaet. pass. 113 stercorum qualitate aut -a vel pinguibus humoribus oblita (151 urinae aquata vel -a q. [*cf.* 152 *urina* sedimine -a]). 154 sedimine.

mūcus (muccus), -ī *m.* [*cf. c. gr.* ἀπομύττω '*emungo*', μυκτήρ '*nasus*', μύξα '*saliva*', *cambr.* migu '*mucor, sordes*', *lett.* mukls '*paludosus*', *al. J. B. H.*] *de scriptura*: mo- *l. 49. per* c *simplicem saepe in codd. iuxta* -cc-, *sine var. l.* VEG. mulom. 1, 3 CHIRON 360; -cc- PLAVTI *libri omnes deficiente quidem A, item ap.* CELS. *manus recentior ubique. v. et l. 38. 44.* GLOSS. -i: μύξαι. [*val.* muc, *sard. et it. mer.* muccu, *hisp.* moco, *prov.* moc. *Rohlfs.*] [*contextu dubio*: CIL IV 1391 *v. vol. V 2, 1540, 32* (*sed lectio incertior est, fort.* mucei).]

i. q. pituita, sanies sim. (*sing. vel plur.; graece respondet* μύξα, *quod infra fere non adnotatur*): **1** *strictius, sc. narium*: PLAVT. Most. 1109 probe med emunxti (*sc. verbis fraudulentis*). :: vide sis, satine recte; num -i fluont? CATVLL. 23, 17 a te sudor abest, abest saliva -usque (-ct- *cod. Oxon.*) et mala pituita nasi (SEN. nat. 3, 15, 2 -i salivaeque). PELAGON. 59 de umoribus narium . . .; -us limpidus . . ., crassus . . ., rubeus *eqs.* (*cf.* VEG. mulom. 2, 36, 1). CHIRON 349 -i grassitudines. 360. 363 -i . . . crassi et putridi (*cf.* VEG. mulom. 1, 3 *v. p. 1555, 16*). *in comparatione*: CELS. 4, 25, 1 descendunt . . . pituitae -isque similia (5, 28, 3^A -is s. humor *in ulcere* [8, 9, 1^H]. VEG. mulom. 2, 17 *membrana* colore oleagino, -o s. [mutto *PM*; CHIRON 72 *corruptum in* in veco]). **2** *liberius*: VITA Anton. 58 p. 65, 30 -i et saniae, quae exiebant de auribus *virginis aegrae*. PELAGON. 193 (*ad flemina*) -us qui inest. *ibid.* vessiculam, quae -um continuit (*Hippiatr. gr. I p. 233, 2* τὸ μυξῶδες). ORIBAS. syn. 1, 5, 1 Aa p. 39, 6 Mø. per salivas vel -os et fleumata (La mo-; *gr.* μύξης).

deriv.: muceo, ? muceus, mucilago, mucinnium, mucitudo, 1. muco, mucosus, ? muctus, muculentus. *cf.* muca, mucor.

? **muesa.** VIRG. gramm. epit. 13 p. 81, 2 sicut senex Donatus intulit 'vidi -am (e *ex* i *N, fort leg.* muscam), quis capiat?'

mufrius, -ī *m.* [*vox dialectica originis et significationis dubiae. J. B. H.*] PETRON. 58, 13 bella res et iste, qui te haec docet, -us, non magister.

mufron. [*vox dialectica vel potius peregrina, cf. c.* musmo. *J.B.H.*] [*francog.* mouflon, *cors.* mufrone *et* mufru, *sard.* murone, muvrone, mugrone *et f.* muvra, mugra, *catal.* mufró. *Rohlfs.*]

? *i. q. genus quoddam ovium*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 10 mussimus, sindrix, -n, histrix *eqs.*

mūger. [*cf. c. hibern.* formūigthe '*absconditus*', *theod. vet.* muhhon '*grassare*', mūchilāri '*sicarius*', *hodie* meucheln, maucheln. *J. B. H.*] FEST. p. 158 -r dici solet a castrensibus (-ium *cod.*) hominibus, quasi muccosus, is qui talis male ludit.

mūgil(is), -is *m.* [*cf. c.* mungo (*v.* emungo) *ut* pugil *c.* pungo. *J. B. H.*] *de orig.*: SCHOL. Ter. p. 111, 16 -is . . . dicitur quasi multum agilis (*inde* ISID. orig. 12, 2, 26). *a voce q. e.* mugire *derivare videtur* PS. CYPR. cena 122 sustulit . . . -em Abel (*cf. V. T. gen. 4, 10* vox sanguinis fratris tui clamat ad me). *de formis*: *gramm. solam formam in* -l *desinentem probant ex abl. sg.* -e *et gen. pl.* -um: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 173, 11 B. (*ex Romano*). CHAR. gramm. p. 136, 26 B. MART. CAP. 3, 294. *sed occurrunt etiam sg. nom.* -is (IVV. 10, 317 POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 10 SCHOL. Ter. p. 111, 16 ISID. orig. 12, 2, 26 NOT. Tir. 112, 100), *abl.* -i (SCHOL. Ter. *l. c.*), *pl. gen.* -ium (MARCELL. med. 26, 54; *sed ibid.* 31, 41 -um). *inter nomina generis communis enumerat* PROB. app. gramm. IV 194, 22; *genera distinguit* PLIN. nat. 9, 59 *appositis vocibus q. s.* mas *et* femina. NOT. Tir. 112, 100. GLOSS. κεστρεύς, κέφαλος. [*it.* muggine, *prov.* muge, *hisp.* mujol, *port.* mugem, *francog.* muge *et* meuille. *Rohlfs.*]

i. q. piscis quidam marinus (*fluvialis ut vid. p. 1558, 11; ad rem cf.* SCHOL. Iuv. 10, 317 *et Saint-Denis, Vocab. des animaux marins 66*): CATVLL. 15, 19 quem (*sc. ut moechum puniendum*) . . . percurrent raphanique -esque (*cf.* IVV. 10, 317 quosdam moechos et -is intrat). VARRO rust. 3, 3, 9 quis habebat piscinam nisi dulcem et in ea dumtaxat squalos ac -es pisces? (*cf.* COLVM. 8, 16, 1 ut . . . -em scarumque nutrirent). OV. hal. 38 -l cauda . . . everberat escam (*cf.* PLIN. nat. 32, 12 scit . . . -l esse in esca hamum). COLVM. 8, 17, 8 pelagios greges inertis -is et rapacis lupi. PLIN. nat. 1, 9, 26. 1, 32, 32. 9, 29 innumera vis -um . . . in mare erumpit. 9, 31 -um . . . velocitas (9, 54. *cf.* 9, 144 -em velocissimum omnium). 9, 59 -um natura ridetur, in metu capite abscondito totos se occultari credentium. 9, 185. 10, 193. 32, 12. 104. 149. MART. 10, 30, 23 nomenculator -em citat notum. THEOD. PRISC. log. 101 (*var. l.* muli). APIC. 4, 151. 9, 431. 437. 438. SIDON. epist. 8, 12, 7 Aturricus piscis Garunnicis -bus insultet. *B.*

? **mūgillātio** *v.* muginatio.

? **mugillātus,** (-a), -um. *si recte legitur, forma vulgariter depravata vocis q. e.* mogilalus. *i. q. aegre loquens, fere mutus*: ITALA Marc. 7, 32 (gat.) adducunt ei *Christo* surdum et -um (*gr.* μογιλάλον, *Vulg.* mutum).

mugillum, -ī *n.* *a* mugium (*v. p. 1333, 5*) *demin.*; *cf. Svennung, Studi Castiglioni 982 sq.* *i. q. parva mentula*: CIL IV 4517 hoc -um (*sub imagine phalli*; muc- *scriptum, ut videtur*).

mūgilo, -āre. *cf.* mugire. u *corripitur l. 25, sed v. Samuelsson, Glotta 6, 1915, 247.* [*sard.* muilare, *it.* mugliare, mugghiare, *francog.* meugler. *Rohlfs.*]

de voce onagri: SVET. frg. 161 p. 248, 2 (*inter voces animalium*) onagrorum *est* -are (vagillant, bagillant, magillare *var. ll.*). ANTH. 762, 53 et barrus barrit, cervi crocitant, -ant et onagri (-ant *om. pars codd.*; *versus vix sanus utpote heptam. dact.*).

? **mūgīnātio,** -ōnis *f.* *si recte editur, a* muginari. GLOSS.^L I Ansil. MV 10 -o (-illa- *trad., corr. Loewe, Prodr. 370*): tarditas.

mūgīnor, -ātus sum, -ārī. [*a* mugio *tractum videtur; ad terminationem cf.* natinor *sim. J. B. H.*] **1** *proprie i. q. murmurare* (*si recte interpretatur* NON. p. 139, 4 *afferens* LVCIL. *et* ATTAM; *cf.* GLOSS. V 644, 24 -ari murmorare): LVCIL. 294 -amur, molimur, subducimur. ATTA com. 4 atque eia (aquae ita *Quicherat*) -antur hodie atque ego occlusero fontem. **2** *translate i. q. cunctanter agitare* (PAVL. FEST. p. 147 -ari est nugari et quasi tarde conari. GLOSS.^L III Abol. MV 16 -atur: nugatur aut cunctatur sine effectu. GLOSS. V 604, 25 -atur causatur): CIC. Att. 16, 12 de Ocella, dum tu -aris nec mihi quicquam rescribis, cepi consilium. GELL. 5, 16, 5 sed hic (*sc. in disputatione de ridendi rationibus habita*) aeque (eaque *sim. codd.*) non diutius -andum.

deriv.: muginatio (?).

***mūgio,** -īvī *et* -(i)ī, -tūrus (*p. 1559, 23*), -īre. [*cf. c. umbr.* mugatu '*mugito, muttito*', muieto '*muttitum*' *et c. gr.* μύζω '*muttio, gemo*', *theod.* mucken, mucksen, *hethit.* mūgā(i)- '*lamentari*' *sim. J. B. H.*] *inter verba ex imitatione vocum naturalium orta* RHET. Her. 4, 31, 42. *formae stirpis perf. breviores* (*cf.* CHAR. gramm. p. 321, 9 B. -o -is -ii): -iit VERG. Aen. 8, 218 (SERV.: '-iit' more suo pro '-vit'. -it *R*). CLAVD. 3, 66 (*B², -it B¹A*); -istis VVLG. Ier. 50, 11; -ierunt VVLG. Ioel 1, 18; -ierant CLAVD. DON. Aen. 3, 90 p. 277, 11; -isse PROP. 3, 12, 29 OV. epist. 14, 87 SEN. Oed. 173 TERT. apol. 11, 6; -issent LIV. 1, 7, 7. *formae longiores*: -vit SIL. 7, 50. 8, 629 APVL. met. 6, 29, 5; -verat PROP. 3, 28, 17. *part. praes. abl. sg.* -enti: CATVLL. 63, 82. *de notione*: CLAVD. DON. Aen. 9, 500 p. 255, 14 -it unde mugitus primo proficiscitur, remugit quod mugitu alieno percussum reddit auribus quod accipit (*sed cf. p. 1559, 54 sqq.*). GLOSS. μυκῶμαι. -it bos: μυκᾶται καὶ μωκᾶται. *legitur inde ab* ENN. *p. 1559, 6,* VARRONE Men. *l. 63,* RHET. Her. *l. 44,* CIC. *p. 1559, 57,* CATVLLO, LVCR.; *adamant poetae.* [*val.* mugì, *it.* muggire, *sard.* muire, mujire, *hisp.* mugir. *Rohlfs.*] [*confunditur c.* rugire *p. 1559, 14; cf.* SPART. Geta 5, 5 *et p. 1559, 2.*]

i. q. μυκᾶσθαι: **I** *intransitive* (*alicui l. 79. p. 1559, 10. 50. 60, cf.* ad *p. 1559, 19; c. obi. int. subst. l. 69. p. 1559, 29. 76, adi. plus minus loco adverbii l. 67. 74. p. 1559, 15. al.; c. abl. qual. p. 1559, 48. 52. al., cf.* sub *p. 1559, 27*): **A** *usu stricto -unt animalia*: **1** *boves* (*verbum boum proprium esse docent* VARRO Men. 3 SVET. frg. 161 p. 249, 1 ANTH. 762, 54 ISID. diff. 1, 607. *cf. l. 54. p. 1559, 3*): VERG. Aen. 8, 215 discessu -ire boves (8, 218 reddidit una boum vocem *et* . . . -iit. LIV. 1, 7, 7 cum . . . actae boves . . . ad desiderium . . . relictarum -issent [*seq.* boum vox]. ENNOD. opusc. 9, 7 p. 417, 16 extremum -ens bos). 8, 361 armenta videbant . . . -ire. LYDIA 30 felix taure . . ., vaccula non umquam . . . frustra te patitur silvis -ire dolorem (VAL. FL. 7, 591 gravius -ire . . . incipit. *al.*). PRIAP. 85 (Verg. 2), 14 matre *vacculae* -ente (OV. fast. 4, 459). PROP. 2, 28, 17 Io versa caput primos -verat annos (OV. met. 1, 746. *cf.* epist. 14, 87 teneram -isse puellam). OV. met. 2, 851 *Iuppiter* induitur faciem tauri mixtusque iuvencis -it (APVL. met. 6, 29, 5 in bovem [*i. sicut bos*]. STAT. Theb. 11, 214 dignatus . . . falsum [fassum *P*] -ire per undas. *cf.* CLAVD. 10, 113 Tonantem [carm. min. 29, 53]). GERM. frg. 4, 6 nova turba *pecoris* . . . -et e stabulis, alto balabit ovili. SIL. 7, 359 obsessis naribus igni luctantur frustra rabidi -ire iuvenci (PRVD. apoth. 620 *de sidere. cf.* STAT. Theb. 7, 573 iuvencae). STAT. silv. 4, 5, 18 vacca dulci -it adultero. APVL. met. 10, 22, 4 Minotauri matrem . . . delectatam . . . adultero -ente. *al.* *part. praes. pro subst.*: HOR. epod. 2, 11 -entium . . . greges (APVL. Socr. 5 p. 129). *-unt boves caesi, sc. prodigii loco* (*cf. p. 1559, 46*): PROP. 3, 12, 29 Lampeties Ithacis veribus -isse iuvencos (*cf.* HYG. fab. 125, 15).
2 *alia animalia*: PS. HIL. hymn. 2, 58 mecum -ite (-ete *M*), bestiae

[Ustrnw]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

silvicolae (VVLG. sap. 17, 18 -entium valida bestiarum vox). *cf. de leone l. 65. 69.*

B *usu dilatato* (*respicitur mugitus boum infra l. 15. 17. 18. 23. 56 sq. al.*): **1** *de eis, qui (quae) sonum edunt*: **a** *-unt homines, dei* (*aliter l. 35 sq. p. 1558, 71 sqq.*): **α** *variis de causis*: ENN. frg. inc. 7 tibicina maximo labore -it (*cf. infra l. 29*). PHAEDR. app. 6, 4 tripodes moventur, -it adytis Religio. PETRON. 115, 5 poetam -entem. SIL. 12, 323 sacra cum voce tonaret antrum et -ret Phoebo iam intrata sacerdos. STAT. Theb. 3, 613 Apollo -at insano penitus seclusus in antro. MART. 3, 46, 8 tibi tergeminum -et *libertus* ... 'sophos'. FRONTO p. 50, 4 v. d. H. (= p. 54 N.) *oratores veteres* -unt vel stridunt potius. ARNOB. nat. 5, 10 *Agdestis* tonitrus patrios ... -ens imitatus referebat. HIL. c. Const. 8 p. 584[B] in his *ossibus* daemones -unt ([rugiunt *var. l., v. app. crit.*]. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 216). VVLG. Ier. 50, 11 -istis sicut tauri. CLAVD. 3, 66 *Allecto* cruentum -iit. **β** *doloribus corporis vel animae affecti*: OV. trist. 3, 11, 48 *homo tauro Phalaridis inclusus* -et, et veri vox erit illa bovis (*cf. l. 56*). IVV. 14, 286 *Aiax* bove percusso -ire Agamemnona credit. TERT. paenit. 9, 4 ingemiscere, lacrimari et -ire ... ad ... deum. scorp. 5 p. 154, 22 *aeger* gemens et -ens inter manus medici. ITALA II Macc. 6, 30 (recc. BM) cum in plagis iam moreretur, -ens dixit *eqs.* (*gr.* ἀναστενάξας, *Vulg.* ingemuit et). VVLG. Ier. 51, 52 vulneratus. CASSIOD. in psalm. 77, 31 (33) *vitulus aureus*, cuius cultura ipsi erant utique -turi *Iudaei*. *per allegoriam de dolore, quem Iob post mortem liberorum suorum corruendo exprimit*: GREG. M. moral. 7, 43 amissis ... vitulis -it, quia ... in terram corruit *eqs.*

b *-unt res*: **α** *corporeae*: Ⓘ *ipsae sonantes*: Ⓐ *instrumenta musica*: LVCR. 4, 543 tuba depresso graviter sub murmure -it (*cf. l. 71 et* CASSIOD. var. 1, 45, 6 metalla -unt, Diomedes in aere gravius bucinat). STAT. Theb. 6, 120 signum luctus ... grave -it tibia (*cf.* 9, 479 Bacchica -it buxus). Ⓑ *nemora, aquae, venti sim.*: HOR. carm. 3, 29, 57 si -at Africis malus procellis. epist. 2, 1, 202 Garganum -ire putes nemus aut mare Tuscum: tanto cum strepitu ludi spectantur (AVIEN. orb. terr. 317 [*de oraculo Ammonis*] -it harenosis nemus ... lucis). VAL. FL. 2, 498 monstriferi ... sinūs. SIL. 8, 629 fundo ... imo -vit anhelans Aufidus (*item de fluviis*: STAT. Theb. 7, 65 -ire refractis corniger Hebrus aquis. 7, 419 Inachon). ANTH. 484, 8 Boreas glaciali turbine -it. PHYSIOGN. 77 p. 102, 7 spiritus cum -it (*gr. I 402, 6* ὑποβρυχᾶται) et graviter concipitur atque editur *eqs.* PETR. CHRYS. serm. 20 p. 255[A] littora Christiana (*in imag.*). Ⓒ *variae*: VERG. Aen. 3, 92 (*ante oraculum Apollinis*) -ire adytis cortina reclusis (CLAVD. carm. min. 3, 2 quidquid fatidico -it c. recessu, carmina sunt). 4, 490 -ire videbis sub pedibus terram (TREB. Gall. 5, 2 auditum ... tonitruum t. -ente, non Iove tonante. *cf.* VERG. Aen. 6, 256 solum [OV. met. 7, 206 SEN. Herc. f. 521 Oed. 173. *al.*]. LVCAN. 3, 418 motu terrae -ire cavernas. CAES. AREL. serm. 82, 3 mundus). SEN. Thy. 1064 traiectas veru -ire fibras *infantium caesorum* vidi. SIL. 7, 50 ara *Herculis*. 11, 518 pulsus -it Olympus. STAT. Theb. 6, 667 clipeus Mavortis ... incussa ... grave -it ab hasta. 7, 796 inferno -it ... murmure campus. 8, 273 Oceani ... domum. 10, 922 coeperat ... arcanum -ire polus. SEPT. SER. carm. frg. 23 *Iano*, stridula cui limina, cui cardinei tumultus, cui reserata -unt aurea claustra mundi. MART. CAP. 6, 647 crater *Aetnae* ... magno strepitu -ens et inmensos fragores intonans. VICT. VIT. 1, 43 *chordae* -entes (*contextu dubio; cf. 1, 6* remugientibus).

Ⓘⓘ *sono, qui mugitus similis est, impletae sc. resonantes* (*cf.* AVG. civ. 11, 8 p. 471, 15 D. *dicimus* 'prata -unt', cum ... in his boves -unt): Ⓐ *ambigue de tauro Phalaridis* (*cf. supra l. 17*): CIC. rep. 3, 42 inclusorum hominum gemitu -iebat. CLAVD. 18, 166. Ⓑ *de locis*: STAT. Theb. 6, 28 iam plangore viae, gemitu iam regia -it flebilis. silv. 1, 1, 69 verbere crudo ... -ire forum (CYPR. ad Donat. 10 p. 11, 22 litibus -it insanum). Ps. QVINT. decl. 13, 13 tibi omne armentis -et nemus. ZENO 1, 5, 8 tota -et litibus (*cf. l. 59*) domus. SALV. gub. 1, 43 polos sacris clangoribus -entes.

β *incorporeae* (*per enallagen*): MART. 1, 49, 20 December ... et bruma ... Aquilone (*cf. l. 37*) rauco -et. TERT. pall. 4, 3 tota oris *leonis ab Hercule victi* contumelia -ret, si posset. HIER. in Is. 16, 6 sqq. p. 236[C] omnes ... haereticorum ... diversitates contra se -ent, cum in tormentis fuerint. CLAVD. 7, 161 furor Enceladi.

2 *de sono ipso*: CATVLL. 63, 82 (*Cybele ad leonem*:) facta cuncta -enti fremitu loca retonent (*cf. Kunst, Glotta 14, 1925, 110 sqq., qui confert Theocr. 26, 21* μύκημα λεαίνας). VERG. Aen. 8, 526 Tyrrhenus ... tubae -ire per aethera clangor (*cf. supra l. 28*). MIN. FEL. 5, 9 tonitrua (TERT. apol. 11, 6 VICTORIN. POETOV. fabr. mund. 7 p. 6, 26. *al.*). CLAVD. rapt. Pros. 2, 152 fragor. *audacius* (quasi) *-unt litterae*: QVINT. inst. 12, 10, 31 pleraque *verba* ... illa quasi -ente littera cludimus 'm' (TER. MAVR. 235 '*m*' clauso quasi -it intus ore). TER. MAVR. 840 *semivocalis post 'f' posita* -it intus abditum et caecum sonum.

II *transitive c. acc. rei conclamatae* (*aliter p. 1558, 60*): AMBR. exc. Sat. 2, 128 p. 322, 13 duros aratri labores questu miserabili -iebat anima.

deriv.: muginor (?), mugitor, mugitus. *cf.* mugilo.
compos.: ad-, circum-, e-, im-, remugio. *cf.* commugeo.

mūgītor, -ōris *m.* *a mugire.* *qui mugit*: VAL. FL. 3, 208 ut -r anhelat Vesvius, attonitas acer cum suscitat urbes, sic pugnae crudescit opus.

***mūgītus,** -ūs *m.* *a mugire.* *de origine*: PAVL. FEST. p. 30 ab ipso sonitu dictus *est* ... -s boum (*cf.* QVINT. inst. 8, 6, 31 CHAR. gramm. p. 197, 20 B. *al.*). *de formis: deest dat. sg. praeter* SVET. Galba 18, 2, *gen. pl. praeter* HIER. in psalm. 21 p. 33, 7 (*in interpretanda voce Symmachi*). NOT. Tir. 95, 22 *post* mugit. GLOSS. μυκηθμός. stridor. *legitur inde a* CIC. *l. 72*, VARRONE *l. 12*, VERG. *l. 13.* [*sard.* múidu '*strepitus aquae*' *vel* '*stridor venti*'. *Rohlfs.*] [*confunditur c.* rugitus *l. 58, cf. l. 33.*]

i. q. μυκηθμός (*sing. vel plur.*): **A** *strictius de voce animalium* (pectoris *l. 27, cf. etiam l. 46*): **1** *certorum*: **a** *boum* (*cf.* APVL. flor. 17 p. 80 est taurorum gravis -s. DIOM. gramm. I 420, 15): VARRO ling. 5, 164 portas dici ... Mucionis a -u, quod ea pecus ... exigebant. VERG. georg. 2, 470 -us ... boum (TIB. 2, 3, 20 PROP. 4, 9, 19 OV. met. 3, 21. VAL. MAX. 1, 6, 5 [*inter prodigia*] bos ... -u suo in sermonem humanum converso. *al.*). 3, 150 diffugiunt armenta, furit -bus aether concussus (OV. met. 5, 165 auditis ... -bus armentorum. *al.*). 3, 554 balatu pecorum et crebris -bus ... sonant ripae. Aen. 2, 223 *Laocoon* clamores ... horrendos ad sidera tollit, qualis -s, fugit cum saucius aram taurus (12, 103 *Turnus furit*, -us veluti cum ... taurus terrificos ciet. OV. met. 7, 114 fumificis. SEN. Herc. O. 800 vasto. *al.* *cf.* AMM. 17, 7, 14 velut taurinis reboare -bus fragores fremitusque terrenos). OV. epist. 14, 91 *Io* conato ... queri -us edidit ore (met. 1, 637. 1, 732 luctisono. *cf.* STAT. Ach. 2, 73 -us ... sacros *Iovis in bovem mutati*). met. 15, 465 *vituli* (NEMES. ecl. 2, 32 teneris). fast. 1, 560 -um rauco furta (*i. boves a Caco subducti*) dedere sono. SEN. dial. 6, 7, 2 vaccarum (AVSON. 64, 1 p. 338 P. aerea -um poterat dare vacca Myronis. *al.*). Ps. AVG. serm. ed. Mai 6, 2 -s laniati pectoris (*sc. hostiae*). *al.* *mugiunt feminae se boves esse ratae*: VERG. ecl. 6, 48 Proetides inplerunt falsis -bus agros. **b** *variorum* (*quasi boum l. 32; de* SEN. Phaedr. 343 *non constat, v. Kunst, Glotta 14, 1925, 109 sqq.*): PLIN. nat. 8, 76 monocerotem ... -u gravi *esse*. 9, 41 *vitulis marinis* in sono -s, unde nomen vituli. RVFIN. patr. 1, 2 p. 302[B] (*e Physiologo*) patris (*i. leonis*) fremitu vel -u *eqs.* GREG. TVR. glor. conf. 28 *quidam* mutus effectus est, ita ut ... bidentis -um (balatum *cod. Bruxell.*) simulare videretur (*cf. l. 69*). *mugit homo sub specie ursi*: APVL. met. 4, 21, 3 *latro pelle ursi indutus* obnixo -u et ferino fremitu ... vitam fato reddidit.

2 *in universum* (*per comparationem; cf. l. 68. p. 1561, 9*): SEN. nat. 2, 27, 2 *aër nubibus inclusus et volutatus* similem agit -bus sonum, raucum et aequalem et continuum. PLIN. nat. 2, 193 comitatur ... *terrae motum* terribilis sonus, alias murmuri similis, alias -bus aut clamori humano *eqs.* SVET. Galba 18, 2 terrae tremor et assimilis quidam -ui sonus. IVL. VAL. 1, 6 p. 11, 25 femina *pariens* ... -u omni vehementius ingemiscens.

B *laxius de vocibus et sonis variis* (*quasi animalium l. 48. 68. 80. p. 1561, 9. al.*): **1** *hominum, daemonum* (cordis *sim. infra l. 52. 62. 67*): **a** *de vocibus eorum, qui dolore vel affectu laborant* (*cf. l. 43*): OV. trist. 5, 1, 54 Perilleo Phalaris permisit in aere edere -us et bovis ore queri (*cf.* SEN. contr. exc. 5, 8, 1 VAL. MAX. 9, 2, 9 PLIN. nat. 34, 89. *aliter p. 1561, 15*). SEN. dial. 3, 1, 4 *in ira* gemitus -sque et parum explanatis vocibus sermo (4, 35, 5 epist. 13, 4. RVFIN. hist. mon. 1 p. 400[B] -um cordis gemitumque edebat. VITA Caes. Arel. 2, 47). SIL. 6, 283 erupit tristi fluvio -s et imis murmura fusa vadis (*item daemonum*: HIL. trin. 11, 3 *Christum* punitorum daemonum resonant -us. OROS. comm. 2 p. 154, 18 *ut princeps humidorum* -u suo tonitrua concitet). STAT. Ach. 1, 524 *Calchas vaticinaturus* fessa ... longis -bus ora solvit. CE 1141, 17 (*s. II in.*) inplerunt fratres magnis -bus auras *sorore mortua*. APVL. met. 8, 8, 5 ferinos -us (rug- *dett.*) iterans *vidua* (9, 21, 2 tacitos). ITALA II Macc. 11, 6 (rec. B) -bus (-u rec. M; *gr.* μετὰ ὀδυρμῶν, *Vulg.* cum fletu) et lacrimis orabant (VVLG. Mal. 2, 13 operiebatis l. altare ..., fletu et -u [LIB. pontif. p. 134, 5 PASS. Andr. long. 7]). RVFIN. Clement. 5, 31 -s cordis et viscerum (*sc. bacchantium*). *al.* **b** *de poetarum quorundam genere dicendi*: FRONTO p. 143, 22 v. d. H. (= p. 149 N.) Ennium ... et Accium et Lucretium ampliore iam -u personantes (*seq.* Catonis ... tuba). **c** *de quolibet sonitu incerto* (*cf. l. 50*): PROB. inst. gramm. IV 47, 13 confusa vox ... ut puta oris risus vel sibilatus, pectoris -s. GREG. TVR. Mart. 2, 30 tantum -um ut animal, non vocem ut homo *mulier aegrota emittebat*. ISID. orig. 10, 169 mutus, quia vox eius non est sermo, nisi -s; vocalem enim spiritum per nares quasi mugiens emittit (*cf. l. 34*).

2 *rerum*: **a** *earum, quae ipsae sonant*: **α** *variarum*: CIC. div. 1, 35 cum terrae saepe fremitus, saepe -s, saepe motus multa ... vera praedixerint (SEN. Tro. 171 caeco terra -u fremens. APVL. mund. 18 *inter varia terrae motus genera* mycetias vocatur taetri rudoris [odoris *trad.*] inquietudo terrena; audiuntur -us interioribus gemitibus expressi[s] *eqs.* OBSEQ. 35 terr acum -u tremuit. *al. cf. supra l. 21. 41. 43*). OV. met. 14, 409 *arte magica* lapides visi -us edere raucos (*cf.* ARNOB. nat. 5, 5 -bus editis multis ... nascitur ... Agdestis *e petra*). 15, 510 cumulus ... inmanis aquarum *taurum Neptuni ad perniciem Hippolyti editurus* ... visus *est* ... dare -us (*cf.* IVL. HON. cosmogr. B 45 p. 49 cum magna magnitudine et -u miscentur *fluvii*. AVIEN. orb. terr. 182 iugis ubique -s pelago est). SEN. Herc. O. 1475 Parnassio Cirrhaea quatiens templa -u nemus (PLIN. nat. 18, 360 quidam ... montium sonitus nemorumque -us praedicunt *tempestatem*). nat. 6, 13, 4 ante-

[Ustrnul]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam terra moveatur, solet -s audiri *ventis* in abdito tumultuantibus (Sil. 9, 522 *Volturnus ventus* in Martem vomit immixtas -bus auras. *cf. p. 1560, 39 et* Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 81, 2 aëris [*cf. gr.* ἐμβολαῖς]). Plin. nat. 11, 98 volitant alii *scarabaei* magno cum murmure aut -u (*sc. alarum celeriter motarum*). Stat. Theb. 10, 263 ne gravis exclamet portae -s aënae. Clavd. rapt. Pros. 2, 8 flebile terrificis gemuit -bus Aetna. *al.* β *instrumentorum musicorum*: Hyg. astr. 2, 23 p. 66, 17 (*de bucina Tritonis*) hostes ... veritos, ne qua esset immanis fera ... adducta, cuius esset ille -s *eqs.* (*cf.* Clavd. 4, 4 hostilis bucina ... carmina -u deteriore vetat). Prvd. ham. 917 -us gravium mundi sub fine *tubarum* (Petr. Chrys. serm. 103 p. 488A tuba ... tristem bellantibus dat -um). Clavd. rapt. Pros. 1, 209 -um tympana frenant. γ *litterae*: Mar. Victorin. gramm. VI 34, 13 'm' impressis invicem labiis -um quandam intra oris specum attractis naribus dabit.

b *sono impletarum resonantium*: α *ambigue de tauro Phalaridis* (*cf. p. 1560, 48*): Sil. 14, 214 mutabat gemitus *hominum* -bus *et* ... veras credere erat ... armenta effundere voces. Clavd. 15, 187 Oros. hist. 1, 20, 3. β *de locis*: Ivv. 1, 53 -um *labyrinthi* (*sc. voce Minotauri effectum*). Sil. 1, 370 terribilem in sonitum procumbens ... Herculeus labor (*i. muri Saguntini*) ... -um ingentem caeli dedit. Clavd. Don. Aen. 12, 925 p. 638, 29 ('remugit mons') Rutuli cum ... gemerent ..., remittebant montes -um. *Ustrnul.*

mugium, -ī *n.* *v.* moium *et cf.* mugillum.

mūla, -ae *f.* *v. s.* mulus.

mūlāris, -e. *a* mula (-us). *i. q. ad mulas (mulos) pertinens*: Colvm. 6, 27, 1 *equitii est* generosa materies, quae ...; est -is, quae pretio foetus sui comparatur generoso; est et vulgaris *eqs.* Edict. imp. Diocl. III/IV 10, 3 parammas -es cum flagello. 10, 6 frenum -e cum capistello. 10, 7 capistrum mu⟨la⟩re. Lampr. Heliog. 4, 4 *legibus matronalibus sanctum est*, quae asino veheretur, quae carpento -i, quae boum.

mulc *v.* muchul. *B.*

1. mulcātio, -ōnis *f.* *ab* 1. mulcare. *scrib.* mulct-: Synod. Gloss. II 407, 31 πήρωσις σώματος -o (mutil- *ed. Steph.*). *i. q. afflictio, iniuria*: Itala act. 7, 34 (cod. d) vidi -em populi qui est in Aegypto (*gr.* κάκωσιν, *Vulg.* afflictionem. *cf. exod. 3, 7*). Synod. Hil. coll. antiar. p. 122, 11 cod. W (= Canon. Turner I p. 649b) *Arianorum* -es (*gr.* αἰκίας, *rec. altera* verberationes, *Cassiod. hist. 4, 24, 37* verbera).

2. mulcātio, -ōnis *f.* *ab* 2. mulcare (mulcere). *fere i. q. comitas*: Cassiod. hist. 2, 24, 1 *episcopi* amicitiarum induti vultum maxima -e potiti sunt (*Theodoret. 1, 21, 2* θεραπείας).

1. mulcātor, -ōris *m.* *ab* 1. mulcare. *scrib.* mulct-: Gild. Gloss. -r corporis: qui corpora afficit vel cruciat. -es· peremptores. *fere i. q. violator, perditor*: Gild. Brit. 67 chron. III p. 64, 7 Novatus ... dominicae -r (*DQ*, conculcator *P*, emulator *A*) margaritae.

2. mulcātor, -ōris *m.* *ab* 2. mulcare (mulcere). Isid. orig. 10, 178 -r, eo quod blandis verbis mulceat ad declinandum animum *eqs.* Gloss. -r: delenitor, compositor *eqs.*

mulcātus, -a, -um *v. s.* 1. mulco.

mulcebris. -e. *ab* 1. mulcere. *fere i. q. blandus*: Chalc. transl. p. 45B (= comm. 247) duae sunt ... virtutes ignis, altera edax et peremptoria. altera -is innoxio lumine (*cf. gr.* τὸ δὲ παρέχειν φῶς ἥμερον).

mulcēdo, -inis *f.* [*ab* 1. mulcere *sec.* dulcedo; *v. Stolz-Leumann⁵ 240. J. B. H.*] Gloss.L V Aa M 538 -o blandities, lenitas. [*e coni.*: Ps. Hier. epist. 5, 1 p. 61B *edd. vett. pro* dulc-.]

1 *fere i. q. suavitas, deliciae*: Gell. 19, 9, 7 quae *lingua Hispana* nullas voluptates nullamque -em Veneris atque Musae haberet. Cypr. ad Donat. 16 *si* prolectet aures religiosa -o *psalmorum* (*cf.* Sidon. epist. 5, 17, 3 *vigilias* alternante -e monachi ... psalmicines concelebraverant). Ivl. Val. 2, 34 spectaculis ... tum ad -em (*T*, dulc- *A*) aurium solitis procurari, tum ad delectationem oculorum. Boeth. cons. 3, 1, 1 W. me ... carminis -o defixerat. 2 *fere i. q. incitamentum, illecebrae*: Ps. Cypr. singul. cler. 10 p. 185, 11 in dolore vel in ira mulierem frangi conspicere ... non est sine -e.

1. *mulceo (-io), -sī, (-sum), -ēre (-īre) *et* mulco, -āvī, -ātum, -āre. [*cf.* 1. mulco *et fort.* multa; *a radice cognata derivatur* 1. mulgeo. *J. B. H.*] *de orig.*: Isid. orig. 10, 178 translatio a mulso, id est quod acceptum lenire solet fauces dolentis *eqs.* (Gloss. -ere ... delenire est, a m. dictum. *cf. ibid. s. v.* mulcifico *et v. p. 1579, 44 sqq.*). *scrib.* -lg- (*falsa var. l.* Cic. Arat. 88 Ov. met. 1, 108 Plin. nat. 28, 198. *al.*): *l. 76. 79. 83. cf. p. 1562, 1 et* Gloss. -liget. *p. p. p.* -sus *non extat nisi fort. fictum* (*v. l. 68*) Diom. gramm. I 367, 8 Prisc. gramm. II 492, 21; *admittitur in compositis, cf.* Prisc. *l. c.* 487, 4 '-sum' et '-ctum' *allatis exemplis vocis q. e.* per-. *coniug. quarta* (*vel tertia*): Chiron 683 -gito. ? Clavd. Mam. anim. 1, 21 p. 76, 20 -itur (-etur *pars codd., Engelbrecht*). Cassiod. hist. 5, 50, 2 -iebat (-bat *C* [*IIa coniug. ut* 1, 1, 1 -rent]). inst. 2, 5, 4 -ient (-ent *p* [*IIa coniug. ut* 1, 28, 7 -ere], -iunt *textus interpolatus*). Gloss. -it (-git). *cf. p. 1562, 1.* *coniug. prima* (*falso trad.* Liv. 25, 37, 10): Ps. Diosc. herb. fem. 27 l. 7 -at. Cassiod. hist. 3, 2, 6 -are (-ere *corr. AC*). 7, 11, 12 -tus. 9, 26, 4 -ret. Ios. antiq. 16, 4 p. 460 -verit (*v. Niese ad gr. 16, 95*). Epiphan. in cant. p. 29 -ans. Gloss. -at (-gat). *cf.* 2. mulcatio, 2. mulcator *necnon* 'blanditiis -ere' *pro gr.* προπηλακίζειν Rvfin. hist. 6, 42, 1. *huc pertinere vid.* Not. Tir. 96, 45 sq. -git. -sit, *ad* 1. mulgere 96, 52 sq. -cit. -xit (*v. Heraeus, ALL 12, 1902, 86; aliter Schmitz, ut vid.*). *sed variant codices.* *de notione* (*cf. p. 1563, 33. 1564, 11*): Pavl. Fest. p. 144 '-ere' ... mollire sive lenire est (*affert* Pacvv. *infra l. 64*). Synon. Cic. p. 434, 30 -et. lenit. placat. mitigat. temperat. exorat. p. 445, 19 sedare. -ere. mitigare. placare. Diff. ed. Beck p. 76, 16 placamus deum; exoramus oratione; -emus, id est mollius facimus. Gloss. καταπραΰνω. καταψήχω. θέλγω. lenio, placo, mitigo. -et: oblectat. delectat. blanditur. producit. sedat. -endus: reficiendus. *al.* *legitur in poesi inde ab* Enn. (*infra l. 17*), Pacvv., Cic. Arat., Lvcr., Catvllo; *in serm. ped. inde a* Liv. (*bis*), Vell. (*bis*), Sen. *philos.* (*ter*), Petron. (*semel*), Plin. nat., Qvint., Tac., Frontone, Gell., Apvl. [*dub. vel falso trad.*: Lvcr. 4, 1209 Stat. Ach. 1, 185. *dub. interpr.* (*in veriloquio inepto, cf. l. 55*): Prisc. gramm. II 230, 12 'Mulciber' ... a -endo imbri compositum, ut plerisque videtur (*cf. ibid. 150, 19 sq.*).]

I *corporaliter*: A *fere i. q. (leniter) aliquo agere, sc. naves* (*cf.* remulcum *sim.*): Enn. ann. 225 -erat huc navem conpulsam (convolsam *Mueller*) fluctibus pontus (*a* mulgere *derivat* Prisc. gramm. II 486, 8 sqq.). *cf.* Non. p. 57, 21 'remulcare' dictum quasi molli et leni tractu ad progressum -ere (*seq. Sisenna hist. 9*).

B *fere i. q. leniter vel blande tangere, palpare*: 1 *-ent animantia*: a *manu*: Cic. Arat. 56 *Equo* cervix dextra -etur Aquari (*gr. 283* πὰρ ... οἱ κεφαλῇ χεὶρ ... δεξιτερὴ τετάνυσται). Ciris 346 *nutrix* assiduis -ens praecordia *Scyllae* palmis. Eleg. in Maecen. 1, 127 *iubam* ... equi (Sil. 16, 237 manu -bat colla iubasque). Ov. ars 2, 341 vitulum. met. 7, 117 palearia dextrā. 10, 118 -enda ... colla ... manibus praebere solebat *cervus*. fast. 1, 259 manu ... *barbam* (Plin. nat. 28, 198). Val. Fl. 4, 358 pectora (Stat. Ach. 1, 182 nunc p. -ens, nunc ... umeros). Sil. 1, 406 non pavidus fetas -ere leaenas. Qvint. inst. 11, 3, 158 caput. *al.* *usu medicinali* (*cf. p. 1563, 39*): Gratt. 462 his lave praesidiis (*sc. oleo*) adfectaque corpora -e. Ser. Samm. 281 -bitur unguine poples. 982 artus illinc (*i. illo liquore*) -ere. Chiron 683 venam ... digito -ito, usque donec rumpatur. b *pinnis*: Cic. Arat. 88 Aquila ... -ens tremebundis aethera p. Ov. met. 8, 824 lenis ... Somnus placidis Erysicthona p. -bat. c *lingua, osculis*: Verg. Aen. 8, 634 *lupam* -ere alternos et corpora fingere *lingua* (Pavl. Nol. carm. 10, 261 l. -ente. 26, 260 pedes *Danielis* l. -sere benignis *ferae*. *cf.* epist. 13, 17 p. 98, 14). Ennod. opusc. 4, 9 p. 385, 13 osculis. d *variis rebus*: Ov. met. 14, 295 virga -ere capillos. Val. Fl. 3, 718 obtenta -bat lumina palla *Iason lacrimas detergens*. Stat. Theb. 2, 30 Lethaeo vimine *Cerberum*. Arnob. nat. 2, 67 nubentium crinem caelibari hasta.

2 *-ent res naturales*: a *venti sim.*: Cic. Arat. 117 haec *arbusta* augens anima vitali flamine -et *Canis*. Catvll. 62, 41 quem *florem* -ent *aurae* (Prop. 4, 7, 60 rosas. Ov. am. 2, 16, 36 arboreas ... comas. *cf.* Ov. met. 1, 108 placidi ... tepentibus auris -bant zephyri ... flores. Sen. Phaedr. 11 *prata* rorifera -ens aura zephyrus). Ov. fast. 5, 161 frigidus argestes summas -bit aristas. Sil. 12, 4 blandis ... salubre ver zephyris tepido -bat rura sereno. Stat. Theb. 3, 258 silvarum ... comas et abacto flamine nubes -et iners aestas. *cf.* Anth. 941, 30 *Venus* ventilat afflatu caelum zephyrisque remissis -et agros.
b *nubes*: Lvcr. 4, 136 nubes ... aera -entes motu.

C *fere i. q. mollire, relaxare*: Nemes. cyn. 258 nec segnes -ent aures *equi boni* (*cf. Plin. nat. 11, 137* resolutae aegris *equis aures*). Prvd. psych. 331 ferratos ... toros obliso robore -et *odor Luxuriae*.
in veriloquio vocis q. e. Mulciber: Pavl. Fest. p. 144 (*v. supra l. 3*). Don. Ter. Hec. 65 quod *omnia* -eat, id est molliat ac vincat (Macr. Sat. 6, 5, 2 quod ignis sit et o. -eat ac domet. Gloss.). Serv. auct. Aen. 8, 724 quod igni ⟨ferrum?⟩ -eatur.

II *incorporaliter*: A *praevalente vi strictiore q. e. lenire, mitigare, placare sim.* (*augendi gratia accedit* sopire *p. 1563, 16, minuendi* avocare *p. 1563, 30*): 1 *generatim*: a *-entur animantia* (*dei l. 81. p. 1563, 10. al., cf. p. 1563, 61*): α *ipsa vel corpus, animus sim.* (*hic illic obi. e contextu suppletur*): ① *fere verbis, cantu*: Pacvv. trag. 395 quid me obtutu terres, -es laudibus? Lvcr. 5, 1317 perterrita equorum pectora. Verg. georg. 4, 510 *Orphea* -entem tigres et agentem *carmine* quercus (Hor. carm. 3, 11, 24 grato Danai puellas c. -es. *al.*). Aen. 1, 153 regit *dictis* animos et pectora -et (1, 197 maerentia pectora. 5, 464. Ov. met. 1, 391 placidis. Stat. Theb. 1, 478 corda aspera. *al.*). Hor. epist. 2, 1, 212 poeta, meum qui pectus inaniter angit, inritat, -et *eqs.* Ov. epist. 6, 98 qua ... feros angues, te quoque -et ope *Medea*. met. 14, 339 -ere feras ... ore suo ... solebat *Canens*. Liv. 25, 37, 10. Vell. 2, 85, 4 Caesar, quos ferro poterat interimere, *verbis* -ere cupiens (Cypr. Gall. Ios. 38. *al. cf.* Apvl. met. 5, 6, 9 verba -entia). Sen. Herc. f. 575 *ars Orphei* -et non solitis vocibus inferos. Phaedr. 236 *Hippolytus* se ... -endum dabit ... ? ... precibus haud vinci potest. Plin. nat. 8, 48 -eri *alloquiis* feras (Stat. Theb. 11, 196 leni ... furentem a. *al.*). Val. Fl. 1, 299. *al.* Sil. 2, 440 patrio *sermone* leaenas (Ambr. c. Aux. 29). 12, 692 Iupiter aegram Iunonem alloquitur curis -etque monendo. Stat. silv. 5, 1, 28 nil *cantus*, nil fila ... -ere valerent: tantus ... regnabat ... luctus (Act. lud. saec. Sept. Sev. 5ᵃ, 61 [p. 165 Pighi] inlice cantu numina). *al.* ⓘⓘ *lenimentis variis*: Ciris 341 *nutrix* blanda pectus *Scyllae* *spe* -erat (*G ut vid.*, iusserat *vel* viserat *cett.*) aegrum (Sil. 17, 46 spes pectora -et. Clavd. 10, 293 -et fecunda [*i. fecunditatis*] magistros spes gregis). Ov. epist. 17 (18), 27

[Reichmann-Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-entem pectora somnum (met. 11, 625 somne ..., qui corpora ... fessa ... -es. *cf. p. 1562, 34. 1564, 4 et* Sil. 13, 170 -entem securo membra sopore ... iuvenem. 7, 293 Avson. 409, 6 p. 266 P. *al.*). Vell. 2, 117, 3 gladiis domari ... iure -eri. Octavia 569 *Amor* truces -et feras. Val. Fl. 4, 443 animam solamine (*cf.* Ambr. bon. mort. 11, 48 p. 744, 3 se consolatione). Stat. Theb. 4, 624 -etur honorīs muneribus *umbra Lai* (*cf.* 8, 517 Pallada -et honos. Apvl. Socr. 13 p. 148 ut ... et contumeliis exasperentur et honoribus -eantur *daemones. al.*). silv. 3, 5, 15 *non* -ent te (*sc. uxorem maestam*) proelia Circi. Tac. hist. 1, 39, 2 ut poena eius *Vinii* animos militum -ret. Arnob. nat. 7, 18 hostiis *deos. al.*

β affectus, passiones sim.: Verg. Aen. 7, 755 *Vmbro* -bat ... iras *viperarum* (Sen. dial. 5, 39, 2 oratione. Heges. 3, 18, 1 inflectebat iram, -bat consilii salubritate. Mart. Brac. ira 10 [*antea*: leniamus]). Liv. 38, 17, 15 in hominum feritate -enda. Sen. epist. 63, 3 longius tempus, quo desiderium omne -etur (Ambr. exc. Sat. 1, 14 ut -eantur magis d. quam sopiantur). Plin. nat. 29, 67 aditus potestatium -ere (*infra*: mites praestare dominos potestatesque exorabiles). Val. Fl. 2, 140 longo -ent *famulae* insomnia penso. Sil. 4, 748 nec superasse iugum finit -etve laborem (12, 220 plectro. *cf. p. 1564, 16*). 6, 163 *sitim* gurgite *eqs.* 10, 615 questus (*cf.* Nemes. ecl. 1, 53 pacans [*Maehly*, patiens *trad.*] -endo querellas *i. lites*). 13, 396 alloquio ... dolores (Stat. silv. 5, 5, 39. *cf. infra l. 43*). Homer. 639 praeda ... quae duros Menelai -eat ignes. Stat. silv. 1, 4, 48 ferrum -ere toga (*cf.* 5, 2, 58 imperium -ente toga). 2, 1, 12 insanos gemitus. 3, 1, 63 curas -ere aestusque levare (Avson. Mos. 393 studiis ... oti -entem c. seniique aprica foventem). 4, 2, 42 *Domitianum* maiestate serena -entem radios *oculorum*. Apvl. met. 5, 6, 4 luctus. Plat. 2, 14 voluptate et delectatione ardorem. Cypr. ad Donat. 8 p. 10, 14 adfectus. Anth. 59, 1 carmine ... olor ... otia -et. Clavd. 24, 211 suspiria. Vita Fulg. 7 p. 41 L. insaniam vel -ere ... vel certe paululum ... avocare.

b *-entur res naturales*: Cic. Arat. 200 ut res nulla feras possit -ere procellas. Verg. Aen. 1, 66 et -ere ... fluctus et tollere vento ([Serv. auct.: delenire ...; alii ... mitigare, mollire vel fovere. *pendet ex Hom. κ 22 παυέμεναι*]. *cf.* Ov. epist. 2, 38 concita ... ventis aequora. met. 1, 331 aquas [fast. 2, 116 carmine]. Stat. silv. 3, 2, 2 ventosi ... pericula ponti). Pallad. 1, 4, 1 *aqua* frigus tepore suo -eat, aestatis incendia frigore moderetur. Rvt. Nam. 1, 113 vere tuo (*sc. Romae*) numquam -eri desinit annus deliciasque tuas victa tuetur hiems.

2 *usu medicinali c. vi adiuvandi, levandi* (*cf. p. 1562, 30*): Ov. fast. 5, 402 varia volnera -et ope *Chiron* (Sil. 5, 368 -bat lympha purgatum sanguine vulnus. 6, 92 nunc purgat vulnera lympha, nunc -et sucis. 13, 455). Plin. nat. 21, 138 coronae ... ex eo *croco* -ent ebrietatem. 22, 107 dolores nervorum (30, 58 Ser. Samm. 770 Marcell. med. 20, 65. 36, 55. *cf. supra l. 21*). 22, 110 ore stomachoque -endo. 28, 178 graveolentiam oris. 28, 250 *ubera dolentia*. 29, 30 -eri morderive. 37, 63 viridi lenitate lassitudinem *oculorum* -ent *smaragdi*. Ser. Samm. 252. *al.* Arnob. nat. 3, 21 ut difficiles puerperiorum tricas Iuno -eat. Ps. Diosc. herb. fem. 27 l. 7 *tribulos* fervores -at. Cassiod. inst. 1, 28, 7 languentes ... mellis suavitate.

3 *c. structuris colores varios efficientibus*: a ut: Heges. 1, 13, 1 *Tigranem* muneribus Alexandria -bat, ut a se averteret (*i. adducebat; Ios. bell. Iud. 1, 116 ὑπηγάγετο*). b quod: Avian. fab. 6, 4 -bat ... rana feras, ... quod (*quo var. l.*) posset ... succurrere morbis (*i. blande monebat*). c *dat.*: Cassiod. hist. 9, 26, 4 ut contristatum Damasum Flaviano -aret episcopo (*i. conciliaret; Socr. 5, 15 καταλλάσσει*).

4 *in vers. liberiore fere i. q. cohibere* (*ut vid.*): Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 236, 5 rectae fidei assertores legentes hanc ipsam *epistulam* -bant eos, qui similia (*sc. Nestorio*) sapere voluissent (*I 5 p. 299, 8* cohiberent; *gr. I 1, 6 p. 156, 23 ἐξεδυσώπουν*).

B *praevalente vi laxiore*: 1 *fere i. q. delectare, iucundare*: a *animantia* (*deos l. 69. 82. al., cf. p. 1562, 61*): *α obi. sensus sim.*: Lvcr. 2, 422 sensus quae *res* -et cumque (Cypr. ad Donat. 1 -endis s. ac fovendis. *al.*). 5, 1390 haec (*sc. carmina*) animos ollis -bant atque iuvabant cum satiate cibi (Ov. rem. 197 *subi.* voluptas. Sen. benef. 4, 5, 1 oculos, aures, animum. Qvint. inst. 1, 10, 9 rudes ... atque agrestes a. admiratione. *al.*). Ov. met. 5, 561 canor -endas natus ad aures (trist. 2, 358. Qvint. inst. 9, 4, 116 levibus -entur. 11, 3, 60. 12, 10, 52 delectatione. *al.*). 10, 301 mea si vestras -bunt carmina mentes (Arnob. nat. 7, 34 caelitum m. ludorum delectatione -eri. *al.*). Apvl. met. 10, 32, 2 *cantibus* spectatorum pectora suave -entibus (Mart. Cap. 9, 905. *al.*). Plat. 1, 1 auditus (Macr. somn. 1, 2, 8. *al.*). Hier. hom. Orig. in cant. 2, 6 p. 50, 14 quod ... spiritum -eat odoratu. Prvd. perist. 2, 392 nares ... oblectamine. Avg. serm. 15, 1 *aedibus bene constructis* corporalis noster -etur aspectus. Greg. M. moral. 20, 29 *vestimenta* quae per mollitiem tactum -eant (*antea*: delectent). *al.*

β c. obi. variis (*hic illic supplendis*): Ov. met. 2, 683 dum te *Apollinem* tua fistula -et (Plin. nat. 8, 114 *cervi* -entur f. pastorali et cantu). trist. 4, 1, 12 pastor harundineo carmine -et oves (Stat. silv. 1, 2, 239. *al.*). Plin. nat. 9, 24 *delphinus* -etur symphoniae cantu, set praecipue hydrauli sono (10, 136 *Sirenum. al.*). Qvint. inst. 9, 2, 5 auditorem ... sono. Apvl. met. 8, 30, 5 cantus ... Phrygii -entibus modulis excitus. 11, 7, 4 *aves Isim* blando -entes adfamine. Arnob. nat. 4, 33 *deos* fidibus *eqs.* (*cf.* 7, 4). Ambr. Abr. 1, 3, 10 -batur ... Abraham nepotis praesentia. Iac. 1, 8, 39 *tamquam citharoedus* voce ipse se -eat, ita et iste (*sc. iustus*) ... corde se oblectabit, bonae conscientiae recordatione -bit (*cf.* in psalm. 118 serm. 7, 29, 1). Clavd. 20, 8 matres epulis. Avg. conf. 1, 20, 31 amicitia -bar. Orient. comm. 2, 199 dum cibus et somnus, dum verba et pocula -ent. *al.* *in fabulis cantu -entur res quasi vivae*: Sen. Med. 229 saxa cantu -et *Orpheus* (Schol. Germ. Bas. p. 84, 6 ut ad cantum s. arbores ferasque -ret traheretque [*Catast. 24 ἐκήλει tantum*]). Porph. Hor. carm. 1, 12, 11 sq. *quercus*. Avg. civ. 18, 13 p. 272, 19 D. lapides.

b *res inanimes*: *α loca, sc. cantu* (*notionem leniendi intellegit* Serv., *admiscet* Drac.): Verg. Aen. 7, 34 volucres ... aethera -bant cantu (Serv.: lenibant. Serv. auct.: oblectabant. *cf.* Ov. fast. 1, 155 volucres concentibus aera -ent [Petron. 127, 5 dulcis sonus pertemptatum -bat a.]). Sen. Med. 356 cum ... dirae pestes (*sc. Sirenes*) voce canora mare -rent. Sil. 14, 472 septena modulatus harundine carmen -bat silvas *Daphnis*. Clavd. rapt. Pros. 1, 246 domum tenero -ens (miscens *C*) Proserpina cantu. Drac. Romul. 7, 97 *avis* cantu -ere solet ... nemus durosque labores agricolum. *β varia, sc. admiscendo* (*not. q. e. dulciorem reddere*): Manil. 5, 264 Arabum silvis (Syriis *Housman*) -bit odores. 5, 333 -bit ... sono Bacchum (*i. vinum*). Sil. 7, 169 pocula ... sucis -ere (miscere *Peerlcamp*) Lyaei.

2 *fere i. q. fovere, diligere*: Heges. 1, 2 p. 8, 23 solum Antigonum honoris specie, quia videbatur diligere, -bat *Aristobulus* (*Ios. bell. Iud. 1, 71 ἦγεν ἰσοτίμως*). Cypr. Gall. gen. 808 maiorem (*sc. Esau*) genitor tenero palpabat amore, ast alium (*sc. Iacob*) toto -bat pectore mater. 1125 ex toto complectens stirpe natorum -bat *Iosephum Iacob*. Ennod. opusc. 3, 19 p. 335, 24 *episcopus* sic eum (*sc. Epiphanium*) -bat sensibus, ut morderet obtutu.

deriv.: mulcebris, mulcedo, mulcetra (-um); 2. mulcatio, 2. mulcator; *?* multicius.

compos.: ad-, circum-, com-, de-, e-, per-, prae-, pro-, remulceo; mulcifico. *cf.* Mulciber.

2. mulceo *v.* 1. mulco. **3. mulceo** *v.* 1. mulgeo.

mulcētra, -ae *f. et* -um, -ī *n.* [*ab* 1. mulcere, *cf.* fulgetra (-um) *sim. J. B. H.*] -gethr- Ps. Diosc. *nomen herbae, i. q. heliotropium*: Ps. Apvl. herb. 49 l. 11 heliotropia ... alii -am. Ps. Diosc. Vind. 4, 33 p. 194, 16 μουλγήϑρουμ. Gloss. III 568, 67 -a.

mulcifico frequenter mulceo Gloss. V 573, 11. *ab* 1. mulcere *et* facere *sec.* mitifico *sim.*

1. mulco, -āvī, -ātum, -āre. [*cf. c.* 1. mulceo; *v. Goldberger, Glotta 20, 1932, 109. J. B. H.*] *de scriptura*: -l(c)t- (*passim in codd.*) *aevi cadentis proprium fuisse probat* Don. *p. 1565, 15; subest* 1. multare, *v. p. 1565, 19. 33. 41. 47; lectiones fere non adnotamus nisi de discernendis verbis dubii. cf.* 1. mulcatio, 1. mulcator. mulg-: Argvm. Plaut. Cas. 5 *et saepius in var. l.* -ere: Gloss. *et saepius in var. l.; cf. p. 1561, 83.* *forma perf. longior* -verim Plavt. Stich. 420, *brevior* -asset Liv. 28, 30, 12. *cf.* -assitis Plavt. Mil. 163. Not. Tir. 96, 44 -at. *de notione* (*cf. l. 63. 66. p. 1565, 13. 21*): Char. gramm. p. 473, 22 B. -lto: κατακόπτω. Synon. Cic. p. 435, 7 -ltat. quassat. caedit *eqs.* p. 448, 31 vexat ... -at. verberat *eqs.* Gloss. πλήσσω. αἰκίζομαι. -at: pugnis vel calcibus caedit. verberat, cruciat. percutit. adflictat, corrumpit. frangit. affligit. quassat. vexat. -are: calcare. debilitare. manducare. *al.* (*alia, nisi ad* mulcere, *ad* multare *pertinent, fort. etiam* -vit [mult-]: vinxit vel ligavit. -ta: vincta). *inde a* Plavto, Catone, Ter., Cic. [*e coni. minus certa*: Plavt. Truc. 856 Sen. epist. 66, 23. 107, 5 (*Axelson, Der Cod. Argent. 19, 1*). Petron. 90, 2 Gell. 1, 26, 7. *contextu manco*: Fronto p. 176, 6 v. d. H. (= p. 186 N.) male -vit. *var. l.*: Dares 26 p. 32, 3 Sarpedon male -ctatus (*G*, S. quoque vulneratus *cett.*). *loco depravato*: Itala *p. 1567, 18.*]

fere i. q. caedere, male tractare sim. (*accedit* male *passim*, misere, male *p. 1565, 32, sim. l. 70. 74. 80. p. 1565, 2. 5*): 1 *proprie*: a *strictius spectat ad verbera sim.*: *α hominum*: Plavt. Mil. 163 disperiistis, ni usque ad mortem male -assitis *servos* (Ter. Ad. 90 [Don. *v. p. 1565, 13.* Schol. Ter. p. 151, 4: flagellavit]. *cf. infra l. 81 et* Cic. Mil. 27 ita est -tus, ut vitam amiserit). Most. 903 ne huc exeat, qui male me -et (Trin. 984. Ter. Eun. 774 [Schol. Ter. p. 108, 31: verberibus afficiam]. Acc. trag. 85 exemplis omnibus. Cic. Verr. II 4, 94 clavis ac fustibus. Brut. 88. Liv. 40, 7, 4 [*6* pulsati]. Svet. Iul. 17, 2. *adde l. 62*). Liv. 3, 11, 8 -tus nudatusque. 3, 12, 9. 8, 27, 6 inter se -ti ipsi virgis ([*7* a consulibus v. caesos]. 26, 12, 19). 29, 9, 6 indignum in modum. Val. Max. 1, 7, 4 servum ... verberibus -tum (Tac. ann. 1, 32, 1. *cf. l. 78*). Petron. 95, 8. 134, 3 *harundine*. Argvm. Plaut. Cas. 5. Avson. 325, 90 p. 113 P. -to corpore (*91* crebro ... verbere). Amm. 22, 11, 8 *plebs Georgium* diversis -andi generibus proterens et conculcans. Avg. c. Cresc. 3, 43, 47 p. 454, 9 gravius ... -tus (mult- X^2Z) *episcopus*. Ennod. epist. 1, 4, 8 p. 9, 12 terga. opusc. 4, 33 p. 391, 1 *ursum* baculo -tum. *β bestiarum*: Phaedr. 1, 3, 9 *pavones graculo* pinnas eripiunt ... fugantque rostris; male -tus *eqs.* (*cf.* Paris 1, 4, 7 *aquila* male -ta. Evstath. Basil. hex. 8, 6, 2 *aquila pullum* verberibus alarum -ltatum proicit in terram [*gr. ταῖς πληγαῖς τῶν πτερῶν ἀπωϑούμενος sc. ἀετός*]). Apvl. met. 4, 3, 4 -to graviter *hortulano calcibus asini* (*cf.* Avson. 122 [= Epigr. Bob. 65], 3 p. 428 P. ad mortem est -tus calcibus *formicae*).

b *laxius spectat ad quamlibet lacerationem, mutilationem, deformationem sim.*: *α -antur animantia* (*hic illic* -tus *pro adi.*,

[*Reichmann-Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. mutilus; cf. p. 1564, 57): ① *generatim*: SALL. hist. frg. 3, 54 icti saepe fragmentis navium aut adflicti alvos undarum vi -to foede corpore ... interibant *naufragi* (TAC. ann. 1, 70, 4 nudo aut -to corpore. HEGES. 3, 20, 2 p. 220, 14 navium fragmenta ... miseros artus foede -bant). LIV. 8, 24, 15 corpore ... regio utcumque -to (*14* foeda laceratio). SEN. contr. 10, 4, 16 nascuntur ... quidam statim aliqua corporis parte -ti, infirmi *eqs.* (CVRT. 5, 5, 14 senes debiles, maiore membrorum p. -ti [7, 11, 17. 8, 11, 23 *opp.* integris]). VELL. 2, 70, 1 *cornu exercitus* fugatum ac male -tum (*per cladem ut*: FRONTO p. 198, 12 v. d. H. [= p. 208 N.] male -tus est *barbarus*. ITALA II Macc. 8, 35 [rec. P] -to exercitu [*cf. gr.* διαφθορᾷ, *recc. LX et Vulg.* interitu, *recc. BM* perditionem]). COLVM. 2, 4, 6 ut ... scamna fiant et boves iniquitate operis maxime -entur. DON. Ter. Ad. 90 '-ctavit' (*v. p. 1564, 63*): laceravit, mutilavit, mollivit atque dissolvit; unde Mulciber quasi Mulctiber a -ctando ([-lt- *ubique pars codd.; cf. Hec. 65* quod sit mutilatus ac debilis]. SERV. auct. Aen. 8, 724 quod ... -tus pedes sit). AMM. 29, 1, 33 unguibus male -ti *rei* (*28* fodicatis lateribus). RVFIN. Clement. 1, 70 (*de caede*) *Iacobum* cum mortuum credidisset, ultra -ctare neglexit *inimicus*. ⓘ *locutiones speciales poeticae, postea c.* multare *confusae*: morte: VERG. Aen. 11, 839 tristi -tam m. Camillam (mult- *c et pars edd. falso.* SERV. auct.: affectam; '-ari' enim proprie verberibus dicimus). caede: SIL. 10, 462 -ta cadavera c. (mulct- *vel* mult- *codd., corr. Bauer cum Drakenborchio coll. 505* lacerata c.). RVFIN. Adamant. 4, 2 p. 139, 2 primo contumeliis (*cf. infra l. 50*) sese, tum ... c. -ltantes (*gr.* ἀφαιματῶσαι, *ut vid.*). AVELL. p. 26, 23 tractu et c. -ti (mulct- *cod. unus*). p. 40, 1 (mult- *pars codd.*) *β -atur navis*: LIV. 28, 30, 12 quinqueremis ... duas triremes suppressit, unius ... remos detersit; ceterasque ... -asset, ni *eqs.*

2 *per imaginem vel translate*: **a** *in facetiis veterum*: *α fere i. q. fraudare* (*cf. Brotherton, The vocabulary of intrigue in Roman comedy 70sqq. Goldberger l. c. 110sqq.*): PLAVT. Bacch. 934 (*Chrysalus*): periisti senex, qui misere male -bere (mult- D^3) quadrigentis aureis. *cf. lusus verborum s. v.* 1. multo *et locutionem tropicam* CATO dict. Colum. 1, 2, 2 agrum pessime -ari, cuius dominus quid in eo faciendum sit non docet, sed audit vilicum. *β fere i. q. quasi manducando sustentare* (*cf. p. 1564, 52 et Leo, Ausgew. Kl. Schr. I 12*): PLAVT. Stich. 420 (*Stichus ad Epignomum*:) quam multas tecum miserias -verim. GLOSS.^L IV Ps. Plac. M 6 -antem aerumnas: misere viventem; aerumna miseria est (*'trag. ign.?' Lindsay*).

b *ap. recentiores*: *α ? -tus fere i. q. debilis* (*nisi exempla ad* multare *'privare' pertinent, v. s. v.* 1. multo): TER. MAVR. 2382 prima parte qui -ctatus est *versus* ([mult- *Keil*]. CONSENT. gramm. p. 4, 17 N. aphaeresis est, ubi sermo prima sui p., littera syllabave, -ltatus [mot- *B*] sit [fit *Niedermann*]. *cf. l. 7*). *dub.* BOETH. mus. 2, 8 p. 236, 25 numerus naturalis unitate -ctatus: II. III *eqs.* (mult- *codd. plerique, s. s.* i. privatus *duo;* multiplicatus *unus*). *β fere i. q. affligere* (*fort. ita, ut* multare *subaudiatur; dubites de* RVFIN. hist. 3, 5, 4 malis gens ... -ltata [*cf. Titin. com. 23; gr.* συνερρύη κακά. *huc refertur* GLOSS. multata: percussa, *v. p. 1564, 50*]): IVVENC. 3, 123 (*ad N. T. Matth. 14, 31*) dubitata fides *Petri* verbis -atur amaris ([-etur *et* amoris *pars codd., inepte*]. *vituperando ut*: ENNOD. carm. 2, 83, 4 *episcopum* -antem [mult- *ed. pr.*] culpas luminibus tacitis. *cf. supra l. 24*). PS. AMBR. paenit. 25 p. 999^A (*loq. deus*) bellicis vos inquietabo tumultibus et captivitatis vos saeva ditione -ctabo, fame vos afficiam *eqs.* VAL. CEM. hom. 18, 1 p. 747^A *mater Machabaeorum* pietatem maternam voluntaria orbitate -ctavit (*cf. 18, 5 p. 748^D* pietas damnum patitur). ENNOD. epist. 7, 7, 1 p. 177, 4 nec animorum ... coniunctio itinerum sequestratione -atur (mult- *B* [*s. s.* minuitur, *item ed. pr.*], *Vogel. antea*: damna non patitur). CASSIOD. in psalm. 36, 9 pollicita suis temporibus exspectemus, ne ... causae nos videamur amissione -ctare. GREG. TVR. Mart. 1, 26 diaboli inmissione -ari.

p. p. p. mulcātus, -a, -um *pro adi. v. l. 40. p. 1564, 84.*
deriv.: 1. mulcatio, 1. mulcator.
compos.: com-, de-, ? praemulco.

2. mulco *v.* 1. mulceo. *Reichmann-Ehlers.*

mulcta *v.* multa. **mulcto** *v.* 1. mulco, 1. multo.

mulctra, -ae *f. et* **mulctrum,** -ī *n.* *ab* 1. mulgere. *de scriptura*: -ltr- (*in var. l.*): HOR. epod. 16, 49. COLVM. 6, 21, 2 (*S*). 7, 8, 6 (*A*). CALP. ecl. 3, 66. *al.* -lc(h)r-: COLVM. 7, 8, 1 (*SA*). ITALA Iob 20, 17 (Aug. in Iob p. 551, 13). ISID. orig. 20, 6, 7 (*v. p. 1566, 36*). *al.* *de genere* (*cf. l. 76*): *fem. legitur inde a* VERG. *tam in poesi* (OV., SIL.) *quam in or. pedestri.* *neutr. pl.* -a *inde ab* HOR. *in poesi tantum* (CALP., VAL. FL., NEMES., PRVD., ORIENT.), *si recte emendatur p. 1566, 7, 12, praeterea* GLOSS. *l. 79; sing. nonnisi* ISID. *l. c.* *generis incerti sunt* -a *l. 80*, -is *p. 1566, 9. 10.* *de notione*: SERV. ecl. 3, 30 et feminino genere dicimus 'haec -a' et neutro 'hoc mulctrare', unde est in georgicis (*v. p. 1566, 23*) ..., alii faciunt discretionem, ut sit -a tempus, quo mulgentur animalia, 'mulctrare' vas, in quod mulgentur. ISID. *l. c.* GLOSS. -a: mulgaria lactis. mulgarium (multa- *i.* mulctra- ?) id est vas ubi lac mulgitur. *al.* NOT. Tir. 96, 47 -a. [*raet.* moutra *'alveus', it. sept.* (*lomb.*) morcia *'actio mulgendi'. Rohlfs.*] [*e coni.*: DRAC. Romul. 8, 414 *v. p. 1567, 26.*]

a *i. q. vas, in quod lac mulgetur*: VERG. ecl. 3, 30 *vitula* bis venit ad -am (HOR. epod. 16, 49 iniussae veniunt ad -a capellae. CALP. ecl. 4, 25 duc ad -a greges. ORIENT. comm. 1, 149 ad -a capellas *cogis*). georg. 3, 309 quam magis exhausto spumaverit ubere -a *eqs.* (CALP. ecl. 5, 33 tumidis spument tibi -a papillis. *cf.* PRVD. cath. 3, 66 spumea -a gerunt niveos ... latices). OV. fast. 4, 745 adde dapes -amque suas dapibusque resectis ... tepido lacte precare Palem! COLVM. 6, 21, 2 -a prohiberi *vaccas placet*. 7, 8, 1 longinquis regionibus, ubi -am devehere non expedit. 7, 8, 3. 7, 8, 6 pineas nuces in -a⟨m⟩ demittunt (*add. ed. princ.*). 7, 8, 7. 8, 17, 13. CALP. ecl. 3, 66 quam numerosa meis sic⟨c⟩etur bucula -is. VAL. FL. 6, 145 ditant sua -a Satarchen. SIL. 7, 190 vilis ... fluxit -a mero. NEMES. cyn. 153 albent plenis ... ovilia -is. ecl. 2, 36 nosti numquam mea -a vacare. ITALA (*v. p. 1565, 69*) *homo impius* non videat -a⟨m⟩ pecorum (*gr.* ἀμέλξιν, *cod. 161* mulcturam, *Vulg. aliter*). *per brachylogiam fort. pro actione mulgendi* (*cf. p. 1565, 81*): SIDON. epist. 1, 6, 4 pecus gravidis uberibus in -am per antra ... pastor includet (*nisi leg.* mulct⟨u⟩ram).

? **b** *i. q. lac*: PAVL. NOL. epist. 23, 27 'spiritus ... vivificat', vides uberum munus et lactis effectum; sed hoc ... semini (*Hartel,* semen *trad.*) detur, quo prima nascentium -a coalescit; 'bona' igitur 'ubera' ... *pastor* inmulsit infantibus.

mulctrāre, -is *et* ? **mulctrārium,** -ī *n.* *ab* 1. mulgere. *pl.* -ia *habet* VERG., *sg.* -e *statuit* SERV. *p. 1565, 76,* multarium GLOSS. *p. 1565, 79.* [*cf. it. sept. dial.* mentral. *Rohlfs.*] *i. q. vas, in quod lac mulgetur, mulctra*: VERG. georg. 3, 177 nec tibi ... nivea implebunt -ia vaccae (-lcta- *M*, -ltra- *F*; -lctra- *etiam* NON. p. 312, 11 *unus B, ceteri* -lga-, *cf.* SERV. auct. *ad l.*: legitur et 'mulgaria').

mulctrum *v.* mulctra.

mulctūra, -ae *f.* *ab* 1. mulgere. *i. q. actio mulgendi*: ITALA Iob 20, 17 (cod. 161) *v. l. 12.* *fort. restituendum l. 14.*

[**mulctus,** -ūs *m.* *coni. Politianus* VARRO rust. 2, 11, 2 -u *pro* motu; *v. l. 75.*]

[**mulculos** *vox corrupta* CAES. Gall. 7, 84, 1 (*plerique codd.*, musc- *pauci; v. Meusel ad l.*).]

[**muleum** *pro* mausoleum GLOSS. IV 539, 58; *v. Onom. s. v.* Mausolus.]

mulgārium, -ī (mulgare, -is ?) *n.* *ab* 1. mulgere, *cf. Leumann, Adj. auf -lis 38sq.* *de notione*: ISID. orig. 20, 6, 7 -um (-lca- *cod. unus*) vas in quo mulguntur pecora; idem et mulctrum (-crum *codd. tres*, -trum *unus*), ab eo quod in eo mulgitur lac. GLOSS. -a: vasa, in quibus lac mulgitur. *cf. p. 1565, 79.* [*var. lectio*: VERG. georg. 3, 177 (*v. l. 25*).]

i. q. vas, in quod lac mulgetur, mulctra: VALG. carm. frg. 5 (Serv. auct. georg. 3, 176, *v. l. 25*) ante casam tepidi -a lactis ... cessamus ponere. PS. CYPR. cena 10 sedit ... Cain super aratrum, Abel super -um. *v. Kamptz.*

1. *mulgeo (-go), -sī (-xī), -sum (-ctum *etc.*), -ēre. [*cf. c. gr.* ἀ-μέλγω, *hibern.* bligim, *anglosax.* melcan (*theod.* melken), *lituan.* mélžiu, *slavon.* mlъzo *'mulgeo', tochar.* malke *'lac'; alia significatione sanscr.* mārṣṭi *'detergit' al.; v. et* promulgo. *J. B. H.*] *de orig.*: VARRO ling. 6, 96 -ere ab ἀμέλγειν. *scribitur vel corrigitur hic illic* mulc- (*p. 1567, 17. 26. 31. al.*), *soloece etiam* molg- (ORIBAS. eup. 2, 1 G 1 Ab p. 473), morg- (GLOSS. V 371, 34), mung- (VVLG. Iob 10, 10 *cod. unus.* ANTHIM. 76 *P ter*), *cf. infra l. 72sqq.* *de formis*: -xi *non exstat nisi in doctrina gramm.* (*dub. p. 1562, 1*): PRISC. gramm. II 486, 8 '-o' ... '-si' facit, quamvis differentiae causa quidam '-xi' protulerunt, quia 'mulceo' quoque 'mulsi' facit; sed Virgilius *eqs.* (*affert infra l. 82 sq. et falso Enn. p. 1562, 17*). *cf.* CHAR. gramm. p. 317, 28 B. -o -es -xi ἀμέλγω (EXC. Bob. gramm. I 564, 31 DIOM. gramm. I 367, 11 PRISC. gramm. II 49, 4. 463, 25). MART. CAP. 3, 315 -o -xi -seram. -sere *i.* -serunt: VERG. georg. 3, 400 PLIN. nat. 10, 115. -sus (*dub.* VARRO *et* PS. AVG. *infra l. 74 sqq.*): MARCELL. med. 12, 38. 15, 17. 23, 61. 27, 37. *cf.* -ctus: SERV. Aen. 3, 66. 5, 78 (multo *H*). PS. THEOD. PRISC. add. p. 325, 26. -tus: ORIBAS. syn. 4, 40, 2 La p. 42. 5, 53, 5 Ab p. 91 (muleum *La*). 9, 13, 1 Ab p. 295 (mulgiti *Aa*). *coniug. tertia* (*et quarta?*): MARCELL. med. 23, 61 -untur (ISID. orig. 20, 6, 7). PLAC. med. 5, 12 rec. *β* -itur (ANTHIM. 76 p. 28, 4 [-etur *var. l.*]. p. 28, 8 [-etur, -atur *var. l.*]. ORIBAS. syn. 4, 14, 1 Aa *et* La p. 13. *al.* [*sed* -etur eup. 2, 1 G 2 La p. 472]. ISID. *l. c.* GLOSS.). 14, 3 rec. *β* -as (*cod. unus*, -eas *cett.*; *cf.* ANTHIM. 76 p. 28, 7 -atur [-eatur *l*]. ORIBAS. syn. 5, 4, 8 p. 51 -at). DRAC. Romul. 8, 414 -ĕre (? *v. p. 1567, 26*). NOT. Tir. (*v. p. 1562, 1*). *cf. etiam p. 1567, 23.* *de* NOT. Tir. *v. p. 1562, 1.* GLOSS.^L I Ansil. MV 51 -et: lac detrahit. II Philox. MV 8 -et: ἀμέλ⟨γ⟩ει. *inde a* CATONE, VARRONE, VERG. ecl. georg. [*val.* mulge, *it.* múngere, *sard.* múrghere *et* múlliri, *francog. vet.* moudre, *hisp. dial.* muñir, *catal.* mullir, *port.* mungir *etc. Rohlfs.*] [*dub.*: VARRO rust. 2, 11, 2 (*de lactis discriminibus*) a -endo atque ortu (*antea respondet* a motu, *ubi* mulctu *corr. Politianus in ed. pr., 'fortasse* ab ortu*' Keil*): optimum est id, quod neque nimium longe abest a -so *eqs.* ('mulsum ... *propter dulcedinem dicitur lac quod a partu primum est' Keil coll. p. 1579, 40. item fort.* PS. AVG. serm. ed. Caillau 2 app. 18, 3 [Migne suppl. 2, 1115; *de caede Bethleemitica*] nullis parvulis -sum lactis stillabant ubera matris).]

i. q. ἀμέλγειν: 1 *aliquid excipiendum*: **a** *proprie*: *α lac*: CATO agr. 150, 1 lacte feriis quod -serit. VERG. georg. 3, 400 quod surgente die -sere. PALLAD. 12, 13, 1 (em- *Colum. 7, 3, 17*). *al.* *indicatur lac recens*: SERV. Aen. 3, 66 'tepido lacte' statim

[*Reichmann-Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-cto (5, 78. MARCELL. med. 23, 61 st. quomodo -si fuerint *sextarii lactis*. 27, 37). MARCELL. med. 12, 38 lacte recenti, sicut -sum fuerit (*cf.* 15, 17 recens -sum). PLAC. med. 5, 12 rec. β lactem, quod primum -itur. 14, 3 rec. β lac si ad tempus -eas. PS. THEOD. PRISC. add. p. 325, 26 lac . . . mox -ctum (ORIBAS. syn. 5, 53, 5 La p. 91 [*gr.* νεόβδαλτον, Ab de presenti multa]. *al.*). *al. cf.* ORIBAS. syn. 4, 40, 2 La p. 42 -ta (*gr.* νεόβδαλτον, Ab mox ut -itur). β caseum (*per breviloquentiam*): PASS. Perp. 4, 9 (*v. vol. III 513, 83*).

b *locutiones tropicae*: α *in comparatione*: ITALA Iob 10, 10 (Ambr. Iob 1, 6, 18, *cf.* Aug. in Iob p. 532, 5 = HIER. interpr. Iob, VVLG.) numquid non ut lac me -sisti *sc. in uterum . . .?* (*gr.* ἤμελξας, *Hier. hom. Orig. in Ezech. 13, 2 p. 440, 10* emulsisti. *cf. ad l.* GREG. M. moral. 9, 78. 80). β *proverbialiter*: AVG. serm. 17, 4, 4 paenitentia perversa (*sc. bonorum operum*) fundunt, quod -serunt (41, 3 quod bene -simus, male fundemus). γ *per imaginem*: PS. AMBR. paenit. 1 p. 971^C ut -eas misericordiam. HIER. interpr. Iob 20, 16 *impius* furorem draconum -bit (*gr.* θηλάσειεν, *codd. 132 et 161* mulcebit, *Aug. in Iob p. 551, 10* fulgebit, *Patric. epist. 8* ira d. mulcabitur [*'irā d. dilacerabitur' explicat Bieler; var. l.* mult-, mulct-], *Vulg.* caput aspidum suget). *cf. l. 36.*

2 *animantes, ubera*: **a** *strictius*: VARRO rust. 2, 2, 17 matres eorum *agnorum* iis temporibus non -e[a]nt quidam. VERG. ecl. 3, 5 alienus oves custos bis -et (-it *P*) in hora (COLVM. 7, 5, 20 separatim -endae sunt oves. ANTHIM. 76 ut . . . aut vacca aut capra aut ovis -atur. PASS. Perp. 4, 8). CLAVD. DON. Aen. 11, 570 p. 504, 7 uber equae ([immulgens *Verg.*]. DRAC. Romul. 8, 414 -ēre [mulc- *cod.*, mulctrae *Buecheler vocem cum antecedentibus coniungens*] balantum . . . ubera. *cf. l. 32*). *ibid.* p. 504, 12 MARCELL. med. 23, 61. ORIBAS. syn. 5, 4, 8 p. 51 pessimam lactem que habuerint . . ., -at se prius et sic det sugere infanti (*gr.* προαμέλξασαν). κατ' ἀδύνατον: VERG. ecl. 3, 91 iungat volpes et -eat (mulc- *R*) hircos. **b** *laxius de sugentibus*: GERM. 167 Iuppiter infans ubera Cretaeae -sit . . . caprae. PLIN. nat. 10, 115 quas *capras* . . . -sere *caprimulgi*.

3 *absolute* (*cf. p. 1566, 75*): VARRO rust. 2, 11, 4 -ent vere . . . mane *eqs.* *per imaginem*: VVLG. Is. 66, 11 ut sugatis et repleamini ab ubere consolationes eius (*sc. Hierusalem*), ut -eatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius.

? *p. p. p.* mulsum, -ī *n. pro subst. v. p. 1566, 77. 80.*

deriv.: mulctra (-um), mulctrare (-rium), mulctura, ? mulctus, mulgarium (-are.).

compos.: e-, immulgeo; caprimulgus, equimulga. *cf.* promulgo.

2. mulgeo (-go) *v.* 1. mulceo. **mulgethrum** *v.* mulcetra.

? **mulicandos** *vox celtica. nomen herbae, i. q. milifolium*: PS. APVL. herb. 89 l. 13 miriofillon . . ., Galli -s (mubsc-, -dros *var. l.*, ? mususando *Ps. Diosc. herb. fem. 37*, βελιοκάνδο *Ps. Diosc. Vind. 4, 114 p. 265, 15* [*v. app. crit.*]).

mūlicūrius ἡμιονόκουρος GLOSS. III 371, 40. [*a* mulus *et* cura, *cf.* domicurius. *Leumann.*] *Reichmann-Ehlers.*

catagineos (*i.* καταγύναιος) **muliebriārius** GLOSS. III 179, 59. *a* muliebris, *cf.* mulierarius.

muliebriōsus γυναιμανής GLOSS. III 374, 13. *a* muliebris, *cf.* mulierosus.

***muliebris**, -e. [*ex* *mulies-ris, *a* mulier. *J. B. H.*] ? *formae II^ae decl.*: -a *pro* -i: VEN. FORT. vita Germ. 1, 2 (*var. l.* -i; *cf. Norberg, Eranos 41, 1943, 35*). -um *pro* -e: *v. l. 61.* *scrib. litt. graec. p. 1568, 75.* *notatur per* m: PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 44 v. M. M. veste⟨m⟩, mund⟨um⟩ muliebrem. CIL V 2793 F(ortunae) m(uliebri) d(onum) *eqs.* (*si recte ita solvitur*). NOT. Tir. 34, 21. *de notione*: AGROEC. gramm. VII 124, 5 -e dicitur a mulieribus aliquid factum, mulierarium per mulieres aliquid ordinatum et per viros gestum (*inde* ISID. diff. app. 138). GLOSS. II 265, 42 γυναικεῖον -um (-e *var. l.*). 265, 43 γυναικώδης effeminatus, -is. *gradus comparationis desunt; pro superl. additur* maxime: BOETH. mus. 1, 1 p. 186, 19. *legitur inde a* PLAVTO (*p. 1568, 32. 53. al.*), *sed raro apud poetas, e quibus saepius usurpat etiam* LVCR., *alii singulis tantum locis habent, e. g.* TER. *p. 1569, 14.* VERG. *p. 1568, 8.* HOR. *p. 1570, 18.* OV. *p. 1570, 20.* SEN. *p. 1569, 69.* SIL. *p. 1568, 27. cf. Axelson, Unpoet. Wörter 56.* [*confund. saepe in codd. cum casibus obliquis vocis q. e.* mulier, *e. g.* CIC. har. resp. 44 LVCR. 4, 1247 SEN. contr. 1, 2, 10.]

i. q. γυναικεῖος (*quae vox ubi respondet, infra non adnotatur*):

I *fungitur vice genetivi, i. q. ad mulierem vel mulieres pertinens*: **A** *vice gen. subi., possess. sim.* (*gen. auct. p. 1568, 4*): **1** *spectatur sexus, genus, multitudo sim.*: SISENNA hist. 80 in muro virile ac -e secus populi multitudine omni collata *eqs.* (SALL. hist. frg. 2, 70 LIV. 31, 44, 4 TAC. hist. 5, 13, 3. ann. 4, 62, 2 adfluxere . . . virile ac -e s., omnis aetas. SVET. Aug. 44, 3 spectaculo -e s. omne . . . summovit. AVSON. 336, 8 p. 200 P. Vesta, Ceres et Iuno, s. -e, sorores. *al. cf.* CIC. inv. 1, 35 sexu [CVRT. 6, 5, 28 COLVM. 2, 1, 2. *al.*]). LVCR. 4, 1227 -e oritur patrio de semine saeclum ([*opp.* mares]. 5, 1021. *cf.* 4, 1232 sive virum suboles sivest -is origo. 5, 1355 genus. VAL. MAX. 8, 3, 3 revixit tum -i stirpe Q. Hortensius verbisque filiae aspiravit). LIV. 34, 5, 5 coetum. RVT. LVP. 2, 6 *natura* divisit ⟨virilem et⟩ -em personam, ut suum cuique opus atque officium distribueret (FIRM. math. 4, 13, 8). SEN. dial. 11 (12), 16, 1 non est quod utaris excusatione -is nominis (*ibid.* 5 -e n. praetendere. *cf.* 2 -is excusatio. *aliter p. 1569, 83*). DECL. in Catil. 14 alae -es. *al.* 2 *varia*: CIC. Cael. 1 libidinem -em (*sc. Clodiae*) comprimendam putet (78 [*cf. 70* mulieris]. LIV. 34, 6, 10). 67 equus Troianus . . . qui tot invictos viros -e bellum gerentis tulerit. 78 ne patiamini illum absolutum -i gratia (CVRT. 7, 1, 39 utilitatem tuam -i [*sc. Olympiadis*] praeposuimus gratiae). Mil. 28 magno et impedito et -i ac delicato ancillarum puerorumque comitatu (LIV. 3, 47, 3). VERG. Aen. 11, 687 (*Camilla*:) advenit qui vestra dies -bus armis verba redarguerit (DRAC. Orest. 505). VITR. 1, 1, 5 statuas marmoreas -es stolatas (*cf.* PAVL. FEST. p. 239 pilae et effigies viriles et -es [TAC. hist. 4, 83, 2]. PLIN. nat. 35, 48 picturae. CIL XI 4206 aeramentis). LIV. 1, 3, 1 tutela -i (*i. Lavinia tutrice*) . . . res Latina . . . stetit (1, 3, 4. *aliter l. 37*). 1, 47, 7 his -bus (*sc. Tulliae*) instinctus furiis Tarquinius. 1, 58, 3 versare in omnes partes -em (*sc. Lucretiae*) animum (*aliter p. 1569, 47*). 2, 33, 8 clamor inde oppidanorum mixtus -i puerilique ploratu (*cf.* 5, 40, 3 fletus). 8, 18, 6 patefactum -i fraude civitatem premi matronasque ea venena coquere (TAC. ann. 2, 71, 2. 11, 3, 2). 24, 4, 4 circumsesso . . . -bus (*sc. filiarum*) blanditiis (27, 15, 11). 24, 22, 11 haec -ia (*sc. uxoris*) consilia . . . neque tota aspernatus est *eqs.* (CVRT. 8, 2, 29 -is [*sc. matris*] consilii . . . paenitere eum coepit). 34, 2, 2 nunc domi victa libertas nostra impotentia -i (TAC. ann. 12, 57, 2 i. -em [*sc. Agrippinae*] nimiasque spes eius arguens). *al.* VELL. 2, 76, 2 -is (*sc. Fulviae*) fugae *comes.* VAL. MAX. 3, 5, 3 -i (*sc. uxoris*) imperio. 7, 8, 3 minus mirandum errorem -em (*sc. Aebutiae*) Q. Metellus fecit. SEN. contr. 2, 5, 4 instrumenta . . . ad excutiendam -is *pectoris* conscientiam proponuntur (9, 3 ext. 4 in puerili [*sc. Hannibalis*] pectore tantum vis odii potuit, sed in -i [*sc. Semiramidis*] quoque aeque multum valuit. *cf.* SIL. 15, 329 corda). TAC. ann. 1, 14, 2 -e (*sc. Liviae*) fastigium. 1, 40, 4 incedebat -e (*sc. uxoris aliarumque mulierum*) et miserabile agmen (14, 30, 2 *cum acumine dictum, cf. ibid.* intercursantibus feminis *et infra l. 33*). 4, 39, 1 -i (*sc. Liviae*) . . . cupidine incensus. *al.*

B *vice gen. varii respectus*: PLAVT. Merc. 422 opprobramentum aut flagitium -e. CIC. Verr. II 5, 31 in conviviis -bus ([cum mulieribus *Non. p. 358, 34*]. 5, 81. *cf.* 5, 104 contubernium -is militiae). Cael. 32 nec . . . -es umquam inimicitias mihi gerendas putavi, praesertim cum ea *eqs.* Tusc. 4, 71 amores. LIV. 26, 49, 12 iam extra periculum iniuriae -is sum. SAB. Gell. 5, 13, 5 pupillaris . . . tutela -e⟨b⟩ri praelata. TAC. ann. 5, 2, 2 *Tiberius* increpuit amicitias -es, Fufium consulem . . . perstringens. ITALA lev. 20, 13 (Coll. Mos. 5, 1, 1) qui manserit cum masculo mansione -i (*gr.* γυναικός, *Vulg.* femineo. *cf.* FIRM. math. 8, 30, 4 concubitus [8, 31, 10]. ACT. Achat. 4 coitu). AMM. 27, 12, 6 eunuchus . . . aptusque ad -ia palpamenta. CANON. Migne 13, 1185^B imperant sibi continentiam -em. ORIG. in Matth. 13, 16 p. 220, 10 -es passiones (*gr.* ἀφροδίσια. *cf. ibid.* p. 219, 34 puer qui -ia nondum temptavit [*gr.* ἀγεύστου ἀφροδισίων]). CAEL. AVR. chron. 1, 4, 79 -bus libris (*sc.* γυναικείοις *Sorani; cf. p. 1569, 1*). *al.*

II *i. q. mulierum proprius, sc. qualia facere, pati, possidere, adhibere, celebrare sim. mulieres solent, saepe cum nota vitii vel debilitatis* (*subst. m. pl. p. 1570, 36, n. sg. p. 1569, 33. 52. 1570, 35, n. pl. l. 76. p. 1569, 21. 73. 1570, 30*; -e est, vocatur *sim. p. 1569, 54. 1570, 7; in litotete q. d. p. 1569, 70*): **A** *sensu communi*: **1** *de rebus corporeis*: **a** *de specie, corpore eiusque partibus, morbis, passionibus sim.*: α *c. subst.*: PLAVT. Rud. 233 sq. vox. CIC. inv. 2, 1 -is formae pulchritudinem. *ibid.* corpore (VITR. 2, 9, 1. VAL. MAX. 6, 1, 1 *opp.* virilis animus. CELS. 2, 1, 13. *al. cf.* VVLG. I Petr. 3, 7 viri . . . quasi infirmiori vasculo -i impertientes honorem). Verr. II 2, 87 figuram (Tim. 45 eum secundus ortus in f. -em *transfert* [*gr.* γυναικὸς φύσιν]. IREN. 1, 14, 1 [1, 8, 1 H.] illam . . . quaternationem descendisse figura -i [*gr.* σχήματι γυναικείῳ]). LVCR. 4, 1247 semine. 5, 1358 manibus (SEN. contr. 2, 7, 5. CELS. 3, 21, 11 pueriles aut -es). VARRO ling. 5, 15 loci -es, ubi nascendi initia consistunt (SCRIB. LARG. 156 PLIN. nat. 28, 41. *al.* CHAR. gramm. p. 34, 16 B. ἡ μήτρα. GLOSS.^L II Philox. LO 6 ὑστέρα, κόλποι μήτρας. *cf.* LVCR. 4, 1107 arva. PLIN. nat. 32, 134 in -i parte. ARNOB. nat. 7, 44 alveo. AVSON. 128, 3 p. 344 P. membrum. *al. v. et infra l. 76*). VITR. 4, 1, 7 gracilitatem. *ibid.* subtilitate. 10, 11, 2 capillo (PAVL. FEST. p. 17 CELS. 7, 7, 8^C. *al.*). PAVL. FEST. p. 20 capitis. p. 105 bratteae in virilem -emque speciem expressae (TAC. ann. 11, 21, 1 oblata ei species -is ultra modum humanum. PHYSIOGN. 85 p. 14, 12). CELS. 5, 21, 1^B lacte (*al.* SCRIB. LARG. 26. *al.* PLIN. nat. 20, 67. *saepe*). 6, 8, 2 mammis (SCRIB. LARG. 82. PLIN. nat. 7, 15 dextram mammam iis *androgynis* virilem, laevam -em esse. AVG. civ. 16, 8 p. 135, 13 D.). PLIN. nat. 1, 34 p. 114, 25 vitia (1, 36 p. 121, 30. *cf.* 26, 151 morbis. 29, 32 malis [30, 123]). SVET. Nero 28, 1 puerum . . . exsectis testibus . . . in -em naturam transfigurare. *al.* ? *de menstruis*: TAB. devot. Audollent 231, 29 μουλιεβρι ωρα[ς] (*cf. Jeanneret, Tabl. d' exécr. 112*).

β *n. pl. pro subst.*: ① *de locis -bus*: TAC. ann. 14, 60, 3 castiora esse -ia Octaviae . . . quam os *Tigellini*. ② *de menstruis* (ISID. orig. 11, 1, 140 *menstrua* et -ia nuncupantur) *et aliis rebus, quae ad mulierum passiones, morbos sim. pertinent*: TERT. virg. vel. 11, 8 tu mulierem negas, quam -ia pati dicis? (PS. HIL. libell. 11 p. 84, 19 [mulier *falsa var. l.*]). FIRM. math. 3, 2, 9 ex -bus graves . . . valitudines. VVLG. gen. 18, 11 desierant Sarae fieri -ia (*locos Italae v. in ed. Beuron.; in imag.*: RVFIN. Orig. in gen. 8, 10 p. 85, 15 ita deficiant et in anima tua -ia, ut nihil iam -e et effeminatum habeas *eqs.*). CAEL. AVR.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

acut. 3, 18, 185 in libris, quos de -bus scripturi *sumus* (mulieribus *trad., corr. Ilberg coll. titulo operis Sorani q.e.* γυναικεῖα. *cf.* chron. 2, 1, 28 -ium passionum *libri* [*aliter p. 1568, 44*]). SORAN. praef. cum frequentius nobis in -bus obstetrix fuisset necessaria. p. 5, 1 in ... quas partes dividere oportet -ium traditionem? (*gr. p. 3, 2 Ilb.* γυναικεῖον). DIOSC. 1, 13 p. 12, 16 M. ⌊-ia feminarum⌋ fumento conpescit *amomum* (⌊⌋ *gr. 1, 15, 2* τὰ γυναικεῖα). (III) *de rebus quibuslibet minus certis*: ITALA exod. 21, 22 (Ps. Ambr. de anima p. 227) qui percusserit mulierem calce et necdum proiecerit figuratum, dabit omnia -ia secundum voluntatem viri sui (*gr. et Vulg. aliter; cf. Caspari ad l.*).

b *de vestitu, cultu, ornatu sim.* (*cf.* VARRO ling. 9, 40 ut calcei -es sint an viriles dicimus ad similitudinem figurae): PLAVT. Men. 167 vestimentum (659 POMPON. dig. 24, 1, 31, 1. *al. cf.* PLAVT. Mil. 1099 vestem [CIC. inv. 1, 51. *et saepe*]. CIC. Att. 1, 13, 3 vestitu). TER. Haut. 289 nulla mala re esse expolitam -i (*loc. inc., v. app. cr.*). CIC. inv. 1, 51 ornatum (har. resp. 4. *al.*). Verr. II 2, 87 habitum (SEN. contr. 1, 2, 10 *opp.* puerilem. IVST. 1, 3, 2. *al.*). har. resp. 44 soleis (*cf.* VARRO Men. 155 calceos [ling. 9, 40 *v. l. 12*]. SVET. Cal. 52 socco. *al.*). Phil. 2, 44 togam (VARRO frg. Non. p. 541, 3). phil. frg. I 10 mundum ([*Xen. oecon. 9, 6* κόσμον γυναικός]. VARRO ling. 5, 129 LIV. 32, 40, 11. *et saepius*). *al.* *n. pl. pro subst.*: PLIN. nat. 37, 17 qui super cetera -ia soccos induebat. ITALA deut. 22, 5 (Tert. spect. 23 p. 24, 2 idol. 16 p. 49, 25) qui -bus vestietur (*gr.* στολὴν γυναικείαν, *Lugd.* stolam mulie⟨b⟩rem, *Vulg.* veste feminea). PAVL. dig. 34, 2, 32, 4 si qua alia -ia apparuerint (*antea*: ornamentum). *al.*

c *de variis rebus*: CIC. off. 2, 25 arculas. VITR. 5, 10, 1 caldaria -ia et virilia (*cf.* CIL XIV 2121 *balneum* [*suppletur* IX 3677]). CELS. 7, 26, 1A -bus *aeneis fistulis* (*opp.* virilibus). PLIN. nat. 26, 164 in -bus medicamentis. SVET. Otho 6, 3 sella. ITALA Esth. 2, 11 p. 40, 9 Motzo atrium -e (*gr.* τὴν αὐλὴν τὴν γυναικείαν, *Vulg. aliter. cf. l. 34sqq.*). AMM. 23, 4, 14 in -is coli formam. MARCELL. med. 35, 30 pannum -em, id est menstrualem. PALLAD. hist. mon. I 17 p. 294D -e monasterium (*gr. p. 86, 1 B.* το μοναστηρίον *tantum*). *al.* *n. sg. pro subst. i. q. pars domus mulieribus destinata* (*cf. l. 30*): ITALA Esth. 2, 13 p. 40, 15 Motzo de -i in domum regis (de atrio -i *var. l.; gr.* τοῦ γυναικῶνος, *Vulg.* triclinio feminarum). 2, 14 p. 40, 17 recurrebat in -i secundo (in atrium -e secundo die *var. l.; gr.* τὸν γυναικῶνα τὸν δεύτερον, *Vulg.* secundas aedes).

d *singulariter de aqua sec. doctrinam Aegypt.*: SEN. nat. 3, 14, 2 aquam virilem vocant mare, -em omnem aliam (*sed ibid. in describenda serie elementorum ter* femina).

2 *de rebus incorporeis*: **a** *de animo, ingenio sim.*: PLAVT. Mil. 185 ut ne quoquam de ingenio degrediatur -i (Stich. 744 ita est i. -e: *eqs.* PACVV. trag. 269 id viri est officium, fletus -i i. additus. ACC. trag. 105 -e i., prolubium, occasio. LIV. 1, 9, 16. *al.*). Rud. 685 -i animo sum (LIV. 6, 34, 7 parvis mobili rebus a. -i. VAL. MAX. 3, 2, 15. SEN. dial. 6, 1, 1 ab infirmitate -is a. *al. cf.* TERT. virg. vel. 4, 5 de animo et cogitatu -i et virginis). CIC. off. 1, 130 cum ... pulchritudinis duo genera sint ..., venustatem -em ducere debemus, dignitatem virilem. LIV. 24, 22, 8 Damarata ... inflata ... regiis animis ac -i spiritu (VAL. MAX. 4, 6, 5 -is. virilem patris exitum imitata *Porcia*). *al.* *n. sg. pro subst.*: VELL. 2, 74, 3 uxor Antonii ... nihil -e praeter corpus gerens.

b *de moribus, actionibus, condicionibus sim.* (*exempla selecta*; -e est, fit *l. 70. 75; n. pl. pro subst. l. 73*): PLAVT. Cist. 681 qui semper malo -i sunt lubentes. Epid. 546 malitia. Mil. 456 -i fecit fide. 1359 mores (CLAVD. DON. Aen. 12, 100 p. 564, 10 PHYSIOGN. 52 p. 72, 3). Poen. 230 modus -is nullust (*i. moderatio.* SEN. epist. 47, 7 in -em modum [*i. morem*] ornatus). 1145 tace atque parce -i supellectili. :: quae east supellex? :: clarus clamor. Truc. 809 facinus (LIV. 38, 24, 10 Ps. QVINT. decl. 2, 8 p. 26, 31). CAECIL. com. 85 ista noxa -e est magis quam viri (-em et *trad., cf. Leo, Plautin. Forsch.*[2] *285sq.*). RHET. Her. 3, 12, 22 acuta exclamatio ... habet ... quiddam inliberale et ad -em potius vociferationem quam ad virilem dignitatem in dicendo adcommodatum. CIC. Cluent. 13 illo communi dolore -i ... angeretur (Scaur. 10 LIV. 3, 48, 8 SEN. dial. 11 [12], 3, 2). dom. 105 nisi etiam -bus religionibus te inplicuisses (fam. 1, 9, 15. *cf.* LIV. 2, 40, 12 Fortunae [*v. p. 1567, 57 et vol. VI 1, 1193, 14sqq.*]). VARRO Men. 538 (*loc. corruptus*) nihilo magis dicere -e quam de -i ricinio pallium simplex. LIV. 1, 13, 1 victo malis -i pavore (*cf.* 2, 40, 1 timor. VELL. 2, 87, 1 metus). SEN. Phaedr. 619 -e non est regna tutari urbium. benef. 7, 9, 4 insania. clem. 1, 9, 6 consilium (TAC. ann. 15, 54, 4 uxoris ... c. adsumpserat, -e ac deterius). PETRON. 25, 3 -is patientiae legem ... accipere (*cf. p. 1570, 27*). 81, 5 opus (AMBR. Abr. 1, 5, 37. *cf.* HIPPOCR. aer. 22 eunuchi ... -ia operantur [*gr.* γυναικεῖα]). Ps. QVINT. decl. 10, 6 p. 194, 6 quid tam -e, quid tam maternum fieri potest? TAC. Germ. 18, 2 munera non ad delicias -es quaesita. ann. 2, 43, 4 Plancinam ... Augusta monuit aemulatione -i Agrippinam insectandi (IVST. 14, 5, 2. *cf.* AVG. civ. 6, 7 p. 260, 4 D. zelo). 15, 10, 4 modo -i eiulatu, aliquando sexum egressa voce infensa clamitabat. FRONTO p. 57, 6 v. d. H. (= p. 62 N.) animadvertas ... Novium et Pomponium et id genus in verbis rusticanis et iocularibus ac ridiculariis, Attam in -bus (scurrilibus *vix recte Cornelissen, Mnem. 1, 1873, 93*). *al.*

c *de nominibus propriis*: VARRO ling. 8, 36 nostra ⟨n⟩omina virilia et -ia (*ut Terentius Terentia*). 9, 40 nomen virile cum virili conferimus, feminae cum -i. 9, 48. 10, 27 ut actor stolam -em sic Perpenna et Caecina ... figura -ia dicuntur habere nomina, non mulierum (*cf. infra l. 49*). Ps. AVR. VICT. epit. 23, 3 *Heliogabalus* -i nomine Bassianam se pro Bassiano iusserat appellari.

B *sensu presso, fere c. detrectatione dictum i. q. mollis, effeminatus, enervatus* (*cf. p. 1568, 84*): **1** *fere de virorum habitu, moribus, actionibus, affectibus, dictis sim.*: **a** *c. subst. sim.* (-e est, vocatur *l. 20. 22. 24*): TRAG. inc. 210 vos ... iuvenes animum geritis -em, illa virgo viri (LIV. 40, 5, 3). CIC. de orat. 3, 41 mollis vox aut -is (CAPITOL. Alb. 13, 1 voce -i et prope ad eunuchorum sonum). Tusc. 2, 15 ad hanc enervatam -emque sententiam satis docilem se Epicurus praebuit. 2, 57 quid est ... fletu -i viro turpius? (LIV. 25, 37, 10 -es et inutiles). 3, 72 superstitio (LACT. inst. 5, 13, 3 -em aut anilem). LVCR. 4, 1053 puer membris -bus. SALL. Catil. 52, 29 non votis neque suppliciis -bus auxilia deorum parantur. or. Lep. 15 neque quisquam extremam necessitatem nihil ausus, nisi -i ingenio, exspectat (SEN. dial. 2, 10, 3 i. natura infirma et -ia. 3, 20, 3 viris quoque puerilia ac -ia sunt i.). HOR. epod. 16, 39 -em tollite luctum. RVT. LVP. 2, 6 (*de adulescente impudico*) -i ritu esse suo corpore abusum (*anonym. ap. Steph.*, tui liberi *trad.*). OV. Pont. 1, 3, 31 sive pium vis hoc, sive hoc -e vocari. SEN. contr. 1 praef. 8 ad -es blanditias extenuare vocem (DECL. in Catil. 31). SEN. clem. 1, 5, 5 -e est furere in ira (*opp.* magni ... animi proprium). dial. 2, 19, 2 -is nos cura angit. 9, 17, 4 mollitiam. 12 (11), 6, 2 quid ... tam humile ac -e est quam ... se dolori committere? nat. 4 praef. 16 lacrimae. COLVM. 1 praef. 15 miramur gestus effeminatorum, quod a natura sexum viris denegatum -i motu mentiantur. PETRON. 9, 6 -is patientiae scortum (PS. QVINT. decl. 3, 11 p. 51, 5 *syn.* femineam. *cf. p. 1569, 72*). QVINT. inst. 5, 9, 14 *inter alia* vestem -em ..., mollis et parum viri signa. *al.*

b *pro subst.*: **α** *n. pl.*: *de stupro*: SALL. Catil. 13, 3 viri -ia pati (CVRT. 6, 6, 8 TAC. ann. 11, 36, 4. VLP. dig. 3, 1, 1, 6 corpore suo. *al. cf. l. 27*). *de gestibus*: TERT. spect. 23 p. 24, 2 (*praecedit lex Iudaica, quae viros veste -i indui prohibet, v. p. 1569, 23*) quid *deus* de pantomimo iudicabit, qui etiam -bus cur⟨v⟩atur? (*cf. l. 26 necnon l. 40sq.*). **β** *n. sg. de turpi morte*: CAPITOL. Maximin. 32, 5 manu sua se interfecisse, ne quid ei -e contingeret. **γ** *m. pl. i. q. viri molles* (*dub. an huc pertineat* TERT. spect. 17 p. 18, 24 quam *spurcitiam* Atellanus gesticulatur, quam mimus etiam per -es repraesentat [-es ⟨res⟩ *Klussmann*]): CYPR. epist. 2, 1 p. 468, 6 quanto maioris est criminis, non tantum -ia indumenta accipere, sed et gestu (gestus *var. l.*) quoque turpes et molles et -es (mulieres *unus cod.*) ... exprimere.

2 *de variis rebus*: FRONTO p. 18, 5 v. d. H. (= p. 22 N.) potius ... vestem ... lanarum mollitia delicatam esse quam colore -i (effeminata *in marg.*). VOPISC. Car. 17, 5 (*iocose*) aquam mihi -em praeparastis *ad lavandum*. ANTH. 934, 24 vicit Babylon triumpho te *Alexandrum* -i.

III *t. t. gramm.* (*Varronianus*) *de vocabulorum genere*: VARRO ling. 8, 46 sexum, utrum virile an -e an neutrum sit. 8, 51 non modo in virili sicut in -i dicitur 'eius', sed etiam in neutris articulis. 9, 41 dici virum Perpennam, -i forma (*cf. supra l. 2*). *ibid.* vocabulum. *ibid.* ea ... -ia *dicimus*, in quibus dicere possumus haec aut hae. 9, 110 in -bus amata et amatae. *ibid.* sic virilia et -ia sunt eadem. 10, 30.

adv. **muliebriter.** *gradus comparationis desunt; acced.* satis *l. 65*.

i. q. mulierum more (*ponitur fere c. verbis; c. adi. l. 56. 75. 79, nude l. 65sq.*): **a** *quomodo mulieres facere, agere, dicere sim. solent* (*in fig. litot. l. 60 et* OROS. hist. 2, 7, 6): HOR. carm. 1, 37, 22 *Cleopatra* nec -r expavit ensem. LIV. 38, 57, 7 *uxor Scipionis* -r indignabunda. CVRT. 8, 3, 7 quae utilia esse censebat, -r forsitan, sed fida tamen mente suasisset. TAC. ann. 13, 13, 1 Agrippina libertam *Acten* aemulam ... -r fremere. TERT. anim. 1, 3 *coniugi* -r inclamanti ... responderat *Socrates: eqs.* TREB. Gall. 13, 2 *Zenobia* imperium ... rexit non -r neque more femineo. IVST. 1, 8, 2 non -r adventu hostium territa *Tamyris*. 14, 6, 11 non refugientem ... aut -r vociferantem, sed virorum fortium more morti succumbentem *Olympiadem*. DON. Ter. Ad. 291, 2 -r queritur *Sostrata* (*cf.* SERV. Aen. 4, 20 dixit. *nude positum, subaudiendo verbo dicendi*: DON. Ter. Eun. 116, 4 vide quam satis -r. Hec. 269, 3. SERV. Aen. 5, 785 [auct.: -r dictum]. SERV. auct. Aen. 4, 685). HEGES. 1, 40, 2 *Olafyra* -r ... extollere sese occoeperat. **b** *quomodo viri* (*pars animi virilis l. 70*) *mulierum mores sequentes se gerunt, saepe i. q. effeminate, molliter, ignave*: CIC. Tusc. 2, 48 si turpissime se illa pars animi geret, quam dixi esse mollem, si se lamentis -r lacrimisque dedet *eqs.* 2, 55 ne quid *in dolore* ignave, ne quid serviliter -rve faciamus. LIV. perioch. 89 *Cn. Carbo* flens -r mortem tulit (SEN. epist. 78, 17 non sentis *dolorem*, si illum -r tuleris? TAC. Agr. 29, 1). CVRT. 3, 3, 14 turba *hominum* -r propemodum culta (*cf.* 3, 3, 18 zona aurea -r cinctus *rex*. ANTH. 912, 3 indutus). 4, 7, 11 alias deinde effeminatum et -r timidum, alias proditorem amatoris *Dymnum* appellans. SEN. dial. 9, 16, 2 si -r et ignave perierunt, nihil periit. PLIN nat. 35, 140 Iove Liberum parturiente ... et -r ingemiscente. QVINT. inst. 8 prooem. 19 si quis volsa atque fucata *corpora* -r comat. TAC. ann. 13, 30, 2 *Caninius* ob libidines -r infamis. SPART. Hadr. 14, 5 *Antinoum* -r flevit. FIRM. err. 4, 2 *sacerdotes* exornant -r nutritos crines. AMM. 31, 2, 6 -r ... *equis* non numquam insidentes *Hunni*. MART. CAP. 5, 543 COD. Theod. 9, 7, 6 GILD. Brit. 6 chron. III p. 30, 12.

deriv.: muliebriarius, muliebriosus, muliebritas.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

muliebritās *v. p. 1576, 67 et cf. p. 1576, 42.*

[muliebrōsus *v.* mulierosus *p. 1576, 62.***]** *Teßmer.*

***mulier,** -eris *f.* [*ex* * mulies (*cf.* muliebris); *i. q.* 'mollior' *esse censet Sommer, IF 11, 1900, 54sq. Isidorum (v. l. 7) secutus; alii minus apte c. gr.* μυλλάς *'scortum',* μύλλος *'pudendum muliebre' conferunt. J. B. H.*] *de origine: derivatur a* mollis, *v. p. 1383, 32, ubi addas locos similes* OP. imperf. in Matth. 35 p. 823 ISID. orig. 11, 2, 18. *cf. p. 1577, 83. de mensura: -e- in omnibus casibus corripi dicit* PS. PRISC. gramm. III 523, 28; *sed aevo cadente producitur in cas. obliquis* (*cf. Stolz-Leumann^{5} 182*): -ēris DRAC. Romul. 8, 508. 10, 5. -ērem DRAC. Orest. 661. ENNOD. carm. 1, 4, 90 (*v. p. 1573, 30*). -ēre DRAC. laud. dei 2, 135. 2, 670 satisf. 161. ANTH. 799, 4 (*'medii aevi puto' Riese*). -ēribus DRAC. laud. dei 3, 475. -ēres VEN. FORT. carm. app. p. 373, 65. *de formis: sg. nom.?* -is PLAVT. Mil. 1223 (*B*; -r es *cett. deficiente A; cf. Lindsay ad l.*). *pl. gen.* -orum CIL IV 5213 (*fort. sec.* virorum, *cf. Stolz-Leumann^{5} 261, nisi e dittogr. per errorem orta, ut coni. olim Väänänen, Latin vulg. 148*). *dat.* (*abl.*) -ebus: CIL I^{2} 2506 -eb⟨us⟩. IV 4137 -ebu (*cf. Väänänen l. c. 33*). *scribitur:* mullirem PLAVT. Persa 483 *A.* muleri CIL IV 8590. muliaeri CIL XII 682 a (*s. III*). my- CIL XII 4524 (*bis*). ? malher INSCR. christ. Brit. 121. *scriptio ficticia* mo-: GRAMM. suppl. p. 178, 18 qui dicit 'subolem', dicat 'molierem'. *cf.* mollier *p. 1383, 32. per compendia:* -r(ibus): CIL XIV 2408, 12. mul: CIL VI 1064 col. 3, 10 VIII 24874. mu (*inverso ordine et c. ligatura scriptum*): CIL V 358 (= INSCR. Ital. X 2, 45). m (GLOSS. V 573, 10): INSCR. RevA. VI 2 (1933) p. 386 n. 59 h(onestae) m(emoriae) m(ulier). *varios modos inversionis huius litterae v.* CIL II 6323 X p. 1165 NOT. laterc. gramm. IV 283. NOT. Tir. 34, 19. 122, 164. 169. *de notione:* SERV. Aen. 11, 687 usus obtinuit, ut innuptas 'virgines', nuptas '-es' vocemus; nam apud maiores indiscrete virgo dicebatur et -r, utrumque enim sexum tantum significabat (MOD. dig. 32, 81, 1 -bus . . . legatis etiam virgines debentur. GAVDENT. serm. 9, 12 G. cum virgo sit *Maria*, -r appellatur veritate sexus, non detrimento integritatis). TERT. orat. 22 p. 193, 9 sexus esse nomen, non gradum sexus, siquidem Evam nondum virum expertam deus -em et feminam cognominavit (*cf.* VLP. dig. 34, 2, 25, 9 -es . . . omnes dici, quaecumque sexus feminini sunt. PS. HIL. libell. 11 p. 83, 24 sexus . . . est masculus et femina, id est vir et -r). *multum in hac re valuit usus tam graecae quam hebr. linguae* (γυνή, ʾiššā; *cf. l. 46. p. 1572, 20 et* TERT. orat. 22 p. 193, 26 HIER. quaest. hebr. in gen. p. 6, 3. *al.*). *sed saepe, imprimis ap. ecclesiasticos, differentia q. e. inter -r et femina, virgo excutitur, eo quod illa aetate -r iam fere pro 'uxore' in usu erat (cf. Mohrmann, Erasmus 2, 1948, 139 et Vig. Christ. 2, 1948, 118)*: TERT. virg. vel. 4, 7 naturale vocabulum est femina, naturalis generale -r, generalis etiam speciale virgo vel nupta vel vidua. 16, 5 adimple habitum -is, ut statum virginis serves. *et passim in eodem opere.* orat. 21. 22. AVG. in Gal. 30 (*ad 4, 4; cf. p. 1574, 4*) -em pro femina posuit, more locutionis Hebraeorum *eqs.* (*cf.* serm. 291, 4 'benedicta inter -es' sic accipite, ac si more nostro diceretur '. . . inter feminas'). GLOSS. γυνή. *legitur inde a* LEGE XII tab. *p. 1572, 2,* LIV. ANDR. *p. 1573, 14,* LEGE Cincia *p. 1574, 7.*

de frequentia, c. respectu rationis, quae inter voces -r et femina (f.) *de hominibus dictas (nota quae statuimus l. 81) intercedit (cf. Axelson, Unpoet. Wörter 53sqq.): in poesi abundat ap.* PLAVT. (*298^{ies},* f. *13^{ies}*) *et* TER. (*60^{ies},* f. *semel*). *postea rarescit, quoniam, excepto nominativo sing., vox versibus dactylicis omnino male aptatur (cf.* muliēr- *supra l. 9sqq., sed v. Axelson loco cit. 56); e. g. non habent nisi singulis locis* VERG. (f. *11^{ies}*), TIB. (f. *6^{ies}*), SEN. trag. (f. *25^{ies}*), MART. (f. *8^{ies}*), *5^{ies}* PROP. (f. *16^{ies}*), *6^{ies}* OV. (f. *100^{ies}*); *deest ap.* LVCAN., VAL. FL., SIL., STAT. *in serm. ped. frequentius legitur ap.* CIC. (*252^{ies},* f. *40^{ies}*), LIV. (*76^{ies},* f. *58^{ies}*), CELS. (*32^{ies},* f. *30^{ies}*), PLIN. nat. (*167^{ies},* f. *176^{ies}*), QVINT. (*54^{ies},* f. *59^{ies}*), APVL. (*133^{ies},* f. *38^{ies}*); *praevalet* f. *e. g. ap.* SEN. *philos.* (*57^{ies},* -r *ter* [muliercula *ter*]), CVRT. (*30^{ies},* -r *bis*), TAC. (*103^{ies},* -r *20^{ies}* [muliercula *quater*]), PLIN. epist. (*16^{ies},* -r *quater*).

[*'quaelibet femina': hisp.* mujer, *port.* mulher. *'uxor': it.* moglie, *val.* muiere, *sard.* mulleri, *prov. vet.* molher, *francog. vet.* moillier, *raet.* mugliér, *cat.* mòller *etc. Rohlfs.*] **[***locis corruptis:* PLAVT. Truc. 20. CATVLL. 25, 5 *v. p. 1575, 25. falso trad.:* PLAVT. Rud. 418 -em (*codd. deficiente A*) *pro* munerem. Truc. 74 -r (*codd. defic. A*) *pro* multis. CHIRON 331 -is, *fort. pro* molliter.**]**

i. q. γυνή (*quae vox infra respondet, ubi nihil adnotatur*); *opp.* vir (*passim*), mas *vel* masculus (*v. p. 422, 71. 427, 76sqq.*), homo *'vir'* (*v. s.* vir *et cf.* GREG. TVR. Franc. 8, 20 p. 338, 18 -em hominem non posse vocitari . . .; ob hoc vocitatur *Christus* filius hominis, quod sit filius virginis, id est -is). *adhiberi solet de humani generis feminis; cum respectu mortalitatis in elocutione sec. hebr. formata* 'natus *sim.* de -e', *e. g.* VVLG. Iob 14, 1. 15, 14 Sirach 10, 22. *deae non dicuntur* -es (*cf.* CIC. off. 1, 113 quam multa passus est Vlixes . . ., cum et -bus, si Circe et Calypso -es appellandae sunt, inserviret. VAL. MAX. 2, 1, 2 magis . . . dearum quam -um disciplinam) *nisi c. contemptu ap. ecclesiasticos* (*e. g. Iuno p. 1574, 30.* FIRM. err. 6, 2 *et per comparationem* AVG. civ. 1, 3 p. 7, 13 D. quasi -r irata. *cf.* 4, 10 p. 159, 17 an Veneres duo sunt, una virgo, altera -r?). *ad bestias not. q. e. 'femina' (v. vol. VI 1, 462, 30sqq.) vocem non transferri patet e* PLIN. nat. 7, 48 praeter -em pauca animalia. 7, 63 solum . . . animal menstruale -r est. 11, 209. *cf. p. 1575, 62. c. acumine quodam dilatatur p. 1573, 45sqq.*

I *generatim c. respectu sexus:* **A** *usu communi:* **1** *vario* (*exempla paucissima*): LEX XII tab. 10, 4 -es genas ne radunto. PLAVT. Curc. 593 antiquom poetam audivi scripsisse . . . -es duas peiores esse quam unam . . .; verum -em peiorem quam haec amica est . . . non vidi. Merc. 817 lege dura vivont -es (*opp.* viri). Mil. 361 quis illaec est -r? : : . . . eri concubina. TER. Hec. 643 quid -is uxorem habes aut quibus moratam moribus? Haut. 521 -r commoda . . . haec meretrix. CIC. Verr. II 1, 64 filiam, quae cum patre habitaret propterea quod virum non haberet, -em eximia pulchritudine. 5, 34 -em nuptam uni, praepositam omnibus. Cael. 49 si quae non nupta -r . . . sese in meretricia vita conlocarit. Att. 3, 19, 3 nec . . . aerumnosissimae -is Terentiae nec miserrimae [-is] Tulliolae (*cf.* ad Q. fr. 1, 3, 3 -em miserrimam, fidelissimam coniugem). VARRO rust. 2, 4, 10 nostrae -es, maxime nutrices, naturam, qua feminae sunt, in virginibus appellant porcum. PLIN. epist. 8, 18, 8 -r . . . aetate declivis, diu vidua, mater olim. SVET. Vit. 2, 1 (*e Cassio Severo*) cuius filius . . . ex -e vulgari . . . equitem R. genuerit. ITALA num. 31, 18 (Aug. loc. hept. 4, 104 p. 597, 25) omnem multitudinem -um, quae non novit concubitum masculi (*Vulg.* puellas . . . et omnes feminas virgines. *cf.* AVG. *ad l.*: nusquam certius adparet hebraea locutione etiam virgines -es dici solere). *et saepe.*

2 *determinatur:* **a** *indicando genere:* **α** *adi. vel subst.* (*per asyndeton, cf. Salonius, Vitae patr. 168sqq.; afferuntur vocabula notabiliora tantum*): adscripticia: COD. Iust. 11, 48, 21 pr. quae ex -bus a. et viris liberis progenita sit. adulescens: TER. Hec. 661 Phorm. 794. adulta: CELS. dig. 23, 3, 60. adultera: FIRM. math. 7, 16, 2 VVLG. prov. 30, 2. Ezech. 16, 32 (*de Ierusalem*) nec facta es quasi meretrix . . ., sed quasi -r a. aliena: CAECIL. com. 237 FIRM. math. 6, 26, 5. *al.; v. et vol. I 1571, 54sqq.* alienigena: *v. vol. I 1561, 42. 45. adde:* VVLG. II Esdr. 13, 26. amatrix: AVSON. 324, 1 p. 109, 4 P. ancilla: SALL. Iug. 12, 5 (*de ordine verborum* -r a. *cf.* SERV. Aen. 1, 409). FIRM. math. 7, 4, 2 (*opp.* ingenuae -i). anus: QVINT. decl. 338 p. 336, 23. *cf. infra l. 75.* argutatrix: PAVL. FEST. p. 117 (auguratrix *codd.*). asinaria: APVL. met. 7, 8, 2. barbara: SVET. Claud. 1, 2 TREB. trig. tyr. 3, 4. bivira: *v. vol. II 2024, 54.* Bromia: VERS. metr. Bass. gramm. VI 265, 1. calumniatrix: VLP. dig. 37, 9, 1, 14. captiva: *v. vol. III 372, 82.* clarissima: LAMPR. Heliog. 4, 2 *mater Heliogabali* -r quasi c. loco viri senatum ingressaest. colona: INTERPR. cod. Theod. 4, 8, 7. concubina: VVLG. II reg. 15, 16. 20, 3. contubernalis: COLVM. 1, 8, 5 (*de coniuge servi*). *cf. p. 1574, 64.* creditrix: VLP. dig. 16, 1, 8 pr. debitrix: PAVL. dig. 16, 1, 24 pr. decumana: *v. vol. V 1, 169, 73.* desponsata: LEX Burg. Rom. capit. leg. 27. Dryas (*sc. sacerdos Gallorum*): *v. vol. V 1, 2070, 39. 76sq.* essedaria: PETRON. 45, 7 (*cf. Friedlaender ad l.*). fornicaria: *v. vol. VI 1, 1120, 19sqq.* haeretica: TERT. praescr. 41 l. 13. horrida: DAMIG. lapid. 34 p. 190, 9 si quando intimidaverit eos (*sc. pueros*) h. -r. innupta: *v. vol. VII 1, 1729, 48* (*cf.* non nupta *supra l. 10*). lanifica: ALF. dig. 33, 7, 16, 2. legataria: VLP. dig. 33, 4, 2 pr. levis: VLP. dig. 24, 3, 22, 6 si . . . filia l. -r *sit.* libertina: LIV. 39, 13, 2 TAC. ann. 15, 57, 2 SVET. Cal. 16, 4. malefica: *v. vol. VIII 176, 58.* meretrix: *v. vol. VIII 829, 1sqq. cf. supra l. 7 et Wilhelmsson, Stud. zu Mutian. 7.* nupta: TER. Hec. 757 CIC. Verr. II 5, 34. 81 TAC. ann. 13, 44, 1 VLP. dig. 48, 2, 5. 48, 5, 20, 3. *al.* originaria: NOVELL. Valent. 31, 1. *al.* peccatrix: IREN. 3, 14, 3. peregrina: HOR. carm. 3, 3, 20 LIV. 1, 47, 6 TREB. trig. tyr. 30, 1 FIRM. math. 5, 3, 32 VVLG. Ruth 2, 10 INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 634. pluscia: PETRON. 63, 9 sunt -es p., sunt Nocturnae. praefica: GELL. 18, 7, 3 (*cf.* VARRO ling. 7, 70 frg. Non. p. 145, 25 PAVL. FEST. p. 223). privata: PAVL. FEST. p. 252 'priveras' -es p. prophetes: HIER. hom. Orig. in Luc. 17 p. 108, 8. prostituta: VLP. dig. 23, 2, 43, 9 FIRM. math. 8, 24, 3. provincialis: VLP. dig. 24, 1, 3, 1. publica: FIRM. math. 4, 13, 3 p. -em ad consortium tori genialis adducit. quaestuaria: VLP. dig. 23, 2, 43, 7. saga: APVL. met. 2, 21, 7. sanctimonialis: NOVELL. Marc. 5, 2. scaenica: AFRAN. com. 100 FIRM. math. 3, 6, 23. scratta: TITIN. com. 75. serva: INST. Iust. 3, 6, 10. servilis: *v. infra l. 75.* socrus: QVINT. decl. 360 p. 392, 9. stabularia: AVG. civ. 18, 18 p. 278, 7 D. vicana: DECRET. decur. Foroclod. (CIL XI 3303) 15. vicaria: INTERPR. cod. Theod. 5, 16 (18), 1 v. -em et pro tertia agnatione . . . conpensare (*Cod. Theod.* ut vicaria . . . non negetur). vidua: TER. Haut. 953 APVL. apol. 92 PAVL. dig. 50, 1, 22, 1 FIRM. math. 5, 1, 14. HIER. epist. 18 A, 14, 3 (-r *om. B*). VVLG. II reg. 14, 5 III reg. 7, 14. 11, 26. *al.* MVTIAN. Chrysost. hom. 21, 4 p. 371/2 (*cf. Wilhelmsson, Stud. 7*). VITA Caes. Arel. 2, 9. *v. et supra l. 15.* virago: FIRM. math. 3, 5, 23. 7, 25, 4. 5. virgo: IREN. 5, 21, 1 (*de Maria*). FIRM. math. 3, 12, 6 miserarum -um aut servilium aut anuum aut v. VITAE patr. 3, 65. vulgaris: *v. supra l. 16 et* PORPH. Hor. sat. 1, 2, 35 EDICT. Theodor. 62. **β** *locut. praepos.:* VVLG. Sirach 15, 2 *sapientia est* quasi -r a virginitate (*i. virgo; gr.* γυνὴ παρθενίας). GREG. M. epist. 3, 44 p. 200, 26 -em de matriculis (*i. matriculariam*). **γ** *gen.:* COD. Theod. 15, 7, 8 scaenae -r.

b *indicando nom. propr.* (*v. et supra l. 11*): **α** -r *antecedit:* CIC. ad Brut. 1, 15, 8 Larentiae. CIL IV 2450 (*a. 3 a. Chr.*) Tychen. PLIN. nat. 7, 75 Andromeda, liberta Iuliae Augustae. 11, 76 Pamphile. VVLG. apoc. 2, 20 Iesabel. **β** -r *sequitur:* PAPIN. dig. 48, 4, 8 Iulia.

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SVLP. SEV. chron. 1, 24, 5 Debbora. CIL VII 355 Tancorix (*fortasse de uxore ut* INSCR. christ. Brit. 121 Potenina).

B *c. emphasi dictum* (*fere ita, ut infirmitas, incontinentia sim. respiciantur; in bonam partem fort. l. 29*): **1** *praedicative* (*fort. huc pertinet*: PLAVT. Sitell. frg. 1 -r es⟨t⟩, uxorculavit): PLAVT. Amph. 836 (*Amphitruo coniugi*:) -r es, audacter iuras. TER. Haut. 1006 oh, pergin -r (odiosa *add. A*) esse (EVGRAPH.: sexus ... quasi morum ⟨con⟩vicium est, ut alibi [*affert* Hec. 214, *v. l. 18*]. *cf.* DON. Ter. Eun. 627, 3 '-em' dixit ..., ut ostenderet malitiam sexus). CIC. S. Rosc. 147 tamen, cum esset -r, virtute perfecit, ut *eqs.* VAL. MAX. 9, 12, 2 *matres* laetitia consumpsit; sed minus miror, quod -es. SEN. dial. 4, 30, 1 naturam excutiemus ... facientium ...; -r est, errat. PS. SEN. epist. Paul. 8 si est regina, non indignabitur; si -r est, offendetur. **2** *in allocutione*: LIV. ANDR. trag. 36 -r, quisquis es, te volumus (PLAVT. Cist. 610 [*iuvenis ad lenam*:] conteris tu tua me oratione, -r q. es. CAECIL. com. 267 quaeso igitur, q. es, mea -r. PACVV. trag. 239). PLAVT. Amph. 739 (*Sosia ad Alcumenam*:) sed, -r, postquam expe⟨c⟩recta es *eqs.* TER. Hec. 214 tu, inquam, -r, quae me omnino lapidem non hominem putas (DON.: τὸ '-r' ἔμφασιν malitiae habet et omnino expressio consuetudinis est). 525 (DON.: acerbe '-r'). PROP. 3, 24, 1 falsa est ista tuae, -r, fiducia formae (*vix ad p. 1575, 11*). **3** *vario usu*: ENN. scaen. 408 -em: quid potius dicam aut verius quam -em? (*inter diaphoras enumerat* RVT. LVP. 1, 12). VARRO frg. Non. p. 67, 17 pareutactae adsunt, -r quae -r, Venus caput ([*cf. Buecheler, Kl. Schr. III 219, 1; sermonis cotidiani esse putat Hofmann, Umgangsspr.*[3] *93*]. PETRON. 42, 7 sed -r quae -r, milvinum genus). SEN. dial. 2, 14, 1 tanta quosdam dementia tenet, ut sibi contumeliam fieri putent a -e (*infra*: imprudens animal est ... ferum, cupiditatum incontinens). VVLG. eccles. 7, 29 virum de mille unum reperi, -em ex omnibus non inveni. ENNOD. carm. 1, 4, 90 *mater* caelo purior ipso est, femina, quam scimus -em vincere mente.

C *in proverbiis sim.* (*cf. l. 25. p. 1572, 3*): PLAVT. Aul. 125 nec mutam ... repertam ullam esse hodie dicunt -em ullo in saeculo (*cf.* Rud. 1114 quia tacita est melior -r semper quam loquens). Most. 273 -r recte olet, ubi nihil olet (CIC. Att. 2, 1, 1 ut -es ideo bene olere, quia nihil olebant, videbantur). 289 pulchra -r nuda erit quam purpurata pulchrior (*cf.* CIC. orat. 78 -ut -es ⟨pulchriores⟩ esse dicuntur nonnullae inornatae [*suppl. Stroux*]). TER. Phorm. 726 -r -i magis convenit (*Dziatzko-Hauler ad l. cft. Eur. Hel. 830*). ACC. trag. 28 melius quam viri callent -es. PVBLIL. A 6 aut amat aut odit -r, nihil est tertium. FEST. p. 165 'nec -i nec gremio credi oportere' (COM. pall. inc. 41) proverbium est, quod et illa incerti et levis animi est *eqs.* ANTH. 799, 4 (*cf. p. 1571, 12*) quid levius fama? fulmen. quid fulmine? ventus. quid vento? -r. quid -e? nihil.

D *in comparatione vel imagine*: **1** *de viris*: **a** *comparationes*: GRACCH. or. frg. Isid. orig. 19, 32, 4 qui (*Mevius*) propter -um cupiditatem ut -r est ornatus. CIC. Tusc. 2, 46 si te forte dolor aliquis pervellerit, exclamabis ut -r? PETRON. 81, 5 *Giton* tamquam -r secutuleia. VVLG. Is. 19, 16 in die illa erit Aegyptus quasi -es: et stupebunt et timebunt. Ier. 50, 37 (*de populo Babylonio*:) erunt quasi -es (51, 30). PHYSIOGN. 115 p. 135, 6 *cinaedi* movent corpus ut -es. VITAE patr. 3, 92 p. 776[C] Iohannes quomodo -r meretrix (*gr. deest*).

b *usu praedicativo et tropico*: **α** *de effeminatis, ignavis sim.* (*dub.*: PETRON. 39, 9 in Virgine *sidere* -es [mulierosi *Jac. Gronovius*] et fugitivi et compediti *nascuntur*. VVLG. Is. 3, 12 populum meum exactores sui spoliaverunt et -es dominatae sunt eis. *de pathico v. p. 1574, 66*): PLAVT. Bacch. 845 non me arbitratur militem, sed -em, qui me meosque non queam defendere. CIC. dom. 139 *Clodius*, qui contra fas inter viros saepe -r et inter -es vir fuisset (Mil. 55 quamquam paratus in imparatos, tamen -r inciderat in viros. *cf. p. 1576, 26*). Tusc. 2, 37 *milites Romani laboribus corroborati sunt*; adduc pari animo inexercitatum militem: -r videbitur. HIER. hom. Orig. in Ezech. 3, 3 p. 351, 31 (*ad 13, 17*) quasi omnes, qui velamina contexant ..., -es sint et nullus inter eos viri nomine dignus habeatur, ait propheta 'in filias' ..., effeminatae quippe sunt eorum ... animae *eqs.* (*cf.* RVFIN. Orig. in Ios. 9, 9 p. 356, 5 pro animi diversitate vel vir vel -r designatur *eqs.* ORIG. in Matth. ser. 49 p. 107, 16 *Zacchariam* eos, qui corporaliores et mundialiores fuerunt, dicere -es). VVLG. Nah. 3, 13 (*ad Babylonem*:) ecce populus tuus (*i. milites tui*) -es in medio tui. **β** *de castratis*: TER. Eun. 357 illum ... inhonestum hominem ... senem -em (DON.: ⟨a⟩ membrorum mollitie. *cf.* SCHOL. Bemb.). CATVLL. 63, 27 haec ... Attis cecinit notha -r (63, 63 ego -r, ego adulescens, ego ephebus, ego puer. *cf. Anth. Pal. 6, 217, 9* ἡμιγύναικα).

2 *de rebus*: LVCR. 5, 827 *terra a pariendo* destitit ut -r spatio defessa vetusto. VVLG. Sirach 15, 2 *v. p. 1572, 77*. AVG. civ. 5, 20 p. 232, 4 D. licet ... ista gloria delicata -r (*antea*: mulierculae) non sit, inflata tamen est. SIDON. epist. 9, 9, 12 *de philosophia* (BOETH. cons. 1, 1, 1 W. *al.*). *allegorice ap. ecclesiasticos*: RVFIN. Orig. in gen. 4, 4 p. 54, 9 dicamus virum in nobis esse rationabilem sensum et -em ... carnem nostram (*cf.* Orig. in exod. 13, 5 p. 277, 11). Orig. in exod. 10, 3 p. 248, 9 -r praegnans dicitur anima, quae nuper concepit dei verbum *eqs. al.* EVCHER. form. 5 p. 30, 18 -r anima sive caro humana (*ad I Cor. 11, 3*). PS. AVG. quaest. test. I 47, 1 (*ad Is. 4, 1*) septem -es septem ecclesias esse significatas (*cf. p. 427, 79*). *in aenigmate*: CE 42, 1 -r ferebat filium similem sui *eqs.* (*de pecunia et usuris dictum esse coni. Schenkl, WSt. 8, 1886, 172*).

II *speciatim*: **A** *quolibet modo -r distinguitur a virgine* (*cf. p. 1571, 28 sqq. et* MAR. VICTORIN. in Gal. 4, 4 p. 1176[C] omnis ... femina, quae edit aliquid, -r dicitur [*v. p. 1571, 45*]. *dub. interpr.*: FIRM. math. 7, 19, 2 nec virgini nec -i decernuntur [*cf. Wikström, Stud. crit. 98 sqq.*]): **1** *vario usu*: LEX Cincia (frg. Vat. 305) si quis -i virginive cognatus dotem conferre volet. FORMVLA lict. Paul. Fest. p. 82 hostis, vinctus, -r, virgo exesto *e sacris*. PLAVT. Persa 365 (= 367) virgo atque -r nulla erit quin sit mala *eqs.* AFRAN. com. 337 ferme virgini tam crescit uterus tamquam gravidae -i. CIC. Verr. II 1, 63 investigent ecquae virgo sit aut -r digna *eqs.* 1, 107 hereditatem ademit nulli neque virgini neque -i. 4, 99 sacra *Cereris* per -es ac virgines confici solent. parad. 20 lapsa est ... lubido in -e ignota (*opp.* aliqua generosa ac nobili virgine). CELS. 2, 8, 25 virgines aut eae -es, quibus ... menstrua suppressa sunt. 4, 1, 12 *vulva* in virginibus ... exigua est, in -bus ..., nisi ubi gravidae sunt, non multo maior. LEX Salpens. (CIL II 1963) 2, 24 ne quis pupillus neve quae virgo -rve sine tutore *sit*. APVL. met. 7, 21, 2 quemcumque ... viatorem ..., sive illa scitula -r seu virgo nubilis seu tener puellus est. VLP. dig. 19, 1, 11, 5 si quis virginem se emere putasset, cum -r venisset (*cf. l. 27*). *et saepe.* *pro* -es (VVLG. exod. 35, 25) *substituit* -es et virgines FILASTR. 117, 5. **2** *praedicative* (*c. notione generali ludit* VLP. *l. 28* [*aliter* VARRO *p. 1572, 13*]): PLAVT. Amph. 814 vir ego tuus sim? ... :: haeret haec res, si quidem haec (hic *Pylades*, '*sed sic ridiculum tollitur*' *Leo ad l.*) iam -r facta est ex viro. CIC. facet. dict. 28 (*obiurgantibus, quod senex virginem duxerit*:) cras -r erit. VLP. dig. 18, 1, 11, 1 si ego me virginem emere putarem, cum esset iam -r *eqs.* 21, 1, 14, 7 -em ita artam, ut -r fieri non possit, sanam non videri constat. CYPR. epist. 4, 3 p. 475, 2 si incorrupta inventa fuerit virgo ea parte, qua -r potest esse. LACT. inst. 1, 17, 8 si *Iuno* fuit virgo primo, postea -r *eqs.* VOPISC. quatt. tyr. 12, 7 (*ex epistula Proculi*) centum virgines cepi ...; decem una nocte inivi, omnes ... -es intra dies quindecim reddidi. OPTAT. 2, 19 p. 54, 15 matres, quas de castimonialibus fecerant -es.

B *significantur certa feminarum genera* (*aliter, sc. determinatione facta p. 1572, 22 sqq.*): **1** *i. q. uxor* (*cf. p. 1572, 41*): **a** *pressius dictum*: **α** *c. pron. poss.*: ① *plur.* (*potius collective de quibuslibet feminis propriis, sc. uxore, sorore al.*: CIC. Att. 7, 13[b], 7 de -bus nostris [*sc. filia et uxore; cf. p. 1572, 11*]. 7, 14, 3 de -bus nostris, in quibus est tua soror. PLIN. paneg. 84, 3 *de uxore necnon de sorore*): TER. Hec. 777 nostras -es suspectas fuisse falso nobis ... invenimus (*postea*: tua uxor). VAL. MAX. 6, 1 ext. 3 si -um suarum virtutem imitari voluissent *viri* (*antea*: coniuges). ITALA gen. 4, 23 (Hil. myst. 1, 9, 1) dixit ... Lamech -bus suis Adae et Sellae: audite ..., -es Lamech (*Vulg.* uxoribus ... uxores). 30, 26 (Lib. iubil. 28, 27) da mihi -es meas et filios meos (*Vulg.* uxores). exod. 35, 22 (Rufin. Orig. in exod. 13, 5 p. 277, 6 = VVLG.) viri acceperunt a -bus suis ... gemmas. CAPITOL. Balb. 16, 5 de crinibus -um su⟨a⟩rum arcubus nervos *faciebant*. VVLG. Ier. 35, 8 nos et -es nostrae, filii et filiae. ② *sing.* (*aliter p. 1575, 11*): SCAEV. dig. 32, 93, 1 (*e testamento quodam*) Semproniae -i meae reddi iubeo *eqs.* ITALA gen. 4, 17 (Ps. Philo antiq. 2, 2) cognovit Cain Themech -em suam (*Vulg.* uxorem, *ut et omnibus ceteris huiusmodi locis*). 6, 18 (Ps. Philo antiq. 3, 4) -r tua. Eph. 5, 31 (Tert. anim. 11, 4) homo ... agglutinabit se -i suae. *al.* COD. Iust. 6, 2, 22, 4[a] furtum a sua -e passus est *vir*. CIL VIII 9619 Celsus vixit annis XXV ..., Iulia Honorata -r sua monumentum fecit.

β *c. gen.* (*dub. an huc pertineat* ACC. trag. 656 -r una duom virum): CIL IV 8590 -i D. Lucreti (*cf.* VI 1064 col. 3, 10 Baebi Luxuri. INSCR. christ. Brit. 150 Secundi). SVET. Aug. 69, 1 *adulteria exercuit*, quo facilius consilia adversariorum per cuiusque -es exquireret. ITALA gen. 2, 25 (Tert. virg. vel. 5, 6. *al.*) Adam et -r eius (*Vulg.* uxor, *ut et ceteris locis*). 4, 23 (*v. supra l. 44*). 6, 18 (Ps. Philo antiq. 3, 4) filii tui et -r tua et -es filiorum tuorum (46, 26 [Lugd. *al.*]). *al.* AMBR. parad. 2, 9 p. 270, 1 *Potiphar*, -r domini eius (*sc. Ioseph*) contubernalis. *iocose de pathico*: SVET. Iul. 52, 3 *Curio Caesarem laxiores leges matrimoniales parantem* omnium -um virum et omnium virorum -em appellat.

γ *in locutionibus praedicativis*: ITALA gen. 20, 12 (Didym. Alex. frg. Spicil. Solesm. I p. 284[a]) *Sarra* facta est mihi in -em ([*Vulg.* duxi eam in uxorem]. 30, 4 [Lugd. *al.*] dedit ei Ballam ... in -em [*Vulg.* in coniugium. *item* 30, 9, *ubi Vulg.* marito tradidit]. *cf.* 34, 12 [Lib. iubil. 30, 9] petierat *Dinam* ... in -em [*Vulg.* date ... uxorem]). 28, 9 (Lib. iubil. 29, 19) accepit sibi Esau -em Maellet ([*Vulg.* duxit uxorem]. 36, 2 [Ps. Philo antiq. 8, 5] *Esau* a. s. -es Iudin *eqs.* [*Vulg.* accepit uxores]). LEX Sal. Merov. 44, 10 E. frater illius, qui eam (*sc. viduam*) -em ante habuit.

b *minus expresse ita, ut uxores dici e contextu tantum appareat* (*usus maxime a iurisconsultis adamatus* [*sollemniter e. g.* VLP. dig. 23, 3, 10, 6 si fuerit adiectum 'utrum -r velit' ... 'utrum maritus velit'] *illustratur exemplis selectis; v. et p. 1572, 6. 12*): CATO or. frg. 32, 1 principio vobis -r magnam dotem attulit *eqs.* 68, 1 vir cum divortium fecit, -i iudex pro censore est. CIC. Tusc. 5, 78 -es ... in India, cum est cuius (communis *Geel*) earum vir mortuus, in certamen iudiciumque veniunt ...; plures enim singulis solent esse nuptae. fat. 30 sive fuerit Laius cum -e sive non fuerit (*postea*: cum uxore). VARRO Men. 553 annos multos

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quod parere ea non poterat, -em foras baetere iussit. ALF. dig. 32, 60, 2 (*seq.* uxori). HOR. epod. 2, 39 quodsi pudica -r ... iuvet domum ..., Sabina qualis aut ... uxor Apuli. carm. 3, 14, 5 unico gaudens -r (*sc. Livia*) marito. PROC. dig. 19, 5, 12 si vir uxori suae fundos vendidit...; ut eos fundos ... -r transcriberet viro. QVINT. inst. 7, 8, 2 suspendit se maritus, -r veneficii rea est (*antea*: uxor). GELL. 6, 1, 3 in lecto -is cum absente marito ... condormisset *uxor Scipionis*. ITALA deut. 22, 22 (Lugd.) homo dormiens cum -e coniuncta cum viro (*Vulg.* uxore alterius; *et sic saepe*). *al.* *acced. nom. propr.* (*v. et p. 1573, 1sq.*): NOVELL. Maior. 5 pr. Severinae.

2 *i. q. amata* (*sensu fort. sermonis cotidiani proprio; v. etiam p. 1573, 20*): CATVLL. 70, 1 nulli se dicit -r mea nubere malle quam mihi (*sed infra sensu communi*: -r cupido quod dicit amanti). HOR. epod. 12, 24 ne foret aequalis inter conviva, magis quem diligeret -r sua quam te.

3 *i. q. vidua* (*aliter p. 1572, 69*): EPIST. pontif. 258 (*a. 386*) Migne 13, 1159[A] ut -em ⌊id est viduam⌋ clericus non ducat uxorem (⌊⌋ *omisit* EPIST. pontif. 286 [*a. 404*] Migne 20, 473[A]. *cf.* EPIST. pontif. Thiel Hil. 15, 5, 11 -em duxisse aut duas habere uxores).

deriv.: mulierarius, muliercula, mulieritas, *?*mulierius, muliero, mulierosus, *?*muliertas. *Baer.*

mulierārius, -a, -um. *a* mulier. *de notione*: SCHOL. Hor. gloss. Γ sat. 2, 5, 75 scortator: -us. ISID. orig. 10, 107 femellarius, feminis deditus, quem antiqui -um appellabant (GLOSS.[L] I Ansil. FE 161 GLOSS. V 599, 48). *discernitur a voce q. e.* muliebris *p. 1567, 60; v. et p. 1576, 59.* [*e coni.*: CATVLL. 25, 5 -os *Haupt*, mulier aries *sim. trad.; cf. Herzog, Herm. 71, 1936, 342. Colin, RevEL. 32, 1954, 108.*]

i. q. mulieribus deditus: CIC. Cael. 66 -a manus ista (*i. caterva Clodiae dedita. cf. 67* fortis viros ab imperatrice ... conlocatos). TREB. trig. tyr. 6, 7 libido et cupiditas -ae voluptatis. GLOSS. *v. p. 1576, 59.* *m. pro subst.*: CAPITOL. Alb. 11, 7 -us inter primos amatores.

cf. muliebriarius, mulierculariu›.

***muliercula**, -ae *f.* [*a* mulier *deminutive. J. B. H.*] GLOSS. γυναικάριον (*v. et p. 1576, 21. al.*). *cf.* γύναιον PALLAD. hist. mon. I 23 p. 304[D] (*gr. p. 108, 3 B.*). *legitur in poesi ap.* PLAVT., TER. (*l. 48. 50*) *et singulis locis ap.* TVRPIL. (*l. 51*), LVCIL. (*l. 76*), LVCR. (*l. 59*), HOR. (*l. 65*), PRVD. (*l. 55*); *in serm. ped. inde a* CIC. [*dub. trad.*: CIC. Flacc. 74 proscriptiones cum -is (*sic corrector cod. b,* mulieribus *cet. codd., del. Clark*).]

i. q. mulier parva, miseranda (*cf. l. 46*), *contempta necnon familiaris, fere c. blandiendi notione* (*de hominibus, vix de bestiis, v. infra l. 62*): **1** *de ipsis feminis*: **a** *amatricibus, adulteris, meretricibus sim.* (*cum pron. poss. l. 59*): PLAVT. Cist. 131 is amore misere hanc deperit -am (*cf.* LIV. 27, 15, 9 deperibat amore -ae). 306 -am exornatulam. Epid. 620 quis haec est -a? Pseud. 675 ut lenoni surriperem -am. Rud. 52 quae eius (*sc. lenonis*) erant -ae. 128. 162 -as video sedentes in scapha solas duas; ut adflictantur miserae! 320 -as duas ... satis venustas. 482 -a ... nescio quae. 553. 559. 892. 896. 1405 quanti illam emisti tuam alteram -am, Ampeliscam? TER. Haut. 444 potius quam paterere filium commetare ad -am, quae paululo tum erat contenta (SCHOL. Bemb.: cum contemptu quasi pauperculam). Phorm. 1017 -am eam compressit, unde haec natast. TVRPIL. com. 78 habitamus hiemem totam cum -is. CIC. Verr. II 3, 31 *viri boni* loquerentur inter se ... de -is, si quas a praetore abeuntis possent deprehendere. 3, 78 -arum deterrimarum improbissimi cognitores (3, 79. *cf.* AVG. epist. 137, 12 p. 113, 12 abiecta. PRVD. perist. 10, 691 vilis). *ibid.* -ae publicanae. 5, 63 in acta cum -is iacebat ebrius. 5, 86 stetit soleatus praetor populi Romani cum pallio purpureo ... -a nixus in litore. 5, 100. 131. Cluent. 37 cum esset adulescens apud -am quandam ... ubi pernoctaret. Catil. 2, 23 num suas secum -as sunt in castra ducturi? LVCR. 4, 1279 interdum ... deteriore fit ut forma -a ametur (*syn.* femina). VARRO ling. 5, 100 panthera, leo ... graeca *vocabula*, a quo etiam et rete quoddam panther et leaena et -a⟨e⟩ Pantheris et Leaena (*vix de bestiis, v. p. 1571, 81*). 7, 99 -ae (*de Selenio et Gymnasio in Plaut. Cist. ineunte colloquentibus*). ALF. dig. 11, 3, 16 comperit apud quandam -am pecuniam eum (*servum*) consumpsisse. HOR. epod. 11, 23 gloriantis quamlibet -am vincere mollitia amor Lycisci. VAL. MAX. 2, 9, 3 tempore supplicii ad ... spectaculum -ae, cuius amore tenebatur, electo. SEN. contr. 2, 4, 3. 9, 2, 8 PETRON. 19, 4. QVINT. decl. 297 p. 174, 29 oculos eruisti, -ae sine dubio, et adice, si vis, meretrici. p. 175, 5. TAC. ann. 13, 12, 2 -a ... cupidines principis explente (*item de Acte*: 13, 13, 1). PANEG. 3, 19, 4 nec viros quidem, sed -as exambibant; nec feminas tantum, sed spadones quoque. LAMPR. Comm. 2, 8 -as formae scitioris ut prostibula mancipia perficiens lupanarium ad ludibrium pudicitiae contraxit. TREB. trig. tyr. 8, 9 utinam ... non vino, non floribus, non -is, non popinis, ut facit Gallienus ..., depeream. *al.*

b *vario usu* (*nomen propr. apponitur l. 83*): LVCIL. 566 peniculamento vero reprehendere noli, ut pueri infantes faciunt, -am honestam (*v. Marx ad l.; cf.* HEGES. 1, 12, 3 p. 18, 16 elatam). CIC. Verr. II 4, 47 quae *res* ... vobis parvae esse videantur, sed magnum ... dolorem commovent, -is praesertim, cum eripiuntur e manibus (*antea*: fletus mulierum. *cf.* LIV. 34, 7, 7 virorum hoc animos vulnerare posset; quid -arum censetis, quas etiam parva movent?). Flacc. 93 his -is productis (*antea*: sororis et matris imbecillitatem). Mil. 75 -a Scantia. Tusc. 1, 37 consessus theatri, in quo sunt -ae et pueri, movetur audiens *eqs.* (off. 2, 57 [*Aristot. frg. 89 Rose*] haec pueris et -is et servis et servorum simillimis liberis esse grata, gravi vero homini *eqs.* MIN. FEL. 37, 5 LACT. inst. 5, 13, 12. *cf.* ITIN. Alex. 44 -is et infantibus). 5, 103. 112. Lael. 46 ex eo (*sc. infirmitate*) fieri, ut -ae magis amicitiarum praesidia quaerant quam viri (*cf.* HIER. hom. Orig. in Ier. 14 p. 689[B] -ae et infirmior sexus. reg. Pachom. 52 p. 27, 10 B. vasa infirmiora [*I Petr. 3, 7*], id est -ae. SALV. eccl. 2, 38). SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 4 in unius -ae (*sc. Tulliae*) animula si iactura facta est. SEN. contr. 2, 5, 5. 10, 3, 1 contr. exc. 6, 2. SEN. clem. 2, 5, 1 anus et -ae sunt, quae lacrimis nocentissimorum moventur. epist. 63, 13. SCRIB. LARG. 122 hoc medicamento -a quaedam ex Africa Romae multos remediavit (*sim. de mulieribus medicamentorum peritis*: AVG. serm. 286, 8, 7. PLIN. VAL. 2, 33 *dolore ventris* numquam temptatur, qui habet secum talum leporis, ut aiunt -ae). PETRON. 12, 3 rusticus quidam ... cum -a comite. 111, 10. PLIN. nat. 9, 118 Lolliam, unam imperii -am. QVINT. inst. 10, 7, 13 iurgantibus. TAC. ann. 1, 59, 2 quorum tot manus unam -am (*sc. Arminii uxorem*) avexerint. 3, 50, 3 suorum ipse flagitiorum proditor non virorum animis, sed -arum adrepit. SVET. Tib. 6, 1 *de matre et nutrice*. MIN. FEL. 25, 3 nonnullas de matrimonio -as sine more rapuit *Romulus*. TERT. adv. Marc. 3, 11 p. 394, 6. IREN. 1, 13, 6 (= 1, 7, 5 H.) discipuli ... eius ... seducentes -as multas corruperunt (*gr.* γυναικάρια). HIL. in Matth. 33, 9 *post resurrectionem* dominus -is per angelum adhortatis occurrit. *al.* *de virgine*: AVG. civ. 10, 16 p. 427, 31 D. una -a zona alligatam *navem simulacrum Magnae Matris portantem* ad suae pudicitiae testimonium movit.

2 *de viris impudicis vel ignavis*: CIC. Verr. II 2, 192 homo inertior, ignavior, magis vir inter mulieres, impura inter viros -a proferri non potest. Mur. 31 bellum illud omne Mithridaticum cum -is esse gestum (*cf.* 32 si cum -is bellandum arbitraretur). SEN. epist. 66, 53 -a aut aliquis in -am ex viro versus.

3 *in comparatione de re incorporea*: AVG. civ. 5, 20 p. 231, 28 D. virtutes ... tamquam imperiosae cuidam et inhonestae -ae servient voluptati (*postea*: mulier).

deriv.: muliercularius.

mulierculārius, -ī *m.* *a* muliercula, *cf.* mulierarius. *i. q. muliercularum amator*: COD. Theod. 3, 16, 1 placet mulieri non licere ... marito repudium mittere exquisita causa, velut ebrioso aut aleatori aut -o.

mulieritās, -ātis *f.* *a* mulier. *i. q. status mulieris*: TERT. virg. vel. 12, 3 *virgines* crinibus a fronte divisis apertam professae -em. 12, 5 manifestae paraturae *virginum* totam circumferunt -em, 9 sed virginari volunt sola capitis nuditate. 14, 5 consci⌈enti⌉ae -is (*sic cod. unus,* muliebr- *cett.*) iam indubitatae audent nudo capite ad deum adire.

[mulierius, -a, -um. *a* mulier, *adi. vix sanum pro* muliebris. VINDIC. gyn. p. 427[d] incipit actio iusti medici de -a genechia (*i.* γυναικεῖα. *cf. p. 1569, 1*).**]**

muliero, -āvī, -āre. *a* mulier. *i. q.* (*virum*) *velut mulierem stuprare*: VARRO Men. 205 hic ephebum -vit, hic ad moechada adulescentem cubiculum pudoris primus polluit (NON. *ad l.*: -vit, ut effeminavit ⌈*inde* GLOSS. V 644, 31⌉).

mulierōsitās, -ātis *f.* *a* mulierosus. *i. q. mulierum cupiditas*: CIC. Tusc. 4, 25 ceteri morbi ... ut -s, ut ita appellem eam quae Graece φιλογυνία dicitur (*opp.* odium mulierum. *cf.* NON. p. 142, 19 *ad l.*: -s cupiditas femineae voluptatis ⌈*sim.* GLOSS.⌉). 4, 26 aegrotationi *animi* ... talia quaedam subiecta sunt: ... -s.

mulierōsus, -a, -um. ⌈*a* mulier, *cf.* virosus. *J. B. H.*⌉ *de notione*: NIGID. Gell. 4, 9, 12 omnia istiusmodi inclinamenta (*sc. adi. in* -osus *desinentia*) nimium ac praeter modum significant et idcirco in culpas cadunt, ut ... -us. NON. p. 28, 23 -i dicti mulierum adpetentes (*seq.* AFRAN., *v. l. 62*). GLOSS. καταγύναιος. mulieres amans, mulierarius. adulter. [*e coni. dub. p. 1573, 54.*]

i. q. mulierum appetens: PLAVT. Poen. 1303 sane genus hoc -umst (muliebr- *P*) tunicis demissiciis. AFRAN. com. 371 homo -us. CIC. fat. 10 Stilponem ... et ebriosum et -um fuisse. *ibid.* Socratem ... -um *esse*. AVG. bon. coniug. 21, 26 p. 221, 9 venerit ... tunc propheta Christi nuptias faciens et filios procreans, quem dicant Manichaei: -us erat.

deriv.: mulierositas. *cf.* muliebriosus.

? **muliertās** muliebritas GLOSS.[L] V Aa M 555. GLOSS. V 507, 38 (-liest-). *a* mulier. *Teßmer.*

mulīnum, -ī *n.* *forma vulgaris, ut vid., vocis q. e.* molinum (*v. p. 1358, 9*): LEX Visig. 7, 2, 12 de instrumentis -i ...: si quis de -is aliquid involaverit *eqs.* (mo- *pars codd.*). 8, 4, 30 de confringentibus -a...: si quis -a ... effregerit (*R¹*, mo- *cett.*).

mūlīnus, -a, -um. *a* mulus (-a). *i. q. ad mulum (-am) pertinens*: VITR. 8, 3, 16 *Stygis aquam* continere nihil aliud potest nisi -a ungula (EPIT. Alex. 88 [*Hist. Alex. M. I p. 133, 22 Kr.* ἡμιόνου χηλήν]. MARCELL. med. 33, 57 CASS. FEL. 77). PLIN. nat. 30, 31 nares. PALLAD. 4, 14 tit. de -o genere et asinis. MARCELL. med. 23, 31 stercus. 28, 74 intestinorum -orum vel equorum vel asinorum. *tropice de homine stupido*: IVV. 16, 23 dignum erit ... declamatoris -o (mutinensi, mutinensis *var. ll.*) corde Vagelli, cum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot milia clavorum.

1. *mūlio, -ōnis *m.* *a* mulus (-a). *de origine*: ISID. orig. 10, 183 -o dictus a mulis, eo quod praesidet (praesit *unus cod.*) isdem (*?*) vehiculis. *scrib. per compendium* mul: CIL X 143 INSCR. AJPh.

[L. Löfstedt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

48, 1927, 20 n. 3 RevA. 28, 1928, 354, 7. *v. et l. 50.* NOT. Tir. 112, 88 (*post verba ad rem vehicularium pertinentia*). *de notione:* SCHOL. Cic. Bob. p. 120, 21 quos nunc vulgo -es dicimus, eos scilicet qui iumenta vehiculis subiuncta moderantur et regunt, eos veteres . . . redarios dicebant, -es autem proprie eos, qui negotiationem lucri sui causa in huiusmodi iumentis exercebant; quamvis et in Philippicis (*an per errorem de loco l. 24 citato? cf. l. 52*) -em Ventidium dixerit eapropter, quod de publico redemerat iumentorum praebitionem, quae esset apud exercitum necessaria. GLOSS. ἡμιοναγός. ὀνηλάτης. καρουχάριος. piscis (*i.* mullus) vel custos mulorum. *legitur inde a* PLAVTO, CIC.; *recipitur a Grae is* (*v. infra l. 47*). [*dub. interpr.*: INSCR. Die Antike 15, 1939, 103 (*Ostiae, s. II*) -e sedes. *suppletur*: PLAVT. Artem. frg. 2 ⟨mu⟩lionum (*add. Ursinus*). *locis mancis*: CIL IV 4503 VI 293.]

1 *i. q. homo, qui iumenta (fere mulos vel mulas; sed asinos l. 60, equos l. 49) agit, curat sim. vel ad usum aliorum locat (cf. supra l. 5 et ad rem Blümner, Privataltertümer 465; cum detrectatione dicitur quasi de officio infimae sortis l. 22. 24. 34, contumeliose l. 44)*:

a *vario usu*: PLAVT. Aul. 501 mihi quidem aequomst . . . dari ancillas, mulos, -es, pedisequos *eqs.* Most. 780 -es mulos clitellarios habent. CIC. Verr. II 3, 183 -o, qui advexerit *argentum*. VARRO Men. 192 rapta a nescio quo -e. 367 voces Amphionem tragoedum . . .; ⌊infantior erit⌋ (⌊⌋ *sic Madvig, alii alia; trad.* infans) quam meus est -o (*cf. Otto, Sprichw. 232*). ling. 5, 159 supra eum (*sc. patrem occisum*) carpentum -o ut inigeret iussit *Tullia* (VIR. ill. 7, 19). PLANC. Cic. fam. 10, 18, 3 Ventidii . . . -is castra despicio (*cf. l. 52*). CAES. Gall. 7, 45, 2 *de mulis* stramenta detrahi -esque cum cassidibus equitum specie ac simulatione collibus circumvehi iubet. VERG. catal. 10, 2 Sabinus ille . . . ait fuisse -o celerrimus (*sec. Catull. 4, 2* phaselus . . . navium celerrimus). ALF. dig. 9, 2, 52, 2 prioris plostri -es. *ibid. saepius* (*opp.* domino mularum). 32, 60, 1 servis et ancillis urbanis legatis agasonem, -em legato non contineri (*cf.* PAVL. sent. 3, 6, 72 -es et insti[tu]tores [*cf. l. 45*] inter urbana ministeria continentur. *sim.* dig. 32, 99, 2). *al.* LABEO dig. 19, 2, 60, 7 (*bis*). *al.* SEN. epist. 47, 15 erras, si existimas me quosdam quasi sordidioris operae reiecturum, ut puta illum -em et illum bubulcum. 87, 4 vehiculum . . . rusticum est, mulae . . ., -o excalceatus, non propter aestatem. PETRON. 68, 7 parem non habet, sive -es volet sive circulatores imitari (*cf.* 69, 5 lacernatus cum flagello -um fata egit). 126, 6 perfusus pulvere -o. CE 44, 1 (*Pompeis*) amoris ignes si sentires, -o, magi(s) properares . . ., punge *mulas stimulo* . . ., prende lora *eqs.* MART. 9, 57, 9 pigri rota quassa -is. 10, 2, 10. *al.* FRONTIN. strat. 2, 4, 5. IVV. 3, 317 mihi commota . . . -o virga adnuit. 8, 148 ipse, ipse rotam adstringit sufflamine -o consul . . ., flagellum sumet. SVET. Nero 30, 3 mille carrucis fecisse iter . . . canusinatis -bus. Vit. 7, 3. Vesp. 4, 3 ut . . . ad mangonicos quaestus descenderit, propter quod vulgo -o vocabatur. 23, 2 APVL. met. 9, 2, 3 GAIVS dig. 9, 2, 8. VLP. dig. 14, 3, 5, 5 et -es quis proprie institores appellet. *al.* FIRM. math. 8, 19, 9 -o vel mularum pastor. EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 19 -i (*gr.* ⟨μου⟩λίωνι). COD. Theod. 8, 5, 31 nec -bus nec carpentariis nec mulomedicis cursui publico deputatis (*cf.* 8, 5, 34 in singulis mutationibus . . . ternis veredis -es singulos posse sufficere). CIL VIII 24686 (*in monumento cursoris*) colleg(ium) mulion(um) (X 143 c. -um et asinariorum. *cf. l. 60*).

b *determinatur*: *α gen.*: CIC. frg. inc. I 37 -em castrensis furnariae *Ventidium* (*cf.* SCHOL. Iuv. 7, 199 V. ex -e Caesaris dictator⟨is praetor⟩ fuit, ut Tullius in epistolis [*v. l. 24*] et in Philippicis [*?, cf. l. 6*] loquitur). SALL. hist. frg. 3, 85 Perpernam . . . cognoscit -o redemptoris. FIRM. math. 8, 29, 14 aurigae vel -es regis (*cf. l. 59*). CIL VI 33884 Germanus -o Reguli. *β adi.*: FEST. p. 258 quartarios appellabant antiqui -es mercennarios. SEN. apocol. 6, 1 -o perpetuarius. CAPITOL. Maximin. 30, 6 -bus carrucariis. FIRM. math. 8, 27, 8 regius. 8, 27, 10 asinarius. SCHOL. Hor. sat. 1, 5, 46 parochi sunt . . . publici -es (COD. Theod. 8, 5, 58, 3).

2 *i. q. insectum quoddam*: PLIN. nat. 11, 61 impugnant eas *apes* . . . vespae . . ., etiam e culicum genere qui vocantur -es (30, 147). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 3 -o.

deriv.: mulionicus. *v. Onom.*

[**2. mulio** '*mullus*' *v. l. 10. 69.*]

mūliōnicus, -a, -um. *ab* 1. mulio; *cf.* PRISC. gramm. II 70, 7 mulio -us. [*in falsa derivatione* (*e confusione vocum* mulio *et* mullus *orta*): GLOSS. V 554, 49 -a paenula vestis de pisce mulione maritimo (*cf. l. 9 sq.*).]

i. q. ad mulionem pertinens: CIC. Sest. 82 -am (*teste Prisc. l. c.*, multoniam *codd. Cic.*) paenulam arripuit, cum qua primum Romam ad comitia venerat; messoria se corbe contexit (*cf.* LAMPR. Heliog. 32, 9 tectus cucullione -o, ne agnosceretur). EDICT. imp. Diocl. III/IV 9, 5ª caligae primae formae, -ae sibe rusticae, par sine clavis (*gr.* μουλιωνικῶν). 10, 18 flagellum -um cum virga.

? **mulitās,** -ātis *f.* *vox sensus incerti*: VIRG. gramm. epit. 13 p. 77, 29 ut Virgilius Troianus ad Aviceanum . . .: tibi si . . . omnem fertilitatem in agris, prolitatem in filiis, -em in coniugibus . . . opto (mollitate *A, v. Stangl, Virgiliana 118; fort. recte, ad sensum v. p. 1377, 71 sqq.*).

? **mulitūdo,** -inis *f.* *vox vel deformata vel ficta ad explicandam originem vocis q. e.* mulier: VIRG. gramm. 14 p. 86, 16 vir a virtute nominatur, mulier a -e sexus (*nisi legendum* mollit-, *cf. p. 1571, 6*).

L. Löfstedt.

mulleolus, -a, -um. *a* mulleus *deminutive.* *i. q. aliquantulum mulleus*: TERT. pall. 4, 10 *latrinarum antistes* impuro cruri purum (*i. album, cf. vol. III 132, 56*) aut -um (mall- *trad.*) inducit calceum.

mulleus, -a, -um. *ab* 1. mullus, *ut vid., sicut* purpureus *a* purpura; *cf.* ISID. *l. 7.* *de origine et notione*: FEST. p. 142 quos (*-os*) putant a mullando (mill- *Paul. Fest. p. 143*) dictos, id est suendo. ISID. orig. 19, 34, 10 *calcei -i* dicti sunt . . . a colore rubro, qualis est mulli piscis. GLOSS.ᴸ IV Ps. Plac. M 16 -os . . . a colore mullorum (*sic cod. Paris.*, -o scaltium mentigerum, a colore albo *codd. Rom.*). [*val.* mulyu '*mulus fuscus*', *cors.* mugliccìu '*color, qui inter flavum et caesium est*'. *Rohlfs.*]

a *vi adi. fere i. q. ruber, puniceus* (*nonnisi de calceorum genere, quod describitur* ISID. orig. 19, 34, 10; *cf. Blümner, Privataltertümer 224. Mau, RE III 1340, 35 sqq.*): CATO orig. 111 calceos (VOPISC. Aurelian. 49, 7 [*trad.* mullos]. *v. vol. III 132, 56 sq. 79 sq.*). PLIN. nat. 9, 65 calciamentorum (*v. infra l. 24*). b *m. pl. vi subst. de ipsis calceis rubris* (FEST. p. 142 [*v. vol. III 132, 82 sq.; afferuntur* CATO *l. c. et* TITIN. *l. c.*]. GLOSS. genus calciamenti. calcei quae in antiqui[tu]s reges habere soliti erant): TITIN. com. 116 iam cum -is te ostendisti, quos tibi alis in calceos (*trad.* mullibus . . . tibiamsi, *corr. Hermann*).

deriv.: mulleolus.

mullo, -āre *vox ficta, v. l. 6.*

1. *mullus, -ī *m.* [*gr.* μύλλος. *J. B. H.*] *de origine*: PLIN. nat. 9, 65 nomen iis (*sc. mullis*) Fenestella a colore mulleorum (molleo-, mollio- *var. ll.*) calciamentorum datum putat. ISID. orig. 12, 6, 25 -us vocatus, quod mollis sit atque tenerrimus. GLOSS. II 587, 50 -us genus piscis quasi mollis (-as *trad.*), cuius cibo libido incitatur. NOT. Tir. 113, 1. *de notione*: CHAR. gramm. p. 451, 67 B. τρῖγλα (*item vel* τρίγλη GLOSS.). *legitur inde a* CIC., VARRONE. [*nomina piscium: venet.* molo, *cat.* moll. *Rohlfs.*] [*confund. in codd. saepe c.* mulus (-a), *e. g.* VARRO rust. 3, 17, 6. 8 Ov. hal. 123 CELS. 2, 20, 1; *c.* nullus *e. g.* SEN. nat. 3, 18, 6 COLVM. 8, 17, 7.]

genus piscium (*fusius describitur* PLIN. nat. 9, 64 sqq. *cf. ad rem Steier, RE XVI 496, 64 sqq.*): CIC. parad. 38 videat *M'. Curius* aliquem . . . barbatulos -os exceptantem de piscina (*cf.* Att. 2, 1, 7 -i barbati [VARRO rust. 3, 17, 7]. *v. et l. 45*). VARRO rust. 3, 17, 6 ne eius *Hortensii* esurirent -i. HOR. sat. 2, 2, 34 laudas insane trilibrem -um, in singula quem minuas pulmenta necesse est (*cf.* PLIN. nat. 9, 68 LXXX librarum. MART. 3, 45, 5 bilibrem [11, 49, 9]). Ov. hal. 123 tenui suffusus sanguine -us. CELS. 2, 18, 7. 2, 20, 1 medii inter teneros durosque pisces ut -us, ut lupus. SEN. nat. 3, 17, 2. 3, 18, 1. 4 nihil est melius saxatili -o (*cf.* PLIN. nat. 9, 64 lutarium. 9, 65 litorariis [*vel* -alibus]). COLVM. 8, 17, 7 PETRON. 35, 5. 93, 8. PLIN. nat. 28, 82 -um piscem (32, 8 ISID. orig. 19, 34, 10). *al.* MART. 2, 37, 4. 10, 30, 24 senes -i. *al.* IVV. 6, 40 -orum . . . iubis (*cf.* LAMPR. Heliog. 20, 7 barbas). *al.* SVET. Tib. 34, 1. 60 TERT. pall. 5, 6. AVSON. Mos. 117 puniceis. HIER. adv. Iovin. 2, 7 MARCELL. med. 20, 26. *al.* APIC. 9, 440 ius in -o taricho. 10, 455 assos (10, 456). exc. 20 anethatos (83). POL. SILV. nom. anim. chron. I 544, 8 CAEL. AVR. acut. 2, 37, 210 chron. 4, 3, 44.

?deriv.: mulleus. *cf.* 2. mulio.

[**2. mullus** *v. supra l. 15.*]

mulocopus *v. p. 1356, 35.* *Ustrnul.*

mūlomedicīna, -ae *f.* *a* mulomedicus. *i. q. ars veterinaria*: VEG. mulom. tit. (*trad.* digestorum artis -ae *vel* ars -ae *vel* -a). prol. 1 -ae (-li- *cod. unus*) apud Graecos Latinosque auctores non fuit cura postrema. 6 conductis in unum Latinis . . . auctoribus, . . . adhibitis etiam mulomedicis et medicis non omissis, nam -ae doctrina ab arte medicinae non adeo in multis discrepat (*cf.* 1, 7, 2 ab indoctis artis -ae). 7 in -a necessarium . . . genus aegritudinis nosse. 3, 12, 2 auctores -ae. 4 prol. 1 -ae commentarios.

mūlomedicus, -ī *m.* *a* mulus *et* medicus; *de -o- cf. Stolz-Leumann*⁵ *248. 252 et l. 55.* *scrib.* mo-: TAB. defix. StIt. 7, 1899, 194 sqq. (*ter*). GLOSS. ἱππιατρός. veterinarius.

i. q. veterinarius (*diabolus in specie -i l. 73*): EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 20 -o tonsurae et aptaturae pedum *eqs.* FIRM. math. 8, 13, 3 aut auriga erit aut equorum nutritor . . ., aut certe exercitator, aut -us aut certe equitarius. PELAGON. 26. 72 Emeriti -i (99. 110. 153). 363 peritissimi huiusce artis. tit. cap. 10. VEG. mulom. prol. 6 (*v. supra l. 57. item iuxta medicos* 3 prol. 8. COD. Theod. 13, 4, 2 [*pravo ordine artificum, rectum servavit* COD. Iust. 10, 66, 1]; *iuxta bubulcos* VEG. mulom. 1, 12, 2). 1, 21, 1 perfecti. 2, 22, 15. 2, 82, 4. COD. Theod. 8, 5, 31 cursui publico deputatis. GREG. M. dial. 2, 30 p. 120, 21 M. *Benedicto* antiquus hostis (*i. diabolus*) in -i specie obviam factus est cornu et tripedicam ferens. CIL VI 9611 (*in tit. sepulcr. ut* 9612 mulom⟨edicus⟩. 9613 ⟨mul⟩omedicus). TAB. defix. *l. c.*

deriv.: mulomedicina. *L. Löfstedt.*

? **muls.** *vox notionis incertae assonans ad* puls. VIRG. gramm. epit. 5 p. 36, 16 *sunt* nomina, quae nominativo tantum contenta ceteris casibus privantur ut 'pus', 'rogs', 'als', '-s'. *cf.* mols *p. 1579, 56.*

mulsa *v.* mulsus.

mulsant GLOSS. V 507, 42 *v. s.* musso.

mulseus *v. s.* mulsus. *?* **mulsipotōns** *v. s.* multipotens.

? **mulsitanter** *v.* mussitanter. **mulsum** *v.* mulsus.

mulsūra, -ae *f.* [*a* mulgere, mulsus (*cf.* emulsus). *J. B. H.*]

[Ustrnul]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*val.* mulsură. *Rohlfs.*] *i. q. actio mulgendi*: CALP. ecl. 5, 35 premetur mane, quod occiduae -a redegerit horae.

***mulsus** (mulseus), -a, -um. [*ex *melsos, a* mel; *cf.* salsus. *J. B. H.*] *scrib.* -se- SCRIB. LARG. 230 (-sa *Stephanus*). PLIN. nat. 21, 128 PALLAD. vet. med. 12, 6. 19, 4. *in var. lect. nonnisi ap.* COLVM., *in codd. potioribus (sc. A vel S vel utroque, hic illic accedentibus codd. dett.)* 5, 10, 12. 5, 10, 18 (-sia *trad.*). 6, 12, 4 (*bis*). 9, 9, 6. 12, 12, 3; *in dett.* 6, 17, 7. 8, 7, 4. 9, 13, 6. 12, 47, 3. *praeterea* TERT. anim. 6, 7 -siam *ed. Gangn. cod. instar* (-sam *ed. Gel.*). *de origine v. l. 44 sqq.* *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, VARRONE. [*falso trad.*: VARRO Men. 464 (miluus *Iunius*). COLVM. 11, 2, 44 (amissi *dett. codd. recte*).]

i. q. mellis dulcedine praeditus: **1** *de eis, qui vel quae mellis dulcedinem per se habent*: **a** *de hominibus (f. sg. pro subst. l. 14) eorumque dictis (n. pl. pro subst. l. 15)*: PLAVT. Cas. 372 mea -a (*in allocutione ut*: Stich. 755 age, -a mea suavitudo, salta). Poen. 325 ut -a loquitur (*cf.* Rud. 364 ut dulcis es, ut -a dicta dicis). **b** *de fructibus eorumque sapore*: COLVM. 5, 10, 18 *pira* volaema, -a, praecocia *eqs.* 12, 47, 3 liquorem *malorum* -i saporis (PLIN. nat. 21, 128 *narcissi* radix -i s. est).

2 *de eis, quae cum melle mixta sunt*: **a** *aqua* -a (*sic saepissime*; -a a.: CELS. *quater*, SCRIB. LARG. 144 [*opp.* aqua *nude posita*], PLIN. nat. *bis* [*qui omnes solitum ordinem verborum frequentant*], TERT. anim. 6, 7 [*apud quem vox alias non legitur*]; GLOSS. ὑδρόμελι [*cf. p. 1580, 26*]; *describuntur confectio* COLVM. 12, 2, 1, *genera et usus medicinalis* PLIN. nat. 22, 110. 112): CATO agr. 156, 3 *aeger* lavet calida, bibat a. -am. VARRO rust. 3, 16, 28. 3, 16, 35. CELS. 2, 12, 2D pura a. . . . -a (4, 14, 3 non solum p. a., sed etiam -a egelida. PLIN. nat. 27, 27. 95 in a. p. aut -a). 3, 6, 10. *al.* COLVM. 5, 10, 12 (= arb. 22, 1) in a. -a nec nimis dulci (*cf.* 12, 12, 3 dulciorem . . . austeriorem). 12, 11, 1 sq. cum . . . mella (melle *S*) nec minus a. -a (*cf. p. 620, 41 sqq. et infra l. 33*). SCRIB. LARG. 144 ex mulsi cyatho mixto aquae duobus vel -ae a. cyathis tribus (PLIN. nat. 26, 70. 137. 32, 93. 117). *al.* PLIN. nat. 21, 182 (*si ordo verborum integer est*) a. copiosa -a calida. 27, 94 cum melle aut a. -a (34, 128). FRONTO p. 63, 3 v. d. H. (= p. 69 N.). *et saepe ap. medicos.* *synonyma in serm. poetico*: SER. SAMM. 432 miscetur -ae farris sextarius undae (508). 740 -os amnes (*fort. de ipso melle, cf. eandem compositionem Plin. nat. 29, 143 Plin. med. 1, 7 Marcell. med. 15, 44*). 909 -us Doridis umor (*i. aqua marina*). 1026 lympha. **b** *alii liquores sim.*: CATO agr. 157, 6 aceto (PLIN. nat. 20, 54. 23, 20. *et saepe ap. medicos*). PLIN. nat. 10, 52 lacte (18, 106 quod fit l. maxime -o. 19, 64). SER. SAMM. 122 liquidum . . . -umque sinapi. 309 tritum semen raphani -umque. MARCELL. med. 20, 128 vino (CAEL. AVR. acut. 1, 17, 182 -um ⟨aut?⟩ vinum Chium aut Rhodium. ORIBAS. syn. 3 add. p. 922).

n. pro subst. ***mulsum,** -i. *de origine*: SERV. auct. Aen. 1, 66 mulcere . . . delenire, hinc -um, quod dulcedine animos nostros permulceat. ISID. orig. 10, 178 'mulcator' translatio a -o, id est quod acceptum lenire solet fauces dolentis aut oppletum sordibus stomachum. 20, 3, 10 -um ex melle mixtum, est enim potio ex aqua et melle, quod Graeci μελίκρατον vocant. *plur.* (*de usu cf.* QVINT. inst. 1, 5, 16 'hordea' et '-a' . . . non alio vitiosa sunt quam quod . . . singularia pluraliter efferuntur [*sim.* GRAMM. suppl. 85, 3]. *nominativum admittunt* CHAR. gramm. p. 38, 24 B. DIOM. gramm. I 328, 22. *al.*): HIER. epist. 100, 6, 4 vinum clam bibere et . . . in cubiculis -a potare. CONC. Autiss. c. a. 573—603 p. 180, 11 *non licet* mellita, quod -a appellant, offerre. *aliter, ut vid.*, GLOSS. *p. 1580, 21.* *de formis*: *nom. sg.* -o: ORIBAS. eup. 4, 71 p. 591 Aa (mols Ab). *abl. sg.* -u: ? VARRO frg. Apic. 3, 64 (*var. l.* -a). CHIRON 843. NOT. Tir. 98, 93 (*ante* mustum). *de notione*: CHAR. gramm. p. 38, 24 B. οἰνόμελι (ὑδρόμελι *var. l. ut videtur; cf. supra l. 23*). SCHOL. Hor. sat. 2, 4, 26 -um et conditum dicitur et melicratum. GLOSS. cum melle mixtum. mitigatum Bacchum, quod vulgus 'conditum' dicit. μελίκρατον. οἰνόμελι. *v. etiam l. 44 sqq.* *gr. resp.* γλυκάσματα VVLG. II Esdr. 8, 10. *legitur in poesi ap.* PLAVT., HOR., MART., SER. SAMM., CE 1506, 1 (*vix* MACR. Sat. 7, 12, 9 *v. p. 1580, 12*), *in serm. ped. inde a* CATONE, CIC., VARRONE. [*confunditur c.* mulsa (*f.*) *e. g.* CELS. 6, 18, 6A PLIN. nat. 20, 147. 30, 94. Ps. MVSA herb. Vett. l. 78 (*cf. loco gemino Ps. Apul. app. herb. Vett. l. 9* -a). *falso trad. pro* mult-: CAEL. AVR. acut. 1, 15, 147 *bis*. 149.]

i. q. vinum cum melle mixtum (*cf. supra l. 42*), οἰνόμελι (*describitur confectio* COLVM. 12, 41 PLIN. nat. 14, 85. *cf. Hug, RE XVI 513, 22 sqq.*): PLAVT. Asin. 906 mi ob iactum *talorum Venerium* cantharo -um date. Aul. 622 -i congialem plenam faciam tibi fideliam. Bacch. 972 ut sit -um qui triumphent milites (1074 accipientur -o m.). Cas. 76 pignus . . . dato in urnam -i. Persa 87 commisce -um (*cf.* TITIVS or. frg. Macr. Sat. 3, 16, 16 -um mixtum vino graeco [SCRIB. LARG. 125 *trad.* musti -i. 153 PLIN. nat. 21, 134. *al.*]. CIC. fin. 2, 17 qui alteri misceat -um. *v. et p. 1580, 13*). 821 Stich. 213. CATO agr. 80 cum melle aut cum -o. CIC. Cluent. 166 de orat. 2, 282 Tusc. 3, 44 VARRO Men. 81 rust. 3, 16, 1. 2. 35. HOR. sat. 2, 4, 26 Aufidius forti miscebat mella Falerno, mendose . . .; leni praecordia -o prolueris melius. LIV. 10, 42, 7 *dux* voverat Iovi . . . pocillum -i, priusquam temetum biberet, sese facturum. 38, 55, 2 PAVL. FEST. p. 379 CELS. 1, 3, 22. 1, 6, 2. 2, 18, 11 -um, defrutum, passum, vinum . . . aut mustum (2, 25, 1. 2, 28, 1 PROC. dig. 33, 6, 16, 1 *passum solum accedit*: CELS. 6, 6, 9A. 6, 10, 1 SCRIB. LARG. 121 PLIN. nat. 25, 127. *al.*). 2, 29, 2 -um, vinum dulce vel salsum (4, 31, 2. PLIN. nat. 14, 129 dulce *vinum* aut -um [*an adi.? cf. p. 1579, 42*]. 23, 74. 26, 119. *al.* APIC. 10, 453 v., -um, acetum [10, 458. 460. 461]). *al.* SCRIB. LARG. 104. *al.* PETRON. 34, 1. 42, 2 -i pultarium. PLIN. nat. 7, 183 *obiit quidam*, dum -i potionem haurit. 13, 97 *in mensis e citro confectis* maxime -i placet *color* (31, 95 garum ad colorem -i veteris. *cf.* MART. 14, 127, 1 *vestis* turbato Canusina simillima -o. SVET. Dom. 20 cuiusdam caput varietate capilli subrutilum et incanum 'perfusam nivem -o' dixit). 22, 114 -i (-is *var. l.*) . . . intrita. 26, 70 in -o aut aqua mulsa. *et saepe.* MART. 13, 6, 1 nos alicam, poterit -um tibi mittere dives (*cf.* PLIN. epist. 1, 15, 2 alica ⸤cum -o). 13, 106, 2 *passum* -um pauperis esse solet. 13, 108 tit. APVL. met. 6, 18, 3. 10, 16, 7. 10, 16, 8 cantharum -o contempera (*cf.* MACR. Sat. 7, 12, 9 illud proverbium, quo utuntur gulones, '-um, quod probe temperes, miscendum esse . . . Hymettio et . . . Falerno'). SER. SAMM. 524 salsum *vinum* -umque. 905 -um . . . aceti (*cf. p. 1579, 39 et* CAEL. AVR. acut. 3, 17, 170 -o ex aceto [*bis. cf.* chron. 1, 4, 137 ex a. confectum]). *al.* *saepe in titulis de largitione publica, fere iuxta* crustulum, crustum: *v. vol. IV 1254, 68 sqq. 1255, 2 sqq.*

f. pro subst. ***mulsa,** -ae. *plur. non legitur, suppletur vix recte* CIL XI 6481 mulsa⟨rum⟩. *de notione*: CASS. FEL. 49 p. 129, 20 passum aut -am ex vino melle temperato, quam appellant Graeci inomelitos. GLOSS. melicata (*i.* μελίκρατον). οἰνόμελι. mellita. *al.* *legitur inde ab* APVL., *in poesi nonnisi ap.* SER. SAMM. [*val.* mursă, *it.* molsa, *sard.* mussa, *prov. vet.*, *cat.*, *hisp. vet.* molsa, *francog.* mousse. *Rohlfs.*] [*falso trad. pro* multa: PALLAD. vet. med. 15, 5; *cf. Colum. 6, 15, 2. pro* Musa (*sc. Antonio M.*): ORIBAS. syn. 9, 15 add. Ab p. 300.]

i. q. aqua cum melle mixta, ὑδρόμελι (*cf. p. 1579, 20*): APVL. met. 3, 18, 1 litat vario latice, nunc . . ., nunc melle . . ., litat (libat *var. l.*) et -a. SER. SAMM. 381 ex -a potanda . . . herba est. PELAGON. 14 (*Hippiatr. gr. I p. 40, 6* οἰνομέλιτι). 94 (*ibid.* ex aqua mulsa; *gr. p. 115, 7* ὑδρομέλιτι). 118 VEG. mulom. 1, 32. 33. 2, 99. MARCELL. med. 20, 126 miscebis -am. *al.* PLIN. VAL. 5, 11 aquosa -a (5, 20 -am aquosam. ORIBAS. syn. 4, 38, 1 sqq. Ab [aquosissima La]). APIC. 4, 144. 7, 282 CAEL. AVR. chron. 5, 1, 12. gyn. frg. p. 144, 10 (*gr. p. 88, 29 Ilb.* μελίκρατον). ORIBAS. syn. 1, 17, 10 Aa (= La) p. 56, 6 Mø. in -a aut aqua. *al.* *Ustrnul.*

***multa,** -ae *f.* [*vox dialectica (v. l. 38. 40) i. q. osc.* molto '*multa*', *umbr.* motar '*multae*', *cf. osc.* múltasíkad '*multaticiā*' *et s.* l. multo. *J. B. H.*] *de origine*: FEST. p. 142 -am Osce dici putant poenam quidam; M. Varro ait poenam esse sed pecuniariam. GELL. 11, 1, 5 vocabulum . . . ipsum -ae . . . Varro . . . non Latinum, sed Sabinum esse dicit, idque ad suam memoriam mansisse ait in lingua Samnitium, qui sunt a Sabinis orti; sed turba grammaticorum novicia κατ᾽ ἀντίφρασιν . . . hoc . . . dici tradiderunt. *de scriptura*: mo- LEX luci Spolet. (CIL I² 366) *bis.* -lct- *solum traditur* CATVLL. 64, 190 (e *pro* c *cod. O*). TAC. Germ. 12, 2; *in var. lect. e. g.* NEP. Timoth. 4, 1 LIV. 30, 30, 24 FEST. p. 202. *cf. s. v.* 1. multo *et Lachmann ad Lucr. 4, 727.* *abbrev.* mul: CIL XII 1377. NOT. Tir. 24, 97. *de notione* (*v. et l. 39*): VARRO ling. 5, 177 -a pecunia, quae a magistratu dicta, ut exigi posset ob peccatum; quod singulae dicuntur, appellatae eae -ae (-as *codd.*), quod olim unum (?) dicebant -ae *eqs.* *differentiam inter* -am *et* poenam (*infra*: p.) *esse negat* LABEO dig. 50, 16, 242 si qua p. est, -a est; si qua -a, p. est. *aliter* VLP. dig. 50, 16, 131, 1 inter -am . . . et p. multum interest, cum p. ⸤generale sit nomen⸥ (⸤ ⸥ generalis sit *coni. Mommsen*) omnium delictorum coercitio, -a specialis peccati, cuius animadversio hodie pecuniaria est, p. autem non tantum pecuniaria . . .; -a . . . ex arbitrio eius venit, qui -am dicit, p. non irrogatur nisi quae . . . lege specialiter huic delicto imposita est . . .; item -am is dicere potest, cui iudicatio data est . . ., p. autem unusquisque irrogare potest, cui huius criminis . . . exsecutio competit. PAVL. dig. 50, 16, 244 de p. provocatio non est . . ., at -ae provocatio est . . .; dissimilitudo apparere poterit, quia p. certae singulorum peccatorum sunt, -ae contra, quia eius iudicis potestas est, quantum dicat *eqs.* GLOSS. καταδίκη. ζημία. ἐπιτίμιον. πρόστιμον. condemnatio. poena pecuniae. *legitur inde ab* INSCR. *antiquissimis* (*l. 74. 84. al.*), PLAVTO, CATONE, RHET. Her., CIC., VARRONE. [*raet.* munta. *Rohlfs.*] [*dub. interpr.*: PLAVT. Mil. 595 -ae sortitae fiat (*A lect. inc.*, multi sortito fuam *P*, -ae sortito fuant *Stroux, Philol. 93, 1938, 93*).]

i. q. poena (*quae vox apponitur l. 77. 78. 79. 80. p. 1581, 15. al.*): **1** *strictius sc. demptis bonis, quae a sontibus solvantur sive populo sive singulis hominibus*: **a** *pecuniae* (*sive pecoris, e. g. p. 1581, 11. 13. 23. 24. 25*; -a *distinguitur ab aliis poenis l. 82. 83. p. 1581, 18; de pecunia -ae nomine coacta p. 1581, 10. 17. al.; acced. gen. summae solvendae p. 1581, 19. 29. al., rei ob quam -a irrogatur p. 1581, 20; in univ. l. 79. 84. al.*): LEX luci Spolet. (CIL I² 366) II 7 sqq. Iovei bovid piaclum datod et a. CCC -ai suntod; eius piacli -aique dicatorei exactio estod (*cf.* LEX Tarent. [CIL I² 590] 1, 4 quadruplum -ae esto. DECRET. trib. Cic. Att. 3, 23, 3 poenae -aeve sit. LEX Tudert. [CIL XI 4632] 8 id ei fraudi -ae poenae ne esto. S. C. de aedif. [CIL X 1401] 38 ne quid fraudi -ae poenaeque esset Celsillae. *v. et p. 1581, 4*). PLAVT. Rud. 20 maiore -a multat quam litem auferunt (CIC. Balb. 42 *accusatorem* -a et poena multavit [*cf. Klotz-Schoell ad l.*]. VLP. dig. 11, 5, 1, 4. *cf.* CIC. leg. 3, 6 civem -a vinculis verberibusve coherceto [VLP. dig. 25, 4, 1, 3 *uxor* -is coercenda]. 3, 46 *ut* vis capite, avaritia -a . . . sanciatur. *sim. al.*). LEX Bant. (CIL I² 582) 11 sei quis magistratus -am inrogare volet (*v. vol.*

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VII 2, 437, 76). CATO orig. 82 imperator . . ., si quis extra ordinem . . . ivit, ei -am f a c i t (GELL. 6 [7], 14, 8 uti *senatus* -am remitteret, quam fecerat). 95[e] si quis illud facere voluerit, mille minus dimidium familiae -a e s t o (LEX Vrson. [CIL I² 594] 81, 27. *al.*). or. frg. 19 tit. de aqua sive de -a (*cf. ibid. frg. 6* praetores . . . vindicias dicunt). LEX repetund. (CIL I² 583) 45 supremam (FEST. p. 202 s. -a . . . appellatur tria milia aeris. 213. GELL. 11, 1, 2sqq. *opp.* minima. *cf.* PAVL. FEST. p. 144 maximam). RHET. Her. 1, 11, 20 p e t i t u r ab e o -a (CIC. Verr. II 1, 155 Cluent. 91. 96. 103 Brut. 131 opt. gen. 22). CIC. Verr. II 2, 25 *in testamento*, quodam loco si commissum quid esset, -a erat Veneri (*sc. solvenda*). rep. 2, 16 plebem . . . -ae . . . d i c t i o n e ovium et boum, . . . non vi et suppliciis coercebat (LEX Quinctia [Frontin. aq. 129] 38 -ae dictio coercitioque esto. *cf.* VARRO rust. 2, 1, 9 -a . . . ex vetere instituto bubus et ovibus d i c i t u r [*al. v. vol. V 1, 978, 26 sqq.*]). leg. 3, 6 (*in textu legis*) per populum -ae, poenae certatio esto. *al.* BELL. Afr. 90, 1 pecuniam -a e n o m i n e se relaturum (97, 2 LIV. 33, 29, 12 VAL. MAX. 4, 4, 7. *al.*). OV. fast. 5, 291 -a data est ex parte mihi. LIV. 2, 52, 5 in -a temperarunt tribuni; cum capitis anquisissent, duo milia aeris damnato -am dixerunt. 10, 37, 5 -a praesens (*i. statim solvenda*) quingentum milium aeris in . . . civitates imposita. 30, 31, 9 si quid . . . quasi -a navium . . . expugnatarum legatorumque violatorum adicitur. 35, 41, 10 de -a damnatorum quadrigae inauratae . . . positae *sunt.* FEST. p. 202 facta *est* aestimatio pecoralis -ae et boves centenis assibus, oves denis aestimatae (*cf.* GELL. 11, 1, 2 pecoris armentique). PLIN. nat. 33, 7 -a legum antiquarum pecore constat etiam Romae. TAC. Germ. 12, 2 ann. 13, 28, 2. GELL. 11, 1 2 -ae poenitionem. 20, 1, 38 pecuniae (HIER. hom. Orig. in Luc. 35 p. 203, 7. *cf.* MOD. dig. 47, 21, 1 pecuniaria [49, 16, 3, 1 COD. Iust. 1, 3, 54, 11]. COD. Theod. 11, 36, 20 argentariam). COD. Theod. 1, 10, 7 pr. ita ut singularum librarum auri adiutores . . . -a c o n s t r i n g a t (8, 11, 3, 1. 16, 5, 52, 2. *cf.* 11, 36, 25 compescat. 14, 5, 4 pr. infligat . . . retineat. COD. Iust. 1, 54, 1 [*a. 205*] irrogat). *al.*

b *aliarum rerum*: PLAVT. Capt. 494 diem dicam, irrogabo -am, ut mihi cenas decem meo arbitratu dent. CIC. Deiot. 36 *Antiochus et Deiotarus partes regnorum suorum amiserunt*; ille . . . furoris -am sustulerat, hic erroris. LIV. 30, 30, 24 (*loq. Hannibal*) est eius, qui dat, non qui petit, condiciones dicere pacis, sed forsitan non indigni sumus, qui nobismet ipsi -am inrogemus.

2 *latius de qualibet coercitione* (*acced. gen. peccati l. 49. 51*): PLAVT. Asin. 801 haec -a ei esto, vino viginti dies ut careat. Stich. 727 uter demutassit, p[r]oculo mu⟨l⟩tabitur, . . . si peccassis, -am hic retinebo ilico. CATVLL. 64, 190 nec prius a fesso secedent corpore sensus, quam iustam a divis exposcam prodita -am. LIV. 24, 16, 13 singulos iure iurando adigam . . . non aliter quam stantes cibum potionemque . . . capturos esse; hanc -am . . . aequo animo feretis. PAVL. FEST. p. 54 (*v. vol. VI 3, 2551, 48*). FRONTO p. 95, 20 v. d. H. (= p. 103 N.) quae optavi quaeque vovi compos optatorum votorumque meorum damnatus atque multatus sum; in eam -am duplicatum amorem tuum defero, non ut antiquitus -as inrogari mos fuit mille minus dimidio (*cf. supra l. 3*). COD. Theod. 11, 31, 5 ferat hanc desidiae contumaciaeque -am, ut . . . negotium ipso quoque absente dicatur. FAVST. REI. epist. 5 p. 189, 23 quod . . . caro per condicionem mortis -am transgressionis exceperit et circa unius poenam *eqs.*

deriv.: multaticius, multaticus, 1. multo. *cf.* multio (*?*).

[multaciam *loco corrupto* PETRON. 30, 1; *cf. p. 1582, 63.***]**

multangulus *et* m u l t i a n g u l u s, -a, -um. [*a* multus *et* angulus, *cf. gr.* πολύγωνος. *J. B. H.*] -ta- LVCR., -tia- *ceteri* (*fort. sec.* triangulus).

i. q. multis angulis praeditus: LVCR. 4, 654 *foramina* esse triquetra aliis *corporibus*, aliis quadrata necessest, multa rotunda, modis multis -a quaedam. MART. CAP. 2, 138 circuli lineaeque hemisphaeriaque cum trigonis et quadratis -aeque formae. BOETH. arithm. 2, 25 p. 111, 12 figura. *n. pro subst. i. q. figura -a*: BOETH. arithm. 2, 23 p. 109, 12 tetragoni . . ., pyramides e tetragonis . . ., et ad eundem modum cunctae a ceteris -is profectae formae . . .; omnis enim multorum angulorum forma *eqs.* 2, 24 p. 110, 21 *si pyramis non pervenit* ad primum . . . -um eius generis, cuius fuerit basis, bis curta vocabitur. p. 111, 6 in omnibus ab omni -o progredientibus.

multannus, (-a, -um). *a* multus et annus. GLOSS. II 413, 19 πολυχρόνιος, vivax, -us, longaevus. 587, 51 -us annosus.

multārium, -ī *n. v. s.* mortarium.

multātīcius, -a, -um. [*a* multa, *cf.* collaticius *sim. J. B. H.*] *scribitur* -lct- *in var. l.* FEST. p. 202. *? notatur* CIL III 8676, 6 ex p(ecunia) m(ultaticia).

i. q. ad multam pertinens, multae nomine coactus: **1** *in formulis*: ex -a p e c u n i a: LIV. 10, 23, 13 ex -a . . . p., quam exegerunt pecuariis damnatis. 10, 33, 9. 24, 16, 19 (-alicia *var. l.*). 33, 42, 10. PLIN. nat. 33, 19 faeneratoribus damnatis. ex -o a e r e: LIV. 10, 31, 9 (-tatio, -tacio, -tato *var. ll.*). *fort. et* CIL XII 1227 (*loco lacunoso*). ex -o a r g e n t o: LIV. 27, 6, 19. 30, 39, 8. 31, 50, 2. 34, 53, 4. *cf.* 33, 25, 3 de a. -o. CIL XIV 2621 a. multatic⟨io⟩. **2** *alia*: FEST. p. 202 pecora. COD. Theod. 4, 8, 5, 2 heredibus . . . -us servus tradetur.

multāticus (molt-), -a, -um. *a* multa. *i. q. multae nomine coactus*: CIL I² 383 quaistores a i r e moltaticod dederont (1496 aere multatico). *fortasse deficiente verbo* aere: CIL I² 2442 aidile moltatico. 2675[c] ⟨ai⟩diles curules moltaticod. *v. et l. 72. 79.*

multātio, -ōnis *f. ab* 1. multare. *scrib.* -lct- *in var. l.* FEST. p. 202. *de notione*: ISID. diff. 1, 359 inter -em, poenam et supplicium: -o potest esse et sine sanguine in damno pecuniae (*cf.* DIFF. ed. Beck p. 76, 22 -o cum damno pecuniae). GLOSS. damnum pecuniae.

i. q. actio multandi, multa: **a** *de poena pecuniaria sim.*: LEX vic. Furf. (CIL I² 756) 14 sei qui heic sacrum surupuerit, aedilis -o esto, quanti volet. CIC. Rab. perd. 16 misera *est* -o b o n o r u m, miserum exilium (AMM. 14, 1, 4 puniti b. -e. 14, 5, 3. 14, 7, 21. 29, 1, 44. 30, 7, 3). FEST. p. 202 nec hunc ultra numerum (*sc. ovium duarum*) excedebat -o. PLIN. nat. 18, 11 -o . . . non nisi ovium boumque inpendio dicebatur *eqs.* COD. Theod. 6, 4, 2 qui . . . nequaquam ludis . . . exhibendis sui copiam faciunt et ideo certo generi -is obiecti sunt. CONC.[S] II 3, 2 p. 31, 1 alii exulati sunt, alii . . . -e vexati sunt (mul-, mut- *var. ll., gr. II 1, 2 p. 17, 22* προστίμοις. *item ibid.* p. 93, 4 [*var. l.* multa, *ut* II 3, 3 p. 5, 15]). **b** *de qualibet coercitione*: HEGES. 1, 43, 7 Herodis . . . non iniusta -o. FERREOL. reg. 24 p. 968[B] triduari eum ieiunii -o castiget.

cf. multio (*?*). *v. Kamptz.*

multēsimus, -a, -um. [*a* multus, *cf.* centesimus *et gr.* πολλοστός. *J. B. H.*] *i. q. unus e multis*: LVCR. 6, 651 ut . . . videas caelum summai totius unum quam sit parvula pars et quam -a constet (NON. p. 136, 10 *ad l.*: -a pars nove posita, quantitas infinita).

multiangulus *v.* multangulus.

multibibus, -a, -um. *a* multus *et* bibere, *cf.* merobibus. *i. q. multum bibens*: PLAVT. Cist. 149 utrumque haec, et multiloqua et -a est anus. Curc. 77 nomen Leaenaest, -a atque merobiba. MACR. Sat. 5, 21, 17 -um heroa istum *Herculem* fuisse (*16* bibax).

multicavātus, -a, -um. *a* multus *et* cavare. *i. q. multis cavis praeditus*: VARRO rust. 3, 16, 24 favus est, quem fingunt -um e cera, cum singula cava sena latera habeant, quot singulis pedes dedit natura.

multicaulis, -e. *a* multus *et* caulis. *i. q. multis caulibus praeditus*: PLIN. nat. 21, 94 quaedam in his *generibus herbarum* -a (multisc- *var. l.*) ramosaque sunt, ut carduus, uno autem caule nec ramosum cnecos.

multicavus, -a, -um. *a* multus *et* cavus. *i. q. multis cavis praeditus*: OV. met. 8, 562 pumice -o . . . atria *Acheloi* . . . structa. SIDON. carm. 22, 222 *fontem* umbrat -us spatioso circite fornix. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 403[C] *pulmo* rarissimus atque -us (*Migne gr. 44, 245[D]* πολύπορος) omnia sua veluti foramina ad fundum atque summitatem arteriae patefacta retinet.

multiceps, -cipitis *adi.* *a* multus *et* caput, *cf.* anceps *sim.* AVG. gramm. V 502, 41 sqq. anceps . . . et biceps et triceps et quadriceps -s praeceps, haec sex nomina genetivum singularem . . . in tis syllabam mittunt, non in pis, ut . . . -s -is.

? **1. multīcia,** -ae *f. v. l. 62.*

2. multīcia, -ōrum *n. v. l. 59.*

GLOSS.[L] IV Ps. Plac. M 11 **multiciae** (-titiae *trad.*) quibus (multi e quibus *var. l.*) pro individuo (pro viduo, providi video, pro dividuo *var. ll.*) fingitur (fungior *var. l.*). *verba obscura sunt.*

multīciārius, -ī *m.* *a* multicius. *i. q. textor multiciorum*: CIL VIII 14314 homo bonus -us invictus.

multīcius, -a, -um. [*ex* *multilicius *derivant antiqui* (*v. l. 64*), *a* mulcere *Leumann, Glotta 9, 1918, 152 sq. = Kl. Schr. 21 sqq. J. B. H.*] *scrib.* -iti-: GLOSS. NOT. Tir. 98, 45 *post* polemitum. *de notione*: SCHOL. Iuv. 2, 66 -a vestes molliori textas subtemine, quibus solent uti puellae.

i. q. subtilis sim. (*nonnisi de vestimentis fere delicatorum hominum*): TERT. pall. 4, 4 *Cleomachus pugil* endromidis solocem aliqua -a synthesi extrusit. VOPISC. Aurelian. 12, 1 tunicas -as viriles decem. *neutr. plur. pro subst.*: IVV. 2, 66 cum tu -a sumas. 2, 76 an deceant -a testem. 11, 188 uxor umida suspectis referens -a rugis. ANTH. 198, 26 tenuia loricae cedant -a forti. SCHOL. Hor. gloss. Γ sat. 1, 2, 99 'Cois': vocantur alio nomine . . . -a. *? fem. sg. pro subst.* (*coni. anonymus ap. Orellium pro* multaciam PETRON. 30, 1, *ubi alii alia*): GLOSS. V 524, 7 (= 573, 13) -a vestis quae multa licia habet. V 653, 5 -a genus vestis pluribus coloribus confecta.

deriv.: multiciarius.

multiclīnātum, -ī *n.* *a* multus *et* clinatus. *i. q. figura rhetorica q. d.* πολύπτωτον: CARM. de fig. 106 -um contra, variantibus *casibus* quod fit.

multicola, -ae *m.* *a* multus *et* colere. *i. qui multos deos colit*: QVODV. adv. haer. 1, 2 *dicunt haeretici quidam*: unus est deus pater et filius, quoniam qui pater, ipse est et filius; nam si aliter diximus, dicemur -ae. FVLG. RVSP. c. Arian. 7 p. 219[B] digne . . . patrem et filium et spiritum sanctum . . . unum colimus deum; quoniam fides vera nec tres deos recipit, quod faciunt pagani -ae.

multicolor, -ōris *adi. et* **-ōris,** -e *et* **-ōrus,** -a, -um. *a* multus *et* color, *cf. p. 1583, 2 et ad compositionem* GELL. 11, 16, 4 'multiiuga' dicimus et '-a' (-ia *recc.*) et 'multiformia'. *nom.* -oris *p. 1583, 1, formae II[ae] decl. l. 78. p. 1583, 3. 4. 5.*

i. q. multis coloribus praeditus: PLIN. nat. 37, 167 hexecontalithos, in parva magnitudine -r (*cf.* 37, 173 mithrax . . . -r ac contra solem varie refulgens. Ps. AVG. serm. ed. Mai 56, 2 lapidum -r pulchritudo). APVL. met. 11, 3, 5 ⟨vestis⟩ -r bysso tenui pertexta, nunc albo candore lucida, nunc *eqs.* (TERT. pall. 3, 1 -r et discolor et versicolor. Ps.

[Gruber]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

HIL. epist. ad fil. 3, 2. ISID. orig. 19, 22, 21 *vestis* polymita -is, polymitus enim textus multorum colorum est. *cf.* VVLG. Ezech. 16, 18 vestimenta tua -ia). mund. 16 iris -a est (*cf.* SERV. Aen. 5, 609 *arcum* 'mille colorum', hoc est -um. HIER. in Dan. 4, 10 p. 515B *iris*, quae per -em arcum ad terras descendere dicitur). PRVD. cath. 3, 104 prata ... -a (*cf.* SIDON. epist. 9, 13, 2 vers. 13 violis -bus). perist. 11, 124 -r fucus (*cf.* MART. CAP. 1, 66 -bus notulis variegata pictura. SIDON. epist. 2, 2, 6 pigmentis -bus). *n. pl. pro subst.* (*fort. huc pertinet l. 12*): VVLG. Ezech. 16, 13 vestita es bysso et polymito et -bus.

multicolōrius, -a, -um. *a* multus *et* color, *cf.* multicolor *sim. et* colorius, discolorius, versicolorius. GLOSS. V 576, 20 pollata tunica -a. 576, 23 (*nisi pertinet ad l. 8*) polymita -a varia. *i. q. multis coloribus praeditus*: PS. CYPR. cena 216 stragulum -um.

multicolōrus *v.* multicolor.

multicomus, -a, -um. *a* multus *et* coma. *i. q. multis comis praeditus*: PAVL. NOL. carm. 19, 418 *lychni* -is imitantur sidera flammis. ORIBAS. syn. 2, 56, 43 Aa p. 125, 23 Mø. nardus ... -us (*gr.* πολύκομος, *La* policomus).

multicupidus, -a, -um. *a* multus *et* cupidus. *i. qui multum cupit*: VARRO Men. 545 *Tithonus* aevitatis extimam attigit metam, quam dereliquit -a iuven[il]itas.

multifaciēs, *abl.* -ē *f.* *a* multus *et* facies. *i. q. multitudo hominum*: ITALA II Cor. 1, 11 (codd. d e) adiuvantibus et vobis ..., ut in -e ... per multos gratiae agantur pro nobis (*gr.* ἐκ πολλῶν προσώπων, *Vulg.* ex multorum [*vel* -arum] personis, *ubi var. ll.* ex multarum facierum, in multa facie *al.*).

multifacio *v.* multus.

***multifariam** *adv.* *a* multus *et* -fariam, *cf.* bifariam *sim.* *de formatione*: DIOM. gramm. I 407, 3 *adverbia* in am finiuntur ut ... -m. GLOSS.L IV Plac. M 1 -m, multifarie adverbialiter; utrumque dicimus bene. *de notione*: FEST. p. 142 -m dixerunt antiqui, videlicet, quod in multis locis fari poterat (*cf. l. 83. p. 1584, 26*). NON. p. 141, 23 -m: partibus multis (*cf.* GLOSS. multis modis seu partibus). GLOSS. πολλαχῶς. πολυσχιδῶς. πολυτρόπως, πολυμερῶς. *al.* *v. et l. 63.* *legitur inde a* CATONE, SISENNA, CIC. *nonnisi in pedestri sermone.*

1 *pertinet ad locum, i. q. in multis locis*: CATO orig. 83 cum saucius -m ibi factus esset. SISENNA hist. 18 loca palustria ... alte -m confossa (*cf.* VEG. mil. 3, 7 altior fluctus ... ductis -m spargitur fossis). CIC. de orat. 2, 174 aurum ... -m defossum. leg. 1, 40 *iudicia* quondam nusquam erant, hodie -m nulla sunt; ubi sunt tamen, persaepe falsa sunt. LIV. 3, 50, 3 togae -m in castris visae. 10, 31, 8 terram -m pluvisse. 33, 18, 7 *praesidia* -am (-a *var. l.*) disiecta erant. 37, 5, 1 -m scalis appositis. 39, 22, 3 ignes ... caelestes -m orti. 44, 41, 8 interrupta -m acie. SEN. nat. 2, 28, 2 ut *nubes* si quem habent spiritum -m (-um *codd. interpol.*) emittant. PLIN. nat. 9, 176 -a⟨m⟩ in Ponto. 25, 93 utramque *herbam* nasci -m (-foria *var. l.*), sed deteriores in agris pinguibus. SVET. Tib. 52, 3 -m inscriptum ... est. Cal. 18, 2 scaenicos ludos et assidue et varii generis ac -m fecit. Galba 19, 1 *legionarii* -m diverseque tendebant. FRONTO p. 49, 19 v. d. H. (= p. 54 N.; *in imag.*) cum sint tria ferme genera ὑποθέσεων ..., cetera multa sunt proniora, -a⟨m⟩ procliva vel campestria, τὸ ἐπιδεικτικόν in arduo situm. APVL. met. 9, 7, 1 dolium ... -m rimis hiantibus quassum. flor. 15 p. 50 *oppidum* fuisse amplum semiruta moenium -m indicant. *al.* *de locis librorum sim.*: GELL. 5, 4 tit. de verbo duovicesimo ... -m in libris scriptum est. 18, 2, 7 enarratio ... versuum, qui sunt in saturis Q. Ennii uno -m verbo concinniter inplicati. CALL. dig. 47, 9, 7 ne quid ex naufragiis diripiatur ..., -m prospectum est. 50, 16, 220, 1 filii ... appellatione saepe et nepotes accipi -m placere. SERV. auct. Aen. 1, 44 Italiae curiosissimum fuisse Vergilium -m apparet. SIDON. epist. 4, 1, 2 si quid ... commentator lucidum, iurisconsultus obscurum -m condiderunt, id te omnifariam ... tradidisse. *al.*

2 *pertinet ad rationem, i. q. multis modis, varie sim.* (*cf.* CASSIOD. in psalm. 39, 5 l. 94 quod ideo -m dicitur, quia diversis modis *eqs.*; *iuxta adi. ponitur l. 71.* SIDON. epist. 4, 3, 4 o liber -m pollens): VARRO frg. Prisc. gramm. II 204, 5 -m (multifarie *gramm. suppl. 106, 30*) in patellis coquere cepe. PLIN. nat. 18, 54 panis -m (-e *var. l.*) et e milio fit. 36, 202 ignes si fiant, -m (-formia, -formiter *codd.*, *corr. Detlefsen*) auxiliari certum est. TERT. idol. 2 p. 31, 21 *idololatria* -m servos dei ... subvertit. resurr. 55 p. 114, 15 totus homo ... -m ... demutatur. OPT. PORF. schol. carm. 6 ut ... fiat reciprocus -m versus. CLAVD. DON. Aen. 1, 90 p. 32, 20 'terque quaterque beati': hoc est -m felices. SCHOL. Cic. Bob. p. 115, 11 definiens -m. VVLG. Ezech. 27, 24 *multae nationes erant* negotiatores tui -m involucris hyacinthi *eqs.* (*textu hebr. corrupto*). Hebr. 1, 1 -m et multis modis olim deus loquens patribus (*gr.* πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως. ITALAM *v. p. 1584, 30*). MACR. Sat. 7, 12, 20 voluptas *cibi* -m comminuitur. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 21 p. 64, 5 *generis nomen* -m appellari designat. CIL VIII 22672, 15 quod eius innumera circa se ac suos officia ... Lepcis Magna ... -m senserit. *al.*

deriv.: multifarius.

***multifārius**, -a, -um. *a* multifariam *formatione retrograda q. d. ut* bifarius *a* bifariam. NOT. Tir. 71, 88 -a *post* quadrifaria. GLOSS. -am: multiplicem. multum loquens verbositas, infinitam. *legitur inde ab* ITALA, TERT. (*in falsa var. supra l. 42. 44. al.* GELL. 5, 6, 1 militares coronae -ae sunt [*codd. dett.*, multae variae *cett.*]) *nonnisi in pedestri serm.*; *usum vocis vi adi. aurea aetate non usurpatae excusat* HIER. (*v. l. 8*).

i. q. multimodus, varius sim.: TERT. adv. Marc. 1, 4 p. 295, 25 etsi in disperso -um videtur summum magnum. ITALA Eph. 3, 10 (Tert. adv. Marc. 5, 18 p. 638, 13) -a sapientia dei (*gr.* πολυποίκιλος, *Vulg.* multiformis. *cf.* HIER. *in l.* p. 483C multiplex quippe sapientia dei, quae sermone Graeco πολυποίκιλος et ut ita dicam -a appellatur). PS. APVL. Ascl. 12 (*bis*) multi ... *philosophiam* -a ratione confundunt (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 8, 60 p. 123, 3 -o modo). IREN. 1, 4, 1 (= 1, 7, 7 H.) passionis ... -ae et variae (*gr.* πολυμεροῦς καὶ πολυποικίλου) existentis (ORIBAS. eup. 1, 10, 5 Ab p. 416 [*gr.* παντοδαπάς]). 1, 14, 4 (= 1, 8, 5 H.) -um existens (*gr.* πολυμερές). 1, 22, 2 (= 1, 15 H.) detectio atque convictio varia et -a. 2, 11, 2 *haeretici* cessantes a -a sua phantasia. 2, 14, 6 (= 2, 18, 5 H.) reliquorum -am generationem. SOL. 52, 61 beryllorum genus dividitur in speciem -am. CLAVD. DON. Aen. 3, 115 p. 279, 19 commodis. AMBROSIAST. in I Cor. 15, 7 p. 261C ut *deus* -a apparentia fidem resurrectionis firmaret. CHAR. gramm. p. 408, 25 B. glossulae -ae idem significantes. INSCR. RevA. VI 6, 1935, 215 n. 28 balneas ... vi ignis -a corruptas. *al.* *n. pro subst. i. q. res variae*: ITALA II Macc. 1, 35 (rec. P) rex multipharia[e] plurima (*gr.* πολλὰ διάφορα, *Vulg.* multa bona) accipiebat. IREN. 2, 25, 1 (= 2, 37, 1 H.) propter -um et varium (*gr.* δια το ποικίλον και αλλοῖον).

adv. ***multifariē.** *de orig. et notione*: LVCVLENT. 17 p. 854D (*ad N. T. Hebr. 1, 1, v. infra l. 29*) phari Graece, Latine loqui dicitur; -e dicit multis locutionibus. GLOSS. multis partibus. multiloquie, multis sermonibus. *inde ab* ITALA; *de usu v. p. 1583, 30.* [*falso traditur pro* -fariam *p. 1583, 65. 66. pro* -faria CASSIOD. var. 12, 4, 3, *cf. l. 42.*]

i. q. multimodis, varie sim.: 1 *c. verbis*: ITALA Hebr. 1, 1 (Mutian. Chrysost. hom. 1, 1 p. 237, 8) -e (*gr.* πολυμερως, *Vulg.* -fariam) et multis modis olim deus loquutus est patribus nostris (*inde plus minus pendent* PRISCILL. tract. 1, 34 CONC.S IV 2 p. 182, 41. *al. cf.* IREN. 3, 12, 9 [= 3, 12, 11 H.] quae -e dicta sunt. AMBR. epist. 51, 14 -e deus noster admonet). IREN. 2, 24, 3 (= 2, 36, 1 H.) cum omnis numerus -e in scripturis sit positus. SOL. 11, 19 Ortygia ... clarissima in Cycladum numero -e traditur. HIL. syn. 62 -e ... quaesita veritas est. trin. 11, 1 fidei evangelicae sacramentum -e apostolus tractans. AMBROSIAST. in Rom. 7, 5 p. 107B in carne esse -e intellegitur (12, 8 p. 158B. *al. cf.* CASSIAN. conl. 1, 15, 1 concipitur). CASSIAN. conl. 4, 10, 1 vocabulum carnis in scripturis sanctis -e legimus nominari. CANON. Turner II 1 p. 21a IV qui -e paganismum egerunt. SACR. Gelas. 1, 34 p. 538 Leonis -e (-a *var. l.*) invenimus exempla. PS. VIGIL. THAPS. trin. 1, 56 -e adprobans. 6, 18 quod -e a patribus in conspicabili materia visus fuerit. 7, 26 quemadmodum -e unitum nomen trinitatis mihi palam fecisti. ISID. orig. 6, 1, 11 -e dividuntur. *al.* 2 *c. adi.* (*p. p. p.*): SCHOL. Stat. Theb. 3, 142 'multifida' -e fissa. PELAG. in I Cor. argum. *Corinthii* subversi -e a falsis apostolis. CASSIOD. var. 1, 22, 2 polisti ... forensi cote -e praedicatus ingenium. VIRG. gramm. epit. 6 p. 45, 1 sunt pronomina ignota, quae -e defectiva sunt.

multifer, -a, -um. *a* multus *et* ferre. [*falso trad. pro* -for- Ov. met. 12, 158 (*unus e recc.*).] *i. qui multum fert*: PLIN. nat. 16, 31 tam -a sunt, tot res praeter glandem pariunt robora. 19, 138 nullo aeque genere *brassicae* -o, donec fertilitate sua consumatur.

[multificia *falso trad. pro* multifolia *p. 1585, 38.***]**

multifico, -ātum, -āre. *a* multus *et* facere, *cf.* multiplico. *i. q. augere*: ITALA deut. 8, 13 (Tert. adv. Marc. 4, 15 p. 466, 1) pecoribus et bobus tuis -tis (multiplicatis *var. l.*; *gr.* πληθυνθέντων, *Lugd.* cum repleti fuerint, *Vulg.* habueris ... ovium greges ... cunctarumque rerum copiam).

1. multifidus, -a, -um. *a* multus *et* findere. *de notione*: ADNOT. Lucan. 2, 687 -as *faces* alii accipiunt, quod multum fidant ignibus suis; sed melius accipimus, quod multum fissas iaciunt, ut ait Virgilius (*georg. 1, 292*) 'ferroque ⟨faces⟩ inspicat acuto'. SCHOL. Stat. Theb. 3, 142 -a multifarie fissa (id est multifariam *cod. unus*). *gr. resp.* πολυσχιδής, *ubi nihil adnotatur.* *legitur inde ab* OV., SEN. *trag.*, LVCANO, *maxime in serm. poetico.* [*falso trad. pro* -forus Ov. met. 12, 158; *pro* multiplicativus BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 26 p. 78, 7.]

i. q. saepe vel varie fissus: I *corporaliter*: a *de lignis*: OV. met. 7, 259 Medea ... -as ... faces in fossa sanguinis atra tingit (8, 644 LVCAN. 2, 687). SEN. Med. 111 -am ... succendere pinum. STAT. Theb. 3, 142 cedro. 10, 843 quercum. MART. 14, 25, 2 (*de pectine*) -o (multo fido, mussifido *var. ll.*) buxus quae tibi dente datur. b *de fluviis, rivis sim.*: LVCAN. 3, 202 -i ... unum caput ... Histri. 10, 311 undas. MART. 8, 28, 7 Timavum. PANEG. 9, 21, 1 Nili ora -a. AMM. 17, 1, 8 fossas. 24, 3, 14 rivos (*cf.* TVRRIB. epist. 1 p. 693B rivulis). CLAVD. 26, 59 *Aponi* fons -as dispergit opes. RVT. NAM. 1, 478 -os ... lacus (*i. salinas*) parvula fossa rigat. c *de variis rebus*: PLIN. nat. 11, 128 quibus *animalibus* -i pedes. VAL. FL. 1, 61 *draconem* -as ... linguas vibrantem. 4, 93 sol ... -um iubar ... induitur (*cf.* 4, 661 -us ruptis e nubibus horror effugit *sc. fulgur.* SIL. 14, 420 flamma). AMM. 23, 4, 4 sagitta ... cannea ... -o ferro coagmentata. SCHOL. Verg. Veron. georg. 2, 299 vitium sine fructibus summitates ... palmites dicuntur ... quod in partes -as dividantur ut digiti (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 5, 8, 3 pampinus ... rationabiliter [-a formatione perfectus est] [...] *gr.*

[*Gruber*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

κατέσχισται]). PRVD. c. Symm. 2, 774 iter esse viandi -um variumque, deus cum quaeritur unus (*cf.* 2, 854 altera *pars itinerum* -a est, at simplex altera et una). CLAVD. 10, 103 haec *Gratia* morsu numerosi dentis eburno -um discrimen arat (*cf.* rapt. Pros. 2, 15 *Veneri* -os crinis sinuatur in orbes). PRISC. perieg. 635 *Taurus* -us . . . suos huc colles spargit et illuc. LVX. anth. 289, 3 liber . . . cinctus -o Veneris agmine.

2 *incorporaliter fere i. q. varius*: IVL. VAL. 1, 2 -a . . . vaticinandi scientia (*cf.* BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 4 p. 10, 18 harum quinque rerum scientia ramosa quadam et -a vi in omnes sese philosophiae partes infundit). ARNOB. nat. 5, 35 alias *partes fabularum* -as atque allegorici tegminis superiectione velatas. MAR. VICTORIN. gen. div. verb. 31 p. 38, 10 W. una divinitas et non -a maiestas. RVFIN. hist. 4, 7, 13 singulis quibusque sectis . . . evanescentibus vel in -as ac multiformes species diffluentibus (*gr. πολυτρόπους καὶ πολυμόρφους*). MART. CAP. 3, 227 *grammatica* abstrusa nosse carmina numerosque -os crebrae supputationis opere putabatur. CONC.[S] II 3, 3 p. 116, 20 perniciem. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 19 p. 378[C] -am (*Migne gr. 44, 192[D] πολύχουν*) densamque malorum copiam. PRISC. gramm. III 276, 20 -a est cum accusativo constructio.

2. multifidus, -a, -um. *a* multus *et* 2. fides. *i. q. multis fidibus praeditus, πολύχορδος*: 1 *de lyra*: ANTH. 114, 2 *citharoedus* doctus Apollineo disponere carmina plectro gaudet -am pectore ferre chelyn. 2 *tropice de re musica* (*simul in lusu c.* 1. multifidus): CLAVD. 1, 56 non mihi centenis pateant si vocibus ora -usque ruat centum per pectora Phoebus, acta Probi narrare queam. PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 64, 1 cum prophetae psalterio spiritus sancti canore -um officium nostrae vocis adiungemus. MART. CAP. 2, 117 ante fores quidam dulcis sonus -is suavitatibus cietur . . . nec ex fidibus sonitus . . . deerat (*cf. 9, 920* ex fidibus suavitas. *9, 926* aulica suavitas).

multiflōrus, -a, -um. *a* multus *et* flos. *i. q. multis floribus praeditus*: ISID. orig. 17, 9, 11 squinum . . . fulvum -um.

multifluus, -a, -um. *a* multus *et* fluere. *i. qui multum, magna vi fluit* (*in imag.*): IVVENC. 1, 582 -is . . . diem verbis ducendo fatigant (*cf.* ARATOR act. 2, 1065 sermone). CIL XI 258, 12 (*dactyli; lapis non exstat*) *deus hominem* -is opibus longum ditavit in aevum.

multifolius, -a, -um. *a* multus *et* folium. *i. q. multis foliis praeditus*: PLIN. nat. 18, 58 *frumentum et hordeum* unum folium habet . . ., -a contra faba, cicer, pisum (multificia *codd., corr. Detlefsen e Theophr. hist. plant. 8, 2, 3 πολύφυλλα*). *n. pro subst. est nomen herbae*: PS. APVL. herb. 124 l. 9 sempervivum alii -um *nominant.*

? **multiforābilis** *v. l. 44.*

multiforātilis, -e. *a* multus *et* forare; *cf. πολύτρητος*, multiforatus, multiforus. *i. q. multis foraminibus praeditus*: APVL. met. 10, 32, 2 tibiae -es ([-abil- *trad., edd., corr. Leumann, Adj. auf -lis 66*]. flor. 3 p. 10. SIDON. epist. 8, 9, 1 [multis f. *cod. unus*]).

? **multiforātus**, -a, -um. *a* multus *et* forare; *cf. πολύτρητος*, multiforatilis, multiforus. *i. q. multis foraminibus praeditus*: CIL XIV 2771 ⟨tibia⟩s -as (*in lap.* multi f. *distincte scriptum*).

multiforis, -e *v.* multiforus. **multiforme** *v. p. 1586, 43.*

***multiformis**, -e. *a* multus *et* forma; *ad compositionem cf.* GELL. 11, 16, 4 'multiiuga' dicimus et 'multicolora' et '-ia'. NOT. Tir. 67, 43[1] *post* quatriformis. GLOSS. *πολύμορφος.* *inde a* CIC., SEN. *philos.*, COLVM. [*falso trad. pro* multifariam PLIN. nat. 36, 202 (*v. p. 1583, 67*).]

i. q. multis formis praeditus (*quae gr. respondent v. l. 66. 84. p. 1586, 37; accedit abl. limit. l. 72. 80. p. 1586, 18. 32. 38. 41,* in *p. 1586, 14*): 1 *incorporaliter*: a *de rebus*: α *variis*: CIC. ac. 1, 26 *ex principibus qualitatibus* variae ortae sunt et quasi -es *qualitates* (PS. APVL. Ascl. 34). SEN. dial. 2, 2, 2 *Cato* cum ambitu congressus *est*, -i malo (ARNOB. nat. 1, 1 -bus malis affectum esse genus humanum. AMM. 17, 3, 6). epist. 95, 29 non singulares morbi nascuntur, sed inexplicabiles, diversi, -es (*cf.* TERT. anim. 57, 2 luem). PLIN. nat. 2, 116 radiorum . . . -i iactu flagellatus aër. GELL. 19, 14, 1 aetas M. Ciceronis . . . doctrinarum . . . -ium variarumque artium columina habuit M. Varronem et P. Nigidium (MVTIAN. Chrysost. hom. 33, 3 p. 445/6 novas . . . doctrinas . . ., hoc est -es et multimodas [*gr. ποικίλαις*]. *cf.* ARNOB. nat. 5, 8 Varro . . . -bus eminens disciplinis). APVL. met. 10, 19, 3 matrona . . . -bus ludicris *asini* delectata. 10, 28, 5 tam -e facinus excetrae (*cf.* 10, 34, 3 scelus. CYPR. ad Donat. 10 p. 12, 2 -i genere peccandi). PS. APVL. Ascl. 25 bonum -i imaginum varietate . . . -is adunata congestio. MIN. FEL. 17, 10 animantium . . . adversus sese tutelam -em. TERT. anim. 20, 2 animam . . . semine uniformem, fetu -em (*cf.* 21, 1 natura animae . . . non -is, quia uniformis . . ., nec triformis *eqs.*). 24, 9 corporalitas. TER. MAVR. 2244 *Aristophanes* saepe metris -bus novis Archilochon arte est aemulatus musica (*cf.* DIOM. gramm. I 500, 23 finita est *metri qualitas*, quae . . . -is structurae conversione decurrit). IREN. 2, 7, 4 (= 2, 6, 2 H.) -em conditionis varietatem. 4, 33, 3 (= 4, 51, 2 H.) -e dei iudicium. CYPR. epist. 58, 6 p. 661, 15 -es septem fratrum poenae (Fort. 11 p. 336, 28 poenas. ARNOB. nat. 2, 30 suppliciorum generibus -es). laps. 4 p. 239, 18 ruinas (26 p. 256, 17). ARNOB. nat. 7, 9 animal . . . -ium morum varietatibus ludicrum. *al.* LACT. epit. 57, 8 voluptas (*inst. 6, 20, 6* varia . . . et multiplex). CHALC. comm. 353 non unam esse in silva potentiam . . ., sed -em. VVLG. Eph. 3, 10 -is sapientia dei (*gr. πολυποίκιλος*). *al.* β *de instrumento musico varios sonos edente*: MART. CAP. 9, 913 (*trim. iamb.*) quae (*i. quos sonos*) -e scit ciere barbiton.

b *de hominibus (Nemesi l. 20, diabolo l. 23, mente sim. l. 8 sqq.) varie praeditis, occupatis sim.*: SEN. epist. 120, 22 *animus imprudens* alius prodit atque alius; praeter sapientem autem nemo unum agit, ceteri -es sumus: modo frugi tibi videbimur . . ., modo prodigi. QVINT. inst. 12, 1, 7 nihil est . . . tam occupatum, tam -e, tot ac tam variis adfectibus concisum . . . quam mala mens (*cf.* PHYSIOGN. 132 p. 144, 12 ingenium. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 24, 13 animus. *v. et l. 22*). FRONTO p. 131, 15 v. d. H. (= p. 114 N.) quis ignorat, ut . . . sit . . . inaequalis Accius, Ennius -is ? (*de auctoribus ut*: MIN. FEL. 19, 10 Theophrastus . . . variat . . ., Zenon et Chrysippus . . . sunt et ipsi -es, sed ad unitatem providentiae omnes revolvuntur. SIDON. epist. 8, 11, 6 *Lampridius orator* in comica materia urbanus -isque). ARNOB. nat. 4, 7 *homo* anceps varius mobilis pellax multiplex -is (PS. AVR. VICT. epit. 14, 6 *Hadrianus* varius multiplex -is. QVEROL. p. 32, 23 R. o genus hominum -e et multiplex; his egomet fuisse arbitror matrem Circen, Proteum patrem). PHYSIOGN. 110 p. 133, 5 *homines misericordes*, moribus autem propemodum -es (unif- *var. l.*). EXC. barb. p. 236, 15 Fr. *Semiramin vocaverunt* alii Nemesim -em, ceteri . . . Ecatin . . . propter innumeram eius atrocitatem. *m. pro subst. i. q. diabolus* (*cf.* FAVST. REI. grat. 1, 3 p. 16, 15 diabolus calliditate veteris artificii ac -is ingenii): CHRYSOST. hom. V 897[C] -is callidus discurrit in homines, sapiens autem non illi dat locum gradiendi.

2 *corporaliter*: a *de rebus variis* (*fort. versicoloribus l. 36*): COLVM. 3, 1, 1 *arborum* species diversae et -es (*cf.* PLIN. epist. 5, 6, 18 buxum -em). 7, 9, 8 nuces. PLIN. nat. 2, 41 -i haec *luna* ambage torsit ingenia contemplantium (*var. l.* -is . . . ambigua; *cf. 2, 48* multivagos, ut dictum est, flexus). 2, 131 *flatus*. 7, 34 -es pluribus modis inter monstra partūs eduntur (8, 42). 7, 52 quoniam . . . ingenii varietas -es notas imprimat *vultui*. 11, 145 *oculi hominum* animi indicia *sunt*, contuitu quoque -es, truces, torvi *eqs.* APVL. met. 11, 3, 4 corona -is variis floribus. flor. 9 p. 36 ingenii eius *Hippiae* fecunditatem malo doctrinae quam supellectilis -i instrumento aemulari. PS. APVL. Ascl. 5 -is . . . variaque generis humani species. MIN. FEL. 20, 3 Chimaeram. TERT. virg. vel. 12, 4 calceum (*cf.* PASS. Perp. 10, 8 galliculas -es ex auro et argento factas; *gr. ποικίλα, cf. p. 1592, 41*). PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 177, 9 pisces. AMM. 21, 6, 8 donis. 21, 12, 13 telorum. *al.* CONC.[S] II 2, 1 p. 36, 14 -e corpus est ex ossibus et nervis *eqs.* (*cf. II 4 p. 150, 14* multiplex). *de urbe*: VIGIL. TRID. ad Ioh. 10 p. 557[B] Alexandria numerosa daemonibus, biformis Anubibus, idolis -is semihominibus. *n. sg. pro subst. fere i. q. corpus -e*: PRISC. LYD. solut. 9 p. 94, 31 omnino -e et differens materiā incausale quidem *est* ad nos.

b *de deis, daemonibus sim.* (*cf. supra l. 20 et 23*): APVL. met. 11, 5, 1 *Isim* -i specie, ritu vario, nomine multiiugo totus veneratur orbis. TERT. carn. 24 l. 18 -is Christi argumentatores. FIRM. err. 21, 2 invenimus . . . dici *εὐοῖ δίκερως δίμορφε*, deus iste vester non biformis est, sed -is, in multas enim species venenati oris forma mutatur.

adv. **multiformiter.** *i. q. multis modis, varie*: 1 *c. verbis*: GELL. 9, 5, 7 Plato . . . varie et -r de voluptate disseruit (*cf.* AVG. civ. 20, 21 p. 458, 7 D. dum ea . . . saepe ac -r diceret. BOETH. in top. Cic. 1 p. 271, 4 persequuntur). MAR. VICTORIN. gramm. VI 139, 2 *versus saturnius* a Graecis . . . varie et -r inductus est (*cf.* DIOM. gramm. I 505, 30 *metrum* -r variatur. PRISC. gramm. III 421, 1 -r coniugaverunt). AMM. 28, 1, 10 cum . . . -r quasi in proludiis negotium spectaretur. CLAVD. DON. Aen. 12, 675 p. 625, 30 -r Turnus . . . dolore percussus est, primo quia *eqs.* AVG. trin. 2, 9, 15 deus apparuit . . . non in una eademque specie, sed -r, aliter atque aliter. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 33 p. 717[B] quae intra ecclesiam -r spiritus sanctus operatur. CASSIOD. in psalm. 11, 2 (1) animas -r ingravare (*cf.* GREG. M. moral. 6, 45 adversarius . . . nos . . . -r impugnat). GREG. M. moral. 10, 9 charitas *mentem* . . . ad innumera opera -r accendit. 2 *c. adi. vel partic.*: IREN. 5, 20, 2 (1 H.) varie et -r et imbecille facientes iter. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 22 p. 709[B] vitae metas -r inaequales. PRISC. LYD. solut. prooem. p. 42, 22 quaestio composita -r.

deriv.: multiformitas.

multiformitās, -ātis *f.* *a* multiformis. *fere i. q. varietas*: AVG. vera relig. 21, 41 temporalium . . . specierum -s ab unitate dei hominem lapsum . . . diverberavit. PS. PROSP. vocat. gent. 1, 23 p. 676[A] -s . . . et magnitudo divinae gratiae.

multiformiter *v. l. 49.*

multiforus, -a, -um *et* -**is**, -e. *a* multus *et* forare. [*falso trad.* -ia *pro* multifariam: PLIN. nat. 25, 93.] *i. q. multis foraminibus praeditus*: OV. met. 12, 158 non illos . . . longa . . . -i (-fidi, -feri *codd. recc.*) delectat tibia buxi (*cf.* SEN. Ag. 358 tibi -a tibia buxo sollemne canit). PLIN. nat. 8, 218 specus, qui sunt -es in terra. PAVL. NOL. carm. 18, 36 -es . . . lychnos.

multifructus, -a, -um. *a* multus *et* fructus. *i. q. multos fructus ferens*: FVLG. myth. 3, 2 *Perdiccas* matrem etiam Policasten habuit quasi policarpen quod nos Latine -am dicimus, id est terram.

multigena, -ae *c.* *a* multus *et* gignere, *cf.* multigenus (*p. 1587, 17*). *i. q. multos (multa) gignens*: VITAE patr. Iurens. 3, 3 p. 154, 29 -a (*codd. praeter unum, qui habet* -is) Abraham patriarcha (*affertur infra V. T. gen. 15, 5*).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(multigener), -ris *adi.* *a* multus *et* genus. *i. q. e multis generibus constans*: PLAVT. Capt. 159 multis et -bus (multis generibus *codd. praeter B; deest A*) opus est tibi militibus. Stich. 383 unguenta -um multa (*Buecheler cft. CE 492, 24* multis generum pomis, *pro* multum g. p.; *v. et Leo, Plautin. Forsch.² 326*; -a *Guietus*). PLIN. nat. 11, 1 multa haec *animalia* et -a (multa genera *duo codd.; cf. ap. eundem* degener *amplius decies usurpatum,* congener *creatum 15, 98*).

[multigenis *v. s.* multigena.**]**

(multigenus), -a, -um. *a* multus *et* gignere, genus; *cf.* multigener. *gen. pl.* -um *l. 14.* 1 *i. q. e multis generibus constans, varius*: LVCR. 2, 335 cunctarum exordia rerum ... -is ... variata figuris. Ps. CYPR. pasch. 34 -is flexos incumbere pomis cernebant ramos. IVL. VAL. 1, 7 -is ... aliis gentibus (1, 31 reges -arum g.). 2, 25 pecua -a seu armenta (*cf.* MART. CAP. 2, 138 animalium membra -um. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 303 bestiis -is et multimodis [*gr.* παντοίων καὶ πολυτρόπων]). 3, 48 -as ... urbes hominum ... notavi. VVLG. sap. 4, 3 -a ... impiorum multitudo. 2 *i. q. multos (multa) gignens* (*gr.* πολύγονος): HIPPOCR. aer. 19 Scythicum ... genus ... minime -um (-us *var. l.*). 21 -am non iudicant esse talem naturam.

cf. multigena.

multigrumus, -a, -um. *a* multus *et* grumus. *fere i. q. tumidus, auctus sim.*: LAEV. carm. frg. 9 (Gell. 19, 7, 14 *inter alia 'nimium poetica' Laevius* de tumidis magnisque fluctibus inquit) -is.

multiiugis, -e *et* **-us,** -a, -um. *a* multus *et* iugum; *cf.* biiugis (-us) *sim. et ad compos.* GELL. 11, 16, 4 -a' dicimus et multicolora et multiformia'. *formae 111ᵃᵉ decl. leguntur nonnisi ap.* CIC. (*l. 30*) *et* ISID. (*l. 57*); *nom. omnino deest.*

1 *notione vocis q. e.* iugum *minus perspicua i. q. multiplex, varius sim.*: **a** *de rebus corporalibus*: CIC. Att. 14, 9, 1 *litteras* -is (-es *var. l.*) accepi uno tempore (*cf.* APVL. apol. 36 volumina [CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 135, 18 -is variorum operum voluminibus]. SYMM. epist. 1, 14, 1 -is paginis infantiae meae maciem publicare [1, 45, 1]. MACR. Sat. 2, 1, 8 ex -is libris ... proteramus). GELL. 2, 11, 3 spolia militaria habuit -a, in his provocatoria pleraque. APVL. met. 8, 28, 2 flagrum -is talis ovium tesseratum. SYMM. epist. 1, 49 hostiis. **b** *de rebus incorporeis, actionibus sim.*: GELL. 14, 2, 13 disceptatio ista -ae et sinuosae quaestionis. APVL. apol. 55 -a sacra et plurimos ritus et varias caerimonias. met. 4, 13, 3 singulas species apparatus -i. 6, 2, 3 -is precibus editis. 8, 22, 6 *formicae* commeabant -a scaturrigine. 11, 5, 1 *v. p. 1586, 45.* flor. 15 p. 59 tot tamque -is calcibus disciplinarum ... haustis. 16 p. 70 duplam ... vobis gratiam debeo, immo enimvero -am. Socr. 1 p. 117 *luna* parte altera cassa fulgoris pro circumversione oris discoloris -a pollens speciem sui variat (*an* -a *n. pl. pendens a* pollens? *cf. Geisau, IF 36, 1915, 89*). PANEG. 6, 15, 5 *princeps* -o fultus imperio. 8, 17, 2 o victoria -a. ARNOB. nat. 3, 18 quorum *dentium et labiorum* inflictu et mobilitate -a lingua sonos articulet. SYMM. epist. 1, 61 ais te -is necessitatibus impediri (7, 60, 2. *cf.* 4, 22 officiis. PAVL. NOL. carm. 21, 664 molimine).

2 *notione vocis q. e.* iugum *vigente i. q. multipliciter iunctus*: **a** *de iugis*: LIV. 28, 9, 15 iret alter consul sublimis curru -is, si vellet, equis. GELL. 19, 8, 11 quadrigae semper, etsi -ae non sunt, multitudinis tamen numero tenentur. **b** *de variis rebus*: FRONTO p. 132, 2 v. d. H. (= p. 114 N.) *historiam scripserunt* verbis Cato -is, Coelius singulis (*cf. l. 59*). GELL. 10, 2, 1 *partum quinque puerorum* esse finem dixit *Aristoteles* -ae hominum partionis. PAVL. NOL. carm. 26, 24 si -ae premerent mea colla catenae. ISID. diff. 1, 495 astra ... sunt stellae grandes ..., stellae autem -es ut Hyades, Pleiades.

? *n. sg. pro subst.*: CARM. de fig. 52 (*describitur* πολυσύνδετον) -um (-longum *trad., corr. Quicherat*) dico, articulis quod pluribus iungo.

multilago, -inis *f.* *a* multus *secundum* tussilago *sim. derivatum esse putat J. B. Hofmann in schedis, a* multus *et* lao *Ernout, RevPhil. 67, 1941, 88.* *planta quaedam* (*ad rem cf. André, Lex. bot. s. v.*): Ps. APVL. herb. 109 l. 18 -o capraria (Ps. DIOSC. Vind. 4, 6 p. 313, 21 μουλτιλάγω καπρίνα). *cf.* mutilago.

multilaterus, -a, -um. *a* multus *et* latus. *i. q. multis lateribus praeditus*: Ps. BOETH. grom. p. 170, 5 My. -a *figura* ..., quae sub pluribus quam quattuor lateribus continetur. *n. sg. pro subst.*: Ps. CENS. frg. 7, 2 -um *est*, quod pluribus *lineis continetur.*

[multilatus *et* **multilocus** *falsae var. ll. pro* mutilatus: VARRO rust. 1, 48, 1.**]**

[multilongus *falso trad. pro* multiiugus *l. 59.*]

multiloquax, -ācis *adi.* *e* multiloquus *et* loquax *per contaminationem.* GLOSS. πολύλαλος -x verbosus. *i. q. magna loquacitate praeditus*: HIER. interpr. Iob 8, 2 (*cf.* Ps. ORIG. in Iob 2 p. 499ᴬ) spiritus -x est ori tuo (*gr.* πολυρῆμον, *Vulg.* multiplex). CHROMAT. in Matth. 13, 2, 13 (*ad N. T. Luc. 18, 10 sqq.*) quantum ... distet inter -em et humilem ac simplicem orationem. EVSTATH. Basil. hex. 1, 11, 1 philosophorum -x disputatio (multiplex *var. l.; cf. gr.* πολυφωνότατοι πραγματεῖαι).

multiloquē *v. s.* multiloquus.

multiloquentia, -ae *f.* *a* multus *et* loqui, *cf.* multiloquium *et* magniloquentia *sim.* *i. q. loquacitas, verbositas,* πολυλογία (*quae vox infra respondet*): ITALA prov. 10, 19 (Cypr. testim. 3, 103; *var. l.* multiloquio = *Vulg.*). Luc. 11, 2 (cod. d) quidam ... in -a sua exaudientur (*deest Vulg., cf. infra l. 13. 26*). CHROMAT. in Matth. 13, 2, 6 -a verborum (13, 2, 15).

? **multiloquiē** *adv.* GLOSS.ᴸ V Abba MV 15 multifarie: -e ('-quio?' *Lindsay*), multis sermonibus. *cf.* multiloque.

***multiloquium,** -ī *n.* *a* multus *et* loqui, *cf.* multiloquus. *de notione*: AVG. c. Cresc. 1, 1, 2 p. 326, 6 -um ... est superflua locutio, vitium scilicet loquendi amore contractum. GLOSS. πολυλογία. *legitur ap.* PLAVT. (*iocose formatum ut vid.*) *et inde ab* ITALA.

i. q. πολυλογία (*quae vox infra respondet, ubi nihil adnotatur*): 1 *de facultate loquendi i. q. verbositas, loquacitas* (*plur. non occurrit nisi loco dubio l. 19*): PLAVT. Merc. 31 amori accedunt etiam haec *vitia* ... -um, parumloquium (*cf.* 37 nunc vos mi irasci ob -um non decet). ITALA prov. 10, 19 (Cypr. testim. 3, 103 = VVLG.) in -o (-loquentia *var. l.*) non deerit peccatum (*inde plus minus pendent* HIL. in psalm. 139, 15 PAVL. NOL. epist. 19, 4. *al. cf.* AMBR. Cain et Ab. 1, 9, 36 exivit -um, peccatum intravit, quia in -o nequaquam qui exeat sermo trutinatur). Col. 3, 8 (Ps. Aug. spec. 89 p. 603, 10) deponite omnem iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, -um (*gr.* αἰσχρολογίαν, *Vulg.* turpem sermonem). HERM. vulg. mand. 6, 2 superbia et -a et ambitiositas (elloquia *cod. unus, gr.* ἀλαζονεία). Ps. AMBR. prec. 2, 10 ventris ingluvies ... -um ... parturit. GREG. M. in Ezech. 1, 12, 25 p. 936ᶜ *praedicator ostendit,* qualiter -um munitionem cordis destruat (*cf.* moral. 7, 60 grave -um in corde toleramus). moral. 30, 13 aliter nimis taciti, aliter -o vacantes *admonendi sunt. al.*

2 *de eo quod editur loquendo (scribendo infra l. 37. 50. 52. 58) i. q. multa verba*: ITALA Matth. 6, 7 (cod. a b *al.* = VVLG.) putant ... quod in -o suo exaudiantur *ethnici* (*inde plus minus pendent* AVG. epist. 130, 19. BENED. reg. 20, 3 non in -o, sed in puritate cordis ... nos exaudiri sciamus. *al.*). DON. Ter. Eun. 207 amatorium -um et vaniloquium continet ista actio, nam et repetit quod iam dictum est *eqs.* (CASSIAN. conl. 9, 3, 1 detractationes, vaniloquia seu -a, scurrilitates ... amputandae. *cf.* RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 237, 31 vano -o sunt usi qui dicunt [*gr. I 1, 6 p. 159, 3* εἰκῇ πεφλυαρήκασιν]). Phorm. 440, 2 ne -o frangeretur superiorum comminatio. HIL. ad Const. 2, 6 impietates nostras nobis in populis -is defendimus. in Matth. 5, 1 non -o, sed conscientia admonemur. SYMM. epist. 1, 50, 2 facile erit angustias scriptorum tuorum -o repensare. 1, 75 nunc mihi -o temperandum est. CLAVD. DON. Aen. 1, 80 p. 31, 3 -o tractum tempus. 4, 330 p. 402, 21 ne superfluo -o tereret tempus (QVODV. Aug. epist. 221, 1. *cf.* RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 100, 38 superfluum est -o uti. c. aceph. p. 1222ᴰ ut non superflue ad -um pertrahamur). *al.* AMBR. off. 1, 3, 12 alliga sermonem tuum, ne ... -o peccata sibi colligat. in psalm. 118 serm. 8, 35, 1 ne forte ... lingua sermone labatur aut -o incauto etiam, quod mens non cogitavit, incurrat loquendi facilitate. HIER. in Is. 22, 2 p. 268ᴬ doctrina haereticorum ... in -o et clamore versatur. 32, 9 p. 362ᶜ non -o Iudaeorum, sed brevitate fidei adorent dominum (*cf.* CASSIAN. conl. 15, 3, 2 apostolica -um eius brevitate concludens). PAVL. NOL. epist. 21, 5 -o fatigare te. AVG. c. Iulian. 2, 6, 16 et eos -i (-loquo *var. l.*) strepitu perstringere cupiebas. c. Iulian. op. imperf. 3, 141 mirabili studio brevitatis octo libros uni meo reddis, quem nec tanta -i prolixitate convellis. retract. prol. 2 si quippe incidunt ex -o etiam in falsiloquium (*cf.* RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 101, 30 partes epistulae ... -is falsis plenas). EPIST. pontif. 374 Conc.ˢ I 2 p. 8, 7 tentus quodam -o labebaris (*gr. I 1, 1 p. 78, 24* πολυλαλίᾳ). CONC.ˢ I 2 p. 41, 6 non ad -um tendens (*gr. I 1, 1 p. 29, 8* μακρολογίαν). RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 210, 28 longo -o ... maledixit. CONC.ˢ I 5 p. 279, 38 respicienda ... erunt non illorum -a (*gr. I 1, 6 p. 146, 6* βατταρισμοῖς). CASSIOD. hist. 7, 23, 6 epistulas ... hic propter -um non conscripsi (*Socr. 4, 12 p. 485ᴮ* διὰ τὸ μῆκος). Ios. antiq. 3, 198 de quibus praetermittimus enarrare naturam, ne -um legentibus fiat (*gr.* μὴ δι' ὄχλον γένηται). NICET. (?) pasch. 2 rec. B p. 97, 13 id quod quaerere propositum est ... sine molestia -i aperiamus. FACVND. fid. p. 870ᴰ symboli se custodire fidem inani -o iactitant. *al.* *acced. gen. rei*: CLAVD. DON. Aen. 11, 480 p. 487, 32 precum. AMBR. Iob 1, 6, 20 sermonis. *in pleonasmo*: RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 218, 43 tui ... -i verba.

cf. multiloquentia.

multiloquus, -a, -um. *a* multus *et* loqui. GLOSS. pollilocus (*i.* polylogus) -us, id est verbosus vel vanilocus (*cf. supra l. 29, infra l. 77*). *v. et s.* ineffabilis. *legitur ap.* PLAVT. (*iocose formatum ut vid.*) *et inde ab* ITALA. [*falsa var. l. pro* -loquii AVG. c. Iulian. 2, 6, 16.]

i. q. multa loquens, loquax: PLAVT. Cist. 149 -a et multibiba est anus. Pseud. 794 coquom ... -om. ITALA Matth. 6, 7 (cod. k *al.*) nolite -i esse sicut ethnici ([*gr.* μὴ βατταλογήσητε, *Vulg.* multum loqui]. Iac. 3, 1 [Ps. Aug. spec. 51 p. 524, 10; *gr.* πολλοὶ διδάσκαλοι, *Vulg.* plures magistri]). ANTH. 181, 4 *cattus* -um ... vorax sorbuit ore caput *picae*. AVG. c. Petil. 3, 17, 20 p. 177, 22 pergat ... sermone -o (-loquio *P1*) sed plane vaniloquo (*cf. l. 68*). CAEL. AVR. acut. 2, 2, 10 erit ... tacitus is, qui natura atque sanitatis tempore fuerat -us. ISID. reg. monach. 17, 1 levioris culpae reus est, ... qui -us fuerit. *m. pro subst.*: AVG. mus. 4, 11, 12 -um cave (mutil- *ed. Migne, errore typothetae ut vid.*). ISID. sent. 2, 29, 2 plerumque -orum stultitia reprehenditur.

adv. **multiloquē.** *i. q. verbose*: RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 205, 13 has Irenaeus litteras -e impetens sic adiecit *eqs.*

cf. multiloquax, multiloquie, multiloquium.

[Gruber]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

multimammius, -a, -um. *a* multus *et* mamma. *i. q. multis mammis praeditus*: HIER. in Eph. prol. p. 441A *Dianam Ephesiam* -am, quam Graeci πολύμαστον vocant *eqs.*

multimeter, (-tra, -trum). *a* multus *et* metrum. *i. qui multis metris utitur*: SIDON. epist. 8, 11, 5 *Lampridius*, si orationes illius metiaris, acer rotundus, compositus excussus; si poemata, tener -r, argutus artifex erat; faciebat siquidem versus . . . tam pedum mira quam figurarum varietate *eqs.*

multimiliēs *adv. num.* *a* multus *et* milies. *fere i. q. saepissime*: MAR. VICTORIN. gen. div. verb. 1 p. 15, 12 W. saepe et -s dicuntur ista.

multimodē *v. s.* multimodus.

multimodīs *adv.* [*a* multis modis, *cf.* mirimodis. *J. B. H.*] *de formatione et usu*: CIC. orat. 153 *nostri* sine vocalibus saepe brevitatis causa contrahebant, ut ita dicerent: -s *eqs.* *legitur in prisca latinitate (ap. scaenicos et* LVCR.*; cf. Leo, Plautin. Forsch.2 325) et inde a* FRONTONE *(l. 33). Ciceronis aetate vocem in usu non fuisse patet e loco l. 13 citato, ita ut* CIC. fin. 2, 82 (*cf. Madvig ad l.*) *et* NEP. Them. 10, 4 *var. ll.* multis modis *probandae sint. aevo cadente occurrit in poesi ter (l. 30. 33. 41). afferuntur omnia exempla, quibus vox aut codicibus sive omnibus sive melioribus aut metro firmatur, praeterea emendationes certiores.* [*variat passim c.* multis modis. *falso traditur pro* multa modis LVCR. 4, 1220. 5, 187 (= 5, 422). *fort.* -s *restituendum* ENN. scaen. 22.]

i. q. multifariam, multiformiter, varie sim.: **1** *c. verbis*: PLAVT. Bacch. 385 -s meditatus egomet mecum sum. Mil. 1190 -s sapis. Persa 706 nomen -s scriptumst tuom. :: ita sunt Persarum mores, longa nomina, contortiplicata habemus. TER. Andr. 939 ne istam -s tuam inveniri gaudeo. Phorm. 465 -s . . . es vituperandus. Hec. 280 filium -s iam expecto. LVCR. 2, 1055 cum . . . semina . . . -s volitent. 3, 115 est aliud . . . in nobis, quod . . . -s agitatur (*cf.* AVIEN. orb. terr. 391 *gentes* -i⟨s⟩ . . . agitantes; *Dionys. perieg. 265* πλεῖστοι). 4, 1155 -s . . . pravas turpesque *cupidines* videmus esse in deliciis *eqs.* 5, 1406 ducere -s voces. 6, 997 natura viarum -s varians (*cf.* CARM. de fig. 172 fit mutatio -s). FRONTO p. 41, 12 v. d. H. (— p. 46 N.) imagine -s uti (*cf.* SYMM. epist. 3, 23, 1 defruimur). p. 150, 18 (— p. 157 N.) unam eandemque sententiam -s faciunt. EPIT. Alex. 22 *mulierem* repente conspicatus est -sque admiratus *eqs.* (multis modisque *trad.*). CHALC. comm. 329 *silvam* conformari . . . ab introeuntibus -s. DICT. 6, 4 sibi per dissensionem popularium -s periclitanti. FVLG. myth. 1, 12 quod in suo (*i. solis*) processu et occasu eius orbita -s significationem monstret effectus (multimodos *var. l.*). Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 2 p. 708 dulces . . . -s aquae sunt (*gr. 3, 50* διαφόρως). PAVL. PELL. 229 -s quisset nostrae prodesse iuventae. VIRG. gramm. epist. 3 p. 132, 14 -s . . . vias intentare. p. 134, 27 verbum -s (*an* multimodas*?*) ac multifarias habet sententias. *? iuxta* esse (*aliter l. 31*)*, ita ut in vim adi. vergere videatur*: LVCR. 3, 856 motus materiai -s quam sint (*B, prob. Lachmann, Bailey*; multimodi *cet. codd., prob. multi edd.*).

2 *c. adi., partic.* (*cf. l. 30. 41*): PLAVT. Most. 785 servos -s fidus. TER. Haut. 320 -s iniurius. PACVV. trag. 307 o -s (-diis *trad.*) varie et dubium et prosperum copem diem. LVCR. 1, 895 semina -s inmixta . . . multarum rerum (*sim.* 4, 644. *cf.* 2, 1060 coacta). 3, 588 -s ut noscere possis dispertitam animae naturam (*cf.* 3, 620 -s partitis artubus). DICT. 3, 11 vulnera . . . -s impressa.

deriv.: multimodus.

***multimodus,** -a, -um. *a* multimodis *formatione retrograda q. d.*: GLOSS. -a multiplex, multis modis. *legitur inde a* TERT.*, nisi iam* LVCR. 3, 856 *recte trad.* (*v. l. 45*). [*confunditur c. adv.* multimodis *l. 40. 45; c.* multinodus MART. CAP. 4, 423. *loco corrupto*: APVL. Plat. 1, 7.]

i. q. multiplex, varius sim.: **1** *de rebus*: **a** *incorporalibus* (modis *l. 71*): TERT. anim. 52, 3 ut est -a condicio causarum (*cf.* CASSIOD. Ios. antiq. praef. 1, 8 causis [*gr.* πολυτρόποις]). idol. 10 p. 39, 24 affines illos esse -ae idololatriae. HIL. in psalm. 2, 2 -am . . . sermonum intellegentiam (HIER. in Eph. 6, 11 ingenia). syn. 62 in hac -a plurium sententiarum absolutione. ZENO 1, 12, 5 opes -as ac profundas promittit. PRISCILL. tract. 4, 78 -a veritatis . . . argumenta (*cf.* CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 105, 4 -a veritate rationum). can. 44 p. 128, 16 per -am spiritus sancti gratiam. CLAVD. DON. Aen. 1, 350 p. 77, 4 post -um scelus admissum (*cf.* PRVD. cath. 5, 83 plagis. POMER. 3, 20, 1 persecutiones). PAVL. NOL. carm. 10, 9 -is (multamodis *var. l.*) . . . querellis (*cf.* AVG. conf. 13, 1, 1 vocibus). 21, 85 -is inluso carmine metris (*cf.* 23, 30 modis). 23, 101 *quae facta Christus* -a virtute gerit. epist. 23, 33 p. 190, 5 suavitates (*cf.* AVG. civ. 22, 24 p. 615, 16 D. -a et varia pulchritudine. AVIAN. fab. 15, 5 decore). AVG. civ. 22, 22 p. 607, 9 D. -a varietate (doctr. christ. 4, 10, 25. *al.*). conf. 10, 17, 26 vita. MVTIAN. Chrysost. hom. 26, 1 p. 395/6 fides . . . -a (*gr.* πολύσημος) est in hac vita. *al.* **b** *manufactis*: AMM. 24, 2, 13 -a tela fundentes (*cf.* RVSTIC. Conc.S I 4 p. 197, 29 sagittis). HIER. chron. a. Abr. 2381 (= PROSP. chron. I p. 457, 1129) -a nostrae religionis scripta. PRVD. apoth. 989 cuncta . . . contractibus inlaqueata -is (*cf.* CASSIAN. conl. 19, 5, 2 vinculis).

2 *de animantibus, plantis*: NOVATIAN. trin. 1 p. 887A animalia (*cf.* CYPR. GALL. gen. 834 pecudes). PRVD. cath. 3, 64 nos siliqua . . . legumine -o paverit (*cf.* perist. 3, 200 floribus. CYPR. GALL. exod. 153 frugibus). AVG. civ. 10, 11 p. 419, 13 D. *genus daemonum* omniforme, -um. CYPR. GALL. gen. 46 crescite -o ventura in tempora partu (*cf.* lev. 138 gentes. num. 523 pube). *al.*

adv. **multimodē.** *i. q. multifariam, varie sim.*: CHALC. comm. 60 sphaerae . . . similitudo in effigie terrae -e comprehenditur. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 31 p. 852 rem . . . -e incumulabat (*gr. 7, 443* πολὺν ὄγκον ἐπετίθει). AVELL. p. 306, 2 episcopus . . . -e refutavit (EPIST. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 161, 16). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 15, 22 quod -e, immo et omnimode peccetur (*Isid. epist. 5, 21 p. 1337B* πολλὰ καὶ παντοδαπά). CONC.S II 3, 2 p. 85, 23 Dioscorum . . . -e in violatione . . . convictum (*gr. II 1, 2 p. 42, 10* πολλοῖς τρόποις). EPIST. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 151, 15 -e ex interlocutionibus iudicum . . . claruerunt. BOETH. categ. 1 p. 166A ratio quoque -e dicitur (*cf.* divis. p. 889A haec vox non plura significat secundum se, sed -e de singulis praedicatur). *Gruber.*

multinōdus, -a, -um. *a* multus *et* nodus, *cf.* crebrinodus. *i. q. multis nodis sim. praeditus, tortuosus*: APVL. met. 5, 17, 3 immanem colubrum -is voluminibus serpentem. 8, 28, 2 (*per enallagen*) *arripiens flagrum* talis ovium tesseratum . . . sese -is commulcat ictibus. 10, 29, 5 (*de choro*) discursus reciproci -as (φ, -es *F*) ambages. PRVD. cath. 7, 139 *Ionas propheta* tectus flagellis -is (-i *var. l.*) germinis (*i. hederae sim.*). *transfertur ad orationem*: MART. CAP. 4, 423 -os (-modos *var. l. metro invito*) . . . anfractus *sermonis* (*antea*: inflexa . . . intimatio).

multinōminis, -e. *a* multus *et* nomen; *cf.* binominis *et gr.* πολυώνυμος. *i. quae multa nomina habet*: APVL. met. 11, 22, 6 *Isidis* deae -is.

multinūbentia, -ae *f.* *e* multus *et* nubere *a* TERT. *sec. gr.* πολυγαμία *formatum; cf.* multinubus *et v. Demmel, Neubildungen . . . bei Tert. 94 sqq.* *fere i. q. repetitio nuptiarum*: TERT. ieiun. 1 p. 274, 12 *psychicorum fidem* tam multivorantiae quam -ae pronam (*antea*: luxuria . . ., qua saepius nubunt). pudic. 1 p. 221, 19 -ae iure.

multinubium, -ī *n.* *a* multus *et* nubere *vel a* mul inubus, *cf. gr.* πολυγαμία. *i. q. repetitio nuptiarum* (*adhibetur plur. propter homoeoteleuton*): EPIPHAN. in cant. p. 12 non semetipsam [se] sic abstinuit mulier a -is, sicut haec (*sc. ecclesia*) mundam se custodivit a multis diis.

multinubus, -a, (-um). *a* multus *et* nubere, *cf.* πολύγαμος, binubus *sim.* *i. qui multas uxores duxit vel quae multis viris nupsit* (*m. f. pro subst. l. 38. 42. 45*): TERT. virg. vel. 3, 5 ne -i (multi nobis *trad., corr. Rigaltius, cf.* multinubentia) scandalizentur, monogamia recusanda est? HIER. epist. 123, 9, 2 uxoris -ae. adv. Iovin. 1, 28 p. 249B Salomonem -um. AVG. bon. viduit. 12, 15 p. 322, 4 in illa . . . resurrectione -ae (multinuptae *var. l.*) istae esse non poterunt. c. Faust. 15, 5 p. 424, 2 (*in imag.*) *Manichaea congregatio* -a tot elementis vel potius meretrix prostituta daemoniis. CANON. Turner II 1 p. 45B (= 122a; *inter titulos canonum conc. Neocaesar.*) de -is (multis nubis, m. nuptiis *var. ll.*; *gr. Mansi 2, 539* περὶ τῶν πλείστοις γάμοις περιπιπτόντων). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 18 p. 376B illam -am mulierem, quae septem fratres habuit (*Migne gr. 44, 188C* πολύγαμον).

? deriv. multinubentia, multinubium.

multinummus, -a, -um. *a* multus *et* nummus. *i. qui magni pretii est*: VARRO Men. 549 nec -us (-tumnum- *var. l.*, -tun- *Buecheler*) piscis . . . helops . . . quivit palatum suscitare. rust. 3, 17, 6 -os asinos (-numinos *trad.*).

? **multinuptus** *v. l. 42.*

? **multio** ζημία GLOSS. III 457, 6. 485, 40 (*add.* i. mulcta). *cf.* multa, multatio.

multipartītus *et* **-pertītus,** -a, -um. *a* multus *et* partitus, *f.* bi-, tripartitus. *i. q. in multas partes divisus, multiplex*: PLIN. nat. 6, 66 vita mitioribus populis Indorum -pertita (-part- *var. l.*) degitur; . . . alii . . ., alii *eqs.* TERT. praescr. 7 l. 32 istam sapientiam humanam . . . in suas haereses -partitam (-pert- *var. l.*) varietate sectarum invicem repugnantium. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 1, 10 p. 101A ignearum linguarum -partita distributio. VIRG. gramm. epit. 5 p. 26, 13 qualitas nominum non bipertita . . ., sed -pertita.

***multipeda,** -ae *f. et* **multipēs,** -pedis *c.* [*a* multus *et* pes, *cf. gr.* πολύπους. *J. B. H.*] *formae Iae decl.* PLIN. nat. *18ies et* HYG. (*p. 1591, 4*); *IIIae decl.* PLIN. nat. 11, 249 -bus. 20, 257 -em (*var. l.* -am), *deinde aevo cadente l. 69. 81 sqq.* *de notione*: PLIN. *v. l. 77.* ISID. orig. 12, 5, 6 -s vermis terrenus ex multitudine pedum vocatus, qui contactus in globum complicatur (*cf. l. 77*). GLOSS. -s: πολύπους, ὀκτάπους.

1 *de bestiolis, quae multis pedibus praeditae sunt*: **a** *pro subst. i. q. vermis quidam* (*qui appellatur etiam* milipeda, centipeda *vel graece* scolopendra, oniscos, iulos, seps: PLIN. nat. 1, 29, 38. 1, 30, 15. 20, 12. 29, 136. 30, 55): PLIN. nat. 11, 249 -bus *crura obliqua sunt.* 20, 12 -*am* oblongam, pilosis pedibus, pecori praecipue nocivam; morsum tumor insequitur *eqs.* 29, 136 -*a* animal est e vermibus terrae, pilosum, multis pedibus arcuatim repens tactuque contrahens se. *indicantur remedia contra morsum -ae*: PLIN. nat. 20, 12. 41. 22, 122. 23, 55. 28, 160. *al.* *ipsa -a ad medicamina paranda sumitur*: PLIN. nat. 29, 143. 30, 32. 47. 55. 75. 93. 101. 114. **b** *pro subst. vel. adi. de variis animalibus*: AVG. c. Faust. 21, 10 p. 581, 15 omnis bipes, omnis -s, omnis etiam serpens. quant. anim. 31, 62 reptantem bestiolam -em, longum dico quendam vermiculum (MARCELL. med. 9, 10. 33. 35, 21). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 141, 21 ne quasi quidam -es aut chamae-

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

leontes colorem secundum petras et folia verterimus (p. 150, 16). BOETH. herm. sec. 2, 8 p. 183, 12 et bipes ... et quadrupes et -s animal.

2 -a *de instrumento gromaticorum quodam multos pedes longo, ut vid.*: HYG. lim. grom. p. 153, 8 umbras *gnomonis* ... ad -am in tabula describemus.

multipertītus *v.* multipartitus. **multipēs** *v.* multipeda.

*__multiplex,__ -icis *adi.* [*a* multus *et* -plex, *v. s.* duplex. *J. B. H.*] *compar.* -ior *in schedis nostris deest ante* PS. ORIG. in Iob 3 p. 501C, AVG.; *cf.* magis -x *p. 1593, 74, posit. vi comparativa in locutione* '-x quam' *p. 1593, 71; superl. deest; cf.* maxime ... -x *infra l. 71. 74,* praecipue -x *infra l. 30.* NOT. Tir. 65, 48 *post* quadruplex. *de notione*: AVG. civ. 11, 10 p. 476, 32 D. dictus ... spiritus sapientiae -x, eo quod multa in se habeat. MART. CAP. 5, 469 *causa* aut simplici aut duplici quaestione aut -i continetur; ... -x vero, cum ex pluribus quaestionibus causa consistit. GLOSS. πολύπλοκος, πολυπλασίων, πολυτελής. πολυάριθμος. πολυμερής. multa in se continens. multotiens plicatum. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, RHET. Her., CIC., VARRONE.

I *praevalente respectu varietatis i. q. ex multis plus minus distinctis partibus constans, multimodis compositus, multiformis, varius sim.* (*distinguitur* multus *l. 67; accedit abl. instr. vel limit. p. 1592, 74. 77. 79, ? gen. gerund. p. 1592, 73,* ad *l. 28,* in *c. abl. l. 54. p. 1592, 72. 74. 76. 78. 82. 84*): A *de rebus*: 1 *incorporeis*: PLAVT. Epid. 529 -x aerumna me exercitam habet, paupertas, pavor territat mentem animi (AMM. 14, 6, 4 post -es bellorum aerumnas. *al.*). RHET. Her. 4, 44, 56 res simplex -i ratione tractatur (CIC. Tusc. 5, 11 *Socratis* -x r. disputandi rerumque varietas ... plura genera effecit ... philosophorum. QVINT. inst. 9, 3, 96. *al.*). 4, 54, 67 verborum ancipites aut -es potestates. CIC. Flacc. 6 praeturae iurisdictio, res varia et -x ad suspiciones et simultates (*cf.* QVINT. inst. 3, 9, 1 de iudiciali genere, quod est praecipue -x, sed officiis constat duobus). de orat. 1, 10 *mathematici* quanta in obscuritate rerum et quam recondita in arte et -i subtilique versentur. 1, 222 quarum rerum ... magnam -emque esse disciplinam et multas copiosas variasque rationes. Brut. 119 vagum illud orationis et fusum et -x ... genus (*cf.* orat. 106 huius -is et aequabiliter in omnia genera fusae orationis). orat. 12 curricula -ium variorumque sermonum (VERG. Aen. 4, 189 *Fama* -i populos s. replebat ... et pariter facta atque infecta canebat. *al. cf.* LIV. 5, 18, 9 *Romam* -x fama pervenerat). Cato 64 cum a cuncto consessu plausus esset -x datus. Lael. 88 est ... varius et -x usus amicitiae multaeque causae suspicionum offensionumque dantur (CELS. 5, 25, 4B PLIN. nat. 18, 117. 31, 62). VARRO Men. 6 auro aut genere aut -i scientia sufflatus (VAL. MAX. 8, 7 ext. 2. *al. cf.* SVET. gramm. 10, 4 -i variaque doctrina [*al.*]). ling. 8, 2 de huiusce *declinati* -i natura discriminum orae sunt hae: *eqs.* (CVRT. 7, 4, 26 Bactrianae terrae -x et varia n. est. *al.*). rust. 2, 1, 21 quarta pars est de sanitate, res -x ac necessaria. CATVLL. 64, 250 *Ariadna* -es animo volvebat ... curas (SALL. hist. frg. 1, 84 *Lepido* pulso segnior neque minus gravis et -x c. patres exercebat. SEN. epist. 122, 17 simplex recti c. est, -x pravi. CVRT. 9, 2, 8 CE 375, 2. *al.*). LIV. 3, 32, 4 -i clade foedatus annus (4, 12, 6 sequitur hanc tranquillitatem rerum annus ... -i c. ac periculo insignis, seditionibus, fame *eqs. al.*). 3, 68, 8 ex otio illo brevi -x bellum rediturum (5, 10, 2 b. -x fuit eodem tempore, ad Veios et ad Capenam et ad Falerios *eqs.* 6, 21, 1. 8, 29, 11 in Vestinis -x b. nec usquam vario eventu gestum est. *al.* IORD. Rom. 150 Tarentinum, unum quidem in nomine, sed -x in victoriis). 4, 30, 9 religio. *al.* VELL. 2, 96, 3 excelsissimas ... et -es eo bello victorias. VAL. MAX. 8, 7 ext. 3 geometriae -es numeros (*aliter p. 1593, 31*). 9, 1, 7 *iudices Clodii voluptatibus corrupti erant*; quo in flagitio tam taetro tamque -i *eqs.* CELS. 1 prooem. 5 medicina. 3, 3, 3 cotidianae *febres* ... variae sunt et -es. 5, 17, 1A cum facultatium materia non ita -x sit, innumerabilia mixturarum genera sunt (QVINT. inst. 2, 4, 20 -i variaque. 2, 21, 8 *ter*). 7, 8, 1 curationem *oculorum*. SEN. dial. 3, 4, 3 mille ... species sunt mali -is. 9, 6, 4 occupatio. epist. 73, 9 -x belli tributum. *al.* CVRT. 4, 10, 26 *Dareus* -i doloris exspectatione commotus et, quid potissimum timeret, incertus. 4, 16, 10 tot ludibria fortunae, ducum, agminum caedem -em (*aliter p. 1593, 23*). 5, 5, 7 in tam -i variaque fortuna. 6, 1, 9 diei ... unius tam -x casus (TAC. hist. 1, 3, 2 tam -es rerum humanarum c.). COLVM. 1 praef. 28 post hanc tam multarum tamque -ium rerum praedicationem (*seq.*: tam variae tamque vastae scientiae). PLIN. nat. 2, 20 *deos pollui* tam tristi atque -i ministerio (*sc. cura humanarum rerum*). 2, 207 gemmarum pictura tam -x. *al.* QVINT. inst. 4 prooem. 6 iudicialium causarum, quae sunt maxime variae atque -es (6, 1, 8 si -x c. sit et pluribus argumentis defensa [*opp.* si breves et simplices fuerint]. *al.* PLIN. epist. 3, 9, 2 fuit -x actaque est saepius cum magna varietate). 11, 3, 163 maxime varia et -x actio est probationum. *al.* TAC. ann. 6, 1, 2 patientia (CYPR. patient. 20 p. 411, 20 copiosa et -x). *al.* SVET. Iul. 35, 2 *Pharnacem* -i successu praeferocem. Claud. 21, 4 gladiatoria munera plurifariam ac -ia exhibuit (*cf.* CIL VIII 22733 ob -em eius erga rem publicam munificentiam). Galba 3, 3 *avus Galbae* -em nec incuriosam historiam edidit (ISID. chron. II p. 424, 1 *Eusebii et Hieronymi. cf.* DON. vita Verg. l. 75 Br. Aeneidem ..., argumentum varium ac -x). GELL. 6, 17, 13 in verbo tam -i (*sc.* 'obnoxius') unam tantummodo usurpationem eius notasse. APVL. mund. 35 *imperium* aerumnosum et -x et curarum innumerabilium videtur esse (*gr. 400 b 8* πολυκίνητον). TERT. adv. Val. 14 p. 194, 1 passioni ... -i atque perplexae (*Iren. 1, 4, 1* πολυμεροῦς καὶ πολυποικίλου, *lat.* multifariae et variae). ITALA I Petr. 3, 7 (Hier. adv. Iovin. 1, 8 p. 222B) coheredes -is gratiae (*gr.* ποικίλης, *quae vox deest in parte codd. nec translata est in Vulg.; cf.* HIER. *l. c.* quod significantius graece dicitur ποικίλης, id est 'variae'). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 4 p. 812, 19 tantus est numerus prophetarum, ut -x et divina sapientia per multos distribuatur (HIER. hom. Orig. in cant. 2, 9 p. 54, 15 s., cum pro intellectus varietate sit -x, in subiacenti una est. AVG. civ. 12, 19 p. 542, 24 D. simpliciter -x et uniformiter multiformis). *al.* *de ipsa varietate sim.*: VITR. 10, 8, 6 *pinnae hydrauli* -bus modulorum varietatibus sonantes excitant voces (COLVM. 2, 6, 2 -x v. frugum. SEN. epist. 95, 15. SOL. 27, 25 v. -x inest oculis *hyaenarum* [*Plin. nat. 8, 106* o. mille esse v.]. *al.*). PLIN. nat. 2, 215 lunaris differentia. 9, 66 rubentium squamarum -i mutatione. QVINT. inst. 10, 5, 10 -i personarum, causarum, temporum ... diversitate (FIRM. err. 26, 4). *al.*

2 *corporeis vel tortuosis, complicatis vel omnino varie compositis* (*versicoloribus l. 41 sqq.*): CIC. Cato 52 *vitem* serpentem -i lapsu et erratico (*cf.* PLIN. nat. 8, 78 flexu [32, 12 SOL. 40, 10]. 10, 17 nexu). nat. deor. 2, 136 *alvus* -x et tortuosa (*cf.* LACT. opif. 11, 16 intestinorum ... -es spirae). VARRO frg. Serv. auct. Aen. 1, 649 ex his *arborum nucleis* implicitis mulieres -em conficere vestem *sc. acanthinam* (MART. CAP. 7, 729 -em pluriformemque. *aliter p. 1593, 37*). CATVLL. 64, 304 large -i constructae sunt dape mensae (*cf.* SVET. Nero 11, 2 penus. PELAGON. 6 cibum [*Hippiatr. gr. I p. 39, 9* ποικίλην]). VERG. Aen. 5, 264 *loricam* (*antea*: hamis consertam auroque trilicem. *cf.* SIL. 10, 114 haesit -i non alte cuspis in auro [16, 582 thoraca ... -is auri]. STAT. Theb. 12, 775 subtemine duro -em tenues iterant thoraca catenae. *v. et l. 38*). OV. met. 8, 158 domo (*de labyrintho ut* SEN. Phaedr. 523). LIV. 32, 17, 10 turrim ingentis altitudinis magnam vim armatorum -i tabulato portantem (*cf.* SIL. 14, 300 turris -i surgens ... tecto ..., tabulata decem *eqs. tropice*: APVL. met. 11, 3, 5 *palla* -i contabulatione dependula). VELL. 2, 23, 3 -es Piraei portus munitiones (*cf.* SEN. clem. 1, 19, 6 muris turribusque). VAL. MAX. 1, 8, 2 *anguis* in ... -em orbem ... est convolutus. SEN. nat. 1, 10 *et arcus et virgae* color -x, ex caeruleo fulvoque varius (PLIN. nat. 37, 195 -i ductu et c. *cf. l. 41*). LVCAN. 3, 532 rates. PLIN. nat. 9, 108 cute (*cf.* 16, 65 membrana). 21, 89 radices ramosas ac -es. SIL. 3, 271 *Aethiopibus* tempora -i mos est defendere lino (4, 291 fugit illa *hasta* per oras -is lini. 9, 588 thorax -is lini). MART. 14, 184, 2 pelle (*de libro e membranis confecto. cf.* 14, 192, 1 -i quae structa est massa tabella). PLIN. epist. 5, 6, 34 finito vario illo -ique curvamine recto limiti redditur *hemicyclium*. PASS. Perp. 10, 2 -es galliculas (*gr.* ποικίλα, *quae vox ibid. 10, 8 vertitur* multiformes. *item spectat ad colorem* [*v. l. 34*]: AVIEN. carm. ad Flav. 16 quaedam turmae ... -em ... trahunt per mutua ['*corruptum?*' *Riese*] vellera pallam [telam *Heinsius*, pellem *Wernsdorf*]). AMM. 17, 4, 15 funes ... longi ad speciem -ium liciorum (*cf.* 23, 4, 2 -i chorda nervorum tortilium). *al.*

B *de animantibus, fere hominibus* (*deis l. 60, Christo l. 76, spiritu sancto l. 82, monstro p. 1592, 2*): 1 *spectat ad quantitatem*: CIC. Brut. 290 corona -x *sit in tribunali* (*cf.* PLIN. epist. 6, 33, 2 densa circumstantium corona latissimum iudicium -i circulo ambibat). opt. gen. 1 oratorum genera esse dicuntur tamquam poetarum; id secus est, nam alterum est -x (QVEROL. p. 32, 23 R. o genus hominum multiforme et -x). VARRO ling. 10, 16 declinatio ... aegrotat, quod oritur e populo -i ⟨et⟩ imperito (HEGES. 1, 36, 1 p. 70, 19 diversarum provinciarum. MART. CAP. 2, 171). BELL. Alex. 26, 2 *oppidum* magnis circumdatum copiis ⌊-i praesidio⌋ (*del. Gemoll*) ... propugnantibus. CIRIS 85 -i iuvenum ... caterva. LIV. 35, 48, 4 copias (AMM. 31, 12, 1). MELA 1, 23 natio frequens -xque, Gaetuli. SVET. Iul. 10, 2 familia. PORPH. Hor. sat. 2, 3, 287 mire 'fecundam' gentem stultorum ait, id est -em. CE 111, 15 (*ca. a. 384, de Vettio Agorio*) divum ... numen -x doctus colis.

2 *spectat ad qualitatem*: a *naturae, ingenii sim.*: CIC. Cael. 14 *Catilina* tam varia -ique natura (ad Brut. 1, 1 [= 9, 6 Sj.], 1 propter occultas hominum voluntates -esque naturas). Lael. 65 neque ... fidum potest esse -x ingenium et tortuosum (Att. 6, 2, 2 est magnum illud quidem, verum tamen -x pueri i. PLIN. epist. 1, 16, 1 laudabam ... i. *Saturnini*, etiam antequam scirem, quam varium, quam flexibile, quam -x esset). 92 si ne in uno quidem quoque unus animus erit idemque semper, sed varius commutabilis -x. *al.* b *ipsorum*: CIC. leg. 1, 22 animal hoc providum, sagax, -x, acutum, ... quem vocamus hominem (*cf.* ARNOB. nat. 2, 7 homo ... anceps, varius ..., -x, multiformis). ac. 1, 17 *Plato* varius et -x et copiosus fuit. VELL. 2, 105, 2 Sentium Saturninum ..., virum -em in (*del. Raphelengius*) virtutibus, gnavum, agilem *eqs.* EPIST. Alex. l. 33 H. ne sim ⌊scribendi⌋ -x, priora facta ... praetereo (⌊ ⌋ *om. pars codd.*, scribendo *et* in verbis *var. ll.*). PS. AVR. VICT. epit. 14, 6 *Hadrianus* varius, -x, multiformis. HIER. epist. 53, 8, 14 *Zacharias* -x in prophetia. 65, 1, 3 *Christum* unione fecundum, maiestate -em, trinitate concordem. in Is. 66, 20 p. 671C qui -es in gratia *sunt*, quadrigis *vehuntur*. RVFIN. Orig. in gen. 2, 6 p. 37, 21 qui cogitationum varietate et instabilitate mentis non fuerit -x. AVG. soliloq. 2, 1, 1 simplicem te sentis anne -em? CASSIOD. inst. 1, 17, 1 *Iosephum*, quoniam est subtilis nimis et -x, magno labore ... converti fecimus. NICET. symb. 7 spiritus sanctus unus quidem est, sed -x in virtutibus et in operationibus. ORIG. in Matth. 15, 18 p. 401, 9 factus est participatione malorum spirituum abundantior et -ior in ... malis

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*gr. πολυπλοκώτερος sec. Plat. Phaedr. 230A*). *de forma mutabili*: ANTH. 794, 55 Protea -em.

II *praevalente respectu repetitionis fere i. q. multoties iteratus, frequens, multus* (*distinguitur* multiformis *l. 67; vis multiplicandi maxime apparet iuxta comparativum l. 12. 18. al. et in locutione* -x quam *l. 70 sqq., at mera notio multitudinis apud auctores recentiores velut l. 37. 40 atque in ipsa forma* -ior *l. 34. 43. 76; praeter numerum [v. l. 31. 49] augetur etiam magnitudo l. 71. 76*): **A** *in universum* (*accedit abl. limit. vel instr. l. 26. 49. 63. 68*): **1** *de rebus* (*exempla certiora; nonnulla sub I allata huc vergere vix negaverimus*): **a** *sing.* (*collect. l. 27. 30. 37. 44. al.*): LVCR. 2, 163 (= 4, 207) *primordia rerum* debent . . . multo citius ferri quam lumina solis -xque loci spatium transcurrere eodem tempore, quo solis pervolgant fulgura caelum. LIV. 2, 64, 4 *Servilius Sabinos, qui ingentes praedas egerunt, ita fudit, ut* -i . . . capta praeda rediret (*cf.* 5, 20, 8 gratius id fore . . ., quod quisque sua manu . . . rettulerit, quam si -x alterius arbitrio accipiat). 4, 60, 2 nihil acceptum umquam a plebe tanto gaudio traditur; . . . quod ultro sibi oblatum esset, . . . id efficiebat -x gaudium cumulatioremque gratiam rei. 6, 14, 7 se militantem . . . -i iam sorte exsoluta mergentibus semper sortem usuris obrutum fenore esse. 22, 7, 3 quindecim milia Romanorum in acie caesa sunt; decem milia . . . urbem petiere; duo milia quingenti hostium in acie, multi postea . . . periere; -x caedes utrimque facta traditur ab aliis (*aliter p. 1591, 64*). *al.* CELS. 5, 28, 12L si duplicem esse f i s t u l a m aut -em existimamus . . ., collyrio uti non debemus, quod unam partem curet, reliquas omittat (7, 4, 4C. *cf. l. 56*). PLIN. nat. 16, 126 *cortex est* -x tunicis vitibus . . ., quibusdam simplex (*Theophr. hist. plant. 1, 5, 2 πολύλοπος*). 18, 189 nisi -i partu exinaniatur ubertas *vitis* (*cf. l. 47*). CYPR. Fort. 11 p. 340, 16 *mater Maccabaeorum* nec -i orbitate commota. SOL. 10, 3 uxorum numero se viri iactant et honoris loco iudicant -x m a t r i m o n i u m (CONSVLT. Zacch. 2, 9 p. 66, 26). ITIN. Alex. 8 adversum aciem . . ., quae -i n u m e r o gregatim sparsis obsisteret (CASSIOD. inst. 2, 4, 5 p. 136, 16 -x n. est, qui habet in se minorem numerum bis aut ter . . . aut multipliciter. GREG. M. moral. 35, 41 p. 772B fidelium n. -ior excrescit. *adde infra l. 78; aliter p. 1591, 56*). IVST. 24, 6, 8 resonantibus inter se rupibus -x audiri . . . solet *clamor*. HIER. hom. Orig. in Ezech. 9, 3 p. 411, 13 iustitia mea ex comparatione -is iustitiae iniquitas reputatur. VVLG. Ios. 22, 8 veste (*hebr.* hărbeh m^e'od, *Itala Lugd.* multam, *Aug. loc. hept. 6, 24* multam valde. *aliter p. 1592, 21*). TRACT. in Luc. 5, 4 Migne suppl. 1, 338 ('duc in altum') ubi -x maris ⌊est et⌋ (*an* aestuat *?*) aqua, ubi copiosae undae et . . . fluctus immensurabile (-les *ed.; infra*: ex multitudine aquae). CLAVD. carm. min. app. 5, 45 *telas* cum -i frenarint licia gressu. AVG. fid. et op. 25, 47 fecit in se immundum spiritum -iorem redire. SACR. Gelas. 2, 33 p. 654 deus, qui nos . . . Petri et Pauli -i facis celebritate gaudere (= Leon. 346. *cf. ibid.* 824 festivitate). BOETH. cons. 3, 4, 11 W. -i consulatu functus (*cf. infra l. 52*). *al.* **b** *plur.*: CIC. nat. deor. 2, 128 quae fetus -es procreant, ut sues, ut canes (*opp.* quae pauca gignunt. *cf. l. 27*). POLLIO or. frg. Sen. suas. 6, 15 *Cicero orationes in Antonium habitas suas esse confirmavit* -esque numero et accuratius scriptas illis contrarias edere . . . pollicebatur. LIV. 5, 10, 9 *ut* tributum . . . pendant aeraque militaria velut faenore accepta -ia rei publicae reddant. 10, 6, 11 *plebeios* omnia iam . . . adeptos, -es c o n s u l a t u s censurasque et t r i u m p h o s (VELL. 2, 127, 1 c. t.que et complura . . . sacerdotia. *cf. l. 46*). 25, 3, 11 in veteres . . . naves paucis . . . rebus impositis cum mersissent eas . . ., -es fuisse merces ementiebantur. CELS. 7, 4, 1A si tortuosae sunt, si -es *fistulae* (*cf. l. 24*). PLIN. nat. 9, 69 piscium alii branchias -es habent, alii simplices, alii duplices (*cf. Arist. hist. anim. 2, 13 πλῆθος βραγχίων*). PANEG. 3, 22, 1 ecquis deus uno in anno -es f r u c t u s agro uni dedit? (3, 22, 2. VAL. CEM. hom. 8, 1 p. 717A -es f. et duplicia dona). ARNOB. nat. 1, 38 *Hercules* -ium capitum superavit . . . natrices. *al.*

2 *audacius de animantibus*: **a** *hominibus*: **α** *fere i. q. copiosus, dives*: SIL. 5, 543 *Butam* -em proavis. **β** *fere i. q. multoties factus*: TERT. anim. 6, 8 Graeca quaedam quinionem enixa filiorum, . . . unici fetus parens -x, unici uteri puerpera numerosa. PRVD. perist. 10, 878 ne morte simpla criminosus -x cadat. **b** *monstris*: MIN. FEL. 20, 3 Scyllam -em, Chimaeram multiformem. IREN. 1, 30, 15 (= 1, 28, 8 H.) velut Lernaea hydra, -x capitibus fera *haeretica* (*cf. l. 60*).

B *indicatur res comparata per*: **1** quam: -x: LIV. 7, 8, 1 quidquid . . . communis Mars belli aufert, -x q. pro numero damnum est (*cf. 21, 59, 9* maior . . . q. pro numero *et* duplex *vol. V 1, 2270, 70 sqq.*). ORIG. in Matth. 15, 25 p. 423, 21 inaestimabiliter -ia spiritalia magis q. carnalia (*gr. ἀπειροπλασίονα . . . παρὰ κτλ.*). -ior: EVSTATH. Basil. hex. 6, 9, 14 'magna luminaria' (*V. T. gen. 1, 16*) . . . -iora sunt q. cernuntur (*fere i. q. multipliciter maiora; gr. ἀπειροπλασίων*). *cf. p. 1599, 34.* **2** *gen.*: BOETH. cons. 2, 7, 16 W. hic ipse numerus annorum (*sc. decem milium*) eiusque quamlibet -x.

C *indicatur numerus multiplicando effectus*: ITALA psalm. 67, 18 (Aug. in psalm. 67, 24) currus dei decem milium -x (*addit* AVG.: vel 'decem milium -x' vel 'decies milies -x'; unum verbum enim graecum sicut quisque potuit latinorum interpretum transtulit, . . . *μυριοπλάσιον*. VVLG. decem milibus -x).

adv. ***multipliciter.** *compar.* -ius *p. 1594, 27. 29. al. cf.* -r magis *l. 9.* GLOSS. *πολυπλόκως. legitur raro inde a* SALL. (?) rep., QVINT., *crebrescit inde a s. IV.*

1 *i. q. multis, plus minus distinctis modis, varie sim.* (*distinguitur* multus *l. 24*): **a** *c. verbis*: SALL. (?) rep. 2, 10, 5 -r animus curis atque laboribus fatigatur. QVINT. inst. 1, 6, 32 verba . . . varie et -r ad veritatem reducunt. 7, 4, 22 *intuebimur tyrannicidii* iocum -r: in civitate tyrannis adsueta an libera semper *eqs* FLOR. epit. 3, 2, 1 sic ad meridiem populus Romanus; multo atrocius et -r (et *add. pars codd., loco ceterum lacunoso*) magis. GELL. 14, 1, 21 vitae . . . hominis indicia . . . per singulos maiorum eius gradus . . . tam saepe ac tam -r . . . denotantur. TERT. patient. 13 p. 20, 5 usque huc de patientia tantum simplici et uniformi et tantum in animo constituta, cum eandem etiam in corpore . . . -r adlaborem⟨us⟩. DON. Ter. Phorm. 154, 5 '*adventus*' -r declinatur. PS. HIL. libell 6 p. 76, 32 divina bonitas . . . -r homini providebat, et primo quidem . . ., deinde *eqs.* ZENO 1, 12, 2 p. 340A hunc mundum . . . -r aptatum distinctumque elementis, opibus *eqs.* AMM. 17, 5, 13 (*epist. imp. Constantii*) gestarum rerum ordines . . . nobis -r inluxerunt. AMBR. hex. 4, 4, 18 signorum motus, qui ad diem saepe mutantur et -r in se recurrunt. VVLG. Sirach 3, 24 noli scrutari -r (*gr. 3, 23 μὴ περιεργάζου*). PS. RVFIN. in Ioel 2, 26/27 p. 1048B quod quamvis -r possit intellegi (IOH. MED. [?] Ps. Chrysost. hom. I 973A FVLG. RVSP. ad Monim. 2, 14 p. 193C. *cf.* PRIMAS. in apoc. p. 819C cognosci). AVG. civ. 2, 3 p. 56, 12 D. res Romanae -r varieque contritae. 19, 1 p. 346, 17 multa et -r . . . philosophi d i s p u t a r u n t (retract. 1, 13, 1 -r et copiosissime). in psalm. 140, 1 ideo -r d i c t a sunt, ut varietas locutionis fastidium tolleret veritatis (FVLG. RVSP. ad Monim. 2, 14 p. 193C *opp.* uno modo). serm. 129, 6, 7 *ecclesia* uberius manet, -ius manet. *al.* EVSTATH. Basil. hex. 9, 4, 12 -r intercisas semitas (*gr. πολυτρόπως*). *al.*
b *c. adi.*: AVG. conf. 10, 35, 54 alia forma temptationis -ius periculosa. ALC. AVIT. epist. 59 -r . . . laetiores. ENNOD. opusc. 3, 16 p. 335, 2 qui -r grati sunt. NICET. virg. laps. 5 -r misera cum gloria virginitatis nomen etiam perdidisti.

2 *fere i. q. multotiens, saepe, identidem, copiose sim.* (*cf. p. 1593, 3; opp.* parcissime *l. 45,* singulariter *l. 49*): **a** *c. verbis*: CLAVD. DON. Aen. 3, 360 p. 316, 19 'sentis' . . . non semel accipiendum est; . . . non -r positum est, ne esset otiosum. PS. AMBR. concord. p. 1014D cum . . . successiones generationum . . . -ius excreverint, ubi . . . filii numerosius successerunt. HEGES. 3, 26, 2 p. 235, 17 *fruges* sese -r effundunt. VVLG. psalm. 62, 2 sitivit in te anima mea; quam -r tibi caro mea! (*gr. ποσαπλῶς, Hier. psalt. sec. Hebr.* multis generibus tibi servit. *cf.* HIER. in psalm. I p. 178, 18, *ubi fusius de hoc versu*). sap. 12, 22 inimicos -r flagellas (*gr. ἐν μυριότητι*). PS. RVFIN. in Os. 8, 11/14 p. 1004A *leges meas* -r in eos scribam, id est exsequar atque cumulabo. AVG. epist. 55, 13 p. 183, 16 similitudines . . . suscipimus . . . ad sermonem quidem -r, ad celebrationem vero sacramentorum . . . parcissime. LEO M. epist. 4, 4 *deus* -r . . . r e t r i b u e t (VISIO Pauli 47 rec. P p. 39, 9. 49 p. 40, 25. *cf.* ORIG. in Matth. 13, 30 p. 267, 17 recipient [*iuxta* dupliciter, septempliciter; *gr. ἀπειροπλάσια*]. CAES. AREL. serm. 27, 1 p. 114, 5 repensabitur). EVSTATH. Basil. hex. 2, 8, 15 singulariter et non -r (*gr. μοναχὸς . . . καὶ οὐ πολλοστός*). CASSIOD. in psalm. 70, 22 (21) 'iterum' positum est . . . pro frequenti eo quod -r aliquid iteretur. ORIG. in Matth. ser. 16 p. 30, 17 alter . . . est simpliciter filius gehennae, alter . . . dupliciter; . . . si adhuc abundantius fiat aliquis filius gehennae, ut puta tripliciter vel -r secundum multitudinem peccatorum. *al.* **b** *c. adi.* (*compar.*): AMBR. in psalm. 1, 49, 3 *caelum* -r maius quam terra est.

deriv.: multiplicenter (*?*), multiplicitas, multiplico. *cf.* multiplicus.
compos.: submultiplex.

multiplicābilis, -e. *a* multiplicare. *i. q. multiplex, varius*: CIC. carm. frg. 33, 42 B. (Tusc. 2, 22) tortu -i draconem (*in interpr. Soph. Trach. 1099 sq., ubi nihil respondet*). *interpr. dub.*: PAVL. NOL. epist. 23, 29 p. 186, 1 palmae florentes et cedri -es.

[multiplicātē *adv. v. p. 1596, 1.*]

***multiplicātio,** -ōnis *f. a* multiplicare. *plur. l. 69. 70. 75. al.* GLOSS. *πολυπλασιασμός* (*respondet l. 75*). *legitur inde a* VITR., SEN. *philos.,* COLVM. [*confund. c.* multitudo *l. 79 bis.*]

1 *vi verbali vigente i. q. actio, vis multiplicandi* (*pendet* ex *p. 1595, 21;* in semet ipsos *l. 84*): **a** *strictius*: **α** *in arte computandi*: VITR. 9 praef. 4 *genus* numeri quod -bus non invenitur. 10, 11, 1 qui geometricis rationibus numeros et -es habent notas. COLVM. 5, 2, 1 multiplicantur in se duo latera et quae summa ex -e effecta est *eqs.* (AVG. serm. 252, 8, 8 BOETH. in Porph. comm. sec. 5, 12 p. 324, 18. *cf.* CHALC. comm. 16 qui de -e nascitur extimorum *quadratus*). PLIN. nat. 2, 88 nec numerabilis -o. FRONTIN. aq. 34 quinariarum. IREN. 1, 15, 5 (= 1, 8, 16 H.) per huiusmodi -es (*gr. πολυπλασιασμῶν*). CHALC. comm. 14 non . . . semel est facienda -o, sed bis. HIL. in psalm. 67, 18 sub decem milium -e. MACR. somn. 1, 6, 3 octo . . . et septem, qui ad -em annorum perfecti . . . viri convenerunt. MART. CAP. 7, 749 imparium -e (impari multitudine *var. l.*). *ibid.* pari -e (multitudine *var. l.*). *ibid.* longius p r o c e d e r e simili -e (7, 757). 7, 750 quicquid aliqua -e m e t i m u r (7, 751; *opp. utroque loco* singularitate). 7, 759 -is ratio est senioni ad ternionem (*opp.* replicationis, *cf.* 7, 760). 7, 760 in u l t e r i o r i b u s -bus (7, 763). *al.* BOETH. arithm. 1, 9 p. 21, 11 ipse sibi propria -e respondet *numerus.* 1, 27 p. 56, 6 quos *numeros IV et IX* in semet ipsos

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-es primi ordinis perfecerunt. 1, 28 p. 59, 20 ternarii -e (*cf.* 1, 30 p. 64, 8 in denariam -em). p. 59, 27 una semper plus -e crescentibus radicibus. *al.* β *de repetitione temporum sim.*: SEN. epist. 12, 6 est ... per se annus in se omnia continens tempora, quorum -e vita componitur. SACR. Leon. 377 sollemnitatis apostolicae -e gaudentes (1319 sollemnitatum -e sanctorum).

b *latius de quolibet auctu* (*iuxta* incrementum *l. 23*): COLVM. 3, 2, 5 -e frugum (*cf.* ANIAN. Chrysost. hom. 5, 5 p. 1027/28 fructuum [LEO M. serm. 16, 1]). QVINT. inst. 8, 4, 27 (*de figuris συναθροισμοῦ et amplificationis*) illic plurium rerum est congeries, hic unius -o (*cf.* IVL. SEV. rhet. 22 p. 369 unius *criminis* verbis facta -o). PAVL. dig. 34, 2, 32, 6 verborum (*cf.* HIER. adv. Pelag. 3, 1 p. 569A sermonum). PANEG. 4, 18, 5 terroris. HIL. trin. 5, 13 nomini eius (*Ismael*) -es gentium pollicetur. PACIAN. (?) sim. carn. p. 118, 9 seminis sui (*Adam*) -e (DIONYS. EXIG. Conc.S IV 2 p. 204, 30 [*gr. p. 194, 9* πλῆθος]). HIER. hom. Orig. in Luc. 11 p. 67, 1 ut dum plures fiunt quam prius fuerant -o habeat locum (*gr.* πληθυσμός). *al.* VVLG. prov. 29, 2 in -e iustorum (*cf.* PS. RVFIN. in Os. 14, 10 fidelium. *sim. al.* . *al.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 18, 1 usuris et -e faenoris. AVG. civ. 16, 11 p. 143, 5 D. de poena venit illa -o mutatioque linguarum (*antea*: quando linguarum facta est multitudo). 16, 34 p. 179, 14 tanta -o filiorum ex Isaac (in euang. Ioh. 30, 7 l. 15). 18, 7 p. 264, 7 fecundata -e crescebat *populus dei.* bon. coniug. 2, 2 p. 188, 22 ut ipsum ... incrementum et -o, qua dictum est 'crescite et multiplicamini', provectu mentis et copia virtutis intellegatur. in psalm. 137, 8 l. 20 cum ... sint multae -es et multa genera -um. *al.* LEO M. epist. 12, 10 ut sacerdotalis dignitas ... superflua -e minuatur (*antea*: numerositate vilescat). SALV. eccl. 1, 11 sine opum -e. CONC. Rom. a. 503 Mansi 8, 297D ut qui aliena invadit non exeat impunitus, sed cum -e omnia restituat. GREG. TVR. glor. conf. 110 p. 820, 4 -is mercede recepta (*cf.* vit. patr. 1, 1 p. 663, 7 cum digno -is fructu. GREG. M. moral. 14, 9 in divitiis -is [-andis *var. l.*]). GREG. M. dial. 1, 8 p. 49, 17 M. -o generis Abrahae per Isaac (DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 18 p. 376D [*Migne gr. 44, 189A* πληθυσμόν]). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 18 p. 377B -is providentiam (*gr. 189D* αὐξήσεως). 23 p. 383D -em nostrae generationis (*gr. 205A* πλεονασμόν). *al.*

2 *vi verbali evanida fere i. q. multitudo, ubertas, abundantia* (*syn. l. 38. 39. 40*): HIER. psalt. sec. Hebr. 33, 16 non salvatur rex in multitudine exercitus nec fortis liberabitur in -e virtutis (*Vulg.* in multitudine v.). AVG. in psalm. 4, 9 l. 13 non ... -o semper ubertatem significat et non plerumque exiguitatem. 144, 3 l. 11 sicut est abundantia scandalorum, sicut est -o tentationum. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 33 nisi ... scripturarum -o loqueretur. SACR. Leon. 790 deus, qui nos in ... martyrum -e custodis. LEO M. epist. 106, 2 Conc.S II 4 p. 60, 17 nulla sibimet de -e congregationis synodalia concilia blandiantur (*Conc.S II 1, 2 p. 57, 6* ἐκ τοῦ συνηγμένου πλήθους). PS. PROSP. vocat. gent. 2, 14 p. 699B cum ipsa mortalium numerositas de suis -bus superbiret.

multiplicātīvus, -a, -um. *a* multiplicare. *i. q. multiplicans*: BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 26 p. 78, 7 est igitur genus collectivum specierum suarum et quodammodo adunativum, species vero *sunt* divisae generis et quodammodo -ae (multifidae *var. l.*).

multiplicātor, -ōris *m.* *a* multiplicare. *i. q. qui multiplicat*: 1 *de hominibus*: PAVL. NOL. epist. 44, 4 p. 375, 13 (*in imag. sec. N. T. Matth. 25, 15*) dum tu creditam tibi dispensationem fidelis et sollers talentorum herilium -r exerces. CASSIOD. inst. 1, 5, 4 Hieronymus, Latinae linguae -r egregius. 2 *de numero*: BOETH. mus. 2, 28 p. 261, 16 *antequam* his *numeris* ternarius -r accederet.

multiplicātus, -a, -um *v. p. 1599, 28.*

? **multiplicenter** *adv.* *a* multiplex. *i. q. multipliciter, vario modo*: FIRM. math. 4, 7, 3 qui omnia consilia -r erratica semper dubitatione suspendant (*sic Löfstedt, Peregr. Aeth. 278 fort. recte, prob. Bickel, Gnomon 14, 1938, 58*; multiplicentur *vel* -ent et *codd.*; multiplici genere *Skutsch probante Heraeo, GGA 1915, 477*; multiplicent et *def. Wikström, In Firm. Mat. stud. crit. 19 sq.*).

ˣ**multiplicitās,** -ātis *f.* *a* multiplex. *i. q. status multiplex*: 1 *de magna quantitate, ita ut respiciatur multitudo (syn. l. 75), ubertas, abundantia, subaudito hic illic sensu varietatis* (*opp.* simplicitas *l. 77 et* AVG. in psalm. 4, 9 l. 24, singularitas AVG. in psalm. 4, 10 l. 7 CONC.S IV 2 p. 65, 19; *syn.* varietas AVG. serm. 164, 3, 5 HESYCH. in lev. 25, 44/46 p. 1132C): PS. AMBR. mans. 12 p. 21D victimarum. AVG. coll. c. Don. 1 praef. gestorum. conf. 10, 17, 26 magna vis est memoriae ..., profunda et infinita -s. in psalm. 31, 2, 18 l. 15 variarum doctrinarum. quaest. hept. 6, 30 p. 447, 27 tanta sacramentorum et praeceptorum -e (*cf.* HESYCH. in lev. 18, 1/5 p. 1008D *eorum quae sanciebantur* [*syn.* multitudo]. GREG. M. moral. 10, 10 p. 925C legis). serm. 38, 7, 9 rerum tuarum (GREG. M. moral. 2, 15. 10, 42. 27, 24). trin. 6, 4, 6 de illa simplici -e vel multiplici simplicitate, quo substantia eius (*dei*) significetur. *al.* VEREC. in cant. 2, 20 cogitationum. GREG. M. moral. 1, 54 p. 553A virtutum. 6, 54 p. 760A post -em seminis (*i. post promissionem seminis multiplicandi, sec. Vulg. Iob 5, 25* multiplex erit semen tuum). *al.* 2 *in arte computandi de multiplicata quantitate* (*c. resp. numeri, qui minorem plus quam semel in se continet*): BOETH. arithm. 1, 27 p. 53, 27 duplex, id est prima species -is (2, 33 p. 127, 6. *cf.* 1, 27 p. 55, 6 omnes -is [-catas *var. l.*] species usque ad decuplum). mus. 1, 4 p. 191, 8 aut ... alterum ab altero -e (multiplicate *ed. Glareani ap. Migne, errore typoth(e)tae, ut vid.*) transcenditur ... aut -e et parte aut -e et partibus. 2, 6 p. 231, 4 -s ab unitate incipit. 2, 38 p. 260, 5 inter duplicem ac triplicem nulla potest ... proportio -is intellegi. *al.*

cf. submultiplicitas.

multipliciter *v. p. 1593, 84.*

ˣ**multiplico,** -āvī, -ātum, -āre. *a* multiplex (*cf.* PRISC. gramm. III 416, 5). *formae perf. stirpis brevioris*: -asti(s): ITALA *p. 1599, 7.* VVLG. psalm. 11, 9. 35, 8. 64, 10 (*v. p. 1599, 11*). Ezech. 16, 25. 28, 5. -ari(n)t: MART. CAP. 7, 778 (*ter*). 779. -asset: DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (CIL XI 1421) 16. -asse: *p. 1598, 53.* NOT. Tir. 76, 8 -at. GLOSS. πληθύνω (*quae vox ubi infra respondet, nihil adnotatur*). -at: πολυπλασιάζει. -et: πλεονάσαι (-σῃ). *legitur inde a* CIC., VARRONE, CAES.; *in dactylis hic illic inde ab* OV., *singulariter in iambis* HYMN. Ambros. I 5, 25 (*p. 1597, 56*). [*confund. c.* implicare PLIN. paneg. 43, 5; *c.* multificare ITALA deut. 8, 13 (Tert. adv. Marc. 4, 15 p. 466, 1). *falso vel dub. trad.*: ITALA II Macc. 1, 35 (rec. P) quibus -bat rex (*gr.* ἐχαρίζετο, *Vulg.* donaverat; munificabat *coni. Bulhart in schedis nostris*). FIRM. math. 4, 7, 3 *v. p. 1595, 62.*]

I *transitive i. q. multiplicem facere*: A *c. acc. obi.* (*vel passive; mediopassive p. 1597, 2 sqq.*): 1 *augetur quantitas, numerus, magnitudo* (*c. acc. obi. effecti e. g. l. 58. 78. p. 1597, 83*): a *quolibet modo* (*iuxta pos.* augere *l. 29. 48. al.*, cumulare *l. 79*, geminare *l. 59. 82. 83*, ampliare *l. 73; in geminatione* -ans -bo *l. 68. p. 1597, 4*): α *exempla selecta ad usum illustrandum*: (I) *c. obi. variis*: CIC. off. 1, 138 Scaurus ... accessionem adiunxit aedibus; ... in domum -tam *eqs.* ad Q. fr. 1, 2, 16 ut -ta gloria discedamus (VVLG. psalm. 48, 17 Dan. 11, 39. *cf.* OV. Pont. 4, 9, 67 honorem [VAL. CEM. hom. 13, 7. *aliter p. 1597, 65*]). PLANC. Cic. fam. 10, 8, 4 aucto exercitu auxiliisque -tis (*cf.* LIV. 22, 36, 1 exercitus ... -ti sunt [LACT. mort. pers. 7, 2 SVLP. SEV. chron. 2, 22, 4]. 35, 42, 5 verbis copias. STAT. Theb. 2, 702 acies. TAC. ann. 15, 58, 1 *excubia. sim. al.*). VARRO ling. 5, 35 tribus ... -tae idem tenent nomen (*inde* COLVM. 5, 1, 7). CAES. civ. 3, 32, 5 aes alienum provinciae eo biennio -tum est (*sim. de pecunia*: NEP. Att. 2, 5 -andis usuris [PLIN. nat. 14, 56 usura -ta semissibus. *v. et p. 1597, 9*]. VLP. dig. 30, 34, 3 *summam* [PAVL. dig. 17, 1, 45, 6. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 12; *gr. 1, 308* πολυπλασίονα]. RVFIN. Orig. in num. 11, 4 p. 85, 20 pecuniam [CIL VIII 11203. 11998. 23107, 6. *al.*]). OV. rem. 89 flumina ... collectis -antur aquis (*cf.* AVSON. 399, 13 p. 229 P. aequoris ... -ta recursu Garumna). Ib. 204 ora licet tribuas -ta mihi (*cf.* CORIPP. Iust. 1, 301 -at ... suas ... linguas *fama*). 642 di dent plura rogatis -entque ... vota ... mea (TAC. ann. 15, 23, 2). trist. 4, 6, 38 quae mala sunt longa -ta die (IREN. 3, 23, 4 [= 3, 34, 1 H.] malum. CYPR. Demetr. 5 p. 354, 11. *al.*). 5, 1, 64 dolor ... cogitur ... vires -are suas. LIV. 3, 36, 5 -tus ... *est* terror non infimis solum sed primoribus patrum (PANEG. 2, 32, 3. 2, 40, 2. *cf.* CVRT. 5, 4, 19 metum [IVST. 43, 2, 4]. 4, 5, 6 ferte sermonibus et -ate famā bella. 37, 54, 12 *regio* regi adiecta -are regnum Eumenis potest (45, 13, 15 partum auctumque et -tum. LACT. inst. 7, 16, 1. *al. cf.* VVLG. Is. 9, 7 imperium). SEN. contr. 2, 7, 1 -tam dotem (ITALA gen. 34, 12 [cod. 101] -ate d. valde [*Vulg.* augete]). 10, 2, 13 -bo crimina mea (*sc. confessione plurium facinorum*). SEN. nat. 1, 6, 5 specula, quae -ent omne corpus, quod imitantur. CVRT. 3, 10, 2 nemora petraeque ... vocem -to sono referunt (STAT. Theb. 6, 30. *cf.* PLIN. nat. 36, 99 turres ... voces numeroso repercussu -ant). COLVM. 2, 11, 7 fructum (5, 8, 2 AMM. 14, 6, 10 AMBR. Iob 2, 4, 11. *al. cf.* VVLG. II Esdr. 9, 37 fruges [RVFIN. symb. 3 p. 340A terra ... segetes -ta fruge producat]). PLIN. nat. 18, 182 messes -tae (ENNOD. epist. 1, 6 p. 14, 6). SIL. 13, 27 *calculus* -at crebros ... gurgitis orbes. STAT. Theb. 6, 791 (*de Capaneo pugili*) geminat ... rotatas -atque manus. Ach. 1, 831 gradum. QVINT. inst. 7, 1, 29 solebam ... nec solum premere confessionem, sed partiendo -are. PLIN. paneg. 32, 3 *ut terra* semina ... -ta restituat (TYCON. reg. 3 p. 18, 14 Abrahae [*hominis ut* SVLP. SEV. chron. 1, 6, 1. *cf. p. 1597, 43*]. PELAG. in II Cor. 3, 7 -atur semen in fructu. CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 74, 11). SVET. Nero 22, 2 spectaculum -tis missibus in serum protrahebatur. FRONTO p. 220, 23 v. d. H. (= p. 232 N.) luctus ... mihi -atur (*cf.* DECRET. decur. Pis. de C. Caesare [CIL XI 1421] 16 maerorem. ITALA gen. 3, 16 [Cypr. testim. 3, 32 p. 144, 13] -ans -bo tristitias tuas [VVLG. aerumnas]. *sim. al.*). APVL. met. 11, 30, 1 praescriptis illis decem diebus spontali sobrietate -tis (VVLG. deut. 11, 21. *al. cf.* prov. 4, 10 ut -entur tibi anni vitae). ITALA gen. 17, 2 (Hier. adv. Pelag. 3, 12 p. 581C; *loquitur deus*) -bo te nimis (VVLG. vehementer nimis). 17, 20 (Aug. civ. 16, 26 p. 167, 24 D., *cf.* VVLG.) ampliabo (augebo *Vulg.*) illum *Ismael* et -bo eum valde. deut. 8, 13 (Tert. ieiun. 6 p. 280, 24) ovibus et bubus tuis -tis et argento et auro ([*Vulg.* si ... habueris ... armenta *eqs.*]. HIER. in Hab. 1, 1 p. 1275C fetosas et -tas. ARATOR act. 1, 202. *cf. p. 1597, 8 et* ARNOB. nat. 1, 21 lanitia ... numerosis fetibus -ari). 17, 17 non -bit sibi uxores (*Vulg.* non habebit u. plurimas). Os. 12, 10 (Iren. 4, 20, 6 = VVLG.) visiones -vi. *al.* CYPR. eleem. 17 p. 387, 3 -ta sunt viduae et cumulata quae praestitit (*cf.* AMBR. Abr. 1, 2, 9 recepit a deo -ta omnia. PRVD. psych. 171 captis ... perdita quaeque -are opibus). AMM. 19, 11, 15 -tis ictibus (24, 4, 4. CLAVD. DON. Aen. 5, 450 p. 475, 12 geminatis et -tis. *cf.* PS. RVFIN. in Am. 4, 9 geminare plagas, immo etiam -are). *al.* (II) *reflexive*: ARNOB. nat. 6, 26 *ut* tanto se magis maleficia congeminata -ent. GREG.

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

M. moral. 1, 42 cogitationum se clamor velut garrula ancillarum turba -at. (III) *mediopassive:* ITALA gen. 1, 22 (Ambr. Hel. 4, 6 p. 415, 13, *cf.* VVLG.) crescite et -amini et replete aquas ... et volatilia -entur super terram (*imperat. ut:* 1, 28 [Tert. castit. 6 l. 6 = VVLG.]. VVLG. gen. 8, 17. 9, 1. 7. *cf.* 35, 11 cresce et -are. Nah. 3, 15 -are ut locusta. *inde saepius apud ecclesiasticos, e. g.* CYPR. hab. virg. 23 p. 203, 21 prima sententia crescere et -ari [-are *var. l., cf. p. 1599, 14*] praecepit). psalm. 143, 13 (Aug. epist. 155, 7) oves eorum fecundae -antes in exitibus suis (*Vulg.* abundantes. *cf. p. 1596, 74*). CYPR. laps. 6 p. 241, 3 usuris -antibus faenus augere (*inde* AVG. bapt. 3, 17, 22 epist. 93, 47 p. 490, 6. *cf. p. 1596, 35*).

β grammatica notabiliora: (I) *instrumentum vel origo sim. incrementi indicatur: per abl. instr. saepe, e. g. p. 1596, 31. 39. 43. 47.* *per* ex: LIV. 30, 33, 9 -ta ex praeda merces. VITR. 2, 8, 17 moenibus (*i. area urbis*) e contignationibus variis alto spatio -tis. SEN. contr. 9 praef. 4 -atur ex industria labor, quo condiscimus. AVG. civ. 12, 15 p. 533, 23 D. *deus* genus humanum ex uno -vit. GREG. M. moral. 14, 14 omnis avarus ex potu sitim -at. *al.* de: AVG. civ. 4, 34 p. 189, 2 D. *deus* populum suum ... de paucissimis -vit. HIPPOCR. aer. 15 p. 33, 13 *aquae* sunt de sole corrupte, de imbribus -te (*gr. p. 69, 27 H.* ὑπὸ τῶν ὄμβρων ἐπαυξόμενα). VICT. VIT. 1, 37 baptizatur multitudo maxima barbarorum et de lupis grex fecundus -atur agnorum. POMER. 2, 10, 3 de peccatis alienis sua -at. per: CONSVLT. Zacch. 1, 21 p. 26, 29 -tus per eius (*Abrahae*) progeniem populus. in: SACR. Greg. 94, 5 deus, qui -as ecclesiam tuam in subole renascentium. (II) *persona, cui bono vel malo aliquid -atur, indicatur: per dat. saepius, e. g. p. 1596, 45. 66. 79.* *per* in *c. abl.*: CANDID. gen. div. 5 p. 7, 19 W. -ari perfectam plenitudinem in uno. PS. PHILO antiq. 55, 3 -batur perditio in eis valde. SACR. Leon. 766 *ut* tua in nobis dona -es. *al.* contra: VVLG. deut. 7, 22 ne ... -entur c. te bestiae terrae. adversum: VVLG. Iob 10, 17 -as iram tuam a. me. super (*v. et p. 1599, 27*): VVLG. psalm. 118, 69 -ta est s. me iniquitas superborum (*gr.* ἐπ' ἐμέ). SACR. Leon. 947. 952 SACR. Greg. 2, 7. 3, 1. *al.* circa: SACR. Gelas. 1, 6 p. 498 -tis c. nos miserationibus tuis. (III) *modus incrementi indicatur: per* in *c. acc.*: QVINT. inst. 4, 4, 7 -ari haec *exempla* in quantum libet possunt (HIL. myst. 1, 10, 4). LACT. inst. 2, 13, 9 -to in immensum numero *hominum*. HIL. in Matth. 14, 12 non quinque *panes* -antur in plures. trin. 4, 26 benedictum iam Ismaeli docetur et -andum eundum esse in gentem. *c. abl.*: ITALA gen. 48, 16 (Lugd.) nomen meum et nomen patrum meorum ... -etur in multitudine multa super terram (*gr.* εἰς πλῆθος, *Vulg.* crescant in multitudinem). (IV) *res comparata adiungitur: per* sicut, tamquam *sim. saepe, e. g.* ITALA gen. 22, 17 (Aug. civ. 16, 32 p. 177, 30 D.) -ans -bo semen tuum tamquam stellas caeli et tamquam harenam (VVLG. sicut st. c. et velut h.). *v. et supra l. 5. al.* *per* super (*v. et p. 1599, 21. 22*): PS. PHILO antiq. 44, 8 -buntur morientes s. numerum nascentium. VVLG. I Esdr. 9, 6 iniquitates nostrae -tae sunt s. caput nostrum (III Esdr. 8, 76 s. capita nostra [*gr.* ἐπλεόνασαν ὑπέρ]). psalm. 39, 6 (*de multitudine mirabilium dei*) -ti sunt s. numerum (*gr.* ὑπὲρ ἀριθμόν, *Hier. psalt. sec. Hebr.* plura sunt quam ut narrari queant). 39, 13 *iniquitates meae* -tae sunt s. capillos capitis mei ([*gr.* ὑπέρ, *Hier. psalt. sec. Hebr.* plures factae sunt quam]. 68, 5. *cf. p. 1599, 35*). 138, 18 *amici dei* s. harenam -buntur (*gr.* ὑπέρ, *Hier. psalt. sec. Hebr.* harena plures erunt). *al.* (V) *adverbia notabiliora:* amplius: VVLG. deut. 6, 3. magis: ITALA IV Esdr. 7, 136 quoniam -at m. misericordias his qui praesentes sunt. HYMN. Ambros. I 5, 25 -batur m. dispendio panis suo. VVLG. exod. 1, 12 tanto m. -bantur. *v. et p. 1596, 84.* nimis: *p. 1596, 71* (*ibid.* vehementer n.). VVLG. gen. 47, 27 I par. 23, 17. *al.* super: DIDASC. apost. 28, 8 et -bit s. bona promissionis suae (*Const. apost. 2, 34, 6 p. 119, 15* πληθυνεῖ τὰ ἀγαθά. *cf. Tidner, Sprachl. Komm. 170*). valde: *l. 29. p. 1596, 50. 73.* vehementer: VVLG. I par. 4, 38.

b *repetendo, iterando sim.* (*auget notionem vocis q. e.* duplicare *l. 81, cf. p. 1596, 59; accedit* ab *p. 1598, 3. 17,* in quadruplum BOETH. arithm. 1, 28 p. 59, 23): *α generatim:* LIV. 9, 26, 21 Publilius ... Philo -tis summis honoribus (*i. magistratibus*) post res tot domi belloque gestas ... causam dixit absolutusque est (*cf.* VELL. 2, 12, 2 -ti consulatus eius *Marii*. TAC. ann. 1, 9, 2 nomen imperatoris semel atque vicies partum aliaque honorum -ta aut nova). MOD. dig. 39, 4, 6 si multi publicani sint, qui ..., non -atur dupli actio.

β in arte computandi sim. (*liberius p. 1598, 8. 9. 14; per abusionem de modo computandi, qui fit addendo, p. 1598, 1*): (I) *absol.*: VITR. 9 praef. 4 si XIV constituentur, erunt -ti pedes *quadrati* CXCVI (COLVM. 5, 1, 4 pes -tus in passus ... procedit). COLVM. 5, 2, 4 -ando efficiemus pedes mille et quingentos. 5, 3, 2 has summas sic -ato. PLIN. nat. 18, 324 -tis horarum isdem portionibus. 33, 133 -antur haec *centum milia*, ut decies centena aut saepius dicantur. FRONTIN. aq. 27 cum ipsa -atur *quinaria*. MAECIAN. distrib. 54 quincunces ac sicilici -ti septus efficiunt (60 dodrantibus semunciis s. eadem ratione -tis). APVL. Plat. 1, 9 substantiam mentis huius numeris et modis confici congeminatis ac -tis (RVFIN. Orig. in iud. 4, 2 p. 489, 23 senarius n. ... -tus. AVG. civ. 12, 19 p. 541, 27 D. non solum duplicari, verum etiam -ari. MART. CAP. 7, 757 Graeci -tos n. πολλαπλασίους ... appellant). *c. acc. obi. effecti* (*cf. p. 1598, 16*): FVLG. aet. mund. p. 173, 10 decem legis praecepta subeat et septem spiritus perfecta vita possideat, quae ... summa -ta septimo decimo colligitur ductu. BOETH. trin. 6, 8 substantia continet unitatem, relatio -at trinitatem. CASSIOD. inst. 2, 4, 6 p. 140, 9 sphericus ... numerus est, qui a circulato numero -tus a se inchoans ad se convertitur. (II) *indicatur, quotiens aliquid -etur:* Ⓐ *adv. num.*: MANIL. 3, 487 hunc numerum revocabis in ipsum -ans deciens (AVSON. 396, 6 p. 250 P. AVG. civ. 15, 12 p. 80, 3 D. 20, 7 p. 421, 8). SEN. epist. 58, 31 novem novies -ta (AVSON. 365, 6 p. 93 P. cervum ter vincit *vivendo* corvus et illum -at n. Phoenix). COLVM. 5, 2, 7 hanc summam undecies. PLIN. nat. 36, 115 totiens -ta urbe (*cf. infra l. 34 et* CLAVD. MAM. anim. 1, 25 p. 93, 6 quotiens). APVL. mund. 29 Iovis *sidus* ... sexies eadem -at curribus suis tempora, quae *eqs.* (CASSIOD. in psalm. 46 concl. l. 155 s. perfecto numero). SOL. 1, 42 *dies* octies -tos (MACR. Sat. 1, 13, 10). AVSON. 336, 2 p. 200 P. vel tria potanti vel ter tria -anti (AVG. serm. 252, 8, 8. 252, 11, 11. *cf.* RVFIN. Orig. in gen. 2, 5 p. 35, 4 deni tertio -ti [in iud. 9, 2 p. 521, 6]). *al.* *c. acc. obi. effecti* (*cf. p. 1597, 83*): MACR. somn. 1, 20, 18 *umbra terrae* sexagies in altum -atur ab ea mensura, quam terrae diametros habet. 2, 2, 15 septimam *partem* vicies septies a prima -tam. Ⓑ *praep.*: in: COLVM. 5, 1, utraeque summae in se -tae (*i. invicem ut*: 5, 2, 1 duo latera. 5, 2, 6 BOETH. arithm. 1, 9 p. 20, 28. GREG. M. moral. 1, 19 septenarius suis in se partibus -tis [*trad.* -tus]). 5, 2, 5 hunc numerum in se -ato (*i. in se ipsum ut*: 5, 2, 7. 5, 2, 9. 5, 2, 10 latus unum [GROM. Mortet 18. 20]. *al. cf.* HESYCH. in lev. 8, 33 p. 887B in semetipso. CASSIOD. inst. 2, 4, 6 p. 140, 10 in se ipsum). RVFIN. Orig. in gen. 8, 10 p. 85, 28 quinque -ta in decem. QVODV. (?) prom. 1, 7, 11 p. 739D senarius ... in quinquagenario. BOETH. in Porph. comm. pr. 5, 12 p. 324, 17 in totam summam. in invicem: QVODV. (?) prom. 1, 7, 11 p. 739C. cum: COLVM. 5, 2, 3 latitudinis pedes c. longitudinis pedibus. 5, 2, 8 latitudinem c. basi. CHALC. comm. 10. 15. inter: COLVM. 5, 3, 3 has summas i. se (5, 3, 5. 5, 3, 7. 5, 3, 8. *al.* MART. CAP. 7, 737). per: CENS. 11, 8 dies quadraginta p. septem illos initiales -ti. FAV. EVL. 16, 4 W. (= p. 11, 20 H.) p. quem *numerum* hos duos cybos ... si -es (MACR. somn. 1, 6, 15 p. senarium n. BOETH. arithm. 1, 10 p. 22, 26 p. binarium n. *al.*). AVG. civ. 12, 13 p. 529, 26 D. p. totidem totiens. 15, 20 p. 103, 28 septenarii partes alteram p. alteram -tas (20, 5 p. 413, 10). in euang. Ioh. 17, 6 l. 5 denarius p. quattuor -tus (*cf.* 25, 6 l. 28 quinque p. sex. 122, 8 l. 61 septem p. septem. *al.*). pecc. mer. 35, 57 p. 126, 11 qui numeri p. se -ti (*i. invicem ut*: quaest. euang. 2, 6 p. 1336). serm. 270, 6 septenarium -a p. ipsum. *al.* *aliae:* CHALC. comm. 14 duo ... ad tria. 134 iuxta vim pleni numeri trium -ans decem milia. AVG. quaest. hept. 4, 2 p. 315, 5 si ... duorum numerorum ... alter -etur ex altero. Ⓒ -at *numerus numerum:* MART. CAP. 7, 769 quotiens par numerus vel parem vel imparem -at (*cf.* 7, 772 -et vel ternio quinarium numerum vel quinarius numerus ternionem). *ibid.* duplicatio sive duo -vit ... sive tres. 7, 772 -et ternio se ipsum (7, 778 se ipse). *al.* *cf. numerum numero:* BOETH. mus. 1, 16 p. 202, 22 hos *numeros* binario -emus (2, 9 p. 237, 12. *cf. ibid.* ternario). *al. v. et l. 15.*

2 *augetur qualitas, sc. locupletando, firmando sim.* (*syn.* dilatare *l. 67,* abundare *l. 69,* augere *l. 72, opp.* minorare *l. 69*): **a** *absolute* (*enarrandi gratia accedit abl. instr. l. 55. 56. 61, cf.* ex *l. 75*): SEN. benef. 2, 1, 3 melius *est* occupare antequam rogemur, quia ... qui hoc tormentum (*sc. rogandi*) remittit, -at munus suum. PLIN. nat. 34, 58 (*de Myrone artifice*) primus hic -asse veritatem videtur (*i. fortasse: signa magis ad veritatem adduxisse, cf. Cic. Brut. 70*). PS. AMBR. act. Seb. 8, 26 p. 1032C unumquemque gratiae suo dono -at (*cf.* SACR. Greg. 96, 6 gratiae ... largitate). HIER. hom. Orig. in Luc. 11 p. 68, 25 ut -ti spiritaliter ... incrementa capiamus. DIDASC. apost. 4, 12 quanticumque iusti fuerunt reges, a domino -ti sunt in hoc saeculo (*cf. Const. apost. 6, 11 p. 17, 10* ηὐξήθησαν). RVFIN. Orig. in num. 5, 2 p. 27, 27 ex omni parte -tis et purificatis sensibus. SACR. Leon. 1127 ut eruditionibus tuis -etur et donis *familia tua* (*inde* SACR. Greg. 202, 41). VEN. FORT. carm. 9, 1, 116 liceat solio -ante frui. GREG. M. moral. 15, 24 hypocrita festine -atur, ut potens sit. 15, 26 fructus uberes ager attulerat, sed ... -tus dives quid faciat ignorat. *al.* **b** *cum determinatione:* *α praep.*: in *c. abl.*: ITALA psalm. 137, 3 (AVG. civ. 14, 21 p. 45, 18 D.) -bis me in anima mea in virtute (*gr.* πολυωρήσεις με ... ἐν δυνάμει. VVLG. virtute, *Hier. psalt. sec. Hebr.* dilatabis ... fortitudinem). PS. PHILO antiq. 50, 5 non quae *mulier* in filiis -atur ditata est, quaeque minorata est eguit, sed quae abundat in voluntate dei ditata est. VITAE patr. 3, 34 p. 761A -batur in sancto proposito famula Christi. ORIG. in Matth. ser. 16 p. 30, 26 iustus ... secundum numerum iustitiarum suarum augeatur in gloria, peccator autem secundum numerum peccatorum suorum -etur in gehenna (*sc. multipliciter fiat filius gehennae, cf. p. 1594, 53*). ab: VVLG. psalm. 4, 8 a fructu frumenti et vini et olei sui -ti sunt. ad: GREG. M. moral. 12, 5 ex passione iusti fideles quique ad amorem coelestis patriae -antur. *β abl. limit.* (*cf. instr. l. 50*): VVLG. *supra l. 67.* AVG. conf. 9, 4, 10 nec volebam -ari terrenis bonis (*cf.* SVLP. SEV. chron. 1, 8, 2 -tus pecore atque omni substantia. PASS. Eutic. [BHL 2779] 6 -beris divitiis et facultatibus [PASS. Mar. Marth. (BHL 5543) 8]). VICTORIN. ad Ruric. epist. 2 p. 444, 22 beatitudinem vestram ... annis -are dignetur et meritis *dominus*. ORIG. in Matth. ser. 39 p. 77, 21 falsae ... doctrinae ... eos ... qui prurientes sunt aure -bunt.

B *c. aliis structuris* (*fere in interpretatione textus graeci, ubi*

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

forma πληθύνειν τοῦ ποιῆσαί τι *respondere solet*): 1 ut: ITALA II par. 33, 6 (Complut.) -bit, ut faceret malignum coram domino (*Vulg.* multa mala operatus est. *cf.* VVLG. IV reg. 21, 6 -vit, ut faceret malum). PSALT. Rom. 77, 38 -vit, ut averteret iram suam ab eis (*Vulg.* abundabit, ut avertat; *Hier. psalt. sec. Hebr.* multum . . . avertit). 2 *inf.*: ITALA II par. 36, 14 (Complut.) populus -bit inique agere ([*Vulg.* praevaricati sunt inique]. Am. 4, 4 [Hier. *ad l.* p. 1026^C] -astis impie a. [VVLG. -ate praevaricationem]. *inde* SERM. Caspari p. 215, 4). VVLG. I reg. 2, 3 nolite -are loqui sublimia (*cf. gr.* μὴ λαλεῖτε ὑψηλά. *locum fusius tractat* ORIG. in I reg. 13 p. 21, 14sqq.). psalm. 64, 10 visitasti terram et inebriasti eam, -asti locupletare eam (*Hier. psalt. sec. Hebr.* ubertate dita eam. *inde* PAVL. NOL. epist. 40, 3 p. 342, 6 -asti . . . l. me affectu et officio dilectionis tuae).

II *intransitive i. q. multiplicem fieri vel esse* (*iuxta* crescere *l. 17; var. l. pass. praeter l. 18; cf. refl. p. 1596, 83, mediopass. p. 1597, 2*): ITALA gen. 1, 22 (Epiphan. in euang. 59 p. 162, 16) crescite et -ate ([*S*, -amini *BGR*; VVLG. *v. p. 1597, 3*]. 1, 28 [Barnab. 6, 12] c. et -ate [*trad.*, -amini *edd.*] et replete [*edd.*, -emini *trad.*] terram. *cf. p. 1597, 7 et* EPIPHAN. in euang. 59 p. 162, 7 ut crescerent et -rent [*BGR*, -rentur *S*]). IV Esdr. 7, 56 (codd. VL; *Vulg. et gr. desunt ut in sequentibus*) -at (-as *CMN*, -atur *A*) . . . argentum super aurum et aeramentum super argentum *eqs.* 7, 57 (codd. MN) aestima . . ., quae [haec] sint pretiosa et desiderabilia, quod -at (-ta *CVL*, -atur *A*) aut quod rarum nascitur. 9, 16 (rec. φ codd. CVL) plures sunt qui pereunt quam qui salvabuntur, sicut -at (-atur *MN*) fluctus super guttam. 14, 16 (rec. φ) quantum . . . invalidum fit saeculum a senectute, tantum -bunt (-buntur *rec.* ψ *cod. A m. sec.*) super inhabitantes . . . mala.

p. p. p. **multiplicātus**, -a, -um. *fere i. q. multiplex*: **a** *pro adi.* (*exempla certiora; ambigua saepius, e. g. p. 1596, 27. 40. 50*): AMBR. Nab. 7, 37 p. 489, 1 si terra tibi fructus reddit uberiores quam acceperit, quanto magis misericordiae remuneratio reddet -iora quae dederis (*compar. ut*: off. 1, 31, 161 natum terrarum . . . susceptum semen -iori solet numero reddere quam acceperit). RVFIN. Orig. in num. 25, 4 p. 239, 8 accipiet spolia multa, quinquagiens -a quam ceteri (*sim. c. abl. compar.*: VEREC. satisfact. 56 -a mei capitis delicta capillis crescunt [*cf. p. 1597, 50*]). PS. RVFIN. in Os. 9, 7 p. 1007^A non est hic simplex . . . error, sed -a dementia. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 22 -i (*i. saepius complicati, cf. p. 1592, 16*) linteaminis vaporatio . . ., quae Graeci ptygmata vocant. 2 *n. sg. pro subst.*: AMM. 22, 6, 1 *Aegyptii* genus hominum . . . maxime . . . avidum -um reposcere.

[*adv.* **multiplicātē** *v. p. 1596, 1.*]

deriv.: multiplicabilis, multiplicatio, multiplicativus, multiplicator.

multiplicus, -a, -um. *cf.* multiplex. [*var. l.*: CANDID. gen. div. 3 p. 5, 7 HIER. epist. 53, 9, 6.] *i. q. e multis partibus constans*: GELL. 19, 7, 16 quae *in sermone Laevii* videbantur nimium poetica . . . veluti fuit, quod . . . et quae -a ludens composuit (*affertur carm. frg. 7*).

multiplum, -ī *n.* *ad redd. gr.* πολλαπλάσιον *formatum; cf.* duplus *sim.* *i. q. multiplex quantitas*: BOETH. top. Arist. 2, 3 p. 931^C ut si triplum -um et subtriplum submultiplum dicitur; dicitur enim triplum quidem ad subtriplum, -um autem ad submultiplum. 7, 1 p. 989^C ut si duplum dimidii et -um dimidii idem dixerit esse . . . nam duplum et -um non eadem significant.

compos.: submultiplum.

multipotēns, -entis *adi.* *a* multus *et* potens. [*falso ut vid. trad. pro* mulsi-: PLAVT. Trin. 820 salsipotenti et -i Iovis fratri et Nerei Neptuno . . . laudes ago; *corr. Buecheler, Kl. Schr. III 175 (qui tamen* multpro muls- *ab auctore ipso scriptum esse censet), prob. Leo; cf. Fraenkel, Plautin. i. Plaut. 207.*] *i. q. magna potentia praeditus*: PLAVT. Bacch. 651 nequius nil est quam egens consili servos, nisi habet -s pectus; ubicumque usus siet, pectore expromat suo. Cas. 841 Venus -s, bona multa mihi dedisti.

multiprincipium, -ī *n.* *a* multus *et* princeps *una c.* uniprincipium *artificiose conformatum, cf.* praeprincipium. *i. q. institutio multorum principum*, πολυαρχία: CONC.^S II 5 p. 151, 26 ille *Sabellius* siquidem uniprincipium, hic *Arius* vero -um allegavit (*sc. in definienda trinitate; antea*: fugiens monarchiam in multorum deorum . . . irruit opinionem).

multirādīx, -īcis *f.* (?). *a* multus *et* radix. *nomen herbae*: PS. APVL. herb. 35 l. 23 a Graecis dicitur centauria minor . . ., Itali febrifugia, alii -x (*seq. alia nomina*). PS. DIOSC. Vind. 3, 7 p. 12, 12 Ῥωμαῖοι φεβριφούγιαμ, οἱ δὲ ἕρβα μουλτιράδιξ.

multirāmis, -e *et* **multirāmus**, -a, -um. *a* multus *et* ramus. *i. q. multis ramis praeditus*: PS. APVL. herb. 4 l. 30 thyrso fruticoso, -i. PS. DIOSC. herb. fem. 8 l. 2 de una radice -um caespitem tollens (multi rami unum *codd.*, -em *Kaestner*).

multiscientia, -ae *f.* *a* multiscius, *cf.* scientia. *i. q. multarum rerum peritia*: NOVELL. Iust. 30 pr. antiquae -ae . . . amatores (*gr.* πολυμαθείας).

multiscius, -a, -um. *a* multus *et* scire, *cf.* inscius *sim.* *i. q. multarum rerum peritus*: APVL. apol. 31 Homerum poetam -um vel potius cunctarum rerum adprime peritum. met. 9, 13, 5 *corpus asini* me *Lucium* . . . etsi minus prudentem, -um reddidit. flor. 3 p. 14 arte -us *Apollo* (9 p. 36 hominem tam numerosa a. -um, totiugi scientia magnificum, tot utensilium peritia daedalum). 18 p. 87 *Protagoras* sophista fuit longe -us. EPIPHAN. in cant. 3 p. 15 non . . . vobis -is ignotum *eqs.*

deriv.: multiscientia.

multisignis, -e. *a* multus *et* signum, *cf.* insignis. *i. q. multis signis vel insignibus ornatus*: VARRO Men. 21 antesignani quadratis -bus (multis insignibus *codd. metro invito*) tecti.

? **multisonālis** *v. l. 9.*

multisonāns, -antis *adi.* *a* multus *et* sonare *ab* ENNIO *formatum esse vid. sicut* altisonus, altitonans; *cf.* multisonus. *i. q. multum sonans*: ENN. frg. Schol. Iuv. 7, 134 (*cf.* ann. 226) melior navis, quam quae stlataria portat, -ans (-alis *Valla; Vahlen p. 41 hanc vocem separat a verbis poetae, sed v. Wessner, PhW. 43, 1923, 572 sqq.*).

multisonōrus, -a, -um. *a* multus *et* sonorus; *cf.* multisonus. *i. q. multum sonans*: CLAVD. carm. min. 18, 18 esseda . . . -a (multa sonora *P*) trahunt *mulae*.

multisonus, -a, -um. *a* multus *et* sonare *sive* sonus; *cf.* consonus *sim. et* multisonans, πολύφθογγος. *de formatione*: BOETH. categ. 1 p. 181^C si quis dicat . . . '-us' . . ., secundum complexionem non erit ista prolatio, idcirco quod ex neutris integris factum est. *i. q. multum sonans*: STAT. Theb. 8, 25 -as exsertat Poena catenas. silv. 3, 2, 103 -o . . . sistro. MART. 1, 53, 9 ubi -a fervet sacer Atthide (*i. Philomela vel luscinia*) lucus. IVVENC. 2, 11 mare -um (velivolum *var. l. in C*). QVEROL. p. 33, 8 R. -o . . . latratu. CAEL. AVR. gyn. 1, 65 (= ORIBAS. syn. 5, 3 add. p. 48) voce -a esse perhibetur *gaia* (*Soran. p. 35, 5 Ilb.* ποικίλην . . . πτιλώσεως ἕνεκα καὶ φωνῆς. mitisona *Oribas., sed v. vol. VI 2, 1669, 44*). CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 105, 2 -a Pythagoreorum tuba. *cf.* multisonorus.

multīsper *adv.* *cf.* paulisper. NOT. Tir. 24, 98^a (*vocem addubitat Heraeus, ALL 12, 1902, 91*).

multitia, -ae *f.* *a* multus *sec.* multitudo *et* militia *fictum*. ISID. orig. 3, 3, 5 mille autem a multitudine, unde et militia quasi -a. 9, 3, 45 militia . . . a militibus dicta aut a multis quasi -a.

[**multito**, -āre *coni. Hertz* CATO or. frg. 68, 1.] *v. Kamptz.*

*__multitūdo__, -inis *f.* *a* multus. NOT. Tir. 24, 101. *de notione et differentiis*: NON. p. 142, 15 -o positum pro frequentia aut copia. p. 465, 20 -o cum sit numeri populorum (*corruptum*; numerus vel populus *L. Mueller*, numeri proprie *Lindsay*), ut quidam putant, Varro pro multo non absurde etiam scripsit (*v. p. 1602, 44*). BOETH. mus. 2, 3 p. 228, 6 quae *quantitas* continua est, magnitudo appellatur, quae discreta est, -o. ISID. diff. 1, 369 -o numero fit. GLOSS. πλῆθος. πολυπληθία. turba. caterva, falanx, agmen. frequentia. *legitur in prosa inde a* CATONE, SISENNA, RHET. Her., CIC.; *in poesi non nisi* LVCIL. 660 (*loco numerorum idoneorum, sententiae admodum dubiae*) non te -em tuorum, quam in album indidit a dextera, conficis ibi? CE 295, 4 (*et sensu et metro, si quod est, obscuro*) aquarum multarum, aiiumtur (?) -o pomorum. *plur.* (-es, -um *saepe*, -bus *nonnisi p. 1602, 33*) *occurrit singulis locis ap.* SALL., APVL., FRG. Vat., AMM. (*falsa var. l. pro sing.* CAES. Gall. 7, 63, 6), *saepius ap. ecclesiasticos inde ab* ITALA; *v. p. 1602, 12 sqq. et 74 sqq.* [*in codd. variat c.* similitudo: PLIN. nat. 4, 97 *insula* Burcana, Fabaria nostris dicta a frugis -e (*sic unus e recc.*, similitrell.) sponte provenientis. *falso trad. pro* altitudo: TAC. hist. 2, 80, 2 ut primum tantae -is obfusam oculis caliginem disiecit *Vespasianus* (alt- *coni. Triller coll. Liv. 26, 45, 3*). ITALA psalm. 11, 9 (Veron., cod. 304) secundum -em tuam *sc. dei* (*gr.* ὕψος, *cett. et Vulg.* alt-; *item* 102, 11 [cod. 325]). EPIT. Alex. 41 turres tanta -e ad oppidum accurrere (*an propter magnum tabulatorum numerum, v. p. 1592, 29?* altitudine *coni. Reitz*). *in versione loci male intellecti ad redd. gr.* πλήρωμα: ITALA Marc. 2, 21 (cod. l) nemo plagulam panni rudis superconprehendit in vestimentum vetus; sin autem, tollit ab eo -em nova plagula, et maior scissura fit (*gr.* αἴρει τὸ π. ἀπ' αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ).]

i. q. magna quantitas, πλῆθος (*quae vox gr. respondet, ubi infra nihil adnotatur*): **I** *generatim*: **A** *de animantibus* (*bestiis p. 1601, 9. 53*): **1** *sing.*: **a** *in structura sollemni*: **α** *nude positum*: ① *usu vario* (*exempla selecta*): CATO orig. 83 fit proelium diu anceps; tandem superat -o (*sc. pars numero superior*). SISENNA hist. 96 terrore perturbatam -em subigunt. RHET. Her. 4, 55, 68 vaga -o . . . fugere coepit. CIC. Verr. I 18 frequentia ac -e. II 2, 160 quanta . . . -o, quanta vis hominum. prov. 31 *nationes* numero hominum ac -e ipsa poterant in provincias nostras redundare (CAES. Gall. 7, 75, 1 certum numerum . . . imperandum, ne tanta -e *eqs.* civ. 2, 43, 4. *cf. p. 1601, 42*). Marcell. 8 gentes immanitate barbaras, -e innumerabiles *eqs.* Att. 3, 19, 1 ⟨ero⟩ cum paucis; -em dimittam (BELL. Afr. 66, 3 SALL. Iug. 107, 1. *al. opp.* paucitas: CAES. Gall. 3, 24, 2 LIV. 29, 33, 10. *al.*). POMP. Cic. Att. 8, 12^C, 1 cum ista copia tantam -em sustinere. CAES. Gall. 6, 34, 8 magna -e circumfusa (civ. 1, 63, 3 LIV. 2, 28, 6. *al. cf.* LIV. 21, 52, 10 effusa. *sim. al.*). 7, 50, 4 Petronius . . . a (*om.* β) -e oppressus (*cf.* civ. 1, 46, 1 *cum* nostri . . . a -e premerentur. *sed* Gall. 7, 80, 4 nostros -e premi. SALL. hist. frg. 5, 8 pressi undique -e). civ. 3, 50, 1 inter (in *var. l.*) -em sagittas coiciebant *hostes* (LIV. 41, 25, 4 inter ceteram -em Eupolemus . . . exierat. *cf. p. 1601, 29*). LIV. 1, 7, 1 utrumque regem sua -o consalutaverat (7, 37, 1. 9, 35, 3. *al.*). 3, 54, 7 huic -i laeta alia turba . . . occurrit (43, 10, 5 incondita -o turba immixta servili. PEREGR. Aeth. 36, 2 prae tam magna turba -is). PLIN. nat. 3, 110 regio Piceni . . ., quondam uberrimae -is. TAC. ann. 14, 61, 1 Palatium -e et clamoribus complebant *seditiosi*. APVL. apol. 28 omnis ista -o, quae plurima . . . convenit (VVLG. exod. 19, 21 II par. 32, 4. *adde p. 1603, 30*). flor. 19 p. 93 *aspexit* plurimos

[*Ustrnul-B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

homines ingenti -e. met. 5, 3, 5 modulatae -is conserta vox aures eius *Psyches* affertur, ut . . . chorus . . . esse pateret. 8, 17, 1 coloni -em nostram latrones rati. ITALA gen. 1, 28 (Tert. anim. 27, 4. *al.*) crescite et ⌊in -em proficite⌋ (*gr.* πληθύνεσθε, *Vulg.* multiplicamini. *cf.* 48, 16 [Lugd. *al.*] multiplicentur in -e multa [nimia *cod. 101; gr.* πληθυνθείησαν εἰς πλῆθος πολύ, VVLG. crescant in -em]. HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 8 p. 386, 2 dedi te *Ierusalem* in -em et in magnitudinem, id est 'crescere te et multiplicari'. *v. et p. 1602, 57*). *et passim.* *de bestiis*: VARRO rust. 3, 8, 1 turturibus . . . locum constituendum *esse* proinde magnum, ac -em alere velis. ITALA II par. 5, 6 (Complut.) oves et vitulos, quorum non erat numerus prae -e (VVLG. tanta . . . erat -o). EPIST. Alex. l. 165 H. cancri immodicae -is. (II) *usu presso fere i. q. vulgus, plebs, οἱ πολλοί* (*nude l. 14. 19. al.; loci, ubi acced. adi., fort. ad p. 1600, 62 sqq. pertinent*): CIC. inv. 1, 4 *orator* et -is et suo iudicio dignus, qui *eqs.* Verr. II 1, 151 ut . . . animos imperitae -is commoverem (Mur. 61 non est nobis haec oratio habenda aut in i. -e aut in aliquo conventu agrestium. Flacc. 2. *et saepe. cf.* Mur. 39 indocta. AVG. civ. 7, 3 p. 278, 18 D. insipientis). 4, 87 populus atque universa -o (Mur. 38 populi ac -is. *cf.* rep. 3, 45 cum per populum agi dicuntur . . . omnia, cum de quocumque volt supplicium sumit -o. *item ibid. bis*). Flacc. 58 *opp.* optimatium (Sest. 103 rep. 1, 43. *al.*). Sest. 96 *opp.* optimo cuique. 105 *opp.* senatu, bonos viros. Pis. 7 *opp.* principibus (Mil. 22. *al. cf.* TAC. ann. 2, 56, 3 adprobantibus nobilibus, circumfusa -e). Mil. 95 plebem et infimam -em (BELL. Alex. 5, 2 plebes ac -o. *cf.* CIC. fam. 2, 6, 3 vulgi ac -is). Brut. 183 *opp.* qui intellegunt. 184 *opp.* doctis. Tusc. 2, 4 est . . . philosophia paucis contenta iudicibus, -em . . . fugiens. Att. 8, 3, 4 -o et infimus quisque (*opp.* ordinum, privatorum, bonorum). Q. CIC. pet. 53 *opp.* senatus, equites R. et viri boni ac locupletes. CAES. civ. 2, 36, 1 erat in oppido *Vtica* -o insolens belli . . ., Vticenses . . . *Caesari* amicissimi, conventus *eqs. al.* LIV. 1, 8, 5 obscuram atque humilem. 1, 15, 8 *opp.* patribus. 35, 25, 6 principum alii . . ., alii . . ., -o Philopoemenis sententiam exspectabat. SEN. dial. 7, 2, 3 omnem operam dedi, ut me -i educerem. epist. 10, 1 fuge -em, fuge paucitatem, fuge etiam unum. *al.*

β *c. determinatione*: (I) *gen.*: SISENNA hist. 58 -em procul *hostium* constare viderunt (CIC. Font. 48 manum -emque. *al.*). 80 populi -e omni conlocata *in muro* (ASCON. Mil. p. 35, 1 maxima pars -is ⌊p.⌋ [*om. pars codd., del. Stangl*]. ITALA I Macc. 8, 20 [rec. B] -o p. Iudaeorum [*rec. L et Vulg.* populus Iudaeorum]. MART. CAP. 2, 211 angelici . . . p. pulcherrima -o). RHET. Her. 4, 9, 13 militum. 4, 24, 34 cum a tanta Gallorum -e circumsederer. CIC. S. Rosc. 11 quanta -o hominum convenerit (Verr. II 4, 54. 93 Pis. 25 CAES. Gall. 1, 35, 3. VELL. 2, 70, 2 -o ac vis. *al.*). 93 sicariorum. Verr. II 3, 27 quo in numero *arantium* magnus . . . numerus ac magna -o Siculorum fuit (Sest. 99 in tanto civium n. magna -o est eorum *eqs.* CAES. civ. 2, 39, 4 cum eorum *equitum* exiguus numerus cum tanta -e Numidarum conferretur. ARNOB. nat. 3, 5 definita . . . eorum *deorum* numeri [numero *Bastgen*] -o. *cf. p. 1600, 66*). CAES. Gall. 4, 34, 6 magna -e peditatus equitatusque. 6, 36, 3 magna . . . -o calonum, magna vis iumentorum. 7, 38, 5 ipsos se inter -em militum occultasse (LIV. 22, 13, 2 i. -em sociorum . . . tres Campani equites erant. AVG. civ. 7, 2 p. 274, 19 D. i. illam quasi plebeiam numinum -em. *cf. p. 1600, 77*). SALL. Catil. 43, 1 cetera -o coniurationis. LIV. 26, 51, 8 fabrorum -o plurima (VVLG. II par. 30, 24 sacerdotum). 29, 5, 3 gentis. *et saepe.* *de bestiis*: CIC. Tusc. 1, 69 pecudum (*cf.* VARRO rust. 2, 9, 16 pecoris [BELL. Alex. 36, 4. *al.*]. PANEG. 6, 9, 2 pecorum . . . innumerabilis -o). off. 2, 16 beluarum . . . repentinae (*i. repente ortae*) -is. VARRO rust. 3, 13, 3. BELL. Afr. 72, 3 elephantorum magnitudo -oque. NEP. Hann. 5, 2. ROMVL. fab. 35, 3 rec. vet. ranarum -o multa. (II) *adi.*: Q. CIC. pet. 51 urbanam illam -em (LIV. 3, 50, 3. 22, 10, 8 *opp.* agrestium). LIV. 21, 25, 3 agrestis. CVRT. 6, 9, 6 militaris (9, 4, 22 AMM. 20, 11, 5). ASCON. Mil. p. 32, 9 Clodiana (p. 36, 15). TAC. ann. 1, 31, 4 vernacula. TERT. carn. 2 l. 7 angelica. SOL. 9, 12 Peloponnesiae. ARNOB. nat. 3, 3 plebeiae (AMM. 20, 9, 6. *cf. l. 50*). AMM. 25, 6, 9 Saracena. 31, 7, 2 hostilis (31, 13, 2. 31, 13, 8 CLAVD. DON. Aen. 2, 320 p. 191, 22). SVLP. SEV. dial. 3, 8, 6 publicae. Mart. 14, 5 rusticam. *al.* *v. et p. 1602, 5. 59.* (III) de: LIV. 5, 39, 13 quo id aequiore animo de plebe -o ferret. *adde p. 1602, 9.*

b *in constructione ad sensum facta pro plur.* (*usu plus minus libero, hic illic ad appositiones plurales aptato; cf. p. 1602, 40. 1603, 29 et var. lect.* CAES. Gall. 7, 72, 2 civ. 3, 63, 6; *vix huc conferas* CIC. rep. 3, 45 cum . . . supplicium sumit -o, cum agunt, rapiunt *eqs.* LIV. 2, 22, 6 qui captivorum remissi . . . fuerant, magna circumfusa -o venit. TERT. scorp. 12 p. 174, 1 et rursus, innumera -o, albati et . . . insignes revelantur): CAES. Gall. 1, 17, 2 -em deterrere, ne frumentum conferant, quod debeant. 2, 6, 3 cum tanta -o lapides . . . conicerent. 7, 21, 1 conclamat omnis -o et . . . armis concrepat, quod facere . . . consuerunt. HIRT. Gall. 8, 7, 4 -em . . . Correo obtemperare, quod . . . intellexissent. BELL. Afr. 6, 1 erupit -o, atque equitatus . . ., eis . . . succurrit. BELL. Alex. 23, 2 -i . . ., quominus se dederent. 32, 3 omnis . . . -o oppidanorum . . . occurrerunt. BELL. Hisp. 4, 2 bene magna -o . . . cum exissent. LIV. 3, 21, 1 -o . . . implorant. 3, 50, 10 succlamabat -o nec . . . se defuturos *esse*. 6, 19, 7 simul -o illa . . . viderint. 22, 7, 11 maior mulierum quam virorum -o stetit . . . opperiens; circumfundebanturque . . . sciscitantes *eqs.* (*cf.* GELL. 4, 1, 1 omnium fere ordinum -o opperientes . . . constiterant). 24, 3, 15 Crotoniatae . . . naves conscendunt; Locros omnis -o abeunt. 26, 40, 12 -o Poenorum . . ., cum caeci . . . ruerent . . ., circa portas caesa. TAC. ann. 4, 49, 3 cum ingens -o bellatorum, imbellium uno reliquo fonte uterentur. 15, 44, 4 primum correpti qui fatebantur, deinde . . . -o ingens . . . convicti sunt. TERT. adv. Marc. 4, 13 p. 458, 14 conveniunt Tyro et ex aliis regionibus -o, etiam transmarina. ITALA Marc. 2, 15 (gat.) erant . . . -o, qui et sequebantur eum (*gr.* ἦσαν . . . πολλοί, *cett. et Vulg.* multi). Luc. 19, 37 (cod. d *al.*) coepit omnis -o discipulorum gaudentes laudare deum (*gr.* ἤρξαντο . . . τὸ πλῆθος . . . χαίροντες, *Vulg.* omnes turbae). PS. PHILO antiq. 27, 6 -o de castris (*i. exercitu*) *Amorreorum* . . . in rupibus . . . conversabantur (*antea*: -o castrorum Ammorreorum). *al.*

2 *plur.*: SALL. Catil. 50, 1 duces -um, qui pretio rem publicam vexare soliti erant. APVL. Plat. 2, 26 civilis gubernator . . . locum conventusque -um nactus. FRG. Vat. 35, 1 (*epist. imp. a. 313 vel 337*) vociferationibus consertis -es memorarunt *eqs.* ITALA II Macc. 2, 21 (rec. M) barbarorum exercituum -es (*gr.* τὰ βάρβαρα πλήθη, recc. LX *et* VVLG. barbaram -em, rec. B barbarorum -em exercitus, *rec. P* barbarorum catervas). IREN. 1, 10, 3 (= 1, 4 H.) aliquando quidem XXX, aliquando vero innumerabiles -es Aeonum mentiri (*gr.* φῦλον). AMM. 31, 4, 8 innumerae gentium -es (HIER. epist. 60, 4, 1 tam innumerabilis populi et tantarum g. -es. EVCHER. form. 3 p. 21, 18). HIER. epist. 58, 6, 1 -es hominum et officia *eqs.* (hom. Orig. in Luc. 30 p. 173, 7). hom. Orig. in Ezech. 9, 1 p. 405, 30 nondum erant tantae, quantae nunc sunt, -es *peccatorum.* in Matth. 21, 24 p. 155A omnes . . . gregatim -es Iohannis receperant baptisma. tract. in psalm. I p. 287, 13 Ieremias erat in captivitate; erant autem et multae -es. VVLG. deut. 33, 17 -es Ephraim et . . . milia Manasse. sap. 6, 3 vos, qui continetis -es (*gr.* οἱ κρατοῦντες πλήθους). RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 10, 3 deorum. hist. 2, 3, 2 immensae -es (*cf. gr.* μυρίανδροι καὶ παμπληθεῖς). hist. mon. 2 p. 406A plurimae -es monachorum (7 p. 413B tantae . . . -es . . .; quanti populi . . ., tantae . . . -es m.). 5 p. 409B. 10 p. 429A angelorum. 30 p. 456B. Orig. in cant. 3 p. 180, 17 caelestium ministrorum. Orig. princ. 2, 7, 2. AVG. in psalm. 30, 2 serm. 2, 2 l. 12 ex his . . . -bus. EVCHER. instr. 2 p. 149, 19 *vetus translatio habet* polyandrium, *nova* -es. SEDVL. op. pasch. 5, 17 p. 286, 23 plures ac varias -um (-em *var. l.*, -e *coni. Ludwig*) nationes. *al.*

B *de rebus*: 1 *sing.* (*c. gen. passim, adi. l. 59*): a *de rebus corporeis*: CIC. Verr. II 5, 87 radices palmarum agrestium, quarum erat . . . -o. ac. 2, 30 rerum *sensu percipiendarum* . . . innumerabilium -o. Cato 71 aquae -e flammae vis opprimitur (VITR. 8, 3, 10 effervet a. calidae -o, e quibus *eqs.* [*cf. Löfstedt, Synt. II 138*]. PLIN. nat. 31, 61 hausta -o a. *cf.* VITR. 8, 2, 3 *terra habet in se* aquarum magnam -em [*antea*: umores]. EVSTATH. Basil. hex. 3, 7, 4 *ignis* -em . . . aquarum valet expendere [*gr.* πολλῆς . . . ὑγρασίας]). VARRO frg. Non. p. 142, 23 (*v. p. 1600, 36*) propter argenti facti -em. rust. 1, 2, 7 hanc -em (*sc. trecenas amphoras*) . . . reddere vites. 1, 22, 2 cuius instrumenti (*sc. corbularum, doliorum al.*) varia discrimina ac -o. 1, 22, 5 *Cato* de ferramentorum varietate scribit permulta, et genere et -e qua sint. 1, 55, 7 *licet videre amurcam* -e facere sterilem *terram.* CAES. Gall. 2, 32, 4 armorum magna -e de muro . . . iacta (*cf.* BELL. Hisp. 12, 4 ignem multum telorumque -em iactando. *sim. al.*). VITR. 10, 3, 2 onus, quod manuum -o non potest movere. CELS. 3, 22, 4 *cibi.* COLVM. 3, 20, 3 eximium genus *vitium* . . . quantae possimus -is efficiamus. 12, 17, 2 *aceti.* 12, 52, 3 interdum -o bacae torculariorum vincit laborem. PLIN. nat. 25, 85 *nemo novit* -em *centum herbarum potioni additarum,* numerus tamen constat in nomine. GELL. 19, 8, 12 cum 'harena' singulari in numero dicta -em tamen et copiam significet minimarum, ex quibus constat, partium (*cf.* TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 420, 18 *Abrahae semen* in -em arenae repromittitur). APVL. mund. 2 astrorum innumerabilis -o . . . labitur. EPIT. Alex. 7 fluminis (*i. aquae fluvialis*). AMM. 23, 6, 26 aequoream -em inundantes fluvii. *al.* VVLG. Os. 10, 1 secundum -em fructus. *et saepius.* b *de rebus incorporeis*: RHET. Her. 3, 9, 17 verborum. CIC. inv. 2, 168 quaedam . . . pecuniae magnitudo, amicitiarum ac societatum -o (*cf.* p. red. ad Quir. 5 magnitudinem -emque beneficiorum. de orat. 1, 15 magnitudo, varietas -oque in omni genere causarum). top. 76 in Palamede coniecta suspicionum proditionis -o. Tim. 33 siderum errores . . . -e infinita, varietate admirabili praeditos. fam. 7, 2, 4 nos hic in -e et celebritate (crebritate *Lambinus*) iudiciorum . . . distinemur. VITR. 5 praef. 2 frequentia -eque sermonis (*cf.* THEOD. MOPS. in Gal. 1, 1 p. 4, 6 narrationis). VAL. MAX. 9, 12 pr. numerum annorum -e operum superando. ITALA psalm. 30, 20 (Veron., Aug. civ. 21, 18 p. 524, 7 D.) quam multa -o dulcedinis tuae (*gr.* πολὺ τὸ πλῆθος, VVLG. magna -o d. t.). 50, 3 (Clem. ad Cor. 18, 2) misericordiae (VVLG. miserationum). IREN. 1, 17, 2 (= 1, 10 H.) temporum. *al.*

2 *plur.*: PS. AMBR. apol. Dav. II 3, 17 p. 367, 24 magnam . . . faciunt tempestatem -es cupiditatum. RVFIN. Orig. in Rom. 6, 9 p. 1090C nec malorum suorum -es ignoret *homo.* AVG. conf. 13, 24, 37 invenimus . . . -es et in creaturis spiritalibus atque corporalibus . . .; in his omnibus nanciscimur -es et ubertates et incrementa.

II *speciatim*: A *in arte gramm.*: 1 *i. q. numerus*: VARRO ling. 8, 46 haec *genera verborum* singulatim triplicia esse debent quod ⟨ad⟩ sexum, -em, casum: . . . -em, unum an plura significet, ut 'hic hi haec'. 8, 48 non . . . est in huiuscemodi generibus analogia: et in -e ut unum significat 'pater', plures 'patres', sic omnia debuerunt esse bina (*sequ. v. p. 1603, 7*). 2 *i. q. numerus pluralis* (*v. Dahlmann*

[Ustrnul-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad locum l. 7 allatum et cf. CHAR. gramm. p. 64, 16 B. in -e, hoc est plurali numero): NIGID. Gell. 13, 26, 4 casu -is recto (VARRO ling. 8, 36 -is . . . r. c.). CAES. anal. frg. Gell. 19, 8, 8 quod non harenam -is appellatione convertere possimus (cf. p. 1602, 55). VARRO ling. 9, 76 quae ex -e . . . transeunt in singulare. 10, 36 quod verbum copulatum singulare cum -e. al. gen. -is (sc. vocabulum sim.) ponitur attributi loco pro 'pluralis': VARRO ling. 8, 48 et singularia solum sunt multa . . . et -is sunt . . .; neque ab eo quod dicunt 'balneum' habet -is consuetudo. 8, 60 ut in his singularibus, sic in -is. 9, 63 quod alia vocabula singularia sint solum . . ., alia -is solum. 9, 82 hoc mille denarium, a quo -is fit milia denarium. 10, 28 et in singularibus et in -is declinationibus. al.

B in script. sacris fere i. q. opulentia: ITALA Ezech. 28, 16 (Tert. adv. Marc. 2, 10 p. 349, 6, cf. VVLG.; in regem Tyri) de -e negotiationis tuae promas tuas replesti. VVLG. psalm. 43, 13 vendidisti populum tuum sine pretio et non fuit -o in commutationibus nostris (Hier. psalt. sec. Hebr. nec grandis fuit commutatio). Is. 60, 5 dilatabitur cor tuum (sc. urbis Ierusalem), quando fuerit conversa ad te -o maris, fortitudo gentium venerit tibi. Ezech. 12, 19 ut desoletur terra a -e sua. 29, 19 Nabuchodonosor accipiet -em eius Aegypti et depraedabitur manubias eius (30, 4. 32, 16).

locutio praedicativa in -e fere i. q. multi: nude: ITALA II par. 30, 24 (Complut.) sanctificati sunt sacerdotes in -e (gr. εἰς πλῆθος, VVLG. sacerdotum plurima -o). AMBR. hex. 6, 8, 51 p. 243, 7 omnibus, quaecumque tibi fuerint in -e. adiectivo augetur: ITALA II par. 16, 8 (Complut.) Libyes erant in -e copiosa valde (gr. εἰς δύναμιν πολλήν, VVLG. -e nimia).

in paronomasia -o multa p. 1601, 5. 58. 1602, 26. 71. adde ORIG. in Matth. 17, 25 p. 655, 5 multam -em Iudaeorum (gr. πολὺ πλῆθος Ἰουδαίων). ser. 99 p. 217, 6 timenter, ne multa -o credentium de manibus eorum raperent eum. v. et plurima p. 1600, 83. 1601, 52. 1602, 30.

cf. VVLG. sap. 4, 3 multigena . . . impiorum -o (gr. πολύγονον . . . ἀσεβῶν πλῆθος). VITA Caes. Arel. 2, 8 -o . . . multorum.

cf. multitia. Ustrnul-B.

multivagus, -a, -um. a multus et vagus, vagari; cf. gr. πολυπλανής sim. i. qui multum vagatur: SEN. Herc. f. 533 Hercules intravit Scythiae -as domos (i. rotis impositas). PLIN. nat. 2, 48 propter . . . lunae . . . -os, ut dictum est (2, 41, v. p. 1586, 29), flexus (MART. CAP. 8, 808 vs. 2 -os . . . tollunt sidera f.). 10, 109 (de columba) -a alioquin ave. STAT. Theb. 1, 499 nox, quae . . . ignea -o transmittis sidera lapsu. 6, 1 nuntia -o Danaas perlabitur urbes fama gradu. APVL. met. 8, 7, 3 variis exemplis -i casus solacia nectere. CLAVD. rapt. Pros. 1, 176 ventus . . . -is populatur flatibus antra. VEN. FORT. Mart. 3, 432 murmure -o completur cella.

? **multivarius,** -a, -um. si recte trad., a multus et varius. i. q. multa varietate praeditus: HESYCH. in lev. 24, 1/4 p. 1099[C] plena et nunc bonis -a et multimoda lex spiritus. fort. falso pro -farius ut ITALA Eph. 3, 10 (Tert. adv. Marc. 5, 18 p. 638, 13 cod. M; cf. HIER. ad loc. supra p. 1584, 7, ubi addas p. 484[A] multiplicem et multifariam esse sapientiam, ut non solum varia sit, sed et multa varietate distincta). cf. p. 1584, 1. 11. 14. 23.

multividus, -a, -um. a multus et videre. i. qui multum vel multa videt, perspicax (ut vid.): MART. CAP. 2, 109 (loco dub. interpr.) rata inter eos numeros sociatio copulam nuptialem . . . constrinxit, ex quo commodissimum sibi conubium laetabunda, alio mentis fluctum -a concitavit (inauditum etiam noctividae . . . alitis in versu 5, 571).

multivira, -ae f. a multus et vir; cf. univira, bivira sim. i. q. concubina multorum virorum: MIN. FEL. 24, 11 (22, 8 W.) alia sacra coronat univira, alia -a, et magna religione conquiritur, quae plura possit adulteria numerare.

multivius, -a, -um. a multus et via, cf. bivius (bivium) sim. i. q. multis viis praeditus: APVL. met. 9, 11, 1 complurium iumentorum -i circuitus intorquebant molas ambage varia (cf. 9, 13, 2 -a circumcursione). AVG. dialect. 8 veluti si quis ingrediens iter excipiatur aliquo bivio vel trivio vel etiam, ut ita dicam, -o loco. ibid. videsne remota nebula obscuritatis illud quod supra dictum est quasi eminuisse -um? (pro subst.; multivivium cod. unus).

multivocus, -a, -um. a multus et vocare, cf. aequivocus sim. t. t. gramm., i. q. multis vocibus expressus: RHET. min. p. 591, 9 illa . . ., quae definitione congruunt, nominibus separantur, -a nominantur, ut sunt 'gladius, ensis': his enim una substantiae definitio est vocabulis discrepantibus (distinguuntur aequivoca, univoca, diversivoca. simili definitione p. 591, 22; eisdem exemplis BOETH. categ. 1 p. 164[A]). BOETH. in top. Cic. 3 p. 321, 4 si res, quae designatur, non sit -a (opp. univoca vel aequivoca). trin. 3, 41 non vero ita dicitur pater et filius et spiritus sanctus quasi -um quiddam: nam mucro et ensis et ipse est et idem.

multivolus, -a, -um. a multus et velle; cf. benevolus (-niv-), malevolus (-liv-). GLOSS. desideria habens in multis. -am: multis delectationibus. i. qui multa vult, cupidus: CATVLL. 68, 128 columba multo dicitur improbius oscula . . . decerpere . . . quam quae (quam trad.) praecipue -a est mulier ([cf. 140 omnivoli . . . Iovis]. VVLG. Sirach 9, 3 ne respicias m. -am [gr. ἑταιριζομένῃ]). PRISCILL. tract. 1, 28 sibi teneant scismaticorum calumniae -as voluntates. CASSIAN. conl. 24, 4, 3 nec -am animi sui sentiunt vanitatem. EPIPHAN. in euang. 16 p. 12, 5 (ad Matth. 5, 3) beatos dicit pauperes spiritu, id est spiritu dei uno quam -o daemoniorum.

cf. Onom.

multivorantia, -ae f. e multus et vorare a TERT. sec. gr. πολυφαγία formatum; cf. Demmel, Neubildungen . . . bei Tert. 94 sqq. i. q. voracitas: TERT. ieiun. 1 p. 274, 11 psychicorum fidem tam -ae quam multinubentiae pronam (antea: ingluvie, gula sim.). Gruber.

1.***multo** (mulcto), -āvī, -ātum, -āre. [a multa, i. q. osc. moltaum 'multare'. J. B. H.] de scriptura: mo- LEX luci Lucer. (CIL I² 401) 7. -lct- solum traditur CATVLL. 64, 192 (v. p. 1605, 7). DECL. in Catil. 17. 46. 65. 112 TRACT. Pelag. 3 p. 42, 21; in var. ll. trad. e. g. NEP. Cim. 1, 1. al. FEST. p. 202 COLVM. 1, 8, 16 TAC. Germ. 12, 2. -lc- GLOSS. de formis perf. longioribus et brevioribus: -vit PLAVT. Pseud. 1228. al.; -vere CONSVLT. Zacch. 1, 20; -verat FLOR. epit. 4, 12, 11; -verit CIC. Tusc. 1, 100 COLVM. 1, 8, 16. -arunt CIC. Catil. 1, 28 Sest. 58 NEP. Pel. 1, 3 VAL. MAX. 6, 3 ext. 1; -arit CIC. Scaur. 3; -assem CIC. Catil. 2, 4 p. red. in sen. 34; -asset CIC. rep. 2, 46 (cf. Ziegler ad loc.). SVET. Claud. 38, 2 SALV. eccl. 2, 40; -asse TERT. adv. Marc. 5, 5 p. 585, 27. de notione: CHAR. gramm. p. 473, 20 B. -o ζημιῶ θανάτῳ. SYNON. Cic. p. 449, 25 punire. damnare. poena adfligere. -are. GLOSS. καταδικάζω. ζημιῶ. -at: condemnat. pauperescit (?). -atur: a bono separatur. -ta: τιμωρηθεῖσα. al. v. et p. 1564, 40. 52. legitur inde a LEGE luci Lucer. (CIL I² 401), NAEVIO, PLAVTO, CATONE, TITINIO, CIC. [confund. in codd. c. mulcare (v. l. 65. p. 1605, 22. 33; exempla hinc aliena v. s. 1. mulco), mundare (p. 1605, 3), mutare (PLAVT. Stich. 725 v. p. 1581, 40. CIC. Phil. 8, 15 SEN. benef. 5, 16, 2. v. et l. 28. 65. p. 1605, 13. 33). dub. interpr.: PLAVT. Merc. 21 (interpol.?) quemque attigit magno . . . -at (mutat B) infortunio elegantia (an ad p. 1605, 42?). FRONTIN. aq. 97 (e lege antiqua). VIRG. gramm. epit. 4 p. 18, 13. loco lacunoso: LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 1, 48.]

I fere i. q. punire, ζημιοῦν (quae vox respondet, ubi infra nihil adnotatur; pro hominibus -antur facta sim. l. 40. 45. p. 1605, 8. 12. 13. 17. 21. 31; refl. p. 1605, 10. 11. 14. 20. 50. 53; p. p. p. pro subst. l. 45):

A usu pleno: 1 absolute: LEX luci Lucer. (CIL I² 401) 7 manum iniectio estod; seive mag⟨i⟩steratus volet -are, ⟨li⟩cetod (cf. LEX Sil. [Fest. p. 246] eum quis volet magistratus -are [multa F¹, -retur F²]. . ., liceto). CATO or. frg. 68, 1 si quid perverse . . . factum est a muliere, -atur (-ltiatur, -lcititur var. ll., -ltitatur Hertz). CIC. Verr. II 2, 21 nisi posuisset statuas, Veneri Erycinae esse -tum Dionem (cf. p. 1581, 10). Rab. Post. 2 cum ab ipsa Fortuna crudelissime videat huius consilia esse -ta. Deiot. 35 neque se a te -tum arbitratur. BELL. Alex. 55, 5 maxime nocentes sunt -ti. NEP. Thras. 3, 2 ne quis . . . accusaretur neve -retur. LIV. 42, 50, 2 erant, quibus . . . agri parte cedendum, si -rent Romani (cf. l. 53). VELL. 1, 7, 1 -tus ab ea patria erat. QVINT. decl. 320 tit. -ti socius. SVET. Claud. 38, 2 inquilinos. MARCELL. dig. 24, 3, 38 culpam mulieris. VLP. dig. 47, 8, 2, 18 aliter -bitur. PAVL. dig. 25, 2, 21, 2 non ultra condemnationem noxae. TERT. adv. Marc. 1, 24 p. 324, 19 ex parte resurgere -ari erit, non liberari. spect. 22 p. 23, 5 amant quos -ant. VVLG. prov. 21, 11.

2 c. additamentis: a indicatur res, qua quis privatur (cf. p. 1605, 21 necnon 45 sqq.): α abl.: PLAVT. Amph. 852 numquid causam dicis, quin te hoc -em matrimonio? Stich. 725 (v. p. 1581, 40). CATO inc. libr. frg. 1 (= 136 P.) stipendio agrique parte (CIC. Balb. 41 agris s. que). CIC. Font. 12 agris urbibusque (13. 26 agro. leg. agr. 2, 34 CAES. Gall. 7, 54, 3 LIV. 3, 67, 5. al. cf. supra l. 43 et LIV. 1, 15, 5 agri parte [10, 3, 5. 36, 39, 3 SVET. Iul. 70. al.]). Sest. 58 Asiam, qua illum Antiochum -arunt (cf. div. 1, 27 tetrarchia e⟨t⟩ regno pecuniaque. AMPEL. 16, 3 regni parte [EVTR. 6, 13]. SVLP. SEV. chron. 2, 19, 4 imperii parte). Tusc. 5, 107 bonis (LIV. 1, 49, 5 SVET. Iul. 42, 3. al. cf. VLP. dig. 3, 2, 13, 7 parte bonorum [PAVL. sent. 2, 26, 13. 5, 23, 4 MOD. dig. 48, 7, 8. al.]). CAES. civ. 3, 83, 3 pecunia (NEP. Cim. 1, 1 Milt. 7, 6. al. LIV. 8, 33, 17. 10, 31, 9. 21, 61, 7 VELL. 2, 37, 5 CVRT. 4, 1, 37. et saepius. cf. BELL. Afr. 98, 2 HS centum. GELL. 18, 13, 6 nummo singulo. CASSIOD. var. 6, 3, 3 magna quantitate). LIV. 4, 15, 4 capite (FLOR. epit. 3, 11, 2. CYPR. epist. 80, 1 p. 840, 1 [mut-, mulc- var. ll.]. SIDON. epist. 1, 7, 12). al. FEST. p. 202, 11 ovibus (PAVL. FEST. p. 144 bubus et . . . o. cf. FEST. p. 213 pecore. TAC. Germ. 12, 2 equorum pecorumque numero). PLIN. nat. 14, 91 dote (SVET. Iul. 1, 2). TAC. hist. 1, 66, 1 publice . . . armis -ti Viennenses (FLOR. epit. 4, 12, 11 gregibus a. agris). CALP. decl. 17 libertate. TERT. apol. 21, 16 sapientia et intellegentia et oculorum et aurium fruge. LACT. epit. 22, 9 ne . . . honore angelico -rentur (inst. 2, 14, 1 ne . . . substantiae caelestis amitterent dignitatem). MACR. Sat. 1, 10, 12 ut victus in ludo tesserarum cena scortoque -retur. al. β acc.: ITALA II par. 36, 3 (Complut.) -bit (condemnabit in marg., ex Vulg.) terram centum talentis argenti et duodecim talenta auri ([gr. ἐπέβαλεν φόρον ἐπὶ τὴν γῆν . . . τάλαντα . . . τάλαντον, Vulg. condemnabit . . . talentis . . . talento]. VVLG. III Esdr. 1, 36 -vit gentem argenti talenta centum et auri talentum unum [gr. ἐζημίωσεν . . . ταλάντοις . . . ταλάντῳ]). COD. Iust. 9, 4, 5, 1 (= Theod. 9, 3, 6) iudicem . . . decem libras (libris Theod.) auri -andum esse (NOVELL. Iust. 102, 3 [gr. ποινὴν quinque . . . λίτρας ζημιωθήσεται]). immiscetur gen. (cf. p. 1580, 72): LEX Visig. suppl. p. 469, 5 quinque se noverit librarum auri -andum fisci compendiis profuturas (antea: satisfactione -etur). γ praep.: VENVL. dig. 48, 8, 6 pro

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

parte dimidia bonorum -atur. COD. Theod. 16, 5, 54, 6 in pensiones, quas accipere consuerunt, . . . -entur (INST. Iust. 4, 16, 1 in partem decimam litis). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 113, 29 -tus (*Lupus*, mund- *trad.*) ad octo milia solidorum. GREG. TVR. Franc. 3 praef. p. 97, 5 Alaricus . . . a regno et populo atque ab ipsa . . . vita -atur aeterna.

b *indicatur poena ipsa* (*per abl. instr.*): PLAVT. Rud. 20 maiore multa -at quam litem auferunt (VLP. dig. 11, 5, 1, 4. *cf.* CATVLL. 64, 192 facta virum . . . poena [CIC. Tusc. 1, 100 COLVM. 1, 8, 16. 12, 3, 11 VLP. dig. 3, 1, 1, 6 AMM. 15, 7, 2. *al.*]). TITIN. com. 23 malo (*v. app. crit.*). CIC. Verr. II 1, 14 morte (Cluent. 29 Catil. 1, 28. Scaur. 3 se ipsum [rep. 2, 46 sese ipsa]. *al.* NEP. Epam. 7, 5. *al.* VELL. 2, 12, 6. VAL. MAX. 9, 11 ext. 1 impietas . . . m. -ta est. *et saepius. cf.* VAL. MAX. 6, 3, 1[c] exitu). Caecin. 100 maleficium . . . exsilio ([mut- *codd.*]. Sull. 74 ipse se e. . . . -vit. *al.* BELL. Afr. 22, 2 NEP. Arist. 1, 2. *al.* LIV. 31, 19, 1. 42, 43, 8 VAL. MAX. 2, 8, 3. 6, 3 ext. 1 *Archilochum* carminum e. *et saepius. cf.* SEN. Med. 192 fuga [CASSIOD. hist. 6, 14, 2]. FLOR. epit. 1, 22, 3 exsulatione). de orat. 1, 194 vitia . . . hominum atque fraudes damnis ignominiis vinclis verberibus exiliis morte -antur (QVINT. decl. 331 p. 301, 29 non ignominia, non damno iuris alicuius. FRONTO p. 208, 1 v. d. H. [= p. 219 N.] semet ipsum voluntario aliquo d. *cf. l. 42*). *al.* CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 1 cum stultitia famā -etur (stultitiam fama -et [-cet *G*] *GR*). VELL. 2, 38, 6 libertatis fine (*cf.* FLOR. epit. 2, 14, 5 servitute. *v. et p. 1604, 70*). QVINT. decl. 320 p. 254, 22 publicatione bonorum (*cf.* RVFIN. hist. 3, 17 b. direptione. *v. et p. 1604, 59*). PLIN. paneg. 40, 5 dupli vel et quadrupli inrogatione. FLOR. epit. 2, 17, 9 urbium eversione. PAVL. sent. 1, 21, 12 opere publico (MACER dig. 48, 19, 10, 2 temporario). GELL. 1, 26, 7 plagis. DECL. in Catil. 17 hostem . . . summis suppliciis summisque cruciatibus -andum ac mactandum esse (65 capitali [AMM. 22, 11, 2. 29, 5, 22]. 112. AMM. 26, 10, 7 insulari). TERT. idol. 9 p. 39, 9 luminum amissione (*cf.* 23 p. 57, 5 vocis orbatione). adv. Marc. 5, 5 p. 585, 27 creatoris est, . . . offensam detrimento sapientiae atque prudentiae -asse (*cf.* CYPR. idol. 12 p. 29, 8 sapientiae et intellegentiae caecitate [mulc-, mut- *var. ll.*]). *al.*

B *notione puniendi attenuata vel evanida*: **1** *sollemniter votis fere i. q. compotem reddere* (*cf.* damno *vol. V 1, 20, 36*): NAEV. com. 33 asseri (*sc. portae*) laudes ago, cum votis me -at[is] meis, quod praeter quam vellem audiebam (*cf.* NON. p. 462, 31 *ad l.*: -are cum sit condemnare, positum est ⟨pro⟩ augere, votis compotem reddere). FRONTO p. 95, 20 v. d. H. (= p. 103 N.) *v. p. 1581, 47*.

2 *iocose ap.* PLAVT. *in lusu verborum c.* 1. mulcare, *ut vid., adumbrata notione fraudandi* (*v. p. 1565, 30. 1604, 50 sqq. cf. p. 1604, 28*): **a** *damno*: PLAVT. Cas. 722 *servi* duplici damno dominos -ant (-tạnṣ *A*). Truc. 844 (*Callicles ad Diniarchum stupratorem filiae*:) hoc ego te -bo bolo: sex talenta magna dotis demam pro ista inscitia (*cf. Poen. 101* tangere . . . bolo). **b** *nummis sc. ademptis*: PLAVT. Pseud. 1228 (*Ballio*:) perdidit me *Pseudolus*. :: (*Simo*:) at me viginti modicis -vit minis. Trin. 708 (*Stasimus ad Lesbonicum*:) ob stultitiam tuam te . . . -bo mina (*cf. 413* defrudavi).

3 *laxius ap. recentiores fere i. q. privare* (*syn. l. 54; cf.* 1. mulco *p. 1564, 83 necnon p. 1565, 24. 32*): SALV. eccl. 1, 2 -antes se usu praesentium in praeclaram spem futurorum. 2, 40 (*ad Matth. 10, 10*) nisi . . . unius eum *apostolum* tunicae singularitate -asset *Christus*. gub. 3, 39 ut gehennam vitare possimus, etiam manibus nostris nos oculisque -amus (*seq. syn.* privare). GREG. TVR. Mart. 2, 4 p. 610, 36 superveniente umore podagrico pedum gressu -atur (2, 45 p. 625, 17 et lumine et g.). 2, 26 p. 618, 37 vocis eloquutione. 2, 58 p. 628, 36 oculorum luce. *al.*

II *i. q. (poenae nomine) demere* (*cf. p. 1582, 7 et 1604, 59*): LIV. 10, 23, 12 aediles curules aliquot faeneratoribus diem dixerunt; quorum bonis -tis ex eo, quod in publicum redactum est, . . . *monumenta quaedam* posuerunt semitamque . . . straverunt.

in paronomasia l. 7.

deriv.: multatio.

2. multo (mulcto) *v.* 1. mulco. *v. Kamptz.*

multōdītātus, -a, -um. *ex abl.* multo *et p. p. p.* ditatus *copulatum, nisi potius disiunctim scribendum est.* *i. q. perdives*, πολυπλούσιος: EXC. barb. p. 238, 15 Fr. sapientes Aegyptiorum . . . Hermem . . . polyolbum et -um et deorum illum ministrum suspicabant.

multogentī, -ae, -a. *cf.* quadringenti *sim.* *i. q. multa centena*: RAVENN. p. 12, 15 S. *gens*, quae tenet litus ipsum Oceanum per -a milia (*sic C, prob. Schnetz*; -o *AB, prob. Pinder et Parthey*).

multopere *v. s.* opus.

multotiē(n)s *adv.* *a* multus *sec.* totiens *vel* aliquotiens. *de orig.*: PRISC. gramm. III 78, 22 (*inter adv. in* ens *desinentia*) a multo '-s'. *scripturam* -ens *testatur* PRISC. gramm. III 415, 25 infinitis . . . numerorum adverbiis etiam n interponitur, 'quotiens', 'totiens', similiter '-ns'. *paulo saepius in libris tradi videtur quam* -es, *sed ratione nulla manifesta.* GLOSS.[L] III Abol. SE 35 saepius: -s, frequentius. *legitur inde a s. IV°; deest in poesi.* [*dub.*: VITA Caes. Arel. 2, 36 (*om. plerique codd.*).]

i. q. saepe, multis vicibus, πολλάκις (*quae vox respondet, ubi infra nihil adnotatur*): **1** *vario usu*: RHET. min. p. 590, 14 adulter, qui -s per multa adulteria moechatus est. SCHOL. Hor. carm. 1, 13, 17 'felices ter et amplius': -s. SCHOL. Lucan. ed. Web. 8, 408 rex *Parthorum* . . . taliter (*sc. inceste*) nascitur, scilicet -s nascitur sanguine sic mixto. ANIAN. Chrysost. hom. 3, 6 semel iterumque et -s factum (CONC.[S] II 3, 2 p. 125, 26 et s. et secundo et tertio et -s. AVELL. p. 539, 14 non s., sed -s [VEREC. in cant. 2, 37 non s. . . ., verum etiam -s]). FAVST. Aug. c. Faust. 29, 1 cum -s (multi totiens *cod. unus*) . . . angeli . . . locuti esse monstrentur. CANON. Turner II 2 p. 154, 51 -s oblationes quae fiunt. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 72, 17 etsi -s prompti simus, ut . . . vitam . . . ponamus (*gr. I 1, 7 p. 72, 32* μυριάκις. *I 5 p. 370, 20* milies). CONC.[S] II 3, 1 p. 48, 22 nos . . . -s dirigentes ad . . . episcopum (saepius *versio correcta et Rustic.*, frequenter *II 2, 1 p. 47, 7*). VICT. VIT. 3, 33 -s iam confessor extiterat. OP. imperf. in Matth. 2 p. 645 *Herodes* -s mori non poterat, qui multos occiderat infantes *eqs.* BOETH. anal. post. 1, 5 p. 717[D] contingit peccare. 1, 24 p. 741[A] accidere. VITAE patr. 5, 11, 15 ita -s vadens atque revertens (*gr. Cot. p. 475[C]* πλειστάκις). IOH. MED. (?) Ps. Chrysost. hom. I 943[C] -s videmus eremitas . . . sic perfectos esse. VITA Alc. Avit. 1 -s pro eruditione eius . . . periclitatus est. NOVELL. Iust. 13, 2 -s etiam cum iudices dantur. 88 pr. agimus. edict. 8 pr. ut -s . . . viros destinemus. IVLIAN. epit. novell. 36, 146 est quaesitum -s in iudiciis. ORIG. in Matth. 15, 33 p. 447, 21 Christus, qui condescendit hominibus -s (*gr.* πλεονάκις). PS. MATTH. euang. 40 (cod. B) -s Iesus mittebat se in mare. MART. BRAC. canon. 17 dimissum est *sacrilegium.* RVSTIC. c. aceph. p. 1170[C] inchoantes (*cf.* VITA Melaniae 49 volens incipere). VITA Maxent. 3 -s aves . . . panis fragmenta sumebant. VITA Melaniae 40 vermes immanes inveniebat. 62 sciscitabamur. ACT. Timoth. (BHL 8294) 43 dictus. **2** *iuxta numeralia*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 103, 1 quia . . . errorem -s milies anathematizet (p. 106, 4. 117, 25. 130, 41. 144, 7. 170, 10 c. aceph. 1245[D]. *cf. ibid.* p. 1209[C] -s et millies). p. 166, 26 *deus* per duos plerumque fideles -s dena milia infidelium fugat.

multra *v.* mulctra. **multrāle** *v.* mulctrale.

multunummus *v.* multin-. *Gruber.*

*multus, -a, -um *et pro compar. sing. neutr.* *plūs, plūris, *plur.* *plūrēs, -ra, *pro superl.* *plūrimus, -a, -um. [*ad* multus *cf. gr.* μάλα, *cuius comparativo* μᾶλλον *respondet lat.* melius; *cum gradationis vocibus conformationis minus perspicuae* plūs (*vet.* plous) *et* plūrimus (*vet.* ploirume *al.*) *cf. compar. gr.* πλείων (*cum superl.* πλεῖστος), *avest.* frāyah-, *ind. adv.* prāyas, *quae redeunt ad radicem verbalem* plē (plēre, plēnus, plērīque). *cf. Walde-Hofmann et Ernout-Meillet s. vv. L.*]

legitur inde a CARM. ARV., LEGE XII tab., LIV. ANDR., NAEV., PLAVTO *per totam Latinitatem.* [*posit.*: *val.* mult, *it.* molto, *francog. vet. et med.* mou(l)t (*dial. or. et sept.* mou), *prov., cat.* molt, *hisp.* mucho, *port.* muito; *pro adv.*: *hisp.* muy, *port.* mui (*proclit.*); *cf. M.-L. 5740. Battisti-Alessio IV 2491. Corominas III 468 sq. Machado II 1550.* *compar.*: *dalm.* ple, *it.* più, *sard. centr. et mer.* prus, *raet. occ.* pli, plü, *raet. or.* p(l)ui, pi, *francog., francoprov., prov.* plus, *cat.* pus, *hisp. vet.* (*arag.*) plus, *port. vet.* pus; *cf. M.-L. 6618. Battisti-Alessio IV 2959. Wagner II 317. Wartburg IX 102 sqq. G.*]

CAPVT PRIMVM: *de scriptura et formis.*

I ***posit.***: **A** *de scriptura*: munt-: CIL IV 1593 (*cf. Niedermann, BphW. 35, 1915, 1091*). muit-: CIL VIII 20277, 2 (= CE 1977, 1 *a. 299*). *litt. graecis* μουλτ-: GLOSS. Klio 13, 1913, 108. 113. **B** *de formis*: *abl. pl.* -eis: CIL I^2 1216, 8 (= CE 58, 6). 2274, 4. -Is: CIL I^2 1219, 5 (= CE 185, 1). **C** *de notis*: m, mul, mult *in nummis, v. Bernhart, Hdb. 256 sqq.* NOT. Tir. 24, 98 -is. 60, 45 -is diebus. *al.*

II ***compar.***: **A** *de scriptura*: *sing.* pyl m(inus): INSCR. christ. Silvagni 20. *plur.* pleor-: CARM. Arv. (CE 1) *ter.* plour-: S. C. de Bacch. (CIL I^2 581) *ter.* ploer- (*script. ficticia, cf. E. Fraenkel, Philol. 97, 1948, 167*): CIC. leg. 3, 6 *in textu legis.* *c. apice* -ú-: R. GEST. div. Aug. 3, 21 CIL X 8164 XI 6566.

B *de formis*: **1** *abl. n. sg.* -re (*cf.* CHAR. gramm. p. 75, 5 B. -re, non . . . -ri. p. 139, 22 -re aut minore emptum antiqui dicebant [*affert* CIC., LVCIL.] . . .; sed consuetudo -ris . . . dicit. p. 274, 6 [*affert eosdem et* PLAVT.]. PRISC. gramm. III 315, 18 ablativus . . . tam in e quam in i terminans invenitur): PLAVT. Caec. frg. 4 -re altero tanto quanto eius fundust velim. LVCIL. 1253 -re foras vendunt. CIC. frg. inc. K 5 M. -re venit. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 58 -re quam sex aureis. 61 vendat -re quam *eqs.* *e coni. dub.* LVCIL. 500 -res⟨t⟩ (*Mueller*, -ris *Junius, Marx*). **2** *nom., acc. n. pl.* -ra *saepissime* (*v. p. 1611, 11. 1612, 67. 71. 1613, 43. al.*). -ria (*cf.* SINN. Gell. 5, 21, 10 -ria, non -ra dici debere. CHAR. gramm. p. 75, 2 B. -ra . . ., non -ria. p. 159, 16 consuetudo . . . dicit . . . haec -ria. PRISC. gramm. II 89, 6 antiqui . . . etiam -ria dicebant. *al. cf.* compluria *vol. III 2106, 84 sqq.*): CATO inc. lib. frg. 60 *aliique auctores liberae reipublicae a* GELL. 5, 21, 6 *laudati.* CE 596, 4 -ria si potuisse(m) . . . proscribere laudes, ut scirent -res. INSCR. NSc. 1936 p. 97 (*Amiterni, a. 325*). p. 185 *bis.* **3** *gen. pl.* -rium: RHET. Her. 4, 22, 30 CIC. top. 78 VARRO ling. 7, 32 *al. v. et Neue-Wagener II 273* (*cf.* complurium *vol. III 2107, 18*). -rum: CHAR. gramm. p. 75, 10 B. -rum dicimus. p. 92, 23 -rum Modestus putat esse dicendum, non -rium . . ., sed consuetudo -rium . . . dicit. DIFF. Suet. p. 311, 19 Roth. *exempla desunt.* **4** -rior: ITALA Matth. 23, 14 (cod. f) -riorem damnationem ([*gr.* περισσότερον]. VITAE patr. 6, 3, 11 p. 1009[C]. GLOSS.[L] I Ansil. PL 355 plusculum vindemiae: -riorem). Ioh. *[B.]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7,31 (cod. f) -riora ([*gr.* πλείονα, VVLG. -ra]. FVLG. myth. 1 praef. p. 9, 15 aet. mund. p. 142, 22 DIDASC. apost. 39, 21. DIOSC. 1, 28 p. 19, 25 M. -riora et longiora [*gr. 1, 29* μακρότερα ... καὶ πολλά]. GLOSS. II 409, 12 πλείονα -riora plurima). ADNOT. Lucan. 7, 402 -riores (DIDASC. apost. 47, 14 -riores et pessimiores. 63, 8 HESYCH. in lev. 5, 1sqq. p. 835A. VICT. VIT. 3, 32 -riores ... et crudeliores. CASSIOD. hist. 5, 34, 11. LEX Visig. 5, 7, 8 meliores adque -riores. *al.*). CANON. Turner II 1 p. 29 III -rioribus (FACVND. defens. 2, 6 p. 582C *post* graviorem). *adde p. 1618, 82.* [-riori *olim legebatur* (*v. Wölfflin, Ausgew. Schr. 162*), pleniori *nunc editur* THEOD. MOPS. in Philem. p. 260, 15.]

C *de notis*: p: TAB. cer. Dac. 6 (CIL III p. 936sqq.) int. 3 p(lus) m(inus) (ext. 4 CIL VIII 11127). PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 76. pl: CIL III 12489, 20 m(inus) pl(us) (VI 32966 *a. 487.* 32967. *al.*). NOT. Tir. 5, 4 -s. 5, 6a -res.

III *superl.*: **A** -mus: *formae antiquae*: CARM. Sal. Varro ling. 7, 27 plusima (*cf.* PAVL. FEST. p. 204 plisima [ploisuma *O. Mueller*]). ELOG. Scip. (CIL I² 9) 1 ploirume (*nom. pl.*). CIL I² 1861 (= CE 361) plouruma. -ú-: R. GEST. div. Aug. 6, 6. EPIST. Secundi (CIL XII 4393) 5 CIL X 3903 I 7. -Im-: ORAT. imp. Hadr. de Matid. (CIL XIV 3579) 29 plurImIs. -rm-: CIL IV 4447. *de -um- et -im- v. Stolz-Leumann⁵ 85.* *? gen. pl.* -mum (*nisi potius leg.* plurium): PS. QVINT. decl. 5, 4. 16, 6. *litt. gr.*: GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A π⟨λ⟩ούριμι· πλέον. *notatur* p *in initiis epistularum Ciceronis aliorumque* s(alutem) p(lurimam) *passim.* NOT. Tir. 5, 6 -mum. **B** *soloecismi*: CHIRON 173 ternis vel quaternis diebus, saepissime et plurissimis (*cf.* VEG. mulom. 1, 6, 1 interdum paucis interdum plurimis d.). GLOSS. V 644, 2 multissima: multa (*forsitan lateat Lucretii illud* multesimus. *falso trad.* CIC. Att. 11, 2, 1 [multis meis *CO¹ recte*]).

CAPVT SECVNDVM: *de notione.*

i. q. πολύς (GLOSS.), ***numerosus.*** *significatur numerus paucitate maior* (CIC. ac. 2, 93 *placet Chrysippo interrogato*, tria pauca sint anne -a, aliquanto prius quam ad -a perveniat quiescere. fam. 2, 4, 1. *cf. p. 1615, 50. 67. al. et* MOD. dig. 31, 34, 3 post -os ['nonnullos ?' *Mommsen*; duos *F primitus*] dies. AVG. loc. hept. 5, 21 quomodo ... -as *gentes*, si septem?), *plenitudine minor* (CIC. off. 2, 67 cum ... omnes non possint, ne -i quidem. Att. 5, 18, 1 -a, immo omnia. *cf.* Brut. 182 omnes cupisse dicere, non -mos ausos esse, potuisse paucos), *ceterum fere indistinctus et in medio relictus* (*more comprehensivo* -i alii *vol. I 1629, 22sqq. 1632, 17sqq.* [*cf. etiam infra l. 66*], innumeri *vol. VII 1, 1727, 15* [*cf.* innumerabiliter *ibid. 1725, 41*], *?* complures ACT. Petr. 34 p. 87, 7 -ae ... c. et aliae ... feminae ['c. *fortasse correctio vocis* -ae' *Usener*; *gr.* πολλαὶ ... ἄλλαι *tantum*]). *augendi gratia accedit* saepe (PLAVT. Capt. 44 s. iam in -is locis. *al.*), frequenter (*v. vol. VI 1, 1303, 56sqq. cf.* LVCIL. 1142 -i atque frequentes), diu, ubique, undique *sim.*; *limitandi causa* numero (CIC. Font. frg. 12 maximus numerus ... amplissimae copiae ... equites n. -mi. SALL. Iug. 97, 5 n. -res [SALL. (?) rep. 2, 7, 11. HOR. epist. 2, 1, 183 n. -res, virtute ... minores. LIV. 23, 49, 10. *al.*]. APVL. met. 4, 3, 7 canes et modo magnos et n. -os [4, 16, 4. 4, 20, 5. 7, 2, 3]), in numero (ITALA deut. 33, 6 [Lugd.] *Ruben* erit -us in n. [*gr.* πολὺς ἐν ἀριθμῷ, *Vulg.* parvus in n.]), multitudine (EVSEB. EMES. serm. 14, 2 p. 323, 5 duodecim homines *sc. apostolos*, non m. -res, non genere praeclaros *eqs.*), tempore (*p. 1617, 37*).

I *adi.*: **A** *generatim*: **1** *plur.*: **a** *usu communi* (*specimina paucissima*): NAEV. carm. frg. 4 lacrimis cum -is. PLAVT. Amph. 190 -a ... acerba ... funera. Merc. 829 -res viri ... quam ... mulieres. Mil. 170 hau -os homines (*al. v. vol. VI 3, 2559, 74sqq.*). Truc. 484 scio ... -os memoravisse milites mendacium: et Homeronida et postilla mille memorari pote (*cf.* CIC. Verr. II 2, 119 sescentos ... cives Romanos -osque Siculos). TER. Ad. 961 quodnam ob factum? :: -a. CIC. Verr. I 7 senatores -os ... -os equites ... frequentes ... cives. II 4, 150 permulta -is navibus ... exportata. rep. 1, 56 -i ... testes, siquidem omnes -os appellari placet. *et passim.* **b** *liberius in fine seriei positum fere i. q.* -i alii (*cf. Armini, Eranos 26, 1928, 278 et v.* CIC. Verr. II 3, 172 Halaesinum, Thermitanum ..., -arum praeterea civitatum [de orat. 1, 198]): CIC. de orat. 2, 155 cum dicerent *P. Africanus alii* pergratum Athenienses et sibi fecisse et -is principibus civitatis. off. 1, 155 erudierunt -os ... ut Epaminondam Lysis ... Dionem Plato -ique -os. CAPITOL. Pius 5, 4 Germanos et Dacos et -as gentes.

2 *sing.*: **a** *usu communi*: **α** *significatur copia, amplitudo sim.* (*cf.* VARRO ling. 9, 66 cum incrementum accessit, dicimus ... -um plumbum. *multiplicitas maxime apparet iuxta plur.* [CORNELIA epist. frg. 1 -o tempore -isque partibus. CIC. Brut. 88. 246. BELL. Hisp. 12, 4 ignem -um telorumque multitudinem. *al.*] *et in exemplis ad enallagen affinibus velut p. 1608, 64. 67. 68 et* LVCR. 5, 252 -a ... pedum vi. HOR. carm. 3, 23, 14 -a caede bidentium [LIV. 21, 25, 9 suorum]. LACT. inst. 4, 10, 3 ante -am temporum seriem [HIER. in Is. 1, 13 p. 35A annorum]): Ⓘ *de rebus corporeis*: PLAVT. Epid. 153 -o auro potens (Poen. 301. Rud. 1295 cum a. atque argento -o [SALL. Iug. 13, 6. *cf.* PETRON. 37, 8 argentum ... -s]. CIC. leg. 1, 41. *al.*). Poen. 243 nisi -a aqua usque et diu macerantur *salsa muriatica* (CATO agr. 157, 3. *al. cf.* LVCR. 6, 1176 *sitis* aequabat -um parvus umoribus imbrem. VERG. Aen. 6, 659 -mus Eridani ... volvitur amnis. PRISC. LYD. solut. 6 p. 74, 8 nullo modo mare efficitur -s [*gr.* πλείων]). Rud. 100 luto usust -o, -am terram confode (CATO agr. 28, 1 cum terra sua quam -ma). Stich. 376 lanam purpuramque -am (VARRO ling. 5, 133). CATO agr. 1, 7 vino (VARRO rust. 1, 7, 2 minus -um ... v. et frumentum. *al. cf.* POMPON. Atell. 39 non -i temeti, sed -mi. VERG. georg. 2, 190 Baccho [PROP. 1, 3, 9]. Aen. 9, 334 deo). 64, 1 uti olea ... quam -ma sit, quo -s legatur. 157, 7 cibo (*v. vol. III 1045, 53sqq.*). ACC. trag. 151 saepe et -o inbutus sanguine (CIC. Sest. 12. *al.*). NOVIVS Atell. 43 supellex (CIC. Verr. II 2, 176 Phil. 2, 66. NEP. Att. 13, 5 modica, non -a). CIC. div. in Caec. 72 sudore (*v. l. 28*). Verr. II 2, 35 vestis (2, 47. 176. *al.*). Marcell. 11 -o magnoque comitatu. LVCR. 3, 119 detracto corpore -o. 6, 1005 *ubi* -us ... vacefit in medio locus (*cf.* OV. met. 8, 422 immanem ... ferum -a tellure iacentem. EXPOS. mundi 61 regio [*opp. 62* pauca]). VERG. georg. 3, 52 cui *bovi* -ma cervix ([*cf. Varro rust. 2, 5, 7* c. crassis ac longis]. SIL. 16, 362 *equus* insignis -a c. et -mus idem ludentis per colla iubae. NEMES. cyn. 247). Aen. 1, 412 Venus obscuro gradientes aere saepsit et -o nebulae circum dea fudit amictu (GLOSS. spisso). 6, 299 *Charoni* -ma mento canities ... iacet. *al.*

Ⓘ *de rebus incorporeis*: Ⓐ *variis*: PLAVT. Bacch. 630 mortuus -ris preti est quam ego sum (VARRO rust. 1, 7, 4 -s ... et p. -ris [*1, 13, 6* maioris p.]. SALL. Iug. 85, 39. VLP. dig. 12, 6, 26, 5 [*ex Marcello*]. *cf.* VLP. dig. 7, 1, 25, 1 -s pretium. APVL. met. 9, 41, 3 -i p.). Curc. 420 -am ... salutem ... dicere (430 -mam [TER. Eun. 270. LVCIL. 739 -ma et plenissima]. 524 Poen. 407. *al.*). Merc. 65 -o opere immundo rustico se exercitum. Pseud. 556 clamore magno et -o (*Scaliger*, -um *fere codd.*). Trin. 224 dolorem. CIC. inv. 1, 8 -mo cum labore (div. in Caec. 72 *iuxta* sudore [Font. 12]. Verr. II 4, 146. *al.*). Sull. 35 tam -a dicendi necessitas. de orat. 1, 193 -ma ... antiquitatis effigies (AVSON. 75, 4 p. 312 P. *vidit mortuum* pallentem et -a mortis in e.). 2, 101 operam (Brut. 174. *al.*). off. 1, 108 -a hilaritas, ... ambitio maior. fam. 3, 7, 5 summa prudentia, -a etiam doctrina, -mo rerum usu (CATVLL. 91, 7 TAC. ann. 15, 51, 2). *al.* VERG. Aen. 2, 429 -ma ... pietas. 4, 3 -a viri virtus animo -usque recursat gentis honos ([GLOSS. magna et saepius probata]. 11, 312 potuit quae -ma v. esse, fuit). AETNA 281 unde ... -o foedere pax sit (*cf.* TAC. hist. 4, 35, 2 -a pace). HOR. carm. 3, 9, 7 -i Lydia nominis (GELL. 2, 3, 5. 13, 25, 3 -i atque celebrati. 20, 10, 2 celebri ... fama et -o n.). 3, 30, 6 -a ... pars mei vitabit Libitinam (OV. am. 1, 15, 42 [magna *var. l.*]). PROP. 2, 19, 10 ludi fanaque, peccatis -ma causa tuis. VELL. 2, 90, 1 Hispaniae ... -o varioque Marte pacatae. CVRT. 9, 6, 22 -am prius quam longam vitam ... optare. GELL. 1, 2, 6 uti -mus ei mos fuit. 10, 3, 4 -a copiosaque invidia. *al.* Ⓑ *de oratione sim.*: NAEV. com. 16 -a longe promicanda oratio est (CIC. de orat. 2, 214 -a et varia et copiosa. ac. 2, 41 BELL. Alex. 7, 2. APVL. apol. 73 nimis -a o. est, si velim memorare *eqs.*). CIC. Att. 4, 18, 3 est non nullus odor dictaturae, sermo quidem -us (5, 1, 3. 5, 10, 2. 7, 3, 12 sed haec coram; nam -i s. sunt. 13, 9, 1 hodie mane Dolabella; -us s. ad -um diem. TAC. hist. 4, 52, 1 ann. 1, 9, 1. 15, 54, 1 PLIN. epist. 7, 33, 8. ARNOB. nat. 7, 12 res nimium longi est -ique s. *al.*). QVINT. inst. 10, 1, 2 stilo (10, 6, 3. 10, 7, 4 -us st. et adsidua lectio et longa studiorum aetas). 10, 1, 59 optimis *scriptoribus* adsuescendum est et -a magis quam -orum lectione formanda mens (*cf. p. 1611, 5*). Ⓒ *de tempore* (*cf. p. 1607, 75. 1611, 38. 41*): PLAVT. Cist. 159 *mercator* compressit virginem ... vinulentus -a nocte in via (Rud. 914. QVADRIG. hist. 45 noctu -a. RHET. Her. 4, 41, 53. 4, 51, 64 ad n. -am [CAES. Gall. 1, 26, 3; *cf. Plut. Caes. 18, 4* εἰς μέσας νύκτας]. CIC. Sest. 75 -a de n. CAES. Gall. 7, 28, 6 -a iam n. VARRO ling. 7, 73 [*ad Enn. scaen. 215sqq.*]. CENS. 24, 6 intempesta, id est -a n. *al.*). Pseud. 1158 vides iam diem -um esse (CIC. *l. 48.* CAES. Gall. 1, 22, 4 -o denique d. LIV. 3, 60, 8 -a iam d. erat. ITALA gen. 29, 7 [Aug. loc. hept. 1, 108 p. 523, 15] adhuc est d. -a [*gr.* πολλή, Lugd. superest de d. -um, VVLG. -um diei superest]. LACT. mort. pers. 21, 10 per -um d.). CIC. Att. 5, 4, 1 -o mane. SALL. hist. frg. 3, 96 -a iam luce. *al.* Ⓓ *de ipsa multitudine sim.*: GELL. 1, 7, 18 -am ... locutionum talium copiam. ITALA gen. 48, 16 (Lugd. *al.*) multiplicentur in multitudine -a (*v. p. 1601, 5 et alia exempla p. 1603, 27*). DECRET. fabr. Pisaur. (CIL XI 6335) 9 -mo numero filiorum (BOETH. diff. top. 2 p. 1186B tam -us ..., ut *eqs.*). BOETH. in top. Cic. 1 p. 271, 14 -a librorum pluralitate.

β *c. vocabulis collective positis* (*dub. pro subst. p. 1610, 67*): Ⓘ *usu vario*: CATVLL. 112, 1 *v. p. 1609, 33.* VERG. ecl. 1, 33 quamvis -a meis exiret victima saeptis. georg. 2, 183 oleaster ... -mus. SEN. contr. 2, 1, 7 neque turba ... circumerrat nec -us intra limen heres est. LVCAN. 3, 707 -us sua vulnera puppi adfixit moriens. 4, 254 spoliatus milite -o. VAL. FL. 6, 223 Tages, cui -ma silvis pervigilat materna soror (*i. -ae nymphae*). STAT. Theb. 4, 72 vulnere. IVV. 3, 142 quam -a magnaque paropside cenat? 3, 232 -mus hic aeger moritur vigilando. 4, 47 -o delatore. MART. 5, 15, 3 gaudet honorato ... -us nomine lector. 5, 16, 7 -mus ... mittet mihi nauta metretas. 8, 3, 7 me ... ora legent et secum -mus hospes ... carmina nostra feret. *al.* Ⓘ *audacius de re saepius adhibita*: STAT. Theb. 1, 133 *iuvencis* nondum vomere -o ... cervix descendit in armos (4, 117 litora *Inachi* -o v. suspendunt *Dorici*). APVL. met. 8, 5, 9 -o dente laniavit *aper Tlepolemum.*

b *exempla praedicativa notabiliora* (*v. etiam quae attulimus supra l. 2. 7. al. et loc. dub. p. 1607, 46*): CIC. nat. deor. 2, 136 calore,

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quem -um habet *alvus*. CAES. Gall. 1, 47, 4 qua *lingua Gallica* -a iam Ariovistus longinqua consuetudine utebatur. SALL. Iug. 84, 1 *Marius* antea iam infestus nobilitati, tum vero -us atque ferox instare: singulos modo, modo universos laedere *eqs.* (PANEG. 4, 26, 1). 96, 3 *Sulla* in agmine ... -us adesse (TAC. Agr. 20, 2 [-um *var. l.*]. *cf.* FLOR. epit. 4, 2, 50 -us in eo proelio Caesar). hist. frg. 4, 17 hiavit humus -a vasta et profunda. VERG. ecl. 7, 60 Iuppiter (*i. aether*) ... laeto descendet -mus imbri. georg. 1, 187 cum se nux (*i. amygdala*) -ma silvis induet in florem (*cf.* GRATT. 128 -m⟨a⟩ Threicii nutritur vallibus Hebri cornus). 2, 166 *Italia* auro -ma fluxit (HOR. sat. 1, 7, 28 salso -oque [-umque *var. l.*] fluenti *Persio*). Aen. 1, 419 collem, qui -mus urbi imminet (*male* SERV.: id est longus, *conferens* georg. 1, 187. 3, 52 [*v. l. 8. p. 1608, 15*]. *cf.* STAT. Theb. 1, 114 abrupta qua -mus arce Cithaeron occurrit caelo). OV. am. 1, 15, 38 sollicito -us amante legar (trist. 4, 10, 128 in toto -mus orbe legor). 2, 4, 34 quia tam longa es, ... potes in toto -a iacere toro. epist. 2, 32 *Amor* erat in falso -mus ore (met. 11, 562 MART. 6, 58, 6. CLAVD. rapt. Pros. 2, 27 -us in ore *Dianae* frater erat Phoebique genas ... esse putes). 4, 167 *Venus* -ma mecum est. met. 8, 583 (*loq. Achelous*) intumui quantusque, feror cum -mus umquam, tantus eram. 9, 624 *Cupido* -mus urget et urit pectora. fast. 2, 272 Arcadiis -mus ille *Pan* iugis. Ib. 596 -ma qua flammas ... Aetna vomit. LVCAN. 8, 285 -us ... in pectore *Iubae* ... est Hannibal. PLIN. nat. 12, 97 *casia arbor* -ma minimum ponderis *facit*. SIL. 6, 316 -us ... per arva fervebat Mavors. MART. 4, 1, 5 *Domitianus* colat Albano Tritonida -us in auro. 8, 50 (51), 8 -a cum tota lampade luna nitet. HEGES. 1, 5 p. 9, 28 -us ... domini precator (*sed v. app. crit.; cf. Ios. bell. Iud. 1, 73 προσκυνῆσαι τὸ πλέον*). SIDON. carm. 22, 220 hic -us ... eris. ENNOD. epist. 5, 2, 4 p. 125, 18 ad haec decora -us incumbe (8, 6 p. 205, 5. 8, 36, 2 p. 223, 21). MAXIM. eleg. 1, 189 *draco* dependens -mus.

B *spectat fere ad qualitatem multiplicando effectam*: **1** *solum ponitur*: **a** *fere i. q. nimium operosus*: PLAVT. Men. 316 hercle hominem -um et odiosum mihi. AFRAN. com. 202 -a atque molesta es. CATVLL. 112 (*loco ambiguo necdum satis explicato*) -us homo es, Naso, neque tecum -us (*v. p. 1608, 70*) homo ⟨est, qui⟩ descendit; Naso, -us es et pathicus. VOPISC. Aurelian. 8, 3 (*epist. Valeriani*) quantae sit Aurelianus severitatis: nimius est, -us est, gravis est. **b** *fere i. q. potens*: ITALA num. 22, 6 (Ps. Philo antiq. 18, 2) *populus* -us est super nos (*gr.* ἰσχύει ... ἢ ἡμεῖς, *Lugd. et Vulg.* fortior me est). Iob 36, 26 (Hier. interpr. Iob, Aug. in Iob p. 591, 22) deus -us (*gr.* ὁ ἰσχυρὸς πολύς, *Vulg.* magnus; *ad abundantiam gratiae refert* AVG. *ad. l. coll. Rom. 5, 20. item de deo*: IREN. 3, 10 [11 H.], 6 prophetae annuntiabant deum ... -is appellationibus: -us [-os *vel* -is *trad.*] enim et dives pater *eqs.* 3, 16 [17 H.], 7. 4, 20, 11 [4, 34, 10 H.]). AVELL. p. 5, 13 nec in exiguis hominibus ... nec in -is vel potentibus. MVTIAN. Chrysost. hom. 16, 3 p. 343/4 non pauperes dico tantum neque -mos, sed etiam si magistratus, si imperator sit (*gr.* τοὺς πλουσίους).

2 *c. additamentis copiam significantibus*: **a** *praepos.* (*dub. p. 1610, 67*): **α** in *c. abl.*: CIC. de orat. 2, 17 qui ... aut -ra loquitur aut ... in aliquo genere aut inconcinnus aut -us est, is ineptus esse dicitur. 2, 358 ne in re nota ... -us et insolens sim. ac. 2, 17 Antipatrum ..., qui -us in eo (*sc. ut nihil probaret*) fuisset, reprehendebant. nat. deor. 2, 119 nolo in stellarum ratione -us vobis videri. off. 2, 56 in eo libro, quem de divitiis scripsit *Theophrastus*, in quo -a praeclare, illud absurde: est enim -us in laudanda magnificentia (*cf.* SVET. vita Lucani p. 51, 13 -us [-is *trad.*] in gloria tyrannicidarum palam praedicanda ac plenus minarum). MAR. VICTORIN. gramm. VI 76, 2 -mus in hoc metro Aristophanes est. HIER. in Is. 16, 14 p. 240C *ut Moab*, qui prius -us erat in divitiis peccatorum, post poenitentiam parvus et pauper sit in malitia. 55, 6/7 *v. p. 1617, 18.* **β** ad: ITALA prov. 5, 20 (Ambr. Abr. 2, 11, 82) ne -us fueris ad alienam *mulierem* (*gr.* πολὺς ... πρός, *Vulg. aliter*). ITIN. Alex. 6 *Alexander erat* -us ad imperia difficultatum, onerosior (op- *Studemund*) tamen exempli proprii irritamentis. VVLG. Is. 55, 7 *v. p. 1617, 17.*

b *casibus solis*: **α** *abl.* (*cf. p. 1607, 47. 53*): GRATT. 30 ut omni (omnem *Sannazarus*) concipiat *cassis*, tergo si quisquam est -mus, hostem *i. feram* ('tergo *trahe* ἀπὸ κοινοῦ *ad* omni *et* -mus' *Vollmer conferens p. 1608, 15*). PLIN. nat. 16, 23 *carbo* -mus scintillis. 35, 137 *Nicophanes pictor* durus in coloribus et sile -us. HIER. psalt. sec. Hebr. 86, 5 tu ... es ... -us misericordia omnibus, qui invocant te (-ae misericordiae *var. l. ut* 86, 15 *et* VVLG.; copiosus in misericordia *Psalt. Rom.*, c. m. *Sangerm.; cf. l. 75*). 147, 5 magnus dominus noster et -us fortitudine (magna virtus eius *Psalt. Rom.*, *Vulg.*). SIDON. epist. 8, 7, 4 qui, per se minimus et tantum per sua maxumus, animo exiguus vivit et patrimonio -mus. **β** *gen.*: SIL. 16, 362 *v. p. 1608, 16.* ITALA Ion. 4, 2 (Tert. adv. Marc. 2, 24 p. 367, 27) te esse ... -mum misericordiae, paenitentem malitiarum (*gr.* πολυέλεος, VVLG. -ae miserationis. *cf. l. 69*).

C (hoc) -um (-s) est *in locutionibus sollemnioribus*: **1** *fere i. q. refert, interest* (*vix huc pertinet* CIC. *p. 1617, 26; aliter etiam p. 1611, 20*): LVCIL. 374 non -um est, d siet an b. VERG. georg. 2, 272 adeo in teneris consuescere -um est (*c. inf. ut*: OV. met. 15, 752 -s est domuisse ... quam ... genuisse [*item compar.* OPTAT. 6, 3 p. 149, 1 PS. AMBR. paenit. 17 p. 990D]. SEN. contr. 10, 2, 2 SEN. epist. 20, 10. 24, 10. *al. cf. p. 1612, 2*). SEN. dial. 11 (12), 19, 6 -um erat, si ...; -s est, quod *eqs.* (*cf.* TERT. apol. 21, 26 *seq.* si. LVCIF. reg. apost. 9 p. 58, 21 -s est illi ... hoc, ut ..., quam si *eqs.* PELAG. in I Tim. 4, 12 parum est ...; hoc -um [magnum *Ps. Primas.*] est, ut *eqs.* VEN. FORT. epist. carm. 3, 2, 3 *seq.* quod [GREG. M. dial. 1, 4 p. 37, 16 M.]).

2 *fere i. q. nimium est* (*cf.* HIER. tract. in psalm. I p. 113, 12 non est -um, quodcumque prodest animae; nihil satis est, quod bonum est): **a** *accedit* ad: PS. AMBR. serm. 59a, 2 p. 724B forte dicit aliquis: -um est ad me. AVG. civ. 5, 21 p. 232, 29 D. -um est ad nos et valde superat vires nostras hominum occulta discutere *eqs.* (*seq. inf. ut*: in euang. Ioh. 38, 8. c. Faust. 19, 24 p. 524, 5 hoc ad perversas eorum mentes intellegere -um est *al.*). c. Faust. 16, 28 p. 474, 5 hoc ad vos -um est. **b** *absolute*: AVG. catech. rud. 13, 1 -um est perdurare in loquendo ..., cum moveri non videmus audientem.

3 *seq.* ut *i. q. maius est, quam ut*: RVFIN. hist. 2, 13, 5 quae -um est, ut his inseramus (*gr.* περιττὸν ἂν εἴη καταλέγειν). AVG. epist. 185, 6 p. 5, 28 valde prolixa sunt gesta et tibi ... -um est ut legantur.

II ***subst.*** (*hic illic vocem ad nomina antecedentia referri posse vix negaverimus, v. ex. gr. infra l. 41*): **A** *masc., fem.*: **1** *absolute*: **a** -i (*potius praedicative* CIC. de orat. 1, 8 qui ... possint, -i nostra, -res patrum memoria ... exstiterunt. *cf. infra p. 1611, 7*): PLAVT. Bacch. 540 -i more isto ... vivont. Cist. 50 -is ... damno et mihi lucro ... saepe eris. ACC. trag. 651 *opp.* pauci. CALP. hist. 17 *opp.* unius. CIC. leg. agr. 1, 1 quod et dicitur a -is et saepe dictum est. Sest. 75 occidunt nonnullos, vulnerant -os (*cf.* BELL. Afr. 75, 6 -is ... occisis, compluribus vulneratis). de orat. 3, 45 *mulieres* -orum sermonis expertes. Tusc. 5, 6 *opp.* plerique. TAC. hist. 4, 84, 5 -i ..., quidam ..., plerique ..., -mi. *et passim; per variationem* FILASTR. 24, 1 -orum quasi hominum -arumque mulierum ... quasi -orum atque -arum. *pressius i. q.* οἱ πολλοί (NON. p. 519, 1 veterum ... scientia paucorum numerum pro bonis ponebat, -os contra malos appellabant [*affert* TER. Eun. 2 *perperam, praeterea nonnulla exempla infra vel sub b posita*]): LVCIL. 448 unus modo de -is qui ingenio sit (CIC. de orat. 3, 136 Brut. 274. *al.* HOR. sat. 1, 9, 72. *et saepius*). ACC. trag. 314 probis ... potius quam -is (*cf.* CIC. rep. 6, 1 boni plus quam -i). CIC. fin. 2, 49 quia laudetur *honestum* a -is (*antea*: a multitudine). OV. ars 3, 7 dixerit e -is aliquis. SEN. epist. 7, 11 (*Epicur. frg. 208 Us.*) haec ... ego non -is, sed tibi. 25, 7 dissimilem te fieri -is oportet. *al.* **b** -ae (*cf.* HIER. quaest. hebr. in gen. p. 27, 1 *Abraham* transfertur 'pater -arum': nam ... 'gentium' ... subauditur): PLAVT. Mil. 1047 ita me occursant -ae: meminisse haud possum (*cf.* 1231 illum -ae sibi expetessunt. *ellipsis apparet* 1017 amat mulier quaedam quendam.: pol istuc quidem -ae.: at non -ae ... donum mittunt). ACC. trag. 647 more -arum utier. AFRAN. com. 321 noli ex stultitia -arum credere esse animum meum. CATVLL. 97, 9 hic futuit -as. OV. am. 2, 17, 28 -ae per me nomen habere volunt. epist. 9, 137 (*Deianira Herculi*) me quoque cum -is ... amasti. ars 3, 153 et neglecta decet -as coma. met. 4, 208 (*de Sole*) diligis hanc unam ...: Leucothoe -arum oblivia fecit. EPIST. Sapph. 20 -arum quod fuit, unus habes. SEN. dial. 11 (12), 19, 5. *al.; cf. l. 28. 68.* **c** -res (*de feminis l. 57*): CARM. Arv. (CE 1) 4sqq. neve lue rue ... sins incurrere in pleores *eqs.* PLAVT. Trin. 35 nimio ... hic -ris pauciorum gratiam faciunt pars hominum quam id quod prosint -bus. CARM. Hyg. fab. 221, 1 v. 4 -res esse malos Bias autumat (*cf. p. 1612, 34 et Anth. Pal. 9, 366, 7 τοὺς πλέονας κακίους*). CIC. Deiot. 28 Deiotarum cum -res in equum sustulissent. rep. 1, 52 difficultas ... rem a rege ad -res, error ... a multitudine ad paucos transtulit. *al.* SEN. dial. 2, 11, 2 *ira* timetur a -bus sicut deformis persona ab infantibus. 11 (12), 16, 3 non te *Helviam* ... impudicitia in numerum -rium adduxit. epist. 7, 12 voluptatem ex -rium adsensione venientem. *al.* *i. q. mortui* (*cf. gr.* οἱ πλείονες, *v. Birt, ALL 11, 1900, 165 sqq., qui huc trahit* CARM. Arv. *l. 50; origo usus apparet* CIL VI 142e -res me antecesserunt, omnes expecto): PLAVT. Trin. 294 lacrumas haec mihi quom video eliciunt, quia ego ad hoc genus hominum duravi; quin prius me ad -res penetravi? PETRON. 42, 5 (*loq. Seleucus libertus*) abiit ad -res. **d** -mi: PLAVT. Rud. 873 tibi optigit, quod -mi exoptant sibi. CIC. Mil. 94 tua illa, M. Tulli, quae -mis fuit auxilio, vox atque defensio. *et saepissime.* *? sing. collect.* (*loco nondum satis explicato*): HOR. carm. 1, 7, 8 -mus in Iunonis honorem aptum dicet equis Argos.

2 *c. supplementis partitivis*: **a** *gen.*: CATVLL. 66, 9 -is ... dearum ([*cf. 66, 33* cunctis ... divis. *Callim. frg. 110, 8 Pf.* πᾶσιν ... θεοῖς]. *posit. ut*: VERG. Aen. 2, 398 -os Danaum. LIV. 2, 41, 2 CVRT. 4, 15, 18. *al.*). LIV. 7, 37, 13 -bus hostium in tentoriis suis quam in portis ... caesis (AVSON. *p. 1612, 34. al.*). COLVM. 2, 2, 14 -mos antiquorum (GELL. 4, 13, 3 -mis hominum). **b** ex: *v. vol. V 2, 1116, 38.* **c** de: *v. p. 1612, 62.*

B *neutr.* (*specialia v. in capite tertio*): **1** *absolute*: **a** -um (*iuxta plur. notionum differentia vix manifesta l. 81. 82. al., c. acumine p. 1611, 5*): PLAVT. Truc. 888 quae *meretrices* cum -um abstulimus, hau -um ⟨eius⟩ apparet quod datumst. CATO agr. 156, 1 -um bibere. CIC. Verr. II 3, 118 faciebat accessiones ..., neque -um (*ironice*); bina aut terna milia nummum addebat. 4, 59 quasi ... hoc mihi non satis sit ad crimen, habuisse tam -um (*sc. purpurae*) quod daret, voluisse deportare tam -a (*i. stragulam vestem sim.*). 4, 94 non tam -um ... intellego quam -a vidi. Phil. 13, 2 si aliquid de ... gravitate Pompeius, -um de cupiditate Caesar remisisset. de orat. 1, 26 -um ... collocuti

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sunt; . . . -a . . . Cotta . . . narrabat. 1, 152 nisi diu -umque scriptitarit. Brut. 128 P. Scipio . . . non -um . . . nec saepe dicebat. fam. 6, 6, 9 homo . . . -um providens. STAT. Theb. 3, 338 -umque et ubique retexens (12, 478 fremunt). TAC. Germ. 15, 1 [non] -um venatibus, -s per otium transigunt. PLIN. epist. 7, 9, 15 aiunt . . . -um legendum esse, non -a (*cf. p. 1608, 52*). *et saepius.* **b** -a (*ex. paucissima, v. et p. 1610, 76; potius praedicative* Ov. rem. 420 quae non prosunt singula, -a iuvant): PLAVT. Amph. 938 -a eveniunt huiusmodi. Capt. 971 *opp.* pauca. Poen. 360 *v. p. 1613, 50.* TER. Andr. 114 quid -is moror? (*al. v. p. 1499, 40. cf.* APVL. apol. 77 quid -is? [89. CE 670, 6 *a. 383. v. et l. 27*]). RHET. Her. 3, 6, 12 ne, cum -a dixerimus, -ra praetereamus. CIC. S. Rosc. 23 -a . . ., -ra . . ., non pauca. Verr. II 1, 72 ne -a (-um *var. l.*) disseram. Mil. 61 -a suspicanti, nonnulla credenti. orat. 70 *de decoro* praeclare et -a praecipiuntur (*cf.* Att. 9, 1, 3 -a . . . et severe . . . disputari). Ov. fast. 4, 866 -a professarum quaestibus apta Venus (culta *Heinsius, alii alia, sed -a pendere a* professarum *recte intellexit Heraldus et denuo LeBonniec, RevPhil. III 34, 1960, 210*). trist. 4, 1, 103 de -is quoniam non -a supersunt. *et passim.* **c** -s (*iuxta* -um *l. 4*): LEX XII tab. 3, 4 si volet, -s dato. 3, 6 si -s minusve secuerunt (*v. p. 1615, 6*). 10, 2 hoc -s ne facito. PLAVT. Amph. 610 mihi . . . uno te -s etiam est quam volo (PVBLIL. P 5 -s est quam poena sine re . . . vivere. *cf. p. 1609, 78*). Mil. 369 qui *oculi* -s vident quam quod vident. Truc. 733 -s dedi. :: -s (*v. p. 1617, 2*) enim es intro missus, quom dabas. *et saepe.* **d** -ra (*iuxta* -a *l. 12. 13*): PLAVT. Trin. 711 -ra fabulabimur. CIC. inv. 1, 33 -ra, quam satis est, demonstraturos. Caecin. 55 veniunt in mentem mihi permulta, vobis -ra. div. 2, 7 sed haec alias -bus (LIV. 34, 32, 14 sed nolo -bus; summam rem conplectar. APVL. met. 10, 27, 3 quid -bus? [LVCIF. non parc. 31 p. 276, 23. *cf. l. 10*]). *al.* **e** -mum, -ma: CATO agr. 129 *terra* combibat quam -mum (*sc. amurcae*). 157, 8 quam -mum (*sc. brassicae*) ederit, tam citissime sanus fiet (*cf.* inc. libr. frg. 5 veternosus quam -mum bibit, tam maxime sitit). LVCR. 1, 878 illud apparere unum, cuius sint -ma mixta. CIC. fin. 4, 8 *antiqui* definierunt -ma. 4, 10 *Epicurus* de -mis eadem dicit. ac. 1, 40 -ma . . . mutavit. *et passim.*

2 *c. supplementis partitivis*: **a** *gen.*: *α* -um: CATO agr. 158, 1 herbae mercurialis non -um. ad fil. frg. 3 -um somni. TER. Ad. 950 agellist . . . paulum . . .; si -umst *eqs.* RHET. Her. 4, 13, 19 exornatio cum -um venustatis habet, tum . . . acrimoniae -mum. CIC. Tull. 6 -um temporis (LIV. 40, 48, 4 haud -um t. APVL. met. 1, 24, 5 post aliquantum [-tulum *v*] -um t. [9, 2, 6]. IVST. 38, 3, 1 ante -um t.). Planc. 64 non ita -um . . . gloriae. Brut. 240 studii . . . habuit non -um, sed acuminis . . . satis. *al.* LIV. 9, 44, 11 cum . . . proelium in -um diei processisset (27, 2, 9 CVRT. 8, 14, 28. *cf.* LIV. 10, 32, 6 ad -um d. [22, 45, 1. 22, 52, 1. *al.*]. TAC. hist. 3, 79, 1 -o iam noctis). 23, 12, 17 hostium . . . nimis -um superest. 37, 7, 12 in -um vini processerat *rex.* SEN. nat. 3, 12, 4 satis et (*del. Kroll*) -um . . . virium. QVINT. inst. 7, 1, 50 *validis argumentis allatis* iam -um acti est (*cf. 4, 2, 21* quid acti sit). TAC. ann. 4, 39, 4 sibi -um superque vitae fore, quod tali cum principe explevisset (*cf.* satis superque). 12, 56, 3 post -um vulnerum. GELL. 12, 9, 2 -um exemplorum huiusmodi reperias. APVL. flor. 15 p. 49 *Samos* ad occidentem eius *Mileti* sita nec ab ea -o pelagi dispescitur. *al.* *β* -a: PAVL. NOL. carm. 10, 199 sint -a locorum, -a hominum studiis inculta *eqs.* AVG. c. Cresc. 3, 63, 70 -a sunt gentium . . ., quae . . . nondum crediderunt ([-ae *vel* -i . . ., qui *var. ll.*]. 4, 64, 71 -a [*Petschenig,* -am *vel* -ae *sim. ut supra codd.*] . . . g., quas commemorasti). AVELL. p. 28, 15 in Macarium . . . -a impiorum commissa sunt. CAEL. AVR. salut. praec. 38 *balneum* nimiae . . . magnitudinis et in -a divisum cellarum. *γ* -s: NAEV. com. 115 utrum scapulae -s an collus calli habeat. PLAVT. Amph. 636 quin incommodi -s malique . . . adsit, boni si optigit quid. 641 -s aegri . . . quam . . . voluptatis. *al.* CATO agr. 4 minus peccabitur, fructi -s capies. 96 lanae -s et meliorem habebunt *oves.* RHET. Her. 3, 24, 39 quod et utilior sit et -s habeat facultatis. CIC. Quinct. 32 eo -s opis . . . quo minus . . . gratiae. Verr. II 4, 32 ne quid -s mali nasceretur. LVCR. 4, 616 plusculum habent in se rationis, -s operai. VARRO ling. 6, 2 non tantum acuminis, at -s litterarum. rust. 2, 2, 17 et lanae -s . . . et agnos -res. LIV. 2, 1, 10 quo -s virium . . . frequentia . . . ordinis faceret. 2, 7, 2 uno -s Tuscorum (*sc. quam Romanorum*) cecidisse. *al.* *pro superl.*: ISID. nat. 3, 3 *Venus* inter omnia sidera -s lucis habet (23, 1). *δ* -mum (*iuxta* quantum *l. 74*): CATO agr. 58 oleae . . . quam -mum condito. RHET. Her. 4, 13, 19 *v. supra l. 37.* 4, 54, 67 exornatio -mum festivitatis habet. CIC. inv. 1, 25 exordium sententiarum . . . gravitatis -mum debet habere. Verr. II 1, 68. orat. 91 nervorum vel minimum, suavitatis . . . vel -mum. ac. 2, 16 ad Q. fr. 1, 1, 40. SALL. Catil. 17, 2 maxuma necessitudo et -mum audaciae. NEP. Epam. 2, 5. LIV. 2, 31, 1 Sabinos, ubi longe -mum belli fuerat. 29, 15, 6 quantum quaeque earum coloniarum militum -mum dedisset. ITALA *p. 1612, 38.* CAPITOL. Aur. 8, 4 -a . . . aedificia . . . et -mum animalium. *al.* **b** ex: PLAVT. Poen. 360 *v. p. 1613, 50.* TAC. Germ. 29, 1 non -um ex ripa . . . colunt. **c** de: *v. vol. V 1, 59, 11. al. et cf. p. 1610, 83. 1611, 17.*

3 *c. pron. indefin.* (*interrog. l. 83; adhibetur* -s *praeter p. 1612, 7*): TER. Phorm. 554 ne quid -s minusve faxit, quod nos post pigeat (CIC. Verr. II 4, 32 *v. l. 62.* Lael. 58 ne -s aequo q. . . . congeratur. PETRON. 47, 5 si q. -s venit [*de alvi exonerandae necessitate*]. ITALA Matth. 5, 47 [Lucif. Athan. 2, 4 p. 153, 28] q. -s facitis? [*gr.* περισσόν, *Vulg.* amplius]). CIC. Att. 3, 15, 7 te nihil -s mihi debere, quam ut praesto esses (ITALA Tob. 1, 20 [Lucif. non parc. 8 p. 226, 17] n. mihi remansit -s quam uxor [*gr.* οὐδὲν πλήν, *Vulg. aliter*]). SEN. contr. 9, 3, 3 -s quiddam est geminos esse quam fratres (SEN. nat. 2, 21, 4 fulguratio est paene fulmen; vertamus illud: fulmen est -s q. quam fulguratio). IVV. 3, 180 aliquid -s quam satis est . . . sumitur (FIRM. math. 5 praef. 2. HIER. epist. 57, 5, 8 [*ex Eusebio*]. GREG. M. in euang. 9, 1. *cf.* moral. 2, 17 a. -um).

CAPVT TERTIVM: *grammatica et stilistica.*

I *de usu graduum*: **A** *generalia quaedam de gradibus inter se permutatis vel imminutis* (*cf. p. 1611, 67. 1613, 83; ceterum comparativum et superlativum etiam ab idoneis aevi imperatorii auctoribus vi elativa adhibitos esse constat*): **1** *variationes*: **a** *in ipso contextu*: PROB. inst. gramm. IV 60, 32 -res soni, id est -ma nomina (85, 20. *sed* 68, 36 -res s., hoc e. eo -ra n. 103, 9 -mi s., hoc e. -ma n.). ITALA Rom. 5, 19 (Ambr. fid. 5, 8, 110. *al.*) peccatores . . . -mi, . . . iusti . . . -i (*gr.* οἱ πολλοί *bis,* Ambrosiast. -res . . . -i. *al. et* VVLG. -i *bis*). HIL. in psalm. 118 he 3 p. 401, 4 -res . . . sunt haereticorum, qui . . .; -res, qui . . .; -i, qui . . .; -i, qui *eqs.* CAES. AREL. serm. 29, 2 p. 121, 18 -res lucernas et -as lampades. **b** *auctoribus mutatis* (*cf. sub 2 passim et p. 1613, 30*): PALLAD. 3, 16, 2 -mis radicibus (-bus COLVM. 4, 2, 2). VEG. mulom. 1, 43, 5 -mis diebus (per -res dies CHIRON 222). *al.* MARCELL. med. 1, 3 -mis diebus (-bus SCRIB. LARG. 3). *al.*

2 *translationes neglegentiores*: **a** -us *pro compar.*: ITALA II Cor. 2, 6 (Tert. pudic. 13 p. 243, 8. *al.*) talis increpatio, quae a -is fit (*gr.* πλειόνων, VVLG. -bus). VVLG. III Esdr. 6, 14 ante annos istos -os (*gr. 13* πλειόνων). *cf. p. 1613, 19.* **b** -res: *pro posit.*: ITALA *supra l. 18.* EVAGR. vita Anton. 56 -res . . . dominus . . . liberavit (*Migne gr. 26, 925A* πολλάκις τε καὶ ἐν πολλοῖς, VITA Anton. in -is . . . saepius). DIOSC. 4, 66 p. 38, 2 (*gr. 4, 70, 1* πολλάς). CANON. Turner I 1 p. 136/7 recc. II *et* III (*gr. Mansi 2, 676B* πολλοί, rec. I -i, rec. IV -mi). *pro superl.*: AVSON. 301, 12 p. 172 P. Bias . . . dixit: οἱ πλεῖστοι κακοί, quod est Latinum: -res hominum sunt mali (*cf. p. 1610, 52*). **c** -mus: *pro posit.*: ITALA Is. 53, 11 (Tert. adv. Marc. 4, 10 p. 444, 26) in -mis dimittet delicta eorum (*gr.* πολλοῖς, VVLG. -os). Mich. 4, 3 (Cypr. testim. 1, 10; *gr. et* VVLG. *ut supra*). Rom. 5, 19 (*v. supra l. 17*). I Petr. 4, 8 (Hil. in Matth. 4, 19) caritas -mum peccatorum tegit (*gr.* πλῆθος, *Vulg.* multitudinem). *al.* HERM. Pal. sim. 4, 5 abstine te ab actu -marum rerum (*gr.* πολλῶν πράξεων, vulg. a -is negotiis). *al.* SORAN. p. 39, 16 -mis coopertoriis (*gr. p. 82, 15 Ilb.* πολλάκις παρὰ τὸ δέον). DIOSC. 5, 98 p. 204, 6 diebus -mis (*gr. 5, 76, 2* ἐφ' ἱκανὰς ἡμέρας). CANON. *supra l. 32.* MVTIAN. Chrysost. hom. 27, 3 p. 405/6 decem milia . . . non -mos dicit, sed multitudinem infinitam (*gr.* τοὺς πολλοὺς . . . τὸ πλῆθος τὸ ἄπειρον). ORIBAS. *p. 1618, 53.* *pro compar.*: ITALA num. 20, 15 (Lugd.) dies -mos (*gr.* πλείους, Aug. loc. hept. 4, 66 -res [AVG.: pro annis -is], VVLG. -o tempore). Ios. 11, 18 (Lugd.) -mis diebus (*gr. et* VVLG. *ut supra*). *al.* DIOSC. 4, 99 p. 52, 20 folia . . . tria vel quattuor aut -ma (*gr. 4, 103, 2* πλείονα, ad -mum *vel* aut -ra *edd. vett.*). CASSIOD. hist. 5, 17, 19 -morum . . . episcoporum debet valere sententia (*Theodoret. 2, 16, 19* τῶν . . . πλειόνων). *apud eundem p. 1613, 21. 31.*

3 *pleonasmi*: **a** *posit. et superl.*: ITALA IV Esdr. 13, 50 (p. 398 V. = VVLG.) -a -ma portenta (-ma *om. codd. Hispani,* -o -ma *cod. Dresd., cf. p. 1613, 33;* -a *del. Violet, fort. recte*). ANIAN. Chrysost. hom. 1, 4 -os et -mos . . . scribentes libros (*aliter gr.* πολλοὶ πολλὰ βιβλία γράψαντες). CANON. Turner I 1 p. 238 rec. V canon a -mis et -is episcopis constitutus. **b** *posit. et compar.*: NOVELL. Iust. 72 pr. -as et -res occasiones (*gr.* πολλὰς ἄλλας). CE 794, 2 coniux, qui mecum laborabit -is et -bus annis.

4 *adverbia sim. liberius apposita*: **a** *ad posit.*: COMM. apol. 841 de quibus *Iudaeis* quam -i . . . illi *Heliae* credere nolunt *i. permulti* (893 invitat . . . sibi q. -as gentes ad urbem). **b** *ad compar.*: HIL. syn. 1 in tanto ac tam -rium (*i. tot*) episcoporum . . . periculo (ZENO 2, 43, 1 t. diversos, t. -res, t. dispares. CASSIOD. Ios. antiq. 18, 15 pro vobis, qui t. -res estis [*gr. 280* τοσούτων]). HIER. epist. 1, 5, 1 ad unum hominem . . . quam -ra (*i. quot*) sunt inventa supplicia! (Ps. APVL. herb. app. 125 l. 7 in die inungues q. -s vis *i. quantumlibet*). RVFIN. apol. Orig. 5 p. 571B (= Orig. princ. 4, 1, 2) quod ne doctores quidem ipsi vel satis idonei sunt vel satis -res (*gr.* οὐδὲ . . . πλεοναζόντων). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 96, 14 nimis -ra et valde pessima (*gr. I 1, 7 p. 149, 11* πλεῖστα). CASSIOD. Ios. antiq. 18, 11 admodum -res (*gr. 128* πολλοί). ACT. Petr. 9 p. 56, 20 bene -res. *cf.* magis -s *p. 63, 4sqq. 68, 65sqq.,* minus -s SIDON. epist. 9, 11, 2 *et* quam -res (quamplures) *pro* complures *vol. III 2107, 19sqq.* (*addas* HIER. hom. Orig. in Luc. 23 p. 145, 11 [compl- *edd. vet.*]. MART. CAP. 6, 654. 660. *al.*), perquam -bus INST. Iust. 2, 20, 36. **c** *ad superl.*: ITIN. Alex. 35 *equi* admodum -mi defecerant (BOETH. in Porph. comm. sec. 2, 3 p. 176, 14 -mae a. differentiae). ARNOB. nat. 2, 36 gradibus satis -mis. VVLG. II reg. 12, 2 boves -mos valde (RVSTIC. Conc.S I 4 p. 229, 9 -ma v. . . . festivitate. CAEL. AVR. acut. 2, 31, 163 non v. -mis probabile videtur). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 202, 4 *voces* nimis -mas existentes et . . . blasphemias valde multiplices continentes (CAEL. AVR. acut. 2, 13, 87 -mo n. potu). CASSIOD. in psalm. 11, 8 (7) quam -mum (*i. quantum*) distaret.

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

MVTIAN. Chrysost. hom. 29, 3 p. 423/4 tam -mos (*gr.* μυρίους. VEN. FORT. Mart. 2, 47 -orum medicus, t. -ma vulnera portans. VITA Caes. Arel. 2, 37 dolebunt nos ... praetermisisse t. -ma). *de formula elativa q. e.* quam -mus *v. Svennung, Unters. Pallad. 282sqq. Josephson, Casae litterarum 209. adde* OPTAT. 1, 17 p. 19, 10 erant ... q. (*om. PG*) -ma ornamenta. 3, 4 p. 85, 3 (*seq.* aliquos, nescio quos). HIER. adv. Rufin. 2, 8 p. 430B. 2, 17 p. 439A. 2, 21 p. 445B. RVFIN. Adamant. 1, 11 (*gr.* πολλούς). 5, 17 (*gr.* ἔνιοι). apol. Orig. 1 p. 551C (*antea*: -mos). 6 p. 591A (*gr.* περί τινων). *cf. p. 1619, 7 et* THEOD. PRISC. eup. faen. 95 q. maxime -mum.

B *formae audaciores* (*cf. p. 1609, 37 et* 'alicui -s habere' *p. 1616, 24*): 1 -mus (-us *l. 19*) quam: ITALA exod. 1, 9 (Lib. iubil. 46, 15) populus ... multiplicatus est valde et -mi facti sunt q. nos (*gr.* ἰσχύει ὑπὲρ ἡμᾶς, *Lugd.* potentior q. n., *Vulg.* fortior nobis). deut. 9, 14 (Clem. ad Cor. 53, 3) faciam te in gentem magnam et ... -mam magis q. haec est (*gr.* πολὺ μᾶλλον, *Lugd. et Monac.* maiorem magis, *Vulg.* hac maior et fortior). 20, 1 (Lugd.) plebem -mam q. tuam (*gr.* πλείονα, *Vulg.* maiorem). Hebr. 11, 4 (codd. d e = VVLG.; *gr.* πλείονας). PELAGON. 30 p. 40, 20 -um prodest ..., q. si *eqs.* (*Hippiatr. II 186, 16* μᾶλλον. -o -s *coniecit Sarchianius, cf.* COLVM. 6, 30, 1 saepe -s). CAEL. AVR. acut. 2, 19, 124 MAX. TAVR. serm. 90, 1 M. CASSIOD. Ios. antiq. 7, 10 (*gr. 238* πλείονας). *al.* 2 -s, -mus ab: HIER. chron. a. Abr. 2311 *cum imperatores Diocletiano priores* chlamydem tantum purpuream a privato habitu -s haberent (*i. chlamyde distinguerentur*). DIOSC. 3, 86 p. 413, 13 de virgis ... sucus colligi potest ..., sed radicis lacrimum -mum virtutis habet a suco virgarum (*gr. 3, 78, 2 aliter*). 3 -mus *c. abl. mens.* (*sunt qui conferant* LVCR. 4, 1089 quam [*coni. alii alia*] -ma ..., tam magis): CHIRON 233 quem quanto (quando *trad.*) duriorem inveneris, tanto -mis diebus dolere eos scias ([VEG. mulom. 1, 50, 1 quanto durius ..., t. -bus d.]. CAEL. AVR. acut. 2, 39, 231 quanto -s biberimus, t. -mum sudoris effundimus. CASSIOD. var. 8, 24, 1 [-ra *var. l.*]). CAEL. AVR. chron. 3, 1, 7 paulo -mum *cibum* (*opp.* parvum). CASSIOD. hist. 9, 29, 3 -o -mi (*Socrat. 5, 17* πολλῷ πλείους).

II *de cumulatione*: **A** *per anaphoram*: PLAVT. Bacch. 818sq. -s annis decem, -s iam viginti. Cas. 218 -s salis -sque leporis. CIC. S. Rosc. 100 -os ferro, -os veneno. 104 -a scelerate, -a audacter, -a improbe. 118 (*quater*). Verr. II 1, 126. 4, 68. nat. deor. 2, 163 (*sexies*). Att. 2, 22, 4 -a ..., -a ..., -a ..., -a etiam — sed absurdum est singula explicare. *al.* Q. CIC. pet. 54 -ae insidiae, -a fallacia, -a ... vitia ..., -orum arrogantia, -orum contumacia, -orum malevolentia, -orum superbia, -orum odium. VERG. Aen. 1, 750 HOR. ars 175sq. 293 OV. epist. 2, 110. *al.* PROP. 2, 26, 27 LIV. 25, 31, 9. *et passim.* *pro hypotaxi*: INSCR. RevA. V 34 (1931) p. 347 n. 51 -ra faciatis, -ra dedicetis (*i.* '*quo -ra ..., eo -ra*').

B *per polyptoton* (*posit. praeter l. 52. 55. 58*): 1 *formae bimembres*: PLAVT. Capt. 328 odi ego aurum: -a -is saepe suasit perperam (*cf.* CIC. Phil. 1, 17 -is -a promissa. rep. 1, 53 off. 2, 64. LVCR. 1, 196 -is communia corpora rebus -a. CE 185, 1 Fortuna spondet -a [*del. Ritschl propter hypermetrum*] -is. *al.*). Cist. 288 (= 294) hastatos -os, -os velites, -os cum -is (*c. praepos. ut*: Poen. 360 -a ex -is [CIC. Sest. 45 -i ex -is locis praedones]. CIC. inv. 2, 151 -is in legibus -a. Pis. 71 -a a -is. LIV. 24, 47, 7 -res cum -bus. PLIN. epist. 4, 4, 3. *al.*). Mil. 1287 -os -a admisse ... inhonesta (*cf.* CIC. S. Rosc. 130 [*v. Landgraf ad l.*]. Verr. II 2, 149 -i ... -a dixerunt. 3, 156. *al.* MART. 6, 56, 5). Trin. 68 malis te ut verbis -is -um obiurigem (*cf. p. 1617, 71. 1618, 16*). CIC. rep. 2, 39 ne -mum valeant -mi. ac. 2, 54 similia esse -a -orum (*cf.* Att. 11, 9, 1 *litterae* -ae ... -orum. fam. 13, 2 PLIN. epist. 1, 20, 7. 9, 13, 2 SVET. Tib. 2, 1. HESYCH. in lev. 25, 50/55 p. 1136C -morum -ma. *al.*). off. 3, 117 -a -is locis (*cf.* LVCR. 1, 341 -a modis -is [*al.*]). *et saepius.* 2 *forma multiplex*: LVCR. 1, 814 -a modis (multimodis *codd.*) communia -is -arum rerum in rebus primordia mixta sunt.

C *per amplificationem* (*cf. p. 1612, 53*): 1 *copulatio*: PLAVT. Aul. 546 di faciant, ut siet -s -sque (CIC. Att. 6, 2, 10 quem ... -s -sque in dies diligo). AVG. conf. 2, 2, 2 ibam ... in -ra (-ma *pars codd. et edd. vet.*) et -ra sterilia semina dolorum (FERRAND. epist. 7, 15). *abl. mens.* -o -oque: SALL. (?) rep. 1, 1, 8 quod -o -oque asperius est. VAL. MAX. 4, 1, 2 ista cunctatio longe admirabilior: -o enim -oque ... operosius est. AVR. Fronto p. 26, 14 v. d. H. (= p. 28 N.) longus sermo ... -o -oque longior quam *eqs.* FRONTO p. 95, 16 (= p. 102). p. 204, 4 (= p. 214) -o -oque [-oque]. PANEG. 3, 21, 4 AVG. conf. 7, 10, 16 MACR. somn. 1, 20, 9. 2 *regressio*: CIC. Verr. II 5, 119 -i et graves dolores inventi ..., -i (*locum propter figuram affert* QVINT. inst. 9, 3, 34). Sest. 146 -o mihi, -o inquam ... praestat. SIL. 10, 272 -s, Paule — dolor verba aspera dictat — -s Varrone noces. ? APVL. Socr. 17 p. 158 -a sunt enim, -a (*om. GF*, in vita *coni. Thomas*), de quibus *eqs.* ? 3 *geminatio* (*in dittographia erronea* -ma -ma *exhibet cod. g* VVLG. Luc. 10, 41): EXC. barb. p. 236, 26 Fr. sculptilia -a -a (*v. app. crit.*).

III *ellipsis verborum*: **A** *dicendi* (*verbum facilius intellegitur ex praepos. velut* de *l. 81 vel ex adv. velut p. 1609, 53*): PLAVT. Bacch. 1162 quid -a? ego amo (Truc. 20 CIC. Verr. II 4, 62. *al. cf. p. 1611, 10. 27 et* CIC. Verr. II 5, 169 sed q. ego -ra de Gavio? [Phil. 8, 5. Cato 3 sed q. opus est -ra? *al.*]. AVG. in psalm. 101 serm. 1, 8 sed q. de his -mum? [*i.* '*tantum, -um*' *ut*: VICT. VIT. 2, 8 IORD. Get. 176]). CIC. Verr. II 1, 140 ne -a, locaturum se esse confirmat (3, 62. *al.*). Phil. 2, 83 nolo -ra. fin. 2, 59 sed nimis -a. Lael. 2 cum saepe -a, tum memini ... in eum sermonem illum incidere *eqs.* (*cf. Seyffert-Müller ad l. et* Att. 9, 18, 1 cum -a: 'veni *eqs.*'). Att. 16, 1, 5 is -a. fam. 4, 8, 2 sed -ra, quam statueram (ad Q. fr. 2, 7 [6], 2 s. -ra, q. constitueram; coram enim). *al.* VERG. Aen. 6, 408 nec -ra his. OV. met. 14, 198 haec et -ra, ferox. VAL. FL. 1, 174 nec passus rex -ra virum 'sat -a ...' ait *eqs.* *et saepius.*

B *variorum* (*usu Tulliano, fere epistularum proprio; vix recte distinxit Rothstein* PROP. 1, 15, 29): CIC. ac. 2, 129 hi quoque -a a Platone (*receperunt*). Att. 7, 3, 5 sic ... sentio ...; vos scilicet -ra, qui in urbe estis; verum tamen haec video *eqs.* 13, 22, 4 ego ... adero, atque utinam tu quoque eodem die; sin quid (*accidit*) — -a enim —, utique postridie (*cf.* fam. 11, 24, 2 -a enim Romae). 14, 12, 1 -a illis Caesar (*praestitit*) ... iste *Antonius* -ra. 15, 25 de meo itinere variae sententiae; -i enim ad me (*veniunt, ut vid.*).

IV *iuncturae c. adverbiis sim. factae*: **A** *affirmativis*: adeo (*cf. p. 1609, 80. 1616, 36. 1617, 11*): HOR. sat. 1, 1, 13 a. sunt -a. LIV. 23, 30, 6 a. -is magnisque cladibus. CELS. 2, 14, 1. SVET. Otho 5, 2 nec a. -i. adfatim: AMM. 14, 6, 20 feminas a. -as. admodum: *v. vol. I 758, 38sqq. et cf. p. 1612, 77.* aliquam, aliquantum: *v. vol. I 1598, 46sqq.* bene (*cf. p. 1612, 73 et v. Wölfflin, Ausgew. Schr. 138sq., qui huc trahere non debuit* MVMM. Atell. 4 b. -a ..., optime hoc): POLLIO Cic. fam. 10, 33, 4 inermes b. -os. BELL. Hisp. 12, 6. 34, 6. 36, 4. OV. trist. 1, 7, 15 haec *carmina* ego ..., sicut b. (bona *D*) -a meorum, *combussi.* EPIST. Sapph. 67 INST. Iust. 4, 6, 12. egregie: LVCR. 1, 735 partibus e. -is. ita: PLAVT. Mil. 1047 *v. p. 1610, 39.* CIC. Quinct. 15 nec i. -o post (*cf.* S. Rosc. 64 non i. -is ante annis. *plura v. s.* ita). Verr. II 2, 8 magistratuum ... iniurias i. -orum tulerunt, ut *eqs.* (3, 190. *al.*). Tusc. 1, 59 Att. 5, 5, 1. *et saepius.* magis: *v. p. 61, 21sqq. 63, 4sqq. 68, 65sqq.* nimis (*cf. p. 1612, 71. 82*): NAEV. com. 55 *v. p. 1616, 76.* CIC. carm. frg. 28, 1 B. (Tusc. 3, 65; *Hom. T 226* λίην ... πολλοί). Rab. Post. 45 satis -a ..., n. etiam -a (Mil. 92). *al.* LIV. 23, 12, 17 *v. p. 1611, 43.* ITALA exod. 9, 18 (Monac. = VVLG.) grandinem -am n. (*gr.* πολλὴν σφόδρα, *postponitur* n. *ut*: 12, 38 [*item*]. Ios. 22, 8 [Lugd.; *gr. ut supra.* Aug. loc. hept. 6, 24 -a valde, *Vulg. aliter*]. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 46, 21 [*gr. I 1, 5 p. 130, 10* μυρίους, *I 5 p. 353, 41* innumeras]. *dub.* CE 891, 1). *et saepius.* nimium: PLAVT. Merc. 479 n. -um scis ... -mum tu scis. CIC. Verr. II 4, 58. fam. 4, 14, 3 satis vel etiam n. -a (*cf.* PANEG. 6, 1, 3 satis -i sunt, qui me putant n. -a dicturum). *al.* VARRO ling. 7, 109 OV. rem. 648. SEN. epist. 65, 11 aut n. -a aut n. pauca. PS. QVINT. decl. 12, 2 (n. et -um *M*). *al. cf. p. 1616, 37 et* PLAVT. Bacch. 122 nimio ... -s (Most. 1103 Truc. 493. ANTON. Cic. Att. 10, 8A, 1 [*antea*: -o ... -s]. LVCR. 5, 988. HOR. carm. 1, 18, 15 -s n. [*antecedit* -s *ut* 1, 33, 1 epist. 1, 10, 30 ARNOB. nat. 5, 1]. *al.*). Trin. 34 *v. p. 1615, 79.* HOR. epist. 2, 1, 198 nimio ... -ra. LIV. 39, 40, 9 nimio -res. perquam: *v. p. 1612, 76.* quam (*cf. p. 1612, 62. 67. 74. 78. al.*): CIC. Verr. II 2, 156 q. -i et q. -a ... dixerint. Font. 4. 16 (*seq.* quales et quot et quotiens). Manil. 36 quantae atque q. -ae (Tusc. 1, 47 q. -a, q. varia, quanta. SALL. [?] rep. 1, 2, 7 AMBR. Tob. 12, 40). fam. 11, 24, 1 q. -a q. paucis. 13, 67, 1 non te ... fugit, qui -mis ... benigne fecisti, q. -i (*ironice i.* '*q. pauci*') grati reperiantur. *al.* VARRO rust. 3, 9, 2 LIV. 42, 39, 6. *et saepius.* satis (*cf. p. 1612, 70. 79*): CATO agr. 32, 2 vites ... uti s. -ae adserantur. CIC. Verr. II 1, 36. *al.* (*iuxta* nimis, nimium *supra l. 31. 38*). CATVLL. 68, 17 -a s. (VVLG. Zach. 14, 14). OV. Pont. 3, 5, 10 VITR. 7 praef. 18 CELS. 3, 6, 9. *al. cf.* sat *l. 6 et e coni.* CIC. Att. 6, 8, 5. tam (*cf. p. 1612, 64. 1613, 1*): NOVIVS Atell. 7 cum ad lupam nostram t. -i crebro conmetant lupi. CIC. Tull. 21. 38 (*seq.* ut). Manil. 62 ea t. -a non sunt quam haec (*cf.* LACT. inst. 4, 23, 8 t. -i ... quam -i). Phil. 2, 66 illa t. -a quam paucis ... diebus. Tusc. 2, 46 a t. -is et ... tot locis (VERG. georg. 1, 506 tot bella ..., t. -ae scelerum facies. VAL. MAX. 1, 6, 11. 7, 1, 1 FRONTIN. aq. 16. SYAGR. reg. 7 p. 151, 22 tot tantisque, t. -is. *cf.* CIC. Att. 7, 12, 3 t. -a totiens). nat. deor. 2, 15 t. -arum rerum atque tantarum (2, 92 tanti ignes t.que -i. fam. 3, 10, 10). *al.* SALL. Iug. 30, 4 TIB. 1, 6, 7. *et saepius.* [tot -ae *falso trad.* VAL. MAX. 4, 1, 12.] valde (*cf. p. 1612, 80*): PAVL. FEST. p. 184 'oppido' v. -um. ITALA Ios. 22, 8 *v. supra l. 34.* Ezech. 37, 10 (Iren. 5, 15, 1) collectio -a v. (*gr.* πολλὴ σφόδρα, *Vulg.* grandis nimis v.). I Macc. 8, 19 (rec. L = VVLG.) via -a v. (*gr. ut supra*). IREN. 2, 6, 1 licet v. per descensionem -um separati essent *angeli a deo.* VVLG. II reg. 12, 30 praedam ... -am v. *al.* RVSTIC. Conc.S I 4 p. 228, 17 -orum v. (*Migne gr. 77, 341A* πολλῶν πάνυ, EPIST. pontif. 1056 Conc.S IV 2 p. 123, 31 -morum). *adde p. 1616, 45. 1617, 79. 1618, 32.* *duplicatur sec. gr.*: ITALA exod. 9, 24 (Aug. loc. hept. 2, 49, *cf.* Monac.) grando ... -a v. v. (*Vulg. aliter*). **B** *negativis*: minime: TER. Eun. 2 placere ... bonis quam -mis et m. -os laedere. CIC. Verr. II 1, 75 quam m. -i (NEP. Timol. 3, 3). 5, 88 LIV. 31, 8, 8. 10. *al.* minus (*cf. p. 1612, 74*): PLAVT. Mil. 733 homines essent m. -i mali. CIC. Verr. II 1, 117 (*verba testamenti*) non m. -is signis quam e lege oportet (2, 154 Phil. 13, 13 Brut. 63 NEP. Alc. 2, 3. *al. cf.* VELL. 2, 23, 3 nec m. -a). Phil. 10, 2. *al.* VARRO rust. 1, 18, 4 VAL. MAX. 4, 4, 8 EPIST. imp. Dom. (CIL IX 5420) 20. *et saepius.* non (nec, haud): CIC. Cluent. 198 n. -i mihi ab uno sic diligi videntur ut hic ab universis. Phil. 5, 17 telis ... nec -is et occultis. fin. 5, 59 nihil aut n. -um (ac. 2, 82 fam. 14, 4, 1. *cf.* Tusc. 1, 5 n. -um aut nihil). *al.* VARRO rust. 3, 14, 3 pauca laurea folia ... et ... furfures n. -os. LIV. 40, 48, 4 *v. p. 1611, 38.* *et sae-*

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pius. *cf.* Arnob. nat. 2, 16 n. -ma differitate (*superl. ut*: Vitae patr. Iurens. 3, 5 p. 156, 7 haud -mos. Pap. Tjäder 7, 30 *a. 557*). Hier. epist. 22, 33, 1 ante n. -res annos. parum: Rhet. Her. 1, 1, 1 ne p. -a scisse viderentur. Cic. Verr. II 3, 22 non p. -os. 5, 157. *al.* Lvcr. 6, 779 -a p. (6, 1066). Varro ling. 5, 184 Plin. epist. 7, 28, 3. *et saepius.*

V *formulae determinandi*: **A** -s minus(ve) *sim.* (*ordine inverso l. 11. 22*): **1** *cum copulis*: -s m.ve (Prisc. gramm. III 327, 22 Attici μικρὸν ἢ μέγαν, nos '-s m.ve'): Lex XII tab. 3, 6 Ter. Phorm. 554. *et saepe, vice adi.* Dionys. Exig. Greg. Nyss. creat. 17 p. 372^B -s m.ve quaedam portio (*gr.* ἢ πλείων ἢ ἐλάττων). *cf.* Vitr. 10, 9, 3 m. -sve. *al.* *alia*: Plavt. Capt. 995 -s m.que (m.ve *Gronov. item* Prisc. gramm. III 425, 17 hoc -s m.que). Men. 592 aut -s aut m. Trin. 349 -s an m. Enn. ann. 501 septingenti sunt paulo -s aut m. anni. Ov. rem. 560 -sve m.ve (fast. 5, 110. 6, 274. Mart. 8, 71, 4 -sve m.ve duae *librae*). **2** *nude*: Hirt. Gall. 8, 20, 1 *castra* non longius . . . abesse ⌊-s m.⌋ viii milibus dicebantur (⌊⌋ passuum *Frigell*). Vlp. frg. Vat. 166 habentem in substantia -s m. tantum. Pavl. dig. 16, 3, 26, 2 -s m. decem. Char. gramm. p. 63, 28 B. sedecim -s m. Filastr. 106, 1 non -s non m. fieri annorum numerum nisi trecentorum *eqs.* (107, 1). Hier. epist. 51, 6, 9 post annos mille cxi -s m. Rvfin. hist. 3, 21 post annum -s m. (*gr.* μικρῷ . . . πλέον ἐνιαυτοῦ). Conc.^S I 3 vers. Tur. p. 58, 2 m. -s (-s m. *Rustic.*) sex aut septem (*gr. I 1, 2 p. 9, 21* μικρῷ πρός). *et saepe in titulis, e. g.* CIL III 3980, 3.

B *forma* '-s decem' *i. -s quam decem sim.* (*cf. Hofmann-Szantyr 110*): **1** -s: *praecedit*: Plavt. Amph. frg. 12 scrobes . . . -s sexagenos. Bacch. 462 -s triginta annis. Epid. 346 quantum sat est et -s satis (Poen. 227 Ter. Haut. 198. Eun. 85 [*detractionem vituperat* Qvint. inst. 9, 3, 19]. Antonin. Honor. epist. ad Arc. Migne 50, 567^C). 498 Men. 896 Stich. 160. S. C. de Bacch. (cil i² 581) 19 homines -s v . . . sacra ne quisquam fecise velet (Cato agr. 45, 3. 113, 2. *cf.* Caecil. com. 52 non -s [Ter. Eun. 184 Lex agr. cil i² 585, 14 Nep. Thras. 2, 1. *al.*]. Varro ling. 7, 13 nec -s. Liv. 28, 14, 13 haud -s). Ter. Haut. 451. Eun. 422 -s miliens. Ad. 200 Cato agr. 17, 2. 89 orig. 52 Cic. Quinct. 41 Sest. 85. Tusc. 2, 37 -s dimidiati mensis (*cf.* Germ. 698 -s mediam). Lvcr. 2, 200 -s ut parte . . . emergant *tigna* (4, 1231 -s p. aequa). Liv. 40, 32, 6. *al.* *audacius*: Oros. hist. 1, 10, 19 ut fervorem et Aethiops -s solitum et insolitum Scytha non tulerit (7, 4, 13). *?* Gloss.^L II Philox. pl 61 -s iustum (sivetum *trad.*, iusto *coni. Lindsay*): πλεῖον τοῦ δέοντος. *sequitur*: Act. Petr. 1 p. 46, 3 annum -s. CE RevA. V 28 (1928) p. 371 n. 73, 3 ter denos numero quattuor -s vixerat annos. *cf. supra l. 13 et* Liv. 38, 24, 5 quo duo, ne -s, necessarii . . . venirent. **2** -ris: *v. l. 82. p. 1616, 4.* **3** -res: CE 1007, 3 vivere non potui -res triginta per annos.

C (cum, ubi, ut) -mum, (ut) -um (*cf. etiam* quam plurime *p. 1619, 7*): **1** *significatur summum* (*accedit* non amplius *l. 49,* vix *l. 57*): cum -mum: Liv. 33, 5, 9 trium aut c. -mum quattuor (7 duo aut summum tres. *cf. Polyb. 18, 18, 7* πλείστας τέτταρας). Plin. nat. 2, 78 c. -mum diebus clxx (*infra*: cum minimum). 10, 32. 85. 14, 124. Svet. Aug. 78, 1 non amplius c. -mum quam septem horas. -mum: Colvm. 5, 5, 3 binos pedes aut -mum (⟨ut⟩ -mum *edd. vet.*) ternos. Plin. nat. 8, 199 -mum octoni. 9, 125. 10, 91. 25, 54 -mum drachma una, modice iii obolis. Itala I Cor. 14, 27 (cod. g) secundum duos aut -mum tres (-um *var. l. ut cod. d al. et pars codd. Vulg. pro* ut -um, *gr.* τὸ πλεῖστον). ubi -mum: Plin. nat. 3, 4 minus $\overline{\text{vii}}$ p., u. vero -mum $\overline{\text{x}}$. 5, 41 *Cercina* longa $\overline{\text{xxv}}$, lata dimidium eius, u. -mum, at in extremo non -s $\overline{\text{v}}$. Svet. Dom. 7, 2 u. -mum dimidia parte. Evtr. 1, 8, 4 u. -mum vix usque ad quintum decimum miliarium. ut -mum: Plin. nat. 15, 18 tribus ut -mum bonitatibus. Pallad. 3, 26, 5 ut -mum sex. Hier. adv. Rufin. 2, 21 sufficere poterant decem libri . . . aut viginti certe aut ut -mum triginta. Marcell. med. 26, 77. 27, 23. ut -um: Mart. 10, 11, 6 lotam ⌊ut -um⌋ terve quaterve togam (⌊⌋ -um *pars codd.*, nisi *N; deinde* -que -que *trad.*). Ivv. 7, 187 sestertia . . ut -um duo. Itala psalm. 89, 10 (Arnob. in psalm. p. 456^D) vix ut -um lxxx anni sunt *nostri* (*gr. et Vulg. aliter. cf.* Vvlg. Sirach 18, 8 numerus dierum hominum ut -um centum anni [*gr.* πολλά]). Vopisc. Aurelian. 46, 4 cum antea coloreas *tunicas* habuissent et ut -um oxypaederotinas. Hier. epist. 133, 13, 3 unum aut ut (*om. codd. Colon. et Cas.*) -um tres. Vvlg. *supra l. 53.* Avg. c. Cresc. 3, 63, 70. Theod. Mops. in I Tim. 3, 8 p. 124, 12 (ut *om. C et exc. Rabani; gr.* τὸ πλεῖστον). -um (*cf. supra l. 53. 67. 69*): Itala I Cor. 14, 27 *v. l. 51.* Pallad. 1, 8, 1 unius anni aut -um biennii (⟨ut⟩ -um *edd. vet.*). Cass. Fel. 42 p. 98, 7 *unum sextarium* aut -um duas. 48 p. 125, 8 tria aut quinque aut -um septem (⟨si⟩ -um *utroque loco Rose*). **2** *abusive significatur minimum*: Avg. in euang. Ioh. 46, 1 pastores mali . . . sunt fures et latrones aut certe ut -mum mercenarii.

VI *de indicando pretio*: **A** *gen.*: -i: Plavt. Rud. 381 -i fecit *puellam* (Cato or. frg. 8, 3). -ris (*cf. p. 1608, 21*): Naev. com. 9 -ris feci potioremque habui libertatem -o quam pecuniam (Plavt. Curc. 580. Trin. 34 nimio . . . -ris. Cic. Att. 3, 10, 2. *al.*). Plavt. Asin. 435 eri, qui sit -ris quam illest (Merc. 514 [*seq.* quanti . . . emptast]. Truc. 489. Cic. Q. Rosc. 33 -o -ris. *al.* Lex Rubr. [cil i² 592] II 4 *et* 27 non -ris sestertium $\overline{\text{xv}}$. *et saepius*). Cic. Tull. 14 emit agrum . . . sane magno, dimidio fere -ris . . . quam quanti *eqs.* (fam. 7, 2, 1 [*antea*: venire quam -mo, minoris veneat]. Varro ling. 9, 39. *al.*). Verr. II 3, 40 vendidisses (3, 147 sq. [*ibid.* magno, quanti, parvo, quam -mo, -o minoris]. off. 3, 54 -ris -o. *al.* Varro rust. 1, 22, 4. *et saepius*). *al.* *attributive*: CIL I² 1419 ossa hic sunt Vrbillae Primi mihi me -ris (*i. carioris*). Liv. 45, 15, 2 qui praedium praediave . . . -ris (*i. quae -ris essent*) sestertium triginta milium haberent. -mi: Plavt. Bacch. 207 unice unum -mi pendit. Cic. nat. deor. 2, 18 hoc unum, quod -mi est ([*dett.*, -mum *meliores*]. Pvblil. I 30 [*Erasmus pro* -ma]. Gaivs inst. 3, 210 quanti ea res . . . -mi fuerit, tantum *eqs.*). fam. 3, 4, 1 me a te -mi fieri (13, 4, 1 ad Q. fr. 2, 4, 7. *al.*). *al.* **B** *abl.*: -re: *v. p. 1606, 62.* quam -mo (vendere, venire): Cic. Verr. II 3, 43 (*antea*: -o minoris). 3, 124 (*epist. L. Metelli; Cic. ibid.* quanti, non ita magno). *adde p. 1615, 84 sq.* **C** *acc.* -s (*in serm. vulg., v. Hofmann-Szantyr 73 sq.*): esse: Itala Matth. 6, 26 (cod. h, Cypr. testim. 3, 11 p. 123, 4 *A*) -s estis illis (*gr.* μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν, *aliae verss.* -ris *vel* -res, Vvlg. magis -ris). Lvcif. reg. apost. 9 p. 58, 21 -s est illi *diabolo* . . . hoc, ut . . . , quam si *eqs.* facere: Itala Matth. 10, 37 (Epiphan. in euang. 16 p. 11, 29) qui -s fecerit patrem . . . quam me (*gr.* φιλῶν . . . ὑπὲρ ἐμέ, *plerique codd. et* Vvlg. amat . . . -s). Lvcif. Athan. 2, 29 p. 200, 6 ('-ris *exspectes*' *Hartel*). Cassian. inst. 4, 27, 2 (-ris *H², ed. Rom.*). c. Nest. 6, 5, 1 (-ris *edd. vet.*). Serm. Corp. Vind. 21 p. 310, 9 (= Caes. Arel. serm. 92, 2; -ris *exhibet exemplar* Ambr. Ioseph 5, 25 p. 90, 1). habere: Avg. in psalm. 136, 16 qui temporalia bona -s habent. serm. 82, 11, 14 -s habet vivere. *c. dat.* (*sec.* praeferre *sim.*): Pass. Macc. 14, 6 parvulos suos saluti propriae -s habentes *aves* (*cf. gr.* προασπίζει).

VII *abl. mens.* -o: **A** *vi plena*: **1** *c. compar. sim.* (*cf. acc. p. 1618, 19*): **a** *in univ.*: Liv. Andr. trag. 16 -o ocius. Naev. com. 10 *v. p. 1615, 78.* Plavt. Amph. 603 prius -o . . . quam *eqs.* Mil. 587 -s -o (Cic. Q. Rosc. 33 Mil. 34 *al.* R. Gest. div. Aug. 18. *et saepe. cf. l. 37. 39*). *al.* Enn. scaen. 56 Cato agr. 94. Ter. Hec. 159 maligna -o et (et -o *Fleckeisen*) magis procax. *et passim.* *c. vocibus comparativi vice fungentibus*: Liv. Andr. com. 2 haut -o secus. Plavt. Amph. 281 eam . . . -o haec vicit longitudine. Bacch. frg. 15 adulescens -o Vlixem anteit (*cf. l. 43. 46. p. 1613, 73 et* Caes. civ. 2, 6, 1 antecedere). Mil. 1357 malui -o quam *eqs.* (Pseud. 209 Cic. Mur. 29. *al.*). Cic. div. 1, 114 ante -o (Plin. nat. 7, 186 a. non -o). Tert. nat. 1, 15, 6 non -o secernimur a vestra voracitate. *al.* **b** *augetur*: adeo: Plavt. Amph. 1134 -o a. melius. nimio: Plavt. Bacch. 150 (*del. Ritschl*) n. . . . -o -s. 672 parum?:: . . . immo vero n. minus -o parum (*P*, -o quam p. *A antecedentibus incertis*). Stich. 339 n. . . . -o tanta -s. tanta (*sed v. Hofmann-Szantyr 136*): Plavt. Bacch. 310 -o t. (tanto *P, deest A*) carior. Men. 800 (*P, deest A*). Rud. 521 (*AP, corr.* tanto *B*). Stich. 339 (*v. l. 39*). Apvl. apol. 42 met. 7, 15, 2. 10, 21, 1. flor. 18 p. 90 -o t. praestat. Socr. 11 p. 143 (tanto *B², vulg.*). *adde l. 52.* tanto: Varro ling. 7, 3 -o t. propius. Gell. 4, 9, 14 quanto maiora . . . , -o etiam t. laudatiora. 12, 2, 14. valde: Cassiod. Ios. c. Ap. 1, 140 -o v. praecedentia. **2** *c. superl.* (*cf. acc. p. 1618, 49*): Plavt. Amph. 782 praestigiatrix -o . . . maxima. *et passim; de ratione inter* -o *et* longe *intercedente v. Landgraf, Cic. S. Rosc.² p. 84.*

B *specie mensurae infirmata vel evanida*: **1** *exempla usum sub 2 illustratum praeparantia*: **a** *per ellipsin i. q.* -o magis: Apvl. apol. 3 innoxius quisque rudes . . . aures ad male audiendum habens . . . -o tanta ex animo laborat ea sibi immerito dici *eqs.* Tert. virg. vel. 3, 2 ille adversarius bonorum -oque institutorum *diabolus.* Lact. inst. 3, 3, 10 -o disparia quam nos opinati sumus (Vita Hil. abb. [BHL 3913] 8 -as pecunias . . . donavit, -o [*sc. plures*] q. habuerat). Rvstic. Conc.^S I 4 p. 188, 4 satagimus, ne studiosis bonorum -o infirmi simus ('*malim* infirmiores' *Schwartz*). *cf.* Pelagon. 226 utilissimas sed ('*fortasse* et' *Ihm*) -o inter ceteras (*i. -o magis ceteris*) necessarias pedum curas. **b** -o parvissime *i. q. (quam) minime*: Cael. Avr. acut. 2, 34, 182 si -o p. fuerit laesa *pars principalis cordis* . . . , nihilo minus mortem . . . perfecit.

2 *mera vi elativa fere i. q. valde* (*cf. -um p. 1617, 53*): Apvl. apol. 48 negare factum facilis res est . . . ; recte factum vel perperam docere, id vero -o arduum et difficile est. Tycon. reg. 4 p. 39, 25 -o necessarium est scire. Oribas. syn. 1, 6, 1 La p. 40, 6 Mø. qui -o sunt repleti humoribus (*gr. aliter*). 4, 15, 12 La p. 17 *cucurbita* -o cacozyma fit (*gr.* ἱκανῶς, Aa -um). 4, 28, 5 Aa p. 29 *panes* -o sunt perittomatici (*gr.* πολὺ ποιεῖν περίττωμα, La -a fit superfluitas). *abundanter iuxta* bene: Rvf. podagr. 10 b. carnosos -o pisces.

VIII *locutiones plus minus adverbiorum vice fungentes*: **A** *acc.* -um (-a), -s, -mum (*de differentia v.* Non. p. 438, 27 sqq.): **1** *coniungitur c. verbis*: **a** *sing.*: **α** *generatim fere i. q. valde* (*usus redit ad acc. obi. int., a quo hic illic vix distingui potest; iuxta ponuntur adv.* diu [Plavt. Most. 84. *al. v. vol. V 1, 1558, 60 sqq. et cf.* Not. Tir. 24, 99 -um diuque], saepe [Cic. inv. 1, 1 Planc. 104 leg. 3, 33. *al.*], longe [Cic. Verr. II 5, 115 fin. 2, 111. 5, 40]): Naev. com. 55 nimis -um vales (Plavt. Amph. 390 -s. *al.* Rhet. Her. 2, 10, 15. Cic. Manil. 43 *seq.* -mum possit. *et saepe*). Plavt. Amph. 525 nisi te amarem -mum (Men. 524. Novivs Atell. 24 -um ames, paulum des. *al. cf. p. 1613, 63 et* Cic. off. 1, 47 ut ei -mum tribuamus, a quo -mum diligamur). Asin. 773 ne illa minus aut -s quam tu sapiat (Bacch. 122. Most. 170 -um. *al.*). Capt. 371 tibi . . . prodes -mum (Men. 358 Cic. de orat. 2, 227. Prop. 2, 26, 27 -um in amore fides, -um constantia prodest; qui dare -a potest, -a et amare potest. *al.*). Cist. 246 -um caedi (*cf.* Mil. 1401 verberetur). Men. 775 salve

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-um (Persa 739. *al.* TER. Ad. 460 -mum). Rud. 453 illud mali (*sc. leno*) -s nobis vivit (*i. magis viget, aliter l. 29*) quam ratae *sumus*. Truc. 733 *v. p. 1611, 22. al.* TER. Haut. 668 nisi me animus fallit -um, haud -um a me aberit infortunium (CIC. Verr. II 1, 88 -um te ista fefellit opinio et quidem -is in locis). CIC. Quinct. 21 quo utebatur iste -mum (S. Rosc. 27 Verr. II 1, 139. *al.*). Manil. 13 non -um . . . differant. leg. agr. 2, 91 -um in posterum providerunt, quod . . . urbem . . . reliquerunt (Mur. 81 Rab. Post. 1. *al. cf.* Mur. 59 prospicientes). div. 2, 142 tam -um dormiens. *al.* VARRO Men. 548 risi -um, lusi modice. CAES. Gall. 4, 1, 8 neque -um frumento, sed maximam partem lacte . . . vivunt -umque sunt in venationibus. VERG. georg. 1, 94 -um adeo . . . iuvat arva *occans*. Aen. 6, 481 -um fleti (*i.* πολύκλαυτοι). HOR. carm. 1, 25, 5 amat . . . ianua limen, quae prius -um faciles movebat cardines (*v. Kießling-Heinze ad l.*). SEN. epist. 93, 4 vita nostra non -um pateat, sed -um pendeat. PETRON. 117, 9 ut -mum tussiat. ITALA Is. 55, 7 (Cypr. testim. 3, 11 p. 122, 11) *deus* relinquet -um peccata vestra (-a M^2, in -um *LB et edd. vet., gr.* ἐπὶ πολύ, VVLG. -us est ad ignoscendum [*cf.* HIER. in Is. 55, 6/7 p. 534^B -us est in misericordiis et facilis ad i.]). HERM. Pal. vis. 1, 3, 1 ut -um corrumperentur (*gr.* δεινῶς, *vulg.* saeve). PS. AMBR. nat. rer. 109 Migne suppl. 1, 615 -um scire velim, quid *eqs. al.* **β** *c. respectu temporis -i vergit in notiones q. s. saepe vel diu* (GLOSS. V 118, 14 -um: diu): TER. Hec. 236 ut cum matre -s una esset ([DON.: diu ac maiorem partem]. Phorm. 194 domum ire pergam: ibi -mum est [CELS. gramm. frg. Char. gramm. p. 274, 18 B. *ad l.*: nunc adverbium est pro 'ibi saepe, ibi frequenter est']. CIC. Verr. II 2, 49 *seq.* semper. Brut. 178. fam. 2, 10, 2 -um est . . . in his locis: 'hicine est ille . . . ?'. ad Q. fr. 1, 2, 14. *al. cf. l. 11*). CIC. Brut. 310 id . . . faciebam -um . . . Latine, sed Graece saepius. CAES. Gall. 4, 3, 3 -um (-i *altera classis codd.*) . . . mercatores ventitant. NEP. Chabr. 3, 4 Conon -mum Cypri vixit (AVG. in psalm. 137, 17 -s hic viveret, sed in aeternum non viveret [*infra*: paulo amplius]. *aliter l. 1*). VERG. Aen. 10, 838 -a . . . rogitat -umque (SERV.: pro 'saepe') remittit, qui revocent *eqs.* ITALA Matth. 9, 14 *v. infra l. 49.* SCHOL. Iuv. 6, 275 rare ac -um. *in circumscribenda multinubentia*: TERT. castit. 7 l. 6 cautum est in levitico: 'sacerdotes mei non -s nubent'; possum dicere etiam illud '-s' esse, quod semel non est *eqs.* CANON. Turner II p. 28 qui -um nubserint. *distinguendi gratia accedit* tempore: INSCR. Gall. Wuilleumier 290, 8 (*s. VI*) -um t. egretudinebus laboravit. **γ** -s *per ellipsin fere i. q. eo magis, potius*: SEDVL. carm. pasch. 4, 239 cum damnare parat *Pharisaea manus* . . ., -s liberat (*op. pasch. 4, 19* damnare cupiens liberavit).

b *plur.* -a *fere i. q. valde, identidem* (*exempla certiora; v. etiam l. 16. p. 1618, 80*): LIV. ANDR. carm. frg. 22 nexabant -a inter se flexu nodorum dubio (*cf. Hom.* ϑ *378* ὀρχείσθην . . . ταρφέ' ἀμειβομένω *et Schol. V ad l.* πυκνῶς πλέκοντες εἰς ἀλλήλους. *v. Fränkel, Herm. 67, 1932, 306*). ENN. ann. 49 -a manus . . . tendebam (*Vahlen cft. Apoll. Rhod. 1, 248* πολλὰ μάλ' . . . χεῖρας ἄειρον, *sed -a nom. sg. f. putat Ges. phil. Schr. I 400*). CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 2 qui -a deos venerati sint contra eius *Caesaris* salutem. PROP. 2, 26, 28 *v. p. 1616, 83.* ITALA Matth. 9, 14 (cod. d) ieiunamus -a (*gr.* πολλά, *cod. k* -um, *al. et Vulg.* frequenter).

2 *coniungitur c. nominibus, fere adi., partic.* (*adv. infra l. 74. p. 1618, 2; hic illic accedunt adminicula verbalia, ita ut ad totam sententiam referri possit, ex. gr. l. 81*): **a** *c. positivo*: **α** -um (-a *l. 62*): PLAVT. Aul. 124 haud falsa sum nos odiosas haberi; nam -um loquaces . . . omnes habemur. Capt. 87 *parasiti sumus* odiosicique et -um incommodestici. 272 non -um fuit molesta servitus (Men. 572 hoc utimur maxime more moro molestoque -um). Men. 731 -um et audax et mala es. *al.* ENN. ann. 625 -um ante alias infelix littera (APVL. apol. 16 admirabilis). CIC. leg. agr. 3, 13 vir -um bonus. off. 1, 109 -um dispares (*cf.* HOR. sat. 2, 5, 92 similis. epist. 1, 10, 3 dissimiles [PLIN. nat. 2, 125]. 2, 2, 62 diversa [IVV. 10, 3. TAC. Agr. 11, 3. SVLP. SEV. chron. 1, 4, 6 -a diverso . . . ritu]. LVCAN. 6, 687 discordia. 9, 190 inpar. TAC. ann. 1, 13, 1 discrepans. 3, 24, 1 haud -um distanti [*al.*]). HOR. sat. 2, 3, 147 -um celer atque fidelis. SVLPICIA Tib. 3, 16, 1 securus -um (FRONTO p. 223, 5 v. d. H. [= p. 235 N.] satis quietum et -um securum). OV. met. 4, 155 o -um miseri. PERS. 3, 86 -um . . . torosa iuventus. PLIN. nat. 4, 115 fabulosus. PLIN. epist. 1, 9, 7 -um ineptos labores. FRONTO *saepius.* GELL. 13, 20 (19), 8 iam -um senex. 19, 10, 14 grammaticus sudans -um ac rubens -um. APVL. met. 10, 26, 6 saucius. LACT. inst. 5, 1, 23 parum facilis et minus comptus et -um obscurus. AVG. in psalm. 89, 14 -a et -um mala . . . temporalia (*per polyptoton ut*: ROMVL. fab. 60, 1 rec. vet. meretrix . . . perfida -um [*om. recc. gall. et W*] -is). *al.* *c. adv.*: CIC. Att. 9, 9, 3 non -um secus. HERM. Pal. sim. 6, 4, 2 -um (*om. vulg.*) exiguum . . . cruciantur (*gr.* ἐλάχιστον). ITIN. Anton. Plac. 10 recc. AB non -um longe (12 recc. AB. 25 rec. A [-um *om. rec. B*]. AVG. serm. coll. Morin p. 610, 6). AVG. in euang. Ioh. 36, 5 -um alte. SORAN. praef. p. 3, 16 -um breviter. ORIBAS. syn. 7, 1, 13 Aa p. 132 -um utiliter (*gr.* πολύχρηστος, La -um utiles). 9, 16 La p. 303 -um valde (*gr. 9, 15, 13* ἱκανῶς). FERRAND. epist. 7, 16 p. 944^D -um veraciter. **β** -s: PLAVT. Aul. 420 homo nullust . . ., quoi ego de industria amplius male -s lubens faxim. Cas. 677 tibi infesta solist -s quam cuiquam (IREN. 2, 17, 10 [= 2, 22, 4 H.] -s caecos q. se. 4, 38, 4 [= 4, 63, 3 H.] -s irrationales sunt q. muta animalia. *cf.* HOR. sat. 1, 3, 52 truculentior atque -s aequo liber). ENN. scaen. 308 -s miser sim. TERT.

spect. 17 p. 19, 3 *meretrices* -s miserae in praesentia feminarum. *al.* *c. adv.*: VAL. MAX. 5, 4, 3 -s iusto aspere. ITALA eccles. 7, 24 (Rufin. Greg. Naz. orat. 1, 75, 2) sapientia longe facta est a me, longe -s quam erat (*gr.* μακρὰν ὑπὲρ ὃ ἦν, VVLG. longius . . . -o magis). ALC. AVIT. epist. 18 p. 49, 30 adhortatorie -s quam aspere. *concise* -s quam: CIC. Phil. 2, 31 eos . . . -s q. sicarios, -s q. homicidas, -s etiam q. parricidas esse. LIV. 2, 58, 5 -s q. paterno odio. 10, 28, 4 prima . . . proelia -s q. virorum, postrema minus q. feminarum esse. *al.* LVCAN. 1, 1 ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 35. *al.* *vice versa*: ALC. AVIT. epist. 51 p. 79, 32 q. -s paternam declamationem, quam maxime hereditariam benignitatem (qua *ed. Sirm. bis*). **γ** -mum: TERT. apol. 7, 8 -mum mendax *fama.* adv. Marc. 1, 1 p. 291, 4 libido promiscua et -mum nuda. spect. 27 p. 26, 20 conditis pulmentis et bene saporatis et -mum dulcibus. uxor. 1, 5 l. 11 *onera* nobis . . . -mum importuna, quantum fidei periculosa. GARG. MART. med. 28 p. 162, 15. FIRM. math. *saepius.* ADNOT. Lucan. 8, 635. AVG. civ. 5, 3 p. 194, 25 D. -ma -mumque diversa. cons. euang. 2, 42, 90 SORAN. p. 67, 13 CAEL. AVR. chron. 3, 2, 33. 4, 6, 85. 5, 1, 13. ACT. Archel. 31, 1 homo . . . dives -mum.

b *c. comparativo* (*adverbiis vi compar. praeditis l. 30*): **α** -um (*var. l.* -o *l. 25. 26 et probabilior* OV. trist. 5, 11, 7 STAT. Theb. 6, 701; *v. p. 1616, 25*): PLAVT. Most. 824 -um (*P deficiente A; 'a Plauto alienum' Leo -o substituens cum Italis*) improbiores. CIC. de orat. 3, 92 maius (LVCAN. 2, 225 SIL. 13, 708. HIPPOCR. aer. 12 p. 29, 6 meliora et m.; *gr.* πολύ]). PLIN. nat. 2, 34 inferiorem. *al.* SIL. 13, 683 STAT. Theb. 6, 583. 9, 559 silv. 3, 4, 12. 5, 3, 201. QVINT. inst. 10, 1, 94 -um (-o *P*) [et] est tersior ac purus magis Horatius. IVV. 10, 197 (-o *Explan. in Don. gramm. IV 492, 15*). 12, 66 AVG. serm. 66, 5. CONC.^S I 5 p. 264, 19 -um valde doctius (p. 151, 37 -o, *gr. I 1, 6 p. 124, 1* πολὺ λίαν). SIDON. epist. 4, 18, 4. CAES. AREL. serm. 45, 2 p. 193, 29 -um -s. *al.* *cf.* PLIN. nat. 28, 108 -um infra (33, 119). QVINT. inst. 12, 6, 1 -um ante. **β** -s (-s magis *vel m.* -s *v. p. 68, 65*): CIL IX 1681, 7 (*a. 257*) -s . . . beneficia uberiora. SCHOL. Iuv. 10, 350 ('carior') -s . . . cariores. VVLG. II reg. 6, 22 vilior fiam -s quam factus sum. Sirach 23, 38 oculi domini -o -s lucidiores sunt super solem (*gr. 19* μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι). AVG. serm. coll. Morin p. 162, 20. SVLP. SEV. chron. 2, 46, 5 vanissimus et -s iusto inflatior. HESYCH. in lev. 13, 1sqq. p. 931^B -s quam prius latior. COMM. apol. 5 -s eram quam palea levior. SORAN. p. 23, 10 obstetrix sedeat in humiliori sella . . . et in aliquantum apertis pedibus suis, -s tamen humilioribus. THEOD. PRISC. log. 71 PHYSIOGN. 21. ROMVL. fab. 21, 5 rec. gall. -s (*om. recc. vet. et W*) . . . melior (RVF. podagr. 31. *cf.* HIST. Apoll. rec. A 16 non potest esse melius, non esse dulcius -s isto [*rec. B* n. p. m., non potest d.]). MART. CAP. 7, 727 -s solito laetior. VEN. FORT. Mart. 1, 55 -s aqua frigidior. *al.* **γ** -mum: MART. CAP. 6, 614 latitudo . . . -mum minor est. 6, 640 angustior -mum ([*Sol. 2, 23* artissima]. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 67 nunc intervallis longioribus . . ., nunc angustioribus -mum vel parum). MVTIAN. Chrysost. hom. 25, 3 p. 393/4 -mum inferiora illis (*gr.* τοσοῦτον ἐκείνων ἀπολιμπανόμενα). *cf. p. 1619, 12.*

c *c. superlativo* (*cf. abl. mens. p. 1616, 46*): **α** -um: GRATT. 133 mater . . . -um pulcherruma. **β** -s: *usu explicativo*: HERM. vulg. mand. 5, 1, 6 animaequitas dulcissima est -s quam mel (*gr.* γλυκυτάτη . . . ὑπέρ, *Pal.* melle dulcior). *usu pleno*: ORIBAS. syn. 2, 12 La p. 99, 4 Mø. medicamen in -ma[m] utilem, nihil enim -s utilissimus est ([*gr.* εἰς πολλὰ χρήσιμον . . . πολυχρηστότερον, Aa in -is utilissimus . . . -s desiccatibum]. 2 add. p. 140, 11). *concise* -s quam (*cf. supra l. 5*): ALC. AVIT. epist. 49 p. 78, 1 -s, si dici potest, q. piisimi domni. CIL IX 1876 homo -s q. benignissimus.

B *abl.* -o *v. p. 1616, 62.*

C *iuncturae praepositionales notionem q. e. valde exprimentes*: in -mum: ITALA psalm. 50, 4 (Ambr. in Luc. 3, 38 p. 127, 8) in -mum lava me (*gr.* ἐπὶ πλεῖον, cod. 400 et -um, Hier. psalt. sec. Hebr. -um [-e *Hafn.*], *Vulg.* amplius). in -um: IREN. 3, 7, 1 ut non nunc in -um avocemus mentem nostram a proposito. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 18 in -um . . . proficit nomen Christi ad fidem. SORT. Sangall. 6, 12 in -um tibi consentit. 29, 10 amicus te in -um diligit. PS. HIER. epist. 3 (= PAVL. NOL. epist. app. 1, *fort.* PELAG.), 8 p. 435, 14 quia ⌊in -um⌋ abundavere tribulationes . . ., superabundavit bonitas (⌊⌋ inultum *vel* -um *var. ll.*). *cf. p. 1617, 16 et* PAVL. NOL. carm. 21, 786 in -um referente deo, quod sumpserat a te. in -a: EXPOS. mundi 26 Caesarea *Palaestinensis* civitas est . . . abundans omnibus et dispositione civitatis in -a eminens; tetrapylon enim eius nominatur ubique *eqs.* in -o: SORT. Sangall. 2, 3 in -o[s] gloriaris. 8, 9 si taces, in -o gratulaveris.

D ut -mum *i. q. plerumque ad redd. gr.* ὡς ἐπὶ τὸ πολύ: PS. AMBR. philos. epist. p. 1152^A cuiusmodi fuerit dux, tales ut -mum subditos fieri necesse est. p. 1154^A Graeci . . . ut -mum sapientibus viris observandis minus dediti, aspernantur ea, quae ab his recte fuerint elucubrata.

? adv. **multē.** *i. q. multum, valde* (*contextu barbaro*): HIPPOCR. aer. 1 p. 3, 9 ea qualitatem virtutes -e differunt (*sic* P^1, et qualitate virtutum -a d. P^2, et qualitate virtutis -um a se d. *A*; *gr.* ἡ δύναμις διαφέρει πολὺ ἑκάστου). *v. et l. 62.*

? adv. compar. **plūrius.** *i. q. plus*: AVG. catech. rud. 4, 4 si hoc etiam in turpibus amoribus, quanto -s in amicitia? ([*sic legi in codd. Vaticanis et ed. Amerbachii*, purius *in plerisque codd. dubitanter adno-*

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tant Maurini; plus *cett. et edd.*]. epist. 192, 1 *caritas* tanto maior adquiritur, q. -s redditur [pluribus *P²*]). SACR. Gelas. 1, 20 p. 514 (= Greg. 3, 5) quanto magis fragiliores sumus, tanto his *adiumentis* -s indigemus (*sic* Gelas. *V et Miss. Franc.*, Greg. *C²* [*v. Lietzmann, ed. p. XXXI*], pluribus *cett.*).

adv. superl. **plūrimē.** [*falsa var. l.* CIC. fam. 2, 3, 2.] *i. q. plurimum, maxime*: 1 quam -e (*cf. p. 1613, 4*): GROM. p. 365, 25 ex tertia hora . . . stagnum finalem constituimus, et q. -e contra tertiam horam. EXPOS. mundi 36. CHIRON 73 abstineto iumentum . . . q. -e ab aqua (*Veg. mulom. 2, 17, 2* vel maxime). DIOSC. 4, 188 p. 93, 2 ubique, q. -e locis aquosis. ORIBAS. syn. 4, 33, 4 Aa p. 37 q. -e . . . humidior (La multum . . . h., *gr.* τὰ πολλὰ . . . ὑγρότερα). 7, 31, 2 Aa *et* La p. 173 sq. (*gr.* ὡς ἐπὶ τὸ πολύ). 7, 40 La p. 183 (*Aa* q. maxime, *gr.* τὸ . . . πλεῖστον). PHILVM. med. 1 p. 114, 8. *notione q. e. summum* (*cf. p. 1615, 44*): ORIBAS. syn. 3, 210, 2 La das ex eo *medicamento* q. -e l. IIII (*gr.* τὸ πλεῖστον). RVF. podagr. 19. 2 si -e: CHIRON 737 quibus necesse erit si -e (*'ubi plurimum' Buecheler*, sic -e *Oder*) subvenire. 3 *nude*: SORAN. app. 58 quod appositum -e prodest.

deriv.: multesimus, multisper, multitudo, multogenti, multotiens; pluralis, plurativus, pluries, pluritas, plusculus.

compos.: multangulus, multannus; multibibus, multicavatus, multicaulis *sim.*, ? multoditatus; permulti, perplurimi; pluspetitio, plusquam, plusscius; complures (quam p.); plurifariam, plurifarius, pluriformis *sim.* *B.*

CIL IV 4885 **muluiu mului** *sub imagine avis* (*an milvi?*); muluius *bis scriptum fuisse confirmat Sogliano in ed. pr.*

***mūlus,** -ī *m.* [*i. q. gr.* μυχλός *'equus admissarius', cf. Hesych.* μύκλοι . . . οἱ λάγνοι, *alban.* mušk *'mulus', avest.* Sāi-mužōiš *'qui mulas vel asinas varii coloris possidet'. J. B. H.*] *de origine*: ISID. orig. 12, 1, 57 a Graeco tractum vocabulum . . ., Graece enim hoc vel quod iugo pistorum subactus 'tardas (tardus *var. l.*) molendo ducat in gyro molas' (*frg. inc. auctoris ut vid.*). *scrib. graec. litt.*: PAP. Corp. 275, 6 μούλους. *formas dat. (abl.) plur. ambigui generis v. infra l. 53. 54. 64. al.* PLIN. nat. 1, 29, 14 sqq. *medicinae ex* -is (*item* 1, 30, 8 sqq.; *sed in ipsis libris dicuntur et* -i *et* -ae). *cf.* IVLIAN. dig. 32, 62 (*ex Sulp. Ruf.*) -orum appellatione etiam mulae continentur. *vocativus p. 1620, 22.* GLOSS. ἡμίονος ἐξ ἵππου θηλείας καὶ ὄνου. ὀρεύς. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, LVCIL., CIC. [*it.* mulo, *sard. centr. et mer.* múlu, *raet. occ.* mül, *or.* mul, *francog. vet., prov., cat.* mul, *hisp.* mulo, *port.* mú (mulo?); *cf. M.-L. 5742. Battisti-Alessio IV 2527. Wagner II 136. Corominas III 475 sq. Machado II 1551 sq. G.*] [*variat c.* mula CARM. pop. Gell. 15, 4, 3 (*v. p. 1620, 77*). COLVM. 6, 27, 9. *falso trad.*: TITIN. com. 140 vende thensam atque -os (hinnulos *Haupt recte*). MART. 6, 77, 7 *var. l. pro* ginno (*cf. vol. VI 2, 1996, 30*). *e coni. dub.*: PLAVT. Truc. 551 ite hac simul -i eri damnigerulae (*sic Palmerius*, mulierei *codd. deficiente A*, *'qui mulieri damnum nostrum geritis' Leo*).]

A *usu sollemni de animali ex asino et equa nato* (*opp.* hinnulus *vel* hinnus VARRO ling. 9, 28 rust. 2, 8, 1. 6 PAVL. FEST. p. 33 PLIN. nat. 8, 172. *cf. l. 37 et ad rem Olck, RE VI 655 sqq.*): **1** *proprie*: **a** *in universum*: PLAVT. Aul. 494 ego faxim, -i, pretio qui superant equos, sint viliores Gallicis cantheriis. 501 mihi . . . aequomst purpuram atque aurum dari, ancillas, -os, muliones, pedisequos (*cf.* LIV. 7, 14, 7 -is strata detrahi iubet . . ., agasones . . . imponit. *v. et p. 1620, 79*). CATO agr. 62 iuga . . . -orum (LVCIL. 435). 138 -is, equis, asinis feriae nullae, nisi si in familia sunt. LABER. mim. Tert. apol. 48, 1 (p. 366 Ribb.³) hominem fieri ex -o, colubram ex muliere. CIC. Verr. II 5, 83 ubi -i, ubi tabernacula, ubi tot tantaque ornamenta magistratibus . . . permissa et data (leg. agr. 2, 32 SVET. Aug. 36). nat. deor. 2, 159 longum est -orum persequi utilitates. fam. 7, 1, 2 quid . . . delectationis habent sescenti -i in Clytaemestra *fabula*? 16, 9, 3 equum et -um Brundisi tibi reliqui. CAES. Gall. 7, 45, 2 magnum numerum impedimentorum . . . -orumque. VARRO ling. 9, 28 -us aut mula (rust. 2, 8, 4 PLIN. nat. 29, 106. 30, 80 LAMPR. Alex. 42, 4. *al. v. etiam infra l. 76*). rust. 1, 20, 4 *in arando* alii asellis, alii vaccis ac -is utuntur. 2, 1, 28 -orum fetura. 2, 8, 5 in grege -orum (2, 8, 6. 2, 9, 2). HOR. sat. 1, 6, 105 ire licet -o vel si libet usque Tarentum. epist. 1, 6, 61 *ut e foro* referret emptum -us aprum. 2, 2, 72 festinat calidus -is gerulisque redemptor. *al.* *in mythologia*: PAVL. FEST. p. 148 -us vehiculo Lunae habetur, quod tam ea sterilis sit quam -us vel quod, ut -us non suo genere, sed equis creatur, sic ea solis, non suo fulgore luceat (*cf.* ἡμίονον *Lunae in solio Iovis Olympici sculptum Paus. 5, 11, 8*). *nota gen. explic.*: ISID. orig. 12, 1, 57 ut -orum nova contra naturam animalia nascerentur.

b *epitheta*: **α** *adi.*: PLAVT. Most. 780 -os clitellarios (*al. v. vol. III 1355, 75 sqq. cf.* HOR. sat. 1, 5, 47 -i . . . clitellas tempore ponunt. COLVM. 6, 37, 11 clitellis aptior -us, illa *mula* quidem agilior). PLIN. nat. 8, 174 ginnum id est parvum -um. TERT. uxor. 1, 4 l. 41 Gallicos. VOPISC. Aurelian. 7, 7 (*ex epist. imp. Aureliani*) centuriatum. EPIST. Alex. l. 96 H. castrensium. AVSON. 419, 77 p. 374 P. aulicis. ? **β** *gen.*: CIC. Att. 15, 18, 1 petii ab eo de -is vecturae (*si locus sanus est*).

c *respicitur deformitas vel vilitas* (*cf. p. 1621, 14 sqq.*): TERT. adv. Hermog. 40, 2 nemo se apud tonsorem pro homine -um inspexit, nisi si qui putat in hac extructione mundi disposita⟨e⟩ iam et compta⟨e⟩ informem et incultam materiam respondere. VEREC. in cant. 9, 11 in -o deferuntur, qui ex haereticis convertuntur; -i enim animalium vario genere procreantur, ex equo videlicet et asella, aut ex asello et equa; si quis ergo de Christo renatus est, sed . . . haereticus factus, si postea reatum corrigat, ex equo et asella dicitur generatus.

d *in proverbiis*: **α** *a consuetudine -orum inter se scabendi, sc. de hominibus, qui se mutuo mirantur*: POMPIL. epigr. 1, 3 ridiculum est, cum te cassum tua dicit amica . . .; dic rursum pusam, sic fiet 'mutua -i'. VARRO Men. tit. mutuum -i scabunt, περὶ χωρισμοῦ (AVSON. 340 A p. 158 P. *var. l.* scalpant. SYMM. epist. 10, 1, 3). **β** *a similitudine -orum cum asinis, sc. de rebus non multum inter se differentibus*: TERT. adv. Val. 19 p. 198, 11 -um de asino pingere et Ptolemaeum describere de Valentino. **γ** *alia*: LVCIL. 435 hunc iuga -orum protelo ducere centum non possunt (*v. Otto, Sprichw. p. 341*). CIC. fam. 9, 18, 4 potes -o isto, quem tibi reliquum dicis esse, quoniam cantherium comedisti, Romam pervehi (*cf. proverb. gr.* ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους).

2 *in imag. et translate* (*cf. supra l. 2; dub. an huc pertineat* CIL IV 2016 -us hic muscellas docuit [*cf. p. 1621, 16*]): **a** *de hominibus stupidis* (*cf.* VVLG. psalm. 31, 9 [= Tob. 6, 17] nolite fieri sicut equus et -us, quibus non est intellectus [EVCHER. form. 4 p. 27, 5 *ad l.*: -us, irrationabilis quisque. *aliter ad eundem locum* HIER. in Zach. 3, 14 p. 1539ᶜ steriles atque lascivos]): CATVLL. 83, 3 illi fatuo . . .; -e, nihil sentis (*cf. Svennung, Catulls Bildersprache 98*).

b -i Mariani (*cf. Kempf, Rom. serm. castr., Jbb. f. Philologie, Suppl. 26, 1901, 370 et Heraeus, ALL 12, 1902, 258; solam significationem l. 30 sqq. notatam admittit Otto, Sprichw. p. 233*): **α** *de furculis, quibus sarcinae portabantur*: PAVL. FEST. p. 24 *aerumnularum* usum quia C. Marius retulit, -i M. postea appellabantur. p. 148 -i M. dici solent a C. Mari instituto, cuius milites in furca . . . onera sua portare assueverant. ? **β** *de ipsis militibus hoc modo sarcinas portantibus* (*cf. Plut. Mar. 13, 1* ὥστε . . . τοὺς φιλοπόνους καὶ σιωπῇ μετ' εὐκολίας τὰ προσταττόμενα ποιοῦντας ἡμιόνους Μαριανοὺς καλεῖσθαι): FRONTIN. (?) strat. 4, 1, 7 *Marius sarcinas furcis imposuit*, unde et proverbium tractum est '-i M.'

B *usu rariore de hinno* (*cf. p. 1621, 20*): PAVL. FEST. p. 33 -i ex equo et asina. VEREC. in cant. 9, 11 *v. supra l. 3.*

in lusu verb. c. mulier *p. 1619, 56.*

f. ***mūla,** -ae. *scribitur* mo-: CIL IV 2204 μολα φουτουτριϲ (*cf. p. 1621, 16*). VITAE patr. 3, 128 nisi pistor -ae oculos operiret (*verba exstant ap. editores, desunt codicibus; gr. Nau 1912 p. 208 n. 322* τοῦ κτήνους, *cf. 5, 15, 80 et 7, 15, 1* animalis). *graec. litt.* (*cf. l. 38 et gr.* μούλη): HIPPIATR. gr. I 403, 11 μάλαγμα τὸ καλούμενον 'ἄμβλα (*i. ambula*) μοῦλα'. THEOPHIL. inst. Iust. 4, 3, 10 μοῦλα, ζεῦγος μουλῶν. *dat.* (*abl.*) -abus (*testantur* PROB. inst. gramm. IV 48, 8 DIOM. gramm. I 304, 24. *al.*, *postulat* SERV. gramm. IV 434, 8 propter testamentorum necessitatem. *sed cf. p. 1619, 36*): TERT. uxor. 2, 8 l. 21 CAPITOL. Ver. 5, 4 CLAVD. carm. min. 18 tit. MAX. TAVR. serm. 15, 2 M. ENNOD. carm. 2, 124 tit. -is (*formas ambigui generis v. p. 1619, 33*): VARRO rust. 2, 1, 25. 26 COLVM. 6, 38, 4 MART. 8, 61, 7. 14, 197, 1. GLOSS. ἡμίονος. ὁλκάς. *legitur inde a* PLAVTO (*p. 1621, 16*), CATVLLO, CIC., VARRONE. [*it., sard. centr. et mer.* mula, *raet. occ.* müla, *or.* mule, *francog.* mule, *prov., cat., hisp.* mula, *port. vet.* mua (*port.* mula?); *cf. M.-L. 5742. Battisti-Alessio IV 2528. Wagner II 136. Corominas III 475 sq. Machado II 1551 sq. G.*] [*variat c.* mulus *infra l. 77.* COLVM. 6, 27, 9. *falso trad.*: PS. APVL. herb. app. 43, 2 (*cod. Vratisl.*) perniones . . ., hoc est -as (*an* lumas?).]

A *usu sollemni de animali nato ex asino et equa* (VARRO ling. 9, 28 *v. p. 1619, 48.* COLVM. 6, 37, 3 -a . . . non solum ex equa et asino, sed etiam ex asina et equo, itemque onagro et equa generatur. *al.*) *vel ex onagro et equa* (COLVM. *l. c.* PETRON. 38, 4. PLIN. nat. 8, 174 generantur ex equa et onagris mansuefactis veloces in cursu, duritia eximia pedum, verum strigoso corpore, indomito animo). *de toto hoc genere animalium, sc. ita ut muli simul intellegantur, dictum esse videtur* (*fortasse quia -ae magis idoneae erant ad usum*): COLVM. 6 praef. 6 (*v. p. 1621, 4*). 6, 35, 2 (*v. ibid.*). 6, 36, 1 (*cf. epitomen loci* PALLAD. 4, 14, 1 mulorum). *al.* PLIN. nat. 8, 167. 171. 174. *al.* *iuxta* mulus *p. 1619, 62.* *ad rem cf. Olck, RE VI 656 sqq.*

1 *proprie*: **a** *in universum*: CATVLL. 17, 26 supinum animum in gravi derelinquere caeno, ferream ut soleam tenaci in voragine -a (SVET. Nero 30, 3 argenteis). 97, 8 rictum, qualem diffissus in aestu meientis -ae cunnus habere solet. CIC. div. 1, 36 partus -ae *inter prodigia habetur* (2, 49 *fusius de hac re. ibid.* -am peperisse [2, 61 LIV. 26, 23, 5. 37, 3, 3 PLIN. nat. 8, 173. *al.*]. *cf.* VARRO rust. 2, 1, 25 in -is . . ., ubi nec admissurae nec feturae observantur. 2, 1, 27 *ter.* IVV. 5, 66 *sanctum virum* fetae comparo -ae. SVET. Galba 4, 2 [*inter* ἀδύνατα *ut* GARG. MART. cur. boum 14 CARM. Marcell. med. 8, 191]). CARM. pop. Gell. 15, 4, 3 -as qui fricabat, consul factus est (*sic Q*, -os *cett.*; *cf. Haffter, Herm. 87, 1959, 92 sqq.*). ALF. dig. 9, 1, 5 -a calcem reiecit (*cf. l. 84*) et crus agasoni fregit (*sed iuxta* muliones 9, 2, 52, 2. *cf.* FIRM. math. 8, 19, 9 mulio vel -arum pastor). VERG. catal. 10, 19 *Sabinum mulionem ipsum* iugum tulisse, laeva sive dextera strigare -a[s] sive utrumque coeperat. HOR. sat. 1, 5, 13 dum -a ligatur. 1, 5, 18 retinacula -ae. 1, 5, 22 caput. PHAEDR. 3, 6, 1 musca in temone sedit et -am increpans 'quam tarda es' inquit. SEN. dial. 5, 27, 1 si -am calcibus repetat et canem

[*L. Löfstedt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

morsu (*cf.* PLIN. nat. 30, 149 -as non calcitrare, si *eqs.*). epist. 87, 4 *tardissimae* -ae vivere se ambulando testantur (*cf. p. 1620, 43*). 87, 8 quid ad rem pertinent -ae saginatae unius omnes coloris? COLVM. 6 praef. 6 paramus in consortium operum ... bovem, -am, equum, asinum. 6, 35, 2 -arum greges. *al.* PLIN. nat. 8, 170. 173. *al.* MART. 1, 79, 3 si res et causae desunt, agis, Attale, -as. 3, 62, 6. *al.* IVV. 7, 181 mundae nitet ungula -ae. SVET. Vesp. 23, 2 ad calciandas -as. APVL. met. 7, 14, 5 *asinus* daturus dominis equarum inscensu generoso -as alumnas. VLP. dig. 21, 1, 38, 13 iugum -arum. *saepius.* **b** *epitheta*: VARRO rust. 3, 17, 7 celerius ... ex equili educeres redarias ... -as quam e piscina barbatum mullum. PLIN. nat. 8, 174 -ae veloces in cursu (*cf.* AVSON. 403, 16 p. 235 P. celeres). MART. 9, 22, 13 lutulenta. 14, 197 tit. pumilae. CLAVD. carm. min. 18 tit. Gallicis. ISID. orig. 20, 16, 5 sagmaria (*cf. l. 3*).

2 *translate c. detrectatione dictum*: **a** *de viro* (*cf. Hofmann, Umgangsspr. 194*): PLAVT. Most. 878 (*servus servo*:) iam hercle ire vis, -a, foras pastum. **b** *de muliere*: CIL IV 2203 futui -a(m) hic. 2204 *v. p. 1620, 38.* 8185 -a fellat. **c** *ad utrum genus pertineat, non liquet*: INSCR. tess. lusor. Röm. Mitteil. 11, 1896 p. 231 n. 47. p. 232 n. 74. *cf. Buecheler, Kl. Schr. III 246.*

B *usu rariore de hinno fem. generis* (*cf. p. 1620, 35*): COLVM. 6, 37, 3 *v. p. 1620, 59.* PLIN. nat. 8, 171 ex equo et asina, sed effrenis et tarditatis indomitae.

in lusu verb. c. mullus *l. 11.*

deriv.: mulinus, 1. mulio, 1. muscella. *compos.*: mulomedicus. *cf. gr.* μουλάριον. *L. Löfstedt.*

mulzium *v.* musteus *p. 1712, 13.*

[munārium, munārius *pro* mim-, *ut vid.*, GLOSS. II 586, 48 (*v. p. 987, 1*). 590, 25.**]**

*?***munctio**, -ōnis *f.* *ab* emunctio *retrograde.* *i. q. actio mungendi*: ARNOB. nat. 3, 13 sequitur, ut habeant *dei* ... suspensum imbricem narium, -bus munculentis (unctionibus munculentis *trad., corr. Sabaeus in ed. pr.*) et spiritali commeabilem tractui.

1. mundālis *v.* mundialis.

2. mundālis, -e. *ab* 4. mundus. *i. q. ad mundum Cereris pertinens*: CIL X 3926 (*Capuae*) sacerdos Cerialis -is.

***mundānus**, -a, -um. *ab* 3. mundus. *vocativus infra l. 50; gradus compar. non exstant. legitur apud* CIC. (*semel, sc. versionis causa fictum, l. 45*) *et inde ab* APVL. (*p. 1622, 54*), *adamatur ab ecclesiasticis; in poesi habent* TIBERIAN., AVIEN., PRVD., CYPR. GALL., MART. CAP., RVT. NAM., PROSP., SEDVL., ALC. AVIT., DRAC., VEN. FORT. *cf.* mundialis.

i. q. ad mundum pertinens: **I** *c. respectu terrae*: **A** *generatim*: **1** *de hominibus*: **a** *m. pro subst.*: **α** *sing. c. acumine dictus ad reddendum gr.* κοσμοπολίτης: CIC. Tusc. 5, 108 Socrates ... cum rogaretur, cuiatem se esse diceret, '-um' inquit; totius enim mundi se incolam et civem arbitrabatur (*cf. Socr. ap. Arrian. Epict. 1, 9, 1* κόσμιος). **β** *plur. fere i. q. homines* (*aliter p. 1622, 44 sqq.*): ANON. in Matth. 9 p. 31, 14 cum apparuerit ... caelestibus ac -is *deus*. ALC. AVIT. carm. 4, 219 Noe -is veniam mundo nolente petebat. **b** *adi.*: IVL. VAL. 1, 9 p. 17, 15 rex profecto -e! (*Hist. Alex. M. I p. 17, 14 Kr.* κοσμοκράτωρ).

2 *de rebus* (*v. et p. 1623, 9 sqq.*): CAPITOL. Gord. 26, 2 *post terrae motum* Cordus ... dicit inspectis libris Sibyllinis ... -um malum esse sedatum. IVL. VAL. 1, 5 p. 10, 26 *Antipho docuit* filium mox ei *Philippo* fore, qui omnem mundum obiret ...; hunc ⌊ post ambitum -i laboris⌋ ... periturum; 'draco quippe', ait, 'est regale animal; ovum vero forma mundialis est' (⌊ ⌋ *om. Hist. Alex. M. I p. 11, 17 Kr., postea* ᾠὸν παραπλήσιον κόσμῳ. *cf.* SYMM. or. 3, 7 p. 331, 22 cum magno Alexandro -am paene militiam philosophorum comitatus exegit). AVIEN. Arat. 216 *Hippolytum* -as revocat ... in oras *Aesculapius*. 1443 flabra procellarum, -i tramitis iras. AMM. 14, 6, 3 tempore, quo ... in -um fulgorem surgeret *Roma*. 20, 11, 29 iridis formam rebus apparere -is. 22, 9, 1 velut -am cornucopiam Fortuna gestans. 25, 4, 14 quievere nationes omnes immobiles, ac si quodam caduceo leniente -o (-a *Valesius*). 29, 2, 15 fastorum monumenta -a. CONC.[S] I 5 p. 89, 1 a sancta et -a synodo ([*gr. I 1, 7 p. 87, 1* οἰκουμενικῆς, *quae vox ubique respondet in his actis*]. p. 96, 25 [*I 2 p. 66, 11. al.* universali]. II 2, 2 p. 7, 35. *cf.* II 2, 2 p. 12, 22 concilium [*II 2, 2 p. 64, 13. al.* universali]. p. 14, 10 ecclesia). p. 95, 28 sciat haec omnia (*sc. incarnationem etc.*) causas fuisse salutis -ae (*gr. I 1, 7 p. 95, 11* οἰκουμενικῆς, *I 2 p. 58, 25. al.* mundi, *II 3, 1 p. 210, 22* universalis). NOVELL. Anth. 2 pr. quoniam ... -is compendiis proficit, ut circa regendum utrumque orbem id praecipue custodiendum credamus *eqs.* NOVELL. Iust. 23, 2 si forte contigerit imperatoriam maiestatem occupatam publicis causis ex -is provisionibus *eqs.* *al.* *n. pl. pro subst.*: ALC. AVIT. carm. 4, 554 *diluvio finito mare* in chaos antiquum linquens -a redibat.

B *aetate Christiana fere contemptim dictum i. q. saecularis, paganus sim.* (*in lusu verborum c.* 1. mundus: AVG. civ. 7, 26 p. 308, 27 D. VEN. FORT. Mart. 2, 420. *c.* mundatorius: AVG. serm. 164, 8, 12):

1 *de rebus*: PS. APVL. Ascl. 12 futurae aeternitatis spe animae in -a vita periclitantur (GAVDENT. serm. 20, 2 G.). IREN. 5, 22, 2 *docuit apostolus nos* nec divitiis nec gloria -a (mundi *var. l.*) ... capi (GAVDENT. serm. praef. 5 G. *opp.* dei gloria. FVLG. myth. 2, 11 p. 51, 22 [*gr. Thaletis frg. ficticium* κοσμικῆς]. VITA Caes. Arel. 1, 2). ARNOB. nat. 2, 16 dum ... properamus humana, ex -is circulis sequuntur nos causae, quibus mali simus (*cf.* EVAGR. vita Anton. 44 p. 907 conversatione [*al.*]). ZENO 1, 3, 4 praestigiae. 2, 21, 2 voluptas (2, 45, 1. *al.*). *al.* OPTAT. 3, 3 p. 75, 22 Tyrum Carthaginem esse etiam -ae litterae protestantur (p. 79, 13. CASSIOD. inst. 1, 21, 2 *syn.* saecularium, *opp.* divinis). GAVDENT. serm. 1, 13 G. evocans nos in lucis opera de tenebris actuum -orum (CE 1516, 14 NICET. vigil. 3 p. 58, 19). 18, 1 et -ae sapientiae litteris eruditus es et veram dei sapientiam per sacras litteras didicisti (EVAGR. vita Anton. 93 p. 973 FVLG. Theb. p. 183, 24. *al.*). RVFIN. hist. mon. 7 p. 412[C] desideria. Orig. in cant. 1 p. 150, 16 *si anima* a divinis studiis declinaverit, necesse est eam dare operam studiis -is et sapientiae saeculi (MART. CAP. 2, 141 IVNIL. praef. p. 468, 3 CASSIOD. in psalm. 135 praef.). AVG. serm. 277, 3, 3 philosophia. PS. AVG. serm. ed. Mai 50, 1 (*inde* SACR. Leon. 823) moriuntur -ae eruditionis ignari et existunt doctrinae caelestis auctores (VITAE patr. 5, 10, 5, *ubi gr. Cot. p. 354[A]* τοῦ κόσμου). *al.* FORT. Aug. c. Fort. 11 p. 89, 25 quamdiu *anima* peccatis ac vitiis et -is rebus deservit (CONC.[S] II 3, 2 p. 178, 23 [*gr. II 2, 2 p. 157, 12* βιωτικῶν]. *al.*). EVSTATH. Basil. hex. 3, 1, 8 cogitationes (*gr.* τοῦ βίου). SEDVL. op. pasch. 5, 12 p. 284, 23 gestabat harundinem *Christus*, -o regno sceptrum vere consimile, quod pro motatione ... fragile (*cf. carm. pasch. 5, 170* sceptrum quia mobile terrae). *al.* *n. pl. pro subst.*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 30 p. 1063[A] sive in aeternis sive in -is. EPIST. pontif. 212 Hil. coll. antiar. p. 91, 2 cuncta -a ... calcare (*cf.* LEO M. serm. 51, 5 p. 311[C] -a spernens et terrena fastidiens [CE 700, 6]). AMBR. epist. 4, 4 p. 890[A] non -a, sed intelligibilia. parad. 11, 50 dum in saecularibus -isque requiescimus. AVG. conf. 5, 5, 8 vanitas est, -a ista ... profiteri. PS. AVG. quaest. test. II nov. 61 p. 446, 11 omnis error ex visibilibus et -is. CYPR. GALL. iud. 474 tectus tumulo -a reliquit (PASS. Theclae epit. IV 2 p. 151, 16. CIL XIII 2359 [*a. 454?*]). *al.*

2 *de hominibus, qui saeculi moribus indulgent, paganis, laicis sim.*: PS. CYPR. singul. cler. 30 p. 206, 22 *clerici* habent spiritum sanctum, quem -i homines non habent (GAVDENT. serm. 12, 6 G. [*ad Luc. 22, 52 sq.*] potestas ... huius mundi est vel h. -orum, qui in tenebris perfidiae constituti lumen nolunt aspicere veritatis. AVG. in psalm. 68 serm. 1, 9. *al.*). PRVD. psych. 496 vitium, quod tantis cladibus aevum -i involvat populi (CASSIOD. in psalm. 118, 30). AVG. c. Adim. 11 p. 137, 16 sicut ... nostri auctores, divinarum scilicet litterarum, de rebus maxime cogitaverunt, sic -orum auctorum prope omnis cura de verbis est (CASSIOD. inst. praef. 1. *cf.* anim. praef. p. 1280[D] doctores). PETIL. Aug. c. Petil. 2, 18, 40 p. 41, 29 angeli perditi, amatores virginum -arum. ALC. AVIT. hom. 7 p. 117, 10 lacrimas dignas rege -o (*opp.* Christiano principi [*aliter p. 1621, 50*]. *cf.* CONC. Matisc. a. 585 p. 168, 14 -i principes). *al.* *m. pl. pro subst.*: AMBROSIAST. in I Cor. 1, 31 p. 192[A] sapientes *sumus* per id, quod -os dicimus imperitos. 4, 10 p. 203[B] *Photinus* sapiens videtur -is. in Tit. 2, 11 p. 501[D] impietatem -orum fugientes. PS. AVG. quaest. test. I 126, 3 p. 393, 21 *iusti* contemptibiles iudicati sunt a -is. PETR. CHRYS. serm. 66 p. 389[C] hoc de votis omnium loquitur -orum. 146 p. 593[D]. SALV. gub. 4, 33 -i ... et infideles. CASSIOD. in psalm. 69, 6 illos divites fuisse -os. var. 8, 24, 6 -i coerceantur humano iure, vos sanctis moribus oboedite.

II *c. respectu universi mundi, qui caelum terramque complectitur*: **A** *strictius pertinet ad caelum*: APVL. mund. 29 divina mens -as varietates (*i. cursus stellarum sim.*) ad instar unius concentionis relevat. 33 *locus dei est* in -o fastigio, quem Graeci οὐρανὸν recte vocant. Plat. 1, 10 temporis spatiis mensuras -ae conversionis intellegi (MACR. somn. 1, 18, 4. *cf.* 1, 18, 8 volubilitatis [1, 18, 19]). IVL. VAL. 1, 6 p. 11, 7 Nectanabus inspectans ... coelites cursus, notans etiam -a secreta (*Hist. Alex. M. I p. 12, 4 Kr. aliter*). ARNOB. nat. 6, 10 ventos aëris esse fluorem pulsi et -is rationibus concitati (AMM. 25, 10, 3 peritos -ae rationis). CHALC. comm. 123 -i ambitus (MART. CAP. 2, 208). ZENO 1, 16, 8 p. 381[A] *luna* carpit pensa -a. AVIEN. Arat. 671 lux ... ignis -i (*item de sole*: MART. CAP. 1, 29 lampadem -i splendoris. 2, 185 [vers.] -us ... oculus ..., ultramundanum fas est cui cernere patrem. *cf.* PRVD. apoth. 113 lumina [*i. sidera*]). AMM. 22, 16, 17 consideratio -i motus et siderum (23, 6, 33. 26, 1, 8 IVNIL. 2, 4). SERV. georg. 1, 218 ortus et occasus duo sunt, unus ἡλιακός, id est solaris, et alter κοσμικός, id est -us. FAV. EVL. 21, 2 W. (= p. 14, 28 H.) -ae harmoniae (25, 1 [= p. 18, 3]. *cf.* BOETH. mus. 1, 2 p. 187, 24 ea *musica* quae est -a, in his ... perspicienda est, quae in ipso caelo vel compage elementorum vel temporum varietate visuntur). MACR. somn. 2, 11, 12 -us dicitur *annus*, quia mundus proprie caelum vocatur. *al.*

B *latius pertinet ad rerum naturam*: **1** *generatim*: CHALC. transl. p. 28[C] -i operis fundamenta constituens *opifex mundi* ([*gr. non respondet*]. comm. 29 ZENO 2, 50. 52. AMBR. hex. 6, 10, 75 -i o. summa conclusa est [*postea*: -ae creaturae]. ANON. in Matth. 12 p. 36, 2. *cf.* EVSTATH. Basil. hex. 1, 6, 2 diem -ae creationis [*gr.* τοῦ κόσμου]). p. 31[B] -i corporis fundamenta ([mundi *var. l., gr.* τὸ τοῦ παντὸς ... σῶμα]. p. 32[B] [*gr. idem,* universi corpus *Cic. 14*]. comm. 31. 100. *al.* AVG. civ. 22, 29 p. 629, 19 D. -a c. ... caeli novi et terrae novae. SALV. gub. 1, 20 quo *exemplo* ipse *deus* summam -i c. gubernaret). comm. 190 administrationis. 348 mundi corpus, quod situm est loco, quem complet -a moles (*al. v. p. 1343, 71 sqq. cf.* AVG. civ. 21, 22 p. 491, 23 D. molimina). AVIEN. Arat. 47 -i ortus mens inmemor (*i. se*

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

e mundo ortam esse). AVG. civ. 7, 23 p. 302, 27 sqq. D. (*ter*) pars animi -i (*cf.* MACR. somn. 1, 12, 6 -ae animae fabrica [1, 17, 8. 2, 16, 26]). 7, 33 p. 316, 1 *daemones* creaturarum specie -arum deos se putari cupientes (*cf.* 21, 7 p. 501, 5 -as ... potestates). *al.* *n. pro subst.*: CHALC. comm. 144 legem, quae mundi naturam sequitur et qua reguntur -a omnia. 251. CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 145, 2 ubinam ... quaeremus caelum trans omne -um? 2 *speciatim in doctrinis philosophorum de materia prolatis* (PS. APVL. Ascl. 7 quod ὑλικὸν Graeci, nos -um dicimus): PS. APVL. Ascl. 8 *cum deus videret hominem* non posse omnium rerum esse diligentem, nisi eum -o integimento contegeret, texit eum corporea domo (*cf.* MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 11 p. 1121^B *anima* in hylen mersa et -is elementis ... implicata). 10 *ut* parte, qua ... divinus est, ... inscendere posse videatur in caelum, parte vero -a, quae constat ex igne, aqua et aëre, mortalis resistat in terra. 11 exutos -a custodia, nexibus mortalitatis absolutos. 18 substantia. 37 *templum Asclepi*, in quo eius iacet -us homo, id est corpus. *ibid.* terrenis ... diis atque -is facile est irasci, utpote qui sint ab hominibus ex utraque natura facti. *al.* *n. pl. pro subst.*: PS. APVL. Ascl. 40 eventus ... vel fors insunt omnibus permixta -is. MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 11 p. 1121^C nihil sit vel in aeternis vel in -is aut hylicis, quod non pro natura sua vivat.

compos.: extra-, super-, trans-, ultramundanus. *Baer.*

***mundātio**, -ōnis *f.* *a* mundare. *in fig. etymol. sec. hebr.*: ITALA num. 14, 18 (Aug. quaest. hept. 4, 58) -e non mundabis reum, id est non dices mundum eum, qui immundus est (*gr.* καθαρισμῷ οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον). *plur. infra l. 70.* *vox ecclesiasticorum, inde ab* ITALA, *persaepe ap.* AVG. (*cf. infra l. 81*). [*falsa var. l. pro* undatio: THEOD. PRISC. eup. faen. 64. *variat c.* emundatio: VVLG. lev. 14, 32. *v. et l. 44.*]

i. q. καθαρισμός (*quae vox respondet, ubi infra nihil adnotatur*):

I *de actione mundandi*: A *corporaliter*: 1 *generatim*: AVG. in euang. Ioh. 57, 6 l. 24 impetrate -em pedibus nostris (*sec. Ioh. 13, 5 sqq.*). serm. 45, 1 laborem -is carnis et spiritus (*sec. II Cor. 7, 1, v. p. 1628, 77*). 106, 1 ne in corporis -e putarent esse iustitiam. MVTIAN. Chrysost. hom. 16, 2 p. 343/344 non ... corporalis erat -o, sed spiritalis. *ibid. saepius.* 2 *de curatione leprosorum*: ITALA Luc. 5, 14 (cod. f l *al.*; *Christus ad leprosum sanatum*) offer illi *sacerdoti* pro -e tua (emund- *alii codd. Italae et Vulg.*, purg-, purific- *cett.*; *de eodem miraculo*: OP. imperf. in Matth. 21 p. 748 GREG. M. moral. 5, 28. *al.*).

B *translate fere i. q. expiatio* (*quae vox iuxta ponitur infra l. 68. 74*): 1 *vi corporali mundandi per allegoriam, ritum sim. servata*: a *mundantur homines*: α *generatim*: HIER. hom. Orig. in Luc. 18 p. 111, 19 statim ut pro -e eius (*sc. Christi modo nati, cf. Luc. 2, 22* αὐτοῦ. emund- *var. l.*) sacrificium oblatum est. AVG. quaest. hept. 4, 33 p. 340, 22 ad eorum ... -em, qui mortuum tetigerint. β *de baptismate* (*cf.* AVG. epist. 44, 10 p. 118, 12 perfecta ... -o ... in nomine domini baptisma est. gen. c. Manich. 2, 21, 31 baptismum, hoc est -em a mortuo. in psalm. 94, 11 l. 31 adscendentium de lavacro, id est ... de -e): AVG. conf. 1, 11, 17 dilata est ... -o mea, quasi necesse esset, ut adhuc sordidarer *eqs.* epist. 187, 28 p. 105, 10 lavacri. c. Iulian. op. imperf. 3, 199 in parvulorum -e et exsufflatione. pecc. mer. 3, 9, 17 p. 142, 24 -is sacramenta (in psalm. 92, 3 l. 36 non ... ad sacramentum tamquam -is pertinebat, quod lavit *Christus* eis pedes). CANON. Migne 13, 1188^B.

b *mundatur templum Iudaeorum*: ITALA II Macc. 1, 18 (recc. BMP) -em templi (2, 19 [recc. BM]). 2, 16 (recc. BM) dies -is. *cett. et Vulg. his locis aut* purg- *aut* purific- *exhibent.*

2 *pleno usu spiritali* (-o spiritalis *l. 67*; *cf. supra l. 33. 36*): a *vario*: AVG. civ. 14, 5 p. 12, 27 D. animarum (quant. anim. 33, 73 p. 1076. *cf.* c. Cresc. 2, 18, 23 p. 382, 29 conscientiae [epist. 23, 4 p. 68, 15]. epist. 171 A, 1 p. 634, 9 cordis [serm. 106, 1]). 20, 25 p. 473, 11 eis ... igne mundatis, quibus talis -o necessaria est (*sim. indicatur, quo modo -o fiat*: *ibid.* 22, 25 tit. per purificatorias poenas. MVTIAN. Chrysost. hom. 16, 2 p. 343/344 per aquam [*gr.* τὴν δι᾽ ὕδατος κάθαρσιν]. ORIG. in Matth. ser. 95 p. 214, 13 per calicem irae). 20, 26 p. 475, 32 qui non -e, sed damnatione sunt digni. c. Cresc. 2, 13, 16 p. 375, 12 -o spiritalis (quaest. hept. 4, 33 p. 343, 24). 3, 8, 21 p. 428, 8 de ipsa correctorum expiatione vel -e. serm. 261, 10, 10 quotidiana nostra -o dominica oratio. *al.* GREG. M. moral. 6, 32 *Christus* verae -is hostia. ORIG. in Matth. 12, 20 p. 114, 15 sacrificia pro peccato et -es. *al.*
b *indicatur res tollenda*: ITALA Hebr. 1, 3 (Mutian. Chrysost. hom. 1, 2 p. 239/240) -em peccatorum nostrorum ([*Vulg.* purg-]. AVG. epist. 190, 21 p. 156, 17 FVLG. RVSP. epist. 2, 14. *cf.* POMER. 3, 14, 3 p. 495^C inquinamenti). VVLG. lev. 16, 30 in hac die expiatio erit vestri atque -o ab omnibus peccatis vestris (*cf. l. 48*).

II *de re ad mundandum apta*: ITALA II Macc. 1, 36 (rec. B, *cf.* M) vocaverunt hoc (*sc. aquam crassam olei similem, quae facile ardebat*) qui cum Nehemia erant neptan, quod interpretatur -o (*recc. LXP et Vulg.* purific-).

mundātor, -ōris *m.* *a* mundare. *vox ecclesiasticorum praeter p. 1624, 3; persaepe ap.* AVG. (*cf. l. 27*). [*variat c.* emund- *p. 1624, 10.*]

i. q. qui aliquem (aliquid) mundat: 1 *corporaliter*: a *generatim*: AVG. in euang. Ioh. 80, 2 *Christus* se ipsum -em palmitum ostendens 'iam vos' inquit (*Ioh. 15, 3*) 'mundi estis ...'; ecce et ipse -r est palmitum, quod est agricolae, non vitis officium. serm. 261, 4, 4 si terra tibi in oculum caderet ..., prius tui oculi quaererent -em. GLOSS. II 566, 21 ambulator: -r areae ('*vertitur* ὁδοικόρος' *Goetz in Thes. gloss. cf. infra l. 27*). b *spectat ad sanationem leprosorum*: AVG. serm. 176, 1, 1 decem leprosos mundatos ... et unum gratias agentem -i suo.

2 *spiritaliter*: a *de deo* (*Christo*): AVG. civ. 10, 32 p. 459, 5 D. veracissimus potentissimusque -r atque salvator. in euang. Ioh. 63, 2 l. 24 exeunte ... immundo (*sc. Iuda*) omnes mundi remanserunt et cum suo -e manserunt. c. Pelag. 2, 2, 2 p. 461, 13 Pelagiani dicunt deum non esse omnium aetatum in hominibus -em (emund- *var. l.*), salvatorem, liberatorem. c. Petil. 3, 43, 52 p. 204, 17 *ut* Christum -em iustificatorem hominum esse credamus. in psalm. 88 serm. 2, 11 quaest. euang. 2, 40. serm. 353, 4, 2 detestamini ... mundatam et vacantem domum, quo nequiores ... spiritus ... adducuntur ...; vos vestrum -em tenete habitatorem. CARM. adv. Marc. 5, 227 -r carnis serae (*sic Fabricius*, ferae *ed. Migne contra usum poetae producta littera* e) mortisque fugator. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 18, 7 -r seu expiator. POMER. 1, 4, 1. b *c. acumine dictum de ventre Manichaei a carnium usu se abstinentis*: AVG. c. Faust. 6, 5 p. 292, 2 ventrem vestrum non deum, sed, quod sceleratioris audaciae est, dei -em dicere non timetis.

f. **mundātrīx**, -īcis. *i. quae mundat*: AVG. in psalm. 88 serm. 2, 9 caro illa (*Christi*) non peccatrix, sed peccatorum -x (142, 8 carnem mundam -em). trin. 15, 24, 44 fide cordium -e (*sec. Vulg. I Tim. 1, 5* caritas de corde puro ... et fide non ficta).

deriv.: mundatorius.

mundātōrius, -a, -um. *a* mundator. *i. q. ad mundandum aptus*: AVG. serm. 164, 8, 12 operarii boni circumeunt aream et ea, quae foris excussa sunt, quibusdam -is trahunt et revocant in aream ...; -a instrumenta sunt leges istae mundanae. ORIG. in Matth. ser. 79 p. 190, 27 (*ad Marc. 14, 13*) *homo* portans -am aquam ... aut certe potabilem aquam subministrabat. *n.* mundātōrium, -ī *pro subst.*: AVG. *l. 28.* PLIN. VAL. 2, 25 -um colerum et provocatorium ventris epithymum decoques. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 18, 17 *Christi* sanguinem -um esse peccatorum, redemptionem ... ab ... iniquitate.

mundātrīx *v. l. 21.* **mundē** *v. p. 1633, 18.* *v. Kamptz.*

***mundiālis** (mundālis), -e. [*ab* 3. mundus *sec.* materialis *sim. J. B. H.*] -dual-: VITA Anton. 36 p. 49, 14. ? -ī-: ISID. carm. 1, 1 sunt hic *in bibliotheca* plura sacra *scripta*, sunt mundialia plura (*vix recte def. Beeson, ed. p. 149*; hic -ialia *AVC*; -dalia *NE m* [*praemisso* hic *N*, et *m*]). -dal-: ITALA Tit. 2, 12 (cod. g). VITA Anton. 20 p. 35, 11. SEDVL. carm. pasch. 3, 329 (*metro firmatum*; mortalis *var. l.*, *sed cf. op. pasch. 3, 27* mundanae). VISIO Pauli 40 rec. Sang. p. 144, 20 S. *in var. lect.*: HIER. epist. 43, 2, 1 CASSIOD. in psalm. 64, 10. GLOSS. *v. p. 1625, 7.* *compar.* -ior *v. p. 1625, 17*; *superl. non exstat.* *legitur in litt. paganis ap.* IVL. VAL. (*p. 1625, 28*); *ap. ecclesiasticos inde ab* ITALA, TERT., *satis frequenter*; *in poesi habent* PRVD., SEDVL., ISID.

i. q. ad mundum pertinens, κοσμικός (*quod ubi infra respondet, non notatur*): 1 *fere in malam partem, contemptim dictum* (*i. q. saecularis, naturalis, paganus sim.*): a *de rebus*: ITALA Tit. 2, 12 (cod. g) -ia desideria (saecularia *var. l. ut Vulg. cf.* VICT. VIT. prol. 2 amoris. CAES. AREL. serm. 73, 4 cupiditatum). TERT. ieiun. 13 p. 292, 6 ex providentia imminentium sive ecclesiasticarum temptationum sive -ium plagarum. adv. Marc. 4, 26 p. 509, 20 -is spiritus ([*i. naturalis*, *opp.* spiritum sanctum]. PS. MAR. VICTORIN. phys. 18 p. 1305^A [*ad exod. 14, 21*] ventus, sp. -is). adv. Prax. 12 p. 246, 9 sermo vera lux, quae inluminat hominem venientem in hunc mundum, et per illum -is quoque lux (MAR. VICTORIN. verb. script. 2 p. 1010^C *opp.* vera. CASSIOD. in psalm. 62, 4). resurr. 47 p. 95, 18 haec ... erit vita -is, quam veterem hominem dicit (*Rom. 6, 6*), confixum [esse] Christo, non corporalitatem, sed moralitatem (HIL. coll. antiar. p. 99, 12 amoenitatem v. -is et bona saeculi. PS. HIER. epist. 6, 2 p. 78^B [= MAX. TAVR. epist. 2]. 34, 5 p. 246^D). IREN. 1, 16, 3 (= 1, 9, 3 H.) vacantes eos non deo, sed -bus quaestionibus inveniens. 1, 30, 9 (= 1, 28, 5). 1, 30, 13 (= 1, 28, 7) *discipuli putabant* eum in corpore -i resurrexisse (*cf. ibid.* carnis). HIL. psalm. instr. 5 -em sensum et prudentiam saeculi. in psalm. 124, 10 -ium negotiorum *vincula* (HIER. epist. 43, 2, 1. RVFIN. epist. Clement. 5, 1 [*gr.* βιωτικῷ]. SALV. gub. praef. 1 p. 1, 12. *al.*). PRISCILL. tract. 1, 15 stultitiae. 1, 36 vitia (SACR. Gelas. 3, 105 p. 762). 7, 114 -is mali vitiis obligati (ORIG. in Matth. 37 p. 69, 3). AMBROSIAST. in I Cor. 7, 35 p. 224^C -i cura et sollicitudine (HIER. hom. Orig. in Ezech. 3, 1 p. 349, 22. RVFIN. epist. Clement. 6, 1 [*gr.* βιωτικαῖς]. VISIO Pauli 40 rec. Sang. p. 144, 20 S. impedimenta et -es c. [*rec. P* i. mundi]. *al.*). TRACT. de trin. fid. 182, 18 illud -e sofisticum (*cf.* PS. HIER. epist. 19, 8 p. 196^A philosophia [FVLG. RVSP. ad Monim. 3, 2 p. 196^B]. PHILIPP. in Iob 27 p. 695^B scientiam. ORIG. in Matth. 16, 9 p. 504, 3 sapientia). PRVD. cath. 1, 90 gloria. perist. 1, 41 ductor aulae (*i. imperii*) -is (*14, 62* caelestis aulae. *cf.* ORIG. in Matth. 16, 4 p. 473, 2 in regno -i). SIDON. epist. 9, 4, 2 minas undasque -ium sperne nimborum (*infra*: amaritudinum terrenarum). PS. VICT. VIT. pass. 8 multa, quae solent insipientium animas aucupante diabolo visco -i captare. CASSIOD. in psalm. 64, 10 -is aqua ..., dei vero fluvius *eqs.* 103, 15 vinum (*opp.* sanguinem Christi). *al.* *n. pro subst.*: IREN. 1, 30, 5 (= 1, 28, 3 H.) omnia -ia *generata sunt.* 1, 30, 13 (= 1, 28, 7) -ia ... remisisse eum (*sc. Iesum*) in mundo. VITA Anton. 20 p. 35, 11 iterum conversus sapiat

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

de⟨nuo⟩ -ia (*Euagr.* mundanis rursus desideriis obligari). Ps. HIER. epist. 6, 1 p. 77ᴬ (= MAX. TAVR. epist. 2) -ium rapiebatur ardore. MAX. TAVR. serm. app. 9 p. 862ᶜ nihil in eo -e introire iam poterat, ubi dominus cuncta compleverat. OP. imperf. in Matth. 49 p. 913 propter aliquid ... -e scientes ad mendacia transierunt. *al.*

b *de animantibus* (*hominibus, daemonibus sim.; cf.* GLOSS. V 604, 64 -is: homo mundi statu): IREN. 1, 30, 8 (= 1, 28, 4 H.) hos *filios serpentis* septem daemonas -es esse dicunt. SVLP. SEV. chron. 1, 1, 4 historicis (2, 14, 6). BACHIAR. repar. laps. 11 p. 1047ᶜ sub -is principis dominatione (*de diabolo ut* 18 p. 1056ᴬ. *de hominibus*: ORIG. in Matth. 16, 8 p. 494, 3 tyranni et crudeliores principibus -bus [*gr.* τῶν ἀρχόντων *tantum; antea*: principum mundi; *opp.* p. populi Christiani]. p. 497, 2 ecclesiarum principes principum -ium imitatores esse non debent [*gr.* τῶν ἐθνῶν]). 13 p. 1049ᴮ hominum (SALV. epist. 9, 11 non ad -es tantum h., sed etiam ad paenitentes *eqs.* ORIG. in Matth. 13, 22 p. 241, 3 infirmos et -es. *cf.* in Matth. ser. 49 p. 107, 15 eos ..., qui corporaliores et -iores fuerunt, dicere mulieres, qui autem ... meliores fuerunt, viros fuisse). *m. pl. pro subst.*: SALV. eccl. 2, 42 quidam religionem professi ... non debere se sicut ceteros -es substantiam suam domino *arbitrabantur*. OP. imperf. in Matth. 48 p. 903 mundus -bus nocet (*opp.* qui sunt extra mundum).

2 *in neutram partem dictum*: TERT. nat. 2, 4, 10 Zeno materiam -em a deo separat ([*infra*: de statu mundi]. AMBR. hex. 1, 7, 25). 2, 5, 17 ⟨universa neg⟩otiatio -is. anim. 54, 4 hos *inferos* Plato velut gremium terrae describit in Phaedone, quo omnes labes -ium sordium confluendo et ibi desidendo exhalent. adv. Marc. 5, 4 p. 580, 15 elementorum (spect. 9 p. 11, 20 quae *species idololatriae* e. -bus profanatur. IVL. VAL. 1, 1). IVL. VAL. 1, 5 *v. p. 1621, 57.* PRISCILL. tract. 4, 102 dispensationem -ium rerum. Ps. AMBR. serm. 35, 2, 2 ut plana mundi facies oculorum eminus subtraheretur aspectu, ad hoc in ornatum -is fabricae nemorosi colles ... constituti sunt (Ps. AVG. serm. 102, 3). Ps. AVG. serm. 120, 1 cum per has ... temporum girantium rotas -e curriculum volveretur. Ps. ORIG. tract. 18 p. 197, 3 sex diebus domini ... -is ... operatio exercetur. GREG. TVR. Franc. 10, 31 p. 449, 25 summa annorum -ium.

adv. **mundiāliter.** *i. q. modo mundiali*: TERT. resurr. 46 p. 95, 17 (*ad Col. 2, 20* velut viventes in mundo) non ad mortuos scribens, sed ad eos, qui desinere deberent -r (in mundo aliter *T*) vivere.

compos.: supermundialis.

mundicors, -rdis *adi.* *ab* 1. mundus *et* cor *sec.* misericors (*l. 48*) *ab* AVG. *in vertendo Matth. 5, 8 conformatum esse videtur* (*cf. Mohrmann, Altchristl. Sondersprache 220*).

i. q. cor mundum habens (*pro subst. praeter l. 54*): **1** *in vertendis verbis euangelii*: ITALA Matth. 5, 8 (Aug. c. Adim. 9 p. 133, 27. 28 p. 190, 23 civ. 20, 21 p. 457, 28 D. *al.*) beati -es (mundocordes *pars codd., var. ll.* mundi cordis, mundi corde [*cf. infra*], mundo corde *sicut aliae verss. et Vulg.; gr.* οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ). AVG. conf. 11, 1, 1 ut simus ... misericordes et -es (*var. l.* mundi corde) et pacifici. in euang. Ioh. 111, 3 non ... eum *deum* cognoverunt, qui licet non -es ...; cognoscendus est a mundis corde. serm. 53, 6, 6 -es, hoc est, qui mundi corde sunt. 53, 10, 10 videbunt *deum* qui mundo sunt corde; quis autem -es dicat spiritus immundos? **2** *cetera exempla*: Ps. ORIG. hom. in Matth. 1, 6 p. 245, 17 ut hunc *Iacob* -em merito benediceret *angelus*. p. 245, 20 ut *Christus* morte sua ... immortalitatem -i (mundo corde *var. l.*) populo condonaret. ISID. in exod. 55, 2 *in caelo* et -bus apparere poterit *deus*.

mundificātio, -ōnis *f.* *ab* 3. mundus *et* facere *sec. gr.* κοσμοποιία. *i. q. creatio mundi*: EVSTATH. Basil. hex. 4, 4, 4 nostrae -is sermo (*gr.* κοσμοποιίας. *item* 9, 1, 7). 9, 6, 14 socium -is adloquitur *deus Christum* (*gr.* δημιουργίας).

mundifico, -āvī, -ātum, -āre. *ab* 1. mundus *et* facere. *i. q. mundum facere, purgare*: **1** *incorporaliter*: Ps. HIER. epist. 13, 8 p. 170ᴮ cum universos artus mundaveris ab omni sorde peccati et toto fueris -ta corpore (*loco gemino Sulp. Sev. epist. app. 2, 10 p. 239, 15* sanctificata). CASSIOD. anim. 11 p. 1300ᴮ istis ..., qui se caelesti conversatione -ant, virtus supernae miserationis conceditur. in psalm. 40 praef. *sacramenta* animas nostras caelesti purificatione -ant. **2** *corporaliter*: ALEX. TRALL. 2, 68 tigmata (*i.* στύμματα) id est potiones -antes (*gr. non respondet*).

mundiger, -a, -um. *ab* 3. mundus *et* gerere. *i. q. mundum gerens, sustentans*: ANTH. 240, 12 (*loq. Cupido amans*) volitabo per axem -um caelique plagas pontique procellas umbriferumque chaos; ... poenam mundus amet *eqs.*

mundipotēns, -entis *adi.* *ab* 3. mundus *et* potens *ad redd. gr.* κοσμοκράτωρ; *cf.* omnipotens *sim. et* munditenens, *nisi forte vox disiungenda est* (*cf. Hil. in Matth. 11, 5 angeli* saeculi sunt potentes mundique dominantes; *sed v. Waszink ad loc. p. 1626, 4 citatum*). [*e coni. dub.*: IVL. VAL. carm. 1, 4 Ditis -is (*Kroll,* D. mundi potentius *TP,* Dite potentius ipso *Kuebler ceteros codd. secutus, ut vid.; Hist. Alex. M. I p. 33, 15 Kr.* ⟨Αἰὼν⟩ Πλουτώνιος).]

i. q. κοσμοκράτωρ (*usu fere subst.*): ITALA Eph. 6, 12 (Hil. in psalm. 118 samech 5 p. 489, 20; *cf.* 128, 2 [mundi huius potentes *PT*]. 143, 9) adversus potestates et -es harum tenebrarum (*gr.* κοσμοκράτορας, *Vulg.* mundi rectores. *cf.* TERT. resurr. 22 p. 56, 20 luctari habens cum -bus. HIL. in psalm. 127, 11 *in mundo* -es sunt h. t. 134, 17. 135, 15 ab angelis eius *diaboli*, ... a -bus. *v. et infra l. 16*). *inde laxius ad redd. gr.* κοσμοποιός *in doctrina gnostica* (*cf. l. 19*): TERT. anim. 23, 2 *animas discipulorum Carpocratis* despectrice⟨s⟩ -ium principatuum (*cf. Iren. 1, 25, 2* [= *1, 20, 1 H.*] τῶν κοσμοποιῶν ἀρχόντων, *lat.* mundi fabricatores).

munditenēns, -entis *adi.* *ab* 3. mundus *et* tenere *ad redd. gr.* κοσμοκράτωρ. *ad conformationem cf.* omnitenens, mundipotens *et ex. gr. Euseb. Emes. serm. 19, 38 p. 75, 22* tenentis mundum promissio.

i. q. κοσμοκράτωρ (*loci infra allati ad Eph. 6, 12 spectant, cf. p. 1625, 81 sqq.; usu fere subst.*): TERT. fug. 12, 5 dominus ... illum (*hominem*) redemit ab angelis, -bus potestatibus, a spiritalibus nequitiae *eqs.* (*sic dist. Bulhart per litteras*; ab angelis -bus, ⟨a⟩ potestatibus *Thierry*). adv. Marc. 5, 18 p. 642, 1 adversus -es luctatio si nobis, o quanti iam dii creatores? cur enim non et hoc vindicem, unum -em nominari debuisse, si creatorem significabat; ... potestates et -es tenebrarum istarum (*cf. p. 1625, 83*), quae et nos diabolo deputamus; ... an sicut duo dii ita et duo diaboli, et pluraliter potestates et -es? adv. Val. 22 diabolum ... opus demiurgi adfirmant et -em appellant *Valentiniani* (*cf. Iren. 1, 5, 4 = 1, 1, 10 H.* διάβολον καὶ κοσμοκράτορα καλοῦσιν, *lat.* cosmocratorem; *v. et l. 4*).

munditer *v. p. 1633, 61.*

ˣ**munditia,** -ae *et* **munditiēs,** -ēī *f.* *ab* 1. mundus. *formae V*ᵃᵉ *decl.* (-s, -em, -e *tantum*): CATVLL. *infra l. 44.* OV. *p. 1627, 21* (*I*ᵃᵉ *decl. p. 1627, 22 sq.*). GELL. *p. 1627, 38 (?). 70* (*I*ᵃᵉ *decl. saepe*). HIER. epist. 24, 5, 2 -s (*formae I*ᵃᵉ *decl. saepe*). AVG. *infra l. 79* (*I*ᵃᵉ *decl. saepe*). MACR. Sat. *p. 1627, 40.* *praevalet plur. sub 1 a* (*sec.* sordes; *sing.* PLIN. nat.) *necnon sub 2.* NOT. Tir. 101, 13 -ae. GLOSS. II 334, 36 καθαριότης: subtilitas, -a, puritas. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, CIC., VARRONE; *e poetis post Plautum habent* CATVLL., HOR., MANIL., MART., CLAVD., PAVL. PETRIC. [*it.* mondezza. *cf. M.-L. 5747 a. Battisti-Alessio IV 2494. G.*] [*vix recte trad.*: FRONTIN. aq. 88 -arum facies (munda viarum f. *Heinrich, Krohn*). FRONTO p. 197, 8 v. d. H. (= p. 207 N.), *v. vol. VII 1, 499, 63.*]

i. q. status mundus, puritas (*in fig. etym. infra l. 58, cf. p. 1630, 31. 1631, 71; per oxymoron p. 1627, 41, cf. infra l. 79*): **1** *sensu strictiore de defectu sordium*: **a** *corporaliter* (*v. et infra l. 66*): **α** *vario usu*: PLAVT. Stich. 347 -as volo fieri, ecferte huc scopas simulque harundinem, ut operam omnem araneorum perdam *eqs.* (CATO agr. 2, 4 pratum purgari ..., -as f. 39, 2 -as facito. HERM. Pal. sim. 9, 10, 3 iussit ... locum scopari et commundari; tunc virgines ... acceptis scopis -as fecerunt [*gr.* ἐσάρωσαν, *vulg.* mundaverunt totum]. BENED. reg. 35, 7. *cf.* VITA Eugen. 10 p. 612ᴬ -as adhibere). 678 lectis sternendis studuimus -isque apparandis. CATVLL. 23, 18 (*v. p. 1630, 31*). SEN. epist. 86, 10 hoc ... aediles fungebantur officio intrandi *balnea* ... exigendique -as *eqs.* COLVM. 9, 14, 15 nec quamvis amantissimas (*sc. apes*) -arum offendunt odore suo *aves* occisae (*cf.* PLIN. nat. 11, 25 mira -a amoliuntur omnia e medio *apes*). PLIN. nat. 10, 92 notabili -a egerunt excrementa *hirundines*. 28, 27 vetabant ... -arum causa deflare *cibum e manu prolapsum*. 34, 7 nullo -arum dispectu. APVL. apol. 8 contendat maiorem curam -arum pedibus quam dentibus inpertiendam (103 'dentes splendidas'; ignosce -is. *cf. l. 54 sqq.*). *al.* **β** *metonymice de ipsis rebus -am efficientibus: i. q. dentifricium*: APVL. carm. frg. 2, 2 misi, ut petisti, ⟨tibi⟩ -as dentium (*add. Dousa, cf. quae seq.* apol. 7 cum -as oris ... accusaret et dentifricium tanta indignatione pronuntiaret). *c. acumine dictum de pulvere a sepulcro sancti absterso, quo leprosi quasi lavabantur*: VEN. FORT. virt. Hil. 4, 13 p. 9, 4 sepulcri -ae mundaverunt maculas leprae.

b *in imag. et translate ap. ecclesiasticos i. q. integritas, castitas, sanctitas sim.* (ab *aliqua re infra l. 79*): **α** *vario usu*: TERT. adv. Marc. 3, 22 p. 416, 20 ecclesiarum sacramenta et -ae sacrificiorum. orat. 13 p. 188, 20 quando et ipsis manibus spiritales -ae sint necessariae ...; hae sunt verae -ae. pudic. 6 p. 230, 8 quae (*sc. caro, in quam sermo dei descendit*) -as suas aquis traderet (resurr. 9 p. 37, 27 cuius *carnis* -as amat *deus*. IREN. 5, 6, 2 c., quae cum sanctimonia perseverat et -a). spect. 13 p. 16, 4 *spiritus et animae* -a magis ad deum pertinet quam intestinorum. AMBR. in Luc. 5, 68 temperantia cordis habet animi ... -am (VVLG. prov. 22, 11 RVFIN. Orig. in gen. 6, 2 p. 67, 14 AVG. in psalm. 33 serm. 2, 8. *al. cf.* RVFIN. Orig. in num. 16, 7 p. 150, 6 mentis. POMER. 1, 4, 1 humanorum pectorum). HIER. in psalm. 31 quamquam ad perfectum -ae venire non valeat *homo*. VVLG. gen. 20, 5 in simplicitate cordis mei et -a manuum mearum feci hoc (II reg. 22, 21 retribuit mihi dominus secundum iustitiam meam et secundum -am m. mearum reddidit mihi. 22, 25. Iob 22, 30 [= HIER. interpr. Iob]). sap. 7, 24 *sapientia* attingit ... ubique propter suam -am (*gr.* καθαρότητα). AVG. civ. 20, 26 p. 475, 29 D. erit -a ... in inmortali carne ac mente sanctorum. epist. 140, 19 *concupiscentia* est in sordibus vetustatis, tu autem quaeris -am novitatis. serm. 4, 14, 14 lenitas *Iacob significat* ... mansuetudinem, id est -em a peccatis. 181, 3, 3 *Pelagiani* cum tota -a sua foris remanserunt (*ironice dictum*). PETR. CHRYS. serm. 114 p. 514ᴮ iustitiae, pudicitiae ac -ae. FAVST. REI. epist. 5 p. 192, 7 per -am corporis, per custodiam castitatis (GREG. M. epist. 9, 228. *al.*). ORIG. in Matth. ser. 22 p. 38, 21 scientiae (*v. p. 1631, 71*). *saepius.* **β** *c. gen. explic.*: GREG. M. moral. 5, 39 p. 700ᴮ dum de castitatis -a ex-

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tollitur *hypocrita*, sorde avaritiae foedatur (7, 34 p. 784C). 8, 32 p. 820B ipsi . . . maculas inquinationis habent, qui per -am sanctitatis lucent.

2 *praevalente sensu latiore i. q. elegantia, nitor, decor sim.*: **a** *in universum*: *α de cultu corporis, vestitu sim.* (*hic illic cum nota vitii, ex. gr. infra l. 12. 25*; -a *quasi dea infra l. 6*): PLAVT. Cas. 225 qui quom amo Casinam, magis niteo, -is -am antideo (q. quam a. C., m. inicio [*vel* initio] -is munditianti deo *trad.*; qui quam . . . magis, tanto *Seyffert*, '*sed Munditiam se anteire, id satis amplificationis est*' *Leo*): myropolas omnes sollicito *eqs.* Poen. 192 Aphrodisia hodie sunt . . ., oculos volo meos delectare -is meretriciis. 247 nos sumus . . . insulsae admodum atque invenustae sine -a et sumptu. Pseud. 173 vos, quae in -is, mollitiis deliciisque aetatulam agitis. Stich. 747 mulier meretrix repperit odium ocius sua inmunditia, quam in perpetuom ut placeat -a sua. CIC. off. 1, 130 adhibenda praeterea -a est non odiosa neque exquisita nimis, tantum quae fugiat agrestem et inhumanam neglegentiam (HIER. epist. 22, 29, 1 nec affectatae sordes nec exquisitae -ae conveniunt christianis). VARRO ling. 5, 129 mundus muliebris dictus a -a (LIV. 34, 7, 9 -ae et ornatus et cultus, haec feminarum insignia sunt . . ., hunc m. muliebrem appellarunt maiores nostri). HOR. carm. 1, 5, 5 Pyrrha, . . . cui flavam religas comam, simplex -is? OV. medic. 28 (*contextu dubio*). ars 1, 513 -e (-ae *pars codd.*) placeant *viri*: fuscentur corpora Campo, sit bene conveniens et sine labe toga. 2, 677 illae *mulieres* -is annorum damna rependunt et faciunt cura, ne videantur anus. 3, 133 -is capimur: non sint sine lege capilli *eqs.* LIV. 28, 35, 6 habitus . . . corporis (*Scipionis*) non cultus -is, sed virilis vere ac militaris. SEN. contr. 1 praef. 8 mollitia corporis certare cum feminis et inmundissimis se excolere (extollere *trad.*) -is nostrorum adulescentium specimen est. SEN. dial. 4, 33, 3 *Caligula* -is eius (*sc. filii splendidi equitis cuiusdam*) et cultioribus capillis offensus. nat. 1, 16, 3 *Hostius Quadra speculo utebatur in obscaenis voluptatibus*; i nunc et dic speculum -arum causa repertum. 7, 31, 2 lēvitate et politura corporum muliebres -as antecessimus (SVET. Otho 12, 1 -arum . . . paene m. *aliter infra l. 49*). epist. 5, 4 contra naturam est . . . faciles odisse -as et squalorem adpetere. 122, 18 elegantia cenarum, -is vehiculorum *luxuriosi homines se a ceteris distinguunt*. MELA 1, 41 *incolis Catabathmi* victus asper et -is carens. MART. 10, 90, 3 quid vellis vetulum, Ligia, cunnum? . . . tales -ae decent puellas. TAC. ann. 4, 28, 2 inluvie ac squalore obsitus . . . pater . . ., adulescens multis -is (GELL. 1, 5, 2 quod multa -e [-ae *A*, -a *cett.*, *in tit. capitis formae Iae decl. bis*] et circumspecte compositeque indutus . . . esset *Hortensius*; *cf. de eodem* MACR. Sat. 3, 13, 4 fuit . . . vestitu ad -em curioso). *al.* *per oxymoron*: HIER. epist. 45, 5, 1 tibi placet lavare cotidie, alius has -as sordes putat.

β de quibuslibet lautitiis (*elegantia vitae, eruditione, urbanitate sim.*): PLAVT. Men. 353 sternite lectos, incendite odores; -a inlecebra animost amantium. Pseud. 1253 ita victu excurato, ita magnis -is divis dignis, itaque in loco festivo sumus festive accepti. CIC. fam. 9, 20, 2 Verrium tuum et Camillum, qua -a homines, qua elegantia! SALL. Iug. 63, 3 non Graeca facundia neque urbanis -is sese exercuit *Marius*. 85, 40 (*or. Marii*) -as mulieribus, laborem viris convenire (*aliter l. 31*). NEP. Att. 13, 5 elegans, non magnificus, splendidus, non sumptuosus; omnisque diligentia -am, non affluentiam affectabat. MANIL. 5, 267 -ae cultusque . . . artesque decorae et lenocinium vitae praesensque voluptas. SEN. dial. 5, 34, 1 cibos, potiones horumque causa paratas in (*Madvig*, paratam *A*) ambitionem -as. TAC. ann. 3, 30, 2 *C. Sallustius* diversus a veterum instituto per cultum et -as copiaque et affluentia luxu propior. SVET. Iul. 46 -arum lautitiarumque studiosissimum multi prodiderunt. CAPITOL. Maximin. 29, 3 (*epist. Alexandri Aurelii*) timeo, ne soror mea Graecis -is erudita barbarum socerum ferre non possit, quamvis ipse adulescens . . . scolasticus et ad Graecas -as eruditus esse videatur. FIRM. math. 4, 19, 9 amatores -arum (AMM. 30, 9, 4 *Valentinianus* a. -arum laetusque non profusis epulis sed excultis). *al.*

b *spectat ad verba, sermones sim.*: CIC. orat. 79 removebitur omnis insignis ornatus . . ., elegantia modo et -a remanebit, sermo purus erit et Latinus *eqs.* HOR. epist. 2, 1, 159 horridus ille defluxit numerus Saturnius et grave virus -ae pepulere. QVINT. inst. 8, 3, 87 sunt quaedam veluti tenui diligentia circa proprietatem significationemque -ae. GELL. 1, 23, 1 *historia de Papirio Praetextato scripta est a Catone* cum multa . . . venustate atque luce atque -a verborum. 9, 3, 3 libri epistularum eius (*Philippi regis Macedonum*) -ae et venustatis et prudentiae plenarum. 10, 3, 4 brevitas . . . et venustas et -s orationis *Gracchi* est, qualis haberi ferme in comoediarum festivitatibus solet. 10, 24, 2 *Augustus* -arum . . . patris sui in sermonibus sectator. MACR. Sat. 1, 4, 17 nisi cui videtur *Ennius* inter nostrae aetatis politiores -as respuendus.

in paronomasia c. 2. mundus *l. 17*, *c.* mollitia *l. 12*.

cf. Onom.

CIL XIV 352a, 18 patrono **munditiario** *incertum.*

munditiēs *v.* munditia.

mundivagus, -a, -um. *ab* 3. mundus *et* vagari. *i. q. per mundum vagans*: INSCR. christ. Rossi II p. 111, 69, 11 (*trad. in codice*; '*epitaphii . . . stilus aetatem haud sapit exeunte saec. sexto antiquiorem*' *ed.*) -is penitus nullis inlectus abenis (*i.* avenis) *presbyter*. *Baer.*

***mundo**, -āvī, -ātum, -āre. *ab* 1. mundus. *de formis*: *imper. praes. pass.* -are: ITALA Matth. 8, 3 (cod. a *al.* = VVLG., *gr.* καθαρίσθητι). Marc. 1, 41 (cod. b *al.*). Luc. 5, 13 (cod. b *al.*). INSCR. christ. Diehl 1513e. -amini: VVLG. gen. 35, 2 (-abimini *var. l.*). Is. 52, 11. *stirpis perf. brevioris* (*formae longiores inde a* MORETO 49): -asti: AVG. serm. 47, 9 PS. ORIG. hom. in Matth. 2, 1 p. 247, 32 PASS. Barth. 7 p. 146, 13. -arit: TERT. pudic. 19 p. 263, 30. -asset: PS. ORIG. tract. 7 p. 84, 10 GAVDENT. serm. 9, 45 G. LEO M. serm. 84, 2 p. 434A. -asse: FILASTR. 156, 1 PASS. Petr. Paul. long. 20. *de notione*: EVCHER. form. 8 p. 49, 1 (*ad Matth. 8, 3; v. infra l. 47*) '-are' vitiis expurgare. GLOSS. καθαρίζω. φιλοκαλῶ. *legitur singulis locis in* MORETO *et apud* COLVM., PETRON., *frequenter in libris s. scripturae et apud ecclesiasticos* (*inde a* MIN. FEL., TERT.). [*it.* mondare, *sard. centr. et mer.* mundare, -ai, *raet. occ.* mundar, -er, *francog.* monder, *francoprov.* mōdá, *prov.*, *hisp.*, *port.* mondar. *cf. M.-L. 5744. Battisti-Alessio IV 2494. Wagner II 136. Corominas III 421. Machado II 1526. G.*] [*confunditur in codd. c.* emundare (*infra l. 28. al.*), inundare (PRVD. apoth. 880), mandare (CIC. Tusc. 2, 13. *al.*; *falso trad.* PS. CYPR. singul. cler. 37 p. 213, 12; *restit.* LEX vic. Furf. CIL I2 756, 6 CARM. de Iona 43).]

I *i. q. mundum reddere, purgare,* καθαρίζειν (*quae vox infra respondet, ubi nihil adnotatur; res, quae tollitur, indicatur per* ab *infra l. 50. 74. p. 1629, 10. 18,* ex *infra l. 78. p. 1629, 19, abl. infra l. 38. 51. 79 sqq., gen. infra l. 82* [*cf. p. 1629, 65*]; *res effecta per* in *c. acc. p. 1629, 29, cf.* ad purum *infra l. 81; adhibetur reflexive infra l. 77.* AVG. bapt. 3, 19, 26 p. 219, 10 [*ad Vulg. II Tim. 2, 21* si . . . emundaverit se]; *acced. dat. eth. infra l. 44*): **A** *proprie*: **1** *generatim* (*in imag. l. 35*): MORET. 49 infert inde foco *moretum*, Scybale -verat aptum ante locum. COLVM. 12, 3, 8 culinam et bubilia nec minus praesepia (emund- *S. cf.* FIRM. math. 4, 13, 17 stabula). PETRON. 47, 8 *mensas*. MIN. FEL. 22, 7 W. (24, 10 M.) tergetis, -atis, eraditis *imagines deorum*. ITALA Mal. 3, 3 (Aug. civ. 20, 25 p. 471, 26 D.) argentum et . . . aurum ([*Vulg.* emund-]. CASSIOD. in psalm. 11, 8 [7] decoctione). Matth. 12, 44 (cod. a *al.* = VVLG.) *domum* scopis -tam ([*gr.* σεσαρωμένον *tantum*; *item* Luc. 11, 25]. Luc. 15, 8 [cod. b *al.*; *gr.* σαροῦσαν]. *cf.* AMM. 28, 1, 42 curia -batur. SCHOL. Iuv. 14, 61 parietes vel camarae. HIER. in Matth. 26, 19 coenaculum). 23, 26 (cod. a *al.*, *cf.* VVLG.; *in imag.*) -a primum, quod intra calicem est. CYPR. epist. 69, 12 p. 761, 5 ablui et -ari corpusculum (*cf.* CAEL. AVR. salut. praec. 37 corpus). *saepe.* *c. abl. separ.*: VVLG. num. 4, 13 altare -bunt cinere. MARCELL. med. 34, 104 nucem . . . cute interiore. *sine obi.*: VEG. mulom. 4, 9, 2 si . . . in ungues descenderit *sanguis*, . . . inter duos ungues aperies et -bis intus. THEOD. PRISC. eup. faen. 45.

2 *speciatim*: **a** *de terra purganda i. q. exstirpare*: ITALA Ios. 17, 15 (Rufin. Orig. in Ios. 22, 4 p. 435, 13) ascende in saltum et -a tibi ipsi et para locum in terra (*gr.* ἐκκάθαρον, emunda *Lugd.*, *cf. vol. V 2, 541, 37; Vulg.* succide). **b** *de morbo (fere lepra) tollendo, i. q. sanare* (*cf. l. 84 sqq. p. 1629, 43 sqq.*): ITALA Matth. 8, 2 sq. (cod. a *al.* = VVLG.) domine, si vis, potes me *leprosum* -are; et . . . tetigit eum Iesus dicens: volo, -are; et confestim -ta est lepra eius (10, 8 *et* 11, 5 [cod. a *al.* = VVLG.]. Luc. 17, 15 [cod. a *al.* = VVLG.; sanatus, curatus *alii; gr.* ἰάθη]. *cf.* HIER. in Matth. 8, 4 qui -ti fuerint a lepra [PS. AVG. quaest. test. I 60. *al.*]. PS. ORIG. hom. in Matth. 2, 1 p. 247, 32 leprā [*ad* VVLG. IV reg. 5, 10 sqq.]). ITIN. Anton. Plac. rec. A (= B) 25 daemoniaci -antur. EVGIPP. Sev. 34, 1 elefantiosus . . . rogans eius *Severini* se oratione -ari.

B *translate* (*vi corporali servata ex. gr. infra l. 61. 70. 84 sqq., cf.* TERT. bapt. 4 p. 204, 26 et spiritus . . . corporaliter diluitur et caro . . . spiritaliter -atur. AVG. civ. 10, 25 p. 441, 4 D. per cor . . . caro -atur [*affert Matth. 23, 26, v. supra l. 35*]): **1** *i. q. expiare, sanctificare* (*iuxtapos. p. 1629, 26*): **a** *-antur homines* (*mens, anima l. 67. 72*): *α notione generali*: ① *in univ.*: ITALA psalm. 50, 9 (Veron. *al.* = VVLG.) asparge me isopo et -bor. Ier. 30, 11 (Hier. in Ier. 6, 6, 1 *ex interpretatione Symmachi*) -ans non -bo te (*Vulg. aliter, gr. non exstat. cf.* 49, 12 [cod. 180] dum -ta videris, non -beris [*gr. 30, 6* ἀθῳωμένη . . . ἀθῳωθῇς, *Vulg.* innocens *bis*]). act. 15, 9 (Ambr. spir. 2, 10, 110; *cf.* AVG. enchir. 20, 75) -ans per fidem corda eorum ([*Vulg.* purificans]. HIER. psalt. sec. Hebr. 73, 13 [*Vulg.* iustificavi]. VVLG. Ezech. 16, 30). CYPR. epist. 69, 12 p. 761, 7 mens hominis per fidei merita -atur (AVG. civ. 8, 3 p. 323, 25 D. in euang. Ioh. 111, 3 l. 49 fide). FILASTR. 156, 1 (*ad Is. 6, 7, cf. p. 1629, 57*) *angelum* ignem accepisse et -asse prophetam (*cf.* AVG. civ. 20, 25 p. 473, 11 D. igne. 20, 26 p. 474, 19 igne iudicii novissimi). AVG. civ. 10, 10 p. 418, 11 D. *dei cultu* -antur *animae* (10, 24 p. 438, 29 serm. 241, 6, 6. *al.*). *saepius.* *sine obi.*: AVG. civ. 10, 24 p. 438, 21 D. non . . . caro *Christi* per se ipsa -at, sed per verbum *eqs.* ⓘⓘ *indicatur res, quae tollitur*: ab: ITALA Ios. 22, 17 (Lugd.) *non* pusillum vobis peccatum Phogor, quia non sumus -ti ab eo usque in hunc diem (*Vulg. aliter*). II Cor. 7, 1 (cod. d *al.* = VVLG.) -emus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus. GAVDENT. serm. 13, 30 G. ab omni peccato. *et saepe.* ex: VVLG. Ezech. 36, 33 ex omnibus iniquitatibus. *abl.*: TERT. pudic. 19 p. 263, 30 delicto (*cf. Löfstedt, Zur Sprache Tert.s 18, 1*). CASSIAN. conl. 9, 30, 1 qui necdum . . . vitiorum potuerunt ad purum labe -ari. PETR. CHRYS. serm. 18 p. 248A sanguine. *gen.* (*sec. gr., v. et p. 1629, 65*): PS. IGNAT. Trall. 8, 2 ut nos . . . -ret antiquae impietatis (*gr.* δυσσεβείας).

β speciatim -antur homines, qui morbo spurco vel rerum im- [*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mundarum contactu contaminati sunt (*cf. p. 1628, 45 sqq.*): ITALA lev. 12, 8 (Lugd. = VVLG.) -bitur (purg- *Aug. quaest. hept. 3, 40 p. 273, 23*). 14, 4 (Lugd.) qui -tus erit (*Vulg.* qui purificatur). VVLG. lev. 12, 7 -bitur (emund- *Lugd.*, purg- *Aug. l. c. p. 273, 18*). 14, 2 hic est ritus leprosi, quando -andus est (*Lugd.* mundus erit). 22, 7 qui tangit . . . quodlibet immundum . . ., immundus erit usque ad vesperum . . .; sed cum laverit carnem suam aqua . . ., tunc -tus *eqs.* (*sim.* num. 19, 12 *iuxta* emundari; *Lugd.* mundus erit). Is. 52, 11 -amini, qui fertis vasa domini! AVG. civ. 9, 16 p. 389, 18 D. eos, a quibus contaminantur, -are non possunt *daemones.* SVLP. SEV. epist. app. 2, 10 p. 237, 11 -a ab omni inquinamento caput . . ., -a frontem . . ., -a collum . . ., et cum universos artus -veris ab omni sorde peccati *eqs.* *pressius i. q. hominem leprosum mundum pronuntiare* (AVG. quaest. hept. 4, 58 [*ad* lev. 13, 6] id est mundum habebit, mundum iudicabit; *cf. p. 1623, 25 et opp.* inquinare *vol. VII 1, 1814, 24*): ITALA lev. 13, 6 sqq. (Lugd. = VVLG.), *ubi fusius agitur de hoc ritu sacerdotum Iudaicorum.*

b *-antur res* (*in imag. l. 11 sqq.*): ITALA II par. 34, 3 (Complut., *cf.* VVLG.) Iudam . . . ab sculptilibus *eqs.* (*cf.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 289 si ex hominibus maculatis Aegyptus -retur [*gr.* ἀνδρῶν καθάρῃ]). I Macc. 4, 36 (rec. B) -emus templum sanctum ([rec. L *et* VVLG. -are sancta]. LACT. ira 24, 14 [*in imag. ut* HIER. in Matth. 21, 12 sq. p. 152ᴬ]. VVLG. II par. 34, 8. *al. v. et l. 24*). 13, 47 (rec. L, *cf.* B) domos, in quibus fuerant simulacra ([*rec. X et Vulg.* emund-]. II Macc. 14, 36 [rec. L *al.* = VVLG.; rec. B templum, *rec. P* emund-]. *al.*). act. 10, 15 (cod. d *al.*) quae deus -vit, tu ne communia dixeris (*Vulg.* purificavit). CYPR. epist. 70, 1 p. 767, 14 -ari et sanctificari aquam *lavacri* . . . a sacerdote (*ibid.* l. 20. OPTAT. 1, 8 p. 10, 18. *cf.* SEDVL. carm. pasch. 2, 160 sancto . . . corpore -vit *Christus* latices [*op. pasch. 2, 12* purificans]). OPTAT. 5, 1 p. 120, 14 ut inquinatus totus orbis . . . lavacro interveniente in faciem pristinam -retur. HIER. epist. 65, 6, 1 (*ad psalm. 44, 2*) opera sua regi . . . confitetur, ut . . ., si mala sunt, -et. VVLG. exod. 29, 36 -bis altare, cum immolaveris expiationis hostiam ([*Itala Lugd.* purificabis]. Ezech. 43, 20 *et* 26 *iuxta* expiare). *al.* *? 2 i. q. decentem reddere* (*sc. obscaenitate sublata; cf. p. 1633, 75*): DON. Ter. Eun. 143, 2 -at (*B*, munde *cett.*, munde ait *Sabbadini*) Terentius, ut solet, res huiusmodi per ἔλλειψιν suam.

II *i. q. purgando tollere* (ex *l. 39. 56*, de *l. 60; acced. dat. eth. l. 52*): **A** *proprie*: **1** *sordes sim.*: ITALA Ezech. 16, 9 (Apon. 1 p. 6) lavi te aqua et -vi sanguinem tuum ex te (*gr.* ἀπέπλυνα, *Vulg.* emund-). HIER. in Eph. 6, 11 p. 547ᴬ spurcitias cloacarum. VVLG. III reg. 14, 10 -bo reliquias domus Hieroboam sicut -ari solet fimus usque ad purum. APIC. 7, 326 stercus. RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 178, 39 ad forum purgandum me deputent, ut . . . plateae pulverem -em. **2** *morbos spurcos* (*sc. sanando*): ITALA Matth. 8, 3 (cod. a *al.* = VVLG.) *v. p. 1628, 48* ([*Itala Lugd.* sanabit]. CARM. adv. Marc. 3, 169 [*ad IV reg. 5, 14*] *Elias* -vit . . . lepras. VVLG. lev. 14, 3. AVG. serm. 176, 6, 6 [*in imagine*]. *al.*). PLAC. med. 12, 2 rec. *α* plagas. THEOD. PRISC. log. 67 p. 170, 10 fricationes . . ., quibus reliquiae causarum possint -ari facilius. DIOSC. 3, 11 p. 382, 5 clavos corporis -at et formicas (*gr. 3, 11, 2* μυρμηκιῶν . . . ἴαμα εἶναι). 3, 99 p. 420, 98 pustulas e corpore ([*om. gr. 3, 89, 2*]. 3, 160 p. 442, 23 corporis [*gr. 3, 150, 2* λεῖα οἰδήματα στέλλει]). 5, 112 p. 214, 11 livores corpori -at.

B *translate*: TERT. pudic. 2 p. 223, 19 delicta -antur, quae quis in fratrem . . . admiserit (PELAG. in Rom. 5, 15 p. 47, 4 baptismum -at antiquum illud d.). ITALA deut. 19, 13 (Lucif. Athan. 1, 7 p. 77, 17) -bis sanguinem innocentis ex illis ([*Lugd.* auferens, *cf. Vulg.*]. VVLG. Ioel 3, 21). Is. 6, 7 (Hier. in Ier. 1, 5, 1 = VVLG.) peccata ([*gr.* περικαθαριεῖ]. AVG. serm. 9, 11, 18 AVELL. p. 564, 21 SACR. Leon. 599 Greg. 62, 3. *al.*). AVG. serm. 195, 3 *Christus* venit . . . in carne, carnis vitia -turus. PASS. Barth. 7 p. 146, 13 omnia pollutionum genera de isto templo -asti. *al.*

p. p. p. **mundātus,** -a, -um *pro adi. vel subst.* SYNON. Cic. p. 438, 7 politus. comptus. limatus. tersus. -us. elegans. lautus. *fere i. q. mundus*: TERT. paenit. 9, 6 *deus hominem* cum squalidum facit, magis -um reddit. PS. AMBR. serm. Sess. 2, 3 sordium -is caeleste regnum est praeparatum. AVG. conf. 10, 37, 60 quam sim ab ista peste -ior (purgatior *V*). serm. 176, 2, 2 Iesus . . . ingratos improbat, -os in cute, leprosos in corde.

deriv.: mundatio, mundator (-trix).

compos.: circum-, com-, e-, per-, remundo.

mundulus, -a, -um. *ab* 1. mundus *deminutive. i. q. aliquantulum mundus, ironice dictum*: PLAVT. Truc. 658 nunc ego istos -os urbanos amasios . . . eiciam foras (*'pronuntiandum videtur* mundlos' *Leo, id quod fieri posse negat Lindsay initium versus corrigens*).

adv. **mundulē.** *i. q. aliquantulum munde*: ACC. trag. 602 *Dircaeo fonte* -e nitidantur bigae (*Buecheler*, vulgo *trad.*) . . . sonipedum. APVL. met. 2, 7, 3 *Photis* linea tunica -e amicta et altiuscule . . . succinctula.

mundum, -ī *n.* *v. s.* 2. mundus.

1. *mundus, -a, -um. [*a* *mudnos *'lautus' derivat W. Schulze, KZ 45, 1913, 235 = Kl. Schr. 471; cf. sanscr.* mū́tram *n. 'urina', slavon.* myti *'lavare', gr.* μυδᾶν *'uvidum esse, putere' al. J. B. H.*]

compar. p. 1630, 32. al., superl. p. 1630, 18. al.; sat(is) -us *p. 1630, 25. 1632, 28. 42, cf. p. 1633, 47.* *huc pertinere vid.* NOT. Tir. 101, 12 -um (*seq.* munditiae, inmundum). *de notione*: PAVL. FEST. p. 143 lautus et purus. GLOSS. καθαρός. καθάριος. φιλόκαλος. purus. *v. et p. 1632, 74 sqq.* *legitur adi. inde a* PLAVTO, ENNIO (*p. 1631, 41*), CATONE (*infra l. 37*), TER. (*p. 1631, 21*), CIC. (*l. 38. p. 1631, 22*); *deest in poesi heroica* (VERG., LVCAN., VAL. FL., SIL., STAT.), *cf. Axelson, Unpoet. Wörter 106 sq.; ap. ecclesiasticos demum saepius usurpatur, sed omnino multo rarius quam* purus. *de formula q. e.* in -o *et de adverbiis v. infra.* [*it.* mondo, *raet. or.* mond, *francog. vet.* mont, *prov.* mon, *hisp.* mondo. *cf. M.-L. 5784. Battisti-Alessio IV 2495. Corominas III 421. G.*]

i. q. purus, καθαρός (*quae vox ubi infra respondet non notatur; accedit* ab *p. 1631, 3. 1632, 14. al.*, ex *p. 1632, 61, abl. separ. l. 81. p. 1632, 34, limit. l. 43. p. 1631, 57. 1632, 19 sq.*, in *aliqua re p. 1632, 20*, ad *p. 1632, 8*, de *l. 27*; non -us *i. q. immundus l. 22, cf. var. l.* VVLG. gen. 7, 2): **I** *praevalente vi corporali*: **A** *strictius*: **1** *spectat ad defectum sordium sim.*: **a** *-ae sunt res*: *α variae fere corporales*: PLAVT. Truc. 557 metuit ⌊ne apud nos non⌋ (*sic temptavit Buecheler, trad.* publicos) -issimum sit, puras sibi esse volt aedes. frg. inc. 27 age sparge, -um esse hoc vestibulum volo . . ., nolo hoc pulveret (*sim. de locis*: COLVM. 7, 3, 8 stabula. 7, 9, 14 cubile. APVL. apol. 58 domum. *al.*). HOR. epist. 1, 5, 7 splendet . . . tibi -a supellex. PRIAP. 68, 7 μερδαλέον . . . nisi res non -a vocatur *eqs.* (*debuit* non -a non vocatur, *cf. S. Mariotti, Lanx Satura Terzaghi 262 sqq.*). SEN. epist. 92, 12 -ae vestis electio appetenda est homini, natura enim homo -um et elegans animal est ([HIER. epist. 22, 27, 3 v. nec satis -a. *aliter infra l. 76*]. *cf.* COLVM. 9, 8, 11 vestimento. PS. APVL. herb. 103 l. 6 in linteolo -o de tela [*i. recenti*]. *al.*). COLVM. 7, 8, 4 -issimis tabulis. 8, 3, 4 aqua (8, 9, 4. *al. aliter infra l. 69*). 8, 5, 20 -issimis vasis et quam purissimam praebebimus aquam (SCRIB. LARG. 122. *al.*). SCRIB. LARG. 74 pilo. *al.* *β ipsa munditiès sim.* (*c. acumine dictum*): CATVLL. 23, 18 a te sudor abest, abest saliva . . .; hanc ad munditiem adde -iorem, quod culus tibi purior salillo est (*cf. l. 45*). OV. fast. 4, 108 *Venus* prima feros habitus homini detraxit, ab illa venerunt cultus -aque cura sui. *n. sg. pro subst.* (*in lusu verb. c.* 3. mundus): SYMPH. 252 (*de scopa*) -i magna parens.

b *-i sunt animantes*: *α ipsi* (*animalia l. 40; fere i. q. munditiae curans l. 37. 39*): CATO agr. 143, 2 *vilica* -a siet, villam conversam mundeque habeat (*aliter p. 1632, 28 sqq.*). CIC. ad Q. fr. 2, 3, 7 *domum* tuam in Carinis -i habitatores Lamiae conduxerunt. PROP. 4, 2, 38 -us demissis institor in tunicis. IVV. 7, 181 mulae. TERT. bapt. 2, 1 p. 201, 25 homo in aquam demissus et . . . tinctus non multo vel nihilo -ior resurgit. idol. 18 p. 52, 7 -us esse non poteris *per tunicam inquinatam.* CYPR. eleem. 2 p. 374, 20 cute . . . et corpore -um esse. *al.* *β partes corporis*: CATVLL. 97, 3 nilo -ius hoc *os*, niloque immundior ille *culus*, verum etiam culus -ior et melior (*cf.* DRAC. laud. dei 1, 487 omnibus e membris pars -ior illa putatur). SCRIB. LARG. 72 digito. APVL. apol. 8 linguam. CHIRON 766 virginale *equae.* VVLG. Iob 9, 30 si fulserint velut -issimae manus meae (HIER. interpr. Iob: mundatus fuero -is m.). *al.*

2 *spectat ad defectum quarumlibet rerum alienarum, i. q. non vitiatus, merus, electus sim.*: **a** *adi.*: *α deficientibus fere materiis vilioribus vel spurcis -i sunt*: ① *cibi*: *frumenta sim.*: COPA 20 est hic *in taberna* -a Ceres. COLVM. 1, 6, 23 *frumenta* eventilata -iora sunt lapillisque carent et glaebulis. EDICT. imp. Diocl. III/IV 1, 7 speltae. 1, 32 cymini. panis (*cf. Blümner, Privataltert. 163*): LAMPR. Alex. 37, 3 usus convivii diurnus hic fuit: . . . p. -i pondo triginta, p. sequentis ad donandum pondo quinquaginta (*cf.* 42, 3 annonas). VOPISC. Aurelian. 9, 6 (*ex epistula Valeriani*) p. militares -os . . ., p. militares castrenses *eqs.* VEG. mulom. 2, 102. VICT. VIT. 1, 20 -issimus ac similacius (*ibid.* -issimum *tantum. cf.* 1, 21 simila -a). *in imag.*: IREN. 5, 28, 4 (3 H.) frumentum sum Christi et per dentes bestiarum molor, ut -us dei p. inveniar. *cf.* COD. Theod. 14, 17, 5 bucellis (*opp.* panibus sordidis). RVF. podagr. 12 clibanites . . . de farina confectus et non satis -us, sed unifarinius de tritico trimestri. *alia*: AMM. 21, 9, 2 nullius cibi indigens -ioris, sed paucis contentus et vilibus (29, 9, 7 c. -issimo fovebatur). AVG. serm. 210, 9, 11 *sunt, qui liquores non fermentatos vino praeferant*; non ut potus -ior eligatur, sed ut frugalior improbetur? GREG. TVR. Franc. 9, 21 p. 441, 20 panem ordeacium cum aqua -a adsumi *tempore rogationum. cf. p. 1631, 44.* ⓘⓘ *metalla*: CYPR. eleem. 14 p. 384, 11 (*ad apoc. 3, 18*) ut sordibus tuis tamquam igne decoctis esse aurum -um possis (VVLG. exod. 25, 11 -issimo. 25, 17. 37, 6. 11. 17. 23 II par. 3, 4. 4, 16. *al. v. et p. 1631, 1*). VVLG. II par. 4, 16 vasa . . . ex aere -issimo (*Complut.* aeramenti puri). Is. 13, 12 pretiosior erit vir auro, et homo -o obryzo. ⓘⓘⓘ *vestis quaedam imperatoris Romani* (*cf. Mommsen, Staatsr. I³ 417, 4*): CIL VI 8548 *servus* a veste -a (8549. 37746). ⓘⓥ *varia*: GELL. 19, 12, 8 *agricola rubos, fraxinos sim. caedit*, ut ager . . . -us purusque fiat. PS. APVL. Ascl. 22 *homines* ex parte corruptiore mundi et ex divina *facti opponuntur* diis ex -issima parte naturae effectis (23). CLAVD. DON. Aen. 5, 525 p. 483, 22 inter liquidas nubes, hoc est -as, cum neque fulgura exstarent et aëris esset nulla turbatio (*cf.* 7, 140 p. 23, 1 *tonuit* -o nubibus caelo). VVLG. exod. 37, 29 thymiama de aromatibus -issimis *composuit* (*cf.* LIB. iubil. 16, 22 species -as *aromatum*). Tob. 13, 22 ex lapide candido et -o (apoc. 15, 16). Iob 28, 19 tincturae -issimae (HIER. interpr. Iob:

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

auro -o). CONC.[S] I 2 p. 48, 33 sacrificium (*gr. I 1, 1 p. 37, 24* ἀναίμακτον, *I 3 p. 30, 35* sine sanguine, *I 5 p. 240, 8* incruentam). *β desunt res incorporales*: PS. SORAN. quaest. med. 132 pulsus ... -us a febre non invenitur, sed aliquae reliquiae febris in pulsu inveniuntur. ORIBAS. syn. 5, 47, 5 Ab p. 85 sicci ... pulmonis ... sunt et vocis sunt -ae (*i. non raucae, gr.* ξηρότητες ... καθαραὶ τῷ φθέγματι). ORIG. in Matth. ser. 137 p. 282, 18 vinum -um ab omni acerbitate et amaritudine.

b *n. sg. pro subst.*: *α i. q. margo paginae a scriptura vacuus*: SERV. auct. Aen. 3, 204 hi versus circumducti inventi dicuntur et extra paginam in -o. *β i. q. exemplar emendatum, correctum*: COD. Iust. 4, 21, 17 pr. (*a. 528*) contractus *scriptos* ... non aliter vires habere sancimus, nisi instrumenta in -um recepta *sint* ..., ut nulli liceat ... vel a scheda conscripta ... vel ab ipso -o, quod necdum est impletum et absolutum, aliquod ius sibi ... vindicare. *ibid.* 1 instrumentis ... vel in scheda vel in -o conscriptis.

B *latius transit ad notionem q. e. lepidus, lautus, elegans* (*iuxta* lautus *l. 30. 58*, elegans *l. 22. 27. 32; opp. tam* deformis *l. 39 quam* ornatus *l. 29*): **1** *vario usu*: **a** *de hominibus* (*v. et p. 1630, 25*): *α de feminis*: PLAVT. Cist. 55 numquam ego te tristiorem vidi esse ... neque -a adaeque es, ut soles, ... et pallida es. TER. Eun. 934 *meretrices* dum foris sunt, nihil videtur -ius nec magis compositum quicquam nec magis elegans; ... harum videre illuviem, sordes *eqs.* HOR. sat. 1, 2, 123 candida rectaque sit, -a hactenus, ut neque longa nec magis alba velit quam dat natura videri. PROP. 4, 8, 40 crotalistria Phyllis (*latet aliud nomen*) *erat apud nos*, et (haec *Baehrens*) facilis spargi -a sine arte rosā (*vix rosa -a dicitur*). POMPON. dig. 34, 2, 21, 1 *nardo*, quo elegantiores sint et -iores, unguuntur. VLP. dig. 34, 2, 25, 10 (*quae praecedunt v. p. 1633, 81*) mulier potest esse -a, non tamen ornata *eqs.* (*syn.* commundata). PAVL. sent. 3, 6, 83 per quae -ior mulier lautiorque efficitur (HIER. epist. 21, 13, 5 cum -a fuerit effecta [*ad Vulg. deut. 21, 12* radet caesariem et circumcidet ungues]). *β de viris*: CIC. fin. 2, 23 *asotos* -os, elegantes, optimis cocis, pistoribus ... vitantes cruditatem. HOR. sat. 2, 2, 65 *sapiens neque luxuriosum neque avarum imitabitur*; -us erit, qua non offendat sordibus atque in neutram partem cultus miser. 2, 7, 12 *Priscus adeo sibi non constabat, ut* aedibus ex magnis subito se conderet, unde -ior exiret vix libertinus honeste. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 190 ('ex modico ... acervo tollam') ut -um se, non prodigum fuisse demonstret. CASSIOD. in psalm. 48, 18 quam deformem in illa patria respicies, quem hic -issimum pretiosa veste miraris!

b *de rebus*: ENN. ann. 144 Ostia munita est, idem (*sc. Ancus Marcius*) loca navibus pulchris (celsis *var. l.*) -a facit nautisque. HOR. carm. 3, 29, 14 -ae ... parvo sub lare pauperum cenae. epist. 1, 4, 11 -us victus non deficiente crumina (AVSON. 419, 36 p. 362 P. v., vestitum, supellectilem -a, non splendida. AMM. 29, 5, 37. SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 764 ['laute'] lautitias dicunt -um v., quod neque abundet sordibus nec squaleat egestate [*seq.* HOR. *l. c.*]. *cf. p. 1630, 52sqq.*). 1, 20, 2 Sosiorum pumice -us *liber*. LIV. 8, 15, 7 Minucia Vestalis suspecta ... propter -iorem iusto cultum. SEN. epist. 70, 21 *Germanus quidam, ne in spectacula prodiret, se ipse occidit spongio latrinae in gulam farto* parum munde et parum decenter ...; praeferendam esse spurcissimam mortem servituti -issimae. 86, 12 postquam -a balnea inventa sunt, spurciores sunt *homines*. PLIN. epist. 2, 17, 9 *cubiculis* plerisque tam -is, ut accipere hospites possint. TERT. coron. 13 l. 57 quam sacer sanctusque, quam honestus ac -us sit habitus iste (*ironice, sc. coronandi lupanaria, latrinas sim.*). pall. 5, 3 si quid calceatus inducitur, -issimum opus est. ITIN. Alex. 12 Cydnum amnem ... -um facie, acutum frigore. AMM. 16, 8, 8 lautum convivium ... et -um. PS. ORIG. in Iob 3 p. 481[B] (*verba ficta uxoris Iob*) sepulturam -am eis *filiis* facere minime valui, illis, a quibus mihi honorabilem sepulturam speravi. *al.*

2 *c. respectu generis dicendi*: **a** *de poeta*: PROP. 4, 5, 43 -i Thais pretiosa Menandri. **b** *de dictione*: OV. ars 3, 479 -a, sed e medio consuetaque verba, puellae, scribite; sermonis publica forma placet. GELL. 17, 2, 12 'in Gallos' (*Quadrig. hist. 1*) -ius subtiliusque est quam 'cum Gallis' aut 'contra Gallos', nam pinguiora haec obsoletioraque sunt. 19, 9, 10 versus ..., quibus -ius, venustius, limatius, tersius ... nihil quicquam reperiri puto (*cf. p. 1633, 47*). ORIG. in Matth. ser. 22 p. 38, 21 Paulus, qui non solebat a foris calicis ... mundare, sed ab intus (*sec. Matth. 23, 25 sq.*), imperitum se confitetur 'sermone, sed non conscientia' (*II Cor. 11, 6*); et erat sermo ipsius rusticus quidem, tamen -us propter scientiae munditiam.

3 *c. vi quadam augendi*: PETRON. 41, 11 (*loq. libertus*) -um frigus habuimus, vix me balneus calfecit. MART. 3, 58, 45 sub urbe possides famem -am (*i. fundum non fertilem*). AVG. c. Petil. 2, 26, 60 tantum ... valet -a fallacia (*sc. omni veritate carens*). PS. SORAN. quaest. med. 196 spatium ab accessione *mali* usque ad accessionem aliam ... dicitur -um intervallum (*i. q. nulla accessione interruptum*). CAEL. AVR. chron. 3, 8, 119 -ior atque vera hydropum curatio. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 405[A] caloris quod est -issimum et humoris quod tenuissimum est.

II *praevalente vi spiritali, fere in rebus sacris*: **A** *sublucente plus minus sensu corporali*: **1** *ap. Orphicos sim.*: APVL. apol. 56 lana ... iam inde Orphei et Pythagorae scitis profanus vestitus est; sed enim -issima lini seges ... non modo indutui et amictui sanctissimis Aegyptiorum sacerdotibus, sed opertui quoque rebus sacris usurpatur. **2** *ad reddendum hebr.* ṭahôr: ITALA lev. 7, 19 (Lugd., *cf.* VVLG.) caro, quaecumque tetigerit omnem immundum, non manducabitur ..., omnis -us manducabit carnem. 11, 36 (Lugd., *cf.* VVLG.) congregationes aquae -um erit. 11, 47 (Lugd., *cf.* VVLG.) discernere inter -um et immundum. deut. 12, 22 (Lugd., *cf.* VVLG.) communis et -us similiter edetis. 14, 11 (Lugd., *cf.* VVLG.) omnem ... avem -am manducabitis. VVLG. I Esdr. 6, 20 purificati ... fuerant sacerdotes ..., omnes -i ad immolandum pascha *erant*.

B *pleno usu fere ap. ecclesiasticos spectat ad integritatem, castitatem sim.* (*variat c.* innocens *infra l. 24; in lusu verb. c.* mundanus, 3. mundus *l. 33. 34*): **1** *-i sunt homines*: **a** *ipsi*: TERT. cult. fem. 2, 11 l. 25 timebis pauperior videri, ex quo locupletior facta es (*sc. fide Christ. assumpta*), et sordidior, ex quo -ior? idol. 17 p. 50, 21 Ioseph et Daniel -i ab idololatria (*cf.* COMM. apol. 682 [*ad deut. 6, 14*] ab idolis). orat. 14 p. 189, 9 omnibus licet membris lavet quotidie Israel, numquam tamen -us est. *al.* ITALA Iob 14, 4 (Tycon. reg. 3 p. 20, 20; *cf.* Hier. interpr. Iob) nemo est ... -us a sorde (*gr.* ἀπὸ ῥύπου, VVLG. quis potest facere -um *eqs.*). psalm. 23, 4 (Veron.) innocens manibus et -us corde ([PSALT. Rom. *al.* = VVLG. -o c.]. *cf. l. 35 et* AMBR. fid. 1, 20, 133 [*ad Is. 6, 7*] fide -us. GREG. M. moral. 8, 61 in cogitatione [*ad* VVLG. Is. 8, 6 si -us et rectus incesseris]). prov. 20, 9 (Tycon. reg. 3 p. 20, 26) a peccato (*gr.* ἀπὸ ἁμαρτιῶν, *Vulg.* purus). Matth. 27, 24 (Hesych. in lev. 4, 6 p. 823[B]) a sanguine ([*gr.* ἀθῷος ... ἀπὸ κτλ., *cod. a al. et Vulg.* innocens]. act. 20, 26 [cod. d *al.* = VVLG.]. *al.*). Marc. 12, 22 (cod. k, *cf.* c; *deest Vulg.*) cui remanet mulier -a? omnes enim septem *fratres* illam habuerunt (*sim. de mulieribus*: II Cor. 11, 2 [Epiphan. in cant. p. 12] virginem [*gr.* ἁγνήν, *Vulg.* castam]. CE 1874, 3 que vixi -a cum byro meo. 1988, 9 *ancilla erat* -a domi, sat -a foras. CIL X 3305 a superis [*i. ad superos*] -a transiit). VVLG. Ios. 2, 20 erimus -i ab iuramento, quo adiurasti nos (*Itala Lugd.* innocentes iurisiurandi). I reg. 21, 4 -i sunt pueri, maxime a mulieribus. AVG. agon. 31, 33 p. 136, 5 super doctrinam apostolicam (*I Tim. 5, 14*) se praedicant esse, qui nomen suum si vellent agnoscere, mundanos se potius quam -os vocarent. VEN. FORT. carm. 3, 23[a], 11 inlecebris mundi -us. *al.* *m. pro subst.*: ITALA Matth. 5, 8 (cod. c *al.*) beati -i corde ([cod. a *al.* = VVLG. -o c.]. AVG. perf. iust. 15, 36 p. 36, 22 interesse inter rectum c. [*psalm. 124, 4*] et -um c. *cf. supra l. 19*). AMBR. paenit. 1, 1, 3 doctores Novatianorum, qui -os se appellant (*cf.* HIER. in Os. 14, 1 p. 941[B] ipsi καθαρούς, id est -os, se vocant, cum sint omnium immundissimi). AVG. soliloq. 1, 1, 2 deus, qui nisi -os verum scire noluisti (*cf.* 2, 20, 34 quod videre nisi -issimus non potest). **b** *partes corporis, mens sim.*: TERT. orat. 13 p. 189, 5 satis -ae sunt manus, quas cum toto corpore in Christo semel lavimus (VVLG. Iob 17, 9 [*Hier. interpr. Iob* purus manibus]). paenit. 2, 6 quidquid error vetus inquinasset ..., id paenitentia averrens ... -am pectoris domum ... spiritui sancto paret (*cf.* CE 908, 10 corda lavent, pectora -a gerant). pudic. 6 p. 230, 12 *caro* nova emergit ... ex aqua pura et spiritu -o (VVLG. sap. 7, 23. *al.*). ITALA psalm. 50, 12 (Psalt. Rom. *al.* = VVLG.) cor -um crea in me, deus, et spiritum rectum innova *eqs.* (*v. supra l. 19. 35*). I Tim. 3, 9 (Epiphan. in cant. p. 79) habentes mysterium fidei ex -a conscientia (*Vulg.* pura). VITA Anton. 14 p. 30, 12 puros et -os mores. *al.*

2 *-ae sunt res*: **a** *variae*: TERT. anim. 39, 3 nulla ... nativitas -a est *ab idololatria*. orat. 28 p. 199, 1 innocentia integram, castitate -am *orationem* (AVG. perf. iust. 9, 20 p. 20, 18 iter nostrum ... -a mundat o. *aliter p. 1631, 62sqq.*). PS. HIL. libell. 11 p. 84, 11 etiam in laica vita conversationem suam -issimam exhibere. HIER. epist. 49, 20, 1 -iorem virginitatem ... esse quam nuptias. 54, 16, 3 (*de habitu viduae*) sordes ... omnibus saeculi cultibus -iores. VVLG. prov. 20, 11 si -a et si recta sint opera eius. sap. 14, 24 neque vitam neque nuptias -as iam custodiunt (AVG. nat. et grat. 63, 75 p. 291, 1 *ecclesia* ducat -issimam v. CE 1439, 2 -a quod ex omni crimine v. fuit). PS. AVG. haer. 5, 7 veritas. CE 913, 2 -ior amne fides. *? n. sg. pro subst. i. q. status castus sim.*: ACT. Pauli frg. 2 l. 2 felices -i conscientia ..., felices qui ⌊in -o⌋ (*cod. Monac.*, -um *cod. Vat.*) corpus custodierunt, quia templum dei erunt (*sec. I Cor. 3, 16*). **b** *numerus impar sec. doctrinam philosophorum*: HIER. adv. Iovin. 1, 16 p. 236[A] non esse bonum duplicem numerum, quia ab unione dividat ...; unde in arca Noë omnia animalia, quaecumque bina ingrediuntur, immunda sunt; impar numerus est -us ...; septena, quae -a sunt *eqs.* (*cf. retractationem* epist. 49, 19, 1). *de eadem re brevius* epist. 22, 19, 6.

pro subst.: masc. supra l. 35sqq., neutr. p. 1630, 35. 1631, 8sqq. et fort. supra l. 63.

dubitanter huc rettulerimus formulam priscam **in -o** *i. q. in promptu. cf.* PAVL. FEST. p. 109 in -o dicebant antiqui, cum aliquid im promptu esse volebant intellegi. CHAR. gramm. p. 261, 17 B. (*ex Romano*) in -o pro palam et in expedito ac cito (*affert* PLAVT. *p. 1633, 9*, CAECIL., ENN.). GLOSS.[L] IV Ps. Plac. I 24 in -o: in expedito vel ad manum, ⟨in⟩ procinctu. *locutio a* PLAVTO, ENNIO, CAECILIO (*de comico dubitans Caecilium Cornutum quendam coni. Cichorius, Röm. Stud. 267; nec facile verba tradita in versus rediguntur*) *usurpata qua ratione c.* 1. mundus *cohaereat, non satis perspicitur, quoniam neque ad notionem solitam neque ad usus peculiares l. 64. p. 1631, 10 notatos quadrare videtur; vix melius applicari potest ad* 2. 3. 4. mundus (*Buecheler, Kl. Schr. I 631. Gulick, HarvSt. 7, 1896, 242sq.*).

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1 *aliquid* in -o est (situm e. *l. 8; copula subauditur l. 9. 11*) *alicui*: PLAVT. Asin. 264 quantum ex augurio . . . intellego, aut mihi in -o sunt virgae aut atriensi Saureae. 316 *scapulae* hariolari . . . occeperunt sibi esse in -o malum (CAECIL. com. 278 namque ⟨mihi⟩ [?] m. in -ost, ere [in -o is ire *cod., corr. Buecheler*]). Cas. 565 stultitia magna est . . . hominem amatorem ullum ad forum procedere, in eum diem quoi quod amet in -o siet (*de distinctione v. Leo ad l.*). Epid. 618 ego, quoi libertas in -o sitast. Poen. 783 (*Lycus ad advocatos*) vae vostrae aetati. :: id quidem ⟨in⟩ -o est tuae. Pseud. 499sq. pistrinum in -o scibam, si dixem, mihi (p. in -o fore *afferre videtur* CHAR. *l. c.*). :: non a me scibas pistrinum in -o tibi, cum ea mussitabas. ENN. ann. 468 tibi vita seu mors in -o est. CAECIL. com. 276 (*si sanum*) profecto qui nobis in -o futurum lectum. 2 in -o habeo *aliquid*: PLAVT. Persa 45 quaeram, . . . si quis credat *argentum tibi*. :: nempe h. in -o (*sc. promissum auxilium pro argento iam certo sumens*). :: si id domi esset mihi, iam pollicerer. Stich. 477 (*parasitus Epignomum quasi ad cenam vocans*) quid gravare? censeas: nescio quid vero h. in -o.

adv. **mundē,** -ius, -issimē. *posit.* (*confirmatus a* CHAR. gramm. p. 265, 27 B. [*ex Romano; affert* TITIN. *l. 41*; pro munditer *add. p*]) *legitur ap. scriptores liberae reipublicae* (PLAVT. *l. 40* [*iuxta* munditer], TITIN. *l. c.*, POMPON. *l. 43*, LVCR. *l. 44*), *deinde ap.* SEN. *philos. l. 31*, COLVM. *l. 30*, GELL. *l. 47*, NON. *l. 61*, *frequentius ap. ecclesiasticos l. 50 sqq.; compar. ap. ecclesiasticos tantum l. 35 sqq. 52, superl. ap.* CATONEM *l. 28 et* COLVM. *l. 32*. [*francog. vet.* mon *'tantum, modo'. cf. M.-L. 5746. G.*]

i. q. mundo modo, pure (*in lusu verb. c.* 3. mundus *l. 44*):
1 *usu generali*: a *strictius, sc. ita ut sordes desint*: CATO agr. 66, 1 quam -issime purissimeque fiat *oleum*, vaso aheneo neque nucleis ad oleum ne utatur (COLVM. 12, 18, 4 ut omnia qui mustum conficiunt pure -eque faciant. 12, 38, 8 si modo -e et diligenter id feceris). 143, 2 *v. p. 1630, 38*. SEN. epist. 70, 20 *v. p. 1631, 51*. COLVM. 12, 53, 3 aromata in pila quam -issime contundito. ORIG. in Matth. 16, 18 p. 537, 19 ut -e incedentes terram et terrenarum rerum pulverem nequaquam contingant (*gr.* καθαροῖς . . . ⟨ποσί⟩). *in imagine*: MAX. TAVR. serm. 22ᵃ, 1 M. -ius misericordia detersit peccata quam puteus (*bis*). GREG. M. moral. 5, 35 p. 698ᴰ deus diu praevalere iniquos patitur, ut iustorum -ius vita purgetur. 10, 47 p. 946ᴮ pressus exterius ad penetranda quae intus sunt -ius liquatur *animus*. b *latius fere i. q. lepide, laute, eleganter*: PLAVT. Poen. 1178 tanta ibi (*in fano Veneris*) copia venustatum aderat, in suo quique (quicque *A*) loco sita -e ([*cf. 235* munditer]. TITIN. com. 130 verrite aedis, spargite, -e facite in suo quique [quisque *cod.*] loco ut s. sint). POMPON. Atell. 54 aptate pueri -e atque ampliter convivium. LVCR. 4, 1281 morigeris . . . modis et -e corpore culto *femina viros allicit*. PS. APVL. Ascl. 11 *hominem* -e mundum servando, deum pie colendo . . . dei voluntati parentem (*postea*: eius *mundi* pulchritudinem qui diligentia servat). *de oratione*: GELL. 10, 17, 2 *Laberii* versibus . . . satis -e atque graphice factis (*cf. tit.* pure admodum et venuste).

2 *in rebus sacris i. q. puro animo, caste* (*iuxta* caste *l. 60*): IREN. 2, 32, 5 (= 2, 49, 3 H.) nec invocationibus angelicis facit aliquid *ecclesia* . . ., sed -e et pure et manifeste orationes dirigens ad dominum (*cf.* AMBROSIAST. in I Cor. 7, 5 -ius exorandus est *deus*). 4, 18, 3 (= 4, 31, 2 H.) si . . . quis solummodo secundum quod videtur -e et recte et legitime offerre *sacrificium* tentaverit; secundum autem suam animam *eqs.* (COMM. apol. 350 qui sine cruore offerunt meo nomini -e). ANIAN. Chrysost. laud. Paul. 5 p. 499 neque . . . ullus alter ita se -e ab omni iactantia subduxit (*gr.* καθαρὸς ἀλαζονείας ἦν). RVFIN. Orig. in gen. 6, 3 p. 69, 8 Abimelech, id est qui -e et philosophice vivebat (AVG. nat. bon. 47 p. 887, 13 -ius vivere contra suos libros conantur *Manichaei*. in psalm. 57, 21 l. 25). PS. ORIG. hom. in Matth. 4, 3 p. 265, 17 caste et -e.

adv. **munditer.** NON. p. 510, 29 -r pro munde (*affert* PLAVT. *l. c.*). PRISC. gramm. III 70, 2 *inter adv. in* -iter *desinentia, quibus* PLAVT. *usus est.* [*var. lect. l. 19.*]

i. q. mundo modo, pure: 1 *strictius*: PLAVT. Poen. 235 numquam lavando . . . scimus facere finem. :: . . . quom sedulo -r nos habemus, vix . . . amatorculos invenimus (*cf. 1178* munde). CHIRON 710 *in dorso pulmunculo exorto* de spina decarnare incipies sic, ne quid pulmonis relinquas, -r, ne[c] cutem laedas. DAMIG. lapid. auct. 64 -r gestatus *lapis* facit . . . daemonia apparere. MARCELL. med. 26, 30 sanguinem eius *hirci* excipies -r. 29, 45 filum -r recondes. SORAN. app. 40 *caseolum* -r reponat. PS. THEOD. PRISC. add. p. 330, 9 colabis -r. ORIBAS. syn. 9, 5 add. Aa p. 279 lavatas et purgatas -r radices. eup. 4, 88 Aa p. 606 -r (mundus La) dare *ossa* cum piper et sale (*gr. 4, 86, 9* καθαριωτέροις . . . ἁλῶν καὶ πεπέρεως μιγνύειν). 2 *de oratione fere i. q. decenter* (*cf. p. 1629, 33*): APVL. apol. 33 feminal nullo pacto repperiens -r dicere ad mea scripta confugit *eqs.* (*opp.* sordide).

deriv.: munditia (-es), mundo, mundulus.

compos.: 1. immundus, permundus; mundicors, mundifico.

2. ᵃmundus, -ī *m.* (-um *n. p. 1634, 5*). *orig. inc.; an recte iungatur c.* 1. mundus, *non liquet.* *de origine*: VARRO ling. 5, 129 -us muliebris dictus a munditia (*cf. p. 1634, 32 et* VLP. dig. 34, 2, 25, 10 -us mulie⟨b⟩ris est, quo mulier mundior fit: continentur eo specula *eqs.* [*sim.* PAVL. sent. 3, 6, 83. *quaeritur ap. iurisconsultos varios* DIG. 34, 2, *an monilia sim. comprehendantur*]). FEST. p. 142 (*antecedentia v. p. 1636, 7*) -us etiam mulieris ⟨ornatus dicitur, quia non alius est quam quod moveri⟩ potest (*suppl. ex Paulo, ad veriloquium cf. infra l. 59; affert* ACC.). *notatur* m: PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 44 V. M. M.: vestem -um muliebrem (veste munda m. *trad.*). *de genere*: GELL. 4, 1, 3 -um . . . muliebrem Lucilius (*l. 14*) . . . non virili genere, ut ceteri, sed neutro appellavit (NON. p. 214, 13). GLOSS. vestis virginalis. muliebris ornatus. GLOSS.ᴸ III Abol. MV 15 vestis virilis mulie⟨b⟩risque conspicua. Abstr. MV 23 -um muliebrem: linteamina muliebria (*ad* VVLG. Esth. 2, 3 *refert Lindsay*). *legitur inde a* LVCIL., ACC., CIC., *maiorum esse dicitur l. 33; attulimus omnia exempla, selecta e* DIG. *tantum*.

i. q. apparatus, instrumentum conspicuum, ornamentum:
1 *strictius in curando corpore*: a *mulierum*: α *vario usu*: LVCIL. 519 (*v. l. 5*) legavit quidam uxori -um omne penumque; quid '-um' ⟨atque 'penum'⟩? quid non? quis dividet istuc? ACC. trag. 654 cum virginali -o clam patre (pater *trad.*). APVL. met. 2, 9, 5 auro, veste, gemmis omnique cetero -o exornata mulier (*cf.* 4, 26, 6 *mater Psychen* -o nuptiali . . . ornabat. 4, 33, 1 [= carm. frg. 6, 2] ornatam -o funerei thalami). 11, 8, 2 *in pompa Isidis quidam* soccis obauratis inductus serica veste -oque pretioso . . . feminam mentiebatur. VLP. dig. 34, 2, 19, 8 *speculum* mulier -i causa habuit. IVL. VAL. 2, 39 quod ex priori praeda -i regii fuerat Rogodunes atque Roxanes (*Hist. Alex. M. I p. 98, 7 Kr.* τὸν γυναικεῖον κόσμον). β -us muliebris (m. -us *l. 39*; *adde exempla p. 1633, 80 sqq. allata et iurisconsult. plura*): CIC. phil. frg. I 10 primum ea secrevimus, quibus ad res divinas uti solemus, postea -um m., qui ad dies festos comparatur, deinde (ad bella *addunt edd. sec. gr.*) virilem, item dierum sollemnium ornatum (*Xen. oec. 9, 6* κόσμον γυναικὸς τὸν εἰς ἑορτάς . . ., ἐσθῆτα ἀνδρὸς τὴν εἰς ἑορτὰς καὶ πόλεμον). LIV. 32, 40, 11 non aurum modo iis *mulieribus*, sed postremo vestem quoque -umque omnem m. ademit (*Polyb. 18, 17, 5* οὐ μόνον τὸν χρυσοῦν . . . κόσμον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν πολυτελέστατον). 34, 7, 9 (*or. L. Valerii*) munditiae et ornatus et cultus, haec feminarum insignia sunt . . ., hunc -um m. appellarunt maiores nostri. PHAEDR. 4, 5, 21 vestem, -um m., lavationem argenteam (*36* vestem, uniones; *41* cultum; *42* ornatum). SEN. nat. 1, 17, 10 *luxuria adeo processit*, ut quicquid -us m. vocabatur, sarcinae viriles sint. TERT. cult. fem. 1, 4 l. 7 cultum dicimus, quem -um m. vocant; ornatum, quem immundum m. convenit dici. ARNOB. nat. 6, 14 ex ornatibus . . . meretriciis aut ex m. -o (*postponitur ut* AMM. 20, 4, 18). AMBR. Nab. 5, 25 VVLG. Esth. 2, 3. 9 Ezech. 16, 7. 23, 40 PS. RVFIN. in Os. 2, 9 CIL VIII 647, 9.

b *quorumlibet* (*cf. supra l. 7*): TERT. patient. 13 p. 21, 2 si et carcer praeveniat, caro in vinculis . . .; illa et in paupertate lucis, illa et in penuria -i (resurr. 8 p. 37, 13 cum in carceribus maceratur taeterrimo lucis exilio, p. -i, squalore . . . victus). ITALA Ezech. 7, 20 (cod. 176) electa -i in superbia posuerunt (*gr.* ἐκλεκτὰ κόσμον, *Vulg.* ornamenta monilium).

2 *latius*: APVL. apol. 13 maius piaculum decernis speculum philosopho quam Cereris -um profano videre (*significari videtur apparatus quidam mysticus; aliter p. 1640, 24*). met. 6, 1, 4 *in templo Cereris* erant et falces et operae messoriae -us omnis.

deriv. (*per lusum, l. 37*): 2. immundus.

3. ᵃmundus, -ī *m.* *orig. inc.; an recte iungatur c.* 2. mundus, *non liquet.* *de origine*: *ab* 1. (*vel* 2.?) mundus: VARRO Men. 420 appellatur a caelatura caelum, graece ab ornatu κόσμος, latine a puritia -us. PLIN. nat. 2, 8 a perfecta absolutaque elegantia. TERT. adv. Hermog. 40, 2 cum ornamenti nomine sit penes Graecos -us *eqs.* (adv. Marc. 1, 13 p. 307, 1 cui et apud Graecos o. et cultus, non sordium nomen est). PAVL. NOL. carm. 32, 197 utraque lingua cosmon ab ornatu, -um de lumine dixit. *a movere*, 1. *motus*: PAVL. FEST. p. 142 (*loco lacunoso*) quod terra movetur. ISID. orig. 3, 29. 13, 1, 1. *ratione obscura*: FAV. EVL. 7, 3 W. (= p. 4, 18 H.) -us (*per errorem auctoris pro terra positum esse coni. Weddingen*) ab hoc numero (*sc. triade*) nomen accepit; namque ex duobus (*sc. mente et materia*) factus in tertium quod genus evaluit. *scrib.* mond-: ITALA Matth. 18, 7 (Lect. Gall. ed. Dold p. 26). Ioh. 13, 1 (cod. a; *ibid.* mu-). Eph. 2, 12 (Lect. Gall. ed. Dold p. 58). *de notione*: RVFIN. Orig. princ. 2, 3, 6 *-i* appellatio in scripturis sanctis diversa significans . . . ostenditur; quod enim latine -um dicimus, graece κόσμος appellatur; κόσμος autem non solum -um, sed et ornamentum significat . . .; -us dicitur etiam noster cum habitatoribus suis orbis iste terrarum (*affert* I Ioh. 5, 19. CLEM. ad Cor. 20, 8 *v. p. 1638, 18*) . . .; dicitur -us etiam ista universitas, quae ex caelo constat et terra (*affert* I Cor. 7, 31) . . .; designat sane et alium quendam -um praeter hunc visibilem etiam dominus . . . noster . . .; ait namque (Ioh. 17, 14) 'ego non sum ex hoc -o' *eqs.* GLOSS. κόσμος ὁ τοῦ παντός. caelum velorbis terrae. *v. et p. 1635, 2. 1636, 5 sqq. 1638, 50.* *legitur singulis locis apud* ENNIVM, CATONEM, ACCIVM, *raro in* CIC. Arat. (*ter*), inv. (*6ⁱᵉˢ, in cet. rhetoricis p. 1635, 8. 1636, 22*), carm. (*p. 1636, 20*), oratt. (*p. 1637, 52*), *epist.* (*p. 1636, 45, sec. Atticum*), *crebro inde a* CIC. *philos.*, CATVLLO, LVCR.; *adamant* MANIL., SEN. *trag. philos.*, LVCAN. [*it.* mondo, *sard. centr. et mer.* mundu, *raet. occ.* muond, *raet. or.* mond, *francog. vet.* mont, *prov.*, *cat.* mon. *cf. M.-L. 5749. Battisti-Alessio IV 2495. Wagner II 137. (Corominas III 476.) G.*]

i. q. κόσμος (*respondet graece, ubi infra nihil adnotatur*):
I *pertinet ad summam rerum naturae, universitatem*:

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

A *praevalente respectu caeli.* *cf. p. 1634, 75 et* MACR. somn. 1, 20, 8 caelum, quod vere -us vocatur. 2, 11, 12 -us proprie caelum vocatur. *respondet gr.* οὐρανός *l. 73 et* CHALC. transl. p. 22D. 40C. AVIEN. Arat. 1134 (*gr. 610*). *al.*, οὐράνιος τόπος APVL. mund. praef.; *cf. p. 1636, 14.* *nullo fere discrimine iuxta* caelum *l. 23. 30. 45. 48. al.* (*cf.* LVCR. 5, 772 magni per caerula -i [*1, 1090* per caeli caerula] *et var. lect. l. 15. al. necnon exempla sub B allata*), aether *l. 19; distinguitur* terra (terrae) CIC. part. 56 OV. met. 2, 116 *et l. 20. 23. 33. 42. 44. 49. 54. al.*

1 *usu prisco* '-us caeli': ENN. frg. var. 9 -us c. vastus constitit silentio et Neptunus . . . undis . . . pausam dedit, Sol equis iter repressit . . ., constitere amnes *eqs.*

2 *usu communi*: **a** *de -o supra terram sito*: CATO iur. civ. Fest. p. 154 *v. p. 1640, 27.* CVLEX 236 *Otos et Ephialtes* conati quondam cum sint inscendere -um (caelum *var. l.*). MANIL. 1, 3 carmine divinas artes et conscia fati sidera . . . deducere -o aggredior. SEN. Herc. O. 402 quis sub hoc -o mihi dabitur maritus? (1611. *cf.* ARNOB. nat. 1, 9 mole sub hac -i). 1385 ipse si in me . . . hic -us ruat (*cf.* LVCAN. 2, 289 sidera quis -umque velit spectare cadentem . . .? 2, 291 cum ruat arduus aether, terra labet mixto coeuntis pondere -i). *al.* **b** *de -i sideribus* (*iuxta* sidera *l. 18. 44. al., cf. infra l. 82 necnon l. 16. 67. 72. p. 1636, 6. al.*): ACC. trag. 678 pervade polum (*i. zodiacum*), splendida -i sidera (LVCR. 1, 788 a caelo ad terram, de terra ad s. -i. 2, 328. 5, 433. *al.* VERG. Aen. 9, 92 CIRIS 7. 218. *et saepe apud poetas. in prosa or. de Caesare divo*: VAL. MAX. 9, 6, 15 clarissimum -i sidus). CIC. Arat. 237 quattuor . . . lustrantes lumine -um orbes stelligeri (306). CATVLL. 64, 206 *Iovis* nutu tellus atque . . . contremuerunt aequora concussitque . . . sidera -us. 66, 1 *Conon*, omnia qui magni dispexit lumina -i ([limina *B. Rehm, sed v. Pfeiffer, Callim. I p. 112 ad l.*]. Q. CIC. carm. frg. 14. VERG. georg. 1, 5 vos, o clarissima -i l., labentem caelo quae ducitis annum. AVIEN. Arat. 1434. *al.*; *in prosa or.*: APVL. mund. 33 astra caelestia et -i l. MART. CAP. 2, 184). CAES. Gall. 6, 14, 6 de sideribus . . ., de -i ac terrarum magnitudine, de rerum natura . . . disputant *druides.* *et saepe.* **c** *de -i conversione, inclinatione sim.*: CIC. Arat. 225 aeternum . . . -i . . . motum (*al. v. p. 1534, 59 sqq.*). rep. 6, 19 tantus est totius -i incitatissima conversione sonitus. VARRO AT. carm. frg. 14, 1 aetherio -um torquerier axe. VARIVS trag. 6 -i . . . canor in vestigia se sua volventis. MANIL. 1, 45 oriente sub ipso . . ., qua -us redit (3, 591. *cf.* 1, 651 *horizon*, qua coit ipse sibi . . . -us). 2, 794 *regio occidentis*, unde fugit -us. *al.* VITR. 6, 1, 1 quibus regionibus aut quibus inclinationibus -i (*al. v. vol. VII 1, 939, 34 sq.*) constituantur *aedificia* (*seq.* uti constitutio -i ad terrae spatium inclinatione signiferi circuli . . . est collocata. *cf.* COLVM. 1 praef. 22 declinationum [3, 1, 3]). 9, 1, 3 cum -o reliquisque sideribus ornatu (-tum *E*) circum terram mareque pervolantia *sidera zodiaci* cursus perficiunt ad caeli rotunditatem. 9, 1, 15 contra -i cursum (SEN. epist. 94, 56 properantis -i volubilem c. PETRON. 127, 6 labentis -i c.). SEN. Ag. 827 (*de Hercule*) tibi concitatus substitit -us, o puer subiture caelum. nat. 7, 2, 3 ut sciamus, utrum -us terra stante circumeat an -o stante terra vertatur. *al.* **d** *de -i nubibus, tempestatibus sim.*: LVCR. 4, 134 nubes . . . interdum concrescere in alto cernimus et -i speciem violare serenam (*cf.* SEN. Thy. 1079 nubibus totum . . . convolve -um). AETNA 55 Iuppiter e⟨n⟩ caelo metuit dextramque . . . armatus flamma removet caligine -um. GRATT. 295 tepida indulget terris clementia -i. MANIL. 5, 93 Salmoneus . . . expressisse sonum -i sibi visus. PHAEDR. app. 14, 16 -i fragor (SEN. Tro. 355. dial. 7, 11, 1 fragores). SEN. Herc. O. 801 quale -o fulmen emissum tonat. 1595 -us sonat. Oed. 45 tristis . . . -us nubilo pallet die. clem. 1, 7, 2 uter -i status gratior oculis . . . sit, sereno . . . die an cum fragoribus *eqs.* CVRT. 8, 9, 13 adeo in illa plaga (*sc. Indiae*) -us statas temporum vices mutat, ut, cum alia . . . exaestuant, Indiam nives obruant. ARNOB. nat. 1, 10 pluit -us aut non pluit (*1, 9* non pluit . . . caelum). *al.* **e** *de -i partibus*: VARRO frg. Fest. p. 339 a deorum sede cum in meridiem spectes, ad sinistram sunt parte⟨s⟩ -i exorientes, ad dexteram occidentes (VITR. 6, 1, 5 *horizonte* dividitur pars superior et inferior -i. SEN. nat. 5, 17, 2. PLIN. nat. 2, 119 *de ventis* [*seq.* in quattuor caeli partibus]. *al. aliter p. 1637, 62*). MANIL. 1, 276 qua . . . caelum consurgit ad Arctos, omnia quae summo despectant sidera -o (VITR. 9, 1, 2 in s. -o ac post ipsas stellas septentrionum. *al.*). 1, 376 quae . . . intra . . . Capricorni sidus et axe imo subnixum vertuntur lumina -um (*de regione poli meridiani ut*: 1, 447 *sidera* ultima, quae -o semper volvuntur in imo. 2, 892 ima . . . culmina -i). 4, 744 Laniger in medio sortitus sidera -o (*de Ariete ut* GERM. 232 terit hic medii divortia -i [*Arat. 231* μεσσόθι . . . τρίβει . . . οὐρανόν]. *al.*). VITR. 9, 1, 10 extremo. STAT. Theb. 6, 364 latenti (*aliter p. 1638, 37*). AMM. 20, 11, 26 *iris* in nostro panditur -o, quem sphaerae dimidiae parti rationes physicae superponunt. *al.* **f** *accedunt adi. notabiliora*: LVCR. 6, 108 patuli. CVLEX 102 aetherio (LYGD. 4, 17 SEN. Phaedr. 333). LYDIA 39 viridem. MANIL. 1, 126 nitentem (4, 867. *cf.* 1, 848 nitidum [SEN. Med. 402 MART. 10, 28, 1]). 1, 703 caeruleo. 2, 728 sublimi. 4, 363 latitantis (*cf. l. 74*). VITR. 1, 2, 5 aperto . . . atque lucenti. SEN. Herc. f. 126 prono (*cf.* PS. QVINT. decl. 4, 16 vergentis in proclive). 1204 stelliger (Herc. O. 1343. *cf.* APVL. met. 2, 5, 4 sideralis). Oed. 250 sereni. Phaedr. 309 obscurus. 961 cito (*cf.* epist. 94, 56 properantis). Thy. 834 picti. *al.*

3 *c. licentia poetica de aëre dictum*: MANIL. 5, 370 *Arcitenens surgens* aërios populos caeloque dicatum alituum genus in studium censusque vocabit; mille fluent artes *aucupii*: aut bellum indicere -o et medios inter volucrem prensare meatus aut *eqs.* PRVD. cath. 4, 57 *angelus* iussus nuntius advolare terris . . . raptim desilit obsequente -o.

B *praevalente respectu ipsius universitatis.* *cf.* VITR. 9, 1, 1 -us . . . est omnium naturae rerum conceptio summa caelumque sideribus et stellarum cursibus conformatum. PAVL. FEST. p. 143 -us appellatur caelum, terra, mare et aër. AMPEL. 1, 1 -us est universitas rerum, in quo omnia sunt et extra quem nihil; elementa -i quattuor *eqs.* APVL. mund. 1 -us omnis societate caeli et terrae constat. CHALC. comm. 26 de -i, hoc est universae rei, constitutione. *al.* *distinguitur* caelum *fere tamquam pars l. 21. 23. 39. al., vocibus copulatis vel exaequatis l. 34 sqq.; respondent gr. etiam* τὸ πᾶν (CIC. Tim. 13 CHALC. transl. p. 30B. 31B. 37D. *al.*) *atque* οὐρανός (*ut sub A ita in exemplis huc pertinentibus p. 1637, 1 et* CHALC. transl. p. 31A. 48B. 52D). *nonnulla exempla ad A referri posse vix negaverimus.*

1 *proprie*: **a** *respicitur unus -us, extra quem nihil est*: **α** *exempla varia usum illustrantia*: CIC. inv. 1, 8 quae sit -i forma. 1, 59 nihil . . . omnium rerum melius quam omnis -us administratur (*al. v. vol. I 733, 1 sqq.*). carm. frg. 11 (de consul.), 2 principio . . . Iuppiter . . . totum conlustrat lumine -um menteque divina caelum terrasque petessit. de orat. 3, 178 videmus hunc statum esse huius totius -i atque naturae, rotundum ut caelum terraque ut media sit . . ., sol ut circumferatur *eqs.* (*cf.* rep. 6, 18 terra . . . immobilis manens una [ima *var. l.*] sede semper haeret, complexa medium -i locum. Tusc. 1, 40 persuadent . . . mathematici terram in medio -o sitam ad universi caeli complexum quasi puncti instar obtinere. LVCR. 5, 534 terra . . . ut in media -i regione quiescat). rep. 1, 19 *domus nostra est* -us hic totus, quod domicilium quamque patriam di nobis communem secum dederunt (3, 14 d. *deorum.* nat. deor. 2, 154 quasi communis deorum atque hominum d. aut urbs utrorumque [*cf.* leg. 1, 23 una civitas]. VARRO Men. 92 -us d. est maxima homulli *eqs.* SEN. benef. 7, 1, 7 unam omnium d.). 6, 13 deo, qui omnem -um regit (6, 26 r. et moderatur et movet. nat. deor. 2, 73 gubernet et regat. *al.*). leg. 2, 16 in caelo -oque (*cf.* Tim. 4 [*v. et* CHALC. transl.] omne . . . caelum sive -us sive quo alio vocabulo gaudet [*gr.* ὁ . . . πᾶς οὐρανὸς ἢ κόσμος]. MELA 1, 3 omne . . . hoc, quidquid est, cui -i caelique nomen indidimus. PLIN. nat. 2, 1 -um et hoc, quodcumque nomine alio caelum appellare libuit). Tusc. 5, 105 litteris, quibus . . . in hoc ipso -o caelum, terras, maria cognoscimus (*eadem contineri -o docent*: nat. deor. 1, 100 VARRO ling. 9, 24 VERG. ecl. 4, 50 AETNA 102). nat. deor. 2, 38 -us . . . omnia complexus est neque est quicquam, quod non insit in eo (*cf.* SEN. dial. 7, 8, 4 *syn.* universi. nat. 2, 3, 1). 2, 101 omnia cingens et coercens caeli complexus . . ., extrema ora et determinatio -i (*cf.* div. 2, 91 caelum ipsum, quod extremum atque ultimum -i est). Att. 9, 10, 3 sol, ut est in tua quadam epistula, excidisse mihi e -o videtur. VARRO frg. Prob. Verg. ecl. 6, 31 p. 344, 6 *in terram et caelum* divisus -us. LVCR. 1, 73 *Epicuri animus* extra processit longe flammantia moenia -i atque omne immensum peragravit mente (*al. v. p. 1328, 71 sqq.; cf.* SEN. nat. 2, 1, 1 ignium, quibus -us includitur). HOR. carm. 1, 12, 15 Iuppiter mare ac terras variisque -um temperat horis (SEN. benef. 6, 22 *omnia* -um ex aequo temperantia). *al.*

β *circumscriptiones plus minus abundantes*: CIC. inv. 1, 59 (*loco fort. spurio*) non mediocri quodam consilio naturam -i administrari (nat. deor. 2, 58. 84. LVCR. 1, 1054 -i n. stare sine ullis ictibus externis. *al.* APVL. mund. 19 [*gr.* ὁ κόσμος *tantum*]). LVCR. 5, 96 moles et machina -i (*al. v. p. 1343, 53 sqq. et cf. p. 1635, 17*). 5, 1204 magni caelestia -i templa (5, 1436 -i magnum versatile t. 6, 43). PANEG. in Mess. 18 opus magni mirabile -i (MANIL. 1, 247 hoc o. immensi constructum corpore -i. GELL. 1, 9, 7 ad perspiciendi -i opera et principia naturae. TERT. adv. Hermog. 8, 1. *al.*). PROP. 3, 5, 26 quis deus hanc -i temperet arte domum. 3, 5, 31 dies, -i quae subruat arces (*al. v. vol. II 742, 75 sqq.*). VITR. 6, 1, 6 -i conceptio tota. APVL. mund. 36 -i universitas ([*gr.* ὁ σύμπας . . . διάκοσμος]. TERT. apol. 21, 10 CHALC. comm. 268 AVG. civ. 11, 21 p. 488, 25 D.). TERT. adv. Val. 15 p. 194, 11 in omnem hanc struem -i. *al.* **γ** *accedunt adi. notabiliora*: CIC. rep. 6, 26 -um ex quadam parte mortalem (SEN. epist. 58, 29. *cf.* CIC. nat. deor. 1, 20 sempiternum [PS. APVL. Ascl. 29]. 2, 21 aeternum [LVCR. 5, 514]. SEN. dial. 8, 4, 2 immortalis. *sim. al.*). nat. deor. 1, 18 rotundum (2, 48). 2, 116 globosus. OV. met. 2, 35 immensi (MANIL. 2, 198 APVL. mund. 22). 12, 40 orbe locus mediost inter terrasque fretumque caelestesque plagas triplicis confinia -i (STAT. Theb. 4, 516 *caeli, terrae, inferorum. cf.* OV. met. 15, 859 triformis). 13, 110 vasti . . . -i (fast. 1, 119 SEN. Phaedr. 973). *al.*

b *respiciuntur plures -i*: **α** *generatim* (*sec. doctrinam Democriti A 81 D.*): CIC. fin. 1, 21 innumerabiles -i, qui et oriantur et intereant cotidie (2, 102 i. -os infinitasque regiones. *al.* PLIN. nat. 2, 3 *quosdam* i. tradidisse -os, ut totidem rerum naturas credi oporteret. *cf. l. 82. p. 1637, 1.* LVCAN. 6, 696 Chaos innumeros avidum confundere -os). ac. 2, 55 si -us ita sit par alteri -o, ut inter eos ne minimum quidem intersit (*cf.* TERT. anim. 23, 5 quod -us hic imago sit alterius alicuius). nat. deor. 1, 67 in -is . . . aliis nascentibus, aliis cadentibus. 1, 73 innumerabilitatem . . . -orum, eorum ortus, interitus (*al. v. vol. VII 1, 2217, 13 sqq.*). Tim. 12 rectene . . . unum -um diximus an fuit plures aut

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

innumerabiles dictu melius . . .? (*gr.* ἕνα οὐρανόν *cf.* CHALC. transl.). LVCR. 5, 528 (= 5, 1345) in variis -is varia ratione creatis. QVINT. inst. 7, 3, 5 *Epicurus deo* locum ... inter -os dedit. *cf.* AVG. gen. ad litt. 8, 1 p. 230, 21 num ideo credendum non est deum fecisse -um, quia iam non facit -os . . .? *β speciatim*: sensibilis: PS. APVL. Ascl. 32. 33. 34 s. qui dicitur -us receptaculum est omnium sensibilium specierum *eqs. ibid.* -um ipsum s. et, quae in eo sunt, omnia a superiore illo -o quasi ex vestimento esse contecta. *al.* sensilis: CHALC. comm. 25. 30. 105. corporeus: AVG. civ. 4, 10 p. 158, 9 D. intellegibilis: *v. vol. VII 1, 2095, 63 sqq.*

2 *in imag. vel translate homo* -us minor *sim. appellatur* (brevis *l. 27. 33,* parvus *l. 28. 41; opp.* maior *l. 44; redditur gr.* μικρόκοσμος *vel* μικρὸς κόσμος *sec. Democrit. B 34 D.; cf.* MANIL. 4, 894 quid mirum, noscere -um si possunt homines, quibus est et -us in ipsis . . .? *aliter p. 1638, 6*): **a** *rationibus indicatis*: *α hominis quaedam figura -i similis est*: SOL. 1, 93 quantus manibus expansis inter digitos longissimos modus est, tantum constat esse inter calces et verticem, ⌊ideoque physici hominem minorem -um iudicaverunt⌋ (⌊ ⌋ *desunt Plin. nat. 7, 77*). *β homo e totidem elementis vel humoribus compositus est quot -us*: FIRM. math. 3 prooem. 2 *sciendum,* quod ad imaginem . . . -i formam hominis ac statum totamque substantiam deus . . . natura monstrante perfecerit; nam corpus hominis ut -i ex quattuor elementorum commixtione composuit . . ., ut in parvo corpore omnem elementorum vim . . . conferret . . .; (3) hac ex causa hominem quasi minorem quendam -um stellae quinque, Sol etiam et Luna . . . sustentant *eqs.* CHALC. comm. 202 *in corporibus nostris sunt quattuor illa elementa,* unde opinor hominem -um brevem a veteribus appellatum. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 17 p. 372^B parvum -um. ISID. nat. 9, 1 secundum mysticum ... sensum -us competenter homo significatur, quia sicut ille . . . ex quattuor constat humoribus. *γ homo ab anima regitur sicut -us a deo*: MACR. somn. 2, 12, 11 *anima immortalis est,* adeo ut in imitationem dei -um regentis regat et ipsa corpus . . .; ideo physici -um magnum hominem et hominem brevem -um esse dixerunt. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 11, 2 *deus hominem rationabili anima praeditum* velut alterum quendam -um in brevi magnum atque in exiguo totum statuit in terris. *δ homo in se quasi omnia caelestia corpora continet*: RVFIN. Orig. in lev. 5, 2 p. 336, 23 intellege te alium -um esse in parvo et esse intra te solem, esse lunam, esse etiam stellas (*allegorice gen. 15,5 explicatur ita, ut simul ad* 1. mundus *coll. lev. 7, 9 alludatur*). **b** *rationibus in medio relictis*: PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 179, 19 hominem -um esse parvum. ARNOB. nat. 2, 25 *homo* -us minor . . . dicitur et totius in speciem similitudinis fabricatus atque formatus. MAR. VICTORIN. defin. p. 44, 7. MAR. VICTOR aleth. 2, 182 *deus dedit* -o . . . minori quicquid maior habet sacro notescere sensu (*de terra dici vix recte coni. Schenkl, praef. p. 351*).

II *vi restricta pertinet ad terram, orbem terrarum. cf.* CLAVD. carm. min. 27, 10 humani . . . -i *et p. 1634, 70. 75.* *syn. vel iuxta pos.* orbis *infra l. 61. 81. p. 1638, 3 al.* (o. terrarum *infra l. 73*), terra *l. 65. 68.* *graece respondet* οἰκουμένη *p. 1638, 2 et* CONC.^{S} II 3, 1 p. 44, 23 (*gr. II 1,1 p. 69, 35*). II 3, 2 p. 131, 16 (*gr. II 1,2 p. 123, 39*).

A *usu communi*: **1** *c. respectu loci*: **a** *generatim* (*exempla selecta*): CIC. har. resp. 63 cum ipse -us, cum agri atque terrae motu quodam novo contremescunt. VERG. ecl. 4, 9 toto surget gens aurea -o (LVCAN. 7, 204 spectari t. potuit Pharsalia -o. PLIN. nat. 2, 22 t. . . . -o et omnibus locis. 7, 165 in t. -o [16, 160. *al.*]. *al. cf. p. 1636, 21. 1638, 62*). HOR. carm. 1, 22, 19 quod latus -i nebulae malusque Iuppiter urget (PERS. 6, 76 excute . . . omne l. -i. *v. et l. 63*). 3, 3, 53 quicumque -o terminus obstitit, hunc tanget armis *Roma* (*cf.* SEN. suas. 1, 2 idem sunt termini et regni tui [*Alexandri*] et -i [CVRT. 9, 9, 1 cupido visendi Oceanum adeundique terminos -i]. SEN. epist. 119, 7 *Alexander* -i claustra perrumpit. IVV. 10, 169 unus Pellaeo iuveni non sufficit orbis, aestuat . . . angusto limite -i. *sim. al.*). 3, 24, 38 neque . . . pars inclusa caloribus -i nec Boreae finitimum latus (PANEG. in Mess. 150 te manet . . . Britannus teque interiecto -i p. altera sole. LVCAN. 2, 583 p. -i mihi *Pompeio* nulla vacat, sed tota tenetur terra meis . . . tropaeis. 4, 106 -i p. ima *sc. nivalis. al.*). PROP. 4, 6, 19 huc (*sc. Actium*) -i coiere manus. 4, 9, 65 (*de ara Maxima*) angulus hic -i nunc me *Herculem* . . . accipit, haec fesso vix mihi terra patet. OV. trist. 4, 4, 83 *Tomidis* regio, magni paene ultima -i. ALBINOV. carm. frg. 4 *Germanicus navigabat* ad rerum metas extremaque litora -i. 14 ut nihil erepto valuit dinoscere -o. VITR. 1, 4, 5 figurantur omnium animalium in -o generatim qualitates. 5, 9, 6 cum sol oriens vapore tangat -um. 6, 1, 8 corpora . . . una -i coniunctione concepta. 6, 1, 10 vero⟨s⟩ inter spatium totius orbis terrarum regionesque medio -i populus Romanus possidet fines. 8 praef. 3 *deus omnia ad vitam necessaria* effudit . . . per omnem -um (FILASTR. 122, 2 ubique, id est in omni -o. *cf. p. 1636, 19*). CVRT. 10, 9, 4 *novi sideris Augusti,* non solis ortus lucem caliganti reddidit -o. LVCAN. 1, 160 opes nimias -o fortuna subacto intulit *Romae.* 2, 136 *Roma* caput -i rerumque potestas (*al. v. vol. III 426, 42 sqq., ubi addas* AMM. 14, 6, 23. *cf.* RVT. NAM. 1, 47 regina). 8, 242 -i dominis (9, 20 MART. 8, 32, 6. *cf.* 7, 7, 5 *imperator,* summe -i rector et parens orbis). SIL. 3, 611 (*verba Iovis ad Domitianum*) sacrilegas inter flammas servabere terris; nam te longa manent nostri consortia -i (*caelum intellegunt plerique, sed v. Wistrand, Chronologie . . . d. Sil. 6 adn.*; -us *opposito Orco* noster *dicitur ut infra l. 37*). ITALA Matth. 4, 8 (cod. a *al.* = VVLG.) omnia regna -i (*gr.* τῆς οἰκουμένης, *cf. Vulg. Luc. 4, 5* orbis terrae). CYPR. hab. virg. 23 p. 203, 24 iam refertus est orbis et -us impletus. CIL VIII 4238 aput superos -i vita(m) vix(it) *annos tot.* *al.* *in imag.*: MAR. VICTOR aleth. 2, 424 *robora a Noë ad arcam construendam caesa* speciem -i implicitura minoris (*aliter p. 1637, 11*).

b *speciatim de quibusdam partibus terrae* (*plur. l. 9. 18. 43*): *α naturalibus*: ① *variis*: PROP. 4, 3, 37 cogor . . . e tabula pictos ediscere -os. LVCAN. 3, 273 qua . . . Tanais diversi nomina -i imposuit ripis Asiaeque et terminus idem Europae (*cf.* CARM. inc. Fulg. myth. 2, 13 geminum luctu [*g.* luctum *vel* gemino luctu *codd.*] concussit adultera *Helena* -um). 8, 290 dividit Euphrates ingentem gurgite -um ('*dividit a nobis ingentem terrae tractum et alterius -i instar*' *Housman ad l.*). APVL. met. 11, 24, 3 grypes Hyperborei, quos in speciem pinnatae alitis generat -us alter (*cf.* AMM. 17, 4, 9 volucrum . . . ferarumque etiam alieni -i genera multa. *aliter p. 1636, 80*). CLEM. ad Cor. 20, 8 (Rufin. Orig. princ. 2, 3, 6 p. 121, 18) Oceanus . . . et hi, qui trans ipsum sunt -i (*sc.* ἀντιχθόνων, *vers. antiquiss.* omnis orbis terrarum). CLAVD. 20, 534 (*Aurora Stilichoni*) tantane te nostri ceperunt taedia -i (*i. partis orientis*)? . . . sic te victoria nobis eripuit Gallisque dedit? ② *de orbe Romano*: LVCAN. 8, 335 (*ad Pompeium*) quid transfuga -i terrarum totos tractus caelumque perosus aversosque polos alienaque sidera quaeris . . .? (CLAVD. 18, 15 *Nilus* nostri temptat iam t. -i se Rubro miscere mari). APVL. met. 11, 17, 3 navibus . . ., quae sub imperio -i nostratis reguntur (*cf.* CLAVD. 17, 51 nostro diducta Britannia -o). CLAVD. 5, 245 *Nili fontem scrutaturus* -um post terga relinquam. *al. v. in indice Birtii.* COD. Theod. 16, 5, 18 pr. *et* 1 quicumque sub nomine Manichaeorum -um sollicitant, ex omni . . . orbe terrarum . . . pellantur . . ., nihil . . . his sit commune cum -o (*cf.* COLL. Mos. 15, 3, 4 [*de Manichaeis*] veluti nova . . . prodigia in hunc -um . . . progressa . . . esse).

β fabulosis: ① *de Orco* (*cf.* OV. met. 15, 155 quid Styga . . . timetis, materiem vatum falsique pericula -i? TERT. anim. 55, 1 nobis inferi non nuda cavositas nec subdivalis aliqua -i sentina creduntur, sed in fossa terrae *eqs.*): OV. met. 5, 507 *Proserpina* regina . . . opaci . . . -i. 10, 17 positi sub terra numina -i (*cf.* STAT. Theb. 4, 476 imi). SEN. Herc. f. 863 silentis otium -i. LVCAN. 6, 649 *Taenarus* maestum -i confine latentis ac nostri (*cf. p. 1637, 83*). STAT. Theb. 8, 39 (*loq. Dis*) -um . . . nocentem (nocentum, iacentem *var. ll.*) servo, nec iste meus . . . inspicitur. PRVD. ham. 540 umbrosi. *comprehenditur orbis terrarum*: CLAVD. rapt. Pros. 1, 91 (*ad Mercurium*) commune profundis et superis numen, qui fas per limen utrumque solus habes geminoque facis commercia -o. DRAC. Romul. 9, 116 non sunt commercia iuncta mortibus (manibus *Buecheler*) et superis, divisit limite -os imposito natura. ③ *de Elysio, paradiso sim.*: NEMES. ecl. 1, 20 *Meliboeum mortuum* secreti pars orbis habet -usque piorum (*cf.* RVFIN. Orig. princ. 2, 3, 6 p. 124, 7 sanctorum . . . est . . . -us ille, non etiam impiorum sicut iste noster). RVST. HELP. benef. 137 *gratia dei* limina pandit ad -i potioris iter regnumque perenne caelestis patriae.

2 *c. respectu inhabitantium i. q. homines, aequales* (*cf.* AVG. in epist. Ioh. 2, 12 -us . . . appellatur non solum ista fabrica, quam fecit deus . . ., sed habitatores -i -us vocantur; *luditur in not. q. e. orbis terrarum infra l. 78; v. et p. 1639, 36 sqq.*): **a** *vario usu*: CATVLL. 47, 2 Porci et Socration . . ., scabies famesque -i (mundae *Buecheler, Kl. Schr. I 628 sqq., sed v. Kroll ad l., qui confert* PLIN. nat. praef. 25 *Apionem grammaticum Tiberius* cymbalum -i vocabat, cum propriae [publicae *trad., ut vid.*] famae tympanum potius videri posset). HOR. sat. 1, 3, 112 iura inventa metu iniusti fateare necesse est, tempora si fastosque velis evolvere -i (*cf.* STAT. silv. 4, 7, 54 tuas artes puer . . . discat, omne quīs -i senium remensus *Sallustii et Vergilii opera reddis*). PROP. 4, 6, 37 -i servator . . ., Auguste. LVCAN. 2, 248 *Cato* inconcussa tenens dubio vestigia -o (CLAVD. 7, 64 dubium . . . quatit discordia -um). 2, 383 nec sibi, sed toti genitum se credere -o (PLIN. nat. 30, 13 toto -o . . . quamquam discordi et sibi ignoto. HIER. epist. 27, 1, 1 adversus . . . totius -i opinionem. 53, 8, 16 *Daniel* temporum conscius et totius -i φιλοΐστωρ. *al.*). 5, 226 iure . . . incerto -i (10, 471 neque ius -i valuit nec foedera sancta gentibus). 5, 469 miseri . . . spes irrita -i (7, 270). 6, 583 -i sanguine (7, 233 s. -i). 7, 70 proceresque tuorum castrorum regesque tui cum supplice -o. 7, 405 Romam . . . -i faece repletam. *al.* PLIN. nat. 14, 4 *oblivionis* causas quis alias quam publicas -i invenerit? 14, 5 posteris laxitas -i . . . damno fuit. *al.* SIL. 14, 686 viri, qui nunc dedit otia -o (STAT. silv. 2, 7, 31 [*ad Baeticam*] Lucanum potes imputare terris, hoc plus quam Senecam dedisse -o). STAT. silv. 3, 5, 75 tecta Dicarchei portusque et litora -i hospita. CLAVD. 16, 9 omnibus audimur terris -ique per aures ibimus (*cf.* CASSIOD. var. 3, 29, 2 -i ore laudatur). 21, 89 congrua -o iudicat et primus censet, quod cernimus omnes. *al.* **b** *-us inducitur quasi agens*: OV. fast. 4, 926 nil opus est illis *gladiis telisque,* otia -us agit. SEN. Herc. O. 541 *Amorem* -us et superi timent. nat. 7, 30, 5 pusilla res -us est, nisi in illo quod quaerat omnis -us habeat (IREN. 4, 30, 3 [= 4, 46, 3 H.] -us pacem habet per eos *Romanos*). LVCAN. 2, 49 coniuret in arma -us. 3, 322 nec sic horret iners scelerum contagia -us, ut *eqs.* 7, 708 tam mala Pompei quam prospera -us adoret. PLIN. nat. 30, 15 non opes ei *Neroni* defuere, non vires . . ., quae non alia patiente -o! MART. 8, 4, 1 quantus . . . -i conventus (conc- *var. l.*) ad aras suscipit . . . vota! ITALA Ioh. 12, 19

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(cod. a *al.*, *cf.* Vvlg.) omnis -us post eum *Christum* abiit. Schol. Pers. 2, 60 haec . . . omnia (*sc. usus vasorum fictilium*) luxuriante -o mutata sunt. *al.*

B *usu Christiano, sc. fere in malam partem* (Avg. *infra l. 40*) *c. colore detrectandi et sub specie mortalitatis, fragilitatis sim.* (*cf.* Cypr. ad Donat. 6 p. 8, 14 fluctuans. Pavl. Pell. 11 instabilis. *al.; iuxtapos. syn.* saeculum *l. 25. 26. 27 et saepe, cf. l. 14. 15 et* Gloss. -i: saeculi; *graece respondet* αἰών Dionys. Exig. Conc.[S] I 5 p. 296, 17 [*gr. I 1, 6 p. 152, 16*]): **1** *generatim*: **a** *praevalente respectu loci* (*subaudita notione q. e. 'res terrenae', 'vita saecularis' ex. gr. l. 18*): *α in univ.*: ① *in novo testamento*: Itala Matth. 5, 14 (cod. a *al.*, *cf.* Vvlg.) vos estis lux huius (*om. Vulg. ut ceteris fere locis*) -i ([*cf. ibid. 5, 13* vos estis sal terrae]. Ioh. 12, 46 [cod. a *al.* = Vvlg.] ego l. in -um veni). 28, 20 (cod. a *al.*) usque ad consummationem -i (saeculi *Vulg.*). Ioh. 8, 23 (cod. a *al.* = Vvlg.) vos de hoc -o (saeculo *cod. e ut solet*) estis *eqs.* (*cf.* Vvlg. I Ioh. 2, 16 ex -o). 12, 31 (cod. a *al.*, *cf.* Vvlg.) nunc iudicium est huius -i, nunc princeps huius -i (*i. diabolus*) eicitur foras. 16, 33 (cod. b *al.*, *cf.* Vvlg.) in hoc . . . -o tribulationem habetis . . ., ego vici -um. Iac. 2, 5 (Aug. epist. 167, 3 p. 590, 3 = Vvlg.) pauperes in hoc -o, divites in fide (*cf.* CE 1387, 18 simplex -o, sed sapiens domino). I Ioh. 2, 15 (Cypr. testim. 3, 11 p. 125, 6 = Vvlg.) nolite diligere -um neque ea, quae in -o sunt. *al.* ② *ap. ecclesiasticos*: Tert. coron. 13 l. 20 (*sec. psalm. 38, 13*) peregrinus -i huius et civis civitatis supernae (Gavdent. serm. 18, 9 G. velut hospites et p. in hoc -o. *al.*). Cypr. eleem. 26 p. 394, 23 qui saeculi et -o maiores esse iam coepimus, cursum nostrum nulla saeculi et -i cupiditate tardemus (Hier. epist. 14, 10, 2 quid agis . . . in saeculo, qui m. es -o?). Ambr. parad. 3, 14 sapientes istius -i (Hier. epist. 12, 2 contra sophistas . . . saeculi et s. -i). Avg. serm. 178, 7, 8 theatrum -us, spectator deus. Rvst. Help. hist. testam. 65 *Christus* -ique hominumque salus. *al.* *β pressius de locis habitatis* (*vertitur gr.* οἰκουμένη): Vitae patr. 5, 2, 13 (*verba discipuli ad abbatem in solitudine commorantem*) eamus parum iuxta -um. Mvtian. Chrysost. hom. 28, 1 p. 409/410 *prophetae et martyres* exagitabantur non ex -o tantum, sed etiam ex inhabitabilibus locis (*spectat ad Vulg. Hebr. 11, 37* in solitudinibus errantes *eqs.*).

b *praevalente respectu inhabitantium i. q. homines, aequales* (*cf. p. 1638, 49 sqq. et* Avg. enchir. 8, 26 [*ad* Vvlg. Rom. 5, 12 per unum hominem peccatum intravit in -um] -um . . . appellavit eo loco apostolus universum genus humanum. in epist. Ioh. 4, 4 cum auditis '-um' in mala significatione, non intelligatis nisi 'dilectores -i' [5, 9 -us est, quando in malo ponitur, 'd. -i'. *cf.* Ps. Primas. in Hebr. p. 773[B] amatores -i. *sim. al.*]): *α sing.* (*exempla paucissima selecta*): ① *vario usu*: Itala Matth. 18, 7 (cod. a *al.*, *cf.* Vvlg.) vae . . . huic (*om. Vulg.*) -o ab scandalis! Ioh. 1, 29 (cod. a *al.* = Vvlg.) agnus dei, qui tollit peccatum -i. 3, 16 (cod. b *al.* = Vvlg.) dilexit deus -um *eqs.* 4, 42 (cod. b *al.* = Vvlg.) salvator -i (saeculi *codd. e q ut et ceteris locis*). 6, 51 (cod. a *al.*, *cf.* Vvlg.) pro huius (*om. codd. aliquot et Vulg.*) -i vita. 12, 47 (cod. a *al.*, *cf.* Vvlg.) non . . . veni, ut iudicem -um, sed ut salvem -um (saeculum *bis cod. e*). 17, 9 (cod. b *al.* = Vvlg.) non pro -o rogo, sed pro his, quos dedisti mihi. 18, 20 (cod. b *al.* = Vvlg.) palam locutus sum -o. II Cor. 7, 10 (Aug. civ. 14, 8 p. 19, 22 D.) quae . . . secundum deum est tristitia . . ., -i (saeculi *Vulg.*) autem tristitia mortem operatur. Hier. epist. 53, 8, 10 *Ionas* -um ad paenitentiam revocat. *sim. saepe ap. script. ecclesiasticos.* ② *-us inducitur quasi agens* (*v. et infra l. 80*): Itala Ioh. 1, 10 (cod. a *al.*, *cf.* Vvlg.) in hoc (*om. Vulg. ut ceteris fere locis*) -o erat, et -us per ipsum factus est, et -us eum non cognovit (*al. ibid.*; *cf.* Vvlg. I Ioh. 3, 1 novit). 7, 7 (cod. a *al.*, *cf.* Vvlg.) non potest hic -us odire vos, me autem odit (*al. ibid.*). 14, 17 (cod. a *al.*, *cf.* Vvlg.) spiritum veritatis, quem hic -us (saeculum *cod. e*) non potest accipere, quia non videt eum *eqs.* Cypr. domin. orat. 27 p. 287, 14 contra omnia, quae diabolus et -us operantur. Fvlg. myth. 2, 1 p. 36, 21 *activam* vitam penes antiquos aliqui tyranni, penes nos -us omnis gerit. Hier. epist. 14, 11, 1 iudicaturo domino lugubre -us immugiet. *al.* *β plur.* (*poet.*): Prosp. carm. de ingrat. 761 vana fluunt (*i. effundunt*) -i.

c *praevalente respectu temporis, quo -us quasi vitam suam degit, fere i. q. historia -i*: Leo M. serm. 19, 2 per ipsius -i cardines (*quadragesimam, pentecosten al.*) quasi per quattuor euangelia . . . discimus, quod . . . agamus. Mar. Victor aleth. 2, 528 *Noe* -i sortitus regna secundi (*cf.* 3, 57 -i pars altera, *sc. post eluviem*). Verec. in cant. 2, 7 (*ad Italam deut. 32, 7* intellegite annos nationis nationum) creatura in quattuor . . . dividitur nationes . . .; aliter -us ipse quinque generationum divisionibus dispertitur: prima usque ad diluvium currit, secunda . . ., quinta sub Christi currit adventum.

2 *accedunt determinationes*: Avg. in epist. Ioh. 4, 4 totus -us Christianus et totus -us impius, per totum enim -um impii et per totum -um pii; illi illos non cognoscunt. in euang. Ioh. 95, 4 homines infideles . . ., inter quos gemit fidelis -us. serm. 81, 3 -us malus, -us bonus; -us malus omnes in -o mali et -us bonus omnes in -o boni. Ps. Prosp. vocat. gent. 2, 15 p. 702[C] caritas . . . fecit, ut -us fidelium -um vinceret impiorum. *per allegoriam*: Rvfin. Orig. in iud. 1, 1 p. 464, 15 si oriatur nobis 'sol iustitiae' (*Mal. 4, 2*) et illuminet -um animae nostrae (*sec.* Vvlg. Ioh. 1, 9 vera lux, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc -um).

3 *in lusu verborum c.* 1. mundus *et* 1. immundus (*exempla selecta, cf. p. 1637, 39*): Avg. in euang. Ioh. 38, 6 si delectat te -us, semper vis esse immundus; si autem iam non te delectat hic -us, iam tu es mundus *eqs.* serm. 105, 6, 8 quid strepis, o -e immunde? (*voc. ut* serm. coll. Morin p. 620, 23). 116, 3, 3 totus hoc credidit -us (*sc. Christum resurrexisse*); qui non credidit, remansit immundus. 216, 2, 2 si despicitis -um, habebitis cor mundum et videbitis eum, qui fecit -um. 283, 2, 1 habes quod ames pro -i amoribus, immo pro immundis amoribus. Leo M. serm. app. 15, 3 p. 510[B] ut quia ex peccatis sordentibus squalidus effectus fuerat -us, veniens creator -i sine opere -i ex mundis visceribus effusus in -um, . . . natus in -o, -um redderet mundum. Petr. Chrys. serm. 139 p. 575[B] quando pereunte immunditia vere mundus iam vocabitur -us. Ven. Fort. carm. 3, 23[a], 11 inlecebris -i mundus. 4, 8, 3 tu (*sc. episcopus defunctus*) mundus nec sunt tibi crimina -i.

deriv.: mundanus, mundialis.

compos.: 2. immundus; intermundia; mundificatio, mundiger, mundipotens, munditenens, mundivagus.

4. mundus, -ī *m.* *orig. incertae, fort. etruscae; a* 3. mundus *derivatur l. 28. 35.* *i. q. fovea sacra notionis incertae* (*v. praeter alios Kroll, RE XVI 560 sqq. Latte, Röm. Rel.-Gesch. 141 sqq.*): **1** *in formula q. e.* -us patet: Varro frg. Macr. Sat. 1, 16, 18 (*cf.* 1, 16, 16) -us cum patet, deorum tristium atque inferum quasi ianua patet; propterea non modo proelium committi, verum etiam dilectum . . . habere (*eqs.*) . . . religiosum est. Fest. p. 142 Cereris qui -us appellatur (*v. p. 1621, 34; aliter p. 1634, 48*), qui ter in anno solet patere *eqs.* p. 154 -us, ut ait Capito Ateius in l. VI pontificali, ter in anno patere solet . . .; qui quid ita dicatur sic refert Cato in commentariis iuris civilis: '-o nomen impositum est ab eo mundo, qui supra nos est: forma enim eius est . . . adsimilis illae'; eius inferiorem partem veluti consecratam dis Manibus clausam omni tempore nisi his diebus, qui supra scripti sunt *eqs.* **2** *alia vel ex confusione orta vel ficticia*: Plvt. Romul. 11, 2 *a Romulo* *βόθρος . . . ὠρύγη περὶ τὸ νῦν Κομίτιον κυκλοτερής, ἀπαρχαί τε πάντων ἀπετέθησαν ἐνταῦθα· καὶ τέλος ἐξ ἧς ἀφῖκτο γῆς ἕκαστος ὀλίγην κομίζων μοῖραν ἔβαλλον εἰς ταῦτα . . .· καλοῦσι δὲ τὸν βόθρον τοῦτον ᾧ καὶ τὸν Ὄλυμπον* (*οὐρανόν Buecheler*) *ὀνόματι μοῦνδον* (*cf. Ov. fast. 4, 821 sqq.*). Serv. auct. Aen. 3, 134 quidam aras superorum deorum volunt esse, medioximorum id est marinorum focos, inferorum vero -os.

deriv.: 2. mundalis. *v. Kamptz.*

mūnerābundus, -a, -um. *a* munerare (-ari), *cf.* laetabundus *sim.* *i. q. munera ferens*: Apvl. met. 11, 18, 2 familiares ac vernulae . . . laetati gaudio varie quisque -i ad meum festinant . . . conspectum.

mūnerālis, -e. *a* munus. *i. q. ad munera pertinens*: Plavt. frg. inc. 14 neque -em legem neque lenoniam rogata fuerit necne flocci aestimo (Pavl. Fest. p. 143 *ad l.*: -is lex vocata est, qua Cincius cavit, ne cui liceret munus accipere. *cf. p. 1664, 17*).

mūnerāns *v. p. 1643, 34.*

***mūnerārius,** -a, -um. *a* munus *fort. ab imp. Augusto formatum, v. l. 54 et Wölfflin, ALL 10, 1898, 246.* *notatur in inscr.* munerar: CIL V 4399. 6842 XII 701 XIII 2940. muner: CIL III 6835. 6836. 6837 IV 1094. 1992. 5302. mun: CIL VIII 969 Inscr. RevA. VI 33 (1949) p. 34 n. 21. mir (v *litterae* m *inserta est*): CIL III 6235. mú- CE 195, 2. *litt. graecis p. 1641, 31.* *per dittographiam* munerarari *p. 1641, 23* (*iuxta* -us). *de notione v. l. 62. p. 1641, 32.* *vocem inde ab Augusto in usu fuisse testari videtur* Qvint. inst. 8, 3, 34 '-um' (*P*, *num-cett.*) Augustus primus *dixit. apud auctores legitur inde a* Sen. contr., Colvm.; *de aetate titulorum non constat praeter Pompeianos et p. 1641, 20. 21.* [*confunditur c.* num- *l. 54. p. 1641, 1. 4. 35; cf. p. 1641, 19.*]

I *usu sollemni i. q. ad munera pertinens fere gladiatoria* (*spectacula ferarum infra l. 66. 81; ad rem cf. Schneider, RE XVI 564, 53 sqq.*): **A** *masc. sg. et pl. pro subst. tam de editoribus munerum quam de lanistis* (Gloss. ἀγωνοθέτης. qui munera dat. *sed distinguitur ab agonotheta p. 1641, 2. 7; cf. Mommsen, Ges. Schr. VIII 514, 3*): **1** *apud auctores* (*v. et l. 54*): Sen. contr. 4 praef. 1 quod -i solent facere, qui ad expectationem populi detinendam nova paria per omnes dies dispensant. Colvm. 7, 2, 4 cum . . . bestiae -is deportarentur. Ps. Qvint. decl. 9 praef. pactus est cum -o pauper adolescens, ut *eqs.* 9, 6 p. 172, 12. 9, 7 p. 172, 26 omnia quondam honestiora -o meo. 9, 8 p. 174, 20. Flor. epit. 3, 20, 9 *Spartacus* captivos . . . circa rogum iussit armis depugnare, quasi plane expiaturus omne praeteritum dedecus, si de gladiatore -us ⌊tum fuisset⌋ (munerator *var. l.*; ⌊⌋ bustum fecisset *Jahn*). Svet. Dom. 10, 1 patrem familias, quod Thraecem murmilloni parem, -o imparem dixerat, detractum spectaculis in harenam canibus obiecit. Tert. apol. 44, 3 de vestris semper -i noxiorum greges pascunt. Cypr. eleem. 21 *si* apparatus ac sumptus aput -os maior est *proconsulibus vel imperatoribus praesentibus* . . ., quanto istic . . . sumptus largior exhibendus est, ubi ad spectaculum conveniunt caelorum virtutes . . ., ubi -o non quadriga vel consulatus petitur, sed vita aeterna praestatur (*cf. l. 84*). Cod. Theod. 15, 12, 2 ad -um adeuntes *milites* (*antea*: qui in urbe Roma gladiatorium munus impendunt). Rvfin. hist. 4, 15, 27 adclamabant Filippo -o, ut leonem Polycarpo dimitteret (*aliter gr.* ἀσιάρχην). *in imag. vel comparat.*: Cypr. eleem. 22 tuos tales (*sc. qui munera pretiosa sumptuosissimis apparatibus comparant, v. supra*) -os, Christe, demonstra. Hier. epist. 66, 5, 3 *Pamma-*

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

chius -us (A mun expunctis, num- cett.) pauperum, egentium candidatus sic festinat ad caelum. CHROMAT. beat. 2, 1 vice ... agonothetae vel -i ... praemium grande proponit *Christus*. PAVL. NOL. epist. 13, 16 ecclesiae -us (num- *var. l.*), non harenae nec inanis gloriae sed aeternae laudis ambitor. 2 *in inscr.*: a *c. additamentis*: CIL IV 1094 Popidio Rufo invicto -o III (*i. ter. cf.* III 660 iterum. 6835 [= 6836. 6837] -o II [*i. bis*] et agonothet. perp. certam.). 4999 M. Cassellium Marcellum aedilem bonum et -um magnum (*item c. adi. distinguentibus*: VIII 22852 primo -o et omni spectaculorum genere liberali. X 7295 laudabili. INSCR. EphEp. VIII p. 92 n. 340 spledido. *cf. l. 6*). III 659 II vir et -us Philippis (INSCR. RevA. VI 12, 1938 p. 324 n. 52. INSCR. Bull. Corr. Hell. 61, 1937 p. 413 n. 6. *cf.* CIL IX 1540 duumvir et -us natalis coloniae *Beneventi*). VIII 11340 iuveni -o. IX 1663 -us bidui poeta Latinus coronatus in mune(re) patriae suae (*cf. 1705* curatori muneris diei unius). X 228 -o ⟨egregiae⟩ editionis familia⟨e gladiat⟩oriae. XIII 2949 II vir. ab aer. -o. CE 195, 2 gratum edat munus tuus (*del. Buecheler*) -us. b *nude*: CIL IV 1992 (*iuxta gladiatoris figuram*). 5302. 7990 principi -orum. III 6235 flamin. q. aed. II viro -o. V 563 (= CE 1851), 1 Constantius -us (num- *legit Felicianus*) gladiatoribus suis propter favorem muneris munus sepulcrum dedit. VIII 24, 3 (*a. 163*) curator muneris pub. -us II vir q. q. flamen perpetuus. 969, 8 (*a. 400/401*) Titianus ... ex -o et ex curatore r. p. 1270 Lusi Fortunatiani, aedilis et -rarari item duoviru et -us, agens vices curatorum rei publicae. 24101 -o ob simplicem vitam amoremque largum erga cives et patriam. *al.*

B libellus -us: TREB. Claud. 5, 5 scio saepius inter gladiatores bonis propugnatoribus hoc nomen (*sc. Aureoli*) adpositum; habuit proxime tuus (*i. eius, cui vita dedicata erat*) l. -us hoc nomen in indice ludiorum.

II *usu singulari*: 1 *de genere quodam militum fort. i. q. munifex* (*cf. p. 1650, 15*): LYD. mag. 1, 46 p. 47, 21 W. *inter partes legionis* μουνεράριοι (μουνευράριοι *trad., corr. ed. pr.*), λειτουργοί. 2 *caute dictum i. q. munificus* (*cf.* GLOSS. χαριστικός. φιλότιμος. δωροδότης. vane gloriosus ['*ex* φιλότιμος *male versum*' *Goetz*]): CASSIOD. var. 6, 7, 4 (*de comitiva sacrarum largitionum*) huic, ut ita dixerim, -ae (num- *var. l.*) dignitati praeconem largitatis nostrae ... adiungimus.

mūnerātio, -ōnis *f.* *a* munerare (-ari). *i. q. actio munerandi (remunerandi l. 40), munus*: a *vario usu*: VLP. dig. 27, 3, 1, 5 *non* necessaria est ista -o (*sc. munus nuptiale matri pupilli missum*). SYMM. rel. 10, 30, 1 palatini -um sacrarum. AMBROSIAST. in II Cor. 7, 7 hoc (*sc. bonam conversionem Corinthiorum*) aestimans quasi -em (remun- *var. l.*) tribulationum. PS. AVG. serm. ed. Mai 1, 2 'eritis' inquit (*gen. 3, 5*) 'sicut dii'; o -o deceptrix et praemium funestale! (72, 2 o -o d. et p. funerale). b *de gratia divina* (*cf.* ISID. quaest. test. 35 graece dicitur eleemosyna, quod latine dicitur dei mei -o): IREN. 3, 25, 4 (= 3, 40, 3 H.) *qui non* secundum dignationem -is eius *dei* conversati sunt, sed ... versati sunt adversus benevolentiam eius. 4, 11 (21), 3 fructificantibus plurimum daturum se pollicitus est *deus* secundum -em gratiae suae *eqs.* (*ter*). 4, 11 (21), 4 adventus eius pleniorem gratiam et maiorem -em attribuit his, qui susceperunt eum.

mūnerātor, -ōris *m.* *a* munerare (-ari). GLOSS. δόκιμος. δωροκόπος. [*falsa var. l. p. 1640, 71. confunditur c.* num- *l. 69.*]
i. qui munerat (remunerat l. 55; vox ecclesiasticorum propria, praeter l. 61 de deo, Christo, spiritu sancto; acced. gen. rei donatae l. 58. 61. 67): CYPR. Fort. 12 p. 345, 1 ultor ipse *deus* persecutionis nostrae et -r passionis. HIL. trin. 2, 7 *difficile intellectu est deum esse a semetipso*; nemo sibi ipse et -r et munus est (AMBR. in Luc. 6, 1 p. 232, 6 operator ... non creatura est, sed creator, hoc est non naturae munus, sed -r naturae. CONSVLT. Zacch. 2, 14 p. 79, 14 non est ... munus, sed -r *spiritus sanctus*, nec donum aliquid, sed largitor donorum). PAVL. NOL. epist. 49, 14 p. 401, 26 *Secundinianum* pastor exigui gregis sed magni pignoris -r ... transmisi; non enim alium tali munere digniorem putavi quam te. AVG. in psalm. 55, 20 l. 58 *deus* hic consolator, ibi -r, ubique vivificator et vitae dator. PS. AVG. serm. ed. Mai 118, 1 nuptiae, in quibus Christus et -r et conviva discubuit, -r scilicet in origine, conviva factus in genere. LEO M. serm. 17, 2 p. 181A -r tuus vult te esse munificum, et qui dat, ut habeas, mandat, ut tribuas. SACR. Gelas. 1, 23 p. 516 domine sancte, spei, fidei, gratiae et profectuum -r (1, 40 p. 555 incrementorum et p. spiritalium). SALV. gub. 1, 36 *deus est* sponsor et protector et -r (num- *var. l.*) ...; -r, quia locupletavit. IOH. MED. (?) Ps. Chrysost. hom. I 902D nolite oblivisci tanta bona -is dei.

mūnerifer, -a, -um. *a* munus *et* ferre; *cf.* munifer. *i. q. munera ferens*: ZENO 1, 2, 9 *deus homini* annos, tempora ... -o semper vicissitudinis delectamento servire praecepit.

mūnerigerulus, -ī *m.* *a* munus *et* gerere (gerulus) *iocose fictum*. *i. qui munera gerit, dona apportat*: PLAVT. Pseud. 181 (*leno ad meretrices*) facite hodie ut mihi munera multa huc ab amatoribus conveniant ...; manip[u]latim mihi -i (*AB*, munig- *CD*) facite ante aedis iam hic adsint. DON. Ter. Eun. 1023, 2 ('hic pro illo munere tibi honos est habitus') pro munere et honos -is praeberi solet (*sic codd. praeter C, qui habet* muneri g ... ilis).

***mūnero**, -āvī, -ātum, -āre *et* ***mūneror**, -ātus sum, -ārī. *a* munus. *corripitur* -u- CE 1830, 1 (*v. p. 1642, 40*). *de genere*: GELL. 18, 12, 10 verba ... patiendi pro agentibus in omnibus fermemodum veterum scriptis reperiuntur; ex quibus sunt ... '-or te' pro '-o'. PORPH. Hor. epod. 2, 21 (*v. infra l. 49*) et -o et [in] -o⟨r⟩ in activa significatione dicitur (*cf.* DIOM. gramm. I 382, 2 -o, sed Horatius '-etur'). DON. gramm. IV 383, 19 (*cf.* POMP. gramm. V 233, 32 pro arbitrio tuo ... dicere potes *eqs.*). CHAR. gramm. p. 473, 20 B. SERV. auct. georg. 1, 185 veteres ... '-o' ... dicebant, nos addita r littera pronuntiamus. *al.* *leguntur formae act. et pass. apud* PLAVT., ACC., SEN. epist., CALP. ecl., HOMER., TERT., PS. AVR. VICT., QVEROL., AMM. *al., in titulis infra l. 40. 57. 58, falsa var. l.* CIC. *infra l. 49; deponens* (*cf.* largior) *apud* TER., TVRPIL., CIC., HOR., APVL., VLP., SOL., PANEG., LAMPR., IVL. VAL., ARNOB. nat., HIL., AVSON. *de formis: perf. stirp. longioris*: TERT. idol. 9 p. 38, 19 -averunt; *brevioris*: HYG. astr. 2, 22 p. 64, 21 -asse. SACR. Leon. 1347 -asti. fuerat -tus *infra l. 72.* *inf.* -arier *l. 29.* *praes. coni. pass.* -rere *infra l. 59.* *part. fut.* -turus: HIL. trin. 5, 29 CLAVD. DON. Aen. 5, 305 p. 457, 26. NOT. Tir. 48, 13 -at. *de notione*: SYNON. Cic. p. 421, 8 donat. honorat. -at. praemio adficit. prosequitur dictis. GLOSS. δωροκοπῶ. δωροδοκῶ. δωροῦμαι. χαρίζομαι. *legitur inde a* PLAVTO *aliisque scaenicis*, CIC. [*confunditur in codd. c.* numero *l. 33. p. 1643, 28. al. cf.* VLP. dig. 50, 5, 1, 2.]

i. q. donare (accedente hic illic colore remunerandi, e. g. infra l. 75 sqq., cf. etiam l. 61. 67; -ant homines vel dei, aestas l. 33; in fig. etym. l. 54. p. 1643, 3): I *c. obi.*: A *aliquem vel aliquid aliqua re* (*cf.* GELL. *p. 1641, 83.* NON. *p. 1643, 15.* POMP. gramm. V 233, 32 illum. CONSENT. gramm. V 370, 1 hospitem): 1 *aliquem*: a *in univ.*: PLAVT. Mil. 691 da, mi vir, kalendis meam qui matrem -em (*A*, venerit *P*) ... (695) plicatricem clementer non potest quin -em. 715 me (*A, om. P*) certatim nutricant et -ant. Truc. 310 meretriculis -andis (*A*, moniendis *i.* moen- *P*). TER. Haut. 300 disciplina est isdem (*fort. usu praeparativo*) -arier ancillas, primum ad dominas qui adfectant viam (*sic Serv. auct. georg. 4, 561 et codd. potiores*, eis demun- *F1 P1 et sic vol. V 1, 519, 27*; d. est primum -arier ancillas eis ad dominas *eqs. Fleckeisen*). CIC. Att. 7, 2, 3 Alexio me opipare -tus est. CALP. ecl. 2, 80 nos, quos etiam praetorrida -at (num- *pars codd. inepte*) aestas. APVL. met. 10, 23, 1 liberto magnifice -to. 11, 25, 7 quod eum condigne tantis beneficiis -ari nequirem. TERT. coron. 7 l. 20 cum ab omnibus -retur, unde 'Pandora'. idol. 9 p. 38, 19 stellarum interpretes natum Christum ... primi -verunt (*cf.* HIL. trin. 4, 38 adorantes dominum et -antes. *v. et p. 1643, 7*). VLP. dig. 48, 20, 6 *praesides debent* barbaros ... inde (*sc. e pannicularis*) -ari venientes ad se (*syn.* donare). CE 1830, 1 (*a. 315*) -are parentes. LAMPR. Alex. 32, 3 eum ... -tus est ita, ut *eqs.* SPART. Hadr. 3, 3 ob hoc se (*Hadrianum*) a Traiano locupletissime -tum. QVEROL. p. 17, 24 R. da mihi honorem, qualem obtinet togatus ille, -as quem maxime. AMM. 14, 7, 4 *mulierem* -tam ... emisit in publicum *Constantina*. 17, 8, 3 legatos ... -tos absolvit. 17, 10, 8 cum -andus venisset ex more *rex victus*. 20, 11, 3 -tus ... redit ad regnum. 24, 1, 10. 25, 10, 10. *al.*

b *indicatur res data*: α *abl.* (*cf. instr. supra l. 25*): CIC. Deiot. 17 locus erat quidam, in quo erant ea composita, quibus te rex -ari (α, -are βγ) constituerat. HOR. epod. 2, 21 uvam ..., qua -etur te, Priape. CALP. ecl. 4, 57 te Baccheis Musa corymbis -at. HOMER. 628 *Hector* Aiacem aurato -at ense (*cf.* AVSON. 427, 3 p. 383 P. Hector Aiacem gladio, Aiax Hectorem balteo -atur). APVL. met. 4, 1, 3 rebus eos quibusdam ... -bantur. PS. APVL. Ascl. 11 talem *hominem* quo munere credis esse -andum ... nisi eo, quo parentes nostri -ti sunt, quo etiam nos quoque -ari ... optamus (PS. MATTH. euang. 16, 2 magnis muneribus -verunt ... Mariam. *cf. p. 1643, 3*). CIL XI 5750, 11 (*a. 260*) ut Coretium (h)ac ob[b]latione -emus (*cf.* VIII 23880, 4 decuriones sportulis -vit). IVL. VAL. 3, 32 ut pro consultis tuis a me quoque praemiis -rere ([*Hist. Alex. M. I p. 118, 20 Kr.* ἵνα σοι δῶρα ... δῶ]. HIL. coll. antiar. p. 99, 5 deus iustitiae p. -atur [*cf. l. 79. 81 et Hebr. 11, 6* μισθαποδότης γίνεται, *ubi Vulg. exhibet* remunerator]. TRACT. Pelag. 4 p. 110, 34 CASSIAN. conl. 21, 5, 1). PS. AVR. VICT. epit. 48, 9 *cives* honoribus, pecunia, beneficiis ceteris -are (SACR. Leon. 1347. *al.*). HIL. in Matth. 4, 9 beatitudine. trin. 5, 29 novo ... nomine. MACR. Sat. 1, 7, 21 (*ex Hygino* [*frg. 6 P.*]) regni eum *Saturnum* societate -vit Ianus. COD. Theod. 6, 28, 3 pr. agentes in rebus post palmam laboris emeriti principatus honore -amus (remun- *Cod. Iust. 12, 21, 1 pr.*). *al.* *per oxymoron*: SEN. epist. 119, 5 inani me ... lance -as. SIDON. epist. 1, 7, 13 ut ... pietas Augusta seminecem *capite damnatum* quamquam publicatis bonis vel exilio -etur. β *in c. abl.*: CASSIOD. Ios. antiq. 17, 6 non ⟨modo⟩ (?) propter paterna beneficia, in quibus eum affatim fuerat -tus (*gr. 109* μὴ ⌊μόνον οἷς⌋ [μόνοις *trad.*] ὑπὸ τοῦ πατρὸς εὐεργετηθείη).

2 *aliquid* (*c. dat. eth. l. 78*): a *actiones vel mores hominum, fere c. notione remunerandi*: PLAVT. Capt. 935 ut beneficium bene merenti nostro merito -es (*vers. spurium esse coni. Langen, maxime propter notionem remunerandi Plauto non familiarem*). PANEG. 10, 20, 3 qui non puero spem gratiae -bantur, sed principi ... meriti debitum rependebant (HIL. coll. antiar. p. 99, 14 *spem* dominus ... praemio -atur). HIL. in Matth. 20, 4 oboedientiam. in psalm. 51, 23 p. 116, 5 operationem iustitiae. trin. 5, 28 religionem ... praesentem futuris praemiis. SYMM. epist. 1, 57 quantum satis visum est amicitiae -andae ... exhibeo. PS. AVG. praed. dei 3, 4 omnia ..., sive sint punienda sive -anda, ... diiudicat deus. CONSVLT. Zacch. 3, 3 p. 102, 32 *monachi pro deo*

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mori cupiunt, quod et sublimi honore -andum est (*sim.* 3, 4 p. 103, 9). SALV. gub. 7, 11 *dominus* ad hoc nobis in praesenti religionis munera tribuit, ut ipsa in nobis postea quae nunc dat munera -retur. CASSIOD. var. 8, 8, 3 fidem. *al.* **b** *res varias fere metonymice pro homine positas*: APVL. apol. 11 Hadrianus cum Voconi amici sui poetae tumulum vorsibus -retur, ita scripsit *eqs.* TERT. adv. Marc. 3, 13 p. 397, 17 magi infantiam Christi recentem auro et ture -antes (*cf.* MAX. TAVR. hom. 11 p. 246A panni *Christi* . . . -antur a magis et exultantibus angelis honorantur). SOL. 5, 15 horum memoriam ita posteritas -ta est, ut sepulcri locus nominaretur campus piorum.

B *alicui aliquid* (*cf. l. 16 et* PRISC. gramm. III 268, 17 -or . . . tibi illam rem. 273, 1 *verba*, quae dativo adiunguntur . . . ut largior, dono, -or): TVRPIL. com. 203 dat ultro ac -atur quod ab illo abstulit (-at *trad.* Non. p. 477, 20, *corr. Bothe ex lemmate* -atur pro -at). ACC. trag. 446 cuius exuvias et coronam huic -vit virgini (*affert* Non. p. 499, 13 *inter exempla, quae dativum pro acc. praebent*). CIC. inv. 2, 3 *natura* tamquam ceteris *virginibus* non sit habitura quod largiatur, si uni cuncta concesserit, aliud alii commodi aliquo adiuncto incommodo -atur. GREG. TVR. Franc. 3, 24 tit. quod Childeberthus Teudobertho -vit (*in ipso cap.*: eum muneribus ditavit . . ., ei . . . condonavit . . ., ei de muneribus . . . est largitus).

II *nude positum* (*incertum, quid subaudiatur*): CIC. parad. 39 hereditatis spes . . . quem nutum locupletis orbi senis non observat? . . . adsectatur, adsidet, -atur. HYG. astr. 2, 4 p. 36, 1 cum requirerent Icarum, ut pro beneficio -rentur. 22, 2 p. 64, 21 Iuppiter inter . . . sidera eos *Castorem et Pollucem* constituisse existimatur, Neptunum autem pari consilio -asse, nam equos . . . donavit *eqs.* PASS. Macc. 15, 22 spiritum sanctum, quem deo -ante (ministrante *vel* numerante *var. ll.*) perceperas, . . . vinci ab hoste non passa es. *cf. l. 34.*

in lusu verb. c. minorare: FAVST. REI. epist. 11 cum prorogata huius *Ruricii* largitas in lucrum transeat largientis eiusque bono ita -etur accipiens, ut non minoretur impertiens (*item* GRAEC. ad Ruric. epist. 1 *Ruricii* gratia ita -atur percipiens, ut *eqs.*).

part. praes. **mūnerāns**, -antis *pro subst. i. q. munerator*: HIL. trin. 2, 33 *promissis Christi et voluntas* -is et ratio . . . muneris continetur.

deriv.: munerabundus, muneratio, munerator.

compos.: demuneror (?), remunero(r).

? **mungo**, -ere. [*ab* emungo (*q. v.*) *retrograde ut gr.* μύττω *ex* ἀπο-, ἐκμύττω. *J. B. H.*] [*falso trad. pro* emungo PLAVT. Most. 1110; *pro* mingo INSCR. NSc. 1936 p. 305, 45, *nunc* CIL IV 8898 (munlis *scriptum esse videtur*), *v. p. 998, 32.*] *coni.* Bulhart *in schedis nostris pro* sugere: ORIBAS. syn. 7, 20, 18 Aa p. 154 *v. p. 1555, 21.*

1. ˣmūnia, -ium (? mūnium, -ī *v. l. 63*) *n.* [*cf. c.* com-, immunis, munus, *osc.* múíníkú '*communis*', *umbr.* muneklu '*munus, sportula*' *et c. hibern.* māin '*res pretiosa, donum*', *cambr.* mwyn '*pretium*', *lituan.* maĩnas '*permutatio*', *slavon.* měna '*commutatio*', *sanscr.* mēniḥ '*vindicta*', máyatē '*permutat*', *al. cf. et s.* 1. muto. *J. B. H.*] *scrib.* moe-: PLAVT. Trin. 687 (*defic. A*; munia *B loco gemino post v. 705 tradito, v. p. 1644, 4*). Nerv. frg. 2 *p. 1644, 4* (*teste* FESTO p. 145 *v. l. 65* [*cf.* PAVL. FEST. p. 151]). PAVL. PETRIC. Mart. 1, 189 (mun- *var. l.*). *vix ad* 1. moenia *pertinent*: NAEV. carm. frg. 50 id quoque paciscunt, -a ⟨quae⟩ (*suppl. S. Mariotti*) sint quae Lutatium reconcilient, captivos plurimos (*ad rem cf. Norden apud Cichorium, Röm. Stud. 51*[1]). PLAVT. Stich. 695 *divites* batiochis bibunt, at nos nostro Samiolo poterio tamen bibimus nos, tamen efficimus pro opibus nostra -a (*muros intellegit Otto, Sprichw. p. 226*). *cf.* 2. munia. *de formis*: *nom.* (*acc.*) -ia: *passim.* *gen.* -ium: TERT. *p. 1645, 1.* GLOSS. -ium (min-): officiorum, functionum. *dat.* (*abl.*) -iis: *inde a s. IV in.* (COD. Theod. 12, 1, 15 [*a. 327*] *et ibid. saepius.* AMM. 31, 2, 20. SERV. Aen. 12, 559 *in veriloquio vocis q. e.* immunis. PAVL. NOL. epist. 18, 7. ISID. *l. 68. al.*). -nis: CIL VI 1725, 3 (*a. 441/5*). PS. VEN. FORT. vita Med. 3, 10 (Q^2). *vix recte suppletur* ⟨. . . mu⟩nib(us) CIL XI 6035. *sing. nom.* -ium *v. l. 71.* *gen.* -ii (*forma fort. ficta*): PRISC. gramm. II 306, 5 'huius -ii, haec . . . -ia'. *de notione*: FEST. p. 145 moenia muri . . ., significat etiam officia ([*affert* PLAVT. Nerv. frg. 2 *p. 1644, 4*]. NON. p. 137, 7 *afferens* SALL. *p. 1644, 66.* ISID. orig. 9, 4, 21. 15, 2, 10 municipium a -is, id est officiis, quod tantum -a, id est tributa debita vel munera reddant. GLOSS.). SERV. auct. Aen. 12, 520 munera et quae -a dicimus (SYNON. Cic. p. 433, 24 m. onera. -a. curae. officia. servitia. *v. et p. 1644, 64*). GLOSS. -um: λειτουργία. -a: tributa. *al. v. et p. 1644, 63. 1645, 14.* *legitur apud poetas inde a* (NAEVIO? *l. 52*), PLAVTO, HOR. (carm. *semel*, sat. epist. *ter*; *in dactylis deinde apud* GRATT., LVCAN., SIL., STAT. *al.*), *in prosa inde a* CIC. (*bis*), SALL., LIV.; *adamant* TAC. *et iurisconsulti* (*sed* DIG. *nonnisi p. 1644, 57*). *de ratione, quae est inter* -a *et* munera, *v. p. 1663, 6 sqq.* [*sard. centr.* múndza, *sard. mer.* múnğa. *cf. M.-L. 5751. Wagner II 137. G.*] [*in codd. variat c.* munera LVCAN. 4, 700 *p. 1644, 80.* TAC. Agr. 13, 1 *p. 1644, 45.* IVVENC. 4, 166 *p. 1644, 22.* HEGES. 3, 3, 4 (*ibid.* -a *sine var. l.*); m. *in paucis codd. det. exstat*: NOVELL. Valent. 32, 7 CASSIOD. var. 7, 47, 3 COD. Iust. 6, 38, 4 pr. 10, 49 (48), 1, 1 (*a. 408*). 12, 49 (50), 5 (*a. 385*). *cf. p. 1663, 14.*]

I *i. q. officia, munera, obligationes sim.*: **A** *hominum* (*definiuntur -a per gen. rei saepe [c. mera ut vid. vi explicativa additur* officii *p. 1644, 23. 33,* disciplinae *p. 1644, 28], accedente gerundivo p. 1644, 59, cf. gen. gerundii infra l. 71; adi. pro gen. rei l. 59. 62. 75. p. 1645, 1*): **1** *in vita privata*: **a** *de variis officiis* (*exempla dubia v. p. 1643, 52 sqq.*): PLAVT. Trin. 687 meliust . . . agrum me habere quam te, tua qui toleres -a. Nerv. frg. 2 prohibent . . . -a alia; unde ego fungar mea? SALL. hist. frg. 2, 92 partus et cetera mul⟨ierum⟩ -a. HOR. sat. 2, 2, 67 neque servis . . . dum -a didit, saevus erit. 2, 2, 81 *tenui victu contentus* vegetus praescripta ad -a surgit (SCHOL.: aut quae ipse agere disposuit aut quae ab alio iniuncta sunt). carm. 2, 5, 2 nondum -a comparis aequare *valet iuvenca* (*i. puella*). epist. 2, 2, 131 cetera qui vitae servaret -a recto more, bonus sane vicinus, amabilis hospes (APVL. apol. 19 in omnibus ad v. -a utendis. CYPR. GALL. gen. 959 perpetitur longaeva Iacobus -a v. *cf.* APVL. met. 8, 7, 7 viventium. PRVD. apoth. 231 omnia percurrit naturae -a pronae *Christus*). CVRT. 8, 6, 2 mos erat . . . adultos liberos regibus tradere ad -a haud multum servilibus ministeriis abhorrentia. COLVM. 1, 8, 11 (= 11, 1, 27) magistri singulorum officiorum sedulo -a sua exsequentur. 1, 9, 2 quae sint magistrorum -a quaeque bubulcorum. 12, 1, 4 -a, quae domi capessuntur, non in totum muliebri officio relinquenda sunt. PLIN. nat. 18, 238 vocantur ad -a *agricolae* (*cf.* CE 688, 9 [*a. 449*] rustica). APVL. Socr. 3 p. 124 nulla vice ad alicuius rei -a (B^2, mutua *cett.*) obstrictum *parentem deorum*. EPIGR. Bob. 56, 2 (*de claudo et caeco se invicem adiuvantibus*) alterna subit -a debilitas. IVVENC. 4, 166 *homines* diversa sibi tractantes -a (munera *var. l.*). SYMM. epist. 4, 25 amicitiae. 5, 81 familiaris . . . officii. *et saepius.* AMBR. epist. 5, 16 p. 896C -a . . . pudoris induit *Susanna*, non concursationis. *al.* **b** *in rebus sacris*: APVL. met. 11, 30, 5 collegii *pastophorum* . . . -a . . . obibam. TERT. ieiun. 11 p. 290, 6 negetis . . . *deum* -a imponere? (*antea*: officia). adv. Val. 30 p. 205, 22 nec ulla disciplinae -a observant. ARNOB. nat. 6, 8 *deis* -a officiosa praestari. 6, 15 sacra et -a impertire divina. 7, 6 adhiberi haec -a. 7, 26 peragi . . . sacrificiorum sollemnium -a. IVVENC. 1 praef. 6 vatum -a fatur *Lucas*. SYMM. epist. 7, 77 religionis -a. PAVL. PELL. 589 ad explenda tibi debita -a, Christe. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 189 inferiora sibi deposcens -a. ENNOD. opusc. 4, 22 p. 388, 17 exemptis officii -is. PS. VEN. FORT. vita Med. 3, 10 crescentibus -is . . . praesbiterii officium . . . excepit. CE 1395, 1 ultima funereo persolvens -a busto.

2 *in vita publica*: **a** *in civitate administranda, gubernanda sim.*: CIC. Mur. 73 omnia haec sunt officia necessariorum, commoda tenuiorum, -a candidatorum. Sest. 138 qui . . . suis cervicibus tanta -a atque rem publicam sustinent *eqs.* SALL. or. Macri 19 nisi forte . . . frumentaria lege -a vostra pensantur. LIV. 1, 41, 5 *Servium Tullium* iura redditurum obiturumque alia regis -a esse. 39, 16, 13. VAL. MAX. 7, 3 ext. 9 *Tusculani Camillo* commeatus . . . et cetera pacis -a . . . praestiterunt (TAC. hist. 4, 71, 2 PRVD. psych. 821 MART. CAP. 9, 926. *v. et infra l. 69*). SIL. 1, 564 patribus . . . sua -a curae. TAC. Agr. 13, 1 Britanni dilectum ac tributa et iniuncta imperii -a (*E*, munera *AB*) impigre obeunt (hist. 1, 77, 3. 2, 92, 1. 4, 86, 2 ann. 4, 41, 2). hist. 4, 39, 4 leges . . . et -a magistratuum (ann. 1, 2, 1 senatus, m., legum. 11, 5, 1. *cf.* ann. 3, 53, 3 illi . . . officio functi sunt, ut ceteros quoque magistratus sua -a implere velim). 4, 49, 4. 4, 68, 2 ad utraque -a (*et senatoris et praefecti praetorio*) sufficere (*sim. de officiis senatorii ordinis*: ann. 2, 35, 1 absente principe senatum et equites posse sua -a sustinere. 13, 4, 2. FRONTO p. 127, 28 v. d. H. [= p. 134 N.] senatoris. VOPISC. Tac. 4, 6 -a senatus [CIL VI 1725, 3 *a. 441/5. v. et l. 47*]). ann. 1, 11, 1 rei publicae. 2, 26, 4 consulatum . . ., cuius -a praesens obiret (3, 31, 2 -a consulatus. *cf.* 15, 69, 2 consulis). *al.* FRONTO p. 185, 11 v. d. H. (= p. 196 N.) -a decurionatus (COD. Theod. 12, 1, 96 pr. COD. Iust. 9, 41, 17, 1 *a. 399*). *al.* VLP. dig. 2, 4, 10, 3 omnia ingenuitatis -a habet *libertus*. COD. Theod. 1, 12, 4 restitui . . . debitis -is. 8, 4, 29 exsequendarum necessitatum -a. 12, 1, 15 filios curialibus -is innectendos (12, 1, 133. COD. Iust. 10, 35, 3 pr. *a. 528*. *cf.* COD. Theod. 12, 1, 49, 1 curiae). 12, 1, 191 eum, qui . . . civilibus inhaeserit muneribus, corporalibus -is, non pecuniariis excusari conveniet. *et saepe.* **b** *in re militari* (GLOSS. officia bellorum. officia militiae. *cf.* ISID. diff. app. 33 munera, quibus . . . milites officio funguntur, quae quidem -a vocantur. *cf. p. 1645, 14*): SALL. hist. frg. 3, 95 cuncti . . . *milites* omnium ordinum ⟨-a⟩ (*ex* Non. p. 137, 7) extrema sequi. 3, 96 vigilias stat⟨iones⟩que et alia -a ex⟨sequi⟩ (*cf. l. 74. 82 et* HEGES. 4, 31, 1 ex his ordinibus, qui Romae positi curabant -a vigiliarum [*gr. 4, 645* τὰ τῶν νυκτοφυλάκων στρατιωτῶν τάγματα. *5, 29, 1*]). LIV. 1, 42, 5 belli pacisque -a (MELA 1, 65. *cf.* LIV. 23, 34, 11 belli [LVCAN. 5, 8]. AMM. 16, 12, 41 bellandi). 7, 33, 1. 33, 35, 1 legati, partiti -a inter se *eqs.* (*cf.* TAC. hist. 3, 20, 1 divisa inter exercitum ducesque -a. 5, 13, 4 dividuntur legionibus -a). 44, 41, 1. 45, 36, 3 militiae (CVRT. 10, 3, 9. TAC. hist. 1, 48, 2 vigilias et cetera m. -a. ann. 6, 8, 2 *Seianum* urbis et m. -a simul obeuntem. *al. cf.* COD. Theod. 7, 22, 9 militaribus -is [12, 1, 40 nec -is m. . . . nec oneribus oppidaneis]). VELL. 2, 70, 1 ducis (CVRT. 3, 11, 7 non d. magis quam militis -a exsequebatur [7, 2, 33 d. et . . . gregarii m. AMM. 28, 3, 2 m. -a et . . . d. curas]. TAC. hist. 1, 62, 2 ann. 1, 69, 1). SEN. dial. 6, 14, 3 imperatoria obiit -a. CVRT. 6, 9, 29. 9, 3, 1. LVCAN. 4, 700 nocturna . . . -a valli desolata fuga ([ADNOT.: legitur et munera, *id quod defendit Housman ad l., cf.* munus *p. 1663, 14*]. TAC. ann. 11, 18, 3 stationes, vigiliae, diurna n.que -a in armis agitabantur). STAT. silv. 5, 2, 174 ingens reserat tibi limen honorum Caesar et Ausonii committit -a ferri (*i. tribunum militum te facit*). TAC. hist. 2, 69, 2 ann. 1, 16, 2.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al. TERT. coron. 11 l. 25 castrensium -ium (COD. Theod. 8, 6, 1 pr. *cf.* PANEG. 9, 8, 2 castrorum). PANEG. 8, 12, 1 nautica. *al.*

B *animalium* (*v. et p. 1644, 9*): GRATT. 260 non est alius *canis*, quem tanta ad -a *venationis* fetus exercere velis. PLIN. nat. 11, 29 rapiunt diebus serenis -a *apes*.

C *rerum*: COLVM. 3, 10, 9 ut in corporibus nostris propria sunt officia cuiusque membri, sic et frugiferarum stirpium partibus propria -a. TERT. apol. 20, 3 officia temporum et elementorum -a exorbitant. OPT. PORF. carm. 6, 11 partes mediae *carminis* sua -a doctae expediunt. IVVENC. 1, 744 *pueri* cuncta repens membrorum -a languor dissolvit. PS. DAMAS. epigr. 101, 3 sacrati ... liquoris. AMBR. hex. 5, 1, 1 terrarum. IVLIAN. in Iob 28, 7 sapientiae ... effectus et -a. CARM. de Iona 56 prorae.

? **II** *i. q. dona* (GLOSS.^{L} II Abav. MV 15 [*cf.* V Aa M 581] -a: munera [dona *add.* Aa], quae militibus dantur): SPART. Hadr. 17, 12 multis *regibus* ingentia dedit munera ...; cum a Farasmane ipse quoque ingentia -a ⌊dona⌋ accepisset atque inter haec auratas quoque clamydes *eqs.* (*seq.*: eius munera. ⌊ ⌋ dono *Casaubonus, del. Mommsen, def. Tidner, De particulis copulativis 32 conferens Lampr. Alex. 26, 3* donum munus; *cf. p. 1663, 79 sqq.*).

? deriv.: munico.

compos.: municeps, munidator, munifer, munifex, munifico, munificus. *cf.* communis, immunis.

[2. mūnia *v. s.* 1. moenia *p. 1326, 32. 35.***]** *Teßmer.*

GLOSS.^{L} I Ansil. MV 203 **muniacos** regis consiliarius (munacos r. consiliarios GLOSS. V 118, 20). '*μουνιακός?*' *Goetz, Thes. gloss. emend. s. v.*

ᵃmūniceps, -cipis *c.* (*vix adi. p. 1646, l. 12*). *a* munia (munus) *et* capere. *de conformatione*: PRISC. gramm. II 140, 23 (*inter denominativa in duas consonantes desinentia*) municipium -s. *cf. infra l. 72. 74. de scriptura*: mún-: CIL XI 1944 -és. 3797 XIV 2802. -nIc-: CIL X 5926. *cf. l. 38. notatur*: m: PROB. litt. sing. gramm. IV 272, 23 M. E. M. D. D. E. -bus eius municipii dare damnas esto. CIL II 176 m. m(unicipii) (*item* 1064. 1074. *al.* V 6349 *et saepe in inscr.; nota* CIL II 15 m.es [*an i. q.* -es?]). mun: PROB. litt. sing. gramm. IV 272, 5 municipia vel -es (-s *var. l.*). munic: CIL I^2 1904 X 5926. *al.* municip: CIL II 3827 (*a. 9 a. Chr.*). 2135 V 903. 7516 XIII 6853. *al. de formis: sing. nom.* -cIpes: LEX Malac. (CIL II 1964) 5, 66 sq. (*nisi potius est mendum scripturae*). *plur. gen.* -ium (-um *occurrit passim*): LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 145. Malac. (CIL II 1964) 3, 57 (-um 12^{ies}). CIL VIII 5350 *v. p. 1646, 54. vix recte trad. in omnibus codd.* CIC. Phil. 13, 18. *variat cum* -um: CIC. Cluent. 187 Planc. 19 Phil. 3, 15 COD. Theod. 1, 15, 12 NOVELL. Valent. 23, 6. *acc.* -eis: LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 160 (-ieis *in aere*). -is: *ibid.* 163. *de genere*: PRISC. gramm. II 167, 17 *in adiectivis communibus, quae in duas consonantes desinunt*, sunt ponenda et illa omnia, quae apud Graecos vel communia sunt vel faciunt ex se feminina: ... -s ὁ συντελεστὴς καὶ ἡ συντελέστρια ἢ ὁ πολίτης καὶ ἡ πολῖτις (*affertur* IVV. 14, 271). *usus fem. exstat* PLIN. nat. 35, 125 MART. 12, 21, 1. 14, 114, 2 IVV. *l. c.* PLIN. epist. 6, 24, 2 CIL XIV 2631. *cf.* CIL XI 5693 -bus et incolis u t r i u s q u e sexus (5711 INSCR. Dessau 6468, 11). NOT. Tir. 48, 18 *post* municipalis. *de notione*: VARRO ling. 5, 179 munus, quod mutuo animo qui sunt dant officii causa; alterum munus, quod muniendi causa imperatum, a quo etiam -es, qui una munus fungi debent, dicti. FEST. p. 142 -s est, ut ait Aelius Gallus, qui in municipio liber natus est; item qui ex alio genere hominum munus functus est; item qui in municipio ex servitute se liberavit a -e; at Servius filius (*i. Sulp. Ruf.*) aiebat initio fuisse, qui ea condicione cives fuissent, ut semper rem publicam separatim a populo Romano haberent, Cumanos, Acerranos, Atellanos, qui aeque ⟨cives Romani erant et in legione merebant, sed dignitates non capiebant⟩ (*suppl. vulgo e* PAVLO p. 131, *cf. p. 1648, 71 sqq. et Mommsen, Staatsr. III 232, 2; aliter Schönbauer loco p. 1649, 5 allato*). GELL. 16, 13 (*fusius de* -e), 2 quotus ... fere nostrum est, qui, cum ex colonia populi Romani sit, non se -em esse et populares suos -es esse dicat, quod est a ratione et a veritate longe aversum? *ibid.* 6 -es ... sunt cives Romani ex municipiis legibus suis et suo iure utentibus, muneris tantum cum populo Romano honorari participes, a quo munere capessendo appellati videntur *eqs.* VLP. dig. 50, 1, 1 proprie quidem -es appellantur muneris participes, recepti in civitatem, ut munera nobiscum facerent; sed nunc abusive -es dicimus suae cuiusque civitatis cives, ut puta Campanos, Puteolanos. PAVL. dig. 50, 16, 18 -es dici, quod munera civilia c a p i a n t (EXPLAN. in Don. gramm. IV 495, 3 -s: nec muni integra est nec ceps integra; -s dictus est ab eo, quod munia capiat. GRAMM. suppl. 74, 27 *nomina* in eps, ut capio -s, id est munus capiens [85, 31]). ISID. orig. 9, 4, 21 -es sunt in eodem municipio nati, ab officio munerum dicti, eo quod publica munia accipiunt ...; (22) municipales originales cives et in loco (locum *BCT*) officium gerentes (*item* diff. 1, 371). GLOSS. πολίτης (ὁ ἀπὸ πολιχνίου). civis municipii. *legitur inde a* LVCIL., *in titulis inde a* LEGE Tarent. [*falso trad.* -bus *pro* munitionibus: GLOSS. V 224, 19.]

I *usu strictiore i. q. civis municipii vel cuiuslibet urbis (Romae p. 1646, 36), saepe de eo, qui sequiore aetate audiebat* c o m m u n i c e p s (*v. p. 1646, 4 sqq. 12 sqq. 23. al. et cf.* civis *vol. III 1224, 75 sqq.* PAVL. FEST. p. 49 curiales eiusdem curiae, ut tribules et -es. PAVL. dig. 50, 16, 228 -es intellegendi sunt et qui in eodem municipio nati sunt. *ad rem v commentationes p. 1649, 4 allatas*): **A** *generatim*: **1** *in univ.* (*exempla selecta*): LVCIL. 89 Graecum te, Albuci, quam Romanum atque Sabinum, -em Ponti, Tritani, centurionum ... maluisti dici (*cf.* SEN. apocol. 6, 1 Luguduni natus est, Marci -em vides. MART. 7, 97, 3 Sabinum, Auli -em mei Pudentis. PLIN. epist. 6, 15, 1 *Passennus* est ... -s Properti). LEX Tarent. (CIL I^2 590) 1, 44 sei quis eorum, quei -s erit. CIC. S. Rosc. 87 qui societatem coieris de -is cognatique fortunis cum alienissimo. 105 aliquem ... -em aut vicinum. 115 voluntatem d e c u r i o n u m ac -um omnium (Cluent. 43 decuriones Larinatium cunctique -es. *cf.* VLP. dig. 37, 1, 3, 4 -bus et societatibus et decuriis et corporibus). Cluent. 25 quattuorviros, quos -es fecerant, sustulit. 43 s u o r u m -um ceterorumque necessariorum (46. 125 Planc. 19. 20. *cf.* p. red. ad Quir. 19 meum [fam. 13, 58 tribulis et -s et familiaris meus. CATVLL. 17 8]. Bruit. 246 noster. *sim. saepius*). 187 odium -um. 196 in singulos -es benignitas. Catil. 2, 26 c o l o n i omnes -esque vestri ... urbes suas finesque defendent (*item iuxta ponuntur*: LEX Mamil. [grom. p. 264] 4. LEX Iul. munic. [CIL I^2 593] 145. CIL I^2 1903 patron. municipi et coloniai *Interamniae* -bus coloneis incoleis *eqs.* 1904 PAPIN. dig. 50, 1, 17, 10). Phil. 3, 15 Aricinum ... splendore -um honestissimum. leg. 2, 5 omnibus -bus duas esse censeo patrias, unam naturae, alteram civitatis; ut ille Cato ... ortu Tusculanus ..., civitate Romanus *eqs.* CAES. civ. 1, 13, 1. 1, 74, 1 quem quisque ... notum aut -em habebat, conquirit. VITR. 1, 4, 12, LEX Salpens. (CIL II 1963) 1, 21 communi nomine -um eius municip. (*sim. ibid. saepe. cf.* LEX Malac. [CIL II 1964] 3, 31 in commune -um dato pecuniam. *sim. al.*). MART. 10, 103, 1 -es, Augusta mihi quos Bilbilis ... creat. TAC. hist. 3, 34, 2 reposita fora templaque *Cremonae* magnificentia -um (*i. reliquorum oppidorum Italiae*). VLP. dig. 50, 4, 6, 5 quaedam *munera iniunguntur* non nisi -bus vel i n c o l i s (*item iuxta ponuntur*: CHAR. dig. 50, 4, 18, 22 neque -es neque i. CIL II 1054 -es et i. [2132 X 5808. *al.*]. *v. et l. 19*). HERMOG. dig. 50, 1, 23 pr. -s esse desinit senatoriam adeptus dignitatem, quantum ad munera; quantum vero ad honorem *eqs.* IVST. 2, 12, 14 *Themistocles* persuadet omnibus patriam -es esse, non moenia, civitatemque ... in civibus positam. AVSON. 213, 2 p. 69 P. te ... -em patriae causidicumque meae. PRVD. perist. 2, 554 *Laurentius* inenarrabili allectus urbi (*Romae*) -s. *al.*

2 *accedit nomen municipii* (*cf. formulam q. e.* -s municipii [*l. 24. p. 1645, 34. al.*] *et* VVLG. act. 21, 39 ego *Paulus* homo sum quidem Iudaeus a Tarso ..., non ignotae civitatis -s [*gr.* πολίτης, *cod. d al.* civis]): **a** *per adi.* (*postponitur praeter l. 41. 47. 48. 51*): CIC. S. Rosc. 15 Amerinus. Verr. II 5, 158 quid ego de P. Gavio, C o n s a n o -e, dicam ... ? (5, 161 se civem esse Romanum, -em C. 5, 164). Phil. 1, 8 Regini. fam. 13, 4, 1 Volaterranis. 13, 11, 1 meos -es Arpinatis (A. *multis suspectum def. Sjögren ad l.; cf. ibid.* 3 -es meos). ad Brut. 1, 8 (= 9, 16 Sj.), 2 Suessanum. LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 160 *et* 163 Fundanos (*vix subest* fundus, *quod praefertur vol. VI 1, 1555, 36 sqq.; cf. p. 1649, 56 et* LIV. 38, 36, 7 de Formianis Fundanisque -bus et Arpinatibus). LIV. 8, 14, 2 ut aedes ... communis Lanuvinis -bus cum populo Romano esset. 23, 31, 10 ut *equites Campani* cives Romani essent; item uti -es Cumani essent *eqs.* SVET. Vesp. 1, 2 Reatinus. CIL II 1315 Caesarini. III 2732 Aequenses -es. *al.* **b** *per gen. nominis incolarum*: MART. 10, 65, 1 cum te -em Corinthiorum iactes. CIL VIII 4249 Baebio ... -i Ortanorum atque Faleri⟨ensium⟩. 5350 -es Calamensium patrono (-ium *in lapide; 'male scriptum est' Wilmanns ad l.*).

3 *accedunt aliae distinctiones*: CIL XI 3797 (*a. 1*) intramurani (3808). 3798 extramuran⟨i⟩. XIV 2121 compitenses veicorum quinque ('compitales *magis dici debuerunt*' *Mommsen*).

B *speciatim i. q. magistratus municipii, decurio, curialis* (*syn.* CASSIOD. var. 2, 18, 2. *cf. p. 1645, 71 sqq. et* AVSON. Mos. 402 quos curia summos -um vidit proceres propriumque senatum): QVEROL. p. 42, 13 R. *utinam sit dominus meus* aut ex -e aut ex togato aut ex officii principe. COD. Theod. 1, 15, 12 ut, quicumque maiorum nexu curiis debentur, -um functionibus reddantur. 6, 30, 16, 1 curialem suum -es vindicent, collegiatum proprium corpus adstringat. 7, 21, 3 pr. quicumque ... honorarias missiones meruerint, sub hac norma penes eos dignitas maneat, ut neque -es (-is *cod.*) curiam neque collegiatus obsequium propriae urbis effugiant. 8, 15, 5, 3 (1) officiales adque -es. 10, 3, 5 -es, collegiatos et corporatos urbium. 11, 7, 21 contra rerum ordinem iudicamus, ut idem -s et civitatis necessitatem et exactoris publici subire cogatur officium. 12, 1, 4 cum in consilium primates -esque coguntur. 12, 1, 89 omnes ..., quos paterna obsequia -es fecerunt. 12, 1, 101 exemplo senatorii ordinis patris originem -s unusquisque sequatur. 12, 1, 130 si quis -um ad senatorium transire ordinem omnibus muniis perfunctus optaverit. *al.* NOVELL. Valent. 23, 6 provinciae moderator adminiculo -um fultus. CASSIOD. var. 7, 47, 3. COD. Iust. 4, 61, 13 pr. (*a. 431*). CIL II 1064 in locum, quem o r d o m(unicipum) m(unicipii)... decrevit (2021. 2030. 2099). PAP. Marini 79 (*a. 565* = Tjäder 7), 42 imploro vestram, Reatin⟨ae⟩ civitatis -es, gravitatem (*sic epist. viduae, in ipsis actis* ordo). 115 (*a. 540*) II 5 civitatis Faventinae. *abundanter* d e c u r i o n e s -es: CIL II 2135 ex decreto decurionum -um municipi.

II *usu latiore de incola vel accola alicuius regionis*: **A** *vi propria de hominibus* (*deis p. 1647, 1. 2*): MART. 12, 21, 1 -em rigidi quis te, Marcella, Salonis (*fluminis*) et genitam nostris quis putet esse locis? MIN. FEL. 6, 1 per universa imperia, provincias, oppida videmus

[Gruber]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

singulos sacrorum ritus gentiles habere et deos colere -es, ut Eleusinios Cererem, Phrygas Matrem *eqs.* (*cf.* TERT. nat. 2, 8, 3 quos *deos* ne ipsi quidem -es sui norunt [*opp.* totus orbis]). TERT. apol. 19, 6 reseranda antiquissimarum etiam gentium archiva, Aegyptiorum, Chaldaeorum, Phoenicum; advocandi ⌊-es eorum⌋ (*deest in cod. Fuld.*), per quos notitia subministrata est, aliqui Manethon Aegyptius et Berosus Chaldaeus *eqs.* ITALA Luc. 15, 15 (cod. a) coniunxit se uni de -bus regionis illius (*gr.* πολιτῶν, *Vulg.* civium). OROS. hist. 7, 40, 4 apud Britannias Gratianus, -s eiusdem insulae, tyrannus creatur. **B** *translate, sc. per iocum, de rebus vel animalibus*: MART. 10, 87, 10 negotiator Cadmi -es ferat lacernas. 14, 114, 2 hanc tibi Cumano rubicundam pulvere testam -em misit casta Sibylla suam. IVV. 4, 33 vendere -es fracta de merce siluros. 14, 271 de litore Cretae ... -es Iovis advexisse lagonas.

deriv.: municipalis, municipatim, municipatio, munipatus, municipium.

compos.: communiceps.

ˣ**mūnicipālis,** -e. *a* municeps. *scrib.* -pial-: Q. CIC. pet. 31 *HF* (*i. vetustissimi*). AMM. 18, 10, 1. COD. Theod. 12, 1, 9 *C*. 12, 151 *S*. NOT. Tir. 48, 17. *de notione*: ISID. orig. 9, 4, 22 (= GLOSS. V 466, 50) *v. p. 1645, 76.* GLOSS. πολιτικός (ὁ ἀπὸ πολιχνίου). -es: cives municipii. *legitur inde a* CIC., *saepe ap. iurisconsultos et in inscr.* [*confunditur c.* mancip-: VLP. dig. 1, 8, 9, 4 F^1. AMM. 25, 4, 21. NOVELL. Valent. 31, 5 *S*. GLOSS.^{L} I Ansil. MA 545.]

i. q. ad municipium vel municipes pertinens (*contemptim dicitur e. g. infra l. 32. 40. 76*): **1** *de animantibus* (*significantur homines praeter* SIDON. *l. 44*): **a** *usu adi.*: CIC. Sull. 25 *Torquatus est* a materno genere -is. Sest. 97 quis ... iste optumus quisque? ... sunt maximorum ordinum homines, quibus patet curia, sunt -es rusticique Romani. Phil. 2, 58 ex oppidis -es homines honesti (Att. 8, 13, 2 multum mecum -es h. loquuntur, multum rusticani. 9, 15, 3 -um h. ac rusticorum [Q. CIC. pet. 31]. VAL. MAX. 6, 2, 8). SEN. suas. 2, 16 Catius Crispus -is ⟨orator⟩ (*add. Müller*, *-is del. Schott.* SIDON. epist. 4, 3, 10 apud -es et cathedrarios o.). IVV. 8, 238 *Cicero* novus Arpinas, ignobilis et modo Romae -is eques. TAC. hist. 2, 21, 2 volgus. ann. 4, 3, 4 *Livia* seque ac maiores et posteros -i adultero (*sc. Seiano Vulsiniensi*) foedabat. FLOR. epit. 3, 18, 6 -ia illa prodigia (*Poppaedius, Afranius cett.*). VLP. dig. 11, 7, 12, 6 praetor vel magistratus -is (50, 1, 25. *cf. l. 62*). 50, 7, 1 legatus. AVSON. 183, 8 p. 45 P. genus. AVG. conf. 7, 7, 11 Alypius ex eodem quo ego eram ortus municipio, parentibus primatibus -bus. NOVELL. Marc. 4, 1 flamini. SALV. gub. 3, 46 cuiuslibet minimi ac -is iudicis domum. SIDON. carm. 9, 309 poetis. COD. Iust. 3, 1, 18 duumviros. CIL XI 5752 (*Sentini*) Avidiae ... flam(inicae) matri -(i). *al.* *de animalibus* (*per iocum*): SIDON. epist. 1, 8, 2 quod te Ravennae ... exulantem auribus Padano culice perfossis -ium ranarum loquax turba circumsilit.

b *pro subst.*: *α de quibuslibet civibus municipii*: VITR. 2, 9, 14 *larix* non est notus nisi iis -bus, qui sunt circa ripam fluminis Padi et litora maris Hadriani. *in civitate q. d. dei*: SEDVL. op. pasch. 1, 30 p. 195, 12 ut ... inter beati ordinis cives albo vitalis paginae postremus merear -is adscribi (*cf. carm. pasch. 1, 348* civis). *β de decurionibus* (*cf. p. 1645, 76.* CALL. dig. 50, 4, 14 pr. honor -is est administratio rei publicae cum dignitatis gradu): COD. Theod. 8, 12, 3, 1 aput curatorem -esve eiusdem civitatis. 12, 1, 62 -is, qui ad fabrorum collegium alia officia inlusurus inrepsit. COD. Iust. 1, 17, 2, 8^c quae ad -es vel de decurionibus et muneribus ... inventa sunt.

2 *de rebus*: **a** *de institutis, officiis sim.*: CIC. leg. 3, 36 (*verba M. Scauri*) utinam ..., M. Cicero, isto animo ... in summa re publica nobiscum versari quam in -i maluisses. SEN. epist. 90, 28 non -e sacrum, sed ingens deorum omnium templum (CIL II 5120 *pontifex* sacrorum publicorum -um. *cf.* FEST. p. 157 -a sacra vocantur, quae ab initio habuerunt ante civitatem Romanam acceptam *eqs.*). SVET. Aug. 2, 2 -bus magisteriis contentus. GAIVS dig. 50, 1, 29 iurisdictioni. VLP. dig. 50, 1, 25 lege (50, 9, 3 APVL. Plat. 1, 4. CIL V 2864, 6 e lege Iulia -i. *cf. locutionem correptam* DIG. tit. libr. 25, 43 Pauli ad -em [FRG. Vat. 237. 243]). 50, 3, 2 qui tantum -bus honoribus functi sunt (CIL V 4417, 8. *cf. l. 51*). 50, 4, 3, 1 munus. 50, 4, 4, 3 defugiendi oneris -is gratia. TERT. nat. 2, 1, 12 adoptatio (*cf.* apol. 24, 8 *Romani dei* Romae non magis coluntur quam qui per ipsam quoque Italiam -i consecratione censentur). coron. 13 l. 19 sollemnitatum (*cf.* spect. 6 p. 8, 9 *ludi* de ... publicis prosperitatibus et -bus festis [fastis *ed. Gangnei in marg.*] superstitionis causas habent). CENS. 15, 4 officiis. AVSON. 419, 31 p. 361 P. scholam (*cf.* 470^A, 24 p. 2 deserui doctor -em operam ... Augusti palatia iussus adire). AMM. 18, 10, 1 Craugasii Nisibeni cuiusdam ... in -i ordine genere fama potentiaque circumspecti. *al.* **b** *de affectibus, actionibus sim.*: CIC. Att. 7, 11, 4 ex dolore -i sermonibusque eorum, quos convenio. MART. 4, 66, 1 egisti vitam semper, Line, -em, qua nihil omnino vilius esse potest. 12 praef. -um robigo dentium et iudici loco livor. TAC. hist. 3, 43, 1 pagani favore -i (*i. erga municipium habito*) ... iuvare partes adnitebantur. 3, 57, 1 municipia coloniaeque ... -em aemulationem bellis civilibus miscebant. ann. 4, 62, 1 qui non abundantia pecuniae nec -i ambitione, sed in sordida⟨m⟩ mercede⟨m⟩ id negotium (*sc. spectaculum gladiatorium*) quaesivisset. **c** *de operibus, locis sim.*: IVV. 3, 34 quondam hi cornicines et -is harenae perpetui comites ... munera nunc edunt (SCHOL.: gladiatorum ..., qui in municipiis pugnaverunt, non in urbe). FRONTIN. (?) grom. p. 23, 7 *in Italia* nullus ager est tributarius, sed aut colonicus aut -is (p. 23, 12 habent ... provinciae et -es a. aut civitatium peregrinarum. SVET. Aug. 13, 3 veteranos ... -bus a. collocandos). VLP. dig. 1, 8, 9, 4 muros.

adv. **mūnicipāliter.** *i. q. more vel condicione municipis*: SIDON. epist. 1, 11, 5 *Paeonius Arelatensis* non eminentius quam -r natus.

mūnicipātim *adv.* *a* municeps *vel* municipium (*sec.* privatim *l. 8*). *i. q. per municipia*: R. GEST. div. Aug. 9 ⟨privati⟩m ... et -m (*scrib.* mún-; *versio gr.* κατὰ πόλεις) *cives pro valetudine mea supplicaverunt.* SVET. Iul. 14, 1 *Catilinarios* -m dividendos custodiendosque ... censuit *Caesar* (*cf. Cic. Catil. 4, 7* municipiis dispertiri iubet. *Sall. Catil. 51, 43* per municipia).

mūnicipātio, -ōnis *f.* *a* municeps *vel* municipium *fort. sec.* habitatio *sim.*, *cf.* municipatus (*exstat eo loco, quem Hier. in animo habet*). *i. q. ius municipii*: HIER. tract. in psalm. I p. 259, 9 conversatio nostra in caelis est (*N. T. Phil. 3, 20; v. l. 34*); ibi habemus -es (municipitaciones *C*) nostras.

ˣ**mūnicipātus,** -ūs *m.* *a* municeps *vel* municipium, *cf. et* principatus *sim.* *de origine*: GLOSS.^{L} V Aa MV 605 -um: a muniendo inchoatum (incolatum *Goetz*, '*an* incolarum?' *Theander*). *dat. sing.* (-ui) *nonnisi* Ps. RVFIN. in Ioel 3, 32 p. 1052^C. *plur. non occurrit.* *de notione*: GLOSS. professio municipii. ius ipsius municipii. locus ipsius municipis ac si dicas 'colonatus', res quae pertinet ad colonos, ius colonorum. -um: principatum. GLOSS.^{L} III Abol. MA 25 -um (manc- *trad.*, *cf. p. 253, 72*): honor civicus, qui capitur ex loco. *e coni. probabili* (munific- *trad.*): GLOSS. IV 539, 38 -um: incolatum (muneribus honoratum *interpr. c*). *attulimus exempla omnia praeter aliquot testes Italae.*

1 *i. q. ius vel condicio municipis*: **a** *in quodam municipio imperii Romani*: CIL III 268 (*Ancyrae*) -us ⟨et⟩ amicitiae causa *ponitur a centurione monumentum centurioni leg. XV* (*quae in Asia erat inde ab aetate Hadriani*). **b** *in civitate q. d. dei*: ITALA Phil. 3, 20 (Tert. adv. Marc. 5, 20 p. 649, 5, *cf.* 3, 24 p. 419, 22 Hier. in Ier. 3, 76, 3. *al.*) noster ... -s in caelis (*gr.* πολίτευμα, *Vulg.* conversatio; *huc spectant* HIER. epist. 14, 3, 1 -um cum Paulo capies. 16, 2, 3 -um caeli ... consequaris. 58, 2, 3 -um ... habere [60, 3, 4 in Is. 1, 2 p. 25^C. *al.*]. SIDON. epist. 8, 13, 3 -um caelestis illius civitatis affectans).

2 *i. q. municipium, oppidum* (*cf. l. 22*): ITALA II Macc. 12, 7 (rec. P) universum Ioppitarum funditus eversurus -um (*gr.* πολίτευμα, civitatem *recc. BM*, universos Ioppitas *recc. LX et Vulg.*).

mūnicipiālis *v.* municipalis.

mūnicipiolum, -ī *n.* *a* municipium. *i. q. parvum municipium*: SIDON. epist. 3, 1, 2 ecclesiam Arverni -i. 7, 2, 7 si qua est istic -i nostri suburbanitas.

ˣ**mūnicipium,** -ī *n.* (*m.* -us *l. 69*). *a* municeps. *de origine*: SIC. FLACC. grom. p. 99, 7 -a quidam putant a munitionibus dicta; alii a munificentia, eo quod munificae essent civitates. ISID. orig. 15, 2, 10 a muniis, id est officiis, quod tantum munia ... reddant. GLOSS.^{L} I Ansil. MV 214 quod muniat vel quia monitio (mu-*?*) est cum professionis suae carta. V Abba MV 2 quod iam capiat munera (-nia*?*), id est officia (*cf. ibid.* 45 castellum vel modica mansio seu vicus, qui acceptis mu⟨ne⟩ri⟨bus⟩ aedificatur). *scribitur*: moin-: LEX agr. (CIL I^2 585) 31. maun- (*litt.* m *et* a *ligatis*): CIL VIII 21844. munc-: LEX Malac. (CIL II 1964) 2, 69. *c. apice* mú-: R. GEST. div. Aug. 16, 21 (*sed ibid. bis sine apice.* CIL XI 3797). CIL X 5832 -ó. *notatur*: m: *saepe in inscr. inde a* LEGE Rubr. (CIL I^2 592) 2, 2, *praesertim iuxta* m(unicipes); *ceterum* PROB. litt. sing. gramm. IV 272, 23 (*v. p. 1645, 33*). 275, 22 M. C. F. -i fores, *ubi 'scr. fortasse* m(unicipio) c(olonia) f(oro) *ex nota legis Rubriae formula' adnotat Mommsen.* mu: CIL III 8141 (*ibid.* mun). mun: *v. p. 1645, 36.* CIL III 14316^2. *al. v. et l. 59.* munic: CIL I^2 1722 II 2156 XII 95. *al.* municip: CIL II 1065, 4. 1286, 3. 1362. *nota* municipp (*i.* '-a', *dub. lect.*): CIL III 8783 add. p. 2136. *de formis: gen. sg.* -ii: LEX Malac. (CIL II 1964) 3, 2. 4 municipi eius -ii. 44. 51. *al.* (*iuxta* -pi). CIL II 1721 -iI. VIII 23995. *al.* -pi (-pI, -pí): LEX Tarent. (CIL I^2 590) 1, 1. 10. *al.* LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 85. 149. *al.* CIL I^2 1903. 2510 II 32. *al.* -pei: LEX Rubr. (CIL I^2 592) 1, 6. *dat.* (*abl.*) *pl.*: -iis: LEX agr. (CIL I^2 585) 31 -ieis (*ter.* LEX Iul. munic. [CIL I^2 593] 83. 142. 157). R. GEST. div. Aug. 21 *bis* (-iís, -iis). -pís: R. GEST. div. Aug. 16. *masc.* -us: CIL VIII 25821 (*a. 296/9*) -us Sicilibbensis. NOT. Tir. 48, 16. *de notione*: PAVL. FEST. p. 127 -um id genus hominum dicitur, qui cum Romam venissent neque cives Romani essent, participes tamen fuerunt omnium rerum ad munus fungendum una cum Romanis civibus praeterquam de suffragio ferendo aut magistratu capiendo; sicut fuerunt Fundani, Formiani, Cumani, Acerrani, Lanuvini, Tusculani, qui post aliquot annos cives Romani effecti sunt; alio modo, ... quorum civitas universa in civitatem Romanam venit, ut Aricini, Caerites, Anagnini; tertio, ... qui ad civitatem Romanam ita venerunt, uti -a essent sua cuiusque civitatis et coloniae, ut Tiburtes, Praenestini, Pisani *eqs.* (*commentatio extra ordinem operis tradita praesertim initio non sana esse videtur*). GELL. 16, 13 (*de ratione, qua differat* -um *a* colonia). GLOSS. πολίχνιον. πολύδριον. πόλισμα. κωμόπολις. modica civitas. oppidum. *v. et l. 46 sqq. p. 1649, 45.* *legitur inde a* LEGE agr., Tarent. *al.*, CIC., Q. CIC., VARRONE, CAES. civ., HIRT. Gall.; *deest in poesi.* *recipitur in sermonem graecum* μουνι-

[*Gruber*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

κίπιον. [de confusione c. voce q. e. mancipium v. p. 254, 45sq. dub.: GLOSS. V 424, 22 -i: tributarii.]

i. q. civitas, oppidum sim. plus minus iure civium Romanorum auctum (ad rem cf. Mommsen, Staatsr. III 231sqq. Kornemann, RE XVI 570sqq. Manni, Per la storia dei Municipi, 1947. Schönbauer, Anz. Österr. Ak. d. Wiss., phil.-hist. Klasse 86, 1949, 541sqq. Pinsent, ClQu. N. S. 4, 1954, 161sqq.; adhibetur de incolis ipsis e. g. infra l. 37. 38; iuxta ponuntur passim colonia, praefectura [cf. Mommsen l. c. 799], conciliabulum, rarius castellum, civitas, forum, vicus al.): 1 proprie: a in univ. (exempla selecta): LEX agr. (CIL I² 585) 31 ⟨sei quei colonieis seive moi⟩nicipieis seive quae pro -eis colo⟨nieisve sunt⟩ . . . ager fruendus datus ⟨est⟩. ibid. pro colonia -ove prove -eis. LEX Tarent. (CIL I² 590) 1, 1 quod eius -pi pequniae publicae sacrae religiossae est. 1, 6 magistratus queiquomque in -o erit. 1, 25 senatus eius -pi. 1, 26 decurio -pi. 1, 27 in o⟨pp⟩ido Tarentei aut intra eius muni⟨cipi⟩ fineis (1, 32 neiquis in o., quod eius -pi e⟨r⟩it, aedificium detegito. v. et l. 61. cf. Mommsen, Ges. Schr. I 372 adnot. 67). CIC. S. Rosc. 15 non modo sui -i, verum etiam eius vicinitatis facile primus (cf. LEX Rubr. [CIL I² 592] 1, 6 praefectus . . . eius -pei). 43 ex -is rusticanis (cf. Verr. II 1, 127 homines rusticanos ex -is. Att. 9, 13, 4 -a . . . et rustici Romani). 48 non modo in Vmbria . . . sed in his (i. Latinis) veteribus -is. Verr. II 5, 58 immune. Cluent. 125 tabulas publicas -i (Arch. 10). Catil. 2, 24 urbes (vires Muretus, alii alia; cf. p. 1646, 16) coloniarum ac -orum respondebunt Catilinae tumulis silvestribus. Mur. 42 tribus, quae -is Vmbriae conficiuntur. Sull. 23 quam ob rem qui ex -is veniant peregrini tibi esse videantur. dom. 79 populus Romanus . . . -is civitatem ademit. 90 homines in campum non tabernis, sed -is clausis venerunt. Sest. 32 nullum . . . Italiae -um, nulla colonia, nulla praefectura eqs. Phil. 3, 15 'Aricina mater' audiebat mater Caesaris apud Antonium; Trallianam aut Ephesiam putes dicere; videte, quam despiciamur omnes qui sumus e -is eqs. fam. 13, 30, 1 erat . . . adscriptus in id -um (sc. Neapolitanum) ante civitatem sociis et Latinis datam. CAES. civ. 1, 30, 1 duumviris -orum . . . imperat. LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 83 in -eis coloneis praefectureis foreis conciliabuleis c(ivium) R(omanorum) (PLIN. nat. 3, 7. 4, 117). ibid. passim. LIV. 26, 8, 10 per Appiae -a quaeque propter eam viam sunt, Setiam, Coram, Lavinium (hoc tantum erat -um, illae autem coloniae). VAL. MAX. 3, 1, 2 Sullam consules, -a, legiones . . . trucidantem. PLIN. nat. 10, 28 -orum immolantium. TAC. hist. 1, 67, 2 in modum -i exstructus locus (4, 22, 1. FRONTIN. [?] grom. p. 45, 22 in m. -orum [def. Mommsen, Ges. Schr. III 158, 1; munitionum Lachmann]. cf. TAC. ann. 1, 20, 1 Nauportus -i instar erat). TERT. apol. 37, 4 vestra omnia implevimus, urbes, insulas, castella, -a, conciliabula, castra eqs. ITALA Luc. 5, 17 (cod. a) ex omni -o Galileae (gr. κώμης, Vulg. castello. item 24, 13). SCHOL. Iuv. 3, 34 v. p. 1648, 1. AVG. cons. euang. 3, 25, 71 agri . . . nomine non castella tantum, verum etiam -a et coloniae solent vocari extra civitatem, quae caput . . . est ceterarum. al. abl. loci ut vid.: DECRET. decur. Castrimoen. (CIL XIV 2466) 11 cum . . . sit . . . amator -pi muneraque eius -o conspiciamus.

b accedit nomen: α per adi. (v. et l. 69. 71): LEX Tarent. (CIL I² 590) 1, 11 -o Tarentino (ibid. saepe). CIL I² 2510 (a. 82 a. Chr.) -pi Interamnat(is) Nahartis (XI 4209 a. 240). CIC. Caecin. 10 -o Tarquiniensi. Cluent. 11 -i Larinatis. 46 -o Aletrinati. leg. agr. 2, 86 Calenum -um (fam. 9, 13, 3 -o C.). Pis. 53 Placentini -i. Planc. 19 -o antiquissimo Tusculano (SCHOL. Cic. Bob. p. 80, 34). or. frg. A II 3 -o Fulginate. fam. 13, 7, 1 -i Atellani (ad Q. fr. 2, 12 [13], 3). 13, 13 -i Lucensis. LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 159 utei leges in -o Fundano municipibusve eius -pi daret (cf. p. 1646, 47). CIL I² 1505 -o Signino. VAL. MAX. 2, 2, 3 Arpinas ⟨m⟩unic⟨ipi⟩um (SCHOL. Cic. Bob. p. 80, 28 -i sui Arpinatis. cf. l. 72). COLVM. 7, 2, 4 -um Gaditanum (11, 3, 26. cf. l. 75). PLIN. nat. 2, 137 Pompeiano ex -o. LEX Salpens. (CIL II 1963) 2, 3 (-i) Flavi Salpensani (2, 20. 31). LEX Malac. (CIL II 1964) 3, 61 in oppido -i Flavi Malacitani (3, 51. 57. al.). CAPITOL. Aur. 1, 4 Vccubitano -o. AVR. VICT. Caes. 15, 2 Lanuvino (Lavinio o) -o. AMM. 29, 5, 20 -um Sugabarritanum. 29, 5, 28 Addense -um. CIL IX 342 -pi Canusini. al. β per appositionem (nomen propr. postponitur praeter l. 72 et ITIN. Anton. Aug. passim. in additamentis explicativis: CIC. Font. 41 Tusculo, ex clarissimo -o. Mur. 90 Lanuvio, -o honestissimo. AMM. 14, 3, 3. 23, 2, 7. 25, 10, 10): NEP. Cato 1, 1 -o Tusculo (cf. l. 66). TAC. hist. 2, 13, 1 -um Albintimilium. 2, 50, 1 -o Ferentio (-tino L). 4, 5, 1 -o Cluviis (Cluvios M, corr. Cluvio ut L). ann. 3, 48, 1 -um Lanuvium (cf. l. 67). 14, 33, 2 -o Verulamio. PLIN. epist. 1, 14, 6 -o Patavio (-vino var. l.). SCHOL. Cic. Bob. p. 80, 17 Arpino -o (cf. l. 58). al. γ per gen.: incolarum: CIL IX 1827, 5 (a. 19) actorem -pi Histoniensium. II 1611 ordo m(unicipum) m(unicipii) Igabrensium. III 10243 dec(urio) m(unicipii) Murselensium. ipsius -i: COLVM. 8, 16, 9 in nostro Gadium -o (cf. l. 59). CIL XI 5278 in -o suo Casini (nisi est locativus).

2 in imagine et translate: CIC. fin. 4, 7 mundum hunc omnem oppidum esse nostrum Stoici affirmant . . .; quantam rem agas (agat N), ut Circeiis qui habitet totum hunc mundum suum -um esse existimet? CLEM. ad Cor. 50, 3 homines in caritate consummati secundum dei gratiam habent -um religiosorum (gr. χῶρον εὐσεβῶν).

v. Onom.

deriv.: municipatim, municipatio, municipatus; municipiolum.

Gruber.

mūnico, -āre. cf. munia, communicare. PAVL. FEST. p. 152 -as pro communicas dicebant. GLOSS.L IV Ps. Plac. M 10 moenicare (men- R): communicare, dictum a moeni⟨i⟩s, id est operibus (cf. p. 1643, 48).

? **mūniculum**, -ī n. a munus, cf. munusculum. DIOM. gramm. I 326, 2 (de deminutivis) neutra 'culum' recipiunt, ut munus munusculum sive -um (m. munusculus sive munusculum B, manus manusculus sive -um M).

mūnidator, -ōris m. a munia (munus) et dare, dator. i. qui munera dat: CE 511, 7 largus -r ('munera publice edita respici puto' Buecheler; cf. 6 admoderator, 7 sator, 8 cultor).

mūnifer qui munera (munia var. l.) fert GLOSS. IV 416, 33 (= V 604, 35). a munia (munus) et ferre. cf. munerifer.

mūnifex, -icis adi. a munia (munus) et facere; v. l. 15. 22sqq. et cf. munificus. -fix CIL V 896. NOT. Tir. 48, 19. GLOSS. λειτουργός (v. l. 43). munerator. munerarius. qui munus dat, honorificus, munificus. al. cf. l. 22sqq. p. 1652, 59sqq. (distinguitur a munificus).

i. q. munus, officium faciens: 1 de mamma suis: PLIN. nat. 11, 234 uno . . . ex omni turba fetus suis relicto sola mamma -x, quae genito fuerat attributa, dependet.

2 t. t. rei militaris de milite gregario (-x gregarius l. 33, fere pro subst. l. 34. 37; ad rem cf. Liebenam, RE VI 1650, 55sqq.): a definitiones: PAVL. FEST. p. 33 beneficiari dicebantur milites, qui vacabant muneris (muneribus Lipsius, alii aliter) beneficio; e contrario -es vocabantur, qui non vacabant, sed munus reipublicae faciebant. PAVL. dig. 50, 16, 18 'munus' . . . officium, unde munera militaria et quosdam milites -es vocari (-os codd. et edd., -es Budaeus, Böcking, Not. dign. II 614). VEG. mil. 2, 7 p. 42, 9 hi sunt milites principales, qui privilegiis muniuntur; reliqui -es appellantur, quia munera facere coguntur. 2, 19 p. 54, 2 fascicularia . . . etiam legitimi milites in castra portabant; -es enim ab eo appellantur, quod haec munera faciunt. b exempla: AMM. 16, 5, 3 -is militis vili et fortuito cibo contentus Iulianus. 25, 2, 2 imperatori pultis portio parabatur exigua, etiam -i fastidienda gregario. COD. Theod. 8, 5, 2, 1 qui contra hanc fecerit sanctionem, promotus regradationis humilitate plectetur, -x poenam deportationis excipiat. NOT. dign. occ. 31, 30 milites -es in castris Madensibus (Mun- edd.; antecedunt Fortenses nomen vix geogr., v. Amm. 18, 9, 3). CIL V 896 militavit -x annis VII, eques annis IIII. VI 2601 mil(itavit) . . . sic: in legione I Italica an(nos) II, in co(ho)rte II . . . -x an(nos) XIIII, factus eq(ues) mil(itavit) eqs.

3 t. t. astrologiae de numinibus, quae decanis singulis applicata sunt (ad rem cf. Bouché-Leclerq, L'astrologie grecque 217): FIRM. math. 2, 4, 4sq. quidam . . . terna numina decanis singulis applicarunt, quos -es appellandos esse voluerunt id est liturgos, ita ut per signa singula novem possint -es inveniri, ut ternis -bus decani singuli praeferantur; rursus novem -es eqs.

mūnificē, (mūnificēns p. 1652, 53. 55), **mūnificenter** v. munificus.

***mūnificentia**, -ae f. a munificus; cf. magnificentia, honorificentia sim. scribitur: -cientia: DECRET. centon. Ostr. (CIL XI 5750) 6 EPIST. imp. Constant. (CIL III 7000) 1, 10 CIL VIII 11034. 26590 INSCR. lat. Corinth. West 68. min-: GLOSS.L II Abav. MI 6 (fort. ex moen-, cf. Loewe, Prodr. 93 et supra p. 1060, 7). notatur munific: CIL X 3913. munificent: DECRET. decur. Ferent. Prisc. (CIL X 5853) 6 CIL X 1026. 5392. 5968. plur. p. 1652, 12 et MARCELL. chron. II p. 92, 483 COD. Iust. 5, 3, 19 pr. de notione et diff.: DIFF. ed. Beck p. 71, 21 inter -am et magnificentiam: munificus est qui donat; magnificus qui nihil sordide facit. GLOSS. λειτουργία. φιλοτιμία. δωροδοκία. δωρεά. publicum opus, id est donatio. publicum munus. munerum datus. legitur inde a SALL., LIV.; deest apud poetas. [confunditur in codd. c. magnif-: IVST. 25, 1, 4 v. p. 1651, 2. INTERPR. Novell. Theod. 20 LEX Burg. lib. const. 1, 1. cf. GLOSS. p. 1652, 73. benef-: COD. Iust. 8, 12, 1 pr. benevolentia: p. 1651, 3.]

I usu primario i. q. habitus munificus vel actio munerandi, donandi, indulgendi sim. (meton. p. 1651, 21. 82. 1652, 19; accedit in c. acc. l. 72. p. 1651, 3. 15. al., in aliqua re p. 1652, 23, erga l. 84. p. 1651, 16. 18. 19 [adde CIL XI 4579. 5270], circa p. 1651, 80; c. gen. obi. p. 1651, 38. 57. al. [adde CASSIOD. Ios. antiq. 3, 102 studii sui -a. gr. σπουδῆς tantum, aliter p. 1651, 61], explic. p. 1652, 11): A animantium (per circumscriptionem l. 71. 81. et al.): 1 hominum: a in rebus publicis: α ad diversas causas pertinentibus: (I) variorum hominum, fere illustrium, populi Romani, senatus, regum sim.: SALL. Iug. 7, 7 -a animi atque ingeni sollertia Iugurthae. 103, 5 Sullam ob -am in sese amicum rati barbari; nam etiam tum largitio multis ignota erat; munificus nemo putabatur nisi pariter volens; dona omnia in benignitate habebantur. 110, 5 regem armis quam -a vinci minus flagitiosum est. LIV. 5, 3, 8 vos interdicitis patribus commercio plebis, ne nos comitate ac -a nostra provocemus plebem. 5, 25, 9 honorem . . . ob eam -am (sc. donationem auri) ferunt matronis habitum. 7, 16, 3 Marcius ad copiam rerum addidit -am, quod nihil in publicum secernendo augenti rem privatam militi favit. 22, 52, 7 mulier milites frumento, veste, viatico etiam iuvit; pro qua ei -a postea . . . ab senatu honores habiti sunt (cf. p. 1653, 17). 26, 32, 3 Syracusarum -a ac donis . . . adiuta . . . res publica. 32, 40, 9 ne sine aliqua -a praeteriret civitatem sociam . . ., decem talenta argenti dono dedit Attalus. 36, 14, 8 captivi indulgenter habiti clementiam erga se regis -amque commemo-

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rantes (IVST. 31, 7, 6 *opp.* privato . . . inpendio. *cf.* LIV. 37, 36, 6 ex -a regia. IVST. 25, 1, 4 pro regali -a [magni- *codd. det.*]). 37, 52, 8 -am eorum *senatorum Romanorum* in se *Eumenem* (*cf.* SOL. 2, 26 -a [benevolentia *var. l.; Plin. nat. 7, 19 aliter*] senatus). 41, 20, 3 -a inaequali sese aliosque ludificari *solebat Antiochus Epiphanes. al.* VAL. MAX. 4, 8, 4 queri mecum . . . populus Romanus videtur, quod, cum singulorum -am consecter, de sua taceam (*cf.* 5, 1, 1ª o -am gentis Romanae deorum benignitati aequandam!). 4, 8 ext. 2 (*antea*: liberalitatis). *al.* CIL X 7 (*a. 79*) ob -am earum, quae dendrophoros honoraverunt. TAC. Germ. 14, 3 *ducis.* ann. 3, 72, 1 publica (APVL. met. 9, 8, 1). PLIN. epist. 1, 8, 5sqq. (*de donatione bibliothecae*). TRAIAN. Plin. epist. 10, 8, 1 cum . . . pater tuus . . . cives ad -am esset cohortatus *eqs.* GELL. 7, 7, 4 -ae et beneficii gratia, quod campum . . . populo condonasset *virgo Vestalis.* CIL X 1881 (*a. 165*) ob perpetuam et plurifariam -am. VLP. dig. 50, 10, 2 pr. (*antea*: liberalitate). HERMOG. dig. 50, 2, 8 ob -am in patriam (CIL II 1185 ob plenissimam -am erga p. et populum. *al. cf.* DECRET. decur. Forosempron. [CIL XI 6123] in r. p. CIL VIII 22733 ob multiplicem eius erga rem publicam -am [X 5392 et merita]. X 5923 ex lege populi ob insignem -am erga se et r. p.). COD. Theod. 6, 4, 30. 13, 6, 7, 1 (= Iust. 11, 3, 2, 3). CONC. Epaon. a. 517 p. 22, 7 ecclesiae (LEX Visig. Eur. 306). *al.* *metonymice i. q. donum*: TERT. anim. 14, 4 portentosissimam Archimedis -am, organum hydraulicum dico. (II) *Caesaris, principis* (*hic illic fort. vergit in vim tituli honorifici, e. g. l. 36. 39. al.; cf. infra l. 62sqq. et ad rem Honig, Humanitas u. Rhetorik 111sqq.*): SALL. Catil. 54, 2 Caesar beneficiis ac -a magnus habebatur. SALL. (?) rep. 2, 1, 6 admirando -am tuam. VELL. 2, 41, 1 -a[e] effusissimus *Caesar.* 2, 81, 3 ab eo *Augusto* singulari exstructum -a est *templum.* 2, 126, 4 principis (*cf.* TAC. ann. 2, 26, 1 addidit -am Caesar. 4, 64, 2. 6, 45, 1. SVET. Tib. 48, 1 publice -am bis omnino exhibuit). 2, 130, 1 pia -a superque humanam evecta fidem. TAC. ann. 1, 46, 2 *Augustum* -ae summum. PLIN. paneg. 25, 5 (*seq.* liberalitate). EPIST. imp. Constant. (CIL III 7000) I, 10 incole Orcisti . . . iucundam -ae nostrae materiem praebuerunt (COD. Theod. 1, 9, 3. 10, 10, 26. 14, 17, 11. 16, 5, 49. *al. cf.* NOVELL. Theod. 5, 1 pr. nostri numinis. Anth. 1, 1 nostrorum fascium). SYMM. rel. 3, 18 consulite . . . -am vestram. 9, 5 populus imperialis -ae muneribus expletus. *al.* COD. Theod. 7, 20, 2 pr. -a (magni- *Cod. Iust. 12, 46, 1, 3*) mea omnibus veteranis id esse concessum *eqs.* 9, 42, 17 (= 10, 10, 23) si . . . sub specialis beneficii -a nostram provocaverint liberalitatem. 10, 10, 9 de -a principali quaelibet bona . . . poscentes (10, 10, 15 [= Iust. 10, 12, 1 pr.]. 11, 1, 37. *et saepius*). NOVELL. Theod. 26 pr. perfecta est ac plena liberalitas, qua praecedens -a communitur. *al.*

β ad ludos edendos pertinentibus: (I) *ap. auctores et in lapidibus*: VAL. MAX. 2, 4, 7 athletarum certamen a M. Scauri tractum est -a. PLIN. nat. 8, 21 *populus* oblitus imperatoris ac -ae honori suo exquisitae. SVET. Iul. 10, 1 venationes . . . ludosque et cum collega et separatim edidit, quo factum est, ut *collega quereretur* . . . suam Caesarisque -am unius Caesaris dici (*cf. supra l. 25sqq.*). Tit. 7, 3 nemine ante se -a minor amphitheatro dedicato thermisque . . . extructis munus edidit apparatissimum largissimumque; dedit et navale proelium . . ., ibidem et gladiatores atque . . . omne genus ferarum. APVL. met. 10, 18, 1 munus gladiatorium . . . pollicitus latius -am suam porrigebat. CIL X 1211 (*a. 170*) obliterato muneris spectac(ulo) . . . diem gladiatorum et omne apparatum pecunia sua edidit; coloni et incolae ob -am eius (*in lateribus gladiatores repraesentantur*). ACT. lud. saec. Sept. Sev. (RhM. 81, 1932, 390) 43 munificen⟨tia⟩ nostra leones lea⟨e⟩ leopardi ursi . . . centeni erunt (*cf.* SYMM. epist. 7, 59 leopardorum -am). CIL VIII 22 852 munerario et omni spectac⟨ulo⟩rum genere liberali innocentiae -ae *eqs.* 26 590 ob -am et singularem liberalitatem eius in remp. (*postea*: ludi scaenici et sportulae decurionibus darentur). X 5928. XIV 3014 curat(ori) muneris publici gladiatori . . . plenissimo -ae studio. (II) *in nummis*: INSCR. numm. Cohen II² p. 325 n. 562 -a (*sc. Antonini Pii; cum imag. leonis*). 564 -a Aug. cos. IIII s. c. (*Anton. Pii, cum imag. elephanti ut* 565 *et* IV² p. 39 n. 348-352 L. Sept. Sev.). V² p. 37 n. 165 -a Gordiani Aug. (*cum imag. amphitheatri et bestiarum inter se pugnantium*). *de -a imperatoris quasi dea*: INSCR. numm. Cohen II² p. 325 n. 563 -a Aug. cos. IIII s. c. (*Anton. Pii; cum imag. -ae coronam et sceptrum tenentis leone ad pedes sedente*).

b *in rebus privatis*: LIV. 39, 9, 6 *Aebutius* meretriculae -a sustinebatur. SEN. benef. 1, 8, 2 vicit Aeschines hoc munere . . . omnem iuvenum opulentorum -am *erga Socratem.* TAC. ann. 13, 18, 2 matris *Agrippinae* ira nulla -a leniri. 14, 53, 4 ego (*sc. Seneca*) quid aliud -ae ⟨tuae⟩ (*sc. Neronis*) adhibere potui quam studia. IVLIAN. dig. 39, 5, 1 pr. ut liberalitatem et -am exerceat. SYMM. epist. 3, 46 indulgentius abutere -a scriptionum. COD. Theod. 4, 4, 3, 3 si quid ex -a morientis fuerint consecuti. 8, 12, 8, 1 instrumentum, quo continetur -a (*cf.* EDICT. Theodor. 52 scriptura -ae. GREG. M. epist. 9, 98 p. 108, 2 -ae nostrae cartulam). 8, 13, 2 si quid patres in liberos -ae titulo contulissent (*cf.* LEX Burg. extr. 21, 14 loco -ae). 14, 3, 13 privata. *al.* COD. Iust. 6, 61, 2 (*a. 428*) parentum circa liberos -a. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 210 *novos cives* cum -a suscipit *legislator* (*fere i. q. libenter, gr.* φιλοφρόνως. *cf. p. 1652, 8. 1654 54*). *al.* *fere per metonymiam pro ipsa re data*: EDICT. Theodor. 153 uxor pro marito non debet conveniri: res eius aut sponsalis -a pro mariti obnoxietate poscatur (*cf. Cod. Theod. 3, 16, 2, 1* sponsalem . . . largitatem). COD. Iust. 6, 51, 1, 9ᶜ *cui personae* suam -am relinquebat *testator.*

2 *deorum vel dei Christianorum* (*de natura quasi dea l. 5, de mysteriis pro deo l. 16*): SEN. benef. 4, 4, 3 tantam deorum -am. PLIN. nat. 27, 1 (*de copia herbarum*) rerum naturae ipsius -a. IREN. 4, 14, 2 (= 4, 25, 2 H.) deus . . . hominem . . . plasmavit propter suam -am (*cf.* CONC.ˢ I 3 vers. Tur. p. 166, 26 *honorem antiquum homini* rursus cum plurima -a reddidit deus [*gr. I 1, 2 p. 79, 6* φιλοτιμίας]). ARNOB. nat. 1, 29 *a deo* effluunt causae, per quas nostra fulcitur salus variarum -a voluptatum. 2, 64 non omnes aequali -a liberat *Christus.* 3, 24 benignitatis propriae -am venditare *deos* (7, 12 boni operis favores et conlatas -as). HIL. in Matth. 18, 11 donum -ae domini et liberalitatis. 27, 11. PS. HIER. epist. 7, 4 p. 109ᶜ invenimus etiam dei amicos ob unius contemptus errorem bonorum retrofactorum -am perdidisse. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 1, 40 -a miserationis. 2, 109 quod subdidit *apostolus* (*Rom. 5, 16*) 'ex multis *delictis* gratia in iustificationem', -am mysterii commendavit et copiam. *al.* *metonymice i. q. donum, munus*: CASSIOD. in psalm. 22, 5 l. 151 'impinguasti *eqs.*': octava ponitur -a (*syn.* munus, gratiam, beneficium, largitate, gratulationis).

B *rerum* (*vergit in notionem magnificentiae, v. p. 1653, 60sqq. 1654, 38 necnon confusionem p. 1650, 59*): PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 10 *templum* opus . . . admirabile tam exstructionis genere quam magnitudinis itemque -ae in singulis rebus (*gr. 6, 267* πολυτελείας). PASS. coron. 5 *quadratarii Christiani* noluerunt artis -am in aedificatione simulacri Asclepii ostendere (*antea*: opera . . . magnifica).

II *usu secundario in rebus sacris i. q. ministerium* (*v. p. 1650, 56 et cf. infra l. 45*): ITALA II Macc. 3, 3 (rec. P) ut Seleuchus rex praestaret de reditibus suis universos sumptus, qui ad -am conpeterent sacrificiorum (*gr.* λειτουργίας τῶν θυσιῶν, *cet. recc. et Vulg.* ministerium sacrificiorum). PS. ORIG. tract. 7 p. 84, 9 'non veni legem evacuare sed adimplere'; quod et fecit, dum omnem legalem -am et implet et servat (GREG. ILIB. in cant. 1, 5 Migne suppl. 1, 1744 *Paulus* noluit l. ⌊-am observare⌋, circumcisionem carnis, observantias escarum . . . et cetera quae in lege Moisi inveniuntur esse praecepta [⌊⌋ *sic cod. Rot.*; observationem custodire *alii*]).

-a *persona: p. 1651, 66.*

in lusu verb. c. munire *p. 1660, 56.*

[mūnificius *v. p. 1654, 25.*]

mūnifico, -āre. *a* munia (munus) *et* facere, *cf.* munificus. [*falso trad.* -tum *pro* municipatum *p. 1648, 26. vix recte restituitur pro* multiplic- *p. 1596, 18.*]

1 *i. q. munerare* (*cf.* GLOSS.ᴸ IV Ps. Plac. M 25 -are: muneribus ornare (honorare *G*, honerare *P*): LVCR. 2, 625 *Magna mater* invecta per urbis -at tacita mortalis muta salute. **2** *i. q. ministerio fungi, ministrare*: ITALA act. 13, 2 (Vigil. Thaps. c. Arian. 2, 40 p. 223ᴮ) ieiunantibus et -antibus illis *apostolis* dixit spiritus sanctus: *eqs.* (*gr.* λειτουργούντων, *Ps. Vigil. Thaps. trin. 12, 65 rec. I* servientibus, *rec. II cum Vulg.* ministrantibus).

***mūnificus,** -a, -um. *a* munia (munus) *et* facere; *confer infra l. 59sqq. et Pinsent, ClQu. N. S. 4, 1954, 160.* *scribitur* mú-: CIL IV 1084 X 3903, 12. *de comparatione* (PAVL. FEST. p. 152 '-ior' a -o [-e *Fest.*] identidem Cato [*or. inc. frg. 8, cf.* magnificius *p. 112, 76*] dixit, cum nunc '-entior' dicamus, quamvis -ens non sit in usu. PRISC. gramm. II 91, 21 '-entior' et '-entissimus' cum videantur a positivo . . . '-ens' derivari, . . . haec in usu non sunt, sed . . . '-us'): -ior: *supra l. 51.* -entior (*cf. p. 1654, 36*): MARCELL. chron. II p. 101, 521. -entissimus (*cf. p. 1654, 37.* maxime -us *p. 1653, 49*, -us nimis *p. 1653, 52*): CIC. *p. 1653, 5.* RVFIN. *p. 1653, 64.* CASSIOD. *p. 1653, 41. 65sqq.* CIL IX 2350 X 3903, 12. 4579. *de notione*: CHAR. gramm. p. 101, 27 B. -us est tam quam beneficus et maleficus, munifex autem quam opifex et artifex; itaque -us munera largitur, munifex autem munere fungitur (ISID. orig. 10, 166 -us dicitur vel quia alicui multa munera dat, vel quia munus suum, id est officium, quod debet, adimplet; sic et m., quia munera fert. *cf.* GLOSS.ᴸ IV Plac. M 7 -a et -us dicitur, qui alicui multa munera dat; vel ille, qui munus suum, id est officium quod debet, implet, ut puta '-a Sicilia imperio Romano', id est quae ei impositum munus praestet obsequium). SCHOL. Cic. Bob. p. 137, 3 *in versu graeco quodam* 'immunes' ingratos significat, quemadmodum ⟨λειτουργούς⟩ (*add. Halm, alii alia*) -os dicebant eos, qui grati et liberales exstitissent. SYNON. Cic. p. 432, 26 largus . . . benivolus. beneficus. -us. benignus. DIFF. ed. Beck p. 71, 21 (*opp.* magnificus, *v. p. 1650, 55*). GLOSS. χαριστικός. μεγαλόδωρος. φιλότιμος. honorificus. liberalis. magnificus. munerator. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE (*l. 52*), LVCILIO, CIC., SALL., HOR. sat., OV. [*falso trad.* -os *pro* munifices *p. 1650, 26.*]

i. q. munia vel munera faciens (*cf.* muneribus -us *p. 1654, 2*, munus -um *p. 1653, 65. in lusu verb. c.* munitus: SYMM. or. 2, 31 sciet res publica geminis se custodibus esse munitam, sed quasi uni esse -am); *in quem vel quid, indicatur per dat.*, erga, ad, in *c. acc., cf.* inter se *p. 1653, 25; indicatur res data per gen. p. 1653, 27. 32. 40. 50. 53. 57, cf.* ad *vel* in *c. gerund. p. 1653, 9. 19.*

I *praevalente respectu donorum i. q. liberalis, largus, benignus sim.*: **A** *de animantibus* (*de manu p. 1653, 30, patria p. 1653, 14, opera p. 1653, 43*): **1** *de hominibus*: PLAVT. Amph. 842 (*Alc.*:) tibi

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

morigera atque ut -a sim (-as in *trad.*) bonis, prosim probis. LVCIL. 664 -i comesque amicis nostris videamur viri (LIV. 33, 21, 5 comis ⟨in⟩ uxorem ac liberos . . ., mitis ac -us a. [amicus *var. l.*] fuit *Attalus rex.* Ps. CATO dist. 3, 9 cum tibi divitiae superant . . ., -us facito vivas, non parcus a.). CIC. Q. Rosc. 22 semper liberalissimus -entissimusque fuit *Roscius.* de orat. 1, 32 quid tam . . . regium, tam liberale, tam -um quam opem ferre supplicibus, excitare afflictos, dare salutem, liberare periculis, retinere homines in civitate? off. 2, 64 conveniet . . . cum in dando -um esse, tum in exigendo non acerbum (*antea*: liberalitas, benignitas, largitioni munerum). SALL. Iug. 103, 6 *v. p. 1650, 73.* HOR. sat. 1, 2, 51 hic si, . . . qua . . . modeste -o esse licet, vellet bonus atque benignus esse, daret quantum satis esset nec sibi damno . . . foret. OV. fast. 3, 385 Numa -us 'facti pete praemia' dixit. Pont. 2, 9, 42 quis -i mores improbat Alcinoi? LIV. 4, 60, 1 ut nemo pro tam -a patria . . . corpori aut sanguini suo parceret. 42, 5, 5 tam pio erga propinquos, tam iusto in civis, tam -o erga omnis homines regi *Eumeni.* VAL. MAX. 4, 8, 2 *Busa* -am se populo Romano praestitit (*cf. p. 1650, 79*). DECRET. decur. Castrimoen. (CIL XIV 2466) 25 cum . . . Monimus ita amet municipium et rei p. sit utilis et -us ad munera ornatus municipi facienda *eqs.* ASCON. Scaur. p. 22, 8 *Sulla* victore et -o in socios. MART. 4, 56, 2. PLIN. epist. 6, 31, 3 Aristion . . . homo -us et innoxie popularis. CIL XIV 3679ᵃ (*a. 127*) -us erga rem public⟨am⟩. PANEG. 2, 27, 5 et rei et famae bene consulit -us imperator. AVSON. 90, 8 p. 347 P. *moechos* modo -os lena iuventa tenet. 419, 1 p. 353 privatorum ista copia est inter se esse -os; tua (*sc. imperatoris*) beneficia . . . mutuum non reposcunt. SYMM. epist. 1, 4, 3 tu coepta *epigrammata* perage et tam sollertis eloquii esto -us. CLAVD. 8, 500 -us laudis (largi *Π¹*, *quod probant Birt necnon Buecheler, qui verba* sed non et pr. *in parenthesi ponit; sed v. Fargues ad l.*), sed non et prodigus auri. ARATOR act. 1, 216 nova iura beatis -a fluxere manu. *al.* *m. pl. pro subst.*: DON. Ter. Hec. 68, 2 hoc verbum adversum -os et segnes sumitur. SYMM. epist. 1, 6, 1 videmus, ut suarum rerum -i moram non ferant largiendi. POMER. 3, 24, 2 inter -os ac misericordes haberi.

2 *de deis* (*fort. huc pertinet* CIL IV 9097 -us; *an de Mercurio? cf. della Corte ad l.*): OV. am. 3, 10, 5 te, dea *Ceres*, -am (magnificam *var. l.*) gentes . . . loquuntur. APVL. met. 11, 25, 1 *Isis* semper fovendis mortalibus -a. ITALA IV Esdr. 7, 135 (p. 212 V. = VVLG. 7, 65) ⌊-us⌋ *deus,* quoniam quidem donare vult pro exigere ([⌊ ⌋ *sic codd. rec. et* VVLG., muneribus *φ ψ*, quoniam *et* pro exigere *om. codd. M N*]. *item ap. Christianos*: Ps. AMBR. trin. 15 domino tantorum in nos donorum -o. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 14/15 p. 77, 8 -entissimus atque largissimus). *al.*

3 *de animalibus*: PLIN. nat. 8, 167 opera sine dubio generi *asinorum* -a (*sic pars codd.*, mirif- *R ut vid.*, murif- *alii*), arando quoque, sed mularum maxime progeneratione. 11, 67 tot hostibus . . . tam -um animal (*sc. apis*) expositum est.

B *de rebus* (*cf. p. 1652, 83*): 1 *ad homines vel deos pertinentibus*: a *de virtutibus, moribus, qualitatibus sim.*: CIC. rep. 3, 12 (*de iustitia*) *virtus* maxime -a et liberalis. APVL. apol. 18 omnium peccatorum inops, omnis gloriae -a *paupertas.* ARNOB. nat. 1, 44 nihil nocens . . ., sed salutare potestatis -ae (-a *Memmius*) liberalitate donasse *Christum.* QVEROL. p. 52, 22 R. meos ut nosti mores -os nimis, munerare . . . possim hominem *eqs.* SYMM. epist. 1, 28 fortuna -a prosperorum secundet optata. FVLG. myth. 1 praef. p. 12, 13 (*auctor ad musam*) -a largitas (CIL X 1492). AMBR. in psalm. 118 serm. 8, 7, 2 nomen *Christi* tibi -um, . . . fructuosum. spir. 2, 13, 150 potentia trinitatis, quae omnium -a gratiarum est. COD. Theod. 3, 8, 2 (= Iust. 5, 9, 3) pr. -ae liberalitatis praemio. CIL X 4861 ob rarissimam praecipuamque ac -am eius (*coniugis*) in se liberosque adfectionem pietatemque. b *de donis* (*transit ad notiones q. s. amplus, pretiosus, splendidus*): OV. Pont. 4, 1, 24 numquam pigra fuit nostris tua gratia rebus, nec mihi -as arca negavit opes (*cf.* MART. 8, 38, 11 de -a profusus arca . . . quod donas). AVR. VICT. Caes. 11, 11 dona. RVFIN. Basil. reg. 2 bonorum desideria -entissimis repromissionibus provocavit. CASSIOD. Ios. antiq. 12, 4 donavit ei -entissima munera et per multos dies munificentissime eum pavit ([*gr. 165 πολυτελέσι et φιλοτίμως*]. 16, 9 muneribus eum -entissimis ornavit [*gr. 269 πολυτελεστάτοις*]). 13, 1 cum pompa -entissima (*gr. 18 λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ*).

2 *ad naturam pertinentibus*: PLIN. nat. 3, 41 tam innoxii saltus *Campaniae*, tam opaca nemora, tam -a silvarum genera.

II *praevalente respectu officiorum fere i. q. tributarius, vectigalis, stipendiarius* (*cf. p. 1652, 64 sqq. et* CASSIOD. var. 11, 7, 1 stipendium [*i. tributum*] . . . est, quod subiectum facit -um dici): A *de hominibus* (*de rebus pro hom. p. 1654, 2. 13; de bestiis per imag. p. 1654, 17*): 1 *in rebus publicis*: TERT. coron. 12 l. 33 est et alia militia: regiarum familiarum; nam et castrenses appellantur, -ae et ipsae sollemnium Caesarianorum. ITIN. Alex. 46 Taxile sibi (*sc. Alexandro*) -o. COD. Theod. 12, 1, 192 (= Iust. 10, 32, 59 pr.) si quos spontaneos hypomnematografi -os . . . ad publicas nominaverint functiones. 13, 4, 4 picturae professores . . . placuit neque sui capitis censione neque uxorum . . . nomine tributis esse -os (*cf. Cod. Iust. 12, 40, 8* hospitali molestia . . . liberari). 15, 7, 6 unius auri librae condemnatione multatus largitionibus nostris cogatur esse -us (*cf.* CASSIOD. var. 1, 4, 7 aerario -us). NOVELL. Valent. 2, 2, 1 si *causidicus* perfunctus est muneribus, quibus patriae suae nascendi ('*videtur scrib. esse* nascentis' *Meyer ad l.*) generositas debet esse -a. CASSIOD. var. 11, 39, 4 si antiqui eorum (*Lucanorum et Bruttiorum*) fuerunt ad dispendia devoti, cur isti non sint ad compendia solvenda -i? CIL XII 1917 Tib. Iulius diadochus dendrophorus -us (*cf. X 3764* immuni dendr.; *respiciuntur onera collegialia, cf. Cumont, RE V 219, 10 sqq.*). *per imaginem* (*pertinet ad officia fidei*): AMBR. in Luc. 2, 36 nullus . . . ab hoc immunis est censu (*i. professione fidei*), quia omnis aetas -a Christo est (*aliter l. 13*). in psalm. 118 serm. 8, 4, 2 sq. *Levi* 'ipse mihi' dicitur, hoc est non alii tributarius, non decimarius, non de possessione -us; . . . non in possessione sua -us mihi, sed ipse mihi possessio. 2 *in variis condicionibus*: TERT. orat. 22 p. 195, 14 in quibus iam pueritia mutavit, *eorum* sicut naturae, ita et disciplinae debet aetas esse -a. VIGIL. TRID. ad Simplic. 1 p. 551ᴬ *Sisinnius* impensis pusillae fidei votis -us *fundavit monasterium.* SYMM. epist. 7, 1 sume alacer paterni sermonis auspicium et deinceps officii parilis in nos esto -us. 7, 44 an in me velis saepe litterarum esse -us. 8, 43 sermonis esto -us. PAVL. NOL. carm. 14, 135 *ut nos* -o pecori laudatisque adgreget agnis *summus iudex.* 29, 34 in hac ope *medica* . . . -us Felix operatur munera Christi (*antea*: quae multis ope caelite praestans muneribus conferre piis non desinit).

B *de rebus*: 1 *strictius in officiis publicis*: EPIST. impp. Sev. et Carac. ad Tyr. (CIL III 781) 22 quas *promercales res* . . . professionibus ad discernenda -a mercimoniorum edendas esse meminerint. PAVL. dig. 39, 4, 4, 1 (*ex rescr. Hadriani*) si quid amplius quam mandatum est transferet *quidam*, id -um (-ficium, -cipium *var. ll.*) sit. COD. Theod. 11, 1, 31 (= Iust. 11, 59, 12) -um praedium. 11, 28, 9 tam curiis quam conlatori privato et patrimoniali, divinae . . . domui omnique iuri -o, nec non et cellariis (11, 28, 16 ex omni i. -o nec non et in speciebus cellariensibus). 13, 6, 7 pr. (= Iust. 11, 3, 2, 1) iubemus . . . eam partem, quae empta est, pro suo modo ac ratione esse -am (*opp.* immuni).
2 *liberius de sanguine in describenda purgatione menstrua*: CARM. de Sod. 126 (*de Loth uxore mutata*) dicitur et vivens, alio iam corpore, sexus -o solitos (*V, Hartel*; -os solito *LP, Peiper*) dispungere sanguine menses.

adv. **mūnificē** *et* ***mūnificenter** (*cf. p. 1652, 56 sqq.*). *formae* -ent- *leguntur infima tantum aetate*: -r *non nisi ap.* CASSIOD.; *compar.* -tius *l. 44. et* INSCR. Epigraphica 3, 1941 p. 162 n. 1446 ⟨mu⟩nificentius; *superl.* -entissime CASSIOD. *p. 1653, 65.*

i. q. munifico modo, liberaliter, large, hic illic fere i. q. splendide (*cf. p. 1653, 60*): CIC. fin. 5, 65 animi affectio suum cuique tribuens atque . . . societatem coniunctionis humanae -e et aeque tuens iustitia dicitur. nat. deor. 3, 69 tam -e et tam large dari *rationem hominibus.* LIV. 1, 54, 4 praedam -e largiendo. 2, 2, 7 res tuas tibi . . . *cives* -e augebunt (CONC.ˢ I 3 vers. Tur. p. 3, 13 quia priscas virtutes -entius augeatis [*gr. I 1, 1 p. 10, 9 φιλοτιμότερον*]). 22, 37, 10 rem Romanam . . . -e adiuvisse *Hieronem.* 37, 54, 1 apparebat -e omnia et propenso animo facturos *patres* (PLIN. epist. 9, 39, 3 videor . . . -e simul religioseque facturus, si aedem quam pulcherrimam exstruxero. CASSIOD. Ios. antiq. 12, 2 -enter et laboriose [*gr. 104 φιλοτίμως καὶ φιλοπόνως*]). GRAN. LIC. p. 30, 5 exceptus a rege -e. CASSIOD. Ios. antiq. 11, 8 sacerdotibus -enter multa donavit ([*gr. 336 ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησεν*]. 14, 26 [*gr. 486 λαμπρῶς*]). 12, 2 *regem Ptolemaeum* erga collectionem codicum -enter accendi cognoverat (*gr. 12 εἶχεν φιλοκάλως*). 12, 4 *v. p. 1653, 65.* 13, 15 -enter abundeque (*gr. 250 ἀφθόνως . . . καὶ φιλοτίμως*). 14, 17 Athenienses . . . -enter ad se suscepit (*gr. 151 φιλοφρόνως*). 15, 3 -enter exequias eius honorans (*gr. 61 τὰ . . . εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς*). *al.*

deriv.: munificentia. *cf.* munifex, munifico.

[mūnigerulus *v.* munerigerulus.**]**

[munīle *v.* monile.**]** *Teßmer.*

mūnīmen,** -inis *n.* a 1. munire; *cf.* PRISC. gramm. II 126, 12 munio -n. *scrib.* -men-: CIL III 1984 -i. XII 5750, 1 -e. *de formis: sg. nom. (acc.) et abl., pl. nom. (acc.) saepe leguntur, ceterae posteriore demum aetate et perraro* (-is *p. 1655, 20*; -i HIER. epist. 52, 13, 3 [tutamini *var. l., edd.*]. PRIMAS. in apoc. p. 811ᴮ; -um PAVL. NOL. epist. 18, 7 CASSIOD. Ios. antiq. 13, 2; *?* -bus SYMM. *p. 1655, 52*). GLOSS. defensio. tuitio. firmamentum. -a: munitiones. *vox maxime poetica legitur inde a* VERG. (*semel*), OV. (*ter*), LVCANO, SIL., STAT.; *in prosa or. inde ab* HYG. grom. *p. 1655, 36 apud* CAPITOL. *p. 1655, 37*, PALLAD. *p. 1655, 1*, HIL. *p. 1655, 48*, *qui vocem promiscue usurpat c.* munimentum *ut* AMM. (*cf. Hagendahl, Stud. Amm. 36*), CLAVD. DON., VEG. mil., AMBR., HEGES., VVLG., RVFIN., AVG. *al.* **[vix recte trad.*: AVSON. Mos. 32 (*v. p. 251, 3*). TRACT. in Luc. 1, 18 Migne suppl. 1, 330 nulla spes mihi *Zachariae* procreandi -n (*an* munus*?*) transmittit.**]**

i. q. praesidium, firmamentum sim. (*res arcenda indicatur per* ad *l. 78*, adversus *p. 1655, 6*): 1 *de rebus*: a *corporaliter* (*in imag. p. 1655, 4. 6*): α *de variis rebus* (*c. gen. explic. l. 80. 82. al., obi. p. 1655, 1. 3. 6. 15. 18*): VERG. georg. 2, 352 (*de virgultis*) reperti *agricolae*, qui saxo super . . . urgerent: hoc effusos -n ad imbres, hoc, ubi hiulca siti findit canis aestifer arva (*cf. p. 1658, 75*). OV. met. 4, 773 sub Atlante iacentem esse locum solidae tutum -e molis. SIL. 14, 158 aerato cassis -e clauserat ora. ORAC. Chalc. comm. 170 armorum cohibe -a ([*Herodot. 7, 148, 3 τὸν προβόλαιον*]. AMM. 17, 13, 28 [*or. Constantii*]. CLAVD. DON. Aen. 1, 490 p. 98, 15 AVG. in euang. Ioh. 112, 3. *cf. p. 1655, 6*). CE 1916, 3 (*ca. a. 370*) firmans -e montem. PALLAD. *[Gruber]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 24, 1 sepes hortum ... faciendae, sicut dictum est, cum de -e loqueremur hortorum (*1, 34, 4* munitionis multa sunt genera; *cf. Colum. 11, 3, 2* munimenta). GAVDENT. serm. 5, 4 G. calciamenta ... pedum -a sunt (*in imag.*: Ps. AMBR. paenit. 19 *pater* pedes *filii* includit -e praeceptorum). CLAVD. DON. Aen. 11, 485 p. 488, 31 ('thoraca') thoracis -n. FVLG. Virg. cont. p. 105, 4 arma Vulcania, id est igniti sensus -a adversus ... malitiae temptamentum ...; ideo illic ... omnes Romanorum depictae virtutes sunt, quod in sapientiae consulto -e felicitates omnes ... conveniunt. AMBR. hex. 6, 9, 73 (*de crinibus*) adversus imbres et frigora habere -n. AVG. gen. ad litt. 3, 16 p. 82, 17 *animalia se* vel fugae praesidio vel latebrarum -e tuentur. CYPR. GALL. gen. 1009 (*de tumulo a Laban facto, gen. 31, 46 sqq.*) ut locus exstructo maneat -e testis. 1050 nervum, qui femur adstrictum rigido -e fulcit (*sec. gen. 32, 32*). exod. 641 thecae. THEOD. PRISC. log. 33 vapores ... supponimus sub tegmine vel -e totius corporis. AVIAN. fab. apol. 8 petiit *camelus* sibi dari cornua in -n (*cf. infra l. 18. 55. 62*). ISID. orig. 17, 3, 17 *theca frumenti* super spicam vallo instructa -n praetendit, ne *eqs.* PETR. CHRYS. serm. 108 p. 500C crux in frontis tui -e perseveret (*cf.* PAVL. PETRIC. Mart. 1, 18 CIL XII 5750 [= CE 770], 1). CIL III 12483, 11 perennis -is dispositione. *al.*

β de praesidiis castrorum, urbium, terrarum sim. (*c. gen. explic. l. 23. 36. 40. 44, obi. l. 33. 37. 45; adi. l. 29. 41*): OV. am. 1, 6, 29 urbibus obsessis clausae -a portae prosunt (*cf.* SIL. 13, 252 *Campani* cardine verso obnixi torquent obices, -a sera. STAT. Theb. 12, 704 murorum patet omne latus, -a portae exposcunt). met. 13, 212 (*verba Vlixis*) fossas -e cingo ([*Hom. M 55* σκολόπεσσι, fossa -a *Ehwald*]. *cf.* LVCAN. 3, 377 patiens longo -e cingi ... rupes. RVT. NAM. 2, 39 *de Alpibus, Appennino*). LVCAN. 1, 517 subitus rapti -e caespitis agger. 3, 502 rapiens ... incendia ventus per Romana tulit ... -a (*cf.* SIL. 12, 41 Graia). 6, 22 *Dyrrachium* -n habet nullo quassabile ferro naturam sedemque loci (*cf.* STAT. Theb. 7, 446 nec longa labor -a ... addidit: ipsa loco mirum natura favebat. HEGES. 4, 16, 2 *urbs* naturali fulta -e). 6, 290 transierat primi Caesar -a valli (SIL. 7, 528 v. ... tenet -e turmas. 9, 217. 16, 41 STAT. Theb. 12, 9). SIL. 9, 238 *ubi fluvius* nullo cuneos -e vallat. STAT. Theb. 10, 525 praefixa solo vellunt -a. HYG. grom. p. 78, 15 aut praesidium collis aut rivi interstitium aut fossae -n. CAPITOL. Aur. 14, 6 composuerunt ... omnia, quae ad -n Italiae atque Illyrici pertinebant. AMM. 15, 10, 1 hanc Galliarum plagam ... -a claudunt (*sc. maria, flumina, montes*) undique natura velut arte circumdata. CLAVD. DON. Aen. 2, 320 p. 191, 19 Panthum arcis -e ... exclusum. HEGES. 5, 5, 1 gladios adtollunt loricato pectore et proeliari accincti -e (*cf.* PAVL. NOL. epist. 18, 7 -um bellicorum praecinctus ornatu). Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 25 necessarium videbatur hoc excindi castellum, ne multos sui -e ad defectionem invitaret. OROS. hist. 4, 20, 20 quarum *Thermopylarum* -e tutior ... fieret. CIL III 1984 civitat⟨is⟩. *al.*

b *incorporaliter* (*cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 22, 42, 1 -e spiritali. *c. gen. explic. l. 48 sqq. 68. 70. 73 sqq., obi. l. 52. 55. 61. 62. 72; adi. l. 53. 65 bis*): HIL. in psalm. 1, 16 horum *verborum dei* ... -e conteguntur *spes nostrae* (*cf.* COD. Theod. 14, 16, 1 sententiarum. CASSIOD. var. 9, 14, 6 iussionum. *al.*). SYMM. rel. 44, 1 *imperatores*, cum plerosque ... muniri Macedonii suffragio repperissent, relationem super eorum -bus (*ed. Gelenii*, numinibus *codd. ambo*) impetrarunt. HEGES. 5, 16 p. 324, 14 patrio fretus -e (*antea*: orationis piae arma). VVLG. I Macc. 10, 23 praeoccupavit nos Alexander apprehendere amicitiam Iudaeorum ad -n sui ([*gr.* εἰς στήριγμα, *rec. L* ad firmamentum]. VEREC. in cant. 1, 9. *cf. supra l. 16*). RVFIN. Basil. hom. 7 p. 1787D in orationibus ... meis -n semper addebam dicens, ut *eqs.* (*Migne gr. 32, 376A* ἀσφάλειαν). hist. 4, 7, 5 ut ex librorum monumentis etiam posteris ... -n et subsidium praeberetur (*gr.* προφυλακτικὰς ... ἐφόδους). PAVL. NOL. epist. 4, 2 in ... hostes catholicae fidei -a comparasti. AVG. epist. 89, 1 pro eorum -e, qui iam catholici sunt. DAMIG. lapid. 4 p. 167, 12 tantam efficaciam iste lapis habet in magnum -n vincendi semper (*cf. 1 p. 163, 9* munimentum). HESYCH. in lev. 23, 17 p. 1088A *in virtutibus* -n et indemnitatem habent. NOVELL. Valent. 22, 3 -n uberius consideratio flagitat aequitatis. SACR. Leon. 533 sub tuo -e (*sc. dei. cf.* CASSIOD. in psalm. 145, 9 [8] *pupillum et viduam* recipit Christus suo -e vindicandos. CORIPP. Ioh. 2, 404 *Gurzil deus*, tuis cuius -e castris prospera danda canunt). 1104 da protectionis tuae -n et regimen (GREG. M. in Ezech. 2, 2, 5 in sacro eloquio ex p. suae -e murus dici ... dominus solet). CONST. Sirmond. 13 ecclesiasticae defensionis. LEO M. serm. 3, 2 apostolicae opis. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 23, 20 humilitatem cordis tamquam -n sive custodiam cunctorum bonorum debere haberi (*Migne gr. 78, 1588A* φρούριον ἢ φυλακτήριον). PROSP. c. coll. 21, 1 auctoritatum. COD. Iust. 2, 7, 14 (*a. 469*) gloriosae vocis confisi -e. ARATOR act. 2, 1135 de carnibus agni turba iubetur ali, quarum -e tacto *tuta erat a morte primogeniti* (*exod. 12, 3 sqq.*). *al.*

2 *de deo, hominibus* (*c. gen. explic. l. 81, ceterum praedicative*): **a** *de deo*: SACR. Leon. 544 tu esto ..., domine, populi tui -n et custos. PASS. Theclae Bc 37 p. 106, 19 ipse *deus* est -n his, qui *eqs.* (munimentum *Ba*). **b** *de hominibus*: SEDVL. carm. pasch. 5, 301 *Christo sepulto Iudaei* vigilum -a poscunt plura dari (*cf. op. pasch. 5, 25* plurimam petunt custodiam sollertius adhiberi). FORMVLA praef. vigil. (CIL VIII 2297 [*cf. ibid. p. 950*]. Cassiod. var. 7, 7, 2) eris securitas soporantium, -n domorum, tutela claustrorum.

***mūnīmentum**, -ī *n.* *a* 1. munire; *cf.* PRISC. gramm. II 125, 20 munivi, munitus, -um. *scrib. in codd. persaepe* mon- (*sc. in confusione c.* monumentum, *cf. p. 1461, 55*), *id quod infra fere non notatur.* -nom-: NOT. Tir. *l. 7.* *de origine et notione*: ISID. orig. 15, 9, 1 (*v. p. 1657, 55*). SYNON. Cic. p. 433, 30 munitionem. -a. oppida. castella. muri. arces, moenia. editi colles. GLOSS. ὀχύρωμα. ἔρεισμα. res munita. quicquid munit. -a: auxilia. NOT. Tir. 38, 12 (*post* inmunis). *vox maxime prosaica legitur ap. ?*ENN. (*l. 13*) *et* CAES. Gall. (*loco suspecto, v. l. 22*; munitio *passim*) *singulis locis*, SALL. *11ies*, LIV. *saepissime*, SEN. contr., VELL. *al.; in poesi aevo imperatorum* IVV. *bis* (*infra l. 82*), CYPR. GALL. exod. 475 CORIPP. Ioh. 1, 410. *de ratione inter -um et munimen intercedente v. p. 1654, 69 sqq.* [*loco incerto*: ENN. frg. var. 7 (*antea 6* desine Roma tuos hostes *timere*) nam tibi -a mei peperere labores (namque [nam *cod. unus* Cic. fin. 2, 106] tibi monim- [*vel* monum-] *trad.*).]

I *i. q. praesidium, firmamentum sim.* (*adhibetur de rebus, ceterum de deo p. 1655, 80, vix de homine p. 1657, 31; res arcenda indicatur per* adversus *l. 65. p. 1657, 1. 14,* contra *p. 1657, 17; fig. etym. v. infra l. 37*): **A** *corporaliter* (*cf.* LACT. opif. 2, 9 corporalibus ... -is): **1** *de -is castrorum*: **a** *in universum*: CAES. Gall. 2, 17, 4 *Nervii, ut melius se defenderent,* effecerant, ut instar muri hae saepes -um (*cf. supra l. 8; del. Madvig*; -a, -is *var. ll.*) praeberent (*cf.* CVRT. 6, 5, 13 iuga montium ... silvae rupesque ... saepiunt; ea, quae plana sunt, novo -i genere inpedierant barbari: arbores densae sunt *eqs.*). SALL. Iug. 50, 3 montem occupat ..., ne ... cedentibus advorsariis receptui ac post -o foret. 51, 4 neque ... castra esse neque -um ullum, quo cedentes tenderent. 58, 6 Iugurtha -o castrorum impeditus (LIV. 37, 38, 7. *cf.* 34, 13, 3 castellorum). 91, 2 castris levi -o positis (LIV. 31, 41, 9). 100, 4 *milites* super vallum in -is locare (*cf.* LIV. 2, 25, 3 vallum invadunt; iamque ... -a vellebantur). LIV. 3, 22, 9 et in castris et extra -a. 5, 1, 9 ita muniebant, ut ancipitia -a essent: alia in urbem ... versa, aliis frons in Etruriam spectans ... obstruebatur (*de eadem re 5, 5, 5* munitiones. *cf.* 5, 8, 8 CVRT. 4, 7, 21). 6, 2, 9 ut vallo se ipsi, vallum congestis arboribus saepirent, ne qua intrare ad -a hostis posset. 9, 23, 11 armis -a, non -is arma tuta esse debent. 9, 37, 8 intra -a instruitur acies (*cf. 9* proruto vallo erupit acies. *c. eadem variatione* 22, 42, 5. 28, 15, 13). 30, 16, 1 quae -a inchoaverat permunit. 34, 38, 2 stationibus armatorum pro -o obiectis. 41, 2, 3 forum ... sine ullo terrestri aut maritimo -o viderunt (m. -o *de castris nauticis dici putant Weißenborn-Müller*). VELL. 2, 51, 2 obsidione -isque. SEN. epist. 49, 8 cum saxa in -um murorum (*aliter l. 43*) senes ... congererent (*vix de actione muniendi*). TAC. hist. 4, 64, 2 muros coloniae, -a servitii, detrahatis. *al.* *c. gen. explic.*: SVLP. SEV. dial. 2, 11, 7 intra ... murorum -a (APRING. in apoc. 21, 18 totius muri). **b** *de ipsis castellis, ap.* AMM.: *iuxta nomina propria*: 16, 11, 11 Tres tabernas, -um ita cognominatum. 16, 12, 58 prope Tribuncos et Concordiam, -a Romana. 18, 6, 13 apud Amudin, -um infirmum. 20, 7, 16 Faenichae ..., -i perquam tempestivi. 20, 7, 17. 23, 3, 7. 24, 1, 6 Anathan -um expugnaturus. 24, 2, 2 -um ... Achaiachala nomine (27, 5, 2 Dafnen n. -um. 29, 5, 45). *nude*: 17, 1, 11 -um, quod in Alamannorum solo conditum Traianus suo nomine voluit appellari (*sc. -um Traiani*). 21, 13, 2 firmitatem moenium -i ... expertus. 24, 4, 31 -a gemina ..., aedificiis cavatis exstructa. 25, 9, 12 -a praesidiaria.

2 *de variis rebus*: **a** *de fossis, fluviis sim.* (*c. gen. explic. l. 61*): LIV. 1, 33, 7 Quiritium ... fossa, haud parvum -um a planioribus aditu locis (*i. adeuntibus a pl. locis*). 21, 26, 6 ut flumen pro -o haberent (42, 60, 3. 44, 8, 5 TAC. ann. 12, 14, 1). CVRT. 4, 5, 4 (*ex epist. Darei*) Euphraten Tigrimque ..., magna -a regni sui (4, 14, 10). 5, 4, 5 qua ... defecit mons, aliud -um fretum obiectum est. COLVM. 11, 3, 54 *frutices* per totum agrum vagantur, nisi -o aliquo prohibiti sunt (*antea*: fossula). TAC. ann. 11, 8, 3 urbis validae et -is obiecti amnis (*Tigris*) muroque ... firmatae. **b** *de aedificiis et partibus eorum* (*c. gen. explic. l. 65. 67. 70. 73*): SEN. contr. 2, 1, 11 ut [cum] domus ad usum ac -um paratae sint nunc periculo, non praesidio (SEN. epist. 8, 5 d. -um sit adversus infesta corporis. ARNOB. nat. 2, 32 -a domorum ac vestium [IVLIAN. in Iob 24, 16, *ubi explicatur Vulg.* domus]). SEN. nat. 2, 9, 4 vox ... per parietum -a transmittitur (*seq.* muros). epist. 86, 6 in ... balneo Scipionis minimae sunt rimae magis quam fenestrae muro lapideo exsectae, ut sine iniuria -i lumen admitterent. PLIN. nat. 19, 64 intra specularium -a. TAC. ann. 15, 38, 2 *Romae* neque ... domus -is saeptae vel templa muris cincta. PLIN. epist. 2, 17, 10 cubiculum ... altitudine aestivum, -is hibernum; est enim subductum omnibus ventis. IVST. 2, 2, 6 sine tecti -o pecora ... habentibus *Scythis*. HYG. fab. 186, 2 *pater* Melanippen ... in -o conclusit. **c** *de armis, vestibus* (*v. et l. 66*; *c. gen. explic. l. 81. p. 1657, 7. 9*): SEN. clem. 1, 12, 3 arma habet, quibus in -um pacis utitur. epist. 7, 4 *in spectaculis gladiatoriis* non galea, non scuto repellitur ferrum; quo -a? 76, 14 mucro *gladii* -um omne rupturus. CVRT. 4, 13, 25 -o corporis sumpto (*de lorica ut*: TAC. dial. 5, 6 non ... l. et gladius ... firmius -um quam reo ... eloquentia, praesidium simul ac telum [*cf. Persson, Krit. Bem. 7 sq.*]. IVST. 41, 2, 10. *cf. p. 1657, 9.* ENNOD. opusc. 1, 42 p. 272, 16 dum -is chalybis pectus includeres). IVV. 6, 365[11] -a umeri. 9, 29 pingues ... lacernas, -a togae. TAC. hist. 2, 45, 1 expeditis et tantum ad proelium egressis -um fuere arma et victoria. PLIN. epist. 6, 16, 16 cervicalia ... constrin-

[Gruber]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gunt; id -um adversus incidentia fuit. TERT. pall. 5, 2 calceos ... immundissimam pedum tutelam ...; magnum incessu (-ui *N*) -um (*ironice dictum*) sutrinae Venetiae prospexere perones effeminatos (*cf.* EVSEB. EMES. serm. 6, 26 -a pedum). IVL. VAL. 2, 25 p. 87, 15 *Persa Alexandrum petiturus* armis Macedonicis indutus ..., ut propter similitudinem ... -i *eqs.* (*gr. aliter*). AMM. 19, 7, 3 ferrea -a membrorum. CLAVD. DON. Aen. 2, 470 p. 213, 29 ('telis') -is armorum (VEG. mil. 1, 20 p. 23, 2). 9, 705 p. 277, 2 ('nec duo taurea terga nec ... lorica') duobus tauri coriis procurata -a et loricam *eqs.* VEG. mulom. 2, 47, 2 lanarum -a. HEGES. 2, 11, 1 -is, quibus pudenda *mulierum* tegerentur (*gr. 465* σκέπης). **d** *alia* (*c. gen. explic. l. 13. 20. 22*): SEN. dial. 8, 5, 6 cogitatio nostra caeli -a perrumpit. nat. 5, 12, 2 *flatus* receptacula nubium ... ac -a perrumpit. rem. fort. 15, 1 quomodo adversus feras -a conquireres, quomodo adversus serpentes, sic adversus inimicos auxilia circumspice. PLIN. nat. 11, 152 locustis, squillis magna ex parte sub eodem -o (*i. crusta fragili*) ... eminent *oculi*. 11, 154 *palpebras* natura dederat ceu vallum quoddam visus et prominens -um contra occursantia animalia. 12, 5 Alpibus coercitas ut (et *trad.*) tum inexsuperabili -o Gallias. TERT. resurr. 52 p. 108, 2 seritur ... granum sine folliculi veste, sine fundamento spicae, sine -o aristae ..., exsurgit autem ... cultu munitum et ... vestitum. RVFIN. Orig. in num. 9, 7 p. 63, 26 (*de cortice nucis*) -a testae. *al.*

B *incorporaliter* (*cf.* CYPR. epist. 60, 5 p. 695, 2 spiritalia. *c. gen. explic. l. 35. 36. 38. 44. 46 sqq. v. et p. 1656, 80. 84*): SALL. Iug. 14, 1 in vostra amicitia exercitum, divitias, -a regni me habiturum. 31, 13 plerique caedem ... fecisse pro -o habent (*cf.* TAC. hist. 1, 44, 2 omnes ... interfici iussit *Vitellius* ... -um ad praesens, in posterum ultionem). 47, 2 frequentiam negotiatorum ... -o fore (*cf.* 97, 3 noctem ... victis sibi -o fore). LIV. 2, 10, 2 pons Sublicius iter paene hostibus dedit, ni unus vir fuisset, Horatius Cocles; id (*sc. unum virum fuisse; de ipso viro dici putant Weißenborn-Müller*) -um illo die fortuna urbis ... habuit (*cf.* VAL. MAX. 3, 2, 1 tantum scuto suo quantum Tiberis alveo -i attulit). 3, 37, 5 tribuniciam potestatem, -um libertati. SEN. contr. 10, 1, 6 firmissimum inopiae -um, ... innocentia. VAL. MAX. 2, 1, 5 quo matronale decus verecundiae -o tutius esset (AVG. serm. 9, 9, 12 v. et pudoris). 2, 5, 6 *antiqui* salubritatem suam industriae certissimo ac fidelissimo -o tuebantur. 3, 3 ext. 1 *philosophia* totum *pectus* [in] solidae virtutis -o confirmat. 6, 3 pr. varia poenarum genera ..., utilia ... legum -a. 9, 2 ext. 5 *crudelitas* -um ex se ipsa repperit. SEN. clem. 1, 19, 6 inexpugnabile -um, amor civium (*v. vol. VII 1, 1331, 1 sqq.*). dial. 11 (12), 18, 1 *studia* tibi velut -a animi circumda. TAC. hist. 4, 52, 1 non legiones, non classes proinde firma imperi -a quam numerum liberorum (*cf.* ann. 1, 3, 5 quo pluribus -is insisteret *domus Iulia*). GELL. 1, 3, 23 (*e Theophrasto*) lacuna famae -is partarum amico utilitatium solidatur. TERT. bapt. 20 p. 217, 24 subsecuturis temptationibus -a praestruimus. paenit. 12, 5 intinctionis dominicae -a. CYPR. epist. 57, 2 p. 652, 4 quod tutos esse ... volumus, -o dominicae saturitatis armemus. EDICT. imp. Diocl. I 4 quietem d⟨e⟩bit⟨is⟩ iusti⟨t⟩iae munime⟨nti⟩s saepiamus. *al.*

II *i. q. firmitas muniendo effecta*: HEGES. 1, 35, 6 (*de simulacro in formam colossi exstructo*) nescias pulchritudinem in tantis difficultatibus an validitatem operis ac -um in tanto decore praestare amplius putes (*gr. deest*).

1. [a]mūnio, -īvī (-ii), -ītum, -īre. *a* moenia (*cf. l. 56*). *de origine*: EVTYCH. gramm. V 463, 10 murus murio et -o, sive a nomine quod est moenia moenio et -o. ISID. orig. 15, 9, 1 -tum vel munimentum dictum, quia manu est factum (*sim.* GLOSS.). *scrib.* moen- (*scripturam antiquam esse affirmat* GRAMM. *p. 1326, 2*): PLAVT. Bacch. 926 *A.* Persa 559 *A* (*sed* 554 mun- [mon- *P*]). VARRO ling. 5, 141 (*veriloquii causa*). CE 864, 4 (*s. II med., trad. in schedis, ubi* meon- *scriptum est*) -tae pro⟨p⟩ter moenia Germisarae. CIL X 4876 (*Venafri*) duovir urbis -undae. GLOSS.[L] II Abav. AE 3. CO 131. MO 14 (*post* moenia). *cf. l. 55.* muun-: CIL I^{2} 808, 8. ⟨m⟩ún-: LAVD. [Turiae] (CIL VI 37053) 7. *de formis* (*tabulam coniugationis plenam habet* SACERD. gramm. VI 440, 28 sqq.): *imperf.* -ib- (*cf.* PRISC. gramm. II 453, 2 antiqui ... proferre solebant ... '-ibam' pro '-iebam'. SACERD. *l. c. exhibet* -ieb- *tantum*): LAVD. [Turiae] *l. c.; in codd. tam* -ib- *quam* -ieb- *legitur, illud metro firmatur* MORET. 61 HOMER. 229. *fut.* -am (*cf.* SACERD. *l. c.* 35): VERG. Aen. 1, 271 -et. SEN. epist. 33, 11 -am. -ibo (*cf.* CLEDON. gramm. V 57, 2 -o -ibo): CHIRON 688 -bis (-ibus *trad.*). *perf. stirpis brev.* (*cf.* SACERD. *l. c.* 31 -ii vel -vi *eqs.* CHAR. gramm. p. 321, 3 B. -vi et -ii. *formae longiores occurrunt passim in codd.* [*metro firmatur* -vit HOR. carm. saec. 43], *in lapide* CIL I^{2} 774 -vit): *saepe inde a* CIC., CAES., *si editionibus confidere licet* (*metro certum* -ierant HOR. carm. 3, 16, 3); *nota* -īt (*cf.* PRISC. gramm. II 34, 24): CIL III 3201, 6 (*a. 19/20*) -īt; *ibid.* 9 -it. V 8002, 9 (*a. 47*) -it. IX 5973, 8 (*a. 48/49*) -it. *v. et l. 81.* *imperat.* -unto *p. 1658, 45, cf.* SACERD. *l. c.* 38 -ento (*post alias formas*). *notatur*: m(unitae): INSCR. numm. Babelon II p. 552 n. 1 *bis.* mun(itae): INSCR. numm. Cohen I 1 p. 94 n. 229. NOT. Tir. 66, 51[a.b] -it, -tus (*seq.* punit, punitus). *de notione*: SYNON. Cic. p. 433, 17 locat. -it. vallat *eqs.* (*sim.* p. 448, 16). p. 445, 3 struxit. -it. fabricavit *eqs.* GLOSS. φρουρῶ. τειχίζω. ὀχυρῶ. ἀσφαλίζομαι. -it: tuetur. -tus: circumdatus. *al.* *legitur inde a* LEGE XII tab. (*p. 1658, 45*), PLAVTO, ENNIO, CATONE, ACCIO, VARRONE, CIC., LVCR. [*falso trad.*: TAC. ann. 4, 49, 1 iam -iebat *pro* immuniebat (*ut vid.*). APVL. met. 8, 18, 2 quas praedas -itis (*emendatur* cupitis, inhiatis *al.*). HEGES. 5, 21, 3 p. 344, 21 *homines fame exesi* ruebant super defunctos, quos susceperant -endos (*perperam def. Weber ad l.* '*terra tegendos*' *et Ussani in indice* '*scil. sepulchro*'; humandos *B recte, cf. eundem errorem scribae* COLVM. 5, 9, 4; *gr. 514* τοῖς ... θαπτομένοις, *Ps. Rufin. 6, 14* quos sepelierant).]

fere i. q. praesidio firmare, fulcire, tegere sim.: *c. abl. instr. passim, acc. p. 1659, 75 sqq.*, ex *p. 1659, 73*, de GREG. TVR. glor. mart. 5 p. 491, 9. *res arcenda indicatur per* ab *l. 66. p. 1659, 11. 26. 51*, ad *p. 1659, 55*, adversus (-m) *p. 1659, 13. 23. 24*, contra *p. 1659, 9. 48. al.* *in fig. etym.* moenia -ire *l. 20*, munitionem -ire *p. 1661, 2*, moenibus -ire *p. 1331, 32 sq.*, muro -ire *l. 76. p. 1659, 19 sq.*

I *aliquid, aliquem*: **A** *usu communi*: **1** *strictius*: **a** *proprie (in imag. l. 20. 21. 44 sqq.) operibus, vallis sim. vel natura, situ*: **α** *firmantur res*: ① *urbes, castra, loca sim., fere in re militari (de ipso situ l. 29; exempla paucissima)*: PLAVT. Bacch. 926 Pergamum divina -tum manu. Epid. 531 neque ubi meas spes collocem habeo usquam -tum locum (HOR. epist. 2, 2, 31 loco ... summe [*i. in summo monte*] -to). Mil. 228 (*in imag.; an interpol.?*) magnam illic homo rem incipissit, magna -it[is] m⟨o⟩enia (*cf. p. 1659, 70*). Persa 553 ut -tum muro tibi visum oppidum est? :: si incolae bene sunt morati, pulchre -tum arbitror; ... haec *vitia* unde aberunt, ea urbs -ta muro sat erit simplici (CAES. Gall. 1, 38, 4 natura loci sic -iebatur, ut *eqs. cf.* LIV. 34, 29, 5 urbis terra marique -tae [35, 38, 12]). ENN. ann. 144 Ostia -ta est. SCIP. min. or. frg. Fest. p. 261 castra nostra ita -ta erant, ut *eqs.* (*al. v. vol. III 550, 23 sqq., cf.* castellum *ibid. 526, 50 sqq.*). CIC. div. in Caec. 18 arcem ... -tam (Sull. 79 prov. 4 Pis. 84 rep. 2, 11. LIV. 24, 3, 8 situ tantum naturali quondam -ta, postea et muro cincta. *al.*). Verr. II 4, 117 *urbs Syracusae* situ est cum -to tum ... praeclaro ad aspectum. Manil. 34 *Siciliam Africam Sardiniam* firmissimis praesidiis classibusque -vit (*item terras*: prov. 34 Alpibus Italiam -ierat ... natura. Phil. 13, 30 [*verba Antonii*] Macedoniam -itis exercitibus. LVCR. 1, 728 *Sicilia* rebus opima bonis, multa -ta virum vi. 2, 538 elephantos, India quorum ... vallo -itur eburno, ut penitus nequeat penetrari. *al.*). Catil. 1, 8 coloniam ... meis praesidiis, custodiis, vigiliis esse -tam. LVCR. 2, 607 *Magnae Matris* murali ... caput ... cinxere corona, eximiis -ta locis quia sustinet urbes (*per enallagen*). CAES. Gall. 2, 5, 5 *flumine superato* castra posuit; quae res ... latus unum castrorum ripis fluminis -iebat. HIRT. Gall. 8, 14, 4 *planities* declivi fastigio duobus ab lateribus -iebatur. CIL I^{2} 774 L. Cassius Longin⟨us⟩ ... Tempe -vit. VERG. Aen. 1, 271 Longam multa vi -et Albam *Ascanius*. ARNOB. nat. 2, 65 *viis* clausis atque ... arce -tis (*cf. l. 45 sqq.*). *et saepe.* ② *viae, itinera, areae sim.* (*sunt, qui hic illic notionem exstruendi insinuent, etsi verba expressa velut l. 52. 56 prohibent; saepe in imag.*): via (*paulo aliter l. 42*): LEX XII tab. 7, 7 viam (vias *trad.*) -unto; ni sam delapidassint *eqs.* PLAVT. Mil. 223 tibi -i viam, qua cibatus ... tuto possit pervenire. CATO agr. 2, 4. VARRO Men. 402 dextimam v. -iit Epicurus (*sim.* 483). CIC. Verr. II 3, 157 easdem vias ad omnium familiaritates esse -tas (*cf.* leg. agr. 2, 17 ad beneficium impetrandum. Mur. 23 ad consulatum). *al.* LVCR. 5, 102 via qua -ta fidei ... fert. LIV. 9, 29, 6. 34, 28, 2. *al.* FRONTIN. (?) strat. 4, 7, 16 (*verba Scipionis Africani, item ap.* VEG. mil. 3, 21) hosti non solum dandam esse viam ad fugiendum, sed etiam -endam. CIL III 600, 13 v. ... angustam fragosam ... ita -it, ut vehiculis commeetur (*cf. l. 63*). *alia*: CAES. Gall. 7, 58, 1 Labienus ... vineas agere, cratibus atque aggere paludem explere atque iter -ire conabatur (NEP. Hann. 3, 4 itinera -iit, effecit ut ea elephantus ornatus ire posset, qua antea unus homo inermis vix poterat repere. HOR. carm. saec. 43 cui *cursui* per ardentem ... Troiam ... Aeneas ... liberum -vit i. LIV. 25, 11, 18 SIL. 15, 513). VARRO rust. 1, 51, 2 aream ut habeant solidam, -unt lapide aut etiam faciunt pavimentum (*cf.* COLVM. 8, 15, 3 solum ... stagni ... lapidibus inculcatis ac tectorio -endum est). FEST. p. 238 Publicius clivus ..., quem duo fratres ... -ierunt, ut in Aventinum vehiculis ... veniri possit. ③ *variae res*: CIC. ad Q. fr. 3, 1, 4 *via aliter duci non poterat, nam Lucusta* ante suum fundum prope -ierat (*cf.* MORET. 61 *hortum* vimina pauca et calamo ... -ibat harundo [COLVM. 11, 3, 2 h. ab incursu hominum ... -imus]). SALL. Catil. 55, 4 *Tulliani partem* -unt undique parietes *eqs.* VARRO rust. 3, 8, 1 camaras -tas tectorio. VERG. georg. 4, 179 grandaevis *apibus* oppida curae et -ire favos. OV. met. 11, 487 -ire latus *navis* (*sc.* ὑποζώμασιν *ut vid.*). SEN. nat. 4, 13, 7 cenationem velis ac specularibus (*cf.* PLIN. epist. 2, 17, 4 *porticus* specularibus ac multo magis imminentibus tectis -untur). CVRT. 4, 13, 31 ultimos ordines avertit a fronte, ut totam aciem orbe -ret. COLVM. 1, 8, 16 (*cf.* 11, 1, 22) sedes custodiae satis tutae -taeque. 3, 15, 4 quem *Magonem* secutus Vergilius tutari semina et -ire sic praecipit (*v. p. 1654, 78*). 8, 14, 1 aditus ... firmis ostiolis -tos. *al.* PLIN nat. 11, 181 *cor* -tum costarum et pectoris muro. 16, 52 pix ... coquitur navalibus -endis. 22, 17 *natura herbas quasdam protexit* -endo aculeis telisque armando. 34, 167 -enda in eo opere (*sc. plumbo conflando*) foramina spiritus convenit. *al.* SIL. 5, 133 aere atque ... tergo ... iuvenci cassis erat -ta (*item arma*: STAT. Ach. 1, 430 ferrum lassatur in usus innumeros, quod rostra liget, quod -at arma. GELL. 14, 6, 4 operimentis, quibus Achillis clipeus -tus est). 7, 127 -tis ... stabulis. GELL. 20, 1, 29 plaustrum tectum undique et -tum. APVL. met. 4, 19, 4 armati -unt aditus. TERT. *p. 1657, 21.* VLP.

[Gruber]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 9, 2, 27, 9 vel ignem exstinguere vel ita -ire, ne evagetur (ITALA II Macc. 1, 19 [rec. B, *cf.* M] *i.* -ierunt, sic ut omnibus ignotus esset locus [*P* adhibuerunt munitionem, *Vulg.* contutati sunt, *gr.* κατησφαλίσαντο]). *al.*

β firmantur animantia vel partes corporis (*reflexive infra l. 15. 21. 26. al.; sunt, quae ad b referri possint*): (I) *in univ.*: SALL. Iug. 46, 6 pariter ac si hostes adessent, -to agmine incedere. PROP. 4, 3, 8 -to (-tus *codd.*) Neuricus hostis equo (ANON. de bell. mach. 12). PHAEDR. 2, 6, 1 contra potentes nemo est -tus satis. CVRT. 6, 8, 9 latus a domesticis hostibus -i. COLVM. 1, 8, 9 (*cf.* 11, 1, 21) *familiam* -tam ... diligenter a vento, frigore pluviaque. PLIN. nat. 19, 157 ni -tis manibus id (*sc. runcatio rutae*) fiat oleove defensis. FRONTO p. 197, 6 v. d. H. (= p. 209 N.) caput apertum ... neque vel adversus tela -tum. APVL. met. 9, 40, 3 nec ... vel repugnare vel omnino -ire se potuit. ITALA I Macc. 11, 16 (rec. B) fugit ... in Arabiam, ut se -ret ibi (*rec. L et Vulg.* protegeretur, *gr.* σκεπασθῆναι). (II) *rebus* (*v. et p. 1658, 37*): CIC. Flacc. 103 te ... omnium bonorum praesidio non modo -tum; sed etiam ornatum fore (Sest. 78 LIV. 1, 41, 6). CAES. Gall. 6, 5, 4 paludibus silvisque -ti. 7, 8, 3 *Arverni* se Cebenna ut muro -tos existimabant (VARRO ling. 5, 143 fossa et m. *cf.* NEP. Them. 2, 6 moenibus ligneis. *v. et l. 23*). civ. 3, 9, 3 ligneis effectis turribus sese -ierunt. BELL. Afr. 87, 3 plebem ... castris fossaque ... -verat. SALL. Iug. 75, 10 locorum asperitate (89, 4 -ti advorsum hostes non moenibus modo et armis atque viris, verum etiam ... l. a.). 105, 2 armis advorsum tela. HOR. carm. 3, 16, 3 Danaen turris aenea robustaeque fores et ... canum ... excubiae -ierant satis ... ab adulteris. LIV. 22, 1, 3 mutando ... vestem ... sese ab insidiis -ierat. GERM. 304 -it eos *nautas* breve lignum. VAL. MAX. 2, 3, 3 parvo tegumine. SEN. Herc. f. 94 *Discordiam* -it ingens montis oppositi specus. PLIN. nat. 9, 95 locustae crusta fragili -untur. *al.* *in re medic.*: COLVM. 6, 12, 3 linamentis pes involutus spartea -itur. CHIRON 59 subicito collirium ... et -ito ad caput diligenter. 287 tempora ei -as (minuas *trad.*, *corr. e* VEG. mulom. 2, 12, 6). VEG. mulom. 1, 26, 2 *ungulam* linteolis. 2, 54, 3 loca lanis ... -es et fasciabis. ORIBAS. eup. 4, 15, 2 Aa partes ... -endae sunt (*La* lecaturis [*i.* lig-] utatur, *gr.* διαδέσμοις χρῆσθαι). *al.* (III) *animantibus* (*v. et supra l. 23*): CIC. Sest. 79 ut a suis -tus tuto ... magistratum gereret. 95 stipatus semper sicariis, saeptus armatis, -tus indicibus fuit. HOR. carm. 3, 11, 18 (*in stropha spuria*) Cerberus, quamvis furiale centum -ant angues caput eius. OV. Pont. 2, 3, 25 non paucis quondam -tus amicis. APVL. met. 2, 4, 4 (*in describenda effigie*) canes utrimquesecus deae latera -unt. 10, 31, 5 *Minervam* duo pueri -iebant, proeliaris deae comites armigeri.

b *translate sc. rebus incorporeis, institutis, actionibus sim.* (*cf. imag. p. 1658, 14; reflexive l. 50. 57. al.*): *α firmantur animantia vel part. corp., anima* (*res quasi animata l. 60*): ACC. praetext. 33 sapientia -tum pectus ... gerat. CIC. Verr. II 3, 3 praesidiis ingenii fortunaeque (fam. 15, 1, 4 quemadmodum instructos et quibus p. -tos). p. red. ad Quir. 7 nulla cognatione (16). Sest. 135 sua lege et suo beneficio ornatum -tum armatum. prov. 41 me firmissimis opibus contra scelus ... -ire. rep. 2, 15 consilio et quasi senatu fultus et -tus. Att. 9, 7C, 1 ut misericordia et liberalitate nos -amus. *al.* LVCR. 3, 820 vitalibus ab rebus -ta *anima*. CAES. Gall. 1, 44, 6 quod multitudinem ... traducat, id se sui -endi ... causa facere. SALL. Iug. 33, 2 Baebium ... parat, quoius impudentia contra ius ... -tus foret. *al.* PROP. 3, 12, 17 nullo -ta puella timore. SEN. benef. 4, 18, 2 infirmum societas -it. epist. 59, 8 sapiens ... ad omnem incursum -tus. PLIN. nat. 9, 110 *concha* -ta suppliciis. 20, 132 cum mustelae dimicaturae ... rutam prius edendo -ant se. TAC. Agr. 45, 2 rubor, [a] quo se contra pudorem -iebat. dial. 5, 5 securus et velut quadam perpetua potentia ac potestate -tus. ann. 14, 3, 2 praesumendo remedia -ierat corpus. APVL. met. 6, 14, 5 ipsae semet -iebant vocales aquae; nam ... 'discede' ... clamant. 8, 28, 2 contra plagarum dolores praesumptione -tus. *al.*

β firmantur res: RHET. Her. 4, 43, 55 *patria* -vit meas rationes bonis legibus *eqs.* CIC. Tull. 54 quo magistratu -tae leges sunt, eius magistratus corpus legibus vallatum esse voluerunt. Verr. II 5, 39 nullius pudicitia -ta contra tuam cupiditatem. dom. 80 iure -tam civitatem et libertatem. *al.* LVCR. 2, 7 bene ... -ta ... doctrina sapientum templa. 4, 1256 gnatis -ire senectam. SALL. Iug. 28, 4 homines ..., quorum auctoritate quae deliquisset -ta fore sperabat. *al.*

2 *liberius vergit in notionem q. e. exstruere* (*vix recte huc trahunt viri docti, ex. gr. C. F. W. Müller, Nom. u. Akk. 17,* PLAVT. Mil. 228 [*p. 1658, 20; cf. p. 1658, 11*] *et exempla p. 1658, 25 sq. 45 sqq. allata*): PS. TIT. epist. l. 506 (*ad II Esdr. 8, 15* ut fiant tabernacula) ex duobus ... lignorum generibus -untur tabernacula.

B *structurae rariores* (*sec.* induo *sim., v. Hofmann-Szantyr 36 sq.*): 1 -tus (-iri) *aliquid aliqua re*: LVCAN. 5, 158 domus non ullo robore fulta, sed sterili iunco ... intexta ... et latus inversa nudum -ta phaselo (*cf.* TAC. ann. 1, 50, 1 Romanus ... frontem ac tergum vallo, latera concaedibus -tus). VEG. mil. 1, 20 p. 23, 10 ut sagittarii sinistra brachia manicis -rentur. 2 -tus (-ire) *c. acc. pro abl.*: IORD. Rom. 344 Odoacer ... Scirorum ... turbas (turbis *L*) -tus Italiam invasit. GREG. TVR. Franc. 3, 15 p. 114, 20 -vit puerum arma. 5, 19 p. 226, 2 crucem tuam (cruce tua *pars codd.*) ... frontem nostram -imus.

II *absolute*: A *formae variae* (*part. praes. p. 1660, 15*): CAES. civ. 3, 45, 3 uno tempore propugnare et -ire. LIV. 1, 8, 4 crescebat ... urbs munitionibus ..., cum in spem magis ... quam ad id, quod tum hominum erat, -rent. 5, 1, 9 ita -iebant, ut ancipitia munimenta essent. 5, 26, 7 trifariam (triarii *Heusinger*) Romani -iebant. 7, 23, 7 triarii erant, qui -iebant. 21, 11, 11 et -unt et pugnant. SEN. epist. 95, 12 decreta sunt, quae -ant, quae securitatem ... tueantur *eqs.* PLIN. nat. 6, 125 ubi desiit *Euphrates* alveo -ire (*cf.* FLOR. epit. 3, 11, 6 -ire poterat a tergo). 16, 173 licet ... alni saepibus -ant. B *gerund.*: *gen.*: BELL. Afr. 31, 1 -endi gratia. LIV. 4, 26, 4 -endi ... cura (31, 41, 7). TAC. hist. 5, 12, 2 empto iure -endi struxere muros. *acc.*: LEX VRSON. (CIL I² 594) 98, 31 -endum curanto. *abl.*: LIV. 21, 37, 6. 37, 38, 6. TAC. hist. 4, 26, 3 -endo vallandoque. ad -endum: NEP. Them. 6, 5 LIV. 9, 2, 13. 9, 4, 8. 32, 5, 10 TAC. hist. 3, 15, 2 SCHOL. Verg. Veron. georg. 2, 352.

part. praes. **mūnientēs,** *dat. abl.* -bus *pro subst. i. q. munitores*: LIV. (*qui habet* munitor *quater*) 3, 28, 7 a -bus ad pugnantes ... versi. 9, 2, 12. 21, 7, 8. 24, 35, 9. 25, 11, 4. 28, 13, 6. 28, 19, 13 CVRT. 4, 2, 23.

part. perf. pass. **mūnītus,** -a, -um *i. q. firmus*: 1 *posit. v. sub verbo (ex. gr. p. 1658, 29. 74).* *n. pro subst.* (*cf.* GLOSS. -a: περίβολα): LVCR. 3, 498 semina vocis ... ore foras ... feruntur, qua ... sunt -a viai. LIV. 27, 39, 7 *Hasdrubal processit* per -a pleraque transitu fratris, quae antea invia fuerant. *v. et p. 1657, 55.*

2 *compar.* -ior: a *proprie*: CIC. fam. 15, 4, 4 nec est quicquam Cilicia contra Syriam -ius. VARRO ling. 5, 141 quo -ius esset quod exaggerabant *eqs.* (*distinctione sententiarum incerta*). NEP. Dion. 9, 1 loca -iora oppidi. LIV. 44, 35, 7 castellis. CVRT. 4, 13, 32 non prima quam latera, non latera -iora fuere quam terga. 7, 6, 19 urbem. PAVL. sent. 3, 6, 56 domus -ior vel tuta ab incendio. *al.* *n. pl. pro subst.*: HEGES. 2, 13, 3 bello victus ad -iora se contulit (2 -ioribus locis). CHRON. Gall. chron. I p. 658, 109 ad -iora concedit. b *transl.*: CIC. Mur. 56 filius, cuius ingenio paterni ... necessarii -iores esse debebant. rep. 2, 23 aut ad deponendum imperium tardior ... aut ad obtinendum -ior. off. 2, 15 vita. Att. 1, 19, 7 in sua ratione -ior et in re publica firmior. 2, 18, 3 *legatio*. ad Q. fr. 2, 3, 3 se -iorem ad custodiendam vitam suam fore. SALL. (?) rep. 1, 1, 5 eo se -iores putant, quo illi quibus imperitant nequiores fuere. GELL. 6, 3, 51 nihil ... hac compellatione dici potest neque gravius neque -ius. APVL. met. 11, 15, 5 quo ... tutior sis atque -ior. *al.*

3 *superl.* -issimus (GLOSS. ὀχυρώτατος): a *proprie*: CIC. Verr. I 13 portus. II 2, 4 *urbs Syracusae* manu -issima. Catil. 1, 1 locus (fam. 15, 4, 10 HIRT. Gall. 8, 16, 3. *al.*). Att. 5, 20, 3 castella (NEP. Thras. 2, 1). 5, 20, 5 oppidum (fam. 2, 10, 3. 12, 19, 2 CAES. Gall. 7, 13, 3. *cf.* civ. 1, 20, 3 oppidi partem). CAES. Gall. 5, 57, 1 et loci natura et manu -issimis castris (civ. 2, 31, 2). LIV. 24, 22, 7 pars Insulae. 26, 48, 4 arx (TAC. hist. 3, 78, 2). *al.* *iocose*: PETRON. 32, 1 *Trimalchio positus* inter cervicalia -issima (*sc. abunde referta, ita ut plagas non perciperent*; minutissima *var. l.*). b *transl.*: CIC. ad Q. fr. 2, 15 (14), 2 aut tranquillum nobis aut certe -issimum *annum exspecto*, quod cotidie domus, quod forum ... declarant. HIL. trin. 9, 47 pietas. 12, 36 intelligentiam. CASSIOD. inst. 1, 4, 3 discussione.

adv. compar. **mūnītius** *i. q. firmius*: AVG. epist. 263, 2 terrena cupiditas -s se habere putat (non minus tute *vel* m. t. *var. ll.*). MVTIAN. Chrysost. hom. 13, 4 p. 325/6 -s viverent non habentes peccata (*gr.* ἀσφαλέστερον).

lus. verb. v. p. 1652, 77; cf. VAL. CEM. hom. 8, 5 p. 719B viam vitae nostrae munificentia et largitate -amus.

deriv.: munimen, munimentum, munitio, munito, munitor (munitrix), munitoria, munitura.

compos.: ad-, circum-, com-, de-, e-, im-, per-, prae-, supermunio.

2. munio (munnio), -īre. GLOSS. I 93 mures mi(n)triunt vel -unt (-unni- *cod. Cas., v. Loewe, Gloss. nom. 249*). *cf.* murrio.

mūnis, -e. [*ex* communis, immunis *retrograde formatum; v.* munia. *J. B. H.*] *de notione*: PAVL. FEST. p. 143 -em significare certum est officiosum; unde e contrario immunis dicitur, qui nullo fungitur officio. NON. p. 23, 9 moenes apud veteres dicebantur non a largitia, quae ignota erat, sed consentientes ad id, quod amici velint; Pacuvius Duloreste (trag. 160) 'animum quae ⟨...⟩' (*periit lemma; idem* p. 137, 11 *affert Plautum, v. infra*). GLOSS. V 644, 10 -em[a] a muniis. NOT. Tir. 38, 10 -is (*ante* inmunis). [*falso trad.*: PAPIN. dig. 39, 4, 8, 1 *F*, commun- *cett. c. versione graeca, edd.* *falso huc traxit* CARM. ARV. (CE 1) 10 (= 11. 12) *Bergk, Opusc. I 507 sq.*]

i. q. munificus, officiosus: PLAVT. Merc. 105 hospitem adeo, oro ut vendat mihi, dico eius pro meritis gratum me et -em fore. PACVV. *l. 67.*

mūnitās, -ātis *f.* *ex* immunitas *retrograde formatum.* GLOSS. III 457, 2 (= 485, 41) -s λειτουργία.

***mūnītio,** -ōnis *f.* *a* 1. munire (*cf.* GRAMM. suppl. 111, 1). *de notione*: GREG. M. moral. 11, 25 p. 965B (*ad Vulg. thren. 2, 5*) moenia ... in urbibus pro ornamento sunt, -es vero in defensionem. SYNON. Cic. *p. 1656, 5.* GLOSS. ἐπιτειχισμός. ἀσφάλεια. ὀχύρωσις. *cf.* HIER. in Abd. 1 p. 1102C περιοχήν, id est -em. *legitur inde a* SISENNA, CIC., CAES. (*saepissime, cf.* munimentum *p. 1656, 9*), LEGE VRSON., SALL., NEP.; *in poesi* AVIEN. ora 324. [*falsa var. l. pro* commun-: CIC. de orat. 2, 320 *v. vol. III 1985, 64 sq.* *vix recte trad.* CAES. civ. 3, 67, 2 *cohortes*, quae speciem -is (munientium *Meusel*) praeberent.]

[*Gruber*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *i. q. praesidium, firmamentum sim.* (*de vi verbali v. l. 25. 33. fig. etym.*: VVLG. I Macc. 6, 26 -em in Bethsuram munierunt [*gr.* ὠχύρωσαν *tantum, recc. LB* B. munierunt]. *promiscue usurpatur c.* munimentum *p. 1656, 32*): A *de rebus*: 1 *corporaliter* (*in imag. l. 42. 50*): a *de -bus urbium, castrorum sim.*: α *de ipsis operibus* (*fere plur.*): SISENNA hist. 93 sub hostium -em succedunt. CIC. Phil. 8, 20 opus ostendebat -emque legatis *in oppugnatione Mutinae* (*cf.* 13, 20 quam cum operibus -busque saepsisset). 13, 30 te extra -es tuas vestigium ubi imprimas non habere. 13, 46 ut ... ad -es propius accederent. CAES. Gall. 1, 8, 4 Helvetii ... operis -e ... repulsi. 1, 10, 3 ei -i, quam fecerat, T. Labienum praefecit. 2, 33, 2 qua minime arduus ad nostras -es ascensus videbatur. 7, 70, 4 Germani ... usque ad -es (-em *LN*, muros *β*) sequuntur. civ. 1, 83, 4 *et saepe*. BELL. Alex. 1, 2 -es cotidie operibus augentur. 10, 1 -es nudare nolebat. 31, 3 in ipsa fossa -is. 62, 3 exteriores Marcelli -es. *al.* Afr. 18, 5 se ad suas recipiunt -es. 34, 6 legiones ... in castella -esque disponit (TAC. ann. 3, 74, 2). Hisp. 8, 3 turribus et -bus. *al.* SALL. Iug. 23, 2 uti per hostium -es ... Romam pergerent. 38, 6 hist. frg. 2, 87A, 11. 4, 63. NEP. Eum. 5, 7 apparatum et -es Antigoni ... incendit. Them. 7, 2 non multum superesse -is. LIV. 1, 8, 4 crescebat ... urbs -bus alia atque alia adpetendo loca. 1, 33, 4 urbs tuta -bus praesidioque firmata. 3, 26, 4 *hostes* -es ... circumdant. 3, 70, 13 in -es inrumpunt. *al.* VITR. 1, 4, 9 in iis locis, quibus aut oppida aut castra stativa constituebantur ..., ibi constituebant -es. 1, 5, 1 -es muri turriumque aggeribus coniunctae. *al.* TAC. ann. 4, 48, 3. 12, 45, 3. SVET. Iul. 68, 2 Dyrrachina -e (*abl. loci*). *al.* β *praevalente vi verbali de actione muniendi* (*sing.*): CIC. Pis. 40 agrorum depopulatio, ... -o Thessalonicae *eqs.* CAES. Gall. 1, 49, 3 quae copiae nostros terrerent et -e prohiberent. 5, 9, 8 -i castrorum tempus relinqui volebat (5, 15, 3 nostris ... occupatis in -e c.). 5, 39, 2 qui lignationis -isque causa in silvas discessissent (5, 40, 2 ex ea materia, quam -is c. comportaverant. 7, 48, 1. *cf.* civ. 1, 82, 1 impediendae reliquae -is c.). SALL. hist. frg. 1, 142 *legio* nulla -is aut requie mora processit.

b *de variis rebus* (*valida vi verbali ex. gr. l. 36. 51. 55; c. gen. explic. l. 54. 60. 62. al.*): CIC. Verr. II 4, 118 *Arethusa fons* fluctu totus operiretur, nisi -e ac mole lapidum diiunctus esset a mari. Font. 17 quaestum ... ex viarum -e fecisse, ut aut ne cogeret munire aut id quod munitum esset ne improbaret (VITR. 1, 5, 1. TAC. ann. 1, 56, 1 Apronio ad -es v. et fluminum [*sc. pontibus faciendis*] relicto. TRAIAN. Plin. epist. 10, 32, 2 v. et vicorum. SVET. Tib. 31, 1 Cal. 27, 3). LEX Vrson. (CIL I^2 594) 98, 23 quamcumque -em decuriones ... decreverint *eqs.* (*infra*: muniendum curanto). VITR. 2, 9, 15 *cum* esset castellum munitum ..., qui in eo fuerunt, naturali -e confisi *eqs.* (PANEG. 7, 8, 6). VLP. dig. 43, 13, 1, 7 si ... aggeres vel quam aliam -em adhibuit, ut agrum suum tueretur *eqs.* TERT. anim. 51, 3 *cerebrum* aliquamdiu *post mortem* durare praestat secreta -o (*sc. calvariae*). ITALA psalm. 140, 3 (cod. 136 Cas.) constitue ... custodiam ori meo, -em super limen labiorum (*gr.* θύραν περιοχῆς, *Rom. al.* ostium circumstantiae *vel* continentiae). II Cor. 10, 4 (Ambrosiast. *al.*, *cf.* VVLG.) arma ... militiae nostrae ... fortia deo ad destructionem -um (*gr.* ὀχυρωμάτων. AMBROSIAST. *ad l.*: -es ... principes dicit et potestates *eqs.*). SOL. 7, 29 concinnantur a perdicibus nidi -e sollerti (*cf. Plin. nat. 10, 100* sic muniunt receptaculum, ut ... abunde vallentur). ARNOB. nat. 6, 3 *deos* tectorum -bus claudere (*cf.* VEG. mil. 4, 15 huius *vineae* tectum -e duplici tabulatis cratibusque contexitur. *ibid.*: eorum *pluteorum* ... -e protecti. CIL VIII 15881 interrupta templi -e. *sim. al.*). PALLAD. *p. 1655, 2.* HIL. in psalm. 120, 1 aeternae vigiliae -em confessio ista ... sortitur. 124, 5 neque desunt stare volentibus sanctorum custodiae neque angelorum -es; dicitur enim (*psalm. 124, 2*) 'montes in circuitu eius'. MACR. somn. 1, 21, 13 (*12* meatu ante munito) -e *vasis* subducta *aquam emiserunt*. GREG. TVR. Franc. 8, 12 sub sigellorum -e. *saepius.* *de armis*: ITALA II Macc. 15, 11 (rec. L, *cf.* X *et* VVLG.) singulos ... armavit, non clipei et hastae -em, sed ... exhortationem (*recc. BM* protectione, *P* tutamine, *gr.* ἀσφάλειαν). ITIN. Alex. 25 *cum* hosti ... impenetrabilis ... corpus omne -o clauderet. VEG. mil. 3, 6 p. 79, 19 armorum -e (EVCHER. pass. Acaun. 5). ANIAN. Chrysost. laud. Paul. 4 p. 492 ea ... peragat *nudus*, quae alii nec cum mille quidem -bus patrare potuerunt (*gr.* μετὰ ὅπλων καὶ παρασκευῆς). MAX. TAVR. serm. 85, 3 M. *Goliath* -bus undique circumsaeptum (*infra*: undique armorum protectione munitus).

2 *incorporaliter*: SEN. epist. 74, 22 negatis ullum esse aliud honesto bonum; non faciet vos haec -o tutos a fortuna et immunes. TERT. adv. Prax. 2 p. 229, 21 propter instructionem et -em quorundam *contra haeresim*. resurr. 57 p. 118, 6 passiones auferuntur et -es conferuntur *corpori quod resurrexit*. ITALA II Macc. 3, 22 (recc. LX) ut credita sibi ... cum omni -e conservarentur (*gr.* μετὰ ἀσφαλείας, *recc. BM* fortitudine, *P* tutela, *Vulg.* integritate). I Thess. 5, 3 (cod. d *al.*) cum dixerint 'pax et -o', tunc ... apparebit interitus (*gr.* ἀσφάλεια, *Cypr. testim. 3, 89* [*pars codd.*] firmitas, *Vulg.* securitas). HESYCH. in lev. 26, 25 p. 1150A in propheticis libris (*tamquam muris*) ... -em salutemque inveniunt. COD. Theod. 1, 28, 2 qui omnium patrimonia optentu sui ac -e defendant. *al.* *cf. imag. l. 46.*

B *de hominibus, deo*: AMBROSIAST. *v. supra l. 50.* HIER. psalt. sec. Hebr. 31, 4 petra mea et -o mea tu (*deus*) es (*Vulg.* fortitudo ... et refugium).

II *i. q. firmitas muniendo effecta*: HIL. in psalm. 60, 3 ('turris fortitudinis') cum in muris sit valida et firma -o, murorum tamen ipsorum firmitas in turribus omnis est.

deriv.: munitiuncula.

mūnītiuncula, -ae *f.* *a* munitio *deminutive.* *i. q. munimentum parvum, castellum*: ITALA I Macc. 16, 15 (rec. L = VVLG.) excepit eos filius Abubi ⟨in⟩ -am, quae vocatur Doc (*gr.* ὀχυρωμάτιον, *rec. X* munitione, *B* castellum).

mūnītius (*adv.*) *v. p. 1660, 51.*

mūnīto, -āre. *a* 1. munire. SACERD. gramm. VI 431, 18 -o -as *inter verba frequentativa.* GLOSS.^{L} V Abba MV 25 -bitur munietur. *i. q. assidue munire*: CIC. S. Rosc. 140 dominatio ... in aliis rebus antea versabatur, nunc vero quam viam -et et quod iter adfectet videtis, ad fidem *eqs.* (*vs. comicum subesse coni. Funk, ALL 7, 1892, 24*).

mūnītor, -ōris *m.* *a* 1. munire. PRISC. gramm. III 215, 25 *inter subst. agentis c. gen. coniuncta* (*v. l. 21, cf. l. 29*) -r munitrix. *? mū- l. 31.* [*falso trad. ut vid.* AMM. 24, 4, 20 -bus (*del. Kellerbauer ut glossema,* prohibitoribus *Mommsen*).]

i. qui munit (*cf.* munientes *pro subst. p. 1660, 15*): 1 *de hominibus, deis* (*l. 21. 29*): a *strictius spectat ad munitionem castrorum, oppidorum, viarum sim.*: OV. epist. 5, 139 *Apollo* Troiae -r. LIV. 5, 19, 11 cuniculus in arcem hostium agi coeptus; ... in partes sex -um numerum divisit. 7, 23, 7 ab Romanis nec opus intermissum — triarii erant, qui muniebant — et ab hastatis principibusque, qui pro -bus intenti armatique steterant, proelium initum. 27, 12, 10 castra ... ponentem *Marcellum* pugnando undique in -es operibus prohibet *Hannibal.* 28, 13, 7 (*6* munientes). TAC. ann. 1, 64, 1 barbari ... se ... inferre -bus nisi (*seq.* operantium). PANEG. 12, 18, 1 Thybri, quondam ... monitor Aeneae ..., tu Romae tuae altor copiis subvehendis, tu -r moenibus ambiendis (*Varronem ling. 5, 28 cft. Galletier*). PAVL. NOL. carm. 24, 395 viam, qua sternit aggerem silex, cui -r Appius nomen dedit ('cuique censor A. *aut* -r A. cui *fort.*' *Hartel, ne fiat* mū-). b *latius i. q. oppugnator*: AMM. 21, 12, 8 erecti in audaciam clausi...; contra -es ... anxii (*cf.* 26, 8, 3 clausi ... egressi, -um magna parte prostrata *eqs.*). 21, 12, 12. 24, 2, 20 cum ... cessasse opera et -es (operam et unitores *V*) nihil temptare viderent.

2 *de re naturali*: DAMIG. lapid. 1 p. 164, 20 *aëtiten* aquila apposuit corporibus sui nidi, ne violentur ...; nam qui progeniem conservaret, -em instituit.

f. **mūnītrīx,** -īcis *v. l. 16.*

mūnītōria praecinctoria GLOSS.^{L} V Abba MV 31 (= GLOSS. IV 539, 41 V 311, 47. 604, 24). succinctoria GLOSS. V 603, 58. *a* 1. munire, *cf.* munitura.

mūnītrīx *v. l. 40.* **[munitrux** *v. vol. IV 1247, 7.***]**

mūnītūra, -ae *f.* *a* 1. munire. *i. q. munitio*: 1 *de opere quodam*: CIL VI 8429 structura(m) cum -a sartophagi (*sic*)...fecit. 2 *de cingulo lumborum*: AVG. c. Iulian. 2, 6, 16 succinctoriis vel praecinctoriis, quae graece περιζώματα nuncupantur, lumbos hominum contegi vel praecingi, quas vulgus etiam -as vocat. *cf.* munitoria *et p. 1421, 31.*

mūnium, (-ī) *v. l. 63. p. 1643, 44.* *Gruber.*

munnio *v.* 2. munio.

PAVL. FEST. p. 143 **munnītio** (monn- *var. l.*): morsicatio ciborum. *orig. inc.*

munula, -ae *f.* *scriptura depravata vocis q. e.* monnula: CIL VIII 7662.

***mūnus,** -eris *n.* (*m. l. 71*). [*v.* munia. *J. B. H.*] *de orig.*: VARRO ling. 5, 141 quod muniendi causa portabatur, -s (manus *trad.*), quod sepiebant oppidum eo -e, moerus ([moenere, murus *trad.*]. 5, 179 -s, quod mutuo animo qui sunt dant officii causa; alterum -s, quod m. causa imperatum. AGROEC. gramm. VII 119, 6 a m. vel a monendo). ISID. orig. 15, 2, 18 moenia sunt muri ..., quod muniant ...; munium (*vox nihili, etymol. gratia ficta*) autem dictum, quasi manu factum; sic et -s. *scrib.* moen-: LVCR. 1, 29 (*Prisc. et OQG,* mon- *vel* mun- *cett.*). 1, 32 (*coni. Lambinus,* mon- *vel* mun- *codd.*). 5, 1308 (mun- *J*). VARRO ling. 5, 141 (*v. l. 59*). FRONTO p. 115 v. d. H. (= p. 120 N.; *legit Bischoff, Frontopalimpsest 20*). -nir-: CE 1381, 9 -e. CIL V 8958, 3 (*a. 488*) -bus. -ebu(s): CIL IV 6900. *notatur*: m: PROB. litt. sing. gramm. IV 276 n. 54. 55 CIL VI 1822, 4. mun: CIL VI 10194 *bis.* mune(re): CIL IX 1663 (*p. 1641, 14*). *mensuratur* mŭnerē: CE 523, 5. *masc.*: FVLG. myth. 2, 10 p. 50, 7 -s ... conversus (-sum *pars codd.*) est. *de formis*: *sg. dat.?* -e: *v. p. 1667, 26. 32.* *abl.* -i: CIL XIV 2170, 6 omni -i fun(c)to. NOT. Tir. 41, 93 (*post* donum) -s donum (*cf. p. 1663, 79 sqq.*). 48, 12 -s. *de notione*: VLP. dig. 50, 16, 194 inter 'donum' et '-s' hoc interest, quod inter genus et speciem *eqs.* (*v. vol. V 1, 2016, 5 sqq.; aliter l. 84*). PAVL. dig. 50, 16, 18 '-s' tribus modis dicitur: uno donum, et inde -a dici dari mittive; altero onus, quod cum remittatur, vacationem militiae -isque [praestat] inde immunitatem appellari; tertio officium, unde -a militaria et quosdam milites munifices (-os *trad.*) vocari; igitur municipes dici, quod -a civilia capiant. DON. Ter. Eun. 1057, 2 donum praemium dis datur, -s praemium hominibus; nam separatim donum deorum est, praemium virorum est fortium, -s hominum (*aliter* DIFF. ed. Beck p. 53, 36 dona omnibus dantur, praemia victori tribuuntur, -a deo offeruntur). CHAR.

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gramm. p. 451, 68 B. φιλοδοξία. SYNON. Cic. p. 433, 24 -a. onera. munia. curae. officia. servitia. 433, 25 -a. dona. honores. praemia *eqs.* (*sim.* 434, 29. 436, 29). GLOSS. φιλοτιμία, φιλοδοξία, δῶρον. λειτουργία. donum manifestatum vel visibile vel certum, officium. -a: χαρίσματα. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, TER., LVCIL., AFRAN., GRACCHO or., POMPON., RHET. Her., CIC. *de ratione q. e. inter* -a *et* munia (*infra* m.): -a *omnino usurpatur multo saepius quam* m., *promiscue ap. multos poetas et scriptores inde a* PLAVTO; -a *rarius quam* m. *occurrit ap.* CVRT., TAC. (-a *6*, m. *43 locis*), APVL.; m. *tantum habet solus* VELL. (*semel*); -a *tantum usurpant poetae inde a* CATVLLO, VERG., TIB., PROP., OV., *scriptores* CAES. Gall. (*semel*), NEP., VITR., QVINT., PLIN. *min.*, SVET.; *cf. variationem in codd. l. 14 sqq.* [*francoprov.* mōdre (< munera). *cf. M.-L. 5750 a. G.*] [*confund. in codd. c.* funus (STAT. Theb. 12, 54; *cf. p. 1667, 59*), munia (LVCAN. 4, 700 nocturna ... m. [-a *var. l., def. Housman coll.* LIV. 32, 16, 15 *p. 1666, 20*] valli desolata fuga. LAVS Pis. 28 STAT. Theb. 2, 370. TAC. Agr. 13, 1 [m. *def. Sörbom, Variatio serm. 26, 2*]. *al. v. p. 1643, 77*), nomen (OV. fast. 2, 472. 3, 230 trist. 2, 295. *alia affert Housman ad* MANIL. 3, 71), numen (VERG. *p. 1666, 78.* STAT. Theb. 8, 300. *al. cf. l. 23*). *dub. vel falso trad.*: CIC. rep. 1, 71 *pro* unius. CIRIS 533 *Scorpius* in aethereo signorum -e (lumine *Schrader*, limite *Housman, alii alia*) praestans. SEN. suas. 5, 4 *pro* manus. SEN. Med. 230 (*loq. Medea*) -s est Orpheus meum ... geminique (-numque *trad., corr. Heinsius*) -s (numen *Richter*) Castor et Pollux meum est. SIL. 10, 456 *pro* murmure.]

i. quod officii vel studii causa praestatur (in *aliquem p. 1664, 32. 1665, 45. 1667, 8*). *utrumque dici apparet* CIC. Att. 15, 11, 3 -e amoris atque officii. fam. 6, 14, 1 officii erga te studiique -s. CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 6 non hoc esse tui -is, si quid rogatus fueris, ut facias ..., sed totum tuum esse onus. *al. de distinctione v. maxime l. 36. p. 1662, 75. 82. 84.* *in fig. etym.* -e munerare *p. 1642, 22*, remun- CIC. Brut. 15 (*p. 1664, 18*). fam. 9, 8, 1. *plur. poet. p. 1664, 24. 58 et saepius in poesi, in prosa or.* VARRO frg. Non. p. 163, 28 Delphos Apollini -a missa, corona *eqs.* (*si frg. integrum est*).

I *generatim* (*exempla selecta*): A *praevalente notione q. e. officium* (*iuxta ponitur ex. gr.* officium *l. 45. 66. 68. al.*, onus *l. 49* [*cf. p. 1667, 57*], labor *l. 52*, opus *l. 68*; *opp.* studium *l. 51*, beneficium *l. 52*): 1 *in universum*: a *praestatur ab animantibus* (*fere hominibus; numinibus l. 42, animalibus l. 53*): PLAVT. Amph. 827 (*Sosia ad Amph.*) Amphitruo alius, qui ... tuam rem curet teque absente hic -s fungatur tuom (Men. 223 parasitus octo hominum -s [nunc *A*] facile fungitur. Trin. 1 [*Luxuria ad Inopiam*] sequere hac me, gnata, ut -s fungaris tuom. LVCIL. 8 -s ... fungi et muros servare [*Iuppiter deos hortari videtur*]. *al.*). TER. Ad. 764 te curasti molliter lauteque -s administrasti tuom (DON.: '-s' servile: esse et bibere). CIC. S. Rosc. 117 eiusdem -is, legationis (*del. Fleckeisen*), officii mandatorumque socios (de orat. 1, 262 oratoris proprio officio atque -e. HOR. ars 306 -s et officium *poetae. al. cf.* CIC. Cato 29 officii -s [72. *al.*]). Verr. II 2, 117 si hanc causam non ... recepissem, si hoc a me -is non universa provincia poposcisset *eqs.* 3, 7 plus ... oneris ac -is suscipere (de orat. 1, 116 magnum ... onus atque -s. *al.*). de orat. 1, 40 tuo magis studio quam proprio -e aliquo disertorum ius ... didicisti. ad Q. fr. 1, 1, 13 non in beneficii loco, sed in laboris ac -is. VERG. georg. 4, 178 innatus apes amor urguet habendi -e quamque suo (*quod describitur 158 sqq.*). *al.* b *praestatur a rebus* (*v. et l. 64 sqq.*): CIC. de orat. 2, 38 omnes artes ... sine eloquentia suum -s praestare possunt. 3, 121 non est paucorum libellorum hoc -s (*sc. ad varietatem disserendi traducere*). fin. 4, 38 cultura vitium, cuius hoc -s est, ut *eqs.* Tusc. 3, 15 -s ... animi est, ratione bene uti (AMM. 25, 4, 10). off. 3, 117 -s prudentiae. QVINT. inst. 2, 1, 8 si grammatices -s usque ad suasorias prorogatur, tardius rhetore opus est. TAC. ann. 3, 65, 1 praecipuum -s annalium reor, ne virtutes sileantur *eqs.* PLIN. paneg. 31, 4 converso ... -e maris *naves Roma Aegyptum oneratae vehentur.* *al.*

2 *c. determinatione* (*plura v. sub II*): a *gen.* (*fere explic., v. et l. 54 sqq.; iuxta gen. pers. l. 71*): CIC. Phil. 14, 34 gloriae -s optimis ... civibus monumenti honore persolvitur. de orat. 2, 345 virtutum sunt certa quaedam officia ac -a (part. 76 fin. 5, 67). part. 132 isto ... exposito -s promissi omne confecero (*cf.* fam. 3, 9, 3 promissi ac -is). rep. 1, 33 sapientiae (fin. 3, 50 -s aut opus [4, 35]. 4, 36 officium -sque). fin. 1, 11 vitae (OV. Pont. 4, 5, 38 addita ... vitae [*an dat.?*] ... multa tuendae -a, ne proprias attenuaret opes). Tusc. 2, 43 *fortitudinis.* 5, 113 geometriae. Cato 28 est ... -s eius *oratoris* non ingenii solum, sed laterum etiam et virium. 39 praeclarum -s aetatis, siquidem id aufert a nobis *eqs.* Lael. 67 amicitiae. off. 1, 20 iustitiae. OV. ars 1, 691 (*ad Achillem Scyri latentem*) non sunt tua -a lanae. rem. 796 cibos ..., medicinae fungar ut omni -e, ... dabo. fast. 3, 573 hospitii servasset ad ultima -s. LIV. 6, 8, 2 Camillum iam ad -a corporis ... invalidum. *al.* b *adi.* (*v. et supra l. 44*): RHET. Her. 1, 10, 18 oratorium. CIC. rep. 6, 15 ne -s humanum assignatum a deo defugisse videamini. *al.*

B *praevalente notione q. e. donum.* *iuxta* donum *tam copulis intervenientibus quam per asyndeton* (*v. vol. V 1, 2025, 24 sqq. et* VAL. MAX. 5, 2 ext. 3 liberalis populus Romanus magnitudine -is, quod Attalo regi Asiam dono dedit. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 634 divini -a doni); *cf.* -e donare *p. 1664, 25. 41 et* SEN. benef. 6, 2, 1 aliud est -s, aliud ipsa donatio. FVLG. myth. 2, 6 p. 46, 23 Pandora ... graece dicitur omnium -s. *coniungitur* beneficium *l. 14. p. 1665, 8* (*cf. infra l. 38 et* ARNOB. nat. 2, 62 beneficii -e. 2, 64 beneficium -is. *potius opponitur p. 1663, 52*). *v. et p. 1645, 14 sqq.*

1 *in universum*: a *praestatur ab hominibus*: PLAVT. Cist. 93 in amicitiam insinuavit ... blanditiis, -bus, donis. Mil. 710 (*interpol.?*) eos pro liberis habebo, qui mihi mittunt -a (939 quid tibi ego mittam -is. Pseud. 777 si quis non hodie -s misisset sibi *eqs.* 781 Truc. 443. *al.*). Pseud. 177 facite ..., ut mihi -a multa huc ab amatoribus conveniant. TER. Hec. 853 egon qui ab Orco mortuom me reducem in lucem feceris, sinam sine -e a me abire? Phorm. 40 ei *uxori* ... -s hoc (*i. nummi*) conraditur. 47 ferietur alio -e, ubi era pepererit. POMPON. Atell. 58 iube modo afferatur -s. RHET. Her. 1, 17, 27 ut ... -s hoc (*i. de arte rhetorica librum*) accumulatissime tuae largiamur voluntati. CIC. Verr. II 3, 187 (*de anulo scribae dato*) hoc tuum -s ac beneficium. de orat. 2, 286 legem de donis et -bus tulit *Cincius* (*eandem affert* Cato 10 [*vulgo appellatam 'de donationibus'*]. *cf.* PLIN. epist. 4, 9, 6 haec *a quaestore accepta* accusatores furta et rapinas, ipse -a vocabat; sed lex -a quoque accipi vetat. *v. et p. 1640, 43*). Brut. 15 te ... remunerandum si non pari, at grato tamen -e. Att. 5, 9, 1 cum ... -bus tuis, quae *amici* ... congesserant, epulati essemus. PLANC. Cic. fam. 10, 11, 1 tuae sententiae infinitis cum -bus. CATVLL. 14, 2 ni te ... -e isto odissem (*sc. libro quodam ut* 68, 149). CAES. civ. 3, 60, 4 conati sunt ... Volusenum interficere, ... ut cum -e aliquo perfugisse ad Pompeium viderentur. VERG. ecl. 2, 44 sordent tibi -a nostra. Aen. 4, 263 laena ..., dives quae -a Dido fecerat. 5, 282 Sergestum Aeneas promisso -e donat ...; olli serva datur *eqs.* (HOR. carm. 4, 2, 20 *Pindarus victorem* centum potiore signis -e d.). HOR. epod. 3, 17 (*de tunica Nessi*) nec -s umeris ... Herculis inarsit aestuosius. carm. 3, 16, 15 *Philippus* subruit aemulos reges -bus, -a navium saevos inlaqueant duces. 4, 8, 12 carmina possumus donare et pretium dicere -i. OV. am. 3, 14, 42 nec, quae celare parabis, insequar; et falli -is instar erit (ars 1, 676. 2, 286 met. 6, 443). LVCAN. 9, 131 *Pompeius in Aegypto*, hospitii fretus superis et -e tanto in proavos, cecidit donati victima regni. MART. 9, 43, 6 nobile Lysippi -s opusque vides. *al.*

b *praestatur a deis* (*de Fortuna, Natura sim. v. sub c*): CIC. Arch. 18 Ennius (*frg. inc. 19*) sanctos appellat poetas, quod quasi deorum aliquo dono atque -e commendati nobis esse videantur (p. red. in sen. 2. Phil. 4, 7 est ... quasi d. immortalium beneficio et -e datum rei publicae Brutorum genus. rep. 6, 17. *al. cf.* VERG. georg. 1, 238 divom [VAL. FL. 7, 226 SIL. 11, 236. *al.*]. *sim. al.*). p. red. ad Quir. 5 divinis -bus (har. resp. 6 d. -e donatus rei publicae. SEN. benef. 2, 29, 1. *al.*). CATVLL. 68, 10 -a ... et Musarum hinc petis et Veneris ([*fort. de carminibus amatoriis; de -bus Veneris v. p. 1667, 16*]. CE NSc. 1931 p. 321. *cf.* HOR. carm. 4, 3, 21 totum -is hoc tui *musae* est. STAT. silv. 5, 3, 217). VERG. georg. 3, 527 Massica Bacchi -a (*al. v. vol. II 1665, 29 sqq. cf.* HOR. carm. 1, 18, 7 Liberi [4, 15, 26. PANEG. 6, 9, 2 et Cereris et L. CE 1926]. SIL. 7, 748 Lyaei. STAT. Ach. 1, 184 Bacchea. CE 280, 1 Baccheia [AVSON. Mos. 153]). CIRIS 108 (*de lyra*) Cyllenia -a. HOR. carm. 4, 10, 1 *Ligurinus* crudelis adhuc et Veneris -bus potens (*aliter p. 1667, 16. 22*). PROP. 2, 3, 25 caelestia -a (OV. met. 13, 659. SER. SAMM. 981 placidi c. -a somni. *al. cf.* MANIL. 1, 26 caelestum [STAT. silv. 1, 2, 209]. 2, 115 caeli [*de astrologia ut* 4, 876]). OV. am. 2, 13, 22 *Corinna gravida* digna est, quam iubeas, -is esse tui (*cf. p. 1666, 58*). medic. 4 Cerealia ... -a (*al. v. Onom. vol. II 343, 55 sqq. cf.* OV. met. 5, 343 Cereris [*al. v. supra l. 46 et Onom. vol. II 337, 66 sqq.*]). SEN. Phaedr. 949 supremum numinis -s tui *Neptuni.* LVCAN. 3, 205 (*de olivis*) tua -a, Pallas (*cf.* VAL. FL. 1, 478 te moenia doctum Thespia Palladio dant -e). STAT. Theb. 2, 587 ensem ..., Mavortia -a magni Oeneos. *al.*

c *praestatur a rebus* (*v. et p. 1665, 5 sqq.*): RHET. Her. 4, 47, 60 si quis ... fortunae -bus et naturae commodis ... abundabit (CIC. dom. 146 non virtutis atque ingeni, sed f. et temporum -a. prov. 35 VITR. 6 praef. 3). CIC. de orat. 1, 115 naturae -bus ornati ([*quae seq. v. p. 1663, 50*]. VITR. 2 praef. 1 PHAEDR. 2, 6, 16. *al. cf.* OV. met. 14, 685 naturale decoris -s [VITR. 5, 12, 3 hoc ... -s n. habent ea loca. *al.*]. NEMES. cyn. 317 nativo -e). parad. 5 accipies ... hoc parvum opusculum lucubratum his iam contractioribus noctibus, quoniam illud maiorum vigiliarum -s in tuo nomine apparuit (*aliter p. 1666, 26*). off. 3, 4 *Africani* nullum opus otii, nullum solitudinis -s exstat. AETNA 626 pari sub -e sortis (OV. met. 13, 277 CLAVD. 26, 445). HOR. carm. 2, 14, 10 quicumque terrae -e vescimur (epist. 1, 6, 5 *de metallis*). TIB. 2, 5, 37 fecundi redierunt -a ruris. OV. met. 10, 476 -e noctis intercepta neci est *Myrrha* (*cf.* SIL. 15, 625 tenebrarum). fast. 3, 185 placidi capiebat -a somni (CE 1997, 8 aeterno -e s. *cf. supra l. 51 et* SIL. 6, 96 sopor sua -a ... applicat et ... fundit ... quietem). 3, 766 *anus vinosa* gravidae -a vitis amat. SEN. epist. 73, 11 quorum *otiorum* -s (unum *var. l.*) hoc maximum est (*affert Verg. ecl. 1, 9 sq.*). COLVM. 2, 11, 3 sunt ... regionum propria -a. LVCAN. 3, 361 fatorum -e (MART. 7, 47, 3. *cf.* IVST. 13, 4, 24 fatale). PLIN. nat. 7, 4 prima roboris spes primumque temporis -s quadripedi similem facit *infantem* (QVINT. inst. 10, 6, 6 CYPR. mortal. 14 p. 305, 25. *cf. l. 62*). 21, 27 *viola* Calatina -s autumni, ceterae veris. SIL. 9, 411 tanto laetari -e casus haud licitum Poenis. 14, 663 -a Rubri ... ponti (*i. margaritae*). MART. 5, 78, 11 mensae -a si voles secundae ..., tibi porrigentur uvae. QVINT. inst. 1, 12, 19 dedit ... hoc

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quoque providentia hominibus -s, ut honesta magis iuvarent (*cf.* 12, 1, 2 providentiae -a). Plin. paneg. 26, 3 ut . . . parentem publicum -e educationis experirentur *cives.* Vopisc. Aurelian. 3, 4 quod unicum sapientiae -s inluxerit *Plato.* CIL XIII 10024, 100 de -e amori(s). *al.*

2 *c. determinatione*: **a** *gen. (fere explic.; v. et p. 1664, 60 sqq.)*: Cic. leg. 1, 24 *genus humanum* divino auctum . . . animorum -e. Att. 13, 4, 1 habeo -s a te elaboratum decem legatorum. Planc. Cic. fam. 10, 24, 1 pro maximis tuis beneficiis tam vili -e defungor orationis. Catvll. 69, 3 non si illam rarae labefactes -e vestis (Hor. epist. 1, 19, 38. Prop. 4, 5, 57 qui versus Coae dederit nec -a vestis [*2, 1, 6* hoc totum e Coa veste volumen erit *confert Jachmann, Studi in onore di Paoli 414 sqq.*]). Nep. Phoc. 1, 3 -a magnae pecuniae. Verg. georg. 3, 391 -e . . . niveo lanae. Ov. met. 15, 122 nec frugum -e dignus. Sil. 16, 205 nunc auri . . ., nivei nunc -a dentis *elephantini.* Stat. silv. 2, 1, 160 Cilicum flores . . ., -a graminis Indi. 5, 1, 51 *feminae* laudantur . . . pulchrae -e formae. *al.* **b** *adi. (v. et p. 1664, 40. 45)*: Ov. met. 6, 351 ad publica -a veni (*sc. ad ea, quorum usus communis est; aliter l. 30*). Liv. 30, 15, 7 nuptiale (Frontin. strat. 2, 11, 5 Apvl. met. 6, 6, 1. *al.*). Val. Max. 9, 2 ext. 5 natalicio. Apvl. met. 9, 10, 3 hospitale. *al.*

II *speciatim et usu fere technico*: A *in re publica* (*cf.* Pompon. dig. 50, 16, 239, 3 '-s publicum' est officium privati hominis, ex quo commodum ad singulos universosque cives remque eorum imperio magistratus extraordinarium pervenit. Call. dig. 50, 4, 14, 1 -s aut publicum aut privatum est; publicum -s dicitur, quod in administranda re publica cum sumptu sine titulo dignitatis subimus *eqs.* Char. dig. 50, 4, 18 pr. Hermog. dig. 50, 4, 1, 3. *sim. saepius, maxime* Dig. 50, 4): 1 *de oneribus variis rei publicae praestitis*: **a** *in universum (exempla selecta)*: Plavt. Trin. 354 is est immunis, cui nihil est, qui -s fungatur suom. Lex repetund. (CIL I² 583) 79 militiae -isque poplici (Lex Vrson. [CIL I² 594] 66, 39 publici. Cic. div. in Caec. 61. Phil. 14, 34 *viros fortes* contectos p. operibus atque -bus. de orat. 2, 76. div. 2, 7 officio et -e. fam. 9, 6, 5 Liv. 27, 34, 6. *al. aliter l. 17*). Gracch. or. frg. Gell. 15, 12, 3 uti nemo posset vere dicere assem aut eo plus in -bus me accepisse. Cic. inv. 2, 132 cur rei publicae -e impediantur *iudices* (Cluent. 89 prov. 35 de orat. 1, 199. *al.*). Verr. II 3, 15 -is illius functio. 3, 161 *si filium probe educavisses*, haberet aliquid abs te res publica -is. 4, 23 liberi . . . ab omni sumptu, molestia, -e. 5, 51 cum hoc -s imponebatur tam grave civitati. Vatin. 35 ministros -is provincialis. Brut. 63 *Lysias* functus omni civium -e (*i.* ἰσοτελής). rep. 3, 48 quibus mensibus populari -e fungerentur, quibus senatorio (*cf. infra l. 53*). Att. 1, 1, 2 candidatorio. Hor. carm. 4, 14, 2 plenis honorum -bus *Augusti.* Liv. 1, 43, 3 *fabris* datum -s, ut machinas in bello ferrent (facerent *sim. edd.*). 2, 48, 2 occuparent patres ipsi suum -s facere; . . . agrum plebi darent. 4, 13, 3 (*de largitionibus frumenti*). 4, 59, 11 tempestivo principum in multitudinem -e (*cf.* 5, 3, 4 -e patrum in plebem). 9, 3, 5 non militaribus solum, sed civilibus quoque abscesserat -bus. *al.* **b** *pertinet ad certos magistratus, sacerdotes sim.*: Cic. Manil. 62 ut duorum consulum -s unius adulescentis virtuti committeretur (Plin. paneg. 59, 3 -s consulis obisse. *cf.* Cic. Pis. 23 -e consulatus omni officio tuendo [Apvl. apol. 94]. fam. 10, 12, 3 consulare [Liv. 2, 8, 4 Tac. ann. 6, 11, 1]). Mur. 53 praetura probata in iure, grata in -e. Mil. 33 praeclarum . . . -s atque instrumentum tribunatus. Phil. 9, 3 legationis -s (Caes. civ. 1, 33, 1). Tusc. 1, 1 senatoriis . . . -bus (Svet. Aug. 35, 3 CIL XIV 2923, 7. *v. et l. 40*). Cato 34 omnia exsequi regis officia et -a (*cf.* Treb. trig. tyr. 30, 3 regale . . . -s). Att. 5, 9, 1 extraordinarium (*al. v. vol. V 2, 2076, 49 sq.*). 6, 4, 1 annui -is (fam. 2, 12, 1. 15, 12, 2). Ov. fast. 6, 454 *Vesta ex incendio rapta* pontificis . . . sui -e tuta fuit. Tac. ann. 14, 20, 5 iudicandi -s (Svet. Aug. 32, 3. *cf.* Cod. Iust. 3, 1, 5 iudiciario -e). Svet. Vesp. 24 -bus imperatoriis (*cf.* Ivst. 13, 4, 9 -s imperii). *al.* *ap. ecclesiasticos*: Tert. praescr. 41 l. 23 laicis sacerdotalia -a iniungunt *haeretici* (Ps. Tert. adv. Iud. 14 l. 51. Ps. Hil. libell. 11 p. 84, 12 -e atque officio sacerdotali). Mar. Victorin. in Eph. 6, 20 p. 1294^A -s apostolatus. Heges. 5, 22, 2 (*de sacerdotibus Iudaicis*) -e religionis. Rvfin. Orig. in num. 9, 1 p. 56, 16 -s pontificatus. *al.*

2 *de ludis* (*cf.* -s aedilitatis *vol. I 933, 56 sq. et* Gloss. dies -um: punitio servorum): **a** *funebribus* (*cf. p. 1666, 70 sqq. et* Tert. spect. 12 p. 14, 10 [= Svet. frg. p. 343, 5] -s dictum est *spectaculum* ab officio, quoniam officium etiam -is nomen est; officium autem mortuis hoc spectaculo facere se veteres arbitrabantur *eqs.* Serv. auct. Aen. 3, 67 pugnaverunt *captivi interficiendi in exsequiis*; et quod -i missi erant, inde -s appellatum): ? Lvcil. 149 Aeserninus fuit Flaccorum -e (unae *trad., corr. Turnebus, edd.*) quidam Samnis (*eodem spectare videtur* 676). Cic. Vatin. 30 ita . . . illud *Q. Arrii* epulum est funebre, ut -s sit funeris, epulae quidem ipsae dignitatis. Plin. nat. 33, 53 Caesar . . . primus in aedilitate -e (-i *var. l.*) patris funebri (*i. in honorem patris dato*) omni apparatu harenae argenteo usus est (36, 116. 120 Capitol. Aur. 8, 2). **b** *variis, maxime gladiatoriis*: Cic. Sull. 54 -s praebere. *ibid.* dandi -is (Sest. 124 ad Q. fr. 3, 6 [8], 6 Petron. 45, 13. *al. cf. p. 1666, 10.* Ivv. 3, 36 edunt [*al. v. vol. V 2, 94, 52 sqq.*]). har. resp. 56 -a . . . gladiatoria parantes (*al. v. vol. VI 2, 2009, 48 sqq.; nota* Apvl. met. 10, 18, 1 -s g. triduani spectaculi. *cf.* Cic. off. 2, 55 gladiatorum [*al. v. vol. VI 2, 2005, 74 sqq.*]). off. 2, 56 popularium -um. Ov. fast. 5, 190 circi -e. Vell. 2, 89, 1 quae magnificentia triumphorum . . ., quae fuerit -um. Sen. epist. 93, 12 summo die -is. Lvcan. 4, 709 harenae -bus (Clavd. 5, 396). Petron. 45, 4 habituri sumus -s excellente. Ivv. 2, 148 *Caesar*, cuius . . . -e retia misit *Gracchus gladiator.* Svet. Cal. 27, 4 curatorem -um ac venationum (*al. v. vol. IV 1477, 71 sqq.*). Iren. 1, 6, 3 (= 1, 1, 12 H.) -is . . . spectaculum (*gr.* τῆς τῶν θηριομάχων καὶ μονομαχίας . . . θέας). Capitol. Aur. 17, 7 in -e . . . publico (CIL IX 5016, 4. *al.*). Avg. c. acad. 1, 1, 2 p. 4, 11 -a ursorum. CIL VI 8498 (*a. 217*) proc(uratori) -um (XI 3612 p. a -b(us)). 10162 tabul(arius) a -bus (33981, 3). *al.* *in imag.*: Catvll. 17, 7 *homo stupidus de ponte deiciatur*; -s hoc mihi maximi da, colonia, risus. Favst. Rei. serm. 28 p. 335, 30 *Stephanus* sub spectaculo trinitatis edebat -a passionis (spir. 1, 11 p. 121, 27).

3 *de militia* (*cf. p. 1662, 79*): Cic. Brut. 282 *Crassus* imperatorem se statim esse cupiebat, cui -i mos maiorum aetatem certam . . . reliquit. Lvcr. 1, 29 fera -a militiai (*al. v. p. 959, 72 sqq.; cf.* Nep. Dat. 1, 2 militare -s [*al. v. p. 955, 39 sqq.*]. Svet. Aug. 10, 4 non modo ducis, sed etiam militis functum -e). 1, 32 belli fera -a ([*fort. ex Ennio, cf.* Varro Men. 223 fera militia -a b. ut praestarem *et Norden, Enn. u. Verg. 11, 1*]. 5, 1308 temptarunt etiam tauros in -e b. Ov. met. 13, 296 Liv. 24, 35, 7. 32, 16, 15. *al.*). Caes. civ. 1, 57, 1 viros . . . Caesar ei classi attribuerat, qui sibi id -is depoposcerant. *al.* Prop. 3, 4, 8 solitum armigeri ducite -s equi (*compellari videntur cives, ut ducant equos militiae assuetos, vix equi*). Ov. rem. 153 iuvenalia -a Martis *i. tirocinium* (Sil. 6, 477 duro . . . -e M. *cf.* Amm. 15, 12, 3 Martium. Clavd. carm. min. 46, 13 Mavortia . . . -a: barbaricas strages Rhenique triumphos [*aliter p. 1664, 58*]). Liv. 3, 6, 9 -s vigiliarum senatores . . . obibant (*aliter p. 1664, 68*). Sen. contr. 1, 8, 6 militia mea legis -s est. Lvcan. 1, 356 summi . . . -a pili . . . gerens *i. centurio primi pili* (Mart. 1, 93, 3 primi . . . -a p.). Sil. 7, 304 castrorum . . . -a (*cf.* Paneg. 2, 10, 3 castrensium -um). 9, 267 -a pugnae. Svet. Iul. 67, 1 remisso officiorum -e. Hyg. mun. castr. 20 -a legionum. *al.*

4 *de operibus*: **a** *de mundo*: Cic. Tusc. 1, 70 possumusne dubitare, quin is praesit aliquis . . . moderator tanti operis et -is? (nat. deor. 2, 90 architectum t. o. t.que -is. *cf.* 1, 19 t. -is). **b** *de variis aedificiis*: Ov. ars 1, 69 -bus nati sua -a mater addidit (*de Octaviae porticu theatro Marcelli adiuncta*). fast. 6, 776 in Tiberis ripa -a regis *Servii Tullii* habet *Fors.* Epiced. Drusi 287 nec sua conspiciet . . . -a Drusus nec sua prae templi nomina fronte leget. Vell. 2, 48, 2 perfectis -bus theatri et aliorum operum. 2, 130, 1 Pompei -a absumpta igni restituit. Mart. 7, 34, 9 quid tu tot domini . . . nostri praefers -bus? epigr. 2, 7 miramur velocia (*i. celeriter exstructa*) -a, thermas. **c** *de aquis salientibus* (*latrinas publicas dici coni. Grimal, RevEL. 12, 1934, 240*): Frontin. aq. 3 quot castella publica . . . sint, et ex is quantum publicis operibus, quantum -bus — ita enim cultiores (lacus *suppl. Lancianus*, l. salientes *dubitanter Krohn*) appellantur (appellant *ed. Argentorat., Buecheler*) —, quantum lacibus . . . detur (23. 78. 79. *al.*). 98 M. Agrippa . . . operum suorum et -um velut perpetuus curator fuit. 117 castellorum et -um stationes. 118 ductus aut castella aut -a aut lacus.

B *in rebus sacris*: 1 *praestatur deis*: Plavt. Poen. 1176 lepidissima -a meretricum, digna . . . Venere. Cic. Verr. II 4, 66 (*de candelabro Antiochi*) illius operis ac -is. Catvll. 66, 38 (*loq. coma Berenices*) pristina vota novo -e dissoluo. 66, 82 iocunda mihi -a libet onyx (Verg. Aen. 3, 177 Ov. fast. 1, 647). 66, 92 *me* largis affice -bus *sc. unguenti.* Verg. ecl. 3, 63 Phoebo sua semper apud me -a sunt, lauri et . . . hyacinthos. Aen. 4, 217 -a templis . . . ferimus. 6, 637 perfecto -e divae *Proserpinae.* Hor. epist. 2, 1, 216 (*de bibliotheca Latina*) -s Apolline dignum. Ov. am. 2, 13, 24 feram ante tuos, *Ilithyia*, -a vota pedes (*antecedentia v. p. 1664, 53. cf.* Epist. Sapph. 212 votiva . . . -a [Sen. Ag. 644]). 3, 7, 46 -is oblati (Tert. adv. Iud. 5 l. 6 obtulit -a deo. Itala lev. 2, 1 [Lugd. *al.; gr.* δῶρον, *Vulg.* oblationem]). ars 3, 653 -a . . . capiunt hominesque deosque; placatur donis Iuppiter ipse datis (*cf. Otto, Sprichw. p. 233*). Val. Fl. 2, 330 pia -a (Mart. 9, 58, 2 Lact. Phoen. 158). Cypr. eleem. 26 p. 394, 18 dei (Arnob. nat. 7, 16 -s et honor). *al.* *de sacris christianis*: Consvlt. Zacch. 2, 7 p. 62, 20 caeleste fidelium -s . . . celebratur. Epist. pontif. Thiel Hil. 2, 1 (= Hilarvs Vict. pasch. chron. I p. 677, 6) praecipuo -i (*i. festivitati paschali*) peragendo. Sacr. Leon. 170 tribue nobis -e festivitatis hodiernae, ut *eqs.* 196 sacri . . . -is operatio. Greg. Tvr. Thom. p. 125, 6 sacri -is officii. *al.* 2 *praestatur mortuis* (*cf. p. 1665, 67 sqq. 1667, 59*): Cic. Cluent. 28 illa cum . . . audisset sibi non solum filium, sed etiam exsequiarum -s ereptum. Catvll. 101, 3 ut te postremo donarem -e mortis (*cf.* Treb. trig. tyr. 11, 5 v. 3 -e . . . mortali). 101, 8 quae . . . tradita sunt tristi -e (*V*, tristis -a *recc.*) ad inferias (CE 474, 9 *de versibus inscr.*). Calv. carm. frg. 8. Pvblil. M 13 mortuo qui mittit -s (Verg. Aen. 4, 624 Anth. 409, 2). Verg. georg. 4, 520 *Orpheus Eurydicen quaerens Veneris oblitus erat*, spretae Ciconum quo -e matres *eqs.* ('ob quam rem' Asper *ap.* Serv. auct., *vix recte*; numine *var. l. fuisse testatur* Schol. Bern.). Aen. 6, 886 fungar inani -e (Ov. met. 2, 341 Heliades lugent et, inania morti -a, dant lacrimas. Sil. 10, 536. *al. cf.* Val. Fl. 5, 30 -a flammis vana ferunt). 11, 26 animas . . . decorate supremis -bus (Ov. Pont. 1, 7, 29 lacrimas, supremum in funere -s. Sil. 15, 396. Tac. ann. 3, 2, 1 ut . . . suprema erga memoriam filii sui -a [*def. Sörbom, Variatio serm. 26, 2*; munia *Ritter*] fungerentur. CIL II 1753, 6

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hoc -s supremum dat. *al.*). HOR. carm. 1, 28, 4 te . . . cohibent, Archyta, pulveris exigui . . . parva . . . -a. 2, 1, 38 Ceae (*i. Simonideae*) . . . -a neniae. TIB. 2, 4, 44 qui det maestas -s in exsequias. OV. met. 13, 525 tibi -a matris contingent fletus peregrinaeque haustus harenae. trist. 3, 3, 81 feralia -a. *al.* LVCAN. 8, 741 extremo . . . abest a -e busti (VAL. FL. 5, 14 e. virorum -a. IVVENC. 4, 718 corpus ad e. -s deposcere). VAL. FL. 3, 313 date debita caesis -a. TAC. ann. 1, 62, 1 caespitem Caesar posuit gratissimo -e in defunctos. PLIN. epist. 8, 12, 5 fungi pio -e (AVSON. 167, 17 p. 35 P.). IVVENC. 2, 399 ultima supremae . . . -a pompae. *al.*

C *in re amatoria* (*fere per euphemiam de concubitu sim.; aliter p. 1664, 49*): PLAVT. Asin. 812 apud amicam -s adulescentuli fungare, uxori excuses te et dicas senem? CATVLL. 61, 234 boni coniuges, bene vivite et -e assiduo (*codd. rec.*, assidue *cett.*) valentem exercete iuventam. OV. epist. 4, 137 (*Phaedra ad Hippolytum*) nec labor est celare, licet; pete -s ab illa *Venere* (ars 2, 575. SER. SAMM. 911 ludum Veneris -sque petendum). am. 1, 14, 54 non illo -a digna loco (*dub. an huc pertineat; cf. Brandt ad l.*). ars 3, 98 damnis -a vestra carent. PETRON. 87, 8 non plane iam molestum erat -s. MART. 9, 67, 8 si vis accipere hoc -s *eqs.* APVL. carm. frg. 4, 8 ut nostra exsuperes -a (*i. carmina*) -bus. SER. SAMM. 603 inrita coniugii sterilis si -a languent. CLAVD. carm. min. 25, 130 (*loq. Venus*) vivite concordes et nostrum discite -s.

locutiones praedicativae: 1 *c. casibus: abl.*: LVCIL. 149 (*?, v. p. 1665, 72*). 166 hi *clientes* prae se portant ingentes -e (*vix dat.; an* -a*?*) pisces. CIC. inv. 1, 84 *equum* oportet aut hereditate possideas aut -e (-ei *Stroebel*) acceperis (SCHOL. Stat. Theb. 4, 460 accepit cervum . . . -e. *cf. l. 39*). CATVLL. 65, 19 missum sponsi furtivo -e malum (IVV. 2, 148 *v. p. 1666, 3.* ENNOD. carm. 2, 50 tit. qui ficus -e . . . misit. *cf. l. 35*). 101, 8 (*v. p. 1666, 74*). OV. am. 2, 2, 15 huic *dominae* furtiva tuo *eunuchi* libertas -e detur. PLIN. nat. 33, 53 (*v. p. 1665, 76*). VAL. FL. 1, 478 (*v. p. 1664, 58*). TAC. ann. 1, 62, 1 (*v. supra l. 8*) posuit (CE 1969, 15 haec monimenta aevi posuerunt -e nati [*dat. esse coni. vix recte Armini, Eranos 34, 1936, 115*]). *dat.*: CIC. Verr. II 5, 64 homines sex . . . amico -i misit (*al. v. p. 1187, 58 sqq. 1665, 71; nota* VAL. MAX. 4, 8 ext. 1 [-e *A, sed haec littera in rasura; cf. l. 27*]). NEP. Ages. 8, 6 quae *talenta* ille -i populo . . . daret (*al. v. vol. V 1, 1691, 65*). QVINT. inst. 4, 2, 17 aprum, quem ipsi *Domitio* -i obtulerat (*sec. Cic. Verr. II 5, 7* cum aper . . . ad eum allatus esset). TAC. ann. 14, 31, 1 quasi cunctam regionem -i accepissent (SVET. Nero 56. Galba 10, 5 [-e *pars codd., cf. l. 26*]. HYG. astr. 2, 5 p. 38, 19. *al.*). *potius abl. l. 32, cf. l. 24.* *gen.* (*cf. Löfstedt, Synt.* I^2 *128, 1*): CE 1168, 6 sumeret ut tellus -is ossa mei. 1988, 36 hos tibi dat versus . . . patronus -is amissae (*'coniunge* tibi amissae dat hos versus -is' *Lommatzsch*). 2 *c. praepositionibus*: in *c. abl.* (*vix recte vol. VII 1, 788, 64 huc trahitur* GRACCH. *p. 1665, 34*): VERG. Aen. 5, 537 Anchisae . . . hoc -s habebis, cratera . . ., quem . . . Anchisae . . . in magno -e Cisseus . . . dederat (*cf.* GLOSS. IV 447, 15 *ad l.* ingenti dono *et vol. VII 1, 789, 47; an pertinet ad exempla de ludis supra p. 1665, 66 sqq. allata? vix huc referamus* 8, 273 *Herculis virtutibus enarratis* tantarum in -e laudum cingite fronde comas [*sc. c. gen. explic. sim., v. p. 1663, 54 sqq.*]). *c. acc.*: OCTAVIA 126 cuius *Poppaeae* in -s suam Stygiae parentem natus *Nero* imposuit rati. pro: OV. rem. 277 spatium p. -e posco. met. 10, 37. Pont. 4, 10, 15 *Aeolus* dat p. -e ventos. LIV. 21, 13, 5 quidquid relinquitur, p. -e habituri estis. MANIL. 5, 467 flammas . . . p. -e missas. VAL. MAX. 9, 2 ext. 5 SEN. benef. 7, 20, 3 PETRON. 101, 2. *al.* *cf. p. 1664, 31* (instar).

in lusu verb.: VATIN. Cic. fam. 5, 9, 1 quicquid est oneris (honoris *var. l.*) ac -is (SEN. benef. 6, 41, 1 onus . . ., non -s. *v. et p. 1663, 49*). CE 417, 4 sperantes . . . mihi se -a ferre fere⟨bant⟩ funera.

deriv.: muneralis, munerarius, munero(r), municulum (*?*), munusculum. *cf.* munia.

compos.: intermunus (*?*), munerifer, munerigerulus. *alia v. p. 1645, 22* (munia).

ˣmūnusculum, -ī *n.* *a* munus (*cf.* GLOSS. munus, -um deminutive). *scrib.* mú-: EPIST. Secundi (CIL XII 4393) 10. NOT. Tir. 48, 15. 94, 27. GLOSS. δῶρον. breve munus. donum modicum. (modica) donatio. *al.* *legitur inde a* PLAVTO (*l. 73*), CIC. *eiusque familiaribus*, CATVLLO, VERG.

i. q. munus parvum, bellum, vile, a voce q. e. munus *distinctum l. 79. p. 1668, 10, etsi scriptoribus praesertim recentioribus variatio placuisse vid.* (*l. 80. p. 1668, 13. al. cf.* CLAVD. DON. Aen. 10, 880 p. 400, 23 -um *ad Verg.* dona): 1 *vario usu*: PLAVT. Truc. 425 non audes aliquid mihi dare -um? (-scivilim *sim. codd. deficiente A; corr. Camerarius*, -i *Brix*). CIC. Verr. II 3, 85 totam insulam cuidam tuorum sodalium sicut aliquod -um condonaras. off. 3, 73 alieni facinoris -um (*sc. falsum testamentum*) non repudiaverunt. Att. 1, 8, 3 Tulliola, deliciolae nostrae, tuum -um flagitat. 16, 3, 1 Erotem non sine -o exspectare. fam. 9, 12, 2 oratiunculam pro Deiotaro . . . tibi misi; . . . amico -um mittere volui levidense crasso filo, cuiusmodi ipsius solent esse munera (SEN. benef. 4, 40, 4 [*postea*: munus]. MART. 9, 54, 11 parvae -a chortis [*antea*: sollemne . . . munus]. *al.*). CAEL. Cic. fam. 8, 8, 1 nemini hoc deferre -um maluit quam suo accusatori (*ironice de lite.* 8, 12, 1 HIER. in Ezech. 20, 1 p. 186^{B}. *cf.* SIDON. epist. 5, 1, 2 vobis aliquid neniarum -i vice detuli). 8, 10, 3 ut aliquid Pompeio tribuat, quodvis quamlibet tenue -um. TREBON. Cic. fam. 12, 16, 3 concinnavi tibi -um . . .; in quibus versiculis *eqs.* VERG. ecl. 4, 18 tibi prima, puer, . . . -a . . . tellus . . . fundet. HOR. epist. 1, 7, 17 non invisa feres pueris -a parvis. VAL. MAX. 2, 7, 15 *captivi remissi* ex deformibus Pyrrhi -is acerrimi hostes exstiterunt. SEN. epist. 10, 5 ut . . . cum aliquo -o epistulam mittam (*cf.* 16, 7. 22, 13). 74, 7 *fortuna quasi in ludis dona excutit*; itaque prudentissimus quisque cum primum induci videt -a, a theatro fugit. MART. 5, 84, 7 nec -a parva nec minora *eqs.* (7, 49, 1. 7, 80, 5 PS. QVINT. decl. 13, 13). PLIN. epist. 4, 9, 7 lex munera . . . accipi vetat; . . . dixerat sola se -a dumtaxat natali suo . . . accepisse (VVLG. gen. 33, 10 [munera *Itala Lugd. al.*]. *al.*). SVET. Aug. 98, 3 inter varia -a togas . . . distribuit. TERT. adv. Marc. 2, 22 p. 365, 23 si cliens diviti . . . aliquid vilissimi -i obtulerit, quantitas et qualitas muneris infuscabit divitem . . .? (HIER. in Matth. 21, 12/13 *bis. v. et vol. III 1667, 5*). COD. Theod. 11, 11, 1 xenia aut -a ([*seq.*: x. a. munera]. CAES. AREL. serm. 55, 3 p. 232, 10 -a et x., *cf. editionem alterum* 55 A 2 -a . . . ista x.). *al.* 2 *in rebus sacris*: CATVLL. 64, 103 -a divis promittens. SEN. nat. 4, 7, 1 negant posse fieri, ut . . . aliquis . . . tempestates -is redimat, quamvis munera et deos vincant. FVLG. myth. 1, 1 p. 17, 1 *supplices idolo* florum atque turis offerebant -a. VAL. CEM. hom. 3, 4 p. 701^{D} ut auctori tuo oris -a . . . exhibeas. VITA Caes. Arel. 1, 33 si his aliquis de divinis -is subveniret. CE 1801, 12 (*de altaris honore Vitali martyri concesso*) sanctis laetus ego Spes haec -a ⟨dono⟩ (*antea*: concesso munere). 3 *in re amatoria*: CATVLL. 68, 145 *mulier* furtiva dedit mira (rara *Haupt, alii alia*) -a nocte. IVV. 6, 36 pusio . . . exigit a te nulla iacens illic -a.

? **muo,** -ere *vox admodum dubia; nam* muentes CIL IV 139 *quid sibi velit, ignoratur.* *Lumpe.*

? **muracolum** *v.* myracopum.

ˣmūraena (mūrēna), -ae *f.*, (σ)μύραινα. *de orig.*: VARRO ling. 5, 77 -a, quod μύραινα graece. ISID. orig. 12, 6, 43 -am Graeci μύραιναν vocant eo quod complicet se in circulos (*veriloquium notione ornamenti p. 1669, 3 effectum esse videtur, nisi quid inepti sibi finxit, ut solet*). *de script.* (*cf.* muraenula): mor- *passim in codd.*, morina ORIBAS. syn. 4, 14, 5 La (merena Aa). -ren- *in inscr. l. 57 et plerumque in codd.*; -raen- *confirmari videtur infra l. 62.* NOT. Tir. 112, 99. GLOSS. μύραινα ὁ ἰχθύς. σμύραινα (ζμ-) est piscis, id est lampraeda. *inde a* PLAVTO, LVCIL., CIC., VARRONE, HOR. [*it. vet.* morena, *apul.* amərəne, *sard. centr. et mer.* murena (*?*), *francog. vet.* moreine *'inauris'* (*cf. p. 1669, 22*), *prov., cat., hisp.* morena, *port.* moreia. *cf. M.-L. 5754. Battisti-Alessio IV 2508. Wagner II 139. Corominas III 438. Machado II 1537. G.*]

1 *genus piscium* (*de fem. v.* PLIN. nat. 9, 76 [*sec. Aristot. hist. anim. 543 a 24 sqq.*] discrimen esse, quod -a varia et infirma sit, zmyrus unicolor et robustus *eqs.* 32, 14 Licinius Macer -as feminini tantum sexus esse tradit et concipere e serpentibus [*inde* ISID. orig. 12, 6, 43]. *inter serpentes enumerat* AMBR. hex. 5, 2, 5. *v. De Saint-Denis, Vocabulaire des animaux marins 69 sqq.*): a *generatim: pro cibo est*: PLAVT. Amph. 319 mirum ni hic me quasi -am exossare cogitat (Pseud. 382 exossabo ego illum simulter itidem ut -am coquos. *cf.* Aul. 399 congrum, -am ⌊exdorsua quantum potest⌋ [*Non. p. 17, 30. 95, 13*; exossata fac sient *codd. Plauti*]). Persa 110 ut -a et conger ne calefierent. LVCIL. 317 sallere -as. CIC. fam. 7, 26, 2 me ostreis et -is facile abstinebam. HOR. sat. 2, 8, 48 adfertur squillas inter -a . . . in patina porrecta (*cf.* FENESTELLA Plin. nat. 35, 162 [frg. 27 P.; *de tripatinio*] una *patina* erat -arum, altera luporum, tertia mixti piscis). CIL IV 5673 (*in vase*) gar(i) f(los), flos muren(ae) Salusti. MART. 2, 37, 5 -ae . . . latus. SVET. Vit. 13, 2 -arum lactes a Parthia usque fretoque Hispanico . . . petitarum (LAMPR. Heliog. 23, 8). BARNAB. 10, 5 (*in explicandis praescriptis leviticis*) non manducabis -am nec polypum. APIC. 10, 460 sqq. -a assa. 10, 463 sqq. -a elixa. exc. 95 -am aut anguillas. *in lusu verborum*: PETRON. 56, 9 *puer recitavit* '-a et littera'; *hospes accepit* murem cum rana alligata fascemque betae. *de natura, vita*: OV. hal. 27 -a ferox teretis sibi conscia tergi . . . *e rete* per multos evadit lubrica flexus (*cf.* PLIN. nat. 9, 40 *aquatilia* cute . . . molli . . . ⟨ut⟩ -ae *integuntur*). 43 nec proprias vires nescit -a nocendi *eqs.* (*sc. morsu, cf. l. 80*). 114 ardens auratis -a notis (*cf.* PLIN. nat. 9, 76 in Gallia septentrionali -is . . . dextera in maxilla septenae maculae . . . aureo colore fulgent). COLVM. 8, 16, 1 ut etiam dulcibus aquis fluviatilis cluderent pisces atque eadem cura mugilem squalumque nutrirent, qua nunc -a et lupus educatur. 8, 17, 2 specus . . ., quibus -ae delitiscant (*cf.* PLIN. nat. 9, 57 *-a inter saxatilia habetur*). PLIN. nat. 9, 73 *-ae carent pinnis et branchiis. al.* *varia*: CIC. parad. 38 aliquem . . . mullos . . . pertractantem et -arum copia gloriantem. VARRO rust. 3, 17, 3 *Hirrum* Caesari duo milia -arum mutua dedisse in pondus (*cf.* PLIN. nat. 9, 171). SEN. clem. 1, 18, 2 *Vedius Pollio* -as sanguine humano saginabat. *ibid.* devorandos servos obiciebat -is, quas esurus erat (*cf.* dial. 5, 40, 2 PLIN. nat. 9, 77 TERT. pall. 5, 6). PLIN. nat. 9, 172 *Hortensius* -am adeo dilexit, ut exanimatam flesse credatur (*cf.* MACR. Sat. 3, 15, 4 *Crassus* -am . . . luxit). 32, 57 -ae morsus ipsarum capitis cinere sanantur.

b *indicantur species*: VARRO Men. 403 -a Tartesia (*cf.* COLVM. 8, 16, 10). rust. 2, 6, 2 -ae optimae flutae sunt in Sicilia (*al. v. vol. VI 1, 977, 17 sqq.; laudant -as Siculas* PLIN. nat. 9, 169 MART. 13, 80, 1 QVINT. inst. 6, 3, 80 IVV. 5, 99).

[*Halter*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *translate de rebus*: **a** *significatur vena in ligno reperta*: PLIN. nat. 13, 98 *inter vitia mensarum e citro factarum est* -a nigro transcurrens limite. **b** *significatur torquis genus* (*cf.* ISID. orig. 19, 31, 14 [*p. 1668, 32*], *qui addit*: haec interdum auri atque argenti texitur virgulis [*seq. Vulg. cant. 1, 10, v. l. 28*]): AVG. quaest. hept. 2, 115 (*ad exod. 28, 13, ubi Vulg.* uncinos) aspidiscas ... dicit ab aspide serpente, sicut etiam -ae appellantur. ENNOD. carm. 2, 46 tit. de -a ..., quae in septicio clauditur, ita tenuis est (*ex auro facta*). ITIN. Anton. Plac. rec. A (= B) 18 *inter ornamenta*: -as (murenulas *R*). GREG. M. epist. 3, 62 p. 223, 19 ex uno auro alii -as (murenulas *correctores et edd. vet.*), alii anulos ... faciunt. *cf. l. 23.*

cf. Onom. et fort. 2. murca.

deriv.: mur(a)enula.

mūraenula (mūrēnula), -ae *f.* *a* mur(a)ena *deminutive. scribitur* mor- *l. 18. 23*, -ren- *passim*, -rin- GREG. TVR. *l. c.*

i. q. (*parva*) *muraena*: 1 *significatur piscis* (GLOSS. piscis marinus): HIER. Vulg. Iob praef. p. 71, 2 si velis anguillam vel -am (mor- *duo codd.*) ... tenere ..., quanto fortius presseris, tanto citius elabitur. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 145 quasi -a inter definitionum saxa prolaberis (*fort. proverbialiter dictum*). 2 *translate in serm. vulgari* (*v. l. 24, fort. sec.* anulus) *significatur torquis genus vel ornamentum colli* (*l. 23*) *aut aurium* (GLOSS. -as: inaures): HIER. epist. 24, 3, 2 aurum colli sui, quam (quod *B*) -am (mor- *D*, murenam *LB et Isid. orig. 19, 31, 14 in paraphrasi huius loci, cf. supra l. 3*) vulgus vocat, quod ... metallo in virgulas lentescente quaedam ordinis flexuosi catena contexitur, ... vendidit. VVLG. num. 31, 50 offerimus ... quod in praeda auri potuimus invenire, periscelides et armillas, anulos et dextralia ac -as (ornamentum *Lugd.*, *Monac.*). cant. 1, 10 -as aureas ... vermiculatas argento (*Apon. ad l.*: catenulas). Is. 3, 20 *inter ornamenta varia* (*cf.* HIER. *ad l.* p. 70^{A} -as, quae auri atque argenti texuntur virgulis, sensu videlicet et sermonibus scripturarum). PETR. CHRYS. serm. 132 p. 561^{A} ars ... usque ad -ae pretiosae speciem gratiamque perducit. GREG. TVR. glor. conf. 34 p. 769, 14 anulos -asque aureas. *cf. l. 9. 10.*

***mūrālis**, -e. *a* murus (*cf.* SERV. Aen. 9, 702). *scrib.* múrál-: CIL II 4509 (*cf.* 6145), 7. múr-: CIL XII 3167. *graecis litt. l. 55.* mor-: *saepius in codd.* *notatur* mur (*cf. l. 55*): CIL III 291. 6818 XI 6163. NOT. Tir. 100, 77. *inde a* LVCR., CAES., VERG., LIV., VITR. [*confunditur c.* molaris, *v. p. 1336, 63.*]

i. q. ad murum pertinens, muri proprius sim.: 1 *generatim*: **a** *vario usu* (*fere de rebus; de actionibus l. 62. 63. 67. 68, technice de herbis quibusdam l. 50 sqq.; de animali l. 69*): CAES. Gall. 3, 14, 5 falces praeacutae ... non absimili forma -ium falcium. 5, 40, 6 -ium pilorum (7, 82, 1 CVRT. 8, 10, 32 TAC. ann. 4, 51, 1. *ad rem v. Kromayer-Veith, Heerwesen 524*). VERG. Aen. 12, 921 -i ... tormento (SIL. 6, 213 -ia ... tormenta. ANTH. 108, 21. AMM. 17, 1, 12. 18, 9, 1. *al.* CYPR. GALL. Ios. 156 *in expugnanda urbe Iericho tubarum* voces t. -e gerunt [mor(t)ale *codd.*, *corr. Pitra*]. GLOSS. βαλλίστρα t. -e). VITR. 1, 5, 3 parietes -i crassitudine erunt faciundi. CELS. 2, 33, 2 herba -is παρθένιον vel περδίκιον appellant ([*inde* PLIN. nat. 21, 176 parthenium ... vocant perdicium et -em. *item c. ellipsi vocis q. e.* h.: 1, 21, 52]. 3, 18, 9 herbae duae ..., solanum et -is. 4, 31, 7. 5, 28, 18^{B} [*inde* ORIBAS. syn. 7, 49 add. Aa p. 195]. PS. APVL. herb. 82 l. 6 h. perdicalis: alii -em dicunt, alii parietariam. *cf.* PS. DIOSC. Vind. 4, 88 p. 248, 21 σέδουμ μουρ⟨άλε⟩ [σουδεμουρ *trad.*, *corr. Wellmann coll. Plin. nat. 25, 160*]). LVCAN. 6, 199 phalarica ... aut vasti -ia pondera saxi. PLIN. nat. 7, 202 equum, qui nunc aries appellatur, in -bus machinis Epium *invenisse*. SIL. 6, 269 -i ballista coercuit ictu *serpentem* (*cf.* CLAVD. 8, 329 fidit si moenibus hostis, tum tibi -i libretur machina pulsu). 8, 553 -es fossas (PRVD. c. Symm. 1, 514). 10, 512 perfracti turbine dentes -is saxi (14, 433. AMM. 21, 12, 13 s. -bus). AMM. 23, 4, 15 de instrumentis -bus. 26, 8, 9 *testudo* contra -es pugnas ... figuratur (*cf.* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 6, 8 in -i ... certamine [*gr. 5, 306* ἐν ταῖς τειχομαχίαις]). AMBR. virginit. 14, 86 fundamenta -ia. HEGES. 3, 3, 4 clypeos intexerent, ut -i vice ... sese ... defensarent (*cf.* IORD. Rom. 227 ad instar -e). 5, 26, 2 convulsa parte -i. 5, 52, 2 ligneus -is obiectus. PRVD. psych. 538 Achar, caedibus insignis -i et strage superbus. SIDON. epist. 3, 7, 4 -bus excubiis. ANON. de mach. bell. 18 -i defensioni. GLOSS. II 426, 25 πυργίτης ὁ στρουθός: passer -is. *al.* *in imag.* (*cf. l. 80*): AMBR. Iob 2, 3, 7 (*ad 19, 8*) tamquam -bus (mirabilibus *var. l.*) temptationibus clausus ..., donec placeat deo destruere altitudines temptationum mearum. virg. 1, 8, 45 (*de horto Susannae*) -i saeptus spiritu pudor clauditur. SEDVL. op. pasch. 4, 11 *Simon* aquosi marmoris gentes -i cinctas obsidione captivat. **b** *de rebus muri fere vicem gerentibus*: SPART. Hadr. 12, 6 stipitibus magnis in modum -is saepis funditus iactis. AMM. 25, 6, 5 castra ... velut -i ambitu circumclausa (COD. Iust. 8, 10, 10 [*a. 420*] -i a. fundos ... vallare. *cf.* NECTAR. Aug. epist. 103, 2 gyrus). AMBR. in Luc. 7, 71 Hiericho ... -bus saepta parietibus (CIL VIII 23073). HEGES. 5, 20, 2 munimentis -bus (*cf.* CASSIOD. in psalm. 90, 4 l. 95 *clipeus divinus* nos quasi -i munitione circumdat). CASSIOD. var. 6, 4, 5 -is agger (IORD. Get. 210).

2 corona -is (*cf. Ov. fast. 4, 219* turrifera. *6, 321* turrigera. *Gell. 5, 6, 16* quasi muri pinnis decorata. *v. et quae congessit Fiebiger, RE IV 1640, 63 sqq.*): **a** *in capite Cybeles*: LVCR. 2, 606 -i ... caput summum cinxere c., eximiis munita locis quia sustinet urbes. **b** *insigne militum*: *v. vol. IV 980, 19 sqq.* *substituuntur alia nomina*: CLAVD. carm. min. 30, 182 duces ... tribuere coronas: hunc cingit -is honos *eqs.* SIDON. carm. 5, 588 laurus. *c. ellipsi vocis q. e.* c.: SEN. benef. 1, 5, 6 imperator aliquem torquibus, -i et civica donat. PLIN. paneg. 13, 5 veteranorum aliquis, cui decus -is aut civica.

f. pro subst. **mūrālis** *v. l. 5. p. 1669, 51.*

n. pro subst. **mūrāle.** *? fere i. q. propugnaculum*: PS. ASPER gramm. suppl. 43, 3 *inter* nomina *in* e *desinentia, iuxta* antemurale.

cf. ante-, circum-, promurale, intermuralis.

mūrāna, -ae *f.* *a* murus, *cf.* extra-, intramuranus. *i. q. lapidum congeries*: PS. ORIG. in Iob 2 p. 473^{A} (*bis; augetur Vulg. Iob 2, 8* in sterquilinio) super acervum stercoris atque -am (3 p. 500^{D}). p. 481^{C} quod ... efficiuntur omnes qui moriuntur in sepulcro, hoc ... effectus es tu solus in -a (3 p. 502^{B} foris in -a atque in acervo stercoris. p. 502^{C} foris in -a, in strata).

1. murāria (mū-?), -ae *f.* *a* murus, *nisi a* 1. murra. *scrib.* murr- *praeter l. 22.* *nomen herbarum diversi generis* (*cf. André, Lexique des termes de botanique 212*): PS. APVL. herb. 25 l. 17 a Graecis dicitur camellea, ... alii cicer rusticum, ... alii -a. PS. DIOSC. Vind. 2, 166 p. 231, 17 δρακοντία μεγάλη· ... Ῥωμαῖοι κόλουβρουμ, οἱ δὲ -αμ (μαυριαριάμ *trad.*). 3, 74 p. 86, 19 κάχρυ· ... Ῥωμαῖοι -αμ. 4, 121 p. 270, 15 ἴον πορφυροῦν· ... Ῥωμαῖοι σεγετάλις, οἱ δὲ -α, οἱ δὲ βίολα πουρπούρεα.

2. mūrāria *l. 28.* **3. murāria** *v.* murraria.

μυοθήρα⟨ς⟩ **mūrārius** GLOSS. III 305, 25. 529, 76. *a* 1. mus. *cf.* muriceps, murilegus.

f. μυοθήρα⟨ς⟩ **mūrāria** GLOSS. III 433, 10. μυολόγος *ibid.* 19, 16. 91, 9. *al.*

mūrātus, -a, -um *v.* muro.

[1. murca *v.* amurca.**]**

2. murca genus piscis GLOSS. II 587, 45 (*an falso pro* murena?).

murcidus, -a, -um. *cf.* murcus *necnon* marcidus. [*pedem.* mürs, *port.* murcho (?). *cf. M.-L. 5752. Corominas III 263. Machado II 1555. G.*] [*falso trad.* -a *ut vid. pro nom. proprio deae q. e.* Murcia, *v. Onom. s. v. et infra l. 43 sqq.* *confunditur in codd. c. voce affini* marcidus: MART. CAP. *utroque loco*, *v. et l. 45. 46.* -e *per coniecturam pro* muricide *v. p. 1673, 39.*]

i. q. desidiosus (*cf. l. 49*), *languidus, putidus sim.*: 1 *vario usu*: POMPON. Atell. *v. l. 48.* MART. CAP. 1, 10 *oraculorum sectatores* cariantem tripodem crepidasque situ -as reppererunt. 9, 999 (vers.) alumnum urbs Elissae quem vidit iugariorum -am viciniam ... obsidentem. 2 *in veriloquiis nominis deae Murciae*: SERV. auct. Aen. 8, 636 (vallis Murcia *unde dicta sit*) alii Murci[d]am a -o, quod est marcidam (mart- *trad.*), dictam volunt, pars a dea Murcia, quae, cum ibi Bacchanalia essent, furorem sacri ipsius -um (mart- *trad.*) faceret. AVG. civ. 4, 16 p. 165, 29 D. vocaverunt ... deam M., quae praeter modum non moveret ac faceret hominem, ut ait Pomponius (Atell. 195), -um, id est nimis desidiosum et inactuosum. *cf.* mutturci.

? **mūrcinarius** *v.* musc-. *?* **murcio** *v. s.* marsit.

murcis(s)o *v.* murg-.

murco, (-āre). *a* murcus. GLOSS. Loewe, Gloss. nom. 141 -o (marco *trad.*): trunco.

murcus, -a, -um. [*cf. c.* μύρκος· ὁ καθόλου μὴ δυνάμενος λαλεῖν *Hes.*, *sanscr.* marcáyati '*laedit*', *theod. vet.* morgen '*flaccus*', *et fort. c.* marceo. *J. B. H.*] GLOSS. V 371, 19 curtus. Loewe, Gloss. nom. 141 truncatus. *cf. Loewe, Prodr. 283.*

i. q. curtus (*fort. vox castrensis*): AMM. 15, 12, 3 nec eorum *Gallorum* aliquando quisquam, ut in Italia, munus Martium pertimescens pollicem sibi praecidit, quos localiter (ioc- *Castellus, Gelenius*) -os appellant.

v. Onom.

deriv.: murco. *cf.* murcidus, murcio (?).

mūrēn- *v.* muraen-. **murētum** *v.* myrtetum.

***mūrex**, -icis *m.* [*cf. c. gr.* μύαξ '*conchae genus*'. *J. B. H.*] *de origine*: ISID. orig. 12, 6, 50 -x cochlea est maris dicta ab acumine et asperitate, quae alio nomine conchilium nominatur, propter quod circumcisa ferro lacrimas purpurei coloris emittat, ex quibus purpura tingitur (*verba vix perspicua*). *scrib.* mor- *hic illic in codd.*, -ix PLIN. nat. 32, 149 POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 29. GLOSS. κογχύλιον. κῆρυξ θαλάσσιος. -es: κηρύκια. *v. et infra l. 78. p. 1671, 6. 62 sqq.* *legitur inde a* CATONE, LVCIL., VERG., HOR. [*pedem.* mürs, *abrut.* morĝe, *calabr.* murĝa, *sic.* murga. *cf. M.-L. 5755. G.*] [*falso trad.* -es *pro* rumices LVCIL. 1315 (Paul. Fest. p. 331). *confunditur c.* myrica GLOSS. IV 260, 2.]

I *proprie i. q. cochlea marina* (*cf. Gossen-Steier, RE II A 599, 8 sqq.*): A *varia exempla* (*selecta*): LVCIL. 1210 -x ... marinus. HOR. sat. 2, 4, 32 -e Baiano melior Lucrina peloris ([SCHOL.: genus est piscis *i. aquatilium*]. *pro cibo est ut*: CELS. 2, 24, 3. 2, 28, 2. 2, 30, 3 SCRIB. LARG. 104 MART. 13, 87, 2. *al.*). OV. met. 1, 330 *Tritona* umeris innato -e tectum (*cf.* CLAVD. 10, 150 vivo squalentia -e terga). PAVL. FEST. p. 367 trachali appellantur -um ac purpurarum superiores partes. CELS. 5, 18, 21 -x combustus (*cf.* PLIN. nat. 32, 68 testae cinis. 32, 78. 82. 89. *al.* SER. SAMM. 237). COLVM. 8, 16, 7 limosa regio ... idonea est

[*Halter*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

conchyliis, -bus et ostreis. PERS. 2, 65 *luxuria* Calabrum coxit vitiato (*sc. actione tingendi*) -e vellus. PLIN. nat. 9, 80 (*de pisce, qui echeneis vocatur*) Mucianus *putat* -em esse, latiorem purpura *eqs.* 32, 95 *myaces* acervantur -um modo. 32, 129 -um carnes. *al.*

B *specialia*: **1** *respicitur liquor purpurei coloris* (NON. p. 549, 13 -x color purpureus [*affert* VERG. *infra l. 9 et 76*]. *vertitur e gr.* ἁλουργής HEGES. 1, 46, 2 [*gr. 1, 671*]): **a** *strictius*: **α** *de ipso liquore*: (I) *usu sollemni tinguntur vestes* (*cf. Blümner, Technol. I 226 sq.*): VERG. Aen. 4, 262 Tyrio ... ardebat -e laena ([CLAVD. DON. Aen. 9, 580 p. 263, 4 *ad l.*: purpura significata est confecta ex -e]. HOR. epod. 12, 21 -bus T. iteratae vellera lanae. TIB. 2, 4, 28 OV. ars 3, 170 met. 11, 166 fast. 2, 107 SEN. Phaedr. 388 SIL. 15, 116 APVL. met. 10, 20, 2. *al. cf. l. 32. 34 et* HOR. carm. 2, 16, 36 Afro [PORPH.: pro T. dixit]. LYGD. 3, 18 Sidonio. LVCAN. 3, 217 pretiosa ... -e Sidon). HOR. epist. 2, 2, 181 Gaetulo -e (OV. fast. 2, 319 SIL. 16, 569. *cf.* MELA 3, 104 Nigritarum Gaetulorumque ... *litora fecunda* purpura et -e efficacissimis ad tingendum. PLIN. nat. 5, 12). OV. ars 1, 251 epist. 13, 37 met. 6, 9. VAL. FL. 3, 340 ardentes -e vestes (*cf. l. 9. 36 et* 5, 360 flammea -e ... tegmina). SIL. 10, 570 fulgentia pingui -e ... velamina. 15, 205 Sarrano -e. MART. 1, 49, 32 olidae ... vestes -e (*cf.* 4, 4, 6 bis -e vellus inquinatum *redolet*). PRVD. cath. 7, 156 Coos aestuantem -es laenam. COD. Theod. 10, 20, 18 mataxa ... fiscalis ... publico -e tinguebatur. 15, 7, 11 puri rubor -is. DRAC. laud. dei 2, 455 -is ostrum. CE 1365, 8 (*a. 506; e cod.*) delituit *regina sancte vivens* vestis -e sub rutilo. *al.* *in imag.*: AMBR. off. 1, 43, 211 *usus senum* colorat mores adolescentium et velut -e probitatis inficit. (II) *tinguitur scidula chartae, cui titulus operis inscribitur*: MART. 8, 72, 1 nondum -e cultus *libellus.* (III) *de imperatorio atramento*: COD. Iust. 1, 23, 6 pr. (*a. 470*) sacri adfatus ... cocti -is et triti conchylii ardore signentur.

β *de veste -e tincta* (*cf. Schneider, RE XXIII 2012, 23 sqq.*): OV. rem. 708 confer Amyclaeis medicatum vellus aenis -e cum Tyrio: turpius illud erit. SIL. 4, 324 aurato praefulgens -e *Hannibal.* 14, 658 -e picto laeta Tyros. STAT. silv. 2, 1, 134 modo Puniceo velabat amictu *membra*, nunc herbas imitante sinu, nunc dulce rubenti -e. AMM. 15, 8, 15 Caesarem ... imperatoris -is fulgore flagrantem. COD. Theod. 8, 7, 16 pr. (= Iust. 12, 53, 1) tranquillitatis nostrae -em adorare. COD. Iust. 11, 9 tit. (*s. IV ex.*) de intinctione sacri -is. DRAC. laud. dei 3, 61 deposito ... -e denso. Romul. 8, 482 indutus ... -e regni. *in falsa versione vocis gr.* ἡ μάρμαρος, *ut vid.* (*sed cf. Hesych.* μαρμάραι· αἱ τῷ ἐρυθροδάνῳ βεβαμμέναι): VVLG. Bar. 6, 71 purpura ... et -e *amictae sunt statuae deorum.*

b *latius de quolibet liquore rubro*: LAMPR. Alex. 40, 6 ut Alexandriana purpura hodieque dicatur, quo vulgo Probiana dicitur, idcirco quod Aurelius Probus ... id genus -is repperisset. PS. ORIG. tract. 12 p. 138, 19 cocci -em.

2 *respicitur testa* (*cf.* PLIN. nat. 9, 102 firmioris ... testae -es et concharum genera. 9, 160. *v. et l. 56 sqq.*): OV. met. 8, 564 summa (*i. lacunar specus*) lacunabant alterno -e conchae. PLIN. nat. 19, 24 *Marcellus forum velis inumbravit*; quantum mutatis moribus Catonis censorii, qui sternendum quoque forum -bus censuerat (*cf.* GELL. 7, 4, 4 [*sec. Tuditanum*] captivos ... in armario -bus praefixo ... interisse [*an ad l. 70 sqq.?*]). VAL. FL. 3, 727 *Phorcys* intorto -e phocas contrahit. HYG. astr. 2, 28 quod -bus hostes sit iaculatus *Capricornus* pro lapidum iactione.

II *translate*: **A** *c. respectu testae* (*fere praeacutae*): **1** *de freno quodam fort. acuminibus instructo* (GLOSS. τρίβολος κτήνους. *cf. Poll. 1, 148* ἐχῖνοι): CATO agr. 135, 1 *Minturnae optime emas* ornamenta, -es, catellas (*an de ornamentorum genere? de clitellis dici putat Hörle, Catos Hausbücher 258*). STAT. Ach. 1, 221 *Thetis* elicit ... fretis et -e frenat acuto delphinas biiugos.

2 *de saxo aspero* (NON. p. 461, 32 -es vetustas etiam saxorum asperitates et talia omnia voluit posse dici [*affert* VERG. *l. c.*]. ISID. orig. 16, 3, 3 -es petrae in litore similes -bus vivis, acutissimae et navibus perniciosae. GLOSS.): VERG. Aen. 5, 205 *navis* saxis in procurrentibus haesit ..., et acuto in -e remi obnixi crepuere ([SERV.: saxi (asperi *add. auct.*) acumen eminens per tranquillitatem]. SIL. 17, 276 -e a. dissiliens sonuit ... carina). PRVD. perist. 5, 446 scabri petrarum -es. MAR. VICTOR aleth. 2, 146 durae ... -e cautis.

3 *de instrumento quodam in re militari adhibito* (*fort. huc pertinet l. 52*): VAL. MAX. 3, 7, 2 ut circa moenia eius *oppidi oppugnati* ferreos -es spargeret *Scipio* (CVRT. 4, 13, 36 in terram defodisse Dareum).

4 *de pyxide ad condendum unguentum apta*: MART. 3, 82, 27 -e aureo nobis dividere ... capillare.

B *c. respectu liquoris de coloribus -is similibus*: **1** *vario usu*: VERG. ecl. 4, 44 nec varios discet mentiri lana colores, ipse sed in pratis aries iam suave rubenti -e, iam croceo mutabit vellera luto (*cf.* VAL. FL. 6, 704 multo maculatam -e tigrin). AVSON. 325, 11 p. 110 P. -e pictus Adonis *flos.* 361 (= ANTH. 646), 22 p. 410 unius -is esse habitum *rosarum et Phosphori* (*item de rosis*: ENNOD. carm. 1, 9, 147 regius agresti vestitur -e campus). CLAVD. carm. min. 25, 141 *Amores* rutilas respersi -e plumas. **2** *audacius de fuco eloquentiae*: ENNOD. carm. 2, 44, 6 ebria fulgenti maduerunt -e dicta, omnibus in rebus sermonum purpura regnat. 2, 77, 3 (*de Ambrosio*) roscida regifico cui fulsit -e lingua. epist. 4, 9, 2 p. 105, 2 tingunt alii linguae -e, quae nullus ad regalem usum fucus exhibuit.

deriv.: muricatim, 1. muricatus, muriceus, *?* muriculus.
compos.: murilegulus.

murgis(s)o, -ōnis *m.* *vox peregrina esse vid.; vix recte* PAVL. FEST. p. 144 -em dixerunt a mora et decisione. *André, RevPhil. 36, 1962, 28 cft. Hesych.* μοργυλλεῖ· χρονουλκεῖ. *scrib.* murg-, murc-, merg-; -iso-, -isso-, -isco-; -o, -on, -or. GLOSS. V 33, 5 (= 85, 20. 119, 1) irrisor, lusor (*inde* ANTH. 19, 19 [*praef. Salm.*] quis ... me sonivium et -em non fabula aufamabit [autam- *trad.*, autum- *Duebner*]). GLOSS. callidus murmurator. fallax. veterator.

***muria**, -ae *et* **muriēs**, (-ēī) (*l. 16. 37*) *f.* [*orig. inc., sed v. l. 21; cf. gr.* μύρω *'fluo, fleo', lituan.* mùrti *'macerari'. J. B. H.*] *scrib.* morhic illic *in codd.* *notatur in inscr.* mur (*l. 52. 59. 64*) *vel* m (*l. 63*). *plur. deest, quod testatur etiam* CHAR. gramm. p. 38, 25 B. *de notione*: FEST. p. 158 (*cf.* PAVL. FEST. p. 159) -s est (muri est *trad.*), quemadmodum Veranius docet, ea quae fit ex sali sordido in pila pisato et in ollam fictilem coniecto, ibique operto gypsatoque et in furno percocto, cui virgines Vestales serra ferrea secto et in seriam coniecto ... aquam iugem ... addunt atque ea demum in sacrificiis utuntur. SCHOL. Hor. sat. 2, 4, 65 -am antiqui dicebant liquamen et Syrorum lingua sic dicitur. SCHOL. Pers. 6, 20 -a dicitur liquamen malum vel liquaminis faeces vel, quod proprium, et aqua mixta cum sale. ISID. orig. 20, 3, 20 cuius *humoris* liquor appellatur salsugo vel -a; proprie autem -a dicitur aqua sale commixta effectaque gustu in modum maris. GLOSS. ἅλμη. *v. et l. 31.* *legitur maxime ap. scriptores artium inde a* CATONE, VARRONE, CELSO, COLVM., PLIN.; *ceterum ap.* FAB. PICT., HOR. sat., PERS., PETRON. *al.* [*val.* moare, *it.* moia, *sard. sept.* múlg'a, *sard. centr.* múrdza, *sard. mer.* múrğa, mrúža, *francog.* muire, *prov.* muiro. *cf. M.-L. 5756. Battisti-Alessio IV 2486. Wagner II 378. G.*] [*confundi vid. c.* amurca: GLOSS. V 372, 26 -a: faex olei. *sed cf. l. 75.*]

i. q. ἅλμη: **1** *de condimento vel garo maxime e sale confecto* (*disserunt de modo conficiendi l. 39. 40. 54, de usu medic. e. g. l. 55. 69. 75 sqq.; in imagine l. 80*): **a** *generalia* (*exempla selecta*): CATO agr. 7, 4 *oleae* optime conduntur ... virides in -a (*inde* VARRO rust. 1, 60, 1 PLIN. nat. 15, 21). 88, 2 *in aquam* sale *commixtam* menam aridam vel ovum demittito: si natabit, ea -s erit, vel carnem vel caseos vel salsamenta quo condas; eam -am in labella vel in patinas in sole ponito. 105, 1 sq. *ex aqua dulci et sale* sinito -am fieri; ubi -a facta erit *eqs.* FAB. PICT. Non. p. 223, 18 -s (mus tes *trad.*) fit ex sale, quod sale sordidum pistum est et ⟨in⟩ ollam rudem fictilem adiectum est. VARRO rust. 3, 9, 12 qui haec *ova* volunt diutius servare, perfricant sale minuto aut -a. HOR. sat. 2, 4, 65 *ius* pingui miscere mero -aque decebit non alia quam qua Byzantia putuit orca (*item regionem unde -a proveniat indicant*: PLIN. nat. 31, 94 laudantur ... -a Antipolis ac Thurii, iam vero et Delmatia. MART. 13, 103 tit. amphora -ae: Antipolitani ... sum filia thynni. AVSON. 411, 1 sq. p. 269 P. addito ... Barcinonensis -ae condimento cumulatius *munus* praestitisti; scis autem me id nomen -ae quod in usu vulgi est nec solere nec posse dicere, cum scientissimi veterum et Graeca vocabula fastidientes Latinum in gari appellatione non habeant. INSCR. Howald-Meyer, Die röm. Schweiz p. 340 n. 435 mur(ia) Hisp(ana)). 2, 8, 53 ut melius -a quod testa marina remittat. CELS. 2, 24, 3 dura (CELS. 4, 22, 4 -a d. quam asperrima ... utendum. COLVM. 12, 6, 1 -am d. sic facito *eqs. plura v. vol. V 1, 2305, 49 sq.*). COLVM. 6, 30, 9 alii marina aqua lavant alvum, alii recenti -a. 7, 8, 6 in salem -amque *demittere.* 12, 8, 3 folia *lepidii* ... -ā macerata (12, 9, 1. 12, 48, 4 in -a m. *al.*). PERS. 6, 20 solis natalibus est qui tinguat holus siccum -a vafer. PETRON. 70, 12 cocum ... -a condimentisque fetentem. CIL IV 2609 *in urceo*: mur(ia) cast(imonialis) (*vix* cast(a) *ut vol. III 565, 62; cf.* garum *vol. VI 2, 1700, 37 sqq.*). 4287 edictum M. Ati Primi: si qui(s) -a(m) bona(m) volet, petat (*?*) a L. Asicio ... muriola es (*ludum scriptoris 'in nomine murmillonis et pisce quem in galea portat quemque petit retiarius' coni. Mau*). 5723 m(uriae) f(los) (5724. 5725 INSCR. Howald-Meyer, Die röm. Schweiz p. 340 n. 436 mur(iae) arg(utae?) ex(cellentis) flo(s). *al.*). QVINT. inst. 8, 2, 3 nec video quare clarus orator 'duratos -a pisces' nitidius esse crediderit quam ipsum id, quod vitabat. VLP. dig. 33, 9, 3, 1 (*ex Aristone*) quae esui potuique non sunt ..., ut puta ea, in quibus esse solemus, oleum forte, garum, -am, mel. ANTIDOT. Brux. 180 -a stativa dolorem renum tollit. **b** *accedunt determinationes* (*v. etiam supra l. 44 sqq. 53 sqq. 59 sqq.*): *gen.* (*identitatis l. 76*): CELS. 4, 16, 4 -am eius *cappari* cum aceto sorbere (*cf.* COLVM. 12, 55, 4 caro ... tanquam salsamentum in -a sua permanet [VLP. dig. 33, 9, 3, 3]). PLIN. nat. 31, 83 -a salsamentorum (GARG. MART. cur. boum 4 -am salsamenti optimam). 32, 88 menarum. 32, 93 siluri. PLIN. med. 1, 13, 3 olivae nigrae amurcae -a (*cf. Plin. nat. 23, 74* n. o. amurca). PHILVM. med. 2 p. 138, 7 salis -am (salmoriam *vel* salem- *codd., sim.* p. 140, 13). THEOD. PRISC. eup. faen. 59 olivarum. ex: PLIN. nat. 26, 23 -a ex menis (27, 127). MARCELL. med. 12, 6 ex piscibus. de: VIR. ill. 66, 9 *sanguinem adversarii* luxuriam opprobans -am de turdis esse dicebat *M. Livius Drusus.*

2 *de liquoribus natura salsis*: PLIN. nat. 9, 92 *polypi* colos -a obliti (*cf.* 32, 121 -am ipsum *polypum* ex sese emittere et ideo non debere addi in coquendo). 31, 83 Hispaniae quadam sui parte *aquam salsam* e puteis hauriunt -am appellantes.

[Haller]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deriv.: muriarius (*?*), muriatica. *cf.* 1. muriola.
compos.: salemoria (*?*).

? **muriārius,** -a, -um. *a* muria. *i. q. ad muriam pertinens*: ANON. med. ed. Piechotta 75 adde in vasum -um colata (*sic P. in adnot. p. VII, in ipso textu exhibet* muriarum). CIL XIII 1966 negot(iatoris) muriar(ii) (*suppl. Dessau in indice suo*).

muriātica, -ōrum *n. et* **-a,** -ae *f.* *a* muria. *i. q. salsamenta*: PLAVT. Poen. 241 item nos *puellas* perhiberi quam si salsa -a (mar- *B*) esse autumantur, sine omni lepore et sine suavitate; nisi multa aqua . . . macerantur, olent, salsa sunt *eqs.*:: coqua est haec quidem . . ., (249) scit -a ut maceret. frg. inc. 16 -am . . . video in vasis stagneis, naricam bonam et canutam *eqs.*

[muriātus *falso trad. pro* moratus, *v. p. 1476, 50.*]

? **murica** gespon aureum in tunica GLOSS. V 371, 8. *cf. 416, 25* mauria de auro facta in t., id est g. *fort. ad Mauros pertinet, cf. Onom.*

mūricātim *adv.* *a* murex. *i. q. muricum more*: PLIN. nat. 9, 102 *murices et conchae sunt variis formis, inter alia* vertice -m intorto.

1. mūricātus, -a, -um. *a* murex. *i. q. acutus* (*an ruber?*): PLIN. nat. 20, 262 *carduorum* folia pauca, spinosa, -is cacuminibus. Ps. DIOSC. Vind. 1, 1 p. 5, 19 ἶρις· . . . Ῥωμαῖοι ῥάδιξ μουρικά⟨τα⟩ (*suppl. Wellmann e Plin. l. c.*).

? **2. mūricātus,** -a, -um. *orig. et not. inc.* FVLG. myth. 1 praef. p. 6 arva, quibus adhuc inpressae bellantium plantae -os quod aiunt sigillaverunt gressus (maur- *var. l., quam recepit Helm Mauros iocose significari coniciens*).

mūriceps GLOSS. *v. vol. III 621, 13.* *a* 1. mus *et* capere, *cf.* murilegus.

mūriceus, -a, -um. *a* murex. [*e coni. vix probab. pro* marinus: CASS. FEL. 28 p. 47, 13.] *i. q. ad muricem pertinens*: **1** *i. q. purpureus*: OPT. PORF. carm. 18, 25 lumine -o venerandus dux erit ut sol. PROB. schol. Iuv. 6, 519 *ampelinus color* inter coccinum et -um medius est. **2** *i. q. acutus*: AVSON. 398, 4 p. 226 P. *ostrea* -is scopulorum mersa lacunis. *?* VITAE patr. Iurens. 2, 10 p. 149, 15 nonne cernis . . . ius fasque confusum, . . . nutare -os (-cos *cod. unus*) pellito sub iudice fasces? (*textu fort. corrupto*).

mūricīdus (murric-), -a, -um. *fort. recte a* murus *et* caedere *derivat Hofmann, Umgangsspr. 87 coll. gr.* τοιχωρύχος (*vix recte a* 1. mus *et* caedere *Scaliger*). *i. q. ignavus, stultus, iners* (*cf. l. 41*): PLAVT. Epid. 333 vae tibi, -e homo. :: quid tibi lubet mihi male loqui? :: quippe tu mihi aliquid aliquo modo alicunde ab aliquibus blatis (murri- *testatur* Paul. Fest. p. 125 '-um' ignavum, stultum; Plautus '-e h.': ignave, iners. *subesse* murcide *post Lambinum coniecit Loewe, Prodr. 282 sq. coll.* muturci, *q. v.*).

περιτετειχισμένον **mūricīnctum** GLOSS. III 305, 59. *a* muro cinctus.

? **mūriculus,** -ī *m.* *dub., utrum a* 1. mus (*cf. p. 1699, 63*) *an a* murex. *genus conchae* (*ut vid.*): ENN. frg. var. 44 *inter cibos* purpura[m], -i (marri- *trad.*), mures (murex *Casaubonus*), dulces quoque echini.

1. mūricus, -a, -um. *a* 1. mus *iocose fictum sec.* musicus. *i. q. muris similis*: VEN. FORT. carm. praef. 5 ut . . . non musicus poeta, sed -us deroso flore carminis poema non canerem, sed garrirem.

? **2. mūricus,** -a, -um *v. l. 34.*

muriēs *v.* muria.

? **mūrifex,** -icis *m.* *a* murus *et* facere. *i. q. structor murorum*: Ps. PRISC. gramm. III 525, 32 'ex' syllaba terminata *nomina* breviantur, ut artifex, aurifex, -x (maur- *trad.*), opifex.

[murige *pro* meu (*vel* miu) rizae ORIBAS. syn. 4, 20, 1 La (meu radices *Aa, gr.* μήου αἱ ῥίζαι).]

mūrilegulus, -ī *m.* *a* murex *et* legere, legulus *per haplologiam. cf.* EVTYCH. gramm. V 453, 32 lego, legulus, unde -us. GLOSS. κογχυλευτής. *i. q. muricum piscator* (*syn.* conchylegulus *Cod. Theod. 10, 20, 5. 16. 17; ad rem cf. Hug, RE XVI 662*): COD. Theod. 9, 45, 3 -us *inter homines, qui ad ecclesiam fugientes in priorem sortem reducendi sunt* (*cf.* 10, 20, 16 [= Iust. 11, 8, 13] si quis ex corpore gynaeceariorum . . . aut -orum vel aliorum similium ad divinas largitiones . . . pertinentium voluerit . . . liberari). 10, 20 (= Iust. 11, 8) tit. de -is et gynaecneariis *eqs.* 10, 20, 14 (= Iust. 11, 8, 11 pr.) -i, qui . . . vetitis se infulis dignitatum . . . munisse dicuntur *eqs.* 10, 20, 15 (= Iust. 11, 8, 12) qui ex filiabus -orum et alienae originis patribus sunt . . ., iura maternae condicionis agnoscant.

? f. **mūrilegula,** -ae. GLOSS. V 566, 34 -a (murir- *trad.*): hoc est ancilla genicialis (*i.* gynaec-).

mūrilegus, -ī *m.* *a* 1. mus *et* legere. *cf.* GRAMM. suppl. 257, 24 (*in marg. cod. Bern.*) -us dicitur catus eo quod mures legat i. colligat. GLOSS. catus, pilax. *i. q. feles*: SCHOL. Ter. p. 112, 9 ('meo indicio . . . quasi sorex . . . perii') quae *sorex* si se non indicarit -o, iam non pereat. *cf.* muriceps.

murillum CIL III 1985 *obscurum.*

mūrīnus, -a, -um. *a* 1. mus; *cf.* pantherinus, pavoninus. *graecis litt. p. 1674, 8.* [*sard. centr. et mer.* murru. *cf. M.-L. 5760 a. Wagner II 141. G.*] [*loco dubio* : CE 1256, 1 hic ego -us praeco *eqs.* (*iocose dici de homine humilioris sortis coni. Buecheler*).]

i. q. ad mures pertinens (*ad alia animalia ac mures vulgares fort. p. 1674, 12*): **1** *de colore*: VARRO Men. 358 equi colore dispares . . ., hic badius, iste gilvus, ille -us. COLVM. 6, 37, 6 *color* -us cum sit in asino vulgaris, tum etiam non optume respondet in mula ([*inde* PALLAD. 4, 14, 3 CHIRON 782]. PALLAD. 4, 13, 3 spumeus, maculosus, -us). **2** *in appellationibus herbarum*: SCRIB. LARG. 153 auriculae -ae (mar- *trad., sed v. s.* 1. mus). PLIN. nat. 22, 135 herba phoenice appellatur a Graecis, nostris vero hordeum -um (*cf.* PLAC. med. 4, 1 rec. β cum -a fenice. Ps. DIOSC. Vind. 4, 43 p. 202, 16 φοῖνιξ· . . . Ῥωμαῖοι πάβουλουμ μουρῖνουμ [κουπίν- *fere trad.*]). **3** *vario usu*: PLIN. nat. 28, 179 -orum capitum cinerem. 29, 106 (*e Varrone*) -um fimum (29, 115 f. . . . -i cinerem. 30, 22. 29. 66. 69. 75. 80. 114. 124 SER. SAMM. 350. *cf.* MARCELL. med. 6, 7 stercus -um [29, 48]). 29, 113 -a pellis cremata ([*inde* MARCELL. med. 1, 84 PLIN. med. 1, 1, 6]. IVST. 2, 2, 9 *Scythae ad vestitum* pellibus . . . ferinis ac -is utuntur. IORD. Get. 37 *ab Hunuguris* p. -arum venit commercium). 29, 115 -i catuli. 30, 27 -o cinere (*inde* MARCELL. med. 11, 11 PLIN. med. 1, 12, 3). 30, 81 sanguis recens -us. SER. SAMM. 901 iecoris -i.

1. mūrio, -īre. *a* murus *fictum esse videtur.* *i. q. munire*: EVTYCH. gramm. V 463, 10 insanus insanio, murus -o et munio, sive a nomine quod est moenia moenio et munio *eqs.*

2. mūrio *v.* 4. morio. **3. murio** *v.* musmo.

1. muriola, -ae *f.* [*dubium, utrum a* 1. murra *an a* muria. *J. B. H.*] *vini genus*: VARRO frg. Non. p. 551, 26 vino addito loram, passum vocare coeperunt; -am (mor- *var. l.*) nominabant, quod ex uvis expressum erat passum et ad folliculos reiculos et vinacia adiciebant (ea dicebant *trad.*) sapam (*om. pars codd.*). PAVL. FEST. p. 144 *murrinam* mulieres vocabant -am (murri- *trad.*) *eqs.*

2. muriola es CIL IV 4287 (*v. p. 1672, 62*) *incertum.*

? **murīvit** GLOSS. *v. p. 1684, 46.*

*****murmillo,** -ōnis *m.* [*cf. c. gr.* μορμύλος, μορμύρος '*genus piscis*', *ut vid. J. B. H.*] *de orig. et notione*: FEST. p. 285 retiario pugnanti adversus -em cantatur 'non te peto, piscem peto; quid me fugis Galle?', quia murmillonicum genus armaturae Gallicum est ipsique -es ante Galli[a] appellabantur, in quorum galeis piscis effigies inerat; hoc autem genus pugnae institutum videtur a Pittaco *eqs.* (*cf.* SCHOL. Iuv. 8, 200 -o armaturae Gallicae nomen, ex pisce inditum, cuius imago in galea fingitur). SCHOL. Hor. sat. 2, 6, 44 Thraex dicebatur secutor, retiarius, -o. epist. 1, 18, 36 ('Thraex') gladiator retium, nam -o secutor. *derivatio a* murus *subesse videtur p. 1675, 10.* *de scriptura* (*cf. Knoche, Handschr. Grundl. d. Iuv. 342*): *in inscr.* mur- *praevalet*; myr- CIL VI 10175. 10178. 33982 X 1926; mir- CIL VI 10177. 33977; *in inscr. graecis variant* μορ- (*saepius*), μυρ-, μονρ-. *in codd.* myr- *praevalere vid., rarius occurrit* mur-; mir- *sine var. l.* PANEG., Ps. AVR. VICT., AVSON., AMM. *ll. cc.* *notatur in inscr.* m *vel* mur *saepe*; murm CIL VI 10174 INSCR. NSc. 1915 p. 46 n. 25; murmi CIL V 1907; *integrum scrib. raro.* NOT. Tir. 94, 71 -o (*post* Trix, *ante* reciarius, secutor).

genus gladiatorum (*cf. Schneider, RE XVI 664 sqq.*): **1** *ap. scriptores* (*omnia attulimus exempla; c. detrectatione dicitur quasi de officio infimae sortis l. 50 sqq. 58. 61. 75*): CIC. Phil. 3, 31 ille *L. Antonius* . . . ex -e dux, ex gladiatore imperator, quas effecit strages! (*de eodem*: 5, 20 gladiator Asiaticus, qui -o Mylasis depugnarat. 6, 10 etiamne hoc ab -e Asiatico senatus mandata . . . audientur? [12, 20]. 6, 13 Mylasis -o Thraecem iugulavit familiarem suum [Th. *adversarium v. et l. 66. 72. 76, cf.* retiarium *l. 55. 59. 81*]. 7, 17). VAL. MAX. 1, 7, 8 incidit . . ., ut . . . retiarius cum -e introduceretur (*infra*: retiarius . . . in eum locum compulso -e et abiecto *eqs.*). SEN. dial. 1, 4, 4 Triumphum ego -em sub Tiberio Caesare de raritate munerum audivi querentem. PLIN. nat. 7, 55 Cassio Severo celebri oratori Armentari -is obiecta similitudo est. QVINT. inst. 6, 3, 61 Pedo *Albinovanus* de -e, qui retiarium consequebatur nec feriebat, 'vivum' inquit 'capere vult'. IVV. 6, 81 *fiant nuptiae*, ut . . . tibi, Lentule, . . . nobilis Euryalum -em exprimat infans. 8, 200 nec -is in armis nec clipeo Gracchum pugnantem *eqs.* (*cf.* AVSON. 350, 7 p. 208 P. -o in a.). SVET. Cal. 32, 2 -em e ludo rudibus secum battuentem *eqs.* 55, 2 -um armaturas recidit. Nero 30, 2 Spiculum -em triumphalium virorum patrimoniis aedibusque donavit (47, 3). Dom. 10, 1 patrem familias, quod Thraecem -i parem, munerario imparem dixerat, . . . canibus obiecit cum hoc titulo 'impie locutus parmularius'. FLOR. epit. 3, 20, 12 totis imperii viribus contra -em *Spartacum* consurgant (*infra*: sub gladiatore duce. *cf.* PANEG. 2, 23, 2 -um agmen). Ps. AVR. VICT. epit. 10, 10 petito . . . -um, quorum pugnae visebantur, gladio *eqs.* AVSON. 347, 3 p. 165 P. quis -i contenditur? aequimanus Thraex. AMM. 16, 12, 49 *imperator* se in modum -is operiens (*cf.* 23, 6, 83 pedites *Persarum* in speciem -um contecti iussa faciunt ut calones). PRVD. c. Symm. 2, 786 unas capit impius et pius auras . . . nec alter ore sacerdotis quam -is anhelat spiritus.

2 *in titulis* (*notabilia selecta*): CIL IV 2387 *iuxta* Thraex (2508 *sexies; cf. l. 53. 66. 72*). 4420 Samus . . . m(urmillo) idem eq(ues) hic hab(itat). V 1907 Lascivo docto⟨ri⟩ murmi(llonum) (VI 10174. 10175). VI 631 (*a. 177; decuriae gladiatorum*) mur(millo) vet(eranus) (*quater; item* 10176. 10177. 33977). *ibid.* mur(millo) sp(ectator) (*sic suppl. De Rossi et Mommsen, alii aliter*). 10169 Priori retiario lud. mag. Iuvenis -o lud. mag. conuctori (*i.* convictori). 10180 Lyco lib(eratus) mur(millo) scaev(a) pugna(rum) IIII (INSCR. NSc. 1928 p. 211 Valerius s. -o). X 1926 Paeraegrino -i . . . primo palo *eqs.* *additur nu-*

[Haller]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

merus pugnarum, victoriarum (v. et p. 1674, 84): CIL VI 10178 P. Aelio Aplo -i XI. 33982 Ↄ. III. (i. coronarum ut vid. cf. INSCR. Année épigr. 1962 n. 45 Bassus l(iberatus) mur(millo) I > I [i. coronae unius, pugnae unius, ni fallimur]). XII 3325 mur(millo) Columbus Serenianus XXV (i. e ludo Sereni ut vid., cf. p. 1674, 82 et INSCR. Année épigr. l. c. Satur mur(millo) Iul(ianus) XIII). XIII 1200 mur(millo) III.

deriv.: murmillonicus.

murmillōnicus, -a, -um. a murmillo; *aliter infra l. 10?* *i. q. ad murmillonem pertinens*: PAVL. FEST. p. 144 -a (-ilio- *trad.*) scuta (*Lucilio [1362] tribuit L. Müller*) dicebant, cum quibus de muro pugnabant. FEST. p. 285 *v. p. 1674, 32.*

***murmur**, -uris *n.* (*m. l. 27*). [*cf. c. sanscr.* marmaraḥ *'fremitus'*, murmuraḥ *'ignis crepitans'*, *gr.* μορμύρω, *arm.* mṙmṙam *'murmuro'*, *theod.* murmeln. *J. B. H.*] *de origine*: QVINT. inst. 8, 6, 31 *inter voces per onomatopoeiam ortas.* *a* murmurare: PRISC. gramm. II 118, 11 GRAMM. suppl. 68, 13. *de scriptura*: mor- *var. l. hic illic in codd., e. g.* CHAR. gramm. p. 458, 7 B. VVLG. act. 6, 1. -mor: GREG. TVR. Franc. 6, 31 p. 301, 11 (-mur *pauci codd.*). NOT. Tir. 94, 49. *in cas. obliquis* -mur- *confirmatur a* SERV. Aen. 11, 11 *et praevalet in codd., exstat* CE *p. 1677, 48.* -mor- *testantur* AVG. gramm. V 499, 20sqq. GRAMM. suppl. 42, 22sqq. VIRG. gramm. epit. 5 p. 32 H.; *legitur saepe in var. ll. codd. iuxta* -mur-, *cf. derivata.* *de formis* (-r *inter neutra singularia afferunt* PROB. cath. gramm. IV 15, 27 CHAR. gramm. p. 33, 18 B. GLOSS. II 264, 21): *adhibentur* -r, -e, -a, *raro* -is (VERG. ecl. 9, 58. *al.*), -i (PLIN. nat. 2, 193). *plur. gen. et dat. (abl.) non exstant nisi ap. gramm.* SERV. Aen. 1, 430 AVG. *l. c.* GRAMM. suppl. *l. c.*
de genere: NON. p. 214, 11 -r neutrius generis est, masculini Varro *p. 1676, 41* (GRAMM. suppl. 115, 15 *affert* VVLG. act. 6, 1). *tam masc. quam neutr. dictum esse sec. usum vetustissimum affirmat* PRISC. gramm. II 170, 2. *habent* VARRO *l. c.* ITALA Ioh. 7, 12 (cod. b *al., neutr. var. l., cf.* VVLG.). act. 6, 1 (*item*). GREG. TVR. Iul. 47. NOT. Tir. *v. l. 18.*
de notione: NON. p. 427, 18 (*discernuntur* mussare *et* murmurare) maioris soni est, proximi ad tumultum (*affert* VERG. *p. 1676, 23*). CHAR. gramm. p. 458, 7 B. γογγυσμός (GLOSS.). GLOSS. murmuratio. -e: sonitu. *cf.* RVFIN. Basil. reg. 130 si brevior fuerit et compressior vox quam res poscit, prope est, ut -r potius vel susurratio videatur quam sermo. *vox maxime poetica legitur inde a* PACVV., VARRONE *p. 1676, 41,* CIC. (*l. 52, ubi afferre vid. locutionem a poetis usurpatam*), LVCR., VERG., AETNA, COPA, HOR.; *in prosa or. inde a* LIV. *p. 1676, 52,* VAL. MAX. *ibid.,* CELSO *p. 1676, 30,* SEN. apocol. *p. 1676, 59.* [*val.* murmur (?), *it.* mórmore. *cf. Battisti-Alessio IV 2511. G.*] [*falso trad.* -r ullum *pro* murmurillum PLAVT. Rud. 1404 *v. p. 1678, 47.* *confunditur c.* marmor: *v. p. 407, 70sq. et cf. lus. verb.* DRAC. laud. dei 1, 578 -e ... venti flantes vaga marmora crispant.]

i. q. sonus incertus, confusus, γογγυσμός (*quae vox respondet, ubi nihil adnotatur*). *copulatur c.* mugitus *sim. l. 68. p. 1676, 11. 29. p. 1677, 37.* *plur. poeticus in poesi saepe inde a* LVCR., VERG., *in prosa or.* FRONTO *p. 1677, 49* (?). GELL. 5, 14, 19 (*vertuntur Apionis Aegyptiaca*). HIL. in psalm. 64, 10 SYMM. or. 1, 8 AMM. 15, 5, 29. 26, 3, 6. SERV. auct. Aen. 12, 619 (*ad* VERG. -r) *et ap.* AMBR., AVG. *al.*

I *rerum*: A *aquarum* (*v. et p. 1676, 46*): PACVV. trag. 417 -r maris (CIC. de orat. 3, 161 *inter translationes.* PLIN. epist. 2, 17, 22. *al. cf.* LVCAN. 2, 702 -e vasto ... sonuit mare). LVCR. 3, 1032 Xerxes contempsit ... -a ponti (PROP. 1, 8, 5 OV. met. 11, 330 trist. 1, 11, 7. *al. cf.* VERG. Aen. 1, 124 magno misceri -e pontum. LVCAN. 1, 260 iacet [tacet *var. l.*] sine -e pontus). 6, 142 sunt ... fluctus per nubila, qui quasi -r dant in frangendo. VERG. georg. 1, 109 *unda* cadens raucum per levia -r saxa ciet (*cf.* MANIL. 2, 54 undam ... meditantem -r in antris). Aen. 11, 298 cucurrit ... fremor, ceu saxa morantur cum rapidos amnes, fit clauso gurgite -r. COPA 12 strepitans rauco -e rivus aquae (HOR. epist. 1, 10, 21 *aqua* per pronum trepidat cum -e rivum. OV. rem. 177 labentes iucundo -e rivos. met. 2, 455. *al. in imag.*: HIER. in Gal. lib. 3 praef. exilis ingenii rivulum vix parvo strepentem -e). PROP. 4, 6, 16 Ioniae -a ... aquae (OV. epist. 17, 80 dimotae corpore *Leandri natantis* -r a. *cf.* met. 5, 587 aquas sine -e euntes). MELA 3, 40 *Araxes* ingenti cum -e sonansque devolvitur. VAL. FL. 5, 121 saeva ... Thermodon ... -a volvens. SIL. 3, 465 Rhodanus ... torsit harenoso minitantia -a fundo. 6, 284 erupit tristi fluvio mugitus et imis -a fusa vadis. STAT. silv. 1, 3, 22 spumosa ... -a (*cf.* NEMES. cyn. 276 spumanti). PLIN. epist. 5, 6, 23 sipunculi ... miscent iucundissimum -r. TIBERIAN. carm. 1, 17 loquentis -r amnis. *al.* *audacius de ipsa aqua*: ENNOD. carm. 2, 66, 8 Castalii mellis -a blanda bibi. B *tonitruum* (*cf. p. 1676, 47 et* SEN. nat. 2, 27, 1 tonitrua distinxere quidam ita, ut dicerent unum esse genus, cuius grave sit -r, quale terrarum motum antecedit clauso vento et fremente [*alterum genus est* fragor]):
LVCR. 1, 69 *Epicurum* nec fulmina nec minitanti -e compressit caelum (5, 1221 percurrunt -a c. [*sim.* 6, 288]. 6, 101 nec fit ... sonitus caeli de parte serena, *sed nubibus collectis* ... magno fremitus fit -e saepe. VERG. Aen. 4, 160 magno misceri -e c. incipit. PLIN. nat. 18, 360 caeli [SIL. 12, 603. 685 IVV. 13, 224. *al.*]. TERT. anim. 17, 3 caeleste). 5, 1193 fremitus et -a magna minarum (6, 101 magno f. fit -e. 6, 410 tonat *Iuppiter* ..., f. et -a concit [*cf. 401* sonitus]). VERG. Aen. 4, 210 *fulmina* inania -a miscent. *al.* *in imag.*: AVG. c. acad. 2, 1, 2 non solum ... audivimus -a tua, sed etiam ... fulgora ... conspeximus (*seq.* lumina mentis ... fremitu rationis). C *ventorum* (*cf. l. 23. 25. al.*): LVCR. 1, 276 perfurit acri cum fremitu saevitque minaci -e ventus. 6, 197 *venti* magno indignantur -e clausi nubibus. VERG. ecl. 9, 58 ventosi ceciderunt -is aurae. Aen. 10, 99 flamina ... fremunt ... et caeca volutant -a. OV. trist. 1, 2, 25 fremunt immani -e venti. SEN. Ag. 466 -r grave maiora minitans. VAL. FL. 1, 596 *Aeolus* placat ... fera -a. SIL. 1, 469 Cori. 7, 257. 12, 629 AVSON. Mos. 33. *al.* *in imag.*: LICENT. carm. ad Aug. 133 non si mihi -a (munera *K*) centum det Boreas ... centumque per ora lingua vigens adamante fremat, memorare queamus *eqs.* D *instrumentorum musicorum* (*cf. infra l. 65. 66*): LVCR. 4, 543 tuba depresso graviter sub -e (-a *trad.*) mugit (SIL. 5, 12 tubae ... -a. 7, 608. 11, 289. 15, 460. *cf.* PROP. 4, 4, 10 tubicen ... cum quateret lento -e saxa Iovis [4, 4, 61 t., fera -a conde. SIL. 6, 669]). HOR. carm. 2, 1, 17 minaci -e cornuum perstringes aures, iam litui strepunt. OV. met. 14, 537 *Cybele* aëra ... inflati complevit -e buxi. SEN. Thy. 574 -r grave classicorum. SIL. 14, 374 tortae ... -a conchae. STAT. Theb. 6, 404 insonuit ... Tyrrhenum -r. CLAVD. 17, 316 *organi hydraulici* -a. CYPR. GALL. gen. 186 concordes -e chordas. E *variarum rerum* (*v. et l. 38*): LVCR. 1, 723 Aetnaea minantur -a flammarum ... se colligere iras (*cf.* VERG. Aen. 3, 582 quotiens mutat latus *Enceladus*, intremere omnem -e Trinacriam. AETNA 463. SIL. 14, 60 -e per caecos tonat ... fragores. SVET. Cal. 51, 1). VERG. georg. 1, 359 ventis surgentibus *incipit* ... nemorum increbrescere -r (*cf.* OV. met. 15, 604 -a pinetis fiunt. SIL. 3, 698 alta sonoro ... volvuntur -a luco). Aen. 1, 55 *venti ab Aeolo coerciti* magno cum -e montis circum claustra fremunt (1, 245 LVCAN. 10, 321). PROP. 4, 7, 4 Cynthia ... -r ad extremae nuper humata viae (*cf. l. 44*). OV. fast. 4, 267 longo tremuit cum -e tellus (*cf.* PLIN. nat. 2, 193 *in terrae motibus* terribilis sonus, alias -i similis, alias mugitibus *eqs.*). CELS. 7, 18, 5 *tumor scroti* cum quodam quasi -e devolvitur. SEN. Ag. 635 *in equo Troiano* saepe ... sonuere parmae tacitumque -r percussit aures, ut fremuit male subdolo parens Pyrrhus Vlixi. nat. 2, 17 si in aquam fervens massa descendit, cum multo -e exstinguitur. VAL. FL. 2, 337 clausae ... -a flammae. STAT. Theb. 5, 196 -a noctis (5, 243 qui ... strepitus, quae -a n.). 9, 697 tremulum ... pharetrae -r. CLAVD. 28, 629 grave parma sonat, mucronis acutum -r. AVG. in psalm. 132, 12 l. 16 (*ad Sirach 33, 5*) fenum portat *carrus* et murmurat; non enim potest rota carri quiescere a -e. *al.*

II *animantium*: A *hominum, deorum* (*famae l. 45, cordis l. 60, verborum l. 55, rerum resonantium l. 44. 53. 69, cf. p. 1679, 30 sqq.*):
1 *vario usu* (*editur saepe cum indignatione sim.; exempla selecta*): VARRO Men. 493 acciti sumus, ut depontaremur; -r fit ferus. VERG. Aen. 5, 369 *Dares ad pugnam singularem* magno ... virum se -e tollit. 12, 239 serpit ... per agmina -r. 12, 619 confusae sonus urbis et illaetabile -r (*cf. l. 26 et* STAT. silv. 1, 1, 65 vaga -a Romae). PROP. 2, 5, 29 quamvis contemnas -a famae (OV. epist. 9, 41 STAT. silv. 1, 4, 14. *cf.* OV. met. 12, 49 nec ... est clamor, sed parvae -a vocis, qualia de pelagi ... undis esse solent qualemve sonum ... tonitrua reddunt. STAT. Theb. 9, 32). 4, 8, 50 rauci sonuerunt ... postes, et levia ad primos -a facta Lares. OV. epist. 12, 56 dixit tenui -e lingua: vale (*cf.* 16, 85 saepe vel exiguo vel nullo -e dixi *eqs.*). 16, 149 mala -a vulgi (met. 13, 124. LVCAN. 1, 352 dubium non claro -e volgus secum incerta fremit. IVV. 10, 89. *cf.* LIV. 3, 56, 8 contionis [32, 20, 7 VAL. MAX. 5, 4, 5]. STAT. Theb. 6, 562 circi). ars 2, 723 amabile -r *mulierum* (*cf.* 3, 795 blandae voces iucundaque -a). met. 1, 206 -a *deorum* (*cf.* 9, 421 vario superi sermone fremebant et ... -r erat *eqs.*). 10, 382 -a verborum. Pont. 4, 13, 36 longum Getico -r in ore fuit. LIV. 32, 22, 1 -r ortum aliorum cum adsensu, aliorum inclementer adsentientes increpantium. MANIL. 5, 335 secreta movebit carmina furtivo modulatus -e vocem solus *eqs.* SEN. apocol. 6, 2 quanto potest -e irascitur; quid diceret, nemo intellegebat. Ag. 713 anhela corda -e incluso fremunt. Thy. 729 querulum cucurrit -e incerto caput *abscisum* (*cf.* SIL. 11, 480 *de capite Orphei*). PERS. 3, 81 *philosophi morosi* -a ... secum et rabiosa silentia rodunt (*inde* AVSON. 364, 23 p. 92 P. AVG. bapt. 2, 7, 10 *Donatistae* r. -a salebrosa. serm. 17, 4, 4. *cf. l. 70*). STAT. Theb. 11, 529 *Eteocles et Polynices* alterna ... saevi -a ceu lituos rapiunt aut signa tubarum. QVINT. inst. 2, 11, 4 *poetae* -e incerto velut classico instincti. 10, 3, 15 cogitationem -e agitantes. 11, 2, 33 (*de arte ediscendi*) haec vox sit modica et magis -r (*inde* MART. CAP. 5, 539). TAC. Germ. 3, 1 (*de barditu*) asperitas soni et fractum -r. PRVD. perist. 9, 16 *pueri* scholare -r adnotantes scripserant. AVG. in psalm. 93, 2 -a sunt ..., et si non procedunt voce, roduntur in corde. serm. 131, 1 cum -a cogitationis (-r ac cogitationes *edd. ante Maurinos*) audisset, cogitantibus nec voce sonantibus respondit *eqs.* (*cf. Vulg. Ioh. 6, 60 sq.* multi ... dixerunt ...; sciens autem Iesus ... quia murmurarent de hoc *eqs.*). *al.* in *aliquem*: HIL. myst. 1, 33, 1 -r in ducem est (*cf. Vulg. exod. 15, 24* murmuravit ... contra *eqs.*). contra: VVLG. exod. 16, 7 (*v. p. 1677, 73*). AVG. civ. 20, 28 p. 478, 7 D. 20, 29 p. 480, 10. adversus (-um): VVLG. act. 6, 1 (*gr.* πρός). RVFIN. Orig. in exod. 7, 4 p. 209, 2 (*ad loc. l. 75 allatum*). *c. gen. rei tractatae*: CLAVD. DON. Aen. 12, 235 p. 583, 7 inutilis foederis -r. de: ITALA Ioh. 7, 12 (cod. b *al.* = VVLG.). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 108, 5 REGVLA RevBén. 42, 1930 p. 324, 148.

2 *speciatim*: a *precantium, incantantium, magorum sim.* (*cf. Burriss, ClPhil. 31, 1936, 142 sqq.*): OV. met. 6, 203 tacito venerantur -e numen (DRAC. laud. dei 2, 674. *cf.* SIL. 13, 428 *Sibylla*

[*Halter*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

arcanum -r anhelans [PRVD. apoth. 477. SIDON. carm. 2, 87 pontificum de more]). 7, 251 ubi placavit *deos* precibusque et -e (carmine *codd. Heinsii tres*) longo (STAT. Theb. 4, 418). LVCAN. 1, 607 Arruns dispersos fulminis ignes colligit et terrae maesto cum -e condit. 5, 192 *Pythia* effluit et gemitus et anhelo clara (crebra *Bentley*) meatu -a. 6, 448 infandum . . . -r *Ericthus*. 6, 686 confudit *maga* . . . dissona et humanae multum discordia linguae. PERS. 2, 6 -rque humilesque susurros tollere de templis et aperto vivere voto; . . . haec clare . . ., illa sibi introrsum et sub lingua murmurat *eqs.* (*cf.* IVV. 10, 290 formam optat modico pueris, maiore puellis -e). PETRON. 85, 8 timidissimo -e votum feci. VAL. FL. 7, 464 *Medea arma Iasonis magice corroborans* totum septeno -e fertur per clipeum. 8, 354 cantus et futile -r. STAT. Theb. 4, 418. 9, 734. PS. QVINT. decl. 10, 15 *magus* barbarum -r intonuit. APVL. met. 2, 1, 3 omnia . . . ferali -e in aliam effigiem translata. FIRM. err. 22, 1 sacerdos hoc lento -e susurrat *eqs.* HIL. in psalm. 64, 10 vatum -a et inconditos bacchantium fremitus. PRVD. c. Symm. 1, 96 -e . . . magico tenues excire figuras (*cf.* CASSIOD. var. 4, 22, 1 conticescat poenale -r animarum). *al.* **b** *infantium*: STAT. Theb. 5, 614 -a soli intellecta *matri*. 6, 165 vocis . . . -a prima. silv. 2, 1, 104 iunctas . . . -e voces vagitumque (*cf.* 2, 7, 37 primo -e dulce vagientem. FVLG. aet. mund. p. 147, 11 vagientis parvuli -e). AVSON. 169, 3 p. 36 P. -a quem primis meditantem absolvere verbis planximus. CLAVD. 20, 254 puer . . . in Phrygiam . . . laxavit -a vocem (*cf. Herodot. 2, 2, 3sq.*). PS. AVG. serm. ed. Mai 151, 2 *sonat* pro ululatibus pium -r infantium *iussu Herodis necatorum.* PAVL. PETRIC. Mart. 2, 75 ex ore infantum parvoque ex -e laudem lactantum *eqs.* (*sec. psalm. 8, 3*).

B *animalium*: **1** *variorum*: VERG. Aen. 6, 709 apes . . . floribus insidunt, strepit omnis -e campus (*cf.* 12, 591 -e caeco intus saxa [*i. alveus*] sonant. COLVM. 9, 9, 4 velut militiae signa moventium tumultus ac -r exoritur. PLIN. nat. 11, 6. 11, 54 -e intus strepente. 11, 64. *al.* SIL. 2, 221). OV. met. 10, 702 pro verbis -a reddunt . . . leones *qui homines fuerunt* (SEN. Oed. 922 altum -r. Phaedr. 350 silva gemit -e saevo. LVCAN. 1, 209 vasto grave [*deest in parte codd.*] -r hiatu infremuit. VAL. FL. 3, 588 SIL. 2, 687. 4, 373. *al.* MART. 8, 53, 1 EPIST. Alex. l. 169 H. *al.*). 13, 567 rauco cum -e saxum . . . insequitur *canis, quae fuit Hecuba* (*cf. l. 39*). 14, 281 *de sue.* PLIN. nat. 11, 98 volitant alii *scarabaei* magno cum -e aut mugitu. VAL. FL. 7, 606 equi. STAT. Theb. 12, 170 tigridis . . . ieiunum -r. CLAVD. 18, 3 luporum. VEN. FORT. Mart. 3, 346 *lepus canem fugiens* ab ore canis per singula -a pendens (*fort. de anhelitu leporis; an de fremitu canis coll. l. 35?*). **2** *avium*: OV. ars 2, 466 columbae, quarum blanditias verbaque -r habet (SIL. 3, 680 *columba* implet fatidico Dodonida -e quercum. TREB. Gall. 11, 8 [*carm. Gallieni nuptiale*] non -a vestra columbae vincant). SEN. Herc. O. 205 *sicut Iole* referam querulo -e casus (*cf.* OCTAVIA 923 querulo possem gutture maestum fundere -r. STAT. Theb. 8, 619 truncum ac flebile -r *Philomelae ut* silv. 5, 3, 83). STAT. Theb. 10, 93 *Otia et Silentia daemones* -a demunt alitibus. silv. 2, 4, 3 *psittaci* -a. CE 1549, 23 (*s. I ex.*) Oebalius . . . dabit mecum tibi -a cycnus. FRONTO p. 143, 4 v. d. H. (= p. 149 N.; *e poesi?*) avium -a.

deriv.: murmur(i)osus, murmuro(r).

murmurābundus, -a, -um. *a* murmurare. *i. q. murmurans*: APVL. met. 2, 20, 6 cunctorum obstinatione confusus indigna -us cum vellet exsurgere *eqs.* (-as *F, corr. man. alt. in* φ; indignabundus et murmurans *Robertson dubitanter*, 'indigna!' *Helm in ed. a. 1959* ['indignum!' *iam Rohde, cf. vol. VII 1, 1192, 61*]). IOH. MED. (?) Ps. Chrysost. hom. I p. 894^C ut toleret homo fratrem . . . iniuriosum, -um, sibi placentem.

murmuranter *v. p. 1680, 34.*

murmurātio, -ōnis *f.* *a* murmurare. *scrib.* -mor- *hic illic in codd., cf. p. 1675, 20sqq.* GLOSS. γογγυσμός. *legitur ap.* PAVL. FEST. *et inde a* SEN. *philos.*, PLIN. nat., ITALA (*hic primum plur.*); *deest in poesi.*

i. q. murmur fere c. indignatione editum, γογγυσμός (*quae vox respondet, ubi nihil adnotatur; resp.* τονθορυσμός CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 45, 22 [*gr. I 1, 1 p. 95, 2*]. *fig. etym.* -em murmuro(r) *v. p. 1680, 11sqq.*): **1** *hominum*: SEN. benef. 5, 15, 2 non publica querella est perisse beneficia . . .? nec est, quod hanc nostram -em putes pro pessimo numerantium, quidquid citra recti formulam cecidit. dial. 5, 24, 2 quid est, quare . . . servi mei clarius responsum et contumaciorem voltum et non pervenientem usque ad me -em flagellis . . . expiem? epist. 107, 9 optimum est . . ., deum . . . sine -e comitari (*seq.* gemens). ITALA exod. 16, 7 (Aug. loc. hept. 2, 82 p. 556, 5) exaudiet -em vestram super deum (*Vulg.* murmur . . . contra; *cf.* AVG. *l. c.* quod tantum valet, ac si diceret 'adversus deum'; deinde notandum, novo modo hic exauditionem non precantium, sed murmurantium, cum reprehendat utique scriptura -em *eqs.*). num. 17, 10 (Lugd. *al.*) desinat -o *Iudaeorum* a me (*Vulg.* querellae). Is. 58, 9 (Lucif. Athan. 1, 44 p. 144, 25) verbum -is ([*Vulg.* loqui quod non prodest]. VVLG. Sirach 29, 6 verba taedii et -um [*gr. 29, 5* λόγους ἀκηδίας]). Phil. 2, 14 (Ambrosiast. *al.*) sine haesitationibus . . . et -bus (Ps. Cypr. singul. cler. 41 sine -e et haesitatione, VVLG. sine -bus et h. *sec. gr.*). HIL. in Matth. 8, 6 -em *scribarum* dominus introspicit (*cf. Vulg. Matth. 9, 4* cogitationes). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 105, 2 propter id, quod . . . in -e fuit . . . de . . . fratribus (*cf.* PASS. Petr. Paul. long. 10 ut sermo eorum in -em populi veniret). HIER. nom. hebr. p. 19, 28 mussitatio vel -o. AVG. anim. 1, 8, 9 obprobria querulis -bus oblatrantum (*verba Vincentii Victoris ut* 2, 13, 18). in psalm. 99, 14 servite domino non in amaritudine -is, sed in iucunditate dilectionis. IOH. MAXENT. Conc.^S IV 2 p. 55, 5 tacita -e. CASSIOD. var. 8, 32, 5 *fures ex improviso audiantur*, **ut** . . . in voces prosiliant et se terribili -e confundant. GREG. M. moral. 2, 33 -is vitium etiam a cogitatione restrinxit *Iob. al.*

2 *animalium*: PAVL. FEST. p. 99 gannitio: canum querula -o. PLIN. nat. 10, 6 melanaëtos . . . sola *aquilarum* sine clangore, sine -e. 10, 8 percnopterus *aquila* . . . ieiunae semper aviditatis et querulae -is.

3 *tonitrui*: CASSIOD. in psalm. 76, 19 ('vox tonitrui tui in rota') tonitrui vox ita revolvitur, quasi de rotis venire audiatur; sic enim cum de summo funditur, spatia caelorum volubili -e pertranseunt, ut rotatus atque sinuosus ipse sonitus sentiatur.

murmurātor, -ōris *m.* *a* murmurare. *scrib.* -mor- *hic illic in codd., cf. p. 1675, 20sqq.* *de notione*: FEST. p. 298 ⟨summ⟩ussi dicebantur ⟨-es⟩ (*suppl. e* PAVLO). AVG. in psalm. 105, 18 sicut interest . . . inter murmurantes et -es . . ., ita scriptura peccatores appellare consuevit valde iniquos (*cf.* serm. 311, 13, 12 -r ille, qui quaerit semper quod reprehendat, . . . ille ergo reprehensor et argumentator). GLOSS. γογγυστής. γόγγυσος. susurro (*sec. Vulg. Rom. 1, 29; cf.* PELAG. in Rom. 1, 30 p. 17, 12 susurratores, id est -es. PS. PRIMAS. in Rom. p. 421^A 'susurrones' -es non in facie, sed in aure loquentes). GLOSS. *v. s.* murgisso.

i. qui murmurare solet c. indignatione (*acced. gen. obi. l. 35*): VVLG. Iudas 16 hi sunt -es, querulosi *eqs.* (*gr.* γογγυσταί). AVG. in euang. Ioh. 26, 11 infideles, patres infidelium; -es, patres -um. c. Parm. 2, 7, 12 p. 57, 17 -es sacrilegi. in psalm. 132, 12 l. 12 -es . . . magnifice descripti sunt (*Sirach 33, 5, cf. p. 1676, 36*). retract. 2, 20, 2 fidelibus . . ., non illis adversus deum -bus (serm. coll. Morin p. 407, 13 -i [murmuranti *var. l.*] a. d.). serm. 51, 20, 30 *Maria se ipsa marito postposuit;* non ergo faciant perversi -es, quod coniunx casta non fecit. 94 -bus respondete, blasphematores corripite. serm. coll. Morin p. 107, 3 vos primi accusatores, . . . vos novissimi -es. SIDON. epist. 1, 11, 17 non assertorem calumniae tantum quantum -em. REGVLA *infra l. 68.*

f. **murmurātrīx**, -īcis. EVAGR. sent. virg. RevBén. 28, 1911 p. 149, 32 -em virginem disperdit deus; nam gratificam eripit a morte (*sec. I Cor. 10, 10.* murmurosam *versio altera Migne 20, 1187^A; gr. n. 21 Gressmann* [*Martin, Stud. u. Beitr. z. Erkl. Commodians 147*] γόγγυσον παρθένον).

murmurillo, -āre. *cf.* murmurare, murmurillum. *i. q. (paulisper?) murmurare*: PLAVT. frg. inc. 32 quid -as tecum et te discrucias? (*affert* NON. p. 143, 3 *post Plaut. Rud. 1404, v. l. 46*).

murmurillum, -ī *n.* *a* murmurare, *cf.* murmurium *et* susurrus. *fere i. q. (tenuis?) murmuratio* (*cf.* NON. p. 142, 25 -um murmuratio. *item* GLOSS.): PLAVT. Rud. 1404 palam age, nolo ego -um neque susurrum fieri (*affert* NON. *l. c.*; murmur illum [*vel* m. ullum] *codd. Plauti. in Nonio seq. Plaut. frg. inc. 32, v. l. 42*).

murmur(i)ōsus, -a, -um. *a* murmur. *scribitur* -mor- BENED. *l. c. cod. D; cf. p. 1675, 20sqq.* -ros-: EVAGR., IOH. MED. (?), GLOSS. (*dantur lemmata suis locis, iuxta* -rios-, *sed c. eisdem explicationibus*); *ceterum var. lectione* BENED. reg.; *cf.* DOCTR., *ubi* i *expuncta est a manu altera.* GLOSS. γογγυστής. γόγγυσος.

i. q. murmuris fere c. indignatione editi plenus: **1** *de hominibus*: CANON. apost. 65, 19 sint *diaconi* . . . quieti, non -i (*gr.* μὴ γόγγυσοι), non bilingues. DOCTR. apost. 3, 6 (*fort. sec. Vulg. sap. 1, 11*) noli fieri -us, quia ducit ad maledictionem. EVAGR. *l. 38.* IOH. MED. (?) Ps. Chrysost. I 947^B de illo populo *Iudaico* . . . -o . . . indigno . . . ingrato. 949^D tolerabant insipientes, insulsos, iracundos, -os, ingratos. BENED. reg. 4, 39 *esse* non -um, non detractorem. **2** *de bestiis*: PS. AVG. serm. ed. Mai 188, 3 num vides leaenam vel tigrem post catulos . . . venatu ablatos sequi cum rugitu et impetu -o?

murmurium, -ī *n.* *a* murmurare. *scribitur* -mor- BENED. *l. c. in parte codd.; cf. p. 1675, 20sqq.* [*hisp. vet.* mormorio, *dial.* mormullo *etc., port. vet.* mormoiro *etc.; cf. Corominas III 481. Machado II 1556. G.*] *fere i. q. murmuratio*: REGVLA RevBén. 42, 1930 p. 319, 23 nemo cum -o (murmure *Ps. Aug. reg. II 2,* murmuratione *Caes. Arel. reg. virg. 17 M.*) aliquid faciat, ut non simili iudicio murmuratorum pereat ([*sec. Vulg., cf. supra l. 26*]. BENED. reg. 5, 14 c. -o [murmure *var. l.*] vel cum responso nolentis). *ibid.* p. 323, 127 si . . . inter vos contentiones et -a (murmur, murmura, murmurationes *var. ll.*; murmura *var. l. etiam loco gemino* CAES. AREL. reg. virg. 28 M.) oriuntur.

murmuro, -āvī, -ātum, -āre *et* **murmuror**, -ātus sum, -ārī. *a* murmur. *inter verba ex imitatione vocum naturalium orta*: RHET. Her. 4, 31, 42 *iuxta* mugire. VARRO ling. 6, 67 -atur — dictum a similitudine sonitus [dictus] — qui ita leviter loquitur, ut magis e sono id facere quam ut intellegatur videatur (*seq.* CARM. *p. 1679, 60*). QVINT. inst. 1, 6, 38 *iuxta* stertere. *scrib.* mor-, -mor- (*cf. p. 1675, 16sqq.*) *hic illic in codd.* *formae deponentiales* (NON. p. 478, 3 '-ari' pro '-are' [*affert* VARRONEM, QVADRIG.]. PRISC. gramm. II 396, 25 '-o' pro '-or'): QVADRIG. *p. 1679, 17.* RHET. Her. *l. c.* (-are *pars codd. explet.*). VARRO *l. 75. p. 1679, 21. 59.* *promiscue c. act.*: APVL. *p. 1680, 29* (*cf. p. 1680, 10*). ITALA *p. 1679, 37. 39. 84* (*cf.* VVLG. *p. 1680, 14 et* num. 14, 2 -ti sunt [-verunt *var. l.*]. deut. 1, 27 -ti estis [-astis *var. l.*]. *act.*

[*Halter*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

saepe). HIER. *infra l. 42.* AVG. serm. coll. Morin p. 270, 1 (*act. saepe*). NOT. Tir. 94, 49ᵃ -orat (*post* murmor). NON. *p. 1675, 32.* GLOSS. γογγύζω. μορμυρίζω. -at: iocatur, mussitat. V 581, 50 trizen nomen proprium vel (*sc.* τρίζων) -ans. *v. etiam s.* musso. *legitur inde a* PLAVTO, ? PACVV. (trag. 321 *loco corrupto*), QVADRIG., CIC., VARRONE; *abundat in sacris scripturis, inde ap. eccl.* [*val.* murmura (?), *it.* mormorare, *sard. centr. et mer.* murmurare, -ai, *prov., cat.* murmurar, *hisp. vet.* mormurar, *hisp.* (*dial.*) marmurar, mermurar, *port.* (*dial.*) moumar. *cf. M.-L. 5761. Battisti-Alessio IV 2511. Wagner II 140. Corominas III 481. G.*]

i. q. murmur edere (*c. vi indignantis l. 17. 22. 39. al., cf. p. 1680, 29; accedit* adversus, contra *infra l. 18. 19. 42. al.; opp.* libere dicere CAPITOL. Maximin. 21, 3; *gr. respondet fere* γογγύζειν):

I *usu mere intransitivo:* A *-ant animantia* (*liberius loca resonantia l. 30 sqq., ipse sonus l. 53*): 1 *homines:* PLAVT. Aul. 52 ut scelesta sola secum -at. Mil. 744 *si hospes diutius moratur*, servi -ant. QVADRIG. hist. 72 populus -ari coepit (ITALA exod. 17, 2 [Ottob.] adversus Moysen dicentes [*gr.* ἐλοιδορεῖτο ... πρὸς Μ. λέγοντες, *Vulg.* iurgatus contra M. ait]. num. 11, 1 [Lugd.] nequiter contra dominum [*Vulg.* ortum est murmur populi]). VARRO Men. 166 ita uti soliti eramus Romae in balneis, plodere coepimus et -ari. 381 lingulacae, optrectatores tui, iam nunc -antes dicunt *eqs.* CIC. har. resp. 17 vidi ... quendam -antem, quem aiebant negare *eqs.* SALL. frg. Aur. Fronto p. 143, 20 v. d. H. (= p. 149 N.) multi -antium voculis in luco eloquentiae oblectantur. CVRT. 6, 11, 3 *Philotas commilitones procul relegari iussit*, ne ... -antium inter se silentio verius quam sono excitaretur. 8, 3, 15 ut vocem loquentium potius quam gemitum -antium audires. PERS. 2, 9 *v. p. 1677, 9.* PETRON. 89, 25 *in equo Troiano* fremit ... pubes intus et dum -at (-ant *var. l.*), roborea moles spirat alieno metu. SIL. 11, 280 strepitu ... moventum *hominum* -at alta domus (*item transfertur ad loca resonantia:* PS. CYPR. laud. mart. 20 *gehenna* magno plangentium -at gemitu. CARM. de resurr. 147 *angelis descendentibus* totus -at orbis, ... terra ... remugit). FRONTO p. 140, 4 v. d. H. (= p. 146 N.) neglegere ... cultum orationis ... hoc indicat ... *te malle* -are potius et friguttire quam clangere. ITALA iud. 1, 14 (Lugd.) -bat et clamabat (*gr.* ἐγόγγυζε καὶ ἔκραζε, *Vulg.* cum suspirasset). Luc. 15, 2 (cod. a) -ti sunt Pharisaei ... ⌊dicentes⌋, quare *eqs.* ([quod, quia, quoniam *var. ll.*]. *gr.* διεγόγγυζον, *cett. et* VVLG. -bant; *item* 19, 7, *ubi aeque* ⌊⌋ *deest in parte codd.*). Ioh. 6, 43 (cod. d) nolite -ari inter vos (*cett. et* VVLG. -are). AMM. 15, 8, 20 -ans querulis vocibus saepe audiebatur *eqs.* HIER. tract. in psalm. I p. 33, 1 (*ad 14, 3* opprobrium accepit) -tus est contra eum. AVG. civ. 2, 23 p. 86, 2 D. tamquam offensi abscesserint *dei pagani*, -atur (*pass. impers. ut* serm. 55, 5, 5). PELAG. in Phil. 2, 14 qui ... -at de praeceptis (AVG. in euang. Ioh. 32, 9 c. Parm. 1, 16, 11. *al.*). MART. CAP. 9, 906 modulatione ... leni parvaque voce qualibet dulcedine -antes. MARCELL. vita Fel. Nol. (BHL 2874) p. 946 prol. verba -antis infantiae. *al.* *de cogitatione* (*cf. p. 1680, 8 sq.*): VVLG. Nah. 2, 7 ancillae ... minabantur gementes ut columbae, -antes in cordibus suis (VITAE patr. 3, 29. BENED. reg. 5, 17 non solum ore, sed etiam in corde. *cf.* 5, 18 cor ... -antem [-antis *var. l.*]).

2 *animalia* (*v. et l. 80. p. 1680, 10*): COLVM. 9, 8, 2 notabimus, an ... vehemens sonus *apium* intus -antium exaudiatur (PLIN. nat. 11, 49). PLIN. nat. 10, 82 *sonus lusciniae* infuscatur ... interdum et secum ipse -at *eqs.* AVG. serm. 64, 3, 4 *columbae* gemitibus amoris -ant (*cf. l. 48 et* CASSIOD. var. 8, 31, 2 canori turdi ..., strepentes sturni ..., -antes palumbi *eqs.*). GLOSS. Loewe, Glossae nom. 249 -ant ursi.

B *-ant res* (*v. et l. 30 sqq. 53*): 1 *variae:* PLAVT. Cas. 803 tibi amor pro cibo est, mihi ieiunitate iam dudum intestina -ant (*cf.* VARRO Men. 572 cum ventrem meum coerceam nec -ari patiar). CARM. Varro ling. 6, 67 -antia litora (*cf.* PRVD. cath. 7, 128 *Ionas eructatur a monstro ibi*, qua -anti fine [*i. litore*] fluctus frangitur. perist. 12, 32 *regio quaedam Romae* cānens olivā, -ans fluento). AVG. *p. 1676, 37.* HIL. *p. 1680, 4. 11.* 2 *aquae* (*cf. l. 60 sqq.*): CIC. Tusc. 5, 116 fremitum -antis maris (SEN. Tro. 201 placidum ... fluctu -at leni mare. PLIN. nat. 18, 359 mare si tranquillum in portu cursitabit -bitque intra se *eqs. cf.* AVIEN. orb. terr. 184 inlisum -at aequor. CLAVD. 3, 70 -at ... impacata quies pelagi). VERG. Aen. 10, 212 spumea semifero sub pectore *Tritonis natantis* -at unda (RVT. NAM. 2, 14 levi -at unda sono. PRISC. periheg. 798 gurgite miti ... volvens se -at u. Caystri [*gr. 838* καχλάζοντος ... ὕδωρ]. SIDON. carm. 18, 5 garrula ... -at u. *al. cf. p. 1680, 8*). SEN. Phaedr. 514 per flores novos fugiente dulcis -at rivo sonus (*cf.* TIBERIAN. carm. 1, 12 -bant ... rivuli). STAT. silv. 2, 7, 98 -antis Hebri (*cf. l. 79*). Ps. AVG. serm. ed. Mai 1, 1 *fluvii paradisi* respirantes -ant, strepunt. *al.* 3 *instrumenta musica:* PS. ORIG. tract. 8 p. 88, 22 ad tubarum -antium strepitum. CE 607, 5 (*e schedis*) -ant et chitari corde (*i. citharae chordae*) cum voce decores.

II *indicatur, quid dicatur:* A *acc.:* 1 *simpl.:* a *neutr. adi., pron.:* Ov. met. 11, 53 flebile nescio quid queritur lyra *Orphei*, flebile lingua -at exanimis, respondent flebile ripae *Hebri* (*cf.* PRVD. perist. 5, 417 lupus malignum -ans. EVAGR. sent. mon. 86 [Leclercq, Scriptorium V 2, 1951 p. 210] piger monachus -at multa. OROS. apol. 12, 4 scribae non intellegentes veritatem verum [*def. Svennung, Orosiana 179*] -ant et dicunt *eqs. v. et p. 1680, 15*). ITALA exod. 17, 2 (Ottob.) quid -amini adversus me? (*gr.* λοιδορεῖσθε, *Vulg.* iurgamini). Ioh. 7, 32 (cod. f = VVLG.) turbam -antem haec ([ista cod. q, *om. pron. cett.*]. AVG. in psalm. 33 serm. 2, 17 hoc -atis et hoc dicitis [OROS. hist. 1, 6, 3]. *cf.* serm. 361, 5, 5 ista). HIL. in psalm. 118 koph 3 p. 524, 5 labia tantum nostra sensu peregrinante quod nesciunt -ant (PRVD. perist. 9, 102 q. petebam, q. timebam -o. AVG. epist. 144, 3. *al.*). b *subst., pron.:* STAT. silv. 2, 1, 150 te *Meliorem* ... videt *Glaucias moribundus* linguaque cadente -at *eqs.* (HIL. euang. 85 te *deum* venti strepitant, pelagi te -at unda. *cf.* PRVD. c. Symm. 1 praef. 36 *Paulus* Christum sub tacito pectore -at). APVL. apol. 47 magia ... res est ... noctibus vigilata et tenebris abstrusa et ... carminibus -ta. VESPA 55 sua -et acta chelidon. HIL. gen. 179 tonitrua ... -at aether. *in fig. etym.:* ITALA exod. 16, 8 (Aug. quaest. hept. 2, 59) murmurationem vestram, quam vos -atis adversum nos ([*gr.* τὸν γογγυσμὸν ..., ὃν ... διαγογγύζετε, VVLG. murmurationes ..., quibus -ti estis]. num. 14, 27 [Lugd.]. *cf.* 17, 5 [Lugd. *al.*] m. ..., quanta ... -verunt [VVLG. querimonias ..., quibus ... -ant]). 2 *dupl.:* FERREOL. reg. 30 *abbas operetur sicut fratres*, ut, etsi otiosum quicumque dicere non audet, fastidiosum tacendo non -et.

B *enunt. secund.:* 1 quare *sim.:* ITALA *p. 1679, 37.* 2 (*acc. c.*) *inf.:* AVG. epist. 36, 18 cur, inquit *urbicus quidam*, sacrificium ... -emus offerre ...? mor. Manich. 2, 20, 74 -verunt sustineri mandata non posse (*cf.* CYPR. GALL. exod. 1137 vatem deesse suum ... mordaci sub corde gemit nusquamque videri -at *populus*). 3 *interrog. obl.:* PROSP. c. coll. 7, 3 (*ad Luc. 19, 7; cf. p. 1679, 38*) cur ... introisset (GREG. TVR. Franc. 4, 49 p. 186, 10). DRAC. Romul. 7, 139 quid sit factura Dione. VITA Caes. Arel. 2, 9 -atur ab omnibus ..., unde essent ... comessuri.

III *indicatur, quid reprehendatur* (*v. et l. 18*): APVL. flor. 16 p. 65 quidam tarditatem poetae -ari, plures defendere.

part. praes. plur. **murmurantēs** *pro subst. i. q. murmuratores* (*cf. distinctionem p. 1678, 18*): AVG. in psalm. 42, 8 a tristibus et a -bus. CAES. AREL. serm. 235, 6 ITIN. Anton. Plac. A (= B) 21. *v. et p. 1679, 24. 26.*

adv. **murmuranter.** GLOSS. IV 179, 45 submussim: -r vel (*om. a*) timide ([murmurantes timide *var. l., quam praefert Lindsay* GLOSS.ᴸ III Abol. sv 60]. V 514, 21).

deriv.: murmurabundus, murmuratio, murmurator, murmurillum, murmurium. *cf.* murmurillo.

compos.: ad-, commurmuro(r), de-, im-, ob-, re-, submurmuro. *cf.* contra -o HIER. epist. 51, 9, 2 (*Epiphan.*).

murmurōsus *v.* murmuriosus. *Halter.*

¹mūro, -āvī, -ātum, -āre. *a* murus, *ad vertendum gr.* τειχίζειν, τετειχισμένος. *cf.* munire *sim.* GLOSS. κτίζω: -o, aedifico. *v. et l. 70. legitur inde ab* ITALA *ap. ecclesiasticos, ceterum raro; usurpatur maxime p. p. p.* [*falso trad.* CIC. Att. 4, 16, 13 (7 Sj.) aditus insulae *Britanniae* esse -tos mirificis molibus (*pars codd.*; miratos, munitos *cett., cf. Tyrrell-Purser ad l.*). *contextu dubio:* INSCR. Tun. Merlin 1091 usque hic fecerunt -tu(m) *eqs.*]

i. q. muro cingere, firmare, τειχίζειν (*quae vox respondet, ubi nihil adnotatur*), *munire* (*cf. var. lect. l. 77 et variationem versionum l. 57. 58. 61. 65*): 1 *proprie:* a civitas -ta: ITALA lev. 25, 29 (Lugd.) in c. -ta (*syn.* in c., quae habet muros, *Vulg.* intra urbis muros; *cf.* HESYCH. *ad l.* p. 1123ᴮ intra muros ... munitarum civitatum ..., quaecumque autem in non -tis *eqs.*). num. 13, 20 (Lugd., *cf.* VVLG.) aut -tae (*gr.* τειχήρεσιν) aut sine muris. 13, 29 (Lugd., *cf.* VVLG. *l. 63*). 32, 17 (Lugd., Monac.; *cf.* VVLG.). deut. 1, 28 (Lucif. Athan. 1, 5 p. 72, 25; *Vulg.* munitae). II par. 11, 5 (Complut. *al.*, *cf.* VVLG.). 14, 6 munitas et -tas (*gr.* τειχήρεις, *Vulg.* urbes munitas *tantum*). Ezech. 17, 4 (cod. 175, Ps. Aug. spec. 121 p. 663, 12; *Vulg. aliter*). VEG. mil. 3, 8 p. 82, 4. AMBR. in psalm. 47, 22 p. 359, 25 (*ad Vulg. Is. 49, 16* muri). HIER. in Ier. 2, 59, 2 (*ad Vulg. Ier. 8, 14* civitatem munitam). *al.* *in comparatione:* VEG. mil. 1, 21 *castra recte constituta* quasi -tam c. videantur secum ubique portare *milites*. *cf.* VVLG. num. 13, 29 urbes ... -tas (32, 17 I reg. 6, 18 II par. 16, 4. 17, 12 [*Itala Complut. al. exhibent* civitates munitas]. RVFIN. Clement. 1, 31, 1. *al.*). *per ellipsin:* ITALA Ezech. 33, 27 (Sangall., Weing.) qui in -tis *sunt* (*gr.* ἐν ταῖς τετειχισμέναις, *Vulg.* in praesidiis; *cf.* HIER. in Ezech. 33, 23 p. 324ᴬ in -tis sive in praesidiis). HIER. in Am. 3, 6 p. 1067ᴰ Emath interpretatur 'murus' aut '-ta'. b *alia exempla:* SERV. Aen. 7, 631 'turrigerae Antemnae' bene -tae (*cf.* GLOSS. turritum: -tum, aedificatum). SCHOL. Stat. Theb. 7, 42 'cingitur' (*domus Martis*): -atur (*cf.* 7, 43 ab ea parte, qua -ta est). VEG. mil. 3, 8 p. 85, 18 sive ... civitates ... sive castella -ta. CASSIOD. Ios. antiq. 5, 248 petram munitissimam ..., cumque eam -are niterentur *eqs.*

2 *in imag. et translate* (*cf. l. 62; reflexive l. 76*): a *rebus incorporeis:* OPTAT. 6, 4 p. 152, 5 signis, quibus *mulieres* se ... contra petitores ... -verant (*var. l. det.* muniverant, *quam probat Ziwsa*). AVG. in psalm. 124, 5 *deus* -vit plebem suam munimento spirituali. serm. 294, 7, 7 ego infirmitatem meam his verbis (*Rom. 11, 33 sqq.*) munio et hac cautela circumseptus adversus sagittas ratiocinationum tuarum -tus assisto. EPIPHAN. in cant. p. 92 (*ad 8, 9* si murus est *eqs.*) ac si diceret, si per incredulitatem desolata non est *anima*, sed fide -ta fuerit *eqs.* b *rebus corporeis:* AVG. serm. 86, 7, 8 *avaritia* tibi monstratura est munitum locum, -tum cubiculum, arcam ferream. DRAC. laud.

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dei 3, 706 (*de ossibus reviviscentibus, cf. Ezech. 37, 4 sqq.*) ordine -tum (mor- *trad., corr. Arevalo*) dentes cinxere palatum. Ps. FVLG. RVSP. serm. 1 p. 856B secura pugna est iaculatori sagittarum, cum protegentium tegitur -to agmine clipeorum; cum igitur scuto benignitatis patres me video munientes *eqs.* CORIPP. Ioh. 3, 210 ruptis tegitur gens ... saxis, vallibus et scissis -tus cingitur hostis.

compos.: circummuro.

? **murobathārius,** -ī *m. vox corrupta.* PLAVT. Aul. 511 *inter opifices ad luxum muliebrem paratos* stant -i, ... diabathrarii *eqs.* (*'fort.* myrobaptarii *vel* malobathrarii' *Leo, alii alia*).

1. *murra *et* myrra, -ae *f.*, *μύρρα.* *de orig.*: HIER. tract. in psalm. I p. 74, 4 biberant -am, hoc est amaritudinem (*cf.* APON. 3 p. 50 -a ... amara interpretatur *eqs.* ISID. orig. 17, 8, 4). *de scriptura*: mu- *e gr.* μυ- *veteres mutasse testatur* PRISC. gramm. II 36, 19. *cf.* Ps. DIOSC. Vind. 3, 11 p. 18, 10 μούρρα παναλε (*Διάνε Wellmann coll. Ps. Apul. p. 1683, 3, v. et* PLIN. nat. 12, 69 Dianitis). *in codd.* murr(h)-, myrr(h)- (*cf. l. 20. 21*), mirr(h)- *etiam per unam* r. GLOSS. μύρον (*cf. l. 20*). σμύρνα (ζμ-). odoramenti genus. unguentum vel pigmentum. *al.* *legitur inde a* TAB. cens. *infra l. 53*, PLAVTO, VERG. [*confund. in codd. c.* myrum (PLIN. nat. 13, 12 HIER. prol. gal. p. 10, 12. *cf. l. 18. 76*), myrta (CIRIS *l. 59.* COLVM. *l. 70.* PLIN. nat. 20, 249. 30, 140 GLOSS. *falso trad.* -a: PLIN. nat. 37, 174 VEG. mulom. 2, 115. 4, 4, 4. 9 THEOD. PRISC. eup. faen. 80 APIC. exc. 3. *dubitamus l. 69. p. 1682, 40*). *ex interpr. artificiosa*: FIRM. err. 27, 3 lignum dulcem saporem amarae -ae fontibus reddidit (*textu fort. corrupto spectat ad fontem q. e.* Mara *sim., item* HIER. epist. 22, 9, 2 ARNOB. in psalm. 74 p. 431C. *cf. l. 12*). RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 192, 1 (*ad 5, 1* 'in amoyris' *i.* ἐν ἀμύροις *sec. vers. Symmachi ut vid.*) 'amoyrum' genus quoddam arboris ..., quod Latini putantes '-a' dictum 'unguenta' interpretati sunt.]

I *i. q.* μύρρα, σμύρνα (*cf. l. 18 et* Ps. THEOD. PRISC. simpl. med. 122 smyrna, quae appellatur -a. ORIBAS. eup. 2, 1 S 18 p. 506. *ad rem cf. Steier, RE XVI 1134 sqq.*). *de -ae arboris natura, virtutibus, generibus al. fusius disputat* PLIN. nat. 12, 66 sqq. ([*fere sec. Theophr. hist. plant. 9, 4, 2 sqq.*]. *inde* SOL. 33, 9 sq. ISID. orig. 17, 8, 4. *addas* FVLG. myth. 3, 8). *genera a regionibus significantur etiam infra l. 56. 58.* SCRIB. LARG. 90 troglodytis (94 PLIN. nat. 6, 174. *al.*). 269 Amineae. *al.*; *a qualitatibus praeterea dicuntur* pinguis (*l. 58. 60.* CELS. 6, 7, 3A SCRIB. LARG. 75), stacta (SCRIB. LARG. 52. 125. *al. cf. Steier l. c. 1135 sqq. et* ITALA exod. 30, 23 [Lugd.] flos -ae electae [VVLG. primae -ae et electae]. HIER. epist. 65, 14, 2 stacten florem esse -ae. VVLG. *l. 65.* CHIRON 805 flos -ae quam optimae), secundaria (PELAGON. 491 [Veg. mulom. 3, 14, 2]), vera (MARCELL. med. 8, 86), sicca (*ibid.* 18, 23). *al.*

A *de suco, qui ex inciso cortice -ae arboris manat, vel de oleo inde confecto* (*adhibetur fere sing.; plur. poeticus, fort. sub specie guttarum, l. 60. 61. p. 1682, 22; aliter, sc. de arboribus, p. 1682, 34. 37, de compluribus generibus -ae* PLIN. nat. 21, 38 tura -aeque): 1 *respicitur usus* (*cf.* APVL. apol. 32 si tus et casiam et -am ceterosque id genus odores funeri tantum emptos arbitreris, cum et medicamento parentur et sacrificio): **a** *ad cultum corporis, vestimentorum sim.* (*in imag. l. 64; de variis unguentis, quibus -a admiscetur, v.* PLIN. nat. 13, 8. 10. 11. *al.*): TAB. cens. Varro ling. 6, 87 censor, scribae, magistratus -a unguentisque unguentur. VERG. Aen. 12, 100 semiviri Phrygis ... crines vibratos calido ferro -aque madentes ([*inde* VAL. FL. 8, 347 semiviri nec -a corpus Achivi, sed pice, sed flammis et olentes sulphure crines]. PROP. 1, 2, 3 Orontea c. perfundere -a. Ov. met. 3, 555 madidi -a c. *Bacchi. cf.* 5, 53 madidos -a ... capillos. SEN. Herc. O. 376 hirtam Sabaea marcidus -a comam). CIRIS 438 non mihi iam pingui sudabunt tempora -a (mirta *R*). Ov. medic. 88 tus ubi miscueris ... nitro, ... modicum e -is pinguibus adde cubum. 91 profuit et marathos bene olentibus addere -is; quinque parent marathi scripula, -a novem. ITALA psalm. 44, 9 (Veron. *al.* = VVLG.) -a et gutta et casia a vestimentis tuis. VVLG. prov. 7, 17 aspersi cubile meum -a et aloe et cinnamomo. cant. 1, 12 fasciculus -ae dilectus meus mihi inter ubera mea commorabitur. 5, 5 manus meae stillaverunt -a, digiti mei pleni -a probatissima. *al.* **b** *ad potiones medicinales, pastillos, emplastra sim. conficienda*: CELS. 3, 16, 2 sorbere ... in aqua diluta piper, castoreum, laser, -am. 3, 21, 6 catapotia ... facta ex ... -ae tertia parte. 6, 6, 9A -am (murtam *Targa, fort. recte*) nigram cum rosae foliis miscere. *et saepe.* COLVM. 6, 5, 3 (myrti *dett.*). 6, 30, 9 -ae tritae quadrantem (SCRIB. LARG. 75. 267. *cf.* VEG. mulom. 4, 3, 10 pulverem -ae). *et saepe.* PLIN. nat. 20, 164 *et saepe. postea passim.* *in mixturis vi magica praeditis*: PLIN. nat. 24, 164. 166. 28, 118. **c** *ad vinum condiendum* (*cf. p. 1683, 57 sqq.*): COLVM. 12, 20, 5 ad praedictum ... modum musti adici debent ii odores: ... -ae quincunx. PLIN. nat. 14, 92 lautissima apud priscos vina erant -ae (myre *vel* miro *codd.*) odore condita (*deinde designatur locus Plauti, fort. Persa 87; quae seq. v. p. 1683, 76. huc spectat* 14, 107 aromatiten ... invenio factitatum tantum non unguentorum compositione, primo ex -a, ut diximus, mox ex nardo Celtico *eqs.*). *cf.* PLIN. nat. 14, 134 oportere ... abstersa *dolia* -a suffiri ipsasque saepius cellas. **d** *ad corpora mortuorum servanda*: Ov. met. 15, 399 *Phoenix avis moribunda nidum sibi faciens* cum fulva substravit cinnama -a (*cf.* MELA 3, 84 ossa pristini corporis inclusa -a. TAC. ann. 6, 28, 5 sublato -ae pondere. LACT. Phoen. 88. 119). MART. 10, 97, 2 -am et casiam flebilis uxor emit *eqs.* 11, 54, 1 unguenta et casias et olentem funera -am turaque de medio ... rogo ... redde. ITALA Ioh. 19, 39 (cod. b *al.* = VVLG.) *Nicodemus* ferens mixturam -ae et aloin. PRVD. cath. 10, 51 aspersa ... -a Sabaeo corpus medicamine servat. ACT. Petr. 40 p. 101, 1 -a ... implens sarchofagum. *al.* *allegorice ap. Christianos*: Ps. MAR. VICTORIN. phys. 22 (*ad* Matth. 2, 11 *v. l. 27*) tus ... obtulerunt *magi* ut deo, aurum ut regi, -am ut passuro (HIL. in Matth. 1, 5 p. 923A in -a hominem confitendo. LEO M. serm. 31, 2 p. 236B -am homini ... offerunt. *aliter* Ps. AVG. serm. ed. Mai 111, 3 -a caritas est; sicut enim -a bene condit et tegit corpora mortuorum, sic et peccatorum multitudinem cooperit caritas *eqs.* MAX. TAVR. serm. 61C, 3 M. -am quasi ad resurgendum ...; -a designatur incorruptibilitas). AMBR. bon. mort. 5, 20 p. 722, 8 (*ad* VVLG. cant. 5, 1 messui -am meam) -a ... sepultura est mortuorum (Cain et Ab. 1, 5, 19 p. 356, 12 *ad eundem l.*: -am, hoc est Christi sepulturam). RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 170, 6 (*ad* psalm. 44, 9 *v. p. 1681, 62*) -a ... mortis ... indicium (*eodem spectant* EVCHER. form. 9 p. 54, 1 CASSIOD. in psalm. 44, 9). *cf. p. 1683, 38.*

2 *exempla generalia*: PLAVT. Asin. 929 anima fetetne uxoris tuae? :: -am olet (MART. 2, 12, 1 olent tua basia -am). Ov. met. 10, 501 est honor et lacrimis *Myrrhae in arborem mutatae* stillataque cortice -a nomen erile tenet (*cf.* fast. 1, 339 lacrimatas cortice -as. AVIEN. orb. terr. 1112 prorumpit lacrimoso stipite -a, Myrrha furor quondam Cinyreius. SYMPH. 157 tit. -a: de lacrimis et pro lacrimis mea coepit origo). VITR. 8, 3, 13 -ae glaebulae (*cf.* PLIN. nat. 12, 70 minutis glaebis nec rotundis). PLIN. nat. 12, 51 principialia ... in illa *Arabia* tus atque -a. ITALA Matth. 2, 11 (cod. a *al.* = VVLG.) *magi* obtulerunt ei *Christo infanti* munera aurum, tus et -a⟨m⟩ (smyrnam *cod. d; cf. l. 6 sqq.*). *al.* *in comparationibus*: PLIN. nat. 27, 85 *glycysidis* feminae folia -am redolent (37, 139 antachates, quae, cum uritur, -am redolet). 37, 145 *gemma* aromatitis ... -ae coloris et odoris (*cf.* 37, 174 *p. 1684, 51*). *v. etiam l. 51 sqq.*

B *de arbore ipsa* (*cf. infra l. 72. 74. p. 1681, 33*): Ov. met. 4, 393 redolent (et olent *var. l.*) -aeque crocique. 10, 310 tura ferat floresque alios Panchaia tellus, dum ferat et -am; tanti nova non fuit arbor *propter scelus Myrrhae.* PLIN. nat. 12, 81 cibos ... Sabaei coquunt turis ligno, alii -ae. PLAC. med. 25, 1 rec. β cum ... -ae folio. SIDON. carm. 2, 415 malobathrum, -as ... parturiunt campi. APON. 3 p. 50 (*ad* cant. 1, 12 *p. 1681, 64*) arbor ... -ae. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 245 ramos -ae (*gr.* μυρσίνης. *desideratur* myrtae).

II *i. q. myrris* (*gr.* μυρρίς, *Scandix odorata L., v. Steier l. c. 1135*): PLIN. nat. 24, 154 myrris (miris *X*), quam alii myrrizan (myrizam *codd. plerique*, symyrrhi- *vel* smiry- *EX*), alii -am (myran *sim. codd.*) vocant, simillima est cicutae caule foliisque et flore, minor tantum et exilior, cibo non insuavis (*cf.* 1, 24, 97 *medicinae e* myrride sive -a sive myriza). DIOSC. 4, 111 p. 55, 22 miris aut -a dicitur; foliis et hastis similis conio est, radix oblonga et mollis et odorata, apta ad edendum *eqs.* (*gr. 4, 115* μυρρίς, οἱ δὲ μύρραν καλοῦσι κτλ.).

? **III** *i. q. smyrnium holusatrum L.* (*vix de arbore sub I descripta; cf. Steier l. c. 1138. André, Lexique des termes de botanique 215 necnon* PLIN. nat. 19, 162 sucum eius *holusatri* qui colligunt, -ae saporem habere dicunt auctorque est Theophrastus [*hist. plant. 9, 1, 4*] -a sata natum): COLVM. 3, 8, 4 compluribus locis urbis iam casiam ... conspicimus, iam tuream plantam florentesque hortos -a et croco (*sed cf. l. 34*). 10, 173 lacrimas imitata tuas, Cinyreia virgo, sed melior stactis ponatur Achaia -a. GLOSS. -a (*trad. fere* murta): smirnus *sim.*

deriv.: murracius, murratus, 1. murreus, 1. murrinus.

cf. smyrna *et* murrites *necnon* 1. muraria, 1. muriola, murraria (*?*) *et Onom. s. v.* Myrrha.

2. murra, -ae *f.* [*cf. c. gr.* μορρία, μόρρια *'vasa murrina' originis Asiaticae. J. B. H.*] GLOSS. II 429, 53 σάρδιον τὸ ψηφίον (*cf.* III 324, 33).

genus lapidis, vasis murrinis fabricandis aptum (*vocem cum* 1. murra *coniungunt antiqui l. 73. 74 et fort. p. 1684, 36, prudentius Whittick, JRS 42, 1952, 66 sq. et inde Gross, RE VIII A, 432 sqq. lapides ab operariis suco illo unctos esse dicentes, cf. l. 68; sed* maculosa *l. 67 vocabula diversa esse probat*): 1 *de materia*: MART. 10, 80, 1 maculosae (*cf. p. 1684, 29*) pocula -ae. SCHOL. Iuv. 6, 156 'murrina': pocula de -a tincta facta (t. vel f. *Σ*). 2 *de poculis murrinis* (*metonymice, in poesi; cf. derivata*): LVCAN. 4, 380 non erigit aegros nobilis ... Bacchus, non auro -aque (gemmaque *var. l.*) bibunt, sed gurgite puro vita redit ([ADNOT.: -a genus ligni, quod dat odores, ut Vergilius *p. 1681, 54*; hic ergo '-am' poculi genus accipimus de hoc ligno facti. COMMENT.: murrinis vasis; et '-am' alii exponunt gemmam, alii genus ligni, unde fiunt pocula odorata; Vergilius *l. c.*]. MART. 4, 85, 1 nos bibimus vitro, tu -a ..., prodat perspicuus ne duo vina calix). STAT. silv. 3, 4, 58 pocula magno prima duci -asque graves crystallaque portat *Earinus.* MART. 14, 113 ('murrina') si caldum potas, ardenti -a Falerno convenit et melior fit sapor inde mero.

deriv.: 2. murreus, 2. murrinus.

murrācius, -a, -um. *a* 1. murra, *cf.* moracius *sim.* *i. q. ad murram pertinens, e murra confectus*: Ps. THEOD. PRISC. add. p. 340, 16 sanguinem menstrualem provocat nitrum et farina munda ex oleo -o (mirracio, mirtino *var. ll.*).

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

murrāria, -ae *f.* *orig. inc., vix a* 1. murra. *nomen herbae* (*cf. Wellmann, Hermes 33, 1898, 404*): Ps. Apvl. herb. 25 l. 17 a Graecis dicitur camellea, . . . Itali labrum Veneris, . . . alii -a (morr-, mura- *var. ll.; de eadem herba agit Ps. Diosc. Vind. 3, 11 p. 18, 10, v. p. 1681, 15*).

murrātus *et* myrrātus, -a, -um. *a* 1. murra, *cf.* 1. murreus, 1. murrinus. *de notione*: Pavl. Fest. p. 144 (*v. infra l. 66 sqq.*) *murrina vocatur etiam* -um vinum (Gloss.^{L} I Ansil. mv 273 -um v.: amarum, id est cum felle mixtum. *cf. l. 14 sqq. 70*).

1 *de potionibus, i. q. cum murra mixtus* (*cf. Blümner, Privataltertümer 203 et* 1. murrinus; *per imag. l. 16*): Fest. p. 158 (*e Varrone*) -a potione usos antiquos indicio est, quod etiam nunc aediles per supplicationes dis addunt ad pulvinaria, et quod XII tabulis (*10, 6*) cavetur, ne mortuo indatur. Itala Marc. 15, 23 (cod. c *al.* = Vvlg.) dederunt ei *Christo* bibere -um (*gr.* ἐσμυρνισμένον) vinum et non accepit ([vinum mixtum cum murra *cod. n, sim. k*; murram cum vino *cod. d*]. Hier. in Matth. 27, 48 usque hodie Iudaei . . . dant ei v. -um, ut eum consopiant *eqs.* Rvfin. symb. 26 p. 363^A v. -o, quod est amarius felle. Avg. cons. euang. 3, 11, 38 [*ad l. c. et Matth. 27, 34*] fel . . . pro amaritudine posuit *Matthaeus,* et -um enim v. amarissimum est, quamquam fieri possit, ut et felle et murra v. amarissimum redderent. *cf. l. 8*).

2 *de hominibus, i. q. murra unctus*: Sidon. epist. 8, 3, 5 inter satrapas . . . -os, pumicatos, malobathratos.

? **murret** lenitur (*i.* leniter) distillat Gloss.^{L} I Ansil. mv 282. *obscurum; 'vix* murmurat (*Aen. 10, 212?*)' *Lindsay.*

murrētum *v.* myrtetum.

1. murreus *et* myrreus, -a, -um. *a* 1. murra, *cf.* murratus, 1. murrinus. *fort. huc pertinet* Gloss.^{L} I Ansil. mi 169 mirreus : amarus (*ad* Italam *l. 14 dubitanter revocant edd.*).

i. q. ad murram pertinens: 1 *c. respectu coloris murrae fere i. q. fulvus* (*cf. p. 1681, 83 et* myrteus *p. 1748, 70*): Hor. carm. 3, 14, 22 dic . . . properet Neaerae -um nodo cohibere crinem (Porph.: colorem -um in crinibus hodieque dicunt, qui medius est inter flavum et nigrum. Schol.: aut murra perfusum aut inter flavum et nigrum vel -i coloris). Prop. 3, 10, 22 crocino nares -us ungat (*i. iucunde afficiat*) onyx (*vix ad* 2. murreus). 2 *de dono murrae a magis oblato* (*cf. p. 1682, 28*): Prvd. apoth. 646 tus, aurum, -a dona. cath. 12, 71 -us pulvis sepulcrum praedocet (*ad interpr. allegoricam v. p. 1682, 6 sqq.*).

2. murreus, -a, -um. *a* 2. murra, *cf.* 2. murrinus. *i. q. e murra lapide confectus, de vasis murrinis vulgo dictis*: Prop. 4, 5, 26 (*inter res pretiosas peregre advectas*) -a . . . in Parthis pocula cocta focis (Sen. benef. 7, 9, 3. epist. 119, 3 utrum sit aureum p. an crustallinum an -um . . ., nihil refert). Iavol. dig. 33, 10, 11 (*e Labeone*) vasa aenea . . .; -a autem vasa et vitrea, quae ad usum edendi et bibendi causa parata essent, in supellectili dicuntur esse (Plin. Val. 1, 50 vas lapideum vel -um).

? **murricidus** *v.* muricidus.

1. murrinus *et* myrrinus, -a, -um. *a* 1. murra, *cf.* murratus, 1. murreus *et gr.* μύρρινος *'ad myrtum pertinens'*, σμύρνινος. *forsitan primaria fuerit forma -a pro subst. (masc. ? v. l. 77) ad redd. gr.* μυρ(ρ)ίνης. murr- *testatur ex. gr.* Plavti *codex A utroque loco,* myr(r)- *inscr. p. 1684, 4. 5.* *de notione v. l. 59 sqq.* [*var. l. pro* myrt-: Vvlg. Esth. 2, 12 (smyrn- *Itala p. 40, 14 Motzo sec. gr.*). *parum constat de* Gloss.^{L} II Philox. mv 39 morinum: σμῆγμα ἀπὸ φύλλων συκα⟨μ⟩ίνων γινόμενον. Gloss. II 247, 7 ἀρωμάτιον murina.]

i. q. ad murram pertinens (*obversari videntur etiam myrum et myrtus*): 1 *de vino condito*: a *forma prisca* -a, -ae (*suppleri potest 'potio' sim., sed v. l. 50*; vinum -a *l. 78, de uva l. 68*): *testimonia*: Varro frg. Non. p. 551, 17 antiquae mulieres maiores natu bibebant loram aut sapam aut defretum aut passum ⟨aut muriolam⟩, quam -am quidem Plautus (*l. 74*) appellare solet ([*suppl. Buecheler, Kl. Schr. I 193; cf. Wessner, Hermes 41, 1906, 461 sqq.*]. *sim.* Gell. 10, 23, 2 loream, passum, -am et quae id genus sapiant potu dulcia. *cf.* Varro frg. Non. p. 551, 10 [*nisi lemmata turbata sunt*] -a [murmurina *trad.*] loram dicebant in vindemia, cum expressissent acinis mustum *eqs.*). Pavl. Fest. p. 144 '-a' genus potionis, quae graece dicitur νέκταρ. hanc mulieres vocabant muriolam; quidam murratum vinum; quidam id dici putant ex uvae genere -ae nomine (*inde* Gloss.^{L} V Aa m 656 -a [myrrida *trad.*, marrina *ibid.* Abba ma 105]: divina potio . . ., id est vinum murratum. *al.*). Non. p. 551, 7 -a: potio confecta (*affert* Varronem *l. 75*). Gloss.^{L} IV Ps. Plac. m 15 -am: vinum murra conditum (*cf. p. 1681, 76*). *exempla*: Plavt. Pseud. 741 (*in imag. de sermone*) si opus sit, ut dulce promat indidem (*sc. de pectore*), ecquid habet? :: rogas? -am, passum, defrutum, mellam, mel quoivismodi (*afferunt hunc locum praeter grammaticos* Varro Men. 40. Plin. nat. 14, 93 [*sec. Scaevolam, L. Aelium, Capitonem*] *qui addit*: quibus apparet non inter vina modo -am, sed inter dulcia quoque nominatum). Achar. frg. 2 (Plin. *l. c.* 92) panem et polentam, vinum -am (frg. inc. 24 [*ibid.*] v. pulchrum -am). b *forma recentior*: Fvlg. myth. 3, 8 ('fabula Mirrae et Adonis') *sucus murrae fervidissimus ad incitandum amorem est,* unde et Petronius Arbiter (frg. 7; *narrare vid. Encolpius*) ad libidinis concitamentum -um se poculum (*aliter p. 1684, 42*) bibisse refert; nam et Sutrius comediarum scriptor introducit Gliconem meretricem dicentem: '-um mihi adfers, quo virilibus armis occursem fortiuscula'.

2 *de odore vel unguento* (*per ellipsin* -um *sc. 'unguentum' l. 4. 5?*): Plavt. Poen. 1179 Arabus (*teste Charisio,* ara⟨b⟩ụ⟨s⟩ *A,* arabius *P*; aras tus *Leo, qui adnotat* 'odor *ad utrumque adi. pertinet*'), -us, omnis odor complebat. CIL V suppl. ital. 1090, 1^b (*in supellectili*) myrini p(ondo?). 1090, 4^b (*item*) myrrin⟨i⟩ p(ondo?). *fort. huc pertinet* Ps. Cypr. cena 61 accepit . . . Aaron -am *vestem cenatoriam* (*exod. 30, 23. 30 dubitanter affert Strecker ad l.*).

cf. Onom. et smyrninus.

2. murrinus, -a, -um. *a* 2. murra, *cf.* 1. murrinus *et gr.* μούρρινα, μουρρίνη (μορρ-); *prius est* 2. murreus. *scrib. etiam* myrr(h)- *sec.* 1. murrinus (*cf. l. 36*).

i. q. e murra lapide confectus, de vasis, poculis sim. (*ad rem v. quae p. 1682, 63 sqq. adnotavimus; fusius de origine, specie, pretio* Plin. nat. 37, 18 sqq.): 1 *usu subst.*: a *neutr.* -um, -ī (*subauditur 'vas', 'poculum' sim., fere plur.*): Sen. epist. 123, 7 qui *muli* cristallina et -a et caelata . . . portent (*alia v. vol. IV 1262, 33 sqq.; adde* Mart. 9, 59, 14 turbata brevi questus c. vitro -a signavit . . . decem). Plin. nat. 35, 163 eo pervenit luxuria, ut etiam fictilia pluris constent quam -a. 36, 198 *vitrum* fit et album et -a (-am *var. l.,* -um *vulg.*) aut hyacinthos sappirosque imitatum. 37, 18 victoria *Pompei a. 63 parta* primum in urbem -a (-am *L*) invexit . . .; -o LXX hs empto, capaci . . . calice . . .; neque est hodie -i (-ae F^1) alterius praestantior indicatura. 37, 21 Oriens -a (-am *var. l.*) mittit; inveniuntur (*i. invenitur materia, e qua conficiuntur*) ibi pluribus locis . . ., maxime Parthici regni, praecipua tamen in Carmania; umorem sub terra putant calore densari; amplitudine *eqs.* (*cf. l. 34*). 37, 204 maximum est pretium . . . extra tellurem *nascentium* crystallis, intra . . . gemmis, -is. Mart. 3, 26, 2 aurea solus habes, -a solus habes. 11, 70, 8 vende argentum, mensas, -a *eqs.* 13, 110, 1 nec -a picta nec aurum sume. 14, 113 tit. -a (*cf. p. 1682, 78*). Ivv. 7, 133 empturus pueros, argentum, -a, villas. Lampr. Heliog. 32, 2 in -is et onychis minxit. Sidon. carm. 11, 21 -a (*vix fem.*), sardonyches, amethystus . . . attollunt duplices argenti cardine valvas. b *fem.* -a, -ae (*ex falsa var. lect.* Plin. *l. 23, subaud. fort. 'gemma'; vix huc trahas l. 31*): Isid. orig. 16, 12, 6 -a apud Parthos gignitur, sed praecipua in Carmania; humorem sub terra putant calore densatum, unde et nomen sumpsit (*miro veriloquio, fort. obversante* 1. murra).

2 *usu adi.*: Plin. nat. 35, 158 non -is crystallinisve, sed fictilibus prolibatur simpulis. 37, 20 *Petronius* trullam -am hs CCC emptam fregit. Svet. Aug. 71, 1 -um calicem (Capitol. Ver. 5, 3 c. . . . -os et crystallinos Alexandrinos). Vlp. dig. 34, 2, 19, 19 -a . . . vasa in gemmis non esse Cassius scribit (Comment. Lucan. 4, 380 *v. p. 1682, 74*). Capitol. Aur. 17, 4 aurea pocula et cristallina et -a (*inde* Ps. Avr. Vict. epit. 16, 9 Evtr. 8, 13, 2. *aliter p. 1683, 82*).

murrio, -īre. *vox onomatopoeica, cf.* mintrire, 2. munire. Gloss. V 604, 33 -ire clamare, proprie murium. [*vix huc pertinet* Gloss.^{L} II Abav. mv 26 murivit ('mut- ?' *Lindsay*): significavit.]

murriola *v.* 1. muriola.

(murrītēs), myrrītēs (-is), *acc.* -ēn *m.* (*f.*), μυρρίτης. *nom.* -is *codd. Plinii* (-es *h* 37, 174), *sed obstant expilatores; ceterum scrib. fere* my-, *iuxta* murra *vel* myrrha. *genus gemmae a murrae suco dictum*: Plin. nat. 37, 174 (*cf.* 1, 37, 63) -is murrae colorem habet faciemque minime gemmae, odorem unguenti, attrita etiam nardi. Sol. 37, 10 -es Parthis familiaris est; hunc si visu aestimes, myrrhae colore est *eqs.* Prisc. periheg. 984 *memorem* -en . . ., bonum nardi cum reddat odorem? Isid. orig. 16, 7, 14 -es dicta est, quod in ea myrrhae color est *eqs.*

mursētum *v.* myrtetum. **murt-** *v.* myrt-.

[murturias *vix recte trad.* Cass. Fel. 61 p. 150, 8 (*v. vol. V 2, 393, 79*).**]** *Baer.*

1. mūrum *v.* murus. **2. murum** *v.* myrum.

^{x}**mūrus,** -ī *m.* *de orig. v. Walde-Hofmann^3 II 132; a* munire *derivant* Varro ling. 5, 141 Isid. orig. 15, 2, 18. *de script. et formis*: mur- *passim, etiam in titulis vetustis* (*c. apice* CIL I^2 679 *a. 104*). moer- (*cf.* moenia *et v.* Prob. inst. gramm. IV 119, 13 'murorum' et 'moerorum'): CIL I^2 770 (*a. 51; ibid.* coeraver.). 1216 (= CE 58, 6). *in libris probatur his locis* (*v. app. crit.*): Sacr. Arg. Varro ling. 5, 50 Tab. cens. *ibid.* 6, 87 Enn. ann. 419. Cato *p. 1685, 36* (moeniis *var. l.*). Acc. trag. 348 Trag. inc. 69. Lvcr. 4, 220 -orum (6, 926. Verg. Aen. 10, 24 aggeribus -orum [Serv.: 'moerorum' pro 'murorum' antique. 10, 144. 11, 382]. *ceterum ap.* Verg. murorum *traditur ter, de* Lvcr. *v. p. 1685, 2*). Varro ling. 5, 141 (*iuxta* moenia, *in veriloquio*). Diff. ed. Beck p. 76, 23 (*in veriloquio vocis q. e.* pomerium). moir-: CIL I^2 1491 (?). 1722 *bis* (*ibid.* munic., coiraverunt). *abbreviatur vel notatur* muru(m) (*p. 1686, 42.* CIL XV 7172), mur (CIL I^2 758 *a. 57.* 2673. *al.*), ? m (CIL XI 6308). *cf.* Not. Tir. *l. 77.* *neutr.* (*pl. sec.* moenia): Chron. Alex. chron. I p. 117, 241 -a (p. 119, 252. 256. 129, 313 Gloss.^{L} V Aa a 1200). Not. Tir. 100, 76 -um (*v. Heraeus, ALL 12, 1902, 88 et cf. Onom.*). ? *acc. pl.* -us *sec. decl. quartam* (*var. l.* -os): Itin. Burdig. p. 597, 3 Iord. Get. 219. *de notione et differentiis* (*cf.* moenia *p. 1326, 23. al.*): Isid. diff. 1, 606 non quod -us etiam vallum; nam utique quod vallum -us est. Synon. Cic. p. 420, 16. 433, 30. Gloss. τεῖχος. *legitur in formulis priscis p. 1685, 22 sqq. et inde a* Plavto, Enn., Catone; -us *et* moenia (m.) *promiscue adhibent* Cic., Sall., Verg., Hor., Prop., Liv. *al., plus minus praeferunt illud ex. gr.* Caes. (m. de-

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est in locut. praepos.), VARRO (m. *nonnisi p. 1684, 71*), NEP., CVRT., PLIN. nat., *hoc ex. gr.* CATVLL., LVCR. (moerorum *dactylis aptum bis, v. p. 1687, 65; ceterum* m.), OV., MANIL., VAL. MAX. [*dalm.* mor, *it.* muro, *sard. centr. et mer.* muru, *raet. occ.* mür, *raet. or.* mur, *francog., prov., cat.* mur, *hisp., port.* muro. *cf. M.-L. 5764. Battisti-Alessio IV 2533. Wagner II 142. Corominas III 481 sq. Machado II 1556 sq. G.*] [*dub. vel falso trad.*: BELL. Hisp. 16, 2 PLIN. nat. 28, 262 AMM. 22, 2, 3.]

i. q. τεῖχος, **moenia** (*fere per sing., sed maxime notione sub I A 1 a illustrata etiam pluraliter, v. l. 17; iuxta ponitur vox q. e.* moenia *variandi gratia l. 44. 48. 58. 72. al., significans ipsum oppidum vel tecta p. 1686, 8 sqq. et 60, propugnaculum p. 1686, 57; in graecis respondet* τεῖχος, *nisi alia adnotantur*): **I** *proprie de manu factis*: **A** *usu sollemni*: **1** *strictius significantur vel intellegenda esse videntur munimenta lapidibus exstructa*: **a** *oppidorum, arcium sim.* (*cf.* FRONTIN. [?] strat. 4, 1, 14 [*de castris muniendis*] cum solos urbium -os nosset antiquitas; *accedit* oppidi *sim. p. 1686, 1 sqq.*): **α** *vi generali* (*plur. de singulorum oppidorum -o adamatur a poetis, ap. prosae scriptores ante* CAES. civ. [*v. Klotz, Cäsarstud. 168*], NEP., LIV. *praeter l. 21 sqq. vix solitus nisi in oratione grandiore velut* CIC. *p. 1686, 6. 7, omnino repudiatus a* CAES. Gall. [*v. Klotz l. c. adn. 2*], BELL. Alex. Hisp., SALL. Catil. Iug., VITR.): Ⓘ *locutiones praepositionales* (*cf.* moenia *p. 1331, 40 sqq.*): SACR. Arg. Varro ling. 5, 50 (*de Oppio monte*) secundum -um. TAB. cens. *ibid.* 6, 87 (*cf.* COMMENT. quaestor. *ibid.* 6, 91) de -is ... vocat *praeco* (ENN. ann. 296. scaen. 82 Hectoris natum de Troiano -o iactari [*sing. ut* GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 3. *al.*]. *et saepius*). COMMENT. quaestor. *ibid.* 6, 92 (*cf.* VARRO *l. c.* 6, 90. 93. 94) circum ... -os *classicus canat* (SALL. Iug. 37, 4 -um. VERG. Aen. 1, 483 c. Iliacos raptaverat Hectora -os ... Achilles. *al. cf.* LIV. 3, 17, 12 circa portas -osque [10, 17, 10 *et saepius*. PHAEDR. 4, 24, 15 -um. *al.*]). LIB. de auspic. Gell. 13, 14, 1 pomerium est locus ... pone -os (post -um VARRO ling. 5, 143 LIV. 1, 44, 5). PLAVT. Aul. 674 extra -um (ENN. ann. 399 aut intra -os aut e. [*plur. ut* LIV. 25, 40, 8. *al.*]. CAES. civ. 1, 27, 4. *al.*). Bacch. 24 intra -os civicos (ENN. *l. 32.* CIC. Phil. 3, 13 ad Brut. 1, 18 [9, 26 Sj.], 2 VARRO Men. 574 *v. p. 1687, 45.* ling. 5, 164. rust. 2 praef. 3 -um [LIV. 34, 28, 8. 38, 7, 7 VITR. 1, 6, 1. *al.*]. *et saepe, maxime ap.* LIV.). CATO dict. 46 adn. (Plin. nat. 15, 75) prope a -is (OV. met. 11, 277 haud procul a -is. VITR. 2, 9, 15 longius a -o. *al.*). SISENNA hist. 80 in -o (81 CAES. Gall. 2, 6, 3 *et saepius.* civ. 1, 17, 3 -is [2, 16, 2. 3, 105, 4 SALL. hist. frg. inc. 9. *al.*]. *al.*). CIC. inv. 2, 123 prope -os (VARRO ling. 6, 15 -um). Manil. 55 sine -o *Delos* (NEP. Ages. 6, 1 -is [LIV. 39, 37, 5. *al.*]. LIV. 34, 38, 2. *al.*). Scaur. 4 (*cf.* Tusc. 1, 84) ex ... -o (CAES. Gall. 2, 13, 3 *et saepius.* SALL. hist. frg. 2, 106 -is [VERG. Aen. 10, 263 LIV. 3, 68, 2. *al.*]. LIV. 4, 34, 1 [*antea*: in -os]. *al.*). de orat. 2, 100 in -um (CAES. Gall. 2, 6, 2 [*antea*: moenibus]. *al.* SALL. hist. frg. 1, 126 [*cf.* Serv. Aen. 9, 555 per -os]. VERG. Aen. 2, 46 -os [11, 468 LIV. 2, 17, 5. *al.*]. LIV. 25, 23, 17. *al.*). CATVLL. 68, 86 si miles (*i. Protesilaus*) -os isset ad Iliacos (CAES. Gall. 7, 46, 3 -um [civ. 2, 10, 1. *al.*]. VERG. Aen. 11, 506 ad -os subsiste et moenia serva. *al.*). *et saepius.* Ⓘⓘ *iuncturae verbales potiores*: -um (-os): *facere sim.* (*cf. p. 1686, 42 et* moenia *p. 1330, 32 sqq.*): ENN. ann. 617 -um fieri (CATO orig. 18 adn. faciat [*de verbis vix constat*]. *et passim*). NEP. Them. 6, 4 -os instrui (strui *pars edd., sed v. p. 1686, 1 et vol. VII 1, 2015, 37. cf.* PANEG. in Mess. 174 structis [VITR. 8, 3, 8 latere testaceo. *al.*]. LIV. 39, 37, 2 exstructi [*v. vol. V 2, 1939, 66*]. VVLG. I Macc. 10, 45 construendos). VERG. Aen. 1, 423 ducere -os ([*v. vol. V 1, 2151, 70*]. HOR. carm. 4, 6, 24 LIV. 1, 44, 4. *al. cf. p. 1686, 56 et* COMM. instr. 1, 10, 4 eduxit [1, 11, 4]). 3, 132 molior. 5, 631 iacere. Ov. met. 11, 204 aedificat (*v. vol. I 925, 30*). Pont. 1, 3, 78 liquit ... Sidonia moenia Cadmus, poneret ut -os in meliore loco (SEN. Med. 370 urbes -os terra posuere nova. VVLG. Is. 26, 1). LAVS Pis. 91 condidit (CHRON. Alex. chron. I p. 117, 241). STAT. Theb. 2, 454 agat. FIRM. err. 12, 8 fabricatorum -orum. *destruere, ferire sim.* (*cf. p. 1686, 9 et* moenia *p. 1330, 21 sqq.*): ACC. trag. 348 disicit (*v. vol. V 1, 1382, 8. cf.* LIV. 8, 14, 5 deiecti [VITR. 10, 13, 2. *al.*]). SISENNA hist. 87 qua -us erat interruptus (*v. vol. VII 1, 2273, 25. cf.* PLIN. nat. 16, 12 rumpit [16, 144 SIL. 12, 180. *al.*]. ITALA I Macc. 1, 31 [rec. B] disrupit). CIC. off. 1, 35 quamvis -um aries percusserit (*cf.* LIV. 33, 17, 9 decussi [37, 6, 1]. SEN. contr. exc. 5, 5, 3 discutiunt [LVCAN. 9, 490; de- *G*]). CAES. Gall. 2, 6, 2 subruunt (LIV. 21, 11, 8. *al. cf.* NEP. Con. 4, 5 dirutos [*v. vol. V 1, 1267, 20*]). SALL. Iug. 76, 6 -um arietibus feriri (*v. vol. VI 1, 514, 41*). VERG. Aen. 2, 610 quatit (LIV. 24, 34, 7. *al. cf.* SEN. epist. 94, 61 quassent). 12, 706 qui ... alta tenebant moenia quique imos pulsabant ariete -os (PROP. 4, 10, 33 OV. Pont. 3, 1, 25. 4, 14, 28 VITR. 10, 13, 1. *al.*). Ov. Pont. 2, 1, 37 versos. LIV. 1, 29, 2 stratis ... ariete -is (31, 46, 16. *al.*). SEN. Herc. O. 162 propulit (*cf.* LVCAN. 6, 280 inpulsos [*v. vol. VII 1, 539, 5*]). LVCAN. 1, 383 in planum effundere. SIL. 3, 213 convulsis ... -is. 5, 553 resolvere -os ariete (12, 495). 10, 603 -os fregerit (TERT. pall. 1, 3. *cf.* TAC. hist. 3, 20, 3 perfringere). *al.* Ⓘⓘⓘ *exempla varia*: PLAVT. Persa 553 munitum ... -o ... oppidum (559 urbs munita -o ... simplici [*iocose opp.* 560 centumplex -us]. CAES. Gall. 2, 29, 3 [*de oppido Atuatucorum*] locum duplici altissimo -o munierant. *al.*). ENN. ann. 97 -o fretus *Romulus* magis quamde manus vi. 184 -os urbemque forumque excubiis curant. *al.* LVCIL. 8 -os servare (*5* urbem). HEMINA hist. 38. SISENNA hist. 79 humilem caementis instructum oppidi -um (CAES. Gall. 7, 46, 1. *al.* HIRT. Gall. 8, 41, 1 CIL I² 788. *al. cf.* CIC. nat. deor. 3, 94 urbis [*infra*: moenibus. VERG. Aen. 12, 690 HOR. ars 209. *al.*]. VAL. MAX. 3, 7 ext. 8 patriae [PLIN. nat. 29, 9 -is p. moenibusque aliis. SIL. 17, 200]. TAC. hist. 4, 65, 1 civitatis [TERT. adv. Iud. 4, 8. 9. *al.*]. *sim. saepius*). CIC. leg. agr. 2, 87 *Carthago* succincta portibus, armata -is. Catil. 1, 10 modo inter me atque te -us intersit (*cf.* 1, 32. 2, 17). 4, 18 *patria* vobis -os atque urbis tecta commendat (*cf.* Phil. 8, 8. *al.*). *et passim.* *iuxta* moenia *per differentiam* (*v. p. 1685, 10*): VERG. Aen. 2, 234 dividimus -os et m. pandimus urbis (*v. p. 1327, 63*). 9, 196 (194) ad -os et m. Pallantea (*cf.* LIV. 10, 10, 2 intra m. ˌet -osˌ [*del. Madvig*]. LVCAN. 9, 297 in -os et m. Cyrenarum. SIL. 13, 267 -os Tarpeiaque m.). 9, 782 (789) quos alios -os, quae iam ultra m. habetis? VITR. 8, 3, 24 *Zamae* m. rex Iuba duplici -o sepsit (*cf. infra l. 61 et* FLOR. epit. 1, 4, 2). LVCAN. 1, 25 semirutis pendent quod m. tectis ... lapsisque ingentia -is saxa iacent. AVIEN. orb. terr. 382 aggere -orum Pelusia m. surgunt (*gr. 261* Πηλῆος πτολίεθρον ἐπώνυμον). 517 Croton priscis attollit m. -is (*gr. 369* πτολίεθρον ἐϋστεφάνοιο Κρότωνος). AVSON. Mos. 455 m. ... antiquis te prospectantia -is. PAVL. NOL. carm. 26, 104 CYPR. GALL. Ios. 63. CE 1806, 1 (*?, loco mutilo*). *audacius in appositione*: AVSON. 232, 4 p. 77 P. Iliaci, Neptunia m., -i.

β *per synecdochen poeticam de ipsis oppidis* (*plur. praeter l. 26. 27. 28*): VERG. Aen. 7, 409 Rutuli ad -os, quam dicitur urbem ... Danae fundasse. PROP. 4, 1, 66 scandentes quisquis cernet de vallibus arces, ingenio -os aestimet ille meo (*cf.* 125 sq. scandentis ... Asisi consurgit vertice -us, -us ab ingenio notior ille tuo). OV. epist. 1, 48 (*de Troia diruta*) -us quod fuit, esse solum (*cf. l. 38*). SEN. Phoen. 445 iuventus quaeque ab Inachio venit ... -o quaeque Thebana ... descendit arce. SIL. 1, 273 (*de Sagunto*) Herculei tollunt se ... -i ..., quis ... nomen ... sacravit ... Zacynthos (11, 297 dederit [12, 34]. 14, 47 donarunt. *cf. l. 33 et* STAT. silv. 2, 2, 1 notos Sirenum nomine -os). 15, 193 Tyrius tenet incola -os (15, 295 Taulantius i. ... exiguos habitat non ullo nomine -os). *alia huc vergere multa vix negaverimus; sed locutiones velut* '-os intrare' (Ov. met. 5, 236. 15, 616), 'excedere' (LVCAN. 1, 497) *sim. potius cum p. 1685, 32. 33 comparandae sunt, ceterum apparet vel emphasis quaedam* (LVCIL. *p. 1685, 83. al.*) *vel ambiguitas* (*cum respectu ritus Etrusci* HOR. carm. 1, 16, 20 cur ... imprimeret ... -is [*sc. dirutis, cf. l. 27*] hostile aratrum exercitus [*sim. Prop. 3, 9, 41* moenia]).

b *quorumlibet locorum* (*in modum arcis munitorum l. 46. 53. 71, ceterum in re militari l. 55 sqq. 74*): CIL I² 635 (*a. 135; in -o antiquo, ubi templum erat Dianae Tifatinae*) Ser. Folvius ... -u(m) locavit de manubies (*similia v. ibid. p. 518. item spectat ad* templa: INSCR. Année épigr. 1952 n. 55 [*a. 108 a. Chr.*]. CIL III 7118 [*a. 5 a. Chr.*]. VI 358 [*a. 41 a. Chr.*]. LIV. 29, 18, 17 -o circumdare templum. TAC. hist. 5, 12, 1 templum *Hierosolymorum* in modum arcis propriique -i [*cf.* VVLG. II Esdr. 3, 27 Ezech. 40, 5]. *al.*). 1216 (= CE 58, 6) monumentum ... saxso saeptum ac marmori circum stipatum -um ('*extrinsecus circum -um marmore multo tectum*' *Buecheler. cf.* VI 10675 cepotaphium -o cinctum. XIII 2494 aediclam cum vinea et -is). 1688 circ(a) lucum macer(iam) et -um et ianu(am) (*cf. l. 62 et* SEN. epist. 86, 4 -um circumdatum silvae [COLVM. 9, 1, 2]. CVRT. 4, 7, 20 medium nemus pro arce habent *Hammonii* triplici -o circumdatum [7, 2, 29. 8, 1, 12]). CIC. Att. 2, 4, 7 de -o imperavi Philotimo *eqs.* (*cf.* 2, 6, 2. 2, 7, 5). CAES. Gall. 7, 46, 3 ex grandibus saxis ... -um, qui nostrum impetum tardaret, praeduxerant Galli (*opp.* -um oppidi. *item in re militari*: civ. 2, 15, 1 sqq. [*syn. 2, 16, 2* moenia *oppositis -is urbis*]. SALL. hist. frg. 2, 107 [*?*]. LIV. 25, 11, 7 vallum ... erigitur; ... -um ... addere parat *eqs.* ITALA II Macc. 8, 30 [recc. BM] -os fortes [*gr.* ὀχυρωμάτων, *recc. LX et Vulg.* munitiones]. *cf. p. 1687, 16 sqq.*). VERG. Aen. 6, 549 moenia lata videt, triplici circumdata -o (*in Tartaro, sec. Hes. theog. 727* τριστοιχεί. *cf.* OV. fast. 3, 801 *taurum* triplici -o lucis incluserat atris ... Styx). S. C. Frontin. aq. 127 circa fontes et fornices et -os *aquaeductuum* (*item* LEX Quinctia *ibid.* 129). OV. met. 8, 621 tiliae contermina quercus ... medio circumdata -o. SEN. Phoen. 209 altis nobilem -is domum *regiam*. Thy. 233 fatale saxeo pascuum *arietis* -o (sacro p. more *A*) tegens *lapis*. COLVM. 9, 5, 3 non editissimo claudantur -o *alvaria*. PLIN. nat. 36, 88 labyrinthi. VAL. FL. 1, 593 iterata ... -is saxa (*in antro ventorum*). CIL IX 5980 (= X 6908; *a. 201*) -um ad defension(em) viae vetustate conlabsum restituerunt. PEREGR. Aeth. 23, 4 -us ingens, qui includet ecclesiam (*ibid.* -us missus est ad custodiendam ecclesiam propter Hisauros). HIER. reg. Pachom. 84 p. 38, 4 -um monasterii (*cf.* RVFIN. hist. mon. 23 p. 446B). *et al.* *de basi scorpionis*: AMM. 23, 4, 5 -o saxeo huiusmodi moles inposita (*opp.* super congestos cespites vel latericios aggeres). *de corona tecti*: VVLG. deut. 22, 8 cum aedificaveris domum novam, facies -um tecti per circuitum, ne effundatur sanguis *sc. in praeceps ruentis* (*Itala Lugd. et Aug. loc. hept. 5, 53* coronam, *Monac.* balteum).

2 *liberius significantur munimenta cuiuslibet materiae*: **a** *per comparationem*: CAES. Gall. 2, 17, 4 ut instar -i ... saepes munimentum (*del. Madvig*) praeberent. civ. 3, 112, 9 pro -o obiectas *munitiones* (LIV. 25, 25, 8 castra obiectu [c. que textis *codd.*] parietum pro -o saepta. 30, 10, 5 onerariarum quadruplicem ordinem. 31, 39, 8 lapidum congerie). BELL. Alex. 18, 1 turres ... editae et coniunctae -i

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

locum obtinebant. TAC. hist. 3, 71, 2 ni Sabinus ... statuas ... vice -i obiecisset. VEG. mil. 1, 24 p. 26, 11 (*de castris muniendis*) ex his *caespitibus* velut -us instruitur. 4, 3 p. 131, 2 *-o destructo* ea, quae inter parietes densata fuerat *terra*, ad -i vicem ingruentibus moles obsistit. CLAVD. 5, 128 -i ... locata in speciem ... obtendit plaustra. *aenigmatice*: NEP. Them. 2, 7 naves ...: eum enim a deo significari -um ligneum (IVST. 2, 12, 13 [*plur.*]. SCHOL. Cic. Bob. p. 142, 7 St. *cf. Herod. 7, 141, 3*).

b *usu pleno* (*falso trad.* CAES. Gall. 7, 70, 4 [munitiones *var. l.; spectat ad 7, 69, 5* fossam ... et maceriam]): *α de vallis* (*at distinguuntur voces q. s.* -us *et* vallum *p. 1684, 80, cf. ex. gr.* LIV. 8, 19, 9 -is potius quam vallo. 10, 41, 12 melius -i quam vallum armatos arcent. 25, 11, 7 [*p. 1686, 58*]): VARRO ling. 5, 48 Subura, quod sub -o terreo Carinarum (*ibid. iterum*). 5, 143 *oppidis Etrusco ritu conditis* terram unde exculpserant, fossam vocabant et introrsum iactam -um (*cf.* GLOSS.L IV Ps. Plac. o 4). *dubia vel ambigua* (*potius ad p. 1686, 55sqq.*): CAES. Gall. 1, 8, 1 a lacu Lemanno ... ad montem Iuram ... -um ... fossamque perducit (*'Wall' Meusel ad l. et Howald-Meyer, Die röm. Schweiz 31; sed haec notio ab auctore aliena esse videtur, prorsus incerta* 6, 35, 9). SPART. Hadr. 11, 2 -um ... duxit *in Britannia* (Sept. Sev. 18, 2. *al.* -um *vallo additum significari probat Hülsen, CIL VII p. 99sqq.*). AMBR. *p. 1688, 40.* *arcendi sunt -i castrorum oppida praefigurantium, qualia finxit* VERG. (*B. Rehm, Das geogr. Bild d. alten Italien in Verg. Aen. 42sqq.*) *et noverat aevum imperatorum* (CIL III 10596 *a. 365/7. al.*). *cf. p. 1685, 16.* *ne caespites quidem, quales opponuntur l. 2. p. 1686, 74, nisi cum neglegentia quadam vel cum respectu lapidum additorum -i nuncupati esse videntur*: LVCAN. 6, 33 nec caespite tantum contentus fragili subitos attollere -os *Caesar* (*sc. saxeos fecit firmiores Troianis*). ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (CIL VIII 18042) frg. B 2, 2 -um lo⟨ngi⟩ operis et qualis mansuris hibernaculis fieri solet non ⟨mul⟩to diutius exstruxistis quam caespite exstruitur ...: vos lapi⟨dibus⟩ *exstruxistis*. CIL III 14485a (*in Dacia, a. 201*) -os cesp⟨it(icios)⟩ castro⟨ru⟩m ... lapide eos (*'videtur scribendum esse* lapideos*' edd.*) restitue⟨r⟩unt (CAPITOL. Pius 5, 4 *in Caledonia* alio -o c. ... ducto [*cf.* GILD. Brit. 15 chron. III p. 33, 21 factus non tam lapidibus quam cespitibus. *v. Hülsen l. c. 191sqq.*]). *β de aggeribus* (*distinguuntur voces q. s.* -us *et* agger *ex. gr.* TAC. ann. 2, 20, 2 quis impugnandus agger, ut si -um succederent *eqs.* AMM. *p. 1686, 74*): VARRO rust. 1, 14, 3 aggeres faciunt sine fossa: eos quidam vocant -os, ut in agro Reatino.

B *usu dilatato fere i. q.* paries (*potius per distinctionem* PLIN. paneg. 49, 1 parietibus et -is; *vix huc pertinent* VARRO ling. 5, 42 [*de vestigiis Saturniae oppidi*]. CAEL. AVR. acut. 2, 9, 48 ultra -os [*'out of the house' Drabkin, 'extra urbem' Forcellini rectius*]): VARRO Men. 574 primum venit in urbem atque intra -os, deinde ... intro it domum, ⌊id est intra privatos -os⌋ (⌊⌋ *sunt, qui deleant vel Nonio dent*). PROP. 2, 32, 59 aerato Danae circumdata -o. SEN. epist. 86, 8 in hoc balneo Scipionis minimae sunt rimae magis quam fenestrae -o lapideo exsectae. CALP. ecl. 7, 49 marmoreo ... -o *amphitheatri*. TAC. ann. 15, 43, 4 nec communione parietum, sed propriis quaeque -is ambirentur *aedificia*. SVET. Nero 38, 1 saxeo -o constructa erant *horrea*. VVLG. III reg. 6, 6 templi (*aliter p. 1686, 42*). CAEL. AVR. acut. 1, 1, 23 nova politura in -is parietis (*coniecerunt alii alia, def. Bendz, Caeliana 64*) cubiculorum.

C *usu c. licentia poetica deflexo ad*: **1** *turres elephantorum*: SIL. 9, 601 quos fera (*collective*) circumfert ... -os (*cf. 604* propugnacula). **2** *coronam muralem Cybeles*: CLAVD. 20, 284 defluxit capiti turris summoque volutus vertice crinalis violatur pulvere -us.

II *metaphorice*: **A** *de rebus*: **1** *vi corporali*: **a** *de variis rebus naturalibus* (*per comparationem l. 64. 67. 69. al., oppositionem l. 64sq. 80. 82*): CIC. Phil. 5, 37 ut eius *Antonii* furorem ne Alpium quidem -o cohibere possemus (HEGES. 5, 46, 1 p. 397, 17. *cf.* CAES. Gall. 7, 8, 3 Cebenna ut -o munitos *Arvernos*. PROP. 4, 4, 13 -us erant montes). LVCR. 4, 220 aestus ab undis aequoris, exesor -orum litora circum (6, 926. *cf. 1, 326* sale saxa peresa). CAES. Gall. 6, 10, 5 *silvam* pro nativo -o obiectam (*cf.* HEGES. 2, 9, 1 p. 151, 3 populos ... naturalibus -is ferociores). BELL. Hisp. 29, 6 in quo *oppido* sibi prope -um [adversariis] constituebant (*a. del. Pascucci ad l. revocans ad 32, 1* qui oppidum Mundam sibi constituissent praesidium. *cf.* AMM. 25, 9, 3 *Nisibi* provinciarum -o [*25, 8, 14* claustrum]). VERG. Aen. 3, 535 gemino dimittunt bracchia -o turriti scopuli. SEN. benef. 4, 19, 2 *deum Epicuri* [in]saeptum ingenti ... -o (*cf.* MART. CAP. 2, 202 iuxta ipsum extimi ambitus *mundi* -um). CVRT. 7, 4, 5 Oxum amnem velut -um obiecturum hosti (*cf.* AMM. 14, 2, 9 *fluvius* pro -o tuetur accolas. HEGES. 2, 9, 1 p. 152, 20 *urbs* saepta fluminis -o). PLIN. nat. 16, 173 licet alni saepibus muniant contraque erumpentium amnium impetus riparum -o in tutela ruris excubent in aqua satae densius. HEGES. 4, 27 p. 283, 18 *Aegyptus* uno tantum -o septentrionali innititur terrae, qui ducit in Syriam. 5, 46, 1 p. 397, 4 *et* 8 (*de oceano oppositis -is civitatum et Rubri maris* [*l. 84*]). VVLG. Nah. 3, 8 *Thebarum Aegyptiarum* divitiae mare, aquae -i eius. DRAC. laud. dei 1, 187 ramorum -us opacus. *significantur aquae vel miraculo vel tempestate erectae*: VVLG. exod. 14, 22 erat ... aqua quasi -us (14, 29 Iudith 5, 12. *de eadem re*: PS. PHILO antiq. 15, 5 -i aquarum [GREG. TVR. glor. conf. 71 p. 790, 7]. HEGES. *p. 1687, 80 et* 5, 41, 2 p. 386, 5 quibus unda -us est). DRAC. Romul. 8, 395 -us (-is *Buecheler*, -o *Baehrens*) stat celsior unda. **b** *de corpore eiusque partibus* (*per comparationem* CIC., LACT., PS. APVL.): CIC. nat. deor. 2, 143 ut quasi -us oculis interiectus esse videatur *nasus*. PLIN. nat. 11, 181 *cor* munitum costarum et pectoris -o. APVL. apol. 7 *sermo*, ut ait poeta praecipuus, dentium -o proficiscitur (*i.* ἕρκος ὀδόντων. flor. 15 p. 60 RVFIN. Basil. hom. 2, 8 p. 1744B. *cf.* LACT. opif. 10, 17 dentium saeptis ... quasi -o). PS. APVL. Ascl. 7 tamquam -o corporis saepta *mens* (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 12 p. 224A corpus ... -um spiritus [*v. infra l. 53*]). ARATOR act. 2, 144 cum ... gentes ... duas in ventre Rebecca ferret et angustis includeret agmina -is. **c** *singulariter de margine testae*: IVV. 4, 132 testa alta paretur, quae tenui -o spatiosum colligat orbem.

2 *vi incorporali* (*c. gen. explic. l. 43sqq. 60. p. 1689, 11*): **a** *c. respectu cuiuslibet praesidii* (*per comparationem l. 19. 24. 31, oppositionem l. 26. 41. 50; cf. interpretamentum allegoricum* EVCHER. form. 9 p. 55, 5 *'-i' munimenta scripturae divinae vel prophetae aut sancti* [*v. p. 1689, 2*]): CIC. Verr. II 5, 2 ad omnes ... meos impetus quasi -us quidam boni nomen imperatoris opponitur (VVLG. prov. 18, 11 substantia divitis). Catil. 4, 23 *memoria consulatus mei* dum erit in vestris fixa mentibus, tutissimo me -o saeptum esse arbitrabor. Pis. 9 lex Aelia et Fufia eversa est, propugnacula -ique tranquillitatis atque otii. SALL. Catil. 58, 17 audacia pro -o habetur (*inde* HEGES. 5, 4, 1 p. 302, 24 *audacia* sibi -us est). HOR. epist. 1, 1, 60 hic -us aeneus esto: nil conscire sibi *eqs.* SEN. suas. 2, 5 -i nostri arma sunt (*de rebus Spartae ut infra l. 74 et* IVST. 14, 5, 1 cum ... -us urbi virtus civium fuerit). SEN. epist. 74, 19 adversus hos casus muniendi sumus; nullus autem contra fortunam inexpugnabilis -us est (82, 5 philosophia ... i. -us, quem fortuna ... non transit. PANEG. 6, 11, 2 ille est i. -us, quem exstruit fama virtutis. *al.*). LVCAN. 10, 485 -i ... vicem fortuna tuetur. TERT. orat. 29 p. 199, 29 oratio -us est fidei, arma et tela nostra (MAR. VICTORIN. hymn. 2 p. 1143B. *al.*). virg. vel. 16, 5 -um sexui tuo strue, qui nec tuos emittat oculos nec admittat alienos. OPTAT. 3, 2 p. 69, 16 solvistis singulare baptisma, ex quo baptismate hominibus -i facti sunt ad tutelam, et fecistis quasi alteros -os. AMM. 20, 8, 9 libero pectoris -o (*i. fortitudine*; liberi *Cornelissen*), ut ita dixerim, saeptus. AMBR. exc. Sat. 1, 31 lignorum ... concaedibus construi -um pudoris. inst. virg. 17, 112 p. 332C dilectionem ... veritatis -um (AVG. c. Iulian. 3, 17, 32 -os). obit. Valent. 4 nos ... -um Alpibus addere parabamus: Valentiniani gratia non expectavit Alpium vallum ..., sed ... -o nos sui imperii protexit. HIER. epist. 14, 3, 6 aries iste pietatis, quo fides quatitur, euangelii retundendus est -o (RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 240, 6 -os). in Is. 26, 1 p. 293A bonorum operum *eqs.* RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 131, 25 donec ... mendacii turres et -os perversae doctrinae subruerent *apostoli* (*cf.* Orig. in Ios. 13, 4 p. 374, 16 turres superbiae ... et -os elationis. 18, 3 p. 408, 18 [*ad prov. 21, 22*]. PETR. CHRYS. serm. 95 p. 468A [*ad psalm. 54, 11*] in civitate ... perfidiae saepta -is *eqs.*). Orig. in lev. 15, 2 p. 489, 14 dogmatis. Orig. in Ios. 19, 4 p. 414, 2 continentiae. CLAVD. 8, 109 exstruite ... scopulos (*eqs.*) ...: non dabitis -um sceleri. PETR. CHRYS. serm. 8 p. 209B est ieiunium castitatis -us, pudicitiae propugnaculum, civitas sanctitatis (*cf.* 12 p. 225A ieiunium ... -um spiritus [*v. supra l. 10*]). *al.* **b** *c. respectu impedimenti* (*accedit* quasi *l. 59,* tamquam *l. 62*): CIC. rep. 4, 4 Lacedaemonii ..., cum omnia concedunt in amore iuvenum praeter stuprum, tenui sane -o dissaepiunt id quod excipiunt; conplexus enim concubitusque permittunt palliis interiectis. ITALA psalm. 17, 30 (Veron. *al.* = VVLG.; *cf.* VVLG. II reg. 22, 30) in deo meo sperans transgrediar -um (*huc spectant* AVG. in psalm. 72, 22 l. 23 [*ad 72, 16*] quasi stat mihi in facie -us quidam. serm. 361, 16, 16 -um peccatorum. VITAE patr. 5, 10, 60 voluntas hominis -us est aereus *eqs.* [*cf.* MART. BRAC. sent. patr. 81]). SYAGR. reg. 7 p. 148, 22 ea, quae nobis tamquam -um ferreum opponere consuerunt. AVG. serm. 315, 7, 10 *ira* -um erigit et non est qua transeas. **c** *c. respectu societatis* (*accedit* quasi *l. 69*): CYPR. epist. 73, 10 p. 785, 17 ecclesia paradisi instar exprimens arbores frugiferas intra -os suos intus inclusit (*cf.* FACVND. defens. 4, 1 p. 609A qui ab ecclesiasticis -is exclusus est [*de excommunicatione ut* p. 610A. 6, 5 p. 679A. 8, 6 p. 730C]). COD. Iust. 1, 17, 1, 5 ut ... his quinquaginta libris totum ius antiquum ... quasi quodam -o vallatum nihil extra se habeat.

B *de animantibus*: **1** *hominibus* (*per oppositionem l. 74, comparationem l. 78sqq. 83. al.; usum rei militari antiquae vindicat* VEG. *l. 80*): TRAG. inc. 69 ferron an fato -us (omerus, moerus, metus *var. ll.*) Argivom occidit *Achilles*? (Ov. met. 13, 281 Graium -us A.). SEN. suas. 2, 3 non est Sparta lapidibus circumdata: ibi -os habet, ubi viros (*cf. supra l. 26*). SEN. Tro. 126 tu *Hector* -us eras (*cf.* DRAC. Romul. 9, 64 Dardanidis quis -us erit post Hectora campo?). SIL. 16, 68 qui postquam -us miseris ruit *sc. Larus Cantaber*. AMM. 16, 12, 20 antepilanis ... velut insolubili -o fundatis (*comparatur acies cum -o ut*: VEG. mil. 2, 17 p. 51, 7 tamquam -us, ut ita dicam, ferreus stabat gravis armatura. 3, 14 p. 98, 2. *cf.* 1, 20 p. 23, 7 unde ... apud antiquos -us dicebatur pedestris exercitus, nisi quod pilatae legiones praeter scuta etiam catafractis galeisque fulgebant?). AMBR. Cain et Ab. 2, 3, 12 p. 389, 14 destituitur grex iuvenum -o senili. VVLG. I reg. 25, 16 pro -o erant nobis *nuntii David*. Ier. 1, 18 dedi te ... in -um aereum (15, 20).

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Avg. in psalm. 124, 4 *praedicatores veritatis* ambiunt illam *Ierusalem* et quasi -um illi faciunt (*cf. p. 1688, 18 et* Pavl. Med. vita Ambr. 1 qui *viri* -i ecclesiarum sunt. Op. imperf. in Matth. 10 p. 686 -i ... illius *ecclesiae* sunt sacerdotes ceterique doctores). Svlp. Sev. chron. 2, 37, 6 velut -us obstiterat *Athanasius Arianis.* Drac. Romul. 8, 377 -us erit sociis *Aiax.* Ferrand. epist. 7, 18 p. 947^{C} dux amabilis -us est patriae. CE 1335, 2 Constantius heros, qui patriae tegmen, -us et arma fuit. *per hebraismum de puella casta (?)*: Vvlg. cant. 8, 9sq. si -us est *soror,* aedificemus super eum propugnacula argentea ... :: ego -us, et ubera mea sicut turris. 2 *deo, Christo*: Vvlg. Zach. 2, 5 absque -o habitabitur Ierusalem ...; et ego ero ei, ait dominus, -us ignis in circuitu. Avg. in euang. Ioh. 7, 7 *Christus* -us est adversus omnes impetus *eqs.* (Apring. in apoc. 21, 17 -us ... civitatis huius. *per comparationem*: Nicet. appell. 2 p. 4, 21 te munitum praestabit ut -us).

paronomasia c. munire *p. 1685, 79,* moenia *p. 1686, 8; adde* Avg. civ. 2, 2 p. 55, 19 D. non -orum, sed morum munimenta.

deriv.: muralis, murana, 1. muraria (?), 1. murio (?), muro.

compos.: ante-, circum-, promurale, intermuralis; ante-, circum-, extra-, intramuranus; foras-, infra-, intramuraneus; muricidus (?), muricinctum, murifex (?). *cf.* pomerium.

v. etiam Onom.

[mūrusculus *vox ficta p. 1700, 22.*]

murux Ps. Prisc. gramm. III 526, 4 (*cod. Groning.*) *obscurum.*

Ehlers.

1.*mūs, mūris *fere m.* [*i. q. sanscr.* mūṣ-, *gr.* μῦς, *alban.* mi 'mus', *anglosax.* mūs (*theod.* Maus), *slavon.* myšь 'mus', *cf. arm.* mu-kn 'mus, musculus'. *J. B. H.*] *de origine et formatione*: Prisc. gramm. II 265, 5 *inter monosyllaba III^{ae} decl. est* masculinum unum a Graecis sumptum, μῦς, hic -s, -is, quod per obliquos casus producit u ... ideoque assumpsit r, quia non poterat u vocalis paenultima produci vocali altera consequente. Isid. orig. 12, 3, 1 -s pusillum animal, Graecum illi nomen est; quidquid vero ex eo trahit ⟨ur⟩, Latinum fit; alii dicunt -es, quod ex humore terrae nascantur (*quae sequuntur v. p. 1691, 28*).
de genere: *masc. testantur* Char. gramm. p. 49, 11 B. Prisc. gramm. *l. 29 et adhibent fere omnes, cf.* Ivv. 6, 339 testiculi sibi conscius. *fem. testatur* Gramm. suppl. 118, 24 communia duorum generum ut hic et haec grus ..., promiscuum ut haec -s. *exstat* Plin. nat. 10, 185 -ium fetus ...; generatio eorum ...; ex una genitos cxx tradiderunt. *comm. testatur* Prisc. gramm. III 445, 31 in us correpta duo ... et duo monosyllaba, quae producuntur in nominativo ..., nam -s, -is epicoenon est, quod a graeco μῦς ...; nullum enim latinum masculinum in us productum desinit (*inde* Gramm. suppl. 129, 32). *gen. plur.*: -ium *defendit* Plin. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 173, 27 B. (*ex Romano*) '-um' (Cic., *v. infra*) pro '-ium', quoniam non ut 'fures furum' ... dicimus, ita quoque '-um' censere debemus *eqs.; legitur sine var. lect. (v. l. 51) ap.* Plin. nat. *ubique et* Svet. frg. 161 p. 250, 2 Ivst. 15, 2, 1 Vvlg. I reg. 6, 5 Antidot. Brux. app. 215 Epist. canon. Migne 56, 895^{C} Arnob. in psalm. 77 p. 439^{A} Isid. orig. 12, 1, 117. 12, 7, 36.
-um *testatur* Char. *l. c. afferens* Cic. *p. 1690, 29* (*ubi potiores codd. omnes habent* -ium); *legitur raro in codd.*: Fest. p. 146 (*item* Paul. Fest.). Sen. epist. 90, 16 Arnob. nat. 3, 33 Amm. 31, 2, 5; *var. l. iuxta* -ium: Colvm. 2, 19, 1 Lampr. Heliog. 27, 2. Not. Tir. 17, 67 (*post* mu). 109, 3 (*ante* mustela). Gloss. μῦς. Gloss.^{L} I Ansil. mv 315 genus soricis (363. *al.*). *legitur inde a* Plavto, Enn. *p. 1691, 6,* Catone, Lvcil., Cic., Varrone, Verg. [*raet. occ.* mir, miwr, mikr, mür, mükr, *hisp. et port. vet.* mur. *cf. M.-L. 5764 a. Corominas II 478. Machado II 1555.* -s araneus (*v. p. 1690, 69*): *raet. occ.* müsaroñ, *raet. centr.* buzərañə, *francog.* musaraigne, *hisp.* musaraña, *port. vet.* busaranha, *port.* musaranha, -o. *cf. M.-L. 5765. Corominas III 479. Machado II 1555. G.*]

i. q. μῦς: I *proprie de animalibus* (*v. Steier, RE XIV 2396sqq.*): A *de -bus vulgaribus* (*cf.* Plin. nat. 8, 221 incolas domuum. 10, 201 -es hi vulgares. *sing. collect.*: Varro rust. 1, 57, 2 Plin. nat. 8, 29 Vvlg. Is. 66, 17 Evstath. Basil. hex. 9, 5, 16 Mart. Brac. corr. 11. *adde p. 1690, 50. 59. 60*): 1 *exempla generalia selecta*: Plavt. Truc. 868 cogitato, -s pusillus quam sit sapiens bestia, aetatem qui non cubili ⟨uni⟩ umquam committit suam *eqs.* Cato agr. 92 frumento ne noceat curculio neu -es tangant (Petron. 78, 2. *cf.* Plin. nat. 20, 9 adtingunt [30, 144]). 128 *habitatione delutata* neque -es cava facient *eqs.* (*inde* Varro rust. 1, 51, 1. 1, 57, 2 Colvm. 2, 19, 1). Lvcil. 1201 luna ... -bus fibras et iecur (pecu *trad.*) addit (*cf.* Plin. nat. 11, 196 -ium iocusculis fibrae ad numerum lunae in mense congruere dicuntur. 29, 59. *cf. ibid. 2, 109* soricum). Varro rust. 1, 8, 5 si parit humus -es, minor fit vindemia, nisi totas vineas oppleris muscipulis. 3, 5, 3 -s aliave quae bestia. 3, 7, 3 -s aut lacerta. Verg. georg. 1, 181 saepe exiguus -s sub terris posuitque domos atque horrea fecit (Serv.: nitela ˌ-s agrestis robeusˌ [*add.* auct.]). Ov. fast. 2, 574 sub limine ..., qua brevis occultum -s sibi fecit iter. Liv. 23, 19, 13 ad id ventum inopiae est, ut ... nec -bus aliove animali abstinerent. Sen. dial. 4, 34, 1 -es formicaeque, si manum admoveris, ora convertunt. epist. 48, 6 -s caseum rodit (Carm. inc. Quint. inst. 8, 3, 19 praetextam ... -es rosere camilli [*an* Camilli? *cf.* Ivv. 3, 20 divina opici rodebant carmina -es]. Vlp. dig. 19, 2, 13, 6. *al. adde p. 1690, 11. 34*). *al.* *de voce -is v.* mintrire, 2. munire, murrire. *cf.* Avien. Arat. 1857 parvi cum stridunt ... -es, cum gestire solo, cum ludere forte videntur, *nubes fiunt.* 2 *in usu medicinali vel magico*: Plin. nat. 22, 104 *laser* cum ... -ium fimo (29, 110 capita -ium et fel -ium et fimum. Ser. Samm. 240. *al.*). 29, 59 -es dissecti impositi (30, 76. 122. *cf.* 29, 91 divulsus [30, 81]). 29, 107 cinis et e -ium capitibus caudisque et totius -is (29, 118). 29, 110 fel -ium (29, 134). 30, 95 cerebrum. 30, 99 rostellum auriculasque summas. *al.* 3 *-es prodigio sunt* (*cf.* Plin. nat. 8, 221 -es, haud spernendum in ostentis etiam publicis animal. Avson. 347, 12 p. 165 P. quadrupes oscinibus quis iungitur auspiciis? -s): Plavt. Stich. 460 auspicio hodie optumo exivi foras: mustela -em abstulit praeter pedes. Cic. div. 1, 100 Lanuvii clipeos ... a -bus esse derosos ([*de eadem re* Plin. *l. c.*]. *cf.* 2, 59 si -es corroserint aliquid, quorum opus est hoc unum, monstrum putemus? Liv. 27, 23, 2 -es ... aurum rosisse. 30, 2, 10. 40, 59, 8 oleas ... praegustasse -es *eqs.*). 2, 62 anguibus ... comprehensis haruspices ... convocatos; qui magis anguibus quam lacertis, quam -bus? Plin. nat. 8, 223 cum candidi *-es* provenere, laetum faciunt ostentum. *v. etiam l. 1.* 4 *in fabulis* (*cf. l. 32*): Hor. sat. 2, 6, 80 olim rusticus urbanum -em -s paupere fertur accepisse cavo. Phaedr. 4, 2, 9 de mustela et -bus. 4, 6, 1 victi -es mustelarum exercitu. Romvl. fab. 4 *de -e et rana.* 5 *in elocutionibus facetis vel proverbialibus* (*cf. Otto, Sprichw. p. 233sqq.; v. et infra l. 72*): Plavt. Capt. 77 (*loq. parasitus*) quasi -es semper edimus alienum cibum (Persa 58). Cas. 140 cum ..., tum tu furcifer quasi -s in medio pariete versabere (*cf.* Petron. 58, 10 [*Hermeros*] curris, stupes, satagis tamquam -s in matella. Tab. defix. Année épigr. 1958 n. 150 ut mutus sit Quartus, agitatus erret ut -s fugiens). Varro Men. 13 factus sum vespertilio, neque in -bus plane neque in volucribus sum. Cic. nat. deor. 2, 17 -bus illam *domum magnam et pulchram* et mustelis aedificatam esse *vix credas* (*sim.* 3, 26). 2, 157 neque ... homines -um aut formicarum causa frumentum condunt, sed coniugum *eqs.* Hor. sat. 2, 3, 247 *amentiae est* plostello adiungere -es. ars 139 parturient montes, nascetur ridiculus -s (*cf.* Phaedr. 4, 23 [24], 3 mons parturibat ..., at ille -em peperit). Sen. apocol. 7, 1 (*Hercules ad Claudium*) venisti huc, ubi -es ferrum rodunt (*locus varie explicatus, cf. Kuijper, Mnemos. IV 18, 1965, 64sqq.*). 8, 3 (*contextu incerto*) Romae ... -es molas lingunt. Petron. 44, 18 urceatim plovebat ... et omnes redibant udi (ridebant ut dii *trad.*) tamquam -es. Vopisc. Prob. 18, 4 quo *Saturnino* victo tanta in Oriente quies fuit, ut, quem ad modum vulgo loquebantur, -es rebelles nullus audiret. Lact. inst. 3, 17, 29 (*de laudibus Epicuri Lucr. 3, 1043sq.*) poeta inanissimus leonis laudibus -em non ornavit, sed obruit et obtrivit. Hier. epist. 133, 11, 6 *haereticus* si iratus fuerit atque rescripserit, suo quasi -s prodetur indicio *eqs.* Vvlg. Iudith 14, 12 egressi -es (*de lect. hebr. non constat, gr.* δοῦλοι) de cavernis suis ausi sunt provocare nos ad proelium. 6 *in superstitione*: Apvl. met. 2, 22, 2 *versipelles* -es, immo vero etiam muscas induunt.

B *de variis generibus -ium* (*odoris gratia adhibitorum l. 50. 60*): 1 *terrestrium*: a *indicatur patria*: Africanus: Plavt. Poen. 1011 (*al. v. vol. I 1262, 18sqq.*). Alpinus (*fort. idem ac* montanus, *cf. Jud ap. Howald-Meyer, Die röm. Schweiz 366*): Plin. nat. 8, 132. Arabus: Pavl. Pell. 148 ut ... mihi vestis ... A. -is leni fragraret odore. Indicus: Epist. Alex. l. 182 H. -es I. ... vulpibus similes. Libycus: Plin. nat. 10, 201. Ponticus (*ad rem cf. Schwentner, KZ 71, 1954, 90sqq.*): Plin. nat. 8, 132 conduntur hieme et P. -es, dumtaxat albi *eqs.* 10, 200. *in lusu verb. de Marcione Ponti incola*: Tert. adv. Marc. 1, 1 p. 291, 24 quis tam comesor -s P. quam qui euangelia conrosit? *varia genera in Cyrenaica viventia enumerat* Plin. nat. 8, 221. *cf.* peregrinus (*huc fort. pertinet* Sen. epist. 90, 16 magna Scytharum pars tergis vulpium induitur ac -um, quae tactu mollia et impenetrabilia ventis sunt): Hier. epist. 130, 19, 1 p. -is olentes pelliculas (adv. Iovin. 2, 8. *cf.* epist. 127, 3, 3 flagrare -e). b *indicatur species regionum*: agrestis: *v. vol. I 1417, 73sq., ubi addas* Marcell. med. 8, 99 id est qui in campis invenitur. *v. et p. 1689, 77.* montanus: *v. l. 75 et cf. l. 48.* silvaticus: Plin. nat. 30, 70. silvestris: Plin. nat. 30, 119. Amm. 31, 2, 5 *Hunni* indumentis operiuntur ... ex pellibus s. -um consarcinatis. subterraneus: Sen. nat. 3, 16, 5 pleraque ex his *animalibus stagna habitantibus* caeca ut talpae et s. -es (*cf.* Colvm. 4, 33, 3 subterraneis animalibus sicuti -bus et talpis). terrestris: Plin. nat. 31, 14 in Lusis, Arcadiae quodam fonte, -es t. vivere et conversari. c *alia*: araneus (*cf. p. 1689, 57*): *v. vol. II 396, 43sqq. et infra l. 75.* caecus: *v. l. 66 et vol. III 42, 42sqq., ubi addantur* Ser. Samm. 879 Chiron 507. Gloss. II 249, 21 ἀσφάλαξ, μῦς ἀρουραῖος haec talpa, -s c. *in comparatione*: Iren. 5, 29, 1 *gentes* sicut -es c. absconditi in profundo insipientiae. candidus: *l. 16.* gliris: *v. vol. VI 2, 2045, 75.* montanus: *l. 75.* mustela: Pol. Silv. nom. anim. chron. I p. 543, 11 -s m., -s montanus (-nis *trad.*), -s erraneus.
d *i. q. sorex* (*fere per variationem, etsi* Varro *soricum pullos -es dicere videtur; cf. p. 1689, 73 et* Gloss. *p. 1689, 54; ceterum animalia discernuntur, e. g.* Colvm. 12, 31 -s sorexve. arb. 15 a soricibus aut -bus. Plin. nat. 8, 223 Arnob. nat. 2, 59): Varro rust. 2, 4, 12 *sus quaedam tam pinguis erat,* ut in eius corpore sorex exesa carne nidum fecisset et peperisset -es. Filastr. 12, 1 *haeretici* Musiritae nomine, qui sorices colunt, qui ..., cum ... produxisset terra sorices ..., fecerunt aureos -es (*cf.* Vvlg. I reg. 5, 6 nati sunt -es. 6, 5 -es aureos).
e Gloss. III 90, 70 -s μυοξός.

[*Ustrnul*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *aquatilium* (*cf. p. 1690, 66. 68*): **a** -s marinus: PLIN. nat. 9, 71 exeunt in terram et qui m. -es vocantur. 9, 166 -s m. in terra scrobe effosso parit ova . . . fetumque in aquam ducit. 32, 67 -is m. cinis (*sim. pro remedio* 32, 112 mustelae marinae iecur, item -is [*an de -e vulgari?*]). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 11 -s m. (marinius *trad.*). *?* **b** *nude ponitur*: ENN. frg. var. 35 -es *enumerantur in hedyphageticis ut ibid.* 44 muriculi, -es (murex *Casaubonus*), . . . echini.

II *translate* (*cf. p. 1690, 22sqq.*): **A** *de hominibus*: **1** *pro convicio*: PETRON. 58, 4 (*Hermeros Gitonem alloquitur*) -s, immo terrae tuber! **2** *pro blandimento*: MART. 11, 29, 3 (*poeta Phyllidi*) cum me -em (vitam *var. l.*, '*fort. interpol.*' *Heraeus*), cum me tua lumina dicis *eqs.*

B *de lacerto, musculo*: ISID. orig. 11, 1, 117 *in viscerum numero habentur* lacerti sive -es . . . appellanturque a nomine similium animalium sub terra delitescentium, nam inde musculi a -ium similitudine.

de herba q. d. -is auricula *v. vol. II 1495, 80sqq.*

paronomasia c. sus MART. 11, 18, 18; *c.* musca *p. 1690, 45*; *c. nom. (cognom.) propr.* SYMPHOS. 440, 88 tit. *in iocoso veriloquio vocis* muraena PETRON. 56, 9.

deriv.: murarius (-a), muriculus (*?*), 1. muricus, murinus, musculus. *cf.* murrio, musia, musio, Musiritae.

compos.: muriceps, muricidus (*?*), murilegus, muscerdae, muscipula (-um), mustela (*?*).

v. Onom.

2. mus. *vox peregrina inc. orig., ut coniciunt Tietze, Glotta 28, 1940, 279 et Friedrich, ibid. 29, 1942, 61, qui cft. Hesych.* μωύς· ἡ γῆ, Λυδοί. *vocem nihili esse veriloquii gratia fictam censet Haffter in plagulis fort. rectius.* ISID. orig. 12, 3, 1 (*quae praecedunt v. p. 1689, 31sqq.*) -s terra, unde et humus (20, 3, 4 *in veriloquio vocis* mustum. GLOSS.[L] I Ansil. MV 314). 17, 2, 3 dictus fimus, quod fiat -s (*v. vol. VI 1, 765, 77*).

3. mus, ma, mum *pro* meus. *v. p. 913, 79sqq.* *Ustrnul.*

***mūsa** (Mūsa), -ae *f.*, μοῦσα. *de origine*: CASSIOD. inst. 2, 5, 1 (*sec. Clem. Alex. protrept. 2, 31*) -ae . . . appellatae sunt apo tu maso (*i.* μαστεύω *sim.*), id est a quaerendo, quod per ipsas . . . vis carminum et vocis modulatio quaereretur (*inde* ISID. orig. 3, 15, 1). var. 4, 51, 8 -ae . . . Eoa (*i. graeca*) lingua quasi homousae (*i.* ὁμοῦ οὖσαι) dicuntur, quod invicem sicut virtutes necessariae sibi esse videantur. GRAMM. suppl. 234, 28 -a dicitur quasi moysa; moys (*vox nihili, ficta ut vid. ad veriloquium nominis q. e.* Moyses) enim graece dicitur aqua . . .; aqua namque multum iuvat in organo, quod in hydraulica potest videri (*cf. l. 58*). *scrib.* mú- CE 1965. 'muha' pro '-a' Boeoti PRISC. gramm. II 33, 2. *de formis* (*vocem inter verba* triptota *habet* GRAMM. suppl. 244, 6): *gen. sing.* -as *dici sec. graec. testatur* GRAMM. suppl. 94, 15; *in codd. non legitur.* -ai (*nom. pl., ut vid.*) *apud antiquos exstitisse testatur* PAVL. FEST. p. 25 (*iuxta* aulai); *in codd. non legitur.* *de notione*: MACR. somn. 2, 3, 1 theologi . . . novem -as octo sphaerarum musicos cantus et unam maximam concinentiam, quae confit ex omnibus, esse voluerunt; (2) unde Hesiodus in theogonia sua (*78*) octavam -am Vraniam vocat . . .; (4) -as esse mundi cantum etiam Etrusci sciunt, qui eas Camenas quasi canenas a canendo dixerunt.

legitur inde ab ENN., LVCIL., OPILIO (*p. 1692, 4. 6*), VARRONE, CIC., CATVLLO, LVCR. *frequenter in poesi.*

dearum genus, i. q. μοῦσα. *aequiperantur c. Camenis*: ENN. ann. 2 -as quas memorant, nosce nos esse Camenas. *al. v. Onom. II 117, 26. 36. 39. 54. cf. p. 1692, 51. 1694, 80 et* AVSON. 410, 12 p. 269 P. adsurgit -ae nostra Camena tuae. *c. nymphis*: SERV. ecl. 7, 21 secundum Varronem ipsae sunt nymphae quae et -ae . . ., nec immerito, nam aquae motus musicen efficit, ut in hydraulia videmus (*cf. l. 40. inde* ISID. orig. 8, 11, 96. *eundem Vergilii locum affert* SCHOL. Hor. carm. 2, 19, 3 ['nymphas'] -as). *discernuntur* MACR. Sat. 7, 1, 16 (*sec. Plut. mor. 613d*) apud mensam . . . aptis philosophandum est, ut crateri liquoris . . . adhibeatur non modo nympharum, sed -arum quoque admixtione temperies.

I *in universum*: **A** *exempla ad mythologiam pertinentia*: **1** *de numero* (*fusius disputat sec. veteres* ARNOB. nat. 3, 37sq.): CIC. nat. deor. 3, 54 (*Ioves sunt tres*) -ae primae quattuor [natae] Iove altero (*sequuntur corrupta*) . . ., secundae Iove tertio et Mnemosyne procreatae novem, tertiae *eqs.* (*inde* ARNOB. nat. 4, 15. GRAMM. suppl. 234, 32 novem . . . ideo dicuntur fuisse, quia novem sunt officia, quibus vox humana peragitur *eqs.*). PS. CENS. frg. 12, 3 organum quondam habuit tres intentiones, gravem, mediam et acutam; inde -ae quoque tres olim existimatae, Hypate Mese Nete (SERV. ecl. 7, 21 Varro tres tantum -as esse commemorat: unam, quae ex aquae nascitur motu, alteram, quam aëris icti efficit sonus, tertiam, quae mera tantum voce consistit. AVG. doctr. christ. 2, 17, 27 [*e Varrone*] non . . . Iuppiter novem -as genuit, sed tres fabri ternas creaverunt [*cf. Alc. Avit. carm. 6, 16*]). **2** *de natu, natura sim.*: AMPEL. 2, 9 (*sec. Sositheum*) Crotus, filius nutricis -arum (*al. v. Onom. vol. II 733, 17sqq.*). ARNOB. nat. 4, 24 Macari filiae . . . ancillulas profitetur *Myrtilus* fuisse -as (*cf.* DICT. 6, 7 [*de nuptiis Pelei et Thetidis*] ex feminis *ut quaeque cantando praevaluerant* plurimas '-as' cognominaverant). SERV. auct. ecl. 8, 12 *ait* Varro etiam -as (*sc. ut Liberum Patrem*) hedera coronari. PHILOCAL. (= POL. SILV.) fast. Iun. 13 (CIL I² p. 266) natalis -arum.

B *facete dicta*: **1** *novenorum librorum opera -ae nominantur*: SVET. gramm. 6, 3 *Aurelius Opilius* composuit . . . variae eruditionis aliquot volumina, ex quibus novem unius corporis (cui est titulus '-arum' *suppl. Robinson*), quae (qui *trad.*), quia scriptores ac poetas sub clientela -arum iudicaret, non absurde et fecisse et ⟨in⟩scripsisse se ait ex numero divarum et appellatione (GELL. 1, 25, 17 Aurelius . . . Opilius in primo librorum, quos '-arum' inscripsit. *cf.* praef. 6 alii '-arum' inscripserunt, alii 'silvarum' *eqs.*). *hinc explicare velimus* CIC. ac. 1, 2 silent . . . diutius '-ae' Varronis quam solebant, nec tamen istum cessare, sed celare quae scribat existimo ([*Reid ad l. vix recte confert p. 1694, 4. 5*]. ARNOB. nat. 6, 11 pro Marte Romanos hastam *coluisse*, V. ut indicant -ae [*Clem. Alex. protrept. 4, 46* Οὐάρρων ὁ συγγραφεύς]; *significari videntur disciplinarum libri; rem tractabimus MusHelv. 23, 1966* ['*Beitr. a. d. Thes.-Arbeit*']). **2** *Sappho decima -a appellatur*: AVSON. 32, 1 p. 331 P. Lesbia Pieriis Sappho soror addita -is; εἰμ' ἐνάτη λυρικῶν, Ἀονίδων δεκάτη.

II *de -is poesin, musicam, artes sim. foventibus*: **A** *vi propria vigente vel plus minus servata* (*v. quae monebimus p. 1694, 41sqq.*): **1** *usu communi*: **a** *strictius respicitur ars poetica sim.*: **α** *generalia*: ① *plur.*: ENN. ann. 1 -ae, quae pedibus magnum pulsatis Olympum (*invocantur ut*: VERG. georg. 4, 315 Aen. 9, 77. OV. met. 15, 622 [*sec. Verg. Aen. 7, 641 = 10, 163* deae]. *et saepius. v. et l. 33. 51. 63. p. 1693, 69. cf. infra l. 81sqq. et* VARRO rust. 1, 1, 4 prius invocabo eos *deos* nec, ut Homerus et Ennius, -as, sed duodecim deos Consentes. PRIAP. 2, 3 scripsi non nimium laboriosa, nec -as tamen, ut solent poetae, ad non virgineum locum vocavi). 215 (*versu manco*) -arum scopulos. 299 tibia -arum pangit melos *in ovatione Marcelli*. LVCIL. 1008 haurire . . . -arum e fontibus. VARRO Men. 356 Pacvi discipulus dicor . . ., Ennius -arum *fuit* (*cf.* CE 55, 9 [*s. I a. Chr.; in praescripto*: erodita omnes artes] docta, erodita paene -arum manu). CIC. Arat. frg. 1 a Iove -arum primordia ([*gr. 1* ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, *cf. Theocr. 17, 1* ἐκ Δ. ἀ. καὶ ἐς Δία λήγετε Μοῖσαι]. VERG. ecl. 3, 60 ab I. principium -ae: . . . illi mea carmina curae [SERV.: vel '-ae meae ab I. est p.' vel 'o -ae, sumamus ab I. p.']). Arch. 27 Fulvius non dubitavit Martis manubias -is consecrare; . . . imperatores . . . poetarum nomen et -arum delubra coluerunt *eqs.* (*cf.* PHAEDR. 3 prol. 16 intrare si -arum limen cogitas. SIL. 8, 593 Mantua, -arum domus *eqs.* IVV. 7, 37 et -arum et Apollinis aede). div. 2, 123 si sine medico medicinam dabit Minerva, -ae scribendi, legendi, ceterarum artium scientiam somniantibus non dabunt? CATVLL. 65, 3 me . . . cura . . . sevocat a doctis . . . virginibus nec potis est dulces -arum expromere fetus mens animi (*cf.* OV. ars 3, 412 doctis . . . -is). 68, 7 nec veterum dulci scriptorum carmine -ae oblectant *Manium*. 68, 10 munera . . . et -arum hinc (*i. a me*) petis et Veneris (*cf. p. 1664, 42 et* HOR. epist. 2, 1, 243 -arum dona). 105, 2 *Mamurram Helicona petentem* -ae furcillis praecipitem eiciunt. LVCR. 1, 925 laudis spes . . . incussit suavem mi in pectus amorem -arum, quo nunc instinctus . . . Pieridum peragro loca. 1, 930 (= 4, 5) petere inde coronam, unde prius nulli velarint tempora -ae. VERG. ecl. 6, 69 (*Linus Gallo*) hos tibi dant calamos . . . -ae, Ascraeo quos ante seni *eqs.* 7, 19 alternis . . . contendere versibus ambo coepere; alternos -ae meminisse volebant ([volebam *var. l., quae si vera esset, invocarentur -ae sec.* SERV. *ad l.*]. *cf. 3, 59* amant alterna Camenae). georg. 2, 475 me . . . dulces ante omnia -ae, quarum sacra fero . . ., accipiant caelique vias . . . monstrent. 3, 11 primus ego in patriam mecum . . . Aonio rediens deducam vertice -as (*inde* CARM. de resurr. 33 talia compositis deducam carmina -is). Aen. 9, 774 amicum Crethea -is, Crethea -arum comitem, cui carmina semper . . . cordi *eqs.* (HOR. carm. 1, 26, 1 *poeta* -is amicus. *v. et vol. III 1774, 51sqq.*). HOR. carm. 1, 32, 9 *Alcaeus* Liberum et -as Veneremque . . . canebat. 3, 1, 3 -arum sacerdos (OV. am. 3, 8, 23 -arum . . . Phoebique s. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 7, 40 p. 10, 22 -arum sacerdotium profitentur *poetae*). 3, 19, 3 qui -as amat impares (*i. novem*) . . . vates *eqs.* TIB. 1, 4, 65 Pieridas, pueri, doctos et amate poetas . . .; quem referent -ae, vivet . . .; (67) at qui non audit -as *eqs.* 2, 4, 15 ite procul, -ae, si non prodestis amanti *eqs.* PROP. 1, 8, 41 *Cynthiam flexi carmine*; sunt igitur -ae *eqs.* 2, 34, 31 (*dub. interpr.*) memorem -is . . . Philitan. 3, 3, 29 *in antro pendebant* tympana . . ., orgia (ergo *trad.*) -arum et Sileni . . . imago (*cf.* CENS. 12, 2 non -is tibiae ceteraque id genus essent attributa). 3, 5, 20 -arum . . . choris (*al. v. vol. III 1024, 63sqq.*). MANIL. 4, 381 nec *tantum* Gemini -as nec merces Cancer amabit (*cf. 4, 152sqq.*). GERM. 444 hoc opus arcanis (*i. tacentibus ut vid., cf. p. 1693, 7*) an credam postmodo -is *eqs.* CALP. ecl. 4, 23 frange, puer, calamos et inanes desere -as. STAT. Theb. 6, 355 cantu -arum . . . mulcens concilium . . . Apollo. MART. 9, 11, 17 nobis non licet esse tam disertis (*sc. quam Graecis*), qui -as colimus severiores. GELL. praef. 19 inter eiusdem -ae aemulos (*cf.* 9, 10, 1 Annianus poeta et plerique cum eo eiusdem -ae viri). *al.* *argutius apes ad -as referuntur*: VARRO rust. 3, 16, 7 quae *apes* cum causa -arum esse dicunt⟨ur⟩ volucres, quod et, si quando displicatae sunt, cymbalis et plausibus numero⟨sis⟩ redducunt in locum unum, et, ⟨ut⟩ his dis Helicona atque Olympon attribuerunt homines, sic his floridos et incultos natura attribuit montes.

Ⓘ *sing.*: ENN. ann. 326 insece, -a, . . . induperator quod quisque . . . gessit (*invocatur more Homerico ut*: LVCR. *p. 1693, 26.* VERG. Aen. 1, 8 HOR. sat. 1, 5, 53. carm. 2, 1, 37 ne relictis, -a, procax iocis Ceae retractes munera naeniae *eqs.* 3, 3, 70 epist. 1, 8, 2. PROP. *p. 1693, 26.* OV.

[*Oomes*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 1694, 45. met. 10, 148 ab Iove, -a parens, . . . carmina nostra move [*cf. p. 1692, 30*]. VAL. FL. 3, 213. 6, 34. 516 SIL. 1, 3. *al. adde l. 56*). PORC. LIC. carm. frg. 1, 1 Poenico bello secundo -a pinnato gradu intulit se bellicosam in Romuli gentem feram. HOR. sat. 2, 3, 105 nec studio citharae nec -ae deditus ulli (*cf. p. 1694, 19 sqq.*). carm. 1, 6, 10 imbellis . . . lyrae -a potens vetat *bella canere* (*cf.* ars 407 -a lyrae sollers). 2, 10, 19 quondam cithara tacentem suscitat -am . . . Apollo. 2, 12, 13 tu . . . pedestribus dices historiis proelia . . .; me dulces dominae -a Licymniae cantus . . . voluit dicere *eqs.* 4, 8, 28 dignum laude virum -a vetat mori: caelo -a beat. epist. 1, 3, 13 fidibusne Latinis Thebanos aptare modos studet *Titius* auspice -a an tragica desaevit . . . in arte? 2, 1, 133 puella . . . disceret unde preces, vatem ni -a dedisset? (ars 83 -a dedit fidibus . . . libera vina referre. 323). PROP. 4, 6, 75 ingenium potis (positis *var. l.*) irritet -a poetis; Bacche, soles Phoebo fertilis esse tuo. OV. rem. 12 nec nova praeteritum -a retexit opus. met. 5, 294 -a loquebatur (*cf.* 5, 337 refert. fast. 1, 660 inquit. *sim. al.; v. et p. 1694, 30 sqq.*). trist. 4, 1, 88 in tantis hospita -a malis. *al.* MANIL. 2, 42 *Theocritus* -am . . . inducit in aulas ([*Housman*, auras *trad.*; antra *Bentley, alia alii*]. *cf.* QVINT. inst. 10, 1, 55 amabilis in suo genere Theocritus, sed -a illa rustica et pastoralis non forum modo, verum ipsam etiam urbem reformidat). COLVM. 10, 228 quae canat inter opus -a modulante putator. MART. 9, 25, 5 et parvae nonnulla est gratia -ae (*infra*: nostra Thalia). GELL. 19, 9, 7 quae *lingua Latina* nullas voluptates nullamque mulcedinem Veneris atque -ae haberet. *al.* *apponitur nom. propr.*: LVCR. 6, 93 mihi . . . spatium praemonstra, callida -a Calliope (*cf.* PROP. 4, 6, 11 -a, . . . referemus Apollinis aedem: res est, C., digna favore tuo). CASSIOD. var. 4, 51, 8 -a Polymnia. CE 1944, 1 -a Terpsichor⟨e⟩.

β *specialia*: Ⓘ *-a (-ae) certorum poetarum* (*fere sing., plur. l. 52. 60. 61; v. et p. 1694, 57*): Ⓐ *poetae (scriptores) loquuntur de ingeniis aliorum poetarum*: CATVLL. 35, 17 (*de amica Caecilii*) Sapphicā puella -ā doctior (*aliter p. 1692, 14*). OV. am. 3, 1, 27 (*Tragoedia ad poetam*) quod tenerae cantent, lusit tua -a, puellae. ars 3, 330 vinosi Teia -a senis *Anacreontis* (rem. 762 trist. 2, 364). trist. 2, 496 nec video . . . unum, quem sua perdiderit -a; repertus ego. Pont. 4, 14, 32 agricolae -a . . . senis *Hesiodi*. 4, 16, 29 sq. -a . . . Turrani tragicis innixa cothurnis (*cf. l. 74. p. 1694, 67*) et tua cum socco -a, Melisse, levi[s]. PETRON. 135, 8 v. 16 quam *Hecalen* -a . . . Battiadae vatis (Baccineas veteres *trad.*) . . . tradidit aevo. STAT. silv. 2, 7, 75 cedet -a rudis ferocis Enni. ARNOB. nat. 3, 10 Cererem, -a ut praedicat Lucretia (*4, 1168*; -tii *Sabaeus*), mammosam. PS. AVR. VICT. orig. 1, 1 ut . . . Maronis -a testatur illis versibus *eqs.* (AVSON. 325, 1 p. 110 P. aeris in campis, memorat quos -a M. VEN. FORT. carm. 8, 18, 5). AVSON. 203, 6 p. 62 P. Cei -a Simonidei. *in oppositione*: AVSON. 393, 9 p. 245 P. -ae non Helicone satae nec fonte caballi, sed quae facunde de pectore Clementini inspirant vacuos aliena mente poetas. *iocose*: AVG. ord. 1, 3, 6 p. 125, 13 (*Licentio expergefacto*) video tibi -am tuam lumen . . . accendisse (*cf. p. 1694, 74 et* retract. 1, 3, 2 displicet mihi . . ., quod -as quasi aliquas deas quamvis iocando commemoravi). Ⓑ *poetae loquuntur de suo ingenio*: VERG. ecl. 3, 84 Pollio amat nostram, quamvis est rustica, -am. CIRIS 10 detexere munus, in quo iure meas utinam requiescere -as . . . liceat. CVLEX 6 culpare iocos -amque *meam* (*i. -am iocosam*). 8 graviore sono tibi -a loquetur nostra. HOR. carm. 1, 17, 14 dis pietas mea et -a cordi est. PROP. 2, 1, 35. 2, 10, 10. 2, 12, 22 haec mea -a levis gloria magna tua est. OV. am. 3, 1, 6 rem. 362. 609. fast. 2, 359 adde peregrinis causas, mea -a, Latinas. trist. 2, 313 in nostra nimia est lascivia -a. 2, 364 vita verecunda est, -a iocosa mea est. Pont. 3, 4, 46 ad laetum carmen vix mea -a venit (*G solus, def. Knoche, RhM. 85, 1936, 59*; mea versa lyra est *cett. deficiente A*). MART. 9, 58, 6 (*ad fontem quendam*) excipe . . . mea dona, libellos; tu fueris -is Pegasis unda meis. 9, 99, 1 Marcus amat nostras . . . -as. *al.*

Ⓘ *-ae certarum regionum* (*v. et l. 80*): VERG. ecl. 4, 1 Sicelides -ae, paulo maiora canamus (SIL. 14, 467). VARRO ling. 7, 20 (*ad* ENN. *p. 1692, 19*) a quo *monte* potius *quam a caelo* -as dictas Olympiadas; ita enim a terrestribus locis aliis cognominatae Libethrides, Pimpleides, Thespiades, Heliconides. GERM. 15 Latiis . . . -is (COLVM. 1 praef. 30 LVCAN. 9, 983. *cf.* SERV. ecl. 6, 1 ['nostra Thalia'] Romana . . . -a). COLVM. 10, 40 quae cura satis *sit* . . ., Pierides tenui deducite carmine -ae (*cf. p. 1692, 14*). AVSON. 418, 73 p. 289 P. Boeotia numina, -ae. CLAVD. 21, 181 rustica -a Lycaei. CARM. inc. Comment. in Don. gramm. IV 424, 30 -ae Aonides. *peculiariter* (*cf. supra l. 34*): AVIEN. Arat. 66 (*de Arato*) incola Tauri -a.

Ⓜ *-a tragoediae* (*cf. l. 36*): HOR. carm. 2, 1, 9 *dum Pollio maius carmen meditatur*, paulum severae -a tragoediae desit theatris.

b *latius respiciuntur variae artes, scientiae sim.* (*cf.* CIC. Tusc. 5, 66 qui modo cum -is, id est cum humanitate et doctrina, habeat aliquod commercium. nat. deor. 3, 88 Pythagoras, cum in geometria quiddam novi invenisset, -is bovem immolavisse dicitur [*de eadem re* VITR. 9 praef. 7]. *v. etiam p. 1692, 1 sqq. 29. 1694, 25 sqq.*): VARRO Men. 379 ales gallus (*subaudiatur Plotius Gallus*), qui suscitabat Atticarum (aithrarum *trad.*, aetherearum *Onions*) -arum scriptores (AVSON. 198, 3 p. 57 P. an Corinthi annon Sperchei pariterque nati Atticas -as memorem Mnesthei grammaticorum?). CIC. orat. 12 forenses causas, quas, ut illi ipsi (*sc. Plato, Aristoteles al., ut vid.; cf. Phaedr. 229e* ἀγροίκῳ τινὶ σοφίᾳ χρώμενος) dicere solebant, agrestioribus -is reliquerunt. Att. 2, 4, 2 cum -is nos delectabimus animo aequo (*cf.* 2, 5, 2 cum omnibus -is rationem habere cogito). fam. 1, 9, 23 me [et]iam ab orationibus diiungo fere referoque ad mansuetiores -as . . .; scripsi igitur . . . libros *de oratore*. 16, 10, 2 tu *Tiro* -is nostris para ut operas reddas. PROP. 4, 4, 51 o utinam magicae nossem cantamina -ae. PETRON. 68, 7 (*loq. Habinnas de servo suo*) idem sutor est, idem cocus, idem pistor, omnis -ae mancipium (*cf. 43, 8* omnis Minervae homo). CARM. de pond. 102 quod (*sc. differentiam ponderis variorum liquorum*) tibi mechanica promptum est deprendere -a. GELL. 9, 3, 2 *Philippus pater Alexandri* a liberali . . . -a et a studiis humanitatis numquam afuit, quin lepide comiterque pleraque et faceret et diceret; feruntur adeo libri epistularum eius *eqs.* BOETH. cons. 1, 1, 11 W. (*verba Philosophiae*) abite . . ., Sirenes usque in exitium dulces (*cf.* 7 poeticas -as), meisque eum -is curandum . . . relinquite (*cf. Plat. rep. 548b* τῆς ἀληθινῆς μουσης τῆς μετὰ λόγων καὶ φιλοσοφίας). 3 carm. 11, 15 quodsi Platonis -a personat verum *eqs.*

2 *in elocutionibus plus minus proverbialibus*: VARRO Men. 59 cum Quintipor Clodius tot comoedias sine ulla fecerit -a *eqs.* (*cf.* CIC. Arch. 20 aversus a -is. OV. am. 3, 12, 17 aversis . . . -is. MART. 2, 89, 3 carmina quod scribis -is et Apolline nullo, laudari debes: hoc Ciceronis habes. QVINT. 1, 10, 21 in proverbium usque Graecorum celebratum est, 'indoctos a -is atque a Gratiis abesse'. CLAVD. carm. min. 44, 4 procul a -is. *v. et p. 1693, 5. 24*). CIC. Brut. 187 Antigenidas . . . discipulo frigenti ad populum: 'mihi cane et -is'; ego huic Bruto . . . 'mihi cane et populo . . .' dixerim (VAL. MAX. 3, 7 ext. 2 SYMM. epist. 9, 115, 2. HIER. in Ier. 3, 1, 2 [*cf.* praef. par. sec. hebr. p. 7, 1] iuxta Ismenium poetam mihi canens et meis [*desideratur* -is. *cf.* epist. 50, 2, 3 cuius *Ioviniani* nemo scripta intellegeret, qui sibi tantum caneret et -is]). orat. 62 Xenophontis voce -as quasi locutas ferunt ([*inde* QVINT. inst. 10, 1, 33]. HOR. epist. 2, 1, 27 sic fautor veterum, ut tabulas *duodecim* . . ., foedera regum . . ., pontificum libros, annosa volumina vatum dictitet Albano -as in monte l. QVINT. inst. 10, 1, 99 licet Varro '-as', Aeli Stilonis sententia, 'Plautino' dicat 'sermone locuturas fuisse, si Latine loqui vellent'. PLIN. epist. 2, 13, 7 epistulas . . . scribit *Voconius*, ut -as ipsas Latine loqui credas. *cf.* HIER. epist. 57, 12, 3 haec est Plautina eloquentia, hic lepos Atticus et -arum, ut dicunt, eloquio comparandus. *v. et p. 1692, 28*). QVINT. inst. 1, 10, 28 libet propter quosdam imperitiores etiam 'crassiore', ut vocant, '-a' dubitationem . . . eximere.

B *translate*: **1** *de ipsis carminibus sim.* (*exempla certiora, poetica praeter l. 71 sqq.; nonnulla sub A allata huc referri posse vix negaverimus, e. g. p. 1692, 30. 55. 1693, 51. al.; ambiguitas maxime apparet* PROP. 3, 1, 10 a me nata coronatis -a triumphet equis . . . non datur ad -as currere lata via. OV. am. 1, 1, 30 cingere . . . flaventia tempora myrto, -a, per undenos emodulanda pedes. HYG. astr. 2, 27 [*sec. Sositheum*] Crotum . . . cum -is solitum delectari . . . et celerrimum in silvis et acutissimum in -is factum esse): LVCIL. 549 si messes facis ⟨et⟩ -as si vendis Lavernae ('*id est si aliorum scriptorum fur compilas libros*' *Marx*). CIC. carm. frg. 29, 5 (*2* nostros . . . cantus) *nemo adhuc Sirenas praetervectus est*, quin prius adstiterit vocum dulcedine captus, post, variis avido satiatus pectore -is, doctior ad patrias . . . pervenerit oras (*Hom. μ 188* τερψάμενος). LVCR. 4, 589 *Pan calamis canit*, fistula silvestrem ne cesset fundere -am (VERG. ecl. 1, 2 s. [agrestem *var. l.*] . . . -am meditaris avena. *cf. p. 1693, 51 et* LVCR. 5, 1398 tum ioca, tum sermo, tum dulces esse cachinni consuerant; agrestis enim tum -a vigebat [VERG. ecl. 6, 8 agrestem . . . meditabor harundine -am. *v. et supra l. 1*]). VERG. ecl. 8, 1 -am Damonis et Alphesiboei . . ., quorum stupefactae carmine lynces . . ., Damonis -am dicemus *eqs.* Aen. 10, 191 canit et maestum -a solatur amorem. HOR. sat. 2, 6, 17 quid . . . illustrem saturis -aque pedestri? epist. 1, 19, 28 temperat Archilochi -am pede . . . Sappho, temperat Alcaeus. PROP. 2, 13, 3 *Amor* me tam graciles vetuit contemnere -as *eqs.* OV. am. 3, 15, 9 imbelles elegi, genialis -a, valete, . . . superstes opus (*cf.* MART. 7, 46, 5 divitibus poteris -as elegosque sonantes mittere, pauperibus munera πεζὰ dato). trist. 2, 3 cur modo damnatas repeto, mea crimina, -as? Pont. 2, 4, 14 saepe tuas venit factum modo carmen ad aures, et nova iudicio subdita -a tuo est. MART. 2, 41, 21 tragicis vacare -is (*cf. p. 1693, 36*). 2, 92, 2 natorum mihi ius trium roganti -arum pretium dedit mearum *Caesar*. TIBERIAN. carm. 1, 18 *frondibus* melos vocalis aurae -a zephyri moverat. HIL. in psalm. 149, 2 p. 867, 21 ('filii Sion exultent') laetabuntur in choro . . . psallentes; haec . . . -a (musica *vel* causa *Benedictini*) laetitiae in tabernaculis . . . est, et in symphoniae cantu *eqs.* AVG. ord. 1, 8, 24 (*ad Licentium carmen de Pyramo et Thisbe componentem, cf. p. 1693, 47*) vade . . . interim ad tuas -as (*antea*: redeundum tibi est ad illos versus). BOETH. cons. 1, 5, 10 W. in extremo -ae saevientis . . . vota posuisti. *al.* *huc fort. pertinet* PRISC. gramm. III 234, 7 (*inter exempla adhibendi gerundii*) 'legendi Vergilium' et '-am' et '-as'. **2** *de hominibus, civitate* (*paulo aliter p. 1693, 72*): OV. Pont. 4, 3, 16 ille ego iudiciis unica -a tuis. APVL. flor. 20 p. 98 Carthago provinciae nostrae magistra venerabilis, C. Africae -a caelestis, C. Camena togatorum.

de deo q. e. Hercules -arum *v.* Hercules.

de herba q. e. -arum carduus *v. vol. III 448, 15.*

cf. Onom. (-a *cogn.*) *et* 1. musaeus, 1. museum, musicus, *pro compos.* musagenes, musagetes, musiarcus, musigena, musigenus, musurga.

[*Oomes*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

musach *indecl., hebr.* mîsak. VVLG. IV reg. 16, 18 (*contextu hebr. corrupto*) m. . . . sabbati, quod aedificaverat in templo, . . . convertit in templum.

musaeārius *v.* musivarius.

1. mūsaeus (-ēus), -a, -um, *μουσαῖος. cf.* museum. *scrib.* -sae- LVCR. *tantum,* -se- GERM., CLAVD., DRAC. (*ubi altero loco fere* -sei-), GLOSS.; *cf. p. 1701, 25 sqq. i. q. ad musam vel musas pertinens* (GLOSS. opus -um : carmen musarum): LVCR. 1, 934 (= 4, 9) obscura de re tam lucida pango carmina, -o contingens cuncta lepore (*quae praecedunt v. p. 1692, 47*). 1, 947 (= 4, 22) carmine Pierio rationem exponere nostram et quasi -o dulci contingere melle. 2, 412 ne . . . putes serrae stridentis acerbum horrorem constare elementis levibus aeque ac -a mele, per chordas organici quae . . . figurant. GERM. 220 (*de Hippocrene*) -os fontes. CLAVD. carm. min. app. 5, 40 ipsa loqui . . . scis . . . et -a tuis insedit cura medullis. DRAC. Romul. 1, 11 natura . . . quis negat concordiam, hos chelys -a totos Orpheusque miscuit. 7, 31 *puellae* quatiant dulces -o pectine chordas.

2. musaeus (-ēus) *v.* musivum (-us).

mūsagenēs *m. ad instar vocum graecarum velut νυμφαγενής formatum ex μοῦσα et -γενής. i. q. ex musa natus, musae filius*: DRAC. Romul. 8, 23 quicquid contempsit uterque scribere -es (*sc. Homerus et Vergilius; 'cave conicias* musagetes' *Vollmer ad l.*), hoc vilis colligo vates.

mūsāgetēs, *acc.* -ēn *m., μουσαγέτης. i. q. musarum dux*: PROB. Verg. georg. 3, 293 Apollo . . . dicitur -es (-is *var. l.*), quia musarum ⟨dux⟩ existimetur, ut Lutatius (*hist. 6 P.*) . . . ait 'qui deorum curam egerat' (quod earum chorum regat *Haupt; alii alia*). PANEG. 9, 7, 3 *Fulvius Nobilior aedem Herculis musarum consecravit certior factus* Heraclen -en esse, id est comitem ducemque musarum.

musario *v.* mussirio. **musārius** *v.* musivarius. *Oomes.*

***musca,** *-ae f. [cf. c. gr. μυῖα, lituan.* musė, *slavon.* mucha, mъšica '*musca*', *alban.* mi-ze '*musca*', *theod.* Mücke. *J. B. H.*] *scrib.* must- *infra l. 74 fort. vulgariter, cf. p. 1697, 7. 53.* NOT. Tir. 109, 58. GLOSS. *μυῖα. cf.* ISID. orig. 12, 8, 11 -a ex Graeco venit. *inde a* PLAVTO, CIC., NIGID., VARRONE. [*val.* muscă, *it.* mosca, *sard. centr. et mer.* muska, *raet. occ.* muosk'a, *raet. or.* mosk'e, *francog.* mouche, *prov., cat., hisp., port.* mosca. *cf. M.-L. 5766. Battisti-Alessio IV 2515. Wagner II 143. Corominas III 452. Machado II 1542. G.*] [*dub. interpr.*: PLAVT. Poen. 690sq. dixerunt . . . te quaeritare *hospitium* a -is.:: minime gentium . . ., quia ⟨a⟩ -is si mi hospitium quaererem, . . . irem in carcerem (*temptaverunt alii alia, probabilia ne Lindsay quidem, ALL 8, 1893, 442 et ClRev. 10, 1896, 333*).]

i. q. μυῖα (*respondet passim, raro σκνίψ* [VVLG. sap. 19, 10], *ἐμπίς* [EVSTATH. Basil. hex. 7, 1, 3. *cf. p. 1696, 1*]; *ad rem v. Wellmann, RE VI 2744sqq.*): **I** *proprie*: **A** *exempla naturam, genera, virtutes sim. illustrantia*: **1** *usu stricto et communi*: **a** *vario*: CIC. de orat. 2, 247 (*verba Vargulae*) puer, abige -as *sc. Sempronios Muscas* (*v. vol. I 95, 72sqq. et cf. l. 62. p. 1696, 32*). Brut. 217 (*verba Sicinii*) nisi se . . . iactavisset *Curio*, hodie te (*Octavium medicamentis delibutum*) istic -ae comedissent. VARRO rust. 2, 9, 14 perungunt aures et inter digitos *catulorum*, quod -ae . . . soleant . . . ea exulcerare (*cf.* COLVM. 7, 13, 1). 3, 16, 6 *apes* pungunt, non, ut -ae, ligurriunt, quod nemo has videt, ut illas, in carne *eqs.* 3, 16, 38 *apes* revivescunt, ut solet similiter fieri in -is aqua necatis (*inde* ISID. orig. 12, 8, 11. *cf.* PLIN. nat. 11, 120). PHAEDR. 5, 3, 1 calvi momordit -a . . . caput *eqs.* (*de pungentibus ut*: PLIN. nat. 11, 100 aculeus in ore . . . culici et quibusdam -is *eqs.* [HIER. vita Pauli 3 ut -arum aculeis cederet martyr *melle perunctus*]. TERT. adv. Marc. 1, 14 p. 308, 12 sustine -ae spicula, culicis . . . lanceam [AVIEN. Arat. 1717 defigunt spicula -ae *imbris nuntiae*]). SEN. dial. 4, 25, 3 -a parum curiose fugata (MART. 3, 82, 12). rem. fort. 10, 4 mel -ae secuntur. COLVM. 6, 16, 3 ne infestentur *ulcera boum* a -is, quae . . . vermes creant. *al.* PLIN. nat. 8, 30 abigendo taedio -arum. *al.* MART. 14, 67, 1 *v. p. 1696, 69. et passim.* **b** *in fabulis*: PHAEDR. 3, 6, 1 -a in temone sedit et mulam increpans *eqs.* 4, 25 (24), 2 formica et -a contendebant *eqs.* **c** *in medicina*: COLVM. 6, 30, 4 (*inde* PALLAD. vet. med. 22. *al.*) *si urina non fit*, inditur foramini . . . -a viva (*cf.* PLIN. nat. 28, 29 [*de remediis lippitudinis*] viventem -am in linteolo [*sim.* MARCELL. med. 8, 52]). PLIN. nat. 29, 106 -arum capita recentia *alopecias replent* . . .; alii sanguine -arum utuntur, alii . . . cinerem earum inlinunt *eqs.* (CHIRON 998 MARCELL. med. 6, 21 Ps. THEOD. PRISC. add. p. 270, 24 ANTIDOT. Brux. 165. 215). 29, 115. 30, 108 (*inde* PLIN. med. 3, 7, 1). 30, 121. 30, 134 supercilia denigrari -is tritis tradunt (*cf.* CHIRON 789 pilos albos ad colorem ut reddas: . . . prendes -as [*trad.* mustas, *corr. Niedermann, Recueil 198; cf. supra l. 32*] et . . . teris *eqs.*). THEOD. PRISC. eup. faen. 36. 40. *cf. l. 81.* **d** *in superstitione*: APVL. met. 2, 22, 3 mures, immo vero etiam -as induunt *versipelles.* PAVL. PETRIC. Mart. 5, 861 furorem daemonis in parvam potuisti adstringere -am (*cf. p. 1696, 45*).

2 *indicantur genera specialia per adi.*: NIGID. Serv. auct. georg. 3, 146 asilus est -a varia (*'fortasse* virosa *i. e. venenata' Thilo*), tabanus *eqs.* PLIN. nat. 30, 92 fuere et qui -as XXI rufas, et quidem a mortuo, . . . darent. ITALA psalm. 77, 45 (cod. 400 = PSALT. Rom.) -am caninam ([*gr. κυνόμυιαν, Vulg. al.* cynomiam, HIER. psalt. sec. Hebr. genus omne -arum]. 104, 31 [cod. 400; HIER. *l. c.* -a omnimoda]. *al. v. vol. III 252, 44sqq. cf.* HIER. epist. 106, 86, 2). GLOSS. II 296, 30 *ἐμπίς* -a vinaria (*cf. p. 1695, 44*).

3 *latius per variationem significantur apes* (*iocose* LAMPR. Heliog. 26, 8 apes mansuetas eas -*as* appellans; *distinguuntur p. 1695, 52. 53 et saepe*): PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 7, 11 quaero . . ., quid tibi praestantius videatur, mel aut apis, -a an cera; . . . quae conficit vilis est, et plus est ipsa . . . confectio, et pretiosiora sunt mella quam -a.

B *cum acumine dicta*: **1** *locutiones facetae vel proverbiales* (*dub. p. 1695, 39; cf. Otto, Sprichw. p. 235 sq., qui etiam p. 1695, 78 huc trahit*): PLAVT. Truc. 284 quas tu mulieres mihi narras, ubi -a nulla feminast in aedibus? (*cf.* SVET. Dom. 3, 1 [*sim.* AVR. VICT. Caes. 11, 6 Ps. AVR. VICT. epit. 11, 8] solebat . . . -as captare . . ., ut cuidam interroganti, essetne quis intus cum Caesare, . . . responsum sit a Vibio Crispo, 'ne -am quidem'). SEN. apocol. 10, 3 *Claudius* non posse videtur -am excitare. benef. 3, 31, 4 si vitam inputas mihi . . . et id ut magnum bonum iactas, cogita te mihi inputare -arum ac vermium bonum. TERT. anim. 16, 3 ut illud quidem (*sc. indignativum*) commune sit nobis et leonibus, istud vero (*sc. concupiscentivum*) cum -is. ITALA eccles. 10, 1 (Optat. 7, 4 p. 173, 26; *cf.* VVLG.) -ae morituraе (morientes *Vulg.*) exterminant olei suavitatem (*v. sub II necnon l. 72; huc spectare videtur etiam* ENNOD. epist. 9, 21, 1 p. 243, 18). AVG. civ. 5, 7 p. 200, 22 D. ceteros rerum ortus ita inhiberi, ut cum illo *homine* sub eadem caeli plaga nec -a nascatur. **2** *comparationes*: PLAVT. Curc. 500 item genus est lenonium inter homines . . . ut -ae, culices (*eqs.*) . . .: odio et malo et molestiae . . . estis. Truc. 65 nunc lenonum et scortorum plus est fere, quam olim -arum est cum caletur maxime. PETRON. 42, 4 minoris quam -ae sumus. 135, 6 *Oenothea* dentibus . . . folliculos *fabarum* pariter spoliat atque in terram veluti -arum imagines despuit. HIER. epist. 60, 4, 1 *homines* velut -ae et culices conterebantur; absque notitia enim creatoris sui omnis homo pecus est. AVG. civ. 2, 22 p. 84, 19 D. maiores . . . moribus suis ab urbis altaribus tam multos ac minutos deos tamquam -as abegerunt (in euang. Ioh. 102, 4 *corporalia* tamquam importunas -as ab interioribus oculis. GREG. M. moral. 30, 52 motus . . . cogitationum quasi . . . -as ab oculis mentis). VITAE patr. 3, 195 p. 803[A] (*cf.* 6, 3, 2 p. 1005[D]) vidit tamquam -as daemones venientes (PALLAD. hist. mon. I 7 p. 279[C] [*cf.* II 14 p. 369[D]] ut amplius nos a -is quam ille a d. terreretur. *cf. l. 46*). MVTIAN. Chrysost. hom. 16, 3 p. 343/4 *divitias* tamquam -as videbimus, si in illa altitudine sederimus (*antea*: ita videbimus homines, ut putemus a formicis nihil differre). **3** *forma 'ille -a est' sim.*: PLAVT. Merc. 361 -ast meus pater, nil potest clam illum haberi *eqs.* AVG. in euang. Ioh. 1, 14 *catholicus quidam* cum taedium passus est ad -as, -a factus est, quem diabolus possiderit (*eo, quod Manichaeus quidam illi persuasit cum -is etiam hominem a diabolo factum esse*).

II *metaphorice et allegorice*: PS. ORIG. tract. 10 p. 115, 6 -as et tabanos intellegere debemus . . . daemones et erraticos spiritus *eqs.* (*cf.* EVCHER. form. 4 p. 24, 25 -a diabolus [*affert* eccles. 10, 1, *v. supra l. 19*]. *v. etiam l. 35. 42. p. 1695, 78 et vol. II 1799, 80sqq.* [Beelzebub], *quo pertinet* FILASTR. 13, 1sq.). OPTAT. 7, 4 p. 174, 1 *Donatistae* -as morituras nos appellant *eqs.* (*v. supra l. 19 et cf.* VINCENT. LER. 9, 8 -ae morituraе, quales sunt Pelagiani). VVLG. Is. 7, 18 sibilabit dominus -ae, quae est in extremo fluminum Aegypti ([*cf. exod. 8, 21sqq.*]. HIER. *ad l.*: -as . . . Aegyptios vocat propter sordes idololatriae et imbellem populum. *huc spectat etiam* VEREC. in cant. 6, 14 volubilitas . . . eloquentiae saecularis, in cuius extremo -a insidet falsitatis). AVG. epist. 55, 29 (*ad* exod. 8, 21) inquietudinem -ae illae . . . significaverunt (*sim.* GREG. M. moral. 18, 68 [*inde amplius* ISID. in exod. 14, 8 sq.], *ubi etiam* eccles. 10, 1 *affertur*).

in paronomasia c. mus *p. 1695, 76; cf. p. 1698, 14.*

deriv.: muscarius, muscio (*?*), 1. muscula.

cf. 3. muscus *et Onom.*

muscārius, -a, -um. *a* musca. *i. q. ad muscas pertinens*: VITR. 7, 3, 11 cannae clavis -is . . . figantur (*intellegi solent capite amplo ornati; forsitan conferri possint l. 82 et Chiron 79* verruca . . . alta quasi muscae amplae caput). PLIN. nat. 29, 131 aranei -i tela.

neutr. **muscārium,** -ī *pro subst.* GLOSS. *μυιοσόβιον.* flabellum.

1 *i. q. flabellum muscis abigendis aptum*: **a** *proprie*: **α** *strictius in usu hominum*: MART. 14, 67 tit. -um pavoninum: lambere quae turpes prohibet tua prandia muscas, alitis . . . cauda . . . fuit. HIER. epist. 44, 2 quod . . . matronis offertis -a (*v. app. crit.*) parvis animalibus ventilanda, *signum est* procul ab illis abesse debere luxurias, quae . . . interiturae . . . oleum vitae suavioris exterminant (*v. supra l. 19*). *iocose significatur mel*: PETRON. 56, 9 (*inter apophoreta*) 'passeres et -um': uvam passam et mel Atticum (*'mel cum allectans impediensque muscas perdat -i instar est' Buecheler; iocus frigidior videtur quam ut notionem p. 1697, 7 probatam admisceri credas*).

β *latius de cauda animalium* (*cf. l. 68*): MART. 14, 68 tit. -um bubulum (*nunc pulveri detergendo aptum*). VEG. mulom. 3, 1, 1 -um habet commissuras XII. 3, 2, 2 usque ad imum -um (3, 3). 3, 4 (*Hippiatr. gr. II 239, 7 οὐρᾶς*).

b *per similitudinem de corymbo herbae*: PLIN. nat. 12, 127 semine *panacis* -is dependente ut ferulae (*cf. Diosc. 3, 48, 1 σκιάδιον, lat.* capitellu). *herbam quandam corymbo ornatam Lambot intellegit loco obscuro* AVG. serm. 46, 39 in Numidia . . . -um (muscarum, musco-

[*Halter*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rium *var. ll.*) vix invenitur, in cupsonibus habitant; quomodo mons umbrosus in Numidia? (*explicatur Hab. 3, 3*).

? 2 i. q. armarium a muscis tutum: CIL IV 2464 tabulas positas in -o (*v. Väänänen, Le Lat. vulg. des inscr. Pomp.*[2] *95, qui confert it.* moscaiola, moscarola).

? fem. **muscāria,** -ae *pro subst.*: Ps. Diosc. Vind. 3, 121 p. 131, 14 κόνυξα πλατύφυλλος· . . . Ῥωμαῖοι ἴντουβουμ . . ., οἱ δὲ μουστάρια (-sc- '*«herbe aux mouches», visqueuse, cf. tosc.* chiappa muscerina *«attrape-moucheron»*' *André, Lexique des termes de botanique 213; ad -st- cf. p. 1695, 74 et infra l. 53*).

muscātus, -a, -um. *a* 2. muscus. mosc- Oribas. *i. q. musci odore praeditus*: Ps. Diosc. Vind. 3, 116 p. 128, 10 cod. N (*ad* γεράνιον) acus -a maior et acus -a minor. Oribas. syn. 3, 214 p. 892 confectio thimiamae -u (*seq.* muscu, *gr. non respondet. cf.* 3 add. p. 924, 73 tymiama -on, *ubi inter verba distinguunt edd.; seq.* musco).

n. pl. **muscāta,** (-ōrum) *pro subst. i. q. res -ae*: Vitae patr. 3, 39 propter thymiamata et -a (musica *vel* musaco *var. l., cf. 5, 4, 5* odoribus unguentorum; *gr. Cot. p. 357*[A] ἀρωμάτων) et alia diversa, quibus . . . fruebar.

1. muscella, -ae *f.* [*a* mula *deminutive, cf. Hesych.* μύσκλοι· οἱ σκολιοί *et v. Niedermann, Mélanges Meillet 1902, 101 sqq. J. B. H.*] Gloss. II 373, 29 μουλάριον -a. *i. q. (parva) mula*: Itala II reg. 13, 29 (codd. 91. 94. 95) ascenderunt unusquisque in -as (muc- 95) suas (*gr.* ἡμίονον, *Vulg.* mulas). IV reg. 4, 22 (*ibid.*) mitte mihi . . . unam -am (*gr.* μίαν τῶν ὄνων, *Vulg.* asinam). *? translate* (*fort. de puellis, sensu obsceno*): CIL IV 2016 mulus hic -as docuit.

2. mūscella (mu-?) *v.* mustela.

3. muscella *v.* genisculae *vol. VI 2, 1811, 57.*

muscellāginōsus *v.* mucilaginosus. **muscellum** *v.* monstellum.

? **mūscellus,** -ī *m.* *a* musculus, *cf.* muscillus (?). Gloss. III 205, 28 (*de navigatione, inter* carabos *et* embolon) mys: -us (*trad.* mussellus. *cf. p. 1700, 30*). *Halter.*

mūscerdae, -ārum *f.* [*a* 1. mus *et* *scerda, *cf. sanscr.* chardáyati '*vomit, exscreat*', *hibern.* sceirdim '*evomo*', *gr.* σκῶρ, σκατός '*stercus*' *et* sucerdae. *v. W. Schulze, Kl. Schr. 114 adn. Jacobsohn,* Χάριτες *f. Leo 442. J. B. H.*] Fest. p. 146 -as prima syllaba producta dicebant antiqui stercus murum (*cf.* Gloss.[L] III Abol. mv 7 [*trad.* -a]. V Aa m 624 Gloss. V 604, 16. 629, 66). *i. q. stercus murinum* (*numerantur globuli l. 41*): Plin. nat. 29, 106 *alopecias replet*, ut Varro noster tradit, murinum fimum, quod ille (*Mayhoff*, lite *sim. codd.*) -as (-credas *VR*[1]) appellat. Marcell. med. 25, 30 -ae (-cardae *codd.*) novem tritae . . . potui dantur. *Ustrnul.*

? **muscidus** *v.* muscivus. **[muscillānius** *v. p. 1078, 28.***]**

? **mūscillus,** -ī *m.* *si recte restituitur, a* musculus; *cf.* muscellus. Pavl. Fest. p. 159 '-is' Cato (inc. libr. frg. 33) pro parvis muribus dixit (*Keller, ALL 4, 1887, 139* [musculis . . . m. *Salmasius*], moscillis . . . moribus *edd. cum libris. cf.* Gloss. V 604, 51 -us parvus mus [*Birt, RhM. 51, 1896, 263 adn.*, mosillus p. mos *trad.*, 'moscillus *scribendum*' *Goetz*]).

? Gloss.[L] II Abav. mv 30 **muscinārius** (murc- ?): inutilis (mutilus *Scaliger, cf. Gloss. V 604, 15* murcinarius: m.), ἄχρηστος. *orig. inc.; 'vox castrensis? Graeca interpretatio non favet Scaligeranae emendationi* mutilus' *Lindsay.*

muscio (mustio), -ōnis *m.* (?). *vix secernendum a* musca, *cf.* curculio; *scriptum* mustio (*cf. l. 7 et p. 1695, 74*) *a* mustum *derivatur l. 62, quod probare studet Sofer, Etym. d. Isid. 104.* [*it.* moscione, *francog. vet.* moisson, *norm.* moešo *etc., pic.* mušõ, *loth., wall.* mohõ, *prov.* moisó, *cat.* moixó, -ón (> *hisp.* mojón), *arag.* mixchón, *port. vet.* moxão, *port.* muchão, *dial.* mochõe *etc.; cf. M.-L. 5769 et 5781. Battisti-Alessio IV 2517. Corominas III 414 sq. Machado II 1547. G.*] *genus muscarum*: Isid. orig. 12, 8, 16 bibiones (bibones *var. l., v. vol. II 1968, 10*) sunt qui in vino nascuntur, quos vulgo -es (must- *Lindsay c. parte codd.; ad rem cf. p. 1696, 1*) a musto appellant. Gloss.[L] I Ansil. cv 55 culici: -e. *cf. Onom.* *B.*

***mūscipula,** -ae *f. et* ***mūscipulum,** -ī *n.* [*a* 1. mus *et* capere, capulum; *v. Jacobsohn,* Χάριτες *f. Leo 433. J. B. H.*] *certis exemplis probatur fem.* (*cf.* Prob. app. gramm. IV 194, 15) *inde a* Lvcil. (*plur.*), *neutr. inde a* Phaedro *et* Sen. epist. *multo rarius, masc. per soloecismum* (*sec.* laqueus) *l. 70.* Not. Tir. 109, 5 (*post* mus, mustela). Gloss. παγίς (ἐπὶ μυῶν). μυάγρα. μυοθήρας. temptatio. laqueus. Gloss. V 311, 50 -os: laqueos, quo mures capiuntur. 605, 12 -a: captentula. Gloss.[L] I Ansil. mv 327 -a: pedica, id est laquei, quibus pedes inligantur. *al. legitur inde a* Lvcil., Varrone *raro ante* Italam (Vvlg. *non habet nisi in libro Italae adnumerando p. 1698, 24*); *sub II A 2 a selecta, ceterum omnia exempla attulimus.* [*tusc.* (*Pistoia*) musceppia. *cf. M.-L. 5770. Battisti-Alessio IV 2534. G.*]

I *strictius i. q. instrumentum muribus captandis aptum*: Lvcil. 1022 hic ut -ae (-a *var. l. metro invito*) tentae atque ut scorpios cauda sublata (*adversarium quendam significari commendatur exemplis p. 1698, 50 sqq. allatis, sed pluralis et instrumentum iuxta bestiam positum displicent*). Varro rust. 1, 8, 5 si parit humus mures, minor fit vindemia, nisi totas vineas oppleris -is, quod in insula Pandateria faciunt. Phaedr. 4, 2, 17 *mus* saepe laqueos et -a effugerat (*in eadem fabula*: Romvl. fab. 72, 6 rec. vet. caveas et laqueos atque insidias -arum doctus cavere [rec. gall. omnem iam noverat -am, *ubi notionem sub II illustratam irrepsisse censet Thiele*]). Sen. epist. 48, 6 'mus' syllaba est: . . . verendum est, ne quando in -o (-a *b*) syllabas capiam. Romvl. fab. 15, 16 rec. vet. (*cf.* rec. gall.) tensa in -a capieris.

II *latius* (*luditur l. 14 cum voce q. e.* musca) *fere i. q. laqueus insidiose paratus* (*cf. iuxta posita p. 1697, 82. 83*): **A** *usu christiano* (*v. Rivière, Rech. de théol. anc. et méd. 1, 1929, 484 sqq. d'Alès, Rech. de science relig. 21, 1931, 589 sq. Mohrmann, Altchristl. Sonderspr. 229 sqq.; in locis* Italae *respondet gr.* παγίς, *Vulg.* laqueus):

1 *proprie*: **a** *captantur aves*: Itala psalm. 123, 7 (Veron., *cf.* Sangerm. *et* Aug. in psalm. 123, 12 Prosp. *ad l.*) anima nostra sicut passer liberata est de -a venantium *eqs.* Am. 3, 5 (Aug. c. Adim. 26 p. 184, 18) si decidet avis sine aucupe in terram, si tendunt -am (-ũ *G*) sine causa, ut nihil capiant. Avg. in euang. Ioh. 1, 14 solent . . . aucupes ponere in -a muscas, ut esurientes aves decipiant. in psalm. 140, 23 (*ad* 140, 9) si amat avis hanc escam, cadit in -am. Greg. Tvr. vit. patr. 6 prol. p. 679, 35 tamquam aves de -is evolantes. **b** *captantur pisces* (*i. q. rete*): Ps. Avg. serm. 205, 1 disposita praetenditur -a.

2 *in imagine, comparatione metaphora*: **a** *de variis insidiis* (*exempla selecta; c. gen. obi. l. 31. 46, explic. l. 33 sqq.*): Itala psalm. 9, 16 (Veron., Aug. in psalm. 9, 15) in -a ista, quam occultaverunt, comprehensus est pes eorum. 68, 23 (Aug. civ. 17, 19 p. 246, 9 D. *al.*) fiat mensa eorum *inimicorum* coram ipsis in -am (Fvlg. aet. mund. p. 145, 2 coctura⟨m⟩ . . . in -um [-am *S*] parat *Iacob.* Vvlg. sap. 14, 11 *idola facta sunt* in -am pedibus insipientium. *cf.* Itala psalm. 139, 6 [Veron. *al.*] restes extenderunt ⌊in -a⌋ [-am cod. 189, -as Aug. in psalm. 139, 9] pedibus meis). 90, 3 (Veron., *cf.* cod. 136 Cas., Aug. in psalm. 90 serm. 1, 4) *dominus* liberavit me de -a venantium (*v. l. 11*). *et saepe in psalmis, maxime* Veron. *et* Aug. *testibus.* Luc. 21, 35 (cod. e) *dies ille* quasi -a introibit . . . super omnes. I Tim. 6, 9 (Cypr. eleem. 10 p. 381, 24. *al.*) incidunt in temptationem et -a (-as, -am *var. ll.*). Priscill. tract. 3, 61 p. 48, 1 non eruditio fidei . . ., sed -a decepti. 6, 97 p. 73, 8 -is 'terrenae habitationis' (*sap. 9, 15*) hebetavit *corpus animam.* Fvlg. aet. mund. p. 133, 11 *deus* mortis -um in fructu prohibito indidit (*c. gen. explic. ut*: p. 145, 26 [*de Lea et Rahel*] sponsus. Ps. Hier. epist. Migne suppl. 2, 268 deceptionis. Rvfin. Basil. reg. 8 mali. Avg. c. Parm. 3, 1, 3 p. 104, 1 insidiarum. Ps. Avg. serm. ed. Mai 119, 3 diaboli . . . -a delictorum. Bachiar. repar. laps. 13 p. 1050[C] fornicationis [*seq.* ebrietatis laqueis]). Ambrosiast. in Rom. 3, 13 verba huiusmodi hominum -a sunt. Pavl. Nol. epist. 24, 13 p. 213, 24. Avg. conf. 3, 1, 1 oderam securitatem et viam sine -is. in psalm. 50, 8 l. 26 tamquam bicipiti -a tentantes capere sapientiam dei *Iudaei Christum de muliere adultera interrogantes* (*cf.* Ps. Avg. serm. ed. Mai 8, 1). serm. 130, 2 *Christus* tetendit -am crucem suam: posuit ibi quasi escam sanguinem suum (*item de cruce vel carne Christi, qua captatur diabolus*: 134, 5, 6. 263, 1 [= serm. coll. Morin p. 508, 23; *cf. ibid. p. 662, 13*] *diabolus* tamquam in -a escam accepit . . .; -a diaboli, crux domini. Ps. Avg. serm. 120, 1 serm. ed. Mai 44, 3). 216, 6, 6 supponat -as *diabolus. al.* Comm. instr. 2, 7, 13 escam -i, ubi mors est, longe vitate. Greg. Tvr. Franc. 5, 49 p. 259, 13 dolos . . . ac -as. 9, 24 p. 444, 8. *et saepius.* **b** *de hominibus insidiosis* (*de oculo l. 53; cf. p. 1697, 77*): Itala Os. 5, 1 (Wirc.) -um facti estis. Ps. Orig. in Iob 2 p. 486[B] *respexit* ad uxorem, ad insidias, ad -am *eqs.* (*cf.* Ps. Avg. serm. ed. Mai 1, 3 *femina* -um est animae [72, 2]. Evseb. Emes. serm. 7, 23 p. 191, 2 ne fiat *oculus virginis* laqueus videntibus, ne -um occurrentibus).

? **B** *usu profano* (*cf. p. 1697, 83*): Ps. Apvl. herb. 131 l. 18 *mandragoram capturus* facies vice manganum . . .; facies quasi -i genus (*i. 'in insidiis eris', ni fallimur*) de longe . . . herbam mandragoram evellet *pertica.*

in paronomasia c. musca *l. 14; cf. p. 1696, 59.*

deriv.: muscipulo. *cf.* 2. mustricula.

mūscipulātor deceptor alterplex Gloss. V 605, 13. *a* muscipulare.

mūscipulo, -ātum, -āre. *a* muscipula. *huc pertinere videtur* Gloss.[L] II Philox. mi 34 -at (misc- *trad.*): ποππύζει (*cf. Samuelsson, Glotta 6, 1915, 241 sq.*). *fere i. q. decipere, captare*: Fvlg. aet. mund. p. 156, 9 Saul . . . adipatae gregis laqueatum adfectu et taurorum pinguium -tum adpetitu (*v. I reg. 15, 9*).

deriv.: muscipulator.

mūscipulum *v.* muscipula. *Ustrnul.*

? **muscīvus,** -a, -um. *a* 1. muscus. *fere i. q. muscosus*: Sidon. epist. 8, 16, 2 per roscidas ripas et pumices -os (*L et ante corr. N, Mohr, 'fort. recte' Luetjohann;* muscidos *MCT; cf. l. 80*).

[musco *v.* emusco.**]**

muscōsus, -a, -um. *a* 1. muscus. *litt. graecis*: Plvt. fort. Rom. 10 p. 322[F] παρὰ . . . τὴν Μουσ[ι]κῶσαν καλουμένην κρήνην ἔτι Τύχης ἱερόν ἐστι. *vocat. l. 83. compar. l. 79.* Gloss. II 477, 31 χλοώδης: -us, gramineus (III 265, 30 *additur* herbosus).

1 *i. q. musco coopertus sim.*: Cic. ad Q. fr. 3, 1, 5 ἀποδυτηρίῳ nihil alsius, nihil -ius. Catvll. 68, 58 *lacrimae fluunt*, qualis . . . rivus -o prosilit e lapide (*cf.* Plin. nat. 12, 9 pumices). Verg. ecl. 7, 45 -i fontes et somno mollior herba (Serv.: lanugine viridiore cooperti. Gloss.[L] III Abstr. mv 33 *ad l.*: herbis mollium frondium [*al.*]. *cf.* Sidon. carm. 22, 103 Durani -e). Varro rust. 1, 9, 5 prata retorrida -a. Prop. 2, 19, 30 -is flumina fusa iugis (2, 30, 26). 3, 3, 26 nova -o semita facta solo *[B.]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est. 2 *i. q. musci similis*: PLIN. nat. 16, 33 aegilops fert pannos arentes, -o villo canos. TERT. pall. 3, 6 vellera, quae (*'acc. obi. int.' Bulhart ad l.*) -ae lanositatis ... conchae comant.

muscu CIL IV 3058 *obscurum.* *B.*

1. muscula, -ae *f.* *a* musca *deminutive.* GLOSS. II 373, 51 μυῖα ὑποκοριστικῶς -a. *i. q. (parva) musca*: ARNOB. nat. 2, 45 -arum aliae *animae* ut interirent veneno. AVG. civ. 22, 24 p. 612, 3 D. in qualibet minutissima -a *opus dei stuporem ingerit.* serm. 8, 17 l. 409 L. *magi* veniunt ad tertiam plagam, id est, ad illas -as quae appellantur scinifes, ... deficiunt ad muscas (trin. 3, 7, 12 sc. ... -ae sunt brevissimae *eqs.* OROS. hist. 7, 27, 6 sc., -as scilicet parvissimas ac saevissimas *eqs.* [*cf.* VICTOR CAP. frg. Spicil. Solesm. I p. 270]). PS. HIPPOCR. epist. progn. Philol. 42, 1884, 123 si ante oculorum visum -ae veluti (vel *var. l.*) nigre inanes (imagines *? Kühlewein*) vagantes videantur. EVSTATH. Basil. hex. 5, 8, 8 -ae parvae (*gr.* τὰ λεπτότατα τῶν ζῴων). BOETH. cons. 2, 6, 5 W. *homines* -arum ... vel morsus vel in secreta quaeque reptantium necat introitus.

2. mūscula ulna, brachium GLOSS.[L] II Abav. MV 34 (= VL 7). *cf.* musculus.

3. muscula *v.* mussula. *Halter.*

mūsculārius, -ī *m.* *a* musculus. *i. q. in musculo stipendia faciens* (*v. p. 1700, 30*): NOT. dign. occ. 42, 16 praefectus militum -orum, Massiliae Graecorum.

[mūsculātus *pro* masc- *v. p. 425, 30.*]

mūsculeus *v.* musculus.

*****mūsculōsus,** -a, -um. *a* musculus. *scrib. in codd. hic illic* masc-, -col-. GLOSS.[L] II Abav. MV 32 (= LA 19) -us: lacertuosus. *i. q. musculis praeditus, lacertosus, torosus*: CELS. 4, 1, 4 cor ... natura -um (VINDIC. epit. alt. 18 maculosus et -us. *cf.* 26 renes ... n. -i). 5. 20, 1 si nervosus aut -us is locus est (5, 26, 23[H] *et* 30[C]. 5, 27, 2[A]. CASS. FEL. 27 p. 44, 3 in articulosis et n. l. vel -is et cartilaginosis. *al.*). COLVM. 6, 37, 6 pectore -o ..., feminibus lacertosis (8, 2, 10 -a p. lacertosaeque ... alae). PALLAD. 4, 13, 7 corpora *pullorum equinorum* (4, 14, 3 *asinorum admissariorum*). VEG. mil. 1, 6 umeris. SORAN. p. 77, 9 *mulier*. ORIBAS. syn. 5, 44, 14 Ab p. 79 -i sunt *sicci homines* (*gr.* μυώδες, *La* muscoli).

cf. Onom.

*****mūsculus,** -ī *m.* *a* 1. mus *deminutive, cf.* GRAMM. suppl. 70, 11 mus -us (muscus *trad.*). *scrib.*: *?* -st- *p. 1700, 2,* -cl- *p. 1700, 21,* -col- ORIBAS. syn. 3 add. p. 914, 56. 4, 41, 10 Ab p. 44. *al.*, -leus *infra l. 84.* *neutr.* (-a, -um) *var. l.* ORIBAS. syn. 1, 3, 1 La p. 34, 18 Mø. NOT. Tir. *v. p. 1700, 32.* *legitur inde a* PLAVTO, CIC., CAES. [*ad not. q. e. cochlea: françog. vet.* mouscle, *francog.* moule, *wall. vet.* moske, *wall.* mosse, *prov.* muscle, müskolo, *cat.* muscle; *germ.* Muschel. *cf. M.-L. 5773. G.*] [*confund. c.* masc- *ex. gr. l. 56. 78. p. 1700, 1. 10 et* ORIBAS. syn. 8, 20, 1 Ab p. 235 eup. 2, 1 K 91 p. 459; *cf. l. 65. 72.*]

1 *usu originario i. q. (parvus) mus*: **a** *vulgaris, sc. terrenus*: CIC. rep. 3, 25 Arcades et Athenienses commenti se de terra tamquam hos ex arvis -os extitisse. div. 2, 33 -orum iecuscula bruma dicuntur augeri. PLIN. nat. 8, 103 ruinis inminentibus -i praemigrant. 9, 179 detegente eo *Nilo* -i reperiuntur *eqs.* 10, 202 *feles* occulte speculatae in -os exiliunt. 27, 23 *myosoton* -orum aures imitatur foliis. 27, 52 atramentum librarium ex diluto eius *absinthii* temperatum litteras a -is (*d? et Barbarus e Diosc. 3, 23, 4,* muscis *cett.*) tuetur. APVL. met. 2, 25, 4 (*ad mustelam*) quin ... te ... ad tui similes -os recondis ...? (mosc- *ex* masc- *cod.; coniecerunt alii alia, contumeliam iaci vidit Floridus*). *iocose de homine*: FRONTO p. 19, 21 v. d. H. (= p. 24 N.) *versibus per Victorinum remissis* ita linum obsignavi, ne -us iste aliquid aliqua rimari possit. **b** aquatilis: PLIN. nat. 2, 227 in eo *fluvio Scatebra*, ut in Arcadia Stymphali, nascuntur a. -i.

2 *per similitudinem* (*fere sec. gr.* μῦς): **a** *significantur animalia* (*cf. Strömberg, Griech. Fischnamen 109 sq. et libros infra cit.*): **α** *genus cochleae* ('-i coclearum' ISID. orig. 12, 6, 6 [*v. l. 74*], *cf.* 12, 6, 53 -i sunt ... cochleae, a quorum lacte concipiunt ostreae; et dicti -i quasi masculi. GLOSS. III 355, 72 -i: μύες [*inter pisces, seq.* ostrea]. *v. Steier, RE XVI 785. de Saint-Denis, Vocabulaire des animaux marins 75, qui* mūsc- *intellegit vocem a* mūsc- *discernendam*): PLAVT. Rud. 298 (*loq. piscatores*) captamus ... -os (*inter alia*). CELS. 2, 29, 2. 3, 6, 14 concharum -orumve aut lucustarum. AVSON. 396 praef. p. 250 P. de ostreis et -is (396, 36 p. 251 iunctus ... -us ostreis). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 30. **β** *piscis quidam ballaenae amicus* (*cf.* VEG. *p. 1700, 17.* ISID. orig. 12, 6, 6 -us, quod sit ballenae masculus [*veriloquium ex falsa var. lect.* PLIN. *l. 78 ortum esse videtur, cf. l. 64*]: eius enim coitu concipere haec bellua perhibetur; hinc et -i coclearum *eqs. v. de Saint-Denis l. c. 73. Andrews, Transactions ... of the Am. Phil. Ass. 79, 1948, 236*): PLIN. nat. 9, 186 amicitiae exempla sunt ... ballaena et -us, quando ... vada praenatans demonstrat *eqs.* 11, 165 -us (masc- *codd. plurimi*) marinus, qui ballaenam antecedit, nullos *dentes* habet, sed pro iis saetis intus os hirtum et linguam etiam ac palatum (MARCELL. med. 34, 90. *aliter* mus m. *p. 1691, 1*). 32, 144 (*inter beluas marinas*). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 5 (*antea*: balena). SIDON. epist. 5, 13, 1 *Euanthius* -is similis ... ballaenarum corpulentiam praegubernantibus. **γ** *piscis q. v. gobius*: GLOSS.[L] II Abav. CV 1 cubio: -us. Philox. MV 50 -leus: κωβίος. GLOSS. V 596, 35 cubio: masculus. *huc pertinere vid.* GLOSS. III 437, 16 κωβιοί (αωνιοι *cod.*): mustuli.

b *significantur res*: **α** *lacertus* (*cf.* ISID. orig. 11, 1, 117 lacerti ... -i a murium similitudine. GLOSS. II 374, 20 μῦς ὁ ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου: -us [III 85, 69. 175, 50. 248, 5. *cf.* 351, 9 -us: μυών]): CELS. 5, 26, 3[B] quodcumque *vulnus* -um aut nervum ... laesit (5, 26, 21[C]. *al.* COLVM. 6, 2, 15 SCRIB. LARG. 206. 208. 209 PLIN. nat. 20, 230. 250 PLIN. epist. 3, 6, 2. *et saepe*). 8, 1, 8 temporum (*cf.* 8, 10, 7[B] femoris aut umeri [LVCAN. 9, 771 femorum]. CHIRON 18 pectoris. *al.*). *al.* COLVM. 6, 29, 2 -orum (masc- *pars codd.*) toris numeroso pectore. SCRIB. LARG. 84 (= MARCELL. med. 17, 23). 101 (= MARCELL. med. 20, 5) maxillares (*cf.* VEG. mulom. 1, 25, 5 brachiolares). APVL. met. 8, 27, 5 morsibus suos incursantes -os *sacerdotes*. TERT. carn. 5 l. 54 carnem ... sine -is solidam. 9 l. 11 (*de carne terrae simili*) -os ut glebas. *et passim.* *in imagine*: PLIN. epist. 5, 8, 10 hanc *orationem saepius* ossa, -i, nervi, illam *historiam* tori quidam ... decent. **β** *machina bellica* (*cf.* VEG. mil. 4, 16 -os dicunt minores machinas ...; vocantur autem a marinis beluis [*v. p. 1699, 71*] -i; nam quemadmodum illi ... ballenis auxilium ... exhibent, ita istae machinae ... adventui illarum *turrium* parant viam *eqs.* CHAR. gramm. p. 121, 23 B. [*scrib.* -scl-]. ISID. orig. 18, 11, 4 -us cuniculo similis fit, quo murus perfoditur; ex quo et appellatus, quasi murusculus. GLOSS.[L] I Ansil. MV 332. *Lammert, RE XVI 796 sq.*): CAES. Gall. 7, 84, 1 *Vercingetorix* longurios, -os (mulc- *var. l.; sunt qui vocem deleant aut cruce signent*), falces reliquaque, quae eruptionis causa paraverat, profert. civ. 2, 10, 1 -um ... facere instituerunt (*seq. descriptio, cf. sequentia usque ad* 2, 11, 3 *et* 2, 14, 4). 3, 80, 5 Caesar ... scalas -osque ad repentinam oppugnationem fieri ... iussit. BELL. Alex. 1, 2 oppidi partes, quae minus esse firmae videntur, testudinibus ac -is aptantur. VEG. mil. 2, 25 p. 61, 5. 4, 13. **γ** *navis parva* (*cf.* ISID. orig. 19, 1, 14 -us, curtum navigium [*opp.* longae naves]. GLOSS. V 604, 56 -us: parva navis. NOT. Tir. 110, 60 [*antecedit* cumbile *i.* cymbula, *seq.* lembus]. *Heraeus, RhM. 54, 1899, 307. ALL 12, 1902, 86 adn.*): CIL VIII 27790, 12 (*s. II?*) -us (*infra navem; supra eam* μύδιον). NOT. dign. or. 39, 35 praefectus ripae legionis ... secundae Herculiae -orum Scythicorum et classis (*v. Grosse, Militärgesch. 74 sq. et cf.* muscularius).

deriv.: muscellus (*?*), muscillus (*?*), muscularius, musculosus.

cf. 2. muscula *et Onom.* *Ustrnul.*

1. *muscus, -ī *m.* [*cf. c. anglosax.* mos *'muscus, palus', lituan.* mūsaĩ *'mucor lactis acidi', slavon.* мъхъ *'muscus'. J. B. H.*] *scrib. etiam* misc- (GLOSS. V 636, 1), musch-, μοῦσχος (GLOSS.[L] II Philox. MV 51 GLOSS. II 373, 33), *vulgariter* miquus (GLOSS. II 473, 43 φυκάριον: m.), must- (COLVM. 2, 17, 2 *recc. aliquot.* APVL. met. 2, 4, 6 *F.* CHIRON 587 [musc- VEG. mulom. 2, 47, 3]. GLOSS. IV 121, 8). *inter nomina semper singularia* CHAR. gramm. p. 32, 26 B. DIOM. gramm. I 327, 19 GLOSS. II 258, 56. *exstat plur. l. 76 sqq.* *de notione*: CHAR. *l. c.* herba, quae in parietibus vel corticibus arborum nascitur vel haeret (DIOM. *l. c.*). SCHOL. Verg. Bern. georg. 4, 18 genus herbae mollissimae (GLOSS.). SYNON. Cic. p. 427, 10 herba ... -us. GLOSS. βοτάνη ἡ τοῖς τοίχοις καὶ φλοιοῖς συνημμένη. πόα καὶ ποία. χλόη. βρύον, φῦκος. *cf. p. 1701, 7. 13.* *inde a* CATONE. [*it. vet.* musco, *pedem.* nüsk, *abrut.* nusca, *lucan.* míeska, *hisp., port.* musgo (*?*). *cf. M.-L. 5774. Battisti-Alessio IV 2535. Corominas III 483 sq. Machado II 1558. G.*]

genus herbae, fere i. q. bryon, fucus ('-us herba' *p. 1701, 2; ad rem v. Steier, RE XVI 232 sqq.*): **1** *vario usu*: CATO agr. 6, 2 (*inde* VARRO rust. 1, 24, 2 PLIN. nat. 17, 223) -us ruber molestus erit. LVCR. 5, 951 saxa super viridi stillantia -o (CVLEX 106. CALP. ecl. 6, 66 saxa, quibus v. stillanti vellere -us dependet. AVSON. 398, 5 p. 226 P. Mos. 67. *cf.* VERG. georg. 4, 18 stagna virentia -o [SIL. 15, 775 antra. *v. et l. 68*]. OV. fast. 3, 297 -o ... adoperta virenti [*v. l. 84*] ... vena ... aquae). VARRO rust. 1, 9, 6 in agro pingui ... licet videre ... omnia sine -o. VERG. ecl. 6, 62 *cantor* Phaethontiadas -o circumdat amarae corticis. georg. 3, 144 flumina, -us ubi et viridissima gramine ripa. HOR. epist. 1, 10, 7 -o circumlita saxa. OV. met. 1, 374 fastigia *templi* turpi pallebant -o. 8, 563 molli tellus erat umida -o. EPICED. Drusi 223 salice implexum -oque et arundine crinem caeruleum *Tiberini* (*cf.* SEN. Phaedr. 1044 *monstri e mari emergentis* -o tenaci pectus ac palear viret. STAT. Theb. 9, 408 aspera -o colla *Ismeni*). VITR. 8, 4, 2 -us non nascetur neque iuncus. SEN. nat. 5, 5, 2 -um ... innasci aquis. COLVM. 2, 17, 2 eraso -o. *al.* PLIN. nat. 10, 96 nidus ex -o arido ... perficitur. 27, 69 *conferva est* spongea ... verius quam -us aut herba. 27, 100 lapis vulgaris iuxta flumina fert -um siccum, canum (*cf.* 1, 27, 75 lapidis -us). *al.* STAT. silv. 1, 3, 72 *Anien* huc illuc fragili prosternit pectora -o. APVL. apol. 35 -um et algam, cetera maris eiectamenta. met. 2, 4, 6 saxum insurgit in speluncae modum -is et herbis ... de lapide florentibus (*plur. ut*: TERT. carn. 9 l. 15 [*de carne terrae simili*] lanugines ut -os. PRVD. perist. 12, 40 -i relucent). NEMES. cyn. 11 intacto premimus vestigia -o. TIBERIAN. carm. 1, 13 antra -us *vinxerat*. CLAVD. 1, 212 structa cubilia -o. **2** *in medicina*: CELS. 2, 33, 2 (*inter reprimentia et refrigerantia*). PLIN. nat. 26, 22 genus lichenis petris totum adhaerens ut -us, qui et ipse inlinitur. 31, 72 -us, qui in aqua fuerit, podagris inlitus prodest (*cf.* 1, 31, 38). *al.* CHIRON 587 (*cf.* VEG. mulom. 2, 47, 3). MARCELL. med. 34, 11 -us aquaticus virens ... tumorem ...

[Lévêque-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

conpescit. *al.* PLIN. VAL. 2, 28 -um, qui in tegulis nascitur, conteres *eqs.* CAEL. AVR. acut. 3, 3, 16 decoctione ... -i herbae. ORIBAS. syn. 9 add. p. 401 -o siliq(uoso) (*ibid. bis*).

deriv.: muscivus (-dus), muscosus. *cf.* emusco, mussula *et v. Onom.*

2. muscus, -ī *m.* [*gr.* μόσχος *originis Asiaticae. J. B. H.*] must- *l. 16, ?* misc- *l. 10.* GLOSS. Loewe, Glossae nom. 123 -us nomen est equivocum ad idem aromaticum et ad illam lanuginem quae vestit arbores et similiter vestit lapides torrentes. [*sard. centr. et mer.* nusku. *cf. M.-L. 5775. Wagner II 179. G.*] [*e coni. dub.*: ARNOB. nat. 7, 30 venerabiles -os (*Salmasius*, miscus *trad.*, *cf. p. 1700, 41*; cnissas *Gelenius, alii alia*) carbonibus excitamus exstinctis.]

1 *genus bestiae*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 8 (*inter quadrupedes*). GLOSS.[L] V Aa M 622 -us: genus herbae vel muscae seu quadrupes (-pedes *b*; mus *ante* q. *dubitanter suppl. edd., vix recte*).
2 *i. q. odoramentum inde productum* (*cf. supra l. 7*): HIER. in Ier. 4, 57, 4 contemplemur haereticos, quomodo ... -o (-st- *M post corr.*) fraglent, unguentis variis delibuti quaerant corporum pulchritudinem. adv. Iovin. 2, 8 odoris ... suavitas et ... oenanthe, -us et peregrini muris pellicula (*v. Bickel ad l. et cf. p. 1690, 59*). ASTER. ad Renat. RevBén. 47, 1935, 106 *mulieres quaedam* scema convertunt -o. ORIBAS. *p. 1697, 14. 15.*

deriv.: muscatus.

3. muscus *i.* 'musca' *v. l. 13.* [**4. muscus** *v. p. 1703, 28.*]

museiārius *v.* musivarius. *Lévêque-B.*

1. mūsēum (-aeum), -ī *n.*, μουσεῖον. *scrib.*: -se- (*cf.* CAPER gramm. VII 94, 13 odea, -a, serapea, isea ... dicendum [*sc. non* -aea *vel* -ia]): VARRO (*cod. A*), PLIN. nat. (*pars codd.*), CE. -si- (*cf.* musivum): SVET., PS. CENS., SCHOL. Hor., EXPOS. mundi, CIL. -sae- *in inscr. non exstat.* *cf.* 1. musaeus.

i. q. locus musis sacer, μουσεῖον (*quam vocem textui lat. inseruit* PLIN. epist. 1, 9, 6 [*de Laurentino suo*] o mare, o litus, verum secretumque -ον): 1 *vario usu*: VARRO rust. 3, 5, 9 flumen ... derectum ab insula ⌊ad -um⌋ (*verba suspecta*), quae est in imo fluvio, ... ad summum flumen, ubi est -um. PLIN. nat. 16, 133 *arborem prolapsam sua sponte resurrexisse tradunt* Stagiris in -o (*Theophr. hist. plant. 4, 16, 3* ἐν μουσείῳ). 36, 154 appellantur ... ita (*sc. pumices*) erosa saxa in aedificiis, quae -a vocant, dependentia ad imaginem specus arte reddendam (*de antris ut*: CE 462, 2 dum varias cupit spec⟨ies⟩ -o figere in alto, decidit [*vix de musivo*]. *item fortasse* PS. CENS. frg. 10 Nicocrates libro, quem composuit de -o [*sc. Heliconis, si recte coni. Wendel, RE XVII 357, 1sqq.*]). 37, 14 (*de aedicula a Pompeio Romam translata*) -um ex margaritis, in cuius fastigio horologium.

2 *de aedificiis publicis ad litteras colendas institutis*: a *de -o Alexandrino*: SVET. Claud. 42, 2 veteri Alexandriae -o additum ex ipsius nomine ⟨novum⟩. SPART. Hadr. 20, 2 apud Alexandriam in -o multas quaestiones professoribus proposuit. EXPOS. mundi 34 certamine facto Aegyptiorum et Graecorum, quis eorum -um accipiat ..., -um ad eos (*i. Aegyptios*) iudicatum est. 35 (*loco vix sano*) undique ... -um ei *spectatori* redire (reddi *trad.*) videtur. CIL III 6820, 7 arch⟨ierei⟩ ... ducenario et a -o (*musivum dici propter magnam pecuniae summam recte negare videntur edd.*). XIV 5340 Hermogeni ... immunitati -i fulto (*cf. vol. VII 1, 508, 15*). b *de -o Romano q. v. Athenaeum*: SCHOL. Hor. sat. 1, 10, 38 ('in aede') in -o, in Athenaeo ..., ⟨in aede⟩ musarum.

cf. musia, musiarcus.

2. musēum, musēus *v.* musivum (-us).

mūsia nidi soricum GLOSS. IV 260, 7 V 604, 17. 62. 629, 67. 635, 66. *v. et l. 67.* *cf.* 1. mus; '*aut errorem aut iocum subesse collato* Musium *vocabulo suspicor*' *Loewe, Prodr. 420* (*v. l. 27*).

deriv.: 2. musiarius (*ut vid.*).

mūsīarcus, -ī *m.* *gr.* *μουσείαρχος, *ut vid.*; *fort. nom. propr.* *i. qui museo* (*potius quam rei musicae*) *praeest*: ACT. lud. saec. Sept. Sev. 9 (CIL VI 32334), 4 -us (*inter 'nomina fortasse ludionum', ut coni. edd., qui scribunt* m-; *sed in* Eph. epigr. VIII 1899, 291 *est* M-, *in indice p. 566 exstat inter cognomina*).

1. musiārius *v.* musivarius.

2. mūsiārius qui per musia quaerit GLOSS. V 603, 59. *a* musia, *ut videtur.*

mūsica *v.* musicus.

mūsicārius, -ī *m.* *a* musicus (musica). *i. qui musicam tractat*: CIL II 2241 Syntrophilu⟨s⟩ musicar⟨ius⟩. VI 4454 Ti. Claudius Corinthus -us Paridis ([*'mihi est tibicen, ad quem pantomimus ille saltavit' Mommsen*]. 9650/51 ingenuo -ri(o)). 9648 Ligyro -rIo. 9649 Calocaero ... -o ingeniosissimo. XII 3344 L. Avidio Secundo -o. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 410 Felici ... -o.

mūsicē *v.* musicus.

mūsico, -ātum, -āre. *a* musicus. *i. q. musicum reddere*: PS. APVL. Ascl. 9 in hominum coetum musarum chorus est ... demissus, ... ne terrenus mundus videretur incultior, si modorum dulcedine caruisset, sed potius ut -tis (*fere i. q. musicis*) hominum cantilenis concelebraretur *deus* laudibus (⟨et⟩ l. *vel* -bus⟨que⟩ *edd.*; 'l. *fort. delendum*' *Thomas*). PS. PALAEM. gramm. V 542, 15 (*de euphonia*) studium fuit omnibus -are latinitatem et id addere, quod in aures laberetur, id demere, quod rancidius offenderet auditum.

***mūsicus,** -a, -um, μουσικός (*cf. p. 1703, 30. 1704, 8sqq.*). *scrib.* moys- GLOSS. V 370, 45 *cod. Epin.* (*cf. p. 1691, 38*), -ussi- CIL IX 4161 (*cogn.*). *terminatio* -os *servatur usu technico infra l. 59*; *cf. p. 1703, 74sqq.* *compar. et superl. non exstant*; *cf.* plus m. *infra l. 74 et* FVLG. Virg. cont. p. 84, 15 ad plenissimam rationem ... -us. GLOSS. V 370, 45 -a: modulabilis (*cf. infra l. 39*). *legitur inde a* PLAVTO (*adv.*), TER., PACVV., RHET. Her. *p. 1704, 23*, CIC., VARRONE *p. 1704, 28*, NEP. *p. 1704, 29. 1705, 1.* [*loco corrupto ut vid.*: PLIN. nat. 34, 76 *Demetrius fecit* Minervam, quae -a (*codd. praeter B, qui habet* myetica; *emendatur varie, v. Ernout, RevPhil. 28, 1954, 78*) appellatur; dracones in Gorgone eius ad ictus citharae tinnitu resonant. *loco manco dub. interpr.*: CE 236, 2 (*v. vol. VI 1, 1127, 81*).]

i. q. ad musam (*musas*) *pertinens*: I *usu communi respicitur ars, scientia*: A *sensu minus arto pertinet ad poesin* (*exempla certiora, cf. l. 27*): 1 *de rebus*: TER. Hec. 23 poetam restitui in locum prope iam remotum ... ab studio atque ab labore atque [ab] arte -a (46 nolite sinere ... a. -am recidere ad paucos. Phorm. 17. *cf. infra l. 52*). Haut. 23 ad studium hunc *poetam* se adplicasse -um (PORPH. Hor. carm. 3, 4, 21 ['Camenae'] st. -a). GELL. praef. 20 profanum volgus a ludo -o diversum. CE 19, 3 (*s. II*) tibi *Silvano* hasce grates dedicamus -as (*i. hos versus*). SIDON. epist. 3, 12, 6 anima perita -as non refutat inferias (*sc. carmen funebre*). ENNOD. carm. 1, 6 dict. 4 p. 520, 21 dicam ... -o stilo (*i. elegia*) gaudia mea. 2 *de hominibus* (*cf. infra l. 79sqq.*): AVSON. 176, 12 p. 40 P. Maxime ... facunde et -e et acer (400 p. 230 facundus et -us).

B *sensu artiore et plus minus technico pertinet ad sonos, cantum, instrumentorum modulationem sim.* (*sunt quae ad A referri possint, e. g. l. 43sqq. 58*): 1 *proprie*: a *de rebus*: α *de ipsis cantibus, sonis sim.*: PACVV. trag. 114 hymenaeum fremunt aequales, aula resonit crepitu -o. VITR. 1, 1, 9 sonitum ad symphonias -as sive concentus componunt (*cf.* APVL. flor. 3 p. 11 concentum. AVG. civ. 17, 14 p. 235, 24 D. harmoniam. BOETH. arithm. 2, 48 p. 155, 14 -arum consonantiarum, quas symphonias nominant). PHAEDR. 4, 20, 20 audis -um citharae sonum. QVINT. inst. 1, 10, 14 exercitus Lacedaemoniorum -is accensos modis (*al. v. p. 1256, 1sqq.*). APVL. Plat. 1, 1 canore -o (*cf. p. 1705, 5. 28*). FIRM. math. 6, 26, 1 -i carminis modos ... et ... poeticae disciplinam (VVLG. Ezech. 33, 32 CE 400, 1). CHALC. comm. 73 sonos (HIER. in psalm. 4 p. 11, 12 [*explicatur* sela] -i cuiusdam s. esse signaculum). MAR. VICTORIN. gramm. VI 4, 18 *vox* aut -a est, quae tibiis vel tuba redditur aut quolibet organo, aut communis, qua promiscue omnes utuntur. COMM. instr. 2, 16, 22 et choros historicos (*i. scaenicos*) et cantica -a quaeris. *al.* β *de arte, ratione, scientia sim.*: CIC. de orat. 2, 66 de mathematicis, de -is rebus non poterit quin dicat *orator*. leg. 2, 39 negat *Plato* ... mutari posse -as leges sine mutatione legum publicarum. VITR. 1, 1, 10 *organa hydraulica sim.* sine -is rationibus efficere nemo poterit (5, 3, 7 per canonicam mathematicorum et -am r. 5, 5, 1. 6 VAL. MAX. 7 ext. 8 COLVM. 1 praef. 3 PLIN. nat. 2, 84. 93 QVINT. inst. 9, 4, 139. 12, 10, 68. *al.*). 5, 4, 1 harmonice ... est -a litteratura obscura (*cf.* CLAVD. MAM. anim. 2, 8 p. 130, 3 in -is ... libris Varronis). 5, 6, 1 convenientia. 6, 1, 7 diagrammate. 10, 12, 2 -is auditionibus catapultae temperantur. VAL. MAX. 8, 10, 1 artis (*cf. supra l. 17 et v. vol. II 666, 28sqq.*). PLIN. nat. 10, 81 in una *luscinia est* perfecta -a scientia (CASSIOD. inst. 2, 5, 4 -a s. est disciplina, quae numeris loquitur). QVINT. inst. 1, 12, 14 nec moduletur aut -is notis cantica excipiat *orator*. SVET. Nero 12, 3 certamen ... more Graeco triplex, -um, gymnicum, equestre (Dom. 4, 4. *cf.* Nero 22, 3 agones [23, 1]). *al.* γ *de pedibus sim.*: PLIN. nat. 29, 6 in -os pedes venarum pulsu discripto *ab Herophilo* (*cf. infra l. 82. technice in doctrina metrica*: DIOM. gramm. I 481, 28 -os *pes constat* ex longa et brevi et longa et duabus brevibus temporum septem). CENS. 12, 4 rhythmis -is. δ *de instrumentis* (*cf. p. 1705, 12sqq.*): ITALA psalm. 70, 22 (cod. 136 Cas.) confitebor tibi in vasibus -is veritatem tuam ..., psallam tibi in cithara (*gr.* ἐν σκεύει ψαλμοῦ, *Psalt. Rom.* v. psalmorum, *Vulg.* v. psalmi. *inde* AVG. civ. 16, 2 p. 125, 8 D. in citharis atque huiusmodi v. -is). LACT. Phoen. 48 tibia. HIER. tract. in psalm. I p. 312, 25 psalterium proprie genus organi est -i, quod est quasi cithara (CHRON. Alex. chron. I p. 116, 235). CYPR. GALL. gen. 186 -a plectra repperit *Iobalus* (*cf. Vulg. gen. 4, 21* fuit pater canentium cithara et organo). PROSP. in psalm. 150, 4 ('in chordis et organo') in quolibet instrumento -o *eqs.* (CASSIOD. inst. 2, 5, 6). 150, 5 ('in cymbalis iubilationis') ostenditur per omnia opera -a non corporeos sonos, sed affectus animi designatos (VITAE patr. 5, 10, 76 p. 926[D] pro calamis et cithara vel alio o. -o [*gr. Cot. p. 659*[C] ἀντὶ μουσικῶν καὶ κιθαρῶν]). SIDON. epist. 8, 9, 4 *chorda* quo plus torta, plus -a est. *al.* ε *de locis resonantibus* (*alia notione p. 1703, 10. 23*): TIBERIAN. carm. 1, 19 virecta pulchra, odora et -a (*cf. p. 1694, 69*). OPT. PORF. 27, 6 heuantes satyros per -a tempe. CLAVD. carm. min. app. 1, 3 *Sirenes* -a saxa ... habitabant.

b *de animantibus* (*ore p. 1703, 4; animantur res p. 1703, 8sqq.*): CIC. Pis. 22 cum collegae tui domus cantu et cymbalis personaret cumque ipse ... saltaret ...; hic autem non tam concinnus helluo nec tam -us *eqs.* (*ironice*). GELL. 3, 10, 13 arterias medicos -os dicere ait *Varro* numero moveri septenario (*cf. supra l. 58*). APVL. Plat. 1, 14 per quem *auditum* ... numeros ... orationis metiretur ac modos faceret

[Oomes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fieretque ipse totus modulatus ac -us. TER. MAVR. 1354 magistri rhythmici vel -i. 1845 ithyphallica ... citarunt -i poetae (HIER. chron. a. Abr. 2160 Mesomedes ... -us p. VEN. FORT. carm. praef. 5 p. 2, 15 non -us p., sed muricus). PERVIG. Ven. 87 ut putes motus amoris ore dici -o. FIRM. math. 8, 21, 9 citharoedus -us (8, 24, 8. 8, 25, 2). DIOM. gramm. I 478, 1 -i viri ociori melo intenti. AVG. in psalm. 32, 2 serm. 1, 8 bono auditori -o ... sine aliqua instructione -ae artis cantare trepidas. *animantur res*: CIC. nat. deor. 3, 23 isto modo (*sc. Zenonis*) etiam disertus et quidem mathematicus, -us *esset mundus*. PRISC. perieg. 501 *si tibia canitur*, cantu saltare putatur *Halesinus fons* -us et ripis laetans excurrere plenis. *c. acumine dicitur de ipsis musis*: SIDON. carm. 23, 124 hic *Consentius* cum Amphioniae studebat arti ... ipsas musas non ita -as putares. epist. 4, 3, 9 nec Athenae sic Atticae nec musae sic -ae iudicabuntur.

2 *in imag. et translate* (*cf. p. 1702, 71*): PAVL. NOL. carm. 20, 43 Christus nobis est -us auctor, ille David verus, citharam qui corporis huius restituit (*ad rem cf. p. 1704, 68*). ORIG. in Matth. 14, 1 p. 277, 14 patiente membro ⟨uno⟩ compatiantur omnia ...; debemus in nobis -um istum servare consensum (*gr.* τὴν ἀπὸ τῆς θείας μουσικῆς συμφωνίαν); sicut enim in musicis nisi fuerit convenientia vocum *eqs.*

II *usu peculiari respiciuntur deae* (*ad reddendam vocem q. e.* Pierius; *cf.* 1. musaeus): SCHOL. Hor. carm. 3, 4, 40 ('Pierio ... antro') -o secreto *eqs.* (*cf.* 3, 25, 9 in antris -is). 4, 3, 18 ('Pieri') fontis -i (*textu Hor. male intellecto*).

III *in versione nominis herbae q. e.* μελίλωτος (*-ον. cf. p. 616, 47*): GLOSS. III 632, 37 mellidotus erba -a quod similat trifolio. *per ellipsin ibid.* 592, 48 -a maior (614, 8. 626, 14. *falso trad.* 569, 71 muscus m.).

m. pro subst. **ˣmūsicus**, -ī. *versionem lat. reicit* QVINT. inst. 2, 14, 4 et 'philosophos' et '-os' et 'geometras' dicam nec vim adferam nominibus his indecora in sermonem Latinum mutatione (*cf. p. 1704, 8*). [*loco interpolato ut vid.*: TERT. apol. 1, 8 (*v. vol. VII 1, 509, 49*).]

i. q. homo artis musicae peritus (*cf.* BOETH. mus. 1, 34 p. 224, 18 [*artifices ab instrumentis appellatos enumerat*] is vero est -us, qui ratione perpensa canendi scientiam non servitio operis, sed imperio speculationis adsumpsit. p. 225, 11 cui adest facultas ... de modis ac rhythmis ... ac de poetarum carminibus iudicandi. *de ratione inter poetas et -os intercedente v. l. 41 sqq.*): CIC. de orat. 1, 44 missos facio mathematicos, grammaticos, -os (BASS. gramm. VI 259, 3 quod *metrum* -i bacchicon vocant, grammatici choriambicon [*cf.* 263, 23. 268, 22 MAR. VICTORIN. *ibid.* 149, 32]). 3, 58 se alii ad poetas, alii ad geometras, alii ad -os contulerunt (3, 174 *Isocrates et Naucrates*, duo -i, qui erant quondam eidem poetae. rep. 2, 18 cum iam plena Graecia poetarum et -orum esset. BASS. gramm. VI 272, 10 non tantum poetae perfectissimi, sed etiam -i. SCHOL. Ter. p. 114, 9 poetae -i vocantur. *cf. l. 37. 57. 62*). 3, 190 rhythmicorum aut -orum ... norma (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 39, 6 inter metricos et -os ... dissensio est). leg. 3, 32 -orum cantibus. fin. 3, 4. 5, 7. Tusc. 1, 4 in Graecia -i floruerunt. 1, 19 Aristoxenus -us idemque philosophus (VITR. 1, 1, 13 nec *architectus debet esse* -us ut A., sed non amusos. VAL. MAX. 8, 13 ext. 3. *al.*). 2, 12 si absurde canat is, qui se haberi velit -um *eqs.* div. 2, 9 off. 1, 146. VITR. 1, 1, 15 (*ter*). 16. SEN. epist. 87, 12 in arte musica quod bonum est, facit -um. 88, 9. 109, 2. COLVM. 1 praef. 5 scholas ... geometrarum -orumque. MELA 1, 86 Timothei -i. PLIN. nat. 7, 168 Xenophili -i. 37, 7. CIL IV 3174 Augus⟨tus⟩ -us ('*lectio non est certissima; fort. Nero intellegendus est*' *edd.*). 4166 Cuspius -us. 8679. 9182. QVINT. inst. 1, 10, 4. 6. 9 musicen ... tantum ... venerationis habuisse, ut idem -i et vates et sapientes iudicarentur. *al.* ITALA apoc. 18, 22 (cod. g, *cf.* VVLG.) vox citharedorum et -orum *eqs.* (*sec. Ezech. 26, 13*). SPART. Hadr. 16, 8. 10 VOPISC. Car. 19, 3 LACT. inst. 7, 13, 9. FIRM. math. 3, 6, 21 publicos -os. 3, 12, 1 -os choricos et qui musicos modos faciant. 5, 2, 12 -os organis ... applicitos aut poeticis artibus deditos. MAR. VICTORIN. gramm. VI 7, 14 F, quam -i digamma vocant (*v. vol. V 1, 1115, 12*). FORTVN. gramm. VI 278, 18 *si vis metra cognoscere*, veteres lege -os. AMM. 21, 1, 13. COMM. instr. 2, 17, 12 transgrederis legem, cum te facis -is inter. CAEL. AVR. chron. 1, 5, 167 vocis exercitium -o monitore (*i.* φωνασκῷ) compositum. 2, 13, 179 adhibemus motus sub magisterio aliptae vel -i. CIL VIII 26757 C. Caesetius Honoratus, qui et -us. CE 1557, 1 -us incanere, docte cantare solebat. *al.*

cf. Onom.

f. sg. pro subst. **ˣmūsica**, -ae *et* **mūsicē**, -ēs (*plur. fidei dubiae p. 1704, 59*). *de orig.*: AVG. ord. 2, 14, 41 p. 176, 9 *musae*, unde ista disciplina sensus intellectusque particeps -ae nomen invenit (*sim.* ISID. orig. 3, 15, 1). *de formis graecae declin.* (*cf. p. 1702, 3*): *nom.* -e: VERS. metr. Bass. gramm. VI 264, 23 (-i *trad.*, *sed* -e Mar. Victorin. *ibid.* 124, 17). QVINT. inst. (-a 2, 17, 10 *tantum, iuxta* fabrica *et* rhetorice, *fort. potius pro adi. subaudienda voce q. e.* ars) 1, 10, 17. 22. 31. MAR. VICTORIN. gramm. VI 187, 4 (*iuxta* poetice, astrologice *al.*). VINDIC. epist. ad Valent. 9. *gen.* -es: QVINT. inst. 1, 10, 12. 15. 20. 27. 33 SERV. auct. ecl. 5, 20 MART. CAP. 3, 268. 326. *acc.* -en: NEP. Epam. 1, 2 (-am praef. 1). VITR. (-am 1, 1, 3) 1, 1, 8 (*iuxta* rationem ... mathematicam). 17 *bis.* SEN. epist. 88, 4 (*interpol.*; SEN. *ipse utitur formis latinis bis*). QVINT. inst. (-am *semel, v. p. 1704, 11*) 1, 4, 4 (*iuxta* grammatice). 1, 10, 9. 10 (*bis*). 15. 18. PS. APVL. Ascl. 13 (APVL. *ipse formis latinis uti videtur*). SERV. ecl. 7, 21 (*inde* ISID. orig. 8, 11, 96). CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 105, 10 (-am *var. l.*). epist. 2 p. 204, 27. *abl.* -e (*dub.* APVL. *p. 1705, 28*): QVINT. inst. 1, 10, 18. 23. 29. 2, 21, 16 (*sed* 17 -ā *ut* 11, 3, 41). CENS. (-ā 7, 1 *iuxta* astrologia, arithmetica) 9, 3. 14, 13. MART. CAP. 9 tit. (*in parte codd.*; harmonia *plerique*). *latina tantum decl. utuntur* RHET. Her., CIC., VARRO, APVL. (*cf. l. 3*), TERT. *et posteri fere omnes. declinationes miscent* NEP., VITR., QVINT., CENS. *de usu* (*cf. p. 1703, 29*): CIC. fin. 3, 5 ea verba, quibus instituto veterum utimur pro Latinis, ut ... -a, quamquam Latine ea dici poterant, tamen, quoniam usu percepta sunt, nostra ducamus. QVINT. inst. 8, 3, 34 'piraticam' ... ut '-am' et 'fabricam' dici adhuc vetabant mei praeceptores. *cum vocem q. e.* ars *sim.* (*cf. p. 1702, 42 sqq.*) *plus minus subaudiri constet, exempla certiora tantum infra congeremus.* [*loco spurio*: SEN. epist. 88, 4 (*v. p. 1703, 82*).]

1 *i. q. ars musica, quae ad cantum, instrumentorum modos sim. pertinet, ita ut poesis comprehendi videatur infra l. 51. 55* (*dicitur tam de scientia quam de ipsis sonis, cf.* APVL. mund. 20 -a, quae de longis et brevibus, acutis et gravioribus sonis constat, tam diversis et dissonis vocibus harmoniam consonam reddit. CENS. 10, 3 -a est scientia bene modulandi [*cf.* AVG. mus. 1, 3, 4 bene movendi]. PS. CENS. frg. 11, 1 peritia faciendorum et canendorum modorum): **a** *proprie*: **α** *generatim*: RHET. Her. 2, 27, 43 *Zethi et Amphionis* controversia de -a inducta (*sim.* CIC. inv. 1, 94. *cf.* PLIN. nat. 7, 204 -am Amphion invenit). CIC. de orat. 1, 217 ne philosophi quidem ... dicere audent geometriam aut -am philosophi esse (*inter artes liberales* 3, 127. TAC. dial. 30, 4 [*cf.* 31, 7]. GELL. 1, 9, 6). 3, 132. nat. deor. 2, 22 si platani fidiculas ferrent ..., censeres in platanis inesse -am. VARRO ling. 9, 111 omnis repudiandum erit artis, quod et in medicina et in -a et in aliis multis discrepant scriptores (VITR. 1, 1, 3). NEP. praef. 1 quis -am docuerit Epaminondam (*cf.* Epam. 1, 2 -en nostris moribus abesse a principis persona). VITR. 1, 1, 8. 17 SEN. epist. 87, 12. 13. VERS. metr. Bass. gramm. VI 264, 23 (*cf. p. 1703, 75*) egregia percoluit ingenia -e. PLIN. nat. 16, 170 cum adhuc (*sc. usque ad Antigenidem*) simplici -a uterentur (BOETH. mus. 1, 20 p. 205, 28 s. principio fuisse -am Nicomachus refert. *cf.* 1, 1 p. 182, 3 Timotheus unum addidit nervum ac multipliciorem -am fecit. p. 184, 1 multiplicem). QVINT. inst. 1, 4, 4 neque citra -en grammatice potest esse perfecta, cum ei de metris rhythmisque dicendum sit. 1, 10, 9 (*v. p. 1703, 57*). 10 Timagenes auctor est omnium in litteris studiorum antiquissimam -en exstitisse *eqs. al.* SVET. Tit. 3, 2 ne -ae quidem rudis, ut qui cantaret et psalleret iucunde scienterque. APVL. met. 6, 12, 1 -ae suavis nutricula ... arundo (6, 24, 3 Venus suavi -ae superingressa ... saltavit). TERT. pall. 6, 2 poeta et qui -am pulsat ('*eleganter de eo, qui -am pulsu temperat ac moderatur*' *Salmasius*). *al.* *in proverbio* (*cf. Otto, Sprichw. p. 236*): SVET. Nero 20, 1 prodire in scaenam concupiit inter familiares graecum proverbium iactans 'occultae -ae nullum esse respectum'. GELL. 13, 31, 3 verbum illud ... e Graecia vetus -am, quae sit abscondita, eam esse nulli rei. -*a quasi dea*: SIDON. epist. 5, 2, 1 *in libris Claud. Mam. musas disciplinas esse demonstratur*; illic ... -a ponderat ... et metrica modulatur (-a *et* metrica *locos inter se mutare debere coni. Wilamowitz*). VEN. FORT. carm. 3, 18, 16 *metris quibusdam laesis* -a cloda gemit.

β *determinantur genera*: GELL. 1, 11, 4 *tibicinibus apud Lacedaemonios in proelio adhibitis* ad quandam quasi militaris -ae disciplinam vis ... militum ... cohibebatur (*cf. p. 1702, 35*). AVSON. 399, 38 p. 230 P. socci et cothurni -am carpentis impone tuis. SCHOL. Hor. epod. 9, 6 tria genera ... -ae: Ionium [Graecum], Lydium, barbarum. AVG. epist. 101, 4 *David* amavit ... -am piam. MACR. somn. 2, 4, 13 *genus diatonum* mundanae -ae doctrina Platonis adscribitur (*cf.* BOETH. mus. 1, 2 [*verba tituli* tres esse -as *vix Boethii sunt*] -ae genera ... tria: ... mundana [*infra*: mundi] ... humana, tertia, quae in quibusdam constituta est instrumentis, ut in cithara vel tibiis *eqs.* [*infra*: instrumentorum]). ALC. AVIT. carm. 6, 17 verax (*i. Christiana*). CASSIOD. var. 2, 40, 5 artificialem. 8 manualem.

b *in imag. et translate*: APVL. mund. 21 mundi substantiam ... natura veluti -am temperavit: humidis arida ... confudit *eqs.* (*gr.* τὴν τῶν ὅλων σύστασιν ... μία διεκόσμησεν ἁρμονία. *cf. p. 1705, 28*). PAVL. NOL. carm. 20, 32 *gentes fictis rebus delectantur*; at nobis ars una fides et -a Christus, qui docuit miram sibimet concurrere pacem disparis harmoniae quondam *eqs.* (*sc. utramque naturam in se coniungens; cf. p. 1703, 16*).

c *singulariter de voce humana* (*cf. p. 1702, 39*): VINDIC. epist. ad Valent. 9 ne per uvae destillantis aut exulceratae vitium ipsa -e ('*organum vocis*' *Niedermann*) hominis corrupta languescat *eqs.*

? **2** *genus herbae*: *v. p. 1703, 27.*

cf. Onom.

n. pl. pro subst. **ˣmūsica**, -ōrum (*sing. l. 79*). *i. q. res ad artem musicam pertinentes*: **1** *de studiis, operibus sim.* (*cf.* GLOSS.^L III Abol. MV 8 cantica aut voce humana aut soni modulatione pulsuve composita. Abstr. MV 32 -um: dulce carmen ['*Sirach 32, 7*' *Lindsay, v. p. 1705, 10*]. *opp.* metris *p. 1705, 6*): TER. Eun. 477 fac periclum in litteris, fac in palaestra, in -is. CIC. de orat. 1, 10 quis -is, quis ... studio litterarum ... se dedit, quin ...? 3, 79 quid faciet in geometria qui non didicerit? quid in -is? fin. 1, 72. 5, 50 ac. 2, 91. Tusc. 5, 63 homini ... artibus ingenuis erudito, -orum vero perstudioso. Att.

[Oomes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 17, 6 (4, 16, 7 Sj.) *Britannos* nullos . . . litteris aut -is eruditos. NEP. Epam. 2, 1. PLIN. nat. 1, 2, 20 de sideribus -a (*seq. 21* de mundo geometrica. *cf. 2, 84* musica ratione). GELL. 14, 3, 6 Socrates physica (de ph. *pars codd.*) et -a et geometrica disserit. CYPR. zel. 2 p. 420, 5 aures per canora -a (canoram musicam M^2) temptat. MAR. VICTORIN. gramm. VI 41, 17 minus aptus pes in metris, -is autem consentaneus aestimatur. VVLG. I par. 15, 16 cantores in organis -orum, nablis videlicet et lyris *eqs.* (*cf.* Is. 22, 24 omne vas -orum. AVG. in psalm. 56, 16 l. 7 organa dicuntur omnia instrumenta -orum). Sirach 22, 6 -a in luctu importuna narratio. 32, 5 non impedias -a. 32, 7 comparatio -orum in convivio vini. 40, 20. 49, 2. AVG. epist. 120, 5 in theatris homines . . . -is delectantur. *al.* 2 *de instrumentis* (*cf. l. 7sqq. p. 1702, 61sqq.*): ITALA gen. 31, 27 (Lugd.) cum -is (canticis *Vulg.*) et tympanis et caetharis. I Macc. 9, 39 (recc. LB = VVLG.) cum tympanis et -is et armis multis. 9, 41 (rec. L = VVLG.) vox -orum (*rec. B* organorum). VVLG. II par. 5, 13 diversi generis -orum (Dan. 3, 5. 7. 10. 15). *inde* GAVDENT. serm. 8, 17 G. convivia inhonesta . . ., ubi lyra sonat . . ., ubi postremo genera -orum concrepant. PS. AMBR. trin. 35 diversitas arborum ac -orum in scripturis divinis diversitatem significat gratiae spiritualis (*ibid.* diversa genera -a. *cf.* PHILIPP. in Iob 30 p. 718^B [*ad 30, 31*] -orum nomina cordis significant laetitiam).

adv. **mūsicē.** *i. q. secundum artem musicam, per concinentiam sim.*: 1 *de vita*: PLAVT. Most. 729 (*Simio ad Tranionem*) -e hercle agitis aetatem, ita ut vos decet: vino et victu probo, piscatu electili vitam colitis (*ironice dictum; sensus ex exemplari graeco sumptus esse videtur, v. Lorenz ad l.*). 2 *de mundo* (*cf. p. 1704, 65*): APVL. Plat. 1, 9 substantiam mentis huius (*i. animae caelestis*) numeris et modis confici . . . et hinc fieri, ut -e mundus et canore moveatur (*vix ablativi*). CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 73, 10 moderate -eque in arboris vitam sibi concinunt *elementa*.

cf. Onom.

deriv.: musicarius, musico. [*compos.*: immusicus.]

mūsigena, -ae *c.* *cf. gr.* *μουσογενής, *v.* Troiugena *sim. et* musigenus, musagenes. *i. q. homo a musis genitus*: VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 97, 27 refer aeolica, -a, canticula Tityro (*distinximus; vix intellegenda sunt* musigena canticula). RVFIN. gramm. VI 565, 10 (vers.) -ae numeros vates et metra secuntur, orator numeros.

mūsigenus, -a, -um. *artificiose formatum, v. voces affines* musigena, musagenes. *? 1 i. q. a musis genitus*: VERS. metr. *l. 36.* 2 *fere i. q. musicus* (*in carmine figurato de Apolline musageta; litteram* n *postulavit versus intextus*): OPT. PORF. carm. 6, 4 musa per effigiem turmarum carmina texit; et nunc agmen agit . . . -o (-gono *B corr.*).

mus(i)mo, -ōnis *et* (*forma vulgaris l. 62*) mussimus, -ī *m.* [*vox Sarda, cf. c.* mufron. *J. B. H.*] *de scriptura*: mo- GLOSS. V 507, 35. 573, 5. -sim-: CATO, LVCIL., SERV. *var. l. et* GLOSS. V 644, 13. -sm-: PLIN., SERV., ISID., GLOSS. *omnes fere; cf. l. 60.* *de notione*: NON. p. 137, 21 -es: asini, muli aut equi breves (*affert* CATONEM, LVCIL.; *sim.* GLOSS. V 644, 13). ISID. orig. 12, 1, 61 (*inter* bigenera) -o ex capra et ariete; est autem dux gregis (GLOSS. V 507, 35. 573, 5. *cf.* GLOSS.^{L} V Aa M 630 -em [musonem *trad.*]: antecessorem ovium). GLOSS.^{L} I Ansil. MV 359 -o: monstrum simile sim⟨i⟩ae. *in serm. graec. l. 60.* [*huc fort. pertinet* GLOSS. III 431, 36 προβατάγριον murio (musimo *David*).]

genus quoddam ovium: CATO or. frg. 18, 3 asinum aut -em aut arietem. LVCIL. 256 (*contextu dubio*) qui vendit equum, -em. VARRO *l. 61.* PLIN. nat. 8, 199 est in Hispania, sed maxime Corsica, non absimile pecori genus -um (F^2, -ium *rell.*), caprino villo quam pecoris velleri propius, quorum e genere et ovibus natos prisci umbros vocaverunt (*cf. Strab. 5, 2, 7* μούσμωνες). SERV. georg. 3, 446 ('aries') -em (⟨mu⟩simonem *H*) dicit ducem gregis, quem ita et Varro commemorat. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 10 mussimus, . . . mufron.

1. musinor, -ārī. *cf.* mussare, muginari. *i. q. mussando secum perpendere*: PLIN. nat. praef. 18 dum ista, ut ait M. VARRO, -amur (-ssi-, -sit-, -mus *var. ll.*), pluribus horis vivimus.

? **2. musinor,** -ārī. *si recte trad., orig. inc.* GLOSS.^{L} I Ansil. MV 351 -atur ('mulsit-?' *Lindsay in schedis; cf. 23* mulcat *et* mussitanter): mulcet, placat, lenit.

mūsio (mussio GLOSS.), (-ōnis) *m.* [*vox sermonis infantium, a* 1. mus, *ut vid., derivata; v. quae contulit Sofer, Etym. d. Isid. 63sq. J. B. H.*] [*quae ex linguis Romanicis affert M.-L. 5776a, similia sunt, fortasse non eadem. G.*] *i. q. feles*: ISID. orig. 12, 2, 38 -o appellatus, quod muribus infestus sit; hunc vulgus cattum . . . vocant (GLOSS. V 621, 16). *cf.* 2. muraria, murarius, muriceps, murilegus.

musit- *v.* mussit-.

musīvārius (mūs- ?), -ī *m.* *a* musivum (-us). *scrib. etiam* -siar- (*l. 81 et* CASSIOD. *P*), -seIar- (CIL VI), -saear- (EDICT.), -sar- (PAP., COD. IUST., CASSIOD. *A m. pr.*).

i. q. artifex musivi faciendi peritus: PAP. Corp. 315 (*s. II/III*) -ris *nummi tot.* EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 6 -o . . ., ⟨tessell⟩ario *eqs.* (*gr.* ⟨μουσ⟩ιαρίῳ κεντητῇ. *cf.* COD. Theod. 13, 4, 2 [*sim.* COD. Iust. 10, 66, 1] *inter artifices a muneribus vacantes* -i, . . ., tessellarii *eqs.*). FIRM. math. 3, 3, 23 quodam subtili artificio saepe pollentes, aut aurifices . . . aut -os. CASSIOD. var. 7, 5, 5 quicquid . . . aut instructor parietum . . . aut -us ignorat *eqs.* CIL VI 9647 Nicephor(us) *Augusti libertus* -r(ius).

1. mūsīum *v.* 1. museum *p. 1701, 27.*

2. musīum (mūs- ?) *v.* musivum. *?* **3. mūsīum** *v.* musia.

musīvum (mūs- ?), -ī *n. et* **musīvus** (mūs- ?), -a, -um. *orig. inc., fort. asiaticae; vocabulum prosodiae non probatae c.* 1. museum *confundunt antiqui, coniungit Svennung, Compos. Luc. 175sqq. antra musarum -is ornata fuisse existimans.* *scripturae discrepantes* (*cf.* PROB. app. gramm. IV 197, 27 -sivum [-sium vel -sivum 199, 10], non -seum): -sibum: SYMM. epist. 6, 49, 1 *P.* LIB. pontif. p. 108, 17. *al.* -sium: SPART.; *aliter p. 1701, 50.* -saeum: CIL VIII 2657 (*a. 209/11*). -seum (-us): CIL VIII 993. 1323 (= 14855), 13, TREB., LIB. pontif. *in var. ll.*, GREG. TVR. Franc. 1, 32; *aliter p. 1701, 38.* mosevum (moys-, mois-): GREG. TVR. Franc. 5, 45 (*omnes fere codd.; cf.* LIB. pontif. p. 123, 19 *et* NOT. Tir. *l. c., ubi* mosiv- *var. l., id quod trad.* CIL XI 273 *e cod.*). NOT. Tir. 100, 90 -um (*post* marmorium). [*ad vocem q. e.* 1. museum (*q. v.*) *pertinere videntur* CIL III 6820, 7 CE 462, 2.]

1 *subst.* -um *i. q. ornamentum pusillis varii coloris tesseris confectum,* λιθόστρωτον (*plur. l. 23; ornantur fere parietes, forsitan pavimentum l. 28, opp. pavimenti ornamentum l. 41; genus picturae habetur l. 27sqq., quae vox opp. l. 36. ad rem v. Lorentz, RE XVI 328sqq.*): **a** *in titulis*: CIL VIII 993 aedem *Plotinae uxoris Hadriani* . . . marmoribus et -is . . . ornaverunt. 2657 (*a. 209/11*) septizonium marmorib(us), -o et omni cultu . . . restituit. XI 273 haec absida -o exornata est. INSCR. christ. Diehl 1861 forum basilicae . . . -o et marmoribus decoravit. **b** *ap. scriptores*: SPART. Pesc. 6, 8 hunc . . . in porticu curva pictum de -o . . . videmus (AVG. civ. 16, 8 p. 135, 24 D. hominum genera *monstruosa*, quae in maritima platea Carthaginis -o picta sunt, ex libris deprompta *eqs. cf.* TREB. trig. tyr. 25, 4 in qua *domo Tetricorum* Aurelianus pictus est . . ., pictura est de -o. LIB. pontif. p. 219, 5 cuius *ecclesiae* parietes -o depinxit [GREG. TVR. Franc. 5, 45]). PEREGR. Aeth. 25, 9 honoravit (hornavit *Wölfflin alii*) *ecclesiam* auro, -o et marmore pretioso. SYMM. epist. 8, 42, 2 novum . . . -i genus . . . repperisti, quod etiam nostra rusticitas ornandis cameris temptabit adfigere, si vel in tabulis vel in tegulis exemplum . . . operis sumpserimus. 6, 49, 1 in minoribus balneis piscinalem picturis potius quam -o excoli non probavi. PAVL. NOL. epist. 32, 10 absidem . . . camera -o inlusa clarificat, cuius picturae hi versus sunt *eqs.* LIB. pontif. p. 108, 17 lacum . . . undique ornatum ex -o (123, 19 ex -o agnos et cruces et palmas ornavit. 171, 7. 176, 9. 214, 13). VITA Alc. Avit. 5 ecclesia -o et marmore . . . ornata et pavimento venusti operis constructa. CASSIOD. or. frg. p. 483, 12 (*contextu dubio*). GREG. TVR. Franc. 1, 32 intrinsecus . . . marmore ac -o variatum erat *templum.*

2 *adi.* -us, -a, -um *i. q. ad opus tessellatum pertinens*: CIL VIII 1323 (= 14855), 13 cameram superposuit et opere -o exornavit. INSCR. christ. Diehl 1860 (*s. VI med.*) opus . . . marmoribus inchoatum . . . addito -o splendore . . . perfecit. INSCR. RevA. V 30 (1929) p. 384 n. 91 m⟨usiv⟩o lacu⟨nari⟩.

deriv.: musivarius.

musmo *v.* musimo. **muso** *v.* musso.

musomnium, -ī *n.* [*orig. dub.; c.* mus(i)mo *vix recte coniungit Zavattari, Arch. Rom. 6, 478. J. B. H.*] *animalium genus*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 38 (*inter nomina insectorum sive reptantium*) -um. *Oomes.*

mussa, -ae *f.* *vox germanica, cf.* mussula (*q. v.*). *i. q. muscus herba*: GLOSS. I 301 situs proprie dicitur lanugo vel -a terrae vel arboris *eqs.*

? **mussātio,** -ōnis *f.* *si recte trad., a* mussare. [*e coni., ut vid.*: AMM. 20, 8, 9 (*ed. Gelen.*).] *? i. q. res quasi mussando obsoleta* (*forsitan conferri possit p. 1708, 19*): SCHOL. Verg. Veron. georg. 3, 4 ('omnia iam vulgata') ⟨nova . . . poeta⟩e sensui libentius tradere solent quam -es persequi (imitationes *Thilo*, '*malim* mutitationes' *Hagen*).

mussellus *v.* muscellus.

? **mussim** lente GLOSS.^{L} V Abba MV 34. *cf.* mussare *et* submussim (sum-).

mussimus *v.* mus(i)mo.

? **1. mussio,** -āre. *fort. a* mussare, *cf.* pipare : pipiare (*Heraeus, Kl. Schr. 179*); *aliter Lindsay ad l. c.* *fere i. q. vagire* (*si interpretamentum recte emendatur*): GLOSS.^{L} II Philox. MV 55 -at: διακρίνει βρέφος ('-at: δακρύει c' *edd. ad* GLOSS. II 131, 60).

2. mussio *v.* musio.

mussirio (musar-), -ōnis *m. aut f.* *orig. inc.* [*francog. vet.* moisseron, *francog.* mousseron; *cf. M.-L. 5777. G.*] *genus boleti*: ANTHIM. 38 (codd. g P) -es (musar- *g*) . . . et tuferas meliores ab aliis boletis sunt.

[**mussis** *pro* amussis GLOSS.^{L} IV Plac. E 18 (*cf.* mussus *dub. Plac. M 19*).]

? ***mussitanter** leniter GLOSS.^{L} III Abstr. MV 30 GLOSS. IV 121, 15. *al.* (*scrib. fere* musit-, *ceterum* music- V 312, 1. 371, 18, **mulsit-** V 604, 39, *quod Lindsay in schedis dubitanter probat*). *obscurum; vix ad* mussitare, *cf. interpretamentum.*

mussitātio, -ōnis *f.* *a* mussitare. *scrib. etiam* musit-. *i. q. actio mussitandi* (*de canibus* APVL.): APVL. met. 8, 4, 3 *canes* tacita . . . prius servata -e . . . latratibus . . . miscent omnia. TERT. pudic. 7

[*Haller*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 231, 9 (*cf. infra l. 45*) nihil ad Pharisaeorum -em respondisse ... dominum (9 p. 236, 10 erga commercium domini ⟨et⟩ ethnicorum). HIER. in eccles. 7 p. 1070A -em servi *de domino habitam* (*antea*: murmurantem famulum). in Is. lib. 9 praef. p. 313D *invidorum* livorem et -em garrulam. nom. hebr. p. 19, 28 Onan dolor vel tristitia ... vel -o vel murmuratio. Ps. AVG. serm. ed. Caillau 2, 27, 1 (Migne suppl. 2, 1042) taceat ... infidelitas et in suis -bus conquiescat. CONC.S II 3, 1 p. 141, 1 perturbatio et -o facta est (*gr. II 1, 1 p. 156, 31 γογγυσμὸς καὶ θόρυβος, II 2, 1 p. 61, 3* p. et murmuratio). IOH. MAXENT. Conc.S IV 2 p. 16, 6 nullis movetur -bus querulorum. CAEL. AVR. acut. 1, 3, 35 ('quomodo intelligitur phrenitis') cum ... murmure aut vagitu aut levi secum sua ipse (ipsius *ed. Rovill. marg.*) -e vel mentis indignatione. BENED. reg. 38, 5 summum fiat silentium, ut nullius -o vel vox ... audiatur. VITAE patr. Iurens. 2, 11 p. 150, 6 -e quadam leviter titillatus.

mussitātor, -ōris *m. a* mussitare. GLOSS. II 465, 40 ὑπογογγυστής. 587, 54 susur⟨r⟩ator. III 457, 15 μεσίτης (485, 42. *vocem q. e.* mediator *latere coniecit Heraeus in exemplari suo*). *i. q. murmurator, obtrectator*: VVLG. Is. 29, 24 -es discent legem (HIER. *ad l.*: qui ... murmurabant contra dominum).

*mussito, -āvī, -ātūrus (*p. 1708, 18*), -āre. *a* mussare. *de orig.*: DON. Ter. Ad. 207 (*v. infra l. 72*) '-are' ... proprie dissimulandi causa tacere est, vel a muto (*cf. p. 1708, 32*) vel ab M, quae ⟨est⟩ littera nimium pressae vocis ac paene nullius *eqs.* (*affert Verg. Aen. 12, 657 v. p. 1709, 30*). *scrib.* musi- *e. g.* ITALA Luc. 19, 7 (cod. s). AMM. 14, 11, 3 GLOSS. (*at* -ss- *praeter alios testatur* PLAVTI *cod. A quater*); -ic- PLAVT. Mil. 477 *B¹*. VINDIC. *p. 1708, 32*. GLOSS. διαπτύω. -at: (prae timore, frequenter) murmurat. dubitat. mussat. -are: γρύξαι. *legitur ap.* PLAVT. *novies, deinde singulis locis ap.* TER., LIV. (*in Iª dec.*), APVL., *saepius inde a* TERT., ITALA; *post scaenicos deest poetis* (ANTH. 733, 15 *medii aevi est*). [*var. l. p. 1709, 33.*]

fere i. q. mussare, hic illic cum indignatione (*iuxta* murmurare *vel* murmur *l. 55. 62. p. 1708, 20, cf. l. 27; accedit* clam *l. 42*, intra *vel* inter se *l. 69. 83*, mecum *l. 79*, in cordibus *p. 1708, 11*, furtim *p. 1708, 13; -ant fere homines* [vox *sim. l. 57. 59. p. 1708, 11. 20*, anima *l. 61*, *res pro personis l. 60*], *columbae l. 55*, *bestiae allegoricae l. 62 et p. 1708, 15*): **I** *usu communi*: **A** *in universum*: PLAVT. Cas. 665 omnes ... latentes metu -ant. Mil. 311 si indicium facio, interii; si taceo, ⟨interii⟩ tamen, si hoc palam fuerit; ... -bo potius quam interеam male. 477 si sapis, -bis: plus oportet scire servom quam loqui. Rud. 1029 tu taceto, ego -bo. Truc. 723 da mi operam, ut narrem quae volo.:: nam quid est? ...:: non -o (musset *codd.*); intus bolos quos dat! (*nisi* b. *pendet a* -o). LIV. 1, 50, 3 ita (*sc. Superbum*) clam quidem -antes, vulgo tamen eum appellabant. TERT. apol. 11, 16 melioribus apud inferos -antibus. pudic. 7 p. 231, 1 Pharisaei publicanos ... admittentem dominum ... indignati -bant (*cf. Vulg. Luc. 15, 2* murmurabant *et* HIER. epist. 21, 2, 1 Pharisaei -bant dicentes: '*eqs.*'). ITALA Ioh. 7, 32 (codd. b r) populum -antem de eo (*gr. γογγύζοντος, Vulg.* murmurantem. *cf.* CYPR. Fort. 7 p. 328, 7 populus ... adversum Moysen -at [*v. infra l. 80 et* VVLG. exod. 16, 7 -atis contra nos]). CYPR. Demetr. 18 p. 364, 5. *al.* PANEG. 2, 43, 5 nec cunctari saltem aut -are potuit, quin consilium nudaret. ARNOB. nat. 3, 7 alios ... -are indignanter et dicere *eqs.* AMM. 23, 5, 16 (*or. Iuliani*) ut maledici -ant. HIER. in Ezech. 7, 15 sq. p. 69D Theodotio transtulit ita: 'omnes -antes ...', ut sub metaphora columbarum meditantium significet *eqs.* (*cf.* in Nah. 2, 3 sqq. p. 1246D ut ... obscuro murmure devorent lacrimas in morem -antium columbarum). in Am. 8, 1 sqq. p. 1080A *Iudaei* -ant potius quam loquuntur. adv. Pelag. 1, 24 haec *verba* quasi explosa taceantur et in scriniolis vestris tantum -ent publicam faciem formidantia (*cf.* VVLG. Is. 29, 4 de humo eloquium tuum -bit). AVG. conf. 8, 11, 26 *vanitates mundi* velut a dorso -antes. c. Petil. 2, 83, 184 p. 114, 24 animas miserabili gemitu -antes rebaptizando submergere. serm. 341, 4, 5 adhuc -at serpens (*i. diabolus*) et non tacet (341, 5, 6 murmurat et -at et dicit: '*eqs.*' *cf. p. 1708, 17*). *al.*

B *c. explicationibus colores speciales exprimentibus*: **1** *sub specie celandi, supprimendi*: **a** *aliquid*: **α** *neutr. pron.*: PLAVT. Pseud. 501 non a me scibas pistrinum in mundo tibi, cum ea -bas? ... quin dictum est mihi? Truc. 312 egone haec (hic *P*) -em? iam ... haec facta narrabo seni. TERT. adv. Marc. 4, 28 p. 516, 19 quae intra (inter *codd.*) se -rent vel inter se tractarent — scilicet super ipso *Christo* dicentes 'hic ...' (*Matth. 12, 24*) —, in apertum processura *eqs.* **β** *subst.* (*dub. supra l. 41*): TER. Ad. 207 accipiunda et -anda iniuria adulescentium est ([DON.: patienda, consideranda cum silentio *eqs.*, *v. supra l. 21*]. *inde* QVEROL. p. 42, 10 R.). APVL. apol. 71 hunc ille timorem -bat; adversari propalam non audebat. **b** *aliquem*: PLAVT. Truc. 491 non placet, quem scurrae laudant, manipulares -ant.

2 *sub specie proferendi, dicendi* (*cf. supra l. 46. 51. 63*): **a** *vario usu*: **α** *or. recta*: PLAVT. Mil. 714 illi inter se certant donis, egomet mecum -o: 'bona mea inhiant *eqs.*' TERT. ieiun. 5 p. 279, 14 populus ... in Moysen et Aaron -vit: 'utinam *eqs.*' (*cf. supra l. 48 et Vulg. exod. 16, 2* murmuravit ... contra). GAVDENT. serm. 2, 27 G. turbis ... stupentibus ac -antibus: 'durus est hic sermo *eqs.*' (*cf. Vulg. Ioh. 6, 62* murmurarent). HIER. epist. 39, 6, 2 hoc inter se populus -bat: 'nonne *eqs.*' **β** (*acc. c.*) *inf.* (*per ellipsin p. 1708, 2*): TERT. coron. 1 l. 28 -ant ... pacem periclitari sibi. resurr. 31 p. 69, 12 si ... populus allegorice -ret ossa sua arefacta et spem suam perditam *esse*. GAVDENT. serm. praef. 53 G. aliquid se ... pati -antes iniustum, SYMM. or. 1, 8 ne quis te -ret praeiudicium captasse. AMM. 14, 11, 3 subolescere imperio ... filios -antes. 16, 4, 2 abiere barbari tristes, inaniter ... cogitasse (*sc. se*) civitatis obsidium -antes. HIER. adv. Iovin. 1, 8 (= epist. 49, 16, 2. 4) -amus adhuc nuptias non vocare (*sc. apostolum, ut vid.*) indulgentiam, sed praeceptum ...? **γ** *coniunctiones*: ITALA Luc. 19, 7 (cod. s) -bant, quia ... introiit (*gr. διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι, al. et Vulg.* murmurabant dicentes quod). EVSTATH. Basil. hex. 9, 6, 4 auditorum voces in cordibus audio -antes, eo quod ... ignoremus (*gr. καταβοώντων ὅτι*. VICT. VIT. 2, 5 gemere coepimus -antes, eo q. ... esset futura persecutio praeparata). **δ** *acc. int.*: HIL. syn. 78 id quod antea furtim -bat, nunc non clam victrix gloriabatur *haeresis* (*neutr. pron. ut*: HIER. in Is. lib. 10 praef. p. 351A scorpium [*i. Rufinum*], mutum animal ..., super responsione ... nescio quid -are. GREG. TVR. vit. patr. 11, 1 p. 710, 5 *draco diabolicus* os suum contra os beati quasi aliquid -turus erexit. *cf. p. 1707, 83*). HIER. in Is. 59, 5 sq. p. 577D in lege domini ... meditantur aniles fabulas -antes. Ps. AVG. serm. ed. Mai 151, 2 lingua *infantium morientium* laudem -at, non dolorem (*antea*: pium murmur). CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 137, 12 qui ... obloquia vel ... deliramenta ... -ant, aut palam loquantur aut taceant.

b *c.* quod *fin. i. q. -antem sibi proponere*: GREG. TVR. Franc. 6, 12 p. 282, 23 cum Bitorigus (*i.* Biturigos) -are, q. Toronicum terminum ingrederentur, audisset.

II *c. respectu facundiae deficientis fere i. q. balbutire*: **A** *de scriptoribus ineptis* (*per modestiam l. 31*): HIER. adv. Rufin. 1, 17 p. 411A tu, qui in Latinis -as ..., vel Graece debes scribere ... vel, si Latina tentaveris, ante audire grammaticum *eqs.* VITA Caes. Arel. 2, 37 indecorum est ... mutum (*sc. me*), cum loqui non possit, velle amplius -are. **B** *de infantibus* (*cf. supra l. 20*): VINDIC. gyn. p. 458d (*cf.* 458g. 459c) ubi duos vel quatuor dentes habuerit, -at (-sic- 458g).

in lusu verb. c. voce q. e. mutus *l. 15. 30. cf. p. 1707, 22.*

deriv.: mussitatio, mussitator. *cf.* mussitanter (*?*), mussitus.

compos.: ob-, summussito.

mussitus (-ī- *?*), (-ūs) *m. a* mussare *sec.* anhelitus *sim.* (*aut sec.* mugitus*?*) *fictum esse videtur. fere i. q. mussitatio*: EXC. Bob. gramm. I 535, 35 quaedam ficta sunt a sonis vel a vocibus, ut ... tinnitus, mugitus, ululatus, hinnitus, -s.

musso, -āvī, -āre. *a gr. μύζειν, ut vid.; cf. Leumann, Kl. Schr. 164 sq. de orig.*: VARRO ling. 7, 101 (*attulit* ENN. scaen. 421) -are dictum, quod muti non amplius quam μῦ dicunt. CLOD. TVSC. frg. Serv. auct. Aen. 12, 657 -are est ex Graeco, comprimere oculos: Graeci μῦσαι dicunt. *scrib. in codd.* -s- *pro* -ss- *e. g.* AMM. 21, 1, 13. 29, 2, 17 GLOSS. *de notione*: PAVL. FEST. p. 144 '-are' murmurare (*affert* ENN. ann. 182) ...; vulgo vero pro tacere dicitur (*affert* ENN. ann. 446. *cf.* FEST. p. 298. SERV. auct. georg. 4, 188, *qui adicit* interdum et pro dubitare [*affert* VERG. Aen. 12, 657 *et ad murmurandi notionem* ENN. ann. 344]. Aen. 12, 657). NON. p. 427, 12 '-are' et 'murmurare' (*q. v.*) ita discernuntur, quod '-are' hominum sit occulte quid et pressa voce loquentium, quod celatum velint (*affert* VERG. Aen. 11, 345 *et* 454). SERV. (auct.) Aen. 11, 345 '-ant' modo 'verentur' vel 'timent' significat; alias 'dubitant' (*affert* VERG. Aen. 12, 657) ...; interdum 'susurrant', ut de apibus dicit (*v. infra l. 83*); et proprie '-are' est 'obmurmurare' et queribundum tectius (letius *trad.*) velut muto esse vicinum; alias 'tacent', alias 'quiescunt'. 11, 454 '-ant' modo 'queruntur'. CHAR. gramm. p. 473, 21 B. ὑπογογγύζω. GLOSS. γογγύζω. est frequenter murmuro vel dubito vel vereor. -ant: timent, pavent. silent, celant. dissimulant. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN., *?* VARRONE, LVCR., SALL., IVVENT., VERG. [*langob. aemil.* müsé, *sard. centr. et mer.* mušare, -ai. *cf. M.-L. 5776 d. Wagner II 149. G.*] [*dub. vel falso trad.*: VARRO Men. 102 discumbimus -ti (*vix mediopass. intellegendum coll.* murmurari; muscati, multi *var. ll.*, mulcati *Heraeus dubitanter, alii alia*). LVCR. 1, 657 (*CF*). SIL. 13, 261 (*Capuenses deditionem desiderant*) -at perfidiae ductorque caputque senatus Virrius, a Poeno nullam docet esse salutem vociferans ...: '*eqs.*' (*cf. Bauer ad l. et Lindblom, In Sil. ... quaest. 129 sq.*).]

i. q. cum indignatione vel ignavia, timore sim. murmurare (*iuxta* murmur *p. 1709, 11. 22. 39, cf. l. 45 sqq.*; intus in occulto *l. 74*, inter se *sim. p. 1709, 2. 8. 18. 38*, clam, tacite *p. 1709, 5. 15; -ant fere homines* [vox *p. 1709, 17*], *animalia l. 83. p. 1709, 32*): **I** *usu communi*: **A** *in universum*: PLAVT. Merc. 49 (*de conviciis patris*) summo haec clamore; interdum -a⟨ns⟩ conloqui: abnuere, negitare adeo me natum suom. ENN. ann. 182 intus in occulto -bat (*v. l. 45*). 446 no⟨e⟩n⟨u⟩ decet -are bonos *eqs.* (*v. l. 46*). scaen. 421 vocibus concide, facimus ⟨muss⟩et obrutus (*v. l. 41*). LVCR. 6, 1179 *pestilentia Athenis saeviente* -bat tacito medicina (*i. turba medicorum*) timore (*cf.* PLIN. epist. 7, 1, 5 -antes ... medicos). SALL. or. Macri 8 L. Sicinius ... de potestate tribunicia loqui ausus -antibus vobis circumventus erat. or. Phil. 3 *M. Aemilius* exercitum opprimundae libertatis habet ...; vos -antes et retractantes verbis ... pacem optatis magis quam defenditis. IVVENT. com. 1 quod potes, sile, cela, occulta, tege, tace, -a, mane. VERG. georg. 4, 188 *in alveo apium vespere* fit sonitus -antque oras et limina circum (*v. supra l. 47. 54*). Aen. 11, 454 fremit arma

[Haller]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

iuventus, flent maesti -antque patres; hic undique clamor *eqs.* (*v. p. 1708, 56*). LIV. 7, 25, 1 -antes . . . inter se rogitabant, num quem . . . paeniteret. 28, 40, 2 id consilium haudquaquam primoribus patrum cum placeret, ceteri per metum aut ambitionem -rent, Q. Fabius *eqs.* 33, 31, 1 decretum . . . clam -antes carpebant: litteras . . . adumbratas esse *eqs.* PHAEDR. app. 8, 17 *Romanis a barbaro provocatis* sibi quisque metuit, primi . . . -ant duces. PETRON. 132, 5 tota . . . familia tristis inter se -at quaeritque, quis . . . confuderit. STAT. Theb. 3, 92 excussae procerum mentes, turbataque -ant concilia. 10, 582 reddere fratrem — nec -ant, sed voce palam claroque tumultu — reddere regna iubent. 11, 455 alterna . . . murmura volvunt -antes: iterare acies . . . impetus *est.* PLIN. epist. 3, 11, 2 pecuniam . . . -antibus magnis quibusdam et locupletibus amicis . . . dedi *Artemidoro.* FRONTO p. 5, 18 v. d. H. (= p. 8 N.) iam hora decimam tangit et tabellarius tuus -at. PANEG. 12, 2, 4 ducibus non solum tacite -antibus, sed etiam aperte timentibus (*cf. p. 1708, 77 et* CLAVD. 20, 134 tacita formidine -ant). IVVENC. 3, 24 haec inter sese -anti voce volutant: 'nonne . . .?' (*cf. Vulg. Matth. 13, 54* ut mirarentur et dicerent). AMM. 24, 7, 5 cum metuens si⟨bi⟩ quisque -ret. 29, 2, 17. PRVD. ham. 773 duo cedere iussi de Sodomis: alter se proripit, altera -at (*infra*: renutat. SCHOL.: dubitat). c. Symm. 1, 478 -ans tristius ingemuit. CYPR. GALL. gen. 1371. SVLP. SEV. chron. 1, 43, 7 miseri trepidantes -are. 2, 6, 4. MART. CAP. 7, 729 oborto terrigenis -antibus murmure.

B *c. explicationibus colores speciales exprimentibus*: **1** *c. obi. i. q. -ando celare*: PLAVT. Aul. 131 aequom est quod in rem esse utrique arbitremur et mihi te et tibi ⟨me⟩ consulere et monere; neque occultum id haberi neque per metum -ari, quin *eqs.* **2** *c. interrog. indir. i. q. -antem quaerere, dubitare* (*cf. supra l. 2. 8; per indic. c. pron. praepar. l. 34*): ENN. ann. 344 aspectabat virtutem legionis suai ⟨ex⟩pectans si -ret, quae denique pausa pugnandi fieret *eqs.* (*v. p. 1708, 48*). VERG. Aen. 12, 657 -at rex ipse Latinus, quos generos vocet *eqs.* (*v. p. 1708, 48. 53*). 12, 718 (*in comparatione*) *tauris proeliantibus* stat pecus omne metu mutum -antque iuvencae, quis nemori imperitet *eqs.* TREB. Gall. 12, 4 -antibus (musit- *V*) . . . cunctis, quid rei esset *eqs.* AMM. 21, 1, 13 *de providentia* vanities aliquotiens plebeia strepit, haec imperite -ando, si esset praesentiendi notitia . . ., cur ille . . . ignoravit. **3** *c. struct. variis i. q. -antem dicere* (*cf. supra l. 5. 17*): AMM. 17, 13, 11 -antes . . . audiebantur interdum, fortunae . . . fuisse quod evenit (*acc. c. inf. ut* 31, 5, 2). CYPR. GALL. gen. 1156 rapidi secum ventoso murmure -ant: 'somnia, cernamus, poterunt si pellere letum' (*cf. Vulg. gen. 37, 19* mutuo loquebantur). exod. 586 nullo -ante seorsum, quod desint alimenta sibi.

II *usu audaciore vergit in notionem q. e. cunctari*: VERG. Aen. 11, 345 cuncti se scire fatentur, quid fortuna ferat populi, sed dicere -ant; det libertatem fandi *eqs.* ([*v. p. 1708, 52*]. *inde* MEROB. poet. 107).

deriv.: mussatio (?), 1. mussio (?), mussito, mussitus. *cf.* ?mussim, 1. musinor.

compos.: de-, ob-, summusso (*cf.* summussus, summussim).

Halter.

mussula, -ae *f.* [*vox germ., cf.* mussa *et theod.* Moos; *v. Gamillscheg, Romania Germanica I 210. J. B. H.*] *i. q. muscus herba*: GREG. TVR. glor. conf. 43 *de sepulchro Tranquilli confessoris* magnum beneficium praestatur petentibus; nam de -is (musc- *cod. 4*) supernatis medicamina populi promerentur, unde ego valde experimentum tuli; . . . de hac -a tactis *manibus* (de hoc musculo tactas *idem cod.*) . . . retuli sanas.

[mussus *v. p. 1706, 76.*] **musta** *v.* musca.

mustāceus (-cius), -ī *m. et* **mustāceum** (-cium), -ī *n.* [*a* mustum, *cf.* vinaceus. *J. B. H.*] -ce- *codicibus testibus* CATO (*sed fere* -cicap.), CIC., PLIN.; -ci- *titulus l. 76, item vel* -ti- *libri ceterorum* (-ce- *pauci* IVV.). NOT. Tir. 109, 36 -um. *de genere*: CAPER gramm. VII 103, 1 -us sive -um non ad genus referendum est, quasi hoc potius sit aut illud cum per se nihil sit, sed sit plane τῶν πρός τι. -us panis recte dicimus et -um libum. *recipitur in serm. graec.: Chrysipp. Tyan. Athen. 14, 647^d^ μουστάκια bis.* [*it.* mostacciuolo, *calabr., sic.* mustazzolu, *abrut.* mestacciolə, *hisp.* mostachón. *cf. Battisti-Alessio IV 2518. Corominas III 454. G.*]

genus operis pistorii musto conditum (*v. Orth, RE XI 2092, 23 sqq.*): CATO agr. 121 (*cf.* cap. 130) -os sic facito: farinae siligineae modium unum musto conspargito; . . . lauri folia subtus addito, cum coques. CIC. Att. 5, 20, 4 *Bibulus* coepit loreolam in -o quaerere (*cf. Otto, Sprichw. p. 236*). PLIN. nat. 15, 127 Pompeius Lenaeus adiecit quam *laurum* mustacem appellavit, quoniam -is subiceretur: hanc esse folio maximo *eqs.* STAT. silv. 1, 6, 19 (*kalendae Decembres*') *inter dona* -us (musc- *M*) et . . . caryotides cadebant. IVV. 6, 202 nec est quare cenam *nuptialem* et -a perdas labente officio crudis donanda (*cf.* SCHOL. *et* GLOSS. V 653, 6). IVS colleg. eborar. (CIL VI 33885) 9 ⟨placere⟩ . . . uti k(alendis) Ian(uariis) . . . -um et palma . . . ⟨darentur⟩. ARNOB. nat. 2, 23 esurienti si dederis uvam, -um . . ., sciet posse sedari omnibus ex his famem aut quo genere singula esse debeant esui? VESPA 49 sponsae -a mitto.

cf. mustax, mustelago (?).

mustacia granae (*anglosax.*) GLOSS.^L^ Corp. M 335. *cf. gr.* μύσταξ. [*it.* mostaccio, *calabr.* mustazzu, *val.* mustață. *cf. M.-L. 5803 a. Battisti-Alessio IV 2518. Corominas III 452 sqq. G.*]

1. mustārius, -a, -um. *a* mustum. **1** *i. q. ad mustum pertinens*: CATO agr. 11, 2 urceos -os. *cf. gr.* μουστάρια PAP. Florent. 65, 18 (*s. VI*). **2** *fere i. q. musteus*: CASS. FEL. 42 p. 103, 1 masuca confecti de vitibus nondum -is.

2. mustārius *v.* muscarius *p. 1697, 7.*

mustax (-āx?), -cis *adi.?* *a* mustum, *nisi a* mustaceus *retrograde. i. q. aptus, qui mustaceis subiciatur* (*de genere lauri*): PLIN. nat. 15, 127 (*ex Pompeio Lenaeo*) *v. p. 1709, 71.*

cf. mustelago (?).

[muste frange GLOSS.^L^ V Aa M 631 *obscurum. cf. ibid. Corp. N 34* navat frangat *et Goetz, Thes. Gloss. 721. 730. André, RevPhil. 33, 1959, 242* (*verbum q. e.* mulcare *latere censet, v. p. 1564, 51*).**]**

^a^**mūstēla** (mu-?) (-ella), -ae *f.* [*a* 1. mus *ut vid.; sed quid alteri membro subsit, non liquet. J. B. H.*] *de origine*: SERV. Aen. 2, 468 telum . . . dictum a longitudine, unde et -am dicimus (9, 744 *seq.* quasi mus longus. *inde* ISID. orig. 12, 3, 3. 18, 7, 10 unde et -am [-um *B*] dicimus, quod longior sit quam mus. 20, 15, 3). *scrib. etiam* musc- (*p. 1711, 4*), -ella (PLAVT. Stich. 499 *A* [*idem* 460 -ela]. PETRON. 46, 4. PLIN. nat. 8, 45. *al.* [-ela *passim*]. DON. Ter. Eun. 689, 1. *et saepius*), -illa (ORIBAS. eup. 370 *iuxta* -ella), -ula (ORIBAS. syn. 3 add. p. 918, 62). NOT. Tir. 109, 4 (*post* mus). *fem. testatur* GRAMM. suppl. 235, 27 (*nihili sunt scripturae l. 15. p. 1711, 14, distinguitur* mustelus *p. 1711, 52*); *animal visu epicoenon habetur ibid.* 145, 25. 162, 14. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CIC. [*pedem.* musteila, mosteila *etc., langob. alp.* müšteila, müštél; *calabr.* mustera, *apul.* musdea; *sard. mer.* mustèla (?); *raet. occ.* müstaila, muštèila, mištèila *etc., francog. vet.* mostoile, *med.* mou(s)toile, *pic.* muswal, mutwel *etc., loth.* motel, -ol *etc., francoprov.* moteila, -o, mutéra, mušela, mohéyla *etc., prov.* mustéla, -o, mustèro *etc.,* moustelo, *cat.* mostela, mustela, *arag.* mustrela, *port.* mosteia (?). *cf. M.-L. 5778. Wagner II 147. Corominas III 484. Machado II 1543. G.*]

I *nomen quadrupedis*: **A** *stricte i. q.* γαλῆ (DON. Ter. Eun. 689, 1 γ. -a dicitur. GLOSS.; -a vulgaris PLIN. nat. 29, 105 [*inde* PLIN. med. 3, 33, 9], *per distinctionem ibid.* 28, 162 rustica. 29, 60 alterum *genus* silvestre, distans magnitudine, Graeci vocant ictidas . . .; haec autem, quae in domibus nostris oberrat et catulos suos, ut auctor est Cicero [phil. frg. XIII 3], cottidie transfert mutatque sedem, serpentes persequitur [29, 103. 30, 47. 90]. PALLAD. 4, 9, 4 mansuetas. *ad rem v. Steier, RE XVI 902 sqq.*): **1** *vario usu*: **a** *in superstitione*: PLAVT. Stich. 460 auspicio hodie optimo exivi foras: -a murem abstulit praeter pedes *eqs.* (*cf.* 499 certumst -ae posthac numquam credere, nam incertiorem nullam novi bestiam; quaen eapse deciens in die mutat locum [*v. l. 36*], ea ego auspicavi . . .?). APVL. met. 2, 25, 4 repente introrepens -a contra me constitit *eqs.* 9, 34, 3 visa est . . . -a . . . mortuum serpentem forinsecus mordicus adtrahens. AMM. 16, 8, 2 si super occentu soricis vel occursu -ae vel similis signi gratia consuluisset quisquam peritum. OBSEQ. 12 milvus volans -am . . . misit. **b** *in fabulis*: HOR. epist. 1, 7, 32 cui *vulpeculae satiatae* -a procul 'si vis' ait 'effugere istinc *eqs.*' (SCHOL.: mire imitatus est stridorem -ae. *cf.* ROMVL. fab. 49). PHAEDR. 1, 22, 1 -a ab homine prensa . . . 'parce, quaeso' inquit 'mihi, quae . . . muribus purgo domum' *eqs.* 4, 2, 9 fabellam . . . de -a et muribus: *eqs.* (*cf.* ROMVL. fab. 72). 4, 6 'pugna murium et -arum'. **c** *in medicina*: PLIN. nat. 28, 106 tali sinistri *hyaenae* cinere decocto cum sanguine -ae perunctos omnibus odio venire (30, 36 [*inde* PLIN. med. 3, 6, 3 MARCELL. med. 15, 79] strumis exulceratis. 30, 118 [*inde* SER. SAMM. 132 PLIN. med. 2, 19, 3 MARCELL. med. 19, 18 PLAC. med. 20] elephantiasin *mollit* s. et cinis -ae. *al.*). 30, 34 (*inde* SER. SAMM. 1018) -ae cinerem *comitialibus aliisque* (30, 41 [*inde* PLIN. med. 1, 22, 1 MARCELL. med. 18, 1] umeri doloribus. 30, 76 [*inde* MARCELL. med. 36, 35] *podagricis. al.* SER. SAMM. 691 CHIRON 787). 30, 47 iocinerum doloribus medetur -a silvestris in cibo sumpta vel iocinera eius (30, 90 *comitialibus* prodest et cerebrum -ae inveteratum potumque et iecur eius, testiculi quoque . . ., silvestris vero tota in cibo sumpta. 30, 97 [*inde* PLIN. med. 3, 18, 3]. PLAC. med. 3, 8 rec. α [= 3, 9 rec. β]. CASS. FEL. 71 p. 171, 17. *cf. p. 1711, 10. 12*). *saepe.* MARCELL. med. 15, 109 MISC. Tir. p. 59, 26 CAEL. AVR. chron. 1, 4, 118. 128. **d** *alia*: CIC. *supra l. 36.* VARRO rust. 3, 10, 4 *in cellis pullorum providendum est, ne* eo accedere possint -ae (*cf.* COLVM. 8, 14, 9 PALLAD. 1, 24, 2). PETRON. 46, 4 tres cardeles occidi et dixi, quod -a comedit. PLIN. nat. 8, 79 (*inde* SOL. 27, 53) *basiliscis* -arum virus exitio est; . . . necant illae simul odore moriunturque. 8, 98 *vires refovet* -a ruta in murium venatu cum iis *serpentibus* dimicatione conserta (*cf.* 20, 132, *unde* GARG. MART. med. 3 p. 137, 3. *v. etiam p. 1711, 48*). 10, 204 *dissident* -a et cornix . . ., angues et -ae et sues. 11, 183 *inter animalia timida aut propter metum malefica. al.* SVET. frg. 161 p. 250, 2 -arum est drindrare (*q. v.*). ITALA lev. 11, 29 (Lugd., Monac., *cf.* VVLG.) *inter animalia impura* (HESYCH. *ad l.* p. 915^B^ animal est dolosum et valde furtis vacans. *eodem spectat* BARNAB. 10, 8 iniquitatem faciunt ore suo [*v. Windisch ad l. et cf.* RVFIN. Clement. 8, 25, 5]). LAMPR. Heliog. 27, 2 mille -as *sibi exhiberi iubebat.* SERV. georg. 1, 414 *obliviosas esse dicit. al.* *de colore v. p. 1711, 41 sqq.*

2 *facete dictum*: CIC. nat. deor. 2, 17 ut . . . muribus illam *domum* et -is aedificatam putes (*v. p. 1690, 29*).

B *per similitudinem vel confusionem*: **1** *i. q. mygale, mus araneus*: DIOSC. 1, 142 p. 71, 27 M. morsibus ⌊-e et soricum⌋ (*gr.*

[Lévêque-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 128, 6 μυγαλῆς. cf. 2, 138 p. 230, 16 mygalis. *3, 23 p. 387, 4* megaletis). ORIBAS. eup. 3, 70 (*gr. μυγαλᾶς*). *cf.* POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 11 mus -a. **2** *i. q. viverra* (*v. Steier l. c. 907*): GLOSS. II 597, 5 v.: -a (muscella *trad.*). *cf. l. 37.*

II *nomen piscis*: **A** *esui apti* (GLOSS. *ἥπατος. γαλῆ. πηλόγονος. v. Steier l. c. 907 sq. Jud ap. Howald-Meyer, Röm. Schweiz 368 sq. de Saint-Denis, Vocab. des animaux marins 73 sq.*): ENN. frg. var. 34 ('Hedyphagetica') omnibus ut Clipea (Clipeae *Turnebus*) praestat -a marina (PLIN. nat. 9, 63 [*cf.* 1, 9, 29; *de scaro*] proxima est mensa iecori [pec- *trad.*] dumtaxat -arum, quas mirum dictu inter Alpes quoque lacus Raetiae Brigantinus aemulas marinis [murenis *R² al.*] generat. 32, 112 [*inde* PLIN. med. 3, 21, 11] *comitialibus* datur et -ae m. iocur. *de iocinere cf. p. 1710, 60*). VARRO ling. 9, 113 in piscibus dissimilis . . . *solea* -ae. COLVM. 8, 17, 8 avidas (-dos *SA*) -as . . . includimus *in piscinas*. AVSON. Mos. 107 quae . . . per Illyricum, per stagna . . . Histri spumarum indiciis caperis, -a, natantum in nostrum subvecta fretum (*seq. descriptio coloris*). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 12 (*an ad B?*). **B** *canini, i. q. γαλεός* (*cf.* mustelus *et ad rem Keller, RE VII 595 sqq. Strömberg, Griech. Fischnamen 108 sq.*): AMBR. hex. 5, 2, 5 (*de piscibus*) nec praetermittam scorpios, ranas, testudines, -as quoque et canes maritimos, vitulos marinos, cete inmania *eqs.* 5, 3, 7 alii vivos fetus edunt . . ., ut -ae et caniculae et cete ingentia *eqs.* (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 7, 2, 4 facit . . . catulos -a [*gr. τὰ γαλεώδη*]). ORIBAS. syn. 4, 15, 9 Aa (*inter cacochyma*) aranea, -a (aranios, pisces, -as La), scorpius . . . et his similes in mari animalia (*gr. γαλεώνυμοι*).

deriv.: mustelarium, mustelinus. *cf.* mustelago (*?*), mustelus *et v. Onom.*

compos.: mustelopardus. *Lévêque-B.*

mustelāgo (-til-*?*, *vix* mūstēl-), -inis *f. vocem fidei incertae e* mutilago (*cf.* mult-) *contaminatione c.* mustela *vel* mustaceus (*cf.* mustax) *facta fluxisse conicit André, Lex. botan. s. v.* *genus lauri*: Ps. APVL. herb. 27 l. 6 *chamaedaphne* a Graecis dicitur dafnitis . . ., Itali -o (*de script. v. app. crit.*; laurum terrestrem *vel* ruscum *pars codd.*, *cf. Ps. Diosc. Vind. 4, 147 p. 289, 19 λαυρίωλαμ*). GLOSS. III 538, 24 dafnitis id est -o (dafimidis i. e. -ilaco *trad.*).

mūstēlārium (mu-*?*) (-ell-), -ī *n.* *a* mustela *sec.* aviarium *sim.* GLOSS. II 261, 14 *γαλεάγρα*: cavea, viverra (viverrarium *ed. Stephani*), -um. 587, 47 -r⟨i⟩um: foveole in qua mustella nutritur.

mūstēlīnus (mu-*?*) (-ell-), -a, -um. *a* mustela; *cf.* PRISC. gramm. II 80, 3 mustela -us. *i. q. ad mustelam pertinens, mustelae proprius*: TER. Eun. 689 hic est vietus vetus veternosus senex, colore -o (*lentiginem respici censet* DON. *revocans ad Menand. frg. 163 K. γαλεώτης γέρων erroremque poetae statuens; deinde sequitur grammaticum quendam,* qui recte intellexit Terentium scientem '-o c.' dixisse eunuchum velut sublivido *eqs. cf.* SCHOL. Bemb.: lentiginosa facie. EVGRAPH.: nigro . . ., qui color est in mustelis supra domorum tecta currentibus. SCHOL. p. 107, 11 russeo *eqs.*). PLIN. nat. 30, 124 ex utriculo -o. CHIRON 686 ruta⟨m⟩ -am (*cf. p. 1710, 70*).

mūstēlopardus (mu-*?*), -ī *m.* *a* mustela *et* pardus. *bestia quaedam*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 9 *inter nomina quadrupedum.*

mūstēlus *γαλεός* GLOSS. III 471, 16 (*seq.* mustela *γαλῆ*). *cf.* mustela *l. 18.* *Gruber.*

mustētum *v.* myrtetum.

musteus, -a, -um. *a* mustum. *?* -ius *p. 1712, 13.* GLOSS.ᴸ III Abol. MV 33 -um: viscidum, medium viride (*cf.* GLOSS. V 225, 1. 467, 15. 19). *adde p. 1712, 12.* [*it.* moscio, *lig.*, *calabr.*, *sic.* mušu, *neap.* mušə mušə, *aemil.* mos mos, *raet. occ.* muš, muoš, *francog. vet.*, *prov.* mois, *cat.* moix. *cf. M.-L. 5779. Battisti-Alessio IV 2517. (Corominas III 463 sqq.). G.*] [*falso trad.* APVL. met. 2, 26, 8.]

1 *i. q. musto abundans*: **a** *de genere quodam pomorum*: CATO agr. 7, 3 mala -a et punica ([*inde* VARRO rust. 1, 59, 1 quae antea -a vocabant, nunc melimela appellant. PLIN. nat. 15, 51 -⟨e⟩a a celeritate mitescendi *eqs.*]. COLVM. 5, 10, 19 *inter cydoniorum genera* [PLIN. nat. 15, 38 praecoci *proventu*]. CLOAT. Macr. Sat. 3, 19, 2). 7, 4 pira . . . -a (*inde* PLIN. nat. 15, 56. *coniecit Pontanus pro* murt- CLOAT. *l. c.* 6). **b** *de lacu torculario*: SEDVL. op. pasch. 1, 2 p. 180, 19 -o vinitor in amne tripudians.

2 *i. q. adhuc in modum musti fervens, novellus, recens*: **a** *proprie* (*de rebus naturalibus, liberius de sapore l. 76*): VARRO Men. 12 recentes -os in carnario fluitare suspiciunt *pueri* (museos *var. l.*; '*sc. petasones' Norden in schedis, caseos intellegit Bolisani, quales forsitan lateant sub* recentes, *quod glossema esse multi censent. cf.* MART. 13, 55, 1 petaso: -us est *eqs.*). COLVM. 9, 15, 13 dum -us fructus *mellis* defervescat (*cf. p. 1714, 18*). PLIN. nat. 11, 240 *caseo* (*cf. 11, 242 caseos senescentes* redire in -um saporem aceto . . . maceratos). 12, 29 amaritudo grano *piperis Italici* eadem, quae piperi -o (*sic vel* mustheo *codd.*, '*significat piper recentissime lectum decerptumque ex arbore' Mayhoff, Novae lucubrat. Plin. 22*; myrteo *vulg.*) credatur esse. 13, 50 est . . . tanta suavitas -is *palmis*, ut *eqs.* (*antea*: viridibus). 37, 46 *formicas sim.* adhaesisse -o *sucino*. **b** *translate de opere impolito* (*cf. p. 1713, 65*): PLIN. epist. 8, 21, 6 cupere te . . . quam maturissime legere hunc adhuc -um librum (*huc respicere videtur* SIDON. epist. 8, 3, 2 inpolitum hunc semicrudumque et, ut aiunt, tamquam -um l.).

subst. **musteī** (*sc. panes sim.*), -ōrum *m. et l. 10?* **mustea** (*sc. liba sim.*), -ōrum *n.* *i. q. mustacei* (*v. Svennung, Unters. Pallad. 22. 273*): PALLAD. 11, 21 de fermento -orum servando: . . . panes ex eo *tritico* brevissimos admodum facies -orum . . . quo tempore anni -os facere volueris. APIC. 5, 189 ex melle et -is cum lacte . . . facies *pultes*. 7, 294 *perna* inlata cum buccellis . . .; melius, si cum -is. 7, 295 petasonem ex -is: . . . alia parte piperati buccellas -orum factas perfundis; cum sorbuerint, quod -i recusaverint, petasoni refundis. 7, 301 dulcia: -os Afros optimos rades (*eqs.*) . . .; piper aspergis et inferes (*seq. 302* siligineos). *addere velimus* THEOD. PRISC. eup. faen. 81 de -is (-o *B*) . . . faciendum est *cataplasma*, sed quae piper non habuerint (*cf. l. 7. 9*). GLOSS. III 185, 4 (*de secunda mensa*) *γλευκῖται*: -i (V 256, 7).

? subst. **musteum** (-ium), -ī *n.* GLOSS. III 568, 53 -um (mulzium *trad.*) i. sinapis (*v. André, ALMA 26, 1956, 197, qui confert Plin. nat. 20, 240* semen ac radix *sinapis*, cum inmaduere musto. *ad corruptelam cf. l. 78*).

? **mustilāgo** *v.* mustelago. **mūstilla** *v.* mustela.

mustio *v.* muscio. *?* **mustium** *v.* musteus (*l. 13*).

1. mustricula, -ae *f.* [*orig. inc., vix a* monstrare. *J. B. H.*] AFRAN. com. 419 -am (-tic- *var. l.*) in dentes impingam tibi (PAVL. FEST. p. 147 *ad l.*: -a est machinula ex regulis, in qua calceus novus suitur).

? **2. mūstricula,** -ae *f.* GLOSS. V 605, 14 -a (-cola *trad.*) machina ad stringendos mures. *vox fidei incertae, fort. eadem atque* 1. mustricula *explicata veriloquio inepto sec.* muscipula.

mustula *v.* mustela.

mustulentus, -a, -um. [*a* mustum, *cf.* vinulentus. *J. B. H.*] *i. q. musti plenus*: PLAVT. Cist. 382 (NON. p. 63, 28 '-um'. 415, 15) -us ventus (*trad.* -us aestus *vel* mustilentus v.) nares attigit (NON.: ut sit odor musti aut musto oblitus ac madens. *inde* GLOSS. V 651, 3 -um a musto). APVL. met. 2, 4, 8 -us autumnus (ZENO 2, 45). 9, 32, 2 -as autumni delicias.

mustulus *v.* musculus. **mustum** *v. l. 52.*

mustuōsus, -a, -um. *a* mustum. *i. q. musti plenus*: CASSIOD. in psalm. 79 concl. ista vinea (*sc. ecclesia*) pro botris -is sanctos infert fructus, martyres creat *eqs.*

1. mustus, -a, -um. [*cf.* muscus *vel gr. μύδος 'humor, putredo'* (*v. s.* 1. mundus). *J. B. H.*] *?* moct- *l. 51.* *de notione*: NON. p. 136, 4 (*inde* GLOSS. V 643, 73) '-um' non solum vinum, verum novellum quidquid est, recte dicitur (*affert* NAEV.). PRISC. gramm. II 257, 10 '-us . . . -i' excipit Probus (*v. p. 1714, 26*), quod tamen mobile (*i. adiectivum*) videtur, cum veteres et feminino et neutro genere inveniuntur hoc protulisse pro 'novus nova novum'; . . . Cato . . . '-a agna' pro 'nova' dixit (*cf.* III 444, 36 -us facit -a).

fere i. q. novellus: **1** *de animantibus*: NAEV. com. 54 utrum est melius, virginemne an viduam uxorem ducere? : : virginem, si -a est. CATO or. frg. 62 tit. de agna -a pascenda. **2** *vinum* -um: CATO agr. 115, 1 (*cf.* cap. 123) in v. -um veratri atri manipulum coicito in amphoram. *cf. gr. μοῦστος, μοῦσθος sc. οἶνος* (*Preisigke, Wörterb. d. griech. Pap. II 120*) *et, si huc pertinet,* ORIBAS. syn. 9 add. La p. 401 vino mocta una pars.

subst. ***mustum,** -ī *n.* *de origine*: LYD. mens. 1, 4 *μοῦστον τὸν οἶνον οἱ Ῥωμαῖοι ἔγνωσαν καλεῖν ὡσανεὶ μύστην*. ISID. orig. 20, 3, 4 -um est vinum e lacu statim sublatum; dictum autem creditur -um, quod in se limum et terram habeat mixtam; nam mus terra, unde et humus. *de genere et formis*: DVB. NOM. gramm. V 583, 23 -um generis neutri. *vulgariter* DIOSC. 5, 93 p. 198, 24 in unu urceu -u (*gr. 5, 72, 1 εἰς χοέα γλεύκους*). *cf. p. 1714, 23 sqq.* *de numero*: SERV. georg. 2, 7 -um numero tantum singulari dicimus . . ., licet Ovidius abusive dixerit '-a'; sed hoc ille plus fecit, quod et '-is' dixit (*cf.* DIOM. gramm. I 328, 23 GLOSS. II 263, 26). *exstat plur.* (*forma -a, ceterum -is tantum* OV. am. 1, 15, 11 PLIN. nat. 14, 124. 125. 21, 35) *in poesi* TIB. 1, 1, 10. 1, 5, 24. 2, 3, 66 (dona *P.* -o 2, 5, 85). PRIAP. 53, 2. OV. *saepe* (*sing. deest*). MANIL. 3, 153. 663 CALP. ecl. 1, 3. MART. *quinquies (iuxta sing.). al.; in prosa (fere iuxta sing.)* PLIN. nat. *saepe.* QVINT. *p. 1713, 71.* HIER. *p. 1713, 43. 74. 76.* PS. RVFIN. in Ioel 1, 10/12. SIDON. epist. 1, 6, 4 (-o carm. 22, 36). LEONIAN. Alc. Avit. epist. 86 p. 96, 11. ENNOD. *p. 1713, 84.* APON. *p. 1714, 21.* NOT. Tir. 98, 94 -um (muscum *L²*. *antecedit* mulsum). *de notione*: ISID. *l. 54.* GLOSS. *γλεῦκος* (*cf. p. 1714, 28. 29 et Geopon. 9, 20 γλεύκους, τουτέστι τοῦ καλουμένου μούστου*). -um de uva (acerba, agresti): *ὀμφάκιον.* *legitur inde a* CATONE, VARRONE, CIC. (*p. 1713, 65*), LABER. (*?, v. l. 80*), VERG. georg. [*val.* must. *it.* mosto, *sard. centr. et mer.* mustu, *raet. occ.* muost, *raet. or.* most, *francog.* moût, *prov.*, *cat.* most, *hisp.*, *port.* mosto; *germ.* Most. *cf. M.-L. 5783. Battisti-Alessio IV 2518. Wagner II 148. Corominas III 456. Machado II 1543. G.*] [*confund. in codd. c.* mixt- (*restit.* -um HOR. *p. 1713, 32.* PLIN. nat. 29, 44 MARCELL. med. 20, 16), muls- (PLIN. nat. 19, 156 MART. 13, 113, 2; *falso trad.* -um APIC. 6, 214), mult- (MANIL. 3, 153 COLVM. 4, 19, 3. *al.*; *restit.* -um LABER. mim. 86 PLIN. nat. 15, 100), musc- (*l. 69*).]

i. q. sucus fervens, qui fructibus sim. inest vel expressus est: **I** *uvarum* (*ad rem v. Abel, RE XVI 912 sqq.*): **A** *proprie*: **1** *de ipso liquore*: **a** *usu vario*: CATO agr. 7, 2 in sapa, in -o, in lora. 23, 2 -um . . . coctum (MART. 3, 82, 23. *cf.* VARRO frg. Non.

[Oomes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 551, 20 decoxerant [COLVM. 12, 20, 3 PLIN. nat. 14, 121. *al. v. etiam infra l. 44*]. COLVM. 12, 19, 5 excoctum. PLIN. nat. 15, 29 incoquitur). 125 ubi desiverit fervere -um (*v. vol. VI 1, 593, 31sqq. et 601, 33sq.* [fervor]. *cf.* FEST. p. 348 [*ex Labeone*] defervescat [*v. vol. V 1, 321, 83sqq.*]. COLVM. 12, 20, 8 infervefacere). *al.* VARRO frg. Non. p. 551, 11 cum expressissent acinis -um (*v. vol. V 2, 1783, 62sq. et cf.* TIB. 1, 5, 24 pressa [AVIEN. orb. terr. 1302 CYPR. GALL. gen. 1224. *adde l. 25*]). rust. 1, 7, 4 -i et olei (*antea*: uvae et oleae). *al.* TIB. 2, 3, 66 non tanti sunt tua -a, pater *sc. Bacche*. 2, 5, 85 oblitus ... -o feriet pede rusticus uvas. AETNA 271 tumeant ut dolia -o (OV. am. 1, 15, 11 -is uva tumebit. *cf. infra l. 41 et* GERM. frg. 4, 17 tumescentes -o ... uvas). OV. rem. 190 nudo sub pede -a fluunt (*v. vol. VI 1, 970, 33sq.*). *al.* MANIL. 3, 663 despumant -a (*cf.* COLVM. 10, 44 -o spumantis ... uvas [10, 432 dolia. SIL. 8, 378 CYPR. GALL. gen. 1224. *v. et l. 41*]. CALP. ecl. 1, 3 spument rauco ferventia -a susurro [IVVENC. 2, 375 SIDON. epist. 1, 6, 4]). CELS. 2, 26, 1 inflat -um atque etiam id vinum, cui nihil adhuc aetatis accessit. *al.* COLVM. 3, 2, 27 Spionia *vitis* dapsilis -o. 11, 2, 71 sine quibus *rebus* probe confici -um non potest (12, 18, 4. *cf.* PAVL. dig. 10, 4, 12, 3 fecerit). 12, 19, 1 -um ... condire (*v. vol. IV 142, 74sq.*). *al.* PLIN. nat. 11, 32 mel ... primis diebus fervet ut -a. 18, 322 calcari -a (*cf. infra l. 43*). 21, 35 vina -is odoratiora. 23, 45 *vinum* sucum esse qui fervendo vires e -o sibi fecerit. *et passim.*

b *accedunt epitheta (fere per abundantiam l. 45sqq.)*: *α rationem exprimendi indicantia*: CATO agr. 23, 2 de -o lixivo (COLVM. 12, 27 -um l., hoc est antequam prelo pressum sit. 12, 41 hoc ... erit, quod destillaverit antequam nimium calcetur uva). 23, 4 tortivum -um circumcidaneum (COLVM. 12, 36 -um t. est, quod post primam pressuram vinaceorum circumciso pede exprimitur. PLIN. nat. 14, 130 nos intellegimus novissime expressum. *cf.* VARRO rust. 1, 54, 3 circumcisici[t]um). PLIN. nat. 14, 85 protropum: ita appellatur a quibusdam -um sponte defluens ante quam calcentur uvae (*cf. l. 35*). *β regionem significantia*: HOR. sat. 2, 4, 19 -o (mixto *codd.*) ... Falerno (COLVM. 10, 431 MART. 13, 120, 2 PRVD. c. Symm. 1, 127). COLVM. 12, 33, 1 -i Aminei (12, 35, 1. 12, 42, 1 -i arbustivi A.). SCRIB. LARG. 109 ex Cretico (protropo MARCELL. med. 20, 16) -o, quod est passi genus. 115 (= MARCELL. med. 27, 5) Surrentini. PLIN. nat. 14, 124 Liguriae ... Circumpadanisque -is. *γ colores discernentia* (*cf.* PLIN. nat. 23, 29 -a differentias habent naturales has, quod sunt candida aut nigra aut inter utrumque): TIB. 1, 5, 24 candida -a (*v. vol. III 243, 81. cf.* PLIN. nat. 14, 78 album [*v. vol. I 1506, 2sq.*]). PROP. 3, 17, 17 dum modo purpureo tumeant (*Phillimore*, numen *sim. trad.*, spument *Itali*) mihi dolia -o (NEMES. ecl. 3, 45. *cf.* 3, 59 roseo. HIER. in Zach. 14, 11 p. 1531[C] *ut* rubentia in Christi sanguine -a calcemus).
δ alia: VERG. georg. 1, 295 *coniunx* dulcis -i Volcano decoquit umorem (*v. vol. V 1, 2189, 1sq.*). 2, 7 novo (OV. ars 2, 695 AVIEN. orb. terr. 1302. *cf. infra l. 62. 66. 74 et* PAVL. FEST. p. 123 primum [*om. pars codd., Lindsay*]. COLVM. 12, 29 recens [*ibid.* recentissimum. 12, 39, 2. *al.*]). TIB. 1, 1, 10 pleno pinguia -a lacu (MANIL. 3, 153. 3, 663 COLVM. 10, 432). PRIAP. 53, 2 cum capiant alti vix cita (*'expressa, elicita' Vollmer*; tua *vel* sua *var. l.*, nova *Bücheler*) -a lacus. OV. trist. 3, 10, 72 nec cumulant altos fervida -a lacus. COLVM. 12, 19, 4 donec videbitur eliquatum omni faece -um carere (12, 41). 12, 20, 2 tenue. PLIN. nat. 14, 85 austeri (*cf. infra l. 71*). 14, 125 pugnacibus -is crapulae plus inditur, lenibus parcius. SIL. 8, 378 immiti (inimico *var. l.*). PS. GARG. MART. p. 209, 3 forte. IVVENC. 2, 373 calidum. CYPR. GALL. gen. 1224 tenero. deut. 2, 54 fellito (*Vulg. 32, 32* uva fellis). *al.*

c *accedit gen.*: PLIN. nat. 14, 124 (*v. supra l. 37*). 23, 30 passi -um (*opp.* album).

2 *adhibetur ad indicandum anni spatium*: OV. fast. 3, 558 tertia nudandas acceperat area messes inque cavos ierant tertia -a lacus. met. 14, 146 ter centum messes, ter centum -a videre. *cf.* IVV. 10, 250 qui tot per saecula mortem distulit ... quique novum totiens -um bibit *sc. Nestor*.

B *in imagine vel comparatione*: **1** *usu vario*: CIC. Brut. 288 novam istam quasi de -o ac lacu fervidam orationem (*cf.* PLIN. epist. 9, 16, 2 devehemus ... pro novo -o novos versiculos tibique ..., ut primum videbuntur defervisse, mittemus). SEN. epist. 83, 16 (*de ebriis secreta prodentibus*) quemadmodum -o dolia ipsa rumpuntur ...: sic vino aestuante, quicquid in imo iacet abditum, effertur. QVINT. inst. 2, 4, 9 (*magistri aridi evitandi sunt*) ne maturitas quidem ipsa festinet nec -a in lacu statim austera sint. AVR. Fronto p. 61, 17 v. d. H. (= p. 67 N.) quom videbis in dolio -um fervere, in mentem tibi veniat mihi sic in pectore tuum desiderium scatere *eqs.* HIER. epist. 28, 5 verbum interpretabor ad verbum, ut, quia novicia -a contemnis, saltim veteris vini auctoritate ducaris. in Ioel 3, 12sqq. p. 984[B] ('exuberant torcularia, quia multiplicata est malitia eorum *hostium*') quia ... -a exuberent. VVLG. Iob 32, 19 (*cf.* HIER. interpr. Iob) plenus sum ... sermonibus ..., en venter meus quasi -um absque spiraculo quod lagunculas novas disrumpit. Is. 49, 26 cibabo hostes tuos carnibus suis et quasi -o sanguine suo inebriabuntur. AVG. in psalm. 83, 10 lacrimae piae contribulatorum -um sunt amantium. serm. 23, 12 (*ad Vulg. psalm. 35, 9* inebriabuntur ab ubertate domus tuae *eqs.*) quo vino, quo -o ...? ... bibe ... vitam. ENNOD. epist. 7, 20, 1 p. 188, 15 sit inter nos felicium vindemiarum vice colloquium: currant dulcia -a sermonum. **2** *usu christiano de donis spiritualibus*: ITALA act. 2, 13 (cod. d *al.*, *cf.* VVLG.) deridebant dicentes, quia -o isti repleti sunt. *inde* HIL. in Matth. 22, 1 prophetas ..., in quos -i modo quaedam ubertas sancti spiritus ferventis influeret (*cf.* AVG. serm. 267, 2, 2 [*de apostolis*] bulliebat -um et -o bulliente linguae gentium profluebant). ZENO 2, 28 *de competentibus* novellae vites ad iugum perductae, scaturientis -i dulci fluento ferventes, vinariam dominicam cellam ... gaudio repleverunt (*cf.* 2, 53 *competentes* autumnale ... non morabitur -um, quo repleti inebriatique ... spiritus sancti calore fervebunt). MAX. TAVR. serm. 11, 1 M. inpinguavit ... nos et refecit *Cyprianus* -o martyrii sui *eqs.* OP. imperf. in Matth. 40 p. 854 prophetas, ex quibus quasi ex torcularibus gratia spiritus sancti decurrebat ut -um. FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 19 de illa mirabili -i spiritalis ebrietate. CAES. AREL. serm. 189, 2 spiritale triticum et caeleste -um. *al.*

II *aliorum fructuum, mellis*: PLIN. nat. 15, 5 consequens earum *olivarum* vindemia est arsque vel maior olei -a temperandi (oleo *var. l.*, oleo quam *vel* oleum quam *edd. vet.*). PALLAD. 7, 7, 3 donec refrigerato -i calore deferveat *mel* (*cf. p. 1711, 74 et comparationem p. 1713, 20*). VVLG. cant. 8, 2 dabo tibi poculum ex vino condito et -um malorum granatorum meorum (*cf.* APON. 11 p. 214 compressa suavissima castigationum ... suarum aliorumque bonorum operum -a offert dilecto suo).

subst. **mustus,** -ī *m. forma vel artificiosa vel vulgaris vocis q. e.* mustum; *cf. gr.* μοῦστος *sim. p. 1712, 49.* SACERD. gramm. VI 481, 12 *nomina* non facientia ... quartae erunt declinationis ... excepto uno '-us -i' (PROB. cath. gramm. IV 30, 8. *contradicit* PRISC. *p. 1712, 41*). *i. q. mustum*: HIPPOCR. cib. 28 de -ū: -us inflat ventrem *eqs.* ORIBAS. eup. 2, 1 G 4 Aa (*cf.* La) gleucon, id est -us (*gr. 20* γλαύκιον). syn. 4, 22, 10 Aa -us inflationem facit (*gr.* γλεῦκος). 4, 25 Aa omnis -us (*gr.* νέος *sc.* οἶνος, La vinum ... novellus, id est -us). GLOSS.

deriv.: mustaceus (-um), 1. mustarius, musteus, mustulentus, mustuosus. *cf.* mustax.

2. mustus *v.* 1. muscus *p. 1700, 43.* *Oomes.*

mūsūrga, -ae *m.*, *μουσουργής, *cf.* μουσουργός. *i. q. homo rei musicae peritus*: HEGES. 1, 37, 2 p. 74, 9 *Alexandram* ab Antonio per -am quendam litterarum sequestrem petisse *eqs.* (*Ios. arch. 15, 24* μουσουργοῦ τινος αὐτῇ συμπραγματευομένου, *Ps. Rufin. Ios. bell. Iud. p. 428* a sodale quodam. *pro nom. proprio ed. Weber, vix recte*). *B.*

***mūtābilis,** -e. *a* mutare. *compar.* (-ius): VAL. MAX. 6, 9, 14 DECL. in Catil. 32. *superl.* (-issimus): DECL. in Catil. 59 (*cf.* maxime -is *l. 70. p. 1715, 23*). NOT. Tir. 31, 77. *de notione*: AVG. civ. 12, 18 p. 540, 29 D. -e est omne, quod aliquid patitur. immort. 2, 2 quod semper eodem modo non est. SYNON. Cic. p. 431, 26 inconstans. varius. diversus. deliberator. cunctator. -is. GLOSS. ἀκατάλληλος. εὐμετάβλητος. εὐμετάθετος. εὐμετάλλακτος. varius. *inde a* VARRONE (*adv.*), CIC., VERG., HOR., OV., LYGD., LIV. [*confunditur in codd. c.* mirabilis (*infra l. 71. 78. al.*), mobilis (*p. 1715, 21*), motabilis (*p. 1715, 21. 78. al., cf. p. 1529, 61sqq.*), nutabilis (*p. 1715, 10 et* APVL. Socr. 4 p. 129).]

i. qui mutari potest vel mutatur (*iuxta ponuntur* varius *l. 70. p. 1715, 50. 63. al.*, convertibilis *p. 1715, 60. 62 [v. et vol. IV 858, 2. 9]. al.*; *fere abundanter dicitur* -is diversitas FIRM. math. 3, 2, 22. 3, 3, 4):

1 *praevalente sensu facultatis mutandi* (*c. gen. respectus p. 1715, 56, abl. causae vel instrumenti saepius, limit. p. 1715, 17. 37 et* CAEL. AVR. acut. 1, 3, 40; *indicatur finis mutationis per* in *c. acc. l. 71. 75. p. 1715, 35. 64. al.*, ad *p. 1715, 66; accedit* ab *p. 1715, 65*, per *p. 1715, 46*):

a *corporaliter*: *α de rebus*: ① *adi.*: CIC. nat. deor. 1, 34 Ponticus Heraclides ... stellis divinitatem tribuit sensuque deum privat et eius formam -em esse vult (*cf.* ac. 2, 118 Xenophanes [*frg. A 33, 2 D.*] ... dixit unum esse omnia neque id esse -e et id esse deum). 3, 30 si omnia ... -ia sunt, nullum corpus esse potest non -e; -ia autem sunt illa, ex quibus omnia constant ...; omne igitur corpus -e est; at si esset corpus aliquod immortale, non esset omne -e. Tim. 27 cum *animus* materiam -em arripuit et cum rursus individuam atque simplicem, per se omnis movetur (*gr.* σκεδαστήν. SEN. dial. 8, 5, 6 an continua ... m. sit et per totum -is). 36 *sidera* vaga et -i erratione labuntur (*gr.* τρεπόμενα καὶ πλάνην τοιαύτην ἴσχοντα. *cf.* SEN. dial. 6, 18, 2 nocturnam lunae successionem ... accessionibus damnisque -em). SEN. nat. 2, 11, 1 *aer* ima sui parte maxime varius et inconstans ac -is (mirabilis *pars codd.*) est (2, 15 in ignem et aquam [2, 23, 2]. *cf.* 7, 22, 1 quaecumque aer creat, brevia sunt; nascuntur ... in re fugaci et -i. APVL. mund. 3 *inferioris aeris* saepe -is convertitur species, cum sit natura vitiabili; et in nubes cogitur *eqs.* [*gr.* παντοδαπῶς ἀλλοιουμένῳ]). 3, 9, 3 placet nobis terram esse -em (3, 10, 1 si in alia -is, est etiam in aquam. 3, 10, 5 in humorem [3, 26, 1. 3, 29, 4]. *cf.* 3, 15, 6 illa vis terrae, quam esse -em diximus). CALP. ecl. 2, 40 non minus arte mea -is (mirab- *P*) induit arbos ignotas frondes et non genitalia poma. 5, 50 nec fuerit variante deo -e caelum *eqs.* SIL. 4, 349 *Liris flumen* nullo -is imbri. APVL. mund. 36 lex illa vergens ad aequitatis tenorem sit deus nulla indigens correctione -i (*cf. gr.* διόρθωσιν ἢ μετάθεσιν). TERT. adv. Hermog. 12, 2 de lapidibus filii Abrahae non suscitabuntur ... si natura -is non erit (AVG. civ. 12, 3 p. 515, 20 D. nulla ... mala deo noxia, sed -bus corruptibilibusque naturis. 12, 5 p. 518, 13

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

naturas -es mortalesque. *al.*). *al.* *accedit* hinc **vel** illinc: TAC. Germ. 44, 2 nec velis ministrant *naves* nec remos in ordinem lateribus adiungunt *Suiones*; solutum ... et -e, ut res poscit, h. v. i. remigium (*cf.* hist. 3, 47, 3 pari utrimque prora et -i remigio, quando h. v. i. adpellere indiscretum ... est). (ii) *n. pro subst.*: CHALC. comm. 137 alteram *virtutem animae*, quae contemplatur ... immutabilem ... naturam, ... alteram ..., quae -ium generatorumque opinatrix est. MAR. VICTORIN. gen. div. verb. 9 p. 22, 8 W. sunt iuxta sensum versibilia et -ia, iuxta vero intellegentiam inversibilia et immutabilia. AVG. agon. 1, 1 p. 102, 14 instabilia et -ia (nuta- *duo codd.*). civ. 9, 22 p. 397, 13 D. *angeli boni* temporalia et -ia ista noverunt (gen. ad litt. 1, 1 p. 4, 8). p. 397, 23 temporalibus temporalia et -bus -ia coniectare. 12, 15 p. 534, 4 *deus*, in quo -e aliquid non est. gen. ad litt. 1, 14 p. 20, 23 omne -e ex aliqua informitate formari. serm. 52, 7, 19 ab incommutabilibus -ia *longe distant*. *al.* *β de animantibus*: HOR. epist. 2, 2, 189 genius ... naturae deus humanae mortalis, in unum quodque caput voltu -is, albus et ater. SIL. 2, 553 assimulat faciem -e monstrum (*sc. Tisiphone*) Tiburnae gressumque simul sonitumque loquentis. APVL. Socr. 4 p. 127 homines ... singillatim mortales, cuncti tamen universo genere perpetui, vicissim sufficienda prole -es. LACT. Phoen. 89 corpus -e (motabile *DE*, mobile *C*) *Phoenicis avis.*

b *incorporaliter*: *α de rebus*: ① *variis*: CIC. rep. 2, 43 *regalis* forma civitatis -is maxime est, hanc ob causam, quod ... in perniciosissimam partem facillime decidit. Att. 7, 11, 5 ea velim scribas ad me, et quidem, quoniam -ia sunt, quam saepissime. VERG. Aen. 11, 425 multa dies variique labor -is aevi rettulit in melius. HOR. epist. 2, 1, 101 quid placet aut odio est, quod non -e credas? LIV. 31, 29, 15 natura ..., quae perpetua est, non -bus in diem causis hostes sunt *barbaris Graeci*. 34, 6, 5 leges mortales, ut ita dicam, temporibus ipsis -es (*opp.* in aeternum latae). SEN. contr. 1, 1, 5 -is est casus (*cf.* CVRT. 3, 8, 20 *fortuna*. 4, 14, 19 vices rerum. SIL. 13, 857 fatum [STAT. Theb. 9, 661]. *sim. al.*). SEN. epist. 76, 30 cetera *bona* levia sunt, -ia. 77, 12 series invicta et nulla -is ope. SIL. 3, 141 brevitas ... vetat -is horae prolatare diem (*cf.* FIRM. math. 6, 36, 7 tempus ex varia inaequabilitate -e. PANEG. 5, 12, 6 praesens tempus breve et semper in partem utramque -e). VLP. dig. 30, 4 pr. rerum ... vocabula inmutabilia sunt, hominum -ia. PANEG. 12, 13, 4 ferrum inventu facile, usu -e est. FIRM. math. 5, 1, 19 locus filiorum erit -is, nam numquam ei integer numerus filiorum perseverat. *et saepe.* *n. sg. pro subst.*: TERT. adv. Marc. 4, 1 p. 421, 21 pristinum testamentum temporale significat, dum -e ostendit, etiam dum aeternum de postero pollicetur. (ii) *de animo, ingenio sim.*: Ov. met. 2, 145 (*Phoebus ad Phaethonta*) corripe lora manu, vel, si -e pectus est tibi, consiliis ... utere nostris (fast. 4, 601. *cf.* trist. 5, 13, 19 -e robur ... pectoris). LYGD. 4, 63 mens est -is illis (*eminis* (*al. v. p. 731, 11sq. et cf. l. 50*). LIV. 2, 7, 5 sunt -es volgi animi (38, 9, 1. *cf.* TERT. anim. 22, 2 animam per ingenia -em). 29, 23, 6 vana et -ia barbarorum ingenia sunt (perioch. 69 Marius, homo varii et -is ingenii consiliique semper secundum fortunam). *al.* *β de hominibus, deo haereticorum* (*fere cum respectu infirmitatis animi, naturae*): VERG. Aen. 4, 569 varium et -e semper femina (*affert* MART. CAP. 5, 485 *addens* ut ... Dido etiam varia -isque videatur possitque ex amore in odium commutari. PRVD. ham. 767 *de uxore Loth. cf. Otto, Sprichw. p. 231*). Ov. epist. 7, 51 (*Dido ad Aeneam*) tu quoque cum ventis utinam -is esses. CVRT. 4, 10, 7 *multitudo* impotens, saeva, -is (*cf.* VAL. FL. 1, 761 vulgus [TAC. hist. 1, 69]). SIL. 8, 17 ingenio fluxi, sed prima feroces, vaniloquum Celtae genus ac -e mentis. TAC. hist. 2, 92, 2 Vitellium subitis offensis aut intempestivis blanditiis -em contemnebant. APVL. apol. 70 te levem et -em. TERT. idol. 5 p. 35, 9 *Marcionitae deum* destruunt ut -em, dum alibi vetat, alibi mandat (*cf.* SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 150, 19 -em et convertibilem filium dei. AMBR. Nab. 17, 71 dominus ... non potest -is aestimari. RVFIN. Adamant. 4, 16 -e et convertibile ... verbum dei [*gr.* τρεπτός *tantum*]). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 44, 2 *eruditorem* tam fieri varium et tam in diversa -em, quam poscit ipsa diversitas bestiarum (AVG. epist. 140, 12 in melius). POMER. 3, 10, 2 *homines vani* a bono -es, mali tenaces. VITA Fulg. p. 67 L. ne ad desiderium spiritale -is fieret *eqs.* *γ de animali*: PHYSIOGN. 129 noctua ... animal est loquax, ignavum, -e, numquam in isdem permanens locis *eqs.*

2 *praevalente sensu actus mutandi i. q. mutatus*: CASSIOD. Ios. antiq. 17, 188 testamentum interea scribebat mente -i (*gr.* μεταβολῆς αὐτῷ περὶ τὴν διάνοιαν γενομένης).

adv. ***mūtābiliter.** 1 *generatim i. q. modo mutabili, variabili*: VARRO Men. 78 quibus instabilis animus ardens -r (Non. p. 112, 9 *quod def. Leumann, Adj. auf -lis 43, 1*; -tiliter NON. p. 139, 29 [-bil- *codd. fere omnes in lemmate; cf.* GLOSS. V 644, 27, *ubi* mattatiliter *trad.*]) avet habere et non habere fastidiliter inconstanti pectore. AVG. civ. 12, 9 p. 225, 30 D. *civitatis* pars, quae coniungenda immortalibus angelis ex mortalibus hominibus congregatur et nunc -r (motab-, mortaliter *var. ll.*) peregrinatur in terris. 12, 18 p. 539, 20 necesse est ... eadem semper repeti eademque semper repetenda transcurrere, vel manente mundo -r. gen. ad litt. 1, 2 p. 5, 15 quomodo dixit deus 'fiat lux'? ... et si temporaliter, utique -r (p. 5, 22 t. atque -r. *cf.* FVLG. RVSP. c. Fastid. 8 p. 517[c] quae in tempore -r fiunt). trin. 2, 6, 11 mutabilis et convertibilis est natura spiritus sancti, ut ... ipse in illud atque illud -r verteretur sicut aqua in glaciem (*opp.* incommutabiliter). BOETH. herm. pr. 1, 9 p. 120, 22 quaecumque sunt possibilia, -r evenient. p. 126, 19 res ipsae -r et indefinite futurae sunt, ita quoque enuntiationes variabili nec definita veritate ... proferentur. herm. sec. praef. p. 13, 16 varie et -r. CASSIOD. in psalm. 118, 106 *in iurando* divinitatem pollicemur, ne promissiones nostras -r excedamus. GREG. M. moral. 16, 45 aliud est esse, aliud principaliter esse, aliud -r atque aliud immutabiliter esse. *al.* 2 *speciatim ad reddendam vocem graecam q. e.* τροπικῶς: EVSTATH. Basil. hex. 3, 9, 1 spirituales incorporeasque virtutes -r (mirab- *D*) intellegi debere pro aquis.

deriv.: mutabilitas.

compos.: 2. immutabilis.

***mūtābilitās,** -ātis *f.* *a* mutabilis. *plur. inde ab* AMBR. (*infra l. 52*). *singulis locis ap.* CIC., LVCR. (*ceterum deest poetis*), GELL. (*infra l. 43*), *saepius inde ab* ARNOB., AMBR., AVG. [*confunditur c.* mobilitas *l. 36. 39. 46. al., cf. l. 18.*]

i. q. facultas mutandi, mutatio, μεταβολή (*quae vox saepissime respondet; iuxta ponitur* mobilitas *infra l. 31. 55* [*cf. l. 16*], motus GREG. M. in Ezech. 2, 1, 2 moral. 5, 68 p. 718[A] [*ter*], *adde infra l. 51 et cf.* mobilis -s *infra l. 26; indicatur finis mutandi per* in *c. acc. infra l. 59*): 1 *praevalente sensu facultatis*: a *rerum*: *α naturalium*: LVCR. 2, 932 scire licet gigni posse ex non sensibus sensus; quod si forte aliquis dicet dumtaxat oriri posse ex non sensu sensus -e *sc. atomorum.* DIOM. gramm. I 335, 15 tempus est vicissitudo rerum triformi -e comprehensa *eqs.* (*cf.* AVG. civ. 11, 6 p. 468, 22 D. tempus sine aliqua mobili -e non est, in aeternitate ... nulla mutatio. c. Secundin. 19 p. 934, 40 -em temporis [FVLG. RVSP. epist. 17, 18 p. 462[c]]). SERV. Aen. 5, 830 ('sinistros nunc dextros') pro aurae -e. 5, 848 ('vultum') *maris* -em, ⌊quae fit⌋ (auct.) pro qualitate ventorum. PELAG. in Rom. 1, 19 p. 14, 4 *elementorum* (*opp.* aeternitatem). AVG. civ. 11, 4 p. 465, 14 D. mundus ipse ordinatissima sua -e et mobilitate ... factum se esse ... proclamat. 22, 19 p. 597, 28 materiae. conf. 12, 6, 6 -s rerum mutabilium capax est formarum omnium, in quas mutantur res mutabiles. *al.* VICT. pasch. chron. I p. 678, 22 (= EPIST. pontif. Thiel Hil. 3, 3; *de paschalibus cyclis*) in lunae varietate dissentiunt ..., dierum -e (mobilitate *S*) confligunt. SALON. in eccles. p. 995[B] quia sol ... sua -e, id est ortu suo et occasu, quotidie huius saeculi monstraret interitum; per has namque mutationes temporum *eqs.* BOETH. arithm. 2, 31 p. 124, 12 *tetragoni* -e (*var. l.* mobilitate). cons. 3, 8, 9 W. formae ... nitor ... vernalium florum -e fugacior. mus. 4, 13 p. 336, 28 harum *vocum in genere chromatico et enharmonio* non plena -s. *al.* *β humanarum* (*cf.* GELL. 6, 11, 1 'levitatem' plerumque nunc pro inconstantia et -e dici audio): CIC. Tusc. 4, 76 inconstantia -sque mentis (AVG. conf. 7, 19, 25 animae et m. OROS. hist. 2, 17, 17 infirmissimam humanae m. -em. *cf.* AVG. in euang. Ioh. 20, 12 -em animi. de mend. 7, 10 p. 429, 3 [*var. l.* mobilitate]). ARNOB. nat. 2, 27 neque ... possunt animae ... in alios habitus sine sui -e transire (AVG. civ. 4, 31 p. 187, 5 D. animae -e. 8, 5 p. 329, 12. *al.*). AMBR. fid. 3, 8, 54 *Christus* sine -e divinitatis (*item deum a -e alienum esse docent* AVG. civ. 11, 4 p. 466, 17 D. *al.* CASSIAN. c. Nest. 1, 5, 4. *al. cf.* GREG. M. moral. 5, 68 p. 718[A] si angelorum substantia a -is motu fuisset aliena *eqs.*). hex. 1, 8, 30 p. 30, 20 -es adfectuum (CLAVD. MAM. anim. 1, 20 p. 70, 15. *cf.* THEOD. MOPS. in Gal. 4, 21 p. 72, 2 passionum [*gr.* ἐναλλαγήν]). GENNAD. dogm. 86 se omnes sancti pronuntiant peccatores ... mobilitate ⌊et -e⌋ (*deest rec. brev.*) condicionis humanae (LEO M. serm. 28, 5 p. 225[A]). AVG. in psalm. 60, 8 l. 28 luna ... figurate in scripturis pro -e huius mortalitatis ponitur. AVELL. p. 525, 16 inconstantis ... -s ista solet esse propositi (THEOD. MOPS. in Philem. 10 p. 277, 12. *cf.* argum. p. 264, 6 arbitrii -em in melius [in Eph. 2, 3 p. 144, 4]). *al.* *in ratione dicendi, scribendi*: GREG. M. moral. 11, 1 in prolixo opere esse culpabilis styli -s non debet, ne quis tamen me ex locutionis meae immutatione reprehendat *eqs.* THEOD. MOPS. in Gal. 4, 21 p. 71, 29 videtur apostolus ... dictorum sustinere -es (*gr.* μεταβολάς, *antea* conversio verborum). 5, 13 p. 94, 9 cum quadam ratione abuti solet nominum -e *i. 'caro' ponitur pro 'temporale, mortale' sim.* (in I Tim. 2, 1 p. 85, 11).

b *hominum* (*cf. l. 44. 47*): SCHOL. Hor. carm. 1, 5, 11 ('aurae') -is femineae (*cf.* CASSIOD. var. 2, 11, 2 sexus ... femineus ad -is vitia patet). AVG. civ. 13, 10 p. 567, 5 D. hoc agit eius *hominis* -s ..., ut veniatur in mortem. trin. 7, 3, 5 non mutando divinitatem suam, sed nostram -em assumendo (SACR. Leon. 495 GREG. M. in Ezech. 1, 2, 20 p. 805[B]. *al.*). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 147, 19 eius *Iohannis* -s ... et manifesta transgressio ... veritatis. *al.*

2 *praevalente sensu actus mutandi*: CASSIOD. Ios. antiq. praef. 13 *in sacris scripturis multa sunt*, utpote ... fortia facta ducum et -es conversationum (*gr.* πολιτευμάτων μεταβολαί).

mūtābundus, -a, -um. *a* mutare. *i. q. mutabilis*: PETR. CHRYS. serm. 57 p. 359[c] intellige unde, ubi, homo, per deum sis levatus, ut esses in coelestibus stabilis, qui eras lubricus ac semper -us (nut- *Maurini duce Meursio*) in terra. LEANDER reg. praef. p. 875[A] (*ad Vulg. I Cor. 7, 31* praeterit ... figura huius mundi) omnia -a, caduca et vana fore conspexi.

mūtācilla, mūtācula *v.* motacilla. **mutarium** *v.* motarium.

[mūtātiliter *v.* mutabiliter *p. 1715, 74.*]

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[mūtātim falso trad. PLIN. nat. 28, 74 (aut etiam Mayhoff, alii alia; del. V^2r).**]**

*mūtātio, -ōnis f. a mutare. scrib. -óne PAP. Corp. 64, 18. GLOSS. ἀλλαγή. μεταλλαγή. ἐναλλαγή. legitur inde a PLAVTO, TER., RHET. Her., CIC.; ap. dactylicos exstat (sc. nom. sg.) TER. MAVR. infra l. 57. CARM. de fig. infra l. 73. AVSON. 332, 48 p. 26 P. [confusiones c. motatio v. ibi et cf. infra l. 82; c. mutuatio v. infra l. 36. 62.]

i. q. actio mutandi, μεταβολή (quae vox saepe respondet; pressius distinguitur transmutatio infra l. 27; syn. commutatio p. 1718, 37 et vol. III 1986, 65, immutatio infra l. 26. al. et vol. VII 1, 511, 53, permutatio infra l. 58): I significatur actio, qua aliud pro alio ponitur (cf. VLP. reg. 23, 2 rumpitur testamentum -e, id est si postea aliud testamentum iure factum sit. c. respectu dandi et accipiendi infra l. 19. 36. 61, alternandi infra l. 48sq. [cf. alterna -e Ps. ORIG. tract. 1 p. 4, 17 PALLAD. 3, 26, 3 OROS. hist. 6, 14, 1 CASS. FEL. 28 p. 45, 11. 29 p. 49, 8. al.; v. etiam Wölfflin, Ausgew. Schr. 222]): A usu vario: 1 generatim: PLAVT. Capt. 366 hic ... te ait mittere hinc velle ad patrem, meum ut illic redimat filium, -o inter me atque illum ut nostris fiat filiis. TER. Eun. 671 quid vestis -o est? (LIV. 9, 18, 4 superbam -em v. Alexandri. cf. CIC. Rab. Post. 27 vestitus. aliter infra l. 64). RHET. Her. 1, 6, 10 risus movetur litterarum -e (QVINT. inst. 1, 5, 16 'scala' ... et 'scopa' contraque 'hordea' et 'mulsa', licet l. -em, detractionem, adiectionem habeant verba eqs. DIOM. gramm. I 452, 28 barbarismus etiam fit per parallagen, id est -e [cf. Quint. inst. 1, 5, 12 immutatione] litterae, si litteram aliam pro alia pronuntiemus, ut 'arvenire' pro 'advenire'; transmutatione, cum in eadem dictione commutatis inter se litteris utamur ut 'leriquias' pro 'reliquias'). 2, 28, 45 controversia propter nominum -em (cf. infra l. 66). CIC. Quinct. 12 a praeconum consessu in Galliam Naevius ... transfertur; fit magna -o loci, non ingeni (Tusc. 4, 74 fam. 7, 26, 1 HIRT. Gall. 8, 52, 2. LIV. 10, 25, 10 itineribus ac -e locorum mobiliorem ... esse exercitum. SEN. dial. 11 [12], 10, 1 epist. 28, 4 PLIN. nat. 28, 54. al. cf. PLIN. nat. 13, 37 sedis. sim. al. v. et l. 47). Balb. 28 postliminio potest civitatis fieri -o. off. 1, 22 in hoc naturam debemus ducem sequi, communes utilitates in medium afferre, -e (mutuat- var. l.) officiorum, dando accipiendo ... devincire hominum inter homines societatem. Att. 12, 19, 1 est hic ... locus amoenus ..., sed ineunda nobis ratio est, quem ad modum in omni -e dominorum ... illud quasi consecratum remanere possit (14, 14, 4 VARRO rust. 2, 1, 15. cf. PLIN. nat. 3, 71 incolarum. TAC. hist. 2, 10, 1 principum [ann. 2, 64, 3 IORD. Get. 237]. 2, 36, 2 ducum. sim. al.). BELL. Alex. 66, 4 propter adversam fortunam maiorum suorum -emque generis. ALF. dig. 5, 1, 76 singulorum iudicum -o eandem rem an aliud iudicium fecisset. CELS. 1, 3, 8 levat ... lassitudinem ... laboris -o (QVINT. inst. 11, 3, 44 PLIN. paneg. 81, 1). 2, 8, 9 vini. 3, 1, 4 remediorum (SEN. epist. 2, 3). 3, 22, 8 opus est ... navigatione, caeli -e (TAC. hist. 2, 32, 1 soli c.que [PLIN. epist. 3, 19, 4]). VITR. 1, 4, 2 -bus caloris et refrigerationis corpora ... vitiabuntur. SEN. dial. 9, 2, 12 proprium aegri est, nihil diu pati et -bus (sc. lateris) ut remediis uti. nat. 3, 16, 3 autumni verisque. PLIN. nat. 27, 69 raro ... nec nisi deficientem herbam (sc. ad sananda ossa fracta impositam) -is causa resolvent. TAC. Agr. 28, 3 captivos per commercia venumdatos et in nostram usque ripam -e ementium adductos. SVET. Aug. 34, 2 matrimoniorum crebra -e vim legis eludi. MOD. dig. 49, 16, 3, 1 (poenae militum) castigatio ..., militiae -o, gradus deiectio eqs. (de re cf. Daremberg-Saglio III 1896). TER. MAVR. 1602 distinguere quanta compages novos alternet varietque modos, -o quantum commendet (cf. Bass. gramm. VI 271, 6 permutatione). FIRM. math. 4, 21, 10 ex -bus aut ex interpretationibus decernit officia. al. de commercio (cf. p. 1718, 83sqq. 1726, 75sqq.): SOL. 22, 7 Silurae insulae homines nummum refutant, dant res et accipiunt: -bus (mutuat-H^2) necessaria potius quam pretiis parant.

2 speciatim: a de toga pulla induenda: CIC. p. red. in sen. 31 me .... -e vestis et prope luctu vestro quoad licuit defendistis (Sest. 27. 32 Pis. 17). b de figura q. e. ὑπαλλαγή: QVINT. inst. 3, 6, 48 ea (ὑπαλλακτικὴ στάσις) finitio est, -e enim nominis constat; ... sunt qui ὑπαλλακτικὴν translationem esse existimant secuti hanc -is significationem. 9, 3, 92 -o (imitatio P, inmutatio Halm), si ea est, quam Rutilius ἀλλοίωσιν vocat, dissimilitudinem ostendit hominum, rerum, factorum: quae si latius fiat, figura non est, si angustius, in ἀντίθετον cadet, si vero haec appellatio significat ὑπαλλαγήν, satis de ea dictum est (sc. 8, 6, 23 nominis pro nomine positio). CARM. de fig. 172 (ἀλλοίωσις aut ὑπαλλαγή) fit -o multimodis: 'bello Africa flagrat', Afros cum dicas bellare, et tempora quando et casus numerosque figurando variamus. SERV. Aen. 5, 271 ('ordine debilis uno') bene ex -e conquisivit poeta ornatum, nam inrideri ... hominis est, remis carere, navis. 5, 500 ('flexos incurvant') -e usus est, nam 'curvos inflectunt' debuit dicere. c de menstruis mulierum: HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 4 p. 382, 17 cum ... pudica fuerit mulier et mundis usa -bus feminarum eqs.

B usu technico de loco cursus publici, ubi iumenta mutabantur (cf. AMM. 21, 9, 4 vectus ... -e [mot- trad.] celeri cursus publici. ad rem v. Kubitschek, RE XIV 1231sqq. fortasse huc pertinet inscr. lacunosa CIL IX 2826, 4 [e cod.] gaudere beneficio -is): 1 de ipso loco: COD. Theod. 8, 5, 34, 1 in singulis -bus arbitramur ternis veredis muliones singulos posse sufficere. 8, 5, 36 nec ... cuiquam liceat ex -e discedere (infra: si ab statione ... excesserit). 8, 5, 53 (= Iust. 12, 50, 15) si qui vel per unam -em veredum ... superducendum esse crediderit. 8, 5, 58. 60 (= Iust. 12, 50, 17sq.). ITIN. Burdig. p. 549, 10 -o Stromatas (item c. nom. propriis postpositis 550, 1. 3 et saepius). p. 553, 2 fit a Burdigala Arillate usque milia CCCLXXI, -es XXX, mansiones XI (p. 558, 1 et saepe. cf. p. 324, 19. 44 et CIL V 8987, 6 [a. 362/3] Iulianus ... cursum fiscalem breviatis -um spatiis fieri iussit). NOVELL. Maior. 7, 13 octo equos ... publicis ... -bus adgregandos. CASSIOD. var. 1, 29, 2 terrarum spatia, quae veredis antea licuerunt, -bus suis a possessore vindicata restituat. 4, 47, 6 si quos ... culpa perculerit, ... mancipibus -um volumus applicari. in allegoria: CAES. AREL. serm. 161, 1 p. 626, 24 quia ecclesiae ... quaedam -es et velut spiritalia stabula sunt, per quae ad aeternam beatitudinem curritur eqs. (affert Vulg. I Cor. 9, 24). p. 627, 4 (affert Vulg. II Cor. 11, 28) quia velut de Christi -bus sollicitus fuit, iuste stabularii nomen accepit Paulus. 2 de spatio inter binas -es posito (cf. supra l. 9): CASSIOD. hist. 6, 45, 2 plus quam viginti -es ab eo loco usque ad eius exercitum esse (Theodoret. 3, 24, 2 σταθμῶν).

II significatur actio, qua aliquid in alium statum traducitur (cf. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 28 in omni ... -e, hoc est transitu ex qualitate ad qualitatem [quant- var. l.; cf. P. Schmid, RevPhil. 17, 1943, 36sq.]. accedunt variae praepositiones: ab infra l. 52, de HIER. epist. 65, 4, 5, ex infra l. 43. 66, ad HIER. l. cit. ORIG. in Matth. 13, 4 p. 188, 16, in c. acc. saepe, ex. gr. infra l. 36. 43. 48): A mutantur res: 1 generatim: TER. Hec. 633 nullam de his rebus culpam commeruit tua; a Myrrina haec sunt mea uxore exorta omnia. :: -o fit. CIC. Cluent. 54 coloris (CELS. 4, 3, 1 PLIN. nat. 8, 106. cf. 28, 113 versicoloris ... -is). Phil. 12, 7 optimus est portus paenitenti -o consili (Att. 16, 7, 3 nemo doctus umquam ... -em c. inconstantiam dixit esse. LIV. 44, 36, 9. al. cf. SEN. dial. 9, 2, 6 propositi. epist. 35, 4 voluntatis). de orat. 3, 76 omnium rerum, virtutum, officiorum ... originem vim -esque tenet eloquentia. orat. 55 animorum (SEN. dial. 3, 8, 3. al.). rep. 1, 64 cursus istos -um rerum publicarum (fin. 4, 61 NEP. Att. 16, 4. LIV. 34, 7, 1 in meliorem statum. al. cf. CIC. rep. 1, 65 regiae prima et certissima est illa -o [antea: de commutationibus rerum publicarum]). leg. 2, 39 legum publicarum. 3, 31 morum (off. 1, 120 institutorumque. al.). fin. 5, 71 motus fortunae -esque rerum et temporum (fam. 4, 13, 2 Att. 8, 3, 4. al. SALL. Iug. 3, 2. al. cf. LIV. 45, 41, 8 fortunae [VELL. 2, 75, 2 al.]. sim. al.). ac. 2, 119 ita esse eum mundum undique aptum, ut nulla vis tantos queat motus -emque moliri (nat. deor. 3 27 naturae. al. v. et l. 39). Tusc. 5, 69 quae ... ex alio in aliud vicissitudo atque -o. nat. deor. 1, 4 tempestates ac temporum varietates caelique -es (div. 2, 94. al. cf. SEN. nat. 3, 9, 2 aeris [4, 4, 2]). div. 1, 118 (= 2, 35) extorum ... -o, ut aut absit aliquid aut supersit. 2, 94 ventorum (COLVM. 11, 2, 20. al. cf. VITR. 1, 6, 9 flatus. PLIN. nat. 8, 133 aquilonis in austrum). al. CAES. civ. 2, 22, 1 -e victus. SALL. hist. frg. 4, 60 (de Euphrate crescente et decrescente) ut tanta repente -o non sine deo videretur. LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 1, 29 (loco lacunoso). VITR. 5, 6, 8 fabularum (i. quae in fabulis fiunt) -es. al. QVINT. inst. 8, 6, 1 tropus est verbi vel sermonis a propria significatione in aliam cum virtute -o (c. ab ut 9, 1, 11). al. de concoctione: Ps. APVL. herb. 118 l. 9 ocimum est herba ... difficilis digestione et -e sui (Diosc. 2, 141, 1 δυσμετάβλητον).

2 speciatim: a c. respectu loci (fort. huc pertinet titulus mancus CIL II 1041 -e oppidi): CAES. civ. 2, 31, 4 castrorum ... -o quid habet nisi turpem fugam? (VEG. mil. 3, 2 p. 69, 3 qui morbus prohiberi non potest aliter nisi frequenti -e c. cf. TAC. hist. 1, 66, 3 stativorum). b c. respectu linguae: QVINT. inst. 2, 14, 4 musicos et geometras dicam nec vim adferam nominibus his indecora in latinum sermonem -e. GELL. 11, 16 tit. Graecorum verborum quorundam difficillima est in latinam linguam -o.

B mutantur animantia: CIC. Phil. 1, 33 unde ... tibi subito tanta ista -o? SEN. contr. 9, 3, 11 (sec. Hisponem Romanium) durus est pater ...; nolite credere ex illa feritate tam subitam -em. VAL. MAX. 3, 3 ext. 7 quorum in meliorem statum facta -o. SEN. dial. 4, 36, 1 quibusdam, ut ait Sextius, iratis profuit adspexisse speculum; perturbavit illos tanta -o sui (cf. epist. 6, 2 subitam -em mei). benef. 7, 19, 5 -em sapientis tantam (sc. in pessima) natura non patitur. al. PLIN. nat. 11, 120 vermiculorum sim. -es et in alias figuras transitus. al. de incarnatione Christi: FILASTR. 70, 2 -em verbi dei in carnem. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 202, 28 (gr. I 1, 4 p. 29, 21 μεταβολή). de transfiguratione fidelium post resurrectionem mortuorum: AVG. gen. ad litt. 6, 23 p. 196, 4 (ad Rom. 8, 10) ut post paradisi vitam ... acciperet eandem corporis -em in vitam aeternam. pecc. mer. 2, 7, 9 p. 80, 11 tota et plena ... hominis in aeternam novitatem -o (nupt. et concup. 1, 33, 38 p. 249, 10). -o corporum ad reddendum gr. μετενσωμάτωσις: CASSIOD. hist. 6, 46, 7 (gr. Socr. 3, 21).

in parechesi c. motus l. 39. 42, c. mutilatio p. 1720, 35.

mūtātor, -ōris m. a mutare. [falso trad. pro imitator ISID. diff. app. 90 (cf. diff. 1, 29 ex Agroec. gramm. VII 115, 13).]

i. q. qui mutat: 1 de hominibus: a mercantibus: LVCAN. 8, 854 quis ... Arabum portus mercis -r eoae ... petet (AR-

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Nob. nat. 3, 32 nundinarum mercium commerciorumque -r *Mercurius*). *?* Avson. 415, 24 p. 274 P. mercator . . . venalium, -r ad graecam fidem (*Toll, Peiper*; -tur *trad.*, -tus *Schenkl*, mutuatur *edd. vet.*). Schol. Hor. gloss. *Γ* carm. 3, 1, 35 ('redemptor') emptor vel -r. **b** *variis*: Val. Fl. 6, 161 comitum . . . celer -r equorum (*technice dicitur desultor*). Stat. silv. 5, 2, 135 -es . . . domorum Sauromatas (*cf. 3, 3, 170* vagos). Schol. Hor. gloss. *Γ* epist. 1, 2, 28 ('Alcinoi . . . iuventus') mendaces vel -es. 2 *de circulo quodam caelesti*: Lvcan. 10, 212 qua *parte caeli* . . . varii -r (-tur *pars codd.*) circulus anni Aegoceron Cancrumque tenet (Comment.: aequinoctialem circulum melius accipimus quam zodiacum *eqs.*; *cf. Housman ad l.*).

mūtātōrius, -a, -um. *a* mutare. [*falsa var. l.* Pelagon. 77 -am *pro* viatoriam.] *i. q. ad mutationem pertinens*: 1 *de vestibus* (*n. pl. pro subst. ut vid. l. 19; cf.* Gloss. ἀλλάξιμα -a): Tert. resurr. 56 p. 115, 24 quando neque mentem neque memoriam . . . hominis hodierni credibile sit aboleri per indumentum illud -um immortalitatis et incorruptelae. Vvlg. IV reg. 5, 5 decem -a vestimentorum. 5, 22 da eis . . . vestes -as duplices. Is. 3, 22 (*inter ornamenta mulierum*) -a et palliola et linteamina *eqs.* (*cf.* Hier. *ad l.* p. 70^B -a . . . et pallia, quae significantius Symmachus transtulit ἀναβόλαια, ornamenta sunt vestium muliebrium, quibus humeri et pectora proteguntur; -a iuxta anagogen illa sunt, de quibus dicitur [*Vulg. psalm. 83, 8*] 'ibunt de virtute in virtutem'). Zach. 3, 4 auferte vestimenta sordida ab eo . . .; indui te -is. 2 *de variis rebus*: Paneg. 7, 2, 5 ne -a per novas familias communis salutis gubernacula traderentur. *n. sg. pro subst.* -um *i. q. locus quidam Romae* (*destinationis incertae; cf. Kroll, RE XVI 935 sq.*): Forma urbis (cil vi 29844) frg. 3 -um. Reg. (= Cvrios.) urb. p. 73, 14 N. -um Caesaris.

cf. gr. (*byz.*) μουτατώριον.

? **mūtātūra,** -ae *f.* *a* mutare. *si recte trad., fort i. q. permutatio pecuniae* (*sic interpretes vulgo, dub. an recte; v. quae exemplis allatis praecedunt p. 1718, 10. an scrib.* mut⟨u⟩at- *coll. var. lect. l. 34 et confusionibus p. 1717, 7 citatis?*): Novell. Maior. 7, 14 nihil -ae (*codd. plerique*; mutatore, mutatur et, mutare, mutuum aes *singuli*) nomine postuletur *a curialibus*. 7, 16 quem *possessorem* a multis molestiis et (*del.?*) sportularum et numerosis -ae (*codd. fere omnes*, mutatore *unus*) dispendiis liberamus.

mūtātus, -ūs *m.* *a* mutare. *i. q. mutatio*: Tert. pall. 4, 4 pugil Cleomachus . . ., cum incredibili (-le *trad.*) -u de masculo fluxisset *in feminam*. *?*Don. Ter. Eun. 673, 1 vestis -u (*Goetz*; mutatus, mutatio [*hoc e Ter. Eun. 671*] *trad.*). *cf. p. 1722, 38.*

mūtēsco, -ere. [*ex* obmutesco *retrograde formatum esse videtur. J. B. H.*] *scrib.* -tisc- Pavl. Nol. carm. *l. c. R.* [*val.* muţi (*?*), *prov.* mudir. *cf. M.-L. 5786. G.*] *i. q. conticiscere, obmutescere*: Ps. Apvl. Ascl. 25 *in interitu mundi* omnis vox divina necessaria taciturnitate -et. Lact. inst. 7, 12, 28 cum in exitu lingua -at (Pavl. Nol. carm. 27, 407 *Andreas* vaniloquas docuit -ere [mit- *var. l.*] linguas). Pavl. Nol. epist. 5, 6 confugisti ad pietatis silentium . . ., -ere voluisti mortalibus, ut ore puro divina loquereris. Mart. Cap. 9, 910 cuncta illa, quae dissona suavitas commendarat, velut -entia tacuerunt. Cod. Theod. 9, 40, 17 *Eutropius damnatione memoriae punitur*, ut eiusdem universis actibus antiquatis omnia -ant tempora. Cassiod. var. 11, 40, 3 *indulgentia adhibita* auditoria feralium vocum meliore sorte -ant (mit- *aliquot codd.*).

[muticus *v.* mutilus *p. 1721, 39.*]

? **mūtifico,** -āre. *ab* 1. mutus *et* facere, *si recte trad.* Virg. gramm. epist. 3 p. 134, 33 status . . . verbi hic est, quod omnis dictio atque ratio usque ad verbi locutionem differtur et quodammodo -atur ('*fort.* nullificatur' *Huemer coll. p. 135, 2* infirmantur et nullificantur). *Baer.*

mutilāgo, -inis *f.* *orig. inc.; vocem ex ea q. e.* multilago *ortam esse coni. Ernout, RevPhil. 67, 1941, 88.* *nomen plantae* (*ad rem cf. André, Lex. des termes de botan. s. v.*): Ps. Apvl. herb. 58 l. 10 (*codd. interpol.*) -o *inter nomina herbae victoriolae.*

mutilāns *v. p. 1721, 9.*

mutilātio, -ōnis *f.* *a* mutilare. Gloss. ἀκρωτηρίασις. ἀκρωτηριασμός. *i. q. actio mutilandi, decurtandi*: 1 *versuum, verborum*: Mar. Victorin. gramm. VI 156, 11 sine -e versus aut metri. Serv. Aen. 8, 642 (*v. p. 1720, 35*). 2 *corporum*: Favst. Aug. c. Faust. 25, 1 p. 726, 17 virilium -o, per quam idem (*sc. deus*) suos *Iudaeos* agnoscit. Cassiod. var. 10, 29, 3 *limosa podagra* decrescere facit corpora, quae nulla sunt -e truncata.

mutilātus, -a, -um *v.* mutilo.

[mutilitātem *falso impressum vel traditum esse videtur pro* inutil- Dionys. Exig. Greg. Nyss. creat. 12 p. 364^A (*Migne gr. 44, 161^A* ἀχρηστίας).]

***mutilo,** -āvī, -ātum, -āre. *a* mutilus. *scribitur* -tel: Greg. Tvr. Franc. 8, 34 p. 404, 7 (*codd. fere omnes*). *de notione*: Don. Ter. Hec. 65, 2 spoliare est non minimam partem auferre, -are aliquid detrahere, sine quo res esse non possit, lacerare autem, cum omnino non habeas quod imminuas. 65, 3 ('-es') imminuas, unde mutili dicti boves aut capri sine cornibus; nam male, qui a multa putant dici; et inde Mulciber Vulcanus, quod sit -tus ac debilis. Synon. Cic. p. 434, 4 minuit . . . delibat. -at. profanat *eqs.* 437, 16 oblitterat . . . liturat. -at. imminuit. Gloss. ἀκρωτηριάζω. κολοβῶ. imminuo, violo, saucio, frango. -at: contaminat vel minuit. -are est aliquid, quod sit integrum, detruncare, ut si quis homini manum amputet, -bit eum aut arboris partem aliquam vel aedificii. debilitare. moderare. -tum: turbatum (*fortasse per confusionem c.* mot-, *cf. p. 1530, 52*), imminutum. Gloss.^L II Abav. ev 15 evirantur: evacuantur, -antur. *al.* *legitur inde a* Ter., Cic., Varrone (*infra l. 71*), Ov. [*tusc.* (*Lucca*) motolare. *cf. M.-L. 5789. Battisti-Alessio IV 2539. Wagner II 135. Corominas III 485 sq. G.*] [*dub. an huc pertineant*: Ps. Avg. serm. ed. Caillau 1, 56, 3 *Zacharias* lingua constrictus nervorum vincula non poterat -are (motitare *ed.; de eadem re* serm. ed. Mai 160, 2 nervum vinculi, *v. et infra p. 1721, 11*). Greg. Tvr. glor. conf. 59 p. 782, 19 (*v. p. 1530, 51*). *contextu incerto*: Hil. in psalm. 1, 17 caeleste sacramentum ita per corporales species exponitur, ut rationem spiritalem corporalia ipsa quamquam implere non possint, tamen ad corporata non -ent (*R*, -entur *VrD*; ad corporum rationem mutila sint *Zingerle, WSt. 8, 1886, 338*). *vix recte trad.* (*fortasse pro* mutare, *cf. infra l. 24*): Serv. Aen. 10, 542 'tropaeum' declinatio Latina est, unde paenultima habebit accentum; in numero vero plurali quia 'tropaea' dicimus, sicut Graeci, nec aliquid inde -amus (mutuamus *Lion*, mutamus *Schoell, De accent. ling. Lat. 210*), erit in antepaenultima accentus, sicut apud Graecos.]

i. q. amputare, decurtare, imminuere sim. (*-atur fere quantitas, qualitas maxime infra l. 66; c. abl. limit. p. 1721, 2, mensurae infra l. 57,* ex *infra l. 49. 81,* in *infra l. 43. 54; iuxta* mutare *sim. l. 35. 37. 62*): 1 *vario usu*: Ter. Hec. 65 hortor, ne cuiusquam *amatoris* misereat, quin spolies, -es, laceres (Evgraph.: hoc est debiles reddas. *cf.* Schol. Ter. p. 141, 20 diminuas bona illius. *v. et p. 1719, 79 sqq.*). Cic. Phil. 3, 31 in Galliam -tum ducit exercitum. Liv. 37, 24, 6 claudas -tasque naves (*opp.* integras). Plin. nat. 7, 70 *dentes* serie . . . structurae atque magnitudine -antes mollientesve aut hebetantes verba (Avg. catech. rud. 10, 12 decurtata et -ta v. immurmurare *Christum parvulum*). Paneg. 12, 4, 3 *Maxentius erat* despectissimae parvitatis . . ., nomine ipso abusiva appellatione -to (Serv. Aen. 8, 642 ['Mettum'] Mettius Fufetius dictus est, quod nomen -vit causa metri; novimus autem nominum vel mutationem vel mutilationem concessam poetis *eqs. cf.* 1, 343 quotiens poeta aspera invenit nomina vel in metro non stantia, aut mutat ea aut de his aliquid -at). Tert. anim. 56, 4 si constituta sunt quidem *tempora vitae*, dei tamen voluntate . . . -antur, frustra -antur, si iam impleri sustinent. adv. Marc. 5, 1 p. 571, 9 quas *epistolas Pauli* proinde -tas etiam de numero forma iam haeretici euangelii praeiudicasse debebit (*cf.* Conc.^S I 2 p. 44, 26 divinas -antem scripturas [*gr. I 1, 2 p. 32, 17* παραχαράξαντα, *Rustic. Conc.^S I 3 p. 64, 9* praeterscribentem]). Cypr. epist. 69, 12 in nullo -ari et debilitari posse beneficia divina. 73, 20 ut . . . nos veritatis . . . iura et sacramenta -emus (Evstath. Basil. hex. 7, 4, 1 aliena i. [*gr.* ἵνα τοῦ πλησίον ἀφελώμεθά τι]. Cod. Iust. 7, 22, 3 [*a. 314*] temporis longinquitatem . . . libertatis i. minime -are. 2, 58, 2, 4 ne paulatim videatur huiusmodi res defraudari et sacramentum vel principalium personarum vel advocatorum ex quacumque parte -ari. *cf.* Cod. Theod. 16, 2, 30 privilegia). 81 p. 841, 11 -bitur honor ecclesiae, *si episcopus in aliena ecclesia martyrium subierit* (*cf.* laps. 3 nemo hanc gloriam -et, nemo . . . firmitatem . . . debilitet. Schol. Cic. Bob. p. 78, 32 honorem defloratum dignitatemque -tam). Novatian. trin. 29 p. 944^B *spiritus sanctus* habitans in solo Christo plenus et totus nec in aliqua mensura aut portione -tus. Synod. Hil. coll. antiar. p. 79, 7 sanctorum (*neutr. pl.*) aliquid -are (*gr.* μεταλλάσσειν. *cf.* p. 81, 3 *gr.* καινοτομεῖν). Symm. rel. 40, 2 summa a divo Constante . . . media parte -ta est. Ps. Apvl. Ascl. 34 principali . . . dempto nominis significatio -atur. Fav. Evl. 16, 1 W. (= p. 10, 31 H.) ne de primo cybo dicentes alium transeamus et sit -antis subtilitatis assertio. Clavd. Don. Aen. 8, 290 p. 156, 14 quasi . . . divina deberet veneratio -ari. Rvfin. Adamant. 5, 25 (*ad I Cor. 15, 44*) si . . . dicit qualitatem animalem in spiritalem qualitatem mutandam, non idcirco substantiae -at veritatem. Prvd. psych. 829 ne . . . angulus inpar argutam -et per dissona semetra normam *templi*. Cod. Theod. 7, 7, 3 (= Iust. 11, 61, 2) *in publicis pratis animalia ne pascantur*; si quisquam posthac memorata prata -are temptaverit (*seq.* prata . . . devastata). 15, 2, 4 (= Iust. 11, 43, 2) si quis . . . urbis commoda voluerit -are aquam ad suum fundum ex aquaeductu publico derivando. *al.* 2 *de amputatione membrorum* (*aristarum l. 71, ramorum l. 75*): Varro rust. 1, 48, 1 in segetibus . . . frumentum quo culmus extulit, spica; ea, quae -ta (-lti- *PA; quae seq. v. p. 1721, 38*) non est . . ., tria habet continentia, granum, glumam, aristam. Ov. met. 6, 559 ut . . . salire solet -tae cauda colubrae (*cf.* CE 523, 3 *taurus* -ta ⟨voln⟩ere cauda). Ib. 547 trunca geras saevo -tis partibus ense qualia Mamerci membra fuisse ferunt. Nvx 37 mihi saeva nocent -tis vulnera ramis (-antis . . . rami *F, cf. p. 1721, 9 sqq.*). Liv. 29, 9, 7 *legatum* lacerant et prope exsanguem naso auribusque -tis relinquunt (Cvrt. 7, 5, 40 a. naribusque [*inde* Itin. Alex. 39 n. a.que]. *cf.* Sen. dial. 5, 17, 3 cum *naso auribusque abscissis* oris detruncati -tique deformitas humanam faciem perdidisset). Sen. epist. 66, 23 si corpus . . . tuum integrum fortuna praestiterit quam si ex aliqua parte -tum ([-tum multatum *codd. fere omnes*]. Cvrt. 9, 2, 19 tam vasta c. *elephantorum* securibus falcibusque -ta sunt. Heges. 1, 29, 7 summum . . . sacerdotem immutilatum esse oportet nec licere . . . liquet, ut -to c. quisquam summo fungatur mu-

[*Gruber*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nere sacerdotii. *cf.* FIRM. math. 1, 7, 31 omni corporis parte -ta. SERV. auct. Aen. 8, 138 κυλλούς aliqua -tos parte corporis dicunt. *v. et p. 1720, 74*). PLIN. nat. 8, 11 (*e Catonis orig. 88*) *elephantum* Surum ... vocatum altero dente -to. SPART. Hadr. 14, 2 *Iudaei* vetabantur -are genitalia. ARNOB. nat. 7, 33 contundere se alios et crudis -are se (de *trad.*) caestibus. CARM. de Sod. 123 si quis -verit advena formam *imaginis feminae in salem mutatae*, protinus ex sese suggestu vulnera complet. *al.*

part. praes. **mutilāns** *i. q. mutilus* (*huc fort. pertinent* NVX *p. 1720, 76 et* FAV. EVL. *p. 1720, 59*): DRAC. satisf. 48 *deus* reformavit tacitae modulamina linguae *Zachariae*, ne -ante sono verba ligata daret (*'quod non pro verbo intransitivo accipio' Vollmer in indice; cf. rec. Eugen. Tol.*: ut -ta sonos lingua ligata daret).

deriv.: mutilatio.

compos.: ad-, demutilo (di- *trad.*); immutilatus.

[mutiloquus *v. p. 1588, 80.***]**

mutilus, -a, -um *et* -lis, (-e). [*i. q. osc.* Mutíl *'Mutilus'; cf. c. hibern.* mut *'brevis'. J. B. H.*] *de orig.*: DON. *p. 1719, 81.* GLOSS. V 371, 24 -um pecus diminut[at]ivum a muto. *scrib. etiam* -tel- (NOT. Tir. *v. l. 23*), mot-, -nus (GLOSS.). *nom. sg.* -lis (*cf.* debilis, inutilis): GLOSS.[L] II Philox. MV 69 GLOSS. II 323, 56. 352, 31. *gradus comparationis desunt.* GLOSS. κολοβός (ὁ μέρος τοῦ σώματος ἀφῃρημένος). ἠκρωτηριασμένος. *v. etiam l. 19. 72. 74.* NOT. Tir. 78, 78 -us. *legitur inde a* CIC., CAES.; *prius exstat* mutilare. [*cors.* môtina, môdina, *sard. centr.* mútulu, múđulu, *sard. mer.* muđulu, *vasc.* murle, -o; *sard. centr.* mukru, murga, -u, *sard. mer.* murgu, mrugu *etc.; hisp., port.* mocho (?). *cf. M.-L. 5791. Wagner II 132. 152. G.*] [*confunditur in codd. saepe* c. inutilis. *e coni. l. 38 et* HIL. in psalm. 1, 17 (*v. p. 1720, 16*). *dub.* GLOSS. III 432, 35 δᾶος (*μιτύλος David, κόλος Heraeus*): -a.]

i. q. amputatus, detruncatus, decurtatus, lacer sim. (*opp.* plenus *l. 47,* integer *l. 51; adhibetur n. pro subst. l. 37; accedit abl. limit. l. 45. 55. 59*): **1** *de rebus*: **a** *generatim*: CIC. orat. 32 cum -a quaedam et hiantia locuti sunt *oratores*, ... germanos se putant esse Thucydidas (178 -a [multa, inutilia *var. ll.*] sentit q. *auditor* et quasi decurtata ..., productiora alia *eqs. cf.* FRONTO p. 144, 13 v. d. H. [*cf.* p. 150 N.] *in eloquentia* -um perficere, hiulcum explere, asperum levigare). VARRO rust. 1, 48, 3 spica -a dicitur, quae non habet aristam; ea enim quasi cornua sunt spicarum (*em. Ursinus ex* mutica, *id quod def. Pellegrini, StClassOrient. 7, 1958, 80sqq. vocibus quibusdam Romanicis q. d. fretus, sed cf. 1, 48, 1* mutilata [*v. p. 1720, 71*] *et usum technicum infra l. 73sqq.*). GELL. 17, 9, 12 (*de scytalis Lacedaemoniorum*) resolutio ... lori litteras truncas atque -as reddebat membraque earum et apices in partes diversissimas spargebat. APVL. met. 1, 11, 8 grabatulus alioquin breviculus et uno pede -us. TERT. nat. 1, 12, 4 qui *pagani* -um et truncum dicastis *deis* lignum, quod alii (*i. Christiani*) plenum et structum *crucis specie* consecraverunt. MART. CAP. 1, 39 (*Iuno ad Palladem*) consensus noster ne -us (-is *A*[1]) videretur, apperas. **b** *speciatim de versibus non plenis*: TER. MAVR. 2142 reddo pedes binos, qui nunc desunt tetrametro; rursus de -o redit integer. DIOM. gramm. I 500, 5 -i (multiles *var. l.*) vel trunci sunt, qui in principio amputantur et litteram vel syllabam amittunt vel tempore deficiunt; graece dicuntur ἀκέφαλοι. MART. CAP. 5, 517 quamvis ... Cicero ... in Verrinis (*II 4, 110*) plenum versum una quidem syllaba -um fuderit, cum dicit 'cum loquerer, tanti gemitus fletusque fiebant' (⟨ne⟩ una *Christ recte ut vid., nam correptio syllabae fi- vix mutilatio dicitur*).

2 *de animantibus et partibus corporum*: **a** *generatim*: CAES. Gall. 6, 27, 1 *alces* magnitudine paulo antecedunt *capras* -aeque sunt cornibus (*cf. l. 73sqq.*). APVL. met. 10, 29, 1 privatus humana manu, privatus digitis, ungula rutunda atque -a gladium stringere nequaquam poteram. PANEG. 2, 36, 2 illi -is excisisque membris reliqua sui parte fugiebant. LACT. opif. 10, 27 *papillae* maribus ad solum decus *datae sunt*, ne informe pectus et quasi -um videretur. COD. Theod. 7, 13, 10, 1 (*pr.* qui spurca amputatione digitum declinat usum armorum) ut ... duos -os iuniores pro uno integro eminentiae tuae dispositionibus offerant *provinciales*. EPIST. pontif. 314, 2 Migne 20, 603[B] *clericos* aliquos ... -os, aliquos digamos esse (*infra*: qui ... partem cuiuslibet digiti sibi volens abscidit ..., cui vero casu aliquo contigit *eqs.*).

c. licentia poetica dicitur de homine calvo: NEMES. ecl. 3, 33 *Bacchus infans* adplaudit ... manu -um caput *Sileni* (*cf.* GLOSS.[L] Ansil. MV 395 -o capite: tonso capite).

b *speciatim* (*fere technice*): **α** *de bubus, pecoribus cornua non habentibus* (*cf. supra l. 39. 59 et* GLOSS. sine cornibus aut semitruncatum. *al.*): VARRO ling. 9, 33 -um bovem aut luscum hominem claudicantemque equum. OV. ars 3, 249 turpe pecus -um, turpis sine gramine campus (COLVM. 1 praef. 26. 7, 6, 4). COLVM. 7, 3, 3 aries (7, 3, 5 cum se tamquam exarmatum intellegat. PLIN. nat. 8, 188. *cf.* COLVM. 7, 3, 4 marem). 7, 6, 4 maritos *capellarum* (*similiter de capris* PLIN. nat. 8, 200. 202). HYG. fab. 201, 1 Mercurius Autolyco ... muneri dedit, ut ... in quamcumque effigiem vellet transmutaretur, ... in cornutum ex -o, in -um ex cornuto. *iocose de homine*: HOR. sat. 1, 5, 60 'o tua cornu ni foret exsecto frons', inquit *Sarmentus Messio*, 'quid faceres, cum sic -us minitaris?' at illi foeda cicatrix ... frontem turpaverat. **β** *de spadonibus* (*cf. p. 1720, 6*): AMM. 14, 6, 17 multitudo spadonum ..., -orum hominum agmina.

v. Onom.

deriv.: mutilo. *Gruber.*

? **mutina** valva GLOSS. V 373, 14 (*forsitan* mutila [*vel* muta]: balba; *cf. vol. II 1963, 18. 21*).

? **mutinium,** -ī *n.* *cf.* mutinus, mutunium; *de prosodia non constat, id quod neglexerunt Walde-Hofmann*[3] *II 138.* *i. q. mutto*: PRIAP. 72, 2 (*metro dubio*) rubricato furibus minare -o (*AL in contextu,* mutino *HVL in marg.*).

(mūtīnus), moetīnus, (-a), -um. *cf.* mutinium, mutunium, mutto. -um signum *i. q. mutto*: LVCIL. 78 nam quid -o subrectoque (subie- *trad.*) huic opus signo, ut lurcharetur lardum *eqs.*

mūtio *v.* muttio.

ἀφωνία **mūtitās** GLOSS. II 254, 14. *ab* 1. mutus.

mūtitātio, -ōnis *f.* *a* mutitare. *i. q. convivium mutuo instructum* (*cf. l. 24, aliter l. 19*): FAST. ann. Iul. Praen. Apr. 4 (CIL I[2] p. 235) nobilium -es cenarum solitae sunt frequenter fieri, quod Magna Mater ... locum mutavit ex Phrygia.

mūtito, -āre. *ab* 1. mutuus, *si Ateio fidem habemus* (*exspectes* *mutuitare); *aliter l. 19.* *i. q. conviviis se mutuo excipere*: GELL. 2, 24, 2 (*ex Ateio Capitone de senatus consulto a. 161 a. Chr.*) iubentur principes civitatis, qui ludis Megalensibus antiquo ritu -rent, id est mutua inter se dominia agitarent, iurare ... non amplius in singulas cenas sumptus se esse facturos quam *eqs.* 18, 2, 11 quaestio ... fuit, quam ob rem patricii Megalensibus -are soliti sint, plebes Cerealibus.

deriv.: mutitatio.

mutmut *vox onomatopoetica, cf.* mu. APVL. frg. 6 (Char. gramm. p. 314, 4 B. *ex Romano, ubi in marg. cod. Voss. e Cominiano excerptum exstat* conripientis est) -t non facere audet. *B.*

1. *mūto, -āvī, -ātum, -āre. [*a* *moetus (*cf. gr.* [*sicul.*] μοῖτος *'remuneratio, gratia' et s.* commoetaculum), *cf. c. sanscr.* mitháḥ *'invicem, mutuo', got.* maiþms *'donum',* maidjan *'commutare, adulterare', lett.* mietuôt *'permutare', slavon.* mitĕ *'invicem', al. J. B. H.*] *de formis: fut. pass.* -bere PROP. 2, 14, 31. *de perf. brev. v. Neue-Wagener*[3] *IV 229; nota coni.* -assis PLAVT. Aul. 585 (*emend. dub.* im-). *infin.* -arier: PLAVT. Stich. 52. *?*Men. 74 (*p. 1725, 76*). LVCR. 1, 802. OPTAT. 5, 4 p. 127, 1 (*R*). *supinum* -tu: TAC. hist. 2, 63, 2 facilis -tu (ann. 14, 23, 1). *imper.* -ā CARM. de aegr. Perd. 7. NOT. Tir. 31, 72 -at. *de notione et differentiis*: TERT. resurr. 55 p. 114, 11 perisse ... est in totum non esse, quod fuit, -tum esse aliter esse est. NON. p. 351, 1 '-are' derelinquere (*affert* LVCIL. *p. 1726, 62*) ... transferre (*affert* LVCIL. *p. 1723, 77*) ... aliud pro alio accipere (*affert* LVCIL. *p. 1727, 23*). GREG. M. moral. 5, 68 -ari ... ex alio ad aliud ire est et in semetipso stabilem non esse. GLOSS. ἀλλάσσω. ἐναλλάσσω. -vit: vertit (*ad* VERG. Aen. 3, 581 *refert Goetz*). -tus (mutuatus *trad.*): dissimilis. GLOSS.[L] V Aa M 643 -tae: ad se redeunte⟨s⟩ (*ad* VERG. Aen. 5, 679 *dubitanter refert Lindsay; v. p. 1723, 57*). *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, TER., LVCIL., RHET. Her., CIC., VARRONE. [*val.* muta, *it.* mutare, *sard. centr. vet.* mutare, *sard. centr. et mer.* muđare, -ai, *raet. or.* mudá, *francog.* muer, *prov., hisp., port.* mudar; *germ.* mausern. *cf. M.-L. 5785. Battisti-Alessio IV 2539. Wagner II 149sq. Corominas III 469. Machado II 1548sq. G.*] [*variat vel confunditur in codd. c. compositis* com- (TAC. ann. 13, 26, 3), im- (CIC. fin. 5, 35 Att. 11, 11, 1 *et saepius, v. p. 1723, 54. 1725, 9. 67*), per- (MANIL. 5, 724 FRONTO p. 58, 13 v. d. H. = p. 64 N.), re- (*p. 1727, 2*), transmutare (*p. 1725, 10*), *ceterum c.* motare (*v. p. 1531, 78sqq., ubi addas p. 1725, 26.* OV. met. 13, 937 *necnon* THEOD. MOPS. [*exempla praebet Bulhart, WSt. 59, 1941, 137*]), multare (*l. 82. p. 1728, 1; v. et p. 1604, 26sq.*), mutuare (PLIN. nat. 13, 79 BOETH. cons. 3, 5, 2 W.; *v. et p. 1726, 6*), nutare (CIRIS 218 -antia sidera [*H*[1] *R,* nut- *H*[2] *A*; latitantia *Ehlers, Mus. Helv. 11, 1954, 87 adn. 87*]. LIV. 28, 44, 5 LVCAN. 1, 529 STAT. Theb. 5, 413. 8, 614 QVEROL. p. 47, 16 R.), mittere (OV. epist. 4, 37 Pont. 4, 14, 7 SEN. Phaedr. 669 nat. 2, 44, 1; *cf. p. 1723, 77. 79. 1724, 57. 1726, 83*), vitare (NVX 117 GELL. 3, 14, 12. 12, 13, 5).]

CAPVT PRIVS: ***transitive*** *fere i. q. convertere,* ἀλλάττειν (*quae vox saepius respondet*): **I** *usu sollemni*: **A** *mutatio traducit in alium statum* (*plus valet quam* lenire *p. 1723, 1,* movere *p. 1723, 5,* commovere *p. 1723, 55,* concutere *p. 1723, 64,* affligere AVG. civ. 4, 7 p. 154, 30 D.; *minus quam* convellere *p. 1723, 4,* diruere QVINT. decl. 337 p. 328, 30): **1** *exempla notionem illustrantia*: **a** *generatim* (*specimina paucissima*): **α** *-antur res*: PLAVT. Aul. 585 (*Euclio ad Fidem*) ne [tu] in me -assis nomen, si hoc concreduo *sc. in Perfidiam* (Bacch. 361 adveniens n. -bit mihi facietque extemplo Crucisalum me ex Chrysalo. CIC. Verr. II 3, 19. *et saepius. cf. p. 1725, 79sqq.*). Bacch. 1153 ego quod dixi, haud -bo. Mil. 983 fidem (*al. v. vol. VI 1, 669, 71sqq.*). 1234 ne oculi eius sententiam -ent, ubi *eqs.* (TER. Andr. 393 Hec. 569. *al.*). Rud. 821 istic fana -antur cito: iam hoc Herculi est, ⟨modo⟩ Veneris fanum quod fuit. TER. Andr. 40 feci ex servo ut esses libertus mihi; ... haud -o factum ([*cf.* DON. *ad l.* 2 vetuste; non me paenitet, nam si quid paeniteret, infectum velle dicebant. 6 legitur et 'multo', hoc est 'damno, reprehendo' *eqs.*]. Ad. 738 CIC. Rab. Post. 26. *al.*). Phorm. 774 animum (CIC. dom. 31 ad Q. fr. 1, 1, 38 SALL. hist. frg. 2, 87 LIV. 2, 52, 8. *al.*). CIC. inv. 2, 170 quae neces-

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

situdo neque -ari neque leniri potest. Verr. II 1, 158 referendo in tabulas ... quod gestum non esset, tollendo quod esset, et semper aliud demendo, -ando, interpolando. Cluent. 31 testamentum. Balb. 61 cur ea, quae -are non possumus, convellere malumus quam tueri? Rab. Post. 25 illud maneat ..., quod neque moveri neque -ari potest (*cf.* Phil. 1, 17 ea non -o, non moveo). LVCR. 1, 1024 *elementa* multa modis multis -ta. HOR. epist. 1, 18, 88 hoc age, ne -ta retrorsum te ferat aura (Ov. trist. 1, 4, 17. STAT. Ach. 1, 676 -bant Cyclades auras [*cf. Ernout, RevPhil. 29, 1955, 124*]). SEN. epist. 66, 15 virtutem materia non -at, nec peiorem facit dura ... nec meliorem hilaris *eqs.* CVRT. 8, 9, 13 adeo in illa plaga mundus statas temporum vices -at, ut *eqs.* (NOVELL. Theod. 3, 8. *aliter p. 1727, 75sqq.*). *et saepe.*

β -antur animantia (fere homines eorumque partes): Ⓘ *c. respectu formae*: Ⓐ *de variis mutationibus*: CIC. Tusc. 2, 41 quis ... gladiator ingemuit, quis vultum -vit umquam? (off. 1, 102 vultus, voces, motus statusque -antur. *al. cf. p. 1725, 55*). VERG. Aen. 2, 274 qualis erat *Hector mortuus*, quantum -tus ab illo Hectore, qui *eqs.* TIB. 1, 8, 10 quid tibi ... prodest ... saepe ... -tas disposuisse comas? (*aliter p. 1724, 74*). Ov. met. 14, 152 (*loq. Sibylla*) nec amata videbor nec placuisse deo ...; usque adeo -ta ferar *eqs.* SEN. epist. 58, 22 ego ipse, dum loquor -ari ista, -tus sum; hoc est quod ait Heraclitus *eqs.* 104, 12 omnis dies, omnis hora te -at. STAT. Theb. 9, 703 nondum -tae rosea lanugine malae. silv. 3, 3, 67 vixdum ora nova -ante iuventa. 3, 4, 75 frangere sexum atque hominem -are nefas. 5, 1, 231 mox in varias -ta (*sc. arte*) novaris, *Priscilla*, effigies: hoc aere Ceres, hoc lucida Gnosis *eqs.* TERT. pall. 3, 1 *pluma pavonis* multicolor ... versicolor, numquam ipsa, sed semper alia ... totiens ... -anda quotiens movenda. CLAVD. rapt. Pros. 1, 62 (*de metempsychosi*) rursus corporeos animae -antur in artus (*D*, mittuntur *cett.*). *per euphem. de defunctis*: SEN. dial. 6, 25, 3 -tos in melius tuos flere. Ⓑ *de metamorphosi*: VERG. ecl. 8, 70 carminibus Circe socios -vit Vlixi. HOR. carm. 2, 20, 10 album -or in alitem (*cf.* Ov. met. 11, 742 alite -antur *Ceyx et Alcyone*). Ov. am. 2, 19, 29 -tam cornibus Ion. met. 1, 1 in nova fert animus -tas dicere formas corpora; di, coeptis, nam vos -astis et illas (*sc. formas, quamvis nonnulli viri docti in his verbis offendantur*), adspirate meis (trist. 1, 1, 117 [= 3, 14, 19] -tae, ter quinque volumina, f. 1, 7, 13 carmina -tas hominum dicentia f. *al. v. et p. 1728, 1*). 4, 270 *Clytie* -ta ... servat amorem. 4, 801 Gorgoneum crinem turpes -vit in hydros *Minerva*. 5, 636 (*loq. Arethusa*) in latices -or. 6, 115 te quoque -tum torvo, Neptune, iuvenco virgine in Aeolia posuit *Arachne*. 11, 404 *lupum* marmore -vit *Thetis*. LYGD. 2, 9 cum tenuem fuero -tus in umbram. VAL. FL. 4, 398 qualis et a prima quantum -ta iuvenca *Io*. MART. 14, 180, 1 -ari melius tauro ... tunc poteras (*sc. Iuppiter*). *al. sim. de transfiguratione resurgentium*: ITALA I Cor. 15, 52 (Tert. adv. Marc. 5, 10 p. 609, 15. 5, 12 p. 616, 8) resurgent mortui incorrupti et nos -bimur (*Vulg.* immutabimur. *cf.* TERT. adv. Marc. 5, 12 p. 616, 12 *viventes* -ti consequentur, superinduti magis quod de caelo est quam exuti corpus. *sim. al.*). TERT. adv. Marc. 5, 10 p. 609, 13 resurgere ... dicimus carnem, sed -tam (AVG. civ. 22, 21 p. 602, 10 D. de novitate corporis spiritalis, in quam sanctorum caro -bitur. *al.*). resurr. 55 p. 115, 13 -ari, converti, reformari licebit cum salute substantiae corpus (CYPR. ad Donat. 5 p. 8, 2 necdum c. ac membra -vimus). Ⓘⓘ *c. respectu animi, morum sim.*: CIC. Verr. II 2, 64 *una epistula* totum -arat (*PV*, im- *cett.*) hominem. Scaur. 45[d] quem purpura regalis non commovit, eum Sardorum mastruca -bit (-vit *trad.*)? Brut. 316 non modo exercitatior, sed prope -tus. VERG. Aen. 5, 679 *mulieres* piget incepti ... suosque -tae adgnoscunt (*cf. p. 1722, 47*). HOR. ars 160 *puer* -atur in horas. PROP. 2, 5, 13 non ita Carpathiae variant aquilonibus undae, nec dubio nubes vertitur atra noto, quam facile irati verbo -antur amantes. Ov. am. 1, 10, 11 cur sim -tus, quaeris; quia munera poscis. SEN. benef. 7, 11, 2 illum *Demetrium Cynicum* aut honorare voluit aut corrumpere *nummis Caesar Caligula* ...; cum miraretur Gai dementiam, quod se putasset tanti posse -ari *eqs.* dial. 9, 1, 9 nihil horum me -at, nihil tamen non concutit. epist. 104, 30 nemo -tum Catonem totiens -ta re publica vidit. QVINT. inst. 12, 1, 42 si nocentes -ari in bonam mentem aliquo modo possint. TAC. hist. 1, 50, 4 in melius -tus est *Vespasianus* (ann. 3, 54, 5 nos pudor, pauperes necessitas, divites satias in m. -et). 6, 32, 4 turpe in servitium -tus *Vitellius*. ann. 12, 32, 2 Silurum gens non atrocitate, non clementia -batur, quin bellum exerceret. *al.*

b *speciatim*: *α c. respectu loci (exempla p. 1725, 46. 49. 52 allata etiam huc referri possunt)*: Ⓘ *c. additamentis motionem illustrantibus (cf. p. 1725, 32; nota in c. abl. p. 1724, 3, aliter p. 1725, 25)*: PLAVT. Amph. 274 neque se Septentriones quoquam in caelo commovent neque se luna quoquam -at (motat *Meursius*) atque (*sec.* alius a., *cf. p. 1729, 15*; statque *Pylades*) ubi exorta est semel. LVCIL. 674 ab amicis -es (*cf. p. 1722, 43*; mittis *trad.*) aliquo te, cum satias facta sit. Ov. Pont. 1, 1, 79 in ... locum Scythico vacuum -bor ab arcu. 4, 14, 7 nulla mihi cura est, terra quo -er (mittar *var. l.*) ab ista. trist. 5, 2, 73 hinc ego dum -er, vel me ... Charybdis ... ad Styga mittat. GERM. 522 quartus *orbis* ab oceano tantum vestigia -at, quantum Capricornus ... distat Cancro (*gr. 537 ὠκεανοῖο τόσον παραμείβεται ὕδωρ*). HIER. tract. in psalm. I p. 27, 26 *tabernaculum* huc illucque -atur et cum transmigrante migrat (*cf. p. 1724, 25*). AVG. in psalm. 36 serm. 3, 13 (*ad Iob 9, 24*) spiritus -atur ad dominum, terra -bitur in caelum. MARCELL. med. 36, 72 in mortarium ... -buntur *omnia* (*cf.* VITA Caes. Arel. 1, 51 dum in vase alio ... -retur *oleum*). VINDIC. med. 33 calor ex altioribus locis *corporis* -tus (mutuatus *Wellmann falso*) seu adductus. BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 7 p. 97, 1 si de hoc loco, in quo positum est *enuntiatum*, -es *eqs.* MVTIAN. Chrysost. hom. 3, 3 p. 255/6 *angeli* per loca -antur et prima loca, in quibus fuerant, deserentes ad alia veniunt transeundo *eqs.* (*gr. τόπους ἀμείβουσι*). CASSIOD. Ios. antiq. 2, 18 nec patrem scire fecerant, quia ibidem se -assent (rem- *S*; *gr. τὴν ἐκεῖσε ἄφιξιν*). ALEX. TRALL. 1, 129 tempus ... cogit nos -ari ad eas parotidas, quae *eqs.* (*gr. 2 p. 123 P. μεταβαίνειν*). GREG. M. dial. 2, 5 p. 88, 11 M. necesse est ex eodem loco monasteria -ari. NOVELL. Iust. 82, 3 *causae* a nobis ad eos *pedaneos* -ari praeceptae sunt. ACT. Cassian. (BHL 1637) p. 28[C] non valebant se de loco -are, in quo stabant. *al.* Ⓘⓘ *nude*: SALL. hist. frg. 1, 124 castra ... Sertorius -verat (LVCAN. 6, 44 HERACL. Alc. Avit. epist. 54. *cf. p. 1532, 19 et vol. III 554, 80 sqq.*). VERG. georg. 2, 50 haec ..., si quis inserat aut scrobibus mandet -ta subactis (*nisi ad p. 1722, 72 sqq. pertinet*). STAT. Theb. 9, 676 nec se vestigia -ant, stat cuneo defixa acies. CAEL. AVR. chron. 5, 1, 16 iubendum ... aegrotanti, ut se immobilem praebeat, cum oleum ... caluerit, ne se -ando adurat. CASSIOD. hist. 12, 8, 5 quia ... plurimi episcoporum ex aliis civitatibus ad alias ... sunt migrati, eorum nomina, qui sunt -ti, subdidimus *eqs.* (*Socr. 7, 36 ὅτι ... μετηνέχθησαν ..., αὐτῶν τῶν μετενεχθέντων κτλ.*). Ios. antiq. 3, 77 tabernaculum -verunt (*gr. μετεσκήνουν. cf. p. 1723, 83*). GREG. TVR. glor. mart. 13 p. 498, 7 nec quisquam ultra beata pignora ausus est -are (*antea*: defer ad Taurinensim ecclesiam).

β c. respectu qualitatis: Ⓘ *in peius i. q. corrumpere sim.* (*accedit* in peiorem partem CIC. S. Rosc. 103, in peius SEN. epist. 78, 8 QVINT. inst. 1, 1, 5. *al.*, in deterius TAC. ann. 4, 6, 1, *cf. p. 1725, 36 et Löfstedt, Synt. II 381 sq.; ambiguitas maxime apparet p. 1723, 10 et* CIC. fin. 1, 21 quae -at *Epicurus*, ea corrumpit. SEN. nat. 2, 40, 6 decoloratur id, cuius color vitiatur, non -atur): CIC. dom. 25 civitatem ... fractam malis, -tam (imminutam *Schmidt, edd. plerique*) ac debilitatam, abiectam metu ... erexit. de orat. 1, 179 *Fufius* egit ... cum Buculeio, quod, quoiquomque particulae caeli officeretur, quamvis esset procul, -ari lumina putabat (*cf. Paul. dig. 8, 2, 4* altius aedificare atque ita minuere lumina ... aedificiorum). CATVLL. 67, 7 (*ad ianuam*) dic ..., quare -ta feraris in dominum veterem deseruisse fidem (*sim. c. respectu perfidiae*: PROP. 1, 4, 2. 1, 12, 11. 1, 18, 9. *al.*). ?CAES. civ. 2, 29, 3 Caesaris beneficium -verat consuetudo *eqs.* (minuerat *Ciacconius*, imminuerat *Madvig; ad locum vix sanum cf. Klotz, praef. IX sq.*). VERG. Aen. 4, 595 (= 12, 37) quae mentem insania -at ([SERV. auct.: pervertit]. PLIN. nat. 14, 137 SIL. 3, 589 COMM. apol. 914 instr. 1, 18, 11). 9, 611 nec tarda senectus debilitat vires animi -atque vigorem. CVLEX 348 undique -atur (mot- *B*) caeli nitor. HOR. sat. 2, 2, 58 vinum (PLIN. nat. 14, 118 FRG. Vat. 16. COD. Iust. 4, 48, 2 *bis* [*cf. Vlp. dig. 18, 6, 1 pr.* si v. ... acuerit *eqs.*]. *sim.* ORIG. in Matth. ser. 59 p. 135, 25 vasa [*sec. Herm. vulg. mand. 12, 5* acescunt]). epist. 1, 10, 31 quem res plus nimio delectavere secundae, -tae quatiunt (SEN. dial. 11 [12], 5, 5 laetis rebus ... -tis). PROP. 2, 2, 15 hanc utinam faciem nolit -are senectus. 2, 33, 35 vino forma perit ..., multo nihil est -ta Lyaeo *amica*. LIV. 25, 6, 15 illis *victis* arma ... atque ordo militandi locusque, in quo tenderent in castris, est -tus (*cf.* TAC. hist. 1, 25, 2 metu -andae militiae [*al. v. p. 957, 70 sqq.*]). MANIL. 2, 80 motus *mundi* alit, non -at opus. SEN. benef. 5, 12, 6 stomachus morbo vitiatus ... quoscumque accepit cibos -at (mittit *GP. cf. notionem generalem* CIC. nat. deor. 2, 136 ut id -ari et concoqui possit. *sim.* SEN. epist. 84, 6). STAT. silv. 4, 8, 24 (*iure trium liberorum dato tres filii nati sunt*) sic fertilis, oro, stet domus et donis numquam -ta sacratis (nudata *Markland*). *al.* Ⓘⓘ *in melius i. q. corrigere sim.* (*accedit* in melius SALL. hist. frg. 2, 24 CELS. 7 praef. 3 SEN. epist. 47, 21 TAC. hist. 5, 8, 2. *al., v. et p. 1723, 30. 66 et cf. p. 1725, 38; ceterum notio ambigua apparet e. g.* CIC. off. 1, 147 multa nobis ... -anda et corrigenda sunt. QVINT. inst. 10, 2, 20 adicere ... et emendare quaedam et -are): HOR. sat. 1, 10, 53 tu nihil in magno ... reprehendis Homero, nil ... -at Lucilius Acci? (PORPH.: pro eo quod est 'emendat' positum est). SEN. epist. 104, 6 valetudinem (*cf.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 112 corpus [gyn. 2, 709. 734 *acced.* fortificare]). TAC. hist. 1, 52, 1 sordes et avaritiam. PALLAD. 3, 25, 2 vitium (SERV. Aen. 1, 57). *al.*

γ c. respectu coloris i. q. canum reddere (l. 74), tingere (cf. supra l. 33 necnon VERG. ecl. 4, 44 croceo -bit vellera luto. TIB. 1, 8, 43 coma ... -atur ... viridi cortice tincta nucis. *sim. al.*): Ov. Pont. 1, 4, 50 -tis ... comis *uxoris* (*de canitie ut* MART. 10, 103, 10 -vere meas Itala regna comas). MART. 8, 33, 20 -at Latias spuma Batava comas. 14, 27, 1 si -are paras longaevos cana capillos, accipe Mattiacas ... pilas. 14, 133, 1 ('lacernae Baeticae') non est lana mihi mendax nec -or aheno, sic placeant Tyriae; me mea tinxit ovis.

δ c. respectu linguae i. q. interpretari (*cf.* SEN. contr. 10 praef. 11 in Graecum -ta. SEN. epist. 107, 10 in nostrum sermonem. MARCELL. chron. II p. 63, 392, 2 in Romanam linguam ... perfecta interpretatione. EVGRAPH. Ter. Haut. 4 ad Latinum sermonem interpretatione. *v. et p. 1727, 61*): SEN. epist. 58, 7 quam (*syllabam q. e. ὄν*) -are non possum (*ibid.* exprimere, transferre).

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 grammatica notabiliora: a indicatur, unde mutatio fiat: ex (cf. CATVLL. p. 1727, 51): OV. met. 15, 46 e nigro color est -tus in album. VITR. 7, 9, 5 SEN. epist. 84, 6 PLIN. nat. 7, 36. 11, 70. 17, 242 bis. QVINT. inst. 9, 3, 10 PLIN. paneg. 52, 5. al. ab: LVCIL. 674 (v. p. 1723, 76). VARRO rust. 2, 11, 12 illi hoc, neque ab hoc quod -ret Cossinius habuit. VERG. Aen. 2, 274 (v. p. 1723, 17). VAL. FL. 4, 398 (v. p. 1723, 42). QVINT. inst. 2, 13, 11. 9, 1, 13 CYPR. epist. 55, 3 p. 625, 8. SCHOL. Hor. carm. 2, 1, 35 'decoloravere': a proprio colore -verc. AVG. epist. 76, 3. al. ROMVL. fab. 10 pr. rec. gall. (immut- rec. vet.). CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 36, 2 semet ipsum a ... dogmatibus (Rustic. transmut-; gr. I 1, 1 p. 113, 13 μεταστήσεται ... τῶν ... δογμάτων. sim. p. 67, 2). CASSIOD. hist. 7, 40, 22 (Theodoret. 4, 22, 19 μετακινήσειν c. gen.). al. de: TERT. cult. fem. 1, 5 l. 6 terra de ignominiis in honores metalli refuga -atur. adv. Marc. 4, 13 p. 458, 5 Christus -at ... Petro nomen de Simone.

b indicatur, quo vel in quam partem mutatio fiat: α abl.: p. 1723, 32. 39 sqq. 1728, 1. al. cf. p. 1726, 60. β praepos.: in c. acc. saepissime, v. p. 1723, 24. 29. 32. 33. al. ad (v. et p. 1724, 1. 10. 13. 82; aliter p. 1726, 71): LIV. 24, 26, 14 -tis ... ad misericordiam animis. PHAEDR. 4, 17, 5 faciem ad serenam ... -atur dies. TAC. hist. 5, 13, 2 ad vera. ann. 6, 36, 4 ad paenitentiam (11, 33). 13, 9, 3 ad metum. APVL. Plat. 2, 9 verum colorem ad desidiam sanguinis. TERT. nat. 2, 2, 5 divinas scripturas ad proprii ingenii opera -asse. ENNOD. epist. 9, 1, 3 p. 228, 18 ad curam. CASSIOD. hist. 6, 44, 8 animam ad alia -are (Theodoret. 3, 22 μετάγειν ... εἰς ἕτερα). in c. abl. (aliter p. 1724, 3): PSALT. Rom. 105, 20 (= VVLG.) -verunt (mot- var. l.) gloriam suam in similitudine vituli (sec. gr. ἐν ὁμοιώματι. similitudinem var. l., quam seq. VVLG. Rom. 1, 23). CASSIOD. hist. 5, 7, 6 p. 224, 1 (ad Ioh. 1, 14 verbum caro factum est) verbum in carne -tum (carnem C^{2} sec. Socr. 2, 7 p. 281^{C} εἰς σάρκα, trad. def. Hanslik ad l. coll. 5, 7, 4 utraque ... in Graecitate conversa). PASS. Petr. Paul. long. 20 (add. M) aquas in vino -asse. γ adverbia: Ⓘ localia (v. et p. 1723, 72 sqq.): VERG. Aen. 5, 702 nunc huc ... nunc illuc pectore curas -bat (motunus det.) versans (MANIL. 2, 904 TAC. hist. 1, 76, 1 RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 3, 5). OV. met. 10, 235 dum dubitat, quo -et eos eqs. (nisi potius abl. instr.). Ⓘ modalia: compar. (cf. p. 1724, 29. 61): LIV. 1, 47, 3 eo nunc peius -ta res est, quod eqs. TAC. ann. 3, 34, 2 multa duritiae veterum melius et laetius -ta ([in m. Muretus]. ORIENT. comm. 1, 247 licet haec m. -arit gratia Christi [def. Hudson-Williams, ClQu. 43, 1949, 133 coll. Paul. Petric. 1, 194 m. convertere]). 14, 43, 1 deterius (in d. vulgo). cf. p. 1727, 58. posit.: CELS. 5, 28, 11^{B} quamvis non rubet locus, coloris tamen aliter -ti est ([ʻin colorem a rubro diversum ut 15^{B}' Marx ad l.]. TERT. pall. 5, 1. cf. p. 1727, 64 sqq.).

c indicatur, quid in re -ta maxime respiciatur: α abl. (limit. vel separ., cf. p. 1729, 1 necnon p. 1604, 65. 1605, 33; passive praeter l. 59): CIC. Balb. 31 ne quis invitus civitate -etur (42 PAVL. FEST. p. 70 LEX Salpens. [CIL II 1963] 1, 11. 13. 19. cf. p. 1726, 4). fam. 5, 21, 1 cum ... alii -ti voluntate sint. LVCR. 1, 681 -ari ... ordine quaedam. VERG. Aen. 9, 220 nec mea iam -ta loco sententia cedit ([l. non solum ad cedit pertinere vid.]. HOR. sat. 2, 7, 64 COLVM. 10, 154. cf. p. 1723, 71 sqq.). HOR. ars 60 silvae foliis pronos -antur in annos. PRIAP. 55, 5 patria -bor (A, mult- ceteri). LIV. 5, 46, 11 finibus. SEN. suas. 2, 3 statione. PLIN. nat. 13, 104 arborem ... Italiae familiarem, sed terra -tam. 18, 309 colore (QVINT. inst. 12, 5, 4 c. -ari [colorem -are var. l.]). STAT. Theb. 2, 655 vultu -tus in pallorem ([vultum var. l., cf. p. 1723, 15. 1727, 82 sqq.]. DRAC. Romul. 2, 45). 2, 672 clipeum nec sustinet umbo -tum spoliis (nutantem Lachmann, mulctatum Madvig, alii alia; 'de onere aucto agitur' Klotz). Ach. 2, 10 omnia visu -tus. TERT. paenit. 6, 7 libertate -tus (resurr. 57 p. 117, 26 si famulum tuum l. -veris). PAVL. dig. 4, 5, 7 pr. familia. al. β gen. (iuxta part. perf. pass., fort. sec. expers sim.): APVL. apol. 74 eum, postquam uxorem duxerit, a compecti fide descivisse ac derepente animi -tum, quod antea nimio studio festinarat, pari pertinacia prohibitum isse ('cf. aeger, furens' Butler-Owen). γ acc. (fort. sec. usum p. 1727, 82 sqq. illustratum): SACR. Leon. 285 quem Paulum ... gratia tua et mente⟨m⟩ -vit et nomen.

B mutatio ponit aliud pro alio (cf. CIC. orat. 92 illustrant orationem quaedam translata verba atque -ta [A, immutata L; v. vol. VII 1, 515, 14] ...; -ta, in quibus pro verbo proprio subicitur aliud, quod idem significet eqs.; de mutatione mutuo facta p. 1726, 4. 18. 51. 75 sqq., alternata p. 1726, 19. 24 sqq., iterata p. 1726, 36. 50; notio novandi augetur apposita voce q. e. iterum: PROP. 4, 8, 85 puellis expulsis Cynthia imperat ... totas i. -are lacernas [luc- var. l.] ..., atque ita -to per singula pallia lecto eqs.): 1 in universum: a quid substituatur, colligitur e contextu: α exempla varia selecta: PLAVT. Men. 74 quando alia agetur fabula, aliud fiet oppidum, sicut familiae quoque solent -ari⟨er⟩. Mil. 1358 ut mores -andi sient, muliebres mores discendi, obliviscendi stratiotici (PHAEDR. 1, 15, 2 in principatu commutando saepius nil praeter domini m. -ant pauperes). Poen. 1139 hodie earum virginum -rentur nomina sc. substitutis meretricum nominibus (CIC. Cluent. 199 Att. 7, 8, 3 VARRO ling. 5, 30 rust. 2, 4, 21 SALL. or. Macri 13 HOR. sat. 1, 1, 69. PROP. 2, 19, 31 quin ego in assidua -em tua nomina lingua [mussem Palmer, alii alia; trad. def. Shackleton Bailey, Enk]. al. cf. p. 1722, 73 sqq.). CATO agr. 1, 4 qui agri non saepe dominos -ant (CIC. parad. 41. VARRO rust. 2, 5, 6 grex dominum non -vit. 2, 6, 3. 2, 7, 6. PROP. 2, 17, 17 dominam. SEN. benef. 6, 2, 2 MART. 1, 66, 9. al.). 76, 2 aquam ter -ato (117 PLIN. nat. 18, 76. al.). 155 uti tegula -etur, ubi perpluit (VITR. 6, 11, 8). RHET. Her. 1, 12, 22 accusatorem -andum aut iudices -andos reus dicit. CIC. Balb. 27 ius ... -andae civitatis (30. 52. cf. p. 1725, 46). off. 2, 15 dando et accipiendo -andisque facultatibus et commodis (mutuandis Non. p. 275, 15; cf. p. 1722, 59 sq. et Cic. off. 1, 22 [p. 1717, 36]). LVCR. 1, 165 nec fructus idem arboribus constare solerent, sed -rentur, si creatio esset e nihilo. CAES. civ. 2, 28, 1 ut paucis -tis centurionibus idem ordines ... constarent (cf. SALL. Iug. 49, 2 ducem illis, non animum -tum. LIV. 5, 19, 3 omnia ... -verat imperator -tus). 3, 11, 1 -tis ad celeritatem iumentis (cf. VAL. MAX. 5, 5, 3 die ac noctu -to subinde equo ... evasit [CVRT. 3, 11, 26]. CAPITOL. Maximin. 25, 2 animalibus. v. et s. v. mutatio p. 1717, 81 sqq.). BELL. Alex. 33, 1 Ptolemaeus obtestatus erat populum Romanum, ne -rentur reges. VERG. Aen. 3, 581 Enceladus fessum quotiens -et latus eqs. ([SERV. ad l. v. p. 1531, 75]. OV. met. 13, 937 STAT. Theb. 3, 595. al. aliter p. 1727, 54). HOR. epist. 1, 1, 91 pauper -at cenacula, lectos eqs. PROP. 2, 15, 9 quam vario amplexu -amus bracchia (STAT. Theb. 6, 545 -turus ... b. natator). 4, 11, 85 seu ... adversum -rit ianua lectum ..., coniugium ... laudate. LIV. 38, 38, 15 obsides ... dato Antiochus et triennio -ato. MANIL. 2, 790 cardines mundi -ant ... signa ('alia signa dimittunt, alia accipiunt, quemadmodum ager dominos -at' Housman; cf. p. 1725, 83). CELS. 4, 20, 3 cataplasmata (cf. 5, 26, 21^{B} linamenta). SEN. Ag. 820 (de Hespero) nomen alternis stella quae -at (cf. STAT. Theb. 1, 139 alterni placuit sub legibus anni exilio -are ducem [5, 722 alterna ... pectora -ant matrem amplectentes. 9, 774. 10, 891]. BOETH. cons. 4, 5, 4 versa vice). LVCAN. 7, 150 Iovi -vit fulmina Cyclops (STAT. Theb. 2, 599 lasso -ta [mot- Lachmann] Pyracmone temnens f. Briareus). al. c. acumine dicitur: AMM. 29, 3, 6 Valentinianus magistro equitum, qui rogationem Africani, ut sibi aliam provinciam daret, defendebat, subagresti verbo ... respondit ...: abi ..., comes, et -a ei caput, qui sibi -ari provinciam cupit. in euphemia vertitur gr. ἤλλαξε 'mortuus est': CASSIOD. Ios. antiq. 9, 13 -vit vitam (gr. 9, 243). β -atur locus sim. (cf. p. 1723, 71 sqq.): PLAVT. Aul. 664 ecferet aurum ... et -bit locum (Epid. 137 Stich. 501 CIC. Verr. II 4, 72. 78 leg. 2, 1. al. LVCR. 1, 376. et passim. iterando: SEN. dial. 11 [12], 6, 7 ex loco [nat. 6, 18, 1 epist. 28, 5]. epist. 69, 1 -are te loca et aliunde alio transire nolo. v. et l. 39. 44). CIC. Caecin. 100 solum vertunt, hoc est sedem ac locum -ant (VERG. Aen. 3, 161 OV. fast. 4, 355 LIV. 9, 23, 1. PLIN. nat. 2, 101 s. ex sede. al.). dom. 78 vertendi, hoc est -andi soli causa (parad. 31 omnes scelerati ... exules sunt, etiamsi solum non -arunt). LVCR. 4, 459 in somniis caelum, mare, flumina, montes -are ... videmur (HOR. epist. 1, 11, 27 c., non animum -ant, qui trans mare currunt [sim. SEN. epist. 28, 1]. CELS. 1, 3, 20 qui vel c. vel locum -at. 3, 27, 2^{B} peregrinationibus. al.). HOR. carm. saec. 39 iussa pars -are Lares et urbem (SEN. epist. 104, 8 urbes). PROP. 3, 21, 9 -tis terris ... procul ibit amor. VITR. 1, 4, 9 transmigrabant et -bant regiones (CELS. 3, 18, 23. al.). SEN. epist. 88, 34 animus domicilia -et in alias animalium formas aliasque coniectus. SIL. 7, 673 virum, qui quercum ascendebat, -antem saltu ramos (sc. ramis). al. γ -atur vestis sim. (v. et l. 64): TER. Eun. 572 vestem cum eo -em (609 sqq. CIC. dom. 55 plorare et supplicare -ta v. [in luctu ut Sest. 32. al. cf. vestitum: Sest. 33 Att. 3, 15, 5 ad Q. fr. 2, 3, 1]. VARRO ling. 7, 37). CIC. Mil. 28 calceos et vestimenta -vit. HOR. sat. 2, 7, 10 clavum ut -ret in horas. carm. 1, 36, 9 memor actae ... pueritiae -taeque simul togae. al. de conversione ad vitam monachorum: GREG. TVR. Franc. 2, 28. 3, 7. 5, 39. al. glor. conf. 22. 42. PALLAD. hist. mon. I 25 p. 311^{B} (gr. p. 120, 5 B. μετημφιάσθη). in imag.: ITALA psalm. 101, 27 (cod. 136 Cas. al. = VVLG.) sicut palleum -bis eos et -buntur.

b indicatur, quid substituatur (cf. p. 1727, 20 sqq.): α abl. (exempla selecta; cf. p. 1725, 16): LVCIL. 675 mihi ... non persuadetur, publicis (Non., v. p. 1722, 42; publices, pulices var. ll.) -em meos ('agros' intellegi vult Marx, aliter Cichorius, Unters. 75). SALL. Catil. 58, 15 pace bellum -vit. hist. frg. 1, 87 togam paludamento -vit. VERG. georg. 1, 8 tellus ... glandem -vit arista. 2, 511 exilio ... domos (OV. fast. 6, 665). al. in elocutionibus quasi praedicativis: CLAVD. 8, 169 -tus principe (i. in principem) Caesar. EPIST. pontif. Conc.^{S} I 2 p. 11, 2 Paulus persecutorem praedicatore -vit. β praepos.: cum: OV. met. 3, 196 cum pedibus ... manus, cum longis bracchia -at cruribus. 15, 374. SEN. Oed. 451 Nereus posuit mare, caerula cum pratis -at freta. ad: VITAE patr. 5, 17, 17 -vit illum panem siccum ad panem recentem (gr. Nau 1912 p. 298 n. 348 ἀλλάξας τὰ ψωμία. cf. Salonius 158). γ subiecto enuntiati: PERS. 2, 60 aurum vasa Numae ... impulit ... et Tuscum fictile -at.

2 in commercio (dubitamus, an huc pertineat locus obscurus MANIL. 5, 535): SALL. Iug. 18, 5 neque materia in agris neque ab Hispanis emundi aut -andi copia erat. 18, 9 Gaetuli -are res inter se instituerant. 44, 5 praedas ... -are cum mercatoribus vino advecticio et aliis talibus. VERG. ecl. 4, 39 nec nautica pinus -bit merces (al. v. p. 850, 74, ubi addas HOR. sat. 1, 4, 29. MART. CAP. 6, 697 cum negotiatoribus. PALLAD. hist. mon. I 3 p. 263^{D} emendis vel -andis. cf. PERS. 5, 54 mercibus hic Italis -at ... piper). georg. 3, 307 quamvis Milesia magno vellera -entur. MANIL. 5, 408 emit externos pretio -atque (mittat- LV) labores institor aequoreae varia sub imagine mercis (APVL. apol. 29

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Pallad. 8, 4, 5 Heges. 5, 39, 2 p. 381, 26). Colvm. 7, 9, 4 suburbanis lacteus porcus aere -andus est (8, 5, 4 [remitt- *var. l.*]. 9, 1, 7 [remut- *var. l.*]). Amm. 25, 8, 15 ut ... aureis decem -retur ut minus *modius farinae*. *al.*

3 *c. colore tollendi* (*nonnulla exempla supra allata huc vergere vix negaverimus, ex. gr. p. 1724, 55. 69, v. et l. 82; potius opponitur* tollere *sim. p. 1723, 2.* Avg. civ. 12, 18 p. 541, 7 D. in psalm. 74, 1 l. 13. Cod. Iust. 2, 3, 25 [*a. 294*]): Ov. hal. 33 *polypus* sub lege loci sumit -atque colorem. Sen. contr. 1, 2, 11 favetis illi *virgini*, ut quam primum -et servitutem (*cf.* Stat. silv. 2, 2, 108 servitium [Paneg. 12, 5, 3]). Rvfin. hist. 8, 13, 15 ut ... vocabula eius *Maximiani damnati* nominis -rentur (*gr.* καθῄρουν). Avg. civ. 17, 5 p. 214, 29 D. (*ad I reg. 2, 33 sq.*) signum ... -andi sacerdotii de domo Aaron, quo signo significatum est -andum sacerdotium domus Aaron (17, 6 p. 218, 3 s. reprobato -toque). symb. 8, 16 haereticis baptismum non -amus. Cod. Iust. 1, 2, 4 (*a. 409; item* 4, 63, 5, *de numero immutabili collegii cuiusdam*) nulli ... addendi -andive vel in defuncti locum substituendi pateat copia.

II *structurae peculiares*: **A** *c. obi. rei -ando effectae vel substitutae* (*cf. p. 1726, 60*): **1** *usu generali*: **a** *indicatur, pro qua re*: **α** *per* qui, *abl.*: Plavt. Capt. 28 coepit captivos commercari ..., si quem reperire posset, qui (cum quo *trad.*) -et suom *filium* (101. *cf.* 171 hoc illum *filium* me -are confido pote). Lvcil. 672 uno hoc non -o omnia. Sall. Iug. 38, 10 quae quamquam gravia ... erant, tamen, quia mortis metu -bantur ..., pax convenit. Hor. epod. 1, 28 pecus ... Calabris ... Lucana -et pascuis (*cf.* carm. 1, 17, 2 Lucretilem -at Lycaeo Faunus). 9, 28 victus hostis punico lugubre -vit sagum (*cf.* Ov. met. 8, 448 auratis -vit vestibus atras). sat. 2, 7, 110 puer uvam furtiva -at strigili. carm. 1, 34, 13 valet ima summis -are et insignem attenuat deus. Ov. fast. 3, 461 *Ariadne* periuro -arat coniuge Bacchum. Liv. 5, 30, 3 victrice patria victam -ari. Cvrt. 3, 7, 11 exilium patria sede. *al.* **β** *per praepos.* (*cf.* ex *infra l. 51*): pro: Sall. Iug. 53, 8 p. metu repente gaudium -atur (*sic* Prisc. gramm. III 296, 7 id est 'metus gaudio -tus est'; exortum *codd. Sall.*). 83, 1 Liv. 27, 35, 14. 34, 49, 6 Gell. 6, 20, 1 Schol. Stat. Theb. 5, 261. Hier. epist. 55, 2, 3 ut ita dictum sit, p. membrorum ordine ordo vitiorum -andus est (*usum verbi addito* ut ita d. s. *excusari putat Hilberg, sed vide, ne haec ad totam sententiam pertineant*). 106, 9, 7 Vvlg. lev. 27, 10 Rvfin. Basil. hom. 8, 2. cum: Ov. met. 7, 60 c. rebus, quas totus possidet orbis, Aesonidem -asse velim. Liv. 21, 45, 6 daturum se *Hannibalem* operam, ne cuius suorum popularium -tam secum (*i. cum sua*) fortunam esse vellent *milites* (42, 5, 3 ut, quae sub dicione eius urbes ⟨essent⟩, nullius liberae civitatis f. s. -tam vellent. *Weißenborn-Müller conferunt* permutare *Curt. 4, 1, 22*).

b *nude* (*dub.* Dirae 23): Hor. carm. 2, 16, 19 quid terras alio calentes sole -amus? Tac. hist. 2, 80, 3 *ut* Syriacis legionibus Germanica hiberna -rentur. Hier. quaest. hebr. in gen. p. 55, 16 (*ad 35, 18*) filius ... doloris mei, quod nomen ... mater imposuit, dicitur Benoni, filius vero dexterae, hoc est virtutis, quod Iacob -vit, appellatur Beniamin.

2 *usu speciali in locutionibus praedicativis* (*per prolepsin*): Catvll. 99, 13 ut mi ex ambrosia (-o *trad.*) -tum iam foret (*i. iam -retur*) illud saviolum tristi tristius helleboro (in tristi *Baehrens dubitanter in comm.; v. et Kroll ad l.*). Ov. Ib. 425 *Mestrae* solitae varias -are figuras. Sen. dial. 9, 2, 12 versare se et -are nondum fessum latus (*cf. p. 1726, 15*). Apvl. Plat. 1, 14 quae corrupta -antur (imitantur, videntur *edd. vet.*). Itala lev. 13, 3 (Aug. loc. hept. 3, 31) *cicatrix* -vit pilum album (*gr.* μεταβάλῃ λευκή, *Aug. l. c. 3, 28* pilus ... convertatur albus, Lugd. capillos ... -vit candidum, Vvlg. pilos in album -tos colorem. *cf.* CE 1170, 5 non potui parvus puerilem implere iuventam ... nec senior capiti niveos -are capillos). Ter. Mavr. 2128 ne Graecum immittam versum, -bo Latinum (*seq. versio Theocr. 1, 1 sq.; cf. p. 1724, 79 sqq.*). Avien. orb. ter. 851 peregrina vocabula -at *Taurus* (*cf. gr. 647 sq.*). Dict. 6, 6 Neoptolemus -ta Phrygia veste tamquam filius Priami ... venit. Ambr. hex. 5, 7, 18 si -etur alius *equus* (Avg. in psalm. 36 serm. 3, 1 *Abraham* -asse aliam regionem [*infra*: in alias isse regiones]. Oribas. syn. 4, 37, 2 La p. 40 -ans alia(m) aqua(m) frequenter effundis [Ab et f. -es; *gr.* ὕδατι ... ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ ... ἀποχεομένῳ]. 6, 22 Aa p. 110. 8, 12 Aa p. 221. Vita Melaniae [BHL 5885] 11 p. 9, 23 neque -bo aliud vestimentum praeter hoc, quod indui [*gr. p. 48, 15* ἀλλάσσειν *tantum*]. *cf. p. 1725, 42*). Hier. vita Hilar. 10 alteram tunicam. Cypr. Gall. gen. 852 *Isaac* dum ... -at celeri nova gramina passu, devenit ad colles. Oribas. eup. 2, 1 P 15 Aa p. 499 (*item fere* La) infundis triticum diebus tribus, ita ut per singulos dies mane sero -es aquam mundam.

3 vices *sim.* (*per pleonasmum*): Verg. georg. 1, 418 ubi tempestas et caeli ... umor -vere vices ([*cod. Gudian.*, vias *cett.*]. Hor. carm. 4, 7, 3 Manil. 1, 637 Sen. contr. exc. 5, 1, 1. Cels. 2, 7, 15 -tis vicibus. Plin. paneg. 12, 4 Apvl. mund. 29 Anth. 415, 64 Clavd. 1, 12 Drac. laud. dei 3, 306 Arator act. 2, 46). Ov. trist. 4, 1, 99 vice -ta (Lvcan. frg. 7, 3. Apvl. apol. 81 *epistula* vice⟨m⟩ -vit. Ps. Apvl. herm. p. 267. 268. 269). Ps. Varro sent. 87 varietatem. *aliter p. 1723, 11.*

B *part. perf.* -tus *c. acc. rei* -tae (*ad notionem tollendi vergit p. 1728, 5*): Verg. ecl. 8, 4 -ta suos requierunt (liquerunt *duo dett.*) flumina cursus (*nisi* r. *transitive dictum, cf.* Ciris 233). Aen. 1, 658 faciem -tus (mult- *M*) et ora Cupido. Ciris 56 alia ... -tam membra figura *Scyllam* ([*Laetus*, aliam ... -ta in m. figuram *HAR*]. Ov. met. 9, 81 *Achelous* tauro -tus m. Sil. 7, 425 -tus m. leone. *cf.* Ciris 198 artus). 70 speciem -ta ... virgo. Val. Fl. 7, 211 Venus ... resedit, sicut erat -ta deam mentitaque ... Circen. Sil. 5, 491 *cohors* mentem mnis -ta pavore. 5, 500 corripit ... bipennem deposito clipeo -tus tela Sychaeus. ?Stat. *p. 1725, 55.* Pavl. Nol. carm. 10, 273 si ... turpi -tus honestum segnis ... ago. epist. 13, 7 p. 90, 7 regios cultus atra veste -tus. *cf. p. 1725, 58. 65 et* Ivvenc. 3, 322 Christus faciem fulgore corusco -atur.

III *absolute* (*obi. hic illic e contextu suppletur; attulimus exempla significantiora, dubitamus de* Cic. Att. 13, 52, 1): **A** *de hominibus*: Cic. orat. 59 ille princeps variabit et -bit; omnes sonorum tum intendens tum remittens persequetur gradus. 109 poetis ... concederem, ut ne omnibus locis eadem contentione uterentur crebroque -rent *eqs.* Att. 13, 21, 3 facies, ut ita sit in libro, quemadmodum fuit, dices hoc idem Varroni, si forte -vit. fam. 16, 1, 1 adprobavi ... neque nunc -o *eqs.* Sen. contr. 1, 1, 4 misericors sum, non -o; o patrum si naturam -are potuissem! Petron. 68, 3 luscinias coepit imitari clamante Trimalchione subinde '-a'. Qvint. inst. 10, 3, 19 ille, cui dictamus, urget atque interim pudet etiam dubitare aut resistere aut -are. 10, 4, 1 huius ... operis (*sc. emendationis*) est adicere, detrahere, -are. Gell. 13, 21, 10 si aliter dixeris -verisque. Papin. dig. 37, 6, 8 praetor variantem non repellit et consilium -antis (-antem *Haloander c. versione gr.*) non aspernatur. Chiron 399 si volutare vult *iumentum*, noli -are (*Hippiatr. gr. I p. 214, 12* μὴ κωλύειν).

B *in formula iurisconsultorum q. e.* nec -at, si *sim.* (*cf.* Cod. Iust. 6, 20, 12, 2 [*a. 294*] nec quicquam -et, penes quem res ... reperiantur): Papin. dig. 7, 9, 11 cautionem interponi oportet; nec -at, si pater *eqs.* (29, 1, 36, 1 etsi). 46, 1, 52, 2 confestim an interiecto tempore (Vlp. dig. 15, 1, 3, 13). 50, 8, 5, 2 quod (Vlp. dig. 13, 7, 11, 6 Cod. Iust. 3, 36, 10).

CAPVT ALTERVM: **intransitive** (*iuxta verba intransitiva l. 57. p. 1729, 5, iuxta* se -are *l. 64; accedit abl. limit. l. 48. p. 1729, 1; gerund. l. 70. 77 utrum huc an ad caput prius pertineat, dubium est; cf.* commuto *p. 1988, 35*, demuto *p. 520, 46 sqq.*, immuto *p. 514, 34 sqq.*):

I *strictius i. q. se -are, converti sim.* (*c. respectu loci l. 51. 78*):

A *c. acc. adi. vel subst., adv.*: Lvcr. 5, 588 quoscumque ... cernimus ⟨ignes⟩ ..., perparvum quiddam interdum -are videtur (*O al.*, videntur *Q*) alteram utram in partem filum, quo longius absunt. Varro rust. 2, 4, 13 sus ad feturam quae sit fecunda, animadvertunt fere ex primo partu, quod non multum in reliquis -at. Liv. 3, 10, 6 carne pluit ...; quod ... sparsum ita iacuisse per aliquot dies, ut nihil odor -ret ([*cf.* Val. Max. 1, 6, 5 neque odore taetro neque deformi aspectu -tum]. 5, 13, 1 annona ... n. -vit). 9, 12, 3 adeo ... animi -verant, ut *eqs.* (*fort. recte restituitur* 2, 52, 8, *ubi* animum *trad.*). 29, 3, 10 tantum fortunam -asse, ut *eqs.* 39, 51, 10 mores ... quantum -verint (Tert. nat. 1, 10, 5 q. a maioribus -veritis cultu *eqs. cf.* Evtr. 10, 6, 3 aliquantum Constantinus ex ... docilitate -vit). Pavl. Pell. 539 in peius ... -vit ... condicio instabilis ... aevi. **B** *nude*: Lvcr. 1, 787 nec cessare haec *elementa* inter se -are, meare a caelo ad terram, de terra ad sidera (*cf. 1, 783* se vertere, *785* reverti). Varro ling. 5, 101 'cervi', quod magna cornua gerunt, 'gervi', g in c -vit, ut in multis (*cf.* Mart. Cap. 3, 315 e et o in i -ant [*bis; antea*: transeunt, -antur]. Cassiod. gramm. VII 162, 19 [*ex Papiriano*] 'ex' ... in eandem litteram -at [in eadem littera *var. l., quam probat Stangl, Cassiodoriana 36*]). frg. Gell. 18, 12, 8 in priore verbo graves prosodiae ... manent, reliquae -ant (Gell. *ad l.*: ⟨'-ant'⟩ inquit elegantissime pro '-antur' [*affert eiusdem exemplum p. 1729, 16 citatum*]. *cf.* Mart. Cap. 3, 272 contextus ... adimit aut -at proprios sonos: adimit his ...; -ant [-at *Jürgensen*] accentus adiunctis vocibus 'que', 've', 'ne'). Sen. contr. 3 praef. 13 declamatores produc in senatum, in forum: cum loco -bunt (*MP*, -buntur *rell.*). Sen. dial. 4, 36, 3 qui *iratus* ad speculum venerat, ut se -ret, iam -verat. Tac. ann. 2, 23, 4 -bat aestus eodemque, quo ventus, ferebat. 12, 29, 1 Vannius ... diuturnitate in superbiam -ans. Tert. anim. 29, 2 aut ... in utraque parte forma ... perseverasset aut in utraque -asset. orat. 22 p. 195, 13 in quibus *virginibus* iam pueritia -vit. pall. 1, 2 variavit urna ..., civitas ... -are properavit. 2, 1 ille *mundus Platonis* habeat necesse est proinde -are (*antea*: habitum vertere) ...; ita -ando erit mundus omnis, qui et diversitatibus corporatus et vicibus temperatus. 2, 2 flabris aeque -antibus. 2, 3 orbis (*bis; cf. Bulhart, Tert.-Stud. 48*). *ibid.* -at ... localiter habitus. 2, 5 regnorum vices ..., quotiens ... ista -verint. 2, 6 et laeta -ant. 2, 7 laudans ... orbem -antem quid denotas hominem ('*sc. -antem*' *Bulhart*). 3, 3 chamaeleon -are totus, nec aliud valet. 4, 2 habitum transferre ... culpae prope est, si non consuetudo, sed natura -etur, ... naturam concussit Larissaeus heros in virginem -ando. adv. Val. 31 p. 207, 9 demiurgus ... de Hebdomade ... in superiora -bit, in ... cenaculum matris (*antea*: ubi de loco in locum transmigratur). Qverol. p. 20, 3 R. at abi, Lar ...:: at abi, Querole ...:: numquam -bis (-bit, -bitur *var. ll.*), calamitas? :: ⟨non⟩, quamdiu tu vixeris (Hier. tract. in psalm. I p. 121, 13 n. [*breviar.*, numquid *textus plenus*] -ant haec tempora). Hier. epist. 18B, 2, 6 et ipsum deum et angelos in humanas vidimus -asse formas. Conc. Turon. a. 567 p. 129, 17 nec sacratam deo

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

virginem neque si ... veste (vestem *B, sed v. p. 1725, 44 sqq.*) -vit (*cf.* p. 129, 25 quae ... se v. -verint [p. 130, 17. 24]).

II *usu liberiore*: A *i. q. distare, differre*: CATVLL. 22, 11 haec *carmina* cum legas tu, bellus ... Suffenus unus caprimulgus ... rursus videtur: tantum abhorret ac -at (*vix i. q. 'se -at' iuxta alterum verbum distandi. cf.* GELL. 2, 23, 7 quantum stupere atque frigere quantumque -are a Menandro Caecilius visus est! [*8* quantum differat]). VARRO ling. 5, 170 as ab aere; dupondius ...; in denario numero hoc -at, quod primum est ab decem assibus decussis *eqs.* 9, 64 tam uni et unae et una ... singularia sunt quam unus et una et unum; hoc modo -at, quod altera in singularibus, altera in coniunctis rebus. rust. 2, 2, 12 *pastio ovium post messem utilissima est*, reliquae pastiones ... hoc -ant, quod pruina iam exalata propellunt *eqs.* (3, 12, 6 qui *lepores* h. fere -ant, q. toti candidi sunt). GELL. 13, 3, 1 'necessitudinem' et 'necessitatem' -are longe differreque (*cf.* atque *p. 1723, 75*). B -at *i. q. interest* (*impers.*): VARRO frg. Gell. 18, 12, 9 inter duas filias ... quid -et, inter Antigonam et Tulliam, est animadvertere (*cf. p. 1728, 58 sq.*).

[*adv.* **mūtātim** *v. p. 1717, 1.*]

deriv.: mutabilis, mutabundus, mutatio, mutator, mutatorius, ? mutatura.

compos.: com-, de-, e-, im-, inter-, per-, re-, sub-, transmuto. *v. Onom.* (Mutata).

2. mūto *v.* mutto. *Teßmer.*

mutōn- *v.* mutun-. ? **mūtōsus** *v. p. 1203, 23.*

mutoth, *hebr.* moṭôt. *scrib. etiam* mutto(t)h, muthoth, mutot. HIER. in Ier. 5, 46, 1 κλοιούς, qui Hebraice appellantur '-h'. 5, 46, 3. 5, 60, 1.

muttio, -īvī, -ītum (*l. 45*), -īre *et* (?) -or, -īrī (*infra l. 78*). [*vox onomatopoetica, cf.* mu, mutmut (facere), mutus *et theod. vet.* mutilōn '*murmurari*', *gr.* μῦθος *al. J. B. H.*] *scrib. passim* mutio, *ex. gr.* PLAVT. Most. 401 Persa 827 *deficiente cod. A.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 6 amussim esse dicunt non tacite, quod -ire interdum dicitur loqui (GLOSS. V 520, 14. 560, 44. *cf.* FEST. p. 145 GLOSS. V 524, 5). GLOSS.^{L} I Ansil. MV 397 -it: gannit. GLOSS. II 265, 20 γρύζω. *cf. infra l. 46. 62.* [*sard. centr.* muttire, muntire, *francog. vet., prov. vet.* motir; *langob. vet.* amutir. *cf. M.-L. 5794. Wagner II 151. G.*] [*confund. c.* mittere *infra l. 55. 64. 83.* *loco mutilo*: PLAVT. Cas. 924. *huc fort. pertinet* murivit *p. 1684, 46.*]

i. q. 'mu' vel 'mutmut' facere, mussare: 1 *proprie de animantibus*: a *de hominibus*: α *absolute*: PLAVT. Amph. 381 etiam -is? :: iam tacebo (Persa 827). 520 (*v. p. 1730, 6*). Bacch. 800 impinge pugnum, si -verit. Most. 401 intus cave -ire quemquam siveris. ENN. scaen. 331 palam -ire plebeio piaculum est. TER. Hec. 866 numquid dixti ...? :: nil. :: neque opus est adeo -to ([DON.: tenui dicto]. *vix post* est *interpungas* -to *pro imperativo accipiens*). PERS. 1, 119 me -ire nefas? PETRON. 61, 2 (*Trimalchio*): nescio quid nunc taces nec -is (*Scheffer*, mutes *H*). ARNOB. nat. 4, 18 cupimus scire, an -ire, an hiscere deorum in mentione possitis. FVLG. myth. 1 praef. p. 12, 24 licet mulierum verbialibus undis et causidici cedant nec grammatici -ant. HIER. vita Malchi 9 p. 58^C lingua balbutit; ... -ire non audeo (CASSIAN. inst. 4, 17 p. 58, 22. *cf. l. 59. 60. al.*). MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 23, 11 unde -ire debueris. GLOSS. V 663, 19 nec -ire potest. β *c. acc. solo* (*infra l. 70. 71. 75. al.*): PLAVT. Curc. 21 numquam ullum verbum -it ([mittit B^1E]. Men. 711 -ire v. unum. Poen. 18 neu lictor v. aut virgae -ant). Mil. 566 egone si post hunc diem -vero, etiam quod egomet certo sciam, dato excruciandum me (*cf.* AVG. civ. 4, 30 p. 185, 4 D. nec quod in hac disputatione ... insonat, -ire auderet in populi contione. VITAE patr. Iurens. 2, 6 p. 147, 11 ut nec ..., quae sibimet acciderant, auderent proloqui vel -ire). TER. Andr. 505 nihil iam -ire audeo ([*cf.* DON. *ad l. et* GLOSS.^{L} III Abol. MV 6 leviter loqui. GLOSS. V 537, 5 dimidiata verba loqui]. ARNOB. nat. 1, 31 n. est omnino -endum). LVCIL. 652 clandestino tibi quod conmissum foret, neu -es (mittere *Non. p. 38, 19*) quicquam, neu mysteria ecferres foras. TERT. praescr. 24 l. 21 eloqui, quae Paulo -ire non licuit (test. anim. 6 p. 143, 3). GILD. Brit. 1 chron. III p. 27, 8 quid tu nugando -ire disponis? γ *c. praep.* (*cf. l. 81*): ITALA Ios. 10, 21 (Lugd.) nec -vit quisquam de filiis Israel (*gr.* ἔγρυξεν ... τῶν υἱῶν, VVLG. nullus ... contra filios I. -ire ausus est [AVG. c. Petil. 3, 57, 69 c. hoc ille -ire nil ausus est. GREG. TVR. Franc. 7, 36 p. 358, 10. *cf.* FACVND. defens. 5, 1 p. 631^B numquid econtra -ire, numquid respirare valebimus?]). HIER. c. Vigil. 6 p. 344^C pro his ... -ire non poterit. RVFIN. Orig. in Rom. 2, 13 p. 906^D illud ..., ad quod -ire non poterunt. AVG. c. Pelag. 4, 12, 32 p. 569, 1 quodlibet ... -ire audeant adversus sanam fidem. CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 86^B quis ... vel -endo inter se vel balbo sermone respondit? CASSIAN. c. Nest. 6, 11, 1 si ... -ire ... in aliquo aut reclamare temptasses. GREG. TVR. Franc. 3, 16 p. 116, 18 nec ullus -iri (-ire *var. l.*) ausus erat coram eis.

b *de bestiis*: ITALA exod. 11, 7 (Aug. loc. hept. 2, 61 p. 552, 8) in filiis ... Israel non -et canis lingua sua ab homine usque ad pecus (*gr.* γρύξει, VVLG. apud ... filios, *cf. l. 68. huc pertinet* RVFIN. Orig. in iud. 6, 2 p. 499, 28 Israelitarum ... nec pecus quidem -ire [mittere *A*] fecit).

2 *translate de rebus*: PLAVT. Curc. 94 num -it cardo? Poen. 18 (*v. p. 1729, 56*).

deriv.: muttitio. *cf.* 2. amussim. *compos.*: de- (?), emuttio.

muttītio, -ōnis *f.* a muttire *sec.* curatio (*v. infra*). *i. q. actio muttiendi*: PLAVT. Amph. 519 quid tibi hanc curatio est rem, verbero, aut -o? quoii ego iam hoc scipione — :: ah noli. :: muttito modo.

mutto (mūto), -ōnis *m.* (?). *orig. inc., cf. Walde-Hofmann*^{3} *II 138.* GLOSS. Loewe, Prodr. 304 muto: Priapus. [*it.* (*dial.*) mutone, *calabr. sept.* mutoni, mutu(o)gnu. *cf. Battisti-Alessio IV 2540. G.*] [LVCIL. 1031 *huc trahere student Terzaghi, Lucilio 229 sq. et I. Mariotti, Studi Luciliani 106.*] *i. q. membrum virile*: LVCIL. 307 laeva lacrimas -i absterget amica (*sc. manu*). HOR. sat. 1, 2, 68 huic si -is (mott-, motionis *var. ll.*) verbis mala tanta videnti diceret haec animus (PORPH.: -em pro virili membro dixit. *inde* SCHOL.).

cf. Onom. et 1. mutulus, mutunium.

muttōn- *v.* mutun-.

muttum *indecl.* [*cf.* mutmut, muttio. *J. B. H.*] *de notione*: SCHOL. Pers. 1, 119 dicimus '-um nullum' id est nullum emiseris verbum. GLOSS.^{L} II Philox. MV 61 γρύ. [*francog., prov., cat.* mot (> *it.* motto, *hisp.* mote). *cf. M.-L. 5795. G.*] [*vix recte conicitur nom.* -us NON. p. 9, 17 (*Lindsay, ClRev. 5, 1891, 10; v. p. 1554, 33*), *abl.* -is VIRG. gramm. epit. 7 p. 50, 7 (*Stowasser, ALL 5, 1888, 136* motis *pro* modis).] *fere i. q. mu, mutmut*: HIER. epist. 12, 3 ne -um (mutum, multum, motum *var. ll.*, mu *edd. vet.*) quidem facere dignaris (84, 7, 2 [mutum *var. l.*]. in Is. 3, 13 sq. p. 68^B [nutum *vel* mutum *trad.*, mu *Migne*]. *exempla addubitantur p. 1554, 34 sq.*). VITAE patr. Iurens. 3, 3 p. 155, 9 nullus ... aut sermonem movebatur aut -um (nutu, metu *var. ll.*).

mutturci *v.* muturci. **muttus** *v.* 1. mutus.

mūtuārius, -a, -um. a 1. mutuus. *fere i. q. mutuus*: APVL. apol. 17 an ipse -as operas cum vicinis tuis cambies.

mūtuāta *v. p. 1732, 50.*

mūtuāticus, -a, -um. a 1. mutuus. *i. q. mutuo datus*: GELL. 20, 1, 41 in pecuniae -ae usu atque commercio.

mūtuātio, -ōnis *f.* a mutuari. [*confund. c.* mutatio *l. 40 et* CIC. off. 1, 22 (-e officiorum P^2, *frustra def. Mollweide, WSt. 27, 1905, 50; cf. p. 1726, 6*).] *i. q. acceptio mutui*: CIC. Flacc. 47 cum ... multos ... minutis -bus fraudavisset. Tusc. 1, 100 quam *poenam capitalem* sine -e (mutat- K^1V) et sine versura possem dissolvere (*Plut. apophth. Lac. 221f* οὔτε τι αἰτήσαντα [διαιτ- *trad.*] οὔτε δανεισάμενον). *in imag.*: CIC. de orat. 3, 156 haec translationes quasi -es sunt, cum quod non habeas aliunde sumas.

[**mūtuātissimē** *v. p. 1732, 68.*]

GLOSS. III 277, 25 δανειστής: creditor, fenerator, **mūtuātor.** a mutuare.

mutuca. *nomen herbae* (*v. Hubschmid, MusHelv. 7, 1950, 221 sqq.*): PS. DIOSC. Vind. 3, 36 p. 48, 17 θύμος ... Θοῦσκοι μούτουκα.

mūtuē *v. p. 1740, 3.*

mūtuitāns, -antis *partic.* *cf.* mutuari. *i. qui mutuum rogitat*: PLAVT. Merc. 52 *pater* praedicere, omnes tenerent (*i. abstinerent*) -i (mutu tanti *CD*, mutuanti *B*, *deest A*) credere.

mūtuiter *v. p. 1740, 10.*

mutulōsus ψιλή GLOSS.^{L} II Philox. MV 65. *obscurum*; mutunius ψωλή *Loewe, Prodr. 303, quod addubitat Lindsay.*

1. mutulus (mū-?), -ī *m.* *orig. inc., cf. Walde-Hofmann*^{3} *II 139 et Wistrand, Eranos 40, 1942, 151 sqq.* [*val.* muche (?), *it.* mucchio, *pedem., langob.* müč, *aemil.* mọč, *raet. centr.* mudl, mukli. *cf. M.-L. 5797. Battisti-Alessio IV 2523. G.*] [*suppletur* VITR. 4, 2, 5 CIL III 12145.]

i. q. trabs vel lapis prominens (*cf.* VARRO frg. Serv. Aen. 1, 740 in aedificiis -i quidam, hoc est capita trabium, quae proceres nominantur. *rem fusius tractavit Wistrand l. c.*): 1 *in architectura*: VITR. 1, 1, 5 si quis statuas ... pro columnis in opere statuerit et insuper -os et coronas conlocaverit (*cf.* 6, 7, 6). 4, 1, 2 e triglyphorum rationibus -i in coronis et epistyliis guttae ... disponuntur (*cf.* LEX par. fac. Put. [CIL I^2 698] 1, 18 insuper -os trabiculas abiegineas ... inponito). 4, 2, 3 uti tignorum dispositionibus triglyphi, ita e cantheriorum proiecturis -orum sub coronis ratio est inventa (*ibid.* triglyphorum et -orum in Doricis operibus r. ex ea imitatione inventa est. 4, 2, 5). *ibid.* ita fere in operibus lapideis et marmoreis -i inclinatis scalpturis deformantur, quod imitatio est cantheriorum. 4, 2, 5 quemadmodum -i cantheriorum proiecturae ferunt imaginem. *ibid.* in Graecis operibus nemo sub -o denticulos constituit. 4, 7, 5 supra trabes et supra parietes traiecturae -orum parte IV altitudinis columnae proiciantur; item in eorum frontibus antepagmenta figantur (*cf.* LEX *l. c.* 1, 15 insuper id et antas -os robustos ... proicito). 6, 2, 2 -orum ecphorae. CIL VI 103 (= 30692) -os cum tabella aenea de sua pecunia dederunt.

2 *in re rustica*: a *pertinet ad aviarium*: VARRO rust. 3, 5, 13 -i crebri in omnibus columnis inpositi, sedilia avium. 3, 8, 2 pro columbariis *habeat* in pariete -os (multos *codd.*) aut palos in ordinem, supra quos tegeticulae cannabinae sint impositae (*cf.* COLVM. 8, 9, 3 ad lineam -i [mutili, inutili *var. ll.*] per parietem fixi tegeticulas

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cannabinas accipiunt). *ibid.* aeque latum ac -us a pariete extare potest, in quibus ... pascuntur. **b** *pertinet ad alvarium*: VARRO rust. 3, 16, 16 alvos ita conlocant in -is parietis, ut ne agitentur neve inter se contingant.

2. mūtulus (*nisi* mut-), (-a, -um). *a* 1. mutus, *si recte explicat Jeanneret, Tabl. d'exécr. 89. 102.* [*val.* muntur, *it.* mutolo. *cf. M.-L. 5796. Battisti-Alessio IV 2540. G.*] *i. q. valde mutus* (*ut vid.*): TAB. devot. Audollent 219 A 10 (*s. II/III*) facias illos mutuos muturungallos -os. *cf. p. 1736, 59.*

mūtum *v. p. 1736, 45.*

mutūniātus, (-a, -um). *a* mutunium, *cf.* mentulatus. *i. q. magno membro virili instructus*: PRIAP. 52, 10 salax asellus et nil deterius -us (*Bücheler,* mutin- *V⁴ in marg. et recc.,* minuciatus *vel* minut- *ALV,* metulatus *H*). MART. 3, 73, 1 dormis cum pueris -is (11, 63, 2 quare mihi tam -i sint leves p.).

mutūnium, -ī *n.* (-us, -ī *m. l. 18*). *cf.* mutto, Mutunus. *mu-brevem probat* mutuniatus. *scrib.* mut(h)un- *in titulis et* GLOSS. III 351, 46, mut(t)on- GLOSS.ᴸ Philox. MV 56. 57 -us. 64. 71. GLOSS. προβασκάνιον. πρόσθεμα. κυδώνιον (-um *fort. confusum c.* cotonium). πέος. *cf. p. 1730, 54.* [*loco dub.*: LVCIL. 959 (Gloss.ᴸ II Philox. MV 56; *forsitan grammaticus Lucil. 307* muttoni *falso intellexerit, v. p. 1730, 13*).] *i. q. membrum virile*: CIL IV 1939 (= CE 231), 2 non ideo tenuerunt *Vibii* in manu sceptrum pro -o (*potius 'pro sceptro -um'*) itidem, quod tu factitas cottidie in manu penem tene(n)s. 1940 sumsit siricas (*i. sericas*) a muthunium.

deriv.: mutuniatus.

1. mūtuo *v.* mutuor. **2. mūtuō** *v.* 1. mutuus.

***mūtuor,** -ātus sum, -ārī *et* **mūtuo,** -āvī, -ātum, -āre. *a* 1. mutuus. *de generibus verbi*: PRISC. gramm. II 396, 13 '-o' et '-or' (met- *GL*). -tor: ITALA deut. 28, 12 (Lugd.; *sed* -tu- *ibid.* 15, 10). *cf. l. 38. ex formis perf. act. solae breviores leguntur* -asse *p. 1732, 31. 49,* -asset *vel* -assit *p. 1732, 24. 27. 48. de notione*: NON. p. 275, 13 commodare est -ari (*cf. p. 1732, 59 et* GLOSS.ᴸ I Ansil. CO 497 commodat qui commendat; -at vero qui recepturus est). GLOSS.ᴸ II Philox. MV 62 -atur: κιχρᾶται, δανείζεται. 68 -at: κιχρᾷ, δανείζει. *cf. p. 1732, 22. legitur inde a* CAECIL., CATONE, RHET. Her., CIC., *in poesi post illum nonnisi* MART. *l. 53.* [*confunditur in codd. c.* mutare (*l. 64 et saepius; de* CIC. off. 2, 15 *v. s.* 1. muto *p. 1726, 6; utrumque falsum est* PLIN. nat. 28, 39 VLP. dig. 24, 1, 1), imitari (*l. 83. al.*).]

I *i. q. mutuum accipere, assumere* (*pressius opp.* accipere *p. 1732, 14; unde mutuatio fiat, indicatur per* ab, de, ex *passim, abl. nudum l. 74*): **A** *deponens comprehensis formis ambiguis* (*passive* -tus *inde a* VITR. *l. 81, aliae formae l. 76. 84. p. 1732, 6. 8. 13. al.; gr. fere respondet* δανείζεσθαι): **1** *strictius*: **a** *in re pecuniaria*: CAECIL. com. 11 (*supinum, v. p. 1732, 21*). CIC. Att. 7, 3, 11 a Caelio -bimur. 8, 6, 5 in sumptum ab aliis -tum *Tironem.* 11, 13, 4 a tuo vilico sumpsimus et aliunde -ti sumus. 15, 15, 3 cogor -ari. CAES. civ. 3, 60, 5 quam maximas potuerunt pecunias -ti (SEN. benef. 7, 15, 1 PETRON. 58, 11 QVINT. inst. 5, 10, 107. *al. passive* -ta p.: VAL. CEM. hom. 7, 4 p. 714ᴰ CASSIOD. var. 12, 10, 3). PAVL. FEST. p. 379. SEN. epist. 81, 17 hilarior est, qui solvit, quam qui -atur. 119, 1 MART. 8, 16, 3 TAC. ann. 6, 17, 3. PLIN. epist. 10, 54, 1 quanti a privatis -antur. *al.* APVL. met. 1, 22, 2 sub qua specie -ari cupis? PAPIN. dig. 15, 1, 50, 3 servus ... nummos a Titio -tos mihi dedit (-tus *Mommsen, cf.* VLP. dig. 15, 3, 3, 5 servus -tus n.). *al.* **b** *in quolibet commercio*: TAC. dial. 9, 3 domum -atur et auditorium exstruit et subsellia conducit *poeta* (*cf. p. 1732, 45*). HIL. in Matth. 27, 5 p. 1060ᶜ oleum. HIER. epist. 47, 3, 1 exemplaria *opusculorum* (48, 4, 2. *cf.* 126, 2, 3 exempla *librorum* ... poteris -ari [-are *B*]).

2 *latius vel in imagine* (*vi mutui fere detersa; exempla afferuntur ante* VAL. MAX. *omnia, inde notabiliora tantum*): CATO ad fil. frg. 13 quod tibi deerit, a te ipso -are (*cf. p. 1737, 48*). RHET. Her. 4, 6, 9 si Triptolemus ... ab aliis id *semen* hominibus -retur (mutar- *var. l.*). CIC. de orat. 1, 55 ego, quae sunt oratori cum illis *philosophis* communia, non -or ab illis. 1, 224 *ne de iustitia dicturus* -etur a Platone. 1, 256 exemplorum copiam ... a ... Congo -bor (*cf.* TERT. adv. Marc. 5, 7 p. 596, 8 alius deus ab alio -atur exempla [CYPR. idol. 8 p. 25, 16; -emus *M²*. CASSIOD. in psalm. 101, 3 l. 127. *al.*]). 3, 72. 3, 108 ab eis ... quod opus est nobis -emur. orat. 211 verbum ... a simili -ari (nat. deor. 2, 91. FEST. p. 153 domo -tum [*pass. ut* MART. CAP. 5, 509 *ex emend. Halmii*]. SEN. benef. 2, 34, 2 QVINT. inst. 1, 5, 58. 10, 1, 13 ex proximo. *al.*). Tusc. 2, 43 a viris virtus nomen est -ta (FIRM. err. 17, 3 n. hoc *Cereris* gerendis fructibus -ti [a *ante g. addunt Flacius et Ziegler, sed cf.* math. 2, 20, 9 MACR. Sat. 5, 3, 16. *v. et l. 71*]. SERV. Aen. 1, 338 n. de vicino -antur. *al.*). Tim. 47 fat. 3. off. 2, 47 Crassus ... non aliunde -tus est, sed sibi ipse peperit maximam laudem. ad Q. fr. 3, 5, 7. MEMM. or. frg. Suet. vita Ter. 4 Africanus a Terentio personam -tus. HIRT. Gall. 8, 21, 1 auxilia. LIV. 30, 12, 19 ab amore ... -atur (imitatur *K*) consilium. VITR. 4, 1, 7. 10, 7, 4 ab natura -tos effectus. SEN. contr. 2, 2, 8. 10, 4, 20 illos non -tos esse aperte hanc sententiam, sed imitatos (*cf.* suas. 3, 7 non subripiendi causa, sed palam -andi [mutandi *var. l.,* imitandi *edd. vet.*]). VAL. MAX. 2, 7, 12 aliquid ab ... crudelitate amaritudinis -andum. 6, 2 ext. 1 praesidium a libertate ... -ta (7, 4, 3 TAC. ann. 1, 38, 2). SEN. dial. 6, 18, 2 a fraternis occursibus lene ... lumen -antem *lunam* (AMBR. obit. Valent. 64 l. a sole iustitiae -ta *anima.* CASSIOD. var. 5, 29, 1 -ti l. beneficio [6, 15, 1]. *al. cf.* PLIN. nat. 2, 45 -ta ab eo *sole* luce fulgere *lunam*). PLIN. nat. praef. 7 hoc Lucilius ... dicendum sibi putavit, Cicero -andum. QVINT. inst. 11, 3, 73 artifices pronuntiandi a personis quoque adfectus -antur (*inde* FORTVN. rhet. 3, 21 p. 133, 4 ut ... adfectus -etur [-emur *P*]). TAC. dial. 32, 1 (*opp.* possideat). FRONTO p. 14, 21 v. d. H. (= p. 18 N.) pleraque ... gratiam sibimet alienam extrinsecus -antur (-ant *loco gemino delendo* p. 15, 19 = p. 20). GELL. 2, 26, 5 vocabula (TERT. nat. 2, 4, 3 de appellatione veri dei -tum). TERT. adv. Val. 10 p. 188, 13 tragoediae atque comoediae, a quibus forma -retur exponendi. PS. TERT. haer. 4 p. 221, 8 nihil inde vel accipientem vel -antem. AVG. serm. 35, 2 non -ta bonitate, sed mutua dilectione. CONC.ˢ I 5 p. 101, 21 (= II 3, 1 p. 218, 3) Polychronius -tus sum manum (*vel* m. Eustathii, *v. app. crit.*). *et saepius.*

B *formae activae* (*cf. interpolationem supra l. 10 necnon var. l. p. 1731, 60. 69. al.; genera verbi miscent* AMBR. *et* HIER. [*v. ex. gr. l. 3. p. 1731, 59*], *notiones* VITAE patr.): **1** *in re pecuniaria*: CAECIL. com. 11 ad amicos curret -tum. :: -et mea causa (NON. p. 474, 2 *ad l.*: mutuum sumat. *forsitan iocus lateat*). ITALA Matth. 5, 42 (cod. l) volenti -are a te (*gr.* δανίσασθαι, *al. et* VVLG. -ari). VITAE patr. 3, 148 p. 790ᴮ cum a fratre quodam -asset solidum unum (*gr. Cot. p. 503ᴬ* ἐχρήσατο. *infra*: ille, qui -verat s. [*i. mutuum dederat, gr. aliter*], venit repetens eum). GREG. TVR. Franc. 7, 23 p. 344, 3 eo quod ... a Iudaeo pecuniam -assit (-asset *var. l.*). Mart. 3, 47 p. 643, 33 ad reddendum quae -verat. CAES. AREL. serm. 154, 2 p. 595, 1 undecumque studeo -are. **2** *latius vel in imagine*: HIER. epist. 36, 1, 4 ut ... de eius *Origenis* ... fontibus -rem ([-rer *D*]. in Is. 18, 2 p. 179ᴮ nos ... ex illius *Eusebii* f. -asse quae dicimus. PS. HIER. epist. 37, 1 p. 261ᶜ quae de Graecorum -vi f.). IORD. Get. 88 quod ... huic ... opusculo de Symmachi historia -vimus. ISID. Goth. 1 chron. II p. 267 a qua *provincia* ... etiam oriens lumina -at (nat. 3, 2 [= SVET. frg. p. 161, 4] *luna* soli ... proxima est et exinde -at [-atur *var. l.*] l.). PASS. Paul. 11 p. 36, 1 ignorantiae tempestate demersi ... unusquisque potestatis suae deum aut -vit aut statuit. *seq. acc. c. inf.*: AMBR. Abr. 2, 8, 54 p. 608, 8 Plato ... dulces quosdam sonitus siderum -vit sphaerae caelestis generari conversione, famam magis ... quam veritatem secutus.

II *i. q. mutuum dare*: **A** *formae activae vel ambiguae* (*passive l. 45. 50. 51; cf. p. 1731, 34. 35*): **1** *strictius*: ITALA deut. 15, 10 (Lugd.) dans dabis ei et mutuo -bis ei, quantum rogat (*gr.* δάνειον δανιεῖς, *Vulg.* dabis ei *tantum*). COD. Theod. 13, 6, 7, 1 (= Iust. 11, 3, 2, 2) cum pecunia -rentur *domus* (*fere i. q. locarentur, cf. p. 1731, 57*). VITAE patr. 3, 148 (*v. l. 25*). CASSIOD. Ios. antiq. 6, 14 a quibus se aliquid credunt accipere, his -are *homines solent* (*gr. 6, 341* τούτους προθεραπευόντων). 16, 9 debitum, quod ... -asset Obodae (*gr. 16, 279* δανείσας). var. 2, 38, 3 -asse pecuniam ([*infra*: ad -ta ... pervenire]. COD. Iust. 4, 2, 16. GREG. M. epist. 9, 240 p. 235, 4 hi, quibus -tae dicuntur ipsae p., debent a -ante constringi). NOVELL. Iust. 4, 3 pr. aurum. 33 tit. ut nullus -ans agricolae teneat eius terram. 53, 5, 1 IVLIAN. epit. novell. 33, 113 LEX Visig. app. 16. **2** *latius vel in imagine*: CONSVLT. Zacch. 2, 2 p. 50, 26 fidei substantiam ... notitiae cupientium prompta adnumeratione -are ac vice fenoris multiplicare. GREG. ANTIOCH. bapt. 3 p. 1870ᴮ mihi -vit ad nativitatem vulvam mater. PS. ORIG. in Iob 1 p. 443ᶜ qui habuit (*i. deus*) dedit mihi, -vit utenti mihi.

B *deponens* (*praeter* NON. *p. 1731, 33 ap.* CASSIOD., *qui deponens altera notione p. 1731, 69 necnon l. 4. p. 1731, 51* [-tus *pass.*], *eadem notione activum l. 47 sqq. adhibet*): CASSIOD. hist. 1, 10, 5 *fructus* alios quidem pauperibus erogare, alios autem gratis -ari volentibus (*Sozom. 1, 11, 6* δανείζειν). Ios. antiq. 18, 12 quinque illis talenta ... -atur (*gr. 18, 160* δούς). var. 8, 7, 1 futuris obsequiis beneficia ingenita pietate -amur (-amus *var. l.*).

p. p. p. **mūtuāta,** (-ōrum) *n. pro subst. l. 50.*

[VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 45 p. 227ᶜ hactenus de illo opere (*sc. adversus Maribadum scripto*) **mūtuātissimē** trinitatem unum deum esse ... docuerim. *ex illo libro plenissimo perpauca interseruit, v. p. 226ᴰ; forsitan legendum sit* mutuatus plenissimo.]

paronomasia c. 1. mutuus *l. 15.*

deriv.: mutuatio, mutuator. *cf.* mutuitans.

compos.: promutuo(r).

mutucī (*vel* mutt-): stulti, inertes GLOSS.ᴸ V Abba MV 43. murcidi *Loewe, Prodr. 282 sq.; cf.* muricidus.

mūturungallus (*nisi* mut-), (-a, -um). *ad augendam notionem vocis q. e.* 1. mutus *monstrose fictum censet Jeanneret, Tabl. d'exécr. 102. i. q. admodum mutus* (*ut vid.*): TAB. devot. Audollent 219 A 9 (*v. p. 1731, 9*). *Lumpe.*

1. *mūtus, -a, -um. [*cf. c. gr.* μυκός, μύτις· ἄφωνος *Hes.,* μύδος, μύνδος, μυττός *'mutus',* μύναρος· σιωπηλός *Hes., sanscr.* mūkaḥ, *arm.* munǰ *'mutus' et c.* mūgio, musso *etc. J. B. H.*] *de origine v. p. 1733, 2 sqq. de script. et formis*: -tt-: TAB. devot. Audollent 219 A 2 (*s. II/III*). -tuus: *ibid.* 8 (*v. p. 1731, 8*). *de*

[Gruber]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

confusione cf. infra l. 25. compar. et superl. desunt; cf. nimium -us infra l. 84. Not. Tir. 82, 91. de notione sim.: Varro ling. 7, 101 'mussare' dictum, quod -i non amplius quam μῦ dicunt (v. p. 1708, 42. 55 et cf. Don. Ter. Andr. 505, 3). Lact. opif. 11, 11 qui meatus (sc. fistula spiritalis) si aliquo modo intersaeptus sit, -um faciat necesse est: errat enim ... quisquis aliam causam putat, cur homines -i sint; (12) non enim, ut vulgo creditur, vinctam gerunt linguam, sed hi vocalem illum spiritum per nares quasi mugientes profundunt eqs. (Isid. orig. 10, 169. cf. Non. p. 9, 16). Prob. app. gramm. IV 200, 13 inter -um et mutuum hoc interest, quod -um qui non loquitur significat, mutuum autem alienum sumpsisse demonstrat. Hier. in Matth. 9, 32 quod ... graece dicitur κωφόν, magis tritum est sermone communi, ut surdus magis quam -us intelligatur; sed moris est scripturarum κωφὸν indifferenter vel -um vel surdum dicere ([variant versiones ex. gr. Matth. 12, 22. 15, 31 Luc. 1, 22]. Gloss. III 147, 31. cf. II 298, 40 ἐνεός, ὅς οὔτε ἀκούει οὔτε λαλεῖ: -us). Inst. Iust. 2, 12, 3 -us is intellegitur, qui eloqui nihil potest, non qui tarde loquitur. Gloss. ἄφωνος. ἄλαλος. elinguis, inlinguis. al. cf. infra l. 32. p. 1736, 4 sqq. legitur inde a Naev., Plavto, Ter., Acc., Rhet. Her. [val. mut, it. muto, sard. centr. mutu, muđu, sard. mer. muđu, francog. vet. mu, prov., cat. mut, hisp., port. mudo. cf. M.-L. 5798. Battisti-Alessio IV 2540. Wagner II 151. Corominas III 469. Machado II 1549. G.] [confunditur in codd. maxime c. multus (l. 38. 78 et passim; restituitur -us l. 57. p. 1734, 53. 1735, 65. al.), mutuus (p. 1740, 1. al.; restituitur -us l. 75. p. 1734, 7. 1735, 14. al.; voces distinguuntur l. 10, scripturae variant p. 1732, 84. 1736, 70).]

i. q. voce carens: I spectat ad condicionem rudem: A proprie desideratur oratio articulata: 1 de bestiis (hic illic vergit in notionem q. e. brutus, rationis expers sim. sec. gr. ἄλογος, quod respondet infra l. 62 et Iren. 1, 5, 4 [= 1, 1, 10 H.]. Gloss. III 457, 16 -a bestia: ζῷον ἄλογον [506, 5]. usus quodammodo impugnatur l. 41. 50, v. sub II): a adi.: Naev. trag. 25 ducite eo cum argutis linguis -as quadrupedes sc. maenadas, quarum manus pedesque colligari iussit Lycurgus (Plin. nat. 35, 95). Lvcr. 5, 1059 cum pecudes -ae ... soleant voces ... ciere, cum metus aut dolor est eqs. (Cic. ad Q. fr. 1, 1, 24 Lact. inst. 2, 12, 9. al.). 5, 1088 si varii sensus animalia cogunt, -a (F, multa cett.) tamen cum sint, varias emittere voces (Manil. 2, 99 Cels. 1 prooem. 65. Sen. dial. 4, 30, 2 quod te offendit, -um a. est aut simile -o [cf. Clavd. Don. Aen. 8, 215 p. 146, 19 licet inproprie dicantur -a]. al. Colvm. 9, 9, 1 Petron. 140, 15. Qvint. inst. 2, 16, 16 quia carent sermone ..., -a atque inrationalia vocantur. et saepius). Cic. rep. 3, 19 beluis. fin. 1, 71 infantes pueri, -ae etiam bestiae paene loquuntur ... nihil esse prosperum nisi voluptatem eqs. (nat. deor. 2, 133 -arum et nihil intellegentium. Liv. 7, 4, 6. 25, 13, 7 Petron. 56, 4. al.). Hor. sat. 2, 3, 219 siquis gnatam pro -a devovet agna (cf. Stat. Theb. 11, 284 hostia ... iaces ceu -us et e grege sanguis). Sen. epist. 90, 4 gregibus. Colvm. 7, 12, 1 de -is custodibus loquar; quamquam falso canis dicitur -us custos; nam quis hominum clarius ... furem praedicat quam iste latratu ...? Stat. Theb. 5, 334 armenta. Tert. paenit. 12, 6 -ae ... animae et inrationabiles. Lact. opif. 10, 26 animantes. al. per enallagen: Clavd. 5, 482 Minos mortuos -a ferarum cogit vincla pati.

b plur. subst.: α neutr. -a sc. 'animalia': Sen. dial. 6, 12, 2 ii, qui catulos avesque ... nutriunt, fruuntur aliqua voluptate ex visu ... -orum. epist. 47, 19 verberibus -a admonentur (multa admoventur codd.). 95, 31 cum inter se etiam -is ac feris pax sit. al. Qvint. inst. 2, 16, 13 in illis -is (12 animalibus). al. Ivv. 15, 143 separat hoc (sc. commiseratio) nos a grege -orum. Chalc. comm. 220 habent ... etiam -a vim animae eqs. 300 -is ... et agrestibus. Evstath. Basil. hex. 8, 2, 2 de anima -orum (gr. τῶν ἀλόγων). β fem. -ae sc. 'bestiae' sim.: Synon. Cic. p. 424, 27 ferae. bestiae ... animalia. -ae. beluae eqs. dub. Manil. 5, 354 ille tenet medicas artes ad membra ferarum et ... -arum tollere morbos (sic Regiomontanus [-orum Bentley, 'genus ad ferarum accommodatur' Housman], mutarunt codd., mularum Postgate).

2 per similitudinem de hominibus (cf. supra l. 34): a primis: Hor. sat. 1, 3, 100 -um et turpe pecus. b infantibus (cf. Lact. inst. 7, 5, 21 lingua eius hominis in eloquium solvitur et -um animal esse desinit): Avg. serm. 188, 2, 2 nos ita dilexit deus, ut ... in praesepi -a vagiret infantia verbum, sine quo -a est humana eloquentia.

3 de rebus ad animantia pertinentibus: Acc. trag. 315 maestitiam -[u]am infantum quadrupedum (v. Non. p. 9, 16, qui affert Naev. supra l. 34. v. etiam p. 1734, 78). Lvcan. 5, 218 ut ... pontus ... gemit, sic -a (multa var. l.) levant suspiria vatem (Stat. Theb. 11, 604 tandem -a [multa var. l.; cf. 601 immugit] diu genitor s. solvit: 'eqs.'). Val. Cem. hom. 6, 5 -ae vocis blandimenta (antea: varietates vocum et producta sine syllabis verba).

B hyperbolice: 1 strictius fere i. q. infacundus (pressius auget vim vocis ineloquens p. 1734, 16; accedit in, ad l. 84 sqq., cf. p. 1736, 28): a de hominibus non disertis: Cic. de orat. 2, 160 ars dialectica Stoicorum in excogitandis argumentis -a nimium est, in iudicandis nimium loquax (Hier. adv. Pelag. 1, 23 in psalmis explanandis ... -i sunt [opp. bene disserunt]. cf. epist. 60, 16, 5 ad haec merito explicanda et Thucydides et Sallustius -i sunt). Liv. 10, 19, 7 quod ex -o atque elingui facundum etiam consulem haberent (Tac. dial. 36, 8 opp. disertum). Fronto p. 139, 7 v. d. H. (= p. 145 N.) immortales seirint comitium ... conticiscere? orbem terrae, quem vocalem acceperis, -[u]um a te fieri? ... eloquentia⟨m⟩ humano generi exsecari mediocre facinus putas? Lampr. Alex. 8, 5 quis ... Ciceronem dicat -um? quis indoctum Varronem? Hier. epist. 33, 5 gloriam eloquentiae eius ... ferre non poterant et illo dicente omnes -i putabantur. in Agg. 2, 21 sqq. p. 1416B infantem ac -um (opp. eloquii venustatem). Rvfin. Orig. in exod. 3, 1 p. 162, 5 -is animalibus, quamvis sit imperitus et indoctus, rationabilis homo si comparetur, videbitur eloquens ...; si vero eruditis et eloquentibus viris ... conferatur, ineloquens et -us videbitur. p. 162, 14 homines ad comparationem verbi divini non solum ineloquentes, sed et -i putandi sunt. Prvd. perist. 10, 21 sum -us ipse, sed potens facundiae mea lingua Christus luculente disseret. 10, 1000 unde -us sit disertus. Avg. conf. 1, 4, 4 loquaces -i sunt. al. cf. p. 1736, 6. 9 et de ipsa eloquentia p. 1733, 72. b de avibus non canoris (aliter l. 83 sqq.): Ov. medic. 34 pennas explicat et forma -a superbit pavo (Phaedr. 3, 18, 9 'quo mi' inquit '-am speciem, si vincor sono?'). Apvl. Socr. prol. p. 110 ne tam pulchra ales (i. corvus) ... voce viduata ... -a viveret et elinguis.

2 latius fere i. q. brutus, insipidus, iners (cf. p. 1733, 30): Cic. fam. 16, 10, 2 litterulae meae ... tui (i. Tironis) desiderio oblanguerunt ...; ... dixi sine te omnia mea -a esse (cf. p. 1735, 41 et Don. vita Verg. l. 99 eosdem ... versus ipso pronuntiante bene sonare, sine illo inanes esse -osque). Qvint. inst. 5, 10, 119 ut se, nisi in ceteris praeceptis ... elaboraverint, -am quandam scientiam consecutos intellegant discipuli. ambigue: Mart. 12, 55, 9 Aegle nummos poscit, ne sint basia -a nec maligna nec clusis aditum neget labellis.

II spectat ad taciturnitatem: A in univ.: 1 tacent animantia (os sim. l. 46. 66. 67. al., affectus sim. p. 1735, 8 sqq.): a vocis omnino expertia: α viva: ① homines (hic illic hyperbolice, ita ut exempla ab usu infra l. 69 sqq. illustrato vix discernantur; saepe ponitur pro subst.): Plavt. Capt. 480 quasi -i silent (cf. Plin. epist. 6, 17, 2 diserti surdis -isque similes audiebant). Merc. 494 quin taces? :: -o imperas (cf. Ter. Haut. 748 tu nescis id quod scis ... :: -um dices). Persa 242 omnes -i ut eloquerentur prius hoc quam ego. Rud. 1113 istae -ae sunt, quae pro se fabulari non queant? Truc. 829 non placet ⟨qui⟩ in -um culpam confert, ⟨qui non⟩ quit loqui; nam vinum si fabulari posset, se defenderet. Ter. Andr. 463 utinam aut hic surdus aut haec -a facta sit. Lvcr. 4, 1164 amantibus -a pudens est. Ov. met. 6, 574 os Philomelae -um facti caret indice (fast. 2, 614. Inscr. Année épigr. 1958 p. 38 n. 150 [s. I] ut eius os -um sit. al.). Liv. 9, 6, 11 silens ac prope -um agmen (Svet. Vit. 6 filium titubantia oris p. -um et elinguem. cf. Boeth. cons. 1, 2, 5 W. non modo tacitum, sed elinguem prorsus -umque). Sen. contr. 7, 5, 13 (de filio Croesi, item Val. Max. 5, 4 ext. 6 opp. vocalis. Gell. 5, 9, 2 -us ... et elinguis). al. Val. Max. 1, 8 ext. 4 athleta -us ... vocalis evasit. Sen. dial. 6, 17, 6 fortasse -i (multi trad.) nascentur filii (Qvint. inst. 12, 1, 2). epist. 29, 2 surdos ... aut natura morbove -os (Plin. nat. 35, 21). al. Mela 3, 91 -i populi et quibus pro eloquio nutus est eqs. (cf. Qvint. inst. 11, 3, 66 nutus ... in -is pro sermone sunt). et passim. ② bestiae: Lvcr. 2, 342 -ae ... natantes squamigerum pecudes (2, 1082. cf. Hor. carm. 4, 3, 19 piscibus [Ov. ars 3, 325 Plin. nat. 1, 32, 9. al.]. de signo: Firm. math. 2, 10, 5. 6, 15, 17). Plin. nat. 8, 227 Cyrenis -ae fuere ranae eqs. (opp. vocalibus. 11, 267 -ae in Macedonia traduntur, -i et apri. 32, 75 -a ac sine voce). 10, 7 dentes esse ei aquilae ..., -ae alias carentique lingua. 11, 92 minores cicadae sunt ... -ae (opp. quae canunt). β mortua (cf. infra l. 76. 77): Prop. 2, 13, 57 frustra -os revocabis ... manes (cf. Val. Max. 5, 3 ext. 3 tacent -ae ... umbrae). Ov. met. 11, 736 -um et sine sanguine corpus. Sil. 4, 174 labris. Stat. silv. 2, 7, 99 non -um caput Orpheos. Apvl. met. 8, 25, 3 cadaver surdum et -um. al.

b vocem reprimentia (luditur hic illic cum notione superius enarrata, cf. de hyperbole l. 37): α de ipsis hominibus vel bestiis: Plavt. Aul. 125 multum loquaces merito omnes habemur nec -am profecto repertam ullam esse ... dicunt mulierem (Poen. 876). Bacch. 128 si decem habeas linguas, -um esse addecet. 1138 oves (i. senes) aetate credo esse -as: ne balant quidem, quom a pecu cetero absunt. Ter. Eun. 417 iugularas (sc. verbis quasi gladio) hominem; quid ille? :: -us ilico (tamquam mortuus). Cic. Verr. II 2, 189 metu conscientiaque peccati -um atque exanimatum ac vix vivum (Lvcr. 1, 92. Verg. Aen. 9, 341 pecus [12, 718 stat p. omne m. -um mussantque iuvencae]). al. Varro Men. 336 nec loquaces ... convivas nec -os legere oportet (seq. eloquentia, silentium). Ov. ars 3, 702 Procris ... -a dolore fuit (cf. p. 1735, 28). met. 10, 389 -a silet virgo. Pont. 2, 6, 4 praebet mihi littera linguam et, si non liceat scribere, -us ero. al. Sen. contr. 7, 1, 27 (imitatio sermonis poetici) omnia ... canentia ⟨sub⟩ sideribus -a erant (mutaverant codd. plerique. item de avibus: Plin.

[Gruber]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nat. 10, 80 merula ... canit aestate, hieme balbutit, circa solstitium -a. 10, 106 *columbis* hieme -is, a vere vocalibus. STAT. silv. 2, 1, 204 volucres *Elysii*). VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 ingeniosum et garrulum populum -um atque elinguem ... reddidissent. SEN. Med. 152 quisquis vulnera patiente et aequo -us animo pertulit. epist. 47, 3 nocte tota ieiuni -ique perstant *servi*. STAT. Ach. 1, 747 -o (multo *var. l.*) legit arva Molosso venator (*cf.* VVLG. Is. 56, 10 canes -i non valentes latrare). *al.* *β de rebus ad animantia pertinentibus*: PVBLIL. P 8 peiora ... cogitat -us dolor (STAT. Theb. 11, 632). LVCR. 4, 1057 voluptatem praesagit -a (multa *Q*) cupido. OV. Pont. 2, 7, 52 culpa gravis precibus donatur saepe suorum: omnis pro nobis gratia -a fuit. SEN. Herc. f. 301 tibi *Cereri* -a fide ... Eleusin tacita iactabit faces. Oed. 525 saepe vel lingua magis regi ... -a libertas obest. dial. 7, 26, 8 invicem -[u]um alentes stuporem. 9, 4, 7 otiosa -aque *virtus*. LVCAN. 1, 247 tacito -os (tacitos -o *var. l.*) volvunt in pectore questus (*cf.* CLAVD. rapt. Pros. 3, 160 querellas). 2, 182 motu *linguae exsectae*. PLIN. nat. 8, 57 *leonem* velut -is precibus orantem. QVINT. inst. 6, 1, 26 aspectus *miserorum*. PLIN. paneg. 76, 3 -am ac sedentariam adsentiendi necessitatem. CALP. decl. 16 tacuit *puella rapta* ... : o mira et -a sententia. *al.* *technice de pantomimo*: CASSIOD. var. 1, 20, 5 hanc partem musicae disciplinae -am nominavere maiores, scilicet quae ore clauso manibus loquitur *eqs.*

2 *tacent res variae vel inanimae vel sono privatae*: **a** *usu communi*: *α generatim*: ① *adi.* (*cf. p. 1734, 44*): PLAVT. Mil. 664 *me* leniorem dices quam -um est mare. Trin. 1005 numquam ... temere tinnit tintinnabulum: nisi qui illud tractat ..., -u⟨m⟩s⟨t⟩, tacet (*de instrumento musico ut*: EPIST. Sapph. 198 plectra dolore tacent, -a dolore lyrast [*cf. p. 1734, 81*]. STAT. silv. 1, 5, 4 -a ferae [*i. testudinis*] ... sonorae terga. FRONTO p. 117, 27 v. d. H. [= p. 124 N.]. LACT. opif. 16, 17). ACC. trag. 551 *tectum* -um flebiles voces refert. RHET. Her. 4, 48, 61 omnes res, animantes et inanimas, -as et eloquentes *eqs.* (4, 53, 66 cum res -a aut informis fit eloquens. *ibid.* -as atque inanimas. CIC. inv. 1, 109 -as et expertes animi. *al.*). CIC. inv. 2, 1 imago (Catil. 3, 10 OV. rem. 723. *al. cf.* CIC. inv. 2, 2 simulacrum. LVCR. 2, 625. VAL. MAX. 5, 4 ext. 1 -is membrorum liniamentis. 8, 11 ext. 4 lapidis. MART. 9, 74, 4 ora *picta*. QVINT. inst. 6, 1, 32 effigiem [TAC. ann. 4, 52, 2]. *sim. saepius. usum cautius dilatat* CIC. de orat. 3, 26 in his quasi -is artibus *fingendi et pingendi*). p. red. in sen. 6 -um forum, elinguem curiam, tacitam ... civitatem (*cf.* Vatin. 8 forum maestum, -a curia). Sest. 128 omnia discessu meo deserta, horrida, -a ... fuerunt (CATVLL. 64, 186. CVRT. 10, 5, 7 o. tristi silentio -a torpebant. QVINT. inst. 12, 11, 30 PANEG. 5, 7, 2. *cf. l. 63. p. 1734, 27*). Balb. 13 regiones. Planc. 81 locus (SEN. Herc. f. 794 loca *mortuorum* [STAT. Theb. 4, 477]). Mil. 50 solitudo (ARNOB. nat. 2, 25). fin. 2, 67 historia (*i. unde exempla non petuntur*). CATVLL. 96, 1 sepulcris (*cf.* 101, 4 cinerem [TIB. 2, 6, 34]. PROP. 2, 1, 77 favillae). VARRO rust. 1, 17, 1 instrumenti genus ... -um, in quo sunt plaustra (*opp.* vocale, semivocale. *cf.* 1, 22, 1. VEG. mil. 3, 5 *de signis*). OV. met. 4, 433 via ... ducit ad infernas per -a silentia sedes (7, 184 noctis. 10, 53. STAT. Theb. 10, 92 *per prosopopoeian. cf.* OV. met. 11, 602 quies). EPICED. Drusi 185 iura silent -aeque tacent (iacent *Heinsius*) sine vindice leges. SEN. Herc. f. 536 -is tacitum litoribus mare (PETRON. 119 v. 37 *avibus deficientibus*). LVCAN. 5, 131 -o Parnasos hiatu conticuit (*cf.* STAT. Theb. 8, 196. PRVD. apoth. 442 mortua... -ae ... oracula Cumae). PETRON. 126, 18 v. 2 (*ad Iovem*) fabula -a iaces (taces *trad.*). SIL. 8, 126 harenae (*cf.* CE 1423, 4 humo). *al.* *cum acumine dictum de eis, quae animantium vice funguntur*: CIC. leg. 3, 2 vere ... dici potest magistratum legem esse loquentem, legem autem -um magistratum (*cf.* GELL. 14, 2, 1 ut ... rem iudiciariam ... ex -is, quod aiunt, magistris cognoscerem *sc. ex libris de officio iudicis scriptis*). PVBLIL. F 4 formosa facies -a commendatio est. ⑪ *n. pro subst.*: *plur.*: CIC. Verr. II 5, 171 si ... ad saxa et ad scopulos haec conqueri ... vellem, tamen omnia -a atque inanima ... commoverentur (QVINT. inst. 5, 11, 23 -is atque etiam i. TAC. hist. 1, 84, 4 [*trad.* multa ... et inania]. ann. 4, 69, 3. *cf.* PLIN. paneg. 50, 4 -a ... illa et anima carentia). orat. 138 ut -a quaedam loquentia inducat. part. 55 -a ... loquantur (top. 45 COMM. apol. 624). TERT. adv. Marc. 1, 16 p. 311, 10 ex corporalibus et incorporalibus, ex animalibus et inanimalibus, ex vocalibus et -is *eqs.* *sing.*: CIC. Catil. 3, 26 *postulabo* huius diei memoriam sempiternam ...; nihil me -um potest delectare, nil tacitum. AVSON. 418, 17 p. 285 P. nil -um natura dedit.

β c. coloribus specialibus: ① *fere i. q. obscurus, ignobilis*: VERG. Aen. 12, 397 *Iapyx artibus Apollinis spretis* scire ... usum ... medendi maluit et -as agitare inglorius artes. SIL. 3, 579 *populus Romanus* obscura sedendo tempora agit, -um volvens inglorius aevum. AVIEN. orb. terr. 1139 -a ... degunt agmina *Arabum* fama et numerus cunctis inglorius. ⑪ *fere i. q. nihil certi indicans*: PAVL. FEST. p. 156 -a exta appellabant, ex quibus nil divinationis animadvertebant. HYG. lim. grom. p. 136, 17 *lapides* ideo, quod nulla significatione appareat, a quoto loco numerentur, -os appellant (*cf.* PRVD. perist. 11, 9 -a ... tacitas claudentia tumbas marmora, quae solum significant numerum. SVLP. SEV. Mart. procem. 6 titulum frontis erade, ut -a sit pagina et ... loquatur materiam, non loquatur auctorem. *notionem q. e. 'infacundus' subaudiri vix negaverimus, v. p. 1733, 81 sqq.*).

b *t. t. gramm. de litteris* (*fere pro subst.*): *α definitiones*: FEST. p. 142 -as quasdam e litteris appellatas quidam putant, quod positae in ultimis partibus orationis obmutescere cogant loquentem; quidam, quod parvae ... sint vocis, ut quando -um oratorem aut tragoedum dicimus (*cf.* p. 153. GRAMM. suppl. 222, 35 -ae ... dicuntur non quod penitus careant voce, sed ad comparationem vocalium -ae sunt, sicut -um hominem dicimus, non quod locutione prorsus careat, sed ad comparationem eloquentis). TER. MAVR. 806 nulla ... -is facultas ad sonum edendum data est: labra fixa, vincta lingua est, exitus nullus patet, nexa si non adiuvetur cuilibet vocalium (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 32, 29 -ae ... nec rictu oris nec linguae nisu sonum edere nisi coniunctae vocalibus queunt. EXPLAN. in Don. gramm. IV 520, 16 -ae ... dicuntur propterea, quia, si detrahas vocales, nullus spiritus est [*infra*: -um os redditur]. *sim. saepe*). CHAR. gramm. p. 470, 21 B. -a littera: ἄφωνον (*cf.* GLOSS. II 254, 12). *β exempla selecta*: CAES. (*? v. l. 22*). FEST. p. 355 antiqui nec -as nec semivocales litteras geminabant (*cf.* SCAVR. gramm. VII 26, 14 geminant praepositiones primam sequentis verbi litteram ... in -is, ut 'attulit' *eqs.* TER. MAVR. 883 -as videmus posse geminas currere. POMP. gramm. V 199, 15 dixit Caesar ... nullum nomen duabus -is terminari [MART. CAP. 3, 307]). QVINT. inst. 1, 4, 6 *non est magnae operae* consonantes a vocalibus discernere ipsasque eas in semivocalium numerum -arumque partiri. PROB. inst. gramm. IV 50, 4 -ae consonantium litterae sunt numero novem (*saepe*). DIOM. gramm. I 424, 4 'b' consonans -a *eqs.* *et passim.*

B *accedunt determinationes*: **1** *praepos.* (*maxime in locutionibus praedicativis*): ab (*e coni. dub.* OV. epist. 13, 108): CIC. Att. 8, 14, 1 intellego nullum fuisse tempus ..., quod magis debuerit -um esse a litteris. TERT. test. anim. 5 p. 141, 10 ante litteraturam ... -os ab huiusmodi pronuntiationibus homines vixisse (*seq.* nemo deum ... loquebatur). ad (*cf. p. 1734, 2*): PLAVT. Merc. 630 de istac argutus es ..., ad mandata claudus caecus -us *eqs.* GREG. M. dial. 3, 3 p. 142, 13 M. -a ad loquendum lingua. adversus: TAB. devot. Audollent 219 A 2 (*s. II/III*) facias ilos -os a. Atlosam. de: OV. trist. 5, 14, 17 numquam vox est de te mea -a. PANEG. 4, 16, 3 *ne oratio* inhumane de praeteritis -a sit. in (*cf. p. 1733, 84*): CIC. Verr. II 3, 96 *Siculi* solent ... -i esse in iniuriis suis. **2** *gen.* (*sec. immemor sim.*): CIC. Flacc. 6 bellum Cretense ... gessit ...; -a est huius temporis accusatio. **3** *abl. separ. vel limit.*: OV. trist. 5, 7, 62 *ne* fiat patrio vox mea -a sono. STAT. Theb. 4, 183 -os (multos *trad.*) Thamyris damnatus in annos ore simul citharaque ... conticuit. TAB. devot. Audollent 134 A 2 -us sermone *sit.*

? adv. **mūtum.** *i. q. sine verbis, indicta causa* (*si recte trad.*): FVLG. myth. 1 praef. p. 9, 23 ut hos ... cassata inquisitione -um in carnificina reptarent (*ne de hoc quidem verbo constat, v. app. crit. et Meyer-Lübke, RhM. 71, 1916, 579 sq.*).

v. et Onom.

deriv.: mutitas. *cf.* 2. mutulus, muturungallus, 2. mutus, mutuscus; com-, obmutesco (*cf.* mutesco).

2. mūtus (mut-?), -ī *m.* *a* 1. mutus *sec. gr.* φιμοῦσθαι *'obmutescere' formatum esse censet Debrunner, Festschr. Andreas, 1916, 24.* *i. q. fiscella*: VVLG. Sirach 20, 31 dona excaecant oculos iudicum, et quasi -us in ore avertit correptiones eorum (*gr. 29* φιμός).

3. mūtus *v.* 1. mutuus.

? **4.** glocon (*γλήχων? Goetz*) **mutus** GLOSS. III 591, 18. *latere videtur* gleucon mustus (*i.* γλεῦκος mustum). *Gruber.*

? **mūtuscus** (*nisi* mut-), (-a, -um). *fort. a* 1. mutus, *cf. p. 1731, 9 et Jeanneret, Tabl. d'exécr. 102.* *i. q. (valde) mutus* (*si recte et legitur et explicatur* [*'bâillonné' Jeanneret*]): TAB. devot. Audollent 300 A 13 sit vi -us.

1. *mūtuus, -a, -um. [*cf. sanscr.* mithŭ *'alternatim' et s.* 1. muto; *v. Stolz-Leumann⁵ 215. J. B. H.*] *de orig.*: GAIVS inst. 3, 90 -um appellatum est, quia, quod ita tibi a me datum est, ex meo tuum fit (*cf.* PAVL. dig. 12, 1, 2, 2 NON. p. 439, 20 ISID. orig. 5, 25, 18). AGROEC. gramm. VII 124, 15 -o damus ..., quae mutata (*an -a? cf.* DIFF. ed. Beck p. 46, 35) recipi necesse est. *de script.*: mot-: THEOD. MOPS. in psalm. 7, 9 p. 39, 1. 11, 3 p. 70, 25. 31. μουντ-: *l. 72.* -tus: ITALA Luc. 6, 34 sq. (cod. b *al.*). INSCR. christ. Silvagni 1390 de -tis (*si huc pertinet*). *cf. l. 79 et* GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A μούντουμ. *cf.* moeton. *de notione*: PROB. app. gramm. IV 200, 13 (*disting.* mutum, *v. p. 1733, 10*). DON. Ter. Andr. 959, 1 omne quod habemus aut -um est aut proprium; -um est, quicquid ad tempus habemus *eqs.* GLOSS. -as: ἀμοιβαίας. *cf. p. 1737, 27. 1738, 2.* *legitur inde a* NAEVIO, PLAVTO, CATONE. [*tusc. vet. (Siena)* mutta. *cf. M.-L. 5799. Battisti-Alessio IV 2540. G.*] [*confunditur in codd. c.* multus (*p. 1738, 68. al.; restit.* -us CVRT. 8, 6, 12), mutus (*p. 1740, 1. al.; cf. l. 70. p. 1733, 25*), tuus (PLAVT. Pseud. 286. *al.; restit.* -us CIC. Vatin. 9).]

I *strictius de rebus creditis, reddendis i. q.* δανειζόμενος: **A** *adi.*: NAEV. com. 97 filium ... argentum amoris causa sumpse -um (PLAVT. Curc. 68 Persa 5. 256 Pseud. 80. 295 nullus est tibi quem roges -om a.? :: quin nomen quoque iam interiit '-om' [Trin. 758

[*Lumpe*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rogem]. *al.* SALL. hist. frg. 2, 97. LIV. 27, 51, 10 -um dando [mutuando *F*]). PLAVT. Asin. 248 si -as non potero *invenire minas*, certumst sumam faenore (Pseud. 733 argenti). *al.* CATO agr. 5, 3 *vilicus* semen, cibaria, far, vinum, oleum -um dederit nemini (IVLIAN. dig. 12, 1, 22 VLP. dig. 14, 3, 5, 14. *cf.* CIC. leg. agr. 2, 83 frumentum). or. frg. 32, 1 pecuniam viro -am dat (CIC. Verr. II 1, 28 sumpsisse [Flacc. 46. *al.* CAES. civ. 1, 39, 3]. Att. 11, 3, 3 dedimus [VAL. MAX. 2, 6, 10. OP. imperf. in Matth. 12 p. 701; -um *Migne*]. CAES. civ. 3, 31, 2. 3, 32, 6 LIV. 35, 49, 11. *al.*). CIC. Att. 10, 11, 2 *sestertia* dedi eius filio -a (HOR. epist. 1, 7, 80 MART. 2, 30, 1. *al. per ellipsin*: MART. 3, 41, 1. 6, 5, 2. 9, 102, 2 PAVL. dig. 12, 1, 40. *cf. infra l. 39. 40*). CARM. pop. Suet. Iul. 51 aurum ... sumpsisti -um. VARRO rust. 3, 17, 3 *Hirrum* Caesari duo milia murenarum -a dedisse in pondus (*cf.* PLIN. nat. 9, 171). SALL. Iug. 96, 2 aes (AMBR. Tob. 20, 67 HEGES. 1, 29, 9. *cf.* OV. rem. 562 aeris -a summa). *al.* *in imag. vel lusu verborum*: PLAVT. Amph. 819 saltem tute si pudoris egeas, sumas -om. TER. Phorm. 267 hic in noxast, ille ad defendendam causam adest; cum illest, hic praestost: tradunt operas -as (GELL. 2, 29, 7). CIC. Flacc. 10 'da mihi testimonium -um' (*sec. graecum illud δάνειζέ μοι μαρτυρίαν*). EPICED. Drusi 370 vita ... data est sine fenore nobis -a. SEN. epist. 17, 11 ab Epicuro -um sumam *munus*. TERT. carn. 6 l. 39 -um debitum est nativitati cum mortalitate. PANEG. 7, 12, 6 non -um istud tibi tradidi, sed aeternum. AVG. in psalm. 32, 2 serm. 1, 9 neque ... aliquid ei *deo* -um commodavimus, ut debitorem teneamus. CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 104, 20 -um ex his *philosophis* carpere (cap- *var. l.*) quippiam.

B *n. pro subst., fere sing.* (GLOSS. δάνειον. -um dat: δανείζει. *cf. p. 1738, 64 et* VARRO ling. 5, 179. GAIVS inst. 3, 90 [*sim.* dig. 44, 7, 1, 2 PAVL. dig. 12, 1, 2]. NON. p. 439, 15 [*distinguitur* fenus, *v. vol. VI 1, 481, 44*]. AGROEC. gramm. VII 124, 13 inter commodatum et -o datum non nihil differt [*v. vol. III 1917, 78 sqq. et cf. p. 1731, 33*]. *ad rem v. Kreller, RE Suppl. VI 571 sqq.*): **1** *acc.* (*exempla dantur certiora omissis ellipticis; dubitamus etiam de praedicativis l. 35. 39. 40*): PLAVT. Stich. 255 ut a vobis -om nobis dares (256. *al.* TER. Haut. 601 huic drachumarum haec argenti mille dederat -om. ITALA deut. 15, 6 [Lugd.; *gr.* δανιεῖς, *Vulg.* fenerabis]. *al. cf. l. 27 et vol. V 1, 40, 3 sqq.* [-i datio]). CIC. fam. 12, 28, 2 -um ... sumendum (SEN. benef. 7, 4, 8. PORPH. Hor. sat. 2, 3, 69 sumere, ... restituere. *al.*). TAC. hist. 4, 47 ut sescenties sestertium a privatis -um acciperetur (GAIVS inst. 3, 91. GELL. 12, 12, 2 *Cicero* a P. Sulla ... -a sestertium viciens tacita accepit. *al. cf.* AMBR. Tob. 14, 49 a negotiatore velut -um suscipis). PANEG. 2, 18, 2 -um ad diem reddit. IVVENC. 1, 559 -a si quis orabit, tribue (*cf. Vulg. Matth. 5, 42*). VVLG. deut. 15, 9 nolens ei quod postulat -um commodare. ORIENT. comm. 1, 227 -a cum poscis (1, 228). CIL II 1573 praestitit. *al.* *in imag.*: SEN. epist. 87, 7 interesse, utrum aliquis ab homine an a fortuna -um sumpserit. 119, 2 paratum tibi creditorem dabo Catonianum illum: a te -um sumes. PLIN. nat. praef. 23 infelicis ingenii est deprehendi in furto malle quam -um reddere (SIDON. epist. 8, 6, 4). *cf. lusum verborum* AVSON. 413, 18 p. 271 P. salvere iussum mox reposce -um (419, 1 p. 353 tua beneficia ... -um non reposcunt). **2** *dat. vel abl.* (*in imag. ap.* CIC., AVG., CASSIOD.): CIC. orat. 80 *verbum* translatum et tractum aliunde ut -o. GAIVS epit. 2, 9, 1 re contrahitur, quotiens aliqua cuicumque -o dantur (COD. Iust. 4, 2, 5 pr. 4, 2, 7. *al.*). ITALA *p. 1732, 43.* IVST. 17, 2, 13 naves ... -o petit (VVLG. IV reg. 4, 3). VVLG. exod. 22, 14 qui a proximo suo quidquam horum -o postulaverit (CHROMAT. in Matth. 11, 4, 2). IV reg. 6, 5 hoc ... -o acceperam. II Esdr. 5, 4 -o sumamus pecunias (AVG. civ. 22, 20 p. 601, 12 D. tamquam -o sumpta *caro*. COD. Iust. 4, 9, 4. PALLAD. hist. mon. I 51 p. 335^B libros [*gr. p. 159, 10 B.* κιχρωμένη]). CASSIOD. Didym. in I Petr. 3, 15 p. 31, 17 -o percipere rationales pecunias. **3** *c. praepos.* (*in imag.*): TERT. test. anim. 2 p. 136, 12 ut, cum et illos (*Saturnum etc.*) interdum deos appellas, de alieno et quasi pro -o usa videaris. PS. AVG. serm. ed. Mai 19, 2 *dominus* non factus debitor ex -o nostro, sed ex promisso suo (*antea*: -um acceperat).

II *latius i. q. invicem respondens*: **A** *vi plena de eis, quae inter se permutantur vel vice versa redduntur* (*accedit* inter *l. 73. 74. 77. al.*, invicem *p. 1738, 9. 10. al.*): **1** *usu communi*: **a** *attributive*: **α** *exempla varia*: CIC. S. Rosc. 111 idcirco amicitiae comparantur, ut commune commodum -is officiis gubernetur (fam. 11, 22, 1 multis eius o. et meis -is. 13, 65, 1 multa ... inter nos officia paria et -a intercedunt. *al.*). Lael. 22 benivolentia (fam. 13, 4, 4 pari ... inter nos et -a. *al.*). off. 1, 56 *beneficia* (NEP. Dat. 10, 3 non b. -is, sed communi odio. *al.*). Att. 16, 16, 3 tua voluntas erga me meaque erga te par atque -a (fam. 5, 2, 1. *al.*). fam. 12, 17, 3 *amorem* inter nos -um esse (13, 50, 1 summus inter nos a. et -us. PLANC. Cic. fam. 10, 4, 1 vel meae ... observantiae vel tui erga me -i a. VERG. [?] catal. 4, 12 HOR. carm. 2, 12, 15. *al.*). *al.* MET. CEL. Cic. fam. 5, 1, 1 (*inde* CIC. fam. 5, 2, 1) pro -o inter nos animo (CATVLL. 45, 20 -is a. amant amantur. VARRO *p. 1662, 60. al.*). LVCR. 4, 1201 quos -a ... voluptas vinxit (PLIN. paneg. 49, 5). 4, 1205 gaudia (5, 854 -a qui mutent [metuent *codd.*] inter se g. uterque. OV. am. 2, 3, 2 Veneris. *al.*). *al.* VERG. georg. 1, 301 -a ... inter se ... convivia curant. Aen. 10, 755 aequabat ... -a Mavors funera ([GLOSS. V 118, 33 *ad l.*: vicaria, alterna]. SIL. 5, 258 AMM. 27, 10, 14. *al.*). HOR. carm. 3, 9, 13 me torret face -a ... Calais (OCTAVIA 50 [impia *Leo*]). TIB. 1, 6, 14 Venus. *al.* LYGD. 1, 19 si nostri -a cura est (OV. met. 7, 800 -a c. duos et amor socialis habebat. *al.*). OV. met. 3, 123 cadunt ... per -a vulnera fratres (7, 141. *al.*). *al.* LIV. 8, 23, 10 societatem auxilii -i (8, 24, 7 inter se [36, 39, 6]. *al.*). 10, 18, 11 salute -a reddita ([*cf. 3, 26, 9* s. data invicem redditaque]. POMER. 3, 28, 1 p. 510^B velut sibi invicem nati s. -am tuentur). 37, 52, 9 cum ... inter permittentes invicem ... -a ... facilitate certatum esset (SEN. dial. 5, 26, 4). *et passim.* *de ipsa vice*: COLVM. 4, 16, 3 *ridica* contingens vitem -a vice sustinetur et sustinet (PS. QVINT. decl. 5, 6 per -as auxiliorum v. SCAVR. gramm. VII 13, 4 inter se -is v. [GELL. 18, 12, 1]. APVL. met. 9, 15, 5. VVLG. I Tim. 5, 4 -am v. reddere [*gr.* ἀμοιβάς]. *al.*). APVL. met. 10, 2, 7 utrimquesecus iactatae crebriter laterum -ae vicissitudines (LACT. inst. 2, 5, 21. PS. VIGIL. THAPS. trin. 3, 91 rec. I -am eorundem esse v. in divinitate). **β** *per enallagen fere pro adv.*: SEN. contr. 1, 1, 3 porrigite -as in gratiam manus (*cf.* STAT. Theb. 6, 862 per -a fulti bracchia. ANTH. 180, 4 ut prolem incestam -a dextra necet). HOMER. 336 post haec amplexus per -a corpora iunctis incubuit membris Cygneidos (PRVD. cath. 3, 116 c. -a ... post epulas inoperta vident *Adam et Eva. cf.* ALC. AVIT. carm. 2, 20 -a cernere membra non pudet). STAT. Theb. 2, 173 fixos ... oculos per -a paulum ora tenent. IVST. 18, 5, 8 -arum ... rerum commercio (*i. permutatione mercium*). CLAVD. 17, 339 tradat ... secures -a posteritas. 28, 417 quos -a virtus legit. RVT. NAM. 1, 86 Parthorum reges Macetumque tyranni -a per varias iura dedere vices. EVGIPP. Sev. 2, 2 -is se gladiis conciderunt.

b *locutiones praedicativae*: PLAVT. Curc. 47 cum illa facere nolo -om (Trin. 438 bene volt tibi. :: edepol -om mecum facit. LVCIL. 692 si ... -um hoc mecum facis [NON. p. 138, 16 *ad l.*: -um pro mutuo. *inde* GLOSS. V 644, 20]). Mil. 1253 ut ... amore perditast tuo misera. :: -om fit (Persa 766 omnia quae tu vis, ea cupio. :: -a fiunt a me. AVSON. 154, 6 p. 11 P. -um).

c *n. pl. pro subst.* (*c. gen.; dub.* MANIL. 2, 571): PRVD. ham. 930 in ... vicem meritorum -a cernunt.

2 *usu peculiari de sermone vel litteris*: OV. met. 1, 655 nec -a nostris dicta refers (8, 717 reddebant). APVL. met. 5, 9, 1 multa secum sermonibus -is perstrepebant *sorores* (7, 9, 2 AVSON. 467, 3 p. 404 P. AMBR. exc. Sat. 1, 23 -os [-o *pars codd.*] ... excipere s. *al.*). SYMM. epist. 8, 50 iamdudum datis ad te litteris -a scripta non merui. 9, 15, 1 -um de te posco responsum. HIER. epist. 8, 1 -a epistularum adloquia (hom. Orig. in Ier. 9 p. 652^A. *cf.* AVG. c. Pelag. 1, 1, 1 p. 423, 6 conloquia). PAVL. NOL. carm. 10, 16 referens -a verba (21, 609 CLAVD. MAM. anim. 3, 9 p. 170, 7). PARTHEN. epist. vers. 1, 6 loquellis. POMER. 1, 14 p. 430^C quae solemus inter nos -a confabulatione conferre (*cf.* CORIPP. Ioh. 8, 293 fabula). *n. pl. pro subst.*: CATVLL. 50, 6 scribens versiculos uterque nostrum ... reddens -a per iocum atque vinum. PROP. 1, 16, 26 (*ad ianuam*) respondes tacitis -a cardinibus. STAT. Theb. 12, 390. PRVD. apoth. 39 post multi sermonis -a.

B *vi debilitata de eis, quae alternis, pariter, simul fiunt*: LIV. 4, 41, 7 noctem ... omnia erroris -i implesse (QVINT. decl. 355 p. 387, 11). CVRT. 4, 10, 21 -i doloris solacia ([*vix per enallagen*]. QVINT. decl. 355 p. 386, 22). 4, 16, 12 inter -os gemitus. EVANG. de nativ. Mar. 5, 1 de -a sua visione laeti *Ioachim et Anna.* *in notionem q. e. communis vergere videtur* CE 1431, 9 viximus et -um quodcumque exegimus aeo (*i.* aevum).

locutiones adverbiales notionem q. e. invicem exprimentes:

1 *abl.* ˣ**mūtuō.** *de notione*: HIER. in Am. 4, 1 sq. p. 1024^C ('exibitis altera contra alteram') pro eo quod nos '-o' vel 'vicissim' (*cf.* PS. RVFIN. in Am. 4, 1–3 p. 1071^B). SYNON. Cic. p. 434, 8 -o. vicibus *eqs.* GLOSS. II 297, 22 ἐναλλάξ. V 118, 26 invicem, vicissim aut de accepto fenore (*cf.* GLOSS.^L III Abol. MV 9). 118, 34 alter vero (alterutro?) vel invicem. *inde a* PLANCO *et* LEP. Cic. fam., BELL. Alex., SEN. *philos.; usum tractavit* VARRO *p. 1740, 3.*

a *usu communi fere i. q. vice versa*: PLANC. Cic. fam. 10, 4, 4 fac valeas meque -o (*HD*, multo *M*) diligas (10, 7, 2. 10, 11, 3. 10, 15, 4. 10, 17, 3 PLIN. epist. 3, 9, 7. *cf.* PLANC. Cic. fam. 10, 9, 3 te, ut diligas me, si -o te facturum scis, rogo). BELL. Alex. 48, 1 de se -o sentire provinciam (*antea*: odio, quod in illam provinciam susceperat). PLIN. epist. 4, 1, 1 gratum est utrique nostrum, quod cupis; -o, mehercule. APVL. apol. 16 quid ego in propatulo ... agam, facile ... arbitraris, cum ipse humilitate abdita ... non sis mihi -o conspicuus. 29 ut faber mihi piscem everreret, ut piscator -o lignum dedolaret. TERT. anim. 26, 4 agnoscunt matres suos invicem fetus, agnitae -o ab ipsis utique viventibus. cult. fem. 1, 9 l. 3 quaedam rerum ... sunt invicem sibi peregrina et apud exteros -o rara. adv. Marc. 5, 4 p. 584, 4 cui *mundo* renuntiando -o transfigimur et invicem morimur (*cf. Gal. 6, 14*). PORPH. Hor. carm. 4, 1, 29 sq. ut -o ametur. CYPR. epist. 59, 9 p. 677, 2 quibus scribere et litteras -o a quibus vos accipere oporteret. AVG. civ. 3, 16 p. 120, 13 D. SACR. Leon. 839. COD. Iust. 5, 71, 4, 1 si fratribus tuis p r transactionem fundum dedisti, vindicare eum potes; sed si quid invicem ab eis ex eodem pacto

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

consecutus es, id -o restituere debebis. *exempla ad b transeuntia*: SVET. Aug. 53, 3 officia cum multis *senatoribus* -o exercuit (-a *J. F. Gronovius. cf. infra l. 34*). ARGVM. Plaut. Mil. 2, 1 meretricem ... deperibat -o ... iuvenis.

b *usu reciproco* (*cf. Thielmann, ALL 7, 1892, 369 sqq.*): α *c. additamentis*: ① inter se *sim.*: LEP. Cic. fam. 10, 34a, 1 (3) summa studia officii -o i. nos certatim constiterunt. QVINT. inst. 10, 2, 15 a doctis i. ipsos etiam -o reprehensa *vitiosa*. FRONTO p. 179 N. (-o *omisit van den Hout p. 169, 32*). ⑪ se *sim.*: CALP. decl. 44 dilexerunt ... se -o fratres (HIER. epist. 148 [= PAVL. NOL. epist. app. 2; *fort.* PELAG.], 15, 3 si nos -o [invicem *var. l.*] diligamus, id est si nobis ea praestemus invicem, quorum vicissim indigemus). APVL. met. 10, 14, 3 illi ... -o sese ... criminabantur. VLP. dig. 2, 4, 10, 10 -o se ipsa *liberta* et filius eius in ius non vocabunt (*cf.* HIER. in Mich. 4, 1 sq. p. 1187B ad vexillum se patibuli -o provocantes). MIN. FEL. 9, 2 se ... noscunt et amant -o (SALV. gub. 5, 15). SOL. 1, 82 HYG. fab. 22, 2 HIER. epist. 53, 9, 2. 75, 5, 1. 121, 5, 4 persequuntur (SALV. gub. 5, 15). in Ezech. 3, 13 p. 38C VVLG. exod. 18, 7. 25, 20 respiciant ... se -o versis vultibus (37, 9). Ios. 8, 16 Ruth 3, 14 II par. 25, 17 MACR. Sat. 6, 1, 3 ROMVL. fab. 60, 10 rec. gall. BOETH. in Porph. comm. sec. 5, 16 p. 332, 14. ⑪ sibi *sim.*: ITIN. Alex. 23 s. -o peramicae sunt *gentes barbarae*. PANEG. 10, 10, 1 vos ... tantam potestatem -o vobis impartire. SCHOL. Cic. Bob. p. 152, 25 ut ... s. -o ... praesidia communicarent. HIER. epist. 64, 16, 4 ut ... -o s. vittis copulentur hyacinthinis (VVLG. exod. 26, 9). in Dan. 11, 27 sq. p. 567C in Os. 5, 8 sq. p. 861C VVLG. gen. 26, 31. exod. 26, 3 quinque cortinae s. iungentur -o (36, 12). Esth. 9, 19 ROMVL. fab. 48, 5 rec. gall. SIDON. epist. 8, 6, 1 ENNOD. epist. 7, 3, 1 p. 174, 3. ⑫ *alia*: HIL. in Matth. 25, 2 p. 1053B (*ad 24, 7*) cum gentes adversus se -o et regna concurrent. HIER. in Ezech. 6, 5 p. 59A fortissimos quosque ... a se -o ... separandos (VVLG. Esth. 3, 8 populus ... dispersus et a se -o separatus). VVLG. lev. 20, 17 eo quod turpitudinem suam -o revelaverint. β *nude*: SEN. epist. 99, 13 *iuvenes* suam alienamque libidinem exercent -o inpudici (TERT. adv. Marc. 2, 18 p. 359, 14 iniuriae -o exercendae). PS. QVINT. decl. 13, 6 *apes* -o amplexas (*cf.* 13, 18 vinciuntur atque inligantur. HIER. Victorin. Poetov. in apoc. 21, 2 p. 151, 7 miscentur [*antea*: invicem sibi haerent. *inde* epist. 64, 20, 3]. VVLG. exod. 36, 12 iungerentur. 39, 18 necterentur). SVET. Tib. 44, 2 -o flagitium exprobrarant (*i. alter alteri, item*: HIER. epist. 29, 1, 1 nuntiant. MACR. Sat. 1, 7, 25 missitant). APVL. met. 8, 13, 3 hortati -o (*i. alter alterum, item*: 9, 2, 4 cohortati. TERT. uxor. 2, 8 l. 54 provocant. ITALA Rom. 12, 10 [Ambrosiast. *al.*] invicem benigni, honore -o praevenientes [gr. ἀλλήλους, *al. et Vulg.* invicem]. PANEG. 4, 6, 3 iuvant. *al.*). 8, 26, 5 blaterantes (*cf.* 10, 7, 3 sermocinantibus. VVLG. gen. 37, 19 -o loquebantur. 42, 28 dixerunt [43, 18]. 50, 15 colloquentes). MAECIAN. dig. 36, 1, 75, 1 quas *servitutes* -o praedia heredis et testatoris habent (*cf.* PAPIN. dig. 8, 3, 34 pr. -o serviebant *praedia*). ITALA Gal. 5, 15 (Hier. epist. 125, 2, 3) ne mordentes invicem -o consumamini (*gr.* ὑπ' ἀλλήλων, *al. et Vulg.* ab invicem. *cf.* VVLG. IV reg. 3, 23 pugnaverunt reges contra se et caesi sunt -o). ITIN. Alex. 54 ut iuxtim se viantes vix -o noscerentur. VVLG. eccles. 4, 11 fovebuntur -o. OROS. hist. 2, 18, 2 cum e diverso concurrentes sibi ambo fratres -o (*i. alterum alteri*) casus obiectavisset. CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 28, 8 utrumque -o reciprocat. *al.*

c *liberius fere i. q. alternis, simul*: SEN. dial. 10, 20, 5 dum alter alterius quietem rumpit, dum -o miseri sunt (CVRT. 5, 5, 12). CVRT. 4, 14, 21 (*Dareus*:) imperium, quia -o adfectamus, una gens non capit (*antea*: iactamur invicem varietate fortunae). APVL. Socr. 18 p. 160 tacent ... -o duo illa sapientiae ... cacumina, Ithacensis et Pylius. PANEG. 2, 1, 2 (*ad Theodosium*) ita -o ambo crevistis, ut nec tu fueris adhuc maior nec illa *urbs* felicior. SYMM. epist. 9, 86, 1 verae amicitiae hanc esse rationem, ut commoda nostra -o gaudeamus.

2 *acc. int.*: **a mūtuum.** -um scabere (scalpere) *proverbialiter* (*cf. l. 71 sq. et Otto, Sprichw. p. 232 sq.*): VARRO Men. tit. (Non. p. 115, 19. *al.*) -um muli scabunt. AVSON. 340 A p. 158 P. ut ... proverbio finiamus et '-um (-o *cod. Voss.*) muli scalpant' (scabant *Z*). SYMM. epist. 1, 31, 1 videbor -um scabere (scalpere *var. l.*). 10, 1, 3 hoc est quod aiunt: -um scabere [ae]mulos. ENNOD. epist. 1, 10, 1 p. 19, 22. *aliter p. 1738, 31, dub.* TERT. cult. fem. 2, 11 l. 4 (multum *A*). **b mūtua** (*poetice*): POMPIL. epigr. 1, 3 (*cf. p. 1620, 7*) -a muli *sc. scabunt* (*cf. sub a*). LVCR. 2, 76 inter se mortales -a vivunt (5, 1100 rami stirpesque teruntur). 3, 801 mortale aeterno iungere et una consentire putare et fungi -a posse (4, 947). 4, 325 fiet ut, ante oculus fuerit qui dexter, ut idem nunc sit laevus et e laevo sit -a dexter. 6, 1084 quorum ita texturae ceciderunt -a contra, ut cava conveniant plenis. PROP. 1, 5, 30 cogemur ... alter in alterius -a flare sinu.

3 *c. praepos.* (*cf.* pro -o *p. 1737, 64*): **a per mūtua:** VERG. Aen. 7, 66 (*de apibus*) pedibus p. -a nexis ([SERV.: invicem, *item* ARVS. gramm. VII 502, 26. *inde* AVSON. 359, 7 p. 216 P. CORIPP. Ioh. 4, 297]. AVG. civ. 21, 4 p. 494, 20 D.). MANIL. 2, 516 similes referunt p. -a sensus. 5, 681 (*contextu incerto*). **b in mūtua:** MANIL. 2, 495 Cancer et adverso Capricornus conditus astro in semet vertunt oculos, in -a (*G*, in muta *M*, immutaque *L*) tendunt auribus. 5, 263 (*?*).

adv. **mūtuē.** CHAR. gramm. p. 266, 21 B. 'mutuo', ut Varro ... loquitur, in consuetudine (cognomine *trad.*) est; '-e' vero ut 'docte' dici putant (sic p. *trad.*, dicendum putat *Keil dubitanter*), nec non et illi, qui de differentiis scribunt. *i. q. invicem*: CIC. fam. 5, 2, 4 satisne videatur his omnibus rebus tuus adventus ... -e respondisse (5, 7, 2). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 52, 10 haec ... ab ipso me *Nestorio* ... sunt episcopis dicta et -e ad invicem saepius.

adv. **mūtuiter.** *i. q. invicem*: VARRO Men. 346 vive meque ama -r (*huc spectant* NON. p. 513, 16 -r pro mutuo. PRISC. gramm. III 71, 2).

subst. **mūtuum,** -ī *n. v. p. 1737, 27. 1738, 35. 47.*

deriv.: mutito, mutuarius, mutuaticus, mutuo(r).

compos.: promutuus.

cf. moeton.

2. mūtuus *v.* 1. mutus. *Lumpe.*

mȳ *indecl. n.* (*f.*), *μῦ littera graeca. graecis litt. exhibet* VARRO ling. 7, 101 *in veriloquio vocis q. e.* mussare *afferens* ENN. frg. inc. 10 neque ut aiunt μῦ facere audent. *cf.* mu.

adhibetur in descriptionibus notarum musicarum: BOETH. mus. 4, 3 p. 310, 13 meson diatonos ... my graecum *eqs.* (p. 312, 2 hyperboleon diatonos ... my g. habens acutam ..., Μ').

mya, -ae *f.*, *μύα. nomen herbae*: PS. DIOSC. herb. fem. 16 l. 1 thlaspi sive mia (l. 16 [*in additam. fort. spurio*] -a. *cf. Ps. Diosc. Vind. 2, 156 p. 222, 18 οἱ δὲ μυῖτιν, ... Ῥωμαῖοι σκανδουλάκιουμ*).

myacantha *v.* myacanthus.

myacanthinus, (-a, -um), *μυακάνθινος. scrib.* mi-. *i. q. ad myacanthum pertinens*: ORIBAS. eup. 2, 1 A 33 Aa *et* La p. 438 asparagus -us (syn. 2, 1 p. 93, 7 Mø. 4, 3 La p. 7 ALEX. TRALL. 2, 67).

myacanthus (-os), -ī *m. et* **-a,** -ae (-ēs) *f.*, *μυάκανθος. scrib. etiam* mi-, me-. *gen. sg.* -es ORIBAS. *genus herbae*: PLIN. nat. 19, 151 corrudam, hunc enim intellego silvestrem asparagum, quem Graeci orminum aut -um vocant *eqs.* (PS. APVL. herb. 85 l. 17 -a. DIOSC. 2, 109 p. 221, 16 -o [*i.* -on] aut mion. 3, 161 p. 443, 6 -us. ORIBAS. syn. 9, 18, 7 p. 311 -es ... semen [Aa, -i La]. GLOSS. III 540, 62 -a. 553, 7 -us [*ut* 569, 74. 595, 20]).

cf. myacanthinus, myon.

myaces *v.* myax.

myagros *et* **-on,** (-ī) *m. et n.*, *μύαγρος. nomen herbae* (*ad rem v. André, Lex. des termes de botan. s. v.*): PLIN. nat. 27, 106 (*cf.* 1, 27, 81) -os herba ferulacea est, foliis similis rubiae, tripedanea; semen oleosum, quod et fit ex eo; medetur oris ulceribus peruunctis hoc suco. DIOSC. 4, 112 p. 56, 5 -on aut mellanpiro (*i. μελάμπυρον. seq. descriptio; gr. 4, 116*).

myax, *pl.* myaces, *μύαξ. cf.* mitulus (mytilus), myisca. *nomen cochleae*: PLIN. nat. 32, 95 (*cf.* 1, 32, 31; *seq. descriptio*). ORIBAS. syn. 9, 40 (74) add. Aa p. 348. *dub.*: GLOSS. II 563, 33 coclia miaci (*subesse μυάκιν coni. Buecheler, Kl. Schr. II 141*).

mȳcēmatiās, *pl.* -ae *m.*, **μυκηματίας. cf.* mycetias *et* mugitus. *i. q. terrae motus c. mugitu coniunctus*: AMM. 17, 7, 4 inter haec tria genera terrae motuum (*sc.* brasmatias, climatias, chasmatias) -ae sonitu audiuntur minaci ...; tunc enim necesse est velut taurinis reboare mugitibus fragores fremitusque terrenos.

mȳcēs, -ētis *m.* (*acc. pl.* -ētas) *et* **mȳcēta,** -ae *f. et* myca, -ae *f.* (*?, v. l. 57*), *μύκης. scrib. saepe* mi-. *nomen fungi* (*fort. huc pertinet* GLOSS. III 569, 20 micha i. fungus): DIOSC. 1, 61 p. 35, 1 M. (*v. app. crit.*) qui ... ⌊-etas⌋ ... biberit ([*P solus, sec. gr. 1, 56, 4*; fungos malos *M*]. 2, 65 p. 207, 17 hoc est fungos. 2, 96 p. 217, 18). 3, 1 p. 375, 8 *agaricum esse* putredines arboris in se nascens (*gr.* ἐν φηγίνοις δένδρεσι κατὰ σῆψιν γίνεσθαι) sicut et -et⟨a⟩e. 3, 23 p. 387, 3 *medicamentum* suffocationibus -etis occurrit (*cf.* 3, 114 p. 425, 15 qui a -etis suffocati sunt). 4, 79 p. 45, 8 de -etas: -etum duo genera sunt *eqs.* 4, 80 p. 46, 2 -etae *comparantur c. colchico.* 5, 139 p. 230, 15 *medicamentum* vim -etarum excludit. 5, 144 p. 233, 5 -eto similis. 5, 151 p. 237, 3 -eto. *fort. recte restituitur* CHIRON 111 mucitas (*v. p. 18, 39*).

mȳcētiās, (-ae) *m.*, *μυκητίας. cf.* mycematias *et* mugitus. *i. q. terrae motus c. mugitu coniunctus*: PS. APVL. mund. 18 -as vocatur taetri rudoris inquietudo terrena; audiuntur mugitus *eqs.* (*gr. 396 a 11 μυκητίαι σεισμοί*).

mȳcha *v.* moecha (*p. 1324, 7*).

mycteris *v.* mictyris.

myctērismos, *acc.* -on *m.*, *μυκτηρισμός. irrisionis genus, i. q. nasus*: QVINT. inst. 8, 6, 59 -ός dissimulatus quidam, sed non latens derisus. CHAR. gramm. p. 372, 11 B. per -on, id est derisum quendam (*affert Trag. inc. 61 sqq.*) ...; haec omnia derisu quodam dicta sunt a fortiori ad non fortem.

mydēsis, *acc.* -in *f.*, *μύδησις. i. q. putredo umore effecta*: ORIBAS. eup. 2, 1 P 7 Aa -disin angulorum oculorum (comestos angulos o. *La; gr. 23 μυδῶντας κανθούς*).

1. mydion, (-ī) *n.*, *μύδιον, fort.* ȳ, ῡ *a* μῦς μυός, *cf.* βούδιον *a* βοῦς βοός. *nomen naviculae, i. q. muscellus* (*cf. Heraeus, RhM. 54, 1899, 307*): PAVL. FEST. p. 147 myoparo genus navigii ex duobus

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dissimilibus formatum, nam et -on (myon [*i.* μυών] *Scaliger, id quod recepit Müller*) et paron per se sunt. GELL. 10, 25, 5 (*inter nomina navium*) -a (moe- *fere trad.*; hemiolia *Turnebus perperam, alii alia non felicius*). *cf.* mys.

2. mydion, *abl.* -ō *n.*, μύδιον. *scrib.* midio *ap.* SORAN., mizo miczo miccio *ap.* CAEL. AVR. *i. q.* *forceps a medicis adhibita*: SORAN. p. 106, 7 -o ... tenere (110, 3 -o vel sarcolabo [*infra*: s. *tantum*]. CAEL. AVR. gyn. 2 l. 1397. 1458). 106, 15 res digitis vel -o adprehensa (CAEL. AVR. gyn. 2 l. 1407. 1415).

mydīsis *v.* mydesis.

mydriāsis, -is (-eōs) *f.*, μυδρίασις. *scrib. etiam* midr-, mitr-. *nomen morbi oculorum*: CELS. 6, 6, 37 non multum ab hoc malo (*sc. paralysi*) distat id, quod -in Graeci vocant *eqs.* THEOD. PRISC. log. 56 (*ter*). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 6. 16 -i. ORIBAS. syn. 8, 46 tit. Aa p. 255 de -i (ad -eos La). *in contextu* Aa -in.

? **mydrōn,** *acc. pl.* -ōnas *m.*, *μύδρων. *i. q.* *irrisor*: PORPH. Hor. ars 437 ('animi sub vulpe latentes') simiatores (*V*; sannatores *P*) eos et -as (*V*; mi- *P*, εἴρωνας *Fabricius*) appellamus, qui benigne inrident.

myelos, (-ī) *m.*, μυελός. *i. q.* *medulla*: CASS. FEL. 38 p. 84, 10 dorsalis medulla ..., quam Graeci noticon -on vocant. ORIBAS. eup. 2, 1 M 14 La tit. mielo (*sed in contextu* medulla, *id quod exstat in Aa*). GLOSS. III 569, 15 mylius i. medulla.

mȳgalē *et* **-lis,** -is (-ētis) *f.*, μυγαλῆ. *scrib.* mi- *saepe*; me- *ap.* DIOSC. (*iuxta* my-), GLOSS. V 372, 37 -e hearma (*anglosax.*); *ceterum v. l. 29. fort. huc pertinet* GLOSS. II 133, 54 nitela δενδροβάτης (*cf.* V 374, 11 netila δ.). *decl. lat. exhibent* CHIRON (*acc. sg.* -em), DIOSC. (*gen. sg. et* -is *et* -etis).

i. q. *mus araneus* (*cf. l. 34 sqq. et* GLOSS. III 569, 76 *al.* meogal(l)is [*vel* me(o)gallus]: scuriolus): COLVM. 6, 17, 1 mus ... araneus, quem Graeci -ῆν (*litt. graecis in omn. codd. praeter A*[1]) vocant (*inde* PALLAD. vet. med. 18, 1 *litt. lat. ut* VEG. mulom. 4, 21, 1). ITALA lev. 11, 30 (Lugd. = VVLG.) *inter animalia immunda* -e (*cf.* HESYCH. *ad l.* p. 915[B] animal est compositum, non natura, sed vitae condicione ad deridendum aptum, id est ut dolos faciat et rapiat ventremque repleat, propter quod compositum nomen accepit ex utroque animali, ex quo haec habet vitia). CHIRON 507 si mus caecus momorderit ..., quaerere debes eundem -em comburere (*item* 509). DIOSC. 2, 138 p. 230, 16 -is morsu (3, 23 p. 387, 4 morsibus -etis).

cf. ? mygalinus.

? **mȳgalīnus,** (-a, -um). *cf.* mygale. *i. q.* *ad mygalen pertinens*: CHIRON 782 *admissarii sint* colore nigri vel magillini, nam murinus *eqs.* (-i *coll.* GLOSS. III 569, 76 [*v. l. 29*] *Heraeus, ALL 14, 1906, 122 sq. [sc. per metathesin vocalium, quam probat Richter, Würzb. Jahrb. 4, 1949/50, 79 sq.], postquam Oder contulit fontem Chironis* COLVM. 6, 37, 6 coloris nigri vel magilis [*S*, mac- *AR*; *item* -i *legendum esse vid.*] *necnon Pallad. 4, 14, 3* nigri vel murini aut rubei coloris).

my(i)ocefalium, (-ī) *n.*, *μυιοκεφάλιον. *i. q.* *ulcus oculi*: CHIRON 56 (*v. l. 54*; mio- *cod.*, myio- *Oder*). *cf.* my(i)ocefalus.

my(i)ocefalus, (-a), -um, μυ(ι)οκέφαλος. *scrib.* mio- (CHIRON), myo-, *sed cf. l. 54.* *i. q.* *ulcere oculi, quod capitis muscae simile est, infectus*: CHIRON 79 quodcumque iumentum oculum -um habuerit, quod sic cognoscitur: ipsa orbe nigredinis verruca fiet alta quasi muscae amplae caput *eqs.* (*cf. 56 in indice* de miocefalio in oculo). *neutr. pl.* -a *de ipsis ulceribus*: ORIBAS. syn. 3, 119 p. 873 ALEX. TRALL. 1, 89. 97. 104. *cf.* my(i)ocefalium.

⟨**myi**⟩**opteron,** (-ī) *n.*, μυ(ι)όπτερον. *nomen herbae*: GLOSS. III 559, 3 capsella i. -on (571, 62; *utroque loco suppl. Goetz, Thes. gloss. s. v.* capsella *coll. Ps. Diosc. Vind. 2, 156 p. 222, 18*).

myisca, -ae *f.* et **-us,** -ī *m.*, μυίσκη, -ος. *nomen cochleae*: PLIN. nat. 32, 98 *myaces* degenerant in duas species, mitulos ..., -as, quae rotunditate differunt, minores aliquanto atque hirtae, tenuioribus testis, carne dulciores. 32, 149 mys, mitulus, -us *eqs.*

[GLOSS. II 513, 15 ruscinius **mylacinos** (*μυῖα κυνός recte in marg. cod. Perizoniani*).]

mylē, *acc. sg.* -ēn, -em, -im *f.*, μύλη. *i. q.* *molucrum in utero muliebri nascens* (*cf.* 2. mola *et* mylos; *huc fort. pertinet* GLOSS. III 599, 28 ceron milon, *si* ⟨s⟩ceron [*i.* σκῖρος] *recte restituit André, ALMA 26, 1956, 211*): THEOD. PRISC. gyn. 11 duritiam ..., quam alibi -en appellamus. CAEL. AVR. gyn. ind. capp. de mola, quam Graeci milem vocant. l. 501 (tit.) milim (nubon *cod.*).

mylītēs, (-is) *m.*, μυλίτης. *i. q.* *dens molaris*: VINDIC. gyn. p. 459[P] molliete, quod nos molares apellamus.

mylius *v.* myelos.

? **myloecos,** -on *adi.*, *μύλοικος. *i. q.* *in molis habitans*: PLIN. nat. 29, 141 alterum genus *blattarum* -on (mylocon *trad.*) appellavere circa molas fere nascens *eqs.*

mylos, (-ī) *m.*, μύλος. *i. q.* *mola*: DIOSC. 2, 84 p. 212, 4 amilu (*i.* ἄμυλον) appellatum est ab eo, quod -os mola Graeci dicunt, id est sine mola fit.

myocefal- *v.* myiocefal-.

myocoda, -ōn *n. pl.*, μυόχοδα. *i. q.* *muscerdae*: ORIBAS. eup. 4, 107 add. p. 615, 16 *ad libidinem excitandam apta est* -on *quantitas quaedam.*

myoctonon, (-ī) *n.*, μυοκτόνον. *nomen herbae, quae vulgo appellatur aconitum* (*cf.* myophonon): PLIN. nat. 27, 9 nec defuere, qui -on (-cton *Vd*) appellare mallent, quoniam procul et e longinquo odore mures necat. DIOSC. 4, 73 p. 42, 23 miopton⟨on⟩.

myon, (-ī) *n.*, μύον. *nomen herbae*: DIOSC. 2, 109 p. 221, 16 myacantus aut -on (mion *trad.*).

myoparo, -ōnis *m.*, μυοπάρων. *de orig.*: PAVL. FEST. p. 147 (*v. s.* 1. mydion). p. 222 *derivatur a voce q. e.* paro. ISID. orig. 19, 1, 21 quasi minimus paro, est enim scapha ex vimine facta, quae contecta crudo coreo genus navagii praebet, quales utuntur Germanorum piratae in Oceani litoribus vel paludibus ob agilitatem (*affert* HEGES. *l. 25*). *scrib. saepe* mio- *in codd.*, myo- *exstat in inscr. l. 34.* *formae graecae*: *pl. acc.* -as: SISENNA, FLOR.; *sg. nom.* -on NOT. Tir. 110, 55. *vox a poesi aliena.*

i. q. genus levis navigii (*inter alia enumerat* GELL. 10, 25, 5. GLOSS. scafa vel navicula. genus caraborum), *maxime in usu piratarum* (*cf.* NON. p. 534, 15 navicula piratarum [*affert* SISENNAM, SALL., CIC. rep.]; *v. et l. 23 sqq.* GLOSS. scafa piratarum), *sed interdum inter naves classis ordinariae est* (*l. 20*): SISENNA hist. 106 naves triginta biremes, totidem -as. CIC. Verr. II 1, 86 *Milesii* -em egregium de sua classe ornatum atque armatum dederunt (*de eadem re ibid.* 87. 88. 90. *cf. Ascon. ad l.*: habent Milesii praesidiariam classem ex foedere praebendam populo Romano *eqs.*). 3, 186 piraticus -o (5, 73. 89. 97. 100. SEN. contr. 1, 2, 9 [*cf. ibid.* 11 in illis -is angustiis]. VAL. MAX. 6, 9, 15. HEGES. 5, 15 p. 320, 5 Saxonum [*cf. l. 10. 32. 40*]. *cf.* VAL. MAX. 2, 8, 5 -um ... piraticis rostris). 4, 116 eum *portum* Cilicum -i praedonibusque patuisse. 5, 97 pirata cum quattuor -bus parvis. rep. 3, 24 cum quaereretur ex eo, quo scelere impulsus mare haberet infestum uno -e. BELL. Alex. 46, 6. SALL. hist. frg. 3, 8 cohors una grandi phaselo vecta ... a duobus praedonum -bus circumventa. PS. QVINT. decl. 6, 7. FLOR. epit. 3, 6, 4 leves et fugaces (*cf.* VEN. FORT. epist. [carm. 3, 4] 9 Cherucis adcersientibus -em praepetem). APVL. apol. 32. CIL VIII 27790, 9 (*opus musivum s. II ut vid.*) -o (*affertur Cic. carm. frg. 8* tunc se ... mandat ... paroni). HEGES. 3, 20, 2 p. 224, 5 (*syn.* scaphis). HIER. vita Hilar. 41 p. 50[A] cum ... duobus haud parvis -bus occurrissent *piratae eqs.* (*infra*: naviculae). PAVL. NOL. epist. 49, 15 navem ... adlapsam ... sine -e piraticum (-cam *trad.*) in terra agens occupavit. OROS. hist. 6, 2, 24 in -em Seleuci piratae ... transiluit. SIDON. epist. 8, 6, 13 contra Saxonum pandos -es (*cf. l. 25*). ENNOD. dict. 21, 4 p. 484, 11.

myophonon, *dat.* -ō *n.*, *μυοφόνον (*cf.* μυηφόνον). *nomen herbae* (*cf.* myoctonon): PLIN. nat. 21, 54 inter haec *sata* nervosi cauliculi quibusdam, ut ... -o (*cf.* 1, 21, 30 -um).

myōpiāsis, -eōs *f.*, μυωπίασις. *i. q.* *morbus myopis* (*cf.* myops *sub 2*): ORIBAS. syn. 8, 54 p. 260 Aa -in (*bis, scrib.* mio-; myo- La, *cf.* tit. ad [*vertitur soloece* περὶ] -eos).

? **myōpicus,** (-a, -um), *μυωπικός. GLOSS. III 456, 64 (= 485, 61) -us (*Heraeus, fort. recte*; mopsicus *trad.*) μύωψ.

myōps, -pis *m.*, μύωψ. **1** *nomen animalis, i. q.* οἶστρος: NIGID. frg. Serv. auct. georg. 3, 147 hic *tabanus* apud Graecos prius -s vocabatur; postea ⟨a⟩ magnitudine incommodi oestrum adpellarunt. **2** *de homine, i. q.* *oculis non satis prospiciens*: GELL. 4, 2, 11 de -e ((d)emum ope *trad.*) ..., qui luscitiosus Latine appellatur, dissensum est; alii enim redhiberi omni modo debere, alii contra, nisi id vitium morbo contractum esset (VLP. dig. 21, 1, 10, 3 de -e quaesitum est, an sanus esset; et puto eum r. posse). FVLG. serm. ant. p. 115, 16 luscicios dici voluerunt in die parum videntes, quos Graeci -es (mi(ri)opes *trad.*) vocant.

myosōta, (-ae) *et* **-tis,** *acc.* -ida *f.* (*? m. l. 66*), μυὸς ὦτα, μυοσωτίς. *scrib.* mio- PLIN., CHIRON; meo- DIOSC.

nomen herbarum (*cf. André, Lex. des termes de botan. s. v. et infra* myosoton, myotis): **1** *Aegyptiacae cuiusdam*: PLIN. nat. 27, 23 -is (*v. s.* myosoton). 27, 105 -a sive -is ([*item utrumque* 1, 27, 80]. *seq. descriptio, deinde agitur de myagro*). **2** *anagallidis*: CHIRON 293 *anagallis* dicitur a quibusdam -a. **3** *urceolaris*: DIOSC. 2, 169 p. 246, 9 de -a: -a, quem (quam *edd. vet.*) multi meotida dicunt (*seq. descriptio*) ...; multi elsinen (*i.* alsinen, *cf. l. 71*) ⟨meo⟩sotida dicunt (*gr. 2, 183* μυὸς ὦτα· οἱ δὲ μυὸς ὠτίδα καλοῦσιν).

cf. myotis.

myosōton, (-ī) *n.*, μυόσωτον. *nomen alsines* (*cf. l. 67, ceterum* myosota *et* -tis): PLIN. nat. 27, 23 alsine, quam quidam -on appellant ...; cum prorepit, musculorum aures imitatur foliis, sed aliam docebimus esse, quae iustius myosotis vocetur (*cf. Ps. Diosc. Vind. 4, 86 p. 246, 15* Ῥωμαῖοι μοῦρις αὐρίκουλα. *Scrib. Larg. 153* auricula murina).

myos ūra *inter nomina gr. malvae* PS. APVL. herb. 40 l. 20 (*cf. Ps. Diosc. Vind. 2, 118 p. 191, 13* οὐρὰ μυός).

myōtacismus *v.* moet-.

myōtis, -idos *f.*, *μυωτίς. *nomen herbae* (*cf.* myosot-): DIOSC. (*v. l. 66, ubi* meot- *scribitur*). ORIBAS. syn. 1, 19, 16 add. Aa p. 69, 15 Mø. (*de clysteribus; gr. deest*) usus sum herbae -da (miothida Aa, myatidos La).

mȳra *v.* moera.

myrabolanum *v.* myrobalanum.

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

myracopum (mir-), (-ī) *n.*, μυράκοπον. *scrib.* mi- *ubique fere*, -roac- DIOSC. *i. q. unguentum e myro confectum (quasi adi. apponitur l. 11)*: POMPON. dig. 34, 2, 21, 1 *inter unguenta valetudini apta sunt* commagena, glaucium, crina, rosa, -um (*?*, muracolum *F*, murracopum *Mommsen graeca voce invita*), nardum purum. PHILAGR. med. 1 p. 154, 17 M. cerota et mirtae opos confectus (miracopa confecta *sim. var. l.*), talia enim sunt et acopa *eqs.* (2, 113 p. 82 P. c. et -a confecta [mirti copa *MC*, *ed. pr.*]). DIOSC. 1, 79 p. 44, 7 M. acopis et -is (*gr. 1, 71, 6* εἰς ... ἄκοπα καὶ εἰς χρωματισμοὺς μύρων). NOT. Tir. 98, 86 -um (mirra- *trad.*, *post* accopum). *iuxta* unguentum: ALEX. TRALL. 2, 45 u. -um (*gr. 2 p. 305 P.* μυρόκοπον [*debuit* -ράκ-]).

myrapius, (-a), -um *vel* myrapium, (-ī) *n.*, *μυράπιον, *cf.* μυρα(π)πίδιον. *nomen pirorum odoratorum (cf. l. 16)*: CELS. 4, 26, 5 pira Tarentina viridia vel Signina, mala Scandiana vel Amerina, -a. COLVM. 12, 10, 4 pira Dolabelliana, Crustumina laurea, -a (myrapira *S*, mira prima *A*). PLIN. nat. 15, 55 *nomen habent* ab odore -a, laurea, nardina. CLOAT. Macr. Sat. 3, 19, 6 (*inter vocabula pirorum*) anicianum, cucurbitivum ..., -um (mi-, mur-, mar- *var. ll.*), Milesium, murteum *eqs.*

myrepsicus, -a, um, μυρεψικός. *cf.* myrepsus. *scrib. etiam* mir-. [*falso trad.* -um (me- *scrib.*) DIOSC. 4, 151 p. 71, 10 *pro* emeticum.]

i. q. ad confectionem unguentorum pertinens (cf. GLOSS. -a: unguentaria): RVFIN. Clement. 1, 47, 5 (*ad exod. 29, 7*) si chrisma arte -a conpositum est ab Aaron ([mirifica *var. l.*; myropolica *edd. vet.*]. *de eadem re* Orig. in lev. 12, 4 p. 462, 21 quod a. -a confectum est a pigmentario). PHILAGR. med. 4 p. 190, 1 M. -us balanus, quem et myrobalanum vocant (DIOSC. 4, 152 p. 71, 14 b. -o semen est similis arboris myricae [*gr. 4, 157* μυρρίκη, *mavult* μυρρίνη *Sprengel*]. ORIBAS. syn. 8, 30 p. 247 [*v.* myrobalanum *p. 1745, 58*]).

myrepsus, (-ī) *m.*, μυρεψός. *i. q. unguentarius*: CIL VIII 21097 (*inscr. mutilissima*) ⟨regis*?*⟩ myrrepsi l(ibertus) ('-i *vocabuli littera quarta non omnino certa est' edd.*). *cf.* myrepsicus. *v. Onom.*

? **mȳriada** *v. l. 38.*

***mȳriades**, -ōn *pl. f.*, μυριάδες. *cf.* myrius, dismyriades (*l. 43*). *decl. graecam (gen. semel, ceterum acc.) habent* ITALA (-on), HEGES. *et, quantum editionibus confidere licet*, CASSIOD., PALLAD.

? myriada, (-ae) *f.*: GLOSS. IV 116, 34 -a summa (V 465, 37. *cf.* IV 453, 11 moeriad[i]a decem milium summa).

i. q. dena milia, multitudo infinita (maxime l. 51): ITALA deut. 33, 17 (Ambr. patr. 11, 53) ipsae -es (*Vulg.* multidudines) Ephraem et ipsae chiliades Manasses. apoc. 9, 16 (Cypr. testim. 3, 59 p. 163, 8) numerus exercituum ... dismiriades -on (*Vulg.* vicies millies dena millia). IREN. 1, 24, 6 (= 1, 19, 3 H.) unum a mille et duo a -bus. HEGES. 5, 49, 4 caesa ... innumera milia, cx -as plerique adserunt. HIER. in Dan. 7, 10 ('millia millium ... et decies millies centena millia') ista sunt millia et istae -es *eqs.* (*affert psalm. 57, 18. 103, 4*). HESYCH. in lev. 27, 1/8 p. 1162^B populus Israel, sexcentorum millium, quod sunt sexaginta -es ...; -es erant, sed nec millia nec myriae -es, ut semper esset in eis profectio *eqs.* PALLAD. hist. mon. II 4 p. 349^C patrum ... sexcentas -as expositionum ... perlegi. CASSIOD. Ios. antiq. 17, 189 argenti ... -as quinquaginta (*bis.* 17, 321. 322. *al.*). CIL III 14184⁹ -es (*iuxta numerum passuum, ut vid.*).

[mȳriadia (moe- *trad.*) *v. l. 39.*]

myrīca, -ae *et* -ē, -ēs *et* (myrīx), -cis *f.*, μυρίκη. *scrib. saepe* mi-. *de formis: lat.: I^{ae} declinationis*: VERG., OV., SER. SAMM., PRVD., MACR., DIOSC. (*iuxta formas III^{ae} et gr.*), CORIPP., GLOSS. *III^{ae}: gen. sg.* -is (*vix* -īs *sec. gr.* -ης): PHILVM., THEOD. PRISC. (-es *var. l.*), DIOSC. (*iuxta* -ae), RVF.; *acc. pl.* -es: APON., GLOSS. *graec.: sg. nom.*: PLIN. (*in indicibus*), HIER., VVLG., DIOSC. (*iuxta decl. lat.*), EVSTATH., ISID., GLOSS.; *gen.* -ēs: PHILAGR., THEOD. PRISC. (-is *var. l.*); *acc.* -ēn PLIN.

nomen herbarum: **1** *i. q. tamarix* (*dicitur* arbor *sim. l. 71. p. 1744, 3. 5. 8. 12 necnon p. 1744, 26* [*cf.* DIOSC. 4, 152 p. 71, 15 arboris -ae], virgultum *l. 74. p. 1744, 11*): **a** *exempla naturam et affinitates illustrantia (v. et p. 1744, 3. 8. 23. 26)*: PLIN. nat. 13, 116 -en et Italia *fert*, quam tamaricen vocat, Achaia autem bryan silvestrem (*cf.* 1, 13, 37 -e sive brya. GLOSS.) ...; in Syria et Aegypto copiosa haec est, cuius infelicia ligna appellamus ([*cf. p. 1744, 26*]. SERV. auct. ecl. 4, 2 virgulta sunt humillima et sterilia, quod vulgo tamaricium dicitur. 8, 54 genus arbusculae humile. DIOSC. 1, 97 p. 90, 4 ISID. orig. 17, 7, 49). SERV. auct. georg. 2, 434 -ae sive genestae (GLOSS. II 374, 10. *adde l. 84*). GLOSS. II 475, 20 χαμαίπιτυς. V 222, 27 sunt humilia virgulta, quae in aquosis locis et interdum in desertis nascuntur. *adde* GLOSS. III 585, 9 (*v. vol. III 1188, 15*). **b** *varia exempla (in comparationibus affertur propter humilitatem l. 79. p. 1744, 13, sterilitatem l. 82, loca in quibus nascitur deserta p. 1744, 4. 7)*: VERG. ecl. 4, 2 paulo maiora canamus; non omnes arbusta iuvant humilesque -ae (*pro poesi bucolica ut* 6, 10 te nostrae, Vare, -ae, te nemus omne canet [SCHOL. Veron.: etiam humilia]). 8, 54 pinguia corticibus sudent electra -ae ([*cf.* SERV. *l. 71*]. *inter miracula ut* Ov. ars 1, 747 si quis idem speret, iacturas [laturas *var. l.*] poma -as speret *eqs. cf.* PRVD. cath. 11, 76 *Christo nascente* iam sunt -is balsama [SCHOL.: genestae]). 10, 13 illum *Gallum* etiam lauri, etiam flevere -ae. OV. ars 3, 691 silva nemus non alta facit: ... nec ... buxum fragilesque -ae *absunt.* met. 10, 97 tenues. HIER. in Is. 17, 1 p. 174^B Aroer -e interpretatur, quae proprie arbor in solitudine et salsa humo nascitur, et per hoc vastitas demonstratur (*sim.* p. 241^D, *ubi allato Vulg. l. c. pergit* alii vero dicunt hac arbore maleficis artibus μίστρα, id est odia, concitari. nom. hebr. p. 23, 29. 53, 15. VVLG. Ier. 17, 6 *homo sibi tantum confidens* erit ... quasi -e in deserto [48, 6. *cf.* EVSTATH. Basil. hex. 5, 9, 7 *ad l. pr.* arbor ea ... velut ambigui generis est, quippe quae non minus locis humidioribus quam siccioribus delectatur, propter quod Ieremias mores varios et mutabiles hoc virgulto aequiperat]). MACR. Sat. 7, 16, 24 qui vitro solvendo ... curant, de arbore, cui -ae nomen est, igni suo escam ministrant. APON. 8 p. 163 (*ad cant. 5, 13*) exaltatio ut cedri inter -es. CORIPP. Ioh. 6, 572 densum nemus ...; steriles tenuere -ae invisas valles foliisque oleaster amaris. **c** *in re medica*: SER. SAMM. 859 torres ... frondem rigidae stirpemque -ae *ad morsum serpentis curandum.* PHILVM. med. 3 p. 145, 6 M. -is carpo (*i.* καρπῷ, *cf. l. 31*). PHILAGR. med. 4 p. 184, 8 M. -es cortices aut radices aut cimae (*i.* cymae). THEOD. PRISC. log. 108 semen -es (DIOSC. 1, 99 p. 90, 19. 20 M. 4, 152 p. 71, 15 [*v. p. 1743, 28*]). RVF. podagr. 32 -is folia.

2 *i. q. erice*: PLIN. nat. 24, 67 -en ericam vocat Lenaeus, similem scopis Amerinis; sanari dicit eā carcinomata ...; eandem esse arbitrantur quidam tamaricem, et ad lienem praecipuam (*cf.* SER. SAMM. 408), ... si ex ea alveis factis bibant sues. 24, 68 gravis autem auctor in medicina virgam ex ea detractam (*cf.* SER. SAMM. 480) ... sedare ventris dolores adseveravit ...; volgus infelicem arborem eam appellat, ut diximus (*v. p. 1743, 69*), quoniam nihil ferat nec seratur umquam. 24, 69 Corinthus et quae circa est Graecia bryan vocat eiusque duo genera facit, silvestrem plane sterilem, alteram mitiorem *eqs.* ORIBAS. syn. 3, 122, 1 p. 874 (*in collyrio*) -is carpu *eqs.* (*gr.* ἐρείκης καρποῦ).

3 *i. q. hypericum*: GLOSS. III 569, 37 myren i. epyricos (*cf. vol. VI 3, 3151, 5*).

mȳriogenesis, -eōs *et* -is, *acc.* -im *f.*, *μυριογένεσις. *i. q. generatio innumerabilis, titulus libri (librorum l. 40) Aesculapio adscripti*: FIRM. math. 3, 1, 2 secundum istas rationes etiam hominum volunt fata disponi, sicut illo libro continetur Aesculapii, qui -is (*μοιρογ- *Salmasius, vix recte*) appellatur, prorsus ut nihil ab illi mundi genitura in singulis hominum genituris alienum esse videatur. 5, 1, 36 si -im Aesculapii legeris. 5, 1, 38 libris -is (6, 2, 8 l. -eos). *ibid.* ad -im. 8, 1, 10 -im. 8, 18, 1 quae *sphaera barbarorum* -im ex aliqua parte imitatur.

(mȳriōnymus), *dat.* -ō (*f.*, *sec. gr.*) *et* -ae *adi.*, μυριώνυμος. Isidi -ae (-o *l. 46*) *i. multinomini*: CIL III 882 myrionimae. 4017 ⟨my⟩rio⟨ny⟩mae. V 5080 (*e cod.*). XIII 3461. INSCR. Germania 29, 1951, 215 (*s. IV ex.?*) myriónymo.

mȳriophyllon, -ī *n. et* -a, (-ae) *f.*, μυριόφυλλον. *scrib.* miriofillon PS. APVL. (miro- DIOSC., myrrio- ORIBAS.). *fem.* (*iuxta* milifolia) *exstat ap.* ORIBAS. (*v. p. 950, 82*).

nomen herbarum (cf. quae distinxit André, Lex. des termes de botan. 209. 214): *exempla v. s.* milifolium *p. 950, 74 sqq., ubi addas* DIOSC. 4, 110 p. 55, 16 de -on (*vertitur soloece* περὶ μυριοφύλλων, *v. gr. 4, 114*): -on virga est mollis, una, circa qua folia sunt lenia, minora et multa, maratro similia, unde et nomen accepit.

myrītēs *v.* myrtites. **myrītis** *v.* smyritis.

(mȳrius, -a, -um), *pl.* (mȳriī), -ae, -a, μύριοι. *i. q. dena milia complectens (cf.* myriades): HESYCH. *v. p. 1743, 50.* MART. CAP. 7, 745 quartus *versus numerorum*, qui et ultimus a mille usque ad novem milia, licet nonnulli Graeci etiam -a (μυριάδα *Dick*) adiecisse videantur.

cf. myriogenesis, myrionymus, myriophyllon.

(myrīx), -cis *f. v.* myrica. **myriza** *v.* myrriza.

myrmēciās, (-ae) *m.*, *μυρμηκίας. *nomen lapidis pretiosi*: PLIN. nat. 37, 174 (*cf.* 1, 37, 63) -as nigra habet eminentia similia verrucis (*cf. l. 71*). *cf.* myrmecitis.

***myrmēcion**, (-ī) *n.* et **-ia**, (-ae) *f.* (*v. l. 72*), μυρμήκιον. *scrib.* (*ad 2*) mirmi- DIOSC., mer- ORIBAS. eup. 2, 1 T 10 Aa p. 512.

1 *nomen araneae*: PLIN. nat. 29, 87 -on, formicae similis capite, alvo nigra, guttis albis distinguentibus, vesparum dolore torquet (*cf. 29, 84* phalangium ... unum simile formicae).

2 *nomen verrucae (non nisi plur.* -a, -ōrum [*ap.* CELS. *in parte codd. graecis litt. scriptum*] *et inde f.* -a, -ae, *cf. gr.* μυρμηκία [*iuxta* μυρμήκια] *et* myrmex): CELS. 5, 28, 14^C -a ... vocantur humiliora thymio durioraque *eqs. ibid.* 14^D -a et clavi sine curatione vix umquam desinunt ...; latissimis radicibus inhaerent *eqs.* 14^E -cis (-tiis *J*) id ... aptissimum. MARCELL. med. 33, 39 arietini pulmonis ... sucus ... -as ... discutit (*Plin. nat. 30, 72* formicationibus). 34, 100 verrucas minores congestas, quas Graeci -as (myrmicidas *P*) vocant. PS. APVL. herb. 109 l. 30 *titimallus* detrahit ... illitus -a *eqs.* DIOSC. 1, 141 p. 104 a 22 -as. 1, 142 p. 104 b 6 -as. *al.* CASS. FEL. 12 p. 20, 6 *verrucae quaedam* dolorem faciunt similem morsibus formicarum, unde graecum nomen -ae acceperunt. p. 20, 12 ad -as infantium. ORIBAS. syn. 7, 43 p. 185 sq. -as (*quater*). eup. 2, 1 M 5 Aa p. 488 -as (verrucas *La*). T 10 Aa p. 512. *v. Onom.*

[*B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

myrmēcītēs (-is), (-is) *m. (f.)*, *μυρμηκίτης. *scrib. etiam* mir-. *nomen lapidis pretiosi*: PLIN. nat. 37, 187 (*cf.* 1, 37, 72) ab animalibus cognominantur: . . . -is innatam formicae repentis effigiem habet. *inde* SOL. 37, 22 -es. ISID. orig. 16, 15, 19 -is.

cf. myrmecias.

myrmēcizōn, *acc.* -onta *m.*, μυρμηκίζων. *scrib. fere* mirmi-. *forma vulgaris* myrmizon *l. 16. 18.* *i. q. formicarum cursus imitans, formicabilis (q. v.), de pulsu*: PS. SORAN. puls. p. 279, 11 (*inter nomina pulsus*, quae propter translationis difficultatem singulis graeco vocabulo posui) -on dicitur pulsus, quotiens . . . ita conspissatur, ut magis magisque festinare intellegatur; ideo -on dicitur a formicarum similitudine, quare (quarum *cod.*) spissum et sine pondere sub digitis nostris interesse sentimus (*item fere* quaest. med. 185). 280, 1 cardiacorum *pulsus* . . . -on et . . . subtremulus (*cf.* CAEL. AVR. diaet. pass. 38 p. celeri . . . cum tremore et formicali motu, quem Graeci -onta [myrmiz- *trad.*] vocant). CAEL. AVR. chron. 2, 14, 198 pulsus debilis, densus ac deinde formicalis, quem Graeci -onta (myrmiz- *edd. vet. ut* acut. 2, 27, 145) vocant.

myrmēcoleō(n), -ontis *et* -ōnis *m.*, μυρμηκολέων. *scrib. etiam* mirm-. *terminatio latina tradi non videtur nisi l. 22 et in var. lect. l. 35.* *nomen animalis* (*inter alia habet* POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 8 -o. *cf. Sofer, Etym. d. Isid. 102*): HIER. interpr. Iob 4, 11 (*cf.* epist. Pachom. 4 p. 88, 13 PHILIPP. *ad l.* 4 p. 628A AVG. *ad l.* p. 513, 17 GREG. M. moral. 5, 40. 43) -on periit, eo quod non haberet escam, et catuli leonum divisi sunt ab invicem (*Vulg.* tigris). *cf. explicatores*: PHILIPP. *l. c.* formica et leo, quem nos verius diabolum dixerimus (*item* GREG. M. *l. c.*); qui quando praedam agit de sanctis tamquam de maioribus rebus, ut leo habendus est; quando vero minima quaerit auferre, formica dicendus est. AVG. *l. c.* vel quia utrumque in eo est, cum et rapit et occulte persequitur frumenta . . ., vel quia avaris et in terra thesaurizantibus dominatur, vel quia iustos persequitur quasi formicas praeparantes sibi escas *eqs.* GREG. M. *l. c.* parum valde est animal formicis adversum . . ., latine dicitur vel formicarum leo vel certe expressius formica pariter et leo (*inde Isid. orig. 12, 3, 10, v. s. v.* formicoleon) . . .; quid sub -on(t)is (*variant codd.*) nomine nisi pavorem et audaciam reprehendit *Eliphaz*?

myrmēx (mirmīx), -ēcis *m. (l. 46) et f.*, μύρμηξ. *scrib.* mir- CHIRON; mirmica (-ae), mermis GLOSS.

1 *i. q. formica*: HYG. fab. 52, 3 Myrmidones sunt appellati, quod graece formicae -es dicuntur.

2 *nomen verrucae* (GLOSS.; *cf.* myrmecion): CHIRON 597 (*cf. indicem cap.* 576 de -bus *ut* 578) si cui iumento -es in cruribus natae fuerint (*sic infra iterum*), sic curabis: causticum crudum super ipsis -bus imponito *eqs.* (645 cuicumque iu. -es in cr. habuerit, quas . . . venire existimas . . .; easdem [eandem *cod.*] -es . . . intercidito. *cf.* 709 si cui iu. in ilia -x natus fuerit quomodo mala, sic curabis *eqs.*).

cf. myrmecias, -ion (-ia), -ites, -izon, -oleon.

myrmillo *v.* murmillo. **myrmizōn** *v.* myrmecizon.

myrn- *v.* smyrn-. **myroacopum** *v.* myracopum.

***myrobalanum,** -ī *n. et* **-us,** -ī *f.*, μυροβάλανος. *de orig.*: MART. 14, 57 -um: quod nec Vergilius nec carmine dicit Homerus, hoc ex unguento constat et ex balano. ISID. orig. 4, 12, 6 quia fit ex glande odorato, de quo Horatius (*affert carm. 3, 29, 4; cf. Schol.*), oleum est purum *eqs.* *scrib.*: mir- *passim.* mer- GLOSS. III 548, 5 (*v. l. 63*). -lin- CHIRON. -rabol- ALEX. TRALL. *fem.*: PLIN. med. (*iuxta neutr.*), THEOD. PRISC., DIOSC., GLOSS. [*loco interpol.*: CELS. 4, 16, 4, *ubi graecis litt. scriptum est in parte codd.* *falso trad. pro* balanum: ORIBAS. syn. 8, 30 p. 247 -um mirepsicis sucus (*gr.* βαλάνου μυρεψικῆς).]

nomen nucis medicamentis vel unguentis aptae (*cf.* PLIN. nat. 12, 100 [*ubi fusius de patriis et generibus*] nascens unguento. PLIN. med. 2, 5, 2 [*cf.* 3, 3, 4] genus caryotae. GLOSS. arva [*i.* araba *vel* aroma]. μυρεψικόν. III 548, 5 vervina [*i.* verbena]. 616, 35 amarola. *ad rem cf. Steier, RE XVI 1111 sqq.*): 1 *de fructu vel semine palmae* (*cf.* myrepsicus): a *strictius*: CELS. 6, 2, 2 -um cum vino. 6, 5, 3 portiones . . . -i magmatis (*cf. l. 78*). 6, 7, 3A -i. SCRIB. LARG. 131 (= MARCELL. med. 23, 5) -i corticis cyathi quattuor. 261 (= MARCELL. med. 23, 16) malagma . . .: -i *multitudinem quandam eqs.* PLIN. nat. 13, 18 regale unguentum . . . constat -o *eqs.* 23, 98 palma, quae fert -um, probatissima in Aegypto . . ., ossa non habet reliquarum modo in balano (*cf.* PLIN. med. 2, 5, 2 haec os non habet). IVL. VAL. 3, 24 *arbores* ex ea stirpe, quod genus arbores -os habent. CHIRON 435 -i expressi suco (*cf.* CASS. FEL. 16 p. 23, 10 -i piesmatos). HEGES. 4, 17 p. 269, 10 MARCELL. med. 4, 31. 19, 58. *al.* THEOD. PRISC. eup. faen. 14. 93. 95 log. 81 CAEL. AVR. chron. 3, 4, 59. 4, 1, 2. 5 ALEX. TRALL. 2, 147. 148 ORIBAS. syn. 2 add. Aa p. 846. 7, 51 add. Aa p. 199. PHILAGR. *v. p. 1743, 27.* ISID. orig. 17, 9, 84 (*inter herbas*). b *laxius de faece unguenti* (*cf. l. 66*): PLIN. nat. 12, 103 institores et faecem unguenti hoc nomine appellant.

? 2 *de ipsa arbore, quae -um fert* (*nisi est error Plinii, cf. l. 70 et vol. V 2, 323, 45 sqq.*): PLIN. nat. 1, 23, 52 *medicinae confectae e* palma -o (*seq.*: p. elate).

? **myrobaptārius** *v.* murobatharius.

? **myrobrechārius,** -ī *m.* a *μυροβρεχής (*cf.* myrobrechis) *formatum esse videtur sec.* unguentarius *sim.* *i. q. qui unguenta comparat* (*sc. liquoribus adhibitis, si recte trad.*): CIL VI 2129* -us (*titulus sec. notam ibid. p. 254* additam forsitan inter genuinos recipiendus sit, nam partem sinistram lapidis, in qua exstat* myro, *vidit Mommsen, dextrae partis solus testis est Ligorius in schedis*). [*sine dubio spurius est* CIL VI 1045* -us.]

AVG. imp. Suet. Aug. 86, 2 **myrobrechīs** (*i.* *μυροβρεχεῖς) . . . cincinnos. *i. q. unguento delibutos, translate de genere dicendi Maecenatis nimium exquisito c. vituperatione dictum.*

myron *v.* myrum.

myropōla, -ae *m.*, μυροπώλης. *scrib.* my- PLAVTI *cod. A* (mi- *ceteri*), mu- FIRM. *loco priore*, mirro- FVLG. *loco priore.* *i. q. venditor unguentorum* (*cf. l. 19*): PLAVT. Cas. 226 -as omnes sollicito, ubicumque est lepidum unguentum, unguor, ut illi placeam. 238 unde hic . . . unguenta olent? :: . . . ut te . . . Mercurius perdat, -a, qui haec mi dedisti. Trin. 408 pistor abstulit *argentum*, . . . holitores, -ae, aucupes. FIRM. math. 3, 12, 10 -as vel pigmentorum medicinalium inventores. 4, 21, 6 popinarios, tabernarios, -as. FVLG. serm. ant. 43 -am dicunt, qui unguenta vendunt, ut sunt pigmentarii, ut et Nevius in Diobolaria ait (*frg. spurium*) '-a adfatim mihi unguentum largitus est'. *dub.*: GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 263) 10 myrra unguentum . . ., et inde dicitur meropde (-a *Thomas*), id est taberna.

cf. myropolium.

myropōlium, -ī *n.*, μυροπώλιον (-πωλεῖον). *scrib. et* my- *et* mi- (*deficiente A*). *i. q. taberna unguentaria*: PLAVT. Amph. 1011 *Naucratem quaerens* omnes plateas perreptavi, gymnasia et -a. Epid. 199 sum defessus quaerere per medicinas . . ., in gymnasio . . ., per -a *eqs.*

myrothēcē (-a), (-ae) *f.*, μυροθήκη. *scrib. fere* myrth-, merth- GLOSS. *i. q. receptaculum unguentorum* (GLOSS. V 371, 51 -as [merothetes *trad.*] domus unguentorum [311, 12 -us d. ungenti. *v. et l. 35*]): RVFIN. hist. 5, 1, 35 (*ex actis martyr. Vienn.*) nonnulli bene olebant, ita ut viderentur sibi non in ergastulo, sed in -e conclusi (*inde* GLOSS. in -e: in domo unguentorum. *cf. gr.* μύρῳ κοσμικῷ κεχρῖσθαι).

cf. myrothecium.

myrothēcium, -ī *n.*, μυροθήκιον. *i. q. (parvum) receptaculum unguentorum*: CIC. Att. 2, 1, 1 tua illa *scripta* horridula mihi atque incompta visa sunt . . .; meus autem liber (*i. commentarius de consulatu meo conscriptus*) totum Isocrati -um atque omnes discipulorum arculas ac non nihil etiam Aristotelia pigmenta consumpsit. NOT. Tir. 114, 46 myrtheceum (*inter voces obscuras* zyrtheceum *et* nyrtheceum). *B.*

myrra (myrrha) *c. derivatis v.* murr-.

myrris (myrrhis), *acc.* -in, *abl.* -ide *f.*, μυρρίς. *genus herbae a* PLIN. nat., DIOSC. *tractatum, v. p. 1682, 41 sqq.* (murra) *et vol. VI 2, 1912, 17 sqq.* (geranion). *cf. André, Lex. des termes de botan. 215.*

myrriza (myriza), *acc.* -an (-am) *f.*, *μύρριζα. *nomen herbae, i. q. myrris*: PLIN. nat. 24, 154 (1, 29, 97) *v. p. 1682, 42.*

mustetum **myrseōn** GLOSS. II 526, 53. *i.* myrtetum μυρσινών *sim., v. p. 1748, 25.*

myrsina (-ē), -ae *f.*, μυρσίνη. myrt- (mirt-) GLOSS. III 540, 64. 568, 45. *cf.* myrtinus. -sinus *ibid.* 584, 43. *cf.* 1. myrsinus, myrtus. GLOSS. murta (murra) *i.* myrta. *i. q. myrtus*: DIOSC. 4, 140 p. 64, 3 *daphne habet* radices similes -e (*gr. 4, 145* ὀξυμυρσίνῃ). ORIBAS. *p. 1747, 59.*

cf. chamae-, oxymyrsina (-e).

myrsinātus, (-a), -um, μυρσινάτος (-ᾶτος). *i. q. ex oleo myrteo confectus*: ORIBAS. syn. 3, 9 tit. p. 851 emplastrum -um (*gr.* τὸ μυρσινάτον *tantum.* 3 add. p. 894, 3 e. -um . . . item aliud -um).

myrsinē *v.* myrsina.

myrsinēus, (-ī) *m. (f.?) vel* -um, (-ī) *n.*, *μυρσίνειος (-ον). *nomen herbae, i. q. hippomarathum*: PLIN. nat. 20, 255 est in hoc genere *feniculi* et silvestre, quod hippomarathum, alii -um vocant (-sen- *var. l.; cf.* 1, 20, 96 -o). GLOSS. III 569, 36 mirsincus i. feniculus.

myrsinītēs (-is), *acc.* -ēn (-em) *m. (f.)*, μυρσινίτης. 1 *nomen gemmae a myrti odore dictum*: PLIN. nat. 37, 174 (*cf.* 1, 37, 63) -is (-es *var. l.*) melleum colorem, odorem myrti (murrae *sim. trad.*) *habet.* 2 *nomen herbae, i. q. myrtites, Euphorbia myrsinites L.* (*v. Steier, RE VI A 1526*): DIOSC. 4, 159 p. 75, 22 (*de tithymallo*) una . . . femina -es (yrs- *trad.*) . . . dicitur (*gr. 4, 164, 1* μυρσινίτης. *cf. p. 1747, 4 et Diosc. ibid. p. 77, 12* myrtonen [*gr. l. c. 5* μυρσινίτην]. PS. DIOSC. herb. fem. 33 [34] myrtiten [myrty *vel* mirtie *trad.*] vel -en. 41 [42] -em [mircin- *codd.*]). *cf.* myrtites. 3 *nomen vini, i. q. myrtites*: DIOSC. 5, 51 p. 187, 17 ⌊de bino -sitem: vinu myrsinu⌋ conficitur sic *eqs.* (⌊⌋ *gr. 5, 29* μυρσινίτης). *cf.* myrtites.

myrsinoīdes *n.*, μυρσινοειδές. *nomen herbae, i. q. clematis*: DIOSC. 4, 7 p. 12, 14 *v. vol. III 1331, 70* (*trad.* mys-, *gr.* μυρσινοειδές).

1. myrsinus, -a, -um, μύρσινος. *i. q. myrteus*: DIOSC. 1, 18 p. 14, 17 M. cerotariu -u (*gr. 1, 19, 2* κηρωτὴν μυρσίνην. *cf.* 3, 47 p. 398, 20 cerotis -is addita *ruta* [*gr. 3, 45, 3 item*]). 1, 43 p. 25, 17 ⌊de -u: oleum -um⌋ conficies sic *eqs.* (⌊⌋ *gr. 1, 39* μύρσινον. *huc pertinere videtur* GLOSS. III 541, 29 o. mersinum idest miliacium [*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dicitur [*explicatio obscura est*]). 5, 51 p. 187, 17 vinu (*v. p. 1746, 75*).

2. myrsinus, (-ī) *m. v.* myrsina.

[myrsōdēs *interpolatum in cod. M* Diosc. 4, 159 p. 76, 2 (*de tithymallo, antea*: ⟨m⟩yrsinites, *v. p. 1746, 71. item in rasura* p. 78, 12 [dendrodes *P*, *gr. 4, 164, 9* δενδροειδής]).**]** *Ehlers.*

⁎**myrta** (murta), -ae *f.* *a* myrtus, *cf. gr.* μυρσίνη (μύρτη *nonnisi* Gloss.), τὰ μύρτα *necnon* 1. murra. *de scriptura*: Prob. app. gramm. IV 199, 7 myrta non murta. *tituli exhibent* myrt- (*l. 40. 56. 63*), *libri promiscue etiam* murt-, mirt-. -e: Gloss. III 571, 61. *cf. p. 1750, 4.* *plur. exstat l. 61.* Not. Tir. 105, 74 (*post* laurum). Gloss. μύρτη. μυρσίνη (*sim.*). genus ligni. *legitur apud* Catonem, Varronem, Cels. (*v. etiam p. 1681, 69. 1751, 17*), *deinde, locis dubiis exceptis, in carmine s. III infra l. 64 et saepius inde a s. IV; de frequentia v.* myrtus *p. 1750, 31.* [*cors.* morta, *sard. centr. et mer.* murta, *francog. vet.* meurte, murte, morte, *cat.* murta, murtra, *hisp. (dial.), port.* murta; (*prov.* nerto < *gr.* μύρτα). *cf. M.-L. 5801. Wagner II 141. Corominas III 386. Machado II 1513. G.*] **[***confunditur in codd. c.* myrtus (*v. infra et p. 1751, 63*), murra (*v. p. 1681, 21*), muria (Plin. nat. 20, 260). *dub.*: Plin. nat. 12, 76 *ladanum* adulteratur myrti bacis ...; accensum fulgere *debet* odore iucunde gravi; ⌊tum -a⌋ deprehenditur ... igni (*dist. Ernout,* deprehenduntur *pars codd. haud male*; ⌊ ⌋ myrtatum *Mayhoff Iano duce,* myrtata *vel* myrrata *edd. vet.*).**]**

1 *i. q. baca myrti, myrtum (sing. collect.)*: Cato agr. 125 (*de vino myrteo conficiendo*) -am nigram arfacito in umbra; ... contundito -ae semodium; ... -am eximito ([*bacas significari docent Plin. nat. 14, 104 Colum. 12, 38, 1 sq. al.*]. Cael. Avr. chron. 2, 4, 85. Oribas. syn. 1, 19, 16 p. 69, 25 Mø. [Aa, *cf.* La] sucum ... -ae n. [*gr.* μύρτων μελάνων]. *cf. l. 52. p. 1750, 2 necnon p. 1681, 69*). Varro ling. 5, 110 (*v. l. 82*). Antidot. Brux. 143 rubi cymas -asque leves. *dubitamus l. 37 et* (*potius n. pl. sec. gr., v. p. 1749, 81 sqq.*) Oribas. syn. 4, 32, 7 p. 36 (Aa, *cf.* La) -a frigida est (*gr.* μύρτα ψύχει). 4, 39, 7 p. 42 (La) -a ... tenera ... facit ... lenem potionem (*gr.* τὰ δ' ἁπαλὰ μύρτα, Ab -ae ... folia).

2 *i. q. myrtus*: **a** *generatim de ipsa arbore vel foliis*: **α** *in arte medicinali vel coquinaria* (*cf.* myrtus *p. 1751, 7 sqq.; nonnulla ad 1 trahi posse vix negaverimus*): Cels. 4, 26, 6 -ae bacas legere *eqs.* (Pallad. 2, 17. 3, 27. Marcell. med. 10, 13 bacis atque foliis [20, 26]. 27, 5 bacarum nigrarum. *al.* Soran. p. 70, 20 [*gr. p. 337, 13* μύρτοις]. Apic. 1, 24. *al.* CIL V 6414 -e b. [bacam *solvit Radermacher in schedis,* bonam *Mommsen dubitanter*]. *cf.* Cael. Avr. chron. 5, 4, 69 bacculae). Chiron 287 -a arida contusa (*cf.* Veg. mulom. 2, 12, 7). 304. 383 -am agrestem ... contritam infundere (*Veg. mulom. 2, 115* myrtum [mirram *P*, mirtam *A*], *Hippiatr. gr. I p. 289, 13* μύρτον. *cf. l. 53. 67 et* Veg. mulom. 4, 4, 4 -ae [mirrae *P*, myrti *Colum. 6, 6, 4*] silvestris foliorum. Ps. Apvl. herb. 88 l. 6 silvaticae). 723. Marcell. med. 14, 38 -ae ... sucus (*al.*). 27, 4 -ae (myrti *Scrib. Larg. 114*) fasciculus. 28, 3 (myrti *Scrib. Larg. 142*). *al.* Philvm. med. 1 p. 112, 20 Soran. p. 44, 21. Ps. Apvl. herb. 58 l. 12 (*sed Diosc. 4, 140 p. 64, 1* oximirsina *sec. gr. 4, 145*). 109 l. 33. 48 (*respondet* Diosc. 4, 159 p. 77, 13. 78, 14; *gr. 4, 164, 5. 9* μυρσίνη). Theod. Prisc. eup. faen. 7 nigrae -ae (myrti *B ut fere semper*) foliorum (Diosc. 1, 43 p. 25, 18 M. folia -e agrestis, id est -e n. [*gr. 1, 39, 1* μυρσίνης]. 5, 51 p. 187, 18 [*gr. 5, 29* μυρσινῶν]. *cf. supra l. 25*). 77 -ae siccae pulvere (Apic. 7, 273. Cass. Fel. 22 p. 39, 1 ramis -ae s. *al.* CIL V 6415. *cf.* Theod. Prisc. log. 36 -ae ... foliis siccis). 78 -ae viridis ... folia (*cf.* 90. 94 log. 40). *al.* Cael. Avr. chron. 2, 13, 160 erunt -a pectora *avium* penetranda (*cf.* 4, 3, 69 virgultis -ae). *al.* Cass. Fel. 10 p. 18, 8. Oribas. eup. 2, 1 M 15 p. 490 (Aa La) myrsinae (-na *Ab*, *om. La*): -a (*gr. 32* μυρσίνη *tantum*). *al.* **β** *alia*: Grom. p. 360, 27 si tres -ae fuerint *terminales.* Ven. Fort. carm. 3, 9, 23 -a, salix *eqs.* *cf. p. 1682, 40.*

b *de corona*: CE 492, 12 (*s. III*) *Aeliam* precor Elysiis iubeas consistere campis et -a redimire com⟨a⟩s et tempora flore.

deriv.: myrtatum. *cf.* myrtasium (*?*), myrtarius.

myrtacantha, (-ae) *f.*, μυρτάκανθος. *nomen herbae, i. q. ruscum*: Diosc. 4, 139 p. 63, 12 murta agrestis aut oximirsine aut -a (*trad.* mirtacanta; *gr. 4, 144, 1* μυρτάκανθον).

[myrtaceus *p. 1748, 61, cf. l. 76.***]**

Diosc. 1, 44 p. 26, 12 M. (*de oleo laurino conficiendo*) multi ... admiscunt et bacalauri ...; aliqui et storace et **myrtamino** (murtamino *M*, mirticini *P*; *gr.* ἔνιοι δὲ στύρακα μίσγουσι καὶ μυρσίνην). *vox corrupta*; myrta miscent *coni. Bulhart in schedis.*

myrtārius, -a, -um. *a* myrtus (myrta). *i. q. ad myrtos pertinens*: Porph. Hor. epist. 1, 15, 5 *v. p. 1748, 41.*

myrtasium (mirt-; *var. ll.* -atium, -acium) Not. Tir. 105, 76 (*antea*: mirta, mirtecum). *a* myrtus (myrta), *ceterum obscurum*; -acium *probat Heraeus, ALL 12, 1902, 59 coll. p. 1748, 61; malimus* myrtatum.

myrtātum (murt-), -ī *n.* *a* myrta. [*adi.* -us *vix recte conicitur supra l. 22.*] *genus obsonii, quod bacis myrti condiebatur*: Varro ling. 5, 110 -um a murta, quod ea additur (eo ad *trad., em. Laetus et A. Spengel*) large fartis. Plin. nat. 15, 118 alius usus bacae *myrti* fuit apud antiquos ... *piperis* optinens vicem, in quodam etiam genere opsonii nomine inde tracto, quod etiam nunc -um vocatur (*infra*: ad intinctus additis myrtis). *cf.* myrtasium.

myrteolus, -a, -um. *a* myrteus *demin. metri gratia; cf.* luteolus *sim.* *fere i. q.* myrteus (*de colore, cf. infra l. 70*): Colvm. 10, 238 *cinara* modo purpureo surgit glomerata corymbo, -o (murt-, mort- *var. ll.*) modo crine viret (*cf.* flammeolus *307,* cereolus *404*).

myrtētum (murt-), -ī *n.* (-a, -ae *f. vix probatur, v. l. 23*). *a* myrtus, *cf.* Gramm. suppl. 69, 23. *inepte* Schol. Hor. epist. 1, 15, 5 quasi mortueta (*v. p. 1520, 81; scholiasta Averni lacus memor est*). *scribitur* myrt- (*ex. gr.* Verg. georg. 2, 112 *MV*), murt- (*ex. gr.* Plavt. Rud. 732 *A*), mirt-. mursetum μυρσινών Char. gramm. p. 458, 11 B., *cf.* Idiom. gen. gramm. IV 580, 34 murretum μ. (Gloss. II 544, 20). Gloss. II 500, 52 muretum (myrt- *a e*). 526, 53 mustetum. *?* Not. Tir. 105, 75 mirtecum (*var. ll.* myrteum, myrticum *sim.; antea* mirta). *de ratione inter -um et myrtus intercedente*: Porph. Hor. carm. 1, 38, 7 Plautus in Vidularia myrtum et feminino genere et neutro dixit [feminino sic]: 'per -a prosiluit' (*frg. 8*) et 'haec myrtus Veneris est' (*frg. 4*); haec myrtus et haec -a ⌊non unum⌋ significat ([⌊ ⌋ *Petschenig,* nemus *Stowasser, WSt. 12, 1890, 126 sq., trad.* nomen; haec ... significat *del. Meyer*]. *ex eodem fonte vix recte intellecto*: Prisc. gramm. II 123, 26 [*inter* 'continentia *eqs.*'] '-um', quamvis feminino genere Plautus in Vidularia hoc protulit: 'nescio qui servos e -a prosiluit'). Serv. georg. 2, 112 -um est locus, arbor ipsa myrtus vocatur. *de notione adde* Exc. Bob. gramm. I 554, 1 -um μυρσών. Gloss. μυρτεών. μυρσινών. myrseon.

i. q. locus myrtis consitus, virgulta myrtea (plur. praeter l. 30):

1 *vario usu*: Plavt. Rud. 732 quasi -a iunci[s], item ego vos *lorarios* virgis circumvinciam. Vid. frg. 8 (*v. l. 17. 23*). Sisenna hist. 60 partim fera vite, partim lauro et arbuto ac multa pinu ac -is abundant. Varro ling. 5, 154 *nomen Murciae* alii dicunt a -o declinatum, quod ibi id fuerit; cuius vestigium manet, quod ibi est sacellum etiam nunc Murteae Veneris. Sall. Iug. 48, 3 collis ... vestitus oleastro ac -is aliisque generibus arborum, quae humi arido atque harenoso gignuntur. Verg. georg. 2, 112 litora -is laetissima. Ov. met. 9, 335 summum *marginem lacus* -a coronant. Mart. 3, 58, 2 *Baiana villa Faustini* non otiosis ordinata -is. Vvlg. Zach. 1, 8 *angelus* stabat inter -a, quae erant in profundo (1, 10. 11. *huc spectat* Hier. in Hab. 3, 8/9 p. 1319B *equi* egredientes de -is). Evstath. Basil. hex. 5, 6, 2 quae coronaria vocitantur, roseta dico et -a et laureta (*gr.* μυρσίναι).

2 *de nemore aquis Baianis iuncto*: Hor. epist. 1, 15, 5 -a relinqui ... *et* sulpura contemni vicus gemit (Porph.: aquas, quas vulgo myrtarias dicunt. Schol.: -a proprie sunt aquae sulphureae *eqs.*). Cels. 2, 17, 1 super Baias in -is.

⁎**myrteus** (murt-), -a, -um. *a* myrtus. *scribitur* myrt- (*in titulo per abbreviationem infra l. 58*), murt- (*ex. gr.* Verg. Aen. 6, 443 *M¹P*), mirt-, -th- (Cato agr. 125). *de* Not. Tir. 105, 75 *v. s.* myrtetum. *legitur ap.* Catonem *et inde a* Verg., Tib., Lygd., Ov.

i. q. ad myrtum pertinens: **1** *vice gen.*: Cato agr. 101 virgas -as si voles cum bacis servare (Ov. am. 3, 1, 34 Mart. 3, 82, 12. Arnob. nat. 5, 18 [*sim.* Lact. inst. 1, 22, 11 Macr. Sat. 1, 12, 24 sq.]. Cypr. Gall. gen. 983 [*respicitur gen. 30, 37*]. *cf.* Plin. nat. 15, 119 verbena [Arnob. *l. c.*]. Pervig. Ven. 6 flagello). 125 vinum -um sic facito (Plin. nat. 28, 194. 30, 105. Marcell. med. 27, 1 [myrtite *Scrib. Larg. 112*]. *al.* Apic. 6, 227). Verg. Aen. 6, 443 -a circum silva tegit *amantes* ([*huc spectat* Avson. 325, 2 p. 110 P. lucus]. Ov. met. 11, 234 bicoloribus obsita bacis. Rvt. Nam. 1, 346). Tib. 1, 3, 66 *amans* gerit insigni -a serta coma (Ov. ars 2, 734. *cf.* corona *vol. IV 981, 78 sqq.* [*adde* CIL V 5272, 17 coronae myrt.]). Cels. 2, 33, 3 melinum, -um, rosa, acerbum oleum (3, 6, 16. *al.* Scrib. Larg. 48 [*inde* Marcell. med. 10, 19]. *al.* Plin. nat. 13, 9. *et passim*). 7, 2, 6 ad similitudinem -i folii (7, 17, 1B [myrtacei *J*]. *cf. l. 83*). 8, 10, 7I ceratum. Colvm. 8, 15, 5 intersitis buxeis vel -is (myrticis *vel* myrtetis *dett.*) fruticibus. Tiberian. carm. 1, 3 virecta. Marcell. med. 17, 17 gestationes ... per viam -am prosunt. 27, 133 bacas. Theod. Prisc. eup. faen. 95 -o (mirto *r*, mirtino *b*) linimento. *adde p. 1751, 73.* *subst.* myrteum, -ī *n.* (*sc. oleum*): Cels. 5, 24, 4 adicitur ... -um. 6, 2, 2 ladanum cum -o et vino. 6, 18, 11 ceratum ex -o factum (6, 19, 2). Plin. nat. 20, 121 *ocimum* cum rosaceo aut -o et aceto (*cf. p. 1749, 21*).

2 *de eis, quae myrti similia sunt*: **a** *spectat ad colorem aut bacarum vel corticis aut foliorum* (*puniceum l. 76. 78, viridem l. 79*): Lygd. 4, 28 (*de Apolline*) stillabat Syrio -a rore coma (myrrea *G²* *et Némethy, RhM. 61, 1906, 139 coll. p. 1683, 30. sed cf. supra l. 5 et* Dares 13 p. 16, 12 *Achillem* capillo -o). Petron. 21, 2 *cinaedus* -a subornatus gausapa. Pallad. 4, 13, 3 (*de equis*) colores hi praecipui: ... -us (Serv. georg. 3, 82 'spadices' quos phoeniciatos vocant pressos, -os. Chiron 960. Isid. orig. 12, 1, 48. 53 -us ... est pressus in purpura). Isid. orig. 6, 11, 3 (= Svet. frg. p. 133, 3) quod ... Carystei *marmoris* viriditas reficiat oculos; nam et qui nummulariam discunt, denariorum formis -os pannos subiciunt.

b *alia*: Colvm. 5, 8, 3 -a *olea* (*cf.* Cloat. Macr. Sat. 3, 19, 6 -um *pirum* [musteum *Pontanus coll. Plin. nat. 15, 56*]). Plin. nat. 26, 42 chamaerops -is circa caules geminos foliis (*cf. l. 61*).

cf. Onom. *deriv.*: myrteolus.

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

myrthēcium *v.* myrothecium.

myrticini (mirt-) *corruptum p. 1747, 72.*

myrtidanum, -ī *n.,* μυρτίδανον. *genus vini myrtei (notio aliena est a scriptoribus graecis, de quibus v. Strömberg, Griech. Pflanzennamen 147 sq.):* PLIN. nat. 14, 104 (*de vino myrtite*) quod ... e silvestris myrti bacis factum est, -um vocatur. 15, 118. 23, 164 (*cf.* 1, 23, 82) vulvae prodest *eqs.*

[ORIBAS. syn. 3 add. p. 895 oleu **myrtile.** *legendum* myrtite (*v. infra l. 50*).]

PAP. Tebt. 686[a] (*s. II/III; scribendi exercitium puerile, cf. Pap. Corp. 60*) Vettius comicumyrtilum (*aut* -lium) **myrtilum myrtilum** (*aliquoties repetitur*). *obscurum; ramum myrti dubitantes intellegunt Preisigke, Wörterb. III 19 et André, Lex. des termes de botan. 215. forsitan Myrtilus veteris comoediae poeta significetur.*

myrtina *v.* myrsina.

*****myrtinus** (murt-), -a, -um, μύρτινος. *scrib. etiam* mirt-. [*1) sard. centr. et mer.* múrtinu, *cf. Wagner II 142. 2) -i- producta: it. vet.* mortina, *hisp.* murtina, *port.* murtinho, -a. *cf. M.-L. 5803. Battisti-Alessio IV 2514. Corominas III 386. Machado II 1513. G.*] *fere i. q. myrteus (per ellipsin subst.* PLIN.*):* PLIN. med. 1, 1, 1 ⟨ocimum⟩ cum rosaceo aut -o *oleo* aut aceto fronti imponitur ([*item* Ps. APVL. herb. 118 l. 3, *sed* myrteo *Plin. nat. 20, 121 Marcell. med. 1, 74*]. PALLAD. 2, 17 tit. 13, 2 tit. PELAGON. 336 [*Hippiatr. gr. I p. 416, 18* μυρρίνου. *item* VEG. mulom. 3, 28, 24 sq., *ubi Gesner coniecit* myrrhini]. CHIRON 845. 850. VVLG. Esth. 2, 12 *v. p. 1683, 52. al.*). MARCELL. med. 27, 25 vino (27, 141. DIOSC. 5, 50 p. 187, 9 [*gr. 5, 28* μυρτίτην]. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 34. 4, 3, 69). 27, 32 ceroto (*antea*: vino myrteo. 27, 141. ORIBAS. syn. 7, 1, 9 Aa p. 132 [*gr.* μυρσίνῃ, *La* myrte oleo]. *al. cf.* DIOSC. 1, 76 p. 41, 5 M. cerotariis [*gr.* μυρτίνῃ]). EVCHER. form. 7 p. 44, 1 duo montes aenei in Zacharia, de quorum frutectis -is et obscura opacitate egrediuntur quadrigae (*v. p. 1748, 37*).

myrtis, *acc.* -idan (?) *f.,* μυρτίς. *nomen herbae, i. q. myrris:* PLIN. nat. 26, 108 (*cf.* 1, 26, 68) geranion aliqui myrrin, alii -idan (-idam *T*, -ida *edd. vett.*). *v. vol. VI 2, 1912, 17 sqq.*

*****myrtītēs** (murt-), -is *m.,* μυρτίτης. *scribitur etiam* mirt-, mert- (*l. 53*). *de formis: desunt dat., plur.; leguntur nom.* -es, *gen.* -is, *acc.* -en *et* -em (ORIBAS.; *falso l. 58*), *abl.* -e, *usu adiectivo etiam nom.* -e (PHILVM., THEOD. PRISC. log. 101 p. 202, 7 *V*), *acc.* -e (PALLAD., ORIBAS.), *abl.* -i (PHILVM.). *v. Svennung, Unters. Pallad. 152.* [*suppletur*: CIL IV 2554 (*in amphora a. 58*) mu⟨rtites⟩, *cf. 5593* μυρτείτης.]

1 *nomen vini vel olei, sc. myrto conditi, myrtei:* vinum: COLVM. 12, 38, 1 v. -en ... sic facias. 12, 38, 5 (*deest in codd. optimis*). 12, 38, 7 alterius -is notae compositio (*nude ponitur ut*: PLIN. nat. 14, 104 -en Cato [*v. p. 1748, 52*] quem ad modum fieri docuerit. 32, 30 cum -e. PALLAD. 3, 31 [*cf.* tit.] Graeci item -e [mirtetum *E*, myrticae *L*] sic praecipiunt temperari. *al.*). SCRIB. LARG. 112 v. -e adiecto. *ibid.* ex v. -e. PLIN. nat. 28, 209 in v. -e (myrtice *R*). *al.* oleum: PHILVM. med. 1 p. 106, 6 melius ... o. -e est (*sic A*; -es, mirtice, mirtinum *var. ll.*). p. 106, 9 de o. -i. *al.* ORIBAS. syn. 3, 9, 1 p. 851 o. -e (*gr.* μυρσινάτου). 6, 44, 1 p. 125 (La) o. roseo aut -e cerutum facis (Aa roseum aut mertitem cerotario facto, *gr.* μυρσίνην κηρωτὴν ποιήσαντες. *cf. l. 29*). 8, 24, 7 p. 242 (Aa, La) supermittis o. -em (*gr.* μύρσινον). *al. adde l. 8.*

2 *nomen herbae, i. q. myrsinites:* PLIN. nat. 26, 66 (*cf.* 1, 26, 40) alterum genus tithymalli -en vocant ..., foliis myrti *eqs.* (*cf. Theophr. hist. plant. 9, 11, 9* μυρτίτης. -em *var. l.,* myrsiniten *vulg. e Diosc.*). Ps. APVL. herb. 109 l. 18 -es (*Diosc. 4, 164, 1* μυρσινίτης). Ps. DIOSC. *p. 1746, 73. cf.* myrsinites.

myrtonen DIOSC. 4, 159 p. 77, 12 (*gr.* μυρσινίτην) *v. p. 1746, 72.*

myrtopetalos (-us), (-ī) *m.* (*de n. et f. non constat*), μυρτοπέταλον (-ος?). *nomen herbae, i. q. polygonum:* PLIN. nat. 27, 113 polygonum ..., multi -um (*cf.* 1, 27, 91 -os). Ps. APVL. herb. 18 l. 27 poligonos ..., alii -on (mireto- *β*). DIOSC. 4, 4 p. 11, 9 (myrtolon *M*, myrtrolon *P*, *gr. 4, 4, 1* μυρτοπέταλον. *cf.* Ps. DIOSC. herb. fem. 9 [-petelam *vel* -potelam *codd.*]). GLOSS. III 569, 52 mytrolon i. pulicani. 569, 58 moropelatulus policonus.

*****myrtum** (murtum), -ī *n.,* μύρτον. *de script. v. l. 73, cf. s.* myrta, myrtus. *distinguitur a* myrtus *p. 1750, 19.* [*huc fort. pertinet* PLIN. nat. 12, 76 *v. p. 1747, 21. v. etiam p. 1750, 35 sq.*]

1 *i. q. baca myrti arboris:* VERG. georg. 1, 306 glandes tum stringere tempus et lauri bacas oleamque cruentaque -a (my- *MR*, mu- *P*). CELS. 2, 30, 3 *astringunt* mala ..., oleae ..., -a, palmulae *eqs.* PLIN. nat. 13, 52 fructum ferunt *oxycedri* -i magnitudine. 15, 109 sucorum vinosi *sapores* piro, moro, -o. 15, 118 additis -is (*v. p. 1747, 83 sqq.; vix ad* myrta. *de forma cf. p. 1750, 24*). MARCELL. med. 11, 3 aqua, in qua coctum sit lentiscum vel rubus vel -um (mirium *codd.*, myrtus *ed. pr.*). CAEL. AVR. chron. 3, 2, 28 mala punica, -a, lentiscum *eqs.* *in reddendis graecis forma -a non declinata hic illic vix distinguitur a* myrta *f.* (*cf. p. 1747, 31 sqq.*): PALLAD. vet. med. 54, 1 aqua marina cum -a simul decocta ([*Hippiatr. gr. I p. 218, 6* μύρτων ... ἀφεψηθέντων]. DIOSC. 2, 135 p. 229, 9 [*gr. 2, 149, 3* μετὰ μύρτων]). DIOSC. 2, 90 p. 215, 3 *lenticulae* admixta herba seris ... aut plantaginem ... aut -a (*gr. 2, 107, 2* μύρτων). 5, 50 p. 187, 9 accipies -a nigra matura ...; alii vero siccant -a (*gr. 5, 28* μύρτα. *cf. p. 1747, 25*). ORIBAS. 4, 13, 6 p. 12 (Aa, La) -a *minus nutriunt* (*gr.* μύρτα). 4, 30, 2 p. 33 (Aa; La myrte, *gr.* μύρτα). *al.*

2 *i. q. arbor myrti, myrtus:* GLOSS. III 300, 38 μυρσίνη -um. *de corona:* PS. AVG. serm. Migne suppl. 1, 295 non -um, non laurea circum caesariem.

[**myrtuōsus** *falso trad. in parte codd.* PLIN. nat. 12, 48 (tort- *Mayhoff*).]

*****myrtus** (murtus), -ī (-ūs) *f.* (*m. l. 25*), μύρτος. *de origine:* PLIN. nat. 15, 119 Graecum ... ei *arbori* nomen remanet. ISID. orig. 17, 7, 50 -us a mare dicta, eo quod magis litorea arbor sit (*affert* VERG. *l. 53 et p. 1748, 34*) ...; hinc est quod et (*om. K*) a Graecis μυρίνη dicitur. *scrib.* myrt- (*sic ex. gr.* VERG. *MPR, cf. p. 1748, 10. 1749, 73 et s.* myrta), murt-, mirt-, *etiam* -th-. *de formis, genere sim.:* PORPH. *p. 1748, 16.* CHAR. gramm. p. 19, 26 B. (*ad vocat.* -e) contendunt ... non nulli dicentes ... -um esse quartae declinationis et tantum auctoritate mutari in vocativo casu (*cf.* GRAMM. suppl. 104, 23). PRISC. gramm. II 142, 11 haec -us *arbor*, hoc myrtum *fructus.* III 498, 12 (*inter feminina secundae declinationis*) -us -i. *sing. secundae declinationis est; vocat.* -e VERG. ecl. 2, 54. *plur. nom.* -us VERG. georg. 2, 64 HOR. carm. 2, 15, 6 GRATT. 129, -i PLIN. nat. 15, 120; *acc.* -os *passim, var. l.* -us CATVLL. 64, 89. VERG. ecl. 7, 6 (*dett.,* -os *etiam* georg. 4, 124); *dat. abl.* -is *nonnisi* PLIN. nat. (*falsa var. l.* STAT. silv. 1, 5, 13); *gen. deest.* *masc.:* CATO agr. 8, 2. 133, 2 (*v. infra l. 46 sq.*); *dub.* CELS. *p. 1751, 14.* *acuitur* -ús (*nom. sg.*) *quasi longa* OV. met. 10, 98 (*penthem.*). *de notione* (*cf. l. 11 sqq. et p. 1748, 15 sqq.*): SERV. Aen. 3, 24 inter verbenas est (*cf.* 12, 120). GLOSS. μυρσίνη *sim.* (*cf. supra l. 14*). *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, CATVLLO, VERG.; *aevo cadente servatur a poetis auctoribusque idoneis, cum vulgariores adament* myrta *f.* (*variant* PALLAD., VEG. mulom., MARCELL., CAEL. AVR.; myrta *in poesi p. 1747, 62. 64*). [*restituitur ex* multus *p. 1751, 21 et* PLIN. nat. 23, 164, *ex* muscus *p. 1751, 19.* *non liquet, utrum huc an ad* myrtum *pertineant* PLIN. nat. 13, 105. 15, 118 MARCELL. med. 14, 27. 27, 26. *al.*]

i. q. μύρτος, μυρρίνη, *Myrtus communis L.* (*ad rem v.* PLIN. nat. 15, 118 sqq. *Steier, RE XVI 1171 sqq.*): I *generatim de ipsa arbore* (*expresse dicitur* arbor -i SCHOL. Hor. epist. 1, 15, 5 CLAVD. DON. Aen. 6, 440 p. 564, 22, -us arbor SERV. auct. Aen. 3, 23):

A *exempla varia:* PLAVT. Vid. frg. 4 haec -us Veneris est (*cf.* VERG. ecl. 7, 62 gratissima ... -us Veneri *eqs.* georg. 2, 64 Paphiae [OV. ars 3, 181 SEN. Oed. 539. STAT. Theb. 4, 300 P. -os a stirpe recurvant *eqs.*]. GRATT. 129 umbrosae Veneris per litora -us *nutriuntur.* PHAEDR. 3, 17, 3. CARM. de aegr. Perd. 27 Paphies. *sim. saepius, cf. p. 1751, 39*). CATO agr. 8, 2 sub urbe ... -um coniugulum et album et nigrum ...: haec facito uti serantur (133, 2 [*hos locos affert* PLIN. nat. 15, 122]. *cf. l. 58. p. 1751, 3. 6. 9. 21. al. et* OV. met. 10, 98 bicolor). 51 laurum, -um ..., haec omnia a capite propagari eximique serique ... oportet. VERG. ecl. 2, 54 vos, o lauri, carpam et te, proxuma -e. 7, 6 teneras defendo a frigore -os. georg. 2, 447 *fecunda* -us validis hastilibus (*cf.* Aen. 3, 23 densis hastilibus horrida -us [*inde* AVSON. 236, 1 p. 78 P.]. *v. et p. 1751, 71*). 4, 124 amantis litora -os (*cf.* MART. 4, 13, 6 litora -us amat). CVLEX 145 veteris -us non nescia fati (*sc. Myrsines*). 400 Spartica (Parth- *V*). HOR. carm. 2, 7, 25 quis udo deproperare apio coronas curatve -o? 2, 15, 6 violaria et -us et omnis copia narium spargent ... odorem (*cf.* OV. ars 3, 690 ros maris et lauri nigraque -us olent [MART. 3, 65, 5]. PLIN. nat. 21, 69 -is odor praecipuus. NEMES. ecl. 2, 46. 49). VAL. MAX. 1, 8, 2 -o frequentibus ramis diffusae super imminentem ... palmam. COLVM. 11, 2, 30 bacas lauri et -i ceterorumque viridium semina in areolas disserere. PLIN. nat. 13, 18 vinum et rosa et -i folia oleumque communia fere omnium terrarum intellegantur (24, 91. *al.*). 15, 120 sacrae fuere -i duae (*cf.* 16, 137 sacrorum ... causa laurum -umque habere). 15, 122 (*cf. supra l. 48*) alia distinctio sativae aut silvestris et in utraque latifoliae, in silvestri propria oxymyrsinae; sativarum genera topiarii faciunt Tarentinam ..., nostratem ..., ⟨h⟩exastic⟨h⟩am (17, 62 Tarentina. 23, 165 -us silvestris sive oxymyrsine sive chamaemyrsine ... a sativa distat [23, 166. 27, 93]. *cf. l. 84. p. 1751, 1. 3. 4. 8. 15. 26. 30*). 17, 257 vitis tantum tonsuram annuam quaerit, alternam vero -us (*cf.* STAT. silv. 4, 7, 10 ab intonsa capienda -o serta. QVINT. inst. 8, 3, 8 tonsas. FRONTO p. 204, 25 v. d. H. [= p. 216 N.] -um buxumque ceteraque tonsilia arbusta). *al.* PLIN. epist. 5, 6, 4 -os, oleas quaeque alia adsiduo tepore laetantur. *et saepius.* *in comparatione:* CATVLL. 61, 22 *nupta* floridis velut enitens -us Asia ramulis. 64, 89 *virgo* quales Eurotae progignunt flumina -os.

B *de usu* (*hic illic breviloquentiae gratia folia significantur, vix etiam bacae* [*potius subest* myrtum *l. 35*]): 1 *in vino oleoque conficiendo* (*fusius* CATO agr. 125 COLVM. 12, 38, 1 sqq. PLIN. nat. 14, 104. 15, 27. 123 sq. *al.*): COLVM. 12, 25, 4 mustum ... antequam de lacu tollas, vasa rore marino vel lauro vel -o suffumigato (*cf.* 12, 38, 4 scopulis aridae -i seria suffricatur). 12, 38, 2 bacae -i ... diligenter conteruntur (12, 38, 5. 12, 38, 7 PLIN. nat. 12, 76. 14, 104 quod ita e silvestris -i bacis factum est, myrtidanum vocatur. PALLAD. 11, 14,

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5 -i agrestis). 12, 38, 6 matura ... -i semina. PLIN. nat. 12, 121 *balsamum* vitiatur et oleo ... -i (*cf.* 13, 10 viliora genera olei e -o *eqs.* 15, 27 simile *oleum* est et e -o nigra, et haec latifolia melior ...; eadem ratio et in sativa -o, sed praefertur silvestris ..., quam quidam oxymyrsinen, alii chamaemyrsinen vocant). 15, 123 Cato (*agr. 125, v. p. 1747, 25*) docuit vinum fieri e nigra (*sc.* -o) siccata ...; postea conpertum et ex alba vinum fieri album *eqs. al.* 2 *in arte medicinali* (*utilitatem confirmant* PLIN. nat. 23, 159 -us sativa candida minus utilis medicinae quam nigra *eqs.* [1, 23, 81]. SERV. georg. 2, 64 ut medicorum indicant libri, haec arbor apta est mulierum necessitatibus plurimis [*cf.* ISID. orig. 17, 7, 50]): CELS. 2, 33, 4 *reprimunt et refrigerant* verbenarum contusa cum teneris caulibus folia; cuius generis sunt olea, ... -us. *ibid.* pulvis ... ex -i foliis (3, 19, 2 ex contritis aridi [-dis *Targa*] -i ... f. 6, 6, 9B. COLVM. 6, 4, 1 [*suppl. ex* PALLAD. vet. med. 4, 1 VEG. mulom. 4, 2, 6] -i silvestris [6, 6, 4]. PLIN. nat. 25, 175 MARCELL. med. 1, 15. *al. cf.* SER. SAMM. 677 frondes). 5, 28, 19D -i (-ae *J*) aridae contrita⟨e⟩ acetabulum miscent (PLIN. nat. 22, 139. *cf. l. 14*). 6, 6, 16B medicamenta ex suco -i conteruntur (MARCELL. med. 1, 35 [*ed. pr.*, musci *PL*]). 7, 27, 2. 8, 10, 7K. COLVM. 6, 7, 2 nec desint ... -i cacumina. 6, 7, 3 bacae lentisci et -i (multi *SA*) dandae (SCRIB. LARG. 109 -i nigrae. 115. 193 PLIN. nat. 30, 58. 68 MARCELL. med. 8, 96. *al.*). SCRIB. LARG. 114 facit et -i fasciculus (*cf.* 142 verbenis ex -i ... ramulis factis. 205. PLIN. nat. 23, 163 [*in re magica*] satis est surculum ... -i habere secum). PLIN. nat. 20, 158 radix, quae cum -i semine ... anginis medetur (SER. SAMM. 596 -i silvestris). 33, 110 ignes ... sacros tollit *spuma argenti* cum ruta -isque ..., item perniones cum -is et cera. *al.* SER. SAMM. 233 lentiscus -usque emendant oris odorem. VEG. mulom. 2, 115 quodsi aridam bilem habuerit, -um (mirram *P*, mirtam *A*, *cf. Chiron 383* myrtam) agrestem cum vino contritam per dextram narem defundes. MARCELL. med. 17, 17 super lectum suspendatur illis *suspiriosis* -us. *al.* CAEL. AVR. acut. 3, 3, 17 utendum ... decoctione leviter constringentium materiarum, ut ... lenticulae, -i *eqs. al.*

II *per synecdochen* (*sing. tantum, usu fere poetico; aliter p. 1750, 77*): A *de ramis vel coronis* (*ornantur fere homines vel dei, simulacra deorum l. 48, aliae res l. 42. 54. 56. 67*): VERG. georg. 1, 28 te *Caesarem* maxumus orbis auctorem frugum ... accipiat, cingens materna tempora -o (Aen. 5, 72. *cf. infra l. 60 sqq. 67 et* OV. fast. 4, 15 Cytheriaca. PLIN. nat. 15, 125 *P. Postumius Tubertus ovans* -o Veneris victricis coronatus [DRAC. Romul. 8, 618 V. ... spectatur ab arbore *navis* -us, quam sponsus defixit ovans. *v. et l. 66*]). HOR. carm. 1, 4, 10 decet ... viridi (*cf. l. 60*) nitidum caput impedire -o. 1, 25, 18 (*in imag.*) quod pubes hedera virenti gaudeat pulla magis atque -o. 1, 38, 5 simplici -o nihil adlabores sedulus curo: neque te ministrum dedecet -us neque me sub arta vite bibentem (PORPH.: ut ... -o coroneris). 3, 4, 19 ut premerer sacra lauro conlataque -o. 3, 23, 16 parvos coronantem marino rore deos fragilique -o (PLIN. nat. 15, 126 L. Piso [*hist. 31*] tradit Papirium Masonem, qui primus in monte Albano triumphavit ..., -o coronatum ludos Circenses spectare solitum [*cf.* corona murtea *Paul. Fest. p. 144 Val. Max. 3, 6, 5*]. GELL. 5, 6, 23 *M. Crassus ovans* curavit, ut lauro, non -o coronaretur [*antea*: murteam coronam]. TERT. coron. 14 l. 23. *v. etiam l. 41. 47*). TIB. 1, 10, 27 -o ... canistra vincta geram, -o vinctus et ipse caput. OV. am. 1, 1, 29 cingere litorea flaventia tempora -o, Musa (CLAVD. 29, 28 festa frondentia -o limina cinguntur. DRAC. Romul. 6, 6 tempora iam lauro vel -o cingite frontes. *v. et l. 39*). 1, 2, 23 (*ad Cupidinem*) necte comam -o. 1, 15, 37 sustineam ... coma metuentem frigora -um. ars 3, 53 e -o (-o nam vincta capillos constiterat) folium granaque pauca dedit *poetae Venus*. fast. 4, 139 *mulieres* sub viridi -o iubet ipsa *Venus* lavari *eqs.* (*cf.* CARM. de mens. 2, 13 contectam -o Veneτem). 4, 869 cum ... sua dominae date grata sisymbria -o. PETRON. 131, 9 *Circe* -o (*var. l.* -a) ... florenti quietum ⟨aera⟩ verberat (*seq.* ramum). STAT. silv. 1, 2, 99 (*Amor ad Venerem*) nostra laurum subtexere -o. TERT. coron. 12 l. 7 -o ait *Claudius* milites redimiri solere, Veneris enim -us (*cf.* CLAVD. 10, 299 velati lauro -oque *milites*). CLAVD. 10, 208 (*loq. Venus*) hi nostra ... postis obducere -o contendant. ALC. AVIT. epist. 53 p. 82, 32 triumphatori conspicuo sertis ⌊laureae victricis aut -o⌋ (*Peiper, v. app. crit. et cf. de triumphatore l. 50*). DRAC. Romul. 7, 8 laurea serta comis religans et tempora -o. B *de hastis pastorum vel venatorum* (*cf. p. 1750, 43. 52*): VERG. Aen. 7, 817 *Camilla gerit* pastoralem praefixa cuspide -um (SERV. non hastam myrteam [CLAVD. DON.], sed ipsam -um). VAL. FL. 3, 524 *Nymphis venantibus est* stricta -us habena.

cf. Onom.

deriv.: myrta, myrtetum, myrteus. *alia v. p. 1747, 65.* *Baer.*

***myrum** (-on), (-ī) *n.*, μύρον. *scrib. saepe etiam* mur-, mir-, mer- (DIOSC. *p. 1752, 12*) *et confunditur c.* myrra (*v. s.* 1. murra). *gen. sg.* -u *p. 1752, 14.* [*falso trad.* DIOSC. 4, 129 p. 60, 19 -o (*cf. gr. 4, 134, 2* μυρσινίνῳ).]

i. q. unguentum (GLOSS. unguentum. beneolens): 1 *in sacris script.* (*p. 1752, 6*) *et ap. eccl.*: a *proprie* (GLOSS. V 371, 30 unctio chrismatis): HIL. in psalm. 132, 4 ('sicut unguentum' *sec. exod. 29, 21 lev. 8, 2*) Aaron -o confusionis ungitur ...; ut ... hoc -um omnes foetentes odores et immundos cordium spiritus ... extinguit ..., ita per hoc sacramentum unctionis *eqs.* GAVDENT. serm. 13, 7 G. unguenti virtutem rationemque crinium, quibus Maria pretioso -o unctos Christi tersit pedes (*sec. Matth. 26, 7 sqq. Marc. 14, 3 sqq.* [unguentum] *ut* 13, 14). HIER. prol. gal. p. 10, 12 (*sec. Luc. 7, 46* oleo *ut* PHILIPP. in Iob 39 p. 777A). VVLG. Iudith 10, 3 unxit se -o optimo. RVFIN. Orig. in lev. 1, 4 p. 286, 5 caput eius *Christi* unxisse -o (*sec. Luc. l. c.*). CASSIAN. conl. 14, 14, 2 odoratissimum -um (*antea*: unguentum ... nobile). b *allegorice* -um fidei (*cf. etiam comparationem p. 1751, 84*): GAVDENT. serm. 20, 8 G. (*act. 9, 15* vas electionis) *Paulus* pretiosum f. -um (murum *P*) doctrina sua portat in populo *eqs.*

2 *in re medica*: DIOSC. 1, 29 p. 20, 8 M. 1, 47 p. 27, 7. 1, 57 p. 32, 6. 2, 3 p. 188, 9 -o amaracino. *al.* ORIBAS. syn. 2, 56, 27 La p. 123, 17 Mø. crocenu -u (*gr.* κροκίνου μύρου).

cf. myracopum, myrepsus; myrobalanum, *?*-baptarius, -brechis, -pola, -thece.

myrus *v.* zmyrus.

mȳs, *acc. pl.* myas *f.* (*?*), μῦς.

1 *nomen animalium*: a *conchae*: PLIN. nat. 9, 115 *margaritae* in nostro mari reperiri solebant crebrius circa Bosporum Thracium, rufi ac parvi, in conchis, quas -as appellant (*cf. Orig. in Matth. 10, 7 p. 9, 7*). b *piscis*: PLIN. nat. 32, 149 (*in enumeratione alphabetica*).

2 *nomen naviculi*: *v.* muscellus *et cf.* 1. mydion.

mysarchēs, *acc.* -em, μυσάρχης. *scrib.* mi-. *i. q. rerum detestabilium auctor* (*vix Phrygum dux, quod mavult DeBruyne ad l. c.*): ITALA II Macc. 5, 24 (rec. L) *Antiochus* misit -cem [⟨odii⟩ principem] Apollonium (A. -chem rec. P; hodiy [*i.* odii] principem X, ducem odii *M. eundem virum dicunt I Macc. 1, 29* ἄρχοντα φορολογίας).

? **mysel(i)um**, -ī *n. v.* 1. myxa *p. 1762, 62 sq.* *B.*

mysta *v.* mystes.

mystagōgica, -ōn *n. pl.*, μυσταγωγικά. *titulus libri a L. Cincio scripti, ubi de templis et locis sacris agebatur* (*cf. l. 46 sqq. et Henriksson, Griech. Büchertitel 129 sqq.; forsitan de ipsis sacris*): FEST. p. 363 Cincius in -on (*graecis litt. scriptum in VZ al.*) lib. II.

mystagōgus, -ī *m.*, μυσταγωγός. 1 *i. q. sacerdos neophytos in mysteria inducens*: FVLG. serm. ant. 11 Varro in -orum libro (*fort. titulus cuiusdam saturae Menippeae a Varrone conscriptae, cf. Henriksson l. c. 130*). *inde de eo, qui aliquem in alicuius amicitiam vel clientelam velut in circulum sanctum familiarium inducit*: SYMM. epist. 5, 64 uberis gratiae instar accepi, quod amicitiae meae ... Scipio te -o usus accessit. 6, 25 hunc *Zenodorum* in amicitiam tuam tamquam -us induco (9, 9 eundem ... in domus tuae sacrarium t. -us [-um *trad.*] i. *cf.* 7, 45 si eos in clientelam tuam quasi -us inducam). 2 *per iocum i. q.* περιηγητής *in templo vel loco sacro hospites ducens*: VARRO Men. 34 me Iuppiter Olympiae, Minerva Athenis suis -is vindicassent. CIC. Verr. II 4, 132 ii, qui hospites ad ea, quae visenda sunt, solent ducere et unumquidque ostendere, quos illi (*sc. Graeci Siciliam incolentes*) -os vocant.

cf. mystagogica.

mystēriālis, -e. *a* mysterium. *compar.* -ior *l. 58. 67.* *i. q. ad mysteria pertinens, arcanus* (*vertitur* μυστικός): EVSEB. EMES. serm. 26, 2 p. 175, 15 (*ad gen. 2, 24*) scimus sponsum verum ecclesiae dominum ...; quia autem -is est, mysterialitas ista non maculatur, sponsa si ... servos in honore suscipiat sponsi. ORIG. in Matth. 14, 6 p. 287, 10 est ... et simpliciter ... eam *parabolam* discutere ..., est et sublimior expositio et -ior *eqs.* (*cf.* 17, 1 p. 576, 16 non ... simplex est intellectus loci istius et facilis, sed -is et altus. ser. 23 p. 39, 5 interiorem et -em sensum). 15, 5 p. 360, 30 (*ad Is. 56, 3 sqq.*) bonum est ..., secundum -em locum, nec generare in Babylonia. 17, 21 p. 642, 33 quemadmodum in corporalibus ..., sic et in rebus -bus *eqs.* 17, 33 p. 692, 11 erunt illae nuptiae castae et divinae et spiritales in verbis -bus constitutae (*sec. II Cor. 12, 4* ἄρρητα ῥήματα). ser. 31 p. 57, 3 Christus respondet ... destruendam esse a verbo hanc corporalem et primam aedificationem *veteris testamenti*, ut aedificetur divinius et -ius templum scripturae alterius.

adv. **mystēriāliter**. *i. q. sensu mystico*: IREN. 1, 3, 1 (= 1, 1, 5 H.) *a Valentinianis excogitata* manifeste quidem non esse dicta ..., -r (*gr.* μυστηριωδῶς) autem a salvatore per parabolas ostensa iis, qui possunt intellegere. ORIG. in Matth. ser. 32 p. 58, 27 mysterium nativitatis carnalis, quae appellata est -r femur (*psalm. 44, 4*).

deriv.: mysterialitas.

mystēriālitās, -ātis *f.* *a* mysterialis. *i. q. status mysterialis*: EVSEB. EMES. *v. l. 55.*

mystēriāliter *v. l. 68.*

mystēriarchēs, (-ae) *m.*, μυστηριάρχης. *i. q. praefectus mysteriorum* (*de archidiacono christiano*): PRVD. perist. 2, 350 bene est, quod ipse ex omnibus -es (*i. Laurentius martyr*) incidit.

***mystērium**, -ī *n.*, μυστήριον. *scribitur* myst- *teste* GRAMM. suppl. 299, 6. 300, 28; *in inscr. e. g.* CE 111, 25 CIL XIV 5303, 5. mist- *in inscr.* CE 720, 7 (*a. 630*). 2297, 4 (*si recte suppletur; cf. p. 1758, 72*); *et saepius in libris.* -stir-: GREG. TVR. Franc. 2, 29 p. 74, 22 (*B 3*). CONC. Matisc. a. 583 p. 158, 2 NOT. Tir. 119, 22.

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mensuratur -stĕr-: CORIPP. Iust. 2, 113. 4, 274. *de genere: neutrum confirmatur* DVB. NOM. gramm. V 584, 7. *usurpatur tamquam masc.* CONC.S II 3, 2 p. 35, 12 per venerabilem et terribilem -um (*in parte codd.*). PASS. Matth. 25 p. 253, 27 -um caelestem. *cf.* PS. VEN. FORT. vita Remed. 4, 13 per hoc insignem -um. *de formis: plur. gen.* (-orum *saepe inde a* CIC. Att. 4, 17, 1) -rium CE 720, 7 (*a. 630*) *metri causa. dat. vel abl.* (-riis *saepissime*) -ris VARRO ling. 7, 34. NOT. Tir. *v. p. 1752, 84.* *de notione*: FEST. p. 318 'seclusa' sacra dicebantur, quae Graeci -a appellant. AVG. catech. rud. 9, 3 de ... ipsa utilitate secreti, unde etiam -a vocantur, ... ipsa experientia probandum est talibus (*cf.* ISID. orig. 6, 19, 42 Graece -um dicitur, quod secretam et reconditam habeat dispositionem). GLOSS. sacramentum, id est absconditum sacrum. sacrum, id est absconditum. secretum. occulta praefiguratio. -a: sacra occulta. *legitur inde a* CAECIL., LVCIL., ACC., CIC.; *abundat ap. Christianos.* [*confund. c.* ministerium (*cf. p. 1758, 12 sqq.*) *e. g.* TERT. praescr. 29 l. 7 OPTAT. 4, 7 p. 113, 14 AMBR. exc. Sat. 1, 13. *restituitur* -um *p. 1754, 34 et* VARRO Men. 373 SCHOL. Germ. Bas. p. 68, 19 HIER. monogr. p. 198, 23. *al.*]

CAPVT PRIVS: *i. q.* μυστήριον (*quod gr. respondet, ubi nihil aliud adnotatur*): I *usu originario significantur initia, sacra* (*c. gen. inhaerentiae l. 57; ad rem v. Hopfner, RE XVI 1209 sqq.*):

A *de caerimoniis*: 1 *paganorum*: a *usu communi* (*fere plur.; raro sing., e. g. l. 52. 60*): CAECIL. com. 223 per -a hic inhoneste gravidavit probro *virginem.* ACC. trag. 527 celsa Cabirum delubra tenes, -a quae pristina castis concepta sacris *eqs.* (*de eisdem*: VARRO ling. 7, 34 Casmilus nominatur Samothreces -is dius quidam amminister diis magnis. AVG. civ. 7, 28 p. 311, 8 D. Samothracum nobilia -a). VARRO Men. tit. -a *sc. Bonae Deae, ut vid.* (CIC. Att. 5, 21, 14 quo die -a futura sint. 6, 1, 26 in quem diem Romana incidant -a. 15, 25 *bis*). ling. 7, 11 *loca ab Accio trag. 554* tesca *appellata*, ubi -a fiunt ⌊aut tuentur⌋ (attuentur *Mueller*), tuesca dicta. CIC. de orat. 3, 75 quod -a *Eleusinia* non referrent *Athenienses* (nat. deor. 2, 62 nostri maiores auguste sancteque Liberum cum Cerere et Libera consecraverunt, quod quale sit ex -is intellegi potest. NEP. Alc. 3, 6 *Alcibiades* in domo sua facere -a dicebatur. TERT. apol. 39, 15 Atticis. PORPH. Hor. carm. 3, 2, 26 Cereris [LACT. epit. 18, 7. *al.*]). leg. 2, 35 quid ... aget Iacchus Eumolpidaeque nostri et augusta illa -a, si quidem sacra nocturna tollimus? 2, 36 nihil melius illis -is, quibus ex agresti immanique vita exculti ad humanitatem et mitigati sumus initiaque ut appellantur ita re vera principia vitae cognovimus (*cf.* ARNOB. nat. 5, 18). Tusc. 1, 29 reminiscere, quoniam es initiatus, quae tradantur -is. FRONTO p. 43, 15 v. d. H. (= p. 47 N.) *dei* vel somniis vel -is vel medicina ... iuvant atque pollent. APVL. apol. 56 hominem tot -is deum conscium quaedam sacrorum crepundia domi adservare (LACT. inst. 1, 21, 1 sacris ac -is). SOCR. 14 p. 149 pro regionibus et cetera in sacris differunt ...: pomparum agmina, -orum silentia, sacerdotum officia *eqs.* PS. APVL. Ascl. 37 *animas daemonum* indiderunt *homines* imaginibus sanctis divinisque -is. TERT. apol. 6, 7 Liberum patrem cum -is suis (*cf.* CENS. 18, 2 -a, quae Libero ... fiunt. HYG. fab. 184, 1. AMBR. virg. 1, 4, 16 de orgiis Liberi, ubi religionis -um est incentivum libidinis). praescr. 40 l. 4 *diabolus* ipsas quoque res sacramentorum divinorum in idolorum -is aemulatur (PELAG. in Rom. 1, 24 turpibus. RVFIN. Orig. in num. 20, 3 p. 193, 2 [*ad 25, 5* qui initiati sunt Beelphegor] in huius ... idoli -is). ARNOB. nat. 2, 16 secretioribus. 5, 1 arcanis. 5, 23 sacrorum intimis in -is (*cf.* 5, 39 initiorum. MAR. VICTORIN. ad Iust. 9 p. 1004C secretorum). 7, 24 quae in sacrorum reconditis legibus pontificalia restituere (instituere *Reifferscheid dubitanter*) -a. LACT. inst. 1, 21, 40 matris eius *Iovis* -um ([*cf.* epit. 18, 10 Cretici ... Iovis]. SCHOL. Hor. carm. 1, 18, 13 -a m. deum. PAVL. NOL. carm. 19, 187. AVG. civ. 7, 24 p. 305, 17 D. Telluris et M. magnae praeclara -a). FIRM. err. 2, 1 in sacris suis ⌊quae -a vocant⌋ (*del. Wowerus*) *Aegyptii.* AMBR. virg. 1, 4, 15 o -a, o mores! HEGES. 2, 4 p. 138, 11 cuius *Anubidis* tu accepisti -a. PAVL. NOL. carm. 32, 88 semiviri -a turpia plangunt. AVG. civ. 4, 31 p. 186, 5 D. Graecos teletas ac -a taciturnitate parietibusque clausisse. PS. AVG. quaest. test. I 114, 6 pagani -a sua in tenebris celebrant. ALC. AVIT. epist. 8 p. 40, 1 dogmata ... -orum orientalium. CE 111, 25 (*coniunx ad maritum*) te teste cunctis imbuor -is. *al.* c. *acumine dictum* (*cf. sub II*): RVFIN. hist. mon. 7 p. 414A *sacerdotibus quibusdam* quasi pro aquis pluvialibus profana -a pergentibus (*seq.* orgia).

b *metonymice de instrumentis sim. in cultu adhibitis*: α *variis*: ZENO 1, 5, 9 p. 310B si quod forte acceptum relatumve fuerit a fanatico (*i. sacerdote gentili*) solemne -um, ipsa *coniunx* suscipis *eqs.* (*de cibo e paganorum sacrificio a marito domum allato*). MAX. TAVR. serm. 107, 2 l. 34 M. cernis aras ligneas et simulacra lapidea, congruens -um, ubi diis insensibilibus aris putrescentibus ministratur. β *de rebus, quae in -is ostenduntur*: HYG. astr. 2, 13 p. 47, 15 dicitur Minerva in cistula quadam ut -a contectum ad Erecthei filias detulisse *Ericthonium.* CIL V 504a *in herma phallica*: -um. XIV 5303, 5 *super imag. cistae mysticae*: -a (*cf. Wilamowitz, Kl. Schr. V 1, 529*).

2 *Iudaeorum*: PRISCILL. tract. 6, 94 divini gratia sacramenti paschalis -i opus dirigens et testamenti veteris lege praemissa velut futurum salutis nostrae iter construens (VICTOR. pasch. chron. I p. 682, 24 diem, quo filii Israhel p. -um caelesti initiavere mandato. *cf. infra l. 57. 67*). FVLG. aet. mund. p. 155, 19 cornu illud (*I reg. 10, 1*) ..., in quo ... sacerdotale -um divinis aestuationibus nuptiabat. AMBR. Ioseph 3, 18 p. 85, 5 velum templi scissum est (*cf. l. 17*), ut profanata -a ..., divisum regnum talibus manifestaretur insignibus destruendum (HEGES. 1, 1, 1 p. 4, 20 ritus Hebraeorum neglegi -aque eorum profanari iusserat *Antiochus.* 1, 16, 4 p. 26, 3). off. 1, 50, 250 non ... omnes vident alta -orum, quia operiuntur a levitis. *ibid.* levitae servaverunt -um fidei suae tegmine. spir. 2 prol. 6 cum tenderet ad -um nuptiarum *Samson* (*cf. l. 78 necnon p. 1757, 20 sqq.*). AMBR. (?) sacr. 1, 4, 11 miramur -a Iudaeorum (1, 6, 23 *opp.* Christianorum *ut* 4, 3, 10). HEGES. 1, 17, 2 p. 28, 1 illa abscondita ante sanctificationum -a retecta gentibus ... sunt (*gr. 1, 152* τὸ τέως ἀόρατον ἅγιον). 1, 31, 3 p. 58, 24 festinabant ... Romani spectare -a interiora, profanare sancta sanctorum (ORIG. in Matth. ser. 138 p. 286, 8). *al.* PAVL. NOL. carm. 31, 359 scissi in templo -a veli (*cf. l. 5 et* LEO M. serm. 53, 2 p. 318A velum templi, quo priorum -a ulterius non erant obumbranda, discissum est. ORIG. in Matth. ser. 138 p. 285, 18). *al.*

3 *Christianorum*: a *usu communi*: α *catholicorum* (*de sacramentis arcanis adhibetur ex. gr. l. 29. 44. 53, de missa l. 80 sqq. et saepius, v. quae adnotavimus p. 1758, 16; silendi officium maxime apparet* TERT. nat. 1, 7, 13 ab ipsis ... Christianis non opinor *famam divulgatam esse*, cum vel ex forma ac lege omnium -orum silentii fides debeatur [*sim.* apol. 7, 6]. 1, 7, 14 extraneis unde notitia, cum etiam iusta et licita -a omnem arbitrii extraneum caveant, nisi inlicita minus spernunt?): TERT. nat. 1, 7, 25 nihil ... umquam retro de Christianis -is audierant (COD. Theod. 16, 8, 19 -is Ch. inbuti. AVELL. p. 362, 12. *cf.* EPIST. pontif. 290 Migne 20, 631B Christi [AVELL. p. 363, 1. CE 720, 7 -um Ch. ... minister. *al. aliter p. 1756, 1. 1758, 21*]). PS. CYPR. rebapt. 5 p. 74, 30 non ... consummatum -um fidei (*de baptismate ut* p. 75, 31 ne quid eis deesse videretur ad integritatem -i f. [*Hartel dubitanter*, ministerii et f. *trad.*]. COD. Theod. 16, 5, 58, 2. *aliter p. 1756, 40. cf. l. 44. 47 et* OPTAT. 4, 7 p. 113, 12 -a ... baptismatis [AVG. enchir. 14, 52. *al.*]. HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 7 p. 385, 16 baptismi [RVFIN. Orig. in Ios. 4, 2 p. 310, 2. *al. v. vol. II 1718, 64. 1719, 29*]. *sim. saepius*). singul. cler. 14 p. 188, 25 dum celebrantur sancta -a (AMBR. obit. Valent. 56 MAXIMIN. c. Ambr. 76 AVELL. p. 78, 2. *al. cf.* RVFIN. hist. mon. 15 p. 434A terrifica et sacrosancta -a [COD. Theod. 12, 1, 123, 5 divino cultu occupati et s. -is servientes. NOVELL. Valent. 3, 2 EPIST. pontif. 608 Schwartz p. 78, 1. *al.*]). PEREGR. Aeth. 46, 6 (*loq. episcopus*) verba ..., quae sunt -i altioris, id est ipsius baptismi, quia adhuc cathecumini estis, audire non potestis ...; quia adhuc cathecumini estis, -a dei secretiora dici vobis non possunt (AMBR. exc. Sat. 1, 49 perceptis -is d. [*de baptismate*]. COD. Theod. 12, 1, 163 in sacris ... et secretioribus d. -is perseverent *clerici*). 47, 2 neofiti et fideles, qui volunt audire -a. *ibid.* -a omnia absolvet *episcopus.* SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 54, 19 (*ex epist. synod. Serdic.*) in -a sacra profanus *Athanasius* (AMBR. epist. 18, 32 p. 981A obit. Valent. 23. *al.* AVELL. p. 68, 13. CANON. Migne 56, 871C subdiaconi, qui s. -a contrectant [*vix de vasis*]. CIL VI 31982, 5 s. ... ministeriis adque -is religiose celebrandis [*s. IV ex.; pertinet ad ritus sepulcrales tam paganos quam christianos, cf. Mommsen ad l.*]. *al.*). PS. HIL. libell. 11 p. 84, 4 omni sacramentorum -o et communicatione (*cf. p. 1755, 1*). ZENO 2, 52 p. 508A (*de pascha, cf. l. 67. p. 1753, 84*) passionis resurrectionisque dominicae ... salutaria celebrare -a (GAVDENT. serm. 2, 26 G. GREG. M. dial. 4, 61 p. 324, 1 M. *al. v. et p. 1756, 24*). GAVDENT. serm. 2, 11 G. in -o panis ac vini. AMBR. Cain et Ab. 1, 9, 37 p. 370, 24 cave ne incaute symboli vel dominicae orationis divulges -a (fid. 4, 10, 124 sacramenta sumimus, quae per sacrae o. -um [*i. benedictionem, cf. infra l. 77*] in carnem transfigurantur et sanguinem). myst. 1, 2 de -is dicere ... atque ipsam rationem sacramentorum edere, quam ante baptismum si putassemus insinuandam nondum initiatis, prodidisse potius quam edidisse aestimaremur (*opp. 1, 1* de moralibus). RVFIN. hist. 5, 23, 2 dominicum paschae celebrare -um (*cf.* SACR. Greg. 87, 2 paschalibus ... -is [94, 2. *al. v. etiam l. 57. p. 1753, 84*]). AVG. serm. 4, 28, 31 quod norunt illi, qui iam voluerunt esse participes -orum fidelium. PS. AVG. quaest. test. I 95, 3 in eucharistiae -o. HESYCH. in lev. 22, 10 p. 1069B vitae panis -um dominicum dicitur (22, 14—16 p. 1071C. 25, 1—7 p. 1110D. LEO M. epist. 166, 1 p. 1193A tribuere talibus d. sacramenta -i. *cf.* PASS. Sus. [BHL 7937] 11 obtulit pro illis *baptizatis* sacrificium ... et participavit cum omnibus -um domini). COD. Theod. 16, 5, 65, 4 (= Iust. 1, 6, 3 pr.) qui orthodoxorum sunt initiati -is. EPIST. pontif. 311 Migne 20, 552C in consecrandis -is vel in ceteris agendis arcanis. LEO M. epist. 9, 1 p. 626B -a sacerdotalium benedictionum. 167 p. 1205A in qua *muliere* docetur nuptiale non fuisse -um. CANON. Migne 56, 426A mel et lac, quod ... pro infantium -o solet offerri. MAX. TAVR. serm. 23 l. 5 M. dominicis ... diebus minime caelestibus interesse -is. GREG. M. dial. 4, 36 p. 281, 14 M. -um dominici corporis et sanguinis accepit (SACR. Greg. 77, 4 Christus tradidit discipulis suis c. et s. sui -a celebranda. *cf. p. 1755, 19*). *al.* β *haereticorum*: OPTAT. 2, 12 p. 47, 12 quis dubitet vos *Donatistas* illud

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

legitimum *sacrificium* in sacramentorum -o praeterire non posse? (AVELL. p. 56, 16 expertes adhuc *baptismi* devio profanare -o ... nititur). FILASTR. 49, 4 publice -a celebrant *Montanistae* (49, 5 et -um cynicon [-corum *codd.*] et infantis execranda celebratur impietas. HIER. epist. 41, 4, 1 scelerata -a, quae dicuntur de lactante puero et de victuro martyre confarrata. *cf. Schepelern, Montanismus 122 sqq.*). HIER. in Ezech. 13, 3 p. 109C licet sibi in -is, immo orgiis suis plura ecclesiasticis doctoribus videre videantur *haeretici*. AVG. haer. 6 quam *turpitudinem* in suis -is exercere dicuntur *gnostici* (ACT. Archel. app. 4 eisdem paene -is inbuuntur, quibus a gentilibus initiatur). COD. Theod. 16, 5, 6 pr. (= Iust. 1, 1, 2 pr.) nullus haereticis -orum locus ... pateat. 16, 5, 7, 3 ne in urbibus claris consueta feralium -orum sepulcra constituant *haeretici*. 16, 5, 36, 1 profana -a. *al.* LEO M. epist. 15, 16 p. 689A in exsecrabilibus ... -is eorum *Priscillianistarum et Manichaeorum* ... una est obscenitas et similis turpitudo (*cf.* ACT. Archel. 40, 7 [*loq. Archelaus ad Manem*] solem tantum coles Mithram, locorum -orum inluminatorem ...; hoc est quod ... tamquam elegantem mimum perages -a). *al.*

b *metonymice de cibo sacro* (*cf.* GREG. TVR. glor. mart. 85 p. 546, 1 turre ..., in qua -um dominici corporis habebatur [*v. p. 1754, 81*]. *comprehenditur vinum l. 26*): AMBR. exc. Sat. 1, 43 l. 6 (*antea*: priusquam perfectioribus esset initiatus -is) ne vacuus -i exiret e vita *naufragus*, quos initiatos esse cognoverat, ab his divinum illud fidelium sacramentum poposcit. 1, 46 l. 7 *servatus est is*, qui tantum -i caelestis involuti in orario praesidium fuisset expertus (*cf. Dölger, Antike und Christentum 5, 1936, 232 sqq.*). SACR. Gelas. 1, 10 p. 501 -is tuis veneranter assumptis (*cf.* 1, 28 p. 530 sanctificent nos ... sumpta -a).

B *magis de doctrinis, sententiis arcanis revelatione vel interpretatione cognitis*: **1** *paganorum*: PS. APVL. Ascl. 19 magna tibi pando et divina nudo -a (32 intra secreta pectoris d. -a silentio tegite). 21 procreandi ... -um. ARNOB. nat. 5, 32 istae omnes historiae ... -a in se continent sancta, rationes miras atque altas. *ibid.* sub vulgari simplicitate sermonis latet ratio secreta et altitudo involuta -i. LACT. inst. 2, 5, 11 tradite ... nobis stellarum -a, ut aras ac templa singulis erigamus (*cf.* AVSON. 409 p. 267, 28 P. magos docuit -a vana Nechepsos). SCHOL. Stat. Theb. 2, 715 est ... -um, quod ... virgo *Pallas* de vertice dei maximi et secreti orta dicatur. AVG. civ. 7, 5 p. 280, 11 D. (*de paganorum secretiore doctrina sec. Varronem*) qui adissent doctrinae -a (*ibid. saepius*). 8, 5 p. 238, 3 timens ... ille *antistes sacrorum Aegyptiorum* quasi revelata -a petens admonet Alexandrum, ut, cum ea matri conscripta insinuaverit, flammis iubeat concremari. MACR. somn. 1, 2, 18 *ut antiquitas* arcana sua voluit per fabulosa tractari, sic ipsa -a figurarum cuniculis operiuntur. DAMIG. lapid. praef. p. 161, 3 sqq. A. desideranti tibi scribi -a omnium lapidum ..., denegatum tibi non fuit; tu itaque custodies summa diligentia -um summi altissimi dei; hoc enim -um ceteris Aegyptiis litteratis nec allophylis non tradideris.

2 *Iudaeorum*: ITALA Dan. 2, 47 (Ambrosiast. in Col. 2, 1–3) deus ... aperiens -a (VVLG. revelans -a). HIL. trin. 5, 35 p. 153B legis et prophetarum sunt -a consequenda (ORIG. in Matth. ser. 4 p. 9, 4 totius legis et p. manifestata -a. 139 p. 286, 29. *cf.* ENNOD. carm. 2, 87, 5 -a clausa prophetae. epist. 2, 6, 6 p. 46, 2 propheticis -is). HEGES. 5, 9, 2 p. 310, 8 *in peripetasmate templi Hierosolymitani erat varia materia*, cuius species -a rerum latentium significaret; ... cocco enim igneum caelum figurabatur *eqs.*

3 *Christianorum, saepe ita ut notio q. e. figura, symbolum sim. subaudiatur* (*cf.* GLOSS. occulta praefiguratio): **a** *catholicorum*: **α** *usu communi*: ① *nude*: ITALA Rom. 16, 25 (Ambrosiast.; *cf.* VVLG.) secundum revelationem -i, quod temporibus aeternis in silentio fuit, manifestum est autem nunc. I Cor. 13, 2 (cod. d *al.* = VVLG.) si ... noverim -a omnia (Eph. 3, 3 [Mar. Victorin. *al.*] notum mihi factum est -um [*Vulg.* sacramentum]). 15, 51 (*ibid.*) -um vobis dico (PELAG.: obscuritatem significat -um nominando). *al.* ARNOB. nat. 1, 62 inexplicabilis ratio fati clausis patefacienda -is (1, 63 c. atque obscura). TYCON. reg. 6 p. 67, 29 spiritus sine -is vel allegoria aliud sonare aliud intellegi voluit (AVG. in psalm. 88 serm. 1, 7 si intelligatur s. -o ad litteram. QVODV. [?] prom. 2, 2, 4 p. 770A). AMBR. Cain et Ab. 1, 4, 13 quam profunda latent -orum secreta in litteris! (*cf.* epist. 26, 15 p. 1045C foris littera est, intus -a. paenit. 1, 15, 82 *ecclesia* proferens velut de folliculis litterarum -orum interna secreta. MAX. TAVR. serm. 34, 2 M. si ... in littera placet *sententia*, in -o forsitan plus placebit). Ioseph 8, 45 p. 103, 21 accepimus historiam, cognoscamus -um. *al.* ② *c. determinationibus* (*gen. inhaer. p. 1756, 15*): ITALA Matth. 13, 11 (cod. a *al.*, *cf.* VVLG.) vobis datum est -um regni ([-a cod. b *al.*, caelorum *add. pars codd.*]. HIL. in Matth. 13, 2 p. 993D GAVDENT. serm. 7, 18 G. *al.*). I Cor. 2, 1 (cod. r *al.*) adnuntians vobis -um dei (4, 1 [cod. d *al.*, *cf.* VVLG.]. Col. 2, 2 [*ibid.*]. LACT. inst. 4, 12, 11 d. sanctum -um. HIL. trin. 5, 27 sacramentum -i d. RVFIN. hist. mon. 1 p. 398A *monachus orans* -a d. agnoscet ...; ipsae quoque virtutes angelicae et cuncta -a divina tanquam amicum dei diligunt eum [*cf. p. 1756, 68*]. *al.*). Eph. 1, 9 (cod. r *al.*) ut ostenderet *deus* nobis -um voluntatis suae ([*al. et Vulg.* sacramentum]. AMBR. epist. 76, 5 p. 1260B aeternae). 3, 4 (Mar. Victorin. = VVLG.) intellegere prudentiam meam in -o Christi (Col. 4, 3 [cod. d *al.*, *cf.* VVLG.]. PS. CYPR. pasch. 10 p. 256, 22 in cuius *Ch.* -o centenario patri natus Isaac super humeros suos portavit lignum, ut ex eo demonstraretur *eqs.* GAVDENT. serm. 8, 19 G. AMBR. patr. 11, 47 p. 150, 19 in eo *Ioseph* praefigurantia Ch. videbat *Iacob* -a. OP. imperf. in Matth. 1 p. 613 [*de nomine Isaac*] risus ... sanctorum est ..., qui fuit per omnia -um Ch. *al.*). 6, 19 (Ambrosiast. = VVLG.) notum facere -um euangelii (*cf.* HIL. in Matth. 20, 3 p. 1028B euangelici -i [AMBR. apol. Dav. I 12, 59 AVG. coll. c. Don. 3, 7, 8 p. 58, 27. BACHIAR. fid. l. 5 e. sacramenta -i. *al.*]). PS. ORIG. tract. 7 p. 76, 12 ut vim, rationem atque -um lectionis istius secundum spiritalem intellegentiam disseram (PETR. CHRYS. serm. 2 p. 190A). 12 p. 135, 5 (*de arca Noe in figuram ecclesiae facta*) *in secunda camera* ad competentem in secreto animae quasi in pergulam lini -um sacramenti absconditur *sermo legis* (LACT. inst. 7, 22, 2. *cf.* HIL. trin. 8, 15 p. 248A sacramentorum [8, 31 p. 259A AMBR. spir. 2 prol. 1 caelestium. *al.*]). IVVENC. praef. pr. 8 *Iohannes* aeternae pandens -a vitae (GAVDENT. serm. 10, 25 G. *al.*). MAR. VICTORIN. adv. Arium 3, 15 p. 1110A quid istud (*Ioh. 16, 16*) sit, facile intelligi potest, si accipiatur ex -o dictum, et corporali -o: nam spiritaliter cum et ipse in patre sit *eqs.* in Eph. 2, 16 p. 1259B crucis (in Phil. 3, 19 p. 1225B AMBR. myst. 3, 14 AVG. catech. rud. 19, 8. *al.*). VIGIL. TRID. ad Ioh. 7 p. 556A trinitatis (SERM. Arian. frg. I 2 p. 600A PS. AMBR. trin. 10 p. 520B. *al.*). HIL. in Matth. 6, 1 p. 951B passionis (trin. 5, 19 p. 142A. 6, 38 p. 188B. *al.* GAVDENT. serm. 19, 30 G. 19, 36 AMBR. epist. 8, 5 p. 913B. SALON. in eccles. p. 1000A p. ac resurrectionis. *al. cf. p. 1754, 57*). trin. 5, 38 p. 156B cognitis nativitatis -is (10, 18 p. 356B AMBROSIAST. in Col. 1, 29 p. 426D HIER. in Ier. 3, 74, 2. *al.*). GAVDENT. serm. 4, 3 G. quoniam non oportet rebus carnalibus immorari ..., quaeramus reliquas -orum spiritalium partes in visceribus propositae lectionis (AMBR. patr. 11, 51 p. 153,4. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 173, 15 quia scripturas divinas non iam secundum litteram, sed secundum spiritum intelligat, et adspiciat in iis s. -a. *al.*). 13, 6 incarnationis filii dei -um (14, 14 AMBR. myst. 9, 53 paenit. 1, 1, 4. *al.* CONC.S I 5 p. 160, 32 magnum et venerabile i. -um [*I 5 p. 276, 35* inhumanationis sacramentum]. *al.*). *al.* AMBR. Iob 1, 4, 11 p. 217, 15 redemptionis nostrae -a (spir. 1, 10, 114 ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 26, 6. *al. cf.* PAVL. NOL. epist. 12, 2 p. 75, 1 redemptoris [GREG. M. moral. 3, 44 p. 622A]). AMBROSIAST. in I Cor. 2, 13sq. p. 196C fidei (HIER. epist. 18a, 2, 2 in -o f. VVLG. I Tim. 3, 9 habentes -um f. in conscientia. *aliter p. 1754, 33*). CARM. adv. Marc. 5, 5 -a legis (PASS. Petr. Paul. long. 39 p. 153, 19. *cf. p. 1755, 50 sqq.*). GREG. M. moral. 2, 33 hucusque nos verba historiae transcurrisse sufficiat; iam nunc ad indaganda allegoriae -a expositionis se sermo convertat (3, 25 p. 612A allegoriarum -um). *al.*

β *peculiaria quaedam*: ① *de operibus Antichristi*: ITALA II Thess. 2, 7 (Tycon. reg. 7 p. 74, 27) -um ... iam operatur facinoris (*al. et* VVLG. iniquitatis. *inde* RVFIN. Orig. in num. 20, 3 p. 193, 29 -a. SVLP. SEV. chron. 2, 29, 6 *de Nerone*. Mart. 24, 3).
② *de miraculis, quae a sanctis (Christo l. 51) exhibentur*: AVELL. p. 512, 14 neque fuisset -um, quod ostiis ad eos *apostolos* clausis ingressus est *Christus*, si integritatem humani corporis non habebat. GREG. TVR. Iul. 7 p. 568, 3 (*de victoria quadam mire parta*) insinuatio columbae aliquod -um fuisse creditur virtutis divinae. VEN. FORT. virt. Hil. 7, 20 quid ... dignum referam de tam regali -o, quod ab ipso est in rege conlatum. vita Marcell. 8, 27. 10, 40 triumphale. PS. VEN. FORT. vita Remed. 4, 13. DYNAM. vita Max. (BHL 5853) 13 p. 39A dum tot claret miraculis et immensis -is. VITA Nicet. 12 p. 523, 34 qui dum paulatim animatus occulto -o revivisceret. 14 p. 524, 7. 16 p. 524, 17 quod eius ... operatio spiritalibus -is manifestat.
③ *de ieiunio*: PRVD. cath. 7, 6 nil hoc profecto purius -o, quo fibra cordis expiatur vividi *eqs.*

γ *metonymice* (*cf. p. 1753, 72*): ① *de ipso Christo*: ITALA Col. 2, 2 (cod. d *al.*, *cf.* VVLG.) ad agnitionem -i dei, quod est Christus (*cf.* 1, 26. *versiones discrepant sec. gr.*). ② *de angelis, ut vid.* (*confusionem c.* ministerium [*cf. p. 1758, 12 sqq.*] *subesse censet B. Fischer, Zeugnis des Geistes, Beuron 1947, 234 sq. et Bened. Monatsschr. 24, 1948, 147 sq.; B. Steidle ibid. vix recte huc refert* RVFIN. hist. mon. 1 p. 398A [*v. p. 1755, 81*]): HYMN. Ambros. II 74, 1 -orum signifer caelestium, archangele *Michael* (PS. AVG. serm. ed. Caillau II 85, 2 hunc *Stephanum* alloquitur pater, hunc filius consolatur, hunc spiritus sanctus in sensibus fovet; hunc -a c. blandiuntur et tanquam collibertum suum opibus divinis inebriant. MAX. TAVR. serm. 45, 1 M. quod seraphin et cherubin et c. -a nescierunt).

b *gnosticorum, Arianorum* (*p. 1757, 3*): IREN. 1 praef. 2 manifestare ... portentuosissima et altissima -a (1, 4, 3 [= 1, 1, 8 H.] portentuosa et alta -a). 1, 1, 3 (= 1, 1, 1 H.) *salvatorem* ostendentem -um horum aeonum. 1, 24, 6 (= 1, 19, 3 H.) non oportere omnino ipsorum -a effari, sed in abscondito continere per silentium. 1, 31, 4 (= 1, 29 H.) cum in manifestum redegerimus eorum abscondita et apud se tacita -a. 2, 13, 10 (= 2, 17 H.) mirabilia -a et inenarrabilia et alta. 3, 3, 1 si recondita -a scissent apostoli, quae seorsim et latenter ab reliquis perfectos docebant. *al.* FILASTR. 31, 6 omnem oeconomiam -i salvatoris ... complesse *Christum*. 34, 1 per quem *Iudam*

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

caelestia nobis -a manifestata sunt. Prvd. ham. praef. 43 *Marcion* se caduco dedicans -o. Ps. Phoebad. fid. 8 p. 45^{A} ut omne -um haeresis Arianae traducam, cur nolint filium de patris substantia credi, ... intimabo. Vincent. Ler. 21, 8 (*loq. haeretici*) discite furtim atque secretim ...; et item, cum dicideritis, latenter docete, ne mundus audiat, ne ecclesia sciat; paucis namque concessum est tanti -i capere secretum. Act. Archel. 62, 6 *Terebinthus discipulus Scythiani* scripsit ei quattuor libros, ex quibus unum ... appellavit -orum.

II *in imagine et translate de rebus profanis*: A *vario usu* (*in comparationibus apertis l. 15. 25. 40. 58 et saepius; v. etiam p. 1753, 70*): Lvcil. 652 clandestino tibi quod conmissum foret, neu muttires quicquam, neu -a ecferres foras (*vix pertinet ad sacra*). Cic. Mur. 25 enuntiatis vestris -is (*ironice de scientia iuris*). de orat. 1, 206 ut ... illa dicendi -a enuntiet *Antonius*. 3, 64 *Epicureos* admoneamus, ut illud, etiamsi est verissimum, tacitum tamen tamquam -um teneant, quod negant versari in re publica esse sapientis. ac. 2, 60 quae sunt tandem ista -a, aut cur celatis quasi turpe aliquid sententiam vestram? Tusc. 4, 55 ne rhetorum aperiamus -a. Att. 4, 17, 1 *epistolae* tantum habent -orum, ut eas ne librariis quidem fere committamus. Ov. ars 2, 609 condita si non sunt Veneris -a cistis ..., attamen inter nos medio versantur in usu (*in re amatoria ut*: Ps. Cypr. singul. cler. 33 p. 209, 28 dilectionis. Avson. 358 p. 215 P. nuptiale [*cf. p. 1754, 11*]. Rvfin. Orig. in cant. prol. p. 63, 16 vitiosa desideria et culpabilis amoris -a. Anth. 941, 87). Plin. nat. 28, 232 *medicamentum* veluti -um occultarunt magi. Qvint. inst. 5, 13, 60 qui legem dicendi quasi quaedam -a tradiderunt. Itala II Macc. 13, 21 (rec. L, *cf.* X *et* Vvlg.) adnuntiavit -a hostibus Rhodocus (sacramenta *BM*, secretiora consilia *P*). Porph. Hor. carm. 1, 18, 12sq. ('nec variis obsita frondibus sub divum rapiam') non proferam in publicum -a tua ... latentia alioquin ac secreta. Lact. inst. 1, 12, 1 revelavimus -a poetarum ac Saturni parentes invenimus. 3, 25, 6 -um eius *philosophiae* barba tantum celebratur et pallio. mort. pers. 40, 6 patibulo adfixus aperit omne -um (*i. falsam accusationem*) et ... testatur. Mar. Victorin. ad Iust. 13 p. 1006^{D} ex vero quod est provenit et falso esse, ut et umbrae de solidis ...; et hoc est -um veri verum *eqs.* Hil. c. Aux. 9 p. 615^{A} cum hoc -um impietatis diu occultatum iam non taceretur. 12 p. 616^{B} arcanum ... tam pestiferi -i optassem ... ipse potius quam per litteras revelare. Avson. 393, 67 p. 247 P. (*de aenigmate*) accipe congestas, -a frivola, nugas. Serv. Aen. 5, 737 latet ... urbis nomen, unde ei pater quasi pro -o ⌊et adfectione⌋ (*add.* auct.) ait *eqs.* Fvlg. Virg. cont. p. 96, 2 *Aeneas ad inferos descendens* sapientiae obscura secretaque -a penetrat. Ambr. hex. 3, 9, 40 p. 86, 7 solo odore per quoddam naturae -um, cum sint rationis expertes, rationem ... evadendi periculi ... agnoscunt *animalia*. Heges. 1, 40, 1 p. 84, 6 *Antipatri* vita nihil aliud erat nisi quoddam ... argumentum scelerum, flagitiorum -um. 2, 16, 2 p. 179, 5 summo ... -o silentii, ut ne ad uxores quidem suas conatus ... mearet. Hier. epist. Pachom. 6 p. 93, 4 volo vos intellegere ..., quomodo oporteat omnia spiritalis alfabeti elementa cognoscere ...; scripsi vobis, ut intellegatis -a litterarum ...; susceptis litteris vestris statim rescripsi et ad mystica ego quoque sacrata respondi (*cf. p. 1761, 10*). Vvlg. Iudith 2, 2 *Nabuchodonosor* habuit cum eis *principibus* -um consilii sui. prov. 20, 19 ei, qui revelat -a ..., ne commiscearis. Sirach 22, 27 -i revelatione. 27, 24 denudare ... amici -a. Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 31, 2 secretae increpationis -um venerantes. Mart. Cap. 2, 205 secundum Platonis ... -a ἅπαξ καὶ δὶς ἐπέκεινα potestates (*loco obscuro; forsitan de dyadis tractatu*). Cod. Theod. 12, 1, 122 veluti dicati infulis -um perenne custodiant *curiales nati* (*cf. 12, 5, 3* initiati curiae sacris).

B *metonymice*: 1 *i. q. monstrum*: Qverol. p. 8, 24 R. vero simile ⟨est⟩ esse hunc (*sc. Larem*) nescio quem de aliquibus vel geniis vel -is. p. 31, 23 adire *potestates quasdam* ⟨non⟩ facile est, abire impossibile. :: quam ob rem? :: -a sunt in aditu diversa et occulta, quae nos *sacerdotes* soli novimus: arpigiae, cynocephali, furiae, ululae, nocturnae striges. p. 32, 4 -um hoc iam displicet; de secundo illo genere anserino edissere *eqs.* ? 2 *fere i. q. regio longe remota, abscondita*: Fvlg. aet. mund. p. 166, 19 nulla secreta mundi -a, nulla gens abstrusis terrarum angulis exulata ..., quae non Alexandrum ... timuit.

structurae modales (*fere i. q. mystice*): ex -o: Mar. Victorin. *p. 1756, 20*. in -o (-is. *vertitur* μυστηριωδῶς Iren. 1, 7, 2 [= 1, 1, 13 H.]): Itala I Cor. 2, 7 (cod. g *al., cf.* Vvlg.) loquimur dei sapientiam in -o absconditam (Iren. 1, 25, 5 [= 1, 20, 3 H.]. Gavdent. serm. 9, 13 G. *cf.* Tycon. reg. 3 p. 31, 3 tempus est ..., quo haec non in [*om. V, cf. p. 1758, 8*] -is, sed aperte dicantur [Pass. Petr. 14 p. 36, 17 S. dominus in -o dixerat. *v. et l. 77*]). Praef. bibl. monarch. in Ioh. p. 486, 3 W.-W. de quo singula quaeque in -o acta vel dicta euangelii ratio quaerentibus monstrat (Apon. 12 p. 225). Ambr. in psalm. 118 serm. 17, 29, 1 si ... Moyses ... hoc potuerit simpliciter magis quam in -o postulare. Hier. in Ier. 3, 18, 2 'abscondite', hoc est in -o. Apon. 8 p. 141 nuptiale carmen ab spiritu sancto ore Salomonis esse in -is figuratum. Greg. M. moral. 3, 55 p. 627^{A} in facto rem approbat, ut ei in -o contradicat; sic gesta damnat, ut haec mystice gerenda persuadeat. iuxta -um: Ambr. epist. 23, 20 p. 1034^{A}. per -um (-a): Mar. Victorin. in Eph. 1, 21—23 p. 1250^{C} ut ... imaginem p. -um praeberet. Avg. ord. 2, 5, 15 p. -a ... credentem. Max. Tavr. serm. 100, 1 l. 17 M. hodie p. -um generatus *est Christus*. secundum -um: Ambr. epist. 81, 8 p. 1274^{C} fid. 3, 14, 111 spir. 1, 10, 113 Rvfin. Orig. in cant. 2 p. 117, 29. sub -o (-a): Hil. trin. 8, 13 p. 246^{B} s. -o. Comm. instr. 1, 17, 3 subornant aliis ex se s. -a (*i. furtim, occulte*) falsum (*fort.* alii sese ... falsa). *abl. nudus* (*v. et p. 1757, 75*): Mar. Victorin. in Gal. 1, 11 p. 1151^{B} deus -o carnem sumens. 4, 4 p. 1178^{B} hoc ... actum est -o. 6, 15 p. 1197^{A} si ... -o novus fiat homo. *al.* Syagr. reg. 5 p. 145 K. *deus filius* renatus etiam -o.

CAPVT ALTERVM: *i. q. ministerium* (*cum voce hic illic iuxta posita* [m. adque -is *p. 1754, 53, cf.* -um ... minister *p. 1754, 31*] *non modo per syncopen et assimilationem phoneticam, sed etiam per affinitatem significationum confunditur; quasi ministeria intellegi possunt etiam -a missam p. 1754, 22, angelos p. 1756, 65 significantia*): Itala I Cor. 12, 5 (cod. d *al.*) divisionis -orum (*gr.* διακονιῶν, *Vulg.* ministrationum). Ps. Orig. tract. 1 p. 7, 11 ut in omni -o (minist- *Batiffol-Wilmart*) interioris hominis ... perfecti esse possimus. Comm. instr. 2, 27 (23), 1 ('ministris') -um (minist- *cod. Andecav., ut vid., et Martin*) Christi, zacones (*i. diaconi*), exercite casti (*aliter p. 1754, 30*). Conc.^{S} I 5 p. 178, 8 (*Diodori Tarsensis; ad deut. 18, 15*) propheta ... ministrans spiritui ...; deus igitur verbum cui -um (minist- *Garnier, Schwartz*) praebuit? *lectione ambigua* (*cf. p. 1007, 10. 1753, 16*): Praef. bibl. monarch. in Luc. p. 270, 12 Ps. Hil. libell. 9 p. 80, 22 Heges. 5, 41, 2 p. 387, 20 Hier. epist. 3, 1, 1. 18 a, 7, 1. *al.* Leo M. epist. 4, 1 p. 611^{A} Conc.^{S} I 5 p. 270, 20 Victor. pasch. chron. I p. 678, 1 Greg. Tvr. Franc. 1, 31 p. 24, 14 Thom. p. 121, 22.

deriv.: mysterialis. *cf.* mysteriarches, Mysterius.

mystēs (-a), -ae *m.* (*c.?, v. infra l. 71*), μύστης. *scribitur* (*sc. in lapidibus; de codd. parum constat*): my-: CIL I^2 671, 8. 2505, 5 III 720, 5 VI 32475, 3 CE 1921, 2 (*v. l. 57*). mu-: CIL I^2 663, 1 (*e cod. ut* 664, 2). 665, 1. 668, 4. *cf.* CE 111, 13 (*a. 384*) mouestes (*'errore ut vid. lapicidae, qui correcturam archetypi, sc.* u *super* oe *scriptam, falso explicavit'* *Heraeus in schedis; sonorum esse confusionem coni. Jahn, Buecheler*). mi-: CIL I^2 667, 2. CE 2297, 4 (*dub., v. l. 71*). *c. apice scribitur* mý- Pap. *l. 65*. *compendia* m(ystes), m.^{s} (?): CIL I^2 666 (*v. l. 45*). *de formis*: *exstant nom. sg.* -es, *nom. pl.* -(a)e *saepissime, acc. pl.* -as *et infima aetate nom. sg.* -a (Gloss. *l. 41*), *acc. sg.* -em (Pap. *l. 65*). Gloss.^{L} IV Plac. m 11 -a graecum est, id est mysterii auctor; symmysta *eqs.*

i. q. homo mysteriis initiatus: 1 *proprie pertinet ad sacra*: a *Samothracica*: CIL I^2 663, 1 -e piei *insequentibus nominibus* (665, 1 -ae p., epoptae. 666 T(iti?) l(ibertus?) m(ystes) (pius), Valeries m.^{s} [*obscurum*]. 667, 2. 671, 8 [*lat. tantum litteris scripta, cf. IG XII 8, 174*]. III 717, 4 [*a. 14*]. 720, 5 [*a. 136*]. Inscr. AJA 43, 1939 p. 145 [*a. 131*]. *adde etiam l. 62. 73*). 664, 2 *duo viri* -e. 668, 4. III 7372 (*ca. a. 50*). Sidon. carm. 5, 498 Bassaris ... excitat Odrysios ad marcida tympana -as. b *Eleusinia*: Ov. fast. 4, 536 quae *Ceres filiam persequens* quia principio posuit ieiunia noctis, tempus habent -ae sidera visa cibi. Sen. Herc. f. 847 citi tectis properant relictis Attici noctem celebrare -ae. Herc. O. 599 nos Cadmeis orgia ferre ... solitae condita cistis, cum ... spiciferae concessa deae Attica -as cludit Eleusin. Stat. silv. 4, 8, 51 Ceres, cursu cui semper anhelo votivam taciti quassamus lampada -ae. Rvfin. Greg. Naz. orat. 3, 4, 3 Eleusiniaci -ae. CE 1921, 2 Cereris (*'litt. parum bonis saec. V' edd.*). *v. et l. 62*. c *Bacchica*: Apvl. apol. 55 Liberi patris -ae (symmystae *codd. rec.*) qui adestis. Sidon. carm. 9, 210 *Bacchum* infulatos aram ad turicremam rotare -as. CE 111, 13 (*epitaphium Agorii mortui a. 384; cf. praescriptum carminis*: sacratus Libero et Eleusiniis, hierophanta *eqs.*) tu pius -es sacris teletis reperta mentis arcano premis. d *Bellonae, matris deorum*: Schol. Iuv. 6, 511 ('furentis Bellonae matrisque deum chorus') sacerdotes sive -ae. e *incerta*: Pap. Corp. 64, 20 (*s. II—III; inter opera artis*) -em in begiliis (*i.* vig.). Rvfin. Orig. in Rom. 2, 13 p. 911^{A} omnis hierophantes, omnis vates, omnis caeli, ut putant, inferique -es et conscius apud eos *Aegyptios* esse non creditur, nisi fuerit circumcisus.

2 *transfertur*: a *ad doctrinam sim. Christianam* (*graecis litt. inseritur textui* Hier. epist. 66, 9, 3 Christi -ης, patriarcharum συμμύστης. *dubr. an recte suppleatur* CE 2297, 4 celorum miste⟨s⟩ [*de femina*; miste⟨ria⟩ *Diehl*]): Avson. 317, 2 p. 17 P. (*versus paschales*) devota pii celebrant ieiunia -ae. Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 49, 2 si paucos ... didicerimus psalmos ..., Samuhel aliqui nobis videmur ..., sapientes quoque et doctores et divinorum -ae. hist. 2, 13, 8 inquinatissimae huius haeresis -ae *Simoniani* (*gr.* ἡ τῶνδε μυσαρωτάτη αἵρεσις *tantum*). b *ad poesin*: Fvlg. myth. 1 praef. p. 10, 12 (*Musa scriptori*) Anacreonticis iam dudum novus -es (antistes *unus cod. class. alterius*) initiatus es sacris.

v. Onom.

cf. mystis; mystagogicus, mystagogus, symmysta.

mysticē *v. p. 1761, 15.*

***mysticus**, -a, -um (-on *p. 1759, 4*), μυστικός. *de orig. v. p. 1759, 12.* *scribitur* myst- *in inscr.* (CE 766, 1. 916, 8. 1529 A, 2. 1842,

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2. 2045, 2 INSCR. christ. Diehl 990, 10) *et saepe in libris* (must- VERG. georg. 1, 166 *R*). mist- *in inscr.* (CE 705, 3. 1529 B, 5 [*cf.* 2100, 4 mest- *e cod.*]) *et hic illic in libris.* NOT. Tir. 119, 21 -a (*ante* mistirium). 23 seu -on spiramen (*cf. p. 1760, 17*). GLOSS. -um: secretum. -ae: sacrae, divinae. *inde ab* ACC., VARRONE (*v. et p. 1761, 17*), VERG.; *abundat ap. Christianos.*

i. q. μυστικός (*quod gr. respondet, ubi nihil aliud adnotatur*), *arcanus, occultus*: I *proprie spectat ad res sacras*: A *paganorum*: 1 *strictius*: a *de rebus*: α *c. nominibus* (*usu praedicativo* -um est *l. 34*): ① *de rebus corporeis* (*v. etiam infra l. 47 sqq.*): ACC. trag. 688 -a ad dextram vada praetervecti (*cf.* VARRO ling. 7, 19 *ad l.*: -a a mysteriis, quae ibi in propinquis locis nobilia fiunt). VARRO Men. 401 neque in polubro -o (*Scaliger*, pulvere mitico *codd. Nonii*) coquam carnes, quibus satullem corpora ac famem ventris. VERG. georg. 1, 166 -a vannus Iacchi. LYGD. 6, 1 sit tibi *Baccho* -a vitis semper. STAT. Theb. 8, 765 nec prius astra subit *Minerva*, quam -a lampas ('*lustralis taeda*' *Amar-Lemaire ad l.*; *cf. l. 20. 25 necnon p. 1758, 56*) et insons Elisos multa purgavit lumina lympha. AMM. 22, 14, 7 *de origine Apis agit* secreta librorum ... auctoritas -orum. SCHOL. Iuv. 15, 140 ('face ... arcana') -a, cum in templo Cereris sibi invicem facem cursores tradunt. AVG. civ. 8, 27 p. 367, 12 D. *de Iside* quae et quanta mala non a poetis, sed -is eorum litteris memoriae mandata sint. ALEX. TRALL. 1, 72 -um est *remedium e libro Orphico depromptum* (*gr. p. 565 P.* μυστηριῶδες).
② *de rebus incorporeis*: OV. epist. 2, 42 iurasti ... per taediferae -a sacra deae (VERS. metr. 4 [Bass. gramm. VI 264, 1] frugiferae s. deae ... -a. MART. 8, 81, 1 Dindymenes. SCHOL. Hor. carm. 3, 2, 26 ['Cereris sacrum'] s. Cereris -a erant). AVSON. 336, 1 p. 200 P. ter bibe vel totiens ternos, sic -a lex est. AMM. 19, 1, 11 lacrimare cultrices Veneris saepe spectantur in ... Adonidis sacris, quod simulacrum aliquod esse frugum adultarum religiones -ae docent. 23, 6, 32 magian ... Plato [mac]hagistiam esse verbo -o docet. 29, 1, 31 anulum ... -is disciplinis initiatum. SERV. georg. 4, 502 ('nec portitor Orci amplius obiectam passus transire paludem') -um est: dicitur enim bis eandem umbram evocari non licere. Aen. 6, 136 ('latet arbore opaca aureus ... ramus') licet de hoc ramo hi, qui de sacris Proserpinae scripsisse dicuntur, quiddam esse -um adfirment. SCHOL. Hor. carm. 2, 13, 21 'Furva' -o nomine Proserpina dicebatur. MART. CAP. 2, 133 cui *lecticae* ritu -o crepitus praecinebant.

β *n. pl. pro subst. i. q. res arcanae*: AMM. 21, 14, 5 *Plotinus* ausus quaedam super hac re (*sc. de geniis*) disserere -a *eqs.* AVG. civ. 2, 8 p. 62, 5 D. non traduntur ista *de deis relata* sacris deorum, sed fabulis poetarum; nolo dicere illa -a quam ista theatrica esse turpiora. THEOD. MOPS. in Eph. 6, 24 p. 196, 6 eo quod erant ex gentibus ipsi Ephesii, gentibus autem luxuriose vivere moris erat; siquidem et ipsis illis quae sua -a esse existimabant plurima talia agere videbantur. *de instrumentis in cultu adhibitis*: LAMPR. Alex. 26, 8 Isium et Serapium decenter ornavit additis signis et Deliacis *vasis* et omnimodis (*Helm*, omnibus *trad.*) -is. CE 1529 A, 2 (*a. 377*) hic pater (*i. sacerdos summus*) invicti *Mithrae* -a victor habet (*quae sequuntur v. l. 56*).

b *de hominibus* (*pro subst. praeter l. 56*): AVSON. 194, 12 p. 52 P. sic (*sc. Pateras*) ministros nuncupant Apollinares -i. SERV. georg. 3, 391 cuius rei (*sc. amoris Panis in Lunam*) -i (scrutatores -i *M*[1]) volunt quandam secretam esse rationem. CE 1529 B, 5 (*a. 377; cf. l. 50*) Mithrae antistes ... taurobolique simul magni dux -e sacri.

2 *latius*: a *i. q. ad cultum vel doctrinam divinam pertinens*: α *de rebus*: AVIEN. Arat. 491 -a (musica *coni. Winterfeld in schedis nostris, agitur enim de Helicone*) qua rupes doctis obmurmurat antris. PRVD. c. Symm. 1, 399 (*de immolatione hominum*) *ara* bibit egestum per -a tela cruorem. SALV. gub. 1, 4 illud -ae auctoritatis exemplum, quo se non minus philosophum Maro probare voluit quam poetam (*affert georg. 4, 221 sq.*). β *de animantibus* (*pro subst. praeter l. 69*): DRAC. Orest. 59 *Iphigenia patri sacrificanti* officium ... dedit ipsa ministrae; -a ... vas igne replevit. Romul. 7, 113 pontifices sacri Statulenius Optatianus ... unus erat Latialis -us aulae, alter apud Danaos sacrata mente dicatus. 8, 182 pontifices Helenus Laocon ... cedent oranti vel -us exstet uterque *relicta pontificis dignitate.* 10, 195 -a nutrix *Medeae* (*i. Diana*).

b *i. q. figuratus, allegoricus* (*n. pro subst. l. 80*): SCHOL. Stat. Theb. 7, 166 sub hac ... figura (*sc. Liberi bimatris*) -um philosophiae secretum est. FVLG. myth. 1 praef. p. 11, 17 quid -um in his *fabulis* sapere debeat cerebrum (2, 13 p. 54, 9. *cf.* 3, 9 p. 74, 8 huius -ae fabulae interiorem c. inquiramus). p. 12, 3 tam secretis -isque rebus. p. 12, 12 artes. p. 15, 1 astris ... te, non ut Neronem poeticis laudibus, sed ut Platonem -is intersererent rationibus (Virg. cont. p. 83, 10 *in bucolicis et georgicis* tam -ae interstinctae sunt r.). 3, 10 p. 78, 19 virtutem ... -am verborum. Theb. p. 180, 15 sensus litteralis et -us. p. 180, 16 latet sub sensu litterali -a intellegentia. *in compar.*: AVG. civ. 10, 21 p. 434, 19 D. hoc ... veluti -um significante fabula, quod aer Iunoni deputetur.

B *Iudaeorum*: 1 *de rebus* (*n. pl. pro subst. p. 1760, l. 3*): HEGES. 1, 6, 4 *Iudam* -a observatione saepe quae futura erant adnuntiasse historia ... prodidit. HIER. quaest. hebr. in gen. p. 2, 19 cum illi *LXX interpretes* Ptolomaeo ... -a quaeque in scripturis sanctis prodere noluerint. VVLG. Is. 3, 3 prudentem eloquii -i (*i. magiae*). ARATOR act. 1, 324 scissio veli, quae latuere diu, nudavit -a templi.
2 *de sacerdotibus* (*m. pro subst.*): HEGES. 5, 34, 2 ut ... solis ... -is (ministris *Z supra lineam*) pateat secretorum *templi* cognitio.

C *Christianorum*: 1 *catholicorum*: a *de rebus* (*n. pl. pro subst. infra l. 36*): α *incorporeis* (*exempla selecta*): LACT. inst. 5, 1, 26 -a sunt quae locutus est *Cyprianus* et ad id praeparata, ut a solis fidelibus audiantur. HIL. in psalm. 118 phe 4 p. 508, 7 declaratio verborum -orum (*sc. veteris test.*) per euangelia praestatur (VEN. FORT. carm. 8, 3, 8 GREG. M. moral. praef. 1 p. 517[A]. *al.*). HIL. (?) hymn. de Christo 63 -a fide revelat tinctos sancto spiritu ... filios factos dei. GAVDENT. capit. 2 licet eadem *sacramenta* scripta in euangeliis patere omnibus videantur -o velamine declarata (*cf.* AVG. conf. 6, 4, 6 remoto -o velamento). AMBR. Iac. 2, 7, 32 p. 50, 18 *Iacob* morali mansuetudine clementiam diligebat vel -o spiritu sacramentum ... praevidebat (*cf.* HYMN. Ambros. I 4, 6 -o spiramine [*v. p. 1759, 4*]). Isaac 4, 23 p. 657, 19 proverbia eius *Salomonis* moralia, Ecclesiastes naturalis ..., -a sunt eius cantica canticorum (*cf.* p. 658, 2 in psalm. 118 serm. 1, 3, 1). obit. Valent. 75 l. 11 *te* osculo -ae pacis amplectar. vid. 4, 25 p. 242[C] -um tempus implevit *Maria.* HYMN. Ambros. I 5, 5 baptismate (*cf.* PRVD. perist. 6, 29 lavacrum). HIER. epist. 18a, 12, 1 aliud littera, aliud -us sermo significat (in Ier. 6, 17, 8. RVFIN. Orig. in num. 23, 6 p. 218, 21 ubi ... -us s., ubi dogmaticus ... profertur ac solidus. EPIST. pontif. 1056 Conc.[S] IV 2 p. 125, 16). 18b, 2 (18), 2 quantum ad historiam pertinet ..., quantum autem ad -os intellectus *eqs.* (Didym. spir. 57 p. 149[C] altiorem et -um. hom. Orig. in Ezech. 7, 10 p. 399, 20 [*opp.* moralis locus *ut* RVFIN. Orig. in exod. 1, 4 p. 149, 29]. *al.*). 64, 9, 2 antequam -am scruter intellegentiam, ... quae scripta sunt, simpliciter exponam (in Matth. 15, 15 sq. p. 108[B] in re manifesta -am quaerit i. RVFIN. Orig. in gen. 13, 2 p. 114, 27 spiritalem ac -am [*opp.* terrenam et carnalem]. *al.*). GENNAD. vir. ill. 17 triplici, id est historico, morali et -o sensu (RVFIN. Orig. in gen. 2, 1 p. 22, 20 -um et allegoricum. *al.*). RVFIN. hist. mon. 31 p. 458[A] sermo de rebus profundis et -is. PRVD. perist. 10, 646 dixisse pauca ... de -is nostrae salutis (*pro subst. ut* 13, 20 -a vel profunda Christi). psych. 664 carmina. PAVL. NOL. carm. 9, 19 -a ad hostilem modulantes cantica ludum (*sec. psalm. 136, 4* canticum domini. *cf.* GREG. M. dial. 4, 11 p. 242, 23 -os psalmorum cantus). AVG. c. Faust. 13, 15 p. 395, 9 rex et sacerdos -a significatione ungebantur (gen. ad litt. 12, 8 p. 390, 8 obscuras et -as. *al.*). SERM. RevBén. 72, 1962 p. 232, 41 sacramenta (SACR. Leon. 954. *cf.* MEROB. carm. 1, 20 sacra [CE 766, 1]). AVELL. p. 348, 17 quae *inmensitas gentium subiectarum* quanto maior adsurgit numero, tanto -i solius perfecta operatione miraculi superatur (*cf.* DYNAM. vita Max. [BHL 5853] 1 ut -ae actionis eius *Maximi* insignia nihil habeant ambiguum ..., quae ab illo facta sunt et comprobata, veridico sermone narranda sunt). SEDVL. carm. pasch. 5, 241 secreta. CASSIOD. in psalm. 44, 11 p. 324[B] sub -is interpretationibus (GREG. M. moral. 6, 1 p. 729[B] servata historiae veritate beati Iob dicta ... -a proposui i. discutere). CE 1842, 2 sanctorum veneranda cohors ... divinae legis -a dicta docens (2100, 4 [*a. 551*] ovium damna pastorum morte patescunt, cum sibi sublata -a d. tenent [*si potius de veris quam de Christi ovibus agitur*, -a d. *fortasse blandimenta pastorum significant, v. Armini, Eranos 34, 1936, 130*]. *cf.* 2045, 2 sensa). *et al.*
β *corporeis*: AMBR. Cain et Ab. 2, 1, 5 p. 380, 23 area legis -a (*cf. p. 381, 1* areae spiritalis). Hel. 10, 33 p. 429, 19 mensa (*de eucharistia ut* AVELL. p. 513, 24. *cf.* PRVD. cath. 5, 108 dapibus. AVG. epist. 55, 2 p. 171, 10 cenam [HESYCH. in lev. 8, 22 sqq. p. 883[A] SACR. Leon. 1276. *al.*]). off. 2, 28, 136 nos aliquando in invidiam incidimus, quod confregerimus vasa -a, ut captivos redimeremus (PAVL. NOL. carm. 19, 404 AVELL. p. 40, 1. *cf.* AMBR. off. 2, 28, 143 opus est, ut de ecclesia -i poculi forma non exeat, ne ad usus nefarios sacri calicis ministerium transferatur. AMBROSIAST. in I Cor. 11, 26 p. 243[B] calicem -um sanguinis). RVFIN. Orig. in lev. 13, 5 p. 477, 7 panem. PRVD. perist. 5, 186 litteris *sacris* (AVELL. p. 595, 5 scripturae. *aliter p. 1761, 13*). PAVL. NOL. carm. 27, 46 -a dona ferentes ... magi (*cf.* LEO M. serm. 32, 4 p. 240[A] -as ... munerum species). BACHIAR. repar. laps. 18 p. 1057[B] fontis (*i. baptismatis, cf.* PAVL. PETRIC. Mart. 1, 319 -a ... fontis ... unda). POMER. 2, 18, 1 p. 463[B] arbor vitae -um cibum ... ministravit.

b *de hominibus*: LAVRENT. paen. p. 91[D] cognosce te esse imaginem dei; sapientem te *hominem* fecit deus, providum animo, mente -um, sensibus sublimem. CE 705, 3 (*a. 452*) pontificis ..., qui pace perenni -us antistes paradysi sede locatus.

2 *haereticorum*: a *de rebus* (*n. pro subst. infra l. 78. 83*): IREN. 1, 21, 3 (= 1, 14, 2 H.) quidam ... ex ipsis *Marcosiis* sponsale cubiculum quoddam adaptant, et quasi -um conficiunt ... iis qui sacrantur (*gr.* μυσταγωγίαν). RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 1 p. 584[D] -ae eius *Origenis* traditionis arcanum. 2, 4 p. 586[B] per orgia quaedam et -as foederationes. hist. 4, 11, 4 sacrilegis et -is miseriis *Marci gnostici* (*gr.* μυσερὰς ... μυσταγωγίας). LEO M. epist. 7, 1 p. 621[A] ut ... proderet flagitiosa in suis -is *episcopus Manichaeorum.* CASSIOD. Didym. in Iudam 4 sq. p. 90, 4 turpia faciunt quasi -o modo (*gr.*

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

μυστικῶς), qui sectam Simonis magi sequuntur. **b** *de aeone, sacerdotibus*: IREN. 1, 13, 6 (= 1, 7, 5 H.) -ae ... Siges. 1, 21, 1 (= 1, 14, 1 H.) huiusmodi sententiae *Marcosiorum* -i antistites (*gr. μυσταγωγοί*). 1, 23, 4 (= 1, 16, 3 H.) *Simonianorum* -i sacerdotes.

II *translate de rebus profanis* (*huc fort. pertinet etiam p. 1760, 53*): Ov. ars 2, 640 veros parce profitemur amores tectaque sunt solida -a furta fide (*cf. p. 1757, 20*). ANTH. 925, 1 (*versus in opus Mart. Cap. facti*) qui dubias artes per -a dicta subibis *eqs.* HIER. reg. Pachom. praef. 9 B. aiunt ... Thebaei, quod Pachomio Cornelioque et Syro ... angelus linguae -ae scientiam dederit, ut scriberent sibi et loquerentur per alfabetum spiritale, signis quibusdam et symbolis absconditos sensus involventes (*cf.* ISID. orig. 1, 3, 8 quinque ... esse apud Graecos -as litteras [*sc. Y, Θ, T, A, Ω; aliter p. 1760, 66*]. *v. etiam p. 1757, 51*).

adv. **ᵘmysticē.** *gradus compar. desunt; cf.* MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 64 p. 1088^C^ valde -e (v. et -e *falso Migne*). *i. q. μυστικῶς*: **1** *ap. paganos*: VARRO frg. Macr. Sat. 3, 4, 8 (*cf.* Serv. auct. Aen. 2, 296) Tarquinius ... Samothracicis religionibus -e imbutus. SOL. 32, 19 delubra, quibus succedit aut incubat *Apis*, -e (*om. Plin. nat. 8, 185*) thalamos nominant *Aegyptii.* SPART. Carac. 7, 5 quamvis Graeci vel Aegyptii eo genere quo feminam hominem, etiam Lunam deum dicant, -e tamen Lunum (*Hirschfeld*, deum *trad.*) dicunt. SCHOL. Stat. Theb. 3, 560 -e per fabulam figuratum est. FVLG. myth. 2, 12 p. 52, 23 quid sibi haec fabula -e sentiat. Virg. cont. p. 102, 21 qui dudum in bucolicis -e (*HG*, musice *L*, musicen *E*) persecutus dixeras. **2** *ap. Christianos, gnosticos (l. 32), hic illic de praefiguratione* (*cf.* ISID. sent. 1, 18, 12 -e iuxta spiritalem intellegentiam. *opp. saepe* aperte, expresse, moraliter, naturaliter): TERT. adv. Marc. 5, 9 p. 603, 14 fortassean et -e f a c t u m sit, ut nocte Christus nasceretur *eqs.* (GREG. M. moral. 35, 35 p. 769^B^ haec historice facta credimus, haec -e facienda speramus). IREN. 1, 16, 1 (= 1, 9, 1 H.) generationem ... aeonum ... -e (*gr. μυστικώτερον*) audent annuntiare hi, qui in numeros omnia deduxerunt. PS. DAMAS. epigr. 70, 7 idem *Andreas* -e signaris isto nomine. AMBR. epist. 30, 15 p. 1065^B^ -e d i c i t u r (Noe 6, 14 p. 423, 23 HIER. in Is. 54, 11sq. p. 523^C^. AVG. bon. coniug. 2, 2 p. 188, 18 -e ac figurate. PS. AVG. serm. 315, 5 obscure et -e. *al.*). hex. 4, 2, 7 p. 115, 5 licet plerique hunc locum (*psalm. 103, 19*) -e de Christo et ecclesia videantur a c c i p e r e (obit. Valent. 5 l. 9 AVG. civ. 17, 6 p. 218, 14 D.). in psalm. 118 serm. 8, 16, 1 -e hoc primum i n t e l l e g a m u s (HIER. hom. Orig. in Luc. 21 p. 127, 16. *al.*). Tob. 20, 79 p. 566, 5 coangusta ... verbum, ut redhibitio creditori, non lingua respondeat, sive -e: coangusta verbum, hoc est consumma (*affert Rom. 9, 28*). *al.* PS. AMBR. mans. 18 p. 26^B^ d o c e m u r (HIER. adv. Iovin. 1, 39 p. 266^A^. *cf.* VITAE patr. Iurens. prol. p. 131, 3 edocet). 39 p. 36^C^ -e ... Dibongad apiarium tentationum s i g n i f i c a t (HIER. in Matth. 13, 22 p. 88^C^. AVG. epist. 55, 22 p. 193, 12 non figurate aliud praetendunt et -e aliud significant. *al.*). HIER. in Is. 65, 9 p. 638^C^ in Osee -e s c r i p t u m est (in Eph. lib. 3 praef. p. 513^D^. *cf.* APRING. in apoc. 1, 4 p. 2 et senarius et septenarius numerus -e semper conscriptus repperitur in lege). tract. in psalm. I p. 133, 21 -e interpretandum est. *al.* AVG. civ. 15, 1 p. 58, 15 D. quas etiam -e a p p e l l a m u s civitates duas (c. Petil. 2, 7, 15 p. 28, 1). epist. 55, 12 p. 182, 20 sacramenta -e f i g u r a n d a (in euang. Ioh. 119, 5 VEREC. in cant. 2, 26 p. 28 b 33. *cf.* AVG. civ. 16, 37 tit. de his, quae in Esau et Iacob -e praefigurabantur). *al.*

cf. Onom.

mystis, -idis *f.*, *μύστις*. *cf.* mystes. *i. q. mulier mysteriis initiata*: CE 1233, 17 nunc ... te Bromio signatae -idis aise (ad se *Heuzey*, at se *Haupt* -is *pro* -es *scriptum esse coniciens*; '*αἴσῃ?*' *Heraeus in exemplari suo*) florigero in prato congregi in Satyrum ... poscunt. *Lumpe.*

[mystra *falso trad. pro* metra PS. PHILO antiq. 42, 3.**]**

mystrum (mistrum, mistron), -ī *n.*, *μύστρον*. *nomen mensurae liquidorum*: METROL. p. 140, 15 conculae duae cignum sive -on *efficiunt.* CARM. de pond. 77 -um c y a t h i q u a r t a est, sed t e r t i a -i, quam vocitant c h e m e n, capit haec cochlearia bina (POL. SILV. pond. mens. chron. I p. 549, 10). 82 sicilicum ... -o simulare licebit.

mȳtacismus *v.* moet-.

? mimologi **mȳthāriī** GLOSS. III 172, 39 (mitarii *trad.*; *an potius leg.* mimarii?).

mȳthicus, -a, -um, *μυθικός*. *scrib. in codd. saepe* mit(h)-. *terminationem graecam servavit* VARRO, *sec. quem* CENS., AVG. [*falso trad. pro* mysti- VARRO Men. 400.]

i. q. ad mythos pertinens, fabulosus (*cf.* AVG. civ. 6, 5 p. 252, 22 D. Latine si usus admitteret, genus ... fabulare appellaremus, sed fabulosum dicamus; a fabulis enim -on dictum est, quoniam *μῦθος* graece fabula dicitur): **1** *pro adi.*: VARRO frg. Aug. civ. 6, 5 p. 252, 25 D. -on *g e n u s t h e o l o g i a e* appellant, quo maxime utuntur poetae, physicon, quo philosophi, civile, quo populi (*inde* TERT. nat. 2, 1, 10. 11. 2, 3, 2. 2, 6, 7. 2, 7, 1. 2, 9, 8. AVG. civ. 6, 6 tit. de theologia -a, id est fabulosa, contra Varronem). CENS. 21, 1 *Varro* tria discrimina t e m p o r u m esse tradit, primum ... adelon ..., secundum a cataclysmo priore ad olympiadem primam, quod, quia multa in eo fabulosa referuntur, -on nominatur, tertium ... historicon (21, 2 -i temporis). **2** *m. pl. pro subst. i. q. fabularum auctores*: TERT. nat. 1, 19, 7 nec -i ac poetici soli talia canunt, sed et philosophi *eqs.* SCHOL. Verg. Veron. georg. 3, 7 -i tradiderunt. MACR. Sat. 1, 8, 6 (*opp.* physici *ut* 1, 9, 1).

mȳthistoria, -ae *f.*, **μυθιστορία*. *i. q. narratio fabulosa*: CAPITOL. Opil. 1, 5 (*de Iunio Cordo viliora quaeque de imperatoribus referente*) quae illa omnia exsequendo libros -is replevit taliá scribendo. *cf.* mythistoricus.

mȳthistoricus, -a, -um, **μυθιστορικός*. *i. q. narrationes fabulosas continens*: VOPISC. quatt. tyr. 1, 2 Macrinus ..., qui et -is (mythis thoricis *P*^1^ *B*, in histhoricis *P*^2^, miris historiis *R*) se voluminibus implicavit.

mȳthologia, -ae *f.*, *μυθολογία*. *i. q. fabularum narratio* (*cf.* GLOSS. III 500, 31 -a [math- *trad.*]: fabularum ratio): SERV. Aen. 6, 295 ('Tartarei Acherontis') Acheronta vult quasi de imo nasci Tartaro ...; et haec est -a (mito- *MF*; aethimo- *i. ἐτυμο- fere cett. fort. recte, v. vol. V 2, 980, 59. cf. Mythogr. 3, 6, 2*). FVLG. (tit.) -arum (mito- *trad.*) libri.

(mȳthopoeius), -a, (-um), *μυθοποιός*. -i- *e subst. μυθοποιΐα irrepsisse videtur.* *i. q. fabulas fingens*: CASSIOD. in psalm. 4 div. l. 30 sub f i g u r a -a ecclesiam dicamus loqui (5, 2 l. 32 per figuram -am).

mȳthus (-os), -ī *m.*, *μῦθος*. *scrib. in codd. saepe* mit(h)-. *graecis litt. inseritur contextui*: VARRO rust. 2, 9, 9. AVG. civ. (*p. 1761, 76*). *i. q. fabula* (*cf. p. 1761, 76*): FEST. p. 310 (*de proverbio* 'sus Minervam') quam rem ... Varro et Euhemerus ineptis -is involvere maluerunt quam simpliciter referre. AVSON. 211, 26 p. 68 P. *Crispus et Vrbicus* callentes -o⟨n⟩ (*acc. sg., cf. vol. VI 3, 2835, 54; gen. pl. vulgo*), plasmata et historiam. MART. CAP. 2, 100 -os, poeticae etiam diversitatis delicias Milesias historiasque mortalium ... se ... amissuram ... formidabat *Philologia.* 2, 220 nunc ergo -os terminatur, infiunt a r t e s libelli qui sequentes asserent (*idem opp.* 3, 222).

cf.? mytharii, mythicus; mythistoria, mythistoricus, mythologia, mythopoeius.

mȳtilus *v.* mitulus. **mytrolon** v. myrtopetalos.

myūrizōn *v.* miurizon. **myūros** *v.* miurus.

1. myxa, -ae *f.*, *μύξα* (*quae vox respondet praeter l. 60 . 62. 63*). *cf.* myxum. *scrib. in codd. saepe* mi-. *formam vulgarem q. e.* n i x a (*cf.* nappa, nespila *sim.*, *v. Sofer, Etym. d. Isid. 100*) *adhibent* (*partim iuxta formam sollemnem in codd. traditam*) THEOD. PRISC., CAEL. AVR. (*ubi trad.* nox-), CASS. FEL., VITAE patr., GLOSS. *cf.* myxus *et* ISID. orig. 17, 7, 10 coccymela, quam Latini ... prunum vocant, alii a multidudine enixi fructus -am appellant.

pruni genus (*cf.* GLOSS. III 569, 16 -a id est miucacis [*corruptum*]): **1** *respicitur magis a r b o r* (*subaudito fructu l. 48; cf.* myxum *l. 74*): PLIN. nat. 13, 51 Syria ... peculiares habet arbores: ... pruna in Damasco monte nata et -as, utramque iam familiarem Italiae; e -is in Aegypto et vina fiunt (*cf.* 1, 13, 10 Damascena -a). 15, 43 dici possunt populares (*prunorum Damascenarum*) -ae, quae et ipsae nunc coeperunt Romae nasci insitae in sorbis. 15, 45 (*Persicae arbores venenatae non sunt*) id ... de Persea diligentiores tradunt, quae in totum alia est, -is rubentibus similis. 17, 75 quaecumque *spina* optime et -as recipit. **2** *respicitur magis f r u c t u s* (*cf. l. 45. 84 et formas ambiguas l. 77. 78 bis*): THEOD. PRISC. eup. faen. 50 d e c o c t i o n e ... -arum ([nix-, elixorum *var. ll.*, *item fere* log. 97]. CAEL. AVR. acut. 3, 3, 16 Syrarum. chron. 2, 7, 99 [*v. Junel, Stud. Cass. Fel. 85, 2*]. 3, 2, 44. 4, 8, 119. 124. 125 CASS. FEL. 72 p. 174, 1. *cf. l. 62. 76. 80*). ANTIDOT. Brux. 8 (*trad.* mica, *v. p. 927, 75*). CASS. FEL. 35 p. 76, 10 lenticula ⌊et -as⌋ (admixta, et mixtas *var. ll.*). VITAE patr. 5, 4, 65 -as siccas (*gr. Nau 1908 p. 52 n. 156 μυξάρια ξηρά*). ORIBAS. eup. 4, 91 add. Aa p. 608 aprotanus tusus cum -as. syn. 6, 43, 1 si -a[s] (*gr. μύσκλον*) ... coquatur. 6, 43, 4 Damascenae et -ae (*gr. μυσκλίου*) ossa. CIL V 6414, 3 (*inter medicamenta*) -as.

? **2. myxa** *v.* myxus.

myxarium, -ī *n.*, *μυξάριον*. *cf.* 1. myxa. *pruni genus parvum*: CASSIAN. conl. 8, 1, 2 superintulit canistrum habens cicer frictum, quod illi *eremitae* trogalia vocant, ex quibus quina tantum sumpsimus, -a bina, caricas singulas.

[myxōn *v. p. 1196, 77.***]**

myxōtēres, (-ōn) *m. pl.*, *μυξωτῆρες*. *i. q. n a r e s*: PS. SORAN. quaest. med. p. 367, 1 foramina ..., quibus ducimus aerem, -es (mixtores *trad.*) *vocantur.*

myxum, -ī *n.*, **μύξον* (*cf.* 1. myxa). *scrib. etiam* mi-. *pruni genus*: **1** *de fructibus* (*formae ambiguae l. 77. 78 etiam ad* 1. myxa *l. 53sqq. referri possunt*): SCRIB. LARG. 141 aquae -orum d e c o c t o r u m cyathis (PLIN. nat. 17, 120. *cf. etiam l. 54sqq. 80*). PLIN. nat. 15, 97 alia acinis caro ..., alia -is *eqs.* 37, 116 *iaspis* chrystallo similis aut -is. GARG. MART. med. 59 de -is: id (genus *add. edd. vet.*) ... stypticae virtutis apparet et frigidae, quamvis plurimum illis de rigore siccitas decoquat; verum et ... sitim mitigat (*sc. decoctum? an* -ga⟨n⟩t?), et ... stomachum erigunt *eqs.* **2** *de arbore*: PALLAD. 3, 25, 32 -a; nunc seruntur -a ex nucleis in aliquo vase positis, donec plantae induant firmitatem (*cf. 3, 25 tit.* de pomis: in eo de piro, ... mora, avellana, myxa).

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

myxus, -ī *m. (et* -a, -ae *f.?, v. l. 5). cf. gr.* μύξος *(genus piscis). formam vulgarem* nix- (enexa *p. 1764, 6) exhibent omnes praeter* MART.; *cf.* 1. myxa *p. 1762, 38 sqq.*

i. q. ellychnium: MART. 14, 41, 2 (lucerna polymyxos) cum ... tot ... geram -os (-as *recc.; cf. Heraeus ad l.*), una lucerna vocor. LIB. pontif. p. 63, 12 lucerna aurea -orum XII. p. 64, 4. 8. 99, 7. 108, 23 lucernam ... cum -us (-os *var. l.*) luminum. 109, 25. VITAE patr. 5, 11, 37 lucerna oleo et lychino praeparata ...; sed et mus ... volens ... -um eius comedere ..., tunc volens trahere -um eius *eqs.* (*cf. Salonius 407*). ORIBAS. syn. 9, 41, 2 Aa p. 350 odoramenta ... adhibenda sunt ad nares excitandum ... -us lucernae (*aliter La, gr.* ἐλλύχνια ἁπτόμενα καὶ ἀποσβεννύμενα. *cf. de eadem re* 9, 45 add. Aa p. 360 lucernarum enexa).

myzon *v.* 2. mydion. *B.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae